MARTINI

AZPILCVETAE

DOCTORIS NAVARRI

IVRISCONSVLTORVM ÆTATE NOSTRA FACILE PRINCIPIS, Conſiliorum & Reſponſorum, quæ in quinque libros, iuxta numerum & titulos Decretalium, diſtribuuntur,

TOMI DVO.

QVAE QVIDEM IN HAC SECVNDA editione Conſiliis pene trecentis aucta & multo melius, quàm in priori editione digeſta ſunt.

CVM QVIBVSDAM ANNOTATIONIBVS, QVÆ, ſi quando ſententia Doctoris minus probabilis viſa eſt, magis receptam, & præſertim à Concilij Tridentini Illuſtriſsimorum Cardinalium Congregatione ,magis probatam demonſtrant.

ACCESSIT INITIO INDEX TITVLORVM TOTIVS Iuris Canonici, & numerus Conſiliorum, quæ ſingulis titulis aßignantur, & alius praeterea capitum & legum quæ hoc in opere pene ad verbum declarantur.

ADIVNGITVR IN FINE INDEX TOTIVS OPERIS, generalia totius iuris axiomata, & ſententias, quas maximè vtriuſque fori iudicum ſcire intereſt, complectens.

Primus tomus tres priores libros qui tribus Decretalium reſpondent, continet.

SOC·IESV·BIBL·SEC·COLL·ROM.

LVGDVNI,

SVMPTIBVS IOANNIS BAPTISTÆ BVYSSON,

M. D. XCIIII.

CLARISSIMO
VIRO D. BALTHAZARO
DE VILLARS, REGIO CONSILIARIO, ET VRBIS, ET PROVINCIAE

Lugdunenſis Præſidi meritiſsimo, nec non ſupremæ
Dumbarum Curiæ Senatori digniſsimo,
Ioannes Baptiſta Buyſſon S.

VETVS mos fuit, clariſsime Præſes, iam inde ab ipſis iuris editi primordiis, & quaſi incunabulis obſeruatus, vt rudes & imperiti, qui aliqua inter ſe diſceptatione de iure conferebant, peritos illius conſulerent, quorum reſponſa ipſi tanti faciebant, ac ſi Sibyllæ alicuius carmina, vel quædam Apollinis oracula continerent. Non ero longus in re notiſsima cõfirmanda, quam quicumque non modo Canonicarum ſanctionum candidatus, vel infimus iuris ciuilis diſcipulus abundè perſpectam habet, ſed quiſquis humaniores litteras à limine ſalutauit non ignorat, & ad quam illuſtrandam non Latinorũ modo & Græcorum exempla ſuppetunt, qui in eo genere ex ipſis duodecim Tabularũ initiis Romæ floruerũt, vel Athenis poſt temperatã à Solone optimis legibus & inſtitutis rem publicã, ſed Hebræorũ etiam Doctorum, quos Scribas S. Scripturæ nominãt, qui ſacras veréque diuinas leges interpretabantur. Hoc ſolùm dicam, quod ad meum inſtitutum plurimùm facit, ſi in cæteris omniũ ætatum & ſæculorum temporibus huiuſmodi viri prudentes non defuerunt, noſtro ſæculo, quo nullum in omni genere doctrinarum fœlicius vmquam fuit, pleróſque graues eruditóſque viros adeo excelluiſſe, vt in eo genere nequaquam priſcorum Iuriſconſultorum prudentiæ & cognitioni cedere poſſe videantur. Quorum ego ſi iam aliquem vellem indicem contexere, præterquam quod ſus aiunt Mineruam, vereor etiam ne nimis in longum noſtra excreſceret oratio, & ne ſi quos fortè ignarus ego præterirem, hi factam à me ſibi aliquam iniuriã expoſtularent. Veniã igitur ad eum, quem præ manibus habeo D. MARTINVM AZPILCVETAM, qui cognomen NAVARRI, gentilitium ob nominis ſui celebritatem ſibi propriũ fecit, quem ego adoleſcens iam ſenem mihi cognitum ſummo honore proſequutus, mortuũ vt inter Diuos adſcriptũ vir factus veneror & ſuſpicio. Is autẽ cùm in Galliis noſtris ius in primis didiciſſet & docuiſſet in clariſsimis Cadurci & Tholoſæ Academiis, poſtea magnis honorariis & precibus inuitatus in Salmanticenſi primùm Academia, & poſtea Conimbricenſi, quarũ altera principem in Hiſpania, altera in Luſitania Vniuerſi ſcholarum locum tenet, ſupra triginta vel circiter annos ius magna cum laude docuiſſet, vel in ipſa Decretorum capita aliqua commentatus fuiſſet, vel de iure interrogatus ſapienter reſpondiſſet, tandem eum quaſi in quodam orbis angulo deliteſcentẽ, cùm Deus ſtatuiſſet in orbis totius theatrum producere, Romã grauiſsimæ cuiuſdã Eccleſiaſticæ litis cauſſa deſtinatus (vbi maxima, quæ toto orbe Chriſtiano ſunt, de iure & religione controuerſiæ & diſputantur, & dirimuntur) incredibile dictu eſt, quantùm homo peregrinus, & in ſpeciem vilis & abiectus, ab omnibus omnium ordinum infimis, mediocribus & ſummis, aduenis & indigenis in cõmuni illa totius orbis patria honoratus, & in pretio habitus fuerit. Hunc in primis pauperes & mendici, ad

quorum inopiam ſubleuandam, quicquid ei præter ſuam, & exiguæ familiæ ſuſtentationem ex ampliſſimis cathedrarũ ſuarum Minerualibus, (quæ abſens percipiebat,) reliquiſque ſuis reditibus ſupererat, effundebat potius quam dabat, tamquam communem parentem prædicabãt. Hunc artifices, & alij mediocris ſortis homines, vt antiquæ Chriſtianæ probitatis, & ſimplicitatis viuum quoddam ſpeculũ obſtupeſcentes contemplabantur: Hunc nobiles viri, & illæ veterum Equitum Senatorúmque Romanorum reliquiæ, tamquam aliquem è cælo lapſum, qui in tanta eruditione & auctoritate ſe ſuáque omnia tam parui faceret, attoniti ſuſpiciebant. Hunc cuiuſcumque ordinis religioſi, cæteríque Eccleſiaſtici, ob ſingularem eius in Deum pietatem & religionem ſummis laudibus efferebant. Hunc aduenæ omnes & peregrini, qui vel religionis ergò, vel alterius alicuius negotij Romam frequentes conueniebant, propter ſuauiſſimam eius in omnes omnium nationum homines comitatem & beneuolentiã amabant, & admirabantur. Nihil dico de Illuſtriſſimis Cardinalibus, & ipſis Pontificibus Maximis, quorũ ille ſuis in ſcriptis ipſorum erga ſe ſtudium & obſeruantiam abundè teſtatam reliquit: ſed hoc præterire non poſſum, eum ſemper peculiari quodam amoris & caritatis ardore, noſtram Gallorum gentem eſſe proſequutum. Quod ipſe ſanè, vt ſemper in omni vita, tum ſermone, tum libris à ſe editis præ ſe tulit, ita moriens ſufficienter demonſtrauit, quòd id, quod vnum homini poſt funus in hoc mundo, reliquũ eſt corpus dico, in ſanctiſſimæ glorioſiſſimæ Trinitatis Minimorũ cœnobio, à noſtro Chriſtianiſſimo Galliæ rege Carolo VIII. in monte Pincio ad preces B. Franciſci de Paula eius ordinis inſtitutoris in Vrbe fundato (quod vnum à fratribus eius ordinis nationis Gàllicæ ex ipſius D. Franciſci priuilegio, habitari, & gubernari debet) corpus inquam ſuum voluit ad extremum vſque iudicij diem recondi, & aſſeruari. Cùm ergo ibi eſſet, & in tali tantáque eruditionis opinione haberetur, ad eum quotidie tamquam ad alterum Scæuolam, vel Papinianum, aut potius Ambroſium, vel Auguſtinũ quæſtiones ex omnibus ferè orbis Chriſtiani deferebantur partibus, quæ quidem non de ſtillicidiis, de tigno iuncto, de aqua pluuia arcenda, vel aliis huiuſmodi leuibus veterũ Iuriſconſultorum quæſitis erant, ſed de iis, à quibus maximè animarum ſalus pendet, & quæ quotidie in vita occurrunt, ob quæ qui aliquam curã habent in Chriſtiana republica, in iis, quæ ad forum interius (vt vocant) pertinent, vel etiã ius exterius, tam ex Canonicarum ſanctionũ præſcripto, quàm ex legum imperatoriarum ſtatutis dicunt, nonnumquã ſolent dubij, ancipitéſque hærere: quibus ille meditatè ſollertérque quantùm temporis anguſtiæ, vel valetudinis ratio patiebatur, ex ſcripto ſine vlla perſonarũ ratione gratis omnino reſponſa edebat. Hæc igitur CONSILIA & RESPONSA, quãuis paulo antequã moreretur, auctor ipſe colligere, & multis auctoritatibus & rationibus fulcire deſideraret, morte tamen, quæ quãuis in ætate decrepita ei obtigerit, fuit tamen nimis matura pro iis, qui eius conſiliis & doctrina iuuabantur, omnis illa cogitatio præciſa fuit. Non defuerunt tamen graues & docti viri, qui poſthumum hunc auctoris fætum, ſi non ita perfectum initio præſertim ediderunt, efformatum tamen aliquantulum, & in certos Canonici iuris titulos digeſtum in hominũ aſpectum lucémque protulerunt. Veruntamen vt nihil ab hominibus exire poteſt, quod ſtatim initio omnès ſuos numeros habeat, factum eſt, vt illa CONSILIA opera quorumdam etiam doctiſſimorũ virorum recognita diligentius, acutiúſque perſpecta, & quaſi in examine trutináque librata, multiſque partibus locupletata rurſus in lucẽ prodire deſiderarent. Et ſane typographi Romani illa iam à longo tempore publica facere meditabantur, ſed neſcio quo caſu ipſi meditata perficere non potuerunt. Nos verò licet aliquoties intermiſſa, tã tandem Dei benignitate ad optatum finem perduximus, quibus etiam inſuper adiun-

ximus

ximus locupletiſſimos Indices, quos religioſus quidam D. NAVARRI *ſtudioſus, & tibi tuóque nomini vna cum illius familia addictiſſimus adornauit.*

Quæ cùm perfeciſſem cogitare cœpi, cui potiſſimùm CONSILIA *hæc à me nuncuparentur. Sed cùm te, clariſſime Præſes, qui meus es fidiſſimus defenſor & dux, & cuius ego ſpe nitor, vt qui maximè contemplatus eſſem, dignum, cuius nomen in ſuo frontiſpicio opus hoc ferret, eſſe iudicaui. Recordor enim quanta parens ille meus Gulielmus Rouillius (ſic enim eum perpetuo nominabo) clariſſimum virum patrem tuum D. Franciſcum De Villars obſeruantia coluerit, & quanti etiam te fecerit, Petri Rebuffi tibi opera quædam dedicans, ipſe abundè indicauit: quem ego per omnia ſummopere imitari deſiderans, te qui clariſſimi viri patris tui veſtigiis adeò inhæres, vt non dignitate modo eum ſuperes, ſed comitate etiam & æquitate inſequaris, tuóſque omnes obſeruare, & honorare, & patris loco habere decreui. Ex quo accidit, vt cum paulò poſt parentis mei D. Rouillij mortem,* D. NAVARRI *opera recens ex Rouilliana officina, cuius ego tunc eram ſocius, prodiiſſent, illa viro integerrimo & planè heroico fratri tuo D. Petro de Villars Archiepiſcopo Viennæ fuerint dedicata. Quæ res etiam me impulit, vt hæc ipſa eiuſdem auctoris* CONSILIA *nunc primum ex noſtra officina prodeuntia, ſub tuo nomine apparere voluerim. Nam ſi opera illa in quibus* D. NAVARRVS, *qui licet Iuriſconſultum ſe tantùm eſſe profiteatur, Theologum tamen ſe eſſe magna ex parte demōſtrat, & magnam in ea ſacra facultate ætatis partem conſumpſiſſe arguit, viro Theologo, & tali Theologo, qualis eſt tuus ille germanus, dedicare opportunū eſſe iudicauimus, cui potius quàm tibi hæc* CONSILIA *conſecrare debuimus, in quibus licet plurima ex vtriuſque iuris fontibus hauſta ſint, nonnulla tamen habentur ex vberrimis S. Theologiæ fluminibus ſumpta, qui quamuis te tantùm Iuriſconſultum eſſe profitearis, magnam tamen ſtudij partem in diuinis Theologorum ſanctorúmque Patrum libris legendis ponere conſueuiſti. Denique, me ad hoc opus tibi offerendum non parum commouit, quòd cùm non profanas modò & merè ciuiles in veſtro tribunali lites tractare vobis ſit neceſſarium, ſed Eccleſiaſticas etiam quandoque attingere vobis pro veſtro officio incumbat, habebis ſanè præ manibus Conſiliarium, quem in his maximè cauſſis ſequi poſſis. Accipe igitur, clariſſime Præſes, qui ſimul cum tua iuris ſcientia S. Theologiam iungis, eum auctorem, qui eo maximè nomine commendatur, quod iuris prudentiam, quæ ante eum in quæſtionibus ad quæſtum ſpectantibus verſabatur, ad res altiores diuinioréſque traduxit: quem ſi vt ſperamus beneuolo æquóque animo te accepiſſe cognoſcamus, aliqua alia præclariora & præſtantiora opera Deo iuuante aliquando in tuo nomine emittemus. Vale. Idibus Maij* CIↃIↃXCIV.

STVDIOSO LECTORI SALVTEM.

SVPERIORIBVS annis hoc Martini Doctoris eximij opus multorum efflagitatione, qui rem vrgebant, non ſine quibuſdã veluti oxuis prodire coactum, nos quoque rauto celerius coëgit, vt idem diligentius expolitum, & ornatius denuo exponeremus. Noonulla enim irrepſerãt in tanta feſtinatione menda, nonnulla in Indicibus errata, nonnullæ quæſtiones minus proprijs, & congruentibus inſcriptionibus, titulíſque ſubiectæ; quædam etiam auctorum loca non ſatis rectè citata. Huc accedit, quod multa ſunt inſerta Conſilia peruulgata, atque contrita, quæ vel ipſius D Nauarri iudicio tollenda fuerunt; vt ex epiſtola, quam offendimus ipſius manu conſcripta, cum qua noſtram hanc iungimus, intelligere quilibet facile poteſt. Quare in hac ſecunda editione curatum eſt, vt & errata in multis Conſilijs corrigerentur, ac ſuis in locis omnia collocarentur, & Indices ad commodiorem quoque rationem, vtilioremque reuocarentur. In quibus tamen Indicibus ratio potiſſimum eſt habita ſacerdotum non doctiſsimorum, quorum cauſa maximè ſunt adhibiti, nempe vt Conſilia ipſa huiuſmodi Indicibus, quoad eius fieri poſſet illuſtrarentur. Citata quidem omnia recognoſcere penitus, vt optabatur, non licuit. Ea porro Conſilia, quæ vel faciliora, vel leuiora videri peritioribus viris fortè potuiſſent, omitti non ſunt paſsi conſeſſarij, qui vt dixi, in hac ſcientia canonum non inter omnes excellũt quinetiam alia multa præterea vt adderentur nos penè compulerunt. Licet enim præſtantiſsimo cuique doctori nonnulla in his prope vulgaria videantur, magno tamen vſui minus peritis futura credimus, qui de huiuſmodi rebus doctiores viros conſulere ſæpius cogerentur, qua moleſtia nimirum impreſsis iam profligatíſque quæſtionibus liberantur. Quocirca ſi quæ in his reſponſis non eam redolere doctrinæ præſtantiam videbuntur, quam viri eruditiſsimi deſiderant, nullã id D. Nauarro inſcitiæ, vel incuriæ notam potent, opinor, inurere; cùm præſertim ſæpe ſubito res pendere cogeretur, neque illi recognoſcendi ſpatium daretur, vt in quibuſdam conſilijs ipſe teſtatur: quæ tamen cum ob eas cauſas, quas diximus, ipſa quoque promantur, non ita erunt accipienda, vt alia, quæ ſunt omnibus numeris abſoluta. Promiſerat quidem vir præſtantiſsimus ſe, habito delectu, horum aliqua, vt rogabatur, editurum, multis rebus breuitatis cauſa reſectis, nonnullis contra confirmandi cauſa additis; & in omnibus certe aliqua ſe receperat emendaturum, vt aperiè in eius inchoata epiſtola, quam ſubiicimus, apparebit. Verum morte imminente, cùm id præſtare ipſe non poſſet, ſibi non admodum probari ſignificauit, ſi ita ſine delectu omnia (præſertim verò quæ à ſe non eſſent antea recognita, emendata, expolita) proferrentur in lucem. Et ſanè, quod in priore editione monitum te eſſe, Lector humaniſsime, meminimus, ſi illi tantiſper vita ſuppeditaſſet, dum hæc ipſemet recognoſcere omnia poſſet; multo aliter quàm nunc prodeunt, ab ipſo res omnes conformatas prodituras fuiſſe exiſtimamus. Tu tamen hanc noſtram qualemcumque diligentiam, & propenſam in te voluntatem, amice Lector, in bonam partem precor accipias. Vale.

Exemplum epiſtolæ, quæ poſt primam huius operis editionem in Doctoris Nauarri ſcrinijs eſt reperta; & fortaſſe non penitus abſoluta, vel ſaltem emendata.

APlurimis rogatus, & à nonnullis etiã Cardinalitia dignitate, eiſdemque Reue^mis^ iuſſus, vt ederem ſaltem aliqua de plurimis, quæ priuatim ſuper quæſtionibus de animis lucrandis multo tempore in varijs Academijs, & Regnis reſpondi, præſertim ab anno, à quo cœpi ſeruire in ſacro ſacræ Pœnitentiariæ prætorio fœlicis recordationis Pio quinto, & poſt eum occupando me in reſpondendo quæſtionibus, quas de pane lucrãdo appellant, decreui hoc anno ætatis meæ nonageſimoprimo tam pium opus incipere, etiam canicula regnante, & non ſatis liber à catarro, qui me vnum circiter menſem vexauit: nè dum aptius tempus ſperatur, impediatur etiam facultas id præſtandi, & dum eam habuiſſe me vires, vel voluntatem parem ad hæc, licet facultas id perficiendi caſu, aut fortuna (quæ nil aliud, niſi ſumma illa prudentia eſt) non concedatur. Quorum Conſiliorum multorum multa gratia breuitatis abbreuiabo, nonnulla gratia confirmationis augebo, & in omnibus aliqua emendabo, declarabo, & vtiliora tam theoriæ, quàm praxi (ſuperfluis allegationibus reſecatis) efficere conabor: ſperans fore, vt ad id opem diuinam à Deo, & Domino Ieſu Chriſto optimo maximo, mihi impetret illa potentiſsima cœlorum Regina parthenomeror, eadémque glorioſiſsima Theotochos, quæ non ſolùm inuocata, ſed etiam ſua ſponte fauorem donat, & ad miſeros maternas explicat vlnas; quod vt de more dignetur facere, etiam atque etiam ſupplicíſsimè, & obnixiſſime oro, atque flagito.

Et ſi dum hoc opus recognoſcitur, de quibuſdam admonendus obiter viſus eſt Lector, vbi videlicet aut ſacra Congregatio, aut alij graues auctores à D. Nauarro diſſentiunt, atque alia generis eiuſdem; non tamen idcirco cætera omnia eiuſmodi eſſe Lector exiſtimet, quin alia quoque multa eadem animaduerſione digna prætermiſſa ſint.

DVO EPIGRAMMATA
ILLORVM DVORVM
INSIGNIVM VIRORVM,

Quos regia Maieſtas ex Gallia Conimbricam magnis honorarijs duxit, primis Auctoris operibus, ante quadraginta annos Conimbricæ adiecta.

Alterum illius eruditiſſimi, qui tunc inſignis Collegij bonarum artium Conimbricenſis profeſſor erat Primarius.

AD AVCTOREM.

MActe animi, venerande ſenex, qui pectore ſancto
Abdita ſecreti reſeras penetralia Iuris:
Et veras recludis opes, vitijque rebellis
Sæpe renaſcentem reſecas rationibus herbam.
Non tu Dictæo mendacia callidus antro,
Auctoremque Iouem fingis, lucóve Capeno
Aut à nocturnæ ſimulas commercia Nymphæ:
Nec tripodas Phœbi mentita oracula fundis:
Sed liquida veri puris de fontibus vnda
Pectora noſtra rigas: moreſque in praua fluentes
Corrigis, & iuſtis legum compeſcis habenis,
Spes nimias, animóſque feros moderamine flectis,
Pontifices tu per ſacros, dominóſque potentis
Auſoniæ, regeſque doces diſcrimine certo
Noſſe modum iuris, flexique obliqua doloſo
Exigis ad Canones interpres commodus æquos.
Ergo velut dubijs Phœbea oracula rebus.
Aut Libycas ſortes, aut Dodonæa petebant
Templa inopes veri, trepidoque inſtante tumultu:
Sic cum perplexis mentes ambagibus error
Implicat, & iuris ſinuoſo tramite fallit
Semita, tu dubios regis, erranteſque reducis,
Confirmas trepidos, reuocáſque in cæca ruentes,
Et mala ne ſerpant rabioſæ ſeminalitis,
Ante caues: & iuſtitiæ præceptor inermis
Aurea compoſitis inſtauras ſecula bellis

ALTERVM IACOBI TEVII I. C. ELOQVENtiſsimi ad eundem.

MEns, lingua, ingenium, Naturæ dona parentis
Sint licet, artificis munere cuncta nitent.
Pura quidem, & minimis mens candida ſordibus vt ſit
Natura, arte eadem purior eſſe poteſt.
Linguæ itidem ſonitum præbet natura ſuauem,
Suauior vt fiat, poſtulat artis opem.
Quis neget ingenium noſtra magis arte iuuari,
Vt ſolet aſſiduo vomere cultus ager?
Hæc data diuino tria ſunt tibi munere dona,
Mens pia, & ingenij lumen, & oris opes.
Purius illa tamen ſtudijs exculta niteſcunt,
Et rude ſi quid erat ſedulus arte dolas.
Sydera ceu claro debent ſua lumina Phœbo,
Sic ſua virtutum lumina terra tibi.
Sermo fluit facilis ſapienti è pectore manans,
In ſene doctiloquo Neſtore qualis erat.
Teſtis erit linguæ, & mentis latiſſimus orbis,
At quale ingenium ſit tibi ſcripta docent.

AD LIBRVM EPIGRAMMA.

CAris ades, cunctiſque omni pretioſior auro,
Rerum Nauarri pars bona, docte liber:
Ecce ſinum pandit cupidus tibi lector amicum,
Ecce auidam extremo tendit ab orbe manum.
I felix, ſat te magni tenuere Quirites:
I, ſternit facilem fama benigna viam.
Nec moueat, ſi quis lachrymis te ſumat obortis:
Dulciter illa pio è lumine gutta fluet:
Sic gratus patris extincti bona ſuſcipit hæres,
Sic viduas arca dite recludit opes.

DEO IESV CHRISTO ÆTERNI DEI
æterno filio laus & gloria.

D·NAVARRI STVDIOSVS
LECTORI EIVSDEM
STVDIOSO S·

QVONIAM ſingula ferè D. Nauarri Conſilia in vtramque partem propoſitam ſibi iuris conttouerſiam (caſum vulgo nominant) examinant, & quid de ea dicendum ſit eruditè & ſollerter concludunt, non viſum nobis eſt, Lector ſtudioſe, in operis frontiſpicio, ſicur in priore editione factum eſt, quæſtiones in vtramque partem in hoc opere ventilaras præponere, ne vel aliquas ex his omitteremus, vel ipſum operis quaſi veſtibulũ longiùs quàm par ſit produceremus. Accedit quòd quęſtiones ex facto pletumque emergunt, quod cum aliquando paucis verbis comprehendi non poſsit, breue aliquod problema ex eo commodè componi non potuit. Itaque ſatius viſum eſt in hac editione quæſtiones ad rerum indicem locupletiſsimum tamquam in proprium locum telegare, vbi cum neceſſe etiam fuerit auctoris ipſius ſententiam & iudicium inſerere, etiam quæſtionem cui ipſe reſpondet, præponendam iudicauimus. Hoc autem in earum quæſtionum locum repoſuimus vt titulos iuris Canonici, ad quos tamquam in proprias ſedes hæc D. Nauarri Conſilia ſpectare iudicata ſunt, hîc enumeraremus, & quot in eorum ſingulos Conſilia ab auctote conſcripta ſint referremus, vt qui iuri maxime Canonico ſtudent, vel aliis illud prælegunt, videant quomodo ab inſigni iuris interptete ad particularia ipſa ſacta iuris definitiones & generales ſententiæ accommodentur. Subiecimus eriam alium Indicem quaſi prioris appendicem, in quo capira & leges aliquot vtriuſque iuris recenſentur, quorum verba in hoc opere explicare, & ſenſum iuris conditorum rimari Doctor noſter diligenter & ſtudioſe voluit: vt ex altero noſtri ſæculi Scæuola, vel ſi mauis Panormitano iuris vtriuſque mentem, ſi non ſemper, ſaltem aliquando penetrare poſſes. Vale.

INDEX TITVLORVM IVRIS CANONICI, ET CONSILIORVM QVAE IN EOS

digeſta ſunt, in Titulum primum 1. Decretalium Sexti & Clementinarum de Summa Trinitate & fide Catholica, Conſilium 1. pag. 1.

IN TITVLVM PRIMVM 1. Decretalium.

IN titulum 2.1. Decretalium & Sexti de conſtitutionibus. Conſil. 11. pag. 2. & ſequent.

In titulum 3. 1. Decretalium & Sexti, & Clementinarum de Reſcriptis. Conſilia 21. pag. 22. & ſeq.

In titulum 6. 1. Decretalium & Sexti & Clementinarum de electione & electi poteſtate. Conſ. pag. 23.

In titulum 9. 1. Decretalium, Sexti & Clementinarum de renunciatione. Conſil. 12. pag. 40. & ſeq.

In titulum 10. 1. Decretalium & Sexti: de temporibus ordinationum & qualitate ordinandorum. Conſ. 46. pag 46. & ſeq.

In titulum. 14. 1. Decretalium & Sexti de ætate & qualitate & ordine præficiendorum. Conſil. 7. pag. 62.

In titulum 15.1. Decretalium de facta vnctione. Conſ 1. pag 64.

In titulum 16. Decretalium de ſacramentis non iterandis. Conſ. 8. pag. 65.

In titulum 17. 1. Decretalium & Sexti de filijs presbyterorum ordinandis vel non. Conſ. 10. pag. 67.

In titulum 20. 1. Decretalium de corpore vitiatis ordinandis vel non. Conſ. 7. pag. 73.

In titulum 21. 1. Decretalium & Sexti de bigamis non ordinandis. Conſ. 6. pag. 75.

In titulum 22. 1. Decretalium de Clericis peregrinis. Conſilia 11. pag. 77.

In titulum 28.1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de officio Vicarij. Conſilium 1. pag. 77.

In titulum 29.1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de officio & poteſtate iudicis delegati. Conſ. 10. pag. 78.

In titulum 31.1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de officio iudicis ordinarij. Conſ. 11. pag. 80.

In titulum 32.1. Decretalium de Officio iudicis. Conſil. 1. pag 88.

In titulum 33.1. Decretalium & Sexti, de maioritate & obedientia. Conſilia 12. pag. 89.

In titulum 35. 1. Decretalium & Sexti de Pallio. Conſilia 7. pag. 95.

In titulum 36.1. Decretalium de tranſactionibus. Conſilium 1. 98.

In titulum 37.1. Decretalium de poſtulando. Conſilium 1. pag. 98.

In titulum 38. 1. Decretalium, Sexti & Clementinarum de procuratoribus. Conſilium 1. pag. 99.

In titulum 40. 1. Decretalium & Sexti de his quæ vi metuſue cauſa fiunt. Conſilia 10. pag. 100.

In titulum 41.1. Decretalium de in integrũ reſtitutione. Conſilium 1. pag. 108.

In titulum 43. 1. Decretalium & Sexti de arbitris. Conſilium 1. 109.

IN SECVNDVM LIBRVM Decretalium.

In primum titulum ſecundi Decretalium Sexti & Clementinarum de Iudicijs. Conſilia 4. pag. 110.

In titulum 2. 2. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de foro competenti Conſilia 6. pag. 113.

In titulum 9.2. Decretalium de ferijs. Conſil. 6. pag. 118.

In titulum 12.2. Decretalium & Clement. de cauſa poſſeſsionis & proprietatis. Conſilium 1. pag. 119.

In titulum 13.2. Decretalium & Sexti de reſtitutione ſpoliatorum Conſilium 3. pag. 120.

In titulum 14.2. Decretalium Sexti & Clementinarum, de dolo & contumacia. Conſilium 1 pag. 123.

In titulum 17.2. Decretalium & Clementinarum, de ſequeſtratione poſſeſsionis & fructuum. Conſilium 1. pag. 124.

In titulum 18. 2. Decretalium & Sexti de confeſsis. Conſilium 1. ibid.

In titulum 20.2. Decretalium & Sexti & Clementinarum de teſtibus & atteſtationibus. Conſilia 7. ibid.

In titulum 21 2. Decretalium, de teſtibus cogendis vel non. Conſ. 2. pag. 125.

In titulum 22.2. Decretalium de fide inſtrumentorum. Conſilia 4. ibid.

In titulum 23. 2. Decretalium de præſumptionibus. Conſilia 4. pag. 126.

In titulum 24.2. Decretalium, Sexti & Clementinarum de iureiurando Conſilia 12. pag 128.

In titulum 26.2 Decretalium & Sexti de præſcriptionibus. Conſil. 5 pag. 13 .

In titulum 27 2. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de ſententia & re iudicata. Conſilia 2 pag. 137.

In titulum 28.2. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de Appellationibus & recuſationibus & relationibus. Conſilia 7. pag. 137.

IN TERTIVM LIBRVM Decretalium.

In titulum 1. 3. Decretalium Sexti & Clementinarum, de vita & honeſtate clericorum. Conſilia 3. pag. 148.

In titulum 2. 3. Decretalium de cohabitatione clericorum & mulierum. Conſilia 2. pag. 143.

In titulum 3. 3. Decretalium & Sexti de clerico non reſidente in Eccleſia vel præbenda. Conſilia 22 pag. 144. & ſeq.

In titulum 4 3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de præbendis & dignitatibus Conſilia 34. pag. 153.

In titulum 5.3. Decretalium & Sexti, de Clerico ægrotante, vel debilitato. Conſilia 3. pag. 107.

In titulum 9.3 Decretalium & Sexti, ne ſede vacante aliquid innouetur. Conſilium 1. pag. 169.

In titulum 10. 3. Decretalium de his quæ fiunt à prælatis ſine conſenſu capituli. Conſilium 1. ibid.

In titulum 11.3. Decretalium. de his quæ fiunt a maiori parte capituli. Conſilium 1. pag. 169.

In titulum 12. 3. Decretalium. vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur. Conſilium 1. ibid.

In titulum 13. 3. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de rebus Eccleſiæ alienandis vel non. Conſilia 10. pag. 170.

In titulum 16.3 Decretalium, de depoſito. Conſilia 5. pag. 177.

In titulum 17.3. Decretalium de emptione & venditione. Conſilia 22 pag 182.

In titulum 18. 3 Decretalium de locato & conducto. Conſilia 4. pag. 201.

In titulum 20.3. Decretalium de feudis. Conſilium 1. 203.

In titulum 23.3. Decretalium de ſolutionibus. Conſilia 7. pag. 205.

In titulum 24. 3. Decretalium de Donationibus. Conſilia 10. pag. 211.

In titulum 25. 3. Decretalium de peculio clericorum. Conſilia 4. pag. 2 8.

In titulum 26 3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de teſtamentis & vltimis voluntatibus. Conſilia 17. pag. 219.

In titulum 27. 3. Decretalium de ſucceſsionibus ab inteſtato. Conſilia 9. pag. 131.

In titulum 28 3 Decretalium, Sexti & Clementinarum, de ſepulturis. Conſilia 10 pag 234.

In titulum

In titulum 29 3. Decretalium de Parochiis & alienis parochianis. Conſilia 3.pag 238,
In titulum 35 3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de Decimis, primitiis & oblationibus. Conſilia 3.pag 239.
In titulum 31.3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de regularibus & tranſeuntibus ad religionem. Conſilia 91. pag. 241. & ſequentibus.
In titulum 32 3.Decretalium de conuerſione Coniugatorum. Conſilia 15.pag 289.
In titulum 33.3. Decretalium de conuerſione infidelium. Conſilia 4.pag. 297.
In titulum 34. 3. Decretaliũ & Sexti de voto & voti redemptione Conſilia. 44.pag. 306.
In titulum 30.3. Decretalium Sexti & Clementinarum, de ſtatu monachorum & canonicorum regularium. Conſilia 28. pag. 317.
In titulum 36.3.Decretalium, Sexti & Clementinarum de religioſis domibus. Conſilia 3. pag.350.
In titulum 38.3.Decretalium Sexti & Clementinarum de iure patronatus Conſilia.8.pag.351.
In titulum 39. 3. Decretalium Sexti & Clementinarum, de Cenſibus, exactionibus & procurationibus. Conſilia 9. pag.361.
In titulum 40.3.Decretalium, & Sexti de conſecratione Eccleſiæ vel altaris.Conſilia 2.pag 365.
In titulum 41.3. Decretalium & Clementinarum, de celebratione Miſſarum, & ſacramento Eucharistiæ & diuinis officiis. Conſilia 23.pag.365.
In titulum 42.3. Decretalium & Clementinarum, de baptiſmo & eius effectu.Conſilia 6.pag.375.
In titulum 45 3.Decretalium, Sexti & Clementinarum, de reliquiis & veneratione Sanctorum. Conſilia 5.pag.377.
In titulum 46. 3. Decretalium de obſeruatione ieiuniorum.Conſilia 6.pag 378.
In titulum 48.3.Decretalium de Eccleſiis ædificandis vel reparandis. Conſilium 1. pag. 759.
In titulum 49.3.Decretalium, Sexti & Clementinarum de immunitate Eccleſiarum, cœmeterii & rerum ad eas pertinentium. Conſilia 6.pag.382.
In titulum 50.3. Decretalium & Sexti, ne clerici vel monachi ſecularibus ſe negotiis immiſceant.Conſilia 6. pag. 382.

IN LIBRVM QVARTVM
Decretalium.

In titulum 1. 4.Decretalium & Sexti de ſponſalibus & matrimoniis. Conſilia 20.pag.3.Tomi ſecundi.
In titulum 2. 4. Decretalium & Sexti de Deſponſatione impuberum. Conſilia 5.pag. 12.
In titulum 3.4. Decretalium de Clandeſtina deſponſatione.Conſilia 55. pag.17.
In titulum 5.4. Decretalium De conditionibus appoſitis in ſponſalibus & aliis contractibus.Conſilium 1. pag.22.
In titulum 6. Decretalium qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt.Conſilia 2.pag.24.
In titulum 7. 4. Decretalium de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.Conſilia 5.pag.25.
In titulum 11. 4. Decretalium & Sexti de Cognatione Spirituali. Conſilia 8. pag. 27.
In titulum 12. 4. Decretalium de eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ.Conſilia 2. pag 31.
In titulum 14. Decretalium & Clementinarum de Conſanguinitate & affinitate. Conſilia 15. pag. 31.
In titulum 15. 4. Decretalium de frigidis & maleficiatis Conſilia 3.pag.4.
In titulum 16.4.Decretalium de matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ Conſilia 2.pag. 44.
In titulum 17.4. Decretalium. Qui filii ſint legitimi. Conſilia 3. pag. 45.
In titulum 19.4. Decretalium de Diuortiis. Conſilia 7.pag.48.
In titulum 20. 4. Decretalium, de donationibus inter virum & vxorem, & de dote poſt diuortium reſtituenda Conſilia 2. pag. 51.
In titulum 21. 4. Decretalium de ſecundis nuptiis. Conſilia 3. pag. 52.

IN LIBRVM QVINTVM
Decretalium.

In titulum 1. 5. Decretalium & Sexti de Accuſationibus, inquiſitionibus & denunciationibus, Conſilia 8.pag. 54.
In titulum 3. 5. Decretalium, de Simonia & ne quid pro ſpiritualibus exigatur vel promittatur. Conſilia 101. pag. 53. Quibus additur etiam vnum quod poſtremò miſſum fuit.pag.vlt.
In titulum 4 5. Decretalium ne prælati vices ſuas vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.Conſilia 2. pag. 114.
In titulum 5. 5. Decretalium & Clementinarum de magiſtris. Conſilium 1. ibidem.
In titulum 6.5 Decretalium & Clementinarum, de Iudæis & Saracenis & eorum ſeruis.Conſilia 0.pag.115.
In titulum 7. 5. Decretalium Sexti & Clementinarum de hæreticis. Conſilia 24. pag. 120.
In titulum 9.5. Decretalium de Apoſtatis & reiterantibus baptiſma. Conſilium 1.pag.138.
In titulum 12. 5. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de homicidio voluntario vel caſuali. Conſilia 50.pag.130.
In titulum 13. 5. Decretalium, de Torneamentis. Conſilium 1, pag. 156.
In titulum 16.5. Decretalium de adulteriis & ſtupro. Conſ.1. ibid.
In titulum 17.5.Decretalium de raptoribus & incendiariis & violatoribus Eccleſiarum.Conſilia 4.ibid.
In titulum 18.5. Decretalium de furtis. Conſilia 6. pag.159.
In titulum 19.5.Decretalium, Sexti & Clementinarum de vſuris. Conſilia 35.pag.160.
In titulum 20.5.Decretalium de Crimine falſi.Conſilia 6.pag.189.
In titulum 21.5. Decretalium de ſortilegiis. conſilia 2.pag.190.
In titulum.26.5.Decretalium de clerico excommunicato, depoſito vel interdicto miniſtrante. Conſilia 18.pag.191.
In titulum 27.5.Decretalium de clerico non ordinato miniſtrante. Conſilia 5 pag.196
In titulum 29.5.Decretalium, de eo qui ordinem furtiue ſuſcepit. Conſilia 2.pag. 198.
In titulum 31.5. Decretalium Sexti & Clementinarum, de priuilegiis & exceſſibus priuilegiatorum.Conſilia 25. pag. 20.
In titulum 32.5.Decretalium de purgatione canonica.Conſilium 1. pag. 213.
In titulum 33.5. Decretalium de purgatione vulgari. Conſilia 2. pag 214.
In titulum 34.5. Decretalium, & Sexti de iniuriis & damno dato. Conſilia 11. pag.215.
In titulum 35.5. Decretalium, Sexti & clementinarum de pœnis. Conſilium 1. pag.229.
In titulum 36. 5. Decretalium Sexti & Clementinarum de pœnitentiis & remiſſionibus.Conſilia 41.pag.221.
In titulum 37.5.Decretalium, Sexti & Clementinarum de ſententia excommunicationis.Conſilia 58. pag.242.
In titulum 38.5.Decretalium.Sexti & Clementinarum, de verborum ſignificationibus.Conſilia 21. pag.273.

CAPITA DECRETI M. GRATIANI, QVÆ SVNT IN HOC OPERE EXPOSITA.

quæ aſteriſco notantur ad ſecundum tomum pertinent, quæ non, ad primum.

DIſt. 1. in principio. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris, verus illius ſenſus declaratur. 189.2.b
Cap. Erit autem lex. 4. diſt. quod habet legem nullo priuato commodo, ſed publica vtilitate debere eſſe conſcriptam. 140.1.a
§. leges diſt. 4. qui habet, ad legis obligationem etia requiri, explicatur. 263.1.e f. *
Cap. quoniam. 18. diſtin. quatenus habet abſque neceſsitate & vi &c. 148.1.f
Cap. Perlectis. 25. diſt. & cap. perlectis. 92. quæ habent ad diaconum pertinere prædicationem. 80.1.b
Cap. Miramur. 61. diſt. & cap. in cauſis de re iudicata, quæ habent diſpoſitum quoad aliquos, cenſeri diſpoſitum quoad alios. 188.2.c. *
Cap. peruenit. 86. diſtinct. quod loquitur de presbyteris & aliis qui male ſuſcipiunt tutelas vel curas. 382.2.b
Cap. Clericos 1. quæſt. 2. & alia quæ habent clericos, qui habent patrimonia vnde viuant, reditus ſuorum beneficiorum non poſſe capere. 143.1.2.b
Caput ex multis. 1. quæ. 3. in quo expreſſe prohibetur ne quid recipiatur à canonico recipiendo in Eccleſia. 104.1.c.2.b. *
Cap. ſuper cauſſa. 2. q. 4. explicatur. 148.2.e.f
Cap. 1. 10. quæſt. 1. quod habet Nouerint conditores baſilicarum in rebus quas eiſdem Eccleſiis conferunt nullam poteſtatem habere. 356.1.a
Cap. adiicimus. 16. q. 1. quod habet nullus præter Domini ſacerdotes audeat prædicare. 80.1.a
Cap. cognouimus. 17. quæ. 2. quatenus habet non debet eadem res diuerſo iure cenſeri. 116.2.f
Cap. Si quis ſuadente 17. quæ. 4. quid requirat vt in eum quis incidat. 255.1.c.2.b. * & rurſus. 256.2.e.d
Cap. placuit. 23. q. 5. quatenus habet ſeipſum occidentem carere debere ſepultura. 236.1.f
Cap. ſi dun. 25. quæſt. 6. quatenus habet conſanguineos matrimonio coniunctos, ſeparari debere. 31.1.d. *
Cap. ſi vir. 27. quæſt. 2. quod loquitur de ſeparatione viri & vxoris, à iudice facienda. 265 1.d
Cap. Hæc verba de pœniten. diſt 1. quatenus habet verba cum effectu ſunt intelligenda. 251.2.e
Cap. ſi quis autem de pœnit. diſtin. 7. Tene certum & dimitte incertum hæc verba explicantur. 183.1.a. *
Cap. Vbi. 30. quæ. 2. quod habet vbi non eſt conſenſus, ibi non eſt coniugium. 16.1.f. *
Cap. Nec eam. 35. quæſt. 3. Quod videtur dicere ordine naturæ fieri inceſtuoſum cum qui cognoſcit cognatam à cognato ſuo. 38.1.d. *
Cap. Corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locum ſine licentia principis. de conſ. diſt. 1. explicatur. 236.2.f. & 378.1.a
Cap. nocte ſancta de conſec. diſt. 1. quatenus habet tres Miſſas in die natali celebrandas eſſe. 365
Gloſſ. cap. tribus gradibus de conſecr. diſt. 2. quæ habet Chriſti corpus deſinere eſſe in Euchariſtia ſtatim atque ſumpta eſt reprobatur. 141 1.c. *
Cap. & hoc attendendum de conſ. diſt. 1. quod videtur probare non eſſe faciendas Miſſas peculiares in feſtis ſolemnibus. 369.2.d

CAPITA LIBRI DECRETALIVM D. Gregorÿ IX.

Cap. ſuper litteris de reſcriptis quatenus habet mendax precator careat impetratis. 29.2.a
Cap. poſtulaſti de reſcriptis, quod habet gratiam ſubreptitiam facere tacitum illud, quo expreſſo difficilius Papa diſpenſaſſet. 36.2.c. *
Cap. Cum in cunctis. §. cum vero de electionibus quatenus habet epiſcopum perdere beneficia priora ipſo iure per conſecrationem. 39.2.d.e
Cap. Cum in cunctis §. fin. de election. quatenus habet canonicos priuari eligendi facultate, ſi contra formam illius capitis elegerint. 41.1.d
Cap. 1. de ſacramen. non iteran. quatenus habet non eſſe iterandum ſacramentum, ſed quod defuit ſupplendum. 64.2.a.b
Cap. fin. de offic. ordi. quatenus habet eum qui habet poteſtatē ex priuilegio poſſe eam alteri delegare. 14.1.d.e
Cap. final. de Bigamis quatenus habet ſubdiaconum qui nulliter matrimonium contraxit bigamiæ pœnam incurriſſe. 75.2.b.c
Cap. Conſtitutus de appellationibus quatenus habet legatum à latere poſſe cognoſcere de cauſſa appellationis interpoſitæ ab ordinario inferiore ad Papam. 116.1.c.d
Cap. ad noſtram de appellation. explicatur. 139.1.c
Cap. finali de officio delegat. & cap. final. de offic. ordin. conciliantur. 206.2.c. *
Cap. ſuper eo de præbendis quatenus habet habentem vnum beneficium curatū poſſe habere aliud beneficium ſimplex cui annexum eſſet aliud curatum. 162.1.a.c.d
Cap. ſignificauit de præbendis, quod probat non valere ſtatutum vt habens certum beneficium teneatur dicere Miſſam de S. Maria. 369.2.e.f
Cap. cum noſtris de conceſſ. præben. quatenus videtur probare electionem de epiſcopo ad quamdam præpoſituram non valuiſſe. 39.2.f
Cap. Significauit, de donation. inter vir. & vxorem, explicatur. 52.1.a. *
Cap. per veſtras de donatione inter vir. & vx. quatenus habet, quod marito ad inopiam vergente dos apud mercatorem deponatur. 12.1.b
Cap. Peruenit de fideiuſſ. quatenus habet debita quædam ... bonis clericorum eſſe ſoluenda. 209.2.c.d. & 210.2.c
Cap. ... æ de teſtamētis quatenus habet beneficiarium ... votantem aliquid de ſuis rebus donare poſſe. 113.1.d
Cap. de Priore de appellat. quatenus habet grauiter, debere caſtigari priorem, qui appellationem non admiſit. 138.a f
Cap. ad Apoſtolicam de regul. quatenus habet profeſsionem ante annum nouitiatus factam de conſenſu partium validam eſſe. 276.1.c.d.e
Cap. in Inſulis de regularib. vbi obſeruatur. 262.1.e
Cap. final. de regul. quatenus habet prælatos ſuperiorum ordinum teneri ad requirendos fugitiuos. 284.1.e
Cap. 1. de ſtatu monachi quatenus habet non licere moniali è monaſterio exire. 338 2.d.e
Cap. litteraturā de voto in caſu ſimili explicatur. 307.2.e.f
Cap. Epiſcopus ne cler. vel mon. quatenus habet clericos exercere poſſe iuriſdictionem mortis iuſtitia mediante per alios. 13.2.e
Cap. 1. de ſponſal. quatenus habet non eſſe ſeparandam vxorem inſcie contrahentem. 8.1.b. *
Cap. 1. de Deſponſ. impub. quatenus habet matrimonium poſſe contrahi ante pubertatem. 14.2.c. * & rurſus vbi non eſt conſenſus. 56.1.c.d
Cap. ſuper eo de conditionib. appoſ. quatenus habet eum qui contraxit matrimoniū per verba de præſenti ſi patri eius placuerit, ſuperueniente eius beneplacito cogendum eſſe ad contrahendū matrimonium. 22.2 a.b. *
Cap. 1. & cap. veniens, de eo qui duxit, explicantur. 8.1.f. & 11.a.d.e. *

Cap. finale

Cap. finale de Coniug. ſeruorū explicatur. 18. 2. f. & 101 d.
Cap. diſcretionem de eo qui cognouit conſan. vxor. quatenus habet maritum qui cauſſam dedit adulterio vxoris non poſſe illam dimittere. 191. 2. b
Cap. Conſultationi & cap. laudabilem de frigidis & maleficiatis quatenus habet eos qui propter impedimentum perpetuum poſſunt iuſte ſeparari, ſi voluerint poſſe cohabitare perpetuo vt frater & ſoror. 45. 1. c. d. *
Cap. quod ſedē de frigid. & malefic. quod habet puerum qui non poteſt reddere debitum non eſſe aptum matrimonio. 15. 2. b. *
Cap. 1. de præbendis & eius gloſſa qua habet poſſe tenere dignitatem & canonicatum in eadem Eccleſia cum diſpenſatione epiſcopi. 162. 2. f
Cap. nobis de Simonia quod habet Simoniacā collationem eſſe penitus reprobandam. 108. 1. d. * & 119. 1. b
Cap. per tuas de Simonia, quod habet eum qui ordinatus eſt ad præſentationem &c. 51. 2. c. d. & 52. 1. c
Cap. de hoc de ſimonia. quatenus in eo Pontifex mandat, vt iudex reges qui aliquid ab epiſcopo ſimoniace acceperunt inducat vt illud Eccleſiæ reſtituant. 113. 1. e. f
Cap. ſicut tuis de Simonia, quatenus probat eum qui ſoluit pecuniam, pro ſua promotione ſe ignorante datam reputari ſimoniacum. 63. 1. a. *
Cap. de hoc de ſimonia, quod videtur iubere pecuniā pro beneficio datam reſtituendam eſſe Eccleſiæ. 95 2. d. *
Cap. Omnipotens de accuſatio quatenus habet de crimine accuſatum promoueri non poſſe. 56. 2. b. *
Cap. 1. Ne prælati vices ſuas quatenus habet conductorem ſpiritualis iuriſdictionis priuari officio. 114. 1. h. *
Cap. 1. de hæreticis, quod habet dubius in fide infidelis eſt. 191. 1. e
Cap. penul. de homicidio quatenus loquitur de clericis in bello pugnantibus. 142. 1. e. f. *
Cap. in literis de raptoribus explicatur. 137. 2. c. d. *
Cap. fures de furtis, quatenus probat furem qui furando occiditur non eſſe in loco ſacro ſepeliendum. 236. 1. b
Cap. de clerico non ordinato miniſtrante quatenus habet diaconum qui baptizauit ſolenniter eſſe irregularem. 197. 1. a. b. c. *
Cap. 2. de noui operis nunciati quatenus habet ob vitandum ſcandalum, relinquenda eſſe illa, quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt. 189. 1. d
Gloſſ. cap. Omnis vtriuſque, De pœnit. & remiſſ. aſſerens eos qui ſunt confeſsi religioſis habentibus priuilegium debere iterum ſuis parochis confiteri damnatur. 237. 1. a. *
Cap. cum infirmitas de pœnit. & remiſsi. quatenus habet illum canonem non obligare niſi in Eccleſijs in quibus eſt publicatus. 5. 1. d
Cap. noſcitur de ſentent. excommunic. quatenus habet pauperem percuſſorem clerici obligatum eſſe ad eundum Romam. 363. 2. e. *
Cap. Sacro de ſentent. excommun. quo prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ appellatur interdictum, & cap. 1. eod. titul. li. 6. quo vocatur ſuſpenſio, conciliantur. 276. 1. d. e
Cap. perpendimus de ſententia excommu. quatenus agit de clerico qui ſe enormibus immiſcet. 313. 2. a. *
Cap. Si vero. 1. de ſententia excommun. quatenus habet virum nō incidere in canonem qui clericum cum vxore turpiter inuentum occiderit. 355. 2. a. b. *
Cap. Exiſtit de verbor. ſignific. multis in locis declaratur. 225. 2. b. c

CAPITA LIBRI VI. DECRE-
talium Bonifacij viij.

Cap. 1. de Reſcriptis. lib. 6. an habeat locum in reſcriptis epiſcoporum ſicut & principum. 365. 1. a. b
Cap. licet Canon de electionibus libr. 6. quatenus habet eum qui non fecit ſe promoueri ad ſacerdotium intra annum priuari Eccleſia parochiali. 39. 1. d
Cap. 1. de tempore Ordin. r. libr. 6. quatenus loquitur de ordinante clericum ad ſacros ordines: & de clerico ordinato ad illos. 57. 1. b. e
Cap. Ordinarij de officio ordin. in 6. explicatur. 84. 2. d. e
Cap. 1. de cleric. non reſidente in 6. quatenus habet per corporalem infirmitatem quem lucrari diſtributiones in abſentia. 148. 1. f
Cap. licet de ſepulturis in 6. quatenus habet filio impuberi patrem ſepulturam eligere non poſſe. 134. 2. c. d
Cap. exigit de cenſib. libr. 6. quatenus habet viſitatores ſuſpendi ſi non reſtituant intra menſem duplum eius quod acceperunt. 361. 1. d
Cap. quicumque de hæreticis lib. 6. quatenus excommunicat eum qui hęreticū in ſacro loco ſepelit. 159. 2. e. f. *
Cap. ſtatutum de hęreticis lib. 6. quatenus habet filios hæreticorum non poſſe promoueri ad ordines. 137. 1. a. *
Cap. is qui de ſentent. excommun. lib. 6. quatenus habet, ſuſpenſionem per appellationem non tolli. 140. 1. d. e

CLEMENTINAE ALIQVAE
& extrauagentes.

Clement. 1. de rebus Eccleſię non alienandis explicatur. 172. a. b. c
Clement. dudum de Sepulturis ibi prælatos & rectores. 70. 1. a
Clement. ne in agro §. cæterum. de ſtatu monachorum. quatenus habet vtrumque eſſe promouendum. 39. 1. d
Clement. Gratiæ de reſcriptis quæ habet, eum qui habet expectatiuam ad aliquod beneficium, perdere illam per aſſecutionem alterius incompatibilis ei. 158. d
Clement. 2. §. 1. de hæreticis, quæ excōmunicat Inquiſitores & iudices hęreticorum accipientes pecuniā. 131. 2. f. *
Extrau. Bonifacij de ſepulturis quatenus eos qui mortuorum cadauera laniant, exenterant & ſimilia excommunicat. 238. 1. a. b. e
Extraua. Martini V. & Calliſti III. de cenſibus explicantur. 194. 1. d. e

LEGES TAM DIGESTORVM
quam Codicis.

L. in ambiguis. ff. de legibus explicatur. 125. 1. d. *
Lex. Idē Iulian. de legatis 2. quę legatario qui ſine ſuo delicto eſt rei legatæ incapax deberi æſtimationē. 226. 1. d
L. Iure ciuili, ff. de Conditio & demonſtrat. explicatur. 318. 2. b. e
L. Apud Labeonem ff. de doli mali excep. quę videtur habere donationem ab ægroto factam ſine mentione mortis fuiſſe iudicādam cauſſa mortis eſſe factā. 213. 2. f
L. Paulus 1. ff. de ſolutionibus quatenus habet creditorem non eſſe cogendum in alia forma nummos accipere. 183. 2. e
L. & nihil ff. de ritu nuptiarum quæ habet nihil intereſſe an cognatio deſcendat ex iuſtis nuptijs an non. 58. 1. e. *
L. Si me & Titium. ff. de reb. cred. explicatur. 115. 2. b. *
L. Liberi. ff. de nuptijs quæ vetat liberis ducere parentum concubinas. 38. 1. f. *
L. Iulianus §. offerri. ff. de actio empt. quatenus habet, quod venditor accepta parte pretij, tenet eam quaſi pignus donec totum ſoluatur. 172. 2. f. *
L. oratio. ff. de ſponſalibus quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi ſponſalia. 158. 1. c. *
L. 1. ff. Quarum rerum actio non detur quatenus habet reſcindendum id quod patrono libertus promiſit. 108. 1. f. 2. a. b
L. 1. ff. Nil. nouari appellatione pendente & l. reus ff. de minoribus & honoribus cōciliatur antinomia. 56. 2. f. *
L. Prouinciales. ff. de verbor. ſignificatio. quatenus habet prouinciales ſunt, qui ſunt incolæ prouinciæ. 16. 1. a
Lex Curabit. Codi. de actione Empti quatenus habet quod emptor qui percepit fructus rei emptæ tenetur ad vſuras pretij non ſoluti. 195 1. a
Gloſſa in leg. quotiens 1. C. de fidei commiſſio. quæ habet eum qui emit rem aliquam venditam alteri, ſciens illam eſſe venditam debere poſtponi priori emptori. 182. 1. b
L. Vltim. Cod. de falſatis monet. quatenus habet ignorare impuberem quicquid non videt. 28. 1. b. *
L. 4. C. de epiſc. audient. quatenus habet, ne crimina iterata remiſſionem habeant. 9 1. d
Authent. Erubeſcimus ſine lege loqui. de trient. & ſemiſſ. §. conſideremus, quid ſignificet his verbis Imperator. 113. 1. c. *

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI.

LIBER PRIMVS.

DE SVMMA TRINITATE ET FIDE CATHOLICA.

SVMMARIVM.

1 *Fidem confiteri occultus Chriſtianus habitans inter infideles non ſemper tenetur, ſed tum quando per omiſsionē ſubtraheretur honor Deo debitus, vel vtilitas proximo impendēda.*

CONSILIVM PRIMVM.

A Q V æ multi infideles adulti baptizentur, & credant in Chriſtū firmiter, tamen minimè publicè audēt id publicare formidine pœnæ: quæritur, an poſsint ſaluari, quia non habent commoditatem relinquendi patrimoniū, & patriam ob multos reſpectus.

B [illegible]ndeo primo, quod omnis Chriſtianus de præce[illegible]tur confiteri fidem, iuxta illud Pauli.[a] *Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſsio fit ad ſalutem*, per quod id [illegible] D. Thomas receptus.[b] Secundo, quod præceptū [illegible]ndo fidem eſt affirmatiuum, & ideo licet obliget [illegible]n tamen obligat, vt aiunt, ad ſemper, ſicut obli[illegible]atiua ſecundum D. Thomam receptum à Theo[illegible][c] & Archidiaconum[d] receptum à noſtris vbique.

C [illegible], quod ex his ſequitur, illos, de quibus quæritur, [illegible] ſemper, & in quolibet loco ad confitendum [illegible] in aliquo loco, & tempore, quando ſcilicet [illegible]nem huius confeſsioni ſubtraheretur honor [illegible] Deo, & etiam vtilitas proximo impendenda: pu[illegible]is interrogatus de fide taceret, & ex hoc crede[illegible] quod non haberet fidem, vel quod fides non eſ[illegible] a [illegible]er eius taciturnitatem auerterentur à fi[illegible] verba D. Thomæ,[e] & conſequenter non [illegible] ſaluari, niſi proponant firmiter confiteri fidem in [illegible] prædictis caſibus, & confiteantur in illis occur[illegible]he eos timor pœnæ excuſat.[f]

D

DE CONSTITVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia tunc demum à peccato excuſat in totum, ſi ſit & ita iuſta, quòd non omiſit facere aliquid eorum, quæ homines ſuæ conditionis vt ſciant facere debent. & num. 2. 5. & ita cauſa peccati, quod ſi ſciret, non faceret. & num. 3.*

2 *Ignorantia affectata, quam quis ideo vult laborare, vt liberiùs peccet, non minuit, ſed auget peccatum, at craſſa, quæ quis ignorat quòd homines ſuæ conditionis communiter ſciunt, excuſat à tanto, ſed non à toto.*

3 *Ignorantia comes, & non cauſa peccati eſt, quando quis, etiamſi ſciret, non abſtineret, & hæc numquam à culpa excuſat.*

E *Ignorans probabiliter legem promulgatam, etiamſi ſciat latam, excuſatur.*

Promulgatio eſt de legis eſſentia, etiamſi ſit facta in Concilio, etiam cum Papæ confirmatione, nec antea ligat. 4.

4 *Concilij etiam authoritate Apoſtolica Papa abſente congregati lex lata, & promulgata non ligat, niſi etiam ab ipſo Papa fuerit confirmata.*

5 *Creditur in conſcientiæ foro aſſerēti ſe ignoraſſe, & in exteriori foro* [illegible]

6 *Ignorantia præſumptiuè in foro exteriori probatur eo ipſo, quòd non probatur ſcientia. item probatur iuramento, & alijs veriſimilibus præſumptionibus. 7.*

7 *Iuramento noſtro etſi ſtaretur regulariter in ijs quæ dependent ab animo noſtro, hoc tamen fallit, quando contrarium per probabiles probatur coniecturas, vel iuris præſumptio contraria adducitur, ſeu alia qualitas aliqua.*

8 *Sciuiſſe legem, ad effectum vt ea ligetur, non dicitur is, qui de ea aliquid audiuit, num. 11. ſed nec requiritur vera per ſenſum corporis ſcientia, num. 10. ſufficit tamen talis auditio, vel relatio, quæ in audiente fidem & credulitatem inducit, vel inducere debet, num. 11.*

9 *Iubilæorum dies incipit poſt eorum in diœceſi publicationem.*

10 *Credere non tenemur quod à quouis quomodolibet audiuimus, nec etiam chartæ impreſſæ, vel aduenis referentibus. 32. ſed ijs quæ inducere debent fidem & credulitatem 11.*

11 *Lex Pontificis Romæ publicata ex ſtylo non deſinit ligare prouinciales, etiam antequam in eorum publicetur prouincijs: requiritur tamen, num. 12. & 23. quod ſit recepta à maiori parte populi, in qua quis tunc reperitur. num. 13.*

13 *Romæ cum fueris, Romano viuito more.*

14 *Lex certum tempus à conditore præfixum habens non ligat ante, poſt verò omnes etiam ignorantes quo ad ſolam actus irritationem, quod ſi certum non habet præfixum tempus, & ſit inferioris principe ſtatim ſcientes, num. 16. ſi principis, habet de iure tacito menſes duos à die publicationis. 17. ex ſtylo tamen Romano ſtatim ligat omnes, niſi probetur ignorantia. 18.*

18 *Promulgatio legis facta in aula principis de iure communi non habet vim in prouincijs, in quibus non publicatur, ſecus de ſtylo quo ad leges Pontificis. 19. 20.*

19 *Regulæ Cancellariæ ligant etiam prouinciales, niſi probent earum iuſtam ignorantiam.*

20 *Legum Eccleſiaſticarum ſcientiam habere magis ſatagere tenentur homines, quàm ſecularium, cùm à ſpiritualibus, quæ nota ſunt, non admodum diuerſa ſint.*

D 21 *Promulgatio legis in prouincia etſi non requiratur ad effectum obligandi, requiritur tamen quandoque ad effectum, vt incurratur pœna.*

21 *Intellectus cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiſſ.*

22 *Ignorantia promulgationis legis ſi ſit probabilis, iure naturæ excuſat, alias non. & 21.*

23 *Lex quæ non eſt recepta per maiorem partem ciuitatis, cuius quis eſt, non ligat, cum ſub ea conditione cenſeatur promulgata, ſi recipiatur. num. 24. quod & de extrauagantibus & bullis etiam tenendum. num. 33.*

24 *Lex quæ decennio non fuit recepta, non ligat, ſed qui primi non receperunt, peccant, niſi probabilis ignorantia, aut principis potentis cogere diſsimulatio excuſet, at reliqui legitimam non ſeruandi cauſam habent, ſi ab alijs nequaquam ſeruari cœptam non ſeruant.*

E 25 *Lex quæ etiam ob ignorantiam non fuit decennio recepta, ſi ſit obſeruata, modo acciderit caſus de quo lex ſtatuebat, eneruatur. 26. 27.*

25 *Deſuetudo illa tollit legem, quæ actum contra legem continet, & hoc etiamſi dictus actus fiat ab ignorantibus legē. 26. 27*

28 Recepta quæ non fuit à principio lex, ſi vt poteſt poſtea ab vniuerſitate recipiatur, vim legis quo ad futura obtinebit, at à principe reuocata, non poteſt niſi ab eodem viuificari. 29.

30 Concilij Tridentini decreta omnia in ſingulis prouinciis publicari debere nullibi præcipitur: degentes tamen in prouinciis, in quibus non fuit receptum, etiam ſi de illo ſcientiam habeant, ibi, non tenentur ſeruare. numer. 32 illorumq; ſi ſint dubia, interpretatio Papæ ſeruatur.

31 Ieiuniorum & feſtorum obſeruantiam poſſunt Concilia prouincialia & epiſcopi collaudante populo indicere.

32 Promulgare omittentes Prælati bullas Papæ ad ipſos tranſmiſſas peccant.

34 Monere non tenetur confeſſarius pœnitentem probabiliter ignorantem ius commune, cui contrauenit, poteſtque eum abſoluere, ac dicere, quod ſit in bono ſtatu, immo & tenetur, quando ſcandalum ex contrario timetur. idem dic de ſuperiore. 35.

36 Doctor legens aliquam materiam in aliqua prouincia non tenetur monere auditores de extrauagantibus, quæ prouinciales non ligant. ſed nec tenetur tacere, modo moneat quæ ratione illæ ipſos non ligent.

37 Confeſſarius poteſt abſoluere pœnitentem probabili ratione tenentem ſententiam, cuius contrariam ipſe credit veram. ſecus ſi ſine probabili ratione illam teneat 54.

38 Plura beneficia habentes, vel conferentes debet monere confeſſarius habentis vnum ſufficiens non licere habere aliud ſine iuſta conſuetudine, vel diſpenſatione, & cauſa tollente deformitatem, quæ ex pluralitate oritur. 39. 40.

39 Commendatarius perpetuus æquiparatur titulari, excepto eo quod per eius mortem non vacat beneficium per obitum. ſed vt vacabat quando primo fuit commendatum. 30.

41 Canones prohibentes Epiſcopis, ne hæreticos, vel ſchiſmaticos abiurare volentes abſoluant, vel diſpenſent, ſunt ſeruandi, niſi prout ſunt vel conſuetudine derogati, vel vſu non recepti 42.

43 Reſidentiam ne faciat in parochiali, cum ſit iure diuino, nemo poteſt excuſari ſine cauſa legitima, quæ & quouſque ſufficiat iudex recta ratione ductus arbitrabitur. 44.

45 Ordinans ſacris ordinibus aliquem ſine titulo, ex quo viuere poſſit, ſubiicitur pœnæ cap. cum ſecundum. de præb. niſi ab ordinato ſit deceptus: ordinatus autem abſolute ſine titulo, eſt ſuſpenſus.

46 Illegitimus clerici filius non poteſt in Eccleſia, in qua pater habet, vel habuit beneficium, nedum vt miniſter in aliquo etiam ſacriſtæ vel cantoris officio miniſtrare, ſed nec vt peregrinus celebrare.

47 Sacerdotis illegitimus filius per Concilium eſt factus inhabilis ad obtinendum de cætero beneficia in Eccleſia, in qua pater fuit beneficiatus: ante autem Concilium obtenta, poſt trimeſtre, niſi illa reſignauerit, ſi pater adhuc erat beneficiatus, vacauerunt.

47 Inceſtus affinitatis taciturnitas non vitiat diſpenſationem impetratam ſuper impedimento conſanguinitatis 40.

48 Taciturnitas eius quod expreſſum redderet principem difficiliorem, vitiat gratiam, ſed hoc tunc demum, quando iura exigunt illius expreſſionem num 50. & 53.

48 Remiſſionem ſecundi delicti obtinens, tacita remiſſione alterius ſimilis primi obtenta, eſt ſubreptitius: quia tacet id, quod iura ſaltem tacitè iubent exprimi. nu 53.

48 Obligatum quem ipſo iure ad aliquid eſſe non eſt dicendum ſine iure ad id obligante.

49 Falſi expreſſio, qua princeps mouetur ad facilius concedendum, vitiat gratiam.

40 Duo patiens eſſentialia impedimenta matrimonij, ſuper vno validam impetrat diſpenſationem, altera tacita ſicut & abſolutionem ab vna ex duabus excommunicationibus.

50 Beneficium ſecundum impetrant, de primo quod obtinet, tenetur mentionem facere, ſed non de cura primo annexa.

51 Criminoſo tacentis crimen facta collatio tenet, modo ex eo non inducatur irregularitas, vel inhabilitas.

54 Confeſſarius putans pœnitentem non ſe accuſare de aliquo, non ob obliuionem, verecundiam, vel aliam iniuſtam cauſam, ſed quia credit ſe ob iuſtam diſpenſationem, vel rationem, vel probabilem opinionem eſſe in peccato, poteſt eundem de hoc non interrogando abſoluere.

54 Euchariſtiam cùm denegat ſacerdos ei qui eſt in ſtatu peccati quem non potuit abſoluere, caueat ne dicat ſe ideo denegare, quia eum non abſoluit.

55 Pontificias bullas ac diploma ta ſupprimentes, vel ne publicentur

A prohibentes, niſi cauſam iuſtam excuſantem oſtendant, non videntur abſoluendi.

56 Exigentes gabellas à religioſis etiam ex mandato dominorum, & ſub prætextu probabilis vel neceſſariæ cauſæ, aut ex inueterata conſuetudine, ſunt excommunicati, niſi probabilis eos excuſet ignorantia, vel Pontificis conceſſio.

57 Cum Paganis ac etiam Iudæis locando gabellas, modo eas per ſe non exigant, necnon & cum ſchiſmaticis & hæreticis etiam publicis non denunciatis, tamen licitè contrahitur. 56. & num. 60. nimia tamen familiaritas cum infidelibus vitatur. 59.

61 Abiuratio hæreſis præmittenda eſt, antequam quis ab ea per habentem poteſtatem abſoluatur: idem de ſchiſmate, ſi includat

B hæreſim, alias non.

62 Schiſma opponitur vnitati Eccleſiaſticæ caritatis, hæreſis fidei: & omnis hæreticus eſt etiam ſchiſmaticus, & non econtra.

63 Hæreticam ſi ducat Catholicus, peccat, nec tenet pactum vt aliqui ex filijs hæreticè nutriantur, quamuis matrimonium contractum teneat. & num. 66.

64 Hæreticos ſchiſmaticos non denunciatos ad ſiboles Catholici admittere poſſunt, itemque vota ab eiſdem, dum ſacra quibus interſunt, celebrantur, oblata recipere. 65.

66 Compaternitatem etſi contrahat hæreticus, & ſchiſmaticus, modò ſit baptizatus, non tamen poteſt Catholicus horum infantes ritu ab Eccleſia non permiſſo baptizandos de facto ſonte lauare, nec eoſdem admittere, vt ipſius Catholici filium ritu

C Catholico baptizandum leuent.

68 Græcos, & Armenos numerandos inter hæreticos non ſatis conſtat.

69 Moſchouitis ac Ruthenis ab hæreſibus recedentibus, licitè, dum apud nos ſunt, in noſtris Eccleſiis ritu noſtro conferuntur ſacramenta, licet reuerſi apud ſuos ſint ritu Græcorum priuilegio, vel conſuetudine permiſſo vſuri.

69 Græcus in ſua terra ritu Latino, ſicut nec Latinus in Latinorum locis poteſt Græco ritu conſecrare.

70 Hæreſes omnes, etiam in mortis articulo conſtitutus niſi ſaltem in genere deteſtetur, non poteſt abſolui, nec ad alia ſacramenta, nec ad ſepulturam admitti.

71 Fructus ex prædio quotannis naſcituri, etiam cum pacto vt poſt ſingula quinquennia tantùm redimi poſſint, ſi emantur, licitè

D fieri poteſt, ſecus eſſet, ſi prædicti fructus ex mutuo, vel locato perciperentur. ita vt etiam capitale reſtituatur.

72 Vſuras in quibus quis, dum eſſet pupillus, & ignorans ex contractibus per tutores ſecundum conſuetudinem regionis initis reperitur locupletior, tenetur reſtituere, nec aliter eſt abſoluendus. 73.

74 Bulla Cœnæ vbi non eſt recepta, non ligat.

74 Libros per Bullam ſciens, aut ſcire debens, prohibitos legens etiam ob bonum finem, ligatur cenſura Papæ reſeruata. 75.

75 Hæreticorum libros prohibitos, etiam ex cauſa, legendi licentiam non dat inferior Papa.

76 Miſſa vt dicatur priuatis in domibus etiam ob infirmos non poteſt concedere Epiſcopus in locis in quibus ſacrum Concilium eſt receptum.

E 76 Conſuetudo interpretatiua Concilij eſt attendenda.

77 Peſte infectis tenetur parochus ſacramenta miniſtrare. item & ſanis petentibus monitis tamen prius de periculo. nec poteſt recedere, niſi ſaltem dimiſſo vicario non parochus autem poteſt & ipſe, ſi velit, eiſdem magno cum merito, etſi cum periculo vitæ, miniſtrare.

79 Euchariſtia debet omiſſa proceſſione occultè ad infirmos deferri vbi de dehoneſtatione arbitrio boni viri probabiliter timetur

80 Decimarum iudicium poteſt in poſſeſſorio Eccleſiaſtica perſona introducere coram laico, in petitorio non, etiam vt reus, niſi inuitus trahatur. 81.

81 Trahi ſe ad iudicem ſecularem ſuper decimis, & alijs ſpiritua

F libus cauſis cum conſentit clericus, ligatur bulla Cœnæ, vti dictæ actioni fauorem præſtans 82.

83 Aſcriptitij coloni poſſunt quorumque inierint ad ſimilitudinem ſeruorum fugitiuorum vendicari à dominis etiam Eccleſiaſticis. 84.

83 Oblati, & donati, licet non ſint vere religioſi, tamen non poſſunt à monaſterijs recedere.

85 Clerici ſecularem iuriſdictionem obtinentes, ſi illam per ſe in cauſa ſanguinis exerceant, peccant, & ob id ſequuta morte, vel mutilatione ſiunt irregulares, ſecus ſi illam exerceant per generales vicarios vel delegatos particulares, etiam ſi ſequatur inuiſta ſententia exequutio. num. 80.

87 Hæretico notorio, ſicut nec Iudæo, immo multo minus eſt concedenda in alios præeminentia.

[illegible] occultos in foro conſcientia abſoluendi poteſtas ita ex decreto ſacri Concilij competit Epiſcopis, vt non poßint alteri illam generaliter delegare: licet cum occurrit aliquis caſus poßint illius abſolutionem particulariter alteri demandare. num. 89.

Abſoluendi poteſtatem ordinariam qui ex officio habet, poteſt illam alteri generaliter delegare, ſecus ſi in certis caſibus ex priuilegio competat. 89.

Pœnitens, qui Epiſcopum habentem poteſtatem abſoluendi nō poteſt, vel erubeſcit adire, adeat per alium, vt ſic ex eius abſolui poſſit mandato.

CONSILIVM PRIMVM.

[illegible] quæſtionum fere quotidianarum, ſeu caſuum pro Vltramontanis deciſiones 48. tum ad titulum de conſtitutionibus, tum ad alios ſpectantes.

RE ſponſurus ad propoſitas mihi quæſtiones, quæ ſunt [illegible] præmiſſo ſeptem alias, ex quibus, & ex illis conſti[illegible] 48.

PRIMA QVÆSTIO. An, & quæ ignorantia [illegible] culet a peccato tranſgreſſionis illius? Reſpōdeo pri[illegible] [illegible] requirūtur, vt ignorantia excuſet omnino, [illegible] toto, nempe quòd ſit cauſa illius, & quòd [illegible] vt Theologi vocant inuincibilis, ſiue vt nos [illegible] probabilis, vt reſoluit S. Thomas.[a]

[illegible] ndò, quòd illa ignorantia dicitur cauſa peccati, [illegible] ſcientiam, qua exiſtente non fieret illud, vt re[illegible] S. Thomas.[b]

[illegible] quòd illa ignorantia dicitur iuſta, ſiue inuinci[illegible] vel probabilis, quæ eſt de [illegible], quod quis non tenetur [illegible] vel non poteſt, adhibita diligentia, quæ ab aliis ſuæ [illegible] arbitrio viri prudentis adhiberi debet, iuxta [illegible] S. Thomæ,[c] & probatur in §. notandum.[d] Cui[illegible] quens eſt, ignorantiam quam quis habet, quia non [illegible] ire, quò liberius peccet, quę appellatur affectata, vel [illegible] igentiam laborandi, & efficiendi quod ad ſcien[illegible] [illegible] nes ſuæ conditionis arbitrio prudentis viri eſ[illegible] debent, quæ appellatur craſſa, non excuſare, vt idem [illegible] tradit[e] & probatur per illud Apoſtoli.[f] *Ignorās [illegible] tur.* quod intelligitur de eo *qui noluit intelligere, vt [illegible] eret,* noluit inquam, aut optando non intelligere, [illegible] faciendo id, quod debet, [illegible] intelligendum.[h]

[illegible] in Manuali confeſſariorū, [i] hoc reſolui[illegible] *Triplex eſt ignorantia, affectata, craſſa, ſiue [illegible] iuſta. Affectata ſiue optata eſt, qua quis ignorat id quod tenetur, quia non vult ſcire, quò liberius abſque ſue conſcientiæ [illegible], vel alia de cauſa peccet iuxta illud.*[k] *Noluit in[illegible], vt bene ageret. quæ adeo non excuſat, [illegible] minuit peccatū, [illegible] ob circumſtantiam mali deſiderij. Craſſa vero ſi[illegible], qua quis ignorat id quod communiter omnes ſui or[illegible] ſciunt quę [illegible] contingit per culpam latam, de qua ſupra*[l] *qua [illegible] ſat a tanto, ſed non a toto. Iuſta verò, quæ a Theologis inuinci[illegible] noſtris probabilis appellatur, eſt, qua quis ignorat quod [illegible] eum ſcire.*[m] *& qua communiter homines eiuſdem [illegible] adhibita debita diligentia laborant, iuxta S. Thomam*[n] *[illegible] eſt eius, qui petit conſilium à viris habitis pro prudentibus ſcien[illegible] & conſcientia in id ſufficientis, qui falſe illi conſulunt. arg. cap. [illegible]*[o] *& eorum quæ tradit Alexander*[p] *& S. Antoninus,*[q] *[illegible] hæc omnino excuſat, quando eſt cauſa actus. Ignorantia enim interdum eſt peccati cauſa, interdum non, ſed eius comes eſt [illegible], quando actus non fieret niſi ignoraretur: eſt ſolùm comes, quā[illegible] peccaretur, etiam ſi ſciretur: & hęc numquam a culpa excu[illegible] illa verò interdum omnino, interdum ex parte, vt prædictum eſt [illegible] ibi.*

[illegible] dico, quod ad hoc, vt quis dicatur legis tranſ[illegible] & ob id peccare, non ſufficit vt ſciat legem eſſe [illegible] vel fieri, nec eſſe factam, etiam in Concilio pu[illegible] recte tenet Decius contra Panormitanum,[r] ſi [illegible] promulgat, quia lex non ligat antequā pro[illegible] Deeſſet enim legi, ſi pro nulgatio, vt S. [illegible] eſt promulgat[illegible] [illegible] eſſe promulgatam per præ-

4 Sexto, vltra omnes, quod non ſufficit legem eſſe factam in Concilio œcumenico, vel promulgatam in eo, antequam confirmetur à Papa ſpecialiter, & generaliter confirmando totum Cōcilium: quia quicquid alij dicant, leges Concilij quamlibet legitimè congregati non obligant ante confirmationem Papæ ſubſequutam, vt [illegible] probatur in vltimo decreto Concilij Tridentini, & confirmatione ipſius à Pio IIII. petita, & [illegible] & ex ſtylo omnium Conciliorum œcumenicorum abſente Papa, & præſentibus eius Legatis actorum & concluſorum. Nec obſtat, quod in Hiſpaniis aliquot conſtitutiones Concilij Tridentini nondum perfecti, nec confirmati [illegible] fuerunt obſeruari: quoniam id factum eſt per errorem opinantium leges Concilij generalis vim habere ligandi ab eo tempore, quo in ipſo Concilio promulgantur, aut quia fuerunt acceptæ in leges obligatorias à Prælatis, qui [illegible] terant eas ſuo iure ferre, & [illegible] obligatoriam [illegible] ſua [illegible] toria indere.

SECVNDA QVÆSTIO. Quomodo poteſt conſtare de ignorantia? Reſpondeo primò, quod in foro Dei & conſcientiæ ſtatur dicto Rei,[a] & gloſſæ putatæ ſingularis,[b] cui ſimil[illegible] in verbo *electio*.[c]

5 Secundò, quod non ſufficit etiam in foro conſcientiæ, quod reus dicat ſe ignoraſſe, niſi dicat iuſte, ſiue probabiliter, ſiue inuincibiliter ignoraſſe. Tunc autem [illegible] rat, quando non oporteat eum [illegible] ire, vel ſi oporteat eum ſcire, non optauit [illegible] ignorare, neque neglexit adhibere ad id ſciendum eam diligentiam, quam communiter alij ſuæ qualitatis prudēti viri arbitrio adhibere debent, per reſponſum ad præcedentem quæſtionem.

6 Tertiò, quod ignorantia probatur quo ad forum [illegible] terius. Primò per præſumptionem iuris, quæ regulariter præſumitur de nec ſcientia probetur, *ea præſumitur,*[d] [illegible] gloſſa ponit alios [illegible] probandi, puta per iuramentum.[e] [illegible] probando aliquid, quod neceſſario conſequitur ignorantiam, [illegible] quod [illegible] infans, vel furioſus.[f] Tertiò, probando aliquid, quod veriſimilis ignorantia conſequatur, vt probando abſentiam.[g]

7 Probatio autem [illegible] iuramenti ideo admittitur, quia regulariter ea quæ ſunt in animo aliter probari nō poſſunt, iuxta gloſſam putatam ſingularem,[h] cui ſimilis eſt in capitul. ſignificaſti,[i] & ignorantia in animo conſiſtit, vt palam eſt. Quo fit, vt ſi contrarium probaretur, non [illegible] deretur iuramento iuxta gloſſas notabiles & receptas,[k] quæ addunt poſſe probari contrarium per coniecturas probabiles: nam per probationem, quod erat publice notum, tollitur probatio per iuramentum, vt ait gloſſa.[l] Tollitur item per præſumptionem iuris, ſi qua eſt contra iurantem, per regulam Bartholi,[m] [illegible] *iuramento eius, contra quem eſt præſumptio legis, non eſſe ſtandum.* Tollitur etiam, quando qualitas perſonæ, vel alia indicia in contrarium mouent, ſecundum Baldum,[n] quem inter alios ſequitur Decius.[o]

TERTIA QVÆSTIO. Quæ ſcientia legis ſufficiat, vt quis ligetur ea. Reſpondetur, quòd hinc videtur, quòd quælibet ſufficiat, eo quod nec canon, nec vlla lex videtur diſtinguere, nec reſtringere, & ita nec nos diſtinguere nec reſtringere debemus.[p]

8 Illinc autem videtur contrarium. Primò quidem, quod aliàs ſequeretur, quemlibet morantē Romę teneri ad ſeruādam legē, cum quoquo modo audiuiſſet eam à Papa in ea eſſe promulgari. Secūdò, quòd etiam ſequeretur, quòd quicūque Italus, Hiſpanus, Gallus, vel German[us] audiuiſſet in ſua patria legem aliquam promulgatam Romæ teneretur ad eam ſeruandam: & conſequenter peccaſſe mortifere omnes prædictos, qui ſciuerunt, vel audiuerunt, & non ſtatim, vel [illegible] ſaltem poſt duos mēſes ſeruarent formam pronunciandi horas Canonicas iuxta formam Breuiarij noui auctoritate Pij V. compoſiti, in cuius prologo [illegible], & præcepit vt omnes, paucis exceptis, qui ad [illegible] pronunciandas horas Canonicas tenentur, ſecundum formam in [illegible] præſcriptam eas pronunciarent, ſub pœnis contra negligentes eas pronunciare conſtitutis: & quod prædicti omnes tenebantur ſtatim quærere & emere, [illegible] poſſent facere de [illegible] Vrbe ad ſu[illegible] [illegible] Breuiaria, quantumcumque [illegible], quæ [illegible].

a Arg. c. humanę aures. 22. q. 5.
[illegible] In clem. 1. in verbo non habuit de priuileg.
C in pœnale de conſtit. [illegible] lib. 6.

[illegible] De reg. iur. lib. 6.
[illegible] ap. poſtulaſti de [illegible] cap. [illegible] ſi va[illegible] de [illegible] extra [illegible]
[illegible] apis indulſum q[illegible] cap. eum dilectum [illegible] de [illegible] eſſ. abſent.
g C[illegible] ſi [illegible] matrimo ac [illegible] non poſ[illegible]
h In § aliam qui alios in [illegible] ad iſta Inſtit. de [illegible]
i [illegible] de homicid.
k [illegible] cap. propoſuiſti, 22. diſt. [illegible] verb. approbatur in cap. [illegible] verb. aſſiſtatur de ſi[illegible] ordinat. lib. 6.
l di. cap. propoſuiſti.
m In l. [illegible] omnes [illegible] §. [illegible] de [illegible] in l. [illegible] C. de [illegible]
o In d. [illegible] a. in l. [illegible] 40. & ſeq.
p Leg. de præ[illegible] ſi [illegible] de publ. in rem act. [illegible] ſi Romanorum 19. diſt.

A extra Vrbem ſeruatum eſſe credimus: nec vllos, vel paucos illius omiſsionis pœnituiſſe putamus.

9 Tertio facit & id, quod ſcripſimus alibi,[a] nempe non dici quidē ſcire, vel noſſe aliquid, eo quod id quomodolibet, vel à quolibet audierit, iuxta illud Sapientis,[b] *Qui cito credit, leuis eſt corde*. quod ſatis probatur per cap. nō ſolum.[c] Quarto facit & illud, quod ſæpe reſpōdimus circa indulgentias iobelæas, quæ ob varias cauſas ſolent mitti à Sede Apoſtolica in prouincias, quætēdas ab eis, qui prima hebdomada poſtquam eas ſciuerint conceſſas, vel fuerint publicatæ, illa & illa pietatis opera fecerint, nempe quod non intelliguntur de prima hebdomada, quæ ſequitur quamlibet primam ſcientiam illius conceſsionis & publicationis, ſed de illa quæ eſt prima poſtquam ſciunt eam per publicationem factam iuſſu Epiſcopi ſui in ciuitate, vel oppido, in quo moratur ſeu inuenitur.

10 Quapropter dicendum eſt primò, quod non requiritur vera ſcientia, quæ naſcitur ex notitia intuitiua alicuius quinque ſenſuum, de quibus alibi,[d] quæ requiritur in teſte deponente,[e] quamq; deſiniuimus alibi.[f]

11 Secundò, quòd non ſufficit quælibet auditio, & relatio, ſed requiritur talis, quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, per argumentum pro poſteriore parte ſuprà itum.

Tertiò, quòd non videtur requiri, vt per Præſules, vel alios prælatos in ſuis territoriis publicetur: quoniam in C quæſt. ſequenti concludetur attento ſtylo, & conſuetudine Curiæ ſufficere publicationē, & promulgationem in Curia factam.

Quartò, quòd ex capite ignorantiæ non poteſt excuſari à peccato tranſgreſsionis, qui iuſta ratione firmiter credit legem eſſe in Curia publicatam, per reſponſa ſupra ad primam quæſtionem, & infra ad quintam.

Quinto, quod excuſari forte poſſet ex eo capite, quod non ſit recepta, nec ſeruata à maiore parte populi, cuius ipſe eſt pars: eo quod lex etiam iuſte promulgata non videtur ligare, ſi maior pars eam non recipiat, per reſpondenda infra.[g]

D Sextò, quod ex his infertur, vnam eamdémque ſcientiam vnius eiuſdémque legis, quæ ſufficit, quo habens illam in vno territorio ea ligetur, non ſufficere vt idem in alio territorio ſimiliter ligetur. Quod confirmatur per c. illo[h] quatenus Ambroſius conſuluit Diuæ Monicæ matri patris noſtri Auguſtini, quod ipſa ſciens legē de Sabbato ieiunando tenebatur ſeruare illam Romæ, nō Mediolani.

14 QVARTA QVÆSTIO. A quo tempore incipiat ligare conſtitutio. Reſpondeo primò, quod lex non ligat ante lapſum temporis, ante quod legiſlator noluit vt ligare inciperet, quia ad illius vſque lapſum non habet virtutem ligandi, vt palam eſt: cum lex non habeat maiorem virtutem illa, quam legiſlator indit ei.[i]

E 15 Secundò, quod non eſt dubium à quo tempore vult legiſlator vt ſua lex incipiat ligare, quādo illud exprimit, vt in caſum ſingula,[k] adeo quòd ſi lex dicat, vt liget ex nunc, ab ipſo tempore promulgationis ligabit ſcientes, per gloſſam,[l] etiam iuſte ignorantes quo ad irritationem actus, licet non quo ad peccatum, per reſponſionem ad primam quæſtionem, & adnotata per Panormitanum cōmuniter receptum,[m] licet quo ad aliquid diſcedat ab eo Decius potius verbis, quam mente, ſi ſatis res perpēdatur.

16 Tertio, quòd eſt grande dubium, an lex incipiat ligare ante lapſum duorum menſium poſt promulgationem eius, an ſolùm poſt lapſum illorum. Et reſpondendum eſt, F quòd ſi eſt lex inferioris Principe, ſtatim incipit ligare ſubditos à tempore ſcientiæ illius, ſecundum Panormitanum,[n] pro quo multa citantur ibi à Felino & Decio: ſed plus monet hoc ſatis, quòd nullo iure cauetur, vt legis inferioris Principis vinculum differatur, & ita non eſt dicendum.[o] Ad præſumendum autem ſcientiam quo ad forum exterius tempus videtur eſſe arbitrarium, vt Panormitanus recte, & Decius concludit:[p] quia viciniores vidērit citius ſcire, argum. l. quoſdam. & cap. quanto, de præſumpt.

17 Quartò, quod ſolo iure ſcripto attento, Princeps nō videtur ligare ante lapſum duarum menſium, etiam ſcientes eam factam & promulgatam, vt videtur tenere gloſſa vltima,[q] & Alexandrus,[r] quem cōtra Panormitanum, Imo-

la, & Felinum ſequuti ſumus cum Decio ibidem,[s] qui idem tenet ... & mente. Tum ... aut ...,[t] tum in rubri ... quæ ... expreſſe habet, ... poſt duos menſes, & non ante valituram, & cōſequenter ante illos duos menſes eam non ligaturam. Tum quia etſi bona pars cauſæ, quæ datur dilatio duorum menſium, ſit, ne ignorantes obligentur: tamen nō eſt ſola, quia etiam datur ne alios liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confuſio, rixa, & imparitas ſubditorum, dum alij ante alios ligantur: per quod tolluntur argumenta Bonifacij à Vitalinis, quibus reprobat Paulum de Leazariis tenentem idem quod nos,[d] argumento item Philippi Franci.[e]

B 18 Tum quia vt ſcientia legis, donec promulgetur, non ligat, ita pariter ſcientia ... legis promulgatæ, donec labatur tempus à iure conſtitutū ad ligandum non debet ligare. Et quamuis hæc pars ſolo iure ſcripto attento verior videatur; de cōſuetudine tamen & ſtylo videtur in Vrbe ſeruari, vt tranſgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menſes, puniantur, non ſolum qui confitentur, vel probantur ſciuiſſe illius promulgationem, ſed etiam qui non probantur iuſtè illam ignoraſſe: præſupponendo, quod præſumitur ſcire. Quæ cōſuetudo & ſtylus ſeſtringi fortè poſſet ad forum tantùm exterius, & Vrbicolas.

Quinto, quod vna opinio, quæ paucorum eſt, tenet legem C promulgatam in Curia Principis nō ligare prouinciales, hoc eſt ſubditos extra prouinciā, vbi eſt Curia, degentes, etiā poſt duos menſes à publicatione facta in Curia, donec per Gubernatores prouinciarum in eis ... promulgetur. Primo quidē, quod expreſse habetur in prædicta authentica,[f] quòd lex noua non obligat Prouinciales, niſi poſt duos menſes à publicatione in ... tum Prouinciis facta, & iure Canonico nō eſt expreſſum contrarium: ergo illi ſtandum eſt. Secundo, quod Ioan. Andreas[h] receptus cōmuniter tenet id quod dicimus eſſe verum de lege Imperatoris, & eadem ratio vel maior videtur de lege Papæ: quia hæc extenditur ad omnes Chriſtianos, & cōſequenter ad multò plures Prouincias, quam D lex Imperatoris: & ita durius eſſet, quòd hæc ligaret ante quam publicaretur in Prouinciis, quam illa. Tertiò, quòd cap. cum infirmitas,[i] ſignificat, illā conſtitutionem etiam factam in Concilio generali non ligaſſe ante publicationem eius à Prælatis factam. Quartò, quòd durum videtur dicere, omnes leges, quæ paſsim motu proprio Pont. Max. fiunt Romæ, ligare poſt duos menſes à publicatione in Curia facta, vltimos quoſque cultores Septemtrionis & Occidentis, Æthiopes item, & Indos. Quinto, quod Caietanus verſatus in Curia ſic ſcripſit.[k] *Quod ſi Romæ noua lex promulgatur. & nec Curia ipſa curat vt promulgatio ad Eccleſias Cathedrales deueniat, nec Prælati, qui ibi ſunt, inſinuant ſuis Eccleſiis, nec vſari nec apud Deū nec apud homines ignorantia poſſunt E abſentes neſciy.* Sextò, quod lex naturæ, & diuina dictat, vt iuſte ignorantes legem non ligentur illa,[l] & negari non poteſt Indos, Æthiopes Occiduos, & Hyperboreos iuſtè ignorare legem humanam nouam in ſola Roma publicatam etiam poſt duos menſes.

19 Altera verò opinio, quæ frequentior eſt, tenet contrarium, videlicet, quod lex ligat omnes etiā Prouinciales poſt duos menſes à publicatione legis in Curia facta. Pro qua facit primò ratio prædictæ gloſſæ vltimæ,[m] videlicet, quòd alioquin ſequeretur, quod liber ſextus ſolum ligaret in Prouinciis, in quarum Academiis prælegitur: quia non eſt publicatus in aliis. Secundò, quòd conſuetudo, & F ſtylus Curiæ, quæ vim legis habet,[n] ſeruat, vt iudices Vrbis iudicent cōtra omnes totius orbis Chriſtianos ſecundum leges Papæ promulgatas in eam locis ad id præſtitutis: niſi iuſtam illam ignorantiam probent. Immo & multi Epiſcopi reſidentes in ſuis Eccleſiis deferri faciunt ad ſe extrauagantes nouas, quæ promulgātur in Vrbe, & ſecundū eas decidunt cauſas ſuæ diœceſis. Tertiò, quòd regulæ Cancellariæ, quæ non publicantur extra Curiam, ligant omnes degentes extra eam, & in Francia, teſtante Bartholomæo Caſſadoro,[o] & antea fuit deciſum in Capella Tholoſana.[p] Quarto, quod alioqui ſequeretur, quòd bulla Cœnæ Domini in ſola Roma publicata non ligaret extra Curiam & Romam in Prouinciam exiſtentes, nec multæ

a In cap. inter verba 11. q. 3. conclus. 6. coroll. 11.
b Eccleſ. 19.
c 11 q. 3. & ca. ſi quid vero 86. diſt.
d In dicto corol. 11. & in preludi Manual. confeſſ. num. 2.
e Cap. Teſtes. 3. quæſt. 9.
f In ca. ſi quis autem de pœnit. diſt. 7. num. 1. & in rub. de iudic. num 41.
g Ad quæ. 1. & quæſt. 6.
h Ad conſilia gloſ. 12. diſt.
i Arg. cap. fin. de reg. iur. li. 6. l. e. iuſtum. §. ſinem. ff. de legib.
k De præbēd. lib. 6.
l In clem. 2. verb. ex tūc. de hæret.
m In dicto c. 2. de conſtitu. num. 7.
n Vbi ſupra.
o Cap. conſuluiſti. 2. q. 4. & § reuſ de termino ... de teſtib. & ſomnij ... la. 3.
p Vbi ſupra num. 8.
q In dicto c. ...
r In dict. c. 2.

a In prima ... ... o In cap. 1 de oſtul. prælat. num. 19.
c In ſa ... conſtitu. coll. 5.
d In proœm. clemen. § nūc igitur à num. 41.
e Super Extra Sext. ...
f Vt factæ nouæ conſtitutione.
g Arg. cap. 1 de oper. nou. nunciat. & § ... in autent. ... 1 diſt.
h Super gloſſ. dicta verb.
i De pœnitentia & remiſſ.
k In 1 2. quæ. 90. art. 4.
l Capit. 2. de conſtit. & ca. propoſuit. 82. diſt.
m In dicta Sexti.
n Cap. quam grauis. de crim. falſi.
o Conſilio 10. ... coſſu. ... volum. 5.
p Deciſ. 444. incip. ... quæſtio an regula Cancellariæ &c.

aliæ extrauagantes magni momẽti in ſola Curia Romana publicatę ligarent alios, quã Romanos: & ꝙ ſi ſupplicarẽtur Toleti, ligarent tantũ Prouinciales, & nõ Hiſpalenſes, nec Legionenſes, ſi nec Legione, nec Hiſpali publicarẽtur & ſi publicarẽtur Pariſius, nõ ligarẽt Tholoſates, nec Lugdunẽ[illegible]es, ſi nec Tholoſę nec Lugduni publicarentur: & ita [illegible]na diſparitas & confuſio ſeminaretur in Prouinciis. Se[illegible]tẽ, quod non ſolũ liber ſextus nõ ligaret vniuer[illegible] vt ait prędicta gloſſa, ſed quod nec liber Decretalium, Clementinarum, ligarent Prouinciales: quia nulla vel pauca eorum ſunt hactenus publicata in Prouinciis. Quæ omnia videntur abſurda, & ita non aſſerẽda.[a] Quinto, Thomas[b] ait, quod ſubditi abſentes à legis promul[illegible]ne [illegible]bligantur ab ea, illa ratione, quod illa deuenit, deuenire poteſt in eorum notitiam, nulla facta men[illegible]e faciẽda promulgatione, ſiue publicatione in pro[illegible], vel capite prouincię. Per quę omnia videtur reſol[illegible]m, quod attẽto ſolo iure ſcripto prior opinio vide[illegible]r. Attento vero ſtylo, & conſuetudine Eccle[illegible], Curiæque Romanæ, poſterior debet ſeruari quo ad [illegible]apa[illegible] nempe quòd requiratur quidem promulga[illegible]m. ſufficere autem quod fiat Romæ in locis ad id [illegible] vt ligent etiam Prouinciales poſt duos mẽſes, [illegible] aliud tempus expreſſum in eis.

Non obſtãt argumenta pro prima parte adducta. Ad [illegible] enim & ſecundum reſpondetur ea procedere iure [illegible] tantum attento: hanc verò partem, quam defendi[illegible] procedere conſuetudinẽ, & ſtylo Curiæ attentis, eo[illegible] licẽt vno reſpectu maior ratio ſuadeat, ne lex Papæ [illegible]mnes terras ſibi ſubditas extendatur per ſolam publi[illegible] Romæ factam, quam lex Cæſaris per publica[illegible]m in eius Curia factam, vt ſecundum argumentum [illegible], alia tamen maior ſuadet [illegible]ōtrarium, puta quod Pa[illegible]us diſcurrit: & ideo, vt ait Ioannes Monachus,[c] di[illegible] habere pedes plũbeos, & nõ plumeos: & quod vnus [illegible]us orbis Chriſti Vicari⁹ in ſpiritualibus, de quibus [illegible] maiorẽ curam debẽt habere ſubditi eius, quàm [illegible] ſatis de temporalibus, quibus ille præeſt: & [illegible] lacita eius vt plurimũ nõ ſunt tot, neque adeo di[illegible]ſpiritualib⁹, quæ nota ſunt Chriſtianis, ac Cæſaris.

21 Ad tertium, quod à nemine video ſolutum, reſpon[illegible] quod prædictum cap. cum infirmitas. probat quidẽ, [illegible] medici non debent arceri ab ingreſſu Eccleſiæ pro[illegible] violationẽ [illegible]ius canonis, niſi in terris, in quibus ille [illegible] publicatus, non tamẽ probat, quòd canõ ille nõ de[illegible] in aliis donec in eis publica[illegible] fiat. Nam ca[illegible] [illegible] continet: Alterum abſolute, quod medicus [illegible] ante omnia moneat infirmum, vt ſpiritualem [illegible] & quo ad hoc non requirit publicationẽ: Alterũ [illegible]ne, quòd medicus ſi frangit illam legem, ar[illegible] ingreſſu Eccleſiæ in terris, in quibus facta fuit [illegible] illius à prælatis: & ita ſolum quo ad incurren[illegible] pœnam requirit publicationem, quam non re[illegible] ſpecialiter id cautum fuiſſet. Vnde illud c. [illegible] ſpeciali retorqueri poteſt pro parte poſte[illegible] non obſtat illi.

Ad [illegible]rtum reſpondeo, concedendo durum quidẽ, & [illegible]nium eſſe dicere, quod omnes exiſtentes extra pro[illegible] Romanam non ſeruando legem publicatã Romæ tantùm ſtatim poſt duos menſes peccant: ſed negãdo [illegible]ſſe durũ dicere, quod obligãtur poſt tẽpus, quod vir bonus [illegible] iudex arbitrabitur eſſe ſufficiens, vt illi, de quibus [illegible] ſciant, attenta diſtantia Prouinciæ, & qualitate [illegible], & frequentia hominum illius Prouinciæ habitantium Romæ, & venientium ad eam, & redeuntium ab ea: quod eſt aptiſſimum temperamentum dictorum.[d]

Ad quintũ reſpõdeo primò, quod Caiet. à cõtrario ſenſit idẽ quod nos ſentit quo ad ſciẽtes legẽm Romæ publi[illegible] dum ſolos neſcios excuſat, & conſequenter idem [illegible] ſentire quo ad debentes ſcire: quia ſcire, & debere [illegible]e in hoc æquantur.[e] & ita clare ſentit, quòd Prouinciales ligantur lege Romæ tantùm publicata, ſi id ſciant etiam antequam in prouincia publicetur. Quo ad ignorantes autem probabiliter idem ſentimus, quod ille, quòd [illegible] ſunt rei, ſi iuſte ignorant, vt ſupra in quæſtione [illegible] diximus, & poſtea in quinta & ſexta dicemus.

22 Ad ſextum cõcedimus lege naturæ excuſari iuſtè legem ignorantem, etiam in ſua Prouincia publicatã: negamus tamẽ, omnes Prouinciales, vbicumque degant, iuſte ignorare legem Romę tantùm publicatã. Tum quia ſunt, qui illam ſcire debent quo ad vtrumque forum, vel alterum tantùm: & etiã ſecundum Caietanum ſcientes legem eſſe latã & promulgatã peccant, ſi eam non obſeruant, vt prędictum eſt: & cõſequenter peccant, qui ſcire debent, cùm illi coæquentur ſcientibus,[a] & ita Prouinciales, ſcientes vel ſcire debẽtes nõ excuſantur eis ex capite defect⁹ promulgationis in ſua Prouincia, licet forsã excuſari poſſent ex capite defectus receptionis in illa, vt infr[illegible][b] tangetur.

23 QVINTA QVÆSTIO. An lex non recepta liget: Reſpondeo primò quod non, §. leges,[c] ibi, *leges confirmantur, cùm moribus vtentium approbãtur* & l. de quibus,[d] ibi, *nam cùm ipſa leges nulla alia ex cauſa nos teneãt, quam quod iudicio populi recepta ſunt*, quod & tradimus in Man.[e] in hæc verba, *Lex antequam recipiatur, ſaltem per maiorem partẽ ciuitatis, cuius pars tranſgreſſor, non ligat: quoniã promulgata videtur cum conditione, ſi recipiatur, ſaltẽ per maiorẽ partẽ, vt ſingulariter dixit Dominicus,[f] per recẽtiores receptus*[g] *& profundius Felinus.*[h]

24 Secundo, quod vltra rationẽ poſitam in Man.[i] quare lex non recepta non obliget, videlicet quod, præſumitur legiſlator ferre illã ſub conditione, ſi fuerit recepta poteſt reddi alia, videlicet ꝙ iuſta cauſa excuſat à peccato violationis legis humanæ, vt tradim⁹ alibi,[k] poſt S. Thomã,[l] & Archidiaconum,[m] & iuſtam cauſam videtur quis habere non ſeruãdi legem, quod ab aliis non ſeruatur, nec cœpit ſeruari: cùm enim lex reſpiciat vtilitatẽ communem,[n] nõ videtur eius lator velle vnum vel alteru ligare ad ſeruandũ, quod alij cõſubditi non ſeruant, nec ſeruare incipiunt.

Tertiò, quòd qui dicunt peccare illos, qui non ſeruant à principio legem iuſte promulgatam, aſſerunt tamen, quòd ſi ſciẽte id ſuperiore, & potente cogere, & non cogente ſeruare, non ſeruãt, non videntur peccare, eo quod videatur ſuperior eam ſuſpendere, vel tollere, iuxta gl[illegible]ſam ſingularem & celebrem,[o] quam Panormitanus & cõmunis ibi, & alij alibi approbant, quos refert Felinus,[p] aſſerunt item, non ligare illã quæ decennio non eſt recepta, vt poſt Calderinũ Cardinali & Imolã tradit Felin⁹.[q]

Et addo omnibus, quod primi non recipientes poſſ[illegible] excuſari à peccato ignorantię probabilis, qua legẽ probabiliter ignorauerũt, per reſolutionem primæ quæſtionis.

25 SEXTA QVÆSTIO. An lex non recepta [illegible] eam ignorantibus ita euerterur, ſicut non recepta ab eam ſciẽtibus: quæ quotidiana & noua quæſtio eſt. Et pro parte quidẽ negante facit primò, quod deſuetudo legis, quæ non implicat tranſgreſſionem eius, vt quia caſus eius non occurrit, non tollit illam, ſecundum Ioannem Andream,[r] quod latè cõfirmat Felinus,[s] & quod cum i[illegible]notatur lex, non videtur occurrere caſus, in quo ea ſit vtẽdum. Facit, quod actus agẽtium non operãtur vltra intentionem eorum,[t] & quòd non obſeruantes legem, eo quòd ignorãt, non intendunt eam tollere, eo quòd non vtantur ea: voluntas enim, cuius actus eſt intentio, ſecundũ S. Thomam receptum,[v] nõ fertur in incognitum, vt ait Auguſtinus.[x]

26 Pro affirmatiua verò, quæ videtur verior, facit, quòd iuſtior eſt cauſa obſeruantium legem, eo quod ignorant eam, quam eorum, qui ſcientes eam nolunt recipere, nec vti ea: & ratio quare lex non recepta nõ ligat, eſt, quia non eſt firmata vſu, vt ſentit l. de quibus,[y] & hæc ratio æquè militat cum deſinit ſeruari per ignorantiam, ac ſi deſineret ſeruari per renutum, ſiue noluntatem, ſiue, vt ita dixerim, nolentiam ſeruandi.

Nec obſtat primum argumẽtum in oppoſitum: cui reſpondeti poteſt cõcedendo quod deſuetudo, quæ non implicat vſum contrarium legi, non tollit eam, vt non tolleretur diſpoſitio, *l. quæritur.*[z] diſponens, vt hermaphroditus habeatur pro viro, vel fœmina iuxta [illegible]um, qui in eo præualet, licet per mille annos nullus hermaphroditus naſceretur in aliqua Prouincia.

27 Concedendo [illegible] conſequenter, quod deſuetudo, ſiue non vſus ignorata legis ſine contrarie[illegible] ipſius non tolleret legem ignorantium. At negando [illegible] omnis vſus legis ignoratæ ſit abſque contra[illegible] [illegible] & ita negando, quod non tollatur [illegible] deſuetudo [illegible]

a Di. l. quod te ff de reb. cred.
b qu. 1. & 8.
c 4. diſt.
d ff de legib.
e Cap. 23. nu. 42.
f In d. §. leges.
g Ibi. & in c. [illegible] de conſtit.
h In cap. 1. de treug. & pace à num. 14. verſicu. ſi tal lege quarto. & in an. 15. conſid. 2.
i Num. 40.
k In d. ca. 23. nu. 4.
l 1. 2. quæ. 96. art. 6. & 2. 2. q. 147. ar. 5.
m In ca. vtinam 29. diſt.
n Ca. erit autem lex. 4. diſt.
o diſt. ca. de treug. & pace
p Ibid. nu. 7.
q In d. cap. 1. de treug. & pace num. 15.
r In ca. Ioannes. de cleric. coniug.
s In cap. 1. nu. 10. de treug. & pace
t L. non omnis ff de reb. cred. & cap. fin. de præb.
v 1. 2. quæ. 12. art. 1.
x L. 3. de Trinit.
y ff. de legib.
z ff de ſtatu hominum.

a L. ad quod ab initio ff de reg. iur. [illegible] de elect. lib. 6. [illegible] qu. 90. ar. 4.
c In reg. ex gener. de reg. iur. lib. 6.
d [illegible] de conſt.
e Leg. qui d. te ff de reb. credit.

tu,& vtentium eum [illegible] occurrentibus caſibus. Ex quo ſequitur, quod lex Papæ ignorata per omnes homines aliculus [illegible] vel per maiorem partem eorum, qui in ea non ſunt [illegible] tempore in id [illegible] tenet, contrauenire [illegible] et in caſibus occurrentibus, cenſetur eneruata quo ad [illegible] lam.

Nõ obſtat etiã ſecundum argumentum. quia ad eneruãdam legẽ per nõ vſum eius, [illegible] requiritur, quod ſubditi noluerint eam recipere per actũ poſitiuo [illegible] ſed ſufficit, quòd [illegible] recipiant [illegible] firmetur, per illa duo tam [illegible] iura.[a]

a §. leges 4. di. & l. de quibus ff. de legibus.

28 SEPTIMA QVÆSTIO. An paria ſint legem reuocari à legiſlatore, & eã à ſubditis nõ recipi. Reſpõdeo nouã eſſe quæſtionẽ, & ſatis quotidianã, & videri reſoluẽdã eſſe negatiue [illegible] quia lex [illegible] eſſe lata, & promulgatã ea cõditione, vt [illegible] liget niſi recipiatur, & nõ eſſe [illegible] nec promulgatã, nõ ſunt paria: caſu enim [illegible] priore extat lex, licet nõ liceat donec recipiatur: poſteriore vero nõ extat lex, nec recipi põt. [illegible] in ſimili [illegible] reſcriptu eſſe ipſo iure nullum,[b] & eſſe [illegible] per exceptionẽ,[c] illud enim [illegible] aduerſario [illegible] opponente, & conſentiente eſt inutile, iuxta gloſ. cõm in ter receptã,[d] hoc verò parte non opponente valet, iuxta cõmunẽ.[e] Tum quod lex iam lata, & promulgata nõdum reuocata, licet à principio nõ recipiatur [illegible] põt [illegible] poſtea mutata voluntate recipi, quia ſubſtantia eius durat, reuocata verò minime, niſi denuo feratur à legiſlatore: quia tã ſubſtãtia eius periit: & quod extinctũ eſt, non põt reuiuiſcere, niſi auctor potens illud denuo produceret.[f]

b l'i in cap. 1 de reſcript. li. 6.
c l'i in ca. ceterum. de reſcript.
d In d. ll ca [illegible]
e In dict cap ceterum & ca [illegible] cum ei aduer.
f [illegible] 26 aream ff. de ſolut & ar [illegible] quam pars [illegible] adiun [illegible]

29 [illegible] ſequitur primo, quod leges nouũ ius inducentes [illegible]. Trid. licet nõdum ſint receptę in aliquot terris, quibus [illegible] eſt eas eſſe cõſtitutas, nõ cẽſentur periiſſe, nec [illegible] qui ad illas, ſed quadãtenus ſuſpẽſę, ſimulac vniuerſitates [illegible] eas receperint vim ligandi habiturę. Secundo legẽ, quę nõ eſt recepta in aliqua terra ob ignorantia eius, ſimulac habita eius ſciẽtia, recepta fuerit, perinde ligaturam eos, qui terram illam incolunt, ac ſi à principio fuiſſet recepta, quo ad actus prędictam ſcientiam & receptionem conſecutos.

OCTAVA QVÆSTIO, ſiue prima propoſitarũ, Sint [illegible] oẽs obligati in foro cõſciẽtię ad obſeruãda decreta Cõc. Trid. quę ad mores & reformationẽ ſpectãt, cũ apud eos nõ ſint promulgata ab ordinariis, nec ſynodaliter in vniuerſa prouincia recepta? Nõ quęritur aũt hic de iis, quę particularẽ promulgationẽ requirũt, vt decretũ primũ ſeſſ. 24.[g] ſed de aliis. Ratio dubitãdi eſt. Tũ quia par omnium videtur ratio, cũ oĩa promulgari iubeat Cõc. Tũ quia ſi lex etiã promulgata, nõ tamẽ obſeruatione firmata, non obligat ſecundũ doctorũ ſententiam, minus videtur obligare, quę ab ordinario pręlato neq; eſt recepta, neque promulgata, neq; obſeruata. Tum quia videmus vniuerſales leges diuerſimode à diuerſis Prouinciis obſeruari, alias etiam nũ omnino obſeruari [illegible] eſt in ieiuniis, feſtis diebus, &c.

g De reformat. de matrimonio.

30 Reſpondeo primo, nõ videre me vllũ canonẽ in Cõc. Trid. quo iubeantur omnia in eo cõſtituta in omnibus prouinciis publicari, vt in propoſitione quæſtionis dicitur, tametſi Pius IIII. in cõfirmatione tam ſimplici verbo facta, quàm bullata, pręcepiſſet vt ab omnibus Chriſti fidelibus, tã pręſulibus, quam aliis, recipiantur & obſeruẽtur, & per alias literas declaraſſet ea incepiſſe obligare à Kal. Mai 1564. & ſub finem prefatę cõfirmationis bullatę iuſſiſſet, vt literę ea, & [illegible] quã ã alia publicarentur in quatuor locis Vrbis. Sed aliud eſt iubere vt recipiantur, & obſeruentur, aliud vt publicentur in dictis quatuor locis, quod illico factum fuit, & aliud vt conſtituta in Conc. publicarentur in illis, quod nunquã factũ eſt, nec iuſsũ vt fieret.

31 Secũdo dico, quod diuerſa feſtorũ & ieiuniorũ obſeruãtia in diuerſis prouinciis parũ facit ad hoc. Tũ quia illa cõtingere põt, quia diuerſi prelati, & diuerſa Cõcilia prouincialia diuerſa feſta & ieiunia indixerũt, vt poſſunt, iuxta e. [illegible] illae feſtiuitates, quas Epiſcopi in ſuo epiſcopatu cum populo collaudauerint. Tũ quia fieri põt, vt per cõtrariã cõſuetudinẽ ſeruata ſint in aliis [illegible] & in aliis nõ.[k]

h De conſecr. d. 1 3.
i & arg. cap. con [illegible] de obſeruat. [illegible]
k C. ſta 10. d & [illegible] d. [illegible] diſt.

32 Tertio [illegible] huius quęſtionis determinatio [illegible] deſiderit [illegible] Pontifici ſententiam. Tum quia inter [illegible] contingentis Concilii Trid. requirit, [illegible] ſecundũ literas cõfirmatorias [illegible] ſeruatur.

Tum quia gloſſa vltima,[a] [illegible] Pontificis requirere quæſtionem [illegible] de tempore, à quo incipit ligare [illegible] conſtitutio.

a In dicta ſexta.

Quartò, quod ſalua eius interpretatione, videtur reſpondendum id quod colligitur ex deciſione quæſtionum præmiſſarum, nempe quod conſtitutiones Con. Tridentini nouæ, ſiue quæ ius nouum inducunt, [illegible] ligant Polonos in Polonia degentes, qui eas ignorant probabiliter, per primæ quæſtionis reſolutionem, neque eos, qui eas ſciunt non quidem ea ratione quòd illæ non ſunt promulgatæ, ſed ea, quod non ſunt receptæ [illegible] neque per decennium poſtea, per deciſionem quæſtionis quartæ, & quintæ.

NONA QVÆSTIO, ſiue ſecunda. Idem quæritur de bullis Pontificum, v. g. de pœnis [illegible] tes officium, de confidentiis, de non habendo [illegible] B. Virginis lingua vernacula, de cenſibus, de cambiis. Item de bulla Cœnæ Domini, & de aliis, vtrum obligent omnes, etſi ab ordinario vel ignorentur, vel non promulgentur. Non obligare probantur primo, quia vt plurimum illi neſciunt ea authentica ſcientia, ſed tantùm vel ex auditu ab aduenis, vel quia chartam impreſſam viderunt. Secundo, quia Caietanus dicit & alii approbant quòd ſi Papa illas non mittit Metropolitanis &c. & illi vt ſubditi excuſantur: ſi mittit, & ipſi non promulgant, ipſi quidem rei ſunt, ſubditi tamen excuſantur.

33 Reſpondeo, quod bullæ Papæ publicatæ Romæ, ligant Polonos ſcientes eas eſſe Romæ publicatas. Quod etiam ipſe Caietanus citatus in propoſitione quæſtionis præſupponit, dum ſolos neſcios excuſat, vt dictum eſt in tertia & quarta quæſtione. Itaque ex defectu promulgationis non excuſarentur, licet ex defectu receptionis excuſari ſæpe poſſent, iuxta dicta in quæſtione quinta, & ſexta.

Aduerte quia dum reſponſio reſtringitur ad dicta ſupra quæſt. [illegible] raro erit locus excuſationi quo ad Bullam Cœnæ, quæ quotannis fertur. Et certe cùm proceſſus Bullæ feratur potiùs in modum præcepti quàm legis, & ſententia excommunicationis pluribus in locis feratur contra illos, de quibus Papa certo ſcit quod nolunt mandata eius recipere, non poteſt dici illam ferri ſub conditione ſi acceptetur. & cum ſingulis annis renouetur & feratur, vix poteſt accommodari, quod dicitur de lege non recepta.

DECIMA QVÆSTIO. An peccantem contra bullam ex ignorantia, confeſſarius, qui eam ſcit, teneatur admonere, & inſtruere, cùm non ſit cõfeſſarii bullas promulgare, ſed ordinarii: videtur enim melius non inſtruere, ſed relinquere ignaros, cùm idem in matrimonio prohibito, & in ſimilibus caſibus ſuadeant Doctores, quod confitentes etiam docti ex eo vix emendentur.

34 Reſpondeo non teneri confeſſarium ad ad[illegible]ndum bullam, quam ille probabiliter ignorat: quia neque peccat ignorando, neque tranſgrediendo, iuxta reſponſa ad primam quæſtionem: pro qua reſponſione eſt textus in cap. quia circa.[b] ſecundum intellectum Adriani,[c] quem late defendimus, & explicamus alibi,[d] *vbi adiecimus hæc verba: Eſt igitur in illo cap. quia circa. caſus, in quo, qui credit matrimonium inter aliquos non valere, cum eis diſſimulare poteſt, etiamſi ſit ſuperior, & eis licere in bono ſtatu viuere: immo & debet quando ſcandalũ ex contrario facto naſci ſperaretur. Cui conſequens eſt etiam confeſſarium poſſe abſoluere confitentem, quem videt ignorantia iuris humani probabili à peccato excuſari, & præſertim ſi ſuſpicaretur eum veritatem monentis illam non amplexurum.*

b De conſang.
c In 4. de cõfeſſ. dub. 7. poſt 3. quæſt.
d In c. ſi quis autẽ. de pœnit. diſt. 7. nu. 73.

VNDECIMA QVÆSTIO. An teneatur quis de iis alios docere, ſi illi docendi munus, ſiue ſponte, ſiue ex officio incumbit. verbi gratia lecturus de [illegible] cenſibus, an teneatur bullæ Pii V facere mentionem, & ſecundum illam determinare, vbi non eſt promulgata, nec recepta, & ſic de aliis ſiue in præſenti, ſiue in futuro?

36 Colligi poteſt reſponſio ex reſponſis ad quintam, quod non tenetur docere legem, quia non ligat illos incolentes Prouinciam, in qua legit, ſed ſi vult, poteſt, ſimul docendo rationem, qua eos ibi non ligat, quia nulla lege tenetur ad primum, nec prohibetur à ſecundo, & conſequenter ita dicendum eſt.[e]

e Argu. cap. conſuluiſti. 2. q. 4. cap. 1. de tranſlat. prælat. & eorum quæ ad quæſt. præcedentem reſpondimus.

DVODECIMA QVÆSTIO. Vtrum poſsint

abſolui,

[illegible] ,qui nolunt [illegible] bedire [illegible] cum [illegible] a conſcientia [illegible]: Videntur enim non eſſe obligati conteſtari [illegible], ſed ſuis prælatis, à quibus nihil [illegible] admonent [illegible] an [illegible] conſcientia [illegible] permittere permiſſionem, [illegible] atum ignorare. Quod ſi [illegible] ſit, an hi [illegible] de [illegible] conſcientia, & [illegible] pœnitentia [illegible] videatur eſſe obligatus [illegible] edendi, [illegible] probabiliter [illegible] dit quod illa ſu [illegible] admonitione nihil aliud et [illegible], quam quod [illegible] odioſam apud [illegible] contestatio né redderet, continentem [illegible]. Ime etenim omnino videtur abſtinendum, cum & [illegible] monitione [illegible], & in alijs ſimilibus [illegible] Doctores.

Reſpõdetur, quod [illegible] poteſt abſoluere con [illegible] tinentem tenentem [illegible] ipſe, ſi videt [illegible] probabili, vel [illegible] probauimus al [illegible] credat com- [illegible] opinionem, cui ipſe a [illegible] probabili [illegible] de quo in quæ- ſtione, poterit [illegible] cũ ratione probabi [illegible] abſ [illegible] credat eſſe ve [illegible].

DECIMATERTIA QVÆSTIO. [illegible] pertinentem [illegible] decreti [illegible] & [illegible] pluralitate beneficiorum, & [illegible] quibus pal [illegible] in [illegible] regn [illegible] & quide [illegible] communiter [illegible] partim ex ignorantia, cum [illegible] tũ v [illegible] conſuetudo obſtinata hoc permittat, & hinc [illegible] tenere videntur, partim ex eo, quod in [illegible] ſubeti [illegible] putant tamen [illegible] conſcientia liberos, & ſecuros eſſe, quatenus in toto exten [illegible] ipſum illis permittitur: tum non m[illegible] do [illegible] ſuperiorum [illegible] ſiue admonitione, ſiue mandato, ſiue iuſsũ antiquorum, & decretorũ recentium executione cohibeantur, ve- [illegible] ab ipſis ordinarijs ſcientibus, & volẽtibus [illegible] præmiorum, immo mercedis loco cõſequi ſoleant, vt in illis confirmentur, ac conſerrentur. Proinde quæritur, [illegible] qui hæc vident, & norunt, teneantur in conſcientia, quamuis ad officium illorũ non pertineat: puta quod ſint ſimplices ſacerdotes, ſiue etiã Doctores, aut concionatores, non tamen dignitates, officia, perſonatuſq; gerentes tam publicè, quam priuatim prælatos, & ſubditos cõmonefacere, conſcientias conferentium, & acceptantiũ perſtringendo, & obligando, atq; pœnas in decretis & bullis contentas irrogãdo. Quorum in altero periculũ ineſt animarum, quæ ob negligentiam pereunt: in altero periculum publici ſcandali, quod inde diuerſimode exoriri poſſit, cõmotis, turbatisque Superioribus, & ſubditis, cum vtrique non niſi ſynodaliter receptis promulgatiſque decretis reformari maximè circa inueteratas cõſuetudines debeant.

38 Reſpondeo, nil me poſſe reſpõdere appoſitius, quam quod ſcripſi breuiter, ſed accurate cõprehendendo multa paucis in Man. Conf. [illegible] in hæc verba, *Mortiſere peccat, qui habet multa beneficia diuiſa in titulũ, quorũ vnum ſuo ſtatui decenti ſufficit, vel ſine diſpenſatione, vel iuſta conſuetudine, iuxta gloſſam ſingularem* [d] *receptam à Panormitano & communi* [e] *& ab alijs quos cito:* [f] *& probatur per ca. conquerente.* [g] *& ſentit S. Thomas.* [h] *Dixi, diuiſa: quia ſecus ſi legitime vnita, aut annexa.* [i] *Dixi, in titulum: quia licet habere vnum in titulum, & aliud ad tempus commendatum ad ſex menſes tantum, ſi eſt eccleſia parochialis.* [k]

39 *Dixi, ad tempus: nam de commendato in perpetuum idem eſt dicendum, quod de dato in titulum, iuxta Cardinalẽ Alexandrinũ* [l] *& citatos per eum, & Maiorẽ* [m] *quod probauimus:* [n] *excepto quòd vacans per mortem cõmendatarij, cenſetur vacare eo modo quo vacabat tempore, quo fuit commendatũ, vt ſtylus Romanæ Curiæ hodiernum palam ſeruat. Dixi quorum vnũ ſufficit, alioqui ſecus. nam quamuis Concilium Tridentinum* [o] *quod approbat tacite prædictã gloſſam ſtatuerit, vt vnum tantum conferatur vni, quale & quantumcunque ſit illud, adijcit tamen, quod ſi illud ei non ſufficeret, liceat ſibi aliud ſimplex ſufficiens, dũmodo vtrumque perſonalẽ reſidentiã non requirat, habere. Ex quo duo colligi poſſunt. ſcilicet, quẽ iuſte tenere duo beneficia non requirentia reſidentiam perſonalem, quorum alterum non ſufficiat, abſque vlla diſpenſatione quæ ante hoc Concil. fuit communis opinio.* [p]

40 *Et quod Concilium non prohibet retentionem plurium etiam requirentium reſidentiam perſonalem, per iuſtam diſpenſationem. Dixi, abſque diſpenſatione quia non ſufficit habere iuſtã cauſam ea obtinendi, attẽto ſolo iure naturæ, & diuino ſine diſpenſatione iuris poſitiui id prohibentis, iuxta S. Thomam.* [a] *Dixi, aut conſuetudine iuſta: quia tantum, (licet non plus) valeret illa, quãtum diſpenſatio, iuxta eundem* [b] *vtraque enim poſſet iuri humano derogare, & non iure naturali, vel diuino. Porro iuſta cauſa tenendi plura attento iure naturali, & conſequẽter diſpenſandi, & conſuetudinẽ circa id inducendi eſt ſecundum eundem circumſtantia eiuſmodi, quæ ſufficiat ad tollendum deformitatem, quam multitudo beneficiorum præſefert. Plura ſiquidem beneficia tenere, vt ait ille, nec adeo ſuapte natura eſt malum, vt per nullã circumſtantiam iuſtificari poſſit, vt fornicatio, & alia id genus vitia, neque adeo indifferens, vt ſine aliqua circumſtãtia iuſtificari liceat, vt habere duo prædia, vel duas, vt ſupra* [d] *diximus. Talis autem eſt circumſtantia eius, cui attenta ſua perſona qualitate non ſufficit vnum beneficium ad honeſte decentérque viuendum, talis item, tanta prudẽtia, ſagacitas, & induſtria alicuius, vt ſperetur plus eis, quibus præeſt, profuturus etiã abſens, quam communiter alius præſens, & potius accipit propter vtilitatem beneficiorum, aut ſubditorum quam propriam, iuxta Innocentium* [e] *receptum. Talis eſt etiam defectus aliorũ idoneorũ, iuxta Hoſtienſem* [f] *talis in ſuper notabilis animi virtus, nobilitas, & cætera,* [g] *quamuis hæc cauſa videatur includi in prima, quoniam ideo cum nobili & graduato diſpenſari poſſe videtur,* [h] *quia eius honeſta ſuſtentatio pluribus, quam alterius indiget, vt [illegible] diximus. Talis etiam viſa fuit Cardinali [illegible] intentio tenendi plura beneficia non ad ſplendidiorem victum, veſtitum & famulatum, & alia eiuſmodi, ſed ad largius erogandum in pauperes, & opera pia, retento ſibi tãtum ad vitam decentẽ neceſſario, & adhibita vero intentionis executione.*

DECIMAQVARTA QVÆSTIO. Quomodo procedendum ſit cum ijs, qui poſt abrenunciationem hæreſum reconciliationemque cum Eccleſia factam, ad beneficia eccleſiaſtica & ordines admittuntur, [illegible] vero etiam [illegible] tantur ab ipſis Epiſcopis, cum in tali [illegible] admit [illegible] ne, quàm conſequẽter in executione officij ſacerdotalis ſubit, & multiplicetur irregularitas, interdum verò etiam incurratur excommunicatio. Illi enim excuſari videntur, quod irregularitatem neſciant, & omnia ab Epiſcopis legitimè fieri præſumant, tantoque magis, cum ab illis ijs inuitantur. Quod ſi qui irregularitatem ſciunt, vel ob metum, & verecundiam, vel ob inopiam, vel ob itinerũ longitudinem, vel difficultatẽ ad rehabilitationẽ, vel ad abſolutionem ab irregularitate petendam à Sede Apoſtolica venire non poſſunt, Epiſcopi vero altera ex parte [illegible] huc uſque plerique ſunt opinione, vt exiſtiment reconciliationem in publicam illis ad vtrumque ſufficere, quod ipſum non rationibus, & auctoritate canonum, ſed conſuetudine recepta, euidentique fidei Catholicæ vtilitate, quæ exinde ſperatur, metiuntur. Quid igitur ſit faciendum cum iſtiuſmodi iam promotoribus, quà promotis, ſiue antequam admittantur, ſiue poſtquam multo iam tempore admiſſi in officio ſacerdotali fuerint. Et vtrum neceſſaria ſit omnino rehabilitatio Pontificis. Item an commiſſio generalis, pro rehabilitandis, à Pontifice dari [illegible] illis partibus, aut obtineri [illegible] tantũ diligentius [illegible] peteret, quanto illic hoc accidit frequenter, quomodo tanti ea res eſt momenti, vt, qui ex nobilitate, doctrina, vel ſingularibus dotibus animi in clero & præſentantur, & ad dignitates etiam maximas vocantur, ex eorum vt plurimum numero eſſe ſoleant.

41 Reſpondeo primò, certum eſſe lapſum in hæreſim, vel ſchiſma poſſe reconciliari Eccleſiæ. Secundò, quod iura, quę vetant Epiſcopis reſtituere aliquos lapſos, in aliquot caſibus videntur eſſe leges humanæ, vt [illegible] colligitur ex cap. ſi lapſis. [l] Cũm ergo iura humana tolli poſſunt conſuetudine contraria præſcripta, [m] conſequitur quod in terris, in quibus habetur conſuetudo præſcripta, vt lapſi etiam ob hæreſim, vel ſchiſma reconcilientur per Epiſcopos, poterunt reconciliari per eos, non obſtantibus iuribus antiquioribus illa conſuetudine. Pro quo facit, quod licet excommunicatio ob hæreſim videatur [illegible] ipſo iure latarum antiquiſſima, [n] fuit tamẽ tempus, in quo hæreticus non erat excommunicatus ipſo iure & [illegible] communicatio ob hæreſim lata olim non erat reſeruata Papæ, vt diximus in Man. [o] Tertio, quod [illegible] obſtaculis [illegible] canonum præcedentium facta in Concilijs, [illegible] fuit recepta, per reſponſa ad quintam quæſtionem.

42 Quarto, quod ſi in illis terris, in quibus [illegible] in quæſtione ſunt, canones noui vel bullæ [illegible]

a In d. [illegible] libet. 9 ar. 11.
b Ibidem.
c Ca. [illegible] conſuet.
d Ca. [illegible]
e Ca. cum id [illegible] 4. de preb.
f Cap. grave col. 2. [illegible]
g dit. cap. de mul.
i [illegible] de mult.
In clem. [illegible] de re [illegible]
k Ca. vt con[illegible] aliquot [illegible] in ſumma [illegible]
l [illegible] gloſ. ead. diſt. & [illegible] fr. 10. q. a.
m Cap. ſin de conſuetud. & l. 2. C. quæ ſit long. cõſuet.
n Iuxta cap. Achatius. 24. quæſt. 1.
o Cap. 27 nu. 12. & inc. cap. [illegible] rumdam. & [illegible] nu. 48.
a [illegible] d. cap. [illegible] 4 ad [illegible] num. 14.
b [illegible] num. 80.
c Cap. 51 a num. 121.
d In cap. [illegible] de [illegible]
e Ibidem.
f In capi. ad[illegible] de pra bend.
g De clerie non reſiden.
h Quolibet. 4 art 19. & quolibet. 9. art. 19.
i Cu. vno 10. quæſt. 4. cap. [illegible] de reſtitu [illegible] de ætate & qualitate. & cap. [illegible] de præbend.
k Cap. nemo. de elect. lib. 6.
l In cap. [illegible] autem 44 de Gemeſimo in reg. de infirm. [illegible]
m In 4 diſt. 24. quæſt. 13.
n In capit. de multa de prebend.
o Seſſ. 24. ca. 17. de reform.
p In cap. [illegible] iamdudum. & [illegible] de prabend.

A tatem reconciliandi Epiſcopis fuerunt recepti, & nõ ſunt legitimè per conſuetudinem abrogati, neceſſario ſeruandi ſunt, & qui incurrerunt in excommunicationes, & irregularitates reſeruatas Papæ, ab eo, vel eius Legato, vel in id delegato abſoluendi ſunt, non obſtante difficultate, & itineris longitudine, quamuis ob impedimentum veniendi abſolui poſſunt ab excommunicatione iuxta notata in Manu.[a] Quinto, quod an prædictis canonibus, & bullis in illis terris ſit derogatum, & an ſint recepti, nec ne, legitimè definiri non poteſt, niſi narratis illis, quæ ad id ſunt neceſſaria. ſed applicando reſponſa ad quæſt. 5. 6. & 7. poterit reſpõderi eis ab eo, cui neceſſaria facti narrata fuerint.

B DECIMA QVINTA QVÆSTIO. Poſsit ne dare aliquis parœciam abſenti, aliquoties tamen eam in anno, puta ad principalia feſta viſitanti, & vicarium idoneum habenti, quem certo ſcit plus profuturum propter auctoritatem, quàm aliam præſentem carentem hac auctoritate, præſertim ob generis nobilitatem, & amicorũ frequentiam, quorum aſpectu prouentus eccleſiaſtici, & libertates ſecurius, citiuſque conſeruantur, & ab hæreticorum violẽtijs, vel deceptionibus defenduntur, cùm in contrarium videatur eſſe Concilium Tridentinum ex altera vero parte eſt vtilitas Eccleſiæ, maximè ſi nemo inueniatur, qui parœciam acceptet, & inter ruſticos quaſi in perpetuo exilio habitet, niſi vel ipſe vicarius, vel illi ſimilis, C qui facile à potentioribus opprimetur, & perdet fructus & decimas. Et virum in hoc poſsit Epiſcopus, vel ſaltem Metropolitanus diſpenſare, præſertim cùm vrget vel paucitas ſacerdotum, vel periculum, ne ab hæreticis, aut quibuſuis alijs occupetur, & deſoletur. Videtur enim poſſe ſecundum Concilium Tridentinum.[b]

43 Reſpondeo primò, quod prædictum Concilium Tridentinum videtur declaraſſe[c] beneficiatũ beneficij curam animarum habentis iure diuino reſidere debere in illo, cui conſequens eſt, neminem excuſari à reſidentia, niſi iuſta de cauſa, & eo modo quo dicitur ibidem.[d] Secundo, quod hoc non eſt inuentum Concilij Tridentini, idem enim iuris fuiſſe ante illud, cõmunis ſententia habet: vnde D Felinus[e] dixit poſt alios, non poſſe induci cõſuetudine, vt quis non reſideat in beneficio curato: quod nulla ratione alia defendi poteſt, quam quia iure naturali, vel diuino reſidendum eſt in illo. Tertio, quod huic eſt conſequens, ſeruandum eſſe hoc etiam in terris, in quibus Concilium Tridentinum non ſeruatur, nec debet ſeruari.[f]

44 Quarto, quòd cum cauſa ſit iuſta non reſidendi, arbitrio iudicis definiendum ſit,[g] poterit huiuſmodi beneficiarius abeſſe à beneficio ea de cauſa, & tanto tempore, qua, & quanto videbitur Epiſcopus rectam rationem in arbitrando ſecuto, viſis circumſtantijs perſonæ, loci, temporis, & alijs, nec erit opus ſcripta licentia in eis regnis, in quibus nondum ſeruatur Concilium Tridentinũ, quia nec E iure diuino, nec aliquo humano anteriori ea requiritur.

DECIMASEXTA. An in Concilio Tridentino[h] ipſo iure ſit ſuſpenſus is, qui abſque patrimonio ordinatur, vel habens quidem beneficium, ſed inſufficiens, & quas pœnas innouet Concilium, quando in prædicto cap. dicit, *Antiquorum pœnas ſuper his innouando?*

45 Ad hanc quæſtionem, quæ ſatis difficilis eſt, & fuit aliquando controuerſa in ſacro Pœnitentiariæ prætorio, reſpondeo primo, quod ordinatus ordine ſacro abſolutè, ideſt ſine titulo beneficij, vel patrimonij, eſt ſuſpenſus, ſecundum canones antiquos.[i] Secũdò, quod illa pœna mutata fuit ab Innocentio III.[k] in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatum. Tertiò, quòd illa mutatio videtur F reſtringenda ad ordinatum, qui bona fide, ab Epiſcopo ſciente, vel debente ſcire eũ nõ habere quo ſe aleret, fecit ſe ordinari, non autem videtur comprehendere illum, qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum, decepit Epiſcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent.[l] Tum quia alioqui ordinãs ſine culpa puniretur, & ordinatus cum culpa à pœna eſſet immunis.[m] Tum per cap. per tuas. 5.[n] quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quaſitum cum pacto de reſtituendo illud poſt ordinationem, eſſe ſuſpenſum, donec diſpenſetur cum eo. Quartò, quòd renouatio pœnarum in abſolutè ordinatum, quam inducit.[o] Concilium Tridentinum in-

a Cap. 57 nu. 46.
b Seſſ. 23. de refor. cap. 1.
c In cap. 1. de refor. ſeſſ. 23.
d In d. c. 1. & in ca. 1 de refor. ſeſſ. 2.
e In cap. cum omnes de conſt. num. 13.
f Ar. princip. 1. d. ſ. & ſ. ſed ius naturale. Inſtit. de iur. natu. gent. & ciuil.
g Arg. l. 1 ff. de vno de lib. & ca. de cauſis de offic. deleg.
h Seſſ. 21. ca. 2. de reform.
i Cap. neminem & cap. ſanctorum. 70 diſt.
k C. 2. cum ſecundum. de prebend.
l Cap. ſedes. de reſcrip. l. itaque fullo. ff de furt.
m Contra ca. 2. de conſt. & l. ieiunium. C. de pœnis.
n De ſimon.
o Cap. 2 ſeſſ. 45.

A telligi videtur de pœna prædictorum canonum[a] &[b] quę ſublata fuit per mutationem prædictam.[c]

Aduerte quod ſacra Cõgregatio cenſuit innouatã tantũ pœnã d. c. cum ſecundũ. vt dictũ eſt in caſilta 14. de tẽp. ord. & etiã conſ. 47.

DECIMASEPTIMA QVÆSTIO. Cum Concilium Tridentinũ[d] prohibeat illegitimos filios clericorũ in Eccleſijs, in quibus illorũ parentes beneficiũ aliquod habuerint, vel habent, etiã quoq; modo miniſtrare, an prohibeat huiuſmodi illegitimos in prædictis Eccleſijs etiã ſacrũ facere, vel per accidẽs epiſt. vt euangeliũ, vel etiã ſacrũ cãtare ſolẽniter, denique ſacriſtæ, vel cãtoris officio fungi?

46 Reſpondeo, quod huiuſmodi filius illegitimus non B poteſt ſubdiaconatus, vel diaconatus officio fungi, neque ſacriſtam, vel cantorem agere in tali eccleſia: quia negari non poteſt, eum, faciendo illa, miniſtrare aliquo modo in illa.[e] Maioris autem quæſtionis videtur, an liceat ei priuatim interdum, tamquam extero & peregrino, miniſtrare, ita quod non videatur Eccleſiæ inſeruire. Arbitror autem negatiuã partem eſſe veriorem, quia licet non videatur tam miniſtrare Eccleſiæ, quam ſuæ conſolationi conſulere, negari tamen non poteſt eum miniſtrare aliquo modo in illa Eccleſia in altaris miniſterio. Et cõſtat rationem fugandi memoriam incontinentiæ paternæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam priuatam, & ratio legis eſt anima legis, vt ait Dynus[f] pro quo eſt c. Marciõ.[g]

C DECIMAOCTAVA QVÆSTIO. Si de facto ſacerdotis filius beneficium habeat Eccleſiaſticum in Eccleſia, in qua eius pater quondam aliud beneficium habuerit, an ſit ipſo iure priuatus, vel priuandus?

47 Reſpondeo, quòd beneficiũ quod filius habebat ante Concilium, non vacauit ipſo iure, donec laberetur trimeſtre, datum ad permutandum pro altero alterius Eccleſiæ. Si autem illud poſt Concilium quæſiuit, nõ conſecutus fuit in illo, quia eſt factus inhabilis ad illud[h] in illis verbis, *non liceat, &c.* & adiunctis illis alijs, *quod ſi in præſenti, &c.* & collatio beneficij facta inhabili non valet.[i]

DECIMANONA QVÆSTIO. Cum aliquis duo habet impedimenta eſſentialia, quorum alterum ſit D publicum, alterum ſecretum, vt ſi contraxerit cum conſanguinea in quarto gradu, cuius ſororem carnaliter prius cognouerat, an ſatis ſit impetrare gratiam à Pontifice impedimenti publici conſanguinitatis, non narrando alterum impedimentum occultum, & poſtea impetrare gratiam ab aliquo, qui eam concedere poſsit pro occulto, etiam non narrando publicum impedimentum?

Reſpondeo, de quęſtione hac vel alia ſimilis difficultatis controuerſiam fuiſſe in ſacro Pœnitentiariæ Prætorio, neque adhuc omnino ſopitam, quãuis mea ſententia pars affirmatiua ſit vera: & in ſumma continet, an valeat impetratio diſpenſationis ſuper vno impedimẽto matrimonij publico, non facta mentione de alio, præſertim occulto.

E 48 Et quòd pro parte negatiua facit in primis, quod reticentia eius, quod expreſſum redderet principem difficiliorem ad gratiam concedendam, reddit eam nullam,[k] & videtur quod Papa difficilius conceſsiſſet diſpenſationem, ſi nouiſſet aliud impedimentum. Secundò, quòd inceſtus impedit matrimoniũ contrahendũ.[l] Tertiò, quòd remiſsio pœnæ homicidij eſt nulla mentione nõ facta remiſsionis alterius ſimilis, ſecundum Gulielmũ de Cugnano[m] à Baldo, & alijs communiter ibi, & alibi receptum. Propter quod dixit Andreas Siculus[n] relatus à Felino[o] vidiſſe decapitari vnum homicidam, non obſtante remiſſione ſecundi homicidij impetrata, nõ facta mentione de F priori, & non alia ratione, quàm quia difficilius princeps remiſiſſet ſecundum, ſi meminiſſet remiſsionem prioris.

49 Nõ obſtãtibus tamẽ his, pars affirmatiua eſt verior. Primò quidem, q; nullo iure canonico, vel Cæſareo cauetur, q; in impetratione diſpẽſationis ſuper vno impedimẽto matrimonij debeat fieri mẽtio de alijs, ad hoc vt valeat diſpenſatio quo ad impedimentũ, ad q; illa impetratur: & nõ eſt inducẽda obligatio iuris ſine iure ad id obligãte.[p]

50 Secundò, quòd licet omnis expreſsio falſi, qua moueretur princeps ad facilius concedendam gratiam, faciat eam ſubreptitiam, & ipſo iure nullam,[q] non tamen omnis reticentia veri, cuius expreſsio retraxiſſet principẽ ad nõ tam facile concedendum, reddit gratiam nullam, ſed ſolũ

a Nominem.
b Sanctorum.
c In d. cap. cũ ſecundum de preb.
d Seſſ 25 cap. 11 de reform.
e Argu. rub. de cleric. non ord. miniſt. & gloſ. in verbo oſtij clemẽ 1 de regula & cap. perlectis, 25. diſt. vbi miniſteria.
f In ca. fin. de reg. iur. lib. 6.
g Ca. Marciõ 1. quæſt. 1.
h Per profeſſiõ ca. 15 ſeſſ. 25.
i Ca. cum in cunctis. § ſin. de elect. & c. inter cæteros. de reſcript.
k Ca. poſtulaſti de reſcript.
l Cap. 1. 2. & ca. tranſmiſſa de eo qui cog. conſan. vxo. ſuæ.
m In l. 3. C. de Epiſc. aud.
n In ca. ſuper literis de reſcrip.
o Vbi ſupra. Arg. ca. ad aures. 2. [illegible]
p & ca. tranſl. prælat.
q Cap. ſuper literis de reſcript. [illegible] legibus C. [illegible] contra ius, vel vtil. publicã quæ eſt §. ſub [illegible] 25. quæſt. 2.

illa,

illa, qua tacetur verum, quod iura iubent exprimi in tali impetratione: quæ eſt reſolutio Rotæ [a] & Egidij [b] & Felini [c] relata à nobis in Manu. conf. [d] pro qua facit gloſſa recepta [e] quatenus habet, in impetratione beneficij, ſaciendam quidem eſſe mẽtionem de beneficio habito, ſed non de cura, vel ordine primo illi beneficio annexo, licet mentio illorum difficiliorem redderet principem ad concedendum: quia id nullo iure præcipitur.

51 Facit etiam, quòd valet collatio beneficij facta criminoſo, crimine non inducente irregularitatem & inhabilitatem ad beneficium, non facta mentione de illo crimine, licet expreſsio illius difficiliorem redderet principem ad conferendum; vt ſenſit Innocentius, [f] & reſoluit [illegible]inus poſt alios. [g]

Tertio, quod valet impetratio abſolutionis ab vna [illegible]mmunicatione, non facta mentione de alia, ſecũdum [illegible]am i. communiter receptam. [h] Quartò, quòd paſsim [illegible]ntingit in Curia impetrari diſpenſationem ſuper vno impedimento matrimonij, non facta mentione de alio, & [poſ]tea impetratur diſpẽſatio ſuper alio, quorum vtraque [illegible]atur valida. Quintò, quòd inceſtus magna ex parte ſunt occulti, cognatio autem magna ex parte publica, & ſi in impetratione impedimenti cognationis exprimendus [illegible]et inceſtus, cogeretur impetrans infamare ſe, & frequenter alium prodere contra ius naturale, quo vetamur [illegible], & alios prodere. [i]

52 Ad primum autem oppoſitorum reſpondet ſecundum [fu]ndamentum. Ad ſecundũ verò reſpondetur concedendo quod omnis inceſtus ſecundum aliquos impedit quidem matrimonium contrahendũ, non tamen dirimit contractum inter ipſoſmet inceſtum committentes, & minus [quo] ad alios, quo ad quos non gignitur ex eo affinitas. [Conce]dendo item, quod expreſsio eius aliquando difficilio[re]m redderet principem ad concedendum: ſed negando quod ex eo ſequatur diſpenſationẽ eſſe nullam: quia [no]n tacetur verũ, quod iubeatur exprimi, & quod ſit neceſſario exprimendum, per fundamentum ſecundum.

53 Ad tertium verò reſpondeo nouiſsime, & veriſsimè, [quod] à nemine quod ſciam fuerit ſatis ei reſponſum, cõcedendo quidem illud dictũ Gulielmi, negãdo tamen, quod [id] eueniat ex eo ſolo, quod tacetur verum, quo expreſſo [illegible]us remiſiſſet princeps ſecundum, ſed etiã eo quod [ta]cetur verum, quod per illam l. 3. deberet exprimi in ſecunda impetratione veniæ. Nam prædict. l. 3. ſtatuens ne [cri]mina iterata remiſsionem habeant, ſignificat neceſſa[riu]m eſſe expreſsionem remiſsionis criminis ſemel ad[mis]si, vt valeat remiſsio iterum admiſsi, quod à nemine, [q]uem viderim, vidi animaduerſum. In quæſtionem autem propoſita non agitur de remiſsione criminis, & minus de [re]miſsione criminis iterati, immo nec de relaxatione im[ped]imenti iterati. Quæ ſolutio confirmatur euidenter, eo quod nemo negat impetrationem veniæ homicidij valere non facta mentione de impetratione veniæ inceſtus, ad[ul]terij, furti, rapinæ, aut alterius criminis ſeparatim, & [ſi]milis prius obtentæ.

VIGESIMA QVÆSTIO, Quomodo procedendũ ſit confeſſarijs circa abſolutionem Epiſcoporũ, vel aliorum dignitates & perſonatus gerẽtium, in ijs caſibus, qui expreſsè in decretis Concilij Tridentini & bullis cõtinentur, ſiue ad eorum propriam ſpectẽt perſonam, quod contraria committant, & debita omittãt, ſiue ad reformationem aliorum, quod ſcientes, & valentes corrigere errantes, eos reformare reſpectibus humanis negligant, de quibus illi non confitentur, & confeſſor inquirere tenetur, maxime ſi publicè obaudiunt apud vulgus: vel ſi confitentur, ob non publicationem ad pœnas ſe putant non obligari, cùm ſi cõfeſſarius pro conſcientia ſua illũ vel nõ abſoluat, vel de ſuſpenſione, aut alia pœna admoneat, publicum ſcandalũ, & multa inconueniẽtia exoriri poſſent.

54 Reſpondeo, quòd confeſſarius nõ poteſt negare confeſſo abſolutionem, ob peccata, quę ſibi non eſt confeſſus, neque tenetur interrogare confitentem, niſi quando probabiliter credit eum per obliuionem, verecundiam, vel aliam iniuſtam cauſam taciturum aliquid, quod de neceſsitate eſt confitendum, vt dicimus alibi, [k] & ita confeſſarius non tenetur interrogare Epiſcopos, vel alios habentes dignitates, ſi putat eos ideo non ſe accuſare de retentione aliorum beneficiorum, quia credũt ſe iuſta diſpenſatione, vel ratione, aut auctoritate probabili à peccato excuſari: quoniam per reſponſionem ad quęſtionem 12. poteſt confeſſarius abſoluere confeſſum utentem opinione contraria ei, quam ipſe habet. Si autem ſe accuſarent de tali retentione, vel peterent conſilium, teneretur eis dicere, quod ſentit: & ſi abſque vlla ratione, vel opinione cõtraria nolunt ei obedire, poteſt denegare abſolutionem, ſed non debet dicere, ſe illam denegaſſe, etiam ſi peterent ab eo tamquam à ſuo parocho communionem, niſi illud, a quo nolunt deſiſtere, eſſet notoriè peccatum mortiferum: tunc enim poſſet illam denegare, non quidem dicendo, quod denegauit abſolutionem; ſed quia eſt neceſſe diſcedere à ſtatu peccati notorij, etiam poſt confeſsionem, & abſolutionem, quò poſsint communicare, iuxta ea quę diximus in Manu. confeſ. [a] poſt Bonauenturam, Paludanum, & alios ibi citatos.

VIGESIMAPRIMA. Similiter quæritur, an ſint abſoluendi, aut quibus conditionibus regij conſiliarij, & iudices, qui Romani Pontificis diplomata, ſeu bullas ſupprimunt, aut prohibent publicandas, vt bullam Cœnæ Domini, vel alias qualcumque tam generales, quam particulares, aut ſpeciales?

55 Reſpondeo quæſtionem eſſe generaliter propoſitam, non facta mentione de priuilegio, quod prætendunt habere, nec de modo, vel cauſa, & fine, quo, vel ob quem id faciunt: & indigere videtur deciſione Papali, & vtinam illa ſufficeret. Memini me aliquando denegaſſe abſolutionem cuidam mihi confeſſo, donec propoſuiſſet firmiter, ſe numquam id amplius facturum, conſuluiſſe item aliquibus confeſſarijs, vt idem in ſimilibus caſibus facerent, iuxta ea, quæ magis inſinuo, quam explico in Manuali confeſ. [b]

VIGESIMASECVNDA. An gabellarum & pedagiorum exactores, qui indifferenter prædicta exigunt à clericis & religioſis commiſsione ſuorum dominorum, vel propria auctoritate, quocumque prætextu probabili, vel neceſſario, non habendo ad eam rem priuilegium à Sede Apoſtolica, vel principe proprio, niſi deprauatam conſuetudinem, ſcientes excommunicationes, vel non ſcientes, ſint excommunicati, necne?

56 Reſpõdeo eſſe excõmunicatos, niſi probabilis ignorantia eos excuſaret, iuxta reſpõſa ad primã quæſtionem. [c]

VIGESIMATERTIA. An qui gabellas, & alios reditus Iudæis, Paganis, vel ſchiſmaticis exigendas committunt, item locant, aut cum iiſdem ſocietates mercimoniorum, & aliorum cõmodorum contrahunt, pro excommunicatis cenſeri debeant: & quomodo abſoluendi, ſi confiteantur, & mutare conſuetudinem inueteratam non proponant, & ſi nunc confiteantur, quomodo cum illis agendum ſit in locis, vbi municipalia ſtatuta id permittunt, vel ſaltem non prohibent in foro ciuili, & Eccleſiaſtica iuriſdictio ſuſpenſa eſt?

57 Reſpondeo primo, quod iure communi non prohibentur Chriſtiani locare Iudæis reditus & gabellas, immo permittitur [d] modo Rex, vel dominus terræ deputet aliquem fidum Chriſtianum ad exigendum illas, & non permittat, vt ipſe Iudæus per ſe, vel alium deputatum à ſe, exigat, vt ibidem exprimitur, & Panormitanus & Anania declarant.

Secundo, quod nec Chriſtiani vetantur exercere regulariter mercimonia cum Iudæis, vt expreſsè dicit Panormitanus [e] per illum textum, argumen. à ſpeciali ſumpto ex eo, quod prohibet id eis in certo caſu: quod ipſum probat alibi [f] & idẽ dicendum eſt de Paganis, & etiã de Sarracenis; exceptis armis, & alijs quę prohibẽtur deferri ad eos. [g]

58 Tertio, quod de ſchiſmaticis idem eſt dicẽdum, quod de hæreticis, de quibus in quæſtione ſequenti agitur, videlicet quod ſi ſunt denunciati excõmunicati, non poteſt Catholicus commercium habere cum illis, neque contrahere licitè, [h] adiuncta extrauag. *ad euitanda*. relata, & declarata à nobis in Manu. confeſ. [i]

Quartò, quòd videtur poſſe dici, licere Chriſtianis contrahere, & commercium habere cum ſchiſmaticis, & hæreticis, qui non ſunt denunciati excommunicati, licet ſint

notoriè

a De reſcript. [illegible] b Deciſ. [illegible] c in c. a paſtoralis. de reſcript. col. 4. d Cap. 22. nu. 80. e In clem. [illegible] de præbend. [illegible] f In cap. propoſuit de concess. præbend. in verb. [illegible] g In ea. 2. nu. [illegible] de [illegible] ordina. i Ca. quis aliquando. § non tibi [illegible] prodas de pœnit. [illegible] k In cap. [illegible] § dilige. de pœnitent. diſt. 6

a Cap. 21. nu. 31. b Cap. 27. nu. 69. c Per c. quã-quam de cenſ. lib. 6. & clem. penult. eo. tit. & eis adnot. d In ca. ex ſpeciali. de Iudæis. e In cap. poſt miſerabilem. de Iudæis. f In cap. cum ſit nimis eod. tit. g In cap. ita quorundam. de Iudæis. h Cap. cũ excõmunicato. & alijs multis, 11. quæ. 3. i Ca. 27. nu. 35.

notoriè hæretici, & [illegible] equenter notoriè excommunicati, per dicenda ad quæſtionem ſequentem.

59 Quinto, quòd vetatur Chriſtianis nimia familiaritas cum infidelibus, de quibus in cap. [illegible]ullus.[a]

Sexto, quod ex his infertur modus, quo Catholicus ſe debeat habere cum prædictis infidelibus, & in abſoluendo communicante[s] cum eis.

VI[G]ESIMAQVARTA. Idem quæritur de hæreticis, quorum plena ſunt omnia, cum quibus tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus perſonis quotidiana intercedunt commercia & conuerſationes, coniunguntur matrimonia, & omnis gene[ris] interueniunt contractus, atque Catho[li]cos [illegible] ſubiectos: quo modo Catholicorum piorum conſcientiæ hac parte aſſecurandæ ſint, maximè vbi nulla alia de hæreticis acceſſit declaratio, nul[l]ũ nominatim per Epiſcopos decretum, ſed ſaltem il[l]i nomine hæ[re]ti[co]rum cenſentur, qui ſua ſponte ab E[ccleſi]a ſe ſeparant, & cum Catholicis in rebus ſpiritualibu[s], & in communione ſacramentorum non cõmunicant. Videntur enim antiquorum canones & Conciliorũ decreta etiã hac parte multos in bonis cõſ[c]ientiis ſcrupulos inijcere, & excommunicationis metum incutere.

Reſpondeo, nullam mihi occurrere rationem defendendi communica[tio]nem Catholicorum cum hæreticis, & ſchiſmaticis [no]torijs ætatis noſtræ: quia omnes ſunt excommunicati per cap. excommunicamus.[b] & per bullam Cœnæ Domini, de qua in dicto Manuali[c] præter illam, quam nouè poſui[d] in hæc verba.

60 *Nota tertio, quod hæc extrauagans nihil pro[d]eſt quo ad excommunicatos manifeſtos, qui nullo modo poſſunt occultari: quod conſequi videtur, peccare omnes Catholicos Galliæ, & Germaniæ, qui Lutheranis manifeſtis, immo & palam confitentibus ſe tales, communicant. Tum quia ſunt manifeſtè excommunicati propter hæreſim notoriam per bullam Cœnæ, de qua infra. Tum quia non videtur prodeſſe dicere, quòd finis prædictæ extrauagantis ad euitanda, reſtringendum eſt ad excommunicatum ob percuſſionem clerici notoriè iniuſtam, vt habet tenor relatus à Felino & Antonino & à nobis,[e] quia vel illa reſtrictio non fuit poſita, vel poſtea fuit ſublata in dicto Concilio Lateranenſi & in dictis concordatis. Sed quia durum eſt damnare gentem in qua ſunt tot viri eruditiſſimi, pientiſſimi, & Academiæ celeberrimæ Pariſienſis Tholoſana. & Louanienſis probabiliter dici poteſt prædictam extrauagantem eſſe vſu receptam cum ſola illa limitatione de excommunicatione manifeſta percuſſionis clerici, iuxta tenorem antiquæ. vel quod multitudo hæreticorum, & neceſſitas communicandi & negotiandi facit licitum, quod alias non eſſet.*[f]

VIGESIMAQVINTA. Item quæritur de ſchiſmaticis, quomodo ſin. à C[atho]lica Eccleſia recipiendi?

61 Reſpondeo v[t re]ſpondi ad præcedentem, ſcilicet idem eſſe [dicendum] de ſchiſmaticis, quod de hæreticis, quorum vtrique ſunt excommunicati per prædictam bullam Cœnæ Domini: & ita non poſſunt reconciliari, niſi per habentem auctoritatem abſoluendi eos à cenſura, neque ab illo, antequam abiurent ſuum ſchiſma, ſi eſt tale quod implicat hæreſim, vel niſi pœniteat, ſi eſt tale quod non implicat hæreſim. quale autem ſit tale, & quod non, declarauimus[g] in hæc verba.

62 *Hic ſignificatur hæreſim differre à ſchiſmate, & hæreticum à ſchiſmatico, & rectè quidem, vt colligitur ex ca. ſchiſma.[h] & Thoma[i] loquente in hæc verba. Hæreſis & ſchiſma diſtinguuntur ſecundum ea, quibus vtrumque per ſe & directè opponitur. Nam hæreſis per ſe opponitur fidei. ſchiſma autem per ſe opponitur vnitati Eccleſiaſticæ caritatis & ideo ſicut fides & caritas ſunt diuerſæ virtutes, quamuis quicumque caret fide, careat caritate, ita etiam ſchiſma & hæreſis ſunt diuerſa vitia: quãuis quicũq; eſt hæreticus ſit etiã ſchiſmaticus, ſed nõ cõuertitur. & hoc eſt, quod Hieronymus dicit.[k] Inter ſchiſma & hæreſim hoc intereſſe arbitror, quod hæreſis peruerſũ dogma habet, ſchiſma ab Eccleſia ſeparat. Hæc ille, ex quibus colligas quod ſchiſma generatim ſumptum eſt peccatum, quo quis ſe ſeparat ab vnitate Eccleſiæ nolendo ſubeſſe ei, vel membris eius, quatenus ſunt eius, licet credat eſſe vnam Eccleſiam, & vnum Vicarium ſupremum.*

VIGESIMA [S]EXTA. A[n] fœmina Catholica liceat nubere [illegible] tamen ex [illegible] la ſuſceptos, vel [illegible] aliquos, prout inter illo[s], quo[d] ante contractum matrimonij facere mutuo ſolent conuenerit, vel [prolem] maſculam, [ve]l fœmineam proſem educandam ſuo ritu, aut [è] contra deputando, baptizari in templo Græcorum, vel Armenorum, educandoſque tradi præceptoribus ſchiſmaticis? & [c]ontra viro Catholico num liceat ducere vx[o]rem ſchiſmaticam fœminam, & permittere baptizari filios in Eccleſijs Græcorum? Communiter enim inter ſe faciunt pacta, vt ſi maſculus naſcatur baptizetur in ea fide, cuius eſt ſuus pater, ſi fœmella, in matris fide.

63 Reſponde[o], quod non [li]cet Catholico contrahere matrimonium [c]um ſchi[ſmatic]a vel hæretica, neque Catholicæ cum ſchiſmatico vel hæretico, [li]quamuis matrimonium contractum valeat vt [poſt] [illegible] dixi in dicto Manua.[b] Pacta verò illa in quæſtione propoſita non valent: quia [illegible].[c]

VIGESIMASEPTIMA. [illegible] rum poſ[ſi]nt admitti ad ſcholas Catholicorum, & conuerſari cum pueris Catholicis, de quibus dubitatur, an parua admodum ſpes eſt conuerſionis?

64 Reſpondeo, quòd tenendo conſiderationem prædictam, per quam diximus poſſe Catholicos c[onu]er[ſari c]um hæreticis non de[n]unciatis pro excommunicatis in mercimonijs, in quibus non a[git]ur de vlla conuerſione illorum, [f]ortiori dicendum eſt licere communic[are] cum ſcholaſticis ſponte venientibus ad ſcholas Catholicorum, quod eſt via & gradus ap[t]us [ad e]orum conuerſionem.[d] Q[uamu]is contra non liceat Chriſtianis ſcolaſticis adire ſcholas hæreticorum.

VIGESIMAOCTAVA. Rudi plebecula, & vulgus ſchiſmaticorum offerens ſua vota ſe[cun]dum antiquæ patriæ conſuetudine[m], [d]um apud Catholicos celebrantur feſta principalia Domini Saluatoris N. Beatiſsimæ Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum, & quando fiunt deuotiones, at [illegible] vulgus, interdum verò etiam & magnæ dignitatis viri [illegible] qui item non minori zel[o] libenter templa, ac feſtiuitates Catholicorum frequentant [illegible] ſint à Catholicis templis, cum oblatis l[ar]giſsimis muneribus pro ſua & ſuorum ſalute audiunt ſacra, conciones, c[æ]teriſque cum deuotione interſunt cæremonijs, nulla tamen ratione à ſchiſmate ſe abduci permittunt aut ad ſanam Catholicæ fidei doctrinam reduci poſſunt?

65 Reſpondeo eius deciſionem pendere à reſponſione deciſionis quæſtionis 24. & tenendo, quod non tenemur vitare hæreticos notorios nondum pro excommunicatis denunciatos, reſpondendum eſt licere prædictas oblationes accipere, & offerentes ad ſacras conciones, & alia officia ſacra, quibus voluerint intereſſe, admittere, & maiori ratione quam ad mercimonia, cum admiſsio illa ad ſacra, gradus quidam ſit & medium ad perſuadendum eis conuerſionem, & fidem Catholicam, vt dictum eſt ad quæſtionem præcedentem: & [p]ro his quæ pertinent ad ſalutem animæ, etiam cum excommuni[catis non] denunciatis poſſumus colloqui.[e]

VIGESIMANONA. Item quæritur, an viro Catholico liceat leuare de fonte ſacro eũ, qui ritu Græcorum baptizatur, vel [ſch]iſmaticũ admittere in patrinũ, quando noſtri infantes ritu Romano ſacrũ ſuſcipiunt baptiſma.

66 Reſpondeo primo, licere Catholico leuare de ſacro fonte baptizatum more Græcorum in eis terris, in quibus licitum eſt illo modo baptizare, in alijs autem non: quia illud eſſet peccanti opẽ ferre, & conſentire, quod eſt peccatum.[f] Secundò, quod licet non baptizatus non poſſit eſſe patrinus, neque contrahere cognationem ſpiritualẽ, vt probat S. Thomas[g] hæreticus tamen vel ſchiſmaticus baptizatus contrahit illam, ſi fuerit patrinus, ſecundum Silueſtrum[h] & Sotum.[i]

67 Tertio quod licet teneamus Catholicos poſſe communicare hæreticis, & ſchiſmaticis notorijs, ſi non fuerint denunciati excõmunicati, & vitandi per reſpõſu[m] ad [2]4. ſine 7. q. non tamen videtur licere admittere eos in patrinos: quia id eſſet cooperari eis ad peccatũ,[k] non enim licet eis eſſe patrinos, quãuis contrahant cognationẽ ſpiritualẽ, ſi admi[ſsi] fuerint, [illegible] valeat matrimoniũ contractũ m[ulier] [hæ]reticæ & [C]atholicã, p[ecc]ant tamẽ contrahendo [illud], ſecundum S. Tho. communiter receptu[m][l]

quod

a & in c. omnes 28. q. 1. & in ca. cum ſit nimis & in c. fin. de Iudæis & in l nemo. & in [illegible] fin. C eod. tit.
b De hæret.
c Cap. 27. nu. 52.
d In d. ca. 27. num. 5.
e In d. ca. 27
f Iuxta regulam, quod non eſt licitum de reg. iuri.
g In d. ca. 27. num 57.
h 24. quæ. 1.
i 2. 2. quæſt. 39. ar 1. ad 3.
k In epiſt. ad Galat.

a Cap. cum & eq. 28. q. 1
b Capit. 22. num. 48
c Le[x] in[te]gra [illegible] & præterea ff de paſt. & l. generalis. ff de verbor. obligat. & ca. fin. de condit. ap[poſ].
d Arg. auth. multo magis de [ſ]acr. eccle[ſ]. & cap. [illegible] de elect.
e Ca. cum voluntate de ſen tent. excomm.
f Ad Rom. 1. & ca. 1. de offic. deleg.
g In 4. di. 42. quæſt. 1. art. 3.
h Verb. matrimonium 8 qu. 7. 2. vr. 12
i In eod. 4. di. eod.
k Contra di ca. 1 ad Rom 1. & cap. 1. de offic. delegat.
l In 4. diſt. 10. q. 1. a. 1 ad 1.

quo[illegible] nos di[illegible] in [illegible] Manuali.

TRIGESIMA [illegible] QVÆSTIO. [illegible] Catholici ſacerdotes in [illegible] multi [illegible] ſcientes tamen ve[illegible] d[illegible] pœn[illegible] communicationi [illegible] poſſint [illegible] Armeniorum & [illegible] nec quidem vt [illegible] quantum [illegible] te, cùm [illegible] ſciunt, [illegible] vt deprehenſis eorum erroribus, [illegible] liberius [illegible] reprehendere [illegible] & [illegible] dogma [illegible] valeant, [illegible] inuerſatione [illegible] eiſdem Ruthenis, [illegible] de qua & paulo ſuperius facta eſt [illegible].

68 Reſpondeo primò, [illegible] hæc quæſtio præſupponit vnum & [illegible] aliud [illegible] Armenis, & G[illegible] annumerantur [illegible] tamen non [illegible] nihil [illegible] Papa in C[illegible] dediſſe [illegible] Roman. Pontifici, & fidem Catholicam de Spiritu ſancto [illegible] & [illegible] generali, [illegible] fuit Innocentius [illegible] Græcus, ſed iſte ad obedientiam E[illegible] Romanæ, vt [illegible] ap[illegible]. [b] Secundò, quod [illegible] ſupponit, quod ali[illegible] ſunt [illegible] dum ſtabo [illegible] ab als [illegible]. Quatenus autem cauendum ab illis, dictum eſt ſupra. [c]

TRIGESIMA PRIMA. An Rutheni, & Moſco[illegible] recedentes ab omnibus [illegible] Græcorum, perſeuerantes in [illegible] illorū conſuetudinibus, puta in obſeruatione ieiuniorum, non his temporibus quibus Eccleſia præcipit, [illegible] ſumptione Euchariſtiæ in fermentato, aut ſub vtraque ſpecie, ſecundum quod illis eſt conceſſum in Concilio Florentino, poſſunt tuto, ac ſine ſcandalo Catholicorum admitti ad ſacramenta pœnitentiæ & ſanctiſſimæ Communionis ritu Romano, qui poſtmodum reuertentes ad ſuos viuunt more Græcorum, vtunturque ſuis cęrimonijs vt prius?

Reſpondeo primò, quod etiam hæc vnum videtur præſupponere, & aliud quærere. Præſupponit enim Moſcouitas eſſe mundos ab omnibus erroribus Græcorum, quod mihi non conſtat, licet vel audiſſe gaudeam. Secundò, quòd hoc præſuppoſito, quod non habent alios errores aliorum hæreticorū, admitti poſſunt ad pœnitentiam, & alia ſacra in terris Catholicorum, licet vtantur in terris ſuis alijs ieiunijs, & alio modo cōmunicandi, & conficiēdi ſacramenti conceſsis eis per antiquiſsimā cōſuetudinem, vel priuilegium Apoſtolicum contra iura humana, quibus introducta ſunt multa ieiunia quo ad modum & tempus præſertim, vt diximus in Manuali [d] & etiam ritus cōmunicandi ſub vna tantum ſpecie, & conſecrandi in azymo, vt ſatis colligitur ex citatis in eodem Manuali: [e] nam Græcus peccaret conſecrando in ſua terra in azymo, & Latinus conſecrando in ſua in fermentato, vt declarat Thomas receptus [f] & ſenſit, licet non ita aperte, Panormitanus. [g]

TRIGESIMASECVNDA. Vtrum in articulo mortis, etiam ſi plenè errores ſuos non reuocent, aut aliquid de ſchiſmate retineant, ſi tamen Catholicos accerſant ſacerdotes, & illis confiteantur, & ſacramentis inſtrui, petant, ſepulturamque Chriſtianorum Catholicorum poſtulent, à quibus ſacerdotibus abſolui, ſacro oleo vngi, ſepulturæque inter fideles ritu Catholico tradi poſſint: & maximè ſi contingat eos citius mori, quam vt inſtrui de his, quæ ad Chriſtianam fidem pertinent, poſsint, aut animi ſui intētionem tū voluntaté prōptā declarare.

70 Reſpondeo primò, quòd non poſſunt abſolui, neque ad ſepulturam ſacram admitti, neque aliorum ſacramentorum participes fieri, qui explicitè in ſpecie, vel ſaltem implicitè in genere non recedunt ab omnibus erroribus ſuis, licet recedant [illegible] bona enrū parte, & fere ab omnibus: quia impium eſt dimidiam a Deo quem ſperare ſalutem, [h] Secundò, quod ſi morbus, vel periculum mortis adeo vrget, vt non poſſint ſpecialiter omnes errores deteſtari, nec de veritate [illegible] ſpeciatim inſtrui, ſufficit deteſtatio generalis, cum [illegible] poſito ſpeciatim deteſtandi, poſtquam fuerint inſtructi: quia l[illegible] et teneamur aliqua explicitè credere, non tamen omnia, vt poſt Thomam [i] & alios

dicimus in Manuali. [a]

TRIGESIMATERTIA. Sint ne cogendi ad reſtitutionem, qui d[illegible] aliqua ſumma pecuniæ [illegible] fructus alicuius poſſe[illegible] parte, vel [illegible] ad ce[illegible] ve [illegible] ad [illegible] anno [illegible] enim elapſis ſumm[illegible] videntur, quia videntur tacit[illegible] tes tempus reſtituendæ pe[illegible] N[illegible] quòd illi, qui hic pe[illegible] contenti, vt illis [illegible] unquam [illegible] ponius eſt atin[illegible] fructus, vt ſe poſsit poſt [illegible] & [illegible] plurimum addunt in contractibus [illegible] ſi non [illegible] poſt quinquennium, nō poſsint [illegible] aliud quinquennium, & ſic deinceps. Quæ te quærit[illegible], an ipſe [illegible], qui habent animum nunquam [illegible] ſummam [illegible] poſsit excuſari ab obligatione [illegible] reſtitutionis.

71 Reſpondeo hanc q[illegible] quod non exprimitur in ea qu[illegible] titul[illegible] datur [illegible] la pecunia, an emptionis, an conductionis, an mutui. Si enim d[illegible] mutuum, clara vſura eſt, [b] & etiam ſi [illegible] qu[illegible] pactum [illegible] conductionem [illegible]. Si autem [illegible] ita quod pericul[illegible] pertinet ad dātem [illegible] manumitta illud [illegible] & [illegible] dom[illegible] licet reuocabiliter, [illegible] poſſet d[illegible] ſeruando [illegible] ſeruanda di[illegible] in d. Manuali. [c] [illegible] peccat mortaliter, qui emit aliquid cum pacto de retrouendendo ſimulate animo magis mutuandi, quàm emendi, & vſuram committit. Qui autem minoris iuſto pretio, etiam dempta parte, quæ illud pactum præfatum diminuit, peccat quidem peccatum iniuſtitiæ ſed non vſuræ coram Deo, licet aliquando coram hominibus præſumatur vſura, ſecundum omnes: & alia quæ paulo inferius [illegible] habentur, memoranda, & quotidiana.

TRIGESIMAQVARTA. Simili ratione quæritur de pecunijs pupillorum, quę d[illegible] pro centum [illegible], qui vulgo intereſſe dicitur, præſtituto certo tempore reſtitutioni principalis ſummæ, vt ex [illegible] centum [illegible], dum ad ætatem perueniunt, educari, ac ſuſtentari poſsint, abque diminutione capitalis, vel ſaltem patrimoniū eorum acceſcere. Num igitur pro vſuris huiuſmodi centus reputandi ſint, & vtrum ad reſtitutionem teneantur, & vtrum tutores, an pupilli. Hi enim excuſari videntur, quod non modo non conſentiant, ſed nec quid agatur, ſciant: illi verò ex officio tutelæ, quo commodis pupillorum proſpicere obligantur, præſertim quod [illegible] ſecurior & accōmodatior modus augendis, conſeruandiſque pupillorum bonis abſque illorum præiudicio reperiri poſſe videatur: qui ſi alias licitus non ſit, hoc tamen caſu abſque peccato admitti poſſe exiſtimatur ob pupillos, quibus diuinæ humanæque leges fauent. Quæritur itaque, ſi quis hoc caſu, vel alioquonis ſibi, aut alijs commodis procurando, pecuniam dederit, & cenſum acceperit, vbi & leges publicæ, & inueterata conſuetudo hæc admittunt, verū vſurę ſcrupulo conſcientia illius ſit perſtringenda, quæ ſatisfactio imponenda, & vtrum abſoluendus ſit, ſi reſtituere nolit, aut non poſsit, aut quæ moderatio adhibenda cum iis, qui multo tempore huiuſmodi cenſibus vſi ſunt, & vtuntur.

72 Reſpondeo, nihil mihi occurrere aptius, quod reſpondere poſsim, quam quod in d. ſcripſi Manuali. [d] *Notādum autem, quod periculum pecuniæ ſocialis vitare poteſt eam conferens, facta cum ſocio conuentione, vt ſe faciat ſecurum, ſiue, (vt aiunt) aſſecuret. ſuſcipiendo in ſe periculum eius, conſtituto ei pretio illo ſecuritatis, quo eum tertius aſſecuraret, aut vt tantò minus de lucro communi accipiat. Nam qua ratione tertius poteſt eum aſſecurare, eadē poteſt & ſocius, vt recte Silueſter dixit.* [e] *Quæ confirmantur ex eis, quæ pridem reſpōdimus Vliſſy pone contra quandam maximi ponderis ſocietatem iniquam oblatâ aliâ iuſta, quæ colligi poterat ex Maiori* [f] *Caietano* [g] *& Silueſtro* [h] *videlicet quod fierent tres contractus: primus ſocietatis, in quam alius pecuniam, alius operam & induſtriam conferat: ſecundus, quo qui operam confert, aſſecuret alterum ſortem vili pretio accepto, aut altero tanto ex lucro remiſſo: tertius, vt ad tollendas ſuſpiciones, & moleſtias rationum, qui operam præſtat lucrum incertum lucro aliquo certo redimat. aut vt pro lucro veriſimili ſed incerto tantundem certi retineat. Pro quo facit efficaciter, quod nemo negat, eum*

qui con

[a] Præl. [illegible] & cap. num. 10.

[b] Ca[illegible] lau. dex. [illegible]

c Cap. [illegible] 248.

d ca. 17 à nu. 214. in hac verba.

e Verb. ſocietas 1 quæſt. 2.

f In 4. li ſent. di. 15 q. 40. g In tom. 1 opuſ. tract. 35. reſpon. 11. h Verb. ſocietas 1 quæſt. 1.

Capa [illegible] num. 40.

b De bapt. [illegible] me.

c Ad qu. 21 & 24 ſiue 26 & 27.

d Cap. 21 nu. 13.

e Cap. 21 nu. 07.

f In 4. par. 9. 74 art. 4. g In cap. [illegible] de celebrat. Miſſarum.

h Ca. ſunt plures de pœni. diſ. 3 & cap. [illegible] de regul. [illegible]

i 2. 2. q. [illegible] art. 2.

qui confert aliquam pecuniam in ſocietatem, poſſe aſſecurari de ſorte, & de aliqua certa parte lucri ineundo ſuos contractum aſſecurationis ſortis & lucri cum tertio, & qua ratione poteſt inire cū tertio, eadem etiā poteſt cum ſocio ceſſante omni fraude, & ſimulatione. Addo, quod poſſunt fieri eodem tempore, vt monſtrat Maior,[a] & non ſolum formaliter, & explicite ſed etiam æquipollenter, & implicitè, vt ſi quis negotiator, publice proteſtaretur ſe paratum ad accipiendam pecuniam à quocumque volente illā conferre illam in ſocietatem cum pacto de aſſecuratione ſortis ad rationem quatuor pro centum, & lucri certi quatuor pro duodecim incerti lucri. Itaque ex lucro incerto veriſimili duodecim ex centum accipiat quatuor pro aſſecuratione ſortis, & quatuor pro certificando lucro duodecim, & conſequenter non teneatur reddere niſi quatuor. Et poſtea aliꝯ ſciens hanc proteſtationem confert ei centum, dicens, Ego confero tibi centum in ſocietatem negotiationis cum ſecuritate ſortis, & redēptione lucri incerti, iuxta proteſtationē tuam. Pro qua præter prædicta viget cap. per veſtras.[b] ſic noue inductum: Ibi Papa iubet, vt marito vergente ad inopiam dos deponatur apud aliquem mercatorem, quo ex pacto lucri honeſti onera matrimonij ſuſtentet. & ita intentio eius fuit, vt dos ſalua ſeruaretur; ſiquidem ob hoc iubebat illam à marito auferri: & ita videtur noluiſſe, vt ad lucrum & damnum mercatori traderetur, quod erat eam periculo obijcere. voluit item certum aliquod lucrum inde prouenire ad matrimonij onera ſuſtinenda. Ad hæc duo fieri non poſſunt ſine aſſecuratione capitalis, & lucri incerti pro certi acceptione. Ergo Papa tacitè voluit illa fieri. Facit etiam, quod in multis Galliæ locis, quando in ea prælegebamus, audiuimus, & nunc audiuimus in aliquot Italiæ partibus & montibus idem ſeruari, quod Eccleſiæ, & viduæ, & pupilli more antiquo conferebant ſuas pecunias, vt quatuor ſecura pro centum ſibi lucrarentur. Quæ conſuetudo defendi nullo modo poteſt per intellectum, quem Ioannes Andreas & nonnulli alij[c] aſſignant, ſcilicet quod in fauorem Eccleſiarum, viduarum, & pupillorum cum illo lucro mutuari poterat; quia eſſet vſura, quæ neque etiam ad redimendos captiuos admitti poteſt[d] nec vllo alio modo defendi poteſt, quam dicendo quod exordium cœpit ab hoc ſocietatis modo, quo fit cum ſecuritate, & redemptione prædicta, & continuata fuit, vſque ad illud tempus. Ad quod coniiciendum facit, quod vix tertiam partem lucri veriſimilis ſibi pro ſua rata regulariter contingentem accipiebant. Nam veriſimile lucrum centum ad minimum erat duodecim vel quindecim & non recipiebant niſi quatuor per centum: quod ſignificat illos reliquas duas partes pro ſecuritate eiuſmodi & redemptione dubij pro certo relinquere. Pro quo etiam facit, quod Caietanus[e] ſcripſit. Intelligimus tamen hoc, ceſſante omni fraude, & ſimulatione, & vt coram Deo formaliter, aut æquiualenter prædicti tres contractus veri fiant. De quibus omnibus copioſius ſcripſimus alibi[f] reſpondendo ad quædam Soti argumenta. Equidem optarem, vt Epiſcopi, vel ſaltem Pontifices maximi declarent prædictam conſuetudinem eſſe iuſtam, eo quòd præſumendum ſit quod in terris, in quibus à tempore immemoriali illa inoleuit, habuit originem eiuſmodi lucrum, & ita bona conſcientia ſeruari poſſe: monitis præſertim pecuniam deponentibus & depoſitarijs, vt tres prædictos contractus faciant, vel habeant pro factis. Pro quo eſt, quod conſuetudo immemorialis facit præſumi titulum requiſitum ad eius valorem.[g]

73 Hæc ibi: ex quibus colligi poteſt id quod reſpōdendum eſt prædictæ quæſtioni. Si enim vſura fuerit commiſſa in caſibus propoſitis, neceſſario reſtituendum eſt etiam à pupillis, qui non peccauerunt, poſtquam ſciuerint per eum modum iniquum ſua bona creuiſſe: nec abſoluendus eſt qui noluerit ſic quæſita reſtituere. Si autem non eſt admiſſa vſura propter huiuſmodi tres contractus expreſsè vel tacitè initos, vel probabiliter præſumptos, vt credatur verus intellectus illi c. quem nouè dedimus prædicto ca. per veſtras. nihil erit reſtituendum, & abſoluendus eſt etiam, qui noluerit reſtituere.

TRIGESIMAQVINTA. Vtrum omnes vniuerſaliter incurrant excommunicationem propter lectos libros prohibitos, etiam illos qui ex profeſſo nihil de religione tractant, cum iis de prohibitione non conſtiterit: & vtrum à ſimplici confeſſario abſolui poſſint, etiam ſi libros illos tamquam minime periculoſos, & ſibi ad aliquam artem neceſſarios retinuerint?

74 Reſpondeo primò, eos, de quibus proponitur quæſtio, non incurrere excommunicationem, [illegible] probabiliter ignorant prædictam prohibitionē retinendi illos libros, per reſponſum ad primam q[illegible] ... [illegible] ... vel [illegible]re de[illegible] ... eo quod exp[illegible]ant eis ad [illegible] ... quia oporte[illegible] obedire ſu[illegible] [illegible]ctionibus,[a] [illegible] ... Pij IIII. licet forte po[illegible] ne[illegible] cuſam [illegible] quod non ſit recepta, per reſponſa ad 5. quæſtionem. Secundo, quod non poſſunt à ſim[pl]ici ſacerdote abſolui, etiā ſi eos ombuſſ[er]int, vel trad[id]erint officio Inquiſitionis: quia abſolutio eiuſmodi excommunicationis eſt reſeruata Papæ per bullam Cœnæ Domini, quam præſuppono ibi eſſe ut hoc receptam.

Aduertendum, quia modo bulla Cœnæ non comprehendit niſi hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de religione tractantes.

TRIGESIMASEXTA. Simili modo quæritur de iis, qui abſque licentia legunt libros hæreticorum, vt inter quos verſantur ſtudio cognoſcendi illorū errores, vt eos lucidius populo explicare, ac refellere valeant: & maxime ſi [illegible] obtruduntur, ſiue à Catholicis, ſiue ab hæreticis ipſis: & vtrum loci ordinarij poſſint dare facultatem legendorum librorum prohibitorum, quibus cum euidenti vtilitate Eccleſiæ id abſque periculo concedi poſſit, an verò pro ea ad Sedem Apoſtolicam recurrendum. Videtur enim Concilium Tridentinum hanc auctoritatem, quamuis obſcurius, Epiſcopis concedere inter alias facultates generaliter illis conceſſas.

75 Idem quod ad præcedentem reſpondeo: quamquam ſunt aliqui qui contra ſentiant, tamen mihi ſemper viſum eſt hoc verius, & nullos ordinarios poſſe facere facultatem in quæſtione contentam, niſi ex ſpeciali delegatione Papæ: quia inferior non poteſt legem ſuperioris tollere,[b] neque abſoluere à reſeruatis Papæ.[c]

TRIGESIMASEPTIMA. Vtrum Epiſcopus poſſit dare licentiam celebrandi ſacrum apud infirmum, non obſtante Concilio Tridentino.[d] Videtur enim poſſe, præſertim ſi ante Concilium habuit hanc poteſtatem ſiue ex canone, ſiue ex conſuetudine, quæ olim certa fuit. nam ibi Concilium videtur tantum iubere, vt non fiat id ſine vel ordinarij, vel abſque Epiſcopi licentia.

76 Reſpondeo non poſſe, ſi Concilium Tridentinum in hoc eſt ibi ſcitum, & receptum. Tum quia in decretis[e] habetur, quòd ſancta Synodus decreuit, vt ordinarij locorum curarent, & tenerentur ſeruare ibi ſubiecta, quorum vnum eſt, ne patiantur in domibus priuatis, vel extra Eccleſiam, aut oratorium in id dedicatum, celebrari Miſſam. per quæ verba obligauit Epiſcopos ad ſeruandum illud, quod fruſtraneum eſſet, ſi Epiſcopi id permittere poſſent. Tum quia ante Concilium poterant Epiſcopi hanc licentiam dare in ſuis epiſcopatibus, vt notant Ioannes Andreas, Panormitanus & communis[f] Francus[g] & ſi id poſſent etiam poſt Concilium facere, fruſtratoria ſere eſſet prouiſio ſupradicta Concilij, qualis eſſe non debet.[h] Tum quia conſuetudo ita eſt interpretata prædictum Concilium & conſequenter ita ſeruandum.[i]

TRIGESIMAOCTAVA. Quid facere debeant, qui peſte infectis debent ſacramenta adminiſtrare, vt poſſint ſanis idem præſtare, ne vel hos inficiant, vel illis viaticum deſit.

77 Reſpondeo, quòd debent infirmis, qui ſunt in maiori periculo, ſubuenire, ſanis autem dare licentiam ſumendi ſacramenta ab alijs,[k] & ſi ipſi voluerint accipere ab eis, qui miniſtrant infectis, & hoc ſuo iure petierint, poterunt etiam miniſtrare illis, præmonitis tamen ſe neſcire, an ſint ita infecti, vt poſſint alios inficere, & quod eligant, vtrum maluerint.

TRIGESIMANONA. Idem quæritur de ſacerdotibus, qui ad infectos morbis contagioſis vocantur, quibus abſque ſuo periculo miniſtrare non poſſint.

78 Reſpondeo poſſe iuſte, immò cum magno merito manere, immo & ingredi ciuitatem infectam ad iuuandos ſpiritualiter, vel corporaliter peſte infectos, licet ad id non teneantur, vt expreſsè determinat Caietanus.[l] vbi etiam tacitè determinat alteram partem quæſtionis, videlicet quod non poſſint fugere illi qui tenentur infectis ſacramenta miniſtrare, ſaltem non [illegible] idoneis vicarijs: quod [illegible] videtur colligi ex ipſo S. Thoma[m]

&

a In 4. di. 15. q. 4.
b De donat. inter virum & vxorem.
c Diſt. ca. per veſtras.
d Cap. ſuper eo de vſur.
e In 1. 2. q. 78. art. 2. reſponſ.
f In prædict. 2. memo. c. 3. 14. quæ. 3.
g Cap. ſuper quibuſdam. de verbor. ſignif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ ff de aqua quotid. & æſti.

a Ca[illegible] de maior.
b c. cum inferior. de maior. & obe[dienti]a. [illegible] Roman. de elec[t]. [illegible]
c [illegible] ad eminentiam de ſententia [excommunicatio]nis.
d Seſſ. [illegible] de [obſeruandis] & [evitandis] in celebratione Miſſæ? [illegible]
e De obſeruandis ſeſ. 22.
f In ca. in his de privileg.
g In c. ſi. eod. tit. lib. 6.
h c. commiſſa. § porro de elect. lib. 6. & l. vltra. § ab autem pueris [illegible] C. de bon. quæ liber.
i c. cum dilectus de conſuetud. l. minime ff de legibus
k Arg. cu. vbi periculum maius. de elect. li. 6. cum ſuis concord. & cap. duo mala 13. diſt.
l 2. 2. q. 1[illegible] a. [illegible]
m ibidem

a 1.q.1.

& ex cap. aduerſitas.[a]

QVADRAG[E]SIMA QVAESTIO. Si contingat ſacramentum Eucharistiæ ad ægros portare per loca, vbi inhoneſtatis periculũ propter hæreticos vel alios, timetur, an præſtet, non portare, an portando diſsimulare, ne inde Catholicis ſcandalum, hæreticis gaudiũ exoriatur, quorum vtrumque ſæpe comprobatũ eſt. Idem & de proceſsionibus cum ſacramento quæritur, num intermitti poſsint, etiam contra inſtituta Eccleſiæ, ob eaſdem cauſas.

79 Reſpondeo, quòd ſi viri boni & prudentis arbitrio probabiliter timetur dehoneſtatio ſacramenti, & quod non poterit ei à Catholicis reſiſti, iuſtè poterunt omitti proceſsiones, & ſacramẽti ad infirmos deportationes publicæ: quia licet ex iuſta cauſa contrauenire legi humanæ, vt ſupradictũ eſt in reſponſione ad quæſtionẽ 8. præmiſſam: & proceſsiones & deportationes publicæ prædictæ iure humano ſunt inſtitutæ, vt palàm eſt.

QVADRAGESIMAPRIMA. Verum incidant in bullam Cœnæ Domini iudices ſæculares, qui citatos ad ſe pro decimis iudicant, cum in hoc beneficium præſtent Eccleſiis: nam ſi illi recuſauerint iudicare Eccleſiaſticus decimis priuabitur, cùm poſtquã iudicium Eccleſiaſticis ſit ablatum, rei vt plurimum parum excommunicationes curent, & iudex ſæcularis timoratus iudicare non audet, ne in bullam incidat: vnde videntur etiam horrandi, vt iudicent. Nec videntur obſtare bullæ, cùm ipſi non trahant, ſed tractos iudicent.

80 Reſpondeo primò, quòd Eccleſiaſticus poteſt ſuper decimis adire ſæcularem per viam poſſeſſorij, ſeu interdicti retinendæ vel reſtituendæ poſſeſsionis, iuxta vſum receptum, & ea quæ ſcripſi in d. Manu.[b] vel per vſam innouationis, vt ſignificauit Ioannes Faber.[c] Secundò, quòd non audeo dicere, poſſe Eccleſiaſticos directa via periti[on]ij adire iudices ſæculares ſuper decimis, & alijs ſpiritualibus, quatenus ſpiritualia ſunt.[d]

b Cap. 23. nu. 40.
c In § retinendæ. Inſtit. de interdic.
d Arg. c. bono quidẽ 96. di. & cap. decernimus. c. quæ 20. de iudic. & bulla Cœnæ Domini.

QVADRAGESIMASECVNDA. Quid de illis, qui ſe trahi ad iudices laicos pro decimis patiuntur, incurrunt ne in bullam Cœnæ Domini? Videntur enim non incurrere, cùm non illi poteſtatem Eccleſiis abſtulerint, ſed legẽ factam à republica, fortè etiam ſpiritualibus cõſentientibus, vel ſaltem ob euidens commodum ſuum & Eccleſiaſticum non repugnantibus, ſequantur. In bullis vero non videntur excommunicari, niſi qui aliquam habeant iuriſdictionem.

81 Reſpondeo non incidere illos in excommunicationem prædictæ bullæ Cœnæ, ſi trahantur inuiti, incidere autẽ, ſi trahantur de ſuo cõſenſu, conſilio, vel fauore: quoniã non ſolùm trahentes, ſed etiam conſilium, vel fauorẽ in id adhibentes excommunicat prædicta bulla Cœnæ.[e]

e In excommunicatione 14. qua ponitur in §. excõmunicamus omnes, & ſingulos cancellarios.

QVADRAGESIMATERTIA. Idem quæritur & de alijs, qui merè ad forũ ſpirituale ſpectant, & tamen malitia hominũ ad ſæculare extrahuntur: quod ipſimet Eccleſiaſtici, ac ſacerdotes ſequi, ac comprobare coguntur, ſuperiores verò permittere ob ſublatam iuriſdictionem Eccleſiaſticam.

82 Reſpondeo idem eſſe dicendum de his, qui trahuntur in alijs ſpiritualibus cauſis, quod in cauſis decimarum: quia præfata excommunicatio 14. expreſſe fertur in trahẽtes in alijs cauſis ſpiritualibus, & eis annexis, ac in cauſis decimalibus, & beneficialibus, vt palam eſt ex littera.

QVADRAGESIMAQVARTA. Sint ne cogẽdi domini, ne ſuos ſubditos perſequantur, cùm ex eorũ pagis alio habitandi gratia tranſmigrãt, cùm hoc illis lex, & conſuetudo communis permittat: qua etiam lege & conſuetudine cogunt filios ſubditorum ad idem, vel vt libertatem pecunia emant. Origo autem huius quaſi ſeruitutis eſſe potuit, vel quia olim bello fortè capti fuerant, vel quia in principio cum ad eos migrant, non pauca illis donauerant, vt domum, boues, vaccas, &c. quod etiam nũc obſeruatur: ratione quorum ſciunt ſe, ſuóſque ſucceſſores ad manſionem obligari, volenti autem non fit iniuria.

83 Reſpondeo primo, multiplices eſſe colonos, vt gloſſa magiſtralis declarat,[f] quorum quidam ſunt adſcriptitij, qui licet verè ſint liberi, ſunt tamen ferè ſerui: quia ſunt addicti, & adſcripti glebę terrę, quam ipſi, vel eorum maiores acceperunt colendam, quã non licet eis, inuitis dominis relinquere, de quibus in l. cũ ſatis & [illegible] ſcimus. eo. tit. de agricol. & [c]enſ. Quales nulli dicũtur eſſe in Fràcia & in Hiſpaniis, cum tamen ſint mul[ti] [illegible] in Sabaudia, & alijs prouinciis. Secundo, quod [illegible] quibus ſunt aliqui coloni adſcriptitij [illegible] poſſunt [illegible] care illos, quocumque iuerint, ad ſimilitudinem ſeru[or]um fugitiuorum, per prædictas l[e]ge[s] & al[ia] multa.

f In rubr. C. de agricol. & cenſ. lib. 11.

QVADRAGESIMAQVINTA. Quod cum a ſęcularibus ſtrictiſsimè obſer[uat]ur, d[e] quibus quęſitũ eſt, quæritur etiam, num Eccleſiaſtici in bonis ſuis, quæ plurima habent iiſdem iuribus, & conſuetudinibus ſubiecta, poſsint bona conſcientia eodem rigore vti, aut ſimiliter ſe gerere circa ſubditos, nec [ij]s [facult]atem emigrandi alio, vel alterius vitæ ſuſcipiendæ facultatem concedere?

84 Reſpondeo nihil obſtare, quo minus Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici vti eodem iure, quo ſęculares, in hac re vti poſsint, præſertim quòd etiã monaſteria, & religioſi vbique gentium habeant donatos, & oblatos, qui non ſunt verè religioſi, & tamen nequeunt iuſte recedere à monaſteriis, iuxta ea quæ leguntur, & notantur in ca. vt priuilegia,[a] cum vtrobique & alibi ſæpe notatis.

a De priuileg. & ca. in præſentia de probat.

QVADRAGESIMASEXTA. Cùm omnes tã Eccleſiaſtici, quam ſæculares in regno Poloniæ vno eodẽmq; iure vtantur, & quemadmodũ ſæculares, ita & Eccleſiaſtici iuxta iuris municipalis, & conſuetudinũ diſpoſitionem in oppidis, villis, cæteriſq. poſſeſsionibus, quas ampliſsimas habẽt, ſupremam in ſubditorum ſuorum vitas, bona, & omnia poteſtatem habeant abſque vlla ad ſęculares magiſtratus appellatione, quæritur, quomodo inſtruendæ ſint hac in parte Eccleſiaſticæ perſonæ, ne ob rigoroſiorem, ſiue per ſe, ſiue per alios adminiſtrationẽ, iuſtitiæq., quæ ſaltem illis ſcientibus fieri non poteſt, executionem, in pœnas canonum, & irregularitates, ſiue ſcienter ſiue inſcienter incurrant, aut quod ſæpe fit, abſque vlla Superiorum animaduerſione ſuſtineant.

85 Reſpondeo primò, quod peccarent huiuſmodi Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ per ſemetipſos cognoſcerent de criminibus, ob quæ ſit imponenda pœna mortis, vel mutilationis, & fierent irregulares, ſi per eorum ſententiam mors, vel mutilatio membri conſequeretur.[b]

b Iuxta c. clericis & cap. ſententiam ne clerici vel monachi.

Secundò, quòd non peccant, immo benè merentur de Deo, & de Repub. huiuſmodi Eccleſiaſtici, qui per alios ſuos vicarios generales, vel ſpeciales delegatos cognoſcunt de huiuſmodi criminibus, & dicendo eis, vt faciant iuſtitiam, nec vllam ob hoc irregularitatem incurrunt, licet vicarius generalis, vel delegatus particularis ſentẽtiã mortis, vel mutilationis ferat, & ex illius executione conſequatur mors, vel mutilatio, vt contextus vtilis,[c] habet in hæc verba: *Epiſcopus, ſiue quicumque alius prelatus, vel clericus iuriſdictionẽ obtinens temporalem, ſi homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iuriſdictione ſua perpetrato, baliuo ſuo, aut alij cuicumque iniungat, vt ſuper hoc veritatem inquirens iuſtitio debitum exequatur, irregularis cenſeri non debet: quamuis ipſe baliuus, vel alius contra malefactores ad pœnam ſanguinis proceſſerit, iuſtitia mediante. Nam licet clericis cauſam ſanguinis agitare non liceat, eas tamen, cum iuriſdictionem obtinent temporalem, debent & poſſunt metu irregularitatis ceſſante, alijs delegare.*

c cap. Epiſcopus. eod. tit. lib. 6.

86 Tertio, quod quamuis contextus prædictus habeat non incurrere ipſos irregularitatem, eo quòd delegatus ab eis *iuſtitia mediante* mortem intulerit, idem tamen eſt dicendum, etiam ſi contra iuſtitiam eam pati fecerit, vt adnotauit ibi gloſſa memorabilis & recepta per omnes,[d] ratione à ſe ibi reddita.

d In verb. iuſtitia mediante.

QVADRAGESIMASEPTIMA. Quid dicẽdum de illis, qui in perpetuum vendunt, vel ad tẽpus ſumpta pecunia concedunt poſſeſsiones ſuas hæreticis, à quibus periculũ imminet ſubditis venditis, vt oppignoratis, tũ verò Eccleſiæ in illis poſſeſsionibus exiſtenti, quæ plerumque ſpoliatur: interdum verò ab illis, qui ad tempus vſumfructum habent, & ſint hæretici, coloni ad operas diebus feſtis, negligendáſque deuotiones ſacrorumq; celebrationes coguntur. Verum, & quomodo tales ſint abſoluendi, præſertim ſi neceſsitate ſe adductos extrema id feciſſe aſſeuerent, nec alteri, puta Catholico, ſiue venditionem ſiue oppignorationem huiuſmodi, aut locationẽ facere poſſe oſtendant?

Reſpondeo, quòd, vt reſpondi ad 24. ſiue 17. queſtioné, ſatis defendi poteſt licere Catholico contrahere cum hæretico non denunciato pro excommunicato, per conſiderationem nouam ibidem relatam.

Secundo, quòd ſicut non licet concedere, vel dare Iudæi officium, cui aliqua præeminentia ſit annexa, per reſponſa ſupra,[a] ita immo minus eſt danda, vel concedẽda, hæretico notorio: quia longè peior eſt infidelitas hæreſis, quã Iudaiſmus vel Paganiſmus, vt tradit S. Thom. recep.[b]

a Ad qu. 23. ſiue 10.
b 2. 2. qu. 10. art. 6.
c Seſſ. 24. c. 6.

QVADRAGESIMAOCTAVA. Cùm Concilium Triden.[c] abſoluendi ab hæreſi ſolis Epiſcopis, nõ eorum vicariis concedat auctoritatem: quæritur, quando eſt raritas Epiſcoporũ, & amplisſimè patent diœceſes, ita vt ad Epiſcopos reconciliationis cauſa plerique ſaltem cõmode venire nequeant, multi etiam verecundia ob Epiſcoporum ſe notoriam dignitatem deterreantur, vtrũ Epiſcopi poſſint pro vna, vel pluribus vicibus abſoluẽdi alicui perſonæ ſibi gratæ concedere facultatem ex legitima cauſa, vel non. Item ſi illos vel ægrotare, vel abeſſe cõtingat, ita per ſe abſoluere non poſſint, num ſubdelegatio illorum valeat, necne. An vero huiuſmodi facultas à ſolo Summo Pontifice obtineri debeat pro perſonis aliquot in diœceſi idoneis.

d cap. 6. ſeſſ. 24.

88 Reſpondeo primo, quod prædictum.[d] Concil. Trid. de reform. ſolùm dat Epiſcopis facultatem abſoluendi à contentis in eo, quo ad forum conſcientiæ tantùm, & cõſequenter ſi abſoluendus indiget abſolutione in vtroque foro, recurrendum eſt ad Papam, vel legatum eius, qui habeat eiuſmodi facultatem abſoluendi in vtroque foro. Secundò, quod Epiſcopus poteſt abſoluere per ſe, vel per alium ſuum ſubditum: quia omnis, qui habet poteſtatem ordinariam abſoluẽdi aliquem ex officio, poteſt abſolutioné delegare per c. fin.[e] quod licet ſpecialiter diſponat de abſolutione ab excõmunicatiõe canonis, *ſi quis ſuadẽte*, ratio tamen huius habet locum in aliis, vt declarat Panormitanus & conſequenter idem ius eſſe debet de illis,[f] nec obſtat cap. fin.[g] quia diſponit de habente poteſtatem ordinariam ex priuilegio, vt gloſſa ſingularis declarauit,[h] quam vtrobique Doctores approbant.

e De off. ord.
f Cap. cũ di lectv. de conſuetud. & leg. illud ff. ad l. Aquil.
g § caterũ de off. deleg.
h In d. ca. fin. de offic. ordi.
i De offic. ord.

89 Tertio, quod non videtur poſſe Epiſcopus cõſtituere vicarium, vel delegatum generalem ad abſoluendum hæreticos: tum quia Concilium noluit dare illam facultatem vicario generali: tum quia prædictum ca. vlt. quo nitimur)[i] non habet eum, qui competit ordinaria poteſtas abſoluendi aliquos in certis caſibus, ex priuilegio poſſe illam generaliter alicui delegare, ita vt habeat poteſtaté abſoluendi pro ſuo arbitrio eos, qui videbuntur ei abſoluendi, ſed tantùm quod poteſt delegare abſolutionem in illis caſibus, cùm illi occurrerint, & poſſint exercere illũ actum abſoluendi de mandato ipſius. inter quę eſt magna differentia, vt declarat Felinus.[k]

k Ibidem.

90 Quarto, quod qui ob verecundiam, vel alia impedimenta, nõ poſſunt adire Epiſcopum perſonaliter, poſſunt adire per confeſſarios, vel alios, vt de mandato eius abſoluantur per alios.

In his vero quæ S. Inquiſitionis officium vel decretorum ſacri Concilij declarationem concernunt, tutius erit ſuprema Romæ tribunalia conſulere, quorum cenſuræ quæ dicta ſunt ſubiicimus.

SVMMARIVM.

1 *Papæ reſponſio, data vt à Doctore, aliorum non præiudicat opinioni.*

2 *Papa an reſponderit vt Doctor, an vt legiſlator, primò ex verbis eſt diiudicandum: quæ ſi non ſufficiunt, recurratur ad alias coniecturas, & ad qualitatem ſub qua fuit interrogatus.*

CONSILIVM II.

QVibus ſignis cognoſcitur, an Papa loquatur vt Papa, & legiſlator, an vt doctor?

1 Reſpondeo primò, iuriſconſultos ad hoc, vt certius reſpondeant, ſpecialius eſſe interrogandos: quia vt ait S. Thomas,[l] *ſermones in moralibus eo ſunt veriores, quo ſpecialiores*: licet in ſpeculatiuis generaliores ſint veriores ſpecialioribus. & hæc quæſtio adeo generaliter proponitur, vt vix ei ſatisfieri poſſit, niſi bona parte iuris perſpecta.

l In prim. 2. 2. in line vt circa in verbo perpetuo de elect. lib. 6.

Secundo, quod gloſſa ſolemnis,[m] ponit aliqua ſigna, per quæ cognoſcitur, quis canon dicatur generalis cõſtitutionis vim habere: cui parum vel nihil addunt doctores commentantes illud: & multa, quæ ad hoc aliquid faciũt, citat Felin.[a] vbi Innoc. IIII. in ſuo commento ad finem ait, *quod opinio Papæ, quam ponit vt commentator, non præiudicat opinioni alterius doctoris.*

a In cap. 1. de conſtit. & in cap. per tuas 2. de ſimon.

Tertio, quòd ſuttè clarius, & breuius, quã alius aliquis dixerit, dici poſſet, quod tunc dicitur ſtatuere vt Papa, cũ id expreſsè ait, & tunc vt Doctor, quando id exprimit: & quòd cùm reſpondet interrogatus vt Papa, videtur reſpõdere vt Papa, & cùm interrogatus vt Doctor, videtur reſpõdere vt Doctor, etiam ſi id non exprimat, per illã concluſionem, quæ colligitur ex cap. paſtoralis.[b] & ornatus,[c] à Felino. Similiter id quod reſpondet Papa de iure, reſpondendo alicui quærenti vel interroganti eum ſuper aliquo dubio iuris, cẽſetur velle vt in ſimilibus caſibus idem reſpondeatur, & quod ex circumſtantiis temporis, loci, modi, & cauſa reſpondendi, & interrogandi, & ſcribendi, & dictandi, facile colligi poteſt in dubio in qua perſona loquitur, vel ſcribit, & melius ex particularibus verbis: niſi niſi cùm per illa expreſsè declaratur mens & intentio Papæ. Quare arbitror, quòd cùm quis ſuper caſu occurrenti conſuleretur, vel interrogaretur, an illa vel illa diſpoſitio cenſenda ſit facta à Papa, tamquam Papa, vel tamquam Doctore, ante omnia circumſpicere debet, an per verba diſpoſitionis declaretur expreſsè, in qua perſona id diſponit: & ſi per illa id non declaratur, conſideret, an de iure interrogatus vt Papa id ſecerit, an interrogatus vt Doctor, & vir in illa materia eruditus: ponderatis etiam aliis circumſtantiis facile cognoſcet, quid ſit et probabiliter reſpondendum. Salua, &c.

b De except.
c Ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Extrahi equos lex ſæcularis prohibens, laicos ligat, prout eſt recepta. num. 2 clericos autem non. num. 4. & 5.*

2 *Recepta an ſit lex in foro conſcientiæ, ab vſu doctorum confeſſariorum, & pœnitentium dignoſcitur, ligatq; conſcientiam, prout in eo foro eſt recepta*

2 *Lex ſæcularis ſub pœna prohibens, aut iubens aliquid antea ſub peccato nec iuſſum, nec prohibitum, non videtur obligare ad peccatum ſed & non recepta, vel ſolum in parte, non obligat, niſi prout eſt recepta.*

3 *Lex ſæcularis generaliter loquens ſi ſit rationabilis & fauorabilis, canonibusq; non contraria, includit clericos, modo non ſit concepta per verba præceptiua, vel prohibitiua, num. 5 nec habeat admixtam pœnam, vel aliter ſit eis præiudicialis. nu. 5.*

4 *Statutum ſæculare prohibens alienare in non ſubditum, nõ includit clericum.*

CONSILIVM III.

AN Lex principis ſæcularis, quæ prohibet equos extra regnum ſuum aſportare, obliget in foro conſcientiæ clericos extrahentes equos ſuos in ſuis equitiis genitos?

1 Ad hanc quæſtionem reſpõdeo, quòd illa ſemper mihi viſa eſt magna, & quotidiana. Primùm quidem ea ratione, quòd viderim in regnis Caſtellę, vbi eſt lex huiuſmodi ab antiquo inſtituta, perinde procedi contra clericos extrahentes huiuſmodi equos, ac contra laicos.

Secũdò, quòd præſupponit, laicos, qui eos extraxerint, peccare mortaliter: quod numquam mihi fuit ſatis certũ propter ea, quæ poſt multas interrogationes huic ſimiles multo tempore factas & poſt reſponſum ad eas multo tẽpore dilatum, tandem in noſtro Man. conf.[d] ieci quædã ſeminaria, ex quibus diligens lector ſatis poteſt colligere huiuſmodi quæſtionum deciſionem, licet ipſe iuſta de cauſa expreſsè eas non deciderim. *Ex quibus eſt illud,*[e] *quòd lex principis ſæcularis prohibens, vel iubens aliquid ſub pœna temporali, non videtur ad pœnam æternam obligare, nec conſequenter ad peccatum mortiferum, niſi cùm id quod prohibet, vel iubet, per aliam legem naturalem, diuinam vel humanam eſſet ſub pœna peccati mortiferi prohibitum vel iuſſum. illud item quod ponitur paulo poſt,*[f] *ſcilicet, quod dictum præcedens habet locum etiam cùm adiicitur pœna valde grauis, ſcilicet amiſſionis magnorum bonorũ, famæ, vel vitæ. & illud quod ponitur inferius,*[g] *ſcilicet quod conſuetudo eſt optima legum interpres, & quod illa videtur ſic interpretata huiuſmodi leges, & illud poſitum conſequenter inferius,*[h] *& melius repetitum,*[i] *nempe, quòd lex humana etiam iuſta, ſi non eſt recepta, non obligat, nec etiam ſi eſt recepta, quo ad illud, quo ad*

d Cap. 23. nu. 48.
e Num. 54.
f Num. 57.
g Num. 59.
h Num. 40.
i Num. 62.

[illegible] inter. quòd licet lex ſit recepta quo ad pœnam temporalem, non tamen obligat quo ad pœnam æternā, [illegible] non eſt recepta quo ad illam: & quod [illegible] & huiuſmodi licet ſint recepta quo ad pœnam temporalem, & exteriorem fori exterioris, non tamen videntur recepta quo ad pœnam interiorem interioris fori, quæ eſt æterna, quia nec [illegible] nec confitentes erudiri conſueuerunt huiuſmodi legum obſeruantiam iniungere, nec accipere in foro interiori, reputantes ſatisfieri legi [illegible] pœnam temporariam, cùm deprehenduntur eorum transgreſſio.

Tertio, quod præſupponit difficultatem illam [illegible] tandem in multis locis [illegible] iuris tactam, & [illegible] an & quando leges ſæculares generaliter [illegible] vel prohibentes aliquid, includant clericos. vt [illegible] Pan.[a] & [illegible] pluribus quæ adducit Felin.[b] & Decius,[c] in qua communis [illegible] habet, quòd lex Imperialis [illegible] generaliter [illegible] rationabilis, & [illegible] abilis, [illegible] dicunt [illegible], etiam [illegible] locum in clericis, [illegible] eſt præiudicialis.[d]

Qu[illegible] quod non eſt facile definire quæ lex dicatur fauorabilis, & quæ præiudicialis, quia varij variè id aſſerũt.

His præmiſſis, ad quæſtionem reſpondere poteſt primò [illegible], quod qui tenuerit [illegible] præfatam legem tranſgredientes non peccare in [illegible] in foro conſcientiæ [illegible] ſupradicta, cogitur dicere partē negatiuā quæſtionis [illegible] præfatos clericos nō peccare [illegible] per illam [illegible] topicam, *Si quod magis videtur ineſſe, & non ineſt, ergo nec id quod minus.*

4 Secundo, quòd qui tenuerit prædictam legem eſſe præiudicialem, etiam [illegible] eandem partem aſſerere iuxta [illegible] communem reſolutionem, quæ habet legem Imperatoriam etiam generaliter loquentem, & nullam de clericis ſpecialem mentionem facientem, non includere clericos, ſi eſt præiudicialis.

Tertiò, quòd [illegible] etiamſi eſſet fauorabilis, non obligaret eos, attento quod loquitur per verba præceptiua, vel prohibitiua, quoniam etiā ſecundum receptiorem ſententiā lex ſæcularis, etiam fauorabilis, & generaliter loquens, nō includit clericos, ſi prohibendo vel præcipiendo loquatur, vt poſt alios tradit Decius.[f]

5 Quarto, quod præfata lex videtur præiudicialis, partim quia eſt pœnalis, & non ſtatuit de cōtractibus, nec de vltimis voluntatibus, nec de iudiciis: partim quia ſtatuit de delictis, & non de antiquis, ſed de nouis, quę ipſa nouè inducit: partim quòd nemo quod ſciam, vocauit legem huiuſmodi fauorabilem: & meritò, quia eſt odioſa, & in odiũ delicti inducta, & ideo reſtringenda,[g] cum aliis multis: partim quod Doctores aſſerentes leges de contractibus diſputantes ſatis poſſe dici fauorabiles, cum aliqua difficultate id aſſerunt, ſignando contrarium dicendum eſſe de legibus diſponentibus de delictis, & pœnis eorum.

Quintò, quòd ſtatutum prohibens alienare in nō ſubditum, non includit clericum, ſecundum Ioannem And.[h] quem communiter eſſe receptum probat Felinus[i] referendo plurimos ei concordantes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Donatio inter coniuges contracto matrimonio facta nō valet, niſi ſit [illegible] nu. 10. at conſtitutio dotis & illius augmentum tenet, quia cùm fiat ob onera matrimonij, non eſt propriè donatio. numero 9.

2 Domicilium originis non perditur per domicilium habitationis alibi translatum.

3 Statutum ciuitatis ligat omnes illius ciues, hoc eſt habentes in ea domicilium, at ibi natos, alibi habentes domicilium, non ligat. nu. [illegible] 8. & 11.

4 Domicilium habitationis in loco poteſt habere filiafamilias nupta ex triplici capite, primo ex domicilio patris, item & mariti, cum quo viuente decreuit viuere, ac etiam ex propria perſona conſtituendo in eo velle degere. quod acquiritur, ſimulac quis etiam filiuſfamilias incipit in loco habitare eo animo, vt vitam ibi peragat, hocque animum ad cautelam poteſt explicare corā iudice, vel notario, num. 8. & eſt principalius, & magis attēditur, quam domicilium originis. nu. 5.

5 Diœceſis appellatione in dubio venit illa, quæ eſt domicilij. Vnde Florentinum eſt propriè is qui habet Florentiæ domicilium: hæcq; diœceſis, & nō originis exprimitur ex ſtylo Curiæ in ſupplicationibus, quę Papę porrigũtur. licet impropriè quo ad aliquos effect[illegible]

etiã Florẽtini dicãtur, qui ſola origine F[illegible] ſunt n. 6 [illegible]

13 Domicilium viri prçualet, & attenditur quo ad [illegible] repetitionem dotis.

CONSILIVM IIII.

SPoleti eſt ſtatutum [illegible] quod [illegible] muliere [illegible] Spoleti [illegible] dit [illegible] dotis [illegible] maioris ſummæ [illegible] ſac [illegible] lucratorum: [illegible] Papæ [illegible] excommunicationis [illegible] ti. Quæritur [illegible] ſtante, quod [illegible] Romanus [illegible] decem [illegible] [illegible] bere ante triennium [illegible] & [illegible] ſtituendi domicilium [illegible] ſponſus, quæ manebat Spoleti [illegible] V[illegible] vt in ea contraheret [illegible] & [illegible] triennio [illegible] dote conſtituta [illegible] quia pater dicebat [illegible] re ſuæ filię dotem [illegible] tem dicebat [illegible] mæ eſſe longe [illegible] quia ipſe [illegible] legem Rom[illegible] tati matrimonij [illegible] ſtatu ſponſus [illegible] torum, vt [illegible] ter mortuus eſt [illegible] ta [illegible] quæ m[illegible] dote contentus, & [illegible] ret, augere dictam dotem [illegible] tuto contentam. Quæritur an liceat [illegible] augere [illegible] ſponſo illud auctarium recipere?

1 Pro parte negante facit primò, quod non valet donatio facta ab vxore marito, neque econtra facta [illegible] constante matrimonio,[a] & auctio dotis videtur quædam donatio, ergo ea non licet.

Secundo, quod Spoletanus origine habitans Romæ etiam ſi conſtituat in ea domicilium, nō deſinit eſſe Spoletanus origine, nec deſinit habere domicilium originis Spoleti, quia illud eſt immutabile.[b]

Tertio, quod ſtatutum alicuius ciuitatis ligat omnes ciues eius, ſecundũ omnes: at ciues origine ſunt veri ciues,[c] ergo præfatum ſtatutum ligat præfatos cōtrahentes, quia ſunt ciues Spoletani origine.

4 Pro parte autem affirmante facit primò, quòd vterq; tam ſponſus, quàm ſponſa ſunt Romani domicilio habitationis: maritus quidem, quia tranſtulit domicilium, quod habebat habitationis Spoleti, Romam, quia venit ad eam animo vitam peragendi in ea, & habet habitationē in ipſa eo animo, & emit officium quatuor mille ducatorum ad peragendam vitam in ea, vt in caſu præſupponitur: ſponſa verò, eò quod ſponte ad mandatum patris venit ad Vrbem nuptura præfato ſponſo, prout etiam nupſit, animo vitam peragendi cum illo in Vrbe, & ita eſt Romana domicilio tā patris, qui erat domicilio Romanus per decennalem & longiorem habitationem, quæ ad hæc ſufficit,[d] quàm domicilio mariti, qui iam à triennio habet illud Romæ: tum ex perſona ſua, quæ ſponte iam à triennio cœpit habitare Romæ. & ad contrahendum domicilium habitationis in aliquo loco, ſufficit quod in eo incipiat habitare animo vitam in eo peragendi,[e] etiam ſi ſit filiusfamilias[f] & cōſequenter facti ſunt iam exteri & forenſes, quos non ligat ſtatuta municipalia, iuxta legem finalem.[g]

5 Secundo, quod licet domicilium originis ſit firmius & immutabilius domicilium, tamē habitationis eſt principalius, iuxta gloſſam celebrem,[h] quæ habet magis attendendum eſſe domicilium habitationis, quàm originis.

Tertio, quod gloſſa præfata cum Compoſtellano & Speculatore tenet, per diœceſanum, in dubio intelligendum eſſe diœceſanum domicilij habitationis. Vnde Philippus Francus colligit illam diœceſim dici propriè diœceſim alicuius, in qua ille habet domicilium habitationis: & Bartholus[i] tenet, repreſalias conceſſas contra Florentinos, non poſſe exequi contra illos, qui ſunt origine Florentini, ſed non habitant Florentiæ, nec munera ſubeunt ibi, & ſunt incolæ & municipes alterius ciuitatis. & ſty

[illegible] diœceſim, cu[illegible] eſt, [illegible] ,& non diœce[illegible]

6 [illegible] expreſſa l. prouinciales,[a] [illegible] ori[illegible]ndi [illegible] non [illegible], qui extra Spo[illegible] habent domi[illegible] [illegible] cipes, quod planè verum eſt ſecundum communem vſum loquendi, vt dicebat Iacobus de Arena [illegible], per Bartho[illegible]: quæ ſignificatio eſt attendēda,[d] [illegible] ter [illegible] ſumit [illegible],& quamuis illa lex habeat mul[illegible] per gloſſam Bartholi & Alciati.[e] habe[illegible] ge[illegible] amen videtur eſſe quod regulariter, & vt [illegible] ur mum il[illegible] dicū[illegible] tur prouinciales, vel [illegible] [illegible] ant, qui hab[illegible] domicilium habitationis in [illegible] Romæ, [illegible] et quo ad aliquos eſſe [illegible] dicantur eſſe ciues [illegible] eorum, vnde originem tra[illegible] [illegible] unt.

[illegible], quod ex parte contraria negante ſequeretur, [illegible] & mulier Spoleti nati haberent domicilium [illegible] Hiſpaniæ ante [illegible] annos contractum, & [illegible] vellent contrahere matrimoniū ibi, ad viuendum ibidem, [illegible] tur præfato ſtatuto, quod eſt ridiculum.

Sexto & peremptoriè, quod ſtatutum Spoleti n[illegible] [illegible] tiſt obl[illegible] [illegible] ſubiectos iuriſdictioni Spoleti: quia eti[illegible] [illegible], ſolum obligat eos qui ei ſubiacent.[f] At qui nati ſunt Spoleti, & habent domicilium habitationis in Hiſpania, Gallia, vel alia parte Italiæ extra territorium Spoleti, non ſubiacent iuriſdictioni Spoletanæ: ergo ſtatutum Spoletanum non ligat eos. Cum ergo præfati [illegible], habeant domicilium Romæ, & ſint [illegible] Romanæ, & ſubiecti iuriſdictioni Romanæ, & non ſint propriè diœceſis Spoletanæ, nec ſubiaceant iuriſdictioni Spoletanæ, conſequens profectò eſt, [illegible] ligari ſtatuto Spoletano quo ad ea, quæ extra Spoleti [illegible] territorium faciūt, vel facere prætendūt.

8 Septimò, quod non eſt quæſtio de dote antehac cōſtituta, ſed de dote poſthac conſtituenda, & de auctario eius conſtituendo. & poſſunt præfati domini conſulentes ad maiorē cautelam proteſtari ſe cōſtituiſſe domicilium ſuū Romæ, & habere illud Romę, & ſi quatenus opus eſt nouè conſtituere illud, volentes in præſentia in ea viuere, & mori. qua proteſtatione coram notario publico, vel iudice facta, poſtea ſine vllo metu præfati ſtatuti, & excōmunicationis ei adiectæ poteſt per aliud inſtrumentum ipſa mulier augere dotem, & ipſe vir recipere illud auctarium, tamquam incolæ & municipes Romani, & ſubiecti legibus & ſtatutis Romanis, quibus nō vetatur præfatum auctarium, nec cōſtitutio dotis maioris, quàm mille florenorū.

9 Non obſtāt adducta in oppoſitum. Ad primum enim reſpondetur primò, concedendo quod regulariter donatio inter virum & vxorem non valet, ſed negando, quod conſtitutio dotis, vel auctarium eius ſit donatio propriè, quoniā fit ob cauſam dotis, & datur ad ſuſtentanda onera matrimonij: & donatio ob cauſam, non eſt propriè donatio,[g] quod poſt alios ab eo citatos tenet & probat Ioānes Lupus.[h] Secundò reſpondetur, quòd licet regulariter nō valeat donatio inter virum & vxorem, fallit tamen in cōſtitutione dotis: quia illa poteſt contractum matrimonij conſtitui. argumento l. ſi quis pro,[i] per quam & alia ad tenet præfatus Ioannes Lupus.[k]

10 Tertiò reſpondetur, quod ad maiorem cautelam iurari poteſt conſtitutio dotis vel auctarii eius, per quod iuramenti im[illegible]matur, & ſit valida donatio inter virum & vxorem, a[illegible] gum. cap. ſi vero[l] & per alia plurima, quæ cumulat præfatus Ioannes Lupus.[m]

11 Ad ſecundum concedimus Spoletanum origine, licet habeat alibi domicilium, dici quidem Spoletanum quo ad aliquos effectus particulares, ſed non communiter, præſertim quo ad [illegible], vt ſubiaceat iuriſdictioni Spoletanæ, & [illegible] ſequenter ſtatuto per illam iuriſdictionem facto, de quo effectu in præſenti quæſtione agitur.

12 Ad tertium reſpondetur eo modo quo ad ſecundum, ſcilicet quod orig[illegible] cit quidem ciues quo ad aliquos effectus, ſed non quo ad hoc, vt ſint ſubiecti iuriſdictioni ciuitatis, vbi nati ſunt, ſi habent domicilium habitationis in aliis [illegible] gnis, v[illegible] tate, vt domini conſulentes habēt.

13 [illegible] reſpondeo primò, concedendo [illegible] tendendum eſt domicilium [illegible] ad [illegible]endum [illegible] mulier debet [illegible] gere dotē [illegible] negādo, quod in propoſita quæſtione agitur de exactione [illegible] quia immo agitur [illegible] cōſtitutione [illegible] auctione [illegible] ſu neg[illegible], quod [illegible] principale [illegible] conſulentes mar[illegible] quia immo eſt Romæ, per ſupradicta. Et ita [illegible] nihil obſtat præfatum ſtatutum præfatis dominis conſulentibus, quos Deus O. M. faciat ſibi gratioſos in hoc ſeculo, & glorioſos in altero. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio noua non extenditur ad præterita, niſi cum agitur de effectu futuro, qui poteſt ſtare ſine effectu præterito.*
2 *Indulta de promouendo, à quocumque ante Cōcilium obtenta, per illud cenſentur modificata.*

CONSILIVM V.

QVidam ante Concilium Tridentinum impetrauit reſcriptum a Papa, aſſumendi primam tonſuram, & quatuor minores, à quo mallet Antiſtite, & poſtquam aſſumpſit primam tōſuram, ſuperuenit Concilium, quod[a] ſtatuit, ne quis ordinaretur niſi [illegible] proprio Epiſcopo, vel de conſenſu eius, etiā virtute reſcripti generalis, vel ſpecialis. Quæritur an liceat huic accipere quatuor minores abſque licentia Epiſcopi?

Quidam reſponderunt, quòd ſic, per dicta Dominici, & relatorū ab eo,[b] ſed nobis, ſalua eorū pace, videtur contrarium verius, ſcilicet quòd non poteſt ordinari virtute prædicti reſcripti ſine licentia, vel conſenſu, vel literis commendatitiis ſui Epiſcopi de probitate & moribus: quia [illegible] cet conſtitutio noua non extendatur ad præterita regulariter,[c] fallit tamen, quando agit de effectu futuro, qui ſtare pōt ſine effectu præterito, iuxta gloſſam ſolemne & à multis putatam ſingularem[d] & aliam æquè ſolemnem, & à multis putatam ſingularem & receptam[e] & alia multa, quæ nos adduximus alibi,[f] vbi etiam multa pro contraria parte adducta legi poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas publica iuuanda, & priuatæ præferenda.*
2 *Lex, qua ſolutio cambij ſex menſes differtur, eſt iniqua, & per illam datur occaſio vſuras exercendi. nu. 4.*
3 *Delinquendi, ſeu decipiendi materia non mandanda.*
5 *Lex prohibens præſenti pecunia vendi, iure naturæ contraria.*

CONSILIVM VI.

AN Liceat ciuitati Barchinonenſi cum conſenſu Cæſaraguſtæ, & Valentiæ, ſtatuere, quod omnia cābia, quæ fiunt in ea ad ciuitates Cæſaraguſtæ, & Valentiæ, vel ab illis ad Barchinonenſem, cenſeantur facta cum terminis ſoluendi infra ſex menſes à die præſentationis literarum currentes?

1 Reſpondeo primò, quòd pro parte affirmante facit, quòd dicitur à rerum peritis hoc eſſe valde vtile futurum præfatæ Barchinonæ, & toti principatui Cathaloniæ, & vtilitas publica reip. iuuanda eſt, immo & præferēda priuatæ.[g]

2 Pro parte tamen negante facit primo, quod eſt iniquū, vt is, qui dedit pecunias Cæſaraguſtæ campſori pro literis cambij Barchinonam, nō poſſit in ea petere pecunias in eis contentas vſque ad ſex menſes: & quòd peregrinū venientem Romam, vel ad alias terras, qui Cæſaraguſtæ dedit pecunias pro litteris cambij, oporteat manere ſex menſibus Barchinonæ ad recuperandum ſuum viaticum, & perdere opportunitatem ſuorum negotiorū Romę, vel alibi gerendorum, contra c. 1.[h] quatenus probat peregrinos, & iter facientes iuuandos eſſe, & non moleſtandos.

3 Secūdo, quod non eſt danda materia delinquendi, & decipiendi alium,[i] & per huiuſmodi ſtatutum datur campſoribus materia delinquēdi, & decipiendi eos, qui tradūt pecunias ſuas in aliqua prędictarum trium ciuitatum pro litteris cambij ad aliquam earumdem ciuitatum directis, accipiendo pecunias, & dando literas, per quas is, cui dantur, putat, ſtatim intra paucos dies eas ſoluendas, & differtur ei ſolutio per ſex menſes.

4 Tertiò, quòd per viam indirectā datur occaſio vſuram exercendi, vendendo merces carius propter ſolutionem dilatam, & emendo vilius propter eam anticipatā. Cæſarauguſtanus enim, vel Valentinus importat merces

a ff. de [illegible] — Promouen[illegible] los dici qui ſunt [illegible] — ibidem
f ff. de in[illegible] — g Lib. 1. ff. de donat. — h In repet. ca. per veſtras. de donat. inter virum & vxo. limit. 2 num. 10. — i § ſi uxor ff. de donat. inter vir. & vxor. — k In ſupra, limit. 3. nu. 5 — l Ex cap. cum contingat de iureiur. & quamuis pa[illegible] de pa[illegible] — m [illegible] ſupra, [illegible] 3. nu. 32

a In ſeſ. 23. 8 de refor. — b In ca. 2. nu. 9. de renunc. præben. lib. [illegible] — c Cap. fin. de ſtatu [illegible] in clem. [illegible] verb. in poſterum de etate & qualit. — e In clemē. 2 verb. vetat de vita & [illegible] — f In ſelect. ca. ſi quando. de reſcrip. excep. 21. à nu. 40 — g Ca. 3. de poſtulat. prælat. & ca. licet de regular. — h De emptio. — i l. conuenire. ff. de pact. dotal. c. ex parte, de conſuet.

A Barchinonam, & ſciens quod pretium earum non poteſt extrahere à principatu Cathaloniæ, niſi per literas cābij, & quod per huiuſmodi literas non poterit Cæſarauguſtę, vel Valentiæ habere pecunias, niſi poſt ſex menſes a præſentatione literarum, longè carius vendit, quàm ſi intra octo dies à præſentatione literarum ſolueretur ei pretiū in ſua ciuitate, & contra Barchinonenſis, ſi vilius poterit emere ſoluendo ſtatim venditori, vel dandū literas de ſtatim, vel intra octo dies ei ſoluendo in ſua ciuitate.

Quarto, quòd videtur contra ius naturale & gentium prohibere, ne quid Barchinonæ præſenti pecunia vendi poſſit,[a] & per prædictum ſtatutum videtur indirectè quatenus id fieri, cùm non poſſit, vt dixi, habere literas cambij, per quas differtur ſolutio ad ſex menſes. Per quæ non auderem affirmare partem affirmatiuam, neque dicere quod præfatum ſtatutum ſit vtile Barchinonæ, & principatui prædicto Cathaloniæ, quoniam inducit maiorem victus & veſtitus caritatem, & omnium mercium particulariter pauperibus & tenuibus vendendarum: & arbitror magis me Deo, & præfato principatui obſequi reſpondēdo hoc, quàm contrarium, quod magis voluiſſet D. conſulens qui magis videtur id deſiderare. B

a Arg. textus contra ben. emp. & vend. ff. & C.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ne in Priores eligantur pluſquam tres de vna natione, tenet, ſicut & illud, quod certum genus perſonarum ſolùm habilitat, vel inhabilitat ad dignitates & beneficia obtinenda.* C

2 *Indigni, vel minus idonei ſi ſint vocati à ſtatuto, vel teſtatore, loco horum alij poſſunt eligi.*

3 *Libertatem plenam non tollit omnis reſtitutio.*

Plena libertas & ſufficiens adhuc eſſe poteſt, etiam ſi in aliquo reſtringatur.

CONSILIVM VII.

CApitulum Generale cuiuſdam ordinis multarum nationum conſtituit, ne in Priores monaſteriorum eligantur plures, quàm tres de vna natione. Quæritur, an conſtitutio ſit valida.

1 Reſpondeo, quòd ſtatutum quia multis de cauſis poteſt eſſe rationabilis, ſcilicet, ne alijs detur cauſa ſuperbiendi, alijs murmurandi, alijs tribuendi nimium ſuæ genti, vel nationi: tum quia ſtatutis collegij Bononiæ, & aliorum collegiorum in Hiſpania illorum inſtar factis cauetur, ne ex eadem ciuitate eligantur plures collegæ, & ne ex eadem diœceſi plures, quam duo, &c. Tum quod valet conſuetudo, vt Abbas certi monaſterij eligatur ſolū de certo monaſterio.[b] Tum quia inſtitui poteſt, vt beneficium conferatur alicui propinquo patroni illius, iuxta Dominicum ... ceptum.[c] Tum quod in eccleſia Toletana ſtatutum eſt, ne fiat beneficiatus eius deſcēdens ex Iudæo, Sarraceno vel hæretico. Tum denique quòd non cenſetur tolli eligendi libertas, eo quod electio reſtringatur ad certum genus hominum, vt tradit Panormitanus communiter receptu.[d] Vide & Papa de collegio tantum Cardinaliū eligi, & in Hiſpania nō fiūt beneficiarij niſi Hiſpani, & in [illegible] nisi Galli. Tū ob alia, quæ breuitatis cauſa omitto. D E

b Ca. cum dilectus de conſuetud.

c ap. cum in [illegible]

d In cap cum [illegible]

Non obſtat, quod prædicta conſtitutio videtur aliquid contra bonum publicum, quia immo multis reſpectibus promouet illud, vt prætactum eſt.

Non obſtat, quod prædicta lex videtur cogere ad eligendos indignos, negatur enim illud: quia quando non poſſent eligi omnes Priores digni de omnibus nationibus, niſi plures quam tres eligerentur de vna, tunc poſſēt eligi plures de illa, quia numquá eſt eligendus indignus, vt poſt S. Thomā,[e] diximus in Miſcellaneis de oratione[f] & Sotum,[g] vbi dixit, quod ſtāte ſtatuto fundationis beneficij, vt conferatur vni ex cognatis ſuis, ſi nullus inueniretur idoneus, poſſet conferri alteri.

Non obſtat, quòd in electionibus debet eſſe plena libertas eligendi:[h] quia multis modis poteſt reſtringi libertas electionis, ita quod maneat tanta, quanta eſt neceſſaria ad hoc, vt electio valeat: ſicut & in matrimonio carnali contrahendo debet eſſe plena libertas, poteſt tamen aliquo modo reſtringi, remanente ad id neceſſaria, vt tradit Panormitanus,[i] & alij alibi. Salua, &c.

h ... de reformat. ... Triden.

i Vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Statuta Papalia ſunt, quæ Capitulum generale auctoritate Apoſtolica condidit: vnde nec ipſum, nec illud repræſentans poteſt ea tollere.* A

2 *Sententiam definitiuam non poteſt reuocare iudex, qui illam tulit, etiam quod ſit Capitulum generale, ſicut nec alia irreuocabilia tollere poteſt.*

3 *Capitulum non generale, repræſentans Capitulum generale, habet eamdem poteſtatem, quam habet ipſum Capitulum generale, à quo, ſi quid iniuſte faciat, ad Pontificem, cui immediate ſubijcitur recurrendum.*

4 *Capitulum, ſi is, ad quem ſpectat, conuocare negligit, ad iuris remedia recurrendum.*

5 *Suſpicionis allegata cauſa, non coram ipſo iudice allegato ſuſpecto, ſed coram electis arbitris eſt retractanda.* B

CONSILIVM VIII.

QVÆritur primo, an Capitulum repræſentatiuū Capituli generalis poſſit tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papę, & ſi hęc nō pōt tollere, quę poſſit?

Secūdo, an Præpoſitus Capituli repræſentatiui debeat proponere ea quæ iuſtè reuocari poſſunt.

Tertio, quid remedij adhiberi poſſit, quando is, ad quē ſpectat conuocare Capitulum, non vult illud conuocare?

Quarto, corā quo iudice ſit tractāda cauſa ſuſpicionis?

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primò breuiter, quia non vacat pro dignitate quæſtionis eam tractare, quod iuri proprius videtur, quod Capitulū repręſentatiuum Capituli generalis nō poteſt tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ: quia facta illa ſunt facta Papæ, & inferior nō poteſt tollere facta ſuperioris: & conſequenter ſtatuta facta in Capitulis generalibus auctoritate Apoſtolica, quæ poteſt facere ordo virtute priuilegij, quod ad id habet, nō poteſt tollere Capitulum repręſentatiuum, quia non poſſet illa tollere etiā Capitulum ipſum generale. is enim, qui facit aliquid auctoritate Papæ, non poteſt tollere illud auctoritate ſua inferiori, per iura, quæ in hoc citat Felinus.[a] C

a In cap. cum acceſſiſſent de conſt. num. 9.

2 Secūdo, quod neque facta irreuocabilia per Capitulū generale poteſt reuocare Capitulū repręſentatiuum: qualis eſt ſententia definitiua prolata à Capitulo generali: quia ſententia definitiua eſt irreuocabilis etiam ab eo qui eam tulit.[b] D

b Cap. in literis de. ff. de re iu. ... iudex ff. de re iud. cum ad-mon. eu.

3 Tertio, quod alia reuocabilia, quæ poſsēt reuocari per aliud Capitulum generale, poſſunt reuocari per Capitulū repræſentatiuum: quia eamdem poteſtatem habet, quam habet generale. &, ſi male reuocauerit, poteſt appellari ad Papā, ſicut & poſſet appellari ad eū, ſi Capitulū generale iniuſtè reuocaret: quia ambo ſubijciuntur immediatè Papę.

SECVNDÆ quæſtionis ſolutio colligitur ex ſolutione ad primam, nempe quod Præpoſitus præfati Capituli repręſentatiui, vel totum Capitulum debet proponere ea, quæ iuſtè reuocari poſſunt, licet ſint tractata in Capitulis generalibus, non autem alia. E

4 AD TERTIAM reſpondetur, quòd poſſunt, & debēt fieri ea, quæ poſſunt, & debent fieri iure communi, quando is, qui debet vocare Capitulū, non vult illud vocare: de quo Abbas Panormitanus,[c] Felinus,[d] & in alijs locis per eum allegatis.

c In ca. nobis, de elect.

d In cap. cum omnes de conſt. n. 14 & 15

5 AD QVARTAM, quod cauſa ſuſpicionis nō eſt tractāda coram iudice recuſato, ſed coram arbitris electis à partibus, iuxta formam cap. ſuſpicionis.[e]

e de off. deleg. & ca. ab arbitris eod. tit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio priuilegij conceſſi monaſterio Vrbis in Cap. Minorū Auenione facta, ita intelligenda, vt dicto priuilegio nō contradicat. num. 2.* F

2 *Iura iuribus concordanda ſunt.*

2 *Lex generalis per ſpecialem illam limitantem limitanda.*

3 *Voluntas diſponentis in omni diſpoſitione attendenda.*

4 *Legis verba contra auctoris mentem non ſunt interpretanda.*

5 *Nulla ſunt, quæ lite pendente, vel parte cuius intereſt non audita, fiunt & nu. 9.*

Monaſterium S. Trinitatis Minimorum contra ſuum priuilegiū Generali obedire non tenetur.

7 *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.*

7 *Regularis cōtra maiorū præcepta prælato obedire non debet.*

7 *Monachus prælato ſecundum ſuam regulam præcipienti pareat.*

8 *Regularis à ſuperiore grauatus appellare poteſt.*

10 *Profeſſus in vno monaſterio non poteſt iure communi à ſuperiore*

A *ad aliud inuitum ſine culpa & cauſa cognitione transferri, nolens autem ita animum, ſi adſit legitimi ſuperiorum auctoritas. fallit apud Dominicanos, & alios, quorum religioſi omnes faciunt unum corpus quia tunc etiam ſine culpa, ſubſiſtente cauſa poteſt quis a ſuperiore inuitus, etiam contradicente conuentu, transferri. nu. 11.*

11 *Monachorum & monialium creatio ad prælatum immediatum monaſterij cum maiori parte conuentus iure communi ſpectat. Vnde ſolus mediatus ſuperior alibi profeſſum facere ſilium alterius monaſterij contradicente immediato ſuperiore, & aliis eiuſdem monaſterij, non poteſt. nu. 15.*

12 *Epiſcopus, etiam et ſuperior, monialem creare non poteſt.*

13 *Conſilium alicuius ſequi debet, qui illud requirit et collega.*

B 14 *Statutum concedens immediato ſuperiori creationem monachorum ita debet intelligi, ut non excludat mediatum ſuperiorem, ac conuentum, ſed ut ſimul cum illis creet.*

14 *Statuta & conſuetudines iuxta commune ius intelligenda, vel ita ut inquantum minus poteſt ab eo recedatur.*

CONSILIVM IX.

EXcellentiſſime Domine Doctor, in comitiis generalis Capituli Aueniōni celebrati 1578. à fratribus Minimis trium nationum, Italiæ, Hiſpaniæ, & Galliæ, quæ ſequuntur fuerunt ordinata hac forma.

C *Memores Patres, pace & vnione, minima maxima fieri, maxima verò odio & ſeditione decreſcere, placuit tam Italis, quam Hiſpanis, quo ad officium correctoriatus ma prætenſa cedere, cùm ex Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Protectore coram Patribus declaratum extitit, voluntatem D. Franciſci fuiſſe, quòd conuentus Romanus quo ad correctoriatum regatur à fratribus Gallicæ nationis: quod fuit confirmatum eo præſente totoq; Cardinalium Senatu, voluit tamē, quod ad alia omnia ſit communis, & fratres mixtim ex omnibus nationibus ſint in illo conuentu, induantur nouitij indifferenter, quarumcumque regionum fuerint.*

Priuilegium conuentus S. Trinitatis ſequitur, quod perpetuo vſu fuit receptum à tota Religione, quæ etiam poſtulauit ipſius confirmationem, quæ fuit facta à Iulio III. ad inſtantiam Regis Chriſtianiſsimi Henrici.

D *Vniuerſis præſentes has literas inſpecturis frater Franciſcus de Paula ordinis fratrū Minimorū humilis inſtitutor ac S. Sedis Apoſtolica gratia, & cōceſſione, omniū eremitoriorū, & locorū, oratoriorū, & ſororū eiuſdē ordinis ubicūq; cōſtitutorū, necnō cōgregationū fratrū religioſorum, & perſonarum aliarum ſub regulari obſeruantia in eiſdem degentium ſuperior, licet immeritus, ac generalis corrector ſalutem in Domino: Nos pie conſiderantes regiā maieſtatem Franciæ nobis, & ordini noſtro præfato cōparaſſe locū Conuētus noſtri S. Trinitatis in monte Pincio in vrbe Romana, & ea propter ad ipſius beneficij per nos accepti memoriam, & ut fratres noſtri ordinis in dicto Conuentu reſidentes in diuini cultus perſolutione reddantur in futurum ſaluti animarū dictorum benefactorum memoriores, volumus, & ordinamus, quod a modò, & in poſterū d. Conuentus in mōte Pincio in vrbe Romana regatur per fratres Gal-*

E *licæ nationis, quādiu inueniātur, qui inibi reſidere, & cultui diuino inſiſtere voluerint, ſin antē nulli reperiantur, qui inibi reſidere voluerint, quia omnes in Chriſto vnanimes eſſe debemus, illud per alios regi, & inhabitari volumus, pariterq; ſi locus ſupportare poterit, vltra quam reperiantur habitantium Gallicæ nationis, alios ſecum aliarum nationum mixtim reſidere volumus. Datum, &c.*

Quæritur primo, verū pēdente lite, quā nobis mouerāt Patres Zeloſi Hiſpaniæ, & Italiæ ad annullandū priuilegiū corā Sanctiſſ. Domino 1576. nec dū lite deciſa potuerint talia ſtatuere in illo Cap. Auenion. quod videtur cōtra priuilegiū, præſertim cū cōuētus Romæ, per procuratorē non cōparuerit, nec vocatus, nec auditus fuerit in re tā graui, &

F ad illū ſpectāte, in qua ſtatutū & voluntas S. Patris noſtri Frāciſci de Paula læditur, maieſtati regiæ iniuria grauis fit, & toti nationi, immo & toti religioni, quæ confirmationē priuilegij poſtulauit à S. S. & obtinuit; graue dānū infert.

Secundo, vtrum fratres huius conuentus teneantur Generali obedire præcipienti, & facienti ad formam ſtatuti Auenionenſis, præſertim cum à Barcinonēſi Capitulo ſequente fuerit concluſum nulla ſtatuta ante nouem annos nō probata habere vim ſtatuti permanentis, præterea cùm ſemper fuerit ab hoc cōuentu reclamatū pro grauamine.

Tertio, vtrum non relinqueretur huic conuentui ſua [illegible] caſū, quo [illegible] probaretur huiuſmodi conſtitutio in [illegible] ti Capitulo, vel per appellationē, vel oppoſitionē.

A Quarto, vtrum iuxta formā priuilegij, ſi aliqui noſtræ nationis voluerint hic Romæ morari & com[illegible] tatur locis, petita [illegible] entia, & non [illegible] Gener[illegible], poſ[illegible] à correctore recipi pro conuentualibus.

Quinto, vtrum nouitij etiam poſſint indui eiuſdem nationis, modò habeantur ſufficientes, petita licentia, & nō obtenta ab ipſo Generali.

Sexto, vtrum fratres extranei, qui ſine iuſta cauſa, vel culpa, vel legitima cauſæ cognitione obtruduntur ab ipſo Generali, vt occupent noſtrorum ſedes, poſſint recuſari ad inhabitandum, & votandum in electionibus.

Septimo, vtrum ipſe Generalis poſſit fratres Gallicæ

B nationis amouere, vt alios extraneos inducat.

Octauo, vtrum ipſi Galli teneantur obedire præcipienti contra formam priuilegij, quod habent, quādiu voluerint inhabitare, nō acceptis aliis ad petitionē conuētus.

1 AD PRIMAM quæſtionē reſpondeo primò, quòd declaratio facta Aueniōni, præſente Illuſtriſſimo Protectore, non eſt contraria priuilegio, nec intentioni Gallicæ gētis, quatenus cōtineat Italos, & Hiſpanos ceſſiſſe iura prætēſa contra priuilegiū S. Frāciſci, immo eſt eis conſona, & commodiſſima, vt palam eſt. Secundò, quòd non eſt etiā contraria, quatenus ſtatutū fuit, vt illud per Correctores gentis Gallicæ regatur, per ea multa, quæ nos pridē pro illo allegauimus in lite cōtra prædictū monaſteriū, & mo-

C nachos Gallos mota. Tertiò, quòd etiā dici pōt, prædictā declarationē nō eſſe cōtrariā prædicto priuilegio, & intētioni Gallicæ gētis, quatenus cōtinet, quòd ex qualibet alia gēte poſſint in prædicto monaſterio indifferēter recipi fratres, ſi intelligatur eo mō, quo debet intelligi ſecundū limitationē, & modificationē ipſiuſmet priuilegij S. Frāciſci, ſcilicet, quando locus ſupportare poteſt, & non reperiantur alij Gallicæ nationis. Non enim ſunt contraria dicere: homines cuiuſlibet gentis habitare poſſunt in hoc oppido, & homines cuiuſlibet alterius gentis poſſunt habitare in hoc oppido, quando defuerint homines Galli: vtrumq; enim poteſt eſſe ſimul verū, quādo ſcilicet defue-

D rint Galli, qui poſſint, & velint habitare in eo, vt palā eſt.

2 Secundò principaliter dico, quòd prædicta declaratio eſt intelligenda modo prædicto, ita vt non cōtradicat priuilegio. Tum quia expedit iura iuribus cōcordare.[a] Tum quia lex generaliter loquēs, ſiue præcedat, ſiue ſequatur, debet limitari per aliā legē illā ſpecialiter limitantem iuxta iura,[b] & late tradit Decius poſt alios,[c] & probatur efficaciſſimè per duas gloſſas ſolēnes receptas, quartū altera eſt in l. *ſciendum*[d] & altera in authen. *offeratur*,[e] quæ receptæ ab omnibus aiunt, prædictā authen. quæ generaliter diſponit debere actorē præſtare fideiuſſores reo, licet ſit poſterior, debere limitari per d. l. *ſciendū*, quæ habet eum, qui bona immobilia habet, non teneri ad dandū fideiuſſores. Cū

E ergo prædicta declaratio generaliter dicat, poſſe in prædicto monaſterio aſſumi indifferenter perſonas ex omni natione, limitāda eſt per prædictū priuilegiū diſponens, tū id fieri debere, cū locus ſupportare poſſit, & deſint Galli, qui poſſint, & velint ad ſeruiēdū prædicto monaſterio aſſumi.

3 Tertiò principaliter dico, quòd prædicta declaratio limitanda eſſet, vt modò dixi, etiam ſi prædictum priuilegiū non ſic limitaſſet. Tum quia in omni diſpoſitione rectè intelligenda mens & voluntas diſponentis debet habere primū locum, & illa eam regere debet.[f] Cum ergo palam ſit, mentē, & voluntatem S. Franciſci viri gratiſſimi concedentis illud priuilegium prædicto monaſterio fuiſſe ad ſignificandam, & demonſtrandam gratiam, quam ipſe, &

F ordo ſuus debebant Regi Galliarū, & toti eius regno ob magna beneficia in eo recepta, & ob emptionē amiciſſimè & gratioſiſſimè factā à Rege ipſo loci ad ædificādū monaſteriū prædictū in prædicto Mōte Pincio & acceptatio priuilegij ab eodem Rege, & toto ſuo regno facta, & executa tēpore longiſſimo, & cōfirmata à fœl. recor. Iulio III. & adeo ſolemniter declarata per prædictū Capitulum generale, præſidente principe illo præcellenti, & Illuſtriſſimo Cardinali Armeniaco primatiæ, ac Regum regiæ nobilitatis ornamento, & Protectore. Cum ergo inquam palam ſit, mentē, & voluntatem omniū prædictorū fuiſſe, vt prædictum monaſterium regeretur, & gubernaretur ſemper, quatenus fieri poſſet, per Gallicæ nationis Rectores, &

a Cap. cū expedit. de elect. li. 6. cum et concord.
b L. in toto. ff de reg. iur. & cap. generi per ſpecial derogatur. eod. tit. li. 6.
c In di. reg. in toto.
d ff qui ſatiſd. cog.
e C de litis conteſt.

f L. in conditionibus ff. de cond. & demon. cum ei concor.

Correctores [illegible] mentem, & vol intatem fuiſſe, vt Gallicæ [illegible], & perſonæ fauorabiliter, & amore præcipuo aſſumerentur, & tractarentur in eo, vt nũquam, quoad fieri poſſet, deeſſent, qui poſſent, & vellent rectè regere illud ad gloriam Dei, & ſui ordinis, & gentis Gallicæ, & conſequenter, vt in eo inuenirentur tales, qui libentiſsime eligerent Correctores, & ſuperiores prudētiſsimos gentis Gallicæ, cùm verisimile ſit id quod experientia clarè poſtea docuit fore, vt alienarũ gentium monachi ægrè, & ferè coacte eligerēt Correctores Gallicos, cum ob peccata fragilitatis humanæ etiã in ſocietatibus eorum, qui religioni addicti ſunt, non deſint aliquot ſeminantes odia, & inuidias inter diuerſarum, immo & earumdē gentium perſonas. Tum quia prædicta declaratio, quatenus habet aſſumi poſſe monachos in prædicto monaſterio ex alijs gentibus, intelligenda eſt, quando cõmodè, & ſalua dignitate fieri poteſt.[a] At nõ poſt commodè, & ſalua dignitate monaſterij prædicti, & priuilegij, & omnium prædictorum, qui [illegible] mauerunt, & declarauerũt illud, fieri, vt omni tempore poſsint aſſumi in eo monaſterio alienarum gentium perſonæ: quoniam alioquin paruo tempore contingeret, quòd nulli Galli eſſent ibi, quod eſt contra mentem, & voluntatem ſancti Franciſci, & aliorum prædictorum omnium, qui conceſſerũt, & declarauerunt prædictũ priuilegium. Ergo dicendum eſt id fieri poſſe, niſi quando locus ſupportauerit, & non inuenientur Galli, qui velint, & poſsint ibi ſeruire Deo. Tum quia puerile profectò, & paruæ prudētiæ virorum fuiſſet, velle, vt aliquod monaſterium per vnius ſolius gentis & nationis viros gubernaretur, & nõ prouidere, quod conceſſa facultate aſſumēdi monachos ex omni gente, omni tempore non poſſet obſeruari, quod ipſi volunt. Quare aut dicendum eſt prædictum ſanctum Franciſcum, omnium conſenſu prudētiſsimum virum, & omnes, qui prædicto priuilegio fauerunt, fuiſſe paruæ prudentiæ, & puerilis iudicij: quod eſt abſurdum, & ita non dicendum.[b] Aut certè dicendum eſt prædictam declarationem, quatenus habet, ex omni gente indifferenter aſſumi poſſe monachos in prædicto monaſterio, intelligendam eſſe, quando locus ſupportaret, & deeſſent ex gente Gallica, qui aſſumi vellent, & poſſent.

a Leg. Repet. Procule ff. de verb. sign. & cap. vs faciat. 14. qu. 1. cum ei concord.

b L. non quod obſeruandum ff. de bonis liber.

4 Tum quia ita debent interpretari verba legis, & diſpoſitio illius, vt eorum interpretatio non nitatur contra mentem eius, & auctoris ipſius, iuxta illã regulam penul.[c] *Certum eſt quod is committit in legem, qui verba legis complectēs, contra legis nititur voluntatem.* quæ regula decerpta fuit ex l. *non dubium.*[d] & palam eſt, quod qui declarationem prædictã Capituli Aueniomēſis ita intelligeret, vt omni tēpore poſſent indifferēter aſſumi de omni natione monachi interpretaretur verba declarationis cõtra mētem & voluntatem prędicti priuilegij, & auctoris eius, & omnium, qui illud confirmauerunt, approbauerunt, & fouerunt. Quod etiam eſſet contra c. *Marcion.*[e] in illis verbis: *Nec putemus in verbis ſolùm ſcripturarum eſſe Euangelium, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonũ folijs, ſed in radice rationis.*

c De regul. iur. lib. 6.

d C. de legib.

e Marcion. 1 quæſt. 1.

5 Quartò principaliter dico, quòd prædicta declaratio Aueniomēſis ſic, vt dicitur ab aliquibus, ſed prauè, intellecta, vt omni caſu, & tēpore poſsint, & debeãt ex omni natione aſſumi monachi, ſicut ex natione Gallica, & eos qui aſſumpti ſunt in illud, poſſe dimitti ad alios conuentus, & loco illorum aſſumi ex alijs nationibus, perinde ac in alijs conuentibus eiuſdē ordinis, eſt contrariſsima priuilegio S. Frãciſci, & omnibus præcitatis, immo & ipſi Capitulo Aueniomenſi, quatenus Itali, & Hiſpani in eo ceſſerunt iuribus ab eis malè antea prætenſis contra prædicta: quoniã palàm eſt eos eadem ipſa iura, quæ nunc intendunt, tunc prętendiſſe: & ita iudicandum eſt illa tam ceſſa eſſe, & ſublata in prædicto Capitulo: & eos ab eis iam diſceſsiſſe ibidem, & vereri debere ea iterum nõ ſine pudore replicare: cui conſequens eſt prædictam declarationem, in hoc reprobo ſenſu acceptam, eſſe ipſo iure nullam. Tum quia lite pendente facta eſſet, contra rubricã, *vt lite pendente nihil innouetur.* Tum quia eſſet facta contra partem inauditam, cùm ad id non fuiſſet vocatũ monaſterium, quod fieri non potuit, vt dicitur,[f] ibi, *contra partem inauditam nihil poſſumus definire.* Tum quia Regis Frãciæ, & totius regni, & maieſtatis eorum [illegible] intereſt [illegible] priuilegij, & prædicta declaratio intelli[illegible] eo modo, qui intelligenda eſſe ſupra [illegible] quēter non poſſet prędicta declaratio prauè in[illegible] eis præiudicare: quia res inter alios acta alijs nocere non debet.[a]

f Cap. 1. de cauſa poſſeſſ. & propr.

a L. s. C. [illegible] bus vel modo non noceat.

6 Quintò, quod, vt nos in præcedenti [illegible] informatione diximus, non ſolum ordini [illegible] ſed etiam ſanctæ Sedi Apoſt. Romanæ, & Regi, & [illegible] Franciæ, & glorioſæ ciuitati Romanæ, & [illegible] nium Chriſti fidelium magnum refug[illegible] eſt, vt prædictum monaſterium in dies magis ac magis [illegible] tur, & decoretur Gallicanis muneribus, & [illegible] quotidie decoratur, quo religio Chriſtiana [illegible], & Gallorum Romæ coniunctione, & [illegible] totum orbem Chriſtianum inuitet, & contineat [illegible] damtenus cogat ad perſeuerantiam [illegible] eadem [illegible] eademque firmitate in fide Catholica.

7 AD SECVNDAM colligitur ex reſponſione ad primam, ſcilicet prædictum monaſterium, & Correctorem, ac conuentum eius non teneri ad obediendum Generali, qui aliquid contra prædicta præcepit. Tum quia, *oportet magis obedire Deo, quam hominibus.*[b] [illegible] quia S. Thomas receptus ab omnib.[*] concludit.[c] [illegible] monachis obediendum Prælato in omnibus, ſed [illegible] in iis, quorum contrarium non præcipit, qui maior eſt eo, ſcilicet Deus, & iuſtitia eius, & [illegible], in quibus habet poteſtatem præcipiendi ſecundum ſuam regulam.

b A [illegible] & Iulianus & [illegible] quæſt. 5 In 2 2 [illegible] 104 art. 4.

8 At Generalis præcipiens cõtra prædicta, præcipit contra ea, quæ præcepit Deus, & iuſtitia eius, & [illegible] ſibi ſunt ſubiecta, & ideo non eſt obediendum [illegible] deſtè appellãdum, & eo modo, quo religioſi grauati poſſunt, & debēt appellare, & adire ſuperiorem, vt [illegible] grauentur, per quam appellationem, & per recurſum Superioris auditionem ſuſpendentur ſententiæ, & cenſuræ Generalis, quas auſus fuerit contra ius proferre, vt nos tradimus in comm. de reg.[d] vbi efficaciter probamus religioſos appellare poſſe ab omni ſententia iniuſta ſuperioris, etiam à lata ſuper Correctione, ſi modum excedat, & Superiorem, qui non admittit appellationē, eſſe caſtigandũ, & alia id genus multa de appellatione religioſorũ.

d Ca. non dicatis. nu. 82. & latius in c. nullam n. 31.

9 AD TERTIAM reſpondetur id, quod reſponſum eſt ad ſecundam, ſcilicet, quòd per prædictam declarationem benè intellectam nihil detrahitur priuilegio: & quatenus per eam malè intellectam detraheretur aliquid, poſſet annihilari, & annullari per vias nullitatum ſupradictarum reſultantium ex eo, quòd facta fuit lite pendente, & monaſterio inaudito, & Rege, ac regno, quorum multùm intereſt, nullatenus vocatis.

10 AD QVARTAM reſpondeo, quòd non monaſteriũ non poteſt recipere monachos eiuſdē ordinis in alijs monaſterijs profeſſos, & filios eorũ factos pro conuētualibus filijs huius[*] monaſterij ſine auctoritate legitimi Superioris. Tũ per notata in c. ſi.[e] Tũ quia, ſicut iure cõmuni antiquo monachus profeſſus in vno monaſterio, & filius eius per profeſsionē factus nõ poteſt cogi, vt cõtra voluntatē ſuã tranſeat ad aliud monaſteriũ etiã eiuſdē ordinis ſine culpa, & cauſæ cognitione, vt tradimus latè in com. de reg.[f] ita eadem ratione non poterit recipi etiam volēs pro filio, & conuentuali alterius monaſterij eiuſdē ordinis ſine auctoritate legitima: quia correlatiuorũ eadem eſt ratio.[g]

e De regular.

f Super c. [illegible] tantum n. 22.

g Cap. ſecundum. 6 qu. 1.

11 Dixi, ſolo iure communi attento: quia iure ſpeciali Dominicanorũ, vt puto, recepto ab alijs religioſis, poteſt Generalis, vel Prouincialis religioſorum facientium vnum corpus, transferre ſuum ſubditum ad aliud monaſterium eiuſdem corporis ſine culpa, ſubſiſtente tamē rationabili cauſa, vt latè tradimus nos in prædicto comm. de reg.[h] & conſequenter in hoc ordine Minimorum, qui omnes, vt aiunt, faciunt vnum corpus, poſſet Generalis ſine culpa ex aliqua magna iuſta cauſa transferre vnum monachum ſibi ſubditum ad aliud monaſteriũ eiuſdem ordinis, etiã contra voluntatē ſuam, & ſui monaſterij, ſicut Generalis Dominicanorũ, ſed ſi abſque rationabili cauſa id faceret, poſſet appellari. Ex quo infertur, quod ſi Generalis huius ordinis Minimorum vellet aliquos Gallos trãſferre ex hoc monaſterio in aliud etiã eiuſdem ordinis ſine iuſta culpa, & legitima cauſæ cognitione, poſſent cõtradicere, & etiã

h Super c. [illegible] tantum n. 22.

[illegible] rectos, [illegible] eorum, ne [illegible] faceret, & [illegible] ad ſatiſfaciendum [illegible] cauſa appel[illegible]di, quod [illegible] ar [illegible] etcet [illegible], & [illegible] e[illegible]us, & [illegible] non inueniuntur [illegible] Correct[illegible]ces, & fratres [illegible] natione Gallicana ad defendendũ priuileg[illegible] tæd[illegible] v[illegible] & [illegible] eius monaſte[illegible], & R[illegible] arũ, & [illegible] ſtu[illegible] a nationis.

AD QV[illegible] reſpon[illegible] communis ob[illegible]uatis omniũ [illegible]gionum, quas ego [illegible] me[illegible] act[illegible]ui, habet, vt prælati immediati conuentuum particularium cum maiore parte eorum recipiãt monachos [illegible] nouitios, & induant eos habitum [illegible] ioni[illegible], iuxta gl[illegible] il[illegible]n,[a] quam ibi ſequuntur Archidiaconus & Ioannes Andreas, Lapus, An[illegible]tanus, Dom[illegible]cus, & P[illegible]lippus [illegible] ante [illegible] omnes dicit ibi Ioãnes Monachus, quòd iure cõmuni creatio monachorum pertinet ad Abbatem, & conuentum: quem etiam [illegible] ſequitur Philippus Probus & etiam prædictus Lapus,[b] dicens per hoc, [illegible] creatio monialium pertinet ad Abbatiſſam, & [illegible]uentum monialium: adeo quod Epiſcopus, etiam ſi ſit ſuperior earum, nõ poteſt creare, neque præcipere Abbatiſſæ, & conuentui, vt recipiant aliquam monialem. in tãtum quòd poſſent appellare ab illo iuſte, ſi id eis præciperet: & idem tenet Calderinus,[c] allegando in [illegible] præc[illegible] m [illegible] Monachum.[d] Idem tenet Archidiaconus Cardinalis à [illegible] Turrecremata.[e] Pro qua cõcluſione optime facit ca. *cùm Eccleſia Vulterana*,[f] quatenus ibi Papa declarat nullam iniuriá feciſſe canonicos Epiſcopo, eo quod noluerũt recipere canonicos ab eo ſolo creatos, ea ratione, quod, qui [illegible] iure ſuo vtitur, nulli facit iniuriam. Facit etiam,[g] [illegible] probat, in eccleſia [illegible] collegiata electionem prælati ad ſolum Capitulum pertinere, & ca. 1.[h] quatenus habet, alienationem rei Eccleſiæ ſine collaudatione Capituli [illegible] [illegible]ritatam, immo & ca. ea noſcitur.[i] quaten[us] habet, præſentationem beneficiorũ ad monaſterium pertinentem faciendam eſſe à prælato, & cõuentu ipſius. Omnium tamen fundamentorum neruoſiſſimum eſt prędictum ca. vlt.[k] quod expreſsè habet non poſſe Abbatem creare fratres monachos, ſine conſenſu fratrum. Non obſtat quod Panormitanus,[l] ſentiat contrariũ. Tum quia ait conſuetudinem, & priuilegium, ſi qua ſunt, eſſe in primis obſeruanda: & prędictum monaſterium Romanum eſt in poſſeſsione ſeruandi communem opinionem. Tum quia ipſemet Panormitanus tenet, quod hanc creationem debet facere cum conſilio conuentus: & quando datur alicui poteſtas à lege limitanda eam à principio, eam exercere debet cum illa limitatione, vt tenet ipſemet Panormitanus quem ſequitur ibi Felinus.[m]

13 Tum quia Bartholus communiter receptus tenet,[n] quòd non ſolùm eſt requirendum cõſilium, ſed etiam ſequendũ illud, quãdo eſt requirendum ab alio tamquam à collega, & participe officij: vt in caſu propoſito lex dat poteſtatem creandi prælato cum conſilio cõuentus, tamquã cum collega, & participe officij, qualis eſt in expediẽdis omnibus præcipuis ſecundum omnes: & conſequẽter etiã Panormitanus tenetur confiteri creationẽ monachorũ iure cõmuni ſpectare ad prælatũ, & conuentũ, & quòd non poteſt alter ſine alterius cõſenſu creare, ſaltem ad effectũ obligãdi monaſteriũ ad illũ retinendũ, & alendum.

14 Non obſtat etiam cõſtitutio quædam prædicti ordinis Minimorum, quæ videtur prędictam creationem concedere Vigili, Prouinciali, vel Generali. Tum quia eſt cõtraria iuri cõmuni, intelligẽdo quòd ſoli præfati ſine conſenſu & conſilio conuentuum poſsint eligere: & non potuit collectio capitulorũ regulæ conſtituere aliquid contra ius commune, iuxta c. *quod ſuper his*.[o] Tum quia poteſt intelligi, & verificari in cõuentibus alijs ab hoc Romano, ea ratione, quòd hoc nõ ſubeſt vlli Prouinciali, vt in facto proponitur. Tum quia ſtatuta etiam confirmata à Papa, & conſuetudines [illegible] m præſcriptæ, ſunt intelligenda, vt ſint conformia iuri co[m]muni, vel quàm minimè diſtent ab eo,[p] & prædicta conſtitutio poteſt rectè ac planè intelligi, & ſeruari ſine vlla violatione iuris communis, intelligendo, quòd prędicti V[illegible] Prouincialis, & Generalis poſsint intereſſe creationi monachor[um] cum Correcto[re], & cõuentu, hoc enim m[illegible] [illegible]lecta par[illegible] contrariatur iuri communi, vt p[illegible]n eſt. Tum quia abſurdum eſt, & ideo nõ di-

A cendum,[a] iniuriõ & indecorũ ordini adeo Illuſtriſsimo, vt ſoli Vigiles, vel Prouinciales [illegible] iuuenes, & non adeo fortè moribus, & prudẽtia probati [illegible] quo[s], & quot velint monachos in monaſte[ria], refragantibus, & [con]uentibus eorũ, in quib[us] multi ſenes, & graues, & multi eruditi, ſapientes, prudẽtes, & experti inueniũtur, qui longè melius nouerunt quid cõueniat ſui[s] cõuentibus augẽ[d]is, h[o]norãdis, decorãdis, & Deo, & populo placidiora [r]eddẽdis.

15 AD [S]EXTAM [re]ſpondetur, quod non poteſt Generalis ſolus [r]ecipere pro cõuentu alio[r]us & [illegible] huius monaſterij alios monachos etiam eiuſdem ordinis in [i]llis monaſterijs profeſſos, nolentibus Correctore, &
B maiore parte conuentus huius monaſterij, vt ex reſponſione ad quintam quæſtionem colligitur, qu[i]a nec iure communi, nec ſpeciali [ex]tatæ conſtitutionis recte intellectæ id facere poteſt, vt ibidem dictum eſt.

AD SEPTIMAM colligitur reſponſio ex reſponſis ad duas præcedentes, ſcilicet, quòd non poteſt Generalis amouere, nec transferre monachos Gallicæ nationis in alia monaſteria ſine iuſta culpa, vel maxima cauſa, contra voluntatem eorum, vel Correctoris, & conuentus, & volenti id facere contradicere poſſent, & appellare, vt diximus ſupra in reſponſo ad quartam quæſtionem.

AD OCTAVAM etiam colligitur reſponſio ex reſponſione ad quartam quæſtionem.

C SVMMARIVM.

1 Regulares exempti ſolemnizantes matrimonia ſine licentia parochi, non ſolum incidunt in excommunicationem contra ipſos per clementinam 1. priuileg. ſed etiam in ſuſpenſionem generaliter contra omnes ſacerdotes per ſacrum Concilium Tridentinum latam, & num. 3.

1 Lex vetus ſtat, niſi in quantum per nouam ab ea receditur, vel tollitur, vel ei contrariatur.

2 Pœna vni facto impoſita per legem antiquã, non tollitur per aliã pœnã eidẽ facto impoſitã per legem nouã, niſi aliter appareat mentẽ legis nouæ fuiſſe eã tollere, vt præſumitur quando ſtatuentes per ſtatutũ aliam impoſuiſt pœnã, & præſertim dum exigunt à poteſtate, vt imponantur pœna ſtatutaria. nu. 4.

D *5 Pœnæ plures ſi reperiantur contra idem ſtatuta delictum, vtique ſi ſint imponendæ, vna tantùm, quam iudex elegerit, eſt ſubeunda: at ſi ſint impoſitæ ipſo iure incurrendæ, vtraque incurritur: adeo vt pro eodem facto ſecundum gloſſ. duplex incurratur excommunicatio, num. 1.*

CONSILIVM X.

QVæritur, an pœna excommunicationis ipſo iure impoſita religioſo matrimonium ſolennizanti ſine licentia parochi per clemen. 1.[b] ſit ſublata per pœnam ſuſpenſionis introductam per Concilium Tridentinum,[c] contra ſacerdotem regularem, vel ſæcularem, qui alterius parochi ſponſos ſine illorum parochi licentia matrimonio
E coniungere, aut benedicere auſus ſit.

1 Quæſtio hæc materiam habet in multis locis tactam, & in raris, vel forte nullis ſatis reſolutam, videtur tamen negatiuè reſoluenda. Primò quidem, quòd à lege antiqua non eſt recedendum, niſi quatenus per nouã reperitur receſſum,[d] & prædictum Concilium nullatenus recedit à d. cle. 1. Secundò, quòd poſteriores leges nõ tollunt priores, niſi eas expreſsè tollant, vel eis ſint contrariæ,[e] & præd. c. 1. non eſt contra præd. clem. Tertiò, quòd nouæ actionis inductio non tollit veterẽ, *l. quoties*,[f] per quam dixit Imola relatus à Dominico,[g] quòd pœna à veteri lege impoſita non tollitur regulariter per alterã pœnam à noua lege impoſitam. Quartò, quòd ſentẽtia excõmunicationis lata
F per Alexandrum,[h] non cenſetur fuiſſe ſublata, ſed potius duplicata per Clementem,[i] vt ſentit gloſſa ipſius,[k] quatenus ait, eiuſmodi deferẽtes arma Saracenis duplici excommunicatione eſſe excõmunicatos, illa videlicet, quam tulit olim Alexander.[l] & Clemens,[m] ex qua gloſſa infert Ioánes ab Anania eſſe verũ, quod ait Barthol[us],[n] videlicet,

2 Quòd lex noua inducens vnam pœnam, non tollit alteram per veterem impoſitam: quod etiam Felinus non citato Anania ibidem tenet, & affirmat, limitans hoc non procedere quã[n]do de mente legem nouam ferentis apparet, quòd voluit eam tollere, iuxta Dominicum.[o]

3 Quinto, quòd nulla verba præd. c. 1. ſignificãt expreſsè, nec tacitè voluiſſe Concilium tollere pœnam impoſitam

a V[illegible] ſine de reg. [illegible] verbo pertineat.
b Alleg. 32.
c Conſ. 18 ſub. de regul.
d [illegible] de ſent. excomm.
e In capit. ſin[illegible] qua, l. 7 [illegible]
f Capit. 1. de [illegible]
g De his quæ fiunt à prælatis.
i Eod. tit.
k 18. quæſt. 2
l In d. ca. cum Eccleſia Vulterana.
m In capit. ex parte de conſtit. num. 5
n In l. 11. § ſi plures [illegible] de exercit. actio.
o De maior. & obed.
p Ca. cum dilectus de conſuetud.
a In c. [illegible] quod ab [illegible] de bono [illegible]
b De priuileg.
c Ca. 1 de reforma. matr. ſeſſ. 24.
d L. præcipimus. C. de appell. cum ſuis concord.
e Capit. 1. de conſt. lib. 6.
f ff. de action. & oblig.
g In ca. eos de tẽpor. ordina. lib. 6.
h In capit. ita quorumdam de Iudæ.
i In cap. quod olim. de Iudæ.
k In verb. ſupponimus.
l In d. cap. ita quorumdam.
m Per d. cap. quod olim
n In l. 1. ff. de vi bono rap.
o In d. ca. ita

[illegible] figu[illegible] prauus q[illegible] statu[illegible] sæculares, [illegible] quos n[illegible] impon[illegible] quantæ [illegible] religi[illegible] consequi po[illegible] communi[illegible] aliquot in mag[illegible] umplebant [illegible] nem religiosorum, præse[illegible]. Tum quia vt plurimi [illegible] exempti & [illegible] grauius puniunt eos in ciuitat[illegible] excedente, quàm non exemptos, iuxta l[illegible] Macedonium & commun[illegible] quæ [illegible] pœnam suspe[illegible] cipit. [illegible] bentem etiam exe[illegible] locum, [illegible] exemptus.

4 Non obstant [illegible] addat [illegible] Decius, [b] qui [illegible] conclusi[illegible] per [illegible] communitatem, quæ [illegible] videtur [illegible] itam à [illegible] imposita [illegible] etsi nulla [illegible] aduersam, ratio [illegible] videtur de mente statuentium [illegible] illud. Tum [illegible] particularia statuta [illegible] quæ ad se, [c] [illegible] vt [illegible] commune quæ ad se. Tum [illegible] communiter faciunt quod [illegible] statuta [illegible] seruare [illegible] statuta, & communiter, quod imponat [illegible] ab eis statutas, quia [illegible] imponere duas diuersas, censentur [illegible] pœnam [illegible] communis.

Non obstat etiam dicere, quod tam Barthol. quàm Panormitanus & al[illegible] tenent, quod licet duæ pœnæ sint statutæ ab vna, vel à duabus legibus, iudex, qui vna earum te[illegible] potest eum alia punire: quia hoc verum est in pœnis, quæ sunt imponendæ à iudice, non autem in his, quæ imponuntur à iure: quia vtraque punitur, vt præd. Anania q[illegible] iampridem tetul[illegible], & secuti sunt, [d] singulariter colligit ex prædicta glossa, [e] in hæc ferè verba, *Illud Barthol. [f] scilicet punitum à iudice pœna vnius legis prioris, vel posterioris, non posse puniri pœna alterius, limitandum est quo ad pœnas per sententiam iudicis infligendas, non quo ad alias ipso iure impositas.* Cùm ergo tam suspensio prædicti cap. Concilij Tridentini quàm prædicta excommunicatio præd. clem. ipso iure incurrantur, nihil inconuenit, vt idem regularis incurrat eas ambas, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarum Pij IV. & V. constitutiones odiosa sunt pœnales, & restringenda, nec ad pensiones extendenda. num. 7. modo non dentur in titulum. num. 8.*

2 *Lex omnis censeri debet odiosa, & restringenda, quæ in odium aliquorum, vel alicuius rei facta est principaliter, item & facta ad arcendum dolum. nu. 3. sicut & pœnalis vel exorbitans à communibus iuris regulis, num. 4. & 6 nec desinit esse talis, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius. num. 2. & publicam vtilitatem, num. 6. secus si immediatè vel principaliter respiceret publicam vtilitatem, quia tunc esset fauorabilis, num. 6.*

4 *Exorbitantes sunt constitutiones per Pium IV. & V. contra cõfidentiarios latæ, cum multa à communibus iuris regulis tam circa pœnas, quàm modum probãdi, inducant, & nu. 6.*

7 *Pensio quadam res temporalis est, & quæ in odiosis non venit appellatione beneficij, nisi agatur de illis, quæ dantur in titulum, & imperabilem. num 8.*

CONSILIVM XI.

AN Bullæ Pij IIII. & V. super confidentiis censeantur odiosæ, an fauorabiles?

1 Respondeo, quòd debent censeri odiosæ, & restringendæ. Primo quidem, quòd lex facta in odium aliquorum, vel alicuius rei, censenda est odiosa, & restringenda iuxta, *l. qui de exceptionem,* [g] qua probat, quod Senatusconsultum ad Macedonianum inducit exceptionem pro filiisfamilias ad arcendum dolum fœneratorum, & votum captandæ mortis alienæ, vt habet l. [h] est odiosum, & ideo restringendum, adeo vt tutus eius exceptione, si soluat, non repetat, licet regulariter tutus exceptione perpetua repetat solutum, [i] & præfatæ constitutiones fuerunt latæ ad excludendum & arcendum dolos, & fraudes, & vota captandæ mortis alienæ, quæ inducebantur per confidentias beneficiales illicitas: & constat præfatas constitutiones fuisse factas principaliter in odiũ simoniæ, & simoniacorum, & ad exterminandum [illegible] vt [illegible] ex bulla Pij IIII. [illegible] *pactiones* [illegible], & quia verba significant Pij IIII. [illegible] dendas [illegible] præfatam constitutionem [illegible] hoc idem ob[illegible] tum, [illegible] & crimen signum, quod [illegible] perpetretur [illegible] intendebat: quod ipsum [illegible] ratione Pij V. ex [illegible] Pij IIII. edidisse, *constitutionem contra confidentiam [illegible], ad tollendam fiduciariæ mancipationis [illegible] in corruptelam.* [illegible] quam Pius IIII. [illegible] illius per[illegible] confid[illegible] quod [illegible] positi[illegible]. [a] Idipsum [illegible] V. *multorum peruersitas,* & [illegible] probatur [illegible] Pius V. ad muniet [illegible] Pij IIII. [illegible] dum pœnas eius, [illegible] men præfatæ pestil[illegible] vtraque constitution[illegible] præfata[illegible] consequens est [illegible].

2 Secundo, quod etiam cõstitu[illegible] partim [illegible] tabilis, & partim odiosa, debet [illegible] principaliter est facta in odium, licet min[illegible] principal[illegible] ciat fauoré alicuius, [illegible] & notant D[illegible]. At negari non potest præfatas consti[illegible] principaliter factas esse propter odium, per deducta in præcedenti argumento, ergo odiosæ censendæ sunt.

3 Tertio, quod lex disponens aliquid ad arcendũ & e[illegible] tandum dolum, & malitiam, censetur odiosa, [illegible] Bald. communiter receptus, [d] dicens, quod si ratio legis consistat in præsumptione doli, censetur odiosa.

4 Quartò, quod iura pœnalia sunt odiosa & restringenda. [e] At prædictæ constitutiones non solum sunt pœnales, sed etiam pœnalissimæ; ergo odiosæ, & restringendæ.

Quintò, quòd iura, quæ exorbitant à iure communi & regulari, odiosa sunt, & restringenda. [f] At prædictæ constitutiones exorbitant à iure communi inducendo pœnas irregulares, & nouas probationes, & præsumptiones contra regulas iuris communis, puta per testes singulares, & aliàs inhabiles, & quod intentio etiam vnius intendenti confidentiam sufficiat, & alia multa adeo dura, quæ vix vnquam omnia vsu recepienda: ergo odiosæ, & restringendæ censeri debent.

5 Sex[illegible], quod non [illegible] dicere, quòd prædictæ constitutiones respiciũt vtilitatem public[illegible] animarum, ne sic liceat peccatis inh[illegible]. Tum quia non sufficit ad hoc, vt lex sit fauorabilis, quòd quomodocumque respiciat vtilitatem publicã: nam si [illegible] sufficeret omnis lex, etiam Macedoniana, esset fauorabilis, quia omnis lex aliquo modo respicit vtilitatẽ publicam, quod colligitur ex definitione eius, [g] dum ait veram conditionem legis iustæ esse, quòd nullo priuato cõmodo, sed cõmuni ciuium vtilitate fiat: quod tamen secũdum omnes est falsum. Tum quia secundum Fortunũ, [h] omnes leges etiam ciuiles sunt ad quærendum fœlicitatem æternam, quæ est omnium vtilitatum publicarũ & priuatarum maxima, & suprema: & ita nulla lex etiam sæcularis dici posset odiosa, quod est falsum secundum omnes. Et si replicetur, quod nos cum communi recedimus à sententia Fortunij. [i] Respõdeo quòd nos cum communi sequimur glossam solennem, [k] quæ habet leges canonicas factas esse ad finem quærẽdi fœlicitatem [illegible] nam: & ita sequeretur saltẽ, quod nulla lex canonica esset odiosa, si sufficeret ad hoc, vt esset fauorabilis, quod fieret quomodocumque propter vtilitatem publicam: quod est falsum secundũ omnes. Tum quia nulla lex iusta est pœnalis, & exorbitans à iure communi, quæ non sit facta aliquo modo ob vtilitatẽ publicam: & si hoc sufficeret ad hoc vt esset fauorabilis, & extenderetur, vanè & inutiliter omnes Iurisconsulti dicerent in mille locis esse aliquã legem saltem canonicam odiosam, & restringendam.

6 Tum denique quòd tunc demum lex dicitur fauorabilis, eo respectu quo respicit vtilitatem publicam, quando respicit illam immediatè vel principaliter, & non

quando

---

a In e. cum glos. verb. ingressum de primil. lib. 6.

b In capit. de causis de officio deleg.

c Iuxt le. omnes populi ff de iustitia & iure

d In repet. dict. cap. ita quorundam de Iudæis.

e d. cap. quod olim

f in lib. 1. ff de ve bono. rapto

g ff de cond. indeb.

h c ff. ad Macedo.

i toto tit. de cõdit. indeb.

b Arg. quæ ruunt [illegible]

e Cap. pœnæ de pœnis dist. 1 [illegible]

f Cap. quæ à iure de reg. iur. lib. 6. cum concordant. & glos. ea.

g In cap. erit autem. 4. dist.

h In l de vlt. fine in princ.

i In commendatione vers. [illegible]

k In cap. cum contingat de [illegible]

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

quando ſe[illegible] per quamdam conſecutionem. [illegible] qu[illegible] plus reſpici[illegible] quod principaliter agitur, quã quod [illegible]undario,[a] [illegible] diſpoſitio potentius inſiſtit in immediata & [illegible] quam in remota, iuxta illud, *Quæ in continenti fiunt [illegible] videntur*,[b] & quod non ſit quis [illegible]egularis, propterea quod det cauſam remotam homi[illegible]cidij iuxta gloſſam ſingularem,[c] & alia multa. Quibus eſt conſequen[illegible] pr[illegible] conſtitutiones, & alias multas pœnales o[illegible]n [illegible] di[illegible] [illegible]uotabile, quod ſecundario, & m[illegible] pa[illegible] inducant vtilitatem publicam, vel [illegible]uatam, ſed quando ſunt immediatè & principaliter ad [illegible]lam inducendam. Cum ergo prædictæ conſtitutiones immediatè & principaliter ſint factæ ad tollendas fraudes, dolos, & [illegible]men odio digniſſimum, & indicant pœnas grauiſſimas, & multa exorbitantia à iure communi [illegible] propter [illegible] confidentiæ peſtilentis beneficiorum, [illegible] debent odioſæ & reſtringendæ: quamuis per quamdam conſequentiam & ſecundariò reſpiciant [illegible] publicam, & [illegible]uatam, quæ conſiſtit in obſer[illegible] legibus d[illegible] & humanis.

[a] l. 1. ſ. [illegible] ſ. de [illegible]

[b] L. lecta. ff. [illegible] peta- tur.

[c] In ca. de ca- tero de homi.

[illegible] Au[illegible] caſu de eo, qui per confidentiam tranſtulit pe[illegible] in [illegible]lium, comprehendatur in prohibitione [illegible] & [illegible], dicitur quòd non. Tum quia nullum ve[illegible] [illegible]tum loquitur de tranſlatione penſionis: & diſp[illegible] conuenit ei, cui verba non conueniunt,[d] & ibi Bartholus communiter receptus id adnotant, & [illegible] *indemnitatibus*,[e] quod ad hoc multi graues auctores commendarunt. Tum quia conſtitutio odioſa non debet extendi, ſed reſtringi,[f] & prædictæ bullę continent odioſam, & pœnalem d[illegible]penſationem, vt ſupra probatum eſt. Tum quia nõ eſt tanta ratio puniendi tranſferentem cum confidentia penſionem, quæ eſt quædam res temporalis, vt dixi in alio conſilio quanta eſt puniendi conferentem, vel accipientem cum eadem cõfidentia beneficium, quod eſt ſpirituale,[g] vt palam eſt: & ita licet eſſent conſtitutiones fauorabiles, non poſſent ad hunc caſum extendi. Tum quia, qui de duobus propoſitis dicit aliquid de vno, videtur illud negare de altero,[h] & prædictæ conſtitutiones puniunt expreſſe confidentiã beneficialem, & non tranſlationem confidentialem penſionis. Nec prodeſt aduer[illegible]ſanti, dicere, quod auctoribus earum non venit in mentem penſio: quia immo expreſſe meminerunt de illa, dicentes, *quòd eius conſtitutio non valet, quando fundatur in renunciatione vel collatione confidentiali beneficij*.

[d] l. 4. ſ. quo- tiet. ff. de dam no inf.

[e] ſ. [illegible] de elect. lib. 6.

[f] Ca. odia de regul. iuris li. 6.

[g] Ca. dilecto de praben.

[h] Ca. nonne. de praſump. l. cum pretor ff. de iudic.

8 Tum denique quia penſio non eſt beneficium: vnde regula de infirmo reſignante beneficium, non habet locum in transferente penſionem, vt latè tradit Gomeſius,[i] neque regula de annali poſſeſſore, vt ipſemet tradit,[k] & meritò, quia illa non eſt ſpiritualis, neque obligat ad dicendas horas canonicas, neque habet perpetuam durationem, neque requirit reſidentiam, quam beneficia omnia requirunt de iure communi,[l] & poteſt renunciari & remitti gratuito ſine vllo ſuperioris auctoritate, iuxta Cardinalem Alexandrinum communiter receptum,[m] immo & conſueuit redimi pecunia cum Papæ auctoritate, cum qua tamen numquam audiui redimi pecunia vllum beneficium, nec magnum, nec paruum: & propter alia, per quæ plerique omnes tenent hoc pro indubitato, quãuis pauci parum libantes eſſentias beneficij & penſionis in contrarium leuiſsimè hallucinati ſint, & poteſt en tum dictum procedere in pẽſione, quæ datur in titulũ vacabilẽ, & impetrabilẽ, qualis non eſt hæc de qua loquimur. Salua, &c.

[i] In d. reg. qu. 16.

[k] In reg. de anna. qu. 2.

[l] Cap. quia nonnulli. & cap. fin. de cleric. non reſident.

[m] In ca. Aga tho, 16. q. 3. diſt.

DE RESCRIPTIS.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ad lites & beneficia ſimplex ſine dolo facta ſubreptio non obſtat quo ad ea quæ etiam ſine ea conceſſa fuiſſent, priuilegijs autem ſic obtentis obſtat.*

1 *Indulgentiarum conceſſio eſt reſtringenda.*

2 *Indulgentia indefinite cõceſſa vt liberetur anima à pœnis purgatorij. non ſtatim ſequitur vt ſit conceſſa plena, plenaria, vel pleniſſima, per quam anima ab omnibus pœnis purgatorij liberatur.*

CONSILIVM I.

AN gratia de altari priuilegiato à Papa facta Eccleſiæ N. ad petitionem eius dicentis, quod erant in ea [illegible] ſacerdotes, valeat, ſi [illegible] ſacerdotes.

Reſponde[illegible] vide[illegible] reformandam. Tum propter [illegible] eſſe [illegible] [illegible]elino[illegible] tenent differen[illegible] inter literas ad lites & beneficia, & [illegible] puri[illegible] priuilegij: eo [illegible] in [illegible] non [illegible] ſubrep[illegible] ſimplex [illegible] facta quo ad ea, quæ fuiſſent conceſſa, etiamſi [illegible] fuiſſet commiſſa, in [illegible] autem priuile[illegible]. Tum quia conceſſio indulgentiarum eſt reſtringenda, iuxta gloſſam regulæ Cancellariæ. Tum quia [illegible] gratia [illegible] eſſet [illegible] tranda ob prædicta, videretur [illegible] da, eo quod non exprimitur in ea quantitas indulgentiæ, nec quantitas pœnarum, a quibus liberabit illa indulgentia ob Miſſam in prædicto altari dicendam. [illegible] cum conceditur [illegible] indefinite indulgentia, vt liberetur anima, pro qua dicetur, indefinite à pœnis purgatorij, & non ab omnibus: & non omnis indulgentia liberat ab omnibus pœnis purgatorij, vt palam eſt, ſed tantùm plena, plenaria, vel pleniſſima: & multæ indulgentiæ non plenariæ conceduntur pro liberatione animarũ à pœnis purgatorij indefinite. Quare reformanda videtur, ita vt dicat, plenè liberetur, vel quod ab omnibus pœnis, quas patitur, liberetur. Nulla enim Miſſa, etiam non priuilegiata, eſt, per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pœna purgatorij, &c.

[a] In ca. ſuper literis. nu. 5. de reſcript.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum reſtitutionis in integrum ſine mandato impetrari non poteſt, nec ad lites ad gratioſum, vt diſpenſationis, poteſt. num. 2. impetrationis beneficij. immunitatis, & priuilegij. reſtitutionis relegati. num. 3. & 4.*

1 *Beneficium alieno nomine acceptari non poteſt ſine ſpeciali mandato, impetrare verò alteri, etiam ſine omni mandato, ac ignoranti. & abſenti poteſt num. 3.*

2 *Conceſſum in materia permiſsiua cẽſetur, quod nõ prohibetur.*

4 *Mandatum nec ad priuilegia, nec ad reſtitutionem impetranda requiritur.*

CONSILIVM II.

AN diſpenſatio poſsit impetrari ſine ſpeciali mandato?

Pro parte negante videtur caſus, *in cap. innotuit.*[b] quem in hoc commendat Panormitanus ibidem. & Corſetus,[c] appellat ad hoc eſſe vnicum, & ſolitarium in iure: & antea idem tenuit Hoſtienſis, quem ibi ſequitur Abbas,[d] & facit l. *illud*,[e] quatenus habet neceſſarium eſſe ſpeciale mãdatum ad reſtitutionem in integrum petendam. Facit etiam cap. *nonnulli*,[f] quatenus habet, non poſſe impetrari reſcriptum ſine ſpeciali mãdato. & Rota, *in tit. de reſcript.*[g] habet, quod procurator generalis, vel coniuncta perſona non poteſt acceptare beneficium ſine ſpeciali mandato.

2 Sed contrarium eſt tenendum. Tum quia nulla lege id cauetur, & ita non eſt dicendum,[h] præſertim ad inducendam prohibitionem, & obligationem in materia permiſsiua, in qua videtur conceſſum, quod non inuenitur prohibitum,[i] & reſoluit gloſſa.[k] Tum quia prædictum capit. *innotuit.*[l] non probat id quod Abbas & communis aiunt, quia non loquitur de ſpeciali mandato eius, pro quo erat impetranda diſpenſatio, ſed de mandato Capituli. Immo neruosè vrget pro hac parte, quatenus ſignificat, ſufficere ſpeciale mandatum Capituli ad impetrãdam diſpenſationem, pro eo qui fuerat electus. Tum quia ſunt duæ gloſſæ receptiſsimæ, altera in cap. *ad aures*, quam Abbas, Decius, & communis laudant, & altera in dicto cap. *nulli*,[m] prope finem gloſſæ magnæ laudatæ per Abbatem, Felinum & omnes ibidem,[n] quatenus habent non requiri vllum mandatum ad impetrandum beneficium Eccleſiaſticum alij, quas Imola & Felinus,[o] dicunt facto ſeruari, quod & omnes curiales ſeruant.

[b] De electio. ſub fin.

[c] In ſing. verbo mandatũ.

[d] In ca. ſufrecata de reſtit. in integrum.

[e] ſ. ſi talis. ff. de minorib.

[f] ſ. ſunt & a- lij. de reſcript.

[g] deciſ. 00. in antiquis.

[h] Cap. legatur 2a qu. 2. ſ. conſideremus. authet. de triẽ & ſemiſ. collat. 9.

[i] Cap. conſuluiſti 2. qu. 5.

[k] Ca. 2. verb. inuenitur de tranſlatione prælat.

[l] De elect.

[m] ſ. ſunt & alij.

[n] De reſcrip.

[o] Ibidem colum. 9.

3 Tum quia collatio beneficij facta à ſuperiore abſenti & ignoranti ſine vlla eius vel alterius petitione valet.[p] Tum quia præfatę gloſſæ procedunt in impetratione priuilegiorum, & immunitatum, vt Felinus ibi poſt Romanum aſſerit, reddens rationem quare aliud ſeruetur in impetrando reſcripto ad lites, & aliud in [illegible] de reſcripto gratioſo.

[p] Cap. accedens de preb. & cap. [illegible] abſenti eod. tit. lib. 6.

4 Faciunt etiam ea, quæ tradunt Bartholus & alij [a] Doctores,[b] dum tractant, an beneficium, diſpenſatio, ſeu priuilegium à principe alicui ignoranti conceſſum, à tempore conceſsionis, vt ſcientiæ ſortiri debeat effectum: non enim hoc in dubium Doctores verterēt, niſi diſpenſationem, beneficium, ſeu priuilegium ab amico, vel quocumque alio impetrari poſſe pro certo tenerent: facit, quia ad impetrandam à principe relegati reſtitutionem nulla ſpecialis exigitur commiſsio: textus eſt valde ſingularis *in l. quidam relegatus*,[c] quem extollit Baldus,[d] & ibi Siculus,[e] per quem textum Soccinas dixit,[f] *quod beneficium, quo nihil de nouo confertur, ſed tantum impedimentum tollitur, & in priſtinum ſtatum reducitur, acquiritur ignoranti.*

Marginal notes: a In l. fin. ff. de conſtitut. princip. & in l. qui abſentis ff. de acquirend. poſſeſſ. b In cap. 2. de conſtitut. & in dicto ca. ſi ... ab anti. de prebend. li. 6. c ff. de rebus dubijs. d In dicto ca. ad aures. e In 4. col. de reſcrip. f Ibi. 4. notab.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpenſatio licet ſit ſtricti iuris, ad annexum & inſeparabile extenditur.*

2 *Diſpenſatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodeſt.*

3 *Diſpenſatio abſque mandato impetrari poteſt.*

CONSILIVM III.

QVæritur, an diſpenſatio impetrata ab vno coniugum ſuper impedimento matrimonij, quod eſt inter ipſum, & aliam certam perſonam, proſit vtrique.

1 Pro parte negante facit, quòd diſpenſatio ſtrictè interpretanda eſt ſecundum omnes, & conſequenter non eſt extendenda de vna perſona ad aliam. [g] Secundò, quòd non poteſt impetrari diſpenſatio ſine mandato, vt videtur probare cap. *innotuit*. [h] ad quod illum textum tenendum eſſe mente, dicit ibi Panormitanus & commendat multum Corſetus.[i]

2 Sed pars affirmatiua tenenda eſt. Tum quia qui vult vnum, videtur velle id quod neceſſario ſequitur ex illo.[k] At diſpenſatio conceſſa vni perſonæ ad contrahendum cum alia nihil valeret, niſi extenderetur ad illam, vt palàm eſt. Tum quia diſpēſatio extenditur ad id quod eſt neceſſario annexum illi, iuxta gloſſam notabilem.[l] At diſpenſatio vnius ad contrahendum cum alia eſt annexa diſpenſationi illius ad contrahendum cum eo, ergo, &c. Tum quia paſſim contingit, vt altera perſona contrahentium ſciat ante contractum, vel reſciat poſtea altera ignorante impedimentum: & ſæpe multis de cauſis conuenit, vt non reueletur diſpenſatio, neque impedimentum, ſuper quo illa fit parti ignoranti, per ea quæ ſcribimus in *c. 22. nu. 70.* Manual. confeſſ. Tum denique quia cum Papa diſpenſat cum altera perſona contrahentium, intendit diſpenſare cum vtroque,[m] quia illę diſpēſationes ſunt inſeparabiles.

3 Ad primum oppoſitum reſpondetur per argumenta pro ſecunda parte allata. Ad ſecundum reſpondetur negando, quod diſpenſationis impetratio requirat mandatum, vt tenet gloſſa,[n] nec contrarium probat cap. *innotuit*. ſi ſatis ponderetur. Salua, &c.

Marginal notes: g Arg. c. 1 & ibi gloſſ. de offic. deleg. h De elect. i In ſingularibus verbo mandatum. k l. 2. ff. de iuriſd. om. iudic. & praeterea de offic. deleg. l In ca. ſi quis in clere 7. qu. 1. & ca. ... de prebend. m Argu. cap. tranſlato de conſtit. cap. ſi quis abſcederit 2. quæſt. 3. n In c. ad aures & c. nullus. § ſunt & alij. de reſcrip.

S V M M A R I V M.

1 *Agere in iudicio contra alium ſine mandato nemo poteſt, niſi ſaltem præſtet cautionem. num. 8.*

2 *Reſcriptum pro alio ſine mandato impetrari non poteſt, & hoc procedit in reſcripto ad lites. num. 9. modo non ſit coniunctus coniunctione carnali, num. 2. nec ex certa ſcientia Papa, num. 6. nec eius motu proprio conceſſum. Immò hodie in Curia non admittitur hæc exceptio. num. 9.*

4 *Reſcriptum gratioſum poteſt ſine mandato impetrari, vt beneficiorū, priuilegiorum, immunitatum impetratio, & ſuper reſtitutione ad famam, nu. 6. item & diſpenſatio, vt atteſtatur etiam ſtylus. num. 7 licet Panorm. & Corſetus videantur contrarium ſenſiſſe. num. 3. & 7.*

CONSILIVM IV.

REgularis, cum pro ſua religione procuratoris in Curia officium ageret, & ſuum monaſterium inquietaretur frequentius pro certa impoſitione, ſeu talea, abſque monaſterij mandato immunitatem ſeu priuilegium cum certa moderatione à Summo Pontifice impetrauit. Dubitatur an gratia ſic ſine ſpeciali mandato conceſſa teneat.

1 Pro parte negante facit primò, quòd regulariter nemo agit pro alio ſine mandato eius legitimo. [o] Secundò, quòd reſcriptum impetratum pro alio ſine ipſius mandato non valet [a] & ſaltem eſt eliſibile per exceptionem.[b]

2 Tertiò, quòd prædictus §. *ſunt & alij*, quatenus habet coniunctam perſonam poſſe impetrare pro perſona ſibi coniuncta, procedit in perſona coniuncta carnali coniunctione, & non coniuncta ſpirituali tantùm, iuxta gloſſam notabilem,[c] quam Panormitanus, & communiter omnes ſequuntur ibi, & multi alij alibi, quos congerit Felinus,[d] & ita licet prædictus religioſus eſſet coniuncta perſona ſpiritualiter aliorum religioſorum eiuſdem ordinis, non tamen videtur potuiſſe impetrare ea, quæ obtinuit pro illis.

3 Quartò, quod non poteſt quis impetrare pro alio diſpenſationem ſine ipſius mandato ſpeciali, vt videtur expreſſum in cap. *innotuit*. [e] quod ad hoc putat eſſe ſingulare Panormitanus,[f] & Antonius Corſetus.[g]

Quibus non obſtantibus, pars affirmatiua tenenda eſt, nempe quod eſt valida, & firma. Tum per l. *vniuerſis*,[h] quatenus habet non referre à quo ſit impetratum, modo à principe ſit conceſſum, ſecundum Baldum ibi communiter receptum. Tum quia per prædictam l. *vniuerſis*, determinat Bartholus in ea, quod quando reformatio fit in Concilio, non refert, an ille, qui fecit propoſitam, eſſet infamis, necne, poſtquam apparet de conſenſu populi: quem referunt, & ſequuntur Paulus a Caſtr. & D. Alexander,[i] quod rurſus probat Iaſon.[k]

4 Tum quia impetratio beneficiorum poteſt fieri pro aliquo ſine mandato eius, vt eſt caſus in ca. *ex ore*. vbi Panormitanus communiter receptus,[l] & duæ gloſſæ putatæ ſingulares,[m] quod ipſum eſt dicendum de impetratore priuilegiorum & immunitatum ſecundum Ludouicum Romanum quem refert, & ſequitur Felinus.[n]

5 Quinimmo idem dicendum eſt de omnibus literis gratiæ, quæ non dantur ad lites, vt definit Rebuffus.[o] Tum quia coniunctus pro coniuncta perſona poteſt impetrare etiā reſcriptum ad lites, vt habetur in dicto §. *ſunt & alij*, & prædictus religioſus eſt coniuncta perſona ſpirituali coniunctione prædicto monaſterio, ordini, & fratribus eorum. Et quamuis ad hoc reſponderi poſsit, quod ſupra allatum eſt in tertio argumento pro contraria parte, attamen in noſtro caſu vltra coniunctionem ſpiritualem interuenit mandatum monaſterij, & multæ literæ multorum fratrum eiuſdem ordinis, & quod agebatur de intereſſe eiuſdem religioſi impetrantis, & de vtilitate publica religionis, quæ omnia coniuncta poſſent multum in hoc operari.

6 Tum quia literæ ad reſtituendum aliquem ad famam poſſunt impetrari ſine mandato, ſecundum Baldum receptum,[p] quem refert, & ſequitur Felinus.[q] Tum quia reſcriptum etiam ad lites ex certa ſcientia Papæ datum ad petitionem eius, quem nouit non habere mandatum, eſt validum, & firmum per hæc iura,[r] & alia, quæ tradit poſt alios Felinus,[s] & in ſpecie de reſcripto impetrato ſine mandato determinat idem Felinus.[t] Et in caſu noſtro Sanctiſsimus D. N. nouit prædictum religioſum non habuiſſe aliud mandatum totius ordinis, quàm illud, quod tacitè colligi poſſet ex ſcripturis plurimis, quas ante ſuam Sanctitatem ipſe præſentauit.

7 Tum quia iam parum curatur de exceptione defectus mandati ad impetrandum reſcripta etiam ad lites, de quo in dicto §. *ſunt & alij*, adeo quidem, quòd prædictus Petrus Rebuffus,[v] dicat ſe numquam vidiſſe illum in regno opponi, nec nos vidimus vnquam in Vrbe obijci poſt impetrationem factam. Tum quia etiam diſpenſatio poteſt ab alio pro alio ſine mandatò impetrari per textum in hoc mihi ſingularem,[x] quatenus irrefragabiliter probat potuiſſe Capitulum Vigorienſe petere legitimationem pro illo, quem elegerat: qua ratione iure quis miretur Panormitanum commendantem ibi illum textum pro contraria parte, & magis Antonium Corſetum commendantem ob hoc Panormitanum,[y] præſertim cum quotidie videamus in Curia innumeras diſpenſationes impetrari pro abſentibus ſine vllis illorum mandatis. Tum denique, quòd Sanctiſſ. D. N. omnia ea, quæ fecit, ordinauit,

Marginal notes: o Toto tit. ff. & C. de procurator. a C. nonnulli. §. ſunt & alij. & c. ex parte decani de reſcript. b Dict. c. nonnulli §. ſunt & alij. c In cap. cum M. de conſtit. verbo ſorgi. d Num. 11. e De elect. f Ibi, & in ca. ſub, ... de reſtitut. in integ. g In ſing. verbi mandatū. h C. de precibus Imper. offerend. i In libr. 2. in prin. ff. ad leg. ... k In dict. l. vniuerſis. l De his quæ fiunt a maio. parte capit. m In c. ad aures. & in c. nonnulli § ſunt & alij. de reſcript. n Dict. § ſunt & alij nu. 10. o In praxi. benefic. in tit. de differentijs inter reſcr. gratiæ, & iuſtitiæ. p In l. 1. C. de prec. Imper. offere. q In d. § ſunt & alij nu. 10. r L. eadem Vlpianus. ff. de excuſ. tutorum & l. quidam conſulebat. §. 1. ff. de re iud. s In cap. cum inter de except. t In d. § ſunt & alij nu. 11. v Vbi ſupra. x In ca. innotuit. de elect. y In ſing. verbo mandatū.

A & conceſsit in vtilitatem & decorem ſui ordinis, conceſſit proprio motu, & de certa ſcientia, vt ſuis literis teſtatur: & palàm eſt ſuam Sanctitatem potuiſſe omnia illa facere, & concedere ſine vllius inſtantia, & petitione.[a]

a Arg. c. cum certa. per mandum. 9. quæſt. 3 & cap. 1. de conſtit. & ca. propoſuit. de conceſſ. præbend.

8 Ad prius oppoſitum reſpondeo primò, concedendo neminem regulariter poſſe litigare in iudicio contra alium, non præſtando ſaltem cautionem de rato, negando tamen, quòd non poſsit quis agere alterius negotia ſine mandato eius, vt palàm probat toti tituli de negot. geſt.[b]

b ff. & C.

Reſpondeo ſecundò, negando etiam, quòd in caſu propoſito agatur de admittendo, vel non admittendo aliquo ad impetrandum aliquid ad litigãdum pro alio ſine mandato, quia ſolum agitur de impetratione gratiarum reformationis, & id generis aliorum. Tertio reſpondeo, quod non tantùm agitur de valore impetratorum, quantùm de valore factorum, & conceſſorum à principe motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, vt patet ex ipſis literis, quæ per ſupradicta valent, non obſtante defectu perſonæ impetrantis.

B Ad poſterius oppoſitum reſpondeo primò, quòd ille §. *ſunt & alij*, facit primùm pro noſtra parte per locum à ſpeciali, quatenus per eum ob aliquas rationes ſpeciales ſtatuitur, ne alius pro alio reſcripta ad lites impetret. ergo regulariter poteſt quis alia pro alio impetrare.[c] Secundò, quòd ille §. non habet locum in reſcriptis motu proprio, & ex certa ſcientia conceſsis, vt prædictum eſt, & de his quæritur in caſu propoſito. Tertiò, quòd tãtùm loquitur de reſcripto ad lites exercendas, de quo non agimus. Quartò, quod ille §. non procedit in Curia, quæ regulariter non admittit huiuſmodi exceptionem, præſertim in reſcriptis Rotæ Auditoribus directis, vt Felinus qui fuit Auditor Rotæ, ibidem adnotat: & in caſu agitur de actis in Curia.

c Ca. proſonte. § loca. ad iuncta gloſſa. verbo ſpecialiter de præb. lib. 6.

9 Quare proculdubio hæc pars eſt tenenda, & fouenda in gloriam Dei, qui nos omnes ſeruet, & foueat. Amen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Licentia aſſumendi ordines nec morte, nec tranſlatione concedentis expirat.*

CONSILIVM V.

NOBTINVIT à ſuo Epiſcopo dimiſſorias, vt poſſet à quocumque Catholico antiſtite ad quoſcumque etiã ſacros, & presbyterij ordines promoueri. Deinde, antequam ordinaretur, prædictus ſuus Epiſcopus vita functus eſt. Quæritur an virtute illarum dimiſſoriarum ordinari poſsit.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo affirmatiuè, quòd ſic, quia huiuſmodi dimiſſoria conceſſa ab Epiſcopo non moritur, nec deſinit valere mortuo, vel ſemoto ſiue trãſlato Epiſcopo eam concedente, vt tradit Cardinalis,[d] cuius dictum multis fundamentis confirmauimus nos alibi,[e] ſecundum quod etiam aliàs ſæpe reſpondimus.

d In clem. fin. de elect. qu. 5.

e In cap. placuit. de pœnit. diſt. 6.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatus vt non obſtante occulto ſub diaconatu poſsit in genere vxorem ducere, impetrando poſtea vt poſsit ducere affinem, nõ tenetur de prima diſpenſatione mẽtionem facere.*

2 *Plures qui patitur defectus, poteſt ſuper ſingulis, niſi aliud reperiatur in iure cautum, ſeparatas impetrare diſpenſationes abſque eo quod in vna de altera mentionem faciat, niſi dicti defectus ſe contingerent, & alterum ex altero augeatur.*

CONSILIVM VI.

SVBDIACONVS occultus, & malè ordinatus impetrauit à Papa diſpenſationem, vt poſſet vxorem ducere: deinde, nulla de huiuſmodi diſpenſatione mentione facta, impetrauit, vt affinem ducere poſſet. Dubitatum fuit, an poſterior diſpenſatio valeret, tacita priore.

2 Reſpondetur, quòd quamuis indulgentia ſecundi homicidij non valeat, non facta mentione de indulgentia prioris, ſecundum Guilielmum de Cuno,[f] relatum per Baldum ibidem, & quamuis diſpenſatio ſuper pluralitate conceſſa illegitimo non valeat, non facta mentione de priore diſpenſatione, qua factus eſt habilis ad vnum,[g] attamen cùm id ideo procedat, quia lex illa a. requirit expreſsionem iterationis, ſiue geminationis delicti, & illud ca. 2.[a] requirit illo caſu illam mentionem ex ratione ſpecialitatis, quod illæ diſpenſationes ſe contingunt, & ſunt quaſi circa idem: & tacitum auget delictum, vel defectum expreſſum, ſuper quo diſpenſatur, ſequitur vt ſi ſecunda diſpenſatio non ſit circa idem, videatur non eſſe neceſſaria mentio prioris: & ita gratia facta de pœna adulterij non requirit mentionem de gratia pœnæ, periurij, luſus, vel homicidij, nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ ei de non ieiunando certis diebus, vel non ſoluendo pœnam periurij. Ex quo fit, vt ſimiliter gratia ducendi vxorẽ facta ſubdiacono occulto, & male ordinato, non vitietur eo quòd tacuit, præſertim ſine dolo, quod erat affinis vxoris, nec ſecunda gratia poſtea impetrata ſuper affinitate, non facta mentione de diſpenſatione ſuper ordine, quia ſunt res ſeparatæ, nec vna auget alteram, ideo nullo iure videtur requiri mentio alterius in altera.

f Leg. 2. C. de epiſc. audien.

g Ca. 2. de filijs presb. li. 6.

a c. 2. de filijs presb.

SVMMARIVM.

1 *Facultas edendi carnes in diebus ieiuniorum dicenti ſe nobilem, & infirmum, valet, licet non ſit nobilis.*

2 *Copulatiuè etſi narrentur multæ cauſæ in libello, commiſſione, vel priuilegio quæ omnes ad effectum qui quæritur non ſunt de iure neceſſaria, ſatis eſt vt vna verificetur ſufficiens ad dictum effectum producendum.*

CONSILIVM VII.

VTRVM diſpenſatio de comedendo carnes diebus ieiuniorum, cum adiectione, *extra Quadrageſimam, & de conſilio vtriuſque medici*, dicenti ſe nobilem, & infirmum, valeat, eſto quod non ſit nobilis?

1 Reſpondetur primò, quòd facile quis poſſet defendere non valere.[b] Secundò, quòd defendi poteſt quòd valeat, ſaltem de æquitate. Tum quod S. Sanctitas omnibus petentibus, cuiuſcumque conditionis ſint, videtur concedere illam cum prędictis conditionibus. Tum quod clauſula illa, *de conſilio vtriuſque medici*, non poteſt verificari per notabilitatem, ſed tantùm per ſolam infirmitatem. Tum quod quando in aliquo libello, commiſsione, vel priuilegio ponuntur multæ cauſæ, etiam copulatiuè, quæ omnes non ſunt de iure neceſſariæ ad operandum aliquem effectum, ſufficit vt vna illarum, quæ illum operari poteſt, ſit vera, iuxta gloſſam, & ea quæ latiſsime adducit Felinus ſuper ea.[c] At conſtat, quod ſola cauſa infirmitatis in caſu propoſito ſufficiebat ad obtinendum hoc priuilegium. ergo, &c.

b Arg. ca. ſuper literis. de reſcript. & l. etſi legib. C. ſi contra ius. vel vtilit. public.

c In cap. 2. de reſcript. à num. 22.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio per falſi expreſsionem gratiam annullat quo ad illam partem, cuius fuit cauſa, & num. 3.*

2 *Exemptio per quaſi poſſeſsionem 40. annorum præſcribitur.*

4 *Religioſi ac eorum Abbates iure communi Epiſcopo ſubiacebant, licet poſtea acciderit, quod religiones fuerunt exemptæ. num. 5.*

5 *Religionis alicuius approbatio, ſeu erectio non debet cenſeri ſubreptitia ob leuem aliquam falſitatem ſine dolo expreſſam.*

CONSILIVM VIII.

AN GRATIA Pij V. qua congregationem ſæcularem clericorum, & laicorum, ad educãdos & regendos orphanos inſtitutam, fecit regularem ſub regula ſancti Auguſtini, ſit ſubreptitia, & nulla, ita quod profeſsiones factæ ſint nullæ, propterea quòd in bulla dictæ gratiæ narratur prædictam cõgregationem exemptam fuiſſe à Paulo III. à iuriſdictione ordinariorum, quod tamen non inuenitur in eius bulla.

1 Et pro parte quidem affirmante facit, quod ſubreptio præſertim illa quæ fit per expreſsionem falſi, vitiat gratiam in totum,[d] quia mendax precator debet carere impetratione, immo & puniri.[e] At Pius V. in ſua bulla, quam non motu proprio, ſed ad ſupplicationem præfatæ congregationis conceſsit, habet Paulum III. exemiſſe eam à iuriſdictione, & auctoritate ordinarij, quod tamen videtur falſum, quoniam Paulus III. non exemit eam à tali iuriſdictione, vt patet ex contextu bullæ ipſius.

d Cap. ſuper literis. de reſcript.

e Cap. etſi legib. 25. quæ. 2.

2 Pro parte autem negante facit primò, quòd non con-

prædictam congregationem non fuiſſe exemptā … l. Len quod in prædicta bulla eius non continea- … tuiſſet exemiſſe per aliam:& non probatur nũ … contingit abeſſe. [a]

… dò, quod prædicta congregatio videtur manſiſ- … poſſeſsione exemptionis per quadraginta, & … annos, & ſic eam quæſiuiſſe. [b] Tertiò, quòd ſu- … o non vitiat gratiam, niſi quo ad illud, cuius cauſa … tta pôt eſſe ſubreptitia quo ad aliquid, & valida … illud, [c] vt tradit Nicolaus Millis, [d] Pan.& omnes, [e] … a expreſsio falſa exemptionis non videtur fuiſ- … vt Pius V. faceret eam de ſæculari regularē, quo- … communi iure antiquo, & ordinario tam monachi … oſt, quàm Abbates eorum ſubiacebant Epiſcopis, [f] … on poſſent ab ordinariis inquietari ſuper quibuſ- … de quibus ibi latè, præſertim cap. *quam ſit neceſſarium* … a poſſet dici, quod prædicta congregatio eſt quidem … ſa, & regularis ſub regula ſancti Auguſtini, quæ a … poſtolica approbata eſt, & clerici, & aliæ perſonæ … feſſæ in ea, rel … & regulares ipſius congregatio- … ns religioſæ, ſiue illa, vel illi ſint exempti, ſiue non.

Quartò durum videtur … cedere prædictos presby- … ui expreſsè etiam tria ſubſtantialia vota religionis … ni ſub regula … am approbata, in congregatione … adeo … tam, magna, vtili, & ſan … ad ſtatutum ſæcu- … larem redire abſque Sedis Apoſtolicæ facultate, ea ſola … ione, quòd non ſint exempti: & dictū fuerat in bulla … quod erant exempti ſine dolo, & malitia ipſius, quibus … eſt credendus viſus eſſe Pius ille, neque congregatio … dicta ab huiuſmodi vitiis aliena, maximè cùm, vt præ- … exemptio per accidens conueniat religioni, immo a … io, quando illa magis nitebat, non erat exempta. … ò, quòd omnes … ationes, quibus prædictus Pius mo- … it ad faciendam prædictam congregationem regu- … m, & ad conſtituendum, vt eius perſonæ profiterentur … pte ſè, & non eſſet locus profeſsioni tacitæ, ita perſua- … r d … a ſine exemptione, ac cum exemptione: ergo exē- … pt … non fuit cauſa, vt prædicta inſtitueret, cùm ex zelo, & … ibus eius, & rationibus ab eo expreſsis ſatis colliga- … tur, quod æquè facilè inſtituiſſet, & conſtituiſſet eadem in … u, ac altero. Per quæ omnia credo non facilè per- … um iri S.D.N. vt prædictis presbyteris, quam præten- … libertatem permitt … t, cuius tamen ſummæ auctori … um ſumma eruditione, ſummáque iuſtitia, & religio- … nē prędicta, & alia omnia, meque ipſum humil- … ſubmitto.

SVMMARIVM.

1 *… ubreptitium eſt, qui impetrans a Papa ſecundum beneficium. bona fide. & per ſimplicitatem tacuit primum, ex eo quod intendebat illud ſtatim relinquere.*

2 *… norantia falli excuſat, ſed non iuris, præſ … rtim clari, & quā- … uis excuſaret a peccato, non tamen ſufficit ad ſanandam ſubreptionem nu 3.*

CONSILIVM IX.

AN impetrans beneficium à Papa, tacito alio, quod obtinebat, eò q̃ volebat ſtatim illud relinquere, cre- den … bona fide, quod non tenebatur ad illud exprimendū, … etur in foro conſcientiæ, ita quod ſine tituli reforma- … poſſit illud licitè retinere?

Reſpondeo, quod D. conſulenti videntur fauere igno- … ia, bona fides, & ſimplicitas, & quòd ſi dixiſſet Papæ … e habere quidem canonicatum, ſed velle ſtatim renun- … habito ſecundo, perinde conceſsiſſet ſecundum, … n habuiſ … et alium: & quod ignorantia rei expri- … me … excuſare videtur ſubreptionem [g]

… eſt contra eum neruoſiſsimè facit, quod gratia benefi- … eſt ipſo iure nulla, ſi taceatur beneficium prius ob- … tum etiam ſi ſine dolo, & per ſimplicitatem, vt latè ſcri- … [h] & eſt textus irrefragabilis in c. *ſi motu proprio.* [i]

… etiam quod … no … antia prædicti Domini nō ſint … iuris, non ſolum regularum Cancellariæ, ſed etiā … num decretalium, [k] & quod prædictum cap. *gratia* … de ignorantia facti, & non iuris, quæ nō excuſ … am ad … eſt hoc, de quo loquimur. [l] … n contra eum, quod cū impetratio ſit ipſo iure nulla.

A videtur tenere canonicatum ſine titulo, ſine quo non po- teſt licitè teneri. [a] Quare non auderem dicere, quod non teneatur reformare prædictam gratiam, & obtinere … quod, [b] quamuis credam ipſum non peccaſſe in ſic … tando, per ea quæ dixi ſupra ei fauere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitium non eſt, qui vnica ſupplicatione quatuor beneficia, quorum nullum excedit valorem ſcutorum vigintiquatuor, impetrando, aſſerit eorumdem valorem ſimul iunctum ſcutorum vigintiquatuor non excedere ſummam.*

CONSILIVM X.

AN Impetratio plurium beneficiorum, quorum nullius valor aſcendit ad ſummam vigintiquatuor du- B catorum auri de camera, ſit nulla, eo quod in ſupplicatione, in qua petuntur quatuor talia, non exprimitur … valoris ſumma coniunctim, ita quod omnium ſimul valor aſcenderet ad triginta ſcuta, & nullius valor per ſe ad decem?

1 Reſpondi non videri nullam, quia val … e beneficij non aſcenderetis ad ſummā vigintiquatuor ducatorum nō eſt neceſſariò exprimēdus, vt teſtatur Gomezius. [c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nominatum tamquam magis idoneum repertum in concurſu ad parochialem in menſe Papæ vacantem & differens obtinere prouiſionem, vt alium eamdem tamquam ad eamdem Se- C dem per Concilium Lateranenſe deuolutam impetret, ſi impetratio tenet, ad nullam monitionem faciendam tenetur, at ſi dicta impetratio ſit ſubreptitia, vt putat auctor. num. 2. & ſequent. tenetur monere vel Papam, vel Datarium, vel Epiſcopum. num. 5.*

2 *Subreptitium eſt, qui beneficium tamquam deuolutum impetrat, tacendo ſpecialem modum deuolutionis, qui Pontificem à concedendo retraxiſſet.*

3 *Nominatus in concurſu parochialis tamquam dignior, ſi morte, vel renunciatione vel aliter ius ſuum, antequam inſtituatur, amittat, ad Epiſcopum redit integrum ius nouum concurſum, & reliqua omnia vt primo faciendi.*

D 4 *Deuolutio beneficiorum ad ſedem Apoſtolicam inducta per Concilium Lateranenſe contra ordinarios intra ſex menſes non conferentes, non habet locum in materia inſtitutionum, nec nominationis ad parochiales, pro quibus factus fuit concurſus, in menſibus Papæ vacantes.*

CONSILIVM XI.

ECcleſia p … vacans in menſe Papæ Epiſcopus … Concilij Tridentini admiſſo concurſu nominauit … & miſit ei, vt … adiret S. D. N. ad habendum … q … à principio curaſſet aliqua ex parte … habere, neglexit tamen per triennium: poſtea curauit illam tamquam … tanto tempore vacantem, & … ad Sedem Apoſtolicam per Concilium Lateranenſe E deuolutam impetrari … tertio ea digno. Quæritur an nominatus per concurſum teneatur declarare Papæ, ſe fuiſſe nominatum ad illam per concurſum, præſuppoſito quod valuit prouiſio Papæ … tertio.

1 Reſpondetur primò, quòd præſuppoſito valore prouiſionis Papæ non tenetur D. conſulens ad monendum Papam, nec Datarium, neque Epiſcopum, nec prouiſum, quo … medeantur, per rationem in caſu tactam.

Secundò, quòd non eſſet dubitandum de valore prouiſionis, ſi … um impetraretur à Papa tamquam deuoluta, fuiſſet Sanctitati ſuæ narratus modus deuolutionis, ſcilicet, quod fuit decretus ab Epiſcopo concurſus, & facta examinatio concurrentium, & nominatus dignior, & F quod ipſe erat contentus, vt conferretur alteri, Epiſcopo tamen id neſciente, nec conſentiente: quia viſus eſſet Papa derogare Concilio. [d]

2 Tertiò, quod ſi prædictus modus deuotionis non fuit Papæ narratus, ſed … fuit ei dictum, quòd prouiſio eius erat ad eum deuoluta, dubitari poteſt de valore prouiſionis. Et mea quidem ſententia, ſalua ſaniori, cenſenda eſt ſubreptitia. [e] Tum quia difficilius contuliſſet eam Papa, ſi prætata ſciuiſſe. Tum quia Epiſcopus non fuit negligens in prouidendo Eccleſiæ prætatæ, quia fecit omnia, quæ ad ipſum ſpectabant.

3 Tum quia negligentia nominati non debet ei nocere. Tum quia ſicut electio ad aliquam dignitatem nolente

a C. 1. de regul. iur. lib. 6

b Perinde valere

c In regul. de valore beneficiorū pag. 1.

d Arg. l. ideo Vlpian. ff de excuſ. tut. & l. quidam conſulebat ff de re iud.

e Ca. poſtulaſti de reſcript.

conſentite electioni de ſe factæ, vel renunciante iuri ſibi quæſito, vel moriente, antequam electio confirmetur, ius eligendi redit ad primos electores, qui habebunt tantum tempus ad eligendum denuo, quantùm habuerunt ante primam electionem,[a] ita etiam ad Eccleſiam parochialem per concurſum iuxta formam Cõcilij Tridentini nominato renunciante, moriente, vel aliàs ius quod habebat antequã inſtituatur perdẽte, poteſtas prouidendi per nouum concurſum redit ad Epiſcopum, cuius iuri noluit Papa derogare, ignorando illud ei competere, vt ignorabat tempore, quo præfatam Eccleſiam cõtulit, cùm nihil ei de præfato concurſu, neque de nominatione virtute illius facta ſibi fuiſſet narratum. Tum quia gratia principis intelligenda eſt ſine præiudicio tertij,[b] & gratia præfata Papæ intelligenda eſt ſine præiudicio Epiſcopi, & nominati, de quibus nulla fuit ei mentio facta.

4 Tum quia licet ſtatutum ſit certum tempus ad conferendum,[c] non eſt tamen inſtitutum tale ad inſtituendum, vt Panor. communiter receptus docet,[d] & ita præfatus D. conſulens non perdidit ipſo iure ius ſibi per nominationem quæſitum per lapſum ſex menſium: neque Epiſcopus poterat præfigere terminum Papæ ad inſtituendum: neq; tenebatur ſcire cauſas ob quas S. Sanctitas non inſtituit D. conſulentem. Tum per alia quæ non vacat ſcribere.

5 Quarto reſpondetur, quod D. conſulens poteſt ſuæ conſcientiæ ſatisfacere renunciando iuri ſibi quæſito per præfatam nominationem in manibus prælati Epiſcopi per ſe vel per procuratorem, allegãdo in ſpecie, vel in genere cauſas, ob quas non conuenit ipſi præfatam inſtitutioné à Sede Apoſtolica quærere, idque poterit facere, Papa & Datario inſcijs: vel Epiſcopus per nouum concurſum, & nouam nominationem prouideat Eccleſiæ ſuæ, perinde ac ſi antea minimè nominaſſet. Salua, &c.

Aduertendum in caſu propoſito non poſſe accommodari quod dicitur de deuolutione ad Pontificem facta, cum agatur de beneficio quod vacauit in menſe eidem Pontifici reſeruato.

SVMMARIVM.

1 Parochialem adeptus, ſi per negligentiam etiam à ſuperiore non monitus, nu. 9 cum iuſto non detineretur impedimento, intra annum non accipit ordines, eam ipſo iure dicto anno elapſo perdit, fructuſque poſtea perceptos ſuos non facit, ſed illos etiã in foro conſcientiæ tenetur reſtituere, num. 2. & 10 immo nec perceptos in primo anno ſi parochialem eo accepit & poſſedit animo, vt non promoueretur nu. 10.

3 Fructus male percepti triplici modo reſtitui poſſunt remiſſiuè.

4 Expreſſio defectus ſufficienter fit per verbum forte, *vel* forſan, *& hoc ſtylo Curiæ.*

4 Penſio reſeruata reſignanti beneficium, in quo titulum canonicũ non habebat, tacito dicto defectu, non tenet. nu. 5 niſi ex clauſulis in ſupplicatione appoſitis talis ſanetur defectus 6. 7. & 8.

6 Taciturnitas eius quod expreſſum retraxiſſet principem à concedendo, vel tam facile concedendo gratiã etſi non ſemper cauſet ſubreptionem, nu. 6 illam tamen cauſat expreſſio talis falſitatis. num 5.

6 Mandatum de conferendo beneficium ab aliquo reſignandum nõ ſe extendit ad illud ſi talis prius moriatur, quàm reſignet.

6 Penſiones quando colligantis redenti reſeruantur, non inſpicitur an ius habeat in beneficio, vel non, immo abſolute habetur pro valido. nu 10.

9 Ignorantia iuris admodum noti non excuſat illum, qui illud tenebatur ſcire.

10 Penſio reſeruata reſignanti, qui beneficij titulo erat priuatus, ſuſtinetur ex mente Pontificis, ſi qua colligi poſſit ex verbis ſupplicationis, & 10.

10 Clauſula illa, ſiue prædicto, ſiue alio modo *vacet, facit, vt collatio facta reſignatario, de beneficio reſignato ab eo qui eodem prius erat priuatus, teneat.*

11 Fructus eccleſiæ vacantis de iure in illius vtilitatem conuerti debent, vel primo legitimo ſucceſſori tradi.

12 Execrabilis etſi ſit in qui plures parochiales ſine diſpenſatione obtinet ſecus tamen eſt in eo qui eaſdem poſt priuationem ipſo iure incurſam retinuit, & num. 14.

12 Execrabilis ad beneficia obtinenda, non autem ad penſiones inhabiles ſit nu 15.

12 Execrabilis beneficia vacantia, non omnia, ſed vltimo loco obtẽta, ſunt reſeruata collationi Sedis Apoſtolicæ.

13 Intruſus in aliquo beneficio, ad illud tunc inhabilis ſit, quando in eo ſine titulo ſe intruſit, ſecus ſi illius poſſeſſionem à principio iuſto titulo acceptam poſt amiſſum titulũ continuauit. n. 14.

13 Poſſeſſionem beneficij legitimo cum titulo acceptam poſt illum amiſſum continuans non ſit intruſus, vt qui ab initio ſine titulo illam apprehendit. 14.

CONSILIVM XII.

QVidam adeptus eccleſias aliquot parochiales intra annum non fecit ſe promoueri ad ordinem presbyteratus, & aliquot annos percepit fructus, & poſtea, vt ſatisfaceret Cõcilio Tridentino,[a] reſignauit eas in alios, reſeruatis ſibi penſionibus. Quæritur quid agendum.

1 Reſpondeo primò, conari eum debere reminiſci, an per negligentiam ſuſcipiendi ordines ipſo iure perdidiſſet illas Eccleſias per lapſum anni,[b] nam ſi quod impedimentũ iuſtũ habuiſſet, nõ perdidiſſet eas,[c] & alioquin ſic.

Secundò, quòd etiã debet conari meminiſſe, an ſciret, & aduerteret, quòd per huiuſmodi negligentiam perditurus eſſet illas Eccleſias, an ignoraret, vel nõ aduerteret.

2 Tertio, quòd ſecundum communem opinionem is, qui per huiuſmodi negligentiam perdit Eccleſiam parochialem, non facit fructus ſuos receptos poſt perditionem iuris, & tenetur reſtituere eos etiam quo ad forum conſcientiæ, quamuis regulariter pœna non debeatur in illo foro iuxta gloſſam ſingularem,[d] vt nos tradimus in comment. cap. non liceat.[e]

3 Quartò, quod prædictus D. conſulens in reſtituendo vti poteſt vno de tribus remedijs, quæ nos ponim' latius, & profundius, quã aliquis alius,[f] quæ ibi videri poſſunt, & quod ad propoſitum caſum eſt valde aptum illud, ſcilicet reſtituendi illos illiſmet familiaribus, in quorum fauorem renũciauit prædictas Eccleſias, & quod illi ratione gratitudinis poſſunt intuitu pietatis, vel paupertatis ſuæ, vel aliorum cognatorum ſuorum, remittere illos.

Aduertendum, cùm hic agatur de fructibus beneficij quod modo habet legitimum ſucceſſorem & adminiſtratorem non poſſe in hoc verificari omnes tres dictos modos reſtituendi, quia tantùm dicto ſoli videntur reſtituendi dicto ſucceſſori.

4 Quintò, quòd magnæ quæſtionis videtur eſſe, an reſeruatio pẽſionum à Papa ei, qui renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum, alicui, valeat nõ facta mentione quòd non habet & titulum canonicum: ſi enim faceret eam, vel ſaltẽ diceret ſe dubitare, vel habere ſcrupulum, valeret, quia ſatis fieret mentio de illo defectu, ſtylus enim Curiæ habet, vt defectus per verbum, *forte*, vel *forſitan*, expreſſus habeatur pro expreſſo. Quare conſulendum videtur D. conſulenti, vt quærat in regiſtro ſupplicationem regiſtratam ſuper hac reſeruatione penſionum, vt videantur omnes clauſulæ eius, ſi quæ ſint, quæ directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè de hoc defectu tituli canonici mentionem facit.

5 Sexto contra reſeruationem penſionum huiuſmodi ſine vlla expreſſione defectus facta facit primò, quòd difficilius conceſſiſſet Papa penſiones, ſi ſciuiſſet non competere ſibi ius in illis Eccleſiis, & gratia principis facta tacito illo, quod expreſſum retraxiſſet à concedendo, vel tam facile concedendo, eſt ſubreptitia.[g] Secundò, quòd licet taciturnitas veri, quod retraxiſſet principem à concedendo, non ſemper annullet gratiam, expreſſio tamen falſi, quod faciliorem reddit principem ad concedendum, ſemper annihilat gratiã iuxta illud, *Mendax precator careat impetratis.*[h] & tradimus nos in Manu.[i] poſt Rotam.[k] & Felinũ.[l] At prædictus D. cõſulens renũciando illas eccleſias aſſeruit ſe habere ius in illis, quia priuatio præſupponit habitum,[m] ergo debet carere gratia penſionũ impetrata.

6 Tertio, quod ſub mandato conferendi beneficium ab aliquo reſignãdum non includitur beneficium eius, ſi per mortem ipſius reſignatione non facta vacet.[n] Ergo nec penſio impoſito beneficio propter reſignationem valebit quidquam, ſi reſignatio eius non valuit: at reſignatio eius quod non eſt, non valet, quia non entis nullæ ſunt qualitates,[o] etc. n, &c.

Pro valore autem gratiæ penſionum facit primò, quòd prædictus D. conſulens ignorabat, vel ſaltem non aduertebat ſe perdidiſſe titulũ canonicum, quẽ habebat, propter

negligentiam

a Cap. ſi electio de elect. libro 6.

b Libr 2 §. ſi quis à principe ff ne quid in loco publico fiat ea in perior. de eſſ deleg.

c Ca. 2 de concess. preb. in eodem c.

a De reform. c. 2 ſeſſ. 7.

b Iuxta capit. licet canon. & ca. commiſſa de elect. lib. 6.

c Per dictum ca. commiſſa.

d In cap. fraternitatis. 2. quæſt. 2.

e c 12. quæ. 2. § 12. num. 4.

f in dicto §. 12. anum. 2.

g Cap. poſtulaſti. & ca. ſuper literis de reſcript.

h L. etſi C. ſi contra ius vel vtil. publ. & in ſuper lnocen. de reſcript.

i Cap. 12. num. 80.

k Deciſ 32. de reſcript. in nouis.

l Cap. poſtulaſti. col. 4. de reſcript.

m L. dotem. ff de verb. oblig. c. ad diſſoluendum. de deſp'on. imp.

n Cap. ſuſcepturum de reſcript. lib. 6.

o L. ſi forte. §. ff de acq. empt.

negli[illegible]arnit [illegible]cta per ignor[illegible] de q[illegible] in Curia ſiunt,& recipiuntur [illegible] & cedent[illegible]ſignantur penſiones,nec curant partes [illegible] Cancellaria,an cedentes habeant ius,nec ne:& ſtyl[illegible] Curiæ facit ius.[b] Tertiò, quòd communiter reſignantes dicunt ſe reſignare ex quibuſdam cauſis animum ſuum ad id mouentibus:ſub quibus verbis videtur poſſe comprehendi defectus boni tituli:& ita videri poteſt expreſſus defectus illius ſaltem in genere,quod videtur ſufficere.

Sed quia expedire videtur, vt videatur copia ſupplicationis regiſtratæ, ſuſpendo ſuper hoc articulo meam ſententiam,donec illa monſtretur [illegible] &c.

Viſa poſt hæc ſupplicatione prædicta,addo,quod ex illius tenore colligitur ſufficienter eſſe factam mentionem Papæ de defectu tituli generaliter, vel ſpecialiter. Primo quidem per illa verba, *Ex certis cauſis animum ſuum mouentibus*. Secundo per [illegible] *Reſeruatis valoribus infraſcriptis, & nõ alias &c*. Tertio per illa, *Præmiſſa ſiue alio quouis modo vacet per reſignationem coram notario, &c. aut per conſtitutionẽ execrabilis, vel aſſecutionem, vnionem, vel alias vacet, etiamſi deuoluti affecti ſpecialiter, vel alias, ex quauis cauſa in literis etiam diſpoſitiuo, vel conditionaliter exprimenda generaliter reſeruata litigioſa, cuius litis ſtatum, &c. exiſtat*. & per [illegible] *Quomodolibet ſe intromittendo, moleſtando, perturbando*. & [illegible], *Itaque ex quauis cauſa nulla, & inualida* Per q[illegible] [illegible] Papam voluiſſe reſeruare prædicto D. conſulenti [illegible]ctas penſiones,etiã ſi Eccleſiæ vacaſſent, & [illegible] reſeruata Papæ, vel deuoluta ad ipſum,&c.

8 Ad argumenta in oppoſitum facta reſponderi poteſt illorum vim procedere,quando ex verbis ipſiusmet Papæ, vel literarum eius non conſtat expreſſe vel virtu[illegible] de ipſius intentione.[c]

POST HANC noſtrã reſpõſionẽ [illegible] aliæ tres,quę vidẽtur eſſe v[illegible] doctorum [illegible] tinẽt quędam contraria eis,[illegible] & interrogamur,quid de illis nobis videatur, & an propter allegata in eis diſc[illegible]mus à noſtra ſententia, an vero perſiſtemus in illa.

9 Ad quod reſpondemus [illegible] comper to habemus D. conſulentem [illegible] eccleſias parochiales in eius fauorem reſign[illegible] a Papa [illegible] latas,per negligentiam [illegible] licet in reſpõſione prima aliqua [illegible] dubitatione[illegible] habuiſſet aliquod iuſtũ impedimentum [illegible] moueri ſe faceret:nunc autẽ [illegible] nõ fuiſſe illi vllũ impedimentũ,& quando [illegible] habebamus, habemus,quod ad contra[illegible] negligentia ſuſcipiendi presbyter[illegible] Superioris,vltra [illegible] tantia [illegible] & craſſa,quę non [illegible] rum clarè obligat [illegible] & conferunt [illegible] paria iudicantur [illegible].

10 Secundo [illegible] prædictum conſulentem non potuiſſe iuſte [illegible] fructus,qui poſt [illegible] primo ei obuenerunt & [illegible] ad [illegible] & etiã ad reſtituen[illegible] fruct[illegible] anni,ſi recepit & poſſedit Eccleſias intendens [illegible] infra illũ per prædictam c. *commiſſa* [illegible] reſponſionis præfatarum [illegible] reſpondetur. Tertio, quod [illegible] Eccleſiarum facta [illegible] D. cõſulenti per reſignationem iſtã in fauo[illegible] validæ,& [illegible]gitimę,quoniã ex literis Papę [illegible] animus conferendi eis illis,etiam [illegible] vacaſſent,etiã ſi reſeruata [illegible] & [illegible], vt rectè ſãgitur in vna prædi[illegible] reſeruat[illegible] pẽſionum [illegible] valida, [illegible] quod ex tenore ſupplicationis [illegible] colligitur,Papa [illegible] etiã ſi nullius in ben[illegible] dimus poſt [illegible] ſiderationes [illegible] quando ex literis Papæ [illegible] tiaria, vt in noſtr[illegible] ca[illegible]

ctis,& ex ſtylo Curiæ,ſecundum [illegible] ridic [illegible] dix, per quas ligantur reſignantes in fauorem colligantium reſeruatis penſionibus,de quibus numquam dubitatum eſt, an deſinant valere eo ſolo, quòd reſignantes non haberent [illegible] benefi[illegible] D. [illegible] eſt, & [illegible] ctus fruct⁹ male perceptos poſt annum [illegible] etiam quos percepit intra illum, ſi recepit,& p[illegible] Eccleſias intendens [illegible] mere presbyte[illegible] ribus, in quorum fauorem reſignauit [illegible], & quibus [illegible] eas contulit [illegible] fructus eccleſiæ vacantis de[illegible] [illegible] illa vacante, [illegible] primo ſucceſſori, quod profundius alii [illegible] ſecundum quod [illegible] ctum eſt [illegible] non licet.[a]

11 Poſt hæc [illegible] propoſitus fuit idem ſus[illegible] quæ [illegible] forma. Ex [illegible] parochi[illegible] ctum eſt D. conſ[illegible] habuit [illegible] presbyter[illegible] [illegible] reſignauit [illegible] reſeruat[illegible] prædicto Ioanne [illegible] ordin[illegible] & habuerunt po[illegible] poſtolica [illegible] [illegible] eis quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] promotionem conſulentis, & [illegible] Papam, proinde indigeant noua prouiſione.

R[illegible] quod hæ duæ quæſtiones ſunt graues [illegible] quam hominem maiori onere, quàm quod [illegible] præterquam quod vorsus meis [illegible] digna tractatio. Pro reuerentia tamen [illegible] imperat, reſpondeo hæc pauca.

12 AD PRIOREM quidem quæſtionem [illegible] diſtinguendũ,an prædictus conſulens obtinuiſſet [illegible] Papæ diſpenſatione, an vero ſine illa. Secundo, [illegible] abſque diſpenſatione obtinuit eas, ſunt factæ [illegible] illas, & alia [illegible] beneficia [illegible] obtinenda per [illegible] *execrabilis* Ioannis XXII.[c] & quod illa [illegible] Papæ, ſe[illegible] gloſſam [illegible] habet dicta extrauagans quam nos [illegible] acceptam.[d] licet gl[illegible] Guilhelmi [illegible] immunes [illegible] etiam alias eſſe [illegible] & conſequenter ſolus Papa potuit de illa pro[illegible]. Tertio, quod magna quæſtio eſt, idem ſit dicendũ ſi prædictus cõſulens obtinuit prædictas Eccleſias cum diſpenſatione ſufficienti ad eas obtinẽdas.

13 Nam pro affirmatiua facit primò,quòd videtur æquè malum,aut maius, retinere parochiales eccleſias,quarum titulos ipſo iure perdidit, & in quibus nullum ius habuit, quam retinere illas [illegible] collatas abſque diſpenſatione.[e] Secundo, quòd [illegible] in aliquo beneficio eſt inhabilis ad illud, ſecundum Panormitanum[f] & ipſummet, & alios multos alibi citatos à Felino,[g] & quod qui retinet poſſeſſionem beneficii [illegible] ipſo perdidit acceptam virtute canonici tituli cenſetur intruſus ſecundũ Felinũ.[h]

Pro negante vero facit primò, quòd prædicta extrauagans, *execrabilis*, facit magnam differentiam inter eum, qui malè poſsidet beneficium cum diſpenſatione ſufficienti, & inter illum,qui poſsidet ſine vlla diſpẽſatione:& quod pœnæ de vno ad aliud [illegible] non ſunt extendendæ,[i] & prædicta extrauagans loquitur de poſſidẽte ſine diſpenſatione:ergo non eſt extendenda ad poſsidentem cum illa.

14 Secundo,quod multũm intereſt inter eum qui accepit poſſeſſionẽ ſine aliquo titulo, & eum qui eam accepit

a Ca. gratia. de reſcript. li. 6.

b Cap. quam grauí. de crimine falſi.

c Arg. l. idem Vlpianus ff. de excuſ. tut. & l. quidam conſulebãt ff de re iudicata.

d Per ea, licet canon & ca. commiſſa de electione li. 6.

e L. quod te ff ſi certũ petatur.

f § ceterum

a Cap. [illegible] [illegible]

c § ceterũ de præbend.

d Oppoſit. verum i. de reſcript.

e Arg. c. 1 de regular. lib. 6. in concord.

f Cap. cum iã dudum de præbend.

g In cap. noſtra. col. 2. de reſcript.

h In dicto ca. in noſtro col. 2. de reſcript.

i Cap. pœnæ de pœnit. diſt. 1.

cum titulo,& continuat eam poſt titulum ipſo iure perditum,per ea quæ in dicta repetit.[a] diximus, per quæ videtur, quòd licet accipiens poſſeſsionem beneficij abſque titulo ſit intruſus, & fiat inhabilis ad illud, non tamen ſit talis, qui cótinuat poſſeſsionem quęſitam cum titulo perdito ipſo iure. Tertiò,quòd nullibi videtur probari dictũ Bartolomei Brixienſis,[b] quo ſolo nititur Felinus vbi ſupra ad dicendum,quòd poſsidens beneficium cum titulo ipſo iure perdito eſt intruſus ad effectum inhabilitandi eum ad dictum beneficium: immo Gomezius,[c] dicit de ſtylo Rotæ illum ſolum dicendum intruſum quo ad illam regulam,qui eſt talis vno trium modorum, quorum nullo eſt poſsidens cum titulo ipſo iure perdito.

a Oppoſit. 7. num. 10.
b In reperto. eo verbo intruſus.
c In regul. de trien. poſſeſ. quæſt 47.

B Et hæc pars in præſentia mihi videtur verior, per præfata & alia multa,quæ,[d] ſcripſimus,quę ibi videri poſſunt, & nunc nec vacat,nec pro voto licet hic ea reſcribere.nec adducere multa quæ pro dignitate quæſtionum adduci poſſent.

d In prædicta oppoſitione 7. & 10.

11 Quartò principaliter dico,me arbitrari prædictũ conſulentem non eſſe intruſum propriè, ita vt per intruſioné ſit factus inhabilis ad prædictas Eccleſias obtinendas:& quòd ſi eas obtinuit cum ſufficienti diſpẽſatione, vt puto obtinuiſſe,non eſt factus inhabilis ad eas eo ſolo,quòd eas retinuerit poſt titulos ipſarum ipſo iure perditos:& quòd ſola Eccleſia vltimo loco recepta fuit reſeruata Papæ: & C quod ordinarij potuerunt alias conferre:& quòd licet incurriſſet inhabilitationem ad prædictas Eccleſias obtinẽdas,eo quòd ſine diſpenſatione eas accepiſſet,non tamen propter hoc factus fuiſſet inhabilis ad obtinendas penſiones ſibi à Papa reſeruatas:quia penſiones non ſunt beneficia,& ideo inhabilitatus ad illa per conſtitutionem pœnalem,non videtur inhabilitatus ad penſiones. Salua quæ iuſtior,&c.

Aduertendum id quod dicitur nu.10 pro validitate penſionis eſſe admodum dubium in foro conſcientiæ,cum cauſa ne ex huiuſmodi reſignatione nimium patiatur.verè non ſubſiſtat,& clauſula illa ſine prædicto.ſiue alio modo &c non reſpiciat ſuppletionem defectuũ nullitatis penſionis.

D

SVMMARIVM.

1 *Penſionarius,cui bona fide narranti beneficij fructus eſſe ſcutorũ 300.reſeruata fuit penſio ſcutorum 200 cũ clauſula,modo reſignatario remaneant ſcuta 100.ſi poſtea reperiet, tunc fructus vere fuiſſe minores,rectè fecit remittendo pro rata, nec eũ excuſaret, quòd poſtea fructus ſint aucti modica tamen læſio.puta ſi eidem ſolum remanſiſſent 90.non noceret.nu 3.*

2 *Valor beneficij verus per locationis inſtrumentum non probatur, eſtque difficilis probationis.*

CONSILIVM XIII.

QVidam habens beneficium valoris, vt ipſe bona fide putabat,300.ſcutorum renunciauit illud in fauorem E alterius,& ei dicenti illud eſſe valoris 300. reſeruata fuerunt 200.pro penſione, cum clauſula *modo remanerent 100. reſignatario*, qui locauit illud 275. Quæritur an reſignans poſsit accipere 200.penſioné à reſignatario illa ſibi ſponte ſoluẽte, auctis poſtea eius reditibus ad 300.& amplius.

1 Reſpondeo primò,quòd pro parte negante facit,quod omnis gratia, quæ fit exprimẽti falſum, quod mouit principem ad eam concedendam,eſt ipſo iure nulla.[e]

Secundò reſpondeo, quòd pro parte affirmante facit, quod conſulens bona fide per ignorantiam expreſsit illũ valorem,vt præſupponitur in facto:& ignorantia excuſat à ſubreptione,[f] de quo late Felinus.[g]

2 Facit etiam,quod verus valor fructuum beneficij non F probatur per inſtrumentum locationis fructuum, vt latè tradunt Caſſadorus,[h] & Gomezius in q.11.[i] quamuis credulitas inde nata excuſet à pœna expreſsionis falſi valoris,eo modo quo ipſi tradunt, & ita eo ſolo quod renunciatarius locauerit fructus beneficij 275.ſcutis, non ſequitur,quòd non valerent 300.quoniam fructus beneficiorũ locantur,ſeu arrendantur aliquando pluris, aliquãdo minoris,quam verè valeant,& modica pars exceſſus, vel defectus non videtur nocere, vt prædictus Caſſadorus,[k] tradit.

e Ca poſtulaſti, e ſuper literis. de reſcript.
f Co.gratia. de reſcrip l 4.
g In ca ſuper literis. à nu. 1 eod.tit.
h Deciſ. 20. ſuper regu.0. Cancell.
i Super regu. Cancella de valore exprimendo.
k In di.deciſ. 20.

Tertiò dico reſoluendo,quòd ſi prædictus pẽſionarius bona fide, vt ponitur in facto, credebat, tempore renun-

A ciationis, prædictos fructus valuiſſe 300.ſcutis,non tenetur ab illa fide & credulitate diſcedere,eo ſolo quod fuerint locati, ſeu arrẽdati ſemel ſolum 275. quoniam multis de cauſis quis locat ſeu arrendat minoris vni,quàm alteri, & vno tempore,quàm altero,ratione cognationis,amicitiæ, vel certioris ſolutionis, vel anticipationis pretij, vel quia putat, quòd melius conſeruabit, vel meliorabit, ſeu reddet vtilius id,cuius fructus locat: neceſsitatis item, & fertilitatis,vel ſterilitatis anni,& alijs rationibus: difficulter enim probatur verus valor, vt prædicti teſtantur, & alij multi, in quibus ſunt Panormitanus & Felinus,[a] & omnes,[b] neque debet formare ſcrupulum eo ſolo, quòd B modicus fuerit defectus,ob illa, quæ prædicti Caſſadorus & Gomezius tradunt.

a In cap cum cauſa. de emp. & vend.
b In c cum di lecti.de empt. & ved & in l. 2. C.de reſcind.vend.

3 Quartò, quòd ſi verè coram Deo putaret prædictus penſionarius,quòd ſecundum communem æſtimationem non valerent pluribus, quàm 275. & quòd ſi locarentur, vel arrẽdarentur 300.vel 290.locatio eſſet iudicãda iniuſta notabiliter, rectè faceret remittendo renunciatario tantam partem ſuæ penſionis, quanta deeſſet ad hoc, vt deberet putari iuſta acceptio reſidui 100.ſcutorum.

Quintò,quòd multũ faceret ad rectius reſpondendum, ſcire quibus de cauſis penſionarius conſulens credebat, cùm renunciaret,eſſe beneficium prædictum valoris 300. ducatorum, & an locari, vel arrendari potuiſſet, vel fuiſ- C ſet antea arrendatum pluribus,quàm 300.vel 290.vel circiter:quoniam multùm iuuarent hęc ad iudicandum quid debeat credere coram Deo,quibus perſpectis fortè paulò aliter reſponderemus, ad gloriam Dei. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium per ſuperueniens homicidium irregularitatem inducens non vacat.*

2 *Gratia habilitationis in genere ad beneficia victus neceſſaria quærenda & obtinenda, tacito quæſito non vitiatur.*

3 *Expreſsio falſa eius,quod faciliorem principem ad concedendum reddit,vitiat quidem gratiam,ſecus de taciturnitate. quæ non vitiat,niſi in caſibus,in quibus contrarium in iure cautum eſt.*

D 4 *Irregularis in choro canere, & alia officia facere, quæ Laicus, poteſt.*

CONSILIVM XIIII.

QVidam homicida iam diaconatu legitimè inſignitus, habẽs & poſsidens vnam canoniam Eccleſiæ cuiuſdam collegiatæ, impetrauit à Papa diſpenſationem obtinendi beneficia ſimplicia nó requirentia ordiné, quæ ſuo victui ſufficerẽt,quæque ſine altaris miniſterio poſſet tenere,non facta mentione,quod haberet prædictam canoniam. Quæritur primò,an prædicta diſpenſatio valuerit.

Secundò, an eſto valuerit, vel non valuerit, poſsit deſeruire prædictæ canoniæ.

E 1 Pro parte affirmatiuæ primæ quæſtionis facit primò, quòd præfatus conſulens non perdidit ipſo iure illum canonicatum, quem ante homicidium legitimè quæſiuit,[c] Innocentius & communis,[d] Felinus,[e] & alij alibi ſæpe:& ita non indigebat diſpenſatione ad retinendũ,ſed tãtùm ſublatióne irregularitatis ad ſe ordinãdũ,& ad alia beneficia obtinẽda. Secũdò,quòd nó obſtat,quòd in impetratione beneficij quærẽdi ſit faciẽda mẽtio de beneficio iã quęſito,[f] quia in caſu propoſito nó loquimur de impetratione beneficij,ſed de rehabilitatione ad illud, vt palã eſt.

2 Tertiò, quòd etiam non obſtat, quod in impetranda diſpẽſatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæſito,[g] quia illud c.non agit de impetratione habilita- F tis, vel rehabilitatis ad beneficia, ſed de impetranda diſpenſatione ad ſecũdam pluralitatem beneficiorum,& ita de alio genere diſpenſationis, ex quo nó poteſt inferri ad aliud.[h] Quartò,quòd non obſtat dicere, quod Papa difficilius cóceſsiſſet prædictam diſpenſationem, ſi expreſsiſſet quod habebat canoniam. Tum quia nó videtur id eſſe verum: quoniam veriſimilius eſt,quòd potius cóceſsiſſet retentionem illius,quàm obtentionem nouam aliorum.[i] Nec obſtat quod non conceſsiſſet habilitatem ad noua quærenda:quia id negari poteſt,eo quòd ſolùm conceſsit ad quærendum vnum vel plura ſimplicia, quæ ſufficerent ei ad honeſtè viuendum, quod conceſsiſſet,etiã ſi expreſsiſſet quod habebat canoniam: quia ſi illa ei ſufficiebat,nihil

c Ca.clericis. verbo primo-tur. ne cleric. vel monach.
d Cap cũ noſtris.de cóceſſ. prabend.
e Cap inquiſitioni. de accuſa.
f Ca.ſi propoſuiſti de reſcript c.ſi motu.de prabend. lib 6.
g Ca. non poteſt de prabẽ. lib.6.
h L. Papinianus ff de mino.
i Arg c.quemadmodum de iureiurando.

concedebat,

concedebat,& ſi illa non [illegible] minu[illegible] concedebat,quantò minùs egebat [illegible] illam canoniam.

3 Tum quia licet omnis expreſſio falſa,quæ mouet principem ad facilius concedendam gratiam,[illegible] eam ipſo iure nullam,[a] non tamen omnis taciturnitas ve[illegible], de qua iure cautum non eſt,vt non expreſſo illo gratia ſit nulla,vt reſoluit Rota,[b] & Felin.[c] quos ſequimur in Manu.conſ.[d]

AD SECVNDAM reſpondetur,quod,vt prędictũ eſt,per homicidiũ, & irregularitatem ſuperuenientem nõ vacauit canonia, & quod irregularitas per ſe ſola ſeparata ab excommunicatione,interdicto, & ſuſpenſione, non videtur impedire actum canendi, & pſallendi, nec alios, qui non ſunt peculiares,& appropriati actus ordinum,ſecundum mentem Innocent[illegible],[e] nullo enim iure videtur probari, quòd irregulari non liceat canere, & pſallere in choro, & pronunciare per ſe, & cum alijs officia diuina, modo abſtineat ſe ab actibus proprijs ipſorum ordinum. Tum quia per definitionẽ eius [illegible] nobis traditã in d. Man. conſil.[f] conſtat, irregularitatem eſſe idem impedimentũ ad accipiendum ordines, & ad vtendum vſu acceptorum, quatenus ſunt ordines,non tamen ab vſu eorum officiorũ, quo laici vel poſſunt:at laici licitè poſſunt canere,& pſallere in choro,& extra illum officia diuina:ergo & irregularis idem facere poſſet. Tum quod nemo dicet illegitimum,cæcum,monoculum,manu,pede,aut aliquo alio mẽbro mutilatum peccare canendo, vel pſallendo in choro, vel extra illum: nec vſus communis vrbis & orbis contrarium ſeruat,&c.

a L. & ſi legibus.C.ſi cõtra ius,vel vtil.pub cũ ſuper literis. de reſcript.
b In nouis deciſ. 31. de reſcript.
c Cap.poſtulaſti. coll. 4. eo.titu.
d ca.82.n.06
e Cap.fin. de exceſſ.prælat.
f Cap.27 nu 191.

SVMMARIVM.

1 *Mẽdax precator impetratis carere debet,ſi doloſe,vt faciliùs moueret concedentem,falſum expreſſit.nu. 3 nam ſi per ſimplicitatem,vel ignorantiam,non vitiat.niſi quatenus fuit cauſa cõceſſionis.num.2.& 3.*

2 *Subreptionem non inducit expreſſio falſa qualitatis, quæ concedentem reddit difficiliorem,nec taciturnitas illius,quo expreſſo æquè faciliter princeps conceſſiſſet.nu 2.*

3 *Mendacium dictum per procuratorem minus nocet,quàm dictum per ipſum principalem.*

CONSILIVM XV.

QVidam profeſſus ordinem Minorum Conuentualium cum omiſſo habitu ſui ordinis in apoſtaſiam incidiſſet aliquibus de cauſis,quæ viſæ fuerunt Papæ rationabiles, cauſa cognita per quemdam Cardinalẽ Illuſtriſſimũ, cui cauſa commiſſa fuit,fuit abſolutus ab ordine cũ facultate viuendi in aliquo eremitorio, vel aliquo loco pro ſub obedientia ordinarij: qua facultate multis annis vſus eſt. Nunc autem inceperunt ei [illegible] ſcrupuli de ſubreptione breuis Apoſtoli[illegible] [illegible] prædicta facultas, eo quòd in eo per inaduertentiam vel ſollicitatoris ignorantiam nominauit ſe eſſe fratrem ordinis Minorum de Obſeruantia,cum tamen eſſet frater ordinis Minorũ Cõuentualium. Quæritur an expreſſio talis prædicta reddiderit gratiam ſubreptitiam.

1 Pro parte affirmatiua facit, quod *mendax precator debet carere impetratis.*[g] Sed pars negatiua videtur verior. Primò, quòd expreſſio falſa qualitatis, quæ principem reddit ad gratiam concedendam difficiliorem,nõ vitiat: vt cũ quis impetrat beneficium,quod verè eſt ſimplex, dicẽdo quod eſt curatum,valet impetratio,vt ſentit Rota,[h] quã ſequitur inter alios Felinus.[i]

2 Secundò, quòd taciturnitas eius, quo expreſſo æquè princeps feciſſet gratiam,non nocet.[k] At expreſſio, quod conſulens erat ordinis Conuentualium, non mouiſſet ad difficiliùs concedendum: ergo à ſimili idem dicendum. Tertiò,quòd expreſſio falſi per ignorantiam,vel ſimplicitatem non reddit gratiam nullam, niſi quatenus eſt cauſa conceſſionis,[l] & expreſſio,de qua in prędicto breui, eſt huiuſmodi: nam Papa non conſentiſſet difficilius, immo tantò facilius conceſſiſſet, ſi dictum fuiſſet ei prædictum profeſſum eſſe fratrem ordinis Conuentualium, quantò altior eſt modus viuendi Minorum de Obſeruantia, quã modus viuendi fratrum Minorum Conuentualium.

3 Quartò, quòd narratio falſi per ſollicitatorem vel negotiorum geſtorem facta non videtur tanti momenti,

g L.a.vel ſi legibus.C ſi contra ius vel vtil pub & cũ. ſuper literis. de reſcript.
h Deciſ 23.de reſcrip.in antiq.
i In d. cũ ſuper literis.nu. 2.
k Ca dudum. de præbẽ. L.a.
l Doct.c ſuper literis vbi omnes id annotarunt.

quãti facta per ipſamet partẽ, vt ſẽnit Rota,[a] [illegible] impetratio facta fuiſſe per ſolli[illegible] ratorẽ Quinto,quod nõ obſtat illud pro[illegible] tũ, *Mẽdax precator careat impetratis*, [illegible] de impetrãte doloſe & malitioſe exprimẽte aliquid [illegible], quò faciliùs & libẽti[illegible] gratiam,quam petit,princeps concedat:nos autem loquimur de tacente per inaduertentiam vel ignorantiam aliquid, & non de e[illegible] mente aliquod verũ,quod expreſſum tãtum abeſt vt redderet principem difficiliorem ad concedendum, vt potius redderet faciliorem,& non de eo,quod [illegible] dderet principem difficiliorem ad concedendum. Salua,&c.

a Tim de re [illegible] in antiq.

SVMMARIVM.

1 *Excõmunicat[us] ex multis cauſis,abſolutus ex vna,nõ eſt ex alijs.*

1 *Condonatio ex vna cauſa non extenditur ad aliam.& 3.*

1 *Beneficiarius,qui ex tribus cauſis fructus reſtituere debet,ex vna condonationem impetrans,nihil agit.& num.3.*

2 *Dominium quæri,& amitti ex pluribus cauſis non poteſt.*

3 *Subreptitium eſt,qui cum ex tribus cauſis fructus ſuos non fecit, ſed illorum condonationem vno tantum defectu ex[illegible] obtinuit:ſi tamen beneficium ipſi poſtea immediate iure conferatur,ſibi tanquam legitimo illius ſucceſſori reſtituere poteſt,& ſic retinere,& num 4.*

3 *Condonatio ſi ultimum ad cauſam expreſſam videtur reſtricta.*

3 *Voluntas non fertur in incognitum.*

4 *Fructus qui ex pluribus cauſis reſtituere debet.ſi ſibi caueat.*

CONSILIVM XVI.

QVIDAM tribus de cauſis ma[illegible] perc[illegible] fructus cuiuſdam beneficij,nempe quod accepit [illegible] poſt irregularitatem contractam, & quòd vno anno [illegible] recitauit, & altero abfuit à beneficio, quod e[illegible] Eccl[illegible] paròchialis,& obtinuit à Papa reualidationem tituli,quem nul[illegible] receperat exiſtens irregularis, cum cõdonatione fructuum,nulla facta mentione de prędicta omiſſione horarum,& abſentia. Quæritur an poſsit abſque aliqua condonatione fructus illorum duorum annorum retinere.

1 Pro parte negante facit primò, quòd excommunicat[us] ex pluribus cauſis licet abſoluatur ab excommunicatione contracta ex vna cauſa, non cenſetur abſolutus à contractis ex alijs cauſis iuxta iura,[b] & vtrobique gloſſam,quæ alia multa pro hac parte citat. Secundo facit, quod gratia ſubreptitia non valet,[c] & in præſẽti caſu gratia condonationis fuit ſubreptitia,quia non tam facile conceſſiſſet illam cõdonationem Papa,ſi ſciuiſſet,quod ex tribus cauſis perdidit fructus,ac conceſsit,ſciẽs quod ex vna tantum,[d] nam qui debet aliquid ex pluribus cauſis, & liberatur ab eo,quatenus debet illud ex vna cauſa,non videtur liberatus ab eodem,quatenus debet ex alia:vnde ſententia liberans aliquem ſuper vna re petita ex vna cauſa,non liberat eundem,ſi petatur ex alia cauſa.[e]

2 Pro cõtraria vero parte facit,quòd dominium quæſitum ex vna cauſa,nõ poteſt quæri ex alia,[f] ergo nec perditum ex vna cauſa poteſt perdi ex alia:quia quod operatur propoſitũ in propoſito,operatur oppoſitũ in oppoſito,[g] ergo fruct[us] perditi ex vna cauſa nõ poſsũt perdi ex alia:& cũ prędicti fruct[us] eſſẽt perditi ex defectu tituli, non videtur potuiſſe perdi ex omiſſione horarũ,& abſẽtia. Secũdò quòd aliud eſt debere aliquid ex duab[us] cauſis, quod paſsim cõtingit;aliud perdere dominiũ alicui[us] rei multis de cauſis,quod cõtingere nequit,cũ qui iã perdidit illud ex vna cauſa,non poteſt perdere illud, quod iam nõ habet,ex alia, quia priuatio præſupponit habitum.[h] Tertiò quod Papa condonando ei fructus generaliter, videtur ei condonare illos,quoquo modo fuerĩt perditi, quia generalis diſpoſitio ad omnia contenta ſub genere extenditur.[i]

3 Reſoluendo dico primo, quod præfatus conſulens non liberatur ex præfata condonatione Papæ, per argumenta pro priori parte adducta. Non obſtant adducta pro ſecunda: quia illa probant quidem, quod conſulens fuiſſet ſecurus,ſi condonatio valuiſſet;ſed illa non valuit. Tum quia gratia illam cõtinens fuit ſubreptitia,vt prædictum eſt. Tũ quia condonatio illa reſtri[illegible]tur ad cauſam perditionis ex defectu tituli expreſſo in petitione, &

b Ca[illegible] de ſp[illegible] dum & c cum pro cau[illegible] de ſentent excommunicat.
c Cu ſuper literis. de reſcrip
d Cap. poſtulaſti de o[illegible] cum concordantijs.
e L. cum quæ rimur cũ duabus ſeq. ff de exceptio rei iudi.
f L eg a § ex pluribus ff de acq poſſ
g Cap. [illegible] dum § 1 & le. etſi contra tabulas. ff. de vulg.
h L. decem ff. de verbo. oblig e ad diſſoluẽdum. de deſponſ. impub.
i Arg c ſi Romanorũ 19. diſt.l. de pretio ff de publ in rem actio.

A

non ad alias non expreſſas: quia voluntas non fertur in incognitum, ſecundum Auguſt.[a]

a L. 19. de Tri ni. leg. Emtiſſa Polla ff. de contrah. emptio.

4 Secundo dico, quòd alia ratione eſt ſecutus, videlicet quod qui poſsidet beneficium ſine vllo titulo canonico, ſi ille ei canonizetur, videtur nouè ſuccedere ſibi ipſi, vel alii, qui poſtremo loco habuit titulum canonicum: & cum fructus illo tempore, quo de iure vacabat beneficium, obuenientes debeantur futuro primo ſucceſſori,[b] cùmque fructus præfati obuenerint tempore vacationis, quia collatio prius ei facta ob irregularitatem non valuit, ipſe tanquam primus ſucceſſor eius, qui habuit poſtremum titulũ canonicum, poteſt retinere illos tamquam nouus ſucceſſor ratione reualidationis ſui tituli per ea quæ ipſe clarius, altius, & neruoſius quàm aliquis alius ſcripſi in commentario ca. non liceat.[c] Salua, &c.

b Per cap. eũ vos de offic. ordin. & cap. præ'erea. de præ. ben. lib. 6.

B

c 12. qua. 2 §. ea. num. 4.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio ad beneficium retinendum, expreſſa vna irregularitate, alia tacita, eſt ſubreptitia.*

CONSILIVM XVII.

QVidam irregularis vna de cauſa obtinuit beneficium, & poſtea iterũ factus irregularis alia de cauſa impetrauit commiſsionem à Papa ad quemdam, vt diſpenſaret ſuper prima irregularitate, cum retentione beneficij: & cõmiſſarius habens poteſtatẽ diſpenſandi ſuper ſecunda, diſpenſauit cum eo ſuper illa, auctoritate quam habet ſine illa commiſsione, & à prima virtute commiſsionis, cũ retentione beneficij. Quæritur, an præfato diſpenſato liceat retinere præfatum beneficium.

C

1 Reſpondeo quod non: quia commiſsio Papæ de diſpenſando ſuper retentione beneficij fuit ſubreptitia: quia fuit tacita alia irregularitas, qua expreſſa non fuiſſet tam facilè facta commiſsio de retinendo beneficio: & ita quo ad id fuit nulla, & conſequenter commiſſarius non potuit virtute illius concedere illi retentionem,[d] cum nihil ex nihilo fiat,[e] Salua, &c.

d Arg. ca. poſtulaſti. de reſcrip. & not. per Guliel. de Cu. & Bal. in l. 2. C. de epiſ aud. & Panor. in d. ca. poſtulaſti col. 4. de reſcrip.

e Ca. non præſtat. de regul. iur. lib. 6. cum aliqs ſimilib.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio presbytericidæ, dicentis ſimpliciter ſe hominem occidiſſe, eſt nulla.*

CONSILIVM XVIII.

D

QVidam occidit voluntariè vnum presbyterum, abſolutus poſtea à peccato per Iobelæum, impetrauit diſpenſationem ſuper irregularitate, dicens ſe occidiſſe quemdam hominem, non facta mentione, quod occiſus eſſet presbyter. Quæritur, an diſpenſatio ſit valida.

1 Reſpondeo quod non: quia tacuit non exprimendo id quod de iure exprimendum erat, & quod expreſſum retraxiſſet principem à concedenda diſpenſatione, quod facit gratiam ſubreptitiam.[f] Tacuit enim verum, non exprimendo ſatis ſpecialiter Papæ delictum, quod commiſerat: quia expreſsit, quod occidit hominem, & ipſe occidit hominem presbyterũ, quod eſt longè grauius. Non obſtat, quod ipſe dixi ſuper extrauagantem,[g] & in Manu.[h] *quod non omnis taciturnitas veri quod expreſſum difficiliorem redderet principem ad concedendum, reddit gratiam ſubreptitiam, ſed ſolùm taciturnitas veri, quod iure mandatur exprimi:* non inquam hoc obſtat, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo naſcitur irregularitas, ſuper qua petitur diſpenſatio: quod non fuit factum hoc caſu, cùm ſolùm fuerit expreſſum homicidium in genere, quod verificari poteſt etiã in homicidio laici, & in caſu erat presbytericidium, & ita homicidium ſpecialiter, & grauiſsimè qualificatum: & conſequenter fuit admiſſa taciturnitas veri, quod iure debebat exprimi: & ita non ſolùm non eſt contra hoc, quod ipſe vt ſupra dixi, immo pro eo. Salua, &c.

f Ca. poſtulaſti. & c. ſuper literis. de reſcrip.

E

g De dat. & recept. n. 40

h Cap. 22. nu. 80.

F

SVMMARIVM.

1 *Subreptitia non eſt petitio puellæ, quæ, vt obtineret diſpenſationẽ contrahendi cum affine, narrauit ſe incompetenter dotatam, quæ vere tunc erat talis, licet ipſa & ſponſus haberent ſpem certam, quod à matre vltra partem debitam eſſet titulo donationis, vel alio voluntario acceptura magnam patrimonium.*

2 *Dote tãtã habere dicitur puella quantũ valet id quod nũc habet & reliquit pater, ac quod à matre ſeu alijs etiam inuitis poteſt iure extorquere: illud autẽ, quod certo ſperat titulo voluntario habere, nõ auget eius patrimoniũ, nec facit vt deſinat eſſe pauper.*

A

CONSILIVM XIX.

IMpetrata fuit diſpenſatio à Summo Pontifice pro quadam puella ſub nomine paupertatis, ad contrahendum cum ſanguineo in tertio gradu: cui puellæ pater teſtamento reliquerat 100. florenos in auro huius monetæ, ita tamen, vt mater ipſius puellæ, quam maritus hæredem conſtituerat, & executores teſtamenti, nacti occaſionem eam locandi, poſſent pro qualitate matrimonij augere, aut minuere dotem. Dicta diſpẽſatio cõmiſſa fuit officiali diœceſis, in qua habitant diſpenſati, qui, accepta debita informatione, diſpenſauit cum illis; & ſponſus puellæ dotauit eam in quatuor mille ſolidis huius ciuitatis, prçter dotem quam habuerat. Hæc puella, etſi non habebat niſi tantùm prædictos centum florenos, ſperabat tamen ſe habituram bona matris, & patris, cuius mater erat hæres conſtituta, quæ multo pluris valebant: & eamdem ſpem conceperat maritus puellæ, quoniam hoc ab ipſa puella, & ab alijs ſępe audiuerat: itaque erant quaſi certi de hac hæreditate obtinenda, quoniam mater & executores teſtamenti erãt male affecti erga alios fratres dictæ puellæ. vnde conſummato matrimonio, mater cum vno ex executoribus teſtamẽti donauit omnia bona ſua & bona patris dictæ puellæ. dubitatur modo, an quia puella habebat hanc cõfidẽtiã, quod mater & executores eſſent illi donaturi prædicta bona (quamuis eſſet hoc in libertate matris) diſpẽſati ſint tuti in conſcientia, cum in diſpenſatione dictum fuerit Pontifici, hanc puellam eſſe inopem: &, ſi non ſunt tuti, quid remedij?

B

C

Declaret D. conſulens, an in regno præfatorum diſpẽſatorum ſeruetur ius commune, vel Caſtellanum, quo certa legitima debeatur filijs, & quot fratres habebat prædicta puella, & quanta legitima cuique fratrum debebatur ex bonis patris iam mortui; & ſi haberi poteſt, habeatur copia diſpenſationis: & libenter reſpondebitur id quod iuri propius videbitur.

1 Viſa copia præfatæ diſpenſationis, & teſtamenti patris præfatæ puellæ diſpenſatæ, & intellecto, quòd mater eius viuebat & quod nondũ ei præfata filia ſucceſſerat quò ad bona ſua, quinimmo ipſa poterat, ſi voluiſſet, relinquere alijs bona ſua, relictis præfatæ filię diſpẽſatæ quinque florenis, & vno terræ arabilis modio tãtũ, & quod prædicta mater, & executores teſtamẽti patris nõ obligãtur per clauſulam ipſiuſmet teſtamẽti dare in dotẽ præfatæ filiæ diſpẽſatę pluſquã centũ florenos, & vno cacabo, & veſtib. cõſuetis, licet poſſent, ſi voluiſſent; iuſtè iudicata fuit diſpẽſata pręfata inops, ad hoc, vt diſpenſatio eſſet valida: quia ſpes ſucceſsionis, præſertim in terris, in quibus certa legitima nõ debetur neceſſariò filijs, nec ſpes donationis vel applicationis bonorum, antequam donatio & applicatio fiant, non cenſentur eſſe bona illius, qui habet ſpem pręfatam ſucceſsionis, donationis, vel applicationis pręfatarũ. & ita pręfati DD. conſulentes ſine ſcrupulo poſſunt vti pręfato matrimonio, & pręfatis bonis, & alijs inter illos rectè geſtis, in gloriam & obſequium Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

D

E

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Papæ, ac illius delegati tenetur exequi ordinarius, niſi quando adeſt iuſta cauſa ſupplicandi ab eo, & ſi continet Dei offenſam, peccat exequendo. num. 2 & 3.*

2 *Ordinarius ſententiam delegati Papæ reuocare non poteſt.*

3 *Exequutor merus non poteſt non exequi mandatum Papæ, & eius delegati, niſi quod præcipitur, ſit in offenſam Dei.*

4 *Indignum qui præficit eccleſiæ, peccat quidem; ſed qui nõ tolerandum diutius tolerat, magis peccat.*

F

5 *Contrauenire facto proprio licet nemo poſſit regulariter, nec allegare turpitudinem ſuam, fallit tamen quando agitur de ſalute animæ neceſſaria, num. 7. vel nomine Eccleſiæ ſiue Reipublicæ id facit. num. 8. & 9.*

7 *Malam à ſe factam alienationem bonorum Eccleſiæ reuocant clerici alienantes, & prælati male à ſe factã cõfirmationem electionis.*

8 *Communem ob vtilitatem ſæpe auditur is, qui ob ſuam repelleretur: vt excommunicatus, vel qui in eadem verſatur turpitudine num. 7.*

9 *Epiſcopus eſt iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ, etiam ad inſtante procuratore fiſcali, retractandum quæ ipſe fecit.*

CON-

CONSILIVM XX.

N. V[illegible] ore impetrauit à Papa commiſſionem [illegible] cum eo ad Epiſcopum originis ad ordines & beneficia, & ab eo diſpenſatus impetrauit Eccleſiam parochialem alterius diœceſis à Papa in forma *dignum*, ſcilicet vt ordinarius Eccleſiæ ſi reperiret eum idoneum, conferret [illegible], qui ordinarius licet à principio renuiſſet eam illi conferre propter magnam corporis deformitatem, tandem rogatus contulit, & iuſsit ei tradi poſſeſsionem, quæ tradita fuit.

Quæritur primò, an ordinarius Eccleſiæ præfatæ peccauerit eam illi conferendo.

Secundò, an peccet permittendo illum poſsidere.

Tertiò, quo remedio poſsit eũ iure ab Eccleſia expellere.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpõdeo pro parte negante vrgere primò, quod ordinarius tenetur exequi mandatum non ſolùm Papæ, ſed etiam eius delegati, etiã ſi ſit iniuſtũ.[a] Secundò, quod ordinarius nõ poteſt retractare ſententiã delegati Papæ.[b] At delegatus Papæ diſpẽſauit ſuper præfati curati deformitate, ergo. &c.

2 Sed contrarium eſt tenendum. Tum quia *oportet obedire magis Deo, quam hominibus.*[c] At Deus iubet indignos à ſacerdotio arcere ab eo,[d] ergo, &c. Tum quia placet Papæ, vt ſua mandata non exequantur, quando adeſt iuſta cauſa ſupplicandi ab eis.[e] Tum quia irrefragabiliter Innocentius ab omnibus vtrobique receptus dicit,[f] quod is cui præcipitur aliquid à Papa, ex quo ſeit conſecutura mala, peccat id exequẽdo: ita quod non ſolùm non peccat ceſſando ab executione, ſed etiam peccat exequendo, quando ex eo quod præcipitur exequutum ſequeretur peccatum, quod poſt Andream Siculum, & Felinum grauiter confirmat Decius[g] & ex miniſtratione præfati adeo deformis ſequeretur ſcandalum, & peccatum, vt præſupponitur in propoſitione quæſtionis. ergo ordinarius non ſolùm poterat ſe abſtinere ab exequendo mandato: ſed etiam tenebatur non exequi.

3 Non obſtant oppoſita in contrarium: quia procedunt in exequutore merã exequutionẽ habente circa ea, quæ fieri poſſunt abſque legis diuinæ offenſione: nos autẽ loquimur de exequutore mixto, & de re, quæ nõ poteſt fieri abſq; ſcãdalo, & offenſione Dei, quã vetat illud Matt. 18.[h]

4 AD SECVNDAM reſpondetur, quod ſic: quia licet non ſit tantum peccatum non eijcere, quantùm admittere cæteris paribus,[i] non tamen excuſat omnino à peccato. Tum quia in hoc caſu non ſolùm prohibetur admiſsio, ſed etiam tolerantia. Tum quia peior eſt continuatio ſcandali per totam vitam duratura, quàm admiſſio momentanea.[k]

5 AD TERTIAM reſpondetur, quod pro parte eius negante facit primò, quòd tempus appellandi, & ſupplicandi à mandato ſupradicto facto ordinario eſt iam pridem lapſum. & illa ſunt remedia ordinaria, quibus reſcinduntur, vel impediuntur ſententiæ, vel alia mandata per ſubreptionem impetrata.[l]

6 Secundo, quod non licet regulariter cuiquam contra ſua facta venire,[m] & quod prælatus ordinarius iã pridem admiſit & ſuſtinuit præfatum prouiſum. Tertio, quod nemo allegans turpitudinem ſuam audiri debet,[n] & ita ordinarius præfatus non videtur poſſe allegare, quod malè præfatum prouiſum admiſit.

Quibus tamen non obſtantibus, contrarium eſt tenendum, tum per cap. *ſi quis presbyter.*[o] quatenus habet, ipſummet prælatum qui malè rẽ Eccleſiæ alienauit, poſſe illam repetere: & cap. *noſti.*[p] quatenus habet, electum qui male contulit beneficium ante ſuæ electionis confirmationem, poſt eam poſſe ſuam collationem reuocare.

7 Tum quia qui male cõtraxit matrimonium cum conſanguinea, poteſt petere vt ſeparetur ab ea.[q] Tum quia licet regulariter non poſsit quis venire contra proprium factum, nec allegare turpitudinem ſuã fallit tamen quando agitur de ſalute animarum neceſſaria, vt in cap. *venientes.*[r] & in iuribus proximè allegatis, vt reſoluit Panormitanus communiter receptus.[s] Tũ quia canonici, qui ſunt plurales in beneficijs, & poſsidẽt plura beneficia, nõ poſſunt nomine proprio, ſeu pro priuata vtilitate opponere prouiſo, quod eſt pluralis in eis, quia *Turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.*[a] poſſunt tamen opponere nomine eccleſiæ, & pro eius vtilitate vt gloſſa ibi communiter recepta concludit poſt Vincentium ante Panormitanum, Felinum & Decium.[b]

8 Tum quia licet excommunicatus non audiatur in iudicijs,[c] fallit tamen cum excipit pro vtilitate Eccleſiæ[d] & ita licet præfatus ordinarius non deberet admitti contra præfatum prouiſum pro ſua vtilitate, audiri tamen debet pro Eccleſiæ vtilitate. Tum quia agit etiam pro vtilitate publica, qui alioquin eſt inhabilis.[e]

9 Per quæ omnia reſoluẽdum eſt præfatum Epiſcopum poſſe agere contra præfatum prouiſum, primò nomine proprio pro ſalute animarum, tam ſuæ, quam prouiſi, & populi, qui ex ipſius adminiſtratione ſacramentorum ſcãdalizaretur. Secundò nomine Eccleſiæ, de cuius vtilitate, ac reuerentia, & honore agitur. Tertiò pro iure publico, & vtilitate, publica, quæ in ſacris & ſacerdotibus verſatur.[f] & quod probabiliter dici poteſt procuratorem fiſcalem ſui epiſcopatus poſſe petere hoc coram ipſomet Epiſcopo, qui poteſt eſſe iudex in cauſa Eccleſiæ iuxta cap. *ſi quis erga.* adiuncta gloſſa vltima communiter recepta.[g] quod cap. in hoc propoſitum citauit Panormitanus communiter receptus.[h] Salua, &c.

[a] Capi paſtoralis. § quia verò de offic. deleg.
[b] Ca. cum inferior. de maiorit. & obedientia.
[c] Act. 4. & c. nõ ſemper & c. qui reſiſtit. 11 quæſ. 1.
[d] Cap. grauem. de præben. cũ multis alijs.
[e] Ca. ſi quãdo de reſcrip.
[f] In c. inquiſitionem. in fin. de ſent. excom.
[g] In dicto ca. ſi quando. n. 5.
[h] Ex ca. nihil cum ſcãdalo. de præſcript.
[i] Arg. c. quẽadmodum. de iureiurando.
[k] Arg. ca. fin. de coniuct.
[l] Leg. 1 ff. de app. auth. quæ ſupplicatio. C. de precibus Imp. offeren. ca. ſi quando. de reſcript. c. cũ teneamur de præbendis.
[m] Cap. quod ſemel placuit. & c. mutare. de reg. iur. li. 6.
[n] Cap. cũ ſuper. de conceſſ. præben. l. ita quo ſuſto. ff de furtis.
[o] De rebus eccle.
[p] De elect.
[q] Cap. lator. & ca. conſanguinei. de re iudic.
[r] Ex cap. ſoror. rum. 10. diſt
[s] In d. cap. cũ ſuper & in d. cap. noſti.

[a] Arg. l. 1. ff. de orig. iur. & ca. eccleſia. de [illegible]
[b] Ibidem.
[c] Ca. intellecto. de iudic.
[d] Cap. dilecto. & ca. dilecto de excep. cum ſuis annotatis.
[e] Leg. ſi longius. § 1 ff de iud. cum alijs quæ in hoc citat Decius in d. cap. dilecto.
[f] L. 1 § huius ſtudij. ff. de iuſt. & iu. & iure.
[g] 2. quæſt. 7.
[h] In d. ca. noſti. ſub finem.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus eccleſiaſticus nec pro labore poteſt quicquam, ne vnum quidem denarium extra eſculentum, & poculentum, licitè accipere.*

2 *Munerum acceptio, quæ etiam iure diuino naturali videtur iudicibus prohibita, etſi poſsit reſtringi ad magna, quæ obcæcare poſſunt: num. 3. attamen quando in indiuiduo prohibetur in aliqua cauſa, nihil poteſt accipi. num. 4.*

3 *Propinas ideo capiunt Rotæ Auditores, quia videntur aſsignari loco ſtipendij.*

4 *Delegati, vt ſunt Epiſcopus & Vicarius quibus cõmittuntur diſpenſationes matrimoniales cũ clauſula,* vt depoſita omni ſpe cuiuſcumq;, &c. *nihil nec pro labore, nec pro proceſſu informatiuo poſſunt etiam ſponte oblatum accipere.*

CONSILIVM XXI.

CONSVEVIT in quodam epiſcopatu accipere Vicarius generalis eius vnum ſcutum pro labore, & occupatione accipiendi informationem teſtium præſentatorũ à partibus ad verificanda narrata in commiſsione de diſpenſando: & cùm dubitaretur, an id ei liceret, reſponſum fuit ab aliquot eruditis affirmatiuè, de quo Epiſcopus nouè creatus videtur habere ſcrupulum, eo quod cõmiſsioni adijcitur hęc clauſula, *Per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus tu frater Epiſcope, ſeu fili Vicari, depoſita per te omni ſpe cuiuſcumque muneris, aut præmij etiam ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere debere volumus, de præmiſsis diligenter te informes.*

1 Ad hanc quæſtionem videtur reſpondẽdum, quòd nõ licet Epiſcopo, neque Vicario, accipere præfatum ſcutum. Tum quia non licet vlli iudicũ vendere iudicium.[i] Tum quia in ſpecie ſtatutũ eſt, ne vllus iudex delegatus capiat aliquid aliud, quàm eſculentum & poculentum, pro labore quem ſuſcipit in expeditione cauſæ ſibi delegatæ, cap. *ſtatutum.*[k] cuius gloſſa recepta per omnes in verbo *eſculentum.* dixit, quod nec vnum denarium poteſt licitè accipere extra eſculentum & poculentum.

2 Tum denique quòd clauſula præfata commiſsionis declarat, quod in commiſsione, de qua quæritur, in indiuiduo nullum munus etiam ſponte oblatum accipere debeat. cui non video quid ſatis aptè reſpõderi poſsit. Tum quia munerum acceptio videtur eſſe vetita iudicibus iure diuino naturali, vt nos probauimus in comment. de datis & promiſ. quem nuper edidimus ſuper extrauaganti S.D.N. Gregorij XIII. cuius caput eſt *Ab ipſo.*[l]

3 Non obſtat, quod reſponderi poſſet, hoc ius ſolũ procedere in muneribus magnis, quę veriſimiliter poſsũt obcæcare iudices, non autem de paruis, & illis quæ veriſimiliter non nimis afficiunt eos parti ea offerenti, & quod etiam non procedit in illis iudicibus Eccleſiaſticis, quibus pro quodam ſalario extraordinario permittuntur: qua ratione propinas, quæ R R. Dominis Auditoribus Rotæ dantur, ſaluaremus.

[i] Cã nõ licet. 11 q. 3. & ca. non ſanè. 14 q. 1 c. cum ab omni. de vit. & hon cler.
[k] §. inſuper. de reſcrip. l. 6.
[l] Nu. 5. not. 5.

4 Non inquam hoc obſtat: quoniam in caſu propoſito ir indiuiduo Papa ipſe committens gratiam prouidet ſpeciatim, & in indiuiduo, ne commiſſarius, ſiue delegatus quicquam etiam ſponte datum accipiat, & quod gratis negotium expediat: cuius mandatum in hac forma expreſſe factum videtur diligenter ſeruandum,[a] & alia plurima, quæ afferri poſſunt. Per quæ videtur nobis hoc iuris proprius: quamuis lubentius, ſi per conſcientiam licuiſſet, contrarium reſpondiſſemus.

DE CONSVETVDINE.

SVMMARIVM.

1 Legi eidem poteſt etiam per deſuetudinem ita in vna parte derogari, vt maneat firma in altera. & 2.

3 Lex tunc tollitur per non vſum, quando talis non vſus includit ſaltem æquipollenter actum legis diſpoſitioni contrarium.

CONSILIVM I.

VTRVM ſtante ſtatuto capellæ S.D.N. qui ſeruierit in illa vigintiquinque annis ſolum teneatur adire illam ad primum kyrie Miſſæ, niſi certis diebus, quibus ſi non adierit ad Primam, & Tertiam, mulctatur, obligentur moderni capellani, qui prædictis annis ſeruierunt, ad eundum prædictis diebus ad Primam, & Tertiam ſub pœna præſcriptæ mulctæ: attento quod numquam prædeceſſores illorum à quadraginta annis ad illas iuerunt.

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmatiua videtur ineſtragabiliter facere hoc dilemma, quod eſt validum argumentum, quod aut per non vſum eſt ſublatum prædictum ſtatutum, aut non, ſi non eſt ſublatum, per ipſum obligantur, ſi eſt ſublatum, obligantur per ius commune contentum in cap.[b] quod innouauit Concilium Tridentinum[c] ſcilicet vt qui non intereſt choris non lucretur diſtributiones illis conſtitutas.

Pro aſtruenda verò parte negante dico primò, quòd vna eademque lex poteſt tolli quo ad vnam partem, & manere valida, & viua quo ad alteram, l. *derogatur.*[d] quæ habet tunc derogari legi, cum tollitur quo ad partem: ſicut iuriſdictio Epiſcopi poteſt tolli quo ad quędam, & quo ad alia manere,[e] tunc vero abrogari, cum tota tollitur.

Secundò, quod ſtatutum prædictum videtur habere duas partes: altera eſt, quod capellani, qui ſeruierunt viginti quinque annis, nullis diebus regulariter tenentur ad capellam, niſi ad Miſſam ante primum kyrie: altera, quod certis diebus in ea expreſsis teneantur ire ad Primam, & Tertiam, ſub pœna mulctæ: & ita altera pars eius tolli poteſt: altera manente, & conſequenter poſſe tolli poſteriorem, priore manente.

2 Tertio, quod lex poteſt tolli per deſuetudinem, ſeu per non vſum eius,[i] & ſic totum præfatum ſtatutum tolli quo ad vnam ſui partem, & manere quo ad alteram. Nec obſtat, quod per ſolum non vſum non tollitur lex, ſecundum Ioannem Andream communiter à Panormitano & alijs receptum[g] & ab alijs, quos refert, & ſequitur Rochus[h] quia id verum de non vſu purè negatiuo nõ implicante actum contrarium legi formaliter, vel æquipollenter, non autem de vſu implicante actum contrarium legi, vt in facto præſupponitur, & omnes declarant & limitant: & in caſu propoſito agitur de non vſu legis implicante actum contrarium illi, lex enim, de qua loquimur, diſponebat, vt cantores, qui ſeruierunt viginti quinque annis, tenerentur adire certis diebus ad Primam & Tertiam ſub pœna mulctę: & à tempore, quo illa fuit lata, prędicti cantores deſierunt adire ad illas duas horas ſine vlla pœna mulctæ, quod implicat actum contrarium legi mulctanti.

Quartò, quòd cum prior pars ſit ſeruata ſemper à tempore, quo illud factum fuit, ante quadraginta annos, & poſterior numquam, ſequitur quod prior pars manet, & poſterior ſublata eſt.

Quintò, ex his infertur, quod cùm prior pars abſoluat eos ab eundo ad officia, præterquam ad Miſſam ante primum kyrie, & poſterior obligaret eos ad eundum ad alia officia certis diebus, & hæc eſt ſublata & illa durat, abſoluti ſunt ab alijs officijs, præterquam Miſſæ ante primum kyrie, & non erunt obligati ad eundum ad alia officia diebus præceptis per poſteriorem partem.

Ad dilemma pro contraria parte oppoſitum, ſcilicet aut ſtatutum prædictum eſt ſublatum per non vſum, aut non eſt ſublatum, reſpondetur, quod nec eſt in totum ſublatum, neque in nulla parte non ſublatum, ſed ex parte ſublatum, & ex parte non ſublatum, ſublatum quidem quo ad partem poſteriorem, quæ exonerat eos: quod concludit propoſitum noſtrum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Conſuetudo in Eccleſiaſticis rebus, ad hoc vt liget ſubditos, ſi ſit præter ius, decem, ſi contra ius quadraginta annorum debet eſſe præſcripta, & rationabilis.

1 Vocem in electionibus actiuam de iure communi omnes profeſſi, ſi ſint ſaltem ſubdiaconi, habent in monaſterijs, in quibus profeſſi ſunt. 3.

2 Plurium ſuffragio magis expedit vt fiant leges & electiones, quã vt hæc facultas ad pauciores, etſi prudentiores, reſtringatur.

3 Vocem actiuam in eligendo non poteſt non habenti concedere Capitulum, niſi omnibus nullo diſcrepante conſentientibus.

CONSILIVM II.

IN quadam religione eſt conſuetudo à ſeptem vel octo annis inducta, vt tantùm prudentiores re & ætate habeant vocem in Capitulo, & admittantur in electionibus Superiorum. Quæritur primò, an ſit iuridica, & toleranda. Secundo, an maior pars Capituli poſsit communicare vocẽ, quę illi cõpetit in eligendo, his qui illã non habent.

1 AD PRIOREM quæſtionem reſpõdetur primò, quòd præfata conſuetudo non eſt bona, ideſt, quod eſt inualida ad hunc effectum, vt tanquam lex iuſta liget ſubditos præfatę congregationis. Aut enim eſt contra ius canonicum, aut præter illud. Si eſt contra illud, oportet quod ſit rationabilis, & pręſcripta ſpacio quadraginta annorũ,[a] conſuetudo autem præfata, eſto ſit rationabilis, non eſt continuata per quadraginta annos, ſed tantum per ſeptẽ, vel octo annos, ergo non eſt valida ad pręfatum effectum. Neque etiam ſi eſt præter ius, quia vt conſuetudo etiam præter ius valeat in rebus eccleſiaſticis, & iure Põtificio, requiritur vt ſit continuata per decem annos, vt concludit Panormitanus communiter receptus.[b] Ego autem in præſentia inclino in eam partẽ, quæ habet, illam eſſe contra ius commune canonicum: quandoquidem iure communi canonico omnis religioſus profeſſus tria vota ſubſtantialia in religione per Sedem Apoſtolicam approbata, ſimulac eſt profeſſus, & ſubdiaconatu inſignitus, videtur habere vocem in Capitulo, etiam in electionibus prælatorum.[c] Eſt etiam contra conſuetudinem omnium religionum antiquarum ab antiquis Patriarchis inuentarum, & à ſancta Sede Apoſtolica approbatarum, vt colligitur ex canonibus citatis à Petro Baſño[d] & conſuetudo habet vim legis.[e]

2 Secundò, quòd ſi dicamus eam eſſe contra ius, qualem ego in pręſentia eſſe iudico, non eſt bona, neque ſeruanda: quia eſt contraria iuri canonico. Tertiò, quod licet videatur bona illa ratione, quòd docet, vt prudentiorum, & eruditorum, ac maturiorum ſuffragia pluris æſtimentur, quàm aliorum: alia tamen ratione non videtur eſſe talis, illa ſcilicet, quod pauciores facilius ſubornabuntur, quàm plures, & quòd vtile eſt, vt multi ſint conſultores, & habentes vocem in Capitulis. Vnde & leges, & plebiſcita Romanorum, in quibus condendis maiores cum minoribus occurrebant, quadamtenus videbantur firmiora, iuxta illa, quæ habentur in cap. *plebiſcita.*[f] & vnde ſumuntur. Et experientia docuit, in omnibus per orbem diſpertis Academijs electiones gymnaſiarum, & prælectorum factas ab omnibus auditoribus meliores eſſe, quàm factas à paucis. Quartò, quòd mea ſententia ſecuriùs eſſet, quòd omnes profeſsi, & ſubdiaconatu inſigniti haberent vocem in Capitulo, quàm ſolum quidam maiores, quo alijs ſuperbiendi, & alijs inuidendi, & omnibus diſsidendi occaſio non parua datur.

3 AD SECVNDAM iam alias reſpondi, non poſſe à maiore parte Capituli communicari vocem, quæ competit ei in eligendo, alijs, quibus ea non cõpetit, per gloſſam communiter receptam.[g] Et conſequenter, ſi prius ſupponamus eos, qui non ſunt aſsignati, non habere vocem in Capitulo, reſpondendum eſſet, non poſſe illis communicari à Capitulo, niſi conſenſerit, & nemo diſcrepauerit. Sed videtur per prædicta omnes profeſſos eſſe aſsignatos Capitulis monaſteriorum, in quibus profeſsi ſunt,

Notes to the left column:

a L. diligenter ff mãdat. ca. cum de non ſacerdotali de præb. lib. 6.

b 1 de cler. non reſiden. lib. 6.

c Seſſ. 24. ca. 12. de reform.

d ff de verb. ſignific.

d Ca. audita de præſcript.

i Leg. de quibus ff de legib. & l. 4. diſt. & glo. ſing. in c. 3 de treug. & pace

g in ca. Ioannes de cleric. coniug.

h in ca. fin. de conſuetud. ſectione 4. nu. 78.

Notes to the right column:

a Cap. fin. de cõſuet. cum ei late Adnotatis per Rochũ.

b In dicto ca. fin. de conſuetud. num. 12.

c Ca. ex eo. §. 1 de elect. l. 6. & clem. ne in agro qui. de ætate & qualitate. cum multis quam ea. & alibi ſæpe notantur

d In Directorio electionũ.

1 par. cap. 6.

e Ca. conſuetudo 1 diſt.

f & ca. lex. 2. diſt.

g In ca. quia propter in verbo vtro communum. de elect.

... conſuetudine prædicta, quæ nondum eſt ſa- ... præſcripta. Salua, &c.

DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta præſente excommunicato non valet, ſi ſit denunciatus, & conſtabat eligentibus legitima excommunicatio, nec lata poſt præcedentem legitimam appellationem.*

CONSILIVM I.

AN electio propter concurſum excommunicati fiat irrita, & nulla, cum aliàs legitimè ſuſtineri poſſet?

1 Reſpondeo, quòd electio eſt nulla eo ſolo caſu, ſi excommunicatus erat denunciatus, & conſtabat illis, qui ſimul eligebant, & erat notoria, & legitima excommunicatio, & non fuit appellatum legitimè ante excommunicationem, per cap. fin.[a] vbi Innocentius, Cardinalis, Panormitanus & communiter,[b] & conditiones adiectæ huic deciſioni probantur per cap. *ſolet*.[c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Electionem confirmandi, vel infirmandi qui ius habet, poteſt, & quæ ſpectat ad publicam vtilitatem debet ex officio, etiam ſupplendo quæ ſunt facti, inquirere de moribus electi, eligentium, & forma electionis, & 2.*

2 *Iudex in concernentibus publicam vtilitatem poteſt ex officio, non dũ quæ ſunt iuris, ſed etiam quæ ſunt facti, ſupplere: vnde cogit compromiſſarios ad edenda acta electionis. num. 3. & reum ad edendum propria inſtrumenta fiſco, ac vbi vertitur animarum periculum, nu. 4. & notarium ad edenda acta, & hoc etiam quando interceſſiſſet conuentio, vt ſeruentur ſub ſecreto, nu. 5. & quod interceſſerit iuramentum. nu. 7.*

5 *Acta, omnia coram notario, item & coram iudice facta, dicuntur publica.*

5 *Occultum vt remaneat id quod ratione publici intereſſe debet pandi, priuatorum facto fieri non poteſt.*

6 *Probari quod ex ſui natura non poteſt niſi per paucas & certas perſonas, hoc habet priuilegiũ, vt aliàs priuilegiati cogantur, & inhabiles admittantur ad teſtificandum.*

7 *Occultum tenere aliquid qui iurauit, non obeſt quin iudex poſſit compellere ad teſtificandum.*

CONSILIVM II.

CAPITVLVM Eccleſiæ N. per ſuos compromiſſarios A. in ſuum Epiſcopum elegit, quam electionem confirmare noluit is, ad quem ſpectat: propterea pro parte Capituli appellatum fuit ad Sedem Apoſtolicam. Quæritur an debeant conſtitui iudices commiſſarij, qui de cauſa electionis huiuſmodi in partibus cognoſcant.

1 Reſpondeo primò, quod ſi verbum *debeant* in quæſtione poſitum ſignificat neceſſitatem reſoluendum eſt dubium negatiuè, ſcilicet quod non debent neceſſariò conſtitui iudices commiſſarij, ſiue delegati, qui de contentis in quæſtione in partibus cognoſcant. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia per cap. *nihil*.[d] & alia multa[e] conſtat quod confirmator electionis non tenetur conſtituere commiſſarios, & delegatos ad decidẽdã electionis cauſam, ſed quod poteſt per ſe illã decidere, agendo acta neceſſaria per ſe, vel per aliũ ad partiũ inſtãtiã, vel ex officio ſuo. Secundò, quod ſi verbum, *debeant*, poſitum in quæſtione capiatur pro iuſtè poſſint, reſoluendum eſt dubium affirmatiuè, quòd ſic, quia omnis iuriſdictio, & omne imperium iure Pontificio ſunt delegabilia, iuxta gloſſam ſolemnem & receptam.[f]

2 Tertiò reſpondeo, quòd iudex habens ius, & poteſtatem confirmandi, vel infirmandi electionem, poteſt & debet cognoſcere de cõtentis in dubio per ſe vel per alium ad inſtantiam partium, vel ex officio ſuo. Tum quia poteſt & debet ex officio procedere & inquirere de iis, quę pertinent ad vtilitatẽ publicã, *l. congrue.* ℣ *l. ſi quis in hoc genus.*[h] quas citat in hoc Bartholus,[i] quem Ripa & alij ſequũtur. & conſtat hanc de qua loquimur electionis cõfirmationem ad vtilitatem publicam ſpectare. Tum quia expreſſe hoc determinat Innocentius III.[k] cuius gloſſa[l] recepta à *Panormitano & alijs ait ibi probari iudicem confirmationis electionis poſſe ex officio etiam ea, quæ ſunt facti, ſupplere:* & paulò inferius ait, *quod etiam ſi nihil obijciatur electio, ille qui confirmat electionem debet inquirere de modo electionis, an ſit canonicè facta de perſona etiam electi, an ſit idonea*[m] & idem Innocentius III. in cauſa poſtulationis ſuppleuit, cap. *bonæ memoriæ.*[a] vbi gloſſa[b] ait *quod iudex poteſt ſupplere non ſolum ea quæ iuris ſunt, ſed etiam ea quæ ſunt facti in ſpectantibus ad publicam vtilitatem* & ita in hac cauſa electionis tam inſignis Eccleſiæ, in qua de tam publica vtilitate agitur, meritò S. D. N. poterit, & debebit ad inſtantiam partium, vel ex officio ſuo per ſe vel commiſſarios ſuos facere omnia quæ opportuna fuerint ad ſciẽdam veritatem de perſona electi, & electorum, ac de forma eligendi habita, & ſeruata per Capitulum & compromiſſarios eius. Vnde idem Innocentius III. in quadam cauſa cõfirmationis electionis, de qua cap. *oblata*[c] dixit *quod iudex ſuperior, ad quem appellatum eſt ſuper electione confirmatione, poteſt, immo debet facere quæ conueniunt, ne gregi dominico diu deſit cura paſtoris.*

3 Quartò reſpondeo, quòd poteſt S. D. N. & debet propter publicam vtilitatem, quæ in hac cauſa verſatur, compellere Capitulum, & compromiſſarios eius, & notarios ad edenda ſibi omnia corã eis acta, quæ ad huius cauſæ iuſtã & breuẽ expeditionẽ pertinent, citũ per citatam a. dicto.

4 Tum quia etiam reus cogitur edere inſtrumenta ſua fiſco actori, ratione publicæ vtilitatis,[d] vbi Bartholus & omnes hoc tenent, & tradunt Panormitanus & communis[e] & alij in alijs multis locis citati per Felinum ibidem. Tum quia eadem, immo fortiori ratione poteſt iudex cogere reum ad edenda ſua inſtrumenta in cauſis publicis, & ſpiritualibus, in quibus tantum & plus exuberat officium iudicis, quantum & plus vtilitatis publicæ, ac ſalutis, ac periculi animarum vertitur, quam in fiſco, iuxta præfatum cap. *oblata.*[f] tenet Panormitanus receptus ab omnibus.[g] Tum quia ſuperior iudex poteſt cogere notarios publicos ad edenda inſtrumenta, & acta publica coram eis geſta ei, cuius intereſt, & magis ex officio ſuo ratione publicæ vtilitatis, præſertim ſpiritualis.[h]

5 Quinto, quod non poſſunt excuſari ab editione præfatum Capitulum, & præfati cõpromiſſarij, & notarij eorum, eo quod conuenerint, vt vota eorum manerent ſecreta. Tum quia omnia acta coram notarijs dicuntur publica,[i] cùm notarius ipſe ſit perſona publica, vt per præfata iura tradit Decius poſt alios[k] ſicut & acta coram iudice dicuntur publica.[l] Tũ quia non licet canonicis conuenire, vt electio maneat ſecreta, vt notat, Panormitan.,[m] citant ad id Compoſtellanum. Tum quia pacto priuatorum iuri publico derogari non poteſt.[n] Ergo nec pacto canonicorum fieri potuit, vt maneat ſecretum quod Reipublicæ intereſt, vt pãdatur. Tum quia quoties natura rei probandæ eſt talis, quod non poteſt probari, niſi per paucas & certas perſonas, illæ tenentur teſtificari, etiã ſi fuerint priuilegiatæ ad non teſtificandum, ſecundũ Hoſtienſem communiter receptum[o] & etiam ſi eſſent inhabiles, ſecundum Antonium Butrio & Imolenſem.[p] quos ſequitur Decius[q] & probatur per l. *conſenſu*[r] cum ergo vota ſecreto pręſtita coram compromiſſarijs, & notario ſuapte natura ſint talia, quę non poſſunt probari aliter, quàm per acta coram ipſis, poterunt compelli ad edenda illa. Tum quia impoſſibile eſt ſcire, an cõpromiſſarij præfati ſeruauerint formam eligendi ſibi à Capitulo commiſſam, niſi habita notitia de ſuffragijs, ſiue votis, quæ canonici ſingulatim alij alijs dederunt, quoniam ipſi tenebantur eligere illum, in quem maior pars Capituli conſentiret, quod an ſeruauerint, ſciri non poteſt, niſi facta fide de numero votorum, quæ fuerunt data illis, qui habuerunt aliqua ſuffragia, & vota. Cùm ergo ſuperior poſſit, & debeat inquirere an forma electionis debita ſeruari fuerit ſeruata, & non poſſit hoc ſcire niſi compellendo notarios, vt acta coram eis geſta edant, neceſſario conſequitur, poſſe & debere illos ad hoc compelli.[s] Tum denique, quòd iudex ſuperior poteſt compellere ad teſtificandum eos, qui ſciunt aliqua ſecreta (extra ſacram confeſſionem) etiam ſi conuenerint inter ſe, vt teneantur ſecreta, & iurauerint non reuelare illa, etiam iudici iubenti, ſecundum S. Thomam[t] & Innocentium,[v] Panormitanum[x] communiter receptum, quem nos quoque ſequuti fuimus pridem iure firmo, & ratione probauimus cap. inter verba.[y] & in Manual.[z] ergo à fortiori notarium ad exhibenda, & edenda acta, & geſta coram ipſo, tamquam coram perſona publica, coram iudice, vel arbitro, cum arbitria ſint redacta ad

ſimuli

a De praeu... b ... c De ... (left margin, cut off)
... Cap. conſti... cap. poſt ... ele... & ... de ... f Cap. perue... de offic... Eps... ... k C... de elect. l In verbo ... offic... ...

a De poſtulat. b In verbo communiter allegato. c De appell. d L. nec quicquam ff. de offic. procons. e Cap. 1. de proba. f De appella. & c. nihil. & in ... de electio. & c. excepto ... de excep. ... eodem tit. lib. 6. g In d. cap. 1. de proba. nu. 31. h L. eg. 2. C. de edend. cum eis aduocatis. & cap. quoniam contra de proba. & c. perpetuum. aduentita ſua gloſſ. de fide inſtru. i Vt in prædicta l. 2. & l. orphanotrophos C. de Epiſcopis. & ca. quoniam contra. de proba. k Dicta quoniam nota. 7. ſicut l L. 2 ff. de exhiben. adnota. glo. verbo publico. m Cap. quia propter § fin. de elect. n Cap. ſi diligenti de foro comp. & l. ius publicum. ff. de pact. o Cap. 3 de teſt. cogend. p Cap. tertio loco de proba. q Cap. 1 eod. tit. nu. 31. r C. de repud. & c. veniens. 2. de teſtibus. s Arg. c. præterea. de offic. deleg. & l. 3 ff. de iuriſdictio. omn. iud. t 2. 2. quæ. 70. art. 1 ca. 2. v Cap. qualiter. 1. de accu. x Ca. dilectus de exceſſ. prælat. ſub ſin. & d. ca. qualiter. & c. omnis. de pœnit. y Concluſ. 6. num. 210. z Cap. 21 nu. 41.

[illegible] tamen [illegible] [b] quoniam contra [b] vt [illegible] [illegible] animum, [illegible] [illegible]

SVMMARIVM.

1 [illegible] statutum [illegible] impoſitioni iuris communis [illegible] quo ad electionem ſuperiorum [illegible] dum, niſi [illegible] ſpeciali ſit conceſſum priuileg.

2 Mutatio antiquæ [illegible], ſeu vitæ in religione ſolet eſſe ingrata, vnde eam indu[illegible]ere volenti facile contradicitur.

3 [illegible] prælati cuiuslibet monaſterij de iure ſpectat ad eiuſdem monaſterij conuentum, expedit autem magis vt eligatur perpetuus, quam triennalis.

CONSILIVM III.

ORDO [illegible] eremitarum ſancti Auguſtini in 35. prouincias [illegible] eſt quarum [illegible] omnes, quæ in Italia ſunt [illegible] ad vigintiduas [illegible] eam ab antiquo conſuetudinem obſeruant, [illegible] Præſidens, Prouincialis, & Definitores in Capitulo [illegible] habeant ad condendas, & reformandas [illegible] ordinis leges.

Dubitatur [illegible] modum eligendi [illegible] tollere abſque expreſſa Papæ [illegible] valeant.

Secundo, [illegible] eligendi prælatos modus apud Hiſpanos [illegible] eligitur, an [illegible] à Capitulo generali perpetuus.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primo, quod certum eſt prædictum Reuerendum Generalem cum prædictis [illegible] non poſſe cum maiore [illegible] ordinis [illegible] parti eius [illegible] eligendi, [illegible] communi conformem habent, [illegible] expreſſa [illegible] Pontifice Maximo facta, quia [illegible] legem [illegible] iuri communi [c] [illegible] quod [illegible] ait [d] inciuile eſſe, de lege [illegible] tota perſpecta iudicare. [illegible] oportere ad rectè reſpondendum huic quæſtioni, videre facultatem, quam Pōtifex Maximus fecit prædict [illegible] ad condendas, & reformandas leges ſui ordinis, & etiam [illegible] ſi aliquæ prædictarum prouinciarum habeant aliqua priuilegia particularia ſuper [illegible] modo eligendi.

c Ca. quod ſuper his. de maior. & obedie. c. inferior 21. diſt. clem. ne Romani de elect.
d In l. inciuile ff. de ll.

2 Tertiò, quòd et[illegible] ſi facultas à Pontifice Maximo conceſſa Generali, & Definitoribus prædictis de rigore iuris ſe extenderet ad faciendam prædictam legem, qua omnes in vno modo eligendi conuenirent, vtile tamen multum eſſet, vt ab eius Sanctitate, quando tam propinqua eſt, impetrarent gratiam ſpecialem eam condendi, quia vt ait Imperator, [e] difficilis & ingrata eſt vitæ mutatio: & quiiam habent ſua [illegible] conuentibus particularibus, quo[illegible] Priores, vel alius generis officiarij, nihil non agent, [illegible] contra talem legem appelletur, ſupplicetur, vel aliquo alio remedio iuris, vel non iuris iuuetur.

e In authen. de monachis coll. 1 § 1

3 AD SECVNDAM quæſtionem reſpondeo primo, quod [illegible] iuri communi conformior eſt modus eligendi prædictus Hiſpanus, quam modus eligendi prædictus Italiæ, quia iure communi ad quemcunque conuentum cuiuslibet monaſterij pertinet elect[illegible] [f] Secundo, quod, vt res humanæ nunc ſe habent, creſcente nimium honoris appetitu, & decreſcente humilitatis amore, refrigeſcente caritate [illegible] [illegible] ambitioni reprimendæ, factionibus [illegible], extirpandis odijs, detractionibus minuendis, & paci Chriſtianæ conſeruandæ, & augendæ, [illegible] eſt modus prædictus, quem prudētiſſima, eademque [illegible] Italia ſeruat, quàm ille, quem Hiſpania [illegible] per ea multa, quæ ipſe nuper ſcripſi in [illegible] [g] ad probandum quod neminem debet procurare [illegible] perpetuis fiant triennales, ſi à ſuis monaſterijs fuerint eligēdi. Salua, &c.

f Cap. 1. cap. quia propter & tot. tit. de elect.
g Super cap. nullam [illegible] 2. a num. 5.

SVMMARIVM.

1 Scrutatores ſuffragia vni data alteri falſo referentes, magna pœna arbitraria ſunt puniendi, & præterea electio nō tenet.

CONSILIVM IV.

QVID dicendum de Generali cuiuſdam ordinis, & ſcrutatoribus electis ad faciendam electionem Prouincialis, qui machinati ſunt, ne ſcrutatores dicerent [illegible] ſuffragia [illegible] buit is, in quem maior pars conſenſit, [illegible] alteri, qua fraude [illegible] electus fuit?

Reſp[illegible] [illegible] [illegible] electionem [illegible] [illegible] [illegible] etiam [illegible] tam graui [illegible] delicti non [illegible] [illegible] eis competere [illegible] neſcimus, fue[illegible]

SVMMARIVM.

1 Electionem a maiori parte [illegible] non admittens peccat.

2 Electio metu facta [illegible] ſicut [illegible] matrimonium & profeſſio.

3 Metus minor iuſto in foro interiori ſi fuit principalis cauſa [illegible].

4 Met[illegible], vt annullet actū in foro exteriori, [illegible] quod ſit iuſtus.

[illegible] Arg. [illegible] de [illegible] can. & a [illegible] cauſis de [illegible] deleg.

CONSILIVM V.

EX [illegible] habentibus [illegible] in [illegible] Abbatiſſæ, [illegible] ſuffragia [illegible] vni, & [illegible] alteri, & ſuperior, qui aderat, volebat vt duæ partes ſuffragantium conuenirent in vna, & fecit [illegible] facere electionem, ſperans, quod aliquæ ex ſuffragantibus vni accederent alteri, quo duas partes haberet, & [illegible] ſent illæ mutare ſua ſuffragia, [illegible] quod niſi duæ partes conſentirent in vnam, ille [illegible] caturus vnam aliam monialem alterius monaſterij, [illegible] metu compulſæ omnes conuenerunt in vnam [illegible] quæ nullum antea ſuffragium habuerat, [illegible] ſuperiore rexit monaſterium multo tempore, ſed non dum triennio completo. Quæritur, in [illegible] quæ maiorem partem in Capitulo conſtituebant, ſit al[illegible] ius repetendi abbatiam.

1 Reſpondeo primò præfatum ſuperiorem peccaſſe, [illegible] malè feciſſe, nolendo acceptare electam [illegible] maiori parte, præſertim cum toties eligeretur ab illa, [c] immo & cogendo eas ad toties eligendum, & magis adiungendo minas de vocando aliam, [illegible] duæ partes, contra prædictum textum expreſſum.

c Iuxta c. indemnitatibus. §. 1 de electio. lib. 6.

2 Secundò, quòd [illegible] poſt præfatam electionem poſtremam fuiſſe inualidam, & nullam: quia omnis electio metu facta eſt ipſo iure nulla, per textum putatum ab aliquibus ſingularem in cap. vbi periculum. [d] quatenus requirit etiam in electione Papæ voluntatem liberam eligendi ſic, quòd aliàs non ſit futura valida, quæ communis eſt Doctorum ſententia, & confirmatur primò, eo quòd etiam matrimonium carnale eſt ipſo iure nullum, ſi metu contrahatur, [e] & matrimonium ſpirituale quo ad hæc æquiparatur matrimonio carnali, iuxta gloſſam notabilem & receptam. [f] Secundo confirmatur, quod etiam metus reuerentialis patris efficit profeſſionem religionis filij nullam, per textum adiuncta gloſſa. [g]

d § ceterum de electio l. 6.
e Ca. cum locū. de ſponſal.
f In ca. bone. de electio.
g Verbo patrem, in c. pra[illegible] ſens. 20. qu. 3.

3 Tertio, quod omnis metus etiam non [illegible] actum nullum, & inualidum quo ad forum conſcientiæ, ſi principaliter fiat ob illum metum, vt nos eſſica[illegible] probamus in Manual. conf ſſ. [h] & conſequenter ſi [illegible] monialis, in quam con[illegible] nſerunt nonem propter prædictum metum, quo ſuperior minatus fuit ſe vocaturum aliam de alio monaſterio, ceſsit iuri ſuo iam quæſito per electionem, iudicandum eſt inualide ceſsiſſe.

h Cap. 17. nu. 20. & eſ[illegible] acime. c. 22. nu. [illegible]

4 Quartò, quòd in foro interiori opponetur ei, quod metus ille non fuit iuſtus, & quod ipſa non appellauit à mandato ſuperioris, & quod rogata fuit, vt deſiſteret iure ſuo, & quod potius fecit rogata, quam metu territa: & quòd alteria eſt, & magno tempore manſit in poſſeſsione pacifica, & habita pro bona, & iuridica ab ipſamet, & id genus alia, per quæ difficile obtinebit pro ſe ſententiam in foro, vt aiunt, fori, quamuis certe in foro quod aiunt, poli, prædictum ſuperint, & prædicta loco eius electa merito magnis ſcrupulis [illegible] poſſent.

SVMMARIVM.

1 Electio ſecundum honeſtatem debet fieri de gremio collegij, facta tamen de extraneo tenet, debetque fieri à maiori parte, a[illegible] eo vt, ſi ſolum ſint vnus vel duo, non poſſint niſi extraneum eligere. num. 4.

Collegium in ſui erectione ſecundum ius ciuile ad minus tres, ſecundum canones duas requirit perſonas, at erectum ſuſtinetur in vna perſona, quæ ſola poſſet eligere prælatum, eumque Pontificem.

Eligere ſeipſum nemo poteſt, ſed nec pro ſe cum alijs ſuffragari, niſi ... et vnus ex compromiſſarijs. num. 5.

Electores, etiamſi totum collegiũ ſit redactum ad duos, non poſſunt cogi, vt alios accipiant collectores, ſed poſſunt ipſi ſoli eligere.

CONSILIVM VI.

IN QVODAM conuentu deficientibus fratribus, qui votum & vocem haberent pro electione Prioris dicti conuentus, Prouincialis miſit illuc duos fratres, à quibus ... electio alicuius extra conuentum exiſtentis, qui ... ſecretis vnum elegerunt abſentem, & nõ pertinentem ad dictum conuentũ. Dubitatur an ſit legitima electio.

... d reſpondendum breuiter, clare, & aptè, præſuppono ... quod electio prælati iure communi non eſt neceſſario facienda de aliquo, qui ſit de collegio electorum, ad ... vt valeat: quoniam licet honeſtius & ſanctius ſit eligere aliquem de collegio, quàm extraneum, [a] electio tamen facta de extraneo idoneo à toto collegio, vel à maiore eius parte, valet, vt ſatis efficaciter probat cap. *cum inter canonicos.* [b] & ita tenuit gloſſa Bartholomæi Brixienſis [c] & gloſſa Bernardi, [d] quorum opinionem ſequuntur Innocentius, Hoſtienſis, Panormitanus & communis [e] eamque ... eccleſiæ ſeruat ſecundum eoſdem.

Secundo præſupponendum eſt, quod licet ... col... m Eccleſiaſticum poſſit conſtitui in vno, quia de iure ciuili requiruntur ſaltem tres. [f] & de iure canonico ſaltem duo, ... conſtitutum tamen ſemel in multis poteſt totum ius collegij venire ad vnum, & conſeruari in illo: ca... ſt in l. *ſicut.* [h] & gloſſa ſolemnis [i] communiter recepta & declarata [k] per Panormitanum communiter recep... in adeo quidem, quod ſi omnes Cardinales exirent è ... ai, poſteaquam ad eligendum Papam in eo conuenerunt, excepto vno, ille ſolus poſſet eligere Papam, vt aſſerit gloſſa memorabilis [l] quam communiter ibi receptam magnificat Martinus Laudunenſis [m] quem ſequitur

3 ... à Baſio: [n] quamuis is vnus, in quem reſideret ius collegij, non poſſet eligere ſeipſum, per ca. *per noſtras.* [o] & per ... ationes tam ab auctore ipſius in contextu eius, ... n ab alijs commentatoribus adductas. [p]

4 Tertio, quod ex hoc ſecundo præſuppoſito ſequitur ... licet, quod præfati duo fratres, in quos recedit tum ius collegij, poterant eligere in prælatum aliquem extraneum, alioquin idoneum: quia poterant ambo ei ſuffragari, licet non potuiſſent eligere alterum de ſeipſis: ... maior pars, cum non eſſent niſi duo, non poterat ſuffragari alteri eorum, quod requiritur ad valorem electionis iuxta præfatum cap. *quia propter.*

Nec obſtat cap. *cum in iure peritus.* [q] quod videtur pro... quod electus conſentiendo electioni ſuæ videtur augere numerum ſuffragiorum, quod ipſum videtur probare cap. *ſi compromiſſarius.* [r] quia illud eſt verum, quando eligitur per viam compromiſſi, id eſt, cum habentes ius ... compromittunt accipere in prælatũ eum, quem ... compromiſſariorum nominauerit, non autem ... habentes ius eligendi, eligũt vt collegium per viam ..., vt irrefragabiliter probat cap. *Cumana,* [s] & Panormitanus communiter receptus declarat. [t]

6 ..., quod conſequitur prædicta, eſt quod præfati ... non poterant cogi iure cõmuni ad ſuſcipien... ſiue conſortes ſuffragiorum, ſiue votorum ad ... endum ſuum prælatum. Tum argumento cap. *cum ecceſia Sutrina* [u] & eorum, quæ ibi adnotãtur, præſertim per Roman. [x] Tum quia ſuo iure ... nemini facit iniuriam. [y]

SVMMARIVM.

Eligentium de numero non cenſetur, qui ſchedulam albam in vrnam ponit, ſicut & nec qui recedit de loco in quo ad eligendum conuenerunt, aut voto renunciauit.

Electio niſi ſtatim poſt collationem ſuffragiorum fiat, eſt nulla, ... hoc ſi ex ignorantia, vel negligentia eligentium, vel electi malitia, ſecus ſi ex malitia eligentium procedat num. 3

4 *Scrutinio publicato nũ poſſunt variare electores immo cõpellendi ſunt ad eligendũ. Eũ qui iuxta vota publicata debet eligi.*

CONSILIVM. VII.

IN quodam monaſterio canonicè electus fuit Titius in Priorem: verum quia mox decretum non eſt firmatum, ita volente eo, ad quem pertinebat firmare, inuenta in vrna ſchedula alba, quam exiſtimabat connumerandam inter voces eligentium, cum tamen mos ſit in ordine huiuſmodi ſchedulas connumerare inter renunciatiuas, ſicque nihil ponere in numero: ideoque poſt aliquot dies iuſſu & auctoritate ſuperioris firmatum fuit decretum ab alio ſcrutatore, cum præſumeretur ille, qui firmare debebat, malitioſè diſtuliſſe. Quæritur quid iuris?

1 Reſpondeo primo, quod qui præfatam ſchedulam albam immiſit in vrnam, non videtur cõputandus eſſe præfati ordinis, vt computetur inter illos, qui ſuæ voci videntur renunciaſſe. Tum quia quando electores conueniunt ad eligendum, & aliqui eorum exeunt ex loco electionis, non computantur in numero electorũ, [a] quod ibi Panormitanus multum commendat. Tum quod gloſſa notabilis [b] determinat eum, *qui renunciat ſuo voto, non eſſe magis de numero electorum, quàm ſit abſens non vocandus vel vocandus, ſed nolens venire vocatus:* quod in hoc expreſsè approbat Boniſ. [c]

2 Secundo reſpondeo Hoſtienſem, Ioannem Andream, Panormitanum & cõmunem tenere, quod electio debeat fieri mox, vel in continenti poſt collationem ſuffragiorum, eo quod de forma ſubſtantiali electionis ſit, quod ſtatim poſt collationem ſuffragiorum fiat ſecundum eoſdem, & receptiorem intellectum cap. *quia propter* [d] vt tradit communis ibi. & aliàs facta declaranda eſt caſſa, & irrita ſecundum Ioannem Andream, Panormitanum & communem [e] per illum textum licet Hoſtienſis putet eſſe caſſandam.

3 Tertio, quod præfata concluſio limitanda eſt neceſſario, vt tunc ſolum procedat, quando fit ex ignorantia, vel ignauia quadam eligentium, vel fraude electi, non autem quando differretur per malitiam electorum, vel propter aliquam cauſam iuſtam. Tum quia non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, [f] neque ſine culpa priuari iure ſuo, [g] & ita ei, in quem maior pars Capituli conſentit, non debet afferri conditio iniqua ab eligentibus differendo electionem, neque ſine culpa debet priuari iure ſibi iam quæſito ſaltem ad implorandum officium ſuperioris, vt compellat electores ad eligendum.

4 Tum quia Gregorius IX. declarauit [h] quod publicato ſcrutinio non poſſunt variare, qui ſuffragati ſunt, & quod compelli poſſunt ad eligendum eum, qui debet eligi ſecundum ſuffragia publicata, & certum eſt, quod non poteſt ſine magno interuallo temporis fieri, vt petatur à ſuperiore compulſio eligentium ad eligendum, & detur illa ab eo, & fiat eius intimatio. ergo neceſſariò eſt tenendum, quòd electio facta poſt moram interpoſitam per malitiam, vel dolum eligentium, vel aliam iuſtam cauſam ſine fraude electi valet, & ita limitationem hanc pulchrè tenet Panormitanus [i] & Petrus à Baſio, [k] & neceſſario elicitur ex præfato cap. *publicato* inducto modo præfato.

Quartò, quod ex præfatis ſequitur, prudentiſsimè, iuſtiſſimeque feciſſe ſuperiorem iubendo vt eligeretur Titius. Salua, &c.

> a Capit. quod nobis de elect.
> b Clem. quod circa de elect.
> c Num. 29
> d De elect.
> e In cap. cum poſt petitam. de elect.
> f L. nõ debet. ff. de reg. iur. & c. damnque. 14 quæſt. 4.
> g C. ſi ſine cul pa. de reg. iur. in 6.
> h In c. publicato. de elect.
> i In d. c. publicato & in ca. cum poſt petitam de elect.
> k In tract. de elect. par. 3. c. 34 num. 2.

SVMMARIVM.

1 *Nocte fieri poteſt. quicquid eo tempore fieri non reperitur ſpecialiter prohibitum: vnde contractus, teſtamenta. & collatio beneficij eo tempore facta valent, fallit in electione, in qua ſeruanda eſt forma cap quia propter. num 2. & in omnibus actibus iudicialibus, qui fiunt ſine conſenſu partium. num 2. & 3.*

1 *Electio facta de nocte tenet modo non requirat formam c. quia propter. num. 2. nec obſeruantiam decreti Concilij Tridentini num. 4.*

2 *Electio, in qua, omiſſis requiſitis iure humano ſeruantur requiſita iure naturali & diuino, tenet.*

3 *Diem artificialem non finiri occidente Sole, ſed durare vſque ad tenebras verum eſt: & an factum in crepuſculo dicatur factum in die, ex iudicis pendet arbitrio*

CONSILIVM VIII.

DEFINITORIVM ... Capituli ſeruatis alijs ſeruandis fecit electionem ſuperioris ſui nocte. Quæritur an illa valeat.

Reſpondeo q[illegible]d [illegible] quo [illegible] ſpecialite[illegible] non p[illegible]tus [illegible] poſſunt q[illegible] [illegible] empore [illegible] contract [illegible] tima voluntas poteſt fieri nocte, vt poſt ali[illegible] linus & [illegible] & quod [illegible]atio benefi[illegible] valet, vt tradit Panormitanus[b] [illegible] & ele[illegible] non eſt ſeruanda forma cap. *quia propter*.[c] vt ipſe [illegible] dem di[illegible] quòd non videtur in iure cautum [illegible] qui prohibeat ele[illegible]ionem per definitores faciendam noctu fieri, & quod [illegible]ta, vel maior poteſtas dari poteſt, & quo tidie confertur per c[illegible]llationem, v[illegible] prouiſi[illegible]nem ai[illegible]us abbatiæ, di[illegible]conatus, vel archidiaconatus, quam per electionem definitorum huiuſmodi.

a In cap. con. [illegible] de deleg.
b In cap. 1 [illegible] eccleſiaſt. b[illegible] neſe
c De elect.

B Contra tamen præfatam electionem facit primo, quòd licet reſponderi poſsit quòd electi[illegible] defin[illegible]itorum non eſt mag[illegible] actus iudic[illegible]alis, quam [illegible]latio benefic[illegible]oru & quam electio beneficiariorum, in qua non eſt [illegible]ruanda forma dicti cap. *quia propter*, replicari tamen poteſt, quòd electio in qua eſt [illegible]anda forma [illegible] cap. *quia propter*,[d] non poteſt fieri no[illegible], vt determin[illegible]t Panormitanus[e] quem ſequitur [f] elin[illegible] communi[illegible] videtur idem tenere de [illegible] [illegible] & dies videtur ſolum dura[illegible] [illegible] ſecundum Decium, & per [illegible].

d De elect.
e In d. [illegible] benef.
f In d. c. conſulem.
g In d. c. conſulem.

Q[illegible] que part[illegible] [illegible], reſoluendo di[illegible] electionem valuiſſe, ſi abſque alia C fraude facta ſuit ante tenebras: & per citata pro hac parte, cum per illud ſingulare dictum Innocentij[k] [illegible] in [illegible] [illegible] et, *quod valet electio facta non ſeruata forma iure humano introducta, ſi concurrunt iure naturali* [illegible]. [illegible] quod etiam ſententia iudicum, & ali[illegible] iudiciales noct[illegible] facta valent, [illegible] de conſenſu partium [illegible], ſecundum Ioannem Andream relatum per Felinum & probatur ratione [illegible] & quod electio præfata fuit de conſenſu [illegible] facta. Tum quod licet aliqui dicant [illegible] Solis occidente finiri, verius tamen videtur [illegible] vſque ad tenebras, iuxta determinationem Cardinalis quã facit poſt diſputationem in cap. *ſi perfodiens*.[l] [illegible] concludens [illegible] ſectu, arbitrarium eſſe, an factum in crepuſculo ſit factum D in die: nam, vt ait, *etiã ante ortum Solis dicitur dies, quando iam albeſcit. An ſtatim poſt ſignata præfata Aue Maria communiter abſque candela vel alio lumine cernunt ſe homines, & diſcernũtur ab alijs, ita quod ſine lumine videri poſsit: tunc enim Sol bene eſt ortus, licet nobis non appareat: quia radij ſui iam operantur effectum quo ad nos, & de ſero, donec ſiant tenebræ: durant radij Solis quo ad nos. & Sol tunc proprie ex toto non occidit* hęc ille Cardinalem ſequitur Felinus.[m] & [illegible] poteſt eius dictum ea ratione, quod hoc habet communis vſus loquendi, qui ſeruandus eſt.[n]

h In c. a qu[illegible] ſunt de elect.
i In d. c. a conſulem [illegible] verſic. tertio ſallit
k In l. nam [illegible] C. de tran[illegible]act.
l Quæſt. 2. de homicid.
m Vbi ſupra nu. [illegible]
n l. Labeo ff. de ſuppel. leg.

4 Secundo dico, [illegible] ſint facta poſt tenebras, & quã E do iam ſine candela non poſſet cerni, nec diſcerni, valeret quidem quo ad [illegible] conſcientiæ per prædicta, & etiam quo ad forum exter[illegible] ſecundum antiqua iura, quæ non requirebant præfatam formam eligendi ſecretè, ſed non ſecundum Concilium [illegible]dentinum & conſtitutionem ordinis ſuper eius e[illegible]ecutione facta, ſecundum quam requiritur forma ſecretè ſuffragandi per ſchedulas, quæ cõmodè ſeruari non poteſt ſine lumine artificiali, pluſquam olim electio, in qua ſeruanda erat forma cap. *quia propter*,[n] quam nocte fieri non poſſe ſupra dictum eſt.

n De elect.

S V M M A R I V M.

1 *Electionem non vitiat defectus occultus vnius de electoribus.*
2 *Electio ſi habeat eligentium conſenſum, qui ſolus iure naturæ requiritur, ſuſtinetur.*
3 *Publicatio ſuffragij tunc vitiat, quando publice facta eſt, vel ſuit vera, vel præſumptiua cauſa [illegible]ionis.*
4 *Secreti ſuffr[illegible] ele[illegible], vt requirit Concilium dicitur ii, cui alij ſecrete ſuffragati ſunt, licet ipſe ſuum alteri datum ſine fraude manifeſtauerit.*

CONSILIVM IX.

CONGREGATIS quibu[illegible]dam ad electionem ſecretò faciẽdam, ſcriba, qui [illegible] nomina eligendorum in ſchedulis dandis electoribus, monſtrauit alteri ſine vlla fraude & malitia [illegible] continentẽ nomen, A pro quo ſuffragabatur [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] an electio va[illegible] ſta[illegible]te [a] Co[illegible]

a [illegible] de rei. [illegible]

1 Reſpond[illegible] electio[illegible] [illegible] quòd defectus clandeſtin[illegible] Capitulo non debet nocere Capitulo [illegible] ne [illegible] act [illegible] ab [illegible] le[illegible]time fact[illegible]

b Cap. ſin. [illegible] de proeur.

Secun[illegible] n[illegible] et [illegible] uiſ[illegible] electori [illegible] electionem [illegible] nullam, [illegible] ſecum, poſſet enim dicere [illegible] facta dicere, quod no[illegible] ſi con[illegible] dicare ele[illegible] & [illegible] lecti.

B Te[illegible] oſten[illegible] non fuit te fact[illegible] dolenter, [illegible] vt al[illegible] pro eo, ſed ſolum vt [illegible] ſuffragab[illegible] & [illegible] fraudis.

2 Q[illegible] quod [illegible] concurrunt requiſita iure [illegible] humano introducta non ſ[illegible] gulari [illegible] Innocentij[c] & [illegible] iure naturali req[illegible] bam præt[illegible] ſuffr[illegible].

c In cap. quod ſicut. num. [illegible] de elect.

3 Tum qu[illegible] & mens C[illegible] ſtatuere, vt C Capit[illegible] facerent [illegible] non permittant [illegible] quo publicari poſsint nomina eligentium: & ſi ale quo[illegible] permiſ[illegible]erint, & factum fuerit, electio non v[illegible] intent[illegible] ius, vt nullus capitularium mani[illegible] [illegible] publice, nec ſecrete: & quòd [illegible] & Capitulum permitte[illegible], non valet [illegible] aliis manifeſta[illegible] [illegible] ſtatuo [illegible], vel præ[illegible] electio [illegible] tuiſſet. [illegible] & [illegible] poteſt [illegible] caſſare [illegible] manifeſtaſſe [illegible] ſuffragium, vel ratificare id faciendo: quia nihil iure naturæ requiſitum ob id deeſſet electioni.

4 Quinto, quod Concilium Tridentinum ſolum requi- D rit, quod omnes p[illegible] ligantur per vota ſecreta: & D. conſulens electus [illegible] per vota ſecreta; quia omnes, qui ei ſuffragati fuerunt [illegible] id fecerunt, & ſuffragium publicatum nihil pro[illegible] vel alteri: & conſequenter videtur ſatisf[illegible]ctum ver[illegible] C[illegible], & non [illegible] mens, & rationi illius, [illegible] in actum in fraudem legis, nec in iniuriam & præ[illegible] alterius. Salua. &c.

S V M M A R I V M.

1 *Vicarius generalis dignitas incompatibilis non eſt alij beneficio incompatibili immo licet ſit officium, ratione cuius præeſt, non tamen eſt beneficium. num. 5. 6.*
2 *Vicarius poteſt tolli, & mutari ad [illegible]bitum conſtituentis, quando ab eo ſolo habet poteſtatem.*
3 *Prælati Minimorũ tanto tẽpore ſubſunt, quãto præfuerũt. & 4.*
3 *Vicarij generalis iuriſdictio eadem eſt, quæ ipſius Generalis.*
4 *Vicarius generalis præeſt ſuperiori locali, habetque ſuperioritatem, & prælationem. 5. 6.*
5 *Generalis Minimorum quare immediatè fieri non poteſt vicarius, vel procurator generalis. & num. 9.*
6 *Delegatum etiã re incepta reuocari poſſe, ſimiliter & vicariũ.*
7 *Rationem diuerſam diuerſum ius ſuadere.*
8 *Stultus non debet eſſe melioris conditionis quàm ſapiens.*
8 *Iniuſte qui detinet officium, ſeu beneficium, non eſt melioris conditionis, quàm ſi iuſte poſſediſſet.*

CONSILIVM X.

F QVÆSITVM fuit primo, an Generalis Minimorũ finit[illegible] trienmo ſui officij poſsit c[illegible]ſtitui Vicarius generalis durante ſequente triennio. Secundo, an finito eodem triennio poſsit idem Generalis fieri Zeloſus, ſiue Procurat[illegible] Generalis, attento tenore cuiuſdam capituli regulæ, qu[illegible] habet in ſumma, *Prælatos ordinis Minimorum tanto tempore debere ſubijci, quanto tempore fuerunt præfecti, niſi aſſumant gradũ ſuperiorem.* & attento tenore additionis Tu[illegible]nenſis, quæ habet in ſumma, *Correctorem præſentem poſſe conſtituere Correctorem aut præcedetis Vicarium ſuum ad 15 dies, vel vnum menſem.* & attent[illegible] tenore cap. correct[illegible], qu[illegible] habet in ſumma, *Generales & Prouinciales ordinis Minimorum*

poſſe delegare ad loca ſibi ſubdita aliquas perſonas idoneas, cũ plenaria, vel limitata poteſtate: attenta item ordinatione Toloſę facta quæ habet in ſumma, *ſocios Generalis præcedentis poſſe deligi in ſocios ſequentis, & etiam in officium Zeloſi, Prouinciales autem non poſſe eligi in ſocios Generalis, ſed ſic in officium Zeloſi.*

AD PRIOREM quæſtionem reſpondeo, pro parte affirmante [illegible] primò, quòd vicariatus generalis nõ [illegible] incompatibilis alij beneficio incompatibili: quia Decanus & Archidiaconus poſſunt eſſe Vicarij generales, [illegible] mo & Epiſcopus poteſt eſſe Vicarius Papæ, Archiepiſcopi, & etiam Epiſcopi.[a] Secundò, quòd Vicarius poteſt [illegible] lb, & minari ad libitum [illegible] ius, cuius eſt Vicarius, modo [illegible] ùm habeat poteſtatem ab illo.[b] Tertio, quod Corre[illegible] finito ſuæ correctionis anno, poteſt fieri Vicarius no[illegible] Correctoris ad quindecim dies, vel vnum menſem, vt [illegible] t ſuprà dicta additio Turonenſis: ergo eadem ratione [illegible] ipſe Generalis, finito ſuo triẽnio, Vicarius ſui ſuc[illegible] [illegible] ad quindecim dies, vel menſem, immo etiam [illegible] tempus, ſaltem interpollatum, ſicut Corrector [illegible] poſſet eſſe V[illegible] ſucceſſoris ad maius tem[illegible] [illegible] latum ob abſentias ſucceſſoris interpollatas, [illegible] ob primam abſentiam, & alio ob aliam, [illegible] eſſe [illegible] maiore parte anni. Quartò, quòd [illegible] Turonenſi videtur approbatum fuiſſe, quòd [illegible] Hiſpanus Corrector finito ſuo anno potuit eſſe anno ſequenti toto Vicarius Correctoris noui: ergo ea[illegible], vel maiori ratione tolerari poteſt, quòd Generalis [illegible] triennio finito, ſequenti triennio toto ſit Vicarius ge[illegible].

Pro parte autem negante facit primò præfatum cap. [illegible] g, quatenus ſignificat, quod Corrector anno ſuæ cor[illegible] nis expleto non poteſt anno ſequenti deligi Corrector, nec ad aliam præfecturam, quæ ſit inferior Correcto[illegible]. Ergo nec generalis ſuo triẽnio finito poterit eligi triẽ[illegible] ſequenti, niſi ad præfecturam ſuperiorem. At vicaria[illegible] generalis eſt minor præfectura, quam [illegible] generalatus, vt palam eſt. Ergo non poteſt deligi in Vicarium generalem.

[illegible] ſecundo facit illud idem c. regulæ, quatenus probat, quod quilibet prælatus huius ordinis tanto tempore debet ſubijci, quanto fuit prælatus. At Vicarius generalis, quatenus eſt Vicarius, nulli eſt ſubiectus, quoniam iuriſdictio eius eſt eadẽ, quæ ipſius Generalis: vtriuſq; enim au[illegible] orium ſiue tribunal eſt idem.[c] Tertio facit idem c. per [illegible] m ab identitate rationis, quatenus probat Generalem [illegible] triennio non poſſe fieri Generalem ea ratione, qua [illegible] tur recip[illegible] re denuo eamdem iuriſdictionem, quã ha[illegible], [illegible] Generalis. At vicarius habet eamdem iu[illegible] [illegible] one .n. quam habet Generalis, quia eadẽ eſt vtriuſq; dictum eſt: [illegible] non poteſt illam illo triennio habere.

4 [illegible] arto facit idem c. regulę, quatenus probat quemli[illegible] b[illegible] [illegible] um præfati ordinis tanto tempore, quo fuit præ[illegible] s, debere ſubijci Correctori locali: cui tamen non ſub[illegible] ur, immo præeſt Vicarius generalis. Quinto, quod ex [illegible] ratio ſequeretur abſurdum, ſcilicet, quod idem poſſet [illegible] e per t[illegible] tam ſuam vitam Generalis, vel Vicarius genera[illegible] [illegible] nito enim triennio generalatus, poſſet eſſe Vicarius generalis triennio ſequenti, & illo finito poſſet eſſe Generalis alio triennio, & eo finito Vicarius alio triennio ſequenti: & ſic conſequenter, dum vita ei maneret: quod eſt abſurdum, & ita non dicendum.[d] Sextò facit, quod in Capitulo Turonenſi, vt ſupra præſupponitur, fuit cõcluſum quod qui fuit Corrector vno anno, & Vicarius ob penuriã fratrum anno ſequenti, non potuit eligi Corrector anno [illegible] tio: quod nulla ratione alia potuit fundari, quàm quia [illegible] iudicandum eſt quo ad hoc propoſitũ de vicariatu & de ipſa præfectura, cuius eſt ille Vicarius: & conſequenter ſicut [illegible] Generalis finito triennio non poteſt deligi Generalis, ſic non poterit etiam deligi Vicarius generalis.

Per hæc poſteriora fundamenta pars hæc poſterior negati [illegible] videtur [illegible], & æquior. Nec obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo quidem, vicariatum Epiſcopi, vel alterius dignitatis non eſſe incompatibile beneficium alij beneficio incompatibili: negando tamen ex hoc ſequi, prohibitum præeſſe, ſiue ſuperiorem eſſe, fieri poſſe Vicarium generalem: quia ratio, qua-

A re vicariatus non eſt incompatibilis alij beneficio incompatibili, eſt quia non eſt beneficium nec compatibile nec incompatibile: ratio verò, quare Generalis finito triẽnio nõ poteſt eſſe Vicarius generalis, eſt, quia non poteſt eſſe ſuperior, ſed debet eſſe ſubiectus alio triennio. & vicariatus licet non ſit beneficium, eſt tamen officium, quod facit habentem illud præeſſe, & eſſe ſuperiorem alijs.

6 Ad ſecundum reſpondetur concedendo Vicarium poſſe reuocari à ſuo principali, ſicut & delegatus, etiam poſt inceptam cauſam, vt determinat Bartholus,[a] negando tamen, quod ex hoc ſequatur, eum qui prohibitus eſt, ne fiat ſuperior gradus inferioris eo, quem præcedenti anno habuit, poſſe eligi in Vicarium in eodem officio,
B quod præcedenti anno geſsit vt principalis, cùm non deſinat quis eſſe ſuperior, eo quod reuocari, vel priuari poſſit officio ſuo,[b] cum allegatis ibi per gloſſam. Et quæſtio noſtra non eſt de Vicario, an reuocari vel mutari poſsit, ſed an prohibitus eſſe ſuperior, ſi prohibitus eſſe Vicarius generalis, qui habet eamdem ſuperioritatem iuriſdictionis, quam habet Generalis.

7 Ad tertium reſpondeo primò, negari poſſe relationẽ de Correctore ad Generalem ratione diuerſitatis, quod frequentius accidit in particularibus monaſterijs, vbi ſunt paucæ perſonæ, vt nõ inueniatur idoneus ad hoc, vt ſit Vicarius Correctoris, quam in Capitulis generalibus, in qui-
C bus fiunt Generales, & Vicarij Generalium, cùm in illis conueniat flos totius ordinis. Secundò reſponderi poſſet, quod illud argumentum ſolum probaret, poſſe Generalem finito triennio cõſtitui ad aliquod paruum tempus Vicarium, ſed non ſimpliciter, quod noſtra reſponſio habet, & quæſtio quærit.

8 Ad quartum reſpondetur, negando fuiſſe approbatum in Capitulo Turonenſi, quod ille Hiſpanus legitimè fuerit inſtitutus Vicarius toto ſecundo anno, ſed ſolùm quòd ille vicariatus annalis fecit eum inhabilem ad correctoriã ſequentis anni: non quidem ea ratione, quòd fuit legitimus Vicarius, ſed ea quòd ſtultus non debet eſſe melioris conditionis, quàm ſapiens iuxta cap. *eum qui de præbend.*
D lib. 6. quod habet, *eum qui violenter accepit poſſeſſionem beneficij curati. perdere prius ſimile habitum, atque ac ſi iuſte accepiſſet ſecundum*: ita etiam præfatum reuerendiſsimum Capitulum iuſtè decreuit, vt is, qui tenuit iniuſtè vicariatu anno ſecũdo, eſſet inhabilis ad tenendam correctoriam anno tertio, ſicut fuiſſet ſi vicariatũ tenuiſſet legitimè, quia non manſit ſubiectus vno anno, ſicut fuit prælatus, vel ſuperior altero, ne per ſtultitiam lucraretur plus, quàm per ſapientiam.

9 AD POSTERIOREM quæſtionem reſpondetur, Generalem triennio ſuo finito non poſſe fieri Zeloſum, ſiue Procuratorem generalem. Tum quia officium
E Procuratoris generalis eſt minus generalatu, & durante triennio ſequenti non poteſt deligi ad minora officia generalatu per præfatum cap. regulæ. Tum quia illo triẽnio durante debet eſſe ſubiectus Correctori: & præſupponitur in propoſitione quæſtionis, Zeloſum, ſeu Procuratorem generalem, nulli alij, quam Generali eſſe ſubditum. Tum ob alia quæ colligi poſſunt ex ſupra poſita erudita quæſtionum propoſitione.

a In l. vbi cœptũ ff. de iudi.

b Arg. cap. eſt non liceat de præſcript.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generalis ſiue Zeloſus Minimorum licet non habeat nec præfecturam, nec prælaturam, eximitur tamen à ſubiectione Prouincialium, & aliorum Correctorum.*
F 2 *Iudex vt quis ſit iudicis ſit. iuri exoſum.*
3 *Elationis & ſuperbiæ motus deprimitur, dum quis alteri ſe & in vilioribus ſubdit officiis.*

CONSILIVM XI.

QVoniam D. qui dignatus eſt conſulere nos ſuper prędictis, & D. qui ante paucos dies conſuluit nos ſuper ferè eiſdem, ſunt eiuſdem ordinis ordinatiſsimi, & reformatiſsimi, quos iure optimo præſumo quærere veritatem circa dubia occurrentia, vt eam ſeruent, & exequantur, cũ ſint ferè vnius ordinis & conditione, & in ſui ordinis conſeruatione vnico ferè affectu, ideo reſpondeo D. in præſentia interroganti ea ferè quæ in ſumma latius reſpondi

A prælato D. conſulenti, & proponenti mihi alia quædam capitula & ordinationes tam ſuæ regulæ, quam generalium Capitulorum ſui ordinis, cum aliquantulo auctario, quod etiam proteſtor me illi, ſi petierit, exhibiturum, vt vtrique paria reddam.

Dico igitur reſpôdiſſe me primo illi D. Generalem ſui ordinis non poſſe fieri Vicariũ generalẽ Generalis ſequentis intra tantum tempus mediatè ſequens, intra quantum fuit Generalis, per illud capitulum regulæ, quod tunc cõſulens monſtrauit, quod habet in ſumma, *ſuperiores præfati ordinis ſanctiſsimi tanto tempore debere ſubeſſe, quanto præfuerũt.* Secundò reſpondimus eidem, Prouincialem poſſe fieri Zeloſum & Procuratorem generalem, attenta ordinatione quadam Toloſani Capituli, quæ habet ſocios *Generalis præcedentis poſſe deligi in ſocios ſequentis, & etiam in officium Zeloſi, Prouinciales autem non poſſe eligi in ſocios Generalis, ſed ſic in officium Zeloſi.* Tertio, Generalem ſuo triennio finito non poſſe ſequenti triennio eſſe Zeloſum, ſiue Procuratorem generalem. Tum quia per præfatum cap. regulæ debet tanto tempore ſubeſſe, quanto præfuit, niſi aſſumat gradum ſuperiorẽ. & Zeloſus nõ habet locũ ſuperiorẽ generalatu, & nulli alij, quã Generali ſubeſt, vt vterq; proponit.

1 Tum quia licet non ſit prælatura ſiue præfectura, eſt tamen officium, ratione cuius eximitur ab omnibus Correctoribus & Prouincialibus: & ita non videtur ſubeſſe vlli eo modo, quo regula iubet ſuperiores tãto tẽpore debere ſubeſſe, quanto præfuerunt, niſi aſſumpti fuerint ad munera ſuperiora. Quarto, Generalẽ finito triennio non poſſe cõſtitui Vicarium in aliqua prouincia, ita vt ſubſit alicui Correctori, cuius monaſterij, ſic tamen vt in caſibus ſit ſuperior ipſi Correctori. Tum quia exoſum eſt iuri, vt iudex ſit iudex ſui iudicis. Tum quia ratione hac ſtatutum eſt, vt Abbas non ſubſit monachis.[a] Tum quia Ioan. Papa ſerio ſcribendo ait,[b] *humani moris eſt illum venerari, cuius iudicio nunc erigitur, nunc deprimitur.* Tum quia licet apud Deum, cui omnia nuda ſunt, aperta veritas præualeat, & ita licet coram ipſo bona fide, & ſincera mente, tã conſtituentis, quã conſtituti, fieri poſſet, vt Generalis cõſtituere poſſet aliquem ſubiectum Correctori, cum poteſtate, vt viciſsim ipſe corrigat Correctorem: tamen apud homines, & ſumma prætoria Eccleſiaſtica & ſæcularia præſumeretur hoc fieri in fraudem regulæ, & mentis S. Fráciſci de Paula, qui ad deprimendum motum elationis & ſuperbiæ, qui naſci poteſt ex regimine loci ſuperioris, ſtatuit, vt tanto tempore quis ſubſit, quanto præfuit.

a Cap. nullã. 10. quæſt. 1.
b In ca. nullus. 16. quæſt. 2.

2 Tum quia regula penul.[c] habet *certum eſſe eum committere in legem, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem,* & Hieronymus ait[d] *Euangelium non eſſe in verbis tantum ſcripturarum ſed in ſenſu, non in ſuperficie ſed in medulla, non in folijs, ſed in radice rationis* præfatum autem ſanctiſsimum Franciſcum potuit mouere S. Synodus, quæ relata,[e] *habet exercitium humilitatis eſſe ſubdere ſe vilioribus officiis, quia contraria contrariis curantur.* vt habet gloſſa.[f]

c De reg. iuris lib. 6.
d In ca. Marcion. 1. quæ. 1.
e In cap. 1. de pœnit. 3.
f Ca. eſſe dñ. 22. quæſt. 7.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta, non vocatis habentibus ius ſuffragandi, non valet.*
1 *Conuentus in iis quæ ad eum ſeparatim à prælato pertinẽt, immo & quælibet pars conuentus in iis quæ ipſam ſolam attingunt, ſine conſenſu prælati procuratorẽ conſtituere põt.*
2 *Prælatus & conuentus diuerſa, adeo quod propriè prælatus non eſt de conuentu.*
2 *Conuentus cum Vicario ſeu Priore clauſtrali non à ſolo prælato, ſed per electionem electorum creato, poteſt mortuo prælato conſtituere procuratorem in his quæ ſpectant ad conuentum, cũ facultate obligandi monaſteriũ, & eius bona. n. 3.*
2 *Clauſtralis Prior, ſiue Vicarius nõ à ſolo prælato deputatus, ſed per electionem electus, habet poteſtatem non à prælato, ſed à iure, nec eius officium ceſſat per mortem, vel excommunicationem prælati.*
3 *Conceſſo vno, & illud conceditur ſine quo conceſſum, vel nullo modo, vel commode nequit fieri.*
4 *Prouincialis procuratorem à conuentu legitimè conſtitutum reuocare nequit.*
5 *Reuocatio ad eum pertinet, ad quem conſtitutio, & contrariũ eſt iuribus exoſum.*
6 *Procurator à conuentu conſtitutus agere cauſas poteſt, ſicut & ipſe conſtituens*

CONSILIVM XII.

CVm mortuus eſſet Prior conuentus, & electio ad conuentum ſpectaret, conuentus ad electionem promouendam cum facultate [illegible] procuratores N. & M. dicti conuentus profeſſos conſtituit, & quendam Petrum ad lites & alia negotia conuentus cum facultate obligãdi res, ſeu reditus monaſterij, quatenus opus eſſet, procuratorem creauit, & conſtituit. Prouincialis verò electionem non vocatis conſtitutis procuratoribus fecit, & procuratoram ad lites, ſeu res monaſterij procurandas & defendendas reuocauit.

Quæritur primò, an electio, procuratoribus prædictis non vocatis, teneat?

B Secundò, an conuentus ſine prælato pro cõſeruatione rerum monaſterij procuratorem ad obligandum monaſterij reditus conſtituere valeat.

Tertiò, an prælatus conſtitutionem procuratoris à conuentu factam poſſit reuocare?

Quartò, an prælatus, reuocando procuratorem à conuentu creatum, peccet?

Quintò, an procurator à ſolo conuentu creatus agere valeat?

1 AD QVINQVE quæſtiones ex ordine reſpondeo. Ad primam, videlicet, quòd non eſt electio cannnica: quia veri procuratores cõuentuum, quibus erat ius vocis C dandæ, ſiue ſuffragandi, non interfuerunt, per ea quæ infra dicentur.

AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd conuentus in his, quæ ſeparatim pertinent ad illũ, poteſt conſtituere procuratorem ſine conſenſu prælati, vt determinat Innocentius,[a] receptus ab omnibus: quin & quælibet pars Capituli in his, quæ ipſam ſolã attingunt, poteſt conſtituere procuratorem, ſecũdum Inno.[b] immo & quilibet monachus in his quæ pertinent ad ſe ſolũ, vt quia eſt ſpoliatus, vel alimenta ſibi denegantur, poteſt agere per ſe, & cõſtituere procuratorem, ſecũdum Inno. & omnes alios,[c] & tradimus in commen. cap. non dicatis.[d]

a In cap. [illegible] ve.
b Ibidem.
c In cap. [illegible] I & A. de re iudic.
d 12. quæſt. 2.

D 2 Secundo, quod conuentus eſt aliud à prælato, adeo quod prælatus non eſt propriè de Capitulo, neque de cõuentu, ſecundum gloſſ. cõmuniter receptam,[e] per textus, quos ipſa in hoc citat aptiſsimos.

e In clem. 1. §. qui de ætat. & qualit. verbo. in ea d.

Tertio, quod conuentus cum Vicario, qui ſolet appellari Superior in monaſterijs quæ reguntur per Priores, & Prior clauſtralis in monaſterijs quæ reguntur per Abbates,[f] cuius officium non vacat per mortem Abbatis, vel Prioris, iuxta clem. ne in agro,[g] legitimè poteſt cõſtituere procuratorem in his quæ pertinent ad ipſum conuentum, vt probatur in d. §.[h] Nec obſtat, quod mortuo, vel excommunicato principali prælato, Vicarius eius etiam quo ad officium moritur, vel ſuſpenditur:[i] quia illud eſt E verum de vicario generali prælati, qui à ſolo eo recipit iuriſdictionem, non autem de prædicto Priore Superiore, vel Vicario clauſtrali, qui non à prælato, ſed à iure recipit ſuam poteſtatem.

f Ca. cum ad monaſteriũ.
g § prior. de ſta. monach.
g § ſi quis autem verb. Abbate. de ſtatu monach.
h Ver. Abbate.
i Ca. 1. de off. vicar. lib. 6.

3 Quarto, quod illi, cui conceditur aliquid, cõceſſũ videtur id, quod ſine illo fieri nequit,[k] immo & quod fieri põt ſine illo, ſed nõ cõmodè,[l] per quas leges hoc tenet Aret.[m] quicquid glo. ſenſerit.[n] Cum ergo conuentui, in his quæ pertinent ad eum, concedatur facultas cõſtituẽdi procuratorẽ ſiue ſindicũ, & hoc non poſsit facere ſaltẽ commodè, quia non admitteretur à iudicibus ſine obligatione bonorũ ſuorũ, conſequitur poſſe obligare ſe & ſua bona, vel quatenus pertinẽt ad illũ in cõſtitutiõe ſui procuratoris.

k L. eg. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. & c. prætereà de off. deleg.
l L. penult. ff. de vſufr. & l. quæcumque §. ſi is qui ad vendendũ ff. de inſtit. act.
m In c. de teſtibus colum. 3. de teſtibus cog. & d. cap. præterea

F 4 AD TERTIAM reſpondetur non poſſe Prouincialem reuocare procuratorem à cõuentu aliquo legitimè conſtitutum, arg. cap. 1.[o] *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem etiam diſſoluitur.* Et ad omnem actũ faciendum eſt neceſſarium, vt poteſtas concurrat cũ voluntate,[p] & nullo iure nec communi, neque particulari regula habetur, quod Prouincialis poteſtaté habeat cõſtituendi, neque reuocandi procuratoré cõuentuũ: & ſicut lege cautũ eſt, vt quilibet regulariter poſsit conſtituere, & reuocare procuratorem ſuum,[q] ita nulla lege conceditur regulariter vni poteſtas reuocandi procuratorem conſtitutum ab alio. & cum regulæ ſit ſtandũ, donec mõſtretur & probetur exceptio, iuxta glo. ſolemn.[r] & nõ monſtratur prędictã

n In ca. ſolet de ſent. excom. verb. per ſuperiorem.
o De reg. iur.
p Cap. cũ ſuper. de off. deleg.
q Leg. 1. ff. de procuratorib.
r In l. omnem definitio ff. de reg. iur. & in rubr. ext. ut. lib. 6.

regulam

limitari in hoc caſu,ſtandum eſt illi in eo. A

... QVARTAM reſpondetur,prædictam reuoca-
... eſſe tyrannicam, & omni iure reſpuendam multis
... us iuri naturali,diuino,& humano nitētibus:quā
doquidem tollitur libertas à iure communi & particulari
regulæ conceſſa,incutitur timor contra omnes leges con-
tra metum iniuſtum incutientes latas,vſurpatur & aufer-
tur ius proximo competens,contra iura vetantia ius ſuum
tolli vlli ... ſine ſuo conſenſu: quin & ſine culpa puniuntur
inſ... ntes,immo & ſine cauſæ cognitione, cōtra omnia iu-
ra vetantia iudicibus,ne ſine illa procedant, & cum ma-
gno ſcandalo ordinis, & cleri, vel populi totius regni, in
quo talia fiunt,contra Euangelium, & iura ſtatuentia, ne B
... quam cum ſcandalo fiat.

AD QVINTAM reſpondetur affirmatiuè: quia
... iuridicum poteſt contra id afferri, cum regula iuris
... em procuratorem legitimè cōſtitutum poſſe age
... ,ad quæ eſt conſtitutus: regula, inquam, ſuper qua
... dantur,& quam præſupponunt omnes tituli de procu-
ratoribus,[a] & tota praxis iudiciorum,& negotiorum.

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium,non in actu ſed in habitu,quale eſt illud,cu-
ius cura per vicarium ad vitam, vel amouibiliter neceſſariò
ponendum exerceri debet,non ſubiicitur pœna ca.licet canon.
de elect.*

2 *Prioratum regularem curatum,etiam ſi cura per aliū exercea-* C
*tur habens monachus tenetur ſe promoueri facere intra an-
num. ... eſt de non monacho obtinente ſimilem prioratum,
ſæcularem tamen immo ſecundum Federicum nec canonicum
regularis ad id tenetur,etiam ſi teneat regularem ſui ordinis.*

3 *... ecclesia regularia ſi gubernentur per clericos ſæculares vt ſæcu-
laria, efficiuntur ſæcularia, & econtra ſæcularia efficiuntur
regularia.*

CONSILIVM XIII.

QVidam habens prioratum, qui olim fuerat regularis,
& conuentualis, & ... centum anni redactus in ſim-
... ecclesiam parochialem, cuius cura animarum re-
... er capellanū perpetuum, certa parte redituū ipſius D
... ad eius ſuſtentationem applicata: Quæritur,an
... in pœnam cap.*licet canon*,[b] qua priuatur Ecclesia
... ,qui ſe non fecit promoueri ad ſacerdotium in-
... num.

Reſpondetur, quòd non. Tum quia præfatum cap.*licet
canon*, ... habet locum in eo,qui tenet Ecclesiam paro-
... cum cura in actu, id eſt, qualem ipſemet tenetur
... re,& non in eo, qui habet curam tantùm in habitu,
... exercendam per vicarium perpetuum, vel per tem-
... em neceſſariò apponendum. huiuſmodi enim bene-
... n, quod habet curam in habitu, non cadit ſub cap.*de
multa*, nec ſub extrauagan.*execrabilis* Ioā. XXII. quę hoc E
p... ,[c] & pulchrè tradit Felin.qui alios citat.[d] Tū quia
prioratus,cui eſt annexa cura exercenda per aliū, & prio-
ratu..., cui annexa cura exercenda per eumdem,valde diffe-
... t probat clem.*ne in agro*.[f]

2 Nec obſtat ille §.quatenus habet,vtrumque eſſe pro-
mouendum intra annum ſub pœna priuationis ipſo iure
in... currenda: quia loquitur tantùm de regularibus priora-
... qui monachis conferuntur, non autem de ſæculari-
bus conferendis clericis ſæcularibus, qualis eſt prioratus
iſte,qui ,vt præſupponitur, à cētum annis fuit gubernatus
per clericos ſæculares,& conſtat per gubernationem qua-
dragint annorum regularia fieri ſæcularia,& ecōuerſo.[g]

Tum quia non eſt mirandum, quod ille §. *cæterum*, ſic F
teſt... ingatur: quoniam id ſit argum.cap.*ſtatutum*,[h] ne pro-
cedat in Eccleſiis ſæcularibus,nam & Federicus,[i] cenſu-
... n eſſe locum etiam in prioratibus canonicorum
... larium, ſed ſolum in prioratibus monachorū nigro-
rum. Tum quia ex ſuppoſitis conſtat huic prioratui non
... eſſe curam in actu,id eſt,exercendam per eius Priorem,
... in habitu, id eſt exercendam per capellanum, qui io
... eſt vicarius perpetuus. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi beneficia per conſecrationem vel lapſum temporis ad id
ſtatuti vacant,& hoc modo epiſcopatus poſſeſſionem cum fa-
cultate percipiendi fructus apprehenderit,num 3.licet ex ſtylo
ſtatim ac Papa ei de illo prouidit,vacent, num.1.Item fallit in* A
*Epiſcopo titulari,cuius beneficia non vacant, niſi adepta epiſ-
copatus poſſeſſione.nu.3.*

2 *Epiſcopo beneficia conferri non poſſe,nullo iure cautum reperitur.
immo ex cauſa legitima poſſe,verius eſt,nu.4.& 6 & hoc mo
do non ſunt epiſcopatui incompatibilia, vt eſt præpoſitura.nu.
5.& 6.*

3 *Epiſcopus per adeptionem beneficiorum de quibus in cap.de mul-
ta,non perdit epiſcopatum,immo nec poteſt illum relinquere,
etiam vt accipiat aliud beneficium, ſine Papæ conſenſu,nu.7.*

CONSILIVM XIIII.

AN collatio beneficij ſimplicis facta Epiſcopo titula-
ri valeat? Reſpondetur primò,quod pro parte nega B
te facit primo cap.*cum in cunctis*,[a] quatenus habet Epiſco- a § cū vero. de elect.
pum perdere beneficia priora ipſo iure per conſecratio-
nem,vel lapſum tempus conſecrandi,immo & per ſtylum
curiæ ſtatim per prouiſionem Papæ,vt ibidem tradit Dec.
Secundo facit cap.*cum noſtris*,[b] quatenus videtur probare b De conceſſ. preben.
electionem de Epiſcopo ad quamdam præpoſituram fa-
ctam non valuiſſe. Tertio, quod Panorm.[c] & communis c Num 4.
[d] videntur ſignificare, quod per ſolam indulgentiam diſ- d ibi.
penſationis Papæ poterat Epiſcopus tenere prædictam
præpoſituram.

2 Quarto, quod non licet quem à maiori dignitate ad
minorem deſcendere,vt notatur in cap. fin.[e] vnde nec ab e De transla. prælat.
archiepiſcopatu licet deſcendere ad epiſcopatum, vt no- C
tatur in d.cap.*cum noſtris*.

His tamen non obſtantibus contrarium eſt verius. Tū
quia nullo iure inuenitur hoc prohibitum,& quod penitū
decretis ſtatutum non eſt, ſuperſtitioſa inuentione nō eſt
præſumendum,[f] Tum quia contrarium videtur probari f Ca.cōſuluiſti.2.quæſt 4.
per ca. *ad ſupplicationem* de renunciat.quatenus habet fuiſ-
ſe conceſſum beneficium Archiepiſcopo,qui auctoritate
Papæ ſuo archiepiſcopatui renunciauerat.

3 Tum quia Panormitanus & communis tenent,[g] ibi g In d.ca.cum noſtris.
probari non eſſe locum pœnæ ca. *de multa* in Epiſcopo,
cui confertur beneficium aliquod de incompatibilibus
illius ca.*de multa*. Tum quia etiam ante quæſita non per-
dit, niſi adepta poſſeſſione, & facultate percipiendi fru- D
ctus,vt colligitur ex textu,& declarat ibi Decius pro quo
eſt gloſſa[h] per quam dicit Staphilus,[i] tenuiſſe in Rota, h In ca. ſi tibi conceſſo.de preben.lib.6.
quod Epiſcopus titularis non perdit ipſo iure beneficia i In tract. de litteris apoſtolicis ſub tit. de qualita. & ſtat.benef.n.12.
prius habita, donec adipiſcatur poſſeſſionem ſui epiſco-
patus:quæ gloſſa licet non dicat illud in ſpecie,elicitur ta-
men ex ea,quatenus habet, vt dictum eſt, per prædictum
ca.*ſi tibi*.limitari prædictum §.*cum vero*.

4 Tum quia communis opinio habet,[k] poſſe conferri k In d.c.cum noſtris & in d cap ad ſupplicationem.
beneficium Epiſcopo ex cauſa legitima, puta ob neceſſi-
tatem, quia non habet fructus ſufficientes ad ſe ſuſten-
tandum.

Ad oppoſita verò, & quidem ad §.*cum verò*.reſponde- E
tur primò,quòd loquitur de beneficiis quæſitis ante epi-
ſcopatum, & de Epiſcopo, qui quæſiuit poſſeſſionem, &
fructus ſui epiſcopatus: nos autem loquimur de quæſito
poſt illum habitum,& de Epiſcopo, qui neq; poſſeſsionē,
nec fructus epiſcopatus quæſiuit. Secundo,quod non eſt
bona conſequentia: Epiſcopus perdit beneficia ante pro-
motionem habita: ergo à fortiori eſt inhabilis ad habēda:
nam accipiens vnum beneficium contentorum in d. ca.*de
multa*.perdit omnia ſimilia,quæ prius habebat,non tamen
fit inhabilis ad habenda alia etiam ſimilia: & per renun-
ciationem perdit quis ſua beneficia,[l] & tamen poteſt alia l Cap quam periculoſum. 7.quæſt.1.
nouè adipiſci,ſecundum omnes.

5 Ad ſecundum reſpondetur negando,quod prædictum F
ca.*cum noſtris*. probet quicquam contra hoc. Tum quia nō
loquitur de beneficio ſimplici,ſed de præpoſitura,quæ eſt
de numero beneficiorum incompatibilium comprehen-
ſorum in d.ca.*de multa*.nos autem loquimur de beneficio
ſimplici. Tum quia non dicit electionem de Epiſcopo ad
præpoſituram non valuiſſe, eo quòd erat Epiſcopus, ſed
alia ratione,vt ibi omnes declarant,ſignificantes præpoſi-
turam eſſe magis incompatibilem alteri beneficio curato
vel dignitati,quam epiſcopatui, quatenus aiunt per illius
adeptionem non vacare epiſcopatum, at aliud curatum,
vel dignitatem ſic.

6 Ad tertium reſpondetur primò,concedendo,quod Pa-

norunt.& communis aiunt,per diſpenſationem Papæ potuiſſe Epiſcopum,de quo in illo c.retinere prædictā præpoſituram cum ſuo epiſcopatu:ſed negando, quòd ea ratione ad id moueantur,quòd nõ liceat Epiſcopo accipere aliud beneficium,ſed quia præpoſitura erat incompatibilis epiſcopatui. Secundò,quod non dicunt id Epiſcopo licuiſſe per ſolam diſpenſationem Papę:immo Panor.[a] ſolũ requirit ſuperioris auctoritatem cũ cauſa legitima, & poſtea,[b] ait cauſam legitimam, ob quā Epiſcopus poteſt accipere aliud beneficium,eſſe,quòd fructus ſui epiſcopatus alij debētur,vel non poſſunt percipi ab ipſo,quia exultat, vel eſt abſens,quod in noſtro caſu contingit.

a Num. 7.
b Num. 15.

Ad quartum reſpondetur concedendo, quòd Epiſcopus non poteſt relinquere epiſcopatum,& accipere aliud beneficium ſine auctoritate Papæ:quia illud eſſet deſcendere.ſed nos loquimur de illo, qui retinēdo epiſcopatum, accipit aliud beneficium ad ſe ſuſtentandum,quod nõ eſt deſcendere,neque exuere, ſed veſtire & munire ſe ad honorandum ſuum epiſcopatum,quem habebat : quod licitum & ſanctum eſſe,prædicta probant:& quod eſt decus Eccleſię honeſta ei[c] ſuſtētatio,ſicut eſſet dedecus eius mēdicatio.[c]

c ... diaconi. ... 93.di.

S V M M A R I V M.

1 Epiſcopus quidem per conſecrationem perdit beneficia habita, nõ tamen iure cautum legitur, quòd ſit inhabilis ad alia habenda,præcipue titularis,licet aliqui contrarium putent.
1 Cardinalis non eſt inhabilis ad beneficia ſaltem ſimplicia.

CONSILIVM XV.

QVæſitum eſt, an Epiſcopo conſecrato poſſit conferri beneficium etiam ſimplex.

1 Reſpondeo,quod partem negatiuam tenet Panor.[d] eò quod per conſecrationem perdit beneficia, quæ habebat, ergo minus poterit in futurum habere,[e] & Cardin.[f] ait ei qui renunciauit epiſcopatum,non poſſe ſine cauſa & diſpenſatione conferri beneficium. Sed non videtur inueniri ius ſatis expreſſum, quo Epiſcopus, præſertim titularis tantùm,fiat inhabilis ad habēda beneficia futura, etiam ſi debeat perdere præterita,[g] & quod Cardinalis non eſt inhabilis ad beneficia ſaltem ſimplicia,vt tenet Panor.[h]

d In ca. ecclesia veſtra. n. 3. e Arg. cap. quemadmodum de iureiur.
f In c. ad ſupplicationes de renūciat. n. 1.
g Arg. c. licet canon. & ca. commiſſa de elect. lib. 6 & notatorum in ca. de multa de præben.
h In d. cap. eccleſia veſtra. num. 2.

DE RENVNCIATIONE.

S V M M A R I V M.

1 Epiſcopatus an deceat renunciare.
1 Epiſcopatui non renunciet,qui vegetus eſt,& vſui eſſe poteſt.
2 Renunciat qui epiſcopatui,occaſionem peccandi tacite quærit.
2 Voluptas & otium arma diaboli.
3 Gloria & bonum nomen vt conſeruantur,& perduntur.
4 Famam quiſque ſuam maxime publica perſona ſeruare debet.
5 Scandalo ne ſimus,omnis lex vetat.
6 Pacta,& conuentiones ſeruari debere omnia iura clamant.
7 Inſolita qui facit,dolo agere videtur.
7 Ingratus omnis malus ſed qui malum pro bono reddit,peior.

CONSILIVM I.

VTrum deceat,vel liceat Epiſcopo renūciare Epiſcopatui,& dignitati,qui adhuc eſt corporis,& animi viribus ſatis vegetus, & magno cum fructu concionando, prælegendo, conſulendo, & ſacramenta adminiſtrando ſemper præfuit?

1 Colligitur quòd nõ,primò ex illo dicto Alexand.III.[i] *Indecēs omnino probatur prius ſoluere militiæ cingulum,quàm cedat viliori aduerſitas præliorū.* hæc ibi.per quod ſanctiſſimus ille Papa noluit facere facultatem renunciandi cuidam illam obnixè roganti,etiam ſenectutem ad hoc inculpanti.

i Ca. 1. de renunciat.

Secundò,quod nõ decet Epiſcopum, qui tota vita magno cum fructu ſtuduit,prælegit,concionatus eſt, conſuluit, & ſacramenta præſertim pœnitentiæ miniſtrauit, viribus adhuc animi & corporis gratia Deo vegetum dare ſe otio,etiam contemplationis,vt Innoc.III.ſignificauit.[k]

2 Tertiò,quod ei qui verè ex animo Chriſtianus eſt,nõ licet,nec decet quærere peccandi tentationes, & qui renunciat præſulatui, etiam in finem quietius contemplandi,videtur tamen per quandam conſequentiam quærere eiuſmodi tentationes,vt doctiſſimus ille ſuorum vel illum ſanctiſſimus Innocentius III.[a] clar... *ea ratione negandam eſſe facultatē cedendi epiſcopatus ne in otioſitatem,& voluptatem,quæ arma ſunt diaboli ad miſerandas animas captandas,incidat.*

k In c. niſi cum pridē,8 de renũ.
a ... verum.

3 Quartò, quod lege naturali & diuina tenetur ... uare gloriam ſtrenuitatis,& exiſtimationis, quæ ... faciendum fructum in animas ſiue illum augendi actionem,iuxta illud Apoſtoli.[b] *Bonum eſt enim mihi magis mori,quàm vt gloriā meam quis euacuet.* vbi ait S.Thom. *gloriam ſepteplicitèr amitti,& gloriam ſtrenuitatis per accidiam, & puſillanimitatem, qua exploratores terræ promiſſionis laborarunt.*[c]

b 1. ad Corinth. 9.
c Num. 13. & 14.

4 Quintò,quòd lege naturali & diuina tenetur quis ſaltem ſi eſt publica perſona,conſeruare famam ſuam, iuxta illud,[d] *Curam habe de bono nomine,&* ſ animo eſt crudelis qui eam negligit,iuxta illud Aug.reprehendentis tales.[e] *Dicūt coram Deo ſufficere ſibi conſcientiam,exiſtimationem hominū non ſolum impudenter verum etiam crudeliter contemnentes.* At ſi Epiſcopus renunciaret epiſcopatui,pleriquæ dicerent ... illi renunciaſſe, quia non poterat bona conſcientia illud retinere ob aliquam irregularitatem,& inhabilitatem nõ qualem qualem,ſed grauiſsimam,iuxta d.ca. *niſi*,[f] & illud Gregorij,[g] relatum à S.Thom.[h] *Hi quorum vita in exemplo imitationis eſt poſita debent ſi poſſunt,detrahentium verba compeſcere,ne eorum prædicationem non audiant qui audire poterant.*

d Eccleſiaſt. 41.
e In cap. ... audi... 11. quæſt. ...
f § perſonas de renunciat.
g Super ... homil. ...
h 2. 2. q. ... art. ...

5 Sextò,quòd omni iure naturali,diuino,& humano tenemur abſtinere ab ſcandalo dando,[i] at fieri poteſt vt in tali ſtatu rerum Epiſcopus renunciaret Epiſcopatum, in quo ſcandalum præberet,& malè ſentiretur de ipſo.

i Matt. ... cap. ... de ſcandalo ... præcepit ... mandat ...

Septimò,quòd quamuis liceat vnicuique re ſua quatenus eſt ſua pro libito vti,[k] omni tamē iure naturali,diuino, vel humano tenemur non diminuere publicam, vel alienam,[l] ſed per renunciationem eſſe poteſt, vt lædatur populus amittendo,vel mutando paſtorem. ergo.

k ... mandati ... ff. ... pertin. hæred.
l Cap. ſi diligenti, de ſoro compet. ca. ... de regul.

6 Octauo,quòd lege naturæ,diuina,& humana tenemur pacta, conuentiones, & contractus ſeruare,[m] præſertim contractum matrimonij, qui eſt indiſſolubilis, iuxta illud.[n] *Quos Deus coniunxit,homo non ſeparet.* relatum in iure.[o] At Epiſcopus contrahit matrimonium ſpirituale cum Eccleſia,iuxta illud.[p] *Non debes deſerere ſponſam tuam.*

m Leg. 1 ff. pactis c. Antigonus, eod. tit.
n Matth. 19.
o In cap. 2. de translat. Epiſcop. & in cap. quos Deus. 32. quæſt. ...
p d. ca. niſi. § verum.

7 Nonò,quòd inſolita, quæ rectè dici poſſunt inſolita, vetamur facere, adeo quod qui illa facit, videtur fraudulenter & dolosè facere, vt ſentit gloſſa quam ad hoc inducit ibi Baldus[q] at non ſolent homines,&c.

q In l. ſi quis ſub conditione. ff. de condit. inſtit.

Decimò,quod omni lege naturali,diuina,& humana ingratitudo eſt peccatum, præſertim, qua malum pro bono redditur,vt probat S.Thomas,[r] & illud Poetæ, *Nihil magis auertit cælum à tellure amore, Quàm ſcelus ingratæ mētis.* Sed per renunciationem multis eſſet ingratus, &c. Salua, &c.

r 2. 2. q. 107. art. 5.

S V M M A R I V M.

1 Epiſcopatus ſine licentia Papæ etiam petita, ſed non obtenta, renunciatio non tenet,etiam ſi fiat in manibus Capituli,ad quod ſpectat electio,nec cauſat vacationem,nec aperit viam vt poſſit procedi ad electionem, nu. 2. at ſi Capitulum admittat, & etiam procedat ad electionem,ob id non priuatur ipſo facto poteſtate eligendi.num.3.& 5 poteſt tamen priuari. nu.8.etiam ſine citatione,cum delictum ſit notorium,num.10.notorietate iuris.nu.9.
4 Patronus nulliter & de facto conferens, ob id amittit ius præſentandi.
5 Priuationis pœna nunquam ipſo iure incurritur , niſi in caſibus in iure expreſsis.
6 Eligentes indignum ſcienter, priuantur illa vice poteſtate eligendi,ſecus ſi nulliter eligant , etiam ex eo quòd non vacabat beneficium viuente ...
7 Renunciatio ſine auctoritate ſuperioris facta etſi non teneat,tamen poteſt ſuperior ratam habere,& ſic valebit.
9 Notoriè cum eſt electio nulla,poteſt ea non caſſata ad aliam procedi.
10 Citatio poteſt omitti in notoriis,quando conſtat aduerſario nullam competere defenſionem.

CONSILIVM II.

1 AD primam quæſtionē,quod renunciatio epiſcopatus ab Epiſcopo facta in manibus ſui Capituli,etiā ſi ad illud pertineat ius eligendi, non valet, ſi fiat abſque licentia Papæ,per ca. *licet.*[e] quatenus habet inuiolabiliter

e De regul.

[illegible] illam regulam, quæ habet, ne quis epiſco-[illegible] cedat ſine licentia Papæ, in quem [a] Panormita-[illegible] cit non ſufficere petitionem licẽtiæ, ſed eius eſſe neceſſariam.

AD SECVNDAM reſpondetur, quòd electio fa-[illegible] ad epiſcopatum renunciatum per ſuũ Epi-[illegible] licẽtia Papæ nihil valet: quia electio facta de [illegible] non vacante nihil valet, [b] & per reſponſionẽ [illegible] primam conſtat epiſcopatum renunciatũ [illegible] Papę non vacare: & conſequenter electio fa-[illegible] epiſc pa[illegible], eſt facta ad epiſcopatum, non va-[illegible] ad ep[illegible] patu viuentis, quæ nõ pôt valere. [c]

AD TERTIAM reſpondetur, quod Capitulu non [illegible] ipſo iure ius eligendi, eo ſolo, quòd admittit renun-[illegible] m epiſcopatus à ſuo Epiſcopo ſine licentia Papæ [illegible] Tum quia nihil valet illa renunciatio, nec adu[illegible] ulariter actus nul[illegible] & inualidè factus nullum [illegible] it effectum, iuxta illud Perſij, *Ex nihilo nihil, in nihilũ [illegible] poſſe, reuerti*: & iuxta illam regulam. [d] *Non præſtat impe-[illegible] mentum, quod de iure non ſortitur effectum*: & gloſſ. recept. [e]

4 [illegible] ca. vlcimum, [f] probat quòd Capitulum ha-[illegible] præſentandi ad aliquod beneficium non perdit [illegible] et ſin pro prima vice, propterea quod malè conferat [illegible] go nec Capitulum perdet ius eligendi Epiſcopũ [illegible] prima vice, eo quod malè eligat illum, argumẽ-[illegible] quod valet de iure. Tum quia in ca. fin. [h] eſt [illegible] quod patronus, qui promittit præſentare ad bene-ficiu viuẽ[illegible], malè facit, ſed poteſt præſentare poſtea poſt [illegible] in[illegible] us viuentis.

[illegible] pœna numquam eſt dicendum pœnam priuatio-[illegible] ipſo iure impoſitam, niſi cum aliquo iure id expri-[illegible] ta glo. recept. & à multis reputatam ſing. [i] At nũ [illegible] legere aliquem text. authenticum, qui exprimat [illegible] m perdere ipſo iure ius eligendi Epiſcopum, eo [illegible] tionem epiſcopatus à ſuo Epiſcopo fa-[illegible] non eſt dicendum ipſum ipſo iure perdere ius [illegible] prima vice.

[illegible] m quia non obſtat ca. *cum in cunctis*, [k] quatenus ba-[illegible] priuari eligendi poteſtate, ſi contra formã [illegible] quia loquitur in longè diuerſo caſu, nã [illegible] de eligentibus indignum ad epiſcopatum vacã-[illegible] de Capitulo male acceptante & admittẽ-[illegible] nem epiſcopatus: & lex pœnalis non de-[illegible] ad propr[illegible] um caſum. [l]

AD QVARTAM reſpondetur, quód Papa poteſt [illegible] renunciationem, quam Epiſcopus fe-[illegible] bus Capituli, ſicut & renunciationes aliorum [illegible] factas corã notario & teſtibus ſine ſuperioris [illegible] tate, licet ſine illa factæ non valeãt, [m] & derogare [illegible] ndi, quod Capitulum poſſet prætẽdere, propter [illegible] quod commiſit in admittendo & acceptando [illegible] ationem, quã non poterat iure admittere, & pr[illegible] euitiam, quam fecit Papæ, & epiſcopatui, ad-[illegible] illam renunciationem.

8 [illegible] a licet ipſo iure non perdidit ius eligendi, vt dictũ [illegible] ita, vt poſſet eo iuſte priuari per Papam: [illegible] in [illegible] conuentionalis tantum, & non realis, no [illegible] ipſo iure ius ſibi quæſitum per collationẽ, [illegible] men priuari eo propter delictum, vt nos proba-[illegible] Manu [illegible].

AD QVINTAM reſpondetur, quod non eſt ne-[illegible] electionem, ad hoc, vt Papa conferat præſatũ [illegible] cui volet: quia notoriè eſt ipſo iure nulla: quia [illegible] eſt Capitulum prælatum nulliter admiſiſ-[illegible] ationem, & nulliter elegiſſe, ſi elegit ad epiſco-[illegible] canrem, & hominis viuentis, contra ca. 1. [o] & [illegible] ima omnibus etiam lippis & tonſoribus.

AD SEXTAM tacitè ex prædictis reſultantem, [illegible] iuſtè poteſt prædictum Capitulum priuare iu-[illegible] præfato, etiam illo non citato: quia nõ ſolùm [illegible] am alius iudex inferior poteſt procedere ſine [illegible], quando notoriè conſtat ei non competere de-[illegible] iuxta [illegible] *cum olim*, [p] cũ ei adiectis per Pan. & Fe-[illegible] & in c. *cauſam quæ*. [illegible] cũ adiectis à Decio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *[illegible] biuratio proprie ſumpta per quam quis ab hæreſi recedit, probat ipſum aliàs fuiſſe hæreticum, ſecus de impropria, quando quis de hæreſi etiam vehementer ſuſpectus illam ſe purgando abiurat. nu. 2.*

2 *Fautor hæreticorum regulariter ſolùm eſt ſuſpectus de hæreſi, at qui fauet credendo hæreticum, eſt vere hæreticus.*

3 *Reſignatio beneficij in alicuius fauorem ab inquiſito de hæreſi, antequam tamen condemnaretur, facta, non vitiatur, licet reſignãs priuetur beneficio: at ſi declaretur ipſum beneficio fuiſſe & eſſe priuatum, vitiaretur, & regula illa, res inter alios acta, &c. ei non poſſet ſuffragari.*

4 *Bulla Pij V. pœnam à iure contra fauentes hæreticis, in credendo latam, ad fauentes hæreticis, officium inquiſitionis, etiam mediate, vel illius executiones impediendo, videtur extendere.*

CONSILIVM III.

A. Inquiſitus beneficium ſuũ in fauorem certę perſonæ renunciauit, & poſtea tamquam fautor hæreticorum per ſententiam condemnatus abiurauit, & inquiſitores eum declararunt priuatum honoribus, dignitatibus, & beneficiis, & de illis inſuper eum priuarunt. Quæritur, an renunciatio beneficij ſit valida?

1 Quę ſit in hac re mea ſententia, dico primò, quòd abiuratio propriè dicta, per quã quis recedit ab hęreſi, & accedit ad ſanctã fidem Catholicã, à qua receſſerat, probat abiurãtẽ verũ fuiſſe hęreticũ, & eſt maioris virtutis, quã abiuratio impropriè dicta, qua negat quis ſe fuiſſe hęreticum, ſed purgat ſe ſuſpicióe, qua laborauit, de qua in c. *accuſat*. [a]

2 Secũdò, quòd magna differẽtia eſt inter fautorẽ credẽdo, & inter fautorẽ alio modo cibãdo, potãdo, & aliis modis, qui fieri poſsũt & quotidie fiũt hęreticis nunc in Galliis, Flãdria, & alibi. Ille enim eſt verè hęreticus, hic autẽ regulariter ſolũ ſuſpectus: ita vt purgatione mũdetur, & licet alius ſit leuiter ſuſpectus, & alius vehementer ſuſpectus, quãuis enim ſit vehemẽter, & vehementiſsimè ſuſpectus, non tamen eſt iudicandus hęreticus, iuxta c. *literas*. [b]

3 Tertio, quod nunc oſtendit [illegible] ſententia iudicu, qua fuit prædictus A. condemnatus, cũ abiuratione quã fecit ipſe, quę dant magnã lucem deciſioni huius cauſę, ſiquidẽ conſtat per eas non fuiſſe declaratũ hęreticũ, neq; credentem hęreticis, neq; fautorẽ eorũ credẽdo: adeo quod in ſchedula ſuę purgationis acceptatę ab Inquiſitoribus negat ſe vnquã crediſſe cõtraria fidei Catholicę, neq; credere, & promittit nũquã ſe crediturũ. Tenor autẽ ſententię habet, *quod per eã declarauerunt Inquiſitores prędictũ A. eſſe priuatum honoribus, gradibus, dignitatibus, officiis, & beneficiis, inſuper & de illis eũ priuãt*: quę clauſula põt habere duos intellectus. Alter eſt, quòd declaratus, ob prędicta, per quę in vehementẽ ſuſpicionẽ hęreſeos incidit, fuiſſe priuatũ ipſo iure ante ſuã ſententiã: quia declaratio nihil noui inducit, ſed ſolũ palã facit, quod erat obſcurũ, [c] & ſecũdũ hunc intellectũ prędicta ſententia multũ lędere prędictũ reſignatariũ, niſi opponatur exceptio rei inter alios actę. Alter intellectus eſt, quòd per illam ſententiã priuatur beneficiis, & declaratũr priuatus: & ſecũdũ hũc intellectũ parũ nocet ei: quia renunciatio beneficij pręceſsit illã ſententiã, à qua incępit prędicta priuatio, ſed quia nõ ſatis noui ſtylũ ſuſpiciendiſsimũ Inquiſitionis vniuerſalis, eiuſdẽq; Illuſtriſsimorũ Card. & pręfectorũ, eorũ Dominationibus interpretationem remitto, iuxta illud, [d] *Eius eſt interpretari, cuius eſt condere*.

4 Admoneo tamen quòd bulla Pij V. de re hac edita videtur extẽdere iura punientia fautores credendo, ad aliquos fautores expreſſos in ea impedientes directè, vel indirectè officiũ Inquiſitionis, vel eius exequutionẽ: prędicta tamen ſentẽtia Illuſtriſſ. Card. nõ videtur exprimi ſaltẽ clarè aliquis modus in illa bulla contentorũ: & ita ſententia prædicta, licet aliquibus videri poſsit extendi ad aliquot fautores aliter quam credendo, aliis tamen videri poſſet non extendi. Quare interpretationem illorũ ſententiæ remitto etiam quo ad hoc, vt antea remiſi quo ad alia, eorum emunctiſsimæ & caniſsimæ intelligentiæ, eo quod non ſint in eorum ſtylo diſcernendo ſatis verſatus.

SVMMARIVM.

1 *Copulatiua diſpoſitio ad ſui ſubſiſtentiam requirit verificationem vtriuſque copulati ſaltẽ, quando vtrumque per ſe ſufficit ad cauſandam ipſam diſpoſitionem*

2 *Renunciatio beneficij facta eo quod ad illum titulum fuerit ordina-*

[a] In prĩnc. de hæret. li. 6.

[b] De proiũ ſitione & de c. accuſatum.

[c] L. e. hæredes palam eſt prin. ff de teſtamen.

[d] L. fin. C. de legibus.

tum,ſi renuncians verè habet vnde aliunde viuat,in conſcientia, & in tribunali iudicante ſecundum æquitatem tenet, alias contrarium iudicabitur.

CONSILIVM IIII.

DE eo, qui ad titulum cuiuſdã beneficij ad ſacros ordines promotus poſt multos annos nihil aliud vnde viuere poſſet habens illud renunciauit,reſeruata ſibi penſione cẽtum ducatorũ,nulla tamen facta mentione, quod ad titulum illius beneficij ordinatus eſſet. Quæſitũ fuit, an ſtante [a] Concilij Tridentini decreto talis reſignatio valeret.

a Ca.6.de reform. ſeſſ. 21.

1 Pro parte negante,ſcilicet quod non valet,facit,quod diſpoſitio copulatiua ad ſui veritatem requirit, vt vtraq; pars ſit vera.[b]

b Le ſi hæredes plures. ff. de hæred. inſtit. & c. inter cæteras.de reſcript.

Pro parte vero affirmante,quòd valet,facit,quod ad veritatem diſpoſitionis copulatiuæ ſufficit verificari alterũ copulatiuum, quando vtrumque per ſe ad eam verificandam ſufficit,iuxta gloſſam,[c] quam Felin.exornat latè ibi [d] & ad hoc vt ſatisfiat menti Concilij diſponentis quòd, vt renunciatio valeat,fiat mentio de ordinatione ad titulum beneficij renunciandi, & quod remanet renuncianti id, quod ad victum eius ſufficit,videtur ſufficere,quod remaneat ei victus honeſtus:quoniam ideo fecit illud c. Cõcil. ne ſacris initiatus indecorè mendicet,& in caſu propoſito ordinatus renuncians reſeruauit ſibi penſionem centũ ſcutorum,quæ ſufficit ad eius victum.

c Ca. ex parte. de reſcrip.
d à num. 13.

2 Quibus præmiſsis,reſpondeo primò, credere me valere renunciationem quo ad forum conſcientiæ propter rationem pro poſteriori parte adductam,& alia multa, quæ poſſet adducere,cui vacaret id facere.

Secundo,credere me,Papam, & eius ſuprema prætoria ex bono & æquo iudicantia, & à quibus non appellatur, etiam cenſura eam validam quo ad forum etiam exterius: quamuis ſuſpicer multos ordinarios,& delegatos particulares iudicaturos eam non valere , quia reſignans de neutro fecit mentionem expreſſam, licet ſic tacitam de ſecũdo,per argumentum pro priori parte factum, & alia iura, quæ aliquid de neceſsitate exprimendi ſtatuũt. Salua,&c.

Aduertendum referri ſacram Congregationem cenſuiſſe eiuſmodi renunciationem eſſe nullam, ex quo non fuit expreſſum reſignãtem ad illum titulum promotum, quæ expreſſio pro forma requiritur.

SVMMARIVM.

1 Confidentia præſumitur, ſi quid renuncians poſt collationem ex beneficio percipit.

2 Renunciatio facta coram tabellione ſine auctoritate ſuperioru non valet.

CONSILIVM V.

DE illo,qui renunciauit beneficium coram ordinario, nulla facta confidentia expreſſa, ſed renunciatarius ſoluit renuncianti poſt contractum coniugium certis annis fructus eius ob pietatem,& miſericordiam, quia pauper erat. Et de illo,qui renunciauit beneficium coram notario & teſtibus ſine auctoritate ſuperioris,an valeat?

1 AD PRIOREM quæſtionem reſpondeo, quod in foro exteriori iudicabitur interueniſſe confidentiam,quia Pius V.[e] determinauit cenſendum eſſe interueniſſe illã, quoties poſt collationem beneficij renuncians aliquos fructus beneficij renunciati,vt patet in eius copia à nobis relata in Manu.noſtro, [f] quamuis credam eã coram Deo, & quo ad forum interius non interueniſſe, vt ipſe adnotaui.[g]

e In ſua extrauag. de confiden.
f Cap.23.nu. 110.
g In c.not.ſuper præfata extrauag. Pij V.

2 AD ALTERAM, quod non valuit renunciatio eius facta coram tabellione ſine auctoritate ſuperioris.[h]

h Iuxta cap. quod in dubijs.& ca.admonet de renunciat.

SVMMARIVM.

1 Poſſeſſionem beneficij à Sede Apoſtolica obtenti poſt expeditas literas,etiamſi nondum ad eius manum peruenerint, capere iure poteſt,prouiſus.modo tenor literarum non obſtet. & nu. 5.

2 Penſio reſeruata alicui poteſt iure communi attento ſolui, etiam antequam literæ prouiſionis expediantur, niſi literarum forma obſtet.

2 Reſignans valide beneficium poſt admiſſam reſignationem,etiãſi alteri non conferatur, non poteſt illud retinere:quia vacauit, nec eſt amplius ſuum,niſi ei denuo conferatur: tenetúrque reſtituere fructus perceptos,deducto tamen ſtipendio quod vicario ſeruienti deberetur. num. 6.

A

3 Conſentiens facienti non peccat,quando nec qui facit peccat.

4 Fructus beneficij mei,quorum ego debeo eſſe adminiſtrator,redditurus rationem Deo, ſi conſentio laico, vt eos ſine iuſta cauſa vel propria auctoritate vſurpet, incido cum ipſo in excommunicationem per ſacrum Concil.ſeſſ.22.c.11.latam. & nu.5.& 6

CONSILIVM VI.

LAicus, qui pro ſcutis octuaginta conductionis titulo ſolebat tenere bona cuiuſdam parochialis, & ea ſublocare maiori penſione,curauit illam conferri cuidã ſacerdoti,pro quo etiam ſua pecunia expediuit literas,quas penes ſe retinuit , vnde ſacerdos ſine illis poſſeſsionẽ accepit,permiſitque,& permittit dictum dominum frui dictis bonis , à quo accepit dicta ſcuta octuaginta. demum reſignauit beneficiũ:ſed quia alteri non cõferebatur,perſeuerauit,& perſeuerat, vt ſupra. Quæritur quid agendũ?

B

1 Reſpondeo ſequentia. Primum,quod præfatus rector, attento ſolo iure communi, ſatis defendi poſſet quo ad forum conſcientiæ ad culpam accipiendi poſſeſsionem poſt præfatas literas expeditas,nondũ ei traditas,[a] nũ obſtante quod communis opinio,[b] poſt & ante Rotam, [c] teneat , quod ante præſentationem reſcripti non quæritur iuriſdictio iudici,vel executori. quia dici poſſet,illud procedere in foro exteriori,& cũ non appateat de mente concedentis,vt proſit ei,cui conceditur, ſicut in hoc caſu ſatis videtur apparere, attento ſolo iure communi. Facit, quòd in practica Cãcellariæ,ſiue prouinciali habetur, quod poteſt ſolui penſio reſeruata per ſignaturã , ab eo qui certus eſt illam eſſe conceſſam , ante literarum præſentationem, immo & ante illarum expeditionem,in foro conſcientiæ: quam ſequitur Gigas.[d] Faciunt & alia plura , quæ nos adduximus in repet. c. accepta. [e]

C

a Argu.cap.ſi tibi abſenti.de præbẽ.li. 6. & c. .§. ex parte de conceſ. præbend.
b In ca. ſuper eod. 2. de appell.
c In deciſ 19. de conceſ. præb.in nouis.
d De penſio. in 54 nu. 4.
e Oppoſ 8.nu 14 de reſt. ſpol.

Secundum, quòd contrarium forte dicendum eſt , attenta forma literarum,& modi,ac conditionis in eis poſitorum,quam quia non vidi , non poſſum aliquid certi determinare.[f]

f Iuxta lo. vt reſpon.um. C de trã.act.& l precibus. C de impub.

2 Tertium, quòd præfatus rector non poteſt excuſari à culpa retinendi præfatam Eccleſiam poſt renũciationem, quæ in facto proponitur,ſi fuit facta in manibus ſuperioris potentis illam admittere, ita quod per eam vacauit illa,licet non fuerit effectus alios ſortita:quia graue peccatum eſt retinere rẽ alienam , [g] & beneficiũ , quod quis renunciauit,non eſt renunciantis,niſi denuo ei collatũ fuerit , [h] & quia beneficium ſine titulo canonico non poteſt obtineri.[i]

D

g Cap. ſi res. 14 quæſt 6.
h Cap quam periculoſum. 7 q 1 & toto tit.de renunciat.
i Ca 1.de reg. iur.lib.6 & c. 1 de eo qui mit. in poſſeſ. cauſ. rei ſeruan. eod. lib.

3 Quartum,quod ſi præfatus dominus poteſt excuſari à culpa & pœna præfati [k] Concilij Tridentini,ipſe quoque rector excuſari poterit ab eis:quia ſi principalis non peccat,nec fautor eius peccauit. [l]

k Cap 11.ſeſſ 22.
l L.cum principalis. ff. de reg.iur. & c. acceſſorium. eod.tit.lib. 6.

4 Quintum,quod ad iudicandũ præfatum dominum incurriſſe prædictã culpam,& pœnã, faciunt hæ coniecturæ ſcilicet quod videtur capere fructus præfatæ Eccleſię ſine, legitimo titulo,& nõ qualitercumq; , ſed auctoritate propria,immo & laica,& quod nõ videtur permittere rectori eos capere,& pro ſuo arbitrio videtur diſponere , & procurare,vt præfata Eccleſia detur & teneatur in quamdam cõfidentiam,& quod ipſe expediuit bullas, & retinet eas, quæ omnia arguunt , cũ auctoritate propria & laica vſurpare fructus,& res Eccleſiaſticas,& conſequenter incidere in culpam & pœnam. [m] Quamuis pro contraria parte faciat,quod ipſe fecit ſumptus expeditionis bullarum , & quod ſoluit 80.aureos rectori ſeruienti,& emit ornamenta Eccleſiæ,& eius bona accepta in affictum, per ſublocationem facit maiorum redditum.

E

m Præfatũ c. 11

F

Sextum,quod præfatus rector per ſe , vel ſuũ Epiſcopũ, vel confeſſarium eius deberet eum monere,vt conſideret qua mente,quo titulo,qua auctoritate, & qua de cauſa accipit,& diſpendit,præfatos fructus, & quod veritate facti narrata cõſulat aliquem virum ſufficientis ad id ſcientiæ, & conſcientiæ,qui ei libere dicat, an incidat in præfatum canonem, & interim idem rector debet etiam conſiderare , qua de cauſa permittit præfato domino adminiſtrare præfatos fructus,& deſinit petere rationẽ recepti , & impenſi rato tempore,an aliquo pacto cõfidentiæ, vel donatione à ſe illi facta,vel de mãdato procuratorio à ſe illi facto,&c. quoniã ipſe eſt adminiſtrator illorũ fructuũ,& te-

netur

netur reddere Deo rationē de illis: &, ſi ſcit præfatū dominū facere, quæ facit, animo conuertendi fructus in ſuos vſus, vel vſurpandi eos, vel ius accipiendi, & adminiſtrandi vel impediendi, ne eos accipiat rector, ad quem ſpectant, per ea quæ colliguntur ex c. *ſi vos.* [a] & ex bulla Cœnæ Domini, & præfato [b] Concil. Trid. & ſi inquam ſcit, & conſentit eiuſmodi vſurpationi, incidit in culpam & pœnas præfati c. [c] & ita eſt excommunicatus, & quia talis exiſtens celebrauit, eſt irregularis, cap. *ſi celebrat.* à contrario ſenſu, & communis. [d]

5 Septimum, quod ex primo & ſecundo dicto colligitur deciſio primæ quæſtionis, videlicet quod ob ſolā poſſeſsionis apprehenſionem poſt expeditionem literarum non incurrit vllam cenſuram, attēto ſolo iure communi, & quod an incurrerit ex tranſgreſsione formæ illarum, videndæ ſunt illæ. Quod autem allegatur in ea pro ipſo, ſcilicet quod dominus auctoritate propria capit præfatos fructus, cōtra ipſum facit, eo quod cōſentit, per dictū c. [e]

Octauum, quod ex tertio dicto colligitur deciſio ſecundę quæſtionis, ſcilicet, quod ſi renunciatio Eccleſiæ valuit quo ad hoc, vt illa vacaret, & non fuit ei denuo collata, tenetur reſtituere quicquid ratione tituli relicti ſiue renunciati accepit, excepto eo quod fuiſſet dandum in ſalarium cuicumque vicario mercenario, & quod ſi renūciatio nō fuit talis, non tenetur reſtituere præfatos 80. aureos, ſed tenetur reddere rationē Deo de omnibus fructibus, quos dominus recepit, deductis quæ ille impendit in literarum expeditione, & in paramentis & ornamentis eccleſiæ, & etiam deducto auctario redituum, eo quòd ſublocatum fuit à domino, quia tenebatur impēdere, quatenus eſſent ſibi ſuperflua, in vſus pios, & non ditando dominum diuitem, per ea multa, quæ nos diximus in Apolog. lib. de red. eccle. [f] Niſi iuſtus timor, vel aliqua alia cauſa excuſet eū à petenda ratione: nam confeſsio, qua forte conſenſit prædictæ vſurpationi, magis grauat, per prædicta.

Nonum, quod ex quarto, quinto, & ſexto dictis colligitur deciſio tertiæ & quartæ quæſtionis.

Decimum, quod ægro penſecto animo his quæſtionib' reſpondi; nec id feciſſem, niſi magna auctoritas iubentis & rogantis in id me impuliſſet; quia factū eſt intricatū & implicitū, & quo reſpōſio eſſet clara, maiori explicatione egebat, vt ipſa præfata dicta ſatis ſignificāt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regula de infirmis reſig. non habet locum in reſignante ſano, licet intra 20. dies à præſtito conſenſu moriatur.*

2 *Beneficium in manibus Papæ reſignatum per eius prouiſionem ſubſecutam fit reſignatarij.*

CONSILIVM XI.

ASANVS miſit Romam mandatum ad renunciandum beneficium ſuum in fauorem B. & mandatarius ſtatim renunciauit beneficium illud, & ſignata fuit ſupplicatio a Papa in fauorem d. B. ſed non præſtitit conſenſum ad expediendū literas. Elapſis 20. & pluribus diebus à die reſignationis Romæ factæ, & ſupplicationis ſignatę, mortuus fuit præfatus A. quod cum ſciuiſſet mandatarius, præſtitit conſenſum de more præſtari ſolitum apud notarium, qui ſcripſit datam præſtationis illius anteriorem die mortis reſignantis per plures quam 20. dies, & expediuit literas cum data ſupplicationis ſignatæ: & quia reſignans mortuus fuit in menſe ordinarij, collatum fuit beneficium ab eo cuidam C. qui poſt poſſeſsionem acceptam, eum vidiſſet literas Papæ datas 20. & amplius diebus ante mortem præd. reſignantis, ceſſit poſſeſsioni, quam reſignatarius ignarus præfatæ antedatæ accepit, & poſsidet pacificè. Quæritur an præfata prouiſio Papæ poſsit defendi quo ad forum conſcientiæ.

Reſpondeo pro parte negante facere regulam Cancellariæ, [g] quatenus requirit, quod reſignans beneficium viuat per 20. à die conſenſus præſtiti & in caſu propoſito obiit reſignans ante conſenſum præſtitum.

Pro parte autem affirmante facit primò, quòd regula præfata loquitur de reſignante conſtituto in infirmitate; in noſtro caſu ſanus erat tempore reſignationis. Secūdo faciunt omnia illa, quæ Caſſadrus adducit [h] & approbat Gomez. [i] & merito: qui per reſignationē in manibus Papæ factam, & prouiſionem ſubſecutā verè vacauit beneficiū, & verè fuit collatum reſignatario: & nihil obſtat prædicta regula. Tum quia, vt diximus, reſignans non erat infirmus tempore reſignationis; & illa loquitur de infirmo reſignante, nos autē de ſano reſignante. Quare reſoluendo dico, quòd nec mandatarius, nec notarius tenentur ad vllā reſtitutionē faciendā prouiſo per ordinariū: quia nihil iuris ei ademerūt, cū ante mortē reſignantis totū ius in d. beneficio fuiſſet reſignatario quęſitum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia contrahentis matrimonium vacant ipſo iure.*

1 *Publicationis omiſſio reſignationem annihilat, niſi iuſto impedimento detentus omiſerit. num. 3. & ſeq.*

2 *Poſſeſſor triennalis beneficij dominium illius quærit, vel ſaltē ius illud retinendi.*

3 *Impedito legitime non currit tempus.*

4 *Impedimentum iuſtum eſt patris obedientia filio.*

5 *Legē qui humanā ex cauſa quā iuſtā putat trāſgreditur, nō pec.*

6 *Metus reuerentialis facit profeſsionem nullam: & excuſat à tranſgreſſione legis humanæ.*

CONSILIVM VIII.

N OBTINVIT à Papa per reſignationem vnū beneficium: & expeditis literis noluit pater ei' vt acciperet poſſeſsionem ſtatim, ad euitandam quandam diſcordiam inter cognatos eius, & reſignantis. Interea lapſū fuit tempus publicandi reſignationē, & capiēdi poſſeſsionem, ob quod petita fuit reſtitutio temporis lapſi: & poſt eā petitā, nōdū tamē impetratā, reſignans duxit vxorē, per quod vacat ipſo iure beneficiū, & N. ſtatim accepit poſſeſſionē per literas antea expeditas, & per quinq; annos circiter accepit fructus mille aureorum. Quæritur, an egeat noua collatione, & oporteat eū reſtituere fructus, & cui.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd beneficium præfatum non vacauit per reſignationem, ſed per matrimonium, per quod ipſo iure vacant beneficia contrahentis, iuxta textus adiuncta gloſſa recepta [a] quam roborat ibi Panormitanus quę communis opinio eſt, & recepta. Et prouiſio illius facta fuit tanquam vacantis per renunciationem. Nec obſtat dicere, quod vacauerit per renunciationem in manibus Papę factam: quia illa renunciatio, & eius effectus ſublati fuiſſe videntur per negligentiam, & per omiſsionem publicationis renunciationis, & apprehēſionis poſſeſsionis, quę fieri debebant intra ſex menſes. [b]

2 Sed his non obſtantibus contrarium eſt reſpondēdū. Primò quidem, quòd videtur vera opinio illa gloſſę antiquę [c] quę habet triennalem poſſeſſorem pacificū fieri dominum beneficij, vel ſaltem habere ius legitimum quo ad Deum, & homines, percipiendi, & retinendi fructus beneficij triennio poſſeſsi: quod nobis videtur certiſsimum de illo, qui bona fide poſsedit, vt in caſu propoſito, in quo poſſedit N. credens beneficium eſſe ſuum; quemadmodum viſum fuit Ludouico Gomezio & allegatis per eum, [d] eſſe certum etiam de poſsidente mala fide, & atteſtatur, quod poſt multas propoſitiones, & diſputationes Rota ſuo tempore per rationes ibi per eum latè relatas definiuit regulam illam non requirere bonam fidem.

Secundò, quòd iuſtè credi poteſt non vacaſſe prædictum beneficium per lapſum ſex menſium pręſtitutorum ad publicandas reſignationes, & apprehenſionem poſſeſſionis beneficiorum reſignatorum, per regulam, & extrauagātem prædictas: quia huiuſmodi tempora præſtituuntur ſaluo iuſto impedimento: nam agere impedito non currit tempus iuxta iura, [e] & tradit latius Felinus. [f] At pręfatus N. fuit impeditus ad publicandam renunciationem, & apprehēdendā prædicti beneficij poſſeſsionē. Tū quia pater id ei iuſsit ad euitandam diſcordiam inter cognatos ſuos, & reſignātis, & patri iubenti parere debet filius, per quartum pręceptum Decalogi, & iuxta illud, *Parentibus & patria pareamus.* [g] Tum quia pater detinebat literas, & nolebat eas tradere ad eas publicandas & apprehendendam poſſeſsionem, ob finem iuſtum, & ſanctum, & non decebat filium mouere litem contra patrem iuſta de cauſa negantem illas tradere, & quod lapſus prefatorum ſex menſium non noceat impedito iuſta de cauſa, non ſolùm generaliter leges vtriuſque iuris ſtatuunt, ſed etiam in ſpecie de prædicta regula & extrauagante probat Felinus, [h] & Gomezius. [i] Non obſtat, ipſe ait, quod ſi impe-

Side notes:

a De offic. ordin. & c. præſenti. eod. tit. lib. 6. & cap. quia propter. de elect. eod. libr.
b Cap. 11. ſeſſ. 22.
c 11.
d In cap. 1. de cler. [illegible] comm. nimiſt.
e 11. relatum in d. dicto
f [illegible] 17. & 18. & ſeq.
g De [illegible] pſ [illegible] 18
h In Deciſ. de renunciat. [illegible] de inſir. [illegible] qu. 12. & 4
a In cap. 1. de cler. coniug.
b Per reg. Cācell. de public. & extrauag. Pij V. eā ampliantem.
c Reg. de triē. nali poſſe. 20. col. 3.
d In d. reg. de triennali. qu. 4.
e L. 1. §. ſi. C. de annali ex cep. c. quia di uerſitatē. de conceſſio. pr[æ]ben. c. ex tra[n]ſmiſſa de præ ſcrip.
f Ibidem n. 6.
g L. 2. veluti de iuſt. & iu.
h Vbi ſupra
i In qu. 13. de publica. reſignatio.

dimentum eſt quo ad locum, vel ad tempus, debet fieri in alio loco, vel tempore, quoniam prædictum impedimentum, quo conſulens impeditus fuit à patre, tam impedit quo ad vna loca, & tempora, quàm quo ad alia, vt palàm eſt. Non obſtat etiam, quòd Gomezius non poſuit hoc exemplum, quia ratio ſuadet idem eſſe de ſimilibus dicendum: & quòd cùm aliquid generaliter & nõ in ſpecie determinatur, relinquitur determinatio eius ſpecialis arbitrio boni & prudentis iudicis, [a] & arbitrio boni & prudentis iudicis iudicabitur præfata iuſsio, & reuerentia paterna, & euitatio diſcordiæ præfatæ cum retentione literarum fuiſſe iuſta cauſa ad differendum aliquo tempore prædictam publicationem, cum ſine vllius præiudicio illa dilatio fieri poſſet, præſertim quo ad forum conſcientiæ.

5 Tertio, quòd res, quæ culpa caret, in damnum vocari non debet, [b] & qui legem humanam poſitiuam tranſgreditur iuſta de cauſa, vel quam putat eſſe iuſtam, nõ peccat ſaltem mortaliter, vt tradit Caietanus, [c] quod ſatis colligi poteſt ex S. Thoma, [d] & nos tradimus in Manu. confeſſ. [e] & latius in comment. ſuper gloſſam ſummæ, [f] & præfatus N. credens ſe ſanctè agere differendo præfatam publicationem ob prædictum iuſſum, reuerentiam, & detentionem præfatam literarum, non peccauit, nec læſit aliquem notabiliter, nec dedit ſcandalum notabile: ergo non debet ob illam dimiſsionem priuationis pœnam incurrere, præſertim quo ad forum conſcientiæ.

6 Quarto, quod metus reuerentialis parentum excuſat à valore profeſsionis, & matrimonij, licet nõ ſit alioquin iuſtus, iuxta gloſſam celebrem, [g] per quam aliqua alia diximus in Manual. cõfeſſ. [h] ſcilicet, *quod ad excuſandum corã Deo à peccato tranſgreſſionis legis humanæ ſufficit metus, vel timor etiam non iuſtus, ſi fuit ille cauſa tranſgreſsionis*: & in caſu propoſito prædictus N. omiſit præfatam publicationem timore reuerentiali ſui patris, immo in ſua poteſtate non erat publicare literas à patre retentas: ergo non peccauit coram Deo, & in foro conſcientiæ: & conſequenter non meretur pœnam coram ſua diuina maieſtate, & foro conſcientiæ, in quo ipſa ſola eſt iudex. [i]

Quinto, quod præfatus N. non omiſit publicationem renunciationis, & appreheſionem poſſeſsionis ad lædendum alium aduerſarium, nec de facto læſit etiam Cameram Apoſtolicam: quia expediuit literas, nec dedit vllum ſcandalum damnificans alium, & ideo non tenetur reſtituere quicquã, per ſupradictas doctrinas S. Thomæ Caietani & aliorum: præſertim ſi teneremus antiquorum doctorum Gallorum opinionem, quæ habet regulas Cancellariæ pœnales non ligare conſcientiam, & quod præfata regula de publicanda reſignatione eſt pœnalis: quod tamen non requiritur in caſu propoſito, in quo aliæ rationes ſufficienter probant verum eſſe quod dicimus, ſcilicet, nec inualidam eſſe collationem, nec præfatum N. teneri ad reſtitutionem fructuum in foro conſcientiæ. Salua, quæ iuſtior fuerit, ſententia.

Aduertendum quòd ſpectat ad poſſeſsionem triennalem videndum, quod notatur infra conſilio. 20. & 30 de præbendis, & quod ſpectat ad regulam de publicanda reſignatione videndam conſtitutionem Gregorij XIII.

a Leg. 1 ff de iure deli. & c. de conſu. de offic. deleg.
b Capit. 2. de conſtit.
c In 2. 2. quæ 157. art 3. & in ſum. verb. ieiunium § quæ ad, vt de rationabili autē cauſa, dſu 3 art.
e Prel. 9. nu. 16.
f De alie. rer. eccleſ. c. 2. q. 2. nu. 14 & 15.
g In cap. præſens 20 q. 3.
h Ca. 22 nu 5 & cap. 27. num. 20.
i Cap humanæ aures 22 quæſt 5.

S V M M A R I V M.

1 *Reſignatum beneficium conferens ordinarius propinquo reſignantis ſuſpenditur à collatione beneficiorum. & ſi ſic ligatus conferat, excommunicatur ipſo iure. & ſi ſic ligatus miniſtret in põtificalibus, vel ordinibus, efficitur irregularis, abſolutióque, & diſpenſatio eſt à Papa petenda. num. 3.*

2 *Ignorantia extrauagantis publicè in Curia publicatæ agrè in foro exteriori admittitur, quæ tamen ſi verè adfuit, ita quòd ſi eam quis ſciuiſſet, non contraueniſſet, excuſaret à pœna in foro conſcientiæ, num. 3 ac etiam ab obligatione reſtituendi fructus ex beneficio nulliter collato bona fide perceptos, & in bonos vſus conſumptos. num. 4.*

3 *Pœna ipſo iure ob malam collationem impoſita incurſa non euitatur, etiamſi prouiſus beneficium poſt acceptam poſſeſſionem reſignet.*

CONSILIVM IX.

QVidam Reuerendiſsimus Epiſcopus ignorans extrauagantem Pij V. quæ incipit, *quanta*, contulit cantoriam reſignatam à cantore filio eiuſdem cantoris.

Quæritur primo, an dictus Epiſcopus incurrerit pœnas prædictæ extrauagantis.

Secundo quæritur, quid de prouiſo à dicto Epiſcopo de dicta cantoria, ſi ipſe etiam ignorabat prædictam extrauagantem.

AD PRIOREM quæſtionem reſpondeo primò, dolore me in primis de huiuſmodi caſu, in quem facile etiam optimus Epiſcopus incidere potuit per ignorantiam, vel inaduertentiam.

1 Secundò, quòd neſcio qua via excuſari poſsit præfatus Reuerendiſsimus Epiſcopus in foro exteriori, præſertim ſi res contigit in Italia. Tum quòd in ea ægrè admittetur ignorantia præfatæ conſtitutionis Pij Quinti, *quanta*, legitimè in Curia publicatæ. Tũ quia nihil prodeſt Reuerendiſsimo renunciatio prouiſi ab eo poſt collationẽ factam, & poſſeſsionẽ acceptam: quia propter collationẽ beneficij imponitur pœna ſuſpẽſionis, & non propter retentionẽ eius. Tum quod excõmunicatio imponitur propter ſecũdã collationẽ, quã nõ excuſat renũciatio primi prouiſi.

2 Tertiò, quòd excuſari poſſet in foro conſcientiæ præfatus Epiſcopus, ſi verè ignorabat præfatam conſtitutionem Papæ Pij Quinti, ſic quod, ſi eam ſciuiſſet, nõ contuliſſet præfatam cãtoriam filio cantoris: argumento cuiuſdam dicti Innocentij, [a] & aliorum quę congerit [illegible]elinus. [b]

3 Quartò, quòd oportet præfatum Epiſcopum prouidere ſibi de abſolutione Papæ tam à ſuſpenſione, quàm ab excommunicatione, immo & ab irregularitate, ſi cenſuris aſtrictus celebrauit, vel egit Pontificalia.

AD POSTERIOREM quæſtionem reſpondeo primò, quòd ſi res contigit in Vrbe, vel in alio loco, vbi non admittatur excuſatio ignorantiæ, non poſſet excuſari ſecundo prouiſus in foro exteriori, prætextu ignorantiæ præfatæ conſtitutionis, neque à peccato mortifero ſuſcipiendi beneficium, neque à peccato retentionis illius, vel perceptionis fructuum eiuſdem, neque à reſtitutione fructuum: quia præſumetur in eo foro ſcientia eiuſdem conſtitutionis. [c]

4 Secundo, quod excuſari poteſt ab omnibus præfatis peccatis in foro conſcientiæ, ſi verè ignorauit eam, taliter quod nõ ſuſcepiſſet illud, nec retinuiſſet, nec fruitus eſſet eo, ſi eã ſciuiſſet, & etiã à reſtitutione, ſi bona fide fructus ſuſcepit, & in bonos vſus impendit. argumento præfati dicti Innocẽtij, & aliorum à F[illegible]ino, [d] pro illo allegatorum.

a In capit. per tuas, 2. de ſimon.
b In c. 1 fall. 7. de re iudicata.
c Arg. c. ignorantia, de reg. iur lib 6 cum ſimilibus.
d Vbi ſupra.

S V M M A R I V M.

1 *Reciproca renunciatio & illicita tunc eſt, quando adeſt ſaltem tacita conuentio. num. 2. Idem dicitur de reciproca collatione. num 3.*

3 *Iure naturæ obligamur benefacienti benefacere.*

4 *Tẽporis diuerſitas & diſtantia tollit præſumptionẽ correſpectiuitatis actuum, ſicut identitas & proximitas illam inducit.*

CONSILIVM X.

QVidam rector reſignauit ſine vlla reſeruatione rectoriam ſuam in fauorem cuiuſdam, qui erat filius alterius rectoris, qui poſt ſex annos renunciauit aliam ſuam rectoriam in fauorem filij primi rectoris, reſeruata penſione medietatis fructuum. Quæritur an ſecunda renunciatio dicenda ſit reciproca, & damnata in [e] Concilio Tridentino.

1 Reſpondeo primò, quod non cenſetur quo ad forum conſcientiæ reciproca, quia ut in narratione caſus proponitur, nullum pactum, neque conuentionem interueniſſe, vt vterque rectorum alter in alterius filij fauorem ſuam rectoriam renunciaret: & in illo foro ſola rei veritas attenditur, & non præſumptio veritati contraria. [f]

Secundò, quòd neque poteſt cenſeri etiam quo ad forum exterius illicita reciproca. Primò quidem, quòd non eſt reciproca: quia, vt prædictum eſt, reciproca renunciatio eſt, quando plures conueniunt, vt alter in gratiam alterius reciprocè renunciet. argum. cap. *vbi periculum*, [g] ibi: *non in ſe reciprocent conſiderationis intuitu, vel in ſuos.* [h] & ſatis ſignificat prædictum c. [i] at in caſu propoſito nulla fuit talis conuentio. Secundò, quòd licet rector prior renuncians habuiſſet aliquam intentionem mouendi patrem eius ad faciendum aliquando aliud ſimile in fauorem filij ſui bene meriti ratione gratitudinis, de quo tamen nullatenus conſtat, non ex eo ſequitur, quod pater renunciatarij

e Capit. 15. de refor. ſeſſ. 25.
f Ca tua nos, ad audito c. in qui de ſponſalib. cum eis adnotatis.
g §. cæterum.
h De elect. lib. 6.
i [illegible] de refor. ſeſſ. 21.

habuit

A ... intentionem & propoſitum.[a]

2 ... quod eſſet aliqua reciprocatio mentalis: non tamē ... illicita, neque reprobata per prædictum.[b] Tum quia ſicut non omnis ... confidentia, ſed tantum inordinata eſt illicita, vt nos probamus in Manua. confeſſ.[c] ita non omnis reciprocatio, ſed tantum inordinata eſt iudicanda illicita. Tum quia renunciatio illicita eſt, quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficium in fauorem illius, quē alter deſignat, & ille alter renunciet in fauorem eius, quem alter deſignauerit: quia ſimonia eſt, vt nos tradimus in Manual. confeſſ.[d] At in hoc caſu nulla talis conuentio interuenit. Nec obſtaret, quod intentio prædicta interueniſſet: nam quando non interuenit conuentio tacita, vel expreſſa, etiamſi interueniat intentio mentalis, non propterea renūciatio fit illicita, vt poſt gloſſam ſingularē[e] & S. Antoninu & alios ita diximus in Man.[f]

B

3 Quarto, quod quaratione licitum eſt vni Epiſcopo conferre beneficium cuipiam amico benemerito alterius Epiſcopi, cum intentione mentali tantum ſine pacto, quòd aliquando ille conferret aliud alicui amico ſuo benemerito, ob quandam ordinatam & ſtudioſam gratitudinem: & alteri Epiſcopo etiam licet conferre poſtea propter prædictam gratitudinem ordinatam aliud amico illius benemerito, ita licitum eſt vni beneficiato renunciare beneficium in fauorem amici benemeriti alterius beneficiati, cum intentione mentali tantùm ſine pacto, quod ob gratitudinem naturali iure debitam ipſi renunciabit aliquando aliud alicui amico ſuo benemerito, nullo pacto in his tacito neque expreſſo interueniēte.[g] Immo tantò maiori ratione licebit beneficiario ita renunciare, quàm Epiſcopo ita conferre, quanto collator maius ius tribuit, quam renunciator.[h] Quod autem liceat Epiſcopis ita conferre, ea firma ratione conſtat, quod nullo iure id prohibetur, immo iure naturali gratitudinem ſuadente, & obligationem antidotalem inducente, quadamtenus præcipitur per iura, quæ iubent vt benefacienti benefaciamus.[i]

C

4 Quinto, quod ſpatium ſex annorum, quod interiacuit inter prædictas duas renunciationes, & quod vna fuit facta ſimpliciter ſine vlla reſeruatione, & altera cum reſeruatione medietatis fructuum, cum valoris æqualis eſſent ambæ rectoriæ, tollit omnem anſam cenſendi vllam reciprocationem illicitam, argumento differentiæ quæ ponitur inter ea, quæ incontinenti fiunt, & ea quæ ex interuallo, præſertim magno, & tot annorum.[k] Salua, &c.

D

a Ad ... ſ maior ... de pe... & ... in pr... caria. ord.
b Cap. 1
c Cap. 12 nu. 110.
d Cap. 21 nu 107.
e Ca ordinationes 1. qu. 2.
f Vbi ſupra.
g Argu. lo. al lud ff. ad leg aquil. & cap. dudum 2 de elect.
h Arg. autho. multo magis. C de ſacroſan. eccle. ca. cum in cuncti. de elect.
i L. ſi non ſortē § libertus. ff de cond. indeb. & l. ed etſi § non. u lius ff de petit. hære d. ca cū in eſpoſ. de teſta.
k Iuxta l. lectā ff ſi re rū peta & l legē C de pact. & alibi ſæpe.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio beneficij vivente mādato reuocati, ſed non intimati procuratori nec ei in cuius manibus erat facienda reſignatio, facta valida eſt, etiā ſi reſignatarius ſciens tacuerit.*

CONSILIVM XI.

Titius reſignauit in fauorem Sempronij ſuum beneficium: Sempronius diſceſsit, vt veniret Romam cum literis procurationis dicti Titij, & in via accepit epiſtolā à ſuo patre, in qua ei commendabat diligentiam: quia Titius iam reuocauerat literas prædictas procurationis, & quod reuocationem iſtam Romam iam miſerat ad ſuum procuratorem, & ſimul epiſtolam aliam dicti Titij, in qua conſtabat ipſum dictas procurationis literas reuocaſſe. Sempronius Romam acceſsit, & quæſiuit diligēter à procuratore dicti Titij, an literas quaſdam ipſius Titij recepiſſet, cui procurator reſpondit nondum accepiſſe. Quapropter dictus Sempronius nihil dixit dicto procuratori, ſed præſentauit ſuas literas procurationis, & ſupplica ſignata fuit à Papa, & procurator præſtitit cōſenſum. Poſtea verò, ſex, vel octo diebus tranſactis, literæ reuocatoriæ procurationis dicti Titij ad manus ſui prædicti procuratoris peruenerunt, & procurator dixit intempeſtiuè veniſſe, cum iam conſenſum præſtitiſſet virtute priorum literarum. Titius habuit notitiam huius facti, & ſcripſit Sempronio, quod tutò poterat prædicti beneficij poſſeſſionem accipere, & facti ſunt amici. Quæritur quid iuris.[l]

E

F

1 Reſpondeo, quod renunciatio illa ſatis iuridicè fuit facta & valuit, quia reuocatio procurationis ad renunciandū nō fuit intimata illi, neque ei, in cuius manib[9] erat faciēda renūciatio, quod requirebatur ad hoc, vt illa fuiſſet nulla: nec ſufficiebat illi[9] notitiā veniſſe ad eū, in cui[9] fauorē renūciatio erat faciēda, per cle. 1. ... ſuſcta gloſſ.[m] recepta. Salua, &c.

l De renūciat. in ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatio facta in manibus Papæ de beneficio prius reſignato in manibus ordinarij admittentis nihil valet, & ſucceſſiue penſionis ſuper illius fructibus reſeruatio ſubſiſtit, adeo vt ſolū a poſsit repeti num. 6.*

2 *Reſignatio beneficij per procuratorē abſentis facta in manibus Papæ admittentis operatur vt beneficium apud Sedem Apoſtolicam, attento iure communi, ita vacet, vt ordinarius de eo prouidendo non dederit nec titulum coloratum nu. 3. ſed attento ſtylo dicta reſignatio habetur pro non facta, donec præſtetur conſenſus expeditioni literarum adeo vt reſignās poſsit denuo reſignare nedum in manibus Papæ, num. 4. ſed etiam ordinarij qui illud poterit valide conferre. nu. 5 & 6.*

3 *Litteræ Apoſtolicæ prouiſionis ſeu collationis beneficiorum debent per bullam Iulij ſecundi intra ſex menſes expediri, alioqui beneficium vacat.*

CONSILIVM XII.

Dedit quis mandatum ad reſignandum ſuum beneficium in manibus Papæ in fauorem tertij, reſeruatis ſibi fructibus loco penſionis, & præterea illud, antequam à tam Pontifice præſtaretur conſenſus, reſignauit ſimpliciter in manibus ordinarij, qui illud contulit eidem tertio, qui etiam literis Apoſtolicis non expeditis partem ... fructuum reſignanti ſoluit. Quæritur quid iuris.

Reſpondeo primo, tot ... D. conſulentis quam, & ... ne aliis occupationib[9] neceſſariis angi, quod ... animum induxi, vt eis quicquam reſponderem ... in obſequium Dei, qui nos omnes paſcit reſpondebo pau...

1 Secundo, quòd reſignatio præfata in manibus Papæ, & reſeruatio fructuum à tua Sanctitate conceſſa, nihil omnino valuerunt, ſi fuerunt factæ poſteaquam reſignauit in manibus, qui dedit mandatum ad reſignandum in Curia, quod narratio caſus ſignificat: quia reſignans nihil reſignauit, neque penſioni conſentire potuit: quippe qui iam per priorem reſignationem in manibus ordinarij factam beneficiū ſuū, & ius omne, quod in eo habebat, amiſerat.

2 Tertiò, quòd ſi reſignatio fuit facta prius in manibus Papæ Romæ, & ab eo admiſſa, quàm in manibus ordinarij, nihil valuit iure communi attento renunciatio facta in manibus ordinarij: quia beneficia vacantia in Curia, ſunt reſeruata Papæ,[a] & beneficia quæ renunciantur in Curia per procuratores, etiam exiſtentium extra eam etiā mille milliaribus, dicuntur vacare in Curia ſecundum omnes.[b] Et ordinarius nō poteſt cōferre beneficia reſeruata Papæ.

3 Quartò, quòd ex hoc ſequeretur, eum, cui facta fuit collatio ab ordinario, nihil iuris habuiſſe in illo, & nullos fructus ſibi quæſiſſe, ſed fuiſſe & eſſe intruſum ſemper: quia titulus ordinarij ſibi nihil profuit, neque prodeſt, nec titulus Papæ: quia non fuit expeditus, nec datus conſenſus à procuratore, vt expediri poſſet: quia etiā vacaſſet, ſi quo ſibi quæſitum fuit, per ceſſationem ſemeſtrem ab expeditione literarum, per extrauagantem Iulij Secundi.

4 Quintò, quòd attēto ſtylo Curiæ, per quem videmus ſeruari quòd renūciatio facta, donec conſenſus præſtetur, nullum parit effectū, etiā ſi ſequatur admiſsio, & collatio beneficij renunciati: & ita nō cenſetur vacare: adeo quòd, qui renunciauit ſuum beneficiū in fauorem vnius, poteſt renunciare illud in fauorem alterius, antequam præſtet conſenſum renunciationi, quam fecit in fauorem primi.

5 Sexto, quod tertio eo quod in hoc quinto dicto dicitur, renūciatio facta in manibus ordinarij abſque vllo pacto ſimoniaco, & collatio facta ab eo, valuerūt, ſiue fuiſſet factæ ante renunciationē in manibus Papæ factā, ſiue poſt eā: quia cū nunquā fuerit præſtitus cōſenſus renūciationi nec admiſsioni, neque literarū expeditioni, nullū effectū habuit renūciatio facta in manib[9] Papæ: & ita perinde iudicādū eſt, ac ſi nūquā fuiſſet renūciatū corā ſua Sāctitate.

6 Septimo, quod hæc conſequitur, eum, cui beneficium collatum fuit ab ordinario per renunciationem in manibus eius factam, habuiſſe, & habere bonum titulum, & feciſſe fructus ſuos, & iuſtè potuiſſe ac poſſe diſpēdere illos in ſuos & alios pios vſus, reſeruationē autē factā N. à Papa virtute renunciationis in manibus eius factæ, & ab eo admiſſæ, nihil valuiſſe, nec valere: & ita quidquid ſolutū eſt ei virtute reſeruationis præfatæ, indebitum fuiſſe, & tamquam indebitè ſolutum repeti potuiſſe per condictionem

a Per ca. 2. de præbend. li. 6.
b In dicto ca 2 poſt gloſſ. in clement. 1. vt lite pendent.

indebiti, niſi [illegible] entia, v[illegible] aliquid aliud, quod impedire ſolet condictionem indebiti, interueniſſet.

Octauo, quod de concordia & de iuſtitia & iniuſtitia illius nõ poſſum ego iudicare, niſi eius tenore perſpecto.[a]

a L. ex vecunda ff. de legib.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM & qualitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Romæ promulgata, licet ſecundum magis receptam liget prouincias, antequam in eis promulgetur, & recipiatur: at quo ad Francos in Francia degentes aliquid ſpecialiter videtur obſeruandum.*

2 *Ordinatus ſacris ordinibus ante ætatem legitimam Gallus in Gallia non eſt ſuſpenſus, nec miniſtrando fit irregularis, ſi bulla Pij II. ibi nunquam fuit publicata, nec recepta: nec eget diſpenſatione, ſed ſolum vt legitime pœniteat de peccato. num. 3. & 4.*

5 *Excommunicationem minorem æquari peccato mortali, ſeu per illud incurri, non eſt verum, nec Panorm. hoc dicit.*

CONSILIVM I.

QVæritur primo, an Francus, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, incurrat irregularitatem, ſi ibi non eſt publicata extrauagans Pij Secundi.

Secundo, an eſto quòd iſte non incurrat irregularitatem, an peccet.

Tertio, an iſte, ſi celebret, incurrat irregularitatem.

Quarto, an iſte, celebrando poſt pœnitentiam iuſtam, committat aliquod peccatum.

Quinto, an indigeat diſpenſatione Papæ, aut Epiſcopi.

Sexto, an communicatio minor, & peccatum mortale æquentur inter ſe.

1 Ad quæſtiones grauiſſimas dico, quòd longè aliter reſpondendum eſt illis in Francia Francis in ea morantibus, quàm in Manual. noſtro ſcripſimus reſpondendum eſſe aliis ſecundum receptiorem ſententiam, quæ habet, legem vel canonem in Curia Romana promulgatam ligare omnes prouincias, etiam antequam ſpecialiter promulgentur in metropolibus earum, & recipiatur ab eis.

2 AD PRIMAM igitur quæſtionem reſpondendum eſt, ſecundum opinionem, quàm veriorem putamus (vt nuper dixi) Francum, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, non incurrere pœnam extrauagantem Pij II. ſi non fuit vnquam promulgata in metropolibus Galliæ, nec ab ea recepta, & conſequenter non eſſe ipſo iure ſuſpenſum, nec celebrando incurrere irregularitatem.

3 AD SECVNDAM autem reſpondendum eſſe, eum, qui ſic ordinatur, indigere quidem pœnitentia iuſta peccati, ſed non abſolutione irregularitatis, neque habilitatione Epiſcopi.

AD TERTIAM etiam reſpondendum eſſe, retenta prædicta opinione, præfatum ſic ordinatum non incurrere celebrando irregularitatem.

4 AD QVARTAM etiam reſpondendum eſſe, ſic ordinatum, celebrando poſt pœnitentiam iuſtam, non magis peccare mortaliter, quàm alius qui admittit aliquod aliud peccatum mortale, & poſt factam de illo iuſtam pœnitentiam, & legitimam confeſſionem, celebrat.

AD QVINTAM, quod non indiget diſpenſatione Papæ, nec Epiſcopi habilitatione.

5 AD SEXTAM autem, quæ non pendet ex veritate præfatæ opinionis, ſed aliunde, reſpõdetur, falſum eſſe quod Panormitanus ab aliquibus receptus inſinuat,[b] quatenus videtur æquare quo ad hoc minorẽ excommunicationem, & peccatum mortale, quod certè falſum eſt, vt nos aſſerimus in noſtro Manu. confeſſ.[c] & multis probari poteſt contrarium, immo etiam ex verbis ipſiuſmet Panormitani iuſtè ponderatis: nõ enim æquantur excommunicatio minor, & peccatum mortale, cùm ſeſe mutuo excellant, vt diximus in d. Manual. confeſſ.[d] eſt enim certum, eſſe falſum, quod omnis, qui peccat mortaliter, incurrit excommunicationẽ minorem, adeo quidem, vt plurimi peccent mortiferè, & pauciſſimi incurrant excõmunicationem minorem, vt colligitur ex prædicto Manual.[e]

b In ca. ſi celebrat. nu. 6. & 7. de cler. excomm. miniſtr.
c Cap. 27. nu. 21. & clarius in eod ca. nu. 112.
d Ca. 27. nu. 21.
e Vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Ordinari poteſt quis in loco domicilij.*

2 *Domicilium acquiritur per quãcumque modicam manſionem in loco animo ibi perpetuo manendi factam, adeo vt poſſit ab ordinario loci, vel ab alio de eius licentia ordinari.*

CONSILIVM II.

AN Hiſpanus ortus Compluti, & ibi ordinatus rite ad minores, qui poſtea manſit Tiburi [illegible] annis, & ſeruiuit Epiſcopo [illegible], poſsit ordinari ad ordines ſuperiores per Epiſcopum Tiburtinum?

1 Reſpõdeo, quod D. conſulens poteſt ordinari legitime ab Epiſcopo Tiburtino, vel ab alio virtute dimiſſoriarum ab eo illi conceſſarum, ſi manſit Tiburi, vel [illegible] annis prædictis tribus, maiori vel minore tempore, dummodo manſerit in ea cum intentione & voluntate permanendi ibi perpetuo: quia per huiuſmodi mãſionem videtur quæſiſſe domicilium, per [illegible] gloſſa magna, & gloſſa in verbo, *laicum*,[a] per quæ probatur [illegible] quem domicilium in loco [illegible] conſtituit habitare animo perpetuo habitandi, vel manendi ibi, etiam ſi paruo tempore manſerit: quia per manſionem talem quæritur domicilium etiam momento temporis, vt poſt alios tradit etiam Philippus Francus,[b] vbi loquitur de domicilio, quod ſufficit per illum textum ad effectum faciendi ſe ſubditum Epiſcopo, ad hoc, vt ordinari poſsit ab ipſo ratione domicilij, quod per illum textum eſt vnus modus, per quem quis ſortitur forum, & ſubiectionem Epiſcopi ad ordines recipiendos. Salua, &c.

a C. de incolis lib. 10.
b In capi. cum nullus de temp. ordi. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium originis patris etſi tranſeat in filium, ſecus de domicilio habitationis.*

2 *Domicilium habitationis animo proprio & facto contrahitur.*

3 *Filiusfamil. poteſt ſibi conſtituere domicilium ſi ſit pubes. num 6. & conuiuendo cum patre, animo vt ibi perpetuo viuat, videtur ibi habere domicilium, num. 3. & 8. vnde & ibi mortuum, non electa ſepultura, ſepeliendum vbi pater, ſicut & vxor ſimili modo vbi maritus. 4.*

6 *Impubes ſibi domicilium non eligit: quod ſi conuiuit cum patre, patris habet domicilium, quod ſi habitet cum matre, ſecus, ibi tamen poteſt conueniri. num 5.*

6 *Ordinari quis legitimè poteſt ab Epiſcopo loci, vbi habet domicilium.*

8 *Domicilium ſemel electum, etiam modico tempore continuatum non admittitur, quamuis alibi longo tempore moretur, animo tamen ad dictum electum domiciliũ reuertendi.*

8 *Domicilium pro libito, etiam quo ad ſpiritualia, ſine licentia Epiſcopi, ſaltem ſi ſit laicus, mutat quiſque.*

CONSILIVM III.

ORdinatus an ſit legitimè filius, qui natus, & educatus in vna diœceſi, ad diœceſim, vbi pater habitabat, & domicilium habebat, venit animo perpetuo cum eo habitandi, & poſt annum miſſus fuit cauſa ſtudendi ad ciuitatem, vbi natus fuerat, & mox reuerſus ab Epiſcopo, vbi pater habitabat, fuit ad ordines promotus?

1 Reſpondeo, quòd pro parte negãte facit primo, quod licet domicilium originis patris tranſeat in filium,[c] domicilium tamen habitationis non tranſit in illum,[d] licet tranſeat in libertum.[e]

2 Secundo, quod domicilium habitationis ex animo & facto contrahentis contrahitur,[f] ergo animus & factum patris non ſufficit ad conſtituendum domicilium filio.

Tertio, quod etiam filius familias poteſt conſtituere ſibi domicilium.[g]

3 Pro parte verò contraria facit, quòd qui filius viuit cum patre animo tam ſuo, quàm patris, vt ibi perpetuo viuat, videtur habere ibi domicilium: quia alicubi habet, cùm non ſit vagabundus, & non alibi quàm ibi, ergo ibi. Secũdò, quòd alioquin ſequeretur, quòd filij qui fuerunt nati in aliquo loco, & poſtea viuunt cum ſuis patribus in domicilijs eorũ multo tempore vſque ad triginta annos, nullibi haberẽt domiciliũ habitatiõis, q videtur abſurdũ.

4 Tertiò, quòd filius natus alibi, & mortuus in domo patris, vbi habet domicilium, eſt ſepeliendus in Eccleſia, in qua ſepeliri deberet de iure ipſe pater, ſi factus pubes non elegit ſibi ſepulturam, vt colligitur ex ca. *licet*.[h] Mulier etiam alibi nata, ſi non elegit ſepulturam, debet ſepeliri in Eccleſia, in qua eſt ſepeliendus maritus, vt colligitur ex cap. *is qui*[i] & non alia ratione, quàm quia habent domicilium habitationis, ergo ibi habent [illegible].

c L. 1. & l. aſſumptio §. e. ff. ad municipal.
d Dicta l. aſſumptio. § filius.
e Dicta l. aſſumptio. § ſi. mali.
f Leg. domicilium eod. tit.
g L. placet. ff. ad municip.
h De ſepul li. 6.
i Sub fine de ſepult lib. 6.

5 Quarto,

[illegible] loſſa.[a] [illegible] haber pupillum p[illegible] [illegible] um hab[illegible] [illegible] habet [illegible] & Azo [illegible] dem ti[illegible] haber, dic[illegible] quod pupillus [illegible] poteſt extra locum [illegible] cultates, ratione dom[illegible].

6 [illegible] pubes [illegible] patri [illegible] habet [illegible] dem domic[illegible], quod [illegible] eſt incola [illegible] pub[illegible] non poteſt eligere [illegible] pat[illegible] mortuo, quia [illegible] dictum [illegible] an[illegible] perpetuo [illegible] & [illegible] D. conſulens tranſiſſet ad domum pa[illegible] pubertatem, & poſt eam non [illegible] ibi dom[illegible], contendas eſſe bene ordinatus.

7 Sed quia verbo additu[illegible] quod prædictus conſulens fuit educatus [illegible] illum ex [illegible] ſic, vel al[illegible] ad pubert. tem, [illegible] habet [illegible] in hæc [illegible].

8 Secundo [illegible] quod [illegible] conſulens fuit [illegible] domic[illegible] habebat tuum, [illegible] licet, quod, vt [illegible] prædicta ca[illegible] ſcripto, prædictus conſulens [illegible] factus alium domum patris ſui animo perpetuo [illegible], & manſit circa annum vnum: & [illegible] ſcholam, ſemper tamen habuit anim[illegible] ad domum, & ciuitatem, vbi habebat pater [illegible] domicilium. Præſuppoſito etiam hoc, eſt dicendum, quod prædictus conſulens conſtituit ſibi domicilium ibidem [illegible] quia, vt prædictum eſt, filius etiam familias poteſt eligere ſibi domicilium poſt pubertatem, per dictam *l. placet*,[b] quod hic fecit conſtituendo viuere ibidem cum patre ſuo perpetuo, & incipiendo viuere ibidem: nam quilibet poteſt ſibi conſtituere domicilium, vbi voluerit,[c] & transferre illud de vno epiſcopatu ad alium, etiam ſine licentia Epiſcopi, ſaltem ſi eſt laicus, non ſolum quo ad temporalia, iuxta dictam *l. nihil*,[d] ſed etiam quo ad ſpiritualia.[e]

Tertio, quod non obſtat his quod ponitur in facto, quod prædictus conſulens non erat domiciliatus Barbaſtri: quia debet intelligi, quod non erat domiciliatus alio modo, quam quo exprimitur in facto, videlicet trãſeundo ad viuendum ibi perpetuo, alioqui poneretur in caſu repugnantia. Non obſtat etiam, quod præfatus conſulens non remanſit Barbaſtri, niſi circiter annum, & quòd poſt illum degit alibi in ſcholis: quia eundo ad ſcholas, & degendo ibi etiam multis annis, cum animo tamen redeundi Barbaſtrum, non amiſit domicilium, quod ibi prædicto modo contraxit, vt eſt textus,[f] & ibi Ioannes de Platea. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus interſtitijs non ſeruatis, nec ſuſpenſus, nec irregularis, nec iure communi, nec per ſacrum Concilium eſt.*

CONSILIVM IV.

AN qui aliàs canonicè eſt ordinatus, non ſeruatis tamen interſtitiis temporum, quæ Cõcilium Tridentinũ ſtatuit ſeruari,[g] ſit ipſo iure ſuſpẽſus, vel irregularis?

1 Reſpondetur negatiuè, non eſſe ob hoc ita ordinatum ſuſpenſum, nec minus irregularem: quia nec à Concilio Tridentino nec canone vllo in corpore iuris clauſo imponitur aliqua pœna ipſo iure ei, qui non ſeruatis interſtitiis temporum, ordine inſignitur: & non eſt dicendum vllam pœnam ipſo iure incurri, niſi à lege id exprimatur, iuxta gloſſam celebrem.[h] Au autem alia pœna poſſit puniri, & ſuſpendi ab Epiſcopo, aliud eſt: & puto poſſe, quia tranſgreſſor eſt canonis.

Aduertendum tamen, quod poſt hæc ſcripta lata fuit extrauag. à S.D.N. Sexto V. per quam ſic ordinatus ſuſpenſus fit.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis ob aſſumptionem duorũ ordinum ſacrorum eodem die factam vel quia furtiue ordinatus eſt, poteſt etiam dici ſuſpenſus, accipiendo ſuſpenſionem non in ſua ſpeciali ſignificatione, prout eſt cenſura, ſed in genere.*

CONSILIVM V.

AN is, qui eodem die duos ſacros ordines ſuſcipit, ſit ſuſpenſus à poſteriori dicendus, vt habet [i] Manual. confeſſ. in potius cenſendus irregularis, vt habet abbi.[k]

Ad hanc Antinomiam, quæ videtur in noſtro Manual. [illegible] aſſumens duos ordines ſacros eodem die, appellatur ſuſpenſus, & alibi,[b] appellatur irregularis. Reſpondetur primò quod ibi nulla eſt Antinomia. Tum quia in pri[illegible], non negatur, quod non ſit irregularis, ſed [illegible] dicitur quod eſt ſuſpenſus: quod eſt verum intelligendo de ſuſpenſione generaliter ſumpta, vt accipitur in c. *literas*,[d] & frequẽter ſic in iure canonico acci[illegible] verbum irregularitas, non eſt antiquum L[illegible] in d. Manua.[e] & ideo raro inue[illegible] in antiqui[illegible] que ad Innocentium III.[f] Propterea [illegible] quis dicat aliquem eſſe ſuſpenſum, non eſt [illegible] de ſuſpenſione ſtrictè dicta, [illegible] generaliter accepta, [illegible] alias [illegible] qu[illegible] eſt irregul[illegible] eodem loco Manualis, quod eſt irregula[illegible] vna plus peccare eum, qui capit [illegible] ordines [illegible] dem die, [illegible] qui aſſumit quatuor minores [illegible] crum, & quod is [illegible] irregularis, dicitur in d. Manu.[h] Tum quia idem Manua[illegible] appellat ſuſp[illegible] eum Papa in prædict. capp. & non ſine [illegible] irregularitas nata ex ſuſceptione duplici ordinis [illegible] aſſumpti eſt duplex. Alt[illegible] a, quæ accipitur [illegible] excommunicationem latam, ne furtim acciperetur & alte[illegible] eo, quòd accipitur furtiue tantum, qu[illegible] longe minor [illegible], vt colligitur [illegible] capp. & [illegible] & [illegible] mitano.[i] Et ita potuit Pap[illegible] vt verb[illegible] ad ſignificandum, debiliorem eſſe irregularitatem, quæ [illegible] ex ſola furtim acceptione, de qua loquebatur, quam irregularitatem, quæ naſcitur ex furtim aſſumptione, & [illegible] excommunicationem ſimul. & affectata breuitas effecit vt in re rariſsime contingente non ſe magis extenderet.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores extra tempora ſuſcipiens non eſt ſuſpenſus, neque olim ſuſcipiens etiam maiores.*

2 *Ordines ſuſcipere interſtitiis non ſeruatis de licentia Epiſcopi licet.*

CONSILIVM VI.

QVidam cum legitimis dimiſſoriis ſui Epiſcopi ſuſcepit ab alieno Epiſcopo duos minores in quadam die Veneris vnius hebdomadæ, & die Sabbati quatuor temporum alterius immediate ſequentis ordinem ſubdiaconatus. Quæritur an ſit ſuſpenſus.

1 Ad quæſtionem prædictam reſpondeo primò, quòd prædictus D. conſulens non incurrit ſuſpẽſionem ipſo iure, propterea quod aſſumpſit prædictos duos ordines minores in prædicto die Veneris, neque cõſequenter incurrit irregularitatem, eo quod vſus fuerit illis, antequam a iudice ſuſpenderetur: quia extrauagans P.[illegible] II. quę incipit, *cum ex ſacrorum*, nõ habet locum in minoribus ordinibus, & ſecundum antiqua iura non incurrebatur ſuſpenſio ipſo iure propter ordinationem, & aſſumptionem ordinum etiam ſacrorum extra iuris tempora, & ante legitimam ætatem,[k] vt latius traditur in Manual. noſtro confeſſ.[l]

2 Secundo, quòd ſi in literis dimiſſoriis, quas habebat, ordinarij, derogabatur neceſsitati ſeruãdi interſtitia temporum in accipiẽdis ordinibus minoribus & maioribus, potuit ſine prędictæ extrauagantis pœna ſuſpenſionis accipere die Sabbati ordinem ſubdiaconatus, quia non tenebatur ſeruare illa interſtitia, à quibus ſeruandis potuit Epiſcopus eum liberare per ipſummet Concilium Tridentinum quod reduxit obligationem antiquam illam ad ſeruandum.[m]

Tertio, quod ex his duobus dictis colligitur deciſio quæſtionis prædictæ. Quid autem dicendum ſit, ſi in prædictis dimiſſoriis non fuit derogatũ prædictis interſtitiis, maioris dubij eſt. Quia pro vna parte facit, quòd in prædicto Concilio nulla pœna ſpecialis imponitur: & pro altera, quod certũ eſt illum peccaſſe, & non fuiſſe rite ordinatum, neque habuiſſe legitimã facultaté ordinem aſſumendi, quia non derogabatur in ea prædictis interſtitiis, quę erat neceſſariũ ad hoc, vt rite ordinaretur, ſed quia non quæritur de hoc in pñtia, non reſpõdeo ad illud. Salua, &c.

Vide ſupra Conſilio 4. & infra Conſilio 12.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ſacris ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſus, & miniſtrans efficitur irregularis.*

2 Cruciata.

a L[illegible] poteſt [illegible] in verbo [illegible]

b Cõ. l. ſeq. ff. ad municipal.

c L. nihil ff. de municipal.

d Auxentia l. incola § 1. & 2. ff. ad municipal.

e Cap. fin. vbi hoc notat Panormi. ab alijs receptum. de paroch.

f In l. 1. c. ... 2 de incolis li. 10.

g Seſſ. 23. ca. 11.

h In ca. fin. de iure patrona. [illegible] verbo vi. & textus autem. de non eligend. ſecũdo nubentes. § cum igitur. colla. 1.

i Ca. 21. n. 71.

k Cap. 27. nu. 241.

a Ca. [illegible]

b Inca. 21. n. 241.

d Extra de electione & electi potestate.

e Cap. 27. nu. [illegible]

f In c. [illegible] ſi de eo, qui furtiue ordina. ſuſcepit.

h Cap. 27. nu. 241.

i In d. cap. literas.

k Per cap. vel non eſt compet. de temp. ordi.

l Cap. 23. nu. 79 & ca. 27. num. 111.

m Per c. 11 de reform. Seſſ. 23.

1 *Cruciata, & alia iobelæa non tribuunt facultatem liberandi ab irregularitate.*

2 *Beneficij collatio poſt irregularitatem facta eſt nulla, non obſtante quod bona fide putaret ſe rite fuiſſe dispenſatum.*

CONSILIVM VII.

QVæritur quid faciet ordinatus ante legitimam ætatem ad ſubdiaconatum, diaconatum, & presbyterium, & vſus duobus prioribus ante vllam diſpenſationẽ, & poſtea abſolutus per cruciatã, & aſſecutus beneficium.

1 Reſpondetur primò, quòd D. conſulens patiens ſe ordinariter ante legitimam ætatem, fuit ter ſuſpenſus ab officio, & vtẽdo bis ante vllam abſolutionem & diſpenſationem duobus ordinibus factis incurrit bis irregularitatem, & tertio vtendo presbyteratu, per extrauagantem Pij II. quam referimus nos in Manual. noſtro confeſſ.[a]

2 Secundò, quòd Pœnitentiarius non habuit poteſtatem abſoluendi, ſeu liberandi eum à prædictis irregularitatibus: quia nec cruciata, nec alia iobelæa regulariter conferunt illam poteſtatem, vt tradidimus nos vbi ſupra.[b]

Tertiò, quòd obtentio prædicta beneficij ante ſublationem irregularitatis nil valuit propter irregularitatem præcedẽtem, iuxta annotata per omnes poſt Innocentiu.[c]

Quartò, quòd conſulens debet ſibi prouidere de diſpenſatione, & abſolutione à prædicta irregularitate ſecretò per Pœnitentiariam ſecretam cum retẽtione beneficij accepti poſt irregularitatem, exprimẽdo valorẽ eius.

Quintò, quod licet bona fides, quam concepit D. conſulens per auctoritatem prædicti Pœnitentiarij potuit excuſare à peccato, non potuit tamen excuſare à neceſſitate, & obligatione impetrandi diſpenſationem legitimam, & tituli renouationem, ſeu retentionem, quæ obtineri poteſt per Pœnitentiariam ſecretam, qua in re nos iuuabimus in obſequium D. N. Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus non eſt, qui ante iuſtam ætatem iuſtè credens ſe maiorem bona fide ordinatus eſt.*

1 *Lex puniens præſumentem, non includit eum qui iuſta credulitate ductus bona fide id facit.*

2 *Credere iuſtè poteſt quis parentibus de ipſius ætate atteſtantibus.*

CONSILIVM VIII.

QVæſitum eſt, an N. ante legitimam ætatem ſacris bona fide ordinatus, parentum teſtimonio credendo eam habere, pœnam ſuſpenſionis incurrerit.

1 Reſpondeo, quòd taliter ordinatus nullam incurrit ſuſpenſionem, & ſanctè ac rectè celebrare poteſt, & celebrauit, per ea quæ nos in hac ſpecie diximus in commentario cap. accepta.[d] ea ratione firma, quod lex, quæ imponit pœnam præſumenti facere aliquid, non videtur imponere illam ei, qui bona fide credens probabiliter ſe bene agere facit illud, iuxta doctrinam Cardinalis receptam.[e] Et conſtitutio Pij Secundi, quæ imponit pœnam ſuſpenſionis ei, qui ordinatur ante legitimam ætatem, loquitur per verbum, *præſumpſerit*, ponẽdo pœnã ei, qui præſumpſerit aſſumere ordines ſacros ante legitimã ætatem.

2 Cum ergo conſulens animo ſimplici & bona fide credens illis, quibus iuſtum erat credere, id fecerit, non incurrit vllã pœnã, neque eſt cur ſcrupulis ob id angatur.

SVMMARIVM.

1 *Prælati mandatum non excuſat ordinatum ante tempus, nec à ſuſpenſione, nec ab irregularitate.*

1 *Dies cœptus, & non annus habetur pro completo regulariter.*

2 *Presbyterium vt quis accipere poſſit, non ſufficit quod annum xxiiij compleuerit, ſed quod exceſſerit annum xxiiij.*

2 *Compleuiſſe dicitur annum xxiiij. qui vltimum attingit diem, ſed non exceſſiſſe.*

CONSILIVM IX.

QVidam monachus cùm nondum haberet vigintiquatuor annos completos, & deeſſent ei quadraginta dies, iuſſus à Prælato dicente paruum pro nihilo habendum, aſſumpſit presbyterium. Quæritur an per ſuſceptionem illius fuerit ſuſpenſus, & celebrando contra ſuſpenſionem factus irregularis.

1 Reſpondeo, quòd ſic: quia licet dies cœptus habeatur pro completo regulariter,[a] annus tamen cœptus non habetur regulariter pro completo, vt ibidem adnotatur, & probatur per textum adiuncta gloſſa,[b] & ordo presbyteratus requirit vigintiquatuor annos completos: quia oportet, vt attingat vigeſimum quintum, iuxta d. clem. quæ requirit vt ordinandus ad presbyterium ſit conſtitutus in xxv. anno, in quo non eſſet, etiamſi eſſet conſtitutus in vltimo die xxiv. anni: quamuis diceretur eſſe 24. annorum: & ita differunt inter ſe dicere habet 24. annos completos, & dicere exceſſit xxiv. annum, per textum adiuncta gloſſa.[c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus vel irregularis inhabilis eſt ad beneficia obtinenda, ſed prius obtenta non perdit. num. 2.*

2 *Beneficia per cenſuram vel irregularitatem ſuperuenientem non perduntur, ſed fructibus non poteſt vti niſi certo modo.*

CONSILIVM X.

AN promotus ad ſacros ordines ante ætatem legitimam, & poſt ad beneficium, poſſit retinere beneficium poſt vel ante ordinationem obtentum?

1 Reſpondeo primo, quod ſi prædictus conſulens ante legitimam ætatem fuit promotus ad aliquem ordinem ſacrum, fuit ipſo iure ſuſpenſus per extrauagantem Pij II. quam nos referimus in Manual. confeſſ.[d] & conſequẽter factus inhabilis ad habẽdum beneficium,[e] ex qua Panormitanus colligit ſuſpenſum ab officio non poſſe eligi, nec conſequenter accipere beneficium ex collatione, quod eſt minus, quàm eligi, & conſequenter beneficium ei collatum poſt prædictam ſuſpenſionem, non fuit effectum ſuum, nec potuit fructus eius ſuos facere. Addo, quod ſi durante illa ſuſpenſione effecit aliquem actum peculiariter deputatum ordini, effectus fuit irregularis,[f] & ita magis inhabilis ad obtinendum beneficium.

2 Secundo, quod beneficium legitimè adeptum non perditur per ſuſpenſionem, nec irregularitatem ſuperuenientem ipſo iure, iuxta dictum Innocentij,[g] receptum & declaratum per Felinum,[h] quamuis fructibus eius non videtur poſſe vti, niſi eo modo quo modificat gloſſa,[i] quam ibi commendat Panormitanus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus familiarem ordinans, ei beneficium conferat.*

2 *Ordo in genere primam tonſuram comprehendit. & 3.*

2 *Beneficij qui eſt incapax, eſt etiam penſionis.*

3 *Vſus loquendi communis ſeruandus.*

3 *Ordo à non ſuo acceptus non iterandus, ſed approbandus.*

4 *Beneficij collatio facta tonſurato à non ſuo valida.*

5 *Ordines minores à non ſuo ſumens peccat, ſed non eſt ſuſpenſus.*

CONSILIVM XI.

N. Familiaris cuiuſdam Epiſcopi triennalis ab eodem fuit prima tonſura inſignitus, deinde beneficium ab ordinario ſuo obtinuit. A quo quæſita fuerunt ſequentia.

Primo, an bene fuerit ordinatus.

Secundo, an ſit beneficij, vel penſionis capax.

Tertio, an tonſura ſit ordo.

Quarto, an prima tõſura à non ſuo accepta, ſit iterãda.

Quinto, an beneficij collatio ſibi ſic ordinato facta valeat.

Occupatus multis, quæ neceſſariò ſubeũda ſunt, reſpõden breuiter, & nõ pro dignitate quæſtionibus prædictis.

1 AD PRIMAM; quod prædicta prima tonſura malè fuit accepta: quia Epiſcopus alienus non poteſt eam licitè conferre familiari ſuo etiam continuo triennali, niſi ſtatim ei beneficium conferat.[k] Neque obſtat, quod non ſit ordo ſacer: quia verbum, *ordo*, generaliter prolatũ comprehendit etiam primam tonſuram, ſecundum communem vſum canonum, *arg. cap. cum contingat de æta. & quali.* licet quæſtionis ſit an ſit propriè ordo, vel non. Et cum canon ille Concilij Tridentini prohibeat Epiſcopis ordinare alium familiarem, quàm prædictum, cenſebitur prohibere omnẽ ſubditum alienum, niſi cum moderatione ibi adiecta: quod etiã ſatis colligitur ex ca. *Lugdunenſis.*[l]

2 AD SECVNDAM, quod ſi præfatus ordinatus non eſſet capax beneficij, non eſſet etiam penſionis, ſaltem ſecundum ſtylum Curiæ, qui eſt ſeruandus.[m] An autem ſit capax beneficij, dicetur infra.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod tonſura eſt ordo

ſecundum

a Cap. 27. nu. 241. & ca. 22. num. 70.

b Ca. 27. nu. 234.

c In cap. cum nostris de conceſſ. præb.

d De reſcriptis. ſpolia. oppoſi.

e In clem. 1. de poenis. q. 20.

a Iuxt. Lyma atate & alias per gloſſ. cum alias ff. de teſtam.

b Cle. generalem de æta. & qualitat.

c In d. le. qua ætate.

d Cap. 27. nu. 158

e Arg. c. ſi celebrat de cler. excom. mi. & arg. gloſſ. in cap. ſi Vincentius verb. admini. de eleſt.

f Cap. de eod. li. 6. & alias not. recep.

g In cap. cum noſtis de conceſſ. præben.

h In c. inquiſitioni de ſenten. excom.

i D. cap. Vuntienſis.

k Capi. 9. ſeſſ. 23. Concil. Trid.

l Et tota q. 2. cauſ. 9.

m Ca. quam grau. de falſ.

ſec[illegible] communi [illegible] loquendi ſecundum quem [illegible] ordinare [illegible] ſt in vſu verboru. [a] [illegible] ,vt dixi, quæſtio [illegible] an [illegible] ur ſecundum [illegible] erbi [illegible]

AD QVARTAM, [illegible] ordo clericali acce[illegible] a non ſuo Epiſcopo, non debet [illegible] tunc [illegible] per Papam, vel ſuum p[illegible] Epiſcopum, iuxta præfatum [illegible] Lugdunenſis.

4 AD QVINTAM, quæ tacite includitur ſub prima & ſecunda, ſcilicet, an [illegible] facta, prima tonſura, ſiue quocumq; ordine clericali à non ſuo ordinatis, ſit valida: quæſtio eſt [illegible] dignitate [illegible] tractatā. Mul[illegible] negant [illegible] citari. Sed [illegible] quia licet ſic ordinatus ſine [illegible] ab alieno Epiſcopo, & cum ordina[illegible] non tamen ſunt ipſo iure ex[illegible] neque [illegible] ſuſpendendi.

Nam [illegible] antiquo Decretalium [illegible] diaconus ante legitima ætatem & [illegible] ordinatus nō eſt ipſo iure excōmunicatus, nec ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus, vt eſt caſus in c. *vel non eſt compos*. [b] & eſt [illegible] communis etiā S. Anton. [c] Ioan. Maioris, [d] & [illegible] Theologorū, quos allegamus in c. *accepta*, [e] ergo [illegible] ordinatione ordinatus in ætate legitima ab Epiſcopo non ſuo. Tū quia nullo iure videtur id probari. & nulla cenſura, nec irregularitas ipſo iure videtur īfligi, niſi exprimatur id aliquo iure. [f] Tū quia extrauag. *cū ex ſacrorū*. Pij II. non ſuſpendit ipſo iure ordinatos ordinibus minorib. ante legitimā ætatē, vel ſine literis dimiſſoriis, vel extra tēpora inſtitutā neq; ordinati ſacris ordinibus communiter putabantur ipſo iure excommunicati, nec ſuſpenſi in Hiſpania, neque in Italia, nec Gallia, vt colligitur ex prædicto S. Anton. [illegible], & Ioanne Maiore Gallo, donec [illegible] eam fecimus publicari Salmanticæ abhinc [illegible] anni[illegible].

Rota tamen cenſuit collationem beneficij & penſionis huic factā non ſubſiſtere.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ordinando familiarem triennalem aliàs ſibi non ſubditum, diſpēſare nequit ſuper interſtitiis maiorum, item minorū ordinum. nu. 2.*

2 *Verbū, videbitur, intelligitur de viſu, ſeu iudicio ratione regulato.*

3 *Pars vna Concilij per aliam eiuſdem Concilij, ſicut & vna pars dicti vnius per aliam eiuſdem, declaratur.*

CONSILIVM XII.

QVæſitum eſt, an præſuppoſito, quod Epiſcopus poteſt ordinare familiarem ſuum triennalem aliàs ſibi non ſubditum, conferendo ei ſtatim [illegible] beneficiū, & dare illi dimiſſorias ad ordinandum à quocumq; iuxta. [g] Conc. Trid. poſsit etiā diſpenſare ſup. eius interſtitiis temporum, de quibus in eodē Cōc. [h] vt [illegible] illis poſsit ordinari.

1 Reſpondetur primò, [illegible] poteſt diſpenſare ſuper interſtitio ſeruādo inter [illegible] quoniam id nō poteſt facere Epiſcopus etiā ſuis ſup[illegible] & ordinarius, niſi pro vtilitate, & neceſsitate Eccleſiæ ſuæ. [i] Ergo minus huiuſmodi Epiſcopus extraneus, cui non eſt ſubditus familiaris triennalis, videtur poſſe iudicare de vtilitate & neceſsitate Eccleſiæ non ſuæ.

2 Secundò, quòd maius dubium eſt de aliis interſtitiis: quia in c. 11. & 13. in quibus agitur de illis, ſolū dicitur poſſe diſpenſari per Epiſcopū, ſi ei videatur expedire, de vtilitate & neceſsitate Eccleſiæ ſuæ nulla facta mentione. Tū quia eadem ratio videtur cōprehendere omnia. Tū quia illa verba *ſi videatur* intelligēda ſunt de viſu, & iudicio ratione regulato, vt latè tradit Bart. [illegible] [k] & quod vna pars dicti declaratur per aliam eiuſdem, [l] & in vna parte eiuſdem Cōcilij, [m] exprimitur cauſam vtilitatis & neceſsitatis Eccleſiæ ſuæ concurrere debere in huiuſmodi diſpenſatione. Tum neruoſius, quia poteſtas ordinandi familiarē ſuū triennalem non ſubditum eſt exorbitans à iure communi, quæ non debet extendi, [n] & conſtat poteſtatem ordinandi, & dandi literas dimiſſorias differre à poteſtate diſpenſandi ſuper interſtitiis: ergo non eſt extendenda ad illam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus licet poſsit ordinare ſuum familiarem triennalem, non tamen poteſt eum eo illegitimo diſpenſare.*

1 *Impedimēto vno de duobus ſublato, nō cenſetur ſublatū alterū.*

2 *Priuilegia nō extenduntur extra perſonā [illegible] expreſſ[illegible].*

3 *Intellectus regulæ* conceſſo [illegible].

4 *Priuilegium aliquid contra ius operans eſt aliquo reſtringendum.*

CONSILIVM XIII.

IN Concil. Tridentino [a] cautum eſt [illegible] Epiſcopum poſſe ordinare familiarem [illegible] itur, an poſsit etiam diſpe[illegible] vt poſsit promoueri ad [illegible]

Viſis fundamentis par[illegible] & aſſum[illegible] tur nobis tenenda pars negatiua [illegible] Epiſcopus licet poſsit rectè ordinare fami[illegible] ſit habili, nō tamen poteſt eum [illegible] res, nec ad beneficium etiam [illegible] ſuper defectu natalium. Tum qu[illegible] impedimentis diſtinctis, non [illegible] [b] & duo impediunt cur [illegible] alieno Epiſcopo, puta defectus natalium, & qu[illegible] eſt ſubditus, familiaritas autem [illegible] tum ſubiectionis, non autem [illegible]

2 Tum quia priuilegia non exten[illegible] vel caſum expreſſum. [c] At ca. præd[illegible] tiuum concedens Epiſcopis [illegible] ſubditos, ergo non extenderetur ad poteſtatem [illegible] habilem ad ordines eum, qui eſt [illegible] Tum quia à ſeparatis non fit illatio. [d] & [illegible] poteſtas diſpenſandi, ſeu habilitādi ad ordines, ſunt diuerſa & ſeparata, ergo de vna ad aliam non infertur. Tum quia Epiſcopus alienus poteſt ordinare [illegible] ſibi ſubditū mediantibus literis dimiſſoriis, nō tamen poteſt legitimare illum, niſi facultatem expreſſam ad id faciēdum haberet ſecundum mentem omnium. Tum quia præ[illegible] cap. 9. non facit familiarem [illegible] ſubditum Epiſcopi, niſi quo ad collationem ordinum, nullam enim aliam iuriſdictionem dat ei ſuper illum, vt ex tenore ipſius conſtat.

3 Tum quia illa regula [e] *conceſſo aliquo*. &c. tunc demum habet locum, cūm conceſſum non poteſt ſine illo cōſiſtere per reſolutionē doctorum. [f] At poteſtas ordinādi familiarem poteſt conſiſtere ſine poteſtate legitimandi illum.

4 Tum quia alioquin ſequeretur quod poſſet habilitare familiarem homicidam, ſimoniacum, immo & hæreticum, quod tamen eſt abſurdum. Tum quia ſatis eſt, quod priuilegium operetur aliquid contra ius commune, vt quo ad reliqua reſtringatur, vt reſoluit poſt alios Decius. [g] At priuilegium ordinandi familiarem multum operatur, etiamſi non extendatur ad poteſtatem habilitandi eum inhabilem, ergo non eſt extendendum ad illam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus maioribus ſiue minoribus ordinibus ſine titulo, iure primo antiquiſsimo, licet quo ad minores non ſeruaretur, erat ſuſpenſus, ſufficiebat autem quilibet titulus patrimonialis, aut beneficialis etiam vnius ſextæ. num 2. at ſacrum Concilium agēs ſolum de maioribus ordinibus requirit vt titulus ſit beneficialis & ſufficiens ad victum, patrimonij autem, & ſufficientis penſionis titulum tunc admittit, ſi concurrat Eccleſiæ neceſsitas, vel vtilitas, quodque perſpectum ſit ordinandum hos habere titulos, num. 2.*

2 *Titulum, ad quem quis accepit ſacros ordines, non poteſt alienare, nec renunciare, niſi habeat alium, vnde honeſte ali poſſit.*

3 *Pœna ſuſpenſionis inflicta per primos antiquos canones contra ſine titulo promotos poſt decretalem Innoc III Cum ſecundum, durat ſolum contra prædictos, qui in culpa fuerūt; qua ceſſante Epiſcopi ordinantes tenētur ſic ordinatis prouidere: quod ſi vterque ſuit in culpa. poſt Concilium vterque ligatur prædictis pœnis reſpectiuè num. 4. & 5.*

CONSILIVM XIIII.

QVæſitum eſt, quā pœnā incurrat, qui ſine titulo iuſto beneficiali vel patrimoniali ordinē ſacrū aſſumit.

1 Ad quod reſpondetur primò, iure antiquiſsimo ſtatutum fuiſſe ordinatum ſine titulo beneficiali vel patrimoniali, inc[illegible] tere ſuſpēſionem ipſo iure, [h] immo prædictū c.

E neme

a Labeo. ſ. de ſupellect. leg. quod Labeo ſ. quod tamen Caſſius ſ. de leg. 3.
b De tempor. ordin.
c 3. par tit. 4. cap. 10.
d In 4 ſen. dis. 24. quæſt. 1.
e De reſtitu. ſpol.
f [illegible] num 14.
g Capi. 9. ſeſſ. 23. de reform.
h Capi. 11. & 13. eiuſdem ſeſſ.
i Diſt. cap. 14.
k In l. [illegible] videbitur [illegible]
l Leg. 2 ſ. de [illegible]
m Et ſeſſ. ca. 24.
n Cap. quæ à iure de reg. iuris lib. 6.
a Seſſ. 23. cap. [illegible] de reform.
b [illegible]
d Leg. Papinianus ſ. de minoribus [illegible] de decimis.
e Leg. 2. ſ. de iuriſd. [illegible] in cap. [illegible] in tantum de præben.
g In c. [illegible] de re[illegible]
h Cap. neminem & c. ſanctorū diſt. 70.

A *neminem* adiuncta gloſſa *in verb. neminem*, idem probat eſſe dicendum de ordinato ad minores ordines, cuius tamen [illegible] teratur [illegible] bique [illegible] idque ſeruandum videtur [illegible] Concilium Tridentinũ [a], quatenus ſolum prohibet ordinari ſine titulo ad ordines ſacros.

2 Secundo, quòd [illegible] cut prædictum Concilium reſtrinxit prædictos canones ad ordinatos ſacris ordinibus, vt dictũ [illegible] auxit titulos neceſſarios ad eos aſſumendos: quoniã ſecundum prædictos antiquos canones ſufficiebat quilibet [illegible] beneficiarius Eccleſiaſticus, vel patrimonialis [illegible] nunc autem poſt prædictum Conc. Trid. oportet quod [illegible] titulus ſit beneficiarius Eccleſiaſticus, & [illegible] ad ſuſtentandum ordinatum: & quòd non ſufficiat [illegible] penſionis, vel patrimonij ſecularis: adeo quod [illegible] Pintię epiſcopatus Palentini negatam fuiſſe ordinationem ad primum ſacrum ob defectum tituli cuidã, [illegible] habe[illegible] et patrimonium ſæculare trium millium ſcutorum, & quidem rectè. Tum quia Concilium prædictum,[b] requirit titulum beneficiarium Eccleſiaſticum, & declarat non ſufficere penſionem eccleſiaſticam, neque titulũ patrimonij [illegible] ſecularem, niſi Epiſcopus iudicet ordinandum eſſe neceſſarium, vel cõmodum vtilitati Eccleſiarum ſuarum. Tum quia ſecundum antiqua iura ſufficiebat quilibet titulus beneficiarius Eccleſiaſticus, hodie tamen poſt præfatum Conciliũ requiritur, vt ſufficiat ordinando ad [illegible] victum honeſtum per prædictum c. Tũ quia oportet, vt poſt prædictum Concilium prædicta penſio, vel prædictum patrimonium perſpectè vel clarè ſit ſuum, & ideo non poteſt illã vel illud donare, vel illis renunciare, antequam aſſequatur beneficium, vel alia, vnde honeſtè aliſ[illegible], inualidaq; ac nulla ſit renunciatio illius antea facta: quod [illegible] ſtatuit prædictum Cõcilium: quoniam multi [illegible] abant [illegible] beneficiorum vix valentium [illegible], quos [illegible] perinde repu[illegible] debebat, ac [illegible] non excuſaret à mendicando, & opprobrio illo relato in ca. diaconi. 5. 9. 3. diſt. *Mendicat infœlix in platea clericus & ſeruilis operi mancipatus publicam ab omnibus poſcat eleemoſynam.*

3 Tertio, quod poſtea Innoc. III. [c] mutauit pœnã ſuſpenſionis præfatorum canonum impoſitam ordinato in pœnã impoſitam ordinanti, qua cogatur alere ordinatum. D

Quarto, quod illa mutatio videtur reſtringenda ad ordinatum, qui bona fide, ab Epiſcopo ſciente vel debente ſcire eum non habere quo ſe aleret, fecit ſe ordinari: non autem videtur comprehendere illum, qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum, decepit Epiſcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent.[d] Tũ quia alioquin aliquando ordinans ſine culpa puniretur,[e] & ordinatus cum culpa eſſet à pœna immunis. [f] Tum per ca. *per tuas* 3.[g] quatenus habet, eum, qui ordinatur ad titulum patrimonij quæſitũ cũ pacto Epiſcopo ignorãte facto de reſtituendo illud poſt ordinationem, ſuſpenſum eſſe, donec diſpenſetur cum eo. Pro quo facit, quod ait Decius,[h] ſcilicet ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui ſe diuitem eſſe dixit.

4 Quinto, quod dubium videtur de quorum canonum antiquorum innouatione intelligatur prędictũ c. 2. Conc. Trid. an de pœna prædictorũ canonum *neminem.* & *ſanctorum.* an de pœna prædicti c. *cum ſecundum.* an de vtraque: quia omnes illi canones ſunt antiquiores Conc. Trident. Et quia [illegible] alias viſum fuerit, arbitror reſpondẽdum, intelligi debere de vtraque: de pœna quidem canonum *neminem.* & *ſanctorum.* quando ſolus ordinandus eſt in culpa decipiendo ordinatorem, dicendo quod habet titulũ beneficiarium, vel ſecularem ſufficientem. de pœna vero ca. *cum ſecundum.* quando ſolus ordinans eſt in culpa, ordinãdo illum, quem [illegible] non habere vllum titulum, & ignorat illum habere [illegible] requiſita ad ordinem ſacrũ aſſumendũ. & de pœna vtraque, quando vterq; tam ordinans quã ordinatus [illegible] in culpa. Ita quod in primo caſu, quãdo ſolus ordinatus eſt in culpa, ipſe maneat ſuſpenſus, iuxta canones illos *neminem.* & *ſanctorum.* & ordinãs maneat impunitus. In ſecundo vero caſu, quando ſolus ordinãs eſt in culpa, [illegible] victum prębere ordinato, qui abſque vlla [illegible] ordine accepto vtatur. In tertio verò, cũ vterq; [illegible] culpa, vterq; puniatur, ita vt ordinatus maneat ſuſpenſus per [illegible] *neminem.* & *ſanctorum.* ordinans [illegible] præbere iuxta d. ca. *cum ſecundum.* [illegible] tione fiet, quod [illegible] nabiliter poſſunt cõciliari,[a] & quod nõ eſt præſ[illegible] velle legiſlatorem vnico verbo deſtruere antiqua iura, & ita [illegible] eſt præſ[illegible] prædictum C[illegible] luiſſe delere prædictos [illegible] nones, quatenus [illegible] ſum: & quod ob ſolam culpam ordinantis non eſt puniendus ordinans, nec contra ob ſolam culpam [illegible] ordinatus, neque alter eorum debet eſſe impunitus, [illegible] quod alter puniatur,[c] & quod Cæleſtinus d[illegible],[d] *peccata ſuos auctores tenere debere, nec pœnam vlterius protrahendam, quam delictum fuerit in excedente repertum.* Salua, &c. B

[a] Cap. 2. [illegible] de ref.

[b] Cap. [illegible] ſupra.

[c] In cap. cum ſecundum. de præben.

[d] Cap. Sedes Apoſtolica. de reſcript. l. itaque fullo. ff. de furtis.

[e] Contra ca. 2. de conſtitu.

[f] Cle. l. [illegible] omnes. C. de pœnis.

[g] De ſimon.

[h] In c. Epiſcopus nu. 24. de præbend.

[a] Cap. [illegible] ſedes de [illegible] de [illegible] d. tit.

[b] Ca. [illegible] & l. ſi. quando de inoff. teſta.

[c] Iuxta leg. Gratianus [illegible] ad legem Iu l. A. de adult. & l. nutum C. de pœnis. d In ca. quæ fiunt de his quæ fiunt à maiori parte.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſionis pœnam inductam per extrauagantẽ Py. II. nõ incurrit, qui ex diſpẽſatione Apoſtolica extra tempora ad titulũ proprij beneficij fuit promotus, licet illud iniuſte impeditus adhuc non poſſideret; ſicut nec per canones 70. di. inductam nu. 2. immo nec ob decretũ ſacri Cõcilij ſeſſ. 21. c. 2. quod licet vltra antiquos canones requirat tituli poſſeſſionẽ, non tamen huic transgreſſioni adijcit nouam pœnam. nume. 3.*

4 *Irregularitas ſine contemptu non incurritur.*

CONSILIVM XV.

C N. Triginta annos natus fuit legitimè prouiſus de quodam eccleſiaſtico beneficio, ad cuius titulum, antequam illius poſſeſſionem adipiſci poſſet impeditus à ſæculari poteſtate, bona fide, & cum legitimis [illegible] dimiſſorijs ad omnes, etiam ſacros, & preſbyteratus ordines extra tempora cum Papæ diſpenſatione à quodam Catholico Antiſtite ſe promoueri fecit. Quæritur an al. quã pœnam incurrerit.

1 Reſpondeo primo, præfatum D. conſulentem non incurriſſe quo ad forum conſcientiæ ſuſpenſionem per extrauagantem Pij II. *cum ex ſacrorum.* qua ipſo iure ſuſpenditur, qui ante legitimam ætatem, vel ſine literis dimiſſorijs, vel extra tempora iuris ordinem ſacrum ſuſcipit; vel irregularitatem, quæ inducitur contra illum, qui vtitur eo ante abſolutionem à ſuſpenſione; quia ipſe fuit ordinatus poſt ætatẽ legitimã & cũ literis dimiſſorijs & cum diſpẽſatione Papæ extra tempora iuris. D

2 Secundò, idem videri quo ad alia iura antiquiora illa extrauaganti: quoniam ca. *ſanctorum.* & ca. *neminem.*[e] & alia eis ſimilia ſi quæ ſunt, per [illegible] poſſet videri præfatum conſulentem incurriſſe irregularitatem, loquuntur ſolum de ordinato abſolutè, hoc eſt ſine titulo & patrimonio, vel ſubreptitiè per ſimoniam, vel mendacium quæſitum. At D. conſulens & titulum habet, & beneficiũ, cuius poſſeſſio erat ei debita, & per ſæcularem poteſtatẽ iniuſte impedita, ne eam obtineret, neque ſtetit per ipſum quo minus eam obtineret, immo erat paratus animo, ita vt & nunc eſt, quærendi eam non obſtantibus periculis. E

Tertio, quod non obſtat his etiam Cõcilium Tridentinum,[f] quia illud nullam nouam pœnam imponit ordinato ſine titulo, vel patrimonio, ſed ſolum innouat pœnas ſtatutas à iure ãtiquo: & nullo iure ãtiquo fuit pœna ſuſpenſionis & irregularitatis per tractionem eius incurrenda ipſo iure impoſita ordinato cum titulo, & iure verè in eo quæſito, & poſſeſſione nondum conſequuta, ſi talem non ſtetit per ipſum, quo minus conſequeretur: aliud enim eſt non habere titulum & ius in eo verè quæſitum, ſine poſſeſſione ab alio iniuſtè detenta, vt palam eſt.

3 Quarto, quod magis dubitari poteſt, an præfat[us] cõſulẽs dici debeat incurriſſe præfatam pœnam quo ad forum externum; eo quod præfatum Concilium Tridentinũ requirit, vt ordinãdus ordine ſacro non ſolum teneat beneficium vel patrimonium ſufficiens quo ad ius proprietatis, ſed etiam quo ad ius poſſeſſionis pacificæ. ſed de rigore iuris videri poteſt, quod idem ſit dicendum, attento tertio dicto, ſcilicet quod præfatum Concilium inducit ius nouũ quo ad requiſitionem poſſeſſionis, ob cuius defectũ antiqua iura non imponunt talem pœnam, & præfatum Concilium ſolum innouat pœnas antiquis iuribus impoſitas. F

4 Quinto, quod irregularitas non contrahitur, niſi adſit contẽptus, vt ait Panormitan[us],[g] & Dominicus [h], à nemine reprehenſi: & præfatus conſulens nec verum, nec

[e] 70 diſt. & cap. epiſcopus & ca. cum ſecundum de præben. & c. per tuas 3. de ſimon.

[f] Ca. 2. de reform. Seſſ. 21.

[g] In ca. paſtoralis § verũ. de appellat.

[h] In ca. ſolet. de ſen. exco. lib. 6.

præſum [illegible] ſed bona fide putas ſufficere habere [illegible] o fu t or [illegible]natus, & quod tranſgrediens legem humanam bona fide, malè intelligendo illam, non peccat ſaltem mortaliter, vt dixit Innoc. [a] cõmuniter receptus, per ea quæ tradit Felin. [b] Salua, &c.

a In cap. per tuas. 2. de ſimon.

b In ca. 1 fallentia 7. de rescript.

Aduertendum hoc reſponſum nõ videri carere maxima difficultate Nam ratio excuſationis de qua num. 2. & 3. videtur repugnare illi dicto, quod ponit ſupra Conſilio 14. nu. 2 & quam ponit nu. 4. nõ videtur ſubſiſtere, ex quo Concilij verba expreſſe requirentia pacificam poſſeſſionem nullam probabile admittunt dubitationẽ, nec obſcuritatem. Vnde doctrina Innocentij in hoc caſu ſibi locum non poteſt vendicare, vide infra Conſi. 27. num 3. & de ætate & qualitate Conſil. 7 nu. 4.

SVMMARIVM.

1 Suſpenſus eſt ordinatus ſacris ſine legitimis dimiſſorijs: & irregularis efficitur, qui ſuſpenſus presbyteratus ordinem ſuſcipit.

2 Ordinatus abſque dimiſſorijs quare egeat publica diſpenſatione, & Datarius diſpenſat longa ſuſpenſione poſita, à qua Epiſcopus abſoluere non valet

3 Abſoluere à ſuſpenſione, ſeu approbare ordinationem prædictam poteſt Epiſcopus, & Capitulum ſede vacante poſt annum.

CONSILIVM XVI.

ORdinatus eſt quis ſine literis dimiſſorijs ſui Epiſcopi cũ illegitimis & falſis literis, & ad omnes ſacros etiam presbyteratus ordines ab alieno promotus, ſed non miniſtrauit. Quæritur in quas cẽſuras ſeu pœnas inciderit, & quo remedio egeat.

1 Ad ſatisfactionem quæſtionis propoſitæ dico primò, conſulentem incidiſſe in irregularitatem: quia fuit ſemel ſuſpenſus recipiendo primum ordinem ſacrũ ſine legitimis literis dimiſſorijs, per extrauag. Pij II. *cum ex ſacrorum*, & poſtea iterum aſſumendo ordinẽ diaconatus, & ſic ſuſpenſus accepit ordinẽ presbyteratus, in cuius aſſumptione celebrauit Miſſam, conſecrando cum Epiſcopo, & ita videtur factus irregularis, [c] & ab hac irregularitate ſolus Papa poteſt diſpenſare.

c Arg. c. 1. de re iudic. & c. 1. de ſent. excommun. lib. 6.

2 Secundò reſpondeo, quòd conſulens eget diſpenſatione in vtroque foro, ſi conſtiterit in foro exteriori eum fuiſſe ordine inſignitum ſine legitimis dimiſſorijs, quod facile poteſt conſtare per regiſtrũ ſecretarij Epiſcopi, ſeu notarij curiæ epiſcopalis, & difficile cõcedet D. Datarius, niſi magna ſuſpenſione ab ordinum exercitio per ſe nouè impoſita, à qua nõ poterit poſtea Epiſcopus abſoluere.

3 Tertiò, quòd Epiſcopus, vel Capitulum ſede vacante poſt annum poſſet illum abſoluere à prædicta ſuſpenſione, & approbare prædictam ordinationem. [d] Et ideo conſulens, acta prius pœnitentia de tam graui crimine, deberet petere in ſacra Pœnitẽtiaria abſolutionẽ, & diſpenſationem prædictorum quo ad forum conſcientiæ tantum, & poſtea procurare approbationem ordinum prædictorum ab Epiſcopo, vel Capitulo ſede vacante poſt annum.

d Arg. c Lugdunenſis. 9 q. 2.

Aduertẽdum quoad remedium petendum ab epiſcopo ſeu Capitulo. Nam aut petitur in foro conſcientiæ, & obtentum à ſacra Pœnitentiaria ſufficit. aut quoad forum exterius & nec Epiſcopus, nec Capitulum diſpenſat, niſi dictũ per dictam concelebrationem nõ incurri irregularitatem, quod fortè veriùs videtur, & praxi conformius.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus ad præſentationem beneficij cum pacto de non moleſtando præſentatorem, non poteſt aſcendere ad ſuperiores ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare.

2 Renunciatio tituli ab ordinato facta, nulla. & nu 4.

2 Dictio, nullatenus nullitatem inducit ipſo iure.

3 Pœna non extendenda licet ſit eadem ratio, niſi &c.

4 Actio realis perſonali faciliorem habet exitum

CONSILIVM XVII.

QVidam A. fuit ad titulum patrimonij donati ſibi à fratre ordinatus vſque ad diaconatum incluſiuè, & ad preces cuiuſdam renunciauit illud in eidem fratri ſuo, & poſtea ſine alia donatione fratris aſſumpſit presbyteratũ

A virtute prioris donationis. Quæritur an [illegible] tam aliquam, vel irregularitatem.

1 Reſpondeo pro parte affirmante facere. cap. *per tuas* [a] quod habet, eum qui ordinatus eſt [illegible] præſentationem alicuius beneficij, cum [illegible] prius [illegible] cta, quòd nihil vnquam peteret [illegible] ſentãte rati [illegible] ſentationis, nõ poſſe aſcendere ad [illegible] ines ſuperiores, neque in ſuſcepto miniſtrare.

a 3 de ſimonia

2 Pro parte verò negante [illegible] impedimentum, quod iure non [illegible] dictum, [b] & quod renunciatio tituli ab ordinato ad [illegible] nulla, per Concilium Tridentinum, [c] quod ſtatuit [illegible] modi ordinatus nullatenus ren[illegible]

B patrimonium, & [illegible] annullat illam renunciationem, [illegible] verbum *nullatenus*, quod induc[illegible] gloſſam ſolemnem. [d]

b Reg. nẽ præſtat. in regu. iur. l. 6

c Seſ. 21. ca. 2 [illegible] verbo nullatenus. de e[illegible] poſſeſſ [illegible] qualit.

Non obſtat prædictum ca. 2. [illegible] pœnas ſuper [illegible] ſtatutas ab antiquis canonibus [illegible] quod prædictum ca. *per tuas*. 3. eſt canon antiquior Concilio Tridentino qui videtur ſtatuere pœnam [illegible] nantem ſe ad ſubdiaconatum [illegible] de non petendo [illegible] quid ab eo qui donauit titulum. Non [illegible] ſtat. Tum quia illud cap. loquitur [illegible] ordinato ad præſentationem be[illegible]

C loquimur de ordinat[illegible] ratione tituli [illegible] & quod pœnæ non ſunt extendendæ [illegible] etiam ſi eadem ratio id ſuadeat, niſi aliæ [illegible] duabus à nobis ibi relatis concurrat.

[illegible] ap pœna de pœnis lib. 6.

3 Tum quia non [illegible] Tum quod donatio prima patrimonij durat, & non eſt [illegible] ſionem eius, & in d. c. *per tuas*. renunciat[illegible] do fuit valida, quia nondũ prodierat Concilium Tridentinum quod annihilat remiſſionem [illegible].

Non obſtat etiam, quod [illegible] pœnas ab antiquioribus canonibus [illegible] conſtitutas. Tum quia, vt prædictum eſt, [illegible] *per tuas* quod eſt antiquius Concilio, non [illegible]

D loquitur Concilium, quod quia eſt pœnale [illegible] extendendum ad illud, per prædicta. Tum quia [illegible] gendum de innouatione pœnæ [illegible] ca. *per tuas* [illegible] loquitur de ill[illegible], & cùm ſit pœnale, non eſt exten[illegible] ad illam per prædicta. Tum quia Conc[illegible] remedium contra huiuſmodi remiſſionem [illegible] ſcilicet quod eſſet nulla, & nihil valeret & quod [illegible] nihil prodeſſet hoc remedium annullationis. [illegible] tatis ponderetur, mens Concilij [illegible] hanc clauſulam annullandi tenus [illegible] geretur de eiuſmodi pœna, in nihil [illegible] viſum fuit Concilio competentius & [illegible]

E [illegible], & remedium annullationis [illegible] quàm illaqueare ordinatum, & [illegible] quæ. Tum denique, quod per annullationem [illegible] nis de non petendo aliquid à præſentãte, non prouidetur tantùm ordinato, quantùm prouidetur per annihilationem remiſsionis donationis: quia per hanc remanet ordinatus cum dominio & poſſeſsione patrimonij, per illam autem etiamſi promiſsio de non petendo fuiſſet annullata, nihil iuris realis manebat ſic ordinato, ſed tantùm actio perſonalis, quæ non tam facilem habet exitum; ac reale dominium, & poſſeſsio, vt palam eſt, iuxta illud, *Magnum eſt commodum poſſeſsionis*. [f] Salua, &c.

f §. retinẽdæ Inſti. de interd.

SVMMARIVM.

F *1 Ordinatus ad titulum ſibi ad hoc vt ad illum ordinetur donatum, licet tantundem debeat. non eſt ſuſpenſus & ſeq*

2 Bona non habere & debere quantum illa valent, vt paris.

3 Titulus donatus, ad quem quis ordinatus eſt, alienari nequit, etiam ob debita contracta ante.

CONSILIVM XVIII.

DE eo, qui accepit iuſtum patrimonium à patre, vt ordines ſacros acciperet, & poſſedit illud multo tempore, & adiuit bellum, in quo diu militauit. & pater [illegible] illum eſſe mortuum, donauit præſ[illegible] ſorori, ſi mortuus eſſet in bello: & reuerſo [illegible] ius eius donauit ei prædium quaſi [illegible]

ordinandum, ſed antequam ſe ordinaret, obligauit ſe ad ſoluendam certam pecuniam ſorori ſuæ nuptæ, & poſtea cum dimiſſorijs ordinarij ad titulum donationis præfati prædij dati ſuſcepit omnes ordines. Quæritur, an ſuſpenſionis pœnã incurrerit, & celebrãdo ſit factus irregularis.

1 Ad quæſtiones propoſitas reſpondeo primo, quod D. conſulens non fuit ordinatus ante legitimam ætatem, nec ſine dimiſſorijs ordinarij ſui nec extra tempora iuris, & ideo non eſt ſuſpenſus propter extrauag. Pij II. quæ incipit, *Cum ex ſacrorum*. quam nos referimus in noſtro Man. confeſſ.[a] nec fuit ordinatus ſine titulo abſolute contra c. *ſanctorum*. & ca. *neminem*.[b] Tum quia ordinatus fuit ad titulum, quem ei dedit ſuus ſororius, immo & cum actione, quam habebat ad patrimonium iam ſibi quæſitum per patris donationem: quia nõ renunciauit, nec refutauit illud, quamuis propoſitum habuerit non petendi illud, ſi ordinaretur ad titulum datum à ſuo ſororio. Tum quia ſuſpẽſio illa prædictorum canonũ videtur eſſe ſublata per cap. *cum ſecundum*.[c]

a Cap. 27 nu. 133 & 150 & in ca. 21 n. 10 b 70. diſt.

c De preben.

Secundo, quod non videtur etiam incurriſſe ſuſpẽſionem c. *per tuas. 3. de ſimon.* quia illud agit de illo, qui remiſit promiſsionem ei, qui promiſit dare ſibi ſuſtentationem, quod non fecit D. cõſulens; quia nihil remiſit ſuo ſororio, ſed ſine vlla conditione accepit ab eo præfatum prædium.

Tertiò, quòd non decepit etiam Epiſcopum: quia verũ titulum oſtendit, & quia ſatis eſt ordinando, quod habeat illud, nec requiritur quod non debeat aliquid creditoribus, vt apparet ex [d] Concilio Tridentino.

d Cap. 2. ſeſſ. 21. de reform.

2 Quarto, quod non obſtat paria videri non habere bona, vel debere tantũ, quantũ valent illa, eo quod bona illa dicuntur alicuius, quæ ſuperſunt ære alieno deducto,[e] nõ nunquam id obſtat. Tum quia illud eſt verũ, quãdo æs alienum eſt contractum ante bona quæſita, & poteſt & debet ſolui de illis, vt quãdo debetur purè, & ſtatim peti poteſt, & nulla iuſta exceptione impeditur.

e L. ſubſignatum § bona ff. de verb. ſign. & l. cogi. ff. ad Trebel.

3 At in caſu propoſito pecunia præfata cœpit deberi poſt prædium quæſitum, de quo non debebat, nec poterat ſolui per præfatũ Conc. Trid. & ita tacitè fuit promiſſa ſub cõditione tacita, ſi poſt ordinationem habuerit vnde ſolueret: nã non poterat peti prædium ante ordinationẽ: quia donatum fuit conſulenti ob cauſam ordinationis faciẽdę,[f] nec poſt ordinationem, ſi non fuerit adeptus beneficium, vel aliud æquipollens: quia non poterit alienare, renũciare, nec vendere prædium illud ad ordinandum ſibi donatum, per præfatam prohibitionem Cõcilij Tridentini. Tũ quia præfatus conſulens poterat repellere ſororẽ, vel ſororium ſuum à petitione præfatæ pecuniæ, vel reconuenire eos ſuper patrimonio à patre ei donato ſub cõditione, ſi conſulens mortuus fuiſſet in bello, cùm illa iã defeciſſet: & ita multiplici de capite præfatum æs alienum non eſt iudicandum eſſe ſubducendum à bonis ſuis, cum fuerit contractum poſt bona ita quæſita, & obligata ad ſuſtentãdum ordinatum, vt nõ poſsint alienari, & quod in eis bonis contineantur etiam actiones, & perſecutiones, & alia iura, quæ ipſi competebant,[g] & conſequenter actiones, quas habebat ad vindicandum patrimonium ſibi donatũ à patre ad ordinandum.

f Per l. 1 & 2 C. de donat. quæ ſub modo fiunt.

g Ex l. bonorum 1. ff. de verb. ſign.

Quinto, quod ex his infertur, præfatũ D. conſulentem nullam per præfata, quæ proponuntur, incurriſſe irregularitatẽ, nec ſuſpenſionem, & conſequenter nõ indigere vlla illarum abſolutione, & diſpenſatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Paternæ originis Epiſcopus etiam & ipſe eſt proprius Epiſcopus filij, quo ad effectum vt ordines ei cõferat, vel dimiſſorias pro illis aſſumendis det.*

2 *Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2 nullam imponit ſuſpenſionis pœnam, ſolùmque innouat cap. cum ſecundum de preb.*

3 *Maior Pœnitentiarius abſoluit, & diſpenſat in foro conſcientiæ tantum etiam extra ſacramentum confeſſionis filiumfamilias ordinatum de licentia ſui Epiſcopi, qui diuitias paternas reputauit pro ſufficienti patrimonio. nu. 3.*

CONSILIVM XIX.

N. Filius familias nihil poſsidens, habiturus tamẽ poſt mortem patris vnde viuat, extra patriam ſtudiorum cauſa in loco paternæ originis exiſtens, de licentia ordinarij dicti loci ab alieno Epiſcopo omnes ordines ſacros ſuſcepit, & miniſtrauit. Quæritur an factus ſit irregularis, & indigeat diſpenſatione.

Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quod is orator non indiget diſpenſatione ex eo quod debeat cenſeri ordinatus ab alieno Epiſcopo: quia Epiſcopus originis paternæ poteſt filium ordinare: quia textus in ca. *cum nullus*.[a] non requirit quod ordinandus natus fuerit in epiſcopatu ordinantis, ſed ſolùm quod ſit oriundus ex illo. Et Panormitanus[b] diffinit, eum cuius pater alicubi natus eſt, filium eius eſſe oriundum ex illo quo ad ſortiendum forum ordinandi. Ioannes item Andreas, quem Dominicus & Petrus ſequuntur,[c] dicit conſilium quidem eſſe ante ordinationem, vt propria origo inſpiceretur, ſed poſt factam excuſandam eſſe. Propter autem defectũ patrimonij nullam cenſuram incurrere potuit: quia extrauagans Pij Secundi, *cum ex ſacrorum*. ſolùm loquitur de defectu ætatis, & literarum dimiſſoriarum, & tempore ſtatuti à iure; & nulla fraus fuit facta in patrimonio, quia paternas diuitias habuerint pro ſufficienti alimonia eius.

a De tempor. ordina. lib. 6.
b In ca. fin. de parochi.

c In dicto ca. cum nullus

2 Et Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 2. de reform. nullam pœnam ſpecificè ponit; & quatenus innouat pœnas antiquorum canonum, videtur reſtringendum ad canonem poſitum in ca. *cum ſecundum Apoſtolum*.[d] quod correxit ca. *neminem*, & ca. *ſanctorum*. 70. diſt. quibus ſuſpendebatur ordinatus ſine titulo; ita quod tempore Cõcilij ſolùm puniebatur ordinãs pœna alẽdi ordinatum, quæ minor eſt, quam pœna ſuſpẽſionis ordinati: & leges pœnales, & innouantes pœnas videntur reſtringẽdæ ad mitiores.

d De preb.

3 Quamuis autem hæc probabilia videantur iure ſtricto: quia tamen facile poteſt ad cautelam Illuſtriſsimus Pœnitentiarius maior liberare N. ab ſcrupulo, poteſt ei verbo mẽderi, dicens; *Ego te abſoluo ad cautelam à ſuſpenſione, ſi quam ob præfata incurriſti, & diſpenſo tecum ſuper irregularitate ſi quam celebrando ob eãdẽ contraxiſti In nomine Patris. &c.* aut certè poteſt Illuſtriſsimus Pœnitentiarius maior mittere illum abſoluendum & habilem faciendum ad aliquẽ Pœnitentiarium minorem, qui viſis his eumdem cõſulẽtem quietum reddat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Capellaniam in capella Papæ obtinens, ad illam titulum, qui morte concedentis extingui non ſolet, ordinari poteſt, maxime ſi Pontifex ad illam eum præſentet: licet dubitari poſſit, an quis valeat ordinari ad titulum rectoriæ, ad illum rectore ipſum præſentante. num. 1.*

3 *Titulus, ad quem quis ordinatus fuit, non poteſt ſine licentia Epiſcopi, antequam vnde aliunde viuat obtinuerit, reſignari valide.*

4 *Capellaniæ Papæ, ad cuius titulum quis fuit promotus, ceſſante impedimento, tenetur inſeruire, & ad illam vt ſeruiat reuerti.*

CONSILIVM XX.

QVæritur primo, an capellanus Papæ ordinatus ad ſacros ordines ad titulum capellaniæ, quam habebat in capella Papæ, ſit legitimè ordinatus.

Secundo quæritur, an prædictus capellanus, qui ob impedimẽtum diſceſsit ab eo loco, in quo ſeruiebat, eo ceſſante debeat redire ad ſeruiendum in illa.

1 Duæ quæſtiones videntur in caſu propoſito proponi. Ad quarum priorem videtur dicendum prædictum dominum conſulentem legitimè fuiſſe ordinatum ad ordines ſacros ad titulum capellaniç, quam habebat in capella Papæ: quia licet[e] dubitetur inter doctores de ordinato ad ordines ſacros ad titulũ præſentationis, qua rector aliquis præſẽtat aliquẽ ad titulũ ſuæ rectoriæ, & conſentit vt accipiat alimenta de fructibus ſuæ rectoriç in ſuum victum an poſsit ordinari iuſtè ob illam præſentationem iure nouo, vel antiquo, in caſu tamen propoſito non videtur dubitandum.

e In c. penult. de ſimo. & in c. poſtulaſti. de iure patro.

2 Tum quia id fecit Papa, qui eſt ſupra omne ius humanum poſitiuum.[f] Tum quia capellaniæ præfatæ capellæ ſunt perpetuæ, & non vacant per mortem Papæ, vt cõſtat ipſa experientia, quæ eſt rerum magiſtra,[g] & multùm differt præſentatio rectoris ad rectoriã ſuã, vel fructus eius, & præſentatio Papæ ad capellam perpetuam per ſe ſtantem, & differentem ab alio beneficio, vt palàm eſt.

f Cap. propoſuit. de conceſſ. preben.
g Cap. quam ſit de electio. lib. 6.

3 Secun

... un[illegible] ſtatutū eſt, ne quis ordinarius ad [illegible] alicu beneficij, vel patrimoni [illegible] beneficij, vel patrimoniū ſine licen[illegible] quā conſecutus fuerit aliud beneficiū, vel patrimonium, vnde ſe alere poſsit. ex quibus infertur, quod dominus conſulens non perdidit ſuam capellaniam, quia non renunciauit illam, nec potuiſſet renūciare, etiam ſi [illegible] uiſſet, ſine licentia ſuperioris, per præfatum Concilium.

4 AD QVÆSTIONEM POSTERIOREM reſpondetur, quod prædictus [illegible] conſulens videtur debere redire ad ſeruiendum in [illegible]em loc[illegible] & ordine, quo ſeruiebat, antequā impe[illegible] [illegible] ta dictum ſeruiendi ſucceſſiſſet ei: qui pacificè adeptus fuit titulum, & poſſe[illegible]ione tam ci[illegible]lem, quam naturalem prædictæ capellaniæ, & ita retinuit ciuilem [illegible] poſſ[illegible]ionem, ratione cuius redire poteſt ad ſuum locum, imm[illegible] & agere de ſpolio, ſi quis eum ſpoliaret.[b]

SVMMARIVM.

1 *Titulum non habere & illi renunciaſſe, paria ſunt: & hoc, ſi renūciatio ſit valida nu. 4.*

2 *Alienans titulum, ad quem quis ordinatus eſt non habens aliquid aliud vnde viuat, peccat contra decretum ſacri Concilij ſed tamen ob hoc non perdit illud, nec eſt ſuſpenſus, licet ab ordinario poſſit puniri. nu. 3. & 4.*

3 *Conatus delinq[illegible] etiam non ſecuto e[illegible]ctu, punibilis quidem eſt, ſed tamen non ſubiicitur pœnæ ipſo iure inſlictæ ipſi delicto. num. 4.*

4 *Nullatenus, verbum inducit nullitatem actus ipſo iure.*

CONSILIVM XXI.

QV[illegible]iam ordinatus ſine beneficio ad titulū patrimonij ad gradum ſubdiaconatus, renūciauit illud in fauorem parentum, & poſtea fecit ſe ad ſuperiores ordines ordinari ab ordinario, cui facta fuerat fides de titulo patrimonij, cum ordinaretur ad ſubdiaconatum, ignorans prædictam renunciationem, & poſtea celebrauit. Quæritur an inciderit in vllas cenſuras, & irregularitatem.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd paria ſunt non habuiſſe titulū patrimonij, vel illud renunciaſſe:[c] quia vt ait gloſſa, remittentibus ſuas actiones non eſt dandus regreſſus,[d] at qui abſq; beneficio & titulo patrimonij ordinatur ad ſacros ordines, eſt ipſo iure ſuſpenſus,[e] & celebrando fit irregularis. Secundò, quòd Conc. Trid.[f] vetat alienationem patrimonij ante habitam aliam ſuſtentationē, & ita cōtrauenit illi renunciando.

2 Tertio, quod regulariter conatus delinquendi, etiā nō ſecuto delicto, punitur,[g] & conſ[illegible]lens conatus fuit aſſumere ordinem abſque titulō, cum illi renunciaſſet.

Pro parte vero negante facit primo, quod poteſt quis iuſtè ad titulum patrimonij ordinari,[i] etiam poſt Concil. Trid. ſi Epiſcopo id beneuiſum fuerit. Secundo, [illegible] nō præſtat impedimentum quod iure n[illegible] ſort[illegible]tur effectum.[k] At renunciatio præfata non valuit per præfatum Concil. & ſi ea nō fuiſſet facta, ordinatio [illegible] fuiſſet iuſta: ergo etiam facta illa erit talis, vt inſinuamus in noſtro Man. confeſſ.[l]

4 Tertio, quod qui habet actionem, videtur rē habere,[m] præſertim ſi actio eſt realis, & rei vendicationis, per multa quæ congerit ibi Decius. At conſulens habet actionem rei vendicationis ex donatione parentum, cum illi nō potuerit renunciare: Concilium enim habet titulum huiuſmodi ſine licentia Epiſcopi nullatenus renunciari poſſe: & verbum, *nullatenus*, inducit actus nullitatem ipſo iure, iuxta glo. celebrem.[n]

5 Quarto denique, quod lex pœnalis non eſt extendenda vltra caſum, in quo loquitur,[o] & lex puniens ordinatum ſine titulo eſt pœnalis: ergo non eſt extendenda ad eum, qui verè habuit illud, & verè non perdidit, licet fecerit id quo data eſt occaſio rixandi cum eo ſuper illo. Et per hæc videtur pars negatiua tenenda: quamuis negari non poteſt conſulentem peccaſſe, & male feciſſe, & ab ordinario pœna extraordinaria puniri poſſe.

Ad primum oppoſitorum reſpōdetur aſsumptum in eo eſſe verum de renunciatione valida, qualis non fuit hæc, de qua eſt ſermo.

Ad ſecundū concedimus conſulentē peccaſſe, negādo quod per illud peccatum perdiderit titulum.

Ad tertium concedimus conatum ſolum non ſecuto effectu regulariter puniendum, ſed fallere id in multis caſibus, quos adduximus nos in ca. *ſi quis non dicam.*[a] poſt Felinum,[b] quorum quartus eſt, cum pœna imponitur ipſo iure.[c] At in caſu propoſito agitur de pœna ſuſpenſionis ipſo iure incurrenda, & ideo præfata regula non habet locum in eo. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Alienans, etſi nulliter patrimonium ad cuius titulum fuit promotus ad ſacros ordines, peccat quidem mortaliter, ſed non incidit in cenſuram, ſi ante ordinationem illud retrocedere non promiſit.*

CONSILIVM XXII.

VTrum ſacerdos promotus ad presbyteratum titulo ſui patrimonij, ſi poſtea renunciat ei peccet, & incidat in aliquam excommunicationem, irregularitatem, ut ſuſpenſionem.

1 Reſpondeo, quòd ſi conſulens, antequam ordinaretur ad præfatum titulum patrimonij, non promiſit remittere, vel renunciare patrimonium, vel ius repetendi alimenta promiſſa, in nullam cenſuram nec irregularitatē ipſo iure incidit: licet renunci[illegible]ndo, vel remittendo ſine licentia Epiſcopi peccet, & mea ſententia mortaliter, tranſgrediēdo[d] Concilium Tridentinum, quia nullo iure hactenus talis pœna impoſita eſt; licet caſtigari poſſet per Epiſcopū: licet etiam renunciatio non eſſet valida, vt diximus in noſtro Man. confeſſ.[e] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum patrimonij minus ſufficientis, quod mentitus eſt ſufficiens eſſe, dicitur male ordinatus, ſi defectus eſt notabilis. num. 5.*

1 *Ordinandus ſacris, bona, vnde commode ali poſſit, habere debet*

2 *Qualificatū cum quid requiritur, non ſufficit præſtare ſimplex.*

3 *Notabilis pars ſunt quinque ad vigintiquinque.*

4 *Reſtituere tenetur decipiens alium, etiam citra dimidium, notabiliter tamen.*

5 *Ordinatus ad titulum ſibi promiſſum cum pacto de non petendo eo, eſt ſubreptitie ordinatus.*

5 *Titulus parum inſufficiens non facit quem male ordinatum.*

CONSILIVM XXIII.

NOb[illegible] literas dimiſſorias ad quoſcumque ordines aſſumendos ſub titulo patrimonij, quod mentitus fuit habere ſufficiens, quarum teſtimonio ordinatus fuit. Quæritur quid iuris?

Quod debeat cenſeri ordinatus cum titulo, facit, quod vere habebat titulum, quamuis non ſufficientem, & iura videntur requirere ſimpliciter titulum ſine qualitate ſufficientiæ, vt videre eſt in ca. *ſanctorum.*[f] *abſque titulo.* & in ca. *neminem abi, abſolute.*[g]

1 Pro contraria parte facit ca. *Epiſcopus.*[h] quod requirit, vt ordinandus ad ſacros habeat bona, ex quibus neceſſaria percipere poſsit: & ca. *tuæ.*[i] quod requirit bona, vnde commode ſuſtentari poſsit. & in ca. *cum ſecundum.*[k] ſtatuitur, vt Epiſcopus alat à ſe ordinatum, ſi non habet quo ſe ſuſtentet. Secundo facit, quod cum requiritur aliquid qualificatum, non ſufficit illud, ſi eſt ſimplex, & non qualificatum, iuxta ca. *notificaſti.*[l] adiuncta gloſſa ſolemni, & commendata à Panormitano & alijs,[m] quatenus habet non ſufficere ad eſſentiam matrimonij conſenſum ſimplicem partium, niſi ſit ſpontaneus, & liber, quia ad matrimoniū requiritur conſenſus qualificatus, liber, & ſpontaneus. Tertio, quod alleg[illegible] contra electum de ea[illegible] ſcientiæ notorium, non ſatiſfacit probando defectū ſimpliciter,[n] Et qui tenetur probare teſtes corruptos falſum dixiſſe, nō ſatiſfacit probando eos fuiſſe corruptos, vel falſum dixiſſe: quia oportet eum probare vtrumque.[o] Quarto facit lex *tutor.* §. Lucius.[p] cum [illegible] omnibus alijs, quæ probant debitorem nō liberari, propterea quod partem debiti ſoluat.

3 Per quę, & alia multa, quæ poſſunt in hoc afferri, videtur primo non eſſe iuſtè ordinatum ad titulum patrimonij eum, qui dixit ſe habere titulum patrimonij ſufficientem ad viuendum honeſtè, ſi notabiliter ad illud erat inſufficiens. Secundò, quod defect[illegible] quinque reſpectu viginti quinque videtur eſſe notabilis, a[illegible] [illegible]mento eorum,

quę notāt ᵃ adductis eis, quę S. Tho. dixit, ᵇ & alij Theologi ᶜ & nos tradidimus in Man. cõf. ᵈ quod decipiens aliũ in contractu emptionis, etiam citra dimidium iuſti pretij, tenetur ad reſtitutionem, ſi decipit eum notabiliter, ſeu in parte notabili. Tertio, quod dubitari poſſet, an qui ordinatur cũ dimiſſoriis ſui Epiſcopi habitis cũ huiuſmodi falſa informatione, videatur incurrere ſuſpenſionem inductam per Pium II. contra eos, qui ſe faciunt ordinare ſine literis dimiſſoriis. Nã pro parte negante facit, quod is habet veras literas dimiſſorias, licet ſubreptitiè impetratas. Pro parte autẽ affirmãte facit, quod mẽdax precator debet carere impetratis, ᵉ & omni commodo literarum. ᶠ Pro hac eadẽ parte facit c. *per tuas*. ᵍ quatenus probat quod is, qui ordinat ſuit cũ titulo promiſſo, ei ab aliquo facto clã pacto de nõ petẽdo illo, iudicatur male ordinatus: cuius rationẽ ait eſſe gloſſa eius, ʰ quia ſubreptitiè ordinẽ accepit. Quarto, quod ſi non deficeret titulo ad ſufficientiam, niſi parum, ſiue quantitas quæ non eſſet notabilis, arbitrio boni viri iudicari poſſet bene ordinatus, ⁱ & aliorum iurium, quæ probant de modico nõ eſſe curandũ. Salua, &c.

a ſol. 2. C. de reſcind. vẽd. & in c. cũ dilec. de empt. b In 2.2 quæ. 77 art. 1 c In 4. diſt. 15 d Ca. 23. nu. 84 e L. & ſi legibus C. ſi cõtra ius vel vtil. f Ca. ſuper literis. de reſcript. g 3. de ſimonia in verb. minyſtrare. i Argu. borũ ca. re vera de conſecra. diſt. 2 & l. Seio ff de reſtitu. in integ.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum parochialis ante ætatem obtenta ſuſpenſus non eſt.*
1 *Subreptio non omnis, ſicut Papæ, ita & ordinarij gratias vitiat.*
2 *Beneficium curatum male adeptum, eo dimiſſo, aliud ſibi quærere poteſt, ſed tenetur fructus perceptos reſtituere.*

CONSILIVM XXIIII.

AN qui ante legitimam ætatem obtinuit eccleſiã parochialem, & poſt eam adeptã fuit ordinatus ad ordines ſacros ad titulum eius, incurrat ſuſpẽſionem extrauagantis *cum ex ſacrorum*. Pij II. quam retulimus in Man. confeſſ. ᵏ

Reſpondeo primo, quod acceptatio præfatæ Eccleſiæ, & fructuum, ex ea perceptio inducit quidem peccatum, ˡ ſed non ſuſpẽſionem, neque irregularitatem: quia id nullo iure cauetur, & ita non eſt dicendum. ᵐ

1 Secundò, quòd nec per ordinũ aſſumptionem in legitima ætate videtur incurriſſe ſuſpenſionem, nec cõſequẽter irregularitatem per eius violationem. Tum quia non ſuſcepit ante legitimam ætatem, nec extra tempora iuris, nec ſine literis dimiſſoriis: quia ſuſcepit eos à ſuo ordinario, vel cum literis dimiſſoriis ab eo datis: eſto quod fortè non dediſſet eas ille, ſi ſciuiſſet Eccleſiam præfatam fuiſſe ſibi collatam ante legitimam ætatem: quia gratias ordinarij non facit nullas omnis ſubreptio, ſicut gratias Papæ. ⁿ

2 Tertiò, quòd iure communi poteſt conſulens accipere aliam Eccleſiam, omiſſa ea, quam habet, ſed tenebitur reſtituere fructus malè perceptos, niſi prius à Papa ſibi condonentur ob paupertatem, vel aliam iuſtam cauſam, quod faciat quo ad forum conſcientiæ tantùm, ſi petierit à ſummo Pœnitentiario, vt quo ad illud forum abſoluat eũ à cenſuris, & irregularitate, ſi quas ob prædicta incurrit, cum retentione beneficij.

k Ca. 27 nu. 351. l Cap. cum in cunctis §. ſin. de elect. m C. legatur 24. q. 2 & l. ſi donatione. C. de collat. n Clem. 2 de offic. ordin.

SVMMARIVM.

1 *Verba in proprio ſignificatu accipienda.*
1 *Dictio taxatiua quid operetur. & nu. 6.*
2 *Dictio taxatiua ſimilia non excludit.*
3 *Verborum intelligentia à cauſis dicendi ſumenda.*
4 *Cauſa diſpoſitionis finalis etiam alio tempore impleta, impletur diſpoſitio.*
5 *Diſpoſitio exorbitans ab vno ad alia eidem à iure æquiparata extenditur.*
6 *Dictio taxatiua pro ſubiecta materia interpretationem ſumit.*

CONSILIVM XXV.

EPiſcopus dedit literas dimiſſorias cuidam Nicolao, vt à quocumque mallet Epiſcopo ordines aſſumeret, etiam extra tempora iuris, ſi Papa id ſibi concederet, etiã ſi totum negotium ſibi Papa remitteret. Papa vero cõceſſit, vt poſſit ordinari extra tempora ab ordinario tantum. Quæritur an poſſit ordinari ab alio, quàm ab ordinario.

1 Reſpondeo primò, pro parte negante facere, quod à propria ſignificatione verborum non eſt diſcedendum regulariter, ᵒ & quod verba illa, *tantum ab ordinario*, ſignificant, quod non ordinetur ab alio, dictio enim excluſiua exponitur per affirmatiuam, cui adiicitur, & negatiuam aliorum: nam vt omnes Logici docent, illa propoſitio. *Petrus tantũ currit*, exponitur per illa duo *Petrus currit, & Nullus alius, quàm Petrus currit.* ᵃ

o L. non aliter ff de leg. 3 c. ad audientiã de decim.

2 Hoc tamen nõ obſtante contrarium eſt verius. Primo, quod dictio taxatiua non excludit ſimilia in quibus eſt eadem ratio, vt eſt caſus in l. fi. ᵇ adiuncta gloſſ. ᶜ quę expreſſe habet, donationem tantũmodo poſſe reuocari, ex quinque caſibus ibidem expoſitis. & tamen gloſſ. addit vnum alium ex ſimilitudine rationis. & auth. *vt cum*. ᵈ habet ob ſolas 14. cauſas poſſe filium exhæredari à patre: attamen Guilelmus & communis ſententia, quam late tractat, & affirmat Iaſon ᵉ tenent, quod filius poteſt exhæredari ob cauſam æque grauem, aut grauiorem, quam ſunt illæ 14. expreſſæ, ᶠ & relatæ per gloſſam. ᵍ

3 Secundo, quod, vt iſti tãt ius ait, *intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi.* ʰ At cauſa quare Papa limitauit ſuam gratiam, vt impetrans ab ordinario tantum ordinaretur, fuit ne ordinario præiudicaret, & ſic derogaret Cõcilio Tridentino quod ⁱ ſtatuit, vt ordines à propriis Epiſcopis aſſumerentur. At nihil præiudicatur Epiſcopo conſentienti, vt ab alio ordinetur arg. ca. *ſcienti & conſentienti non fit iniuria, neque dolus,* ᵏ neque Concilio, cum expreſſè permittat, vt per reſcriptum poſſit quis promoueri ab altero Epiſcopo, dummodo probitas & mores eius à ſuo Epiſcopo commendentur.

4 Tertiò, quod ſi poſt præfatam licentiam impetratam à Papa aſſumendi ordines à ſuo ordinario tantum, ipſe cõſenſiſſet, & dediſſet præfatas literas dimiſſorias, nemo negaret poſſe ipſum ab alio Epiſcopo promoueri. at non refert an ordinarius prius dederit dimiſſorias cum conditione, ſi Papa dederit licentiã vel poſt eã datam cùm in vtroque caſu impleatur cauſa finalis, propter quã Papa poſuit illam limitationem, vt dictum eſt in arg. antecedenti. Ergo D. conſulens perinde poteſt ordinari cum dimiſſoria conceſſa ante præfatam licentiam, ac cum conceſſa poſt eã, præſertim quod expreſsè in id conſenſerit, dicendo, quod placet ei, vt ordinetur à quo maluerit Epiſcopo extra tempora, habita licentia à Papa, etiam ſi ſua ſanctitas totũ negotium remiſerit ad eum. Et de æquipollentibus idem eſt iudicandum, nec refert quod illorum fiat. ˡ

5 Quarto, quod diſpoſitio etiam exorbitans loquens in vno caſu, habet locum in alio ſibi iure æquiparato, iuxta gloſſam ſolemnem, quæ habet multas ſimiles receptas. ᵐ At ordinari quẽ ab ordinario ſuo, vel ab alio cũ dimiſſoriis vel de licẽtia eius, æquiparantur in iure, ⁿ & ab ipſomet Concilio Tridentino: ᵒ ergo licentia Papæ, vt quis poſſit extra tempora ordinari à ſuo tantùm ordinario, intelligẽda eſt, vel ab alio de licentia, & cum dimiſſoriis eius.

6 Ad oppoſitum reſpondetur, aſſumptum in eo eſſe verum de rigore verborum logico, quando aliunde non apparet de intentione & mente vtentis taxatiua. At nos loquimur de ſignificatione verborum accipienda ſecundũ iuſtitiam & æquitatem & canonum & legum, ſecundum quam frequenter ſubaudimus, tantum & frequenter limitamus illud: ſubaudimus enim illo, *Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra* dictionem, *tantùm*, ſecundum communem intellectum. ᵖ & gloſſã ᵠ in illo dicto S. Hieronymi: *Non ore, ſed corde cantandum*: addit dictionem, *tantum*, verbo, *ore*. & è contra l. *cum in teſtamento*. ʳ habet, hæredem iuſſum à teſtatore, vt centum dumtaxat impendat eius ſepulturæ, non peccare, nec malè facere, ſi plus impẽdat, abſque alterius præiudicio, ſed ſolùm ſi minus impendat. & l. *cum prætor*. ˢ & ca. *qualis*. ᵗ quæ habent. *cum quis de vno dicit, de alio negare*, intelligenda ſunt de alio diſſimili, vt ſingulariter dicit Dominicus, ᵛ pro quo eſt gloſſa notabilis. ˣ Et ita in caſu propoſito verba illa, *tantum ab ordinario*, intelligenda ſunt, vel ab alio de cõſenſu & approbatione eius: quia illa duo ſunt omnimodo quo ad propoſitum ſimilia, & æquipollentia, & iure communi æquiparata, per præfata capp. 1. & 2. ʸ & multa ſimilia. Salua, &c.

a Ca. cum ecclesia Sutrina de cauſ. poſ. & propriet. & leg. Gallus §. & quid ſi tantũ ff. de liber. & poſthum. b C. de reuoc. donat. c verb. voluerit. d De appell. coll. § aliud quoque cap. e In auth. non licet C. de liber. præter. vel exhæred. f In dict. § aliud. g In ca. quintauallis de iureiur. h Ca. intelligentia de verb. ſign. i In 23. ſeſſ. 23. de refor. k De reg. iur. lib. 6. l Leg. ſin. mand. & leg. qua quadam de teſtibus. m In c. ſi poſt quã de elect. lib. 6. n Ca. Lugdunenſis 9 q. 2. & c. 1. & 2. de temp. ord. lib. 6. cũ ſibi concord. o In d. c. 8. de refor. ſeſſ. 23. p In cap. ſcindite & in conuertimini de pœnit. diſt. q In ca. cantantes 92. diſt. r ff de verb. ſign. s ff de iud. t 21. diſt. v In d. c. qualis 21. diſt. x In ca. ſi tibi abſenti. de preben. lib. 6. in verb. abſenti. y De tempor. ord. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Dimiſſorias ad ordines det vicarius Epiſcopi, ſeu Epiſcopus originis, beneficij, vel domicilij, religioſis autem eorum prælati.*
1 *Suſpenſus eſt qui ſine legitimis dimiſſorijs ordinem ſacrum ab alieno ſuſcipit: & ſi illo vtatur, prout facit qui aſcendit ad*

ad presbyteratum efficitur irregularis num. 2.

2 *Miniſtrat in ſuſcepto, qui ab vno ordine ſacro aſcendit ad alium minimè & accipiendo presbyteratum, in eodem miniſtrat, dum cum Epiſcopo ſimul conſecrat.*

3 *Epiſcopus diſpenſat ſuper irregularitatibus incurſis ex mala ordinum aſſumptione, & miniſtratione, ſi ex occultis delictis proceſſerunt.*

3 *Occulta vix dici poteſt irregularitas procedens ex dimiſſorijs nulliter conceſſis ab eo qui non poteſt dare: eo quòd defectus pateat ex lectura ipſarum: vnde non à Pœnitentiario, ſed à Datario in vtroque foro quærere debet diſpenſationem.*

CONSILIVM XXVI.

QVIDAM clericus dimiſſorias, vt à quocumque Antiſtite ad omnes ſacros ordines promoueri poſſet, à quodam pro Legato conſtituto Vicario obtinuit: & poſtea à diuerſis Epiſcopis ſacros ordines cum dictis dimiſſorijs accepit. Dubitatur, an pœnas incurrerit, & an per Epiſcopum, ſeu Pœnitentiariam, diſpenſationem ſufficiat impetrare.

1 Magis eſt, vt D. conſulens incurrerit ſuſpenſionem, eo quòd ſuſcepit ordines ſacros abſque literis dimiſſorijs legitimis per extrauagantem Pij II. quæ incipit, *cum ex ſacrorum*, non enim fuerunt legitimæ literæ illæ dimiſſoriæ, quas dedit ei Vicarius præfatus Anconitanus, cum non eſſet Epiſcopus, nec Vicarius Epiſcopi originis, nec beneficij, nec domicilij, nec prælati, in cuius manibus conſulens regularé fecit profeſſionem, prout requiritur c. *cum nullus*.[a]

2 Secundò reſpondeo, quod etiam eſt irregularis: quoniam vſus eſt ordinibus ſacris, durante ſuſpenſione, per eamdem extrauagantem.[b]

Tertiò, quod etiam eſt irregularis, ex eo quod poſteaquam fuit ſuſpenſus ex aſſumptione mala primi ordinis ſacri, ſiue ſubdiaconatus, ante abſolutionem aſſumpſit alios duos ordines ſacros, diaconatum ſcilicet, & presbyteratum, præſertim quod in ſuſceptione presbyteratus etiam cum Epiſcopo conſecrauit.

3 Quartò, quod Epiſcopus bene poſſet ſuper his irregularibus diſpenſare, ſi ex occulto delicto eſſent natæ, per Concilium Tridentinum.[c]

Quintò, quod difficile eſt aſſerere præfatas irregularitates ex occulto delicto eſſe natas. Tum quia ordinationes fuerunt publicè in publicam formam relata. Tū quia ille, quo vſus fuit ordine ſubdiaconatus, videtur fuiſſe publicus. Tum quia per literas ipſas trium ordinum, quæ ſunt tria publica inſtrumenta, comungendo cum literis dimiſſorijs illegitimis, probatur conſulentem ſuſcepiſſe duos ordines ſacros poſteriores poſteaquam fuit ſuſpenſus per aſſumptionem primi ſacri.

Sextò, hæc conſequi quod D. cōſulens debet impetrare diſpenſationem Romæ, antequam redeat in patriam, & quod non videtur ſufficere [illegible] diſpenſatio ſacræ Pœnitentiariæ, quæ non prodeſt niſi quo ad forum conſcientiæ, ſed oportet eum impetrare per Datarium, vt proſit quo ad vtrumque forum, porrecta idonea petitione, quam ego polliceor dictare, ſi non fuerit præſto alius, qui eam aptius agat. Salua, &c.

Aduertendum refert Congregationem cenſuiſſe, regulares, qui volunt ab alieno ordinari debere obtinere dimiſſorias, etiam à diœceſano, ſi in diœceſi commoratur & vide infra Concilium 36.

[a] *De tempor. ord. lib. 6.*
[b] *& c. 2 de temp. ord. li. 6. ca. 1. de ſent. excō. eod. li. cum eis adnotatis.*
[c] *Ca. 6 quod incipit, liceat. de refor. ſeſſ. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Commendatitias literas dans de vita & moribus, non dicitur dare dimiſſorias ad ordines. & num. 3.*

1 *Capitulum ſede vacante infra annum reuerendas non dat.*

2 *Legatus reuerendas quidem dare poteſt etiam ſede vacante, ſed non derogare ſacro Concilio num. 2.*

2 *Ordinari poteſt nemo ab alieno ſine ordinarij teſtimonio, qualis non eſt Capituli intra annum ſede vacante.*

3 *Capitulum teſtimonium idoneitatis dans ordinando intra annum ſede vacante non ſuſpenditur.*

3 *Error iuris obſcuri excuſat à mortifero, durante errore. nu. 4.*

4 *Iuriſconſultum iuriſconſulti errore excuſari poſſe, dixit Iaſon.*

5 *Ordinatus malè ſibi conſulit accipiendo ratificationem ordinis.*

5 *Ordinatus minoribus ab alieno ſine dimiſſorijs licet ſic malè ordinatus, cenſuram non incurrit.*

5 *Penſio collata ei qui malè ab alieno accepit primam tonſuram, tenet, ſecundum auctorem.*

CONSILIVM XXVII.

ECCLESIA Burgenſi vacante, & durante anno, quo prohibetur Capitulo dare dimiſſorias ad ordines, Legatus Hiſpaniæ dedit illis N. adhuc puero, vt poſſet ordinari ab aliquo Antiſtite, cū teſtimonio idoneitatis à prouiſore Burgenſi accepto, & d. N. accepit à quodam Epiſcopo celebrante ordines in eadem eccleſia vacante primam tonſuram, & poſtea fuit ei aſſignata quadam penſio. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, quod pro Capitulo & prouiſoribus facit, quod ipſi non dederunt literas dimiſſorias, quas *reuerendas* vocant, quaſque prohibebatur Capitulum dare per [a] Concilium Tridentinum: ſed ſolum literas teſtimoniales idoneitatis ipſius N. qui volebat ordinari, quæ non ſufficiebant ad hoc, vt ordinari poſſet ab Epiſcopo alieno, etiamſi Capitulum, & prouiſores habuiſſent poteſtatem dādi dimiſſorias, vt palàm eſt, non enim dederunt licentiā & facultatē ordinē accipiendi ab alieno Epiſcopo.

2 Secundò, quod pro ordinato & ordinante facit, quod Legatus potuit dare reuerendas, & dedit eas accedente teſtimonio idoneitatis ordinarij, vel prouiſoris N. quod teſtimonium acceſsit, ſeu datum fuit, vt requirebatur.

Tertiò, quod contra ordinatum & ordinatorem facit, quod in Concilio Tridentino [b] ſtatuitur, non poſſe quem iuſte ordinari virtute alicuius reſcripti, niſi eius probitas & mores ordinarij ſui teſtimonio commendentur. At in caſu propoſito nō interuenit teſtimonium ordinarij. Nec prodeſt ei dicere, quòd illud teſtimonium erat teſtimonium ordinarij: quia non erat teſtimonium ordinarij quo ad id, ad quod requirebat Legatus, cuius mens fuit ſeruare mēté Cōcilij, quę fuit ne quis abſque cōſenſu ordinarij ordinaretur, vt clarè colligitur ex eodē,[c] ſed & expreſſè[d] ſtatuitur, ne Capitulum ſede vacante det dimiſſorias, ne reputaretur quo ad hoc intra annum ordinarius. Neque etiam iuuat dicere, quòd fortè Legatus ſciebat eccleſiam Burgenſem vacare: quia Legatus non potuit derogare Concilio Tridentino iuxta gloſſam ſingularē & receptā.[e]

3 Quartò, quòd ex his infertur Capitulum & prouiſores nullas incurriſſe cenſuras, eo quod non dederunt literas dimiſſorias, neque aliud quicquam fecerunt, quod eis fuerit prohibitū per præfatū Conciliū, neq; per alia iura.

Quintò, quod neque ordinatus videtur peccaſſe: quia error iuris obſcuri excuſat à peccato mortifero, iuxta ſingulare dictū Innocētij,[f] quē cū alijs multis refert, & ſequitur Felinus, alia multa ad hoc adducēdo & præſertim pueri. arg. notatorū in c. *ignorantia*,[g] & eorū quę gloſſ. illius citat.

4 Sextò, quòd maius dubium eſt de ordinante, qui eſt vir doctiſsimus, & rerum Curiæ peritiſsimus: quamuis Iaſon alicubi dicat Iuriſconſultum egregium Iuriſconſulti errore excuſari poſſe.

Septimò, quòd licet puer ille non peccaſset, donec in eo iuris errore manſit ſaltem quo ad forum conſcientiæ, poſteaquam reſciuit, videtur teneri ad non perſeuerandum in illo, vel ratificandum id quod per illum errorem non fuit rectè factū, per multa quę poſsent in hoc adduci.

5 Octauò, quòd ſatisfaceret, ſi ab Epiſcopo vel Archiepiſcopo nouo, vel à Papa obtineret ratificationem illius ordinationis.[i]

Nonò, quòd collatio penſionis facta illi poſt clericatum ſic ſuſceptum valuit: quia etiam ſi peccaſset in ſic ſuſcipiendo tonſuram, nullam tamen iuris cenſuram ipſo iure videtur incurriſse,[k] & quòd extrauagans Pij II. quæ ſuſpendit ordinatos ſine dimiſsorijs, ſolum includit ordinatos ad ſacros ordines, & non ordinatos ad minores, qui licet ſuſpendi poſsint per iudicem, non tamen ſunt ipſo iure ſuſpenſi, per præfata cap.[l] Salua, &c.

Aduertatur, refert in praxi obtentum contrarium eius, quod habetur ſub num. 5.

[a] *Cap. 10. ſeſſ. 23.*
[b] *Ca. 8 de reform. ſeſſ. 23.*
[c] *D. cap. 8.*
[d] *In d. ca. 10.*
[e] *In cap. dilectus. cum ſimi. lib. de præben.*
[f] *In capit. per tuas. 2. de ſimon.*
[g] *In ca. 1. col. penult. de iudic.*
[h] *De reg. iur. lib. 6.*
[i] *Arg. ca. Lugdunenſis. 9. q. 4.*
[k] *Arg. c. quod translationem. & c. vel non eſt compos. de tempor. ordi.*
[l] *Quod tranſlationem & ca. vel non eſt compos.*

SVMMARIVM

1 *Ordinatus minoribus ordinibus de licentia Capituli ſede vacante intra annū poteſt habere beneficium, antequam priuetur clericali priuilegio.*

1 *Verba futuri temporis pœnam ipſo iure non infligunt.*

CONSILIVM XXVIII.

CONCILIVM Tridentinum [m] iubet, ordinatum ad minores ordines de licentia Capituli ſede vacāte,

[m] *Ca. 10 ſeſſ. 7 de reform.*

nullo priuilegio gaudere debere. Quæritur an poſsit habere beneficium.

1 Reſpondeo, quòd primo aſpectu videtur quòd non, per cap. *ex literis*.[a] & ca. 1.[b] quæ probant, priuilegium clerici eſſe, vt ſit capax beneficij Eccleſiaſtici: quamuis videtur quòd non perdit ipſo iure hoc priuilegium, ſed debeat perdere illud per ſententiam, vel per exceptionem: quia verbum *gaudeat* eſt futuri temporis, per cuius verba non infligitur ipſo iure pœna, iuxta gloſſam ſolemnem & receptam.[c] Salua, &c.

a De ſed. act.
b De inſtit.
c In regula in pœnis de reg. iur. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Ordines minores ab alieno ſine dimiſſorijs accipiens peccat peccatum, quod ſola contritione deletur: & licet mereatur ſuſpendi, tamen hanc pœnam poteſt Epiſcopus remittere: & ſi imponat, et non nocebit quo ad præterita. num. 5. at ſuſpenſionem ipſo iure non incurrit num. 1. vnde ſi ei conferatur beneficium, tenet collatio, num. 2. niſi ſit Vltramontanus ab Italo ordinatus. nu. 1. & 2.*

3 *Gratia ſola ſignatura Gallis quo ad vtrumque forum prodeſt, alijs quo ad ſolum forum conſcientiæ: niſi agatur de collatione beneficij obtenta à Papa num. 4.*

4 *Beneficia à ſede Apoſtolica collata amittuntur, niſi intra certum tempus literæ expediantur: & Gallis ſola ſupplicatio ſignata ſufficit nu. 3.*

CONSILIVM XXIX.

AN ordinatus minoribus ab Epiſcopo alieno ſine literis dimiſſorijs ſui, & poſt aſſecutus beneficium, qui poſtea obtinuit à Papa abſolutionem malæ ordinationis, & nouam prouiſionem beneficij per ſolam ſignaturam, poſsit aſcendere ad ſuperiores ordines ante literarum expeditionem?

Reſpondeo primò, quòd hæc petitio non pertinet ad Illuſtriſsimum Dominum Pœnitentiarium, neque ad eius præſentium; quia nec abſolutionem neque diſpenſationem, neque vllam habilitationem petit, ſed tantum quæſtionem extrariam.

1 Secundo, quòd conſulens ſi non eſt Vltramontanus, & ordinatus in Italia, non habuit neceſsitatem abſolutionis à cenſuris, neque ab irregularitate: quia licet ordinatus ab alieno ordine facto ipſo iure incurrat ſuſpenſionem, & ſi durante illa celebrat, irregularitatem, per extrauagantem Pij II. quæ incipit *cum ex ſacrorum*: ordinatus tamen minoribus non incurrit ipſo iure talem ſuſpẽſionem, licet mereatur ſuſpendi iuxta iura,[d] & tradit Archidiaconus[e] & Antoninus poſt Hoſtienſem, & Ioannes Andreas, & ante illum gloſſa cõmuniter recepta,[f] & ante illam Archidiaconus[g] vbi ipſe & prædictus Antoninus[h] & Philippus Francus[i] reſpondent cap. 1. & 2. 9. q. 2. & alijs, quę contrarium ſignificant: ſed non, vt ipſi declarant[k] & gloſſa cum communi[l] probant talem eſſe ſuſpenſum, ſi non eſt Vltramontanus, & ordinatus in Italia: quia ſi eſſet talis, eſſet ſuſpenſus etiam quo ad alios, & ſuſpenſione inducente irregularitatẽ per ca. 1.[m] cuius tamen diſpoſitio non eſſet extendenda ad alios caſus, quod affirmat eius gloſſa communiter recepta per iura in ea citata, & rationes efficaces.

2 Tertiò, quòd ſi non fuit ipſo iure ſuſpenſus quo ad alios, & ſuſpenſione inducente irregularitatem, vt non indiguit abſolutione, ita non indiguit noua collatione beneficiorum à Papa ſibi poſtea facta: quia valuit collatio prior & ita ceſsat etiam alia quæſtio grauior, quæ in propoſitione quæſt. implicatur.

Quarto, quod ſi erat ſuſpenſus prædicta ſuſpenſione Vltramontani in Italia ordinati, & conſequenter ſuſpenſus prędicta ſuſpenſione quo ad alios, indiguit abſolutione & noua collatione.

3 Et quo ad quæſtionem implicatam an ſufficiat ſignatura ad aſcendendum ad ordines ſuperiores, reſpondetur, quod ſi conſulens eſt Gallus, ſufficit ei ſignatura: quia in Gallia ſufficit ſignatura, quoniam ſeruat ius antiquum, ſecundum quod gratia ſine literarum expeditione valet, iuxta clem. *dudum*.[n] & alia citata per Felinum & Decium in rub. de conſtit.

Quintò, quod abſolutio præfata valebit obtenta à Papa etiam ſine literarũ expeditione quo ad forum cõſcientiæ, etiã ſi non ſit Gallus, vt ſatis ſentit gloſſa[o] quãuis nõ quo ad forũ exterius, in quo requiritur probatio, quæ ſine literis expeditis nõ fit, per ea multa quæ adducit Gomezius.[a]

4 Sextò, quod idem poſset dici de noua collatione beneficiorum, niſi obſtaret quædam extrauagans Iulij II. per quam perditur ius quæſitum per ſupplicationẽ, niſi literę intra certum tempus expediantur: ad quam, quia non eſt nota omnibus, nec vidi eam typis excuſam, me remitto.

Non obſtat prædictis, quod prædictus orator poteſt ſuſpendi ſuſpenſione prædicta quo ad alios, quæ eſt vera cenſura per prædicta.[b]

5 Tum quia ſuſpenſio, quæ nunc fieret, non nocet quo ad præterita, nec retrotrahitur.[c] Tum quia Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper illa pœna per ſententiam imponenda, vt habetur in d. cap. *Lugdunenſis*. & ibi Archidiaconus communiter receptus id annotauit: & conſequenter obtenta illa venia ſiue diſpenſatione ſuper pœna merita, ſed non ipſo iure incurſa, ſaluus manebit ab omnibus malis, quæ conſequebantur illam iniuſtam ordinationem etiam quo ad forum externum: ſicut & quo ad forum internum manſit liber à peccato, quod admiſit in ſumendo minores ordines inordinatè, per primam contritionem & confeſsionem, qua ſe illius accuſauit.

Rota tamen reputat huiuſmodi ordinatum prima tonſura, ſiue minoribus, inhabilem ad obtinenda beneficia, ac penſiones, prouiſioneſque eis factas non ſubſiſtere.

d Capit. quod tranſlationẽ & c. vel non eſt compet. de temp. ord.
e Ca. Lugdunenſis 9. q. 2.
f Ca. eis eod. tit. lib. 6.
g De Lugdunenſi 9. q. 2.
h Vbi ſupra.
i d. ca. eis.
k Inde quod tranſlationẽ.
l Cap. eis de temp. ord. l. 6.
m De tempo. ord. lib. 6.
n § fin. adueniẽte gloſſa. in verb. verbo. de ſepultur.
o Regul. cancel. 10. & 11.
a In reg. de non iudicando iuxta formam expeditam.
b Capit. poſt tranſlationẽ. & ca. vel non compos.
c Arg. c. 2. & fin. de conſt.

S V M M A R I V M.

1 *Suſpenſus non eſt ex hoc quis, quòd minoribus à non ſuo initiatus fuerit, niſi eos acceperit in excommunicatione. & n. 3.*

2 *Peccat vtens minoribus male ſuſceptis ante diſpenſationem.*

3 *Pœnitentiarius maior poteſt in foro conſcientiæ tantùm tacitum habere ordinem ab alieno acceptum cum falſis dimiſſorijs, & ita ſi falſitas creditur adeo occulta vt non ſit timenda controuerſia in foro exteriori poteſt ab eo peti.*

CONSILIVM XXX.

AN ordinatus ad minores per dimiſſorias falſas, ſit ipſo iure ſuſpenſus?

1 Reſpondeo primò, quod huiuſmodi ordinatus grauiter & mortiferè peccauit, nec abſque peccato vti poteſt ordinibus minoribus ſic ſuſceptis, donec ratificetur ordinatio per proprium Epiſcopum: quia eos ſuſcepit ab Epiſcopo non ſuo ſine literis iuſtis dimiſſorijs.[d]

2 Secundo, quod licet vtendo illis ordinibus peccet, non tamen fit irregularis, vt tenet gloſſa recepta[e] quia nõ videtur ipſo iure ſuſpenſus illa ſaltem ſuſpenſione, cuius tranſgreſsio inducit irregularitatem,[f] in quod optime facit extrauagans *cum ex ſacrorum* Pij II. relata & declarata à nobis in repetitione cap. *accepta*.[g] quatenus habet ordinatos ad ſacros ordines ſine literis dimiſſorijs incurrere ſuſpenſionem illam, cuius tranſgreſsio inducit irregularitatem, ſignificando à contrario ſenſu ordinatos minoribus non incurrere illam.

3 Tertio reſpondeo, quod prædicta intelligẽda ſunt, niſi alia maior culpa interceſserit, puta quod ob falſitatẽ prædictam incurrerit excommunicationem ipſo iure per aliquam cõſtitutionem ſynodalem: nam iure communi non incurrit illam: vel quod ordinator tulerit excommunicationem ipſo iure incurrendam contra eos, qui peterent à ſe ordinari ſine licentia legitima, vel ſine iuſta ętate, quod aliquando factum eſſe audiuimus. Nam tunc reſpondendum eſſet de illo, id quod reſponderi deberet de ordinato cum licentia legitima, ſed aliàs excommunicato, qualis incurrit irregularitatem.[h]

Quartò reſpondeo, quòd D. conſulens poſſet petere à ſummo Pœnitentiario, vt habeat ratam quo ad forum cõſcientiæ tantùm prædictam ſuam ordinationem, ſi falſitatem credit adeo eſſe ſecretam, quòd non timet vllam de illa quæſtionem ſibi futurã in foro exteriori, vt exoneretur onere perẽdi ratificationẽ à ſuo ordinario. Salua, &c.

d Per ca. 1. & cap. nullus de temp. ord. l. 6. & c. Lugdunenſis. 9. q. 2.
e Cap. eos. de temp. ord. l. 6. verb. ſtatuẽte.
f Arg. c. 2. & c. quod tranſlationẽ & ca. vel non eſt compos de tempo. ordin.
g De reſt. ſpol. oppoſit. 6. nu. 54.
h Iuxta ca. 1. de cler. excõmu. & cap. ſi quis Epiſco. pus. 1. q. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinatus ſine licentia minoribus, etiam Vltramontanus ab Italo, non eſt ſuſpenſus, nec priuatur beneficijs poſtea, nec antea obtentis licet poſſit ſuſpendi num. 5.*

2 *Diſpoſitio exorbitans & pœnalis reſtringenda. & 4.*

3 *Cauſa diſpoſitionis, quæ ponitur in præciato, cenſetur finalis.*

4 *Ordinatos male ſacris ſuſpendit extrauagans Pij Secundi, ſecus ſi ſolùm minoribus.*

5 *Ratihabitio ordinarij in male ordinato operatur, vt benefi-*

cium

cium male obtentum poſſit de nouo conferri.num.6.

CONSILIVM XXXI.

HISPANVS Hiſpalenſis laicus ordinatus ſine dimiſſorijs in Italia ab Epiſcopo Italo, obtinuit beneficium vnum. Quæritur an ſit ſuſpenſus ipſo iure, & priuatus illo beneficio.

a Cu. 1. verb. clericum de temp. ord. l. 6.

1 Reſpondeo primo, gloſſam [a] tenere, quòd ſic, dupli ratione. Altera, quòd eadem ratio videtur eſſe in laico ordinato à non ſuo Epiſcopo, & in clerico ordinato etiam à non ſuo Epiſcopo. Altera, quod præfatum cap. 1. faciendo punctum poſt verbum *Vltramontanum*, videtur ſoluere argumentum ex illo deſumptum contra eam: quam ſequuntur etiam ibi Ioãnes Andreas, Dominicus & Frãcus.

b In Praxi beneficiorum de cler. ad maiores ord. mal promot. nu. 5.
c In ca. quod translationem de temp. ord.
d De tempor. ord.
e Eod. tit. li. 6.
f Arg. c. nuno. de pœn. remiſ. & temporalit. de ind.
g In d. capit. quod translationem.
h [illegible] quæ à iure ex regu. iur.
i § pœna de pœnit. diſt. 1.
k D. c. nouit.
l L. e. ſu. ff. de hæred. inſtit.

Sed profectò contrarium videtur verius, quod grauiſſimè tenuit ibidem Archidiaconus & etiam Ioannes Monachus & ſatis ſentit Ancharanus & firmat etiam Petrus Rebuffus [b] quod eſſet tenendum, etiamſi nemo id tenuiſſet. Tum quia eſt caſus expreſſus [c] quod ordinatus ab alieno Epiſcopo non caret ipſo iure executione ordinis, ſed eſt interdicenda ei. Tum quia cap. *vel non eſt compos.* [d] idem ſtatuit de ordinato ante legitimam ætatem. Tum quia capit. 1. [e] cui innititur gloſſa præfata, probat contrarium, quatenus loquitur de ordinante clericum ad ſacros ordines, & de clerico ordinato ad illos, ſignificando aliud de ordinante laicum, & de laico ordinato ad clericatum. [f] Tum quia eſt exorbitans à iure regulari, [g] & ita debet reſtringi ad terminos, quibus vtitur. [h]

2 Tum quia eſt pœnalis, & ita reſtringenda. [i] & cum loquitur de ordinante clericum, & de ordinato clerico ad ſacrum, non debet extendi ad ordinantem laicum, & ad laicum ordinatum ad clericatum: immo probat contrarium, eo quod *qui de vno dicit, de alio negare videtur.* [k] vt ſupra tactum eſt.

Tum quia cauſa illius conſtitutionis fuit, quia clerici extra ſuas terras in Italia ordinabantur ad ſacros, vt habet prœmium illius, & non fuit cauſa impulſiua, vt ſignificat Ioannes Andreas ſed finalis: quia cauſa diſpoſitionis, quæ ponitur in prœmio eius, cenſetur finalis, [l] & ita ſolùm habet locum in ordinãte clericum ad ſacros ordines. Tum quia ridicula eſt ratio, qua mouetur Ioannes & Dominicus ſcilicet, quod verbum, *ordo*, late ſumptum ſignificat etiam ordines minores: quia illa efficaciter tollitur per ipſum & Archidiaconum & retorqueri poteſt contra eos, cùm regulariter lex exorbitans & pœnalis non extendatur ad ſignificata impropriè & latè per eius verba.

4 Tum quia non eſt eadem ratio de ordinato laico ad clericatũ, & de clerico ad ſacros, cùm etenim hoc ſit longe grauius illo, vt palam eſt, cumque extrauagans Pij Secundi, *cum ex ſacrorum*: clarè ſignificet hoc, ſtatuẽdo, quod ordinati ad ſacros ſine dimiſſorijs, & ante ætatem, & extra tempora, ſuſpenduntur ipſo iure, & ſi celebrant, ſunt irregulares: quæ tamen ſecundum omnes non habet locũ in ordinato ad primam tonſuram, vel minores. Tum quia præfatum cap. 1. non poteſt ſine violentia diuidi per appoſitionem puncti, quam gloſſa prætendit, vt palam eſt perpendenti. Tum denique quod ridiculoſum eſt etiam id, quod notant ex illa gloſſa Dominicus & Francus, ſcilicet, quòd quando per puncti appoſitionem in vno vel alio loco poteſt extendi prohibitio pœnalis, debeat in dubio poni in eo loco, in quo poſitum ampliat diſpoſitionem, cum contrarium ſit verum & receptum poſt gloſſam, [m] per quod, & per rationem diuerſitatis ſupra tactam ſoluuntur fundamenta gloſſæ.

m In c. in pœnis de reg. iur.

5 Secundò, quòd non eſt priuatus, neque priuandus ob hoc ſolùm beneficijs ante vel poſt habitis, ſed ſolùm poteſt ſuſpendi, & poſt illam ſuſpenſionem fieret inhabilis ad beneficia, & non antea, per ea quæ habentur in d. cap. *quod translationem.* [n]

n Per cap. vel non eſt compos.

Tertiò, quòd is dominus conſulens debet procurare per ſuos amicos, vt eius Epiſcopus ordinarius habeat ratam præfatam ordinationem: quo habita remanebit habilis tam quo ad ordines alios ſuſcipiendos, quàm quo ad alia beneficia. [o]

o Cu. Lugdunenſis. ç. q. 2.

6 Quartò, quòd abſolutio, de qua in ſignatura, non videtur concedi data per illam, ſed iuſſum, vt committatur ordinario, quod faciat illam: & ita non videretur illa quic-

A quam operari, donec ordinarius virtute commiſſionis ſibi præſentatæ abſolueret.

Quintò, quòd ad maiorem cautelam poteſt conſulens, habita ratificatione ſui ordinarij, adire Epiſcopum, qui contulit illi beneficium, vt illud conferret ei denuo, ſi, & quatenus opus eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores ab alieno cum falſis dimiſſorijs accipiens peccat quidem grauiter, ſed nullam meruit cenſuram, nullaque eget diſpenſatione, vt poſſit maiores cum iuſtis dimiſſorijs accipere. nu. 2. ſufficitque ei coram Deo contritio, & abſolutio ſacramentalis. num 3.*

CONSILIVM XXXII.

B AN ordinatus per falſas dimiſſorias ad quatuor ordines minores, & poſtea per veras ad ſubdiaconatum, incurrat cenſuras, vel irregularitatem?

1 Per ea quæ nuper alio domino conſulenti reſpondimus, arbitramur primò hunc dominum conſulentem ob præfatam promotionem ad minores ordines in nullam cenſuram, nec irregularitatem incidiſſe ipſo iure, ſed grauiter peccaſſe, ipſumque ſuſpendi & puniri poſſe in foro exteriori. [a]

a Iuxta capi. vel non eſt compos de tempo. ordin.

Secundo, quod etiam arbitramur eum non incurriſſe ipſo iure vllam cenſuram per ſecundam promotionem, quia per legitimas dimiſſorias videtur fuiſſe ordinatus

C quo ad forum conſcientiæ.

2 Tertio, quod ſine diſpenſatione quo ad forum interius per eaſdem dimiſſorias poteſt iuſtè promoueri ad alios ſacros, ſi ad eos capiendos extenduntur, & etiam quo ad forum exterius, ſi bono modo celari poſſit prior error ſine mendacio & periurio. An autem id ſic celari poſſit, nec ne, quæſtionis facti eſt, ſuper quam non conſulitur iuriſconſultus.

3 Quarto credimus, eiſdem rationibus, quibus ſupradicta fundari poſſunt, prædictum dominum conſulentem non indigere diſpenſatione primi, nec ſecundi Epiſcopi, ſed ſolo ſecreto primi erroris, ne ob eum puniatur in foro

D exteriori, & ideo per canonicatus adeptionem, & nouam mutationem domicilij, faciliorem viam illi parari ad celandum primum errorem, qui iam (vt opinor) celatus eſt quo ad Deum & forum conſcientiæ per contritionem, confeſſionem, & abſolutionem ſacramentalem.

SVMMARIVM.

1 *Dimiſſorias falſas is, cui ignoranti vera iam conceſſa erant, præſentans, dicitur quidem per falſas dimiſſorias, & cum peccato, ſed non ſine dimiſſorijs, maioribus ordinibus initiatus. Vnde licet peccauerit non tamen incidit in excommunicationem, nec ſuſpenſionem latam per extrauagantem Pij Secundi. num. 3. quæ nec in ſuſcipiente ſine illis minores habet locum. num. 2.*

E CONSILIVM XXXIII.

P. RESIDENS Romæ, petijt per epiſtolas ab Epiſcopo ſuo in Hiſpania moranti literas dimiſſorias, quæ fuerunt datæ menſe Auguſto, & P. ignorans eas fuiſſe datas, antequam ad ſe peruenirent, fabricauit alias falſas, & virtute illarum ordinatus fuit ad quatuor minores menſe Septembri. Quæritur, an ſit malè ordinatus.

1 Reſpondetur primò, dominum conſulentem peccaſſe mortaliter, primum in fabricando literas dimiſſorias falſas, animo vtendi eis ad decipiendum Epiſcopum, qui eum erat ordinibus inſigniturus, deinde præſentando eas Epiſcopo, & accipiendo eos ab eo.

F 2 Secundo reſpondetur, quòd præfatus conſulens non incurrit ipſo iure excommunicationem, neque ſuſpenſionem, attento ſolo iure communi. Tum quia extrauagans Pij Secundi, qua ſuſpenduntur ipſo iure qui abſque literis dimiſſorijs ordinantur ab alienis Epiſcopis, ſolum loquitur de ordinibus ſacris, vt nos tradimus in Manu. confeſſ. [b] quamuis etiã iure cõmuni mereatur ſuſpẽdi à iudice, [c] ſed donec ſuſpendatur per iudicem, nõ eſt ſuſpenſus.

b Cap. 21 nu. 70. & ca. 27. n. 111. & 241.
c Per cap. vel non eſt compos. de temp. ord.

Tertio, quod etiam poteſt defendi quod non eſſet ſuſpenſus, etiamſi extrauagans haberet locum in minoribus ordinibus: quia præfatus conſulens non eſt abſque literis dimiſſorijs veris ordinatus, quamuis non ſit ordinatus virtute verarum dimiſſoriarum: quia aliud eſt ordinari quem virtute dimiſſoriarum, & aliud abſque dimiſſorijs, & lex

pœnalis

A pœnalis loquens de altero eorum non debet ad alteram extendi. Tum quia à diuerſis non fit illatio. [a] Tum quia lex pœnalis non habet locum extra ſuum caſum, [b] vbi latè tradidimus procedere id, etiamſi eadem ratio idem in altero ſuaderet.

a L. Papinianus ff. de minorum.
b Cap. pœna. de pœnit. di. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Reuocaſſe dimiſſorias conceſſas non cenſetur Epiſcopus ex eo quod poſtea dixerit ordinando ne ab alio ordinaretur, quia ipſe volebat ordines tenere & eum ordinare. & num. 3.*

2 *Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, licet debeat eſſe in immobilibus, & non in mobilibus, non tamen ob id incurritur pœna. & num. 3.*

CONSILIVM XXXIIII.

B 1 EXCELLENTISSIME Domine, obtinuit præſens orator à ſuo ordinario dimiſſorias, vt à quocumque Epiſcopo communionem Sedis Apoſtolicæ habente ad ſubdiaconatus ordiné ſe promoueri facere poſſet, verum, quoniam in dictis dimiſſorijs nulla fiebat mentio tituli ad què eſſet ordinandus, ob id pro ſupplemento eumdem ordinarium adijt, qui oratori iuſſit reſponderi, ne ordines ab alio Epiſcopo acciperet, quia ipſe in ſecùdis proximis ordinationum temporibus eas volebat tenere, & ſic ipſemet oratorem ordinaſſet. Orator autem impatiés dilationis, quamprimum cum dictis dimiſſorijs adijt quemdam ordinarium, qui edoctus extra iudicialiter ſicuti orator erat filius perſonæ diuitis, & qui habebat patrimoniú,

C prout verè habebat, à parte in mobilibus, vtpote qui nulla immobilia poſſideret, cóſtitutum, ſucceſſiuè, alias tamen rite, oratori ſubdiaconatus ordinem ſimpliciter contulit.

2 Demum orator, tamquam ſubdiaconus, à prędicto ſuo ordinario obtinuit alias dimiſſorias, vt à quocumque Antiſtite communionem Sedis Apoſtolicæ habente ad reliquos alios ſacros ordines poſſet ſe facere promoueri: neſcit autem, an quando ordinarius conceſſit ſecùdo dictas dimiſſorias, meminerit per ipſum, vt præmittitur, reſponſionis antea datæ, & credit quòd non: & ſucceſſiuè in vim ſecundarum dimiſſoriarú alios omnes ſacros ordines accepit, & miniſtrauit. Et quia ab aliquibus oratori iniectus

D fuit ſcrupulus, quod inciderit in pœnas extrauagantis Pij II. quia ſine legitima licentia ſui ordinarij videtur ordinatus, quia licentia ipſa, vt præmittitur, fuit reuocata, ex doctrina D.V. in ſuo Man. [c] & ex textu [d] item quia per ſubreptionem videtur ordinatus, [e] item quia ordinatus contra formam [f] Concilij Tridentini quo ſtatuitur patrimonium debere conſtitui in rebus non alienabilibus, qualia non erant prædicta, ad quorum titulum fuit promotus, ſupplicat igitur, vt excellentia veſtra vnico verbo dignetur reſpondere, an orator egeat aliqua diſpenſatione.

c Cap. 67. nu. 110.
d Ino. ad aures. de tempo. ord.
e Gloſſa. fin. gloſſ. 1. ex tua. verbo ſecrete. de ſimon.
f In ca. 6. ſeſſ. 21.

3 Reſpondeo, nobis videri prædictum D. conſulentem non egere aliqua diſpenſatione, curare autem debet, vt quamprimum dictus titulus bonorum mobilium conuer-

E tatur in bona immobilia ad mentè Concilij Tridentini.

S V M M A R I V M.

1 *Obſeſſus à dæmone, poſt liberationem accipere poteſt minores, maiores verò non, at antea acceptis poteſt vti. num. 3.*

1 *Regularis contradicente prælato non promouendus.*

CONSILIVM XXXV.

QVIDAM Monachus de licentia iuſta minoribus initiatus, & à Capitulo nominatus fuerat cum alijs, vt poſſet ad ſacros ordines aſcendere: ſuperior dictam nominationem caſſauit, deinde ſubreptitiè de licentia prælati ad ſubdiaconatum fuit promotus, poſtmodum à dæmone fuit obſeſſus: ſed ſunt iam tres anni elapſi, quòd eſt liberatus. Quæritur an valeat ad maiores aſcendere, &

F in ſuſceptis de licentia ſuperioris miniſtrare.

1 Reſpondeo primò, præfatum conſulentem bene fuiſſe promotum ad quatuor minores, per gloſſam. [g] Secundo, quòd videtur male fuiſſe promotus ad ſubdiaconatum. Tum per illud cap. *clerici. & cap. maritum. ead. diſtinct.* Tum per Concilium Tridentinum [h] quatenus habet, religioſum non debere promoueri contradicente prælato: & prædictus conſulens videtur fuiſſe promotus contra voluntatem ſui prælati, qui primo caſſauit denominationem eius, & poſtea inaduertenter & ſubreptitiè admiſit.

2 Tum per cap. *communiter.* [i] cuius gloſſa per illum textum & alios concludit inter omnes Doctores conuenire,

g Ca. clerici. 33. diſtinct.
h Ca. 1. de reform. ſeſſ. 14
i D. 33. diſtin.

A quod arreptus vel obſeſſus à dæmone antequam ordinetur ad ſacros ordines, non debet promoueri ad illos, etiam ſi conualeſceret.

3 Licet ſuper obſeſſo poſt ordinationem ſint varij, & opinio mitior teneat poſſe vti poſt conualeſcentiam ordine ante illam arreptionem ſuſcepto: & ita videtur præfatus conſulens poſſe vti præfatis ordinibus minoribus, & etiam ſubdiaconatu, habita ſaltem abſolutione à ſuſpenſione, ſed ad ordines ſuperiores non poteſt aſcendere ſine diſpenſatione Papæ. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinarius religioſorum eſt prælatus, ſeu ſuperior eorum, & ad ordines ſuſcipiendos dimiſſorias dat.*

B 1 *Prælatus exemptus iuriſdictionem habet quaſi epiſcopalem.*

CONSILIVM XXXVI.

QVIS ſit ordinarius religioſorum ad dandas dimiſſorias literas ad ordines, de quo loquitur [a] Concilium Tridentinum?

1 Reſpondetur, quod prælatus ſuperior huiuſmodi regularis eſt quod ad hoc eius ordinarius. Tum quia verè eſt ſuperior eius ordinarius, habés in eum iuriſdictionem ordinariam. [b] Tum quia cum ſit exemptus à iuriſdictione epiſcopali, dicitur habere iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, iuxta gloſſam ſolemnem & receptam. [c] Tum denique quod ca. 10. [d] probat à contrario ſenſu, quod Abbates

C exempti poſſunt dare literas dimiſſoriales ad ordines ſuſcipiendos regularibus ſuis.

Hoc tamen eſt intelligendum ſi prædicti religioſi habeant ad hoc priuilegium: alias enim ad Epiſcopum pertinet, vt ſupra Conſilio 26.

a Ca. 8. de reform. ſeſſ. 23.
b Ca. cum ab eccleſiarum prælatis. de offic. ord. lo. 5u.
de iuriſdict. omn. iud.
c Clem. 1. verbo propri. de reb. eccleſ. non alienand.
d De reform. præfata ſeſſ. 23.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinarius etſi presbyter, non tamen ob id prohibetur dare dimiſſorias.*

1 *Abbas dans dimiſſorias ſæculari etiam ſuo ſuddito eſt ſuſpenſus per annum ab officio, & beneficio.*

2 *Suſpenſus ab officio miniſtrans fit irregularis.*

3 *Suſpenſus à beneficio non facit fructus ſuos, perceptóſque, qui ſuam excedunt ſuſtentationem, Eccleſiæ reſtituat.*

CONSILIVM XXXVII.

D AN Abbas, qui cùm non eſſet presbyter, dedit literas dimiſſorias famulo ſuo ſæculari ad aſſumendum ab alieno Epiſcopo ordines ſacros, teneatur reſtituere fructus perceptos illo anno, etiam ſi famulus erat ſubditus iuriſdictioni eius temporali, & Eccleſiaſticæ, non tamen erat religioſus ſubditus eius.

1 Reſpondetur, quod ipſe incidit in pœnam ſuſpenſionis ab officio vnius anni & à beneficio [e] iuxta Concilium Tridentinum, non quia nó erat presbyter, ſed quia, etiam ſi presbyter fuiſſet, non poterat dare literas dimiſſorias ad maiores ordines, vt definit d. cap. 10. [f] eiuſdem Concilij quia is, cui dedit dimiſſorias, non erat regularis, ſed ſæcu-

E laris, licet eſſet ſibi ſubiectus quo ad iuriſdictionem etiam Eccleſiaſticam, vt in caſu proponitur.

2 Et quia nunc quæritur an teneatur reſtituere fructus, & cui, reſpondeo, quod dominus conſulens maiorem curam debuiſſet habere de alia quæſtione, an ſcilicet incurrerit irregularitatem. Et reſpondeo ad has tres quæſtiones. Primo ad hanc ſuperadditam, quòd ipſe fuit factus irregularis, ſi durante illo anno ſuſpenſionis non abſtinuit à diuinis, quia erat ſuſpenſus ab officio: & ſuſpenſus ab officio immiſcens ſe diuinis fit irregularis. [g]

AD SECVNDAM reſpondeo, quòd tenetur reſtituere fructus prędicti anni ſaltem illos, qui non fuerunt ſibi neceſſarij ad vitam ſuſtentandam, per ea quæ gloſſa,

F Panormitanus, & communis aſſerunt. [h]

AD TERTIAM, quod reſtitutio illa fieri debuit Eccleſiæ, vt ibidem Panormitanus & Decius determinant. Salua, &c.

e Seſſ. 23. cap. 10.
f De reform. ſeſſ. 23.
g Ca. 1. de re iudic. lib. 6. & cap. 1. de ſent. excommun.
h In c. paſtoralis. § verum. de appell.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus abſoluere poteſt ab omni ſuſpenſione à iure lata, & Papa non reſeruata.*

2 *Epiſcopus approbando ſuum ſubditum ab alio ordinatum, non ratificat quod nomine ſuo non eſt actum, ſed approbat quod in ſuam eſt factum iniuriam.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN Epiſcopus poſſit habere ratum, quod aliquis ſuorum clericorum citra illius licentiam, hoc eſt ſine

[illegible] ordinatus?

Reſp[illegible] quòd licet Petrus Rebuffus [a] tenuerit partem negantem, nobis tamen magis arridet contraria.

1 Tum quia eſt conformis communi reſolutioni Innocentij & a[illegible]tum [b] quæ habet, Epiſcopum poſſe abſoluere ab omni ſuſpenſione à iure lata, & Papæ non reſeruata, [illegible] eſt [illegible], de qua loquimur.

2 Tum quia proprius Epiſcopus non ratificat ordinem male aſſumptum ab alieno, illa ratificatione, qua quis poteſt habere ratum nomine ſuo geſtum, & non geſtum nomine alieno, iuxta regulam *ratum*, [c] vt parum cautè putat R[illegible]uffus: ſed de approbatione, qua quis poteſt approbare [illegible]ctum ab al[illegible] in iniuriam ſuam, & qua auctoritate [illegible] poteſt abſoluere ab aliqua cenſura, vel pœna, quam [illegible] de qua approbatione loquuntur cap. *Lugdunen.* [d] & Concilium Tridentinum [e] & alia iura, quæ [illegible] aliquos male ordinatos [illegible] ad arbitrium Epiſcopi, vel [illegible] ad voluntatem eius, de qua loquimur in caſu propoſito.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus laicum alienum ordinare non poteſt.*

2 *Ordinis collatio ab alieno facta tenet, nec eſt repetenda.*

3 *Character Epiſcopo, vel pſalmiſta non imprimitur ſecundum Theologos, licet ſecus ſecundum Canoniſtas tenentes hos etiam eſſe ordines.*

4 *Ordinatus prima tonſura ab alieno non incidit in cenſuram ſuſpenſionis, licet ſit ſuſpenſus quo ad effectum, ne licite poſſit eo vti.*

5 *Ordinatus ab alieno ad ſacros, vel ante ætatem hodie ſuſpenſus.*

CONSILIVM XXXIX.

AN Epiſcopus poſſit iuſtè ordinare laicum alterius diœceſis?

[illegible]ndo, an eſt, quòd non poſſit iuſtè id facere, ſi [illegible]natus ſit ſuſpenſus?

AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo [illegible] non, [f] nam quicquid dicat Guido Papæ [g] prædicta [illegible] probant, quòd Epiſcopus non debet ordinare alienum, qui ſibi non ſubeſt ratione originis, beneficij, vel [illegible]. [illegible] cuius deciſionis ratio eſt illa, quod Epiſcopus [illegible] habet iuriſdictionem ſpiritualem, niſi in illis: quod [illegible] aliter confirmat Franciſcus Marc. [h] Et reſoluendo [illegible] quæ ipſi inuoluũt, addo primò, quod collatio ordinis, [illegible] ab alieno Epiſcopo facta, tenet: ita quod non debet [illegible] quia tenendo cum Canoniſtis, quod ſunt nouem ordines, per illam imprimitur character: & tenendo cum Theologis, quod non ſunt niſi ſeptem, & quod in prima [illegible], & epiſcopatu non imprimitur character, ſit tamen ſaltem benedictio, & deputatio cõſecratiua, quę non [illegible] reperit, nec poteſt tolli, niſi modis à iure expreſsis, [illegible] ea, quæ de benedictione conſtitutiua rei ſacræ dixi [illegible] cap. non liceat Papæ. [i]

AD SECVNDAM reſpondeo, quòd eſt ſuſpenſus [illegible] effectum, quod non licet ei vti eo ordine, donec Papa, [illegible] Epiſcopus ſuus ratificet: ſed non eſt ſuſpenſus ad hoc, [illegible] vtatur eo, incurrat irregularitatem, vt Ioãnes Andreas [illegible]um gloſſa & cõmuni videtur reſoluere, [k] quia qui [illegible] non eſt ſuſpenſus ipſo iure, ſed ſuſpendendus, [l] ſi [illegible] ordinatus ante ætaté, [m] quod eſt verum iure antiquo, [illegible] ad ordines ſacros: nouo tamen prodito per extrauagantem *cum ex ſacrorum.* Pij II. ſic ordinatus ad ſacros [illegible] ſuſpenſus ipſo iure, ita vt celebrans ante abſolutionem [illegible] irregularis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis excuſat à ſuſpenſione Epiſcopum ordinantem alienum ſubditum.*

CONSILIVM XL.

AN Epiſcopus ignoranter ordinans alienum parochianum [illegible] ſui ordinarij ſit ſuſpenſus?

Reſpondeo, quod non eſt ſuſpenſus, ſi probabiliter id [illegible] per §. *notandum.* [n] & alia citata per eius [illegible] *eos* [o] quod imponit pœnam ſuſpenſionis [illegible] alienum parochianum ſine licentia ſuperioris [illegible] vt id [illegible] ſciente, vel affectata ignorantia.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionem ſuam nemo extra territorium ſuum exercere poteſt, [illegible] ſi ſit voluntaria, vel de ordinarij & partium conſenſu, num. 2. & 3.*

2 *Ordinare non poteſt Epiſcopus ſibi non ſubditos ſine licentia Epiſcopi ordinandorum, & loci in quo ordinantur. num. 3.*

3 *Intellectus cap. 5. ſeſſ. 6. Concilij Trid. & nu. 4.*

CONSILIVM XLI.

AN Epiſcopus iuſtè poſsit in diœceſi alterius de licentia diœceſani ordinare alios clericos, qui non ei ſubditos, habentes literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum.

1 Pro parte negante facit primò, quod nemo poteſt extra ſuum territorium iuriſdictionem ſuam exercere. [a] Secundo facit, quod Epiſcopus non valet ordinare ſibi non ſubditos. [b] Tertiò, quod Concilium Tridentinum [c] videtur hãc partem probare. Primò quidem, quatenus ſtatuit, quòd nullus Epiſcopus poſsit in alienæ diœceſi ordinare aliquem, niſi de licentia Epiſcopi proprij. Secũdo, quatenus habet, quod neq; de licentia ſua alios, quã ei ſubditos.

Pro parte tamen affirmante, quæ tenenda eſt, facit primò, quòd poteſt quis iuriſdictionem ſuam extra ſuum territorium exercere, vt beneficium conferre, iuxta gloſſam [d] & audire confeſsiones pœnitentiũ, & eos abſoluere iuxta Hoſtienſem. [e] Secũdo, quod Epiſcopus rogatus ab alio Epiſcopo, vel à Capitulo ſede vacante, poteſt ordinare in diœceſi rogantis, & inuitantis, [f] quod & præfatum Concilium exprimit.

2 Tertio, quod omnis iuriſdictio etiam contentioſa poteſt exerceri in alieno territorio de cõſenſu iudicis illius, & partium quas tangit, vt tenent Alexander Iaſon, & melius Decius [g] & in quæſtione propoſita præſupponitur, quod Epiſcopus diœceſis, & clerici ordinandi, dando literas dimiſſorias, conſenſerunt, ergo licet. Quarto, quod præfatus canon Concilij Tridentini non loquitur de Epiſcopis ordinantibus in aliena diœceſi de licentia diœceſani, ſed ſolùm de ordinare volentibus ratione priuilegiorum, quæ habent à ſede Apoſtolica ordinandi extra ſuas diœceſes: quales erant ante Concilium Tridentinum multi Epiſcopi titulares, & ordinabant vbicunque volebant, ſine Epiſcopi illius loci conſenſu: & ita non debet extendi ad eum, qui ordinat de conſenſu Epiſcopi diœceſis, & ordinandi. Tum quia exorbitat à iure communi. Tũ quia non eſt eadem ratio, ſed longè diuerſa: cum in altero caſu nulli fiat præiudicium, in altero verò ſic, & nõ ſolùm Epiſcopo loci ordinationis, ſed Reipub. per ordinationes indiſcretè factas. Quartò, quòd hoc iure communi obſeruabatur ante Concilium Tridentinũ, & videmus idẽ obſeruari poſt illud: nam in omnibus Eccleſijs cathedralibus Hiſpaniæ vacantibus, poſt anni lapſum Capitulum inuitat aliquem Epiſcopum titularem, vel vicinum, vt celebret ordines generales in ſua Eccleſia vacante, & ille ordinat omnes, quos poſſet ordinare Epiſcopus proprius, id eſt ſubditos eius, & alios qui afferunt literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum. idem etiam ſeruatur, quando Epiſcopus proprius ob ægritudinem, abſentiam, vel aliam cauſam non celebrat per ſe ordines generales, ſed rogat alium Epiſcopum vicinum, vel titularem, vt eos pro eo celebret: ipſe autem ſubſtitutus ordinat omnes, quos ſubſtituens poterat ordinare, nempe ſuos, ſubditos, & alios iuſtis literis dimiſſorijs munitos.

3 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur per primũ & ſecundum fundamenta pro hac noſtra parte facta, ſcilicet concedendo, quòd regulariter nemo poteſt exercere iuriſdictionem ſuam extra territorium, ſed quod fallit in iuriſdictione voluntaria, & etiam in contentioſa, quando tam iudex territorij, quam partes quas tangit conſentiunt, vt dictum eſt in tertio fundamento. Ad ſecundum, concedendo, quòd nemo debet regulariter ordinare alium, ſaltem non ſibi ſubditum, in aliena diœceſi, ſed quod fallit, quando Epiſcopus proprius loci, & clericus ordinandus, & eius Epiſcopus conſentiunt, vt in caſu propoſito.

4 Ad tertium reſpondetur primò, quo ad primam inductionem, quod canon Concilij non loquitur de ordinante de cõſenſu Epiſcopi territorij, in quo ordinat, ſed de alio, vt in 4. fundamento dictum eſt. Secundò, quo ad ſecundã inductionem, reſpondetur, quod non vetat ordinari alios qui non ſubſunt Epiſcopo loci concedenti licentiam, ſi, etiam adſit licentia Epiſcopi illius, qui vult ordinari.

a I. fin. de iuriſd. omn. iud. cap. 2. de conſtit. lib. 6.
b Cap. eos de tempo. ordin. lib. 6.
c Seſſ. 6. ca. 5. de reform.
d In ca. nouit. de off. leg.
e In c. de pœnit. §. cui confitendum.
f Ca. pontifices. 7. q. 1.
g Nu. 9. in l. fin. ff. de iuriſ. omnium iudic.

Tertiò

Tertiò reſpondetur, quòd loquitur de volente ordinare ratione priuilegij, & nō de volente ordinare de conſenſu ordinariorum, vt prædictū eſt. Quartò quòd mens & ſenſus eius eſt dicere, quod non ſufficiat licentia Epiſcopi loci: quod & nos fatemur: palā enim eſt, quod non poteſt ipſe dare licentiam ordinandi ſubditos aliorum Epiſcoporum in ſua diœceſi ſine illorū conſenſu & licentia, non tamen negat, quod ſubſtitutus ab eo non poſsit ordinare alios venientes cum licentiis ſuorum ſuperiorum, ſicut & ipſemet poſſet ordinare: & ita ſi concedit licentiam ordinandi generaliter in ſuo territorio, poterit etiam ordinare alios rite dimiſſos à ſuis Epiſcopis: & ſi dederit licentiā particulariter ordinandi hunc vel illum, hos vel illos habētes litteras dimiſſorias, poterit ordinare illos: quia nulli fit præiudiciū. vt dicitur in quarto fundamēto. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 1. ſeſſ. 14. de reformatione Concil. Triden.*

2 *Occultum ob crimen clericus ſecularis non poteſt ab Epiſcopo impediri ab ordinum ſuſceptione. ſecus in clerico regulari.*

2 *Occultum ob crimen etiam enorme non incurritur irregularitas, niſi ob homicidium, & alia in iure expreſſa crimina.*

CONSILIVM XLII.

a Seſſ. 14. de reform.

AN cap. 1.[a] Concilij cōprehendat clericū ſæcularem?

b Seſſ. 14. de reform.

1 Nos ſemper credimus præfatum cap. 1. Concilij Tridentini [b] intelligendum eſſe de religioſis, de quibus ſpeciatim loquitur, & non generaliter de omnibus clericis etiam ſæcularibus. Tum per ea quæ ſupra diligenter ſcribuntur. Tum quod nullatenus videtur dicendum prędictum cap. *ex tenore* corrigi per cap. *ad aures*. ſed potius declarari per cap. vlt. [c]

c De tempor. ordin.

d Ca. 27. nu. 249.

2 Per quod & alia dicimus in Manu. confeſſ. [d] per nullam enormitatem criminis occulti irregularitatem contrahi, niſi homicidij, vel aliorum, de quibus exprimitur in iure, neque poſſe impediri ab ordinum ſuſceptione per Epiſcopū, ſi eſt clericus ſæcularis, per d. c. vltimū & per c. *ſi tantum.* [e] vbi eſt caſus optimus. Salua emunctiſsima D. M. iubentis reſpondere cenſura mihi valde ſuſpicienda.

e 6. quaſt. 2.

Forte tamen ſacra Congregatio cenſuit contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Notorius talis in vno loco, puta excommunicatus, concubinarius, eſt vbique talis, & ſine peccato poteſt vt talis alijs ignorantibus reuelari: nec Epiſcopus, etiā vbi hæc ignorantur, poteſt cum tali vti facultate cap. 6. ſeſſ. 24. ſacri Conc. nu. 4.*

2 *Infamis eſt in foro exteriori, qui iniuſte tamquam fur fuit per ſententiam iudicis fuſtigatus, ſeu ictibus fuſtium caſus, at in foro conſcientiæ ſecus, ſi ſententia, & per conſequens etiam fuſtigatio fuit iniuſta: vnde vbi prædicta omnino ignorantur, poteſt ordines poſtea ſuſceptos exercere. num. 5. licet in foro exteriori poſſet puniri. num. 3.*

CONSILIVM XLIII.

QVÆRITVR primò, an quod eſt notorium in aliquo loco, ſit cenſendum notorium vbique.

Secundo, an Ioannes, qui fuit cæſus virgis per ſententiam iudicis, ſit infamis, cùm tamē ſentētia fuerit iniuſta.

Tertio, an prædictus Ioannes, ſuſcipiendo ordines, incurrerit aliquam cenſuram, aut irregularitatem.

f Seſſio. 24.

Quarto, an ordinatius poſsit cum illo diſpenſare virtute cap. 6. Concilij Tridentini, [f] vbi conceditur facultas Epiſcopis diſpenſandi cum ſuis ſubditis in omni irregularitate prouenienti ex delicto occultò, excepta ea quæ prouenit ex homicidio voluntario.

Quinto, an eum prædictus Ioannes ſit modo in patria à dicto loco diſtantiſsimo, vbi nullus ſcit ipſum fuiſſe ictū fuſtibus, poſsit ipſe tacere, & miniſtrare in ſuis ordinibus.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, id quod eſt notorium alicubi, cenſendum eſſe notorium vbilibet, adeo quòd de illo, qui notoriè eſt excommunicatus, concubinarius, vel condemnatus alicubi, poteſt dici ſine peccato alibi etiam longiſsimè ab eo loco, quòd eſt excommunicatus, concubinarius, vel condemnatus.

2 AD SECVNDAM, quod difficile poteſt negari præfatum D. Ioannem non eſſe infamem quo ad forum exterius: quia paſſus fuit ictus fuſtium per ſententiam iudicis latam in cauſa criminali mota ſuper furto, cuius tenorem voluiſſem [illegible], antequam reſpōdiſſem. Quāuis videatur poſſe defendi nō eſſe infamem quo ad forum conſcientiæ: quia crimen impoſitum ei non fuit probatum, & crimen confeſſum erat aliud a crimine, cuius accuſabatur, & quod metu tormentorum fuit falsè confeſſus illud: & conſequenter ſententia erat coram Deo iniuſta, & etiam fuſtigatio.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod per præfata ordinationem nullam cenſuram, nec irregularitatem cōtraxit, licet cenſendus ſit deliquiſſe malè ordinem ſuſcipiendo quo ad forum, in quo cenſetur infamiam incurriſſe faciente eum indignum ad ordines, quos ſuſcepit, & poſſet ob hoc caſtigari, & deponi, vel ſuſpendi ab omnibus ſuſceptis.

4 AD QVARTAM, quòd ordinatius non poteſt virtute præfati cap. quicquam ſuper hoc facere: quia nec infamia, nec cauſa eius ſunt occulta quo ad forū exterius.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quòd ſi patria prædicti D. Ioannis eſt, vt ipſe ait, diſtātiſsima à loco, in quo ei hoc infortunium contigit, & probabiliter creditur, quòd nemo ſcit, nec ſciet illud ibi, niſi ipſemet reuelet illud, quod ego credo, optimum remedium fuerit ei tacere hoc perpetuo, & inſeruire Deo ibidem, attento quod non videtur incurriſſe prædictam infamiam quo ad forum conſcientiæ, & quod in foro exteriori non incuſabitur ibi.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in omnem iuriſdictionem epiſcopalem per ſe, vel per alium ad id idoneum exercendam. & ſucceſsiue inuitandi Epiſcopum alienum vt celebret ordinationes in ſua Eccleſia. & dandi licentiam ſuis clericis, vt ordinentur ab eo, num. 2. & 3.*

3 *Ad legem ſeu poteſtatem iuriſdictionis ſpectat concedere alicui Epiſcopo, vt in cōcedentis diœceſi poſsit ordinationes tenere, & alia pōtificalia exercere ac licentiatis ſubditos ordinare.*

4 *Capitulum intra annum à die vacationis ſedis epiſcopalis non poteſt dare literas dimiſſorias ſeu reuerēdas ſed bene poſt illū.*

5 *Intellectus cap. 5. ſeſſ. 6. Concil. Trid.*

5 *Epiſcopus ex priuilegio non poteſt ordinare in aliena diœceſi ſine licētia ordinarij. & niſi clericos illi ordinario ſubiectos.*

5 *Epiſcopus vicinus, vel alius communionem Sedis Apoſt. habens inuitatus ab ordinario poteſt ſupplere vices ſuas, & celebrare ordinationes generales. 6.*

5 *Canon exorbitans à iure communi non eſt extendendus ad ea, quæ non comprehenduntur ſub eius verbis.*

CONSILIVM XLIIII.

EPISCOPVS Viſſellenſis ſede vacante Eccleſię Turritanæ rogatus à Capitulo poſt lapſum anni, vt celebraret ordines in ea, ordinauit clericos eiuſdem approbatos per Capitulum, & clericos ſuæ diœceſis approbatos per ſemetipſum, & alios aliarum diœceſum cum literis dimiſſorijs. Conſecrauit item aliqua de licentia eiuſdem Capituli, & exercuit pontificalia. Quæritur an hæc iuſtè facere potuerit.

1 Reſpondeo affirmatiuè potuiſſe illa iuſtè & ſanctè facere. Primò quidem, quia cum agitur de poteſtate Capituli ſede vacante, facienda eſt regula affirmatiua, videlicet quod Capitulum ſuccedit in omnem iuriſdictionem epiſcopalem per ſe, vel per alium ad id idoneum exercendā, per iura citata [a] & per aliquot alia, quæ Franciſcus Pauinus ad hoc adducit. [b] At præfatus Epiſcopus Viſſellenſis potuiſſet rogatus ab Archiepiſcopo Torritano viuente præfata omnia facere, ergo etiam potuit de licentia Capituli ſede vacante.

a Ca. his quæ, & c. cū olim, de maior. & obed. capit. ſi Epiſcopus de ſuppl. neglig. prælat. li. 6. v bi bona gloſ. verbo ſpiritualium. & etiam in d. ca. his quæ. z. vbi patet.

b In tract. poteſt. ca. ſede vac. 1. par. q. 1. ànum. 1

2 Secundò, quòd etiā alia regula ſpecialior habet, quod Capitulum ſuccedit ſede vacante in facultate rogandi & inuitandi Epiſcopum alienum ad celebrandum ordines in ſua Eccleſia vacante, & dandi licentiā clericis ſuæ diœceſis, vt ordinentur ab eo per iura multa [c] & alia, quæ adducit idem Pauinus [d] quamuis quibuſdam parum neceſſarijs, te lem occupet.

c Cap. pontifices [illegible] quaſt. 1. & diſt. cap. ſi Epiſcopus & gloſ. in d. ca. & per eū [illegible] de temp. ord. a

d In prima parte prælato tractatu q. 1.

3 Tertiò, quòd hæc omnia: quæ fecit præfatus Epiſcopus, pertinent ad legem iuriſdictionis, vt gloſſa recepta docet [e] & vt prædictum eſt, Capitulum ſede vacante ſuccedit regulariter in omnem iuriſdictionem epiſcopalem.

e In cap. dilectus de of. ordin.

f Cap. 1

4 Quartò, quòd non obſtat [f] Concilium Tridentinum quatenus adimit Capitulo facultatem dandi literas dimiſſorias, ſiue reuerēdas intra annū à die vacationis, non autē de ijs, quę poteſt facere poſt annū à die dictę vacationis, vt

... quæ ... tur, quæ poſt illum contigerunt.

5 Quinto, quod non obſiat etiam c. vlt.[a] eiuſdẽ Concil. quatenus habet, quod Epiſcopus reſpectu priuilegij dati ſibi ad conferendũ ordines in aliena diœceſi, nõ debet ordinare ſine licentia ordinarij, nec cum ea, niſi clericos illi ordinario ſubiectos: quia ille canon loquitur de Epiſcopo ordinãte ratione priuilegij tibi ad id cõceſsi: in caſu autẽ propoſito agitur de Epiſcopo rogato, & inuitato, vt ordines generales celebraret ratione iuris cõmunis, quod habet, vt vicinus Epiſcop. vel alius cũmuniunẽ ſedis Apoſt. habẽs rogatus & inuitatus ab ordinario poſsit in ſua diœceſi vices ſuas ſupplere, & celebrare ordines, iuxta c. *pontifices.*[b] & alia ſupra citata. Quẽ canonem ſic eſſe intelligẽdũ, probatur primo, quia exorbitat à iure cõmuni: & ideo nõ ... extendendus ad ea, quę non comprehenduntur ſub ei... verbis,[c] & conſtat eum, qui huiuſmodi rogatu, ſine ullo alio priuilegio prætẽſo ordinet, nõ ordinare prætex... ilegij. Secundo quòd ratio, quæ mouit Concilium ... ſtatuendum, fuit, vt arceret abuſus, quos multi Epiſ... pi titulares ratione priuilegiorũ Apoſtolicorum admittebant ordinando tum tẽporibus à iure ſtatutis, tum alijs: quod ceſſat in noſtro caſu, & ita ceſſare deberet canon, ... tamſi verba illum cõprehenderent,[d] quæ tamen nullatenus eum comprehendunt. Tertio, quod ſequeretur prę... atu Vitellenſem Epiſcopũ nõ potuiſſe ordinare etiã cle... c... s ſui epiſcopatus, quod nemini videbitur veriſimile.

Sexto, quod non ſolũ conſuetudo antiqua, ſed etiam ... ecens, etiam poſt Concilium ſeruata, etiam per ipſoſmet ... copos, qui interfuerunt ei, habet, vt omnes Epiſcopi ... ati ab eis ad ſupplendum vices ſuas, & ad celebrandos ... nes generales ſtatutis à iure temporibus, ordinẽt omnes illos, quos ipſimet ordinare poſſent, ſi per ſe ordines celebrarent.

... eptimò, quod alioqui poſt præſatũ Conciliũ nullus ... tuiſſet, nec poſſet ordinari ab vllo Epiſcopo generales ... ine[e] pro alio celebrante cum clericis illius Epiſcopi, ... o quo celebrat, qood conſequeretur plurimas presby... tum centurias male ordinatas, & quotidie male ordi... ari: quod videtur abſurdum, & ideo non dicendum,[e] ... ua, &c.

a De reform. ſeſſ. 6.
b 7 quæſt. 1.
c Cap. quæ à iure de regul. lib. 6.
d ... quamuis ... ſ ... detur patron.
e ... quod ... ordum ... bamu ... bert.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi commiſsionem habens cum aliquo ad omnes ordines, in dubio in primo actu cenſetur ad omnes diſpenſaſſe, & non ad primos ſolum.*

Diſpenſatum ad ſacros ordines ſuſcipiendos creditur ij pro quo ſuperior Papã ſupplicauit, & ad minores ordines ſuſcipiẽdũ miſit.

2 *Credenda ſunt quæ communiter accidunt, non autem inſolita, regulariter.*

CONSILIVM XLV.

Q... dã prælatus regularis petijt à Papã verbo, vt poſſet habilitare N. ſuum religioſum ad omnes ordines: ... prælatus, ordinationis tempore adueniente, dicto N. ... it reuerentiales ad quatuor minores, & ſubdiaconatum: quibus ſuſceptis prælatus mortuus eſt, & ipſe N. de licentia ſucceſſuris alios maiores ordines accepit. Dubitatur an ſit rectè ordinatus.

1 Reſpondi, mea ſententia, credere poſſe prædictũ religioſum ſe eſſe rite ordinatum: quia probabiliter credere poteſt, quòd prælatus ſuus fecit eum habilem ad omnes ... os ſimul, ſi Papa ei commiſit poteſtatẽ id faciendi: quoniam non eſt veriſimile, quòd prælatus particulatim eum habi... tabat nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium: non enim erat boni & prudentis pręlati id facere cum periculo, quod ipſo mortuo, oporteret iterũ refugere ad Papam, & ... munis ſtylus commiſſariorum ad habilitãdum quẽ ... nes ordines eſt, vt vnico actu id faciant: & non eſt præſumendum quid ſtultum & malum de bono prelato.[f]

2 ... quæ ... ommuniter accidunt, ſunt regulariter credenda, ... & inſ... lita non ſunt credenda.[h] Quamuis ad redun... te ... cautelam poſſet peti à ſummo Pœnitentiario, vt ... ... neni haberet ratam, & diſpenſaret ſuper ... laritate ... & quatenus opus eſſet, quamuis mihi ... tur non eſſe opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

... *rdinatus ſacris ſine titulo olim erat ſuſpenſus.*

1 *Pœna ordinati ſine titulo in pœnam ordinantis mutata quando habeat locum nu. 4.*

2 *Fraus & dolus nemini debent patrocinari.*

2 *Ordinatus cum titulo quęſito cum pacto reſtituendi, ſuſpenſus.*

3 *Ordinans alere non tenetur ordinatum, qui ſe patrimonium habere mentitus eſt.*

3 *Ordinatus ſine titulo quando poſt Concil. Trid. eſt ſuſpenſus, ſi decepit ordinatorem.*

CONSILIVM XLV.

AN promotus proprio motu Epiſcopi ſiit ad titulum patrimonij, quod reuera habebat, ſed erat & eſt ſubiectum reſtitutioni dotis matris ſuæ, quæ iam erat monialis, & eſt nunc ſeptuagenaria, & ipſa bona à promoto poſſidentur, & ita ratione illius ſunt immunia ab onere gabellarum: verum tamẽ eſt, quod ipſum patrimonium forſan non eſt ſufficiens ad iuſtam ipſius promoti ſuſtẽtationem: an ſic ordinatus poſt Concilium Tridẽtinum ſit ſuſpenſus, & cùm celebrauerit, irregularis?

Reſpondeo, quòd in hoc argumẽto duæ quæſtiones videntur proponi. Prima, an patrimonium illud dicatur ſufficiens, ita vt ordinatus excuſetur à peccato, & pœna peccati. Secunda, an præſuppoſito, quod non fuit ſufficiens, incurrerit ſuſpenſionem aſſumendo ordines ad illud.

AD PRIMAM QVÆSTIONEM non videtur poſſe reſponderi ſine ampliori informatione.

1 AD SECVNDAM reſpõdeo, eã eſſe ſatis difficilis reſolutionis. Pro qua faciẽda & fundanda, præſuppono, quod ordinat° ordine ſacro abſolutè, id eſt ſine titulo patrimonij, vel beneficij, eſt ſuſpenſus ſecũdum canones antiquos, *cap. neminem. & cap. ſanctorum. 70. diſt.* Secundò dico, quòd illa pœna fuit commutata ab Innocentio III.[a] in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatũ. Tertiò dico, quòd illa mutatio videtur reſtringenda ad ordinatum, qui bona fide ab Epiſcopo ſciente, vel debente ſcire eum nõ habere quo aleretur, ordinatur; non autem videtur comprehẽdere illum, qui per mendacia & fraudem fingendo titulũ decepit Epiſcopum.

2 Tum quia dolus & fraus alicui nõ debet patrocinari.[b] Tum quia alioquin ordinans ſine culpa puniretur, contra c. 2. de conſtitu. & ordinatus cum culpa eſſet à pœna immunis, cõtra legem *ſancimus.*[c] Tum per c. *per tuas,*[d] quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quęſiti cum pacto de reſtituendo illud poſt ordinationem, eſſe ſuſpenſum, donec diſpenſetur cum eo.

3 Facit quod Decius,[e] dicit ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui ſe diuitẽ eſſe dixit. Quarto quod innouatio pœnarum contra abſolutè ordinatum, quã facit Concil. Trid.[f] videtur intelligenda de pœna præfatorum canonum *neminem, & ſanctorum* quæ fuit ſublata per d. cap. *cum ſecundum* & conſequenter tantùm de pœna illorũ, qui ordinantur decipientes ordinatores, affirmando ſe habere beneficium, vel patrimonium, & monſtrando vel probando aliqua, per quæ ordinator probabiliter credit ordinato, vt in caſu d. c. *per tuas.* Tum quia nõ fuit, nec debuit eſſe intentio Concilij Tridentini, deſtruere præfatam decretalem, cum ſit prouidentiſsime facta.[g] Tum quia innouatio præfata ſatis vtilis eſt, intellecta de pœnis, quas merẽtur decipientes ordinatorem, & cum ſit pœnalis, non eſt extendenda ad alium caſum,[h] præſertim in quo non eſt eadem ratio.

Ex his infertur reſolutio caſus noſtri, ſcilicet, quod ſi pręfatus ordinatus decepit ſuum ordinatorem, dicẽdo quod habebat titulum patrimonialem ſufficientem, ita quod probabiliter ordinator credidit, & debuit credere, incurrit ſuſpenſionem, & celebrando irregularitatem, & ordinator non tenetur eum alere: & contra ſi ordinatus non decepit ordinatorem, ipſe eſt immunis à ſuſpenſione, ordinator autem eſt obligatus ad eum alendum per d. c. *tum ſecundum,* Salua, &c.

a Ca. cum ſecundum de prabend.
b Cap. ſedes. de reſcript. in. vtaque ſuo. ſſ de furt.
c C de pœnis d 3. de ſimon.
e Ca. Epiſcopus ... de prabend.
f Cap. 2. ſeſſ. 21.
g Arg. ca. ecleſia veſtra. 2. de elect. & l. ſi quãdo. C. de inoſſicio. teſtam.
h Cap. pœna. de pœnis. de ...

DE ÆTATE, ET QVALITATE, ET ORDINE PRÆFICIENDORVM.

SVMMARIVM.

1 *Infantis ad beneficium præſentatio & inſtitutio eſt inualida: & pueri ante quartum decimum annum beneficij habentis adminiſtrationem de iure, & per Concilium Tridentinum etiã aliorum ſunt incapaces.*

2 *Beneficium ſimplex per adeptionem curati non vacat.*

CONSILIVM I.

QVidam patroni præſentauerunt ad ſimplex beneficium N. adhuc minorem ſeptennio, qui ſtatim inſtitutus ad titulũ illius fuit ad minores ordinatus, & factus legitimæ ætatis obtinuit parochialem. Quæritur, an præſentatio & inſtitutio prædictæ valuerint, & an per aſſecutionem parochialis vacauerit illud ſimplex beneficium.

1 In præſenti caſu non valuit præſentatio, neque inſtitutio facta, non quidem ea ratione quod infans incurrat ſuſpenſionem per promotionem ad ordines minores ante ſeptimum annum completum, ſicut promoti ad maiores eam incurrunt, ſi ante legitimam ætatem promoueantur, per extrauagantem *cum ex ſacrorum* Pij II. quia illa tantùm diſponit de promoto ad ordines ſacros: ſed alia ratione irrefragabili eſt nulla, quia infans eſt incapax beneficij eccleſiaſtici, vt dicit Innoc.[a] ab omnibus receptus, vel ſaltẽ à nemine reiectus, pro quo facit ca. ſi.[b] quatenus habet infantem ordinari nõ debere, & gloſſa recepta,[c] quatenus,[d] habet infantem indignum eſſe omni beneficio etiam ſimplici. Alia item ratione videtur idem concludi, videlicet quod pueri ante quatuordecim annos non ſunt idonei ad obtinendum beneficium etiam ſimplex per ſe ſtans, & requirens regimen, quale eſt hoc, de quo agitur, vt Hoſtienſis quẽ ſequitur prędicta gloſſa & Panorm. cum cõmuni,[e] affirmat, & Concilium Trid.[f] ſtatuit.

2 Cæterum prædictum beneficium ſimplex non vacaſſet per adeptionem curati ipſo iure, ſi collatio tenuiſſet,[g] per locum ab ſpeciali.[h] Salua, &c.

a In cap. cum nostris de con ceſſ. præbend. b De tempor. ordin. lib. 6. c In cap. ſi eo tempore de reſ cript. eod. lib. d In verbo ætatem. e In ca. ſuper inordinata de præbend. f Ca. 6. de reform. ſeſſ. 24. g Cap. præterea de præbẽ. & ca. de mul ta. h Eod. tit. i Cap. cum in cunctis. §. inferiora. de electione. k Per eundem §.

SVMMARIVM.

1 Penſatio ad beneficium curatũ, & inſtitutio facta minori 25. annorum eſt nulla, & debet à Papa cum conſenſu patroni adhuc durantis peti noua prouiſio. & nu. 3.

1 Intruſus cẽſendus minor 25. annis, qui præſentatus & inſtitutus ab ordinario, fructus de beneficio curato capit.

2 Intruſionis & fructuum perceptorum mentionem facere tenetur male prouiſus petens à Papa confirmationem.

4 Parochus nulliter inſtitutus debet abſtinere nedũ à fructuũ perceptione, ſed etiam ab omnibus, quæ ſpectant ad rectorem.

CONSILIVM II.

PAtronus laicus ad beneficium curatum tunc vacans[g] clericum primæ tonſuræ, & ætatis ſuæ 23. annum agentem præſentauit, qui fuit ab ordinario de dicto beneficio curato inſtitutus, & per annum & vltra virtute præſentationis, & inſtitutionis per vicarium in dicto beneficio ſeruiuit, & fructus ex eo percepit: & modo cum in proximo menſe impleat 24. ætatis annum, & 25. incipiat. Quæritur vtrùm perceptos fructus ſuos abſque diſpẽſatione faciat, & an præſentatio & collatio prædicta ſit nulla, & vtrum completa ætate, nouã egeat prouiſione: & caſu quo egeat, petit remedium, vt licitè valeat dictum beneficium retinere.

1 Pro reſolutione omnium quæ ſupra quæruntur, dico primùm, præſentationem prędictam fuiſſe inualidã, & ipſo iure nullã, quippe quod fuit per eã præſentatus indignus ætate, quam beneficium curatũ, ad quod fuit facta, requirit neceſſariò. Illa enim requirit ætatem 25. annorum ſaltem cœptorum.[i]

Dico ſecundum, quòd inſtitutio, qua ordinarius pręfatum præſentatum inſtituit, eſt etiam ipſo iure nulla,[k] & conſequenter tam patronus præſentando, quam ordinarius inſtituendo, grauiter peccauerunt.[l]

l Arg. ca. graue. de præbe. in loco in no. ſtra. conſilario. 2. de reſcriptis.

Tertium, quod prædictus præſentatus capiendo poſſeſſionem virtute præfatę præſentationis, & inſtitutionis, videtur vitium intruſionis contraxiſſe, iuxta ea quæ tradit Felinus.[m]

2 Itaque collatio, & impetratio de illo facta nõ expreſſo vitio intruſionis eſſet nulla per opinionẽ magis receptã: & ſi quos fructus cepérit præfatus præſentatus & inſtitutus, debet facere mentionem de illorum perceptione in impetratione, per ea quæ citat Felinus.[n]

n Vbi ſupra.

3 Quartum remedium præfatorum optimum eſt, primũ pœnitere multum præſentantem, præſentatum, & inſtituentem ſui peccati in dando & accipiendo titulum, & inſuper præſentatum peccati, quod admiſit accipiendo

A poſſeſſionem, ponendo vicarium, & agendo aliquos actus, quos licitè non poterat agere, niſi canonicè inſtitutus. Deinde ſupplicare Sanctiſſimo D.N. vt dignetur præfatam inſtitutionem ab ordinario factam confirmare, &, ſi, & quatenus opus eſt, nouam collationem de conſenſu patroni, qui adhuc perdurat, facere cum diſpenſatione, vt prædictus conſulens poſſit iuſtè accipere, & retinere ante 25. annum præfatum beneficium, narratis in petitione omnibus præfatis eſſetque vtile exprimere præſentationem pertinere ad perſonam illuſtrem, & petere, quòd etiam diſpenſaret, vt intra annum à data literarum poſſit omnibus ſacris etiam presbyteratus ordinari, attẽto quod beneficium eſt curatum.

B 4 Quintum, quod conuenit, vt ſcribatur præfato præſentato, ne vllos fructus capiat, antequam præfata impetratio obtineatur: immo quod abſtineat ab omnibus, quæ ad iuſtũ rectorem illius beneficij iure pertinẽt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Prouiſus de curato, ſed nulliter ob defectum ætatis, ac non promotus, horas non recitans plura committit peccata, primum admittendo collationem, ſecundum accipiendo poſſeſſionẽ, tertium & quartum propter erroneam conſcientiam, dum falſo putãs ſe ad horas & ad promouendum teneri, id non præſtitit.

1 Horas canonicas recitare non tenetur, qui poſſidet beneficium, de quo nulliter eſt prouiſus.

C *2 Compoſitio pro fructibus malè perceptis tunc liberat ſi illi ad eos, cum quibus ſe compoſuit, vere pertinebant.*

CONSILIVM III.

E. Agens ætatis ſuę annò xvj. fuit de quodam archipresbyteratu in quadam cathedrali, auctoritate ordinaria, nulla ſuper defectu ætatis diſpenſatione obtenta, prouiſus, & illum per annos 23. poſſedit, & in lite quę per annos nouẽ durauit, ex capite quod aduerſario ius non cõpetebat, obtinuit: & quia Capitulum prætendebat fructus beneficiorũ litigioſorum ad ipſum ſpectare, cum illo ſoluta quarta parte circiter ſe cõpoſuit, & multas præterea in lite expenſas fecit: verum quoniam vltra præfata, nec habitum

D geſtauit, nec horas recitauit, nec ad presbyterium ſe promoueri fecit: dubitat adhuc, an ad aliquam reſtitutionẽ teneatur, vel pro dictis fructibus ſe cõponere debeat.

1 Reſpondeo primo, præfatum E. debere multum pœnitere. Primò quidem, quòd acceptauit collationem archipresbyteratus factam à Capitulo ſibi non habenti legitimam ætatem. Deinde, quòd accepit poſſeſſionem cum titulo minimè canonico. Tertiò, quòd non vixerit clericaliter, nec recitauerit Horas canonicas, putans ſe teneri ad recitandas eas, & ita peccauit omittendo eas contra conſcientiam: quamuis verè non tenebatur ad dicendas eas, quia verè non habebat beneficium, cùm præfatus archi-

E presbyteratus non eſſet illius. Quintò, quòd nõ fuit promotus ad presbyterium, cùm tamen crederet, vel credere deberet ſe teneri ad illud, quamuis verè non teneretur: quia, vt dixi, ille archipresbyteratus non erat ſuus.

2 Secundò reſpondeo, quòd non tenetur ad reſtitutionẽ fructuum illorum annorum, pro quibus ſe compoſuit cum Capitulo, ſi verũ eſt, vt narratur, quòd fructus beneficiorum, ſuper quibus litigatur, &c. pertineant ad Capitulum.

Tertio, quod conſulendum videtur ei, vt partim pro pœnitentia ſor peccatorum, partim pro tranquillitate ſuæ conſcientiæ, partim quia non omnis ſententia, quæ tuetur in foro exteriori, tuetur & tranquillat in interiori, reſti-

F tueret, aut certè componeret ſe ſuper fructibus perceptis à tempore, quo deſierunt illi pertinere ad Capitulum, per multa quæ non vacat ſcribere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Beneficium habens curam iuriſdictionalem ſpiritualem, dicitur habere curam animarum.

2 Dignitas iuriſdictionem ſpiritualem habens minori 25. annorum non confertur, in quo & ad cauſandum vitium execrabilis, æquiparatur parochiali. nu. 3.

CONSILIVM IIII.

AN qui eſt minor 25. annorum poſſit obtinere dignitatem curam iuriſdictionalem habentem, & an idem tempus requiratur ad huiuſmodi dignitatem, ad habentẽ curam animarum?

Reſ

1 Reſpondetur primò, quòd propoſitio quæſtionis videtur ſibi ipſi repugnare, quatenus præſupponit eſſe aliquod beneficium non habens curam animarum, & habens curã iuriſdictionalem. quia omne beneficium habẽs curam iuriſdictionalem ſpiritualem viſitandi, excommunicandi, interdicendi, & alia huiuſmodi ſpiritualia faciendi, cenſetur habere curam animarum, iuxta text. in hoc celeberrimum,[a] vbi hoc adnotauit Panor.[b] Quoniam duplex eſt cura animarum. Altera fori cõſcientiæ, de qua in c. *omnis*.[c] Altera fori contentioſi, de qua in dict. cap.[d] in quo tam Zenzelin. in gloſſ. quam habet inter extrauag. Ioan. xxij. quam Guliel. in gloſſ. quam habet inter communes id adnotauerunt ante Panor. licet ipſe non allegetillas.

2 Secundo, quod dignitas habens iuriſdictionem ſpiritualem prædictam fori contentioſi non poteſt conferri ei qui xxv. annum non attigerit. Nec obſtat c. 1.[f] quod permittit Epiſcopis cõferre dignitates nõ curatas habentib. 20. annos completos: neque Concil. Trid.[g] quod permittit eaſdem conferri non minoribus 22. annis: quia loquũtur de dignitatibus non habentibus curam animarum, quæſtio autem proponitur de dignitate habente curam iuriſdictionalem, & conſequenter de habente curam animarum per ſupradicta.

3 Tertio, quod ideo eſt dicendum de huiuſmodi dignitate, quòd de eccleſia parochiali, quo ad ætatẽ, immo etiã, quo ad modificationem extrauag. *execrabilis* Ioan. xxij.[h] adiunctis gloſsis ſupradictis Zenzel. & Guliel.[i] Salua, &c.

a In ca. dudũ. 2. verſ. eandem. de elect. b Nu. 7 & 8. & in cap. de multa. n. 24. de prebend. c De pœnit. & remiſſ. d De multa & in extrauag. execrabilem. Ioannis xxij. § fin. e Per ca. cum in cunctis. §. inferiora. de electio. f De ætate & qualitate. lib. 6. g Seſſ. 24. ca. 12. de reform. h De preben. i Per § fin. ipſius.

SVMMARIVM.

1 Prælato collegiatæ nullo iure præſcriptum eſt certum tempus, intra quod teneatur ordinari, at monitus ordinari tenetur proximis temporibus.

2 Prælatus collegiatæ ſuo inſeruiendo Epiſcopo non excuſatur à reſidentia, niſi magna vrgeat cauſa.

CONSILIVM V.

QVæritur, quando teneatur promoueri prælatus alicuius eccleſiæ collegiatæ curatæ?

1 Reſpondetur, quòd non eſt ſtatutum iure communi, etiam Tridentino, intra quod tempus teneatur huiuſmodi prælatus fieri presbyter, ſub pœna priuationis ipſo iure incurrenda: debet tamen promoueri proximis à iure ſtatutis temporibus, ſi monitus à ſuperiore fuerit, vt id faciat,[k] & ibi Panor. Francus.[l]

AN PRODERIT eidem abſenti, quo ad forum cõſcientię, percipiẽdo fructus, quod inſeruiat Epiſcopo ſuo?[m]

2 Reſpondetur, quod non, niſi magna cauſa vrgeret Epiſcopum ad retinendũ eum in ſuo ſeruitio: quæ eſt opinio Panor. in d. c. ad audientiam, Salua, &c.

k Ca. cum in cunctis § inferiora. de elect. l In ca. ſtatutum. de elect. lib. 6. m Iuxta cap. ad audientiã. de clericis nõ reſiden.

SVMMARIVM.

1 Irregularis poſt aſſumptos ordines ſine ſua culpa, puta ex mutilatione factus, omnia vt prius exercere poteſt, quibus dictus defectus non contrariatur: at qui ob defectum ætatis ex ſua culpa incidit in ſuſpenſionem, & ſucceſſiue miniſtrando in irregularitatem, nihil de omnibus, quæ ſunt ſpecialiter alicui cuiuſuis ordini deputata, nu. 3 ita vt nec in officio defunctorum poſsit dicere, Dominus vobiſcum, nec collectam quam ſoli presbyteri in illis ſolent dicere. nu. 4. celebrando tamen, nouam non incurrit irregularitatem. nu. 2.

CONSILIVM VI.

SAcerdos ante legitimam ætatem creatus, an licet non poſsit ſacrificare, alia tamen valeat exercere munera, quæ alius ſacerdos non irregularis poteſt?

1 Reſpondeo ſequentia, Primum, eum, qui factus eſt irregularis ſine culpa ſua, vt cui abſciſſum eſt aliquod mẽbrum violenter ab alio ſine culpa ſua, poſſe gerere omnia munera, quorum exercitio non repugnat abſciſsio illa, per ca. 2.[n] vbi Panormitanus communiter receptus id adnotauit.

2 Secundum, quod nullus irregularis, celebrando contra iura, incurrit nouam irregularitatem: quæ eſt doctrina Innocentij recepti,[o] quem poſt alios etiam nos ſequimur in Manual. confeſſari.[p]

3 Tertium, quod irregularis, de quo in caſu propoſito, ex culpa ſua eſt irregularis, & ideo non ſolum arcetur à miſſ. faciendo, ſed etiam ab omnibus illis actibus, qui ſunt ordinibus ſpecialiter deputati, à quibus etiam eſt alienus, ſicut interdictus, ſecundum theoricam Imolæ.[q]

n De cleric. ægrot. o In c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſt. p Cap. 27. nu. 164. q In ca. fin. de confeſſ. prælat.

4 Quartum, quod prædictus conſulens non poteſt abſque peccato dicere in officiis defunctorum illa verba, *Dominus vobiſcum*, neque dicere orationem, quam ſoli presbyteri in talibus officiis ſolent dicere tanquam ſacerdotes: quia illi actus peculiares ſunt presbyterorum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Legi bona fide auctoritate ſui prælati contrauenient non peccat.

2 Diſpoſitio generalis, cum militat diuerſa ratio, minimum non includit.

3 Paruitas rei furto ſubtractæ excuſat à mortali.

4 Legem humanam male intellectã, ſi ſubſit aliqua occaſio ſic male intelligendi, frangens non peccat.

CONSILIVM VII.

IN quadam religione ſtatutum eſt, ne aliquis ad dignitates promoueatur, niſi qui litteris duodecim annos operam dederit, licet octo ante ingreſſum, & quatuor poſt ingreſſum religionis ſtudijs & ... quę ſtudia concernunt, concionando ... & alijs huiuſmodi inſtiterit. Quidam antequam dictã religionem ingrederetur, ſeptem circiter annis interpolatis ſtuduit, & poſt illius ingreſſum quinq; præfatis negotiis, ſine operibus inſtando, cum nondum per 25. dies duodecimum annum cõpleuiſſet, bona fide collationem abbatiæ à ſuo Generali factam ſibi acceptauit. Quæritur an ſit tutus in cõſcientia.

1 Reſpondeo putare me præfatum D. conſulentem non peccaſſe ſaltem mortaliter quo ad forum conſcientiæ acceptandũ præfatam abbatiã bona fide auctoritate ſui Generalis. Tum quia conſtitutio præfata non requirit ſimpliciter ſtudium continuum duodecim annorum, ſed quòd ſtuduerit octo annos, & alijs quatuor in religione manſerit, & ſtudijs, & alijs negotijs, quæ ſtudiũ diſcendi, vel concionandi, & alia huiuſmodi requirunt, inſtiterit: & is de quo agitur inſtitit quinque annis pro quatuor, quibus inſtare tenebatur.

2 Tum quia potuit tam ipſe, quam præfatus Reuerendiſſ. Generalis probabiliter credere, quòd præfata conſtitutio non haberet locũ in defectu paruo & minimo: quoniam licet regulariter diſpoſitio loquens generaliter etiam minimum includere videatur, iuxta c. 2.[a] talis tamen, quãdo ratio, quæ militat in magno, nõ militat in minimo, vt[b] adnotauit Panormitanus, & eſt textus in c. *cum quæſtiones*,[c] tam iſto caſu parum & nihil æquiparantur, vt notat ...[d] Et ideo ſtatutum, quod imponit pœnam pro vulnere, non habet locum in leui vulnuſculo, vt notat Bart.[e] Et ita præfatus conſulens, & Reuerendiſſ. Generalis probabiliter credere potuerunt, quod in caſu propoſito defectus ille minimus viginti circiter dierum non erat attendendus reſpectu temporis magni duodecim annorum.

3 Tum quia S. Thomas communiter receptus,[f] tenet, quod etiam lex de non furando, quæ de ſe obligat ad mortale, non obligat furem paruæ rei ad peccatũ mortale: pro quo ſolet allegari ca. *mnm*.[g] Tum quia de æquipollentibus non refert quod fiat.[h] At ſtudium quod fecit ante ingreſſum ordinis, & quintus annus, quo poſt ſtudiũ Theologiæ incubuit in conciones, & in alia ſtudia requirentia, æquipollet, imo ſuperat defectum præfatorum circiter viginti dierum,[i] præſertim corã Deo: ergo illud ſupplebit prædictum defectum paruum.

4 Tum quia Innoc. tenet,[l] eum qui cõtrauenit legi poſitiuæ humanæ, eo quod male illam intellexiſſet, excuſari à peccato: & D. conſulens malè intellexit præfatam conſtitutionem, putando quod defectus ſtudij tam parui temporis non noceret ei, & quòd ſtudium plurium annorum præcedens ingreſſum religionis iuuaret eum, & ita quia potuit ob præfatas rationes occaſionem aliquam habere credendi illud, excuſatur à peccato mortali coram Deo: quamuis in foro exteriori poſſet à maleuolis inquietari, à quibus per præclara ſatis defendi poſſet in prætorio iudicum eruditorum.

a De appel. & cap. ſi pro te. & de reſcript. b In dicto ca. 2. de appel. c De ſimon. & in ca. ſeruulus 14. q. 2. d In auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. e In leg. prædium. C. de ædilit. edict. cũ ſimilibus. f In 2. 2. qu. 59. art. 4. g § fin. 25. di. h l. ſin. ff. mãda. ea. licet ex quadã. de teſtibus. i In cap. per tuas. 2. de ſimon.

DE SACRA VNCTIONE.

SVMMARIVM.

1 Balſamum Indicum verum eſt balſamum, & ex eo poteſt confici chriſma.

2 Chriſmatis de eſſentia prout eſt materia neceſſaria ſacramenti, non eſt balſamum. num. 4. & 8.

3 Confirmationis materia eſt chriſma ex oleo & balſamo, ſed defe-

A

ctus ſacramenti non annullat ſacramentum.

3 Confirmatus per vnctionem olei tantùm, iterum vngi debet chriſmate. & 5.

4 Balſamum non eſt de ſubſtantia ſacramenti, ſed de precepto. n. 7.

5 Chriſma idem quod vnctio ſignificat.

6 Confirmatio male miniſtrata tenet, ſed ſuplendum quod defuit.

8 Chriſma faciendum ex oleo & balſamo, ſed oleum tantùm eſt de de eſſentia ſacramenti.

9 Confirmatio ſolo oleo facta ſecundum communem non eſt iteranda, ſed ſupplenda, & quomodo. nu. 10.

10 Sacramenti ad reiterationem non ſufficiunt materia, & verba ſine intentione.

B

CONSILIVM I.

AN expediat, & quomodo, concedere Epiſcopis Hiberniæ, vt liceat eis vti balſamo Indiarum Occidentalium, quia deeſt Orientale balſamum:

1 Reſpondeo, quod hæc quæſtio videtur pendere ex ſolutione vnius quæſtionis facti, & alterius iuris. Quæſtio facti eſt, an balſamum Indicum ſit verum balſamum: quęſtio vero iuris, an balſamum ſit de eſſentia vel ſubſtantia chriſmatis, quo Sancta mater Eccleſia vtitur in ſacramentis, an ſolũ de neceſsitate pręcepti, quo illa ſtatuit balſamũ miſceri oleo, quo fiat chriſma. Si enim balſamũ Indicum eſt verum balſamum, fruſtra eſt quæſtio: & ſi balſamum non eſt de ſubſtantia, ſed tantùm de præcepto iuris humani, facilè S.D.N. omnium deſiderio prouidere poteſt.[a]

C

AD PRIOREM QVÆSTIONEM facti videtur reſpondere Plinius lib. 12. c. 25.[b] (pro quo apud Scotum vitio impreſſionis eſt Iulię,[c]) per quod ſignificat in ſola Iudæa illud reperiri, ex quo conſequens eſt Indicũ non eſſe verum balſamũ, ſed eius auctoritas non cogit nos id credere. Tum quia multa ille aſſerit, quæ alij negant. Tum quia multæ orbis partes, tum terræ continentis, tum inſularũ, noſtra ætate repertæ ſunt, quas etiam Ariſt. Aug. Lactant. & alij eruditione illuſtres viri ignorauerunt, in quibus multæ arbores, multæ radices, & herbæ antea incognitæ Europæ innotuerunt. Tum denique quod ipſo Plinio auctore arboris balſami tria ſit genera: & fieri poteſt,

D

quod licet in Iudæa non ſint niſi tria, in alia tamen orbis parte tunc ignota eſſent plura: fieri etiã poteſt, quod balſamũ ſit genus ſubalternum, quod multas habeat ſpecies ſpecialiſsimas alias ab illis tribus quas ille tradit, & conſequenter quod Indicum balſamum ſit verum balſamum, licet nõ ſit euſdẽ ſpeciei ſpecialiſsimæ, cuius ſunt illæ tres Iudaicæ: ſicut etiam pyrus eſt genus ſubalternũ ad multas ſpecies pyrorum, vt & vitis eſt genus ad multas ſpecies vitiũ. Equidem ipſe facile crediderim etiam apud Indos eſſe varias ſpecies balſami, quorum aliæ pretioſiorem & odoratiorem ſuccum, quàm aliæ, manant. Quo factum arbitror, vt Epiſcopi orbis noui ſine vllo ſcrupulo cõficiant chriſma ex oleo & balſamo Indico, immo & multi orbis Hiſpani, quod ſatis exprimit etiam Sotus.

E

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quòd pro parte aſſerẽte illud eſſe de ſubſtantia & eſſentia chriſmatis, ita quod ſine illo non poteſt conſiſtere chriſma, facit primo c. 1.[d] ibi, *Chriſma, quod ex oleo fit & balſamo myſtica ratione.* & paulo poſt ibi, *Hoc vnguento capiti & manus Epiſcopi conſecrentur.* vnguentum enim aliquid aliud vltra oleum requirere videtur. Facit etiam ratio, quam contextus appellat ibi myſticam, videlicet quod chriſma, quatenus cõſtat ex balſamo, ſignificat odorem famæ bonum, quem debet habere vnctus, iuxta illud Apoſtoli.[e] *Chriſti bonum odor ſumus.* Facit item illud cabi.[f] *Vt omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum eſt effuſum.*

F

3 Secundò, quòd Concilium Florentinum in decreto vnctionis Iacobinorum & Armeniorum habet, materiam confirmationis eſſe chriſma ex oleo & balſamo confectũ. Tertio, quod Sotus[g] dicit pro hac parte eſſe vniuerſalem fere omnium ſententiam. Quarto, quod ca. 1.[h] adiũctis iis quæ adnotant Inno. Hoſt. & alij, probat quod confirmatus per vnctionem olei tantũ, debet iterum vngi chriſmate ex oleo & balſamo cõfecto, & nõ ſufficit vngere balſamo, & debet repeti forma cõfirmationis, *conſigno te, &c.* per quod ſignificant, non eſſe tantum ſupplendum omiſſum, quod defuit confirmationi, quàm eam de nouo iterandam.

4 His tamen non obſtantibus, contrarium affirmat Caietan. [a] quẽ nos olim ſecuti fuimus in Manua. confeſſ.[b] & poſtea ſecutus fuit etiam Dominicus à Soto.[c] Pro qua parte videtur eſſe fundamentũ firmũ.[d] in quo Inno. III. rogatus de confirmato vnctione olei tãtum, reſpondit nõ eſſe iterandũ ſacramentum, ſed quod defuit ſupplendum, cũ tamen neceſſario debuiſſet reſpondere illud eſſe iterandũ, ſi admixtio balſami fuiſſet de ſubſtantia, quod eſt materia ſacramenti cõfirmationis, ſecundũ omnes, cũm nullum fuiſſet ſacramentũ, quod ſine materia ſubſtantiali & eſſentiali conſiſtere non poteſt, iam ſecundum omnes.

5 Secundo facit, quod nullo iure videtur expreſſum cõtrarium. Tertio, quod verbũ *chriſma* ſecundum propriam ſignificationem, idem ſignificat quod vnctio, deducitur enim à verbo *χρίω*, quod eſt vngo, ſicut vnctio à verbo vngo. Ad hoc autẽ, vt aliqua linitio dicatur vere vnctio olei, non requiritur vt balſamũ admiſceatur ei, vt probat prædictum ca. 1.[e] quod multas vnctiones olei Regum, & Prophetarum, quæ ſine mixtione balſami fiunt, appellat vnctiones, quod ipſum fit. 1. Reg. 10.[f]

6 Quartò, quod glo.[g] non dicit id quod ei Sotus imponit, appellando eam ridiculam, ſcilicet quod dicit, ideo in caſu illius c. non eſſe iterandã confirmationem, quia nulla fuit. Quinimmo expreſsè gloſſat ideo nõ eſſe iterandam, ne fiat ſacramento iniuria, allegando in id c. *quod quidam,*[h] & ca. *oſtenditur,*[i] per quorum allegationem, quia loquuntur de baptiſmo valido, licet malè miniſtrato, pręſupponit cõfirmationem, licet malè miniſtrata eſſet, valuiſſe, & idẽ ſentit Bernard.[k] & Ioan. And. Anton. & alij pro ſummario ſecundæ partis ipſius ponũt hoc, *In confirmato nõ chriſmatis, ſed olei vnctione, non fiet iteratio, ſed ſupplebitur pretermiſſum:* ſed nec Adrian. qui,[l] licet teneat priorem partem, impoſuit eã prædictæ gloſſæ, neque Caiet. qui hanc partem tenet, reprehendit illam gloſſ. nec memini alios ibi contra tenere: & ita communis, immo omnium mens in illud c. comminiſcentium eſt dicere, quod confirmatio tenuit, ſed erat ſupplendum quod defuit.

7 Quintò, quod hoc ipſum videtur ſentire S. Thomas[m] quamuis nec Caiet. neq; Sotus id ponderent in illis verbis, *Ideo oleum competit materia huius ſacramẽti: admiſcetur autem balſamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios.* per illam enim aduerſatiuam, *autem,* inſinuat oleum quidẽ eſſe materiam ſubſtantialem, inſtitutam à Chriſto, admixtionem autem balſami non item, ſed de præcepto tantũ: vt in ſimili idem S. Thomas receptus dixit,[n] vinũ quidẽ eſſe materiam ſubſtantialem Eucharistiæ ſub ſpecie vini, ſed miſceri ei aquam ad maiorem conuenientiam, vt colligitur ex cap. 3.[o]

Sexto, quod non videtur veriſimile D.N. Ieſum Chriſtũ paupertatis cultorem Apoſtolos ſuos pauperes in vniuerſum orbem dimiſſos, innumeros baptizaturos, & confirmaturos, voluiſſe onerare onere emendi balſamum, rem tãti pretij, quod ſciebat in paucis terris inueniri, & nõ poſſe ad tot alias adeo longè ab illis ſeparatas cõmodè aduehi, quo tamen in dies & horas tam ipſi, quàm eorũ ſucceſſores adminiſtranda ſacramenta eſſent opus habituri, ſi illud pro parte ſubſtantiali chriſmatis inſtituiſſet.

8 Ad primum argumentorum oppoſitorum reſpõdetur concedendo Innoc. iij.[p] dicere chriſma, de quo loquimur, fieri, immo & debere fieri ex oleo & balſamo: ſed negãdo quod dicat vtrumq; eſſe de ſubſtantia ſacramenti: ſicut & Alex. Papa,[q] dixit aquam eſſe miſcendam vino in conſecratione calicis, & adeo quidẽ vt Cyprianus,[r] dicat adeo ſolùm vinum non eſſe conſecrandũ, quod ſi contra fieret, inciperet ſanguis Chriſti eſſe ſine Chriſto. Attamen neuter eorum voluit dicere, quòd aqua ſit de ſubſtantia cõſecrationis vini, vt dicit S. Thom. receptus,[s] & probatur per c. Scriptura,[t] deſumptum ex eodem Cypriano.

9 Ad ſecundum reſpondetur concedendo Concilium Trid. probare chriſma debere confici ex oleo & balſamo, adeò quidem, quòd mortiferè peccaret Epiſcopus, qui ex oleo ſolo id conficeret ſed negãdo, quod probet vtrumq; eſſe de ſubſtãtia chriſmatis, & materię confirm[illegible] ſicut Alex. & C[illegible] relati [illegible] vini aqua mix[illegible] eſſe materi[illegible] eſſe de ſu[illegible] ſione ad ſe.

Margin notes:

a Arg. c. ſunt ſta per mundum 9. qu. 3.
b Balſamum eſſe arbuſculam vni terrarũ Iudæa.
c Conceſſam, vti ſimiliter, quam myrto.
d De ſacra. vnct.
e Ad Cor. 2.
f In §. quia vero.
g In 4. ſent. d. 7. art. 2.
h De ſacra. non iterand.

a In annotat. ad S. Thom. ſuper 3. par. q. 72. art. 1. & 2.
b Ca. 22. n. 8.
c In 4. ſent. diſt. 7. art. 2.
d Ca. de ſacr. non iteran.
e De ſacram. vnct.
f 15. & 16. & alibi, ape.
g Ca. 1. de ſacra. non iteran.
h 1. quæſt. 1.
i De conſecrat. diſt. 4.
k In ſiguratim per ca. in illum cap.
l In 4. de ſacram confir.
m In d. art. 2.
n In 3. p. quæ. 74. art. 7.
o Ad dum. 1. & 2. de conſecr. diſt. 2.
p In cap. 1. de ſacra. vnct.
q Relatus in c. 1. de conſecr. diſt. 2.
r Relatus in ca. 2. eiuſdem diſt.
s Vbi ſupra.
t Quod eſt tertium eiuſdem diſt. 2.

[illegible] reſpondetur [illegible] fere [illegible] teneat [illegible] vnct one [illegible] benedictã eſſe nullam, [illegible] quia c on- [illegible] patet per [illegible] prædict.

Ad quartum reſpondetur, [illegible] eũdem Hoſt. & poſteriores dixiſſe, quod ſuppletio defectus balſami, quæ in confirmatione contingit, non poteſt [illegible] per [illegible] linitionem balſami, & quod debet fieri [illegible] verbis, quibus fit ipſa confirmatio, non quia confirmatio facta ſine balſamo eſt nulla, ſed quia non poteſt fieri ſuppletio per alium actũ, nec per aliam orationem: quod declarat ibidẽ Antonius de Butr. Nec obſtat quod ſuppletio per linitionem chriſmatis facta cũ eadem oratione, qua fit chriſmatio ſiue confirmatio, eſt reiteratio ſacramenti: quia ad reiterationem ſacramenti non ſufficiunt materia & verba ſine intentione id faciendi, cum ſine intentione debita conficiendi ſacramentum, non conficiatur illud, ſecundũ Tho. receptũ per omnes, [a] & ita cum ſecunda linitio non fiat intentione miniſtrãdi ſacramentum, ſed [illegible] ſolum ſupplendi defectum eius, quod [illegible] miniſtratio defuit, non poteſt dici iteratio, ſed ſuppletio. Salua, &c.

a 3. p. q. 64. art. 8.

DE SACRAM. NON ITERANDIS.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus per ſaltũ peccat, & eſt ſuſpenſus, ſed nõ eſt irregularis.
2 Ordinis ſacri iteratio irregularitatem inducit.
2 Bis ordinem ſacrum ſumens eſt irregularis.
3 Irregularis incapax beneficij.

CONSILIVM I.

QVidam ſuſcepit ordines ſacros antequam ſuſcepiſſet minores, & poſtea ſuſcepit minores, & iterum maiores, & tandem beneficium. Quæritur an ſit irregularis.

1 Reſpondeo primò, quòd cõſulens bis grauiſſimè peccauit: primò quidem, quòd per ſaltum fuit promotus ad maiores ordines, omiſſis minoribus: ſecundò, quòd bis ſuſcepit ordines eoſdem ſacros.

Secundò reſpondeo, quòd propter promotionem per ſaltum non eſt irregularis, ſed ſolum ſuſpenſus, vt diximus in Manuali conſeſſ. [b]

b Cap. 23. nu. 71. & cap. 27. num. 242.

D 2 Tertiò, quòd propter iteratam ſuſceptionem ſacri ordinis incurrit irregularitatem ſecundum opinionẽ D. Antonini, quam ſecuti ſumus, [c] ſecundum quòd non ſolùm bis baptizatus ſaltem ſcienter eſt irregularis, ſed etiam bis ſcienter ſuſcipiens ſacramentum imprimens characterem indelebilem, quod non eſt iterabile per c. 1. [d] quod agit de bis ordinatis, & per cap. *dictum.* [e] quod agit de bis confirmatis: licet Scotus, vt ibi dixi, cõtra teneat non abſq; valido fundamento: ſed prædicta duo capitula cum conſuetudine recepta, & ratione ſatis munita, viſa fuerũt nobis ſatis probare caſum hunc eſſe de exp[illegible], in quibus irregularitas cõtrahitur, per quod reſpondet[illegible] fundameto Scoti.

c In d. ca. 27. num. 246.
d 00. diſt.
e De conſecr. diſt. 5.

E 3 Quartò, quòd cum in hoc caſu agi videatur de retentione beneficij poſt ordines ſic ſuſcep[illegible] accepti, videtur referendus ad Sanctiſſimum, [illegible] probabilius videatur incurriſſe irregularitatem, quæ facit conſulentem eius incapacem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Benedictio Abbatiſſæ ſecundum aliquos eſt iterabilis, & ſecũdum communem non. Abbatem autem non poſſe ſecundo benedici, verius eſt quòd ſi de prima fidem facere non poſſit poterit tamquam dubitans iterum ſub conditione benedici, intelligendo in mente ſua ſe dubitare reſpectu fori exterioris. nu. 2.

CONSILIVM II.

F BEnedicitur aliquis in Abbatem, qui ſuæ benedictionis fidẽ facere nequit per authẽticas literas, propterea quod interuenerit mors benedicẽtis. Interim ipſe Abbas benedictus vocatur ad dignitatẽ Abbatiã eiuſdẽ ſui ordinis. Quęritur an ſecundo ipſe D. Abbas poſſit benedici.

Ad hanc quæſtionem reſponſurus, præmittenda eſt deciſio alterius, an ſcilicet benedictio Abbatis ſit iterabilis: & licet gloſſa ſolemnis dubitare videatur de hoc, [f] communis tamen ſententia Doctorum, quos ſequitur ibidem Bonifa[illegible], tenet quòd non. Et ſic ad quæſtionem propoſitam reſpondetur ex præcedenti deciſione, quòd præfatus Abbas promotus ad ſecundam abbatiam nõ debet [illegible] benedi[illegible], quia ben[illegible] eius non eſt iterabilis, vt dictũ [illegible] ne benedictio Abbatiſſæ quæ lõgè eſt minor &

f In clem. attendentes. §. ſtatuimus. verbo benedict. de ſtatu monach.

A ſimpl[illegible] benedictione Abbatis, eſt iterab[illegible] Bonifacius, qui fuit Aud[illegible] Rotæ, concludit. [illegible] quicquid ſit de bened[illegible] Abbatiſſæ, quam tenuis [illegible] iterabilem Felin. [b] benedictionẽ tamen Abbatis credo non eſſe iterabilem. Tum quia longè plus accedit ad ordinẽ imprimentẽ characterem, quàm benedictio Abbatiſſæ. Tum, quia multa ſacramentalia, quæ nõ imprimunt characterẽ, non ſunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, [c] & pœnitentia ſolemnis. [d]

a Ibidem nu. 8.
b In ca. [illegible] de aetatis.
c Cap. 1. & 2. de ſecundis nupt.
d Ca. quamuis. & cap. in capite. 50. diſt.

2 Ad aliam quæſt[illegible] ſimpliciter propoſitam, ſcilicet quid oporteat fa[illegible] præfatum Abbatem [illegible] tum ad ſecundam abbatiam, [illegible] nõ poſ[illegible] habe[illegible] liter[illegible] primæ

B benedictionis mortuo iam [illegible] primo [illegible] benedicente literis [illegible] expeditis: Reſpondeo, quod poteſt [illegible] petente ſuperiori accipere teſtimonium teſtiũ, qui fuerunt præſentes benedictioni primæ, quod [illegible] ſumpt[illegible] pro literis non expeditis, [e] qu[illegible] poſſent, qui de prima benedictione dep[illegible], nec [illegible] poſſet probari benedictio prima, & eius probat[illegible] neceſſa[illegible] quo ad forum exterius, non deberet dicere ſe benedictum, ſed dubitare de benedictione, & ita a[illegible] ſecundam benedictionem cum illa conditione [illegible] apponi, quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur an ſit baptizatus, ſcilicet, *Si es benedictus, non te benedico: ſi autem nõ es benedictus benedico te, &c.* Et [illegible] opponeret, qu[illegible] ſemet, qui fuit benedictus, [illegible] benedictum &

C poteſt dubitare an ſit b[illegible], [illegible] poteſt excuſari à mendacio per [illegible] quæ nos nuper diximus, [g] ſubintelligendo intra mentem ſuã, quo[illegible] dubitat quo ad faciendam fidem in foro exteriori. Salua, &c.

e Iuxta ca. ſignificauit & ca. Albericus. de teſtibus.
f Ca. 2. de baptiſ.
g In c. humanæ aures 22. quæſt. 5.

SVMMARIVM.

1 Diaconatus ordinẽ ſumens ſi nõ accepit, nec tangit librũ euãgeliorũ, in cuius traditione imprimitur character, ordine nõ accipit.
2 Intentio conditionalis, quam gero non recipiendi ſacerdotium, ſi non ſum diaconus, operatur, vt ſi detegatur me non fuiſſe diaconum, vt etiam non ſim ſacerdos.
3 Ordinũ characteres, qui dum ordinatur non accipit poteſt ſine diſpenſatione iterum illos accipere, modò in eis nõ miniſtrauerit: quia tunc eſſet petenda diſpenſatio à Papa nu. 4.

CONSILIVM III.

D 1 REſpondetur primò, D. conſulentẽ nõ accepiſſe ordine, ſiue characterẽ ordinis diaconatus: quia non accepit nec tetigit librum euãgeliorũ, in cuius traditione imprimitur magnus ille character diaconat⁹, ita quod illa traditio eſt de eſſentia & ſubſtãtia ordinis diaconatus.

2 Secũdo, quod præfatus cõſulens nõ accepit etiã ordinẽ presbyteratus, ſiue ſacerdotiũ: quia nõ habuit intentionẽ actualem, nec virtualẽ accipiendi eũ, immo habuit intentione actualẽ non accipiendi illu, ſi non eſſet diaconus: & per ſupradicta conſtat non fuiſſe ipſum tunc diaconum.

E Tertiò, quòd oportet ipſum iterum accipere ordines prædictos duos, diaconatum ſcilicet, & presbyteratum, perinde ac ſi numquam accepiſſet eos.

3 Quartò, quòd magna cũ prudentia debet ſe gerere in accipiendis illis: debet enim curare, vt accipiat eos denuo in aliquo loco ita remoto, vel ſecreto, & à tali Epiſcopo, vt nõ poſſit probari eũ ſuſcepiſſe illos bis i foro exteriori, ne per probationẽ quod bis accepit eos in foro exteriori præſumatur etiam bis accepiſſe in interiori, & conſequẽter puniretur pœna, qua eſt dignus, qui bis accepit duos tã grandes ordines in magnã eorũ irreuerentiam. Quæ omnia quatuor dicta poſſent, ſi vacaret, & otium id ferret, per multa confirmari, quod tamen non eſt neceſſe facere, cum

F communiter ab omnibus ſint recepta.

4 Et quia poſt hęc reſpõſa additur à cõſulẽte, quod viſus eſt ordinib. prędictis: addo etiã ipſe quinto, quod ipſe eſt irregularis, & indiget diſpenſatione Papali ad hoc, vt poſſit ordinari iuſtè præfatis duobus ordinibus diaconatus, presbyteratu, [h] p quod hoc diximus in Man. cõf. [i] Salua, &c.

h Capit. 1. de cler. non ord. miniſtr.
i Cap. 27. nu. 242.

SVMMARIVM.

1 Prima tonſura non eſt ordo proprie.
1 Prima tonſura inſignitus eſt quoddam medium inter laicum, & ordinibus inſignitum.
1 Catechumen⁹ eſt quid mediũ inter baptizatũ, & nolẽtẽ baptizari.
2 Prima tonſura de eſſentia non eſt vt verba aliqua dicantur.
2 Baptizatur cũ adult⁹, requiritur quãſe patrin⁹, ſed nõ eſt de eſſẽtia.

CONSILIVM IIII.

1 AD quæſtioné de illo, qui accepit primá tõſuram, & non dixit laité attente, *Dominus pars hæreditatis meæ.* Reſpondetur, quod dominus conſulens nullo debet ſcrupulo angi de ſui ordinis defectu. Tú quia ſecundú S. Tho. & omnes Theologos,[a] immo neq; ſecundú nos, qui mediá inter Theologos & Canoniſtas opinionem ſequimur in Manu. noſtro conf.[b] prima tonſura non eſt ordo propriè, nec ad ſuam eſſentiá & ſubſtantiam requirit, vt illam aſſumens dicat verba prædicta, aut alia, ſed ſatis eſt, q Epiſcopus faciat ea, quæ ſufficiút ad hoc vt ſegregetur à populo laico, & aggregetur clero, & fiat quidam medius inter vtrumque, vt eſt catechumenus inter baptizatum, & nolentem baptizari, & nouitius inter omnino ſæcularem, & religioſum profeſſum, vt notabiliter dicit Sotus.[c]

a In 4. ſent. diſt. 24.
b Cap. 22. nu. 18.
c In li. 4. diſt. 24. q. 1. art. 2. circa finem.

A

2 Tú quia nullo iure, nec libro põtificali probatur dictioné illorú verború, *Dominus pars, &c.* eſſe de ſubſtãtia & eſſentia primæ tõſuræ: ná non ſunt materia, nec forma. & licet liber põtificalis dicat Epiſcopú debere facere quędá, quo illa faciẽte dicat ordinãdus, *Dominus pars, &c.* nó tamé ita dicit illud, vt ſignificet illa eſſe de ſubſtãtia ordinationis: ſicut & cúm baptizatur aliquis adultus, ſatis eſt ad baptiſmi ſubſtantiam, quód conſentiat ille, quáuis requiratur patrinus, ſed non quo ad ſubſtantiam baptiſmi. Tum quia rari ſunt, qui meminerint dixiſſe illa verba, cùm tonſurarentur: & ita timere præfatum defectum, eſt timere, vbi non eſt timor, ſeu timendum. Salua, &c.

B

SVMMARIVM.

1 Explicitam habet intentionem ordines ſuſcipiendi, qui ſcrupulos patiens, ad ordinatorem, parendo ei qua ille mandat, ita accedit, vt velit recipere id quod Eccleſia intendit dare, vnde & veros ordines recipit. & nu. 4.

2 Veſtes non ſunt nec de ſubſtantia, nec de eſſentia ordinum: vnde illarum defectus, vel mutatio, ſeu ſubrogatio nihil nocet.

3 Fides quidem. & ſcientia non poteſt in eodem ſimul eſſe cũ ignorãtia, nec ſcičtia. & dubitatione, poteſt tamen eſſe cũ ſcrupulo.

3 Scrupulos qui patitur in fide, non ideo deſinit eſſe fidelis, nec peccat, licet eos non poſſit expellere.

4 Libidinis aculeos qui in ſenſualitate patitur, licet eos, vt vellet & nititur, expellere nequit, non tamen peccat.

C

CONSILIVM V.

DVbitat A. presbyter an verè ordines ſuſceperit, quia cum ordinaretur, dubitabat, an per illas actiones, & verba Epiſcopi conferrentur ordines, cùm ſit aliàs valde ſcrupuloſus, licet conaretur reſiſtere, & expellere tẽtationem, & quia aliquæ ex ſolitis ſacris veſtibus ex incuria in illa ordinatione ei defuerunt.

D

1 Reſpondeo debere A. certo putare ſe eſſe ordinatum. Tum quòd illi viri docti, quorú iudicia nó erant ſcrupulis impugnata & turbata, id ei reſpõderunt. Tú q non ſolúm implicitè & virtualiter, ſed etiam explicitè ac formaliter voluit ordinari, & facere, & recipere quod S. Mater Eccleſia iudicat in tali ordinatione dari, & recipi.

E

2 Et palam eſt totam Eccleſiam iudicare in ordinationibus talibus, ob defectum illarum ſacrarum veſtium cum aliis eis ſimilibus, eos ab ordinantibus veros accipere ordines, immo quod etiam qui ſine illis talibus veſtiti ordinarentur, acciperent eos: quia veſtis non eſt de ſubſtantia, neque eſſentia ordinationis.

3 Tum quod nihil obſtat illa imaginatio ſcrupuloſa cõtraria iudicio vero, cum quo conſiſtere poteſt, licet nó penitus pacificè. Nam vt nos latè tradimus,[d] licet ſcientiæ ac fidei repugnẽt ignorantia, neſcientia, & dubitatio, ſcrupulus tamen non repugnat: vnde nñ peccant, nec deſinút habere fidem, qui ſcrupulis anguntur, etiam ſi eos omnino expellere nequeant.

d In c. ſi quis autem de pœnit. diſt. 7.

F

4 Sicut neque qui libidine aliqua ſenſualitatis impugnantur, peccant, licet eam omnino ſedare nequeant, immo pugnando merentur. & ita A. credebat quidem implicitè & virtualiter, immo & explicitè id quod credit Eccleſia, exequendo illá credulitatem accedendo ad Epiſcopú, & faciendo, & patiendo quæ illę iubebat, & reſiſtendo tẽtationi contrariæ, licet non poſſet omnino expellere illá, & deſiderando eius expulſionem, & reſiſtendo ei adeo, vt non ſequeretur ſcrupulum, ſed fidem Eccleſiæ, & iudiciú

A

eius. Quare ipſum hortor vt ſit fortis, & pugnet cum antiquo ſerpente, & accipiet regnum Dei, qui nos ſua benignitate ſeruet. Amen.

SVMMARIVM.

1 Ordines accipiens intentione illos accipiendi, licet cum ſcrupulo non accipiendi, verum ordinem accipit. & ſequent.

2 Ordinatus cenſeri debet, qui voluit bene vel male ordinari, etiam metu mortis coactus. & nu 2.

CONSILIVM VI.

REligioſus acceſſit ad ordines accipiendos, & antequá eos acciperet, inſurrexit dubiú nolendi & volendi accipere illos, licet in parté affirmatiuá potius inclinaret: & cœpit tentari, quamuis à principio reſtitit illi tentationi, de doctrina & opinione falſa ſignificationis mitrę: & tunc fortius dubitauit, vtrú acciperet ordines, & deinde quietus nihil recordatus prætetitæ tentationis acceſſit, & ordines accepit. Quæritur an ſit verè ordinatus.

B

1 Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo, quòd meo iudicio præfatus religioſus cenſendus eſt habuiſſe ſufficientem intentionem recipiendi ordines. Tum quia ipſe magis inclinauit in partem affirmatiuam, quàm negatiuam. Tum quia ad habendam ſufficientem intentionem ordinem ſuſcipiendi non requiritur, quod abſolutè ſine vllo ſcrupulo, & ſine inclinatione in contrarium velit accipere ordines: quia ſufficit, vt velit accipere illos bene vel male, immo quod velit accipere etiam metu mortis coactus, vt ſingulariter determinat Innocentius iij. Papa.[a]

C

a In ca. maiores. §. ite quæritur. de baptiſ.

2 Tum quia certum eſt, quòd præfatus religioſus voluntariè iuit ad accipiendum ordines, & recepit eos voluntariè ſine metu mortis, ergo propterea quòd habuiſſet ſcrupulos volendi, & nolendi, & quaſdam trepidationes ſcrupuloſas, & de more ſcrupuloſorum, non eſt cenſendus nó accepiſſe ordines, immo iudicandus quod accepit eos calcatis ſcrupulis iniectis à dæmone transformante ſe in Angelum lucis. Tum denique quòd reſiſtit à principio tentationi de doctrina & opinione falſa ſignificatióis mitrę; & ideo, quod ait poſtea ſe dubitaſſe, non eſt intelligendú de vero dubio, ſed de ſcrupulo, quod longe diuerſum eſt à vero dubio, vt nos tradimus poſt alios in Man. confeſ.[b] & huiuſmodi ſcrupulus nihil obſtat præfato religioſo, niſi quo ad inquietandum, quæ inquietatio ceſſabit, ceſſante calcato ſcrupulo, vt nos diximus ibi, & latius alibi,[c] quod confirmatur, eo quod quietus acceſſit nihil recordatus prætetitæ tentationis, ita quòd vir hic bonus vexatur ſcrupulis, qui ſunt argumenta contra recta iudicia, & non vera dubia, vt ibidem latius dicitur. Salua, &c.

D

b Cap. 27. nu. 203.
c In ca. ſi quis autem. de pœnit. 7. d. nu. 8.

SVMMARIVM.

1 Characterem alicuius ordinis qui ob defectum intentionis ſuſcipientis, vel miniſtri, nõ ſuſcipit. de licentia ſui Epiſcopi, vel Papa, põt illos cũ ſuſcipere ab alieno Epiſcopo, vbi ſit incognitus.

E

CONSILIVM VII.

QVæſitú eſt, quo remedio ſuccurretur eis, qui nullatenus ſunt ordinati ob defectum ſui conſenſus, & intẽtionis miniſtri, ad hoc vt iuſtè reputentur ordinati ad vtẽdum ſuis ordinibus, qui eis deficiunt, ne accuſentur bis ordines ſuſcepiſſe, & irregularitatem contraxiſſe, ſicut contrahit is, qui bis baptizatur, per cap. *eos*[d] & notata per nos in noſtro Man. confeſſ.[e] vbi ſequimur S. Antoninum, qui tenet, eum qui bis confirmatur, & ordinatur, incurriſſe irregularitatem per cap. *dictum,*[f] quod agit de bis confirmatis, & ca. 1.[g] quod agit de bis ordinatis.

d Et capi. quibus de conſec. diſt. 4.
e Cap. 27. nu. 247.
f De conſecr. diſt. 5.
g 68. diſt.

F

1 Ad hanc quæſtionem reſpondimus viſum fuiſſe nobis in quodam caſu occurrenti aptú remediú, vt adirent ſuos ordinarios, & confiterentur eis ſacramentaliter, ne reuelare poſſent, & peterent ab eis licentiam ſuſcipiẽdi ordines illos à quibuſcumq; mallent Epiſcopis, & poſt adirent aliquos Epiſcopos longiſsimè abſentes in aliqua terra, vbi eſſent incogniti, & virtute dimiſſoriarum, ob quas fuerút antea ordinati, reciperent præfatos ordines, quibus deficiút: quod tamen remediú non eſſet aptum eis, qui eſſent prius ordinati à propriis Epiſcopis ſine literis dimiſſoriis: quia non poſſent impetrare aliàs, quę præcederẽt ordinationes priores, pro quib. videtur remediú impetrare à S. S. dimiſſorias ad quoſcúq; Epiſcopos, & adire aliquos lõ-

giſſi[illegible] abſentes, vt prædictũ eſt. Sed obſtat, quod Sedes Apoſtolica non cõcedit poſt Concilnũ Tridentinu huiuſmodi dimiſſorias, niſi cum clauſula, *de conſenſu ſui ordinarij*, de quo non poteſt conſtare ſine literis eius, nec illæ poſſunt haberi ſine detectione malæ ordinationis: & ita curandum eſſet: vt concederentur ſine illa clauſula.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus tollerare poteſt male ordinatos exiſtentes in probabili ignorantia.*
2 *Ordines minores malè ſumẽs ſuſpẽdẽdus eſt ſed nõ eſt ſuſpẽſus.*
3 *Ignorantia probabilis male ordinatum maioribus excuſat a ſuſpenſionis pœna.*
3 *Præſumentem cùm punit lex, facientem bona fide non ligat.*
4 *Ordines illos reſumere debet ſub conditione is, qui probabiliter dubitat, an eos, receperit.*
5 *Error communis tunc facit vt geſta ratione publici officij valeant, quando latet defectus, & conſtat officialem (etſi malè) a ſuperiore officium habuiſſe.*
5 *Presbytero ordines minores conferendi poteſtas à Pontifice data non præſumitur, etiam accedente longiſsima quadraginta annorum poſſeſſione. num. 5.*
6 *Promotis per ſaltum ignoranter beneficiorum facta collatio tenet.*
6 *Laici beneficiorum incapaces ſunt.*
7 *Beneficij collatio nulla tacito reualidatur, cùm ceſſante impedimento, is ad quem prouiſio ſpectat, ſciens patitur prouiſum illud retinere.*

CONSILIVM VIII.

DE quibuſdam ordinatis ad quatuor minores à quodam Protonotario presbytero, dicente ſe habere facultatem id faciendi à Papa, credente id populo 40. circiter annis, quibus id publicè faciebat, quos Epiſcopus præſens cogit impetrare diſpenſationem à Sede Apoſtolica infra ſex menſes. alioqui habiturus eos pro ſuſpẽſis. Quæritur primò, an diſpenſatione indigeant, ſtante eorũ probabili ignorantia. Secundò, an ſi eſt neceſſaria diſpenſatio, teneantur reſumere ordines minores. Tertiò, de beneficiis poſtea obtentis quid agendum.

1 Ad primam quæſtionem reſpõdetur primò, quod potuit Epiſcopus diſsimulare cum iis, per cap. *quia circa.*[a] ſecundum intellectum Goffredi, quem nos mõſtramus eſſe verum,[b] contra Hoſtienſem communiter ibi receptum, quatenus probat diſsimulare poſſe iuſtè Superiorem cum ſubdito bona fide credente ſuam diſpenſationem circa ius humanũ eſſe legitimã, licet de iuris rigore nõ ſit talis.

2 Secundò, quòd mero iure non indigent diſpenſatione. Tum quia per malam aſſumptionem ordinum minorum non incurrit quis ipſo iure ſuſpenſionem, licet mereatur ſuſpendi, ca. *vel non eſt compos.* ibi, *ſuſpendendos.*[c] Nec obſtat extrauagãs Pij II. quæ incipit *cum ex ſacrorum.* quia ſolùm loquitur de ſumentibus ordines ſacros. Tum quia etiam ſumentes ordines ſacros bona fide; & ignorantia probabili, qualis videtur hæc, non incurrunt ipſo iure ſuſpenſionem, vt nos declaramus in repetit. c. *accepta.*[d] eò quia præfata extrauagans imponit pœnam præſumenti ſumere, & ita doloſè id agenti, & ſic non incurrit bona fide ſumens, iuxta theoriam Cardinalis.[e]

4 Ad ſecundam reſpondetur, quòd etiamſi nõ ſit neceſſaria diſpenſatio, debent tamen reſumere ordines minores cum conditione: quia cum dubitatur, an vere quis ſit baptizatus, an eccleſia ſit conſecrata, vel an ſuſceptum ſit aliud ſacramentum, vel ſacramentale, quod eſt ſuſcipiendum vel faciendum, debet illud reſumi ſub conditione ſi & quatenus non eſt ſuſceptum, vel factum.[f]

5 Nec obſtant l. Barbarius[g] & ca. *nonne.*[h] & alia iura eis concordantia, quibus videtur probari, quod geſta ratione publici officij valent propter errorem communem, quia illud eſt verum, cùm conſtat, quod auctoritate Superioris fuit illud officium ſibi commiſſum benè, vel malè ſine notorio defectu, & toleratur in eo; vt reſoluit Panormitanus poſt alios[i] & in caſu propoſito non conſtat, quod præfatus presbyter habuerit poteſtatem ordinandi, immo grauiter præſumitur contrarium, arg. ca. *quanto.*[k] & eorum quæ ibi notantur, ſoluendo oppoſitionem quæ illi fit ex cap. *per nomis*,[l] adiuncto præſertim[m] Conci. Tridentino, quod habet hæreticũ eſſe illum, qui dixerit, Epiſcopis, & presbyteris eãdem poteſtatẽ ordinãdi & cõf[illegible] eſſe.

6 Ad tertiam reſpondetur primò, quod collationes beneficiorum factæ i[illegible] poſtquam fuerunt ſacris ordinibus [illegible]tiati, valuerunt, [n]ec indigent renouatione; aliæ vero quæ factæ fuer[illegible] [illegible]quam ſacris ordinibus ſacris ordinarentur, non valuerunt à principio, quia collatarij erant laici, & laici ſunt incapaces beneficij eccleſiaſtici iuxta iura[a] & colligitur ex ca. *cum adeo.*[b]

7 Secundo, quod ſi præfati poſſederunt illa beneficia videntibus, & tolerantibus collatoribus eorum, videntur tacitè refecta per ea, quæ nos diximus in prælectione capit. *ſi quando*,[c] argumen. eorum quæ Felinus poſt Panormitanũ & alios ſcripſit[d] de collatione beneficij pertinentis ad ius patronatus, factæ i[illegible]a tempus præſcurãdi, & patrono poſtea non præſentante, & deuoluta poteſtate liberè conferendi ad Epiſcopum. Salua, &c.

DE FILIIS PRESBYT. ORD. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Matris etiam morientis dicto filius natus in figura matrimonij & pro legitimo tractatus, non tenetur credere, quòd ſit adulterinus, immo poteſt credere ſe legitimum, num. 5. quod ſi credat, non poteſt ordinari, niſi iterum credat ſe legitimum num 1.*
2 *Fidem ad generandam ſeu credulitatẽ affectio pia, & motiuũ etiam paruum ſufficiunt, modo illud ſit iuſtum, num 5.*
3 *Intellectus non niſi principiis, & ex eis per demonſtrationem deductis aſſentitur neceſſario.*
3 *Voluntas beatitudinem ſolum & ea quæ ei per intellectum neceſſario demonſtrantur conſequentia, vult neceſſario.*
4 *Credere poteſt quis vnum, & eius contrarium diuerſo reſpectu, etiam ſtantibus iiſdem motiuis.*

CONSILIVM I.

QVid debeat facere filius natus in figura matrimonij, qui 12. annis credidit ſe filium mariti matris ſuæ, & poſtea 14. credidit ſe filium adulteri, dicto matris viuentis & morientis perſuaſus, ad hoc vt poſsit ordinari ſine diſpenſatione?

1 Reſpondeo primò, quòd fidem, ſiue credulitatem, quã poſtremo loco habuit, deponere debet: quia qui contra conſcientiam agit, ædificat ad gehennam.[e]

Secundò, quod non ſufficit deponere illam, & ponere ſe in ſtatu dubij: quia etiam qui contrauenit conſcientiæ dubiæ peccat,[f] & per multa alia, quæ præ aliis adducimus alibi.[g]

2 Tertio, quod ex his ſequitur oportere eum credere firmiter coram Deo ſe eſſe legitimum. Tum quia ad generandam fidem ſiue credulitatem, vt duo requirũtur, ita duo ſufficiunt, videlicet motiuum; & pia affectio vt in li. poſteriorũ docetur: nã ſicut nullo motiuo quãlibet magno cogi poteſt quis ad credẽdum ſi nolit, ita volenti credere paruũ motiuum ſufficit. Vnde licet multi habentes maximum motiuum credendi Chriſto non crediderunt ei, ita multi habentes longè minus crediderunt & hodie credunt eidem. Tum quia qui vno tempore credidit vnũ per vnum motiuum, alio tempore poteſt credere contrarium propter aliud; vt multi, qui vno tempore crediderũt Chriſto, alio tempore negauerunt eum, & è contrario.

3 Tum quia hoc procedit etiam durantibus eiſdem motiuis, ſicut in caſu propoſito durant. eiſdem enim argumẽtis durantibus multi infideles efficiuntur fideles, & è cõtrario: quia voluntas pro libertate, quam habet, vult credere nunc vnum, & poſtea aliud: nam vt colligitur ex S. Thoma,[h] ſicut intellectus non aſſentitur neceſſario niſi primis principiis, & concluſionibus ex eis per demõſtrationem deductis, ita voluntas non vult neceſſariò niſi beatitudinem, & quæ monſtrantur ei per intellectum neceſſariò illam conſequentia, quorum de numero in hac vita ſunt pauca, à quibus longè abeſt, quod in noſtro caſu proponitur: & ita conſulens poteſt velle credere vtram partem voluerit.

4 Tum quia nos per multa argumenta probauimus[i] quòd poteſt quis credere aliquid ad vnum effectum; & credere contrarium ad alium, non quidem vno & eodem momẽto, quia id implicaret contradictionẽ, ſed diuerſis

a De cl[illegible] & aff.
b In ca. ſi quis autẽ de pœn. diſt. 7. à n. 40.
c De tempo-ribus ordin.
d De reſtitu. ſpol. oppoſitio-ne 8.
e Clem. 1 de priuil. qu. 38.
f Capit. 2. de bapt. & c. ſolemnitates. de conſecr. diſt. 1 cum eis adnotatis.
g ff. de offic. præſ.
h 8. q. 4.
i In c. dudũ. 2. de elect. & electi poteſt. [illegible] eod. tit.
k De conſue.
l 93. diſt.
m Can. [illegible] ſeſſ. 23.
a Ca. 2 de inſti. & c. ex literis de tranſact.
b De reſcrip.
c De reſcrip. excep. 17.
d Ca. cum ex offic. de præſc.
e Cap. fin. de præſcrip.
f Cap. ad audientiam. de homic.
g In ca. ſi quis autem de pœnit. diſtin. 7.
h 1. par. quæ. 82. art. 2.
i In d. capit. ſi quis autẽ de pœniten. diſt. 7.

prædictus conſulens malè fuit etiam promotus ad quatuor minores, & duos primo. ſacros, per prædicta: & quia commiſsio de ordinando iam expirauit per mortem committentis.[a] Quintò, quòd prædictus conſulens iudicabitur irregularis, ſecundum mentem Sileſtri.[b] Eo quod ordine ſacro malè ſuſcepto eſt vſus. & ſecundum eum dicetur ſuſpenſus accipiens male ordinem,[c] & ſuſpenſus ab ordine eo vtens fit irregularis.[d] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus bona fide credens ſecum diſpenſatum, ordinatus ſacris, non incurrit pœnam ſuſpenſionis, nec irregularitatis, nec extrauagantis Pij Secundi.*

2 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in omni ſuſpenſione à iure lata pro delicto minore adulterio, qualis eſt illegitima ordinum aſſumptio.*

2 *Illegitimus, ſi antequàm cum eo virtute mandati Apoſtolici diſpenſatum eſſet, ſubdiaconatum accipiat, poteſt ab Epiſcopo ſuo abſolui, ita vt poſsit ad alios aſcendere, ſcilicet poſtquam iuxta dictum mandatum cum eo fuerit diſpenſatum, vt eos accipiat.*

3 *Iobelæa ab irregularitate nullo modo, à ſuſpenſione autem in foro conſcientiæ tantùm, niſi aliud exprimatur, abſoluendi dant poteſtatem.*

4 *Illegitimus ab Epiſcopo ſimpliciter diſpenſatus vt vnum poſsit habere beneficium non cenſetur diſpenſatus ad canonicatum in cathedrali, niſi hoc exprimatur.*

CONSILIVM IIII.

MVltarum quæſtionum incidentium prima eſt, vtrum illegitimus qui putans ſe habere diſpenſationem Papæ ad ordines ſacros, cùm tamen non haberet niſi commiſsionem de diſpenſando ordinario mediam, bona fide accepit ſubdiaconatum ab alio Epiſcopo cum literis dimiſſoriis, incidat in ſuſpenſionem & irregularitatem extrauagantis Pij II. *cum ex ſacrorum* relatæ à nobis in Man. confeſſ.[e]

1 Ad hanc primam quæſtionem reſpondeo quòd non. Tum quia illa extrauagans ſolum punit eum, qui ſuſcipit ordinem ſacrum ante legitimam ætatem, vel ſine dimiſſoriis, vel extra tempora, & ita non tangit hunc caſum. Tùm quia punit præſumentes ſuſcipere non autem bona fide ſine dolo id facientem, vt[f] diximus, & latius antea in repetitione ca. *accepta.*[g]

Quæſtio ſecunda, vtrum Epiſcopus originis poſsit diſpenſare cum illegitimo promoto ad ordinem ſubdiaconatus ſine diſpenſatione Papæ.

2 Ad hanc ſecundam quæſtionem reſpondeo quòd ſic. Tum quia ita decidit ipſe magiſter Gratianus,[h] qui allegat & ſubnectit textum ad hoc ſolemniſsimum in ca. *Lugdunenſis.* Tum quia Epiſcopus poteſt regulariter abſoluere ab omni ſuſpenſione lata à iure, vt poſt alios reſoluit Sileſter, [illegible] abſolutione [illegible] dato à nobis in Ma. confeſſ.[i] quo ad alias ſuſpenſiones, [illegible] tamen [illegible] & aliis minoribus [illegible] præfata ordinatio [illegible] tum facta bona fide, & ſine dolo, vt in caſu propoſito.

Quæſtio tertia; an præfatus conſulens fuerit ſatis iuſtè abſolutus à ſuſpenſione, quam incurrerat malè ſine diſpenſatione ſuſcipiendo ſubdiaconatum: ita quod etiam iuſte potuiſſet aſcendere ad ſuperiores.

Hoc corollariè ſoluitur ex reſponſione ad quæſtionē ſecundam, cum Epiſcopus originis iuſtè potuiſſet illum abſoluere ab ea, & abſoluit, vt habetur in facto & caſu.

Quæſtio quarta, an abſolutio virtute Iobelæi accepta potuiſſet conſulentem liberare à præfata ſuſpenſione & irregularitate, ſi quam contraxiſſet celebrādo ſuſpenſus.

3 Ad quam reſpondetur primo, quod potuiſſet liberare illum à ſuſpenſione quo ad forum conſcientiæ tantùm: quia per Iobelæa non fit abſolutio quo ad forum exterius, niſi id in eis exprimatur, quod tamen rariſsimè fit, vt colligitur ex Man.[m] Secundo, quod non potuiſſet liberare ab irregularitate, ſi quam contraxiſſet; quia nec Iobelæa, nec aliæ bullæ præſtant facultatem abſoluendi ſiue diſpenſandi ab irregularitate etiam quo ad forum conſcientiæ, vt nos [illegible] ſumus [illegible][n]

4 Quæſtio quinta, an collatio canonicatus fa[illegible] conſulē-

[a] Iuxta cx-latum & in. gratia. de officio delegati.
[b] Verb. irregularitas. qu. 11.
[c] Per ca. ſolicitudo. 32. di.
[d] Cap. 1. de ſent. excomm. lib. 6.
[e] Cap. 21. nu. 70. & ca. 27. num. 241.
[f] In d. cap. 25. num. 70.
[g] Oppoſ. 9. de reſtit. ſpol.
[h] [illegible]
[m] Ca. 2[illegible] nu. 172. ſub [illegible]
[n] Cap. 27. nu. 194. & [illegible]

ti fuerit valida.

Ad quam reſpondetur quòd non, ſi Epiſcopus originis ſolum diſpenſauit cum eo ad ordines minores tantum, & non ad beneficium, vt ſignificatur in caſu: quia collatio beneficij facta illegitimo ante legitimam diſpenſationem non valet, vt probatur in c. ſi.[a] & ibi latius tractat Antonius. Si autem præfatus Epiſcopus diſpenſauit quo ad ordines minores, & beneficiū ſimplex, iuxta c. 1. & 2.[b] ita quod extenderetur ad canonicatum Eccleſiæ cathedralis, ad quam poteſt Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo, ſecundum opinionem Archidiaconi communiter receptam,[c] tenuit præfata collatio.

Aduertendum tamen, quòd licet Epiſcopus poſsit diſpenſare cum illegitimo ad omne beneficium ſimplex, & ita etiam ad canonicatum Eccleſiæ cathedralis ſecundum præfatam opinionem Archidiaconi; non tamen videtur diſpenſare ad talem canonicatum, niſi id exprimat, ſecundum Francum,[d] per quādam rationē coloratā. Salua, &c.

Aduertendum diſpenſatione epiſcopi de qua hic per Nauarrum nu. 2. non reſpicere impedimentum proueniens ex defectu natalium ſed illud quod prouenit ex eo quod ſine diſpenſatione Papæ aſſumpſit ſacros ordines vel ſufficientibus dimiſſoriis ab alieno.

SVMMARIVM

1 *Diſpenſare etſi cenſeatur Pontifex, quando facit aliquid contra ius ſuper quo diſpēſare poteſt ſecus tamē eſt in Epiſcopo.*

2 *Ordines non bene accipiuntur ab Epiſcopo, niſi ſit illius ſubditus ratione originis, vel beneficij, vel domicilij, vel ſaltem triennalis familiaritatis.*

2 *Domicilium non præſumitur ante decennium, niſi probetur.*

3 *Conſenſus nominis præſentātis vel conſentientis perſonis reſeruationis non requiritur, quando Papa inſtitutionem de beneficio & reſeruationem penſionis nulliter factā ratā habet.*

4 *Diſpenſatio ſuper beneficio & penſione male obtenta obtinet vires à die eius conualidationis, niſi Papa iubeat tā retrotrahi.*

CONSILIVM V.

NIllegitimus ab Epiſcopo Eccleſiæ A. eius auunculo, N. [illegible] non eſſet eius ſubditus, ſine alia expreſſa diſpenſatione accepit minores ordines, & poſtea à Papa ad nominationem Regis obtinuit beneficium, ac penſionem. Quæritur quid iuris, & dato quod egeat diſpenſatione ab illegitimitate, an ſit neceſſariū, quod Papa ratam habeat collationem beneficij, & conſtitutionem penſionis.

1 Pro reſolutione dubiorum, quæ ex propoſito facto oriuntur, reſpondeo primò præfatum N. certò & indubitatè dicendum eſſe male ordinatum. Primo quidem ex defectu natalium, quia non erat legitimus, & qui non eſt legitimus, non poteſt ſine diſpenſatione ſaltem Epiſcopi ad ordines etiam minores promoueri, per ca. 1.[e] Et non prodeſt ei dicere, quòd Epiſcopus Eccleſiæ A. ordinando eū viſus ſuit diſpenſare cum illo, vt poſset ordinari, quia ſuperior, cùm facit aliquid contra illud, ſuper quo diſpenſare poteſt, videtur tacitè diſpenſare, iuxta l. *quidam conſulebat.*[f] Quoniā illud verum eſt, cum ſuperior eſt Papa, nō autem eſt verum, cum ſuperior eſt Epiſcopus, vt tradit eleganter Panormitanus receptus ab aliis[g] concordādo duo dicta Innocentij,[h] & aſsignando pulchram concordiæ rationem.

2 Secundò quòd etiam videtur malè ordinatus ex eo quòd Epiſcopus Eccl. A. auunculus eius nō potuit cū iure ordinare, quia nō erat ſubditus eius ratione originis, neque ratione beneficij neq; ratione domicilij, quorū triū ſaltem vnū requiritur ad hoc, vt Epiſc. poſsit aliquē ordinare, & conſtat præfatū N. nullo illorū modo fuiſſe ſubditum fuiſſe illi, quia non fuit natus in diœceſi Eccleſiæ A. nec habebat beneficium in illa, vt colligitur ex facto narrato, neque etiam habebat domicilium, quia licet inſeruiret Epiſcopo ſuo auunculo, & aleretur ab eo, non tamen acquiſiuit domicilium: quia illud non quæritur, niſi habenti animum viuendi perpetuo in aliquo loco, & ipſe non videtur tranſiiſſe ad auunculum ſuū animo transferendi, vel acquirendi domicilium per habitationem perpetuam, ſed vt eſſet eius familiaris, per quod in dubio non præſumitur talis animus, ſaltem ante decem annos.[i] Nec prodeſt illi quod per conſilium Tridentinum permittatur Epiſcopis ordinare familiares ſuos triennales conferendo eis ſtatim

[a] De fil. preſbyt.
[b] De filijs Preſbyt. lib. 6.
[c] In dict. cap. 1. & 2. de filijs preſbyt. lib. 6.
[d] In d. cap. 1. num. 6.
[e] De fil preſbyt. lib. 6.
[f] ff. de re iud.
[g] In ca. diuerſis fallacijs de cler. coniug.
[h] Num. 5.
[i] L. 2. & per totum lib. 10. C. de incolis. & l. domicilium. cum ei adiect. ff. ad municipal.

beneficia:[a] quia non narratur in facto, quod & in dubio A
non præſumitur factum, niſi probetur.[b]

3 Tertio reſpondeo, quòd nō videtur neceſſarius nouꝰ conſenſus Regis, neque Epiſcopi. Tum quia videtur conſenſus antiquus durare,[c] non quidem quo ad hoc, vt præſentatio regia, vel conſenſio, vt penſio conſtitueretur; valeret à principio, & à tēpore, quo fuit facta, vel præſtitus conſenſus; ſed ſic quo ad hoc vt nō poſsit dici quod Papa conceſsit penſionem ſine conſenſu regio & Epiſcopi: ſi enim Papa narratis præfatis defectibus ſuppleuerit ea, quę defuerunt, valida cenſebuntur omnia à tempore, quo ſua ſanctitas illa ſuppleuerit, & voluerit omnia eſſe ritè & rectè facta.[d]

4 Quarto, quod expediet dicto N. vt Papa in conceſsione huius gratiæ diſpenſet primò ſuper defectu natalium: & ſecundò raram habeat collationem beneficij, quam habuit; tertiò quòd habeat ratam conſtitutionem penſionis ſi fieri poteſt, à tempore conſtitutionis eius, attento conſenſu tum regio, tum eius qui ſoluit penſionem, propter ſupradicta. Salua, &c.

a Seſſ. 21 c. 9. de reform.
b Ca. cum in iure. de offic. deleg. & lo. 1 C. de mādat. princip.
c Arg. cap. ad d. cum ei ad. ... de ſponſ. & cap. quod ſemel. de co. ... l. 6.
d Argu. capi. propoſuit. de conceſſ. præb. & ca. tundia per mudum. 9. quæſt. 3.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus nullus ſine diſpenſatione Papæ vel Epiſcopi poteſt habere vllum beneficiū Eccleſiaſticum: fallit religioſo profeſſo. qui habet ſui ordinis beneficia & officia, modò non ſit dignitas, nu. 2. nec habeat curam animarum ex fundatione, priuilegio, vel vſucapione num. 6. & 7.*

2 *Beneficium obtinens eccleſiaſticum, cæteris partibus, præfertur non habenti.* C

4 *Communis vſus loquentium, præſertim legislatorū, attēdēdus.*

3 *Prælatorum, ſeu præfectorum appellatione ſecundum communem vſum loquendi, ſolum veniunt Epiſcopi, & eis ſuperiores, præfectique eccleſiarum collegiatarum ſæcularium, & regularium quales non ſunt rectores parochialium.*

5 *Et coniunctio, propriè diuerſa coniungit.*

7 *Diſpenſatus illegitimus ad omnes etiam preſbyteratus ordines non eſt diſpenſatus ad beneficia.*

CONSILIVM VI.

AN illegitimus factus canonicus regularis eccleſiæ cathedralis, poſsit eſſe archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papæ?

1 Pro parte negante facit primò, quòd nullus illegitimus poteſt ſine diſpenſatione Papæ, vel Epiſcopi, habere vllum beneficium Eccleſiaſticum, iuxta gloſſam communem recept.[e] & negari non poteſt hunc archidiaconatū eſſe beneficium Eccleſiaſticum per definitionem beneficij, quā tradit Caldérinus[f] & ibi Felinꝰ[g] & Anch aranꝰ.[h]

2 Secundo, quod non videtur eſſe vllus textus, qui prohibet religioſum illegitimum poſſe habere vlla beneficia abſq; diſpēſatione. quia c. 1.[i] quod maximè in hoc citatur, ſolum probat poſſe aſſumere ordines ſacros: ſed nihil dicit de beneficiis; immo expreſſè prohibet ſibi prælationes: & conſtat omnia beneficia eſſe quaſdam prælationes E
quia qui illa habent, præferuntur cæteris partibus iis, qui non habent illa.[k]

Pro parte autem affirmante facit primò præfatum c. 1.[l] quatenus probat, illegitimum factum monachum, vel canonicum regularem, poſſe abſque diſpenſatione aſſumere ordines ſacros, ſed non prælationem: per quam exceptionem ſignificat à contrario ſenſu, poſſe habere alia beneficia, vel officia regularia, quæ qui habēt non dicuntur prælati.

5 Secundò quòd etiam in monaſteriis regularibus inueniuntur beneficia Eccleſiaſtica præter abbatias, & alias F
præfecturas, ſiue prælaturas conuentuales, vt prioratus clauſtrales, officia, & adminiſtrationes,[m] ad quæ omnis monachus profeſſus etiam illegitimus videtur habilis.[n]

4 Tertio, quod communis vſus loquendi præſertim legislatorum eſt attendendus quo ad intelligēdum leges ab eis conditas.[o] At communis vſus loquendi habet appellare prælatos ſolos Epiſcopos, & ſuperiores eorum, & præfectos Eccleſiis collegiatis ſæcularibus vel regularibus, & non alios, etiam ſi copioſos reditus habeant: quin & legiſlatores ipſi in eadem ſignificatione vtuntur illo nomine, vt in cap. *cum ab Eccleſiarum prælatis*,[p] clem. *dudum.* §. ab olim.[q] ibi, *prælatos & rectores.*

e In ca. fin. de fil. presbyt. & arg. c. 1 & 2. eod. tit. lib. 6.
f In c. poſtul.
g Nu. 4 & 1. de reſcrip.
h In cap. 1. de regul. in. li. 6.
i De filijs presb.
k Arg. c. ſanctiorum & c. nemmem 70. diſt. & c. cum ſecundum & c. 1 mu. de præben.
l De fil presb.
m Ca. cū ſingula in princ.
o § prohibemus & ca. cū de beneficio. de præb. lib. 6. & clem. 1. de ſupplic. negl. prælato.
n Argu. d. in mum
o L. libro. §. quod tamen Caſſius ff de leg. 1.
p De offi. ord. & in rubrica de his quæ fiut à prælat. & in rubr. ne prælati vices ſuas. & in rubrica de ex ceſſ. prælat. & in c. cum illis. §. illis. vero ibi. prælatorum, &c de præb. li. 6.
q De ſepult.

5 Significando per illam coniunctionem, &. quæ propriè coniungit diuerſa, iuxta gloſſā,[a] quod etiam rectores eccleſiarum parochialium non dicantur prælati. & in eadem clem. §. *nos autem.* per illa verba, *Prælati locorum*, ſolum intelliguntur Epiſcopi, & alij iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentes, ſecundum Cardinalem & eos quos ipſe refert.[b] Quamuis Boniſacius[c] ſolos Epiſcopos putat ibi appellatos eſſe prælatos.

6 Quarto, quod etiam Antonius & Cardinalis[d] aſſerunt illegitimos per profeſsionem regularē legitimatos poſſe habere ſine alia diſpenſatione adminiſtrationem, quæ tamen eſt beneficium regulare, vt probat clem. 1.[e] & conſequenter poſſunt habere prioratus, & officia ſui ordinis & monaſterij, iuxta cap. *cum ſingula.*[f] & conſequenter præfatum archidiaconatum menſæ, quē qui tenet, non eſt prælatus, ſed potius cellarius, qui mēſæ neceſſaria præbet. Nec obſtat, quòd illi loquuntur de adminiſtratione manuali: quoniam omnia beneficia regularia præter prælaturas conuentuales iure communi ſunt manualia,[g] & ita eadem ratione poteſt habere vnam, ſicut aliam, & cōſequenter præfatum archidiaconatum, ſicuti quemcūque prioratum ſuæ eccleſiæ alium à conuentuali.

Ex his pro vtraque parte conſideratis apparet primò quæſtionē hanc eſſe magnā, & parū à doctoribus tractatā.

Secundò colligitur, quòd duplex ratio videtur vrgere ad dicendum quod requiratur diſpēſatio. Altera eſt, quod hic archidiaconatus videtur prælatura: altera quod eſt beneficium, & quod diſpenſatus ad omnes ordines, non videtur diſpenſatus ad beneficium, ſi nihil dicatur de beneficio in diſpenſatione ad ordines.

Tertiò, quòd prior ratio prælationis nō cōcludit quia efficaciter probatur per adducta pro parte affirmāte præfatū archidiaconatū non eſſe prælaturā, ſiue præfecturā.

Quartò, quòd nec ratio ſecūda videtur concludere diſpenſationem eſſe neceſſariam in hoc caſu, attēto ſolo iure communi & attenta natura, quam habent ſolo iure communi beneficia regularia: quia efficaciter probatur illegitimum factum religioſum poſſe abſque diſpenſatione habere beneficia manualia ſui ordinis, & monaſterij, ſi cura animarum careāt, & quòd ſolo iure communi attento omnia beneficia regularia, quæ non ſunt capita conuentuum, ſunt manualia, & quod is archidiaconatꝰ ſolo iure communi attēto, cùm non ſit abbatia, nec prioratus conuentualis, eſſet officium manuale, quod qui habet, vocatur cellerarius,[h] & nō poteſt conferri alicui ad tenendum illud perpetuo durante vita, ſed ſolum ita vt ad nutum reuocari poſsit.[i]

Quintò quòd quia ex fundatione, priuilegio, vel immemoriali poſſeſsione vſucaptum eſt, quod præfatus archidiaconatus ſit beneficium perpetuum, & non ad nutum reuocabile; & beneficium non quale quale, ſed dignitas, perſonatus, vel officium incompatibile cum alio ſimili, vel Eccleſiæ parochiali,[k] non ſine colore videri poſſet, quod illegitimus diſpēſatus ad ordines per religionis ingreſſum, non cenſeatur diſpenſatus ad beneficium perpetuum, quod eſt dignitas, officium, vel perſonatus perpetuus lōgè diſtans à natura officiorū religionis canonicorum regularium, quæ iure communi ſunt manualia.

7 Tum per adducta pro parte negante. Tum quia ſecūdum Antonium & Card.[l] communiter receptos,[m] non poſſet huiuſmodi illegitimus diſpenſatus ad omnes ordines per religionis ingreſſum habere ſine diſpenſatione beneficium etiam manuale, ſi curam habeat animarum, ſicut ſecundum eoſdem,[n] & Dominicum & Peruſinum & Francum,[o] illegitimus etiam diſpenſatus ad ordines omnes, etiam preſbyterium, non cenſetur diſpenſatus ad beneficium curatum, licet preſbyter videatur ad id eſſe habilis. Tum quia ſtylus Curiæ, qui haberet, vt illegitimus diſpenſatus per profeſsionem, non indigeret diſpēſatione ad officia ſui monaſterij & ordinis, videtur poſſe reſtringi ad illa quæ ſeruāt naturam officiorum ſui ordinis; & quod nō extenderetur ad alia, quæ exuerunt illā naturā & induerunt aliā longe diuerſam, arg. c. *ſtatutum.*[p] quo declaratum eſt diſpoſitione c. *licet canon.*[q] de Eccleſia parochiali non includere Eccleſiam parochialem collegiatā: quia accidens additum generi, videtur eximere id cui

a In rub. ff de iure & facti ignor. & cap. querela. de ſimon.
b In d. clem. §. ſtatuimus. quæſt. 9.
c In d. clem. § ad honorē. num. 37.
d In d. cap. 1. de fil. presb.
e De ſupplen. negl. prælat.
f In princ. & fine de præb. lib. 6.
g Ca. 2. & c. cum ad monaſterium. §. tales de ſtatu monach.
h Ca. cum ad monaſterium. verſ. quod ſi quidquam. de ſtat monach. iuxta d. c. cū ad monaſterium. §. tales.
k Iuxta. c. de multa de præben.
l q. 8. & 9.
m In d. cap. 1. de fil. presb.
n Ibidem
o In cap. 1 in gloſ. maiorem. de fil. presb. 6.
p de elect. l. 6.
q Ead. tit. & lib.

additum eſt, à ſuo genere. Tú quia, vt puto, difficile probari poſſet in Rota, ſi quæſtio verteretur in illa, quod ſtylus Curiæ extenderetur ad hunc caſum: quamuis pro aduerſa parte dici poſſet, quod originaria & naturalis códitio: quam iure communi deberent habere hæc officia, potius ſit attédenda, quàm accidétaria, quæ quodá vſu antiquo, & forte magis ex ambitione, quam caritate eſt inducta,[a] quæ probat naturalem cauſam præferri accidentariæ; quando ambæ concurrunt. Quare vltimam reſolutionem reſeruo S.D.N. & cuiuis melius ſentienti.

Adhæc adde conſtitutionem S.D.N. Sixti Quinti, & eius declarationem cótra illegitimos & illarum moderationem à Gregorio XIIII. promulgatam, tam in his, quę in hoc caſu dicta ſunt, quam quæ in aliis dicentur.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum ſede vacante ſuccedit Epiſcopo in iis, quæ ſunt iuriſdictionis ordinaria etiam voluntaria, præterquam in caſibus expreſſe exceptis.*

2 *Diſpenſare poteſt Capitulum ſede vacante cum illegitimo ad minores ordines, & vt poſſit ſimplex beneficium obtinere.*

CONSILIVM VII.

AN capitulú Sede vacante poſſit diſpenſare cum illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, ſicut poteſt Epiſcopus, iuxta cap. 1.[b]

1 Reſpondetur, quod licet Ioannes And. quem ad verbum ſequitur Dominicus & Francus dicat[c] eam Papali deciſione indigere propter varias opiniones, quę verſantur ſuper poteſtate Capituli ſede vacáte ad diſpenſandú: licet inquam hoc dixerint illi, & gloſſa[d] videatur reſoluere, quod Capitulum non ſuccedit Epiſcopo in his, quę ſút iuriſdictionis voluntarię, qualis eſt diſpenſatio: contrariú tamen videtur verius, quod tenet Panormitanus,[e] cui ſatis accedit Franciſcus Pauinus,[f] ſed longe altius & reſoluti[*] Federic[*] Senéſis,[g] cui[*] multis rationibus addo illá firmam, quod circa poteſtatem Capituli ſede vacante debet fieri regula affirmatiua, videlicet, quòd ſuccedit Epiſcopo regulariter in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ, præterquam in caſibus expreſſè exceptis, vt rectè reſoluit prædictus Franciſcus Pauinus[h] & conſtat diſpéſationem illegitimorum pertinere ad iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi, & quod in nulla parte iuris ille caſus excipitur ab illa regula: ergo ſtandum eſt ei.[i] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vt dictio poſita in proœmio; immo & verba proœmij denotant cauſam finalem, qua ceſſante ceſſat diſpoſitio. & hoc modo dicta ratio ex toto deficiat; quia ſufficit quod minus in vno quàm in alio, militet. num. 3.*

2 *Diſpenſatio tollit impedimentum, quod ex facto oriebatur.*

3 *Intellectus Concilij ſeſſ. 25. cap. 15. eſt, vt filius qui ex diſpenſatione Apoſtolica ante Concilium obtinuit beneficium in Eccleſia in qua pater mortuus fuerat beneficiatus, non poſſit modo aliud in illa obtinere.*

4 *Diſpoſitio non odioſa, ſed fauorabilis eſt cenſenda, quæ principaliter intendit inducere aliquid fauore dignum, licet minus principaliter id cedat in pœnam & odium aliquorum.*

CONSILIVM VIII.

AN[k] Concilium Tridentinú habeat locum in eo, qui ante illud legitima cum diſpenſatione obtinebat iá vnum beneficiú in Eccleſia in qua pater obtinebat aliud, ita quod & patre mortuo non poſſit in ea quærere de nouo aliud?

1 Et pro parte quidem negatiua facit primò, quia vera & finalis ratio dicti cap. eſt in eius princip. ibi, *Vt paterna incontinentia memoria.* quæ ſumpta eſt ex cap. *propoſuiſti.*[l] & tunc principalis ſecundum communé opinionem ſatis tacitam ſumitur ex proœmio,[m] vt ait Aymon.[n] latè Sarnéſis,[o] vbi dicit quod illa dictio, *vt*, ſignificat cauſam finalem canonis, quæ ſolùm debeat inſpici. ſed hæc ratio ceſſat in propoſito: quia iam ante Concilium diſpenſatus à Sede Apoſtolica eſt N. vt poſſit obtinere canonicatum, & dignitates in eccleſia, in qua pater obtinuit abbatiam, & canonicatum:[p] in iis, qui obtinebant ante Concilium patre iam mortuo, nihil innouauit, vt ibi in verſ. *quod ſi in præſenti, &c.* & meritò, cú ex prouiſione archidiaconatus in perſonam dicti N. qui iam ex plena diſpenſatione à ſede Apoſtolica eſt, lege permittente, in dicta Eccleſia graduatus cùm ceſſet ratio inducédæ memoriæ paternę incótinentiæ, & ſic ceſſet finalis ratio.[a] nihil obſtare debet ei[*] diſpoſitio, vt ait Sarnenſis,[b] latiſsimè omnes adducit Tiraquellus[c] per vulgatam *l. adigere.*[d]

2 Secundò res redditur clara: nam ex diſpenſatione Apoſtolica ſublatum eſt impedimentum beneficij iam obtenti per eius patrem, vt eſt textus in cap. *dilectus*, cum ibi notatis per Doctores Abbaté & alios[e] & ca. 15. in ſimilibus caſibus de diſpenſatis, & ante Concilium obtentis, patre iam mortuo, nihil diſponit. Vnde ſequitur communis, & approbata concluſio, quod dictum capi. ita diſponens in caſibus obuenturis poſt Concilium recipit interpretationem paſsiuam à decretis antiquis diſponentibus in caſibus, quando quis eſt diſpéſatus, & iam obtinet dignitates in eccleſia, in qua ei[*] pater obtinuit, vt ait Decius,[f] Dinus,[g] Alexander,[h] Iaſon,[i] & doctrina Alexand. qui ſemper allegatur.[k]

3 Sed pro parte affirmatiua faciunt Cócilij verba, quæ ſunt clara: quia palam eſt, verba Concilij comprehendere eum de quo quæritur. Et ad præcipuum oppoſitorum reſponderi poteſt, negando quòd ceſſet ratio, & cauſa finalis illius ca. quia etſi non ſit tanta ratio, quare is, de quo quæritur, arceatur à beneficio ibi nouè quærendo, quanta in eo, qui nullum habuit ante Concilium in ea, negari tamé nó poteſt, ſubeſſe aliquantam rationem, etſi non tantam; & lex generaliter loquens habet locum in omnibus contentis ſub genere, etſi non militet tanta ratio in aliis iuxta iura[l] & tradimus nos in Comment. de paupert.[m] poſt Decium[n] quod ipſum multi alij tradunt. Quod autem ratio illius canonis non ceſſet omnino, conſtat ei qui conſiderat quod cùm is, de quo quæritur, quęret archidiaconatum præfatum, in toto populo refricabitur memoria incontinentiæ paternę; eò quod vt minimú dicetur, N. filius N. quærit nunc & accipit archidiaconatum, eo quod cum diſpenſatione legitima habuit ante Cócilium canonicatum in Eccleſia vbi pater ſuus habuit beneficium, & adeo quidem refricabitur, quòd multi dicent id eſſe male factum, licet etiam multi dicerent contrarium; qua contrarietate plurimum renouatur memoria incontinentiæ paternæ, vt palam eſt. Nec obſtat, quod diſpoſitio illius canonis videtur aliqua ex parte odioſa, & ideo reſtringenda.[o] Tum quia finis, in quem conditus eſt, fauorem meretur, vt pote munditia, & decentia caſtitatis clericalis, & ſublatio infamiæ contrarij vitij, quæ principalius intédit quam pœnam, & inhabilitatem; quo caſu fauorabilis iudicatur, cap. *non dubium*, cum annotatis et per Panormitanum & latius Felinum.[p] Tum quia lex etiam odioſa includit omnia ſub verbis eius propriè contenta, l. *cum lege*, iúcta gloſ. & doctrina Aretini.[q] recepta à pleriſque omnibus, & in his à Decio[r] & alibi ſæpè, Alciatus.[s] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes presbyterorum nequaquam prohibiti leguntur habere beneficia aut: & hoc ſiue attendatur ius commune ſiue conſtitutio Clementis VII. ſiue Conc. Trid. quæ iura cùm loquantur de filiis, ad nepotes ſecundum magis veram & magis communem opinionem non ſunt extendenda, & n. 2. & 3. & hoc tanto magis quando filius ſuperuixit patri. n. 4. & 5. vel conſtitutio fuit facta in odium filiorum, vel non militat eadem ratio, nu. 7. & prædicta citra omnem controuerſiam procedunt ſi qualitas, ſub qua de filio facta eſt mẽtio, non militat in nepote, vt eſt in terminis ſacri Concilij. Trid. & dicta conſtitutionis: quæ cum loquantur de filiis illegitimis, nequaquam extendi debent ad nepotes legitimos. num. 9.*

3 *Opinio Doctorum fundata pluribus & melioribus rationibus, eſt magis tenenda, quàm contraria, licet ſit communis.*

7 *Extenſio facienda non eſt à caſu, in quo vertitur maior ratio, ad caſum, in quo vertitur minor.*

7 *Filij presbyterorum in Eccleſiis, vbi eorú patres beneficiú obtinuerunt, nequeunt etiam diſſimile obtinere, nec penſiones ſuper fructibus eius habere, nec quoquo modo miniſtrare.*

8 *Ort[*] à radice infecta, ſi nõ admittitur, is à quo originẽ habet nec ipſe admittitur. ſi cõſequitur i[*] eo[*], vel ĩ eo[*] locũ ſit ponẽd[*].*

8 *Natus ex illegitimo non admittitur ad ſucceſſionẽ, cùm non ſit cognatus, nec agnatus, & iura agnationis & cognationis per illegitimum acquirere nequeat.*

a Arg. l. ſi ff de iur.
b De fil. preſ. byt. lib. 4.
c In d. ca. de filiis ... lib. 4.
d In clem. ...
g Conſ. 40 ...
h In d. tract. ...
k Cap. 15 ſeſſ. 25.
m In Conſ. 192 num. 21.
o In regul. de annali ...
p Et d. cap. 15.

a d. cap. 15.
b In regul. de verſim. q. 5. num. 6.
c In tract. ceſſante cauſa, par. 1. nu. 21. verſ. legis ratione ceſſante.
d § quamuis. ff. de iure patron.
e De fil. preſbyt.
f Conſ. 441. num. 49
g Conſ. 155. n. 7 vol. 5.
h In l. ... ſ. in repetitione ... C. de ...
i In l. ... ff. qui ſatiſdare cogan. & in l. præterea. nu. 14 vnde vir. & vxor.
k In l. 1. § lex Falcidia n. 7 ff. ad leg. Falcid.
l l. 1. § qui autem ff. de al. ...
m ...
o Ca. ... de reg. iur. lib. 6.
p De ſent. excomm.
q ff. de teſta.
r In l. factũ. §. in pœnalibus ff. de reg. iur. in ca. ... ordin. de reſcript.
s In prim. tit. de verbo ſignif.

CONSILIVM IX.

AN nepotes preſbyterorum excludantur ab eorũ beneficiis, ſicut filij?

1 Siue attendamus ad diſpoſitionem iuris cõmunis, ſiue ad diſpoſitionem clementinæ, ſiue etiam ad diſpoſitionem Concilij Tridentini, nullibi reperitur facta mẽtio de nepotibus, ſed tantùm de filijs; & propterea videndum eſt, an iſtæ diſpoſitiones loquentes de filiis habeant etiam locum in nepotibus. Et licet Antonius de Buttio & Abbas[a] dixerint, communem opinionem eſſe, quod idem ſit in nepotibus; tamen, pace eorum ſit dictum, contrarium eſt verius; quinimmo communis opinio ſe habet in contrarium, vt apparebit ex infra dicendis.

2 Nam quod iſta prohibitio non extendatur ad nepotes voluit, gloſſa[b] & ibi poſt Goſredum Raynerius per eum allegatus bene declarat, & voluit Geminianus,[c] vbi etiam Præpoſitus,[d] & idem voluit Abbas antiquus,[e] ibi. *Adde quod in hoc contradicis,*[f] vbi etiam Ioannes Andreas[g] ibi, *nepotes.* vbi etiam adducit Bartholomæũ Brixienſem, & ibi etiam late Egidius Bellamerã,[h] vbi etiam adducit Fratrem Ioannem[i] & Martinum Pampilonenſem, & hoc etiam ibidem voluit Card.[k] verſ. *quæro an quod hic dicitur de filiis; & Ancharanus*[l] verſ. *quærit gloſſa, dicitur in rubrica,* & Antonius de Buttio videtur reſidere in hac opinione, cum illam vltimo loco referat, gloſſa[m] Bartholus.[n] Et hac ratione dici poteſt, quod idem teneat Abbas.[o]

3 Et ex his apparet, quod iſta eſt magis communis opinio, quia Doctores tenentes hãc opinionẽ lõgè excedunt numero tenẽtes contrariam opinionẽ. Itẽ cum, vt ex lectura dictorum Doctorũ apparet, iſti moueantur longè pluribus & melioribus rationibus, quibus nõ reſpondent tenentes contrariam opinionem; iſta opinio eſſet tenenda, etiã quod appareret, quod cõtraria opinio eſſet magis cõmunis vt ait Abbas[p] & poſt alios Doctores alibi.[q]

4 Præterea etiam dato quòd contraria opinio eſſet magis communis, & de iure verior, tamen non poteſt applicari caſui noſtro: quia in caſu noſtro filius ſuperuixit patri, ita quòd nepos nõ ſubintrauit in locũ filij: & in hoc caſu omnes Doctores qui tenent contrariam opinionem, & qui fuerunt poſt Hoſtienſem, fatentur dictã opinionem non habere locum in iſto caſu, vt per Hoſtienſem[r] & per Ioannẽ Andreã,[s] vbi etiam Henricus Bohic, Antonius de Buttio, Abbas & omnes alij tradunt.

5 Nec obſtant ea quæ habentur per Rebuffum:[t] Quia reſpondetur, quòd quicquid ipſe dicat, iſta declaratio tenetur per omnes Doctores qui tenẽt contrariam opinionem; & propterea ab ea non eſt recedendum; & eſt fundata in bona gloſſa,[v] quæ tenet contrariã opinionem, & Innocentius etiam, & omnes qui illam ſequuntur, mouẽtur hac ratione, quia nepos ſubintrat in locum filij,[x] quæ ratio ceſſat, quotieſcumque filius ſuperuixit patri[y] & ita declarat Ioan. Andreas[z] & Geminianus & Præpoſitus.[a]

6 Nec præmiſſis obſtat, quod nec clem. nec Concilium Tridentinum fuerint fundata propter tollendam ſucceſſionem, ſed propter tollendam memoriam incontinentiæ paternæ; & quod propterea iſta, quæ dicuntur de ſucceſſione, non poſſunt applicari caſui noſtro. Quia reſpondetur, quod iſta, quæ pro parte noſtra adducuntur de ſucceſſione, non adducuntur ad fundandam intentionem partis noſtræ, ſed ad tollendum motiuum gloſſæ, & Doctorum tenentium contrarium, qui pro eorum opinione hoc principali motiuo vtuntur, quòd nepos in ſucceſſionibus ſubintret in locum ſui patris. & propterea ſi in terminis clẽ. & Concilio Tridentino non fuit conſiderata ſucceſſio, ergo tanto magis dicta per gloſſam & alios illam ſequentes non poſſunt applicari caſui noſtro.

7 Minus obſtat, ſi dicatur, quod ratio reddita per Concilium & clementinam habet locum etiam in nepotibus, cùm hoc videatur redundare in fauorem Eccleſiarum: & præſertim quia diſpoſitio Concilij vtitur illis verbis, *Quã longiſſime arceatur.* Quia reſpondetur, quod poſtea diſpoſitio Concilij & clementinæ reſtringit ſe ad filios; quo caſu cùm tractetur de odio principaliter ipſorum filiorum, eorum diſpoſitio nõ porrigitur ad nepotes,[b] & in terminis noſtris tradũt omnes Doctores in principio informationis allegati, & propterea cum diſpoſitio Cõcilij ſe reſtringat ad filios, verba quantumuis generalia, reſpectu filiorũ ſunt intelligenda, tradũt communiter Doctores[a] & præſertim, quia nõ eſt tanta ratio in nepote legitimo ex filio, quemadmodum eſt in filio ipſo illegitimo; & non debet fieri extenſio de caſu, in quo vertitur maior ratio, ad caſũ in quo vertitur minor ratio, vt ait gloſſa.[b] Et dum Concilium dixit, quod *lõgiſſime memoria arceatur,* verificatur in filiis, in quantùm prohibet eis quod in Eccleſiis, vbi patres beneficium aliquod obtinuerunt, non poſſint etiam diſſimile beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſiis quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructib' beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuère, habere.

Margin notes (left column):

- a In c. ad extirpandas. de fil. presbyt.
- b In ca. preſbyterorũ. 50. diſt.
- c Circa med. verſ gloſſa. 2. quærit.
- d Colum. 2 verſ gloſ. 2. quærit.
- e In d. cap. ad extirpandas.
- f De fil. preſbyt.
- g Paulo poſt princ. verſ. in gloſſ. 1.
- h Num. 3.
- i In ſum. confeſſ.
- k Paulo poſt princ.
- l Paulo poſt princip.
- m In l. qui ſiliam. § Sabinus ff. ad Trebel.
- n In leg. bona fides ff de poſ.
- o In d. cap. ad extirpandas. num 6.
- p Cap. capellanus. de fer.
- q In ca. 1. in 1 lectura. n. 29. de conſtitut.
- r In capit. ex tranſmiſſa. de fil presbyt.
- s In d. cap. ad extirpandas.
- t In tract. de diſpenſ. & defect. natal. num. 10
- v In d. cap. ad extirpandas.
- x § ſor. inſtit. de hæred. qual. & diff.
- y Authen. ſucceſſione C. de legit. hæred.
- z In d. cap. ad extirpandas.
- a In d. c. preſbyter. 50. diſt.
- b Lo. pater ff. de adulter. l. ergò Iulia. §. nec caput. ff. de rit. nupt.

A B C D E F

8 Sicut etiam non obſtat illud, quod dici ſolet, quòd quando quis venit ex radice infecta, tunc ſi non admittitur ille, à quo ipſe cauſam habet, nec etiã ipſe admitti poteſt. Quia reſpondetur, quod iſta nõ poſſunt applicari caſui noſtro; nam procedunt, quotieſcumque ille conſequitur ius, vel ponitur in aliquem locum, media perſona incapaci: quo caſu ſi medium eſt incapax, nec ipſe admitti poteſt. Exempli gratia: natus ex illegitimo regulariter nõ admittitur ad ſucceſſionem; quia ad hoc, vt quis admittatur ad ſucceſſionẽ, oportet vt ſit agnatus, vel cognatus; non poteſt eius filius, media eius perſona, nanciſci iura agnationis, & cognationis.

9 Præterea eſt diligenter animaduertendum, quod Cl. loquitur non ſimpliciter de filiis, ſed cum hac qualitate, *ex fornicatione nati:* & ſimiliter Concilium loquitur de filiis cum hac qualitate, *qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio* quæ qualitates cùm nõ conueniãt nepotibus ex legitimo matrimonio natis, idcirco in hoc caſu ſumus extra omnem controuerſiam, quod non comprehenduntur nepotes, vt in terminis noſtris, & eſt textus & ibi declarat Bartholus[d] & etiam in terminis noſtris tradit Alciatus,[e] Alexander,[f] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nepos legitimus ex filio illegitimo nec per ſacrum Concilium Trid. nec per conſtitutionem Clementis VII. comprehenditur & tamen poteſtque hæres ab auo inſtitui, num. 2. nec venit appellatione filiorum, niſi vt infra, num. 4.*

2 *Qualitas ſub cuius conſideratione conſtitutio aliquid diſponit, ſi ceſſet, & ceſſabit & diſpoſitio.*

3 *Verba diſpoſitiua vbi non conueniunt, vtique nec diſpoſitio.*

4 *Diſpoſitio prohibens filium obtinere beneficia patris, cum ſit exorbitans & odioſa, non comprehendit nepotem; & hoc non dum ad terminos ſacri Concilij, ſeu conſtitutionis Clemen. VII. ſed etiam ad terminos iuris ſecundum magis veram & magis communem: licet aliqui hallucinantes ſcripſerint cõtrarium. nu 5. nec intereſt an pater adhuc viuat, vel non; licet aliqui diſtinguant. num. 4 & 5.*

4 *Filiorum appellatione veniunt nepotes ſi tanta eſt ratio in vno ſicut in altero. & diſpoſitio reſpectu filiorũ fauorabilis eſt, aliàs non: vnde diſpoſitio loquens de filio illegitimo non procedit in nepote legitimo in quo non ſubeſt timor paternæ incontinentiæ. num 3 & 6.*

CONSILIVM X.

CVm Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Cardinales cõgregationis ſacri Concilij Tridentini quæſiuiſſent an clem. facta à Clemente VII. ne filij illegitimi poſſint beneficium paternum obtinere, eam acciperet interpretationẽ, vt & comprehenderet nepotem legitimum ex filio illegitimo, reſpectu beneficij aui; nullaque in his terminis Rotæ deciſio reperta fuiſſet; viſum fuit eiſdem ampliſſ. Patribus etiam ex ordine S.D.N. Gregorij XIII. intelligere, quid in hac facti ſpecie Rota ſentiret, addito maximè decreto eiuſdem ſacri Concilij.[g]

1 Quapropter propoſita per me eiuſmodi difficultate ſub die Veneris 12. Febr. 1574. fuit per Dominos concluſũ nõ comprehendi nepotem legitimum ex filio illegitimo, neque ſub clementina neque ſub Concilio tam inſpectis verbis, quam etiam inſpecta mente ſeu ratione, tam clem. quam canonis præfati.

Nã quo ad verba, cle. certũ eſt illa nõ conuenire nepoti legitimo, vt patet ibi, *in ipſorum reſignantium filios ex fornicatione genitos.* & ibi: *Super defectu natalium, quem ex ductu ſacerdotibus reſignantibus geniti patiebantur.* & ibi: *Ob inordinatum ſpuriorum filiorum amorem* & ibi: *Quod de cætero filij preſbyte-*

Margin notes (right column):

- a In leg. ſi de certa. C. de tranſact.
- b In r. in fidei fauore. de hæret. lib 6. Pariſius in conſ. 110. num 22. vol. 4.
- d In lo. fin. C. de natur. lib.
- e In l. liberorum ſub nu. 10. verſ. tertium caſum eſt. ff. de verb. ſignif.
- f In conſ. 4. col. 2. verſ. ſimiliter comm[…] dicta alias […]
- e. lib. 4.
- g De quo in cap. 15. ſeſſ. 25

rorum

rorum ex fornicatione.

2 Similiter verba Cōcilij non conueniunt, vt patet ibi, *Qui nō ex legitimo matrimonio nati ſunt.* Vt de ſubtil[illegible] et vulgaris regula, quod vbi verba diſpoſitionis non conueniunt, diſpoſitio etiam non cōuenit, vt in Bartol. [a] & ibi per Alexandrum Decium, [b] & [illegible] propoſito facit doctrina Bartholi, [c] & ibi Alciatus. [d] Alex. [e] per textum, & cū alijs, de quibus per Gabr. [g] Cum enim prætatæ conſtitutiones loquantur de filio, non ea ſolum ratione, quia ſit filius, ſed quia natus ex fornicatione, non vendicant ſibi locum in nepote legitimo iuxta d. l. [illegible] quē textum Bart. & alij communiter, [h] concludunt nepotem legitimum ex filio illegitimo hæredem ab auo inſtitui poſſe: quia in eo vitiū paternum, & per conſequens [illegible] patrem excludens ceſſat, vt etiā concludit Car[illegible] cot. [i] Couar. [k] Pinelus, [l] Antonius de Rozeli. [m]

3 Quo vero ad rationem, ſeu mentem Clemen. & ſacri Concilij, reſponſum fuit, non eſſe ſimilem ſeu parem rationem in nepote legitimo, qui refert paternam [illegible] tiam, non incontinentiam, quæ eſt in filio [illegible], [illegible] ſo, pr[illegible] illa præſumptio, quod filius præſumitur eſſe ſimilis patri, vt per Gigantem. [n] Et quod non ſit ſimilis vel tanta ratio in nepote, quanta eſt in filio illegitimo, vltra prædicta [illegible] adunt Domin. & Alex. [o] Egidius, [p] & alij, qui inferius adducentur.

4 Et licet appellatione f[illegible] quandoque nepotes cōtineantur, vt in l. *iuſta* [q] id procedit vbi eſt tanta ratio in nepote, quanta eſt [illegible] & [illegible] diſpoſitio eſt mere fauorabilis [illegible] reſpectu filiorum, vt per hoc in l. *Gallus*, [r] & per Alex. [s] quæ omnia ceſſant in terminis noſtris, in quibus non eſt par ratio, & [illegible] non eſt mere fauorabilis, vt ex infra dicendis apparebit. Nam [illegible] volumus circumſcripto etiam canone Concilij & Clem. conſiderare [illegible] iure communi dicendum ſit, vt [illegible] diſpoſitio prohibens filium obtinere beneficium paternum, non habebit locum in nepote, tanquam diſpoſitio exorbitans & odioſa. [illegible] in hoc tres principales reperiuntur opiniones. [illegible] videlicet, quæ diſtinguit an pater [illegible] an non, [illegible] nepos non excludatur [illegible] quod [illegible] comprehendatur: nihilominus Rot[illegible] ſequuta eſt tertiam opinionem, tamquam melioribus rationibus fultam, magis communem, magiſq; ad plenum per D[illegible] et res tract[illegible] & defenſam. Iſtam enim opinionem tenent gloſ. [illegible] & Io. de Fane qui non eſt impreſſus & Ar[illegible] Gothicum, Io. annes And. & ibi Collect. dum [illegible] imo refert Archid. Ioan. de Anania & Abbatem A[illegible] & [illegible] per Egidium, [z] referentem etiam Martinum [illegible] Epiſcopum, Anchar. [illegible] Card. Anto. de Butrio & Abbatem dicto vltimo loco referentem [illegible] opinionem [illegible] ad prædictum articulum [illegible] [b] [illegible] [c] hoc idem tenet ſumma cōf. Piſanella, [e] & ſum Angelica, [f] Bur. [illegible] [h] & ibi Bart. [illegible] Bald. [k] & opinionem [illegible] And. refert & ſequitur Alex. [m] Decius. [n]

Ex quibus patet non eſſe ſ[illegible] atteſtationem Antonij de Butrio & Abbatis, [o] qui ſimpliciter referunt Petrum de Rauenna, [p] quod communis opinio ſit in contrarium, cum potius præcedens opinio ſit magis communis. Et quod inanimaduertenter loquuti fuerint, patet etiam, quia diſtinctionem Hoſtienſis adſcribunt Innoc. qui ſimpliciter loquitur, & tenet contra nepotem: quæ tamen diſtinctio Hoſtienſis, [q] quam multi ſequuntur, deſeruit etiā in propoſito noſtro, in quo præſupponitur patrem illegitimum mortuum tunc eſſe. vnde poſſunt adhiberi omnes alij qui tenent cum diſtinctione Hoſtienſis, vt deſeruiunt pro opinione præcedēti, prout Collectaneus, [r] Henricus Boicenſis, [s] ſummiſtæ fere omnes, Aſtenſis, Syluester, Angelus, Roſella, Armilla [t].

Nec opus eſt euacuare fundamenta alterius opinionis, quia bene euacuantur per Dominicum & Alexandrinum in locis allegatis, & per Egidium. [v]

5 Siue igitur inſpiciamus verba, nepos non includitur, ſiue inſpiciamus mentem & rationem, idem eſt dicendum, cum non militet eadem ratio, materia ſit odioſa, vt tenet omnes Doctores de quibus in prima opinione poſt Ioannem Andream. [a] Et facile fuiſſet ſacro Concilio, ſi nepotē legitimū voluiſſet excludere in illis verbis, *& paterna incontinentia, &c.* addere *ſiue auita,* ad textum. [b] [illegible] ita fuit concluſum, nepotem legitimum non excludi.

Aduerte quod hoc conſilium non ponitur, vt conſilium Nauarri, ſed vt reſolutio eidem in principali puncto concordans.

DE CORPORE VIT[I]ATIS ORDINAND[I] VEL NO[N].

SVMMARIVM.

1 *Pollex nō eſt membrum, cuius parte qui priuatus eſt modo per indignationem ſibi non abſtulerit, non efficitur irregularis, ſi inde non inducatur impotentia, nec magnā def[illegible] tas [illegible] ſcandalum in celebrando. nu. 2. de qua ſi probab[ili]ter dubitatur, Epiſcopi declaratio ſed non alterius inferiorum ſufficit. num. 3. qui ſi declaret magnum induci ſcandalum eſſet irregularis, & a Papa eſſet petenda diſpenſatio. num. 4.*

CONSILIVM I.

AD hanc Quæſtionem reſpondeo primo, D. conſ[illegible] [illegible] non eſſe irregularem ſimpliciter, quia non eſt [illegible] tatus membro aliquo principali, neque eſt priua[illegible] ſe [illegible] indignationem parte aliqua alicuius membri, vt tradimus in [illegible] Manua. conſ[illegible] quia ſolum eſt mutilatus parte membri, ſcilicet pollice manus, qui non eſt membrum, vt nos poſt alios in dicto Manua. vbi ſupra, [d] late probamus pro communi contra Caietanum & [illegible].

2 Secundò, quòd [illegible] [illegible] po[illegible] non inducit impotentiam celebrandi, nec magnam deformitatē [illegible] celebrante pote[illegible] ipſe celebrare ſine vlla diſpēſatione [illegible] non eſt irregularis [illegible] dictum eſt.

3 Tertiò, quòd ſi dubitaretur an poſſit abſque ſcandalo celebrare, & [illegible] inducat [illegible] deformitatem, [illegible] recurrendum eſt ad Epiſcopum, ad quem dicti [illegible] determinationem ſpectare, [e] ita quòd non ſufficeret [illegible] vel alius prælati inferioris, vt [illegible]. Sed neque requiritur diſpenſatio Pa[illegible] Epiſcopalis, ſed ſolum prædicta determinatio: [illegible] qualis [illegible], deberet recurri ad Pa[illegible] nos [illegible] in d. Manu. [f]

SVMMARIVM.

1 *Caſtratum ob ægritudinem de conſilio medicorum, poteſt ſine alia diſpenſatione omnes ſacros ordines accipere.*

CONSILIVM II.

T[illegible] Clerico fuerunt propter [illegible] gritudinem virilia à medicis abſciſſa, qui nunc deſiderat ad omnes etiam [illegible] ordines promoueri, Quæritur, an poſſit ſine [illegible] Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione ad maiores ordines promoueri a ſuo Epiſcopo.

1 Reſpondeo, quod procul dubio poteſt, [g] & per regulā, quam nos quoque poſt alios poſuimus in Man. confeſſ. [h]

SVMMARIVM

1 *Matrimonio quod impotens cum virgine contraxerat, nullo declarato poteſt talis ſine diſpenſatione ordines & beneficia ſuſcipere.*

2 *Bigamus nullo modo dici poteſt, qui cum vnica & virgine ob impotentiam nuliter contraxit.*

3 *Impotens ad matrimonium licet quis ſit, non tamen inde efficitur, vt non poſſit ordines ſuſcipere.*

3 *Caſtratus, ſiue eunuchus, modo ſe ipſum non caſtrauerit, eſt capax ordinum, & beneficiorum.*

4 *Corpore vitiatus poteſt ordinari, niſi ſit mutilatus membro, vel taliter vitiatus, vt non poſſit ordines ſine ſcandalo exercere.*

CONSILIVM III.

AN contrahens cum vnica & virgine matrimonium per verba de præſenti, poſſit legitimè ordinari etiā ſacris ordinibus, ſi matrimonium fuit inualidum propter ſuam impotentiam coëundi, ob quam declaratū fuit matrimoniū fuiſſe, & eſſe nullū, & data licētia contrahendi cum alia fœmina, quæ contraxit cum illo, & an ipſe poſſit iuſte ſine diſpenſatione ſimpliciter ordinari ſacerdos, & habere beneficia?

Reſpondeo, prædictum D. conſulentem poſſe ſine vlla diſpenſatione iuſtè ordinari ſacerdotem, & quærere & retinere beneficia Eccleſiaſtica. Tum quia nullo impedimento iuris naturalis, diuini, neque humani canonici ab eo prohibetur. Tum quia, ſi quo prohiberetur, maximè eſſet impedimentũ bigamiæ, iuxta totũ titulum de bigamis.

2 Sed hoc eſt falſum, quia bigamiæ impedimentum nõ inuenitur niſi in eo, qui bis verè, putatiuè, interpretatiuè, vel ſimilitudinariè antea matrimonium cõtraxit. At D. cõſulens nullo illorum modorum cõtraxit bis matrimoniũ, imm nec ſemel: quia id quod voluit contrahere, & de facto contraxit, non fuit verum matrimonium ob impedimentum legitimum frigiditatis naturæ, vel maleficij legitime probatum, & per ſententiam definitum, vt in facto proponitur.

3 Tum quia impedimentum impotentiæ contrahendi matrimonium non impedit habilitatem aſſumendi ordines, & beneficia, niſi impotentiam illam cõcomitetur aliqua irregularitas, vel inhabilitas alia, & etiam ſi ſit eunuchus, ſiue caſtratus, non impedit ordinationem, niſi ſe ipſũ iniuſtè abſciderit, & caſtrauerit.[a]

4 Tum quia nullus corpore vitiatus excluditur ab ordinatione, niſi ſit mutilatus mẽbro, vel tali vitio vitiatus, vt ſit inhabilis ad exercendum ordines ſine ſcandalo, vt probatur per prædictam ſere totam diſt. & totum tit. de corp. vitiatis.

a Ca. ſi quis ab ..., c. Eunuch. & c. ſi quis in infirmitate & c. a medicis 55. diſt.

S V M M A R I V M.

2 Irregularitatem impedientem promotionem ad ordines & beneficia non inducit defectus partis mẽbri, vt ſunt omnes quatuor digiti pedum, niſi inde oriatur magna deformitas, aut impedimentum vſus ordinum.

1 Virilia licet ſint integrum membrum, tamen ſi ſint abſciſſa à medicis, non inducunt irregularitatem.

CONSILIVM IIII.

AN clericus minorum ordinum, qui per infirmitatẽ & ægritudinem perdidit omnes digitos vtriuſque pedis, exceptis pollicibus, ſit irregularis, & poſſit ordinari maioribus?

1 Reſpondeo, quòd non eſt irregularis, & poteſt aſcendere ad maiores ordines, & beneficium aſſecutum retinere. Tum per c. *qui partem & alia*,[b] quatenus probant, eum, qui partem alicuius membri perdidit per languorem, vel cui à medicis pro ægritudine ſecta eſt pars membri, immo & virilia, quæ conſtituunt membrum, non eſſe irregularem. Tum per c. 2.[c] quatenus probat, vt ibi annotat Pan. ab omnibus receptus, quod defectus partis membri non facit, quem irregularem, niſi induceret magnam deformitatem, aut redderet impotentem ad vtendum ordinibus: & prædictus defectus nec inducit talem deformitatem, nec impotentiam, vt palam eſt. Tum per ea quę latius tradimus in Man.[d] adiunctis eis quæ tradimus in eodem cap.[e] probãdo efficaciter, quod digitus non eſt membrũ, ſed pars membri. Salua meliori, &c.

b Et ca. ſi quis à medicis. & c. ſi quis in ægritudine. 55 diſt.
c De corpo. vitiat.
d Ca. 27. nu. 108 & ſequent.
e Num. 206.

S V M M A R I V M.

1 Aurιu cartilagine in tam modica carens quantitate, quæ poteſt ita tegi, vt poſſit ſine ſcandalo miniſtrare, non eget aliqua diſpenſatione.

CONSILIVM V.

QVæritur, an carens particula cartilaginis auris ſit irregularis, ita vt ad celebrandum indigeat diſpenſatione.

1 Reſpondetur, D. cõſulentem poſſe iuſte celebrare, per ea quæ tradimus in noſtro Man. cõf.[f] Nec obſtat id quod diximus ibid.[g] de carente cartilagine: quia D. conſulens non caret tota, nec dimidiata, nec tota tertia parte, ſed tantula, quæ poteſt tegi, vel ita diſſimulari, quod non inducat ſcandalum, vtendo capillo coronæ demiſsiore, ſaltem in illa parte.

f Cap. 27. nu. 190.
g Num. 206.

S V M M A R I V M.

1 Miſſa ſine miniſtro reſpondente celebrari poteſt.

2 Surdus vix ſine peccato presbyterio inſignitur.

2 Surdo ad Miſſam celebrandam vtilis diſpenſatio Papæ, ſed nõ neceſſaria, vt poſſit ſine miniſtro ſaltem in loco ſecreto celebrare.

2 Miſſa celebranda videtur ex decreto Eccleſiæ coram duobus: at ex generali conſuetudine ſatis vt vnus ſit præſens.

CONSILIVM VI.

QVidam omnino ſurdus ad omnes [illegible] ſacros presbyteratus, ordines ſe promoueri fecit. Quæritur an mortiſere peccauerit.

1 Reſpondeo primo, quod vix defendi poteſt eum non peccaſſe mortaliter, quãdo ſuſcepit ordinem presbyteratus, etiam eo ſolo, quod cùm eſſet omnino ſurdus, ſuſcepit presbyteratum: quia licet ſurdaſter, ſiue difficulter audiens ordinari poſsit presbyteratu, non videtur tamẽ poſſe ordinari, qui omnino eſt ſurdus, vt dixit R. D. Simõ Maiolus Epiſcopus Vulturienſis.[a] Dixi, *vix*, quoniã etſi cum difficultate, videtur poſſe iure defendi. Tum quòd licet prohibeantur canonibus ordinari presbyteratu cæcus, claudus & alij, qui non poſſunt facere illa, quæ requiruntur in celebratione Miſſæ per ca. 1.[b] & per totum titulum de corp. vitia. nullibi tamen videntur prohiberi ſurdi, etiam qui penitus non audiunt: quoniam poſſunt dicere Miſſam ſoli, & ſine miniſtro reſpondente, & conſequenter non audiendo illum, vt tenuit gloſſa ſingularis,[c] loquendo de incluſis.

2 Secundo quod vtilis eſſet ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Miſſam, ſaltem in aliquo loco ſecreto etiam vt ſine miniſtro reſpondente eam dicere poſsit. Dixi, *vtilis*, quia ſtatutũ Eccl. videtur habere, vt dicatur coram duobus,[d] & conſuetudo generalis, quod ſaltem vnus ſit præſẽs per gloſſ. eius. Non dixi, *neceſſaria*; quia excuſaretur à peccato & culpa dicendo eam ſine miniſtro propter impedimentum tantæ ſurditatis.

a Li. 1. ca. 21 de irregular.
b 49 diſt.
c In c. ... quoque de ſecr. diſt. 2.
d Pr... in hoc quoque.

S V M M A R I V M.

1 Suſpenſus ter eſt, qui ſine dimiſſorijs ordinarij tres accipit ordines ſacros. num. 2.

3 Surdaſter etſi presbyterio poſsit inſigniri, id tamen de omnino ſurdo vix poteſt defendi.

3 Surdo, qui presbyteralem ſuſcepit ordinem etſi non neceſſaria, vtilis ſaltem eſt diſpenſatio Papæ, qua ei permittatur vt in occulto ſine ſocio aliquando celebret. num. 6.

4 Falſans literas ſui Epiſcopi grauiter peccat, itemque & qui falſis vtitur literis in iudicio, ac per illas abſolutionem obtinuit, ne priuaretur beneficio alias legitime obtento. nu. 5. non tamen ob id tenetur petere reualidationem tituli, ſicut nec qui poſt illum obtentũ in irregularitatem incidit. n. 7.

CONSILIVM VII.

CLericus quatuor minorum, cum eſſet factus ſurdus, & ſciret quòd propterea non initiaretur ſacris à ſuo ordinario, cum falſis literis dimiſſorijs à ſe confectis ſuſcepit ab alieno duos ordines ſacros, ſubdiaconatum, & diaconatum; & inde cum falſis teſtimonialibus, quod eſſet rite initiatus dictis ſacris ordinibus, ab alio Epiſcopo ad presbyteratus ordinem ſe fecit promoueri; & præterea falſis literis ab eo fabricatis obtinuit à ſuo ordinario abſolutionem ab accuſatione, quod nõ eſſet ordinatus presbyteratu, quem ſuum beneficium requirebat. Quæritur, quas cenſuras, ſeu pœnas incurrerit, & quo remedio indigeat, vt poſsit in ſuſceptis miniſtrare.

1 Reſpondeo primò, præfatum conſulentem eſſe ſuſpẽſum per extrauagantem Pij II. quam nos citamus in Mã. confeſſ.[e] quia ſine literis dimiſſorijs ordinarij ſui ſuſcepit ab alieno Epiſcopo duos ordines ſacros, ſcilicet ſubdiaconatum, & diaconatum.

2 Secundò, quòd etiam eſt ſuſpenſus, eo quod ordinem presbyteratus ſuſcepit ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſorijs ſui ordinarij, per præfatam extrauagantem.

3 Tertiò, quòd vix iure defendi poteſt eum non peccaſſe mortaliter, quando ſuſcepit ordinem presbyteratus: etiã eo ſolo q; cũ eſſet omnino ſurdus ſuſcepit presbyteratũ: quia licet ſurdaſter ſiue difficulter audiẽs ordinari poſſit presbyteratu, non videtur tamẽ poſſe ordinari qui omnino eſt ſurdus, vt dixit Reuerendiſsimus D. Simon Maiolus.[f] Dixi, *vix*, quoniã cum difficultate videtur poſſe iure defendi. Tum quia licet prohibeantur canonibus ordinari presbyteratu cæci, claudi, & alij qui nõ poſſũt facere illa quæ requiruntur in celebratione Miſſę per c. 1.[g] & per totũ titulũ de corp. viti. nullibi tamẽ videntur prohiberi ſurdi

e Cap. 25. 141. & c. num. 5.
f Lib. 1. ca. de irreg.
g 49. diſt.

etiam qui penitus non audiunt, quoniam poſſunt dicere Miſſam ſoli, etiam ſine miniſtro reſpõdente, & conſequẽter non audiendo illum, vt tenuit gloſ. ſing.[a] loquendo de incluſis, quã nos defendimus in enchi. de orat.[b] & Miſcel.[c]

4 Quarto, quod etiam præfatus conſulens grauiter peccauit fingendo literas falſas, quibus fiebat fides quod quidam Epiſcopus alius, quam ſuus ordinarius, affirmabat ſe ordinaſſe præfatum conſulentem, *viſis literis*, quę atteſtabantur eum fuiſſe ordinatum ſubdiaconatu, & diaconatu antea legitimè ab alio Epiſcopo.

5 Quinto, quod etiam peccauit grauiter procurando & obtinendo abſolutionem a ſuo Epiſcopo ordinario ab accuſatione, qua accuſabatur non eſſe ordinatum presbyterat[illegible], quem [illegible] beneficium, etiam ſi eſſet ſimplex, requi[illegible] quia fuit fabricator falſarum literarum, licet non a[illegible] & vſus fuit illis in iudicio, & obtinuit abſolutionem ab accuſatione, qua corã ordinario accuſabatur.

Sextò, quòd præfatus conſulens indiget primò vera pœnitentia cordis & oris prędictorũ erratorum. Secundò, [illegible] indiget abſolutione [illegible] tribus ſuſpenſionibus per triũ [illegible] ordinum ſacrorum ſuſceptionem incurſis. Tertiò, q vtilis eſſet ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Miſſam [illegible]te in aliquo loco ſecreto, vt eã ſine miniſtro reſpõdẽte dicere poſsit. Dixi, *vtilis*, & non neceſſaria: quia excuſaretur a peccato & culpa non dicendi eã propter impedimentum tantæ ſurditatis, & quia ſtatutum Eccleſiæ videtu[r] habere vt dicatur coram duobus,[d] & conſuetudo ge[neral]is, quod ſaltem vnus ſit præſens, per gloſſam eius.[e]

Septimò, quòd nõ indiget noua collatione beneficij, [ne]q[u]e noua facultate retinendi illud: quia per prædicta [illegible] non perdidit ipſo iure beneficium, quod habuit [ant]equam ſurdeſceret, & peccata prædicta perpetraret: [qu]ia beneficium legitimè collatũ nũ perditur ipſo iure, [niſi] per irregularitatẽ regulariter, vt determinat Innoc.[f]

Aequi boniq́; conſulat lector, ſi hoc reſponſum videatur aliqualiter differre ab alio poſito ſub num. 6. quod ſuper eodem facto videtur datum. Nam diuerſitas copiarum ita ſuaſit faciendum.

D[E] BIGAMIS NON ORDINANDIS.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas in caſibus tantum a iure expreſſis contrahitur.*

2 *Bigamus non eſt laicus inualide cum corrupta contrahens, contra [illegible]trium, nu. 5. nec clericus minorũ ordinum, nu. 2. quia nulla ex omnibus tribus ſpeciebus irregularitatis ei competit.*

[B]igamus eſt, bigamia videlicet ſimilitudinaria, contrahens matrimoniũ, etiam inualide, poſt votum ſolemne religionis, vel ſacri ordinis, quo quis contrahit matrimonium ſpirituale cum Chriſto.*

[3] *[Pœ]na de vno caſu ad alium non extenduntur.*

[3] *Matrimonium ſpirituale cum Chriſto non contrahitur per ordines minores, nec incurritur inhabilitas ad contrahendũ matrimonium carnale.*

4 *Dictio, huiuſmodi, in iure eſt reſtrictiua.*

CONSILIVM 1.

Q[uid]am laicus contraxit matrimonium cum corrupta [in]validè ob aliquod impedimẽtum. Quæritur an cõ[traxerit] bigamiæ irregularitatem.

R[e]ſpondetur quòd non. Primò quidem, quòd irregu[larita]s n[o]n contrahitur niſi in caſibus à iure expreſsis,[g] & [illegible] periturs expreſſi in quod in hoc caſu cõtrahatur. [Secu]ndò, quòd omnis bigamia vel eſt vera, vel inter[pretatiu]a ſiue ſimilitudinaria, vt habetur in rubrica de bi[gamis po]ſt gl[oſ].[h] & Specul.[i] at in hoc caſu non eſt vera, [quia non con]traxit validè cum duabus ſucceſsiuè, quæ di[citur ver]a bigamia: nec interpr[et]atiua, quia non contraxit [illegible] inualide, vel cum vna validè, & cũ alia inualidam c[or]rupta valide, quæ dicuntur tres ſpecies bi[gamia]e interpr[etatiu]æ, vt diximus in Man. noſtro confeſ.[k] [nec ſimilitudi]naria: quia non contraxit cum vna valid[è, vel] inualidè poſt votũ ſolemne religionis, vel ſacri [ordinis, pe]r quos [co]ntrahere ſpirituale matrimo[nium cum] C[hriſto] [illegible] a. 1. & multa ſeqq. præſertim cap. *quotquot*, [illegible] *Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati ſunt, profeſſione contempta, inter bigamos, id eſt qui ad [ſec]undas nuptias tranſierunt, haberi debebunt.*

2 Nec obſtat primò ca. 1.[a] quia loquitur de presbytero, qui poſt votum ſolemne, quod cõtrahitur per ſuſceptionem ordinis,[b] & ita poſt contractas nuptias ſpirituales cũ Chriſto, contrahit alias carnales, licet inualidè cũ alia.

Secundo non obſtat ca. fin.[c] quia non loquitur de clerico minorũ ordinum, ſed de ſubdiacono, qui per ſubdiaconatus ſuſceptionem obligatur voto ſolemni, quo contraxit matrimonium ſpirituale, ſicut presbyter, per cap. *à multis.*[d] adiuncto d. ca. 1.

Tertio non obſtat Rotæ deciſio,[e] quæ habet clericũ in minoribus ordinibus conſtitutum incurrere bigamiæ irregularitatem contrahendo matrimonium inualidè cũ corrupta: & cum pares videantur eſſe quo ad hoc propoſitum laicus, & clericus in minoribus cõſtitutus, cui licet ducere vxorem, ſequitur idem dicẽdum eſſe de vtroque: non inquam hoc obſtat. Tum quia prædictum ca. vlt. non a[g]it de clerico in minoribus [c]onſtituto, ſed tãtùm de ſubdiacono. Tum quia non poteſt extendi per identitatem rationis: quia lõgè alia ratio eſt de ſubdiacono, quã de clerico in minoribus conſtituto quoniam ratio quare ſubdi[ac]onus, contrahendo matrimonium etiam in[v]alidum, incurrit irregularitatem bigamię ſimilitudinariæ, eſt [ill]a, quod iã antea contraxerat aliud matrimonium ſpi[ri]tuale per votum ſolemne cum Chriſto, vt prædictum eſt, quę ratio penitus ceſſat [in] clerico in minoribus tantum conſtituto, vt palam eſt. Tum quia illa conſtitutio eſt pœnalis inducit enim pœnam irregularitat[is] bigamia, vt etiam expreſsit Egidius[g] & pœnæ de vno caſu ad alium nõ [ex]tenduntur.[h] Tum quia Rota non conſiderauit rationem prædictam, videlicet quare ſubdiaconus contrahẽdo matrimonium incurrit prædictam i[rregu]laritatem, quam ra[t]ionem ſi inueniſſet, contrarium v[tr]ique [illegible].

3 Quarto non obſtat, quia ſi[illegible] aliud eſſe in laico, & aliud in clerico [in] minoribus conſtituto: quod tamen [n]ulla ratione defendi poteſt, cum per ordinum minorũ aſſumptionem nullum matrimonium ſpirituale contrahatur cũ Chriſto, per quod incurratur inhabilitas ad matrimonium carnale contrahendum. & hanc partem ſignificauit Innocentius,[i] dum verbo *clerici* in textu poſito addit hæc verba, *in ſacris conſtitutis*. & rectè quidem.

4 Quia textus addit verbum *huiuſmodi*, quod eſt reſtrictiuũ reſtringẽ ad clericos, de quibus meminerat ante,[k] meminerat autẽ de conſtitutis in ſacris: quia egit de clericis non potentibus vxores ducere. Idem etiam ſignificat,[l] expreſſè Innocentius per illa verba, *Idem diceremde monacho.* & quidem rectè: quia ille etiam tenetur voto ſolemni, quo contraxit matrimonium ſpirituale per prædictum ca. 1. & multa alia,[m] præſertim ca. *quotquot*, quo cauetur expreſſè fieri bigamum eum, qui poſt ſolemne votum contrahit. & quidem vir eruditiſſimus, ſi idem ſenſiſſet de laico & clerico in minoribus conſtituto, quod de monacho, expreſſè dixiſſet, *de omni alio ſiue laico ſiue clerico*. ſed ideo non dixit, quia non nouit, & meminit prædictã rationẽ diuerſitatis.

5 Quinto non obſtant etiam verba Antonij de Butrio, quatenus ait[n] bigamiam incurri contrahendo matrimonium inualidè in omnibus caſibus, in quibus incurritur contrahendo validè: quia loquitur de contrahente ſecũda vice, & ſic de bigamia interpretatiua, non autẽ de cõtrahente vna tantùm vice, & ſic de bigamia ſimilitudinaria. Facit pro hac parte, quòd nullus commentantium ibi, nec alibi, nec S. Thomas, Paludan[o] nec alij,[a] vbi de bigamia tractant, faciunt prædictam extenſionem.

Ex quibus palam [col]ligitur idem eſſe dicendũ de clerico in minoribus conſtituto, quod de laico: & quod Syluester,[p] poſt alios ſummiſtas ait octauo modo [c]ontrahi bigamiam, quando quis poſt votum ſolemne religionis vel ordinis ſacri contrahit cum aliqua, ſiue ſit virgo, ſiue corrupta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia, & non trigamia iure meminit.*

2 *Inhabilis ad ordines tam eſt qui bis, quàm qui pluries nuptias contrahit.*

3 *Bigamus & non trigamus eſt qui cum virgine, & cum corrupta ſucceſsiuè contrahit.*

5 *Improprietates, etiam quibus iura quandoque vtuntur, non*

a De bigam.
b Capit. 1. de voto lib.
c De bigam.
d De ætate & qualit.
e De [illegible]
f 1. de bigam.
g In d. ca. nuper.
h L. interpretatione. ff. de pœnis & cap. pœna. de pœ nit. d. 1.
i In d. ca. nuper
k L. huiuſmodi. ff. de leg. [illegible]
l Ibidem
m 27. quæ. 1.
n In d. ca. nuper.
o In 4. ſenten diſt. 27.
p Verbo bigamia in princ.

ſunt extendenda.

3 *Bigamus eſt quidem etiam ſemel cum corrupta contrahens, ſed interpretatiue & impropriè.*

4 *Diſpenſatur facilius cum bigamo laico, quam clerico. & hoc à Pontifice, non autem ab Epiſcopo, contra Henricum.*

CONSILIVM II.

QVæritur, an laicus coniugatus cum virgine, qua mortua contraxit cum vidua, ſit trigamus, ad hoc vt ſit ei neganda diſpenſatio, quæ concederetur bigamo.

1 Reſpondeo quòd non. Primò quidem, quòd licet multi Canoniſtæ, meminerint bigamiæ, & decreuerint quæſtiones ſuper bigamia propoſitas, vt in c. 2.[a] & alibi ſæpe, & Magiſter,[b] & in S. Thomas & omnes alij, nullus tamé Canoniſtarum neque Theologorum vllam facit mentionem de trigamia, nec vllam quæſtionem ſuper illa proponit, ſed ſolum de bigamia, & de quæſtionibus ſuper ea propoſitis. Quare cum nouitates ſint vt plurimum vitandæ,[c] vbi gloſſa iuxta illa recepta citat illud: *In rebus nouis conſtituendis maximam eſſe debere vtilitatem*,[d] non videtur curandum de trigamia, de qua numquam habita eſt cura, ſed tantùm de bigamia.

a Et per tot. 20. diſt. & per tot. tit. de bigam.
b In 4. ſent. diſt. 27
c Ca. cũ conſuetudinis de conſuetud.
d l. in rebus ff de legib

2 Secundò, quòd ratio quare nulla de trigamia facta eſt mentio à Theologis, & Iuriſperitis, videtur eſſe, quòd tam inhabilis eſt ad ſacramentum ordinis, qui bis cõtraxit nuptias, quam qui pluries, quoniam ratio potiſſima, qua bigamus eſt irregularis, & iudicatur inhabilis ad ſacramentum ordinis, eſt ineptitudo ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia vnica ſua ſponſa, vt declarat S. Tho. recep.[e] & ante illum gloſ. celeb. & recep.[f] At tam inhabilis eſt ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia vnica ſua ſponſa, qui contraxit cum duabus, ſicut qui contraxit cum tribus, vt palam eſt, quia tam diuiſit carnem ſuam cum duabus. ergo tam inhabilis eſt qui contraxit cum duabus, quàm qui cum tribus.

e Li. 4 ſent. diſt. 27. qu. 3. art.
f In c. debitũ de bigamis.

3 Tertiò, quòd D. conſulens nulla ratione iuris, nec recti ſermonis poteſt dici trigamus: non quidem iuris per prædictas rationes: nec ratione recti ſermonis: quia trigamus ex propria verborũ ſignificatione eſt, qui ter nuptias contraxit, *γάμος* enim nuptias ſignificat: & D. conſulens non contraxit ter, ſed ſolum bis. Nec obſtat, quòd dicitur quis bigamus, licet vnicas nuptias contraxerit, ſi eas cum vidua vel corrupta contraxit: quoniam iura Pontificia iuſtis de cauſis impropriè, & interpretatiuè, & non ſecundum propriam ſignificationem illam extenſionem fecerunt, vt cõſtat ex glo.[g] & improprietate non ſunt extendendæ: quia non eſt recedendum à propria verborum ſignificatione, niſi quatenus reperitur receſſum,[h] & ideo non eſt extendenda illa improprietas ad trigamiam, ad quam non reperitur à iure extenſa.

g Capi. ſuper eo. de bigam.
h L. non aliter ff de leg. 3.

Quartò, quòd, meo iudicio nullus iuriſperitus auderet dicere, quòd ſi ſtatuto aliquo caueretur vt trigamus, ſiue tres vxores ducens, illud aut illud quæreret, vel amitteret, comprehenderet eum qui cõtraxiſſet bis tantùm, ſemel cũ virgine, & iterum cum vidua, quoniam verba ſtatuti eum non comprehenderent. ergo licet eſſet aliquis canon, quẽ tamen certum eſt nuſquam eſſe, quo caueretur, vt difficilius cum trigamo, quàm cum bigamo diſpenſaretur, non comprehenderet D. conſulentem, qui ex propria verborũ ſignificatione nullatenus dicitur trigamus, hoc eſt, qui tres vxores duxit, ſed tãtùm bigamus, qui ſolas duas duxit.

4 Quintò facit, quod D. conſulens nõ erat clericus etiã minorum ordinum, ſed purus laicus, cùm duxit præfatas duas vxores: & ita non tantum videtur deſpexiſſe ordinẽ clericalem, quantùm ſi exiſtens clericus minorum ordinũ eas duxiſſet: adeo quidem vt Henricus Boic.[i] cenſuerit Epiſcopum poſſe cum tali bigamo diſpenſare, cui tamen non aſſentimur, licet credamus multum id facere ad hoc, vt S. D. N. inclinetur ad facilius cum eo diſpenſandum, nõ curando de trigamia oppoſita. Tum quia nullus vnquam Max. Pont. videtur de illa curaſſe. Tum quia nulla ratione recti ſermonis, nec per vllam iuridicam extenſionem poteſt D. conſulens trigamus dici. Salua, &c.

i In c. 1 de bigam num. 23.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficij collatio facta bigamo, cùm ſit irregularis, non valet.*

1 *Epiſcopus ordinando bigamum, ab eo ordine conferendo, & à celebrãda Miſſa per annũ eſt ſuſpẽſus, & videtur deponi poſſe.*

CONSILIVM III.

EPiſcopus quidam inſigniuit prima tonſura bigamum & contulit ei beneficium ſimplex. Quæritur quam pœnam incurrant ordinans, & ordinatus, & conferens, & acceptans.

1 Reſpondeo primo grauiter illos peccaſſe per totum titulum de bigam. in volumine Gregorij,[a] & colligitur in diſt. 26. Secundo, quod præfati Epiſcopi collatio facta bigamo non valuit; quia collatio facta irregulari non valet ſecundum Innocentium receptũ.[b] Tertio, quod præfatus Epiſcopus videtur ſuſpenſus à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipſo iure per vnum annum.[c] & ca. *nullum pœnitentem, nullum bigamum* diſt. 5[1] per quod poteſt dici etiam ſuſpẽſus ipſo iure vno anno à miſtando, & poteſt deponi ab ordine, vt ſenſit glo.[d] pro qua ibi Archidiaconus citat ca. vlt.[e]

a Et in ca. ſed tit. libr
b In c. cũ noſtris de conceſſ. preb.
c Arg. ca. in & cap. vlt. de temp. ord. & In d. canul. lum pœnitentem 55 diſt. verbo ſoret
e 2a diſt. 55 cap. 1 diſt.

Refertur, Congregationem cenſuiſſe Epiſcopum non potuiſſe dictas collationes facere, ſed quod non incurrat ob hoc ipſo iure in aliquam certam pœnam.

S V M M A R I V M.

1 *Bigamo malè & nulliter confertur beneficium: & qui illum ordinat, peccat, & poſſet iuſtè priuari omni poteſtate ordinandi, ac etiam perpetuo deponi. num. 4. ſed ipſo iure non eſt nec priuatus, nec perpetuo, num. 2. immo ſecundum rigorem nec ad annum: licet æquius videatur, vt ad annum ſit ſuſpenſus à collatione ordinis quem contulit. num. 1. & 3. extendendo alios canones ad hunc caſum num. 5.*

5 *Statutum comprehendit nõ ſolum quod expreſſe ſtatuitur, ſed etiam omne illud, quod princeps, ſi fuiſſet interrogatus, ſtatuiſſet, etiam ſi ſimus in pœnalibus.*

CONSILIVM IV.

IVſſus reſpondere, quibuſdam iuribus, quæ dicuntur citari contra ſupradicta reſponſa mea, reſpondeo nulla videri allegari talia.

Nam ego reſpondeo, præfatum Epiſcopum, qui ordinauit ſcienter bigamum minoribus ordinibus, peccaſſe quidem, per totum titulum de bigam.[f] & male contuliſſe beneficium illi, qui erat irregularis, & eius collationem non valuiſſe ſecundum Innocentium receptum,[g] & prædictum Epiſcopum videri ſuſpẽſum à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipſo iure vſque ad vnum annum: contra quæ reſponſa nihil allegatur quod vere ſit eis contrarium; immo per eadem iura, quæ ego citaui, confirmatur. Nec etiam obſtat ca. *literas*[h] Tũ quia nõ loquitur de ordinante bigamum, de quo ego reſpondi. Tum quia diſponit, Epiſcopum ordinantem aliquem duobus ordinibus ſacris, eodem die vero, vel ficto, eſſe ſuſpenſum ipſo iure à collatione illorum, donec aliud cenſeat Papa: quod nihil obſtat noſtris reſponſis, immo ea confirmat. Tum quia dictum Hoſtienſis ſuper eo allegatũ non probatur per ca. *dilectus*, ab eodem citatum, quatenus ſuſpendit ordinatorem, & non ait ſuſpenſum eſſe. Tum quia nõ loquitur de ordinatore bigami, de quo fui interrogatus. Tum quia ſecundum Innocentium & omnes Papa gratiã fecit ei ob quoſdam reſpectus. Tum quia multa iura vtũtur verbis præſentis temporis, quibus dicuntur irritare aliqua, quæ per iura priora ſunt irritata.

f Et in eo tit. & colligitur in diſt. 2
g In c. cũ noſtris de conceſſ. preb.
h De temp. ordin.

2 Non obſtat etiam ca. 2.[i] & ca. *ex pœnitentibus*.[k] quatenus habent ordinatorem bigami eſſe priuandum poteſtate ordinandi, & non ait eſſe ipſo iure priuatum, quia non loquuntur de ſuſpenſione ad annum ab ordine, quem cõtulit, ſed de priuatione perpetua poteſtatis cõferendi ordines, quæ eſt multò maior pœna; quam ſuſpenſio tẽporalis ad annum à collatione ordinis, de qua nos reſpõdimus. Nõ obſtat etiam diſtinctio Archidiaconi & aliorũ.[l] Tum quia eſt generalis de ordinatore digni, vel minus digni, vel indigni, & non de ordinatore bigami. Tũ quia non loquuntur de pœna ſuſpenſionis temporalis, de qua nos agim⁹, ſed de priuatione perpetua ordinãtis indignũ.

i De bigam.
k 50 diſt.
l Poſt c. qui eccleſiaſticus. 50 diſt.

3 Tum denique quod non reſpondi ego penitus aſſerẽdum prædictum Epiſcopum eſſe ipſo iure ſuſpenſum ad annum, ſed videri poſſe dici: diſputãdo enim poſſet teneri non incurriſſe illam pœnam, ab eo qui niteretur ſolo illo rigore iuris, qui ait pœnam non eſſe ad aliũ caſum extendendam.[m] Nec nos damnaremus illũ, ſed æquius videtur conſulendum contrarium: eo quod quilibet ordina-

m § Pœnæ de pœnitentia diſt. 1. & ca. ob. ſcriptum.

tur

A ... coniugati,& illiterati, etiam ſui ſubditi, immo ... ordinator cuiuslibet extranei quantũlibet digni & ſancti, incurrit illã pœnã ipſo iure.

4 Et inde inferri poteſt, quòd ordinator bigami ipſo iure incurrit ſuſpenſionem à miſſando per vnum annũ, immo & quòd iuſtè poteſt priuari omni poteſtate ordinãdi, immo & perpetuo deponi, vt probãt iura per me allegata.

Et quòd Pontifices Maximi, qui ſtatuerunt pœnã illã ... uã cõtra ordinatores extraneorũ etiã digniſsimorũ, ſi ... fuiſſent interrogati an tantã pœnã ſtatuiſſent cõtra ordinatorẽ bigami, qui omni iure etiã diuino ſecundũ aliquos eſt indignus, & ſecundũ aliquos eſt indiſpenſabilis, reſpõdiſſent profectò, mea ſentẽtia, nõ ſolũ illã, ſed maiorẽ imponẽdam illi: & ita ſuccedit illa cõcluſio gloſ.[a] non ſolum includi ſub lege quæ exprimuntur in ea, ſed etiã quę legiſlator expreſsiſſet, ſi fuiſſet interrogatus de illis. Salua in primis eius, qui iuſsit me ſecundo reſpõdere, grauiori ſententia, & cuiuſlibet alterius vero propiori.

DE CLERICIS PEREGRINIS.

SVMMARIVM.

4 Peregrinus ſacerdos etſi male faciat alibi celebrando ſine ſui Epiſcopi dimiſſoria ſpeciali celebrandi, non tamen incurrit aliquã cenſurã. admitti autem poteſt, vt ſecreto celebret, at vt celebret in publico, nõ debet admitti, niſi habeat fidẽ de ordinibus, nu. 1. & recens à ſuo ordinario teſtimoniũ de moribus, & quod non ſit cenſuratus, nu. 5. & 6. ſciatque ceremoniam miſſandi. num. 3. antiquum autem teſtimonium non ſufficeret, niſi aliter iuſtificaretur. num. 6. in pu. licentia autem ſui ordinarij ſicut nõ ſufficit, num. 1. ita nec videtur neceſſaria. nu. 5.

CONSILIVM I.

AN ordinatus diaconatu à ſuo Epiſcopo, & poſtea per literas dimiſſorias ipſius ordinatus presbyterio ab ... Epiſcopo, egeat licentia ſuperioris Epiſcopi ad celebrandum in epiſcopatu ordinantis, vel alio?

Pro parte negante, quòd non egeat, facit primò, quòd ... nõ poteſt ei ad id prodeſſe: quia nullus Epiſcopus poteſt dare alicui licentiam celebrãdi in alieno epiſcopatu,[b] quod etiam vſus ſeruat. Non enim Romæ permittitur aliis celebrare propter licentiam celebrãdi, quam habebat ... patribus. Secundo, quia peregrinus clericus faciens fidẽ ... iuſtam de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrãdum, vt videtur probare c. 1.[c]

Tertio, quòd qui poteſt iuſtè ordinari ab aliquo Epiſcopo, poteſt de licentia eius celebrare in ſuo epiſcopatu, ... nullum ius, nec vlla ratio firma videatur contrarium ... Illa enim, quæ ſufficiunt ad hoc, vt quis ordinetur ... presbyterium, videntur ſufficere ad celebrandum, ſi addiſcat ... celebrandi. ergo ſufficiet ei, quod inueniatur ... modum & artem miſſandi ſine vlla licentia prioris Epiſcopi.

E ... contraria parte affirmante facit, quòd ad hoc, vt ... permittatur dicere Miſſam, oportet primò, quod ... ſit presbyter. Secundo, quod ſciat arte vel modum miſſandi. Tertio, quod nõ ſit ſuſpenſus, excõmunicatus, irregularis, vel alias prohibitus.[d] At clericus alienus ... impetratas literas dimiſſorias ad presbyterium aſſumendum poteſt incurrere excommunicationẽ, ſuſpenſionem, & irregularitatem à iure, vel ab homine in ſuo epiſcopatu, antequam ordinetur, & poſt ordinationem, antequam dicat Miſſam: ergo debet habere literas certificatorias ... non eſt impeditus vllo tali impedimento. Secundo quod etiam literæ dimiſſoriæ ſui Epiſcopi non videntur ſufficere: quia fieri poteſt, vt ipſo & etiam Curia ſua ... ignorantibus ipſe ſit impeditus impedimento aliquo ... ergo ... requiritur dimiſſoria certificatoria ... Epiſcopi. Quarto, quod à diuerſis non fit illatio: & ... quem presbyterum, eſt aliud ab eſſe quem habilẽ ad ... dum: ergo dimiſſoria ad ordinem ſuſcipiendum, ... ſufficit ad ... eo ſuſcepto vtendum.

Pro reſolutione dico primò, quòd præfatus D. conſulens iure communi non eget dimiſſoria particulari ad celebrandũ, ad effectum, quòd celebrando ſine illa incurrat irregularitatem, niſi iure particulari eſſet indicta ſuſpenſio ... peregrinis, donec licentiam aſſequerẽtur: quia licet male faceret,[e] nullo tamen iure irregularitatem contraheret, & illa nõ cõtrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis.[a] Secundò, quod non eget etiam ad hoc, vt ſecretò admitti poſsit ad miſſandum.[b]

5 Tertiò, quòd non eget etiam quo ad effectum dandi ei licentiam publicè miſſandi, ſi literæ dimiſſoriæ ad preſbyterium ſuſcipiendum fuerunt paulo antea datæ: quia qui Epiſcopus approbat aliquem ad preſbyterium ſuſcipiendum, ſatis videtur approbare, & teſtari eum non haberi pro excommunicato, ſuſpenſo, neque irregulari, cũ iſti non poſsint ad preſbyterium ordinari.

6 Quarto, quod ſi magnum interuallum interſuit inter dimiſſorias ad preſbyterium & inter illius aſſumptionem, ſatis videretur egere noua dimiſſoria, quo ad hoc, vt iuſtè poſsit, & debeat reputari non impeditus ad celebrãdum; non quidem eo quòd dignus ad preſbyterium, non ſit dignus ad celebrandum, ſi ſciat artem & modum celebrandi: ſed quod teſtimonium tacitè datum de moribus eius per licentiam accipiendi preſbyterium longè ante, quàm illud acciperet, non videtur ſatis probare mores præſentes. Vnde nec dimiſſoria, qua Epiſcopus proprius ſignificaret dimiſſum eſſe probatis moribus, videtur ſufficere, ſi multo tempore antea fuiſſet conceſſa. Dimiſſoria enim ante decem annos data, non videretur ſatis probare mores præſentes, niſi probaretur iuſtum impedimentum, ob quod ea non fuerit vſus. Salua, &c.

DE OFFICIO VICARII.

SVMMARIVM.

1 Vicarius generalis ſede vacante à Capitulo deputandus. debet eſſe doctor, vel licentiatus iuris Canonici vel alias quantũ poteſt idoneus. Epiſcopus autem ſi deputet lingua Latina ignarum, tenet deputatio, ſed peccat cum ſic deputato, deputando minus idoneum.

CONSILIVM I.

AN ille, qui non ſolũ nõ eſt doctor, ſed nec linguam Latinã intelligit, poſsit eſſe vicarius generalis Epiſcopi, ad quod facit c. fin.[c]

1 Quoniam is dominus conſulens, qui quærit iſta, ait ea eſſe definienda ab Illuſtriſsima Cõgregatione interpretationi Concilij Tridentini deputata; & quia non vacat tractare lati[*] illa, remitto me ſimul, & ſubmitto determinationi eius. Quamuis forte reſpõderi poſsit primò, vicarium generalem conſtituendum à Capitulo ſede vacante, debere eſſe Doctorem, vel licentiatũ iuris canonici, vel alias quantùm fieri poterit idoneum; per [d] Concilium Tridentinum.[e] Secundo, quod non videtur ſatisfacere ſuo muneri Epiſcopus, qui conſtituit ſibi vicarium generalem aliquem, qui non callet Latinè apud Latinos, vel Græcè apud Græcos. Tum quia Vicarius Epiſcopi debet eſſe idoneus ad id, in quo vices eius eſt geſturus.[f] Et quia vicarius generalis conſtituitur fere ad omnia, quę geſturus eſt Epiſcopus, oportet profectò eum eſſe valde idoneũ. Facit etiam ratio, qua Pan. per aptos in hoc canones concludit Epiſcopum quemlibet teneri ad conſtituendũ ſibi vicarium idoneum.[g] Tertio, quòd fortè teneri poſſet, quòd licet vicarius idoneus debeat conſtitui, & quòd licet peccet conſtituens vicarium indignum tali munere, & etiam qui illum ſuſcipit, niſi ſit idoneus,[h] conſtitutio tamen vicarij teneret ipſo iure, modo eſſet clericus ſaltẽ in minoribus conſtitutus & quod facta ab eo, vel corã eo, tãquã coram vero vicario, valerent per multa, quæ poſsũt, ſed non expedit nunc congerere.

Vide infra Concilium 2. de officio Ordinar.

DE OFFIC. ET POTEST. IVDICIS DELEGATI.

SVMMARIVM.

1 Põtifex cauſam alicui delegando non cenſetur illam ad ſe auocaſſe, vnde ſi re integra expirat dicta commiſſio, primus iudex, ſiue ordinarius, ſiue delegatus, poteſt ſine noua delegatione procedere.

2 Delegationem cauſa à Papa impetrans poteſt re integra ei renunciare, & agere cauſam coram primo iudice.

3 Metu ordines recipiens an teneatur ſeruare illa, ad quo alij ordinati tenentur, non poteſt firmiter dignoſci, niſi ſciatur an metu præciſo illos acceperit, vel non, & an metus fuerit iuſtus, vel non.

[a] Cap. is qui. de ſent. ex. comm. lib. 6.
[b] Per ea tamen de cler. pereg.
[b] De ætate & qualit. cũ vir notat.
[c] Cap. 16. de reform.
[d] Seſſ. 24.
[e] Ca. quoniã in pleriſque. & c. inter cætera de officio ordin.
[f] d. c. quoniã in pleriſque.
[g] Arg. l. eidem iuris. ff. ad le. Aquil. ca. nem. eſt putanda. 1. quæſt. 1.

CONSILIVM I.

RESpondendum ... quod duo ... hic impliſ ... Alterum eſt, an prædictu ... Illuſtriſsimi. ... iuſti ... poſsit cognoſcere de hac cauſa,nõ ... ſine noua cõmiſsione facta. Alterum eſt ... debeat ... obligatus ad ... ordini ſacro ſunt annexa,an non.

1 Secundo,quod ad horum ... reſpondendum eſt affirmatiue. Tum quia *non præſtat impedimentum. quod de iure ... effectum* quæ regula eſt in lib. ... [a] & commiſsio præfata exp... integr..., vt in facto proponitur. Tum quia eſt caſus in cap. *vt debitus honor*, [b] in quo probatur, quòd ordinarius poteſt procedere ad inſtantiam vnius partis in cauſa,etiam poſtquam altera pars miſit ad impetrandas literas à Sede Apoſtolica ſuper eadem cauſa, & etiam poſtquam eas impetrauit. Illud enim ca. *vt debitus* ſecundum gloſſam & communem, vt tradidit Philippus Decius,procedit tam in ordinario,quàm in delegato. Tum quia non obſtant ca. *vt noſtrum*, [c] & collecta ibi a Decio: quia illud agit de auocatione cauſæ pendentis ad ſe per Papam facta, noſter autem caſus agit de reſcripto, quo cauſa fuit commiſſa cuidam delegato. Item illud loquitur de auocatione quæ non expirauit, noſter autem caſus de delegatione & commiſsione,quæ expirauit.

2 Item illud agit de auocatione,contra quam altera pars opponebat commiſsionem,vel litẽ motam, in noſtro autem caſu agitur de eo,in cuius fauorem fuit facta commiſſio,& in cuius fauorem petitur auxilium ordinarij, quod poſſet facere renunciando extraordinario delegationis in fauorem ſuum factæ,etiamſi non expiraſſet,iuxta regulam *quod ob gratiam*,[d] quæ etiam procedit in reſcriptis:nam qui impetrauit prius poteſt,ſi vult,renunciare illud, immo renunciare tacitè,ſi non ... contra poſterius.[e]

3 AD POSTERIVS autem dubium nõ poteſt reſponderi ſufficienter,donec ſciatur qualis metus interceſſit in ordinatione oratoris, an iuſtus, an iniuſtus, & donec ſciatur qualis mens fuerit illi,an ſcilicet omnino renitens, & nullatenus volens, an vero nolens quidem liberè & ſponte,ſed conditionaliter ſic.[f]

SVMMARIVM.

1 *Gratia per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret.*

1 *Licentia conceſſa Epiſcopo diſpenſandi cum aliquibus,eorum nominibus non expreſsis eſt gratia quæ non expirat morte cõcedentis.at ſi ei committatur,vt diſpenſet cum N.eſt mandatum & expirat.*

2 *Ignorãtia probabilis iuris poſitiui excuſat.quouſque ſcientia ſuperueniat*

2 *Credens diſpenſationem ſibi a ſuo ſuperiore impartitam validam eſſe,cùm non ſit,in probabili verſatur ignorantia.*

3 *Diſpenſatio ſeruata forma facienda.*

CONSILIVM II.

PApa quibuſdam Epiſcopis facultatem diſpenſandi cũ quibuſdam perſonis,qui matrimonia in gradibus prohibitis contraxerant, conceſsit, ſub forma, vt Epiſcopus primum declaret matrimonia eſſe,fuiſſeque irrita,& poſtea abſoluat,confiteantur peccata ſua,cõmunicent, diſpẽſentur,& de nouo contrahant.

Quæritur primo,an facultas prædicta per obitum concedentis expirauerit.

Secundo,caſu quo facultas eſſet inualida, & Epiſcopus validam credens,diſpenſauerit,& bona fide ſic diſpenſati contraxerint, an tuta conſcientia poſsint perſeuerare in contracto matrimonio.

Tertio, quomodo Epiſcopus abſoluere & diſpenſare valeat,quando altera perſona eſt implicata peccatis,& reſtitutioni obnoxia,& an publicè ſeu occultè matrimoniũ debeant contrahere.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod per ſolam mortem concedentis non expiraſſet. Quia gratia facta non expirat per mortem eam facientis, [g] licet mandatum de facienda ea expiret, [h] & quamuis commiſsio de diſpenſando cum aliquo expiret per mortem committentis,quia eſt mandatum de gratia facienda, ... omnes ... tatis ad diſpenſandum,nemine nominato eſt gratia ... faculta, facultas,& ita non expirat morte concedentis, ſicut commiſsio morte committentis.

2 Ad ſecundam reſpondeo,quo ad forum conſcientiæ per illam ignorantiam, donec ſuperueniat ſcientia ... quia ignorantia probabilis iuris poſitiui excuſat,[a] qualis eſt hæc,de qua quæſtio proponitur: cum in dubio credendum ſit,& obediendum ſuperiori.[b]

3 Ad tertiam reſpondeo, ... debent prius abſolui ab excommunicatione incurſa,per Epiſcopum, qui poteſt abſoluere ab ea,cùm non ſit reſeruata Papæ, vt patet per contextum clem. ... deinde debent confiteri, & communicare. Nec obſtat,quod ſint peccati ... quia ad irritanda,& abſoluendi ea,inſtituta eſt confeſsio.[d] Nec obſtat obligatio ad reſtituendum:quia illa de neceſsitate eſt facienda eo modo,quo debet fieri à cõfitentibus in Quadrageſima,vel alijs temporibus.[e] Tertio debent contrahere de nouo publicè,ſi prius matrimonium fuit clandeſtinè contractum, alioqui ſufficit contrahere de ſecreto, vt nos declaramus in Manual.confeſſ.[f]

SVMMARIVM.

1 *Conſeruatores,& Inquiſitores ſunt delegati.*

2 *Intellectus cap.20.de reſor ſeſſ.24 Concilij Trid & num.4.*

2 *Conſeruatores in prima inſtantia poſſunt,vt aſſeritur,cognoſcere de cauſis.*

3 *Conſeruatores eſſe ordinarios probabile,quo ad effectum vt cõprehendantur ſub diſpoſitione ca. 20. de reform ſeſſ.24. in ſe tamen eorum iuriſdictio eſt extraordinaria, & reſtringibilis.*

3 *Iuriſdictio ordinaria fauorabilior delegata.*

5 *Iuriſdictio in matrimonialibus & criminalibus poteſt ab inferiori Epiſcopo præſcribi. & conſuetudine ac priuilegio acquiri,num 6.*

6 *Lex generalis ſtatuto particulari,vel conſuetudini non derogat,niſi de potentis derogare contraria conſtet mente.*

CONSILIVM III.

QVæſitum fuit primo,an [g] Concilium Tridentinum habeat locum in iudicibus conſeruatoribus.

Secundo,an illud ipſum, [h] tollat facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus inter ... Epiſcopo , qui præſcriptione,cõſuetudine,vel priuilegio ... quæſiuit.

1 Ad priorem quæſtionem reſpondeo primo ... eſſe conſeruatores eſſe iudices delegatos : quia ideo de illis tractatur in c.1.& vl.[i] quia etiam inquiſitores hæreticæ prauitatis etiam dati à Sede Apoſtolica ſecũdũ receptiorẽ ſententiã dicuntur delegati,vt inter alios notat Francus,[k] quidquid Archidiaconus diſſentiat ibidem.

2 Secundò,quod ex hoc videtur argui poſſe pro parte negatiua quæſtionis propoſitæ,ſcilicet quòd principium præfati ca.[l] non habeat locum in conſeruatoribus, cum ſolùm loquatur de ordinarijs iudicibus.

Tertiò,quòd pro parte contraria facit,quòd hæc quæſtio præſupponit cõſeruatores poſſe cognoſcere de cauſis Eccleſiaſticis in prima inſtantia, in qua non poſſunt cognoſcere niſi iudices ordinarij; quod puto audiuiſſe me ita definitum fuiſſe ab Illuſtriſſ.DD.meis Cardinalibus ad dubia Concilij Tridentini declaranda deputatis; & conſequenter reputari eos quo ad hoc ordinarios : & ſi res ita ſe habeat,quæſtio hæc videtur digna declaratione Papali,cui me humiliter ſubdo.

3 Quartò,quòd antequam illa fiat à ſua Sanctitate, aut ab Illuſtriſsimis Dominis meis Cardinalibus in id deputatis,Concilij menti conſonantius arbitrarer , vt præfati conſeruatores quo ad vtrumque articulum haberentur pro ordinarijs. Quo ad priorem quidem , ne gratia principis conſeruatoria eis pereat.[m] Quo ad ſecundum autẽ, ne iuriſdictio extraordinaria ſit fauorabilior ordinaria, contra gloſſam ſing.[n] & alias adnotata:& quia iuriſdictio conſeruatoria,& omnis alia delegata,eſt odioſa,quatenus præiudicat ordinario,& reſtringenda,iuxta regulã *odia*. diſputando vtraque pars quæſtionis iure defendi poſſet.

4 Ad ſecundam reſpondeo primò , audiſſe me magnas cõtrouerſias motas fuiſſe in Hiſpania inter Epiſcopos ex vna parte , Abbates, & alios inferiores prælatos ex

b De appell.

c De appell.

g Ca. ſi ſuper gratia de off. deleg. lib. 6.
h Ca. relatũ de off. legat.

altera

... Concreum ... entinum adimere ... bus pr... poſſe ... us, & reſeruare ... : & deductis illis in præt... rta tegia, tam ne ... quam ... prætendebant inte riores poſſeſſores, obtin... a... os eorum manuten... nem in ſua poſſeſ...ne ... E...pos.

Secundo, quod re hac ſa... inter ... ecta, videtur dicendum in caſu propoſito, præfatum §. *ad hæc* [a] non tollere facultatem præfatam ... en... ... mat ... malibus & c... ... inferio... quod ſequitur, argumento cap. [b] & ... um quæ ... in cap. 1. [c] per Præpoſitum & per Panormitanum & alios in cap. *auditis*. [d] & alibi ſæpe, ubi & poſt alios C... [e] concludunt, inferiores poſſe per præſcriptionem, conſuetudinem, & priuilegium quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus.

6 Et conſtat legem generalem non derogare conſuetudini, & ſtatutis particularibus, niſi de mente legiſlatoris potentis derogare illis conſtet, quod tamen non conſtat de tali mente Concilij Tridentini cum in præfato §. nullam de huiuſmodi mente derogandi faciat mentionem, & per iura ſuperius allegata, & per adnotata eis conſtat conſuetudines huiuſmodi per præſcriptionem, & ſententiam, quæ fortior eſt ſtatuto, eſſe ... ideoque per præfatum §. *ad hæc*, generaliter loquentem non derogari eis. Salua &c.

Congregatio, vt refertur, cenſuit Concilium non ſuſtuliſſe conſuetudinem, in qua ſunt inferiores prælati, ſi ſit immemorabilis.

a Ca. 20. ſeſſ. 24.
b De conſtit. ... & l ... §. ... Hadria num ff de ... pal ...
c De conſanguin.
d De præſcri. & in c. acce dentibus de ... prælat ... 4. ... §.

S V M M A R I V M.

1 *Vicarium generalis Epiſcopi deputati conſeruatoris priuilegiorum à Sede Apoſtolica alicui conceſſorum, hac vtens iuriſdictione, videtur poſſe excuſari, & tantò magis ſi ea præſente Epiſcopo viteretur num. 4.*
2 *Extrauagans etiam in corpore iuris poſita, ſi ſit talis qua etiam à doctis vt plurimùm ſolet ignorari iuſtè poteſt ignorari.*
3 *Iuriſdictionem duplicem habens, in dubio ea videtur vti, qua magis proceſſus firmatur.*
4 *Delegatio Epiſcopo etiam perpetuo facta, vt ſunt conſeruatoria, non tranſit in eius vicarium generalem, licet poſſit ſpecialiter ſubdelegari.*

CONSILIVM IV.

VICARIVS Epiſcopi Vrbeuetanenſis, tamquam executor & defenſor immunitatis Abbati & ſubditis conceſſa, monuit prætorem, & homines de magiſtratu ſub excommunicationis pœna, vt deberent innouata reponere, & ne dictum Abbatem in ſua iuriſdictione inquietarent. Dubitatur, an vicarius iuſte ſub dicta cenſura potuit prætorem, quem ibi conſtituere ſolet Sedes Apoſtolica, monere.

1 Pro exoneratione prædicti vicarij, quæ tangitur in argu. facit multùm, quod Epiſcopus Vrbeuetanus eſt executor, & defenſor immuni... ... ptionis, & libertatis conceſſæ prædictis Abbati & ſubditis ſuis, vt patet per literas Innocentij viij. & ita ſine culpa, ſaltem graui, potuit credere ſibi eſſe iuriſdictionem ad faciēdam illam, quam pictus feciſſe, monitionem prædicto gubernatori. Tum quia potius fuit vrbana, & quædam fraterna, Chriſtianaque, quam iudiciaria fundata in opinione, qua eum variè excommunicatum putabat.

2 Tum quia extrauagans *cum Mattham.* [f] quæ ſola videtur ei obſtare in hoc, eſt poſita extra corpus iuris, & quāplurimis etiam doctis ignorata: & ignorantia iuris humani dubij excuſat à peccato mortali, ſecundum Innocentium [g] relatum à Baldo [h] & probatur à Felino [i] & à nobis in comment. cap. nullam. [k]

3 Nec obſtat, quòd forſam non fuit proteſtatus ſe procedere auctoritate delegata. Tum quia habens iuriſdictionem delegatam, & ordinariam, videtur in dubio procedere delegata, aut certe illa qua magis firmatur proceſſus, per reſolutionem Innocentij [l] quo cum alijs multis relato ſic reſoluit Felinus. [m]

4 Et quia licet delegatio facta Epiſcopo non tranſit in omnem vicarium eius à ſe conſtitutum, ſecundum communem, quam alias defendit Decius: [n] ſunt tamē qui contra putent: & poterat procedere ſaltem vt delegatus Epi-

f De haret.
g In capi per tuas 2. nu. 4. de ſimonia
h In l. ab eo. C quemodo & quando iud.
i In c. nam de conſtit.
k 10. q 2. no. 32.
l In c. cum ex offic. de præſcri.
m Ibid. n. 11.
n In ca. quoniam Abbas de officio deleg. no. 15.

A ſcopi, qualem ſe tacitè datum ab eo forte præſentem videre coram Deo poterat, & conſequenter per bonam fidem in prædictis fundatam excuſari poteſt, & ſi non à tota culpa, certè à maxima eius parte.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatio, ſeu commiſsio de conferendo beneficium facta vicario ordinarij, non tranſit in ipſum ordinarium, etiam ſi vicarius ſit remotus ab officio.*
1 *Epiſcopus vicario commiſſa expedire nequit, & contra.*
2 *Poſſeſſor beneficij triennalis, bona fide illud cum titulo colorato poſſidens, fit dominus eius.*

B

CONSILIVM V.

AN commiſſa per Papam officiali, vel vicario generali, poſsit expedire Epiſcopus, & an collatio ſic facta à tali Epiſcopo valeat.

Reſpondeo primò, quod delegatio facta officiali, vel vicario Epiſcopi non cenſetur facta Epiſcopo, nec tranſit in Epiſcopum, ipſo delegato remoto, vt determinat Paulus, quem ſequitur Cardinalis [a] & Bonifacius, [b] quod ipſum tenet Decius & citat alios [c] & Rebuffus, [d] 1 in nec vicarius poteſt expedire commiſſa Epiſcopo. Et conſequenter, quod non valuit collatio ab Archiepiſcopo facta.

2 Secundo, quod dici poteſt beneficium præfatum C factum eſſe ſuum per triennalem poſſeſsionem cum titulo bona fide pro bono habito continuatam, per gloſſam antiquam regulæ Cancellariæ, quam antehac reſpondendo in Vrbe ſecuti fuimus, licet antea multo tempore dubitaſſemus.

Tertio, quòd ad maiorem cautelam poſſet peti, & impetrari quoddam *Perinde valere* quo ad forum conſcientię per aliquem Pœnitentiarium ab ipſomet Papa, quod facile concedet verbo, & ſufficiet, quoniam quo ad forum exterius ſecurus eſt per præfatam regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſore.

D *Aduerte quod Rota tenet Epiſcopum non poſſe cogi vt habeat vicarium vt habet Puteus lib. 2. deciſ. 45. Mohedanus de officio vicarij deciſ. 4. ſed nec Felinum dic. cap. quoniam. ſequitur Abbatem vide etiam ſupra de officio vicarij. Conſ. 1.*

a q. 9.
b Num. 12 in clem. 2. de reſcript.
c In ca. quoniā abbas in 9 col. de officio deleg.
d In pra... de forma vacantium, n 150. & 101.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſura reſcripti, Conſcientiam tuam onerantes, non tollit poteſtatem quin poſsit alteri committi, etiam ſi ſit examen maxime ſi competebat ei prius iure ordinario.*

CONSILIVM VI.

AN Epiſcopus poſsit committere examen ſibi à Papa commiſſum per hæc verba, ſcilicet, *In quo oneramus conſcientiam tuam. &c* ſed non exprimitur nomen proprium.

E 1 Super hac quæſtione multi multa varia ſcripſerunt, & contraria, vt videre eſt per citata à Felino, [e] qui ſtudus fuit conciliare opiniones contrarias, ſecundum cuius concordiam videntur prædicta verba poſita in vim monitionis potius, quàm in vim formæ delegationis, & conſequenter poterit per alium expedire negotium commiſſum & ſi in caſu propoſito, iure ordinario conueniret prædicto Epiſcopo prædicta examinatio, magis appareret hæc deciſio, per ea quæ tradit Rota. [f] Salua, &c.

e In c. ſi §. ſi autem. de offic. deleg.
f In deciſ. 14. de offic. deleg in nouis, quæ in ordine deciſionum eſt 308.

S V M M A R I V M.

1 *Prædicare non eſt actus ſacri ordinis, vnde poteſt etiam ei, qui non eſt in ſacris, ab habente iuriſdictionem mandari. nu. 4.*
F 2 *Prædicare ratione officij ſolis curatis competit, etiam ſi non ſint ſacerdotes num. 5.*
2 *Prædicare de licentia ſacerdotis etiam laicus poteſt.*
3 *Prædicandi actus non eſt diaconatus peculiaris.*
4 *Conſuetudo Eccleſiæ habet, vt etiam qui non eſt in ſacris, rogatus ab eo qui poteſt demandare, prædicet.*
4 *Delegabilia ſunt iure canonico omnia quæ ſunt iuriſdictionis.*

CONSILIVM VII.

AN Prædicare ſit actus ordinis ſacri, ita vt non poſsit per Epiſcopum alicui, qui non ſit in ſacris conſtitutus, demandari?

1 Videtur dicendum quòd non. Tum quia nullo iure naturæ, neque diuino, neque humano canonico, ſaltem ſcripto reperitur vetita huiuſmodi commiſsio: ergo non

eſt diaconorum. Tum quia licet ſtatutum ſit, ne quis prædicet [illegible] Apoſtolum relatum in capit. *cum ex iniuncto,* [illegible] eſt ſtatutum, quod mittendus debeat eſſe ordine ſacro initiatus.

Tum quia cap. *adiicimus.* 16. q. 1. quod ſic habet, *Nullus præter ſacerdotes Domini audeat prædicare,* intelligitur de prædicatione facienda auctoritate propria, & ratione ſui officij, quale habet ſacerdos curatus. Vnde monachus, etiam ſi ſit diaconus, vel ſacerdos ſimplex nõ habẽns Eccleſiam curatam, non poteſt prædicare, niſi de licentia Epiſcopi, vel ſacerdotis curati, vt prædictum cap. *adiicimus.* adiuncto §. *ecce,* quem Gratianus ei ſubiicit, efficaciter probat: per licentiam autem ſacerdotis ſic, vt habet gloſſa recepta.[d]

Tum quia etiam laicus poteſt prædicare de licentia ſacerdotis, & clericorum.[e] Tum quia cap. *perlectis.*[f] & cap. *in ſancta* 92. diſt. quæ habent, ad diaconum pertinere prædicationem, rectè poſſunt intelligi de cantione, vel lectione euãgelij ad Miſſam, vt gloſſa vtrobique dicit: nam [illegible] tum eſt per ordinem diaconatus non dari cuiuſpiam poteſtatem concionandi populo more viitato, ſine licentia parochi, Epiſcopi, vel Papę, niſi ipſemet habeat Eccleſiam parochialem, & velit in ea prædicare, vt habet communis reſolutio Panormitani & aliorum[g] & alijs locis citatis in noſtro Manuali confeſſ.[h]

4 Tum quia communi vſu totius orbis Chriſtiani videtur habere, vt parochi frequenter [illegible] cogent clericos Theologos doctos nondum ſacris ordinibus, vel ſolùm ſubdiaconatu initiatos, vt prædicent in ſuis parœchijs, & [illegible] prædicant. Tum quod omnia, quæ pertinent ad iuriſdictionem, ſunt delegabilia iure canonico, iuxta gloſſam ſingularem & receptam.[i] Tum denique quòd per prædicta probatur omni iuri proprius eſſe, quod actus concionandi populo more vulgato inſtro, non ſit peculiaris diaconatus, quàm ſubdiaconatus: nam Clemens, qui tot & tanta tradit de pertinentibus ad diaconum[k] nihil tale ſcripſit: & vt prædictum eſt, iura ſignificantia illud poſſunt rectè intelligi de lectione, vel cantione ſolemni euangelij ad Miſſam, tametſi multum circa hoc videtur ſudaſſe Caietanus in locis[l] per nos citatis, & ita cetã illi cõtradicit Dominicus Sotus.[m] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Delegata iuriſdictio non poteſt prorogari de perſona ad perſonam etiam iudice in id conſentiente. num. 2.*

1 *Pœnitens poſtquam elegit vnum confeſſarium, cui acceptantis literas ſacræ Pœnitentiariæ præſentauit, non poteſt, eo dimiſſo, alterum eligere, etiamſi primo electus conſentiat.*

CONSILIVM VIII.

AN Poſtquam pœnitens, cui officium ſacrę Pœnitentiariæ dedit literas ſigillatas directas diſcreto viro confeſſario per latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo, elegit vnum confeſſarium, poſſit ſaltem de voluntate dicti cõfeſſarij, eo dimiſſo, alterum eligere?

1 Quod non poſſit, facit primo, quod iuriſdictio delegata non poteſt prorogari de perſona ad perſonam,[n] at bullæ prædictæ diriguntur ad eos, quos in eis contenti elegerint, & conſequenter eo ipſo, quòd nominati fuerint electi, videntur expreſſi ab ipſo Illuſtriſsimo ſummoque Pœnitentiario, & ſi à principio ab ipſo eſſent expreſſi, nullatenus poſſent alij eligi, ergo neque poſteaquã fuerint à partibus nominatim electi, & expreſſi. Secundo facit illa firma ratio, quòd iuriſdictio delegata eſt iuriſdictio delegantis,[o] & ita ad ipſum delegantem, cuius illa eſt, pertinet eam extendere, & non ad partes, nec ad iudicem, quorum illa non eſt, arg. l. *id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt.*[p]

SVMMARIVM.

1 *Intimatio alicuius reſcripti, ad hoc vt obliget ad credendum ei, requiritur quod fiat per porrectam ſcripturam authenticam, & per habentem intereſſe, ſeu illius procuratorem num. [illegible] & 12. accedentibus tamen alijs adminiculis obligat, maxime inter regulares ad credendum num. 6.*

3 *Cardinalis dicto in præiudicium tertij deponentis credere non tenetur, niſi quo ad ea quæ aſſerit ſibi viua vocis oraculo à Papa mandato nu. 7.*

4 *Tranſumpto alicuius inſtrumenti non tenetur credere, niſi citata parte cuius intereſt de mandato iudicis ſit ſumptum.*

5 *Appellatio ex cauſa probabili interpoſita annullat omnes cenſuras poſtea contra appellantem latas. & nu. 9. & [illegible] nec taliter excommunicatus eſt vitandus in extraiudicialibus. num. 15. & hoc etiam quod poſtea cauſa appellandi declaretur iniuſta.*

6 *Commiſſarius generalis ordinis dicitur habere auctoritatem ordinariam, vnde tranſumptis eius auctoritate per notarium ſumptis religioſi tenentur credere: itemque poteſt delegare ſuas vices. num. 10.*

8 *Subexequutor proceſſus fulminati non poteſt per clauſulam, cæterum, habere iuriſdictionem, niſi ſit in eccleſiaſtica dignitate, vel canonicus cathedralis. & ſucceſſiue eius excommunicationes & declarationes ſunt nullius momenti.*

9 *Delegatus principis etſi poſſit iuriſdictionem ſubdelegare, ſubdelegatus tamen non poteſt illam alteri demandare.*

10 *Poteſtatem duplicem habens, delegatam, & ordinariam, ſi ex vtroque procedat, ſuſtinetur actus ex illa, ſecundum quam potuit id facere.*

14 *Eligere prælatum poſſunt capitulares legitime congregati, etiam cùm abſit is, qui ſi adeſſet, Capitulo deberet præſidere.*

15 *Electio eſt de actibus extraiudicialibus: factaque ab ijs, qui verè non habent ius eligendi, nec ſunt in eligendi poſſeſſione conſtituti, non tenet, etiam ſi crederetur probabiliter poteſtatem adeſſe, ſicut dicitur de præſentante num. 16.*

16 *Suſpenſio facultatis conceſſa, etiamſi ignoretur, tamen verè ſuſpendit.*

17 *Electio & præſentatio facta à poſſeſſore, ſi ſit malæ fidei, non tenet.*

18 *Errans circa ius humanum dubium excuſatur à peccato mortali, & ſucceſſiue ab excommunicatione fulminata contra contumaciter non obedientes qua ligarentur inobedientes in mala exiſtentes fide.*

CONSILIVM IX.

CONSIDERATVR primò, quod vtraque pars confitetur S.D.N. conceſſiſſe menſe Februarij anni 1581. breue, de quo agitur, & cui intuitu admodum reuerendi PP. recollecti, quibus fuit conceſſum: nec dubitatur de fulminatione, & legitima intimatione ipſius, & minus de ſumma concedentis poteſtate, qua potuit [illegible] re, & iubere quæ in eo continentur.[a]

1 Secundò conſideramus, quod, vt credo certo [illegible] N. illud ſuſpendiſse, ita puto aliquos ex recollectis [illegible] fauorem præfatum breue conceſſum fuit, à principio non fuiſse obligatos credere, quòd ſuſpẽſio eius legitimè fuit præfatis recollectis intimata. Tum quia clemen. *cauſam*[b] requiritur vt intimatio fiat per porrectam ſcripturam authenticam, qualis non videtur porrecta in intimatione præfatę ſuſpenſionis. Tum quia etiam requirit vt intimatio fiat per partem aduerſam, vel procuratorem eius, quia non ſufficit vt fiat per negotiorum geſtorem, vt poſt Bartholum & alios[c] tradit Felinus.[d]

2 Quamuis huic rationi reſponderi poſſet, quod ſufficit vt interſit intimantis, eſto non habeat mandatum ab alio ad intimandum, vt poſt Bartholum & alios tradit idẽ Felinus,[e] & conſtat præfatam intimationem factam fuiſſe per fratres eiuſdem ordinis, quorũ intererat illam fieri.

3 Tum quia poſſunt dubitare de aſſertione præfati domini protectoris Illuſtriſsimi, dicentes non credi vni ſoli, etiam Cardinali, deponenti in præiudicium tertij, iuxta gloſſam ſingularem & receptam.[f] At in præſenti caſu ſolo dicto Illuſtriſsimi Cardinalis protectoris probatur præfata ſuſpenſio.

4 Tum quod nullę literæ originales præfati Cardinalis Illuſtriſsimi fuerunt prædictis recollectis intimatæ, ſed ſolum quædam copia exemplata à commiſſario generali Vlyſipone reſidente, cui non tenebantur credere: quinimo tranſumptio etiam inſtrumenti authentici non tenetur quis credere, etiam ſi tenor inſtrumenti inſeratur,[g] niſi tranſumptio fiat auctoritate iudicis, & parte cuius intereſt, citata, vt omnes communiter concludunt,[h] & conſtat præfatam tranſumptionem non fuiſſe factam citata parte.

5 Tum quia appellatum fuit à mandato & præcepto præfati commiſſarij generalis, qui faciebat fidem de præfata domini Cardinalis & protectoris aſſertione ſuſpen-

a Arg. [illegible] ... libro.
b De elect.
c In l. non ſolum. §. morte ff. de noui ope. nunciat.
d In c. cũ M. de conſtitut. num. 43.
e Vbi ſupra num. 40.
f In cap. ſicut nobis, de ſent. excom.
g Authen. ſi quas in aliquo C. de edend.
h In c. [illegible] ... in aliquo.

[illegible] cõſiliis ... ad Rom. 10.
c De hæreti.
d Eiu'dem c. verb. ſacerdotes.
e Ca. mulier. 23. diſt.
f 25. diſtinct.
g In ca. inter cætera. de off. ord.
h Ca. 25. nu. 191.
i In c. per nomen 91. diſt.
k In lib. 2. & alibi de conſtitut. Euangel.
l Vbi ſupra. m In 4. diſt. 1. qu. 3. art. 6.
n Capi. P. & G. de off. de leg.
o L. 1. §. qui mandatã ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſd.
p ff. de regul. iuris.

[illegible] Appellatio enim ex cauſa probabili inter- [illegible] ac cenſura omnes poſt eam latas, [a] etiamſi [illegible] etur cauſam appellandi non fuiſſe iuſtam, [illegible] declarat gloſſa penultima. [b]

6 Tertio conſideramus, quod licet præfati patres recollecti ab initio potuiſſent de rigore iuris in foro exteriori dubitare de præfata ſuſpenſione ob rationes præfatas: nunc [illegible] item, poſteaquam per multas, vt credo, epiſtolas, nouerunt præfatum D. Illuſtriſſimum Protectorem præſtare in aſſertione ſua, vix poſſent in foro conſcientiæ excuſari [illegible] ignorantiam Prædictæ ſuſpenſionis, attenta perſeuerantia præfati Illuſtriſsimi Protectoris in aſſirmando id quod per epiſtolam ſcripſit, & attenta generalis commiſ[illegible] aſſeueratione quod recepit fidem præfati Illuſtriſsimi Protectoris, & eam fideliter fecit à notario fideli ſcri[illegible] auctoritate ſua ordinaria, & quod fundando ſe ſuper illa [illegible] de p[illegible] nunciauit grauiſsima mandata grauiſsimis cenſuris munita in omnes recollectos, qui præfato Illuſtriſsimo [illegible] Cardinali & ſibi non crederent, neque parerent: At enim item, quod rigor iurium humanorum circa ea [illegible] apices eorum reſpiciunt, non eſt adeo ſeuere obſeruandus apud regulares, [c] & quod ignorantia eorum magis quam ſcientia eſt tantæ religionis viris laudabilis: [illegible] quandoquidem opprobrio eſt illis, ſe diſceptationum forenſium peritos oſtendere. [d]

Attento item, quod ſiue iure communi, vel conſuetudine, ſiue obſeruantia Curiæ, creditur Cardinali aſſerenti aliquid ſibi eſſe commiſſum à Papa viuæ vocis oraculo, vt colligitur ex Cardinali [e] & Panormitano, [f] & Feli[illegible] & aliis ab eo citatis, præſertim Cardinali adeo maximo [illegible] eſt præfatus Illuſtriſsimus: & attento quod eſt Pru[illegible] ordinis, & adeo alienus à ſuſpicione, & quod [illegible] [illegible] de qua deponūt, non videtur ſuapte natura præiu[illegible] [illegible] tertij, immo vtilis toti ordini, & eius trāquillitati.

[illegible] Quarto conſideramus, quod ſubexequutor proceſſus [illegible] ab Illuſtriſsimo Archiepiſcopo Tarraconenſi [illegible] canonicus Eccleſiæ cathedralis, nec conſtitutus in Eccleſiaſtica dignitate, & ita non potuit eſſe iudex, nec [illegible] iuriſdictionem per virtutem clauſulæ *cæterum*, po[illegible] in proceſſu fulminato, ſecundum verum intelli[illegible] modum eius, quem nos tradimus & irrefragabili[illegible] probamus in ca. *cum contingat*. [h] & ita omnia quæcum[illegible] fecit tamquam iudex executor, excommunican[illegible] & declarando excommunicatos, & id genus alia, quæ [illegible] eſt facere merus executor, fuerunt nulla, & nullo [illegible] facta, & non proſunt quicquam præfatis recollectis, nec nocent eorum aduerſariis: quamuis ipſi, vt puto, bona fide crediderunt ea fuiſſe valida, quia non ſatis intellexe[illegible] prædictam clauſulam *cæterum*, vt parum in litigandi [illegible] exercitati, cum etiam in ea exercitatiſsimi ignorent [illegible] eius in tota fere Hiſpania, donec nos Conim[illegible] [illegible] latiſsimè tradidimus, & probauimus, & nuper [illegible] noue edidimus.

[illegible] etiam conſideramus, quod etiam executor [illegible] delegatus domini commiſſarij generalis deputatus ad [illegible] mandas literas præfati Cardinalis Illuſtriſsimi, non [illegible] fecit ea quæ fulminauit contra præfatos re[illegible] Tum quia fecit ea poſt appellationem interpo[illegible] Tum quia non potuit ea facere vt ſubdelegatus [illegible] domini Protectoris: quia licet delegatus Papæ [illegible] ſubdelegare [illegible] delegatus tamen delegati ab eo non [illegible] & intentio præfati generalis commiſſarij [illegible] fuiſſe ſubdelegare poteſtatem, quam prætēdebat [illegible] virtute literarum domini Cardinalis Protectoris. Quamuis huic rationi reſponderi poſſet præfatum [illegible] generalem habuiſſe poteſtatem ordina[illegible] ſui officij, licet prętenderet habere talem ra[illegible] poteſtatem [illegible] ab ipſo domino Prote[illegible] quod habens duplicem poteſtatem procedendi, [illegible] per vtramque procedere, & valebit actus, [i] *niſi eſ*[illegible] [k] & alia ſingularia, quæ tradit Felinus, [l] & [illegible] quod [illegible] per ſubdelegatum, vel ſubexe[illegible] generalis [illegible] valebunt tamquam facta [illegible] ipſius virtute [illegible] iuriſdictionis, quam [illegible] tamquam facta à ſubexecutore præfati [illegible] Protectoris.

A Sexto conſideramus, quod præfatus commiſſarius generalis iuſtè potuit prohibere præfatis recollectis, ne facerent Capitulum, quod prętendebant, abſque ipſo, & intimare quod volebat intereſſe illi, quia præfatum breue faciebat ei præfatam facultatem: & ita præfatos recollectos, qui prætendebant præfatum breue non eſſe ſuſpenſum, teneri ad admittendum ipſum in præfato Capitulo iuxta illius tenorem.

11 Nec obſtat dicere, quod cùm præfatus commiſſarius prætenderet breue præfatum eſſe ſuſpenſum, non poterat vti eo, argu. regulæ. *ex eo non debet quis fructum conſequi. quod niſus extitit impugnare.* [a] Quia reſponderi poteſt non ille præfatum commiſſarium vti facultate præfata intereſ[illegible] di Capitulo, ex eo ſolo, quod eam præbebat ei breue, ſed potius eo quod non tollebat eam ei breue præfatum, ſed iure officij ſui, habebat eam.

12 Septimo conſideramus, quod rationibus quæ inſinuantur ad probandum electionem præfatam eſſe nullam, reſponderi poſſe videtur. Primo quidem ad primam, quod ſuſpenſio breuis non erat legitime intimata, vt ſupradictum eſt, & quod de non apparentibus & non exiſtentibus idem eſt iudicandum. [b]

13 Ad ſecundam, quod à mandato commiſſarij fuit appellatum ex probabili cauſa, & ideo prohibitio eius non nocebat recollectis, nec proderat aduerſæ parti. [c]

C 14 Ad tertiam, quod nullo iure [illegible] cetur quod Capitulum legitime congregatum non poſsit eligere prælatum, abſente illo, qui ſi eſſet præſens, deberet præſidere Capitulo, dummodo maior pars conueniat in aliquem idoneum eligendum.

15 Ad quartam, quod excommunicatus poſt appellationem ex probabili cauſa interpoſitam non eſt vitandus in extra iudicialibus, quales ſunt electiones, [d] & quod non eſt aſſerendum, quod iure non eſt cautum. [e]

16 Alia tamen duplici ratione videtur electio præfata inualida. Prima eſt, quod Capitulum præfatum congregatum contra præceptum commiſſarij, nullo iure habe-
D bat verum ius [illegible] agendi, neque erat in poſſeſsione illius, non enim habebat iure communi & ſuæ regulæ, neque iure ſpeciali præfati breuis, quia vere erat ſuſpenſum, quamuis verè neſciretur a Capitulo ſuſpenſio: ſicut præſentatio facta à patrono, qui verè non eſt patronus, nec eſt in poſſeſsione iuris pręſentandi, licet crederetur talis, non valet, & eſt declaranda nulla, ſimulac conſtiterit præſentantem non eſſe patronum, neque eſſe in quaſi poſſeſsione iuris præſentandi, vt docetur communiter. [f]

17 Secunda ratio eſt, propter malam fidem, ſi capitulares & vocales fuerunt in ea conſtituti per præceptum & cenſuras præfati domini commiſſarij: quoniam electio &
E præſentatio à malę fidei poſſeſſore facta non valet, iuxta notata in dicto cap. *conſultationibus*. [g] Sed quia recollecti negare poſſunt ſe fuiſſe in mala fide conſtitutos, dicentes non credidiſſe breue præfatum fuiſſe ſuſpenſum efficacior eſt ratio præcedens.

18 Octauo conſideramus, neutros præfatorum fratrum, nec obſeruantes, neque recollectos peccaſſe mortaliter, faciendo quæ fecerunt, niſi mala fide fecerint illa, credendo, vel debentes credere præfatum breue fuiſſe vel non fuiſſe à S.D.N. ſuſpenſum, antequam congregarent Capitulum, & eligerent miniſtrum. Tum quia qui bona fide facit aliquid, quod non licet iure humano poſitiuo, errando circa intellectum eius dubium, non peccat mor-
F taliter, iuxta celebre Innocentij dictum [h] à pleriſque omnibus receptum, vt vtiliter de more ſcripſit Felinus [i] & præfati omnes fratres, qui bona fide credebant eſſe iuſta quæ faciebant, alioquin non facturi, fecerunt ea, errando circa intellectum iurium humanorum adeo dubiorum, quod multi etiam Iuriſperiti eruditiſsimi habiti errauerunt, & errant.

19 Nono ex præmiſsis cōſiderationibus inferimus, pręfati Illuſtriſsimi Domini Protectoris, & aliorum ſuperiorum ordinis præfati Illuſtriſsimi eiuſdemque altiſsimi partes eſſe, declarare [illegible] imum pręfatas electiones tam miniſtri, quàm aliorum cuſtodis & guardianorum in præfatu Capitulo factas, fuiſſe ac eſſe inualidas & nullas: idem de declarare: nullos eorum qui præfato Capitulo inter-

fuerunt

a Ca. per tuas. de ſent. exco.
b Ca. ſolet. de ſent. excom. lib. 6.
c Iuxta [illegible]
[illegible]
a L. h. e.
b L. 1. [illegible]
c Arg. tex. [illegible] appell. [illegible]
d Ca. ſolet. de ſent. excom. lib. 6.
e Cap. conſultationibus [illegible]
f In c. conſultationibus de iure patro. & in ca. cum ecclesia Sutrina de cau. poſ.
g Et d. c. cum eccleſia.
h In capi. per tuas. 2. de ſimon.
i In c. 1. col. penult. de re iudic.

fuerunt, neque illos qui contra eos proteſtati vel alij qui-ti fuerunt, exceptis, qui malè fide id fecerunt, peccaſſe mortaliter, & ſubinde non incidiſſe in vllas cenſuras, nec vllam irregularitatem contraxiſſe ob id, quòd eis ligati diuina celebrarunt, ſaltem vſque ad tempus in quo conſtitit, vel debuit conſtare ipſis de prædicta ſuſpenſione.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus delegatus non habet maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus, nec Capitulum eſt magis ſuum, quam Legati.*

1 *Vniat ſi Epiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus beneficia ex Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 5. conſenſus Capituli non videtur neceſſarius.*

2 *Delegatus in cauſa ſibi delegata eſt maior quam Legatus.*

CONSILIVM X.

AN Epiſcopus tanquam delegatus poſsit vnire beneficia ſine conſenſu Capituli per ^a Concilium Tridentinum.

a Ca. 4. de reform. ſeſſ. 21.

1 Reſpondeo ad hanc quæſtionem, quod videtur poſſe. Tum quia Legatus poteſt id facere, vt determinat Petrus à Perutio. ^b Tum quia omnes rationes, quibus poteſt id facere Legatus, probant idem facere poſſe Epiſcopũ tanquam delegatum, cum Epiſcopus, vt delegatus, non habeat maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus, nec Capitulum ſit magis ſuum, quam Legati.

2 Tum quia delegatus in cauſa ſibi delegata eſt maior quàm Legatus. ^c

Aduertendum, refert ſacram Congregationem cenſuiſſe contrarium.

b In tract. de vnione cap. 4. n. 18. & c. ſicut vnire de re. eccl. b præl. lat. & Clem. 2. de reb. eccl. alië

c Ca. ſtuduiſti, de off. legat. & ſane de off. delegat.

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsionem beneficij taliter non amittit etiam ſponte reſignans, quin ſpoliatus poſsit agere de ſpolio.*

2 *Geſta ab eo qui titulum beneficij, ſeu officij, etiam per ſpontaneam renunciationem perdidit, ſi non perdidit poſſeſsionem, cum retineat adminiſtrationem, etiam ſi ſint abſolutiones ſacramentales, tenent: & idem ſi titulum habuit à ſuperiore quidem, ſed inualide.*

CONSILIVM I.

VTRVM geſta à beneficiario priuato beneficio ipſo iure per promotionem, vel aliam cauſam, antequam expellatur à poſſeſsione, vel relinquat illam, valeãt.

1 Et pro parte quidem affirmante facit primo cap. *licet* ^d quatenus probat non perdere quem poſſeſsionem, & adminiſtrationem beneficij, eo quod perdat illud, & eius titulum ipſo iure. Secundo faciunt multa, quæ nos ſcripſimus in repet. cap. *accepta*, ^e per quæ probamus poſſeſsionem beneficij non perdi ipſo iure per renunciationem etiam ſpontaneam, adeo quod, ſi ſpoliaretur, poſſet agere de ſpolio contra ſpoliantem, iuxta dictum Innocentij, ^f & conſequenter non poteſt ei tolli adminiſtratio beneficij renunciati, donec relinquat poſſeſsionem, vel expellatur ab ea legitimè, & geſta interim per eum valent.

d 2. de preb. lib. 6.

e Oppo. 1. de reſtit. ſpolia.

f In cap. ſuper hoc de renũt.

2 Tertio facit l. *Barbarius*, ^g quatenus probat geſta ratione publici officij poſſeſsi ab eo, qui caret vero titulo eius, valere. Quarto, quod per illum textum, & alia concludit Panormitanus communiter receptus, ^h quod geſta à prælato, qui habuit titulum à ſuperiore, & adeptus poſſeſsionem, valent, etiam ſi titulus ſit inualidus, vel perditus ipſo iure, & nihil iuris habeat in ſuo beneficio, epiſcopatu, vel dignitate. Quinto, quod ipſemet Panormitanus communiter receptus affirmat ^i quod abſolutio à peccatis facta à prælato tolerato, & poſsidente beneficium, vel dignitatem, ratione cuius audit cõfeſsionem, valet, etiam ſi ipſo iure perdidit titulum, & nihil iuris habeat in eo. ergo etiam ea, quę facit aliquis Epiſcopus manens in poſſeſsione ſui epiſcopatus, & ante quam derelinquat eam, vel priuetur ea, valent, etiam ſi ipſo iure perdidiſſet epiſcopatum, vel ita ille vacaſſet, vt nihil iuris haberet in eo præter poſſeſsionem, & adminiſtrationem, quam habebat ratione tituli prius à Summo Pontifice habiti. Salus, &c.

g ff. de offic. pratoru.

h In c. nihil. à n. 31. de elect.

i In c. dudum 2. de elect. à num. 10

SVMMARIVM.

Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto, etiam in 1 *ſua camera pro tribunali ſedere, & ius dicere, tam per ſe, quam per alium poteſt, modo locus ſit honeſtus, & illum partes poſsint ſine magno incommodo adire. nu. 2. ſic & Archiepiſcopus in ſua diœceſi archiepiſcopali. num. .*

1 *Legatus plurium prouinciarum poteſt negotia vnius prouinciæ in alia expedire.*

1 *Limitatio legis penult. ff. de iuſt. & iure.*

2 *Arbiter in quolibet honeſto loco ſententiam ferre poteſt.*

3 *Epiſcopus conſtituere debet vicarios ſtatarios, nu. 5. item & archipresbyteros num. 7.*

4 *Præſcriptio immemorialis, item & 40. annorum liberat ab obligatione iuris, ſed non contra id quod dictat ius naturale quia eſſet irrationabilis. num. .*

5 *Conſuetudo ſere totius orbis ab omnibus ſeruanda eſt.*

5 *Epiſcopi ad vicarios generales conſtituendos cogi poſſunt ab Archiepiſcopo: quia aliter non poſſunt bene regere ſibi commiſſos. num. .*

6 *Conceſſo vno, conceditur & id ſine quo conceſſum commodè fieri non poteſt: ſed & qui tenetur & debet aliquid facere, tenetur etiam ad id ſine quo debitum commodè præſtare non poteſt.*

CONSILIVM II.

CVM in Polonia diœceſis vnius Epiſcopi per dietas circiter 10. vel plures extendatur, & Epiſcopi tribunalia ſtataria nullibi habeant, & ius dicant in vno, modo in alio oppido habitent: Quæritur primò, an cit[illegible] ab Epiſcopo, ſeu coram eo litem habente teneantur in quolibet loco, vbi ſit Epiſcopus, comparere, & ius ſuum proſequi. Secundo, an dicti Epiſcopi cogi poſsint ad tenendum in aliquo certo loco vicarium ſtatarium.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM dico quòd quærela hęc cleri Poloniæ videtur eſſe contra ius expreſſum à Bonifacio Papa ſcriptum, ^a cuius verba ſunt, *Cum Epiſcopus in tota ſua diœceſi iuriſdictionem ordinariam noſcatur habere, dubium non exiſtit, quin in quolibet loco ipſius diœceſis non exempto per ſe, vel per alium poſsit pro tribunali ſedere, cauſas ad eccleſiaſticum forum ſpectantes audire perſonas eccleſiaſticas, cum earum exceſſus exegerint, capere ac carceri deputare, necnon & cætera quæ ad ipſius ſpectant officium liberè exercere.* Et etiam Legatus in qualibet parte ſuæ legationis poteſt expedire, quæ ad illam ſpectant, etiamque negotia vnius prouinciæ in alia ſuæ legationis, ſi ad multas eſt miſſus, ^b ſic Archiepiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis archiepiſcopalis, ^c vnde Baldus Angelus, & Iaſon limitauerunt legem penult. ^d quatenus habet ius eſſe dicendum in loco maiorum, vt non procedat in Epiſcopo per prędictum cap. *cum Epiſcopus.* ^e

a In cap. cum Epiſcopus de offic. ord.

b Cap. nouit de offic. deleg.

c Cap. vt [illegible] gantes de ordin. lib.

d ff. de [illegible] & iure

e De offic. ord. lib. 6.

2 Facit quod etiam arbiter poteſt iudicare vbi voluerit, modo locus ſit honeſtus, ^f poterunt ergo Epiſcopi Poloniæ in quacunque parte ſuarum diœceſum audire & definire cauſas ſpirituales, criminales, & ciuiles inter ſibi ſubditos, & in ſua camera, vt dicit Francus, ^g modo locus ſit honeſtus, vt dicit gloſſa ibi, & modo partes ſine magno incommodo litigare poſsint, quod ſolus Francus dicit ibi, & poteſt pro eo allegari præd. §. *ſi arbiter*, in illis verbis, *ſi litigatores facile eo loci venire poſſunt*, quamuis illum §. ad hoc ipſe non põderet, & aliũ textum idoneum ad id allegarit.

f L. ſi vnũ diu. §. ſi arbiter ff. de recept. arbit.

g In d. c. cum Epiſcopus.

3 AD SECVNDAM dico primo, quod non videtur vllus canon id præcipere, & quod ſanctorum Patrum documento ſancitum non eſt ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum. ^h Secundo, quod Panormitanus ^i dicit non meminiſſe textum, qui clarè probet teneri Epiſcopum ad conſtituendum vicarium generalem, etiam non ſtatarium: quamuis id efficaciter probetur in cap. *in nona actione.* ^k Tertio, quòd primitiua Eccleſia non videtur habuiſſe talia tribunalia ad cognoſcendum de cauſis clericorum, cum Paulus ^l relatus in ſumma, ^m dicat Chriſtianos etiam laicos non debere litigare.

4 Quartò, quod Epiſcopi Polonię poſſunt dicere ſe non habuiſſe antehac huiuſmodi tribunalia ſtataria, & ideo etiam ſi iure debuiſſent ea habere, præſcriptione tamen tum ordinaria quadraginta annorum, tum immemoriali, de cuius initio nõ eſt memoria, eſſent à tali iure liberati. ^n

5 Pro parte autem affirmante facit primò, quòd conſuetudo totius ferè orbis Chriſtiani habet, vt Epiſcopi teneãt huiuſmodi tribunalia ſtataria, [illegible] primariarum diœceſium. & huiuſmodi conſuetudo generalis ab omnibus ſeruanda videtur. ^o Secundo, quod omnes Epiſcopi tenentur conſtituere vicarios generales, & po[illegible]

h 6. quæ. 4. c. conſulendũ.

i In r. quoniam plerũ. quæ de offic. ord.

k 14. quæ. [illegible] in cap. ſi [illegible] offic. archipresbyt.

l 1. ad Corinthios 6

m 14. quæ. 1.

n Arg. cap. quarto de præſcrip. & ſuper quibuſdam de verb. ſign. & l. ſi [illegible] vare. §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æſtiua

o Cap. contra [illegible] de [illegible]

[illegible] per ſuos Archiepiſcopos: immo A[illegible] dentur poſſe ipſos conſtituere, ſi ipſi noluerint [illegible]ere,[a] & tradit Panormitan[b] receptus.[b] At vicariorum conſtitutio parũ ſatiſfaceret clero, & populo eorum, niſi haberent tribunal ſtatarium: ergo debent illud habere. Tertio, quod non poſſunt excuſari dicendo quod ipſi ſoli ſufficiant toti clero, & populo regendo, quoniam hæc allegatio confutatur in cap. fin.[c]

Quarto neruosè facit, quòd ſicut cui conceditur aliquid, [illegible] ſolum videtur concedi illud ſine quo conceſſum eſſe nequit,[d] ſed etiam illud ſine quo id commodè fieri poteſt, vt eleganter de more aſſerit Aretinus[e] quem ſequitur Decius[f] contra gloſſam[g] quòd irrefragabiliter [illegible]batur per l. penult.[h] ita quicumque tenetur facere aliquid, tenetur ad faciendum illud ſine quo id vere fieri [illegible]it. At Epiſcopi Poloniæ tenentur reddere ius clero [illegible] diœceſum, immo & populo quo ad negotia eccle[illegible]ca, & nequeunt id ſatis & bene facere ſine huiuſmo[illegible] [tri]bunalibus ſtatarijs: ergo debent ea deſignare.

Quinto facit, quod ratio canonica, qua Epiſcopi tenentur conſtituere vicarios, & habere archipresbyteros, [e]ſt, quia non poſſunt ſatis bene regere per ſolos ſemetipſos [e]tiam ſi plurimum valeant, vt probatur cap. fin.[i] & eadem ratio ſuadet, vt teneant prædicta tribunalia ſtataria: [ergo] debent ea tenere. Sextò, quia non obſtant oppoſi[ta] quoniam illa procedunt, quando ius naturale non obſtaret eis: at ius naturale, & ratio naturalis ex eo fluens, quæ dictant, eum qui tenetur ad aliquid, teneri ad ea, ſine [qui]bus id ſatis bene fieri nequit, obuiant eis, vnde nec v[llæ] præſcriptio & conſuetudo poſſunt eis prodeſſe, quippe [quæ] eſſent irrationabiles, & contra ius naturale, contra [qu]od illæ non valent,[l] Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus iure antiquo communi non poteſt quidem cognoſcere, neque conferre, neque confirmare, neque ſtatuere, neque corrigere ſine conſilio Capituli, nunc verò vtitur iure quod ei competit ex ſtatuto, priuilegio, conſuetudine, concordia, vel quouis alio quæſito titulo, & vlterius ex ſacro Concilio procedit contra Capitula exempta tamquam ſedis Apoſtolicæ delegatus, tam in viſitatione, quam extra, limitate tamen ſecundum formam capit. 4. ſeſſ. 6. & cap. 6 ſeſſ. 25 eiuſdem Concilij. num. 3. 4. & [illegible] quæ duo capita ſecundum Auctorem [illegible]entur etiam ſeruanda in cathedralibus & collegiatis non exemptis, in quibus Epiſcopi ante Concilium aliter non præſcripſerunt. num. 5*

Prælati collegiatarum, quibus ſcilicet collegiatis competit ius præſentandi, præſentant quidem, ſed cum conſenſu Capituli.

Prælati contra ius Capituli, & è contra, multa & valide præſcripſerunt.

CONSILIVM III.

AN C[a]p. [4.][m] Concilij Tridentini declarans cap. 4.[n] [h]abeat locum in Eccleſijs etiam non exemptis quo[ad] [illegible]ationem de eligendis in principio anni duobus [illegible] e[x] Capitulo, cum quibus teneatur procedere [illegible] cum extra viſitationem ex officio, vel ad inſ[tantiam] partis procedit contra aliquem capitularem?

1 Reſpondeo primò, quòd iure antiquo communi Epi[ſcopus non] poteſt conferre, neque confirmare, neque ſta[tuere, n]eque corrigere ſine conſenſu Capituli,[o] immo re[quiritur] conſenſus Capituli in præſentationibus facien[dis à] prælatis Eccleſiarum collegiatarum.[p]

Secundo præſuppono, quod multa circa hoc inue[ni]untur vſucapta, ſiue præſcripta à prælatis contra ius [com]mune, & declaratum eſt præſcriptionem illam vale[re] & contra à Capitulis contra prælatos.[r]

[Te]rtio, quòd in multis Eccleſijs tam collegiatis, quàm [cathe]dralibus erant multæ contentiones ante Concilium [Tride]ntinum ſuper correctione & punitione canonico[rum, & a]liorum Capitularium, eo quòd multi prælati po[tius arbi]trio, & libito ſuo, quam ſacrorum canonum, pu[nieba]nt, & corrigebant eos, & ita in multis eccleſijs e[ra]nt ſtatuta, vt prælati adiungerent ſibi aliquos de Capi[tulo], de quorum non ſolum conſilio, ſed etiam conſenſu deb[ere]nt prælati procedere: & ideo ſactum Concilium [vide]tur ſtatuiſſe duo prædicta capitula ad ſedandas di[ſcor]dias.

4 Quartò, quòd cum ſacro Concilio non intereſſent Capitula, & ſoli Epiſcopi ſine Capitulis illa ſtatuiſſent, viſum eſt nonnullis inclinaſſe magis in fauorem Epiſcoporum, quàm Capitulorum & quod in fine prædicti ca. 6. reſeruatur Epiſcopis ſalua omnis poteſtas, quæ vltra illã, quæ ibi ſtatuitur, competeret eis ſtatuto, priuilegio, conſuetudine, concordia, vel quocumque alio iure, cum tamen Capitulis nihil tale videatur reſeruatum: nam in d. cap. 4. tolluntur eis iura ſibi quæſita per exemptionem, conſuetudinem, priuilegium, vel alium modum, adeo quòd Epiſcopi poſſunt tamquam delegati auctoritate Apoſtolica procedere contra illa: &[a] ampliatur, vel declaratur, quod facultas in eo data Epiſcopis competat eis, etiam cum procedunt extra viſitationem, cum moderatione, de qua ibi, ſcilicet quod adiungat ſibi duos canonicos electos per Capitulum, & de conſenſu tantum illorum procedat, niſi quo ad apprehenſionem.

5 Quinto, quod videtur poſſe probabiliter dici, quòd prædicta duo capitula vendicant ſibi locum in omnibus Eccleſijs cathedralibus & collegiatis exemptis, & non exemptis, in quibus Epiſcopi non quæſierunt ante prædictum Concilium ius pacificum vltra poteſtatem, quæ ipſis datur per ius commune aliquo titulo legitimo. Tum quia generaliter loquuntur, & ita generaliter ſunt intelligenda.[b] Tum quia ratio pacis & concordiæ, quã deſiderauit Concilium inter prælatos & ſua Capitula, videtur id ſuadere: & lex extenditur ad limites ſuæ rationis.[c] Tum quia experientia conſtat conuenire reipub. vt aliquntum prælatorum plus volentium dominari, quàm paſcere gregem, & pro libito amore vel odio abſoluere & condonare hos & illos capitulares ſibi reſiſtentes vel obſequentes, potentiæ obuietur per adiunctionem duorum canonicorum, vt prædictum ſtatuit Concilium.

Congregatio tamen, vt refertur, cenſuit cap. 4. ſeſſ. 6. & cap. 6. ſeſſ. 25. procedere in Capitulis exemptis tantùm.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ex officio cogere poteſt beneficiarium ad exhibendum titulum.*

1 *Poſſeſſio decennalis non ſufficit ſine titulo ad beneficium petitorie repetendum, ſed ſic ad titulum præſumendum. nu. 4. 5. 6. & 10. niſi quando in matrimoniali cum poſſeſſione concurrit fama tituli, quia tunc repetit. num. 3.*

2 *Beneficium ſine inſtitutione canonica non poteſt obtineri.*

2 *Animarum ſalus omni alij commodo præferenda.*

2 *Beneficium ſine titulo retinens, etiam poſt longum tempus peccare videtur.*

3 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum.*

4 *Poſſeſſio triennalis quærit titulum poſſidenti, ſecundum opinionem gloſſæ regularum Cancellariæ.*

4 *Titulus ex antiqua beneficij poſſeſſione præſumitur. n. 6. & 10.*

5 *Solennitas extrinſeca præſumitur ob lapſum longi temporis.*

5 *Subdiaconus præſumitur, qui diu vſus eſt ſubdiaconatu.*

7 *Poſſeſſio antiqua defendit beneficiarium etiam contra prælatum, ne ab eo exigat probationem tituli, aliter quàm per iuramentum: immo nec hoc exigit, ſi alias hunc approbauit etiam tacitè puta accipiendo ab eo procurationem in viſitatione tamquam à titulari.*

7 *Procurationem, viſitans Epiſcopus, accipiens ab aliquo tamquam beneficiato, cenſetur eum approbare titulum.*

8 *Inſolita fraudem quamdam præſeferre videntur.*

9 *Regula de triennali iuuat execrabilem contra tertium, & ſi ſit decennalis, etiam contra Epiſcopum, modo alleget diſpenſationem.*

10 *Argumentum à contrario deſumptum ex dictis non diſpoſitiuis, ſed narratiuis parum valet.*

11 *Cap. ordinarij de off. ordin. lib. 6. habet locum nedum in beneficijs quæ poſſidentur in titulum ſeu commẽdam, ſed etiam quæ poſſidentur vt vnita.*

12 *Epiſcopus cogere poteſt decennalem execrabilem ad iurandum credere ſe canonicè obtinuiſſe dicta beneficia.*

CONSILIVM IIII.

QVÆSITVM eſt primo, an Epiſcopus nouè creatus cogere poſſit beneficiarium ſuum ſubditum ad oſtendendum titulum ſui beneficij, quod pacifice vltra 20. & 30. annos poſſedit.

Secundò, an cogere poſſit poſſidentem incompatibi-

habe

a Ca. cum ſ[illegible] [illegible] q. [illegible] & dict. c. in no[illegible] actione 10 q. 7.
b In dict. ap[illegible] quoniam in plerisque
c De [illegible] archiepre[sb.]
d Leg. 2. ff. de iur. [illegible] omnium iudic. & prætere[a] de offic. deleg.
e In c. de teſtibus [illegible]
[illegible]
m In d. cap. 6.
b Cap. ſi Romanorum. [illegible] 10. diſt. l. de pretio ff. de publ. in rem actio. c. ea ſuggeſtũ & ea nominatione de appel. in quibus id notat Panor.

lia beneficia pacificè vlt᷑a prædictos … vel … annos ad exhibendum diſpenſationem, quæ ea iuſtè retinere potuit.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpódeo, quod pro parte affirmatiua facere videtur primò gloſſa vltima [a] quatenus aſſerit poſſe Epiſcopum ex officio cogere ſubditum ad exhibendum titulum ſui beneficij. Secundo gloſſa vltima [b] quatenus habet, petentem beneficium in titulum non ſe poſſe iuuare præſcriptione. Tertio iura multa, quibus prædictæ gloſſæ nituntur. Quarto, quòd Innocentius licet aliqua ex parte variare videatur, tandem tamen concludit ſaltem per relationem ad textum, [c] quod volenti repetere beneficium, non ſufficit quod poſſederit illud pacificè etiam per decem annos, etiam cum fama ti… canonici.

2 Quinto, quod eſt regula firma tam in cap. 1. [d] quam in alio ca. 1. [e] quã etiã in c. ex frequentibus. [f] quod beneficiũ à nemine poteſt ſine canonica inſtitutione licitè obtineri.

Sexto, quod animarum ſalus præferenda eſt omni alij commodo. [g] At beneficiarius tenens beneficium ſine canonica inſtitutione, etiam poſt decem annos, & quodcũque aliud tempus, peccare videtur, [h] quia licet contra alium quærat exceptionem, ſibi tamen non quærit dominium beneficij, vt latè affirmat Panormitanus communiter receptus [i] & communiter videtur Epiſcopus habere poteſtatem eum ex officio ſuo expellendi à beneficio, quod tenendo peccat.

3 Pro parte autem negatiua facit primo cap. *illud.* [l] quatenus habet, eum, qui fuit in poſſeſſione matrimonij cum fama de matrimonio per … annos, poſſe repetere illam, quam pro coniuge per tantum tempus poſſedit: & cũ argumentũ à matrimonio carnali ad ſpirituale valeat, iuxta gloſſam celebrẽ, [m] pro qua eſt c. *licet.* [n] conſequens eſt, quòd etiã beneficiarius, qui poſſedit beneficiũ pacificè per 10. annos, ſaltẽ cum fama tituli, debeat præſumi beneficiatus.

4 Secundo facit regula Cancellariæ, [o] quæ ſtatuit ne poſſeſſor huiuſmodi triennalis moleſtetur. & gloſſa illius antiqua [p] tenuit per huiuſmodi triennalem poſſeſſionem quæri titulum poſſidenti.

5 Tertio, quod quamplurimi etiam à Felino [q] & quos ſequitur ipſe, tenent ex antiqua poſſeſſione pacifica beneficij præſumi titulum beneficij, ea ratione, quia licet ſolemnitas extrinſeca non præſumatur regulariter interueniſſe, [r] fallit tamen ob lapſum longi temporis, iuxta gloſſam & omnes, [s] vnde & Innocẽtius [t] dicit eũ qui ſubdiaconatu vſus eſt longo tẽpore ſine literis, eſſe præſumendum ſubdiaconum. & ita non videtur eſſe mirandũ, quod præſumatur titulus beneficij in lõgi temporis poſſeſſione: pro quo aptè facit l. *ſi filius.* iuncta gloſſa [v] & l. *quæ in aliena.* [x] & illa quæ eis adijciuntur ibi, & alibi ſæpe.

6 Quarto quod Rota ætate noſtra pro hac parte ſententiam dixit, vt teſtatur Caſſadorus [y] ibi. *Voluerunt Domini in vna cauſa Bononienſi de menſe Martij 1510. coram D. Petro de Caprinacchis inter Aemilium de Blanchis & quendam alium, quod regula Cancellariæ de trien. etiam locũ haberet in eo qui decennio poſſederat, & nullum titulum producebat, ex eo quod in præſumitur titulus ex ſola poſſeſſione antiqua: nam ſi quis vt rector beneficiũ tanto tempore poſſidet, in eo ius habet. & præſumitur titulus, vt dicunt Innocentius & Hoſtienſis* [z] *& Dominicus.* [a] *Ratio, quia cum Epiſcopi viſitando inquirant de titulo,* [b] *non eſt præſumendũ, quod ipſimet ſubditi quo ad curata permiſiſſent tali curſu temporis retineri Eccleſiam abſque canonico titulo.* hæc ille.

7 Et ne cui videatur, Caſſiadorum ſentire huiuſmodi triennalem poſſeſſorem poſſe defendi quo ad aduerſarium petentem beneficium, nõ autem quo ad Epiſcopum volentem ex officio cogere ad oſtẽdendum titulum, perpendat hæc verba, quæ ſubdit: *Verum eſt, quòd prælatus, licèt ex quo tolerauit diu in poſſeſſione ſubditum, non poſſit eum compellere ad oſtendendum titulum beneficij. tamen poteſt in ſe ſuſcipere onus probandi defectum tituli, vt cap.* dilecto. *& ibi Abbas* [c] *& in d. cap.* licet Hel. *& Dominicum.* [d] Quinto, quod communis opinio ſecuta Hoſtienſem, [e] tenet non poſſe Epiſcopum cogere huiuſmodi beneficiarium ad aliud, quàm ad …endum ſe habere titulum, & que ad hoc, ſi expreſsè, vel tacitè conſenſerit in illo, ſecundum Coſinam, [f] ea ratione, quod prælatus, qui tacitè vel expreſsè approbauit beneficiarij titulum, non poteſt cogere ipſum ad oſtendendum illũ, [g] & addit quod … …rationem ſuam viſitãdo, videtur tacitè … eſſe talem, quamuis Innocentius quem ad hoc … [b] non videatur aſſerere.

8 Sexto facit, quod inſueta videntur præſeferre aliquid fraudis, iuxta l. *ſi quis ſub conditione.* adiuncta gloſſa quam ad hoc ponderat Baldus ibi, [c] & int… etum & … bitum … detur, quod aliqui poſt … 20. aut … vel 4… annorum pacificum compleuerit … dere titulum ſui beneficij. Et ita quamuis forte … prædicti Epiſcopi virtus ſplendore ſuo omnem dolum & fraudem auertat apud eos qui eum nouerant, apud … iudices, … non adeo reſpiciunt perſonam, forte non ſimiliter … ret. Per quæ arbitror Re… Auditor… Rotæ Patres in hanc partem … & reſponſuros ad contraria … beneficiario, qui non oſtendit titulum verum, nec longi temporis poſſeſſione præſumptum.

AD SECVND. … reſpondeo, quod pro parte … firmante videtur … in cap. *ordinarij.* [d] … uatus per Concilium Tridentinum. [e] Secundo faciunt … la multa, quæ tradit Gomezius [f] in fauorem opinionis … tium, qui tenuerunt in Rota, quod regula de triennali poſſeſſore non iuuat execrabilem, ſiue … incompatibilia contra extrauag. … *execrabilis* … XXII. ſi non monſtretur diſpenſatio legitima.

9 Pro parte vero ne… faciunt alia plura, quæ … ibidem pro opinione contraria, quam … Rota in … tribus vel quatuor cauſis … vid… quod … lis poſſeſſio pacifica defendit etiam … lem, … non monſtrata diſpenſatione, modo al… gerit. … quod facit triennalis poſſeſſio … contra … tem, videtur facere decennalis … longi temporis poſſeſſio contra Epiſcopum volentem … beneficiarium … officio ad oſtendendum titulum, vel diſpenſationem … citata in reſponſione præcedentis dubij. S… non obſtat id, quod … Gomezius ali… quam ordinarium, non poſſe cogere triennalem poſſeſſorem ad oſtendendum diſpenſationem incompatibilium: innuendo a contrario ſenſu, quod ordinarius poteſt cogere.

10 Non, inquam, hoc obſtat. Tum quia argumentum à contrario in verbis narratiuis eius, qui non diſponit, parũ virtutis habet, vt poſt Antoninum [h] tradit Felinus. [i] Tum quia loquitur tantũ de triennali poſſeſſore, & non de decẽnali, vel antiquiore, quem titulus præſumptus defendit etiam aduerſus ſuperiorem inquirentem, vt dictum eſt.

11 Tum quia Dominicus & Francus ſuper eod. cap. *ordinarij.* communiter recepti dicunt illum textum non habere locum contra antiquum decennalem, vel longioris temporis poſſeſſorẽ. Tum quia eadem rati… debere, ne teneatur oſtendere diſpenſationem, quę ſuadet … non teneatur oſtendere titulum: quia tam contra ius eſt tenere beneficium ſine titulo, quam tenere duo beneficia cum titulis alijs canonicis, ſine diſpenſatione: immo forte magis, ſi res ſatis expendatur. Tum denique quod ratio illa præſumendi interuentum ſolennitatis extrinſecæ, qua ſupra diximus niti Felinum poſt alios in ſupradictis locis, & ratio præſumptionis, quo tanto tempore non ſuſtinuiſſet ordinarius poſſidente ſine titulo, qua nititur Coſinas [k] immo & … Innocentius quam tangit [l] videlicet quod tanto tempore non eſt facile ſeruare titulos, & ſcripturas, videntur ita excuſare ab oſtendenda diſpenſatione, ſicut ab oſtendendo titulo. Omitto, quod poſſet alicui videri ſatis probabiliter prædicto cap. *ordinarij.* eſſe quidem locũ in beneficijs quæ tenentur in titulum, vel commendam, non autem in ijs quæ obtinentur per vnionem & annexionem ad aliud beneficium, vel religionem, & ordinẽ. [m] Omitto, inquam, hoc: quia licet in recuperanda quadam commenda Roncæuallis, quam quidam Commendator ſancti Iacobi per viam vnionis detinebat, multum negotij mihi olim fecerit, non tamen arbitror ſatis firmum ad hoc, vt cenſeatur prædicta Eccleſia iſta ratione excluſa à prædicto cap. *ordinarij.* … etiam prædicta vnio, quæ non eſt perpetua, ſed … ad vitam eius, cuius commendæ vel ordini annexa eſt, non poteſt cadere ſub cap. 6. [n] nec ſub cap. 13. Concilij Tridentini.

12 Itaque

a Ca. 1. de reg. iur. lib. 6.
b In cap. cum nugis. de dol. & cont.
c In ca. illud de præsump.
d De reg. iur. li. 6.
e De eo qui mit. in poss. eo. lib.
f De instit.
g 1. q. 7. ſ. ſan… & c. il… 1. q. 3. c. ſi habet. … q…
h Per d. ca. 1. de reg. iur. li. 6.
i In c. cũ nostri … de dol. & cont.
k Arg. … de off. ord. & l. … de off. præp.
l … de præſum.
m Cap. bona 2. de elect.
n De triennali poſſe.
o … de trien. poſſ.
p Pag. 4.
q In cap. licet Hel. … de ſimon. & in d. c. illud de præſump. & c. … de teſt. & … 20. de re iud.
r L. quicunque. … de publ. … vem…
s In c. perueniſ. de emp. & vend.
t In ca. ſuper … ſub fine de accuſat.
v C. de petit. hered.
x … de ac… quir. hered.
y In deciſ. 6. ſuper regula. Canc.
z In ca. illud de præſump. & in ca. licet Hel. de ſimo.
a Conſ. 87 …
b Ca. ordinarij de off. ord.
c De prob.
d In de con… & in d. c. ordinarij
e In d. ca. licet Hel.
f In c. … de … poſſ. …

[illegible] erunt, [illegible] præci [illegible] q- [illegible] bene [illegible] [illegible] Sa [illegible]

SVMMARIVM.

1 Vicario parochiali vacanti ſimpliciter dato, non omnes fructus, ſed congrua portio debetur: ſed nec Epiſcopus vſque à principio poſſet omnes eidem aſſignare, niſi omnes eſſent neceſſarij. nu. 2.

2 Intellectus cap. 18. ſeſſ. 24. Conci. Trid. de reform.

CONSILIVM V.

1 AD quæſtionem [illegible] D. ordinari[illegible] aliqua ex parte [illegible] præſtit[illegible] D. [illegible] certam parte[m] fructuum congruam in [illegible] ſtipendium.

2 Se[illegible] non p[illegible] ſtatuere pro congrua portione omn[illegible] prædictæ. Tum quia facult[illegible] concedere iſt[illegible] conceſſa ordinario a Concilio Tridentino [illegible] ad certam partem fructuum. Et q[illegible] ordinarius, quòd omnes fruct[illegible] cederent [illegible] tuam port[illegible] in eam p[illegible] poſ[illegible] Eccleſiæ [illegible] ad id nece[illegible] præſupp[illegible] tendere ad centum [illegible] debet e[illegible] contentu[illegible] ad congruam [illegible] tionem arbitrio ordinarij [illegible] determinandam.

SVMMARIVM.

1 Exorciſmus in genere ſumptus, eſt omnis adiuratio & increpatio quæ contra dæmones exercetur. & ſic acceptum nec Epiſcopus, immo forte nec Papa poteſt Chriſtianis, cum eã à Chriſto acceptam, prohibere, nu. 2. illum autem qui præmittitur baptiſmo, & à ſolis ſacerdotibus baptizantibus de conſuetudine exhibetur, non poteſt Epiſcopus reſtringere, nec decet vt Papa id faciat. nu. 3 ſed nec illũ, qui ſine alia cæremonia ſuper obſeſſos exercetur, poteſt quis ſaltem Papa inferior, niſi quo ad indecentia prohibere. nu. 4. & 5 illum autẽ qui ſuper dictos obſeſſos cum certis ſolemnitatibus ab Eccleſia introductis per deputatos ſolet exerceri põt Epiſcopus modeſte reſtringere. 5.

6 Parochus clericos intra fines ſuæ parochiæ morantes poteſt quidẽ vrbanè, ſed nõ vt ad id obligatos, hortari vt ipſum in exercitio doctrinæ Chriſtianæ iuuent.

CONSILIVM VI.

AN Sacerdos vel clerico ſæcularis, aut regularis interdici poſſit, ne exorciſmum energumenis adhibere poſſit, niſi is exorcizandi facultatem ſcripto exaratam ab Epiſcopo impetrarit: Et an rectè prohibeatur, ne in ædibus laicalibus, locisve priuatis, ſed in Eccleſiæ loco aperto, & conſpicuo, neque in omni & quauis Eccleſia, ſed in iis ſolũ, quas certas Epiſcopus ſtatuerit, fiat exorciſmus? Item ne ante ortum, nec poſt occaſum Solis quiſquã exorcizetur? Et an rectè ſtatuatur, vt ſi qui exorcizat, ſacerdos ſit, antequam exorciſmum inchoet, Miſſæ ſacrum faciat?

Secundo, an clericos, qui Dominicis, feſtiſque diebus, qua hora in choro diuinis officiis celebrandis aſtricti non ſunt, parochus, intra cuius parochiæ fines habitant, in doctrinæ Chriſtianæ ſcholis vbicumque loci intra fines parochiæ conſtitutis, vt ſibi in hoc munere opem ferant, cohortari debeat?

1 AD QVATVOR in priori quæſtione propoſita reſpondetur primo, quod cum omnis adiuratio & increpatio dæmonis poſſit dici exorciſmus energumenorum, vt ſignificat ca. *clericos*.[b] & S. Thom. [c] dum ait exorciſmũ catechumenorum, qui præponitur baptiſmo, rectè dici poſſe exorciſmum energumenorum: cumq; omnis Chriſtianus habeat poteſtatem exorcizandi, & adiurãdi dæmones increpando, iuxta illud. [d] *In nomine meo dæmonia eiicient*, vt tradit S. Tho. [e] titulus huius quæſtionis videtur generalis ad omnem exorciſmum & adiurationem increpatoriam dæmonum.

2 Secundò, quod accipiendo verbum illud tam late vt dixi, reſpondendum videtur quod non poteſt id facere inferior Papa [illegible] ſtianis omnes [illegible] increpat [illegible] que, [illegible] pergente [illegible] *crucem Domini fugite partes* [illegible] & ſig[illegible] dicente *In nomine Patris, &c.*

3 Ter[illegible] quæſtionis [illegible] ad [illegible] ciſmum, [illegible] baptiſmo, [illegible] de [illegible] item Pa[illegible] ipſum P[illegible] ad ſacerdotes [illegible] S. Tho. [illegible] & omnino deceret [illegible] omnibus [illegible] neceſſitas faciendi ea, quæ in [illegible]

4 Qu[illegible] quæſti[illegible] ad [illegible] arreptitiorum, ſiue à dæm[illegible] torum, non videtur etiam poſſ[illegible] ſaltem ab inferiore Papa quo[illegible] poteſtatem gen[illegible] quam omnes Chriſtiani [illegible] & adiurandi ea increpat[illegible]: quia tale ſtatutum [illegible] ordinationem ab ipſomet Chriſto factam,[b] ſupra tam [illegible] poteſt tollere [illegible] Papa [illegible] ipſe Papa [illegible] *ſunt quidam*,[d] à iunctis [illegible] quæ notantur late per [illegible] & alios.[e]

5 Quantum item ad partic[illegible] poteſtatem [illegible] habent quid[illegible] aliquib[illegible] ab Epiſcopo [illegible] cum ſup[illegible], & ſtola, & [illegible] videtur, q[illegible] poſſet [illegible] ſeruand[illegible] tenerentur [illegible] ſola poteſtate à Chriſto tradita, [illegible] aliquo appar[illegible] verbo [illegible] tum. Poſſet item Epiſcopus ſtatuere ne quis [illegible] ac immodeſte vteretur huiuſmo[di] poteſtate: quia [illegible] eſſet legem nouam facere, ſed confirmare legem naturalem, qua tenemur benè ac modeſte facere quæ f[acimus]. Reſtri[ctiones] autem tantæ, quantas continent quæſtione prædictæ, non videntur eſſe facultatis epiſcopalis per prædicta.

6 AD VLTIMAM quæſtionem reſpondetur, quod prædictis rectoribus licet rogare, & hortari vrbanè prædictos cle[ric]os, vt eos adiuuent: quia hoc nullo iure vetitum eſt, & de ſe bonum eſt: hortari autem eos, vt ad id obligatos, non liceret: quia ipſi ad id nullo iure ſunt obligati, & ita iniuriam facerent eis imponentes obligationem contra iuſtitiam.[f]

SVMMARIVM.

1 Epiſcopus ex officio contra vtentes matrimonio nulliter clandeſtine contracto, & alios peccatores procedere poteſt via inquiſitionis, modò fama præcedat. nu. 2. poteſt item via denunciationis euangelicæ & canonicæ. nu. 2.

1 Diœceſim peccatoribus mortiferè peccantibus poteſt Epiſcopus ex officio ob publicam vtilitatem, inquirendo, ſicut & Præſes prouinciam malis hominibus, purgare.

CONSILIVM VII.

AN Epiſcopus poſſit ex officio inquirere contra vtẽtes matrimonio clandeſtinè ſine præſentia parochi contracto?

1 Reſpondetur quòd ſic. Tum quia Epiſcopus poteſt ex officio ſuo nobili procedere ad vtilitatem publicam, & ſalutem animarum, & alia pia, ſecundum Bartholum receptum. [g] Tum quia ſicut Præſes prouinciæ in ſæcularibus poteſt inquirere, & purgare prouinciam malis hominibus,[h] ita poteſt Epiſcopus in ſpiritualibus, & eccleſiaſticis purgare ſuã diœceſim peccatoribus mortiferè peccantibus.[i]

2 Tum quia poteſt via denunciationis euangelicæ vel canonicæ procedere contra peccantes mortaliter iuxta cap. *noui*.[k] vbi nos latius alii,[l] tradimus. Tum quia etiam ſine denunciatore per viam inquiſitionis fama præcedente poteſt procedere ad punienda adulteria, & alia crimina mortifera præſertim Eccleſiaſtica, quæ ſacramenta tangunt,[m] & certum eſt eſſe crimen mortiferum, & grande, quod aliqui vtantur matrimonio nullo pro valido, vt

a In ca. 10. de reform. ſeſſ. 24.

b §. exorciſtæ. 01. diſt.

c In 4. diſt. 6. q. 2. art. 2.

d Marci vlt.

e 2. 2. q. 90. art. 2.

In d. d. q. 2. ar.

Marc [illegible]

[illegible] [illegible] Antoninus.

f ff. de iuſt. & iure. & §. 1. inſt. eod. tit.

g In leg. 4. §. hoc autem in dicimus ff. de damn. infect per e.t. de off. ordin.

h Iuxta l. congruit ff. de offic. præſid.

i Per d. l. ca. 1. de offic. ord.

k De iud.

l In c. notab. 11 [illegible] per [illegible] & ca. qualiter & quando. 2. de [illegible]

do, vt palam eſt, & certum eſt, matrimonium contractum ſine præſentia parochi competentis eſſe penitus nullum, iuxta Concilium Tridentinum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus in concubinarios poteſt alia via & pœna, quā in ſacro Concilio ſtatuta, procedere.*

2 *Lex noua remediū adducens non cenſetur tollere aliud per alias leges inductum.*

CONSILIVM VIII.

AN contra concubinarios potuit procedi [illegible] & ad [illegible] pœnas, quàm quæ ſtatuuntur in Concilio Tridentino?

1 Reſpondetur quod iudex eccleſiaſticus poteſt procedere [illegible] concubinarios, & concubinas alia via, & ad alias pœnas, quàm quæ conſtituuntur in d. cap. 8. Tum quia iudex eccleſiaſticus poteſt procedere contra prædictos per viam [illegible] & denunciationis, iuxta cap. *ſuper his*, & prædictum cap. 8. ſolum videtur agere de via inquiſitionis, quam [illegible] contrario ſenſu per illa verba, *Etiam nullo requirente*, poſſe illum procedere etiam [illegible] via: quia illud verbum, *etiam*, implicat caſum minus dubium. Tum quia [illegible] illius cap. iubet non tolli per illud alias pœnas contra [illegible] ſtatutas.

2 Tum quia lex noua remedium adducens non cenſetur tollere aliud per alias leges inductum, & renuncians vni ex duobus remediis [illegible] non videtur alteri renunciare. Tum quia in hac ipſa materia puniendis clericis [illegible] reſoluit Panormitanus, quod [illegible] pœnæ [illegible] contra huiuſmodi clericos [illegible], & [illegible] poteſt iudex arbitrari ſuper pœna imponenda, declinando præſertim ad imponendam mitiorem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſimplex perpetuum poteſt ordinarius ex iuſta cauſa de conſenſu patroni facere manuale amouibile ad nutum laicorū patronorum, ita vt deſinat eſſe beneficium ab Epiſcopo conferendum.*

1 *Beneficia inferiora ſui epiſcopatus, ordinarius poteſt vnire, diuidere de nouo creare, & extinguere.*

2 *Amouibile ad nutum patroni laici beneficium, beneficium nō eſt, ſed ſeruitium quoddā manuale temporarium, quod à patrono laico datur, & accipitur ſine periculo incurrendi pœnas, quas incurrunt qui de manu laici capiunt beneficium nu. 7.*

3 *Fructus veri beneficij, quos ſacerdos ad illud à ſolo patrono laico, tamquam eſſet manuale ſeruitium, & non beneficium, bona fide deputatus, percepit, non reſtituat.*

3 *Error iuris licet non proſit ad acquirendam rē ipſam, prodeſt tamen ad acquirendos fructus. & hoc (omiſſa opinione Bartoli, & aliorum diſtinguentium) etiam ſi eſſet error iuris reſiſtēn. Ratio eſt, quia in acquiſitione fructuum ſufficit quod abſit mala fides. nu. 6.*

4 *Errorem facti & non iuris habet, qui putat ſe habere titulum cū non habeat, ſicut & qui poſſidet rē Eccleſiæ ex ſola conceſſione Epiſcopi, putans interueniſſe conſēſum Capituli. prodeſtq; ad acquirendum nedum fructus, ſed & rem.*

5 *Error iuris dubij ad vſucapiendum prodeſt, ſicut & error facti.*

CONSILIVM XI.

AN Epiſcopus poſsit reddere beneficiū aliquod ſimplex, ſiue capellaniam de perpetua manualem?

1 Reſpondetur, quod facilè defendi poteſt, ordinarium præſertim Legatum, poſſe [illegible] de cauſa cum cōſenſu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præſentationem eius inſtituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutum amouibilis: quoniam certum eſt ordinarium poſſe vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora ſui epiſcopatus.[h]

2 Non obſtat, quod collatio beneficij, & inſtitutio præſentati in eo ſunt res ſpirituales, & non cadunt in laicum, qui eſt incapax iuris non ſolum conferendi, & inſtituendi, ſed etiam eligendi, quod eſt minus, niſi priuilegio papæ, iuxta gloſſ. in celebrem.[h] Non inquam hoc obſtat, quoniam per ordinationem, [illegible] perpetua fit temporaria, & ad nutum amouibilis [illegible] patrono laico [illegible] capella perpetua, & loco [illegible] patronus [illegible] ab initio ordi[illegible] conſenſu Epiſcopi, vt ſcilicet daret [illegible] cui clerico ad ſeruiendum capellæ, ita vt [illegible] amoueri, & poni ſine aliquo titulo perpetuo Epiſcopi, ita quod extinguatur beneficium, quod debet eſſe perpetuum. & conſequenter [illegible] inſtituendi, ſed non [illegible] in præſentandi ad beneficium: quia [illegible] eſt [illegible], ſed libertatem quærit ponendi & tollendi, quem, & quoties voluerit, quod eſt grande & vtile [illegible] ad continendum capellanum in [illegible] patronus ſciens illius [illegible] eſſe magna cauſa faciendi capellam, ſiue beneficium de perpetuo manuale.

SED DATO, quod fuerit [illegible] non potuiſſe hoc fieri [illegible] bona fide poſſedit huiuſmodi beneficium, ſiue [illegible] per [illegible] tos annos, vt manualem & tantum [illegible] neatur ad reſtitutionem fructuum.

3 Reſponderi poteſt, quod non teneatur [illegible] *bona fidei,*[b] Panormitanum & [illegible][d] omnes,[e] Couarruuiam[f] quia licet [illegible] ad vſucapiendam rem ipſam,[g] prodeſt tamen ad vſucapionem fructuum per l. *ſed & ſi* [illegible] & [illegible] quod ponitur pro regula [illegible] quamuis trepidè hanc rem tradet.[l] & [illegible][m]

4 Primo quidem ea ratione, quod iuſta [illegible] tituli, quæ ex errore facti deſcendit prodeſt ad vſucapiendum, & præſcribendum etiam ipſam rem, de qua [illegible] fructus,[n] quod affirmant, & confirmant [illegible] multorū præfati Felinus & Baldus. At [illegible] videtur errasse errore facti, credendo [illegible] in præfata ordinarij diſpoſitione interuenit iuſta cauſa cum aliis neceſſariis ad ſic diſponendum, qui error facti eſt. Tum quia, qui poſſidet aliquid Eccleſiæ per conceſsionē Epiſcopi dicentis ſe illam de conſenſu Capituli facere, ſi verè capitulum non conſentit, dicitur duci errore facti, & præſcribit, vt determinat Rota,[o] quam etiam Felinus & Baldus ſequuntur. Tum quia credere quod Epiſcopus potuit illam facere iuſta de cauſa cum conſenſu partium, & aliis neceſſariis, non eſt profectò error iuris, ſed vera illius ſcientia, per ea quæ nos allegauimus, per quę irrefragabiliter probatur ordinario fuiſſe poteſtatem [illegible] extinguendi penitus illud beneficiū iuſta cauſa, & aliis neceſſariis interuenientibus: quantò magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vſitatam?

5 Secundo, quod error iuris dubij perinde prodeſt ad hoc, ſicut error facti, vt eſt textus, quem ad [illegible] multum commendat Panormitanus in cap. *cum dilectus,*[p] & alij alibi, gloſſa memorabilis,[q] quod etiam confirmant præfati & alij citati ab eis, & in his Felinus,[r] & eſt celebre dictum Innocentij,[s] in multis locis [illegible] Baldo commēdatum, quod contraueniens iuri humano dubio per errorem non peccat: & ſententia lata contra ius dubium vel obſcurum nō cenſetur nulla, vt latè tradit Felinus,[t] licet ſentētia lata contra ius regulariter ſit talis.[v] At error, quo dominus cōſulens credidit præfatam diſpoſitionem ordinarij valuiſſe, eſt error facti, vt dixi, aut ſaltē error iuris dubij & obſcuri: ergo ille excuſat, & ad hoc prodeſt. Non eſt verò curandum de illa diſtinctione Bartoli an ſit contra ius aſsiſtens, vel contra ius non reſiſtens, quamquam eam multi ſint ſecuti. Tum quia præfatus §. *ſcire*, ſine vlla diſtinctione determinat bonæ fidei poſſeſſorem quærere fructus, dummodo non ſit prædo, id eſt malæ fidei poſſeſſor, quem non debuit Bartolus & qui eum ſequuntur ex ſuo capite limitare. Tum quia non eſt vllus textus, nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet. Tum quia error iuris, ſiue ſit contra ius non aſsiſtens, ſiue contra ius reſiſtens, eſt error contra ius: & ita vel neuter deberet prodeſſe, aut vterque. Tum quia ad quærendos fructus ſufficit, vt mala fides abſit, licet bona fides poſitiuè non adſit. etiam ſecundum eundem Bartolum, & Felinum ac alios ſequaces eius.

Tum

[illegible], quod credulitas iuſtitiæ tituli, quam [illegible] plus fuit erro[r] facti, quam iuris, vt ſupra dictum eſt: & ſi fuit error iuris, non fuit plus [illegible] ſiſſione, quam illa, de qua loquuntur §. ſicro, & [illegible] qui loquuntur de credulitate, qui habes credebat [illegible] mentum valere: quia credebat fuiſſe factum ſolemniter.

Per quæ nullius inhabilitatis notæ eſt habendus, ex quo videatur accepiſſe beneficium eccleſiaſticum de manu laici contra multa cap.[a] quia non accepit vt beneficium perpetuum, ſed vt ſeruitium manu le[galiter] temporarium, quod poteſt, & quotidie dat laicus, & quod illa iura loquuntur de capiente beneficium ſine colorato titulo. Salua, &c.

a 16. queſt. 7.

SVMMARIVM.

1 *Monitoria generalia præcipientia teſtificationem, reuelationem, ac reſtitutionem ſub varijs [illegible] concedi ſolent, & poſſunt, modo non tranſgrediantur diſpoſitionem canonum de re ſuper qua feruntur ſtatuentium, num. 2. Vnde licet Epiſcopi de iuris rigore poſſent mandare vt blaſphemantes denuncientur, non tamen poſſunt mandare vt id fiat omiſſa fraterna correptione, nec vt denuncientur ea quæ non poſſunt probari: imo dicti caſus cenſentur excepti, etiam quod monitoria illos in ſpecie non excipiant, num. 3. Subditi item cauere debent, ne cadant in peccatum detractionis, nu. 2. & 4. ſed & forte expediret magis, ſi Epiſcopus omiſſa hac via, quæ populum perturbare, ac rixarum fomes, ac aliorū peccatorum occaſio eſſe ſolet, nu. 3. & 4. in viſitatione a generali ad ſpecialē contra blaſphemos procedendo inquiſitionem, blaſphemiæ extirpare delictum curabit. num. 6.*

3 *Excommunicatio etſi pro futuro peccato, vel contumacia non ſatisfaciēdi poſſit ferri, at quod pro præterito peccato ferri poſſit, non videtur, niſi ſit notorium.*

4 *Duobus procedendi modis ſeſe offerentibus, illum eligat Iudex, qui plenior & placidior ſit.*

CONSILIVM X.

Conqueritur ciuitas quædam, eiuſque diœceſis, quod Epiſcopus publicare vult monitorium quoddam, ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis contra eos, qui blaſphemant nomen Dei, aut ſanctos eius, vel qui præſentes fuerint. Quæritur itaque, an huiuſmodi monitorium poſſit licitè publicare Epiſcopus, &, ſi liceat, an generaliter expediat propter ſimultates, & alia, quæ inde poſſunt oriri inter virum & vxorem, patrem & filium, aliosque vinculo ſocietatis coniunctos: deinde, quia, cum videatur eſſe crimen mixti fori, hac via daretur occaſio declinandi à foro ſæculari.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primò, nō poſſe aliquem illi ſatisfacere non facta copia monitorij, quod dicitur eſſe publicatum, quoniam, vt ipſe in repetitione ca. *inter verba*,[b] de monitorijs multiplicis formæ ſoliciunt eſſe huiuſmodi monitoria: aliquādo enim monēt ſubditos, vt denuncient, aliquando vt teſtificentur, aliquando vt denuncient notoria vel famoſa, vel teſtificentur ſuper illis, denuncient etiā ſecreta, aliquando vt teſtimāt, aliquādo vt dicant monenti tamquā iudici, aliquando vt dicant ei tamquam bono viro, qui prodeſſe poſsit, & non obeſſe, &c. vt colligitur ex ca. *inquiſitionis.*[c]

2 Secundò reſpondeo, quod Epiſcopus poteſt ferre huiuſmodi monitoria, non tranſgrediendo diſpoſitionem canonum diſponentium ſuper materia, in qua ea vult ferre, iuxta gloſſam ſolemnem,[d] textum cap. *qui cum fure.* & ibi annotata per Panormitanum,[e] & ab alijs alibi.[f]

Tertiò, quòd huiuſmodi monitoria variè pro varietate formarum illorum magna cum prudentia & diſcretione ſunt à ſubditis obſeruanda, ne incidant, & incurrant vitium detractionis, & infamationis, & ne grauiter & mortiferè peccent, vt ipſi *in dicto coroll. 66.* admonemus.

3 Quartò, quòd pro parte negatiua quæſtionis propoſitę facit primò, quod Epiſcopus non videtur poſſe excommunicare aliquem pro peccato præterito, niſi ſit notoriū, vel fuerit condemnatus de illo, & noluerit parere,[f] ſed ſolum pro futuro, vel pro contumacia nolendi ſatisfacere pro præterito, per ea multa quæ gloſſa memorabilis,[g] adducit. At Epiſcopus præfatus pœnam excommunicationis infligit, vel intentat ſubditis innocentibus: ergo illud ei non licet. Secundò, quod non eſt danda vlli occaſio peccandi,[a] & præfatum monitorium videtur dare occaſion peccandi per iras, & odia, quæ ex huiuſmodi denunciationibus concipiuntur à denunciatis contra denunciantes, vt [illegible] eſt.

b 11. q. 3. c. ſicl. & coroll. 66. num. 932
c §. tertia. & c. qualiter & quando. 2. de accuſ. l. Diu[illegible]. 1. ff. de cuſtodia reorum. ca. presbyt. c. mala. 2. q. 5. c. tertio de te. nab. [illegible] cler. & mul. cū. c. manifeſta. 2. q. 1. c. ſi ſacerdos de offic. ordin.
d Ca. ex parte. de verbo. ſingul.
e De excoſ. prælat. c. conſanguineos de repudiis & in d. ca. ſi ſacerdos.
f Cap. nemo. 2. 11 q. 3. & c. ſed illud. 43. diſt.
g Ca. ex parte. 1. de verb. ſign.
a Cap. fin. de iniuriis.

4 Tertiò, quod de duabus vijs peruenienda[m] [ad] aliquem finem eligenda eſt plenior, & placidior. At dominus Epiſcopus poſſet per viſitationem, & inquiſitionem generalem informare ſe de huiuſmodi blaſphemijs, & blaſphemis,[b] & poſtea ſine turbatione populi per inquiſitionem ſpecialem procedere contra eos, quos inuenerit culpabiles, præſertim quòd non eſt periculum in mora breuis temporis.[d] Quartò, quòd per ea, quæ ipſe latè in ſupra ſcribo, credibile eſt multos peccaturos multùm in hac re, alios quidem denunciando [illegible], & ante correctionem fraternam, alios denunciando ea, quæ non debent [illegible], & quando, & alio modo quam oportet, præſertim ſi non detur vlla dilatio ad conſulendum peritiores, & prudentiores, alios autem alijs modis, quos ipſe vbi ſupra [illegible].

5 His tamen non obſtan[tibus] [illegible], quod [illegible] rigor [illegible] Epiſcopus ferre [illegible] monitorium tempe[ratum] & modificatum, ne includeret ſecreta, & quæ non poſſent probari, nec perſonas, quæ [illegible] non tenentur, nec excluderet correctionem fraternam, quam ipſe non poteſt excludere, nec iuberet, vt [illegible] ante [illegible] tempore, modo, & [illegible] huiuſmodi blaſphemias ſibi ſtatim denunciarent, per ea quæ D. Thomas [illegible],[c] & alia quæ nos addimus vbi ſupra, [illegible] tiam, [illegible] Epiſcopus [illegible] temperaret ſuum edictum [illegible] temperandum eſſet per ſupradicta, dolentes, quod [illegible] plurimū [illegible] ponderando, non ſolum huiuſmodi edictis durißimis, ſed etiam [illegible], & monitionibus, quas ſuper rebus perditis & furto ſublatis paſsim ſolent dare ordinarij, & ſolemnius Curia, appellando illas *ſignificauit.*

b Iurta ca. 1. [illegible] ordi. & l. eo genere ff. de off. præſid.
c In [illegible] inquiſitionis. de accuſ. &
d L. ſi [illegible] ff. de iniur.
c 2. 2. qu. 33 art. [illegible]

6 Ad oppoſita reſponderi poſſet eo fere modo, quo reſpondendum eſſet ad defendendas prædictas chartas. Mea tamen ſententia prudētius, & Deo gratius ageret Epiſcopus, ſi procederet primum per viam viſitationis, & inquiſitionis generalis, & poſtea per inquiſitionem ſpecialem, vt ſupra dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Edicta Epiſcoporum procedere quidem debent à puritate conſciētia & Zelo iuſtitiæ, ſed diſcretionis ratione carere non debent: vnde poterit ab eis appellari, ſi nimis breuem dilationē pro qualitate rei agendæ neceſſariam num. 2. vel obſcuritatem ſiue repugnantiam contineant nu. 3.*

4 *Edicta quæ obligant ad denunciandum, non obligant eos qui non poſſunt probare, nec quæ ſiunt ad reuelandum, obligant vbi non præceſſit fama, nec ante præcedentem correptionem fraternam, quam ſi omitti iuberet prælatus, peccaret ſimul cum eo parentibus: aliud verò eſt quando ſiunt ad teſtificandum.*

6 *Blaſphemiæ peccatorum, optimum quidē eſt, extirpare, ſed omiſſa via edictorum præcipientium reuelationem, ſatius videtur à via inquiſitionis generalis ad inquiſitionem particularē contra culpabiles repertos deſcendere. nu. 1.*

CONSILIVM XI.

Svmma edicti Epiſcopi hæc eſt, *Præcipimus tam maribus, quam fœminis inſolidum prædictas blaſphemias ſentientibus, audientibus, vel aliquam de ijs notitiam ſeu ſcientiam habentibus, vt eodem, vel ſequenti die, quo id nouerint, reuelent coram nobis, vel vicario noſtro, & notario rogato in forma debita, perſonam quę blaſphemauerit, aut ignominioſe nominauerit Deum, Virginem matrem, vel aliquem Sanctum, ſub pœna excommunicationis, & decem ducatorum: & quod ab huiuſmodi excommunicatione nullus confeſſarius abſoluat, niſi prius mandato, vel præcepto præfato ſatisfaciat.*

1 Interrogatus, an ciuitas, in qua præfatum edictum publicatum eſt à ſuo reuerendiſsimo Epiſcopo, iuſtè de illo conqueri poſsit? Reſpondeo primo laudandum eſſe plurimum zelum eius erga Deum, Virginem matrem, & alios Sanctos, quo motus eſt contra vitium blaſphemiæ, quod iure quis miretur adeo apud aliquos vſitari, cùm nullam vtilitatem, nec voluptatem habeat ſibi coniunctam, neque vllum honorem, ſed potius magnam infamiam. Secū-

dò, quòd forte in caſu propoſito locus eſt illi elogio Alex. III.[a] *Puritati conſcientiæ non debet deeſſe diſcretio rationis.* cum in proteſtando edicto adeo duro in ciuitate, quæ namquã ſimile audierat, maior moderatio deſiderari potuiſſet.

2 Tertio, quòd à litteras appellare potuiſſet ab eiuſmodi edicto ob nimiam breuitatẽ temporis, quod præfixit ſubditis ad denunciandum, iuxta dictum Innocentij,[b] nimis enim breue tempus præfigitur denunciatoris, vt eodem die vel ſequenti id faciant, cum vt nos latè probamus,[c] magna prudentia & diſcretione vti oporteat in reſpondẽdo huiuſmodi edictis, ne quis reuelando quod non debet, vel alio modo, quam debeat, peccet mortiferè infamando proximum.

3 Quartò, quòd etiã poterat appellari ab eo ob obſcuritatem & repugnantiam, quã ſecum videtur pugnare, cũ præfatus Reuerendiſsimus non ferat, ſed tantùm comminetur excommunicationem, & poſtea iubeat ne confeſſarij abſoluant ab ea, donec ſatisfaciant præcepto. comperti enim iuris eſt, quod per ſola illa verba, *ſub pœna excommunicationis*, non fertur excommunicatio, niſi addantur illa, *Lata ſententia* vel alia eiuſmodi, iuxta gloſſam receptam,[d] & quod non eſt, non poteſt ſolui,[e] & ita vel debuerunt addi illa verba, *Lata ſententia*, vel alia iis æquipollentia, vel non debuit reſeruare abſolutionem vinculi, quod non præmiſerit.

4 Quintò, quod debuiſſet animaduertere quòd verba huius edicti obligant ſubditos ad denunciandum, & non tantùm ad teſtificandũ, per ea quę nos tradimus,[f] & quòd nemo debet denunciare niſi quod probari poteſt, & peccat ſi aliud faciat.[g] Animaduertere item potuit, quòd non debet quis reuelare prælato etiam viſitanti generaliter peccatum occultum, de quo non eſt fama, vt nos probamus,[h] & latius ſuperius.[i] Animaduertere item potuit, quod non poterat præcipere reuelationem prædictarum blaſphemiarum, niſi ſaluo ordine correptionis fraternæ, iuxta illud S. Thomæ recepti in 2.2. quæſt. 33. artic. 7. ad 5. *Quando prælatus præcipit, quòd ſibi dicatur quod quis ſciuerit corrigendum, intelligendum eſt præceptum ſane ſaluo ordine fraternæ correptionis, ſiue præceptum fiat communiter ad omnes, ſiue ad aliquem ſpecialiter. Sed ſi Prælatus expreſſe præciperet cõtra hunc ordinem à Domino inſtitutum, & ipſe peccaret præcipiens, & ei obediens, quaſi contra præceptum Domini agens, vnde non eſſet ei obediendum.* Hæc ille, & traditur etiam à nobis.[k] Conſiderare item potuiſſet, quod lenius, & minus amarè potuiſſet procedere ad puniendum has blaſphemias, primum inquirẽdo generaliter,[l] & poſtea procedendo per inquiſitionem ſpecialem contra eos quos inueniſſet blaſphemaſſe.[m] Hęc reſpondimus interrogationi generali reſponſuri, ſi opus fuerit, interrogationibus ſpecialibus, in gratiam eius qui me interrogauit, & in gloriam Dei, qui nos omnes ſeruet, Amen.

a In c. non ſolum. de regul. iur.
b Ca. 1. de dilation. per illum tex.
c In repet. ca. inter verba. 11. q. 3. corol. 60. nu. 280.
d Ca. 1. de ſenten.
e Ca. ad diſſoluendum de deſponſ. impub.
f In d. co. rol. num. 130.
g Ca. placuit. 6. q. 2. & notatio in cap. qualiter & quando. 1. de accuſ.
h In d. corol. 60. num. 301.
i In corol. 40. & ſequen.
k d. corol. 60. num. 201.
l Iuxta c. 1. de off. ord. & l. congruit ff. de off. præſid.
m Iuxta c. inquiſitionis. de accuſationib.

DE OFFICIO IVDICIS.

SVMMARIVM.

1 *Iudex rogatus inſtrumentum, quo centum mutuo data, & quinque pro intereſſe taxata petuntur, exequi debet, nec ex officio poteſt, reo non opponente, actorem, niſi ei tamquam iudici conſtet de vſuraria prauitate, tamquam vſurarium repellere, cum in dubio delictum non ſit præſumendum.*

1 *Intereſſe veriſimile à principio paciſci poteſt.*

2 *Iudex ſecundum allegata & probata iudicare debet, & non ex priuata ſcientia.*

3 *Iudex de crimine generaliter, nulla perſona expreſſa, inquirere poteſt, at contra certam perſonam non poteſt, niſi præcedẽte fama probata per acta publica. nu. 5. & 6.*

4 *Vſurarios notorios tantùm iudex ex officio declarare poteſt.*

5 *Iudex vt actorem repellat, non ſufficit reum non audere quidquam opponere.*

5 *Inquirere vt poſſit iudex contra certam perſonã, requiritur quod præcedat fama iudicialiter probata, vel ſaltem ſemiplena probatio iudicialis delicti. num. 5. nec admittenda praxis inquirentium ex ſuſpicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis. nu. 6.*

CONSILIVM I.

QVidam A. petit à iudice executionem inſtrumẽti, quo ſibi quidam B. obligauit ad reſtituendũ præfato A. 100. mutuo accepta, & quinque pro intereſſe pro tempore, in quo ... Quæritur, quæ ſint partes iudicis in admittendo, vel repellendo præfatum A. à iudicio.

Reſpondeo primò, quòd ſi debitor opponat contractũ eſſe vſurarium, audiendus eſt, iuxta formam legum, & ſtatutorum circa hoc diſponentium.

1 Secundò, quod ſi debitor nihil opponit, & iudex nihil nouit tamquam iudex, & tamquam publica perſona contra illud inſtrumentum, neque contra in illo contẽta, quia neque notoriè, neque per confeſsionem actoris, neq; per ſententiam contra eum latam, neq; per probationes corã ipſo factas cõſtat ei contractum illum eſſe vſurariũ, debet exequi inſtrumentum. Primò, quòd iudex nõ debet in dubio præſumere actorem delinquere, maleq; agere.[a] At nõ eſt certum actorem præfatum male petere, præſuppoſita opinione, quæ habet poſſe mutuantem & mutuatarium conuenire ſuper intereſſe probabile, vt nobis viſum fuit[b] in Manua.

2 Secundo, quod debet iudicare ſecundum allegata & probata, & non ſecundum ſuam priuatam ſuſpicionem, immo nec ſecundum ſuam ſcientiam priuatã,[c] & eſt determinatio S. Thomæ à pleriſque omnibus Theologis & Iuriſperitis recepta.[d] At præfatus iudex, vt iudex, neſcit quicquam contra præfatum inſtrumentum, neq; præfatũ actorem: quia præfatum inſtrumentum in ſua forma nihil continet vſurarium, neque reus quicquam tale obiicit coram ipſo. ergo malefaceret, ſi per ſuã ſuſpicionem priuatã negaret ei iuſtitiam, contra illud Ambroſij, *Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & propoſito domeſticæ voluntatis: ſed iuxta leges, & iura pronunciat, ſtatutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, &c.*[e]

3 Tertio, quod licet iudex poſsit ex officio inquirere generaliter de criminibus ſui territorij nulla expreſſa perſona,[f] non tamen poteſt inquirere contra aliquem particularem, niſi per talem generalem inquiſitionem fuerit notatus, vel niſi præcedente ſaltem fama iudicialiter contra illum probata coram ipſo, vt nos latè probamus in rubrica de iudiciis,[g] & eſt caſus in c. *qualiter & quando*,[h] ſuntq; ad id multæ rationes iuris naturalis ibidem à nobis adductæ: nec ſufficit fama extraiudicialis, de qua profundius aliis tractamus nos in eadem rubrica.[i] Ergo iudex neque debet, neque poteſt inquirere contra actorem de vſura in contractu commiſſa, ex officio, ob id ſolùm, quòd petat pecuniam à ſe mutuatam cum intereſſe à principio conuẽto, cum per præſentationem præfati inſtrumenti non conſtet ei notoriè, neque per famam de tali vſura: quandoquidem licet partibus à principio conuenirẽ de illo intereſſe probabili, vt prædictum eſt, præter quam de intereſſe cãbiorũ propter nouam Pij V. prohibitionẽ, de qua nos in noſtro Man. confeſſ. bis fecimus mentionem.

4 Quarto, quod nihil obſtat ca. *cum in diœceſi*:[k] quia ſolum probat iudicem poſſe, vel debere declarare ex officio eſſe vſurarios eos, qui ſunt notoriè tales, vel ſaltem ſunt contra eos fama vel alia ſufficiẽtia argumenta, quę iudex, tamquam iudex & publica perſona nouit, ſecundum mẽtem omnium Doctorum,[l] cum, vt pręduximus, informatio iudicialis de fama ad id requiratur.

5 Quintò, quòd vt iudex repellat actorem à ſua petitione, quæ ſecundum ſuam formam eſt iuſta, nõ ſufficit quod reus ob aliquos reſpectus in mente retentos nõ audet opponere exceptiones ſibi conuenientes. Tum quia non cõſtat illi iudici iudicialiter, & vt iudex ignorat omnia, quæ vt talis non cognoſcit, per ſupradicta. Tum quia iudex nõ requiſitus non tenetur, nec iuſtè poteſt impartiri officium ſuum in damnum ſaltem tertij ad vtilitatem priuatam,[m] neque ad vtilitatem publicam inquirendo particulariter contra aliquem non præcedente fama iudicialiter probata, vel ſaltem ſemiplena probatione iudicialiter facta, per ea quæ alibi,[n] dicimus.

6 Sexto, quòd iudex ſatisfacit ſuæ conſcientiæ, quam debet habere vt iudex, inquirendo ex officio generaliter in ſuo territorio, ſi quod habet, an ſint aliquot vſurarij, nulla particulari perſona nominata, & ſi per illam generalẽ inquiſitionem inuenerit eſſe aliquem, vel aliquos particulares, poterit procedere contra illos particulariter texendo nouam telam iudicij, ſecundum mentem omnium rectè

a L. 6. merito ff. pro ſocio ſi ... de præſumpt.
b Cap. 1 ... 21 verſ. quod ... & ca. 25
c L. illicitas § veritas de offic. præſid. cap. ... ... vero de ... deleg.
d In 2.2. q. 67. art. 2.
e Ca. iud. 3. q. 5.
f Iuxta l. congruit ff. de off. præſid. ... de ... diuina.
g ... nume...
h ... de ... iure.
i Num...
k De vſuris.
l Ibidem.
m L. 4. § hoc autem non ... ff. de damno infect.
n In d. num. 11 & ſeq.

intelli

[illegible] & [illegible] um [illegible] pe [illegible] exact [illegible] nimis tunc [illegible] humana, [illegible] & su [illegible] ap [illegible] Ambroſi dictum, & [illegible] ferre apud virum, & iud [illegible] ruſius meliꝰ quàm n[illegible] dicta [illegible] cimus. S[illegible]

DE MAIORITATE [illegible] O[illegible]IENT[illegible].

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi de iure omnes præter Epiſcopum præcedit, [illegible] contraria conſuetudo [illegible].*
2 *Præſidens Capituli præcedit ſum[illegible] Epiſcopum, cum ei vnus de Capitulo intereſt.*
3 *[illegible] onſuetudo rationabilis præſcripta omni humano iuri derogat.*
4 *Conſuetudo, vel lex rationabilis vt ſit ſufficit aliquo reſpectu eſſe talem.*

CONSILIVM I.

AN Vicar[illegible] de Capitul[illegible] be[illegible] præ[illegible] tpum [illegible] p[illegible]

1 R[illegible] primò [illegible] [illegible]

[illegible] argum[illegible]

[illegible]

2 [illegible] quod archid[illegible] ipſum [illegible] Epi-ſcopi [illegible] neq; [illegible] cimus nec Caſſaneus.[h]

3 Tum quod omnis [illegible] rationabilis præſcripta valet contra quodcumque [illegible]. Tum quod cõ-ſuetudo vt archidiaconus præcedat [illegible] potest eſſe rationabilis aliquo reſpectu [illegible] aliquo videatur parum rationabilis, vt [illegible] ad aliud propoſitum.[k] Tum quod non [illegible] vt conſuetudo vel lex ſit rationabilis, quod omni reſpectu ſit talis, ſed ſufficit quod aliquo reſpectu ſit rationabilis, alioquin nulla conſuetudo tolleret legem humanam contrariam rationabilem, vt [illegible] eſt [illegible] per mille exempla, in quibus poteſt eſſe l. *maximum vitium*,[l] & in legibus, quas illa corrigit, & in ſtatutis & primogenitis, in quibus ſtatuitur rationabiliter, vt familiæ conſeruentur, ne extantibus maſculis fœminæ ſuccedant. Tum quia ites rationes, quas ipſe Panorm. proponit contra ſe,[m] ſufficiunt ad faciẽdam conſuetudinem prædictam rationabilem. Tum denique quòd [illegible] eſt, quod prælata conſuetudo ſit contra ius naturale, vel diuinum. & rationes, quibus id aſſerunt Panorm. & Caſſanæus ſunt exiliа, ſine groſſæ, & fundatæ in intellectu parũ dolato legis naturalis, & diuinę. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Epiſcopi, ſimul & canonicus, debet & in choro & Capitulo ſedere in loco qui ei debetur vt canonico, ſi cõſuetudo non ſit contraria.*

CONSILIVM II.

AN Epiſcopi vicarius, [illegible] etiam ſit canonicus in eadem Eccleſia, in [illegible] & in Capitulo debeat ſedere in [illegible] de qu[illegible]

Ad quæſit [illegible] inouem Gem[illegible] canonicus [illegible] Capitulo [illegible] non [illegible] in quantum [illegible] tatum, & ſerua[illegible] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbas priuilegiatus mitra, & baculo, carens collegio, dignitates Epiſcopo inferiores præcedit, non autem Capitulum cathedralis collegialiter ſedens vel incedens.*
2 *Rector par[illegible] deſtituta non videtur habere beneficium curatum ſed ſimplex.*]

CONSILIVM III.

AN Abbas priuilegiat[illegible] mitra, bac[illegible] [illegible] habere dignit[illegible]

1 R[illegible] vtraque parte multa poſſent [illegible] [illegible]

[illegible] celebrem & [illegible] communiter receptum,[c] [illegible]

S[illegible] quòd quamuis non liceat mihi nunc [illegible] perpendere, & librare textus, & rationes, quæ [illegible] inueniuntur, magis tamen in præſentia [illegible] partem affirmantem, attentis eis quæ poſt [illegible] adit Dominicus,[d] ſuper prędicta [illegible] dendo, an diſponatur de aliqua re, habita [illegible] ratione ad habitum tantum, aut ad exercitium tantum, aut ad vtrumque, aut ſimpliciter: & quod in caſu propoſito agitur de honore & [illegible] ęminẽtia ipſius abbatiæ, & priuilegio in eis [illegible] quo videtur potius cõſiderari dignitas ipſius, & reuerentia, quæ debetur ei propter ſe, ac ſua inſignia, quam exercitium regendi ſuum collegium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Collegiata eccleſia Prior titularis, habens in cathedrali canonicatum & dignitatem, non præcedit alios, quando vt ſinguli incedunt, ſecus ſi collegialiter ſtent, vel incedant: ſicut & vnius monaſterij Abbas, nu. 2 cui hic Prior æquiparatur, nu. 3. & ſi ſit etiam ipſe canonicus manebit in loco, qui ei competit vt canonico, etiam ſi eſſet I.V.D & protonotarius, & aliam etiam maiorem haberet dignitatem, nu. 4.*
2 *Abbas vnius monaſterij præcedit ſingulos de capitulo cathedrali, ſed non ipſum capitulum capitulariter congregatum.*
3 *Collegiata eccleſia caput habens illam in titulum beneficij, appellatur & eſt prælatus habens iure communi iuriſdictionem fori exterioris in eos, qui ſunt de collegio.*

CONSILIVM IIII.

QVæritur an Prior Eccleſiæ collegiatæ, qui eſt etiam protonotarius, & D.V.I. quique eſt canonicus Eccleſiæ cathedralis eiuſdem ciuitatis, in qua eſt illa Eccleſia collegiata, debeat præcedere canonicos, & dignitates Eccleſiæ cathedralis, quæ non habent eiuſmodi qualitates.

1 Reſpondeo primò, quòd multa ſuper hoc dubio afferri poſſent. ſed paucis meam ſententiam ſic reſoluo. Primo, quod præcedit prædictos canonicos, & præfatas dignitates habentes temporibus, & locis, in quibus prædicti canonici & dignitates, non ſedent, nec incedunt collegialiter ſed ſingulariter tantum, non autem cum manent, vel incedunt collegialiter, vel capitulariter.

2 Tum quia ſecundum veriorem ſententiam, Abbas vnius monaſterij non præcedit Capitulum Eccleſiæ cathedralis manens, vel ſedens collegialiter, præcedit tamen

a In conſilio [illegible] prima par[illegible] b In conſi [illegible] eo de partu [illegible] flatu[illegible] d In ſuo libro de glorio[illegible] di. parte 4. conſid. 44. & 45.

e In eccleſia col[illegible] lateme de ap[illegible] f In eccl[illegible] eccleſia de pręben[illegible] g In di. conſ. h In prædict. loco. i Ca. ſi. cum ſimilibus de con[illegible] k In d. ca. ſta[illegible]

l C. de liberis præterit. m In d. conſ. 1.

Cap. [illegible] de [illegible] oppoſit[illegible]

[illegible] & in [illegible] ſta[illegible] tulum [illegible] 14. [illegible] Inn[illegible] de[illegible] [illegible]

eos,qui ſunt Capituli,ſiue ſint canonici,ſiue dignitates,cũ manent,vel incedunt ſingulariter,vt per longam diſputationem concludit Bartholomæus Caſtanæus,[a] vt colligitur ex ca.*decernimus*,[b] & adnotatis ct per Panormitanum, Andream, Siculum, & Decium,[c] & ex ca.ſi.[d] & ca.*quamuis*,[e] quæ cum alijs multis citat Philippus Decius.[f]

3 Tum quia prælatus Eccleſiæ collegiatæ ſæcularis, per cuius mortem ſic vacat Eccleſia, ac per mortem Abbatis monaſterium,æquiparatur Abbati, vt colligitur ex gloſſa & Panormitano,[g] & fundatur ex ratione,quód omnis qui eſt caput Eccleſiæ collegiatæ, ſiue regularis, ſiue ſæcularis, habet iuriſdictionem in foro contentioſo ſuper eos, qui ſunt de ſuo collegio iure communi,& non ſolum habet dignitatem,ſed etiam prælatus Eccleſiæ dicitur,vt ibi gloſſa & latius ibi Panormitanus receptus ab alijs,[h] & facit ca.*ſtatutum*,[i] & ca.*in qua*,[k] & tradit Bartholomæus Caſſaneus.[l]

4 Secundo, quod cum prædictus Prior interfuerit canonicis cathedralis Eccleſiæ collegialiter manentibus, vel incedentibus,debet ſedere,ſtare,vel incedere in eo loco in quo deberet,ſi non eſſet prælatus, neque Prior Eccleſiæ prædictæ collegiatæ, neque Protonotarius, neque Doctor:quia canonicus habens maiorem dignitatem, vel qualitatem, quã alij canonici, cum manet inter eos collegialiter congregatos,vt canonicus,debet manere in loco, qui competit ei vt canonico,vt determinant expreſſe Dominicus & Philippus Francus,[m] & fundari poteſt etiam per cap.*poſtulaſti*,[n] & per alia multa. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Præcedentia præpoſiti collegiatæ ſanctæ Mariæ de Scala.

2 Præcedentia prælatorum eiuſdem dignitatis & nominis, quando conuentualiter cum conuentibus ſuis interſunt actibus, attenditur ſecundum antiquitatem eccleſiæ ſeu conuentus: quod ſi interſint ſingulariter,qui prius fuit promotus,præcedit,vt fuit reſolutum in cauſa præcedentiæ inter canonicos regulares & ſancti Benedicti monachos,numero 13 ſeruatą; conſuetudo, vt primo creatus Epiſcopus primum habeat locum, numero 3. & hoc vltimum procedit etiamſi poſterior loco promotus haberet plures alios gradus,quorum nullus per ſe ſufficeret ad cauſandam prælationem,numero 4.quandoquidem prioritas temporis præualet illis,numer.8.& 14.licet hoc vltimum ſit dubiũ: nam qui eſt Doctor vtriuſque iuris præcedit Canoniſtam, num. 15.fallit autem quando poſterioris dignitas haberet qualitatẽ, ob quam iura ſaltem implicite determinarẽt eandem alijs antecellere,numer.14.vt eſt vſus mitræ vni ex duabus præpoſitis conceſſus, quia poſterior præcederet nedum in locis, in quibus mitra geſtatur,numero 7.& 8.ſed etiã alibi.numero 5.9.10.12.

3 Conſuetudo optima legum interpres.

4 Plures gradus habens,quorum nullus per ſe ſufficit vt alium præcedat nec virtute omnium ſimul iunctorum præcedat, contra numero 15.

4 Præcedentia concurrentium in tempore,habentiumque dignitatem eiuſdem nominis & honoris attenditur ex additamento aliarum qualitatum etiam de ſe alias non cauſantium prælationem contra concurrentem:vnde qualitas doctoratus & protonotariatus attenderetur.& nu 8.

5 Vincula duo vno fortiora

5 Abbas mitra & baculo vtens alios præcedit.

6 Dignitas maioris loci alias eiuſdem ordinis præcedit. & Doctor duarum facultatum Doctorem vnius.

8 Promotionis prioritas præualet qualitati doctoratus & protonotariatus extraordinarij.& num.3.

9 Dignitatis maioritas prioritati promotionis præualet.

10 Dignitas epiſcopalibus inſignibus decorata alia eiuſdem nominis maior.

11 Clauſula per ſe poſita trahitur ad antecedentia & ſequentia,at, poſita acceſſorie,reſtringitur ad id cui accedit.

13 Canonici regulares quando Benedictinos præcedunt.

13 Præcedentia præſcriptione & priuilegio niti poteſt.

15 Præcedentiam non faciunt plures gradus inferiores in vno exiſtentes contra habentem vnum ſingulum ſuperiorem: vnde magiſter artium & licentiatus in iure non præfertur Doctori canonum.

CONSILIVM V.

PRæſupponitur in facto, quód præpoſitura collegiatæ eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Scala ciuitatis Mediolani vltimo loco poſt omnes alias collegiatas dictę ciuitatis fuerit erecta in collegiatam, & quod in proceſſionibus conſueuerint præpoſitus & Capitulum dictæ Eccleſiæ ſimul incedentes vltimum locum inter alios præpoſitos & Capitula obtinere:quamquam deinde eidem R.D.præpoſito ſanctæ Mariæ de Scala ſummi Pontifices contulerint inſignia pontificalia, ac facultatem conferendi primam tonſuram, benedicendi, & multa alia ad pontificiam dignitatem ſpectantia.

Quæritur modò, an ipſe præpoſitus, licet incedens cum ſuo Capitulo habeat locum vltimum in proceſſionibus, ſtantibus dictis prærogatiuis,& quod eſt Protonotarius Apoſtolicus, ac Doctor. I. V. ratione perſonæ,ac præpoſituræ,debeat alios præpoſitos præcedere in actibus extra proceſſiones & ſeparatis à Capitulo,an ſecus,& quẽ locum obtinere debeat.

1 Quæſtio hæc ſatis difficilis eſt explicatu, eo quod varij Doctores variè locuti ſunt in varijs locis, nempe in l.*cum quid*,[a] in c.*clerici*,[b] c.*placuit*.[c] & in multis alijs locis citatis à Nicolao Boërio,[d] & Bartholomęo Caſſan.[e] quorũ aliquidum plus tribuunt copiæ dictorum variorum,auctorum quàm radici,per quam illa reſolui debent,plus ſatis rem confundunt. Quare breuiter proponemus aliqua, quæ in vtramque partem faciunt, & poſtea reſoluemus dubium in eam partem, quæ nobis vero propior videbitur.

Contra præpoſitum facit primò,quòd eius præpoſitura fuit creata poſt alias præpoſituras, cum clauſula ſine præiudicio alicuius, vt habet eius auctarium. Secundò, quòd in proceſſionibus ipſe cum ſua Eccleſia poſtponitur alijs,vt in facto præſupponitur, nec de illa prælatione dubitatur.

2 Tertiò, quòd habentium dignitates eiuſdem ordinis, & nominis ille præfertur alteri in honoribus,qui prior ad eam eſt aſſumptus,[f] & præpoſitus ſanctæ Mariæ de Scala Mediolanenſ & alij præpoſiti aliarum Eccleſiarum collegiatarum eiuſdem ciuitatis habent dignitates eiuſdem ordinis,& nominis,videlicet præpoſitatus:ergo inter eos debet præcedere is,qui prius præpoſituram obtinuit.

3 Quarto,quod conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres,[g] Conciliorum œcumenicorum. & aliarum congregationum,item quæ in capella Papæ vel coram eo, vel de mandato illius ſæpe fiunt,habet,vt Epiſcopi ſedeant,& ſuas ſententias dicant prius, vel poſterius iuxta priorem, vel poſteriorem promotionem illorum,non habito reſpectu notabilitatis,vel magiſterij.

4 Quintò,quòd habent plures gradus, quorum nullus per ſe ſufficit ad præcedendum alium,non præcedit virtute omnium illorum,l.*ſpadonem*.[h] per quam id affirmat Ludouicus Romanus receptos,[i] & ait Felinus.[k] At præfatus Præpoſitus ſanctæ Mariæ non videtur habere plures qualitates,quarũ aliqua per ſe ſufficeret ad præcedendum alios præpoſitos:non enim videtur talis qualitas doctoratus,vt palam eſt,neque protonotariatus:quia Protonotarius,qui nõ eſt de ordinarijs & participãtibus,nõ habet tantã qualitatẽ,vt conſtat ex conſuetudine Vrbis & orbis,& ex traditis per Bartholomæum Caſſanæum.[l] Nec obſtat dictum Felini,[m] aſſerentis Epiſcopum Doctorem præcedere non Doctorem etiam prius promotum: quia illud procedit, quando eodem die fuerunt ordinati, non autem quando diuerſis, vt ſignificat gloſſa,[n] & exprimit Nicolas Boerius.[o]

5 Sed pro domino Prępoſito facit primò,quòd duo vincula ſunt fortiora vno,[p] & ipſe eſt præpoſitus, ſicut cęteri,& præter id inſignibus epiſcopalibus inſignitus,quibus carent alij. Secundò,quòd ca.*vt Apoſtolica*,[q] expreſsè habet maiore gloria & honore dignos eſſe Abbates prædictis inſignibus inſignitos alijs eis non inſignitis. Tertiò,quòd idem cap.probat partim directè, partim à contrario, Abbates inſignitos eiuſmodi inſignib. in Cõcilijs epiſcopalibus & ſynodalibus exemptos quidẽ pretioſioribus, non exemptos autem vilioribus, & alios hoc priuilegio carẽtes non poſſe vti eis:& quos conſequenter, ſi præpoſitus dictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ inueniretur in eiuſmodi Concilio, deberet præcedere alios non habentes ſimile priuilegium,quandoquidem nullatenus deceret vt poſt

Epiſcop-

a ff de rebus cred.
b De iude.
c § iſtarum. 16 di,l & ca. Epiſcopo. 17 diſt.& in rub. & c.1. & ca. per tuas de maiorit.& obedien.
d In tract. de ord. & præced grad.
e In catalog gloriæ mundi.
f Leg 1.C.de conſul.lib 12. & leg 1 ff. de alb.ſcrib.
g Ca.cum dilectus.de conſuet.
h § quisimo.
ff excuſator.
i Conſ 337.
k In d rub de maior. & obed.col.1.
l In catalog. gloria mundi 4.par.conſider.2.
m In dicta rubrica.
n In ca.ſacroſancta. verb. præſenti. de auctor gener. concil.in pragmat.
o In tract de ordin.grad 1. part.num 19.
p Capit 1 de treu. & pace & Auth. itaque C. communia de ſuc.
q De priuil. lib 6.

Epiſcopos, vt ita [illegible] mutatos [illegible] tent [illegible] expo- [illegible] mittat quam [illegible].

6 Quarto, quod cæte[illegible] & C[illegible] Vicecancellarius præcedit alios Car[illegible] Callanæn vbi ſupra,[a] & C[illegible] diaconum de iure [illegible] & [illegible] tutates eiuſdem ordini præcedit [illegible] mente Innocentij,[c] & inter doct[illegible] gens, iuxta l. 2.[d] vbi hoc notat Ioann[illegible] & doctor duarum facultatum de [illegible] præcedit doctorem [illegible] tantùm, iuxta communem, ſecundum [illegible] Panormitani & aliorum,[f] & communem.[g]

7 Quinto denique quod [illegible], qui habet dignitatem æqualem habenti aliam, & quam [illegible] aliam notabiliter conſiderabilem ad præcedendum de iure, præcedit [illegible] habentem aliam ſimilem [illegible] qualitate, vt videtur probare textus,[h] & certum [illegible] prædictum Præpoſitum ſanctæ Mariæ habere p[illegible] ſimilem al[illegible], & præterea habet qualitatem doctoratus & protonotariatus, & facultatem vtendi inſignibus epiſcopalibus, ergo, &c.

8 His pro vtraque parte expenſis, videtur dicendum primò, quòd prædictus Præpoſitus ſanctæ Mariæ præcedere deberet alios Præpoſitos [illegible] prius ordinatos ratione doctoratus, & [illegible], & ratione inſignium epiſcopalium præce[illegible] congregationibus, in quibus ille deberet [illegible] eſſe inordinatus, & res inordinata videretur [illegible] in 3. argumento pro ipſo adducto, vt poſt [illegible] mitris inſigniti immediate ſederent [illegible] inſigniti, ac poſt illos præpoſiti eis inſigniti, vt palam [illegible] videtur.

Quod autem [illegible] loca, in quibus [illegible] inſignibus epiſcopalibus debet præcedere [illegible] inſtitutos, facit primò [illegible] ordinatum eodem [illegible], eis, & qualitate d[illegible] los: & dummum patium [illegible] eſt maior alter[illegible], vt habet primum argumentum pro parte præpoſiti adductum; ratione tamen doctoratus & protonotariatus nõ debet præcedere alios Præpoſitos prius promotos: quia prioritas promotionis eſt maior qualitas, quàm doctoratus, & protonotariatus, vt ſatis probat d. ca. *Epiſcopus*.[k] iuncta expoſitione Gratiani & gloſſa,[l] quæ dictum Gratiani corroborat.

9 Secundo quod qualitates & inſignia [illegible] præpoſituræ aliis antecellunt; quia cæteris paribus maior & maiori honore digna videtur dignitas inſignibus epiſcopalibus decorata, quam alia ſimilis eis deſtituta, vt efficaciter probat prædictum ca. *Apoſtolica* in argumento 2. & 3. pro ipſo formatis: & ma[illegible] dignitatis præponderat prioritati promotionis, vt probat d. §. *Iſidorus* iuncta gloſſa,[m] quo fit vt Epiſcopus factus Archiepiſcopus præcedat Epiſcopum ante ipſum factum Epiſcopum, & canonicus factus archidiaconus, vel alia dignitate præditus præcedit alium prius factum canonicum, ſecũdum omnes, pro quibus eſt caſus irrefragabilis in l. 1.[n] quatenus vir conſulatis ornatus patriciatu, qui eſt maior conſulatu,[o] præfertur ei qui prius fuit conſul, vt ibi gloſſa communiter recepta per Ioannem de Platea & alios id annotat.

10 Tertio, quod difficultas huius quæſtionis eſt ſita in eo, an inter dignitates eiuſdem nominis & ordinis cenſenda ſit maior aliis illa, quæ eſt decorata inſignibus epiſcopalibus: nam ſi maior cenſeatur, eam habens debet præferri etiã antiquius promoto, alias ſecus: & meo iudicio efficaciter videtur probare prædictũ c. *vt Apoſtolica*. quod ſit maior & honore maiore digna in illis verbis, *in eccleſiarum ſuarum gloriam & honorem quod mitra & alijs pontificalibus vti poſſint*. & hæc præpoſitura non ſolum fuit decorata inſignibus epiſcopalibus, ſed etiam facultate conferendi ordines minores, benedicendi veſtes ſacras, recõciliãdi Eccleſias, & aliis multis, per quæ exequata fere fuit epiſcopatibus, vt ex bulla, quæ fuit arcta, colligitur.

11 Non obſtat argumentum primum contra ipſum Præpoſitũ quod eius præpoſitura videatur aucta honore cum clauſula, *ſine alterius præiudicio*. Tum quia illa cauſula non refertur ad facultatem habendi prædicta inſignia, ſed ſolùm ad facultatem ordinandi inſeruientes Eccleſiæ ſuæ & dandi licentiam eiſdem, vt ab aliis ordinari poſsint, vt e[illegible] cõtextu bullæ apparet: nec valet dicere, quod clauſula in aliqua diſpoſitione [illegible] ad omnia capitula [illegible] refertur,[a] quia illud fallit, quando non ponitur per ſe, ſed acceſſoriè ad aliquod capitulum: nam tunc ad illud tantum refertur, vt poſt Panormitanũ & alios tradidit Decius, & in prædicta bulla ponitur acce[illegible] ad clauſulam, qua tribuebat ei facultas ordinandi, recõciliandi, & alia faciendi.

12 Tum quia illa concluſio, *Gratia principis* eſt intelligenda ſine præiudicio tertij,[c] debet intelligi in dubio, & quando non conſtat de mente principis [illegible] conſtat de hac mente: quia Papa, cum omnibus [illegible] potuit,[d] & conſequenter [illegible] *vt Apoſtolica*.[e] per quam [illegible] honore eſſe dignum Abbatem, qui [illegible] inſignibus vti poteſt, quam alium, qui non [illegible], animum habet præiudicandi [illegible] præpoſiti [illegible] non [illegible] in quod [illegible] l. 2.[f] & [illegible] in qua [illegible].[g]

13 Non obſtat [illegible] quod in [illegible] huic [illegible] eccleſia poſſ[illegible] ſolitum præl[illegible] cum ſuis Canonicis [illegible] & [illegible] vnde ſe. recor[illegible] in pr[illegible] aliquid [illegible] Capituli [illegible] procederent prælatos monachorum Bened[illegible] cum [illegible] Capitulis [illegible] concurrerent ſine ſuis conuentibus [illegible] prius inuenirentur promoti. & ita cum [illegible] non ſiat illatio,[i] à prælatione vel poſtpoſitione [illegible] concurrentium cõuentualiter nõ poteſt efficaciter [illegible] prælationẽ vel poſtpoſitionẽ eorundẽ concurrẽtium [illegible]. Tum quia fieri poteſt vt prælatio illa vel poſtpoſitio concurrentiũ cõuẽtualiter nitatur priuilegio, vel præſcriptione aliqua, quæ non debent extendi extra caſũ priuilegiatum vel præſcriptum, iuxta ca. *audita* adiuncta gloſſa,[k] & alia plurima adducta ibi per Felinum.[l]

14 Non obſtat tertium: quia regula in eo aſſumpta procedit [illegible], ſed fallit, quando vna illarum habet aliquam [illegible] qualitatem, vt ob eam iura determinent illam eſſe magis honorabilem, quàm aliæ ſui ordinis & nominis, & talis eſt præpoſitura prædicta, quæ habet prædictam qualitatem vtendi inſignibus epiſcopalibus: nam ius expreſſe,[m] determinat, quod qualitas illa facit, vt illa dignitas, quæ habet eam, ſit maiori honore digna.

Nõ obſtat quartũ: quia licet prioritas promotionis debeat magis attendi regulariter, quam aliæ qualitates; fallit tamẽ in qualitate illa, quam iura expreſſè vel implicitè ſtatuunt eſſe potius attendendam, quam prioritatem: & ita diximus ſupra in primo dicto prioritatẽ inſtitutionis præponderare doctoratui, nobilitati, ac protonotariatui: quia nullo iure determinatur, nec ſignificatur ea eſſe præferenda prioritati promotionis in dignitatibus, quæ de ſe præcellunt habentes illa ſine talibus dignitatibus.

15 Nõ obſtat quintũ. Primo quidẽ, quia nec Ludouicus Ro. in eo citatus dicit id quod imponit ei Fel, nec lex *ſpadonẽ*,[n] probat illud, nẽpe quod habẽs plures gradus, quorũ vnus per ſe nõ ſufficit ad præcedẽdũ aliũ, nõ præcedit virtute oĩum illorũ, ſed quod habẽs plures gradus inferiores gradu vno, quẽ alius habet, nõ præcedet illũ; puta magiſter artiũ, & licẽtiat⁹ iuris, qui habet duos gradus; nõ præcedit Doctorẽ decretorũ, qui habet vnicũ ſuperiorem illis duob⁹, & nõ ſolũ Ludouic. nõ dicit illud, neq; illa lex probat, ſed eſt falſũ: nã doctor vtriuſq; iuris præcedit doctorẽ iuris cãonici, ſecũdũ cõmuniter receptã ſẽtẽtiã,[o] & tamẽ null⁹ illorũ duorũ graduũ ſufficit ad præcedẽdũ eũ: & ita ſufficit ad præcedẽdũ aliũ q; habeat vnũ gradũ æqualẽ gradui alteri⁹, & aliũ quẽ ille nõ habet. Nec animus Fel. fuit aliud dicere, licet verba ei⁹ aliud ſonẽt. Secũdo reſpõdeo negando quod prædictus præpoſitus non habeat aliquã qualitatẽ & gradũ per quẽ ſolũ debeat præcedere alios præpoſitos: habet enim præpoſiturã inſignitam facultate

a 4. per con. ſid. 11.
b Ins. Epiſcopos. 17. diſt.
c In cap. ſedes Apoſtolica. verbo maiores. de reſcri.
d C. 1. dignit. ord. ſer. li. 12.
e Num. 1. ſub fin.
f In cap. 2. de maior.
g In leg. eum qui ff. de verbor. oblig.
h In d. l. 2. C. de dig. ordin. ſer. lib. 12.
i 4. inordinatæ. Auth. de heredib. & falcid. coll. 1. & extrauagan. vna ſanctam. de maior.
k 17. diſt.
l In verb. Iſidorus.
m Verbo præpoſitum.
n C. de conſul. lib. 12.
o Ln. nemini. eod. tit.

a Ca. [illegible] de [illegible] appellat. cum concordant à gloſſa eodem citat.
b Albanum 2. c[illegible] quia a prom[illegible] ff. ne an[illegible]
c De præiud[illegible]
f ff. de reind. [illegible]
h In comm[illegible] ſub [illegible] 3. num. 6.
i L. Papinian. ff. de innoff. [illegible] ad audien[illegible] de decim.
k Verb. interruptione de [illegible] catorum.
m In d. ca. vt Apoſtolica.
n §. qui iura ff. de. excuſat. tutor.
o In d. c. clerici & in d. l. cum quod.

vtendi inſignibus epiſcopalibus, & aliis multis prærogatiuis, ob quas ferè exæquatur Epiſcopis, qua ratione ſua præpoſitura per ſe ſola eſt longe maior, & dignior aliorū præpoſituris. Salua &c.

SVMMARIVM.

Archiepiſcopus in Concilio prouinciali præeſt vt caput, non eo modo quo Epiſcopus preeſt ſynodo diœceſanæ, ſed vt decanus Capituli, vt conuocet, congreget, primamque habeat ſedem: non tamen habet eamdem iuriſdictionem quam habet Concilium nec ei parem, num. 5. immo tamquam vnus de Concilio ei ſubeſt, num. 3. & poſt ab eodem excommunicari, num. 2. & ab Archiepiſcopo ad Concilium appellatur, num. 4.

1 *Par in parem nec in ſe ipſum habet iuriſdictionem.*

2 *Vniuerſitas, collegium, & Conciliū differt à ſingulis ea conſtituentibus, ſuper ipſosq; poteſtatem habet, etiam eos mulctandi, & excommunicandi, num. 3.*

3 *Capitulum, ad quod ex conſuetudine ſpectat poteſtas corrigēdi canonicos illam, & ſede vacante iuriſdictionem, in qua ſuccedit Epiſcopo, contra ſingulos, etiamq; contra Decanū Capituli exercet.*

CONSILIVM VI.

AN in Concilio prouinciali Archiepiſcopus excommunicari poſſit? Reſpondeo quæſtionem eſſe dubiam. Nam pro parte negante facit primò, quod Archiepiſcopus videtur eſſe caput Concilij, & ita non ſubeſſe Epiſcopis Concilij, cum his membris non debeat ſubeſſe caput.[a] Deinde quod idem ſuper ſe ipſum non poteſt habere iuriſdictionem,[b] nec par in parē,[c] & iuriſdictio Concilij prouincialis pertinet ad Archiepiſcopum tamquam parem & caput eius. Tertio, quod Archiepiſcopus ad ſuum Concilium ita videtur ſe habere, vt Epiſcopus ad ſuū Capitulū. At nullo caſu poteſt Capitulū excommunicare ſuū Epiſcopū: ergo nec Concilium Archiepiſcopū.

2 Pars tamen affirmatiua videtur de rigore iuris verior. Tum quia aliud eſt Concilium, vel collegiū, & aliud ſunt ſinguli de collegio, & Cōcilio: & manumiſſus à collegio vel vniuerſitate aliqua, non eſt libertus ſingulorum illius: & ideo poſſet eos in ius vocare ſine venia, licet non collegium, vel vniuerſitatem ipſam, quæ eum manumiſit.

3 Tum quia Concilium eſt ſuperius ſingulis omnibus qui conſtituunt illud; quorum vnus eſt ipſe Archiepiſcopus, & poterit ab ipſo mulctari, & excommunicari.[d] Tū quia vacante Eccleſia cathedrali iuriſdictio deuoluitur ad Capitulum,[e] & Capitulum habens illam iuriſdictionem poteſt eam exercere contra ſingulos de Capitulo, & etiam decanum, vel præpoſitum ipſius Capituli ſecundū omnes. Tum quia Capitulum, ad quod de conſuetudine pertinet correctio canonicorum, poteſt corrigere ſingulos eorum: & eadem ratione Concilium prouinciale poterit ſingulos Epiſcopos, qui conſtituunt Concilium, corrigere, & ſi opus fuerit, excōmunicare, & pari ratione Archiepiſcopū, cū ſit vn⁹ de ſingulis cōſtituētibus Cōciliū.

4 Tum denique quod Concilium adeo maius eſt Archiepiſcopo, quod ab eo appelletur ad illud, vt dixit Paulus de Eleazaris receptus à Cardinali, & ab aliis.[f]

5 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo quod Archiepiſcopus eſt caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam ſedem, vt habet decanus, vel canonicus ſenior in Capitulo Eccleſiæ cathedralis, ſed non quo ad hoc, vt ſit ſuperior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eandem iuriſdictionem, quam habet illud, immo eſt tantum coniudex, & collega aliorum Epiſcoporum, vt prædictum eſt. Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quòd nemo habet imperium & iuriſdictionem ſuper ſe, & ſuper ſibi parē: negando tamen quod Archiepiſcopus ſit idē q Cōcilium prouinciale, vel par ei, & qui quatenus eſt Archiepiſcopus & Prælatus Particularis habeat illam iuriſdictionem, quā habet ipſū Cōciliū, vt prædictū eſt. Ad tertiū negam⁹ q Archiepiſcopus ſe habeat ad Cōciliū vt Epiſcop⁹ ad ſuū Capitulū, ſed potius vt decanus, aut canonic⁹ ſenior Capituli Eccl. cathedralis ad ipſū Capitulū, in quē Capitulum poteſt exercere iuriſdictionem competentem ei, vt Capitulum, iuxta prædicta, Salua &c.

a Ca. cum nō liceat à capite mēbra recedere de præſcrip.
b L. ille à quo. §. tempeſtiuū. ff. ad Treb. & in l. penul. ff. de recep. arb.
c Ca. innotuit de elect.
d Arg. tot. tit. ff. ſi quis in ius vocat. non obtemp.
e Ca. his quæ. & c. cū olim. de maior.
f In clem. c. §. quod etiā in interdictis de ſent. excom.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus impeditus adire Concilium poteſt ſe per procuratorem excuſare.*

1 *Concilium prouinciale poteſt abſentis Epiſcopi procuratorem habentem ſpeciale mandatum ad decidendum admittere, ſed non cogitur, niſi ſaltem ſit vnus ex ſuffraganeis.*

2 *Vices gerens honorari debet tamquam repræſentans ſuum principalem, ſed non quantùm ille.*

2 *Abbates in Concilio prouinciali præcedunt procuratores Epiſcoporum abſentium.*

CONSILIVM VII.

1 QVod Epiſcopus legitimè impeditus vocatus ad Cōcilium prouinciale poſſit ſe excuſare p procuratorē, certū eſt; & quod etiam habens ſpeciale mandatum ad decidendum poſſit admitti à Concilio, ſi ei placuerit, etiam eſt certum per ca. *cum eccleſia Sutrina*,[a] quatenus habet canonicos habentes poteſtatē eligendi poſſe admittere alios non habentes illam ad coëligendum ſecum. Quod autem non teneatur Concilium ad id admittere illum, ſaltem ſi non eſt vnus ex Epiſcopis ſuffraganeis intereſſentibus Concilio cum aliis Epiſcopis, videtur verius;[b] quod videtur ſatis ſenſiſſe Petrus de monte.[c]

2 Sed quæritur an ille procurator debeat Abbates præcedere. Et videtur dici poſſe procuratorem huiuſmodi debere poſtponi Abbatibus per ſeipſos præſentibus: quia licet vices gerens alterius debeat honorari tamquam repræſentans eum,[d] non tamen quantùm ille, vt pulchre reſoluit Decius,[e] dicens merito regiam maieſtatē Chriſtianiſsimam præpoſuiſſe Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum: quia Dux perſonaliter aderat, & Legatus non erat Dux, ſed Ducem Venetiarum repræſentans, vbi multa huic ſententiæ ſpeciatim accommodat. Salua &c.

a De conſ. poſſeſſ. & proprieta. cum ei adue.
b Argu. ca. ſi quis inſto. §. porro. de electio. lib. 6.
c In ſua monarchia conciliorum q. 3. num. 2.
d Ca. ſane. 2. de offic. deleg. & ca. fin. 93. diſtinct.
e In d. ca. ſane. num. 2.

SVMMARIVM.

1 *Præponendus eſt Dux, Abbaſue inferioris dignitatis Legato procuratori repræſentāti Ducē, vel Abbate excelſioris gradus.*

CONSILIVM VIII.

AN PROCVRATOR Abbatis in ſynodo debeat habere eundem locum inter Abbates, quē habiturus fuiſſet Abbas conſtituens, ſi eſſet præſens?

1 An huiuſmodi quæſtione videtur dici poſſe, huiuſmodi procuratorem poſtponendum eſſe Abbatibus per ſeipſos præſentibus: quia licet vicesgerens alterius debeat honorari tamquam repræſentans eum,[f] non tamen quantum ille, vt pulchrè reſoluit Decius in d. ca. ſane not. 2. dicens, merito regiam maieſtatem Chriſtianiſsimam præpoſuiſſe Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum: quia Dux perſonaliter aderat, & legatus non erat Dux, ſed Ducem Venetiarum repræſentans, vbi multa huic ſententiæ ſpeciatim accommodata citat, quæ hic non refero, quia ibi videri poſſunt, & quia debilitate viſus, & auditus & pluribus, quam ferè dicere liceat, obrutus, vix ad prædicta dicēda vacaui.

f Cap. ſane. 2. de offi. deleg. & ca. fin. 93. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Primatus locorum congregationis clericorum regularium debetur monaſterio ſancti Silueſtri Vrbis, quia ibi dicta congregatio fuit primum inſtituta & confirmata, & dictum locum primum ab ea inhabitari cœpit, & ſic dicta congregationis primogenitus fuit dictus Vrbis conuentus nu. 2. illiuſque perſonæ cœperunt primum eſſe ciues Vrbis, quam aliarum ciuitatum, ad quas poſtea migrauerūt, num. 3. cum per dictam migrationem prædictum locum Vrbis minime amiſerint, num. 4.*

3 *Capitulum & ſinguli eius ciues fiunt ciuitatis vbi eſt eccleſia.*

4 *Migrent licet omnes alicuius congregationis religioſorum de vna ciuitate ad aliam, non tamen ob hoc perdit loca, quo habebat in prima ciuitate, niſi ſint ad minus lapſi quadraginta anni neceſſarij ad hoc, vt res Eccleſiæ præſcribantur.*

CONSILIVM IX.

COngregatio Clericorum regularium inſtituta fuit Romæ, & approbata à Clemente ſeptimo, & in eadem Vrbe cœpit habitare in eccleſia Sancti Silueſtri, & ob inuaſionem Vrbis duce Borbonio fugit Venetias anno 1532. & habitauit in Eccleſia S. Nicolai de Tolentino, quæ per aliquos religioſos fratres ... miſſos Neapolim cœpit per eoſdem habitare in Eccleſia ſancti Pauli, ...

redierunt poſtea Romam Paulo Quarto inſtitutore ſuo Papa facto anno 1560.

Quæritur quis locus harum trium vrbium debeat dici primus locus huius congregationis & religionis.

Reſponſum mihi oſtenſum ad hanc quæſtionem, à viro erudito, quem tamen de facie minimè noui, datū, videtur mihi iuridicum, ſcilicet Vrbem Romam debere cenſeri primum locum præfati ordinis Illuſtriſsimi. Tum ob fundamenta per eumdem dominū cōſultorē adducta, quamuis aliqua eorum videri poſsint è longinquo petita. Tum quia in facto proponitur eum eſſe primùm Romæ inſtitutum, & Romæ primùm à Clemente Septimo cōfirmatum, & eius profeſſores Romam primum multo tempore inc-luſſe, & iuſta de cauſa inuaſionis Vrbis Venetias abiiſſe, ibiq; ſecūdo loco habitaſſe & tertio loco Neapoli quamdam veluti coloniam miſiſſe. Non ergo negari poteſt Romam fuiſſe primum locum ſui ortus, & natiuitatis, & educationis.

2 Tum quia primogenitus dicitur, qui primo natus eſt, ſiue poſtea alius naſcatur, ſiue nō,[a] & proximus eſt is, quē nemo antecedit,[b] & ſicut ſupremus eſt, poſt quem nemo eſt, ita primus eſt, quem nemo antecedit.[c] Cum ergo Roma ſit locus in quo priuſquam in alio præfatus ordo educatus eſt, & creuit: ergo primus locus eius eſt Roma.

3 Tū quia ciues facit origo,[d] & ita cōgregatio præfata, & cōuentus eius, qui cœpit eſſe in dicta Eccleſia ſancti Siluestri, primum fuit ciuis Romanus, quam Venetus, vel Neapolitanus: Capitulum enim, ſeu conuentus alicuius Eccleſiæ vniuerſalis, & ſinguli eius fiunt ciues ciuitatis, in qua illa ſunt, vt eleganter & latè tradit Bartholus communiter receptus,[e] vbi concludit idem dicendū de quolibet alio prælato, & abbate, ſeu rectore Eccleſię: & ita negari non poteſt præfatam congregationem primum locū & primam ciuilitatem habuiſſe Romæ, immo & primum incolatum.

4 Tum quia, ſi eccleſia præfata ſancti Siluestri, & aliqua pars eius, vel aliquid aliud pertinēs ad illam vel ad aliquem alium, fuit prædicta congregationi legitimè donatum, vel per alium iuſtum contractum & iuſtam vltimā voluntatem quæſitum, ſemper remanſit ſuum; licet aliò migraſſet, quia ſolùm vigintiocto annis ad ſummum remanſit abſens à præfata Eccleſia ſancti Siluestri: & res Eccleſiaſticæ non perduntur per præſcriptionem minorē quadraginta annorum.[f] Tum quia præfata congregatio habet plurima & grandiſsima priuilegia ſummorum Pōtificum, per quæ non ſolùm conſeruantur eis iura, quæ ab initio cœperunt ad eos pertinere, ſed etiam addūtur multa alia, quæ vix credidiſſem, niſi ea legiſſē; quod certè magna cum voluptate feci, & conſequenter non ſolùm non perdiderunt vllam præeminentiam alicuius iuris, vel loci primi, ſed etiam acquiſiuerunt multo plura, quam habebant, in gloriā Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſuo ſanctiſsimo eodēmque maximo fauore ita ſua exuberanti gratia faueat eis, vt quod obſequium eius fœliciter facere cœperunt, & felicius & amplius nunc proſequuntur, fœliciſsimè in finē vſq; ſæculi, q̃ ſperamus, perficiant, Amen.

a C. ioſeph. de verbo ſigni.
b L. proximus eſt ff. de verb. ſig.
c ... ex duo. ... aig. ...
d ... ad mu... al.
e ... dicta l. 1. ad municipal. & nom. ...
f C. de quarta. cum in ad- nos. de præ ſcr.

SVMMARIVM.

1 *Præcedentia ex antiquitate gradus & promotionis metitur.*
2 *Vnicum beneficium non auget dignitatem illius cui vnitur, nec facit illud curatum, aut dignitatem, ſi non erat: immo ſequitur naturam illius cui vnitur, perditque propriā prærogatiuam. num. 3.*
4 *Præcedentiam qui non habet, eam alij dare nequit.*
5 *Ius ſemel extinctum non reuiuiſcit, niſi per principem.*
6 *Iura omnia eccleſiaſtica ſpatio 40. annorum præſcribuntur.*
7 *Præcedentia Prouincialium ex antiquitate prouinciarum attenditur, ex ſtatuto Minimorum, & non ex antiquitate profeſſionis.*
8 *Prior tempore, potior iure, ſi cætera ſint paria, & iure contrarium non ſit expreſſum.*

CONSILIVM X.

AN in capitulis faciendis in ordinibus Illuſtriſsimi ordinis Minimorum debeat aſsignari locus honoratior Prouinciali Lugdunenſi, quàm Prouinciali Aquitaniæ, cuius caput eſt Toloſanus cōuentus ratione vnionis illi factæ de antiquiori conuentu, nempe de Gratia-

A nopolitano vnito Lugdunenſi prouinciæ, licet prouincia Aquitanica fuerit prius erecta.

1 Pro parte quidem affirmante facit, quod qui prior eſt tempore, potior eſt iure,[a] & prius ordinatus præfertur ordinato poſterius,[b] quia ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, & ſtipendia longiora fecerunt antecriorem,[c] & habens prius mandatum de prouidendo præfertur habenti poſterius,[d] & prior emptor, vel prior donatarius præfertur ſecundo,[e] quæ probat, inter decēuirales antiquiſsimum eſſe præferendum. & gloſſa,[f] arguit Prædicatores ideo prius quam Minores nominari, quia ſunt antiquiores. & gloſſa,[g] arguit Mediolanenſem Eccleſiam digniorem eſſe Rauennatenſi: quia prius no-
B minatur. At in caſu quæſtionis proponitur conuentum Gratianopolitanum præfati ordinis fuiſſe prius erectum, quàm Toloſanum, & Aquitanicum, & quod vnitus eſt Lugdunenſi prouinciæ: ergo ratione illius annexionis debet Lugdunenſis Prouincialis præcedere Toloſanum in ſeſsionibus, & votis reddendis, & aliis in Capitulo generali faciendis.

2 Pro parte autem negante facit primò, quod prouincia Aquitanica prius fuit conſtituta, & erecta, quam prouincia Lugdunenſis: ergo per ipſamet iura pro parte affirmante allegata Prouincialis eius debet præcedere Prouincialem Lugdunenſem quia prior tempore fuit Pro-
C uincialis Aquitaniæ, quàm Lugdunenſis.

Secundo, quòd nihil obſtat, quod conuentus Gratianopolitanus ſit vnitus conuentui Lugdunenſi ad faciendam prouinciam Lugdunenſem; quoniam vna dignitas, vel beneficium non creſcit in magnitudine dignitatis, eo quod vniatur ei alia dignitas vel beneficiū, quòd ſit maioris qualitatis, vel dignitatis, vt habet ca. *ſuper eo*,[h] quod probat poſſe quem habere perſonatum incompatibilem Eccleſiæ parochiali, & ſimul habere ſine diſpenſatione præbendam, cui eſſet annexa vel vnita Eccleſia parochialis, licet non poſſet obtinere illum perſonatū, & illam Eccleſiam parochialem ſeparatam.

3 Quia per illam annexionem præbenda illa, quę per ſe
D eſt ſimplex beneficium, non creſcit, nec fit curata per Eccleſiam parochialem ei annexam: immo potius parochialis ipſa quadamtenus recipit ſimplicitatem præbendæ, cui vnitur, eo quod vnitur, & annectitur beneficio ſimplici. & ita licet cōuentus Gratianopolitanus habeat prædictā prærogatiuam ſeſsionis, quam tamen negamus habere, vt mox dicemus, eo quod fuerit aliquando vnitus prouincię Aquitaniæ, ipſam tamen prærogatiuam non poſſet infundere in prouinciam Lugdunenſem, cui fuit nouè annexus immo potius eam perderet, propterea quod vnitus & annexus fuerit prouincialatui Lugdunenſi, qui non habebat illam prærogatiuam ſedendi.

E 4 Tertiò, quòd quis non poteſt dare quod non habet,[i] At præfatus conuentus Gratianopolitanus non habebat præfatam prærogatiuam, ſedendi, antequā vniretur prouincialatui Lugdunenſi: ergo non potuit illam infundere, & tradere illi. Nec obſtat reſponſio eius, qui diceret poſſe aliquos dare id quod nō habent, ratione officiorum ſuorum, vt tutores, curatores, & procuratores, qui dant multa eorum, quorum tutelā, curā, vel procurationem, aut mandatum habent. Non inquam hoc obſtat: quia prædictus conuentus Gratianopolitanus non habebat prædictam prærogatiuam ſedendi, nec officium, ratione cuius competeret ei ius dandi eam, vt palam eſt, quia quando fuit vnitus prouincialatui Lugdunenſi, erat conuentus ſimplex
F prouincialatus Aquitaniæ, & nō pertinebat ad eum facere, quod alius conuentus ſimplex eſſet prouincialatus, neque ambo conuentus poterant ſeipſos facere prouincialatum. argum l. pen.[k] & *l. ille à quo.*[l] quæ habet non poſſe quem imperare ſibi, nec habere in ſe iuriſdictionem. Tum quia ius faciendi illud non pertinebat ad illos, ſed ad Papam, vel ad Capitulum generale ordinis prædicti.

5 Quartò, quòd id quod ſemel eſt nullū, & extinctum, tractu temporis non poteſt reconualeſcere, l. *inter ſtipulatem.*[m] quæ habet, illū qui ſtipulatus eſt ſibi dari rem ſacram, non poſſe illam petere, licet fiat profana, vbi alia multa exempla poſt alios refert Iaſon: in quibus eſt etiam illud quod ponitur in l. *qui res.*[n] de obligatione

a Regul. qui prior. de reg. iur. lib. 6.
b C. 1. ſu. 17. diſt. & c. 1. de maiorit. & obedien.
c L. nemo. C. de offic. magiſt. off.
d Cap. cũ tu de preben. li. 6.
e L. 1. & 2. C. de rei vend. & leg. 1. ff. de albo ſcribēdo.
f In c. quoridam. de elect. in verb. prædicatorum.
g In cap. bene quidē diſtin. 96. in verb. Mediolanenſes.
h De præben. lib. 6.
i Cap. quod autē. de iure patron. l. ſi vniuerſa. ff. de leg. 1.
k ff. de arbitris.
l § ſi poſtmodū. ff ad Trebel. lian.
m § ſacram. ff de verb. oblig.
n §. arram. ff. de ſolutio.

dandi

dandi nauem, quæ ſemel conuerſa per diſſolutionem ad alium vſum amplius non reuiuiſcit. licet poſtea mutato animo illa refecta fuerit ad eundem. At quicquid prædictus conuentus Gratianopolitanus habebat in iure prouincialatus Aquitaniæ, perdidit per ſeparationē[l], & diuiſionem, qua ſeparatus fuit à prouincia Aquitaniæ: ergo nō potuit illud reuiuiſcere propter hoc, quod fuerit vnitus prouinciæ Lugdunēſi, cū iā illud fuerit ſemel extīctū.

Quintò, quòd licet aliquando ius ſemel peremptum redeat ad priſtinum ſtatum per aliquam innouationem actam ab eo, qui poterat producere illam reſurrectionē, vt v. g. Papa, vel Princeps, qui non recognoſcit ſuperiorē, vel alius poteſtatem habens ad id faciendum, vt in caſu c. *cum qui*.[a] in noſtro tamen caſu non interuenit Papa, nec alius poteſtatem ad id faciēdum habens. Nec obſtat dicere quod interuenit Capitulum generale; quia capitulū generale non reduxit prędictum conuentum Gratianopolitanum in priſtinum ſtatum, ſed in longe alium: quia non reuniuit prouinciæ Aquitaniæ, cui erat vnitum antea; ſed conuentui Lugdunēſi, vel prouincialatui eius, qui longè diuerſus eſt à prouincialatu Aquitaniæ.

6 Sextò, quod prouinciæ Aquitaniæ fuit aſsignat[9] ſextus loc[9] in Capitulo Romæ celebrato anno Domini 1517. à quo tempore poſſedit illum pacificè cum illo titulo vſque ad annum 1571. & ita per 54. annos, vt conſtat ex Capitulis celebratis ab ordine prædicto, & cōſequenter præſcripſit ſiue vſucepit illum locum, cum iura etiam eccleſiaſtica præſcribantur 40. annis,[b] vbi gloſſ. approbata dicit omnia iura Eccleſiaſtica tam Eccleſiarum quàm monaſteriorum præſcribi ſeu vſucapi iure pontificio per 40. annos: & ſic in propoſito caſu redundant 14. anni.

b Ca. de quarta. de præſcriptio.

Septimò, quod conuentus Gratianopolitanus nunquā fuit prouincia per ſe, quia vnus ſolus conuentus non facit prouinciam; neque fuit vnquam caput prouinciæ: nā toto tēpore, quo fuit pars prouinciæ Aquitaniæ, caput eius erat cōuentus Toloſanus; & quando fuit pars prouincialatus Prouinciæ, conuentus Foroiulienſis erat caput eius; & hoc tempore, quando eſt factus pars prouinciæ Lugdunenſis, conuentus Lugdunenſis eſt caput eius. Itaque nullo vnquam tempore prædictus conuentus Gratianopolitanus fuit, nec eſt prouincia, neque caput prouinciæ; & ita nūquā habuit ius prouincialatus, neq; capitis eius.

7 Octauo denique, quod in Cōcilio quarto Romæ habito anno 1517. & in Concilio decimo habito N. anno 1535. & in Concilio vigeſimoquinto habito Barchinonæ 1581. tit. de anterioritate & antiquitate prouinciarum inuenitur declaratum, ſeſsionem & præeminentiam dandā eſſe prouincialibus ſecundum antiquitatem inſtitutionū ſuarum prouinciarum, & nō ſecundum antiquitatem ingreſſus eorum in ordinem, vel religionem. ex quo clarè colligitur, quòd antiquitas, vel prioritas erectionis monaſteriorum, neque antiquitas ingreſſus in religionē eſt attendenda in diſtribuendis locis & præeminentiis prouincialium, ſed tantum antiquitas inſtitutionū prouinciarū; & conſequenter quod antiquitas erectionis monaſterij Gratianopolitani nihil facit ad hoc, vt locus vel præeminentia detur prouinciæ, cui eſt annexus: quia aliud eſt antiquitas erectionis monaſterij, & aliud antiquitas inſtitutionum, vel erectionis prouinciæ, & à ſeparatis non fit illatio.[c]

c L. Papinianus. ff. de minor. om. & c. ad audientiā. de decimis

8 Non obſtat argumentum in oppoſitum formatum. Tum quia regula illa, *qui prior eſt tempore, prior eſt iure*, habet locū, quando cætera omnia ſunt paria, vt ait gloſ. eius. At in caſu propoſito non ſunt cætera paria. Tum quia prouincia Aquitaniæ eſt nunc & fuit ſemper ſaltem poſt Cōcilium 4. Romæ celebratum anno 1517. prouincia, & cōuentus Toloſanus caput illius prouinciæ, & conuentus Gratianopolitanus numquā fuit prouincia per ſe, neque caput prouinciæ, vt prædictū eſt; licet fuerit pars prouinciæ: & in caſu propoſito non agitur de Correctore Toloſani conuentus, & de Rectore conuentus Gratianopolitani, ſed de Prouinciali Aquitaniæ, cuius caput eſt conuētus Toloſanus ex vna parte, & de Correctore Gratianopolitano ex altera, qui non eſt nec fuit in quantum Corrector Prouincialis, neque caput Prouinciæ: & ita nō ſunt cætera paria. Tum quia per adnotata in argumentum 8. locus præeminentiæ Prouincialis non debet dari ſecundū prioritatem erectionis monaſteriorum conuentuum, ſed ſecundū prioritatem inſtitutionum Prouinciarum, & ita non ſunt cætera paria: quia pro Prouinciali Aquitaniæ allegatur prioritas inſtitutionis [illegible] prouinciæ, & [illegible] ad [illegible] à parte tantùm prioritas erectionis monaſterij, quæ ad propoſitum nihil prodeſt. Tum quod pars aduerſa, quæ arguit pro ſe ex prioritate erectionis [illegible] argumentum [illegible] declarationē trium capitulorum in prædicto argum. 8. adductorū.

9 Tum denique quod prædicta regula, *qui prior*, nō habet locum quando eſt [illegible] in iure contrarium, quia in caſibus à iure expreſsis, in quibus exprimitur, vt poſterior præcedat priorem [illegible] quorum aliquos refert prædicta gloſ. [illegible] ca. *qui prior*. [illegible] palam eſt quod poſterior præf[illegible] capitulis prædictis exprimatur, quòd [illegible] Prouincialium debeat magis attendi, quàm [illegible] erectionum monaſterij, vel ingreſſus in [illegible] eſt Prouinciā Lugdunēſem arguere contra declarationem ipſorummet capitulorum ordinis: & ideò non eſt audiendus. Per quæ omnia palàm fit, iudicandum eſſe prædictum locum ſextum competere Prouinciali Aquitaniæ abſq; vlla dubitatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tranſlatus ad aliam religionem ſedere debet iuxta profeſsionē ibi emiſſam.*

2 *Tranſlatus, vt præeſſet, dimiſſa prælatura, ſecundus poſt prælatum ſedere debet, niſi adſit qui maiorem geſſerit honorem.*

CONSILIVM XI.

AN regularis tranſlatus in alteram religionem debeat ſedere in Capitulo ad ſuam vocem dandam, iuxta tempus, in quo emiſit profeſsionem in priori monaſterio, à quo fuit translatus, vel in quo fuit profeſſus in ſecūda?

1 Reſpondetur, quòd debet ſedere ſecundum tempus, quo profeſsus fuit in ſecunda, per ea quæ alias dicta ſunt. Tum quia eo tempore incipit eſſe regularis illius religionis, & ſecundū illud tempus debet ſcribi, & ſedere.[a] quod eſt verū in eo, qui trāsfertur, & fit in eo ſubditus, & filius.

2 Si autem eſt tranſlatus in præfectum, & renunciauit præfecturam, ſedebit in primo loco poſt præfectū, in memoriam honoris quem geſsit; niſi concurrant alij, qui maiorem honorem geſſerunt, argum. dictę l. 1.[b] quæ rectè adducit Felinus.[c] Salua, &c.

a Iuxta l. 1. ff. de albo ſcrib. arg. ca. [illegible] ſtatuimus de maiorit. & obedien.

b In albo ſcri bon. & albo [illegible]

c Vbi ſupra. num. 5.

SVMMARIVM.

1 *Rectores parochialium nullius diœceſis ad Synodum compelli non poſſunt: licet poſsint à proximiori Epiſcopo viſitari.*

2 *Lex ſuperioris, quatenus commode poteſt, interpretanda vt tertio non præiudicet.*

3 *Diſpoſitio eos non includit, quibus verba eius non aptantur.*

CONSILIVM XII.

AN rectores parochialium, quæ in nullius diœceſi ſunt, teneantur accedere ad Synodum diœceſanam illius Epiſcopi, qui tamquam proximior poteſt eas eccleſias viſitare ex decreto Concilij Tridentini.[d]

1 Videtur dicendum quòd non. Tum quia lex ſuperioris, quatenus id commodè fieri poteſt, intelligenda eſt ſine præiudicio tertij.[e] Tū quia non fit à ſeparatis illatio.[f] At aliud eſt ius viſitandi, & aliud ius vocandi ad Synodū, ergo ex conceſsione huius non infertur conceſsio illius. Tum quia licet Archiepiſcopus poſsit viſitare eccleſias ſui ſuffraganei poſt viſitationem ſuæ propriæ diœceſis,[g] non tamen poteſt vocare rectores earum ad Synodū ſuā particularem, ſecundum mentem omnium. Tum denique quòd diſpoſitio non includit eos, quibus ſua verba non aptantur,[h] & verba prædicti ca. 9. nō aptantur vocationi ad Synodum. Salua, &c.

d Seſſ. 24. ca. 9. de reform.

e Cap. ſuper eo de offi. deleg. leg. 2. §. ſi quis à principe ff. ne quid in loco publ.

f L. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiā. de decim.

g Cap. 1. §. 1. de cenſib. li. 6.

h Cap. vndecunque §. præſata de elect. lib. 6.

DE PACTIS.

SVMMARIVM.

1 *Creditorum maior pars debita in præiudicium minoris remittere valet, debitori non valenti totum ſoluere.*

1 Debitor

[illegible] perueniat ad pinguiorem fortunam, minori parti, quæ recuſauit debita ſua remittere, reſtituere nõ tenetur.

4 *Remiſſio partis debiti facta à creditore ob timorem ne aliter ſaciendo nihil exigeret non ideo minus in vtroque foro liberat debitorem, qui citra dolum inopiam illam ſuperceauit.*

CONSILIVM I.

AN debitor, qui decoxit, cui vt cognati eius ſoluerẽt aliquam partem debitorum, maior pars creditorum [illegible] duas partes ſibi debitorum, & fecit pactum de nõ [illegible] tenuſſa, ſi per poſtea quęſita veniret ad pinguiorẽ fortunam, teneatur in foro conſcientiæ reſtituere creditoribus ſuis, ſaltem minori parti, quæ noluit conſentire remiſsioni, alia quæ ſibi fuerunt remiſſa?

Reſpondeo, multa poſſe pro vtraque parte adduci, & pars affirmatiua videtur elici ex Siluestro,[a] dum ponit differentiam inter conceſſionem dilationis quinquennalis iuxta l. finalem[b] & inter remiſsionem partis, iuxta *& ſuum.*[c] Sed pars negatiua videtur iure verior. Primò quidem, quia non concludit ratio, quam inſinuat Silueſt. ſcilicet, quod in iis quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis maior pars nõ poteſt minori præiudicare,[d] quia illa regula fallit in multis caſibus, & in iis fauore liberationis partis debitorum faciendæ illi, qui nõ eſt ſoluendo,[e] vt annotatur per Iaſonem[f] poſt alios; & gloſſam magnẽ & Summatem.[g] Secundò, quòd non obſtat dicere, quod illæ leges procedunt quo ad forum exterius tantum. Tum quia id nec vnde conſtat. Tum quia leges illæ non fundũtur ſuper præſumptione, ſed ſuper veritate, & æquitate, quam ſuadet caritas, & miſericordia ſubueniendi indigẽtibus cum vtilitate omnium creditorum, vt ſentit gloſſa [illegible] recepta per omnes.

Tertiò, quòd nõ obſtat dicere quod remiſſio partis debiti [illegible] debitori ob timorẽ perdẽdi totũ, eo quod deliberauit [illegible] nere, ni ſi pars illa ei remitteretur, nõ liberat eũ in [illegible] cõſciẽtiæ ab obligatione ſoluẽdi, quod ſibi remiſſũ [illegible], vt poſt Caietanum & Silueſtrum diximus in Manual. [illegible] & quod creditores, qui remiſerunt in caſu propoſito, videntur remiſiſſe ob timorem perdendi totum. Tum quia illud procedit, quando debitor habet vnde ſoluat vel de ſua malitia naſcitur ille timor, nõ autem cùm naſcitur ex aliis cauſis, vt ex vera inopia, vt ibidẽ inſinuauimus, & in caſu propoſito timor nihil recuperãdi naſcebatur ex inopia. Tum quia illud procedit, quando ſine iuſta cauſa & vtilitate creditorũ fit remiſſio; in noſtro autem [illegible] ex iuſta cauſa, ſcilicet inopiæ, & pro vtilitate creditorum omnium facta fuit, vt dictum eſt.

b Cap 17. num.

SVMMARIVM.

1 *Penſio integra tranſit contra ſucceſſorem in beneficio, licet inter penſionarium & prodeceſſorem conuentum fuerit, vt recepta certa pecunia per ſedem Apoſtolicam ad minorem ſummam reduceretur.*

2 *Penſio poteſt quidem ſine auctoritate ſedis Apoſtolicæ gratis remitti, non tamen recepto pretio.*

CONSILIVM II.

B Penſionarius conuenit cum I. beneficiato abſente, vt penſionem 80. ducatorum ſibi debentem, vt penſio illa reduceretur ad 30. ducatos, & quod ſolueret pro penſionibus decurſis 300. ducat. & pro impenſis factis in lite & reductione dictæ penſionis alios 200. & I. ſoluta maiore parte [illegible] ducat. antequam reduceretur per Papam penſio ad 30. ducat. & ſolueret omnes quingentos, [illegible] tem. Quæritur primo an B. exigere poſſit penſionem 80. ducat. à ſucceſſore I.

1 Reſpondeo primò, multa poſſe in hoc caſu pro vtraq; parte adduci, ſed videri pro parte affirmatiua reſoluendũ. Primò quidem, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum,[i] & intentio B. fuit quòd reductio prædictæ penſionis 80. ducat. in penſionem 30. fieret auctoritate Papæ, quæ tamen non fuit facta.

2 Secundo, quod licet penſio poſſit gratis remitti abſque auctoritate Papæ, non tamen poteſt ſine illa pretio recepto, vt alibi dictum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Contrahere quæ ex ſtatuto ſine conſenſu viri non poteſt vxor cui ta ſi contrahat, poteſt ſine peccato promiſſa non obſeruare; quia ſtante dicta prohibitione, promiſſio ſuit facta cum peccato, nu. 4. ſeu de re non licita, num. 7.*

2 *Promiſſio facta ob cauſam honeſtam, ea ſequuta, obligat in cõſcientia, & nu. 3. & hoc dummodo promittens habeat perſonam legitimam ſe obligandi, num. 5. & ſit facta de re licita, num. 7.*

3 *Damni cauſa qui dat non ſeruando promiſſa, tenetur in conſcientia illud reſarcire; qualem tamen non dat qui promittit ſcienti, vel ſcire debenti promiſſionem non tenere, nu. 6.*

Conuentio facta ab eo qui non poteſt ſe obligare, etſi non liget, attamen ſi ſit de re honeſta, & poteſt ſine peccato ſeruari congruit vt obſeruetur.

CONSILIVM III.

QVæritur, an promiſſio coniugatæ in regno Caſtellæ relinquendi bona ſua Petro, ſi duxerit neptem ſuam in vxorem, conditione impleta ita valeat, vt reuocari nequeat.

1 Reſpondeo primò, promiſsionem prædictæ mulieris non valere via contractus, neque quaſi contractus; quia mulier nupta in regno Caſtellæ non poteſt contrahere, neque diſtractum, neque quaſi contractum facere ſine licentia mariti.[a]

Secundò, quòd non poteſt valere via donationis cauſa mortis, adeo vt non poſſit reuocari, quia omnis donatio cauſa mortis reuocari poteſt.[b] Et ſi apponatur clauſula, ne reuocari poſſit, deſinit eſſe donatio cauſa mortis & incipit eſſe donatio vera inter viuos.[c] Et hæc non poteſt fieri a muliere ſine licentia mariti, vt prædictum eſt.

2 Tertiò, quòd magis dubitari poteſt, an prædicta mulier peccet reuocando, & nõ adimplendo promiſſionem prædictam in foro conſcientiæ. Nam pro parte affirmante facit, quòd qui promittit aliquid ob honeſtam cauſam, peccat non præſtando illud cauſa conſecuta.[d] Et prædicta promiſit ob cauſam honeſtam, ſcilicet nuptiarum.

3 Deinde facit, quòd qui dat cauſam damni, tenetur in conſcientia reſarcire illud.[e] At prædicta ſua promiſsione dedit cauſam, vt duceret ſuam neptem alias pauperem. Tertiò, quòd peccatum eſt non præſtare promiſſum,[f] iuxta reſolutionem poſitam in Man. confeſſ.[g] præſertim quãdo ſine peccato præſtari poteſt; vt in caſu propoſito, in quo prædicta mulier poteſt abſtinere ſe à reuocanda promiſsione prædicta, ſiue dicatur facta inter viuos, ſiue cauſa mortis, vt palam eſt.

4 Pro parte verò negante, ſcilicet, non peccaturam illã, facit, quod iuſtè poteſt reuocare eam, quatenus eſt donatio inter viuos, cum faciendo illam peccauerit.[h] Nec peccat ſi reuocauerit eam tanquam continentem donationẽ cauſa mortis, quia id faciet lege approbãte, & factum lege approbante non eſt peccatum.[i]

5 Ad primum pro parte affirmante adductum reſpondetur, illud eſſe verum in perſona potente legitimè promittere ob cauſam, qualis non eſt prædicta donatrix ſine licentia mariti.

6 Secundo reſponderi poteſt negando, quòd dederit cauſam ſufficientem damni, quia is cui promittebat, ſi ſciebat, aut certe ſcire debebat non poſſe ipſam facere illã promiſsionem ſine licentia mariti, & ſcienti, & conſentiẽti non fit iniuria, neque dolus.[k]

7 Tertio reſpondetur aſſumptum in eo procedere tantùm in promiſſione rei licitè facta, qualis nõ videtur prędicta, per prædicta. Ob quæ omnia hæc pars negatiua videtur iuri conſonantior.

8 Quartò principaliter dico prædictam non obligari magis ad reuocandam & infirmandam prædictam promiſſionem, ſed poſſe eam iuſte implere clam, vel palã diſponendo, vel via inſtitutionis, vel donationis cauſa mortis, idque vt faciat omnino eſt conſulendum, vtì rem fœminæ nobili decoram, & Chriſtiana caritate digniſsimam. Salua, &c.

a L. 55. Tauri.

b L. ſenatus § 1. ff. de donat. cauſa mortis.

c Leg. vbi ita donat. ff. de donat. cauſa mortis.

d L. 1 & tota tit. ff. de condi. cauſa data cau. non ſe.

e L. qui occidit ff. ad l. Aquil. in fin. de iniu.

f Ca. 1. de pactis.

g Ca. 10. n. 4.

h Per prædictam leg. 55. Tauri.

i Ca. qui peccat 23. qu. 4.

k Ca. ſcienti de reg. iur. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio facta dandi aliquid pro palmario litis valida eſt, ſi ſit moderata quantitatis, alias non, & nu. 4.*

1 *Prodigalitas regulariter peccatum veniale.*

2 *Pactum de quota litis vel certa quantitate danda in caſu victoria reprobatur à iure.*

3 *Occaſionem cuiuſ[illegible] ad peccandum dare licet non ſemper ſit peccatum, dare tamen illam quam ius dare ſpecialiter prohibet, ſemper eſt peccatum*

CONSILIVM IV.

QVidam, qui ſuper domus caducitate valoris [illegible] ducatorum agebat cœpit [illegible], cum aduocato conuenit [illegible] ſi eam [illegible] tueretur, ei pro palmario & mer. [illegible] de 500. ducatorum [illegible]. Dubitatur an conuentio prædicta [illegible] pactum [illegible] & validum.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd pacta regulariter [illegible]. Secundo, quod [illegible] ſpecie pactum de dando aliquid pro palmario licitè [illegible].[b] Tertio, quod de rebus [illegible] libet pro [illegible] ponit,[c] adeo quod poteſt ex [illegible],[d] & [illegible] Thomas, quem omnes ſequuntur,[e] aſſerit [illegible] regulariter eſſe peccatum [illegible] venale.

[illegible] parte vero negante facit primò, quod pactum de quota [illegible] aduocato [illegible] quo vincat, reprobatur à iure,[f] & [illegible] de pacto [illegible] certam quantitatem, ſecundum [illegible], communiter receptam: quia eſt eadem ratio. Secundo, [illegible] eſt dicendum ſecundum omnes de [illegible] procuratori.[h]

Tertio, quod peccatum eſt iure naturali, diuino, & humano prohibitum, dare occaſionem peccandi alteri,[i] at promittere patrono ſeu aduocato cauſæ magnum palmarium in ſolo caſu victoriæ, eſt dare magnam occaſionem tractandi cauſam illicitè, vt per fas & nefas vincat, eo quòd debetur ei palmarium [illegible] vincat, & non ſi vincatur.[k] Quare [illegible] quod licet nõ cuiuſlibet occaſionis ad peccandum datio [illegible] ſit peccatum, vt [illegible] tradimus in noſtro Man. cõfeſſ.[l] dationem tamen occaſionis [illegible] lutæ à lege ſecundum omnes eſt peccatum, & promaſſio [illegible] palmarij magni ſperatum videtur per præfatas leges prohibita.

4 His pro vtraque parte conſideratis, & multis quæ in præfatis locis tum diſtinctè tum confuſè traduntur, quæ non vacat ſatis diſcutere, arbitror tutiorem eſſe opinionẽ quæ ex Alexand. & Salicetrimente[m] & Silueſtro[n] colligi poteſt, ſcilicet quod promiſſio præfata quingẽtorum ducatorum pro palmario in caſu propoſito eſt illicita, eo quod præfatus aduocatus debet eſſe contentus ſumptibus & ſalario moderato, cum aliquo palmario pro perſonarũ qualitate temperato. Et ita eſt intelligendum quod aſſerimus in Man. cõfeſſ.[o] cum dicimus licere accipere aliquid pro palmario.

SVMMARIVM.

1 *Dux certum numerum militum ex ordine principis in oppidũ introducendorum, recepta ab oppidanis pecunia, minuẽs, ita demum quod ſic peccando turpiter accepit dantibus reſtituet, ſi ipſi immunes a peccato reputantur.*

2 *Reſtitutio malè accepti non eſt facienda ſponte turpiter danti, ſed ei à quo iniuſte fuit extortum, vel qui ſine peccato dedit & num 3.*

CONSILIVM V.

QVidam Dux militum potens auctoritate regia inducere 64. milites, & dare illis ſtipendia impenſis alicuius oppidi, ſeu pagi, conuenit cum oppidanis, vt non induceret in oppidum plures quam 60. & non induxit niſi 30. ſed cepit ab oppidanis ſtipendia omnium ſexaginta.

Quæritur primo, an iniuſtè acceperit ſtipendia abſentium.

Secundo, an teneatur cuiquam reſtituere ea quæ accepit pro 30. quos non induxit.

Tertio, cui an Regi, an communitati reſtituendum ſit.

1 Ad primã quæſtionẽ reſpõdeo, quod pro parte negatiua eius, ſcilicet quod non ceperit iniuſtè, facit regula *ſcienti & conſentienti.*[p] & quod ipſe iuſtè poterat inducere, & alere 64. & quod commodauit oppidanis obligando ſe ad non inducendum plures quàm 60. & quod longè vtilius fuit oppidanis non induxiſſe plures quàm 30. quia abſentibus nihil aliud ſoluerunt, quàm ſtipendium regiũ, præſentibus autem etiam victum præſtituerunt, quem etiam abſentibus, ſi præſentes fuiſſent, præſtitiſſent, & in effectu multum profuit eis. At nemo debet reportare dãnum ex opere bono quod facit, ſicut nec bonum [illegible].[a]

Pro parte vero affirmante, ſcilicet quod iniuſtè acceperit facit, quod [illegible] conuentio non fuit [illegible], quæ [illegible] damnum [illegible] militaris, eo quòd minuebat numerum militum. Deinde quod ſine vllo iuſto titulo cepit ſtipendia abſentium: & quod Rex vel princeps militiæ iure poſſet eum punire ob eiuſmodi conuentionem, & ſtipendiorum abſentium perceptionem. Per quæ neceſſario videtur dicẽdũ, quòd prædictus dux iniuſtè accepit ſtipẽdia abſẽtiũ.

2 Ad ſecundam reſpondeo, quod huius deciſio videtur pendere ab his, quæ nos [illegible] tradidimus in Man.[b] vbi concluſimus, quod iniuſtè acceptum contra voluntatem alicuius, vel de voluntate eius ſine turpitudine & peccato ipſius, eſt ei reſtituendum. Acceptum verò iniuſte de voluntate alterius, ſi ab vtraque parte verſatur turpitudo & peccatum, non eſt de præcepto reſtituendũ, licet de conſilio & honeſtate pauperibus eſſet erogandũ. Et cum in propoſito caſu iniuſtè acceptum fuerit acceptũ de voluntate damnum paſſi, ſequitur quod ſi ex vtraque parte fuit commiſſa turpitudo, & peccatum, non tenetur reſtituere dux de præcepto, ſic autem, ſi ex ſola ipſius parte, & non communitatis verſata fuit turpitudo, & peccatum. Quare videndum eſt, an communitas peccaſſet, & in turpitudine verſata fuiſſet. Quod autem peccaſſe videatur, facit quod conſenſit diminutioni militum, quatenus ſexaginta quatuor reduxit ad 60. quatenus item conſenſit, vt triginta manerent abſentes, ita quod cum duce & vexillo non remanerent dimidium militum, quod potuit cadere in graue damnum belli & Reip. ſiue Regis bellantis. & quod in hoc conſenſit propter ſuum commodum priuatum, quod erat poſtponendũ publico.[c] Quod autem non peccaſſet, facit, quod ſperabatur pax, & quod probabiliter putabatur abſentiam illorum 30. nihil nocituram. & quod veriſimile eſt rectores communitatis non eſſe confeſſos hoc peccatum. Equidem arbitror eos ſic cõtrahendo peccaſſe poſt intimatum regium ſui præceptũ ad ſoluendum ſtipendia 64. præſentium, quia pactis priuatorum ius publicum non eſt diminuendum,[d] non autem ſi non obligantur ad illa ſoluenda: & quia iuxta leges illius terræ particulares, & iuxta conſuetudinem regni & rei militaris in ea prouincia ſeruari ſolitam debet iudicari, an cõmunitas eius, & rectores eius ex ſua parte peccauerint ita conueniendo, an nõ, & quia ego nõ ſatis eas noui, huius articuli reſolutionem remitto ad eos, qui eas nouerint; reſoluendo, quod, ſi nõ peccauerunt, dux tenetur ad reſtituendum de præcepto; ſi autem peccauerunt, ſolùm de conſilio, & honeſtate, vt prædixi.

3 Ad tertiam reſpondeo, quòd ſi nil eſt reſtituendum, nulli eſt facienda reſtitutio, ſi quid autem eſt reſtituendũ, reſtitutio eſt facienda damnum paſſo, & cum ex illa ſtipẽdiorum abſentium ſolutione nulli alij, quàm cõmunitati ſoluendi euenerit damnum, illi ſoli, & non alij eſt facienda reſtitutio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actio pacto nudo non oritur licet obliget paciſcentem ſub peccato & nu. 5. imò ex eo ſi ſit geminata vel iurata, nedum iure canonico ſed etiam ciuili oritur actio. nu. 4.*

2 *Conſilium, niſi ſit fraudulentum, neminem obligat ad reſarciẽdum damnum ex eo ſequutum, & idem videtur de adhortante, num. 5.*

3 *Promiſſio legitima deliberatè ſine dolo & metu facta ſeruãda.*

4 *Actiones actiuas, & paſſiuas in hæredes tranſire.*

4 *Obligatio naturalis ex pacto nudo oritur, obligatque ſub pœna pec. mort. ad ſeruandum promiſſa.*

5 *Probationis defectus iuris defectum non inducit.*

6 *Literæ monitoriales ad manifeſtandum quæ nouit vel audiuit de aliqua re impetrari poſſunt, item & vt qui habet reſtituat.*

CONSILIVM VI.

RVir valde nobilis, & coniugatus cuidam ex fratre nepoti G. tractanti magnam litem per appellationem ad Curiam Apoſtolicam deductam, venientique ad eam ex Hiſpania promiſit 100. ſcuta aurea pro impenſis in proſecutione faciendis: qui perueniens ad eam, & aliquot

annos

Marginal notes (left): a L. eg. 1 ff. de pactum [illegible] cordantijs. b [illegible] § & ſi nemine [illegible] c [illegible] ord cog. [illegible] d [illegible] data [illegible] de mandato. e [illegible] f [illegible] de petit. hæred. g [illegible] quæ [illegible] h [illegible] C. de poſtul. & [illegible] aduocatus. i quaſi [illegible] glo. [illegible] ff. de pa[illegible] h L. ea[illegible] C. de procuratoribus. i L. communis. [illegible] de [illegible] & le. ſin. [illegible] de pact. & [illegible] probem id in decretalibus, quã in ſexto. k Arg. l. quia [illegible] de pœnis diſt. 1 l. c. 3. nu. 10. & c. 14. n. 11. m In d. l. [illegible] n Verb. aduocatus quæ. 4. o Cap. 25. nu. 30. in fine. p Cũ ſunt [illegible] ordani lib. [illegible]

Marginal notes (right): a 2. q. 4. [illegible] qua [illegible] [illegible] taque [illegible] ff. de furt. b Cap. 17. nu. 29. c Ca. licet. de regul. d L. ius p[illegible] ff. de pact. [illegible] de re compet.

amnos [illegible] ſecutus, lite pendente, fuit mortuus, antequam eam finiret, relicto multo ære alieno, & nihil bonorum, [illegible] bonam partem ſoluerunt quatuor fideiuſſores eius iuſſu Rotæ poſt magnam defenſionem ab eiſdem præſtitã.

Quæſitum eſt an hæredes R. pridem mortui teneantur ſoluere aliquam partem æris alieni à fideiuſſoribus ſoluti.

Pro parte negante facit primò, quod promiſſio præfata nulla ſcriptura probari poteſt, & ignoti ſunt teſtes, corã quibus facta fuit, & quod de non exiſtentibus & non apparentibus idem eſt iudicandum.[a] Secundò, quòd ex nudo pacto non oritur actio, nec ius agendi.[b]

2 Tertiò, quòd nemo tenetur reſarcire damnum alteri ex conſilio eius proueniens, niſi fuerit fraudulentum,[c] & præd. R. prædicto G. ſolum videtur dediſſe cõſilium, quia conſuluit ei proſecutionem ſuæ propriæ litis, prædictum R. nullatenus tangentis, niſi qua parte ſibi coniunctus [illegible] at.

[illegible] Pro parte autem affirmante, quæ tenenda eſt, facit primò, quod omnis promiſſio legitima, & deliberatè abſque dolo, & metu facta, eſt ſeruanda, ca. 1. ibi, *Pacta ſeruentur*. & ibi, *Studioſe agendum eſt, vt ea quæ promittuntur, opere compleantur*, in quo ponderandum eſt verbum *promittuntur*, quod includit etiam promiſſionem nudam, & pactũ nudum iuxta l. 1.[e] & præfata promiſſio R. fuit legitima, & actus [illegible] liberalitatis, vt colligitur ex toto tit.[f] præſertim ex l. *ſi quis argentum*,[g] & tradunus nos poſt alios in Manua. conteſſ.[h]

[illegible] Secundo, quod actiones actiuæ, & paſſiuæ tranſeunt in hæredes.[i] Tertio, quod ſola obligatio naturalis, quæ ex pacto nudo naſcitur, obligat paciſcentem ad implendam pactionem, vel promiſſionem ſub pœna peccati mortalis, ſecundum Panor. communiter receptum poſt Hoſtien. & Ioan. Andr.[k] & in caſu præmiſſo interuenit obligatio, ſaltem naturalis, nata ex promiſſione, etiam vt creditur, iurata, & pluries geminata, quarum vtraque circunſtantia efficit, vt non ſolùm iure canonico, ſed etiam Cæſareo ſit efficax, & pariat actionem, & ius agendi.[l]

[illegible] Quarto, quod non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur primò, quòd defectus probationis non inducit defectum iuris, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, & Dei, cui omnia nuda ſunt, & aperta ſecũdu Apoſtolum.[m]

Ad ſecundum reſpondetur negando, quod ex nudo pacto non oriatur actio, nec ius agendi: quia immo oritur etiam obligatio obligans paciſcentem ad implẽdum, quod promiſit ſub pœna peccati mortalis, vt prædictum eſt.

Ad tertium reſpondetur, quòd in caſu propoſito non ſolùm prædictus R. conſuluit præfato G. proſequutionem prædictæ litis, ſed etiam adhortatus fuit ad eam, immo & promiſit adiutorium non ſolùm in genere, ſed etiã in ſpecie centum ducatorum: & non ſolum intererat prędicti G. proſequi præfatam litem, ſed etiam eius patrui R. qui erat ciuis ciuitatis, & parochianus, Eccleſiæ parochialis, ſuper qua litigabatur, cui ſatis infeſtus erat aduerſarius G. & quãuis hæ circumſtantiæ non adeſſent, ſatis ſuperq; erat quo ad hoc promiſſio prædicta pecunia legitima, & deliberata prædicti R. cuius valor non requirit illas, præſertim q erat valde nobilis & diues & patruus cuiuſdam M. qui obnixiſſimè non ſolùm conſuluit, ſed etiam rogauit, iuſſit, & mandauit, vti frater primogenitus, præfato G. vt eã proſequeretur, promittendo ad id multa, immo & graues minas adiiciendo, ſi concordaret, & non proſequeretur.

Per quę omnia ſatis ſuperq; probatur primò, pręfatum R. obligatum fuiſſe, cùm viueret, ad ſoluenda centum ſcuta creditoribus G. defuncti nullis bonis relictis, & per cõſequutionem fideiuſſoribus, qui pro eo ſoluerunt prædictis creditoribus, & conſequenter hæredem eius per adnotata.[n]

6 Secundo, impetrari poſſe à S. D. N. immo ab ordinario Epiſcopo iuxta.[o] Concilium Tridentinum & cap. *ad noſtram*,[p] & alia quæ citat Philippus Probus,[q] monitionem ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt quiſque manifeſtet ea quæ nouit, vel audiuit de prædicta promiſſione centum ſcutorum ad probandum eam factam fuiſſe, ſi opus fuerit, in foro exteriori, & vt quiſquis poſſidet bona præfati R. ſoluat prædicta centum ſcuta prædictis fideiuſſoribus.

SVMMARIVM.

1 *Pacta legitima iure naturali, diuino, & humano ſeruanda. n. 5.*
1 *Fides etiam hoſti ſeruari debet ſcilicet ſimiliter ſeruanti n. 5.*
2 *Procurator pro vtilitate & gratia mandantis accipiens mutuum non obligatur.*
3 *Fidem frangenti fides etiam iurata frangi poteſt.*
4 *Regularis ſimplex niſi de licentia ſuperioris obligari nequit, nec eius obligatio iuramento firmatur.*
5 *Religioſi votum ſine licentia ſuperioris non eſt firmum.*
6 *Iuramentum in præiudicium ſuperioris, ſine eius cõſenſu illicitũ.*

CONSILIVM VII.

QVidam frater N. procurator generalis cuiuſda ordinis, & ſpecialis monaſterij A. non ſolum ad negotia, & lites, verum etiam ad mutuandum 400. ſcuta in res & negotia eiuſdem monaſterij expendenda, accepit ad cambium nomine etiam proprio, & principaliter [illegible] B. ad expediendas quaſdam bullas dicti monaſterij, pacto expreſſo conuento inter ipſos, vt B. non daret bullas prædicto monaſterio, niſi prius ſibi ſolutæ fuiſſent pecuniæ: quod non impleuit B. & ſic pecuniæ nõ fuerunt ei die cõſtituta ſolutæ à monaſterio. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondetur multa poſſe pro vtraque parte adduci. Et quidem pro B. facit primò, quòd iure naturali, diuino, & humano pacta ſunt ſeruanda.[a] Secũdò, quòd fides etiã hoſti ſeruanda eſt,[b] quod multis ornari & confirmari poteſt. Tertio, quod prædictus N. non ſolùm accepit prædicta 100. à B. nomine prædicti monaſterij A. ſed etiam nomine proprio. Ergo licet accipiendo illa vt procurator, ſolum obligauerit monaſteriũ, accipiendo tamen nomine proprio, videtur obligaſſe ſeipſum: quia mandatarius poteſt obligare ſeipſum accipiendo proprio nomine, & mandantem eius nomine accipiendo.[c]

2 Pro fratre autem prædicto N. facit primò, quod accipiens ab aliquo mutuo aliquid mandato & nomine alterius pro vtilitate & gratia mandantis, non obligatur ipſe ad ſoluendum mutuum acceptum, ſed obligat eũ tertiũ, cuius mãdato illud accepit,[d] & pędictus N. accepit mutuum nomine & mandato prędicti monaſterij A. ergo nõ ipſe, ſed ipſum obligatur ad ſoluendum.

3 Secundo, quod frangenti fidem, poteſt fides frangi eidem,[e] etiam iurata,[f] & prædictus N. & B. conuenerunt inter ſe, & fidem ſibi mutuo dederunt, quod B. non traderet literas Apoſtolicas, niſi accepta pecunia expenſa in illarum expeditione, & B. non ſeruauit illam fidem, ergo nec N. tenetur illi ſeruare ſuam.

4 Tertio, & ineffragabiliter, quòd religioſus ſimplex non habens prælationem, nec adminiſtrationem, non poteſt obligare ſe ad aliquid, niſi de mandato & licentia ſuperioris ſui, per ea multa quæ nos tradimus in Comment. 2. de reg.[g] vbi probamus religioſum non habere voluntatem propriam, ſed ſolùm pendentem à volũtate ſuperioris,[h] & ita non poſſe agere, nec poſſe vllum contractũ ſuo nomine facere, iuxta doctrinam Innocentij communiter receptam,[i] & prędictus N. eſt religioſus ſimplex nõ habens prælationem, neque adminiſtrationem, neque habebat mandatum, neque licentiam ſui ſuperioris ad accipiendum mutuo prædictos ducatos 100. ſuo nomine. Tũ quia nõ eſt monachus prædicti monaſterij A. nec Prior eius eſt ſuperior ipſius; & ita mandatum prædicti monaſterij, non erat mandatum, neque licentia ſuperioris ipſi. Tum quia monaſterium prædictum dedit quidem mandatũ ad obligandũ ſe, & bona eius, ſed nullum dedit mãdatum ipſi N. vt obligaret ſe ipſum. Tum quia certum eſt prædictum B. non mutuaturum eſſe prædictos 100. ipſi N. niſi innotuiſſet ei mandatum, quod habebat ad eos mutuo accipiendos, quod ſignificat notarius, qui in inſtrumento obligationis mutui teſtatur prędictum N. accepiſſe mutuo prædictos 100. ducatos virtute illius mandati. Tum denique quod prædictus N. nullatenus intendebat, neque poterat obligare aliud monaſterium, quàm illud A. vt palam eſt: & ſi obligatio ſuę perſonæ valuiſſet, obligaſſet aliud monaſterium, illud ſcilicet, cuius filius erat ipſe, vel in quo profeſſus fuit: cùm obligationes religioſi actiuæ & paſſiuæ cedant monaſterio ſuo, cuius eſt filius, & non alij extraneo, per adducta à nobis,[k] & abſurdum eſſet dicere, quod virtute mandati obligauit monaſteriũ

Marginal notes (left): [a] L. de his [illegible] ff. de ce. [illegible] [illegible] [illegible] [b] [illegible] [c] L. [illegible] [e] [illegible] [f] De donat. ff. [g] Maxime [illegible] [h] [illegible] [i] L. [illegible] ad hæred. & contra hæred. [illegible] [k] In d. cap. 1. de pactis. Innoc. [illegible] [l] [illegible] [m] Ad Hebr. 4. [illegible] [n] In l. [illegible] ff. de fide iuſſ. & l. 1. C. [illegible] hæredibus. [o] [illegible] [p] De [illegible] [q] In adden. ad Ioan. Mono. [illegible]

Marginal notes (right): [a] Cap. 1. & 2. de pact. cum [illegible] concer dantibus. [b] Ca. noli exiſtimare 23. q. 1. & ca. innocens 22. q. 4. [c] Arg. le. 1. & 2. ff. mandati. [d] L. 1. & 2. & l. cum mandatum & l. mandatum ff. mãdat. admon. [illegible] [e] L. cum proponas. C. de pact. [f] Cap. peruenit de iureiur. [g] Super c. [illegible] [illegible] nu. 90. & ſeq. [h] Ca. quorũdam [illegible] de elec. [illegible] [i] In c. olim. 2. de reſti. [k] Vbi ſupra.

A.& virtute ſuæ perſonæ illud, cuius erat filius, & cuius nihil intererat: ergo nullatenus hoc eſt dicendum.[a]

5 Quartò, quòd nihil obſtant citata pro prædicto B. Nô primum, cui reſpondetur cócedendo quidem pacta legitime ſeruanda, negando tamen, quod pactum, & contractus quo ſuam perſonam obligauit N. fuerit legitimus: quia non habuit ipſe legitimam perſonam contrahendi per adducta in tertio arg. pro eo formato.

Ad ſecundum concedendo quidem fidem eſſe ſeruandam ſeruanti eam, negando tamen quod prædictus B. ſeruauerit eam, vt dictum eſt in 5. arg.

Ad tertium reſpondetur quod prædictus N. non potuit ſuam perſonam obligare per prædicta in tertio argumento, etiam ſi maximè voluiſſet, quod tamé noluiſſe iuramento ſuo aſſirmat. & quod prædictus N. nô potuerit per ſuum iuramentû validâ facere obligationé, qua ſe obligauit ſine ſuperioris conſenſu, conſtat: nam votum ſecundum receptioré magis obligat, quam iuramentum, iuxta S. Tho.[b] quẽ cû quadá limitatione ſequuntur in Man. conf.[c] At votû religioſi factum ſine ſuperioris licentia, nô eſt firmû, vt poſt S. Tho.[d] tradimus,[e] ergo neq; iuramentum prædicti N. factum ſine ſuperioris conſenſu valebit.

6 Tum quod nullu iuramentû illicitû eſt validum.[f] At omne iuramentû factû in præiudiciû ſuperioris quo ad ea in quibus eſt ſuperior, ſine illius côſenſu eſt illicitû, vt tradit S. Tho.[g] & omne iuramentû, quo ſe religioſus obligat extraneo ſine ſuperioris conſenſu, eſt in præiudicium eius, quia in omnibus ei ſubditur: ergo eſt illicitum. Tum quia eſt caſus expreſſus de iuramento religioſi præſtito contra ſtabilitatem in monaſterio.[h] Tum quod iuramentû, quo quis promittit alijs ea quæ ſunt aliorû, eſt peccatû, & in eo promittens facit quoddâ furtû.[i] At religioſus N. obligans ſe extraneo ſine ſuperioris conſenſu promittit alij, id quod eſt alterius, promittit enim ſe, & ſua, quæ ſunt monaſterij ſiue religionis, quam eſt profeſſus,[k] ergo peccat, & facit quoddam furtum. Tum denique quod illa obligatio non poſſit impleri niſi de bonis religionis vel monaſterij, cùm ipſe nihil omnino habeat, nec habere poſsit,[l] & ita dicendum eſt per tale iuramentum non validari obligationem, vel contractum, vel quod eſſet adimplendus de bonis monaſterij, cuius ipſe eſt filius, quod eſt abſurdum, & ita non dicendum.[m] Salua, &c.

a l. nemo quod abſurdum ff. de ...
b 2. 2. q. 89. art. 8.
c Cap. 12 nu. 2.
d 2. 2. q. 88. art. 8.
e Vbi ſupra num. 64.
f Cap. non eſt obligatorium. de reg. iur.
g ... art. 2 & 4 ...
h In c. ... de iure iuran.
i Ca. ſi res aliena 14. q. 6
k Auth. ingreſſi C. de ſacro ſan. eccle. & in proœmio de probat.
l Ca. cum ad monaſterium. §. ſi de ſtatu monach.
m l. nô quod abſurdum ff. de bonis liber.

DE TRANSACTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 Conuenire non poſſumus vt tu mihi ſuper beneficio moueas litem, ad hoc vt poſtea per tranſactionem auctoritate Apoſtolica tibi ſuper eodem conſtituatur penſio, immo eſſet ſimoniaca conuẽtio, nec eã ſanaret dicta Apoſtolica auctoritas, niſi prima dicta côuentio etiam ei eſſet narrata. Tractare aute prædicta cum ſpe quod vtrimque praſtabuntur, ſine tamen aliqua obligatione, poſſumus, quando tu habes iuſtam cauſam credendi quod ſuper meo beneficio tibi aliquod competit ius: & ſucceſſiue mota lite, libere, ſi tunc placebit, tranſigere poterimus vt ſupra, auctoritate Apoſtolica intercedente, & nu. 1.

2 Tranſactionem ſuper beneficio tractare poſſumus inter nos: quod ſi procedatur ad concluſionem illius, ſeu ad promittendum quod illam ſeruabimus, non licet, niſi adiecta clauſula ſaluo beneplacito Sedis Apoſtolicæ, & quod ea niſi poſt habitum beneplacitû non vtamur.

CONSILIVM I.

Qvidam Abbas conuenit cum N. amico ſuo, vt impetraret a Sede Apoſtolica tanquam deuolutó beneficiû quoddã ſuo monaſterio vnitû, & poſtquã illud impetraſſet, pateretur ſibi moueri lité, ad hoc vt pro bono pacis fieret concordia, & ipſe N. teneretur præſtare quędã ipſi Abbati. Quare fuit expedita ſupplicatio. Quęrit qd iuris.

1 Reſpodeo primo, id quod præfati DD. conſulentes cupiunt, non poſſe iuſte fieri interueniente aliqua pactione, vel promiſſione ſiue beneplacito S D.N.[n] Secundo, quod ceſſante omni pacto, & promiſsione, iuſtè poteſt D. conſulens prouiſus expedire bullas ſuper ſupplicatione iá ſignata ſine alio beneplacito Papæ, & eas notificare præfato D. Abbati: & ille ſi probabiliter credit prouiſionem ſuę Sanctitatis continere aliquam iniuſtitiam, ſupplicare veluti de ea ſi non ... à præfata bulla, vel eius executore, & facere committi cauſam alicui DD. Rotæ, vel alij. Tertio quod poſtea, ſi videbitur ambobus, poterût facere côcordiam aliquam honeſtam ſaluo beneplacito Papæ, antequam tamen vllatenus vtantur ea, & curare vt probetur, & côfirmetur ab eodem narrata veritate ad hoc neceſſaria. Quarto, quod quamuis non poſsint ipſi per ſe, neque per alios paciſci, aut promittere de faciendo, vel dando aliquid horum, niſi reſeruando beneplacitum Papę, neque reſeruato illo adimplere conuenta, antequam obtineatur illud, quod eſt maximè memorandum; poſſunt tamen côfidere alter alteri, quod adimplebunt concordiam, immo & promittere ſe ſeruaturos illam, ſi Papæ illa placuerit. Quintò, quod debent cauere, ne vllatenus conueniât inter ſe; quod alter expediat bullas, & alter ſupplicet ab eis, & quod poſtea faciant concordiam: quia ſi poſtea Papa confirmaret eam non facta mentione de huiuſmodi conuentione, vt audiui frequenter male fieri, nihil valeret confirmatio ſuæ Sanctitatis, neque poſſent vti huiuſmodi concordia. Sextò, quod ſatis iuſtè poſſent tractare per ſe, vel per alios, per haue vel ... poſſe inter ipſos fieri concordiam, per quam ceſſa ... modo à neutra parte fieret promiſsio de vtendo ... , ſed quòd ante & poſt bullarum expeditioné, & intimationem remaneret integra libertas diſcedendi ab illa via concordandi, antequam Papa confirmaretur. Salua &c.

n Ca. quam pio 1 q. 2 cap. fin. de pactis.

DE POSTVLANDO.

SVMMARIVM.

1 Patrocinari in cauſis etiam criminalibus clerico licet ſine peccato, niſi ſit in ſacris, vel beneficium habeat. num. 1.

2 Irregularitatẽ incurrit quicunq; patrocinatur ſi ex ſuo patrocinio ſequatur mors, vel mutilatio membri, alias non, nec incurrit aliquã cenſurã, etiam ſi ſit in ſacris.

4 Precibus fruſtra impetratur, quicquid iure communi conceditur, num. 4.

4 Indultû conceſſû clerico minorû ordinû nô beneficiato, vt poſsit tam in ciuilibus quam criminalibus patrocinari, eſt fruſtraceum. vnde ſi initietur ſacris, non ei prodeſſe, & num. 5.

5 Ordinatus ſacris non poteſt poſtulare niſi caſibus à iure permiſsis. num 5.

CONSILIVM I.

Clericus in quatuor ordinib⁹ minorib⁹ côſtitutus patrocinatus eſt in quibuſdá cauſis: de quo dubitâs, an ei liceret, fecit ſe abſolui, & indultû obtinuit, vt liceret ei ſine peccato patrocinari. Nunc iterum dubitat, & quærit an fuerit bene abſolutus, vel noua abſolutione indigeat, & an patrocinando virtute dicti indulti peccet.

1 Reſpondeo primò, quòd nullus clericus, ſiue tantùm quatuor minoribus, ſiue etiá ſacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam cenſuram patrocinando in cauſis, ſiue ſint Eccleſiaſticæ, ſiue ſæculares, & ſiue criminales, ſiue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortiferè id faciendo, ſi haberet beneficium Eccleſiaſticum, vel ſi conſtitutus eſſet in ſacris, licet non haberet beneficium,[a] incurreret tamen irregularitatem; ſi ex ſuo patrocinio ſequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in c. *ſententiam ſanguinis*.[b]

2 Secundo, ex hoc inferri, non poſſe ſatis facilè intelligi à quo fuit abſolutus D. conſulens, eo quod in quatuor minoribus conſtitutus patrocinatus fuerit, cum non dicat ſe tunc habuiſse beneficium, neque proponat ſe incurriſse irregularitatem, nec petiſse diſpenſationem ſuper illa.

3 Tertiò, quòd etiam ex præfato dicto ſequitur non indigere ipſum abſolutione aliqua noua, neque diſpenſatione, ſi non fuit patrocinatus in cauſis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors, vel mutilatio ſequuta fuerit.

4 Quartò, quòd indultum præfatum, vt poſsit patrocinari in ſtatu quatuor minorum, & carens beneficio, non fuit indultum, nec priuilegium, ſed ius commune; quandoquidem conſtitutus in quatuor minoribus tantum, & omni beneficio carens, nullo iure prohibetur patrocinari, per præfatum c. 1.[c] & reſolutionem Panor. communiter receptam, & perinde debet iudicari de ipſo, ac ſi non habuiſset illud indultum: quia fruſtra precibus impetratur quod iure communi conceditur.[d]

5 Quintò, quòd poſteaquam fuerit aliquo ſacro ordine

a Ca. 1. de poſtul. vbi doct.
b Ne cler. vel mon.
c De poſtul.
d Leg. 1. ff. ad municip. & gloſſ. cap. 1 de reſcript.

insignitus

inſignitus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, niſi in caſibus permiſsis in d.ca.1.[a]

a De poſtul.

DE PROCVRATORIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum datum alicui perſonæ, ratione qualitatis, ſeu dignitatis cognita, magis dignitatẽ, quam perſonã reſpicere videtur.*
1 *Appellatiuum nomen dignitatis vel officij ſit ne magis attendendum, quam nomen perſonæ ſeu perſona, ex notitia diſponentis diiudicandum venit, itemque & ex aliis coniecturis.*
1 *Relictum Epiſcopo ab extraneo, cenſetur relictum ratione dignitatis, quæ eſt notior.*
2 *Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere.*
2 *Procurator contemplatione ſocietatis conſtitutus ſocietatẽ obligat.*
3 *Conuertiſſe in militiam, ſocietatem, mercaturam, ſtudium, præſumuntur miles, ſocius, mercator, ſcholaris, qui pecuniam in dictas cauſas, vel illarum ſequelas accepit. Idẽ eſt, ſi illas accepit vt talis, nu. 3.*
3 *Mercatorum libris ſaltem contra illos creditur.*
4 *Debita contracta durante ſocietate ſunt ab ipſa ſoluenda.*
4 *Præpoſitus alicui officio obligat præponentem etiam accipiendo pecunias ad commodius illud exercendum: quales ſunt etiã plures ſocij eidem ſocietati præpoſiti.*
5 *Societate inita ad mercaturam, ſeu artem campſoriam, quicquid vnus tamquam ſocius facit alium obligat.*
6 *Finis recipiendi aliquid in dubio ex effectu coniicitur.*

CONSILIVM I.

QVidam Illuſtriſsimus Cardinalis cõſtituit in his partibus tres procuratores, Iacobum, Petrum, & Ioannẽ mercatores, & ſocios vnius officij campſorij, & eorũ quemlibet in ſolidum ad per eos recipiendum quaſdam penſiones prædicto Cardinali debitas. virtute dictæ conſtitutionis Iacobus vnus dictorum ſociorum penſiones recepit, & pro ſumma pecuniaria recepta Cardinalem in libro ſocietatis creditorem ſcripſit, fuerunt autem ſex ſemeſtrium penſiones ad Vrbem nomine ſocietatis tranſmiſſę, ſed nũc remanet penſio vnius anni nõ ſoluta, tandem ſocietas defecit. Petit Cardinalis reſtantem penſionem ſibi ſolui de pecuniis dictæ ſocietatis, attento quòd Iacobus erat ſocius. Ex aduerſo Petrus & Ioannes prætendunt ſocietatem non teneri pro facto dicti Iacobi ſocij: quia ipſe dictas penſiones exegit iure proprio tamquam procurator in ſolidum prædicti Cardinalis, non autem nomine ſocietatis, attento quod ipſi non acceptauerunt mandatum, neque ſe immiſcuerunt in exigendo dictas penſiones.

DE SOLA SVBSCRIPTIONE rogatus reſpondeo iuridicam mihi videri concluſionem viro doctiſsimo fundatam, conſiderando primò, quod prędictus Illuſtriſſ. in dãdo mandatum prædictis tribus ſociis potius reſpexit ſocietatem, quam perſonas eorum. Tũ quia ſolis iis tribus, iiſdemq; ſociis dedit illud. Tũ quia nulla ratione alia, quàm illorum ſocietate, cognoſcebat eos, & quod quidam banchariis eorum reſponſalis in Vrbe degens eorũ ſocietatẽ fidã eſſe ei perſuaſit. & qui mandat, & relinquit aliquid alicui perſonæ qualificatæ, quã cognoſcit ratione qualitatis, & nõ perſonę, videtur magis reſpicere illã ratiõe qualitatis, & dignitatis, quàm perſonæ, iuxta l. penul.[b] per quã definit ibi Bart. quod an nomen appellatiuum, vel proprium ſit magis conſideratum, ex qualitate notitiæ eſt conſiderãdũ: facit c. requiſiſti,[c] quatenus probat, relictũ Epiſcopo ab extraneo, cẽteri relictũ ratiõe dignitatis, quæ eſt notior: vbi multis cõprobat Couar. nõ eſſe curandũ, an primũ exprimatur nomen appellatiuum, vel propriũ, vel ẽ cõtra, quãdo ex aliis coniecturis apparet, an perſona, ſiue qualitas, ſiue dignitas ſit magis conſiderata: quod etiã ante illũ tradit Decius poſt alios citatos ab eo.[d] Cum ergo prędictus Cardin. cõſtituerit prædictos tres procuratores nominando perſonas, & ſocietatẽ eorũ, & cũ non cognoſcat ratione perſonarum, ſed tãtùm ratione ſocietatis, & perſuaſionis de fide habenda eis factę per relationẽ reſponſalis ſocietatis eorũ, & cum nullis aliis dediſſet mandatũ, conſequens eſt dediſſe illis principaliter, eo quòd erant ſocij dictus ſocietatis.

b ff. de reb. dubiis
c De teſtam.
d In c. quam ab. bas de offic. deleg.

2 Confirmatur, eo quod Cardinalis erat vir prudentiſſimus, & ideo præſumendus eſt in dubio prouidiſſe tutius fuiſſe credere plus eis, & ſingulis eorum, tamquam ſociis,

A quam tamquam ſingularibus, & diuiſis perſonis & in dubio quilibet viam ſibi tutiorem videtur eligere.[a] & ita cum tutius eſſet prædictu Cardinali dare mandatum tamquam ſociis, quàm tamquam diuiſis, iure conſiderandum eſt dediſſe tãquam ſociis: & ita Iacobus præſumitur conſtitutus procurator ea ratione, qua conſtitutus eſt ſocius aliorum, & non tamquam diuiſus, & ſeparatus ab eis. Secundo reputo prædictam concluſionem veram, conſiderando, quod prædictus Iacobus recepit penſionem prædictam tamquam procurator conſtitutus contemplatione ſocietatis, & quod obligauit eam. Tertio iuſtè, quia præſumitur eã vertiſſe, & poſuiſſe in rẽ & vtilitatẽ

B ſocietatis: quia, qui fungitur officio, vel exercitio aliquo, & accipit aliquid pro exequẽdo eo, vel ſequelis eius, pręſumitur vertere illud in rem & vtilitatem eius. caſus eſt in lege final.[b] quatenus habet, quod miles, qui accipit aliquid ad exercitium militiæ, præſumitur vertiſſe id in illud, per quem definit ibi Bartholus ſcholaſticũ cum mutuatur aliquid ad ſuum ſtudium exercendum, præſumi vertiſſe in illud. per quem §. & prædictum dictum Bartholi definit Baldus,[c] mercatorem, qui accipit aliqua ad mercaturam exercendam, præſumi vertiſſe in eam.

a Leg. ff. de in ... cum ſimil.
b § fin ff. ad Maced.
c In l. mercatores nul. eod. tit.

3 Cum ergo prædictus Iacobus acceperit prædictã penſionem vt ſocius, præſumitur vertiſſe in rem & vtilitatem ſocietatis. Deinde quod non ſolum præſumitur, ſed con-

C ſtat ex libris eius, quod verterit eam in rem & vtilitatem ſuæ ſocietatis, ſiquidem fecit prædictum Illuſtriſsimum creditorem ſocietatis quo ad illam. Quod autem creditur libris mercatorum, ſaltem contra illos, communis concluſio eſt Bartholi Iaſonis & aliorum.[d]

4 Tertio, quod omne æs alienum, quod manente ſocietate contractum eſt, de communi ſoluendum eſt, quę ſunt verba l. omne æs.[e] cuius gloſſ.[f] declarat eam dicens procedere, etiamſi ab vno tantum contractu eſt. Quarto, quod accipiens pecuniam ratione officij, cui præpoſitus, obligat eum, qui præpoſuit illũ, iuxta l. ſi. ex qua hoc ibi colligit Bartolus, & prædictus Iacobus, & quilibet aliorum ſociorum erat præpoſitus negotiationi ſocietatis ab ipſa

D ſocietate, ergo, &c. Quinto, quod præpoſitus alicui officio non ſolum obligat eos à quibus præponitur accipiendo ea, ſine quibus id exerceri non poteſt, ſed etiam accipiendo ea, cum quibus commodius poteſt, vt irrefragabiliter probant l. quicumque.[h] & l. penultima,[i] per quas hoc affirmat Aretinus,[k] & Decius,[l] vt vtrobiq; aliàs docuimus. At prædictus Iacobus, & quilibet aliorum ſociorum habebat officium exercendi ſocietatem initam, vt proximè dictum eſt: ergo quilibet eorum poterat recipiẽdo penſionem prædictam obligare ſocietatẽ, cùm aliqua ex parte eius receptio commodaret officij exercitio.

d In l. 1. C. de eden. & l. admonendi ff. de iureiur.
e ... pro ſocio.
f Verb. contractum.
g ff. de inſtit. act.
h § ſi et quis ff. de inſtit. act.
i ff. de vſufruct.
k In ca. de teſtib. col. 3. de teſtib.
l In ca. prætere ea. col. 1. de offic. deleg. in ca. 2. et debitum honor. de appell. col. 8

5 Sextò, quod ſocietas prædicta fuit inita ad negotiandum

E arte mercatoria, & campſoria, & quicquid vnus ſocius capit pertinens ad ſocietatem, obligat illam: caſus eſt in l. quicumque.[m] At receptio penſionis pecuniarię ſuapte natura pertinet ad exercitium negotiationis artis campſoriæ, & mercaturæ; ergo recipiendo illam ad reponendã in ſocietatem, vt repoſuit, obligauit ſocietatem.

m § non tamen omne ff. de inſtit. act.

6 Septimo, quod qualis fuerit finis recipiendi aliquid, in dubio cõiicitur ex effectu ſubſequuto iuxta l. ſed Iulianus.[n] quatenus habet, filium familias qui accipit mutuam pecuniam, præſumi accipere animo vertendi eam in rem patris, ſi in illam poſtea verterit; per quem DD. dicunt ibi de ſcholaſtico mutuante pecuniam, & poſtea vertente illã in exercitium ſtudij, quod præſumitur eo fine mutuatus

F fuiſſe. Vltimo, quod ratihabitio retrotrahitur, & mãdato comparatur,[o] etiam in iis quæ à principio malè capiuntur. At receptiones prædictę penſionis factas à Iacobo ſocietas ratas habuit: quia multas earũ remiſit ſoluẽda r ad Vrbem per literas nomine ſocietatis confectas; ergo proculdubio vel hoc ſolo argumento vera eſt concluſio. Saluo ſaniori iudicio.

n § prouinde ff. ad Maced.
o Ca. ratihabitionem. de reg. iur. lib. 6. cum concord.

DE IIS QVAE VI METVSVE CAVSA FIVNT.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus metu conditionali recipit characterem.*
1 *Facta ob metum ſunt voluntaria ſimpliciter, & inuoluntaria ſecundum quid.*

2 Infans, & amens, baptiſmi & ordinis characterem recipiunt.
** Characterem non recipit, qui potens conſentire abſolute ſacramenti receptioni diſſentit.*

CONSILIVM I.

QVidam nobilis initiari ſe conſenſit ordine ſacro ſi[-] c[...] b te [...]tentiam patris, vel magni cuiuſdam principis, alias non conſenſurus. Quæritur an verè ſit ordinatus.

1 Reſpondeo quòd ſic, ſi verè conſenſit, etiam ſi per metum etiam iuſtum id fecit, quia ſaltem conditionaliter cõſenſit, argum. cap. *maiores*,[a] quod habet, eum qui baptizatur inuitus & renitens, non recipere characterem baptiſmi, ſed ſic illum, qui conſenſit, & vult baptizari, ſaltem cõditionaliter ob metum: quia coacta voluntas, voluntas eſt iuxta cap. *merito*,[b] & tradit S. Thomas,[c] affirmans facta per metum eſſe ſimpliciter voluntaria, & ſecundum quid inuoluntaria, quamuis quidam magni nominis Theologus parum rectè dixit contrarium, ſcilicet coactam eſſe quidem ſecundum quid voluntariam, ſed ſimpliciter inuoluntariam, vt in Manua. confeſſ.[d] diximus referendo etiam Deciũ, qui non lecto S. Tho. vbi ſupra idem dicit.

a § item quaeritur. de baptiſm.
b 15. quaeſt. 1.
c 1. 2. quaeſt. 6 art. 6.
d Prael. 6. n. 4.

2 Non obſtat, quod etiam infans in cunabulis exiſtens, & amens ſuſcipiunt ordinis characterem ſine vllo ſuo conſenſu, vt diximus nos alias: quoniam aliud eſt conſentire, & aliud diſſentire, ſicut aliud eſt non velle, & aliud eſt nolle, iuxta doctrinam Innocentij,[e] cũ ſimilibus receptã communiter ibi, & Decium in reg. *cuius eſt nolle cuius eſt velle.* & melius ſequenti.[f]

e In c. prudentiam § ſexta de offic. deleg.
f ff. de reg. iur.

Ex his ſequitur, quod conſenſus abſolutus, vel cõditionalis illius, qui poteſt conſentire, requiritur ad hoc vt ordinetur: & quod diſſenſus abſolutus impedit omnino aſſumptionem ordinis: & quod hoc ipſum eſt dicendum de charactere baptiſmi, quem nõ accipit abſolutè diſſentiẽs, immo requiritur conſenſus ſaltem conditionalis in eo qui poteſt conſentire, licet non in eo qui non poteſt conſentire, quales ſunt infantuli, & omnino à ſua natiuitate amentes, vt probatur in d. ca. *maiores*,[g] quẽ non videtur ſatis intellexiſſe Decius.[h] Salua, &c.

g § item quaeritur.
h L. 1 d. regul. velle non creditur ff. de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus metu iuſto characterem quidem ſuſcipit, ſed non tenetur continere, & nu. 2.
2 Expreſſa, ſunt regulariter eiuſdẽ valoris, ac tacita, immo frequẽter maioris.
3 Ordinatus metu, ſi contrahat, verum contrahit matrimonium, & hoc declarare poteſt nedum Papa, ſed & Epiſcopus.
Declaratio validitatis matrimonij quid operatur quo ad forum externum.
4 Subdiaconus matrimonium contrahens eſt excommunicatus.
4 Diſpenſare poteſt Papa vt diaconus perſeueret in matrimonio contracto.

CONSILIVM II.

QVidam Gaſpar metu iuſto & cadente in conſtantem virũ fuit ordine ſubdiaconatus ordinatus, deinde ſine diſpenſatione vlla vxorem duxit, cũ qua viuendo liberos procreauit. Dubitatur, an tuta conſcientia poſsit in dicto ſtatu perſeuerare.

1 Reſpondeo primò, quòd prædictus Gaſpar verum characterem ordinis ſubdiaconatus ſuſcepit: quoniã ſacramenta imprimentia characterem indelebilem, quorum de numero eſt ordo, imprimunt illum in eo qui ſuſcipit illa etiã iuſto metu adactus iuxta cap. *maiores*,[i] & ca. *vbi iſta*,[k] iũcta glo.[l] & vbique communis opinio.

Secundo, quod per prędictã ordinationẽ metu factam non fuit prędictus conſulens obligatus voto ſolẽni ad cõtinentiã ſeruandã. Tũ quia votũ metu factũ eſt ipſo iure nullũ, & ad nihilũ obligat iuxta, c. 1.[m] per quod Pan. & cõmunis id tenent in eo, & melius in c. *abbas*. cũ glo.[n] & alij alibi, quos nos citamus, & ſequimur in Man. confeſſ.[o]

2 Tũ quia non obſtat, quod illud cap. 1. loquitur de voto expreſſe emiſſo, & in caſu propoſito agitur de voto tacitè emiſſo: quia regulariter eiuſdem valoris, & virtutis ſunt expreſſa & tacita,[p] immo frequenter maioris virtutis ſunt expreſſa, quàm tacita, iuxta L. *expreſſa*,[q] & glo. ſolemnem,[r] & conſequenter ſi votum expreſsè factũ non obligat, minus obligabit tacitè emiſſum. Tum quia expreſsè affirmant Angelus à Clauaſio,[s] & Dominicus Sotus,[a] quod ordinatus ordine ſacro iuſto metu non obligatur voto continentiæ ſolemni.

i § item quaeritur de baptiſmo.
k 74. diſtinct.
l Et ca. de Iudaeis. 45. diſt. & arg. c. quod quidã. 1. q. 1.
m De ijs quae vi metuve cauſa fiunt.
n Ibidem nu. 11. eodem tit.
o Ca. 22. nu. 51.
p L. cũ quid. ff. de reb. credit. & ca. cum olim de cenſibus.
q ff. de regul. iur. & le. 1. §. in nouiſſimo. C. de cad. tollend.
r In clem. ſaepe verbo per exhibitionem de verbo. ſign.
s In ſumma verbo ordo 3. ſub fin. nu. 25. & 28.

3 Tertio principaliter reſpondeo ex prædictis inferri primò, prædictum Gaſparem nulla indigere abſolutione, nec diſpenſatione quo ad forum conſcientiæ, & vt cum animæ ſuæ ſalute poſsit coram Deo iuſtè conuiuere prædictæ vxori ſuæ: cum quo ad illud forum ſit verè eius maritus, & ſola veritas in eo ſit ſeruanda.[b] Secundò, quòd tam Epiſcopus ſua ordinaria poteſtate, quam ipſe Papa, vel alius per eius commiſsionem poteſt declarare prædictum matrimonium eſſe validum, & liberos ex eo ſuſceptos eſſe legitimos, quoniam ad prædictam declarationem faciendam non eſt opus vlla extraordinaria poteſtate, cũ declarare non ſit aliquid de nouo addere.[c]

a In 4. ſent. diſtin. 29. q. 1 art. 3. col. 11.
b Arg. ad Hebraeos 4. & c. nemo Epiſcopus 2. q. 1. & gloſſ. clem. 1. de priuile. & notat in c. a nobis quod. ſ. & c. tua. de ſponſal.
c L. haeredes palam. §. ſed ſi notam. cum adnotat ei ff. de teſtamen.

4 Tertio, quòd declaratio prædicta nihil prodeſt quo ad forum conſcientiæ, ſed quo ad forum exterius multũ prodeſſe poſſet ad obturanda ora eorum qui in foro exteriori latrant contra prædictum matrimoniũ, vel contra liberos ex eo ſuſceptos, quòd non eſſent legitimi, cùm palam ſit ordine ſacro inſignitum non poſſe ducere vxorem, & ſi ducat, non valere matrimoniũ, & incurrere excommunicationem.[d]

Quarto, quod etiam Papa poſſet, ſi dignaretur, diſpenſare ſi & quatenus opus eſſet, vt prædictus Gaſpar perſeueraret in prædicto matrimonio, per ea quæ nos latius aſſerimus in Manuali confeſſ.[e]

Quintò, quòd ſi non fiat prompta declaratio, nec impetretur prædicta diſpenſatio, vtile eſſet examinare aliquos teſtes, & facere probationem ad perpetuam rei memoriã ſuper metu & timore illato Gaſpari à patre ſuo, vt ordinem ſacrum ſubdiaconatus ſuſciperet, iuxta caſum ca. *Albericus*.[f]

d Cap. ante triennium eſt ſum concord. 32 diſt. & cle. 1 de conſang.
e Ca. 22. nu. 47.
f De teſtib. cũ ſolemnibus & c. ſignificauit. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 Papa legem diuinam ſeruare tenetur.
2 Sacerdos ab effuſione humani ſanguinis abſtinere debet.
3 Horas canonicas recitare tenetur ſacris initiatus: & hoc ex iure humano poſt Euangelium edito. num. 5.
3 Princeps veniendo contra ſuam legem cur peccat.
4 Papa iuſta de cauſa diſpenſare poteſt ſuper omni iure humano inducto, & ſic vt diaconus fiat miles S. Ioannis.
5 Irregularitas iure tantùm humano inducta, quo etiam delatio armorum clericis & bellare prohibita num. 16.
6 Diaconus religionem S. Ioannis profitendo non deſcendit, ſed aſcendit, dum ſit verus religioſus.
6 Diaconus vt ducat vxorem diſpenſare poteſt Papa, prout etiã in multis diſpenſauit, num. 8. qua ducta, & matrimonio cõſumato, efficitur ſicut laicalis, poteſt bellare, & ſententiam ſanguinis ferre num. 6.
6 Monachus vt ducat vxorem, ſecundum magis communem cõtra D. Thom. diſpenſat Papa: qua ducta, & matrimonio cõſummato exemptus eſt a poteſtate Eccleſiaſtica, vt quilibet laicus: vnde poteſt bellare, ſententiam ſanguinis dicere, &c.
7 Singula quæ quandoque ad iuſtam diſpenſationem non ſufficiunt, ſimul iuncta ſufficere poſſunt. & num. 8.
7 Diſpenſandi cauſa iuſta quæ ſit, cum iure non ſit determinatũ, iudicis arbitrio relicta eſt.
8 Ordinis ſuſceptio iuſto metu facta valet quo ad characterem, non quo ad continentiæ votum, nec alia voto annexa, vnde ſine diſpenſatione poteſt vxorem ducere, bellare, horas omittere.
8 Votum iuſto metu factum eſt nullum.
8 Metus iuſtus quis ſit, ex circumſtantijs loci, temporis, perſonæ iudicatur, quia qui vni non eſt, alteri erit iuſtus.
9 Promiſsio metu etiam non iuſto facta, ſi fuerit cauſa principalis id faciendi, non obligat quo ad Deum.
10 Cauſam ob iuſtam retrocedens non retrocedit.
11 Clerici arma ferre, & bellare iure humano tantùm vetantur. & num. 18.
12 Repugnantia non eſt idem diuerſo tempore diuerſa operari.
13 Bellare, & occidere licuit olim ſacerdotibus, & Leuitis.
14 Intellectus dicti Pauli de Epiſcopo percuſſore. & quod contineat ius humanum ab Eccleſia receptum.
15 Prælatis ſubditos torquere & verberare licet.
15 Bigamia iuris tantùm humani inuentum.
16 Clericis & Epiſcopis ad bellum iuſtum, & in eo milites ad fortiter pugnandum hortari licet.

Clericus ſententiam iuſtam ſanguinis ferre, & manibus proprijs iuſtè occidere, æquè, & ſolo iure humano eſt prohibitum.

CONSILIVM III.

A QVidā ex illuſtriſsimo genere ortus, licèt militiæ ab infantia deditus eſſet, & maiorum ſuorum deſiderare[illegible] veſtigia (qui contra Chriſtiani nominis hoſtes [illegible]ſsime pugnantes varia trophæa reportarunt) 17. ætatis [illegible] anno ob reuerentiam & metum paternum, ad titulum [illegible] beneficij, ſubdiaconatus & diaconatus ordines ſuſcepit, poſtmodum ſperans, quòd ſi ſibi licitum eſſet iuſta bella bellare, & in eis tanquā militum ductor manibus etiā proprijs pugnare, Deo melius in eiuſmodi exercitio, in quod à natura erat valde propenſus, quā in eccleſiaſtico [illegible], quod coactē ſuſcepit, deſeruire poſſet, Sanctiſ. [illegible] ſupplicauit, quatenus dignaretur cum eo diſpenſare, vt [illegible] beneficio non teneretur fieri presbyter, ſed [illegible] ad religionem Sancti Ioannis Hieroſolymitani [illegible] iuſta bella, & tanquam ductor militum proprijs [illegible] manibus bellare, & vt preces tanquam miles recitare valeat, ita vt ad horas canonicas non teneatur.

1 Quæritur à tenuitate noſtra, an Sanctiſ. D. N. præfatæ petitioni iuſtè annuere poſsit: & pro parte quidem negatiua facit primò, quod etiam Pontifex Max. tenetur ſeruare legem naturalem, & euāgelicā. [a] At lex euāgelica, [b] reprobat eum, qui mittit manum ad aratrum, & reſpicit retro: & orator poſuit manum ad aratrum ſuſcipiendo ordinem ſubdiaconatus, & diaconatus, quo fieret ſacerdos, & nunc non vult procedere ad ſacerdotium, ſed retrogrediendo petit abſolui in effectu à ſuſceptis ordinibus: & cōſequenter annuere petitioni eius, eſſet approbare retroceſsionem, quam reprobat Euangelium, quod Papa non debet facere.

2 Secundo, quod adſcriptus militiæ Chriſti ad miniſtrādum in ſacerdotio, maximè debet à ſanguinis humani effuſione abſtinere: itam & [c] prohibitus fuit Dauid ædificare templum, quia multum ſanguinem humanum effuderat, vt ait Gratianus, [d] & probatur in cap. *miror.* & multis alijs. [e] Et prædictus orator petit facultatem pugnandi, & prœliandi etiam manu propria, cui diaconatus, quo initiatus eſt, repugnat.

3 Tertiò, quòd ſacris ordinibus initiatus tenetur ad preces canonicas horarias, iuxta c. 1. & ibi notata, [f] & is orator petit ſe ab eadem recitatione abſolui, ergo. &c. Quartò, quòd ſummus Pontifex licet nulla humana lege obligetur, ita quod factum ab eo contra [illegible] ſit ipſo iure nullū, & inualidum, [g] peccat tamen contraueniendo ei, eo quod contrauenit legi naturæ iubenti *patere legem, quam tuleris.* [h] Qua ratione dixit Imperator in l. *digna vox,* [i] *dignam vocem eſſe maieſtate regnantis, legibus alligatum ſe principem profiteri.* [illegible] dotus, [k] ait, *iuſtum eſſe Principem legibus obtemperare ſuis.* Et D. Thom. receptus. [l] *Principem quidem ſolutum eſſe legibus quo ad vim coactiuam, non autem quo ad directiuam, cui contrauenien[s] peccat.*

4 His tamen non obſtantibus pars affirmatiua videtur verior. Primū quidem, quod apud omnes in confeſſo eſt Pontificem Maximum, eundemq. ſummum Chriſti vicarium poſſe iuſta de cauſa iuſtè diſpenſare ſuper omnibus lege humana inductis, [m] quia ſummus Princeps ſolutus eſt legibus humanis. [n] Tū ſi præfata oratoris petitio ſatis expendatur, nihil petitur in ea, quod ſit lege naturali, vel diuina prohibitum. Tria enim in ſumma videtur petere. Primum, quòd tranſlatus in ordinem militū Sācti Ioānis non teneatur fieri presbyter. Secundum, quòd nō obſtantibus ſubdiaconatu & diaconatu, quibus iā initiatus eſt, liceat ei iuſta bella bellare, & in iis eſſe militum ductorem, & etiā manibus proprijs pugnare ſine irregularitatis incurſione. Tertiū, quod retēto præfato beneficio nō teneatur ad horas canonicas dicendas, ſed tātùm ad orationes militū ſancti Ioānis Hieroſolymitani: quorū nullum iure naturali vel diuino eſt prohibitū. Non primum: quia nulla lege diuina vel naturali præcipitur quis fieri presbyter, vel ſacerdos.

5 Non etiā ſecundum: quia ſolo iure humano prohibetur, quo ſolo eſt inducta irregularitas: licet aliquā originē habuerit à iure diuino veteris teſtamēti ſecundum Inno. [o] à pleriſque omnibus receptam. Tertium item clarum eſt eſſe inuentum humanum, cùm longè poſt Euangelium publicatum ſint inductæ horæ canonicæ [illegible] horarijs in breuiarijs contentæ, vt palam eſt.

6 Secundo, quod orator vult aſcendere, & non deſcendere: vult enim fieri vetus [illegible] ordinis Sancti Ioannis, in quo fiunt tria ſubſtantialia vota, quod eſt aſcendere. [a] vult enim fieri de [illegible] ſeculari religioſus.

B Tertio, quod omnium ferè ſententia [illegible] haber poſſe Papa iuſte diſpenſare iuſta de cauſa, vt conſtitutus in ſubdiaconatu & diaconatu ducat vxorem: [illegible] & communis contra S. Thom. & ſequaces tenet poſſe idem facere cum monacho, vt latè deducit Felin. [b] At longè maius eſt hoc facere, quā cōcedere præfata. Tū quia qui concedit hoc, concedit illa, & aliquid aliud: diſpēſatus enim vt cōtrahat matrimoniū, eo contracto & conſummato, præſertim cum vidua, poteſt iuſta bella gerere, milites ducere, ſententiā ſanguinis pro iuriſdictione quam habuerit ferre: quod quod quotidie facere videmus aliquos duces ſub Rege Catholico cohortes & exercitus ducentes tam in Italia, quàm in Hiſpania, & orbe nouo, & præterea habent vxorem, & liberos: & perinde eſt ab Eccleſiaſtica poteſtate exemptus, ac quilibet alius laicus coniugatus iure ipſo communi id ſtatuente. [c] Tum quia diſpenſare, vt conſtitutus in ſacris ducat vxorem, eſt diſpenſare in [illegible], quod iure naturali, diuino, & humano ligat: diſpenſare

C autem ad hæc de quibus agitur, eſt diſpenſare contra legem tantùm humanam per ſuprà dicta.

7 Quarto, quod cauſæ diſpenſandi ab oratore propoſitæ, ſaltem ſimul iunctæ faciunt [illegible] iuſtiſsimam [illegible] tam diſpenſandi ad ea, quæ petit [illegible]. Prima quidem, quòd prædictos ordines ſuſcepit [illegible] & ante legitimam ætatē in [illegible]. Secunda, quòd non ſuſcepit eos ſponte [illegible], ſed coacta metu incluſionis perpetuæ [illegible] à patre, & metu reuerentiali tanti patris [illegible] rogantis, & proſpera promittentis, ſi id faceret; contra [illegible], ſi ſecus ageret. Tertia, quòd vult fieri religioſus præfatæ religionis hac tempeſtate Chriſti populo valde vtilis, &

D neceſſariæ. Quarta, quod neque ante, nec poſt illos ſuſceptos habuit animum vtendi ſacerdotio, neque vllo ordine facto, & ita numquam prædictis ordinibus ſuſceptis vſus eſt. [f] nihil eſt inuita Minerua tentandum. Quinta, quòd non ſperat ſe dignè Deo in ſacerdotio obſequuturū. Sexta, quòd agnoſcit ſe à Deo donatum ſpiritu & viribus bellandi contra infideles; idque experimēto cōperiſſe, & compertiſsimum eſt. Quas cauſas iuſtiſsimam cauſam ad concedendum petitam diſpenſationem conſtituere inde colligitur efficaciter, quòd arbitrio boni viri determinandum eſt, quæ ſit in hoc iuſta cauſa, cum iure ſpeciatim non ſit determinatum. [d] Et quilibet vir

E bonus & prudens arbitrabitur prædictas cauſas cōſtituere iuſtiſsimā cauſam ad prædicta concedenda: quoniā arbitrabitur eas ſufficere etiam ad concedendum, vt poſſet ducere vxorem, antequam prædictam religionem profiteretur: quod colligitur ex eo, quod minoribus de cauſis S. Sedes Apoſtolica conceſsit multis in Italia & Hiſpania facultatem ducendi vxores poſt ſuſceptum ſubdiaconatū, immo & aliquibus poſt ſuſceptum diaconatum, & nemo negare poteſt multo grauius eſſe diſpenſare quo ad hoc, quàm quo ad petita per oratorem: cum, vt prædictum eſt, hoc ſit diſpēſare contra votum, & conſequenter contra ius naturale diuinum, [e] diſpenſare autem quo ad petita ſit diſpenſare contra iura humana per prædicta.

F 8 Quinto, quod licet ſuſceptio ordinis iuſto metu valeat quo ad impreſsionem characteris, [f] non tamen valet quo ad votum continentiæ eis annexum: quia votum iuſto metu factum eſt nullum, [g] quæ communis ſententia eſt Doctorum, [h] quam nos quoque affirmauimus in noſtro Man. Confeſſ. [i] & in ſpecie de ordinato per iuſtum metum, quod non teneatur ad continentiam, determinat Angelus, [k] & Sotus, [l] poſt Richardum. [m] Et ſatis defendi poſſet, quod prædictus orator, [illegible] ætate, loco, tempore, precibus, & minis tanti patris [illegible], vel tacitis, iuſto timore ſuſceperit prædictos ordines. Tum quia metus carceris, metus iuſtus eſt, ſecundum [illegible] [n] & prædictus orator metu incluſionis perpetuæ in monaſterio, quæ vale-

a Cap. [illegible] glo[ſſa] [illegible]
b In c. ſi quando de reſcrip. nu. 1
c In cap. [illegible] de [illegible] de [illegible] comm.
d Arg. l. [illegible] de iur. de lib. & ca de conſt. de off. de leg.
e Ca. non eſt. [illegible] de vot.
f Arg. 1. maiores. § item quaritur. de baptiſm.
g Ca. 1. de his qua vi.
h In d. c. 1. & in 4. diſt. [illegible]
i Ca. 1. nu 12. & c 12. n. 12.
k In verb. ordo, 1. ſub ſin. nu. 21 & 26.
l In 4. diſt. 25. q. 1. art. 2. & melius diſt. 30 q. 1. art. 3.
m In 4. ad qu. 2. art. 1.
n Arg. l. qui in carcerem ff quod metus cau.

[illegible] qui [illegible] diſtin. in princ.
[illegible] Luc. 9.
[illegible] 2. Reg. ca. [illegible]
De cen, ec. diſt. 2. in princ.
c [illegible] & [illegible] capp. [illegible] de cler. non. [illegible] celebra[illegible]
[illegible] l. princ. de ll [illegible]
m Ca. [illegible] mundum [illegible] ca. pro[illegible] de conceſſ. preben.
n L. Princeps. ff. de ll.
o In c. ad audientiam. de homicid. & in cap. miſi cum pridem. de renunc.

u'le

ri eſſe monacho quidam carcer eſt, ſuſcepit prædictos ordines. Tum quia vt minor metus eſt iuſtus reſpectu mulieris, quã viri, iuxta gloſ. ſing.[a] ita eadem ratione minor erit iuſtus reſpectu pueri, vel adoleſcere incipientis, quàm reſpectu viri perfecti, quod nos in d. Man.[b] efficaciter probamus. Et quidem ſi metus prædictæ incluſionis iudicaretur iuſtus, ſine vlla diſpenſatione poſſet prædictus orator ducere vxorem, & ſi mori facere licite prædicta, ad quæ facienda petit facultatem.

9 Sexto, quòd licet ſupponatur aliquod dubium ſuper iuſtitia timoris, non tamen poteſt negari multum per eum iuuari cauſas prædictas, vt vna cum eo efficiãt iuſtiſsimam cauſam diſpenſandi ſuper petitis, ſi & quatenus opus eſt: & adeo quidem, vt ſuſpicer non defuturum aliquem iuriſperitum, qui arbitretur oratorem intus habere quod petit, maximè quod licet metus minor iuſto communiter nõ ſufficiat ad annullanda vel reſcindenda facta per illum in foro exteriori, ſufficit tamen ad annullãda & reſcindenda in foro interiori: adeo quidem, vt non obligetur quis ad præſtandum in illo foro ea quæ facit, vel dicit ob talẽ metum, qui fuit cauſa principalis ad ea faciẽda, vel dicẽda, quod ſenſerunt Hoſtiẽ. & Ioan. Andr.[c] & expreſsit Adrian.[d] & Sotus,[e] & nos paulo latius tradimus in prædicto noſtro Man.[f] & Sylueſter,[g] & ita cum prædictus orator quo ad forum conſcientiæ etiã ſine diſpenſatione excuſari poſſit à prædictis obligationibus, iuſtè profectò Sãctiſsimus D. N. ob cauſas etiã longe leuiores poſſet facere oratori, quas petit, facultates.

c In ca. verũ. de conuerſ. coniug. d In 4. de re... e Lib. 4. de iuſt. & iur. f Cap. 17. nu. 19. g In verbo metus. § fin.

10 Septimo facit, quod prædictus orator volens vti prædictis non malè retrocedit, ſed benè viam procedit. Tum quia religionem ſanctiſsimam & Chriſtiano populo maximè neceſſariam, quæ ad longè plura obligat, quam præfati ordines ſuſcepti, in magnum decus eius vult profiteri. Tum quia is dicitur malè retrocedere, qui viam benè cœptam deſerit. At orator non bene, ſed malè cœpit viam ſacerdotij ambulare: quia non ſponte, ſed metu, & ante legitimam ætatem ſuſcepit prædictos ordines: & ita dato quòd rediret, non rediret à via benè cœpta, ſed malè incepta, in qua Dominus non requirit perſeuerantiam.[h] Tum quia qui retrocedit à benè cœpto iuſta de cauſa, & ad maius obſequium Deo præſtandum, non malè retrocedit contra mentem Domini euangelicam, ſecundum quam etiam quis à præſtita fide ſolemnis retrocedit ob ſuæ coniugis fornicationẽ,[i] & quiuis diſcedit iuſtè ab implemento voti, vel iuramenti, per diſpenſationem ob iuſtas cauſas obtentam.[k] Et prædictus orator etiam ſi diceretur retrocedere, non retrocedit ſine iuſta cauſa, ſed cum iuſtiſsima, vt prædictum eſt. Per quæ omnia concluditur prædictas cauſas non ſolùm ſufficere vt ſanctiſſ. D. N. cõcedat prædicto oratori abſolutionem, & diſpenſationem quam petit, ſed etiam vt declaret illum non teneri ad ea ſaltem in foro conſcientiæ.

h Ca. in malis. 32. quæ. 4. i Capi. dixit Dominus. 32. quæſt. 7. k Ca. magnæ. de vot. & ca. quemadmodũ. de iureiur.

11 Quod autem clerici iure tantum humano prohibeantur ab armis proprijs manibus in bello iuſto exercendis, conſtat primò, ex eo quòd non prohibentur iure naturali. Tum quòd illud ius tantùm eſt naturale, quod eſt per ſe notum, aut in bona conſequentia ex per ſe notis deducitur, vt colligitur ex c. *ius naturale*,[l] adiunctis eis, quæ tradit ſubtiliſsimus Scotus,[m] & alij, præſertim cõterraneus eius Maior,[n] & ante illos S. Thom.[o] At non eſt per ſe notum, clericis prædicta non licere, peccareque ea exercendo, neque deducitur in bona conſequentia ex aliquo per ſe noto, ergo non eſt ius naturale.

l 1. diſt. & ex l. 1. §. ius naturale. ff. de iuſt. & iur. m Quæſt. 1. n In 3. ſent. diſt. 37. o In 1. 2. quæ. 57. ar. 2 & 3.

12 Tum quia non obſtat argumentum, quod audiri ob aliquibus magnificari, à ſibi mutuo repugnantibus,[p] & quod vſus armorum corporalium, & vſus armorum ſpiritualium, quæ ſunt lacrymæ, & orationes, quibuſque ſunt deputati clerici ſecundum Diuum Ambroſium,[q] videntur ſibi repugnare. Non inquam hoc obſtat. Tum quia maior propoſitio argumenti ſolùm procedit de vſu facultatum cõtrariarum eodem tempore & reſpectu: nam vnum & idem diuerſo tempore & reſpectu poteſt contraria operari: eadem enim aqua dum calet, calefacit; & dum friget, frigefacit: & idem Sol lutũ

p L. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & ſi ſtudiorum. appell. q ... 23. q. 8.

A condenſat, & etiam rareſacit: & idem homo vt Papa abſoluit ſpiritualiter vnum & eumdẽ à peccatis, & vt Rex corporaliter & pœna ſanguinis punit pro eiſdem. & ſic ex prædicta maiori ad ſummum ſolum poteſt inferri eſſe contra ius naturale, vt prædictus orator eodem tempore ſed diuerſo reſpectu pugnaret, & in altari miniſtraret, vel quod eodem reſpectu quo eſt diaconus cantaret in Miſſa Euangelium, & hortaretur ad prælium, quod ipſe nõ petit. Solùm enim petit quod liceant ei prædicta, quatenus, & eo reſpectu, quo eſt vir robuſtus & illuſtriſsimo ſanguine creatus, & ad bella propenſus, & idoneus, tollendo ab eo impedimentum iuris humani, quo ſolo obligatur ad prædicta; quod non repugnat: quemadmodum etiam B poteſt eodem tempore ſed diuerſo reſpectu eadem perſona appellari iudex à quo, vt pars Capituli, & iudex ad quem, vt Epiſcopus,[a] qui poteſt vt canonicus ſedere in vno loco in Capitulo, & vt Epiſcopus in alio, iuxta gloſſam receptam,[b] & idem poteſt ab aliqua ſententia appellare, & eãdem approbare, confiteri, & negare eodem tẽpore, ſed diuerſo reſpectu. Tũ q, ideo nõ obſtat, quia aliud eſt habere facultates diuerſas ad operandum contraria diuerſo reſpectu & tempore: aliud vti illis ſimul eodẽ reſpectu & tempore quorum prius non eſt vetitum iure naturæ, nec in naturalibus, nec in moralibus: cum regulariter quilibet habeat facultatem ſeruandi continentiam, C & ducendi vxorem.[c] quamuis non poſsit ſimul eodem tempore vtrumque ſeruare: & ita cui negatur hoc non negatur illud. vnde certum eſt quod ipſemet Papa habet facultatẽ bellãdi, & pacandi, occidendi, & parcendi, pugnandi, & orandi, licet eodem tempore & eodem reſpectu circa idem non poſsit ſimul vtrumque facere. Et quilibet alius poteſt vno tempore bellare & pugnare, & altero tranquillus eſſe, & orare, & miſereri, immo & diuerſo reſpectu eodẽ temporis momento feriendo hoſtẽ Chriſti eum orare; & orando eum eius hoſtem ferire, licet non tantùm petat orator.

a Ca. à collatione. de appell. lib. 6. b Ibidem. c Ca. integritas. 32. q. 2.

13 Secundo idem probatur, quod ſi hoc iure naturali D prohiberetur, non licuiſſet vnquam ſacerdotibus & Leuitis proprijs manibus pugnare, neque occidere iuſtè aliquem: quia ius naturale ab exordio mundi ligat.[d] At licuit olim non ſolùm infidelibus, ſed etiam fidelibus Iudæis, ſacerdotibus & Leuitis pugnare; & occidere, etiam manibus proprijs: nam,[e] hortatu S. Moyſis Leuitæ occiderunt 33000. fratrum ſuorum, & Phinees ſacerdos occidit rẽ habentẽ cum Madianita,[f] & Samuel ſũmus ſacerdos ſuis manibus Agab Regem concidit.[g] & Matathias ſacerdos occidit haſta quemdã idolis ſacrificantem.[h] immo & Petrus Pont. Max. Ananiam & Saphiram verbo ſuo peremit,[i] quamuis id aliqui aliter exponant. Ergo prædicta non prohibentur iure naturali, ſed E humano tantùm.

d 5. diſtin. in princ. e Exod. 32. f Num. 25. g 1 Reg. 15. h 1. Machab. 2. i Act. 5.

14 Tertiò non prohibentur etiam iure diuino poſitiuo quia in nullo veteris, vel noui teſtamenti loco inueniũtur prohibita, ſi quis enĩ eſſet maxime eſſet, aliquis excitatis à Gratiano,[k] quorũ nullus tamẽ cõcludit: nã ſi cõcluderet; maximè eſſet illud Pauli,[l] in d. diſt. 4. citatũ. Tũ quia primo intelligi poteſt de percuſſore iniuſto, & non de iuſto, de quo agimus, vt intelligit Gratianus,[m] cum allegato c. *cum beatus*. in cuius fine ait licuiſſe Abbati Benedicto corrigere verbere, quem non potuit corrigere verbis.

15 Tum quia non loquitur de omnibus clericis, ſed ſolum de Epiſcopo, in quo maior ratio militat. Tum quia F Prælatis Eccleſiæ licet etiam iure humano torquere, & verberare publicè.[n] Tũ denique quòd ordinationes illæ Pauli non ſunt diuinæ, ſed humanæ ipſius ab Eccleſia receptæ. ibi enim ordinat, quod ſit vnius vxoris vir, & ita non bigamus: per quæ verba tenetur bigamiam inductam fuiſſe, ut ſecundum S. Thomam ab omnibus receptum,[o] non cenſetur illa iure diuino inducta, ſed tantùm humano. Sed neq; locus ille[p] à Gratiano citatus, *Conuerte gladium tuum in vaginam*, id concludit: nam per illud non prohibuit iuſtam eductionem, ſed iniuſtam, ſaltem ſecundum ſenſum literalem; ſequitur enim ratio prohibendi: *Quia omnis qui gladium acceperit, gladio peribit*. & ita exponit Auguſtinus.[r]

k 45. diſtin. in prin. & 23. q. 8. in princ. l Ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. m In princip. prædicta diſt. n Ca. vniuerſitati. de ſent. excom. c. 1. de adult. & probatur in ca. in archiepiſcopatu. de rapt. & alibi ſæpe. o In quodlib. 4. art. 13. p Matth. 26. q In d. q. 8. r In c. ille gladium accipit. 23. q. 4.

16 Quarto,

16 Quarto, quod eodem iure, quo inducta eſt irregularitas, prohibita eſt & clericis delatio armorum, & pugna proprijs manibus exercenda à clericis in bello iuſto ſecundum omnium mentem. At in confeſſo eſt, quod irregularitas non eſt inducta iure diuino ſecundum Innocentium.[b] Ergo ius humanum eſt illud, quo clericis iuſtum armorum exercitium proprijs manibus vetatur.

b In c. cuiſis proferem de re iuncta & in c. ad audiens. nam ex homicid.

Quintò, quod licet clericis etiam Epiſcopis hortari milites ad bellandum,[c] & in ipſo prælio ad fortiter pugnandum,[d] nam cap. *quod in dubijs.*[e] quod contrarium ſignificat,[f] intelligendum eſt de incitantibus in bello iniuſto, vt gloſſa & Innocentius communiter ibi recepti intelligunt. At ſi iure diuino prohiberentur clerici à bellando in iuſto bello, non liceret eis hortari ad illud, nec intereſſe præliantibus, & incitare eos ad fortiter pugnandum. Ergo prohibitio prædicta iure humano inducta eſt, eo quòd decentius & conuenientius eſt ne pugnét etiam in bello iuſto: & non quia ſi res de ſe mala, & iure naturali vel diuino prohibita.

c Ca. hortamur & ca. igitur 23. qu. 8. d Arg. c. Maximianus 23. quæſt. 3. e [illegible] f In verb. moueat.

17 Sextò, quòd tam prohibitum eſt clericis condemnare iuſte nocentem ſententia ſanguinis, & patrocinari, teſtificari, facere acta, & alia quibus peruenitur ad ſententiam ſanguinis etiam iuſtam, ac occidere iuſte & præliari in bello iuſto, vt colligitur ex cap. *ſententiam ſanguinis.*[g] & tanta irregularitas contrahitur ex illis, quanta ex hoc. At illa nemo dixerit eſſe naturali vel diuino iure prohibita: ergo neque hoc.

g Ne cler. vel mon. & cap. præsenti. de homi. lib. 6.

18 Facit, quod Pontifices Max. ſiue Papæ conſueuerunt iubere occidi, comburi, vel mutilari aliquos maleficos, quos tamen nemo vnquam dixit incurrere irregularitatem, vel vllam aliam pœnam: & non alia ratione, quàm quia hoc non eſt clericis vetitum iure naturali, vel diuino, ſed tantùm humano, quo ipſi non ligantur, & proinde indubia præſupponit hoc Caietanus[h] in illis verbis: *in primo caſu clericus non peccat pugnando manu propria: quia lex poſitiua, qua clerici arcentur, ne pugnent manu propria, venit ad caſum, in quo ſi legiſlator adeſſet, diſpenſaret, &c.* Per quæ in ſpecie & expreſsè determinat prædictam prohibitionem eſſe iuris poſitiui, & circa eam poſſe legiſlatorem, qui noſtro in caſu Papa eſt, diſpenſare.

h In 2. 2. qu. 40. art. 2.

Septimo, quod præceptum quintum de non occidendo,[i] ſolum iniuſtam occiſionem prohibet, & tam pertinet ad laicos, quàm ad clericos. Et quod multa ſunt teſtimonia, quorum aliqua ſupra citata fuerunt, quibus probatur, ſacerdotibus, Leuitis, & alijs ad ſacra, & orationes deputatis licuiſſe iuſte pugnare, & ad mortem condemnare, immo & proprijs manibus occidere.

i Exod. 20

Cùm igitur probatum ſit, nec iure naturali, nec iure diuino noui Teſtamenti, vel veteris eſſe prohibitam præfatam facultatem clericis, conſequitur iure tantùm humano eis eſſe prohibitam: cui inferius adeo conſequens eſt Papam poſſe iuſtè & ſanctè diſpenſare ſuper ea iuſta de cauſa, qualis in noſtro caſu occurrit, quod ſi abſque vlla cauſa diſpenſaret, valeret diſpenſatio, licet peccaret ſaltem venialiter per ea quæ ſcripſimus in Comment. cap. non liceat.[k] Salua, &c.

k 12. q. 2. §. 9. nu. 9

Aduertendum ea quæ hic ſcribit Nauarrus num. 6. & 7. in fine non ita eſſe intelligenda vt Papa ſine diſpenſatione concedat alicui vt iure naturali diuino non ſubſit, ſed determinando materiam voto, quod iure naturali diuino obligat promiſſam in illo caſu non eſſe congruam materiam voti, & ſic non obligare, vt declarat S. Thomas 2. 2 quæſt 88. art. 10. ad 2. & quodl. 80 artic. 9. ad 1 ad quem locum ſe remittit idem Nauarrus de pœnit. diſt. 6. cap. penul. ſacerdos num. 132.

SVMMARIVM.

1 *Metu conditionali ordinato character imprimitur.*
2 *Metu inualida conualeſcunt ratificatione etiam tacita, modo abſit error, & adſit voluntas ratificandi. nu. 8. & 9.*
3 *Metu ceſſante reclamet, qui ſe eximere vult.*
3 *Acceſſorium ſequitur ſuum principale, niſi ſit diuerſa ratio. num. 5. & 12.*
4 *Ordinatio non omnis, nec characteris impreſſio matrimonium impedit.*
4 *Ordinis character infanti vnius diei baptizato imprimitur, & hoc quia non requirit actum ſuſcipientis. num. 5.*
6 *Metu facta ipſo iure regulariter valent: fallit in matrimonio, & voto.*
7 *Metu ordinatus non tenetur continere, ſecundum communem num. 9.*
8 *Ratificatio matrimonij nulliter ob errorem perſonæ contracti non ſequitur, licet errans, cognito dicto errore perſonæ, conſenſerit talem perſonam habere in vxorem perſeuerando in primo conſenſu, quem validum putabat.*
8 *Metu facta expreſſe tacite ratificantur.*
9 *Metu geſta, eo ceſſante, qui ſciens illa eſſe nulla exercet, ratificare videtur, alias non.*
10 *Ratificatio non præſumitur ex illo facto, quod ob aliam cauſam quàm ratificandi actum, nullum fieri potuit.*
11 *Ignorantia iuris obſcuri, quale etiam præſumitur id, quod eſt de apicibus iuris, excuſat, vt ignorantia facti.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM 17. annos natus metu iuſto, & cadente in conſtantem virum à patre illato ſacros ſubdiaconatus & diaconatus ordines ſuſcepit: ſed núquam poſtea id vero animo ratificauit, licet longo tempore tacuerit, & non reclamauerit, putans ſe non poſſe id iuſtè facere: licet etiam per metum & errorem prædictos nouies viuente patre, & ſemel poſt mortem eius epiſtolam in Eccleſia ſolemniter cantauerit.

Quæritur primo, an liceat ei ducere vxorem. Secundo, an ſaltem adſit iuſta cauſa diſpenſandi, vt id facere poſſit.

1 Reſpondeo, quo pro parte negante facit primò, quòd metus conditionalis, qualis fuit ſupradictus, cùm non fuerit vis abſoluta, non impedit impreſsionem characteris ordinis, nec alterius ſacramenti eum imprimentis,[a] & conſequenter D. conſulens veros & indelebiles characteres prædictorum ordinum ſuſcepit, & vere coram Deo & hominibus eſt ſubdiaconus, & diaconus: & conſtat initiatis ijs ordinibus non licere vxorem ducere.[b]

a Capit. quod quidam cum multis alijs. 1. q. 1. & cap. vbi ſupra. 74 diſt. & c. maiores. § item quæritur. de bapti.
b C. ap. 11. antatrium cum multis alijs 31. diſt.

2 Secundò, quod geſta per metum, etiamſi ab initio ſint inualida, & nulla, per ratificationem tamen ſubſequentem conualeſcunt,[c] quod procedit non ſolum in ratificatione expreſſa, ſed etiam tacita, vt eſt caſus in d. cap. *ad id*, & ibi notat gloſſa recepta per omnes: & D. conſulens per exercitium prædictum ordinis ſubdiaconatus etiam poſt mortem patris, per quam ceſſauit metus, videtur ratificaſſe ſaltem tacitè prædictorum ordinum ſuſceptionem: ergo eorum vinculo tenetur.

c Cap. ad id. de ſpon. & c. de illis 2. de deſponſ. impub. & l. 2. C. quod metus cau. A.

3 Tertiò, quòd qui vult ſe liberare ratione metus ab aliquo vinculo, debet illo ceſſante ſtatim reclamare, iuxta illud diſtichon celebratum à prædicta gloſſa.[d]

d Dicto ca. ad id.

Effuge cum poteris, ne conſenſiſſe puteris:
Nam ſi perſiſteris, illam vxor erit.

At D. conſulens diu etiam poſtquam ceſſauit metus, deſiit reclamare: ergo non poteſt nunc id facere.

Quartò, quod acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.[e] At obſeruantia caſtitatis eſt annexa ordini ſacro, vt ſupra dictum eſt: ergo ſequitur naturam eius. At ordo ſacer eſt indelebilis, & non obſtante metu naſcitur, & conſeruatur etiam prædictum eſt: ergo etiam obſeruantia caſtitatis erit indelebilis.

e Ca. acceſſorium. de reg. iuris l. 6. cum concordantijs ibi à gloſ. citatis

4 Pro parte autem affirmante, quæ videtur tenenda, facit primò, quòd non omnis ordinatio, & characteris ſacri ordinis impreſſio facit quem inhabilem ad matrimonium: nam etiam infanti vnius diei, modo ſit baptizatus, imprimitur character cuiuslibet ordinis ſacri, vt dixit Gulielmus de Monte Lauduno[f] communiter receptus ibi à Cardinali & alijs, & à Bonifacio, licet ipſe[g] ſubdubitauerit: cuius concluſionis pulchram rationem tradit S. Thomas communiter receptus.[h] At ordinatus antequam vſum rationis aſſequatur, non obligatur ad ſeruandam continentiam: quia continentia eſt voti, & non præcepti,[i] & tradit Innocentius communiter receptus,[k] & S. Thomas,[l] quem ſequuntur alij, & Sotus ibidem.[m]

f In clem. 1. de ætate & qualit.
g In clem. generalem.
h In 4. lib. Sent. diſt. 25. q. 2. art. 1.
i Cum integritas 33 q. 5.
k In c. vel non eſt compos de tempor. ord.
l In 4. diſtin. 25 q. 3.
m [illegible] ar. 2. concl. 9.

5 Secundo facit, quòd prędicta regula, *acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis*, fallit, cum ratio diuerſa diuerſum in eo concludit, vt eſt caſus in cap. *debitores.* [a] quatenus probat promiſsionem de ſoluenda vſura nō valere, iuramentum autem ſic, licet ſit acceſſorium eius, propter diuerſitatem rationis, quæ ibi à Doctoribus redditur. At ratio, qua valet ordo ſacer iuſto metu acceptus quo ad charactetis impreſsionem, non habet locum quo ad obligationem voti caſtitatis: ratio enim, quare ordinatio carentis vſu rationis, & metu facta valeat quo ad characterem, eſt, vt eleganter de more ait D. Thomas [b] quia ſacramenta imprimentia characterem non requirunt de neceſsitate ſacramenti vllum actum ea ſuſcipientis. At obligatio ad continendum, & votum continentię, requirunt actum, & conſenſum ipſius qui eſt obligandus.[c]

6 Tertio facit, quod licet regulariter omnia metu facta ipſo iure valeant, vt reſoluit gloſſa ſolemnis [d] fere ab omnibus iuriſconſultis recepta, excepto Fortunio bene fortunato ingenio viro: [e] fallit tamen in matrimonio, & voto, ſecundum eamdem gloſſam ab omnibus fere receptam, [f] & ideo merito ordinatio metu facta valet quo ad characterem, quia nullo iure declaratur nulla: non autem valet quo ad votum caſtitatis, cuius metu emiſsi nullitas iure declaratur.

7 Quarto, quod hanc partem tenent plerique omnes tam Theologi, quàm Iuriſconſulti, qui hanc quæſtionem mouerunt, in quibus ſunt gloſſa [g] Cardinalis [h] Angelus [i] & Sotus [k] Roſella, [l] nos quoque idem tenuimus in Man. confeſſ.[m]

8 Quinto, quod ad hoc, vt ratificatio actus, qui eſt nullus ipſo iure, teneat, non ſufficit quod vſus fuerit eo, vel exercuerit illum is, qui putat per errorem ſe ad id obligatum, niſi etiam nouerit illum eſſe nullum, & non obligari per eum, ita quod exerceat illum, vt tribuens illi nouum valorem per ſuum nouum conſenſum. Tum quia qui errat non conſentit. [n] Tum quia mulier quæ nupſit alicui, qui intendebat contrahere cum eius ſorore, & non cum illa, licet poſtea conſenſiſſet vir eius habere illam in vxorem, etiam durante conſenſu mulieris, non videtur ratificare matrimonium perdurando in ſuo conſenſu, putans per errorem, quod ipſe conſenſit in illam ab initio, & quòd matrimonium eſſet iam inde ab initio validum, vt erudiè & ſubtiliter determinat Antonius à Butrio in quodam conſilio, quod eſt inter conſilia Petri ab Ancharano, [o] quod ipſum affirmat idem Petrus ab Ancharano. [p] Tum quia qui fecit profeſsionem nullam, & perſeuerauit in illa etiam vltra annum, putans illam valere, & per eam obligari ad perſeuerandum, non cenſetur ratificare illam, vt pulchre determinat Caietanus, [q] & conſequenter qui metu iuſto ordinatur ordine ſacro, putans ordinationem illam ita validam, vt eius vinculis teneretur, & perinde ac ſi ſponte fuiſſet ordinatus exercet illam, non cenſetur ſuam ordinationem ratificare. Per quæ omnia videtur tenenda pars hæc affirmatiua.

Non obſtant oppoſita. Quorum prius diluitur concedendo, quod per ordinationem iuſto metu factam imprimitur character indelebilis: negando tamen, quòd ſola characteris impreſsio ſine ordinati conſenſu ſufficiat ad ligandum eum ad continentiam perpetuam.

9 Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quod regulariter metum paſſus poteſt ratificare actum per metum geſtum expreſsè, & tacitè: & quod exercendo illum poſtquam metus ceſſauerit, videtur ratificare, ſi ſciat illum eſſe nullum, & exercet eum animo roborandi, & faciendi de inualido validum, non tamen ſi ignorat eſſe inualidum, & exercet eum putans per errorem eſſe validum, vt in caſu propoſito contingit, in quo dicitur quod D. conſulens cantauit epiſtolam poſt mortem patris, qui vim intulit, putans per errorem, quòd per ordinationem meticuloſam erat obligatus ad ordinum obſeruantiam, & non patebat ei remedium diſcedendi ab illa per adducta in 5. argumento pro parte affirmante formato, & per id quod eleganter ait Bartholus, [r] quod non videtur quis ratificare actum metu factum, quoties alia cauſa, quàm ratificandi actum, occurrit.

10 Vnde licet ſoluens ſponte, quod metu ſimpliciter promiſit, videatur metum purgare, ſi ſciens ſoluit, non tamen ſi promiſit, & iurauit ſoluere: quia videtur potius ſoluere, vt vitet periurium, quàm vt ratificet promiſsionem, & purget metum: & conſequenter cum d. conſulens potuerit exercere actum ſubdiaconatus duplici de cauſa, altera, vt ſatisfaceret ordinationi, quam putabat eſſe validam, altera, vt ratificaret actum metu geſtum, cenſendus eſt exercuiſſe illum, vt ſatisfaceret ordinis obſeruantiæ, & non ratificaret ordinationem meticuloſam.

11 Neque obſtat replicatio, quod error & ignorantia iuris non excuſat, [a] & quod error & ignorantia conſulentis fuerunt iuris, & non facti. Non inquam obſtat iſta replicatio: quia illa procedit in errore & ignorantia iuris clari, non tamen in errore & ignorantia iuris obſcuri: quia illa excuſat vt ignorantia facti, iuxta gloſſa ſolemnem, [b] quæ multa iura in his citat, & eſt recepta per Dominicum & per Felinum & citatos ab eo, [c] & eſt textus memorabilis in cap. *dilectus.* [d] vbi Panormitanus communiter receptus illud ad hoc commendauit. & ius, quod habet, poſſe quem iuſtè recedere ab obſeruatione ordinum ſacrorum metu conditionali receptorum, & ducere vxorem, eſt obſcurum, & dubium. Tum quod gloſſa [e] de hoc dubitauit, & Panormitanus [f] tenet contrarium, immo & communiter teneri illud aſſerit, quamuis in vtroque dicto erret. Tum quod etiam hodie D. conſulens, licet Doctorum grauium auctoritatem pro ſe habeat, non tamen audet ducere vxorem inconſulta Sede Apoſtolica. Tum quod ius tractans de apicibus iuris cenſetur obſcurum, ſecundum Baldum: [g] & conſtat hanc quæſtionem eſſe in iure ſubtiliſsimam, vt cuique docto eſt palam.

Ad tertium reſpondetur, aſſumptum in eo eſſe verum, quando metum paſſus nouit actum, quem metu geſsit, eſſe omnino nullum. At in caſu propoſito conſulens ignorabat ordinationem ſuam eſſe inualidam, immo verò erat valida quo ad characteris impreſsionem, licet fuiſſet inualida quo ad inducendam obligationem ſeruandi eam, & vincula ei annexa, vt ſupra dictum eſt.

12 Ad quartum reſpondetur, illam regulam, *acceſſorium*, fallere, quando non eſt eadem ratio de acceſſorio, & principali, vt dictum eſt in ſecundo argumento pro parte affirmante formato.

AD POSTERIOREM quæſtionem reſpondetur, quòd ex adductis ſupra in reſponſione ad priorem, infertur pars eius affirmans, ſcilicet quòd præfatus metus cum bonis, quæ ex matrimonio conſequerentur, eſt iuſta cauſa diſpenſandi. Tum quod per eadem poteſt declarari (quod eſt maius) conſulentem non teneri ad continentiam. Tum quia nos alias reſpondimus metum grandem reuerentialem ſufficere ad illud, vt ſcripſimus in Manual. confeſſarior. [h] Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Metu iuſto ordinatus aut intendebat ordines non accipere, & non recipit characterem, aut abfuit hec intentionis contradictio, & recipit characterem, ſed non obligatur ad continentiam, num. 2. Idem eſt in foro conſcientiæ, ſi metus non fuit quidem iuſtus, ſed talis ſine quo ordines non recepiſſet, num. 4. Vnde & matrimonium poteſt contrahere, num. 1.*

3 *Metu iuſto facta, aut ſunt nulla, aut annullanda.*

3 *Cauſa iuſta ſuper voto continentiæ diſpenſandi adeſt, vbi quis iuſto metu eſt ad ordines ſacros promotus.*

CONSILIVM V.

N. XVI. Ætatis ſuæ annum vix agens poſt Concilium Tridentinum iuſto metu, & cadente in conſtantem virum ſacris ſubdiaconatus & diaconatus ordinibus fuit inſignitus, & ante cuiuſque ordinis aſſumptionem proteſtatus ſe malle mortem oppetere, quàm ducere vitam Eccleſiaſticam, & quod vi & metu patiebatur ordinari: ſemelque poſtea durante eodem metu, citra tamen approbationem ordinariorum, ſolemniter euangelium cantauit. Quæritur an poſsit ſine diſpenſatione vxorem ducere, vel ſaltem adſit iuſta cauſa ſecum, vt id facere poſsit diſpenſandi?

a Do *debitores*. b In d. qu. 2. art. 1. c Iuxta d. ca. *integritas* 32. quæſt. 1. d In c. *abbas*, de iis quæ vi. e In l. de cle fine metu illatione 81. f Per ea vemens & c. cū locū de ſpon. & ca. 1. de iis que vi metu ue cauſa. g In cap. - bi ula. 74. diſt. h In d. § item quæritur. i In ſumma verb. ordo 3. §. vlt. k In 4. diſt. 25. q. 3. art. 2. concl. 3. l In ſumma verb. ordo. m Ca. 22. nu. 51. n L. ſi per errorem ff. de iuriſdic. omnium iudic. o Conſil. 230. p In conſ. ſeq. 230. q In 2. 2. qu. 189. art. 5. r In leg. 1. C. quod metus cauſa nu. 5.

a Ca. ignorantia. de regul. iuris l. 6. cum concord. à gloſſa eum ibi adductis. b In cap. 1. in verbo de cætero de poſtu. prælat. lib. 6. c In capit. de quarta num. 27. de præſcr. in ca. 2. limit. 7. de iudic. d De conſuet. e In cap. 1. de clerico per ſaltū promo. f In dict. cap. maiores §. item quæritur. g In l. venditione. C. de vſucap. pro empt. & l. 3. C. ſi quis ignor. rem minoris eſſe. h Ca. 22. nu. 51.

1 Ad hanc quæſtionem breuiter reſpondeo affirmatiuè. Primò quidem, quod prædictus N. nullatenus videtur ordinatus: quia ſicut ad ſubſtantiam & ſenſeuram ſacramenti requiritur intentio miniſtri illud conficientis, iuxta S. Thomam receptum: [a] ita requiritur intentio ſuſcipientis illud ad hunc ſaltem ſenſum, vt abſit intentio non ſuſcipiendi illud iuxta eumdem vbi ſupra [b] vbi hoc late tradit Caietanus: & probatur in cap. *maiores*. [c] At in caſu propoſito D. conſulens videtur non ſolum non habuiſſe intentionem ſuſcipiendi ordinem, ſed contrariam non ſuſcipiendi: ergo verè & eſſentialiter non ſuſcepit illum, & ita etiam ſine diſpenſatione poterit vxorem ducere.

a Par. 3. quæ. 64. art. 8.
b q. 63. art. 8.
c § item quæritur de baptis.

2 Secundò, quòd licet ordinatio tenuiſſet quo ad characteris impreſsionem, eo quod ſufficiat quo ad id conſenſus metu extortus: per d. cap. *maiores*. [d] non tamen tenuit quo ad votum continentiæ, ſeu obligationê ad continendum ordini ſacro annexam: quia votum iuſto metu factum, eſt ipſo iure nullum, [e] quæ communis eſt ſententia Doctorum [f] quam affirmamus in noſtro Manua. [g] & in ſpecie de ordinato per iuſtum metum, quod non teneatur ad continentiam, determinat Angelus [h] & Sotus. [i] & ita prædictus N. licet conſenſiſſet ſuæ ordinationi, quia tamen iuſto metu id fecit, vt in caſu proponitur, non remanſit obligatus voto ſolemni ad continendum, & multo minus ſi nullatenus conſenſit: ſed ſolùm metu iuſto finxit ſe conſentire.

d § item quæritur de baptiſmo.
e Cap. 1. de his quæ vi.
f lib. & m. 4. h. ſenten. diſt. 38.
g Ca. 12. nu. 52.
h Verb. ordo. 3. § vlt.
i In 4. diſt. 21 quæ. 1. art. 2 concl. 9. verſ. hinc autẽ & diſt. 29 quæ. 1 ar. 1. concl. 14. & de iuſt. & iur. lib. 4. q. 2. art. 1.
k De iis quæ vi.
l Prel. & m. 4.

3 Tertiò, quòd licet alicui videretur, quod aliqua obligatio ad continendum adſit, præſuppoſito quod ſaltem iuſto metu conſenſit ordinationi, & exercuit illam: iuſta tamen cauſa diſpenſandi ineſt, eo quod metu facta aut ipſo iure ſunt nulla, aut certe reſcindenda, capit. *abbas*. cum gloſſa ſolemni & communi omnium doctrina [k] quam ad propoſitum allegamus in d. Manu. [l]

4 Quartò, quòd omnia præſertim ſpiritualia facta metu, etiam non iuſto, modo ſit talis, quod ſi non interceſſiſſet, ille actus non fuiſſet factus, nullam inducunt obligationem in foro conſcientiæ, quod ſenſerunt Hoſtienſis & Ioannes Andreas, [m] & expreſsit Adrianus [n] & Sotus [o] Silueſter [p] & latius nos dicimus in d. Manual. [q] per quæ omnia Sanctiſsimus D. N. poterat declarare prædictum D. conſulentem non ligari voto continentiæ, quia iuſto metu coactus ſuſcepit ordines: vel ſi, & quatenus opus eſt, diſpenſare ad prædicta quo ad forum exterius, eo quòd nullatenus obligatur quo ad interius, eo quòd metu tali accepit prædictos ordines, quos nullatenus illo non interueniente accepiſſet vmquam.

m In c. verû. de maiour.
n In 4. de reſti. aggredior. verſ. ex quibus omnibus.
o Lib. 4. q. 7. de iuſt. & iur.
p Verb. metu. 6. fin.
q Ca. 22 nu. 51. & cap. 17 nu. 3. & 30.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio ab initio nulla, non conualeſcit ſolo tractu temporis.*
1 *Impedito iuſto iure impedimento nõ currit tempus, reſtituitur autem impeditus impedimento facti.*
2 *Profeſsio, quæ ob metum eſt nulla, per actus profeſſorum, vel aſſumptionem ordinum, durante metus cauſa, non validatur.*

CONSILIVM VI.

ANTE Concilium Tridentinum N. per vim & metum patris & fratrum, qui illum occidere minati ſunt, religionem ingreſſus, eadem vi & metu durantibus, expleto probationis anno in manibus ſui prælati profeſſionem emiſit, & in eadem per tres annos perſiſtendo ordines ſacros & gradum baccalaureatus ſuſcepit. Poſt Concilium verò reclamare volens tribulationibus oppreſſus non potuit, à quibus tandem liberatus reclamare intendit. Quæritur an id facere poſsit, & an per ſuſceptionem ordinis præſumatur conſenſiſſe ſuæ inualidæ profeſsioni.

1 Reſpondeo primò, quòd votum, quod ab initio ob metum aliquem eſt nullum, ſiue inualidum, ſolo tractu temporis verè non conualeſcit coram Deo, nec præſumptiuè coram hominibus, [r] neque concurrente geſtatione habitus, & permanſione in monaſterio, durante illo metu. [s]

2 Secundò, quod ſi poſt ceſſationem metus fuit iuſtè impeditus à reclamando, poterit ceſſante impedimento reclamare, ſi fuit impedimentum iuris: quia taliter impedito non currit tempus. [t] neque præſcriptio: & ſi erat impedimentum facti, debet audiri per reſtitutionem, [a] vt tradit Panormitanus. [b] Tertio, quod per ſuſceptionem ordinum durante cauſa iuſti metus non præſumitur ſatis ratificare profeſsionem. Tum quia hoc nullo iure [...] cauetur. Tum quia à ſeparatis nõ fit illatio. [c] Tum quia, ſi quod magis videtur ineſſe non ineſt, nec quod minus videtur ineſſe inerit, [d] & nec per geſtationẽ habitus profeſſorum, nec per præſtationem ſuffragij in Capitulo, nec faciendo alia, quę ſolis profeſsis competunt, profeſsio validа fieri præſumitur, [e] & tamen maior ratio ſuadet, vt per talia præſumeretur profiteri, quam per ſuſceptionem ordinis, quæ eſt res ſeparata à profeſsione: ergo per ſuſceptionem ordinis non præſumetur conſenſus ad profeſsionem. Quartò, quòd eiſdem rationibus videtur idê dicendum de ſuſceptione ordinum facta poſt ceſſationem metus, durantibus tamen impedimentis iuris, vel facti ad agendum, vt hoc perpendenti facile patet. Quintò, quod hæc videtur conſequi, conſulentem peccaſſe ſuſcipiendo ordines ſacros, & malè ordinatum fuiſſe: quia ſcienter abſque beneficio, & iuſto patrimonio, & etiam abſque iuſto titulo religionis eos ſuſcepit, [f] cum enim crederet ſe non eſſe verè religioſum, contra conſcientiam ſuſcepit illos ordines ad titulum religionis. Salua, &c.

r Ca. non ſirmatur de regul. ter l. b. o. & l. quod ab initio ff. eod.
s Cap. 1. cum in adnota. de his quæ vi.
t Leg. 1. C. de ann. excep.

a L. & Attilicinus ff. de ſeruit. ruſtic. præd.
b In c. ex tranſmiſſa, n. 13. de præſcrip.
c Papinianus ff. de minor.
d Arg. c. cum in cunctis de elect. & auth. multo magis. C. de ſacroſ. eccl.
e Iuxta ant. in d. c. 1. de his quæ vi.
f Contra c. Epiſcopus & ca. tur. & c. cũ ſecũdum. de præb. & c. neminem, 72. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Metus iniſtus coram Deo vitiat profeſsionem, etiam ſi culpa ſua metum paſſus in illum inciderit.*

CONSILIVM VII.

PRO reſolutione quæſtionum rogatarum, Reſpondeo primò, quod conſulens iuſte potuit ingredi monaſterium, non obſtante quod duxiſſet vxorem, quia nondum cum illa rem habuit. [g]

1 Secundo, quod ingerit ſe illud dubium, an valeat actus alicuius factus iniuſto metu, in quem ſua culpa incidit, de quo in l. *ſi mulier*. [h] quod libenter tractaſſem, ſi per ægritudinem licuiſſet: ſed quia id non licet, remitto me ad ea quæ ſcripſi in Manua. confeſſ. [i] vnde hauriri poſſunt huic pertinentia, ſcilicet quòd præfata profeſsio quo ad forum conſcientiæ non valuit, ex quo videntur pendere omnia quæ quæruntur.

g Ca. cõmiſſa de ſponſ.
h ff. quod metus. cauſ. cap. veniens 2. de ſponſ.
i Cap. 17. nu. 10. & ca. 22. num. 51.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio liberata à carcere perpetuo, modo fiat monacha, valet num. 2. & 3 in fin.*
1 *Profeſsio, & matrimonium metu facta ſunt ipſo iure nulla, ſi metus ſit iniuſte illatus num. 2. 3.*
2 *Metus iuſte illatus nec actionem parit, nec ad actum annullandum ſufficit.*
2 *Promiſsio metu iuſte illato facta non reſcinditur.*
3 *Regularis ob delictum ad arctiorem regulam profitendam cogi poteſt & tenet profeſsio.*
3 *Matrimonium contractum ab eo, cui pœna mortis ea lege remiſſa eſt, vt contrahat, tenet.*

CONSILIVM VIII.

VTRVM profeſsio mulieris damnatæ ad carcerem perpetuum, quę liberatur à Papa, ea conditione, modo fiat monacha, valeat.

1 Subtilis eſt, ac verè Chriſtiana dubitatio hæc, pro cuius parte negante vrget, quòd profeſsio metu facta eſt ipſo iure nulla, [k] ſicut & matrimonium carnale eſt ipſo iure nullum, ſi metu contrahatur, [l] matrimonium enim carnale, & ſpirituale in hoc æquiparantur, iuxta gloſſam ſingularem [m] metuebant, pro qua facit cap. *vbi periculum*. [n]

2 Quo tamen non obſtante, contrarium eſt tenendum. Tum quia metus, qui iuſtè infertur alicui, non parit actionem, nec ſufficit ad annullandum, vel reſcindendum actum, iuxta l. *ſi mulier*. [o] quæ habet promiſsionem, vel dationem alicuius rei factam patrono à liberto, nec propter ingratitudinem à ſe admiſſam in priſtinam ſeruitutem reducatur, non debere reſcindi, eo quòd ſit facta metu perdendi libertatem: quia iuſtè infertur metus ille à patrono. Ex quo Bartholus & alij colligunt, quod promiſsio facta metu iuſtè illato non reſcinditur.

3 Tum quia monachus, vel canonicus regularis propter ſimoniam, vel aliud delictum, poteſt cogi, vt ad ſtrictio-

k Ca. 1. de his quæ vi.
l Ca. cum locum. & c. ad id. de ſponſa.
m In c. bona 1. de electione ver.
n § ceterum. de elect. li. 6.
o ff. de eo quod metus cauſa.

tem regulam tranſeat,[a] attamen certum eſt, eum debere nouam profeſsionem facere in regula ſtrictiori: & ita profeſsio per iuſtam coactionem valet. Tum quia interdum Princeps indulget pœnam mortis iuſte damnato, ea lege, vt ducat in vxorem aliquam piam pauperem, quam ſi ducat, valet matrimonium: quia ratio, quare vota metu mortis in ægritudine, vel naufragio emiſſa valent, eſt quod metus ille mortis non infertur iniuſtè, ſed caſu, fortuna, vel potius prouidentia diuina.[b] Tum quia frequenter diſpenſat Papa cum homicida voluntario, vt celebret in altaris miniſterio, ea cõditione, vt religionem aliquam approbatam profiteatur, qui eam non profiteretur, ſi abſolutè cum eo diſpenſaretur. Cùm igitur prædictæ mulieri nulla vis, neque vllus metus iniuſtè inferretur, immo fiat ei gratia liberationis à grauiſsimo malo, ſi voluerit vitam religioſam eligere, merito eius profeſsio debet ſatis libera cenſeri, quo dicatur valere. Salua, &c.

a Co. de reg. de ſimonia.

b Ca. porrectum. & c. ſicut de regul. vbi gloſſ. receptiſsima.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio ante 16. vel nouitiatum annum emiſſa poſt ſacrum Concil. Trid. non valet.*

2 *Profeſsio & omne votum metu facta ſunt nulla in conſcientia, licet metus ſit minor iuſto, modo ſit tale ſine quo non fuiſſent facta.*

2 *Metus ad hoc vt annullet votum in foro exteriori, requiritur quod cadat in conſtantem virum, profeſsionem tamen annullat reuerentialis, in foro autem conſcientiæ minor iuſto omnino annullat votum, ſine quo non voniſſet.*

3 *Metu facta non ligant agentem, ſaltem in foro conſcientiæ.*

4 *Cap. 15. de reg. ſeſſ. 25. Concil. Trid. etiam in religionibus militaribus vim obtinet.*

5 *Vniuerſalis extendit generalem indefinitè prolatam ad multa.*

5 *Iura loquentia de aliquibus religioſis, vt talibus, ad alios extenduntur.*

6 *Religio S. Ioannis, & cætera militares ſunt veræ religiones.*

7 *Profeſſum non facit emiſsio trium votorum ſubſtantialium religionis etiam in congregatione à Sede Apoſtolica approbata pro bono modo viuendi, niſi emittatur in approbata religione.*

8 *Profeſsio nulla non cenſetur ratificata ab eo, qui eius nullitatem ignorat.*

9 *Habitus delatio poſt profeſsionem expreſſam, non inducit tacitam.*

0 *Tacita profeſsio etſi præſumatur ex aliquibus actibus, hoc tamen fallit, quando illam præceſſit expreſſa.*

10 *Nouitius actibus profeſſorum ſe immiſcens tunc cenſetur profiteri tacitè ſi prius expreſſe non ſit profeſſus.*

11 *Matrimonium contrahere poteſt, religionem ante 16 ætatis vel nouitiatus annum profeſſus.*

11 *Profeſsio in genere, quæ inducebatur per profeſsionem ante annum nouitiatus emiſſam apud mendicantes, hodie poſt ſacrum Concilium ceſſat.*

11 *Scandalum puſillorum, & non Phariſæorum cauendum.*

12 *Bona nemo ſua tenetur relinquere ob ſcandalũ Phariſæorum.*

CONSILIVM IX.

NNobilis metu reuerentiali religionem S. Ioannis Hieroſolymitani ingreſſus, minor quindecim annis, durante eodem metu, eam profeſſus eſt, & multos annos in eadem perſeuerauit, arbitratus huiuſmodi profeſsionem eſſe validam. Tandem ceſſauit metus, & aliqua de cauſa expulſus fuit à ſuperioribus. Dubitatur an ſit liber à præfata religione, & an poſsit ducere vxorem?

1 AD PRIOREM quæſtionem, nempe an prædictus nobilis in conſcientia ſit liber à præfata religionis profeſsione facta, vt in ea proponitur, reſpondeo affirmatiuè quod ſic. Primo quidem, quod nulla profeſsio religionis, ſiue virorum, ſiue mulierum ante decimumſextum annum facta valet poſt Concilium Tridentinum diſponens hoc clare,[c] & profeſsio præfati nobilis fuit ab eo emiſſa, priuſquam 15. annum attigerit.

Secundo, quod omnis profeſsio religionis ante finem anni nouitiatus à ſuſcepto habitu currentis facta eſt ipſo iure nulla poſt præfatum Concilium, quod id clarè[d] ſtatuit: & profeſsio præfati nobilis fuit facta ſtatim habitu ſuſcepto.

c In ſeſſ. 25. c. 15. de regula.

d Vbi ſupra

2 Tertiò, quod omnis profeſsio religionis metu facta eſt ipſo iure nulla,[a] ſicut & omne votum metu factum eſt ipſo iure nullum, iuxta gloſſam ſolemnem, & receptam[b] quam & alias nos quoque citamus in Manua. confeſſ.[c] & quamuis quo ad forum exterius regulariter oporteat metum eſſe iuſtum, & talem, qui etiam in conſtantem virum cadat,[d] tamen quo ad annullandam profeſsionem religionis, etiam quo ad forum exterius, ſufficit metus etiam reuerentialis minor iuſto timore, iuxta gloſſam ſingularem,[e] quam nos quoque in id citamus in dicto Manua.[f] intelligendo tamen de tali metu minore, ſine quo non fieret profeſsio, vt præ alijs nos declarauimus.[g]

3 Quarto, quod nullus actus metu factus ligat agentem quo ad forum conſcientiæ ex mente Hoſtienſis & Ioannis Andreæ,[h] & Adrianum,[i] quos etiam nos ſequimur in præfato Manual.[k] & confirmari poſſet per ea quæ diximus in prædicto cap.[l] & hoc argumentum 4. ſolum ſufficit ad fundandam reſponſionem affirmatiuam, quam reſpondemus pro libertate prædicti nobilis à ligamine voti religionis, quia ſolùm quæritur an ſit liber ab eo quo ad forum conſcientiæ: quamuis tria argumenta præcedentia probent eius libertatem etiam quo ad forum exterius.

4 Non obſtat primum, quod dicitur tenere aliquos non eſſe locum præfato cap. 15. in religionibus militaribus, eo quòd Sotus[m] aſſeruit religiones militares non eſſe veras religiones. Tum quia illud cap. generaliter loquitur de quacumque religione virorum & mulierum: & ita generaliter intelligendum eſt,[n] etiam ſi non militet tanta ratio in vna ſpecie, quanta in alia,[o] & tradit Decius[p] quem ad hoc citatuus in comment. de regularibus.[q]

5 Tum quia prædictum cap. 15. non ſolum generaliter loquitur de religione, ſed etiam vniuerſaliter de quacunque religione: & dictio vniuerſalis extendit generalem ad multa, quæ non comprehenderet generalis indefinite pronunciata, iuxta gloſſam ſingularem[r] & iuxta aliam gloſſam ſolemnem,[s] quatenus ponit differentiam inter *lego marmor*, & *lego omne marmor*: & inter *lego lanam*, & *lego omnem lanam*. Tum quia eadem ratio, idem ius ſuadet in omnibus, iuxta l. *illud*.[t] & capit. *dudum*. 2. de electio. & iura loquentia de aliquibus religioſis, quatenus ſunt religioſi, habent locum in omnibus alijs religioſis, quamuis nomina ſint diuerſa,[v] vbi Panormitanus receptus hoc pulchrè adnotauit.[x]

6 Tum quia licet quidam tentauerint, vt Sotus, dicere religiones militares non eſſe veras religiones, nemo tamen id affirmauit de religione ſancti Ioannis, nam & ipſe Sotus excludit eam quo ad hoc ab alijs militaribus, quia in ea ſeruatur votum caſtitatis, cùm profeſſores eius nullatenus queant contrahere matrimonium. Tum quia non eſt verum, quod aliæ religiones militares, in quibus per diſpenſationem, vel formam profitendi contrahi poteſt matrimonium, non ſint veræ religiones, vt nos efficaciter decem argumentis neruoſiſsimis probamus in tract. de redit. eccleſ.[y] Per quæ noſtra ſcripta hinc in Hiſpaniam miſſa Conſilium regium liberauit quemdam nobiliſsimum ordinis ſancti Iacobi à morte, quæ iam imminebat ei ob contrariam Soti opinionem.

7 Tum quia ſi religiones militares non ſunt veræ religiones, nec conſequenter hæc de qua loquimur ſancti Ioannis Hieroſolymitani, clarum eſt prædictum D. conſulentem nec potuiſſe fieri religioſum per profeſsionem illius etiam ſi effectus maior 16. annis, & poſt finem anni probationis illam feciſſet, cùm per nulla vota, etiam tria ſubſtantialia religionis, facta extra veram & approbatam religionem, fiat verè profeſſus, & religioſus iuxta gloſſam notabilem & receptam[z] etiam ſi modus viuendi, quem profeſſus eſt, ſit approbatus à ſancta ſede Apoſtolica pro bono modo viuendi, modo non ſit approbatus pro religione, iuxta gloſſam celebrem & receptam.[a] Tum quia hac eadem ratione iudicandus eſt liber D. conſulens à religione, ſecundum illos qui dicerent præfatum ca. 15. ideo non habere locum in religionibus militaribus, quòd non ſunt veræ religiones, & quod ſua religio eſt nullitaſis, quia impoſsibile eſt aliquem fieri verum religioſum per profeſsionem religionis, quæ non ſit vera religio, & approbata pro tali à ſede Apoſtolica ſecundum præd

a Ca. 1. de his quæ vi. b In c. abbas eod. tit. c Ca. 12. n. 1.

d Iuxta l. metum 1 & 2 ff. de eo quod metus cauſa. e Cn. præ. ex 20 quæſt. 1. f Ca. 12. nu. 50. g Ibidem. & in cap. 17. nu. 29. & 3 h In c. veniens de iureiurãd. i In 4. de reſti. in aggredior verſ. ex quibus omnibus. k Cap. 17 nu. 20. & 3. l 2.2. num. 51.

m In lib. 7 de iuſt. & iur. q. 3 art. 5. n Cap. ſolitæ. §. fin. de maior. & obed. & l. de precio ff. de publ. in rem actio. o l. 1. §. quod autem ff. de alea lu. & aleat. p Conſ. 669. numer. 50. q Super cap. ſtatutum. 10. § 3. num. 78. r In clem. verb. quanto de re iudic. s In c. venerab. de elect. 6. t ff. ad legem Aquil. v Cn. 2. de poſtulan. x In 1. notab.

y q. 1. monito 15. per totum, & q. 3 mon. 27. 28. & 29.

z In clem. 1. verbo religione de regula.

a Clem. eius ex 06. verbo, vetito. de ſent. excom.

dictam gloſſas & ſententiam Panormitani & omnium receptiſſimam.[a]

a In rub. de regul. & in ecclesias Mar. de conſ[e]n.

8 Non obſtat ſecundò, quod præfatus D. conſulens videtur approbaſſe præfatam ſuam profeſsionem perſiſtendo tanto tempore in præfata religione: quia huiuſmodi profeſsio nulla non ratificatur, nec fit valida ex eo, quòd profeſſus maneat in religione, quam eſt profeſſus: ſed oportet, vt ſciat illam eſſe nullam, & animo approbandi & ratificandi eam perſiſtat, vt ſingulariter declarauit Caietanus,[b] quem piget non allegaſſe in Manua. confeſſ. hactenus edito,[c] vt tamen citabimus Deo annuente in proxima editione.

b Sup. 2. 2. S. Thom. quæſt. 189. art. 5.
c Cap. 12. num.

9 Non obſtat tertio, quod D. conſulens geſſit habitum indiſtinctum ab habitu nouitiorum per annum, & vltra, & quod per geſtationem habitus indiſtinctè annalem inducitur profeſsio tacita, iuxta cap. *ex parte*[d] & cap. 1.[e] quæ in hoc etiam nos citamus in d. comment. de regularib.[f] non inquam hoc obſtat: quia illud eſt verum, quando geſtatio illa fit ante profeſsionem expreſſam, non autem quando geſtatur poſt illam expreſsè factam, vt geſtauit D. conſulens, qui ſtatim poſt habitum ſuſceptum emiſit profeſsionem expreſſam, is verò non poteſt dici tacitè profeſſus. Tum quod nemo concedit, eos qui poſt profeſsionem expreſsè factam geſtant habitum per annum, tacitè profiteri, & ita eſſe bis profeſſos expreſsè, & tacitè, quod nemo vnquam dixit. Tum quod ratio quare per geſtationem habitus annalem præſumitur tacitè fieri profeſsio, eſt, quia geſtans habitum præſumitur habere animum profitendi tempore debito, finito anno nouitiatus. At qui geſtat habitum poſt profeſsionem expreſsè factam non præſumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, quia iam expreſsè fecit eam, & geſtat habitum tamquam profeſſus, & non tamquam profeſſurus. Tum quia ſi qui fecit vnum actum expreſſe, fruſtra facit iterum illum expreſsè, quanto magis ſi faceret tacitè? Vnde qui aliquid ſtipulatur ſemel, fruſtra iterum idem ſtipulatur,[g] etiam ſi ex interuallo ſecunda vice ſtipuletur, vt communis ibi concludit: & qui ſemel legat aliquid, fruſtra iterum idem legat,[h] & qui ſemel mandat aliquid, fruſtra iterum idem mandat,[i] faciunt etiam alia, quæ Iaſon, & alij congerunt[k] idem. & ita qui dicit *appello, appello, appello*, ſemel tantum appellat iuxta gloſſam[l] a Panormitano & ab alijs receptam.

d De regula. e Eodem tit. lib. 6.
f Sup. à Panormitano.

10 Non obſtat quarto, quod nouitius faciens actum ad profeſſum tantùm pertinentem, videtur profiteri.[m] Tum quia illud eſt verum, quando prius non fecit profeſsionem expreſſe, per proximè ad obſtaculum tertium dicta, & D. conſulens ſtatim poſt habitum ſuſceptum profeſsionem emiſit, vt prædictum eſt. Tum quia illud eſt verum in eo, qui accipit habitum profeſſorum diſtinctum ab habitu nouitiorum, qualis non erat in dicto monaſterio, vt declarat Panormitanus[n] & nos in d. Commen. de regularibus.[o] Tum quod illud non procedit in eo qui neſcit per huiuſmodi exercitium actus profeſsionem induci, vt Innocentius receptus dicit.[p] At D. conſulens neſciebat illud, vt in facto proponitur. Tum quod illud non eſt verum poſt præfatum Concilium Tridentinum quod annihilat profeſsionem ante finem anni nouitiatus factam.

g Leg. qui bis idē ff. de verbo. oblig.
h L. cum quæſtio § fin. C. de leg.
i L. licet § ea obligatio ff. de procur. adde d. gloſſ.
k In d. ſe. qui bis
l In c. Lotharius 31. qu. 2. & in cap. ſua nobis de appellat.
m Ca. vidua de regularib.
n In d. ca. vidua.
o Vbi ſupra.
p In d. c. vidua.

Circa hanc primam quæſtionem vide Conſ. 34. de reg.

11 AD SECVDAM, nempe an tuta conſcientia poſſit ducere vxorem, reſpondeo quod ſic, niſi aliud canonicum impedimentum obſtet. Tum quia profeſsio facta eo modo, quo hæc, nullum inducit effectum, neque vllam obligationem, vt habet prædictum Concilium Tridentinum,[q] adeo quod neque profeſſum facit religioſum in genere, ideſt obligatum ad intrandum aliquam religionem, ſicut ante præfatum Concilium obligabat.[r] Tum quia ſcandalum quod daretur aliquibus pro huiuſmodi coniugio non eſſet puſillorum ſcandalum, à quo[s] dicitur eſſe cauendum, ſed Phariſæorum, à quo[t] dicitur non eſſe cauendum, quia *ceci ſunt, & duces cecorum*, vt ibidem dicitur, & eſt doctrina S. Thomæ ab omnibus recepta.[v] Tum quia licet à principio quo ad aliquos eſſet ſcandalum puſillorum, eo quòd bona fide crederent prædictum D. conſulentem eſſe verum profeſſum aliqua ratione, quæ ſibi appareret bona: poteſt tamen facile fieri, vt deſinat eſſe ſcandalum puſillorum, & incipiat eſſe ſcandalum Phariſæorum, monendo illos illi, reddendo rationem veram & iuſtam, qua ſua oſtendatur eſſe tantum apparens & falſa: & qui poſt huiuſmodi rationem ſibi monſtratam noluerit acquieſcere, ſcandalum patietur Phariſæorum, non puſillorum, vt eleganter S. Thom. ab omnibus receptus definit vbi ſupra art. penult. & vlt. concludens neminem teneri ad relinquenda bona ſpiritualia, neque temporalia propter ſcandalum proximi, quod patitur, eo quod non acquieſcit rationi & monitioni probabili ſibi redditæ: pro quo eſt illud venerabilis Bedæ: *Vtilius eſt ſcandalum naſci, quam quod veritas relinquatur.*[a] eorum gloſſa & Panormitani & aliorum dicta in prædicta ſunt reſoluenda.

q In d. ca. 15.
r Iuxta c. non ſolū de regu. lib. 6.
s Matth. 18.
t Matth. 15.
v 2. 2. q. 43 art. 2. penult. & vlt.
a Ca. qui ſcā da. ... de reg. iur.
b De nou. o. per. nunc.

12 Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. 2.[b] quatenus habet, pro vitando ſcandalo relinquenda eſſe illa, quę ſine peccato mortali relinqui poſſunt, intelligendum enim eſt de ſcandalo puſillorum & infirmorum, non autem de ſcandalo Phariſæorum & malignorum, non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, & vſurpationem iniuſtam ſuorum bonorum, eo quòd raptor, fur, & vſurpator ſcandalizetur per repetitionem à ſe corā iudice competente petitam, & vſque ad ſententiam exercitam: quia id eſſet præbere occaſionem rapinis, furtis, & vſurpationibus, vt ex S. Gregorio allegato à S. Thoma[c] colligitur, & ex praxi totius Eccleſię Chriſtianæ, quæ ſanctè permittit dominos & creditores ſua bona & debita à ſuis detentoribus & occupatoribus repetere. & ſic D. conſulens licet poſſet abſque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter ſcandalum eorum, qui probabili ratione ſibi reddita in ſua pertinacia perſiſtunt. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

c In dicto art. vlt.

Circa tamen concluſionem poſitam ſub nu. 4. contrarium cenſuit ſacra Congregatio, vt refertur videlicet anni nouitiatus omiſſionem non vitiare in dicta religione profeſsionem.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium conſenſum liberum requirit, & metu etiam reuerentiali ſit nullum, num. 4. ſi ſit nimium, num. 7. & cauſa ſine qua non. num. 9.*
2 *Papa defectum conſenſus iure naturæ requiſiti ſupplere nequit.*
3 *Metus in fœmina minor, quam in viro, ſufficit: & quis ſit iuſtus, arbitratur in foro exteriori iudex. & num. 8.*
4 *Metus, qui profeſsionem annullat, annullat & matrimonium.*
5 *Curator vt pater honorari debet: vnde & metus ab ipſo illatus vitiat, vt illatus à patre. num. 3. & 4.*
6 *Metus verecūdiæ proficiſcens ex ſola præſentia patris, matrimonium non annullat, nimia autem reuerentia, quæ fuit cauſa vt alias non conſenſura conſenſerit, annullat. n. 7. 9. & 10.*
10 *Metus, qui facit alios actus reſciſsibiles, annullat matrimoniū.*
10 *Reuerentia patris, cauſa conſenſus filiæ alias non conſenſuræ, ideo annullat matrimonium, & alios contractus reſcindit, quia tollit neceſſariam libertatem conſentiendi. & nu. 11.*

CONSILIVM X.

QVÆDAM puella diues ſub curatoris poteſtate cōſtituta, metu & reuerentia ipſius curatoris per ſe & alios illa incutientis, ſponſalia cum quodam iuuene, & ſucceſsiuè matrimonium contraxit, ſed antequam contraheret, lacrymans matri ſuæ dixit ſe coactè illa contrahere, & poſt contracta ſponſalia, antequam contraheret matrimonium, frequenter coram familiaribus ſuis idem repetijt, nimirum ſe nullatenus velle contrahere cum illo: immo & expreſsè proteſtata fuit coram notario & teſtibus, quod ſi contingeret illam dicere aliqua verba, quibus ſignificaret ſe conſentire, dicturam illa contra mentem & voluntatem ſuam ob metum & reuerentiam ſui curatoris, & aliorum eiuſdem curatoris amicorum. Quæritur an valeat matrimonium.

1 Reſpondeo primo, ſententiam quorumdam virorum mihi oſtenſam proculdubio eſſe veriſsimam, ſcilicet matrimonium præfatum eſſe nullum. Tum quia matrimonium non poteſt conſiſtere ſine conſenſu,[d] & in facto quæſtionis proponitur præfatam D. puellam cōſulentem numquam præfato matrimonio cōſenſiſſe. Tum quia non omnis conſenſus ſufficit ad conficiendum matrimonium; ſed requiritur vt ſit liber, & nullatenus coactus, iuxta ca. *cum locum* de ſponſalibus. & gloſſam ſolemnem ab omnibus receptā[e] & in facto narratur conſenſu illū qualē qua-

d Cap. ſufficiat. 27. qu. 2. & l. nuptias. ff. de reg. iur.
e In c. notiſ ... 33. q. 5.

lem,

lem, qui exterius fuit præſtitus, fuiſſe præſtitum per metum & violentiam.

2 Tum quia etiam Papa, ſua, quæ ſumma eſt, poteſtate abſoluta non poteſt ſupplere defectum conſenſus requiſiti iure naturali & diuino, vt tradit Panormitanus [a] & probatur, quia non poteſt ipſe iuri naturali & diuino derogare.[b]

3 Quibus addo primo, quod ad iudicandum matrimonium præfatum eſſe nullum in foro exteriori, non requiritur vt interueniat metus tam iuſtus, quàm requiritur in viris: quia minor ſufficit in femina, iuxta gloſſam memorabilem.[c] Addo ſecundo, quod nos altius quam vllus alius in Manua. confeſſ.[d] reiecta definitione iuſti timoris communiter recepta, quo ad forum exterius diximus hoc arbitrio iudicis relinquendum eſſe, iuxta gloſſam notabilem & communiter acceptam.[e] Tertio, quod ad arbitrandum in hoc caſu interueniſſe talem, facit multum, quod præfata D. conſulens eſt puella, & orphana ſub curatore conſtituta: & quod ipſe curator illum timorem incutiebat, & mediatores addebantur ad incutiendum illum, vt volens nolens conſentiret.

4 Addo quarto, quod ad idem facit multum gloſſa ſingularis [f] quatenus habet, ſolum metum reuerentialem, quem habet filia in patrem, ſufficere ad iudicandam profeſsionem religionis ab ea factam non valere: & cùm idẽ timor, qui ſufficit ad inualidandam profeſsionem religionis, ſufficiat ad inualidandum matrimonium,[g] conſequens eſt ſuffecturum in hoc caſu probare metum reuerentialem interueniſſe.

5 Quem arbitror facilè probatum iri, cum is, qui vrgebat eam ad præfatum matrimonium, eſſet, vt dictum eſt, curator ipſius, quem tenebatur illa vt patrem revereri, per ea quæ poſt alios nos tradidimus in præfato Manua.[h] Addo quinto, quod ad idem faciunt alia quædam, quæ in præfato cap.[i] in hoc citauimus.

6 Hac de re bis conſultus, bis idem reſpondi, nempe præfatam puellam non eſſe vxorem præfati adoleſcentis in foro conſcientię, nec in exteriori, & iudicem eruditum, & rectum, coram quo cauſa hæc tractata fuerit, iudicaturum illam non eſſe cenſendam vxorem eius, ſi omnia, quę proponuntur in facto, probata fuerint, per ea quæ nos in altero reſponſo iam citauimus.

Nunc tertio ſuper eadem re interrogatus reſpondeo idem. Nec obſtat, quod quidam dicunt Prætorium iſtud celeberrimum, & eruditiſsimum, iuxta ac æquiſsimum Reuerendiſs. Dominorum Rotæ iudicaſſe metum & paternam reuerentiam non ſufficere ad annullandum matrimonium.

7 Tum quia id verum eſt de metu & verecundia paternali, quam ſola præſentia patris inducit, vt clarè probat textus,[k] & præter alios adnotauit Panormitanus,[l] quod commendauit Felinus:[m] nos autem loquimur de tali reuerentia paternali, quæ inducit metum, & quæ cauſa fuit vt conſentiret filia, vel filius, aliàs non cõſenſura, vel conſenſurus: quandoquidem præſupponitur præfatam puellam noluiſſe contrahere cum præfato adoleſcente ſponſalia, & cum lacrymis id dixiſſe matri ſuæ, & poſt contracta ſponſalia antequam contraheret matrimonium frequenter id dixiſſe ante familiares ſuos, ſe nullatenus velle contrahere cum illo, immo & expreſsè proteſtatam fuiſſe coram notario, & teſtibus, quod ſi contingeret illam dicere aliqua verba, quibus ſignificaret talem conſenſum, dicturam ea contra mentem & voluntatem ſuam propter metum & reuerentiam ſui curatoris, & aliorum illius amicorum vel familiarium. Tum quia hoc ſignificant verba legis primæ,[n] ibi: *& hoc cauſa cognita, ſi liquido appareat libertum metu ſolo, vel nimia patroni reuerentia ita ſe ſubieciſſe, vt vel pœnali quadam ſtipulatione ſe ſubijceret.* Per quæ ſignificatur, quod non ſolùm annullatur actus factus coram eo, cui debetur reuerentia, vt patri, vel patrono, eo tempore quo dat libertatem: ſed etiam ſi fiat poſtea, dummodo cauſa cognita appareat, quod propter metum, vel nimiam reuerentiam conſenſit, ponderanda eſt enim illa diſiunctiua, *metum, vel nimiam reuerentiam:* cum ad veritatem alternatiuæ altera pars ſufficiat,[o] & inde ſubiungimus ſequentia.

a In c. per venerabilem. n. 21. qui filij ſint legit.
b Cap. ſunt quidam. 25. q. 1.
c In d. c. cum locum.
d Ca. 22. nu. 50. & 51.
e Ca. cum dilectus. de ijs quæ vi.
f Ca. præſens. 20. q. 3.
g Arg. gloſſ. notab. recept. in capit. 2. de cland.
h Ca. 14. n. 3.
i 22. num. 50. & 51.
k In cap. 1. § porro. de deſponſ. impub. lib. 4.
l In c. nouit, de præſumptionibus ibidem n. 22. & in c. cũ omnes de conſtitut.
m [illegible]
n § quæ onerandæ ff. quarum rerum actio non datur.
o Ca. in alternatiuis de regul. iur. lib. 6.

8 Primo quidem, quod cum vt nos confutata irrefragabiliter definitione iuſti metus communiter recepta in Manua. confeſſ.[a] concludimus, arbitrio iudicis relinquẽdum ſit, quis metus dicatur iuſtus, iuxta gloſſam memorabilem & communiter receptam [b] videtur nobis, ſalua iuſtiore ſententia, quod vir bonus, prudens, & doctus, coram quo omnia prædicta probata fuerint, debet arbitrari præfatum matrimonium fuiſſe factum metu & reuerentia iuſtis ad annullandum matrimonium.

9 Secundo, quod quicquid dicant aliqui, ſufficit ad annullandum matrimonium ſola nimia reuerentia paterna, ob quam contractum fuit ab ea quæ non erat aliàs contractura, per l. 1.[c] quatenus probat, id quod promiſit libertus cauſa onerandæ libertatis propter nimiam reuerentiam, eſſe reſcindendum. Non obſtat, quod textus habet, *propter metum, vel nimiam reuerentiam:* quia non habet copulatiuè *propter metum, & nimiam reuerentiam*, ſed *propter metum, vel nimiam reuerentiam*, alternatiuè: ad cuius veritatem ſufficit alteram partem eſſe veram, vt ſuprà dictum eſt. Nec obſtat item, quod textus loquitur de promiſsione liberti propter nimiam reuerentiam patrono factam. Quoniam hic textus extenditur ad mulierem contrahentem matrimonium ob nimiam reuerentiam patris, & ad clericum renunciantem beneficium ob nimiam reuerentiam Epiſcopi, vt ait gloſſa.[d]

10 Nec obſtat etiam, quod non ait promiſsionem liberti eſſe nullam, ſed reſcindendam, quia regulariter actus meticuloſi, & ob reuerentiam facti, non ſunt ipſo iure nulli, ſed actione quod metus cauſa reſcindendi, iuxta gloſſam magnam & celebrem [e] receptam fere per omnes, excepto Fortunio, & alijs paucis,[f] qui dixerunt ipſos ipſo iure nullos. Non inquam hoc obſtat: quia omnis metus, qui facit contractus alios reſciſsione dignos, facit matrimonium ipſo iure nullum, ſecundum ſententiam receptam in dicta gloſſa & vbique. Non obſtat etiam, quod ait, *cauſa cognita*, quia non omnis reuerentia reſcindit actum, videlicet reſciſsione dignum facit, ſed illa ob quam fit actus, qui alioqui non fieret. & ita hoc eſt probandum, per ea quæ adducit Felinus.[g] Non enim, vt ibi notabiliter ait Panormitanus, omnis præſentia patris, quam conſtat aliquam reuerentiam inducere in filium, ſufficit ad reſcindendum, vel annullandum actum, ſed illa, ob quam fit, qui alioqui nullatenus fieret: quod ipſum ait etiam Felinus, licet non ita late [h] & alij alibi, quos ille citat vtrobique, & additio Bartholi [i] & probat optime cap. 1.[k]

11 Tertiò probatus, quòd ratio tota, quare metus & reuerentia annullant actum matrimonij, & alios actus faciunt reſciſsibiles, eſt, quod tollunt conſenſum, videlicet libertatem conſentiendi neceſſariam ad actus valorem, videlicet firmitatem: & omnis reuerentia, quæ operatur tantùm, quod illa non interueniente non fieret actus, tollit conſenſum, videlicet efficit illum adeo coactum & inefficacem, quod non valet, vel eſt inualidandus: ergo ſola illa ſi probetur ſufficit ad reſcindendum, videlicet annihilandum actum, argum. *l. abigere.*[l] & ca. *meminimus.*[m] eorum quæ ibi adnotauit Panormitanus de lege extendente ſe, vel aſtringente eatenus, quatenus ratio eius ſe extendit vel aſtringit.[n]

a Ca. 22. nu. 51.
b In cap. cum dilectus. quod metus cauſa.
c § quæ onerandæ ff. quarum rerum actio non datur.
d In dicto §. quæ oneran. de verbo metu.
e In c. abbas de ijs quæ vi.
f De vlti. fin. illat. 27.
g In c. nouit. de præſumpt. nu. 22.
h In cap. cum omnes. n. 12. de conſtit.
i In dicto §. quæ oneranda.
k § porro. de deſponſ. impub. lib. 4.
l § quamuis. ff. de iur. patro.
m Et ca. ſuggeſtum.
n De appellat.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Impedito, cum reſtituitur aduerſus lapſum temporis, datur tempus à lege ſtatutum, alioqui illud ſolum in quo fuit impeditus.*

2 *Parochus ad ſumendos ordines in fine anni impeditus reſtituitur non ad alterum annum, vt appellans ſed ad tempus in quo fuit impeditus.*

CONSILIVM I.

AN Commendatario Eccleſiæ regularis curatæ in quadrimeſtri vltimo anni, intra quem tenebatur promoueri, legitimè impedito, detur quo ad vtrunque ſoſum alius integer annus ad promouendum, ceſſante præfato impedimento, vel tantùm complementum partis anni, in qua legitime impeditus fuit?

1 Reſpondetur, quòd multa poſſent induci ad ſuadendum, quòd detur annus integer legitimè impedito, ex his quæ habentur per omnes in cap. *ex ratione*, [a] & ex aliis locis per Doctores citatis in eis. Sed verius videtur dandum eſſe ipſi tantùm têporis, quantò fuit impeditus, [b] & quia iura, quæ contra hoc poſſunt allegari, loquuntur, quando per legem ſtatuitur, & determinatur têpus, ad quod quis reſtituendus eſt propter impedimentum, nos autem loquimur de reſtitutione impediti ad tempus non determinatum à lege, ſed determinandum ab homine, quod videtur eſſe metiendum per tempus impedimenti, ratione cuius illud reſtituitur. Salua maturiore ſententia, quam nûc non vacat latius diſcutere.

a De appel lat. c. vt nostr. & in c. ſi de electio. & in ca. ſi ex eo de electio. lib. 6.
b Arg. c. 1. de reſtit. in integr. cum ei adnota.

DE ARBITRIS.

SVMMARIVM.

1 Arbiter electus, vt iudicet in conſcientia inter actorem & reum, debet probationibus illam fidem adhibere, quam adhibuiſſet iudex fori exterioris: vnde actori, etiam alioqui fide digno, non defert iuramentum, niſi pro illa parte, quam ſemiplene probauerit.

CONSILIVM I.

Titius dicit, ſe olim ſexdecim in circa annis præteritis mutuo dediſſe Sempronio vigintiquinque aureos, nulla interueniente ſcriptura, id quod tamen Socrates Sempronij affinis ſcire potuit. Sempronius negat ſe hanc pecuniam accepiſſe, ductus tamen quibuſdam perſuaſionibus vna cum Titio, arbitrum ſacerdotem conſtituunt ambo, qui in conſcientia tantùm iudicet (quicquid ſit de foro exteriori) an Titius poſſit tuta côſcientia hanc pecuniam petere, & Sempronius etiam in conſcientia teneatur reſtituere. Arbiter Socratem medio iuramento ad inſtantiam Titij interrogat, qui reſpondit ſe optimè recordari olim nomine Sempronij in quadam neceſſitate conſtituti acceſſiſſe Titium in propriam Socratis domû, vbi Sempronius erat, quo in loco poſtquam in quodam camerino inſero multa verba inter ſe habuerint, propriis oculis vidit Titium exburſare quamdam pecuniæ ſummâ, ſed ſibi incertam aureorum Sempronio: cui Titio diſcedenti, & domum reuertenti dixit Sempronius: *Con voglieno eſſer, come Titio gli amici, quando a biſogni ſono aiutati.* cui Titius vrbanè reſpondit. Huic atteſtationi proprium iuſiurandum addit Titius, quo iurat ſe olim mutuo dediſſe prædictam ſummam prædicto Sempronio, & numquam ſibi reſtitutam fuiſſe. Nunc quærit arbiter, an ductus prædictis, & bona Titij fama, qui & nullius eget (eſt enim diues) debeat in conſciêtia Sempronium reſtringere ad ſolutionem.

1 Reſpondeo primo, quod quæſtio hæc difficilis eſt: leges enim, & canones, vnde haurienda eſt eius deciſio, valde torquent eorum interpretum ingenia, vt videre eſt in comment. *l. in bonæ fidei.* [a] Nam præter ea, quæ iura diſponunt, oportet ſcire qualitates bonas, & malas Titij, & Sêpronij, ad ſciendum, vtri eorum debeat iuramentum deferre. Secundo tantam difficultatem habet in foro conſcientiæ, quantam in exteriori: quia tota difficultas conſiſtit in arbitrando, an Titio, an verò Sempronio ſit deferêdum iuramentum. Tertio, ſecundum opinionem mihi veriorem, & receptiorem Bartholi, Panormitani & aliorum multorum, iuramentum hoc caſu non debet deferri Titio quo ad omnes vigintiquinq; aureos: quia Titius eſt actor, & Sempronius reus, & Titius nô probat ſimpliciter quo ad vigintiquinque: & ad actorem numquam eſt deferendum iuramentum in ſupplementum probationis, niſi poſt ſemiplenam probationem, quæ requirit vnum teſtem integrum, qualem non habet Titius quo ad vigintiquinq; licet habeat quo ad aliquos. Quarto, quod poteſt arbiter condemnare Sempronium ad ſoluendos illos, ſiue tot aureos, quos, vel quot Socrates iurauerit vidiſſe mutuari, quia quo ad illos habet ſemiplenam probationem, & eſt æquè bonæ, aut melioris qualitatis, quàm Sempronius. Quinto, quod poſſet prædictus arbiter cogere Sempronium ad ſoluendum tot, quot Socrates iurauerit ſe vidiſſe mutuari ei, & cogere ad iurandum, quod non recepit plures: quia licet actori non poſſet deferre iuramentum in ſupplementum probationis, niſi quo ad ſemiplenam probationem, poſſet tamen reo deferre iuramentum purgationis, data præſumptione aliqua notabili contra eû, qualis poteſt ſatis iudicari quod in caſu propoſito inuenitur. Salua, &c.

a C. de reb. cred. & in c. ſi de necess. & in l. admonendi ff. eod. & in cap. fin. lib. 6.

Finis Libri Primi.

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI.

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

SVMMARIVM.

1 Sodomia cum propria vxore minus delictum eſt, quam cum alia perſona commiſſa: eſtque mixti fori.

2 Mixti fori crimine laicum ab Eccleſiaſtico canonica pœna punitum poteſt ſecularis ſeculari pœna punire: vnde Eccleſiaſticus nec debet reum curiæ ſeculari tradere, nec inhibere ne puniat.

CONSILIVM I.

AN VICARIVS Epiſcopi poſsit tradere curiæ ſæculari laicum confeſſum iàtùm per tormenta crimen ſodomiæ cum ſua propria vxore admiſſum, abſq; timore irregularitatis contrahendæ per mortē à ſæculari iudice inferendam?

1 Reſpondeo, quòd putarem, ſi vicarius eſſem, id mihi non fore licitum, neque decens. Tum quia crimen præfatum cum vxore propria admiſſum paulo minus videtur, quam commiſſum cū alia perſona. Tum quia non probatur alio modo, quam cōfeſſione per tormenta exacta: quæ probatio eſt minus legitima. Tū quia, vt arbitror, proceditur via inquiſitionis, per quam iure Pontificio regulariter non punitur inquiſitus pœna ordinaria rigoroſa.

2 Tum quia non eſt neceſſaria traditio facienda curiæ ſæculari, cùm ille ſit laicus, & crimen eſt mixti fori, & iudex laicus poteſt eum punire laicè, quamuis puniatur à vicario canonicè, arg. ca. *felicis*. §. præmiſsis. de pœnis lib. 6. per quod Panor.[a] & Felinus cum alijs citatis ab eo,[b] tradunt, punitū ab Eccleſiaſtico iudice pœna canonica pœnitentiali, poſſe iterum puniri per iudicē ſæcularem pœna ſæculari, ſi crimen eſt mixti fori. Tū quia vicarius facit officio ſuo ſatis, caſtigādo eum canonicè exilio aliquo iuſto, & alijs pœnis pœnitentialibus, & ſoluendo illum à vinculis ſine aliqua traditione proceſſus probationum corā ſe factarum, non inhibito, neque requiſito iudice ſæculari, qui ſuo arbitrio faciat quod ei iuſtius videtur. Salua, &c.

a In c. ſua. de pręcurat. col. penult.
b In c. de ijs ſol. 11. de accuſ.

SVMMARIVM.

1 Epiſcopus cum verbaliter à ſe depoſito diſpenſare valet, modo non fuerit facta ob crimen maius adulterio.

CONSILIVM II.

1 RESolutio eſt, Epiſcopum poſſe diſpenſare cum verbaliter à ſe depoſito, vt tenent Panormitanus Felinus Decius, & communis,[c] maximè ſi in ſententia ſua, vel vicarij ſui hoc faciendi poteſtas fuerit ſibi reſeruata: quod certiſsimum eſt, cum depoſitio facta fuit ob adulterium, vel alia crimina eo minora, vel ſaltem non maiora: ſi autem depoſitio fuiſſet facta ob hæreſim, vel alia crimina, videtur non poſſe.

c In cap. at ſi clerici §. de adulterijs. de iudic.

SVMMARIVM.

1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum depoſito à ſe per ſententiam verbaliter ob crimen, ſuper quo poteſt diſpenſare.

2 Epiſcopus diſpenſat in criminibus adulterio minoribus.

2 Inceſtus cū matre, & filia carnali, crimen maius adulterio, ſecus ſi ſit perpetratus in gradu remotiori, vel cū cognato ſpirituali.

3 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper inceſtu etiam maiore adulterio, quia hoc expreſſo iure ei conceditur.

3 Inceſtus ſpiritualis non eſt propriè inceſtus.

CONSILIVM III.

QVod Epiſcopus poſsit diſpenſare ſuper ſententia ſua & reſtituere depoſitum per illam ob inceſtum ſpiritualē, ad ſuos ordines, facit primo, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito à ſe verbaliter tantum ob crimina, in quibus licet ei diſpenſare,[a] ſecūdum Speculatorē,[b] & Panormitanum[c] quem Felinus & Decius ibi ſequuntur per iura ab eis citata, reſpondentes Aretino contra tenēti.

2 Secundo, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare in minoribus criminibus adulterio, & licet inceſtus verus cū matre, & filia carnali, ſit maius crimen, quam adulterium,[d] alius tamen inceſtus in remotiori gradu, vel cum cognata ſpirituali nō videtur eſſe tā grandis, ſicut adulteriū argu. l. *ſi adulterium*,[e] & eorum quæ ſubtiliter dicit vterque Thomas,[f] quicquid gloſſa dixerit,[g] & Doctores ibi parū differentiam aduertentes.

3 Tertio, quod eſt ſentētia Ioan. And. quā ſequitur Pan.[h] & Fel. Dec. & communis habet, poſſe Epiſc. in inceſtu etiā maiori adulterio diſpenſare. Tū per c. *at ſi clerici*.[i] Tū quod licet Epiſc. nō poſsit regulariter diſpenſare in criminib⁹ maiorib⁹ adulterio, poteſt tamen, quando expreſsè id ei iure conceditur, vt conceditur in inceſtu per prędicta iura.

Quarto id probatur, eo quòd inceſtus ſpiritualis non eſt propriè inceſtus, quia ſola conſanguineorum & affiniū coniunctio eſt propriè talis,[k] & tradit pulchrè Caiet.[l] dicens, copulam cum cognata ſpirituali, nō propriè, ſed metaphoricè dici inceſtum. & ita eſto inceſtus carnalis ſit crimen maius adulterio, metaphoricus tamen nō eſt talis. Quare ſine dubio poterit Epiſc. in eo diſpēſare. Salua, &c.

a Ca. at ſi clerici. § de adulterijs de iudi.
b Tit. de accuſat. nu. 4.
c In dict. § de adulterijs
d Ca. adulterij malum. 32. q. 7.
e ff. ad l. Iul. de adult.
f In 2. 2. q. 154. art. 9. ad 3.
g In d. § de adulterijs.
h In d. § de adulterijs, num. 10.
i Ex ca. ſi quis virgo & c. ſi quis amo. 27. q. 1.
k 30. q. 3.
l In d. art. 9. in reſpon. ad 4.

SVMMARIVM.

1 Diſpenſatio matrimonialis obtenta in foro conſcientiæ tantùm, etiam ſi de eo fiat fides, tamen non prodeſt quo ad effectus fori exterioris, in quo conſtat de impedimento nu. 7.

1 Iudex iudicare debet ſecundum veritatem illam quam nouerit, vt iudex illius fori, in quo iudicat. nu. 10.

1 Actus valor à poteſtate & voluntate facientis pendet.

2 Contradictoria nec eſſe, nec iudicari poſſunt ſimul vera: at quod aliqua ſint valida quo ad quid, & inualida quo ad aliud, contradictorium non eſt. nu. 11.

3 Sacramentum etſi à futura approbatione vel reprobatione Papæ, nec aliter à futuro euentu poteſt pendere, ſed ſtatim valet, vel non valet, & nu. 11. poteſt tamen ab eo ſtatui, vt idem iudicetur validum in vno foro, & non in alio, nu. 9. vel quod iudicetur tale in vno foro, & non in alio nu. 11.

3 Matrimonium, ſicut & alia ſacramenta, non poteſt pendere, ſed ſtatim valet, vel non, & ſi non valuit, non poteſt à futuro euentu incipere valere: ſicut & ſi valuit, nō poteſt ob futurum euentum effici ne valuerit.

4 Iudex ſecundū eandē conſcientiā cōtraria iudicare nequit. n. 12.

5 Litera Pœnitentiaria quo ad forum contentioſum non ſuffragatur. nu. 12. & 13.

7 Diſpenſatio limitata quo ad forum interius & illius effectus, ad exterius & illius effectus non extenditur.

8 Abſolutus quo ad forum interius tantùm, non eſt quo ad exterius ſiue illius effectus, abſolutus.

9 Contradictoria vt aliqua dicantur, oportet vt reſpectu eiuſdē rei & qualitatis ſint oppoſita.

13 Papa poteſt ſtatuere, immo iam per iura ſtatutum eſt, vt iudex

per quam

per quamdam probationẽ credere, & iudicare poſſit aliquid quo ad vnum effectum, & non quo ad alium, ſeu in vno foro, & non in alio.

CONSILIVM IIII.

Facultas diſpenſandi cum iis, qui publicè, & bona fide in [illegible] & vlteriore gradu matrimonium cõtraxerũt, in [illegible] tantum conſcientiæ, eu ſit per bullam cruciatæ cõmiſſario conceſſa, & in eo foro commiſſarius diſpenſauerit. Quæritur, ſi de impedimento in foro exteriori conſtet, & de prædicta diſpenſatione, an iudex fori externi debeat ſecundum conſcientiã & veritatem iudicare matrimonium validum.

1 Reſpõdeo, quòd pro parte affirmatiua huius dubij facit primo, quòd iudex debet iudicare ſecũdum rei veritatem, & non ſecundũ falſitatem fucatã, iuxta illud,[a] *ſecundũ iuſtitiam*, ſupple verã, id eſt, nõ fucatã, *iudicabis*. at verè prædictum matrimonium valuit coram Deo, ergo debet iudicari validum. Secundo, quod poteſtas & voluntas cõcurrentes in aliquem actum, faciunt illum validum,[b] & in caſu illæ videntur concurriſſe in diſpenſatione: quippe qui habebat facultatem Papæ ad id faciendum conceſſam, voluit diſpenſare, & actu diſpenſauit, ergo &c.

2 Tertio, quòd duo cõtradictoria nõ poſſunt eſſe, nec iudicari ſimul vera,[c] & conſequenter matrimonium prædictum non poteſt dici, nec iudicari validum, & nõ validum, at dicendum eſt eſſe, & [illegible] validum: quia eſt validũ in foro conſcientiæ ſecundum vtramq. partem, ergo validum eſt, arg. à toto ad partem, quod valet ſecundũ dialecticos, & Baldum.[d]

3 Quarto quod ſacramentum non poteſt pendere a futuro euentu, nec futura [illegible] vel reprob[illegible] etiam Papæ, vt tradit Paludanus, quem nos [illegible] & ſequimur alibi,[e] nam licet Papa [illegible] eſt certe, vt facta virtute ſuæ legis habeantur pro [illegible] etiam ex tunc,[f] non tamẽ poteſt efficere, vt id quod verè eſt, vel fuit ſacramẽtum, habeatur pro non tali, & infecto,[g] cum iure diuino ſubſiſtat, & Papa illud annullare nequeat,[h] & conſequẽter hoc prædictum matrimonium, quod a principio valuit, non potuit deſinere valere ob futurum euentum mortis mariti, nec contradictionis vxoris, nec Papa potuit efficere ne valuerit, vel ne valeat.

4 Quinto, quod licet iudex poſſit iudicare vnum ſecũdũ conſcientiam, quam habet, vt priuata perſona, & cõtrarium ſecundum conſcientiam, quam habet vt publica, non tamen poteſt ſecundum eamdem conſcientiam iudicare contraria, ſecũdum omnes. At iudex huius cauſæ, viſis eius actis, debet iudicare hoc matrimonium eſſe validum quo ad forũ conſcientiæ, etiã ſecundum conſcientiam, quã habet vt iudex & publica perſona: [illegible] non poteſt iudicare illud eſſe inualidum, tamquam iudex, ſecundum eamdem conſcientiam, nã qua ratione conſcientia priuata non põt dictare duo contraria, eadem no poterit etia publica, arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur.

5 Sexto, quod cum ſequenti vnũ eſt maximum argumẽtum, quod pro hac parte affe[illegible] poteſt, quod [illegible] remitti poſſit pœna, & dari abſolutio, & fieri diſpenſatio quo ad forum conſcientiæ tantũ, ita quod non proſint, nec noceãt quo ad contentioſum, donec [illegible] in illo, videtur tamẽ, quod non poſſint illæ dari, vel fieri quo ad hoc, vt nõ operentur effectum in foro contentioſo, poſteaquã factæ fuerunt in eo. Pro quo facit antiquus ſtylus Pœnitentiariæ, de quo Sarnenſis in regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis,[i] teſtatur, ſecũdum quem ſtylum, literæ, in quibus committebatur abſolutio, vel diſpenſatio quo ad forum conſcientiæ tantùm, dirigebantur cõfeſſariis clauſæ, & ſigillo munitæ, ſicut & nunc diriguntur, & præterea in eis apponebatur clauſula, vt id fieret ſine teſtibus, & cõfecto actu laniarẽtur, ſiue reſcinderentur literæ: quod nõ alia ratione videtur fieri ſolitum, quã ne probatione poſtea facta per illas operarentur etiam effectum in foro exteriori, & contentioſo. & cũ in caſu propoſito cõſtet iudici, quatenus iudex eſt, de diſpenſatione prædicta in foro conſcientiæ, debet iudicare prędictum matrimonium valuiſſe.

6 Septimo, quod videtur nõ poſſe fieri etiã à Papa, vt matrimoniũ, de quo in vtroq; foro cõſtat eſſe legitimũ iudici, tanquã iudici, nõ debeat iudicari verũ, & legitimũ quo ad vtrumq; forũ: quia vna & eadẽ conſciẽtia, quę per vna & eandem ſcientiã publicam ducitur, non videtur poſſe cõtraria dictare, cùm vna & eadem res vno & eodem iure cẽſenda ſit.[a] At in caſu propoſito cõſtat iudici vt iudici de prædicto matrimonio quo ad vtrumque forum, ergo.

7 Non obſtantibus tamen iis, videtur dubium propoſitum negatiuè eſſe reſoluendum, ſcilicet, quod non adiu[illegible] talis diſpenſatio, quæ ad effectum, de quo agitur, ſuffrag[illegible] ad validitatem matrimonij. quia effectus de quo agitur, pertinet ad forum exterius, & contentioſum, vt patet, & diſpẽſatio prędicta nullatenus validauit matrimonium, de quo agitur, quo ad forũ exterius, & contentioſum. Primo, quia limitata cauſa limitatum producit effectũ,[b] & tũ facultas diſpenſandi commiſſariis cõc[illegible] cruciatæ, quã diſpenſatio facta per illos ſuper impedimẽto prædicti matrimonij, fuit limitata quo ad effectus fori conſcientię dũtaxat, ergo non valet quo ad forum [illegible]. Secũdo, quia actus agentiũ non operantur vltra intentionem eorum.[c] At tam Papa faciens facultatem diſpenſandi, quã cõmiſſarij eius diſpenſantes per facultatem prædictam cruciatæ expreſsè reſtrinxerunt eam quo ad effectus fori [illegible], & conſcientiæ tantum: ergo actus eorum non poſſunt operari, neque prodeſſe quo ad alios.

8 Tertio, ea quæ ſunt iudicanda valida quo ad alterum forum dumtaxat, non debent iudicari valida quo ad vtrumque. Tum per c. *de his.* iuncta glo. recepta,[d] quatenus habet, abſolutum quo ad forum conſcientiæ tantùm, non eſſe abſolutum quo ad forum exterius. quam communiter receptam ſequitur Ioan. ab Anania.[e] Tũ quod iudex, qui ſcit reum coram ſe accuſatum feciſſe delictum, de quo accuſatur, ſi de illo coram eo legitimè probetur innocens, debet eum abſoluere quo ad forum cõtentioſum, & nõ quo ad forum conſcientiæ, & econtrario, ſi ſcit eum non feciſſe, & probetur nocens, debet condemnare iuxta iura,[f] & tradit D. Thom. cõmuniter receptus,[g] vbi profunde probat Caiet. ſequutus alios multos DD. claſſicos. Tum quod ſponſi de futuro, ſecuta copula carnali, etiã iudicabãtur cõiuges quo ad forum exterius ante Conc. Trid.[h] non tamẽ quo ad forũ conſcientiæ, niſi maritali affectu eam habuiſſent. Tum quod contrahentes matrimonium per verba de præſenti dicta ſine intentione contrahendi, iudicãti ſunt in foro exteriori coniuges, non autem in interiori.[i] Cum [illegible] conſtet diſpenſationem, de qua agitur, eſſe limitatam quo ad forum conſcientiæ tantùm, non eſt iudicãdum per ea matrimonium eſſe validum in foro contentioſo.

9 Poſtremum, quod Papa poteſt ſtatuere, cõcedere, vel diſpẽſãdo efficere, quod aliquod matrimoniũ valeat quo ad forũ cõſcientiæ, & nõ quo ad forũ cõtẽtioſum: quia efficere quod aliquid valeat quo ad vnũ forũ, & nõ quo ad alterũ, nõ eſt efficere quod vnum & idem verè valeat, & nõ verè valeat, ſed quod ſit iudicãdu verè valere quo ad vnũ forũ, & non eſſe iudicandum verè valere quo ad alterum, quæ nullatenus ſunt contradictoria: quia, vt aliqua ſint talia, oportet vt ſint oppoſita reſpectu eiuſdẽ rei, vel qualitatis, ſecundum veram dialecticam, qualia non ſunt hæc, vt palã eſt: ſicuti non ſunt contradictoria, *Hic eſt idoneus ad vnũ munus, & non ad aliud.* nec illa, *Hic eſt ſucceſſor patris quo ad vnum & non eſt quo ad aliud*: nec illa, *Papa abſoluit hunc ad hunc effectum, & non abſoluit eum ad alium*: nec illa, *Hic iudicat reũ condemnandum ſecundum allegata & probata & non iudicat eũ condemnandum ſecundum conſcientiam priuatam.*

10 Non obſtant oppoſita. Ad primũ enim reſpõdetur ex mente D. Tho.[k] concedendo quod iudex debet iudicare ſecundũ veritatem, ſed nõ qualemcunque, ſed tantùm ſecundum illam, quæ ſufficit ad iudicandum quod iudicare intẽdit, quam nouerit vt iudex. & in caſu propoſito iudex non nouit ſimpliciter veritatem prædicti matrimonij, ſicut dicetur in reſponſione ad vltimum, & non eſt ad iudicandum illud eſſe verum quo ad fori contentioſi effectus: quia contrarium ſignificat limitatio tam in facultate diſpenſandi, quàm in ipſa diſpenſatione expreſſa.

Ad ſecundum concedimus actus valorem pendere à poteſtate & voluntate agentis, & Papam quidem habuiſſe & habere poteſtatem concedendi facultatem diſpenſandi quo ad vtrumque forum: ſed negamus voluiſſe eam facere commiſſariis cruciatæ, iterum habuiſſe commiſſarios pote-

ſtatem,& voluntatem id faciendi: quia immo neutra eis ſuit,vt ex facultate ſibi conceſſa limitatè,& ex diſpēſatione facta ab eiſdem cum eadem limitatione palā conſtat.

11 Ad tertium concedimus non poſſe duo contradictoria ſimul eſſe,nec iudicari vera,& conſequenter non poſſe dici,nec iudicari ſimpliciter matrimonium prædictū eſſe validum,& non validum. Sed negamus primò prędictum matrimoniū poſſe iuſte iudicari à iudice fori contentioſi validum etiam quo ad forum conſcientiæ: quia in dicta reſponſione ad vltimum monſtrabimus illud ei non probari, & ita ceſſat argumentum de toto ad partem. Negamus ſecundò illum iudicare contradictoria: quia iudicat aliquid eſſe validum quo ad quid, & quo ad quid non, vt probatum eſt in vltimo argumento pro parte negāte formato:& conſequenter iudicē poſſe iudicare ſine vlla contradictione hoc matrimonium non eſſe validum quo ad effectus fori contentioſi, licet eſſet validum quo ad effectus fori conſcientiæ.

Ad quartum concedimus in eo aſſumpta, & conſequēter quòd matrimonium prædictum ſtatim ab initio ita valuit,aut non valuit, vt Papa nō potuerit efficere ne valeat, aut ne valuerit: ſed negamus quòd Papa nō poſsit ſtatuere,vel diſpenſando efficere,vt aliquod matrimonium, vel aliquod ſacramētum,quod verè debet iudicari tale in vno foro, non,debeat iudicari eſſe tale in alio foro: quia hoc nulli legi diuinæ repugnat, [a] licet enim Papa nō poſsit efficere,vt confeſsio & abſolutio ſacramentalis iam legitimè factæ non valeant,poteſt tamen efficere,ne in foro cōtentioſo iudicentur validæ, immo iam effecit,per eadem iura iudicandum eſſe,quod illæ iam legitimę à pœnitente, & parocho factæ,& mortuo parocho, iudicari debeāt validæ in foro conſcientiæ,non tamen iudicari debent tales in foro cōtentioſo, quia nō poteſt probari in illo eas fuiſſe factas,proinde nec poſſit mortuo confeſſario, per quem ſolum poterant probari iuxta glo.& ei annot. [b] Per eius itē iura iudicandum eſt,quod excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ tātum à Papa,licet ſtatim à principio ſit verè abſolutus in illo foro,non iudicetur abſolutus in foro contentioſo.

a Arg. c. ſculpta per mundam 4. q. 1. c. propoſuit. de conceſ. preb.

b In c. teſtimonium de teſtib.

12 Ad quintum concedimus in eo aſſumptum,videlicet, non poſſe iudicem iudicare duo contraria ſecundum eamdem conſcientiam,ſiue ea ſit priuata, ſiue publica. Negamus tamen primò,iudicē fori contentioſi in hoc caſu poſſe iudicare matrimonium prædictum eſſe validum quo ad aliquod forum:quia non conſtat ei, tamquam tali iudici, valere illud quo ad illud forum,vt ſtatim probabitur in d. reſponſione ad vltimum. Negamus ſecundo eſſe contraria iudicare hoc matrimonium non eſſe validum quo ad effectus fori contentioſi,vt ſupra probatum eſt, & eſſe validum quo ad effectus fori conſcientiæ.

Ad ſextum negamus in eo aſſumptum, per adducta in poſtremo argumento pro noſtra parte adducto; concedimus autē,quod prædictæ literæ dabantur clauſæ, & ſigillatæ, & quod in multis earum ponebatur clauſula de laniandis literis poſt abſolutionem , vel diſpenſationem per eas factam: ſed negamus, quod id fiebat ad finem, ne contenta in eis, poſteaquam ſcirentur, & probarentur, prodeſſent in foro contentioſo. Tum quia hoc nemo vmquam dixit. Tum quia etiam Sarnenſis, qui de hoc, [c] teſtatur, ideo definit hoc fieri ſolitum, vt euitaretur neceſsitas componendi, quæ fuiſſet neceſſaria ad hoc, vt in foro contentioſo iuuaret. Tum quia verius videtur id fuiſſe vſitatum, ne ſecreta peccata, & delicta, de quibus occultandis grauiſsimum iuramentum in Pœnitentiariæ prætorio præſtatur,in infamiam eorum, quibus gratiæ fiebant, panderentur: ſed quia ex illa literarum laniatione eueniebant aliqua inconuenientia abſolutis & diſpenſatis per eas,nuper inductum eſt, vt rariſsimè ponatur illa clauſula,habito pro cōperto,quod per illas literas, quibus fit vel committitur abſolutio,vel diſpenſatio in foro conſcientiæ tantùm , non probetur quidquam quo ad forum contentioſum,ad hoc vt iudex illius fori teneatur ad aliquid faciēdum,vel omittendū in illo foro, ad quod litteris illis non viſis non teneretur,quod mox fuſius probabitur.

c Vbi ſupra.

13 Ad ſeptimum reſpōdeo primò , negando aſſumptū in eo, ſiue maiorem. Poteſt enim ſtatuere Papa , immo iam ſtatutum eſt,quòd iudex per quādam probationem poſsit credere,& iudicare aliquid quo ad aliquem effectū in aliquo foro,& non quo ad alium,& in eodem foro: cuius rei ſeptem exempla quotidiana adduximus pridem in cap. *ſi quis autem,* [a] quæ ibi videri poſſunt. Secundo reſpōdeo, negando etiam aſſumptum, ſiue minorem, ſcilicet, quòd in caſu propoſito cōſtet iudici, vt iudici, de hoc matrimonio quo ad vtrumque forum. Tum quia non eſt propoſitum Papæ, vt literæ prædictæ, quibus diſpenſatio prædicta facta fuit quo ad forum conſcientiæ tantùm , probent illam quo ad forum contentioſum magis, quàm literæ pœnitētiariæ , quibus eiuſmodi diſpenſationes fiunt ſecretò quo ad forum conſcientiæ tantùm , per quas palàm eſt nō probari res in eis contentas , vt per literas Cancellariæ. Tum quia non eſt etiam propoſitum Papæ , vt per illas literas probetur quo ad forum contentioſum magis , quàm per ſolam ſignaturam gratiæ,vel diſpenſationis,per quam illæ non probantur quo ad forum contentioſum , iuxta regulam de non iudicando iuxta formā ſupplicationis , & regulam 53.iuxta quam diſpenſatio non ſuffragatur,niſi literis expeditis. Tum denique quòd ſtylus Curiæ , qui facit, [b] omnium conſenſu habet , intentionem & mentem Papæ eſſe,ne illa,quæ per ſacram Pœnitentiariam quo ad forum conſcientiæ tantùm conceduntur,probari poſsint quo ad forum contentioſum,& effectus illius per literas ſecretas, quæ ab ea manant:& à fortiori credendum eſt,nolle ſuam ſanctitatem,vt literæ commiſſariorum ſuorum concedentium aliqua quo ad forū conſcientiæ tantùm,probent quo ad forum contentioſum pluſquam illæ,cum eiuſmodi cōmiſſarij videantur eſſe quidam ſubrogati loco ſui pœnitentiarij maioris, & ſubrogatus debet ſapere naturā eius, cui ſubrogatur, [c] Salua,&c.

a De pœnit. diſt. 7. c. nam. 102.

b Cap. quam grani de crimine. falſ.

c L. cum qui, §. qui iniuriarum ff. ſi quis cautio. & c. ecclesia vt lite pendente.

Aduertendum Nauarrum non ſolùm non negare,immo expreſſe affirmare matrimonium per in foro tantum conſcientia diſpenſatos contractum , eſſe ſemper , incommutabiliterq; validum. ſed ex quo dicta diſpenſatio eis non ſuffragatur,niſi quo ad forum conſcientia, inde ſequitur iudicem fori exterioris debere cum prædictis ſe gerere ac ſi ſine diſpenſatione,(cùm de ea ipſi legitime non conſtet)contraxiſſent.

DE FORO COMPETENTI.

SVMMARIVM.

1 *Francorum regnū tamdiu poſſe durare dixit Franciſcus Primus, quamdiu in eo fides Catholica Romana coleretur.*

1 *Bullam Cœnæ Domini ne publicetur in ſuo regno Rex Galliæ, eius ve parlamentum prohibere iure non poteſt,quia hoc eſſet Eccleſiaſticum ſibi non ſubditum ſine iuriſdictione præcipere , nu. 2.& de re ſpirituali,ad quam non ſe extendit laica poteſtas, iudicare. nu.9. ad fin.& n.10.& licet dicta bulla feratur cōtra laicos Regi ſubditos,nu.11.tamen cum reſpiciat ſpiritualia,ſeu eis annexa,ac materiam peccati, quo ad ea prædicti ſimul cum Rege Eccleſiaſticæ ſubſunt poteſtati. numeris 15.*

3 *Poteſtas laica ab Eccleſiaſtica diſtincta eſt , à Deo humano generi communicata ab exordio mundi.ad ſe circa naturalia ſecundum naturalem rationem bene gubernandum , beateq; viuendum data , & inde ad Reges & Principes tranſlata,ad eccleſiaſticam nequaquam, nu 2. & 4.neque contra eccleſiaſticas perſonas,nu 2.ſeu res ſpirituales,nu.5. ſpiritualibus ve annexa,nu.6.ſe extendens,immo ea minor eſt.nu.4.*

3 *Poteſtas eccleſiaſtica à Chriſto inſtituta ad gubernandum per ſupernaturales leges,& rationem,& per ſupernaturalia dirigentia homines in hac vita ad gratiam diuinam , & in altera ad gloriam ſempiternam obtinendam , nequaquam ad ſola naturalia ſeu laicalia, nu 2.niſi prout ad dictum finem ſupernaturalem opus eſt, ſe extendit, nu.3. & eius Vicario, qui eſt Pontifex,nu 2.ſuper omnes , etiam quod ſint Reges, tradita.nu 4.*

6 *Spiritualia in ſalutem animarum principaliter directa , alia à Deo immediate inſtituta ſunt , vt ſacramenta:alia verò ab Eccleſia ſupernaturali ſibi tradita poteſtate in animarum ſalutem etiam per annexionem decreta,vt ſunt conſecratio, benedictio eccleſiæ.& ſimilium,cenſura eccleſiaſtica.beneficia,& eis annexa,nu.7.ac ſpiritualia ſtatuta. num.6.& 13. ad quæ laica poteſtas nequaquam ſe extendit,nu.8. & 9.niſi prout ex priuilegio eidem in aliquibus ab Eccleſia conceſſo licet.nu 10.*

15 *Bulla Cœna in laicos ratione peccati, cuius cenſura ad Papam pertinet, pro bono publico ſeruetur. nu. 17.*

16 *Citatio iure natura neceſſaria eſt regulariter: fallit tamen, quādo citandus actus qui fit, nullo modo, etiam ſi præſens eſſet poſſet contradicere, vel quando certum eſt ei nullam competere defenſionem, itemque & in generalibus edictis, & cēſuris quæ ad vitanda futura peccata proferuntur.*

17 *Papa, ſicut Imperator, poteſt eſſe iudex in cauſa propria.*

CONSILIVM I.

SVmma Auditorium Regis Chriſtianiſsimi edixit, ne bulla Cœnæ in Francia publicaretur, ſtatutis pœnis contrarium facientibus. Quæritur quid iuris?

1 Viſo, & intellecto pro tenuitate mea hoc edicto Auditorij Regis Chriſtianiſsimi, primum demiratus dolui, & fleui, perpendens eius tenorem adeo à Chriſtiana erga ſummum totius Chriſtianæ Eccleſiæ Principem habenda obſeruantia & obedientia alienum. Deinde oraui, quamuis indignus, Ieſum Chriſtum totius Eccleſiæ caput vnicū, vt ſuum Vicarium ſummum, Eccleſiamque ſanctam, cui præeſt, aduerſus portas inferi protegeret, & Angelis, atq; Archangelis Regis Chriſtianiſsimi: eiuſque iudicij, præſertim Prætorij Parlamēti præfectorum tutelares eis perſuaderent id, quod aliquando legimus Franciſcum illum fortiſsimum, atque gloriosiſsimum Regum Francorū huius nominis primum dixiſſe, *Regnum Francorum Chriſtianiſsimum tamdiu poſſe durare, quamdiu in eo Chriſtianiſmus Catholice, iuxta formam à Pontif. Max. Eccleſia Sancta Romana ſummo præſide datam coleretur, ideoque Lutheranos, & omnes alios hæreticos, qui ſuis hæreſibus illud inficere conarentur, cenſendos eſſe perduelles, & ſuæ, ſuique Regis Maieſtatis violatores, eo quod Regno ſuo machinarentur interitum.* Tertio, quod non ſolū Sanctiſsimi D. N. ſed etiam totius populi Chriſtiani, & maximè Regis, qui nunc regnat, Chriſtianiſsimi Henrici III. quāplurimum intereſt prædictum edictum nullius roboris eſſe iudicari, & ne vnquam aliud ſimile edicatur grauiſsimè enniſum: quod ſtudio quidem tumultuario breuiter ſed efficaciter monſtrabitur per hæc quæ ſequuntur fundamenta.

2 Primum eſt, quod iuris naturalis per ſe noti eſt, non poſſe quem iuſtè ſine iuriſdictione ius dicere, [a] & prædictum Auditorium nullam habet iuriſdictionē in Epiſcopos, & alios Prælatos, & eccleſiaſticos, in quos per illud ius dictum eſt, per illud Ioannis Papæ. [b] *Numquam de Pontificibus, niſi Eccleſiam, iudicare debere, non eſſe humanarum legum de talibus ferre ſententiam.* & illud eiuſdem, [c] *Si imperator Chriſtianus eſt, quod pace illius dicimus, filius eſt, non præſul Eccleſiæ, quod ad religionem competit, diſcere ei conuenit, non docere.* & illud Nicolai, [d] *Cum ad verum ventum eſt, vltro ſibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vſurpauit: quoniam idem mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus actibus proprijs, & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit.* cum alijs ſexcentis, quæ id ipſum probāt: at prædictum Auditorium non eſt maius ſuo Regno Imperatore eſt, ergo nō potuit Epiſcopos, Archiepiſcopos, & alios Eccleſiaſticos in eo contentos iuſtè iudicare.

a L. vlt. ff. de iuriſd. omnium iud. [illegible]
b [illegible] dist. [illegible]
c [illegible] ſi Imperator eadē diſt.
d Ca. cum ad verum ead. diſt.

3 Secundum fundamentū ſit, quod efficaci ratione probatur id, quod prædicti Summi Pontifices & alij multi dixerunt, præſupponendo ea, quæ poſt longam de hac re diſputationem efficaciter cōcludimus in repetitio. c. nouit. [e] nēpe quod poteſtas laica fuit immediate data à Deo mortalium communitati iam inde ab exordio eius ad ſeſe gubernandum in rebus naturalibus, vt benè beatéque viuat ſecundum naturalem rationem, poteſtas autem eccleſiaſtica eſt poteſtas inſtituta à Chriſto immediatè, & ſupernaturaliter ad gubernandum fideles ſecundū legem Euāgelicam in ſupernaturalibus, & quatenus ad id eſt opus, etiam in naturalibus: & quod hæ duæ poteſtates à ſe mutuo differunt penes cauſam materialem, formalem, finalē, & etiam quodammodo efficientem: Penes efficientem quidem, quia poteſtas laica data fuit humano generi à Deo puro nondum homine facto ab exordio mundi, poteſtas verò Eccleſiaſtica à Deo facto homine: Penes autem materialem, quia laica data eſt ad gubernandum naturalia, Eccleſiaſtica verò directè ad gubernandum ſupernaturalia: Penes autē finalē, quia Eccleſiaſticæ finis eſt ſtatus ſupernaturalis in hoc ſæculo per gratiam, in altero per gloriam, finis autem laicæ, naturalis vita, nempe bona, ſeu virtuoſa, quam faciunt virtutes morales ſecundum naturalem rationem, etiam ſine gratia gratum faciente quæſibiles: Penes formalem, quia eccleſiaſtica principaliter dirigit ſecundum legem ſupernaturalem, in ſacris literis cōtentam, laica verò ſecundum legem & rationem naturalem, & leges per eam conditas. Præſupponendo, quod vbi ſupra efficaciter probauimus ex his colligi, quod omnes Reges noſtri ſæculi, qua parte ſunt ſolūm tales, habent eandem, & non maiorem, nec minorem poteſtatem, & iuriſdictionem, quam habuerunt Reges prædeceſſores eorum, qui etiam ante Chriſtum paſſum regnarunt; quia poteſtas, ſiue iuriſdictio laica ad humani generis gubernationem neceſſaria naturaliter æqualis fuit data populis ab eorum exordio, & per eos trāſlata, aut certè in vſum cōceſſa Regibus, & Principibus, qui genus humanū gubernarent & regerēt circa res naturales, ad bene ſeu virtuoſè viuendū per virtutes morales etiam per ſolam rectam rationem naturalem quæſibiles: & quod ex his ſequitur, quod cùm Reges, qui ante paſſum Chriſtum fuerunt, non habuerint Eccleſiaſticam iuriſdictionem, quam nunc habent Papa, & Eccleſia, quia illa (vt ſupra dictum eſt) à paſſo Chriſto cœpit, neque Reges, qui modo ſunt, habent illam.

e De mad. nomb. ſ præſertim nu. 81. & 88.

4 Et conſequenter concluditur neceſſario (fremant licet Lutherani) verum eſſe id, quod Ioannes, & Nicolaus Pontifices Maximi ſupra relati, & alij ſexcenti Pontifices, & doctores Orthodoxi dixerunt, nempe Reges ſubeſſe Pontifici Maximo quoad ea quæ attinent ad veram religionem, & ſuarum ſuorumque ſubditorum animarum ſalutem, nec quicquam poſſe abſque eorum priuilegio iudicare, neque ſtatuere de illis, eſto quòd eorum regia poteſtas ſit antiquior pontificia. Tum quia lex Moſaica fuit antiquior Chriſtiana, ſed hæc dignior illa. Tum quia antiquitas tum demum adijcit dignitatem, quando cætera ſunt paria, qualia non ſunt inter poteſtatem Eccleſiaſticam cæleſtia tractantem, & regiam tantum terrena reſpicientem.

5 Tertium fundamentum ſit, quòd prædictum edictum non ſolum eſt iniuſtum ea ratione, quod per illud eſt dictum ius in perſonas, in quas qui decreuerunt illud, non habebant iuriſdictionem, ſed etiam illa, quod decreuerunt ſuper rebus à iuriſdictione laica omnino exemptis. Quod monſtratur, præſuppouēdo primo, quod circa rerum ſpiritualium definitionem, de quibus loquimur, errauerunt multi Catholici eam nimium ampliando, & multi hæretici eam nimium anguſtando: quod prouenit ex eo, quod vt quidam recentiores aiunt, [a] non eſt facile definire quid ſit ſpirituale in hac materia, cuius dicti rationem licet ipſi nō reddiderint, nos tamen pridem reddidimus in rub. de iudic. [b] & in Manua. confeſſ. [c] nempe quod ſpirituale, ſiue ſpiritale dicitur omne, quod pertinet ad ſpiritum, ſpiritus autem dicitur propriè halitus, iuxta illud, [d] *Spiritus meus attenuabitur:* & per tranſlationem, metonymiam, vel metaphoram, nunc anima, iuxta illud, [e] *Tradidit ſpiritum:* nunc ventus iuxta illud, [f] *Tamquam aduenientis ſpiritus vehementis:* nunc omne incorporeum, iuxta illud, [g] *Spiritus eſt Deus?* nūc alia, vt ait D. Thom. [h] quare neceſſe eſt, vt ſpirituale quoque multipliciter dicatur. & ita hæretici appellarunt ſpiritualia ſola illa dona ſupernaturalia ſupernaturaliter data generi humano à Deo Opt. Max. ad ſuam ſalutem æternam, quæ Spiritui ſancto attribuuntur: quamuis æq. à Patre & Filio dentur, cum omnia opera glorioſiſsimæ Trinitatis ab extra ſint indiuiſa. Pan. autem, Card. & multi alij noſtri appellauerunt ſpiritualia omnia ad ſpiritum, quatenus ſonat animam, pertinentia, & conſequenter omnem ſapientiam, ſcientiam, doctrinam, & id genus alia. Quorū vtraque via, quæ profectò inuia eſt, relicta, ſequuti viam regiam ſacræ Scripturæ, ſacrorumque canonum, & Doctorum, præſertim, [i] clarius alijs definiuimus, *ſpirituale eſſe, vt huc pertinet, donum ſupernaturale à Deo immediate datum ad animarum ſalutem, vel inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data ad conficiendum, vel conſeruandum illud, quod dicitur annexum ei.*

a In 4. ſententiarum diſt. 21
b Num. 23.
c Ca. 11. nu. 89.
d Iob. 17.
e Ioan. 19.
f Act. 2.
g Ioan. 4.
h 1. par. q. 41. art. 3. ad 4.
i S. Thom. in 4. diſt. 71.

11 Tertia, quod contenta in prędicta bulla, contra cuius exequutionem prædictum edictum eſt latum, feruntur in laicos regni quo ad temporalia Papæ minime ſubiectos.

Quarta, quod continet proceſſum factum non præmiſſa partium citatione, quæ eſt pars defenſionis, quam iure naturali deberi declarat clem. *paſtoralis.* [a]

Quinta, quod S.D.N. videtur in ea in propria cauſa iudicere, contra legem naturalem, quæ id videtur vetare. [b]

a §. cæterum. de re iudic.
b l. 1. & 2. C. ne quis in ſua cauſa iudicet.

12 Ad quas rationes per dicta fundamenta facile reſpōderi poteſt. Ad primam quidem concedendo ſummam poteſtatem laicam ſiue regiam datam eſſe generi humano regendo longè prius, quàm ſumma poteſtas Eccleſiaſtica Eccleſiæ Chriſtianæ; ſed negādo ex hoc inferri, quòd ſpiritualem habebant Reges, immo contrarium; ſcilicet quòd alia eſt poteſtas Regum laica, alia poteſtas pontificia ſpiritualis; & conſequenter ex facultate vtendi illa non inferri facultatem vtendi hac, cum à diuerſis nō fiat illatio. [c]

c L. Papinianus. ff. de minoris.

13 Ad ſecundam reſpondeo, negando ſolùm illa dici & eſſe ſpiritualia, quæ à ſolo Deo immediate induntur vel inſtituuntur, vt latè probatum eſt in tertio fundamento pro noſtra parte adducto; quo irrefragabiliter probatur omnia ſacramentalia, & inſtituta ad ſacramenta paranda, cōficiēda, cōſeruāda, & adminiſtrāda, eſſe ſpiritualia & ſpiritualibus annexa: de quibus idem eſt dicendum, quod de maximè ſpiritualibus, id eſt, à ſolo Deo inditis & collatis; quòd quia non ſatis perpendunt aliqui hæretici, grauiſsimè circa Eccleſiæ poteſtatem & maieſtatem errauerunt, nec vnquā reſipient, donec hanc, quæ veriſsima, & de ſacris Chriſti fontibus hauſta eſt, doctrinam receperint.

14 Nec obſtat, quod nullum annexum eſt idem cum eo, cui annexum eſt, ſicut nihil ſimile eſt idem, [d] quia, vt pridem diximus in dicta rubrica, illud verum eſt de identitate numerali & indiuidua, vt Theologi loquuntur, ſiue ſpecifica, vt Iuriſperiti dicunt, non autem de generica, aut ſpecifica, ſpecie ſpecialiſsima, vt Theologi nominant, quam Iuriſperiti genus appellant. Nam Petrus poteſt eſſe ſimilis Ioanni, & eſt idem genere, ſiue ſpecie ſpecialiſsima, quia eſt homo; licet non ſit idē numero, & indiuiduo: & virtutes infuſæ à Deo ſunt ſimiles in genere donis Spiritus ſancti, & ſunt ſpiritualia à Deo immediatè collata, ſicut illa; non tamen ſunt eadē numero & in indiuiduo ſecundum doctrinam S. Thomæ, [e] ab omnibus Catholicis recepti. Et ita omnia inſtituta ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturalem à Deo ſibi ſupernaturaliter & immediate traditam, ſunt ſpiritualia, & in genere eadem cū his, quæ ſunt ſpiritualia, propter quę ſunt inſtituta, & quibus connectuntur, licet non ſint eadem numero, nec ſint tam ſpiritualia, quàm illa, quibus annectuntur: quia illa ſunt data, vel inſtituta immediatè à ſolo Deo, hæc autem ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturalem ab eodem immediate illi traditam.

d Leg. quod Nerua. cum gloſſ. ff. de poſiti.
e 1. 2. qu. 88. art. 1.

15 Ad tertiam reſpondeo concedendo, nec Regē Franciæ, nec ſubditos eius eſſe quo ad tēporalia ſubditos Papæ; negando tamen, quod non ſint ſubiecti quo ad contenta in prędicta bulla, cuius executio impeditur: quoniā omnes Chriſtiani, cuiuſcumque ordinis ſint, ſubijciuntur poteſtati & iuriſdictioni Pontificis Maximi iuxt. c. *nouit.* de iudic. in quo [f] ponderamus illud ad hoc, primo ibi, *Intendimus decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus & debemus.* ſecundo ibi *nullus, qui ſit ſanæ mentis, ignorat, quin ad officiū noſtrum ſpectet de quocūque peccato mortali corripere quēlibet Chriſtianū, & ſi correptionē cōtēpſerit per diſtrictionē Ecc. coercere* Per quæ palā fit poſſe Papā corripere de peccato mortali quoſcumque Chriſtianos, etiam Reges, de quibus illud c. agit, & ſi non ſe correxerint, cenſura eccleſiaſtica ad id cogere. At omnia contenta in prædicta bulla ſunt edicta ad vitanda, impedienda, & corrigenda peccata mortalia grauiſsima per fulminationem excommunicationis, quæ eſt medicinalis, [g] qua tamquam pius pater intendit conſeruare ſalutem ſubditorum, & perditam reſtaurare: ergo quo ad illa ſubditi ſunt ei laici, eſto nō ſint ſubditi quo ad temporalia.

f Nou. d.
g Capit. 1. de ſent. excom.

16 Ad quartum reſpondeo concedendo citationē partis regulariter in proceſſu eſſe neceſſariam; fallere tamen

A quando certum eſt nullam competere defenſionem citādo, vel cum certum eſt talem eſſe actum, quē non poſſet impedire citandus, ſi præſens eſſet; vt latiſsimè per innumera probat Felinus poſt Panormitanum, [a] pro quibus omnibus facit, licet ipſe non alleget, quod fruſtra expectatur euentus, cuius nullus ſequitur effectus, [b] & omnia cōtēta in prædicta bulla sūt alia cōtra quæ nulli vlla defēſio cōpetit, & talia, quæ nemo iure poſſet impedire, etiā ſi inueniretur præſens. fallit etiā in ſētētiis excōmunicationis, quæ generaliter pro culpis futuris impediendis, & præteritis emendandis, vel occultis iudicandis, vel alia de cauſa rationabili contra eos qui ignorantur, feruntur iuxta c. 1. [c] vbi Ioannes Monachus id annotat, allegando ſtylum

B Curiæ, & cā. *ad noſtram.* [d] & vtrobique Panormitanus & communis, & omnes ſententiæ contentę in bulla generaliter feruntur in eos qui ignorant, ad impediendas futuras culpas, vel emendandas præteritas: ergo ſine vlla citatione potuerunt illæ edici.

a In ca. cum olim num. 11. de ſent. & re iudic. & cap. cauſam quæ. de reſcript.
b Ca. cū contingat. de off. & pot. deleg.
c De conſtit. lib. 6.
d 1. de iure iuran. & c. ſi ſacerdos. de offic. ordin.

17 Ad quintam reſpondeo primo, negando quod Sanctiſsimus D.N. in prędicta bulla tulerit ſententias pro ſe: quia immo eas tulit pro ſalute animarum, pro Republica Chriſtiana, pro libertate Eccleſiaſtica, & pro conſeruatione auctoritatis Apoſtolicę, & vnitatis à Deo ſibi cōmēdatæ, quę sūt bona ſedis Apoſt. & ita de illis poteſt iudicare, ſicut Epiſcopus de cauſa Eccleſiæ ſuæ, iuxta gloſſam

C iuncto textu [e], & aliam glo. iuncto textu. [f] Secundo, quod Papa poteſt eſſe iudex in cauſa propria, ſecūdū prædictas gloſſ. recept. ſicut Imperator in cauſa ſui fiſci. [g] Salua, &c.

e In ca. ſi ergo. 2 q. 7.
f In ca. cum venisſent. de iudic.
g 1. proximo. ff. de his quæ in teſtam. delen.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum poteſt Metropolitanus iure communi deponendum pronunciare deponere autem non. ſed & Concilium prouinciale contra eos proceſſum informatiuum formare poteſt, ſed non condemnare: hodie autem per Concilium Tridentinum nullus Papa inferior poteſt de hæreſis vel alio crimine Epiſcopi depoſitione digno ſcere, nec informationem iudicialiter capere n. 5. & 6. Licet extraiudicialē informationē capere poſſit, & quandoque teneatur & ad Pontificem referre, num. 3. & 7.*

D 2 *Legatus à latere poteſt de iure non ſolum de appellatione ad Pontificem interpoſita ad hunc effectum iudicialiter cognoſcere, vt cauſam magis inſtructam tranſmittat: ſed & idem facere de crimine Epiſcopi depoſitione digno, num 4. hoc tamen vltimum modo eſt correctum per Concilium Tridentinum, num. 5. & 6.*

3 *Iudex à quo cognoſcere poteſt de attentatis poſt appellationē, vt iudex appellationis aptius cauſam expediat.*

CONSILIVM II.

QVęſitum eſt, an Concilium prouinciale poſſit capere informationem, aut formare proceſſum contra aliquem Epiſcopum ſuſpectum, aut accuſatum ibi de cauſis grauioribus, ad effectum tranſmittendi probationes,

E & proceſſum ad Romanum Pontificem.

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmante huius quæſtionis facit primo c. *quanuis.* [h] quatenus habet Conciliū prouinciale habere poteſtatem cognoſcendi de cauſis criminalibus Epiſcoporum, & faciendi proceſſus criminales, licet nō habeat poteſtatē definiēdi; cui cōcordāt c. *multum.* & aliquot alia, [i] quin & gloſſa, [k] dixit Metropolitanum poſſe condemnare Epiſcopum, non quidem deponendo, ſed pronunciando deponendum.

h e q. 4.
i Eiuſdē cauſa. & quæſt.
k In c. hidnū. 2. q. 6. verbo aduotauerit.

2 Secundo facit c. *conſtitutus.* adiuncta doctrina Panormitani communiter recepta; [l] quatenus habet, Legatum à latere, ſiue Cardinalem Legatum poſſe cognoſcere de

F cauſa appellationis interpoſitæ ab ordinario inferiore ad Papam, vt cauſam inſtructiorem ad eum mittat. Tertiò quòd iudex à quo appellatur, poteſt cognoſcere de attētatis poſt appellationem, vt aptius expediatur cauſa principalis à iudice appellationis. [m]

l De appella.
m Per c. cum teneamur de appellat.

3 Quartò, quòd omnis grauatus à iudice inferiore poteſt appellare etiam omiſſo medio ad Papam, [n] cui videtur conſequens, cuicumque iudici licere quamlibet cauſā inſtruere, vt inſtructiorem, & informatiorem reddat Papā. Quintò, quòd Epiſcopi & alij prælati inferiores poſſunt nunciare Papæ hæreſes & hæreticos, qui habentur in territoriis ſuis, [o] & non poſſent id facere, niſi accepta prius informatione, & quando iudex refert cauſam

n Cap. omnis oppreſſus. & ca. ad Romanam 1 & 2. 2. quæſt. 6.
o Cap. excōmunicamus. § adijcimus. de hæreticis, & c. inquiſitores. ſub fin. eod. tit. lib. 6.

a Leg. 1. C. de prelatio.
b Cap. maiores de baptiſ.

Principi, debet eam inſtructam mittere.[a]

4 Sexto, quod cauſæ maiores ſunt referendæ ad Papã,[b] & cauſa dandi coadiutorem Epiſcopis ægrotis, & nõ valentibus Eccleſias ſuas regere, eſt de maioribus Eccleſiæ cauſis, & reſeruata Papæ, attamen Capitula poſſunt informationes facere de illis, & de ſtatibus eccleſiarum ſuarũ, & eas mittere ad Papam.[c] Septimo, quod Ioãnes Monachus,[d] in ſpecie determinat, Metropolitanum & Legatũ de latere, licet Epiſcopum deponere non poſsint, cauſam tamen depoſitione dignam inſtruere, & inſtructam ad Papam remittere poſſe, quod ait ſe vidiſſe factum.

c Ca. 1. de cleric. ægrot. l. 6.
d In d. ca. inquiſitores. de hæretic. lib. 6.

5 Quibus tamen non obſtantibus contrarium videtur verius. Tum quia certum eſt, quod nulli inferiores Papa poſſunt cognoſcere de hæreſi contra Epiſcopos, nec proceſſum aliquem facere contra illos, etiã ſi ſint inquiſitores hæreticæ prauitatis à ſede Apoſtolica deputati.[e] Tum quia non ſolum depoſitio Epiſcoporum eſt hodie reſeruata Papæ, ſed etiam cognitio & examinatio cauſæ dignę depoſitione, per Concilium Tridentinum.[f] Tũ quia per prædictum cap. 5. crimen hæreſeos, & alia crimina maiora digna depoſitione & priuatione exequãtur quo ad hoc, & pro certo habetur apud pleroſq; oẽs nõ poſſe vllũ inferiorẽ Papa inquirere, & aliquẽ proceſſũ facere cõtra Epi. ſuper crimine hæreſeos ſine mandato expreſſo Papæ, per prædictũ c. *inquiſitores*. quod & nos nuper vidimus obſeruatum in cauſa Primatis Hiſpaniæ: ergo neque in aliis criminibus depoſitione dignis id facere poterit. Tũ quia non videntur obſtare oppoſita.

e Dict. ca. inquiſitores. de hæret. lib. 6.
f Ca. 5. de reform. ſeſſ. 24.

6 Ad primum enim reſpondetur, iura in eo cõtenta habuiſſe quidem locum, quando cognitio cauſæ depoſitionis contra Epiſcopos concedebatur Concilio prouinciali, vel Metropolitano; licet depoſitio eis negaretur: nunc autem per iura nouiora nõ ſolum denegatur eis depoſitio, ſed etiam omnimoda cognitio eius.

Ad ſecundum reſpondetur, quod vt præfatus Ioannes Monachus vbi ſupra dixit, inſtructio quã *in d. c. conſtitutus.* fecit Legatus ille de latere, fuit facta de facto, & non de iure, vel de conſenſu partium. Nec obſtat Panormitanum frequentius receptum contrarium tenuiſſe. Tum quia etiam Decius ibidem tenuit non debuiſſe illud iure fieri, niſi conſuetudine fuiſſet introductum. Tũ quia licet tẽpore Innocentij Tertij, cuius eſt illud ca. *conſtitutus*. Legato de latere licuiſſet iure vel conſuetudine cognoſcere de appellatione ad Papam interpoſita, & eam inſtruere & remittere ad eum, non tamen ex eo inferretur, idẽ poſſe fieri in cauſa depoſitionis Epiſcoporum; quia hoc eſt aliud ab illo; & à ſeparatis non fit illatio.[g] Tũ quod prædictò iure nouo contrarium eſt inductum, vt dictum eſt.

g L. Papinianus. ff. de minoribus.

Ad tertium & quartum reſpondetur eodẽ fere modo, ſcilicet, quod capitula in eis citata loquuntur de alijs rebus, quam noſtra quæſtio, & ſunt iura antiqua, quæ quatenus obuiare poſſunt noſtro propoſito, ſunt ſublata per noua.

7 Ad quintum, concedendo quidem poſſe prælatos inferiores nunciare Papę, & admonere ipſum hęreſim, & alia crimina depoſitione digna Epiſcoporum; imino & aliquando ad id faciendum teneri verbo vel ſcripto extraiudicialiter, vel ita, vt non faciant proceſſum aliquem iudicialem firmum, vt iura in eo citata probant; at iudicialem, vt quæſtio prædicta proponit, non.

Ad ſextum reſpondetur eo modo quo ad tertium, & quartum.

Ad ſeptimum, ſcilicet dictũ Ioannis Monachi, qui videri poteſt contrarium parti determinatæ dixiſſe, reſpondetur intelligendum eſſe illud pro tempore, quo iure cõcedebatur cognitio huiuſmodi criminum Metropolitano, licet negaretur definitio, nõ autem pro tempore, quo negatus et etiam cognitio. Nec obſtat quod ipſe vidit cõtrarium ſeruari;[h] quia illud ſolùm agit de crimine hæreſeos; ſed non vidi Concilium Tridentinum quo illud, & alia crimina depoſitione priuationeq; digna quo ad hoc exequantur; neq; ẽ animaduertit, quod illud cap. poterat ad alia crimina Epiſcoporum depoſitione digna extendi per identitatem vel ſimilitudinem rationis, ſicut c. *quam periculoſum*.[i] & c. *qualiter & quando*.[k] & alia multa, quæ merito ſpecialiter eis fauent. Salua, &c.

h In d. ca. Inquiſitores.
i De ſent. excommun. lib. 6.
k a. de accuſat.

A

SVMMARIVM.

1 *Confratria, an corpus, an collegium dici debeat, vel vtrumque quod verum videtur. num. 2.*
1 *Collegium eſt ſimul, ſocietas verò ſeparatim habitantium.*
2 *Congregatio ad aliquem finem vnita, & corpus, & collegium, & ſocietas, dici poteſt.*
2 *Et, dictio non ſemper coniungit diuerſa, ſed quandoque exponitur pro vel ſiue id eſt.*
3 *Collegium ſine ſuperioris auctoritate, niſi religionis cauſa initum, ſeu coactum, eſt illicitum.*
4 *Collegium etſi pium ſit tamen laicum eſt, ſi maior illius pars ſint laici.*
B 5 *Collegiũ laicum in temporalibus ſubijcitur iudici laico, in ſpiritualibus verò Epiſcopo, à quo etiam circa ſpiritualia viſitatur. num. 6.*
6 *Iure diuerſo, diuerſa ſubſiſtente ratione, eadem res cenſetur.*

CONSILIVM III.

FVit erecta quædam confratria ſub nomine Corporis Chriſti: cuius confratres habitum diſtinctum gerunt, ſeparatimque à laicis cũ cruce in publicis proceſsionib[us] incedunt. Quæritur, num laicalis merè, an mixta dici poſsit.

1 Videtur dicendum primò, quòd hæc cõgregatio proprius dicitur corpus, quam collegium: quia ſola congre-
C gatio ſimul habitantium proprie videtur collegium, cùm tamen etiam ſeorſum habitantes efficiant corpus, ſecundum Bartholum,[a] ſed ibi gloſſa dicit è contrario congregationes huiuſmodi appellari corpora, cùm ſimul habitant, & aliàs non niſi collegia: & Albericus,[b] dicit corpus eſſe genus ad collegium, quod ait tãtum eſſe ſimul habitantium, & ſocietatẽ quã ait eſſe tãtũ ſeorſũ habitãtium.

a In rub. ff. de colleg. illicit.
b In diction. verb. collegium.

2 Nos autem arbitramur ſatis propriè dici poſſe collegium, corpus, & ſocietatem, omnem congregationẽ perſonarum ob aliquem finem vnitarum, ſiue ſimul, ſiue ſeorſum habitent: & quod illa copula, *&*, in rub. de colleg. & corp. non propriè ponitur, vt cum coniungit diuerſa, iuxta gloſſam,[c] ſed impropriè, pro *id eſt*, vel *ſiue*, vt in l. 1.[d]
D & notata in c. *ex parte*.[e] & ibi pulchrè per Felinum.[f]

c In rub. ff. de iur. & fact. ignor. & cap. quaerelam de ſimon.
d ff. de pact.
e De reſcrip.
f Num. 6.

3 Secundo, quod licet omnia collegia, & corpora ſine auctoritate legitimi ſuperioris coacta, ſint regulariter illicita,[g] & Innoc. tradit,[h] & Barth.[i] hoc tamẽ collegiũ, ſiue corpus eſt licitum, licet abſque auctoritate ſuperioris ſit coactum: quia cauſa religionis eſt coactum, cuius cauſa poteſt cogi & erigi ſine auctoritate ſuperioris ſecundum eos.[k]

g L. collegia. 3. in ſumma. ff. de colleg. illic.
h In ca. dilecta. de exceſ. prælat.
i In leg. 1. & vlt. ff. de collegijs illicitis.
k In l. 1. ff. de colleg. illicit.

4 Tertiò, quòd hoc collegium ſiue corpus eſt voluntarium, & non neceſſarium ex eorundem mente, & licet ſit pium, eſt tamen laicũ, & non eccleſiaſticum: quia omnes, vel maior pars congregatorum ſunt laici, quo caſu dicẽdũ eſt laicũ, & nõ eccleſia. ar. l. *quod maior pars*.[l] & c. *cũ oẽs*.[m]
E quod tenent præfati communiter recepti: cui conſequens eſſe dicunt debere illud coram laico iudice conueniri.

l ff. ad municip.
m De conſtit.

5 Quartò, quod licet hæc congregatio dicatur laica, & ideo, vt prædictum eſt, ſubijciatur iudici laico, & debeat conueniri coram eo, & non ſubſit Epiſcopo regulariter quo ad temporalia, & bona, quæ ipſi habent in ſua cõgregatione; arbitror tamen eos ſubijci Epiſcopo quo ad actus eccleſiaſticos. Tum quia expreſſe Bartholus,[n] hoc ait. Tum quia iudex laicus nullam poteſtatem habet ſuper rebus & actibus ſpiritualibus & eccleſiaſticis.[o] Tum quia iudex Eccleſiaſticus eſt ſuperior iudice laico: ſit quo ad actus ſpirituales & eccleſiaſticos, quales ſunt actus confi-
F tendi peccata, communicandi Euchariſtiã, audiendi Miſſas, ſepeliendi mortuũ in ſacro loco, vel cum illis aut illis cæremoniis.

n In dicto l. fin. num. 14.
o Cap. 2. de iud. & c. bene quidem. 96. diſt.

6 Quinto, quod ex his infertur Epiſcopum poſſe congregationem prædictam iudicare quo ad modum & ordinẽ incedendi in proceſsionibus, & comitandi ſacramẽtum Euchariſtiæ, cum defertur ad infirmos, & in deferendo habitum, cum ea faciunt; & conſequenter viſitare illã quo ad hæc, licet non poſsit iudicare, nec viſitare illam quo ad alia delicta, vel contractus, quo ad quæ ſubijcitur poteſtati laicæ, & eſt iudicanda viſitandaque ab illa. Nec obſtat, quòd eadem res non debet diuerſo iure cenſeri,[p] quia illud verum eſt, quando eadem ratio, & idem

p Ca. cognouimus. 17. q. 2.

reſpectus ſuadent idem in caſu propoſito: ſecus autẽ, quãdo alia ratio, & alius reſpectus ſuadet alia, vt eſt caſ* in c. *quia.*[a] & in caſu propoſito alia ratio & ali* reſpectus ſuadet, vt cõgregatio prædicta ſubſit poteſtati laicæ quo ad perſonas congregationis, & bona temporalia tã earũ ſingularum, quam cõgregationis; & alia ratio & ali* reſpectus ſuadet, vt eadem congregatio, & eius perſonæ ſubſint, & iudicentur, & viſitẽtur ab Epiſcopo quo ad actus religioſos, quos faciunt in locis ſacris, & alijs actibus proceſſionum, & alijs ſimilibus ad religioſos & ad eccleſiaſticum ordinem pertinentibus, vt palã eſt: & praxis quotidiana totius orbis habet, quod licet vnus & idẽ ſit Chriſtianus laicus habens tẽporalia, & indigens ſpiritualibus, & exercens illa; alteri tamen ſubijcitur, quatenus habet temporalia, & exercet illa; & alteri, quatenus indiget ſpiritualibus, & exercet illa. Itaque poteſt appellari præfatũ collegium ſimpliciter laicum, & ſecundum quid eccleſiaſticum. Salua, &c.

a De relig. domibus l. cum quidam ff. de vſucap.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi an viſitare poſſint capellanos triremium.*
2 *Capellani triremium viſitari poſſunt, vt alij viatores, ſeruato cuicunque ſuo tam exemptionis, quam alio iure cõpetẽte.*

CONSILIVM IIII.

AN epiſcopi poſſint viſitare capellanos triremium, quæ aduerſis ventis in portibus ſuarum ciuitatum commorantur.

1 Reſpondeo primò, quod videtur diſtinguendum inter triremes vnam claſſem conſtituentes, quibus communiter præficitur vnus generalis iudex; vel inquiſitor contra delinquentes vel debitores; & inter alias triremes ſingulares, quibus nullus iudex talis præficitur. Diſtinguẽdum etiam videtur inter capellanos, quos triremes vel duces earum accipiunt auctoritate Apoſtolica, & alia legitima ad celebrandum & ad miniſtrandum ſacramenta euntibus in illis, & alios capellanos, qui tantùm ſunt vectores & viatores tranſeuntes ex vna patria in aliã. Tertiò videtur diſtinguendum inter exemptos, & non exemptos: & ita hoc dubium debet reſtringi, & non proponi adeò generaliter & indefinitè.

Secundo, quod Epiſcopi poſſunt iudicare & cognoſcere de illis, perinde ac de alijs viatoribus & tranſeuntibus, ſeruando vnicuique ſua priuilegia, & ius, quod habẽt iure communi vel particulari, domum ſuam reuocandi, vt notatur in ca. fin.[b] & alijs ibi citatis.[c] Salua, &c.

b De foro comp. & c. 1. de priuil. § legat. ff. de iud. & l. haeres abſens.
c Eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius cenſetur eccleſiaſtica perſona nedum quo ad beneficium canonis, ſed etiam fori, pro tempore quo perſeuerat in nouitiatu, ſubiacetque ſuo prælato ſicut & profeſſi, nu. 2. ita vt poſſit prælatus contra talem pro homicidio tunc perpetrato procedendo, etiam eum torquere. nu. 3. ſed hoc per clericum, vel religioſum, & non per laicum, niſi ibi adſit talis conſuetudo. num. 4.*

CONSILIVM V.

QVidam nouitius conuerſus occidit iniuſtè religioſũ profeſſum. Quæritur primò, an poſſit de iure à ſuo prælato regulari iudicari, an potius tale iudicium ad ſæcularem pertineat iudicem.

Secundo, an huiuſmodi homicida poſſit torqueri à prælato regulari.

1 Ad has quæſtiones reſpondeo primo, quod cognitio & punitio præfati delicti & homicidij pertinet ad iudicẽ eccleſiaſticũ, ar. c. *religioſo.*[d] quatenus probat nouitiũ religionis approbatæ gaudere priuilegio c. *ſi quis ſuadente.*[e] & cẽſeri eccleſiaſticã perſonã, & gaudere priuilegio eccleſiaſticæ perſonæ,[f] & expreſſè determinant Ioan. And. Dominicus & Francus,[g] quod cognitio de delicto nouitij pertinet ad eccleſiaſticum iudicem: quod ipſum tenẽt Dominicus & communis in d. ca. religioſo. §. 1.

2 Et probatur ea ratione, quod nouitij poſt habitum ſuſceptum ſubiacent prælatis quo ad iuriſdictionem & ſuperioritatem, ſaltem commutabiliter & reuocabiliter, licet non irreuocabiliter: pro tempore quo ſunt nouitij, ſicut profeſſi: & cognitio & punitio delictorum religioſorum profeſſorum pertinet ad iudices Eccleſiaſticos & prælatos eorum, vt tradit lariſsimè Pan. poſt Ioa. de Lignano,[a] vbi probat quod delicta eorũ pertinẽt ad cognitionẽ & caſtigationem prælatorũ, etiã ſi ſint homicidia, & alia grauia delicta.

d c. de ſent. excom. lib. 6.
e ... quæ. 4.
f Arg. ca. duo ſunt genera. 12. quæſt. 1.
g In c. bonæ ſtatum de regular. lib. 6.

3 Secundò, quòd præfatum delinquentem poterit iudex eccleſiaſticus & prælatus torquere, ſi meruerint torturam indicia delicti, ſeruatis ſeruandis in quæſtionibus ſiue torturis, iuxta notata in ca. *cum in contemplatione.*[b]

Tertio, quòd prælatus poterit torquere prælatum delinquentem, ſi opus fuerit, per aliquem clericum vel religioſum, & nõ per laicum, niſi in terris, in quibus conſuetudo id fecit licitum, iuxta notata in ca. *vniuerſitatis.*[c] Salua, &c.

a In cap. cum contingat. nu. 21. & quatuor ſeq.
b De reg. iur. & in ca. 1. de depoſito. & in l. 1. & toto titulo ff. de quæſtionibus.
c De ſententia excomm. & in alijs locis ordinarijs.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus regularium ſuorum iudex iure communi in ijs quæ ſpectant ad regulam & regularia ſtatuta tantùm eſt: at conſuetudine & priuilegio cognoſcit etiam de alijs criminibus non requirentibus depoſitionem ab ordine, nu. 2. qualis eſt homicidium. num. 3 & quandoque ex ſpeciali conſuetudine, vel priuilegio de ijs etiam cognoſcit. num. 7.*
4 *Nouitiorum iudex eſt regularis prælatus, ſicut & profeſſorum.*
5 *Inquiſitionis via non poteſt prælatus contra ſuum ſubditum regularem etiamſi adſint violenta indicia, procedere, niſi adſit fama per quam maior ſaltem pars collegij ex præcedentib* indicijs credat eum dicti delicti reum. nu. 6. & de hac infamia debet primo per informationes coram notario, ſecretè tamen aſſumptas cõſtare, antequã ad capturã procedat. n. 8.*

CONSILIVM VI.

QVid debet facere prælatus canonicorum regulariũ contra nouitium, contra quem ſunt indicia violenta, per quæ quaſi vehementer creditur occidiſſe vnum collegam profeſſum?

Reſpondeo primo quæſtionem hanc prægnantiorem eſſe, quam primo aſpectu præſeferet; quia multarum quæſtionum deciſiones requirit, vt et pro dignitate ſatisfiat, quas expreſſe hæc vna propoſita non tangit.

1 Secundo; quod prędicta quęſtio pręſupponit, an cognitio huius delicti pertineat ad prælatum. Cui nos breuiter reſolute reſpondimus in ſecũdo cõment. de regu.[d] in hæc verba: *Iure communi iudex immediatus regularium eſt Abbas, vel alius prælatus eorum in pertinentibus ad regulam ſuam, & regularia ſtatuta. quod efficaciter probatur in l. fi.*[e] *&* in c. cum ab eccleſiarum pręlatis.[f] *quod illum legis ratione nititur quo ad collegium, cui præeſt, non tamen quo ad plebem, quo ad quam extendit illud gloſſa,*[g] *ſed non rectè nec eſt verum, niſi conſuetudo augeat iuriſdictionem, quam d. l. fin. dat. Immo nec iure communi, vt ibi alias dixi. prælatus inferior habet iuriſdictionẽ in eos, qui ſui ſunt collegij, quo ad extraria. quæ non tangunt regulã, nec regularia ſtatuta ſiue ſint ciuilia ſiue criminalia Sed nullum monaſteriũ vidi, in quo priuilegio vel conſuetudine non ſit obtentũ, vt prælatus cognoſcat etiam de illis, ſaltem cum crimina non requirunt depoſitionem.*

d Super c. nõ dubium 23. C. de iuriſd. omn. iud.
f De off. ord.
g In verbo ſententia.

2 Tertiò, quòd ex prædictis infertur, prælatum prædicti nouitij iure communi non habere iuriſdictionem, & poteſtatem cognoſcendi de prædicto delicto; quia illud non tangit regulam, nec regularia ſtatuta, ad quæ ſola extenditur iure communi.

Quarto, credere me, prælato prædicti nouitij competere conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio Sedis Apoſtolicæ iuriſdictionem ad cognoſcendum de cauſis ciuilibus, & criminalibus ſuorum canonicorum expreſſè, vel tacitè profeſſorum, ſaltem cum crimen non requirit depoſitionem ab ordine. Tum quia, vt dixi nullum monaſterium celebre vidi, in quo prælatus ſuper ſuos canonicos regulares, vel monachos non habeat iuriſdictionem prædictã actiuè, & paſsiuè. Tum quia Philippus Francus[h] videtur hoc affirmare. Tũ quia video id obſeruari in Italia, Gallia, & Hiſpania.

3 Quinto, quod in caſu propoſito agitur de crimine requirente depoſitionem, immo & degradationem realẽ, ſecundum Panormitanũ,[i] quia agitur de homicidio qualificato, quo dicitur nouitius occidiſſe profeſſã expreſſè religionẽ ſacratiſsimã canonicorũ regularium, quamuis communis opinio teneat contra Panormitanum quo ad degradationem, vt reſoluit Decius poſt multa,[k]

h Tam in ca. religioſo. § 1. de ſent. excom. li. 6. quã in ca. beneficium. de reg. eodem li.
i In cap. 1. de homicid.
k In cap. at ſi clerici. num. 53. de iudicijs.

& ita

& ita,cùm prædictus prælatus iure communi non habeat iuriſdictionem cognoſcendi de prædicto caſu,ſi neque de conſuetudine,vel alio iure ſpeciali habeat illam, non cōpetit illi iuriſdictio ſuper hoc crimine; quod requirit depoſitionem.

4 Sexto,quod,quamuis videri poſsit alicui, quod prædicto prælato non competit talis iuriſdictio in nouitium laicum:arbitror tamen,quod attento prædicto c.*religioſo.*[a] per quod declaratum eſt,nouitios gaudere priuilegio ca. *ſi quis ſuadente.*[b] verius videtur, quod poteſt cognoſcere, perinde ac poſſet,ſi eſſet clericus & profeſſus.

a §.3 de ſent. excomm. lib.6
b 17.quæſt.4.

5 Septimo,præſuppoſito etiam,quod prædicto D. prælato competat iuriſdictio cognoſcendi de delicto propoſito,& non tamen poteſt procedere per viam inquiſitionis,niſi fama prædicti delicti ſit contra prædictum nouitium;quia licet iudex poſsit procedere contra delinquētem per viam accuſationis, vel denunciationis ſine fama præcedente,non tamen poteſt iuſtè procedere per viam inquiſitionis,per ea,quæ notantur in *cu.ſuper qs.*[c]

6 Credo autem ſufficere famam, quam haberet collegium, inductam per indicia: ita quod ſaltem maior pars eorum,qui ſunt in collegio,credat illum nouitiū occidiſſe prædictum profeſſum,etiamſi fama illa non eſſet fama quo ad ciuitatem, neque quo ad plebem parochiæ, per aliqua,quæ adduci poſſent,ſi vacaret.

c Et c.inquiſitionis. & c qualiter & quando.2 de accuſat.

7 Octauo,quod mea ſententia prędictus prȩlatus cognoſcere poteſt in caſu propoſito de delicto prædicto, ſi competit ei iuriſdictio cognoſcendi de crimine requirēte depoſitionem iure aliquo ſpeciali, (quæ tamen iure communi non competit) etiamſi fama prædicta præcedit quam etiam credo præcedere.

8 Nono, quod, ſi ſua Paternitas vult procedere per viā inquiſitionis,debet ante omnia accipere ſecreto informationem contra prædictum nouitium de fama iam orta in collegio coram notario publico,antequam apprehendat eum & poſtea apprehendere illum,& opponere illi delictum prædictum,quod ei fama imponit. Salua,&c.

DE FERIIS.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo ab obſeruatione diei feſti tunc excuſat,ſi ſit præſcripta:quam præſcriptionem interrūpit ſuperiorū cōtradictio.*

2 *Damnum quod paterentur famuli,diſcipuli, & locantes operas,qui niſi diebus feſtis aliqua opera facerent, ejicerentur. nō excuſat,niſi ſit tanta eorum neceſsitas qua excuſaret à ſanctificatione feſti,vel excuſentur ob modicitatem operis; & hoc modo ſacrum audiant.*

CONSILIVM I.

Figuli dicuntur hic Romæ hanc habere conſuetudinē, vt diebus feſtis præparent materiam,ex qua poſtea die ſequenti non feriato conficiant lateres,& tegulas, licetque dicta materia poſſet præparari eodemmet die non feriato,attamen,vt lucrentur duas,tres,vel etiam quatuor horas temporis,prædictam materiam præparāt die feſto, & hoc fere ab omnibus obſeruatur,licet deprehenſi à miniſtris iuſtitiæ puniantur in notabili quantitate pecuniarum,tāquam violatores feſtorum. Vnde occurrit dubitari,quid agendum ſit cum pueris eorumdem, quorum aliqui locauerunt magiſtris operas ſuas ad aliquot annos; vt artem addiſcerent,aliqui artem ſciētes ad aliquot mēſes,& aliqui ad hebdomadas:qui cùm neſciant aliam artem exercere,cum notabili diſpendio eamdem deſererēt, & niſi diebus feſtis velint vt ſupra operari, non valerent vt plurimum reperire qui eos conducere vellent.

Sutores etiam diebus feſtis reſidēt in eorum tabernis: vt calceos vendant tam ruſticis venientibus,quàm & habitantibus Romæ,& dictis diebus plures calcei venduntur,quàm aliis diebus:& ſi cæteris vendentibus vnus vellet tabernam claudere;maximum damnū pateretur. Tēpus,quòd inſumitur in præparando vno pare calceorum dum venduntur calcei,eſt modicum. Magiſtratus eccleſiaſticus,ad quem ſpectat curare vt feſta ſeruentur,publico & pœnali edicto mandat ne hæc fiant;attamen in executione edicti remiſsius proceditur;& ſi aliquis aliquādo deprehenditur trāſgreſſus eſſe,ſoluta aliqua minima quātitate exequutori liber dimittitur,& ſæpiſsime etiā huiuſmodi tranſgreſsiones diſsimulantur.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo primo,huiuſmodi figulos non excuſari ſua conſuetudine;cùm nō ſit prȩſcripta ob contradictionem ſuperiorum,quæ interrumpit illam.[a]

Secundo;nec famulos eſſe excuſandos;cùm hero, & Eccleſia vel Deo contraria præcipientibus,iis potius quā illi ſit obediēdum,[b] niſi tanta eos vrgeret neceſsitas,quæ excuſaret à feſto colendo, iuxta ea quæ nos tradimus in Manual.[c]

Ad ſecundam reſpondeo non peccare ſaltem mortaliter huiuſmodi ſutores propter cauſas in propoſitione quęſtionis factas,per ea quæ,[d] diximus.

a Arg. notatorum in ca. fin. de conſuetud.
b Ca. Dominus cap. non ſemper.c. qui reſiſtit 11.qu. 3.
c Cap.13.nu. 4.
d In d.nu.4.

SVMMARIVM.

1 *Famuli artificum in feſtis laborantes etiam cauſa diſcendi artem,peccant mortaliter,niſi neceſsitas artificum vel propria ſit tanta,quòd aliter non poſſent habere vnde honeſtè viuant.*

2 *Neceſsitas qua excuſat operantem die feſto,excuſat etiam illū, qui vt ei ſuccurrat operatur.*

CONSILIVM II.

An famuli artificum ſeruientes eis aliquot annis, vt eorum artes diſcant,poſsint abſolui à cōfeſſariis, ſi coacti à ſuis magiſtris ſeruilia opera faciunt,& non proponunt diſcedere ab eis nolentibus eos aliter docere; eo quòd non poſſunt inuenire alios,à quibus diſcant,niſi laborando diebus feſtis?

Reſpondeo primò,quòd non,ſi ob id deſinant audire ſacrum contra *cu.miſſas.*[e] Secundo, quod ſi magiſter vel herus tanta neceſſitate opprimeretur,quod liceret ibi per ſe illud, quod facturus eſt diſcipulus,facere;poſſet ipſum iuuare,non ea principaliter ratione,qua eſt magiſter vel herus, & vt ab eo diſcat, ſed vt tam graui neceſsitati eius ſuccurrat,per ea quæ diximus in Man.confeſſ.[f] Tertio,quod videtur licere ipſi famulo, audito ſacro laborare ſi non inueniret à quo poſſet diſcere illam artem non parendo ſuo hero, & magiſtro in faciendo illud opus, & eſſet ei tanta neceſsitas diſcendi artem illam, quòd, niſi diſceret eam,iuxta circumſtantias perſonæ,loci,vel alias, non poſſet honeſtè viuere:quod tamen rarò videtur contingere. Quartò,quòd ceſſante neceſsitate huiuſmodi,tū ex parte diſcipuli,quàm ex parte magiſtri non poſſet meo iudicio abſolui huiuſmodi puer,niſi proponeret deſiſtere,ob ea quæ,[g] diximus. Salua,&c.

e De conſecr. diſt.1.
f Cap.13.nu. 10. & 11.
g Vbi ſupra

SVMMARIVM.

1 *Miſſa ab audienda,quę ab eccleſia diſtantia excuſet,ex circumſtātia perſonarum,viarum, temporis, & ſimilium arbitrabitur bonus vir.*

CONSILIVM III.

Agricolæ locant operas ſuas menſtruas pro certis locis remotis ab Eccleſiis:vnde rarò diebus feſtis audiunt ſacrum,excuſantes ſe non debere cogi ex dictis locis,quæ diſtant ab eccleſia vltra tria milliaria Italica, accedere ad Eccleſias diebus feſtis,vt audiant ſacrū. Dubitatur,quanta diſtantia excuſare poſsit hos ruſticos, ne cogantur pro ſacro audiendo adire Eccleſiam.

1 Reſpondeo primò,ſcire me terras, in quibus eunt viri, & aliquot mulieres robuſtæ ad audiendā Miſſam diebus feſtis ad loca pluſquam tribus miliaribus diſtantia, immo & ſenes mares,& fœminæ in diebus ſolēnioribus.

Secundò,quod mea ſententia,viri, de quibus in quæſtione,qui præſupponuntur eſſe robuſti,& operarij, nullatenus ſunt excuſandi,eo quod tribus miliaribus à loco, vbi audienda eſt Miſſa,diſtent.

Tertiò,quòd non eſt determinatò iure quanta diſtātia excuſet ab audienda Miſſa,& ita determinandum eſt arbitrio boni viri,[h] qui eſt ex circunſtantiis perſonarum excuſandarum,pluuiarum,fluminum,lutorum;& aliis huiuſmodi ſuum animum informabit. Salua,&c.

h Iuxta le. 1. ff de iure delib.

SVMMARIVM.

1 *Excuſantur agaſones,qui diuerſoria,in quibus minus impenditur,eligunt,licet ſecundario inde ſequatur vt non poſſint ſacro intereſſe.*

CONSILIVM IV.

A Gaſones,ſeu agentes equos, ac muliones, cum ſint paupeæs,ſtudent nocte hoſpitari extra vrbes & caſtra vel in via,vel in paruis hoſpitiis, in quibus minoris emuntur neceſſaria:& quia dicta loca,vt plurimum, multum diſtant ab Eccleſiis,idcirco diebus feſtiuis non poſſunt Miſſam audire.

1 Reſpõdeo,ſatis excuſationis habere muliones, & vectores equorum,ſi principaliter adeunt prædicta loca, & diuerſoria, vt minus impendant, & non vt excuſētur ab auditione Miſſæ,arg.eorum quæ dicuntur in Man.cõfe.[a]

a Cap. 21 & cap. 21 nu. 1

SVMMARIVM.

1 *Miſſę vt non omnibus, ſed aliquibus tantum feſtis interſint aliquot ouium cuſtodes,& perſonarum genera, iuſta conſuetudine introduci potuit,& tunc ſufficit,vt tales ijs interſint,& eorũ domini eis tantam faciant commoditatem, vt illis intereſſe poßint.*

2 *Cultus diei feſti eſſicret, ne oues, quas ideo cuſtodes tardius aliquantulũ educunt,vt ſacro interſint, minus bene valeãt.*

CONSILIVM V.

PAſtores ouium tam paucos conducunt ouium cuſtodes,vt eis non liceat,nec tertio quoque menſe, dimiſſa ouium cuſtodia aliis cõcuſtodibus,ſacrum audire. Dubitatur quid agendum tam cũ paſtoribus principalibus, quam cum dictis cuſtodibus.

1 Reſpondeo primò, quòd paſtoribus dominis ouium præcipiendum videtur, vt tot cuſtodes ouium conducãt, quot ſufficiant,quo liceat eis ſatisfacere præcepto de audienda Miſſa diebus feſtis,cùm ca.*Miſſas*,[b] omnibus Chriſtianis id præcipiatur.

b De conſecr. dist. 1.

Secundò,quòd fieri poteſt,vt conſuetudine aliqua rationabili inductum ſit, vt cuſtodes ouium aliquarum regionum non teneantur audire Miſſam omnibus feſtis,ſed tãtũ quibuſdã,alibi pluribꝰ & alibi paucioribus pro regionũ variarũ varia conſuetudine:quia cũ illud præceptũ ſit humanũ poteſt humana conſuetudine moderari, [c] & ita ſufficit quod domini ouium ponãt tot cuſtodes, quot ſufficiant ad cuſtodiẽdas oues,& audiendas Miſſas debitas.

c Arg. ca. fin. de conſuet.

2 Tertiò,quòd cuſtodibus ouium præcipiendum eſt,vt ita inter ſeſe conueniant,quòd poſſint audire miſſas à ſe neceſſario audiendas, & quòd non ſeruiant dominis, qui noluerint ponere cuſtodes ad id neceſſarios;quamuis arbitrer,cuſtodes ipſos poſſe ita ordinare horas audiendi Miſſas,vt qui ſufficerent ad cuſtodiẽdas oues ſine Miſſarum auditione, ſufficerent etiam ad cuſtodiendas eas audiendo neceſſarias aliquantulum accelerando, vel tardando exitum,vel ingreſſum,& regreſſum ouiũ propter hanc cauſam,quæ ipſa faciet ne minus valeant.

SVMMARIVM.

1 *Scribendi actio, prout eſt opus per animi prudentiam, non eſt opus ſeruile;ſecus ſi fiat vt ex vno ſcripto ſumatur copia.*

2 *Opus ſeruile non fit ex eo ſolùm,quod fiat ob lucrum ſed & modicitas materiæ excuſat à peccato mortali.*

3 *Indeterminata à iure relinquuntur arbitrio prudẽtis, qui ex cauſa & circunſtantijs iudicabit,illud ſpatium horæ, quod agricolæ die feſto fodienti eſt peccatum mortale, non eſſe tale fuerit, ſeu barbitonſori.*

CONSILIVM VI.

QVæritur primo,an ſcribere ſit opus ſeruile.

Secundo,an opus,quod aliàs nõ erat ſeruile, fiat ſeruile,ſi fiat propter lucrum.

Tertio,cum conceditur facultas laborãdi die feſto, ad quæ opera ſeruilia poteſt concedi plus temporis.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo primò,quod verbum, *ſcribere*,varias habet ſignificationes, & quatenus ſignificat cõdere legẽ,cõponere librũ, ſeu aliquod opus per animi ſapientiã & prudentiã,non ſignificat opus ſeruile,neq; quatenꝰ ſignificat manu propria literas pingere. Quoniam ſeruile opus, diſinitur eſſe opus manuariũ proprius cõueniẽs ſeruis,quã iis quibꝰ ſeruitur,vt poſt D. Thomã ibi citatum tradimus in Man.noſtro. [a] Et ſcribere,quatenus prędicta ſignificat,proprius, vel ſaltem ęquè conuenit his quibus ſeruitur, ac ſeruientibus. Secundò, quod ex vna ſcriptura aliam ſimilem facere, deſcribere, & tranſcribere,videtur eſſe ſeruile:quia proprius conuenit ſeruientibus, quam his quibus ſeruitur : quod & nos ſatis inſinuauimus,[b] & latius tradit Caietanus.[c]

a Ca. 13 nu. 3.

b In dicto ca. 13 num 14.

c In 2. 2. qu. 122 ar. 4 col. 2 vers. ad ſecundum

2 Ad ſecundam reſpondeo, quòd varij variè ſentiunt circa hoc dubium,vt ego iamdudũ latè tractaui in ca. *ieiunia*. [d] quod habet id quod quæſtione proponitur, ſcilicet in die Dominica nihil aliud eſſe agendum,quam Deo vacandum : & poſtea in d.Man. [e] breuiter reſoluendo diximus,nullum opus fieri ſeruile ex eo ſolo,quod fiat ob lucrum vel mercedem,vt efficaciter probat Caietanus, [f] ubique reſpondet oppoſitis:cuius rationes, quia ibi facile videri poſſunt,hic non reſcribo.

d De conſecr. diſt. 3.

e Ca. 13 nu. 5 & 12.

f Ibid. quæſt. 122. art. 4 col. 14. vers dubium verũ non diſsimulandum

3 Ad tertiam reſpondetur,quod omnia quæcumque iubentur, aut permittuntur facienda ſine determinatione quantitatis,vel temporis,debẽt determinari arbitrio boni vel prudentis viri,vel iudicis,[g] & conſequẽter vir bonus & prudens arbitrabitur, inſpectis circunſtantiis perſonarum,cauſarum,ſiue occaſionum,generis operum, & aliis, ita quod maius tempus poteſt concedi ad conſuendum aliqua,vel ad barbas radendas, & capillos circumcidendos, quam ad ſodiendum in agro, vel putandam vineam.

g Leg. 1 ff. de ar. del b. ca. de cauſis de off. deleg.

DE CAVSA POSSESSIONIS, ET PROPRIETATIS.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſorium ſuſpenſo petitorio prius terminari debet.*

2 *Regularium regimen perpetuum melius quam triennale.*

2 *Inſtitutio prelatorum & beneficiariorũ cõmuni iure perpetua.*

3 *Iuſpatronatus per præſcriptionem 40. annorum quæri, modificari, & tolli poteſt.*

4 *Ius ad antiquum reuerſio fauorabilis.*

CONSILIVM I.

PApa creauit iuſpatronatus ſuper quodam monialium monaſterio in fauorem N.qui per 70. annos præſentauit Abbatiſſam,& inſtitutio fuit perpetua, nunc verò iterum præſentante patrono,& tam ipſo,quam monaſterio inſtitutionem perpetuam deſiderante,inſurgũt inſtitutor,& alij,dicentes inſtitutionem eſſe debere triennalem,quia ſic apud religionẽ receptũ eſſe videtur. Quæritur quid iuris?

1 Reſpondeo primo,patrono & monaſterio volẽtibus, vt Abbatiſſa præfata præſentata per patronum confirmetur pro perpetua ſine triennalis temporis præfinitione, clarum & manifeſtum ius eis in poſſeſſorio competere; quia ab annis 70. ſunt in hac poſſeſſione cũ titulo colorato,quod ſufficit,iuxta gloſſam celebrem. [h] & ita nullatenus permittere debent,vt agatur,& litigetur ſuper petitorio,& proprietate iuris, donec poſſeſſorium finiatur, & reponantur in pacifica & tranquilla poſſeſſione iuris præſentandi,& petendi confirmationem perpetuam. Tũ quia magnum eſt commodum poſſeſſionis. [i] Vnde & iure conceſſum eſt,quod ſi cauſa proprietatis ſeu petitorij prius incipiatur, poſſit poſſeſſorium incipi ab eo, cuius intereſt, & ſuſpendi petitorium, donec poſſeſſorium finiatur,[k] quæ receptiſſima ſententia eſt. Tum quia victo aduerſario in poſſeſſorio,attenuantur multum vires eius ad obtinendum in petitorio,vt præfata iura declarant,& non ſolùm attenuantur ei vires iuris, ſed etiam facti; ita vt ſi frequenter abſtineat à petitorio,propterea quod ſe videt victum in poſſeſſorio,vt quotidie palam fit.

h In clem. 1. de cauſa poſſeſſ.

i § retinẽda. vers. & quia cõmodum Inſtit. de interdict.

k Cap. paſtoralis de cauſa poſſeſſ.

2 Secundo,quod licet ambitio, & dulcedo ſenſualitatis ſuaſerint multis regularibus,melius eſſe regimen triẽnale inuentum à recentibus regularibus, vt per frequentes mutationes ambitioſi & auari aliquando fiant prælati,vel prælatæ; multo profectò coram Deo & ſanctis eius melius & ſincerius eſt regimen illud antiquum, quod antiqui, iidemque ſanctiſſimi Patres, Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, Bernardus, & Eccleſia vniuerſa ſeruarunt, quando regulares longè erant meliores, quam nunc ſunt; idque nos multis & efficacibus

A rationibus probauimus infra, [a] & latius in tractatu de paupert. quẽ nunc recognitum iterum edere curamus mutato titulo in titulum de regul. [b] quas rationes qui præſul ſerena mente pẽſauerit, facilè cognoſcet, quo ſpiritu hoc regimen temporale ſubſtitutum fuerit illi regimini antiquo perpetuo, cenſebitque conandum eſſe aliquam inuenire viam qua rediremus in illud antiquum.

Tertiò quòd etiam in cauſa proprietatis, & petitorio ius eſt præfato patrono, & monaſterio, iure communi attento. Tũ quia pars aduerſa cognoſcit iure ſpeciali Pontificis Maximi competere prædicto patrono ius præſentandi prædictam Abbatiſſam: & conſtat iure communi Abbatũ, & Abbatiſſarũ, & aliorũ prælatorũ, & prælatarũ B & omniũ aliorũ beneficiariorum inſtitutiones præſentatorum ad dignitates & beneficia eſſe debere perpetuas; ita quod ſine culpa graui non poſsint ab eis deponi. [c]

3 Tum quia ſecundum receptam ſententiam iuſpatronatus per præſcriptionẽ quæri, tolli, & modificari poteſt, per ea quæ habentur in ca. *conſultationibus*. [d] & late tradita poſt alios per Albertinum, [e] & multis aliis locis, [f] præſertim dum conſtat iuſpatronatus iam eſſe quæſitum, & formatum, vt eſt in caſu propoſito, in quo Pontifex Maximus illud creauit, nec pars aduerſa hoc negat. Ergo præfatum monaſterium, & prædictus patronus potuerũt acquirere per præſcriptionem legitimam, quòd ius præſentandi, quod Papa cõceſſerat, intelligeretur ita, vt inſtitu- C tio perpetua deberetur Abbatiſſæ præſentatæ: ergo etiãſi iure communi inſtitutio debuiſſet eſſe temporalis, cuius contrarium ſupra probatum eſt; iure tamen ſpeciali præſcriptionis debet eſſe perpetua, & tenetur ordinarius ad faciẽdam illam perpetuam. Tum quia præſcriptio 40. annorum ſufficit, vt ſit legitima in hac materia per gloſſam receptam, [g] & per textum & ei adnotata, [h] & in noſtro caſu eſt 70. & ita fere duplo maior, quam neceſſaria.

4 Tum quia reditio ad ius priſtinum & antiquum eſt fauorabilis, [i] vbi hoc dilatat Iaſon, & ante illum Felin. [k] At antiquo iure optimo, vt diximus, inſtitutio vel confirmatio debebat eſſe perpetua: ergo pretenſio, quòd in caſu propoſito debet eſſet aliis, digna eſt fauore, & vt iudex D ũni ex parte, qua id facere poteſt, ei faueat. Tũ quia etiãſi ſolus patronus hoc peteret, erat audiendus, & iuuandus; & in caſu propoſito non ſolùm ipſe, ſed & monaſterium, & moniales eius id ipſum petunt: ergo fauendum eſt eis, & credo fauebit totum Illuſtriſsimum Rotæ Prætorium, ſi ad ipſum res deferatur. Salua, &c.

a In conſil. 9. de ſtatu monach.
b Super cap. nullam. 10. q. 2. à num. 3.
c Iuxta r ſa- tu per verſu 50. diſt. & c. muſtnm. 16. quæſt. 7.
d Et in c. cura. de iure patrona.
e Lib. 2. par. 10, q. 1 princ. art. 3.
f De iure patr.
g In d. ca. antra.
h Ca. de quarta de præſcri
i Ca. ab exordio. 35. diſt. l. ſi vnum. § pactum ne pete. vat. ff. de pact.
k In cap. cum omnes. de conſtitut.

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Officiarium principis non decet ſine ipſius licentia cauſam, qua ipſum tangit, tractare.*

2 *Interdicta vnde vi, & vti poßidetis pro mobilibus non dantur.*

2 *Interdictum vtrubi pro retinenda re mobili datur.* E

3 *Poſſeſſorium iudicium recuperandæ poſſeßionis rei mobilis datur iure canonico, ſed non iure ciuili.*

3 *Officij iudicis remedium extraordinarium locum habet vbi æquitas ſuadet, & aliud non eſt proditum.*

4 *Prælati agere poſſunt pro iuribus ſuorum regularium.*

4 *Officium ſigillatoris Pœnitentiariæ membrum officij maioris Pœnitentiarij, & ita huius intereſt regeſta illius fideliter cuſtodire.*

5 *Petitio iudicialis legitima cõtinere debet, quis, coram quo, quo iure, & à quo quid petat.*

6 *Priuandus non eſt re ſua non auditus vel non citatus.*

7 *Executor mixtim ſine cognitione quẽ poſſeßione ſua nõ priuat.* F

8 *Conſuetudo immemorialis ſine cauſa mutari non debet. num. 13.*

9 *Iudicandum de lege cùm ſit, ſecundum eam cùm facta eſt.*

9 *Diſpoſitio omnis principis contra legem humanam valet, quãuis peccaret ſi ſine cauſa id faceret. num. 13.*

10 *Beneficiorum diuiſio iure prohibita ex cauſa fieri poteſt.*

10 *Beneficium vacans ſine diminutione conferendum; ſed poteſt*
11 *vnirari & poſtea conferri.*

11 *Beneficium nõ vacans vniri poteſt, etiam non vocato poſſeſſore.*

12 *Beneficia, & officia eccleſiæ libera Papæ poteſtati ſubſunt.*

14 *Legis humanæ mutatio vitanda, etiam ſi occurrat aliquid melius, niſi eius vtilitas præponderet damno quod ex mutatione ſequeretur.* A

15 *Firmum id eſt, quod à pluribus approbatur.*

16 *Nobilitas hanc ſibi legem imponit, vt niſi in beneficijs creuerit, nihil ſe præſtitiſſe putet.*

CONSILIVM I.

PRæſuppono primo; quæſtionem eſſe, an Illuſtriſsimus ſummus Pœnitentiarius bene petat libros officij ſui ſigillatoris, quos Reuerendiſsimus Datarius de mandato Sanctiſſi. iuſsit poſt mortẽ ipſius ſigillatoris penes quẽdam cuſtodiri, & deponi.

1 Secundo, proteſtor me nihil hac de re reſpondere auſũ fuiſſe, niſi me prædictus Illuſtriſsimus, cuius ſacræ Pœ- B nitentiariæ Prætorio aſsiſtere teneor; certiorem feciſſet, quòd ſua Sanctitas volebat, vt qui ſumus eiuſdem Prætorij tractaremus, quid de illa nobis videretur: quoniam non decet, nec forte licet his, qui ſumus officiarij ſuæ Sãctitatis adeo addicti, de cauſis, quæ ſuã sãctitatẽ ex propinquo tangit, ſine ipſius facultate tractare, arg. ca. vlt. [a] & aliorum iuriũ citatorum à gloſſa ipſius. [b]

Tertiò, quòd primo videndum eſt, an eſto; quod ablatio prædicta librorum ſit male facta, petitio reſtitutionis ipſorum per viam alicuius remedij poſſeſſorij pertineat ad Illuſtriſsimum eumdemque maiorem Pœnitentiariũ.

2 Et pro parte quidem negante facit primò, quod præ- C dictus Reuerendiſsimus Datarius nec vi, nec clã, nec precario abſtulit illos; & ita ceſſant remedia poſſeſſoria interdictorum, quæ ob facta vi clam, vel precariò; competunt. Interdictum item vnde vi, & vti poſsidetis ceſſant; quia non dantur pro rebus mobilibus. [c] Non competit etiã interdictum vtrubi, quod datur pro retinenda poſſeſsione rei mobilis. [d] quia conſtat prædictos libros non poſsideri à ſigillatore, neque à prædicto illuſtriſsimo: & quod nullum remedium poſſeſſorium eſt proditum à iure Cæſareo pro reſtitutione rei mobilis, quales ſunt libri prædicti, iuxta gloſſam receptam in leg. rem quæ nobis ff. de acquir. poſſeſſ. pro rebus enim mobilibus competit D actio furti, vel vi bonorum raptorum, vt patet.

3 Sed ad hoc reſpõderi poteſt, quod licet iure Cæſareo non ſit proditum remedium poſſeſſorium pro reſtitutione poſſeſsionis rerum mobilium, eſt tamen proditum iure Pontificio, [e] vt poſt alios tradit Ripa, [f] & præterea vtroque iure videtur habere locũ remedium officij iudicis, quod habet locum vbicumque æquitas ſuadet, vt fiat aliquid, & non eſt proditũ aliud remedium, iuxta l. *plane*. [g] & tradit poſt alios vbi ſupra Ripa in multis locis.

4 Secundo pro eadem parte negante facit, quòd licet habeant locũ prædicta remedia, non tamen videtur poſſe illa intentari à prædicto Illuſtriſsimo Pœnitentiario, quia ipſe non poſsidebat illos libros, nec cuſtodia eorum per- E tinebat ad ipſum, ſed ad ſigillatorẽ eius per cõſtitutionẽ reformationis ſacræ Pœnitentiariæ. Sed & ad hoc reſpõderi poteſt, quòd Abbates, & alij ſuperiores prælati poſſunt agere pro iuribus monachorum ſibi ſubditorum, [h] & Pœnitentiarius maior videtur ſuperior ſigillatoris ſui prætorij, & illius officium videtur eſſe membrum ſui officij principalis; & negari non poteſt intereſſe ſui officij vniuerſalis: Pœnitentiariæ, vt regeſta ad eam pertinentia fideliter cuſtodiantur, & iura ad officiarios ſpectãtia illæſa ſeruentur, arg. à ſimili, quod valet. [i]

5 Tertio pro eadem parte negante, ſcilicet quod non bene petat prædictus Illuſtriſsimus, facit, quod nõ nominat vllam perſonam, à qua petat, quæve illos poſsideat, & F teneat; & ſuppoſito quod ſint reſtituendi, dubitari poteſt quis magis teneatur ad reſtitutionẽ, an ille ſub cuius cuſtodia & poteſtate remanſerunt poſt mortem ſigillatoris an Reuerendiſsimus Datarius, iuſſu cuius fuerunt illi ab eo traditi, an ſanctiſsimus D. N. imperio cuius Datarius illud iuſsit: an ille, cuius cuſtodiæ nunc ſunt commendati, & omnis qui bene petit, debet exprimere quis, quid, coram quo, quo iure petat, & à quo, iuxta gloſſam receptam in ca. 1. de libel. oblat. Sed etiam ad hoc reſponderi poteſt quod licet in ſupradictæ cauſæ propoſitione non exprimat perſonam à qua vult petere, poterit tamẽ exprimere in ſua, quam proponet, petitione.

a De poſtul.
b In verbo contra eccleſiam.
c L. 1. § illud. ff. de vi & vi arma. & l. 1. ff. vti poſsidetis.
d Leg. 1 ff. vtrubi.
e Per c. redintegranda. 3. quæſt 1.
f In c. ſæpe de reſtit. ſpol. n. 22.
g § 3. fin. & l. ſeq. ff. de petit. hæred.
h Clem. 1. de reſcript. c. fin. de ſucceſſ. ab inteſt.
i Ca. dudum. 2. de elect.

6 Secundo, videndum eſt, an ablatio prædicta fuerit iniuſtè facta. Circa quod dicendum videtur primò, quòd ſic, ſi abſque auctoritate S.D.N. in id expreſſa D. Datarius id fecit: quia nemo eſt priuandus re ſua, vel ſibi debita, antequam audiatur, vel ſaltem citetur,[a] etiã à Papa,[b] & poſſeſſione rei,[c] immo nec citatus prætermiſſo ordine iuris,[d] & prędictus Illuſtriſsimus, vel alia perſona vera, vel ficta, pro qua ipſe agere poteſt, videtur poſſeſsione rei ad ſe pertinentis priuatus, vel priuata à D. Datario, antequã fuerint auditi, vel citati.

a Cap. inter quatuor. de maior.
b Cap. non in quamquam. 2.q.1.
c Cap. 1 de cau. poſſ.
d Ca. conquerente de reſt. ſpol.

7 Tertiò, quòd etiã ablatio prædicta fuit iniuſta, ſi prædictus D. Datarius eam fecit vt iudex, vel executor mixtus S.D.N. quia delegatus, vel mandatarius, ſiue executor Papæ mixtus non poteſt tollere alicui poſſeſsionem, quam habet alicuius rei, ſine cauſæ cognitione, virtute mandati Papæ ſibi facti, vt alius mittatur in poſſeſsionem eiuſdem rei, iuxta celebre dictum Innoc.[e] in theoria & praxi. Ergo licet Papa mandaſſet D. Datario, vt reciperet prædictos libros, non potuiſſet illos auferre ſine vocatione partis.

e In cap. 1 de conceſſ. præb. num. 4.

8 Quarto infraſcriptæ rationes, quibus iniuſtitiam prędictæ abſolutionis aliquibus poſſe probari viſum fuit, nõ ſubſiſtunt: & quidem, dum dicit quòd conſuetudo immemorialis non poteſt mutari, eſt contra c. *non debet*,[f] quod legem & conſuetudinem ſeruatam à tempore immemoriali de non contrahendo matrimonium intra ſeptimum gradum, abſtulit, reſtringendo illam vſque ad quartum, & contra Cõcil. Tridentin.[g] quod abſtulit conſuetudinem ante multa ſæcula ſeruatam de valore matrimoniorũ clãdeſtinorum, & contra innumera alia iura, quæ conſuetudines immemoriales abſtulerunt, & contraria illis ſtatuerunt. Illa item, quæ præſupponunt, quod cõſuetudo, quæ habet vim legis, non poteſt mutari, cùm palam ſit ipſam legem etiam Conciliarem, & ſeruatam à tempore immemoriali, mutari poſſe, iuxta doctrinam S. Thomæ receptam,[h] quin & ſapit hæreſim contra doctrinam Catholicam, quæ colligitur ex c. *cuncta per mundum*,[i] & ibi notatis de poteſtate Papæ legem condendi. Illa item, quæ præſupponunt mutationem legis eo ipſo eſſe inualidã, quòd non debeat fieri.

f De cl. & ag.
g In ca. 1 de refor. matr. ſeſſ. 24.
h 1. 2. quæſt. de conſtit.
i 9.q.3. & c. [illegible] conſtit.

9 Tum quod ſecundum Auguſtinum,[k] licet de lege iudicandum ſit, cùm fit, ſecundum tamen illam iudicandum eſt, cùm facta fuerit. Tum quia recepta concluſio eſt, quòd omnis lex & diſpoſitio Papæ contra legem humanam facta, tenet, licet fieri non deberet, ſecundum omnes.[l] Illa item, quæ texuntur ex pluribus particularibus contra regulam dialecticam, arguendo per indefinitas, quæ particularibus æquipollent in effectu ſic: *Traditio antiqua eſt immutabilis regula, & debet ſemper durare: ergo conſuetudo, de qua agitur, cum ſit traditio antiqua, & regula*, eſt immutabilis, ac ſi argueretur, *Equus habet aures, & homo habet aures, ergo equus eſt homo*. Non enim ex eo quod aliqua traditio, vel regula vel conſuetudo ſit immutabilis, conſequitur quòd hęc vel illa alia ſit immutabilis. Quare, iudicio meo, non eſt tradẽda illa informatio S. D. N. viro eruditiſſimo, qui merito ægrè feret contenta in ea ſibi tamquam firma offerri.

k In c. in iſtis. 4. diſt.
l In c. quæ in [illegible] de conſtit.

10 Quintò, quod difficultas probandi illam ablationem eſſe iniuſtam, augetur ex eo, quod licet ſectio & partitio beneficiorum ſit prohibita in Concilio Turonenſi,[m] poteſt tamen fieri ex iuſta cauſa, vt ibidem adnotauit gloſſ. recept. & tradunt omnes,[n] & quod licet beneficium vacans ſine diminutione debeat conferri,[o] poteſt tamen beneficio vacanti imponi aliquod onus, & poſtea ipſum onuſtum alteri conferri.[p]

m Ca. maiori de præb.
n In c. vacante eodem tit.
o Ca. 1. vt benef. ſine dimin. confer.
p Ca. ſignificatum de præben.

11 Poteſt etiam beneficium non vacans iuſtè vniri alteri, etiam per ordinarium, etiam non vocato beneficiario, vt nouè deciſum fuit contra aliquorum opinionem in clem. *ſi vna*,[q] vbi gloſſa & omnes id adnotant, & etiam adnotatur ad deciſ.[r] in nouiſsimè impreſsis, & quod nemo negabit S. D. N. poſſe adimere, & reddere officio ſigillatoris, quod ſibi placuerit, iuxta illud, *Quod principi placuit, legis habet vigorem*,[s] præſertim in his quæ ſuæ liberæ poteſtati ſubiiciuntur, iuxta l. *princeps*,[t] qualia ſunt beneficia, & officia eccleſiaſtica.[v]

q De reb. eccl. non alien.
r [illegible]
s De conſ. leg.
t [illegible]
v Licet c. 2. de præbẽ. & clem. 1. vt lite pend. & glo. ſolemn. cap. ſi

12 Sextò, quod etiam hæc euadi poſſunt, non eo quòd Sanctiſsimus D.N. non poſsit, ſi voluerit, prædictam conſuetudinem, ſecundum quam ſigillator eius cuſtodiebat prædictos libros, mutare: neque quod mutatio etiam non debitè facta ipſo iure non valeret: ſed quod multis de cauſis ſua Sanctitas non debet eam mutare.

13 Quarũ prima eſt, quòd eſt vetuſtiſsima, & immemorialis, & quòd in noua reformatione ſui officij Pœnit. licet alia quàmplura mutata fuiſſẽt ipſa tamẽ immutata mãſit, & immutata ſeruata eſt tempore triũ maiorũ Pœnitentiariorũ vſque ad mortem proximi præteriti ſigillatoris. Secunda cauſa, quod licet ſanctiſsimus D.N. omnia quæ ſunt iuris humani, qualis eſt hæc conſuetudo, mutare poſsit, & mutatio valeret, licèt fieri non deberet; non tamen excuſaretur coram Deo à culpa, ſi abſque iuſta cauſa eam faceret: quia licet cõſuetudo, & lex humana iuſtè mutari poſsint iuſta de cauſa, non tamen abſque illa.

14 Vnde S. Thomas pulchrè concludit,[a] legem humanam non eſſe mutãdam, etiam cùm occurrit aliquid melius, niſi illud præponderaret, ſiue maioris ponderis eſſet Reip. quàm malũ, quod ex immutatione ſequeretur. Tertia cauſa cur ſua Sanctitas debeat relinquere conſuetudinem prædictam vetuſtam immutatam, eſt ne præbeat occaſionem detrahendi contra prædictum Illuſtriſsimũ, vel quod deliquerit, vel negligens fuerit in corripiendo ſuum ſigillatorem malè cuſtodientem libros: vel quod ſuam Sanctitatem pœnituerit magnificentiæ illius, qua Cardinalem Vltramontanum non petentem, neque opinantem tanta dignitate gratis donare dignatus fuerit, donare inquam: & cogere renitentem, vt ea fungeretur, cõtra c. *conuenior*.[c] Quarta cauſa, ne videatur arguere cuiuſdam imprudentiæ & incogitantiæ prædeceſſorem ſuũ Pium V. cùm primis omnium, qui multis ſæculis Eccleſię Chriſtianæ præfuerunt, imitandum, quod ſuam Sanctitatem contra morem aliorum ſummorum Põtificum magno ſtudio, & raro exemplo facere palam eſt. Quinta, quod multis de cauſis prædictus Pius prædictam conſuetudinẽ reliquit immutatam in prædicta reformatione. Primo quidem, quod iudicauit eam prudẽter & ſalubriter à maioribus fuiſſe inſtitutam. Secundo, quod nulli tutius cõmitti poſſe videbat matrimonialium diſpenſationum expediendarum, & regiſtrandarum negotium, quã illi, cui expeditionum in foro conſcientiæ ſigillandarum curam crediderat, intelligens nihil ab eo in fori exterioris negotiis vel imprudenter, vel indecenter cõmiſſum iri, qui in fori interioris negotiis cum ſuis priuatis, tum alienis fidẽ ſtudium, & diligentiã ſuam probaſſet; iuxt. c. *præcipimus*.[d] Tertio, quòd æquum etiam erat, & conſentaneum rationi, vt idem ſigillator vtriuſque fori caſibus manũ extremam imponeret, tam iis, quæ cum illicita fuerint, cõmiſſa tamen ſunt, & remittuntur, quàm iis, quæ cũ illicita ſint, diſpenſatione tamẽ Apoſtolica licita redduntur: & ſicut illa, ne vlli niſi confeſſori approbato pateant, ſigillo obſignat; ſic iſta, vt nunquam pereant, fideliter in libros referat, & relata ad poſteritatis memoriã cuſtodiat. Quartò, quòd prudentiæ fuit ſtatuere, vt quas facultates Sanctiſsimus D.N. maiori pœnitentiario ad forum exterius pertinentes aſsignauit, & ex earum conceſsione aliqua emolumenta percipienda conceſsit, earum gratiarum & conceſsionum memoriam non alius aſſeruaret, quam eiuſdem maioris pœnitentiarij officiarius; ſicut & patresfamilias redituum & emolumentorum ſuorum procuratores, & diſpenſatores, & rerum cuſtodes & conſeruatores nõ eos eligũt, qui alieno imperio pareãt, ſed domeſticos, & familiares cariſsimos & fideliſsimos. Quintò, quòd diligẽter tẽpore reformationis officij fuit examinatũ, quid magis deceret & expediret ſuper aſſeruatione prædictorũ librorũ, & emolumẽtorũ perceptione, eorumque diſtributione; & iudicatum fuit magis conuenire id, quod ſemper vſus habuit: ideoque præferri debet ei, quod vnus vel alter ſine tanta diſcuſsione ſuadet, argum. cap. *prudentiam*,[e] & cap. *de quibus*,[f] quatenus habent id eſſe firmius, quod à pluribus approbatur.

a In 1. 2. quæſt. 97. art. 2.
b Iuxta cap. videntium. 12. diſtin.
c ff. de pact. dot. & ca. ex parte de conuerſ. coniugat.
d 12. q. 1. & l. 2 C. ne fide iuſſ. dot. dentur.
e De offic. deleg.
f 20. diſt.

15 Sexto, quod cum de his gratiis, & conceſſionibus, quas in regiſtrum inſcribere conſueuit ſigillator, emolumenta ſua, ſuorumque officialium percipit maior pœnitentiarius, inconueniens videtur, vt alius quiſpiã taxas ad illum pertinẽtes exigat, & inter Cardinalẽ & officiales eius diuidat, quàm ab eo conſtitutus, eiuſque pro-

prius,& iuramenti ſacramento obligatus miniſtet, & officiatus,qualis eſt ſigillator. Alia, gratia breuitatis, quibus prædicta conſuetudo iuſta, vtilis, & aptiſsima redditur, omitto. Sexta cauſa,cur ſua Sanctitas non debeat prædictam conſuetudinem mutare,eſt quod prædictus Illuſtriſſimus humiliter & vehementer ſupplicat Sanctitati ſuæ, vt ſerio perpendens prædictas æquiſsimas rationique cōſentaneas cauſas dignetur auctoritatem prædeceſſorum ſuorum vetuſtiſsimique temporis conſuetudinem, quaſi traditionem,quamdam,etiam decretis Pontificum corroboratam defendere.

16 Et cum iuxta alium predeceſſorem ſuum Gregorium ſuo de nomine dictum,[a] hanc legem ſibi nobilitas imponat, vt niſi in beneficiis creuerit, nil ſe præſtitiſſe putet, Sanctitas ſua nobiliſsima ſicut prædictum Illuſtriſsimum nihil tale cogitantem per ſummam ſuam & incredibilem gratiam ad hoc munus vocare dignata eſt, ita eū hoc munere fungentem ab omni moleſtia,& ab omni ſiue auctoritatis,ſiue iuriſdictionis diminutione ſincerū, integrumque tueatur & ſeruet. In gloriam Dei, qui ſua infinita bonitate Sanctitatem ſuam quam diutiſsimè ſeruet incolumem,& glorioſiſsimam. Ameo.

a In cap. 1. de donat

SVMMARIVM.

1 Triremium pœnæ, vel necis etiam iuſtè inferendæ timor excuſat ſeruum fugitiuum ne ad dominum redeat.

1 Seruus fugitiuus tenetur redire ad dominum,niſi probabilis timor perdendi vitam excuſet, & tunc ſemper tenetur habere intentionem domino ſatiſfaciendi, & quicquid lucratur, domino lucratur.

2 Bonorum tres gradus ſunt, vita, fama, & fortuna, quorum priorū non tenemur iacturam facere vt reſtituantur poſteriora.

CONSILIVM II.

QVidam ſeruus fugitiuus perpetrauit grauia delicta, ob quæ iure occidi deberet, vel ad triremes perpetuò damnari, & confeſſus peccata ſua paratum ſe præſtat ad parendum confeſſario: qui interrogat, an teneatur ei iubere, vt ſe reſtituat domino, qui iam bis conatus eſt eum capere per lictores, quo iudex eum puniat.

1 Reſpondeo primo, quòd tenetur in foro conſcientiæ redire ad dominum ſuum, aut eum cōtentum facere, quòd non redeat, niſi aliqua iuſta cauſa eū excuſet à reditu. Secundo, quod probabilis timor perdendi vitam, ſi ad dominum redeat, videtur iuſta cauſa non redeundi, nec ſe illi reſtituendi per vnum præſuppoſitum, & vnam regulam, quæ nos poſuimus in Manu.[b]

2 Præſuppoſitum eſt, quod bona ſubiacentia reſtitutioni ſint trium ordinum, videlicet, famæ, vitæ, & fortunarum, & quod bona vitæ ſunt maioris ordinis, quam bona famæ, & famæ, quam fortunarum. Regula verò eſt, quod nemo tenetur ad reſtituendum bona minoris ordinis, cum iactura bonorum maioris, arg. cap. *officia*,[c] & aliorum quæ ibi citantur. Cùm ergo hic ſeruus fugitiuus ſit de bonis fortunæ dicti domini, & in illius hæreditate, & non poteſt ſe illi reſtituere ſine iactura bonorum altioris ordinis, ſcilicet vitę, excuſatur profectò à redeundo, & ſe illi reſtituēdo. Tertio, quod tenetur tamē habere propoſitum ſatisfaciendi illi, ſeu faciendi illum cōtentum quàm optimo modo, & quàm citiſsimè poterit, ſoluendo ei per ſe, vel per alium iuſtum pretium, vel precibus aliquorum piorum, amicorum, magnatum, religioſorum, vel aliis modis honeſtis, & agnoſcere ſe ſeruum eius coram Deo, donec ſibi ſit ſatisfactum, & quod quicquid quærit, & lucratur, quærit ſuo domino, & cum poterit, ſe, & illa reſtituet ei ad ſalutē animę ſuę, & gloriam Chriſti, qui nos ſua gratia donet, ac perſeuerantia ad mortem incluſiuè confirmet. Amen.

b Cap. 17. nu. 87.

c De pœnit. & remiſſ.

SVMMARIVM.

1 Bello capta mobilia acquiruntur capienti requiritur autem quod ſit publicum, indictum à potente indicere, nu. 2. item & quod ſit iuſtum ex parte capientium. nume. 7 conſuetudo tamen Regum omnium bellantium videtur ſolum requirere quod ſit publicū nu. 3. & 6. & conſuetudo Luſitanorum ſolùm requirit vt bona triduo à Mauris inimicis fuerint poſſeſſa. nu. 3. & 7.

2 Naufragio bona amiſſa, vel iactata animo non recuperandi, ſeu ſi habeantur pro derelictis, capienti acquiruntur.

4 Poſtliminij ius non habet locum in armis, nec in veſtibus perditis in bello, immo nec in aliis rebus quæ non cauſa belli feruntur. num. 5. vnde etiam ſi ab inimicis recuperentur, tamen prioribus dominis non reſtituuntur. num. 5.

6 Conuentio tacita videtur introduci ex eo quod perſonæ ita cōſueuerunt ſeruare.

7 Res aliena in bello iniuſto etiam publicè indicto capta domino erit reſtituenda ab iis, in quos etiam titulo emptionis peruenerunt; niſi vbi lex & conſuetudo, quæ poteſt eſſe rationabilis, num. 3. dictet contrarium. num. 2. & 5. & vlt.

CONSILIVM III.

IN bello & prælio Regis Sebaſtiani contra Mauros in Africa, cum Chriſtiani victi fuiſſent, Mauri ceperūt eorum ſpolia, & in his lapillos, & gemmas, & alia magni pretij, quę poſtea vendiderunt paruo aliis Chriſtianis captis; qui redeuntes ad ſuos, ſua pecunia retulerunt illa in Luſitaniam.

Quæritur, an teneantur reddere illa dominis antiquis quorum fuerant ante illud prælium, in quo illi obierunt, vel victi ſpoliati fuerunt.

1 Ad quæſtionem propoſitam reſpondeo primò, quòd pro parte negante; ſcilicet quod non teneantur reddere illa antiquis dominis, etiā ſoluto pretio, quod pro eis ſoluerunt, facit primò, quòd bona mobilia capta in bello ab hoſtibus, fiūt capiētiū, vt tradit Innoc.[a] quē ſequūtur oēs & merito: quia pro eius dicto eſt textus in §. *item quæ*.[b] & ita Mauri, qui ea ceperūt, videntur facti fuiſſe domini eorum, & conſequenter potuerunt donare, & vēdere.

2 Secundò, quòd dominium rerum habitarum pro derelictis quæritur eas capienti,[c] & prædicta capta in prælio præfato videntur fuiſſe derelicta ab his, quorum erāt ante prælium: ergo Mauri, qui ceperunt ea videntur fuiſſe facti eorum domini. Vnde etiam dominiū rerum perditarum per naufragium, vel iactarum è naui pro eius ſalute, animo eas non recuperandi, acquiritur capienti eas, iuxta d. in Man. confeſſ.[d] & qui adiuerunt prælium illud, eo animo portabant ea, vt crederent futura illa Maurorū ſi ab eis victi forent, ſine ſpe recuperandi ea.

a In ca. ſicut 3 de iureiur. b Inſti. de rerum diu. & in ca. ius gentium 1 diſt. & in l. ſi quid in bello. & l. hoſtes. de capt. & poſtlim. reuerſ. c L. 1. & 2 ff pro derelicto. d Ca 17 nu. 98 & 99.

Tertio, quod prædictæ leges, & aliæ illis concordātes quibus ſtatutum eſt, vt mobilia capta in bello fiant capiētium, non requirunt iuſtitiam belli, ſed ſolùm quod ſit publicum, indictum à populo Romano, vel alio libero non agnoſcente ſuperiorem; & bellum præfatum etiam à parte Maurorum erat publicum, & ſuſceptum à Rege libero: ergo, licet fortè diceretur iniuſtum, eo quod defendebant terras, quæ fuerunt, & etiam nunc ſunt Chriſtianorum, non videtur impedire acquiſitionem captorum in eo.

3 Quarto, quod conſuetudo omnium Regum Chriſtianorum bellantium habet, vt bona mobilia fiant capientiū, non habita ratione, & diſcretione, an bellū iuſta de cauſa fuerit illatū, vel acceptū, ſed ſolùm an fuerit publicum, auctoritate Principis, vel Regis liberi indictum: ergo pari ratione id videtur ſeruandum in bello à Chriſtianis Principibus contra infideles geſto.

4 Quinto, quod cōſuetudo iampridem ſeruata dicitur habere, quòd mobilia Luſitanorū capta in præliis à Mauris ſuis finitimis, ſi tribus diebus continuis ea poſsideantur ab eis, non redeant ad priſtinos dominos Luſitanos; etiamſi empta, vel redempta, vel aliàs ablata reportentur in ditionem Luſitanam: quæ conſuetudo poteſt eſſe rationabilis; tum ad animandum Chriſtianos ad fortius pugnandum, ne ſua perdant: ſicut & Romani non habebāt ius poſtliminij in armis, & veſtibus perditis.[e] Tum ad tollendas innumeras lites, quæ ex contrario vſu naſcerentur.

e L. r. u. § fin. cum le ſeq. ff de captiu. & poſtlimin.

5 Sextò, quòd mobilia perdita ſemel in bello, & ab hoſtibus capta, licet poſtea recuperentur ab exercitu, non debent reſtitui primis dominis, ſed fiunt recuperantium, niſi ſint res, in quibus habet locum ius poſtliminij, vt pulchre decidit Salicetus,[f] & in rebus pretioſis, de quibus loquimur, non eſt locus iuri poſtliminij: quia illi ſolùm eſt locus in his, quæ cauſa belli & prælij feruntur, vt ſunt naues onerariæ, & currus, & boues portantes & trahentes frumēta, & commeatum: vt colligitur ex l. a. & 3.[g] vbi dicitur ſcaphas piſcatorias, & ad voluptatem comparatas, immo nec veſtes pertinere ad poſtliminiū & ita multò

f In l. ab hoſtibus. le. 2. C. de capt. & poſtlim. nu. 3.

g ff de capt.

maior ratio eſt, cur res præfatę pretioſæ non debeant reſtitui, quàm aliæ, quæ cauſa belli portabantur.

6 Septimo denique, quod videtur eſſe quædam conuentio communis tacitè per conſuetudinem antiquiſſimam inducta inter Principes Chriſtianos, & Principes Turcarum, & Saracenorũ occupantes terras ad Principes Chriſtianos, vel Eccleſiam Chriſtianam pertinentes, quod res mobiles captę in bello cenſeantur eſſe capientium, attenta illa iuſtitia belli, quam habet ex indictione auctoritate ſuprema temporali facta; quamuis alia requiſita ad hoc vt ſit iuſtum non concurrant. Quę conuentio tacita colligi poſſe videtur tum ex eo, quod Rom. barbari, & alij Pagani iure gentium vſque ad tempus, à quo cœperunt Imperatores, & Reges Chriſtiani rerum ſummas tenere, id ſeruarunt: tum ex eo, quod ſupremi Monarchæ Chriſtiani etiã nunc id ſeruant: non enim in tam longa ætate memini videre, audire, nec legere, quòd, facta ſimpliciter inter aliquos Reges pace, nulla conuentione alia inſerta, ſubditi vnius Regis liberè adeant Regem contrarium, & petant coram eo mobilia capta tempore belli publici à ſubditis eius, & fuerint iuſſa eis reſtitui: quæ conſuetudo eiſdẽ rationibus colorari poteſt, quibus colorata fuit illa particularis tacta in quinto argumento.

7 Pro parte verò affirmante facit primò, quod res aliena eſt reſtituẽda domino ſuo iuxta iura,[a] & latius tradimus[*] in Manu.confeſſ. At capta in præd. bello videntur mãſiſſe in domino eorum, quorum antea fuerunt: quia non fuerunt facta Maurorum, qui ea ceperunt, cùm bellum illud à Maurorum parte fuiſſet iniuſtum, quia ſuſceptum erat pro defenſione terrarum, quę non erant ſuę, ſed Chriſtianorũ, qui volebant eas recuperare: & D. Tho.[c] recep. ab omnibus Theologis expreſſe ait, quod ad hoc, vt capta in bello fiant capientium, requiritur quod bellum ſit iuſtum.

Secundo, quod ad effectum, vt capta fiant capientium, non videtur ſufficere, vt bellum ſit publicum auctoritate temporali ſuprema indictum: quia alioquin conſequeretur, bella Turcarum, & Saracenorum contra Chriſtianos eſſe iuſta, & capta in eis fieri eorum, & cõſequenter Chriſtianos captos ab eis fieri ſeruos eorum, quod videtur durum. Sed ad hæc duo argumenta pro parte affirmante adducta reſponderi poteſt, quòd procederent, niſi lex & cõſuetudo obſtaret, per tacta in 5. & 4. pro parte negante formatis.

Per quæ omnia ego nõ auderem in præſentia affirmare partem poſteriorem: ſed magis inclino in partem priorẽ, quam certè diſputando defendi poſſe non dubito, nec cõtra eam conſulam, donec inueniam aliquid firmius, quàm nunc inuenire potuerim, eo quòd hęc quæſtio, etſi grandis & quotidiana; nondum eſt, vt arbitror, pro dignitate tractata. Salua, &c.

a Ca. ſi res aliena 24. qu. 1. & peccatũ. de reg. iur. li. 6.
b Cap. 17. nu. 24. & 25.
c 2. 2. qu. 66. art. 8.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

SVMMARIVM.

1 *Capitulo cum aliquid eſt intimandum, canonicis in Capitulo capitulariter congregatis, & non aliter ad hoc vt ſit legitima, eſt intimatio facienda: & hoc, quando agitur de iis, quæ capitulariter ſunt, etiam ſi concernerent actum facti, valide expedienda nu. 5. quod ſi reſpiceret actum facti, quod valide per ſingulos poſſet expediri ſingulis poſſet intimari. nu. 4. & 6.*

2 *Citari in alio loco, quam de iure requiſito, nemo poteſt, niſi quando executori data eſt talis poteſtas ob non tutum acceſſum.*

3 *Perſonaliter, vel procuratori ad id ſufficienter conſtituto intimandum eſt cuilibet, id quod ei præiudicium poteſt inferre.*

6 *Poſſeſſio ſeſſionis in choro & Capitulo, ac iurium canonicatium canonico non poteſt valide & vtiliter a Capitulo dari niſi capitulariter.*

CONSILIVM I.

FVit relaxatum monitorium ab A.C. contra Capitulum Eccleſiæ N. vt ſub cenſuris & aliis pœnis deberet immittere A. in poſſeſſionem archidiaconatus eiuſdem eccleſiæ. Quod monitorium fuit intimatũ Priori, & aliquibus canonicis, non capitulariter tamen repertis. Quæritur an intimatio huiuſmodi valeat.

1 Reſpõdeo primò præfatam intimationem non videri verè legitimè factam Capitulo: quia verè Prior, & canonici, quibus facta fuit intimatio, non erant congregati in Capit. neque in alio loco legitimè vocati, vt requiritur ad hoc, vt faciant Capitulum; quia non erant vocati abſentes, nec erant ibi duæ partes vocandorum, neque erat locus, ad quem ſolent vocari ad agenda negotia Capituli, licet ſic ad officia diuina facienda, & ad reficienda corpora, & ad eundum à choro in refectorium, quod nõ eſt ſatis ad conſtituendum Capitulum legitimè congregatum, vt colligitur ex multis, quæ adducit Felinus,[a] & Franciſcus Paunus in tract. de offic. Capituli ſede vac.[b]

2 Secundò, quod nec poteſt dici quòd habenda ſit fictè pro legitima præfata intimatio, eo quod ad Capitulum non eſſet tutus acceſſus, vel quod ipſum impediebat intimationem. Tum quia in ſententia declaratoria dicitur breue, virtute cuius fuit declaratio facta, fuiſſe legitimè intimatum Capitulo, canonicis, & aduerſario. Tum quia præfatum monitorium non continebat clauſulam, vt haberetur pro ſatis intimata, ſi non eſſet tutus acceſſus, vel ſi Capitulum & canonici impedirent intimationẽ, quod requiritur iuxta cl. 1.[c] & iuxta multa alia, quę ſcripſit Fel. in cap. quoniam frequenter.[d] Tum quia nec notarius ipſe, qui notificauit in loco incõpetenti, dicit non fuiſſe tutum ei acceſſum ad Capitulum, neque quod illud impediebat intimationem. Tum quia Prior, & hi qui eum comitabantur, nihil durè reſponderunt: quia ſolum in ſumma dixerunt, eos non conſtituere ibi Capitulum ad negotia facienda, & quod reſponderent cum in loco competenti eis intimaretur.

a In ca. eđ te. de reſcrip. & in c. cum omnes de conſtit.
b Et alij in aliis locis ab eo allegatis.
c de iudic.
d § porro col. 1 & ſequen. vt lite non conteſt.

3 Tertiò, quòd certum eſt etiam non eſſe factam legitimè intimationem cæteris, qui non aderant cum Priore, cũ ei intimatio facta fuit quia intimatio, quę fit alicui ad inferendum ei præiudicium aliquod, ſi non obediat contẽtis in inſinuatione, facienda eſt perſonę proprię, vel procuratori eius ad id ſufficienti mandato munito,[e] & ipſi non erant præſentes, nec qui erant præſentes erant procuratores eorum.

e Clem. conſtam quæ. de electio.

4 Quarto, quod magis poteſt dubitari de ipſo Priore, & aliis canonicis præſentibus, qui eum comitabantur. Pro parte enim affirmante facit, quod actus conſiſtens circa merum factum, & pertinens ad Capitulum, poteſt expediri per canonicos ſingulariter ſine Capituli congregatione: quæ communis eſt ſententia Innocentij Compoſtellani, Ioannis Andreæ, Butrionis & Imolæ, quos refert Felinus,[f] & tandem ſequitur eos, dicens, non eſſe tutum ab ea recedere: & in propoſito agitur de actu continente merum factum, ſcilicet receptionem A. cui iam eſt quęſitum ius per prouiſionem Papæ.

f In ca. eđ te. nu. 15. de reſcript.

5 Pro parte autem negante faciunt quædam Dominici dicta, quæ ipſe ibi citat, & alia fortiora, quæ poſſunt eã confirmare; ſi adeo expediret noſtro propoſito, & ſententiæ, in qua fui olim in illo cap. ſcilicet limitandam eſſe illam communem ſententiam, vt tantùm procedat in actu facti, quem canonici poſſunt ſingulariter ſine Capitulo facere, vt ſi iuberentur ſoluere aliquam ſummã pecuniæ, ad quam ſoluendam quilibet pro rata eſſet cõdemnatus.

6 Non autem in actu, qui nequiret fieri vtiliter ab aliquo, vel aliquibus eorum, niſi maiorem partem Capituli cõſtituerent. & in caſu propoſito, in quo agitur de tradẽda poſſeſſione ſeſſionis in Capitulo, & choro, & iurium ad archidiaconatum pertinentium, occurrit actus, qui vtiliter à ſingularibus canonicis fieri non poteſt, niſi ſaltẽ conueniret maior pars eorum: & quia non conſtat, quod intimatio fuerit facta niſi Priori, & paucis canonicis; arbitror eos excuſatum iri à cenſuris, ſaltem ſi non contradixerunt, quos non conſtat contradixiſſe. Salua, &c.

DE SEQVESTRATIONE POSSESSIONIS ET fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum poſitum iuxta clem. 1. de ſequeſt. poſſ. ſola concordia iudicialis etiam cum extinctione litium a iudice facta nõ tollitur.*

2 *Suſpenſio facta vſque ad tempus. eo adueniente tunc ſpirat, quando tempus eſt certum: at ſi poſſit dubitari an aduenerit vel ſit præſtitum quod iubebatur, requiritur iudicis declaratoria.*

CONSILIVM I.

AN ſequeſtrum poſitum in caſu clem.[a] infirmetur per concordiam factam inter partes cum extinctione litium ab ipſo iudice facta?

a c. de ſequeſt. poſſeſſ.

1 Pro affirmatiua facit, quod ſequeſtrum, de qua in d. clem. fit durante lite, at per talem concordiam finita eſt lis auctoritate iudicis, ergo non durat: quia factum vſque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo ſecundum Innocentium.[b]

2 Sed contra videtur dicendum per reſolutionem eiuſdem Innocentij,[c] videlicet quod quamuis ſuſpenſio facta quo ad aliquod certum tempus per aduentum illius tollitur, quia nulla poteſt eſſe dubitatio de illius aduentu, ſuſpenſio tamen facta donec ſatisfaciat, non tollitur, donec iudex declaret eſſe ſatisfactum: quia poſſet vna pars id affirmare, & altera negare. Cùm ergo in quæſtione propoſita poſſit vna pars dicere litem non eſſe extinctam, nec cõcordiam validam, videtur durare ſequeſtrum, donec iudex declaret finitam eſſe litem, & concordiam validam.

b In cap. cum bona. de ata. & qualit.
c ibidem.

DE CONFESSIS.

SVMMARIVM.

1 *Monialem ſe eſſe quæ aſſeruit, & coram vicario Epiſcopi interrogata confeſſa eſt, ſi poſtea cum iuramento interrogata dicat contrarium, ex cauſa attendi, poteſt ſecunda confeſſio, & ſeqq.*

2 *Confeſſionem à ſe factam quis non reuocat, ſtaturq; primo dicto regulariter. nu. 6 fallit ſi ſecunda confeſſio ſit extorta per tormenta. nu. 3. vel per iuramentum, nu. 4. vel quando ſecunda facta in loco libero, cum prima eſſet facta timore reuerentiali ſimulque in materia requirente plenam libertatem, num. 4. & 5 vel quando contra primam ſubſunt præſumptę ſubornationes, nu. 5. & 6*

3 *Tertio ſecunda depoſitio præualet priori nulliter recepta.*

CONSILIVM I.

1 QVædam puella diues opera patris ingreſſa fuit quoddam monaſterium, animo, vt ipſa poſtea dixit, quotieſcumque vellet, exeundi: quę poſt aliquot annos perſuaſa, vt creditur, ab Abbatiſſa, monialis facta eſt. quod ægrè ferens pater, qui eã nuptui tradere cupiebat, proteſtatus fuit de nullitate profeſsionis, & ſimul operam dedit, vt ſuper eo ab Epiſcopi vicario examinaretur, quæ reſpondit ſimpliciter ſe eſſe monialem. itaque videns pater, quod filia ſubornata, dum in monaſterio permaneret, ob verecundiam, & reuerentiam Abbatiſſæ, & monialium in dictis perſiſteret, obtinuit cauſam committi, & filiã è monaſterio educi, prout factum eſt: & ſic educta à commiſſario examinata iureiurando reſpondit ſe numquam propoſuiſſe fieri monialem. Quæritur, an prima confeſſio præualeat poſteriori confeſsioni.

Reſpondeo primò, quòd quæſtio hæc eſt valde difficilis, & plurima pro vtraque ipſius parte adducere poſſet is, cui eſſet otium id faciendi. Pro parte enim affirmatiua videtur caſus vulgatus in l. *generaliter*,[d] cuius verba transferuntur in c. *per tuas.*[e] ibi, *Nemo indignũ ſit, vt quiſque quod ſua voce dilucide proteſtatum eſt, in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare.* Deinde quod Bart.[f] quem ſequuntur plurimi, & in his Panorm.[g] tenet primum dictum etiam extraiudiciale teſtis præferendum eſſe dicto poſteriori etiam iudiciali iurato: pro quo faciunt illa omnia, quæ ipſe Bartholus & alij multi in varijs locis adducunt pro ſuo dicto.

2 Pro parte autem negante poſſet adduci primo gloſſ.[h] & alia quæ eſt ſolemnior,[i] quatenus habet priorem depoſitionem teſtis nulliter accepti poſtponendam eſſe depoſitioni poſteriori: & quod communis opinio Doctorũ eſt contra Bartholũ, vt inter alios ait Philippus Decius, qui plurimos in id citat.[k] Secundo adduci poteſt etiã textus,[l] quatenus probat dicto ſecundo ſtandum fuiſſe, licet pro primo dicto aliquot graues coniecturæ concurriſſent.

3 Tertio poſſent adduci iura illa omnia, quibus probatur confeſsioni poſteriori per tormenta extortæ eſſe potius ſtandum, quàm confeſsioni priori ſine tormentis factæ.[m]

d C. de nõ numer. pecu.
e De probat.
f In l. eos ff. ad l. Cornel. de falſis. gl. in conſi. ſa. i par.
h In d. ca. per tuas.
i Co. cũ cauſam. de teſtib.
k In d. ca. per tuas.
l In d. c. litteras. de præſumpt.
m L. recep. & l. unus. §. 1 ff. de quæſt. & l. fin. C. de teſtib. & aliis ſimilibus.

Secundo reſpondeo, quòd narratio caſus non videtur ſufficienter facta: quia nõ narratur, nec explicatur an prędictus Reuerendiſsimus iudex, cui hæc cauſa cõmiſſa eſt, interrogauerit denuo præfatam puellam ſuper his, quæ antea dixerat, vt reſponderet præſtito iuramento, neque ſatis declaratur, an prædicta puella exiens à monaſterio reclamauerit coram iudice, vel tantùm extra iudicium, & an iurata, vel iniurata.

4 Tertio reſpondeo, quod præſuppoſito eo, quod videtur veriſimile, quòd prædicta puella cùm exiit, reclamauerit coram iudice, & cum iuramento: vel ſaltem poſtea coram Reuerendiſſ. commiſſario id fecerit, videtur ſtandum eſſe poſteriori confeſsioni, & nõ primi, attẽto, quod prior ſine iuramento fuit facta, & ſecunda cũ eo, & quod iuramentum eſt tortura quædam ſpiritualis, vt in hoc ipſum propoſitum ait Panormitanus,[a] & quod confeſsioni poſteriori factę per torturam eſt ſtandum.[b] Attento item quod prior confeſsio facta fuit timore reuerentiali Abbatiſſæ præſentis cupientis illam habere monialem, & ſuccedere in bonis eius, qui excuſat in his, quę ſunt libertati valde grauia,[c] adeo quod gloſſa ſingularis,[d] argumẽto illius textus & nonnullorum, quæ in eo citantur, dixit quod timor reuerentialis efficit, ne valeat profeſsio etiã quo ad forum exterius, quam & nos tenuimus allegando eam in Manu. confeſſ.[e]

5 Attento tertio, quod confeſsio mulierum in his, quæ pertinent ad matrimonium ſpirituale vel carnale, debet fieri in loco libero, & plenę libertatis,[f] ad hoc vt ſibi prędiudicet: & quod poſterior confeſsio eſt facta in loco libero, prior autem non ita; & quod ipſa ob prædictum timorem non fuit id proteſtata, pater tamen eius proteſtatus fuit, quòd multum ad hoc facit.[g] Attẽto itẽ quod multa cõcurrunt ad ſuſpicandũ, quod ſubornata, & verecundia ſexus adacta dixit ea, quæ corã prædicto vicario cõfeſſa fuit, nempe quòd fuit ingreſſa monaſteriũ eo animo, vt fieret monacha, & quod eo animo accepit habitũ monachalem, & quod vere non habuit, vt ipſa etiam in poſtrema confeſsione ſignificat, animum ſe monacham faciendi, & quod pater id videns prępatauit ſibi nuptias, & fecit eaſdem denunciari; quod non feciſſet, ſi certo non intellexiſſet eam velle matrimonio coniũgi: & quod ſimulac egreſſa fuit, reclamauit, & affirmauit nullum vmquam talem animum habuiſſe: & quod ante illam confeſsionem fuit ſpõſa à patre, & aliqua id genus alia: quæ coniuncta cum tribus præcedentibus coniecturis ſatis mouere poſſunt iudicem ad iudicandum veriorem eſſe confeſsionem eius poſteriorem, quàm priorem.

a In d. ca. per tuas num. 11.
b L. ſi poſtulauerit §. ſed & ſi negauerit ff. de adulte. & d. l. repeti.
c L. quæ onerandæ ff. quarũ rer. actio non dat.
d Ca. profeſſ. 20. qu. 3.
e Ca. 22. nu. 51.
f Ca. cum locum. de ſponſal.
g Arg. c. 1. de his quæ vi & c. 17. de regu. & concil. Trid. ſeſſ. 25.

6 Nec obſtant oppoſita in contrarium; quia opinio prædicta Bartholi communiter reiicitur, vt prædictum eſt: & quod licet regulariter confeſsio prior præualeat poſteriori, cæteris paribus, fallit tamen quando poſterior eſt per tormenta extorta, vel iurata iuramẽto, quod eſt quædam, vt prædictum eſt, tortura, & cum prior eſt facta metu ſaltem reuerentiali, vel in loco non libero, poſterior autem ſine vllo metu, & in loco libero; & cum ſunt aliquæ coniecturæ, quæ muniunt poſteriorem contra priorem per ſupradicta. Quare omnia in noſtro caſu in fauorem poſterioris concurrunt. Salua, &c.

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes ſingulares etſi non probent in foro exteriori, vnicus tamen ſi ſit idoneus ſaltem iuratus dat iuſtam cauſam aliquid probabiliter credendi, etiam ad effectum credendi, ſuſpicẽter etiam contra Eccleſiam aliquid proſcriptum. num. 2.*

3 *Veriſimilia iuſte credi poſſunt, cum contrarium non probatur nec de illo extat fama.*

CONSILIVM I.

QVidam N. nobilis, & ex celebri familia poſsidet vnam capellaniam redituũ 57000. merapitinorũ requirentẽ ex inſtitutione ſua reſidentiam perſonalem, de qua dicunt teſtes non eſſe beneficium ſufficiens prædicto, & tres teſtes iurati deponunt 30. annis proximè elapſis ſeruitum fuiſſe illi per ſubſtitutos & vicarios, & non perſonaliter per ipſoſmet capellanos, imino duo illorum teſtantur à 40. annis ſeruitum fuiſſe illi per ſubſtitutos, & non perſonaliter: & vnus eorum teſtatur ſeruitum fuiſſe illi 50. annis & amplius per alios quiete, nulla ſuper hoc mota controuerſia. Quæritur an prædictus N. poſsit reti-

nere

nere illam tuta conſcientia non ſeruiendo ei perſonaliter, ſed per ſub[illegible]tutos.

2 Reſpondetur primo, non videri ſufficienter probatum quod prædicta capellania ſit libera à reſidentia perſonali quo ad forum exterius: quia imuo non probatur ſufficienter quod 40. annis ſuit ſeruitum ei per vicarios: quoniam vix vnus teſtis teſtatur, & neuter aliorum ait id ſeruatum fuiſſe 40. annis: alter enim ſolum deponit de 30. & alter quod ſeruatum ſolum eſt illud à 40. annis paulo plus minus, & it[illegible] non concludit de 40. annis, quos requirit præſcriptio canonica iuxta cap. *de quarta*, cum ei adnotatis.[a]

Secundo, quod ſatis videtur probatum quo ad forum conſcientiæ, ad effectum probabiliter credendi quod 40. annis eſt ſeruitum præfatæ capellaniæ per ſubſtitutos & vicarios, quoniam dictum vnius teſtis idonei, ſaltem [illegible]ucit iuſtam credulitatem, & eſt iuſta cauſa probabi[illegible] credendi aliquid, iuxta gloſſam ſing. & recept.[b] quã poſt alios declarat Felinus,[c] & in caſu propoſito vnus te[illegible]oneus ſatis probat, ſaltem quo ad forum conſcientię, [illegible]od 40. annis ſeruitum eſt ei per vicarios, & iuuatur ab alio, qui reddens optimam rationem ſui dicti, teſtatur fuiſ[illegible] id ſeruatum 40. annis paulo plus vel minus: iuuat & ter[illegible] eſtaos id eſſe ſeruatum 30. annis: per quæ tria dicta probabiliter quis credere poteſt id ſeruatum fuiſſe 40. & amplius annis quo ad forum conſcientiæ, cũ prædicta capellania ſit antiqua, & tempore circiter 200. annorũ antehac inſtituta, & non eſt vlla ſcientia, nec fama contraria, quod vmquam ſuper hoc fuiſſet controuerſum: & quod capella eſt ſita Salmanticæ, vbi eſt magna iuriſperitorum copia: & eſt veriſimile, quòd ſi conſuetudo deſeruiendi per alium fuiſſet recens, & nondum ſeruata 40. annis, eſſet ſcientia, vel fama de aliqua controuerſia ſuper hoc habita, vel mota.

3 Et ita videtur iuſtè credi poſſe, quod eius initium pręceſſit longè 40. annos, quia veriſimilia iuſtè credi poſſunt, cum contraria non probantur, vel non eſt de illis fama.[d] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Credere non tenetur filius matri aſſerẽti ipſum votum emiſiſſe, ſicut nec quod ſit conceptus de adulterio.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM reſpondetur, præfatũ conſulentem nullo iure teneri ad credendum matri ſuæ dicẽti, quod cùm ægrotaſſet, vouit intrare religionem Capucinorum: ſicut & communis reſolutio Doctorũ [illegible]bet, quod non tenetur filius credere matri ſuæ nupræ; quod genuit eum ex alio viro per adulterium.

DE TESTIB. COGENDIS, VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Clericus peccat ferendo teſtimonium in cauſa ſanguinis, & ſi ſequatur occiſio, vel mutilatio, eſſet irregularis. vnde nec poteſt cogi, vt coram iudice ſeculari tale ferat teſtimonium.*

CONSILIVM I.

RESpoodetur, quòd præfatus ſacerdos non poteſt cogi ad ferendum teſtimonium ſuper aliqua re, [illegible] at iudicem ad occidendum, vel mutilandum membrum. Tum quia nec paſsim etiam laici poſſunt compelli ad teſtificandum in criminalibus.[e] Tum quia clericus peccat ferendo teſtimonium in criminalibus, quando ex eius teſtimonio poſſet ſequi mors, vel mutilatio: quia clerici non debent teſtificari coram iudicibus ſecularibus.[f] Tum quia licet ſponte ferat teſtimonium ſuper aliqu[illegible], vnde ſequeretur mors, vel mutilatio, fit irregularis, [illegible] capitulo, *ſententiam ſanguinis*. vbi hic notat Panormit[illegible].[g]

SVMMARIVM.

1 *Monitorium Epiſcopi iubens denunciari furta, non ligat ſcientem, probare non valentem: at ſi mandet, vt quod quiſque ſcit tamquam teſtis reuelet, ligatur qui ſcit, etiamſi partem furti habuerit, nec poſſit probare, modo à iuſto metu vel priuilegio non excuſetur.*

CONSILIVM II.

1 REſpondeo, quod præfatus communicans ſecreto in furto, accipiendo partem illius, quod furto ſubtractũ fuit, non tenetur ad denũciandũ, ſi non poteſt probare, quãdo Epiſcop⁹ ſolũ iubet denũciari id quod ſcitur; ſed ſi iubet vt reuelet id quod ſcit tãquã teſtis, tenetur dicere id quod ſcit: & hoc eſt quod ego dico in Man. meo confeſſ. loco præcitato. Et ideo prædictus D. conſulens perpendat an Epiſcopus iuſſerit denunciare ſolum, an etiam teſtificari, vel reuelare, vt teſtem, quod ſcitur: quia priore caſu non tenetur quicquam reuelare, ſi nõ poteſt probare; poſteriore autem ſic, ſi iuſtus metus, vel aliquod priuilegiũ cognationis, vel aliud non excuſat à teſtificando, vt ibidem diximus.

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio inſtrumento notarij ſigillo, ſed non ſubſcriptione Epiſcopi munito, imo etiam teſtibus ſolis ſine ſcriptura probatur.*

2 *Literis Epiſcopi ſigillatis, etiam non ſubſcriptis, in his quæ eius officium tangunt, vt eſt collatio beneficij, creditur.*

CONSILIVM I.

AN ſufficiat ad probandam collationem beneficij, vt conſtet per inſtrumentum notarij Epiſcopi ſigillo communitum ſine ſubſcriptione Epiſcopi.

1 Reſpondeo affirmatiuè. Tum quia nullo iure id requiritur, vt colligitur ex c. 1. & 2.[a] cũ eis adnotatis. & ex c. *quoniam contra falſam*.[b] Tum quia etiam literis Epiſcopi ſigillatis ſine vlla ſubſcriptione creditur in his quę pertinẽt ad officium eius, etiam ſine ſubſcriptione notarij, vt tradit poſt alios Decius.[c] Tũ quia collatio Epiſcopi probari poteſt teſtibus ſine alia ſcriptura Epiſcopi, iuxta deciſionem Rotæ,[d] Salua, &c.

a De fid. inſtrum.
b De probat.
c In capi. poſt ceſſionem. de probat.
d 50. de probat. in antiq.

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas decem, vel ſaltem triginta annorum facit præſumi in actu omnes etiam extrinſecas, etiam non enunciatas. interueniſſe ſolemnitates, ac requiſitam agentium poteſtatẽ, ſigillaque eorum, quibus adſcribuntur, fuiſſe, defectusq; nunc apparentes fuiſſe recognitos.*

2 *Antiquiſſima duo inſtrumenta, tranſumpti ſcilicet & in quo refertur ipſum originale, adiunctis adminiculis præſertim famę præſumptiue probant impatronatus ad effectum ſuſtinẽdi præſentationem; licet in dicto inſtrumento aliqua poſſent deſiderari.*

CONSILIVM II.

PVtans me interrogari vnam quæſtionem, reſpondi aliqua, quæ conuenit mutare, vt aptentur alij, quã nunc interrogor, & ob breuitatẽ temporis cogor ex tempore reſpondere, vrgentibus me ad id maxima interrogantem caritate, beneuolentia, & amicitia. Reſpondeo igitur videri mihi duo in negotio propoſito.

1 Alterũ eſt, quod, ſalua ſentẽtia Reuerendiſſ. DD. Rotę, quos ego maximè ſuſpicio, ſola duo inſtrumenta præſentata per D. Ferdinandum ad probandum ius patronatus, de quo agitur, pertinere ad monaſterium & conuentum, qui eum præſentauit, ſine aliis adminiculis ſufficiũt de rigore iuris per ea quæ Felinus poſt ſe & alios à ſe citatos ſcribit,[e] aſſeuerando quod in publicatione ſcripturatum, & in receptione teſtium ad futuram rei memoriã, pręſumitur citationẽ neceſſariã interueniſſe: quia nõ ſolũ ſolẽnitas intrinſeca actus præſumitur interueniſſe in eo, ſed etiã ſolẽnitas extrinſeca, etiã nõ enũciata in inſtrumẽto, quãdo illud eſt antiquũ, & probat dici ãtiquũ ſi fuit factum ante decennium, vel ſaltem ante triennium: & in caſu propoſito tam originale relatum in tranſumpto, quàm ipſum tranſumptum, ſunt antiquiſsima; nam originale fuit factum ante circiter ducentos annos, & tranſumptũ ante circiter centum quadraginta, & quod tranſumptum fuit factum coram teſtibus, & quod ambo fuerũt ſigillata, & quod non probatur efficaciter, quòd ſigillũ debeat probari eſſe munitum nomine ſigillatoris characteribus expreſſo, & quod adeo antiquiſsima antiquitate videtur inducere præſumptionem quod erat tale, quale eſſe debebat, & quod iudex, qui dedit auctoritatẽ tranſumptum,

e In c. Albericus. de teſt. num. 3 & 4 vſque in fin.

A præſumi poteſt fuiſſe ordinarius, vel delegatus ſpecialiter ad illum actum propter præfatam antiquitatem, & quod etiam præſumi poteſt præfatos defectus viſibiles, ſi qui erant, vidiſſe iudicem tranſumpti, & non fuiſſe approbaturum illud, niſi per alia, quæ ibi non narrantur, ſuppletos fuiſſe cognouiſſet, quod per exempla inducta per Felin. & alia ſimilia poteſt comprobari, ſi ſatis expendantur.

2 Alterum, quod videtur, eſt, quod illa duo inſtrumenta adeò antiquiſsima, adiunctis adminiculis, quæ nunc præſentãtur ad probandum præfatum iuſpatronatus pertinere ad præfatum monaſterium, in dubio probant illum ad effectum, de quo quæritur, præſertim ſama illa tanti tẽporis vulgatiſsima, & religio nobiliſsima, nobiliſsimè in eo B ſeruata, & quod nec aduerſarius dubitauit ius præfatum patronatus ad præfatum monaſterium aliquo modo pertinuiſſe, quod nec nunc, niſi læſa conſcientia, iuse negare poſſe videtur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato, ac etiam irregulari expedit, fidem abſolutionis obtenta in foro conſcientia habere à confeſſario per eius ſchedulam priuatam, vel inſtrumentum, vel & cautius per ſchedulam clauſam firmatam ab extra manu notarij.*

CONSILIVM III.

AN abſoluto ab excommunicatione, vel ab irregularitate quo ad forum conſcientiæ tantùm, expediat C habere literas eiuſmodi abſolutionis, & quales poſsit habere ſine violatione ſecreti?

1 Reſpondeo, expedire multùm ad euitandam pœnam quæ poſſet ei imponi in exteriori foro propter contemptum excommunicationis, vel legis, poſſe autem ſibi parare, curando, vt confeſſarius, qui virtute literarum Pœnitentiariæ in foro tantùm conſcientiæ abſoluit, coram notario & teſtibus, tradat abſoluto ſchedulam clauſam, & ſignatam, dicendo quòd ipſe abſoluit illum confeſſum eo modo, & de eo, quòd continetur in ea, notarius autem in dorſo eius ſcribat, quod tali anno, menſe, & die rogatus fuit corã talibus teſtibus à tali cõfeſſario, & abſoluto, vt eiuſdem rei fidem faceret, & poneret ibi ſuũ ſignũ publicũ D eo modo, quo in teſtamento in ſcriptis facto iure fieri debet, & fieri conſueuit: quod longè cautius videtur, quàm id, quod ſcio conſultum fuiſſe à viro quodam perdocto, videlicet, vt notarius duceretur ad confeſſarium, qui coram eo & teſtibus abſolueret: quia id cum periculo publicandi ſecreta fieret: cautius item, quàm id, nempe quod cõfeſſarius faciat fidem per ſuam ſchedulam tãtùm: quoniã, licet vtrumq; ſuſtentari poſſet id ſufficere, per c. *teſtimonium.* iũcta gloſſ. de teſtibus: quia tamẽ opponi poſſet, vel ſubſcriptionem ipſius non eſſe illius confeſſarij, maximè ſi eſſet mortuus, vel quod illa non fuit data quo tempore in ea E dicitur, ideo ſecurius videtur eſſe quod diximus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Maior Pœnitentiarius antequã per Piũ V. officium Pœnitentiariæ reſtringeretur ad forũ conſcientiæ, de abſolutionibus & diſpẽſationib. quas in vtroq; foro faciebat, dabat, & merito etiã, publicũ teſtimoniũ nunc autẽ nec ipſe, nec ij, quib. vt in dicto foro conſcientiæ abſoluant & diſpenſent mandat, iuſte illud dare poſſunt. nume. 2 & ſi darent, nihil prodeſſet: quia iudex fori exterioris nedum non teneretur, immo nec poſſet in præiudicium partis illi credere nu. 3.*

4 *Teſtimonio dato à Pœnitentiario. vel ab iis qui ſolum in foro conſcientiæ ex eius facultate abſoluunt, ſeu diſpenſant, eiſque poteſt credere iudex fori exterioris, vt ceſſante aduerſario poſsit diſsimulando perinde ſe cũ prædictis gerere, ac ſi nõ eſſẽt ligati.*

F

CONSILIVM IIII.

QVotidie in ſacro Pœnitentiariæ prætorio abſoluuntur multi à cenſuris, & ab irregularitatibus, & deſiderant vt eis tradantur illæ abſolutiones in forma probandi authenticè, ſi Pœnitentiarius maior eam faciat per ſe vel alium pœnitentiarium prætorij, vel ſi fiat per commiſsionem, ipſi commiſſarij faciant fidẽ ſufficientem per ſeipſos, vel per notarios, publicos corã quibus eam fecerint. Quæritur an deſiderium ſit iuſtum.

A 1 Et quidem intelleximus, variè à varijs ad hoc fuiſſe reſponſum: ſed videtur reſpõdẽdum aliter, ſcilicet diſtinguendo tempus, in quo olim publicè petebantur huiuſmodi abſolutiones, & alia, quæ ſacrum illud prętorium expedire ſolebat publicè quo ad vtrumque forum tã exterius, quam interius, antequam fe. rec. Pius V. reformaret illud prętorium, reſtringendo eius facultates, & diſpenſationes, atque abſolutiones quo ad forum conſcientiæ tantùm; & quod illo tempore deſiderium præfatum erat iuſtum, & adeo quidem, quod etiam hodie dantur copię authenticę, ſi petantur, de actis illo tẽpore, quę quo ad vtrumque forum valebant: quia de non exiſtentibus B & non apparentibus idem eſt iudicandum.[a]

2 Sed quod hodie, poſteaquam pręfatus Pius V. reformauit præfatam ſacram Pœnitentiariam, & reſtrinxit facultates eius quo ad forũ conſcientiæ tantùm, non eſt iuſtum deſiderium. Tum quia deſideratur vt fiat aliquid ab eo, qui non habet iuſtam poteſtatem id faciendi, quod eſt iniuſtum.[b] Tum quia peccarẽt tam iudices, quàm miniſtri eiuſdem prætorij; reuelando ſecreta quę in eo dicuntur & fiunt, in graue pręiudiciũ partiũ ibidẽ aliqua petentium & confitentium, contra iuramenta, quæ pręſtãt ab initio ſuſceptorum officiorum, quod eſt peccatũ graue contra ſecundum præceptũ decalogi,[c] relati per gloſſam ſingularem.[d]

C 3 Tum quia id quod deſideratur, eſſet fruſtraneum: quoniam nullam fidem facerent pręfatę abſolutiones quo ad forum exterius: quia in eõ tam iudex Eccleſiaſticus, quàm ſæcularis poſſet iudicare contra in eis contenta, cum extra territorium ius dicenti impune non pareatur.[e]

4 Qua in re tamen omnibus addo, quod mea ſententia abſque vllo peccato poſſent iudices exterioris fori diſsimulare ſe neſcire peccata illa, quorum abſolutiones oſtẽderentur eis factę quo ad forum conſcientiæ tantùm, ad effectum dimittendi illos impunitos, ſi ex ſuo tantùm officio ſine vllo præiudicio publico & priuato procederẽt; quia huiuſmodi diſsimulatio videtur vtilis, quę licita eſt.[f] D Dixi, *Si procederent ex officio & ſine vllo publico vel priuato præiudicio.* quia ſi procederent ad inſtantiam partis vel fiſci pro earum publico vel priuato intereſſe, peccarent; quia iniuſtum quo ad forum exterius in illo foro facerent; cõtra l. *in pluribus.*[g] & contra cap. *iudicet.*[h] & notata in cap. *paſtoralis.*[i] quatenus probant eſſe iudicandum ſecundum allegata & probata.

DE PRAESVMPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Præſumptio illa aſſumenda eſt, quæ videtur veriſimilior, & per quam euitatur periculum, & cui conformis eſt ſtylus, & per quam facientis euitatur ſtultitia.*

E 2 *Diſpenſandi ad omnes ordines facultate præditus. diſpenſando in dubio ad omnes, cenſendus eſt diſpenſaſſe, & non ad vnum tantùm: nam gradatim diſpenſando, cũ periculo cogeretur ad ſingulos ſingulas contra ſtylum facere diſpenſationes.*

4 *Occultus irregularis cenſendus eſt, qui apud Turcas fuit circũciſus, licet quidam ex præſumptione talẽ priuatim obiecerint defectum. num. 2. iuncto caſu.*

CONSILIVM I.

PVER quidam captiuus apud infideles volens circũciſus fuit, & à fide apoſtatauit; poſtea cum res eſſet ſecreta, in patriam reuerſus ſecretè in manibus Inquiſitoris abiurauit apoſtaſiam, & ab eodem fuit ſecretè recon-F ciliatus. Demum cum intraſſet religionem approbatam, Pontifex ad petitionem ſui ſuperioris cõceſsit, vt hic poſſet ad omnes ordines aſcendere: neſcitur tamen, an Pontifex hoc conceſſerit in forma gratioſa: vel per commiſſionem. His ſic peractis, dictus ſuperior iuſsit oratorẽ ipſum ſuſcipere primò ordines minores, ſecundò iuſsit vt ſumeret ſubdiaconatum; tertiò diaconatum, quos in dicta religione aſſumpſit. Poſtremò iam dictus orator de licẽtia Pontificis tranſiuit ad laxiorem religionem, in qua cũ nouitius eſſet, prout etiam nunc eſt, tacitis prædictis omnibus vt ſupra ſubſecutis, tamquam legitimus diaconus de licentia huius ſecundi ſuperioris aſcendit ad ſacerdotiũ. Dubitatur modo, an hic ſit tut', ita vt poſsit celebrare

a L. Duo ſunt Tiÿ. ff. de teſt. tutel. & c. ſi ſacerdos cum gloſſ. de offic. ord.
b Arg. textus in c. de foro cõpet. & in l. ſi à non compete. iudice C.
c Exod. 20.
d In ca. quod in omnib. 22. q. 5.
e L. ſi. ff. de iuriſd. omnium iudic. & c. 2. de conſt. lib. 6.
f C. a. vtrum 22. quæſt. 2.
g ff. de reg. iur. & contra ſilentio, q. verum ff. de off. proconſ.
h 1 quæſt. 7.
i §. quia vero de off. deleg.

cum non poſsit ſciri, vt dictum eſt, an Pontifex dictam gratiam conceſſerit in forma gratioſa, an vero per commiſsionem datam ſuperiori dictæ primæ religionis, qui cùm oratore ipſo vniuerſaliter nō diſpenſauit, ſed ſolum prima vice iuſsit, vt quatuor minores aſſumeret, ſecunda iuſsit vt aſcenderet ad ſubdiaconatum, tertia, vt ad diaconatum promoueretur: & quatenus ſit neceſſaria diſpenſatio, an ſufficiat eam obtinere in foro conſcientiæ, cum dicta apoſtaſia in hac ſecunda religione omnino ignoretur, & in prima etiam neſciatur, licet in ea quidam ex præſumptione eamdem ei obiecerint extraiudicialiter, & in priuatis iurgijs.

1 Reſpondeo, iuſte (mea ſententia) credere poſſe præfatum religioſum ſe eſſe rite ordinatum. Tum quia probabiliter credere poteſt, quòd Papa ipſe dixit prælato ſuo petenti habilitatem pro prædicto ſubdito ſuo, verba, quibus formaliter, vel æquiualenter fecit eum ad eos habi… Tum quia probabiliter credere poteſt, quòd prælatus eius fecit eum habilem ad omnes illos ſimul, ſi Papa ei commiſit poteſtatem id faciendi, quoniam non eſt veriſimile, quod prælatus particulatim eū habilitabat nunc ad unum ordinem, nunc ad alium. Non enim erat boni & prudentis prælati, id facere cum periculo, quòd ipſo mortuo oporteret iterum refugere ad Papam: & communis ſtylus commiſſariorum ad habilitandum quem ad omnes ordines, habet, vt vnico actu id faciant: & non eſt præſumendum quid ſtultum & malum de bono prælato, [a] & quæ communiter accidunt, ſunt credenda, [b] & inſolita non ſunt credenda. [c]

2 Quamuis ad redundantem cautelam poſſet peti à ſummo Pœnitentiario, vt prædictam ordinationem haberet ratam, & diſpenſaret ſuper irregularitate, ſi & quatenus opus eſſet: quamuis mihi videatur non eſſe opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis ſimplex omnia quæ antea habebat, & poſtea quoquo modo acquiſiuit, ſuo monaſterio ſeu ordini acquirit, at quæ poſt prioratum ſeu beneficium quæſiuit, beneficio acquirit: ita tamen illorum habet adminiſtrationem, vt fructus expendere in ſui & ſuorum honeſtam ſuſtentationem, & in opera pia largiri poſſit, num. 2. & hoc etiam dum in extremis agit nu. 1. non tamen per donationem cauſa mortis, nu. 2.*

3 *Debitori ſuo mandans moribundus prælatus, vt vnam tertiam crediti det vni & aliam tertiam alteri, nihil de reliquo dicens non ob hoc cenſetur reſiduum debitori donare, etiamſi ſit illius conſanguineus.*

CONSILIVM II.

PRIOR regularis quædā ſua bona patrimonialia Titio nepoti ad negotiandum contulit, & dum in extremis ageret, dictorum bonorum à Titio ratione reddita, iuſsit vt ex illis 50. vni, & 100. alteri traderentur. quo facto Prior mortuus eſt. Vnde dubitatur, an Titius tuta conſcientia dictorum bonorum reſiduum retinere poſsit, ex præſumpta donatione.

1 Illud in primis occurrit, quod D. conſulens fallitur putans, quod Prior potuiſſet habere dominium maius in bonis patrimonialibus, quàm in alijs bonis prioratus: quoniam religioſus per profeſsionem perdit dominium omnium bonorum patrimonialium, quæ ante profeſsionem habebat, & capacitatem habendi dominium illorum, vel aliorum in tota vita ſua: ita quod omnia quæ ante profeſsionem habebat, per illam fuerunt facta monaſterij, vel religionis, & omnia quæ poſt eam ſiue donatione, ſiue ſucceſsione, ſiue alia quacumque induſtria ſua quærit, acquirit monaſterio, vel ordini, ſeu religioni, quam profeſſus eſt antequam Prior efficeretur, & ea quæ poſtea quæſiuit, acquiſiuit ipſi prioratui, vt nos late probamus in commment. 2. de regul. [d] per authen. *ingreſſi.* [e] & alia, quæ ibi poſſunt videri.

2 Deinde, quod præfatus Prior licet poſt profeſsionem nullius rei temporalis dominium, neque poſſeſsionem ſuo nomine potuiſſe habere, potuit tamen habere adminiſtrationem, & facultatem diſponendi de fructibus prioratus, & omnium bonorum, quæ quoquo modo quæſiuit, ad ſuam & ſuorum decentem ſuſtentationem, & ad largiendum pauperibus, & alijs operibus pijs, & remuneratorijs. Ex quibus liquidò infertur potuiſſe præfatum Priorem donare Titio intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis, ſi quæ interueniſſet, reliquum, quod remanſit penes eum poſt rationem redditam eorum, quæ in ſocietatem dederat ei prædictus Prior, vel ſaltem tantùm, quantùm prædicta paupertas, pietas, vel remuneratio exigebat.

3 Sed dubium eſt, an præfatus Prior per præfata verba, quibus dixit, vt de præfato reliquo 50. daret vni, & centum alteri, nihil de alijs expreſsè diſponens, præſumatur voluiſſe alia donare Titio. Quod enim noluerit, facit, quod nemo in dubio videtur rem ſuam donare alij. [a] Pro contraria verò parte facit, quod ægrotabat, & quod diſpoſuit de duabus partibus illorum, quæ Titius tenebat, & non apparet alia ratio, cur tacuiſſet de alijs partibus, niſi quia voluit, vt illę manerent cum Titio, ſi moreretur. Sed huic argumento reſponderi poteſt, quod non concludit voluiſſe donare ſimpliciter & inter viuos, ſed tātùm cauſa mortis, & quod licet religioſus habens beneficium regulare, vel ſæculare, poſsit donare intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis inter viuos, non tamen poteſt per vltimam volūtatem, neque per donationem cauſa mortis, quæ quo ad hoc æquiparatur: conſanguinitas autem, vel ſocietas exercendi negotiationem, parum prodeſt D. conſulenti, quia non eſt iuſta cauſa, vt religioſus etiam beneficiarius poſsit donare alicui de redditibus ſui beneficij, vel alijs alia ratione quæſitis.

4 Vnde ſequitur, quod præfatus Titius de rigore iuris non poteſt retinere illam partem bonorum, quæ remanſit penes eum, propter verba præfata. Cui conſulendum, vt aliquam bonam compoſitionem procuret facere cum eo, qui ſucceſsit in prioratu, ad quem iure pertinet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſionis cenſura, nec dum infligitur, nec dum tollitur, vllam certam verborum formam præſcriptam habet.*

3 *Prohibitus celebrare à iudice in ſcriptis, cenſetur ſuſpenſus, ſecus ſi ſolo verbo, nec præſumatur iudicem velle delinquere. & num. 2.*

CONSILIVM III.

AN prohibitus à prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus?

1 Pro parte affirmante facit, primò, quod nulla forma verborum eſt præſcripta ad ferendam, nec ad tollendam ſuſpenſionem, ſed ſufficiunt quæcumque id ſignificantia, vt diximus in Manua. confeſſ. [b] Secundo, quod tota definitio ſuſpenſionis in d. Manua. ſerio concepta, & declarata [c] videtur ei conuenire.

2 Pro parte verò negante facit primò, quod ſuſpendens verbo ſine ſcriptura, delinquit, & punitur ſuſpenſione. [d] Secundò, quod magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur in d. cap. 1. & per prohibitiones huiuſmodi, cum prohibens non vtitur verbo *ſuſpenſionis*. videri poteſt nolle ſuſpendere: & quod prohibitio de non communicando vel non celebrando à confeſſario facta, non cenſetur ſuſpenſio, vt vbi ſupra dicitur, reddendo rationem cuiuſdam dicti gloſſę cap. *is qui.* de ſentent. excomm. lib. 6.

3 Pro concordia horum in præſentia occurrit dicendum, quod, ſi prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitionem, cenſetur ſuſpendere: quod probant argumenta pro parte affirmante adducta. prohibens autem verbo tantùm præſumitur ſolam ſimplicem prohibitionem facere, argumen. [e] l. *ſi procurator.* [e] cum ſuis concordantibus quatenus probant, in dubio neminem præſumi facere actum eo modo, quo ſit delictum. At, qui prohibet celebrare ſine ſcriptura, facit actum, qui poteſt iudicari delictum, & non delictum: nam ſi facit animo ſuſpendendi, delinquit, adeo quod ipſo iure incurrat ſuſpenſionem: ſi verò facit animo non ſuſpendendi, ſed ſimpliciter prohibendi, non videtur delinquere: ergo præſumendus eſt nolle ſuſpendere.

SVMMARIVM.

1 *Acolytatu probato non probatur prima tonſura, nec alij minores.*

2 *Sacerdotio probato, cum de antiqua ordinatione agitur, &*

a L. cum de indebito. ff. de probat.

b Ca. 27. nu. 101.

c Vbi ſupr. num. 151.

d Ca. 1. de ſententia excom. lib. 6.

e ff. de condit. indeb.

conſtas ordinatorem fuiſſe virum inſigni virtute præditum. aliq minores ordines probantur

CONSILIVM IIII.

AN probato acolytatu probetur prima tonſura?

1 Reſpondetur primò, hunc D. conſulentem debere per ſe, perque ſuos adhibere diligentiam quærendi literas pſalmiſtatus inueniendo & ad memoriam reducendo à quo Epiſcopo, & in quo epiſcopatu, & coram quo ſecretario fuit initiatus præfato pſalmiſtatu, quibus inuentis, bona pars dubitationis excluderetur.

Secundo, quòd illis literis non inuentis, & ſublata ſpe inueniendi, debet impetrare à ſuo Epiſcopo literas dimiſſorias, per quas aſſumere poſsit prædictum clericatum antequam conſequatur beneficium, ne illius collatio ei ante clericatum facta ſit ipſo iure nulla, iuxta cap. *ex literis.*[a] & notata in cap. *cum adeo.*[b]

a *De tranſact.*
b *De reſcrip.*

Tertio, quod debet idem conſulens reſcribere ad patriam, vt ſedulò & diligenter quæratur in illo regiſtro notarij, in quo inuenitur illum inſignitum fuiſſe acolytatu, an inueniatur etiam inſignitus alijs tribus ordinibus minoribus, quia quatuor ordines minores olim in Hiſpania ſimul conferri ſolebant: quod ſi ratione Concilij Tridentini cœperint ſingulatim in illa regione, in qua eſt illud regiſtrum, conferri, quæratur an ſit erratum in accipiendo tranſumptum ex eo, ita quod ſciatur an verum ſit eum eſſe acolytum, an non: quo preſcito certius conſulatur.

2 Quarto, quod licet teneamus cum Panormitano[c] recepto Felino & alijs quos ipſe citat,[d] quòd probato ſacerdotio cenſentur probati alij omnes minores ordines, quando agitur de ordinatione antiqua, & probatur quod ordinator erat inſignis virtute præditus, non tamen ex eo ſatis efficaciter videretur probari idem eſſe dicendum de acolytatu quo ad alios ordines minores: & ſi res in iudicium deduceretur, non eſſet facilis forte probatio virtutis adeo inſignis, nec temporis adeò antiqui. Quare inquirenda eſt pro viribus veritas facti, & ea cognita, cum ius oriatur ex eo, quærenda eſt veritas iuris, quia eſt periculum, quod ei obijciatur in foro exteriori promotio per ſaltum, conſtito de promotione ad acolytatum, & non apparente promotione ad alios minores, & pſalmiſtatum.

c *In c. miſi de prab.*
d *In ca ſuper his. de accuſ.*

Quinto, cauendum eſſet D. conſulenti, vt ante promotionem ab beneficium inueniatur legitimè ordinatus, ſi timet rem controuerſam iri in foro exteriori. Saluo meliori iudicio.

DE IVREIVRANDO.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum factum hominis de non ludendo ad ludos malos, ſeruandum, ſed poteſt relaxari ex cauſa etiam ab Epiſcopo.*
2 *Iurans ſub certa pœna ludo malo vel abſoluto non ludere, ludendo malo ludo ad pœnam tenetur.*
3 *Abſoluere poteſt confeſſarius à fractione iuramenti.*
4 *Iuramenti pœnalis adeundi Hieruſalem relaxatio non eſt reſeruata Papæ, ſecus in voto.*
5 *Iuramentum, ſed non votum adeundi Hieruſalem, relaxatur per cruciatam.*
6 *Voti diſpenſandi facultas per Iobelæum conceſſa ad iuramentum non extenditur.*
6 *Pœnitentiaria facilè diſpenſat ſuper iuramento pœnali in peccati odium facto.*

CONSILIVM I.

TITIVS, cum non ad voluntatem ei ludus ſuccederet, ſponte prorupit in hæc verba: *Iuro tibi, Semproni, per Deum me amplius in vita mea non luſurum nec ad chartullam ſeu chartetam, ſiue primeram, nec ad alium chartarum ludum, ſub pœna adeundi Hieroſolymam.*

Dubitatur primò, an hoc ſit iuramẽtum obligatiuum.

Secundo, ſi luſit, an Hieroſolymam adire teneatur.

Tertio, an à confeſſario electo virtute Iobelæi vel cruciatæ abſolui poſsit.

1 Ad propoſitas quæſtiones reſpondetur primò, iuramentum de non ludendo ad chartullam, ſeu chartetam, ſiue primeram, & ſimiles ludos vetitos, eſſe validum, & ſeruandum quo ad illos, qui ſunt peccata genere ſuo præſertim mortalia, & relaxari poſſet iuſta de cauſa, ſicuti votum, tum à Papa, tum ab Epiſcopo: quia non eſt de reſeruatis Papæ, iuxta ea, quæ tradimus in Manu. noſtro conſ.[a]

a *Cap. 12. nu. 5.*

2 Secundo, quod qui iurauit non ludere præfato ludo malo & illicito ſub pœna adeundi Hieroſolymam, tenetur adire illam, ſi fregerit illud, vt teneretur qui in genere & abſolute voueret non ludere ſub ſimili pœna, & luderet illicitè: quod quando contingat, dicitur in d. Man.[a]

a *Cap. 12. in princ.*

3 Tertio, quod certum eſt per Iobelæum, ſiue per bullam cruciatæ poſſe prædictum abſolui à peccatis, quæ fecit frangendo prædictum iuramentum: quia id nullo iure reſeruatur Papæ, & per Iobelæum, ſiue bullam cruciatæ conceditur confeſſario legitimè electo facultas abſoluendi à peccatis: immo & proprius confeſſarius poteſt abſoluere ab ipſa tranſgreſsione.

4 Quartò, quòd pulchrum dubium eſt, an alius, quàm Papa, poſsit relaxare iuramentum de adeundo Hieroſolymam, ſi ludo illicito luderet. Arbitror tamen eſſe probabile, quòd relaxatio iuramenti prædicti, de adeundo Hieroſolymam, & terram ſanctam, non eſt reſeruata Papæ, ſicut eſt relaxatio voti id ipſum faciendi, per ea quæ de comparatione voti & iuramenti diximus in præfato Manua.[b] & ſecundum Tabiennam.[c]

b *Ca. 12. nu. 54.*
c *Verb. iuramentum. nu. 21.*

5 Quintò, quòd certum eſt conſequenter prędictum iuramentum potuiſſe relaxari iuſta de cauſa à confeſſario electo legitimè per cruciatam, quamuis credam non poſſe relaxari per eum, etiam iuſta de cauſa, votum de adeundo Hieroſolymam: quia illud eſt reſeruatum Papæ, &, vt puto, diſpenſatio eius non conceditur ſpecialiter prædicto confeſſario electo per cruciatam.

6 Sexto, dubitari poſſe an hoc iuramentum poſsit relaxari per Iobelæum à S.D.N. nuper conceſſum: & in præſentia inclino in prædictam negantem, quia ſolum concedit facultatem diſpenſandi ſuper votis, nulla facta mentione de iuramentis, quæ ſunt diuerſa ab illis, per dicta in præfato capit.[d] & à diuerſis non fit illatio, præſertim in diſpenſationibus, quæ ſunt odioſæ, & exorbitantes.[e]

d *12 nu. 52.*
e *L. Papin. ff. de minorib. & cap. quæ à iure de regu. iur. li. 6.*

Septimò, quòd, vt puto, facile abſolueretur à ſacra Pœnitentiaria à præfato iuramento facto non propter deuotionem, ſed ob abominationem peccati iuſta de cauſa, præſertim quòd ſine licentia Sedis Apoſtolicæ non poteſt conſulens adire Hieroſolymam cauſa deuotionis.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum abſolutè vi præciſa factum vix inuenitur, & nu. 2. quia voluntas hominis vi præciſa cogi non poteſt.*
2 *Violentum fit à principio extrinſeco paſſo non opitulante.*
3 *Intellectus cap. ſacris de iis quæ vi.*
4 *Iuramentum vi præciſa non obligat, conditionalis ſit, ſed facile remittitur.*

CONSILIVM II.

QVÆSITVM eſt, an iuramentum abſolutè metu præciſo, ſiue per vim præciſam extortum obliget iurantem.

1 Reſpondeo primò, vix poſſe dari caſum, in quo vllum iuramentum abſoluto metu, ſiue vi præciſa factum inueniatur. Tum quia voluntas hominis non poteſt cogi violenter, ſiue vi præciſa ad eliciendum actum immediatè prodeuntem ab ea, ideſt ad volendum vel nolendum aliquid, vt tradit S. Thomas poſt alios receptus,[f] & nemo poteſt iurare nec cogi ad iurandum, ſi noluerit iurare.

f *1. 2. quæ. 6. art. 4.*

2 Tum quia illud ſolum dicitur violentum, ſiue vi præciſa factum, quod fit à principio extrinſeco paſſo non conferente vim, ideſt eo, qui patitur, non opitulante, vt poſt Ariſtotelem 3. Ethicorum tradit S. Thomas receptus,[g] quem nos quoque ſequitur in Manual. confeſſar.[h] At vix inueniri poteſt caſus, in quo quis iuret coactus à principio extrinſeco, ipſo non conferente vim, ſiue opitulante. Dixi, *Vix*: quia poſſent alicuius labia moueri arte Angelica vel diabolica ad inuocandum Deum in teſtem, ipſo omnino corde & voluntate contradicente, vti quotidie videntur quidam à dæmone obſeſsi, loquentes lingua, Græca, Chaldæa, vel alia, quam nunquam didicerunt: ſed huiuſmodi iuramentum non dicetur tam iuramentum eius qui iurat, quam Angeli boni vel mali, qui labia eius, vt id faciant, cogit.

g *Vbi ſupra artic. 4. & 1.*
h *Præl. 9. nu. 3. & 4.*

3 Secundò, quòd non obſtat, prædictis cap. *ſacris.*[i] quia non loquitur de iuramẽto, ſed de communione, qua quis communicat excommunicatis, quæ fieri poteſt violenter

i *De iis quæ vi.*

ſiue

ſiue vi abſoluta, cogendo membra exteriora alicuius ad aliquid faciendum, nolente & renitente ipſo, vt thurificare idolo, vel manere in eadem domo cum excommunicato.

4 Tertiò, quòd huiuſmodi iuramentum violenter vi præciſa, vt dicitur, factum non obligaret iurantem. Vnde nullibi præfati à maligno ſpiritu ad loquendum coacti iudicantur eſſe obligati ad faciendum ea, quæ promiſerunt: neque conſequenter deberent cogi à iudice ad præſtandum ea, quæ prædicta vi coacti violenter iurauerunt, iuxta prædicta, quæ pulchrè fundari poſſunt in cap. *presbyteros.* [a]

Quarto, quod certum eſt, iuramentum alioquin licitum, metu, ſiue vi conditionali præſtitum obligare iurantem, iuxta cap. *verum.* [b] quamuis abſolutio iuſtè peti poſſit, & ſit præſtanda, vt habetur in cap. 1. [c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

Mandato dato tertio ad reſignandum in mei fauorem, & mihi tradito, ſi promitto etiam cum iuramento non vti, niſi reſeruata tertio penſione, & poſtea ſpreta promiſſione vtor. & beneficium reſignatum accepto, pecco quidem, ſed tenet promiſſio: poſſumque poſt adeptam poſſeſſionem liberaliter, ſed non ex pacto præſtare quod cupiebat reſignans num. 2.

2 *Iurat nequaquam, qui dicit promitto per iuramentum, vel cum iuramento.*

3 *Tranſgreſſio iuramenti ſecreti promiſſory inhabilitatem non inducit ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM III.

QVIDAM, accepto mandato de renunciando vnum beneficium in fauorem ſuum miſſo à partibus, cum iuramento promiſit, ſe non vſurum mandato illo, niſi reſeruata certa penſione cuidam, licet poſtea vſus fuerit, & poſt quæſitam poſſeſſionem rogatus, vt ſe obligaret ad ſoluendam penſionem, quam reſeruari voluit reſignans ad certa opera pia. Quæritur an id facere poſſit?

1 Reſpondeo primò, D. conſulentem malè feciſſe, peccaſſeq; ne vtendo mandato prędicto ad reſignandum contra ſuum iuramentum, quod poterat ſeruare ſine incetitu: & ſine diſpendio ſalutis æternæ. [d]

Secundò, quòd per hoc peccatum non incurrit irregularitatem, vel inhabilitatem ad retinendum prædictum beneficium. Tum quia chirographum, quo id promiſit, non continet quod ipſe iurauit, ſed quod promittebat cũ iuramento, vel per iuramentum, quod tunc non fecit, quę ſunt valde diuerſa, iuxta verum intellectum cap. *clerum.* [e]

2 Tum quia tranſgreſſio ciuſmodi iuramenti ſecreti non induceret ipſo iure talem inhabilitatem, arg. notatorum in cap. *querelam.* [f] & notata per Felinum. [g]

Tertio, quod prædictus D. conſulens licitè ſanctęque poterit quo ad forum interius ſoluere prædictam penſionem, poſteaquam expediuerit, & acceperit poſſeſſionem beneficij. Tum quia intentio & animus reſignantis, vt reſignatarius hoc vel illud faciat poſt habitum beneficium, nil nocet quo ad forum conſcientiæ, niſi exprimatur & deducatur in pactum, [h] vt tradimus in Manual. confeſſ. [i] poſt gloſſam ſingularem [k] & D. Antoninum ibi citatum.

Quarto, quod non abs re dixi in tertio dicto, Quo ad forum interius: quia quo ad forum exterius poſſet præſumi confidentia per bullam Pij V. quam referimus ad literam, [l] ex qua paulo inferius colligimus vnam coniecturam admiſſæ confidentiæ eſſe, ſi renuncians beneficium, acceperit aliquam partem fructuum à reſignatario, etiam poſt habitam poſſeſſionem illius.

Quinto ex his ſequitur, prædictum D. conſulentem nullatenus debere obligationem prædictam facere, nec vllibi dicere, vel confiteri, quod dedit, vel dat aliquid prędicto reſignanti, nec alij de mandato eius: quamuis ipſe debeat ſemper eſſe illi gratus, & ita dare liberaliter ipſi, vel alicui alij paupertatis, vel ſubuentionis intuitu ea, quę videbuntur honeſtè danda, ſecreto tamen.

SVMMARIVM.

1 *Expendens mater pro filia animo donandi, non poteſt poſtea aliquid ſibi ob hoc de bonis filiæ retinere poteſt autem, ſi animo ſaltem tacito illud repetendi fecit: in dubio autem, ſi filia habebat vnde ſe aleret, animo repetendi præſumitur impenſum.*

2 *Iurare in iudicio creditor, qui de bonis debitoris iuſtam retinet compenſationem, poteſt ſe de bonis debitoris nihil retinere, addita in mente conditione, ita quod teneat in foro exteriori confiteri.*

CONSILIVM IIII.

MATER fecit multas expenſas pro filia, quas cum eſſet illius negotiorum geſtrix ex bonis dictæ filiæ repetijt. Quæritur an in reddendis rationibus iureiurando affirmare poſsit, ſe nil, quod ad dictam ſuam filiam pertineat, retinere, nec ei quicquam debere.

1 Reſpondetur primo, quod non, ſi mater fecit præfatas impenſas non tamquam geſtrix negotiorum filiæ, ſed animo donandi & non repetendi eas, ſed ſic, ſi fecit eas tamquam negotiorum geſtrix eius, vel animo repetendi eas, & non donandi, [a] quia vt ibi adnotatur, & probatur, pater vel mater faciens impenſas filiæ, vel filio, quem non tenetur alere, quique habet alia bona, vel cuius negotia gerit, videtur facere illas impenſas de bonis filiæ vel filij, & non de ſuis proprijs, niſi quo ad forum conſcientiæ, ſi verè coram Deo, cui omnia patent, fecit eas de bonis ſuis animo non repetendi: quia in illo foro non ſtatur præſumptioni, ſed veritati. [b]

2 Secundo, quod præfata mater cauere debet, ne mentiatur: & ita ſi verè animo donandi non dedit, ſed habuit animum tacitum, vel expreſſum repetendi, cum negauerit ſe nihil debere, nihilque accepiſſe, intelligere debet intra mentem ſuam, ita quod teneatur in foro exteriori confiteri, per ea quæ nos latè tradimus in d. cap. *humanæ aures,* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem poſt mortem mandantis non poſſe deferre iuramentum deciſorium, verſic. & num. 3.*

1 *Mandatum regulariter re integra morte mandantis expirat, beneficiary verò etiam lite conteſtata.*

2 *Procurator dominus litis cum ſit, ſit ſolum quo ad non requirentia ſpeciale mandatum.*

3 *Iuramentum deciſorium requirit ſpecialiſſimum mandatum.*

CONSILIVM V.

PROCVRATOR conſtitutus in cauſa ciuili, & factus dominus litis, an mortuo ſuo principali, re integra, ſubire vel referre valeat iuramentum litis deciſorium, ita vt ſi de facto illud ſubeat, probet in præiudicium ſui principalis?

1 Reſpondeo, quod multa poſſent in vtramque partem huius quæſtionis adduci ab eo, cui id faciendi otium & vires ſuppeterent. Dico tamen primo, inclinare me in opinionem eorum, qui tenent pręfatum procuratorem per præfatum iuramentum nihil poſſe nocere defuncto, nec inſtantiæ & cauſæ quam tractat. Tum quia mandatum procuratoris expirat morte mandantis, beneficiarij verò Eccleſiaſtici etiam poſt litem conteſtatam, & re non integra. [c] & cauſa hæc fortaſsis eſt beneficiaria, licet ipſe neſciam, cum qualis ſit ex narratione facti non colligatur. Tum quia omne mandatum regulariter expirat re integra morte mandantis, [d] vt in propoſito caſu narratur, quod mandator re integra fuit mortuus.

2 Tum quia nihil videtur obſtare, quod ipſe procurator factus fuerit dominus litis, quia id verum eſt quo ad ipſam litem, & alia incidentia emergentia, quæ non requirunt ſpeciale mandatum, non autem quo ad alia requirentia ſpeciale mandatum, ſine quo ipſe non poteſt obligare principalem ſuum, [e] quandoquidem ea ratione, qua non poteſt tractare totam cauſam abſque mandato ſaltem generali, ita non poteſt tractare partem cauſæ requirentem ſpeciale mandatum ſine illo: & ad pręſtandum iuramentum deciſorium litis, de quo agitur, requiritur ſpecialiſſimum, ſecundum omnes.

3 Tum quod præfatus procurator non videtur poſſe virtute præfati mandati deferre iuramentum parti aduerſæ, ergo nec iurare pro ſua parte principali: quia iuramentum, quod dicitur per partium, quod fundatur in l. *manifeſtiſſime.* [f] videtur includere iurationem & relationem, ita quod non poteſt iurare pro ſua parte, niſi aduerſarius iuramentum ſibi delatum referat illi. Tum quod

mando

a Arg. l. Neſennius ff. de negot. geſt. l. ſi quis à liberis. §. ſi mater. ff. de liber. agnoſ. cu ei adnot.

b Ca. humanæ aures 22. q. 5 & cap. ne quis & c. tua de ſponſal. cũ ei adnot.

c Clem. fina. de procurat.

d Ca. mandatu de offi. deleg. cũ ei late à doctoribus adnotatis l. inter cauſas. ff. mandati. cum alijs vulgatis.

e Arg. l. e. qua de tota ff. de rei vend.

f ff. de iureiu.

mandatum fuit ad iurandum in animam mandantis: & præfatus procurator vult iurare in animam ſuam, quod eſt diuerſum à mandato, [a] & à diuerſis non fit illatio. [b] Salua,&c.

a Ca. in perturbatione. de iuram. calū. & ca. 2. eod. tit. lib. 6.
b L. Papinianus ff. de minor.

S V M M A R I V M.

1 *Iurata promiſſio poteſt remitti ab eo,in cuius fauorem facta eſt.*

2 *Maioratus eſt quædam dignitas perſonam fictam repræſentans diſtincta à vera perſona illum poſſidente. & nu. 4. quæ vendi quidem,ſed non in præiudicium ad illum vocatorum,nec eis in aliquo præiudicari poteſt. num. 3. & inde ſequitur,vt qui illum poſſidet, poſſit quidem in ſui. num. 7 ſed non in præiudicium ipſius maioratus,remittere fratribus ſuis promiſſionem iuratam de eidem applicando certa bona. num. 5. factam dicto maioratui, ipſo poſſeſſore & notario prædicto maioratui acceptantibus, num. 9 & 10. niſi interueniat auctoritas Principis,cuius auctoritate factus fuit dictus maioratus,nec diſpenſatio Pontificis, cui dicta bona temporalia non ſubſunt,etiamſi promittentes eſſent clerici, ſufficeret. num. 8.*

6 *Iuramentum adiectum promiſſioni ſine adiectione diei aliquid faciendi,præſtitum etiam fictæ perſonæ, & corpori,non tollit neceſſitatem interpellandi promittentem, ad hoc vt ſic non adimplendo conſtituatur in mora,& peccato.*

10 *Donatio facta abſenti, notario ſtipulante, non eſt contractus innominatus, nec vltima voluntas, in quibus licet pœnitere, ſed eſt contractus perfectus, irreuocabilis, tranſiens contra hæredes donantis, & ad hæredes donatarij, qui quandocumque poterunt illam acceptare. num. 11.*

12 *Donatio facta epiſcopatui non poteſt per Epiſcopum remitti, & relaxari.*

CONSILIVM VI.

AN conuentio & donatio iurata duorum fratrum, quorum alter erat dominus maioratus, quibus ſuas legitimas vniuerunt & donarunt maioratui per ſuum patrem inſtituto, & ſe obligauerunt medio iuramento ad conuertendum omnes fructus illarum in bona ſtabilia, quæ vnirentur prædicto maioratui, ſolo vſufructu illorum ſibi retento, obligent illos ad ea faciendum?

Quæſtio hæc profundior eſt, quam primo aſpectu apparet. Et pro parte quidem negante facit primo illa reg. iuris. [c] *Scienti & conſentienti non fit iniuria neque dolus.* & prædicti ambo domini fratres ſciunt, quòd non faciunt illa, & conſentiunt, quia ſunt contenti ne fiant.

c Lib. 6.

1 Secundo, quod omnis conuentio, etiam iurata, facta in fauorem alicuius, poteſt remitti ab illo, [d] at prædicta donatio & conuentio facta fuit in fauorem eius, cuius erat maioratus, & ipſe conſentit, ne illa fiant, ergo remiſſa ſunt conuentio & iuramentum.

d Cap. præterea 1. de ſpōſ. factū c. peruenit 2. de immunit.

Tertio, quod prædicti DD. fratres fuerunt primi, qui prædictum auctarium promiſerunt & iurauerunt: & ita videntur poſſe retrocedere, ſicut teſtator poteſt retrocedere à ſua voluntate. [e]

e Argum. l. ſi quis in princ. & ei annot. ff. de leg. 3

2 A contraria tamen parte ſtat, quòd maioratus vel primogenitura eſt quædam dignitas, & perſona ficta diſtincta à prædictis fratribus conuenientibus, & donantibus, iuxta tradita per Martinum Laudunenſem [f] quem dilatat Ioannes Lecirier. [g] Facit ca. *quoniam abbas.* [h] & c. *ſi grotioſe.* [i] quatenus diſtinguunt dignitatem ab habente illā, & conſequenter prædicti DD. fratres non promiſerunt, nec iurauerunt ſibi mutuo, ſed primogenituræ, quæ eſt dignitas ab eis diſtincta: & conſequenter non poſſunt ipſi alter alteri promiſsionem & iuramentum remittere.

f In prin. lib. de primogen.
g In qu. 1. de primogen.
h De off. deleg.
i De reſcript. lib. 6.

3 Secundo facit, quod licet verior & frequentius recepta opinio habeat, quòd primogenitura vel maioratus vendi & cedi poſsit, iuxta latè tradita per prædictū Ioannem Lecirier [k] & Tiraquel. [l] tamen illud intelligitur, quando fit ſine præiudicio filiorum, vel aliorum ad eum vocatorum, vt prædictus Tiraquellus expreſsè notat, [m] & ita non videtur, quod prædicti fratres poſſunt renunciare prædictæ promiſsioni, & iuramento, in præiudicium eorum, qui ad prædictum maioratum ſunt vocati.

k Li. 3 de primoge. q. 1. & n.
l De iure primoge. q. 24. & 20
m Ibid q. 24. nu. 21. & qu. 26. nu. 1.

4 Tertiò, quòd aliud eſt iurare fidelitatem domino expreſſo nomine proprio, & aliud iurare ei expreſſo nomine dignitatis: quia in priore caſu non videtur tranſire ad ſucceſſores, & in poſteriore ſic, vt notant Cardinalis & Panormitanus [n] declarando gloſſam, [o] & ita aliud eſt iu-

n In c. veritatis de iureiur.
o In verb. ob ... antur.

A rare dignitati, aliud iurare perſonæ illam habenti.

5 Hęc poſteriora argumenta videntur vrgere ad dicendum prædictos D D. eſſe obligatos ad implendam ſuam conuentionem, & ſeruandum ſuum iuramentum. Nec obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, concedendo quidem quod non fit iniuria ſcienti & conſentienti, & conſequenter nec ei qui nunc poſſidet maioratum, qui ſciens conſentit, negando tamen quòd dignitas maioratus, & ſucceſſores in ea, ſciant, & conſentiant. Ad ſecundum reſpondetur, quod prædicta conuentio & iuramentum non fuerunt facta ipſiſmet fratribus, ſed dignitati maioratus, & ſucceſſoribus in ea, & ita qui nunc eſt

B poſſeſſor eius, non poteſt conſentire, nec remittere iuramētum quod ad dignitatem, & ſucceſſores in ea, qui ſunt alij ab eo. argum. l. *non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.* [a] & alia quæ ibi congerit Decius. Ad tertium, quod diſpoſitio per vltimam volūtatem, quæ vſque ad mortem eſt mutabilis, [b] poteſt mutari, diſpoſitio autem per contractum non poteſt mutari ſine conſenſu ſaltem alterius partis, [c] & diſpoſitio prædicta fuit per viam contractus, & ita non poteſt reuocari, niſi conſentiente altera parte, quę ſunt ipſa dignitas maioratꝰ, & ſucceſſores in ea.

a ff. de regul. iur.
b Ca. cū Marthæ. de celeb. miſſ. & c. vltima voluntas. 13. q. 2.
c L. ſicut initio. C. de act. obl.

6 An autem peccauerint mortaliter prædicti fratres nō adimplendo conuentionem & iuramentum, alia quæſtio eſt: & videtur reſpondendum pro parte negante. Tum

C quia qui debet aliquid ſimpliciter, non adiecto die ſolutionis faciendæ, non eſt in mora, donec interpelletur, [d] & prędicti domini non fuerunt interpellati, neque vt ea implerent requiſiti. & alias multis probauimus, iuramētum non tollere neceſsitatem interpellandi, neque conſtituere quem in mora faciendi quod iurauit, ante interpellationem, ſi adiectum fuit contractui, in quo illa requiritūr.

d L. ſi ex legati cauſa. & l. cū filius §. ſi. ff. de verbo. oblig.

7 Secundo, quod poſſeſſor maioratus etſi non poſsit conſentire, ne fiant ea quæ ſibi debent fieri, in præiudiciū ſucceſſorum, poteſt tamen conſentire in pręiudicium ſuum, immo & vendere & donare maioratum, vt ſupra dixi: & in caſu propoſito poſſeſſor maioratus, qui eſt alter

D fratrum, non ſolùm non interpellauit, ſed fuit, & eſt contentus ne illa ſibi fiant: ergo ambo ſunt excuſati à peccato, modo eo animo ſint, vt adimpleant illa, quatenus attinent ad vtilitatem ſucceſſorum in dignitate.

8 An autem S.D.N. poſsit ſuper his diſpenſare, eſt alia quęſtio: & meo iudicio plus poteſt in hac re regia maieſtas, quam ſua Sanctitas, cum maioratus, & qui tenet eum, ſint ſibi ſubiecti, & alter frater licet ſit clericus, tamen conuentio pędicta reſpicit bona eius patrimonialia, & non Eccleſiaſtica, & ſita in ſuo regno: & ſua maieſtas, attentis cauſis & circumſtantijs huius negotij, & conſenſu poſſeſſoris maioratus, multo magis & efficacius poteſt diſpenſare, & quo ad vtrumque forum conſtituere, vt te-

E neantur ad omnia illa, vel non niſi ad aliquam partem eorum, prout iuſta cauſa id faciendi, & eorum voluntas impulerit, pręſertim quòd hęc diſpēſatio reſpicit vtrumque forum: ſucceſſores enim pędicti D. poſſeſſoris poſſent occurrente opportunitate moleſtare hæredes vtriuſque, vt adimplerent pędictam cōuentionem, & iuramentum, niſi remiſſa vel moderata fuerint per regiam maieſtatē.

Contra pędictam determinationem, quatenus habet prædictos fratres non poſſe ſe inuicem abſoluere à prædicta promiſsione & iuramento, adducuntur duo reſponſa cuiuſdam viri eruditiſsimi, multa in ſuum propoſitum citantis, in quibus ſatis perpenſis non video ſolutum ar-

F gumentum primarium meę ſententię, videlicet quod duo donantes tertio non poſſunt reuocare donationem ſine illius conſenſu, & quod pędicti fratres donauerunt tertio, videlicet dignitati & maioratui iam conſtituto auctoritate regia ab eorum parte, & quod dignitas illa & maioratus non refutauit illam donationem, immo acceptauit: quoniam poſſeſſor eius, qui eſt alter fratrum, acceptauit nomine ipſius, tamquam adminiſtrator eius, illam donationem quo ad legitimas.

10 Neque requirebatur acceptatio ſecundum opinionem eorum, qui tenent per ſtipulationem notarij ipſo iure quæri tertio ſine alia acceptatione, neque ſecundum opinionem eorum qui requirunt acceptationem: quia ſecundum omnes per talem ſtipulationem quæritur ius

irreuoca

reuocabile tertio, qui cum primum nouerit, poteſt illam acceptare etiam poſt mortem donãtis, & etiam poſt mortem donatarij: quia tranſit in hæredes, & contra hæredes irreuocabiliter: vt latè monſtratum eſt in cauſa noſtra Romana fideiuſsionis: & ita cum donatio prædicta ſit facta prædictæ dignitati, & conſequenter ſucceſſoribus in ea, quilibet ſucceſſor, cum primum ſcierit, poterit acceptare illam, & donata petere.

11 Neque eſt verum quod in contractibus nominatis, quorum de numero ſunt donatio inter viuos, & ſtipulatio, ſit locus pœnitentiæ, ſicut in vltimis voluntatibus & donationibus cauſa mortis, & quibuſdam alijs tangentibus vltimum iudicium, quæ virtualiter ſunt vltimæ voluntates, in quibus loquuntur Oldradus, Baldus & quidam alij citati à prædicto eruditiſsimo. Donatio enim perfecta valet, etiam antequam donatarius eam ſciat, licet per eam non quęratur ei ante acceptationem res donata, ſed tantùm ius eam acceptandi, quod tranſit in hæredes, & contra hæredes, vt nos deducimus in dicta cauſa noſtra, licet multò minorem vim ei concedamus, quàm aduerſarij noſtri.

12 Nec eſt facienda diſtinctio, an vocatus ad maioratum ſit natus, vel non, nec an inueſtitura maioratus ſit pluries etiam decies facta, vel data aliquibus, quia ſimulac naſcetur vocatus ille debet illum habere, adminiſtrare, & iura ei debita ſiue per donationẽ ſiue alijs repetere: & vt alia omittam, videatur in hoc conſilium Decij [a] contra noſtram opinionem citatum, & aduertatur, quod nemo auderet dicere, quod ſi duo fratres donarent epiſcopatui Vicentino aliquod prædium reſeruato vſufructu quoad vitam per donationem inter viuos, quæ eſt irreuocabilis, præſertim ſtipulatione notarij valiatam, ſicut in noſtro caſu, poſſent pœnitere, etiam ſi alter fratrum eſſet Epiſcopus Vicentinus, eo quòd donatio eſt facta tertio, ſcilicet dignitati epiſcopali, & quod caſus propoſitus eſt omnino ſimilis: hęc autem raptim ſine allegationibus, cum quibus tria folia compleuiſſent, dixi, quia fundant opinionem meam, quam noluiſſem in hoc caſu in gratiam domini mei eſſe veram, quæ tamen profectò vera eſt. Salua, &c.

a Conſ. 466. n. 28.

SVMMARIVM.

1 *Fidei profeſsionem omittentes regula de triennali non iuuat quo ad lucrandos fructus amiſſos contra diſpoſitionem Concil. Trid. cap. 12. ſeſſ. 24.*

2 *Ignorantia iuris clari non excuſat, etiam quo ad forum Dei, ſi adſit aliqua culpabilis. num. 3.*

3 *Ignorantia cauſa peccati illud tollit, vel minuit, prout in totum vel in partem cauſat inuoluntarium.*

3 *Inaduertentia, quæ habet in ſe aliquam culpam non aduertendi ad id ad quod quis tenetur, non excuſat.*

CONSILIVM VII.

QVIA infra in titulo de præbendis reſpondeo poſſeſſorem triennalem beneficij bona fide illud cum titulo colorato poſsidentem fieri dominum eius, & titulum verum quærere, per regulam de triennali poſſeſſore. Quæritur nunc, an canonici, qui non ſunt profeſsi publicè fidem Catholicam coram Epiſcopo & Capitulo intra duos menſes à die poſſeſsionis adeptę ob ignorantiam & inaduertentiam præcepti Concilij Tridentini, [b] & poſtea poſſederunt pacificè vltra tres annos, faciãt fructus ſuos.

b Cap. 12. de reform. ſeſſ. 24.

1 Reſpõdeo primò, quod regula illa de triennali nõ poteſt prædictis DD. conſulentibus prodeſſe. Tum quia iura à iure communi exorbitantia non ſunt ad alium caſum extendenda. [c] Et conſtat prædictam regulam à iure communi exorbitare, & alium caſum eſſe illum, in quo agitur de canonizando titulo, & alium in quo agitur de quærendo dominio fructuum canonico titulo perceptorum, vt palam eſt. Tum quia ratio, quæ mouit ad conſtituendam illam regulam, non conuenit huic caſui. Ratio enim conſtituendi regulam illam fuit, ad obuiandum innumeris litibus, quæ naſcebantur longè diuque duraturæ ſuper iure beneficij parum duraturo, cui non eſt locus in caſu propoſito, cum præceptum prædicti Concilij non fuerit factum ad obuiandum vllis litibus, ſed ad obuiandum hæreſibus.

c Cap. quæ à iure de regu. iur. lib. 6.

2 Secundò, quòd prædicti domini conſulentes non videntur excuſari poſſe per ignorantiam ſaltem in foro exteriori: quia illa, quam habuerunt, fuit iuris, & quidẽ clari, quæ non excuſat. [a] Sed neque per bonam fidem: quia pręſumetur mala fide percepiſſe fructus, arg. regul. *quæ contra iura.* cum ei concordatis allegatis in eius gloſſa [b] & ita non præſcribit illa. [c]

a Ca. ignorantia. de regul. iur. li. 6. cum ſuis concordantijs.
b De reg. iur. lib. 6.
c Ca. poſſeſſor. eod. tit.

3 Tertiò, quòd tutior videri poſſet eorum excuſatio quo ad forum conſcientiæ tantùm, ſi verè ignorauerunt prædictum præceptum Concilij, & ſi verè illo animo fecerunt, quod illud ſeruaſſent, ſi animaduertiſſent, vel in memoriam veniſſet, etiam ſi nulli eorũ antea ſeruaſſent. Tum quia his interuenientibus non ſolùm ignorantia & inaduertentia fuiſſent comites omiſsionis implementi pręcepti, ſed etiam cauſa, cur non fuit impletum, iuxta doctrinam S. Thomæ, [d] & ignorantia, quæ eſt cauſa peccati, tollit, vel minuit illud, quatenus facit illud in totum, vel in partem inuoluntarium, iuxta eundem S. Thomam. [e] Sed quia prædicta ignorantia & inaduertentia non eſt ſine aliqua culpa nolendi ſcire, vel negligentiæ diſcendi, vel aduertendi id quod ſcire, & aduertere debebant ſecundùm qualitatem ſuam, non eſt facile illos excuſare omnino, etiam quo ad forum conſcientiæ.

d 1. 2. qu. 76. art. 1. & 2.
e In eadem q. art. 4.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus Concilij ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. verſ. nec illis poſſeſſio ſuffragetur, eſſe videtur, vt non emittens profeſsionem fidei, amittat fructus & beneficium regula triennalis: probabilius tamen eſt, vt non amittat quo ad canonizationem tituli num. 3. 4. & 5.*

1 *Negatiua regulariter totum, quod poſt ſe inuenit, deſtruit, & contrarium ponit: fallit, quando alia lege ſpeciali, vel efficaci ratione eſſet dicta regula limitanda. num. 5.*

2 *Profeſsionem fidei, vt requirit Concilium, non facientes, etſi videri alicui poſſit hæreticus, tamen verè nec præſumitur ſuſpectus de hæreſi nec ob talem ſuſpicionem, ſed ob inobedientiam à Concilio amiſsione fructuum punitur. num. 6.*

3 *Pœnæ ſunt reſtringendæ, & legum correctio vitanda.*

4 *Pœna priuationis alicuius iuris non eſt dicenda alicui impoſita, niſi eam lex expreſſè ponat.*

5 *Pœnæ canonum, præſertim Conciliorum, ſolent eſſe moderatæ, ita quod non excedant menſuram delicti.*

CONSILIVM VIII.

AN illa verba [f] Concilij Tridentini *Nec illis poſſeſſio ſuffragetur*, excludãt prouiſum, etiam quo ad titulum, ita quod neque quo ad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem ſuffragetur?

f In c. 12. ſeſſ. 24.

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio, totum quod poſt ſe inuenit, deſtruit, & contrarium eius ponit, vt ait gloſſa ſingularis & recepta [g] ad quod facit illud Dialecticorum. *Nullus eſt aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam.* at clauſulæ prædictæ præponitur negatiua verbo *ſuffragetur* ergo tollit omne ſuffragium, & conſequenter tam illud, quod eſt datum ad legitimandum, ſiue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

g In c. cum dilectus. de conſuet.

2 Secundò, quod hæreticus perdit omnia iura ſibi competentia. [h] At qui prouiſus de beneficio reſpuit profiteri fidem, videtur hæreticus: ergo perdit omnia iura, & conſequenter ipſammet poſſeſsionem, iuxta gloſſam ſingularem, [i] & ita ad nihilum poteſt illa ſibi prodeſſe.

h Ca. cum ſecundum leges. cum ſimilib. de hæretic. li. 6.
i In cap. quæ iure 8. diſt.

3 Pro parte autem negante facit, primò, quòd pœnę ſunt reſtringendæ. [k] Secundò, quod correctio iurium vitanda eſt. [l] At intelligendo prædicta verba de ſuffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vtiliſsima de triennali poſſeſſ. & intelligendo de ſuffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa, ergo ſunt intelligenda quo ad fructus tantùm. Tertiò, quod intelligentia dictorum ex cauſis eſt ſumenda dicendi, [m] & verba ſecundum materiam ſubiectam ſunt intelligenda, etiam improprianda ea. [n] At materia, in qua proferuntur prędicta verba, eſt materia acquiſitionis, vel amiſsionis fructuum beneficij, & non tituli eius, ergo intelligenda ſunt de ſuffragio, & adiutorio, quod dat poſſeſsio ad quærendum, vel ad non perdendum fructus, & non quod conuenit ad quærendum, vel non perdendum titulum.

k Ca. pœna. de pœnitentia. diſt. 1. cum ſimilib.
l Ca. cum expedias. de electio. li. 6. & l. 1. C. de inofficio. teſtam.
m Ca. intelligentia. de verborum ſignif.
n L. ſi vno. ff. locati.

4 Quartò, quod pœna priuationis alicuius iuris non eſt dicenda cuipiam impoſita, niſi eam lex expreſſè ponat, iuxta gloſſam ſolemnem & receptam quæ vltima eſt. [o] At prouiſus, ſimul ac poſſeſsionẽ cũ titulo colorato accepit,

o Ca. vlt. de iurepatron.

quæſiuit

quæſiuit ius fruendi fructu prædictæ regulæ de triennali ergo non debet cenſeri priuatus illo, niſi per legem, quæ id exprimit, vel niſi alier non poſſet eſſe fructuoſa: at prędicta verba prædicti canonis poſſunt eſſe valdè fructuoſa, intelligendo ea quo ad perditionem fructuum tantùm, ergo quo ad eam tantum ſunt intelligenda.

5 Quinto, quòd pœnæ canonum, præſertim Conciliorum œcumenicorum, ſolent eſſe temperatæ, & moderatę, ita quod non excedant menſuram delicti, iuxta illud, [a]*iuxta menſuram delicti ſit & plagarum modus.* [b] At culpa non faciendi prædictam profeſsionem vt plurimum prouenit ex ignorantia, inaduertentia, & negligẽtia, & eſt quædam omiſsio facilè ſupplebilis, ergo pro ea non eſt imponenda eam omittenti pœna perditionis beneficij, vel iuris, quo illud ſibi defendere poteſt: immo ſatis ſuperque fuit priuare eum iure quærendi fructus. & ita credendum eſt, ſacrum Concilium voluiſſe quidem illum priuare iure fructuum, non autem iure tangente titulum.

a Deut. 25.
b Ca. non afferamus. 24. quæſt. 1.

Non obſtant oppoſita. Ad prius enim reſpondetur, quòd tum demum negatiua vniuerſalis eſt vniuerſaliter intelligenda, quando nulla lege ſpeciali, vel efficaci ratione eſſet limitanda in aliqua ſpecie: nulla enim eſt regula tam generalis, quæ aliquam non patiatur exceptionem, præter illam, quæ ponitur cap. *licet.* [c] at plurimæ ſunt regulæ vtriuſque iuris vniuerſaliter & negatiuè conceptæ, per verba *nullus, nemo, non præſtat, nihil*, & id genus alia, quæ tamen multas habent limitationes: & ita regula illa negatiua, quæ tacitè colligitur ex prædictis verbis, ſcilicet, *non ſuffragetur poſſeſsio promoto, qui intra duos menſes non fecerit profeſsionem fidei*, iure limitatur, vt ſolùm procedat quo ad ſuffragium acquirendorum fructuum, & non quo ad id quod pertinet ad titulum, de quo per dict. regulam de triennali ſtatuitur contrarium.

c De regul.

Ad poſterius reſpondetur, concedendo hæreticum priuari omnibus iuribus ipſo iure, negando tamen, quòd ex eo ſolo, quòd prouiſus omittat profiteri fidem intra duos menſes, præſumatur hæreticus, nec ſuſpectus de hæreſi, & quod Concilium non intendebat ponere pœnam debitam hæreſi, ſed debitam inobedientiæ: ſi enim id intendiſſet, appoſuiſſet pœnã priuationis beneficij, vt palã eſt.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsionem fidei nedum in Capitulo, ſed etiam in manibus Epiſcopi emittere tenentur canonici, etiam ſi ſint exempti.*

CONSILIVM IX.

QVÆRITVR, an canonici etiam exempti teneantur profeſsionem fidei facere.

1 Reſpondeo, quòd canonici etiam exempti tenentur fidei Catholicæ profeſsionem facere in manibus Epiſcopi & Capituli, iuxta [d] Concilium Tridentinum. Tum quia etiam exempti ſubiacent Epiſcopis quo ad ea, quæ pertinent, ad beneficia, quæ obtinent, ſubiecta illis, per adducta à Felino. [e]

d Cap. 12. de refor. ſeſſ. 24.
e In cap. dilectus 2. à nu. 9. de reſcript.

SVMMARIVM.

1 *Fidei profeſsionem regulares prælati facere intra duos menſes tenentur ab adepta poſſeſsione præfecturæ.*

CONSILIVM X.

QVÆSITVM fuit, an [f] Concilium Tridentinum de fidei profeſsione facienda habeat locum etiã quo ad prælatos regulares.

f Cap. 12. de refor. ſeſſ. 24.

1 Reſpondetur affirmatiuè, quòd præfati prælati regulares tenentur etiam facere prædictam fidei profeſsionem, per extenſionem, qua Pius IIII. ſua conſtitutione incipiente iniunctum, extendit [g] Concilium Tridentinum. Sufficit autem, vt eã faciant intra duos menſes ab adepta poſſeſsione ſuæ præfecturæ, vt idem Conciliũ [h] exprimit.

g D. ca. 12. de refor. ſeſſ. 24.
h In eodem cap.

SVMMARIVM.

1 *Fidei profeſsionem qui intra duos menſes, vt tenetur, non facit, poſt illos, quàm primum poteſt facere obligatur.*
1 *Obligatus ad aliquid intra certum tempus faciendum, eo lapſo, non liberatur.*
2 *Beneficiarius fidei profeſsionem per procuratorem facere poteſt.*
3 *Fidei profeſsio poſt duos menſes facta non prodeſt quo ad quærendos præteriti temporis amiſſos fructus.*

CONSILIVM XI.

QVI adeptus beneficium curatum, non eſt profeſſus infra duos menſes ab adepta poſſeſsione, quid faciet,

A ne perdat fructus ſui beneficij, iuxta [a] Concilium Tridentinum relatum à nobis in Manual. confeſſ. [b]

a Cap. 12. de refor. ſeſſ. 24.
b Cap. 25. nu. 131.

1 Reſpondeo primò, quòd poteſt, & debet facere illam profeſsionem poſt præfatos duos menſes. Tum quia, qui iubetur facere aliquid intra certum tempus, videtur obligari ad duo, videlicet ad faciendum illud intra illud tempus, ſi poteſt, & ad faciendum illud poſt lapſum temporis præſtituti, quàm citò commodè facere poterit, etiamſi non potuit illud antea facere, [c] vbi late Panormitanus. [d]

2 Secundò, quod poterit iuramentum præfatum præſtare per procuratorem, quia regulariter quicumque poteſt aliquid facere per ſemetipſum, poteſt illud facere per procuratorem. [e]

B 3 Tertiò, quod profeſsio facta poſt præfatos duos menſes non videtur prodeſſe ad quærendos fructus temporis præteriti, ſed ſic ad quærendos temporis futuri: quia regulariter ſemel ipſo iure perdita non quæruntur ipſo iure, [f] quamuis ex æquitate poſſet iuuari, qui per ignorantiam, incogitantiam, vel negligentiam id non fecit, qui tamen libenter feciſſet, ſi fuiſſet monitus, vel veniſſet in mentem: quamuis non arbitter hanc modificationem in foro exteriori eum iuuare.

c L. a Celſo ff de receps. arbit. ca. cum dilecti. de dol. & contum.
d d. num. 12.
e L. eg. 1 ff de procurat. & ca. qui per alium. de reg. iur. lib. 6.
f L. Le querit §. aream. ff de ſolut. & liberat. ca. quã periculoſum. 7. quæſt. 1.

Aduertendum, refert ſacram Congregationem cenſuiſſe contrarium eius, quod dicitur in ſecundo dicto.

SVMMARIVM.

C 1 *Profeſsionem fidei per ignorantiam &c. omittens non peccat.*
1 *Ignorantia, incogitantia, & inaduertentia legis excuſant.*
2 *Lex humana male intellecta non ligat in foro conſcientiæ.*
2 *Legem humanam bona fide tranſgrediens non peccat.*

CONSILIVM XII.

AD quæſita quo ad forum conſcientiæ tãtum de clerico, qui adeptus parochialem per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam, non fecit profeſsionem fidei, quam Concilium Tridentinum mandat fieri, [g] vſque ad ſexquiannum, in quo ratione doctoratus ſuſcepti eam fecit, & poſt ſeptimum vna cum Epiſcopo ratione ſynodi.

g In c. 12. ſeſſ. 24.

1 Reſpondeo primò, D. conſulentem non peccaſſe coram Deo, & quo ad forum conſcientiæ mortaliter, nec obligari ad reſtituendos fructus. Tum quia hæc ignorantia, incogitantia, & inaduertantia fuit illi inuincibilis, quia putabat probabiliter ſibi ſufficere profeſsionem prius factam ratione doctoratus, & ita excuſatur à peccato, & à reſtitutione fructuum, per notata à S. Thoma, [h] & à noſtris in capit. *ignorantia.* [i] Tum quia eſt pœnalis, quæ etiam ſi pœnam ipſo iure contineat, non ligat in foro conſcientiæ iuxta gloſſam celebrem. [k]

h In 1. 2 quæ. 20. ar. 5. & 6.
i De reg. iur. lib. 6. & in c. turbatur. §. notandum. 1. quæ. 4.

2 Tum quia lex humana male intellecta non ligat in foro conſcientiæ, iuxta Innocentium in cap. per tuas. de ſimon. quem cum alijs ad id opportunis refert Felinus [l] & à fortiori nullatenus intellecta, nec ad memoriam reducta. Tum quia qui bona fide tranſgreditur legem humanam, putans ſe habere iuſtam cauſam tranſgrediendi, non peccat mortaliter, vt poſt alios tradimus nos in Manual. confeſſ. [m] & nuper in commen. de alienatio. rerum eccleſ. [n] Quare dominus conſulens taceat hanc ignorantiam coram hominibus, & gaudeat coram Deo ſe iam his prædictam fidei profeſsionem feciſſe, & expulſis ſcrupulis tranquillo pectore ſuum officium & munus exerceat ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

E (margin)

k In c. fraternitas. 12. q. 2.
l In c. fin. nu. 9. de re iud.
m Ca. 23. nu. 43.
n Num. 8 & 19.

DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

F SVMMARIVM.

1 *Beneficij onera & ſtatuta in fundatione poſita implenda ſunt, niſi ſint legitimè ſublata. num. 7.*
2 *Lex in fundatione impoſita beneficio non recepta non ligat magis, quam lex principis: & qui dicit eam à principio receptam, debet probare.*
3 *Præſcriptio quidem in bonis & iuribus Eccleſiaſticis debet eſſe quadraginta annorum, ſufficit tamen bona fides etiam ſine titulo, num. 4. quæ præſumitur quòd fuerit in præceſſore. nu. 5. cuius poſſeſsionis acceſsione vti poſſum ad complendam dictam præſcriptionem. num. 3. & 4. at ſi meus præceſſor fuit in mala fide illa mihi non nocet, modo vti nolim acceſsione eius poſſeſsionis. num. 6.*

5 Poſſe

5 Poſſeſſor in dubio præſumitur habere bonam fidem.
6 Titulus lapſu triginta vel quadraginta annorum etiam in valde præiudicialibus præſumitur.

CONSILIVM I.

ANno 1401. fuerunt erectæ duæ capellaniæ in cathedrali quadam, reſeruato iure præſentandi pro hæredibus fundatoris, qui hæredes poſtea anno 1487. donauerunt ius ſuum præſentandi quibuſdam N.N. cum conſenſu Epiſcopi. Fueruntque in fundatione appoſitæ multæ conditiones: videlicet, quod vterque præſentandus ſit ſacerdos, & quòd perſonaliter & non per vicarium cũ vno clerico domi retinendo inſeruiat noctu & die diuinis officiis in cathedrali, quòd quotidie duæ Miſſæ celebrentur, & ſpecialis commemoratio de fundatore, & cum pœna, ſi ceſſauerit, quod ſoluat certam pecuniam pro qualibet vice conuertendam in alias Miſſas, & quòd non poſsit ſuper his impetrare diſpenſationem, niſi ab Epiſcopo, & de cõſenſu patronorum. Nunc reperitur quòd rector præſens iſtarum capellaniarum eas poſsidet iam fere per viginti annos, & numquam habuit notitiam iſtorum onerum, quoniam prouiſio olim ſibi facta fuit in Curia per reſignationem ſui anteceſſoris, qui nihil iſtorum narrauit, vnde præſens rector fecit tantùm celebrare vnam Miſſam ſingulis diebus, prout anteceſſor ſuus faciebat. Reperitur etiam, quod per ſpatium ſexaginta annorum, & vltra numquam aliquis rector adimpleuit dicta onera, quia fortè vel fuerunt diſpenſati, aut aliter: de aliis autem ante 60. annos, quid fecerint, neſcitur: quia non reperiuntur ſcripturæ. Modo quæritur, an ex quo præſens rector habet aliud curatum, quod non poteſt dimittere, & numquam impleuit prædicta alia onera, in foro conſcientiæ teneatur ad ſatisfactionem, & qualem, & ad quid pro tempore futuro obligetur. Aduertatur autẽ, quod bona iſtarum capellaniarũ, quæ ad præſens poſsidentur, vix ſunt pro tertia parte antiquæ dotationis, immo quod non ſunt de terris ſpecificatis in dotatione, & neſcitur, quomodo, aut quo iure poſſideantur, & valor iſtorum bonorum, quæ hodie poſsidẽtur, poteſt aſcendere ſingulis annis ad ſummam ſcutorum centum. Aduertatur etiam, quod patroni parati ſunt conſentire diſpenſationi, & remittere onera omnia, quæ non fuerunt ſeruata, tam præterita, quam futura, in quantũm de iure poſſunt.

1 Contra præſentem capellanum præfatũ facit primò, quòd ſtatuta, & onera poſita in fundatione beneficij ſunt ſeruanda.[a] Secundo, quod conſuetudo non excuſat peccatum: quia tantò grauius eſt peccatum, quantò diutius infœlicem animam detinet alligatam.[b] Tertio, quod Conc. Tridẽ.[c] ſtatuit, vt qualitates, quas requirit beneficium, in beneficiario concurrant, & onera iniuncta in fundatione impleantur.

2 Pro conſulente verò facit primò, quòd lex poſita à patrono in fundatione beneficij non eſt firmior, quam lex poſita à Papa in gubernatione Eccleſiæ, quia à potentiori cauſa maior producitur effectus ſecundum Philoſophum, at lex ſiue Papæ, ſiue Regis à principio non recepta, nec ſeruata, non ligat,[e] & ibi doctores, & latius Fel.[f] ergo nec lex patroni poſita in fundatione eſt ſeruanda, ſi non fuit à principio recepta, & ſeruata, vt in noſtro caſu, cũ non mõſtretur eſſe à principio ſeruata, nec præſumatur: quia facta non præſumuntur niſi probẽtur.[g] Secundò, quod conſuetudinis longæuæ magna eſt auctoritas,[h] & in caſu noſtro videtur conſulenti fauere conſuetudo viginti annorum, quæ dicitur longa etiam inter abſentes.[i]

3 Tertio, quod non obſtat dicere quod in bonis & iuribus eccleſiaſticis non currit præſcriptio decẽ vel viginti annorum, quia currit præſcriptio 40. annorum,[k] & quod licet conſulens non poſſederit dictam capellaniã liberam à prædictis oneribus 40. annis per ſe, poſſedit tamẽ per ſe & per anteceſſores ſuos 60. & amplius annis, vt in facto proponitur: & poſſeſsio prædeceſſoris accedit ad poſſeſsionẽ præſentis poſſeſſoris, ita quod ſufficit, vt ambæ coniunctæ ſufficiant tempus ad præſcribendum legitimum,[l] & in facto proponitur, quod à ſexaginta annis capellania prædicta ſit poſſeſſa libera ab oneribus iniunctis in fundatione, ergo, &c.

4 Quarto non obſtat dicere, quod conſulens non nititur aliquo titulo liberationis ab oneribus prædictis. Tum quia licet in præſcriptione longi temporis, id eſt decem vel viginti annorum, requiratur titulus,[a] in præſcriptione tamen longiſsima triginta vel quadraginta annorum non requiritur vllus titulus per eandem legem,[b] quæ omniũ ferè eſt vna ſententia, vt colligitur ex citatis per Bald. in.[c] Nec in hoc eſt vlla differentia inter ius canonicum & ciuile, inter præſcriptionem contra Eccleſiam, vel alium, ſufficit enim tempus 40. annorum ſine vllo titulo cum bona fide, ſecũdum Panormitanum.[d] communiter receptum, & latè tradit Bald.[e] Non obſtat dicere, quod iure canonico non prodeſt vlla præſcriptio, etiam longiſsimi temporis, etiam 40. annorum cum mala fide,[f] & quod conſulens videtur mala fide hanc libertatem poſſe diſſe, quippe qui ſucceſsit malæ fidei poſſeſſoribus, primi enim poſſeſſores prædictæ libertatis non poterant nõ eſſe malæ fidei poſſeſſores, cùm nota eſſet eis obligatio habendi qualitates, & ſubeundi onera prædicta.

5 Non inquam hoc obſtat. Tum quia non conſtat vllum præceſſorem eius mala fide poſſediſſe, & in dubio præſumitur bona fide poſſediſſe ſecundum gloſſam receptam.[g] Tum quia præſumi poteſt per poſſeſsionem centum & amplius annorum, & diminutionem bonorum à principio capellaniæ aſsignatorum aliqua compoſitio, vel diminutio qualitatis, & onerum, per quam primi poſſeſſores bona fide libertatem prædictam poſsidere potuerunt, arg. textus iuncta gloſſ. ſing.[h] quæ communiter recepta habet, ſolemnitatem etiam extrinſecam præſumi per ſpatium triginta annorum.

6 Tum quia ibi per illum tenet Imola,[i] quod etiam per lapſum triginta vel quadraginta annorum iuſte præſumitur titulus, etiam quo ad ea, quæ ſunt magni præiudicij, quod multis confirmat prædictus Imol.[k] Tum quia mala fides præceſſoris non nocet præſcriptioni ſucceſſoris nolentis vti acceſsione poſſeſſionis ſuorum, ſed tantùm volentis incipere nouiter.[l] l. cum poſt, [l] cap. cura. cum gloſſ. ſingul.[m] recepta communiter ibi, & vbique.[n] At conſulens nõ indiget acceſsione poſſeſsionis primi capellani, qui fuit ante annos.

7 Non obſtant adducta in contrarium. Ad primum enim reſpondetur concedendo, qualitates, & onera in fundatione beneficij ſtatuta eſſe ſeruanda, niſi legitimè fuerint ſublata, primò per compoſitionem, vel auctoritatem Epiſcopi, quã iuſte præſumi poteſt per tanti temporis lapſum iuxta ſuperius citata: ſecundo etiam clariùs, quòd ſunt ſublata præſcriptione legitima per prædicta. Ad ſecundum, concedendo, quòd conſuetudo cõtra diuinam diſpoſitionem non excuſat: quia eam non poteſt tollere, ſed contra diſpoſitionem humanam excuſat, poſteaquam per obſeruantiam contrariam legitimo tempore continuatam ſublata fuerit, per iura in argumento allegata cum adnotatis eis ab omnibus. Ad tertium, quòd Concilium Tridentinum loquitur de oneribus, & qualitatibus beneficiorum non ſublatis legitimè, nos autem de legitimè ſublatis per prædicta.

Ex prædictis reſoluẽdo prædictũ dubiũ, reſpõdeo prædictum Rectoré iuſtè poſſe retinere prædictum curatum cum prædicta capellania, ſi nihil aliud obſtet, & in nullo foro, neque interiori, neque exteriori teneri ad ſatiſfaciẽdum, vel reſtituendum aliquid, ſi ſubit onera omnia ſolita ſubiri à 40. annis citra. Nec eſſe, cur iuſtè ſe ob hoc ſcrupulis vexet: quamquam ad redundantiam poteſt auctoritate ſuperioris de conſenſu patronorum ob rationes prædictas declarari, capellaniam præfatam eſſe liberam à prædictis obligationibus & neque præſentem, nec futurum teneri ad alia onera, quàm illa, quæ prædictis 60. annis capellani ſubire conſueuerunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Error iuris licet profit ad vſucapiendam rem. prodeſt tamen ad vſucapiendum fructus, & hoc, etiam ſi ſit error iuris non dubij, etiam & reſiſtentis actui. num. 5. quia ad acquiſitionem fructuum ſufficit malam fidem abeſſe, num. 6. quod ſi eſſet error iuris dubij, prodeſſet ad præſcribendam rem. vt error facti. nu. 4.

2 Tituli credulitas procedens ex errore facti, puta quia credebat in acquiſitione tituli omnia neceſſaria interueniſſe, prodeſt ad

a Cap. Eleutherius 18. q. 2. cap. cum dilectus de conſuetud. cum ſuper eo. de cenſib. cum aut adnotat.
b Cap. fin. de conſuet.
c ſeſſ. 21. ca. 3 de reform.
d L. cum multa C. de bon. quæ lib. & l. pen. C. de donat. inter vir. & vxor.
e Cap. illis. § leges. 4. di.
f Cap. 1. de conſt. & par.
g C. a. cum inter de offic. deleg. & l. 1. C. de mand. princ.
h L. 2. C. quæ ſit long. conſ. & leg. de quibus. ff. de legib.
i Toto titulo de præſcript. long. temp. decem vel viginti annorum.
k Ca. de quarta & cap. ad aures & cap. ſane autem de præſcript. auth. quas actiones C. de ſacroſanct. eccleſ.
l L. de acceſſionibus. cum ſequen. ff. de diuer. temp.

a Iuxta leg. ſi quis ... in principio cum concord. C. de præſcript. 30. vel 40. annorum.
b § 1. & l. ſi quid in rem & l. cum notiſsimi. C. eodem.
c In tract. de præſcrip. in 4. par.
d In cap. de quarta col. 4. de præſcr.
e In ſupra 2. par. 3. partis.
f C. fin. de præſcr. cap. poſſ. ff. de reg. iur. ... cum annot. ... ab omnib.
g Inter. ſi ... de ſpon. & matr. ... de ...
... Comm. ... par ...
C. de præſcript. long. temp.
n Verb. legitimo.
n Docuere patrem.

præſcribendum rem ipſam, eſt enim hic error facti. & nu. 3.

3 Beneficium perpetuum cum conſenſu patroni ex iuſta cauſa re-ducere ad beneficium manuale, Epiſcopum poſſe, verum eſt, licet contrarium per iudicem fuerit declaratum. nu. 1. immo & poſſet ex toto ſupprimere. nu. 3.

CONSILIVM II.

QVidam poſſedit aliquot annos quamdam capellaniá factá de perpetua manualem, ſiue ad nutum amouibilem, auctoritate ordinarij, credens bona fide eam fuiſſe in manualem redactam, quæ tamen declaratur male fuiſſe in manualem redacta. Quæritur an teneatur reſtituere fructus.

1 Reſpondeo, quòd non: quia licet error iuris non proſit ad vſucapiendum rem ipſam,[a] prodeſt tamen ad acquiſitionem fructuum, per textum,[b] & gloſſam,[c] & Dinum,[d] & hoc ponitur pro regula à multis, quos refert Felinus,[e] & recordor me alias etiam reſpondiſſe, quod non tenetur reſtituere fructus, allegando in hoc l. *bona fides*,[f] & Bartholum & aliquot alios. in qua ſententia ſum etiam nunc, licet & nunc videam, & tunc videbam hanc rem variè, confuſè, ac trepidè tractatam, tam ab his quos tunc allegaui, quam à Felino,[g] & à Franciſco Balbo,[h] & ab aliis ab eis citatis.

2 Primò quidem ea ratione, quod iuſta credulitas tituli, quæ ex errore facti deſcendit, prodeſt ad vſucapiendum, & præſcribendum etiam ipſam rem, de qua quæruntur fructus, quod affirmant & confirmant auctoritate multorum præfati Felinus,[i] & Balbus.[k] At præfatus dominus conſulens videtur erraſſe errore facti, & credidiſſe quod in præfata ordinarij diſpoſitione interuenerit iuſta cauſa cũ aliis neceſſariis ad ſic diſponendum, qui error facti eſt.

3 Tum quia qui poſſidet aliquid Eccleſiæ per conceſſionem Epiſcopi dicentis, ſe illam de conſenſu Capituli facere, ſi verè Capitulum non conſenſit, dicitur duci errore facti, & præſcribit, vt determinat Rota,[l] quam etiam Felinus & Balbus ſequuntur. Tum quia credere, quòd Epiſcopus potuit illam facere iuſta de cauſa, cum conſenſu patroni, & aliis neceſſariis, non eſt profectò error iuris, ſed vera illius ſcientia, per ea quæ nos allegauimus, per quæ irrefragabiliter probatur ordinario fuiſſe poteſtatem etiá extinguendi penitus illud beneficium iuſta cauſa, & aliis neceſſariis interuenientibus, quantò magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vſitatam.

4 Secũdo, quòd error iuris dubij perinde prodeſt ad præſcribendũ, ac error facti, iuxta Abba.[m] & alios alibi, & glo. memorabilem,[n] quod etiam confirmant præfati, & alij citati ab eis, & in his Felinus,[o] & eſt celebre dictum Innocentij,[p] in multis locis à Baldo commendatum, quod contrauenieus iuri humano dubio per errorem non peccat: & ſententia lata contra ius dubium, vel obſcurum, nõ cenſetur nulla, vt latè tradit Felinus,[q] licet ſententia lata contra ius regulariter ſit talis.[r] At error, quo D. conſulens credidit præfatam diſpoſitionem ordinarij valuiſſe, eſt error facti, vt dixi, aut certè error iuris dubij & obſcuri: ergo ille excuſat, ad hoc prodeſt.

5 Tertio, quod error iuris etiam non obſcuri, licet non proſit ad vſucapiendum rem ipſam, ex qua fructus capiũtur, prodeſt tamen ad quærendos fructus ex ipſa bona fide perceptos,[s] vt habet glo. notabilis,[t] Dinus communiter receptus.[v] Tum quia non eſt curandum de illa diſtinctione Bart. an ſit contra ius non aſsiſtens, vel etiá contra ius reſiſtens: quamquam multi eam ſint ſecuti. Tum quia præfatus §. *ſcire*. ſine vlla diſtinctione determinat, bona fide poſſeſſorem quærere fructus, dummodo non ſit prędo, id eſt malæ fidei poſſeſſor, quem non debuit Bartholus & qui ſequuntur illum ex ſuo capite limitare. Tum quia non eſt vllus textus, nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet. Tum quia ad quærendos fructus, ſufficit vt mala fides abſit, licet bona fides poſitiua non adſit, etiam ſecũdum eumdem Bart. & Felinum ac alios ſequaces eius. Tum quod credulitas iuſtitiæ tituli, quam habuit præfatus D. conſulens, plus fuit error facti, quàm iuris, vt ſupra dictum eſt, & ſi fuit iuris, non fuit plus contra ius reſiſtẽs, quàm ille de quo loquitur præ dictus §. *ſcire*. & Bart. qui loquuntur de credulitate, qua hæres credebat teſtamentum valere: quia credebat ſolemniter eſſe factum. Tum quia etiam credulitas præfati D. conſulentis, ſi erat error, erat eo quod credebat præfatá diſpoſitionem ordinarij fuiſſe cum iuſta cauſa, & aliis ſolẽnitatibus requiſitis, vt ſupra dictum eſt. Salua, &c.

a L. nunquã. ff. de v ſucap.
b In l. ſed & ſi §. ſcire ff. de petit. hære.
c In l. ſi ſuo. ff. de vſucap.
d In reg. poſſeſſ. de regul. iur. lib. 6.
e In capit. de quarta. de præſcrip.
f ff. de acquir. rer. rerũ dominio. & § ſi quis à non domino. Inſt. de rerũ diuiſio.
g In d. cap. de quarta. de præſcrip. nu. 14.
h In l. Celſus. not. 4. ff. de v ucap.
i Vbi ſupra.
k In leg. 2. in princip. ff. pro emptore.
l In tit. de præſcrip. decoſ. 5. in nouis.
m In ca. cum dilectus. nu. 12. de conſue.
n In cap. 1. in ver. de electione de poſtula. prælat. li. 6.
o In c. a. 1. column. penult. de re iud.
p In cap. per tuas. 2. de ſimon.
q In d. column. penult.
r Ca. 1. de re iudic.
s L. ſed & ſi. §. ſcire. ff. de peti. hæred.
t In le. ſi fur. ff. de vſucap.
v In c. poſſeſſor. de regul. iur. lib. 6.

A B C D E F

SVMMARIVM.

1 Iuri offerendi, quando eſt ſequela actionis iam natæ, præſcribi poteſt, ſecus, ſi ſit præambulum: quia contra illud non præſcribitur, ſicut nec contra facultatem aliquid faciendi. nu. 2.

3 Præſcriptione quadraginta annorum præſcribitur res aliena cõfraternitatis, modo non ſciam, nec ſcire debeam eſſe alienam.

3 Regulare iura, quæ pro aduerſario faciunt, nec litigans, nec alius tenetur, ſi bona fide per quadraginta annos res ſit iam præſcripta: ſecus ſi præſcribens ſciebat vel ſcire tenebatur rem eſſe alienam.

4 Ignorantia illa non videtur probabilis: quia qui ignorat rem eſſe alienã, cũ in domo propria haberet de hoc publica documẽta.

CONSILIVM III.

AN qui poſsidet rem alterius pro melioramentis, donec illa ei ſoluantur, præſcribat, ſiue præſcriptione tollat domino rei ius ſoluendi melioramenta, & recuperandi rem melioratam per ſpatium triginta vel quadraginta annorum?

1 Pro parte affirmante facit, quòd ius offerendi per prę-ſcriptionem tollitur,[a] ſed Bartholus,[b] limitat hoc procedere quando eſt ſequela actionis iam natæ, vt in d. §. *ſed cũ illud*. non autem quando eſt præambulum actionis naſciturae: quia tunc non eſt propriè ius formatum, ſed quædá facultas faciendi aliquid, vt eundi per viam, cui non præſcribitur.[c] Sed aduertendum, quod in caſu propoſito ius offerendi videtur eſſe ſequela actionis iam natæ: quia ius offerendi ſolutionem alimentorum naſcitur ex actione, quam habet vendicandi rem melioratam, & ita etiam ſecundum doctrinam Bartholi videtur poſſe tolli per præſcriptionem. An autem præſcriptio rei interrumpatur per litem ſuper poſſeſſorio motam? Et videri poteſt quod nõ: quia res non videtur fieri litigioſa per litem ſuper poſſeſſorio motam, iuxta authenticá *litigioſa*,[d] & tradit Nicolaus Milis.[e]

2 Sed quid, ſi tenens rem melioratam reddendam ſolutis melioramentis, ſcit illam rem eſſe illius, qui habet ius ſoluendi melioramenta, vt vendicandi rem? Et videtur nõ prę-ſcribere: quia poſſeſſor malæ fidei nullo vmquam tempore præſcribit.[f] Hiſpane hoc modo ad præcedentẽ quæſtionem reſponſum eſt.

3 Hodie attentis & perpenſis rationibus pluſquam putauerã, quod mihi videtur, eſt, quòd ſi ille qui hodie poſſidet iſtam domum, & ſui anteceſſores illam poſſederunt per 40. annos cum bona fide habendo illam pro ſua corá Deo ignorando illam eſſe adiudicatam confraternitati, ſolutis melioramentis, nõ eſt obligatus eius poſſeſſor, nec illi qui pro certo habent ita rem ſe habere dare notitiam huius rei iudicatæ confraternitati etiam ſtante lite ſuper ſpolio.

4 Cæterum ſi prædeceſſores ſciebant hoc ius competere dictæ confraternitati, vel debebant & tenebãtur ſcire hoc ius competere dictæ confraternitati, non præſcripſerunt quo ad forum conſcientiæ, & in conſequentia tenentur reddere notitiam dictæ rei iudicatæ: & addo etiam quod in foro exteriori præſumeretur ſcientia poſſeſſorum, ſi ipſi habebant iſtas ſententias, quinimmo in foro interiori difficile poſſet dici, quòd iuſtè ignorauerint.

a L. cum notiſsimi. § ſed cum illud. C. de præſcrip. 30. vel 40. an.
b In l. præſcrip. ff. de vſucap.
c L. viam publicam. ff. de via publica.
d C. de litig.
e In repert. verb. litigioſa res.
f Cap. fin. de præſcript. & reg. poſſeſſor. de regul. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 Præſtatio annua alicuius rei non inducit obligationem in futurũ, ſicut nec longa vſurpatio, hoc eſt acceptio ſine iuſta cauſa, ſicut nec præſtatio facta domino clam, vi, uel dıc. nu. 2. at ſi ſit facta ex certa cauſa per decennium, præſumitur iuſta: quod ſi ſit facta per triginta annos etiam cauſa non expreſſa, inducit ius petendum futurum, nu. 4. niſi ei obſtet ius commune, vel alia vehemens præſumptio. nu. 5.

2 Tempus non eſt modus inducendi, nec tollendi obligationem.

3 Seruitia à ſubditis ſine cauſa præſtita prælatis, ſeu dominis, præſumuntur iniuſte & per vim impoſita, & hoc, etiam ſi ſint prę-ſtita per triginta annos, quando contra recipientem militat ius commune, vel vehemens aliqua præſumptio. num. 5. At ſi hæc de iure indebita ſint præſtita per tẽpus immemoriale, tunc quo ad ſolita præſtari familiaritatis gratia, ſeu quæ de facili

gratioſe præſtantur, obligatio non præſumitur: at quæ ad ea quæ de facili gratioſe non exhibentur, præſumitur ſufficiens obligatio. nu. 8. & 9.

CONSILIVM IIII.

CVm ex facto oriatur ius,[a] cúmque non poſsit dari congruum reſponſum quæſtioni incongruæ propoſitæ,[b] cumque adeo confuſè proponatur mihi factum, & dubia ex eo reſultantia; ægre profectò reſpondere decreui: nam vt id vtcumque facere poſsim, oportet me redigere factum in hæc præſuppoſita.

Primum eſt, quod Comites domini de N. à tépore immemorabili, de cuius initio non eſt memoria, ſoliti fuerũt ante quadraginta annos indeterminatè exigere quaſdam præſtationes annuas à communi de N. ſcilicet, omne lignum, quod in ſua curta ſiue domo eſſet ad ignẽ in ea faciendum oportunum, ſimiliter & omnia opera manualia, & portatoria ſuo ſeruitio neceſſaria, omnem item paleam & ſtipulam ſuo ſtabulo opportunam. Secundo, quod domini G. & D. F. fratres Comites, & domini prędicti communis donauerunt ei donatione inter viuos irreuocabili quædam paſcua, quæ nunc reddunt 300. ducatos aureos, cũ onere ſoluẽdi eis quotannis duos vitulos ſingulos ſingulis in Paſchate, quos numquam ſoluerunt. Tertio, quod anno 1530. facta fuit conuentio inter dictos dominos & commune ad quinquẽnium duratura, per quam dicta indeterminata præſtatio fuit determinata ad certam quantitatem, eo quod præfatum commune conquerebatur nimium grauari ſe per illam indeterminatam præſtationem. Quarto, quod illa non ſolum quinquennio, ſed etiam 40. annis poſt illud fuit ſeruata. Quinto, quod prædictum cõmune conqueritur de illa determinata præſtatione, dicẽs quod eſt nimia, & præfati domini ſunt contenti recedere ab illa conuentione, modo redeant ad præſtationem antiquam indeterminatam.

His præſuppoſitis, quæritur primo, an prędicti Comites & domini de N. iuſtè potuerint prædictas annuas præſtationes exigere à prędicto communi.

Secundo, an eſto non potuiſſent iuſtè exigere illas ab initio, potuiſſent tamen id facere poſt donationem prædictorum paſcuorum.

Tertio, an prædicti Comites poſsint prędicta paſcua donata recuperare nomine caducitatis, ſiue ratione omiſſæ [illegible]tionis oneris ſoluendi duos vitulos donationi prædi[illegible] impoſiti.

Quarto, an tam præfati domini, quam præfatum commune poſsint recedere à conuentione in quinquennium [illegible]ta.

Quinto, an præfatum commune recedens à præfata cõuentione cogi poſsit ad ſoluendas antiquas præſtationes indeterminatas.

AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpõdeo, quod pro parte ipſius negante, ſcilicet quod non potuerunt iuſtè accipere, & exigere prędicta iura à prædicto communi, facit primò, quod præſtatio annua alicuius rei prætenſæ non inducit obligationem ad præſtãdum in futurum,[c] etiamſi interueniſſet pactum inualidum, quale eſt nudum de iure ciuili.[d] Vnde concludit Bald.[e] quòd licet ruſticus daret nobili pluribus annis vnum par caponum, per hoc tamen non videtur obligatus in futurum ad hoc eſt glo. in l. ſolent. §. fin. de offic. procõſul. & not. Barto.[f] Similiter ſi quis plures hoſpitatus ſit amicum, non obligatur in futurum, vt teneatur illum hoſpitari, vt notatur per Cynum.[g] Innocentium,[h] vt tradit Felinus,[i] Similiter ſi quis ſæpius iuit ad furnum vel molendinũ, non per hoc in futurum cogitur accedere, vt not. Bald. poſt Soci.[k] Abbatem,[l] & Bart. Cæpol.[m]

2 Secundo, quod longa vſurpatio prætenſa non inducit obligationem in futurum, cap. *quia cognouimus*,[n] cũ multis quæ ibi citat gloſſa,[o] eo quod tempus non eſt modus inducendi neque tollendi obligationem.[p] Cum ergo præfati DD. Comites non monſtrent aliquam iuſtam cauſam exigendi præfatas impoſitiones, videtur illa vſurpatio eſſe iniuſta.

Tertio facit regula cap. *quod latenter.* cum multis aliis, quæ citat glo.[q] per quæ probat ſeruitia iam præſtita prælatis aut dominis clam, vi, vel metu, non obligare ad præſtandum ea in futurum: & ſententia communis poſt Hoſt. videtur habere, quod huiuſmodi ſeruitia, & præſtationes annuæ, quæ fiunt & ſoluuntur prælatis, & dominis ſine cauſa expreſſa in id idonea, præſumuntur eſſe iniuſtè poſita per vim, vel aliam iniuſtitiam, quam poſt alios multos à ſe citatos tradit Didacus,[b] & ſeruitia de quibus in caſu propoſito videntur eſſe talia.

4 Pro contraria tamẽ parte facit primò, quòd præſtatio annua ſoluta decennio ex aliqua certa cauſa inducit præſumptionẽ pro iuſtitia exigentis, iuxta *l. cum de in rẽ verſo.*[c] ſecundum declarationem Bartholi ſub finem illius communiter recepti. Sed hoc argumentum facilè vitari poteſt ab eo, qui reſponderit id eſſe, cum annua præſtatio ex certa expreſſa cauſa per decem annos facta eſt, ſed quòd præſtationes caſus propoſiti ex nulla huiuſmodi cauſa fuerunt factæ.

5 Secundo facit, quod præſtationes annuæ per annos 30. continuatæ, etiam nulla cauſa expreſſa, producunt ius petendi eaſdem in futurum ratione pręſcriptionis, vt probat Baldus,[d] quem ſequitur Couaruuias,[e] & probatur *l. ſicut. & l. cum notiſsimi.*[f] quatenus probant præſcriptionem 30. annorum perfici per poſſeſsionem eo tempore continuatam, nullo titulo probato, neque allegato. Sed & hoc argumentum vitari poteſt, reſpondeo, quod in eo aſſumptum non procedit, quando contra poſsidentem facit ius commune, vel aliqua vehemens præſumptio.[g] Et contra dominos exigentes huiuſmodi præſtationes à ſubditis ſuis, vel à communi, cauſa debita non expreſſa, eſt vehemens ſuſpicio, quòd per coactionem & tyrannidem fuerunt impoſitæ, iuxta communem reſolutionẽ,[h] & in caſu propoſito agitur de impoſitionibus & oneribus iure cõmuni non debitis dominis, exactis per præfatos dominos à ſubditis ſuis.

6 Tertio neruoſius facit, quod in caſu propoſito præſtationes annuę pręfatæ fuerũt ſolutæ per tempus immemoriale, ſiue de cuius initio non eſt memoria, quod non requirit titulum, & probatur, ſi allegetur.[i]

7 Nec obſtat, quod aſſumptũ non procedit, quando ſubditi ſiue vaſſalli probant, quod à principio ſine vllo titulo per vim & metum fuerunt impoſitæ, vt Hoſtiẽſis & communis tenet,[k] & quod in dubio præſumitur contra dominos, vt idem Hoſtienſis cum communi tenet,[l] non inquã hoc obſtat: quia in caſu propoſito præfatum commune ſua voluntate libera cœpit ea ſoluere.

Per quæ quæſtio hæc redditur difficilis, præſertim ei, qui legerit præfatum Didacum ſatis vacillantem, & plus denſæ allegationi auctorum, quàm radici reſolutionis intendentem. Videtur autem dicendum pro eius reſolutione primũm, quod pręfati domini Comites iudicandi ſunt in foro exteriori iuſtè præfata ſeruitia & pręſtationes accepiſſe per argumenta pro poſteriori parte adducta.

8 Et ad neruoſam replicationem ad tertium factam reſponderi poteſt iuxta mentem Cardinalis,[m] quòd reſolutio communis in replicatione adducta, ſcilicet, quod ſeruitia & pręſtationes, quę iure communi non debentur dominis etiam tempore immemoriali ſoluta, pręſumuntur indebitè ſoluta, in dubio procedit in his, quę amicitię & familiaritatis cauſa ſolent de gratia pręſtari, qualis eſt hoſpitatio amici, & ſimilia; quales non videntur pręſtationes caſus propoſiti: quia ſunt magnę & graues.

9 Et pro dicto Cardinali facit, quod Innocentius cõmuniter recept*,[n] dicit quod licet ea quę facile ſolent accipi & cócedi de gratia & liberalitate, nõ pręſumuntur accipi & pręſtari tanquam debita, vt eſt hoſpitatio amici, illa tamen quę non pręſtantur facilè de gratia, & liberalitate, pręſumuntur pręſtari & accipi tanquam debita. at onera & pręſtationes, de quibus in caſu propoſito, non ſunt talia, quę ſoleant facilè de gratia & liberalitate accipi, & pręſtari; & ideo cum per tempus immemoriale fuerint pręſtita ſine contradictione, pręſumendum eſt à principio fuiſſe accepta, & pręſtita aliquo bono titulo liberæ donationis, vel gratiarum actionis, & recognitionis beneficij accepti à DD. Comitibus, vel alias, & nõ per vim, nec metum, nec tyrannidem, nec tanquam gratis, & ſine obliga-

a L. ſi ex plagis §. in clino. ff ad leg. Aquil.
b L. 2. reſpõ[illegible] C. de tranſact. & l. pro[illegible]

[illegible]

a Extra de reg. iur.
b Ibi poſſeſſ. § 1. nu 2. de reg. iur. lib. 6.
c ff. de v[illegible]
d In tract. de præſcr. pt. 4 par. princip. quæſt. 8.
e Vbi ſupra num. 7.
f C. de præſcr. 30 40 ann.
g Per ea. 1. de præſcriptionibus lib. 6.
h In dicto ca. quod latenter. de regul. iuris li. 6.
i L. hoc iure. §. ductus aquæ ff de aqua quoti. & æſti. cap. ſuper quibuſdam. § præterea. de verbo. ſignif. & c. 1. de præſcrip. lib. 6.
k In d. c. quod latenter.
l In d. capit. quod latẽter.
m In dicto c. quod latẽter.
n In cap. bonæ 2. de poſtula. prælat. & melius ca. cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſſ. & proprie. n. 4. & 5.

A
tione præſtita. Facit item, quod conſultis Hiſpaniæ ſapiétibus ſtatuit Imperator Carolus ille V. glorioſiſsimus, quod domini, qui acceperunt huiuſmodi ſeruitia & præſtationes per quadraginta annos, defenderentur in ſua poſſeſsione nullo alio titulo oſtenſo, in proprietate verò non niſi temporis immemorialis poſſeſsione iuuérot. Facit denique fundamentum, quo lex illa nititur, nempe ꝙ eiuſmodi poſſeſsio immemorialis habet vim conſtituti, & tituli, quem qui allegat probat [a].

11 Secundo dicendum, quod prædicti domini Comites probabiliter poſſunt, ſi volunt, etiam quo ad forum interius conſcientiæ credere, quod huiuſmodi ſeruitia & præſtationes fuerunt ab initio iuſtè impoſita per liberam & ſpontaneam conceſsionem præfatæ communitatis factã, ob amorem & obſeruantiam, quibus erat in eos, & in recognitionem aliquorum beneficiorum ab eis acceptorũ, vel ad faciendum eos ſibi gratiores, & affabiliores tã verbis, quàm factis, iuuando, conſulendo, vel protegendo illã & ſingulos ipſius, vltra quam iure communi tenentur domini ſic ſe in ſubditos habere, vt poſtea præfati domini ſe habuerunt erga illam donando ei paſcua, quæ ſunt magni reditus & parui oneris, vt præſupponitur in facto: credere inquam hoc probabiliter poſſunt, ſi volunt, per argumẽta prædicta: & quod certo tenetur in dubio ius, quod poſsidat, indiſcuſſum relinquere.[b]

C
12 Tertiò, quòd prædicti domini ſi credunt vel crediderunt hæc, quę ritè, vt dictum eſt, credere poſſunt, nullatenus peccant, nec ſui ante ceſſores peccarunt, nec ad vllam reſtitutionem tenentur, ſi tantùm acceperunt & exegerunt illa quæ communitas à principio liberè & amanter creditur conceſsiſſe, & non exigunt, nec exegerunt plura ligna, nec plures operas portatorias, nec plures palcas, vel ſtipulas, quam eſſent neceſſariæ ad fouendum decentem ignem, decentem portationem, & decentes paleas, & ſtipulas, præſertim ſi tractant, & tractauerũt eos verbis & factis aliquantò humanius, quàm tractaſſent, aut tractarent, ſi ea eis non præſtarentur.

D
Quartò, quòd ſi nunc exigunt, vel antea exegerunt notabiliter plura, quàm verſimiliter prædicta communitas à principio eis conceſsit, cogendo eam ad plura ligna, plura ſeruitia portatoria, & plures paleas, & ſtipulas, quã quæ credunt verſimiliter fuiſſe conceſſa, peccant, & peccarunt, & tenentur ad reſtitutionem iuxta ca. *ſi res aliena.* [c]

13 Quintò, quòd ab hoc onere reſtituendi, quatenus ad id tenerentur, poſſunt liberari par liberam & ſpontaneam prædictæ communitatis remiſsionem, ſeu cõdonationem, iuxta gloſſam communiter receptam. [d] Dixi, liberam & ſpontaneam: quia pacta inuita non ſufficerent, per ea quæ notantur in d. reg. *peccatum.* etiamſi metum omnino iuſtũ non inducerent, per ea quæ diximus in Man. confeſſ. [e]

E
14 Sextò, quòd nihil obſtat id, quod ex D. Antonino, [f] aduerſus prædicta citari poteſt: quoniam in ſumma ſolùm dicit illam exactionem taliarum & præſtationum ſiue impoſitionum dominorum à ſubditis eſſe iniuſtam, quæ fit vltra conuentionem cum ſubditis factam, vel cum nõ implent illud, propter quod fit exactio: puta quia non reficiunt vel parant vias publicas, nec eas reddunt à latronibus ſecuras, ad quod illa eis præſtantur: non inquam id obſtat prædictis, immo concordat. Tum quia diximus exactionem, de qua in propoſito caſu, eſſe iuſtam, ſi & quatenus non exigunt notabiliter plura, quàm ab initio fuerũt verſimiliter impoſita. Tum quia ex præſuppoſitis in facto non conſtat, quod præfati Comites teneantur ad faciendum aliqua, quæ non faciunt, ob præfata ſeruitia, & præſtationes.

F
15 AD SECVNDAM reſpondeo, quod præfata donatio paſcuorum non poteſt præfatis dominis prodeſſe quo ad id, vt præfatorum ſeruitiorum impoſitio reddatur iuſta, ſi antea fuiſſet iniuſta. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, [g] & non conſtat quòd intentio donantium fuit illa. Tum quia donationi prędictæ fuit impoſitum aliud onus ſoluendi duos vitulos annuos: & ita imponendo illud, non videntur aliud impoſuiſſe, & qui diſponit de vno, non videtur diſponere de alio, [h] & nõ creditur dicenti aliquod onus impoſitum, niſi probet, [i] poteſt autem prodeſſe præfata donatio ad tuuã-

a Per leg. hoc iure §. ductus aquæ ff de aqua quotid. & æſtiu. præcata. lam.
b L. illud ff de pet. hære.
c 14. q. 6. ca. peccatum. de reg. iur. lib. 6.
d In d. c. peccatũ in verb. reſtituatur.
e Ca. 17. n. 4. ſ. la 3. par. ſit. 3. c. 3. §. 3.
g L. non omnium ff de reb. cred. & c. fin. de praben.
h L. cum prætor ff. de iud. & ca. qualis. 25. diſt.
i L. ei qui dicit. ff. de proba.

A
dã iuſtificationem credulitatis, quod ex amore & ſpe humanioris tractatus conceſsit præfata communitas præfata ſeruitia prędictis dominis, vt prætactum eſt ſupra.

16 AD TERTIAM reſpondeo primò, quòd præfati domini Comites non poſſunt recuperare præfata paſcua ſua iure caducitatis, eo quod numquam ſoluit prædictos vitulos, illo iure quo dominus recuperat bona data in emphiteuſim ab emphiteuta non ſoluente canonem. [a] Tum quia dictus contractus, per quem illã paſcua fuerunt donata, non erat emphiteuticus, in quo habet locum pœna illa caducitatis, iuxta prædicta iura. Tũ quia donatio facta ſub modo, & impoſito onere, vt donatarius faciat aliquid,

B
non reuocatur regulariter ipſo iure, l. *ea lege.* [b] & ibi Salic. [c] quem ſequimur in noſtro enchirid. de oratio. [d] Secundò, quòd nunc poſſunt compellere dictam communitatem ad ſoluendos prædictos vitulos, vel æſtimationem, niſi illi de communitate præſcripſerint libertatem, ſiue liberationem non ſoluendi, & hoc per condictionem ob cauſam, iuxta præfatam l. *ea lege.* & l. *ſi pecuniam.* [e]

17 Dixi, ſi non præſcripſerint: quia non erit nimis difficile defendere, quod pręſcripſerunt, attento quod numquam ſoluerunt pręfatos vitulos, & quòd circiter centum anni fluxerunt à tempore, quo donatio pręfata facta eſt, & onus pręfatum impoſitum: & quod libertas ab obligatione ſoluendi annuas pręſtationes per contractum promiſ-

C
ſas præſcribitur 30. annis cõputandis à tempore, quo à ſoluendo ceſſatur, [f] licet in legatis annuis aliud ſit ſeruandũ, [g] & vbobique gloſſę receptæ. Attento item quod etiã emphiteuta poteſt per 30. annos pręſcribere libertatẽ ab onere ſoluendi canonem, ſiue penſionem tam pręteritam, quàm futuram, niſi mala fides ei obſtet, vt pulchrè reſoluit Baldus relatis aliis. [h]

18 Tertio, quòd etiam videntur poſſe reuocare donationem pręfatam, niſi pręſcriptio obſtiterit. Tũ quia vnus caſus ex quinq;, in quibus poteſt reuocari donatio, poſitis in l. fin. [i] eſt quando donatarius non ſeruat conditiones donationi appoſitas, quod etiam annotauit Panormitan. [k]

D
dum reddit rationem quare cap. illud non ponat niſi quatuor caſus, cum prędicta l. vlt. poſuerit quinque. Tũ quia, vt prędictum eſt, donatũ ſub modo, vel ob cauſam, poteſt reuocari, modo non impleto, vel cauſa non ſequuta.

19 Tum quia, ſi onus ſoluendi duos vitulos fuiſſet impoſitum pro aliqua etiam parua alimentorum parte pręfatorum dominorum, poſſet dici, quod donatio eſſet ipſo iure reſoluta, ſecundum opinionem Bartholi relatam à Saliceto, [l] quamuis non video in protochollo præfatę donationis verbum aliquod, quod ſignificet illos vitulos ad alimenta ſoluendos. Dixi etiam in hoc dicto, Niſi obſtet pręſcriptio: quę obſtare poſſet, niſi mala fides ei obuiaret, per ſupradicta, & alia quę addit pręfatus Baldus. [m]

E
AD QVARTAM reſpondeo affirmatiuè, argumẽto l. *ab emptione.* [n] quia res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem ſoluitur. [o]

AD QVINTAM reſpondeo, quod eius reſolutio colligitur ex reſolutione primę quęſtionis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptionem immemorialem impedit mala fides poſſidentis, ſi ſit verè mala, præſumpta autem non.*
1 *Mala fides præſumpta tollitur per triennalem poſſeſsionem.*
2 *Mala fides an probetur eo ipſo, quod inſtrumentum iniuſti tituli reperitur penes poſſeſſorem remiſsiue.*

F
3 *Iuſpatronatus facilius præſcribitur ab vno cõtra alterum patronũ, quàm contra ipſam Eccleſiam liberam.*
4 *Poſſeſsio poteſt eſſe immemorialis, etiam ſi per aliquot inſtrumẽta probetur ante tempus ad illam inducendam neceſſarium res aliter ſe habuiſſe.*
5 *Clandeſtina reſignatio, & collatio ab Epiſcopo de beneficio tamquam libero facta, non conſtituit illum in poſſeſsione de eo, vt de libero, diſponendi, niſi accedat patroni ſcientia, & patientia.*

CONSILIVM V.

1 RESpondetur, quod poſſeſsio temporis immemorialis non cauſat præſcriptionem, ſi conſtat & verè probatur mala fides poſsidentis, quãuis nõ ſufficiat mala

a Leg. 2. C. de iure emphit. ca. potuit. de locato.
b C. de condict. ob cauſ.
c Ubi ſupra, 14.
d Ca. 11. nu. 48.
e ff de condict. ob cauſam & l. 2. & cum ea quæ ſequuntur C. de donat. quæ ſub modo.
f L. cum notiſsimi. §. in C. de præſcr. 30. vel 40. ann.
g L. ſi §. ſingulorum ff de v. ob. g.
h Ubi ſupra 4. par. 4. part. ... princ. q. ... C. de reuoc. dona.
k In c. fin. de donat.
l In d. appoſitione 14.
m In dicta 4. par. 4. part. princ. q. 9. & ſequen.
n ff de pact.
o Capit. 1 de regulis iuris.

fides præſumpta: quia cuiuſmodi præſumptio tollitur per A trienoalem poſſeſsionem, quanto magis per immemorialem, vt poſt Aretinum & Aymonem concludit Couarru.[a]

2 Et paulo ante an titulus iniuſtus repertus apud poſſeſſorem ſufficienter probet malam fidem ad hunc effectũ.

3 Iuſpatronatus facilius præſcribitur contra patronum, qui iam habet ius quæſitum, quam contra liberam Eccleſiam, per ea quæ citat Couarruuias.[b]

4 Nullo iure cauetur quòd poſſeſsio deſinat eſſe immemorialis, eo quod probetur per aliquam ſcripturam, quod aliquo tempore præterito illa poſſeſsio non fuit. Tum per citata per Couarruuiã.[c] Tum quod alioquin pauca ſpiritualia eſſent, quæ Christiana Eccleſia tempore immemoriali poſſediſſet, cùm per Euangelia conſtet ipſam aliquãdo ea non poſſediſſe. B Tum quod licet per aliquod inſtrumentum conſtaret aliquod prædium fuiſſe poſſeſſum à ... ante ducentos vel trecentos annos, poſſet tamen ... obſtante illo probari quod Ioannes poſſedit illud ... ione immemoriali, p ea quæ requirũtur & ſufficiũt ad probandum immemorialẽ, ſecundũ gloſſam probatã.[d]

Qui renunciat beneficium quæſitum ad præſentationem patroni in manibus ordinarij clam, neſciente patrono, & acceptæ collatione ab eo libera detinet illud, non videtur ponere ordinarium in quaſi poſſeſsione iuris libere conferendi, niſi id faciat cum ſcientia & patiẽtia pa... C ..., vt ait Decius, qui alios citat.[e]

a Reg. poſſeſſ. 1. par. 6. 4. de reg. iur. lib. 6.
b Reg. poſſeſſ. ... de reg. iur. lib. 6.
c Diſſa ... par. 4.
d Ca. ... lib. 6.
e ... 120.

DE SENTENT. ET RE IVDICATA.

SVMMARIVM.

1 Matrimonium inter impuberes contractum eſt nullum.
2 Matrimonium nec verum nec præſumptũ eſt, ſi nec verba de præſenti, nec copula interuenerunt.
3 Retractatio illius, quod quis cum iuramento prius in iudicio affirmauit, non facit fidem in foro exteriori.
3 Coniugibus contra matrimonium deponentibus non creditur in foro exteriori.
4 Sententiæ ſuper matrimonium ſtandum eſt, donec retractetur.
4 Sententia pro matrimonio lata, licet ab ea non fuerit appellatũ, tamen docto de impedimento per partes non remiſsibili venit retractanda.
5 Iudex ex diuerſis argumentis poteſt informare animum ſuum ad effectum reuocandi ſententiam pro matrimonio latam.

CONSILIVM I.

QVidam Vbertinus ante quartumdecimum ſuæ ætatis annum verbis non ſatis claris matrimonium cũ Flora contraxit: & lite orta inter eos de validitate matrimonij, Flora iureiurando affirmauit in iudicio ſe cum domino Vbertino contraxiſſe, vnde ſententiam pro matrimonio reportauit: contra quam tamen poſtmodum retractando ſua dicta proteſtata fuit, & ipſa contraxit cum alio, & dominus Vbertinus cum alia. Dubitatum fuit, an his ſic ſtantibus matrimonia poſt dictam ſententiam aliàs legitimè contracta iure ſubſiſtant. E

1 Reſpondeo primò, ſecundum ea quæ proponuntur, non fuiſſe verum matrimonium contractum inter præfatos iuuenes: quoniam ipſe erat impubes quando contraxit, cùm non haberet quatuordecim annos completos, quod iura requirunt,[f] neque præſumptum propter copulam carnalẽ ſubſecutam: quia nulla talis proponitur fuiſſe ſubſecuta.

2 Secundò, quòd non eſſet matrimonium quo ad forum conſcientiæ, etiam ſi ille iuſtam ætatem habuiſſet, ſi verũ eſt, quod præfata Flora retractando ſua dicta dixit, etiam F ſi fortè interuenerunt verba promiſſoria de cõtrahendo, vt aliqua verba narrationis factæ quadantenus inſinuãt: quia cùm non fuiſſet ſecuta copula carnalis, nec verbale matrimonium de præſenti, non poteſt eſſe matrimonium verum, neque præſumptum, de quo in cap. *is qui*,[g] licet illud locum habeat tempore quo dicitur hoc matrimonium contractum, quod erat ante Concilium Tridentinum, poſt quod non eſt ei locus.

3 Tertio, quod retractatio & proteſtatio præfatæ Floræ, quæ proteſtata fuit non contraxiſſe ſe cum præfato Vbertino, non facit fidem in foro exteriori. Tum quia illa in iudicio contrarium dixerat cum iuramento. Tum quia con-A iugi confitenti aliquid contra matrimonium non creditur in illo foro, etiam ſi alter, vel altera coniux idem confiteatur, iuxta ca. *ſuper eo*. adiuncta gloſſa de eo qui cogno. conſan. & iuxta notata in c. *lator*.[a]

4 Quarto, quod in foro exteriori ſtabitur tenori ſententiæ, donec retractetur,[b] quia res iudicata pro veritate habetur.[c]

Quintò, quòd licet ſententia lata ſuper matrimonio, ſi ab ea non appelletur, habeatur pro re iudicata per iura proximè citata, donec reuocetur: poteſt tamen reuocari ad inſtantiam eius, qui allegaret impedimentum irremiſſibile per partes, per notata in ſupradictis c. *iurauit lator*. & B *tenor*. & in caſu propoſito maritus Floræ, & vxor Vbertini, & quilibet eorum poteſt petere à iudice, vt declaret ſententiam præfatam fuiſſe iniuſtam, & hoc propter præiudicium, quod affert ſuis matrimonijs poſt eam contractis.

Sextò, quòd iudex poteſt accipere informationem, tum ex prædicta proteſtatione, tum ex matrimonijs eorum cõtractis poſt illam ſententiam, & tanto tempore continuatis, & quod per totum tempus prædictum confeſsi ſunt ſacramentaliter & communicauerunt, & quod ſunt boni Chriſtiani, quod putauerunt eam fuiſſe iniuſtam, & quod non appellauerunt à ſententia præfata, videntes eã à præfata Flora ſubornatam petitam, & poſtea contradictam, & C quod Vbertinus non erat pubes, & ex aliquibus alijs indicijs: & informatione hac accepta poſſet iuſtè iudex recognoſcere, & reuidere ſententiam prædictã, & proceſſum, vt per quem data ſuit, & perpendere probationes vtriuſque partis: & ſi videret ſatis probatum, quòd præfata Flora fuit verè proteſtata contra præfatã ſententiam, poſſet illam reſcindere, & relinquere illos in pace, vt ſuis matrimonijs poſt eam contractis fruerẽtur in Domino, qui nos ſaluet. Amen.

a Et c. tenor. de re iudic. c. iurauit de probat.
b Dict. ca. lator. & ca. tenor. de re iudic.
c L. res iudicata ff de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 Delictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet ſocius criminis fuerit tractus. vnde & Epiſcopus poteſt mecum diſpenſare ex vi cap. 6 ſeſſ. 24. de reform. Concilij Tridentini. D

CONSILIVM II.

DEliquerunt duo vnum delictum, ob quod incurrerũt irregularitatem, contra quorum alterum tantum intentata eſt actio in iudicio, ſed defectu probationis fuit abſolutus: alter autem impetrauit diſpenſationem ab ordinario virtute cap. *liceat*,[d] allegando quod erat crimen occultum, & non deductum in iudicium. Quæritur, an ſit valida diſpenſatio.

1 Reſpondetur, quod gratia fuit valida, per ea quæ nos tradimus in Man. confeſſ.[e] & quod res inter alios acta nõ E præiudicat alijs,[f] quibus res iudicata non nocet. & alia citata per gloſſas. Salua, &c.

d De reform. ſeſſ. 24.
e Ca. 27. nu. 251.
f L. 2. C. res inter alios acta. & l. 2.

DE APPELLATIONIBVS, RECVS. ET RELAT.

SVMMARIVM.

1 Appellare ab omni definitiua etiam ſine expreſsione cauſæ regulariter licet: fallit in materia viſitationũ, correctionũ, inhabilitatũ, in quibus non licet, niſi iuſta exprimatur cauſa. nu. 3.
2 Appellare ab interlocutoria, modo iuſta exprimatur cauſa, de iure canonico conceditur, licet poſt Concilium ab ea non appelletur, niſi quando eius grauamen per appellationem à definitiua non poſsit tolli. F
3 Appellationi iuſtæ non deferens iudex puniendus eſt.

CONSILIVM I.

QVæritur, quibus caſibus iudex teneatur deferre appellationi.

1 Reſpondetur, quod in omnibus, in quibus appellatur legitimè, hoc eſt infra decendium,[g] & petuntur Apoſtoli intra legitimum tempus, de quo in cap. *ab eo*,[h] & in ſcriptis expreſſa iuſta cauſa appellandi, ſi appellatur ab interlocutoria,[i] licet in appellatione à definitiua non requiratur hoc, vt ibidem notatur, & dummodo non ſit cauſa, in qua vel à iure, vel ab homine remouetur appellatio:

g Auth. hodie. C. de appell.
h De appell. lib. 6.
i Cap. vt debitus honor. de appell. ad multa c. eodem tit. lib. 6.

quia tunc etiã à definitiua non licet appellare, niſi exprimatur iuſta cauſa ad appellandũ. [a] & regulariter in omni cauſa licet appellare à definitiua, iuxta gloſſam ſolemnẽ,[b] non autem ab interlocutoria regulariter iure ciuili, ſed iure canonico ſic in ſcriptis, & expreſſa iuſta cauſa appellãdi, vt prædictum eſt, vſque ad Concilium Tridentinum: poſt illud autem,[c] non licet appellari ab interlocutoria, niſi quando grauamen illatum per illam non poſſet tolli per appellationem à definitiua.

3 Per quod ipſum cap. ſtatutum eſt, vt non poſsit appellari etiam à definitiua in cauſis viſitationis, & correctionis, habilitatis, & inhabilitatis: quod eſt intelligẽdum, niſi iuſta de cauſa expreſſa, iuxta præfatum §. *ſi autem.* & puniendus eſt iudex, qui nõ defert iuſtę appellationi,[d] Salua, &c.

An prædictis obſtet idem ſacrum Concil. ſeſſ. 24. cap. 10. & 20. innuemus in ſequenti conſilio.

a Ca. licet de offic. ord. cum gloſſ. inudic. c. Romana §. ſi autem de appell. lib. 6.
b In quæreſtion. § ſi res vendit. erb. reſtituuntur.
c Per ca. 1. de refor. ſeſſ. 13.
d Ca. de priore de appell. & deel. ca. 1. ead. tit. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Prouinciale Concilium poteſt recuſari, generale autem, cui præeſt Papa per ſe vel alium, non.*

2 *Appellari poteſt ab omnibus ad Papam, itemque & à Cõcilio prouinciali poteſt haberi recurſus ad Papam & Concilium generale, modo agatur de ſententia definitiua: quia ab interlocutoria per Concilium non licet, niſi habeat vim definitiuæ, vel cuius grauamen non poſſit per definitiuam reparari, nu. 2.*

3 *Appellatio regulariter ſuſpendit executionem ſententiæ etiam in iuſſo abſtinere ab ordine: fallit, quando iudex procedit cũ clauſula* appellatione remota, *vel quando appellatur à cenſuris inflictis, vel quando appellatio eſt friuola, à iudice non admiſſa.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM PRIMAM reſpondetur affirmatiuè per capit. *ad Romanam.*[e] quæ probant omnes ab omnibus poſſe ad Romanam Sedem appellare. & in c. 1. *de iudic.* eſt caſus, in quo à Concilio prouinciali fuit habitus recurſus ad Concilium generale, cui Papa præſidet per ſe vel per alium, quod nõ poſſet recuſari, ſed Concilium prouinciale ſic, & quod de Concilio prouinciali recurri poteſt ad Papam, & ad Concilium generale.

2 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpondetur primò, quòd ab omni ſententia definitiua, vel habente vim definitiuæ Concilij prouincialis appellari poteſt ad Papam, vel ad Conciliũ generale, argumento totius tituli ff. *à quibus appellari nõ licet.* & tit. *quis & à quo appellatur.* & arg. glo. ſing. quæ vltima eſt,[f] quatenus probat appellari poſſe ab omni ſententia definitiua, à qua non inuenitur inhibita appellatio. Secundò, quòd olim iure communi appellari poterat ad Sedem Apoſtolicam ab omnibus grauaminibus & ſententiis interlocutoriis per præfatos canones *ad Romanam.* 1. & 2. Tertio, quod iure Cæſareo non licet regulariter appellare ab interlocutoria: & quod Concilium Tridentinum,[g] ſtatuit ne liceat appellare ab interlocutoria, niſi ab habente vim definitiuæ, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari non poſsit.

3 AD TERTIAM QVAESTIONEM reſpõdetur primò, eam nimis generaliter proponi. Secundo, quod appellatio regulariter ſuſpendit exequutionem, l. 1.[h] quæ ponit exẽpla de relegato, & deportato, & iuſſo abſtinere ab ordine, & traditur per omnes.[i] Tertiò, quod fallit hæc regula in multis caſibus, vt cum iudex procedit cum clauſula *appellatione remota,*[k] & cũ appellatur à ſententia excommunicationis,[l] & idem cum appellatur ab aliis cẽſuris,[m] & cum appellatio eſt friuola, cui iudex à quo non detulit.[n]

e 1. & 2. 2. q. 6.
f L. qui reſtituere. ff. de rei vendica.
g In cap. 20. ſeſſ. 24.
h ff. nihil nouari appell.
i In rub. de appellat.
k Ca. paſtoralis. ſupreme de appellat.
l In eodem. §. verum.
m Ca. is cui. §. fin. de ſent. excomm. lib. 6.
n Ca. cum appellationibus. de appellat. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Legatus Cardinalis, ut etiam Concilium prouinciale, vt ſuſpectus, recuſari poteſt, reuerentialiter tamen.*

CONSILIVM III.

1 AD dubiũ mihi propoſitũ, an Legatus de latere ſiue Cardin[illegible] recuſari poſsit, reſpõdeo primò, quod iu[illegible] [illegible] manifeſtus eſſet animus prædicti Legati, ſiue Cardinalis, ad iuſtitiã erga omnes exercẽdã, facilè iudicare poſſent illum quo ad forum interius nemini debere eſſe ſuſpectum. Secundo, quod quo ad forum exterius negari non poteſt Legatum à latere recuſari poſſe. Tum quia totum vnum Concilium prouinciale recuſari poteſt, ſecundum Panorm. Felin. Reip. & communem contra gloſſam.[a] Tum per cap. *quod ſuſpecti,*[b] in quo totum Concilium fuit recuſatum. Tum per cap. *nonne.*[c] ex quo Panormitanus & Decius colligunt Legatum & Cardinalem recuſari poſſe. Tum per illa multa per quæ Andreas Siculus,[d] concludit Legatum Cardinalem poſſe recuſari, licet valde honeſte & reuerenter recuſatio eius fieri debeat ſecundum omnes. Salua, &c.

a In cap. 1. de iudic.
b [illegible] q. [illegible]
c De ap[illegible]
d In tractatu de præſtantia Car[illegible] q. 1. 2. part.

S V M M A R I V M.

1 *Appellare à conſtitutione grauante licet etiam regularibus, & à qualibet ſententia, niſi vbi reperiatur iure prohibitum, nu. 2. etiamq; à correctione & mandatis regularibus, ſi tamen modus excedatur, & non aliter, num. 3. & 5. & hoc non obſtantibus ſtatutis religioſorum, per quæ dicitur prohibitum appellari, nu. 1. & 5.*

2 *Appellatio etiam in dubio eſt admittenda, & iuſtam non admittens etiam regularis prælatus eſt puniendus, num. 3. & tanto magis, ſi appellantes carcerent, vel aliàs male tractent, num. 6.*

3 *Correctio etiam religioſorum debet eſſe moderata, alioquin poteſt haberi recurſus ad ſuperiores: immo & Abbate nimis ſæuiente, licet ſubdito de monaſterio ſine apoſtaſiæ vitio fugere, & arma pro defenſione arripere, nu. 4.*

7 *Decreta, ſtatuta, & cætera acta eccleſiaſticorum, debent eſſe non ſolùm licita ſecũdum iuſtitiam & æquitatem, ſed etiã honeſta & vtilia.*

8 *Fraudem legi facit, qui contra eius mentem venit, licet verba nõ offendat, & factum non tenet.*

CONSILIVM IIII.

FRatribus nationis Gallicæ incolentibus in præſentia monaſterium ſanctiſsimæ Trinitatis Illuſtriſsimi ordinis Minimorum in monte Pincio Vrbis ſitum, dubia videntur occurriſſe circa nouam quamdam conſtitutionem Vicarij, quam reuerendiſsimus prædicti ordinis Generalis fecit in dicto monaſterio. Alterũ eſt, an liceret eis appellare, ſi cõſtitutio præfata eſſet iniuſta? Alterum, an præfata conſtitutio ſit iniuſta?

1 Ad quorum prius reſpondere memini in comment. de regularibus,[e] affirmatiuè, quod ſic, non obſtante, quòd vox vulgaris habet, *inter probos regulares nec appellari, nec appellationes admitti debere:* & quod Concilium Tridẽtinum,[f] ſic habet, *Nec liceat regularibus à ſuis conuentibus recedere, etiã prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab ordinariis locorum tamquam deſertor ſui inſtituti puniatur.* Et quod cap. *ad noſtram,*[g] ſic habet, *Remedium appellationis non ideo eſt inuentum, vt alicui à religionis & ordinis obſeruantia exorbitanti debeat ſua nequitia patrocinium exhibere.* & cap. *reprehenſibilis,*[h] habet, *Nec ſubiecti contra eccleſiaſticam diſciplinam in vocem appellationis erumpant.* & quod vulgus ait, ſtatutis religioſorum prohiberi appellationes, & appellantes à ſuperioribus in carceres conici, grauiq; pœnitentia & pœna purgari, & puniri.

2 Quibus non obſtantibus contrarium eſt dicendum. Tum quia edictum de appellando eſt prohibitorium, hoc eſt, quod quilibet à qualibet ſententia poteſt appellare, niſi prohibeatur iuxta gloſſam vltimã receptam,[i] & nullo iure prohibetur regularis appellare. Quin & in dubio appellatio à iudice debet admitti ſecundum Innocẽtiũ,[k] quem ſequuntur Decius, & citati ab eo.[l] Tum quod appellatio eſt defenſio,[m] & defenſio, quæ iure naturæ debetur, nemini eſt deneganda.[n]

3 Tum quia prædictum cap. *ad noſtram.* à contrario ſenſu probat remedium appellationis religioſo ad ſuam innocentiam tuendam concedendum, quod ipſum ſatis probat cap. *reprehenſibilis,*[o] Tum quod in cap. *de priore,*[p] grauiter iubetur caſtigari Prior, qui appellationem non admittit, ex cuius gloſſa 1. colligit Decius, quòd non ſolùm poteſt appellare religioſus in alia cauſa ciuili vel criminali, ſed etiam in cauſa correctionis, in qua regulariter

e Sub e [illegible] num. 11.
f In cap. 4. de regu. ſeſſ. 25.
g De appella.
h Eod. tit.
i In l. qui reſtituere ff. de rei vendic.
k In ca. dilectis 2. de reſcrip.
l In c. de priore num. 1. de appellat.
m In l. 1. ff. de appellat. & cit. inter. de ex. cep.
n Clem. paſtoralis. §. cæterũ de re iud. [illegible] ff. de iuſt. & iure.
o Eod. tit.
p Eod. tit.

a Ca. licet de offi. ordin.

b In l. 1. § denunciari ff. de his qui notantur infamia ...

... d ... 2. 2. q. ...

etiam ſæcularis prohibetur appellare,[a] ſi modus correctionis excedatur, cuius gloſſæ eſt alia ſimilis in dict. cap. *licet*. & notat Panormitanus communiter receptus vtrobique: nam moderata debet eſſe correctio, alias ad ſuperiorem recurri poteſt, vt Baldus dicit per illum textum,[b] per quam dicit etiam Baldus,[c] quod Abbate nimis ſæuiente in monachos, eis licet fugere de monaſterio, nec dicuntur apoſtatæ: quin & Abbate odio grauante monachum licet pro defenſione arma accipere, vt notabiliter Cardinalis tradit.[d] Deniq; quod in cap. *ad Romanã*.[e] conceditur omnibus oppreſsis appellare ad ſanctam ſedem Apoſtolicam, nec ab hac conceſsione reperitur vſquam religioſus excluſus.

Nec obſtant allegata in contrarium. Ad primũ enim reſponderur, vocem illam vulgarem, qua dicitur inter religioſos non appellari, intelligendã eſſe de appellatione à correctione, & mandatis regularibus legitimè factis: ſecus à ſententiis & mandatis nõ tangentibus illam, immò & à tangentibus illam, ſi modus regularis & legitimus excedatur, vt ſupra dictum eſt. Ad ſecundum, quod concilium in eo citatum non vetat appellare, ſed ire ad ſuperiorem ſine licentia prælati, quod longe aliud eſt.

6 Ad tertium, quòd prædictum cap. *ad noſtram*. ſolùm prohibet appellare ad defendendum nequitiam, & ita de non oppreſſo & appellante iniuſta de cauſa, nos verò loquimur de oppreſſo & appellante iuſta de cauſa. Ad quartum reſpondeo idem, quod ad primũ: & præterea iniquè & irreligioſè valdè facere prælatos, qui iuſtas appellationes à ſe oppreſſorum, non admittunt; & debere acriter caſtigari, vt iubetur in d. ca. *de priore*, & iniquitaté iniquitati apponere eos, qui non admittunt, nec dant licentiam proſequendi, & adeundi ſuperiores: & peſsima malis accumulare, qui non ſolùm negant prædicta, ſed etiam cõiiciunt in carceres duros media torquendos, donec appellationi renuncient.

Ad alterum dubium, ſcilicet, an præfata conſtitutio Vicarij ſit iniuſta: reſpondeo placere mihi reſponſa duorum eruditorum virorum, quibus reſpondent eã eſſe iniuſtam: iuſtéque poſſe à præfatis fratribus adiri S. D. N. iuſtiſsimũ, qui re ſatis intellecta meo iudicio reuocabit eam per contenta in præfatis duobus reſponſis, & alijs quæ facilè poterunt eis adiungi; quę tamen facultas in præſentia nõ eſt mihi, qui etiam hoc die, in quo vniuerſa Eccleſia celebrat octauam Apoſtolorum Petri & Pauli, omiſi miſſare ob fragilitatem, poſtquam ad miſſandum me vtcũque paraui. Admoneo autem præfatos admodum reuerendos fratres Gallos, ſe rem ſuę defenſioni oportunam facturos, ſi procurauerint, vt is, qui res Gallicas nomine Chriſtianiſsimi Regis, & eius regni Chriſtianiſsimi vti Legatus eorum, vel alio nomine coram S. D. N. agere poteſt, appellet grauiter à præfata cõſtitutione Vicarij, vti ab actu maximè grauante Regem, & regnum præfatum, volendo per vias obliquas & iniquas tollere quamdam maximam præeminentiam iuſtis artibus, & meritis quęſitam, & donatam eis à Sanctiſsimo eodemque amiciſsimo Franciſco à Paula in gratiam & remunerationem honorum & beneficiorum, quæ à præfato Rege & regno ſuſcepit tam in eo; quàm extra illud: & quod Rex noſter Hiſpaniarum fœliciſsimus Philipp⁹, ſi ei, & ſuis regnis aliqua huiuſmodi eminentia conueniret, nihil non ageret, vt ſibi maneret inuiolata.

7 Admoneo item, quòd appellatio præfata multum iuſtificari poteſt ex eo, quod acta per prælatos & rectores Eccleſiæ agenda, non ſolùm debent eſſe licita ſecundum æquitatem, ſed etiam decentia ſecundum honeſtatem, & expedientia ſecundum vtilitatem,[f] & quòd præfata Vicarij conſtitutio non ſolùm nõ eſt licita ſecundum æquitatem, ſed etiam indecens ſecũdum honeſtatem, & inexpediens & incommoda ſecundum vtilitatem, & inducẽs quamdam ſuſpicionem inuidiæ, & voluntatis fraudandi mentem tam magni Patriarchæ: & quod omnis diſpoſitio quæ tendit contra mentem diſponentis eſt ei contraria, licet verbis conſentiat: & quod palàm eſt ex literis ipſiuſmet humillimi, & ſimpliciſsimi ſãctiſsimi Frãciſci à Paula, & confirmationis eius, & Regis Francię petentis illam, quod pręfatus Reuerẽdiſsimus Generalis nititur deſtruere per vnam viam, quod per viã regiam debet conſtruere: & quòd primum locum in interpretatione continet volũtas & mens diſponentis, præſertim tãdiu cõtinuata.

8 Et quod facta in fraudem legis nihil valent, etiam ſi verba non offendãtur,[a] amplificando, quàm magna culpa eſt inducere diſſenſionẽ inter Reges & regna, quibus ãtiqua obſeruatio fuit vtiliſsima decora & ſãctiſsima ipſi religioni, q̃ ſẽper fuit iuncta & venerãda in pręfato cõuẽtu ſanctiſsimæ Trinit. & eo ordini præfato magis decora, quòd ipſa ſola dat teſtimonium, quòd regnum Chriſtianiſsimum adeo antiquum & celeberrimum eſt totum in colenda ſancta fide Apoſtolica, & ea exaltanda; vt fuit ſẽper à mille annis, & cætera, quæ iis facile adiungi poſſunt ad gloriam Dei, qui ſuam magis gloriam quàm has partiales inuidias ſua miſericordia foueat, Amen.

a Iunta c. penul. de regul. iur. li. 6. & l. non dubium C. de legibus. cum aliys cita tis in præfata regul. penult.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatio ſine accuſatione, vel alia via æquipollente facta eſt nulla.*

2 *Prouincialis non poteſt excludere à prouincia deputatum in ea à Generali cum clauſula qua talem ſibi ſoli ſubijcit.*

3 *Sententia in non citatum vel inauditum lata eſt nulla.*

4 *Lex ſeu ordinatio in damnum particularis perſonæ, ſaltem ſine cauſa rationabili, illius qui ſuperiorem recognoſcit, nulla.*

5 *Iudex, ad quẽ grauatus accedit, eũ à grauamine leuare debet.*

6 *Regulares fere omnes defenſionis, & non appellationis verbo vtuntur.*

6 *Appellationis & defẽſionis effectus eſt, vt actus declaretur nullus vel iniuſtus, & grauatus reponatur in priſtinum.*

7 *Appellatio dupliciter emittitur, verbo, & facto.*

7 *Appellationis vim habet itineris ad ſuperiorem arreptio, modo ſeruentur, quæ in appellatione verbali requiruntur.*

8 *Spoliatus à iudice ordine prætermiſſo, perinde ante omnia reſtituendus, ac ab alio ſpoliatus.*

8 *Appellare cui non conceditur, grauantis ſuperiorem per viam querelæ adire poteſt.*

9 *Iudex à quo appellatur, licet appellationi aſſiſtere poſſit, nõ tamen eſt citandus.*

10 *Regulares de cauſis grauatorum cognoſcendo, ea ſolùm ſeruare debent, quæ ſunt iure diuino ſufficientia ad inuentionẽ iuſtitiæ & veritatis.*

CONSILIVM V.

CVidã Prouincialis ordinis mẽdicantiũ cũ ſuis definitoribus in ſuo Capitulo prouinciali inter ordinationes, quas conſtituere ſolent pro cauſis & negotiis totius prouincię, fecerunt ſequentem particularem, nulla pręuia accuſatione, citatione, nec cauſa legitima, in hæc verba, *Remouemus & excludimus à noſtra prouincia N. præcipiẽtes ei ſub pœnis, vt infra tot dies in ſuã natiuam prouinciam ſe cõferat*. Quę poſt paucos dies fuit notificata præfato N. qui ſtatim arripuit iter ad ſuperiorem, & Romam venit.

Quęritur primo, an ſẽtẽtia pręd icta ſit ipſo iure nulla.

Secundo, an definitorium Capituli generalis, quod eſt iudex ſupremus in præmiſsis, ad quod remiſſa eſt cauſa, poſsit, & debeat reſtituere N. loco, & ſtatui, à quo fuit deiectus.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo, quòd prædicta ſentẽtia & ordinatio multis nominibus eſt ipſo iure nulla. Primò quidem, quòd nemo ſine accuſatione, vel alia via, quę ei æquipolleat, eſt damnandus,[b] adeo quidem, vt ſint qui putent id eſſe iuris naturalis & diuini conſtitutũ iuxta illa, quæ in Actibus Apoſtolorum,[c] traduntur de Paulo, & accuſatoribus eius, & de adultera,[d] & prædictus N. de nulla culpa fuit in illo Capitulo accuſatus, nec alia via ei æquipollente factus reus, ergo nulliter fuit lata.

2 Secundo, quòd omnis ſententia lata à iudice incompetente eſt ipſo iure nulla,[e] & pręd icta ſententia fuit lata à prædicto prouinciali, cui non erat ſubiectus N. maximè quo ad expulſionem à prouincia; quia Generalis illũ adſcripſerat, cum clauſula, *quam eum ſibi ſoli ſubijciebat*, pręcipiens cum decreto irritante, ne ab alio poſſet ab illa prouincia mutari, quàm ab ipſo Generali.

3 Tertiò; omnis ſententia lata contra non citatũ, vel nõ auditũ legitimè, eſt ipſo iure nulla,[f] etiã ſi feratur ab

b Iuncta c. ſuper his. & c. qualiter & quãdo de accuſat.

c Cap. 22. & 23.

d Ioan. 8.

e Toto tit. C. ſi non à competenti iudice. & ca. cum ſuper de offi. deleg.

f Cap. nos in quemquam. 2. q. 1.

Imperatore,[a] & etiam ſi feratur à Papa, qui ſcribens ad Ducem Siciliæ,[b] ait *ſe contra mandatam partem nihil poſſe definire.* & prædictus N. non fuit legitimè citatus, nec auditus, vt in facto proponitur.

4 Quartò, quòd lex, vel ordinatio facta in damnum alicuius particularis perſonæ, ſaltem ſine cauſa rationabili & ab eo, qui non habet regalia, ſiue qui recognoſcit ſuperiorem, eſt ipſo iure nulla, ſecundum Panorm.[c] quem ſequuntur ibi Aretinus & alij quos refert ibi Felin. & probatur per illud Iſidori cap. *erit autem lex.*[d] non quidem ponderando verba illius, quæ ponderauit Decius, & aliquot alij ibidem, ſed ponderando illa verba, quæ ponderauit Angelicus Doctor,[e] nempe quòd lex nullo priuato commodo, ſed communi omnium ciuium vtilitate debet eſſe conſcripta, quod profunda de more ratione ipſe cõfirmat. Cùm igitur prædicta ordinatio ſit facta in grande damnum prædicti N. nulla ratione, nec cauſa adiecta, palam eſt eam eſſe nullam.

5 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, quòd prædicti iudices poſſunt & debent reſtituere prædictum N. ad locum & ſtatum illum, à quo per prædictam ordinationẽ inualidam fuit expulſus. Primò quiã, quòd iudex ſuperior, ad quẽ grauatus accedit, vt à grauamine leuetus, debet eum illo leuare.[f] At prædictus N. valde grauatus acceſsit ad ſupremum ſui ordinis iudicem: ergo debet eum leuare ab accepto grauamine, & conſequenter reſtituere illum ſuo priſtino ſtatui, & loco.

6 Secundò, quòd licet in ordinibus præſertim mendicantium nõ permittatur grauato vti verbo, *appellationis & petitionis Apoſtolorum.* quibus ſæculares clerici, & aliquot religioſi vtuntur: poſſunt tamen vti remedio defenſionis, quæ eſt iuris naturalis, quam appellatio in ſe includit. Tum quia ipſi mendicantes non debent eſſe peioris conditionis quàm alij, immo melioris; & non debent magis grauari, quàm alij, immo longè minus, propter quod ſunt eis conceſſæ multæ immunitates, & multa priuilegia.[g] At prædictus N. etſi pro ſua modeſtia nõ eſt vſus verbo appellationis, vſus eſt tamẽ omnibus quæ requiruntur ad hoc, vt debeatur ei remediũ defẽſionis, quod parit appellatio, nẽpe quod declararetur actus nullus vel iniuſt', & reponatur in eo ſtatu, in quo erat ãte illũ: effectus enĩ appellationis ſiue defenſionis iuris naturalis, qui in ea continetur, eſt reſciſſio, vel annullatio actus, à quo appellatur, & repoſitio appellantis in ſtatum priſtinum, ſecundum Bartholum & communem,[h] Panormitanum, Felinum, & Decium,[i] ergo prædictus N. debet reponi in priſtino ſtatu.

7 Tertiò, quòd duplex eſt appellatio, qua grauati vti poſſunt: altera, quæ fit, & proponitur verbis, vt communiter fit: altera, quæ fit facto per arreptionem itineris ad ſuperiorem, vt habetur in c. *dilecti 2.*[k] vbi poſt alios reſoluendo Decius probat etiam hodie arreptionem itineris ad ſuperiorem, ſeruatis, quæ ſeruari debẽt in appellatione verbali, habere locum & effectũ appellationis verbalis, vt & nos poſt alios tradimus in hac ipſa materia in commentario 2.[l] Ergo arreptio itineris ad ſuperiorem poſt notificatam ſibi prędictam ordinationem, vel ſentẽtiam nullam, conquerendo de grauamine per eam ſuſcepto, & poſtea veniendo Romam, debet haberi pro appellatione; & ſuperior, qui de cauſa cognoſcet, poterit, & debet facere ea quæ faceret bonus & rectus iudex ad ſe appellanti legitimè. At iudex rectus, inuenta iniuſtitia, vel inutili ſententia, debet appellantem reſtituere in priſtinũ ſtatum: ergo etiam ſuperior N. debet idem ei facere.

8 Quarto, quod ſpoliatus à iudice non ſeruato iuris ordine, perinde reſtituendus eſt ante omnia, ac ſpoliatus ab eo, qui nõ eſt iudex vt eſt caſus ſingularis in c. *cõquerẽte.*[m] At prædictus N. eſt ſpoliatus iuris ordine prætermiſſo: ergo, &c.

Quintò, quòd grauatus etiamſi nõ poſset appellare, & per viam appellationis ad ſuperiorẽ accedere poſset; tamen per viam ſimplicis querelæ adire ſuperiorem grauãtis, ſecundum Panormitanum & omnes,[n] ergo prædictus N. iuſtè potuit petere ſublationem prædicti grauaminis ſui, & ſuperior eius poteſt & debet concedere illam ei: quæ tamen concedi non poteſt ſine reſtitutione priſtini ſtatus: ergo debet illum ei reſtituere.

a Clem. paſto ralis §. caeterum. de re iudic.
b In cap. 1. de cauſa poſſeſſ.
c In cap. cum omnes. de conſtitut.
d 4. diſtinct.
e In 1. 2. quæ. 90. art. 2.
f Iuxta le. 1. ff. de appell. & iuxta notata per omnes in rubr. eo. de appel.
g Ca. 1. de priuileg. li. 6. & alibi ſæpe.
h In rub. de appell.
i In ead. rubr.
k De appell.
l De reg. iur. in 6. in cap. non dicatur. 11. q. 1.
m De reſtit. ſpol.
n In dict. cap. cum dilecti.

9 Sextò, quòd regulariter iudex à quo appellatur, licet poſsit aſsiſtere cauſæ appellationis propter honorẽ ſuum; non tamen eſt citandus in cauſa appellationis. Vnde etiã inter ſęculares appellans impetrat in curia literas inhibitorias ad iudicem, citatorias ad partem, & compulſorias ad notarium, ſed non citatorias ad iudicem; & ita non oportet citari prædictum prouincialem, & illo abſente poteſt illius ſententia declarari nulla & reſcindi, & appellãs ad priſtinum ſtatum reſtitui, per ea quæ habentur in cap. *cum ſit Romana.*[a]

10 Septimo, quod inter religioſos non ſeruantur, nec debent ſeruari in his grauaminibus exequendis omnia ſic adamuſsim, vt inter ſæculares,[b] ſed ſolũ pro ſanctitate ſua debent ſeruare ea, quæ ſunt iure naturali & diuino neceſſaria; & ſufficientia ad inquiſitionẽ, & inuentionẽ iuſtitiæ, & veritatis. Per quæ, &c. Saluo, &c.

a Ex c. de præ. de appell.
b Ca. qualiter & quando. 2. de accuſat.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio legitimè ſubſequens etſi non ſuſpendat ſuſpenſionem ab officio & ingreſſu eccleſiæ, num. 2. nec interdictum quo interdicitur ingreſſus eccleſiæ, vel aliquod officium diuinũ, num. 6. nec illam per cuius violationem incurritur irregularitas; num. 5 ſuſpendit tamen ſuſpenſionem à voce actiua & paſsiua, & ab officio, & beneficio, num. 3. ab vſu pallij & pontificalibus, n. 4. ac omnia alia quæ nõ tãgũt animã. nu. 3.*

4 *Suſpẽſus à voce paſsiua, licet non poſsit via electionis acquirere beneficia, poteſt tamen via collationis & inſtitutionis illa obtinere.*

5 *Suſpenſionem à voce actiua & paſsiua violans nõ incurrit irregularitatem, poteſtque ingredi Eccleſiam, & agere omnia diuina officia. 6.*

CONSILIVM VI.

QVæſitum eſt, an ſuſpenſio à voce actiua & paſsiua ſuſpẽdatur per appellationem legitimã ſubſequẽtẽ

1 Et pro parte quidẽ negante videtur primo caſus in c. *is cui.*[c] ibi: *Sicut excommunicatio, ſic ab officio, vel ab ingreſſu eccleſiæ lata ſuſpenſio, aut ipſius effectus per appellationem ſubſequentem minimè ſuſpenduntur.* Secundo, quod interdictũ, & effectus eius non ſuſpenditur per appellationem cap. *ad hæc quoniam.*[d] per quæ duo capitula fundãtur, & eſt recepta illa ſententia vulgata, quod ſententiæ cenſurarum non ſuſpẽdantur per appellationem, & vna de tribus cẽſuris eſt ſuſpenſio.[e]

Pro parte verò affirmante facit primò, quòd regulariter omnis appellatio ſuſpendit ſententiam, & eius effectum,[f] etiãſi ſecum trahant executionẽ;[g] & non videtur excepta huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia: nõ enim excipitur ab illa regula omnis ſuſpenſio, ſed ſolùm ſuſpenſio ab officio, vel ingreſſu Eccleſiæ: nam prędictus §. finalis ſolùm loquitur de illa, & non eſt alius textus, qui diſponat idem de alijs: ſi quidem ante illum controuerſia erat etiam de illa: quamuis de interdicto haberetur in d. capi. *ad hæc quoniam.* & à iure regulari non eſt diſcedendum, niſi quo ad ea quę inueniũtur excepta, iuxta gloſſã recept.[h]

3 Secundò, quòd gloſſa communiter recep.[i] & quę neceſſariò eſt recipienda per primum argumentũ, expreſsè ait, non eſse locum illi §. in omni ſuſpenſione, ſed ſolùm in ea, quę fit ab ingreſſu Eccleſię & ab officio diuino, qualis non eſt ſuſpenſio à voce actiua, & paſsiua, cum non obſtante illa licitè poſsit quis ingredi Eccleſiam & exercere diuina, vt palam eſt.

Tertiò, quòd eadẽ gloſ. recepta relatis Innoc. & Hoſt. opinionibus cõcludit, prędicto §. nõ eſse locũ in ſuſpẽſione à beneficio, vel perceptione beneficij: quam conſtat eſſe maiorem, quã ſit ſuſpenſio à voce actiua; vel paſsiua.

Quartò, quòd eadẽ gloſſ. ait, nõ eſſe locũ illi §. niſi in ſuſpẽſione à ſpiritualibus, quę ligãt animã, qualis certè nõ eſt ſuſpenſio prędicta, cũ ea non obſtãte poſsit exercere oĩa diuina offic. & miniſtrare; & accipere oĩa ſacramẽta.

4 Quintò, quod Panorm. cõmuniter receptus determinat,[k] quod ſuſpẽſio ab vſu pallij, immo & à põtificalibus ſuſpẽditur per appellationẽ legitimã ſubſequẽtẽ, & conſtat has duas ſuſpẽſiones magis accedere ad ſuſpẽſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſię, de qua d. §. finalis loquitur, quam ſuſpenſionem à voce actiua, & paſsiua: ergo minus includitur hęc in eo, quàm illę duę. & conſequenter

c §. fin. de ſen. excom. lib. 6.
d De appel.
e Ca. quærenti. de verb. ſignif.
f Ca. venientes. de iureiur. & le. 1. ff. ad Turpil.
g L. 6. ſuis. ff. de his qui not. infam.
h Leg. omnis definitio. ff. de reg. iur. & in rubr. eod. lib. 6.
i In d. §. fin. & in d. ca. ad hæc.
k In d. ca. ad hæc nu. 1.

à fortiori

à fortiori appellatio magis ſuſpendet hanc, quàm illas.

Sextò, quòd prædicta ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua minus tangit iuuina, quàm ſuſpenſio à beneficio. quia ſic ſuſpenſus poteſt quærere beneficium alia via, quàm electionis, & adminiſtrare illud: cum enim ſuſpenſio non operetur vltra limites eius, ſecundum Panormitanum, Decium & communem,[a] & prædicta ſuſpenſio limitetur ad conſecutionem beneficij per electionem, in qua ſola habet locum vox paſſiua, no extenditur ad conſecutionem via collationis, vel inſtitutionis, quæ ſunt longè diuerſę,[b] præſertim in diſpoſitione & ſententia pœnali.[c] Cum igitur ſuſpenſio à beneficio, & ab adminiſtratione beneficij ſuſpendatur per appellationem ſecundum communem, vt prædictum eſt à fortiori & hæc ſuſpenderetur.

Septimo, quòd illa ſola ſuſpenſio videtur excepta à pensione per appellationem, cuius violatio inducit irregularitatem; quod videtur ſignificare d.c. *si cui.*[d] & c. *si quis* iunctis gloſsis. At ſolius ſuſpenſionis ab officio diuino & ſacramentis violatio facit quem irregularem, vt reſolute monſtratur in Man. noſtro,[e] ergo ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua, cuius violatio non inducit irregularitatem,[f] ſuſpenditur per appellationem legitimam ſubſequentem.

Non obſtant citata in contrarium. Non primum: quia §.1 le vlt. non diſponit de omni ſuſpenſione, ſed tantũ de ſuſpeſione ab officio diuino, & ingreſſu Eccle. qualis nõ eſt ſuſpēſio à beneficio, neque ſuſpenſio ab adminiſtratione beneficij vel à pontificalibus, vel vſu pallij, & à fortiori nec ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua: qua non obſtante poteſt ſuſpenſus ingredi Eccleſiam, & agere omnia officia diuina, vt ſuprà probatum eſt.

6 Ad ſecundum autem reſpondetur, quòd nõ omne interdictum eſt tale, quod appellatio legitima non ſuſpendat, ſed ſolùm illud, quo interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit per ſuſpenſionem ſupradictam: & ita ſicut interdictum ingreſſus poſſeſsionis agri, vel beneficij, vel collationis eius, vel aliorum actuum, qui non tanguot animam, ſuſpenduntur per appellationem, vt omnes dicunt, vel ſentiunt,[g] ita & ſuſpenſio à voce actiua, vel paſſiua ſuſpendetur per illam. Per quæ omnia videtur ſatis fulta pars poſterior affirmãs.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius ſi à ſententia iniuſta priuationis appellans ſuſpẽſoque tempore proſequenda appellationis poſſeßionem continuarit, coram Deo beneficium dimittere non tenetur. & ſeq.*

3 *Appellans ab iniuſta ſententia, appellato negligente proſequi ius ſuum, poteſt iuſte credere eum tamquam ſibi malo conſcium totum deſeruiſſe negotium.*

4 *Poſſeßio triennalis interrupta poteſt ceſſante controuerſia de nouo inchoari.*

CONSILIVM VII.

Qvidam N. obtinuit quemdam pœnitentiariatum ſæcularem vacantem per obitum à Nuncio Apoſtolico, & poſſedit pacificè illud circiter tribus annis, qui ante triennium fuit priuatus; à quodam delegato Papæ per ſententiam; qui delegatus contulit illum cuidam regulari mendicantium, vt eſſet pœnitentiarius: à qua ſententia appellauit N. & lite pendente in Rota conuenerunt partes, vt locus in choro & Capitulo remaneret prædicto N. & fructus præbendę caperet Epiſc. & eos daret prędicto regulari: cui concordiæ non fuit conſenſum legitimè à partibus: licet à Papa fuiſſet ſignata ſupplicatio: & poſtea viſitator Papæ fecit alium magiſtrum Theologiæ canonicum pœnitentiarium cum ſua præbẽda: & ita prędictus N. manſit cum ſuo pœnitentiariatu, & poſſeſsione eius, & accepit omnes fructus eius, ſicut prædeceſſor eius ſolebat accipere, vſque in hunc diem nemine litem contra eum motam proſequente, neque ipſo de illa curante: nec iudex appellationis Rotæ protulit vllam ſententiam. Quæritur an prædictus N. iuſtè poſsit retinere fructus perceptos, & recipere percipiendos ſine vlla alia prouiſione.

Reſpondeo primò, quòd hæc quæſtio magna, implicita, & noua eſt: & quod videri poteſt alicui pars negatiua vera.

1 Primo quidem, quia D. conſulens fuit priuatus, & nõ fuit appellatio ſua approbata. Secundò quia appellatio videtur fuiſſe deſerta per lapſũ biẽnij.[a] Tertio, ꝙ nõ poteſt iuuari poſſeſsione, quippe qui non poſſedit pacificè triẽnio, ꝙ requiritur in regula de triẽnali, ſecũdũ omnes.

Reſpõdeo ſecundo, quod verior videtur pars affirmatiua, ſcilicet poſſe ipſum quo ad forum ſaltem conſcientiæ iuſtè poſsidere, & percipere fructus, vt hactenus poſſedit & percepit.

2 Tum quia ſententia illa, per quam fuit priuatus, fuit ſuſpenſa per appellationem, cum effectus principalis eius ſit ſuſpendere ſententiam ſecundum omnes,[b] & ita non obſtante illa ſententia prædictus N. remanſit cum ſuo titulo. Tum quia non fuit appellatio deſerta, quoniam annus ille vnus, vel biennium, quæ dantur ad proſequendã appellationem in iuribus præcitatis, non currunt durãte compromiſſo facto inter partes; vel cum aliàs conſentiẽtibus eis proſequutio differtur, vt habet clem. *quamdiu.*[c] & ita ſemper habuit titulum & poſſeſsionem prædicti pœnitentiariatus. Tũ quia ſententia prædicta cum collatione facta prædicto regulari mendicanti fuit euidenter iniuſta, quia fuit facta in fauorem religioſi incapacis beneficij ſæcularis, contra illam regulam, quæ habet ſæcularia beneficia ſæcularibus eſſe conferenda, regularia verò regularibus,[d] & ſententia iniuſta non obligat in conſcientia, ſecundum Innocentiũ, receptum.[e]

3 Tũ quia probabiliter præſumi poteſt, quod prædict[us] pater reuerendiſſ. ſicut voluit expreſſè deſerere locum in choro, & in Capitulo; ita videns non eſſe iuſtum vt retineret fructus præbendæ ſine titulo pœnitentiariatus canonico, voluit, non curãdo de proſequutione litis, neque de exequutione concordiæ, tacitè deſerere totum negotium, & ita recedere à tota lite & quæſtione, & conſequenter pręſumere poteſt prędictus N. coram Deo & quo ad forum conſcientię remanſiſſe cum ſuo titulo eo modo, quo remanebat ante ſententiam contra eum latá, arg. c. *humanæ aures.* 22. q. 5. & cap. 4. ad Hebręos.[f] quatenus habent omnia Deo eſſe nuda & aperta, & eius diuinũ maieſtatem cor requirere, & non manum.[g] Tũ quia pręſumptiones has auxit Viſitator prædictus, qui viſitando eccleſiam cathedralem, non curauit de prædicta ſentẽtia neque de appellatione, neque de concordia præfata imperfecta, neque de vlla alia re pereas incepta: ſed denuo erexit canonicatum pœnitentiarium cum prębenda, & eum contulit perſonę habili, & magiſtro Theologię ſine vllius contradictione neque querela.

4 Tum quia per multa, quæ adducit & tangit Ludouicus Gomezius,[h] poſſet ſatis colorate dici eſſe locũ in hoc caſu regulę de triennali poſſeſſore, ſaltem quo ad mentẽ auctorum eius, vel iungendo quaſi triennium pacificum inceptum anno 1565. & interruptum per prędictam litem cum toto reliquo tempore à concordia incepta, vel ſaltẽ à tempore quo Viſitator prędictus cõſtituit nouum pœnitentiarium, qui ſunt plurimi anni: vel incipiendo triennũ à deſerta expreſſè vel tacitè à prædicto Reuerendo patre, & continuatum per multos annos: vel incipiendo ipſum triennium à tempore, quo Viſitator conſtituit prędictum pœnitentiarium ſine vlla querela, & contradictione, per ſex vel ſeptem annos. Tum denique, quod qui bona fide tranſgreditur legem humanam malè intellectã non peccat ſaltem mortaliter, ſecundùm Innocentium,[i] cõfirmatum per multa à Felino.[k] Per quę omnia videtur nobis, ſalua ſaniore ſententia, ſecurum eſſe prædictum D. conſulentem, ſaltem quo ad forum conſcientiæ à peccato percipiendi fructus hactenus collectos, & poſthac colligendos; ſi bona fide, & putans habere bonum ius coram Deo illos percepit, & percipit. Reſtrinxi me ſuperius, ſaltem quo ad forum conſcientiæ. Tum quia difficilius eſſet defendere hanc partem in foro exteriori iudicis, qui rigorem ęquitati pręferre vellet, qualis nõ eſt iudex appellationis prędictę acutiſsimus, eruditiſsim[us], & ęquitatis (vt audio) amãtiſsim[us]: qui fortaſsis pro ſuo ſeraphico iudicio perſuadere ſibi poſſet, vt appellationẽ prędicti N. approbaret abſq; alia noua citatione aduerſarij, cui euidenter ius defuiſſe videtur. Salua. &c.

FINIS LIBRI SECVNDI.

CON

---

a In c. Apoſtolica de except.
b ... de elect. lib. 6
c Arg. l. pen. ff. de pœn.
d In prima
e Cap. 27 ...
f Arg. ... de ſent. excom. lib. 6 ...
g In d. § fin. ... in d. c. ad hæc.

a Iuxta c. cũ ſit Romana. de appellat. & clem. ſicut eod. tit.
b In rubr. de appel. & l. 1. ff. eod.
c De appell.
d Ca. cum de beneficio de præben. lib. 6. & c. poſſeſsionum de reb. eccleſ. nõ alien.
e In ca. quia plerique. de immunit. eccleſ.
f Relat. in ca. Deus omnipotens 2. q. 1.
g Ca. ſi quid inueniſti. 14. q. 1.
h In regu. de triena qu. 2. verſ. prima eſt, verſ. nõ. & 20. 27. 31. & 42.
i In capit per tuas x. de ſimonia.
k Iac. 1. de re iudic. fal. 7.

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETAE DOCTORIS NAVARRI,

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONEST. CLER.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarij præſtantes id, ad quod ratione ſuorum beneficiorũ obligantur, poſſunt licite ſecundum communẽ de fructibus beneficiorum ſe alere, reſeruato patrimonio propinquis. & num 3.*

2 *Clerici ſi aliunde habent vnde viuant, non poſſunt ea ſola ratione, quod ſunt clerici, viuere de reditibus eccleſiaſticis, niſi etiam habeant aliquem titulum, ob quem eis ab Eccleſia, cui inſeruiunt, debeantur alimenta, num. 4.*

CONSILIVM I.

1 AN CLERICVS beneficiarius habens bona patrimonialia, iuſtè poſsit patrimonium ſuum cum fructibus illius ſeruare ſuis cognatis, & alijs, quibus volet, & alere ſe de fructibus beneficij, perinde ac ſi non haberet patrimonium?

C Reſpondetur, quod ſic, ex doctrina communiter recepta Innocentij,[a] quam probant Panormitanus & Felinus & communis,[b] Panormitanus & Decius in dicto ca. Epiſcopus, Panormitanus,[c] & Andreas Siculus,[d] & alij alibi, quos etiam ſequuti ſumus nos ſemper cum quadam ampliatione, præſertim in tractatu de reditibus eccleſiaſt.[e] & in Manua. confeſſ.[f] contrariũ tamen tenuit Decius,[g] qui videtur placere quibuſdam, pro quibus videtur textus expreſſus in c. *clericos.*[h] quod ſic habet.

D 2 *Clericos autem illos conuenit Eccleſiæ ſtipendijs ſuſtẽtari, quibus parentum & propinquorum nulla ſuffragantur bona: qui autem bonis parentum & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profectò committunt, & per abuſionem talium iudicium ſibi manducant, & bibunt.* ad idem cap. *paſtor.*[i] in hæc verba: *Paſtor Eccleſiæ his, quibus ſua ſufficiunt non debet aliquid erogare; quandoquidem nihil aliud ſit habentibus dare, quàm perdere: nec illis, qui ſua poſsidentes, dari ſibi aliquid volunt, ſine grandi peccato ſuo, vnde pauper victurus erat, accipiũt. De clericis quidem dicit per prophetam Spiritus ſanctus, Peccata populi mei comedunt ſed ſicut nihil habentes proprium, non peccata, ſed alimenta, quibus indigere videntur accipiunt; ita poſſeſſores non alimenta, quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt.* E *verum his authoritatibus prohibentur ab Eccleſia ſuſcipi non illi, qui quondam fuerunt diuites, poſtea verò omnia reliquerunt, vt Petrus, & Matthæus, & Paulus; aut pauperibus diſtribuerunt, vt Zachæus, aut Eccleſiæ rebus adiunxerunt, ſicut illi, qui prædia ſua vendentes ponebant pretia ante pedes Apoſtolorum, vt eſſent omnia communia: ſed illi, qui in domibus parentum reſidentes vel ſua re-* A *linquere nolentes, Eccleſiaſticis facultatibus paſci deſiderant* ad idem c. *ſacerdos,*[a] quod ſic habet,: *Sacerdos, cui diſpenſationis cura cõmiſſa eſt, nõ ſolũ ſine cupiditate, ſed etiã cũ laude pietatis accipit à populo diſpenſanda, & fideliter diſpenſat accepta, qui omnia ſua aut parentibus reliquit, aut pauperibus diſtribuit, aut Eccleſiæ rebus adiunxit, & ſe in numero pauperũ paupertatis amore conſtituit, vt vnde pauperibus ſubminiſtrat, inde & ipſe tamquã pauper voluntarius viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis vita neceſſaria, ſiue in domibus ſuis, ſiue in congregatione viuentes, accipiant, quia ad ea accipiẽda non eos habendi ducit cupiditas, ſed cogit viuendi neceſsitas. De talibus dicere videtur Apoſtolus, Qui in ſacrario operãtur, quæ de ſacrario ſũt, edãt; & qui altario deſeruiũt, de altario participẽt.*

B 3 Non tamen eſt dicendum à communi. Tum quia non eſt ab ea recedẽdum, niſi textu aliquo, vel ratione aliqua efficaci cogente,[b] & eſt cõcluſio Ioannis Andreæ receptí.[c] Tũ quod pro eo eſt textus Cõcilij Agathenſis.[d] Tum per illud Apoſtoli,[e] relatum in c. *cum ſecundum.*[f] *Qui altari ſeruit, de altari viuere debet.* Tum & neruoſiſsimè per rationem, quæ nititur illo Euangelij, ſcilicet, *Dignus eſt mercenarius mercede ſua.*[g] Ex quo ſic arguitur, Omnis mercenarius eſt dignus mercede ſua: at clericus beneficiarius, licet habeat patrimonium, qui ſeruit beneficio horas recitando, cantando, miſſando, inſeruiendo choro, & faciendo alia, quæ requiruntur in ſeruitio illius Eccleſiæ, eſt C operarius, & ſeruit Eccle. ergo eſt & dignus mercede, ergo poteſt illam accipere, licet habeat patrimonium: non enim cum effectu acciperet, niſi de illa viuere poſſet, & diſpõere honeſtè de ſuo patrimonio, ſicut alij laici, qui de illa viuere poſſunt ſeruando illud ſuis. Tum quod Eccleſia debet ſeruare iuſtitiam etiam contra viduas.[h] At iuſtitia præcipit, vt operanti ſoluatur operæ pretiũ, & id quod inter eos conuentum fuit, iuxta Matthæi parabolam latè relatam à gloſſa.[i] At Eccleſia videtur conuenire cum clerico, cui confert beneficium, vt ſeruiat ſibi in his quæ requirit illud, & accipiat reditus eius;[k] adeo quidem, quod non poteſt renunciare illud ſine licentia eius,[l] ergo ſi ſer- D uit illi, tenetur & ipſa de iuſtitia ſoluere illi pretiũ miniſterij & operæ, tum ratione operæ præſtitæ, tum ratione conuentionis tacitæ. Tum quòd habere, vel non habere patrimonium, nihil prodeſt, nec nocet ad hoc, quòd Eccleſia debeat, vel non debeat beneficiario ſuæ operæ pretium, & reditus pro illa opera aſsignatos per titulum beneficij: ergo debet illos ei dare. Tum quod Eccleſia non debet eſſe auarior, nec minus benigna erga ſuos miniſtros, quã alij, cum debeat imitari ſuum ſponſum Chriſtũ, qui,[m] largum ſe promittit erga ſuos miniſtros. Adde, quod nullus E Regum, & Principũ, nullusque ſummatum, nec infimatum denegant miniſtris ſuis pretium miniſterij ſibi exhibiti, nec ſtipendium aſsignatum, eo quòd habeãt alia bona patrimonialia, ergo nec Eccleſia ſuis miniſtris debet denegare pretium, nec ſtipendia promiſſa. Tum quia ſi aliqua Eccleſia egeret aliquo cantore, vel magiſtro puerorum, vel alio ſimili, & conduceret ad id aliquem laicum habẽtẽ patrimoniũ, teneretur ad ſoluẽdũ ei ſalariũ cõuẽtum, & nulla ratio poteſt dari, quare non eſſet ſoluendum

illud

a Ca. Epiſcopus. de præbendis.
b In c. poſtulaſti. de reſcr.
c In diſſmo. Titulo clericus. quæſt. 4
d De præſ. Cardin. q. 0
e Quæſt. 3. mo. 35 n. 20. & in q. 1. monito 30.
f Cap. 25. nu. 127
g In dicto ca. poſtulaſti.
[illegible] q. 1
h Ead. cauſa & quæſt.

a Ead. cauſa & quæſt.
b Arg. ca. ſi. 20. diſt.
c In cap. 1. de conſtitu.
d In ca. ſac. q. 2.
e 1 ad Corinth. 9
f De præben.
g Luc. 10
h Cap. ex tenore. de foro compet. & c. nuper. de donation. inter vir. & vxor.
i In q. 1. conſti. & not.
k Ca. niſi cum pridem de renunciatio.
l Cum quidam dubus. & ca. admonet de renunciat.
m Matth. 19.

illud ei, ſi eſſet clericus; nec conſequenter vlla ratio iuſta reddi poteſt, cur Eccleſia, quæ habet beneficia inſtituta pro cãtoribus & aliis miniſtris, an teneatur ſoluere redditus illorum illis clericis, quibus contulit illa, eo ſolo, quòd habent bona laica, quibus viuere poſſunt.

4 Nõ obſtãt oppoſita; reſpõdetur enim ad ea, ſẽſũ eorũ eſſe, ꝙ clericis, eo ſolo ꝙ ſũt clerici, ſiue ſolo titulo clericat⁹, nõ eſt dãdũ quidquã de fructibus eccleſię, ſi habẽt aliũde, quo viuant: non autem loquitur de clericis, quibus eſt alius titulus, ob quem debeãtur alimenta, quales ſunt beneficiarij ſeruientes Eccleſię in ſuis beneficiis, quibus ratione titulorum ſuorum debentur reditus illorum, modo ſeruiant in ea Eccleſia, quæ illos contulit illis: ſicut ſi quis donaret aliquod prædium Eccleſiæ cum onere dandi 20. Ioanni, poſtquam fieret clericus, dum viueret, teneretur Eccleſia illi dare illa, etiam ſi patrimonium, vnde alere ſe poſſet, haberet; non quidem eo ſolo, quòd eſt clericus, ſed quia donator, vel teſtator, qui reliquit prædium Eccleſię, dedit ei ius petendi ea. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura vltra neceſſitatem ſuæ honeſtæ ſuſtẽtationis habens, ſuperflua tenetur dimittere, niſi ex iuſta cauſa ſecum diſpenſetur.*

2 *Beneficiarius ex fructibus Eccleſiaſticis poteſt impendere non ſolùm quæ ei conueniunt ratione ſuæ perſonæ, ſed etiam ratione dignitatis ipſius beneficij: has autem decentias notabiliter excedens non eſt abſoluendus. num 3.*

4 *Filiusfamilias etiam ſi habeat patrem diuitem, poteſt tamẽ dici pauper. & ei poteſt frater de fructibus ſuperfluis beneficij ſubuenire.*

CONSILIVM II.

QVæſitum fuit primò, an qui habet plures reditus Eccleſiaſticos, quàm ſua perſona & qualitas requirat ad decentem ſuſtentationem, poſſit comitatum & ſtatum ſuum augere.

Secundò, an poſſit fratri ſuo ſtudenti alimenta tribuere, ſi habeat patrem diuitem, qui probabiliter id facere poſſet.

1 Ad priorem quæſtionem reſpondeo tẽpore, quo vetor à medicis corporis & animæ, reſpondere quæſtionib⁹ cùm id faciẽdo oporteat me detrahere ſaluti, & tempori ad recognoſcendum opera, quæ teneor recognoſcere & imprimere multis nominibus, & iam ætas non patitur dilationem, idque facio ſimpliciter, abſque allegationibus, propter obſeruantiam, q̃ua ſum in D. interrogantem; & quia, vt moneor, fuit interrogatio, anteaquam prohiberet reſpondere facta. Reſpondeo igitur primò, animaduertendum eſſe an præfatus D. pœnitens habeat prædictos reditus ex vno tantùm beneficio, vel pluribus: & ſi habet ex pluribus, pręcipiendũ eſt ei, vt relinquat ea, ſine quibus habet vnum, vel plura ſuæ ſuſtentationi ſufficiẽtia, & quod, vel quot ſint tale vel talia, conſulat, ſi placet, noſtrũ miſcel. 62.[a] vel impetret diſpenſationem retinendi omnia à Papa iuſta aliqua de cauſa.

a De ratio[illegible]

2 Secundò, quòd ſi ex vno tantùm beneficio percipit præfatos reditus, eſt animaduertendum, an illud ſit tantæ qualitatis vel dignitatis, vt requirat maiorem comitatum & ſtatum, quam præfatus pœnitens ratione qualitatis ſuæ perſonæ requirit; & iuſtè poterit habere comitatum & facere ſumptum maiorem, quàm ſua perſona requirit, modò non excedat eos, quos ſua dignitas requirit.

3 Tertiò, quòd non abſoluerent illum volentem impẽdere notabiliter pluſquam qualitas ſuæ perſonæ vel dignitatis requirit, etiam ſi ex vnico beneficio præfatos reditus reciperet, vel ex pluribus cum iuſta diſpenſatione retentis; quia pro re indubitata mihi eſt peccare cum obligatione reſtituẽdi beneficiatũ, qui redit⁹ beneficij ſuperfluos vitæ ac decẽtiæ ſuæ in vanos vel prophanos vſus impẽdit, per ea quæ ſerio ſcripſi in tractatu de reditib⁹ eccl.[b]

b [illegible] & 2.

4 Ad poſteriorem quæſtionem reſpondeo quòd ſic, ſi frater de ſuo non habet; cùm viuente patre bona illius non ſint filij, & ita filius iure poteſt dici pauper, & aliena ope indigens; nec pater tenetur illum ſtudentem in ſtudio, vt ſibi inſeruientem alere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penſionarius clericaliter viuere tenetur, & nõ laicaliter; non tamen ob id, etiam ſi contulerit ſe ad militiam, & indueret habitum militarem, penſionem amittit, nec etiam quod ob homicidium eſſet factus irregularis, poteſt ei denegari.*

3 *Penſionarius clericaliter viuere tenetur, nec poteſt aliter abſolui, poteſt tamen ob pẽſionis inſufficiẽtiam exercere aliquod officium ſeculare, quod ſit compatibile cum dicto habitu & tonſura clericali, ac etiam ruſticare & negotiari, vt ob tenuitatẽ beneficij licet beneficiario. nu. 2.*

CONSILIVM III.

CLericus penſionarius cùm propter tenuitatem penſionis non poſſet ſe ſuſtentare, relicto habitu clericali ad militiam ſe contulit. Inde redeunti; qui penſionem debet, eo quod vt miles veſtitus incedit, eam ſoluere recuſat. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo ad quæſtionem primò, quòd clericus, cui conſtituta eſt penſio ſimpliciter, tamquam clerico, tenetur quidem viuere clericaliter, vt nos per multa probauimus contra Sotum,[a] ſed non tenetur ad reſtitutionem penſionum receptarum, ſi recitauit horas Beatæ Mariæ Virginis, ſicut probauimus ibidem: ſicut etiam recipiens canonicè beneficium Eccleſiaſticum tenetur quidem viuere clericaliter, ſed non tenetur reſtituere fructus eius percepens, etiam ſi non viuat clericaliter, ſi recitauerit horas canonicas, vt ibidem diximus. Et conſequenter ſicut non poſſunt negari clerico beneficiario dicenti Horas canonicas fructus beneficij, licet non viuat clericaliter; quia non perdit ipſo iure fructus eius, etiam ſi eſſet factus irregularis per homicidiũ poſtea perpetratũ, vt tradit Innocẽtius cõmuniter receptus,[b] immo poteſt eos iuſtè petere ad impendendos eos iuſto modo, vel ad dãdum pauperibus: ita penſionarius poteſt petere fructus ſuæ penſionis ad iuſtè diſpenſandum illos; quia non perdit ipſo iure penſionem non viuendo clericaliter, pluſquam beneficiarius perdit ſuum beneficium, ſed tenebitur clericaliter viuere, & peccabit, ſi ſic non viuat.

a In li. comm. miſcell. de oratio. mi. coll. 45.

b In eoſ. no. de cõceſſ. praben.

2 Quamuis poſſit negotiari, ruſticari, & aliqua officia ſæcularia non omnino contraria vitæ clericali exercere propter tenuitatem penſionis, ſicut & poſſet idem facere propter tenuitatem beneficij.[c]

c Iuxta cap. pen. adiuncta gloſſ. 90. diſt. & gloſſ in ca negotiationẽ. 80. diſt.

3 Secundò, quod D. conſulens, vt iuſtè poſſit abſolui, debet proponere, quàm citò commodè poterit, relinquere militiam ſæcularem, quæ eſt omnino contraria vitæ clericali, & petere fructus penſionis ſuæ, & accipere aliquod officiũ ſæculare quod ſit compatibile cum habitu & tonſura clericali, propter tenuitatem penſionis ad viuendum decenter. Salua, &c.

Aduertendum modo obſeruandam conſtitutionem S.D.N. Sixti V. cum ſacroſanctam publicatam anno 1589. 18. Ianuarij.

DE COHABITATIONE CLER. ET MVLIERVM.

SVMMARIVM.

1 *Ca. 14. ſeſſ. 25. de reform. habet locum etiam in vna ſimplici incontinentia ſine qualitate concubinatus. num 3. & ſeq.*

1 *Conſuetus non dicitur, niſi qui ſaltem bis id fecerit, niſi addatur vniuerſalis dictio: quia tunc verificatur in vno actu. n. 4.*

1 *Solitus dici poteſt etiam is qui ſemel quid fecit; Decius tamen probat efficaciter contrarium.*

2 *Pœna molliendæ, præſertim cùm agitur de puniendo peccato carnis.*

3 *Conuerſatus, vel familiariter ſe habuiſſe quis cum aliquo dicitur etiam per vnum actum.*

4 *Vniuerſalis dictio ampliat diſpoſitionem.*

4 *Alius, dictio ſimilia ſolum comprehendit: at ſi addatur propoſitio vniuerſalis, extenditur etiam ad maiora expreſſis.*

5 *Clericus ſecundum iura antiqua ob vnicam etiam ſimplicem fornicationem erat deponendus.*

6 *Clericis prohibita eſt conuerſatio tam in propria domo, quàm extra, cum omnibus mulieribus ſuſpectis.*

CONSILIVM I.

AN ca. 14.[d] Concilij Tridentini habeat locum in ſimplici incontinẽtia abſque qualitate concubinatus? & quid ſi clericus modo cum vna, modo cum alia muliere deprehendatur?

d De reform ſeſſ. 25.

1 Reſpõdetur, ꝙ pro parte negãte facit primò, ꝙ prædictũ c. 14. videtur loqui de clerico habente cõſuetudinem

cum aliq ia muliere;& quod qui ſemel fornicatur cum aliqua,non videtur per hoc habere conſuetudinem cum illa:quia ad hoc,vt aliquis dicatur conſuetus facere aliquid requiritur quod ſaltem bis fecerit illud,[a] & expreſſe notat Bartholus,[b] quod ad hoc, vt aliquis dicatur conſuetus facere aliquid,requiritur quod ſaltem bis fecerit illud; licet ad hoc, vt quis dicatur ſolit[c] facere aliquid, ſufficit ꝙ ſemel fecerit illud,per prædictam l.*mela.*[c] & Decius,[d] efficaciter per multos textus probat,quod etiam ad hoc, vt quis dicatur ſolitus facere aliquid requiritur quod ſaltem bis fecerit illud.

2 Secundo facit,quòd pœnæ ſunt reſtringendæ,[e] præſertim cum agitur de caſtigando peccata fornicationis,[f] & quæ ait Panormitanus.[g]

Tertiò:quòd cum lex aptè poteſt intelligi duobus modis,benignior interpretatio eſt ſumenda.[h] At c.illud 14. videtur aptè poſſe intelligi de habente ſaltē bis conuerſationē & acceſſū,& eſt benignius ſic intelligere,ergo,&c.

3 Pro affirmante autem facit primo,quod verbum illud *cōſuetudinē*,in d.c.14. poſitū videtur ſignificare cōuerſationē, iuxta illud Plauti in Milei. *Hoc adeo fieri credo conſuetudine, vel familiaritate:* & iuxta illud Terentij in Andria, *Neque me conſuetudo,neque amor.* & etiam per vnum actum dicitur quis conuerſatus fuiſſe, vel familiariter ſe habuiſſe cum aliquo.

Secundo, quod dictum verbum, *conſuetudinem*, videtur deſumptum ex cap. 2.[i] ex illis verbis, *fabulari, & aliquo modo conuerſari.*

4 Tertio,quod hæc expoſitio videtur germanior intētioni Concilij,quatenus prohibet per dictionem vniuerſalem,vt nullam conſuetudinem habeant, etiā citra fornicationis actum: verbū enim vniuerſale ampliat diſpoſitionem,iuxta gloſſam receptam,[k] quæ probat verbum *alius*,quod regulariter ſolùm ſimilia comprehendit, iuxta gloſſam,[l] adiuncto ſigno vniuerſali *quiuis*, comprehendere etiam maiora expreſſis,in quo commendat eam pro ſingulari Panormitanus,[m] & Bartholus.[n] & alij alibi,quā nis habeat alias ſimiles.

Quartò,quod ſi Concilium fuiſſet interrogatum, an intenderet prohibere vnam acceſſionem cum reali fornicatione, reſpondiſſet,quod magis,quàm binam ſine actu fornicandi:ergo id habendum eſt pro ſtatuto.[o]

5 Quinto,quòd Concilium;quod voluit punire priuatione tertiæ partis fructuum eum,qui monitus ne accedat acceſſerit,à fortiore videtur voluiſſe priuare eum,qui acceſſit,etiam tantùm ſemel realiter fornicando; cùm propter vnam ſolam fornicationem etiam ſimpliciter antiqua iura conſtituerint clericum eſſe deponendum,[p] & nō propter ſolam confabulationem,vel conuerſationem,nō ſecuta fornicatione,ſaltem præſumpta.

6 Sexto denique,quod c.illud 14.noluit minus prohibere,quàm iura antiqua,quod patet ex pœna maiori, quā nouè addit. At iure antiquo prohibitum erat non ſolùm habere concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſsit haberi ſuſpicio,in domo vel extra,[q] ſed etiam accedere ad illas,vel habere aliquam conſuetudinem,[r] & c. *clerici.*[s] prohibet,ne clerici accedant ad virgines, vel viduas, niſi iuſſu Epiſcopi. Ergo Concilium intendit prohibere etiā vnam acceſſionem,& conuerſationem.

SVMMARIVM.

1 *Notorius fornicator,ſi antequam pœniteat celebret,fit irregularis immo & ſi ſolùm interne pœniteat,niſi etiam externè à peccato recedat,pro irregulari reputabitur.*

2 *Forum externum idem iudicat de non apparentibus, quod de non exiſtentibus.*

CONSILIVM II.

CVm in Manu,confeſſ.[t] dicatur ſacerdotem,qui notoriè eſt fornicator,eſſe ſuſpenſum,& fieri irregularem,ſi celebret antequā pœniteat eū: Quæritur quæ pœnitē tia ſufficiat,an ſcilicet interior, vel requiratur etiam exterior.

1 Reſpondeo,quod ad excuſandum ſe à pœna in foro exteriori requiritur exterior:quia in illo foro de non apparentibus,& non exiſtentibus idem eſt iudicium;[v] In foro verò interiori videtur ſufficere interior,quæ probabiliter ſufficiat ad deletionem peccati,ſecuta ſaltem cōfeſſione ſacramentali, vt ſatis videtur colligi ex Cardinali Turrecremata.[a]

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS IN ECCLESIA VEL præbenda.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum ſeſſ.24.c.12.verſ.præterea. non derogat c.de cætero.nec c.ad audientiam.de cler.non reſidē. nec ca.1.de cler.non reſid.in 6.num.3.*

2 *Lex generalis generaliter quidè eſt intelligēda:poſteriorq; derogat præcedēti:attamē hoc fallit,quādo lex præcedens eſt ſpecialis,quia per illam limitatur ſequens generalis,etiam habens clauſulam* non obſtantibus legibus contrariis. *nu.2.*

CONSILIVM I.

COncilium Tridentinum,[b] an deroget c. *de cætero.* & c.*ad audientiam.*[c]

1 Quod Concilium Tridentinum,[d] voluerit derogare c.*de cætero.*& c.*ad audientiam*,[e] facit, quod lex generaliter cōcepta generaliter eſt intelligēda,[f] & ꝙ leges poſteriores derogant prioribus,[g] cum aliis:& quod d.c. *12.verſic. præterea.*diſponit,vt omnes canonici teneātur reſidere, & quod non poſsint abeſſe vltra tres menſes, derogādo ſtatutis,& conſuetudinibus contrariis.

2 Quod autem non deroget illis, facit primò, quòd ſicut lex generalis prior non tollitur,ſed limitatur per legē poſteriorem ſpecialem in aliqua ſpecie illi contraria quo ad illam ſpeciem,ita etiam lex generalis poſterior limitatur per legem priorem ſpecialem ei contrariam quo ad illam ſpeciem,[h] & ſunt gloſſæ ſolēnes ſimul & receptę,[i] quæ habent legem illam nouam,& poſteriorem generalē d.auth. *offeratur.* limitari per illam legem ſpecialem longiſsime priorem,quæ ponitur in d.l.*ſecundum*,quę concluſio procedit,etiam ſi in lege noua poneretur clauſula, *non obſtantibus legibus contrariis*,vt dicit Bartholus,[k] receptus a poſterioribus:quos refert & ſequitur Decius.[l] Cùm ergo conſtitutio prædicti Concilij ſit generalis, & prædicta duo capp. ſint ſpeciales leges,dicendum eſt non derogari eis per illam,ſed eam per hæc limitari.

3 Secundo facit,quod per prædictū Conciliū nō derogatur c.1.[m] l.6.neque aliis canonibus, quibus conceditur infirmis & detentis lucrari fructus in abſentia:ſed potius Cōcilium limitatur per illa ſecundum omnium mētem: ergo eadem ratione non derogat prædictis duobus capp. Tertio videtur pulchrè hoc probari in c.*ad audientiam*. de cler.non reſid.quatenus probat; quod canones concedētes Epiſcopis,vt poſsint habere vnū aut duos canonicorum in ſeruitio ſuo abſque amiſsione fructuum, non cēſentur tolli per ſtatutum iuratum,& confirmatum à Sede Apoſtolica,vt nullus canonicorum percipiat fructus in abſentia.Quarto facit,quod S.D.N.fecit ſeruare illa cap. in cauſa Toletani Archiepiſcopi cùm duo canonici Toletani intereſſent Romæ defenſioni ſuæ cauſæ. Per quæ & alia hæc pars eſt tenenda,& oppoſita clarè ſoluuntur per primum fundamentum pro hac parte formatū. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi in ſuo ſeruitio duos canonicos ſuarum eccleſiarum, aliarum verò collegiatarum prælati vnum retinere poſſunt, qui abſentes recipiūt quidem fructus ſuorum canonicatuū, diſtributiones autem non,adeo vt conſuetudo contraria eis non proſit,nec condonatio collegarum ſaltem præcedens,nu.*

2 *niſi forte agatur de illis quas certis diebus & menſibus etiam aliq canonici percipiunt,num.3.*

Cardinalis in ſuo titulo eſt prælatus dictæ eccleſiæ,immo quaſi Epiſcopus.

CONSILIVM II.

A.Canonicus Collegiatæ S. N. deſeruit vti capellan[a] Illuſtriſsimo Cardinali eiuſdem eccleſiæ titulari Quæritur an percipere poſsit non ſolùm fructus canonię ſed etiam diſtributiones quotidianas.

1 Reſpondeo primò,certum eſſe,quod Epiſcopi poſsūt binos canonicos ſuarum eccleſiarum in obſequium ſuum retinere, ita quod fructus ſuarum canoniarum lucrifaciant in abſentia.[a]

Secundò,ſatis certum eſt,prelatos aliarum eccleſiarum collegiatarum non cathedralium, qualis eſt Eccleſia pr̨

a Leg.1.C.de epiſco.audiēt. & ca.Manos. 23.q.2.
b In l.mela. ff. de alimen. & cib. leg.
c Verſic.ſed ſi.
d In rubri.de conſuet.n.9.
e L.interpretatione.ff. de pœnis & ca. pœna.de pœnit.diſt.1.
f Iuxta c.fraternitatis.34.diſt.
g In ca.at ſi clerici.in prin cip.nu.35.de iudic.
h L.benignius ff.de legibus.
i De cohabitat. cleric.& mulier.
k In clem.1 verb quāuis de renunc.
l Ca.ſedes de reſcript.
m In conſil. vlt.1.vol.nu.1.
n In ca.tertio loco.de prob.
o Arg.l.tale pactū §.fin. vbi glo.fin.ff. de pactis.
p Ca.presbyter.81.diſt.
q Ca.ſicut.& c.ſi autem.de cohab. cleric. & mul.
r Ca.in omnibus.& c.feminas.81.di. & 2.ad.diſt.
ſ Cap.25.nu.76.
v In leg.duo ſunt Titij ff. de teſtamen. tutela. & notatur in ca.ſi ſacerdos. de offic.ord.

a In ca.ſi ſunt.2.diſt.
b De reform. 12.ſeſ.24.
c De cler.non reſid.
d Seſſ.24.c.12.verſ.præterea. de reform.
e De cler.non reſid.
f L.de pœnis. ff.de publ.iu rem alio
g Capa.2.de conſtit.lib.6. cum aliis.
h L.ſed & poſteriores ff. de legib.
i In l.ſecundū.ff.qui ſatiſ.cog.& in auth.offeratur.C.de litis conteſta.
k In extrauag.ad reprimendū verb.non obſtantibus
l In eiuſdem.ff.de reg.iur.n.
m De clericis non reſid.

dict a

dicta S.N.poſſe ſaltem vnum canonicum in obſequio ſuo modo prædicto tenere,vt in cap. *de cætero.* [a] tenet Panorm. Quare certum eſt prædictum A. poſſe fructus ſui canonicatus percipere inſeruiendo Illuſtriſsimo Cardinali, qui eſt prælatus dictæ eccleſiæ S. N. cum ſit quaſi Epiſcopus prædictæ eccleſiæ. [b]

2 Tertio, quod licet prædicti canonici ſeruientes Epiſcopis, vel alijs prælatis poſsint in abſentia fructus ſuorũ canonicatuum recipere,non tamen debent habere diſtributiones quotidianas,quas aliqui vocant victualia, [c] adeo quidem,vt conſuetudo nõ poſsit eis prodeſſe, [d] immo nec hodie remiſsio collegarum ſaltem præcedens amiſsionem earum,per Concilium Tridentinum. [e]

3 Quarto,quòd ex his ſequitur prædictũ dominũ A.poſſe quidem percipere in abſentia fructus ſui canonicatus, nõ autem diſtributiones,quæ tantùm intereſſentibus diuinis diſtribuuntur,niſi vberiorem gratiam à Sanctiſsimo Domino noſtro impetrauerit,præterquam in diebus,& menſibus,& negotijs illis,in quibus,& propter quæ etiam alij canonici lucrifaciunt illas. Salua,&c.

a Eod. tit.
b Arg. ca. his quæ. de maior. & obed.
c Ca. licet. de preb. & pr... dub. c. de cætero.
d Per ca. 1 de cler. non reſid. lib. 6.
e Cap. 12. de refor. ſeſſ. 24.

SVMMARIVM.

1 Canonicus vltra tres menſes à reſidentia abſens venit fructibus præbendæ priuandus ex Concilio,contra quod nec Epiſcopus, nec Legatus poteſt dictam pœnam expreſſe remittere, immo peccat,ſi ſine iuſta cauſa non priuet,num. 2 & illi operi pio,quod ſibi videbitur applicet.nu.1. Canonicus tamen donec condemnetur,non tenetur illos reſtituere nu.2.

CONSILIVM III.

FRuctus, quibus debet priuari canonicus, eo quod abfuerit vltra tres menſes à ſeruitio Eccleſiæ, cui debent applicari,cum in ea Eccleſia non ſit conſuetudo vt fructus canonici abſentis accreſcant præſentibus?& an Epiſcopus poſsit remittere huiuſmodi pœnam?

Reſpondeo primò,quòd videntur applicandi illi operi pio,in quod arbitrabitur is,qui priuauerit:quia quod non determinatur à iure,arbitrio iudicis determinandum eſt. [f]

Secundò reſpondeo,quòd primo aſpectu Epiſcopus nõ poteſt remittere illam pœnam expreſsè:quia etiam Legatus non poteſt diſpenſare contra decretum Conciliare, iuxta gloſſam putatam ſingularem, [g] quæ tamen habet ſimilem cap. *cum dilectus.* [h]

2 Dixi, *expreſſè*: quia ſi taceat, & non priuet eum fructibus,non tenebitur ipſe reſtituere illos in foro conſciẽtiæ, in quo nemo tenetur ſoluere pœnam, præſertim non impoſitam ipſo iure,ſed imponendam per ſententiam,donec condemnetur à iudice,iuxta gloſſam ſingularem communiter receptam. Peccaret tamen Epiſcopus, ſi abſque iuſta c[auſa] diſsimularet eum punire, [k] & habet gloſſa nobilis, [l] quę alia in id apta iura citat. Dixi,& repetiui ſupra, *primo aſpectu*: quia neceſsitate conficiendi quoddam longũ reſponſum hodie ante meridiem iuſſu Papæ,& rogatu cuiuſdam ſummatis,non potui iuſtam operã prædictis quæſtionibus decidendis dare,cum omnia quę remittuntur ad tantum prætorium,videantur difficilia ſolutu.ideo,&c.

f ... ff. de ... ſa. ... § ... de leg.
g Ca. ... de ...
h De ...
k ... ſi ... ver ... ... q. 2
l ... Arg. c. ... ord. ... ... ff. ...

SVMMARIVM.

1 Reſidendi neceſsitas eſt duplex. altera abſoluta obligans, altera verò ſolùm quo ad effectum quærendi fructus per primam nõ reſidens peccat,& poteſt priuari beneficio,per ſecundam autem non,immo nec peccat non reſidendo.nume.2.an autem edictum generale Papæ de reſidendo intelligatur de prima, vel de vtraque,ex mente Principis hoc eſt expiſcandũ nu.5.

3 Beneficium omne quamuis ſimplex iure communi requirit reſidentiam,datur q; ob officium,ſeu ſeruitium,quod debet facere beneficio.num. 4. ... conſuet. ... immemorabilis induxit contrarium in ſimplicibus,exceptis quæ ſtatuto.vel alio iure ſpeciali ad illam tenentur.nu.3.

CONSILIVM IIII.

QVæritur, vtrum à Sanctiſsimo Sixto promulgatum edictum cõtra nõ reſidentes in ſuis beneficiis reſidentiam requirentibus,& in Vrbe cõmorantes, compellat habentem capellaniam in Eccleſia quadã cathedrali, in qua capellani à tempore immemoriali cogi ad reſidendũ

A nõ ſolẽt, ſed neq; poſſũt fructus in abſentia percipere, ſed capellam pręſẽtes pro abſentibus miniſtrãt, eiſq; fructus abſentium accreſcunt,& cultus diuinus in d. Eccleſia non minuitur:quia ſunt multi capellani.

Quæſtio hæc noua videtur, & difficilis reſolutionis quo ad conſulendum, licet ſatis facilis ad diſputandum: quia vtraque pars poſſet ſuſtentari diſputando.

1 Nam pro parte negante,ſcilicet,quòd non cõprehẽdantur ſub pręfato Sanctiſsimi edicto de reſidentia,facit primò,quod Innocentius, [a] ponit duas ſpecies neceſsitatis reſidendi: altera eſt,qua quis tenetur reſidere cõtinuò ſeruiendo:altera,quod debet ſeruire,vt lucretur fructus.

B Prior eſt longè ſtrictior,& maior poſteriori:quod multis probari poteſt,licet nemo citet Innocentium ad hoc propoſitum: qui tamen dicit, quòd propter priorem poteſt priuari beneficio,non autẽ propter poſteriorẽ,& per conſequens,quod mens S.D. N. videri poteſt fuiſſe tantùm comprehendere beneficiarios quo ad primam generis reſidentiam,eò quòd conſtitutiones pœnales ſunt mitigãdę,& intelligendę ita,vt minus puniant. [b]

2 Secundò facit,quòd in hac parte longè diuerſa ratio ſuadet coactionem ad reſidentiam indicendam eis,qui in abſentia recipiunt fructus,quam eis qui nihil eorum percipiunt;quales ſunt pręfati capellani. Tertiò facit, quòd ſtylus Curiæ,& anteriorum Maximorum Pontificum iu-

C bentium vt curiales reſideant in beneficiis ſuis, videtur fuiſſe comprehendere ſolos habentes obligationẽ ad reſidendum,ita vt peccent non reſidendo,& prædictus dominus conſulens nullatenus peccare videtur non reſidẽdo.quia onera ſuę capellaniæ alij præſentes ſupplent, vt præſupponitur in facto.

3 Quartò,quod per conſuetudinem immemorialẽ,quæ præiudicat omni iuri humano, [c] habetur,vt præſentes capellani præfatę capellę ſeruiant pro abſentibus:& ita per præfatam conſuetudinem videntur abſentes poſſe ſuis capellaniis ſeruire per vicarios,& ita non teneri ad reſidentiam perſonalem,per ca. *cum omnes.* cum ei adnotatis, & adductis per Felinum. [d] Quinto,quod per conſuetudi-

D nem poſteriorem inductum eſt,vt ſimplicia beneficia nõ requirant reſidentiam,niſi ſtatuto, vel iure ſpeciali aliud ſit ſtatutum,vt ex eodem Innocentio colligitur. [e]

Pro parte verò affirmante facit primò,quod lex generaliter loquẽs,generaliter eſt intelligenda, [f] & quod pręſens edictum generaliter loquitur de beneficiariis habẽtibus beneficia requirentia reſidentiã:& pręductus dominus conſulens habet beneficium requirens reſidentiam. Tum quod omne beneficium etiã ſimplex requirit reſidẽtiam iure communi antiquo attento,ſecundum Innocentiũ, [g] cõmuniter receptum,pro quo eſt c. *conquerente.* [h]

4 Tum quòd propter officiũ datur beneficiũ. [i] Tũ quia

E prędictus dominus cõſulẽs licet nõ capiat fructus per ſe, capit tamẽ per ſuos cõcapellanos,qui ſeruiũt pro ipſo vti vicarij ei',& per ipſum ſtat quo minus capiat illos per ſe: quia non ſeruit potens ſeruire: & is per quem ſtat quo minus poſsideat,poſsidere cẽſetur. [k] Tũ quia reſidet Romę,vt quęrat aliud beneficiũ maius. Tũ quia plurima sũt beneficia patrimonialia in epiſcopatu Burgenſi,Palẽtino, & Calaguritano,quorum ratione non coguntur reſidere,niſi ad effectum quærendi fructus: & ita aliquot eorũ, qui habent illa, reſident Romæ, vt quęrant ſibi maiora, & placet pręſentibus eorum abſentia: quia accreſcunt eis abſentium partes & fraudatur Eccleſia ſuorum miniſterio miniſtrorum. Tum quia forte D. N. voluit

F comprehendere omnes, qui tenentur ad reſidentiam, etiam ſolùm quo ad effectum acquirendi fructus,vt ſeruiãt beneficijs, ob quorum officium datur beneficium vt ait prædictũ c.vlt. [l] Tum quod ex pręfato dicto Innocentij expreſſè,& ex tacita mẽte omniũ doctorũ duplex eſt obligatio ad reſidendum:altera ad reſidẽdũ cõtinuè ſeruiẽdo altera ad ſeruiendum,ne perdat fructus:& lex,ſiue edictũ quo pręcipitur aliquid generaliter obligato ad reſidẽdũ, videtur includere obligatum omnibus modis,& nõ ſola vna ſpecie obligationis. quia appellatione generis cõprehẽditur quælibet ſpecies ... ſecundũ dictũ Baldi ab omnibus receptũ, [m] vbi ait,genus propriè includere & ſignificare ſpecies ſuas:pro quo bonus textus in c. *Romanorum.* [n]

a In ca. fin. de cleri. no reſid.
b Ca. in pœnis. de regul. iur. li. 6. cum ei concordan tibus.
c Capi. ſuper quibuſdam. de verb. ſign. & l. hoc iure. § ductus aquæ ff. de aqua quotidia. & æſti.
d ... n. 9. de conſti.
e In ca. fin. de cleric. non reſid.
f L. de pretio. ff. de pub. in rem act.
g In ca. fin. de cle. non reſid.
h Eodem tit.
i Cap. fin. de reſcript. lib. 6.
k Ca. commiſſa. de elect. li. 6. cum ei concordantibus.
l De reſcript. lib. 6.
m In l. 2. C. iure emphy. aure.
n 19. diſt.

5 Quoniam igitur eius eſt interpretari, cuius eſt condere,[a] conſulo domino conſulenti, vt eius interpretationẽ Sanctiſsimo Domino noſtro quærat, & ſequatur in honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius ſunt omnia beneficia, qui nos omnes ſua miſericordia efficiat beneficiarios in regno cælorum, Amen.

a L. fin. C. de legib.

SVMMARIVM.

1 Reſidere non tenetur dignitas, cui & nulla debentur diſtributiones, & cuius prædeceſſores à fundatione numquam reſederunt, niſi in executione Concilij ei aliquæ aſsignentur diſtributiones.

CONSILIVM V.

PRimiceriatus quidam fuit inſtitutus ab Alexandro in Paduana Eccleſia cathedrali ſine diſtributionibus, dacaui dotem quadam Eccleſia certi valoris alterius diœceſis: & nullus Primicerius reſedit, & interfuit Horis, nec accepit diſtributiones vſque ad Concil. Tridentinum. Quæritur, an poſt illud teneatur reſidere.

1 AD QVAESTIONEM PRAEDICTAM reſpondeo præfatum Primicerium ſatisfacturum ſuæ conſcientiæ de rigore iuris reſidendo eo modo, quo à fundatione ipſius prædeceſſores reſederunt vſque ad hunc diẽ: niſi Paduani exequuti cõtenta in Cõc. Trid.[b] impoſuerint diſtributiones ſuper dignitatibus Eccleſiarum cathedralium, ab illo enim die tenebitur reſidere, & intereſſe diuinis officiis eo modo, quo fuerit ordinatum ab ipſis.

b Seſſ. 21. c. 3. de reform. & ſeſſ. 22 cap. 3 de reform.

SVMMARIVM.

1 Cõſuetudo excuſans certos capellanos à reſidentia alias ex fundatione requiſita, excuſabit etiam alterum ſimilem prædictũ obtinentem capellaniam.

2 Reſidentia onus impoſitum beneficio intelligitur de perſonali, etiã ſi non exprimatur, quod onus cenſetur etiam impoſitum per alia verba, vt eſt verbum interſit, cantet, ſeruiat, & ſimilia.

3 Conſuetudo capellaniarum & beneficiorum poteſt extendi ad alias eiſdem ſimiles.

4 Epiſcopus cum conſenſu patroni beneficij requirẽtis aliquas qualitates põt cũ aliquo ex cauſa diſpẽſare ſuper aliqua illarũ.

CONSILIVM VI.

N. Habet capellaniam, in cuius fundatione ſtatutũ fuit, vt qui haberet eam, vltra onus dicendi Miſſas aliquas teneretur intereſſe perſonaliter Horis Eccleſiæ canendis, poſteaquã eſſet presbyter: & ipſemet N. eſt patronus ſucceſſor alius patroni antiqui fundatoris: & præfata capellania eſt ſita in Eccleſia ciuitatis, in qua eſt conſuetudo, vt capellani ſimiles non aſtringantur ad intereſſendũ perſonaliter prædictis Horis, vbi ſufficiens copia ſeruientium eſt, qualis eſt in præfata Eccleſia. Quæritur, vtrum præfatus N. ſatisfaciat conſcientiæ ſuæ ſeruiendo in prædictis Horis canendis per alium magis idoneum ad canendum, quàm ipſe ſit, approbatum per Epiſcopum.

1 Reſpondeo primò, quod dominus conſulens eſt tutus ſecundum ea quæ proponuntur, quoniam proponitur in caſu capellaniam prædictam, & alias præfatæ ciuitatis eſſe ſimiles, & quod habentes alias excuſantur. Secundò, quòd capellani excuſantur ſeruientes per alium: quia ſecundũ concluſionem latè diſputatã per Pan.[c] & citatos per Fel.[d] & recept. communiter, valet conſuetudo, vt habens beneficium ſimplex non teneatur ſeruire perſonaliter illi, immo etiam quod non ſeruiatur per alium, ſaltẽ vbi ſufficiẽs copia miniſtrorum habetur. Tertio, quod eadem ratione debet excuſari dominus conſulens, cum proponat ſuã capellaniam eſſe ſimilem aliis: quia de ſimilibus idem eſt iudicium.[e] Quartò, quòd fortaſsis eſt diſsimilitudo inter capellaniã domini conſulentis, & alias in eo, quod in fundatione aliarum non eſt poſita clauſula, vt habentes illas perſonaliter reſideant, & in ſua ſic: & forte quia res ita ſe habet, dominus conſulens vti vir eruditus ſubtiliter ſcrupulum gignit, cùm non ſit ſua capellania ſimilis aliis omnino, & ita non liceret ab illis ad ſuam arguere, cum ſeparatorum ſeparata ſit ratio.[f]

c In repetitio. c. exterpãdo. §. qui vero de præbend.
d In c. cũ omnes. de conſti.
e Cap. dudũ. 2. de electio. cũ ſimilibus.
f L. Papinianus. ff. de minor.

2 Quinto, quòd ſi in nulla aliarum fundationum inuenitur onus reſidendi perſonaliter, vt in ea, de qua eſt quæſtio, conſiderandum eſt, an ponatur ſaltem clauſula de reſidendo: & ſi ponitur illa, ſatis poſſent dici eſſe ſimiles: quia ſecundum vulgarem modum intelligendi eorum, qui fundant huiuſmodi capellanias, per reſidentiam intelligitur perſonalis: nam & communis cõcluſio Doctorum habet, beneficia omnia iure communi requirere reſidẽtiam perſonalem, quia requirunt reſidentiam, vel deſeruientiam, vt colligitur ex c. *conquerente*.[a]

a De cler. non reſiden.

3 Quòd ſi in fundatione aliarum non ſit vlla clauſula, quæ hoc ſonet, non poſſet argui de conſuetudine illarũ ad hanc: ſed arbitror non defuturum verbum: *reſideat, interſit, cantet, vel ſeruiat*, vel aliud ſimile, quod tantum importat, quantum verbum, *reſideat*, & ita conſuetudo illarum ſatis poteſt extendi ad hanc.[b]

b Arg. d. c. dudum. & c. cũ ſit Romana de appella. cum ſimilibus.

4 Sexto, quod pro domini conſulentis defenſione poſſent adduci ea, quæ tradit Felinus,[c] dum concludit, Epiſcopum poſſe de conſenſu patroni diſpenſare pro vna vel altera vice ſuper qualitate ad tenendum beneficium requiſita: quia in facto proponitur dominum conſulentem ſeruire per alium, probante id Epiſcopo: & ita ſufficeret, vt Epiſcopus diſpenſaret ob cauſas propoſitas ſuper huiuſmodi ſeruitio perſonali pro tempore huius patroni, cũ multa concurrant ad id faciendum, & quod ſic augetur cultus Dei: & Epiſcopus ex rationabili cauſa de conſenſu patroni poteſt alterare aliqua, per tradita à Felino & citatis ab eo.[d] Salua, &c.

c In c. cum accessiſſent. de conſtit. nu. 3 & ſequen.
d Vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 Diſtributiones quotidianas vt abſens capiat canonicus, vel vt non ſubdiaconus vocem habeat, Capitulum concedere non poteſt.

CONSILIVM VII.

AN canonici præſentes poſsint abſenti dare facultatem percipiendi diſtributiones quotidianas?

1 Reſpondeo quod non. Tum quia conſenſu & pactione priuata non poteſt iuri publico præiudicari.[e] Tũ quia remiſsio diſtributionum quotidianarum nõ prodeſt poſt Concilium Tridentinum, vt tradimus in Enchiri. de ora.[f] Tum quia idem Concilium,[g] ſtatuit, quod carẽs ſubdiaconatu, careat voce, etiam ſi alij canonici ei eam permittant.

e L. ius publicũ. ff. de pact. c. ſi diligenti. de foro compe.
f Ca. 22. 59 & ſeq. & Miſcel. 51 n. 1. & ſeq.
g Seſſ. 22. c. 4. de reform.

SVMMARIVM.

1 Reſidere, ſeu obligationi de reſidendo in collegiata, ſeu canonicatu, ſatiſfacere cenſetur is qui ex mandato ſui Capituli pro negotijs ſuę eccleſię ſeu Capituli abeſt. Idem dicitur de monacho, qui de licentia ſui Abbatis, ob vtilitatem etiam mediatam monaſterij abeſt. num. 2. etiam ad effectum complendi annum nouitiatus, qui debet fieri in monaſterio. nu. 3. vere tamen non reſident. n. 6.

2 Abſentes pro vtilitate ſuarum Eccleſiarum: non cenſentur contrauenire iuramento de reſidendo, quia cenſentur reſidere etiã quo ad effectus lucrãdi fructus: immo modo illis ſuffragatur conſuetudo etiam ad effectum lucrandi diſtributiones. num 4.

5 Conſuetudo rationabilis optima legum interpres; immo ſi ſit legitimè præſcripta, tollit legem humanam.

9 Fictionem contrariam veritati denotant hæc verba, cenſeri, videri, credi, & ſimilia.

CONSILIVM VIII.

AN canonicus, vel dignitas, vel alius beneficiarius Capituli vel collegij ſecularis, vel regularis, reſidẽdo Romæ de mandato ſui Capituli, vel collegij, pro cauſis vel negotiis Eccleſiæ ſuę agendis, vel gerendis, cenſeatur ſatisfacere obligationi, quam habet reſidendi in ſua Eccleſia ſecundum iura communia antiqua, & noua Tridentini Concilij, & an verè reſidere dicatur?

1 Ad quæſtionem propoſitam reſpõdetur primò, quòd habens dignitatem, vel canonicatum in aliqua Eccleſia cathedrali, vel collegiata, reſidendo in Romana Curia de mandato ſui Capituli, vel collegij pro cauſis vel negotiis Eccleſiæ ſuę agendis vel gerendis, cenſetur ſatisfacere obligationi, quam habet reſidendi in ſua eccleſia ſecundũ iura antiqua & noua Trid. per c. *ex parte*.[h] quatenus habet, eum qui habet præpoſiturã alicuius Eccleſiæ, & quãdo fuit illa ei collata iurauit reſidere in ea, cenſeri ſatisfacere ſuo iuramento de reſidendo in ea, ſi abeſt agendo & procurando negotia Eccleſiæ ſuę.

h De cler. non reſidem.

2 Se

2 Secundò, quòd Abbas antiquus [a] determinauit, etiam monachum, cuius obligatio ad reſidendum eſt maior, quã beneficiariorum ſæcularium, ſecundum omnes, ſatiſfacere obligationi reſidendi in ſuo monaſterio reſidẽdo extra illud in aliquo loco procurãdo & agẽdo Eccleſiæ ſuæ cauſas, & negotia de licẽtia & mãdato ſuperioris ſui, [b] etiã agẽdo aliqua negotia alicuius pricipis, vel domini tẽporalis ſui monaſterij & ordinis amici, ex quo reſultare poteſt aliqua vtilitas eius ſaltem indirectè, ac mediatè, vt tradit Innocentius communiter recep. [c]

a In c. cum ſi. lorũ. de ſent. excom.
b Arg. c. monachi. & c. qui vere 16. q. 1.
c In c. cum 1 & 2 de re iud.

3 Tertiò, quod obligatio ad reſidendum in monaſterio ad annum probationis agendum, eſt prima, aut certè cum primis obligationibus neceſſaria, vt colligitur ex c. *ad Apoſtolicam.* [d] præſertim poſt Cõc. Trid. quod ſtatuit, vt nullus in vlla religione poſſit eſſe verè profeſſus, niſi reſederit in ea per annum: attamen qui reſederit in monaſterio, vel extra de mandato & licentia ſuperioris negotia vtilia faciendo, cenſetur ita reſidere, vt annum probationis compleat, vt ſcripſimus pridem in commen. 4. de regular. [f] quod ante nos aſſeruit Silueſter. [g]

d De reg. c. in adapo.
e In ſeſſ. 25 de reg. ca. 15.
f Super c. ſtatutum n. 15
g Verb. religi. 8. qu. 19. §. 2.

4 Quarto, quod idem probat capit. *cùm non deceat,* [h] quatenus ſtatuit, quod canonici abſentes ab Eccleſiis ſuis pro inſtructione cauſarum electionũ Eccleſiarũ ſuarũ debent cẽſeri reſidere, etiã quo ad quærendos fructus tẽporis, quo eunt, manent, & redeunt abſentes ad ſuas Eccleſias, ea ratione, quod pro vtilitate illarũ abſunt. Ergo abſentes ob vtilitatem Eccleſiarum ſuarum, cenſentur reſidere.

h De electio. lib. 6.

Quintò, quòd valet conſuetudo, vt huiuſmodi abſentes pro vtilitate ſuarum Eccleſiarum cenſeantur reſidere, etiã quo ad quærendas diſtributiones ſecundum Archidiaconum communiter receptum. [i]

i In cap. 1. de cler. non reſi den. l. 6.

5 Sextò, quod conſuetudo, præſertim generalis & rationabilis, eſt optima legũ interpres, [k] immo ſi legitimè præſcripta ſit, legem humanam etiã rationabilem perimit, & tollit, [l] at conſuetudo generalis habet, vt canonici abſentes pro vtilitate Eccleſiæ, cenſeantur eſſe reſidentes: tum per alias rationes: tum quod fidelius & vtilius geruntur negotia per eos, quos ea tangunt, & quibus ex eis vtilitas vel damnum euenit, quàm per alios extraneos, vt experiẽtia, quæ rerum eſt magiſtra, [m] demõſtrat & docet, cum videamus naturale vitium eſſe negligere non ſolùm extranea, ſed etiam communia. [n]

k c. cum dilectus de conſuetud. & l. ſi de interpre. ff. de leg.
l Cap. fin. de conſuetu.
m Ca. quam ſit. de electio. lib. 6.
n L. 2. C. quod & quib. quar. ta pars.

6 Septimò reſpondendo ad vltimam partẽ quæſtionis dico, quod huiuſmodi capitulares non poſſunt dici verè reſidentes; quia palam eſt eos non verè reſidere: quia in præſuppoſitis in facto dicuntur abſentes: & quod id colligitur ex illis verbis prædicti ca. *ex parte. Cum ex hoc cenſeri debeat reſidens.* quoniam verbum *videri*, & alia ſimilia, qualia ſunt verbum *cenſeri*, *credi*, & alia, inducunt fictionem, vt ait Bart. communiter recep. [o] multa pro ſe iura inducendo: pro quo eſt etiam illa pulchra & vtilis cõcluſio, quam nos adduximus in noſtro Man. conſ. [p] ſcilicet, quod lex excõmunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter ſolum conſentientem, etiam mandando, conſulendo, faciendo, aut auxiliãdo, antequam fiat, niſi ex eius tenore, vel aliarum legum id expreſſè aut tacitè colligatur [q]. Salua, &c.

o In l. ſi is qui pro tempore ff. de r. iud.
p Ca. 27 nu 11.
q Vt in c. non heres. § 1. de ſent. excom.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones per intereſſentes lucranda poſſunt quidem aſſignari aliquibus Horis, & aliquibus non: at quod intereſſens aliquibus Horis lucretur etiam aſſignatas aliis Horis, quibus nõ intereſt, nec conſuetudine, tamquam cap. 1. de cler. non reſident. in 6. & ſacro Concilio contraria ſtatui poteſt.*

1 *Reſidens vt reputetur is qui per quartam partẽ cuiuslibet menſis reſidentiam facit, induci poteſt.*

CONSILIVM IX.

AN conſuetudo, quod quis beneficiariorum intereſſens certis diuinis officiis lucretur diſtributiones nõ ſolum aſſignatas pro illis, ſed etiam aſſignatas pro aliis, vel quod intereſſens vna hebdomada certis officiis lucretur illa, quæ pro illis alia hebdomada dantur intereſſentibus eis, ſit licita, vel potius contraria c. 1. [r] & [s] Conc. Trid. [t] illud innouanti.

1 Reſpondeo, quidquid quædam ſuper hoc informatio contineat, me credere prædictam conſuetudinem eſſe cõ-

r De cler. non reſid. l. 6.
s Ca. 12. ſeſſ 24.
t De reform.

A traríam prædicto cap. 1. [a] & conſequenter prædicto [b] Cõcilio Tridentino quod illud innouauit: nam prædictum cap. 1. habet diſtributiones quotidianas non eſſe lucrifaciendas, neque dandas illis, qui abfuerint, ſeu non interfuerint officiis pro quibus illæ fuerint inſtitutæ: & per conſuetudinem prædictam dantur diſtributiones quotidianæ conſtitutæ pro aliquibus officiis; eis qui non interſunt illis, vt palam eſt, & Dominicus citatus in dict. informatione non dicit illud, quod imponitur ei, ſed quòd reſidens per quartam partẽ cuiuslibet menſis poſſit dici reſidens, & lucrari fructus beneficij, & nihil dicit de diſtributionibus: nec gloſſa, [c] dicit illud, quod imponitur ei, ſed aliud, videlicet quod poſſunt aſſignari diſtributiones aliquot pro certis horis, non aſſignando pro aliis;
B quod eſt veriſſimum, nec vllatenus contrarium prædicto cap. 1. non autem ait quod valeat cõſuetudo, qua intereſſens vni officio lucretur diſtributiones aſſignatas pro illo, & etiam aſſignatas pro alio, cui non intereſt. Sed neque Cardinalis neque Imola, ſi ſatis perpendantur, dicũt hoc obſeruari in eccleſia Butamenſi, pro qua citat informatio eccleſiam Patauiẽſem, & quia ſolũ ſequũtur gloſſam contra Laudunenſem, & Zenzelinũ, dicentes, quod poteſt ſtatui, vt ſolis ſurgentibus ad matutinum dentur diſtributiones; quod eſt veriſſimum: non autem dicunt, quod ſurgentibus, ad matutinũ non ſolùm dentur diſtri-
C butiones pro eis aſſignatæ; ſed etiam aſſignatæ, pro aliis horis, & officiis, licet eis non interſint quod longè diuerſum eſſe palam eſt, & contrarium prædicto cap. 1. Salua, &c.

a De cler. nõ reſiden. lib. 6.
b Cap. 12 de refor ſeſſ. 24.
c Clem. 1. § 1 ‖ qui. de a. tat. & qualitat. verb. certis horis.

Aduertendum ſacram Congregationem vt refertur, cenſuiſſe diſtributiones non poſſe aſſignari aliquibus horis, & aliquibus non, ſed omnibus aliquas omnino aſſignandas.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus iniuſtè in carcere detentus omnia quærit, quæ alij Eccleſiæ ſeruientes.*

1 *Diſtributiones infirmis, vel alia neceſſitate corporali detentis debentur.*

D 2 *Impeditus a magiſtratu, excuſatur, quod ſe iudicio non ſiſtit.*

2 *Impedimentum omne iuſtum excuſat a diſtributionũ, & multò magis ab aliorum fructuum amiſſione.*

CONSILIVM X.

CAnonicus in carcerẽ coniectus pro crimine, qui non potuit intereſſe diuinis officiis, an perdat diſtributiones quotidianas, vel ſaltem fructus certo modo, certis temporibus diuidendos, qui tantum intereſſentibus diuinis aſſignantur, ſi fuerit abſolutus, & innocens iudicatus?

1 Reſpõdeo affirmatiuè, quòd præfato canonico in carcere detento debentur omnia illa, quæ quæſiuiſſet, ſi vna cum ſuis canonicis Eccleſiæ pręfatę deſeruiſſet. Primò
E quidem, quia omnium, quę iure ei poſſunt obſtare, maximum eſt c. 1. [d] probatum & innouatum per [e] Concilium Tridẽtinum: quod tamen illi prodeſt, quatenus habet canonicum non intereſſentem debere habere diſtributiones quotidianas, ſi non interfuerit eis ob infirmitatẽ, vel aliam corporalem neceſſitatem: & detentio, per quam quis detinetur in carcere cõtra ſuam voluntatem, eſt neceſſitas corporalis; propter quam nõ poteſt intereſſe diuinis, vt ex Archidiacono, Ioanne Andrea & Dominico colligitur. [f] Nec obſtat, quod iuſſu & mandato iudicis fuit detentus; quia per ſententiam ſubſecutam fuit abſolutus, & declaratus innocens, vt in caſu proponitur.

d De cler. nõ reſid. lib. 6.
e Cap. 12. de refor. ſeſſ 24.
f d. ca. 1 §. de cler. nõ reſid.

F 2 Secũdò, ꝙ detẽtus à magiſtratu vel iudice, excuſatur, ſi nõ ſe ſiſtit die quo ſe ſiſtere promiſit, iuxta. l. 2. [g] vbi ſatis fũdatur id, ꝙ Ioã. And. & Dominicus, [h] dicunt, ſcilicet õne impedimẽtũ iuſtum excuſare quẽ à fructuũ & diſtributionum amiſſione. Non obſtat dicere, quòd in caſu propoſito non ſolùm agitur de veris diſtributionibus quotidianis, ſed etiam de fructibus certo modo certis temporibus diuidendis: quia palam eſt nõ tam facile perdere beneficiarium alios fructus, ac perdit diſtributiones quotidianas. [i] At diſtributiones non perdit, vt dictum eſt, legitimè impeditus; ergo minus perdet pręfatus canonicus pręfatos fructus certis modis, certis temporibus diuidendos. [k] Salua, &c.

g §. fin. ff. ſi quis cautio.
h In d. c. 1 de cler. nõ reſid.
i Cap. ad audientiam. ca. de cætero. de cler. nõ reſid. c. licet de præbend. cum ei adnotat.
k Arg. autõ. multo magis. C de ſacroſan. eccleſ.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quotidianæ, & alia quæ inſtar earum non niſi intereſſentibus dantur, debetur iniuſte carcerato, & nu. 7. etiam ſi captura ex parte iudicis ſit iuſta, nume. 9. & adſint indicia ad torquendum, nu. 2. Item & omni corporali neceſsitate impedito, reſtitui illa inquam, quæ antea erat ſolitus percipere. nu. 3. 6 & 7. Item & illi qui non poteſt ſine læſione corporali ſeruitio adeſſe, nu. 5. Item & in exilium iniuſte miſſo. nu. 7. Item & illi qui probabiliter timet ſibi vim inferendam, vel vi detinetur, num. 4. & qui ſine notabili corporis incommodo non poteſt intereſſe. nu. 7. item & iniuſtè excommunicato, vel ſuſpenſo, num. 6 & 7. & demum ob omne aliud iuſtum impedimentum præpedito quominus interſit. nu. 5.*

2 *Abſentiæ ſua cauſam qui dedit, illam in ſui fauorem non poteſt allegare, & hoc quando illam ſic affectauit, nu. 9. alias non ſemper prohibetur. nu. 8.*

9 *Carceratio, ac etiam tortura poteſt eſſe iuſta ex parte iudicis, abſque eo quod captura, & tortura ipſi capto & torto ad incurrendam aliam pœnam imputetur ad culpam, & nu. 3.*

10 *Conſuetudo ſtatuens ne infirmo, & aliàs impotenti adeſſe ſeruitio dentur diſtributiones, eſt irrationabilis contraria iuri diuino, naturali, & humano.*

CONSILIVM XI.

QVidam præpoſitus cuiuſdam Eccleſiæ cathedralis fuit captus propter ſuſpicionem cuiuſdam homicidij, & tortus ob indicia, ſed tandem abſolutus, & iudicatus innocens.

Quæritur an debeantur ei fructus eiuſdem Eccleſiæ, qui diſtribuuntur inter ſolos canonicos præſentes, & diuinis officiis intereſſentes.

1 Reſpondeo primò, pro parte negante facere in primis quod qui non ſeruit altari, nõ debet viuere de illo, [a] quod deſumitur argumento à contrario ſenſu ex illo 2. [b] *Qui de altari ſeruit, de altari viuere debet.* relato in ca. *cum ſecundum.* [c] Secundo, quod diſtributiones quotidianæ, & alia, quæ inſtar earum ſolis intereſſentibus diuinis officiis diſtribuũtur, non debentur abſentibus, nec præſentibus eis non intereſſentibus, [d] & adeo vt conſuetudo contraria nihil valeat, per Concilium Tridentinum. [e]

2 Tertio, quod qui eſt cauſa ſuæ abſentiæ, non videtur poſſe illam in ſuum fauorem allegare, [f] & præfatus præpoſitus videtur fuiſſe cauſa abſentiæ, quippe qui dedit tã grandia criminis indicia, vt bis vel ter fuerit tortus ob illa: quod iure fieri non poterat, niſi ſemiplenam probationem induxiſſent. Quartò, quòd conſuetudo Eccleſiæ prædictæ dicitur habere, vt nemo etiam iuſta de cauſa abſens debeat habere fructus eius, vel eorum partem: & conſuetudo præſcripta ſeruanda eſt. [g]

3 His tamen non obſtantibus pars affirmãs proculdubio eſt ſeruanda, nempe quod præfato præpoſito debeãt reddi & reſtitui fructus, & diſtributiones, quæ lucrabatur antequam caperetur, & lucratus fuiſſet, ſi captus non fuiſſet. Primo quidem, quod iuxta ca. 2. [h] rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit: & præfatus D. præpoſitus caruit culpa in non intereſſendo diuinis: quia non potuit, etiamſi maximè voluiſſet: & nemo obligatur ad impoſsibile. [i]

4 Tum quod tex. [k] habet, quod corporalis neceſsitas efficit, vt nõ ſolùm fructus, quos appellant groſſæ, ſed etiã diſtributiones quotidianas percipiat abſens. At detentio in carcere publico neceſsitatem inducebat corporalem, vt à diuinis officiis abeſſet, vt palam eſt: & vis illata excuſat quem à faciendo illud, quod alioquin facere teneretur, c. *cum Simonem.* [l] per quod glo. eius, [m] dixit factum contra aliquem vi detentum debere retractari, quinetiam vis nõdum illata, ſed probabiliter præmiſſa excuſat. [n]

5 Tum quia Dominicus, [o] per præfatum c. *quoniã.* determinat in ſpecie quod qui vi detinetur, ne vadat ad diuina, debet habere diſtributiones quotidianas, quæ ob illa dantur, quin & Archidiaconus & ipſe Dominicus, & vterque Philip. & Frãc. & Probus, tenẽt [p] per corporalẽ neceſsitatẽ (ob quã contextus prædicti c. habet diſtributiones quotidianas in abſentia quæri) intelligendũ eſſe etiã omne aliud iuſtum impedimentum, propter quod non poteſt clericus ire ad diuina, immo etiam ſi poſſet ire, modo non poſſet ſine læſione corporis, puta quia eſt ſanguine minutus, vel accepit potionem aliquam medicinalem: & Philippus Probus, cui nemo contradicit, ibid. in ſpecie affirmat, cõiectum in carcerẽ ſine culpa lucrari diſtributiones quotidianas in abſentia, quas antea lucrabatur.

6 Nec quidquam obſtat Felinus, quem ipſe ait dicere contrarium, [a] quia non loquitur de coniecto in carcerem iniuſte, ſed de excommunicato, vel ſuſpẽſo iniuſtè, dicẽs, quòd poteſt recuperare poſt abſolutionem omnia, quæ perdidit per illam excommunicationem, vel ſuſpenſionẽ iniuſtam: & eadem ratio eſt de iniuſtè coniecto in carcerem, immo maior. Tum quia excommunicatus poteſt adire iuſtè vel iniuſtè diuina, coniectus autem in carcerẽ & cuſtoditus nullatenus, excõmunicatus excluſus eſt ab omni participatione diuinorum, non autem coniectus in carcerem: & ita plus abeſt ille à diuinis, quàm hic.

7 Tum quia etiam expulſus, vel exul factus iniuſtè à ciuitate, lucratur diſtributiones, quas antea lucrabatur, vt latè determinat Calderinus, [b] quem ſequitur Felinus, [c] ea potiſsimum ratione, quod nullum eſt iuſtius impedimentum, quam facti, per quod non poteſt quis facere etiam de facto, quod ei iubetur, [d] quæ ratio tantùm, immo magis militat in coniecto in carcerem, quàm in expulſo, & exule facto: quoniam hic poteſt adire Eccleſiam cum periculo pœnæ, ille autem nullatenus. Tum quia eſt caſus ferè formalis huic noſtro propoſito in c. ſuper cauſa. 2. q. 4. per quod gloſſa recepta, [e] dixit excommunicato iniuſtè reddenda eſſe poſt abſolutionem omnia, quæ ob id perdidit: eſt inquam fere formalis: quia in eo fuit accuſatus quidam presbyter Gillardus de morte Epiſcopi, ſicut hic præpoſitus de morte cuiuſdam canonici; & credendum eſt fuiſſe in carcerem coniectum ob aliqua indicia, ſicut hic præpoſitus: vnde ſicut ei inuento ſine culpa reſtituuntur omnia, quæ ob id perdidit, ita & huic ſunt reſtituenda. Tũ quod irrefragabiliter deciditur hæc pars ſyllogiſmo illo ſupra tractato, nempe: Omnis neceſsitas corporalis, non ſolum quæ reddit impoſsibilem aditũ ad diuina, ſed etiam quæ reddit incommodum notabiliter corpori, efficit vt abſenti reddantur diſtributiones quotidianę. [f] At coniectio alicuius in carcerẽ, & cuſtodia, ne ab eo exeat, inducit neceſsitatem corporalem, quæ impedit aditum ad diuina, & non ſolum talem, quã ſine incõmodo notabili non poteſt adiri, ſed etiam talẽ, quæ reddit aditum impoſsibilem: ergo prædicto præpoſito coniecto in carcerem iniuſtè, & cuſtodito debent reddi prædicti fructus, & diſtributiones quotidianæ.

8 Ad primum oppoſitorum reſpondetur concedendo, quòd regulariter, qui non ſeruit altari, non debet de illo viuere, ſed quod fallit in eo, qui propter neceſsitatem deſinit ſeruire, per præfatum cap. 1. [g] ob qualem prædictus præpoſitus non ſeruiuit.

Ad ſecundum reſpondetur eodem modo quo ad primum, ſcilicet aſſumptum in eo procedere regulariter, ſed fallere in eo qui ob corporalem neceſsitatem abeſt.

9 Ad tertium reſpondetur primo negando aſſumptum quoniam abſentium ſiue inquiſitorum bona pars voluntariè abeſt, & voluntas eorum eſt cauſa ſuæ abſentiæ: attamen poſſunt allegare in ſuum fauorem ſuam abſentiã, quæ excuſat, [h] & negando quod prędictus prępoſitus dedit cauſam ſuę capturę: quia per ſententiam definitiuam conſtat eum fuiſſe captum pro delicto & culpa, quæ non admiſit: quoniam non ſolùm ſimpliciter & plenè abſolutus eſt à crimine obiecto: ſed etiã plenè reſtitutus ad priſtinũ ſtatũ, priſtinã famã, & ad omnia alia. Nec obſtat, quod præceſſerunt aliqua, ob quę fuit captus. Tum quia licet indicia ſufficientia efficiant capturam iuſtam quo ad hoc vt iudex capiens excuſetur à delicto & culpa malè capiẽdi: non tamen efficiunt, vt ſit iuſta quo ad captũ. Tũ quia alioqui nemo ferè diceretur captus iniuſtè, cùm nemo ferè capiatur ſine aliquibus indiciis excuſantibus iudicem à delicto malè capiendi. Tum quia etiam in caſu ca. *ſuper cauſa.* [i] præceſſerunt aliqua, ob quę fuit captus ille Gillardus: & tamen nõ probata culpa fuit reputatus iniuſtè accuſatus, & captus, & fuerunt ei reſtituta ea, quæ ob id adempta erant, vt prædictum eſt. Secũdo, quod l. *ſed qui data opera.* loquitur de illo, qui procurauit & affectauit ſuam abſentiam, quod præfatus prępoſitus non fecit.

a Ca. 2. 13. q. 1.
b 1. ad Corin. 9
c De praben. dict. a. de cathe. re ac cler. nõ reſiden. cum ad monitu et ab omnium.
d Seſſ. 24. ca. 12 de refor.
e Leg. ſed & qui data opera ſiat qui bus cauſ. maio. l. maritum, cum gloſſ & communiter ff. de quæſt.
g Cap. fin. de conſuetud.
h De conſtit. cum ſibi concordantibus.
i Cap. nemo. enim, cum concord. de regu. iur. lib. 6.
k In d. c. 1. de cler. non reſ. lib. 6.
l De elect. & c. quoniam. 3. 1. 20 d. ſt. m In verb. vi
n Cap. bona. 1. de elect.
o In d. c. 1. de cler. non reſ. lib. 6. § qui vero.
p In d. cap. 1.

a In cap. cum omnes de conſtit. & in ca. Apoſtolica. de except.
b Conſ. 17. de præben.
c In d. cap. cum omnes. n. 22. in fine.
d Arg. ca. nemo. cum ei cõcordantibus, de regul. iur. lib. 6.
e In c. poſtulaſti. § verſ. de appella. in verbo, ſubtrahuntur.
f Supra d. c. 1. de cler. non reſiden.
g De cler. nõ reſid. lib. 6.
h L. abſentia. ff. de pœn.
i 2. q. 4.

10 Ad quartum reſpondetur negando eſſe in prædicta Eccleſia vllam cõſuetudinẽ validã, quę habeat nullo caſu eſſe abſenti dandum aliquid de fructibus eius. Tum quia non probatur nec conſtat de illa, & de non exiſtentibus & nõ parentib. idem eſt iudicandũ.[a] Tũ quia eſſet irrationalis cõtra iura naturalia, diuina, & humana, quę dictãt neminẽ ſine culpa damno ſubiiciendũ, [b] infirmũq; & impotẽtem ad efficiendum aliquid, excuſandũ eſſe à dãno propter omiſsionem illius incurrendo,[c] *afflicto non eſſe dandam afflictionem*,[d] *operarium dignum eſſe mercede ſua*,[e] & ita canonicum abſentem pro vtilitate Eccleſiæ de mandato eius non debere priuari fructibus, & emolumentis, ſeu canonicatu, immo iuſtis ſtipendiis eſſe donandum, vt probat prędictum c. 1.[f] cum eis adnotatis. Salua, &c.

a L. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tut. ca. ſacerdos. cum gl. de off. ord. b Cap. 2. de conſtitut. c Toto tit. de clerico ægroto. in decretalibus & in 6. d Ca. cũ permiſſio 7. q. 1. e Luc. 10. f De cler. nõ reſid. lib. 6.

SVMMARIVM.

Legens viginti annis in ſtudiis etſi acquirat titulum comitatus, nõ tamen reperitur cautum, quod non legendo poſtea lucrifaciat ſalarium, ſicut nec quod dicto tempore reſidens in canonicatu acquirat priuilegium acquirendi diſtributiones, etiã quod poſtea non reſideat immo ſi adeſſet talis conſuetudo alicubi, ea fuiſſet ſublata per Concilium Tridentinum. 2.

CONSILIVM XII.

AN iure communi canonicus, qui 40. annis inſeruiuit Eccleſiæ, ſit immunis ab intereſſendo diuinis, & non intereſſendo lucretur fructus, & diſtributiones quotidianas?

1 Reſpondeo, quòd non eſt vllus canon, qui hoc ſtatuat, nec vlla lex Romana: & l. 1.[g] quæ ad hoc ſolet allegari, nihil probat: quia aliud eſt adipiſci dignitatẽ comitatus legendo per 20. annos, & aliud quod proponimus de canonico, & à diuerſis non fit illatio: & aliud eſt lucrifacere ſalarium non legendo, quod non dicit illa lex, & dicere debebat ad concludẽdum per eam, quod canonicus non intereſſendo poſsit lucrifacere diſtributiones, &c.

2 Accedit præterea quod canonicatus exigit reſidentiã perſonalem poſt Conc. Trid. non obſtante qualibet conſuetudine, vt patet ex ſeſſ. 24.[h]

g C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinopol. h De reform. ca. 12. §. præterea.

SVMMARIVM.

1 Anniuerſaria & eiſdem alia ſimilia emolumenta non videntur comprehendi ſub fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, emolumentis canonicatuum, nec ſub diſtributionibus quotidianis. num. 2. & multo minus, ſi percipiantur ob opera extra Eccleſiã exhibita. nu. 3.

CONSILIVM XIII.

PRæſuppoſita Bullæ clauſula in fauorem conſulentis, quæritur, an exceptis groſſa, & diſtributionibus quotidianis horis lucrifieri ſolitis, aliæ diſtributiones in d. bulla contineantur, quæ ſolum lucrifiunt ratione operę perſonalis, vt ſunt anniuerſaria, manualia Miſſarũ, & eleemoſynarum, quæ ſunt vltima genera fructuum contenta in memoriali? Quæ autem mihi in præſenti occurrunt, ſunt hæc, quæ omnia D. tuę remittimus.

1 Videtur quod ſupradicta non cõprehendantur in prima clauſula, videlicet, *fructus, reditus prouentus mea, emolumẽta canonicatus*, iuxta deciſ. in terminis Boerij,[i] qui pro vtraque parte hanc quæſtionem ventilauit, Oldrad.[k] Felin.[l] vbi Ioan. And. elegãter, ibi, *pro mortuariis*. Stephil.[m] Rota.[n]

2 Videtur etiam, quod in ſecunda clauſula non comprehendantur, videlicet, *diſtributionum quotidianarum ſolitarum lucrifieri*. Nam illa de quibus dubium eſt, non ſunt diſtributiones quotidianæ, immo re & natura differunt, licet, hæc æquiparentur per glo. Prag. ſanct.[o] Et licet in pœnalibus ea identitate rationis ſecundum aliquos fiat in hoc caſu extenſio, vt ibi dicit gloſſa Pragmaticæ ſanctionis tamen hoc nullo modo habebit locum in perſonæ priuilegio, iuxta Iaſonem,[p] cum additionib. ad Iaſonem,[q] maximè quia poteſt quis intereſſe Horis, & non anniuerſario. Id probãt etiã illa verba bullæ, *horis nocturnis. & diurnis*: quia horæ ſũt ſeptẽ, & Miſſa nõ eſt de Horis, iuxta[r] gloſſ. & aliã gloſſ.[s] & gloſſ. Pragmaticæ ſanct.[t] quæ eſt ſingularis ſecundum Barbat.[u] Et conſtitutio pœnalis loquens de Horis nõ habet locum in Miſſa: & ideo in aliis bullis dicitur, *& aliis diuinis officiis, & alias quaſcumque diſtributiones*, quod hîc non dicitur factum. Etiam illa verba bullæ, *per canonicos continuè reſidentes*, pondera verbum, *reſidentes*. Nam per hoc verbum ſolum videtur reſeruatum eſſe ius reſidentiæ, & non quod intereſſentibus detur, nam reſidere, & intereſſe differũt, vt ait Abbas,[a] gloſſa, 9.[b] deciſio Caſſadori vnica.[c]

i 124. k Conſil. 116. l In c. ad audientiam. nu. 14. de reſcript. m Fol. 119. n in antiquis. 55. deciſ. de cẽſ. o Rubr. Quo tempore. vbi ſup. verbo diſtributiones quotidianæ in fine. & medio. p De alien. §. tryphon vero. nu. 22. & §. in maleficijs. nu. 17. q Ibi §. ſeq. n. 28. r Verba cor. in clem. vt hi qui. de ætate s Verbo canonicam. clem. gratiam de reſcr. t Verbo Miſſarũ. u Vbi ſupra. x In addit. ad Bal. in l. 1. C de inordinat.

3 Et præſertim non comprehenduntur ibi anniuerſaria extra Eccleſiam, in caſtello vrbis per omnes beneficiatos & parochos etiam oppidi luctari ſolita, per illa verba bullæ, *in choro Eccleſiæ. & extra*. & ſupplicatio dicit, extra illũ, & non dicit extra Eccleſiam; alioquin diceret, *in Eccleſia & extra*, veluti ſi quis dicat, Dono tibi libros, quos habeo in Muſæo domus meæ, & extra; non quidem videtur donare libros extra domum exiſtentes, ſed in domo tantùm, licet ſint in Muſæo; aut extra Muſæum. Et annexa, quia ſunt accidentalia, & etiã capellaniæ minimè cõprehẽdũtur, quia nec ſunt groſſa nec diſtributiones quotidianæ.

Viſis, ac lectis ſupradictis, dico, quod prædicta reſolutio videtur in diſputando problematica: quia fundamenta pro ea deducta ſunt fortia; & non ſunt omnino infirma, quæ pro contraria parte adduci poſſunt fundata in identitate rationis diſtributionum quotidianarum, & anniuerſariorum, ac aliorum in dubio propoſitorum, & de quibus deciſio Boerij determinat, per prædicta.

Etſi ex hoc imperfecto reſponſo Nauarri & præcedentibus allegationibus adeo mendoſis & imperfectis, vt nec poſt nonnullas correctiones poſſimus intelligi, nihil certi habeamus: attamen quia materia ipſa confeſſarijs ſolet eſſe ſatis incognita, ideo fuerunt edita, vt eueniente caſu habeant loca ad quæ poſſint recurrere.

a In ca. olim. de verb. ſignif. nu. 6. b 17. ca. vni. co. de cler. nõ reſid. in verbo adfuerint. c De cler. nõ reſid.

SVMMARIVM.

1 Litis ſui beneficij proſequendæ occaſio iuſtam præbet cauſam non reſidendi, & fructus percipiẽdi, modo credat iuſtam eſſe litem. nu. 3. licentia tamen eſt neceſſaria, quam poteſt facere ſuus prælatus, & multò magis Papa nu. 2. immo & ſcientia Papæ conſentientis videtur ſufficere. num. 3.

CONSILIVM XIV.

QVidam cantor & canonicus Eccleſiæ cathedralis litigat ſuper quibuſdam magnæ importantiæ iuribus ſuæ cantoriæ Romæ coram dominis Rotæ in ſtatu appellationis ſecundæ.

Quæritur primò, an iuſtam cauſam habeat manendi extra reſidentiam.

Secundo, an licitè poſsit petere à Papa; vt liceat ei accipere fructus dignitatis & canonicatus.

1 Ad has quæſtiones reſpondeo primò, quod beneficiatus obligatus ad reſidẽtiam in beneficio excuſatur à reſidentia, & lucratur fructus in abſentia, ſi eam faciat ex honeſta cauſa: & de licentia ſuperioris ſui, vt eſt caſus in cap. *relatum*.[d]

Secundo, quod videtur cauſa iuſta & honeſta iuſtæ abſentiæ proſecutio litis ſuper iuribus ſui beneficij: caſus eſt in cap. *ex parte*[e]

2 Tertio, quod ad hoc ſufficit licentia ſui prælati, & à fortiori licentia ipſiuſmet Papæ per prædicta iura, & per cap. *ad audientiam*.[f]

3 Quarto, quod ex his ſequitur, præfatum D. conſulentem, qui proſequutus bona fide credens ſe bonam litem fouere, & eã proſequens bona fide, ſciẽte & conſentiẽte Sum. Pont. rectè proſequi eam, & præfatos fructus eius percipere, poſſe in gloriã Dei, qui nos õnes ſaluet, Amen.

d De cler. nõ reſid. e Eod. tit. f De clerico. non reſid.

SVMMARIVM.

1 Parochus etiam poſt Concilium poteſt de licentia ſui ordinarij ex iuſta cauſa, puta, vt ſit vicarius generalis alterius Epiſcopi etiam ad multum tempus abeſſe.

2 Licentia puta, non reſidendi. ſemel etiam ante Concilium conceſſa durat, etiam poſt mortem cõcedentis, donec reuocetur.

CONSILIVM XV.

AN parochus, qui ex iuſta cauſa habuit licentiã ſcriptam ab Epiſcopo ſuo ante Concilium Tridentinũ; abſentandi ſe ab Eccleſia ſua parochiali ad exercendum munus vicariatus generalis, ſiue pro epiſcopi alterius Epiſcopi, & poſt Concilium prædictum non obtinuit nouam licentiam ſe abſentandi, teneatur reſtituere fructus ex ea perceptos.

1 Reſpondeo, quòd non. Tum quia ante & poſt Concilium ex iuſta cauſa poteſt abeſſe parochus à ſua Eccleſia,

etiam ad multum tempus, vt facilè colligitur ex [a] Concil. Trid. adiuncto c. *relatum.* [b] Tum quia illi parochi, qui antè Concil. Trid. cauſa ſtudiorum habebant licentiam à ſuis Epiſcopis non reſidendi in ſuis Eccleſiis iuxta ca. *cū ex eo,* [c] non tenebantur poſt Concilium confirmatum, nouas licētias petere.

a Ca. 1 de reform. ſeſſ. 23. b De cler. non reſid. c De electio. lib. 6.

2 Tum denique quod prædictum cap. primum nulla ſui parte tollit licentias ante datas, neque obligat ad innouādas eas, neque eis derogat, vt ex eius tenore patet: & licentia ſemel data durat, donec reuocetur, etiam poſt mortem concedentis, argum. cap. *ſi ſuper gratia,* [d] & gl. communiter recepta. [e] Salua, &c.

d De offic. deleg. lib. 6. e In d. c. licet.

Aduertendum, ſacram Congregationem vt referunt cenſuiſſe ordinarium non poſſe dare licentiam obtinenti curatum, vt abſit ad hoc, vt alterius Epiſcopi ſit vicarius generalis: & ſic vide licentiam peti a Sede Apoſtolica.

S V M M A R I V M.

1 *Curatum beneficium abſoluto animo ei non inſeruiendi, ſed permutandi, vel retenta penſione reſignandi accipiens peccat, ſecus ſi accipiat illud animo idem cum legitima licentia, vt permittitur, reſignandi, & interea ei vt tenetur deſeruiēdi.*

CONSILIVM XVI.

AN poſsit quis licitè accipere beneficium curatū animo non reſidendi in eo, ſed permutādi ad aliud ſimplex, vel renunciandi reſeruata penſione?

Reſpondeo, quòd non, ſi abſolutè habeat animum non inſeruiendi ei, vt tenetur: quia eiuſmodi acceptio eſſet actus inordinatus eo quod beneficium datur propter officium, [f] & prædicta acceptio ordinatur ad contrarium, & ita eſt peccatum: quia omnis actus inordinatus eſt peccatum, vt poſt S. Thomam nos tradimus in Man. [g]

f Imita c fin. de reſcript. lib. 6. g Prælud. 7. num. 4.

2 Secundo, quòd non peccaret accipiendo huiuſmodi beneficium eo animo, quo proponat ſeruire illi tempore magno vel paruo, quo ipſum tenuerit, eo modo, quo obligatur ſeruire illi, puta recitādo horas canonicas, & reſidēdo, & alia neceſſaria faciendo, donec illi renunciauerit cū auctoritate iuſta ſuperioris ad permutandum illud cū alio, vel ad relinquendum iuſtè reſeruata ſibi aliqua iuſta penſione: quia nulla eſt in hoc caſu cuiuſpiam actus inordinatio à iure reprobata, etiam ſi proponat non tenere illud niſi vno tantùm die, modo intendat facere illo die id quod fuerit obligatus illius ratione, nec velit relinquere ſine ſuperioris auctoritate, ſine qua nemo poteſt ſuum beneficiū iuſtè renunciare, [h] Salua, &c.

h Ca. admonet &c. quod in dubiis. de renunc.

Aduertendum, Romæ exigi iuramentum à petente ſimilia beneficia, quod illud accipit animo non relinquendi. vnde prædicta reſolutio non videtur adeo firma. Videnda item eſſet conſtitutio Pauli III. inter cæteras.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficium accipiens animo reſoluto poſt aliquod tempus tenere tendi ad ſtatum ſecularem peccat. immunis autem à peccato eſt, qui beneficium requirens reſidentiam accipit animo adimplendi ea ad quæ tenetur, obtinendique ob ſtudium diſpenſationem a reſidendo. et ſic interim ex fructibus eius ſtudeat, & poſtea reſignandi, & ſibi in ipſomet ſtatu clericali meliorem conditionem quærendi.*

CONSILIVM XVII.

OBtinuit quis beneficium requirens reſidentiam, intētione, vt de illius fructibus ſibi prouideat in ſtudio, donec aſſumat gradum, & poſtea eo aſſumpto, dictum beneficium reſignet, & clericaliter viuendo ſibi meliorem conditionem acquirat. petiit ab Epiſcopo licentiam, vt cauſa ſtudiorum abeſſe poſſet, & obtinuit. Quæritur an tuta conſcientia poſſit hoc facere.

1 Ad hanc quæſtionē colligitur ſolutio ex his, quæ ſcripſi in miſcel. de [illegible] & locis allegatis in eo, nempe quod prædictus, de quo quæritur, peccat, ſi animo abſoluto & reſoluto mutandi ſtatum id faciat: non tamen ſi animo dubio, & conditionali perſeuerandi in clericatu, niſi aliqua melior conditio mutandi ſtatum ſibi ſeſe offerat arbitrio boni viri penſatis circumſtantiis ſuæ perſonæ, & aliis: modò, vt ibi dicitur, eo ſit animo, vt omnia, quæ beneficium requirit de præcepto, præſtet, donec illud retinuerit: & non facit iniuriam alicui, qui ſuo iure vtitur. [a]

i Miſcel. 44.

S V M M A R I V M.

1 *Canonico, quem ordinarius non vrget, vt ſine damno ſua eccleſia de licentia Vicarij Vrbis abeſſe, & ordinum ſuſceptionē differre poſſit, iuſtam cauſam præbere poteſt modicitas reddituum, qui etſi aliis, ipſi tamen non ſufficiunt.*

a Ca. nemo eccleſia Vulterrana de elect. l. iniuriam. § 2. ff. de iniurijs. l. Iud. § 1. ff. de pet. hered.

CONSILIVM XVIII.

NObilis quidam; ſed pauper, obtinuit canonicatum in quadam cathedrali [illegible] fructus, qui in quotidianis diſtributionibus conſiſtunt, non ſufficiunt eidem, vt ſecundum decentiam ſuæ nobilitatis viuat, licèt ſufficerent alteri ignobiliori: vnde differt ad reſidentiam accedere, ac etiam ſe promoueri facere ad ſacros ordines, ad hoc vt minori cum indecentia alicui prælato inſeruiat, donec ampliores acquirat reditus ſufficientes, vt ſecundū ſuæ notabilitatis gradum decenter in patria, vbi & ſitum eſt beneficium, viuere poſſit. Ordinarius loci non vrget, cum eccleſia damnum notabile non patiatur, habet enim plures canonicos reſidentes, qui ſufficiēter in eadem deſeruiunt. Accedit huc, quòd habet licentiam manendi in Vrbe à Vicario Papæ: nam cùm ab ipſo fuiſſet admonitus vt ad reſidentiam ſe conferret, poſtea exiguitate intellecta canonicatus, nobilitate, & paupertate dicti oratoris, conſenſit vt in Vrbe maneret vſque dum aliud ſibi fieret mandatum de reſidendo. Dubitatur, an ſit tutus in conſcientia; modo bona fide quærat ſibi acquirere ſufficiētes reditus, & ſimulac eos obtinebit, ad reſidentiā ire ſtatuat.

1 Multa poſſent circa has particulares propoſitiones adduci, & quidem tot, vt ex eis iuſtus libellus conficeretur: ſed quia id non videtur expedire D. conſulenti, videtur reſpōdendum, quod ex omnibus cit conſtantiis in caſus propoſitione narratis ſimul coniunctis, videtur colligi ipſum poſſe ſuam reſidentiam & promotionem differre tamdiu, quamdiu eum Illuſtriſsimus Vicarius S.D.N. ob prædictas cauſas ex [illegible] permiſerit, per ea quæ nos tetigimus in Man. confeſſ. [b] poſt vtrúque Tho. [c] Salua, &c.

b Prælud. 9 num. 14. [illegible] num. 43. [illegible] art. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Votum omne licitum obligat niſi iuſte relaxetur. num. 10.*
1 *Regularis vbi profitetur, ibi perpetuo ſeruire promittit: retinēs tamen cum iuſta diſpenſatione beneficium requirens reſidentiam, [illegible] debet. num. 10. & 13.*
2 *Status religioſi, vt talis, altior ſtatu rectoris parochialis. & numero 11.*
3 *Minus cedere maiori conuenit. & num. 7. & 12.*
4 *Parochus poteſt parochialem dimittere, & religionem profiteri.*
5 *Canonici regularis officiū præſtat parochi officio, ac etiā monachi vt talis.*
6 *Parochus religionem profeſſus in ea manere debet, & nō in parochiali, niſi cum eo diſpenſetur, vt illam retineat. num. 13.*
7 *Monachus parochum præcellit in ſtatu, & in officio, quod eſt contemplandi.*
7 *Obligatus ad duo, ſi non poteſt vtrumque, præſtet maius.*
8 *Regularis beneficium reſidentiam requirens canonice adeptus in eo reſidere tenetur, & nō in monaſterio: immo ab eo poteſt inuite expelli. num. 14.*
9 *Parochialem quiſquis iuſte habet, in ea reſideat.*
9 *Regularis habens in titulum parochialem Eccleſiam Epiſcopo ſubiectam, ei parere tenetur, & non ſuo prælato. & nu. 12.*
11 *Regularis parochialem adeptus ſtatum retinet regularem, & num. 12. Idem etiamſi transferatur ad cathedralem. nu. 13.*

CONSILIVM XIX.

QVæſtio eſt, an canonicus regularis canonicè obtinēs Eccleſiam parochialem teneatur reſidere in ea potius, quam in Eccleſia regulari, cuius eſt canonicus: quæ quæſtio videtur eſſe noua & ſolutu difficilis.

1 Pro parte negatiua facit primo, quod omne votum licitum & validum obligat, [d] & qui profitetur regulam canonicorum regularium in aliqua eccleſia regulari, vouet explicitè, vel implicitè ſe perpetuo ei ſeruiturū, [e] ergo debet perpetuo in ea reſidere.

d Ca. magnæ de voto. e Arg. c. placuit 1. 10. q. 1. f Cap. clericus. 19 q. 1. & 20. dua eadē cauſa quæſt. 2. g 2. 2. q. 184. art. 8.

2 Secundo, quod ſtatus religioſi altior eſt ſtatu rectoris Eccleſiæ parochialis: quia de hoc tranſitur ad illum, & non ab illo ad iſtum, [f] & latè tradit S. Thomas, [g] ut pe[r]

votum

votum obligatur ſtatus religionis, per rectoriam autem nonniſi ſtatus ſæcularis.

3 Tertio, quod minus oportet cedere maiori,[a] ſic cedit Latonia Phœbo, ſic lex humana naturali, & diuinæ, [b] & vocatus à duobus, quorum vtrumque non poteſt adire, debet adire maiorem, ſi poteſt. [c]

4 Quarto, quod rector parochialis poteſt dimittere ſuã Eccleſiam, & vouere religionem, quo facto tenetur in ea perſeuerare, vt late tradit S. Thomas receptus [d] & in caſu propoſito regularis tranſiuit ad Eccleſiam ſæcularem: ergo.

5 Quinto, quod officium canonici regularis, quod eſt contemplandi & manendi in ſolitudine, eſt melius, quia pertinet ad vitam contemplatiuam, quam officium rectoris, quod pertinet ad actiuam: & illud difficilius eſſe, & maioris meriti, ſi bene exerceatur, probat S. Thomas vbi ſupra, qui ad illud Chryſoſtomi in dialog. lib. 6. de ſacerdotibus inter princip. & med. *Si quis mihi proponeret optionem vbi mallem placere in officio ſacerdotali, an in ſolitudine monachorum, ſine comparatione eligerem quod prius dixi.* & in eodem lib. dicit, *Si quis bene adminiſtrato ſacerdotio illum propoſiti, ſcilicet monachalis, ſudores conferat, tantùm inter eos diſtare reperiet, quantum inter priuatum diſtat & Regem.* ad primum argumentum obiectum reſpondens in verſ. *ad primum,* ait *illud intelligendum eſſe de difficultate, & non de bonitate, & ideo transferri poſſe de ſtatu rectoris ad ſtatum monaſticum,* quanto magis canonicum, qui implicitè continet clericalem, & conſequenter potiorem monachali.

6 Sextò, quod rector tranſiens ad monachiſmum tenetur in eo perſeuerare, & non poteſt redire ad eccleſiam, de qua tranſiuit, [e] & conſtat ſtatum canonicalem eſſe potiorem monachali, quia hic non requirit clericatum, nec ordinem, [f] ille vero ſic, quia regula canonicorum regularium, quæ eſt Auguſtini, vocatur regula clericorum, vt eius titulus, qui eſt *regula clericorum* inſtat.

7 Septimo, quod S. Thomas [g] cõferens rectorem monacho, ait, *rectorem præcelli à monacho primo ſtatu, quia regularem, quem habet monachus, ſuperat ſæcularem, quem habet rector:* officio item, quia contemplatio, quam reſpicit eius ſtatus, ſuperat actionem, quam reſpicit ſtatus rectoris, cum ſit receptum vitam contemplatiuam meliorem eſſe actiua, per illud. [h] *Optimam partem elegit ſibi Maria.* vt reſoluit S. Thomas. [i] At qui tenetur ad duo, ſi non poteſt præſtare vtrumque, debet præſtare maius, ſi poteſt. [k]

8 His tamen non obſtantibus contrarium reſpondendum videtur. Primò quidem, quod omnis canonicus regularis & monachus accipiens aliquod beneficium canonicè requirens reſidentiam, tenetur in eo reſidere, capit. 1. [l] & cap. *cum olim.* [m] quæ loquuntur de aſſumptis ad epiſcopatus, & cap. *ne pro cuiuslibet* [n] & cap. *ſi quis iam tranſlatus.* [o] quæ loquuntur de aſſumptis ad eccleſias parochiales, & clemen. *ne in agro.* [p] quæ loquitur de aſſumpto ad quemlibet prioratum etiam ruralem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manaſtrialem, vbi expreſsè ſtatuitur ne monachis habentibus beneficium permittatur manere in monaſterio.

9 Secundò, quod omnes, qui habent iuſtè Eccleſiam parochialem, tenentur in ea reſidere, non facta differentia inter ſæcularem & regularem. [q] At conſulens iuſtè retinet ſuam: ergo, &c. Tertio quod regularis inſtitutus perpetuo ad Eccleſiam parochialem ſubiectam Epiſcopo adeo tenetur perpetuo reſidere in illa, quod non tenetur obedire prælato priori, ſed ſolùm Epiſcopo, per gloſſam ſingularem receptam. [r]

10 Ad allegata in oppoſitum reſpondetur. Ad primum quidem, quod illud dictum, ſcilicet, quod omne votum licitum obligat, intelligitur niſi iuſtè relaxetur, [s] & ſic regulari, qui iuſtè habet parochialem per iura communia prædicta, ſolutum votum reſidendi in Eccleſia regulari. Nec obſtat, quod conſulens non eſt adeptus ſuam Eccleſiam poſt profeſsionem. Tum quia ſatis eſt, quòd eam obtineat canonicè & iuſtè per diſpẽſationem Apoſtolicam: obligatio enim reſidendi non naſcitur ex eo, quòd ante vel poſt fuerit eam adeptus, ſed quia illam de præſenti canonicè habet, per prædicta iura. Ad ſecundum concedimus ſtatum regularem eſſe potiorem ſtatu rectoris, qua-

a Cap. ſolitæ. de maiorit. & cap. duo. 96 diſt.
b Ca. quæ contra. illa glo. 8 diſt. & c. ſi dominus. 11. q. 3.
c L. cõtra pupilli § ſi quis ad maius ff. de re iudic. c. cum parati. de appellatio. adiũcta gloſſ.
d Diſt. art. 6.
e Diſt. i dec.
f Cap. ſi ne ne & c. legi 16 q. 1.
g Vbi ſupra.
h Lucæ 10.
i 2. 2. q. 182. art
k Diſt. l. cõtra pupillum § ſi qui ad maius tribu nal. ff. de re iudic. & c. cũ parati. de appellat.
l 18. q. 2.
m de prauileg.
n 16. q. 1.
o 21. q. 2.
p § ſane. de ſtatu monachor.
q Capit. quia nonnulli. & ca. quia regulatorum de cler. non reſid.
r In d. clem. ne in agro. § ad hæc verb. ad clauſtrũ ſuperiori. & ca. ex ſcriptura de vot.

A tenus eſt rector, & conſequenter non poſſe canonicum regularem mutare ſtatum regularem: ſed negamus, quòd canonicus regularis, retento ſuo ſtatu regulari, non poſſit obtinere nouè parochialem, vel retinere obtentam cum legitima diſpenſatione. [a]

12 Ad tertium concedimus minora maioribus debere cedere, & non eſſe poſtponenda maiora minoribus, ſed negamus conſulentem relinquere ſuum ſtatum regularem propter ſuam parochialem, nec propter reſidentiam in ea, quia eam retinet, & in ea reſidet non relicto ſtatu ſuo regulari, per quem manet obligatus ad caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, licet hanc non debeat prælato regulari, dum reſidet in parochiali ſæculari, ſed Epiſcopo illius ſuperiori.

B 13 Ad quartum concedimus, rectorem poſſe tranſire ad ſtatum regularem, & quòd tranſeundo ad illum, perdit Eccleſiam, & tenetur reſidere in Eccleſia regulari, in qua profitetur, niſi per diſpenſationem legitimam retineat ſuam Eccleſiam, vt conſulens retinet: eo quod ſecundum naturam eſt, eius ſentire onus, cuius conſequitur emolumentum. [b] & ſic tenetur ſubire onus in ea reſidendi inhærens illi per iura ſupradicta. Ad quintum concedimus vitam contemplatiuam eſſe meliorem actiua, & officium contemplandi eſſe melius ex ſe, quàm regendi animas aliorum: ſed negamus quod regularis per tranſitum ad curam parochialem perdat vitam contemplatiuam vel officium contemplandi, quia etiam tranſiens ad epiſcopatum

C non perdit illam, neque abſoluitur ab obligatione contemplandi, iuxta illud Gregorij in Paſtorali relatum à ſancto Thoma [c] ibi: *Sit rector actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione ſuſpenſus: quia ad ipſos pertinet non ſolum propter ſe ipſos, ſed propter inſtructionem aliorum contemplari. vnde Gregorius dicit,* [d] *quod de perfectis viris poſt contemplationem ſuam redeuntibus dicit David,* [e] *Memoriam ſuauitatis tuæ eructabunt.* Ad ſextum reſpõdetur eo modo quo ad quartum. Ad ſeptimum concedimus, vt ſupra, regularem, quatenus eſt talis, ſuperare rectorem, quatenus eſt talis, ſtatu & etiam of-

D ficio, & conſequenter quod non poteſt relinquere illum ob Eccleſiam obtinendam vel retinendam: ſed negamus, quod retento ſuo ſtatu & officio, non poſſit cum iuſta diſpenſatione obtinere & retinere eam, & facere in adminiſtranda ea quæcumque id requirit, vt prædictum eſt.

14 Itaque conſulens ſanctè poteſt retinere illam, & in ea reſidere, nec poteſt compelli ad reſidendum in Eccleſia regulari, imo ſtricto iure poſſet ab ea omnino expelli, ſi defuerit diſpenſatio, per quam defendi poſſet ab eiuſmodi expulſione. Ad quod, quia in caſu propoſito minime dubitatur, non reſpondemus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

E 1 *Abſit etſi frequenter canonicus ab Horis tertia, ſexta, & aliis matutinis, quæ in cathedrali recitantur, vt ſeruiat parochiali, quam cum diſpenſatione ſimul retinet, ſi non percipit diſtributiones pro illis horis, non committit magnum defectum, cum & canonico, & curato liceat per duos menſes abeſſe: nec obid cenſetur ſubreptitia, licet narrauerit Papæ, ſe vtrique commodè poſſe deſeruire. num. 3.*

2 *Verba diſpenſationis ſunt ciuiliter, & non amarè ſeu moroſe interpretanda, nec leuis ſubreptio vitiat. num. 3.*

CONSILIVM XX.

QVIDAM habet eccleſiam parochialem, & canonicatum in Eccleſia cathedrali eiuſdem ciuitatis, eo quod Eccleſia parochialis non ſufficiebat ei ſuſtentando.

F Quæritur primo, an ſine diſpenſatione poſsit vtrumque beneficium retinere.

Secundo, an diſpenſatio obtenta cum expreſsione, quod poterat vtrique commodè ſeruire, cenſeatur ſubreptitia, ſi non poteſt ſeruire, cum frequenter deficiens obſequio Eccl. ſiæ cathedralis.

AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primò, eam ſatis obſcurè propoſitam eſſe, cum non poſ. cere ex ea colligi quibus verbis petita fuit à Papa diſpenſatio, nec quibus conceſſa, nec declaratio Illuſtriſſimorum videatur ſatis clarè reſoluta.

1 Secundò, quòd attento quod D. conſulens reſedit & reſidet in vtraque Eccleſia, & quod adamuſſim ſeruit Eccleſiæ parochiali, & defectus, qui videri poſ... fieri, ſiant

a Iuxta diſt. c. ne pro cuiuſlibet. & ca. ſi quis iã tranſlatus.
b L. ſecũdum naturã ff. de regul. iur. & reg. qui ſentit. lib. 6.
c 2. 2. q. 182. art. 1. ad 2.
d Super Ezech. homil. 5.
e Pſal. 144.

circa obſequium Eccleſiæ cathedralis,& quod nihil accipit pro Hora cui non intereſt, & quod poteſt in quolibet anno deeſſe ſeruitio temporis duorum menſium etiam Eccleſiæ parochialis iuxta cap.1. [a]& quod habens beneficium in cathedrali vel collegiali, cui curam animarum etiam extra diœceſim eſt annexa, habetur pro ſeruiente in cathedrali,modo ſeruiat curæ animarum ſibi annexę.[b]

a De reform. ſeſſ.23.

b Ca.3.de reform. ſeſſ.22.

2 Et quod deeſſe tertię,ſextæ,vel alijs Horis minoribus non eſt magnus defectus, ſi nihil percipiatur pro illis Horis,nec deſinit ob id reſidere, quamuis non interſit illis, & quod verba etiam diſpenſationis ciuiliter & non moroſè ſunt accipienda,penſata itē D. conſulentis deuotione continuata, exemploque bono irradiante: his inquam attentis,& declaratione Illuſtriſsimorum, videtur D. conſulens ſufficienter ſeruiſſe præfatæ parochiali & præfato canonicatui.

3 AD SECVNDAM reſpondeo, nullam fuiſſe ſubreptionem, quæ inficeret bonitatem ſeruitij conſulentis,& ſi qua interfuiſſet,eam fuiſſe leuem, & ſublatam Illuſtriſsimorum DD. benigna reſponſione, attentis eis quæ ad determinandam primam quæſtionē attulimus,& ob aliquot alia,quę non vacat,nec fert valetudo ſcribere.

SVMMARIVM.

1 *Parochialis in Eccleſia reſidere,& curam animarum per ſe exercere nedum iure humano,ſed & diuino tenetur illam obtinens,eſtque alijs incompatibilis,& hoc, etiam ſi ipſi cōcedatur vt illi poßit per vicarium temporalem ſeu capellanum amouibilem deſeruire, num 2.ſecus ſi adeſſet vicarius perpetuus,num 3.vel cogeretur eidem per vicarium ſeu capellanum etiam amouibilem deſeruire: quia tunc ſolum haberet curam habitu,ſed non actu,nu.5. & 7. & ſic à reſidentia excuſaretur.num.8.*

2 *Curatum habens beneficium tenetur reſidere,& per ſe curam exercere, niſi priuilegio vel immemoriali conſuetudine inductum ſit, vt per alterum ſeruire ei neceſſario teneatur. num.4.6.& 7.*

4 *Conſuetudine induci poteſt, quicquid & lege, ſeu priuilegio concedi.*

CONSILIVM XXI.

ECCLESIÆ parochiali à tempore immemoriali fuit ſolitum deſeruiri non per rectorem, quem pro tempore habuit etiam in minoribus conſtitutum,ſed per vicarium ſiue capellanum ab ipſo rectore ad nutum amouibilem deputatum. Quæritur an modernus rector, qui presbyter eſt, teneatur per ſeipſum curam exercere, vel poſsit prædicta conſuetudine vti.

1 Quæſtio hęc magna eſt,noua,& digna quam Congregatio Illuſtriſsima dubijs Concilij Tridentini declarandis deputata determinet: quia videtur tangere declarationem Concilij Tridentini. [c] Cuius cenſura grauiſsima ſalua,dico quod pro parte affirmante, quòd rector teneatur reſidere in præfata parochia,facit primò, quòd rector eccleſiæ parochialis non ſolùm iure humano, ſed etiam diuino tenetur paſcere oues ſuas doctrina & ſacramētis.[d]

c Capi.16 de refor ſeſſ. 23. & capi.10.de refor.ſeſſ.24.

d Ca.1.de reform. ſeſſ.23. Concil. Trid.

2 Secundo,quod facultas exercendi curam per vicarios temporales non facit quod beneficium non dicatur eſſe curatum & incompatibile, per extrauagantem *execrabilis.* [e] & in caſu propoſito cura exercetur per vicarium temporalem,immo per capellanū ad nutum amouibilem, qui videtur minus exonerare rectorem,quàm vicarius.

e §.quorum. Ioannis.xxij.

3 Tertio, quod ſolus vicarius perpetuus videtur abſoluere rectorem ab exercitio curæ. [f]Quarto facit, quod in caſu propoſito rector Eccleſiæ præfatæ eſt ſacerdos, & poteſt per ſeipſum curam animarum exercere. Et ita licet, quando per conſuetudinem præfatam rector ſolùm eſſet in minoribus ordinibus conſtitutus, non poſſet exercere curam animarum per ſemetipſum,tamē cum præſens rector ſit ſacerdos,poterit per ſemetipſum exercere: & ita tenebitur reſidere, eo quòd cauſa, quare eùm eſt minoribus tantùm initiatus non exercet, nec tenetur exercere, videtur eſſe, quòd non ſit ſacerdos: & cauſa ceſſante,debet ceſſare effectus.[g]

f Arg.ca.extirpādæ § qui vero de præben. & argu. præfati §.quorum.& ca.4. de refor. ſeſſ. 23.Cōc.Trid.

g Ca.cum ceſſante de appell.le.adigere.§.quāuis. de iure patr.

4 Pro parte autem negante facit primò, quod conſuetudo poteſt inducere id quod lege valet induci, [h]limitando ius gentium, & præceptum Decalogi de non capiendo alienum contra voluntatem domini, dati Exod. 20.per l. *venditor.* [a] Secundo, quod conſuetudo temporis immemorialis æquipollet priuilegio: & quicquid priuilegio induci poteſt,poteſt & conſuetudine. [b] At priuilegio Papæ induci poteſt vt aliquis rector eccleſiæ parochialis non teneatur exercere curam per ſemetipſum,ſed tantùm per alium:immo iam ſtatuit vt id fiat per vicarios perpetuos.

h L.de quibus ff. de ll.

a § ſi rilla. cum prob.

b L. hoc iure. § ductus aquæ. ff de aqua quotid. & æſt. & ca. ſuper quibuſdam.§.præterea.de verb. ſign.

5 Agimus autem de rectore, qui tenetur ponere capellanum, qui exerceat curam, & conſequenter de rectore, qui habet curam in habitu,& non in actu.

6 Ad primum reſpondeo, quod prædictus rector paſcit doctrina & ſacramentis per vicarium: & quamuis iure communi teneretur per ſeipſum paſcere, tamen ex priuilegio immemorialis conſuetudinis ſufficit, vt per alium paſcat.

Ad ſecundum reſpondeo,verum quidem eſſe, hoc eſſe beneficium curatum,tamē propter immemorialem conſuetudinem liberatur rector à reſidentia, ſi per vicarium præſtet omnia quæ per ipſum præſtanda erant.

7 Ad tertium concedi poteſt,quod ſolo iure communi attento, per ſolum vicarium perpetuum tollitur à rectore animarum cura actualis, negando quod priuilegio & conſuetudine illi æquipollente non poſsit tolli per vicarium temporalem neceſſariò ponendum: quod in caſu propoſito contingit.

Ad quartum negandum eſt,quod cauſa,ob quam rector leuatur,onere exercendi actu curam,ſit quod ille conſueuit eſſe conſtitutus in minoribus tantùm,ſed potius quod conſuetudo immemorialis obligat eum ad ponendū capellanum,ſaltem ad nutum amouibilē,qui eam exerceat.

8 Quare ſalua Illuſtriſsimæ Congregationis præfatæ cenſura reſoluendum videtur,quod prędictus rector non tenetur exercere curam in prædicta parochia, nec conſequenter reſidere, ſi nolit, ſed tantùm tenetur ponere capellanum, qui eam exerceat, ita quòd curam habeat ipſe in habitu tantùm,& capellanus in actu,vt videtur habere ſecundum tenorem antiquæ bullæ ſacræ Pœnitentiariæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœna appoſita ipſo iure ſacto negatiuo puta non reſidenti, non incurritur, niſi præcedente monitione:ſufficit tamen præfixio diei, immo & coram Deo ſufficit vera mora ſeu negligentia,num. 7. & hoc,modo illa. quando de nullius agitur præiudicio.ſit peccatum mortale,num.12.*

2 *Taciti & expreßi par eſt virtus,niſi agatur de actu qualificato, vt de licentia ſcripta. quia tunc non ſufficit tacita licentia,ſubeſtque diuerſa ratio.num.8.*

3 *Diſpenſare valens,eo ipſo quod facit actum qui aliàs non ſubſiſtere,cenſetur diſpenſare: fallit in inferiore agente aliquid contra legem ſuperioris,quia requiritur quod expreſſè diſpenſet,vel ſaltem ſecundum Butrium,quod præmiſerit ſufficientem cauſæ cognitionem.num.9.*

4 *Aequitas præferenda eſt rigori: fallit in æquitate non ſcripta, quia ei præfertur rigor ſcriptus. Item & rigor ſcriptus in ſpecie præfertur æquitati ſcriptæ in genere.num 11.*

5 *Qualificatus actus cum requiritur, puta licentia ſcripta, non ſufficit actus ſimplex ſine illa.*

10 *Facultas conceſſa cum aliqua reſtrictione,forma ſeu qualitate ei cui antea non competebat, ſi exerceatur dicta forma & qualitate non ſeruata,nihil ſit.*

12 *Culpa quando non eſt mortalis, nec agitur de intereſſe tertij, videtur excuſari poſſe corā Deo à pœna culpæ abſolutè annexa.*

CONSILIVM XXII.

PRÆSVPPOSITA conſtitutione, quod fructus beneficiariorum reſidentium, & morientium in ſuis Eccleſijs ſucceſſori debeantur,non reſidentium verò ſine legitima licentia, & morientium extra ſuas Eccleſias debeatur Cameræ Apoſtolicæ: & quòd quidam Epiſcopus grauiter ægrotando ſine tali licentia ad Metropolitanum ſe contulit, in cuius domo poſt quatuor menſes vita functus eſt: Quæritur,an collector Apoſtolicus, an ſucceſſor fructus dicti Epiſcopi habere debeat.

1 Quod collector Pontificius non debeat habere omnes fructus,qui ſuperfuerunt prędicto Epiſcopo,facit primo theoria illa Innocētij,[c] ſcilicet,quod pœna poſita pro facto negatiuo,quale eſt non reſidendi,nō incurritur,niſi præcedente monitione,& quod prędictus Epiſcopus non

c In ca.extirpandæ § qui vero.de præben.

fuit motus, vt reſideret intra illos ſeptē vel octo mēſes.

2 Secundo, quod par virtus eſt taciti & expreſsi, iuxta l. *cum quid.*[a] in cuius 2. lect. id multis confirmat Iaſon, & capit. 2.[b] & quo ad propoſitum confirmari poteſt dicto ſancti Thomæ[c] cui concordat vterque Cardinalis,[d] quod regularis poteſt tenere, vel dare aliquid de rebus monaſterij in eleemoſynam, vel aliam cauſam de licentia tacita ſuperioris, ſicut de expreſſa: & prædictus Epiſcopus videbatur abeſſe ab epiſcopatu de licentia ſaltem tacita Metropolitani, cum apud eum diuerſaretur cauſa ægritudinis, & ab eo officioſè tractaretur: ita quod ſit veriſſimile eum ſibi conceſſurum fuiſſe licentiam, ſi petijſſet.

3 Tertio, quòd qui facit aliquem actum contrarium iuri, circa quod poteſt diſpenſare, videtur diſpenſare, etiamſi non dicat ſe id facere.[e] At prædictus Archiepiſcopus poterat per licentiam ſuam facere licitum actum Epiſcopo manendi in ſua domo, & tenuit eum in ea: ergo videtur ei dediſſe licentiam in ea manendi.

4 Quarto, quod æquitas præferenda eſt rigori.[f] At æquitas ſuadet, vt qui iuſta de cauſa facit aliquid ſine facultate ſcripta, excuſetur, ac ſi faceret de facultate ſcripta, cum iuſtitia rei non pendeat ex ſcriptura, ſed ex cauſa.[g]

5 Pro contraria tamen parte facit primò, quod actus factus ſine ſcriptura, in quo lege vel conuentione partium illa debet interuenire, eſt nullus per l. *contractus.*[h] & per multa adducta à gloſſa magna[i] & Concilium Tridentinum[k] requirit, vt prædicta licentia detur in ſcriptis, ergo aliter data non valet.

6 Secundo, quod intentio Concilij fuit, vt ideo interueniret ſcriptura, quo maiore cū iudicio & penſiculatius daretur ei licentia, & certum eſt cum maiore animi deliberatione dari per ſcripturam,[l] quod ideo ſtatuitur, vt ſententiæ de ſcripti recitatione proferantur: & ita fieri poteſt quod prædictus Archiepiſcopus non dediſſet forte prædictam licentiam in ſcriptis, conſiderando forſan, quod ægritudo illa æquè poterat curari in ciuitate epiſcopali, vel aliqua alia illius diœceſis, ac in metropolitana: & ita non eſt eadem ratio de licentia ſcripta & non ſcripta.

7 Tertiò, quod non obſtat primum in oppoſitum citatum. Tum quia ipſemet Innocentius ait illud non procedere quando præfigitur terminus facto negatiuo, vt in caſu propoſito, allegando ad id l. *magnam.*[m] quo aptior textus eſt in cap. *licet canon*[n] per quem præfigitur terminus vnius anni accipiendi Eccleſiam parochialem ad ſe promouendum ad ſacerdotium, cum pœna perdendi eam ipſo iure, ſi non fiat intra illum ſacerdos, & ſic pro facto negatiuo, quæ tamen ſine vlla præmonitione incurritur. Tum quia Panormitanus[o] probat illud dictum Innocentij etiam cùm non appoſitus terminus, non eſſe verum quo ad Deum, & in foro interiori, ſed ſolùm quo ad præſumptionem & forum exterius.

8 Quarto, quod non obſtat 2. oppoſitum: quia in caſu noſtro non agitur de expreſſo & tacito ſimpliciter, ſed de expreſſo per ſcripturam, & tacito, quæ longe differunt per prædicta, per quæ probatur aliam rationem militare in expreſsione per ſcripturam, quam in tacita, & quam in expreſſa verbo.

9 Quinto, quod non obſtat tertium: quia illud verum eſt in Principe, vel Monarcha non recognoſcente ſuperiorem, ſecus in inferiore, vt eleganter declarat Panormitanus,[p] conciliando duo dicta Innocentij, quorum alterum poſuit in cap. *veniens,*[q] & alterum in dicto cap. *diuerſis.* adiecta illa ratione diuerſitatis, quòd inferior non poteſt diſpenſare contra legem ſuperioris, niſi cauſa cognita, etiam in caſibus, in quibus ei conceditur diſpenſandi facultas, iuxta gloſſam ſolemnem,[r] etiam ſi ſit Legatus[s] à latere, vt ſingulariter dixit Innocentius[t] quem magnificauit Felinus.[u] Princeps autem & Monarcha ſine vlla cauſæ cognitione poteſt ſuæ legi derogare, iuxta prædictas ll. *quidam conſulebant & idem Vlpianus.*[x] Cum ergo Archiepiſcopus eſſet inferior Papa, & Concilio, licet haberet facultatem diſpenſandi, & faciendi licentiam, non tamen videtur feciſſe, cùm non dixerit ſe facere, nec ad faciendum cauſæ cognitionem præmiſerit, quod ſufficere dixit Antonius.[z]

a ff. de rebus cred.
b De reſcrip.
c 2.2. quæ. 12.
d In c. non de caus. 12 q. 1.
e L. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tut. & l. quidam conſulebant ff. de re iudic.
f L. placuit C. de iudic. & ſu. de tranſact.
g Arg. x Mar[illegible] l. q. 1 & [illegible] de reg. iur. lib 6.
h C. de fide inſtrum. & l. 1 C. de iure.
m C. de contrah. & comm. ſtip.
n De elect. li. 6.
o In repet. d. [illegible]
[illegible] in c. diuerſ. fallacijs de cler. coniug.
q De fil. presbyt.
r In c. venerabili [illegible]
s In c. ad hæc. [illegible]
t In c. quæ in [illegible] de conſ.
u Cap. propoſuit de conceſſ. præben.
z In d. c. [illegible]

10 Et quamuis replicari poſsit contra hoc, quod ſatis cognouit de cauſa, cùm adeo ægrotum tenuerit in ſua domo, quod in ea vitam finiuit, triplicari tamen poteſt, quòd licet cognoſceret ægritudinem, tamen potuit ignorare an æquè potuiſſet curari in ſua ciuitate, vel diœceſi, ac in metropolitana: & præterea, quòd in hoc caſu non ſufficiebat velle diſpenſare, & dicere ſe diſpenſare, & dare licentiam, ſed oportebat eum dare illam in ſcriptis: & quando datur alicui facultas, quam antea non habebat, cum aliqua qualitate & forma, non valet actus ab eo factus virtute illius poteſtatis ſine illa qualitate & forma, iuxta gloſſam ſingularem & receptam,[a] quam putarunt ſingularem ibi Cardinalis & Panormita,[b] vbi Felinus[c] & Iaſon[d] & alij alibi, & videtur quod prædictus Archiepiſcopus non habebat poteſtatem dandi talem licentiam ante Concilium & illud dedit illi eam cum modificatione, vt in ſcriptis faceret: & ita etiamſi expreſsè feciſſet verbo, non potuit illa valere, neque prodeſſe.

11 Sextò, non obſtat etiam quartum: quia quando æquitas non eſt ſcripta, & rigor ſic, ille eſt præferēdus.[e] Quando item æquitas eſt ſcripta in genere, rigor autem in ſpecie, rigor præfertur æquitati, ſecundum reſolutionem communem,[f] quam ponit Iaſon ibi,[g] & in noſtro caſu rigor eſt ſcriptus in ſpecie, & æquitas nullatenus, vel in genere tantùm.

12 Per hæc arbitror iudicem inferiorem teneri ad iudicandum ſecundum hanc partem poſteriorem, ſed quod forte ſupremus Monarcha, ſi palam eſſet prædicto Epiſcopo fuiſſe iuſtam cauſam manendi in ciuitate metropolitana illis quatuor menſibus poſtremis, & ipſe bona fide manſerit in ea, & domo archiepiſcopali, putans id ſibi licere, vt credendum eſt, quod adeo grauiter ægrotauerit, iudicaret pro Epiſcopo, vel eius ſucceſſore, quiſquis eſſet, ſiue fiſcus, ſiue alius, attenta rei æquitate, & attenta l. 1.[h] cum ſitatis in ea: & quod in foro conſcientiæ, & coram Deo negligentia illa nulli pernicioſa videri poſsit nec peruenille ad culpam mortiferam. Salua, &c.

a Clem. 1. de ſuccpatr. ver. ſubibentes.
b In c. ad diſſolandum. de deſponſ. impub. & ca. ex parte. de conſtit.
c Col. 4.
d In l. vniuerſa. C. de prec. ibus Imper. offer.
e Leg. proſpexit ff. qui & à quibus.
f in d. lo placuit.
g Num. 3.
h C. de legibus.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Beneficio oblato, poteſt laicus, etiam citra animum accipiendi ſacros ordines, velle ſtatum clericalem & dictum beneficiū acceptare vt ex illius fructibus honeſtè viuat, animo dum illud tenet, ſubeundi onera illi annexa. & eueniente caſu neceſsitatis, ordines maiores accipiendi, illos accipere, vel (prout poteſt) beneficium dimittere: debet tamen dictum ſtatum & beneficium accipere principaliter propter Deum.*

CONSILIVM I.

QVIDAM clericus habens ſimplex beneficium vult illud reſignare, reſeruata ſibi honeſta penſione, cuidam adoleſcenti pauperi non infimæ familiæ, qui cùm non ſit maior quindecim vel ſexdecim annis, numquam cogitauit fieri, vel non fieri clericus, ſed hac ſibi occaſione oblata, clericali tonſura inſigniri, & beneficium huiuſmodi ratione ſtudij ſibi reſignari deſiderat, cum propoſito oneribus eidem beneficio annexis ſatisfaciendi, ad vlteriores tamen ordines promoueri in præſentia non ſtatuit. Quæritur, vtrum hoc tuta conſcientia fieri poſsit.

Reſpondeo primò, quod pro parte negante faciunt tria. Primum eſt, quod dominus conſulens eſt laicus: & laicus eſt indignus beneficio Eccleſiaſtico.[i] Secundum, quod non licet laico deſiderare clericatum, vt per eum conſequatur reditus Eccleſiaſticos: quoniam deſiderat rem ſpiritualem, quæ eſt quiddam maius & dignius ad rem temporariam, quæ eſt quiddam minus & minus dignum. & ita peruertit ordinem rectum, quo minora & minus digna debent referri ad maiora & digniora, & non contra maiora ad minora,[k] & tradit in ſpecie Caietanus.[l] Tertium, quod obtenturo licitè beneficium debet ineſſe animus ſuſcipiendi ordines, etiam ſacros, iubente ſuperiore, vt colligitur ex diſputatione ipſiuſmet Gratiani[m] præſertim in §. *verum* vt ex gloſſ. ſolemni ſummę eiuſdem diſt. colligitur.

i Ca. ex literis. de tranſact. & ca. cū adeo. de reſc.
k Cap. illud, & c. ſolita. de maior. & obed.
l In 2.2. quæ. 163. art. 1.
m In 74. diſt.

1 Secundò, quòd his non obſtantibus pars affirmans eſt vera, & renendatum per id quod nos præ omnibus

a In Miſcel. 32. de orat.

alijs nuper ſcripſimus. [a] Tum quod licet laicus non poſſit licitè deſiderare beneficia pro tempore quo eſt laicus & indignus eis, poteſt tamen licitè deſiderare illa pro tempore quo erit clericus: & D. conſulens non vult habere beneficium præfatum pro tempore quo eſt laicus, ſed pro tempore quo erit clericus, per quod ſoluitur primum oppoſitum. Tum per id, quod ibidem ſubijcimus, ſcilicet licere laico mutare ſtatum ſuum laicum in clericalem principaliter propter Deum, & minus principaliter ad conſequendos reditus, quibus ſuſtentetur ad Chriſtianè viuendum, per quod ſoluitur ſecundum oppoſitum. Tum quod obtenturo licitè beneficium non eſt neceſſe habere abſolutam voluntatem percipiendi ſacros ordines, etiam extante neceſsitate, vel vtilitate Eccleſiæ, ſed ſufficit habere voluntatem abſolutam ſubeundi omnia onera beneficio de præcepto incumbentia, tempore quo illud tenuerit, & diſiunctiuam aſſumendi ordines ſacros, cum iuſſus fuerit id facere, neceſsitate vel vtilitate Eccleſiæ imminente, vel relinquere beneficiũ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Idoneus reputatus ad clericatum aſſumendum, non ideo reputatur idoneus ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM II.

AN præcedente examine, clericatus charactere inſignitus, prouiſus de ſimplici beneficio, teneatur examini iterum ſe ſubijcere?

1 Reſpondeo quòd ſic: quia plura requiruntur ad hoc, vt quis ſit dignus beneficio, quam ad hoc, vt quis ſit dignus clericatu, vt nos probamus in Miſcel. de oratio. [b] & Miſcel. 43. [c]

b Num 109. c Num 3. in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia omnia ſæcularia cenſenda, niſi ex fundationibus vel quadraginta annorum præſcriptione probentur regularia.*

2 *Datarius Papæ non eſt iudex impetrantium beneficia, etſi ante collationem ad vitandas lites ſummariè de petentium ſe informat qualitatibus.*

3 *Conſuetudo Gallicana ius coloratum habenti poſſeſsionem adiudicat.*

3 *Prioratus multæ ſæculares Eccleſiæ appellantur.*

CONSILIVM III.

ECCLESIA N. prioratus vulgo nuncupata, collata fuit tamquam regularis in titulum cuidam regulari: cuius poſſeſsione adepta, fuit per B. ſæcularem ſub prætextu, quod ſæcularia ſæcularibus conferri deberent, petita, eo quod prædicta Eccleſia ſemper habita fuit pro ſæculari, & pro tali poſſeſſa fuit. Quæritur quæ ſint partes Reuerendiſſ. Datarij in hoc caſu.

1 Reſpondetur primò, quòd præſuppoſitis pro veris quæ ſupra narrantur, proculdubio cenſendum eſt præfatam Eccleſiam debitam eſſe præfato B. conſulenti. Tum per narrata in argumento & caſu. Tum quia omne beneficium eſt cenſendum ſæculare, niſi ex aduerſo probetur eſſe regulare, eo quod in erectione illius ſtatutum fuerit, vt ſit regulare, & ſeruiatur ei per regulares, vel per 40. annos continuos fuerit poſſeſſum à regularibus tamquam regulare, ſecundum omnes, in quibus eſt Philippus Francus [d] & irrefragabilibus rationibus probari poteſt, quòd ſolum fundamentum ſufficit B. conſulenti, etiamſi nihil penitus probaret, attento quòd aduerſarius non probat vllam erectionem, & fundationem eius, per quam conſtet præfatam Eccleſiam fuiſſe pro regularibus inſtitutam, neque per regulares & religioſos adminiſtratam per 40. annos, immo neque per vllos. Tum quia iure communi, eodemque antiquiſsimo, & ſanctiſsimo, omnia beneficia deberent conferri in iure ſæcularia ſæcularibus, & regularia regularibus, vt palam eſt: & non deberent deſiderari, neque quæri modi, quibus tanta iuris maieſtas inuerteretur ſine grandi cauſa, quia hæc inuerſio fuit magna pars hæreſum ætatis noſtræ, vt grauiſsimi auctores teſtantur: nec puto vllum huic noſtro dicto contradicturum.

d In cap. cum de beneficio ſub finem. de præbendis li. 6.

Secundo reſpondetur, quòd dubium ex hoc argumento reſultans non eſt id, quod quæritur, ſed an præfato conſulenti Reuerendiſsimus Datarius teneatur conferre præfatam Eccleſiam, iuxta decretum Tridentinum & conſtitutionem Pij V. contradicente aduerſario, cui iam collata eſt præfata Eccleſia à S. D. N. Ad quod reſpondetur primo, quod ſua Reuerendiſsima D. non eſt iudex competens ad declarandum, ad quem illorum pertineat illa, nec etiam ad dandum literas executoriales ſine commiſsione ſpeciali S. D. N. & ſine allegationibus & probationibus legitimis, vt palam eſt. Secundo, quod ſacroſancta Sedes Apoſtolica tota ætate noſtra vſque ad proxima tempora ſolita ſuit conferre beneficia omnibus petentibus ea, & aſſerentibus vacare, & nec Datarius, nec Papa ſe immiſcebat litibus impetrantium, ſed remittebantur ad iudices ordinarios, vel commiſſarios, qui dirimerent eas lites, idque fiebat iure communi obſeruato, nullo canone contradicente, & ita ſecundum ius commune non poſſent B. conſulenti negari titulus & literæ Apoſtolicæ, quibus ius ſuum aſſequeretur & tueretur coram iudicibus competentibus. Tertiò, quod piè certe, ac cum magna vtilitate Reipublicæ à paucis annis cœpit induci, ne paſsim conferrentur beneficia omnibus petentibus à S. Sede Apoſtolica vt euitarentur innumerabiles lites, quæ ex eo naſcebantur: ſed re maturè conſiderata, non quidem ad declarandum ius eſſe huic vel illi, ſed ad informandum ſe ſummariè de cauſa, ob quam conueniret conferre illa petentibus. qui certe ſtylus eſt vtiliſsimus, & erit, ſaltem dum talis Papa, & talis Datarius, quales nunc ſunt, rexerint.

3 Secundum quem ſtylum arbitror etiam, ſalua ſaniore ſententia, Reuerendiſſ. Datarium debere concedere præfato B. conſulenti quod petit, per allegata in informatione illius, & in informatione eruditiſsimi Biſciæ, & etiam in principio huius noſtræ, & per illam totius Eccleſiæ Gallicanæ conſuetudinem, per quam adiudicatur poſſeſſio in primo capite poſſeſſorij habenti primo aſpectu ius coloratum, quia tale videtur habere præfatus B. conſulens, cùm aduerſarius nihil pro ſe videatur probare, niſi forte quod Eccleſia appellatur prioratus, quo nomine plures Eccleſias ſæculares appellari non ſolùm in Catalonia, vt teſtatur in ſuis literis Reuerendiſsimus, idemque eruditiſsimus Antonius Auguſtinus Archiepiſcopus Tarraconenſis, ſed etiam in regno Nauarræ, Caſtellę, & Luſitanię, palam & notorium eſt.

SVMMARIVM.

1 *Edicto vt vocentur concurrere volentes in collatione parochialis, vt præcipit ſacrum Concilium, in ſuis locis in quibus ſynodus prouincialis id poſtea ſtatuit, non cogitur Epiſcopus.*

CONSILIVM IIII.

QVÆRITVR, an vacante parochiali eccleſia teneatur Epiſcopus per decretum Concilij Tridentini proponere edictum publicum.

1 Reſpondeo, quod non cogitur Epiſcopus, licet multùm deceat, proponere edictum publicum, per prędictum Concilium: quia id non præcipitur in illo, niſi per ſynodum prouincialem fuerit id poſt illud ſtatutum, vt in pleriſque locis eſt factum, ſed tenetur nominare plures, nec poteſt impedire, ne alius vel alij poſsint nominare intra decem dies examinandos, quos tenebitur examinare per ſe, vel vicarium ſuum, & alios examinatores, vt palam ex præfato [a] Concilio Tridentino colligitur.

a Ca 18. ſeſſ. 24. de reſor.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium eccleſiaſticum non eſt illud, quod ſine Epiſcopi auctoritate reperitur inſtitutum, ſeu quod à ſola poteſtate laica ſine iudicia Eccleſiaſtici interuentu poteſt auferri.*

2 *Sacerdotium tenetur aſſumere is, cui ob defectum ſacerdotis data fuit capellania ſacerdotalis, etiamſi non ſit verè beneficium.*

3 *Defunctorum voluntatem non commutat Epiſcopus, ſed ſupremus princeps, modo adſit cauſa.*

CONSILIVM V.

QVIDAM teſtator fundauit ſine auctoritate vlla Eccleſiaſtica capellaniam: & voluit, vt in ea inſtitueretur ad præſentationem patroni ille, qui ex familia ſua reperiretur in ſacerdotio, poſſetque amoueri à dicta capellania ex cauſa ab eodem patrono. Accidit, quod vacante dicta capellania nullus ex dicta familia inuentus eſt, qui eſſet ſacerdos. Quæſitum eſt primò, an poſsit inſtitui alius ex dicta familia, qui non eſſet ſacerdos. Secundo, an ordinarius poſsit ſuper hoc diſpenſare.

1 Ad reſpondendum quæſtionibus propoſitis, præſuppono primò præfatam capellaniam non eſſe beneficium Eccleſiaſticum, vt in caſu ſimili antehac reſpondimus, quia non eſt erecta auctoritate iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed ſolum auctoritate priuata laica teſtatoris, qui tanquam de ſui patrimonij eam conſtituit, ſine vlla auctoritate ordinaria, vel delegata, iuxta ea, quæ notantur in cap. *cum dilectus*.[a] & quia conſtituta fuit eo modo, & ea conditione, vt patronus poſſet capellanum tollere à præfata capellania ex cauſa, quæ ſibi legitima videretur: quod fieri non poterat, ſi capellania fuiſſet beneficium Eccleſiaſticum, quoniam illud, ſaltem ſi eſt ſæculare, non poteſt auferri, ſi cauſa per Eccleſiaſticum iudicem cognita: quia talia ſunt perpetua, iuxta cap. *inter nos*.[b] B

a De iure patron.

b 12. q. 7. ca. ſatis peruerſum 16. diſt.

2 Secundò, præſuppoſito eo quòd prædiximus, reſpondeo ad primam quæſtionem, quod nominatio prædicta, à [illegible]to patrono facta, eſt valida: quia præſentatus eſt de parentela fundatoris, & eſt clericus habens qualitates requiſitas ad nominationem per clauſulam fundatoris, cùm [illegible]n inueniatur in parentela presbyter, nec alius conſtitutus in ordine ſacro, ſed præfatus nominatus peccabit [a]cceptando eam ſine propoſito efficaci aſſumendi preſbyterium, & reſidendi eo modo, quo iuſsit teſtator, quia erit capellanus verus, & obligatus ad aſſumendum preſbyterium, cum iam iuſtam habeat ætatem: & non ſufficit [illegible] tantum alius ordo ſacer, & obligatur ad reſidentiam perſonalem. C

AD SECVNDAM reſpondeo, quod ordinarius non habet poteſtatem mutandi voluntates defunctorum,[c] & per conſecutionem non poſſet ordinarius, etiamſi eſſet Epiſcopus, præfatam diſpenſationem facere.

AD TERTIAM, quæ implicitè videri poteſt quæ[illegible], ſcilicet, an Papa poſsit iuſtè diſpenſare ſuper hoc, & an [illegible] iuſte poſsit ab eo peti, reſpondeo quòd non, niſi iuſta [c]auſa ad id acceſſerit: quoniam licet Papa, & Princeps [non] recognoſcens ſuperiorem poſsit voluntates defunctorum ſibi ſubditorum in rebus ſibi ſubditis mutare iuſta de cauſa, per ea quæ latè notantur in d. *c. tu* & in cap. *[illegible] ecclesiarum*.[d] & in l. 1.[e] adiunctis allegatis per eius [g]loſſam,[f] id tamen fieri debet iuſta de cauſa: quia morientibus libera eſt de rebus ſuis ordinandi facultas.[g] [S]alua, &c. D

c Cum quia de [illegible]

SVMMARIVM.

1 *Miſſam quotidie dicere non tenetur capellanus prouiſus de capellania inſtituta cum onere dicendi Miſſas indefinitè.*

Obligatio celebrandi non inducitur ex eo, quod capellanus putauit ſe ſic obligatum, quotidie etiam per viginti annos celebrauerit.

2 *Miſſam quotidie dicere ex fundatione capellaniæ obligatus, excuſatur, ſi omni hebdomada ex cauſa honeſtatis, vel deuotionis augendæ ſemel & aliquando bis omittat, cùm talis obligatio intelligatur, vt toties celebret, quoties honeſtè & deuotè poteſt. num. 2.* E

CONSILIVM VI.

RELIQVIT teſtat[or] bona reddentia 830. ſolidos annuos pro vna capellania ad dicendas Miſſas, non [illegible] numero earum, quas teneretur dicere capella[nus], [q]ui eam accepit, dixit annis viginti quotidie Miſ[ſam], putans ſe teneri ad celebrandum quotidie. Eſtque [con]ſtitutio ſynodalis, quæ dictat, eum qui tenet capella[niam] non reddentem vltra 500. ſolidos, teneri ad dicen[dum] vnam Miſſam in hebdomada pro ſingulo centena[rio] ſolidorum. Quæritur an prædictus capellanus teneatur ad celebrandum quotidie, eo quod viginti annis ita celebrauit. F

1 Reſpondeo primo, quod prędictus capellanus non tenetur ad celebrandum quotidie, eo ſolo, quòd celebrauit quotidie viginti annis. Tum quia ipſe non ſe intendit obligare ad maius onus, quàm ſit illud, ad quod eum teſtator obligauit, & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum.[h] Tum quia poſſeſsio 20. annorum non ſufficit ad dicendam præſcriptionem obligatoriam in rebus eccleſiaſticis.[i] Tum quia ſoluens per errorem & ignorantiam repetit ſolutum.[k]

2 Secundo, quod non tenetur ad celebrandum quotidie per ſolam clauſulam teſtatoris, quia id non expreſsit.

A Tertio, quod etiamſi expreſsiſſet vt quotidie celebraret, non tamen teneretur id facere, per ca. *ſignificatum*.[a] Quarto, quod per prædictam conſtitutionem videtur teneri ad celebrandum, quoties honeſtè & deuotè id facere poterit. Tum quia conſtitutio habet, aut certe clarè ſignificat teneri capellanos ad celebrandum ſemel in hebdomada pro centenario centum ſolidorum reditus capellaniæ, & ad celebrandum quinquies in hebdomadas, qui habet capellaniam reditus 500. Tum quia licet ipſe non teneatur ad dicendum vnam in qualibet hebdomada pro quolibet centenario ſolidorum annuorum, cum ſi ad id teneretur, oporteret eum dicere octo ſaltem Miſſas in hebdomada, quod non poteſt: tenetur tamen dicere, quod poteſt deuotè, & honeſtè, per dictum cap. *ſignificatum*.[b] B

a Cum ei ad. not. de præbe.

3 Quintò, quod potuit ipſe tempore præterito excuſari, & etiam nunc omittendo vnam, vel interdum alteram Miſſam in hebdomada, modo id non faciat cauſa voluptatis, vel curioſitatis, vel cupiditatis ludendi alea, tempore quo illam dicturus erat, ſed cauſa honeſtatis, aut augendi deuotionem, vel alia ſimili, ob notata vbi ſupra. Salua quæ iuſtior, &c.

b Et ei adnotata.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium eccleſiaſticum debet eſſe & perpetuum & Eccleſiaſtica auctoritate fundatum, nec ſufficit, quod inſtituatur ab Epiſcopo, ſi de priuatis bonis vel à priuata perſona inſtituatur.* C

2 *Nominatus ad beneficium ſacerdotale ætatis ad ſuſcipiendum presbyterium eſſe debet, & in proximis temporibus ordinari.*

CONSILIVM VII.

DE capellania ſacerdotali relicta cum iuſto ſalario, & facta facultate hæredi præſentandi, & etiam deſtituendi quando volet.

1 Ad quæſtionem præfatam reſpondeo primò, hanc capellaniam, quam teſtator appellat beneficium presbyterale, non eſſe propriè beneficium Eccleſiaſticum: quia non eſt perpetuum, nec auctoritate fundatum Eccleſiaſtica: quia poteſt tolli ſine culpa & cauſæ cognitione: & D beneficium Eccleſiaſticum propriè dictum debet eſſe perpetuum, & auctoritate Eccleſiaſtica fundatum,[c] & nos poſt Petrum ab Anchatano[d] & Felinum[e] profundè tradidimus olim.[f] Nec obſtat, quod teſtator, qui fundauit eam, erat Epiſcopus: quia non fundauit epiſcopali auctoritate, ſed priuata, & communi laicorum, quia poterat vti bonis patrimonialibus vel quaſi patrimonialibus vt poſt alios tradimus in tract. de reditib. eccleſiaſticis[g] & probatur in cap. *quia nos*.[h]

2 Secundò, quòd capellanus nominatus à patrono debet eſſe ætatis legitimæ ad presbyteratum ſuſcipiendum, & quod ſuſcipiat illud in proximis ſtatutis à iure temporibus: & non oportet quod ſit actu presbyter,[i] quæ recepta ſententia eſt in prædictis capp. Salua, &c. E

c Ca. inuentum. 10. q. 1. & c. ſatis peruerſum. 50. diſt.
d In c. de re-gu. iur.
e In c. poſtulaſti de reſcr.
f In rub. de prebend.
g q. 1. monit. 19. nu. 1.
h Deteſtam. & 12. q. 3. ca. 1. & 2. & qu. 3. c. fixum.
i Ca. cum de præbe. li. 6. & in c. 2. de elect. eod. lib.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum ſacerdotalium, ſi actu requirant ſacerdotium, non ſacerdoti facta collatio nulla eſt, adeo vt poſsit declarari illa vacare, & condemnari collatarius ad reſtitutionem fructuum ac etiam diſtributionum. nu. 3. alias ſufficit quod collatarius habeat legitimam ætatem pro eo ſuſcipiendo. num. 1. & 3. poteſt tamen cogi ad illud ſuſcipiendum etiam per priuationem. num. 4.*

1 *Dignitates in collegiatis & cathedralibus obtinentes, ſi ordinem illis annexum non aſſumant poſt annum amittunt vocem in Capitulo, & dimidium diſtributionum, etiam ſi horis interſint, & officium recitent. num. 3. & 5.* F

2 *Intellectus Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 4. non eſt, vt collatarius actu habeat ordines, & alias qualitates beneficio annexas, ſed ætatem, & habilitatem ad hæc habendum.*

4 *Beneficia non perduntur ipſo iure, niſi in caſibus à iure requiſitis, ſed nec quis debet illis priuari, niſi ex magna & iuſta cauſa.*

CONSILIVM VIII.

ECCLESIA collegiata B. Nicolai, quæ capella regia eſt ex fundatione & dotatione Caroli II. habet ex diſpoſitionibus & ordinationibus dicti Caroli centum clericos, non computato Priore, ſub cuius regimine dicti clerici perſiſtunt. De quibus centum clericis 42. ſunt

canonici

A canonici, ex quibus vnus eſt theſaurarius, 28. dicũtur clerici mediocres, & 30. clerici infimi. Inſuper ex diſpoſitione dicti Caroli ex dictis 42. canonicis theſaurarius, & 16. canonici ſunt ſacerdotes, diaconi ſeptem cum cantore, & ſubdiaconi quinque cum ſuccentore, eademque Caroli diſpoſitione Prior in dextro choro ſuperiori ſtallo ſedet, theſaurarius verò in ſiniſtro, & iuxta Priorem in dextro cantor, & iuxta theſaurarium in ſiniſtro ſuccentor. Collationem verò tam prioratus, quàm canonicatum, theſaurarij, & cantoris, & ſuccentoris dictus Carolus ſibi reſeruauit. Defuncto Priore tunc temporis dictæ Eccleſię collegiatæ, vacauit canonicatus theſaurarij, de quo fuit prouiſus à Vicerege quidam Titius, qui dictum canonicatum B reſignauit in manibus dicti Viceregis, qui illum contulit cuidam Aemulio, reſeruata ipſi Titio aliqua penſione: cuius prouiſionis vigore fuit immiſſus in poſſeſsionem, ſede adhuc Prioris vacante. Debet etiam dictus theſaurarius, tam ex forma conſtitutionis Regis Caroli, quam iuris communis, accedere ad omnes Horas canonicas diurnas, & nocturnas. Hodie per modernum R. D. Priorem extitit compertum, quòd dictus Æmilius theſaurarius non eſt ſacerdos, nec recitat officium, nec ſcit illud recitare, nec ordinare, item non accedit ad Eccleſiam prædictis horis.

Quæritur, an dictus Æmilius canonicus & theſaurarius prædictus, ſtantibus præmiſsis, poſsit de dicto canonicatu & theſauraria à Reuerendiſſ. Priore priuari, & C condemnari ad reſtitutionem fructuum per ipſum perceptorum. Nam videtur dicendum priuare eum, cùm licet habeat ætatem, non tamen habeat aliàs habilitates à dictis conſtitutas, & à iure requiſitas circa ſciẽtiam, [a] iuxta Concilium Tridentinum, [b] & per conſequens non fecit fructus ſuos, & ad illorum reſtitutionem tenetur.

a Cap. 4. ſeſſ. 22.
b In fin.

1 Ad ſolutionem quæſtionis neceſſaria erat Caroli prędicti conſtitutionis copia, ſeu clauſulę obligantis theſaurarium, & ſexdecim canonicos ad presbyterium: quia illa obligatio potuit poni dupliciter. Primò, quòd hi, quibus ſunt conferendi, debeant eſſe actu presbyteri tempore collationis. Secundo, quod habeant ætatem habilem D ad ſuſcipiendum presbyterium, iuxta notata in cap. *cum de non ſacerdotali*. & cap. *et cum*. [c] in cuius gloſſa [d] notat hoc Dominicus. Et ſi primo modo eſſet annexus ordo, collatio facta prædicto Æmilio non valuiſſet: ſi autem ſecundo, valuiſſet quidem, ſed poſt annum perderet ſuffragium, ſiue vocem in Capitulo, dandam, & dimidium diſtributionum quotidianarum. [e]

c De præb. li. 6.
d 2. nu. 11. & 12.
e Per Clem. vt ij qui. 2. reſponſ. de ætate & qualit.

2 Secundo, quod prędictum [f] Concilium Tridentinum non videtur obſtare proximo dicto, quatenus ſub fine innuit, quod collatio dignitatum, perſonatuum, & aliorum beneficiorum Eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum in poſterum facienda non valeat, niſi iuſtam ætatem E & alias habilitates ad id requiſitas habeant, non inquam obſtare videtur, quia non ſtatuit, quòd debeant habere actu ordines, vel alia, ſed debeant habere ætatem, & habilitates ad habendum ea, quod videtur praxis Curiæ ſeruare: conferuntur enim in ea paſsim dignitates prædictæ, & alia beneficia Eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum non habentibus actu ordines, quos ea requirunt, modo habeant ætatem iuſtam, & alias qualitates requiſitas ad hoc, vt ſint habiles ad eos accipiendos.

f Cap. 4.

3 [g] Tertiò, quòd ſi prędictę theſaurarię ordo presbyteratus eſt annexus primo dictorum modorum, id eſt, quòd is cui conferenda eſt illa, debeat eſſe actu presbyter, prædi- F ctus dominus Prior poteſt declarare ipſum nec eſſe, nec fuiſſe theſaurarium, immo toto tempore, quo illam tenuit prædictus Æmilius, vacaſſe, & nunc vacare. Poteſt etiam condemnare ad reſtitutionem omnium fructuum, & diſtributionum quotidianarum ab ipſo perceptarum, eo quod ſine vllo titulo canonico eam tenuit, & tenet, contra cap. 1. [g]

g De reg. iur. lib. 6.

Quarto, quòd ſi prædictæ theſaurarię ordo presbyterij eſt annexus ſecundo modo prædicto, prædictus dominus Prior poteſt eum declarare non habere vocem in Capitulo, & perd[illegible]e, ac perdere dimidium diſtributionum quotidianarum etiam diebus, quibus intereſt diuinis officijs, & quibus recitauit Horas canonicas, & condemnare A ipſum ad reſtituendas eas, per d. clem. [a]

a Vt ij qui. reſpon. 2.

4 Quintò, quòd prædictus dominus Prior poteſt prædictum dominum Æmilium cogere ad addiſcendum modum recitandi Horas, ſi neſcit, ſub pœna priuationis theſaurariæ, quia qui habet beneficium Eccleſiaſticum, & neſcit ea, quæ illud requirit, tenetur illud in vtroque foro relinquere, aut diſcere illa quæ illud requirit ad iuſtam illius adminiſtrationem, iuxta Panormitanum receptum [b] & fundatum per l. *idem iuris*. [c] & latius tradita à nobis capit. *ſi quando*. [d]

b In cap. venerabilis. de præb.
c ff. ad leg. Aquil.
d De reſcrip. & capi. miſer. verba. 11. q. 3.

Sexto, quod ſi collatio theſaurariæ facta prædicto Aemilio, ipſo iure valuit, licet forte iniuſta fuerit, non debet B tamen ea priuari, ſi monitus vult diſcere modum recitandi horas canonicas, & alia ſuo neceſſaria officio, & facere illa, quæ illud requirit, quia beneficia eccleſiaſtica ſunt perpetua, & non perduntur ipſo iure, niſi in caſibus in iure expreſsis, argum. gloſſę ſolemnis [e] & non debent tolli per ſententiam iudicis ſine graui & iuſta cauſa. [f]

e Cap. fin. de inr. patron.
f Ca. omnium. 16. q. 7. & c. ſan per. nerſum. 16. diſt.

5 Septimo, quod prædictus dominus Prior poteſt condemnare prædictum Æmiliũ ad reſtitutionem omnium fructuum perceptorum pro tempore, quo non recitauit Horas canonicas, per [g] Concilium Lateranenſe & per extrauagantem Pij V. quorum tenorem poſuimus in Manua, [h] & ad diſtributionum quotidianarum reſtitutionem pro tempore, quo non interfuit diuinis, etiam ſi in eo re- C citaſſet horas, per capit. 1. [i] & etiam ad reſtituendum dimidium diſtributionum perceptarum poſt annum ſuæ promotionis, etiam pro tempore, quo interfuit diuinis, & recitauit Horas, per clem. [k] Salua, &c.

g & ſtatum ſeſſ. 9.
h Ca. 22. nu. 14.
i De cler. non reſid. lib. 6.
k 2. reſponſ. 2. de æta. & qualit.

SVMMARIVM.

1 *Commenda duplex, perpetua, & temporalis: per primam acquiritur titulus, & fructus, poteſtáſque faciendi, quicquid poteſt titularis, præter exceptam literis cõmendatat per ſecundam nec acquiruntur fructus, nec ius in beneficio, nec eſt prælatus, ſed procurator cũ legitima adminiſtratione beneficij. 2.*

3 *Diſpenſatio ad vnum beneficium obtinendum expirat eo ipſo, quod talis obtinuit commendam, ſi ſit perpetua, aliàs non.*

CONSILIVM IX.

D AN diſpenſatio ad vnum beneficium expirer per acceptationem alterius collati in commendam?

1 Reſpondeo primò, duplicem eſſe commendam, vel collationem beneficij in commendam factam: alteram temporalem, de qua diſponit cap. *nemo deinceps*. [l] & etiam illa, per quam beneficium litigioſum commendat ordinarius alicui, vt ſeruiat ei lite pendente, iuxta notata in capit. 2. [m] & per quam hodie poſt Concilium Tridentinum [n] commendatur Eccleſia parochialis per viam vicariæ, donec illi de rectore prouideatur, & per quam Papa ſolet aliquando beneficium ſibi reſeruatum vacans commendare alicui, donec ipſum alicui conferat, de qua lo- E quitur Dominicus. [o]

l De elect. lib. 6.
m Vt lite pendente. lib. 6.
n Seſſ. 24. ca. 18. de reform.
o In d. ca. nemo deinceps nu. 6.

2 Altera eſt perpetua, per quam Sedes Apoſtolica confert beneficium in commendam quo ad vitam commendatarij, de qua loquitur cap. *illud*, & cap. *qui plures*. & [p] Panormitanus [q] & alij, quos refert Decius [r] & latius Ludouicus Gomezius [s] in quibus locis reſoluit, quod huiuſmodi commendæ perpetuæ, quæ cauſa ętatis paſsim fiunt per Sedem Apoſtolicam, habentur pro titulis legitimis, & commendatarij habentur pro prælatis, & faciunt fructus ſuos, & poſſunt facere, quicquid poſſunt titulares, exceptis ijs quæ per literas commendatitias excipiuntur.

p Cap. pōlatio. 21. q. 1.
q In c. querelam. de elect.
r In c. quamuis Abbas. de offic. deleg. & in ca. ducens de reſcriptis.
s In regu. de infir. reſig. 13. & de trid. poſſ. q. 5.

Secundo, quod commenda temporalis ad certum tempus facta non dat ius in beneficio, nec commendatarius F facit fructus ſuos, neque eſt prælatus beneficij, ſed procurator, habens tamen legitimam adminiſtrationem, vt determinat Dominicus [t] poſt DD. de Rota, quem ſequitur Ludouicus Gomezius. [v]

t Vbi ſupra.
v In loco prædicto.

3 Tertio, quòd ex his infertur reſpondendum eſſe quęſtioni D. conſulentis per diſtinctionem, ſcilicet, quod ſi præfatæ commendæ erant temporales, non fuit per illas extincta diſpenſatio, ſi autem perpetuę, ſic, nam prędictus Ludouicus [x] ait poſt Collectaneum, quod cap. 1. [y] habet locum in commenda perpetua. Salua, &c.

x In prædicto reg. de trien. 1. 545.
y De præb. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura perſonalem reſidentiam non requirentia, vſque ad competentem tantùm ſuſtentationẽ, licitè conferri poſſunt.*

ſecus ſi

ſecus ſi excedant, poſſuntq́; cogi beneficiary vt ſuperflua reſignent.

1 Intellectus Concily Tridentini ſeſſ.24.c.17.de reformat.

CONSILIVM X.

QVæritur, an quis poſſit habere plura beneficia nõ requirentia reſidentiam perſonalem.

Reſpondeo, quòd eſt tutus, modo talia beneficia non requirant reſidentiam perſonalem, & requirantur ad honeſtam ſuſtentationem illius, qui ea obtinet: immo & valet collatio ei facta de alio beneficio ſuperfluo ipſo iure, [illegible] peccaret retinendo illud cum alijs, & cogi poſſet relinquere illud, aut aliud, vel alia ex eis, donec redigeretur ad ſufficiens vel illa plura quæ illi æquipollerẽt: quia hoc licebat iure antiquo, quod non eſt mutatum per præfatum [illegible]um, & ita ſtandum eſt illi.[a]

SVMMARIVM.

1 Beneficium ſeu præſtimonia plura ante Concilium obtenta & iuſtam ſuſtentationem excedentia, ſi ſuperflua pauperibus dẽtur, retineri poſſunt. ſecus de poſt obtentu: quia vno vel duobus, quod vel quæ ſufficiant, retentis, reliqua ſunt dimittenda.

2 Penſio etſi non dicatur beneficium ſtrictè, tale tamen eſt præſtimonium.

CONSILIVM XI.

QVidam habẽs plura beneficia ſimplicia, & præſtimonia, quam ſuæ ſuſtentationi honeſtæ requirantur, quæ[ritur] quid facere debeat.

1 Reſpondeo, quòd multùm refert an conſulens obtinuerit prædicta beneficia ante Concilium Tridentinum, [a]n poſt illud: quia ſecundum opinionem Cardinalis,[b] quam ſemper ſoleo ſequi, & late explicaui in repet. cap. *ad hæc*,[c] & retuli in Manua.[d] poteſt ea retinere, modo non plus [i]n [s]e ſuſtentando, quàm requirit decentia ſuæ perſonæ, & reliqua pijs operibus impendat. ſi verò ea obtinuit poſt Concilium Tridentinum non poteſt retinere niſi vnum illorum, vel duo, quod vel quæ ſufficiant ſibi bene ſuſtentando, per Concilium Tridentinum,[e] etiam ſi [ſin]t ſimplicia, & compatibilia.

2 Et licet penſiones ſtrictè non dicantur beneficia eccleſiaſtica, præſtimonia tamen talia ſunt, vt Panormitanus [sc]eptus determinat,[f] Felinus.[g] Quantum vero ſufficiat [h]oneſtam ſuſtentationem conſulentis, ipſe viderit, cõ[s]ultis viris prudentibus, & Deum timentibus: ſuper quo [vi]dere poterit quæ nos poſt multas conſultationes ſcripſimus in miſce.62.[h] Salua, &c.

SVMMARIVM.

Obtinens plures parochiales ſine diſpenſatione fit inhabilis ad illas, & alia quæcumque beneficia obtinenda, & vltimo loco adepta reſeruantur collationi Papæ, & collatio facta de illis ab ordinario eſt nulla.

CONSILIVM XII.

QVidam A. obtinuit tres parochiales Eccleſias à S. Sede Apoſtolica, & intra annum ad presbyteratum nõ ſe fecit ordinari, & nihilominus eas retinuit, poſſedit, & [fru]ctum earum percepit 10. annis. Quæritur an incurrerit inhabilitatem ad aliquam illarum obtinendam, & an ordinarius illas renunciatas in manibus eius poſſit conferre alicui.

Reſpondeo, quòd hæ duæ quæſtiones ſunt graues, & quarum deciſio requirit hominẽ maiori otio, quàm quod [nunc] mihi, fruentem, præterquam quod votis meis ex parte repugnat illarum digna tractatio. Pro reuerentia tamen, [qua] ſum in eum, qui mihi eam imperat, hæc pauca reſpon[deo]. Primo, eſſe diſtinguendum an præfatus A. obtinuiſſet [e]as cum Papæ diſpenſatione, an verò ſine illa. Secundo, [qu]òd ſi abſque diſpenſatione obtinuit eas, fuit factus in[habili]s ad illas, & alia quæcumque beneficia obtinenda, [per c. de multa, & c.] *execrabilis.*[i] Et quod poſtremo loco adeptæ [fu]erunt reſeruatæ collationi Papæ ſecundum gloſſam Zẽ[zelin]i, quam habet extrauagans Ioan. xxij. quam & nos ſe[quimur] in repetit. c. *accepta.* nuper Romæ impreſſa,[k] licet [Gu]lielmi, quam habet inter extrauagantes commu[nes, ſ]upr[a n]am alia eſſe [re]ſeruata, & conſequenter ſolus [Pap]a potuit prouidere de illis, & collatio facta de illis ab [ordi]nario ſ[it] nulla.

SVMMARIVM.

1 Beneficium ſimplex ſufficiens habens, ſecũdum ſimplex licitè quidem & ſine peccato retinere non poteſt, per adeptionem tamen ſecundi non inducitur vacatio primi nu. 3. & hæc eſt cõmunis. num. 4. licet Innocentius & quidam alij contrarium putauerint, nu. 2. niſi quando ſecundum eſt primo vniforme, & ſub eodem tecto, nu. 4. vel in eorum fundatione aliter ſit ſtatutum, vel ſit regulare, nu 5. vel agatur de expectatiua. nu. 1. quarũ ius cùm ſit ad rem, facilius perditur. nu. 7. ſed nec per Concilium Tridentinum inducta fuit in beneficiis ſimplicibus talis vacatio num. 6.

3 Pœnam priuationis aliquem ipſo iure incurriſſe non eſt dicendũ, niſi id ſit expreſſum in iure.

5 Vacatio beneficiorum ipſo iure non facilè extendenda eſt ab vno caſu ad alium.

CONSILIVM XIII.

AN habens vnum beneficium ſimplex, ſi acquirat alterum ſufficiens, perdat ipſo iure prius?

1 Pro parte affirmante facit in primis, quod omne beneficiũ, quod eſt ſufficiens alicui, eſt incompatibile cuilibet alij, quãlibet ſimplici & paruo, quoad ipſum qui habet illud, iux. glo. ſingularẽ & receptã,[a] quę habet peccare mortaliter eũ, qui habens beneficiũ ſufficiens, retinet alterum: cuius ſententia redacta eſt in canonem à Concilio Trid.[b] & habens incompatibile beneficium perdit illud per adeptionem alterius incompatibilis,[c] per locum à ſimili, vel identitatis, vt ita dicam, rationis. Secundo, quod clem. *gratia.*[d] habet habentem expectatiuã ad aliquod beneficium perdere illam per adeptionem alterius incõpatibilis illi, & per prædictum Concilium Tridentinum omne beneficium ſufficiens alicui eſt incompatibile cuilibet alij quãlibet ſimplici quo ad ipſum, vt prædictum eſt, vt etiã nos aſſeruimus in miſcell. 61.[e]

2 Tertio facit opinio celebris Innocentij,[f] quam videtur ſequi gloſſa prælata,[g] ſuper qua Barbatius dixit illã eſſe veriorem quam contrariam, & eam ſequitur Rebuffus,[h] qui,[i] in ſpecie videtur quæſtionis huius partem affirmatiuam aſſerere. Quarto facit deſiderium illud ſanctum, quod traxit Rebuffum in hanc ſentẽtiam, ſcilicet vt reſfrænarentur à pluralitate beneficiorum, qui ad eam aduolant: ob quam certè cauſam ipſe quoque vellem hanc partem eſſe iuridicam.[k]

3 Quibus tamen non obſtantibus tenenda videtur pars negans, ſcilicet, quod non perdit ipſo iure, ſed quòd per ſententiam cogi poſſet relinquere alterũ. Primò quidem, quòd non eſt dicendum aliquam pœnam ipſo iure in aliquo caſu incurri abſque iure, quod expreſsè id ſtatuat, iuxta gloſſam celebrem & receptam,[l] pro qua eſt aptus textus in authen.[m] At nullum ius Pontificium hoc hactenus ſtatuit: ergo, &c. Secundo, quod pœnæ non ſunt extendẽdæ ad aliũ caſum,[n] etiã ex ſimilitudine rationis, immo nec ex identitate rationis etiam omnimoda, ſecundum gloſſam ſingularem & receptam,[o] & reſolutionem D. Antonij,[p] & Dominici & Peruſini, qui alios multos referũt ſuper dicta glo. niſi occurrat aliquid aliud de eis, quæ ponũt Dominicus & Peruſinus ibidem. At nullus canon inuenitur, qui pœnam perditionis ipſo iure infligat in hoc caſu, nec alio huic ſimili, & cuius eadem omnino ratio habeat locum in hoc, & minus quod cum omnimoda ratione cõcurrat aliquod aliud ad talem perditionem requiſitum: ergo non eſt facienda.

4 Tertio, quod communis opinio contra Innocentium in hac re ſatis vacillantem,[q] & Immolenſem,[r] tenet, quod vnum beneficium ſimplex non vacat ipſo iure per adeptionem alterius, niſi ſit vniforme ſub eodem tecto, iuxta caſum ſingularem.[s] Quarto, quod etiam ſi nec Panorm. cuius opinio eſt communis, neque alius præfatam concluſionem aſſereret, cogeremur tamen aſſerere per prædictas rationes irrefragabiles, & per cap. *præterea*,[t] etiam per locum ab ſpeciali,[v] quibus non poteſt reſpondere, niſi à regulis iuris ſine efficaci ratione decedẽdo. Quinto, quod hãc opinionem Panormitani communem vidi firmiter ante quadraginta annos teneri perlegendo, diſputando, & cõſulendo in quatuor Academiis celeberrimis, ſcilicet Tholoſæ, Cathurci, Salmãticæ, & Conimbricæ: nec in tota ætate mea vidi, nec audiui cõtrariũ ſeruatũ in Vrbe, nec in

a In c. dudũ 2. de electio. ver retinere
b Seſſ. 24. ca 17. de refor.
c Ca. de mul ta. de præb.
d De reſcrip.
e De oratio ne.
f In ca. fin. de cler. non reſid.
g Clem. gra tia.
h In praxi be nef. tit. de diſpenſatione ratione ætatis nu. 6.
i Num. 7.
k Arg. c. quia nonnulli, & c. cum iam du. du. de præbe. & principij extrau. Ioã. xxij.
l In ca. fin. de iur. patro.
m De non eligendo ſecũdo nubentes. §. cũ igitur. ſub fin. verſ. ſicut ſi parres. & in l. ſi quis ff. de relig. & ſum ptibus.
n Cap. pœna de pœnis. diſt. 1. l. præſes. ff. de pœnis.
o In c. 1. ver. Italia. de tem po. ord. lib. 6.
p In ca. fin. de conſuetud.
q In c. de mul ta. de præbe.
r In ca. fin. de cler. nõ reſid.
s In c. litteras. decẽtes præb. & clem. ſi. de præb.
t Et c. referẽte. & cap. de multa per locum ab ſpeciali. de præb. & per d. cap. literas.
v De conſeſſ. præben.

orbe, neque ex hoc capite impetratum eſſe beneficiū ſimplex alicuius tamquam vacans iure communi. quod addo propter aliqua beneficia ſimplicia, in quorum fundatione particulariter ſtatutum eſt, vt vacent alio quocumque beneficio quæſito. A

5 Sexto, quod eſto ius commune habeat beneficia, quæ ſunt incōpatibilia propter ſuam naturam intrinſecam & principalem, quia ſunt regularia, vel requirentia reſidentiam perſonalem, vacare propter alterius aſſecutionem, multum eſſet circumſpiciendum an eſſet extendendum, cum ſit pœnale, ad caſum noſtrum, in quo beneficium ſufficiens non eſt ob ſuam naturam principalem incompatibile minus ſufficienti, ſed per accidens, & minus principaliter, eo quod ſufficit ei, qui habebat illud inſufficiens: cū ea quæ per accidens, ac minus principaliter contingunt, non ſint attendenda, arg. l. *ſi quis nec cauſam*,[a] & multorum, quæ per Iaſonem ibi congeruntur, aut certè ſaltem minus quam quæ principaliter aguntur, vt eruditiſſimus Alciatus erudite ibidem dixit. Septimo, quod quærenda eſt pax, & fugiendæ lites, iuxta proœmium Gregorianum, & illud Apoſtoli: *Mutuam & continuam charitatem inter vos habentes*: & ſi S.D.N. declararet partem affirmatiuam eſſe veram, innumeræ lites orirentur impetrantibus pauperioribus beneficia multorum ditiorum, qui profectò palam cū beneficiis ſufficientibus retinent alia minora vbique gentiū. B

a ff. de rebus cred.

6 Octauo denique, quod qui tenuerit partem affirmatiuam eſſe veram, cogetur per prædictum Concilium Tridentinū tenere, quod etiā ante Cōc. Trid. ſolebāt vacare: quia ante illud erat peccatū mortale retētio inſufficientis cū ſufficienti, iuxta prædictam glo. ſingularem receptam, quod tamen nemo vmquam, vt arbitror, ante illud dixit. C

Ad primum oppoſitorum reſpondetur concedendo aſſumptum, ſcilicet quod omne beneficium ſufficiēs eſt incompatibile alij quamlibet ſimplici: negando tamē quod omne beneficium incōpatibile vacet ipſo iure per adeptionem cuiuſlibet alterius incompatibilis: quia illa pœna nullo iure hactenus impoſita eſt, per prædicta: & iure mirari licet de Andrea Siculo, & Rebuffo, qui tantopere ſuam opinionem fundauerunt in d.c. *de multa*. Tum quod de ſolis eccleſiis parochialibus, dignitatibus, perſonatib. & officiis ſtatuit, in quibus longè maior ratio illā pœnam ſtatuendi occurrebat. Tum quod per locum ab ſpeciali irrefragabili contra ipſos retorqueri poteſt. Tum quod pœnæ extra ſuum caſum nullatenus extendi debent, per prima duo fundamenta pro parte negante adducta. D

7 Ad ſecundum reſpondet Pan. recept.[b] quod prædicta clem. *gratiæ*, non loquitur de beneficio iam quæſito, ſed de quærendo, & ita de iure ad rem, & non de iure in re. & illationē ab altero illorum ad alterum eſſe infirmam, palam eſt vel ex eo, quòd monachus & ſeruus poſſunt domino & monaſterio in altero præiudicare, & in altero non, iuxta Innocentium[c] & Bald.[d] At tertium reſpondetur primo, quod Innocentius non firmiter aſſerit id quod dicit, ſed ſolùm per verbū *videtur*; & meritò: quia nullo firmo fundamēto nititur, ſolū enim citat notata in c. *ex tua*,[e] cui[9] tamē glo.[f] clarè ſignificat, & per ſequentē §. efficaciter probat illius cōtextū nō agere de priuatione ipſo iure, ſed per ſententiam. Secundo, quod opinio Innocentij etiamſi eſſet aſſerta, tamen cum eam tamquam doctor ſcripſerit, nil impedit quo minus per firmos textus & rationes diſcedamus ab eo,[g] etiam ſi ſuam conſtitutionem declararet exēplo Hoſtienſis.[h] Ad quartum reſpondeo, laudandum eſſe zelum Rebuffi, & adeo quidem, quod ante ſeſquiānū propoſui perſuadere Reuerendiſſimo Datario libellis ſupplicibus, vt adderet hanc iuris vacationem, ſed non ſui auſus propter timorem multitudinis litium inde gignendarum, in qua fundo vltimum argumentum pro parte negāte factum. Per quæ omnia credo firmiter, attento iure hactenus ſtatuto, partem negantem eſſe veram, & non fore vtile paci Reipub. Chriſtianæ partem affirmantem nouè ſtatuere. Salua, &c. E F

b Vbi ſupra.
c In cap. cum olim. de priuileg.
d In l. ſeruus C. de pactis.
e Eod. tit.
f In verb. ac palam.
g Arg. c. capellanus. de ferijs.
h In cap. 1. de conceſſ. preb. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Poſſidens archidiaconatum litigioſum illud perdit, ſi poſtea acquirat titulum & pacificam poſſeſſionem alterius ſimilis non litigioſi: & ſi contendit retinere vtrumque, efficitur execrabilis. ſecus autem. ſi primo obtinet titulum non litigioſi, & poſtea titulum & poſſeſſionem ſecundi litigioſi, & demum pacificam poſſeſſionem primi non litigioſi.*

2 *Dimittens quis beneficium litigioſum, ſiue non litigioſum, quod credebat vacare per aſſecutionem ſecundi incompatibilis bona fide adepti, ſi poſtea detegat ſe de ſecundo non eſſe ſufficienter prouiſum, poteſt ad primum redire.*

CONSILIVM XIIII.

QVidam N. de menſe Februarij 1561. impetrauit à Sede Apoſtolica vnum archidiaconatum cuiuſdam cathedralis cum pluribus aliis beneficiis ſimplicibus: poſtmodum, videlicet de menſe Octobris 1562. fuit etiam prouiſus per ordinarium de alio archidiaconatu alterius cathedralis, & ſtatim poſſeſſione illius habita, fuit ſibi mota lis. expeditis autem literis ſuper dicto primo archidiaconatu habuit poſſeſſionem pacificam illius, & etiam fructus, quā adhuc continuat, prout etiam continuauit poſſeſſionem dicti archidiaconatus litigioſi vſque ad annum 1570.

His ſtantibus, quæritur an prædictus N. fuerit effectus *execrabilis*, ita vt vacent beneficia prædicta incompatibilia, quæ retinuit, ad hoc, vt etiam teneatur ad reſtitutionē fructuum? In quo pro affirmatiua videtur tenendum: quia per aſſequutionem ſecundi vacat primum, & per retētionem eorum vacant omnia. Non obſtat quod dictus ſecūdus archidiaconatus fuit factus litigioſus: quia reſpondetur, quòd obiectum procederet, ſi poſſeſſio illius vltimo loco capta fuiſſet, ſed mihi præſupponitur, quod poſtquā exponens poſſidebat archidiaconatū litigioſum, adeptus fuit poſſeſſionem dicti primi archidiaconatus pacificam, & non dimiſit archidiaconatum litigioſum, prout dimittere tenebatur, ne fieret *execrabilis*: & ſi ille erat litigioſus, tantò libentiùs ab exponente dimitti debebat, illud enim de lite, quod excuſat ab execrabilitate, procedit quando mouetur lis ſuper beneficio poſtea obtento, illa ratione quia cap. *de multa*. & extrauagans *execrabilis*, mandant dimitti primum beneficium, ſi quis velit aſſequi ſecundum, nec videtur honeſtum quòd ad dimittendum primum pacificum quis cogi debeat propter ſecundum litigioſum: quia hic poſſet vtroq; priuari, videlicet primo per dimiſſionem ſpontaneam, & ſecundo, ſi in lite ſuccumberet: quod inconueniens ceſſat, quando primum beneficium dimittendum litigioſum exiſtit. Nec etiam obſtat, quod Camera poſſideret dictum primum archidiaconatum pacificè, antequam dictus exponens de dicto ſecundo archidiaconatu litigioſo prouideretur, quaſi quod tunc dictus exponēs diceretur poſſidere, & cōſequēter quod poſſeſſio archidiaconatus pacifica præcederet poſſeſſionē litigioſi: quia reſpondetur quod alia eſt poſſeſſio Cameræ, alia dicti exponentis, & negari non poteſt, quin dictus exponens habuerit poſſeſſionem poſt archidiaconatum litigioſum. A B C D E

1 AD QVAESTIONEM & rationes[a] pro parte affirmatiua propoſitas reſpondeo primò, quod certum eſt prædictos duos archidiaconatus duarum eccleſiarum cathedralium eſſe beneficia incompatibilia incluſa ſub c. *de multa*,[a] quia per notata,[b] ab omnibus ſunt dignitates vel perſonatus, de quibus illud tractat. Deinde, quòd facilè videri poteſt cuipiam, archidiaconatū ſecundo loco quæſitum vacaſſe per aſſequutionem poſſeſſionis pacificæ archidiaconatus prius habiti. Tum quia poſſeſſio pacifica vnius incompatibilis facit vacare ipſo iure alterum, cuius tituli adeptio ſine tali poſſeſſione ad illum effectum non ſufficeret.[c] Tum quia licet beneficium prius pacificè obtentum non vacet ipſo iure per obtentionem ſecundi litigioſi: tamen è contrario primum litigioſum vacat per obtentionem ſecundi incompatibilis pacificam. quæ eſt determinatio Innocentij ab omnibus recepta,[d] & in caſu propoſito prius fuit obtentum ſecundum litigioſum, quā pacifica poſſeſſio prioris. F

a De preb.
b Ibidem.
c Ca. cum ſit. de elect. li. 6. & extrauag. execrabilis. Ioan. xxu
d In ca. mu. ſtra. de reſt.

Attamē maturius cōſiderando, cōtrariū videtur aſſerēdū: quia nullibi ſtatuitur, vt incōpatibile prius obtētū non habita pacifica poſſeſſione vacet per adeptionē poſſeſſionis ſubſequutā poſt obtētionē ſecūdi litigioſi: & ita nō eſt

rendum,[a] præſertim quod nulla efficaci ratione id perſuaderi poteſt.

Non obſtant in contrarium allegata. Non primũ: quia licet de iure caueatur, quòd prius obtentum non vacet per ſecundum, donec eius pacifica poſſeſſio obtineatur, vt iura in eo allegata probant, tamen nec illa nec alia vlla probãt, quod adeptio poſſeſſionis pacificæ primi beneficij ſubſequuta poſt ſecundum obtentum litigioſum faciat vacare prius obtentum. Tum quia lõgè aliud eſt aſſequi titulum, & poſſeſſionem pacificam vnius incompatibilis poſt adeptionem alterius incompatibilis litigioſi, & aliud aſſequi titulum & poſſeſſionem pacificam vnius incompatibilis ante aſſequutionẽ alterius litigioſi: ergo iura pœnalia & odioſa, & ideo reſtringenda, iuxta regulam *in pœnis*,[b] quæ diſponunt in hoc poſteriori caſu, non habebunt locum in il[lo] priori: maximè quia lõgè maior ratio inuenitur in poſteriori, ad hoc vt habeat locum illa pœna, quam in priori, facit gloſſa ſingularis,[c] quatenus habet numquam incurri amiſſionem iuris ipſo iure, niſi id lege aliqua exprimatur. Non obſtat etiam ſecundum, per ea quæ dicta ſunt ad primum: & quia licet poſſeſſio pacifica requiratur ad hoc, vt vacet alterum incompatibile, non tamen illa ſola ſufficit, ſed requiritur adeptio tituli, ratione cuius illa fuerit accepta.

2 Vnde ſi quis poſt obtentum vnum pacificum vel litigioſum, obtineat pacificam poſſeſſionem alterius incompatibilis, eo quod iuſtè putabat eſſe ſibi ius in eo quæſitũ, & verè non erat, non vacabit prius, immo poterit ad illud redire ſine alio nouo titulo,[d] ex qua determinatione colligitur deciſio negatiua, videlicet quod archidiaconat[e] litigioſus non vacauit ipſo iure per poſſeſſionem alterius pa[c]ificam poſt litigioſi obtentionem, & quod nulla ex hoc capite obligatio ad reſtituendum quicquam oritur. Salua, &c.

a Arg. l. ... § 2. & l. ... cum. auth. de mon. & col. 5.
b Ex reg. de reg. iur. in 6.
c Cap. fin. de iure patrona.
d ... benefic. ... de reb. ...

SVMMARIVM.

1 Dignitas eſt omne beneficium Eccleſiaſticum, ſi habet iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris.

2 Curatum eſt omne beneficium quod habet iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris, vel interioris.

3 Abbatiam exemptam habentem iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ obtinens habet beneficium curatum, & ſpiritualem iuriſdictionem nedum fori exterioris, ſed etiam interioris animarum ſui territorij, ac monachorum conuentus, ſi habet conuentum, requiriturq́; iure communi reſidentia, nu. 4. non tamen eſt parochialis, ſi talem non habet parochiam, cuius animarum curam per ſe immediate gerere debeat. nu. 3. vnde ſub diſpoſitione Cõcil. Trid. ſeſſ. 24. c. 17. continetur ſub ea parte in qua loquitur de beneficiis requirentibus reſidentiam, ſed non ſub ea in qua agit de dimittendo alteram ex duabus parochialibus, nu. 5. & de iure per aſſecutionem vnius altera vacat. nu. 1.

6 Beneficiarij tenentur coram Deo iura Eccleſiæ defendere, & alienata recuperare: nec debent curare, vt iuriſdictio illis imminẽs in alios transferatur, ne vt retento commodo in alios onus rejiciant.

6 Abbatiæ exemptæ, etiamſi earum iuriſdictio transferatur in Epiſcopum, nõ deſinunt eſſe beneficia regularia, & curata habitu, & etiam actu, ſi habent conuentum, ſed nec debet Abbas procurare, vt cura transferatur in Epiſcopos.

7 Beneficia plura reſidentiam requirentia aliàs tamen iuſtè obtinens, bono vtetur conſilio, ſi vno retento alia reſeruatis ſibi fructibus loco penſionis reſignet valenti onus reſidentiæ ſubire.

CONSILIVM XV.

N. Habens plures abbatias exemptas, & habentes iuriſdictionem ſpiritualem exteriorem, quæſiuit, an eſſent beneficia incompatibilia, licet non habeant parochias, ita vt requirant reſidentiam perſonalem, & comprehendantur ſub diſpoſitione Cõcilij Tridentini,[e] & an ad retinẽdos reditus, debeat procurare, vt illarum iuriſdictio detur Epiſcopis.

e ... de ... 24.

1 Quæſtiones propoſitæ licet duo tantùm expreſſè quærant, plura tamen præſupponunt. Dico primo prædictas abbatias proculdubio eſſe beneficia incompatibilia contenta ſub cap. *de multa*:[a] quia ſunt dignitates, de quibus illud diſponit. omne enim beneficium eccleſiaſticum habens iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris eſt dignitas, vt Innocentius, Panormitanus & alij[b] definiunt, & nos latè tradidimus in rubr. de præbendis. & prædictæ abbatiæ habent iuriſdictionem fori exterioris non qualem qualem tantùm, ſed quaſi epiſcopalem, & exemptam ab alia iuriſdictione epiſcopali, de qualem habente loquitur gloſſa ſingularis.[c]

2 Secundo, quod prædictæ abbatiæ ſunt beneficia curata: quia omne beneficium eccleſiaſticum habens iuriſdictionem ſpiritualem in foro interiori vel exteriori dicitur beneficium curatum,[d] & prædictæ abbatiæ habent, vt habetur in facto, iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris, immo habent etiam iuriſdictionem fori interioris in monachos & religioſos ſuorum conuentuum, ſi habent conuentus, iuxta cap. *cum ab eccleſiarum*,[e] & etiam habent in animas omnium territorij ſui talem, qualem Epiſcopi habent in animas parochianorum parochiarũ ſibi ſubiectarum, habent enim iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt dictum eſt.

3 Tertiò, quòd eſto ſint beneficia curata, non tamẽ ſunt, nec debent dici Eccleſiæ parochiales: quia, vt habetur in facto, non habent parochiam, cuius animarum curam debeãt Abbates earum per ſe immediatè adminiſtrare, quod requiritur ad hoc, vt aliquod beneficium dicatur Eccleſia parochialis, iuxta notata in c. *cum in cunctis*.[f]

4 Quartò, quòd prædictæ abbatiæ iure communi requirunt reſidentiam perſonalem. Tũ quia ſunt beneficia quaſi epiſcopalia, & habent territoria ſibi tantùm, & non aliis Epiſcopis ſubiecta: & ita eadem ferè ratio, qua tenentur Epiſcopi ad reſidendum, obſtringit etiam earum Abbates ad idem faciendum. Tum quia omne beneficium curatum requirit reſidentiam perſonalem, ſecũdum omnes, & etiã non curatum, ſi eſt regulare, quales ſunt prædictæ abbatię, præſertim ſi eſſent monachorum nigrorum, per clem. *ne in agro*,[g] & eſt concluſio aſſerta à Felin.[h] de qua profundè nos nuper egimus.[i]

5 Quinto, quod ex prædictis ſequitur, quod[k] Conciliũ Trid. non habet locum in caſu propoſito, quatenus diſponit, quòd habens duas parochiales, alteram dimittat: quia hæ abbatiæ non ſunt parochiales: immo nec etiam videtur habere locum, quatenus ait, vt habens duos epiſcopatus alterum dimittat: quia licet ſint beneficia quaſi epiſcopalia, & ferè eadem ratio militet in eis, quæ in epiſcopatibus: non tamen ſunt verè & propriè epiſcopatus, ita vt ſub illa conſtitutione pœnali contineantur, quamuis fortè diſputando teneri poſſet contrarium.

Sexto, quod ex eiſdem ſequitur locum eſſe in hoc caſu prædicto cap. 17. quo ad partem, qua diſponit ne cui in poſterum plura beneficia conferantur, & etiam quo ad partẽ illam, qua videtur vetare, ne habenti vnum beneficium ſibi non ſufficiens, requirens reſidentiam, prouideri poſſit de alio beneficio requirente reſidentiam perſonalem. Nõ enim videtur quod habenti vnam iſtarum abbatiarum nõ ſufficientem ſuæ ſuſtentationi poſſit prouideri de alia, nõ derogando Concilio.

6 Septimo, quod prædictus N. nullatenus debet procurare, vt prædictarum abbatiarũ iuriſdictio detur Epiſcopis. Tum quia id eſſet grande dedecus religionum, quarũ illæ ſunt. Tum quod ſucceſſores eius poterunt in eis reſidere, & ſpecialem ſui territorij curam habere. Tum quod id eſſet capere commoda, & onus abiicere, contra l. *ſecundum naturam*.[l] Tum quod omnis prælatus tenetur coram Deo ad iura Eccleſiæ ſuæ defendenda, & ad alienata recuperanda, quantò magis ad non deſtruendum, & non alienandum, iuxta cap. *ſine exceptione*,[m] cum multis aliis. Tum denique quod licet iuriſdictiones earum transferrentur in Epiſcopos, nihilominus manerent beneficia regularia, & curata habitu, & etiã actu, ſi cõuentus habent, immo fortè etiam ad procurandum eos habere, ſi non habent.

7 Octauo, quod modus conuenientior retinẽdi reditus videtur eſſe, quod retineat vnam, quæ ſit opulentiſſima illarum, & reliquas renunciet in fauorem aliquarũ perſonarum ad eas regendas idonearum, retinendo fructus earum pro penſione, certa quãtitate pecuniæ reſeruata titularis,

a De præben.
b Ibidem.
c In clem. 1. verb. proprij de rebus eccleſiæ non alienan.
d Cap. Audit. 2. de elect.
e Ext. c. quan. 10. de offic. ordin.
f §. inferiora. de elect. & in c. licet canon. & c. ſtatutu. eod. tit. lib. 6.
g §. ceterum & §. ſane ne cler. vel monach.
h In c. cũ omnes de conſtit. col. 1.
i In ca. nullã. 10. q. 2. d. nu. 41.
k Ca. 17. ſeſſ. 24.
l ff. de reg. iuro. & ca. qui ſentit onus. eod. tit. lib. 6.
m 12. q. 2. & ca. nulli. ca. ſi quis presbyt. de rebus eccleſiæ non alien.

qui & abbatias regent,& ſupplebunt perſonam vicarij,& etiam poterunt ſupplere perſonam œconomi ad recolligendos,conſeruandos,& vendendos tempore opportuno fructus: quas duas perſonas, vel vnam pro duabus,etiam retinendo titulum,oportet alere, & eis ſtipendia ſoluere: ita quod forte minor erit quantitas reſeruata titulari, quã quod perſonæ prædictæ palam, vel clam ſunt accepturæ: vel permutando eas pro beneficiis ſimplicibus, quæ reſidentiam non requirerent,qualia qui permutarent facilè in Hiſpania inuenirentur: multi enim honoris ſui augendi gratia redituum diminutionem paterentur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Beneficia ſimplicia ſub eodem tecto tunc demum cauſant incompatibilitatem,quando ſunt vniformia,alias non. Vnde parochus poteſt in ſua eccleſia obtinere ſimplex beneficium.

2 Vniformia beneficia dicuntur illæ capellaniæ, quæ ad eundem finem,& ad eadem munera,vel ad vnam congregationem faciendam ſunt inſtitutæ:non erunt autem tales ſi vna ſit inſtituta ad dicendam ſeparatim vnam Miſſam in vno altari, & alia ad aliud ſacrum in alio altari.

CONSILIVM XVI.

AN ſi duo ſimplicia beneficia quis obtineat in duobus altaribus poſitis intra quamdam Eccleſiã parochialem,pro quorum vno tenetur ſecũdum diœceſanum Cõcilium celebrare duas in menſe Miſſas,vnam verò pro alio altari,&c.dicantur incompatibilia?

Reſpondeo,quod prædictæ capellaniæ ſiue altaria non ſunt incompatibilia. Tum quia generali Conc. Tridentino inductũ eſt,vt poſsit quis habere plura beneficia ſimplicia,quorum alterum non ſufficit ad ſuſtentationem habentis illud,iuxta c.*gratia*,[a] adiunctis gloſſ.& annotationibus Doct.& tradit Panorm.[b] & prædictæ capellaniæ,ſiue altaria ſunt beneficia ſimplicia, quorum alterum non ſufficit ad ſuſtentationem habentis illud.

1 Tum quia licet plura beneficia etiã ſimplicia vniformia,vt duæ canonicæ,vel duæ præbendæ,ſub eodem tecto exiſtentia ſint incompatibilia,[c] difformia tamen & diſſimilia compatibilia ſunt iuxta textum in c.*cum te*,[d] & ſatis probatur in d.c.1.[e] & prædictæ capellaniæ ſiue altaria ſunt difformia,vt palam eſt,& mox dicetur. Tum quia Lapus,[f] latè concludit rectorem alicuius Eccleſiæ poſſe cũ rectoria ſiue ſuo beneficio curato retinere capellaniam intra eamdem Eccleſiam exiſtentem: quem poſt alios ſequitur Philippus Francus.[g]

2 Tum quia nõ obſtat dicere,quod præfatæ capellaniæ, & altaria videntur eſſe vniformia,eo quòd ſimili nomine, ſcilicet capellaniæ nominantur: quia vt aliqua beneficia dicantur vniformia ad effectum incompatibilitatis, non ſufficit quòd vno nomine generaliter appellentur: alioquin omnia beneficia ſimplicia eſſent vniformia,quia nomine beneficij ſimplicis nominantur: ſed oportet quod eorũ munera & onera naturalia ſint vniformia & ſimilia, vt ſunt duæ canoniæ, & duæ præbendæ eiuſdẽ eccleſiæ, & capellaniæ,ſed altaria prædicta nõ ſunt in hoc modo vniformia:ſiquidem vnum eſt in vno loco,& alterum in alio ſitum,& vnum habet vnum onus,& alterum aliud. Tũ denique quòd licet capellaniæ multæ, quæ in aliquot locis ſunt,fundatæ ad cantandam vnam Miſſam in vna capella, & ad dicendas alias ſubmiſſe in eadem ad eundem finem & intentionem fundatores inſtitutæ, & vt capellani conueniant in vnum, vt eadem munera faciant, poſsint dici vniformes inſtar canonicatuum & præbendatum, non tamen poſſunt dici tales capellaniæ, de quibus quæritur:quia non ſunt inſtitutæ ad vnum & eumdem finem, & ad eadem munera, & vnam congregationem faciendam,ſed ad longè diuerſa & ſeparata,& à ſeparatis nõ fit illatio.[h] Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Beneficium ſimplex per alterius aſſecutionem. quod cum primo ea ſola ratione eſt incompatibile, quod alterum ſufficit ad ſuſtentationem,vel quia vtrumque requirit perſonalem reſidentiam regulariter, nec de iure,nec ex diſpoſitione ſacri Concilij vacat.

1 Exorbitans à iure communi lex vel diſpoſitio non trahitur ad ſimilia,etiamſi ſubſit eadem ratio.

3 Correctio iurium vitãda,nec per ſubauditos intellectus inducẽda.

2 Intellectus c.4.ſeſſ.7.ſacri Concilij Tridentini.

CONSILIVM XVII.

AN per adeptionem ſecundi beneficij,quod incompatibile ſit cum primo, quia vtrumque perſonalem reſidentiam requirat,vel quia primum ſit per ſe ſufficiens,iuxta[a] Conc. Trid.vacet primum ipſo iure ex[b] Conc. Trid.

Reſpondeo primò,ſubintellexiſſe me hanc quæſtionem fuiſſe decidam ab illuſtriſsima Illuſtriſsim. Card.ad declaranda dubia ſancti Concilij Tridentini deputatorum Cõgregatione, quatenus dicũtur declaraſſe vacare beneficiũ ſimplex illius,qui poſtea legitimè obtinuit Eccleſiam parochialem & poſſeſsionem illius pacificam & canonicã.

1 Secundò,quod niſi eorum me auctoritas per S. D. N. de more probata in præfatam ſententiam traheret, putarẽ de iure reſpondendum eſſe contrarium. Tum quia non eſt recedendum à iure antiquo,niſi cogente ad id nouo,[c] etiã ſi eadem ratio in vtroque caſu inueniretur, vt ibidem adnotauit Bart. & probatur per l.*ſi vero*,[d] quæ probat promiſſionem legis factam contra ius commune non extendi ad caſus in ea non expreſſos: vbi etiam idem adnotauit Bart. cõmuniter receptus. At iure antiquo beneficia,etiam incompatibilia,propterea quod requirant reſidentiam perſonalem,vel ob aliam cauſam non vacant regulariter ipſo iure,[e] præter illa de quibus in cap.*de multa*,[f] & aliquot aliis,de quibus id expreſsè ſtatuitur. At nullo iure neq; antiquo,neque nouo ſtatuitur,vt beneficium ſimplex vacet per adeptionem alterius curati,vel ſimplicis ipſo iure extra prædictos caſus. Tum quia non eſt dicendum aliquam pœnam ipſo iure incurri,niſi caſibus expreſsis à iure,iuxta gloſſam memorabilem,quæ penultima eſt c.vlt.[g] Tũ quia non obſtat prædictum ca.4.[h] Partim quod non dicit illud expreſsè, & per tacitos intellectus non debet fieri iuris correctio,iuxta gloſſam ſolennem & receptam.[i] Partim quia illud c.ſolum loquitur expreſsè de curatis incompatibilibus generaliter, & ſine correctione iurium antiquorum poteſt intelligi de dignitate & perſonatu non curatis,de quibus loquitur cap. *de multa*. quod ibi allegatur, & de quibuſdam ſimplicibus,de quibus loquitur prædictum c.*literas*.[k] Partim quod verbum,*etiam*,in eo poſitum clarè ſignificat noluiſſe Concilium includere ibi vacationem nouam ipſo iure, ſed veterem confirmare, & diſponere, quòd beneficia incompatibilia, quæ per vetus ius vacabant,etiam per illud nouum vacent ipſo iure.

SVMMARIVM.

1 Beneficia vniformia ſub eodem tecto ſunt quidem adeo incompatibilia,vt per aſſecutionem ſecundi vacet primum. ſecus tamen eſt de difformibus: immo & per aſſecutionem parochialis non vacat aliud ſimplex. quod quis in ea prius obtinebat, immo & poteſt vtraque ex conſuetudine vel diſpenſatione, Epiſcopi retinere. niſi obſtet conſuetudo contraria per 40. annos ibidem praeſcripta.

2 Collationem beneficiorum habens poteſt ea conferre,etiamſi ex ipſiuſmet perſonæ reſignatione priuatione vel aliter vacẽt.

3 Alternatiua menſium videtur etiam habere locum in beneficia vacantibus per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vel alias. vnde caute facit idem prouiſus & collator,ſi differat in quantum de iure poteſt.& poſſeſsionem ſecundi accipiat in menſibus,quibus collatio ad ipſum ſpectat.

3 Poſſeſsionem beneficij collati accipere in quantùm iure permittitur differre quandoque expedit.

3 Poſſeſſor pacificus non dicitur quis ſtatim ac poſſeſsionem fuit aſſecutus.& hoc etiam ad effectum vt propter incompatibilitatem inducatur vacatio.nu.1.

CONSILIVM XVIII.

AN beneficium ſimplex Eccleſiæ parochialis vacet ipſo iure per aſſecutionem ipſiuſmet Eccleſiæ parochialis?

Reſpondeo primò,certiſsimum eſſe, quod præfatũ beneficium ſimplex non vacat per promotionem ad ipſam Eccleſiam parochialem, donec adipiſceretur poſſeſsionẽ pacificam,vel per eum ſtaret, quominus eam adipiſcatur, argum.cap.*licet canon*,[l] per locum à fortiori.

1 Secundo,quod ſolo iure communi attento non vacat, etiam poſt adeptam pacificam poſſeſsionem. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia duo beneficia difformia eiuſdem Eccleſiæ non ſunt incompatibilia, ſaltem adeo,

quod

a De reſcrip. li.6 & clem. gratia. eod. tit.
b In repet. §. qui vero ca. ext vpſas. de præbẽ. nu.53.
c Ca. inter. de excẽſ præben. clem. ſin. de præb. ca. 1. de conſuet. li. 6.
d De reſcrip. ca. olim. de re iud.
e De conſuet.
f Alleg. 117.
g In cap. 1 de conſuet. li. 6.
h L. Papinianus ff de. minorib. & c. ad audientiam. de decim.

a Ca. 17 ſeſſ. 24. de refor.
b Cap. 4 ſ. 7 de reform.
c L. præcomm. C. de appellat.
... de vu... ff ... ſtat. ... rimonio.
e Ca. reſcrip. ... ibi ...
... de p... ...
k De ... pro...

[illegible] one alterum ipſo iure vacet, immo [illegible] obti[illegible] vi conſuetudinis, ſtatuti, vel diſpenſatio[illegible] p, ſecundum gloſſam,[a] Dominicum, Francum, [illegible][b] & gloſſam finalem, Ioannem Andream, & communem, & Eccleſia parochialis & beneficiū ſim[illegible] [illegible] ſunt diformia, vt palam eſt. Tum quia ſpeciale eſt beneficiis ſimplicibus, & vniformibus eiuſdem Eccleſiæ, vt ſint adeo incompatibilia, vt per adeptionem alterius, alterum vacet.[d] Dixi, *Attento ſolo iure communi*: quoniam attenta conſuetudine antiqua etiam 40. annorum, ſi quæ talis eſſet, poſſet induci eiuſmodi incompatibilitas, argum. cap. *cum de beneficio*.[e]

2 Tertio, quòd habens facultatem conferendi beneficia ſimplicia Eccleſiæ ſuæ, perinde poteſt conferre beneficiū, quod vacat per ſuam renunciationem, priuationem, vel [illegible]tionem ad ipſam Eccleſiā, ac alia vacantia per mor[illegible] [r]enunciationem, ac priuationem aliorum: quia nullo [illegible] ei vetatur, & ita non eſt dicendum, arg. ca. *legatur*.[f] [Q]uartò, quòd prudenter agunt beneficiarij, qui pro[illegible] ad Eccleſias parochiales, expectantes quantùm [illegible] poſſunt adeptionem poſſeſsionis pacificam vſque ad [illegible] [o]rdinariorum collatorum, vt beneficia vacantia [illegible]met conferant viris idoneis: quia qui iure ſuo vtitur, [illegible] facit iniuriam.[g] Dixi, *Quantum vero poſſunt expectare*: [qui]a ſi poſt inſtitutiones, vel collationes factas eis in mē[illegible] Papæ, tantùm tardarent in capienda poſſeſsione pacifi[illegible] quod videretur iniuſtè per eos tardari, quominus eam acquirerent, poſſet dici eorum beneficia vacare, antequam poſſeſsionem caperent: quamuis non facilè poſſunt con[illegible] ſuper hoc, eo quòd non tenentur in continenti poſ[illegible]ionem accipere, neque accepta in continenti dicitur pacifica, per ea quæ leguntur & notantur in gloſſ.[h] & alijs locis per Dominicum, & Francum, & Felinum.[i] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Beneficia plura etiam ſimplicia iure antiquo, quo omnia requirebāt reſidentiam, quis obtinere unū poterat, conſuetudine tamen tot retineri poterant, quot ad honeſtam ſuſtentationem erant neceſſaria, nu. 2. etiam ſi alterum eſſet curatum, nu. 3. immo & excedentia, modo ſuperfluum piis erogaretur operibus, nu. 1. at ſecus poſt ſacrum Concilium vbi illud fuit receptum. nu. 2.

CONSILIVM XIX.

QVæſitum fuit, an quis poſsit habere vnam parochialē cum aliquot canonicis, quæ ſecundum conſuetudinē præſcriptam nullam perſonalem reſidentiam exigūt, maxime in terris, vbi non eſt receptum Concilium Tridenti.

Reſpondeo primò, quod iure ſcripto antiquo non licet cuiquam habere plura beneficia etiam ſimplicia: quia quodlibet eorum requirit reſidentiam perſonalem illo iure,[h] quod in hoc eſt ſingularis.

[S]ecundo, quod non poteſt quis tenere multa beneficia, quorum alterum ad ſuam honeſtam ſuſtentationem ſufficiat, etiam ſecluſo Concilio Trid. iuxta gloſſ. ſing.[l] niſi cū quadam limitatione Card.[m] quam contra communem ſolemus ſequi, & ſequimur etiam in Manuale.[n]

2 Tertio, quod ante Concilium generale Trid. licebat retinere tot beneficia, quæ ſecundum cōſuetudinem præſcriptam non exigerent continuatam reſidentiam, quot eſſent neceſſaria ad honeſtam beneficiarij ſuſtentationem ſecundum Panormitanum communiter receptum.[o]

3 Quarto, quod ex his ſequitur, prædictum conſulentē poſſe tenere prædictam parochiam cū prædictis canonicis quæ ſecundum conſuetudinem præſcriptam non exigunt reſidentiam perſonam, ſine vlla diſpenſatione, idque, ſi Conſilium Tridentinum in conſulentis terra non eſt receptum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Regula de triennali defendit habentem duas parochias, & multo magis plura ſimplicia cum curato.

2 Beneficia plura ſimplicia habens etiam cum curato nullam incurrit cenſuram.

3 Epiſcopus capellaniam beneficio curato vnire poteſt.

CONSILIVM XX.

AN parochus, cui parochia reddit 24. ducatorum non ſufficit ad viuendum decenter, cum diſpenſatione

A Epiſcopi poſsit retinere duas capellanias tenues, ita quod iuuari poſsit regula de trien. poſſeſſore, & non incurrerit cenſuram aliquam, & per conſequens irregularitatem celebrando: & an vniri poſsit vna illarum parochiali per Epiſcopum?

1 Reſpondeo primò, poſſe D. conſulentem iuuari prædicta regula de triennali: quia etiam habens duo beneficia curata poteſt ea iuuari, vt latè tradit Gomez.[a] Secundo, quòd nullam ob hoc cenſuram incurrit attento iure communi, quòd nullam talem ob hoc inſtituit. Tertio quòd Epiſcopus poteſt vnire prædictas capellanias, per capit. *ſicut vnire*.[b] &[c] Concilium Tridentinum. Salua, &c.

B *Aduertendum, referri ſacram Congregationem cenſuiſſe regulā de triennali nō tueri eū qui poſt ſacrum Conc. duo obtinuit curata.*

SVMMARIVM.

1 Canonicatum & dignitas iure communi in eadem Eccleſia ab eodem poſſunt obtineri.

CONSILIVM XXI.

AN abſque diſpenſatione vnus canonicatum & dignitatem in eadem Eccleſia habere valeat?

1 Breuiter reſpondetur, quod iure communi non vetatur quis habere canonicatum, & dignitatem in eadem Eccleſia, immo permittitur,[d] quia nō eſt ſtatutum de illis, vt non poſsint ſimul retineri, ſicut de incompatibilibus, de quibus in c. *de multa*,[e] & extrauag.[f] Ioan. XXII.[g]

C *SVMMARIVM.*

1 Capellaniæ ſub eodē tecto exiſtentes, ſi conferuntur theſaurario eiuſdem Eccleſiæ, non inducitur vacatio ipſo iure.

2 Plura beneficia, modo non ſint curata, nec dignitates, & alterum illorum non ſit ſufficiens, ſi adſit conſuetudo immemorabilis vī priuilegij habēs poſſūt licitè et ſub eodē tecto retineri.

CONSILIVM XXII.

THeſaurario cuiuſdā Eccleſiæ fuerunt ſucceſsiuè duæ capellaniæ eiuſdē eccleſiæ collatæ. Quæritur, an attēta conſuetudine immemoriali, vt quis retinere poſsit duas capellanias cum dignitate, ſit aliqua illarum, vel ambabus, vel etiam ipſa theſauraria priuatus.

D 1 Reſpondeo primò, certum eſſe, quod nullus prædictorum titulorum ipſo iure vacauit per adeptionem alterius: quia capellaniæ non ſunt curatę neque dignitates, perſonatus, aut officia, de quibus diſponit cap. *de multa*,[h] nec ſūt beneficia vniformia, quales ſunt præbendæ vniformes alicuius Eccleſiæ collegiatæ, vel cathedralis, de quib⁹ loquitur c. *literas*,[i] & ita poteſt vna illarum teneri cum theſauraria ſub eodem tecto iure cōmuni. iuxta doctrinā Lapi,[k] quem ſequitur poſt alios Philippus Francus in c. 1. de conſuet. lib. 6. nu. 7. & 8. & Felinus.[l]

2 Secundo, quod etiam prætextu & virtute conſuetudinis prædictæ immemorabilis poſſunt retineri prędictę capellaniæ cū prædicta theſauraria, ſi illa nō ſit ſufficiens ad E ſuſtentandum decenter ipſum theſaurarium: quia conſuetudo rationabilis & legitimè præſcripta vim priuilegij & legis habet,[m] & pluralitas beneficiorum, ſi non ſunt curata, vel dignitates, non eſt illicita ei, qui non habet vnum beneficium ſufficiens ad viuendum decenter: alioqui ſecus, iuxta glo. ſing.[n] redactam in canonē per Conc. Trid.[o]

Tertiò, quod ex his infertur, D. conſulentem legitimè ſuſcepiſſe, ac retinuiſſe prædicta beneficia, ſi prædicta theſauraria non ſufficiebat ad decentem eius ſuſtētationem, & conſequenter rectè ſuſcepiſſe fructus eorū, & potuiſſe retinere beneficia illa ſimplicia vltimo loco ei collata, licet meliùs & ſanctius videtur feciſſe renunciando illa.

SVMMARIVM.

F *1 Sub eodem tecto iuſtè habeo curatum, & beneficium ſimplex, cui eſt annexum aliud curatum ſub alio tamen tecto. nu. 3. at ſi habeo præbendam, vel ſimplex beneficium ſub vno tecto, non poſſum habere aliud beneficium vbicunque alibi ſitum, cui annexa ſit præbenda, vel aliud ſimile ſimplex beneficium ſitum ſub eodem primo dicto tecto. num. 2. & 3. & per aſſecutionem vnius cauſatur vacatio alterius præbendæ, ſeu ſimplicis vniformis beneficij. nu. 4.*

CONSILIVM XXIII.

HAbens beneficium ſimplex, ſeu præbendam in quadam Eccleſia, adeptus eſt rectoriam alterius, cui annexum erat aliud beneficiū ſimplex Eccleſiæ primo dictę.

a In d. reg. de trien. q. 10.
b De excess. prælat.
c Ca. 6 de reform. ſeſſ. 21.
d Arg. c. cum olim. de re iud.
e De præben.
f Execrabilis.
g Eod. tit.
h De præben.
i De conceſſ. præben.
k Alleg. 100.
l In c. ex parte. 2 de reſcr. nu. 4.
m Ca. fin. de conſuet.
n In c. dudū. 2. de elect.
o In c. 17. de reform. ſeſſ. 24.

Quæritur an poſſit vtrumque ſine diſpē[illegible]tione retinere.

Pro parte affirmante facit primo ca. *ſuper eo.*[a] quatenus habet, habentem vnum beneficium curatum, poſſe habere & retinere aliud beneficium ſimplex, cui eſſet annexum aliud curatum: qua eadem ratione, immo fortiori, habens vnum beneficium ſimplex poſſet obtinere & retinere alterum beneficium curatum, cui eſſet annexum aliud ſimplex beneficium. Secúdo facit, quòd annexum & acceſſorium ſequitur naturā ſui principalis, & regulatur ab eo.[b] Tertio, quod non videtur reperiri alicubi textus, quo ſtatuatur vnam præbendam vacare per adeptionem ſecundę eiuſdem Eccleſiæ, quæ ſit annexa alicui beneficio vel dignitati alterius Eccleſiæ: nam cap. *literas*,[c] & *clem. vlt.*[d] per quæ maximè videtur id probari, loquuntur de præbendis, quarum altera eſt annexa dignitati Eccleſiæ, cuius ſunt illæ præbendæ.

2 Pro parte tamen negante facit primo text. ſingularis d. cap. *literas*,[e] quatenus determinat, quod non poteſt quis habere duas præbendas in eadem Eccleſia, & quod prior vacat ipſo iure per adeptionem ſecundæ. Secundo neruoſius facit clem. vlt.[f] quatenus ſingulariter probat non poſſe quem habere duas præbendas eiuſdem Eccleſiæ, etiam ſi alteram illarum haberet per annexionem ad dignitatē, quam haberet, quod non exprimitur in d. ca. *literas*. Tertio facit, quod quadamtenus frangeretur numerus præbendarum, ſiue (vt ita dicam) præbendatorum, ſi vnus & idem teneret duas præbendas, quamuis alteram teneret per annexionem, à quo videntur abhorrere iura, cap. *conſtitutum*.[g] Per quæ videtur hæc pars negans de iure verior.

3 Ad primum oppoſitorum reſpondetur primò, ſecundū communem ſententiam, quam inter alios adnotauit Pan.[h] quòd iura plus oderunt duarum præbendarum, ſiue duorū ſimplicium beneficiorum ſimilium retentionem ſub eodē tecto, quam duorum curatorum ſub diuerſis. Secundo nouè, & vt videtur, aptiùs reſponderi poteſt, quod d. cap. *ſuper eo.* in oppoſitum adductum loquitur de duobus beneficiis curam animarum, ſed non ſub eodem tecto habentibus: & ita poſſet dici, quòd nō liceret retinere duo beneficia, quæ haberent curam in eadem Eccleſia, etiam ſi alterum haberet per annexionem: & ſic non obſtat huic parti, quę habet non poſſe quē habere duo beneficia etiā ſimplicia, ſi eſſent vniformia in eadē Eccleſia, ſine diſpēſatione Papæ.

Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quod regulariter eſt verum, quod aſſumitur in eo, ſed fallit frequenter, vt ſignificat l. *cum principalis* allegata in eo[i], vt ponderauit ibi Decius, & conſequenter quādo eſt diuerſa ratio, vt latè ibi per eum: & eſt caſus non citatus ibi ab eo, necā gloſsis,[k] & in propoſito caſu eſt diuerſa ratio in principali, & in annexo, vt palam eſt.

4 Ad tertium reſpondetur, quod licet non inueniatur in ſpecie ſtatutum de præbenda annexa beneficio alterius eccleſiæ, inuenitur tamen ſtatutum in ſimili, vbi quo ad hoc videtur ſatis reperiri eadem ratio, parum enim refert quo ad hōc, an ſit annexa beneficio eiuſdem Eccleſiæ, vel alterius: & ſtatutum in ſimili, habet locum in alio ſimili, in quo eſt eadem ratio.[l] Salus, &c.

a De præben. lib.

b L. cum principalis. ff. de reg. iur. & l. c. acceſſorium. eo tit. lib. 6. cū multis allegatis à gloſsis eorum.

c De conceſſ. præben.

d De præben.

e De conceſſ. præben.

f De præben.

g De reſer. & ca. cū mutata. cum ei adnotatis, de reſcr.

h D. c. literas. notab. 2.

i Verbo plerumque.

k In c. debitores de iureiuran.

l L. non poſſunt de legib. ca. dudum. 2 de elect.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas nō vacat per aſſecutionē canonicatus: ſi tamē vterq̄, requirit reſidentiam, alterum tenetur dimittere, & hoc ſi ſint in diuerſis Eccleſiis, nu. 3. nam ſi ſint in eadem Eccleſia, non tenetur alterum dimittere, nume. 4. & hoc etiam poſt Concilium Tridentinum, num. 5. modo vtrique poſſit per eundem deſeruiri no. 4. & 6. & modo dignitas non habeat præbendam capitularem, vt inſinuatur ex initio huius reſponſi: canonicatus autem qui eſt ſimplex beneficium, cum de conſuetudine non requirat reſidentiam, poteſt cum dignitate alterius Eccleſiæ, vbi Concilium non eſt receptum, retineri, nu. 3.*

2 *Beneficia vniformia etiam ſimplicia & penſiones ſub eodem tecto ſunt incompatibilia, ita vt per aſſecutionem vnius, alterum vacet: idem dicitur de difformibus ſi ſint dignitates, perſonatus vel officia, nu. 5. quod ſi ſint alias difformia, modo vtrique poſſit deſeruiri, nequaquam efficiuntur incōpatibilia ex eo ſolo, quòd ſint ſub eodem tecto. nu. 6.*

CONSILIVM XXIIII.

AN quis poſſit ſimul retinere canonicatum, ac dignitatem non tamen primam poſt pontificalem in cathedrali, præſuppoſito, quod [illegible]gnitas ipſa non habeat præbendam canonicalem ex bonis Capi[illegible] & quód ex antiquis conſtitutionibus prædictæ Eccleſiæ alternis hebdomadis vterque deſeruiat in choro: & an ſufficiat diſpēſatio proprij ordinarij?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primò, quód canonicatus, & dignitas etiam prima poſt pontificalem, non ſunt de ſe talia incompatibilia, qualia ſunt illa, de quibus in ca. *de multa*,[a] & ita per adeptionem alterius non vacat alterū ipſo iure iuxta diſpoſitionem illorum capitulorum.

Secundo, quod ſi iure & cōſuetudine requirant reſidētiam perſonalem, erunt quidem incōpatibilia quo ad retentionem, ita quod licet ipſo iure non vacet alterū adeptione alterius, vt prædictum eſt, tenetur tamen illorum vnum, quod maluerit, relinquere iuxta c. *præterea*.[b]

Tertiò, quòd iure communi, præſertim antiquiſsimo, non ſolum canonicatus, & dignitas prædicta, ſed etiā omnia alia beneficia requirunt reſidentiā perſonalē, & cōſequenter ſunt incompatibilia prædicti ſecundi generis iuxta glo.[c] quam Panor. cum cōmuni ſequitur ibi, & tenet Innoc. cum communi,[d] quem ſequitur idem Pan. latius,[e] & eſt ratio irrefragabilis in c. *ad hæc*,[f] inducendo illud eo modo, quo in eius repetitione inducimus.

Quartò, quòd conſuetudine induci poteſt regulariter, ne beneficium requirat reſidentiam, vt poſt gloſſ. prætatā, & Panormitanū,[g] & rationem [g] reſoluit Felin.[h] immo & ferè vbique eſt huiuſmodi conſuetudo in beneficiis ſimplicibus, ſaltem ſæcularibus, vt concludit Panorm.[i] & fortius Card. qui in hac re latior eſt.[k]

2 Quinto, quod omnia beneficia vniformia in vna Eccleſia, ſiue ſub eodem tecto, ſunt incompatibilia primi generis, etiam ſi ſint ſimplicia, & duo canonicatus, & duæ præbendæ, ſiue penſiones eiuſdem ſpeciei.[l]

3 Sexto, quod ex his ſequitur reſponſio ad quæſtionem propoſitam, quatenus intelligi poteſt de canonicatu & dignitate diuerſarum Eccleſiarum, nempe quod ſint incompatibilia ſecundi generis: conſuetudine tamen factū fuiſſe nonnullis in locis ante Cōc. Trid. ne ſaltem alterum illorum requirat reſidentiam, & ita eſſent compatibilia: poſt quod tamen, videtur facta incompatibilia in diuerſis Eccleſiis, quia videntur requirere reſidentiam perſonalem.[m]

4 Septimo, quod ex eiſdem infertur etiam reſponſio ad prædictā quæſtionem, quatenus intelligi poteſt de canonicatu & dignitate eiuſdem Eccleſiæ, nempe, quòd non ſint incompatibiles primi generis, immo neque ſecundi: quia non ſunt beneficia eiuſdem ſpeciei, ſiue vniformia. Nec facit ea incompatibilia neceſsitas reſidendi: quia cū conſiſtant in eadem Eccleſia, poteſt quis in vtroque reſidere. quod conſequitur vnum paradoxum, videlicet, quod duo beneficia difformia ſub eodem tecto aliquo reſpectu magis ſe compatiantur, quàm alia duo eiuſdem generis in diuerſis eccleſiis, licet beneficia eiuſdē ſpeciei & vniformia diuerſarum Eccleſiarum aliis reſpectibus ſint incompatibilia.

5 Octauo, quod attento iure communi antiquo relaxato, vt prædictum eſt, per conſuetudinem quo ad beneficia ſimplicia, & attento etiam Concilio Trid. videtur, quod ſine vlla diſpenſatione Papæ vel Epiſcopi poteſt quis habere in eadem Eccleſia canonicatum, ac dignitatem. Nec obſtat c. *literas*.[n] nec clem. fin.[o] quia loquuntur de beneficiis eiuſdē ſpeciei, & vniformibus. Nec etiam obſtat c. r.[p] quia ſolum habet non poſſe quem ſine diſpenſatione Papę habere in eadem Eccleſia duas dignitates, ſiue duos perſonatus, aut duo officia vniformia, neque difformia, nō tamen vetat obtinere vnum tale cum canonicatu, & præbenda: immo glo.[q] infert ex eo clarè, quod per diſpenſationem Epiſcopi poteſt quis habere in eadem Eccleſia canonicatum, & præbendam cum dignitate.

Nono, quòd gloſſa prædicta, quæ videtur requirere ad hoc diſpenſationem Epiſcopi, intelligenda eſt quo ad eas terras in quibus ſeruatus ius illud antiquiſsimum, cap. *conquerente*,[r] ſecundum quod, vt eſt notatum in primo dicto, omnia beneficia ſunt quodammodo incompatibilia: non autem in eis terris, quales ferè ſunt omnes, in quibus conſuetudo ſubtraxit neceſsitatem reſidendi in ſimplicibus. vnde præfata gloſſa,[s] ſub finem ſignificat tantùm

a De præben. & in extrauag. execrabilis. Ioan. xxij.

b De præben.

c In ca. conquerente verbo de cons. de cler. non reſidentib.

d In c. fin. nu.

e In repet. §. qui exempla de præben.

g In d. rep. ... de cons. de cler. non reſid.

l Cap. literas de conceſſ. præben. & clem. fin. de præb.

m Conc. ſeſſ. 24.

n De conceſſ. præb.

o De præben.

p § fin. de conſuet. li. 6.

q In verbo canonicum.

r De cler. non reſid.

s D. ca. fin.

valere

... hoc conſuetudinem, quantum Epiſ-... tionem,& per multa iura quæ citat, in qui-... *tantia.*[a] ſatis iudicat hoc eſſe vbique inductum, 6 ... mo, quòd non ſolùm verum eſt id quod ait gloſ-ſa ... in præcedenti dicto, ſed etiam quod nemo alius ... iam, aduertit, numquam iure communi duo beneficia ... eiuſdem Eccleſiæ ſibi alioqui non repugnántia, fuerunt incompatibilia etiam ſecundi generis, quia illa incompatibilitas proueniebat, eo quòd vnus nõ poterat in diuerſis Eccleſiis reſidere, & omnia beneficia requirebant reſidentiam: quod ceſſat in beneficiis eiuſdẽ Eccleſiæ. Dixi tamen *ſibi alioqui repugnantia.* quia ſi alteri incumberet aliquod onus faciendum eodẽ tempore, quo aliud illi repugnans incumberet alteri, eſſent incompatibilia.[b] Salua, &c.

... reſcrip ... in clem ... mod

b Arg. ... vbi repugnantia ff. de ver. ... dinem de ap-pel.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium requirens reſidentiam obtinens, ad alia requirẽtia reſidentiam etiam curata obtinenda non efficitur inhabilis, ſed per aſſecutionem ſecundi, ſi ſint curata, vel dignitas, vel officium vacat primum, ſi vtraque nõ ſint talis qualitatis, non inducitur quidem vacatio ipſo iure, ſed ipſe tenetur, ac etiam poteſt cogi, vt alterum quod malit dimittat.*

3 *Dubio in caſu recipiẽdus eſt ſẽſus, qui cultui diuino ac eius augmento fauet. Vnde quando verba fundationis multarum capellaniarum ſimul erectarum poſſũt intelligi, vt ſufficiat ſi ex omnibus omni die vnus faciat ſacrũ; vel vt omnes omni die celebrent, ſecũdus ſenſus eſt admittendus, ſalua decentia & deuotione, nume. 2.*

4 *Obligatio Miſſam per ſe quotidie dicẽdi, differt ab obligatione illam per ſe vel alium dicendi.*

CONSILIVM XXV.

AN habens capellaniam, ratione cuius debet reſidere quotidie in aliqua Eccleſia, impediatur habere beneficium curatum, vel aliud ſimile: & quid de neceſſitate miſſandi quotidie ob clauſulam fundationis, quæ ita habet: *Quod quilibet capellanus dicat Miſſam quotidianã.* quæ tamen verba aliquando in ipſa fundatione variantur.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo ſequentia. Primũ quod quærere quidem poteſt aliud beneficium etiam curatum iuſtè, quia neceſſitas reſidendi in aliquo beneficio iam quęſito, non tollit habilitatem quærẽdi aliud requirens reſidentiam, vel curatum: quia hoc nullo iure cauetur, & ſine lege nemini eſt inducenda inhabilitas, prgſertim ipſo iure, iuxta gloſſam finalem,[c] facit c. *legatur.*[d] Secundum, quod capellanus per adeptionem talis beneficij curati non perdit ipſo iure ſuam capellaniam. Tum quia id etiam nullo iure cauetur. Tum quia Panormitanus & communis ſententia tenet,[e] quòd beneficium requirens reſidentiam perſonalem non vacat per adeptioné alterius eam requirentis, niſi ſint de contentis in d. c. *de multa.* ſcilicet dignitates, perſonatus, officia, vel Eccleſiæ parochiales. Tertiũ, quòd licet præfati capellani iuſtè poſsint quærere beneficia curata, non tamen iuſtè poſſent retinere illa, & ſuas capellanias ſimul, immo poſſent cõpelli ad relinquendum vtrum illorum maluerint, per dictũ c. *referente.*[f] cum ei adnotatis.

c Cap. fin. de iure patron.

d 24. qu. 2. c. conſideremus ... de renunc. & ſeq. ... e In c. referente & c. de multa de preb.

f Et c. poſtulaſti de preb. & cap. fin. de cler. non reſid.

2 Ad ſecundam reſpondeo, quod parte negante, ſcilicet quod præfati capellani non tenentur ad miſſandum quotidie, facit primo, quòd ſtatutum, vt habens certũ beneficium quotidie celebret, non obligat ad celebrandum quotidie, ſed ſolum quantùm frequentius poterit, ſalua honeſtate ſua & debita deuotione. Secundò, quia ſtatutũ fundationis obligans eos ad miſſandum inter cætera loquitur per verbũ ſingularis numeri, ſcilicet, vt dicant ſingulis diebus Miſſã: & diſpoſitioni diſponẽti, aliquid per ſigularẽ numerũ ſatisfacit faciẽdo vnũ: vt teſtatori diſponẽti ꝙ aliqua poſſeſſionũ ſuarũ vẽdatur alicui, ſatisfacit heres vendendo vnã, & non tenetur ad vẽdẽdas plures, vt tradit Felinus.[g] Tertio, quod ſtatutum habet, vt capellani concordent ſuper hora dicendi Miſſam, vt dicant eam per ſuos dies hora ſtatuta, ſcilicet vndecima hyeme, & decima æſtate: & ſi omnes quotidie deberent ſingulas Miſſas facere, non videretur neceſſaria ſuper hoc vlla concordia & ſtatutum videretur ſuperfluum, quatenus habet, vt dicant eam per ſuos dies, cum omnes tenerentur dicere quolibet die.

g Ca. omnes. de conſtit.

A Pro parte verò affirmante, quod præfati capellani teneantur dicere quotidie ſuam Miſſam, facit primò, quòd teſtator expreſſè diſponit; quòd quilibet capellanus quotidie diceret Miſſam in altari maiori, vel alio illi proximiori: & vbi verba ſunt clara, non eſt recedendum ab eis,[a] & in claris non eſt locus coniecturis.[b] Secũdo, quod executores teſtamenti ſtatuerunt, vt capellani dicerent Miſſã quotidianã, eo modo quo teſtator diſpoſuit, ... clarè & expreſſè diſpoſuit, vt quilibet capellanus quolibet die diceret Miſſam, ergo quilibet eorũ tenetur quotidie dicere Miſſã, quoniã relatiũ cenſetus poſitum in referente.[c] Tertio, quod ſtatuta fundationis in multis locis loquũtur de Miſſis in plurali numero, primo ibi, *los patrones nombren capellan, o capellanes, que digan las dichas Miſſas.* & pondera quod ſi ſola vna Miſſa dicenda eſſet, non oportebat dicere, vt eligerent capellanum, vel capellanos, quia ſatis erat vnũ im eligere, ibi, *queremos que los dichos capellanes digan las dichas Miſſas por ſi miſmos.* & tertio ibi, *ſi algun capellan dexare de celebrar las Miſſas.* & pondera, quod loquitur in numero ſingulari de capellano, & in plurali de Miſsis, quę verba clarè ſignificant quemlibet teneri ad dicendas plures. quarto ibi, *que los patrones puedan hazer celebrar las Miſſas.*

B

a L. nõ aliter. ff. de leg. 3. b L. continuus. § cum ita ff de verb. oblig. c L. aſſe toto ff. de hæred. inſtituen. & l. ſi ... ff. ... & ... teſtamento ff. de condit. & demonſt.

3 Quarto, quod in dubio recipiẽdus eſt ſenſus, quo cultus diuinus augetur.[d] Quinto, quod actus hominum per conſuetudinem recipiunt interpretationem,[e] vbi multa adducit Felinus: at caro patroni inſtituunt multos capellanos ad dicendum vnam Miſſam: quare in dubio inſtitutio plurium capellanorum ad miſſandum intelligenda eſt de pluribus Miſsis, & non de vna tantùm. Per hæc poſteriora fundamenta videtur pars hæc affirmans verior.

C

d L. ſunt per ... ff. de re ... & ... e L. fin. C. de fideiuſſ. & cum ... M. de conſt. c.

Ad primum oppoſitorum reſpondeo primò, concedẽdo, quod obligatus ſimpliciter ad dicendam Miſſam quotidie, ſatisfacit miſſando, quoties ſalua honeſtate & debita deuotione poteſt: ſed negando, quod ex eo quidquam contra hanc partem colligatur. Tum quia hæc pars id nõ negat. Tum quia in caſu propoſito non agitur de obligato ad miſſandum quotidie ſimpliciter, ſed de obligato ad miſſandum quotidie per ſe, vel per alterum, inter quæ magna eſt differentia, vt poteſt colligi ex Panormitano.[f] Tum quia alia quæſtio eſt, an præfati capellani debeant miſſare quolibet die per ſe, vel per alium, de qua non quęritur, ſed ſolùm an teneantur omnes ad vnam ſolam Miſſam quotidie faciendam, de qua quęritur, & ad quam reſponſum eſt quòd non, ſed debent ſinguli ſingulas dicere.

D

f Conſ. 98. n. 4.

Ad ſecundum negãdo, quòd in omnibus ſtatutis teſtatoris, & executorum fiat mentio de Miſſa in numero ſingulari; quia immo in pluribus fit mentio in numero plurali, vt patet per ſupradicta; & quod teſtator ita diſpoſuit de Miſſa in ſingulari numero, quòd clarè ſignificauit ſingulos capellanos teneri ad ſingulas Miſſas faciendas quotidie; eius enim verba ſunt hæc, *quod quilibet capellanus dicat Miſſam quotidianam.*

E

Ad tertium reſpondetur, quòd illud argumentum haberet aliquam vim ſi non poſſet eſſe inter capellanos alia diſcordia, quàm quis eorum teneretur ad vnam Miſſam dicendam: ſed illud eſt falſum; quia poſſunt eſſe multę alię diſcordiæ, ſcilicet quis eorum diceret prius ſonãte decima, & quis poſterius, & quis in altari maiori, & quis in alio illi proximiori, & an deberent dicere de officio diei, vel alio, & an de viuis, vel de defunctis: & in huiuſmodi diſcordiis poteſt verificari prædictum ſtatutũ. Salua, &c.

F

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſat in illegitimum ad beneficia quæcumque cum clauſula,* dummodo non ſint plura, *per illam id cõſequitur, vt dimiſſo primo poſſit obtinere ſecundum, non autem vt duo ſimul retineat.*

CONSILIVM XXVI.

QVæritur quid operetur clauſula illa, *dummodo nõ ſint plura,* quam Datarius cœpit nouè ponere in diſpenſationibus, quibus Papa diſpẽſat ad ordines ſacros, & beneficia cum illegitimis diſpenſatis ab Epiſcopo ad quatuor minores, & vnum ſimplex.

Quia res obſcura erat, & eius declaratio à mente concedentis gratiam pẽdere videbatur, cõſuluimus Reuerẽdiſsimũ Datariũ, qui reſpondit mentẽ Papæ & ſuã eſſe, vt

virtute huiuſmodi diſpenſationis [illegible] duo beneficia ſimul retinere poſſit, ſed quòd in hoc nihil proſit; quod qui abſque illa non poterat obtinere niſi vnum ſimplex, & primum quod ſibi conferretur: virtute huius poterit obtinere & retinere aliud quodcumque maluerit, modo non retineat duo ſimul.

SVMMARIVM.

1 Capellania perpetua iuriſpatronatus, ſi (vt licet) reducatur per ordinarium ad manualitatem, deſinit eſſe beneficium, efficiturque ſimplex ſeruitium, ad quod patronus ſine alia Epiſcopi approbatione poteſt quemcumque deputare, & deputatũ remouere n. 3. & quod ſi poſtea impetretur vt beneficium, non tenet inſtitutio n. 5. niſi iterum de manuali per Epiſcopum inſtituatur in beneficium eccleſiaſticum num. 8.

4 Capellas eſſe manuales ſeu ſeruitia manualia, magis expedit patronis, quia ſeruientes ſic magis continentur in officio, quã ſi ſint beneficia eccleſiaſtica.

6 Bona fide poſſidens beneficium vti ſeruitium amouibile, facit fructus ſuos.

CONSILIVM XXVII.

CApellaniam perpetuam ordinarius, petẽte patrono, fecit manualem; ad cuius ſeruitium patronus per ſe deputauit quẽdã I. qui ad euitandos ſcrupulos curauit ſe ordinario præſentari, & de ea vti de beneficio perpetuo inſtitui. Quæritur, quid agendum?

1 Reſpondeo primò, ſatis facile defendi poſſe id quod fecit præfatus ordinarius. Tũ quod ordinarius, præſertim Legatus; poteſt iuſta de cauſa, & cum conſenſu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præſentationem eius inſtituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutũ amouibilis: quoniam certũ eſt ordinariũ poſſe vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere iuſta de cauſa beneficia inferiora ſui epiſcopatus.[a]

2 Nec obſtat, quod collatio beneficij, & inſtitutio præſentati in eo ſũt res ſpirituales, & nõ cadũt in laicũ, qui eſt incapax iuris nõ ſolũ cõferẽdi & inſtituẽdi, ſed & eligẽdi, quod eſt minus,[b] niſi priuilegio Papæ, iuxta glo. celebr.[c]

3 Non inquam hoc obſtat, quoniam per ordinationem qua capella perpetua fit temporaria, & ad nutum amouibilis, ita vt loco illius conſtituatur temporale ſeruitium ad nutum patroni amouibile, non confertur ius conferẽdi, vel inſtituẽdi patrono laico ſed extinguitur capella perpetua, & loco illius fit illa, quam patronus potuiſſet ab initio ordinare etiam ſine conſenſu Epiſcopi, vt ſcilicet darentur tot ſcuta annua alicui clerico ad ſeruiendũ capellæ, ita vt poſſet ad nutum amoueri, & poni ſine aliquo titulo perpetuo Epiſcopi, ita quod extinguitur beneficiũ, quod debet eſſe perpetuum, & conſequenter deſinit ordinarius habere ius inſtituendi, ſed non quæritur illud patrono, qui etiã perdit ius præſentandi ad beneficiũ, quia iã non eſt tale; ſed quærit libertatẽ ponendi, & tollẽdi quẽ & quoties voluerit, quod eſt grande & vtile frænũ ad cõtinendum capellanum in officio virtutis, ne patronus reſciens illius vitium, amoto eo, ponat alium: quæ, vt puto, fuit magna cauſa faciendi capellam illam de perpetua manualem, hoc eſt extinguere illam, & loco illius facere temporariam, quæ non eſſet beneficium perpetuum, ſed aliud gratius Deo.

4 Secundo principaliter dico, quòd debet ſerio perpendi, fieri per hoc patrono grande præiudicium, & præfato I. grande commodum: quia ſi manet perpetua, non poteſt ea priuari, niſi ex cauſa graui, & cum cauſæ cognitione à iudice, vt alij beneficiarij; & quod fortè hoc fuit in cauſa, cur ſub ſpecie boni ſpiritualis, & ſanæ conſcientiæ, præfatus I. quærit bonum temporale cum præiudicio patroni, quem miror tam facile illi conſenſiſſe. Mihi enim iure verius videtur, valuiſſe illam ordinationem, ſi iuſta de cauſa facta fuit, potuit autem eſſe bona pars talis cauſæ id, quod prætactum eſt.

Tertio, quod meo iudicio conſulendum erat prędicto patrono, vt procuraret reſtitutionem in integrum in ſuũ ius antiquum per iuſtam ordinationẽ ordinarij ſibi quæſitum: eo quòd per iuris errorem, & timorẽ peccandi per præfatum I & alios ſibi incuſſum, per errorem præſentauit illum ordinario.

5 Quod ipſum & præfato I. videtur conſulendum: quoniam non poteſt facile defendi iuſtitia [illegible] quem habet in dicta capella, cum non videatur [illegible] neque patronus [illegible] ius mutandi ordinationem præfatam prędictæ capellæ, in [illegible]lla erat.

6 Quarto, quod ipſa ſuppoſita iniuſtitia & nullitate præfatæ ordinationis ordin[illegible], qua de capella perpetua fecit temporariam, & quod præfatus I. cum iniuſto titulo poſſedit eam,[f] quod certè ipſe nõ auderet affirmare[g] quia tamen bona fide, & cum titulo colorato poſſedit eam, fecit fructus ſuos,[a] vt tradunt Panormitanus, & omnes[b] poſt Bartholum,[c] & omnes,[d] Couarruuias.

7 Quinto, quod nullius inhabilitatis timor eſt habendus[e] propterea quòd videatur accepiſſe beneficium Eccleſiaſticum de manu laici, contra multa capp.[f] Tum quia non accepit vt beneficium perpetuum, ſed vt ſeruitium manuale temporarium, quod poteſt dare laicus, & quotidie dant ſimiles capellas manuales. Tum quòd illa iura loquuntur de capiente beneficium ſine colorato titulo, & ipſe habebat coloratiſsimum, & certè mea ſententia magis coloratum, quàm nunc, vt prædixi.

8 Sexto, ad quæſtionem, qua quæritur quid nunc oporteret agere iure poli, & iure fori, reſpõdeo quod alterum de duobus, nempe procurare vt patrono reſtituatur ius ſuum per præfatam ordinationem ordinarij ſibi quæſitum, & præfato I. ius illud manuale, & amouibile, ſicuti ante hanc innouationem habebat, aut curare, vt ordinarius ſolemniter erigat de nouo præfatam capellam in capellam perpetuam, & quod patronus de nouo præſẽtet præfatũ I. ordinario & quod ordinarius eũ inſtituat in ea.

SVMMARIVM.

1 Commenda perpetua dat quemdam improprium & extraordinarium titulum, ad effectum vt illa ceſſante comprehendatur ſub reſeruatione beneficiorum, ſed non dat verum & proprium titulum. Vnde quis duo poteſt habere beneficia, alterum in titulum, alterum in commendam: nec per ceſſationem commendæ alteratur modus vacationis, immo vacat & remanet affectum & reſeruatum vt prius, adeo vt prouiſio ordinarij non det titulum nec coloratum.

2 Reſcriptum Papæ in ijs quæ ſũt iuris, facit ius, nedũ inter partes pro quibus reſcribit, ſed etiam inter alios.

CONSILIVM XXVIII.

BENEFICIVM commendatum non vacat propriè per ceſſationem commendæ, ſed vacat vt prius ante commendam, & perinde manet affectum, & reſeruatum, ac manebat quando fuit commẽdatum, vt ait Federicus,[g] Ludouicus Romanus,[h] Caſſadorus,[i] Gomezius,[k] Card.[l] qui hoc in prędictis locis deciſiuè vel remiſsiuè tenent, per ceſſationem commendæ cenſeri vacare beneficiũ eo modo, quo vacabat cum fuit commendatum: pro quibus eſt illa regula, quód nemo debet habere plura beneficia in titulum,[m] at vnus & idem poteſt habere vnum beneficiũ in titulum, & alterum in commendam, quia commenda non dat titulum.[n]

Non obſtat, quod Caſſadorus & Gomezius in præfatis locis affirmant, commendam perpetuam eſſe titulum canonicum, & coloratum, & quod per ceſſationem commendæ perpetuæ perditur ille titulus, & vacat beneficiũ commendatum, & comprehenditur ſub prędictis regulis Cancellariæ, quæ loquuntur de titulo colorato & vacatione; quia vt ex ipſemet colligitur, intelligunt de quodam titulo extraordinario, & improprio, & de vacatione largo modo quo ad effectum includẽdi ſub præfatis regulis magis ex idẽtitate rationis, quàm ex proprietate verborum, non autem loquũtur de titulo, & vacatione, per quam deſinat beneficium eſſe affectum, vt erat quando fuit à Papa commendatum.

2 Denique ipſemet Papa in ſuis literis ampliſsimè declarat, per cõmendæ ceſſationẽ non vacare beneficiũ cõmendatum, aliter quàm vacabat tempore commendæ: & quod manet reſeruatum eius collationi, prout erat quando commẽdauit, & addit non poſſe ordinarium in eo cõferre titulum coloratum: & cùm ita declaret Papa reſcribendo in his quæ ſunt iuris, nulla cadit dubitatio: quoniã reſcriptum principis facit ius, non ſolùm inter partes, vt ait Ioannes Andreas,[o] ſed etiam quo ad alios,[p] cum multis alijs per Felinum citatis.[q] Salua, &c.

a Ca. ſicut vniri de reru. ſub prælat. & 1. prærogatiua & ca. plures. 16 q. 1 & ca. 1. de reb. eccleſ. non alienan. lib. 6. & clem. 2 eod. tit. & c. cum accepiſſent & c. ex parte de conſtit.
b Cap. sacroſanctis & ca. Meſſana de electio. & ca. monentum & c. nemini. 16. q. 7.
c In c. imperium 10. diſt. & in ſumma 16. q. 7.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quotidianas, quas canonicus hæreticus occultus, interim antequam cum retentione beneficij abſolueretur, percepit, ijs, quibus accreuiſſent, reſtituat.*

CONSILIVM XXIX.

Canonicus hæreticus occultus, qui accepit diſtributiones quotidianas, ſi abſoluatur, poſtea reconciliatur cum retentione canonicatus, cui reſtituet eas?

1 Reſpondeo, hanc quæſtioné poſſe decidi per ea, quæ [illegible] tradimus in Enchiridio de oratione,[a] ſcilicet acquiri huiuſmodi diſtributiones illis canonicis; quibus accreuiſſent, ſi ipſe non interfuiſſet: an autem poſſint teneri, & condonari, vide quæ vbi ſupra tradimus.[b]

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio triennalis de colorato titulo facit verum.*

CONSILIVM XXX.

Quæſitum eſt, an poſſeſſio triennalis beneficij de colorato titulo faciat verum?

Reſpondetur quæſtionem hanc eſſe magnam, quam et perlegendo in ſcholis ſæpius tetigi, nunquam tamẽ in eius deciſione animum ita firmaui, vt non fluctuarer, [illegible]ens ex vna parte gloſſam antiquam viri doctiſſimi Gulielmi de Monteſerrato tenere,[c] quod poſſidens pacificè beneficium triẽnio cum titulo colorato, facit illud ſuum, etiam quo ad Deum, licet titulus non fuerit canonicus: Et ab altera parte perpendens argumenta neruoſa, quæ contra eam fieri poſſunt, quorum & aliqua tangit Coſmas Guimerus,[d] per quæ tenet contrarium; quod ipſum, ea tamen nõ relata, tenuit etiam Gomezius.[e] At nũc arbitror opinionem præfatæ gloſſæ antiquæ eſſe ſeruandam, per argumenta neruoſa, quæ ipſa tangit: & quia mẽs Conciliorũ, vnde illa regula deſumpta eſt, & concordatorum inter Leonem X. & Franciſcum Galliæ Regem,[f] vbi latius quam alibi ſenſus illius regulę exponitur, id ſenſiſſe videtur; & quod præterea ſumma Gallicana, quæ parlamenta vocant, id ſeruare dicuntur à Petro Rebuffo, qui hanc partem latè confirmat.[g] Salua, &c.

Aduertendum hanc ſententiam auctoris non eſſe ita certam, vt patet ex Couarruuia regul. poſſeſſor par. 2. §. in verſic. ſeptima cõcluſio. cum anteced. de reg. iuris in 6.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua menſium non prodeſt ordinarijs acceptantibus, niſi poſtquam eorum acceptatio authentica ad Datarium peruenerit, nec poſt mortem Papæ illam concedentis, nu. 2. includitque diem ipſiuſmet publicationis. num. 3.*

2 *Gratia ad beneplacitum Papæ morte eius expirat, ſecus ſi ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ concedatur.*

3 *Dies termini, quando illi additur prepoſitio, à, vel ab, non computatur in termino ſecundum illam opinionem quæ aliquibus magis communiter eſt recepta: fallit primo, quando de mente auctoris, vel ex alijs verbis aliter contrarium poteſt colligi, num. 4. & 7. Item dicta regula procedit, quãdo dicta prepoſitio additur actus gerenda, vel tempori ſine certo dies expreſſione, ſecus ſi addatur certo dies. n. 5. Itẽ fallit quãdo additur à lege, nec incluſio eſt cõtra ius, n. 6. Itẽ & quãdo incluſio eſt fauorabilis ei cui ſit gratia, dilatio vel facultas. num. 8.*

6 *Reſeruatio alternatiuæ menſium non eſt contraria iuri, immo conformis, quia reſeruat Papa ius conferendi, quod illi cõpetit ratione concurſus, quo cum omnibus ordinarijs & validiori iure concurrit.*

CONSILIVM XXXI.

Quæſitum fuit, an vacante canonicatu & præbenda in Eccleſia cathedrali Gienenſi illa ipſa die, qua facta fuit reſeruatio alternatiuæ à S.D.N. Sixto V. cenſeatur includi in reſeruatione, vel valeat collatio ordinarij in vim alternatiuæ præceſſoris.

1 Ad hanc quæſtionem decidendam præſuppono primò collationem prædicti canonicatus factam à Reuerẽdiſſimo Epiſcopo Gienenſi non potuiſſe valere illa ratione, quòd illa pertineret ad ipſum virtute alternatiuæ, quia illa ei non poterat prodeſſe, donec fides eius acceptationis perueniſſet ad Datarium, vt cõceſſionis alternatiuæ tenor continet, quæ non peruenit ante collationem à Sanctiſſimo factam.

2 Secundò, quòd etiam certum eſt prædictum D. Epiſcopum non potuiſſe illum conferre virtute acceptationis alternatiuæ, quã fecerat antea Gregorius XIII. quia illa & virtus eius expirauerunt per mortem il[illegible] quoniam facta fuit vſque ad beneplacitum eius; & [illegible] facta [illegible]que ad beneplacitum Papæ finitur morte ipſius, licet nõ ſi fieret vſque ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ.[a]

3 Quibus præſuppoſitis reſpondetur primò, quod tota difficultas huius quæſtionis [illegible] conſiſtit, an obſit eius collationi alternatiuæ reſeruatio facta per S.D.N. pro cuius vtraque parte multa poſſent adduci: quoniam multa faciunt pro collatario Papæ, & multa pro collatario Epiſcopi: ſed oĩa videntur reduci ad [illegible]am quæſtionem, à reſeruatio facta a Sanctiſſimo, & publicata die 4. Maij anni 1585. qua reſeruauit omnia beneficia vacantia extra Curiam à die publicationis eius propter præpoſitionem illam, à, cenſeatur excludere an includere diem illum quartum: quia prædicti canonicatus & præbenda vacauerunt illa ipſa die, & collatarius Epiſcopi prætendit eos non comprehendi in reſeruatione prædicta: quia dies termini non computatur in termi[illegible] quã do illi additur prępoſitio, à vel ab, vt habet gloſſa memorabilis adiuncto textu,[b] quę videtur aliquibus cõmuniter recepta, in quibus videtur eſſe Decius cum relatis à ſe.[c] Collatarius autem Sanctiſſimi contradicit, allegans diem termini computari in termino in prędicta reſeruatione.

Penſatis autem mediocriter vtriuſque rationibus adductis pro illa gloſſa, & contra illam; videtur verius eſſe, quod in hoc caſu die termini includatur in termino, & quod canonicatus & præbẽda pędicta cenſenda ſunt reſeruata S.D.N. primo quidem, quòd ex mẽte auctoris reſeruatoris id colligitur.

4 Tum quòd cõſtat eum voluiſſe per illam reſeruationẽ reſeruare ſibi regulariter quo ad omnes collatores & collatrices omnia beneficia vacantia menſe Maio, cuius dies erat ille quartus, in quo vacauerũt; & ita videtur voluiſſe vacantia illo die includere. Tum quod conſuetudo antiqua Maximorum Pontificum habet reſeruare vacantia in octo mẽſibus ſibi per reſeruationem regularem, & vacantia ſex menſibus per reſeruationem alternatiuã: & non videtur vnquam contigiſſe caſus, in quo dies termini declaretur excluſus.

Secundo, quòd colligitur etiam ex verbis ipſius reſeruationis; quia facta eſt ſecundum conſuetudinem antiquã prædictam, exprimendo in duobus locis menſes reſeruatos, & in vna ſine vlla præpoſitione, à, vel ab; ex quo conijcitur, quod ſua Sanctitas nullam de vi excluſiua dies termini habuit memoriam, & conſequenter noluit vt haberet eam: quia nihil incognitum eſt volitum, ſecundum S. Auguſtinum,[d] receptum ab omnibus, & probatur per l. cum Aquiliana,[e] cum ſimilibus. Tum quod ſi illa reſeruatio fuiſſet facta die ſecunda, vel tertia Maij, incluſiſſet diẽ quartam: & certum eſt noluiſſe minus includere faciendo eam die quarta, quàm faciendo eam die ſecunda, vel tertia quo ad dies in ea terminatos.

5 Tertio, quod in propoſito non agitur de præpoſitione, à, vel ab, addita tempori, vel actui generaliter ſine expreſſione dies certi, quo caſu non includunt tempus præcedens actum, ſed ſolùm ſequens immediatè illum, vt in cap. *anteriorum.*[f] ibi. *A recitatione ſententiæ* & in c. *quam ſit.*[g] ibi: *A tempore præſentationis.* Sed agitur de præpoſitione, à, adiuncta certo dies: per quod tolluntur argumenta, quæ videntur probare non includere tempus præcedens actũ, ſed ſolum ſequens illum, vt ſingulariter pręalijs adnotauit Præpoſitus.[h]

6 Quarto, quod Cinus, quẽ ſequitur ibi Salicetus,[i] determinauit, quando huiuſmodi prępoſitiones includunt terminum dies, cui adiciuntur, & quando nõ; dicẽs, quod quando proferuntur à lege, includunt, ſi incluſio non eſt cõtra ius, vt in d. l. *à caligata* & in c. *à ſubdiacono.*[k] & in caſu propoſito prępoſitio, à, profertur à lege; & incluſio eſt conformis iuri: ergo cenſendũ eſt includere. Quod autẽ ſit conformis iuri, & legi, probatur ex eo, quod Papa iure cõmuni habet poteſtatẽ conferẽdi omnia beneficia, quocũq; tẽpore vel loco vacent, ſecundũ gloſſ. magnã recep.[l]

a Cap. ſi gra[illegible] de reſcr. lib. 6.

b In clem. ſi. [illegible] de ap[illegible] In ca. [illegible] ro. 2. de appell.

d 23. de Trin.

e ff de tranſact.

f 2. q. 6.

g De electio. lib. 6.

h In ca. ſuper eo 2. nu. 20 de appell.

i In l. à caliga[ta] C. de nupt.

k 93 diſt. & in c. aliter. 93. diſt.

a In cap. 2. de [illegible] lib. 6.

& per reſeruationem prædictam confirmatur, & augetur ius eius ad cõferẽdũ. Nec obſtat, quòd nocet ordinario, qui concurrit cum Papa: quia ius quod habet Papa eſt longè amplius, & dignius, adeo quòd vt ait prædicta gloſſa recepta ſi ambo conferrent eadem die, & neſciretur vter prius contuliſſet, collatio Papæ præualeret cæteris paribus collationi ordinarij: & ideo prædicta reſeruatio potius iudicanda eſt conformis iuri, cùm conſonet iuri Papę, quàm difformis, eo quod deroget iuri Epiſcopi.

7 Quintò, quod etiam prędictus Cinus communiter receptus tenet vbi ſupra, quod quando proferuntur ab homine tales præpoſitiones adiunctę diebus, cenſentur includere, ſi de mente diſponentis expreſſè vel tacitè id poteſt colligi: & in caſu propoſito talis mens colligi poteſt, tum expreſſè, eo quod S.D.N. declarauit ſe habuiſſe illã mentem per declarationem ſolemnem id continentem factam ab eo, tamquam à legiſlatore, & non tamquam à doctore priuato, cui credendum eſt, cum per literas eius Apoſtolicas de facto proprio deponentis id apparet; iuxta clem. *literæ*.[a] Tum tacitè, quia quilibet præſumitur ſe ſuòsque magis diligere, quam extraneos,[b] per quæ & alia iura probatur ordinatam caritatem incipere à ſe ipſo: & incluſio illius diei reſpiciebat commoditatem & vtilitatem ſuam, & ſuorum familiarium, & aliorum clericorum pauperum in Curia degẽtium; quam certum eſt maluiſſe intendere, quam Epiſcoporum, & aliorum collatorum voluntatem, & appetitum, quæ non ſolent eſſe Reip. adeo commoda, ac ſua, vti omnium patris, ac domini, & vnici ac ſupremi Vicarij Chriſti.

a De probat.

b Leg præſes. C. de ſeru. & aqua. & c. ſi non licet. 23. quæſt. 5.

8 Sextò, quòd prædictę præpoſitiones includunt terminum, quando incluſio eſt vtilis & fauorabilis ei cui fit, vel datur dilatio, facultas, vel gratia, vt pulcherrimè determinat poſt alios Præpoſitus vir eruditiſſimus, & in rebus Curiæ Romanę exercitatiſſimus,[c] & probatur ea ratione, quod in quocumque caſu dies, cui adijcitur præpoſitio, à vel ab, computatur in termino, vbi incluſio termini operatur vtilitatem ei cui datur, vel fit dilatio vel facultas. At per reſeruationem prædictam reſultat vtilitas & commoditas ei cui fit reſeruatio, nempe Papæ: ergo dies termini computabitur in termino: quæ ratio confirmatur per gloſſam magnam & receptam,[d] quæ ſignificat tunc præpoſitionem, à, excludere diem termini, quando vtile, commodum, vel fauorabile eſt ei, cui conceditur dilatio, vel gratia: & tunc prædicta præpoſitio includit, quando incluſio eſt vtilis vel fauorabilis, ei cui conceditur dilatio, facultas, vel gratia. Per quæ omnia concluditur, prædictum diem quartum, qui fuit terminus prędictę reſeruationis, includi ſub ea. Salua. &c.

c In prædicto cap. ſuper eo. num. 27.

d Ca. ſtatutũ de præb. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Penſio de voluntate promiſſi de beneficio iuſtè ita imponi poteſt vt ea etiam poſſeſſione non habita ſoluatur, & nu. 5. poterit tamen ſe eximere, beneficium dimittendo. num. 7. interim autem iuſte exigitur & ſolui debet. num. 4. ſoluatur inquam ex alijs bonis, ex quo hæc ſolutio non eſt reſtricta vt fiat ſolum de fructibus beneficij. num. 5.*

1 *Vendens vel grauatus dare decem pondera olei, quod naſcetur ex tali prædio, non obligatur dare pluſquam ex eo naſcatur: ſecus eſſet, ſi ſuam obligationem non reſtrinxiſſet præciſe ad ex illo naſciturum. num. 5.*

2 *Perempta re debita ſine culpa debitoris, debitor liberatur, & hoc quo ad ea quæ debentur in ſpecie, ſecus de eo quod debetur in genere. num. 6.*

3 *Impedimentum ſuperueniens excuſat debitorem: fallit tamen in impedimento prouiſo, vel quod potuit à prudente prouideri. nu. 8 & 4.*

4 *Difficultas ſoluendi rem promiſſam non liberat debitorem. & num. 7.*

CONSILIVM XXXII.

1 PRæſuppoſita reſolutione dubij, ſcilicet; quod cõſtitutio penſionis adiecta clauſula, *habita, vel non habita poſſeſſione*, eſt iuſta. Ad dubium propoſitum, an ſit iuſtum, vel iniquum accipere penſionem à beneficiario, qui nõdum accepit poſſeſſionem beneficij, nec vllos fructus ei⁹, reſpõdetur, quod pro parte affirmatiua facit primò, quòd qui vendit decem pondera olei, quod natum eſſet ex tali prædio, non tenetur ſoluere illa, niſi naſcantur,[a] & ſi legatæ fuerint decem amphoræ vini, quod naſcetur ex tali prædio, non debebuntur plures, quàm naſcentur.[b] At penſio eſt ſoluenda ex fructibus beneficij: ergo non debebit ſolui, niſi tantùm quantùm ex fructibus illius colliget beneficiarius.

a L. ſi debitor ff. de contrahen. empt.

b L. cum certum ff. de tritic. vino. & ole.

2 Secundò, quòd cùm res promiſſa vel legata perit ſine culpa debitoris, non tenetur ad eam ſoluendam, immo nec ſi à communi commercio eximatur.[c] At fructus beneficij, cuius beneficiarius poſſeſſionem non capit, nec potuit capere, & fecit quidquid homo diligẽs facere debebat, videntur periſſe ipſi ſine vlla culpa ſua: ergo non tenebitur eos ſoluere. Tertio, quod dura res videtur quod quis ſoluat penſionẽ de re, qua nullatenus vti poteſt.[d]

c L. inter ſtipulantem. §. ſacram ff. de verb. oblig. cū ei adnota.

d Arg. prædictorum debitor & cum certum

3 Quarto, quod impedimentum ſuperueniens excuſat quem ab obligatione faciendi ea, quæ tenebatur facere.[e] At beneficiario, de quo loquimur, ſuperuenit impedimẽtum ſoluendi penſionem ex impotentia capiendi poſſeſſionem beneficij penſione onerati: ergo excuſatur à præſtanda illa.

e Ca. cum. 15. diſt. & ca. quemadmodum de iureiuran.

4 His tamen non obſtantibus contrarium eſt dicẽdum. Tum quia difficultas præſtandi rem promiſſam nõ excuſat promittentem ad illam præſtandam.[f] Tum quia damnum quod alicui ſua culpa venit, ſibi debet imputari.[g] At damnum hoc ſua culpa euenit beneficiario, qui potens & debens prævidere ſe poſſe impediri ab adipiſcenda poſſeſſione, voluit ſe obligare ad ſoluendam penſionem, etiã nõ adepta poſſeſſione. Tũ quia euentus, quẽ quis præuidit vel debuit pręuidere, nõ excuſat.[h] At prędict⁹ beneficiarius præuidit potuiſſe euenire difficultatem & impotentiam capiendi poſſeſſionem; quia ideo ſe obligauit ad ſoluendam penſionem, etiam non adepta poſſeſſione. Tũ quia, quod factum eſt legitimè, non debet retractari, licet perueniat ad eum caſum, à quo non potuit incipere,[i] & caſus hic nullibi reperitur exceptus ab illa regula: ergo illi eſt ſtandum, iuxta gloſſam ſolemnem.[k]

f L. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig.

g Cap. damnum. de reg. iur. lib. 6.

h L. ſi putator ff. ad leg. Aquil.

i Cap. factum legitime de reg. iur. lib. 6.

k In reg. non est ſine culpa. ff. de reg. iur. & in reg. in. lib. 6.

5 Cum ergo in reſolutione pręcedentis quęſtionis probatum ſit prædictam conſtitutionem penſionis eſſe iuſtã, & legitimam, non debet retractari, nec vana fieri, etiamſi eueniat caſus, à quo non poſſet incipere; quanto minus, quod in caſu propoſito non euenit caſus, à quo non poſſet incipere; ſed tantùm difficultas præſtandi, quod legitimè promiſſum eſt, quam non excuſare ſupra dictum eſt.

Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo, debitorem pondo olei, quæ naſcentur ex tali prædio, non teneri ad ſoluendum illa pluſquam, quæ ex eo naſcẽtur; quia ſuam obligationem reſtrinxit ad ſoluendum illa, quæ naſcerentur ex tali prędio: negando tamen beneficiarium prędictum reſtrinxiſſe ſuam obligationem ſoluendi ex fructibus, quos caperet ex beneficio nec expreſſè nec tacitè, immò expreſſè ampliauit illam ad ſoluendum ex aliis bonis caſu quo nullos fructus caperet ex illo, immo etiamſi eius poſſeſſionem non caperet.

6 Ad ſecundum reſpondetur concedendo aſſumptum, quando aliquid in ſpecie promittitur; negando tamen, quando in genere promittitur: & ita ſi prædictus beneficiarius promiſiſſet in ſpecie penſionem ex fructibus, quos perciperet ex beneficio pẽſione onerato, non teneretur illam ſoluere: ſed quia promiſit ſoluere in genere penſionem non ſe reſtringendo ad fructus, quos perciperet, immo ampliando ſe ad caſum, quod etiamſi nihil ex eis perciperet, teneretur etiam ſoluere, ad id obligatur per l. *incendium*. C. ſi certum petatur. & reſolutionem cõmunem ibi, & vbique.

7 Ad tertium reſpondetur concedendo duram quidẽ rem eſſe, ſed duritiem rei præſtandę non excuſare obligantem ſe ſcienter ad illam præſtandam: dura enim res eſt ſeruare tria ſubſtantialia vota religionis, ſed illa durities non excuſat monachos ab obſeruatione illorum ſecundum omnes Catholicos contra impium Lutherum, præſertim quod beneficiarius poteſt ſe à duritia illa excuſare relinquendo beneficium, vt regrediatur ad pẽſionarium, vel conferatur alteri.

8 Ad quartum reſpõdetur primò, quòd aſſumptũ in illo intelligẽdũ eſt, de impedimẽto nõ præuiſo, & quod nõ potuit à prudẽte viro pręuideri, quale nõ eſt hoc. Secũdo

negando.

negando, quod in hoc caſu ſuperueniat impedimentum ſoluendi penſionem, licet ſuperueniat impedimentum ſoluendi illã ex fructibus beneficij, quæ lõgè ſunt diuerſa & ſeparata, & à ſeparatis non infertur.[a] Tertio quod poteſt ſe excuſare ab hoc onere relinquendo beneficium vt prædixi: quod ſi voluerit illud retinere, damnum, quod ex hoc ei veniet, culpæ ſuæ imputet per prędictum cap. *damnum*. Salua, &c.

a L. Papinianus ff. de minorib.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitiam reddit gratiam omnis expreſſio falſi, quæ poteſt mouere Principem ad facilius eam concedendam.*

CONSILIVM XXXIII.

AN peccauerit N. in impetratiõe beneficij exprimẽdo ſe teneri ad ſolutionem penſionis, quam reuera ſoluebat, ſed paulo ante redemerat?

Reſpondeo; quòd impetrans vnũ beneficium, exprimẽdo ſe teneri ad ſoluẽdam penſionem, quam iam licitè redemerat, non ſolùm peccat, ſed etiam gratiã perdit; quia omnis expreſſio falſi, quæ poteſt mouere Principem ad gratiam facilius concedendam, reddit eam ſubreptitiã.[b]

b Cap. ſuper literis de reſcrip. cum ibi per Fel. colum. 1.

SVMMARIVM.

1 *Penſio reſeruata laico ſuper commendà à magno Magiſtro eſt nulla.*

2 *Penſionem pro laico ſolus Papa reſeruare poteſt.*

3 *Beneficiarius poſt adeptum beneficium, ſed nõ antea poteſt alteri promittere, vel donare de fructibus eius, pietatis & inopiæ intuitu.*

CONSILIVM XXXIV.

VTrum magnus Magiſter militiæ S. Ioãnis poſſit cõſtituere penſionem alicui laico coniugato ſuper cõmendam collatam cuipiam ordinis ſui militi, & an laicus illam exigere, & an miles illam ſoluere valeat?

1 Reſpondeo primò, quod mea ſententia, quam dolenter promo, conſtitutio prædicta præfatæ penſionis minimè valet: tum per illa multa, quæ nos nuper ſcripſimus,[c] quoniã nihil iure diſtat inter ea quæ ibi ſcribũtur, & quæ in caſu propoſito quærũtur, niſi quia ibi magis loquimur de penſione imponenda clerico ſæculari ſuper beneficio ſæculari, hic autem de illa, quæ imponi poteſt regulari ſuper beneficio regulari.

c In Miſcel. 45 & ſeq. libello de maj. et minore

2 Tum quod receptum eſt ab omnibus, nõ poſſe ab inferiori Papæ conſtitui penſionem vlli laico, etiam nõ cõiugato: & in caſu propoſito præfata penſio fuit conſtituta coniugato ab inferiori Papæ: per quæ neſcirem defendere præfatam penſionis conſtitutionem, neque conſequẽter quo modo poſſit exigi, & quo ſolui tamquam debita.

3 Secundo, quod ſi amicitia mutua, & caritas commendatarij penſione onerati, & penſionarij fuerit tanta, quòd commendatarius velit ſoluere illam gratis alteri, & ille accipere tamquam gratis datam, & ratio aliqua paupertatis, pietatis, vel neceſſitatis interueniat, ob quam prælatus commendatarius iuſtè poſſit donare redditus illius pẽſionis præfato penſionario, poſſunt conuenire ambo inter ſe, & per ſcripturam publicam confiteri ſe nolle petere, neque ſoluere penſionem illam vti debitam, & diſcedere à conſtitutione, quam Illuſtriſſimus Magiſter fecit; ſed quòd cõmẽdatari[*] ſoluet pẽſionario cauſa paupertatis, pietatis, vel neceſſitatis tota ſua vita, vel ad aliquos ãnos: quoniã licet beneficiarius ante adeptũ beneficium non poſſit promittere aliquid alteri de fructibus beneficij habendi; poteſt tamen poſt habitum & conſequutum donare alteri, pietatis, inopiæ, vel neceſſitatis intuitu, aliquam partem redituum eius, vt latè monſtramus nos in multis locis tractatus de reditibus eccleſiaſticis.

DE CLERICO AEGROTANTE, VEL DEBILITATO.

SVMMARIVM.

1 *Beneficio ob ſuperuenientem amentiam, etiamſi ſit archidiaconatus, quis non eſt priuandus, ſed ei, durante amentia, à ſuperiore dandus coadiutor.*

CONSILIVM I.

VNus Archidiaconus & canonicus in amentiam perpetuam incidit. Quæritur an beneficia illius impetrari poſſint.

1 Reſpõdeo, quod non ſunt impetranda beneficia prędicta, neque ipſe ſine culpa eis priuãdus: ſed ſuperior poteſt dare ipſi coadiutorem, manente iure beneficiorum in illo, ſecundum communem opinionẽ, quæ colligitur ex c. *cum percuſſio*.[a] & ex reſponſi ne quæ communiter datur c. *tua*.[b] quod innuit contrarium: poſſet autem impetrari à Papa coadiutoria perpetua cum futura ſucceſſione pro aliquo, de quo veriſimiliter crederetur, quod non caperet mortem eius.

a Et c Pontifices 7. q. 1. & in c. de rectoribus de cler. ægrot. & ex cap. 1. eod. tit. li. 6.

b De cler. ægrot.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor ordinario iure creatus tenetur obire ea munera, quę titularis obligatus pręſtare non poteſt, viuitque ex fructibus beneficij: & hoc, niſi aliud in creatione ſit expreſſe cautum: quia tunc id erit ſeruandum tam pro ipſo. num. 3. 4. & 5. etiam ad effectum vt ſit perpetuus cum futura ſucceſſione quam contra ipſum. num. 2. etiamque ad effectum vt per illius intereſſentiam titulari acquiratur diſtributiones, num 3. & 5. ex quo Pontifex circa hæc humana iura poteſt, vt placet, diſponere num. 7.*

3 *Diſtributiones etſi non dentur regulariter niſi intereſſentibus diuinis: attamen quandoque Papa concedit, vt titularis illas lucretur intereſſendo per ei datum coadiutorem. & n. 5.*

CONSILIVM II.

PRæſuppoſito, quod Sanctiſſimus dedit coadiutorem perpetuum & irreuocabilem archidiacono cum futura ſucceſſione, adiecto, quod ipſe coadiutor non poſſit petere, nec exigere quidquam de fructibus archidiaconatus ob eius munera, & regimen: & quod ſe intromittere non poſſit in eodem regimine, & adminiſtratione archidiaconatus, nec fructuum eius, niſi de conſenſu ipſius archidiaconi, eo tamẽ abſente poſſit habere ſtallum, & vocem in Capitulo, & in proceſſionibus; ſed omnia, quæ dũ ibi ſteterit lucrabitur, cedant archidiacono. Quæritur primò, an ipſo archidiacono ægrotante, ea quæ lucrabitur coadiutor, dũ ſteterit pro eo in Capitulo, vel alibi, cedãt ipſi archidiacono. Secundo, an etiam ea, quæ tribus menſibus, qui ad quieſcendum dantur, eidem cedant, ſi dictus coadiutor reſederit.

1 Reſpõdeo primò, quòd coadiutor iure communi ordinario creatus tenetur, facere omnia, ad quæ datur, & quæ is cui datur tenetur facere, vt colligitur ex Innocentio,[c] & probatur in c. *de rectoribus* & c. fi. cum ei adnotatis per Panormitanum & alios:[d] colligitur autẽ ex eo, quòd prælatis & beneficiariis dandi ſunt iure communi coadiutores, vt adiuuent eos in his quæ tenentur ipſi facere, & non poſſunt, vt ſentit Innocentius,[e] & debent habere ſuſtentationem ex fructibus & reditibus beneficiorum, ad quæ adminiſtrãda deſignãtur, vt ſtatuitur in c. 1.[f] & in d. c. *de rectoribus*. cum eis adnotatis: & huiuſmodi ſuſtentatio & ſtipendium non datur in vanũ, ſed pro obligatione faciendi ea, quæ incumbunt agenda beneficiario, iuxta illud, *Propter officium datur beneficium.*[g]

c In c. niſi eſt pridem. de renunciat. n. 4.

d De cleric. ægrot.

e Vbi ſupra.

f De clerico ægrot. li. 6.

g Cap. fin. de reſcri. li. 6. & c. 1. de clerico ægrot. eod. li.

2 Secundo, quod coadiutor, de quo quæſtio mouetur, non eſt iure communi & ordinario datus, ſed valde extraordinario, & in gratiã & fauorem ſpecialem, vt ex ipſa conceſſione Papali colligitur: nam datur cum futura ſucceſſione, & cum multis ampliationibus & reſtrictionibus contra ius commune additis. Datus eſt enim ita vt coadiutoria ſit perpetua & irreuocabilis, & quod nihil poſſit petere, neque exigere de fructibus archidiaconatus, ob cuius regimen, & munera ſubeunda deſignatur.

3 Tertio, quod Sanctiſſimus D. N. non obligat eum ad prędicta munera ſubeunda, ſed facit ei facultatem ſubeundi & gerendi de conſenſu archidiaconi: non enim iubet ei, vt ea ſubeat, ſed quod valeat ea ſubire volente archidiacono, immo expreſſè vetat ei, ne ſe intromittat in regimine & adminiſtratione prædicti archidiaconatus, illiuſque fructuum, niſi de conſenſu illius; & quod eo abſente poſſit habere ſtallum in choro, & locum & vocem in Capitulo, & in proceſſionibus: & quod cum ſic ſteterit, non lucretur pro ſe quidquam, ſed pro archidiacono: ita quod nullum ei ſalarium, neque ſtipendium erit ſoluendum ab archidiacono, ſi noluerit ei quicquam ſoluere.

4 Quartò quòd ex hoc ſequitur, quod ipſe quoque

coadiutor

coadiutor non tenetur ad ſeruiendum archidiaconatui, ſi noluerit ſeruire, quia ſicut ait Apoſtolus,[a] relatus in c. 1.[b] *qui altari ſeruit de altari viuere debet*, & ut idem ait,[c] relatus vbi ſupra, *nemo militat ſuis ſtipendijs* ita qui non viuit de altari, non tenetur ei ſeruire; quia quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito.[d]

5 Quintò, quòd ex prædicta exorbitanti conceſſione S. D.N. videtur colligi, quod prædictus coadiutor abſente archidiacono poteſt etiam abſque eius cõſenſu ſedere in choro, & dare vocem in Capitulo, & incedere in proceſſionibus, & intereſſe alijs actis capitularibus canonicorũ, etiam nolente archidiacono: non tamẽ poteſt in regimine, adminiſtratione, & fructuũ perceptione ſe intromittere, niſi eo volente, & de conſenſu eius, vt ex bulla expreſſè patet.

Sexto, quòd ex prędictis infertur deciſio primę quęſtionis, ſcilicet quod ægrotante ſeu ſtante infirmo archidiacono poteſt quidẽ coadiutor intereſſe choro, & Capitulo, & ſedere in locis archidiacono deſignatis eo abſente, & etiã nolente, & lucrari pro archidiacono omnia, quę lucraretur ipſe archidiaconus, ſi ipſemet perſonaliter deſeruiret: non tamen tenetur, ſi nolit, & in reliquo regimine archidiaconatus & fructuum perceptione nec poteſt neque debet ſe intromittere ſine conſenſu & voluntate archidiaconi, cuius conceſſionis ratio videtur fuiſſe illa, quòd partes, quibus annuit Papa, noluerunt vt tolleretur quidquam emolumenti archidiacono, licet voluerint vt ſua Sanctitas honoraret adiutorem ſine vllo archidiaconi damno in vita eius per conceſſionem ſtalli in choro, & loci in Capitulo lucrãdo non ſibi, ſed archidiacono: & quod cedente, vel decedẽte archidiacono ſuccederet in archidiaconatu.

6 Septimò, quòd prędictus archidiaconus poteſt ſibi quærere omnia emolumenta ſui archidiaconatus ratione ſuæ infirmitatis, & aliorum legitimorum impedimentorum, & non intereſſendo diuinis, eo modo perinde ac ſi non haberet coadiutorem, ſiue coadiutor interfuerit, ſiue non: quia nullo iure neque hac conceſſione Papali hoc ei prohibetur.

Octauò, quòd ex his infertur etiam deciſio ſecundæ quæſtionis, ſcilicet quod tribus menſibus, qui pro quiete dantur, lucrabitur archidiaconus perinde ac alij, ſiue coadiutor reſideat ſiue non: quia in illis non tenetur intereſſe diuinis per ſe, neque per alium.

7 Nonò, quod non obſtant argumẽta, quæ induci poſſunt contra hæc ex iuribus allegatis in primo dicto: quia illa procedunt in eo qui eſt coadiutor ſecundum formam iuris communis, ſecundum quam debet habere congruã ſuſtentationem, & debet obire munera: quæ principalis cui datus eſt ſubire nequit: qualis non eſt hæc, cui expreſſè derogat ſummus Pontifex, qui circa omnia iura humana diſpenſare poteſt.[e] Quæ omnia licet is cui vacaret, poſſet largius fundare, nos tamen plurimis occupati non potuimus id præſtare, ſed neque expedit: quoniam ſatis firmiter ex præfatis nouem dictis confirmantur.

a 1. ad Corin. 9.
b C. 1. 2. 13. q. 1.
c Ad Galat. 1.
d L. & ſi contra tabulas. ff. de vulg. & pu ſubſtitutis. 9. q. 1.
e Ca. cuncta per mũdum 9. q. 3. & ca. propoſuiſti. de conceſſ. præb.

SVMMARIVM.

1 *Senectus metaphoricè, & non propriè dicitur morbus: vnde in literis beneficialibus quæ ſunt ambitioſæ, appellatione morbi non venit ſenectus.*
2 *Coadiutoria ob vnam cauſam non extenditur ad aliam, immo dua ad duas cauſas dari poſſunt.*
2 *Religioſus ad id cui aptus eſt, & non cui eſt ineptus, coadiutor dari poteſt.*
3 *Coadiutor Archiepiſcopi cum futura ſucceſſione pallio vti non poteſt.*
3 *Coadiutor Archiepiſcopi eo abſente, vel annuente, benedictionẽ dare poteſt, ſi ſit Epiſcopus cõſecratus, poſtquam exercet põtificalia.*
4 *Coadiutor datus cum poteſtate exercendi, quæ coadiutores iure vel conſuetudine poſſunt, beneficia conferre, vel alia exercere non valet, quæ is, cuius eſt coadiutor, per ſe vult & poteſt exercere.*

CONSILIVM III.

AN coadiutor datus Archiepiſcopo propter ſenectutem, ægritudinem, & amentiam cum futura ſucceſſione, & facultate exercendi ſpiritualia & tẽporalia, quæ iure vel conſuetudine ad coadiutoris officium pertinent, poſſit vti muzetta, benedictionem dare, beneficia cõferre, & ſedere in archiepiſcopali cathedra.

Reſpondeo primo, quod quæſtio propoſita non videtur ſatis conformis literis coadiutorię, quę cum ea oſtenduntur: nam per illas datur coadiutor propter ſolam ætatem ſenilem, & quæſtio quęrit de coadiutore dato propter ſenectutem, ægritudinem, & amentiam.

1 Secundo, quod ex literis oſtenſis non apparet præfatum Archiepiſcopum eſſe amentem, neque eſſe ægrotum quamuis enim ſenectus dicatur metaphoricè quidã morbus, non tamẽ propriè ac verè eſt morbus: & in huiuſmodi literis beneficialibus, quæ quadam ratione dicuntur ambitioſę, & odioſæ,[a] appellatione morbi non includeretur ſenectus vegeta & ſana,[b] & ita quæſtio propoſita aptior eſſet, an prædicta coadiutoria data propter ſenilem ætatẽ includat veram aliquam ægritudinem aliam, & amentiã: & verba quæſtionis propoſitæ videntur præſupponere quod ſic: ſed verba coadiutoriæ id non probant.

2 Nam coadiutoria data ob vnam cauſam, vti propter dilapidationem, non cenſetur data ob ęgritudinem, vel aliam ſimilem, quę non ſaperet alienationem, vt rectè ſentit Oldradus,[c] & religioſus poteſt dari coadiutor ad id, cui eſt aptus, & non ad id cui eſt ineptus, vt tradit Panormitanus,[d] & etiam textus nouus cap. 1.[e] ponit differentiam inter coadiutorem dandum ob vnam cauſam, & dãdum ob aliam: & quamuis multis videbitur non interueniſſe in hac conceſſione errorem vel defectum ad includendũ caſum ęgritudinis vel dementiæ; meo tamen fragili conſilio præfatus Reuerendiſsimus coadiutor, dum res eſt integra, prouidebit ſibi de aliquo *perinde valere*, quo extendatur ad omnem aliam cauſam perpetuo impeditũ ab officio ſuo prędictum Archiepiſcopũ, vt in vtroque foro ſit ſecurior: nam etiam defendi poſſet de rigore quod non obſtante prędicta coadiutoria, & remanente illa in ſuo vigore; ipſemet Sanctiſsimus D.N. poſſet dare prædicto Archiepiſcopo alterum coadiutorem.

3 Tertio, quod verbi muzetta ſignificatio mihi eſt ignota, ſed ſuſpicor eſſe poſitum pro palleo, ſiue pallio, de quo eſt tit. *de auctoritate & vſu pallij*. & ſi accipitur pro illo, credo quod non poteſt vti eo, donec ſit Archiepiſcopus, & moriatur, vel cedat is qui nunc eſt.[f]

Quarto dico, quod ſi & quatenus poterit exercere põtificalia, poſtquam fuerit Epiſcopus conſecratus, ita poterit etiam dare benedictionem, quę videtur pertinere ad pontificalia, ſaltem in abſentia Archiepiſcopi, vel annuẽte illo.

4 Quinto, quod iure verius videtur, non poſſe prædictum D. coadiutorem conferre beneficia, potente & volente conferre illa prædicto Archiepiſcopo, & nolente vt conferat coadiutor: quoniam S.D.N. ſolùm dat ei poteſtatem exercendi iura ſpiritualia, & temporalia, quę iure vel conſuetudine pertinent ad coadiutoris officium: & iure nõ pertinent ad eius officium ea, quę principalis rectè poteſt & vult agere per ſe, & nõ vult vti coadiutoris conſilio, neque auxilio. arg. c. *Pontifices*.[g] & fere omnium aliorum,[h] & quia hæc eſt mens conſtituentis coadiutorẽ & iure diuino naturali debet eſſe talis, iuxta regulam, id quod noſtrum eſt, ſine facto & conſenſu noſtro tacito vel expreſſo auferri non debet.[i]

5 Sextò, quòd ad reſpondendum quæſtioni de facultate ſedendi in cathedra archiepiſcopali, videtur neceſſaria informatio de ſtatutis, priuilegio & conſuetudine prędictę archiepiſcopalis Eccleſiæ, an quidquã ſuper hoc diſponant, & reſeruent ſeſsionem in illa ſede in honorem dignitatis archiepiſcopalis: & an Archiepiſcopus, qui nũc eſt, ſit cõſenſurus, vel repugnaturus prędictę facultati ſedendi, & rationem, qua duceretur ad repugnandum: nam ceſſante huiuſmodi reſeruatione, quã vidi ceſſare in quibuſdã Eccleſijs cathedralibus, in quibus decanus vel prępoſitus ſedere ſolet in epiſcopali ſede abſente Epiſcopo, poſſet prędictus D. coadiutor in ea ſedere, ſicut canonici recentiores ſedẽt in ſtallis antiquiorum in multis Eccleſijs eis abſentibus, eo quod id iure communi non vetatur argum. cap. *conſuluiſti*.[k] cum ſimilibus, quæ in hoc adduci poſſent. Salua, &c.

a Ca. quamuis. de præb. lib. 6.
b Arg. [illegible]
c Conſ. [illegible]
d In c. [illegible] de cleric. ægrot.
e Eodem
f Arg. [illegible] de auctoritate & vſu pallij.
g Et c. poſtulaſti. 7. q. 1.
h [illegible]
i De reg. iur. [illegible] concord.
k 4. q. 4. [illegible]

[D]E SEDE VACANTE ALIQVID INNOVETVR.

SVMMARIVM.

1 Sede vacante Capitulum non co[n]fert prebendas ad ſolim Epiſcopi collationem ſpectantes, etiam quas Epiſcopus cum conſilio vel conſen[ſu] Capituli confert, confert tamen illas, quarum collatio ad Epiſcopum ſimulq; & ad Capitulum ſpectat.

CONSILIVM I.

AN pr[ouiſ]io canonicatus & præbendæ pœniten[ti]alis, q[ua]m Concilium Tridentinum iuſsit inſtitui in Ec[cleſiis] cathedr[al]ibus facta à Capitulo cathedralis, epiſco[pali ſede] vacante, val[id]a ſit[?]

Reſpondetur primo, audiuiſ[s]e magnam dubitationem [in] Eccleſiis Hiſpaniæ, an prouiſio prædicti canonica[tus ſp]ectet ad ſolum Ep[iſ]copum, [an] ad Epiſcopum & Ca[pitu]lum, & ſi ſpectat ad Ep[iſcopum] & Capitulum, an pe[rtineat] ad Epiſcopum & Capitulum communiter, vel ad Epi[ſcop]um cu[m] conſenſu & conſilio Capituli.

[S]ecundo, quod [q]ui tenuerit po[te]ſtatem conferendi il[l]u[d] pertine[re] ad [ſol]ũ Ep[iſc]opum [ſi]ne conſenſu vel conſilio Capituli, debet etiam ten[ere], qu[o]d prouiſio, de qua quęri[tur], non [v]alet: quia Capitulum non ſuccedit Epiſcopo ſede [vacante i]n collatione talium beneficiorum, cap. *illa*,[a] cum [ſimil], quæ citant Panormitanus & alij,[b] & Ioannes Fran[ciſc]us Pauinus.[c]

C Tertio, quòd qui tenuerit prouiſionem prædicti cano[nic]atus ſpectare ad prouiſionem Epiſcopi & Capituli ſi[mu]l, tenetur etiam reſpondere prædictam prouiſionem valere: quia Capitulum ſuccedit Epiſcopo in collatione beneficiorum pertinentium ad collationem Epiſcopi & Capituli communiter per textum.[d]

Quartò, quòd qui tenuerit collationem prædicti canonicatus ad Epiſcopum cum conſenſu vel conſilio Capituli pertinere, tenetur etiam dicere prædictam prouiſionem non valere, per prædictum cap. 1.[e] licet prædictus Ioannes Franciſcus Pauinus diſtinguat vbi ſupra inter caſum quo collatio pertineat ad Epiſcopum cum conſenſu Capituli, & inter caſum quo pertineat cum conſilio, allegando in D hoc Lapum, & in contrarium Dominicum qui in meo lib. non videtur diſtinguere. Salua, &c.

a Ne ſede va[cante ...] [...]cap. cum de ma[...] & 1 ed [...] [...] & pat. ede va[cante ...] in cap. 2. in primo, ne ſede vacan. lib. 6.

e §. cũ vero.

Congregatio cenſuit electionem perſonæ pœnitentiarij ſpectare ad Epiſcopum, collationem verò præbendæ eidem faciendam per illum ad quem prius collatio illius præbendæ ſpectabat.

DE IIS QVÆ FIVNT A PRÆLATIS SINE CONSENSV CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 Prior clauſtralis, & conuentus, qui cum Abbate conſenſerunt reſeruationi penſionis ſuper abbatia bonis, quæ ſunt indiuiſ[a] inter eoſdem Abbatem & conuentum, cenſentur deſcripti potius ad effectum præſtandi conſenſum Abbati, qui ſine ipſis non poteſt alienare, quam ſe obligandi ad illius ſolutionem.

CONSILIVM I.

E VISIS & perpenſis tribus reſponſis, datis à tribus viris eruditiſsimis ſuper obligatione ſoluendi penſionẽ conſtitutam à Papa de conſenſu Abbatis, ac Prioris clauſtralis, & conuentus monaſterij de Lozo, an poſt renunciationem abbatiæ ab Abbate, qui conſenſit penſioni, factam, teneatur Prior & conuentus eam ſoluere: viſa item ſupplicatione ſuper ea ſignata, videtur mihi reſponſum domini primi conſulentis eſſe iuri cõſonãtius per ea omnia, quæ ipſe eruditè ac prudenter conſiderat: & quod F Prior & conuentus non nominantur vt principales, ſed veluti acceſſorij, & membra ſeu corpus Abbatis tanquam capitis eorum.[f]

2 Cum de iure communi nullam adminiſtrationem habeant ipſi, ſed tota poteſtas adminiſtrandi ſpiritualia & temporalia ſit penes Abbatem, iuxta cap. *nullam*[g] & per omnes in cap. *edocere*.[h] & ita eorum nominatio potius fuit facta ad tollendam dubitationem aliquorum, an potuiſſet Abbas conſtituere penſionem ſine conſenſu illorum, quaſi eſſet quædam alienatio, in qua requiritur ille, iuxta cap. *ſine exceptione*.[i] quam ad hoc, vt ſe obligarent ad id, quod non poterant ſoluere, quippe quibus nulla eſt adminiſtratio de

f Ca. cum ad ſedem. de præ[bend.] cum [ſimil ...] [...] & c. 4. no. [...] ac bona [...] a præl[at.] 10. q. 2.
h De reſcrip. 12. q. 2.

A iure, neque vt fertur de facto, quia nõ ſu[nt diuiſ]a bona in[ter] Abbatem & conuentum [iux]ta prædict. in cap. *edocere*. Salua, &c.

DE IIS QVAE FIVNT A MAIORI PARTE CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 Concilium generale nihil poteſt refragante Papa, qui ei præſidet vt perſona in qua reſidet tota poteſtas [Ecc]leſiæ, poteſt que ipſe [ſ]olus ſtatuere, quicquid poſſet cum Concilio. n. 4.

2 Collatio ſi ſpectet ad Epiſcopum & Capitulum collegialiter, non tenet, niſi accedat maior pars Capituli cum Ep[iſc]opo.

B *3 Profeſsionis nouitiorum admi[ſſ]io ſi collegialiter ſpectet ad prælatum & Capitulum, taliter quod prælatus vnam [ſo]lum habeat vocem, recepto à maiori parte Capituli [...] tenet, etiam ſi ſuffragiũ Epiſcopi ſit in altera minori parte*

4 Concilium prouinciale cõgregatur collegialiter: vnde quæ ibi fiunt à maiori parte, etiam contradicente Archiep[iſ]copo, tenent. num. 2.

CONSILIVM I.

AN in Concilio prouinc[iali] p[o]ſ[si]nt [Epiſcopi] ſuffraganei, aut eorum maior pars aliquid decernere, quãdo Archiepiſcopus eſset contrariæ ſententiæ?

1 Pro parte negante facit, quod congregatio Epiſcoporum totius orbis, quæ fit in Conc[ili]o generali, m[ai]ore [cen]C detur eſſe auctoritate, quàm congregati[o] Epiſc[op]orum in Cõcilio prouinciali. At Epiſcopi toti[us] orbis nihil poſſunt ſtatuere in Cõc. generali, refragãte Papa, qui ei præeſt. arg. c. *ſignificaſti*.[a] ex quo Io. And. [r]elat. & probat. à Pã.[b] colligit, quod ſententia Papæ præfertur ſententiæ omniũ aliorum, qui ſunt in Concilio. Faciunt & illa quamplurima, quæ in hanc ſententiam congerit Antonius à Roſel.[c]

2 Pro contraria tamen parte, quæ videtur aſſerenda, facit l. *quod maior pars*.[d] cum notatis ibi per Bartholum & ei addita, quæ habent, quod in his, quæ ab aliquibus collegialiter aguntur, ſententia maioris partis præfertur minori. quod etiam pro regula ponitur à gloſſa & omnibus ſcribentibus ſuper ea.[e] & conſtat Archiepiſcopum & Epiſcopos ſuffraganeos Concilium prouin[ci]ale celebrantes facere collegialiter ea, quę in illo agunt. Secundo facit, quod quo ad hoc non refert, an qui cõgregationi præeſt, ſit Decanus, vel Præpoſitus, vel Epiſcopus, vel Archiepiſcopus: quia hæc exceptio & limitatio nullo iure naturali, diuino, nec [h]umano probari videtur, & ideo non eſt aſſerendum,[f] quia ſtandum eſt regulæ, donec probetur exceptio.[g]

3 Tertio, quòd quãdo [c]ollatio pertinet ad Epiſcopum & Capitulũ collegialiter, facta ab Epiſcopo cũ aliquot canonicis ſui Capituli, non valet, ſi maior pars [ei] contradicat. Quarto, quod in receptione monachorum ſpectante [co]llegialiter ad Abbatem & Capitulum, ita quod Abbas non habeat niſi vnam vocem, ſiue ſuffragium, maior pars eorum præualet minori, etiamſi in ea ſit Abbas.[h]

4 Quinto, quod non obſtant in contrarium citata, quoniam Papa longe aliter præeſt Concilio generali, quàm Archiepiſcopus prouinciali, & Epiſcopus ſynodali; quia Papa præeſt vt perſona, in qua reſidet tota poteſtas Eccleſiæ, ita quod ſolus poſset ſtatuere quicquid cum Concilio poſset:[i] Archiepiſcopus autem præſidens Concilio prouinciali non habet ſolus & à ſe illam poteſtatem, ſed vna cum ſuffraganeis collegialiter: & ita nulla ratione à Papa ad illum argui poſset. Salua, &c.

a De elect.
b in notab. 7
c De Conc[il.] lyt. q. 17. [...] ad maxi[...]
e In c. cũ omnes. de conſti.
f Ca. ſo[lu]ſt[i]s. 2. q. 4. §. co[n]ſueto[ri]um. Auth. de trie[n]. & ſemiſ. col[l]um. 1.
g Gloſ. l. omnis definitio ff. de regulis iuris & in rubr. eodem tit. lib. 6.
h Arg. c. 1. ne ſede vac. lib. 6. & c. fin. de regul. eodem lib.
i Cap. cuncta per mundum & c. per principali. 9. q. 3.

VT ECCLESIASTICA BENEFICIA SINE DIMINVTIONE conſ[e]rantur.

SVMMARIVM.

1 Conferri debent beneficia ſine omni diminutione, nec à collatario poteſt exigi iuramentum, quod non reſignabit beneficiũ niſi libere in manibus Papæ, vel ordinarij quod ſi collatio fiat cum dicto pacto non reſignandi, eſſet ſimonia. num. 2.

3 Iuramentum non petendi relaxationem à iuramento præſtito non tenet ſicut nec alia ſimilia maioris boni impeditiua

CONSILIVM I.

AN Ordinarius poſsit in [co]llatione alicuius benefici[j] adigere collatarium [iu]ramẽto quod ipſe nõ renun-

[illegible] beneficium cum penſione, nec in fauorem alicuius, nec permutabit [illegible], nec iuramento per [illegible] laxationé, [illegible] & hmpliciter in manibus Papæ, [illegible] ordin.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo negatiuè. Tum quia [illegible] diminutione ſunt conferenda, a & confe[illegible] cum huiuſmodi oneribus, videtur cóferre cum diminutione: quia onus impoſitum rei minuit pretiú eius. b Tum quia Epiſcopus non poteſt facere huiuſmodi pacta cum eo, cui collaturus eſt beneficium. c

2 Secundo, quod ego non auderem excuſare conferentem nec collatarium à ſimonia: quia negari non poteſt interuenire in huiuſmodi collatione conditionem, modum, vel pactum, quod ſine non ineſt actui conferendi, vel recipiedi beneficium. At in collatione huiuſmodi ſpiritualis non poteſt [illegible] conditio, vel modus, qui iure non ineſt, immo neque qui ineſt, niſi exprimatur eodem omnino modo, quo ineſt, iuxta gloſſ. & [illegible] per Felinum, d faciunt notata in cap. *ſignificaſti*. e Tertio dico, quod illud iuramentum de non petendo relaxationem non eſt validum, quia [illegible] mentum non debet eſſe impedimentum maioris boni, cap. *tuebid.* f iuncta gloſſa recepta, g & ita dicit D. Tho. [illegible] 2.2.q. 89.art. [illegible] Fel. & Panor. & alij. h At iuramentum de non petenda diſpenſatione iuramenti, nec de [illegible] ablata, inducit impedimentum maioris boni [illegible] ſtanduum, ſaltem quando occurreret caſus, in quo [illegible] effet maiori bono impedimentum: & ita determinat Fel. i ſecutus Bald. k per quaſdam rationes, quibus ad [illegible] præfatam illam vt arbitramur firmiorem. Tum quia ſi voluerit renunciare in manibus Papæ retinendo penſionem, poteſt in ipſa ſupplicatione narrare [illegible] impoſitum & iuramentum, & cauſam aliquam honeſtam, quare ſuæ conſcientiæ videtur id facere vtile, & audietur, obtinebitque petitum cum laude, &c. Salua, &c.

DE REB. ECCLES. ALIEN. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, ſub cuius reſeruatione fit alienatio rei Eccleſiaſticæ, facit actū conditionalē, & excuſat à pœna, modò ante illud obtentum non procedatur ad executionem illius.

CONSILIVM I.

Quæritur, an qui ſolùm facit contractum venditionis vel permutationis circa Eccleſiaſtica, reſeruata volũtate Papæ, incurrat aliquas cenſuras.

1 Responden, quòd qui ſolùm facit contractum venditionis vel permutationis, reſeruato beneplacito Papæ, ſi non procedat ad executioné contractus, nec ad traditioné rei venditæ vel permutatæ ante beneplacitum Papæ, non videtur incurrere cenſuras: quia videtur conditionalis facta ſub conditione *ſi Papa placuerit*: argumẽto ſtyli Curiæ in pactis beneficialib. obſeruati.

SVMMARIVM.

1 Eccleſiæ res in caſibus à iure permiſſis etiam ſine Sedis Apoſtolicæ licentia alienari poſſunt: fallit in prælato, qui in adeptione prælaturæ ſpeciali iuramento ab eo demandato Papa exacto promiſit ſuæ Eccleſiæ bona inconſulto Romano Pontifice non alienare: conciliantúrque quæ ponit auctor in Man. cap. 27. nu. 140. & in commentario de alien. rer. eccleſ. nu. 17.

2 Peccato nequaquam inuoluitur qui bono animo & ſine aliquid, quod per ſe malum non eſt, dat, vel facit alicui, quem credit inde per accidens peccaturum, ſecus ſi detur aliquid, quod per ſe vel directè, vel principaliter fit ob aliquod malũ culpæ: conciliantúrq; quæ auctor ponit in Man. ca. 17. num. 18. 195. & cap. 23. nu. 90. cap. 16 nu. 20.

CONSILIVM II.

1 AD priorem quæſtionem, qua quæritur concordia inter concluſionem poſitam in Man. noſtro, l ſcilicet [illegible] extrauag. Pauli II. excõmunicanté ipſo iure alienanté [illegible] Eccleſiæ nõ includere alienãté ré Eccleſiæ in caſibus iure permiſſis, & inter concluſionem poſitam in commen. de alien. rerum Eccleſiæ, a vbi dicitur, quod in alienante [illegible] rerum Eccleſiæ eſt neceſſarium [illegible], vel licentia Papæ: Reſpondetur primo, quòd in præ[illegible] ca. 27. b loquimur de alienãte ré Eccleſiæ, quã [illegible] alienari, ſaltem iuſſu [illegible] ſuperioris, ſed cet Papa [illegible] ei in ipſamet collatione, quam ei fecit, vel mandauit fieri, ad hoc, vt cautius & cõſultius [illegible] gubernaret, modificando ſuam collationem, & addendo expreſſè vel virtualiter decretum irritationis alienationis contrariæ. In prædicto autem commentario loquimur de alienante contra iuramentum prædicto modo factum.

Secundo, quòd in præfato c. 27. loquimur de alienante in caſibus à iure permiſſis, in dicto autem commen. de alienante in caſu prohibito non ſolum à canone, ſed etiam ab homine, & non ſolum ſimpliciter, ſed exacto iuramento, & addito decreto irritante alienationē & ita illę concluſiones ponuntur de diuerſis alienantib., quorum alter pluribus modis prohibetur alienare, quam alter. Per quę reſponderi poteſt c. vt ſuper, c & c. 2. d quatenus loquuntur de illo, qui iurauit non alienare, ſcilicet, quod non loquuntur de iurante iuramentum adeo qualificatum, ac eſt illud, de quo loquitur pręfatus cõmẽtarius.

2 Ad aliam quæſtionem reſpondeo, quod ego in locis allegatis in ea, ſcilicet in d. Man. e ſentio differentiam inter eum, qui ſeruit, miniſtrat, dat, aut tradit aliquid ob aliquem finem bonum alicui, quem credit eſſe peccaturum, non conſentiendo directè, vel indirectè, expreſsè, vel tacitè in peccato, quod opinatur vel credit illum cõmiſſurum, de quo loquitur ca. 23. num. 90. & inter eum, qui expreſſè, vel tacitè, directè, vel indirectè id facit, de quo loquuntur alia loca ſupra citata, & alia multa, in quibus dãnatur id quod per ſe vel directè vel principaliter fit ob aliquod malum culpę, & non id ex quo per accidens & per quamdam conſequẽtiam, & minus principaliter ſine vllo fine malo, nec voluntate auctoris euenit, per l. *ſi quis nec cauſam.* f vbi Iaſon id confirmat 18. exemplis, & deciſionibus, quæ tamen indigerent aliqua dolabra, vt ſatis conuenirent huic noſtræ reſolutioni, quæ altius reſtringit id, quod dicitur in dicto c. 23. g quo ad culpam peccati, de qua illud, & alia citata ibi loquuntur.

SVMMARIVM.

1 Excommunicatus eſt prælatus alienans bona Eccleſiæ; ſed antequam pro tali denuncietur, retinet adminiſtrationem, & qui ei ſoluit debita liberatur. nume. 2. & 3. & hoc etiam ſi per multos annos permanſiſſet in excommunicatione. fallit in excommunicato ob hæreſim, qui non poteſt nec contrahere, nec teſtari, num. 4.

4 Excommunicatus perſeuerãs in excommunicatione vltra annum etſi per Concilium Tridentinum videatur fieri ſuſpectus de hæreſi, tamen videtur prius requiri, quòd poſt monitionem de reſipiſcendo in ea ſic permanſerit.

5 Prælato diſſipatori, antequam ei adminiſtratio interdicatur, rectè ſoluitur. num. 7. ipſeque à ſe male alienata cum fructibus poteſt repetere. num. 6.

CONSILIVM III.

Qvidam Archiepiſcopus ante duodecim annos alienauit bona Eccleſiæ ſuę, deinde fecit remiſſioné & liberationem quorumdam fructuum ſui archiepiſcopatus à quibuſdam perceptorum. Quæritur an huiuſmodi liberatio valeat, ita vt non poſſit à moderno Archiepiſcopo reuocari.

1 Reſpondendum videtur negatiuè, per ſequentia fundamenta. Primum eſt, quod Archiepiſcopus erat excommunicatus ob illam iniuſtam alienationem, per extrauagantẽ 2. h & prælato excommunicato videtur prohibita adminiſtratio, i quia æquiparatur deportato, iuxta gloſſã ſingularem. k Sed hoc fundamentum non videtur ſatis firmũ. Tum quia prædictus Archiepiſcopus erat excommunicatus toleratus, & non denunciatus: & poſt extrauagantem: *ad euitanda*, l de qua in Man. confeſſ. m non impeditur excommunicatus adminiſtrare, donec denuncietur excommunicatus.

2 Tum quod licet eſſet denunciatus, & per exceptioné obiectam repelli poſſet à petitione debiti, valet tamen petitio & iudiciũ, donec obiiciatur exceptio, per c. *pia.* n

a Super gloſ. [illegible] b Nu. 149. c De reb. eccl. non alien. d De feud. & etiam [illegible] e Ca. [illegible] f ff. de verb. oblig. g Num. 90. h De reb. eccl. non alien. i Ca. [illegible] l Martin. V. m Ca. 27. nu. 35. n De except. lib. 6 l Cap. 27. nu. 149

rum

3 Tum [illegible] a licet excommunicatus repelli poſsit à petendo debito in iudicio, [a] [illegible] tamen ipſi facta ſponte liberat debitorẽ, & poteſt ab obligatione liberari, & quietari. nam [illegible] et ipſe peccet non euitando alios, [b] cõtractus tamen & diſtractus ab eo facti tenent, immo etiam teſtamentum, [illegible] diximus in Man. conſeſſ. [c] & ſatis colligitur ex n[illegible] d. cap. *veritatis*, [d] & [illegible] Philippo Franc. & relata ab [illegible], [e] quidquid inuoluat gloſſa. [f]

4 Et ita non obſtante excommunicatione potuit accipere & petere omnes fructus ſibi debitos, & dare liberationem, [illegible] quietationem debitori, niſi inſimularemus eũ [illegible], eo quod 8. annis manſerit excommunicatus [illegible] liberationem, & cum fecit liberationem habuit voluntatem [illegible] in illa, eo quod approbabat alienationem [illegible] iuſtam, & permanſit in illa voluntate circiter [illegible] ad mortem: & per annalem excõmunicationem [illegible] incidit in ſuſpicionem [illegible], vt diximus [illegible] Conc. Trid. [h] & excommunicatus [illegible] non poteſt contrahere, nec teſtari, [i] vt idẽ [illegible] Franc. [k] licet reſponderi poſsit, quod Conc. non loquitur de quolibet excommunicato annali, ſed tantùm de [illegible] monito non reſipiſcente, vt ibi patet. Et quamuis [illegible] fundamentum non concludat omnino intentionẽ [illegible] Illuſtriſsimi, concludit tamen prædictam liberationem fuiſſe abominabilem, & dignã, cui qua parte poſſit contradicatur: & qua qua parte poſsit eneruetur.

5 Secundum fundamentum eſt, quòd, vt quidam dicunt, prælatus, qui malè alienat bona, non poteſt petere, nec acceptos ferre fructus eorũ. Pro quibus facit, quod prælato diſsipatori non eſt facienda reſtitutio bonorum, vt ait Caietanus, [l] pro quo faciũt omnia, quæ poſt Alex. & Aret. allegat Iaſon, [m] pro opinione eorũ, qui aſſeuerant prodigo notorio ipſo iure interdictam eſſe adminiſtrationẽ etiam ante iudicis decretum: & quod alienatio prædicta notoriè videtur fuiſſe mala, cum circiter 20. annos fuiſſet Archiepiſcopus, & Legatus, & ſic diſsipator bonorum Eccleſiæ potuit haberi. Hoc tamen fundamentum non videtur eſſe ſatis firmum. Tum quia dictum Caietani nullo iure probatur efficaciter.

6 Tum quia prælatus malè alienans bona, poteſt, immo tenetur, recuperare illa bona, & reddere rationem Deo de illis, [n] & etiam de fructibus eorum: quia vtraque ſunt eccleſiaſtica, & deſtinata in ſuſtentationem prælati, & pauperum, quorum ſuſtentationi & iuri publico ea percipiendi non poteſt renunciare prælatus, [o] de foro comp. Tum quia tam recuperatio fructuũ, quam bonorum malè alienatorum pertinet ad Epiſcopum malè alienantem, dum ipſe viuit, & ipſi debent reſtitui, vt diximus in Man. conſil. [p]

Tum quia receptior opinio habet, prodigio, & diſsipatori bonorum non eſſe ipſo iure interdictam adminiſtrationem, ſed tantùm interdicendam, vt probat prædictum cap. *veritatis*, [q] & prædicta l. *nem*. [r] cum multis alijs adductis ibi per Iaſonem, à qua communi opinione non eſſe recedendum in conſulendo, tenent etiam ipſi, qui cõtrarium probabiliter defendi poſſe aſſerunt. Hoc tamen fundamentum, licet omnino non concludat intentionem Illuſtriſsimi, concludit tamen, vt & primum, prædictam liberationem quocumque modo iuſto eſſe impediendam.

Aduertendum ad id quod dicitur ſub numer. 4 referri ſacram Congregationem inclinaſſe, non eſſe opus monitionibus vt reſipiſcat ſed elapſo anno poteſt citari ad reſpondendum, quid ſentiat de fide

SVMMARIVM.

1 *Alienans res eccleſiæ ſine licentia Papæ, vel ſine cauſa iuſta, vel iuris ordine non ſeruato, peccat, & tam alienans quam recipiẽs excommunicatus eſt: & in foro exteriori ſaltem priuatus eſt beneficio, quod in dicta Eccleſia habet, at in conſcientia nonnullæ ſunt cauſæ, ex quibus forte excuſari poſſet.*

CONSILIVM IIII.

QVidã alienauit bona Eccleſiæ inconſulto Papa. Quæritur an ſit priuatus ipſo iure beneficio?

1 Reſpondeo primò, quod D. conſulens peccauit alienãdo bona prædicta Eccleſiæ ſine licẽtia Papæ, vel ſine iuſta cauſa: vel non ſeruata iuris cõmunis forma, iuxta c. *ſine exceptione*. [a] & alia iura multa illis concordantia, quorũ nos mentionem fecimus nuper in commen. [b]

2 Secundo, quod tam ipſe alienans, quàm recipiens alienatum, ipſo iure ſunt excommunicati, & quo ad forum ſaltem exterius etiam ipſo iure priuati beneficijs, quę habent in Eccleſiis, quarum bona alienarũt, vt expreſſe habet prefata extra. [c] citata à nobis in prefato com. [d] Dixi ſupra *Quo ad forum ſaltẽ exterius*, quia quo ad foru interius poſſent excuſari per aliquas circumſtantias, quas tetigimus in d. commen. [e] quarum nulla fit mentio in caſu propoſito: & quia rari ſunt, qui præfatum commen. habeant, vt nuperrime impreſſum, immo cum hoc reſponſo ipſum Illuſtri admodum D. meo colendiſsimo, qui dignatus eſt hoc reſponſum huius quæſtionis iubere mihi ſeruo ſuo optimè ſibi affecto, quamuis inutili. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt quidem bona ad cathedralem pertinentia, accedente Capituli conſenſu, valide in caſibus à iure permiſsis alienare: de Abbate autem exempto habente iura quaſi epiſcopalia, cum ſit controuerſum conſilium eſt vt accedat conſenſus ſui immediati ſuperioris, & auctoritas Epiſcopi vbi bona ſunt ſita, vel Apoſtolica confirmatio.*

CONSILIVM V.

ABbas quidam cum ſuo conuentu exemptus à iuriſdictione ordinaria Epiſcopi alienauit in caſu à iure permiſſo quaſdam res immobiles exiſtentes extra epiſcopatum illum, vbi erat abbatia ſita, ſine vllius Superioris auctoritate. Quæritur an valeat alienatio.

1 Pro parte affirmante facit, quòd alienatio rei pertinẽtis ad Eccleſiam cathedralem facta ab Epiſcopo cum cõſẽſu ſui Capituli valet, vt tradit Panormitanus receptus, [f] & probatur per c. *ſine except*. [g] at Abbas exẽptus habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, iuxta gloſſam ſingularẽ & receptam. [h]

Pro parte verò negante facit, quod Cardinalis, [i] tenet, quod licet in alienatione rei Eccleſiaſticæ facienda per Abbatem exemptum nõ requiratur auctoritas Epiſcopi, requiritur, tamen auctoritas Papæ, aut prælati Superioris cui immediatè ſubijcitur: & [k] videtur requirere conſenſum Epiſcopi, cui res alienanda ſubijcitur.

Reſoluendo autem dico, multa ſuper hac quæſtione pro vtraque parte poſſe adduci, ſed conſulendũ eſſe præfato D. conſulenti, vt procuret præfatam alienationem ratificari per ſuperiorem immediatum præfati Abbatis, qui facile id faciet, rogante & informante præfato Abbate, & conuentu, qui alienationem præfatam fecerunt: & quod etiam faciat eam ratificari, per Epiſcopum, in cuius epiſcopatu ſunt ſita præfata bona ad informationem prædictorum, arg. eorum quæ determinantur; [l] à Panormitano & alijs, & à Cardinali, [m] & ab alijs. [n] poterit etiam impetrare D. conſulens ſuo nomine confirmationem à Sede Apoſtolica, quæ ſi fuerit in forma communi, parum proderit, ſi autem per commiſsionem cum cauſæ cognitione nonnihil tædij & ſumptus afferet.

SVMMARIVM.

1 *Abbas ſine conuentu non poteſt alienare res immobiles.*

1 *Seruus eccleſiæ alicui prædio colendo deputatus cenſetur de rebus prohibitis alienari.*

2 *Arbores opacas cædi faciens Abbas ſine conſenſu conuentus non incidit in clementinam 1. de reb. eccleſ. non alienan. nec poſtea eas vendens.*

CONSILIVM VI.

AN Abbas ſine conſenſu ſui Capituli & Generalis opacas arbores locorum ſui monaſterij pro vberiori fructuum collectione cædere poſsit; præſertim ſi cæſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptionem in cõmodum illius monaſterij conuertit.

1 Contra Abbatem facit primò, quod ipſe ſolus nõ poteſt etiam ex iuſta cauſa ſine ſui conuentus conſenſu alienare res immobiles monaſter[illegible], [o] & arbores etiam opacę,

P 2 ſiu

a Ca. decer[illegible] de ſen[illegible] excomm. lib. 6. [illegible] apiſtud. de cler. e[illegible] mon. monaſtr. Ca. 27 nu.
De dol. & cont.
[illegible] de [illegible] n. 12. [illegible] ca. de[illegible]
Nu. 1 & ſequent. [illegible] de reform. [illegible] de [illegible] aduertant.
[illegible] 4. [illegible] de verb. obli. gat.
n Cap. ſi quis presbyt[illegible] bus eccleſ. non alien.
o L. [illegible] publicum [illegible] ca[illegible]
p Cap. [illegible]
q De dol. & cont.
r ſ. de verb. oblig.

a 12. q. 2 & c. ſi quis presbyt. de rebus eccleſ. non alienan. & extrauagã. 1 Pauli 2 eodem tit.
b Super Summam 12 q. 2 v. que ad an[illegible]
c Pauli 11 § ſin autem
d Aduer. 10. nu. 14.
e Aduer. 1 num. 15
f In c. 1. de his quæ fiunt à prælat.
g 12. q. 2.
h In clem. 1 verb. propter de reb. eccleſ. non alienan.
i In d. clem. 1 q. 14 & ſeq.
k In q. 7.
l In c. 1. de his quæ fiunt à prælat.
m In d. clem. 1. q. 35. & 37. de reb. eccleſ. non alien.
n Ibid. & in c. nulli. eo. tit. & in cap. ſine exceptione. 12. q. 2.
o Clem. 1. de reb. eccleſ. non alienandis.

ſunt [illegible] videntur eſſe res im [illegible] cum, & [illegible] edum, ſi radices eg [illegible] & etiam ſeruus ruſticus ali- [illegible] prædio colendo deputatus cenſetur eſſe de rebus pro- [illegible] alienari, vt determinat Panormitanus.[b]

Secundo, quod non videtur obſtare, ſi quis dicat clem. præfatam ſolum vetare alienari [illegible] iurium, reddituum, & poſſeſſionum: & quod huiuſmodi arbores nõ ſunt de numero illorum: quoniam ſunt poſſeſſiones: nam verbum *poſſeſsiones* in clemen. [illegible] poſitum idem ſignificat quod res poſſeſſæ, vt Card. poſt alios cõcludit,[c] & arbores illæ ſunt res poſſeſſæ.

Tertiò, quòd nemo negaret prædictum D. Abbatẽ contrauenisse [illegible] ſi alienaſſet oliuetum, vel [illegible] las arbo- [illegible] oliuetr[illegible] neque videtur negandum contrauenisse, [illegible] alienauerit multas arbores.

[illegible] tamen non obſtantibus contrarium videtur [illegible]. Tum quia non videtur alienaſſe rem immobilem, neque mobilem pretioſam, quæ ſeruando ſeruari poteſt: quia non alienauit ſolum, cui adhærebant arbores, ſed tãtùm arbores ipſas exciſas, quas conſtabat eſſe res mobiles, quæ ſeruando [illegible] poſſunt. & iura prohibentia alienationem rerum [illegible] loquuntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretioſis, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt tradit Panormitanus communiter receptus,[d] & alij.[e] Tum quia prædicta clem. ſolum comprehendit illum, qui conceſsit iura redituum, & [illegible] poſſeſsionem. & prædictus Abbas nõ cõceſsit vlli aliquid tale. Tũ quia aliud eſt damnificare prędium, & aliud alienare illud, argum. *de iniuriis & damno dato* adiuncta rubrica, *de rebus eccleſ. non alien.* & conſtitutio pœnalis, qualis eſt illa d. clem. non debet de vno ad aliud extendi.[f] Tum quia duo facta concurrunt in hoc caſu, ſcilicet arborum cæſio, & arborum cæſarum venditio: quorũ neutrum eſt d[illegible]ctum, ſed potius meritum. Arborum quidem cæſio fuit vtilis, & bona: quia ſicut nimia raritas arborum nocet fructui eius quærendo, ita nimia denſitas nocet arboribus, & fructui ab eis ferendo, vt palam eſt: ergo ſicut herbas, rubos, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere ſolus ſine conſenſu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliarum arborum ſufficientium prædio: & ita nulla in hoc interuenit alienatio, ſed neque damnificatio: & conſequenter per hoc factũ non contrauenit prædictæ clemen. Arborum autem cæſarũ venditio nullo iure prohibetur, quia [illegible] res mobiles, & quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & conſequenter licitè poterant, vt dictũ eſt, vendi,[g] ſicut poterat vẽdere rubus, herbas, lapides, & alia impedimenta fructus, quos ex arboreto collegiſſet. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Abbas ſine conſenſu conuentus & ſuperioris ſcindendo & alienãdo arbores fructiferas, & non fructiferas in magna quantitate ſimul peccat, & incidit in pœnam clem. 1 de reb. eccleſ. non alien. quæ eſt ſuſpenſio ab officio.*

2 *Paria ſunt alienare res mobiles pretioſas, & alienare immobiles.*

CONSILIVM VII.

QVidam abbas ſuccidit caſtaneas, & alias arbores fructiferas, & non fructiferas, & vendidit eas ad quantitatem duorum millium ſcutorum ſine conſenſu conuentus & ſuperioris. Quæritur, an peccauerit, & inciderit in pœnas contra alienantes res eccleſiaſticas impoſitas.

1 Reſpondeo primò, non poſſe prælatum, de quo quæritur incidere [illegible] præfatas arbores, & vendere ſine conſenſu cõuentus & ſuperioris, arg. l. *diuortio,*[h] cum ei adnot. per omnes.[i] Secundo, quod [illegible] contrafaceret, peccaret, & incideret in pœnas malè alienantium res eccleſiaſticas, clem. 1.[k]
2 Tum quia, vt ait Panormitanus communiter receptus,[l] alienans res mobiles pretioſas, perinde incurrit peccatum & pœnã, ac qui alienat res immobiles. Tũ quia qui prælatus id faceret, diceretur rem deteriorare: adeo quod ſi eſſet emphiteuta, perderet emphiteuſim, per authen. *qui rẽ,*[m] & alia multa, quæ citant Doctores ibi,[n] & alibi ſæpe. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Pecunia legata collegio clericorum cum onere perpetui anniuerſarij, non eſt legata ſingulis, nec poteſt inter præſentes diuidi. num. 2. ſed conuerti debet in bona ſtabilia, vt ſic annui fructus perpetuo cedant illis, qui pro tempore onus ſuſtinebunt num. 4.*

3 *Clericorum collegium non poteſt res eccleſiæ ſine cauſa diminuere, nec recepta pecunia inter præſentes diuidenda ſucceſſores ad onus obligare. & num. 5.*

3 *Onus rei imponere eſt eam diminuere, & ſic alienare.*

CONSILIVM VIII.

QVidam legauit cuidam collegio ſacerdotũ ſex ſcuta cum onere faciendi perpetuo ſingulis annis vnũ anniuerſarium. Quæritur, an prædicti ſacerdotes poſſint diuidere illa inter ſe, ſicut diuidunt alios reditus ſui collegij.

Pro parte affirmante facit primò, quod legatarius poteſt vti re ſibi legata, ſicut reditibus bonorũ ſuorum: quia eſt donatio quædam.[a] Secundo, quod præfatum collegiu ſolum tenetur ratione illius legati ad faciendum perpetuo vnũ anniuerſarium ſingulis annis, & vult facere hoc, & obligat ſe & ſuos reditus ad illud perpetuo faciẽdum: ergo ſatisfacit oneri adiecto legato [illegible] legante.

2 Sed pars negans tenenda eſt. Tum quia mens & voluntas diſponentis eſt in primis ſeruanda.[b] At mens & voluntas præfati legantis eſt, vt collegium illud obligetur ad faciendum perpetuò ſingulis annis pro eo vnum anniuerſarium: & præfati ſacerdotes non poſſunt ad id obligare illud, diſtribuendo illa ſcuta inter ſe: quoniam ipſi nõ dãt illa collegio, ſed retinent ſibi; & aliud eſt collegium, & aliud ſinguli de collegio,[c] quod latè Felinus ibi conſtituat.

3 Tum quia non poſſunt ſine iuſta cauſa res Eccleſiæ alienari, neque diminui,[d] nec conſequenter ad aliquod onus obligare: quia illud eſt in effectu eas diminuere; cùm res obligatione aliqua onerata valeat minoris, quàm ſine illa.[e] At non eſt iuſta cauſa onerandi collegium, quod collegæ illius ſingulariter & perſonaliter accipiãt aliqua inter ſe perſonaliter diuidenda, & ea inter ſe diuidant ad imponendum onus præfatum collegio: ergo præfati ſacerdotes non poſſunt imponere illud ei diuidendo inter ſe illa ſcuta.

4 Tum quia qui ſentit onus, debet ſentire commodum: & contrà ſi quis ſentit commodum, debet ſentire onus.[f] At ſucceſſores ſacerdotum futuri, in quibus cõſeruabitur prædictum collegium, ſentient onus faciendi anniuerſarium illud: ergo debent ſentire commodum ſcutorum relictorum pro faciendo anniuerſario prædicto perpetuo: quod tamen ſentire nequibunt, ſi ea inter eos qui nunc ſunt, & conſtituunt collegium, perſonaliter diuidantur, vt palam eſt: ergo eſt neceſſarium, vt illa conuertantur in bona ſtabilia, quæ reddãt commodum futuris ſucceſſoribus ſenſuris onus.

4 Tum quia per prædictas regulas, qui non ſentit onus annexum alicui, non debet ſentire illius commodum. At ſacerdotes prædicti non ſunt ſenſuri onus illud, quod ſubituri ſunt eorũ ſucceſſores in faciẽdo illo anniuerſario: ergo non debent ſentire commodum quod oneri illi eſt annexum, nec conſequenter diuidere inter ſe illa ſic, vt non remaneat poſteris cõmodum, quo gaudeant ſentientes onus ei annexum. Tum denique quia res Eccleſiæ non poſſũt etiã hypothecari ſine iuſta cauſa,[g] neq; reditus neque bona prædicti collegij poſſunt hypothecari pro ſubeundo illud onus perpetuum ſine iuſta cauſa, qualis non occurrit in propoſito, vt probatum eſt.

5 Non obſtant citata in oppoſitum. Non quidem prius quia illud procedit in legato ſine onere relicto. Quæſtio autem eſt de legato cum onere relicto: & à diuerſis non fit illatio.[h] Ad poſterius reſpondetur, quod nõ poſſunt prædicti ſacerdotes vt ſingulares, neque vt conſtituentes collegium, obligare illud ad illud onus perpetuo ſubeũdum ſine iuſta cauſa, id eſt non tribuendo ei commodum perpetuum, quod illud onus perpetuum ferre poſſet, per adducta pro noſtra parte. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Diuiſio bonorum monaſterij inter ipſos poſſidendorũ facta per Abbatem & conuentum valet; ſed niſi Papa eam confirmet poteſt pro libito reuocari per Abbatem.*

a l. ad[illegible] § ſi alienam ff. de [illegible] rerum do[illegible]. & § ſi Titius in [illegible] de rerum diuiſ.
b In ca. nulli [illegible] de reb. eccleſ. non alienan.
c In d. clem. quæſt. 14.
d In d. ca. nulli de rebus eccleſ. nõ alien. [illegible] ſine exceptione. 14.
f Cap. pœna. de pœnitent. diſt. 1. § pręterea [illegible] ff. de pœnis.
g Iuxta l. lex quæ tutores C. de admin. [illegible] tutorum.
h § ſi fundũ [illegible] ff. ſoluto matrim. & l. 1 ff. de vſufruct. leg. & l. ſi vina [illegible] ff. de verb. ſignif.
k De reb. eccleſ. nõ alien.
l In cap. nulli. eod. tit.
m C. de ſacroſan. eccleſ.
n Et in dict. §. fundum.
a L. legatum [illegible] ff. de le[illegible] [illegible] de re[illegible] amen[illegible]
b [illegible] teſtamentis [illegible] de conditionibus & demonſt. [illegible] de præbend.
c Ca. cum te[illegible] de reſcrip.
d Ca. [illegible] ex[illegible] reptione 12. q. 2 & c. nulli de reb. eccleſ. non alienan.
e Ca. cũ Ioannes. [illegible] de fide inſtrumen.
f Ca. qui ſentit de regul. iur. lib. 6 [illegible] commodum [illegible] naturam ff. [illegible]
g D. ca. nulli ergo.
h L. Papinianus ff. de muneribus.

CONSILIVM IX.

AN Abbas & cõuentus monaſterij N. peccauerint, & inciderint in aliquas cenſuras, eo quod aliquot annis vſi fuerint tripartita diuiſione bonorum facta de cõſenſu Regis Catholici, ſine tamen confirmatione ſanctæ Sedis Apoſtolicæ?

1 Reſpondeo, quod nõ: quia talis diuiſio fieri poteſt per Abbatem & conuentum ſolos ſine auctoritate particulari Papæ per c. *edocere*, [a] vbi Panormit. communiter receptus à Felino, Decio, & à citatis ab eis id affirmat, & confirmatio Papæ non efficit, vt diuiſio ſit valida, ſed vt nequeat reuocari per Abbatem, qui factam per ſe ſolum & ſuum conuentum poſſet pro libito reuocare, antequam eam confirmaret Papa, vt per omnes traditur vbi ſupra.

a De reſcrip.

Secundò, quòd cùm nihil peccauerint, immo bene meruerint, conſequens eſt non indigere illos abſolutione vlla ab vllis cenſuris vel pœnis, neque vllam clauſulam quæ id importet eſſe addendam præfatæ ſupplicationi: quia id quod non eſt, non poteſt diſſolui, neque abſolui, [b] cũ priuatio præſupponat habitum. [c]

b Cu ad diſſoluendam. de deſpon. impub.
c L. Arcem ff de verb. obl. & l. maximum vit. ff. de vſu. & iure

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſia bona ad vitam etiam alteri beneficiario, cum quo bona ipſa pro indiuiſo poſſidet, locans, cum conductore incidit in pœnas extrauag. 1. de reb. eccleſ. non alien. nedũ quo ad nullitatem actus, ſed etiam quo ad cenſuras, ſi ibi dicta extrauagans etiam quo ad illas eſt vſu recepta.*

2 *Epiſcopi auctoritas, cum qua locatio bonorum Eccleſiæ facta fuit ad longum tempus ignorantiáque prohibitionis de rigore non excuſat, licet in cõſcientia poſſent hæc diſſimulari, & ad cautelam dari abſolutio.*

CONSILIVM X.

CVm duo ſint curati in eadẽ Eccleſia, & habeant prædia, & fructus, ac oblationes, & emolumenta obuenientia indiuiſa, alter alteri, & de conſenſu Epiſcopi ad vitam locat prædia Eccleſiæ. Quæritur, an incurrat excõmunicationem vel aliam pœnam poſitam contra ſimoniacos, vel contra alienantes bona Eccleſiæ.

1 Reſpondeo primò, quod non incidit in latam contra ſimoniacos, quoniam nullam ſimoniam commiſit, nec fuit mediator eius, vt ex propoſitione caſus colligitur. An autẽ inciderit in latam contra alienantes res Eccleſiæ, & cõtra recipientes illas male alienatas, dubium eſt, per ea quę ipſe ſcribo in Man. confeſſ. [d] declarando extrauagantem Pauli II. [e] nam non poteſt negari, quod dictæ proprietates fuerunt datæ ad longum tempus, cùm fuiſſent datæ ad vitam alterius, & datio ad vitam ſit datio ad longum tempus, vt probat Decius [f] & datio ad longum tempus eſt prohibita in dicta extrauagante.

d Ca. 17. nu. 109.
e De reb. eccleſ. nõ alien.
f Con. 204.

2 Sed quia, vt ipſe vbi ſupra ſcripſi, in multis terris prædicta extrauagans ſeruatur quoad hoc, vt locatio vel datio ad longum tempus non valeat, ſed non quo ad hoc, vt locans vel accipiens ad longum tempus ſit excommunicatus: ideo eſt ſedulo videndum, an hoc habeat conſuetudo in epiſcopatu & regno, vbi eſt prædicta Eccleſia, ſi enim conſuetudo id habeat, non eſt iudicandum incidiſſe, ſi autem conſuetudo habeat vt prædicta extrauagans ſeruetur in totum, iudicari poterit de rigore iuris incidiſſe, quãuis de æquitate, attenta ignorantia, & quod auctoritate Epiſcopi facta fuit, poteſt diſſimulari cũ abſolutione ad cautelam. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Penſio, iusve illam percipiendi non poteſt pretio in alium transferri, immo nec extingui pecunia recepta ſine Papæ auctoritate.*

2 *Penſionis fructus vltra triennium non poſſunt in alterum valide ſine conſenſu Pontificis alienari.*

CONSILIVM XI.

N. Preſſus admodum ære alieno, & non habens vnde ſoluat, niſi redimatur penſio 70. ducatorum, quã habet ſuper quodam canonicatu, vellet illam extinguere: & ad hoc, quia canonicus non poteſt, vel non vult illam redimere, ſeſe offert quidam A. qui vult 500. numerare præfato N. penſionario, ſi ipſe cedat ſibi mandato irreuocabili fructus præfatæ penſionis vita N. durante, ita quod N. re-A maneat nomine penſionarius, & ipſe A. durante vita N. percipiat fructus dictę penſionis. Quæritur à D. V. an hoc tuta conſcientia fieri poſsit, vel dignetur amore Dei aliam aperire viam qua Deo propitio dictus N. ſatisfaciat creditoribus.

Reſpondeo primò, quod non poteſt vendere illã, nec tradere ius percipiendi eam præfato tertio ſine auctoritate Papæ; conſentiente etiam canonico, qui debet eam: quoniam pẽſio legitimè cõſtituta ſuper aliquo beneficio, licet poſsit gratis remitti ſiue condonari debenti eam ſine auctoritate Papæ ſecundum Cardinalem Alexandrinum communiter receptum, [a] non poteſt tamen id fieri B per contractum non gratuitum, vel propter pecuniam, ſicut neque cõſtitui, vt alias reſpondimus; quicquid Caietanus teneat, ſed malè: quia penſio licet nõ ſit beneficiũ ſpirituale; videtur tamen annexum beneficio ſpirituali, ſicut ius patronatus, [b] & ius patronatus licet nõ ſit beneficium, quia tamen eſt ei annexum, nõ poteſt vendi, [c] nec poteſt emi, nec vendi per contractum nõ gratuitum, quæ omnia etiam Curia ſeruat.

a In ca. Agatho ſu. 23. diſt.
b Cap quanto. de iudicijs
c Ca cum ſæculum. de præpoſit.

Secundò reſpõdeo; quod maius dubiũ eſt de redditibus & fructibus per penſionem recipiendis: quia pro parte affirmante facit, quod licet beneficium non poſsit vendi, nec emi fructus tamen beneficij vendi poſſunt, & emi, & locari. [d]

d Ca. veſtra. de locato.

C Pro parte verò negante facit, quod non poſſunt vendi nec locari fructus beneficij vltra triennium, per extrauagantem vnicam. [e] & quæſtio quærit de venditione facienda vltra triennium, & ad longum tempus: quærit enim de fructibus vendendis quo ad totam vitam, penſionarij quæ eſt locatio ad longum tempus, & prohibita in rebus Eccleſiaſticis, [f] & tradit latè Philip. Decius. [g] Per quæ videtur nobis verior hęc pars negatiua, & cõſequẽter quod eſt neceſſaria diſpenſatio, vel licẽtia S. D. N. ad hoc vt præfata emptio vel locatio fructuũ pẽſionis præfatæ valeat vltra triennium, præſertim quo ad vitã ementis, aut vendentis eos. Et hoc remedium eſt eorum, quæ poſſunt D conſuli, optimum: &, vt puto, S. D. N. ob cauſas in caſu expreſſas concedet hanc licentiam: quia ſine peccato id fieri poteſt, ſi ſuæ Sanctitati placuerit. Salua, &c.

e De reb. eccleſ. nõ alien.
f Clem. 1. adiuncta gloſſa in verbo eius. de rebus eccleſ. nõ alien.
g Conſil. 204.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus vnire poteſt perpetuo beneficia deuoluta, & reſeruata Sedi Apoſtolicæ.*

CONSILIVM XII.

EPiſcopus perpetuò vniuit quædam beneficia deuoluta ad Sedem Apoſtolicam quibuſdam alijs beneficijs N. qui dubitans de huiuſmodi vnione ob prædictam deuolutionem, obtinuit prouiſionem ad cautelam. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo, quod præfatus Epiſcopus potuit E prædictam vnionem perpetuam, facere non ſolùm iure nouo Concilij Tridentini, [h] ſed etiam iure antiquo, vbi Panormitanus communiter receptus, tenet Epiſcopũ poſſe auctoritate ordinaria vnire beneficia deuoluta ad collationem Papę, & etiam reſeruata eiuſdem collationi, quod etiam approbat Petrus de Peruſio. [k] Secũdo, quod D. conſulens eſt tutus quo ad conſcientiam, ſi nihil aliud obſtat, quam pręfata reſeruatio, non quidem propter prouiſionem ei factam ad cautelam vltra pręfatam vnionem, quam inſinuare videtur caſus propoſitio, ſed per ipſam vnionem perpetuam, per quam iure acceſsionis & acceſſorij, ius quod habebat in alijs beneficijs obtẽtis ſe extendit ad illa vnita. [l] Salua, &c.

h De refor. c. 5 ſeſſ. 21.
i Capi. vnio. 10 q 1 c ſicut vnire de excepſsibus. prælat.
k In tract. de vnio. capi 4. num. 24.
l Arg c ſuper eo. de præben. lib. 6.

F *S V M M A R I V M.*

1 *Vnita licet ſit prima dignitas poſt pontificalem menſæ capitulari, ita vt Capitulum illius poſſeſsionem apprehendat, perpetuoq; retineat eique inſeruiri faciat, non ideo cenſetur ſuppreſſa. Vnde quamuis deſinat vacare nu. 5. non tamẽ operatur, vt ſecunda dignitas incipiat eſſe prima Sedi Apoſtolicæ reſeruata. nu 4. 5 & 6.*

2 *Vnitur cum vnum beneficium alteri, non mutat ſtatum eique vt prius debet deſeruiri, retinetq; antiqua priuilegia & exemptionem num. 3.*

CONSILIVM XIII.

PRimiceriatus Eccleſię N. prima dignitas poſt pontificalem auctoritate Apoſtolica fuit vnitus menſæ Ca-

pitulc. Dubitatur ab al quib. an propter huiuſmodi vnionem deſierit eſſe prima dignitas. Conſului doctiſsimum quemdam virum, à quo hæc ſequentia accepi. Nunc cupio ſcire, an D. tua omnia hæc approbet.

Videtur negatiuè reſpondendum: quia Rom. Pont. non ſuppreſsit, nec extinxit primiceriatum: quinimmo in literis dictæ vnionis præſupponitur exiſtentia primiceriatus, & quod ille durare debeat in perpetuum, cù in dictis literis detur licentia Capitulo poſſeſsionem ipſius primiceriatus nedum apprehendendi, ſed etiam illam in perpetuú retinendi: quod quidem fieri non poteſt, niſi data exiſtentia primiceriatus, etiam in futurum, ex vulgata regula, quod non entiú nullæ ſunt partes,[a] cõfirmatur ex clauſula *proviſo*, quòd primiceriatus debitis obſequiis non fraudetur, & animarum cura, ſi qua imminet, nullatenus negligatur, quæ in dictis literis vnionis poſita fuit, & in vnionibus beneficiorum poni ſolet, vt per Rebuffum: [b] quia per verba in dicta clauſola poſita oſtenditur, quod primiceriatus etiam poſt vnionem de illo, vt præfertur, factam, durare debeat.

2 Et veriſsimum eſt, quod per vnionem vnius beneficij ad alia ſtatus beneficij vniti non alteratur, ſed debet illi more ſolito deſeruiri vt ait Abbas,[c] prout in caſu noſtro factum fuit, quia Capitulum per officialem ab ipſo deputatum exercet officium primicerij: adeo vt adhuc vigeat tribunal ipſius primiceriatus.

3 Et in tantùm verum eſt, quod per vnionem non alteratur ſtatus vniti, vt ipſius vniti priuilegia non perdantur, ſed etiam poſt vnionem durent vt ait Rebuf. in d. praxi. tit. de tranſlat. Epiſcopi. nu. 11. Lapus,[d] & ideo Ioan. Andr. Geminian. & Imol. relati per Franc.[e] concludunt, quod etiam ſi Eccleſia exempta vniatur non exemptæ, tamẽ retinet priuilegiũ exẽptionis, & generaliter quod durẽt priuilegia poſt vnionẽ tradit Pet. de Peru.[f] & benè Lapus.[g]

4 Cum igitur dignitas primiceriatus non ſit ſuppreſſa nec extincta, ſed adhuc duret illa, dicẽda eſt prima dignitas poſt pontificalem, non autem decanatus, & præſertim cum decanus ſemper ſuam ſedem in choro retinuerit, & numquam aſcenderit ad ſedem primicerij. & conſequẽter regula Cãcellariæ dum reſeruat primam dignitatem poſt pontificalem, non comprehendit decanatum.

5 Et licet primiceriatus propter vnionem prædictam amplius non vacet, tamen per hoc non infertur, quod dicta regula reſeruatoria ſit extendẽda ad decanatũ, cum (vt dixi) primiceriatus non ſit ſuppreſſus, ſed adhuc duret, & ſi regula prædicta non poteſt operari effectum reſeruationis in eccleſia N. id proceſsit ex facto Papæ, qui per dictã vnionem impediuit, ne primiceriatus amplius vacet, & ſatis eſt, quòd in aliis Eccleſiis locum habere poteſt. Quare ad tollendum omne dubium Papa declaret mentem ſuam & ſuorum.

a In eo cuius non ponens ff. ſi certum petatur l. decem ff de verb. oblig. l. ſi certum. §. ſi nemo dum ff de act. empt.
b In praxi beneficiorum tit. de diſpenſ. ſuper defectu natalium circa fin.
c In ca. expoſuiſti. num. 9. de præb. & in ca. monachus. nu. 3. eodem tit.
d Alleg. 48. in ca. quaeri.
e In cap. cum præſent. §. fin. de priuil. li. 6.
f In tract. de vnio. capt. 2. num. 13.
g Dict. alleg. 48.

SVMMARIVM.

1 *Optare præbendas vacantes licet poſſint ſimplices canonici, qui cum vt tales nullum habeãt ſucceſſorem in beneficio, ſibi ſoli & non alteri præiudicant, ſecus tamen eſt in habente officium Pœnitentiarij, cum vnione certa præbenda, quam ſine iuſta auctoritate non poteſt à ſuo officio diuidere, nec alteram ei ꝑtreatum. 2. ſicut nec alter canonicus poſſet illam vacantem optare præbendam nu. 3.*

4 *Annexione beneficium & præbenda annexa quaſi extinguuntur: vnde qui habet parochialem vnitam ſuo ſimplici beneficio, non cenſetur habere curam animarum. & qui habet præbendam canonicalem vnitam officio Pœnitentiarij, habet præbendam quaſi extinctam & ſuppreſſam: vnde nec ea dimiſſa aliam poteſt optare.*

CONSILIVM XIIII.

AN pœnitentiarius inſtitutus in Eccleſia Cathedrali cum vnione perpetua ſpecialis præbendæ facta officio ſuæ pœnitentiariæ, poſsit optare aliam præbẽdam, retento ipſo officio pœnitentiariæ?

1 Quicquid diſputando in ſcholis teneri poſſet non auderem conſulere, quòd huiuſmodi pœnitentiarius poſſet optare præbendã aliam à ſua vacãtem. Primo quidẽ, quod diuiſio beneficiorũ vnitorum requirit, vt diuidens habeat auctoritatem & poteſtatem id faciendi,[h] & quod ſeruetur ſolemnitas in modo diuidendi, & concurrat iuſta cauſa id faciendi,[a] & ſi prædictus pœnitentiarius optaret aliam præbendam vacantem, diuideret præbendam priorẽ à ſuo pœnitentiarij officio; & talem poteſtatẽ nullo iure naturali, diuino, nec humano ille habet, & eam ſine vlla ſolemnitate & iuſta cauſa pro libito; & beneplacito ſuo faceret, quod nullo iure ſibi conceditur.

h Ca. ſicut vnire de exceſ. prælatorum. cum ei adnotatis.

Secundo, quod nullus beneficiarius poteſt ſuum beneficium diminuere, nec damno afficere.[b] At ſi pœnitentiarius poſſet optare aliam præbendam, poſſet ſuum officium pœnitentiarij diminuere, & damnificare: nam ſecũdum gloſſam communiter & merito receptam,[c] canonicus habens ius optandi poteſt, ſi vult, optare præbendam minorem: & minoris valoris, quod eſſet damno afficere ſuum officiũ. Nec poteſt dici, quod eadem ratio videtur eſſe de pœnitentiario & aliis canonicis: quia eſt longe diuerſa: nam canonicus, vt canonicus ſimplex, non habet ſucceſſorem, iuxta gloſſam ſingularem receptam,[d] de elect. pœnitentiarius autem ſic: & ideo alij canonici optãdo minores ſibi ſolis præiudicant: pœnitentiarius autem non ſibi ſoli, ſed ſuo officio & ſuo ſucceſſori.

2 Tertio, quod vnio requirit auctoritatem eam faciendi, & ſolemnitatem in modo faciendi, & iuſtam cauſam ad faciendum, vt probatur in dict. cap. *ſicut vnire*. adiuncta clement. 2.[e] & alia multa. At pœnitentiarius ſi optaret, aliam faceret vnionem ſine poteſtate faciendi eã, & ſine ſolẽnitate & cauſa pro libito ſuo: ergo nõ poteſt optare.

3 Quarto, quod id quod operatur oppoſitum in oppoſito, debet operari propoſitum in propoſito.[f] At præbẽda pœnitentiarij, eo mortuo; vel renunciante, non poteſt optari ab alio canonico habente ius optandi: ergo neque pœnitentiarius ratione illius præbendæ poteſt aliã præbendam optare.

4 Quintò, quod pœnitentiarius principaliter habet officium pœnitentiariæ, præbendam autem habet per annexionem, & ita quaſi rem peremptam & extinctã: ſicut qui habet Eccleſiam parochialem ſuæ præbendæ, vel alio beneficio ſimplici annexã, non cenſetur habere curã animarum,[g] & ita, cùm non poſsit optare aliam præbendam ratione officij quod eſt principale & quoddã viuum non poterit id facere ratione præbendæ, quæ eſt acceſſorium, & quaſi quoddam mortuum & extinctum.

Sexto, quod non eſt veriſimile, quod tã inſigne Cõcilium, & ipſa Romana Eccleſia voluerit hominibus priuatis, & nulla iuriſdictione ſuffultis concedere facultatem faciendi tam leuiter, & tam ſine cauſa & ſolemnitate tot diuiſiones & vniones, quot facere poſſent pœnitentiarij prædicti, ſi ius optandi eis concederetur: & ita nõ eſt credendum. Salua, &c.

a Ca. 1. de reb. eccl. nõ alien. li. 6.
b Arg. c. dilectum ex di admoſt de reg. iur lib. 6
c In cap. vlt. verb. meliores de cõſuet. li. 6.
d In ca. quod ſicut verbo conſentire.
e De reb. eccleſ. nõ alien. & c. vnio 10. q. 1.
f L. & ſi contra ff. de vulgari. ca. ſecundum. 8. qu. 1.
g Cap. ſuper eod. de præbẽ. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſsit de fructibus fabricæ vnius Eccleſiæ ſuperfluis aſsignare fabricæ alterius pauperi. & negatiua magis videbitur verior. num. 4. vnde nec eſt tentandum vt fiat.*

1 *Epiſcopus ex cauſa poteſt vnire, & diuidere Eccleſias.*

2 *Permutatio beneficiorum ac prædiorum eorumdem auctore Epiſcopo fieri poteſt.*

2 *Epiſcopus poteſt ſuper vna Eccleſia imponere pẽſionem pro altero clerico ſuſtentando.*

2 *Prælatus cum maiori parte Capituli poteſt cogere canonicos ad contribuendum reparationi Eccleſiæ ſuæ.*

3 *Epiſcopus augere poteſt pauperes præbendas ſuorum canonicorum, non ſolum vniendo beneficia eorum præbendis, ſed etiã grauando aliquas Eccleſias, vt earum capellani ſeu ipſa Eccleſia dent aliquam annuam penſionem, hic tamen modus non eſt in vſu. num. 7.*

5 *Nouitates & mutationes ſunt periculoſæ.*

6 *Donata locis piis ad vnum vſum, non debent ad alium etiam pium, Papa inconſulto, mutari, cũ hoc ſit Papæ reſeruatum.*

CONSILIVM XV.

AN Epiſcopus iuſtè valeat de ſuperfluis fabricæ vni[a] Eccleſiæ aliquid aſsignare fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis carentis fabrica ſufficienti ad reficiendos parietes eius, & ad ornamenta emendat?

1 Reſpondeo primò, quæſtionem hanc per totum orbem Chriſtianum poſſe frequenter occurrere in viſitatione epiſcopatus, nunquam tamen eam vlli occurriſſe vidi, neque audiui in Hiſpanijs, neque Gallijs. Pro cuius parte affirmante, ſcilicet quod Epiſcopus poteſt de reditibus ſuis et... fabricæ vnius Eccleſiæ, iuuare fabricam alterius Eccleſiæ pauperem, facit primò, quòd cui licet quod eſt plus, licet quod eſt minus.[a] At Epiſcopus poteſt vnire duas Eccleſias ſui epiſcopatus diuerſas, ex iuſta cauſa, faciendo vnam ex eis, & diuidere vnam in duas, faciendo duas ex eis, vt legitur & notatur in cap. *vnic.*[b] & alijs multis locis, quod eſt plus: ergo poterit aliquam partem redituum vnius Eccleſiæ diuitis dare alteri ex iuſta cauſa, quod eſt minus.

2 Secundò, quod poteſt Epiſcopus impartiri auctoritatem permutandi vnam Eccleſiam cum altera, duobus habentibus illas,[c] immo etiam permutare poſſeſsiones ſeu prædia vnius Eccleſiæ, cum poſſeſsione alterius,[d] quod longè videtur eſſe plus, quam facere quod in quæſtione proponitur. Tertio, quod prælatus cum maiore parte Capituli poteſt omnes canonicos ſuos etiam renitentes cogere ad dandum aliquam partem redituum ſuarum præbendarum pro reparatione Eccleſiæ ſuæ.[e]

3 Quarto, quod poteſt Epiſcopus augere præbendas pauperes ſuorum canonicatum, vt habeant, quo alantur honeſtè, applicando aliquos reditus aliorum beneficiorum ſui epiſcopatus.[f] Quinto, quod Panormitanus[g] communiter receptus, tenuit id poſſe fieri duobus modis: priori quidem, vt vniantur præbendis capellæ, in quibus ponantur vicarij, qui eis inſeruiant: altero verò modo, quòd capellani dent aliquid de ſuis reditibus canonicis, quod videtur proximè accedere caſui propoſito, in quo quæritur, an Epiſcopus poſsit applicare partem reditus ſuperflui fabricæ vnius Eccleſiæ diuitis, fabricæ alterius Eccleſiæ pauperi, quo ſe ſuſtentet. Sextò, quod ex prædictis idem Panormitanus[h] communiter receptus infert, Epiſcopum poſſe prouidere ſuis canonicis pauperibus imponendo aliquot penſiones pro ipſis ſuper aliquot Eccleſijs ditioribus ſui epiſcopatus, quod ait nunquam viſſe factum, ſed videri ſibi eam eſſe bonam, & memorabilem practicam. Septimò, quod Eccleſia Catholica vna eſt, & ſecundū Apoſtolum, alter alterius ſumus membra, & alter alterius onera portare deberemus, & diuites ſuſtentare pauperes, vt latè docet Ioannes Chryſoſtomus[k] cū multis alijs, quę in hoc ex ſacris literis deſumi poſſunt.

4 Pars autem contraria negans multis videbitur vera. Tum ob conſuetudinem inueteratam, quæ contrarium ſeruat, quamque eſſe ſeruandam ſatis dictant l. *minime.*[l] & cap. *vlt.*[m] cum multis ſimilibus. Tum quod nihil eſt tentandum cum ſcandalo,[n] & arbitror multos populos ſcandalizatum iri, ſi contra voluntatem eorum id in fabricis ſuarum Eccleſiarum fieri tentetur.

5 Tum quod nouitates ſunt euitandæ, quatenus ſine naturalis & diuinæ legis tranſgreſsione vitari poſſunt, iuxta cap.[o] ibi, *conſuetudinis & vſus longaui non eſt vilis auctoritas, & nouitates pleramque pariunt diſcordiam.* quod ipſum habet cap. *quis neſciat.*[p] & Ioannes Andreas allegat in d. cap. cum conſuetudinis, illum aphoriſmum Hippocratis, *omnes mutationes periculoſæ.* Tum quod præfata conſuetudo nititur canonibus, & legibus antiquis, per quos ſtatuitur, vt bona deputata per Papam, vel aliam legitimam auctoritatem teſtatorum, donatorum, vel aliorum contrahentium non tollantur ab eis, iuxta cap. *ſine exceptione.*[q] & alia, quæ gloſſ. illius ſummæ citat. Tum quod res deputatæ ad vnum vſum, non debent in alium vſum conuerti,[r] niſi auctoritate Principis.[s]

6 Tum quod donata locis pijs largitione fidelium ad vnum vſum pium, non debent applicari ad alium, etiam pium, ſine ſedis Apoſtolicæ auctoritate, vt habet ſolemnis illa clem. *quia contingit.*[t] & innouata in Concilio Tridentino[v] cuius clem. gloſſa[x] ait ad ſolum Papam hoc pertinere, & non poſſe Legatum eius hoc facere, & conſequenter neque Epiſcopum, nec Archiepiſcopum. Tum quod in cap. 1.[y] multis ſacræ Scripturæ locis probatur, ea quæ pertinent ad vnam Eccleſiam, non debere cedere illis, qui alijs Eccleſijs inſeruiunt. Tum denique quod vulgus clamabit voce magna illam regulam.[a] *Id quod noſtrum eſt ſine conſenſu noſtro auferri non poteſt.* Et ſi quis reſponderit illa ſuperflua non eſſe ſua, ſed eſſe Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius omnes Eccleſiæ ſunt membra: replicabit, concedendo eſſe quidem illa veriſsimè ipſius, ſed donata, data, vel relicta in ſuarum Eccleſiarum vtilitatem, & vſum, & non poſſe in alium etiam pium conuerti ſine auctoritate Papæ, qui non facilè impartietur eam cuilibet Epiſcopo, cùm etiam alienationem rerum Eccleſię ſuę, etiam in caſu licito, faciendam, non concedat vlli Epiſcopo, niſi ſeſe prius conſulto, vt Paulus II. grauiſsimè ſtatuit[b] quam interpretati ſumus in commment. in ſumma.[c]

7 Quare ne ſim nimis prolixus, concludo, quod quamuis primo aſpectu prior pars affirmans videtur æqua, & ſancta, & vt Panormitan. ſupra relatus dixit in ſimili, *bona practica*, ſed vſque ad illum non viſa, ita mihi videtur eam non ſuſceptum iri ſine lite, ſaltem ſine licentia S. D. N. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas temporis immemorialis vim habet tituli.*

2 *Solemnitas extrinſeca requiſita in confirmatione alienationis bonorum Eccleſiæ non præſumitur, niſi poſt lapſum 30. annorum. num. 2*

3 *Alienatio rei Eccleſiæ etiam cauſa pietatis fieri poteſt.*

4 *Sciens rem ad vnum pertinentem penes alium eſſe, tenetur indicare.*

5 *Inſtrumenta antiqua caſu inuenta, ſi alicuius rei tangunt, tutius reuelare, quàm occultare.*

CONSILIVM XVI.

MONASTERIVM quoddam monialium conceſsit quamdam Eccleſiam, quæ erat de ſua menſa, cum ſuis pertinentijs valoris 12. ſcutorum, cuidam confraternitati piæ ad piiſsimam cauſam de conſenſu ſuperiorum pro cenſu dimidij ſcuti anticipata ſolutione 88. annorum, & cum onere eligendi capellanum ex fratribus monaſterij, cui moniales ſubiacebant: & per centum triginta ſex annos nihil fuit ſolutum monialibus, nec capellanus electus ex fratribus, nec vllam horum notitiam habent prædictæ moniales, nec fratres, ſed adminiſtrator hoſpitalis inuenit hanc ſcripturam, & quærit quid pro exoneranda ſua conſcientia debeat agere.

1 Reſpondeo, quod ad dicendum, quod debeat tacere, facit primo taciturnitas temporis, cuius non eſt memoria, quæ habet vim tituli.[d] Secundo, quod debemus eſſe pacifici iuxta proœmium Gregorianum, & non dare initium litibus, ſed eas potius finire.[e] Et quod veriſimile eſt futuram eſſe litem inter prædictos, ſi nouerint huiuſmodi inſtrumentum extare.

2 Tertio, quod prędicta conceſsio fuit per Papam confirmata, & licet non conſtet formam commiſsionis fuiſſe ſeruatam, & regulariter non præſumatur ſeruata ſolemnitas extrinſeca, niſi probetur,[f] fallit tamen quando lapſum eſt tempus triginta annorum, iuxta gloſſam ſolemnem[g] & tradita per Felinum[h] & per citatos ab illo, præſertim ſcribentes in l. *ſciendum.*[i] Et in caſu propoſito non ſolùm ſunt lapſi 30. anni, ſed etiam 136.

3 Quarto, quòd licet alienatio prædicta non fuerit neceſſaria, nec vtilis monaſterio, fuit tamen valde pia: & res Eccleſiæ non ſolum poſſunt alienari cauſa neceſsitatis, & vtilitatis, ſed etiam cauſa pietatis, per cap. *gloria.*[k] & gloſſam receptam.[l]

Pro parte verò contraria, quod teneatur admonere prædictum monaſterium, & prędictos fratres, extare illud inſtrumētum, facit primo, quod qui inuenit rem ad alium pertinentem, debet eam reſtituere.[m]

4 Secundo, quod qui nouit rem ad alium pertinentem eſſe penes alium, tenetur indicare.[n] Tertio, quod poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit,[o] & qui poſſedit rem, & habet titulum contrarium ſuę bonę poſſeſsioni, videtur eſſe malę fidei poſſeſſor: adeo quod etiam tempore immemorabili non præſcribit, vt poſt alios tradit etiam Couarruuias.[p] Quarto, quod ſolutio cēſus fuit anticipatè facta pro octoginta & octo annis, & quod poſſet, ſaltem aliquibus circumſtantijs probatis concludi non eſſe lapſum tempus quadraginta annorum neceſſarium ad præſcribendum prędictum cenſum & liberationem ab

a ff de regul. iur.

b In extrauagante 1 de rebus eccleſiæ non alienan. c 12. q. 2.

d L. hoc iure § ductus aquæ. ff de aqua quot. & æſt. cap. ſuper quibuſdam. § præterea. de verborum ſignif.

e Cap. finem litibus de dolo & contum.

f L. quacumque. § fin. ff. de publica. in rem act.

g Ca. peruenit. de empt. h In ca. illud. de præſumpt. & latius in c. Albericus de teſtib. & in c. ſicut. de re iudic.

i ff de verbo. oblig.

k Et c. auth. 12 q. 2.

l In ſumma eadem cau. & quæſt.

m C. a ſi quod inueniſti. 14. q. 5.

n Cap. qui cū fure. ... gloſſ. cum ... de furtis

o Ca. poſſeſſor de regul. iur. lib. 6.

p In d. ca. poſſeſſor. § 2. nu. 4.

a Regu... de reg. iu...

c C... quæſt. ...

h ibidem.

Cap. loquitur ...

... de ... nunciat.

... 12. diſt.

Ex cap. non ... Papa.

De ... cap. ... de reſor. & eſſ. ... de reform. ... in verbo ſedis Apoſtolic.

y 12. q. 2.

Eccleſijs: & quòd reſtitutio in integrum datur ignoranti, præſertim Eccleſiæ contra præſcriptionem, vt latè tradit Felinus.[a]

a Ca. vigilanti. de præſcri. & num. 1.

5 Perpenſis pro vtraque parte his, & omiſsis alijs, quæ poſſunt conſiderari, conſulendum videtur prædicto adminiſtratori tutius eſſe ſibi reuelare præfato monaſterio præfata duo inſtrumenta, quæ caſu inuenit, & procurare, vt ſine lite monaſterio ſoluerétur penſiones decurſæ poſt præfatos 83. annos, & poſthac decurrendæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticus prædij Eccleſiaſtici diruti ad muniendam ciuitatem, cenſum annuum, qui in recompenſam aſsignatus, non directo domino, ſed ipſi emphyteutæ venit ſoluendum, qui ſolitam recognitionem eccleſiæ dominæ directæ ſoluet.*

CONSILIVM XVII.

DVAS domos datas ab Eccleſia in emphyteuſim vſque ad tertiam generationẽ accepit Rex Neapolis ad muniendam ciuitatem, præmiſſa æſtimatione, & conſtituto annuo cenſu ad rationem quinque pro cẽtenario. Quæritur, an hæc quinque annua ſint ſoluenda ipſi Eccleſiæ, an emphyteutæ vſque ad tertiam generationem.

Pro eccleſia facit, quod videtur finita emphyteuſis, eo quod videtur perempta res emphyteuticaria, iuxta l. 2.[b]

b C. de iure emphyt.

Pro emphyteuta verò facit, quod culpa carens, pœna quoque carere debet,[c] & quòd res non eſt perempta: quia licet ſuperficies domuum ſit deſtructa, area tamen manet: & quod prædictus annuus cenſus, qui inter immobilia computatur, iuxta clem. *exiuit*,[d] ſubrogatur in locum præfatarum domuum iuxta l. cum gloſſa *ſi cum ſeruum*.[e] & quod Eccleſia, quæ eſt cultrix iuſtitiæ, non debet iniuſtitiam cuiuſpiam quærere.[f] Et hanc partem tenet Iaſon, qui alios citat.[g]

c Capit. 2. de conſtit.

d §. cumque annui redit. de verb. ſign.

e ff. de rebus cred.

f Ca. ex tenore de foro compet.

g Leg. 1. C. de iur. emphyt. nu. 44. adiuncta hic quæ dixeras antea num. 15.

1 Per prælata eruditè citata, & alia, quæ in hoc adduci poſſent, videtur iudicandum, quod iuſtum, æquum, & ſanctum ſit, vt præfatus annuus reditus ſoluatur præfato emphyteutæ, vſque ad tertiam generationem, & ille ſoluat canonem præſtitum Eccleſiæ, à qua ſuſcepit emphyteuſim, & finita generatione tertia totus ille annuus cenſus ſoluatur Eccleſiæ, tamquam res, quæ vt ſubrogata domibus in emphyteuſim datis reuertatur ad illam, generationibus, in quas data fuit, finitis.

SVMMARIVM.

1 *Peccata aliorum ſicut nos non accuſant ita nec excuſant.*

3 *Eccleſiarum ſuarum bona ſine iuſta cauſa & ſolemnitate debita alienantes, incidunt in pœnas: nam ſi ſint inferiores Epiſcopis & Abbatibus, ſunt ipſo iure excommunicati, & beneficijs, quæ à dicta Eccleſia habent, priuati, ita vt eis non poſſint de nouo conferri, num. 3. nec male alienata recuperando euitant pœnas incurſas, nec excuſantur etiamſi dictas alienationes fecerint ex eo quod ab Epiſcopo iniuſta paterentur damna & perſecutiones, num. 2.*

4 *Pœna ipſo iure incurſa, per pœnitentiam ac reſtitutionem malè ablati non euitatur, nec ob id iudex debet emittere quin eos puniat, etiamſi pars læſa remitteret iniuriam.*

4 *Pœnæ, quas quis incurrit ipſo iure, minui etiam facta reſtitutione, nec debent, nec poſſunt.*

5 *Extrauagans 1. de rebus eccleſiæ non alien. excommunicat, & beneficijs, quæ ab eadem Eccleſia obtinentur, priuat.*

6 *Beneficij iuſta vel iniuſta receptio talem fore fructuum receptionem arguit.*

CONSILIVM XVIII.

RESPONDEO primo, narrationem caſus adeo eſſe mihi obſcuram, vt deſiderem commentarium aliquem, quo mihi res in eius propoſitione tactæ ſatis innoteſcerent. Secundo, quod in eius initio præſupponitur, ſed in genere tantùm, grauamina & damna quædam dominis canonicis conſulentibus ſuper iuribus magni momenti, & præſertim menſæ capitularis à ſuo prælato illata, de quibus tamen grauaminibus & damnis acceptis nullam quæſtionem videntur expreſsè mouere, licet fortè tacitè velint quærere, an illa grauamina & dãna excuſent eos ab iniuſtitia alienationis aliorũ bonorũ, quã ipſi fecerunt, quæ poteſt eſſe prima quæſtio eorum. Tertio, in eodem caſu narrant, quod ipſi domini canonici conſulentes alienauerunt aliqua alia bona ſuæ menſæ capitularis: ſed non explicant, an alienauerunt ex cauſa iuſta, & ſeruata iuris ſolemnitate, vel non: & quærunt ſuper hoc tacitè ſecundam quæſtionem, an ob id incurrerint cenſuras, vel pœnas aliquas. Quarto, quærunt, an præſuppoſito, quod incurrerint illas cenſuras, poſsint, & debeant illæ minui eis mitigando eas, ita quod ſi reſtituerint & redintegrarint ea ſuæ menſæ debeant abſolui à pœnis incurſis, & poteſt eſſe quæſtio tertia. Quinto quod quærendo an retentio canonicatuum ſit eis concedenda, facta reſtitutione prædictorum bonorum à ſe alienatorum, præſupponunt eos eſſe aut fuiſſe priuatos eis, quæ poteſt eſſe quarta quæſtio. Sexto, videntur quærere, an de canonicatibus & fructibus eorum ſit idem iudicandum, quæ eſt quæſtio quinta. Septimo, tangitur tacitè quoſdam alios fuiſſe prouiſos de præfatis canonicatibus, & fructus eorum ab eis perceptos fuiſſe, & non exprimitur ob quam cauſam fuerint illi prouiſi, neque à quo, neque quando, nec exprimũr, an DD. canonici præfati cõſulentes fuerint priuati ſuis canonicatibus à iudice, vel declarati priuati à iure, & an appellauerint ab eiuſmodi iudicis vel iuris priuatione, & an adhuc maneant in poſſeſsione ſuorum canonicatuum, vel non: ex quibus reſultare poſſunt aliæ quæſtiones graues, quas vix ſoluat Oedipus. Octauo, quod niſi illuſtriſsimi domini, eiuſdemque eruditiſsimi iuſta ac ſanctiſsima auctoritas & iuſſio me ad id compelleret, nihil reſponderem, ſed ſolum admonuiſſem illud Imperatoris Maximiani, *vt reſponſum congruum accipere poſſis, inſere facti exemplum.*[a] Nono, quod audendo id, quod vix bene audere poſſum.

a L. vt reſponſum. C. de tranſactio.

1 RESPONDEO AD PRIMAM QVÆSTIONEM, quod regulariter ſicut ob peccatum vnius non eſt accuſatus, nec puniendus alter,[b] ita pro peccato alterius alter non excuſatur, niſi quando inuaſus ad ſuam iuſtam defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ ſe defendit,[c] & ideo quia præfati DD. conſultatores non videntur ſua bona alienaſſe ad ſuam iuſtam defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non poſſunt excuſari.

b 1. qu. 4. per totam & l. 1. C. ne filius pro patre.

c L. 1. & l. ſi quis in tantum. C. vnde vi.

2 Quamuis poſſunt occurrere aliquot circumſtantiæ grandis neceſsitatis, magnæ vis, vel magni metus, & terroris, quæ minuerent peccatum, vel etiam omnino excuſarent, quales interueniſſe non narratur in propoſito caſu, & de non exiſtentibus & non apparentibus idem eſt iudicandum.[d]

d L. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tutel. & ſacerdos, cum gloſſ. de offic. iudic. ordin.

3 AD SECVNDAM reſpondetur, quod ſi prædicti DD. conſulentes alienauerunt bona prædicta ſuæ menſæ ſine iuſta cauſa & debita ſolemnitate, peccauerunt, & inciderunt in pœnas à iure canonico ſtatutas in capit. *ſi quis presbyterorum.*[e] & in alijs iuribus citatis à nobis in comment. de alienat. rerum eccleſiarum,[f] vbi nos citauimus extrauagantem Pauli II.[g] Si vero iuſta de cauſa, ſeruata debita forma, id fecerunt, non peccarunt, nec vllam cenſuram incurrerunt iuxta cap. *ſine exceptione.*[h] & latius tradimus nos vbi ſupra.[i]

e De reb. eccleſ. nõ alien.

f Super gloſſ. ſumma 16. q. 2. nu. 1. & 2.

g De reb. eccleſiæ non alienan. inter communes.

h 12. q. 2.

i Notabil. 6. nu. 9.

4 AD TERTIAM reſpondeo, quod pœnæ, quas ipſo iure incurrerunt, non debent neque poſſunt minui iuridicè propter redintegrationem, & reſtitutionem bonorum, ob quorum alienationem pœnas incurrerunt: eo quod aliud eſt reſtitutio damni, & aliud pœna, quæ pro peccato maleficij imponitur à iure, vel ab homine, vt probatur in ca. *licet canon.*[k] cum eis adnotatis, & ideo ſicut pœna homicidij vel furti, non remittitur, neq; cõdonatur ex eo, quòd furem pœniteat furti, & reſtituat furtum, & eo quòd homicidam pœniteat homicidij, neque eo quod pars læſa condonet, & remittat ei damnũ, & intereſſe per illud acceptum, immo non obſtante illa reſtitutione, & condonatione partis, poſſent & debent furca ſuſpendi, & decollari: ſic malè alienans res Eccleſiaſticas non eſt abſoluendus à pœnis impoſitis ob illud peccatum, etiam ſi reſtituatur ablatum, & damnum Eccleſiæ, neque etiam ſi confiteatur: quia oportet vt abſoluatur ab excommunicatione, & luat alias pœnas, præſertim ipſo iure incurſas, per ea quæ in prædictis locis,[l] & alibi ſæpe adnotantur, & praxis totius orbis Chriſtiani ſeruat, præſertim S. D. N. Sixtus, qui ob ſolam pœnitentiam & reſtitutionem damni & intereſſe rarò condonat pœnam mortis, nec alias Eccleſiaſticas, vel ſæculares, immo maximo omnium

k Et ca. commiſſa. de electio. li. 6.

l Et in lib. ſenten. di. 11.

iudicum

[illegible] exemplo cogit eas ſubire delinquentes, vt iura [illegible] diuina, & humana ſuadent.

AD QVARTAM reſpondeo, quòd prædicta extrauagans non ſolùm excommunicat, ſed etiam priuat ipſo iure alienantes res Eccleſiaſticas iniuſtè, ſi ſint inferiores Epiſcopis, vel Abbatibus, beneficijs, quæ habent in Eccleſijs, quarum bona alienarunt, vt expreſsè habet prędicta extrauagans [b] in hęc verba: *Inferiores vero prælati, commendatarij, & aliarum Eccleſiarum rectores, beneficia, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præpoſituris, dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, officijs, canonicatibus, præbendis, alijſque Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura ſecularibus, & regularibus beneficijs, quorum res & bona alienarunt, duntaxat ipſo facto priuati exiſtant, illaque abſque declaratione aliqua vacare cenſeantur, poſſintque per locorum ordinarios, vel alios ad quos eorum collatio pertinet, perſonis idoneis (illis exceptis, quæ propterea priuata fuerint) libere de iure conferri, niſi alias diſpoſitioni Apoſtolicæ Sedis ſint ſpecialiter, aut generaliter reſeruata.*

AD QVINTAM, quod regulariter idem iudicium eſt faciendum de receptione & retentione legitima vel illegitima beneficij, & de perceptione, retentione, & [illegible]ptione legitima vel illegitima fructuum eius. [c]

AD SEXTAM, & alias quęſtiones, quę poſſunt colligi ex ponderatis in ſeptimo dicto, reſponderi poterit, cum diſtinctè propoſitæ fuerint, in honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui prædictum Illuſtriſsimum Reuerendiſsimumque D. meum, & nos omnes ſaluet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Locans res eccleſiaſticas ſui beneficij extra caſus iuris expreſſos, eſt ipſo iure excommunicatus.*

2 *Regulares locantes aliquid de ſuis beneficijs ad longum tempus, ſuſpenſi ſunt ab officio.*

3 *Pœna impoſita contra præſumentem aliquid facere, non incurritur à faciente ſine dolo, vel contemptu.*

4 *Locanti res Eccleſiæ vtile eſt mutare penſionem temporalem in perpetuam, quia perpetuus conductor, & non temporarius tenetur ad expenſas refectionis.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM præceptor cuiuſdam Eccleſiæ regularis ante 20. annos quandam paruam domum, quæ ſolebat quotannis locari, locauit cuidam conductori in perpetuum eadem penſione, qua quotannis locabatur, & cuidam alteri locauit quædam prædia ad vitam conductoris eadem penſione, qua in ſingulos annos conducebatur, putans bona fide id ei licere, quamuis quia callebat ius [illegible]ficium aliquem ſcrupulum habuit: nec meminit ſa[illegible] an poſtea monuerit conductores, quod illa debebant [illegible] um ſuperioris auctoritate. Quæritur an in foro conſcientiæ ſit iudicandus excommunicatus, & ob celebrationem Miſſarum poſtea frequenter factam ſit irregularis.

1 AD QVÆSTIONEM reſpondeo, quod pro parte eius affirmatiua facit prior extrauagans 1. [d] quæ habet omnem beneficiarium, qui locauit res eccleſiaſticas ſui beneficij extra caſus iuris expreſſos, ipſo iure eſſe excommunicatum.

2 Secundo facit clem. 1. [e] quæ omnes beneficiarios regulares alienantes aliquam rem de rebus ſuorum beneficiorum ad longum tempus, ſuſpendit ab officio.

3 Pro parte autem negante facit primò, quod prædicta extrauagans non loquitur de quocumque alienante, vel locante, ſed de præſumente id facere, & pœna impoſita contra præſumentem aliquid facere, non videtur incurri ab eo qui abſque dolo vel contemptu facit illud, per celebrem theoriam Cardinalis. [f]

4 Secundo, quòd præfata extrauagans non fertur contra illos qui alienant vel locant res Eccleſiæ in caſibus à iure [illegible] : at præfatus præceptor locauit præfatam domum, & præfat[illegible] fundos, promouendo vtilitatem pręcipuam, [illegible] quod penſionē temporalem mutauit in perpetuam, [illegible] quod eſt vtile locanti, cum impenſas refectionis [illegible] ſubire conductor perpetuus, & non temporarius. [illegible]tur præfatum præceptorem non eſſe excommunicatum, & [illegible] conſequente non incurriſſe vllam irregularitatem.

DE DEPOSITO.

SVMMARIVM.

1 *Venditio cuiuſpiam depoſitariæ Populi Romani an iniuſta, & ſeq. & verius quod ſit iniuſta num. 13.*

1 *Venditio eſt iuſta, in qua merx vendibilis, & iuſtum pretium concurrunt.*

2 *Officium mutuandi & cuſtodiendi depoſita etiam cum ſalario licitum.*

3 *Venditio officij colligendi vectigal, cur, cùm nulli noceat, ſit iniuſta. num. 15.*

3 *Depoſitaria non eſt res ſacra, & tamen non eſt vendibilis. nu. 15.*

4 *Vſura licet non eſſet venditio depoſitariæ, duplici ratione eſt iniuſta. num. 17.*

4 *Venditio ſic mutuum palliatum fieri ſolet.*

5 *Princeps, aliquid ex certa ſcientia, faciendo defectus iure humano inductos ſupplere videtur. & num. 18.*

6 *Depoſitio pecuniæ cum pacto vt depoſitarius aliquid ſoluendo ea vti poſſit, vſuraria, & quare. num. 17.*

7 *Depoſitum, ſicut commodatum, debet eſſe gratuitum, & cum pretio ſit conductio, vel locatio.*

9 *Depoſitarius contra naturam contractus ad aliquid ſoluendum oneratur.*

9 *Merces omni iure debita operario.*

10 *Mutuum, & depoſitum pecuniæ cū facultate ea vtendi, paria.*

10 *Ratio eadem idem ius ſuadet.*

11 *Deponens pecuniam abſque copia ea vtendi, depoſitario mercedem ſoluat, & ſi dat copiam & aliquid accipit, vſuram committit.*

12 *Depoſitaria æſtimabilis non eſt, eo quod ob eam depoſitarius honoretur.*

12 *Aeſtimatio rei ex vendentis, nō ementis vtilitate metienda eſt.*

13 *Mutuandi actus vendibilis non eſt, nec locabilis.*

16 *Sacrum quod non eſt, non omne vendi poteſt.*

18 *Papa tenetur vſque ad ſanguinē ius naturæ & diuinū ſeruare.*

18 *Vſura vtriuſque teſtamenti pagina eſt prohibita.*

19 *Papa non poteſt facere, vt quis ſine peccato vſuram exerceat.*

CONSILIVM I.

REVERENDE Pater, per Papam motu proprio imponitur vectigal Populo Romano ſuper quolibet rubeo tritici macinandi baiochorum quindecim, erigendo ſuper iſtis prouentibus vnum montem farinæ nuncupatum: & ne iſtud vectigal perpetuetur, mandat per ſuum motum proprium, quod poſtquam montiſtis de eorum fructibus ſatiſfactum fuerit ex pecunijs ſuper dicto monte imponendis ad rationem ſcutorum ſeptem pro quolibet centenario, illud quod ſupererit ex dictis fructibus, ac illæ pecunię, quę perciperentur ex fraudibus committendis in dicta gabella, & quę ſimiliter perciperentur ex venditione illius depoſitariæ, inſeruirent extinctioni dicti vectigalis: & ſupradicta fieri debere à deputatis Romani Populi cum interuentu vnius ex Reuerendiſſ. Clericis Cameræ Apoſtolicæ, qui Reuerendiſſ. D. Clericus, & magnifici DD. deputati prædicti ſtante dicto motu proprio vendiderunt ad certum tempus dictam depoſitariam Caio Sempronio pro ſcutis 250. quolibet anno, & illa erogauerunt in extinctione dicti vectigalis, vt ſupra dictum eſt. Nunc effluxo tempore venditionis depoſitariæ præfatæ intendunt illam dicti Reuerendiſſimus Clericus, & magnifici DD. deputati de nouo plus offerenti ad effectum extinctionis ſupradictæ vendere: ſed reuocatur à nonnullis in dubium eam fieri non poſſe abſque ſcrupulo conſcientiæ, ex quo Papa non abſoluit ipſos in foro conſcientiæ, nec dicit id fieri debere abſque aliquo conſcientiæ ſcrupulo, vt legitur in dicto motu proprio, ſed ſimpliciter in eo exprimuntur ſupradicta.

Pro parte Romani Populi replicatur omnino dictam venditionem præfatæ depoſitariæ primo loco fuiſſe bene factam, & etiam ſecundo loco abſque conſcientiæ ſcrupulo fieri poſſe: nam clarum eſt, quod Papa ſciuit, & notitiam habuit, vt legitur in dicto motu proprio, de venditione dictæ depoſitariæ per Populum Romanum facienda, dum mandat, vt pecuniæ quæ obuenient ex venditione depoſitariæ præfatę, conuertantur in extinctionem vectigalis præfati: adeo quod Papa hoc permittit, & ſic vendita fuit ſcitu Papæ, & eo permittente: & hoc tanto fortius poteſt fieri ſine conſcientiæ ſcrupulo, quia pretium

huius

huius depoſitariæ inſeruit extinctioni vectigalis, ne perpetuetur,& ſic conuenit publicæ vtilitati,& tendit ad fauorem multorum pauperum,& piorum locorum dictum vectigal pro macinatura eorum tritici ſoluentium dictos 15. barochos pro quolibet rubeo, qui tanto citius ab illius ſolutione erunt liberati, & quamuis aliquid certi emolumenti dictus depoſitarius ex ipſa depoſitaria non percipiat,& pecuniæ non faciãt pecunias, nihilominus ex quo eſt approbatus à Populo Romano pro legali & idoneo depoſitario, hoc multùm inter alios Vrbis mercatores ſibi prodeſt, cùm ex hoc reputetur notabilis & diues mercator, habet etiam ex dicta depoſitaria illud emolumentum, quòd poteſt pecunias penes ipſum exiſtentes ante tempus ſolutionum fructuum montiſtarum interim ad cambia licita & honeſta præbere: & vlterius ſi aliquis montiſta erit dicti montis creditor, ipſe depoſitarius poterit ei ſatisfacere in tot rebus ſuæ tabernæ cum aliqua temporis commoditate:& interim, vltra quòd ſuas merces vendit, etiam poterit dictis pecunijs negotiari: & ſic pro ſupradicta depoſitaria plus,vel minus ad eius libitum poterit offerre ſentiens commoda ſupradicta.

Quæritur modo, an ſtantibus præmiſsis dictus Reuerendiſſ. D. Clericus, & magnifici DD. deputati Populi Romani poſsint abſque aliquo conſcientiæ ipſorum cuiuslibet ſcrupulo dictam depoſitariam montis farinę prędicti etiam plus offerenti, ad effectum dictum vectigal pro rata extinguendi, vendere, vel non.

1 Reſpondeo, quòd pro parte affirmatiua, nempe quod liceat præfatis Reuerendiſſ. Clerico, & magnificentiſsimis deputatis Populi Romani vendere præfatam depoſitariam in finem pręfatum redimendi vectigal prędictum, facit primò, quod venditio præfata videtur ex ſua natura iuſta: quoniam iuſtitia emptionis & venditionis conſiſtit in hoc, vt interueniat merx vendibilis,& pretium iuſtum, quod latis colligitur ex l. 1.[a] quæ duo vidẽtur concurrere in hoc caſu, in quo concurrit officium colligendi vectigal ex parte vendentis, & pretium in numerata pecunia iuſtum ex parte ementis.

2 Secundò, quòd negari non poteſt officium pręfatum eſſe iuſtum,& Reipublicæ vtile, & neceſſarium: nam officium mutuandi conſtitutum à Repub. etiam præſtituto aliquo ſalario honeſto eſt licitum & honeſtum, vt nos probamus in comment. cap. fi.[b] & breuiter repetimus in Manual. confeſſ.[c] & ſeruat praxis in montibus Pietatis. Tertiò facit, quod etiam officium cuſtodiendi depoſita, etiam ſalario aliquo honeſto conſtituto, eſt iuſtum & honeſtum, quale eſt officium argentariorum, vt etiam probauimus in dicto comment.[d] quod referimus in dicto cap. 17.[e] ergo à fortiori officium colligendi vectigal,& cuſtodiendi illud reddendum tempore conuenienti, erit licitum & honeſtum.

3 Quarto, quod nulla videtur apparere ratio, qua prædicta venditio ſit iniuſta, cùm per eam nulli fiat iniuria, neque dolus, cùm vtraque pars tam vẽdens, quàm emens ſciat naturam officij,& pretium eius:& ſcienti & conſentienti non fit iniuria neque dolus.[f] Quinto, quod omne quod non eſt ſacrum poteſt vendi:[g] at pręfata depoſitaria non eſt res ſacra, ſed profana, immo & videtur æſtimabilis, quia affert fructum honoris & commoditatis ad tractandum & lucrandum pecunias, vt palam eſt: ergo ſuapte natura eſt vendibilis.

4 Sexto facit, quod præfata venditio non videtur dici poſſe illicita, eo quod ſit vſuraria: quia vſura in ſolo contractu mutui veri vel palliati conſiſtit, vt poſt alios diximus in Manual. confeſſ.[h] At præfata venditio neque eſt verum mutuum, neque palliatum, ſed eſt vera emptio, in qua concurrit ab vna parte pretium,& ab altera merx, vt ſupra dictum eſt:& non interuenit maioritas, vel minoritas pretij propter anticipationem vel dilationem ſolutionis, vel pactum de retrouendendo, per quæ ſolet fieri emptio mutuũ palliatũ,[i] ergo nullatenus eſt vſuraria.

5 Septimo, quod licet aliquis defectus interueniret, per quem ſuapte natura venditio præfata eſſet illicita, poteſt tamen ille ſuppleri per Papam,[k] quam ſuppletionem ſupplet præfatus motus proprius, quo iubetur, vt pecuniæ, quæ obuenient ex venditione præfatæ depoſitariæ, impendantur in redemptionem præfati vectigalis. Nec obſtat, ſi dicatur quod Papa in illo motu proprio non videtur diſpenſare, neque ſupplere: quia ſummus Princeps, diſponendo aliquid, in quo interuenit aliquis defectus, ex certa ſcientia, videtur ſupplere illud vel diſpenſare ſuper eo, quatenus valor diſpoſitionis eius requirit[a] & traditur capit. *ſi quando,*[b] poſt Baldum.[c] At Papa, qui eſt ſummus Princeps, immo & ſummorum Principum ſummus,[d] expreſsè diſponit in ſuo motu proprio de pretio venditionis depoſitariæ, quæ diſpenſatio non valeret, niſi liceret eam vendere: ergo videtur, quatenus opus eſt, eius venditionem licitam facere.

6 Pro contraria verò parte facit primò, quòd omnis depoſitio rei conſiſtentis in numero, pondere, vel menſura, cum facultate, vt ea depoſitarius vti poſsit,& eo pacto, vt aliquid ſoluatur deponenti, eſt iniuſta,& obligat ad reſtitutionem acceptorum, vt probamus poſt alios in Manua. confeſſ.[e] illa firmiſsima ratione, quam ponimus ibidem[f] nempe quod depoſitum factum de re aliqua, quę conſiſtit in numero, pondere, vel menſura, cum facultate vt ea depoſitarius vti poſsit, fit mutuum, ſimulac ipſe cœperit eo vti, per l. *quintus.*[g] & per l. *certi condictio.*[h] quæ hoc clarius probant,[i] & palam eſt, quod acceptio alicuius rei pecuniariæ ob mutuum eſt iniuſta, obligans accipientem ad reſtituendum id quod accepit,[k] in quo Vrbanus Pontifex Max. allegat illud.[l] *Mutuum date nihil inde ſperantes,* at deputatio alicuius in depoſitarium prædicti vectigalis, quod conſiſtit in numero, id eſt in pecunia numerata, cum facultate vt ea vti poſsit, eſt in effectu depoſitio pecuniarum numeratarum colligendarum ex dicto vectigali,& ſic mutuum: ergo nihil ex ea licitè accipi poteſt,& huiuſmodi deputatio, cùm fiat pretio accepto, eſt iniuſta.

7 Secundò facit, quòd contractus depoſiti eſt contractus gratuitus, ſicut & contractus commodati, vt colligitur ex gloſſ. 2.[m] adiuncta gloſſa:[n] ita quod, ſi aliquid acciperetur, fieret cõtractus locationis & conductionis: ergo non poteſt depoſitio eſſe iuſta, ſi quod pretium ob eam accipiatur: in caſu autem propoſito accipitur pretium, ergo non poteſt eſſe iuſta depoſitio: & tamen ita appellatur, ergo eſt fraudulenta, argum. tituli *Plus valere quod agitur, quam quod ſimulate concipitur.*

8 Tertio, quod contra legem naturalem & humanam eſt, quod qui præſtat operam, ſoluat aliquid pro opera quam præſtat, argumento l. *ſecundum naturam.*[o] cui conſonat clem. 1.[p] & cap. *qui ſentit.*[q] quatenus habent, ſecundum naturam, ſiue legem naturalem, quam illa iura humana confirmant, eſſe, eum qui patitur onus, debere ſuſcipere commodum,& non contra onus & damnum ſimul, at præfatus depoſitarius præſtat ſuam operam, laborem, & induſtriam in colligendis, ſeruandis, & ſoluendis pecunijs dicti vectigalis: ergo contra leges naturæ & humanas eſt, vt ipſe aliquid ſoluat pro huiuſmodi officio, cùm ergo per præfatam venditionem depoſitariæ ſibi factam aliquid ſoluat, iniuſta eſt iudicanda venditio.

9 Quarto, quod lege naturali, diuina, & humana debetur mercenario ſua merces, Deuterono. cap. 24.[r] & alia multa quæ allegat Dionyſius Papa,[s] quale eſt illud, *Qui altari ſeruit, de illo viuere debet:* & illud, *Quis vnquam ſuis ſtipendijs militauit?*[t] ergo lege naturali, diuina,& humana debetur huiuſmodi depoſitario aliqua merces: & conſequenter contra illas eſt, quòd ipſe ſoluat, quod facit emendo illam pretio.

10 Quintò, quòd ea in quibus eadem ratio militat, eodem iure ſunt cenſenda.[v] at mutui datio,& depoſitio pecuniæ cum facultate vt depoſitarius ea vti poſsit, eiuſdem ſunt naturæ, vt prædictum eſt.[x] At pro mutui datione quantæcumque ſummæ nihil poteſt iuſtè dari, vel accipi, ergo neque pro depoſitione quantæcumque pecuniæ cum facultate vtendi.

11 Sextò, quòd peccat, qui deponit aliquam pecuniam ſeruandam apud campſorem ſine facultate vtendi ea, & non vult ei ſoluere mercedem debitam, quia eſt contra prædicta iura diuina, & humana: & qui deponit ſeruandam cum facultate vtẽdi ea,& ob id accipit aliquid, committit vſuram, vt nos poſt alios diximus:[y] ergo cùm venditio huius officij in effectu non ſit aliud, quam depoſitio

pecunia

---

a ff. de contrahen. empt. & in inſt. eodem titu § pretiũ. & § item pretium.
b De vſur. nu. 15.
c Cap. 17. nu. 100.
d Nu 10. & quatuor ſeq
e Nu. 194.
f Cap. ſcienti cum ſuis concordant. de reg. iur lib 6.
g Arg. l. 1 ff. de contrahẽ. emptio. & §. loca inſt. eod. titu.
h Cap. 17. nu 100.
i Cap. ad noſtrã de empt. & vend. ca. ſignificãte de pign. & c in ciuitate. & c fin. de vſur.
k Argu. ca ſi Papã 40 di. & c cuncta. 9. q. 3.

a L. idem Vlpianus § 1 ff. de excuſ. tu. 10.
b De reſcrip.
c Ca. cum adeo. eo titu.
d Ca cuncta per mũdum c. ipſi ſunt canones. 9. q. 4.
e Cap. 17 nu. 181.
f Præcedẽ nu. 180.
g ff. depoſit.
h §. fin. cum ſeqq.
i ff. de rebus credit.
k Ca ſi fœneratorem. 14. q. 1 cap. conſuluit. de vſuris
l Luca cap. 6.
m Capi. 1. de commodat.
n Verbo culpa. c. 1. de depoſit.
o ff. de regul. iur.
p De cenſib.
q De reg. iur. li. 6.
r Leuit. c. 19. Luce ca. 10.
s Cap. 1. 13 q. 1.
t 1. ad Corinthi. c. 9.
v L. ex. illud. ff. ad leg. Aquiliam. ca. 1 de translat prælato.
x Dict. l. certi conductio. §. fina. & l. ſequen. ff. de rebus cred.
y In dicto ca 17. num. 181.

[illegible] facultate vtendi eis, ſequitur quòd eſt [illegible] ſequenter iniuſta.

[illegible], quòd præfata depoſitaria non poteſt dici [illegible] vendibilis, eo quod ex illa prouenit depo- [illegible], & reputatio diuitiarum, & commoditatis [illegible] endi, ſiue trafficandi. Tum quia ex mutua- [illegible] quantitati pecuniæ mutuatarius quęrit ca- [illegible] non eſt ideo æſtimabilis, nec vendibilis, vt [illegible] eſt. Tum quia res æſtimatiu non augetur ex [illegible] commoditate, quæ prouenit ementi, ſed ſic [illegible] & commoditate, quam perdit vendens eam [illegible], vt ſingulariter dixit S. Thomas [a] & Sotus [illegible] ex recepti. [b]

Per hæc poſteriora fundamenta credimus hanc par- [illegible] ſte iorem eſſe veriorem. Nec obſtant alterius par- [illegible] damenta: quia illis ſic reſponderi poteſt. Ad primũ [illegible] em concedendo emptionem, in qua interuenit merx [illegible] ibilis, & iuſtum pretium, eſſe iuſtam emptionem: ne- [illegible] o tamen quod in propoſito interueniat merx iuſtè [illegible] ibilis: quia mutuatio pecuniæ, vel actus mutuandi [illegible] ecuniam non eſt merx, neque opera vendibilis, & loca- [illegible] il s, quia iure naturali, diuino, & humano ſaltem Ponti- [illegible] ci debet eſſe gratuita, vt ſupra dictum eſt: & deputatio [illegible] ata depoſitarij nihil aliud in effectu eſt, quàm depoſi- [illegible] io pecuniarum vectigalis præfati cum facultate vtendi [illegible] is, & conſequenter eſt mutuatio per iura præfata, & ita inuendibilis, immo & illocabilis.

14 Ad ſecundum concedimus, officium præfatum de- poſitariæ eſſe iuſtum, & ſanctum, & qui accipit illud, poſ- ſe iuſtè recipere ſalarium pro opera, induſtria, & labore, quæ in illo exercendo præſtat: ſed negamus eſſe iuſtũ, vt accipiens illud, debeat ſoluere aliquid pro ex exercendo, cum omni iure debeatur ei iuſtum ſalarium: & conſe- quenter quod iniuſtè venditur illud ei.

Ad tertium, idem quod ad ſecundum reſpondemus, nempe officium argentarij cuſtodiendi pecunias eſſe iu- ſtum, immo & poſſe illum aliquod ſalarium honeſtum accipere, ſed negamus eſſe iuſtum, quod ipſe qui accipit pecunias cuſtodiendas, ſoluat aliquid pro cuſtodia, quam ipſe præſtat, & pro qua meretur ſalarium.

15 Ad quartum concedimus, quod per præfatam vendi- tionem nulli fit dolus, negamus autem quod nulli fiat in- iuria, fit enim iuri naturali, diuino, & humano, & Deo eiuſque vicario auctoribus eorum, & naturæ rei vſu con- ſumptibilis, quæ ipſa quidem vendi poteſt, & in alium transferri, ſed non eius vſus, quo ipſa conſumitur, & ita vſus eius ab ipſa non ſeparatur, ſicut ſeparatur in rebus, quæ vſu non conſumuntur, iuxta S. Thomam receptum [c] & omnium ſententiam.

16 Ad quintum negamus primo, quod omne quod non eſt ſacrum, ſit vendibile, homo enim laicus non eſt ſacer, tamen non eſt vendibilis, ſaltem regulariter, ſecundum iura Romana, vt nos deduximus in d. Manu. [d] neque alia inæſtimabilia, qualis eſt actus mutuandi, & mors, vel vul- nus hominis liberi, [e] qualis item eſt ſcientia, & ars natu- ralis naturaliter quæſita, vt diximus. [f] Secundo reſpon- deo ad id quod tangitur in fine de vtilitate quam quæ- rit depoſitarius, quod tollitur per argum. ſeptimum pro hac parte factum.

17 Ad ſextum reſpondemus, quod pędicta venditio tri- plici ratione eſt iniuſta. Primò quidem, quòd per eam ac- cipitur pretium à depoſitario pro opere, induſtria, & la- bore quæ ipſe præſtat cum lege naturali, diuina & hu- mana ipſi deberetur merces pro illis. Secundò, quòd ven- ditur res inuendibilis, videlicet depoſitio pecuniæ cum facultate vtendi ea, quæ triplici iure prædicto eſt inuen- dibilis, & illocabilis, cùm in effectu ſit mutuatio, vt ſuprà probatum eſt. Tertiò, quòd ex mutuo palliato, & vi eius accipitur aliquid, quod eſt vſuræ peccatum. Cùm e- nim venditio illa ſit in effectu depoſitio pecuniarum cum facultate vtendi eis, eſt verè mutuum palliatum no- mine venditionis: & ita accipere aliquid ex ea, eſt vſuram admittere. Quare ad argumentum reſpondeo inſurma: primo negando quod in hoc caſu non interuenit mu- tuum palliatum, quia contractus, per quem traditur depo- ſitaria, verè eſt mutuatio veſtita & palliata nomine ven- ditionis per ſupradicta, & conſequenter in eo poteſt in- teruenire vſura. Secundò, quod etiam eſt iniuſta duplici ratione prædicta.

18 Ad ſeptimum reſpondeo, concedendo, quod Papa faciens aliquem actum exiſtẽte aliquo defectu, per quem corruit ille, niſi diſpenſaretur, videtur diſpenſare, ſi faciat illum cum certa ſcientia illius defectus, ſi per ſuam ſum- mam poteſtatem poteſt ſuppleri defectus ille, vel diſpen- ſari in illo, eo quod iure humano ſit inductus ille defe- ctus, non autem ſi inducitur iure naturali, vel diuino, vt poſt Hoſtienſem & Panormitanum [a] & Baldum, [b] tradit Felinus [c] cum citatis ab illo.

19 Quia ius naturale & diuinum tenetur ſeruare vſque ad ſanguinem, [d] & iniuſtitia vſuræ non ſolùm reprobatur iure Pontificio humano, ſuper quo ſummam poteſtatem habet Papa, ſed etiam iure naturali & diuino iuxta cap. *quia in omnibus.* [e] in quo Concilium Lateranenſe teſtatur eam vtriuſque teſtamenti pagina prohiberi, & probat S. Thomas, [f] & tenet communis, [g] quicquid parum dolate dicat Alexander [h] ſuper poteſtate Papæ diſpenſandi ſu- per vſuris cum Iudæis, in quo non auderem dicere quod Papa poſsit iuſte diſpenſar[illegible] um aliquo, vt ſine peccato vſuram exerceat, per cap. *ſuper eo,* [i] in quo Alexander Pon- tifex Maximus reſpondet non poſſe diſpenſari ſuper v- ſura, æquiparando illam mendacio, quod habet intrinſe- cam malitiam, ſicut & fornicatio: & nullo modo poteſt dici iuſta. [k] Quæ omnia & ſingula ſubmitto ſupremæ S. D.N. cenſuræ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem ad exigendos reditus conſtituens, aliquid ab eo capere non poteſt, immo potius ei debet ſtipendium dare. n. 3.*

2 *Depoſitario ſeu exactori pecuniarum licentia facta illis vtendi reſoluitur in mutuum, pro quaſi quid exigatur, vſura eſt.*

CONSILIVM II.

AN Domino, vel collegio conſtituenti aliquem pro- curatorem ſuorum redituum facilè recuperabilem liceat accipere aliquas pecunias ab eo, nullo conſtituto ei ob labores ſubeundos ſalario, propterea quod ei offi- cium illud concedit?

1 Reſpondeo, quòd non video, quo titulo iuſto poſsit prædictum collegium prædicta ſcuta lucrari, quia pro ti- tulo venditionis id fieri nequit, ſiquidem officium illud non vendit, neque titulo locationis, quoniam illi reditus locabiles non ſunt, cùm neque ſalarium habeat, neque prouentus vllos, qui ad illud pertineant, ſolùm enim ineſt ei onus, & cura recipiendi reditus ad collegas officiales pertinentes, & ſoluẽdi illos eis temporibus ſtatis. Neque titulo mutui, quia illud non poteſt fieri iuſtè niſi gratis. [l] Neque titulo commodati, cum hoc etiam gratis fiat iuxta gloſſam receptam, [m] ſed neque titulo depoſiti, quoniam deponens nihil poteſt accipere à depoſitario, nam gratia eius tantùm fit depoſitum, ſicut in caſu noſtro, in quo gra- tia & vtilitate collegij deponuntur prædictæ pecuniæ: & quando fit gratia depoſitarij, eſt irregulare depoſitum, vt contingit cum non deponuntur pecuniæ in ſacculis ob- ſignatæ, ſed numeratę, [n] & tale depoſitum ſapit mutuum, vt in prædictis legibus notatur, & ſi ea ratione caperen- tur, & darentur, eſſet vſura, vt eſt caſus in l. *Lucius.* [o] quod non licet in lege Euangelica, iuxta illud. [p] *Mutuum date, nihil inde ſperantes.* translatum in cap. *conſuluit.* [q] Prætorea contractus hic ea ratione videtur iniuſtus, quòd non ſo- lum non ſoluitur merces iuſta operario, iuxta illud, [r] *Di- gnus eſt operarius mercede ſua,* relatum in ca. 1. [s] ſed etiam co- gitur mercenarius ipſe ad ſoluendam penſionem ei, cui operatur: nã depoſitarius huiuſmodi operam, ſtudium, & laborem impendit pecunijs prædictorum officialium re- cipiendis, cuſtodiendis, & ſoluendis, rationibuſque ſuper his habendis: & reddendis, propter quod rectè ex iuſtitia debetur ei aliquod præmium, & tamen per huiuſmo- di contractum fraudatur eo, & oneratur penſione ſine vlla iuſta ratione ſoluenda, & ita eſt contra illud, [t] *Ne quis ſupergrediatur in negotio fratrem ſuum,* & contra l. *iuſti- tia.* [v] Præterea nemo negaret eſſe contractum vſurarium, vel certè iniuſtum, ſi quis putaret mihi, foderet, & pa- raret vineam, & colligeret eius vuas, & portaret in torcular meum, & calcaret eas gratis, vt ei facerem

facultа

a In c. ſignificant. de off. ordi.
b Ca. cum a. dep. de re'ert.
c In c. ſignificant. nu. 4. eodem tit. & tangit mea ſ inter. de ex cep.
d Capit. ſu quidam. q. c. il.
e De [illegible] art. 1.
g In 4. di. 15.
h Conſil. 1. 2. volum.
i De vſur.
k Cap. 1. 2. quaſt. 2.
l Cap. conſuluit. de vſur.
m In rubr. ff. commod.
n Leg. ſi quis nec cauſam. & le rogaſti. ff. de rebus cred.
o ff. depoſ.
p Luca 6.
q De vſur.
r Luca 10. 2. 15. q. 2.
s 1. ad Theſſ. 4.
v ff. de inſt. & iur.

[illegible] tum ad exercen- [illegible] vilem, per quam [illegible] in vine [illegible] & poſtea mi- [illegible] magi [illegible] ſui, vel vſu- [illegible] aliud [illegible] vſuram vi- [illegible] & [illegible], quæ mihi impediti [illegible]. Q [illegible] defendi contractum prædictum [illegible] & [illegible] illi, qui defenderit iuſtè poſſe prædi [illegible], & eius officiales vti opera, [illegible] & [illegible] depoſitam, nullo [illegible] propter id [illegible].

An [illegible] poſſit iuſtè tranſ- ſe [illegible] quem merca- tor [illegible] debent Prin- [illegible] quod iteratus [illegible] pecunia [illegible] acceptæ, reſ- ponſio quod [illegible]. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio teſtatoris, ut lex ſeruanda, ſi ſit iuſta, alias non nu. 2.*

3 *Depoſitam pecuniam penes mercatorem quis tenere non poteſt, cum pacto, ut inde aliquid lucri percipiat, niſi mutatis contractibus iuſtificetur, num. 1. & 2. hocque lucrum eſt vſurarium tam pro tempore vitæ teſtatoris, quam poſt vitam illius ab hæredibus acceptum, num. 3. reſtituendumque, niſi gratioſe condonetur, num. 4. ceſſante autem pacto accipere gratis datum in recognitionem vtilitatis, quam ex dicta pecunia percepit mercator, licet num. [illegible].*

4 *Deponens pecuniam cum pacto, ut depoſitarius teneatur illam cuſtodire, ac ſaluam reddere, quando repetetur, & quod ad nullam merc. eidem depoſitario dandam teneatur, vſura eſt.*

CONSILIVM III.

SEMPRONIVS moriens inſtituit hæredes tres ne- [illegible], Titium, Seium, & Caium, in grandi pecunia- rum ſumma, quam Romæ habebat apud trapezitas ſiue campſores, ad ſeptem pro ſingulis centenariis, hac tamen conditione, [illegible] nunquam poſſent illam inde auferre, nec alienare, vnde & fideicõmiſſum fecit. Titius & Caius [illegible] voluntatem teſtatoris abſtulerũt quamdam quantitatem prædictæ ſummæ: & Caius vltra partem, quæ illi contingebat, abſtulit tria millia aureorum partis Seij illo inſcio, poſt aliquot tamen menſes hoc illi manifeſtauit, ſimulque [illegible] obligauit vltra ſortem principalem reſtituere intereſſe ad ſeptem pro centenario, quod & fecit poſt aliquot annos, licet minus aliquanto quam ad ſeptem. Quæritur, an Seius ſecuta conſcientia potuit accipere hoc intereſſe, an vero teneatur illud reſtituere: & tunc an poſſit [illegible] pro [illegible].

[illegible] codicilli, per quam præfatum fideicommiſſum dictarum pecuniarum ſunt factum, ſic habet: *Item cum dictus [illegible] Sempronius codicillans habeat in compluribus creditis, de quibus [illegible] quoddam memoriale in manibus N. qua aſcendunt ad ſummam trigintaſeptem millium ſcutorum, vel quantacumque ſit ſumma voluit & ordinauit quod dicta pecunia non amoueantur a locis, vbi ſunt poſita, ſed tantum fructus diuidantur inter ſuos heredes pro æquali portione niſi aliter dicto N. viſum fuerit, & placuerit, qui ad plenum de ipſius domini codicillantis voluntate & mente eſt informatus, ut dictus dominus codicillans aſſeruit.*

In primis dico, quod etſi forte moleſtus fui in quærenda & petenda maiore informatione huius facti, quam dabatur, adhuc [illegible] iuſtè poteram requirere maiorem, & [illegible] excuſare me a reſpondendo, donec illa daretur. Nam [illegible] erat ad reſpondendum abſolutè, ſcire, an præfatus [illegible] illans haberet præfatam pecuniam depoſitam penes [illegible] per viam contractus depoſiti, an per viam contractus ſocietatis, & an præfata ſeptem annua pro 100. [illegible] ei ſalua ſua ſorte principali, vel cum periculo communis damni & lucri, & an inter codicillantem & mercatores interueniſſet vltra contractus ſocietatis alius aſſecurationis, & alius redemptionis, quos eſſe neceſſarios ad accipiendum aliquid lucri vltra ſortem, ſeu capitale, vel princip[illegible] ſaluum, diximus in noſtro Manuali.[b]

2 Secundo dico, quod ſi depoſitio illa pecuniarum fuit facta à prædicto codicillante per viam contractus ſocietatis, vel depoſiti iuſtificati eo modo, quo iuſtificanda erat, iuxta ea quæ nos ibi ſupra poſt alios tradidimus, te- nentur præfati hæredes [illegible] N. aliud o- [illegible] ad ſpectare [illegible] habendi eſt.[a] Modo codicillans [illegible] de illis ad libitum, & conſequenter [illegible] hæredes, potuiſſe iuſt[illegible] ſpectare [illegible] mercatoribus. [illegible] Seium potuiſſe à præfato Caio accipere [illegible] quæ accepit [illegible] teneri ad reſtituendum [illegible].

3 Tertio dico, quod [illegible] narrationis facti [illegible] colligitur interueniſſe contractum depoſiti cum pacto de ſoluendo quotannis ſingulis ſeptem pro ſingulis centenariis, ſine alia iuſtificatione. & ſi res ita ſe habet, certum [illegible] contractum fuiſſe iniuſtum, immo & vſurarium, [illegible] quæ vbi ſupra ſcribimus, & conſequenter iniuſtè & vſuraria conuentio illa, & pactio, qua prædicti hæredes confirmarunt conuentionem codicillantis, immo & traditio nouæ pecuniæ ab eis facta prædictis mercatoribus. Quibus eſt conſequens, præfatos hæredes non teneri ad retinendas illas pecunias cum prædicto pacto in manibus dictorum mercatorum: quia licet regulariter diſpoſitio teſtatoris pro lege habeatur, iuxta Authen. ſupra al[illegible]egatam, fallit tamen quando eſt iniuſta contra legem, & bonos mores,[b] præſertim contra legem naturalem, & diuinam, qualis eſt hæc, quæ eſt vſuraria, & ita contra vtrumque teſtamentum.[c]

Quarto dico, quòd ſi prædictus contractus depoſiti vel ſocietatis non fuit iuſtificatus eo modo, quo ſupra diximus, quicquid accepit codicillans à mercatoribus, dum viueret, & quicquid poſt eius mortem hæredes acceperunt, cenſendum eſt iniuſtè acceptum, & reſtituendum iis, à quibus acceptum fuit, vel hæredibus eorum. cui conſequens eſt, quod Seius tenetur reſtituere illa, quæ accepit à prædicto Caio, cui etiam non licuit accipere illa ab ipſis mercatoribus.

4 Quinto dico, quòd etiam ſi ipſe codicillans abſque vlla promiſſione mercatorum de ſoluendo ei aliquid, depoſuit penes illos prædictam pecuniam, cum pacto, ut illi tenerentur cuſtodire, ac reddere ſaluam, quoties ille peteret, & quod ob hanc cuſtodiam ipſe nihil teneretur illis ſoluere, iniuſtè feciſſet, & vſuram commiſiſſet: eo quod voluiſſet capere, vltra ſortem principalem, illud ſalarium, quod eis pro fida cuſtodia ſuo periculo facienda debebatur iure illo naturali, & euangelico, quo cauetur mercenarium dignum eſſe mercede ſua.

Sexto dico, in hoc caſu conſulendum eſſe prædictis hæredibus primum, ut pœniteat eos ex animo, quod ipſam pecuniam tenuerint in manibus eorundem mercatorum cum pacto & obligatione ſoluendi ſibi ſeptem pro centenario, & non ſolum pœniteat eos huius peccati vſurarij, ſed etiam firmiter proponãt reſtituere omnia illa, quæ acceperunt mediante illo pacto, niſi ſponte vel liberè prædicti mercatores eis illa condonauerint, & nõ tantùm proponant reſtituere, quæ ipſi acceperunt, ſed etiam quæ accepit eodem pacto is, cuius ſunt hæredes. Deinde concepta iſta generoſa pœnitudine, qua pœniteat offendiſſe Deum, præcepta eius violando, cum debuiſſent eum ſuper omnia diligere, ac illius præcepta ſeruare: concepto item propoſito firmo reſtituendi prædicta omnia ipſis mercatoribus, à quibus accepta ſunt, vel hæredibus eorum, proponant confiteri hoc peccatum cum expreſſione temporis, quo illud continuarunt: & poſtea, vel ante confeſſionem adire per ſe, vel per ſuos confeſſarios, ipſos mercatores, eiſdem aperientes ſuam pœnitudinem, & propoſitum reſtituendi: & rogare eos, ſi ſunt diuites, ut condonent ſibi ea quæ ſoluerunt.

5 Tertio, habita condonatione omnium, vel partis, quam humiliter habere poterunt, relinquant eis ſuam pecuniam ſublato pacto de dando eis ſeptem, vel aliquid aliud ratione eiuſmodi depoſiti, facta illis libertate nihil dandi ex obligatione vel promiſſione, ſed ſolùm ex mera liberalitate, ſi voluerint aliquid donare tamquam amicis, qui ſuam pecuniam tradunt eis ad lucrandum per iuſtam mercaturam, vel per iuſta & realia cambia. Quarto, his peractis adeant N. & [illegible] eius aſſenſu vel accipiant pecuniam ſuam ad emendos aliquos reditus, vel aliqua bona immobilia, & vinculent ea, ut illi videbitur: vel

certè

a Cap. [illegible] de [illegible]

b Cap. 17. nu. [illegible] cum ſequentibus.

a Auctor [illegible]

b Le. ſi ſine [illegible]

c Ca. quanuis [illegible] de vſuris.

... deponunt prædictam pecuniã penes dictos mer-... per viam iuſtæ ſocietatis, per quam tamen ſolùm poteſt manere capitale ſaluũ, niſi addendo alios duos contractus aſſecurationis & redẽptionis lucri, modo quo in Manuali,[a] ſcribo. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Depoſitario pro cuſtodia depoſita pecunia & obligatione reddendi ad volũtatem deponentis, debetur merces, niſi fiat cum facultate ea vtendi: quia cum tunc tranſeat in mutuum, mutuans ad nihil tenetur. nu. 2. aliquid autem ab eo etiam tacite exigere, eſt vſura. num. 3. oblatum verò mere liberaliter recipere licet: ſecus ſi dicta oblatio fiat principaliter ob metum, ne ab eo depoſitum auferatur, vt alteri aſſignetur. n. 4.

Deponens pecuniam penes aliquem cum facultate illa vtendi, ea principali etiam tacita intentione, vt inde aliquid recipiat, vſura eſt. ſecus ſi minus principaliter aliquid ſperet ſibi liberaliter dari.

CONSILIVM IIII.

MVlti deponunt penes argentarios, ſiue campſores, & bancarios, vel alios diuites, & amicos, aut ſuos teſtores theſaurarios aliquas ſummas pecuniarum maximas, magnas, & minimas, cum facultate eis vtendi, & cum negotiandi, eo tamen pacto, vt reſtituant eas totas, vel partem earum, quando ipſi voluerint, & depoſitarij reddunt eis certum quid pro centenario in annum, vel menſem, vel aliud tempus maius vel minus. Quæritur an id liceat.

1 Reſpondeo primo, quod cùm primùm ad vrbem veniſſem, depoſui aliquot ſcuta penes quendam argentariũ, & bancarium, ad cuſtodiendum, & ad reddendum omnia vel partem eorum, cum vellem, gratis, nihilo ei dando pro cuſtodia, nec recipiendo pro lucro quod faceret, & viſit me conſcientia ad volendum ei ſoluere mercedẽ pro cuſtodia, & opera, quam impendit illis cuſtodiendis, cũ onere reddendi ea pro voluntate mea: quia dignus eſt operarius mercede ſua.[b] Sed quia neminem videbam ſoluere quidquam pro ſimili cauſa, petij remiſſionem eius, quod mihi primo aſpectu videbar debere, quam ipſe libenter fecit.

2 Secundo, quod poſtea animaduerti, quod depoſitum pecuniæ numeratæ cum facultate vtendi ea tranſit in contractum mutui,[c] & quod ego tradideram illa ſcuta cũ facultate vtendi eis ſine obligatione ſoluendi eadẽ, & quod per contractum mutui tranſit dominium rei mutuo datæ in mutuatariũ,[d] & conſequenter onus cuſtodiendi tranſiuit in bancarium, vti dominum eorum,[e] & ita nõ tenebar ad ſoluendum ei quicquam pro cuſtodia.

3 Tertiò, quòd depoſitarius, qui recipit depoſitam pecuniam ſine facultate vtendi ea, & cum obligatione reſtituẽdi eandem, meretur mercedem pro cuſtodia: quia non tranſit dominium in eum, & ipſe nõ tenetur ad reddendũ aliquid ipſi deponenti vltra depoſitum, iuxta l. *ſi ſacculum,*[f] cum ei adnotatis: quia eſt contractus de ſe gratuitus, vt & nos poſt alios tradidimus in noſtro Man. confeſſ.[g] & conſequenter non tenetur depoſitarius ſoluere aliquid deponenti vltra pecuniam depoſitam: & deponens, qui exegerit aliquid vltra ſortem, committit vſuram, iuxta l. *Quintus Cæcilius.*[h]

Quartò, quòd deponens poterit iuſtè accipere à depoſitario, ſi ſponte ſine vlla exactione expreſſa vel tacita voluerit aliquid ei dare, ſed non exigere, per ea quæ in ſequẽti conſilio traduntur. Dixi *tacita vel expreſſa:* quia ſufficit tacita.[i]

4 Eſt tamen quæſtio quotidiana, an depoſitarius, qui ſoluit aliquid vltra depoſitam pecuniam, non quidem voluntariè ac liberè, ſed quia timet, ſi non ſolueret, quod deponens repeteret ab eo pecuniam depoſitam, & traderet eam alteri, qui ſoluer id quod ipſe non vult ſoluere. Et puto deponentem quo ad forum interius peccaturum accipiendo illud, ſi nouerit depoſitarium ei facere illam ſolutionem principaliter ob illũ timorẽ, per ea quæ de timore ſcripſimus in præfato Man. cõf.[k] vbi concludimus, metum etiã mutorẽ iuſto in foro conſcientiæ excuſare, & accuſare.

Immo etiam ſi ob hanc cauſam principaliter repeteret pecuniã depoſitam, vt alius ei ſoluat aliquid vltra eã: quia mutuat & vult mutuare cum ſpe principaliter lucrãdi vltra ſortem: quia ſpes lucrandi principaliter aliquid vt mutui eſt peccatum vſuræ, iuxta ea quæ poſt alios tradimus in commen. de vſuris.[a] Diximus, *principaliter:* quia minus principaliter intentio lucrandi aliquid non ſufficit ad cauſandum vſuram, vt tradimus vbi ſup.[b] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Deponi poteſt penes Eccleſiam pecunia, vt inde emantur cenſus, ita vt aliqua pars remaneat Eccleſia, & reliqua detur deponenti. num. 3. an autem expediat, non eſt ita certum, cum Eccleſia debeat exemplari pietate ſimul & prudentia lucere. num. 7.

1 Depoſitum fit locatum, depoſitario ob illud aliquid accipiente. & num. 4.

1 Eccleſia, & clerici mercaturam exercere non debent, cupiditatis inquam cauſa. nu. 5.

2 Eccleſia, & eius bona laicis ſubmitti non debent, ſcilicet tamquam dominis & patronis. & nu. 6.

3 Contractus omnis aliàs licitus, etiam cum Eccleſia, ſi ſit ei vtilis, iniri poteſt.

3 Donari poteſt aliquid Eccleſiæ ſub modo, vt cenſus aliquis retribuatur donanti.

4 Depoſitarius regulariter tenetur tantum de dolo, poteſt tamen conueniri, vt teneatur etiam de culpa.

CONSILIVM V.

1 AN liceat cuipiã deponere aliquã pecuniæ numeratæ ſummam apud aliquam Eccleſiam, ea lege, vt adminiſtratores bonorum eius, emant aliquot reditus annuos, quorum quinta pars cedat, vtilitati Eccleſiæ pro decima, & onere adminiſtrationis, & aliæ quatuor partes cedant deponenti, & ſucceſſoribus eius,

Pro parte negante huius quæſtionis facit primò, quod depoſitum debet eſſe gratuitum, eo quod, depoſitario accipiente aliquid pro cuſtodia rei depoſitæ, deſinit eſſe depoſitum, & incipit eſſe locatum.[c] Secundo, quòd neque Eccleſia, neque clerici debẽt negotiari, & mercaturã exercere, iuxta c. 1.[d] & ne clerici vel monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant, in rubro, & in nigro.

2 Tertio, quòd Eccleſiæ, & bona earũ nõ debent ſubijci & ſubmitti laicis,[e] & in caſu propoſito videtur Eccleſia ſubmitti, & obligari in quoddã perpetuum miniſteriũ & ſeruitium deponenti præfatas pecunias. Quarto, quòd ex huiuſmodi depoſitione videtur poſſe damnificari Eccleſia, pecunia perempta, vel prædictis bonis ex ea emptis, per dolum, vel culpam adminiſtratorum bonorum Eccleſiæ, vel per amiſſionem bonorum emptorum ab eis, vel quia reſpectu aliquo fieret graue adminiſtrare reditus, vel bona empta, & reddere quatuor partes redituum, qui aliquãdo magno cum ſumptu & labore recipiuntur: & Eccleſiæ damna ſunt vitanda.[f]

3 Pro contraria verò parte vrget primum, quòd depoſitum pecuniæ præfatæ poteſt fieri apud Eccleſiam, vt non obſcurè ſignificat c. 1.[g] & apertè aſſerit eius glo. communiter recepta. Secundo, quod regulariter omnis cõtractus alioqui legitimus poteſt fieri cum Eccleſia, ſi eſt ei vtilis, arg. c. *ſine exceptione,*[h] & aliorum multorũ.[i] Tertio, quod licitum eſt donare aliquid Eccleſiæ ſub modo & onere, vt aliquis cenſus etiam annuus ei retribuatur,[k] & præfata diſpoſitio eſt effectu donatio quædam facta ſub modo & onere reddendi deponenti certam partem reditus rei donatæ: ergo erit licita.

4 Per hæc & alia multa, quæ adduci poſſent, hæc pars videtur verior: & ad oppoſita facilè reſpondẽri põt. Ad primum quidem primò concedẽdo, quod depoſitum ſimpliciter factum cenſetur gratuitum, negando tamen, quod nõ poteſt fieri adiecto pacto, vt aliquid pro cuſtodia detur, vt eſt caſus irrefragabilis in capit. fin.[l] ſicut & depoſitarius ſimpliciter conſtitutus tenetur de dolo, ſed conſtitui poteſt, vt teneatur etiã de culpa, vt eſt caſus in d. c. fi.[m] Secundò reſponderi poteſt, quòd non refert quo ad propoſitum noſtrum, an præfatum depoſitum ſit purum depoſitũ, vel habens mixturam contractus locati, & conducti: quia idem effectus reſultat, & non refert quid de æquipollentibus fiat.[n]

5 Ad ſecundum concedimus, artem mercaturæ vetitam eſſe clericis, ne illã exerceant cauſa cupiditatis, vt Gratianus[o] ſignificat: ſed negamus in propoſito caſu exerceri mercaturam, ſiue negotiationem, ſed ſolum fieri quemdã

a Super ca. 1. 14. q. 1. nu. 6. & 8.
b Num. 9.
c L. 1. ſi veſtimenta ff de poſit & c fin. de depoſito.
d Ca. negotiatorẽ 88. diſt.
e Ca. 1 de rebus eccleſiæ non alien. l 6
f Ca. ſine exceptione. 12. q. 2. & c. 1. de depoſito.
g De depoſito.
h Et c. ſi quis. 12. q. 2.
k Cap. Eleutherium 10. q. 2. & ca. præterea. de iurepatro.
l De depoſito.
m Et in l. 1. §. ſi conuenit. ff depoſiti.
n Lex fin ff. mand. & ca. licet ex quadam. de teſtibus.
o In ſumma præfata diſt 88.

facult[illegible] mille ſcutorum ad [illegible] [illegible] artem ſibi vtilem, per quam [illegible] plus quam impē[illegible] in vineam meã, & poſtea nu- bire[illegible] & tantò magis eſſet iniuſtus: vel vſu- rar[illegible] mihi [illegible]endere [illegible] quid aliud [illegible] culturam vi- neæ & [illegible] quæ mihi impedit gratis. Q[illegible] arbitror non poſſe defendi contractum prędictum eſſe iuſtum: & ſatis negotij erit illi, qui defenderit iuſtè poſſe prædictum collegium, & eius officiales vti opera, [illegible] depoſitarij, nullo ei prop- ter [illegible] conſtituto.

An autem huiuſmodi dep[illegible] poſſit iuſtè tranſ- ferre [illegible] officium [illegible] in aliquem merca- torem [illegible], quæ debent Prin- [illegible] quod lucratus [illegible] prædictæ pecuniæ gabellarum receptæ, reſ- pondeo quòd non, [illegible]ratione. Salua, &c.

SVMMA[illegible]IVM.

- 2 Diſpoſitio teſtatoris, vt lex [illegible]enanda ſi ſit iuſta, alias non nu. 2.
- 3 Depoſitam pecuniam penes mercatorem quis tenere non poteſt, cum pacto, vt [illegible] de aliquid lucri percipiat, niſi mutatis con- tra[illegible] iuſtificetur, num. 1. & 2. hocque lucrum eſt vſu- rarium [illegible] pro tempore vitæ teſtatoris, quam poſt vitam illius ab [illegible] acceptum, num. 3. reſtituendumque, niſi gratioſe [illegible], num. 4. ceſſante autem pacto accipere gratis datum in recognitionem vtilitatis, quam ex dicta pecunia percepit mercator, licet num. 5.
- 4 Deponens pecuniam cum pacto, vt depoſitarius teneatur illam cuſtodire, & ſaluam reddere, quando repetitur, & quod ad nullam mercedem depoſitario dandam teneatur, vſura eſt.

CONSILIVM III.

SEMPRONIVS moriens inſtituit hæredes tres ne- [illegible], Titium, Seium, & Caium, in grandi pecunia- rum ſumma, quam Romæ habebat apud trapezitas ſiue campſores, ad ſeptem pro ſingulis centenarijs, hac tamen conditione, quod nunquam poſſent illam inde auferre, nec alienare, vnde & fideicommiſſum fecit. Titius & Caius contra voluntatem teſtatoris abſtulerũt quamdam quan- titatem prædictæ ſummæ: & Caius vltra partem, quæ illi contingebat, abſtulit tria millia aureorum partis Seij illo inſcio, poſt aliquot tamen menſes hoc illi manifeſtauit, ſi- mulque ſe obligauit vltra ſortem principalem reſtituere intereſſe ad ſeptem pro centenario, quod & fecit poſt ali- quot annos, licet minus aliquanto quam ad ſeptem. Quę- ritur, an Seius ſecura conſcientia poſſit accipere hoc in- tereſſe, an vero teneatur illud reſtituere: & tunc an poſſit illud applicare [illegible] pio loco.

Cl[illegible] teſtamenti, vel codicilli, per quam præfatum fideicommiſſum dictarum pecuniarum fuit factum, ſic habet: *Item cum dict. D. Sempronius codicillans habeat in com- pluribus creditis, de quibus extat quoddam memoriale in manibus N. quæ aſcendunt ad ſummam triginta ſeptem millium ſcutorum, vel quantacumque ſit ſumma voluit & ordinauit quod dicta pecu- nia non amoueantur a locis, vbi ſunt poſita, ſed tantum fructus di- uidantur inter ſuos hæredes pro æquali portione niſi aliter dicto N. viſum fuerit, & placuerit, qui ad plenum de ipſius domini codicil- lantis voluntate & mente eſt informatus, vt dictus dominus codi- cillans aſſeruit.*

In primis dico quod etſi forte moleſtus ſim in quæren- da & petenda maiore informatione huius facti, quam da- batur. [illegible] adhuc tamen iuſtè poteram requirere maiorem, & [illegible]cuſare me à reſpondendo, donec illa daretur. Nam opus erat ad reſpondendum abſolutè, ſcire, an præfatus codicillans habebat præfatam pecuniam depoſitam penes [illegible] per viam contractus depoſiti, an per viam contractus ſocietatis, & an præfata ſeptem annua pro 100. ſoluerentur ei ſalua ſua ſorte principali, vel cum pericu- lo communis damni & lucri, & an inter codicillantem & mercatores interueniſſet vltra contractus ſocietatis alius aſſecurationis, & alius redemptionis, quos eſſe neceſſa- rios ad accipiendum aliquid lucri vltra ſortem, ſeu capi- tale, vel principale ſaluam, diximus in noſtro Manuali.[b]

2 Secundo dico, quod ſi depoſitio illa pecuniarum fuit facta à prædicto codicillante per viam contractus ſocie- tatis, vel de[illegible] iuſti[illegible] eo modo, quo iuſtificanda e[illegible] [illegible] vbi ipſa poſt alios tradidimus, te- nentur præfati hæredes ſeruare illam, donec N. aliud diuiſerit: quia iuſta diſpoſitio teſtatoris pro lege haben- da eſt.[a] Modo codicillanti iuſtaſque fuiſſet [illegible] ſi [illegible], & conſequente eſt [illegible]endum, præfatos hæredes potuiſſe iuſtè capere illa ſeptem annua a præfa- tis mercatoribus, & etiam conſequenter præfatum Seium potuiſſe a præfato Caio accipere illa quæ accepit, nec te- neri ad reſtituendum quicquam.

3 Tertio dico, quòd [illegible] narrationis facti ſolum colligitur interueniſſe contractum depoſiti, cum pacto de ſoluendo quotannis ſingulis ſeptem pro ſingulis cente- nis, ſine alia iuſtificatione. & ſi res ita ſe habet, certum eſt contractum fuiſſe iniuſtum, immo & vſurarium, per ea quæ vbi ſupra ſcribimus, & conſequenter iniuſta fuit & vſuraria conuentio illa, & pactio, qua prædicti hæredes confirmarunt conuentionem codicillantis, immo & tra- ditio nouæ pecuniæ ab eis facta prædictis mercatoribus. Quibus eſt conſequens, præfatos hæredes non teneri ad retinendas illas pecunias cum prędicto pacto in manibus dictorum mercatorum: quia licet regulariter diſpoſitio teſtatoris pro lege habeatur, iuxta Authen. ſupra allega- tam, fallit tamen quando eſt iniuſta contra legem, & bo- nos mores,[b] præſertim contra legem naturalem, & diui- nam, qualis eſt hæc, quę eſt vſuraria, & ita contra vtrum- que teſtamentum.[c]

Quarto dico, quòd ſi prædictus contractus depoſiti vel ſocietatis non fuit iuſtificatus eo modo, quo ſupra dixi- mus, quicquid accepit codicillans à mercatoribus, dum viueret, & quicquid poſt eius mortem hæredes accepe- runt, cenſendum eſt iniuſtè acceptum, & reſtituendum ijs, à quibus acceptum fuit, vel hæredibus eorum. cui con- ſequens eſt, quod Seius tenetur reſtituere illa, quæ acce- pit a prædicto Caio, cui etiam non licuit accipere illa ab ipſis mercatoribus.

4 Quinto dico, quòd etiam ſi ipſe codicillans abſque vlla promiſſione mercatorum de ſoluendo ei aliquid, de- poſuit penes illos prædictam pecuniam, cum pacto, vt illi tenerentur cuſtodire, ac reddere ſaluam, quoties ille pe- teret, & quod ob hanc cuſtodiam ipſe nihil teneretur illis ſoluere, iniuſtè feciſſet, & vſuram commiſiſſet: eo quod voluiſſet capere, vltra ſortem principalem, illud ſalarium, quod eis pro fida cuſtodia ſuo periculo facienda debeba- tur iure illo naturali, & euangelico, quo cauetur merce- narium dignum eſſe mercede ſua.

Sexto dico, in hoc caſu conſulendum eſſe prædictis hę- redibus primum, vt pœniteat eos ex animo, quod ipſam pecuniam tenuerint in manibus eorundem mercatorum cum pacto & obligatione ſoluendi ſibi ſeptem pro cen- tenario, & non ſolum pœniteat eos huius peccati vſura- rij, ſed etiam firmiter proponãt reſtituere omnia illa, quæ acceperunt mediante illo pacto, niſi ſponte vel liberè prædicti mercatores eis illa condonauerint, & nõ tantùm proponant reſtituere, quæ ipſi acceperunt, ſed etiam quæ accepit eodem pacto is, cuius ſunt hæredes. Deinde con- cepta iſta generoſa pœnitudine, qua pœniteat offendiſſe Deum, præcepta eius violando, cum debuiſſent eum ſuper omnia diligere, ac illius præcepta ſeruare: concepto item propoſito firmo reſtituendi prædicta omnia ipſis merca- toribus, à quibus accepta ſunt, vel hæredibus eorum, pro- ponant confiteri hoc peccatum cum expreſſione tempo- ris, quo illud continuarunt: & poſtea, vel ante confeſſio- nem adire per ſe, vel per ſuos confeſſarios, ipſos mercato- res, eiſdem aperientes ſuam pœnitudinem, & propoſitum reſtituendi: & rogare eos, ſi ſunt diuites, vt condonent ſi- bi ea quæ ſoluerunt.

5 Tertio, habita condonatione omnium, vel partis, quam humiliter habere poterunt, relinquant eis ſuam pe- cuniam ſublato pacto de dando eis ſeptem, vel aliquid aliud ratione eiuſmodi depoſiti, facta illis libertate nihil dandi ex obligatione vel promiſſione, ſed ſolùm ex mera liberalitate, ſi voluerint aliquid donare tanquam amicis, qui ſuam pecuniam tradunt eis ad lucrandum per iuſtam mercaturam, vel per iuſta & realia cambia. Quarto, his peractis adeant N. & cum eius aſſenſu vel accipiant pe- cuniam ſuam ad emendos aliquos reditus, vel aliqua bona immobilia, & vinculent ea, vt illi videbitur: vel

Cap. [illegible] de codem [illegible]

a Authen. de nupt. § d[illegible] nat [illegible] Cerul[illegible] ca. cum [illegible] de teſtam.

b L. [illegible] condict. [illegible] c Ca. [illegible] in omnibus de vſuris.

b Cap. 17. num. 101. cum ſequentibus.

certè

deponant prædictam pecuniá penes dictos mercatores per [illegible] uſtæ ſocietatis, per quam tamen [illegible] non po[illegible] [illegible] capi[illegible] de ſaluo, niſi addendo alios duos [illegible] rachis aſſecurationis & redemptionis lucri, modo quo ipſe in Manuali,[a] ſcribo. Salua,&c.

a D. cap.17 nu. 231.

SVMMARIVM.

1 Depoſitario pro cuſtodia depoſita pecunia & obligatione reddendi ad volũtatem deponentis, debetur merces, niſi fiat cum facultate ea vtendi: quia cum tunc tranſeat in mutuum, mutuans ad nihil tenetur. nu. 2. aliquid autem ab eo etiam tacitè exigere, eſt vſura. num. 3. oblatum verò mere liberaliter recipere licet: ſecus ſi dicta oblatio fiat principaliter ob metum, ne ab eo depoſitum auferatur, vt alteri aſſignetur. n. 4.

Deponens pecuniam penes aliquem cum facultate illa vtendi, ea principali etiam tacita intentione, vt inde aliquid recipiat, vſura eſt, ſecus ſi minus principaliter aliquid ſperet ſibi liberaliter dari.

CONSILIVM IIII.

Multi deponunt penes argentarios, ſiue campſores, & bancarios, vel alios diuites, & amicos, aut ſuos receptores theſaurarios aliquas ſummas pecuniarum maximè magnas, & minimas, cum facultate eis vtendi, & cum negotiandi, eo tamen pacto, vt reſtituant eas totas, vel partem earum, quando ipſi voluerint, & depoſitarij reddunt eis certum quid pro cenſenario in annum, vel menſem, vel aliud tempus maius vel minus. Quæritur an id liceat.

1 Reſpondeo primo, quod cum primùm ad vrbem veniſſem, depoſui aliquot ſcuta penes quemdam argentariũ, vel bancarium, ad cuſtodiendum, & ad reddendum omnia vel partem eorum, cum vellem, gratis, nihilo ei dando pro cuſtodia, nec recipiendo pro lucro quod faceret, & vi ſit mie conſcientia ad volendum ei ſoluere mercedé pro cuſtodia, & opera, quam impendit illis cuſtodiendis, cũ onere reddendi ea pro voluntate mea: quia dignus eſt operarius mercede ſua.[b] Sed quia neminem videbam ſoluere quidquam pro ſimili cauſa, petij remiſſionem eius, quod mihi primo aſpectu videbar debere, quam ipſe libenter fecit.

b Luca 10 vulat. & c. 1.13 q. 1.

2 Secundo, quod poſtea animaduerti, quod depoſitum pecuniæ numeratæ cum facultate vtendi ea tranſit in contractum mutui,[c] & quod ego tradideram illa ſcuta cum facultate vtendi eis ſine obligatione ſoluendi eadé, & quod per contractum mutui tranſit dominium rei mutuo datæ in mutuatariũ,[d] & conſequenter onus cuſtodiendi tranſiuit in bancarium, vti dominum eorum,[e] & ita nó tenebar ad ſoluendum ei quicquam pro cuſtodia.

c L. quotiens ... de rebus cred. d L. 2 appel ... e iuxta ... C. de mutuo.

3 Tertiò, quòd depoſitarius, qui recipit depoſitam pecuniam ſine facultate vtendi ea, & cum obligatione reſtituendi eamdem, meretur mercedem pro cuſtodia: quia non tranſit dominium in eum, & ipſe nó tenetur ad reddendũ aliquid ipſi deponenti vltra depoſitum, iuxta l. *ſi ſacculum*,[f] cum ei adnotatis: quia eſt contractus de ſe gratuitus, vt & nos poſt alios tradidimus in noſtro Man. confeſſ.[g] & conſequenter non tenetur depoſitarius ſoluere aliquid deponenti vltra pecuniam depoſitam. & deponens, qui exegerit aliquid vltra ſortem, committit vſuram, iuxta l. *Quintus Cæcilius*.[h]

f ff depoſiti. ... de depoſito. g Cap. 17. nu. 180. h Et l. ... ff depoſiti.

Quartò, quòd deponens poterit iuſtè accipere à depoſitario, ſi ſponte ſine vlla exactione expreſſa vel tacita voluerit aliquid ei dare, ſed non exigere, per ea quæ in ſequẽti conſilio traduntur. Dixi *tacita vel expreſſa*: quia ſufficit tacita.[i]

i Arg. l. ... eſt ... depoſiti.

4 Eſt tamen quæſtio quotidiana, an depoſitarius, qui ſoluit aliquid vltra depoſitam pecuniam, non quidem voluntariè ac liberè, ſed quia timet, ſi non ſolueret, quod deponens repeteret ab eo pecuniam depoſitam, & traderet eam alteri, qui ſoluet id quod ipſe non vult ſoluere. Et puto deponentem quo ad forum interius peccaturum accipiendo illud, ſi nouerit depoſitarium ei facere illam ſolutionem principaliter ob illũ timoré, per ea quæ de timore ſcripſimus in præfato Man. cóf.[k] vbi concludimus, metum etiá minoré iuſto in foro conſcientiæ excuſare, & accuſare.

k Ca. 12. nu. ... & cap. 17. nu. 1.

5 Immo etiam ſi ob hanc cauſam principaliter repeteret pecuniá depoſitam, vt alius ei ſoluat aliquid vltra eá: quia mutuat & vult mutuare cum ſpe principaliter lucrádi vltra ſortem: quia ſpes lucrandi principaliter aliquid vi mutui eſt peccatum vſuræ, iuxta ea quæ poſt alios tradimus in commen. de vſuris.[a] Diximus, *principaliter*: quia minus principaliter intentio lucrandi aliquid non ſufficit ad cauſandum vſuram, vt tradimus vbi ſup.[b] Salua, &c.

a Super ca. 14 q. 3. nu. ... & 8. b Num. 6.

SVMMARIVM.

1 Deponi poteſt penes Eccleſiam pecunia, vt inde emantur cenſus ita vt aliqua pars remaneat Eccleſiæ, & reliqua detur deponenti. num. 3. an autem expediat, non eſt ita certum, cum Eccleſia debeat exemplari pietate ſimul & prudentia lucere. num. 7.

1 Depoſitum fit locatum, depoſitario ob illud aliquid accipiente. & num. 4.

1 Eccleſia & clerici mercaturam exercere non debent, cupiditatis iniquam cauſa. nu.

2 Eccleſia, & eius bona laicis ſubmitti non debent, ſcilicet tamquam dominis & patronis. & nu. 6.

3 Contractum omnis aliàs licitum, etiam cum Eccleſia, ſi ſit ei vtilis, iniri poteſt.

3 Donari poteſt aliquid Eccleſiæ ſub modo, vt cenſus aliquis retribuatur donanti.

4 Depoſitarius regulariter tenetur tantum de dolo, poteſt tamen conuenire, vt teneatur etiam de culpa.

CONSILIVM V.

1 AN liceat cuipiá deponere aliquá pecuniæ numeratæ ſummam apud aliquam Eccleſiam, ea lege, vt adminiſtratores bonorum eius, emant aliquot reditus annuos, quorum quinta pars cedat, vtilitati Eccleſiæ pro decima, & onere adminiſtrationis, & aliæ quatuor partes cedant deponenti, & ſucceſſoribus eius.

Pro parte negante huius quæſtionis facit primò, quod depoſitum debet eſſe gratuitum, eo quod, depoſitario accipiente aliquid pro cuſtodia rei depoſitæ, deſinit eſſe depoſitum, & incipit eſſe locatum.[c] Secundo, quòd neque Eccleſia, neque clerici debét negotiari, & mercaturá exercere, iuxta c. 1.[d] & ne clerici vel monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant, in rubro, & in nigro.

c L. 1. ſi veſtimenta ff de-poſiti & c fin. de depoſito. d Ca. negotiatorê 88. diſt.

2 Tertio, quod Eccleſiæ, & bona earũ nó debent ſubijci & ſubmitti laicis,[e] & in caſu propoſito videtur Eccleſia ſubmitti, & obligari in quoddá perpetuum miniſteriũ & ſeruitium deponenti præfatas pecunias. Quarto, quòd ex huiuſmodi depoſitione videtur poſſe damnificari Eccleſia, pecunia perempta, vel prædictis bonis ex ea emptis, per dolum, vel culpam adminiſtratorum bonorum Eccleſiæ, vel per amiſſionem bonorum emptorum ab eis, vel quia reſpectu aliquo fieret graue adminiſtrare reditus, vel bona empta, & reddere quatuor partes redituum, qui aliquádo magno cum ſumptu & labore recipiuntur: & Eccleſiæ damna ſunt vitanda.[f]

e Ca. 1 de rebus eccleſiæ non alien. l. 6

3 Pro contraria verò parte vrget primum, quòd depoſitum pecuniæ præfatæ poteſt fieri apud Eccleſiam, vt non obſcurè ſignificat c. 1.[g] & appertè aſſerit eius glo. communiter recepta. Secundo, quod regulariter omnis cótractus alioqui legitimus poteſt fieri cum Eccleſia, ſi eſt ei vtilis, arg. c. *ſine exceptione*,[h] & aliorum multorũ.[i] Tertio, quod licitum eſt donare aliquid Eccleſiæ ſub modo & onere, vt aliquis cenſus etiam annuus ei retribuatur,[k] & præfata diſpoſitio eſt effectu donatio quædam facta ſub modo & onere reddendi deponenti certam partem reditus rei donatæ: ergo erit licita.

f Ca. ſine exceptione. 10. q. 2. & c. 1. de depoſito. g De depoſito. h Et c. ſi quis. i 10. q. 2. k Cap. Eleutherius 10. q. 2. & ca. præterea. de vſuris.

4 Per hæc & alia multa, quæ adduci poſſent, hæc pars videtur verior: & ad oppoſita facilè reſponderi põt. Ad primum quidem primò concedẽdo, quod depoſitum ſimpliciter factum cenſetur gratuitum, negando tamen, quod nó poteſt fieri adiecto pacto, vt aliquid pro cuſtodia detur, vt eſt caſus irrefragabilis in capit. fin.[l] ſicut & depoſitarius ſimpliciter conſtitutus tenetur de dolo, ſed conſtitui poteſt, vt teneatur etiá de culpa, vt eſt caſus in d. c. fi.[m] Secundò reſponderi poteſt, quòd non refert quo ad propoſitum noſtrum, an præfatum depoſitum ſit purum depoſitũ, vel habens mixturam contractus locati, & conducti: quia idem effectus reſultat, & non refert quid de æquipollentibus fiat.[n]

l De depoſito. m Et in l. 1. §. ſi conuenerit. ff depoſiti. n Leg. fin. ff. mand. & ea. loca ex quadam de teſtib.

5 Ad ſecundum concedimus, artem mercaturæ vetitam eſſe clericis, ne illá exerceant cauſa cupiditatis, vt Gratianus ſignificat:[o] ſed negamus in propoſito caſu exerceri mercaturam, ſiue negotiationem, ſed ſolum fieri quemdá

o In ſumma præfata diſt. 88.

contractum depoſiti vtilem Eccleſiæ, vt palam eſt.

6 Ad tertium concedimus, nec Eccleſias, neque bona eſſe ſubmittenda laicis, neque ſubiicienda alicui tamquam patrono, & domino, & ſuperiori: ſed negamus in caſu propoſito talem ſubmiſsionem fieri, cum ſolũ fiat ſubmiſsio & obligatio ad reſtituẽdum ſibi datum in ſuam vtilitatẽ, ſi pacti non ſeruauerit, cũ ad id ipſa lege naturę teneatur, ª

ª L. 1. de pact. & leg. 2. ff. de eo quod cer. loco. & ca. 1. de pact.

Ad quartum, quod præfatum depoſitum debet fieri talibus pactis, & conditionibus adiectis, vt Eccleſia non lædatur, nec delictũ vel culpa adminiſtratorum bonorũ eius imputetur ei, & maneant ipſi ſua priuilegia ſalua.

7 Quia tamen res hæc noua eſt, & exemplari pietate ſimul, & prudentia lucere Eccleſia debet, arbitror aptius, & pientius fieri poſſe per contractum donationis ſub modo faciendæ, quam per contractum depoſitionis, qui quadãtenus ſapit naturam quorumdam depoſitorum, quę parum licitè mea ſententia ætate noſtra cum mercatoribus fiunt, & quod expreſsè fieret donatio inter viuos perpetua facta Eccleſiæ facultate reddendi pecuniam, vel redditus, aut bona empta, &c. Salua quæ iunior fuerit ſententia.

DE EMPTIONE ET VEND.

SVMMARIVM.

1 Cambium per minutum cuilibet licitum, etiam ei qui non eſt cãpſor ex officio.

2 Emere monetam leuioris ponderis iuſto pretio licet, ſed vendere pluris quam hic valeat, non licet, etiamſi vendatur eam translaturo vbi pluris valebit.

2 Venditio non iuſtificatur ex vtilitate emptoris, ſed venditoris.

2 Reſtitutio damnũ paſſo facienda, & eo non inuento, pauperibus.

3 Pecunia domini non poteſt eo inuito vti capſarius: quodſi habet domini licet non expreſſum conſenſum, non peccat. an autẽ teneatur reſtituere lucrum, vide nu. 4. & 6.

6 Mercatorum capſarij, quod in male computando amittunt, reſtituant.

5 Mutuare minutam pecuniam intentione recipiendi argenteam, non eſt vſura.

CONSILIVM I.

PRimum dubium. Emere ſolet quis cum lucro duorum, vel trium pro quolibet centenario monetam æream minutam, eamq́; amicis agentibus ad comparanda quotidiana mutuo dat, à quibus poſtea argenteam recipit pecuniam, & hoc ſine omni pacto, & ſine mutuatarij damno, cui tantùm profuit impẽdiſſe æream minutam monetam, quam recepit, ſicut ſi argenteam, quam dedit, impendiſſet. Verum, quia dictus mutuans de cætero fortè nõ eſſet mutuaturus, niſi pro ære argentum reciperet, quod fortè etiã cogitat mutuatarius, ideo dubitatum fuit, an liceat cũ dicta intentione recipiendi argenteam monetam, mutuare æream.

Secundum dubium. Hic Romæ ſcuta auri non expenduntur communi pretio, niſi ſint iuſtiſsimi ponderis, in aliis autem prouinciis Italiæ, etiam quòd ſint leuioris ponderis, niſi leuitas ſit notabilis, æquè benè expenduntur, ac ſi eſſent iuſtiſsimi ponderis. hinc fit, quod prædictus conſulens hic Romæ exiſtens huiuſmodi ſcuta leuioris ponderis emit minoris currentis valoris, & eadem cum lucro vendit ituris extra Vrbem, quibus tanti valent hæc ſcuta leuioris ponderis, ac ſi eſſent iuſtiſsimi ponderis. Dubitatur modo, an hoc liceat, & ad quid teneatur dictus conſulẽs, & cui teneatur, in caſu, quod eſſet obligatus reſtituere.

Tertium dubium: Et quid ſit prædictus conſulens, qui facit prędictos contractus, eſſet capſarius, vt vocant, mercatoris, qui ſolet pecunias domini ſui recipere, cuſtodire, ac etiam ſoluere, & prædictos contractus exercet ex pecunia prædicta domini ſui, à quo prohibitionem habet, ne dictis pecuniis vtatur in aliis vſibus, quam in vtilitatẽ ipſius domini, & pro eius negotiis, puta in emptionem monetæ aureæ iuſti pretij ad vtilitatem domini.

Quartum dubium: Præterea dictus capſarius, ad quem periculum erroris, qui poteſt contingere in numeratione pecuniæ, quam vel dat, vel recipit, ſpectare dignoſcitur, emendo ad vtilitatem domini pecuniam auream, pretiũ verum auget: puta emendo ſcutum vnum pro iuliis vndecim, ſcribit in libro ſe emiſſe pro iuliis vndecim, & vno quatrino: & hoc facit ad hunc ſolum effectum, vt augmẽtum huius quatrini ſuppleat defectum erroris prædicti, ſi fortè contingeret, nam ſi in fine anni error nullus reperitur interceſsiſſe, omne lucrum, quod in capſarium ex additione dicti quatrini ad verum valorem facta peruenit, ad ipſos dominos alia via reuertitur. Dubitatur, an dictus capſarius peccet mortaliter, teneaturque ad reſtitutionem omnium prædictorum quatrinorum, & ex ſuo ſalario perſoluere damnum, quod ſolet ex errore prædictæ numerationis contingere, an verò poſsit dicta fraude vti.

Nouerit præterea D. conſultus pro clariore facti cognitione, quod mercatores communiter ſolẽt dictis capſariis mediocre, ſeu potius tenue ſtipendium perſoluere: & licet præſentiãt dictos capſarios ex dictis pecuniis ad ipſorummet capſariorum vtilitatem emere dictam æreã monetam minutam, de qua in primo caſu, & dictos aureos leuioris ponderis, de quibus in ſecundo, tamen diſsimulant hæc videre, maximè quando dictus capſarius in aliis negotiis ſolet eſſe ad vtilitatem domini diligens.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod D. conſulens iuſtè negotiatur: quia in effectu exercet cambium, quod vocatur per minutum, quod licere non ſolum capſoribus, ſed etiam priuatis, tradimus nos in Manual. ª

ª Cap. 23. nu. 88.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd prædicta negotiatio videtur iniuſta. Tum quia vendit maioris quam valeant ſcuta. Tum quia licet non emat ea minoris, quàm valeant, ea tamen intentione emit ea, vt vẽdat maioris, quàm valeant. Tum quia non obſtat, quod illa valebunt emptori in alia prouincia tanti, quãti emit, & fortè pluris: quia venditio rei non iuſtificatur ex vtilitate, quã emptor percipiet ex illa, ſed ex vtilitate, quę vẽditori ex ea veniebat, vt docet D. Tho. ᵇ relatus à nobis in dicto Man. ᶜ Tũ quia nõ obſtat dicere, quod cãbiũ per trãſlationẽ monetę liceat, vt tradimus in dicto Man. ᵈ quia licet qui emit hic monetam minoris valoris, poſsit portare, vel mittere ad alium locum, vbi pluris valet, non tamen poteſt illam vẽdere hic aliis pluris, quam valet, per ea quæ in c. ᵉ dicimus.

ᵇ 2. 2. q. 77. art. 1.
ᶜ Ca. 23. nu. 75.
ᵈ Cap. 17. nu. 290.
ᵉ 23. nu. 77.

Secundo, quod tenetur reſtituere eis, quibus vendidit, vel eos contentos facere, ᶠ & ſi neſciuntur, nec ſciri poſſunt mediocri adhibita diligentia, pauperibus, iuxta c. *cum tu* & gloſſa eius. ᵍ

ᶠ Iuxta ca. tu. de vſur.
ᵍ De vſura.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod ſi domini, quorum eſt pecunia, conſentiunt tacitè, vt eorum capſarius, vel arcarius vtatur cambio minuto in vtilitatem ſuam tãtùm, ſecurus erit in conſcientia. ʰ

ʰ Arg. c. ſcien. & conſen. de reg. iur. lib. 6.

AD QVARTAM reſpondeo, quod nõ poteſt iuſtè adiicere illum quatrinum, per aliqua, quæ non vacat ſcribere, cùm ipſe debeat ſibi & ſuo officio cauere, ne in computando erret.

4 Replicatum fuit ſuper dubio præcedenti in primo caſu non tantùm dubitari de minutiſsimo cambio, an liceret, quantum, an dictus mutuans dictam minutam æream pecuniam cum intentione recipiendi à mutuatario argẽteam pecuniam, committat vſuram?

Nam pro negatiua facit, quia creditor mutuando decẽ ſcuta numerata in moneta ærea minuta, recipiendo poſtea totidem decem in moneta argentea, non videtur recipere niſi ſummam mutuo datam: & licet ipſe poſtea ex dicta moneta argentea emat iterum minutam æream, cum lucro duorum pro centum, hoc prouenit ex eius induſtria ſine damno mutuatarij, cui tantũ valet dicta minuta ærea ad emptionẽ ſibi neceſſariorum, quãtùm valeret argẽtea.

Pro affirmatiua facit, quia creditor recipit plus quam dedit: nam pro ære minuto recipit argenteam pecuniam, quæ habet hanc qualitatem, vt poſsit, & faciliter, in æreã cum lucro permutari, ſeu cambiri: & mutuatarius ex hoc patitur damnum, nam amittit facultatem, per quam poſſet argenteã pecuniam cambire cum ærea minuta cum lucro prædicto, & retento lucro reſtituere creditori totidẽ ſcuta 10. in moneta ærea, in qua mutuum receperat.

In tertio caſu etiam replicatũ fuit: Si domini pecuniarũ non conſentirent dicto capſario, ſeu arcario, vt ad ſui vtilitatem dictum minutiſsimum cambium exerceret, an dictus arcarius teneatur lucrum dominis reſtituere in totum, vel in partem, cũ in mandatis habeat, ne pecunia dominorum

viatur niſi eorum vtilitatem. Ratio dubitandi eſt, quia arcarius non tenetur ex debito officij ſui, nec inuitus cogitur, vt exerceat dictum minutiſsimum cambium, poteſtq; illud ſine peccato iniuſtitiæ nõ facere, vnde ſi illud exercet ad ſui vtilitatem, contra domini quidem præceptũ facit, ſed tamen ob hoc nec damnum domino dat, nec cõtra iuſtitiam particularem, quæ ſola ad reſtituendum obligat, committit: vnde nec videtur cogendus reſtituere, nec cõdemnandus de peccato mortali pro prædicta dominorum præcepti tranſgreſsione, cùm non tendat in dictorum dominorum conſiderabile præiudicium, nam ob hoc arcarius non omittit quicquam ex iis, ad quæ tenetur ad dominorum vtilitatem facere.

5 Ad prius ſuperdubitatum reſpondeo, quod vtilitates prædictæ in eo conſideratæ non ſunt notabiles, nec ſufficientes ad reddendas voluntates prædictas vſurarias, per rationes optimè in eo tactas.

Ad ſecundum reſpondeo, quod ſi arcarius non tenetur ad exercendum illud officium cambij ad vtilitatem eorum, quorum eſt arcarius, & exercet illud ſine damno eorum, non videtur peccare, licet ipſi non conſentiant expreſsè, per ea quę nos diximus in Man. confeſſ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Deponere pecuniam cum facultate ea vtendi, eſt mutuare: vnde illum ratione tamquam debitum quid accipere, erit vſura, nu. 2. ſecus ſi ſponte donetur in gratiã mutui vel depoſiti penes ipſos ſic facti, vel ex eo quod valor monetæ ſit auctus, vel quia ſoluit in alia moneta deterioris conditionis. nu. 3.

4 Soluere qui tenetur aliquam pecuniam creditam, ſeu mutuo receptam, ſatisfacit ſoluendo ſecundum æſtimationem à Principe impoſitam, nec ex eo quod ſoluit in alia moneta, tenetur mutuo aliquid addere: ſi tamen eſſet credita ea conditione vt et alia æque bona pecunia reſtituatur, tunc in eadem moneta eſſet reſtituenda. nu. 5. & ſi augeretur valor, pertineret ad creditorem numero 3.

6 Oeconomus aut auream pecuniam à domino ad impendendum acceptam dat ſuo periculo mercatori, à quo minutiorem cum augmento accipit, & augmentum ſuum eſt: aut eamdem accipit à mercatore, penes quem dominus ſuo periculo depoſitam habebat cum facultate eamdem in auro, vel minutiore recipiendi, & augmentum domino debet reſtitui.

CONSILIVM II.

QVæſtiones duæ confeſſariis frequentiſsimè occurrũt. Prima, an qui tradunt multa ſcuta aurea mercatoribus & poſtea minutatim capiunt valorem illorum in nummis argenteis, vel æreis, poſsint iuſtè accipere aliquos quattrinos, vel bologninos, quos frequenter adiiciunt mercatores, cum ſoluunt pro illis nummos argenteos, vel aureos.

Secunda, an œconomus, obſonator, vel quiuis alius officiarius alicuius domini accipiens valorem prædictorum ſcutorum in nummis argenteis, vel æreis à mercatoribus prædictis vna cum auctario prædictorum quattrinorum, vel bologninorum, teneatur ſcutorũ valori inſtituto adiicere illos, & an teneatur ad reſtitutionem illorum, ſi eos ſibi accipiat.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod pro parte negatiua facit neruoſiſsimè, quòd nullo titulo iuſto tradentes illa ſcuta videntur eos poſſe accipere. Non primo titulo mutui: quia, qui mutuat, non poteſt aliquid vltra ſortem accipere, quia eſſet vſura,[b] immo eſſet peccatum mortale, cum ſpe talis lucri ea tradere.[c] Nec ſecundo titulo depoſiti: quia deponere pecuniam cum facultate vtendi illa, eſt mutuare,[d] vt latius traditur in Man. c. 17.[e] Neque tertio titulo locationis: quia pecunia non eſt res locabilis, cùm traditur ad vſum ſuum naturalẽ impendenda: cùm in effectu ſic locare, ſit mutuare, & vſuram palliare, vt palàm eſt. Neque quarto titulo ſocietatis: alioquin oporteret participare de damno mercatoris, quod incurreret negotiando,[f] & traditur in d. Man.[g] quod non intendunt facere ipſi. Neque quinto ratione cambij: quia cambium eſt contractus non gratuitus, quo vna pecunia datur pro altera, vt probatur in Man.[h] & traditio prędicta ſit gratuito, & non pro altera pecunia: quia etiã ipſamet, vel alia ei ſimilis ſine vllo auctario reddi, & ſolui poteſt. g Cap. 17. nu. 211 h Cap. 17. nu. 83

2 Sed in contrarium facit, quod multi viri pij & eruditi huiuſmodi auctaria paſsim ſine ſcrupulo accipiũt. Quare

A dicendum videtur primò, quòd duo cõtractus in hac re inueniuntur: alter depoſiti, quo traduntur cum facultate eis vtendi expreſsè, vel tacitè facta depoſitario, quod effectu eſt mutuum, iuxta d. l. *certi condictio*.[a] Alter eſt, quo capitur pecunia argẽtea, vel ærea pro ſcutis ſupradicto modo traditis, & hic eſt contractus cambij. Secũdo, quod ratione prioris contractus, nihil amplius, quàm ob mutuum, poteſt recipi tamquam debitum, & quod aliter reciperetur, eſſet vſura reſtituẽda per iura citata. Dixi, *tamquam debitum*: quia tamquam gratuitò, & ſpõte donatum, in ſignũ gratitudinis, accipi poteſt, ſicut & ita donatum ob mutuum, iuxta dicta in Man.[b] Tertiò, quòd ratione alterius cõtractus cambij poteſt recipi aliquid ratione cãbij, quod B appellatur per minutum, iuxta dicta in Man.[c] & etiam ratione valoris ſcuti, quod fortè illo die, quo pecunia argentea, vel ærea in cambium traditur, pluris valet ſcutum aureum, quam principis inſtitutione æſtimatur.

a §. fin. & l. ſeq.

b Ca. 17. nu. 209.

c Cap. 17. nu. 165. & 200

3 Concludo igitur primo, quod prædicti tradentes ſcuta in auro, & poſtea recipientes valorem eorum in argento, vel ære, poſſunt iuſtè accipere prędictos quattrinos, vel bologninos, tamquam ſponte donatos in gratiam depoſiti, vel mutui penes illos donantes facti, ſecundo tamquam debitos ratione cambij per minutum facti, tertio ratione valoris maioris, quem, quando dantur nummi argentei, vel ærei, habet ſcutum aureum.

C AD SECVNDAM reſponden, quod pro parte affirmatiua facit primo, quod id, quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito.[d] At ſi diminueretur pretium illorum ſcutorum teneretur officiarius ſupplere illud in vtilitatem heri: ergo, ſi fuerit auctum, debet illud auctarium vertere in eius vtilitatẽ. Secundò, quòd nihil alienum ſine iuſto titulo quæri vel retineri poteſt.[e] Tertio, quod ſcuta prædicta verè valent apud mercatores plus quam pretium à principe eis impoſitum, quando ſic ſoluunt, & illud plus ſecundum valorem currentem in foro mercatorum accipiunt nomine heri ſui, ergo tenentur reddere rationem illorum ſecundum verũ valorem.

d L. & ſi contra tabulam. ff de vulg. & pupillari ſubſtit. pendum. e C. ſi vel aliena. 14. q. 6 & c peccatum. de regu. iur. lib. 6.

D 4 Pro contraria verò parte negante facit primò, quòd accipiens aliquam pecuniam ſatisfacit reddendo valorem eius inſtitutum à Principe, nam illud eſt verum pretium monetæ excuſæ, quod à Principe Reipub. præſtituitur: illius enim, vel habentis iura eius, eſt cudere monetam, & ponere illi pretium, arg. c. *quanto*,[f] vbi hoc notat Pan. communiter receptus.[g] Et prædicti officiarij accipiunt prędicta ſcuta ſoluenda in aliis rebus impendendis, ergo ſatisfaciunt ſoluendo illa ſecundum pretium ſtatutum à Principe abſque prædicto pluri. Secundo, quod Bart. cõmuniter recept.[h] ait, quod augmentum, vel diminutio æſtimationis monetæ, quæ modico tempore durat, vt vno, duob. E vel pluribus diebus, vel quandoque, non eſt attendenda, arg. l. *pretia*,[i] cui concordat Panorm. communiter recept.[k]

f De iureiur. g Num. 6.

h In le. Paulus. 1. §. 1. ff. de ſolut. n. 9. i Sub ſi. ff ad leg. Falcid. k In d. c. quanto. ſub fin.

5 Tertiò, quòd non obſtat prædicta l. *Paulus*. quatenus habet, creditorem non eſſe cogendum in aliam formam nummos accipere, ſi ex ea re damnum aliquod paſſurus ſit. Tum quia lex illa intelligitur de illo creditore, qui dat pecuniã mutuò, vel in depoſitum pacto expreſſo; vel tacito, vt reſtituatur ei ea, vel alia pecunia æquè bona, iuxta l. *cum quid*.[l] Quæſtio verò propoſita eſt de creditore dante pecuniam ad impendendum in emendis rebus ipſi neceſſarius, & non ad reddendam illam, vel aliam æquè bonã: quo caſu non eſt locus illi legi, vt ex Bartholo & aliis ibi colligitur, & ex noſtris.[m] Quarto, quod nemo iuſtitiæ lege te- F netur in foro conſcientiæ, niſi ad tantum, ad quantum poteſt cogi in foro exteriori, patefacta omnino veritate, arg. d. cap. *ſi res aliena*,[n] cum ei adnot. At nemo poteſt cogi in foro exteriori dare, vel accipere ꝑ ſcuto auri in auro maius pretium, quàm vndecim iulios cum dimidio, vt palam eſt, ergo nemo tenetur ſoluere plus in foro conſcientiæ, & conſequenter officiarius, qui reddit illud pretiũ in rebus fideliter emptis, vel aliter, ſatisfacit id, ad quod iuſtitiæ lege tenetur. Quinto, quod illud auctarium vt minus duorum, vel plurium quattrinorum, eſt incertum, & paſsim variatur, immo eſt voluntarium, quia mercator nolens illud adiicere, nulla lege iuſtitiæ poſſet cogi: ſatisfaceret enim reddendo ſimilia ſcuta in auro, vel valorem illorum à

l ff. de rebus cred.

m In di. cap. quanto. n Et d. ca. peccatum.

Principe inſtitutum, ſi repetens velit ea ſibi reddi in argento, vel ære, ſiue mercator ſuſcipiat illa mutuo, ſiue in depoſito, per adducta in primo dicto immo dici poſſet illicitum, niſi voluntariè ſolueretur, vt in primo dicto probatum eſt. Sextò, quòd alioqui conſequeretur, quod teneretur officiarius aliquando reddere plus quam accepit, & aliquando minus quàm accepit: ſi enim accipit 100. ſcuta die, qua ſcutum mercatorum non valet plus, quam à Principe eſt ſtatutum, & poſtea diebus quibus minutatim illa accipit valeret pluris, teneretur reſtituere plus quam accipit, & contra, ſi die qua illa accipit, multò pluris valeret ſcutum mercatorum, & diebus quibus minutatim acciperet non valeret pluris, teneretur ad reſtituendum minus, quàm accepit: quæ planè ſunt abſurda, ergo, &c.

6 Pro concordia horum adductorum conſiderãdum eſt, quod aliquando ipſemet dominus & herus tradit periculo ſuo ſcuta mercatori in cuſtodiam cum facultate vtendi eis ea lege, vt reddat ea ei in auro, vel argento, aut ære pro libito ſuo, & poſtea ipſemet dominus, vel officiarius nomine domini accipit cum illo pluri à mercatore, quantũ oportuerit ad impendendum in rebus ſibi neceſſariis, aliquando dominus tradit officiario ſuo ſcuta in auro, vt ſuo periculo teneat, & impendat in opportunis, ſiue in auro, ſiue in argento, & ære, & officiarius tradit illa ſuo periculo cuſtodienda mercatori, à quo poſtea in argento, vel ære in dies, hebdomadas, vel menſes recipit impendenda, vel non tradit ei cuſtodienda, ſed cambit ea pro argenteis, vel æreis cum prædicto pluri ſibi tradendis. Et dicendum, ꝙ primo caſu illud plus eſt domini. Tum quia ſibi, vel officiario nomine ſuo, quod perinde eſt, datur. Tum quia periculum ſcutorum, ſi mercator decoqueret, vel aliàs perirent, pertineret ad eum, & non ad officiariũ. Secundo verò caſu pertinebit ad officiarium. Tum quia periculũ ſcutorum ſibi traditorum pertinet ad eum, ſiue tradat mercatori cuſtodienda, ſiue non. Tum quia illud plus non datur domino, neque officiario domini nomine domini, ſed ipſi officiario, qui iam factus eſt dominus illorum ſcutorum, & periculo ſuo ſtant, vel pereunt nomine ſuo. Per hanc diſtinctionem facilè conciliantur omnia in vtramque partem adducta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Læſio parua excuſat à mortali, niſi lædens intendat multum lædere. num. 4.

2 Lex ſecularis non obligat ad mortale, niſi, &c. nu. 3. & 10.

2 Conſuetudo ementium dandi aliquid vltra taxam ſine malis artibus, & damno Reip. ac proximorum, iuſta. nu. 10.

2 Tolerantia principis approbatiua ſed nõ permiſſiua excuſat. n. 11.

3 Obſonatores conſentientes vendentium peccato peccant.

4 Fraus & dolus vitia prudentiæ contraria.

5 Ementes, & vendentes obſonia dolo vtuntur, & mentiri ſtatuunt lædendo, & ſic peccant nec excuſat conſuetudo, quia irrationabilis eſt. nu. 8.

6 Vendens plus iuſto vltra taxam, legem naturæ de non vendendo nimis care frangit, & ſic peccat, eo quod plus iuſto vendit.

7 Voluntas peccandi eſt peccatum, licet non deueniat ad actum, & ſi ſit perfecta, cæteris paribus eius malitia non augetur per actum.

9 Furtum omne eſt peccatum, ſaltem veniale.

CONSILIVM III.

IS, ad quem pertinet imponere pretium iuſtũ carnibus & aliis cibariis, tulit leges iuſtas ſuper pretiu, & modo ea vendendi: multi autem obſonatores & venditores obſoniorum frangunt eas.

Quæritur, an peccent mortaliter, & teneantur ad reſtituendum damnum eis, quos læſerunt.

1 Pro parte negante facit primo, quod læſio parua non efficit peccatum mortale, vt colligitur ex Auguſtino relato à Gratiano,[a] & ex S. Thoma,[b] quem ſequimur in noſtro Manual. confeſſ.[c] At obſonatores & obſoniorum vẽditores, ſaltem qui parua obſonia emunt vel vendunt, ex vna libra carnium, vel piſcium, & ex vno modiolo cicerũ vel leguminum, vix addunt vel detrahunt tres vel quatuor quatrinos, ſiue obolos.

2 Secundò, quòd leges ciuiles ſiue ſæculares non obligant ad peccatum mortale, niſi aliqua interueniant de iis, quæ nos poſt alios diximus in Manua. confeſſ.[a] Tertiò, quod conſuetudo multarum ciuitatũ, præſertim Vrbis, & aliarum magnatum, habet, vt obſonatores ſoluant vendẽtibus obſonia aliquid amplius iuſto pretio, vt eis ea libenter & citò vendant, & ne renuant eis vendere obſonia, quando eorum copia non inuenitur. Quartò, quòd præfata conſuetudo dicitur eſſe notoria in Vrbe, quam præſumitur Papa, ſcire & tolerare, & tolerantia Principis circa ea, quæ ſunt iuris humani, videtur inducere diſpenſationem, iuxta gloſſam celebr. à Panormit. putatam ſingularẽ & à Præpoſito menti tenendam.[b]

3 Pro parte verò affirmante facit primò, quod omnis lex iuſta, tam ſæcularis, quam Eccleſiaſtica, poteſt obligare ad peccatum mortale, immo obligat iuxta illud Pauli.[c] *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.* & infra. *Neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſciẽtiam.* & alia, quæ nos poſt alios citamus in d. Manu.[d] Secundò, quòd qui conſentit peccato, peccat.[e] At obſonatores præfati conſentiunt tranſgreſſioni iuſtæ legis, qua vẽdentes fraudant legem, & etiam vendentes conſentiunt peccato obſonatorum, quo fraudant heros ſuos: ergo omnes peccant.

3 Tertiò, quòd fraus & dolus ſunt vitia contraria prudentiæ, vt tradit S. Thomas,[f] quem ſequimur in d. Man.[g] At præfati obſonatores & venditores dolum & fraudem committunt in prædictorum obſoniorum emptione & venditione: ergo peccant mortaliter, ſi paruitas non excuſat, qua non excuſari in ſequenti arg. probatur. Quartò, quod licet paruitas rei acceptæ, vel damni dati excuſet à culpa mortali, quando accipitur, vel fit ſine intentione accipiendi quantitatem notabilem, etiam, ſi poſſet ſtatim, vel ſucceſſiuè talem accipere quantitatem, quæ ſemel facta induceret culpam mortalem, non tamen excuſat quando fit cum tali intentione, vt nos tradimus in d. Man.[h] At prædicti obſonatores & venditores ea intentione parum qualibet vice accipiunt vel lædunt, vt ſtatim ſi poſſent, vel ſaltem dietim id faciendo augerent læſionem ad tantam, immo maiorem quantitatem, quam requiratur ad hoc, vt ſimul & ſemel data vel facta efficiat culpam mortalem: ergo peccant mortaliter. Quintò, quòd præfati obſonatores & venditores conueniunt inter ſe, vt ita reſpondeant ædilibus, quibus eſt cura detegendi has fraudes & dolos, ſuper quantitate obſoniorum emptorum, & pretio eis ſoluto, vt mentiantur, & occultent illa, quibus vtuntur, & nequeat ſciri culpa, quam tegũt, quæ & eſſet puniẽda in vtilitatem Reip. quæ ſunt manifeſta peccata, & cùm lædant notabiliter vtilitatem publicam, & etiam priuatam, ſunt mortifera per prædicta.

5 His pro vtraque parte perpenſis, dicendum videtur primò, negari non poſſe, præfatos obſonatores, & venditores clarè peccare. Tum quia vtuntur dolo & verſutia, quæ ſunt vitia contra prudentiam virtutem, vt tangitur argument. 3. ꝓ parte affirmante formato. Tum quia mentiuntur & conueniunt vt mentiantur, ita vt obſonatores dicant ſe emiſſe minorem quantitatem, quam emerunt, ne venditor condemnetur, eo quod tradidit minorem quantitatem, quam debebat, cum omne mendacium ſit peccatum,[i] & mortiferum, ſi notabile damnum infert, vt poſt alios tradimus in prædicto Man.[k]

Secundo, quod non poſſunt excuſari præfati legũ prædictarum fraudatores à culpa mortifera, eo quod parum qualibet vice lædunt, propter arg. 4. pro parte affirmante formatum: quia licet intendant parum lędere qualibet vice, intendunt tamen notabiliter lædere multis vicibus, vt ibi dicitur.

6 Tertio, quod quamuis præfati fraudatores fortè non peccent mortaliter, eo quod frangant legem ciuilem, vel ſæcularem tantùm, eo quòd auctor eam ferens non intẽdit obligare tranſgreſſorem ad peccatum mortale, iuxta citata in 2. argumento pro parte negante formato, poſſunt tamen dici peccare mortaliter, eo quòd tranſgrediantur legem illam naturalem de non vendendo nimis carè pretio iniuſto contra taxam auctoritate Reip. poſitam, quæ reducitur ad præceptum de non furando, quod eſt lex naturalis, qualia ſunt omnia pręcepta Decalogi, quorum vnũ

eſt

a In c. vnum. §. ... & §. quoties. 25. diſt.
b 2. 2. qu. 46. art. 4.
c Prah. c. nu. 12. & cap. 11. nu. 4. & cap. 17. nu. 2.

a Capu. 21. à nu. 48. vſque ad nu. 60.
b In cap. cum circa. de conſang. & affin.
c Ad Rom. 13.
d Vbi ſupra.
e Capu. 1. ad Rom. c. nota. 2. q. 1. & c. de off. deleg.
f 2. 2. q. 55. art. 3.
g Ca. 23. nu. 77.
h Ca. 17. nu. 159.
i Cap. primũ. 22. q. 2.
k Ca. 18. nu. 3.

vt tradit S. Thom. recept.[a] declarando illa, quæ ... naliter fuerunt lata,[b] & referuntur in glo.[c] per tenorem quę colligitur ex d. Man.[d] scilicet quod licet lex ... obliget ad peccatum mortale, pōt tamen ... ad illud, quatenus est lata ab alio, iuxta c. *per petuę.*[e] quatenus probat, q. licet frangens legē humanā, quę ... indignum, non sit puniendus pœna illius legis, puniendus tamen est pœna legis naturalis, & diuinæ, quæ ... eiusmodi electionem.

7 Quarto, quod etiam est certum eosdem fraudatores peccare mortaliter, quatenus paciscuntur, ne reuelent veritatem quantitatis obsonij empti & pretij soluti, etiamsi ab hæredibus adiurati fuerint reuelare illam: quoniam eō ... propositum peierandi, quod est mortiferum, etiāsi postea non peieretur: quia voluntas peccandi aliquod peccatum, est peccatum, etiamsi postea non committatur: cū voluntas pro facto reputetur, cap. *dixi*,[f] adiunctis glosſis & ..., quæ nos ibi adiecimus, ... certum quo ad forum conscientiæ: & adeo quidem, vt S. Tho. ab aliis receptus deducit in quæstionem,[g] an exterior actus augeat malitiam vel bonitatem actus interioris, & determinat quod non ... aliter, cæteris paribus, si voluntas est perfecta.

Quintò, quòd etiam dicti fraudatores peccant concipiendo propositum mentiendi simpliciter non affirmādo iuramento præstito secundum intentionem ædilium interrogantium, sed alia, per ca. *quacumque arte*,[h] quod habet, taliter iurantē bis peccare, quia nomē Domini in vanum assumit, & proximum decipit.

Sextò, quòd etiam peccant volendo rem publicam & priuatam lædere: tum tollendo legem iustam & sanctam eis multum conuenientem: tū machinādo ne delicta puniantur, quod est contra interesse notabile Reipub.[i] Tum colludendo vt emptores priuati & heri obsonatorum carius emant, pretio nimis iniusto cum interesse priuatorū.

8 Tum quòd non obstat, quod lex humana, qualis est hæc de qua loquimur, potest tolli cōsuetudine rationabili,[k] quia præfata consuetudo non est rationabilis, quod requirit illud cap. immo irrationabilis est, & magna corruptela, vt probant rationes præcedentes: quia nō solùm est contra legem humanam, sed etiam cōtra naturalem & diuinam, vt prædictum est, nā quamuis taxa pretij obsoniorum humana lege sit posita, lex tamen, qua vetamur pretio nimis iniusto emere, & emptionem dolo & astutiis palliare, est naturalis & diuina inclusa intra septimum præceptū de non furando, & non capiendo aliena sine titulo iusto, vt prædictum est, quas non potest lex humana tollere.[l]

9 Non obstant citata pro parte negante. Ad primum enim respondetur primò concedendo paruitatem læsionis excusare quidem à culpa mortali, non autem à veniali: quoniam secundum omnes furtum quamlibet paruum est peccatum saltem veniale, si verè furtum est, & contra voluntatem domini fit, vt satis colligitur ex Caiet.[m] Secundo negādo quod læsio prædictorum fraudatorum est parua, immò verò est magna, & malis magnis circumstantiis cōtecta, vt supra ostensum est in argum. 4. pro parte affirmante formato.

10 Ad secundum respondetur negando legem ciuilem & sæcularem non obligare ad mortale peccatum, per ea quæ citata sunt in primo argumento pro parte affirmante facto.

Ad tertium concedendo quidem licitè posse obsōnatores dare aliquid venditoribus obsoniorum, vt eis libentius & gratiosius vendant sine præiudicio animarum suarum & proximorum: non tamen vtendo malis conuentionib. falsis iuramentis, iniquis mendaciis, & iniquo præiudicio Reipub. ac priuatorum proximorum, quod faciunt præfati obsonatores, & obsoniorum venditores, vt prędictū est.

11 Ad quartum negando, quod S. D. N. sciat & toleret, saltem approbando ea quæ prædicti fraudatores faciunt: quia vel ignorat ea, vel solùm tolerat, eo quòd non deducuntur in iudicium, vel non probantur, iuxta cap. *cum iamdudum*. de præbendis. sed solùm permittuntur permisſione non approbatiua, sed solùm toleratiua, iuxta glossam celebrē quæ de hac duplici permisſione meminit,[n] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mercator vendens vltra pretiū rigorosum peccat, nec excusatur, illud plus proxenetæ dando.*

2 *Proxeneta plus quam sibi debetur, sponte datum, restituere nō tenetur, etiam quod id ei detur à mercatore metuente, ne emptores ad alios diuertat.*

3 *Metus minor iusto non attenditur in foro fori, secus in foro poli, si iniustè inferatur nu. 4.*

4 *Metus mali, quod iustè inferri potest, non excusat, nec in foro conscientiæ, nec inficit actum.*

5 *Proxeneta ne vltra debitum accipiat, aptum remedium.*

CONSILIVM IIII.

MErcatores vendunt merces suas aliquando pluris, etiam vltra pretiū rigorosum, ... plus proxenetis seu artificibus, qui emptores ad eorum tabernas ... ducunt, vltra taxatam mercedem dato, ... magis ... sos reducāt, timentes ne secus emptores ad alios mercatores diuertant.

Quæritur primò, an mercatores huiusmodi peccent & teneantur ad restitutionem.

Secundo, an proxeneta teneatur restituere.

Tertio, quo remedio ... id vienda sit.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo, quod mercator peccat mortaliter, & tenetur ad restituendum emptori tantùm quātùm addiderit iusto pretio rigoroso, nō ea ratione quod dederit illud proxenetæ, vel artifici prædicto, sed quia decepit emptorem in eo, lædendo eum iniustè, per ea quæ diximus in Man. confess.[a]

2 AD SECVNDAM respondeo primò, quòd in foro exteriori non potest condemnari proxeneta nec ad peccatum, nec ad restitutionem: quia lex solùm statuit, quanta merces, & quando debeatur proxenetæ, seu artifici ducenti emptorem ad mercatorem, non autem prohibet mercatori, ne quid plus ei det, neque artifici, ne plus accipiat, si ei gratis absque vi, dolo, vel metu detur: & metus, de quo in quæstione, non est iustus, & ita non est attendēdus in illo foro.[b]

3 Tertiò, quòd magis dubitari potest quo ad forum cōscientiæ, in quo non solum iustus metus inficit actum, sed etiam iniustus, si verè causam Deo fuit causa illius, vt diximus in Man. conf.[c] & quod metus, de quo in puncto, licet non sit iustus, est tamen causa dandi id, quod vltra mercedem statutam datur, & sine qua illud non daretur. Sed hoc non obstante, respondendum est idem quo ad forum conscientiæ. Tum quia nulli legi iustitiæ contrauenit prædictus proxeneta, seu artifex per prædicta.

4 Tum quia non obstat argumentum proximum: quia id, quod in prędictis duobus locis Manualis allectū est, intelligi debet de metu mali iniustè inferendi, & non de metu mali, quod iustè inferri potest,[d] & metus ille, quo mercator timet, ne sartor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, si illud plus non dederit illi, non est timor mali iniustè sibi inferēdi: quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cùm liberū sit educere illos ad alium, vt palam est.

5 AD TERTIAM, quod aptum remedium videtur, statuere, ne vllus mercator det eiusmodi proxenetis quidquam vltra mercedem statutam, nève vllus eiusmodi proxeneta accipiat aliquid vltra eam, etiamsi gratis & sponte ei à mercatore offeratur, declarando legislatoris intentionem esse, vt illa liget etiam in foro conscientiæ, & quod accipiens teneatur restituere acceptū in vtroque foro, & quod in exteriori cogatur reddere quadruplum pauperibus, & executoribus legis, & dans in exteriori foro teneatur reddere tantùm, quantùm dedit, eisdem pauperibus, & executoribus, & præmonendo, quod singulis annis, semestribus, vel mensibus fiet inquisitio contra illos, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mercator peccat vendendo vltra rigorosum pretiū, cū obligatione restituendi, nec excusatur ex eo quod illud det sensariā exercenti: sensarius autem, siue proxeneta tenetur restituere secundum modum participationis consensus, & cooperationis.*

2 *Proxeneta accipiens aliquid vltra taxam à mercatore timente, ne diuertat emptores ad alios mercatores, non tenetur restituere.*

a Cap. 17. nu. 37.

b Le metū. 2. ff. quod met. caus.

c Ca. 17. nu. 4. & 10.

d Arg. l. si mulier. ff. quod met. cau.

2 Metus non tantum iuſtus, ſed etiam iniuſtus inficit actum in foro conſcientiæ, ſi vere fuit cauſa illius.
3 Metus vt obliget, vel excuſet, debet eſſe de malo iniuſte inferendo, non de eo quod iuſte inferri poteſt.
3 Extorquere non eſt aliquid gratis accipere non exigendo.
4 Correlatiuum vnum non poteſt eſſe ſine altero.
4 Pœna poſita contra vnum correlatiuum videtur appoſita contra alterum, ſi eadem ratio omnino idem ſuadet in vtroque.
5 Senſariam vltra taxam ſtatuti, etiam ſponte datam, ne accipiant proxenetæ ſub pœna dupli ſtatui poteſt.

CONSILIVM V.

EXcellentiſſime Domine. Hæc dubia occurrunt Romæ de proxenetis, & mercatoribus. Extat quædam ſententia lata in Curia Capitolina ſuper mercede ſartorum, quã ſenſariam vocant, ſub his verbis.

Ad publicam vtilitatem declarauerunt, ſtatuerunt, & ordinauerunt, mercedem debitam ipſis ſartoribus, & ſimilibus, quorum perſona mediante dicti mercatores vendunt bona ſpectantia ad artem mercantiæ, vt vulgo dicitur la Taſſa eſſe, & ſoluí debere ad rationẽ vnum cum dimidio pro quolibet centenario, & hoc ſolum quando ipſi ſartores conducunt cum eorum propria perſona emere volente ad fundacum, ſeu apothecam mercatorum, & interueniunt cum eo vſque ad pretij concluſionem, & non aliter, nec alio modo. Modo quidam ſartor recipit ſenſariam ad rationem trium, & quandoque quatuor, & quinque pro centenario de omnibus mercibus, in quarum emptione ipſe perſonaliter cum emptore interfuit modo ſupradicto. Hic idem ſartor recipit ſenſariam, iuxta prædictas omnes portiones, de omnibus mercibus, quæ veneruut ad eius manus pro veſtibus faciendis, in quarum emptione nullo modo interuenit, ſed fuerunt ei pro veſtibus conficiendis traditæ ab emptore, qui primo fuit aliàs conductus ab ipſo ſartore tamquam aduentor ad mercatorem.

C Primo quæritur, quid iuris in foro conſcientiæ in omnibus prædictis caſibus, dato quod mercator inſcio emptore portionẽ illam, quam pro ſenſaria dedit dicto ſartori, ſiue fuerit ad rationẽ vnius cũ dimidio, ſiue triũ, ſiue quatuor, ſiue quinque pro cẽtenario, ſuperaddidit iuſto pretio in dãnum emptoris: An ſcilicet mercator mortaliter peccauerit cũ obligatione reſtituendi, & ſimiliter an ſartor ipſe in ſolidum ad reſtitutionem obligetur, dato quod ſciat ſenſariam, quam recipit, fuiſſe à mercatore iuſto pretio auctam.

D Secundo quæritur, dato quòd mercator nihil alterauerit iuſtum pretium, ſed ſenſariam ipſam ſoluerit de ſuo, tamẽ inuitus, timens rationabiliter ne ſartorem cũ emptoribus & aduentoribus deuiet à ſua apotheca, An ſartor licitè recipiat, ita vt nõ peccauerit mortaliter, nec obligetur ad reſtitutionem.

E Tertiò quæritur, etiam vltra iuris deciſionem, modus aliquis opportunus curandi, & abolendi huiuſmodi, quatenus ſunt abuſus, quibus ligatur penè infinitus animarũ numerus. Nam ad dubia quæſita reſponderi poteſt eodem ordine.

Ad primum, quantum ad mercatorem, quòd peccauit mortaliter cum obligatione reſtituendi in totum: & fundamentum eſt, quia fecit contra legem iuſtã in damnũ proximi, ac proinde contra iuſtitiam. Ad idem, quãtum ad proxenetã, peccauit mortaliter cum obligatione reſtitutionis, mercatori in totum quidem, ſi non cõduxit emptorem, & præſens non fuit ad conſummatam emptionem, reſtituendum erit, quod accipit vltra vnum cũ dimidio pro centenario: & fundamentum eſt idem quod ſupra.

F Ad ſecundum: Mercator nec peccauit, nec ad aliquam reſtitutionem tenetur, ſartor tamen & peccauit mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem faciendã mercatori, quantum ad totum id, quod vltra vnum cum dimidio pro centenario accepit: & fundamentum eſt idem quod ſupra.

Ad tertium: ſtante lege præfata, quæ iuſtiſſima eſt, ac proinde obligat in foro conſcientiæ, non eſt alius modus ad non peccandum, niſi ſeruare talem legem: ſi tamẽ nulla eſſet lex, res tota penderet ex arbitrio prudentis viri, & quadam communi conſuetudine alioquin non reprehenſa à bonis viris, & exercitatis in huiuſmodi contractibus:

A ita quæ non poteſt dari vna certa regula de omnibus, quia quod in vno eſſet multum in alio erit moderatum, & iuſtum.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primò quod duas quæſtiones in ſe continet, alterã de mercatore, alterã de ſartore, ſiue proxeneta. Secundo, quod mercator proculdubio peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem emptori tantum, quantum addiderit iuſto pretio rigoroſo, ea ſumma ratione, quod decipit emptorem, lædendo eum notabiliter iniuſtè, per ea quæ diximus in Man. cõſ.[a] Tertiò, quo ad alteram quæſtionem de proxeneta, reſpondeo, quod ea ſola ratione tenetur, quòd ſciat, id, quod ſoluitur ei, addi à mercatore iuſto pretio: ſi verò

B aliter non conſentiat, neque aliquo modo cooperetur, nõ tenetur ad reſtitutionem, per ea quę diximus in dicto Manuali confeſſ.[b] ſecus autem ſi conſentiat, cooperando eo modo, quo ibi dicitur. An verò peccet, & teneatur reſtituere ea ratione, quod contrauenit legi prædictæ iuſtæ, colligitur ex deciſione ſequentis quæſtionis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd proxeneta, ſeu ſartor non tenetur reſtituere ratione metus, cuius meminit quæſitorum quia non eſt iuſtus, & ita nun eſt attendendus.[c] Tum quia non obſtat quod in foro conſcientiæ non ſolùm iuſtus metus inficit actum, ſed etiam iniuſtus, ſi verè coram Deo fuit cauſa illius, vt diximus in

C dicto Manuali confeſſ.[d] & quod metus prædictus, licet non ſit iniuſtus, eſt tamen cauſa dandi id, quod vltra mercedem ſtatutam datur, & ſine qua illud non daretur.

3 Non inquam hoc obſtat: quia id, vt tradimus duobus locis Manualis à nobis citatis intelligi debet de metu mali iniuſtè inferendi, & non de metu mali, quod iuſtè inferri poteſt,[e] & metus ille, quo mercator timet ne ſartor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, ſi illud plus non dederit illi, non eſt timor mali iniuſtè inferendi: quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cum liberum ſit ei ducere eos ad aliam, vt palam eſt. Secundò, quod maioris quæſtionis eſt, an teneatur ratione trãſgreſ-

D ſionis prædictæ legis, quod tamen non quæritur: & reſpõderi poſſet, quod illa etiam ratione non tenetur: quia licet publicata lex ſubeat mercatori ſub graui pœna, ne vllo modo, & ita nec ſponte det aliquid vltra mercedem præſtitutam proxenetæ, non tamen præcipit proxenetę ne accipiat, ſi gratis ei detur, ſed ſolùm quod non exigat, quod non eſt extorquere ab inuito,[f] iuxta gloſſam & Cardinalem, & ita ſi exigeret, peccaret quidem, & teneretur ad reſtitutionem, ſed non eo quod accipiat ſponte datum.[g]

4 AD TERTIAM videtur ſatis aptum remedium id, quod per prædictam legem ſtatutum eſt, addendo pœnam proxenetæ accipienti plus, etiam ſi ſpõte daretur. Dicet tamen aliquis, quod iã hoc ſatis ſtatutum eſt in illa le-

E ge, eo quod pœna poſita contra vnum correlatiuum, videtur appoſita in altero,[h] & ibi Barthol. & latè traditur per Panor. & alios, præſertim Felinum in proœmio Gregor.[i] Sed reſponderi poteſt primò, quod mercator, & proxeneta non ſunt correlatiua, cum paſſim mercator inueniatur ſine proxeneta, non autem eſt vnum correlatiuum ſine alio, ſecundum Ariſtotelem in prædicamentis, quem Felin. vbi ſupra allegat.[k] Secundò, quod illud eſt verum, quando omnino eadem ratio ſuadet idem in vtroque, vt latè tradit Felinus,[l] quod non contingit hic.

5 Tertio, quod illud non procedit, quando eadem lex diuerſo modo ſtatuit de correlatiuis, ſecundum Dominicum,[m] quem idem Felinus vbi ſupra ſequitur,[n] & lex

F præfata Capitolina ſtatuit quo ad proxenetas, ne plus exigere poſſint, & quo ad mercatores, ne vllo modo plus dare poſſint: & ita pœna mercatoribus poſita, non videtur proxenetis poſita: & ita merito poſſet addi pœna reſtituẽdi duplum eius, quod reciperent, etiam ſponte datum. Salua, &c.

Aduertendum proxenetam, qui ipſi ſcientem deducit ad mercatorem quem ſcit vel ſcire debet exceſſurum pretium rigoroſum ſatis efficacem eſſe concauſam damni quod datur emptori, & ita in ſubſidium teneri ad reſtituendum in ſolidum.

SVMMARIVM.

1 Pretio per electos æſtimando ſi cõueniat vt aliquid notabile ſoluen-

a Ca. 63. nu. 77.
b Ca. 17. nu. 17.
c L. metum leg. 2. ff quod metus cau.
d Ca. 17. nu. 4 & nu. 2.
e Arg. l. ſi mulier ff quod met. cau.
f L. ſoluendo. ff de negot. geſt.
g In clem. de conſ. dom.
h L. vnica C. de empt. Lib. 10.
i à nu. 4.
k In 6 col.
l Vbi ſupra num. 1.
m In ca. 1 de tempor. ord. nu. 6.
n Num. 12.

dum addatur, venditio erit iniuſta.

2 *Obligatus tradere alicui aromata ad vſum illius, non tenetur illa tradere, ſi eis talis non eget.*

CONSILIVM VI.

SIlueſter aromatarius vẽdidit omnia aromata, quæ habebat in ſua apotheca, pretio per arbitros æſtimando; & conuenerunt, vt Sebaſtianus emptor traderet quotannis vltra pretium prædictum aromata, quæ valerent decẽ ſcuta: ad vſum certarum perſonarum; & poſtea iterum conuenerunt, vt pro illis aromatibus valoris decem ſcutorum traderentur decem ſcuta in pecunia numerata, anticipata ſolutione in principiis annorum. Quæritur, an id liceat.

1 Reſpondeo primo, quod prior conuentio fuit iniuſta quia omnis emptio & venditio: in qua pretiũ maius notabiliter iuſto datur, vel accipitur, eſt iniuſta, iuxta iura,[a] & declarat S. Thomas,[b] quem in hoc citauimus in Man. confeſſ.[c] & ex facto conſtat, quod maius iuſto notabiliter pretium Silueſter accepit à Sebaſtiano emptore.

a Ca. 1. & 2. de empt. & l. 1. ff de contrah. empt.
b 2.2 qu. 77. art 1.
c Ca. 23. nu. 77.

2 Secundo, quod conuentio ſecũda fuit iniuſtior priore: quia per illam venditor voluit accipere maius pretiũ, quam per priorem; cùm palam ſit pluris valere decẽ ſcuta anticipatè ſoluta in pecunia numerata abſolutè venditori; quàm ſoluẽda in aromatibus, & certis perſonis, quibus non egentibus non eſſent ſoluenda. Salua, &c.

SVMMARIVM

1 *Pretium rei minuit pactum de retrouendendo, & magis, ſi addatur aliud pactum de locando venditori.*

2 *Locari poteſt venditori res empta cum pacto de redimendo, & tanti quanti locaretur cuilibet tertio: æquitas tamen ſuadet vt minori locetur penſione.*

3 *Vſurariq; ſuſpicionem habet, qui venditori cum pacto de retrouendendo & locando rem locat ad rationem tot pro centenario, habita relatione non ad valorem rei, ſed pretij ſoluti: licet in conſcientia æquius videatur, vt in penſionis impoſitione attendatur quantitas pretij.*

CONSILIVM VII.

VTrum emens fundum cũ onere retrouẽdendi, & locandi eum venditori, & propter hæc onera impoſita ei emit illũ pretio multo minore, quã ſi emiſſet ſine illis oneribus, quia illa onera ſunt pars pretij, poſſit iuſtè locare illi venditori tam grandi pẽſione & affictu, quam grãdi poterat locare, ſi abſolutè ſine oneribus iuſto pretio, & ita maiori emiſſet.[d]

d Arg. l. ſin. in partem ff de contrahen. emp. cu locanti de fide inſtrum.

1 Pro parte negatiue facit, quod videtur iniquum, ſiue inæquale, quod tantum affictum pendat venditor emptori locanti ſibi fundum venditũ minori iuſto pretio, quãtùm penderet, ſi emiſſet iuſto pretio: & quod pactum de retrouendẽdo & locãdo ſibi factum in fauorẽ eius, retorquearur in odium eius, ita quod debeat tantùm pendere, quantùm penderet, ſi abſque vllo pacto vendidiſſet, quod videtur contra l. *quod fauore*[e]

e Cod. de ll.

2 Sed pro parte affirmatiue facit, quod præfatus emptor eſt tam verus & integer dominus illius fundi, ac ſi emiſſet iuſto pretio ſine illis oneribus, licet teneatur ad illa ſubeunda: ergo ſeruatis illis poteſt eo vti ad alia, perinde ac ſine illis emiſſet. Secundò, quòd ſi venditor nollet conducere, poſſet emptor illum locare tertio tam carè, ac ſi abſolutè emiſſet, cùm nulla ratio ſuadeat minuere pretium quo ad illum. Et hanc puto de rigore iuris veriorem licet ſecundum æquitatem videatur in taxatione penſionis reſpiciendum ad pretium ſolutum.

3 Caueat tamen emptor, ne in inſtrumento taxetur ad rationem tot, puta quinque, vel ſex pro centenario, ne inde in foro exteriori contra ipſum oriatur ſuſpicio vſurariæ prauitatis.

SVMMARIVM.

1 *Commutare ſicut ex iuſta cauſa poteſt Papa laicorum pias diſpoſitiones in alios ſimiliter pios vſus, ita & laica poteſtas habens regalia, & non recognoſcens ſuperiorem, poteſt teſtantium voluntates de vno opere profano in aliud mutare.*

2 *Mediolani Dux habet regalia, nec ſuperiorem ad quem appelletur, eiuſque Senatus regalium vſum habet.*

3 *Diſpenſatio iuſta tollit vim legis & diſpoſitionis, contra quam diſpenſatur, nec peccat qui ea munitus contra diſpoſitionem facit.*

4 *Prohibitio de non alienando expreſſè addita ad tacitam reſultantem ex fideicommiſſo impedit dominij translationem, ac acquiſitionem iuris ad rem, nu. 7. licet non impediat locationem & conceſſionem vſusfructus, ſi ad modicum ſiat tempus. num. 5. at ſola tacita prohibitio non impedit tranſlationem dominij, licet fideicommiſſarium poſſit adueniente die alienationem reuocare. num. 6.*

8 *Facere, vel nõ facere aliis: ex præcepto tenemur, quod alios nobis facere, vel non facere tamquam obligatos iuſta voluntate volumus: quæ autem ſunt conſilij, quod non obligat, ſicut nõ poſſum iuſta voluntate velle vt alij ea mihi ex obligatione faciant, vel non faciant, ita nec ego teneor ea aliis facere, vel non facere num. 9.*

10 *Concupiſcentia inordinata, & non ordinata prohibetur Decalogo.*

CONSILIVM VIII.

MAgnificus quondã D. Auguſtinus Dominicus Saccus in ſuo vltimo teſtamento ſibi hæredẽ inſtituit quondã D. Antoniũ Puteum, ex ſorore ſibi nepotem, cum conditionibus infraſcriptis: quod nolebat, vt poſſet quomodolibet vendere, alienare, permutare, nec diſponere inter viuos, nec cauſa mortis, nec alio quouis modo, locũ appellatum la Roſta, nec palatiũ iacens, & ſitum in ciuitate Alexãdriæ, in quarterio Marenghi, cui cohæreent via communis, & D. Ioãnes, Chriſtophorus Panizonus quia volebat vt dicta Roſta, & ipſum palatium conſeruarentur perpetuo in dictum D. Antonium hæredem, ac eius filios maſculos, vel in ſubſtitutos, ad effectum, vt conſeruarentur dicta bona in ipſius teſtatoris memoriã: & propterea volebat, vt dictus D. Antonius, poſtquam factus eſſet hæres, vteretur inſignijs, & armis ipſius D. teſtatoris pro parte, & ſi caſus eueniſſet, quòd dictus D. Antoni⁹ decederet ſine filijs maſculis ex legitimo matrimonio natis, eo caſu ſubſtituebat D. Petrũ Camillũ de Canibus, Laudẽſẽ, qui deberet etiã portare, & vti inſignijs & armis ipſius D. teſtatoris, ſaltẽ pro parte, nec volebat vt dictus D. ſubſtitutus valeret alienare, nec diſpõere vt ſupra, de loco Roſtæ, & palatio, ſed reſeruarentur filijs legitimis, & de legitimo matrimonio natis: & caſu quod dictus D. Petrus Camillus decederet ſine filijs maſculis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod tunc, & eo caſu volebat, vt dicta bona, & hæreditas iure ſubſtitutionis, & modis, & formis prout ſupra, perueniret ad D. Fabricium, & inde in D. Epaminundam de Canibus de Biſnatis, & in eorum ſubſtitutorum filios, ita vt dictum palatium, & Roſta trãſirẽt in dictos filios vſque in infinitum. Prædictus D. Antonius obiit ſine filijs legitimis, & naturalibus, atque ita bona præfatæ hæreditatis peruenerunt in D. Petrum Camillum de Canibus ſubſtitutum; qui non obſtante prohibitione expreſſa teſtatoris vendendi, aliove aliquo modo alienandi præfatum palatium, illud de facto vendidit D. Iacobo Franciſco, & fratribus de Baratis, ciuibus Alexandrinis, nulla obtenta ab Excellentiſsimo Senatu diſpenſatione illud alienandi: quo audito, Epiſcopus Alexãdriæ, precibus in Excellentiſsimo Senatu porrectis, petiit ob bonum publicũ, præfatum palatium, vbi vendendũ eſſet, ſibi vẽdi nomine ſui epiſcopatus: cuius preces Excellentiſsimus Senatus decreuit venditori, & emptoribus intimandas, & vt interim nihil innouaretur: poſt quarum literarum conceſsionem porrectæ fuerunt preces in Excellentiſsimo Senatu nomine præfati D. Petri Camilli, in quibus nulla facta mentione prohibitionis expreſſæ vẽdendi, alióve modo alienandi ipſum palatium à teſtatore factæ, quæ contractum ab initio impedit, & irritat, ſed tãtùm ſubſtitutionis, & fideicommiſsi, petebat dictum cõtractum venditionis approbari, & cõfirmari, vbi aliàs validus eſſet, quibus viſis, & irrẽto ſubſtitutorũ cõſẽſu, placuit Excellẽtiſsimo Senatui, non quidẽ contractũ approbare, ſed tantùm diſpenſare, vt ad vẽditionem dicti palatij validè deueniri poſſet, in præiudicium tãtùm ipſorum conſentientium, quæ tamen venditio poſtea nõ fuit facta dictis fratribus. Poſtea precibus Epiſcopi venditori & emptoribus intimatis, auditis partibus, Excellentiſsimus Senatus decreuit præfatũ palatiũ Epiſcopo vẽdẽdũ eſſe, modo illud acquireret epiſcopatui. In quarum literarum executionem die octauo menſis Auguſti anni proximè

præteriti emptum fuit palatium ab Epiſcopo, enumeratis pro parte pretij mille aureis, & præſtitis de reſiduo intra terminum inter partes conuentum ſoluendo idonea fideiuſsione, prius tamen obtenta ab Excellentiſsimo Senatu diſpenſatione contractus ipſius venditionis ineūdi, non obſtante expreſſa teſtatoris prohibitione, neque tacita ex fideicommiſſo prouenientē: quorum omniū, nullo prætermiſſo, in precibus mentio facta fuit. Poſt hæc ōnia petierunt prædicti fratres, ſupplicatione porrecta in Senatu Mediolanenſi, iterum audiri, quo conceſſo, & auditis, quæ vtrimque afferebantur ab Aduocatis vtriuſque partis, decreuit Senatus, in iam ordinatis ad fauorē epiſcopatus Alexandrini perſiſtendum eſſe. Qua facti narratione propoſita, quæritur: an Epiſcopus, in eo quod egit, aliqua ratione peccauerit, vel contra iuſtitiam, ita vt teneatur præfatis fratribus aliquid reſtituere, vel contra caritatem, ita vt ſaltem teneatur factum ipſum in foro pœnitentiæ deteſtari.

Et primò quidem videtur peccatum contra iuſtitiam, ex quo oriatur obligatio domum ipſam, vel integrū eius pretium reſtituendi: quia dominus Petrus Camillus videtur potuiſſe transferre tātumdem iuris in ipſos fratres, quantùm ipſe habebat, hoc autem ipſum feciſſe videtur, cùm eos in locum ſuum conſtituit, vt patet in inſtrumento. Quòd verò id facere potuerit, inde probari videtur, quod nihil aliud obſtet quo minus id facere potuerit, niſi fideicommiſſum, quod tamen ab initio contractū nō impedit, aut irritat, ſed tantùm operatur, vt poſt mortē eius, qui dominium tranſtulit, ſucceſsio ſubſtitutorum nō impediatur, propter quod ſolùm videtur neceſſaria diſpenſatio. Præterea videtur peccatū contra iuſtitiā fuiſſe: quia ex cōtractu illo inter præfatos fratres, & D. Petrū Camillum inito, licet non fuerit plenum ius, & perfectū, quod dicitur ius in re, dictis fratribus quæſitum, videtur tamen ſaltem ius imperfectum illis quæſitum, quod ius ad rem dicitur, cuius impedimentum in impediente parit obligationem reſtituendi, non quidem rē ipſam, cuius conſecutio impedita fuit, vel integrum eius pretiū, ſed tantùm, quantùm arbitrio boni viri viſus fuerit damni paſſus, qui fuit impeditus quo minus rem ipſam conſequeretur. Si verò concedatur peccatum non fuiſſe contra iuſtitiā, ſaltem videtur contra caritatē, quia eſt contra principiū illud iuris naturalis, *Quod tibi non vis, alteri ne feceris*: cū Epiſcopus id fecerit, quod ſibi ab alio fieri noluiſſet. Præterea videtur peccatum fuiſſe contra præceptum illud Decalogi, *Non concupiſces rem proximi tui*: quod probatur auctoritate Catechiſmi Romani in explicatione huius præcepti, *Non concupiſces &c.* cuius hæc ſunt verba; *hoc autem præceptū*, inquit, *vetat ne vllo modo quis cōcupiſcat, etſi iure, legéque aſſequi id poſsit, ex cuius adeptione damnum proximo importari videat*. Quibus tamen non obſtantibus, viſum eſt Epiſcopo, & nonnullis egregiæ doctrinæ viris, non ſolùm hoc potuiſſe, ſed etiam fieri debuiſſe propter neceſsitatē domus epiſcopalis. In cuius probationem duo ſupponūtur tanquam certa. Alterum eſt; inter fideicommiſſum ſimplex, & expreſſam teſtatoris alienandi prohibitionem, hoc eſſe diſcrimen, quod etiam ſi cōcedatur ſimplex fideicōmiſsū contractum alienationis ab initio non impedire, aut irritare, hoc tamen de prohibitione alienandi à teſtatore facta, præſertim cum cauſa, quæ non reſpiciat fauorem hæredum, vel ſubſtitutorum, nullo modo concedi poteſt: quia expreſſa alienādi prohibitio à teſtatore facta cū cauſa, vt ſupra, cōtractū alienationis de facto initū, ab initio impedit, & omnino iuxta communē Doctorum ſententiā irritum reddit. & ratio eſt euidens, quia vnuſquiſque poteſt rem propriam alteri relinquere quacumque appoſita conditione legibus & bonis moribus nō contraria, quæ omnino ſeruāda erit. Alterū quod ſupponitur, eſt, Principē poſſe propter publicā vtilitatē non ſolùm præferre in emptione rei vēdēdæ cauſā publicā priuatorum commodis, ſed etiā veros dominos cogere ad rem propriam vēdendam, præſertim vbi agitur de fauore Eccleſiæ, cuius neceſsitati ſit conſulendū. Quibus ſuppoſitis, patet in primis quòd tēpore cōtractus de facto initi inter D. Petrum Camillum & præfatos fratres, res adhuc erat integra, cùm ex prohibitione expreſſa, ſicut priori loco ſuppoſuimus, contractus omnino irritus redderetur: & ideo iure potuit Epiſcopus petere, quod petiit, & Senatus cōcedere quod ſemel atq; iterū, auditis partib^9, omnibuſq; maturè cōſideratis, conceſsit; cùm ex eo quod poſteriùs ſuppoſuimus, potuiſſet etiam præfatos fratres cogere, ſi verè domini effecti fuiſſent, domū Epiſcopo vēdere, modò illā acquireret epiſcopatui: & ideo multo magis præferre potuit in venditione dictæ domus Epiſcopū ſui epiſcopatus nomine petentem dictis fratribus, quibus nullū ius dominij in dicta domo cōpetebat. Hinc etiā manifeſtū eſt argumētū primo loco allatū cōtra Epiſc. nō valere: quia in hoc caſu nō ſolū obeſt fideicōmiſſum ſimplex, ſed etiā expreſſa prohibitio dictam domum alienandi, addita cauſa, quæ non reſpicit fauorem hæredum, vel ſubſtitutorū, quæ eſt conſeruatio memoriæ teſtatoris; vt patet ex iis, quæ ſuperius dicta ſunt. Neque aliquid probat argumentum ſecundo loco allatum, de impedimento iuris imperfecti, quod ad rem dicitur: quoniam tunc tantùm parit obligationem reſtituendi impedimentum illud, quādo eſt contra iuſtitiam, non autem quando impedit aliquis conſecutionem alicuius rei iuris ordine ſeruato, quia tūc actus ille non eſt contra iuſtitiam: hic autem verſamur in caſu, in quo Princeps, auditis partibus, decreuit domum Epiſcopo vendendā eſſe, modo illam acquireret epiſcopatui. Quod autē dicitus de principio illo iuris naturalis, *Quod tibi non vis, &c.* non eſt ita intelligendum, quaſi nemo debeat alteri facere, quicquid, quacumque voluntate, etiam deprauata, & à recta ratione recedente ſibi fieri nollet. alioquin neque iudex poſſet tuta conſcientia, capitali ſententia reum condemnare, neque miniſter condemnationem exequi; quia neuter illorum, ſi reus eſſet vellet condemnari, vel occidi, ſed eſt intelligendum de volūtate rectæ rationi cōſentanea, quæ ſi eſſet in præfatis fratribus bonum publicū priuato ipſorum commodo præferrent. Ad id autem quod ex Catechiſmo Romano obiicitur, reſpondetur, verba illa non eam ſentētiam habere, vt nemini liceat cōcupiſcere, quod iure & lege, aſſequi poſsit abſolutè; quia inde prohiberentur lites omnes Chriſtianis, etiam iuſtæ, quod eſſet erroneum, ſed eam potius videntur habere ſententiam, vt nemo erga rem alienā ita prauè ſit affectus, vt concupiſcat ius ſibi competere rem alienā conſequendi, quod non habet, vel appetat illius dominiū in eum caſum incidere, propter quem iuſtè eo ipſa priuādus eſſet, vt illam poſſet acquirere, hic autem verſamur in caſu, in quo prædicti fratres nullum habebant dominium rei vendendæ, ſed remanebat adhuc penes D. Petrum Camillum; atque ideo licuit Epiſcopo petere, & obtinere, quod vendēdam domum ſui Epiſcopatus nomine poſſet emere, ſicut fecit.

SEQVITVR RESPONSIO.

CVm in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ à Reuerendiſsimo Regente dictum fuiſſet, petitum eſſe ab eo, vt præfatus caſus cum prædicta quæſtione proponeretur coram Illuſtriſsimo D. meo Cardinali, eodemque ſummo Pœnitentiario, dixit ſe reſpondiſſe, hoc negotiū non pertinere ad præfatum Prætorium, ſed videri ſibi, gratum fore oratori, vt prædictus D. Cardinalis iuberet mihi: vt reſponderem: extra Prætorium, petitioni oratoris. Cuius ipſa capeſſens, ſuſcepi eam nondum lectam. Super qua dico primum, intellexiſſe me tunc, non quæri quæſtiones ſupradictas, ſed illam; An Senatus Mediolanēſis poſſet mutare voluntates teſtatorum laicorum Ducatus Mediolanenſis, ita vt ab eis relicta conuerti poſsint in alios vſus, vel in quos, vel quæ teſtatores nō diſponūt. Ad quā & alias quæſtiones reſpondeo paucis, quia non vacat id facere multis.

Primum, quod præfatus Reuerendiſsimus D. Regens aptiſsimè reſpondit. Tum quia hoc negotium eſt publicū & non eſt de numero illorum publicorū, de quibus præfata Pœnitentiaria exaudit petentes illa, poſt vltimā eius reformationem à fel. me. Pio V. factam. Tum quia tangit principaliter forum exterius, in quo nō proſunt literæ ab ea datæ, vt conſtat ex tenore ſuæ facultatis.

1 Ad quæſtionem autem à me ſubintellectā reſpondeo affirmatiuè; nēpe, quòd, vti certum eſt Pontificē Maximū poſſe iuſta de cauſa mutare relicta teſtatorum laicorum

in alios pios vſus, iuxta cle. *quia contingit.*[a] & ei annotata Imperator, Rex, & alij, qui habent regalia, & non recognoſcunt in temporalibus ſuperiorem, poſſunt mutare iuſta de cauſa relicta teſtatorũ laicorũ ad vſus profanos, in alios vſus profanos, & à fortiori in pios iuxta iura,[b] & ſentiunt omnes,[c] & multi in c. *quæ in eccleſiarũ.*[d] & alibi ſæpe.

2 At Dux Mediolanenſis non recognoſcit, vt præſupponitur, ſuperiorem in temporalibus, & habet regalia, ſupremamque poteſtatem laicam, ita vt ab eo ad neminem in temporalibus appelletur; ergo potuit ex iuſta cauſa voluntatem & diſpoſitionem prædicti D. Auguſtini Dominici mutare in aliam, præſertim piam, & conſequenter Senatus eius Excellentiſsimus, cùm præſupponatur eum habere à Duce Mediolanenſi omnium regalium vſum.

Ad quæſtionem autem ab oratore quæſitam, videlicet 3 an præfatus Reuerendiſ. Epiſcopus peccauerit contra iuſtitiam cum obligatione reſtituendi, aut ſine illa, aut contra caritatem: videtur dicendum quod non. Tum quia nihil fecit contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ea firma ratione quòd contractus emptionis & venditionis eſt licitus, & honeſtus, & iuſtus ſecundum leges iuſtitiæ ſpecialis, vt colligitur ex titu. *de contrahenda emptione.*[e] ac alijs multis, niſi aliqua lege ſpeciali prohiberetur, at nulla tali videtur prohiberi hæc emptio, de qua loquimur. Si qua enim prohiberetur, maximè per illam ſolemnem, qua prohibetur hæres alienare rē reſtitutioni ſubiectam, ius. gl.[f]

At lex illa non videtur obſtare; quia præfatus Senatus per ſuam diſpenſationem videtur abſtuliſſe illam, quo ad hunc caſum: & cõſtat per iuſtam diſpenſatione tolli vim legis, ſuper qua diſpenſatur, iuxta. §. *niſi rigor.*[g] Tum quia no obſtat lex ſupra cõtra hoc tacitè & expreſſè oppoſitu.

4 Ad primum enim reſpondetur negando, quòd præfatus Petrus Camillus potuerit trãsferre in præfatos fratres ius dominij, quod habebat in prædicto palatio: partim quia erat prohibitus tacitè alienare per fidei commiſſum factum à teſtatore, iuxta d. l. fi.[h] partim quia etiã expreſſè erat prohibitus alienare, quæ prohibitio expreſſa impedit tranſlationem dominij ſecundum omnes.

5 Ad ſecundum, quod tacitè inſinuatur, ſcilicet potuiſſe præfatum Petrum Camillum dare præfatis fratribus ius, quod ipſe habebat, & quo poterat vti, dum viueret, reſpondetur concedendo quod poterat locare ad paruum tempus; ſicut emphyteuta poteſt locare emphyteuſim, iuxta iura,[i] & tradit Speculator,[k] quem ſequitur Iaſon,[l] & etiam concedere vſumfructum, vt notat Baldus,[m] & Bartholus,[n] negando tamen, vt ſupra negaui, quod poſsit transferre dominium. Tum quia non ſequitur ex prædictis quod poſsit alienare: quoniam à ſeparatis non fit illatio;[o] & aliud eſt alienare, & aliud ad breue tẽpus locare, & vſumfructum concedere, cum per hæc non transferatur dominium, & per illud ſic, vt notatur in rub. *de reb. eccl. non alien.*[p] Tum quia neque emphyteuta poteſt alienare neque locare ad longum tempus ſine conſenſu domini proprietatis, quia prohibetur alienare ſine conſenſu illius. Itaque cõcedimus, quod præfatus Petrus Camillus potuit transferre aliquod ius in prædictos fratres & aliquod non potuit, & quia noluit quod potuit, & voluit quod nõ potuit, nihil validè effecit; quia vt actus valeat, oportet vt concurrant poteſtas & voluntas ad illum faciẽdũ, iuxta ca. *cum ſuper.*[q] cum alijs ibi à Doctoribus citatis.

6 Ad tertium reſpondetur primo negando quod nihil aliud obſtabat venditioni, quam Petrus Camillus intentauit facere, niſi quod præfatum palatium erat ſubiectum reſtitutioni per fideicommiſſum; quoniam etiã obſtabat expreſſa prohibitio alienationis, quę omnino impediebat tranſlationem dominij, ſecundum omnes in l. *filius fam.*[r] & in alijs multis locis, quæ ibi citant Ripa, & alij. Secundo, quod etiam multi tenent, etiam tacitam prohibitionẽ alienandi, quę reſultat ex fidei commiſſo, impedire tranſlationem dominij, & facere contractum ipſo iure nullum; & omnes, quod ſaltem reuocari debet volente fideicommiſſario per dictam vltimam.[s]

7 Ad quartum reſpondetur negando quod fuerit quæſitum vllum ius neque in re, neque ad rem, pręfatis fratribus per illam venditionem iniuſtam, & nullam propter fideicommiſſum, & propter expreſſam prohibitionem alienandi. Tum per regulam illam, *Ex nihilo nihil fit.*[a] Tum quod non præſtat impedimentum quod de iure non ſortitur effectum.[b]

8 Ad quintum reſpondetur negando id quod præſupponit argumentum, nempe quod peccant omnes faciendo aliqua aliquibus, quæ nollent ſibi ab illis fieri. Tum quia alioqui peccarent iudices, patres, & domini iuſtè punientes & caſtigantes delinquẽtes filios, & ſeruos, à quibus nollent ſibi eadem fieri, quod eſt cõtra c. *non eſt crudelis,*[c] & alia multa tam ſacra, quam profana. Tum quia verus ſenſus illius iuris naturalis, quod colligitur ex Matt.[d] relato à Gratiano,[e] iuxta mentem gloſſæ Archidiaconi & vtriuſque Cardinalis,[f] & ſacrorum Doctorum citatorum in Catena aurea D. Thomæ,[g] & ipſiuſmet D. Thomæ,[h] *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris:* non eſt quod abſolute prohibeamur de præcepto ſub pœna peccati facere alijs quod nolumus nobis fieri, ſed quod prohibeamur de præcepto facere alijs id, quod de præcepto tenemur non facere illis: ſicut nolumus quod alij faciant nobis, quod de præcepto tenentur non facere: & quod de conſilio tantùm prohibemur facere alijs, quod de cõſilio tenemur ad illud. Sicut nolumus: vt alij de conſilio tantùm deſinant facere nobis id, quod de conſilio tantum tenẽtur non facere. Verbi gratia, de præcepto teneor nolle capere rem alienam inordinatè; ſicut nolo quod alius capiat rem meam: & ſicut nolo teneri ad mutuandum alteri non egenti extremè, niſi de conſilio tantùm, ita non debeo velle vt alius teneatur mutuare mihi nõ egenti extremè, niſi de cõſilio tãtùm. Ita quod prohibemur facere alijs inordinatè de præcepto, vel de cõſilio ſicut volumus ne alij inordinatè de præcepto vel cõſilio tãtũ nobis faciant. Cùm igitur præfatus Reuerendiſsimus Epiſcopus non teneretur de præcepto ad nolendum emere; nihil peccauit emendo, quia nec voluit, vt præfati fratres de præcepto abſtinerent à bene emẽdo, eſto quòd de bono cõſilio Chriſti fuiſſet obligatus ad illud; quoniam cõſilia eius non obligant ſub peccato ad ſui obſeruãtiam,[i] & tradimus nos poſt alios in Enchirid. confeſſ. c. 20. Addo tamen, quod neque de conſilio tenebatur ad illud. Tũ quia plus tenebatur prouidere ſibi quàm alijs.[k] Tũ quia plus tenebatur epiſcopatui ſuo, qui erat pius opus, quàm alijs quo ad vſus profanos, cum pia pręferantur profanis.[l]

10 Ad ſextum, quod fundatur in præcepto 10. Decalogi & Catechiſmo Romano, reſpondetur non obſtare, quia, vt nos poſt S. Thomã & alios diximus in præcitato Enchiridio,[m] intelligitur de cõcupiſcentia inordinata, pręſertim contra leges iuſtitiæ ſpecialis. At concupiſcere rẽ alienã per iuſtam emptionem, permutationem, vltimam voluntatem, & aliam viam iuſtam, nõ eſt inordinata, immo valde ordinata Epiſcopo egenti eo ad habitationem ſuam honeſtam. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Cõſcientia, quæ nõ potentia, nec habitus eſt ſed actus, aut eſt teſtificans, aut accuſans, vel excuſans aut dirigens: quarũ prima & ſecunda ſpecies cum ſit generalis, ſi ſit contraria ſpeciali, non ligat: tertia verò ſi ſit certa, vel verè dubia, obligat ſecus ſi ſcrupuloſa, cõtra quã feciſſe nõ eſt arguẽdus is qui poſt factũ ſuper eo cõſulit Pœnitentiariũ. n. 2. in fine.*

2 *Actus, ad cuius valorẽ diſpẽſatio eſt neceſſaria, nõ poteſt valere, ãte quã impetretur, nec ſufficit quod ſit facta promiſſio illius ĩpetrãda.*

3 *Scrupulum habere is dicitur, qui habet aliquod argumentum apparens contra id quod credit, contra quod qui agit nedum non peccat, immo ſæpe multum proficit: quem ac erroneam conſcientiam etſi ſecundum aliquos nemo poſſit proprio iudicio deponere, verius tamen eſt quod poſſit, quando habet probabilem rationem id faciendi, præſertim ſi ſit doctus. n. 4.*

4 *Dubius in fide, qui & infidelis eſt, is non dicitur qui habet aliquod motiuum contra fidem quam credit, ſed is qui ita de ea deliberatò dubitat, vt nullam partem credat.*

5 *Petens abſolutionem ad cautelam, non ideo fatetur ſe excommunicatum, nec qui poſt factum petit conſilium, arguẽdus eſt, quod id quod ãtea fecit fecerit cõtra cõſciẽtiã. n. 2. in fin.*

6 *Obligatio naturalis illa obligat cõſcientiam, quæ oritur ex pacto & conuentione quæ ſit licita, ſecus ſi ſit illicita.*

6 *Alienans contra iuſtũ & validum præceptũ teſtatoris, peccat, & ex contractu tali nullam nec naturalem obligantem in*

confi-

a. De religio domib.
b L. 1. & l. legatum ff. de admin. rerum ad ciuit. pertin.
c In d. clem.
d De conſ.
e Ex de contrah. empt.
f L. fin. § ad quia & § ſequen. cum ei concorda. C. commu. de legat.
g Sub ea rogatione. & multa alia capp. ebſequ. & cap. de multa de prob.
h § id quia. & § eo C. com. de legat.
i L. non ſolũ ſ locat. & le. nemo prohibetur C. de locat.
k In tit. de locat. § nũc aliqua. verb 25.
l In le fin. C. de iure emphyt. nu 112.
m In l 1. & l. cum in fundo ff. quibus mod. vſuſfr. amitt.
n In l 3. § ord. ff. de acq. poſſ.
o L. Papinianus ff de minorib.
p Ex titul. de reb. alien. C.
q De off. deleg.
r §. dum. ff. de legat. 2.
s §. ſed quia. & §. ſequen. C. commun. de legat.

a L. debitum de verb. oblig. & ad diſſoluendum de poſſ. tempore.
b Ca. non præſtat de regul. iur lib. 6.
c 23. q. 5. cap. duo ista nomina. 23. qu. 4.
d Cap. 7.
e Ca. 1. diſt. 1.
f Ibidem.
g Super præfato ca. 7.
h In lect. propria ipſiuſmet ca. 7. ſuper Matth.
i §. fin. 4. diſt. c. quod præcipitur. 14. q. 1.
k Arg. c. ſimiliter. 23. qu. 5. & le. præſes. C. de ſeruitut. & aqu.
l Arg. c. relatum. & ca. cũ in officijs. de teſtamen.
m Ca. 11 & 19.

conſcientia contrahit obligationem, & num. 10. in fin. etiam ſi promittat obtinere diſpenſationem, & num. 7. & 8. contrarium tamen videtur admittere num. 7. ad finem.

6 *Teſtatoris iuſtum præceptum obligat ſub peccato mortali: quod vel inde patet, quia niſi ſeruet, iuſſum poteſt excommunicari.*

7 *Prohibitus validè à teſtatore alienare vendens etiam ſub conditione ſi Princeps diſpenſauerit, & promittat illam impetrare, non obligatur, antequam diſpenſatio impetretur. & num. 6.*

8 *Vendens ſcienter malè, non tenetur de euictione, nec ad intereſſe quando emptor ſciebat rem vel alienam, vel alienari prohibitā: immo nec tuta conſcientia poteſt emptor petere nec rem nec intereſſe: n. 10. at [illegible] fuit in bona fide, non tenetur venditor adimplere tradendo rem quam non poteſt ſine peccato alienare ſed ex maleficio tenetur emptori ad intereſſe. nu. 8.*

9 *Emens ſecundo loco, & accipiens rem quam ſcit alteri priùs venditam, tenetur ſecundum aliquos in conſcientia primo venditori tradere: ſed hoc non procedit, quando prima venditio fuit nulla.*

10 *Iuramentum quidem ſeruandum eſt, quando non eſt maioris boni impeditiuum, poteſtque ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ; quale non eſt id quod non poteſt ſeruari ſine peccato etiam veniali, vel iniuſtitia aliqua.*

CONSILIVM IX.

OBnixe rogatus, & quodammodo iuſſus ab iis, qui facere id ſuo iure poſſunt, vt recognito reſpōſo à me dato in cauſa emptionis cuiuſdam domus à valde Illuſtri Reuerendiſsimoque D. Epiſcopo Alexandriæ, & perpēſo reſponſo excellentiſsimi vtriuſque iuris Doctoris, & prælectoris primæ functionis iuris Cæſaræ Academiæ Ticinenſis Thomæ Gualæ in eadem cauſa reddito, & typis excuſo Papiæ, quod videri poteſt contrarium noſtro: conſideratis iīs, quibus ſubtiliter ac eruditè præfatus Reuerendiſſimus ſuam cauſam protegit à præfati eruditiſſimi Thomæ magnis ictibus, reſpondeam, an præfatus Reuerendiſsimus idemque omnium cōſenſu iuſtiſsimus, iuſtè poſsit in foro conſcientiæ domum præfatam retinere, an teneatur reſtituere illam magnanimis fratribus de Baratis; qui prius illam emiſſe feruntur; faciam id breuiter, tum ob infirmam valetudinem, tum ne verborum, allegationum, & phaleratum oſtentatione, adiectorū multiplicatione, veritas, perdatur, aut occultetur; quòd ſæpe fieri, eruditiſsimus Cardinalis Caietanus frequenter admonet, & experientia demonſtat, etiam in dictis ſcriptis, quibus perpenſis reſpondere iubemur.

Dico igitur primò, quod, ſi ego putaram meum reſpōſum ab eo edendum, & typis excudendum, munitius ex officina noſtra, licet paupere, prodiiſſet. Deinde gratias me agere, quàm maximas poſſum, Reuerendiſsimo D. Epiſcopo, quod me multò maioris, quàm merear, facit: & præfato excellentiſsimo Doctori, & primæ functionis Cathedrario, quòd mihi lōgè ſublimiorem locum, quam humilitas mea modeſtè ſubire poſsit, tribuit. Vtrīque D. Ieſus, quando ego nequeo, vtrique cumulatè retribuat. Tertio, certiſsimum eſſe id, quod præfatus D. Doctor multis probat de conſcientia, multa minimè licere in illius foro, quod eſt Dei, quæ licent in foro exteriori; & contra plurima licere in illo, quæ non licent in hoc. Quāuis quędam exquiſita Baldi & Iaſonis elogia, quæ de quidditate, ſeu definitione conſcientiæ colligit, vulgò magis, quàm eruditis, probari debeant, per ea quæ S. Thomas receptus tradit,[a] quę nos in compendium redegimus in Manu. cōfeſſ.[b] & tetigimus in præl. 7.[c] vbi diximus conſcientiam non eſſe potentiam, neque habitum, ſed actum; & diuidit in tres, ſcilicet teſtificantem, accuſantem, vel excuſantem & dirigentem: & hanc tertiam in certam, dubiā, & ſcrupuloſam ſecamus: quarum duæ, ſcilicet certa, & dubia, ſpeciales obligant,[d] etiamſi ſint erroneæ,[e] ad parendum eis, vel certè deponendum eas: nō autem tertia, ſiue ſcrupuloſa, neque aliæ duæ, cùm ſunt generales cōtrariæ ſpecialibus, cuius rei exemplum vbi ſuprà ponimus: & ita fatemur cum præfato D. Doctore, quod ſi præfatus Reuerendiſsimus retinet præfatam domum contra conſcientiam ſuam dirigentem certam, & dictantem in ſpecie contra iuſtitiam retinere ſe illam domū; peccare mortaliter, immo etiamſi retineret contra conſcientiam dirigentem dubiam, quæ dictaret ei probabiliter dubitare debere, an retineat contra iuſtitiam. non autem ſi retineret eam contra conſcientiam ſcrupuloſam, per ea quæ vbi ſupra diximus, & latius tradidimus in cap. *ſi quis autem.*[a] in commentariis tractatus de pœnit. decreti Gratiani iam pridē extra Italiam bis editis, & nuper in Vrbe tertio typis excuſis. Quarto, quod præfatus Reuerendiſsimus Deique Opt. Max. vt ex eius dictis coniicio, timentiſſimus, non debet habere conſcientiā dirigentem certam, nec dubiā, immo nec ſcrupuloſam, quę ſibi dictet peccare ipſum mortaliter ob præfatæ domus retentionem, propter ea, quę præfat⁹ præcellēs Doctor in dicto ſuo reſpōſ. ſcribit.

2 Primum quidem, quòd videtur niti narratione facti parum ſuę intentioni commoda, immo contraria. Vtitur enim illa narratione, quod præfatus D. Petrus Camillus promiſit præfatis fratribus obtinere diſpenſationē à Senatu Regio ſuis expenſis pro venditione præfatæ domus, quam fecit præfatis fratribus. Quę narratio nihil cōtinet commodans valori cōtractus iam facti, vt palam eſt: cùm actus, ad cuius valorem eſt neceſſaria diſpenſatio, nō poſſit valere, antequam illa impetretur: non enim valet matrimonium contractum inter cognatos aliquo gradu intra 4. ſe attingentes, ante diſpenſationem impetratam, licet alter cōiugum promittat alteri ſe impetraturum eā,[b] & qui reſignat aliquod beneficium, reſeruata ſibi aliqua parte fructuum, vel penſione, ſaluo beneplacito Papæ: ſi antequam obtineatur beneplacitum eius, capiat illā partem fructuum, vel penſionem, cenſetur ſimoniacus, etiam realis, vt pręt orium ſacrę Pœnitentiarię cenſet, & nos addemus propediem in pręfa. Man. cōf.[c] & iuſſ⁹ neceſſarius ad adeūdam hęreditatem pręcedere debet, iuxta l. *ſi quis mihi bona.*[d] vbi Bartholus cōmuniter recep. & à Iaſone[e] declaratus, idem dicit de permiſsione & licentia alienandi res Eccleſię, ſi eſt perpetua, & rei grauis: quia tractatus, & conſenſus qui ſunt neceſſarij, debent præcedere, nec ſufficit ratificatio poſtea ex interuallo facta, niſi certo modo, vt Immolenſis concludit, concordando opiniones diuerſas,[f] quem ſequitur Francus,[g] qui alios refert. Ergo promiſsio de impetranda diſpenſatione alienandi nō potuit validare alienationem, antequam illa à Senatu concederetur, & conſequenter narratio illius promiſsionis non commodabat pręfati D. pręcellentis Doctoris intentioni immo incommodabat: quia ſignificabat venditionē pręfatam remanſuram nullam donec obtenta diſpenſatione ratificarent illam partes.

Secundò, quòd nititur narratione falſa, vel certè falſa ſibi ſignificata. Narratum enim fuit illi, quòd fuit obtēta diſpenſatio à Senatu regio; ſignificando, quod fuit obtenta diſpenſatio conueniens intētioni pręfati Petri Camilli, & fratrum de Baratis, & tempore opportuno, antequā pręfatus Reuerendiſsimus ſe miſceret negotio, quod fuit falſum: non enim fuit conueniens intētioni pręfatorum Petri Camilli, & fratrum, quia vt eſſet conueniēs illis, oportebat illam cōtinere diſpenſationem, vt Petrus Camillus venderet pręfatis fratribus abſolutè, & quòd venditionem factam regia eademque ſumma poteſtate approbaret: quorum nihil continebat: quia ſolùm continebat poſſe veniri ad venditionem petitam in pręiudicium conſentientium, & etiam hęredum tātùm, & quod tot alia bona ęquiualentia ſupponeret oneri fidei commiſsi: & ita nec approbauit dictam venditionem antea factam ipſis fratribus, nec illa fuit facta cum modificationibus, quas adiecit Senatus. Nec Senatus fecit poteſtatem vendendi eo modo, quo ipſe vendiderat abſolutè, vt palam fecit pręfatus Reuerēdiſsimus per tenorem decreti ipſi⁹ Senatus regij, & auctoritate inſtrumenti dictę venditionis. Nec fuit impetrata tempore opportuno, quia fuit impetrata poſteaquam Senatus iuſſerat, ne quidquam innouaretur ſuper ea, poſteaquam præfatus Reuerendiſsimus petiit præfatam domū ſibi vendi, donec Senatus ea de re decerneret. & ita remanſit dicta vēditio nulla, donec decerneret Senatus: aut ad petitionē Petri Camilli ſimpliciter decreuit, vt poſſet vendi ſeruatis his, quę in decreto continebantur. Poſtea precibus Epiſcopi vēditori & emptori intimatis, & auditis, decreuit Senatus, vt venderetur Epiſcopo, modo emeret illam pro Eccleſia ſua, cum

oncre

a 1. 2. par. q. 79. art. 13.
b Ca. 27. nu. 279.
c Nu. 10. & præl. 9. nu. 9.
d Cap. fin. de præſcrip.
e Capit. per tuas 2. de ſimonia. c. inquiſitioni. de ſententia excom.

a De pœnit. diſt. 7. nu. 21.
b Cap. 1. & vlt. de conſang. & affin.
c Ca. 27. nu. 107.
d §. iuſſum. ff. de acquir. hæred.
e A nu. 31.
f In cap. 1. de his quæ fiunt à prælat.
g In nu. 1. nu. 19. de reb. eccl. non alie. lib. 6.

onere ſoluendi pretium, & faciendi alia in eo contenta, & ita nec præfata diſpenſatio fuit facta eo modo, qui cõueniret intentioni præfatorum P. Camilli, & fratrum de Baratis, nec tempore, quo poſſet eis prodeſſe; immo cauſa cognita Senatus nouè decreuit, vt venderetur præfato Reuerendiſſimo, ſi vellet eam emere pro ſua Eccleſia, & ita in piam cauſam, prout poſtea emit prædictus Reuerendiſsimus. Et cõſequenter patet, multa falſa, vel ſignificantia falſa, narrata fuiſſe præfato D. Doctori, quibus tãqua fundamẽtis nititur dictũ ſuũ reſpõſũ: & fundamẽto ſublato, tollitur & corruit fũdatũ. [a] Equidem fateor, me quoque, ſi mihi narrata fuiſſent præfata ſic vt præfato D. Doctori, non fuiſſe reſponſurum omnino eo modo, quo reſpõdi. Nec mirari debet Reuerẽdiſsimus, quòd præfatus D. Doctor magis credidit narratis ſibi à parte ſe cõſulẽte, quàm narratis mihi à parte cõtraria: quia frequẽter partes aduerſæ ſolent credere aduerſa, & informare patronos immo & iudices aduerſè: & Iuriſconſultorum eſt reſpõdere more Sceuolę ad propoſita, vt proponũtur.

Tertio, cur præfatus Reuerendiſsimus non debeat accuſare ſe peccati, eſt quod nihil prodeſt aduerſæ parti dicere, quod ſua D. Reuerendiſsima ſciuit præfatam venditionem inter præfatos P. Camillum, & fratres de Baratis fuiſſe factam; & quod non debuit facere aliis, quod ſibi noluiſſet fieri; & quod ſciebat ſe diſpliciturum præfatis P. Camillo, & fratribus, volendo domum præfatam ſibi emere, &c. Quoniam ad hoc argumentum reſpondimus nos in reſpõſu noſtro reſolutius, clarius, & vberius, quàm forte vſque ad illud temporis fuerit reſponſum, in ſolutione quinti argumenti contra præfatum Reuerendiſsimum formati, quod percupio videri & ſerena mente pẽſari ab aduerſa parte, ne cum offenſa diuina contra ſtimulum veritatis calcitret.

Quartò, cur præfatus Reuerendiſsimus non debeat ſe accuſare peccati, eſt, quòd nihil obſtat quod poſt emptionem præfatæ domus, non obſtante decreto Senatus, & nõ obſtantibus quibuſdam aliis, quæ iuuant, ipſe voluit conſulere ſacram Pœnitentiariam, & quoſdam alios ſuper iuſtitia illius cõtractus; & quod anxit eum conſcientia ſua; & quod contrauenienſ conſcientiæ ſuæ peccat, &c. vt latius præfatus D. Doctor tractat.

3 Tum quia bonarum mentium eſt culpam timere, vbi culpa non eſt. [b] Tum quia faciens contra ſcrupulum cõſcientiæ non peccat, vt ſupra dictum eſt; immo frequenter multum proficit, vt & nos aduotamus in Manu. confeſſ. [c] poſt S. Antoninum, [d] & Silueſtrum. [e] Tum quia Baldus & alij citati à præfato D. Doctore, vt ſupra dixi, non deffinierunt, nec diuiſerunt conſcientiam, eius naturam radicitus conſiderando. Tum quia ſcrupulum habere, eſt habere argumentũ aliquod apparẽs contra id quod credit vel opinatur, vt tradit Ioannes Gerſonus, Cãcellarius Pariſienſis, [f] & Adrianus, [g] quos referimus, & ſequimur, [h] & Ioannes Maior. [i]

4 Vbi pulchrè declarans illud, [k] *Dubius in fide, infidelis eſt*, ait nõ dici dubiũ in fide, qui habet ſcrupulũ, hoc eſt aliquod motiuum contra fidem, modo credat eam; ſed qui deliberata mẽte ita dubitat, vt nullam partem credat. Quæ etiã ſatis ſentit Caietanus. [l] Et quamuis quidam à præfato D. Doctori citari videantur aſſerere, nõ poſſe quem ſcrupulum & conſcientiam erroneam deponere proprio iudicio, ſed tantùm alieno, & ſui ſuperioris: contrarium tamẽ eſt verius, per multa, quæ adduci poſſunt, & Silueſter qui melius illis id pẽſauit, [m] dicit in hæc verba: *Immo dico quod hoc poteſt facere tuta conſcientia ex conſilio proprio, quando habet probabilem rationem, quod ſic poſſit facere, maxime ſi ſit doctus.* hæc ille: qualis eſt præfatus Reuerendiſsimus.

5 Ad prædicta facit gloſſa recepta, [n] quatenus probat, poſtulãtem abſolutionem ab excommunicatione ad cautelam, nõ ſe fateri excommunicatum, quia bonarum mẽtium eſt culpam timere, &c. & ita præfatus Reuerẽdiſsimus petens ad maiorem cautelam conſilia, quæ petit, nullatenus eſt cenſendus peccator, ſed (vt ait gloſſ.) bonæ mentis quæ culpam timet, vbi culpa non eſt.

Quinto, quod nihil proficiunt aduerſæ parti ea quæ adducit contra Reuerendiſsimum de naturali obligatione, quæ in foro conſcientiæ ſeruãda eſt, etiamſi in foro exte-

b C. ad viam. 5 diſt.
c Ca. 27 nu. 281.
d 1. par. tit. 5. ca. 10. §. 10.
e In ſumma. verb. ſcrupulus. q. 3.
f In tra. de regu. moral. qui eſt primus ſecunda partis operum eius col. 2.
g In quolib. 1. fol. 18 pag. 2.
h In c. ſi quis autem. num. 11 de pœnit. diſt. 7.
i Lib. 3. ſent. diſt. 25. qu. 4. col. 3.
k Ca. 1. de hæreticis.
l In ſumma verb. ſcrupulorum.
m Vbi ſupra.
n In c. venerabilem. in verb. poſtulauit de elect.

A riori non ſeruaretur, ſuper quo tam D. Epiſcopus, quam præfatus D. Doctor multa congerunt parum neceſſaria, quæ pacis poterant reſolui.

6 Cõcedimus enim aduerſæ parti, obligationẽ naturalẽ quæ ex pacto & cõuẽtione licitis, etiã nudis naſcitur, eſſe ſeruãdã in foro cõſciẽtiæ etiãſi foro exteriori Cæſareo nõ ſeruaretur, vt tradit Bartholus communiter receptus, [a] & traditur in c. 1. [b] & alibi ſæpe. At negamus ortam eſſe vllam obligationem naturalem contra præfatum Reuerẽdiſsimum ex venditione facta inter præfatos Petrum Camillum, & fratres de Baratis. Tum quia in illa non interuenit Epiſcopus, nec procurator vllus eius, nec alia perſo-
B na, quæ ipſum obligare potuiſſet, vt emptorem, vel vt vẽditorem: & res inter alios acta aliis non præiudicat. [c] Tũ quia nulla obligatio naturalis fuit orta ex illa venditione etiam contra præfatum P. Camillũ pro præfatis fratribus, quia nullum pactum, nec vlla conuentio illicita producit vllam obligationẽ naturalem. [d] At præfata venditio fuit illicita, quia fuit facta ab hęrede contra iuſtum præceptũ teſtatoris, vt palam eſt, quia certum eſt præceptum teſtatoris factum hæredi, ne alienet aliquam rem iuſta de cauſa valere iuxta l. *filium famil.* [e] cum multis ibi per multos cõmẽtatores traditis. Certũ itẽ, q iuſta diſpoſitio teſtatoris habet vim legis iuſtæ, iuxta auth. de nup. [f] & c. *vltima voluntas teſtatoris modis omnibus ſeruari debet.* Certum i-
C tem, quod hæres illicitè omittit ſeruare iuſta præcepta teſtatoris; & compelli poteſt ad illa ſeruanda, [h] etiam per cenſuras eccleſiaſticas, vt adnotat Couaruuias, [i] quod licet in ſpecie non probet illius contextus, nec allegatur per eum, probat tamen cap. *licet.* [k] vbi poteſt hæres excõmunicari, niſi ſeruet iuſtum præceptum teſtatoris; & conſtat apud omnes, non poſſe quem excommunicari maiori excommunicatione, niſi ob peccatum mortiferũ. [l] Tum quia non prodeſt aduerſæ parti, dicere quod præfatus P. Camillus licitè poterat vendere præfatam domum ſub conditione, ſi Senatus diſpenſaret, & quòd ipſe promiſit in contractu obtinere diſpenſationem. Tum quia venditio fuit pura, & promiſsio de obtinenda diſpenſatione nõ
D fuit poſita per conditionem, ſed per modũ & onus iniũctum ipſi P. Camillo, vt eam ſuis impenſis impetraret: & modus, & onus iniunctum per viã modi, non faciunt diſpoſitionem conditionalem, vt probatur in ca. *verum.* [m] & tradit Bartholus, [n] & alibi ſæpe. Tũ quia ſi venditio fuit conditionalis, nullam obligationem produxit ante adimpletam conditionem. [o] Et cum conditio numquam fuerit completa, quia, vt prædictum, numquam præfatus Senatus diſpenſauit, vt ille contractus valeret, vel fieret, immo totum contrarium decreuit, ergo illa venditio nullã produxit obligationem, ſi fuit licitè conditionaliter facta & cum abſolutè facta ſit illicita, nullatenus vllam obligationem naturalem produxit, etiam inter partes; quãto mi-
E nus in Epiſcopum, quia nullatenus in ea interuenit?

Sextò, quia nihil prodeſt aduerſæ parti dicere, quòd alienatio præfata, etiã ſi ſimpliciter eſſet inualida, valuit tamen in præiudicium P. Camilli alienantis; ita quod remanſit obligatus naturaliter pręfatis fratribus ad intereſſe, iuxta Baldum, [p] per Fredericum & Decium, [q] quamuis aptius potuit allegari contextus ipſiuſmet ca. *imperialem.* Sed, vt dixi, nihil prodeſt. Tum quia ex hoc non infertur, Epiſcopum, qui non alienauit, obligari ex illo contractu naturaliter illis, vel P. Camillo; cùm nullatenus per ſe, nec per aliũ, qui potuit illũ obligare, interfuerit illis, vt prædi-
F ctum eſt in quinto argumento. Tum quia per hoc nõ excuſatur à peccato mortifero præfatus P. Camillus, qui cõtrauenit ſcienter præcepto iuſto teſtatoris, iuriſque canonico, & Cęſareo, quibus prohibetur alienatio rei prohibitæ alienari iuſto pręcepto teſtatoris.

8 Tum quia falſum eſt P. Camillum præfatis fratribus teneri ad intereſſe: quia tunc vendens ſciẽter malè tenetur de euictione, & ad intereſſe, quando emptor emit bona fide: non autem quãdo emit mala, ſciens rem eſſe alienam, vel ſciens venditorem non poſſe illam iuſtè vendere, vt eſt caſus in l. *ſi fundum.* & l. *emptor.* adiuncta gloſſa, [r] immo id probat etiã præfatũ c. *imperialem.* ibi, *bona fides emptor.* ex quo gl. expreſſe id colligit. Tũ quia qui vẽdit ſcienter liberũ hominẽ pro ſeruo, & rẽ ſacrã vel locũ religioſum

a In extrauag. ad reprimendũ. verb. denunciatio
b Et c. de pactis.
c Leg. 1. & 2. C. res inter alios acta. & l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff de verb. obligat. cum ei adnot.
d L. iuris gentiũ. § pacta ff de pactis. l. generaliter. ff de verb. oblig. c. in malis. 11. q. 4. & c. in malis. de reg. iuris li. 6.
e §. diui. 2. ff de legat. 1.
f § diſponat teſtator. & erit lex. col. 4.
g 13. q. 2.
h Ca. ſi hæredes. & c. ioannes de teſtamentis.
i In d. capi. ſi hæredes.
k De voto.
l Cap. nemo. & ca. nullus. 11. q. 3.
m Et c. ſi cũ eis adnot. de condi. appoſ. & lo. 1 C. de donatio. quæ ſub modo.
n In rubr. & l. quibus diebus ff de condit. & demonſt.
o §. omnis. inſti. de verb. oblig. c. ſi pro te. de reſcrip. li. 6.
p In c. imperialẽ. de prohib. feudi alien.
q In conſilio. 189. num. 6.
r C. de euictio. & leg. ſi fundo. vel aliquis multũ. ff. vend.

pro

pro pruſano ignoranti emptori, peccat quidem mortaliter, licet teneat emptio in præiudicium vendentis, ad hoc vt emptor bonæ fidei, ſed non malæ fidei agere poſsit ex empto aduerſus venditorem.[a] Et ita præfatus P. Camillus peccauit mortiferè alienando rem iuſtè prohibitam alienari, & non valuit alienatio: nec fuit obligatus ad tuendam alienationem iniuſtam, & iniquam: ſed ex maleficio tenebatur ad intereſſe præfatis fratribus, ſi emiſſent bona fide, ignorantes maleficium eius, & putantes domum illam eſſe liberam à præfata prohibitione alienationis; ſed quia nouerunt contrarium, vt patet ex eo, quòd cauerunt ſibi, vt diſpenſatio impetraretur ſumptibus P. Camilli: non obligauit eum, etiam ad hoc; vt ipſi poſſent agere ad intereſſe. B

9 Septimò, quòd nihil etiam prodeſt aduerſæ parti dicere, quod præfatus Reuerendiſsimus ſciuit alienationē præfatam à P. Camillo fratribus de Baratis factam, antequam petiiſſet domum præfatam ſibi vendi, eo quòd, qui emit aliquam rem iam venditam alteri, ſciens illam eſſe venditam, debet poſtponi priori emptori, etiamſi prius fuiſſet ſibi tradita, in quo allegat gloſſam, Albertum Saliceтum & Iaſonē,[b] quæ nihil ad hoc faciunt: ſed eis quęrēdis multū tēporis vanè impēdi, legens multa ſcripta in l. *filius fam.*[c] quæ tractant materiam præfatæ l. *quotiens.* putans plurimum id importare, non enim credebam allegari l. *quotiēs.*[d] quæ eſt propria ſedes illius cōcluſionis, & incogitanter ad hoc allegaretur d. l. *quotirs.*[e] Non ergo inquam prodeſt illud aduerſa parti, Tum quia illa gloſſa id non dicit, vt etiam Alexander & Iaſon ibi ſignificarunt, & probatur: quia ſi diceret illud, maximè diceret per illa verba, *Bonā fidem.* At illa verba referuntur ad venditorem, & non ad emptorem, vt colligitur ex gloſſa in textum relata. Tum quia licet id diceret, & eſſet verū, per ea quibus Iaſon ibi, non in limitatione 2. vbi allegatur, ſed in limitat. 9.[f] confirmat tamen nihil facit ad propoſitū: quia loquitur de emptore ſecundo rei, qui ſciebat venditorem prius vendidiſſe illam alteri venditione valida, & legitima, vt palam colligitur ex illa l. *quotiens.* & ex mente omnium in eam commiſcentium. In propoſito autem loquimur de ſecūdo emptore, qui ſciebat primam quidem emptionem factam, ſed inualidè, iniuſtè, & iniquè, adeo quod etiam in contractu fuit expreſſum neceſſariam eſſe ad eius valorem Senatus Regij diſpenſationem. Tū quia regula,[g] eſt, *Non præſtat impedimentum quod tūc non ſortitur effectū* quæ pluribus exornari poteſt, præſertim illis multis quæ congerit Felinus,[h] probando quod de reſcripto priuilegio, collatione, lite, compromiſſo, & aliis, quę ipſo iure ſunt nulla, nihil eſt curādū, nec vlla eſt faciēda mētio.

10 Octauo, non etiā prodeſt aduerſæ parti, dicere quod venditio præfati P. Camilli fuit iurata, & quod iuramentū, quod poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, eſt ſeruandum iuxta cap. *verum*[i] & alia, quæ parum aptè citārut ad probandum quod ex illo contractu nata eſt obligatio naturalis contra Epiſcopum, qui eam tenetur ſeruare in foro conſcientiæ; Non inquam id prodeſt. Tum quia D. Epiſcopus nec per ſe, nec per alium iurauit illam venditionem, & conſequenter non fuit ex eo nata vlla obligatio cōtra illū. Tū quia nō omne iuramentū eſt ſeruādū, ſed tantùm licitū, & iuſtū: capit. *ſi aliquid* iuxta[k] & tradit S. Thomas receptus,[l] vbi dicit nullum iuramentum contra iuſtitiā factū, eſſe ſeruādū: pro quo caſus in c. *animaduertendum.*[m] vna enim comitum requiſitarum ad hoc, vt iuramentum ſit licitum, eſt vt contineat iuſtitiā, & quod promiſſum eſt poſsit licitè ſine peccato ſeruari, iuxta cap. *qui omnia pactum.*[n] quatenus probat non eſſe ſeruādum iuramentum, ſi abſque diſpendio ſalutis æternæ, id eſt ſine peccato etiam veniali, vel ſine impedimento maioris boni non poteſt ſeruari, vt ait præfatus S. Thomas,[o] recept[o] ab omnibus. Quæ omnia tradimus in Manua. confeſſ.[p] Iuramentum enim non poteſt eſſe vinculum iniquitatis, id eſt, non poteſt obligare aliquem ad vllam iniuſtitiā, & iniquitatem.[q] Cum ergo iniuſtum, & iniquum ſit vendere rem alienam, vel ſuam quam habet cum obligatione iuſtè ſibi poſita non alienandi, vt prædictum eſt, præfatus P. Camillus non ſolum non tenetur ſeruare iuramētum, ſed tenetur pœnitere, quod illicitè iurauit, & deſiſtere à tuendo peccato, quod fecit: & certè, mea ſententia, grauiter peccaret, qui conſuleret illi, vt placeret ſibi alienatio illa, & pergeret in illius defenſione; perinde ac qui conſuleret alicui, vt placeret illi fornicatio commiſſa, & in illius complacentia perſeueraret. Et caueāt ſibi, qui per canones parum penſatos, & leges non bene digeſtas, & applicatas, contrarium illi conſulunt. Tum quia ſi iuramentum eſſet licitum, non ſolùm produxiſſet naturalem obligationem quo ad forum conſcientiæ ſed etiam ciuilem quo ad forum externum ſecundum omnes, & conſequēter dicendum eſſet malè iudicaſſe Senatum Regium, cuius tamen contrarium ipſamet aduerſa pars aſſerit.

Nonò, quod illa, quæ ab aduerſa parte geminantur & reiterātur de naturali obligatione, qualis nulla nata fuit contra Epiſcopum de iuramento, quod fuit illicitū, & nullatenus ſeruandum, & ad probādum præfatam venditionem abſque licentia & diſpenſatione regia valere, adeo ſunt leuia, vt non ſit opus eis reſpondere: & adeo pro eiuſmodi habuit ea Senatus Regius, cuius decretum aduerſa pars laudat: vt noluerit dare licentiā vendendi etiā Epiſcopo, etiam pro Eccleſia, & in piam cauſam, niſi multis, & grauibus adiectis modis, & oneribus, vt ex eius decreto maturitate magna edito conſtat. Et certè iure quis miretur aduerſam partem ita ſibi contradicere, vt neget ab vna parte poſſe Regem ſine magna compenſatione diſponere de re, & diſpoſitione ſui ſubditi quo ad forum cōſcientiæ; & ab altera aſſerat; quòd venditio facta contra diſpoſitionem iuſtam teſtatoris, quam Rex non poteſt ſine iuſta cauſa mutare, producat naturalem obligationem, etiam facta ſine vlla Regis & ſuperioris auctoritate, quo ad idem forum conſcientiæ.

Decimò, & poſtremò, quod nihil prodeſt aduerſæ parti id quod ait. Epiſcopum peccare cooperando peccato P. Camilli, quod admittit impediendo, ne adimpleat naturalem obligationem eum in foro conſcientiæ ligantem ad tradendam præfatā domū præfatis fratribus. Tū quia, vt ſuprà probatum eſt, P. Camillus nullam obligationem contraxit per illam iniuſtam & nullam venditionem ad tradendam rem venditam. Tum quia præfati fratres, eo quòd fuerunt conſcij præfatæ prohibitionis alienandi, nō poſſunt petere iuſtè à P. Camillo rem ipſam, nec intereſſe vt ſuprà probatum eſt. Tum quia, etiamſi præfati fratres bona fide emiſſent, non poſſent rem emptam petere, ſed tantùm agere ad intereſſe: ad quod nulla ratione dici poteſt obligatus Epiſcopus, & vt dictū eſt ſupra de vendente ſcienter liberum hominem, vel rem ſacram id ignorāti quia emptor etiam bonæ fidei non poteſt petere liberum hominem, vel rem ſacram, ſed tantum repetere pretium, quod dedit, vel intereſſe, quod ob id ſibi debetur non tātùm ex contractu, quantùm ex maleficio in eo facto, vendendo ſcienter rem, quæ non erat vendibilis, illud ignoranti. Salua in omnibus quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Vſura non eſt caſſare cenſum annuū vitalitium, ſoluto aliquo pretio etiam non iuſto num. 2.*

2 *Contractus omnis non gratuitus eſt iniuſtus, ſi nō ſeruetur pretij æqualitas.*

2 *Penſio ſeu annua præſtatio per quintuplicem caſſari ſolet.*

3 *Cenſus annuus centum pro mille in vita accipientis valet.*

4 *Caſſatio cenſus vitalitij, recepta certa pecunia, reducitur ad venditionem.*

CONSILIVM X.

PETRVS, cui debebatur præſtatio annua ſeptuaginta duorum ducatorū quoad viueret, tantùm accepit à Ioanne ducenta ſcuta pro præfatæ præſtationis annuæ ceſsione,

Quæritur primo, an contractus ſit vſurarius,

Secundo, an ſit iuſtus,

Tertio, quo nomine ſit cenſendus,

1 Ad primam quæſtionem reſpondetur, quod nō eſt vſurarius, ea firma ratione, quā nos in Commēt. de vſuris[a] ponimus, ſcilicet quòd ſolus ille contractus, qui formaliter, vel æquipollenter eſt mutuum, poteſt eſſe vſurarius; & prædictus nō eſt formaliter, nec æquipollenter mutuū; non quidem formaliter, vt palam eſt, neq; æquipollenter

ſine

a L. & liberi hominis & l. liberi hominis cum eo adnot. ff. de contrah. emptio.

b In leg. quoties. In 1. C. de fideicommiss.

c § dixi 2. de leg. 2.

d C. de rei vendi.

e C. de fideic. commiss.

f Num. 26.

g Lib. 6.

h In c. ex tenore nu. 3. de reſcript.

i Et ca. ſi vero. cum aliis, de iureiur.

k Et c. inter. 22. q. 4. l 2. 2. qu. 89 art. 7.

m 22. q. 8.

n De pactis lib. 6.

o Vbi ſupra.

p Ca. 12. nu. 25.

q Cap. inter cætera 22. q. 4. & c. quanto de iureiur.

a Super ca. ſi fœneraueris 14. q. 3. nu. 4.

A ſiue virtualiter, qooniam Ioannes oon poteſt cōdicere ſiue tepetere 200. quæ dedit, neque Petrus poteſt tepetere, vel condicere prædictam præſtationem: & ad hoc, vt quis fiat vſurarius, oportet, vt tradēs pecuniam accipiat formaliter vel virtualiter aliquid vltra ſortem vt mutui, vt diximus vbi ſupra, [a] & quod cedens obliget ſe formaliter vel virtualiter ad dandum aliquid vltra ſortem.

2 AD SECVNDAM videtur dicendū, quod prædictus contractus eſt iniuſtus: quia nō eſt gratuitus, vt palam eſt, & contractus non gratuitus, ſiue ſit nominatus, ſiue innominatus, in quo non ſeruatur æqualitas pretij dati & accepti, eſt iniuſtus, vt definit Scotus, [b] relatus à nobis in Man. confeſt. [c] quod ipſum & S. Thomam ſenſiſſe ibi- **B** dem dicimus: & pretium 200. ducatorum, quod dedit Ioannes, & pretium annuæ præſtationis 72. ducatorū ad vitam Petri non ſunt æqualia, immo pretium præſtationis videtur excedere pretium ducentorum ſcutorum vltra dimidium iuſti pretij. Tum per l. *hæreditatem*, [d] quæ probat præſtationem annuam quo ad vitam eius, cui præſtāda eſt, valere ad minus quintuplum eius quod eſt quotannis præſtandum. Tum quia penſiones annuæ conceſſæ ad vitam penſionarij redimuntur communiter per ſolutionē quintupli auctoritate Papæ, immo multi ditiores, & qui nō premuntur egeſtate, vel ægritudine aliqua, nolunt extinguere ob quintuplum.

C 3 Tum quia nos ſatis probamus in d. comment. de vſuris, [e] quod iuſtè poſſunt accipi centum quotannis pro mille, cum ea conditione, vt ceſſante vita accipientis ceſſet obligatio reddendi ea.

4 AD TERTIAM reſpondetur, quod non poteſt vocari contractus donationis gratuitæ: quia ab vna parte accipitur pretiū in pecunia numerata, & ab altera præſtatio annua, quæ merx quædam eſt: nec poteſt appellari mutuum, vt dictum eſt in reſponſione ad primam, neque permutatio, nec locatio, vel cōductio, vt palam eſt: ſed poteſt appellari emptio & venditio: quia ab vna parte datur pretium, & ab altera merx: poteſt etiam appellari contractus innominatus, do vt facias, iuxta l. *naturalis*: [f] quia Ioannes **D** dedit, & Petrus facit cedens, quia ceſſit præfatam præſtationem. Salua, &c.

a Num. 6.
b In 4. ſi. ſent. diſt. 15. q. 2.
c Ca. 23. nu. 78.
d ff. ad l. Falcid.
e Num. 122.
f ff. de praeſcr. verb.

SVMMARIVM.

1 Contractus cenſiticos ſine alia ſuperioris licentia omnes inire poſſunt.

2 Cenſus pretium ſaltem redimibilis non eſt iure communi taxatū, expediret tamen taxari, ſed an à cognoſcente ſuperiorē poſſit, non eſt certum.

CONSILIVM XI.

IN ciuitate & diœceſi Cremonenſi, & in tota prouincia Mediolanenſi cenſuum contractus hactenus nunquam celebrari fuerunt, ſed emphyteutici, ſeu libellarij in vſu fuerunt, ex quibus fructus ad rationem quinque pro cen- **E** tenario percipiebantur. Verum quia à nōnullis annis nulli contractus huiuſmodi ſuper bonis Eccleſiæ conceduntur, pauci admodum ſuper bonis laicalibus pecunias hoc modo implicare volunt, eo quod aliunde maius lucrū iuſtè percipiāt. Propterea conqueruntur ciues & incolæ pecuniis egētes, quod neceſsitatibus ſuis prouidere nō poſſunt, & ideo ciuitas inſtanter petit ab Epiſcopo, vt velit permittere introduci vſum cenſuum iuxta formam datam in bulla Pij V. & taxare fructum, qui iuſtè & tuta conſciētia ab huiuſmodi contractibus cenſualibus percipi poſsit. Dubitat tamen Epiſcopus Cremonenſis de duobus.

Primo, an prædictæ petitioni annuere debeat ex præ- **F** dicta Bulla Pij V. quæ potius videtur tollendo abuſus nouam formam cenſibus in locis, vbi celebrantur, dare, quā concedere, vt vbique locorum etiā ſeruata forma ibi tradita indiſtinctè introducantur.

Secundo, an ipſe vna cum decurionibus poſsit præfigere, & taxare fructum cenſus, puta ad rationem 7. pro 100. habito reſpectu ad alia lucra, quæ communiter in dicta ciuitate & diœceſi diuerſis modis fiunt, & electa media & moderata ſumma, non autē rigoroſa, nec pia, ſeu inferiori.

1 AD PRIMVM DVBIVM reſpondeo primo, quòd ciuitas Cremonæ, & ſuum territorium non indiget licentia noua Papæ, nec ſui Epiſcopi, nec alius ſuperioris Eccleſiaſtici, vel ſæcularis ad faciendum contractus cenſi- **A** ticos; quia iure communi naturali, diuino, & humano eſt id eis permiſſum, vt copioſè nos poſt alios tradimus in Manua. [a] aut certe tangimus copioſius tradita in c. *ſi ſeneraueris*, [b] vbi late communiſcimur in extrauagantem prædicti Pij V. Secundo, quod Reuerendiſsimus Epiſcopus ſine vllo ſcrupulo poteſt facere ſuis ſubditis facultatem exercendi prædictos contractus. Tum quia id non eſt dare facultatem nouam, ſed declarare iure communi eſſe ſibi datam. Tum quia, licet fruſtra impetretur quod iure communi conceditur, [c] poterit tamen prodeſſe ad tollēdos ſcrupulos aliquorū trepidātiū timore vbi nō eſt timor, quod bonarum eſſe mentium dicit Gregorius. [d]

B 2 Ad Secundum dubium reſpondeo primo, quod iure communi non eſt taxatum pretium dandum pro annuo cēſu, ſaltē redimibile: & ideo in diuerſis prouinciis diuerſum ſtatuitur, aut vſitatur, vt latius diximus in comment. prædicto. [e] Secundo, quod arbitror conuenire reipub. vt taxetur pretiū ſoluendum pro annuo cenſu redimibili, circumſpectis illis, quæ circumſpicienda in dubio proponuntur; quamuis dubitari poſſet an ciuitas recognoſcens Superiorem poſsit illud ſtatuere, an requiratur auctoritas ſuprema: quæ non recognoſcat Superiorē: & in regnis Hiſpāniæ nō eſt ſtatutū illud à ciuitatibus, & Epiſcopis, ſed à Regibus ſæcularibus, vt in Caſtella, vel à tribus ſtatibus, & ipſo Rege, ſeu à Rege de conſenſu trium **C** ſtatuum, vt in Nauarra. Salua, &c.

a Cap. 7. nu. 384.
b 14. q. 3.
c Leg. 1. ff. ad municip. & c. 2. cum gloſſ. de reſcript.
d In c. ad eſt. in fin. diſt. 5.
e Cap ſi ſæneraueris.

SVMMARIVM.

1 Cenſus perpetui irredimibiles conſtitui poſſunt ſine circumſtantijs à Pio V. requiſitis. num. 3.

2 Lex nō eſt generaliter intelligenda, ſi per ſpecialem, vel aliquā rationem firmam limitatur.

3 Intellectus extrauagan. Pij V annullantis pacta tollentia facultatem redimendi cenſum.

CONSILIVM XII.

STante extrauagāte Pij V. lata ſuper conſtitutione cēſuum, an poſsit conſtitui cenſus perpetuus ſine circūſtantiis dictæ extrauagantis?

D 1 Reſpondendū videtur primò poſſe, quia dicta extrauagans nihil meminit de cenſu perpetuo: & cum ſit lex exorbitans à iure communi antiquo, vtique non debet extendi. [f] Secundo, quia ratio condendi præfatam extrauagantem fuit mens & voluntas tollendi contractus vſurarios, qui fiebant ſub ſpecie pactorum de retrouendēdo, & emēdo pretio minore iuſto propter gratiam & facultatem, quam emptores faciebant vendentibus de redimendo, quando vellent, vel vſque ad certum tempus eodem pretio; quæ ratio & mens ceſſat in cenſu perpetuo irredimibili, vt palam eſt.

2 Non obſtat, quod lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, [g] & præfata extrauagans loquitur ge- **E** neraliter de cenſu, non diſtinguēdo de perpetuo & irredimibili, ac de temporali redimibili: quia obiectio nō procedit, quoties lex generalis per legem ſpecialem reſtringitur, [h] etiam ſi ſpecialis præcedat generalem, [i] cuius exemplum eſt in authen. *offeratur*. [k] & in l. *ſecundam*. [l] At in caſu propoſito ſpeciali lege ſtatutum eſt, valere conſtitutionem cēſus perpetui ſine facultate redimēdi. [m] Nec etiam procedit dicta regula, quando eſt aliqua ratio firma illam reſtringēs etiam ſine lege ſpeciali iuxta gloſſam receptam. [n] At in caſu propoſito eſt maxima ratio reſtringendi, videlicet, quia in cenſu perpetuo ceſſat mens & intentio legiſlatoris, vt ſupra dictum eſt.

3 Non etiam obſtat præfata extrauagans, quatenus an- **F** nollat pacta, quibus directè, vel indirectè tollitur facultas redimendi, & aufert præſcriptionem centenariam, & immemorabilem: quia loquitur ſolum de pactis adiectis cenſui temporali, & redimibili, & de præſcriptione, quæ allegari poſſet contra huiuſmodi facultatem; non autem de pactis de non retrouendendo, nec redimendo, adiectis contractibus perpetuis ſine facultate redimendi: ita quod in contractu cenſus cum facultate redimendi non poteſt apponi pactum, vt illa facultas tollatur per lapſum alicuius temporis, puta per non ſolutionem penſionis intra certū tempus, vel aliquod aliud ſimile, ad tollendam facultatē redimendi in aliquo caſu: & ita præſupponit agere de cōtractu, in quo appoſita eſt eiuſmodi facultas: quia priuatio

f Reg. quæ à iure. de regu. iuris lib. 6.
g Le. de pretio. ff. de publ. in rem acti. c. ſoluta. de maior. & obed.
h Le. in toto. ff. de regu. iuris, eodem tit. lib. 6.
i Le. non & poſteriores. ff. de legibus
k C. de litis conteſt.
l ff. qui ſatiſ. cog.
m Ca. Eleutherium 28. q. 2. c. præterea. de iure patronatus.
n In d. le. de pretio. ff. de publ. in rem act.

præſupponit habitum, [a] & quia abſurdū eſt dicere, quod non valeat pactum de non redimendo cenſum perpetuū conſtitutum à teſtatore, vel donatore pro Miſsis perpetuo celebrandis in aliqua Eccleſia, & quod faciet cenſum redimibilem, qui hoc illo pacto erat irredimibilis: abſurdum enim eſt dicere quod pactum huiuſmodi non ſolū ſit nullum, ſed quod operetur contrarium eius, ad quod ponitur, & quod de cenſu alioqui perpetuo & irredimibili faciat temporalem, & redimibilem, cùm tamen ſit appoſitum ad maiorem declarationem perpetuitatis, & irredimibilitatis, contra l. *non omnis*, [b] & ca. fi. [c] Denique d. extrauagans nulla ſui parte vetat principaliter emi, & védi cenſus perpetuos, neque pacta de non redimẽdo huiuſmodi emptionibus apponi; ſed veluti incidenter, & per adiectionem ſtatuit, vt pacta, quę tollunt facultatem redimendi, nō valeant, præſupponendo clarè, ſe ſtatuere de emptionibus cenſuum factis cum facultate redimendi.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus annuus poſt Extrauagantem Pij V. non poteſt attenta illius mente emi, niſi totum pretium numeretur & ſoluatur tempore contractus, de iure autem communi pro illo poteſt volente venditore alia res ſolui, vel etiam debitum antecedens compenſari. nu. 2.*

3 *Empto annui cenſus & cuiuslibet alterius rei non poteſt contrahi, niſi certo pretio conſiſtente in pecunia numerata, pro eo tamen poteſt, volente venditore, alia res ſolui, modò ſimus extra caſum Extrauag. Pij V. de cenſibus. nu. 1.*

CONSILIVM XIII.

AN conſtitutio cenſus ob pecuniā longè antea à vẽditore debitam, quæ non fuit ſoluta in pecunia numerata tempore conſtitutionis, ſit valida?

1 Reſpondeo primo, quod nō videtur valida, ſi eſt facta poſt extrauag. fel. rec. Pij V. quæ incipit, *Cum onus*: quæ videtur requirere, vt ſolutio totius pretij cenſus conſtituendi ſoluatur in pecunia numerata ipſo tempore, quo cōſtituitur: quamuis diſputando fortè teneri poſſet non probari hoc efficaciter ibi, vt in comment. de vſur. [d] inſinuauimus, ponderando, quod non dicit, *pecunia numerata ſoluta*, ſed ſolùm, *pecunia numerata*, & quòd dicit non poſſe totum pretium ſolui antea, ſignificando quod pars pretij poteſt ſolui, ſed quia quidquid verba ſonent, videtur mens auctoris fuiſſe, vt totum pretium in pecunia numerata ſoluatur tempore conſtitutionis, puto eſſe verum quod dixi.

2 Secundo reſpondeo, quòd cōſtitutio cenſus ante prædictam extrauagantem facta valet, ſi pretium fuit cōſtitutum in pecunia numerata, licet ſolutio facta fuiſſet in alia pecunia, vel re, quę nō eſſet numerata pecunia. Tum quia extrauagãs illa quo ad hoc ius nouum inducit, & ita nō ſe extendit ad præterita. [e] Tum quia videtur quo ad hoc valdè rigoroſa, & quadamtenus contraueniens æquitati, quæ apud omnes videtur dictare, pinguiorem eſſe ſolutionem, vno, duobus, vel tribus annis anticipatam, qua fruitus eſt vẽditor cenſus ſine vllo cẽſu & intereſſe, quam eiuſdem quãtitatis ſolutionem tempore cōſtitutionis, qua neſcitur an & quomodo ſit fruiturus. Tū quia innumeri cōtractus vẽditionis cenſuum fuerunt facti ante prædictam cōſtitutionem tam in his partibus, quàm alibi, in quibus ſeruatum eſt quidem, vt pretium cōſtitueretur in pecunia numerata: quia id erat de ſubſtantia & eſſentia emptionis, non tamẽ quod ſolueretur itea, & in tempore & articulo cōſtitutionis, quod eſt de forma accidentali: & ita oporteret illos iudicare vſurarios, quod eſſet longè alieniſsimū, & abſurdiſsimum à ratione prædicta contractus emptionis. Tum quia ex neutra extrauaganti Martini V. & Caliſti III. colligitur, quod ſit neceſſarium, quòd ſolutio fiat in pecunia numerata, licet prima magis id inſinuare videatur, vnde nec Illuſtriſsimus Toletanus in ſumma Conciliorum poſuit eam inter ſex conditiones, quas ex eis colligit, neque ego inter octo, quas ante ipſum collegeram, dum Salmanticæ extrauagantes illas prælegerem, & poſtea in cap. [f] quamuis ambo collegerimus, quòd pretium debet conſtitui in numerata pecunia, & quòd totum debet ſolui, id eſt, eſſe ſolutum, à tempore conſtitutionis, ſed aliud eſt, quod pretium totum debeat conſtitui in pecunia numerata, & ꝙ totū debeat ſolui: & aliud eſt, ꝙ totū debeat cōſtitui, & ſolui in pecunia numerata. Tū quia extrauagantes prædictæ; quatenus loquuntur de pecunia numerata, videntur id facere ad ſignificandum, quod is cōtractus debet iuſtificari ex natura contractus emptionis: qualis non poteſt eſſe, niſi pretiū cōſtituatur in numerata pecunia, vt eſt textus irrefragabilis in §. *item pretium*. [a] Poteſt autẽ ſolui in alia re, quam in numerata pecunia, quod quotidie fit iure quidem per l. *pretij*. [b] cuius ſummaria tā Saliceti, quam Baldi, habent in effectu, quod contractus emptionis nō irritatur, nec deſinit eſſe talis, eo quòd ſolutio fiat in pecoribus, vel alia re, quam numerata pecunia: & gloſſa ipſius reſpondens ad dictum §. *item pretium*, [c] ſic ait, *poteſt autem ſolui in alia re, quam in numerata pecunia*. quod quotidie fit, & iure quidem, per dictā l. *pretij*. in hoc clariſsimam, quæ habet pretium debere conſtitui in numerata pecunia quo ad conuentionem, ſed non quo ad ſolutionem, quæ volenti venditori poteſt fieri in alia re: quod ipſum paulo latius dicunt ibi Baldus, & Salicetus & Angel. [d] vbi Iaſō [e] id admonuit, & totus orbis hoc ſeruat: quod non ſatis aduerterunt quidam doctiſſ. Theologi, qui nullam differentiam conſtituerunt inter conuentionem de pretio, & ſolutionem eius; cum tamẽ de eſſentia, & ſubſtātia, & forma emptionis ſit, vt pretium cōſtituatur in numerata pecunia, de accidentali vero, & voluntaria, vt ſolutio fiat in illa, vel alia re, quæ creditori placuerit. Tum denique, quod præfatæ extrauagantes Pontificū non damnant emptiones cenſuum aliter, quàm ibi dicitur vt fiant, initas, ſed ſolùm approbant illas, de quibus fuerunt prædicti Papæ conſulti, vt palam eſt, ideo videntur reliquiſſe alias, quæ ſecundum naturam iuſtæ emptionis erant licitæ, in ſuo bono ſtatu. At emptio cenſus conſtituto pretio in pecunia numerata, ſoluto etiam ante in alijs rebus æſtimatis illa quantitate, eſt iuſta, immo iuſtior eo reſpectu, quo venditor maiore tempore fruitur pretio; ergo, &c. Ob quæ arbitror hanc partem eſſe veriorem. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem certo pretio conuertendo in annuos cenſus, ſi relinquat illud penes emptorem obligantem ſe pro rata retẽti pretij dictum cenſum ſoluere, committit vſuram, niſi aliũde excuſetur.*

2 *Emptor rei empta fructus percipiens etiam antequam pretiũ perſoluat, non tenetur ad vſuras pretij non ſoluti de iure canonico; poſt moram autem tenetur ratione fructuum perceptorum.*

CONSILIVM XIIII.

QVidam vendidit domum alteri, pacto interpoſito vt de pretio emeretur annuus cenſus ad rationem decem vel nouem pro centenario, ſoluta pretij parte reliquam partem emptor retinuit, promittens venditori ſe pro retento pretio ſoluturum præfatam cenſus rationem. venditori id placuit. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, quod caſus propoſitus duos contractus continet, quorum prior eſt emptionis, & poſterior promiſsio emptoris de ſoluendo cenſum pro parte pretij, quod debeat ad rationem decem, vel nouem pro centum.

De poſteriore autem, an ſit vſurarius, videtur eſſe magnæ quæſtionis. Pro parte namque negãte facit l. *curabit*. [f] quatenus ſecundum Baldum & Salicetum habet, quod emptor qui percepit fructus rei emptæ tenetur ad vſuras pretij non ſoluti. Secundo, quòd accipere vſuram, ſeu aliquid vltra ſortem pro intereſſe, etiam lucri ceſſantis, licitum eſt, iuxta gloſſam receptam, [g] & in caſu propoſito videntur capi illa nouem, vel decem annua pro intereſſe lucri ceſſantis.

Pro parte verò affirmante facit primo, ꝙ de æquipollentibus idem eſt iudicium, [h] & quod æquipollere videntur hæc duo, emere prædium centum, & ſolutis decem, retinere nonaginta, ſoluendo nouem annua, donec illa nonaginta ſoluat; & accipere ab alio mutuo nonaginta; & ſoluere nouem annua, donec illa nonaginta reddat. At palam eſt hoc poſterius eſſe vſurarium, ergo & prius eſt tale. Secundo, quod accipere aliquid pro dilatione ſolutionis, eſt vſurarium, vt probat prædictū c. *conſuluit*, & nos poſt alios tradimus latius in comment. de vſur. [i] & in caſu

propoſito

Margin notes (left column):
a L. decem ff. de verborum oblig. c. ad de ſicundum de deſponſ. impube.
b ff. ſi certum petatur.
c De verborum ſig.
d Super ca. 1. 14. § 3 n. 80.
e Ca. 0. & c. fin. de conſtit.
f Notab. 22. 14 q. 1.

Margin notes (right column):
a Inſtitut. de empt.
b C. de reſcin. ven. vendit.
c Inſtitut. de empt.
d In d. §. item pretium.
e In addit. ad Portium
f C. de actionibus empti.
g In cap. conſuluit de vſur.
h Leg. ſi ſ. mand.
i Ca. ſi feneratoris 14. q. 3. n. 3. n. 16.

propoſito venditor accipit aliquid vltra ſortem principalem ab emptore, eo quòd dat ei dilationem conſtituendi cenſum annuum pro parte pretij non ſoluti: ergo vſuram admittit.

2 Non obſtant oppoſita: non primum: quia illa l. *curabit* vel non eſt ſeruanda iure canonico, vel eſt intelligenda de intereſſe fructuum, quos percipit emptor poſt moram nondum ſoluto pretio. Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quod licet accipere aliquid vltra ſortem pro intereſſe etiam lucri ceſſantis, negando tamen, quod in caſu propoſito dicatur capi pro illo: nulla enim fit mentio de domo empta, an eſſet frugifera, an eſſet locabilis, nec quanti poſſet locari, neque an inueniretur cenſus emendus, nec alia quæ requiruntur ad capiendum intereſſe lucri ceſſantis, attamen promittitur certum lucrum annuum. Quare mea ſententia is contractus poſterior, prout proponitur, vſurarius eſt. Salua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 Mercator qui plura exercuit mercimonia, quæ vix ſine fraude exerceri poſſunt, reputet apud ſe, vt poteſt, omnia, & verſimilē quantitatem damni reſtituat, & primo certa certis, deinde incerta pauperibus.

2 Mutuans frumentum ſibi reſtituendum poſt meſſem, modo non obliget mutuatarium ad reddendum melius, non peccat, licet ſperet quod ei reddatur nouum melius, & magis aptum vt conſeruetur.

3 Societas contracta ad lucrum & damnum, cum pacto quod liceret ponenti operam loco fructuum ſeu lucri ſoluere certum intereſſe, licita eſt, modo ponens pecunias ita illas poſuerit, vt ſtarent eius periculo.

4 Gabellam fraudantes, & ſub nomine ſuo permittentes fraudari, an obligentur reſtituere remiſſiue.

5 Cenſus ante Piũ V. partim pecunia, partim aliis bonis certo pretio æſtimatis emebantur.

6 Pœna reſtituendæ ſortis in caſu moræ ſoluendi cenſum ante bullā Pij V. apponi, & peti poterat.

7 Emens rem tamquam ſuppoſitam alicui cenſui, de quo tamen an iure ſubſiſtat dubitatur, non poteſt propria auctoritate ſpoliare exiſtentem in poſſeſſione exigendi, poteſt tamen velle, vt de illius iuſtitia agatur, niſi vendens in venditione rem dicto oneri ſuppoſuiſſet.

8 Pretium cenſus redimibilis incertum, irredimibilis verò videntur eſſe viginti pro vno.

9 Societate finita, ob moram ſoluendi ſortem nihil capiendum, niſi damnum quod ei inde prouenit.

10 Societas officiorum cùm renouatur, poſſunt fructus decurſi conuerti in ſortem, & augeri ſocietas.

11 Societas ſuper officio non poteſt iniri vltra valorem officij: & capere fructus ex re quæ non parit, eſt contra ius naturæ, nec tolerantia Papæ, quæ eſt ſolùm permiſſiua, & non approbatiua excuſat.

12 Vendens vineam tamquam liberam ei qui ſcit eam non eſſe talē, coram Deo non tenetur de euictione.

13 Vendi non poteſt res, dilata ſolutione in certum tempus, pluſquā nunc valeat, niſi quando vendens erat rem in dictum tempus ſeruaturus, dubitaturq́; an illo tempore res ſit pluris vel minoris valitura. & nu. 14.

CONSILIVM XV.

PRimum dubium eſt. Quidam, qui lõgo tempore exercuit nonnulla mercimonia diuerſi generis, cùm tamen omnia mercimoniorum genera vix ſine peccato exerceri poſſent, & propterea ipſe potuit acquiſiuiſſe aliqua illicitè, neſcit tamen quantitatem. Pro illorum emendatione quid agendum eſt, vt ſuæ conſcientiæ conſulatur?

Secundum. Eſt ſolitũ in quodam loco, quando mutuantur frumenta, quod mutuo recipientes, quando illa reſtituunt, reddant meliora, ſi licet recipere dictam meliorationem?

Tertium. Fuit contracta ſocietas ſuper mercimoniis cũ pacto inter ſocios de ſtando lucro, & damno, vel quòd illi qui recipiebant pecunias, ſoluerent certũ intereſſe cõuẽtũ illi, qui pecunias dabat, & dicti ſocij ſoluerũt illi intereſſe licet non tantùm, quantùm conuenerant, aſſerentes ſe velle etiã pro maiori eorum commodo magis de intereſſe ſoluere, quam reddere computa, & rationes dictæ ſocietatis. Dubitatur, ſi liceat recipere dictum intereſſe.

Quartum. Fraus gabellæ aliquando facta eſt pro bonis fraudantis, & etiam, ab aliis ſub nomine illius, abſque eo tamen, quod ipſe participaret de aliquo lucro: propter dictam fraudem, ſi tenetur ad reſtitutionẽ aliquã, & cui?

Quintum. Cenſus iniri & conſtitui ſolebant ante conſtitutionem Pij V. partim cum pretio, partim verò mediantibus bonis ſtabilibus æſtimatis ab ipſis partibus: ſi liciti ſunt?

Sextum. Ante dictam conſtitutionem Pij V. cenſus fiebant cum multis pactis, & inter alia, quod in caſu moroſitatis non ſoluẽtis dictum annuum cenſum, poſſit ille cõpelli ad reſtitutionem ſortis principalis. An vigore dicti pacti compelli potuerunt cenſuarij ad reſtitutionem dictæ ſortis principalis, propter quod natæ ſunt lites, & dãna? an eorum ratio habenda ſit, & quæ?

Septimum. Domus empta fuit cum onere certi cenſus, ſed dubitauit emptor dictæ domus, quod huiuſmodi cenſus eſſet indebitus, & vſurpatus ſuper dicta domo, & propterea illum recuſauit ſoluere, niſi oſtenderetur quod dicta domus eſſet dicto cenſui obligata. Si licet?

Octauum. Item ſi ante conſtitutionem Pij V. fuit licita exactio cenſus ad 10. pro 100. & etiam poſt dictam conſtitutionem?

Nonum. Initis ſocietatibus ſuper officiis, illiſque extinctis, ſi liceat recipere eoſdem fructus, aut aliquod vtile, facta omni diligentia de recuperanda ſorte principali, quam debitor moroſus non ſoluit; & aliquando non eſt facta tanta diligentia, quanta potuit: ſi debẽtur dicti fructus poſt diſdictam, & quanti?

Decimum. Quandoque dictæ ſocietates renouantur, in quibus connumerantur fructus, & intereſſe decurſi illa diſdicta. An ſit licitum?

Vndecimum. Fiunt ſocietates ſuper officiis: ſuper quibus dantur pecuniæ cum participatione fructuum dictorum officiorum, ad rationem 11. & 12. pro 100. ſuper periculo vitæ ipſius dantis, vel alterius nominati, & dictę ſocietates fiũt ad certum tempus duraturę: & vt plurimum conueniunt officiales, qui habent eorum officia quaſi locatitia pro ſimilibus ſocietatibus faciendis, & pro diuerſis etiam innumeris aliis ſocietatibus obligata longè vltra quam valeãt dicta officia, & longè plus quam fructus reddant, vt recognoſcant bonam fidem: & currunt dictæ ſocietates periculo vitæ eius, qui dat pecunias. An liceat, ſtante etiam licentia, & tolerantia Papę?

Duodecimum. Eſt vendita vinea ad inſtantiam vnius creditoris per viam Curię, & cum onere certę reſponſionis: emptor dictę vineę quęrebat vendere alteri, & cedere iuri, & iſte alter ſciebat de dicto onere reſponſionis: quæ tamen venditio: ſeu ceſſio effectu caruit, & ideo ad inſtantiam eiuſdẽ creditoris fuit de nouo dicta res ſubhaſtata, & vendita cum aſſertione, quod res vendebatur libera pro quanto intelligebatur, & quod emptor de eo ſe informaret: vnde ille, qui volebat primo emere ab illo primo emptore, emit vigore iſtius venditionis ſecũdę, & ſubhaſtationis factę ab illo creditore, ſeu iudice ad illi[9] inſtantiam vendentis, & ſuper vinea fuit detectum poſtea onus; propter quod ille, qui vendidit: cogitur cauere de euictione ex eo, quòd in ſecunda venditione expreſſit dictam vineam eſſe liberam, vbi tamen prius dixit eſſe grauatam. Quęritur, an in foro cõſcientiæ dictus emptor teneatur, ex quo de dicta reſponſione habuit notitiam ante dictam ſecundam venditionem factam.

Decimumtertium. An ſit licitum vendere rem maiori pretio ad tempus, quam quod tunc in pecunia numerata vendi poſſit, propter dilatam dilationem temporis: & ſi non licet, an debeat haberi aliqua ratio dicti pretij propter dilatam dilationem?

Decimumquartum: & ſi venditur frumentum, aut vinũ pro pretio, quo communiter tali tempore valebit, & pecuniam exiget; an liceat?

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo, quod is, qui varia mercimonia exercuit, debet ſecũ reputare vſque ad quãtam quãtitatem veriſimilem proximis nocuit; & ſi poteſt meminiſſe quantum aliquibus certis perſonis nocuerit, reſtituet eiſdem.[a] & ſi non poteſt ad memoriam reuocare quantùm aliquibus certis perſonis nocuerit, vel memi-

a *Arg. in. l. ... de inuent.*

nerit, quòd multis alijs nocuit, ſed non recordatur, debet bona fide reputare quãtùm plus, vel minus potuit nocuiſſe eo modo, vt reſtituere teneatur, & reſtituere illud pauperibus, vel impẽdere in alia opera pia, iuxta tex. & gloſſ.[a]

a Ca. cum tu. de vſuris.

2 AD SECVNDAM, quod ſi expreſsè, vel tacitè conueniatur, vel conſuetudo habeat, quod mutuatarius reddat melius frumentum, quàm accepit, peccat mutuans, & tenetur reſtituere illud plus, quod accepit,[b] ſed ſi non fiat conuentio, nec conſuetudo obligat ad reddendũ melius, ſed contingit, quod cùm teneatur reddere idẽ in ſpecie, reddit melius frumẽtum, eo quod eſt ſanius, vel nouius ad conſeruandum aptius, non peccat accipiendo, nec tenetur reſtituere, etiam ſi minus principaliter motus fuerit ad mutuandum frumentum, quod reciperet melius: ea tamen mente, quod contentus foret reſtitutione frumenti æquè boni, nec peteret amplius, neque conquereretur: quoniam ſpes illa minus principalis non facit mutuum vſurarium, iuxta glo. receptam.[c]

b Arg. c. 1 & 2 14. q. 3

c In cap. conſuluit. de vſur.

3 AD TERTIAM reſpõdeo, quod, ſi ſupradicta ſocietas erat vera, ita quod capitale non manebat ſaluũ conferenti pecuniam, immo ſi perderetur, periret illi, & non alijs socijs, ſatis licita eſſet, ſi autem capitale, ſeu ſors principalis debeat ſalua reddi conferenti, non eſſet licita, per ea quæ nos poſt alios ſcribimus in Man.[d]

d Ca. 17 nu. 251.

4 AD QVARTAM reſpõdeo primo, quod eius deciſio pendet à deciſione illius grauiſſimæ quæſtionis, An gabella poſsit ſalua conſcientia fraudari ab eo, qui ſe ſubijcit pœnæ impoſitæ fraudanti, ſi damnatus fuerit in foro exteriori. Secundo, quod ad eius deciſionem præmiſimus, & conſiderauimus altiora, & plura, quã qui ante nos eam tractarunt, in dicto Man.[e] ex quibus diligens lector poterit colligere vtriuſque deciſionem, quamuis ea non ſine cauſa ibi eſt obnubilata.

e Ca. 17. à nu. 252.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quòd cenſus impoſit. ante extrauagantem Pij V. non deſinunt eſſe liciti, propterea quòd pars pretij fuiſſet ſoluta in pecunia numerata, & pars in alijs iuſte æſtimatis, ſi alia neceſſaria fuerunt ſeruata: quoniam ante illam pretium cenſus poterat ſolui in alijs bonis, quàm pecunia numerata, immo & remittendo debitum à venditore ſoluendum emptori, cũ finis extrauag. prædictæ habeat non eſſe illi locum in cenſibus ante illam conſtitutis, vt per eius tenorem patet.

6 AD SEXTAM reſpondeo, quod ante prædictam Pij V. conſtitutionem iuſtè poterat apponi pœna reſtitutionis ſortis in caſu contractæ moræ ſoluendi cenſum: & ita peti potuit & poteſt reſtitutio prædictæ ſortis poſt cõtractam moram, immo & impenſę & damna ob illam litẽ conſequuta deberentur à tali moroſo, eo modo quo in alijs litibus debentur ab iniuſto litigante, per notata in c. *finem litibus*.[f]

f De dolo & contum. & in toto tit. de calumni. & C. de pœna temere litig.

7 AD SEPTIMAM reſpondeo primò, quod, ſi ille, cui deberi cenſum in inſtrumento emptionis dicitur, eſt in poſſeſsione accipiendi cenſum, non licet negare illius ſolutionem: quia eſſet priuare ipſum auctoritate propria, quod non licet.[g] Secundo, quod, ſi non eſſet in poſſeſsione percipiẽdi illum, nec ſpoliatus ab ea, nec fuit mens vẽditoris obligare ementem ad pluſquam ipſe debebat, põderanda eſſent verba inſtrumenti, an per ea ſatis probaretur cenſus ille eſſe impoſitus contra ementem, & ſi ſatis probaretur, non liceret negare, & ſi non probaretur ſatis, poſſet negare ſolutionem: quia poſſeſſor in dubio non tenetur id quod poſsidet indiſcuſſum dimittere.[h]

g Toto tit. de reſtit. ſpoliat. in l. e. ſi de dedere ff. de vi.

h L. illud ff de petitione hered.

8 AD OCTAVAM reſpondeo, quod Pius V. non ſtatuit quantitatem pretij dandi pro cenſu, & ita non eſt definitum quod ſit iuſtum pretium cenſus redimibilis, licet pro cenſu irredimibili videatur dari debere ad rationẽ 20. pro vno,[i] & ita ſecundũ varias terras varium eſt pretium cenſus redimibilis, vt nos latius diximus in commẽtario prædictæ extrauagantis.

i Argu gloſſ. communiter receptæ in auth. perpetua C. de ſacroſanct. eccl.

9 AD NONAM reſpondeo, quòd non videtur licere ſocio conferenti pecuniam, capere aliquid vltra ſortem poſt diſſidictam, ſiue poſt receſſum à ſocietate, pro tempore poſt illum receſſum currente: quia iam ceſſat ſocietas, & periculũ perdendi ſortẽ, ratione quorum poterat accipere aliquid vltra ſortẽ: & cauſa ceſſante ceſſat effectus.[k] Nec obſtat, quod ſocius ſit in mora ſoluendi. Tum quia mora non reddendi mutuum non inducit ius petendi aliquid vltra ſortem.[a] Tum quia per aliam actionem, vel officiũ iudicis poterit recuperare damna, vel impenſas. Tenetur tamen vltra ſortem reddere damnum, quod dedit, eo modo, quo ſingulariter ait S. Thomas receptus,[b] quem in alio conſilio referimus.

k Ca. cũ ceſſante. de appell.

a Ca. conſuluit de vſuris.

b In 2. 2. q. 62 art. 4.

10 AD DECIMAM reſpondeo primo, quod non ſatis intelligo quæſtionem. Secundo, quod ſi mens quærentis eſt, an liceat poſt diſſidictam renouare ſocietatem, & quod quantitas ad quam aſcendunt fructus quæſiti ex priori ſocietate, ponatur in ſocietate: Reſpondeo, quod non video cur non liceat, cùm liceret ei pecuniã ex priori ſocietate extractam cum reliqua lucrifacta ponere in ſocietate penes alium.[c]

c Arg. l. ſed. ff. ad l. Aquil.

11 AD VNDECIMAM reſpõdeo, quòd contra ius naturale videtur, vt contrahatur ſocietas ſuper lucro officij, quod ſperat officialis, vltra valorem, quem valet ipſi officiali officium ſuum, ſuper cuius fructibus contrahitur ſocietas, per ea quæ poſt D. Thomam & alios, nos quoq; tenuimus in c. *ſi fœneraueris*.[d] dũ ea ratione probamus iure naturali prohiberi vſuram; eo quod ex re quæ non parit quæritur partus: & tolerãtia Papæ, qui ſolum permittit, & non approbat actum, non facit eum licitum, iuxta gloſſam celebrem,[e] & licet periculum mortis poſsit iuſtificare contractum donationis, vel alium de ſe licitum, factum cum conditione, vt dans pecuniam perdat illam, ſi moriatur intra illud, aut illud tempus; nõ tamen poteſt iuſtificare contractum de ſe illicitum, qualis eſt ſocietas ſuper re infructuoſa.[f]

d 14. q. 3.

e Cap. dominus. q. 4. diſt.

f Arg. c. cum Paulus. 1 q. 1

12 AD DVODECIMAM reſpondeo, quod in ei[9] propoſitionis linea penultima videtur poſitum verbum, *emptor*. pro verbo, *venditor*. Secundo, quod in caſu propoſito venditor non tenetur in foro conſcientiæ ipſi emptori pro reſponſione, quia emptor ſciebat illam deberi à vendente vineam.[g]

g Per l. 2. & vendidor ſub fin. ff. de actio. empt.

13 AD DECIMAMTERTIAM reſpondeo, quod qui vendit rem carius iuſto pretio propter dilationem datam ad ſoluendum, admittit peccatum vſuræ, niſi dubium eſſet, an res vendita pluris valitura ſit tempore ſolutionis, & venditor ſeruaturus eſſet illam vſque ad illud tempus, iuxta c. *in ciuitate*.[h] vt nos declaramus in dicto Manual.[i]

h Simile cap. fin. de vſur.

i Cap. 17 nu. 208. & 210.

14 AD DECIMAMQVARTAM reſpondeo, quod licet vendere rem pluris, quàm valeat tempore vẽditionis, dilata ſolutione, concurrentibus duobus: alterũ, quod ipſe venditor volebat ſeruare rem vendendam vſque ad tempus ſolutionis faciendæ: alterum, quod eſſet dubium, an tẽpore ſolutionis valeret illa res plus, vel minus, quam pretium conſtitutum. caſus eſt in d. ca. ſi.[k] & reſolutio communis in d. c. *in ciuitate*. Salua, &c.

k De vſur.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus empti pretium debet ſolui in pecunia numerata.*

2 *Cenſus impoſitio, cum pacto vt etiam re cenſuaria perempta ſolui debeat: vel ne illa alienari poſsit, vel ea alienata cẽſuarius non ſoluente emptore cẽſum ſoluere teneatur, & non ſoluendo puniatur, vſuraria iudicanda, & ad formam bullæ Pij V. reducenda. num. 2.*

CONSILIVM XVI.

D. GASPAR debebat Auguſtino quamdam pecuniæ ſummam, & anno 1568. menſe Maij conuenerunt inter ſe, vt Gaſpar venderet ei cenſum redimibilem ſuper ſua domo, ad rationem octo pro centum, cum pactis, & conditionibus, vt Gaſpar teneatur illum ſoluere, etiam quomodocumque pereat domus ipſa, & quod non poſsit illam vendere in præiudicium Auguſtini; & quod in caſu venditionis, ſi emptor non ſolueret cenſum, remaneat Gaſpar obligatus ad illum ſoluendum: & quod non ſoluens tempore ſtato, incurrat talem pœnam. Quæritur an huiuſmodi contractus ſit validus.

Reſpondetur primò, agere me gratias DD. conſulentibus, quod meo dignantur ſtare iudicio, quod vt è vultu Dei prodeat, oro ipſum omnipotentiſsimum & maximũ.

Secundò, quòd fæl. recor. Pius V. edidit extrauag. cuius initium eſt, *Cum onus*, circiter duobus menſibus antequã fieret is, de quo quæritur, contractus cenſiticus: per quam

determinauit

determinauit omnem contractum cenſiticum aliter, vel in alia forma factum, præſumendum eſſe fœneratitiũ. Et quod is contractus non fuit factus ſecundum illius formam. Primò quidẽ, quia pretium cẽſus per eum impoſiti, & venditi D. Gaſpari prædicto à D. Auguſtino non fuit ſolutum in pecunia numerata: quia pro eius pretio fuerunt accepta in ſolutum multa, quæ debebat Auguſtinus ipſi Gaſpari, vt in eodẽ contractu expreſſè dicitur: & præfata extrau. ſtatuit ne aliter vllus cenſus conſtitui poſſit. Secundo, quod per contractum prædictus Auguſtinus venditor cenſus obligat ſe ad eum ſoluendum, quomodocumque etiam caſu fortuito res ipſa immobilis, ſuper qua imponitur cenſus, pereat, quod eſt expreſſè contra prędictam extrauagãtem. Tertio, quod per hũc contractum conuenerunt partes, ne bona, ſuper quibus imponebatur cenſus, vllatenus vendi vel alienari poſſent, quod prædicta extrauagans prohibet fieri. Nec prædicti contrahentes videntur excuſari poſſe allegando, quod nõ fuit prohibita ſimpliciter omnis alienatio, ſed tantùm illa quæ fieret in præiudiciũ cenſus impoſiti. Tum quia vix fieri poteſt, vt illa ſine præiudicio aliquo fieri queat, ſi res ſatis introſpiciatur, cũm perſona, quę ſolutura eſt cenſum, mutetur, & ipſe opponere poſſit aliquas exceptiones perẽptorias, vel dilatorias, quas nõ oppoſuiſſet, nec potuiſſet opponere impoſitor & vẽditor ei*. Tũ quia videtur emptori cẽſus tolli ius pręferendi ſe in emẽdo illam rem pro eodẽ pretio, quod extrauagans prędicta illi concedit. Quarto, quod prædictus Auguſtinus remanſit obligatus ad ſoluendum cenſum, ſi is in quem res cenſui ſuppoſita alienaretur non ſolueret illum, quod eſt contra prædictam extrauag. vel mentem conditoris eius, qui voluit, ne qui impoſuit cenſum, ſi vẽderet bona ſuper quibus ponneretur ille, ſolueret amplius illum. Quintò, ꝙ per hunc contractum remanſit præfatus Auguſtinus obligatus ad ſoluendum cenſum, etiam re ſuppoſita illi perempta: & extrauag. prædicta ſtatuit, vt re etiam pro parte pereunte pars quoque cenſus pereat. Sextò, quòd extrauagans prędicta præcipit, ne vllam pœnã ipſo iure incurrat venditor cenſus, eo quod non ſoluat tempore ſtatuto: & per hunc contractum imponitur pœna grauiſſima perdendi ipſo iure multa, vt ex ipſo apparet.

Tertio principaliter reſpondeo, quod ex prædictis infertur præfatos DD. conſulentes rectè facturos, ſi prædictũ contractum in iuridicam formam reformauerint, antequã iudex vllus contra illos proceſſerit, imponendo eis crimen vſuræ. Tum quia etiam iure communi antiquiore prędicta extrauag. malè contraxerunt ponendo ſecundam, tertiam, & quartam conditiones, vt ſatis colligitur ex his quæ ſcribimus in commentatio de vſuris,[a] vbi ponimus prædictã extrauag. multis gloſſis & quæſtionibus ornatã. Salua, &c.

a Super ca. ſi fœnerator 14. q. 1 à nu. 69. & notab. 82. vſque in finem

SVMMARIVM.

1 *Cenſus redimibilis poſitus ſuper re immobili. cum pacto, quod ſi incapax inueniatur, cenſeatur poſitus ad electionem emptoris ſuper omnibus bonis conſtituentis, eſt contrarius extrauag. Pij V. & illius menti, & etiam contra iura prohibentia vſuram palliatam nu. 2.*

CONSILIVM XVII.

AN qui emit cenſum redimibilem cõſtitutum ſuper re immobili ſuis finibus deſignata, cum pacto, quod ſi inuenta fuerit incapax talis cenſus, cẽſeatur impoſitus generaliter ſuper omnibus bonis conſtituentis ad electionẽ emptoris, ſit cẽſendus vſurarius, extante maximè extrauagante Pij V.

1 Reſpõdeo primò, quod in terris, in quibus eſt recepta prædicta extrauag. de rigore iuris cenſendus eſt prædictus cenſus poſitus contra illam, aut certè eius mentem, & in fraudem eius, quod idem eſt,[b] & in foro exteriori videtur iudicandus vſurarius, per ea quæ nos adnotauimus in commen. de vſur.[c]

Secundò, ꝙ punctus & iugulum huius quæſtionis propoſitæ videtur eſſe, an hęc pręſumptio vſurariæ prauitatis, quam inducit prędictum pactum aſſecurationis, tollatur ex eo, quod priuſquã illud adiiceretur, principaliter fuit conſtitutus cenſus in re certa limitibus ſuis deſignata. Nã pro parte affirmante facit quòd non refert, quid de æquipollentibus fiat,[a] & quod adiectio prædicti pacti, quod ſi res immobilis ſuper qua fuit conſtitutus cenſus inueniretur incapax ad conſtituendum illum ſuper ea, cenſeretur impoſitus ſuper omnibus alijs bonis conſtituentis ad electionem emptoris, videtur æquipollere, & non plus operari, quam cautio, vel fideiuſſio, qua promitteretur habilitas & capacitas rei, ſuper qua imponebatur cenſus.

b Ca. penult. de reg. iur. li. 6.

c Super d. extrauag. glo. 1. nu. 86. & in q. 25. 26. 27. 28 29. & 40.

a Lex fin. ff. mand.

2 Sed pro contraria parte facit, quod nõ ſunt illa æquipollentia. Tum quia longe maioris effectus eſt tranſlatio cenſus de vna re in aliam, pręſertim incertam. & eligendam ab emptore, quam ſit cautio, vel fideiuſſio, qua promittitur aſſecuratio capacitatis rei, ſuper qua cenſus imponitur. Tum quia illa cautio non operatur pluſquàm cautio de euictione. Tum quia multò ſecurior fit emptor cenſus per illud; quàm per hoc, vt palam eſt. Tũ quia præſtatio prædictæ cautionis non eſt contra mentem extrauag. quæ fuit facere participem periculi perdendi cẽſum emptorem; ſicut emptor prædij participat periculi perdendi illud caſu aliquo caſmatis, belli, vel alius generalis perditionis: immo eſt ſecundum mentem eiuſdem, quæ voluit, vt tamdiu ſecurus eſſet cenſus, quamdiu ſecurum eſſet prædium, & non vltra. Tum quia per adiectionem prædicti pacti ſecuritatis alteratur multùm & notabiliter modus conſtituendi cenſum: per quam alterationem fit, vt alio modo, quam ordinario per illam extrauagantem contrahatur cenſus: & extrauagans prædicta expreſſè ſtatuit, quòd contractus, per quem conſtituitur cenſus alio modo, quàm per illam ordinario, cenſeatur vſurarius. Tum quia per adiectionem prædicti pacti videtur creari actio quædam perſonalis contra conſtituentẽ cenſum, ita quod poſſit ab eo peti cenſus etiam perdita re, ſuper qua fuit impoſitus, cũm tamen extrauagans ſolùm intendat, vt contrahatur actio realis contra poſſidẽtem rem cenſuariam, quicumque ſit ille, & nõ contra vẽdentem illum, ſi res illa pereat, vel ipſe deſinat eam poſſidere: & nos probamus contra Sotum, & Couarruuiam, non poſſe conſtitui cenſum ſuper perſona, ita vt actio perſonalis naſcatur contra conſtituentem illum. Tum denique quod per adiectionem huiuſmodi pacti aperiretur via facilis ad exercẽdas vſuras: quoniam ferè tam facile inueniret quis emptorem cenſus cum huiuſmodi pactione, ac inueniret mutuantem ſub vſuris, ſi id facere liceret; & quaſi tam ſecurè poſſet quis emere cenſum cũ hac pactione, ac mutuando pro vſura ſine illo pacto. Per quæ omnia proculdubio puto huiuſmodi contractum eſſe contra prędictam extrauagantem & mentem eius, immo etiam contra ipſa iura communia, non ſolùm vetantia vſuram formalem, quæ fit mutuo formali, ſed etiam virtualem, ſiue tacitam, quæ illi æquipollet, iuxta ca. *in ciuitate.*[b]

b De vſuris, & c. illo vos. de pignorib. & ca. ad noſtram empt.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus emptio non vitiatur, eo quod nulla habeatur ratio valoris rei ſuper qua imponitur. modo ſit immobilis, valens quotannis tantam vel maiorem quantitatem redituum, quam eſt cenſus impoſitus: eius vero pretium non eſt determinatum iure, ſed varium pro diuerſitate regionis. nu.*

2 poteſtque conueniri vt detur fideiuſſor quod cenſus potuit ſuper dicta re imponi, ſicut ſecundum morem regionis à venditore rerum pręſtari ſolet cautio de euictione, cui hac ſimilis eſt, num. 3. ſed non quod cenſus ſtatuto tempore ſoluetur. num 5 nec poteſt cõueniri vt ſoluatur ante finẽ anni, niſi ibi ſit mos quod penſiones ante ſoluantur. nu 4.

CONSILIVM XVIII.

QVAERITVR, an emptioni cenſus annui perpetui ſexdecim pro 200. poſſit adiici fideiuſſor de ſoluendo cenſu termino ſtato, & quod vendens potuit imponere illum prædio cenſuario: nulla conſideratione particulari habita de valore prędij, ſuper quo imponitur cẽſus, & quòd dimidiũ cenſus, ſoluatur ſingulo ſemeſtri.

1 Reſpondeo primo, quod nullo iure cõmuni, nec nouo extrauaganti Pij V. eſt neceſſaria inquiſitio de valore prędij cenſuarij; ſed ſatis eſt, quod illud ſit res immobilis, & quod verè reddere poſſit quotãnis tantam vel maiorẽ quantitatẽ redituum, quàm ſit cenſus impoſitus ei, per ea quæ nos addimus illi extrauaganti.[c]

2 Secũdo, quòd nullo iure antiquo, nec nouo illius ex-

c In nostro commenta quem facimus in tract. de vſu. ſuper c. 1 14. q 3.

trauagantis definitur iuſtū pretiū cenſus annui, quod ſecundum varietatem regionum varium eſſe,[a] oſtendimus, teſtando, quod in Aragonia centum ſoluuntur pro quinque,& in Nauarra ſex,& in Caſtella pro ſeptem centum,& aliquando amplius, & in aliquot partibus Galliæ pro decem,& etiā in Germania, vt ſignificant extrauagant.[b] & in Vrbe vidimus ſolui pro nouē: & ita ſi mos illius regionis habet,vt octo emantur per centum, iuſtum reputabitur pretium.

3 Tertio, quod arbitror iuſtè poſſe dari fideiuſſorem à venditore, quod potuit vendere illum,& quod eſt benè impoſitus. Tum quia de natura venditionis eſt vt vēditor teneatur de euictione,& non videtur voluiſſe auctor eius tollere illa,quæ ſunt emptioni naturalia,qualis eſt euictio, iuxta tex.adiuncta glo.[c] Tum quia ſecundum morem regionis,in qua contrahitur,eſt danda cautio de euictione.[d] Tum quia expreſsio eius,quod tacitè ineſt,nihil nocet,[e] & in emptione venditor tenetur tacitè de euictione, vt prædictum eſt.

4 Quarto,quod nullo iure antiquo,nec nouo extrauag. prædictæ præſcribitur tempus, quo cenſus huiuſmodi debeat ſolui: ſed videtur quod eſt ſoluendus tempore quo penſio illa vero ſoluenda eſt tempore,quo inter partes cōuenit,ſecundum gloſſ. recept.[f] & ſi nihil conuenit, more regionis,ſecundum eamdem gloſſ.& Bart.[g] & ſi nec vllus mos regionis eſt,in fine anni,ſecundum eamdem gloſſ. & Bart. Quibus videtur conſequens,quod ſi dimidium penſionis eſt ſoluendum in fine ſemeſtris,& conſequenter dimidium cenſus eſt ſoluendum in eo, poteſt adiici pactum de ſoluendo dimidium cenſus in fine ſemeſtris. Sed dubiū eſt,an partes conuenire poſsint, vt huiuſmodi cenſus ſoluatur priuſquam mos regionis habeat.& puto quòd non: quia per præfatam extrauag.vetantur omnia pacta,quibus venditor cenſus grauatur vltra ius cōmune. At iure communi,ſi nihil actum eſt,nec more regionis aliud ſtatuitur, cenſus videtur ſoluendus in fine anni, vt penſio ſoluenda eſt,per ſupradicta. ergo videtur grauari venditor per pactum de ſoluendo dimidio in fine ſemeſtris.

5 Quinto,quod datio fideiuſſoris de ſoluendo cenſu tēpore debito videtur eſſe aliquod grauamen venditori cēſus,qui nullo iure communi tenetur ad dandum illum fideiuſſorem:cui videtur conſequens, tale pactum nō poſſe adiici, quia videtur eſſe contra præfatam extrauagantem Salua.&c.

a In d.comm.
b 1.& 2. De empt.
c In le. pacta conuenta ff de contrah. empt. & in l. 1. de euictio.
d L. ſi fund. ff. de euict.
e Leg. 1 ff de leg. 1 & ſignificaſt. de electio.
f L. adeo C. de locat.
g Ibidem.

SVMMARIVM.

1 Cenſus ſi ematur cum pacto vt ſoluatur liber ab onere & gabella,quæ de iure ad emptorem ſpectat, vel vt ſoluatur ſecundum formā obligationis Cameralis, eſt contra extrauagantē Pij V.

2 Generale pactum, & mandatum intelligendum de iis quæ licitè fieri poſſunt,& ita vt excludat delictum.

CONSILIVM XIX.

AN cēſus conſtitutus ſuper aliquo prædio certo, & finibus rectè deſignato,cum conditione vt ſoluatur liber ab omni onere, impoſitione, gabella, & vectigali, ſit contra formam extrauagantis Pij V.

1 Reſpōdeo primò, quod ſi contrahentes intellexerunt de libertate ab onere ſoluendi impoſitionem,& gabellas, ſeu vectigalia, quæ iure communi deberēt per emptorem adimpleri, eſt contra formam extrauagantis Pij V. Tum quia per prædictā extrauag. vetantur pacta,per quæ vēditor cenſus obligatur ad aliquid,ad quod iure communi nō tenetur,præterquam ad ſolutionem cenſus: & per prædictam conuentionem obligatur venditor ad ſoluēdum impoſitionē,gabellas,& vectigalia,quæ ſoluere deberet emptor. Tum quia venditio cenſus cum obligatione ad ſoluendum illum in forma Cameræ non valet, vt tradimus nos in comm.de vſuris.[h]

Secundo,quòd ſi contrahentes intellexerunt de libertate in ſoluendis oneribus, quæ deberet venditor cenſus propter prędium,ſuper quo vēdebat illum,vel ob aliquid aliud,non eſt contra formam,neque mentem extrauagantis prædictæ:quia per illud pactum non obligatur ipſe ad aliud,quàm ad id,ad quod iure tenetur.

2 Tertiò,quòd in dubio videtur præſumendū eos intellexiſſe ſecūdo mō:quia ī dubio nō eſt pręſumēdū delictū.[i]

h q.21 ſuper prædictā extrauag. nu.110.
i Ca. 2. de regul. iur. & l. merito. ff pro ſocio.

Tum quia mandatum generale ad aliquid faciendum,eſt intelligendum de eo,quod poteſt fieri licitè, & nō eſt extendendum ad id,quod poteſt illicitè fieri.[a]

SVMMARIVM.

1 Vſura nō eſt, ſi do tibi irreuocabiliter ſcuta ducenta,vt certū quid annuum mihi quoad vixero, des; quia nō eſt mutuum, ſine quo non eſt vſura.

2 Aequalitas dati & recepti requiritur etiam in contractibus innominatis,do vt des vel facias:at in ſponſionibus non ita exactè requiritur num 3.

4 Annua præſtatio vitalitia,ad hoc vt ſit iuſta debet ita computari,vt tot præſtationes annuæ,quot præſumitur vitam duraturā, computato etiam periculo quod citius forte morietur,æquipolleant ei pro dicta præſtatione recipitur.

CONSILIVM XX.

DEDIT Maria ætatis 50. annorum,& poſt lōgas infirmitates valetudinaria,ducatos 200. ſub conditione tamen,quòd dictæ Mariæ,vel fratri ſuo,qui tunc 60.erat annorum,tot menſuras vini, & tot aliarum rerum annis ſingulis, & ad eorum vitā tantum donare teneretur, & poſt obitum prędictorum recipiens dominus abſolutè, & abſque vllo onere maneret. Quæritur, an huiuſmodi contractus ſit licitus.

Reſpōdeo primò, multùm lucis afferre potuiſſe huiuſmodi pactionis tenorem ſcriptum; quia talibus verbis poſſet eſſe conceptus,vt iudicaretur emptio:& talibus,vt iudicaretur donatio ſub certo modo & onere facta; & talibus, vt eſſet contractus ſocietatis, & talibus, quod eſſet contractus innominatus,do vt des, vel do vt facias,vel ſponſio dabo hæc,quot annis vixeris,ſi dederis mihi ducenta ſcuta. Secundo,quod attenta ſola ſerie verborum,quibus quæſtio proponitur,videtur eſſe contract⁹ innominatus do vt des,iuxta l.vltimam,[b] quamuis etiam poſſet dici quadamtenus do tibi hæc annis quibus vixeris,ſi dederis mihi ducenta ſcuta,iuxta tradit.in l. *à Titio.*[c]

1 Tertio,quod huiuſmodi contractus nullatenus eſt vſurarius,quia nullum mutuum expreſſum, neque tacitum continet,ſine quo nequit eſſe vſura;ſecundum omnes,[d] & tradimus nos in Manuali.[e]

2 Quarto, ꝙ is contractus ſi dicatur eſſe innominatus, do vt des,poteſt eſſe iniuſtus ea ratione,ꝙ inter 200.ſcuta data,& inter triticū,vinū,& alia danda nō ſeruaretur æqualitas:quia in omni cōmutatione,ſiue ſit ēptio,ſiue permutatio,ſiue do vt des,ſiue quæuis alia,ſeruāda eſt æqualitas valoris inter datū & receptum,ſecundum receptam ſententiam,quam pulchrè ponit Scotus,[f] quem poſt alios ſequimur nos in Manuali.[g] Quinto, quod is contractus eſt iuſtus,& ſanctus,ſi ſecundum æſtimationem virorum prudentium tantùm valebant prædicta 200. ſcuta cum periculo mortis,quàm prędicta Maria & frater eius obire poterant,attenta ſua ætate,quantum illa quæ erant danda,attenta facilitate liberationis,quæ poterat ei obuenire quocumque anno,menſe,& die poſt accepta illa ſcuta.[h]

3 Sextò,quòd facilius iuſtificari poſſet, ſi reduceretur ad genus ſpōſionū,arg. ſponſionū, quæ ſępe fiūt de dādis 100.pro 10.vel 20. ſi ille aut ille intra certū tempus non moriatur, vel moriatur, vel ſi illud aut illud contingat, vel non,iuxta notata per Paulum,Alexandrum & alios.[l]

4 Septimò, quòd cum in argumento quæſtionis non proponatur quantum tritici, vini, & cæterarum rerum erat quotannis reddendum,non poteſt iudicari certo de iniuſtitia huius contractus, ſi reducatur ad contractum, do vt des:quare hoc prudentibus viris remittendum cenſeo:tametſi credam eum eſſe iuſtū, eo quòd non erat ſoluendum tantùm pretium, quanti eſſent valitura omnia, quæ redderentur,ſed quanti valitura erant annis quibus veriſimiliter prædicta Maria,& frater eius victuri præſumerentur,& tanti minus,quanti ęſtimandus eſſet euentus mortis, qui accidere potuiſſet ſtatim,vel paulo poſt præſtationem prædictorum ſcutorum.

Poſtea pro clariori notitia expreſsū fuit,ꝙ valor annuus vini,tritici, &c. excedebat ſummā 30.ſcutorū, & ſi haberetur ratio præſētis tēporis,perueniret ad ſummam 40.Et ab aliquibus aliis datæ fuerunt aliæ reſponſiones.

Prima.Nec ex hac parte apparet iniuſtitia, cum in hac

ciuitate

a L. ſi procurator. ff de cond. indeb. & l. de tutor. lib. 6. cum ſ. ...
b ff de cond. cau. dat. & le naturalis. §.1 & leg. ... ff de præſcrip. verb.
c ff de verb. oblig. & in ... ad ... ff. de reb. cred.
d In rub. de vſuris, & in 4. diſtinct. ...
e Ca. 7. nu. 200
f 4. diſt. 15. q. 2. art. 2
g Cap. 1. nu. 207 litera C. & ſuſius in ... ſu. de ... nu. 31 & ... ſeq.
h Arg. l. hæredes ... ff ad l. Falcid.
l In l. à Titio. ff de verb. oblig. & in ... cum ad præſens ff de rebus cred.

ciuitate huiuſmodi contractus innominati paſsim ob fertilitatem agrorum, & pecuniæ penuriam exerceantur. Quod verò facit difficultatem, & videtur neſcio quid iniuſtitiæ inſinuare, illud eſt, quod huiuſmodi reddēda ſint non tantùm in vita Mariæ, ſed etiam fratris, ita vt hæc ſoluendi obligatio duret vtriuſque vita durante. Quare ſicut exactio iſta 30. vel 40. ſcutorum annuorum pro 200. datis non iudicatur iniuſta ob conſuetudinem, & qualitatem regionis, ita & excuſari poſſet ab iniuſtitia hæc ad duas vitas ſolutio propter ingraueſcentem vtriuſque ætatem, & ex omni parte iuſtus hic contractus cenſeretur.

Alia reſponſio. Contractus hic ſpeciem habet cenſus vitalitij, qui ex natura ſua iuſtus eſt, & poteſt reddi iniuſtus ob inæqualitatem annuorum redituum, maximè cum in contractu ad duas vitas diminui debeant. Verum hoc conſtare poterit ex pecuniæ penuria, ex fertilitate agrorum, ex conſuetudine vniuerſali patriæ, ex qualitate & ſanitatis, & ætatis eorum, pro quorum vita cenſus inſtituitur. Quantum verò iudicare poſſum, inęqualitas & exceſſus in annuis reditibus eſſe videtur.

Alia. Talis contractus nullo iure cēſendus eſt illicitus, vt colligitur ex ſupradictis. Tota difficultas conſiſtit in hoc, an in iis, quæ pro 200. ſcutis ſoluuntur vino, tritico, &c. ſeruetur iuſtitia, & æqualitas. Hæc enim tantū videntur conſideranda, cum ex his contractus huiuſmodi innominatus, & pro duabus vitis reperietur iniuſtus. Excuſant hanc, quæ forſan iudicaretur iniuſtitia, vt pro 200. ſoluerentur annua 30. & poſtea 40. ex penuria pecuniæ, & fertilitate agrorum & conſuetudine vniuerſali in illa ciuitate, & ob ingraueſcentem vtriuſque, ſcilicet M. & fratris ætatem, quæ ſi ita ſint, nos etiam excuſamus. Prima enim facie videtur maxima iniuſtitia, vt pro 200. ſoluātur quotannis modo 40. & præcipuè in duabus vitis. At ſi tanta eſſet penuria pecuniæ, tanta fertilitas agrorum, vniuerſalis etiam conſuetudo, vt nullum propter hoc ſcandalum oriatur, quæ omnia iudicio boni viri ſunt relinquenda, certè dubitari non poſſet de iuſtitia talis contractus.

Alia. De prædicto contractu, quod non ſit vſurarius, vt dicunt prædicti DD. patet ex definitione vſuræ, quæ eſt, cum quid accipitur vltra ſortem.[a] Sed ſic eſt, quod in hoc caſu nunquam repetitur ſors, nec eſt ſpes vt repetatur, ergo non eſt vſurarius. An autem cōtineat iniuſtitiā, hoc nō poteſt certa lege determinari, ſed vt poſt alios copioſe in hac materia ſcribit Couarruuias [b] hoc totum pendet ex arbitrio boni viri, qui ſecundum qualitatē loci, & perſonarum, ad quarum vitam annuatim ſit dicta annua ſolutio, rem iudicabit. & deſcendēdo ad particulare, Oldrad.[c] approbauit ſimilem contractum, in quo ſoluebatur ad rationem vltra 16. pro 100. adiecto pacto, vt ſi is, ſuper cuius vita ſoluebatur annua pręſtatio, moreretur intra biennium, dimidium capitalis reſtitueretur ſuis hæredibus. Vnde licet hæc præſtatio ſit ad vitam duorum, Oldradi autem contractus eſſet ad vitam vnius ſolum Epiſcopi, attamen hæc qualitas duarum perſonarum videtur compenſanda cum pacto de recuperando capitali modo prædicto, maximè cum vterque eſſet ſenex. Præterea, etſi vita hominis non ſit certa, attamen Iuriſconſultus in ſimili cauſa, ſcilicet legis Falcidiæ,[d] arbitratus eſt, homini, qui attigit annum 50. poſſe aſsignari annos 9. ſuperuiuentiæ, ei autem qui excedit annum 50. poſſe aſsignari annos 7. ſexagenario autem aſsignari annos 5. licet autem à dicta materia ad aliam materiam illatio nō ſit neceſſaria, vt notat idem Couarruuias vbi ſupra, attamen non tollitur quin ſit probabilis, & talis, quæ iudicantis animum poſsit mouere, & informare. Cum autem prędictus D. frater, cuius vita magis conſideratur, quam M. quæ credebatur iam pedem in fouea habere, iam excederet annum 50. & forte 55. non video quæ ſit iniuſtitia, ſi quis pro 200. ſcutis emat annuam penſionem ducatorum 32. ad ſeptēnium, vel nouennium. Vtilius enim emiſſet ad rationem 10. vel etiam 8. pro centenario in perpetuum, quam emere ad rationem 16. pro 100. pro annis ſolum 7. vel 10. Immo credo, quod quilibet emptor potius daret ſcuta 16. pro 100. in vita ſua, quam 10. in perpetuum. Ex quibus, & alijs ſimilibus computationibus, credo quod poſsit dimitti dicta Maria in ſua bona conſcientia. Salua, &c.

a 14. q. 3. c. 1. cum ſeq.

b c. 9. reſol. 6. nu.

c Conſ. 307. quod incipit. Venerſi.

d In l. hæredi. tanum. ff ad l. Falcid.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus non eſt cenſendus contractus, niſi lege prohibeatur.*

2 *Cenſus annuus ante extrauagantem Pij V. poterat emi & conſtitui ſuper omnibus bonis immobilibus, mobilibus, iuribus, & actionibus præſentibus, & futuris aliciuius: maiorique ſubiacet periculo, & difficilior eſt exactionis, quam ſi imponeretur ſuper vna ſola re immobili. nu. 2. & 3. & quia Nicolaus V. pro regno Siciliæ hoc contractus approbauit, modo adeſſet obligatio de retrouendendo, nu. 4. ac etiam conſuetudo approbauit, nu. 5. nec eſt verum quod hic cenſus non habeat fundamentum, ſeu rem ſuper qua ſubſiſtat, nu 6. & 9. licétque extrauagantes Martini, & Calixti approbent cenſus conſtitutos ſuper rebus immobilibus nu. 7. non tamen reprobant aliter conſtitutos. nu. 10. ſecus eſt poſt extrauagantem Pij V. num. 6. qui non quidem declarando, ſed de nouo conſtituendo decreuit vt ſolùm ſuper certis immobilibus rebus conſtitueretur. nu. 8.*

1 *Cenſus annuus olim ſecundum aliquos etiam ſuper perſona conſtitui poterat, quod tamen auctori non placet.*

3 *Cenſus ſi ſuper pluribus rebus conſtituitur, hoc habet incommodi, quòd ſi res ipſa ad plures perueniant hæredes vel ſucceſſores, à pluribus erit exigendus per partes.*

6 *Accidēs nō poteſt eſſe ſine ſubiecto & fundamēto aliquo. & n 9.*

7 *Cenſus creatus ante bullam Pij V. ſi reformetur poſt illam, illius diſpoſitioni videtur ſubiacere, & hoc, quando a primo receditur. ſecus; ſi eidem inhærendo emptor aliquod onus remittat, vel aliquam gratiam faciat venditori. nu 11.*

CONSILIVM XXI.

QIDAM de anno LXVII. emit cenſum conſtitutum ſuper omnibus bonis immobilibus, & mobilibus, iuribus, & actionibus præſentibus & futuris ad rationem octo pro centū, & poſtea anno ſequēti reduxit illum ad rationem ſeptē pro centū, ratificando illū in reliquis.

Quæritur, an valuerit conſtitutio cenſus, & eius emptio prima, & an valeat ratificatio.

1 AD QVÆSTIONEM reſpondeo affirmatiuè. Primò quidem, quòd nullo iure videtur prohiberi conſtitutio cenſus, & emptio eius prædicta: & non eſt dicendum eſſe prohibitum aliquid ſine lege prohibente.[a]

Secundò quòd Henricus in tractatu de contractibus [b] quem ſequitur Dominicus Sotus [c] tenent quod cenſus non ſolùm poteſt conſtitui ſuper quibuſcumque bonis, ſed etiam ſuper perſona ipſa ipſiuſmet vendentis, quamuis efficaciter id confutauerimus, quo ad ampliationem.

2 Tertiò, quòd emptio cenſus eo magis iuſtificatur, quo maiori periculo pretium illius ſubijcitur.[d] & quòd pretium cenſus conſtituti ſuper iuribus & actionibus maiori periculo videtur ſubijci, quàm pretium cenſus conſtituti ſuper aliqua re immobili, quæ firmior, & maioris durationis eſt, quā ſint actiones & iura perſonalia, quę in dies & horas pereunt, & extinguuntur, vt palā eſt: ergo cōſtitutio huius cenſus nō debet iniuſta, iudicari, eo quod ſuper rebus tā mobilibus & iuribus, quā immobilibus ſit conſtitutus.

3 Quartò, quòd ſi poteſt conſtitui ſuper vna re immobili tantùm, à fortiori videtur poſſe conſtitui ſuper multis, & à fortiori ſuper immobilibus & mobilibus, & alijs iuribus: quia emptio cenſus eò iuſtior eſſe videtur, quò cæteris paribus ille minus tutus eſt, & minoris æſtimationis, quia minorem ſpeciem vſuræ habet. At cenſus cōſtitutus ſuper pluribus rebus, eo minus tutus & minoris æſtimationis eſt, quo ſuper pluribus rebus conſtituitur: quia ſuccedentibus multis in eis per cōtractus inter viuos vel vltimas voluntates, diuidentur cenſus inter eos, & ita longè difficilius poterit recipi, & exigi à multis, quàm exigeretur ab vno, qui ſuccederet in vno prædio, in quo ſolo ille fuiſſet conſtitutus. arg. eorū quę de incommoditate damnoque determinantur de ſolutione partis, & diuiſione actionū inter multos hęredes, & multiplicatiōe debitorū.[e]

4 Quintò, quod Nicolaus Quintus ad petitionem Regis Aragonię & vtriuſque Sicilię Alphonſi declarauit licitos eſſe cōtractus, per quos aliqui cōſtituunt, & vendūt cēſus annuales ſuper domibus, poſſeſsionibus & proprietatibus ſpecialiter, vel etiā generaliter ſuper omnibus bonis, reditibus, emolumētis, iuribus & rebus eorū, mediāte tamen inſtrumento publico gratiæ redimendi onera eorū, & in caſu propoſito eodē modo fuit cōſtitutus cenſus.

a Cap. conſuluiſti 2. q. 4. & c. in authē. de qualitate dot. coll. 9.

b Qu. 74. & 75.

c In tractatu de iuſtitia & iure li. 6. q. 5. art. 2.

d Argu. eorū quæ notantur in cap. fin. de vſur.

e In l. cum q. §. canſo. ff de tranſact. & in l. inter. & l. Lucius ff de vſuris & l. plane ff familiæ erciſcundæ, cū ſi quæ gloſſa, etiam in verſ. memmaratur.

5 Sextò, quòd conſuetudo, quæ non eſt contra legem naturalem, neque diuinam, ſi eſt præſcripta tempore legitimo, ſeruanda eſt,[a] at conſuetudo conſtituendi cenſus ſuper omnibus bonis generaliter, nullis expreſsis, eſt lõga & præſcripta, quia quamplurimi cenſus inueniuntur conſtituti & empti à maximo tempore; non ſolùm in regnis Aragoniæ & Siciliæ, de quibus loquitur Nicolaus Quintus in dicta ſua bulla, ſed etiam in multis alijs regnis Hiſpaniæ, & Galliæ, immo & Romæ ante præfatam extrauagantem Pij Quinti, & pręfata conſuetudo non eſt contra ius naturale, neque diuinũ, quod colligitur neceſſario ex præfata bulla Nicolai Quinti, qua declarauit eã eſſe licitam in regnis Aragonię, Valẽtiæ, Cathaloniç, & vtriuſque Siciliæ citra & vltra Pharũ, qui eã nullatenus feciſſet, nec facere potuiſſet, ſi fuiſſet cõtra ius naturale vel diuinum.[b]

6 At pro parte negante facit primò, quòd in caſu propoſito cenſus non fuit conſtitutus ſuper aliqua certa re immobili, vel quę pro immobili habetur, vt ex inſtrumento apparet. At prima conditio requiſita ad hoc, vt cenſus redimibilis, qualis eſt iſte, conſtituatur, eſt vt conſtituatur ſuper certa re immobili, vt traditur in ſumma Conciliorum, quam & eius auctorem citauimus in noſtro comment. de vſur.[c] Secundo, quod fæl. record. Pius V. declarauit hanc conditionem eſſe neceſſariam in ſua extrauagante cuius tenorem nos poſuimus in Manuali.[d] Tertiò, quòd id videtur probare ratio illa, quam nos ibi pro hac parte formauimus, nempe quod accidens non poteſt eſſe ſine ſubſtãtia, iuxta *l. ſi ſeruum*.[e] quatenus probat non entis non eſſe qualitatem. & facit, quod vbi fundamentum deeſt, ibi nihil ædificari poteſt,[f] & ita cũ cenſus ſit quoddam accidens, non poteſt eſſe ſine aliquo ſubiecto.

7 Quarto, quod extrauagantes illæ duæ Martini & Calixti[g] non approbant omnes cenſus redimibiles conſtitutos & emptos, ſed tantùm illos, qui ſunt conſtituti ſuper rebus immobilibus in contractibus expreſsis, vt habet extrauagãs Martini Quinti: in caſu autem propoſito nulla bona fuerunt expreſſa. Quintò, quòd licet prima conſtitutio præfati cenſus facta fuerit ante præfatam extrauagantem Pij Quinti editam anno 67. ſecunda tamen fuit facta poſt eã editã, anno ſcilicet 71. & ita licet valuerit prima, & conſequenter debitus fuerit cenſus trium vel quatuor annorũ, non tamen debetur aliorũ conſecutorũ.

Non obſtantibus tamen his, pars affirmans contraria videtur tenenda.

8 Non obſtant in contrarium adducta. Ad primum enim reſpondetur concedendo cenſum præfatum non eſſe conſtitutũ ſuper re certa, negando tamẽ quod id requirebatur ante pręfatam Pij Quinti extrauag. per prædicta.

Ad ſecundum reſpondetur, negando quòd præfata extrauagans ſit quo ad hoc declaratoria iuris antiqui, quia immo eſt inductoria noui, & conſequenter non reſpicit præterita, ſed tantùm futura, iuxta cap. 2. & vltimum cum latè illic annotatis, præſertim per Felinum.[h]

9 Ad tertium reſpondetur, concedendo non poſſe manere accidens ſine ſubiecto, nec ædificiũ ſine fundamento, & non entis non eſſe qualitatem: concedendo item quod cenſus eſt quaſi quoddam accidens, & quod requirit ſubiectum, & fundamentum: negando tamen, quod cenſus, de quo in caſu propoſito, non habeat ſubiectum, & fundamentum: habet enim omnia bona, immobilia, & mobilia conſtituentium, & vendentium illum, ſicut & ſub hypotheſi eſt quoddã accidens. Attamen fundati poteſt, & in dies & horas fundatur in omnibus bonis ſe obligantium in forma Cameræ tam habitis, quàm habendis.

10 Ad quartum reſpondetur, concedendo quidem, quod præfatæ extrauagantes non approbant emptionem omnium cenſuum quomodolibet conſtitutorum: negando tamen, vt pernegant Henricus & Sotus ſupra citati, quod reprobant omnes alios, qui alijs modis conſtituuntur, vt palàm eſt: & ita non obſtantibus illis valebit conſtitutio, & emptio cenſus alio modo quam ibi expreſſo, modò non ſit contrarius iuri naturali, diuino, vel alij humano iuſto: quali modo cenſus, de quo loquimur, eſt conſtitutus, vt patuit per prædicta.

11 Ad quintum reſpondetur, concedendo quidem, quod conſtitutio prima anni 67. nõ cepit vllum valorem ex ſecunda: negando tamen, quod ceperit vllã læſionem, præterquam diminutionem cenſus ſoluendi per primam eius conſtitutionem. Tũ quia actus agentiũ nõ operantur vltra intentionem eorũ,[a] & intentio partium, vt conſtat ex inſtrumento, non fuit lædere conſtitutionem cẽſus antea factam, ſed ſolũ diminuere illũ amicè, & gratuitò. Tũ quia expreſsè ratam habuerunt primã conſtitutionem cũ omnibus cõtentis in ea. Tum quia emptio prædij, præſertim ſolemniter facta per inſtrumentum publicum per mille ſcuta, nullatenus reſcinditur, eo quod per aliud inſtrumẽtum partes conueniant, vt remittantur centum, & emptor non cogatur ſoluere niſi nongenta, nam &, quod eſt fortius, pars ſtipulationis tolli poteſt per acceptilationem eius manente ſtipulatione firma quo ad reliqua.[b]

SVMMARIVM.

1 *Officium iuriſdictionis temporalis ab illo, qui licèt poſsit illud gratis conferre, licitè tamen vendere non poteſt, emens, peccat mortaliter, tenet tamen collatio, ita vt donec eo priuetur, poſsit iuſtè exercere, nu. 4. nec tenetur relinquere. nu. 5. nec ex eo quæſita reſtituere. num. 6.*

2 *Officia iuriſdictionis ſæcularis cũ non ſint ſpiritualia, circa illa non committitur ſimonia, immo ſunt vendibilia, iuſtéque vendi poſſunt à non recognoſcente ſuperiorẽ, immo & à recognoſcente ſi ad id habeat licentiã à Principe, vel ſi adſit cõſuetudo vt alijs perſonis honeſtis iuſto vẽdãtur pretio. n. 3.*

CONSILIVM XXII.

QVIDAM quæſiuit, mediante pecunia, vel fauore tẽporali, officia quædã pecuniaria iudicãdi, ab eis, qui poterant ea ipſi gratis conferre, & exercuit illa multo tempore, & pro eorum exercitio plurima quæſiuit.

Quæritur primo, an peccauerit ea ſic quærendo.

Secundo, an peccauerit ea exercendo.

Tertio, an teneatur relinquere illa.

Quarto, an teneatur reſtituere illa, quæ per illud exercitium acquiſiuit.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo affirmatiuè. Tũ quia videtur tranſgreſſus fuiſſe legẽ, quæ habetur in auth. *vt iudices ſine quoquo ſuffragio fiant*.[c] Tum quia conſenſit, & fuit cauſa, vt peccaret collator eorũ, accipiendo pecuniam contra prædicta iura: nam & nos in Manu. confeſſ.[d] diximus etiam Reges illa vendendo peccare, niſi certo modo id faciãt: illud enim lucrũ eſſet turpe, vt Panormitanus definiuit[e] relatus à nobis vbi ſupra.

AD SECVNDAM reſpondeo, illam eſſe profectò difficilem. Pro parte namque affirmãte facit primò, quòd iniuſtè quæſitum tenetur quis relinquere, & non eo vti.[f] Secundo, quod non poteſt quis habere iuſtum titulũ poſſidendi rem ſacram, nec aliam, quæ extra ſuum ſit cõmercium,[g] & in caſu proponitur officium huiuſmodi eſſe ſua natura inuendibile. Tertio, quod Fabianus à Monte[h] per multa definit, iuſtitiã & iuriſdictionẽ eſſe res inuẽdibiles.

2 Pro parte autẽ negante facit, quod huiuſmodi officia non ſunt ſpiritualia, ſed ſæcularia, nec habent iuriſdictionem ſpiritualẽ, & ita in emptione vel venditione illorum non admittitur ſimonia: quicquid aliqui dixerint, vt rectè concludit Panormitanus.[i] Secũdo, quod non videtur verum id, quod in caſu proponitur, munus iudicãdi eſſe ſua natura inuendibile: quoniã S. Thomas[k] determinat contrarium, dicens licere vendere illud cum certa modificatione per eum ibi addita. Tertio, quod etiam præfatus Fabianus ait, conſuetudinem dictare, quod ſit vendibile.

3 Quarto, quod per totam Franciam ſolebant, cum in ea degerent, vendi à Rege, & in Hiſpania paſsim dantur loco cuiuſdam dotis iuriſperitis doctis, vt ducant in vxores aliquas aulicas, & aulicis propinquas pauperes. Vnde[l] dicimus ea vendi poſſe, & quidem iuſtè à non recognoſcente ſuperiorem, & etiam à recognoſcente talem de licentia illius, immo & ſine licentia, ſi conſuetudo præſcripta haberet vendendi ea honeſto pretio perſonis idoneis, quod affirmat Caietanus[m] & data efficaci ratione concludit Dominicus Sotus[n] poſt Caietanum vitio impreſſoris male citatum.[o] Per quę poſteriora pro parte negante adducta videtur concludendum, quòd officia prædicta ſuapte natura non ſunt inuendibilia: quia Rex, vel habens regalia, vel alius, cui ipſe vendendi facultatem faceret, poſſet illa iuſtè vendere: quamuis non poſſet id facere

priuatus

a C. in quo iure & diſt. & c. fin. de conſuetudine. l. de quibus ff. de legibus.

b Arg. c. ſunt quidam. 25. q. 1.

c In ea ſi ſummarum. 14. q. 3. nu. 62. & ſeqq.

d Cap. 17. nu. 2. 4.

e §. ſequitur. ff. de adio. empt.

f Ca. eſt Paulus 1. q. 1. cap. veniens. de presbyt. non bapt.

g Poſita ſub tit. de emptio. & vendi. inter communes.

h De conſtit.

a L. in agris. ff. de acquirẽ. do rerum dominio. ca. finali de verborum ſignificatione.

b L. pars leg. pluribus. ff. de acceptilationibus.

c Collat. 2. & in authen. de mãdatis princip. §. illud collat. 3. l. 2. C. de muniſlegulis. li. 12.

d Ca. 25. nu. 7.

e In c. 1. & 2. ne prælati vices ſuas.

f Arg. c. ſi res aliena 14. q. 6. & c. peccatum. de regu. iur. lib. 6.

g L. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verb. obligat. & §. ſacræ. inſt. de rerum diuiſ.

h In tractat. de empt. q. 6.

i Vbi ſupra.

k In opuſ. 21.

l In d. ca. 25. nu. 7.

m In ſumm. verb. officior.

n De iuſt. & iur. q. 6. art. 4. col. 4. verſ. prima concluſio.

o In verbo officiorum.

A priuatus homo, cuius eſſet officium etiã iuſtè à Rege gratis, vel gratia quæſitum, niſi facultate per eum ad id facta: quia non habet poteſtatem eligendi miniſtrum illius officij, nec dandi ei titulum: quia illa penes ipſum Regem, Proregem, vel alium miniſtrum ſuperiorem eſt. Immo neque vllus miniſter inferior Rege, vel non habente regalia poſſet iuſtè illa vendere, niſi haberet facultatem id faciendi à Rege, vel ab eo, qui haberet regalia.

4 Quæ omnia caſui propoſito applicãdo, reſoluendum videtur quod D. conſulens hæc officia habuit mediante pecunia, & non quidem ab homine aliquo priuato, cuius eſſent illa, tamquam merces emptas ab eo, ſed à ſuperiore habente poteſtatem illa ſibi conferendi. & ita, quia hęc B officia ſunt ſæcularia, in quorum adeptione non poteſt committi ſimonia, collatio eorum facta à ſuperiore potente illa conferre valuit, & non fuit ipſo iure nulla: quã- uis potuiſſet Rex, vel alius legitimus ſuperior illam annihilare, ſeu annullare, & tam conferentem, quàm acceptantem caſtigare: ſed donec id fieret, conſulens poterat exercere illa, quorum tituli ipſo iure valuerunt, quoad vſque caſſarentur. Quibus eſt conſequens, quòd licet conſulens peccaſſet quærendo illa per pecuniam, non tamen peccauit exercendo ea aliàs iuſtè.

5 AD TERTIAM reſpondeo, quod ex ſolutione quæſtionis præcedentis ſequitur, quod non tenetur eam relinquere donec eius tituli per ſuperiorem caſſentur: ſi- C cut & beneficiarius Eccleſiaſticus per homicidium, vel aliud delictum incurrens irregularitatem, propter quam ſuo beneficio priuari poteſt, ſed non eſt ipſo iure priuatus, poteſt illud retinere, & fructibus eius vti, donec per ſententiam ſuperioris priuaretur, per illam ſingularem doctrinam Innocentij [a] receptam communiter ab omnibus, & in his à Felino: [b] & ſicut admittentes delicta, ob quæ ſuis poſſunt priuari bonis, quorum magnus eſt numerus in orbe Chriſtiano, poſſunt retinere, & adminiſtrare illa, & eis ſanctè vti, donec per ſententiam iudicis priuetur, iuxta gloſſam ſolemnem ab omnibus fere receptã. [c]

6 AD QVARTAM reſpondeo, quod ex ſolutione ſecundæ & tertiæ quæſtionis colligitur ſolutio, videlicet, D quod D. conſulens non tenetur reſtituere quæſita per exercitium præfatorum officiorum, pluſquã teneretur ſi ea ſibi iuſtè quæſiuiſſet. An autem illi, quibus iniuſtè dedit pecunias pro illis quærendis, teneatur reſtituere illas determinandum eſt per ea quæ nos ſcripſimus in Manual. conſeſſ. [d] quod prædictis eſt parergon. &c.

Aduertendum Pium V. circa venalitatem horum officiorum in ſtatu Rom. Eccleſiæ edidiſſe quemdam conſtitutionem de qua in hac materia idem Nauarrus meminit in Manu. Conſeſſ. cap. 25. poſt nu. 7. qui etiam videndus eſt in tractatu de datis & promiſſis notab. 32. poſt num. 45. ver. 4.

DE LOCATO ET CONDVCTO.

SVMMARIVM.

1 *Famulus conuenta mercede, etiam ſi ſit minor iuſta, contentus eſſe debet, nec ſupplementum poteſt ſibi clam ſurripere, nu. 4. niſi ſit talis, qui vel non poteſt donare, vel iniuſtitiam ignorauit, vel neceſſitate compulſus iniquam admiſerit conuentionem. nu. 5.*

2 *Contractus omnis vltro citroque obligatorius ad ſui iuſtitiam dati & recepti requirit æqualitatem, nec ad illius iuſtificationem ſufficit quod partes ita voluerint contrahere, ſi læſus iniuſtitiam ignorauit, vel neceſſitate preſſus illam admiſit. num. 3.*

6 *Merces famuli iuſta quæ ſit, ex diuerſis circumſtantijs pendet, quam in foro conſcientiæ arbitrabitur etiam bonus & prudens confeſſarius. num. 7.*

E

CONSILIVM I.

ROMÆ eſt conſuetudo, vt domini pueris ſuis, quibus vtuntur in omnibus ſibi occurrentibus tam domi, quam extra, etiam cum equitant, pro illorum ſtipendio ſoluant iulios decem ſingulis menſibus, eóſque cogunt, vt ſe decentibus induant veſtibus, alioquin eos eijciunt: & quia ſtipendium non ſufficit, vt in annos ſibi aliquid reponant, nec etiam valeant meliores conditiones reperire, vltra mercedem conuentam, aliquid a dominis ſubripiunt. Dubitatur an poſſint abſolui, an verò cogendi, vt ſint contenti conuento ſtipendio, vel ſibi alio modo vi-

a In cap. cum nobis de con. præbend.
b In c. susque fratres de accuſat.
c In c. fraternitas. 12. q. 2.
d Cap. 25. à num. 1

A ctum quærant: quod tamen eſt difficile, cùm omnes domini idem à ſuis famulis exigant, & pro ſtipendio vltra decem iulios ſoluere noluit.

1 Reſpondeo primo, quæſtionem hanc eſſe quotidianã, & magni ponderis circa plurimarum animarum ſalutem: & quòd de alia huic affini, & ex cuius deciſione poſſet colligi huius deciſio, ſcilicet quis dominus vel herus peccet non ſoluendo ſalarium expreſsè, vel tacitè conuentum famulo, tractaui in Manua. conſeſſ. [a]

Secundo, quod huius quæſtionis deciſio pendet ab ea, an conuentio prædicta ſit ita iuſta, vt famulus non poſsit quicquam vltra conuentum clam accipere. Pro cuius parte affirmante facit primo reg. *contractus ex conuentione partium legem accipiunt*, [b] cum concordantibus per gloſſam B ibi citatis, quæ dicit, vulgo dici, *Pactum rumpit legem.*

Secundo, quod ſicut poteſt quis donare rem ſuam alicui, ita poteſt donare partem eius diuiſibilem: & conſequenter ſicut poteſt quis gratis inſeruire alicui, vel operas ſuas gratioſas præſtare alicui, ita poteſt ſeruire partim gratis, & partim pretio, & partem operæ præſtare gratis, & partẽ pro pretio, [c] ergo licebit hero, & famulo conuenire, vt partim gratis, & partim pro pretio ei famuletur.

Tertio, quod conſuetudo ferè totius orbis Chriſtiani habet, vt quidam inſeruiant alijs tum ſummatibus, tum mediocribus, tum Doctoribus & ſcholaſticis in Acade- C mijs, tum aulicis in curijs regijs, & præſertim in curia Romana pro ſolo victu, immo etiam parte victus, vel pro tempore, ſeu horis, quæ conceduntur eis ad diſcendum, vel ſcribendum. immo nonnulli inſeruiunt Cardinalibus, immo & Papæ, multò plura inſumendo in veſtibus, mulis, vel equis, quàm ſit ſalarium eis aſsignatum, immo & ſine vllo ſalario præter eſum & potum in ſuis cœnaculis, dum ad ea veniunt.

2 Pro parte autem negante facit primò, quod nullus contractus, nec nominatus, nec innominatus vltro citroque obligatorius poteſt eſſe iuſtus, niſi æquale pro ęquali detur, vt poſt alios diximus in Manu. conſeſſ. [d] At operæ, quas præſtat famulus hero, comitando eum, veſtiendo, ac D calceando ſe eo modo, qui conuenit comitanti eum, valent pluris, quàm ſcutum menſtruum: ergo conuentio, quod famulus præſtet operas modo prædicto pro ſcuto menſtruo, eſt iniuſta.

Secundo, quod, qua ratione venditio eſt iniuſta, cùm minus iuſto pretio venditur, [e] eadem eſt locatio, cum res minus iuſto pretio locatur. [f]

3 Tertiò, quòd ſicut voluntas vendendi, vel locandi pretio minore iuſto non iuſtificat conuentionem, ſi quis illam ignorans, vel neceſsitate adactus faciat, ita & voluntas famuli pręſtãtis operas ſuas minoris quam valent, non iuſtificat conuentionem inſeruiendi ob ſcutum mẽſtruum hero ſuo, ſi operæ præſtitæ pluris quàm illud va- E leant, ſi ignoranter, vel neceſsitate adactus, eas præſtet, arg. à ſimili, quod valet cap. dudum. 2. [g]

4 His pro vtraque parte vtrinque penſatis, & reuocatis ad memoriam illis multis, quę ſuper iuſtitia contractuum qui minore vel maiore pretio iuſto fiunt, vtiliter & reſolutè ſcripſimus in c. *nouit.* [h] Poteſt dici primò, quod ſi famulus ætatis legitimę, & potens donare res ſuas, & ſciens valorem operarum, quas præſtaturus eſt, & nulla neceſsitate ad id coactus conuenit, vt ſine vllo ſalario, vel cum minore iuſto præſtet illas hero, conuentio erit licita, & ſeruanda, & non poterit quicquam amplius vltra conuentum clam accipere: quia videtur donare gratis id, quod F dat ſine vllo pretio, argu. l. *Campanus.* [i] & tradit Salice. [k] & conſequenter valent omnia, iuxta reg. c. *peccatum.* [l] & hoc videntur probare argu. pro parte affirmante ſupra facta.

5 Secundo, quod è contrario, ſi non eſt perſona potens gratuito donare ſuas operas, vel ignorat earum iuſtum pretium, vel nouit illud, ſed preſſus neceſsitate aliqua donat illas, vel partem illarum, non eſt iuſta conuentio, ſed iniuſta, per citata in d. cap. *nouit* [m] & conſequenter, attento quòd in foro exteriori difficile poſſet aſſequi honeſtè, & cum pace, ſeruata iuſta amicitia, integrum debitum, poſſet clam ſurripere id quod deeſſet ad faciendam conuentionem iuſtam, argum. gloſſæ celebris, [n] & eorum quę latius tradimus in Manu. conſeſſ. [o]

a Cap. 11. nu. 108. & ſeq
b De reg. iur. li. 6.
c Arg. l. qua de coſu. ff. de rei vendicatio. & arg. l. tenet ff. ad l. Aquil. cum ſuis concord.
d Ca. 17. nu. 287.
e Le. 2. C. de reſcind. vend. c. cum dilect. de empt.
f L. 1 ff locat. cu. l. de locat.
g De elect. c. inter cæteru. de reſcript.
h De iudi. no. 10. 4. à nu. 41.
i ff de operis lib. & le. cum per errorem ff de regulis iuris.
k In auth. ad hac. C. de vſur. nu. 21.
l De regulis iuris lib. 6. & c. ſi res alien. 14. q. 6.
m Notab. 6. à nu. 47.
n Ca. in genuinum 1 diſt.
o Cap. 11 nu. 14.

6 Tertio, quod in comparando operas præſtandas ſcuto menſtruo, an ſint paris, an imparis valoris, conſiderare oportet quantas & quales operas herus requirit à famulo, & an herus obliget ſe ad concedendũ tempus aliquod ad ſtudendum, legendum, ſcribendum, vel ad agendũ alia negotia ſua, vel ſibi commendata, vel ad docendum ei aliquam artem liberalem, vel mecanicam, vel militarem, vel etiam artem inſeruiendi vrbanè, vel aliquam aliam et vtilem, an non: an etiam rogatus accipiat illum ſine fideiuſſore, aut cum illo, an item requirat, vt ſic veſtitus inſeruiat, vel comitetur, an ſit contentus ſuo famulatu, & ſeruitio cum qualicunque veſte, vel calceatu præſtito. quoniam hæc omnia poſſunt augere vel minuere iuſtum ſalarium, & facere vt debitum ſit legale, vel ſolum antidotale: & requiritur, vt debitum ſit legale, ſiue de iuſtitia debitum, ad hoc vt iuſtè poſſit clam accipi, per tradita in Manuale.[a]

a Cap. 17. nu. 113.

7 Quare, meo iudicio, pauci eorum, qui ſeruiunt aulicis, vt meliores, doctiores, vrbaniores, & rerũ aulicarum peritiores, & ad agenda negotia fiant aptiores, merentur de iuſtitia pluſquam vnum ſcutum: quamuis multi, qui inſeruiunt toto dies intra & extra domos curando equos, vel mulos, & comitando heros cum honeſto veſtitu & calceatu, nihil vel parum ſibi proficiendo, plus mereantur, iuxta quantitatem & qualitatem operarum ſuarum, quod determinandum videtur arbitrio boni viri, & prudentis confeſſarij,[b] qui perpendere debet, quod vt plurimum quilibet famulus, quamlibet parum inſeruiat, meretur ſcutum menſtruum, & quod antiqua conſuetudo habet, ne vlli amplius de iuſtitia debeatur, quod tamen alij longè melius, & vtilius quàm alij deſeruiunt, & minus ſibi proficiunt. Salua, &c.

b Arg. l. 5. ff. de iure delib.

S V M M A R I V M.

1 *Locatio ouium ad quinquennium, cum pacto vt ea finita totidem æquè bona reſtituantur, exceptis quæ fulgure vel certa quadã infirmitate perierint, eſt iniuſta, & vſuraria cẽſenda.*

2 *Conductor regulariter, niſi de culpa lata, & leui, non tenetur.*

CONSILIVM II.

QVIDAM locauit centum oues alteri ad quinque annos pro penſione 100. iuliorum, & 50. caſeorum in ſingulos annos, ea lege, vt finitis quinque annis, redderet conductor totidem æquè bonas, exceptis quæ perirent fulgure, vel vna quadam infirmitate. Quæritur an is contractus ſit vſurarius.

1 Reſpondeo primò, præfatum contractum non eſſe verè vſurarium, quia vera vſura in ſolo contractu mutui requiritur, & is contractus non eſt contractus mutui, ſed locationis, & conductionis, vt palam eſt.

Secundo, quod non videtur licitus, & poteſt præſumi vſurarius. Tum propter pactũ reddendi æquè bonas oues poſt quinquennium, per quod in effectu redditur ſors principalis poſt quinque annos, & vltra illam quingenti ſolidi, & quinquaginta caſei.

2 Tum quia conductor, qui iure communi non tenetur, niſi de culpa lata, & leui; obligatur in hoc caſu, vt teneatur de omni culpa leuiſsima, & de omni caſu fortuito, excepto ictu fulminis, quo rariſsimè peribit vlla, & caſu vnius ægritudinis etiam ſatis rarò contingentis. &c.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuta canonem non ſoluens feudum amittit, niſi vbi aliter ſit conuentum.*

2 *Lex perpetua etiam poſt mortem legulatoris durat monitio. ſeu præceptum principis morte finitur.*

3 *Lex tollens pacta à caducitate excuſantia intelligitur de pactis illam tollentibus ſimpliciter, & non quando loco caducitatis alia pœna ponitur.*

4 *Compoſitio, ſeu noua conuentio remittit deuoluta, & non deuoluenda.*

CONSILIVM III.

DECLARATVM fuit, quod ad quemdam D. Philippum tanquam Eccleſiæ feudatarium pertineret quædam paludes deſiccare, & deſiccandæ cum certa penſione, & immunitate, & conuenit cum Camera Apoſtolica, vt caderet in pœnam dupli, ſi penſionem non ſolueret. Superuenit noua Alexandri VI. conſtitutio auferens pacta caducitatem tollentia. Dictus autem feudatarius ceſ-

A ſauit à ſolutione, ſed poſtea de nouo cum Sede Apoſtolica conuenit ſuper dictis paludibus, & cum clauſulis derogatorijs obſtantias auferentibus. Dubitatur modo, an teneatur d. D. Philippus adhuc pœnam caducitatis ſubire, & ſit compellendus prædictas paludes Eccleſiæ reſtituere, quia adhuc poſt vltimam conuentionem nõ ſoluit.

1 Reſpondeo inclinare me ad credẽdum, quòd ad præfatum dominum Philippum pertinent prædictæ paludes deſiccatæ, & deſiccandæ cum immunitate exportandi fructus earum extra ſtatum Eccleſiæ, & cum onere ſoluendi temporibus debitis omnia, quæ pro illarum conceſsione, & immunitate exportationis fructuum promittit, iuxta tenorem literarum poſtremarum S.D.N. Gregorij XIII.

B Tum quia inter Cameram Reuerendiſsimam & præceſſores prædicti Philippi conuentum fuit olim, quòd paludes prædictæ non deuoluerentur ad ſanctam Sedem Apoſtolicam ob non ſolutum canonem, ſiue penſionem, ſed tantùm pœna publicaretur.

2 Tum quia Alexandri VI. bulla, qua monuit omnes emphyteutas, & cenſuarios, vt ſoluerent intra certum tẽpus, alioqui incurrerent pœnas, & quod non prodeſſent eis priuilegia, indulta, & pacta de non incurrendo pœnas caducitatis ob non ſolutionem canonis, poteſt dici monitio, vel præceptum, quod morte mandantis finitur, & non lex perpetua, quæ etiam poſt mortem durat.

C 3 Tum quia etiam dicere quiſpiam poſſet, quod prædicta bulla Alexandri tollebat quidem pacta illa quæ ſimpliciter excuſarent à caducitate, non tamen illa, quæ loco pœnæ caducitatis adderent pœnam duplicati canonis, vel tributi, qualia ſunt pacta, quæ præceſſores prædicti D. Philippi cum Reuerendiſsima Camera iurauerunt.

4 Tum quia præfatus dominus Philippus nouiſsimè conuenit de mandato S.D.N. Gregorij XIII. cum prædicta Reuerendiſsima eius Camera ſuper prorogatione nouã quindecim annorum, qui inceperunt à fine anni 77. & finientur per totum annum 92. in qua conuentione prædicta Camera, ſi & quatenus opus eſſet, nouè conceſsit

D prædicto Philippo prædictas paludes, quocumque modo ad eamdem, ſiue ad ſanctam Sedem Apoſtolicam deuolutæ eſſent. Nec obſtat, quod prædicta conuentio fuit facta anno 75. & ſolutionis omiſsio fuit facta anno 76. & 77. & conſequenter deuolutio fuit facta poſt illam conuentionem, per quam ſolùm fuit facta noua conceſsio, quatenus erant hinc deuolutæ, & non quatenus poſtea deuoluerentur. Tum quia prædictæ conuentioni fuit adiecta clauſula, *ne prædictæ paludes deuoluerentur ad ſanctam Sedem Apoſtolicam propter non ſolutionem penſionis:* & per clauſulam, *non obſtantibus.* poſitam in confirmatione prædictæ conuentionis prædictæ bullæ Alexandri VI. etiam ſi fuiſſet conſtitutio perpetua. Tum denique quod prædictus

E Philippus poteſt bene ſperare, quod S. D. N. pro ſua maxima benignitate, & pari animi magnificentia, & liberalitate, ſibi viro nobili, & de Repub. benemerito in rebus dubijs fauebit, & dignabitur meminiſſe ca. *fraternitas.*[a] per quod alteri benigniſsimo Gregorio ſuo præceſſori in cælis regnanti non fuit valde gratum ditare Eccleſiam per pœnas delinquentium.

a 12. q. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Prædium proprium dare in cenſum annuum in perpetuum, cum pacto vt tanta pecunia poſſit redimi, non eſt Pium V. prohibitum.*

CONSILIVM IIII.

F QVODDAM monaſterium tradidit prædium valens 14. millibus in cenſum mille annorũ cũ facultate redimẽdi. Quæritur an ille cẽſus fuerit licitè cõſtitutus.

1 Pro parte negante facit extrauagans Pij V. in quam nos latè fuimus commenti in comment. de vſur.[b] quæ habet, cenſum non poſſe conſtitui niſi pro pretio ſoluendo in pecunia numerata tempore conſtitutionis.

b Super ca. ſi fœneraueris. 14. q. 3. à nu. 94.

Pro parte vero contraria, quæ tenenda eſt, facit, quod huiuſmodi contractus non eſt ille cenſiticus, de quo loquitur prædicta extrauagans. Tum quia eſt contractus emptionis emphyteuticus, vel locationis, vt colligitur ex §. *adeo.*[c] adiuncta l. 1. & 2.[d] Tum quia contractus cenſiticus, de quo loquitur Pius V. eſt contractus, per quem dominus rei imponit aliquem cenſum alteri ſuper re ſua,

c Inſtit. de locat.
d C. de iure emphyteu.

vel

vel quæ putatur eius, pro certo pretio & pecunia numerata, vt palam eſt, & nos tradidimus in eius comment. [a] & in caſu propoſito prædium non erat, nec putabatur eſſe conſtituentis cenſum, immo pertinebat clarè ad monaſterium, cui conſtituebatur ille, vt in facto proponitur. Tum quia ratio, quæ mouit Pium Quintum ad condendam illam extrauagantem, non habet locum in contractu propoſito: quoniam Pium Quintum mouit ad eam edendam, vt auferret occaſionem palliandi fraudem vſurarum, quæ fiebat inter ſimulantem vendere cenſum pro certa pecunia, quam verè coram Deo aſſumebat mutuo pro ſoluenda vſura palliata nomine cenſus: quę ratio omnino ceſſat in caſu propoſito, in quo dominus rei non ſoluit cenſum pro re ſua, ſed accepit pro ea. Tum denique quod nos in dicta gloſſa [b] probauimus prædictam extrauagantem non habere locum extra ſuos terminos, vt ibi videri poteſt. Salua, &c.

a Gloſ 17 & q.5.
b eram. nu. 98.

DE FEVDIS.

SVMMARIVM.

1 *Mendax precator impetratis carere debet.*

2 *Taciturnitas eius quod expreſſum principem reddidiſſet difficiliorem ad concedendum, vitiat gratiam, & hoc quando hoc tacitum eſt de illis quæ iura iubent exprimi. nu. 4. & 5. Item fallit in alijs notis principi. nu. 2. vel quæ ſunt notoria, vel quæ iure communi actui inſunt. nu. 3.*

3 *Falſum non eſt; qui cum debeat duo, dicit ſe vnum debere, modo non adijciat taxatiuam dictionem, tantùm.*

6 *Minima non videntur conſideranda, ad reſcindendũ magna, vel vt puniatur quis pœna ſtatuti, nec quando ex qualitate perſonarum præſumitur quod ob minima non mouentur, nec ea curant. item & quando non militat eadem ratio.*

9 *Carnalis affectus licet noceat prælato in conceſſione rerum Eccleſiarum, attamen in conceſſis facit præſumi maiorem voluntatem ad firmiter concedendum.*

10 *Iuramentum fidelitatis, ac petitio inueſtituræ reputantur inter recognitiones, quæ à feudatario debentur, adeo vt per horum omiſſionem perdatur feudum. num. 8. & hoc niſi illa etiam ſub generali remiſſione recognitionum fuerint à domino remiſſa. nu. 9. & 10.*

11 *Vniuerſalis loquutio nihil excludit, & includit omnia, ita vt includat multa quæ non includit indefinita, illaque ampliat.*

12 *Negatiua æquipollet vniuerſali, & quicquid inuenit deſtruit, & eius contrarium ponit.*

13 *Exceptio in caſibus non exceptis firmat regulam.*

13 *Feudum concedi poteſt abſque onere petendi inueſtituram, & præſtandi iuramentum fidelitatis.*

14 *Iuramentum fidelitatis etſi à principio non cenſeatur remiſſum attamen aliquo ex pacto, vel lapſu triginta annorum remiſſum cenſeri poteſt.*

15 *Innouatio, ſeu prorogatio alicuius poteſtatis, niſi forma eius antiqua mutetur, cum omnibus illius qualitatibus facta cenſetur.*

15 *Forma eſt, quæ dat eſſe rei.*

CONSILIVM I.

IN cauſa quæ vertitur inter Reuerendiſsimam Cameram, & Illuſtriſsimum D. Honorium de Sabellis ſuper amiſsione caſtrorum Tatani, Montisboni, & Roccheriarum, & deuolutione illorum ad præfatam Reuerendiſsimam Cameram, omiſsis alijs punctis, ventum eſſe videtur ad illa duo, quorum vnum eſt, an inueſtitura, qua inueſtiuit bo. mem. Paulus Papa III. Illuſtriſsimos D. Paulum & Antonium prædeceſſores Illuſtriſsimi D. Honorij, fuerit ſubreptitia.

Alterum eſt, eſtò quod non fuerit, an præfatus D. Honorius amiſerit dicta caſtra; eo quod non præſtitit iuramentum fidelitatis.

Pro quorum reſolutione præſupponitur in facto, primo quod Gregorius XII. conceſsit caſtra, de quibus contenditur, præceſſoribus eorum, cum quibus Reuerendiſſima Camera contendit, ea lege, vt præſtarent iuramentum fidelitatis, & quolibet anno ſoluerent pro recognitione vnum accipitrem, & duos braccos. Secundo, quod poſtea bonæ mem. Paulus III. anno 1535. inueſtiuit præfatos DD. Petrum & Antonium præceſſores Illuſtriſsimi domini Honorij, narrando in inueſtituræ bulla, quod præfati Petrus & Antonius Cameræ Apoſtolicæ ſingulis annis in feſtiuitate beatorum Petri & Pauli pro recognitione dictorum caſtrorum erant obligati ſoluere vnum canem, & vnum accipitrem, & quod à pluribus annis in ſolutione dictæ recognitionis defecerunt: & propterea dicta caſtra ad Cameram Apoſtolicam deuoluta cenſebantur: & volens Papa ipſos, qui ſecundum carnem erant conſanguinei ſui, ſpecialibus gratijs & fauoribus proſequi, auctoritate Apoſtolica ipſos liberauit à ſolutionibus decurſis, & ipſa caſtra deuoluta ipſis de nouo inueſtiuit, nec non recognitionem præfatam in vnum ducatum auri de Camera ſingulis annis in feſto Sanctorum Petri & Pauli ſoluen. commutauit, & ipſos ad aliam recognitionem dictorum caſtrorum dictæ Cameræ de cætero faciendam minime teneri decreuit, & declarauit, contrarijs non obſtantibus quibuſcumque.

1 HOC IGITVR FACTO præſuppoſito, ad primum eius punctum reſpondetur, quod pro Reuerendiſsima Camera facit primum, quod mendax precator debet carere impetratis. [a] At præfati domini Petrus & Antonius videntur in impetratione feudi dixiſſe falſum, dicentes, quod non debebant niſi vnum canem ſeu braccum in anno. Secundò, quòd taciturnitas eius, quod expreſſum redderet principem difficiliorem ad concedendum, efficit gratiam ſubreptitiam, & nullam, cap. *poſtulaſti.* [b] ibi, *Non tam de leui conceſſiſſemus.* & præfati DD. Petrus & Antonius tacuerunt ſe fuiſſe obligatos ad præſtandum iuramentum fidelitatis: quod ſi Paulus ſciuiſſet, difficilius liberaſſet eos ab omni recognitione.

2 Pro parte verò præfatorum DD. faciunt primò verba expreſſa præfatæ bullæ inueſtituræ, ſcilicet quod ipſos ad aliam recognitionem dictorum caſtrorum de cætero faciendam minimè teneri decernit, & declarat. Secundò, quòd taciturnitas eius, quod princeps nouit, non inducit ſubreptionem, immo includit diſpenſationem, quatenus opus eſt ad valorem actus ſecundum iura [c], & tradit Felinus & citati ab eo. [d] At Paulus III. Papa, in cuius pectore erant omnia iura clauſa, [e] nouit vaſſallum feudatarium teneri ad præſtandum iuramentum fidelitatis. [f]

3 Tertio quod vt expreſsio eius, quod iure ineſt, non facit actum ſimoniacum, [g] vbi late Felinus, [h] ita taciturnitas qualitatis, quæ eſt notoria, vel de iure ineſt, qualis eſt reſeruatio generalis in corpore iuris clauſa, non facit gratiam ſubreptitiam, vt colligitur ex [i] Rota [k] quod latè confirmat Felinus. [l]

Non obſtant oppoſita. Ad prius enim illorum reſpondetur, negãdo quod præfati domini dixerint falſum, quia non dixerunt ſe non debere duos canes, nec debere vnum tantùm, ſed debuiſſe vnum, quod erat veriſsimum.

Ad replicationem, quæ fieri poteſt, quod idem eſt dicendum de tacente verum, quod de dicente falſum, reſpondetur in ſolutione ſequenti.

4 Ad poſterius autem reſpondetur primò, negando quod omnis taciturnitas, quæ redderet principem difficiliorem ad concedendum, vitiet gratiam, ſed ſolùm illa vitiat, qua tacetur id, quod iura ſtatuunt vt exprimatur, vt latè concludit Rota [m] & latius Egidius [n] quos inter alios ſequitur Felinus [o] & nullo iure cauetur, vt huiuſmodi debiti canes exprimantur in conceſsione huiuſmodi feudi.

5 Secundo, quod duo requiruntur ad hoc, quod taciturnitas veri vitiet gratiam. Alterum, quòd, vt diximus, iure caueatur eius expreſsio. Alterum, vt id, quod tacetur, ſit tale, quod expreſſum retraheret principem à concedenda gratia. At non cauetur iure, vt expreſsio huiuſmodi canis debiti fiat, vt dictum eſt, nec eſt tale quod expreſſum retraxiſſet principem à concedendo.

6 Tum quia de minimis non eſt curandum, ſaltem ad effectum reſcindendi magna. [p] Vnde alienationem rei eccleſiaſticæ paruæ non vitiat omiſsio ſolemnitatis iuris, iuxta cap. *terrulas.* [q] per quod id dicit Federicus, [r] & non debet quis puniri pœna ſtatuti punientis vulnerantem ob paruum vulnuſculum, ſecundum Bartholum. [s] Tum quia de minimis non eſt curandum, quando ratio legis de maioribus diſponens non militat proportionabiliter in illis, vt ait Panormitanus [t] per textum efficaciter id probantem. [v] Tum quia illud cap. probat etiam, quod minima non nocent: cùm ex circumſtantijs perſonarum præſumitur

a Ca. ſuper litteris. de reſcr. leg. & ſi. C. ſi contra ius vel vtil. pub. vel ſi lat. in c. & ſi legibus. 21. q. 2.
b De reſcrip.
c L. a. quidam conſulebãt. ff. de re iudic. l. idẽ Vlpianus. ff. de excuſatio. tuto.
d In c. quia in eccleſiarum. de conſtit. & in ſi quando. de reſcri. nu. 4.
e Capit. 1. de conſti. li. 6.
f Cap. de forma. 22. qu. 5. & c. 1. de forma fidelitatis. in vſibus feudorum.
g Ca. ſignificaſti de elect. gloſ. ſolo.
h In c. ad audientiam. 2. de reſcrip.
i Deciſ. 52.
k De reſcrip. in nouis.
l In ca. in noſtra. col. 5. de reſcrip.
m In d. deciſio. 32. de reſcrip. in nouis.
n Concl. 6 oc. concluſio. extra Rotam.
o In c. poſtulaſti. colum. 5. & in ca. in noſtra corol. 5. de reſcript.
p L. ſcientiã. ff. de minoregrum reſtitu. cap. ex parte. de fide inſtrumen. l. Senatum. §. Marcellus ff. de le. 2.
q 12. q. 2.
r Conſil. 210.
s In l. ſi prædium. C. de adulte. educ.
t In c. de appell.
v In c. etſi quæ. de ſimon.

ſumiſus contrarium: probat enim donationem vnius equi factam à viro illuſtri Legato Papę non inducere præſumptionem ſimoniæ. Cùm ergo debitum ſoluendi vnum canem non ſit negatum, ſed ſolum tacitum: cumque ſit quiddam minimum tam ex circumſtantia benefacientis & concedentis feudum, qui erat ſummus Pontifex, & ſummus Rex, quam beneficiatiorũ, qui erant illuſtriſsimi viri, quàm ipſius beneficij, quod erat multorum caſtrorum, cum omnimoda iuriſdictione, mero & mixto imperio, non videtur conſiderandum eſſe ad effectum reſcindendi tam grande beneficium à tam grandi & ſummo principe tam magnis viris factum, neque ad præſumendum, quod ob illius expreſsionem retraxiſſet ſe tantus princeps à tam illuſtri conceſsione. Tum quod præfati viri illuſtriſsimi erant cognati ipſiuſmet ſummi principis, qui erat valde propenſus ad augendum & honorandum eos: & ridiculum videtur dicere, quod tantam donationem à tam grandi principe factam vitiaret taciturnitas debiti vnius canis, qui apud eos fere pro nihilo habetur. Tum quod non tacuerunt dolo, ſed ob incogitantiam, quæ veriſimiliter prouenit ex eo, quòd diutiſsimè ceſſarunt à ſolutione accipitris, & canum debitorum, & non cogitarunt an duo canes, vel vnus deberentur.

7 Tum quod licet cognatio & conſanguinitas carnalis ad aliquos effectus noceat in rerum eccleſiaſticarum tractatu, iuxta cap. *huiuſmodi.* [a] non tamen obeſt, immo plurimum prodeſt ad præſumendum, quòd concedens maiore affectu concedit cognato dilecto, quàm extraneo, & quod voluerit firmiorem & ampliorem eſſe ſuam donationem, vt experientia docet, & probat lex *vt vim.* [b] & alia plurima: & quod cæteris paribus, modo abſit fraus, magis tenemur cognatis, quàm extraneis, vt in his terminis tradit Federicus vbi ſupra.

a §. nam hac vſus præſta- tio. 12. q. 2.

b ff. de iuſti. & iur.

8 Ad alterum punctum reſpondetur, quod pro parte affirmante, ſcilicet, quod præfatus Illuſtriſsimus D. Honorius perdidit præfata bona, eo quòd non præſtiterit iuramentum fidelitatis, facit primò, quòd omnis feudatarius videtur teneri ad præſtandum iuramentum fidelitatis domino, à quo habuit feudum, [c] adeo quod ſi noluerit illud præſtare, perdat feudum. [d] Secundo, quod feudatarius, qui non petit inueſtituram, perdit feudum. [e]

9 Pro parte tamen negante facit neruoſiſsime, quod non omnis vaſſallus, qui habet feudum, tenetur ad petendam inueſtituram, & iurandam fidelitatem, ſed ſolum ille qui habet feudum illis oneribus ſubiectũm, vt eſt caſus in dicto cap. 1. [f] & præfatum feudum conceſſum fuit præfatis DD. Petro & Antonio à Paulo III. liberum ab omni alia recognitione, excepta ſolutione vnius ducati auri in vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli.

10 Et conſtat, quod iuramentum fidelitatis, & petitio inueſtituræ ſunt recognitiones dominij directi, quod apud concedentem feudum remanet, vt ex definitione recognitionis, & verbis petitionis inueſtituræ, & præſtationis iuramenti fidelitatis poſitis in titu. *de vera forma fidelitatis.* & in titu. *quid ſit inueſtitura, & qualiter fiat in vſibus feudorum.* irrefragabiliter colligitur, & expreſsè adnotauit Marianus Socinas [g] in hęc verba, *Petere inueſtiturã, eſt quidam quaſi cenſus deuotionis & reuerentiæ, quæ domino præſtari debent.* Cum ergo fuerit conceſſum liberum ab alia recognitione, quàm præfati ducati ſolutione, & petitio inueſtituræ, & pręſtatio iuramenti fidelitatis ſint recognitiones, conſequens eſt, conceſſum fuiſſe liberum ab illis.

c Cap. 1. de ſor- ma fidelita- tis. & notatur in c. 1. de no- na form. fi- del. in vſibus. feud. & c. de forma. 22. q. 5. & cap. ego N. de iuram- ram.

d Cap. 1. § 2. quæ fuit pri- ma cau. bene. amitt. in vſi- bus feud.

e Ca. 1. in prin- cip. quæ fuit prima cauſa bene. amitten- di. & in ca. 1. quo tempore miles in vſi- bus feud.

f In princ.

g Conſil. 96. nu. 31. in fine.

11 Tum quia non ſolum conceſsit liberũ indefinitè à recognitione, ſed vniuerſaliter ab omni alia recognitione: quæ vniuerſalis loquutio omnia includit, & nihil excludit, [h] immo includit multa, quæ non includit indefinita, amplius enim legat, qui legat omne marmor, quam qui legat marmor, & qui legat omnem lanam, quam qui lanam, per iura, quæ in id allegat gloſſa ſingularis [i] & alia gloſſa ſingularis, [k] quæ habet, per illam vniuerſalem notam ſeu dictionem *quamuis,* ampliari clem. illam ad cauſas criminales ſpirituales, quas non incluſiſſet, ſi abſque illa nota dictata fuiſſet. quod putatur ſingulare à Panormitano [l] & Andrea Siculo. [m]

h Cap. ſolitæ. verſus fine. de maior. & obed.

i In c. vt cir- ca. de elect. li. 6.

k In verbo. quãuis. clem. 1. de re iudic.

l In conſil. vl- ti. primi vo- lum.

m In c. tertio loco. de pro- batio.

12 Nec obſtat, quod bulla non habet illa verba, *omni alia recognitione,* ſed ſolum, *aliam recognitionem:* quoniam ſunt verba negatiua, quibus Papa decernit eos ad aliam recognitionem minime teneri: quæ verba æquipollent illis verbis, *ad aliam recognitionem non teneri,* quæ conſtat eſſe vniuerſalia negatiua, quæ quicquid inueniunt deſtruunt, & contrarium eius ponunt, iuxta gloſſam ſingularem & receptam [a] cui omnium dialecticorum chorus conſentit.

13 Tum quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, iuxta l. *quæſitum.* [b] vbi Bartholus & capit. *dominum.* [c] & latè Felinus [d] & præfatus Paulus III. liberauit præfatos fratres ab omni recognitione, excepta ſolutione vnius ducati annui: ergo liberauit eos ab omni alia recognitione, & conſequenter ab inueſtituræ petitione, & iuramenti fidelitatis præſtatione. Tum quia indubitatum eſt, feudum poſſe concedi abſque onere petendi inueſtituram, & præſtandi iuramentum fidelitatis, iuxta iura, [e] & tradit Panormitanus [f] in hæc verba, *iuramentum à vaſſallo præſtandum eſt, niſi à principe fuerit remiſſum.* Tum quia, vt ait Panormitanus, [g] licet non præſumatur iuramentum à principio fuiſſe remiſſum, id tamen poteſt conſtare ex ſpeciali pacto, vel lapſu triginta vel quadraginta annorum, [h] & in caſu propoſito non ſolum conſtat de ſpeciali pacto, ſed etiam de lapſu quadraginta & amplius annorum: quia feudum fuit conceſſum anno 1535. & nunc agitur annus 1581.

a In cap. [illegible] dilectus. de conſuetu.

b §. denique. ff. de fund. inſtru.

c 32. q. 7.

d In ca. [illegible] non [illegible]

e Cap. 1. § 2. quæ fuit prima cau. a be- nef. amitt. & c. 1. in fin. per quos fiat in- ueſtitura.

f In comp. [illegible]

g Ibidem.

h [illegible]

15 Tum quia nihil obſtat, quod in prima conceſsione, qua Gregorius XII. conceſsit bona prædicta præceſſoribus pręfatorum DD. Petri, & Antonij, fuit adiectum onus iurandi fidelitatem, & inueſtituram petendi: & quod conceſsio Pauli III. fuit quædam renouatio, & prorogatio conceſsionis Gregorij XII. & conſequenter videtur eſſe facta cum omnibus qualitatibus illius iuxta l. *ſed ſi manente.* [i] per quam gloſſa memorabilis [k] dicit prorogationem alicuius poteſtatis videri factam cum omnibus qualitatibus illius, & in terminis propoſitis cõſuluit Ioannes Barthomæus Scatampus [l] quod feudum etiam ipſo iure perditum, & renouatum adeo cenſetur vetus, & non nouum, quod agnati poſsunt & debent ſuccedere in illud. Non inquam hoc obſtat: quia id forte verum eſt, cum renouatio fit forma antiqua non mutata, ſecus ſi ea mutetur, quia per illam mutationem fit nouum, vt determinat Baldus [m] per Federicum & antea Oldradum [n] cuius ratio germana eſt, quod forma dat eſſe rei iuxta l. *Iulianus,* [o] cum his quæ gloſsa ibi citat: & palam eſt in conceſsione Pauli III. valde fuiſſe mutatam formam conceſsionis Gregorij XII.

i ff de preca- rio.

k In c. [illegible] de proba. [illegible]

l Conſil. [illegible] prim. par. [illegible] feuda.

m In §. inſu- per. de pro- hib. feud. a- lien.

n Conſ. 158.

o §. ſi quis rẽ fecerit. ff. de exhiben. reis.

Per quæ omnia ſuperueſtita, & aucta maxima S. D. N. benignitate, & liberali æquitate, qua ſolet erga huiuſmodi viros Illuſtriſsimos vti, reſolutio prædicta ſancta & æqua videri poteſt. Salua, &c.

DE SOLVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Res tranſit cum onere ſuo: fallit, quando res ipſa, antequam dicto onere afficeretur, mutata forma, ad alium qui non eſt ſucceſſor perueniret. nu. 2.*

2 *Decima & collecta ſoluenda aliquo anno de fructibus alicuius beneficij, debent ab eo ſolui qui illius anni fructus percepit, etiam ſi beneficium tempore ſolutionis mutauerit poſſeſſorem, modò qui illos percepit, eos tamquam beneficiarius perceperit. nu. 4.*

3 *Penſio Apoſtolica auctoritate impoſita ſuper diſtributionibus quotidianis alicuius beneficij obligat ſolummodò ipſum beneficiarium penſioni conſentientem, & in beneficio ſucceſſorem: qualis cùm non ſit nec Capitulum; nec ſinguli de Capitulo, quibus dictæ diſtributiones vacante beneficio ratione intereſſentiæ accreſcunt, ſequitur vt illi ad illam non teneantur.*

2 *Diſtributiones quotidianæ alicuius beneficij; ſuper quibus alicui reſeruata eſt penſio, tunc demum remanent dicto onere affectæ, ſi à beneficiario ipſo lucriſactæ ſint.*

3 *Penſio annua ſoluenda ex fructibus alicuius beneficij taxatiue expreſsis operatur quidem vt nõ debeat ſolui ex alijs, quàm ex dictis beneficij fructibus perceptis, vel qui percipi potuerunt, ſed non tollit quominus termini illorum annorum, in quibus nulli potuerunt percipi fructus, ſolui debeant ex fructibus in ſequentibus annis ſucceſsiue perceptis, ſiue percipiendis num. 4. & 5.*

3 Taxationis, & non demonſtrationis cauſa cenſetur facta mentio rerum ex quibus quid ſolui mandatur, quando vtraque vna & eadem oratione continetur.

4 Penſionarius poteſt penſiones non exactas exigere à ſucceſſore in beneficio, nedum pro illis annis in quibus beneficium fuit ab anteceſſore poſſeſſum, ſed etiam in quibus fuit vacans, non tamen poterit cogi, vt ſoluat niſi ex fructibus prout eos ſucceſſiue ex eodem percipiet beneficio. nu. 6.

CONSILIVM I.

QVæritur primo, an Antoninus penſionatius, cui conſtituta eſt penſio 250. ſcutorum ſuper fructibus & diſtributionibus cantoriæ valoris 1250. ducat. vacante cantoria per annum, & fructibus eius, qui in ſolis diſtributionibus conſiſtunt, præter aureos centum, cedentibus Capitulo, poſſit petere penſionem à Capitulo.

Secundo [illegible] poſſit petere ab eo, qui ei fuerit ſucceſſor.

Duæ [illegible] nes videntur proponi. Prior eſt, an prædictus Ant[illegible] poſſit petere prædictam penſionem prædicti anni à Capitulo. Poſterior, an poterit petere ab eo, qui ſucc[illegible] in d[illegible] cantoria.

1 AD PRIOREM reſpondeo, quod pro eius parte affirmante facit, quod res cum ſuo onere tranſit.[a] At diſtributiones quotidianæ prædicti anni Eccleſiæ prædictæ videntur oneratæ, & affectæ onere ſoluendi prædictam penſionem: ergo is vel ij, ad quos tranſierint tenebuntur ſoluere illam. C. ergo diſtributiones tranſierint ad Capitulũ, vel dignitates, & canonicos illius Capituli, illi tenebũtur ad ſoluendũ illã. facit quod collecta vel decima ſoluenda aliquo non de fructibus alicuius beneficij, ſolus debet ab eo, qui fructus anni accepit, etiamſi antequam ſoluerit deſinat eſſe beneficiarius illius beneficij, quod ſępè ſe reſpõdiſſe ait Dominicus.[b]

a Ca. ex litteris. de pig. & ca. ſi quis laicum 10. q. 1

b In cap. praſenti. §. porro. de off. ordin. lib. 6

2 His tamen non obſtantibus pars negatiua videtur verior, tam quo ad Capitulum, quam quo ad illos, qui ſunt de Capitulo. Quo ad Capitulum quidẽ duplici ratione. Prior eſt: quia nihil de diſtributionibus prędictis peruenit ad illud, illæ enim totæ peruenerũt ad ſingulares de Capitulo, & conſtat aliud eſſe Capitulũ, aliud ſingulos de Capitulo iuxta *c. cum te*, vbi latè hoc Felin. exornat.[c] Poſterior eſt, quod literæ Apoſtolicæ, obligant ad ſoluendam prędictam penſionem ſolum Ioannem, qui conſenſerat eius cõſtitutioni, & ſucceſſores in ipſa cantoria, vt ex tenore illarum conſtat, de quibus non eſt Capitulum, vt palàm eſt. Quod autem non poſſit petere etiam à ſingularibus, qui non fuerunt, vel fuerint ſucceſſores in cantoria, probatur poſteriore ratione: quia literæ Apoſtolicę non obligãt illos, nec vllam de illis mentionem faciunt. Probatur etiã, eo quod nihil prædictarum diſtributionũ prouenit ad eos ratione prædictæ cantoriæ, ſed tantum ratione ſuarum dignitatum & canonicatuũ, ratione quorum diuinis intererant.

c De reſcrip.

Non obſtant oppoſita: quia concedimus quidem rem tranſire cum onere ſuo, ſed negamus prædictas diſtributiones, quæ numquam fuerunt quæſitæ per vllum cantorem, eſſe oneratas illo onere: quia ad ſummum illæ tantũ, quę eſſent lucrifactæ per cantores, potuerũt eſſe affectę, & obligatæ onere illo, iuxta illud ſolẽne Ludou. Ro.[d] de quib. nõ ſunt illæ quæ accreuerunt eis ob abſentiã cãtoris, & determinatio Dominic. loquitur de collecta, quę debebatur à beneficiario de fructib⁹, quos ratione ſui beneficij percepit, quod non contingit in caſu propoſito, in quo pẽſio debetur de perceptis à cantore, quales nulli ſunt: quia nullus fuit cantor, qui eos percipere poſſet.

d 201. in conſil.

AD POSTERIOREM QVAESTIONEM, videlicet an prædictus Antonius poterit petere prædictam penſionẽ ab eo qui ſucceſſerit in dicta cantoria, eſto quod diſtributiones, nec fructus perceperit, reſpondeo pro parte negante facere primo, quod ipſe nõ recepit, neq; quidquam vmquam recipiet de fructibus, & diſtributionibus prædicti anni, quo cantoria vacauit: quia illi cum conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, accreuerunt Capitulo, vel ſingularibus dignitatibus, vel canonicis, qui fuerũt illo anno de Capitulo, & interfuerint horis, & aliis diuinis officiis, iuxta cap. 1. e & f Conc. Trident. & iniuſtum videtur, quod qui non rapuit, nec accepit, exoluat.[g]

e De cler. nõ reſid. lib. 6.
f Cap. 12 de reform. ſeſſ. 24.
g Argu. cap. ſine aliena 10. q. 4. e per. num de reg. iur. lib. 6.

Secũdo, quod non debet alteri per alterum iniqua condítio inferri,[a] nec debet alius pro alio teneri, arg. illorum tit. C. *ne fil. pro patr. & ne vxor pro mar.* & illius Ezechielis,[b] *Filius non portabit iniquitatem patris.*

a L. non debet. ff. de reg. iur.
b Ezech. 18.

3 Tertio, quod non debetur penſio illius anni quo non fuerunt percepti, nec potuerunt percipi fructus beneficij, ſi fuerunt in bulla expreſſi cauſa taxationis, & non demõſtrationis, vt grauiter definit Paul. Caſtrenſis,[c] & poſt illũ Fel.[d] & addit Gigas,[e] quod ſecundum ſtylum Curiæ fructus, ſuper quibus imponitur penſio, exprimuntur cauſa taxationis, & non cauſa demonſtrationis: & rectè quidem, quia vna & eadem oratione continetur reſeruatio pẽſionis, & nominatio fructuum, ex quibus illa eſt ſoluenda, & quando id vna & eadẽ oratione fit, cenſentur fructus nominati cauſa taxationis, vt efficaciter probat Paul. communiter recep.[f] & in caſu propoſito fructus non fuerunt percepti, nec potuerunt percipi ab aliquo: quia vacabat cantoria, & non erat cantor qui poſſet intereſſe diuinis. ergo non poteſt peti penſio pro illo anno.

c Conſ. 338. nu. 3. col. 1.
d In c. ad audientiam. 2. n. 7. de reſcri.
e In q. 62. de penſio.

His tamen non obſtantibus pars affirmatiua videtur verior. Tum quia intentio Papæ eſt ſeruanda,[g] argum. l. *in conditionibus primum locum eorum habet intentio diſponẽtis.*[h] At intentio Papæ fuit, prouidere D. Antonio de prædicta pẽſione pro victu eius honeſto, vel parte eius ſoluenda de fructibus & diſtributionibus per Ioannem cantorem, & ſucceſſores eius percipiendis: ergo ſoluenda eſt illa ab aliquo, & non à Capitulo, neque à ſingularibus de illo, ergo à ſucceſſoribus eius.

f In d. conſ. 338. nu. 3.
g Ca. ſuper literis. ſub fin. de reſcrip. c. fin. de preb.
h ff. de cõd. & demonſtr.

4 Tum quia ſtylus Curiæ habet, quod penſionarius poteſt petere penſiones decurſas, & non ſolutas annorũ prętetitorum à nouo poſſeſſore beneficij, qui nihil vmquam recepit, nec fortè recipiet, nec recuperabit à prædeceſſorib. ſuis, nec ab hæredibus eorum, & id eſſe iuri conſonum, ſatis colligitur ex Dominico & Frãco,[i] & ex traditis à Caccialupo[k] & latius ex Gigante.[l]

Non obſtat primum oppoſitum: quia concedimus ſucceſſores prædictos numquã eſſe percepturos de fructibus, & diſtributionibus illius anni, ſed negamus eos ob hoc liberari: quia tenebuntur ad ſoluendum de fructibus perceptis ab eis aliis annis, quibus cantoriam poſſederint: ſicut tenerentur ſoluere pẽſiones omnes decurſas, ſi prædictus Ioannes cantor non ſoluiſſet eas, vt dictum eſt. Non obſtat etiam ſecundum: quia ſucceſſor in cantoria nõ cogitur ad ſoluendam penſionem propter factum alienum, ſed propter ſuum, quia recipiet & poſſidebit cantoriam onuſtam prædicta penſione, nulla facta ei remiſſione, & ita ceſſant omnia ibi citata ad probandum, quòd vnus pro alio non debet teneri. ſucceſſores enim prædicti non tenebuntur ꝓ aliis, ſed pro ſe & ſua cantoria a ſe poſſeſſa & retenta.

i In c. praſenti. §. fin. de off. ord. li. 6.
k quaſt. 12. de penſion.
l In tract. de penſio qu. 39.

5 Non obſtat etiam tertium, licet plurimum vrgeat: quia concedimus non eſſe ſoluendam penſionem annuam illo anno, quo non naſcuntur fructus illius anni, concedimus item, quod in literis penſionum, fructus vnde debẽt ſolui, cauſa taxationis exprimuntur, vt in argum. ſed dicimus illã hoc operari, quod non eſt ſoluenda de aliis, quam de fructibus ipſius beneficij, non tamen operatur, quod non debeat ſolui penſio pro anno, in quo nõ colliguntur fructus, & ita ſi percipiantur à ſucceſſoribus cantoriæ fructus, vnde poſſit ſolui penſio decurſa, tenebuntur ſoluere illã, ſiue perceperint ſiue non perceperint fructus annorum prętetitorum, & ſiue alij poſſeſſores perceperint, ſiue non perceperint, per prædictum ſtylum Curię, & iura quibus ille fundatur. vnde ſi in literis diceretur, quòd pẽſio quælibet annua ſolueretur à beneficiario de fructib. illius anni, pro quo eſt ſoluenda penſio, non teneretur ſoluere ſucceſſor pro anno, in quo non colligerentur fructus. ſed quia in literis ſolùm fit mentio fructuũ percipiendorum ex beneficio: taxatio quidem fit quo ad hoc, vt ſi nulli fructus percipiãtur, nec percipi poſſint, non ſoluatur pẽſio de aliis fructibus: ſed quia litteræ non taxant, neque limitant penſionis ſolutionem ad fructus huius vel alterius anni, ſoluenda erit de fructibus, qui percipientur ex beneficio illis, vel aliis annis. Facit ad hoc argumẽtum à parte ad totũ,[m] quòd communiter omnia beneficia cùm vacant aliquo tempore manẽt vacantia, & collatarij eorum abſque poſſeſſione illorum, & conſequenter ſine potentia quærendi diſtributiones quotidianas: ſicque eorum poſſeſſoribus, & inter-

m Iuxta l. quæ de tota. ff. de rei vend.

eſſentibus diuinis debentur: attamen vſus habet, quod qui accipiunt beneficia huiuſmodi penſionibus onuſta, ſoluũt penſiones, non detracta aliqua parte illius, pro rata temporis, quo non potuerunt intereſſe diuinis.

6 Ex his tamen infertur, quòd ſucceſſor non poterit cogi ad ſoluendam penſionem ſtatim quo ſucceſſerit, donec lucretur, vel per eum ſteterit quo minus lucretur tantùm de fructibus, & diſtributionibus, quàm commodè illã ſoluere poterit de fructibus cantoriæ, qui nominantur cauſa taxationis, & demonſtrationis ſolutionis faciendæ: & ita non tenebitur ſoluere de alijs bonis, quã de his, quę quęſiuit, vel per eum ſteterit, quo minus quæreret de fructibus cantoriæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Fructus epiſcopatus vacantis, à die vacationis ſucceſſori debentur de iure, niſi Pontifex illos Cameræ vel alteri ſpecialiter reſeruauerit.

2 Penſionis reſeruationi qui nec per ſe, nec per procuratorem conſentit, ob non ſolutionem non ligatur cenſuris, antequã reſeruationis litteræ non per alterius notarij tranſumptum, ſed in authentica forma intimentur. nu. 4.

3 Penſionem præteritorum annorum ab anteceſſore non ſolutam ita tenetur ſoluere ſucceſſor ex fructibus, quos ipſe percepit, vel in futurum percipiet, vt ab herede anteceſſoris, qui fructus dictorum annorum percepit, quod ſoluit recuperare valeat. & nu. 5.

6 Penſionarius tenetur compẽſare ſeu deducere ex termino ſibi debito id quod beneficiarius pro ipſo in expeditione bullarum penſionis ſoluit iuxta ſtylum Curiæ, nec poteſt propria auctoritate capere fructus pro ſolutione ſua penſionis. nu. 7.

8 Declaratio contra non citatum, quod inciderit in cenſuras, eſt nulla cum omnibus inde ſequutis: & hoc, modo non ſinus in notorius.

CONSILIVM II.

1 CErtum eſt, iure ſolo cõmuni attento, quod Epiſcopus debet habere fructus ſui epiſcopatus, obuenientes non ſolum a tempore datæ prouiſionis, ſed etiã quotquot obuenerunt a tempore vacationis, [a] niſi illos quos Sedes Apoſtolica ſibi, fiſco Regio, vel alijs reſeruauit, quarum reſeruationum copiæ oſtendi deberent, aut ſumma earũ proponi ad rectè iudicandum: mihi autem nõ exhibetur priuilegium fiſci Siciliæ, quod ſuper hoc habet, neque etiam copia literarum Regiarum, quæ fuerunt expeditæ die 7. menſis Ianuarij, ſuper fructibus à fiſco Regio perceptis vel percipiẽdis vel reddendis. Deinde non oſtẽditur mihi, quo iure, & quibus literis Papæ præfatus Rinaldus Corſus acceperit fructus, quos narratur accepiſſe.

[a] Ca. quia ſæpe. de elect. li. 6. cũ ſibi concordantibus.

2 Præterea bulla penſionis conceſſa officio Inquiſitionis anno 78. & intimata anno 80. non nocuit domino Epiſcopo, ad incurrendam cenſuram vllam ante intimationẽ, quia non conſenſit conſtitutioni penſionis perſonaliter, immo neque per procuratorem: quia ſolùm debebat, eo quòd ſucceſſit debenti eam, vel quia de conſenſu Regis conſtituit eam Papa, cuius copia neque ſumma monſtratur mihi, vt poſsim iudicare de quibus ducatis ſit intelligenda, quamuis credam intelligendam eſſe de ducatis 13. tarenarum, & non de ducatis 16. tarenarum, ſi vera ſunt omnia quæ in facto narrantur.

3 Ad hæc credo eiuſdem Dominationem reuerendiſsimã teneri ad ſoluendã penſionem decurſam à die conſtitutionis penſionis de fructibus perceptis, vel percipiẽdis, ſaltem poſteaquã eos perceperit ex fructibus annorum ſequentium, remanente vel ceſſa ſibi actione recuperãdi ab eis, qui perceperunt fructus, & non ſoluerunt partem penſionis, quæ debebatur ex eis: quia ſecundum receptiorem opinionem, qui ſuccedit in beneficio onerato penſione, debet ſoluere penſiones decurſas, quas non ſoluit prędeceſſor, remanẽte ſibi actiõe recuperãdi eas ab eius hęrede.

4 Inſuper intimatio bullæ penſionis facta per tranſumptum, & non originaliter, ad nihil obligauit dominũ Epiſcopum, quia habetur pro non facta, quia debuit fieri per inſtrumentum authenticum, [b] quale non eſt copia inſtrumenti per alium notarium exemplati ſiue tranſumpti, [c] præſertim ſi eſt ratum in loco ſuſpecto, quale dicitur fuiſſe id, per quod fuit facta intimatio.

[b] Clem. cauſam de elect.
[c] Authen. ſi quis in aliquo documento. C. de eden.

5 Accedit, quod dominus Epiſcopus ſecundũ receptiorem opinionem cogi poteſt ad ſoluendam penſionem anni 1578. cuius fructus non recepit, ſi poſtea recepit alios, vt prædictum eſt, remanente ſibi actione contra hæredẽ, qui debuit eam ſoluere. Addo, quod, vt prædixi, credo dominũ Epiſcopum non debere ducatos de Camera, ſed tãtum 13. tarenorum, ſi vera ſunt narrata in facto, ſed non poſſe me certo iudicare non viſis literis. Quin etiam certum eſt, D. Epiſcopum retinere poſſe omnia quæ ſoluit ratione literarum, & impenſæ factæ pro expeditione penſionis, quæ ſoluẽda erat, per officium Inquiſitionis, iuxta morem quẽ Curia ſeruat, & qui pro lege habetur. [a]

[a] Cap. quam grauis de crimine fal.

7 Certum eſt etiam penſionarium non poſſe auctoritate ſua propria & priuata capere ea, quæ ſibi pro penſione debẽtur, niſi ſancta Sedes Apoſtolica id ſpecialiter ei cõceſſerit, vel niſi officium Inquiſitionis habuerit huiuſmodi priuilegium, quod ego non noui: & conſequenter, dominum Inquiſitorem, ſi proceſsit, vt narratur in facto, malè proceſsiſſe, & acta eius retractatũ iri à S. D. N. iuri ſeruando deditiſsimo. Nec interim deſino mirari, Inquiſitionis executorem, tot quot narrãtur errata iuris & facti feciſſe, & quod ea ſi fecit, emendabuntur à S. D. N. & quod declaratio, quòd aliquis incidit in cenſuram, niſi notoriũ ſit, non poteſt fieri abſque citatione, & denique quòd declaratio, & omnia quæ illam conſequuta ſunt, ſunt nulla ipſo iure, & eorum ligamina nulla indigent relaxatione, quia non fuere verè ligamina, per ea plurima quę nos poſt alios tradimus, [b] quamuis non eſt facilè credendum tantũ executorem, contra tantum Epiſcopum, in tanta ciuitate, tanta errata feciſſe in offenſam D. N. Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſua miſericordia ſaluet. Amen.

[b] In ca. cum contingat. de reſcript.

SVMMARIVM.

1 Capitulum, in quod perueniunt omnes fructus canonicatus conſiſtentes in diſtributionibus & groſſa, tenetur ſoluere penſionem alicui ſuper eiſdem reſeruatam, ſecundum aliquos, cuius contrarium tenet auctor.

1 Diſtributiones omnes acquiruntur ſolis intereſſentibus, non per verum ius accreſcendi ſed ex particulari iuris diſpoſitione.

2 Diuidere etſi non poſsit iudex canonicatum ſine iuſta cauſa, concordia tamen iudicialis eſt ſeruanda.

3 Optans ſecundum canonicatum liber eſt ab obligatione, qua per iudicialem concordiam initam occaſione primi dimiſsi tenebatur.

CONSILIVM III.

ROgatus, vt perpenderem reſponſa duorum doctorum ſuper his, & dicerem quid de illis ſentirem, reſpõdeo primo, hæc dubia maiora eſſe, quam quæ pro eorum æquitate poſſem ego in præſentia ob occupationes varias reſoluere.

Secundo, quod ad reſoluendum primũ, oportebat ſcire an hic canonicatus apud Sedem Apoſtolicam vacaſſet, an non, & aliqua alia.

1 Tertio, quod niſi prædicti doctores eruditiſsimi defendiſſent penſionem prædictam deberi à Capitulo prędictas diſtributiones lucranti, fortè decidiſſem contrarium. Tum quia penſio prædicta Ioan. videtur poſita ſuper groſſa & diſtributionibus quærendis à canonico penſioni conſentiente, & non ſuper quærendis à tertio. Tum quia Capitulum non quærit diſtributiones intereſſentium, ſed ſinguli de Capitulo nunc plures, nunc pauciores pro numero intereſſentium, iuxta cap. 1. [c] Tũ quia illi ſinguli non vidẽtur eaſdem quærere illo vero iure accreſcendi, de quo agitur in l. re coniunctis, [d] ſed eo quo c. 1. [e] habet quod diſtributiones tribuantur intereſſentibus. Tum quia nec Capitulum vniuerſum, nec ſinguli canonici tenerentur ſoluere penſionem conſtitutam alicui ſuper fructibus, & diſtributionibus alicuius canonici, ſi ille poſsideret illos, & non inſeruiret ei intereſtendo diuinis, neque illo mortuo, vel nõ poſsidente. argumento à ſimili, vel eadem ratione ca. dudum. [f] Sed quia prædictorum præcellentium doctorum auctoritas multum apud me valet, malo hærere, quàm tumultuariè iudicare.

[c] De cler. non reſid. li. 6.
[d] De leg. 3.
[e] De cler. non reſid. li. 6.
[f] 2. de elect.

2 Quarto, quod conſonum videtur id quod alter prædictorum

rum dominorum ait, ſcilicet vicarium non potuiſſe canonicatum vacantem diuidere ſine iuſta cauſa per citata ab eodem. Sed arbitror compoſitionem illam auctoritate vicarij factam inter litigantes debuiſſe ſeruari inter eos ſine vlla diuiſione canonicatus, vel præbendæ.[a]

a *Iuxta cap. niſi & c. ad aures de preb.*

3 Quinto, quod niſi verba instrumenti continentis cõpoſitionem prædictam aliud exprimãt, videtur præfatum Gabrielem, ſimul ac reliquit priorem canonicatũ, & accepit optatum, liberatum fuiſſe ab obligatione cõtenta in prædicta compoſitione: quia illa reſtringebantur ad illud tempus, quo eſſet canonicus illius canonicatus, & per prędictam optionem deſinit eſſe talis, & quo ad illum habetur pro mortuo, iuxta §. *ecce*,[b] & gloſſ. memorabilem.[c]

b 7. q. 1.
c *Verb. mortuo in cap. ſi. ſcriptum de reſcript. li. 6.*

B

SVMMARIVM.

1 *Socius qui plures accipit officialis ſuper ſuo officio, quã illud reddit, peccat, & ratione ſocietatis ſic initæ, poſterioribus, præſertim ignorantibus, tenetur ſatiſfacere.*

2 *Debitor peccat volens poſteriorib. prius ſoluere, etiam ſi prioribus tãquam fideiuſſor, & poſterioribus tamquã principalis teneatur: niſi incogitantia eum excuſet: vel ob aliquam occaſionem crediderit ita de iure faciendum, vel agatur de ſolutione extra iudiciũ facienda, quo caſu regulariter poteſt poſterioribus prius ſoluere: immo ſi ab eis nimium vrgetur, tenetur: & hoc niſi iam ceſſerit bonis, vel ſit is ad quem bona defuncti debitoris peruenerint, quia tunc non poteſt poſteriores præferre. nu. 4.*

C

3 *Vſurarius tenetur prius mutuò accepta reſtituere, quàm vſuras extortas.*

4 *Debitor qui nimium vrgetur à poſterioribus creditoribus, poteſt eis prius ſoluere, quam anterioribus etiam hypothecariis.*

4 *Conſulẽs in re in qua non habet intereſſe aliquod bona fide conſulenti nullo modo tenetur, at tertio, qui ex dicto conſilio damnum paſſus eſt, tunc demum tenetur, ſi fuit in culpa lata: quia de damno dato per leuem culpam nemo in conſcientia tenetur. nu. 3. & hoc quando conſilium verſatur circa contractum: nam circa delicta aliud videtur.*

5 *Conſilium non circa delictum, ſed circa contractum is dicitur dediſſe, qui bona fide, ſed erronea & cum peccato conſuluit debitori, vt prius ſatisfaceret vni creditori, quàm alteri, licet exinde per accidens alter creditor damnum paſſus fuerit.*

D

CONSILIVM IIII.

TVllius ſuper ſuo officio accepit pecunias ad ſocietatẽ, pluſquã officium reddebat, & fideiuſsit pro aliquibus amicis. Deinde ſuper eodem officio pecunias pro ſe ipſo accepit: quo vendito, dum volebat creditoribus ſatisfacere, communicauit conſilium cum amico, qui conſuluit vt prius ſolueret propriis creditoribus, deinde iis quibus fideiuſſerat, cum pretium venditi officij nõ ſufficeret pro vtriſque. Quæritur, an conſulens peccauerit, & teneatur ad reſtitutionem prioribus creditoribus.

E

1 Reſpondeo primò, quod peccat is, qui accipit ad ſocietatem ſuper officio ſuo, vltra quam illud reddit, & quod ratione ſocietatis debet prædictus officiarius ſoluere ſociis, à quibus pecunias ad ſocietatem accipit, præſertim ſi poſteriores ſocij ignorant accepiſſe ipſum prius alios ſocios, qui vacuarent omnes reditus ſui officij, ſicut & qui ſuper vnum & eumdem fundum reddẽtem decem annua conſtitueret clam multos alios cenſus, qui ſuperarẽt ſummam dictorum 10. annuorum, poſterioribus ignorantibus cenſus anteriores conſtitutos, iuxta ea quæ ſcribimus in in commen. reſolut.[d]

d *Cap. 1. 14. queſt. 3.*

2 Secundo, quod is officialis videtur peccaſſe volendo prius ſoluere his, à quibus poſterius pro ſe ipſo accepit, quam his, quibus antea ſe per fideiuſsionem obligauit, vt diximus in Man. confeſſ.[e] ſcilicet quod debet prius ſoluere illa, pro quibus ſoluendis prius ſe & omnia bona ſua, præſertim in forma Cameræ obligauit, quàm quæ poſtea contraxit, & ita peruertendo illum ordinem videtur commiſiſſe iniuſtitiam, quæ eſt peccatum mortiferum, ſecundum S. Thom. recep.[f] niſi ignorantia, vel inaduertentia excuſaſſet illum, eo quod aliquam occaſionem habuit credendi, quòd prius debebat ſoluere illa, quæ pro ſe ipſo accepit, & quæ in ſui ipſius vſus impendit, per mox. dicenda: & quia vt poſt Caiet. diximus,[g] prius tenetur ſoluere vſurarius mutuo à ſe accepta, quam per vſuras extorta.

F

e *Cap. 17. nu. 14.*
f *2. 2. queſt. 59. art. 4.*
g *Vbi ſupra nu. 10.*

3 Tertio, quod ſi is principalis peccauit, difficile excuſari poteſt conſulens à peccato: quia conſentiens peccato peccat.[a]

A

a *Ca. 1. de offic. deleg.*

Quarto, quod graue dubium videtur, an culpa ipſius, dato quod peccauerit conſulendo, fuerit leuis vel lata, quod tamen plurimum importat: quia ſi leuis fuit, non videtur teneri ad reſtitutionem, per dictum ſing. Innoc. c. ſicut dignum. de homicid. ſi autem fuerit lata, ſic, ſecundum Innoc. ibid.

4 Quinto, quod ad dicendum quod fuit leuis, facit primò, quòd ipſe non erat iuriſperitus, neque petebatur ab eo conſilium tamquam à iuriſperito, ſed tãquam ab amico & officiario Curiæ. Secundò, quòd ferè omnes ſuæ cõditionis homines putãt fideiuſſores iuſtè poſſe ſoluere prius

B

debita ſua, quàm aliena, pro quibus fideiuſſerunt. Tertiò, quòd iure regulari debitor poteſt ſoluere extra iudicium creditoribus ſuis poſterioribus prius quam prioribus, immo & debet, ſi ipſi prius petant.[b] Quartò, quòd communiter debitores, qui ſoluunt prius poſterioribus creditoribus nimium vrgentibus, quàm prioribus etiam hypothecariis, quibus ſe & ſua obligarunt, communiter dicuntur non peccare. Quintò, quòd aliud videtur dicendum de ſoluendis debitis mortuo debitore, vel ceſsione bonorũ facta per eum, & aliud de ſoluendis debitis viuentis, qui poteſt bona fortuna, vel induſtria ſoluere aliis creditoribus prioribus: & ita non eſt tanta culpa conſulere huic vi-

b *L. pupillus. ff. quæ in fraudem credit.*

C

uenti, quanta eſſet conſulere idem cuſtodi bonorum mortui, vel eius, qui ceſsit bonis. Sextò, quòd fertur in Signatura Papę decretum eſſe aliquando, vt fideiuſſor viuens & impotens ad ſoluenda omnia debita, prius ſolueret debita pro ſe contracta, quàm per fideiuſsionem debita. Septimo facit cap. *Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.*[c] cum is de quo agimus, bona fide laudauerit cõſilium prædictum decoquere volenti.

c *De reg. iuris lib. 6.*

5 Non obſtat, quod licet conſulens bona fide non tenetur conſulenti, quando ſua non intereſt,[d] tenetur tamen tertio, cui ex dicto conſilio damnum conſequutum eſt, ſi conſilium illud fuit cauſa, ſine qua non fuiſſet illud damnum ſequutum,[e] vt ſingulariter annotat Dinus,[f] non inquam hoc obſtat: quia illud intelligendum eſt de conſilio

D

malè dato per culpam latam, ſed non per leuem tantùm, vel fortè nullam, per proximè allata. Non obſtat etiã, quòd licet nemo teneatur ex malo conſilio bona fide dato circa contractos, tenetur tamen de dato circa delicta, vt omnes DD. tenent,[g] & latius Decius,[h] non inquam hoc obſtat: quia in noſtro caſu agitur de conſilio dato circa contractus, & non circa delicta: & licet aliquod peccatum interuenires in ſic contrahendo, vel diſtrahendo, illud tamẽ non contingit per ſe, ſed per accidens, & nõ principaliter, & ita de eo non eſt curandum.[i] Salua, &c.

d *L. 2. § fin. ff. Mandati. d. cap. nullus.*
e *Arg. in fin. de iniur. l. qui occidit ff. ad legem Aquil.*
f *In dict. reg. nullus.*
g *In d. c. nullus & l. conſilij ff. de reg. iur.*
h *D. reg. conſily.*
i *L. ſi quis nec cauſam ff. de rebus cred.*

SVMMARIVM.

E

1 *Debitor occultus tranſmittens creditori debitum per confeſſarium, qui infideliter agens pecuniam ſibi retinuit, non liberatur, ſed ſolùm excuſatur, donec reſciuerit dolum confeſſarij.*

2 *Regularis confeſſarius accipiens à pœnitente pecuniam numerandam pœnitentis creditoribus, & in alios vſus conſumens, reſtituat eo modo, quo regulares ſuis creditoribus ſine damno monaſterij ſatisfacere debent, puta ex iis, quæ ſibi corradunt ex ſuis portionibus: vel, & hoc videtur iuri magis cõgruum, factum pœnitenti reuelet. nu. 3. quod ſi creditores ſunt incerti, cùm tunc reſtitutio ſit facienda pauperibus, poteſt ſibimet tamquam vni pauperi reſtituere. num. 4.*

3 *Confeſſarius ad reſtituendum quid accipiens, eamdem quam pœnitens curam adhibere debet inueniendi creditoris.*

F

4 *Incertis creditoribus quis reſtituere tenetur, ſi ſit pauper, poteſt ſibi tamquam pauperi reſtituere.*

CONSILIVM V.

COnfeſſarius religioſus accepit à pœnitente certam ſummam pecuniæ, vt ea ſatisfaceret ſuis creditoribus occultis, qui tamen impendit eam in ſuos vſus bonos, vel malos, mentitus pœnitenti, quod ſatisfecit creditoribus. Quæritur quid dicendum.

1 Reſpondeo primò quod pœnitens videtur ſatisfeciſſe, donec innotuerit ei dolus confeſſarij, argumento cap. *ſignificantis,*[k] & aliorum iurium, quæ probant excuſari quẽ ob fidelitatem nuncij, & ob auctoritatem conſultorum.

k *De pignoribus.*

A 2 Secundo, quod præfatus D. confeſſarius tenetur ſatisfacere dictis creditoribus eo modo, quo religioſi poſſunt ſuis ſine detrimento ſui monaſterij, vel ordinis, his modis, quos tetigimus in tractatu redit. eccl.[a] vbi poteſt videri: inter quos dicimus poſſe ſatisfacere de rebus, quas in ſuos honeſtos vſus diſpenderent de licentia legitima ſuorum ſuperiorum, iuxta ea quæ latius ſcripſimus in comment. 2. de regul.[b]

3 Tertio, quòd præfatus confeſſarius debet ponere tantam diligentiam in inquirendo prædictos creditores, & eorum hæredes, quantam tenebatur adhibere pœnitens: quia ſubrogatus ſapit naturá eius, cui ſubrogatur.[c] Quarto, quòd iuri propius videtur præfato confeſſario, vt admoneat ſecretiſsimè pœnitentem, quod non ſoluit præfata debita, ſi pœnitens viuit. B

4 Quinto, quòd ſi nullo modo prædictorum poteſt ſatisfacere, excuſabitur impotentia, iuxta cap. *Odoardus*,[d] & l. *nam & u*,[e] & tradita per S. Thom.[f] & per nos poſt alios in Man. conf.[g] Sexto, quòd ſi creditorum, & debitorum incertitudo non poterit certificari, vel qua parte non poteſt, eſt facienda reſtitutio pauperibus, ſi fieri poteſt, per capit. *cum tu*, iuncta glo. de vſuris. & ipſemet confeſſarius poteſt eſſe vnus de pauperibus, cui tamquam pauperi poteſt fieri reſtitutio, vt nos vtiliter declaramus in Enchrid. de orat.[h]

a Quæſt. 3 mon. vltimo. & explicati q. 2. mon. 40.
b Super cap. non dicatis. 12. q. 1.
c L. cum qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautionibus.
d De ſolutio.
e ff de dolo & doli except.
f 2. 2. qu. 40. art. ſin.
g Cap. 17. nu. 71.
h Cap. 7. nu. 34.

SVMMARIVM.

1 Creditor anterior per reuocatoriam conuocat, quicquid facto debitoris fraudantis in alium peruenit, etiamſi eſſet translatio triennalis locationis, quam debitor prædia ad triennium conduxerat: nec penes eum, qui ſic per fraudem acquiſiuit, debet quicquam remanere: ſecus eſſet, ſi peruenisset ex non facto, ſeu omiſsione, puta quia debitor nolendo acquirere fuerit cauſa, vt id non acquiſitum in hunc tertium perueniret. C

CONSILIVM VI.

Titius fideiuſsit pro Sempronio pro ſumma 200. ſcutorum mutuò acceptorum à Ioanne, quorum centum D. Sempronius conſumpſit in colendo vineá, quam à Petro ad Triennium conduxerat, & alia 100. in ſoluendo quædam alia debita. Titius cupiens ſolutionis prædictæ fideiuſsionis periculum euadere, dixit ipſi Sépronio: Iam ſcis te antea contraxiſſe quamplurima alia debita maiora, quàm ſoluere valeas. Quapropter te mortuo, cùm iſta mea fideiuſsio vltimum debitum ſit, neceſſariò mihi erunt ſoluenda ex proprijs bonis iſta 200. ſcuta: obſecro te, vt pro mea ſecuritate, & cautela, transferas in me locationem d. vineæ, vt ego poſsim dicere fructus eius meos eſſe, & ex eis ſatisfacere fideiuſsioni prædictæ, aliàs ſi non ſatisfacis ex eis, poſsim te compellere ex eiſdem ſoluere. Conſenſit Sempronius, & ſic coram notario, & teſtibus in præſentia dicti Petri domini vineæ conſentientis, pariterque transferentis facta fuit translatio prædictæ locationis triénalis eius in ipſum Titium. Poſt duos autem annos à dicta tráſlatione defunctus eſt Sempronius relictis in aſſe aliquibus fructibus ex ipſa vinea ſeparatis, & anteriores creditores ſua credita ab hæredibus petunt. Sed cùm non ſufficiat hæreditas omnibus ſoluere. D E

Dubitatur primò, an prædicta cautela translationis dictæ locationis ita ſit valida, & iuſta, vt d. Titius ex prædictæ vineæ fructibus, ſcuta illa ducenta vltimo & recentiori creditori, cui per dictam fideiuſsionem ipſe eſt obligatus, licitè ſoluere poſsit, alijs creditoribus relictis.

Secundò, an ſaltem ſoluere licitè poſsit prædicta centú ſcuta in colendo & beneficiando dictam vineam ab ipſo Sempronio inſumpta.

Tertiò, an tuta conſcientia prædictus Titius poſt mortem dicti Sempronij in conductione dictæ vineæ virtute ſupradictæ translationis pro illo tertio anno, qui deeſt, vt finiatur prædicta conductio, ſuccedere valeat: vel potius ſit dicendum, ei hæredes ipſius Sempronij ſuccedere. F

1 Reſpondeo, quod creditores antiquiores habentes antiquiorem obligationem contra Sempronium poterunt per actionem reuocatoriam, i reuocare præfatam translationem locationis, & vtilitates inde ſequutas, eo quòd nó poteſt negari illam fuiſſe factam in fraudem creditorum. Tum quia licet illa non habeat locum contra eum, ad qué peruenit aliquid, eo quod debitor noluit quærere illud cú

i Toto tit. ff. quæ in fraudem.

A poſſet,[a] habet tamen locum contra illum, ad quem peruenit aliquid ex aliquo contractu debitoris, vel per quodcúque aliud factum.[b] Tum quia præfatus Sempronius debitor alienauit à ſe vſum triennalem vineæ locatæ in Titiú, & etiam melioramenta quæ fecit in vinea, & etiá operas, quas facturus erat in adminiſtranda & colenda illa, & in fructu eius percipiendo, & denique quod nihil debet remanere apud fraudatorem, ex eo quod per fraudem venit ad eum.[c] Salua, &c.

a L. 6. qui autem ff quæ in fraudem creditorum.
b L. 1. ff. eod.
c L. ait prætor. 4. § penul. ff. eod.

SVMMARIVM.

1 Regularis quicquid acquirit, ſuo monaſterio acquirit, ſi ſit illius capax, & nu. 20. & hoc ita irreuocabiliter, vt de acquiſitis non poſsit diſponere. nu. 11. fallit in beneficiato, qui beneficio ſuo, modo non ſit epiſcopatus titularis clero carens, & populo, cui non acquirit, & nu. 20. omnia quæ acquirit, ita acquirit, vt tamen ſolus retineat illorum inter viuos diſpoſitionem. nu. 11. B

2 Beneficiarius de fructibus beneficij inter viuos diſponit in ſui honeſtam ſuſtentationem, & alios pios vſus, & illos etiam in vita ſua percipiendos, quamuis ſit regularis, poteſt obligare. nu. 6. & 10. et verò moriens de iure is qui in beneficio ſucceſſor eſt, ſed ex priuilegio ratione ſpoliorum ſuccedit Camera Apoſtolica. n. 3. 12. & 17.

4 Beneficiarius debitor ex ſuperfluo, quod debet pauperibus, nō poteſt ſoluere debita ſua. fallit, quando non habet, vnde aliúde ſoluat. nu. 7. & 9. nam tunc ſibimet in effectu tamquam pauperi non valenti ſua debita ſoluere erogat: immo & cogitur via iuris, vt ex illis ſoluat. nu. 15. C

4 Monaſterium non ſoluit debita contracta per monachum, niſi creditor probet conuerſa in vtilitatem monaſterij, vel quod mandante monaſterio illa contraxerit. nu. 16. contracta autem per beneficiarium ſoluuntur de bonis relictis, quorum viuens ſolus habebat adminiſtrationem. num. 10. at contracta à cōuentu ſeu monaſterij Superiore exigit creditor ab ipſo monaſterio, abſque eo quod cogatur probare conuerſum fuiſſe in vtilitatem monaſterij. num. 0. 8.

5 Spolia Eccleſiaſticorum beneficiariorum ita debentur Cameræ, vt illa ex illis non teneatur ſoluere debita relicta, niſi quádo defunctus non reliquit alia bona, vnde poſsit proprijs creditoribus ſatisfieri. nu. 19. quia bona, in quibus Camera ratione ſpolij ſuccedit, intelliguntur deducto ære alieno. nu. 5. & 13. D

6 Beneficiarius duobus modis contrahit debita: nam quandoq; ſeruatis ſeruandis contrahit nomine & in vtilitatem Eccleſiæ ſeu beneficij, & tunc bona Eccleſiæ etiam pretioſa & inalienabilia remanent etiam obligata. quandoque cōtrahit nomine proprio, & tunc prædicta bona Eccleſiæ non remanent obligata, ſed fructus, & alia eius bona, de quib. beneficiari' ſolus poterat inter viuos diſponere, ita vt hæc bona ad ſucceſſores cū ſuo transeant onere. Debita primo modo contracta ſoluit ſucceſſor in Eccleſia & beneficio: ſecundo modo contracta ſoluit is, qui debitori ſuccedit in alijs bonis, nu. 14. 18. 19. & hoc ſiue dicta debita ſecundo modo contracta fuerint conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ, ſiue nō. nu. 10. Camera tamen, quæ ſuccedit in ſpolio, ad hoc nō tenetur, quando debitor alia bona reliquit: quia tunc de illis primo ſoluenda ſunt debita nu. 19. E

14 Intellectus cap. 1. de fideiuſsionibus.

15 Intellectus cap. peruenit. de ſolution.

20 Epiſcopus titularis, qui caret clero & populo, non acquirit ſuo epiſcopatui non habenti nec clerum, nec populum.

CONSILIVM VII.

QVidam Archiepiſcop. olim frater Minor, anno M. D. LXXV. obligauit ſe in forma Cameræ ad ſoluenda 500. ſcuta collegio cuidá pro parte pretij, quo emerat quoddam palatium ad vitam ſuam: quibus non ſolutis, mortuus eſt anno ſequenti 76. cuius ſpolia Camera Apoſtolica accepit, à qua prædictum collegium petit ſibi ſolui prædicta 500. ſcuta. Quæritur an teneatur Camera ei ſoluere. F

1 Pro Camera facit primò, quòd Archiepiſcopus fuerit frater Minor, qui, vt nullus alius religioſus, non poteſt habere dominium, neque poſſeſsionem alicuius rei temporalis etiam minimæ,[d] quia quicquid acquirit, acquirit monaſterio, vel Eccleſiæ, cui præeſt, etiam ſi fuit factus Epiſcopus, iuxta cap. 1.[e] & cap. *cum olim*,[f] vbi latè tradit Innoc. receptus ab omnibus, & ideo non videtur Archiepiſcopus ſe potuiſſe obligare ad ſoluenda prædicta, cùm non poſſet ſibi quærere, vnde illa ſolueret, nec conſequenter prædi-

d Ca. ... catus. & ... nos. 12. ...
e 18. q. ...
f 2. de p...

[illegible] tenebitur, vt eius ſucceſſor. [illegible] facit, quòd nec etiam clericus beneficiatus [illegible] acquirit ita ſibi ex redditibus beneficij ſui, vt fiat dominus integer, & perfectus, ſed ſolùm ſecundum quid, hoc eſt ad hoc, vt ex his poſſit ſe decenter alere, & reliqua impendere pauperibus, vel alijs pijs operibus, vt tradit Innocentius,[a] quod nos retulimus, & ampliauimus in tract. de redit. eccleſ.[b] & ita neque poteſt diſponere de illis donando inter viuos diuitibus, & operibus profanis, neque morte teſtari de illis,[c] & ita Camera, quæ per ſua priuilegia ſuccedit in ſpolijs clerici morientis loco Eccleſiæ, vel ſucceſſoris, qui iuri communi ſuccedere debebat, debet habere illa, quæ prædictus Archiepiſcopus reliquit.

a In ca. maiorum, de cons. & qua. ſu
b qu. 1 mon. 21
c Ca 1 & quia nos de teſtam.

B

[illegible] Tertiò facit, quòd Papa reſeruauit ſpolia clericorum tam ſecularium, quàm regularium, vt efficaciter probamus in tractatu de ſpolijs ſuper cap. *non liceat*,[d] at omnia quæſita bona ex redditibus eccleſiaſticis, quæ relinquuntur in morte, dicuntur ſpolia, vt plenè probauimus ibi,[e] ergo bona, quæ reliquit inſumpta prædictus Archiepiſcopus, ſunt ſpolia, & pertinent ad prædictam Cameram, & non eſt alicui de illis ſoluendum.

d 12 q 2 §
e §. 1.

4 Quartò, quòd ſola illa debita præceſſoris, quæ pro vtilitate eccleſiæ contracta fuerunt, tenetur ſoluere ſucceſſor,[f] at debitum prædictorum 500. ſcutorum non fuit tale, immo nec pro eius vtilitate: ergo Camera, quæ illi ſucceſſit, non tenetur ea ſoluere: quo argumento nititur Rota antiqua.[g] Quintò, quòd id, quod debetur vni, non poteſt iuſtè ſolui alteri:[h] at bona quæſita ex redditibus Eccleſiaſticis debentur pauperibus, & operibus pijs, ca. *quicquid*,[i] in cuius tractatu paſſim,[k] latè probauimus. ergo ex bonis Archiepiſcopi, quæ in vita eius debebantur pauperibus, & poſt mortem ipſius, Papæ, qui eſt ſummus pater pauperum, non poſſunt iuſtè dari creditoribus eius. Sextò, quod debitum contractum à religioſo non debet ſolui à monaſterio creditori, niſi fuerit conuerſum in vtilitatem monaſterij,[l] & prædictum debitum eſt debitum religioſi, & non conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ, ergo nõ eſt ſoluendum creditori. Septimo, quòd præfatus Archiepiſcopus habebat beneficium habens adminiſtrationem, & cõſequenter non poterat teſtari, iuxta glo. ſing.[m] Octauò, quod Rota antiqua videtur in ſpecie decidere hanc quæſtionẽ,[n] quatenus ſentit clericum non poſſe obligare ſuo creditori fructus ſui beneficij. Nono, quod Rota antiqua,[o] ſentit Cameram Papæ non teneri ſoluere debita creditoribus clerici de ſpolijs eius, ſaltem ſi non probantur verſa in vtilitatem Eccleſiæ.

f Ca. 1 de ſolut. cum. in gloſſ
g Deciſ. 1 de ſolut.
h Ca. 1a te de iureiur
i 12 q 1
k In q
l Cap. quod quibuſdam de fideiuſſ.
m Ca. praſentes de officio ord. l. verſ. ... mam.
n Deciſ. de ...
o ... q. de prob.

C

D

5 Iſtis tamen non obſtantibus, quia verè non obſtant, cõtrarium videtur de iure dicendum. Primò quidem, quòd illa bona tantùm dicuntur eſſe à moriente relicta, quæ deducto ære alieno ſuperſunt,[p] ſicut & fructus, qui deducta impenſa reſtant,[q] & ita illa ſola bona præfati Archiep. pertinent ad Cameram, quæ deducto ære alieno, & conſequenter præfans 500. ſcutis ſuperfuerint.

p L. ſubſignato. §. bona, ff. de verb. ſignif.
q l. fructus, ff. ſol. matr.

E

6 Secundò, quòd omnis regularis, ſiue religioſus beneficiarius, ſeu habens beneficium Eccleſiaſticum poteſt diſponere de fructibus, & redditibus eius æquè amplè, ac clericus ſæcularis beneficiatus de fructibus, & redditibus ſui beneficij, vt ſingulariter determinat Cardinalis,[r] cui nemo contradicit vſque ad quemdam nouiſſimum, qui ſine vllo textu & ratione id facit, vt dixi in comment. 2. de regulat.[s] & efficaciter probatur dicta Clem. 2.[t] inducendo eo modo, quo illum induximus in tractatu de redditibus eccleſ.[v] ergo præfatus Archiepiſcopus, qui erat beneficiatus habens Archiepiſcopatum, & alia beneficia Eccleſiaſtica, potuit diſponere de fructibus eorum, ſicut alij beneficiarij ſæculares de fructibus ſuorũ beneficiorum, & conſequenter emere domum ad habitandum, præſertim ad ſuã vitam, & obligare reditus, & fructus beneficiorum ſuorũ, quos inde durante ſua vita colligeret pro ſolutione pretij eius, cùm palam ſit hoc poſſe facere clericum ſæcularem de fructibus, & redditibus ſui beneficij.

r Clem. 2 §. ſed & tales de vita & hon. cleric.
s Super cap. ... 12 q. 1 nu 10
t §. ſed & talis
v Quæſt. 1. mon. nu 8.

F

7 Tertiò, quod debita beneficiariorũ debent ſolui creditoribus de redditibus ſuorum beneficiorum, ſi non habẽt alia bona patrimonialia, vel quaſi patrimonia, vnde illa ſoluant, vt eſt caſus formalis cap. *peruenit* de fideiu. per quę ſtylo omnium curiarum tam Vrbis, quam orbis, omnes beneficiarij, ſiue regulares, ſiue ſæculares, coguntur ad ſoluendum ſua debita de quæſitis intuitu ſuarum Eccleſiarũ, & beneficiorum, ſi non habent alia bona, vnde illa ſoluãt, quæ ego plus ſatis experior ex eo, quod cogor iam circiter ad biennium manere in Vrbe, & non redire ad patriam, eo quod quidam dominus trapezita, ſiue campſor contendit me debere illi circiter duo millia ſcutorum, ob quamdam fideiuſſionem, quæ ſtatim cogeret ſoluere, ſi non haberem alias iuſtas exceptiones, quam quod ſim clericus, & canonicus regularis, & non habens alia bona, quàm beneficia, vnde illa ſoluam.

A

8 Quartò, quod etiam monaſteria, quorum Prælati, & religioſi debent aliqua creditoribus, debent illa ſoluere illis, ſi fuerint contracta per Prælatos & conuentus eorum, etiamſi creditores non probent ea conuerſa fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ. caſus eſt in c. *quod quibuſdam*,[a] quod clarius monſtrabitur in ſolutione argumenti ſexti.

B

a De fideiuſſ.

Quinto, quod omnes actiones, & obligationes conuenientes alicui tranſeunt in hæredem eius, & contra hæredes debitoris,[b] ergo actio, & obligatio, quæ prædicto collegio iure naturali, diuino, & humano, Canonico, & Cęſareo competebant contra prædictum Archiepiſcopum viuentem, competent eo mortuo contra hæredem ipſius ex teſtamento, ſiue ab inteſtato decedat. cum ergo Camera dicat ſe eſſe hæredem, & ſucceſſorem vniuerſalem prædicti Archiep. conſequitur, prædicto collegio cõpetere contra illam actionem, & obligationem.

b Leg 1. & 2. & tota titulo C. de hered. act. & le. 1 ff ad Trebell.

C

9 Sextò nec prodeſt ad ſoluendum hoc argumentum, dicere, quod Hoſtienſis dixit in c. *peruenit*,[c] illud c. continere gratiam, & non iuſtitiam: quia cum ibi reſpõdeatur cõſultationi, neceſſario continet iuſtitiam, iuxta glo. recep.[d] Neque quod Cardinalis dixit intelligendum eſſe illud ca. de debitis in vtilitatem eccleſiæ conuerſis. Tum qui diuinat. Tum quia reſpõſio eſſet de re indubia, cõtra l. *ancillæ*,[e] Nec etiam quod Pan.[f] dixit, clericos illos, de quibus cap. illud loquitur, habuiſſe alios reditus patrimoniales. Tum quia diuinat. Tum quia contextus clarè probat fuiſſe iuſſos ſoluere de redditibus eccleſiæ. Tum quia reſpõſio eſſet de re indubia, contra dictam l. *ancillæ*. quorum trium trium intellectus latè cõfutauimus ante quinquaginta annos Salmanticæ prælegendo illud cap. quorum ſummam poſtea poſuimus in Manu.[g] & nuper in tractatu de redditibus eccleſiaſticis,[h] in quibus ſoluimus argumentum præfatorum Patrum, quod fecit eos timere, vbi non erat timor, & violare reſponſum Papæ, & recedere à prædicto omnium curiarum Vrbis & orbis ſtylo. & ita cum Archiepiſcopus, dũ viueret, contraxiſſet prædictum debitum, & fuiſſet obligatus ad ſoluendum illud in vtroque foro, & obligaſſet omnia ſua habita, & habenda ad ſolutionem eius, & non relinquent alia bona, quàm quæſita ex beneficijs, neceſſariò ſequitur, ex illis eſſe ſoluendum à quocumque ipſius hærede, & ſucceſſore, & conſequenter à Reuerendiſsima Camera, quæ illi ſucceſſit.

c De fideiuſſ
d In cap. conſultationis, de temp. ord.
e C. de fur.
f Ca. cum eſſes de teſta. num. 27.
g Cap 25 nu. 131.
h qu. 2. mon. 52.

D

E

10 Septimò, quòd longè aliud eſt debitum Eccleſiæ nomine ipſius contractum, & aliud debitum Prælati, rectoris, & beneficiarij nomine ſuæ perſonæ contractum, ſecũdum mentem omnium,[i] obligatio enim nomine perſonæ Prælati, rectoris, beneficiarij, &c. ſolùm afficit reditus & fructus beneficij, vel Eccleſiæ, quorum diſpenſationẽ ipſe habet, & quos poteſt alienare, & locare ad modicum tempus vitæ ſuę pro ſuo arbitrio ſine alia iuſta cauſa, & ſolemnitate iuris,[k] non autem afficit bona immobilia, neq; mobilia pretioſa pertinentia ad Eccleſiam, quæ nõ poteſt beneficiatus alienare, neq; obligare ſine iuſta cauſa, & ſolẽnitate debita,[l] obligatio verò nomine Eccleſiæ vel beneficij contracta afficit bona præfata immobilia & mobilia pretioſa, & reditus pertinentes ad fabricam Eccleſiæ, qui non ſubſunt diſpenſationi ſolius Prælati, vel beneficiarij, ſed ſunt conſeruanda per operarios Eccleſię ad vtilitatem illius, & nõ ad ſuſtentationẽ beneficiarij, quales ſunt multi, & ampliſſimi in Hiſpanijs: quæ æquiuocatio nominis bonorũ, & debitorum Eccleſię confuſa, & malè diſtincta, plus ſatis cõfuſionis inducit circa dicta, & expoſitiones Doctorũ tractantiũ de obligatione bonorũ, & ſolutione debitorum Eccleſiarum, & beneficiorum. & in præſenti nõ tractatur de obligatione & ſolutione debitorũ ipſarũ

F

i In dicto ca. 1. de ſolutio. & ca. peruenit. de fideiuſſ. & alibi ſæpe.
k Ca. veſtra. de locat. & c. fin. ne prælat. vices ſuas. clem. 1. de rebus eccle. non alienan.
l Ca. ſine exceptione 12. q. 2. ca. nulli de rebus eccl. non alien.

Eccleſiarum, vel beneficiorum prædicti Archiepiſcopi, ſed de obligatione & ſolutione bonorum & debitorum perſonam ipſius Archiepiſcopi afficientium, & ita Archiepiſcop. pro arbitrio ſuo ſine alia cauſa & ſolẽnitate iuris potuit obligare ſuam perſonam, & ſuos fructus, & reditus ad ſuam perſonalem diſpoſitionem pertinentes, ſine vllo dãno inde conſequendo ſuis Eccleſiis, & beneficiis, & bonis eorum immobilibus, & mobilibus pretioſis, & reditibus ad fabricas pertinentibus: & illa obligata per illũ, ad quẽcumque tranſeant, cum onere ſuo tranſeũt,[a] & obligationes, & actiones actiuæ, & paſsiuæ perſonam Archiepiſcopi & bona ad ipſius ſolius diſpenſationẽ pertinentia tranſeunt in hæredem, & contra hæredem eius, ſiue debita cõuerſa fuerint in vtilitatem Eccleſiæ, ſiue non. & ita cum in prædictam Cameram tranſiuerint prædictæ obligationes, & actiones actiuæ, & paſsiuæ, ſicut poteſt vti actiuis ad recuperandum debita, quę Archiepiſcopo debebãtur, ita pati debet paſsiuas ad ſoluendum ea, quæ Archiepiſcopus debebat.[b] Id quod ex ſolutione oppoſitorum clarius apparebit.

a Ca. ex litteris, de pignorib.

b Arg. l. 1. ff. ad Trebel. & toti. tit. eod. de hæred. act.

11 Ad primum igitur oppoſitorum reſpondeo, concedẽdo quidem, quod nullus religioſus poteſt acquirere quicquam ſibi, immo quicquid acquirit, monaſterio, vel Eccleſiæ, cui præeſt, acquirit, ſed aliter religioſus ſimplex, & aliter beneficiarius: ſimplex enim quærit monaſterio irreuocabiliter, ita quod non poteſt diſponere ſolus de illo quæſito, poſtquam quæſitum eſt, iuxta authen. *ingreſſi.*[c] Beneficiarius autem reuocabiliter, ita quod poteſt diſponere de illis inter viuos, ſicut alij beneficiarij ſæculares de reditibus ſui beneficij, vt probatum eſt primo argumento pro collegio formato: & in caſu propoſito non loquimur de religioſo ſimplici, ſed beneficiario, & non quali quali, ſed Archiepiſcopo.

c C. de ſacroſan. eccle. ea iam præſentia. de probat.

12 Ad ſecundum concedo, quòd etiam clericus ſęcularis beneficiarius non quęrit ex reditibus ſui beneficij ita ſibi, vt fiat perfectus & integer dominus, & cõſequenter, quod non poteſt de illis teſtari, neq; inter viuos donare cognatis, vel alijs diuitibus, negando tamen quod non poſsit diſpendere ita quæſita in ſuos & ſuorum decentes vſus per contractus inter viuos non gratuitos, emendo videlicet, & vendendo, locando, conducendo, & permutando, immo & gratuitos, donando ob cauſam remunerationis, paupertatis, vel pietatis, vt in dicto tractatu latè tradimus,[d] & cõſequenter concedimus, quod prædictus Archiepiſcopus non potuit teſtari, nec per vltimam voluntatem relinquere prædicta 500. ſcuta prædicto collegio. negamus tamen, quod non potuit per contractum non gratuitum emptionis, ſe & ſuos reditus obligare illi, ſicut in forma Cameræ obligauit pro pretio emptionis prædicti palatij ad ſuam vitam, cùm religioſus beneficiarius poſsit diſponere de reditibus, & fructibus ſui beneficij, perinde ac ſæcularis de reditibus ſuis, vt probatum eſt in argumento ſecundo pro collegio facto.

d Qu. 1. mon. 28. & 29. & ſeq.

13 Ad tertium concedimus Papã ſuccedere in bonis prædicti Archiepiſcop. & quod omnia bona, quę ipſe reliquit, debentur Reuerendiſsimę Camerę, ſed negamus, omnia, quæ erant penes Archiepiſcopum, eſſe bona illius, ſed ſolũ ea, quæ ſuperſunt deducto ære alieno, iuxta l. *ſubſignatum.*[e] & adducta in argumento primo pro collegio formato, & conſequenter deductis prędictis 500. ſcutis, quæ erant æs alienum, ſeu debitum ipſius Archiepiſcopi.

e § bona. ff de verb. ſign.

14 Ad quartũ, quod alia ſunt debita, quę reſpiciũt & afficiũt perſonã beneficiarij, & reditus eius, quorũ diſpẽſatio pertinet ad eũ ſolũ: & alia, quę afficiunt, & reſpiciũt ipſam Eccleſiã, & bona eius, de quibus beneficiarius non poteſt ſine iuſta cauſa, & iuris ſolemnitate diſponere: aliud item ſuccedere in beneficio, & aliud ſuccedere in bonis beneficiarij, vt deductũ eſt in argumento vltimo pro collegio facto: & quod capit. 1.[f] loquitur de ſuccedente in beneficio, & Eccleſia, & bonis, quæ non ſubſunt diſpoſitioni ſolius beneficiarij. & ita concedimus, quòd ille non tenetur ſoluere debita, quę contraxit præceſſor, niſi fuiſſent contracta pro neceſsitate, vel vtilitate Eccleſię, quod habet illud capit. & ita fatemur, quòd ſucceſſor prędicti Archiepiſcopi in Archiepiſcopatu & alijs beneficijs eius, non tenetur ſoluere prędicta 500. ſcuta, cùm nõ fuerint pro neceſsitate illorum accepta, vel promiſſa. & in caſu propoſito non loquimur de ſuccedente in archiepiſcopatu, & beneficijs prædictis, vel bonis eorũ, de quibus non poterat Archiepiſcop. diſponere in vita, ſed de ſuccedente in bonis Archiepiſcopi, de quibus potuit ille diſponere in vita per contractus non gratuitos, & etiam gratuitos, cauſa remunerationis, pietatis, vel paupertatis initos. & ſic negamus, quod Camera, quę ſuccedit in illis bonis, de quibus ille poterat diſponere, non teneatur eius diſpoſitioni ſtare, quãuis illa non fuerit facta pro neceſsitate eccleſię, alioquin enim non teneretur ſoluere etiam panem, vinum, carnes, & alia empta ab ipſo pro ſuſtẽtatione decentiæ ſuę vitę, & perſonę, ſi ante ſuam mortem ipſemet nõ ſoluiſſet, quod eſt abſurdum, & ita nõ dicẽdũ.[a]

f De ſolut.

a L. ad quod ab, ordin. ff de bon. liber.

15 Ad quintum reſpondeo, quod hoc argumentum, cui nemo (vt arbitror) ante nos ſatisfecit, adeo torſit Innocẽtiũ, Hoſt. Ioannem Andream, Card. Pan. & omnes alios,[b] vt illius contextum deſtruxerint, & inutilem fecerint diuinando, impropriando, & ad gratiam redigendo, vt dictũ eſt in argumento ſexto pro collegio facto: & deſtruendo illum textum, docere videntur contra praxim omnium curiarum, Vrbis & orbis, quod beneficiarius non poteſt iuſtè ſoluere, nec iuſtè poteſt cogi ad ſoluenda debita ſua, quantumlibet legitima, de reditibus ſui beneficij ſuis creditoribus, præſertim diuitibus, niſi fuerint contracta pro neceſsitate, vel vtilitate Eccleſiæ ſuæ: cui tamen argumẽto quinto nos in locis in prædicto argumento ſexto citatis ſatisfecimus, ea conſideratione, quòd omnis beneficiarius, ſiue ſæcularis, ſiue regularis, qui verè & legitimè eſt obligatus ad ſoluenda aliqua, & non habet vlla alia bona, vnde illa ſoluat, quàm reditus ſui beneficij, eſt pauper, & egenus, & ſoluere de illis debita legitima creditoribus, eſt dare, & impendere illos in vſus pauperis, & conſequẽter non eſt dare illos alijs, quàm pauperibus. & ita reſpondendo formaliter ad hoc quintum argumentum, concedimus aſſumptum, ſiue maiorem eius, ſcilicet, quòd debitum vni non debet ſolui alteri, neque qui ſoluit alteri, liberatur à debito: concedimus ſubſumptum, ſeu minorem, ſcilicet, reditus beneficiorum ſuperfluos eſſe debitos pauperibus, vel pijs operibus: concedimus etiam conſequentiam, ergo beneficiarius non debet ſoluere, nec cogi ad ſoluendum debitum creditori, ſaltem diuiti, intelligendo de beneficiario diuite, & habẽte patrimonialia, vnde illa ſoluat. negando tamen illam, intelligendo de beneficiario non habente talia patrimonialia: quia talis beneficiarius debitor eſt pauper, & ſoluere eius debitum, eſt ſoluere pauperis debitum, & conſequenter dare pauperi: & ita talis beneficiarius ipſemet ſua ſponte poteſt ſoluere ſanctè & ſanctè cogi à iudice ad ſoluẽdũ creditori etiam diuiti, quia id æquipollenter eſt erogare pauperi, & egeno, cum ſoluere creditori debitoris in effectu ſit dare debitori, quia liberat eum ab obligatione.[c] Vnde & qui tenetur aliqua diſtribuere pauperibus, poteſt, ſi eſt pauper, capere ſibi tãquam pauperi aliqua ex eis, vt diximus in Manu.[d] & latius in tract. de red.[e] poſt Bald.[f] Calderinum,[g] Ancharanum.[h]

b In c. permanent de præb. & alibi ſæpe.

c Inſtit. quibus modo tollitur obliga. in princ.

d Cap. 21. nu. 121.

e qu. 1. mon. 25. & in q. mon. 12.

f L. eg. nũ q. de ſacro eccl. q. 2.

g Conſ.

h Conſ.

16 Ad ſextum reſpõdeo, quòd aſſumptum in eo, ſcilicet, debitum religioſi non eſt ſoluendum à monaſterio, niſi conuerſum fuerit in vtilitatem eius, intelligendum eſt de debito contracto à religioſo ſimplice, ſine mãdato monaſterij, nos autem loquimur de religioſo nõ ſimplici, ſed de habente beneficium, & beneficia. Item, quod aſſumptũ loquitur de monaſterio, quod nõ tenetur ſoluere debitũ religioſi etiam beneficiarij de bonis monaſterij, de quibus ipſe non poterat diſponere, nos autem loquimur de reditibus, de quibus Archiepiſcopus, licet eſſet religioſus, poterat diſponere in vita ſua: & ita nõ obſtat penitus, quia à diſparatis non fit illatio.[i]

i Ca. ad audientiam. de decimis.

17 Ad ſeptimum concedimus, quod Archiepiſcopus nõ poterat teſtari, etiamſi non eſſet religioſus, de reditibus ſuorum beneficiorum, nec prædictũ collegium petit prædicta ſcuta tamquam ſibi debita ex teſtamento, vel vltima voluntate: ſed negamus, quod non poterat emere, vendere, locare, & conducere per contractus alios licitos de reditibus ſuis legitimè initis, qualis fuit emptio dicti palatij ad ſuam vitam: & ita prædictum collegium petit prædicta ſcuta ex contractu, & non ex vltima voluntate.

Ad

Ad octauum respondeo primo, quod Rota,[a] refert tantú quæstionem [illegible] diaconi,[b] in quam inclinát etiam Innocentius & alij supra citati, videlicet, quod clericus de[illegible] non potest iustè soluere sua debita de reditibus sui [illegible] sed non ait, ita decisum fuisse à Rota, immo expresse ait, Auditorem Cameræ contrarium seruare, dádo [illegible] fructuum beneficiarij pro debitis eius. Secúdo respondeo, quod potest intelligi de clerico beneficiato [illegible] alia bona patrimonialia, ex quibus sua debita [illegible] posset, & non de non habente talia, de quo agitur in [illegible] proposito.

Ad nonum, quod [illegible] in decisione illa 41.[c] respondeo primo, quod non [illegible] illam causam fuisse decisam [illegible] adducta. Secundò, quòd nihil affirmat, sed dubitádo & vacillando refert opiniones varias, quas latiùs & distinctiùs supra retigimus, & reprobauimus; quia sunt [illegible] contextum expressum c. *peruenit*.[d] & cótra praxim omnium curiarum Vrbis & orbis, per responsa ad quintú argumentum, cui non potuerunt respondere, & potest [illegible] & sanctè supradicto modo responderi. Tertiò, quòd ipsa fatetur, quòd debita contracta in vita à beneficiario habente administrationem, debent solui de reditibus eius quæsitis ab eo viuente; & in casu proposito agitur de habente administrationem, & non qualem qualé, sed archiepiscopatus. Quartò, quòd ineptè allegat ad suú propositum glossam illam solemnem,[e] quia quæstio sua proposita, ibi est de debitis à clerico in vita per cótract', contractis; & glossa loquitur de debitis per vltimam voluntatem contrahendis: non enim glossa quærit, an clericus in vita possit contrahere, sed an possit testari, quæ lógissimè differunt; & vera resolutio habet, quòd nullus beneficiarius potest testari iure communi sine dispensatione Papę de reditibus sui beneficij, siue habeat administrationem, siue non, quicquid illa glossa dicat, vt latè móstrauimus in tractatu de reditibus,[f] & quod quilibet beneficiarius siue regularis, siue sęcularis potest contrahere obligationé, & actioné actiuá, & passiuá, vt supra dictum est: & cùm in proposito casu tractetur de contractu, & nó de vltima voluntate, illa glo. nó facit, vt aiunt, ad rhóbú.

19 Quinto; quod prædicta decisio confundit debitum beneficiarij, & debitum Ecclesiæ, & successorem beneficiarij quo ad Ecclesiam vel beneficium cum successore beneficiarij quo ad bona quæsita per eum de reditibus Ecclesiæ, quæ tamen sunt distinguenda; vt supra in argumento vltimo pro collegio facto distinximus: & omissa sua obscuritate resoluendum, quod succedens in bonis quæsitis ex reditibus Ecclesiæ non tenetur ad soluenda debita Ecclesiæ: nec succedés in Ecclesia & beneficio ad soluenda debita, quæ non fuerunt conuersa in vtilitatem Ecclesiæ. Per quá distinctioné, & resolutioné, cócedimus, quod qui successerút prædicto Archiepiscopo in Archiepiscopatu, vel alijs beneficijs, & Ecclesijs quæ per morté eius vacatút, nó tenentur soluere prædicta 500. scuta, quæ non fuerunt conuersa in vtilitatem Ecclesiarum: sed qui successit, vel qui succedere debet vel ex testamento vel ab intestato prædicto Archiepiscopo in quæsitis à se ex reditibus sui archiepiscopatus, & aliorum beneficiorum, debet soluere illa, si non reliquit alia patrimonialia, vnde illa solui possint; & quia Reuerédissima Camera nó successit Archiepiscopo in archiepiscopatu, nec in alijs beneficijs, sed in quæsitis per eú ex reditibus illorum, tenetur soluere debita ipsius legitimè contracta in sua vita, & cósequenter prædicta 500. scuta. Quia verò vltra ea, quę hic scripto allegantur, dictum fuit mihi verbo, quod pro parua summa offerebatur à Camera concordia, & absolutio, consulo vt fiat, & acceptetur. Tum quia rei veritas in hoc casu habet, quod quidquid prædictus Archiepiscopus quomodolibet quæsiuit, siue ex industria, siue ex negotiatione, siue ex rebus donatis inter viuos, siue relictis in vltima volútate, siue aliter omne illud quęsiuit suo archiepiscopatui, vel sed Apostol. iuxta c. 2.[g] & multa alia, quæ nunc scribo in commen. c. *nó liceat*.[h] eo quod propter solénne votum paupertatis nullatenus potuit quærere sibi, nec cognatis suis. Tum quia prædictus Archiepiscopus per nullam vltimam voluntatem potuit relinquere quicquam suis cognatis, immo nec ad vlla opera pia, quippe qui eo quod erat religiosus, nullatenus potuit testari, iuxta ca. 2.[a] cum multis, quæ in dicto cómentario scribimus.

20 Tum quia est con[illegible], quòd exceptis illis bonis, quæ per fideicommissum [illegible] iniunctum apposita in testamento & donatione prædictis debentur necessario alijs, reliqua omnia pertinent ad Sedem Apostolicam, non tantùm ea ratione, quòd sunt spolia, quantùm eo quod à principio ei fuerunt acquisita: [illegible] exceptis illis, quæ pro se sustentando Archiepiscopus expendit in vita, omnia remanserunt prædictę sedi, cui fuerunt quæsita; cum archiepiscopatui suo, vt dicitur, titulari, qui caret clero, & populo Christiano, non potuerint quæri: & ita nihil obstat intentioni Cameræ dicta extrauagans Pij V. quæ peculiaribus clericis plurimum commodat, vt nos diximus in commeut. c. *non liceat*.[b] Salua, &c.

Margin notes: a [illegible] illa decis. de [illegible] b De peculio c De prebend. d De fideicom. e Cap. relatum, [illegible] ord. li. 6. f Quæst. 2. num. 1. g 18. quæ. 1. & in. cum olim. 2. de priuileg. h 12. q. 1. a De testam. b 12. q. 1.

DE DONATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Donare potest quis inter viuos mille, vt donatarius eidem dú vixerit certum quotannis soluat, nec hic contractus prohibetur per extrauag. Pij V. num. 2.*

2 *Periculi subitio facit, vt quis iustè capiat plus quam donat & teneant sponsiones.*

CONSILIVM I.

QVIDAM donauit mille alteri donatione irreuocabili inter viuos, ea lege, vt donatarius teneretur ei redonare singulis annis vitæ ipsius centum, ita quod mortuo donatore, nihil deberetur hæredibus suis. Quæritur an is contractus sit licitus.

Respondetur, quod pro parte negante facit primo extrauag. *cum onus* Pij V. quam iusto commentario donauimus in commen. c. 1.[c] quatenus vetat constitui aliquem censum in alia forma: quam in ea præscripta, & quod cénsus hic non est cóstituturus in ea forma. Secúdo facit, quod prædictus donator si vixerit vndecim annos à donatione facta, accipiet aliquid vltra ea quæ dedit; & ita videri potest vsurarius vbique reprobatus.[d]

1 Pars verò affirmatiua tenenda est. Tum quod licita est donatio sub modo iusto facta,[e] & donatio præfata est eiusmodi; nullum enim continet modum iniustum. Tum quod subitio periculi est iusta causa suscipiendi aliquid vltra id quod datur iuxta iura,[f] & tradit Decius,[g] & in casu proposito donator subiit periculum perdendi magná parté illorú mille, quę donat: ná si paucis vel nullis ánis vixerit, lógè minus quá donauit accipiet, vel fortè nihil capiet. Tú quia is contractus nullatenus est mutuatio, etiamsi non sit vera donatio, sed donatio sub modo, vt dictum est, aut contractus innominatus, do vt des, vt diximus in Man. confess.[h] Tum quod, vt ibidem diximus, licitú est donare alteri aliquid cú pacto, quod si vixerit certos annos, reddatur ei duplum, & alioqui nihil.

2 Tum denique quod nó obstant pro parte negante adducta. Ad prius enim entú respondetur, quod extrauagás Pij V. loquitur de censu constituto per viam emptionis, vel alius contractus ei æquipollentis, vt nos diximus super ea,[i] in casu autem proposito agitur de censu constituto per viam donationis sub modo factæ; & ita nó videtur ad ipsum extendi, cùm quisque possit rei suę traditioni modú imponere.[k] Ad posterius auté respódetur cócedédo esse vsuram quicquid accipitur vltra sortem ex contractu mutui, non autem ex alijs contractibus emptionis, locationis & cæterorum vt palam est: & in proposito non agitur de contractu mutui, sed de contractu donationis modalis, cui donator potest adijcere modú à legibus non improbatum, vt prædictum est.

Margin notes: c 1. q. 4. d Ca. quia in omnibus. de vsuris. e Toto tit. de donationibus quæ sub modo. f Leg. 1. & 2. C. de nautico fœnore. & notatur in c. fin. de vsuris g In consil. 143. h Cap. 17. nu. 222. i In gloss. 17. k L. traditionibus. ff. de pact. v. verò do conditione appositis.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Pij V. edita anno 1567. de spolijs, non agit de omnibus vasis argenteis, sed solum de destinatis ad cultum diuinum, quæ beneficiarij tempore mortis relinquunt: vnde non prohibentur ea inter viuos ad pia opera donari.*

CONSILIVM I.

CANONICVS donauit quædam vaſa argentea cuidam capellæ, in qua elegit ſepulturam, ante duos annos, quàm moreretur. Quæritur an prædicta capella poſſit ſe defendere ab Eccleſia ipſius canonici, illa ſibi repetere volente virtute extrauag. Pij V. editæ anno 1576. ſuper ſpolijs.

1 Reſpondeo, quòd iure optimo poteſt prædicta capella retinere ſibi vaſa prædicta. Primò, quia prædicta extrauagãs nõ diſponit de quibuſlibet bonis, vel vaſis beneficiariorum, ſed tantùm de deſtinatis ad vſum & cultum diuinum, vt expreſsè habent eius verba: & ex argumento, & quæſtione propoſitis nõ colligitur, quòd prædicta vaſa erant ad vſum diuinum deſtinata. Secundò, quod prædicta extrauagans non diſponit de omnibus ad vſum & cultum diuinum deſtinatis, ſed tantùm de illis, quæ tempore obitus beneficiatij inueniuntur relicta ex teſtamẽto, vel ab inteſtato: & prędicta vaſa, de quibus eſt quęſtio, etiamſi fuiſſent ad vſum & cultum diuinum deſtinata, non fuerunt relicta ex teſtamento, vel ab inteſtato tempore obitus; quia, vt in caſu proponitur, fuerunt donata prædictæ capellæ duobus annis ante obitum: & ita non habet locum in eis extrauagans, quæ inducit nouum ius, vt colligitur ex illis verbis eius, *ſtatuim*⁹, *& decernim*⁹, vt ſuper eadẽ extrauagãte, [a] diximus; & ideo non eſt extendẽda ad ea, quæ non comprehenduntur in ea, ſed debent remanere ſub iure antiquo, à quo non receditur, niſi quatenus videbitur receſſum à iure nouo. [b] Tertiò, quòd illa extrauagans non tollit beneficiarijs poteſtatem, quam à iure communi habent, donandi ad pia opera bona deſtinata ad cultum diuinum, dum viuunt; ſed ſolùm tollit eis facultatem diſponendi de illis ex teſtamento, vel ab inteſtato, vt ſuper eadem extrauagante expreſſe hoc, [c] notaui. Cùm ergo prædictus canonicus donauerit prædicta vaſa in pios vſus per donationem inter viuos, & non reliquerit illa ex teſtamento, vel ab inteſtato; ſequitur poſſe, & debere illã prædictam capellam habere. & quoniam ante contingentiam huius caſus hæc [d] ſcripſi, non addo plura, quia per illa eſt mihi hæc concluſio indubitata.

a Nouar. 2. in comment. de ſpol ſuper ca. nõ liceat 12. q. 2. 4. 0 nu. 3.
b L. e praecipimus. C. de appell.
c Vbi ſupra.
d Vbi ſupra

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius quo ad acquirendum actu ius in fructibus aequiparatur vſufructuario, cui acquirũtur ſimulac ſunt ſeparati à ſolo modo ſeparatio ſit facta nomine ipſius qualis praeſumitur facta per debentes decimas ac colonos, num. 2. nedum partiarios ſed conuenta penſione colentes. nu. 3. nondum autem ſeparati ad ipſum nõ ſpectant, licet poſſet ex eis expenſas eorumdem ſerendorum gratia factas deducere num 3.*

1 *Donatio, quam facit titularis de omnibus fructibus ſui beneficij, non comprehendit illam partem, quae de iure, vel conſuetudine debetur Eccleſia. & num. 3.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS Imolenſis iamiam moriturus ar. menſis Auguſti donauit cuidam nepoti ſuo ex fratre præſenti; & acceptanti omnes & ſingulos fructus collectos: & à ſolo ſeparatos ſpectantes quomodolibet ad ſuũ epiſcopatũ. Quęritur, qui fruct⁹ illius ãni sẽſeãtur donati.

1 Reſpondendum eſt donatos cenſeri omnes fructus illius anni pertinentes ad epiſcopatum, in quibus iã erat donatori ius quęſitum actu die 21. Auguſti, excepta parte, quę tunc de illis debebatur Eccleſiæ de iure, vel conſuetudine: & continentur non ſolùm decimæ, & alij fructus, qui tunc erant collecti, & in horrea reconditi, ſed etiam qui erant iam meſſi, & ab arboribus, vel terra ſeparati, etiam ſi nondum eſſent triturati, & grana ex ſpicis excuſſa: quia mea opinione, cui me antehac ſubſcripſi, beneficiarius in hoc caſu exæquatur vſufructuario, licet quo ad quædam alia differat ab eo, iuxta gloſſam. [e]

2 Nam ad vſufructuarium pertinent omnes fructus ſeparati à ſolo ſuo nomine, iuxta l. *ſi eius.* [f] & ſecundum veriorem intellectum l. *arboribus.* [g] alias eſt l. *ſi fur.* [h] quamuis prædicta gloſſa videri poſſit requirere reconditionem in horrea. Arbitror enim: quod licet beneficiarij vt plurimũ non ſeparent per ſe, nec per alios fructus, quos coloni colligunt, & ex quibus poſtea decimas ſoluunt; tamen ipſi coloni, qui ea mente meſſem vel vindemiam faciunt, vt ex eis decimas ſoluant, ſatis videntur nomine beneficiariorum quo ad partem illis debitam metere, vindemiare, ac fructus colligere.

e Cap. ſi propter. verbo primi anni. de electio li. 6.
f ff. de rei vendi.
g § Iulianus
h ff. de vſufructu & l. ſi vſufructuarius ff quibus modis vſuſfructus amitt.

3 Non tamen cenſentur donati fructus etiã alij à decimis, qui nondum erant à ſolo ſeparati, etiam ſi per ipſum Epiſcopum eius impenſis vel per eius colonos partiarios, aut penſionarios ſata fuiſſent ſemina, ex quibus illi orti fuerunt: quamuis eo caſu deducere poſſent impẽſas, quas Epiſcopus eorum ſerendorum gratia fecit: quia fructus dicuntur, qui reſidui ſunt impenſis deductis.

Nec etiam cenſetur donata pars illa fructuum, quę iure, vel conſuetudine debebatur Eccleſiæ: quæ quota, vel quãta ſit arbitror iudicandũ eſſe per conſuetudinẽ, vel cõſtitutiones ſynodales, vel eis deficiẽtibus per c. *quatuor.* [b]

a L. e. fructus. ff. ſolut. matri.
b Et ca. rubricae 12. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius & Epiſcopus de reditibus ſuo victui ſuperfluis, tã ſanitatis, quam infirmitatis tempore poſſunt, immo debẽt nedum modica, ſed etiam magna in pia opera donare; legare autem, aut de illo teſtari non poſſunt, niſi habeant ſuper hoc indultum. num 2. & 4.*

3 *Argumentum à contrario ſenſu aliàs validum, inualidum tamẽ eſt ad hoc, vt ex illo colligi poſſit aliquid, cuius cõtrarium alio iure, ſit expreſſum.*

5 *Donatio inter viuos etiam ab infirmo, ita irreuocabiliter facta vt liceat donatori intra duos mẽſes illam reuocare, licet videatur facta cauſa mortis conditionalis, num. 7. attamen ex quo in ea ſaltem in parte diſpoſitiua nulla ſit mentio mortis, cenſenda eſt inter viuos, numer. 6. & 9. non conditionalis, ſed abſoluta, licet intra dictum tempus reuocabilis nu. 8.*

8 *Donatio inter viuos cõditionalis purificatur, & perficitur per aduentum ſeu purificationem conditionis, etiamſi conditio purificetur poſt mortem donatoris.*

10 *Donatio ita inter viuos facta creditori irreuocabiliter, vt liceat donanti illam intra certum tempus reuocare poteſt in iure defendi quod non ſit reuocabilis, ſeu ſaltem quod non poſſit tuta conſcientia reuocari. 12.*

11 *Spolia defunctorum ſunt, quæ ſolutis debitis: deductisq́; expẽſis ſuperſunt, ſiue agatur de fructibus beneficiorum, ſiue de alijs bonis.*

CONSILIVM IV.

LVDOVICVS Baldiun⁹ infirmarius, & canonicus Eccleſię Niciẽſis I. V. D. inſeruiuit bo. mem. Franciſco Lambetto, dum vixit, Eccleſiæ Nicienſis Præſuli pro eius Vicario generali circiter decem & octo annis, à quo toto illo tempore nullum ſalarium accepit: vnde anno 1583. idem Præſul graui infirmitate detentus, memor ſeruitiorum eiuſdem Vicarij, in remunerationem ſeruitutis ab illo ſibi per tot annos, vt præfertur, impenſæ, pro qua dixit non fuiſſe ei ſatisfactum, & quia ſic ei facere placuit, donauit illi præſenti & acceptãti donatione irreuocabili inter viuos (ſub ea lege, quod ſi ſibi videretur infra duos menſes proximos, ſibi liceret illã reuocare) ſuos libros; iocalia, & mobilia domus, ac mille ſcuta, quæ habebat in quadam crumena exiſtẽte in eius domo Epiſcopali, quam D. Vicario cõſignando eidem ordinauit, vt de dictis pecunijs diſponeret in vſus; quos tũc illi commiſit. Deinde poſt paucos dies idem Pręſul, ſicut Domino placuit, vita functus eſt: poſt cuius obitum mobilia fuerunt in inuentario redacta, & depoſita vti ſpolia ſpectantia per conceſſionem Apoſtolicam ad magnum Magiſtrum SS. Mauritij & Lazari. idẽ autem Vicarius diſtribuit pecunias exiſtentes in d. crumena, ſeu earum maiorem partem iuxta voluntatem Epiſcopi donatoris, videlicet locis pijs in eleemoſynam, familiaribus dicti Epiſcopi, & ſimilibus, ac in conficiendo depoſitum marmoreum in eccleſia Nicienſi pro ſepultura cadaueris dicti Epiſcopi.

Modo moleſtatur à collectore ſpoliorum tam ſuper pecunijs in d. crumena ſibi conſignatis, & per eum diſtributis, ac illarum reſiduo penes eum remanente, nec non ſuper libris, & alijs donatis, ſub prætextu quod donatio non teneat, & cenſeatur facta in fraudem. Quæritur, quid iuris?

AD HANC QVAESTIONEM reſpondetur primò, quòd donatio facta ab Epiſ. inter viuos de reditibus ſui epiſcopat⁹ ad pia opera valet, non ſolũ ſi eã faciat ſanus, ſed etiã ſi eã faciat ægrotus, & exiſtens infirmus; vt

nos neruoſiſsimis argumentis probamus in tract. de redditibus eccleſiaſticis.[a] Tum quia Epiſcopus, & alij beneficiarij non ſolùm poſſunt ſuperflua ſuæ ſuſtentationi impendere in pijs operibus, ſed etiam tenentur,[b] vt latius tradimus nos vbi ſupra,[c] & canones, qui hanc facultatem faciunt beneficiatis, & obligant eos ad id faciendum, nõ diſtinguunt inter ſanos, & ægrotos: ergo etiã ægroti hoc facere poſſunt, & tenentur: quia lex generaliter diſponẽs, generaliter eſt intelligenda.[d] Tum quia per infirmitatẽ non admittunt ſuos titulos, iuxta ca. *tua.* & tot. tit. de cle. ægrot. quibus ſancta mater Eccleſia præfatam facit facultatem. Tum quia Alexan. III. iudicat apertè,[e] maiorem beneficiario eſſe facultatem, dum ægrotat, ad largiendas eleemoſynas per donationem inter viuos, quàm per vltimam voluntatẽ. Tũ quia id eſt aptum medium ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate reprobata per ca. *nem.*[f] quam inducit ex vna parte obligatio conferendi ſuperflua pauperibus, ex altera verò prohibitio, qua vetantur dare per vltimam voluntatem: nam talis perplexitas ceſſat apertè, ſi dicamus poſſe donare inter viuos beneficiarios ſuperflua, dum ægrotant. Tum quia pauperibus, quibus ſuperflua ſunt eroganda, eſt multo magis expediens, vt cùm non acceperint à beneficiatis, dum ſani erant, ſaltem dum ægrotant accipiant. Tum quia apertiſsimum eſt, beneficiatum ægrotantem aliquam portionem bonorum erogare poſſe, per c. *ad hæc.*[g] ſed eadem ratione qua conuincitur exigua portio poſſe dari, conuincitur etiam poſſe dari copioſa, quantum ad præſens negotiũ attinet: nulla enim alia ratio reddi poteſt, cur poſsint dare aliqua, niſi quia habẽt facultatem id faciendi virtute ſuorum titulorum: at virtute eorum habent quo ad omnia: ergo, &c. argumen. & l. *illud.*[h] & quia qui de vno dicit, vt videtur negare de alio diſsimili, ita videtur affirmare de alio ſimili, iuxta Dominicum,[i] & probat gloſſ.[k]

2 Tum quia ratio potiſsima, qua interdicitur beneficiariis, ne legare poſsint, ea eſt, vt certè vel ſic cogantur dũ viuũt erogare ſuperflua pauperibus. At quo ad hunc finẽ cõmodius eſt ea donare, quãdo aduerſa valetudine laborãt, quę dũ valerent donare noluerunt, quã nõ donare, & ob id hæredibus cedere. Tũ quia nõ obſtat, quæ ex aduerſo affertur ratio, ſcilicet, in idem recidere ægrotũ morbi proximum inter viuos donare poſſe, & poſſe donare per vltimam voluntatem: vnde cùm negetur hoc ſecundum, inferunt & primum denegandum. Non inquam id obſtat. Nã qui per vltimã voluntatẽ donat, reuocare poteſt id, q̃ dedit, ſi conualeſcat,[l] quod nequaquam poterit, ſi ſemel donet inter viuos.[m] Nec obſtant Alexandri verba,[n] qui dum permittit ægrotantibus poſſe aliquid donare inter viuos, ſed moderatè: viſus eſt innuere à contrario nõ poſſe dare largè, vel immoderatè: id enim non eſt efficax argumentum.

3 Tum quia argumentum à ſenſu contrario licet aliàs dicatur fortiſsimum in iure,[o] nihil probat, ſi ex eo colligitur aliquid contra id, quod in iure habetur expreſſum, vt eſt textus optimus,[p] & gloſſa celebris & recept.[q] vbi latè Felinus & in d. c. *ad hæc.* eſt gloſſa adiuncta textui: nã textum loquentem ſolum de mobilibus, intelligit etiam de immobilibus. Expreſſum autem eſt, immo & præceptũ à iure diuino, naturali, & humano per hoc c. & alia multa citata in præfato tract. de redditib. eccleſ.[r] non tantùm beneficiarios dare poſſe ſuperflua pauperibus, ſed & dare debere. Tum etiam quia verbũ illud, *moderatè*, referri poteſt ad alia bona Eccleſiaſtica, quæ nec dum ſunt beneficiarij ſani poſſunt expendere; & in hunc modum exponunt Panormitanus & Andreas Siculus.[s]

4 Secundo reſpondetur, quod prędictus Reuerendiſsimus Epiſcopus, non potuit prædicta bona dare, etiam ad pias cauſas, donatione cauſa mortis, ſi non habebat priuilegium teſtandi, quia non poterat teſtari de illis iure cõmuni, vt nos latè tradimus in d. tractatu de red. eccleſ.[t] & licet donatio cauſa mortis quo ad initium ſui, prout eſt in fieri, ſit ſimilis contractibus; quo ad effectum tamen, & prout eſt factum, ſimilior eſt vltimis voluntatibus, vt tradit Baldus,[v] communiter receptus, vt colligitur ex his, quæ citat Couarruuias.[x]

5 Tertio, quod dubium eſt in propoſito caſu, an donatio prædicti Reuerendiſsimi debeat iudicari donatio inter viuos, an donatio cauſa mortis. Quod enim debeat iudicari donatio cauſa mortis, facit primo l. *vbi ita donatur.*[a] quatenus probat, donationem cauſa mortis etiam expreſſè cauſa mortis factam, ſi donãs adiiciat, quod nulla de cauſa reuocari poſsit: debet iudicari donatio inter viuos: ergo etiam donatio inter viuos, licet appelletur à donante inter viuos, & irreuocabilis, ſi tamen adiiciatur, quod ſit reuocabilis, iudicanda erit donatio cauſa mortis quia quod operatur oppoſitũ in oppoſito, operatur propoſitum in propoſito.[b] At prædictus Reuerendiſsimus, licet dixiſſet, quod faciebat donationem irreuocabilem inter viuos, adiecit tamen quod poſſet eam reuocare intra duos menſes: ergo nõ fuit donatio inter viuos irreuocabilis. Secundo facit, quòd donatio facta ab ægroto exiſtente in periculo mortis præſumitur fieri ob timorẽ mortis, etiam ſi nullam de morte mentionem faciat donãs, vt ſignificat l. *apud Labeonẽ.*[c] quæ videtur habere, donationẽ ab ægroto factam ſine mentione mortis fuiſſe iudicandã cauſa mortis factam.

Quod autem iudicari debeat donatio inter viuos, facit primò, quod in ipſo inſtrumento clarè exprimitur, quòd fecit donationem inter viuos irreuocabilem. Secundo, quod nullam de morte fecit mentionem, & nulla donatio, quę de morte non facit mentionem, poteſt dici donatio cauſa mortis iuxta l. *Seia.*[d] Bartholus & Paulus exiſtimant hoc eſſe ſingulare,[e] Imola, Alexander,[f] & Iaſon.[g] Immo non ſufficit mentio mortis, niſi fiat in illa parte inſtrumenti, quæ continet verba tangentia diſpoſitionem principalem, argumento clemẽtinæ I.[h] & ſatis colligitur ex his quæ Couarruuias dicit & citat.[i]

7 Tertio, quod donatio non deſinit eſſe vera donatio inter viuos, & irreuocabilis, eo quod ſit conditionalis, & conditio non impleatur ante mortem donantis: ſi quis enim donaret alteri centum ſub conditione, ſi nauis ex Aſia venerit proſpera, & integra, non deſinit eſſe valida, & efficax, eo quòd donans moriatur, antequam nauis veniret ex Aſia, ſi poſt eius mortem veniret proſpera, & integra. iuxta §. *omnis.*[k] & cap. *ſi pro te.*[l] & eis adnotatis & cùm donatio prędicti Reuerendiſsimi fuerit in effectu ad minus conditionalis, perinde ac ſi dixiſſet, *dono iſta pijs operibus, ſi non reuocauero donationem intra duos menſes*; valida & efficax debet iudicari, etiam ſi vixiſſet multo tẽpore, dũmodo non reuocaſſet illam intra duos menſes: & ita non eſt iudicanda facta cauſa mortis, cùm per mortem non ſubſequutam non fuiſſet reuocata; ſed potius eſt iudicãda conditionalis talis, quæ adimpleta conditione fuerat exequenda, quandocumque Reuerendiſsimus mortuus fuiſſet adimpleta conditione, ſi eam non reuocaſſet intra duos menſes.

8 Quarto, quod prædicta donatio fuit pluſquam conditionalis: quia fuit pura cum facultate reuocandi; ſicut venditio prędij facta cuipiam cum adiectione *in diem.* ita vt ſi melior conditio intra certũ diem afferatur, vẽditor diſcedere poſsit à venditione, venditio cenſetur pura quamuis venditor poſsit recedere ab illa meliori conditione oblata, licet eſſet conditionalis, ſi venditio fieret ſub conditione, ſi non fuerit oblata melior conditio, iuxta. l. 2.[m] per quam in ea notata, eſt dicendum, quod donare alicui, ſi donans non mutauerit voluntatem intra duos menſes, erit pura & perfecta donatio; cum facultate reuocandi eam intra duos menſes ſi donanti placuerit. Nã etſi quis iuſto pretio vendat prædium, cũ pacto, vt ſibi retrouendatur poſt aliquot dies, menſes, aut annos, venditio iudicãda eſt pura; licet reſcindi poſsit intra tẽpos adiectũ à venditore, dominiũ tamen eius & ius percipiẽdi fructus tranſit in emptorẽ, iuxta iura,[n] & gloſſam ſolemnem,[o] & notatur per omnes,[p] & quotidie praxis ſeruat in emptione & venditione cenſuum cum facultate redimendi.

9 Quintò, quòd communis opinio habet, donationem ſimpliciter factam ſine mentione mortis eſſe iudicandam inter viuos, per gloſſam ſingularem communiter recep.[q] à qua non eſſe in conſulendo & iudicando recedendum, dicunt Alexander & Iaſon,[r] & Couarruuias.[s] Sexto, quod non obſtat ille §. *Iulianus.* quia gloſſa prædicta recepta, intelligit illũ de ægroto, qui fecerat donatio-

nem

a Quæſtio. 1. num. 34. in noſtra apologia. nu. 22.
b Cap. 1. 10. q. 2.
c Num. 20. & ſeq. & 42. & ſeq. & in eadem apolog. in nu. 17. 18. & 19.
d L. de pretio. ff. de publ. in rem actio. & cap. ſoluta. ſub. de maior. & obed.
e In cap. ad hæc. de teſta.
f 13. diſt. c. nemo. de pœnit. diſt. 7.
g De teſtam.
h ff. ad l. Aquil.
i In c. qualiter. 11. diſt.
k In verbo mobilibus. in d. ca. ad hæc.
l Ca. vltima voluntas. 13. q. 2. [illegible]
m [illegible] de obligatio. & oblig. [illegible]
n In d. c. ad hæc.
o Leg. 1. ff. de offic. eius cui mandata eſt & c. cum Apoſtolus. de his quæ fiunt à prælat.
p In ca. à nobis. de ſent. excommun.
q In ca. ſignificaſti. de foro compet.
r Quæſt. 1. nu. 24. & 14.
s In c. [illegible] verbum [illegible]
t [illegible] & in apologia q. 1.
v In l. 1. ff. de pact.
x In rubrica de teſtam. 3. par. nu. 2. & 13.

a ff. de donat. cauſa mortis.
b Cap. ſecundum. 6. q. 1. & l. & ſi contra tabul. ff. de vulg.
c §. Iulianus. ff. de doli mali excep.
d §. cum pater. & ibi.
e ff. de donat. cau. mortis.
f Num. 7.
g Nu. 26. in l. qua dote. ff. ſol. matri.
h De præben.
i In rubri. de teſtam. parte 2. nu. 13.
k Inſtit. de verbor. oblig.
l De reſcript. li. 6.
m ff. de in diem addi.
n Lo. 2 C. de pact. inter emptorẽ & vend. d. c. [illegible] & d. l. 2. ff. de in diem addi. & in l. fina. ff. de periculo & commo. rei vend.
o In ca. conqueſtum. de vſuris.
p In c. ad audientiam de empt. & vend. & in cap. illo vos. de pignorib.
q In d. §. Iulianus
r In d. l. qua dote. ſoluto matrimonio.
s In dicta rubrica de teſtamen. parte 3. n. 25. in fin.

nem expreſſa cauſa mortis per textum optimũ in l. *Seia*.[a] Septimo, quia in propoſito agitur de fauore piæ cauſæ, cui fauendum eſt,[b] & de tuendo valore actus, qui in dubio tuendus eſt.[c] Non obſtat etiam argumẽtum nouum, quod contra hãc partem nouè fecimus: quia nõ arguitur de contrario vnius oppoſiti ad contrarium alius oppoſiti: arguitur enim ab oppoſito donationis mortis cauſa nullo caſu reuocanda, ad oppoſitum donationis inter viuos in vno ſolo caſu reuocanda.

a *ff. de dote praleg.*
b *l. quæ reli gioſi ff de re lig. & ſump. fun.*
c *Lo. quoties ff. de rebus dubys, & leg. quoties ff de reg. iuris.*

10 Quarto principaliter reſpondetur, quod prædictus admodum Reuerendus Vicarius poteſt ſe defendere etiã alia ratione, quam qua defenduntur dicta opera pia: quia id quod donauit ei prædictus Reuerendiſsimus donauit, in ſolutionem debiti: nã id quod ei donauit & longè amplius debebat ei, debebat enim ei ſalariũ 18. annorum, vt præſupponitur in facto: & iudicio cuiuſque viri boni & prudentis pluſquam centum ſcuta debentur pro ſtipendio Vicario generali D.V.I. & viro prudenti, & vita exemplari ſuis impenſis decenter & honorabiliter viuenti: & licet non fuiſſent debita pro ſingulis annis, niſi ſingula centena, debebantur ei 1800. & vix fuerunt illi data 600.

11 Tum quia, vt nos definimus in principio tractatus de ſpoliis ſuper cap. *non liceat Papa*.[d] ſpolia Epiſcoporum ſunt illa, quæ debitis ſuis ſolutis ſuperſunt, vt colligitur ex definitione ſpoliorum, & aliis quæ ibi dicuntur: bona enim & fructus ſunt, quę deductis impenſis & debitis ſuperſunt.[e] Non obſtat, quod collector videtur poſſe dicere, quòd prædictus Vicarius non poteſt auctoritate propria capere, vel retinere aliena.[f] Non inquam hoc obſtat; quoniam prædictus Vicarius non accepit illa ſcuta, & bona, quæ ei tradidit prædictus Reuerendiſsimus in remunerationem tum lõgi, & tam boni ſeruitij; auctoritate ſua ſed auctoritate & mandato ipſiuſmet Reuerendiſsimi ſui debitoris, qui poterat & obligabatur ſoluere illi multò plura quam dedit.

d *12. q. 2.*
e *Le. fructus. ff ſolut. ma trim. cum ei ſimilibus.*
f *Le. ſi quis in tantũ. C. vn de vi. cũ ſuis concordan.*

12 Non obſtat etiam, quod donatio prædicta fuit conditionalis, per quam non potuit transferri dominium ante impletam conditionem,[g] non inquam hoc etiam obſtat. Tum quia prædicta donatio non fuit conditionalis ſed pura, immo & irreuocabilis, niſi tantùm vno caſu, & illo breui tempore finiendo, vt irrefragabiliter probatũ eſt ſupra. Tum quia iure defendi poteſt, quòd licet prędictus Reuerendiſsimus, ſi vixiſſet, potuiſſet intra duos mẽſes reuocare ſuam donationẽ quo ad alia, quæ ad pia donauit, non potuiſſet tamen reuocare illam quo ad ea, quæ ipſi Vicario tradidit: quia quo ad illa non fuit donatio, ſed ſolutio debiti & remuneratio ſeruitij, quã poterat & tenebatur facere, & non poterat iuſtè, & bona conſcientia reuocare illã inuito ipſo Vicario; per multa, quæ vti minimè neceſſaria gratia breuitatis, & euitandæ prolixitatis, prætermitto; precatus D. N. Ieſum Chriſtum, vt interceſſione glorioſiſsimę Virginis matris Mariæ perducat nos ad regna cęlorum. Amen.

g *D. § omnis inſtrumen. de verb. obliga. & le. eodem dom. ff de verb. ſign.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus, modo non ſit regularis, poteſt de patrimonialibus, vel quaſi, etiam donando pro libito vt laicus diſponere. & nu. 3. at quæſita ex fructib⁹ beneficij, ſeu intuitu Eccleſiæ, nõ poteſt elargiri alicui, niſi intuitu vera paupertatis, vel pietatis. nu. 2. aliter vterq; vltra peccatũ tenetur reſtituere. & n. 5. & 6.*
4 *Donatio à clerico de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis facta in notabili quantitate, niſi probetur contrarium, præſumitur in foro exteriori facta in fraudem. & num. 5.*
6 *Spoliorum collectores vt euitet clericus, in vita donet in pia opera, vel obtenta facultate teſtandi, eiſdem leget.*

CONSILIVM V.

PRælatus quidam fecit donationem cuidam N. liberè & purè inter viuos 25. millium ducatorũ, quos in bonis habebat, & ſibi debebantur à certis perſonis ſui epiſcopatus; & donatario tradidit ſcripturas, & nomina, debitorum, quæ idẽ N. donatarius accepit, & eius nomine fuit exacta maior pars iſtius pecunię, & ad pręſens exigitur: cuius pecuniæ partem idem N. donatarius expendit pro ſuſtentatione domus Prælati: de quibus prædictis expẽſis in ſuſtentatione domus dictus Prælatus donator ipſi donatario obligationes fecit, quibus fatetur ſe à dicto N. donatario prædictas pecunias accepiſſe, & promittit ſe ſoluturum toties, quoties per donatarium fuerint petitæ.

Quæritur primo, an mortuo prelato, & collectore Cameræ Apoſtolicæ occupante eius bona, donatarius poſsit virtute obligationum factarum per prelatum mortuum recuperare dictas pecunias expenſas & debitas.

Secundo, an prælatus tempore obitus poſsit donatario aſsignare bona, ex quibus dicta debita poſsit recuperare.

Tertio ſupplicatur dari cõſilium ſuper his, & qualiter hoc conſultius fieri poſsit.

1 Ad primam quæſtionẽ reſpondeo primò, quod prędictæ ambę donationes fuerunt validæ, ſi tã Prælatus, quàm N. erant ſæculares & non verè religioſi, & ſcuta donata & redonata erant de bonis patrimonialibus, vel quaſi patrimonialibus eorundem; quia clericus ſæcularis poteſt de eis diſponere, ac laicus de ſuis bonis profanis iuxta iura,[a] de teſtamẽ. c. 1. & 2. 12. q. 3. c. ſi cũ, eadem cauſa. q. 5. & tradimus in apologia.[b]

2 Secundò, quòd ſi prædicta ſcuta erant quęſita intuitu Eccleſię, ſiue de reditibus eius, prima donatio, qua prædictus prælatus donauit illa N. non valuit, ſi abſque iuſto paupertatis intuitu, aut etiã pietatis id fecit: immo eã faciẽdo grauiter peccauit, per ea multa, quæ nos attulimus in d. apolog.[c] & tenetur reſtituere ea pauperibus & operibus piis, per ea multa, quę tradimus vbi ſupra.[d] Tertiò, quòd etiam prædictus N. peccauit accipiendo, & tenetur illa reſtituere, aut piis operibus, aut prædicto Prælato in pios vſus impendenda per dicta.[e]

a *Cap. quia nos.*
b *q. 1. mo. 21.*

3 Quartò, quòd ſi prædicta prior donatio fuit facta verè & principaliter corã Deo ex vera cauſa paupertatis, & pietatis, valuit in foro cõſciẽtię, per adducta vbi ſupra.[f] Quintò, quòd vtraq; donatio præſumetur in exteriori foro facta in fraudem, niſi probaretur tantam eſſe qualitatem N. & tãtam eius paupertatem, vt merito credi poſsit intuitu paupertatis eſſe factam; quod non eſſet facile probare in donatione tantæ quãtitatis: nam etſi qui donat, & qui relinquit diuiti, dicat ſe donare intuitu paupertatis; præſumitur tamen donatum, aut relictum alio reſpectu, ſecundum gloſſam,[g] eccle. communiter receptam & relatam à nobis.[h] Sexto, quod etiam poſterior donatio pręſumetur facta in fraudem, niſi probaretur in tantam paupertatem deueniſſe præfatum, & tam pauperes cognatos habere, & tam diuitem eſſe N. vt veriſimiliter credi deberet eam fuiſſe factam in prælati eleemoſynam; quod difficile probatu arbitror.

c *De red. q. 1. mon. 27. 50 & 59.*
d *q. 1. mon 7*
e *Vbi ſup q. 7 monit. 61. nu 4. & d. qu. 1. monito. 10. n. mu...*
f *In dicto m 27. 50. & 59.*
g *Le. illud. C. de ...., an eccleſ.*
h *In d. apol. q. 1. mon. 27. nu. 2.*

4 Septimò, ex his inferri, quòd ſi prædicta ſcuta fuerint de reditibus Eccleſiæ; vel intuitu Eccleſiæ quęſita, nõ poteſt prædictus prælatus de illis diſponere pluſquam de aliis intuitu Eccleſiæ quæſitis, nec teſtando, nec donando.

5 Ad ſecundam reſpondeo primò, quod ſi prædicta 25. millia ſcuta erãt de reditib⁹ Eccleſiæ, vel intuitu Eccleſię quęſitis, & donatio nõ fuit facta verè & prĩcipaliter corã Deo cauſa verè paupertatis & verę pietatis, non fuit valida, & vterq; tã donatarius, quàm donator peccauit, & tenetur reſtituere, per ſupradicta. Secũdo, q in foro exteriori pręſumetur facta in fraudem pauperũ, & piorum operũ vel Camerę Apoſtolicę; & conſequenter collector non patietur, vt prædictus N. recipiat de bonis Prælati mortui ea, in quę pręſumetur fraudulenter obligaſſe, nec conſequẽter Pręlatus abſque peccato poterit in morte aſsignare bona; ex quibus illa debita reciperet.

6 Ad tertiam, qua quęritur modus bene ſuper his conſulendi, reſpondeo primò, quòd ſi prędictę pecunię ſunt Eccleſiaſticę, non poſſunt vllatenus ſine peccato, & obligatione reſtituendi ad vana, aut profana directè, aut indirectè donari, & ideo neceſſariò ſunt diſtribuendę per donationem inter viuos irreuocabiliter in opera pia, dum vita manet, ad hoc quod abſque peccato euadant manus collectoris prędicti; aut in morte cum facultate teſtandi ad opera pia à Sede Apoſtolica obtenta. Secundo, quod vię bonę, per quas ſic diſtribui vel retineri poſſunt tanguntur in dicta noſtra apologia,[i] & in locis ad quę ibi fit remiſsio. Salua, &c.

i *Quæſtio. 1. mon. vlti.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiari⁹ ſiue ſit ſæcularis, ſiue regularis de fructib⁹ beneficij teſtari iure non poteſt: fallit in commorantibus Romæ, quibus Pontifex, prout poteſt, hanc facultatem, ſi ibidem more-*

rentur, conceſſit. num. 7. & 8.

2 *Spolia, quæ poſt ſe relinquunt beneficiarij ſæculares & regulares, ad Cameram ſpectant Apoſtolicam, inter quæ non computantur ea, quæ talis viuens in pia opera impendit. num. 9.*

2 *Apoſtata à religione de bonis per eos quæſitis diſponere non poſſunt ex bulla Pauli IIII. non tamen ex ea probatur, per eos quæſita ſpectare ad Cameram, immo deberi monaſterio in quo profeſsionem fecerant. num. 10.*

3 *Regularium extra clauſtrum degentium bona Cameræ Apoſtolicæ debentur: fallit in degentibus & morientibus Romæ, vel intra decẽ milliaria: quia tales non faciũt ſpolia. n. 14. & 9.*

4 *Beneficiarij oẽs, ſiue regulares, ſiue ſæculares, de fructib⁹ beneficiorũ, ſeu bonis per eos quæſitis poſſũt per cõtract⁹ inter viuos etiã donãdo in ſuos honeſtos & alienos pios vſus diſponere; & hoc etiam, ſi amplius beneficium non haberent. & n. 6 & 8.*

5 *Romæ degentes clerici ſæculares & regulares, beneficia, vel dignitates habentes, poſſunt de quæſitis per eos inter viuos & per vltimam voluntatem diſponere, nec Romæ fiunt ſpolia, n. 9. & hoc etiã ſi tales iã deſiiſſet beneficia habere. & n. 7.*

10 *Religioſus tranſeundo ad Epiſcopi ſtatum nequaquam dicitur apoſtata: immo nec efficitur talis, etiam ſi dimiſſo epiſcopatu ad religionem non redeat: nam licet per epiſcopatum non deſinat eſſe monachus quo ad tria vota, ac geſtationem habitus, liberatur tamen ab aliqs obſeruantijs, inter quas eſt habitatio in clauſtro, num. 11, itemque & eximitur à ſuperioritate regularis prælati, in quam per dimiſsionem epiſcopatus non recucidit, num 12. maléque faciunt, qui hos vocant apoſtatas, nu. 13. vel talem tranſitum vocant ſubtilem apoſtaſiam, iuncto, num. 2.*

CONSILIVM VI.

N. Frater ordinis Prædicatorum, cum iam pridem eſſet vir egregia pietate, & eruditione inſignis, fuit à Rege Catholico nominatus in Epiſcopum Cuſquenſem & à ſancta Sede Apoſtolica in eum promotus: quẽ cùm laudabiliter gubernaret, & iudicaret neceſſarium eſſe, vt poteſtas ſæcularis permitteret vſum liberum aliquorum ſacrorum canonum multùm ad ſalutem animarum ſuo iudicio conuenientem, venit perſonaliter ad Curiam regiã, & propoſuit ſe non poſſe ſuo muneri epiſcopali abſque illo ſatisfacere: quod cum impetrare non poſſet, & diceret ſe non audere ad epiſcopatum redire, niſi id ei concederetur, reſponſum fuit ei, non defuturum qui vellet illuc ire, & fungi officio Epiſcopi, ſi ipſe renunciaret epiſcopatui. Cumque replicaſſet malle carere epiſcopatus adminiſtratione, quàm contra ſuam conſcientiam retinere munus, cui ſine præfato vſu libero non poterat ſatisfacere, neque animæ ſuæ ſalutem conſeruare, raro exemplo renunciauit epiſcopatum, quo moneretur poteſtas ſæcularis ad perſuadẽdum ſibi permiſsionem illam eſſe neceſſariam: & ita renunciato epiſcopatu, & eo alteri collato; dimiſſa patria, & abnegatis cognatis, vti alter Abrahamus egreſſus de terra & cognatione ſua, venit Romam matrem omnium communem, & ad ſanctã Sedem Apoſtolicam fe. rec. Pio V. tunc ei præſidente, vt ſui aduentus conſilio eicõmunicato, & ab eo approbato, vitam in ea finiret, vt finiuit magno cum exemplo contemptus mundi, & honorum eius, ſanctiſsimè viuendo, nihilque tædij & moleſtiæ pro ſe neque pro aliis eidem ingerendo: adeo quidem, vt nec etiam à cognatis acciperet epiſtolas, neq; ad eos daret. Cùmque parce viuendo, & prudẽter adminiſtrando peculiũ, quod ſibi quæſierat, dum præfatum epiſcopatum adminiſtraret, reliquaſſet aliqua, donauit bonam partem eorum donatione inter viuos irreuocabili monaſterio ordinis ſui ſanctæ Mariæ ſupra Mineruã in opus piiſsimum, & vrbi & orbi, vt palam eſt; decorum, & vtiliſsimum. Quo mortuo, Reuerendiſsima Camera Apoſtolica, longè aliter; quàm res habeat, informata, dicitur prætendere, quod oĩa illa quæ per præfatum Epiſcopum præfato monaſterio fuerunt donata, pertineant ad eam. Quod præfatum monaſterium, ſeruata reuerentia, & humilitate, negat: & quæritur quid iuris ſit reſpondendum.

1 Et quidem pro parte Reuerendiſsimæ Cameræ facit primò, quòd ipſe erat clericus, & Epiſcopus, qualis teſtari prohibetur de fructibus beneficiorũ, vel epiſcopatus,[a] & omnia, quæ dedit præfato monaſterio, fuerunt quæſita de fructibus epiſcopatus: ergo non potuit ea illi dare. Secundo, quod ipſe erat monachus, ſiue religioſus expreſſè profeſſus ſancta Sede Apoſtolica approbante ordinem non qualem qualem, ſed mendicantium Prædicatorum, & palam eſt nõ poſſe monachum iure teſtari,[a] neque dare aliquid ſine licentia ſuperioris.[b]

3 Tertio, quòd omnia ſpolia clericorum, & monachorũ relicta per mortem ipſorum videntur Reuerendiſsimæ, Cameræ deberi per extrauagantem fel. rec. Pauli IIII. & per alia, quæ nos poſt alios in tract. de ſpoliis,[c] aliàs citauimus. Quartò, quod extrauagans Pauli IIII. quæ incipit *Poſtquam diuina.* ſtatuit, quòd religioſus apoſtata nõ poſsit diſponere de bonis, & præfatus Epiſcopus videbatur eſſe apoſtata. Tum quod de ſimplici religioſi ſtatu trãſiuit ad ſtatum epiſcopalem: quem tranſitum fuiſſe appellatũ à Ioanne Andrea quamdam ſubtilem apoſtaſiam aliqui teſtãtur. Tum quod poſt renunciatum epiſcopatum non redijt ad clauſtrum, immo remanſit extra illud. Quintò, quòd extrauagans Gregorij XIII. quæ incipit, *Officij noſtri,* expreſſe videtur habere, omnia bona regularium viuentium extra clauſtra monaſteriorum deberi pręfatę Cameræ. At pręfatus Epiſcopus Cuſquenſis erat regularis, & viuebat extra clauſtrũ, & mortu⁹ eſt extra illud: ergo, &c.

4 His tamen non obſtantibus, contrarium eſt reſpondendum. Primò quidem, quòd omnis clericus beneficiarius poteſt diſpẽdere fructus ſui beneficij in vſus ſuos honeſtos, & ſuperflua in vſus pauperũ, & alios pios, dũ viuit, per diſpoſitionẽ inter viuos etiã iure antiquo, & com.[d] & præfatus Epiſc. pręfata bona prędicto monaſterio donauit per diſpoſitionem inter viuos ad pia irreuocabili donatione: ergo iuſte retinet illa præfatum monaſteriũ. Secundo, quod regularis, ſiue religioſus perinde poteſt de fructibus ſui beneficij diſponere inter viuos, ac clericus ſęcularis de fructibus ſui beneficij, vt ſingulariter dixit Cardinalis,[e] cui neminem contradixiſſe, antequã nos eum citaremus in Vrbe, diximus in tracta. de reditibus eccle.[f] Ergo pręfatus dominus Epiſcopus potuit præfata bona dare in vita præfato monaſterio in vſum piiſsimũ, in quem donauit, ſicut & potuiſſet, ſi fuiſſet clericus ſæcularis.

5 Tertio, quod præfatus Epiſcopus obiit mortẽ in Vrbe, in qua viuebat, & vixit multos annos ſanctiſsimè ſine vlla querela, & venit ad eam ob cauſam in argumẽto & facto contentam, & omnes clerici ſæculares, & regulares beneficia vel dignitates habentes degentes in Vrbe poſſũt diſponere in vita, & in morte de omnibus bonis quęſitis, etiam ex fructibus beneficiorum ſuorum per facultatem ampliſsimã cõceſſam à Sixto IV. & Leone X. quod per bullas eorum conſtat: ergo ipſe potuit in vita, & in morte diſponere de his, quæ pręſato monaſterio dedit. Quartò, quod pręfatus Sixtus IV. & alij Pontifices Max. iuſtè potuerunt facere pręfata ex cauſa, ob quam fecerũt. Tum argumento cap. *cuncta per mundum.*[g] & ca. *propoſuit.*[h]

6 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur duobus modis irrefragabilibus. Primò quidẽ, concedendo, quòd clericus non poteſt teſtari de fructibus beneficiorum iure communi: negando tamen, quòd non poſsit in vita diſponere de illis in ſuſtentationem ſuã & ad opera pia: quia non ſolùm poteſt id facere, ſed etiam tenetur per d. c. vltimũ,[i] & alia multa, quę nos ibidem poſt alios adducimus: & pręfatus Epiſcopus nõ reliquit pręfata bona per teſtamentum & vltimam voluntatem, ſed liberaliſsimè & nobiliſsimè per donationem irreuocabilem inter viuos, vt in facto narratur.

7 Secundo reſpondetur, quòd argumentum procedit attento ſolo iure communi, ſed nõ attenta facultate ampliſsima diſponendi in vita, & in morte facta per præfatum Sixtum IV. Leonem X. & alios ſummos Pontifices omnibus pręlatis, & beneficiatis ſęcularibus & regularibus, habentibus adminiſtrationem & dignitatem, qui Romę, & in Curia Apoſtolica morarentur, quorum de numero fuit pręfatus D. Epiſcopus Cuſquenſis: quia licet iure naturali diuino videatur prohibitum, ne quis Eccleſiaſticus impendat fructus beneficiorum in profanos vſus; iure tamen ſolo humano prohibetur, ne teſtetur in vſus pios, vt nos alibi probamus, pręſertim

iu dicto

a Ca. 1 & c. 2. 12 qu. 1 & c. c. & c. relatum de teſta. & auth. licentiam C. de epiſcop. & cler.

a Ca. 2. de teſta. auth. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccleſ.

b Ca. non dicatis. 12. q. 1.

c Super cap. non liceat Papæ. 12. q. 2.

d Ca. fin. 16. q. 1. & c. cum omnes. 24. q. 8.

e In clemẽ. 2. §. ſed & tales. de vita & honeſt. cleric.

f q. 1. mon. 8. num. 2.

g 9. q. 3.

h De conceſſ. præben.

i 10. q. 1.

in dicto tract. de red.[a] & ita poteſt Pontifex Maxim⁹ cōtra huiuſmodi ius humanum ex cauſa iuſta ſanctè concedere facultatem diſponendi, etiam per vltimam voluntatem de his. Quæ eſt ratio fundamentalis non adeo explicata, per quam omnium ferè opinio habet poſſe Papā facere facultatem teſtandi perſonis Eccleſiaſticis de fructibus beneficiorum, & ita noſter Epiſcop⁹ potuiſſet relinquere, etiam per vltimam voluntatem, præfata bona prædicto monaſterio, quamuis firmius & perfectius dederit ei per diſpoſitionem inter viuos.

a q. 3. mon. 2.

8 Ad ſecundum reſpondetur etiam duobus modis. Primò quidem, cōcedēdo, quòd monachus ſimplex, qui nullum beneficium nec dignitatem habet, non poteſt iure communi teſtari, neq; dare inter viuos alicui quicquam: negando tamen, quod non poſſit facere vtrumque iure ſpecialis priuilegij Papæ, quale habuit præfatus Epiſcopus cōceſſū à præfato Sixto IV. & aliis Pontificibus Maximis, his qui morerētur Romę, vt prędictū eſt, quos poſſe conſtat. Tum eo ipſo, quòd præfati Pōtifices Maximi cōceſſerunt eam omnibus regularibus, qui habentes adminiſtrationem, vel dignitatem in Curia morerentur. Tum quod recepta ſententia habet, quòd ex iuſta cauſa Papa poteſt concedere præfatam licentiam teſtandi, vt Philippus Francus poſt alios tandem reſoluit.[b] Tum illa noua, eademque veriſsima cōſideratione quam fecimus in cōment. 2. de regulat.[c] ſcilicet, quod tam Philippus Frācus, quàm alij quæſtionem hanc diſputantes plurimùm errāt. Secundò, quòd valor diſpoſitionis præfati Epiſcopi Cuſquenſis non indiget, vt ipſe haberet facultatem teſtandi; quia ſufficit, quod habuiſſet facultatem diſponendi per contractus inter viuos; quam habere omnes prælatos & beneficiarios regulares quo ad fructus ſuorum beneficiorū, ſuprà probatū eſt, & praxis totius orbis Chriſt. ſeruat.

b In rub. de teſta. nu. 82
c Super i. ni dicatu. 12. q 3. nu 37.

C

9 Ad tertiū reſpondetur etiam dupliciter. Primò quidē quòd in caſu propoſito nō agimus de ſpoliis noſtri Epiſcopi, ſed de donatis ab ipſo in vita loco pio ad opera pia: ſpolia enim eccleſiaſticorum ſola illa eſſe dicuntur, quæ reperiūtur poſt mortem ipſorum nondum piè impēſa, vt & nos poſt alios definiendo ea probamus in d. cap. *non liceat Papa.*[d] Secundo, ꝙ poſt præfatas cōſtitutiones Sixti IV. & aliorum Pontificum Maximorum nulla ſunt ſpolia Eccleſiaſticorum in Vrbe, quod ſatis ſignificāt cōmiſsiones, quas Paulus, Iulius, Pius & Gregorius XIII. dederūt ad colligenda illa extra Vrbem, quas alij Domini mei conſulentes in hoc citant: & ratio eſt clara, & per præfatas facultates Sixti IV. & aliorum Pontificum Maximorū conſtat bona morientium in Vrbe exiſtentia in ea, vel intra decem milliaria, non pertinere ad Cameram, ſiue moriantur teſtati, ſiue inteſtati.

D

d 12. q. 2.

Ad quartum reſpondetur primò, quòd licet præfata bulla Pauli IIII. indirectè probare videatur, non poſſe apoſtatam de bonis à ſe quæſitis diſponere, nō tamen probat illa bona deberi Cameræ Apoſtolicæ: immo habet deberi monaſterio, & religioni, in quib⁹ primo loco profeſsionem facit. Secundò negando, quòd præfatus Epiſcopus fuit apoſtata tranſeundo ab ordine ad epiſcopatū. Tū quia apoſtata eſt qui retrocedit, iuxta gloſſam receptam,[e] & S. Tho. receptum,[f] & ipſe tranſeundo ab ordine ad epiſcopatū, non retroceſsit, immò vltra proceſsit, cùm fuerit factus de filio pater; vt ait gloſſa,[g] & ſtatus epiſcopalis ſit perfectior ſtatu monachali, vt tradit S. Thomas receptus.[h] Tum quia non dicitur apoſtata, qui à bono ad melius legitimè tranſit, ſecundum omnes, & præfatus Epiſcopus tranſiit à ſtatu monachali ad ſtatum epiſcopalē legitimè: quia tranſiit iure naturali, diuino, & humano id approbante,[i] immo & ipſo Papa ſcienter eū promouēte.

E

F

e In cap. 1. de apoſt.
f 2. 2. quæ. 18. arti. 1. & 2.
g Ca. 1. 10. q. 1.
h 2. 2. q. 101. art. 7.
i Ca. ſtatutū. 18 q. 2. 1. cap. cum olim. de priuileg.

11 Tertiò negando, quòd monachus fiat apoſtata nō redeundo ad ordinem poſt epiſcopatum renunciatū, quicquid aliqui recentiores parum cautè dixerint. Tum quia licet monachus per aſſumptionem ad Epiſcopatum non exuat monachatū quo ad tria ſubſtantialia vota, neq; quo ad habitus delationem: exuit tamen illum quo ad alias obſeruātias regulares, iuxta gloſſam receptam,[k] & notata in d. c. 1.[l] & in c. *clerici.*[m] & alibi ſæpe: & conſequenter ab obſeruantia manēdi in clauſtro, ſicut & ab obligatione ieiunandi, & ſurgendi ad matutinum, & ſimilibus. Tū quod nullo iure id cautum eſt, & ita non dicendum.[a] Tū quod etiā in terminis id aſſerit Federicus,[b] & Bonifaci⁹.[c] Tum quod praxis omnium monachorum renunciantium loco epiſcopatus, & non honori, hoc ſeruauit, & ſeruat, Papa id ſciente, & conſentiente.

k In c. de monachis. 16. q. 1.
l 18 q. 2.
m De vita & honeſt. cler.

A

a 2. q. 4. 8. ca ſiluulis & c. 2. de tranſla. præla.
b In conſil. 5. & 19.
c In clem. 1. de regula.

12 Tum quod id concludit ratio illa irrefragabilis fundata in eo, quòd promotus in epiſcopatum eximitur ab omni iuriſdictione Abbatis, ſecundum omnes; & per ceſſum, ſiue renūciatione epiſcopatus quo ad locū, & nō quo ad honorem, non recidit in illam; quia quo ad illum extincta fuit, & extincta non reuiuiſcunt, iuxta iura,[d] & facit c. *ad ſupplicationem.*[e]

d L. 6. qui ra. §. area ff de ſolutio. & l. inter ſtipulantem. §. non cum qui ff de ver. oblig.
e De renun. & cap. 2. de tranſla. prælat.

B

13 Tum quod res, indecens, inſolita, & quadamtenus ſcandaloſa eſt, vt Epiſcopus qui vocatur frater Papæ,[f] ſubiaceat, vt quilibet alius ſimplex monachus, ſimplici Priori, vel Guardiano, vt palam eſt; & eiuſmodi indecora, inſolita, & quadamtenus ſcandaloſa non ſunt ſtatuenda, quippe quæ lædunt pietatem, iuxta l. *filius.*[g] & ca. *erit autem lex.*[h] quatenus ait Iſidorus ſola honeſta debere ſtatui. Tum denique, quod illud, quod aliqui tribuunt Ioanni And. quòd promotio religioſi ad epiſcopatū eſt quędā ſubtilis apoſtaſia, aut nō fuit dictū ab eo, aut fuit dictū iocoſè, aut fuit falſè, & irreligioſè contra honorem ſanctæ Sedis Apoſtol. prolatū, per ſupradicta: & certè qui hoc cōtra Epiſcopum Cuſquenſem præfatum adducunt, debent ſibi cauere, ne detractorum, & infamatorum crimen incurrerint contra octauum præceptum Decalogi,[i] iuxta declarationem latè à nobis poſt alios traditam in Man. conſe.[k]

f Ca. quanto. nis. de ven. falſi.
g ff. de cond. inſti.
h 4. diſt.
i Exod. 20.

C

k Capit. 18. à nu. 17. vſque ad 50.

14 Ad quintum reſpondetur, quod multis de cauſis nō obſtat. Primo quidem, quod loquitur de bonis illorum apoſtatarum; contra quos Paulus IIII. ſuam conſtitutionē edidit, vt palam colligitur ex ipſa: & Epiſcopus Cuſquēſis nullatenus fuit apoſtata, vt ſupra probatum eſt. Secūdo, quod tota intentio Gregorij XIII. in edenda præfata extrauagante fuit declarare, quòd non obſtante præfata extrauagante, Pauli IIII. quæ fuit reducta ad viam iuris per Pium IV. ſpolia regularium degentium extra clauſtra debentur Cameræ Apoſtolicæ, iuxta declarationem Pauli IV. quod nos nō negam⁹: immo cōcedimus, quod ſi præfatus Epiſcopus Cuſquenſis obiiſſet mortem extra Vrbē & curiā, & nō habuiſſet facultatem teſtandi, reliquiſſetque aliqua bona, quæ dum viueret, non impēdiſſet piè, illa debuiſſet applicari Cameræ Apoſtolicæ, non quia fuiſſet apoſtata, ſed quia ſpolia quorumcumque Prælatorum tam regularium, quàm ſæcularium debentur Cameræ Apoſtolicæ. Sed negamus, quòd præfata bona, quæ præfat⁹ Epiſcopus donauit Eccleſiæ pręfatę fuerint ſpolia eius. Tum quia ante mortem ipſius benè, optimè piiſsiméque fuerunt piiſsimo loco in piiſsimum vſum donata. & conſequenter non ſunt ſpolia per ſupradicta. Tum quia bona prælatorum, & beneficiariorum morientium in Curia non dicuntur ſpolia Cameræ debita propter præfatum priuilegium Sixti IIII. & aliorum maximorum Pontificū ſuprarelatum, ſiue obierint teſtati, ſiue inteſtati. Tertiò, quia præfata conſtitutio Gregorij XIII. non eſt noui iuris introductoria, ſed ſolum antiqui declaratoria, quod colligitur ex prooemio eius ibi, *vt dubia declaratione noſtra diluцidentur.* & infra, *præſentium auctoritate declaramus.* Verbum *enim declaramus.* poſitū in cōſtitutione, ſignificat illā non inducere ius nouum, iuxta gloſſam receptam;[l] & efficaciter probatur in l. *heredes palam.*[m] At ſecundum ius conditum ante extrauagantem præfatam Gregorij XIII. bona præfata non debebātur præfatæ Reuerendiſsimę Cameræ: ergo neque poſt illam debentur. Quarto, quòd præfata conſtitutio ſolùm continet ſpolia regularium deberi Cameræ Apoſtolicę & præfata bona, quia, vt prædictum eſt piè fuerunt ante mortē impenſa, nullatenus ſunt ſpolia, nec conſequenter per illam conſtitutionem debentur Cameræ Apoſtolicę.

D

E

l In clem. ſi. de reſcript.
m §. 1. ff teſtam.

F

Per quę omnia proculdubio reſpōdendū eſt, iure optimò pertinere ad pręfatum monaſterium pręfata bona à pio Epiſcopo Cuſquenſi pientiſsimè ipſi donata, Sal. &c.

Aduertendum item quod dicitur, Epiſcopus, & prælatos Romæ morātes poſſe teſtari de fructibus beneficiorum, & quod in eis Camera non habet ſpolium non eſſe ita certum; & contrarium, vt dicitur, modo ſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Regulari etiam tranſlato conceſſa à Papa licentia diſponendi de per eum extra monaſterium quærendis, comprehendit etiam, quæ alias licite morando, & ſeruiendo in hoſpitali quæſiuit: reſtringitur tamen ad diſpoſitionem irreuocabilem inter viuos in pios vſus faciendam.*

CONSILIVM VII.

VIſo tenore breuis, per quod D. conſulens fuit auctoritate Pauli III. tranſlatus ab ordine Prædicatorum [illegible] canonicorum regularium Sancti Auguſtini, [illegible] clauſula in eo contenta, per quam ſit ei facultas [illegible] ndi de bonis quæſitis ab eo extra monaſterium in vſus, pauperum, & alios pios, & quod præfatum breue [illegible] licentia, & facultates per illud conceſſæ, fuerunt à [illegible] o Pij IIII. iudicatæ legitimæ, & non reuocatæ per [illegible] m Pauli IIII. contra apoſtatas editæ: viſo item quod [illegible] ſtato D. conſulēti licuit, & licet manere extra monaſte[illegible] habitu regulari ſubtus veſtes retento, dum ſeruierit [illegible] pitali ſancti Iacobi ciuitatis Neapolitanæ virtute præ[illegible] reuis, & ſententiæ præfatæ ſuper eo latæ, & licentiæ [illegible] periore datæ, & breuis à Sanctiſsimi. D.N. conceſsi.

Reſpondemus poſſe præfatum D. conſulentem diſponere in vita per donationes, & alias diſpoſitiones inter viuos factas de bonis, quæ habet, vt proponit, recte quæſita [illegible] vſus pios, in quos optat ea inſumere, per ea quæ nos tradidimus in comment. 2. de reg.[a] Cauendum tamen ſerio, quod vt prædicitur, præfatorum bonorum diſpoſitio eſt facienda per viam donationis, vel alius contractus irreuocabiliter inter viuos facti: quia non liceret hoc facere per viam vltimæ voluntatis, per quam nullus religionem profeſſus poteſt quidquam diſponere ſine facultate teſtandi, vt palā eſt. & tangitur in locis prædictis, & eam nō habet D. conſulens in [illegible] a facultate ſibi [illegible] Papa facta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *[illegible] ſitas antedata dici poſita in contractu coram Deo nec prodeſt, nec nocet, ſed ſola attendatur veritas.*

2 *Donatio facta vxori ficte non tenet, imo nec vera valet: tamen [illegible] ſit iurata etiamſi ſit facta ab eo, qui commiſit delictum, ob quod bona ipſo quidem iure non confiſcantur, ſed confiſcari poſſunt [illegible] num. 2. licet quæ hæc donatio poſſit a fiſco, in cuius fraudem facta fuit, per reſciſſoriam reuocari, attamen donataria non tenetur ea fiſco, antequam reſcindatur, tradere. nu. 3.*

3 *Fraudandi fiſci, vel alterius creditoris cauſa facta donatio poteſt quidem reſcindi, ſed antequam reſcindatur, donatarium illa retinet.*

4 *Occultans bona delinquentis confiſcata, tenetur ea fiſco tradere.*

CONSILIVM VIII.

M[illegible] is poſt delictum [illegible] commiſſum, pro quo à fiſco bo[illegible] fuerunt per ſententiam [illegible], vxori ſuæ [illegible] inſtrumentum [illegible] bona donauit, & [illegible] ſub[illegible] it ſub die ante delictum commiſſum, vt ſic appareret [illegible] nem antea fuiſſe factam, & vxor illa occultauit, & [illegible] net.

Quæritur primò, an donatio prædicta teneat: & quia dicta mulier alia etiam occultè accepit, & retinet.

Quæritur ſecundo, an illa etiam fiſco non petenti, & in [illegible] illa tradere teneatur.

1 AD PRIMAM queſtionē reſpōdeo primò, quod in [illegible] o conſcientiæ ſiue Dei, non poteſt prodeſſe plus præfato [illegible] inſtrumentum falſo die firmatum, quam ſi fuiſſet [illegible] natum. Tum quia Deo omnia ſunt nota.[b] Tum [illegible] & dolus nemini patrocinari debent.[c] Secūdo, [illegible] præfatum inſtrumentum donationis, etiamſi eſſet [illegible] factum, non poſſet ei prodeſſe, ſi donatio fuit ficta [illegible] ne vero animo donā [illegible] facta: quia illa eſt ipſo [illegible] ll, & nihil [illegible] quod talis præſumitur hęc de [illegible] in foro exteriori, cūm fuerit facta vxori, quæ [illegible] coniuncta, & virtualiter ipſe remanſit in eorū [illegible] iuxta doctrinam Bart.[e]

[illegible], quod [illegible] coram Deo donatio, [illegible] prodeſſe: quia [illegible] facta vxori, quæ non valet,[f] [illegible] iurata, vt ait Bar. [illegible].[g]

[illegible], quod ſi vera & iurata fuiſſet donatio, dubitari poteſt. Nam pro cōſulente facit, quod reus criminis, propter quod ipſo iure non perduntur bona, vt perduntur in crimine læſæ maieſtatis humanę,[a] & diuinæ,[b] neque tale ob quod adminiſtratio ipſo iure interdicitur, quale eſt repetundarum,[c] donare poteſt poſt crimen commiſſum antequam in iudicium deducatur & valet ipſo iure donatio.

3 Et contra conſulentem facit, quod illa reuocari poteſt tamquam in fraudem fiſci facta, d. l. *poſt contractum.*[d] vbi Bartholus communiter receptus vtrumque tenet. Sed contra hoc facit conſideratio quędam, quam nuſquam legi, ſcilicet quod donatio vera in fraudē facta ipſo iure tenet, & non poteſt, nec debet creditor, vel alius, in cuius fraudem facta eſt, admitti ad illa bona donata, niſi prius per actionem reuocatoriā reſcindatur, iuxta §. *item ſi quis in fraudem.*[e] eo quod per donationem, & emptionem etiam in fraudem factam, tranſit dominium in donatarium, & emptorem iuxta gloſſam,[f] & ex textus expreſſis in l. *ſi ſcieus.*[g] & quod ideo donatarius non videtur obligatus ad reddenda illa bona, donec per iudicem reuocetur donatio, vel emptio: licuit nec incidens in pœnam tenetur ſoluere illam in foro conſcientiæ, donec à iudice condemnetur, iuxta gloſſam celebrem,[h] S. Thomam.[i]

4 Quinto, quod per hanc conſiderationem, quæ in pręſētia mihi videtur tenēda pręſertim cōtra fiſcum [illegible] in dubio iudicandū eſt,[k] reſoluto ad quæſtionem reſpondeo, quod ſi coram Deo præfatus cōſulens verè donauit præfata bona vxori & donationem confirmauit iuramēto, ita quod non potuiſſet illam reuocare, etiamſi numquam fuiſſet condemnatus, poterit vxor eius retinere illa ſibi tamquam ſua, quia vere ſunt talia, donec donatio illa reuocetur, & reſcindatur per iudicem, tamquam in fraudem facta: ſi autem non habuit verum animum donandi; cūm illa ſemper [illegible] manſerint ſua, cadunt ſub confiſcatione generali omnium bonorum ſuorum, & ſic debētur fiſco per ſententiam condemnatoriam.

5 AD SECVNDAM reſpondeo, indubitari interesse, quòd illa bona occultata debentur fiſco, cūm occultatio non habuerit vim auferendi dominium, ſicut habuiſſet vera donatio, vel vera venditio; & ita ſemper remanſerunt tam ſua, ac ſi non fuiſſent occultata.

SVMMARIVM.

1 *Lex prohibens patri ne in damnum filiorum donet vltra quintam, nō ligat donantē pro anima ſua, vel in remunerationē.*

CONSILIVM IX.

QVAERITVR in vtroque foro, verū pater multa in bonis habens pro filiis, quæ etiam pro eorum perſona ac ſtatu ſint ſufficientia, poſsit in vita ad opera pia, & donationes gratuitas, etiam vltra quintam partem impendere.

1 Reſpondeo, quod poteſt donare in cultum Dei, & ad opera pia ſalutē animę ſuæ reſpicient[illegible] vt in Man. diximus.[l] Poteſt etiam facere donationes profanas remuneratorias, quæ non ſunt verę donationes, non autem veras, vt vbi ſupra diximus in dicto Manual.[m]

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter viuos non inſinuata, ſi ſit vltra 500. non valet, niſi in 500.*

2 *Donatio cauſa mortis cum clauſula de non reuocando, ſi ſit poſita in parte diſpoſitiua, tranſit in donationem inter viuos.*

2 *Donatio cauſa mortis iudicabitur nō eſſe reuocata, ſi quis poſtea donet inter viuos, putans donatarium intereſſe.*

CONSILIVM X.

AN donatio inter viuos vſque ad 800. vel mille aureos, non inſinuata iudici, valeat, & an donatio cauſa mortis poſsit reuocari donando inter viuos?

1 Reſpondeo, quod donatio inter viuos facta de maiore ſumma, quàm quingentorum aureorum, licet valeat quo ad 500. non tamē valet quo ad reliqua, niſi fuerit inſinuata,[n] vel niſi fuerit iurata, vt ait late Dec.[o] Sola enim condonatio ſolēnitatis inſinuata nō ſufficit vt ait Bartholus in d. l. ſancimus. §. fin. & Decius vbi ſupra.

a ſuper ca. [illegible] dicauit num [illegible] & [illegible] reg. 1

[illegible]

a L. quiſquis. C. ad legem Iul. maieſt.
b Ca. cum ſecundum. de hæret. li. 6.
c L. ex iudiciorum ff. de accuſat.
d ff. de donat.
e Inſt. de actiõn.
f In d. §. item ſi quis.
g ff. de contrah. empt.
h In c. ſi. ater [illegible] 12. q. 2. [illegible] 2 qu. 12 art. 4.
k L. non puto ff. [illegible]
l Cap. 24. nu. 80
m Capu. 20. nu 39.
n L. penult. [illegible] l. ſancimus. C. de donat.
o Conſ. 412 nu 15.

2 Donatio cauſa mortis tranſit in donationem inter viuos per clauſulam iniectam et de non reuocando eam, ſi modo inſeratur verbis diſpoſitoriis: licet ſecus ſit, ſi id fiat in exequutoriis vt ait Couarruuias.[a] Animaduertendum tamen, quod ſi quis donaret inter viuos alicui aliqua bona quæ cauſa mortis ante donarat, putans donatarium cauſa mortis obiiſſe, forſitan iudicabitur eam non eſſe reuocatam, argumento l. fin.[b]

a 2. part. rub. de teſt. nu. 19.
b De dol. hæred. inſtitut.

DE PECVLIO CLERICORVM.

SVMMARIVM.

1 *Clerico filiofamilias quod annuatim dat pater, vt ſic ex eo clericaliter ſe ſuſtentet, efficitur peculium caſtrenſe, quod etiam ludendo efficaciter in alium transfert: ſicut etiam eſt omne id quod lucratur.*

CONSILIVM I.

CAius paterfamilias luſit cum Sempronio ludo aleatū ſpetiniera nūcupato, qui Caius ſuperlucratus eſt a Sēpronio ſcuta ſex auri ſine fraude. Ludo finito, Sēpronius, qui perdidit, reperitur eſſe filiusfamilias, doctor ætatis vigintiocto annorum, vel circa, habens primam tōſuram, & tres ordines minores tantùm, nec poſsidet bona aliqua caſtrenſia, vel aduētitia, nec aliquid ex doctoratus officio lucratur, & denum nullas alias pecunias habet, præterquam centum & quinquaginta aureos, quos habet à patre ſingulis annis, de quibus liberè diſponere poteſt: dictuſque Sempronius moratur cum quodam Cardinali, a quo habet victum, & habitationem, eo quod manet in eius curia, & ipſum concomitatur.

Quæritur, attento quod dictus Sempronius eſt filiusfamilias, quomodo dictus Caius poſsit eſſe tutus in foro poli: Vtrum huiuſmodi pecunia ſit reſtituenda, necne?

1 Reſpondeo, quod de rigore iuris non tenetur reſtituere: quia quicquid huiuſmodi clericus quærit, fit ei peculiū caſtrenſe, & poteſt de ipſo teſtari, & diſponere, non obſtāte quod ſit filiusfamilias, iuxta authē. *presbyteros*,[c] & tradit Innoc. & poſt eum Panormitanus.[d]

c C. de epiſ cop. & cler.
d In ca. cum eſſes. de teſtamen. nu. 5.

Nec obſtat, quod omnia quæ habet, ſint donata ſibi à patre: quia donantur ei, vt exerceat militiam clericalem, inſeruiendo, vt inſeruit Cardinali in primis inſeruientium honorificentiſsimè, per ea quæ Couarruuias addit Panormitano.[e] Salua, &c.

e In d. c. quia nos

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarium de patrimonio, & quæſitis ſua induſtria, ac laicus diſponere poteſt & nu. 4.*
2 *Donare habenti ad ſe ſuſtentandum, ſed non honeſte, pium.*
3 *Pia vt ſit largitio, principaliter ob Deum fieri debet. nec deſinit eſſe bona, licet fiat etiam, ſed minus principaliter ob alium finem etiam ineptum, modo non ſit malus.*

CONSILIVM II.

AN penſionarius de reliquatis ex ſua modica penſione, & de aliis ſuo labore & induſtria comparatis poſſit cognatis ſuis plus ſatis familia oneratis, & egentibus opitulari?

1 Reſpondeo primò, quòd latius, quàm hactenus alij tradiderunt, ſcripſimus nos in tractatu de redditibus eccleſiæ,[f] quod non ſolùm penſionarius, & quiuis alius ſtipendiarius, vel accipiens aliquid pro labore, & induſtria, & occupatione, qua ſeruit, vel tenetur ſeruire alteri, poteſt ea, quę reliquat, vel ſuperflua facit vltra ſuum victum decentem, donare, & diſpendere in opera pia, ſed etiam beneficiarius quilibet, etiam regularis, & religioſus poteſt impendere fructus ſui beneficij ſic reliquatos, & ſeruatos in eadem opera pia.

f Quæſt. 1. mō. 18. & ſeq. per bonam partē aliorum, præſertim 32. & conſeq.

2 Secundò, quòd impenſa, & erogatio, quam ait ſe facere D. conſulens in prædictos cognatos, eſt pia & ſancta, vt in d. tractatu,[g] traditur declarando,[h] quæ ſint opera pia, & addendo,[i] quod etiam dare habenti neceſſaria ad ſuſtētandam vitam, ſed egenti ad ſe decenter ſuſtentandum cū ſua domo, & familia, eſt dare ad opera pia.

g qu. 1. mon. præd. 32.
h In mon. 20.
i In mon. 27.

3 Tertiò quòd ad hoc, vt impenſa & erogatio dicatur pia, oportet, quod principaliter fiat ob amorem Dei, vel ob miſericordiam, & neceſsitatem proximi, ita quod non ſufficeret facere illam ob cognationem, & amicitiam, vel aliū reſpectum profanum, vt traditur vbi ſupra.[k] Dixi *principaliter*. quia non oportet vt fiat nullo reſpectu alio profano habito. Tum quia iudicandum eſt opus ſecundum id, quod principaliter intenditur.[a] Tum quia, vt colligit ex ea Iaſon ſequutus communem, attendendum eſt id quod principaliter intenditur, & non quod minus principaliter ſiue incidenter. ex quo infert multa vtilia, & in his id quod ait gloſſa finalis putata ſingularis,[b] quæ adiuncto textu probat non eſſe attendendum præiudicium, quod conſequenter, ſiue per quandam conſequentiam fit, ſed tantùm principale. Tum quia non deſinit opus eſſe bonum, eo quod minus principaliter fiat ob aliquem finem ineptum, modo non ſit malus, ſi principaliter fiat propter finem aptum, vt tradimus latius in comment. ca. *inter verba*.[c] & breuius in comment. c. *cum miniſter*.[d] & vtilius in Manu. confeſſ.[e]

k Mon. 20.
a Lex ſi quis nec cauſam. ff. de reb. credit.
b In c. quam. de pactis.
c 11. q. 3 in relect. 3. nu. 19 & ſeq.
d 23. q. 5.
e Ca. 14. nu. 18.

Quartò, quòd D. conſulens debet elargiri ea, quæ largitur prædictis cognatis ſuis de fructibus penſionū, principaliter, ſiue principalius propter amorem Dei, & miſericordiam, & paupertatem, ſiue indigentiam quo ad ſe ſuſtentandum, quam propter cognationem, vel alium reſpectum humanum, ſiue ſæcularem: quamuis etiam bene faciat largiendo propter Deum principaliter, habendo minus principalem reſpectum ad cognationem, amicitiā, & alios reſpectus, & fines ſæculares, dummodo non ſint principales, ſed tantùm minus principales.

4 Quintò, quod non fruſtra in præcedenti dicto dixi, *De fructibus penſionum Eccleſiaſticarum*, quia de aliis fructib⁹ aliarum penſionum ſæcularium, vel de ſalariis, vel ſtipendiis, quæ pro laboribus ſuis accipit, poteſt pro libito ſuo etiam principaliter largiri prædictis ſuis cognatis ob cōſanguinitatem, & amicitiam: ſicut quilibet laicus poteſt de fructibus laicis pro libito largiri etiam extraneis per dicta in d. tractatu,[f] nec debet ſcrupulum ſibi facere de difficultate ſciendi, quantùm reliquat de penſionibus Eccleſiaſticis, & quantùm de aliis ſtipendiis &c. ſine vllo errore: quia ſatis eſt bona fide ſine dolo computare veriſimilem quantitatem vtriuſque. arg. c. quia veriſimile non eſt, & ei adnotatis.[g] Salua, &c.

f Quæ. 1. mo. 17 & ſeqq.
g De præſ.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, viuente titulari, ſeu illorum reſeruatario ſeparati à ſolo, ei debentur, ac etiam locationum penſiones correſpondentes fructibus, ſicut ſupra à ſolo ſeparatis. num. 5. 6. 9. & hoc etiam ſi nondum fuiſſent in horrea repoſiti. n. 4. vnde ſi illos viuens debita honeſta contrahendo conſumpſiſſet, non facerent ſpolium. num. 2. alias ſic. n. 3. de iure autem deberentur ſucceſſori in beneficio, ſicut & collecti ſede vacante, niſi alteri eſſent applicati, ſeu cōceſſi. num. 7. & 8.*

CONSILIVM III.

PRAESVPPOSITO priuilegio Apoſtolico facto illuſtriſsimo N. de percipiendis ſpoliis clericorū in ſua ditione, quæſita fuerunt ſequentia à ſucceſſore D. Conſulente.

1 Primùm, cuius debeant eſſe fructus, quos reſeruauit ſibi præceſſor ipſius ſine vlla locatione per ſe ipſum percipiendos, an hæredis eius, an illuſtriſsimi N. an D. conſulentis, & de fructibus, qui obuenerunt ſede vacāte. Et reſponſum fuit primo, quod fructus, quos reſeruauit adminiſtrationi ſuæ præfatus præceſſor, & fuerunt in vita eius à ſolo ſeparati, pertinuerunt omnes ad ipſum, & nulli eorū, qui poſt mortem fuerunt collecti, & à ſolo ſeparati, ſecūdum gloſſam,[h] communiter receptam per communem ſententiam, vt diximus in tractatu de reditib. eccleſ.[i] per argumenta valida, quæ ibidem videri poſſunt.

2 Secundò, quòd ſi fructus illi reſeruati fuerunt impēſi à præceſſore, ita quod non remanſerunt inter ſpolia eius, pertinebunt ad præceſſorem mortuum, vel hæredes, aut eius cauſam habentes: quia ipſe poterat eos impendere ſuis honeſtis vſibus, etiam ſeruato patrimonio, & eius fructibus, quibus voluiſſet, iuxta illud dictum ſingulare Innocentij,[k] relatum à nobis in præfato tractatu,[l] & nullatenus pertinebunt ad illuſtriſsimum N. nec ad D. conſulentem.

h In c. ſi per de ... li. 6. & præſent. de off. ... lib.
i Q. ... mo. 2.
k In ca. ... copus de præbe.
l Quæſt. ... mon. 12.

3 Tertiò, quòd ſi præfatus præceſſor non impendit ea honeſtè in vſibus ſuis, dum vixit, ſed remanſerunt libera à debitis eius, pertinebunt ad ſpolia eius.

4 Quartò, quod non refert an fructus præfati fuiſſent percepti,& reconditi, an ſolùm à ſolo ſeparari: quia idem eſt iudicandum de vtriſque. arg. l. *ſi eum*,[a] ſecundum veriorem intellectum l. *arboribus*. §. Iulianus. alias eſt l. ſi fur. ff. de vſufruct. & l. ſi vſufructuarius. ff. quemad. vſusfr. amitt. & eſt communis opinio, quam ſequimur nos in d. tract.[b]

a ff. de rei vend.

b qu. 2. mon. 14.

5 SECVNDVM QVÆSITVM eſt, cui debent adiudicari pretia locationũ & conductionũ ſoluẽda in aliquo feſto cadente intra tẽpus ſedis vacantis. Ad quod reſpõdetur, quod huiuſmodi pretia, quę erãt ſoluenda in aliquo termino contingẽte tẽpore ſedis vacãtis propter fructus quæſitos, vel ſaltẽ ſeparatos à ſolo ante mortẽ prędeceſſoris, adiudicabuntur, ei, vel ab eo cauſam habẽtibus: quia pretium rei venditæ debetur venditori, ſicut res vendita debetur emptori,[c] & eadem ratione pretium fructuum locatorum poſt perfectam locationem debetur locãti pro ea parte quæ fuit locantis, vel debita ei, ſicut vſus rei locatæ debetur conductori.[d]

c Arg. ff. de actio. emt. per totum.

d Arg. l. illud ff. ad l. Aquil.

6 TERTIVM QVAESITVM, Cui debent adiudicari pretia præfatarũ locationum ſoluenda in aliquo feſto cadente poſt prouiſionem D. ſucceſſoris. Ad quod reſpondetur idem quod reſponſum eſt ad ſecundum, ſcilicet quod cedunt ipſi prædeceſſori pro ea parte, quæ fuit quæſita ſeu debita ipſi locanti: & ſic pro ea parte, quæ fuit collecta, vel à ſolo ſeparata ante mortem locantis.

7 QVARTVM QVAESITVM, Cui debeant adiudicari fructus, qui obuenerunt ſede vacante. Ad quod reſpõdetur, quod adiudicari debẽt illuſtriſsimo N. vel ei[e] commiſſario: quia licet iure communi debeantur ſucceſſori, per c. *cùm vos*,[e] & cap. *quia ſæpe*,[f] priuilegio tamen Papæ pertinent ad ſuam Dominationem illuſtriſsimam, vt præſupponitur.

e De off. ord. elect. li. 6. pro ento ff ord. ao lib.

8 QVINTVM QVAESITVM, Cui debent adiudicari fructus, qui remanſerunt in ſpoliis prædeceſſoris. Reſpondetur, quod ipſimet illuſtriſsimo N. virtute dicti priuilegij. Nec obſtat argumentum factum in fauorẽ opinionis Soti in d. tractatu,[g] ſcilicet quod alioquin, &c.

g qu. 2. mon. 13.

9 SEXTVM QVAESITVM, Cui credere debeãt pretia locationũ fructuũ pro ea parte, quæ tãgunt fructus perceptos, vel à terra ſeparatos poſt prouiſionẽ ſucceſſoris, quocumq; tempore ſint ſoluenda. Et reſpõdetur, quod aut locatio fructuũ deſinit eſſe valida quo ad partẽ, quę tãgebat illos fructus perceptos poſt præfatam prouiſionem, aut non. Priore caſu pretium reſpondens præfati parti, ſoluendũ eſt præfato ſucceſſori: quia fructus illi, ſi non fuiſſent locati, peruenuiſſent ad ipſum, & cõſequenter pretiũ, quod debetur pro illis, ſoluendum eſt ei, cuius fuiſſent fructus, ſi non fuiſſent locati. Altero caſu, ſcilicet ſi cõductio remanſit valida etiam quo ad illos fructus, dicendum pretium eorum diminuendum eſſe pro rata fructuũ locatorũ, ita quod ſucceſſor percipiat fructus, vel locet eos de nouo. An autem locatio & conductio deſinant eſſe validæ quo ad illos fructus, necne, colligendũ eſt ex tenore inſtrumẽti, & ex cauſa, & conſuetudine locandi, & aliis circũſtantiis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 Clerici beneficiati poſſunt licitè de fructibus ſuorum beneficiorũ, viuendo de bonis patrimonialibus, vel quaſi, inter quæ omnia, quæ aliunde quam ex fructibus beneficiorũ acquiſiuerunt, etiã ſi illa ex vſu ſacrorum ordinum acquiſiuerint, cõputantur, nu. 1. tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, etiam propinquis relinquendo, diſponere. nu. 2 & 3. An autem in dubio ſit præſumendum eum ex dictis fructibus voluiſſe viuere, vel ex patrimonialibus ſeu quaſi, ex coniecturis eſt diiudicandum.

4 Clericum negotia principum in Curia, etiam recepto ſtipendio, iure communi, & ex ſtylo Curiæ gerere licitè poſſe videtur.

CONSILIVM IIII.

QVod de bonis clerici quaſi patrimonialibus, & de patrimonialibus idem ſit iudicandum, tenuimus nos in apologia libr. de redit. eccleſ.[h] Quod item bona clerici quæſita per induſtriam ſuam, etiam per vſum ſacrorum ordinum alia ratione, quàm fructuum vel redituũ beneficiorum, dicantur quaſi patrimonialia, tenuimus.

h qu. 1. mon. 21.

1 Interrogatus, quid mihi videatur de hac informatione reſpondeo me pridem in apologia lib. de red. eccleſ.[a] tenuiſſe, quòd bona quæſita licitè per artificium, vel aliam induſtriam, & laborem clerici abſque intuitu clericatus, & ordinum ſuorum, ſunt verè patrimonialia, ſicut quæſita à laicis; & quòd quæſita à clerico ratione officij clericalis, & ſuorum ordinum extra fructus beneficiorum Eccleſiaſticorũ, ſunt quaſi patrimonialia, & quod de iis perinde ac de patrimonialibus diſponere poteſt clericus, qui ea quæſiuit.

a Qu. 1. mon. 22

2 Secundo, quod,[b] teneo firmiter determinationem Innocentij,[c] quod beneficiarius poteſt viuere de fructibus ſui beneficij, & ſeruare ſuum patrimoniũ, ſeu ſua bona patrimonialia, & fructus eorũ ſuis cognatis; & diſponere de illis inter viuos, & in vltima voluntate.

b Ind. qu. 1. monito 30. c in c. inder. rum. de aetate & qual.

3 Tertiò, quòd hæc conſequitur præfatum D. Gab. Roſ. potuiſſe de bonis quęſitis licitè per induſtriam ſuam, tam ratione ordinum ſuorum, quàm alia, diſponere perinde, ac ſi eſſet laicus.

4 Quartò, quòd iure communi conſuetudine Curiæ in Vrbe declarato & vſitato videntur licita negotia Regũ, & aliorum, per quæ fuerunt ei aliqua ſalaria, vel honoraria donata, vt ſupra in informatione probatur.

5 Quintò quod licet forſitã expreſſe non declarauerit ſe voluiſſe, dum viueret, de fructibus beneficiorum ſuorum viuere, & bona patrimonialia ſuis cognatis vel amicis ab inteſtato, vel ex teſtamento relinquere; tacitè tamẽ ex multis eius actis, & ex cura, quam habuit ſeruandi tot millia ducatorum, & ex conſuetudine, quam communiter ſeruant clerici beneficiarij habentes patrimonia ſiue bona patrimonialia facilè conijci poteſt eum habuiſſe hunc animum: ita quod Reuerẽdiſsimę Cameręs procuratores nullam ſibi culpã poterunt adſcribere, quod falſo id crediderint: quamuis Ludouicus Rom. in conſilio citato. in informatione id mihi nõ apertè dicat. Salua, &c.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLVNTATIBVS.

SVMMARIVM.

1 Teſtamentum à parocho ſcriptum, & ſola teſtatoris manu ſubſcriptum, nec in terris Eccleſiæ tenet in foro exteriori: at in foro conſcientiæ, qui ex eo bona poſſidet, licitè retinet. nu. 2.

2 Relictum ſibi ſponte in diſpoſitione minus ſolemni, immo ſolo verbo ſine teſtibus, tuta conſcientia retineo.

CONSILIVM I.

FRANCISCVS diſpoſuit de bonis ſuis in terris Eccleſiæ, inſtituendo nepotem hæredem per ſchedulã ſcriptam à proprio parocho, ſubſcriptam ab ipſomet teſtatore. Quæritur, an valeat huiuſmodi inſtitutio in foro conſcientiæ.

1 Reſpondeo primò, quòd ordinatio prædicta non eſt ſeruanda in foro exteriori; quia nec ſecundum formam iuris Cæſarei, neque canonici eſt facta, vt conſtat per cap. *cùm eſſes*, & ei annotatis.[f]

2 Secundo, quod grauiſsima difficultas eſt apud vtriuſque & etiam diuini iuris peritos, an vltima voluntas, quæ ſine ſolẽnitate à iure requiſita eſt ordinata, valeat in foro conſcientię: ego autem in ea opinione ſum, quod qui poſsidet bona ſibi verè & ſponte coram Deo relicta, ſiue ſcripto, ſiue verbo tantùm, ſiue coram teſtibus, ſiue ſine illis, poteſt ſanctè ſalua conſcientia retinere, licet poſsint ei tolli per iudicem in foro exteriori. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Beneficiarius hæres à patre inſtitutus, ſi fecit inuentarium, nõ cogitur ex fructibus beneficij ſoluere debita, vel legata ei à patre mandata vltra vires hæreditarias: ſed ad id tenentur alij habentes hęreditatem. num. 5. immo nec volens poteſt, niſi dicta ſolutio ſaltem indirectè iudicetur opus pium. num. 3. & 4.

CONSILIVM II.

1 REſpondeo primò; præfatũ Prælatum non potuiſſe obligare & onerare filiũ, cui reliquit beneficia, & minorem partem patrimonij. Tum quia tamquam ſucceſſor in beneficio non fuit grauatus ad illa, cùm non fuerit ei impoſita penſio auctoritate illius; qui poterat eam

imponere ad ſoluendum ſuum æs alienum, & alia legata pia. Tum quia tamquam hæres non potuit obligari vltra vires hæreditarias.

2 Secundo, quod ſi præfatus filius adiuit hæreditatem patris abſque beneficio inuentarij, aut non fecit inuentarium intra legitimum tempus, cogetur in foro exteriori ſoluere præfata onera, iuxta l. *ſcimus*,[a] quamuis in foro cõſcientiæ non teneretur vltra vires hæreditarias.

a C. de iure delib.

3 Tertiò, quod ſi ipſe voluerit ſoluere præfata pia legata, iuſtè ac ſanctè ſoluere poterit illa de fructibus & redditibus ſui beneficij, quia iuſtè poteſt impendere illa operib. piis, qualia ſunt præfata legata pia. Quartò, quod ſi æs alienũ præfatum fuit cõtractum ob cauſam profanam & tẽporariam, nõ poterit iuſtè de redditibus ſui beneficij ſoluere illud: quia oẽs fructus beneficiarij debent impendi in eius ſuſtentationem honeſtam, vel alia opera pia. quamuis, quia in facto proponitur illud æs alienum conflatum fuiſſe ob ſuſtẽtationem dignitatis Eccleſiaſticæ, poterit (vt puto) reduci directè, vel indirectè ad pietatis opera.

5 Quintò, quòd ſi præfatus filius noluerit ſoluere præfata legata, & debita, nec potuerit cogi ob beneficiũ inuentarij facti, alter frater cogetur ſoluere illa de rigore iuris, tamquam hæres patris retinens maiorem partem bonorũ eius, ſi, quæ bona habuit à patre, ad ſoluenda prædicta ſufficiant.

SVMMARIVM.

3 *Clerici & Epiſcopi, quibus in Vrbe decedentibus Iulius III. conceſſit, vt poſſent de omnibus rebus, exceptis illicitè acquiſitis, teſtari, ſi teſtamentum fecerint, etiam ſi aliqua ex illicita, hoc eſt eis prohibita non tamen iniuſta negotiatione. nu. 7. acquiſiuerint. tenet, nu. 1. 6 & 14. etiam ad effectum, vt prædictorum ſic acquiſitorum hæres & legatarius dominium acquirant. nu. 2. ceſſante autem dicto priuilegio de iis quæ per negotiationẽ ipſis inhabitam, vel alias contra Canones Eccleſiaſticos dominis ſæcularibus ſeruiendo, prædia laicorum conducendo, officia aduocandi & iudicandi in foro ſæculari exercendo acquiſiuerunt, in vltima voluntate diſponere non poſſunt ſed ſpectant ad Camerã Apoſtolicam etiam ſi tales eſſent regulares apoſtatæ. nu. 4.*

9 *Negotiatio eſt de actibus indifferentibus, quæ non facit aliquem malum, ſed mendacia, quæ negotiando proferuntur: ſed ſi rectè fiat, & ad bonum finem, eſt vtilis & neceſſaria Reipublicæ, nu. 8. at ex circumſtantia poteſt deprauari, nu. 9. vel agendo contra terminos iuſtitiæ commutatiuæ, & hæc vltra peccatum obligat ad reſtituendum, vel agendo contra præcepta aliarum virtutum & charitatem. & hæc licet habeat annexum peccatum, nõ tamen obligat ad reſtituendum. nu. 11. & ſeq.*

14 *Actus omnes humanos, eſſe peccata dicere, hæreticum: ſed quod maxima illorum pars ſit infecta peccato veniali, eſt Catholicum.*

14 *Veniale peccatum, quo opus aliquod inficitur, operatur, vt non ſit meritorium gratiæ, nec gloriæ.*

CONSILIVM III.

1 AD quæſtionem propoſitam de clericis & Epiſcopis decedentibus in Vrbe, an poſſint teſtari de rebus quæſitis per negotiationem, iamdudum reſpõdi. Primò, quòd ſic, ad hunc ſenſum, quod teſtatio, ſeu teſtamentum, & vltima voluntas eorum poſsit dici iuſta, ſi fecerint illam per verba generalia, dicendo, *Lucius hæres meus eſto, vel relinquo bona mea Titio* vel ſimilia, non facta mentione particulari de rebus per negotiationem quæſitis, per ea quæ tunc allegaui, & alia quæ tradunt Decius,[b] & citati ab eo.[c]

b In l. hæreditas ff. de reg. iur.
c Ibidem.

2 Secundo etiam reſpondi affirmatiuè, quòd ſic, intelligendo eam in hoc ſenſu, quòd hæres legatarius, vel fideicommiſſarius acquirunt titulum quæſitorum per negotiationem de ſe licitam, id eſt, non contrariam legibus iuſtitiæ ſpecialis, licet eſſet illicita ratione circumſtantiæ perſonæ, loci, temporis, vel alterius, quæ negotiationem faceret vitioſam, eo quòd eſſet contraria aliis virtutibus, quàm iuſtitiæ ſpeciali: & quod exceptio, quã fecit Iulius III. in bulla, per quam conceſsit facultatem teſtandi prædictis clericis, & Epiſcopis in Vrbe decedentibus de

A omnibus rebus, exceptis illicitè quæſitis intelligẽda erat de rebus quæſitis illicitè contra leges iuſtitiæ ſpecialis, & non de quæſitis illicitè contra leges virtutum theologarum, vel aliarum moralium: contra quod formaui quatuor argumenta, quibus reſpondi.

3 Nunc autem pro maiori declaratione oppono cõtra reſponſionẽ. Primò, quod præfatus Iulius III. in ſua bulla generaliter excepit res illicitè quæſitas; ergo generaliter eſt intelligenda.[a] Secundò, quòd nulla ratio diuerſitatis videtur dari poſſe inter quæſita illicitè contra leges iuſtitię ſpecialis, & inter quęſita contra leges ſpeciales aliarum virtutum, cùm per vtramque acquiſitionem peccetur mortaliter, & per vtramque offendatur Deus.

a Cap. ſolitæ, de maior. & obedien. l. de pretio. ff. de public. in rem actione.

B 4 Tertiò, quòd Pius IIII. iuris vtriuſque (vt fertur) callentiſsimus, videtur pręfatam bullam in quadam eius declaratione ſic intellexiſſe, vt per illicitę acquiſita, veniant omnia quæſita per negotiationem illicitam, & aliàs contra canones. Quam expoſitionem nos poſt alios ſecuti ſumus in comment. c. *non liceat Papæ.*[b] diximus valde notandam eſſe illam declarationem, per quam declarabatur id, quod nuſquã antea videtur in vlla iuris ſcripti parte expoſitum, ſcilicet nulla quęſita per negotiationem illicitã, vel alias contra canones Eccleſię, poſſe per vltimam voluntatem relinqui à clericis, vel Epiſcopis: ex quo intulimus nos ibidem, quod cuidam monacho apoſtatæ, qui a-

b 12 q. 2. §. num. 4 & 1

C pud Indos quæſiuit 2000. ſcutorum per negotiationes, & mercaturas, non debet ſuccedere monaſterium, iuxta ca. *cum olim.* 2. & alia iura,[c] ſed Camera Sedis Apoſtolicæ: & quod ſtipendia, quæ quærunt multi clerici inſeruiẽdo Regibus, & aliis principibus, & dominis ſæcularibus, & per conductionem, ſeu arrẽdationem prædiorum, vel redituum ſæcularium, & aduocationis, & officia iudicãdi in foro ſæculari, eis mortuis debentur Cameræ Apoſtol.

c De proba.

5 Quartò, quod negotiatio ſiue mercatura videtur eſſe per ſe mala, iuxta illud Leonis Papæ relatũ in c. *qualitas.*[d] *Inter ementis & vendentis commercium difficile non interuenire peccatum:* ob quod ibidem conſulitur, ne pœnitens negotietur: & quod Chryſoſtomus relatus in c. *eyciens.*[e] ſic ait,

d De pœnit. diſt. 5.
e 88. diſtin.

D *Mercator numquam Deo placere poteſt, & ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator, & mercator ſine mendacio & periurio eſſe nõ poteſt.* Quintò, quòd onus augetur, & non minuitur, cùm quod vni debetur, improuidè aliis ſoluitur.[f] At quæſita per negotiationem illicitam, vidẽtur deberi damnificato per illã: quia *non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatũ.*[g] ergo non poſſunt per vltimam voluntatẽ ſolui aliis. Sextò, quod licet Iulius III. non ſtatuerit illud, ſatis ſuperque tamen eſt quod Pius IIII. ſtatuerit illud.[h]

f Ca. cum te. de ſententia.
g Ca. ſi res aliena. 14 q. 6. & reg. peccatum. de reg. iur. li. 6.

6 Quibus tamen non obſtantibus. vera videtur noſtra reſponſio, ſalua emunctiſsima S.D.N. cenſura, & cuiuſlibet ſaniore ſententia. Primo quidem, quod nulla ratio naturalis, nec diuina poſitiua, nec humana canonica, vel ciuilis, reddi poteſt, cur ſe. rec. Iulius III. excipere voluiſſet quæſita per negotiationem per ſe licitam, licet ſit illicita ratione circunſtantiæ perſonæ, temporis, loci, vel alius, quàm quæſita per alium actum ſuapte natura indifferentem, & ob aliquam circumſtantiam prædictarum illicitũ. ergo dicendum eſt, vel voluiſſe excipere omnia quocumque modo illicitè quæſita, vel nec quæſita per negotiationem ex ſola circumſtantia illicitam. At non poteſt iuridicè reſponderi excepiſſe omnia quocumque modo illicitè acquiſita, per ea, quæ infra dicentur; ergo dicendum eſt, nõ excepiſſe quæſita per negotiationem ſuapte natura licitã, & ſola circumſtantia illicitam.

h Cap. ſi Romanam 19 diſt. & capit. 1. de conſue.

E

F 7 Secundo, quod non obſtat huic argumento dicere, quod ſatis eſt id placuiſſe Principi, ad hoc, vt legis vigorẽ habeat,[i] & quod nõ ſolum Pius IIII. excepit generaliter quæſita illicitè, ſed etiam prius exponendo eius verba; ſpecialiter excepit quęſita per negotiationem illicitam, & aliàs contra canones. Quia eodem modo reſponderi poteſt ad eius expoſitionem, ſicut ad conſtitutionem Iulij III. vt infra reſpondebitur, ſcilicet quod intelligitur de quæſitis per negotiationẽ cõtra leges iuſtitiæ ſpecialis, & de quęſitis contra canones iuſtitiã ſpecialem cõtinentes; quia negotiatio eſt duplex, honeſta, & turpis, ſiue illicita, vt habet præfatum c. *qualitas* & honeſta attenta iuſtitiæ qualitate non generat ſaltem immediatè turpia, & inho-

i Leg. 1 ff. de conſt. princ.

neſta,

Dominicum, *Arbor bona non facit fructus malos.* & illud Baldi. *Non poteſt eſſe plus in cauſato, quam virtus cauſæ influit.*

Tertio, quod vt ait Auguſtinus relatus in ca. *quoniam*, negotiatio non facit quem malum, ſed mendacia & periuria quæ negotiantes proferunt. cui concordat Caſsiodorus in cap. *quid aliud.*

[illegible], quod ars rectè negotiandi eſt licita, ſecundum [illegible] & vtilis, ac neceſſaria, ſecúdum Ciceronem, [illegible] neſtum & bonum finem dirigitur, vt declarat [illegible] receptus ab omnibus.

[illegible], quod ſi negotiatio de ſe eſſet illicita, maximè [illegible] per eam quod vilius emitur, carius venditur: ſed eſt licitum: quia *dignus eſt operarius mercede ſua*, & mercator multam operam impendit emendo merces temporibus congruis, in locis aliquando remotis, & ſeruido eas [illegible] opportunú, & transferendu in alia loca, & ſub [illegible] pericula, & nulla alia merces ei aſsignatur præter [illegible] quod vilius emendo, & carius vendendu lucraretur, & [illegible] capit lucrum modo rationabile.

Per quod & alia cócludimus nos, negotiationem in [illegible] re eſſe actum ſuapte natura indifferentem, nec per ſe [bonum], nec per ſe malum, ſed talem, qui ob circumſtátias poteſt eſſe bonus vel malus: qualia ſunt loqui, & ſilere, edere, & bibere, ambulare, & ſedere, & alia id genus innumera, quæ ob circumſtantias perſonæ, téporis, loci, & præ[ſcrip]tum finis, ſunt bona, vel mala, vt tradit S. Thomas receptus ſolus. At nemo prohibetur teſtari de quæſitis per [actus] de ſe honeſtos, & iuſtos, licet defectu cuiuſpiam circumſtantiæ prædictarum ſint illiciti: ergo nec debet prohiberi teſtari de quæſitis per negotiationem per ſe iuſtá & licitam, licet ex circumſtantia ſit illicita: quoniam rari ſunt qui quærant bona omnino licitè.

10 Nam quicunque quærit aliquid per actus mortaliter, vel venialiter malos, quærit illicitè: quandoquidem omne peccatum non ſolùm mortale, ſed etiam veniale eſt illicitum, adeo quod etiam iuramentum non ligat iurantem ad [ill]ud faciendum, & ferè omnes clerici quærùt per huiuſmodi actus: nam multi quærunt per ſuarum amaſiarum donationes, vel vltimas voluntates, alij per ſeruitia & obſequia illicita contra legem naturalem, vel diuinam, vel canonicam, vel ciuilem à canonica probatam: plures malè ſuadendo ad teſtandum in fauorem ſuum, alij per médacia, vel detrahendo malè alijs ſibi acquirunt malè beneficia eccleſiaſtica, multi non recitando horas canonicas malè percipiunt beneficiorum ſuorum fructus. multi excommunicati, & alijs cenſuris ligati quærunt fructus, eo quòd habent canonicos titulos: multi licet dicant Horas canonicas, tamen id faciunt mortaliter, vel venialiter peccantes ſine debita reuerentia, vel ſine intentione, aut ſine attentione requiſita, vel nimium feſtinè, vel corruptè illas pronunciant, vel cantant, multi omittendo cantum debitum, vel non ſeruando ſilentium debitum, vel alias ceremonias, nonnumquam etiam ridendo, vel ringédo, & alijs multis modis ſaltem venialiter inficiendo illas, per quod earum pronunciatio fit illicita ſaltem venialiter, & conſequéter fructus taliter ſunt illicitè quæſiti, ſaltem per actus ex circúſtantia illicitos. Plures Decani, Archidiaconi, Abbates, & Epiſcopi negligenter fungentes ſuis officiis, ſalté venialiter peccant, & per illas illicitas functiones quærút ſibi magnos reditus, de quibus nullatenus poſſunt iuſtè cú bona conſcientia teſtari, ſi contraria opinio eſſet vera.

11 Sexto, quod negotiatio, vt dictum eſt ſupra, eſt duplex, honeſta, & turpis, ſiue illicita: illicita verò etiá eſt duplex, alteraque eſt cótra leges iuſtitię ſpecialis, altera quę eſt cótra leges caritatis, & aliarum virtutú moralium, inter quas eſt magna differentia: quia negotiatio quæ fit contra leges iuſtitiæ ſpecialis, non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationé reſtituendi damnú datú per illam parti dánificatæ, vt colligitur ex S. Tho. Altera verò licet inducat peccatum veniale, vel mortale, non tamen inducit obligationem reſtituendi, vt colligitur ex eodem S. Thom. dicente, quod neceſsitas reſtituendi naſcitur ex ablatione præcedenti, quá præſupponit, eo quòd ſit actus iuſtus virtutis, quæ ponit, & præcipit æqualitatem inter res exteriores ablatas reſtituendas, vel recompenſandas. Exemplú cótra iuſtitiá commutatiuam, vendere maiori vel minori pretio quàm valet, vel occultádo vitia, vel defectus mercis, vel exprimendo aliquas vires & qualitates falſas, vel negando aliquas bonas, ob quas merx vendenda pluris vel minoris valet, vel credendo ſub vſuris, quæ non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationem reſtituendi parti damnificatæ damnum quod intulit contra iuſtitiam ſpecialem, contrauenendo alicui legi naturali, vel diuinæ poſitiuæ, vel humanæ canonicæ, vel per canones approbatę: contra etiam canones illos, quibus illa approbantur, iuxta principium Decreti, & c. *ius naturale.* At quę fit cótra caritatem, aut alias virtutes morales, excepta iuſtitia ſpeciali, negotiando quidem iuſtè quo ad ſpecialem iuſtitiam, & eius leges, vendédo ſcilicet, vel emédo iuſto pretio, & nó occultando vitia, vel defectus mercis, nec exprimédo valorem, ſiue vires eius falſas, nec negando veras, ſed intendendo aliquem malum finem, vel diſplicendo Deo, vel proximo, vel in honorando eos, vel agendo aliquid aſtutè, vel imprudenter, ſuperbè, ambitioſè, præſumptuoſè: vel ob vanam gloriam, vel ob gulam & voracitatem, vel aliquam voluptatem illicitam, ſine damno tamen perſonæ, honoris, vel famę proximi, occidere volendo in aliquo loco, vel tempore ſacro, vel métiendo, vel iurando aliqua; quæ mercem quidem ipſam non augent, nec minuunt, ſed per ea offendunt animum & decipiunt proximum, citra tamen damnum perſonæ, honoris, & famæ. & hęc negotiatio illicita inducit quidem peccatum, ſed non obligationem reſtituendi: quia peccata contra charitatem, & alias virtutes morales præter iuſtitiam admiſſa non inducunt obligationem reſtituendi, vt latè diximus in tractatu de redit. eccleſiaſt.

12 Vbi móſtrauimus eſſe falſum, quod quidquid fit cótra legem obligantem, cenſeatur fieri contra legem iuſtitiæ ſpecialis, adducendo illam ſententiam S. Thomæ, ab omnibus receptam ex Ariſtotele, ſcilicet dari encomium virtutum actibus, & alias eſſe leges, & præcepta fidei, de quibus S. Thomas, & alias virtutis ſpei, de quibus idem ibidem, & alias leges & præcepta caritatis, de quibus idem, & alias leges, & præcepta prudentiæ, de quibus idé, & alias leges, & precep. iuſtitiæ ſpecialis, de quibus idem, & leges, & præcepta fortitudinis, de quibus idem, & alias leges temperantiæ, de quibus idem.

13 Et quod leges iuſtitiæ ſpecialis verſantur principaliter & immediate circa actus exteriores, & ponentes æqualitatem circa cómutationes exteriores, & debita, quæ ſunt ad alterum, vt reddantur æqualia in totum. Alię autē virtutes & leges earum verſantur principaliter & immediatè circa actus interiores & compoſitionem animę, & per quamdam conſequentiam circa actus exteriores quo ad ſe, & minus principaliter quo ad alterum: non quidem quo ad ponendum ęqualitatem debiti ad debitum, qualis eſt religio quę iubet honorem dari Deo, cui non poteſt dari debitus, de quibus idem S. Thomas, & qualis pietas quę iubet honorem deferri patri, & parentibus, quibus etiam non poteſt reddi ęqualis.

14 Septimo: quod licet dixerimus in comment. ca. *inter verba.* quod hæretica ſit illa opinio Lutherana, quę habet, quod omnis hominum actus eſt peccatum: attamen Catholica, & ſancta eſt illa, quę habet, quod maxima pars actuum humanorum eſt infecta, culpa ſaltem veniali, iuxta illud, *Septies in die cadit iuſtus.* & illud, *Quaſi pannus menſtruata vniuerſa iuſtitia noſtra.* vt ob oculos ſemper habeamus ad cauendum, ne bona opera, quę facimus, ita pereát, vt per ea non quęratur gratia in terris, nec gloria in cęlis; vt certè peribunt, ſi ſaltem veniali culpa inficiantur; quoniam vnum & idem opus nó poteſt eſſe bonum meritorium gratię, vel glorię, ſi eſt vel venialiter malum, vt poſt S. Thomam, diximus in Manu. confeſſ. & in comment. de ſilentio, & prius in Enchir. de oratione. Et ita cú magna multitudo actuum clericorum, quibus aliqua quęrút, ſit illicita, & contra canones, non profectò erunt, qui de quęſitis à ſe teſtari poſsint in Vrbe, nec in orbe. Quandoquidem non ſoli actus, quos communes habemus cú laicis, ſed etiam pręcipui, quos habemus cum Angelis, laudandi, & colendi Deum, ſunt magna ex parte illiciti ſalté venialiter, & contra canones.

a Cap. ſiren. 14. quæ. & reg. peccatú de reg. iur. li. 6.

b Et cap. ingenium & alia nempe in 1. & 2. diſt. & in ca. quo. iure. 8. diſtin. & alibi ſæpe.

c Quæ 2. mom. 1 2. & 7

d 1. 2. qu. 91. art 1 & mo. liae 90. ar. 3.

e Eth. 5.

f 2. 2 q. 17.

g q. 22.

h q. 44.

i q. 65.

k q 122.

l q. 140.

m q. 170.

n 2. 2. qu. 81. & ſeq.

o 11. q. 3.

p De pœnit. diſt. 3.

q Iſaie. 64.

r 1. 2. l. ſen. diſt. 40. qu. 1. art. 4 & 2. 2. qu. 10 art. 6.

s Pralud 7. nu 17 & ca. 25. nu. 1.

t Sup. c. in loco benedicto. 5. q. 4.

v Cap. 3 nu. 40 & c. 20. nu 36.

15 Octauo, ex prædictis ſumitur ratio diuerſitatis, quare peccata facta contra leges iuſtitiæ ſpecialis inducũt obligationem reſtituendi, & non peccata facta contra legem caritatis, & aliarum virtum, vt docuit Alexander Alenſis cõmuniter receptus, [a] quem rectè defendit Adrian. [b] quẽ nos ſecuti ſumus in comment. cap. *inter verba*, [c] & 10 Man. conſ. [d] & Sotus, [e] & nos repetiuimus in tractatu de redi. eccl. [f] per quod Adrian. vbi ſupra tenuit, eum qui videt aliquem furantem, licet verbo & facto poſſit eum à furãdo arcere, non tamen obligari ad reſtituendũ id, quod fur furto abſtulit, niſi ex officio ad id teneretur lege iuſtitię. Per quæ ſoluuntur argum. in oppoſitũ formata. Salua, &c.

a In 2. par. q. 87.
b In 4. de reſti q. 2. col. 9. in § de concurrentibus cum fure.
c 14. q. 5.
d Ca. 24. nu. 7.
e Li. 4. qu. 3. art. 4. & lib. 4. q. 7. art. 3. volum 4. & alibi, ape. de inſtitia & iure.
f q. 2. mon. 7.

SVMMARIVM.

1 Illegitimis legare & donare ex cauſis iure cõmuni conceſſis, etiã de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis, non prohibetur clericus, per extrauag. Pij V. qui ſola priuilegia ad id à ſe & ſuis prædeceſſoribus conceſſa reuocauit.

1 Extrauagans Pij V. reuocans priuilegia conceſſa clericis diſponendi in fauorem illegitimorum declaratur.

CONSILIVM IIII.

RESpondeo, quod huius quæſtionis, & aliarum multarum ei ſimiliũ determinatio deſumi poteſt ex annot. 9. quam ego addidi bullæ Pij V. *Quæ ordini*, quam ad verbũ refero in tract. de ſpoliis quem feci ſuper cap. *non licet Papæ*, [g] vbi per multa argumenta neruoſa compendiosè formata probo, quod præfatus Pius V. nihil tollit, nec reuocat de conſtitutis iure communi in fauorem illegitimorũ, ſed tantum gratias & facultates conceſſas particulariter ad diſponẽdum de quibuſcumque bonis inter viuos per donationes, vel in morte per vltimas voluntates in fauorem eorum conceſſas à ſe, & ab aliquot aliis Pontificibus Max. præceſſoribus ſuis: & ideo proculdubio non obſtante reuocatione præfatarum facultatum, quæ ſunt priuilegia quædam, poſſunt clerici, & quilibet alij donare inter viuos, & relinquere in vltima voluntate illegitimis filiis, tã ſuis quàm alienis, ea, & eo modo, quo iure communi abſq; prædictis facultatibus poſſent, iuxta cap. *cum haberet*, [h] & alia iura, quæ ipſe ibi cito: & conſequenter D. conſulens proculdubio poterit nepotib. ex fratribus ſuis illegitimis donare & relinquere, ſi ſunt pauperes, de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis tanta, & talibus modis, quanta, & quibus modis iure communi poſſet, ſi prædicta extrauagans Pij V. non fuiſſet edita. Et quia fundamenta huius reſponſionis ibi poſſunt videri, quoniam ſcio delatos eſſe Mediolanum multos ex illis tractatibus, hic ea non reſcribo, ſed precor D. conſulentem, vt in ſuis ad Deum precibus aliquando mei meminerit.

g 12. qu. 2. in § 19. ſine vltimo.
h De eo qui duxit in matri. quam pol lu. per adult.

SVMMARIVM.

1 Illegitimo ſuo, vel alieno nullus, nec in vita, nec in morte aliquid dare poteſt: & hoc ſi velit inniti priuilegiis à Sede Apoſtolica conceſſis, quæ Pius V. reuocauit, nu. 2. 3. 8 nam ſi velit inniti iure communi, num. 4. & 5. vel ſpeciali conceſſioni alterius principis habentis iura regalia, nu. 6. 7. & 8 poteſt.

3 Spurij ſecundum iura canonica, quę in hoc præualent iuri ciuili, aliquid in bonis parentum habere poſſunt, eiſque iure naturali, quod tolli non poteſt, debentur educatio, & alimenta, etiam in terris Imperij, nu. 4.

6 Papa non poteſt tollere clerici filio priuilegia, vel legitimationes, quæ quo ad temporalia principes ei conceſſerunt, nu. 7.

CONSILIVM V.

QVæritur, an hodie clericus poſſit donare inter viuos, vel relinquere in morte filiis ſuis illegitimis ſaltem legitimatis, & capacibus effectis, aliqua bona ſua ſaltem patrimonialia, vel quaſi patrimonialia, hoc eſt per ſuum laborem, & induſtriam quæſita.

1 Pro parte negatiua videtur caſus in extrauagante Pij V. cuius initium eſt, *Quæ ordini*, per quam ſtatui videtur, vt nulla ſingularis perſona, neque vniuerſitas vel collegium poſſit donare in vita, vel relinquere in morte ſuo nec extraneo filio illegitimo etiam legitimato de vllis bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis, nec etiam de aliis per vllum laborem, vel induſtriam, vel quocumque alio modo partis.

2 Pro parte, verò affirmatiua facit primò vrgentiſſimè id quod nos annotauimus ad extrauagantem prędictam in commen. 1. c. *non liceat Papæ*. [i]

i 12. qu. 2. §. 19. nu. 9. ibi.

Nota nono, &c. nempe, quod hæc extrauagãs non reuocat iura communia, per quæ illegitimi poſſunt habere aliqua de bonis parẽtum. Quod probatur primò eo quod ſolum reuocat priuilegia, licẽtias, diſpenſationes, & indulta contra vel præter ius commune conceſſa per ipſummet Pium V. & alios omnes præceſſores eius, vt ex ea patet; nam qui de vno dicit de alio negare videtur, [a] & omnia quę reuocat ibi Pius ſunt alia, quam iura communia, ergo nõ debet cenſeri reuocaſſe illa.

a L. cum prętor ff de iud. & ca. nonne. de præſcrip.

3 Secundo, quod filij illegitimi: etiam ſi ſint ſpurij, poſſunt aliquid habere de bonis parentum iure cõmuni, iuxta cap. cum haberet, [b] & per ea quæ Panormitanus & alij ibidem notant: & abſurdum videretur dicere, quod prædictus Pius reuocat facultatem, quam habent patres in alendo filios illegitimos etiam ſpurios. Tum quia facilius tollitur ius ſpeciale quam ius commune, [c] & ita ex eo quod reuocet remedia, & alia iura ſpecialia, non videtur reuocare remedia iuris communis generalia. Tum quia lege humana non poteſt tolli naturalis, [d] & educatio liberorum iure naturali debetur. [e] Tũ quia prædicta auth. *ex complexu.* [f] nullibi gentium ſeruatur, quatenus habet ſpurios filios non eſſe à parentibus alendos: quæ tamquã contraria pietati naturali, poſtponitur æquitati canonicę prædictæ conformi iuri & pietati naturali, de qua in l. 1. & 2. [g] vt ſupra dictũ eſt. Tũ quia nõ eſt veriſimile, quod Pius V. pientiſſimus, & iuris communis obſeruantiſſim^9, & morum ab eo exorbitantium reductionis in illud tamquam in priſtinum & probatiſſimum ſtatũ amantiſſimus, intenderit tollere legem tantę pietatis, cùm ſimilis ſimilẽ quærat, & foueat, iuxta [h] Eccleſiaſticum & Philoſophũ, [i] & facere contrarium eſſet quædam crudelitas Deo & hominibus inuiſa ſecundum Ioannem Baptiſtam. [k]

b De eo qui duxit in mat.
c l. cum mulierem § militia muj. ſue. ff de mil. teſt. & l. ſi quando. C. de inoff. teſtam.
d ca. ſunt quidam 25. q. 1. l. id quod naturale ff de reg. iur.
e Ca. non naturale. diſt. & l. 1. §. ius naturale ff de iuſt. & iure.
f ... de ſucceſſ. ab int.
g ff de lib. agnoſ.
h Cap. 13.
i In Ethic.
k In repet. l. ſi qua illuſtris. C. ad orph. col penul.
l L. præcipimus. C. de appell.

4 Tum quia à iure antiquo non cenſetur receſſum, niſi quatenus id in nouo exprimitur, [l] & per hanc extrauagãtem nulla receſſio ab eo exprimitur: ergo, &c. & communiter iuſtè poteſt & debet clericus non obſtante hac extrauagante alere ſuos filios illegitimos etiam ſpurios, nitendo iuri communi contento in d. ca. cum haberet. quod ſeruandum eſſe etiam in foro ſæculari terrarum Imperij, & aliorum regnorum, etiam non ſubiectorum Papę, affirmat communis opinio poſt Panormitanum, [m] & Bartholum, [n] & videre eſt apud Decium alios citantem, [o] cui adde Philippum Francum, [p] & Ioannem Lupum. [q]

m In d. c. cum haberet.
n In auth. ex complexu C. de inceſt. nup.
o In c. clericis. n. 2. de iudic.
p In rubr. de teſt. lib. 6. col. 10.
q In repet. c. per veſtras. de donat. inter vir. & vxo. §. 23. nu. 12.
r De indic. not. 3.

5 Tertio, quod eadem ratione tenemur dicere per prædictam extrauagantem non reuocari iura communia filiis clericorum fauentia, qua tenemur dicere non reuocari iura concedentia eis ius alimentorum: cum ergo hoc nõ tollatur, vt probatum eſt, nec alia ſibi iure communi conuenientia cenſebuntur reuocata.

6 Quarto quod Papa non poteſt tollere priuilegia, facultates, gratias, & indulta conceſſa circa temporalia ab Imperatore, Regibus, & aliis iura regalia habentibus, per ea, quæ nos latè poſt alios ſcripſimus in rele. c. nouit. [r] ergo iura & facultates capacitatis ſuſcipiendi & ſuccedendi extra dominium temporale Papæ, conceſſa filiis clericorum ab Imperatore, Regibus, & regalia iura habentibus, non potuit tollere Pius V. qui vt vir ſanctus, & ex animo diligens Reges & habẽtes regalia, tamquam filios, noluit præiudicare priuilegiis & indultis conceſſis ab eis vt palã eſt ex eo, quòd ſolùm reuocauit conceſſa per Põtifices Maximos, vel eorum auctoritate.

7 Quintò, quòd prædicti Imperator, Reges, & Reguli non permiſiſſent ei; nec permitterent alij Pontifici Maximo, vt reuocaret legitimationes, diſpenſationes, & alia iura capacitatis ſuccedendi ex teſtamento, vel ab inteſtato cõceſſa à ſe quo ad temporalia filiis illegitimis: ſicut nec Papa permitteret eis, vt diſpenſarent vel legitimarẽt illegitimos quo ad ſpiritualia, iuxta gloſſam receptam. [s]

s In c. 1. verbo. diſpenſ. 31 diſt.

Sextò, quod ex contraria & negatiua parte ſequeretur quòd nemo quàlibet extraneus poſſet donare inter viuos, vel relinquere in morte quicquam alicui illegitimo quãlibet extraneo; quod eſt abſurdiſſimum: quòd autem ſequeretur, patet ex eo, quòd in prædicta extrauа. exprimitur, ne quis facultate vlla munitus quicquam det, vel relinquat filiis illegitimis ſuis, vel extraneis. quod autem ſit abſurdiſſimũ, patet ex eo, quòd alioqui nulli poſſent ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato, nec poſſent dono accipere quicquam ab aliquo, & ita perirent, etiam ſi eſ-

ſent

ſent iuſtiſsimi & ſanctiſsimi, contra illud, *Non vidi iuſtum derelictum. &c.* & contra iura & conſuetudines gentium, & alia omnium regnorum vbique gentium ſeruata.

8 Septimo, denique peremptoriè facit, quòd ratio, quæ mouit prædictum Pium ad edendam prædictam extrauagantem fuit deſiderium illud iuſtum tollēdi clericis vias ſpeciales, & priuilegiatas, quas quotidie impetrabant à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate ad directè vel indirectè donandum, aut renunciandum filijs ſuis illegitimis, non autem ad tollendum vias generales iuris communis, vel ſpeciales aliorum regnorum, & ab alijs Regibus & principibus conceſſas, vt ſatis colligitur ex proœmio, & ex ipſa conſtitutione, quam reſtrinxit ad priuilegia, & facultates conceſſas à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate, & communiter non eſt extendenda ad alia, cum lex regatur & ducatur ratione ſua, & limitetur & extendatur iuxta ſuos limites, argumento l. *cum pater.* [a] & traditorum Panormit. in cap. ſuggeſtū, & cap. meminimus. de appell.

a §. dulciſsimo ff. de leg. 2. c. ratio nul la. de præſ.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Dominicanorum, de ſucceſsione bonorum à fratribus relictorum, quos comprehendat.*

2 *Domiciliū per officiū quæſitū, eo amiſſo, vel dimiſſo, amittitur.*

2 *Monachus fit ciuis per monachationem, ſicut per adoptionem: & tranſeundo de illo in poteſtatem ſuperiorū alterius monaſterij, amiſſo primo, acquirit domicilium, & fit ciuis ciuitatis, cuius eſt ſecundum monaſterium. & nu. 4.*

3 *Magiſter ſacri Palatij eſt à ſua religione exemptus, & ſic donec eſt exemptus, videtur eſſe extra religionem.*

3 *Regularis perpetuo translatus ad beneficium ſæculare, deſinit eſſe ordini ſuo ſubiectus.*

4 *Domiciliū originis non tollitur per domicilium habitationis.*

5 *Succeſsio ab inteſtato ceſſat per ſucceſsionem ex teſtamento, præcipue ad pia.*

6 *Teſtamentum ad pia factum coram duobus teſtibus valet.*

7 *Regularis ex Papæ priuilegio ad pia teſtari poteſt.*

8 *Teſtimonio vnius in foro fori regulariter non creditur, niſi in ijs quæ alteri non præiudicant nu. 9.*

8 *Cardinali creditur quo ad ſibi commiſſa per Papam, ſi nullum concernat præiudicium: quod ſi concernat præiudicium, requiritur primò, quòd ſit de commiſsis ſibi à Papa faciendis, vel alteri referendis. ſecundò, quòd ſit de ſolitis concedi, tertiò, quòd non tendat immediatè vel directè in damnum tertij: vnde ei creditur de facultate facta monacho teſtandi ad pia opera, vel de cū aliquo diſpenſandi, vel abſoluendi nu. 9.*

10 *Lex vbi deeſt, efficax ratio multum operatur.*

10 *Stylus Curiæ facit ius.*

11 *Regularis habens Eccleſiam ſæcularem, illi, & non monaſterio quærit, atque ab inteſtato ſuccedit dicta Eccleſia.*

CONSILIVM VI.

FRATER Thomas Manricus Dominicani ordinis emiſit profeſsionē in monaſterio ſuæ prouinciæ in Hiſpania, in qua functus fuit prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs, & poſtea conſtitutus procurator generalis ordinis in Curia Romana aſſumptus fuit in Magiſtrū ſacri Palatij, & habuit aliquas pēſiones, & beneficia ſimplicia, ac tandē factus canonicus eccleſiæ S. Petri defunctus eſt relictis multis bonis tēporalibus, & condito teſtamento ad opera pia ſui ordinis coram duobus digniſsimis teſtibus de licentia Papæ, quam quidem Illuſtriſsimus Cardinalis N. ad ſuam inſtantiam viuæ vocis oraculo ſibi datam fuiſſe teſtatus ſuis literis, ſigillo, & iuramento firmatis. quorum bonorum poſſeſsio apprehenſa eſt, & tenetur nomine hæredum in teſtamento inſtitutorum. Extat autem quædam declaratio in conſtitutionibus Dominicanorum [b] de ſtudentibus in hæc verba.

b ... di ... 14.

1 *Declaramus circa ſucceſsiones bonorum relictorum per fratres, quod ſeruentur conſtitutiones in his, in quibus conſtitutiones ſunt claræ, ſicut de ijs qui ſunt aſsignati in conuentibus, & prouincijs: de illis autem qui manent extra conuentum, & non habent aliquam aſsignationem à Prouinciali, aut ſunt extra ordinem, declaramus medietatem bonorum ſuorum poſt mortem pertinere ad Generalem & medietatem ad Prouincialem.*

Eſt item quædam conſtitutio [c] de itinerant. quæ habet hæc verba, *Fratres verò noſtros tam in epiſcopatu præciſè titulari, vel aliàs infra epiſcopatum cōſtitutos, & beneficiatos, vel exemptos ab ordine, exceptis Magiſtris ſacri Palatij, & Pænitentiarijs perpetuis D. Papæ qui ſequuntur Romanam Curiam, eorúmque ſocijs, nolumus in noſtris conuentibus vltra triduum retineri.*

c In eadem diſt. ca. 13

His præſuppoſitis, quæritur an defendi poſsit, quod dimidium prædictorum bonorum a prædicto Fratre Thoma relictorum non poſsit vendicari à Generali. Ad quod reſpondeo primo, quod difficile fuerat defendere ex eo capite, quod non comprehendatur ſub declaratione prędicta: [a] quia prædictus Frater Thomas viuebat extra conuentum, & non erat alicui prouinciæ aſsignatus.

a In 2 diſtin. ca 14.

2 Secundo, quod non obſtat dicere, quod functus fuerat in prouincia Hiſpaniæ prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs, quia longè ante mortem illa reliquit: & domicilium, & ciuilitas quæſita per officium, videtur perdi eo relicto, vel amiſſo, vt colligitur ex Bartholo [b] cum ait: *Monachus efficitur ciuis illius ciuitatis per monachationem, ſicut per adoptionem: tranſit enim in poteſtatem Capituli, & in poteſtatem Abbatis, qui ſunt ciues, vt ſupra dictum eſt. veruntamen iſta ciuilitas durat, donec durat adoptio: & ſic ſi de illo Capitulo recederet, & tranſiret ad aliud. vt facturi fratres Prædicatores, Minores, & Eremitæ, deſinerent eſſe ciues huius ciuitatis, & eſſent ciues illius Capituli, in quod tranſierunt.*

b Lex 1 ff. ad municip. nu. 14.

3 Tertio, quod prædictus Frater Thomas obijt mortem exemptus ab omni iuriſdictione ſui ordinis, obijt enim Magiſter ſacri Palatij, qui eſt exemptus, vt probat prædictum cap. 13. de itinerantibus. At talis exemptus extra ordinem videtur eſſe, donec exemptus eſt: ergo comprehēditur ſub prædicta declaratione. [c] Quarto facit, quod regularis translatus ad beneficium ſęculare deſinit eſſe ſubiectus ordini ſuo, cap. *ne pro cuiuslibet.* [d] & facit cap. *ſi quis iam translatus.* [e] & gloſſa ſingularis. [f] At prædictus F. Thomas habuit beneficia ſæcularia, penſiones, & canonicatū, vt in facto proponitur: ergo extra ordinem erat, & conſequenter comprehendebatur ſub prædicta declaratione.

c Cap. 14.
d 1. q. 1.
e 21. q. 2.
f In clem. c. §. ad hæc. de ſtatu mon.

4 Quintò, quòd non videtur obſtare, quòd ciuilitas ſiue domicilium originis non tollitur per domicilium, ſiue ciuilitatem habitationis alibi quęſitam, [g] & ita ciuilitas & filiatio quæſita prædicto monaſterio de Pedraita in prædictum Fratrem Thomam non videtur ſublata per mutationem ipſius ad alia monaſteria, & loca. non videtur aliquam obſtare. Tum quia ciuilitas, quæ quæritur per profeſsionem, non eſt originis, ſed officij, vel dignitatis, quæ amittitur per dimiſsionem illius, per prædicta dicta Bartholi communiter recepta. Tum quia certum eſt, ciuilitatem & filiationem prouenientem monacho per profeſsionem in aliquo monaſterio tolli per cōſecutionem epiſcopatus, [h] & etiam per conſecutionem alius Eccleſiæ ſæcularis, quæ perpetuo ei tenenda conceditur, iuxta prædictam gloſſam ſingularē & receptā [i] quæ citat textum id optimè probantem. [k] Tum quia l. pen. [l] quæ habet per adiectionem domicilij dignitatis non tolli domicilium, vnde eſt oriundus, loquitur de domicilio originis, quod eſt immutabile, ſecundum gloſſam [m] & non de alijs mutabilibus, vt eadem gloſſa ſentit.

g Ca eū nullius. de comp. ord. li. 6.
h Ca 1. 18. q. 1 & cap. cum olim. 2. de priuileg.
i In clem. 1. §. ad hæc. vor. ad clauſtrū. de ſtatu. monach.
k In d. cap. ne pro cuiuslibet. 15. quæ. 1.
l ff. de ſenator.
m Ibidem.

5 Secundò principaliter reſpondeo, quòd videtur poſſe defendi iure teſtamenti ab eo facti. Primo quidem, quod ſucceſsio ab inteſtato ceſſat per ſucceſsionē ex teſtamento. [n] At prædictus Generalis intendit habere prædictum dimidium bonorum per ſucceſsionē ab inteſtato, & præfatus frater Thomas deceſsit teſtatus, & non ad quęcumque, ſed ad pia opera, & non ad qualia qualia, ſed in vtilitatem ſui ordinis, & duorum monaſteriorum, in quorum altero profeſſus fuit, & altero monialium, cuius curam habet illud, in quo profeſſus fuit, inſtituendo.

n L. quādiu. ff de reg iur. & l. quādiu. ff de acquir. hæred. cum cnat. à gloſſ. earum.

6 Secundo, quòd non obſtat dicere, quod ad teſtamenti valorem requiruntur ſeptem teſtes, [o] & in prædicto teſtamento interfuerunt ſolùm duo, quia in teſtamento ad pia, quale fuit hoc, ſufficiunt duo, [p] iure quidē canonico, ſecūdum omnes tam Legiſtas, quā Canoniſtas, vt teſtatur Iaſon poſt alios [q] & D. Didacus à Leyua præſes Illuſtriſsimi Cōcilij Regij [r] qui & alij omnes ſequūtur Barth. dicentē [s] ius canonicū in hoc ſeruari, & ſeruandū eſſe vbiq; quidquid leges ciuiles ſecundū varias opiniones ſtatuāt.

o L. hac conſultiſsima. C. qui teſtamē. fac. poſſ.
p Ca. relatū. de teſtamen.
q In l 1. C de ſacroſ. eccleſ. num 22.
r In d. ca. relatum.
s In d. l. 1. colum. 1. lect. 1.

7 Tertiò, quòd non obſtat dicere, quod prædictus frater Thomas erat religioſus, & quod religioſus teſtari nō poteſt, [t] quia illud eſt verū iure cōmuni, ſed prędictus Thomas habuit priuilegiū teſtandi particulariter, vt in argu-

t Ca 1. de teſtamen. & auth. ingreſſi C. de ſacroſan. eccleſ.

mento proponitur, à Papa, qui poteſt illud dare ad teſtandú ad pia, vt nos latius probam[a] in tract. de redit. eccleſ. [a]

8 Quartò, quòd non obſtat etiam dicere, quod prędictú priuilegium teſtandi non ſatis probatur quo ad forú exterius, eo quòd vno ſolo teſte probatur, Illuſtriſsimo nẽpe Cardinali N. & vnius teſtimonio quantæcumque dignitatis non creditur in illo foro.[b] Quoniam licet verum ſit illud regulariter, tamen fallit in multis, in quibus ſunt Cardinales quo ad commiſſa per Pontificem Maximum[c] vt tradit Baldus[d] relatus à Felino[e] & à Iaſone.[f] Nec obſtat, quod ipſe poſt alios à ſe citatos limitat illud dictum Baldi procedere quo ad ea, in quibus non agitur de præiudicio alterius, per gloſſam ſingularem.[g]

9 Tum quia ipſe, & omnes ſentiút aliquid ſpeciale habere in hoc dictum Cardinalis, quale non haberet, ſi ei in nullis prȩiudicialibus crederetur, cú etiam dicto cuiuſque alterius ſtetur in illis, quæ nulli alteri ſunt præiudicialia, iuxta gloſſas[h] & alias multas receptas. Tum quia ipſimet fatentur credi Cardinali dicẽti ſe habere commiſsionem abſoluendi, & diſpenſandi, cuius tamen abſolutio & diſpenſatio poteſt eſſe præiudicialis alijs, qui litigarent cum abſolutis, vel diſpenſatis ab eo, dicentibus beneficia, vel alias gratias eſſe ipſi collatas ſine abſolutione, & diſpenſatione neceſſaria præcedente. Et ita videtur dicendum, quod credendum ſit Cardinali etiam in prȩiudicium tertij, tribus concurrentibus. Primùm, quòd teſtetur de commiſsis à Papa ſibi, vel alijs per eum deferendis. Secúdùm, quòd ſint ſolita concedi. Tertium, quòd non vergant directè in præiudicium aliorum, ſed tãtùm indirectè, & per quamdam conſequentiam. Fatẽdum enim eſt, quod dicto Cardinalis teſtantis Ioannem mutuo dediſſe Petro mille, vel percuſsiſſe Paulum, vel donaſſe centum, non eſt ſtandum: quia in his non cõcurrunt prædicta, nam neque ſunt commiſſa à Papa, nec facilè concedi ſolita ab eo, & directè præiudicant tertio. ſed cõtra videtur, cùm teſtatur factam eſſe facultatem ſibi, vel alij per ſe deferẽdam ei abſoluendi, diſpenſandi, vel teſtandi, vel aliam ſimilem, quæ directè non præiudicant alteri: quia concurrunt tria prædicta, ſcilicet, quia ſunt commiſſa à Papa, & facilè concedi ſolita, & non vergunt directè in præiudicium aliorum: quamuis indirectè per quamdam conſequentiam vergere poſsint: & in caſu propoſito agitur de dicto Cardinalis, quo teſtatur de facultate teſtandi prędicto fratri Thomæ facta, in quam prædicta tria concurrunt.

10 Nec obſtat, quod non videatur probari hæc limitatio canone vllo ſpeciali. Tum quia ſufficit, quod probetur ſupradicta efficaci ratione, nempe, quòd ſecundú omnes aliquid ſpeciale habet in hoc teſtimonium Cardinalis, & non poteſt dare aliud minus, quàm iſtud. Tum quod ſtylus Curiæ, qui vim iuris habet,[i] ſeruare videtur, quod credatur Cardinali dicenti ſaltem iurato, quòd Papa viuę vocis oraculo huiuſmodi facultates, indulgentias, vel gratias, quę facilè ſolent concedi, & directè, & tecta non prȩiudicant tertio, fecerit, vel conceſſerit. Quod videtur inductum ad excuſandas impenſas, & neceſsitatem literarum Apoſtolicarum: quod eſſe ſanctiſsimum, & negotijs breuiter expediendis commodiſsimum, teſtantur multæ commiſsiones, quas quotidie viuæ vocis oraculo videmus fieri ſummo Pœnitentiario. Tum denique, quòd in caſu propoſito agitur de Cardinali cuius fidei adminiculantur multa, nempe genus illuſtriſsimum reditus ampliſsimi, epiſcopatus Burgenſis, qui nullum vmquam præter Papam agnouit ſuperiorem, & nunc eſt factus Archiepiſcopus, & plurimis annis magna eiuſdem cú laude in Curia conuerſatio; & erga ſummos Pontifices ſumma pietas, & obſeruantia: & quod iudicio vulgi non fuit prædicto fratri Thomæ vltra aras amicus, neq; vſque ad eas adeo propẽſus, vt in gratiá eius à vero ſe auerteret.

11 Tertio reſpondeo, quod ad hoc, vt vel ex bono & æquo prędictus D. Generalis debeat probare teſtamentum prædictum, multùm facit, quod prædicta monaſteria, quibus relicta ſunt prædicta bona, ſunt ſibi ſubiecta, & ſi teſtamentum non valeret, poſſent petere illa ab inteſtato Eccleſię ſęculares, in quibus prędictus frater Thomas habuit beneficia ſæcularia, eo quod religioſus beneficiarius beneficij ſæcularis non quærit ordini, & monaſterio ſuo,

a Q̃. v. 3. mo. nu. 17.
b Cap. cum à nobis. de teſtibus.
c Ca. nobiliſſimus. 97. diſ.
d In l. inſinuand. C. de teſtib.
e In ca. ſicut. de ſenten. excommun.
f In l. admonẽdi. nu. 189. de iureiuran.
g In d. cap. ſicut.
h In c. nuper. de teſtibus, & in ca. placuit. de conſuet. diſtin. 4.
i Cap. quam graui. de crimi. falſ. & c. ex literis. de conſtitu.

ſed ſuo beneficio, vel Eccleſiæ, in qua illud habet, vt nos latè probamus in comment. cap. *non dicatis.* [a] nuper typis excuſo, & tangimus in commen. cap. *ſtatuimus.* [b] vna cum illo etiam excuſo, vbi ſpecialem de ſucceſsione prædicti patris Reuerẽdiſsimi Thomæ Mantici mẽtioné facimus.

SVMMARIVM.

2 Statutum in fauorem perſonarum factum extra ſtatuentium territorium extenditur.

3 Incapaci aliquid ſi leget quis, non tenet legatum: at ſi leget tertio, eumdem rogãdo, vt reſtituat dicto incapaci, tenet legatum, & acquiritur ipſi tertio. nu. 7. qui tamen, ſi extra teſtamentum vel codicillum det fidem etiam per publicum inſtrumentum teſtatori de reſtituendo incapaci, poteſt legato per fiſcum priuari. nu. 2. & 3. interim tamen ſibi illic retinet. nu. 4. qui ſi ſe ipſum fiſco deferat, lucrabitur tertiam partem, quæ alteri cuicumque delatori daretur. nu. 7. quod ſi ipſemet incapax deferat, dimidiam lucrabitur. nu. 6.

5 Clericus, qui ob tacitam fidem datam de reſtituendo incapaci damnatur, fiſco Eccleſiæ reſtituat.

CONSILIVM VII.

STATVTO Ciuitatis N. cauetur, ne maritus poſsit vxorem inſtituere hȩredem, nec legare, vel relinquere illi proprietatem alicuius rei, ſed ſolùm vſumfructú. Quidam ciuis illius ciuitatis venit Romam cum vxore ſua, ſine animo transferẽdi domicilium, cauſa cuiuſdam negotij, & incidens in morbum reliquit vxoré vſufructuariam bonorum immobilium, & reliquit grandem partem mobilium cuidam presbytero cognato vxoris ſuæ, ea mente, vt poſt mortem eius reſtitueret illa d. vxori: quod tamen nec in teſtamento, nec in codicillis expreſsit, ſed coram quibuſdam teſtibus dixit ei, ſe velle, vt illa reſtituerentur ſuæ vxori, quod promiſit facere presbyter.

Quæritur quid debet confeſſarius conſulere vxori, & quid presbytero.

1 Reſpondeo primò, quòd hoc fideicommiſſum debet iudicari relictum illi vxori, tacita fide præſtita de reſtituendo eo illi, per l. 3.[c] & in l. *tacitũ.* [d] adiuncta Bartholi doctrina,[e] nempe, quod dicitur præſtita fides tacitè de reſtituendo incapaci, etiamſi coram notario publico eam extra tamen teſtamentum & codicillum prȩſtaret, & colligitur ex eleganti Azonis declaratione in ſumma.[f]

2 Secundo, quod ſtatutum præfatum comprehendebat præfatum teſtatoré: quia ſtatutú ciuitatis factú in fauoré perſonarú porrigit effectú, extra territorium ſtatuentium, vt tradit Bartho. ponẽs exemplú de ſtatuto, quo prohibetur cõiux legare[g] qué Iaſon, & alij ab eo citati ſequútur.

3 Tertio, quod præfatus presbyter poſſet priuari præfatis bonis, ſi de illis reſtituendis præſtitiſſet occultè fidem, iuxta præfatam l. 3.[h] non autem ſi palam: quia priuatur ꝓpter delictú, quod cõmittit volendo fraudare legé boná per illá tacitá fidé: quæ ratio ceſſat in præſtãte illá palam.

Quartò, quòd ſi præfatus maritus recta via legaſſet vxori illa mobilia, non valuiſſet legatum: & ita illa debuiſſent reſtitui hæredi, iuxta l. *ſi alienum.*[i]

4 Quintò, quod præfatus presbyter cú bona conſcientia poteſt retinere bona, donec eis priuetur: quia in illis quæſiuit dominium per legatum ſibi relictum, licet priuari poſsit eis pro pœna delicti, vt pulchrè ſentit Baldus[k] & nemo tenetur pœnam ſoluere, donec à iudice cõdemnetur, iuxta gloſſam ſolemnem & receptam:[l] vnde etiam clericus irregularis iuſtè tenet beneficium antea legitimè obtentum, donec priuetur, per Innocentium, cap. cum noſtra de conceſſ. præb. receptum communiter, vt eſt apud Felinum.[m]

5 Sexto, quod presbyter, ſi delatus fuerit ad fiſcum, & condemnatus, illa reſtituere tenebitur ei, iuxta præfatam l. 3.[n] tenebitur auté reſtituere fiſco Eccleſiæ, & non temporali, iuxta Baldum.[n] & ratio eſt, quod iá factus eſt ipſe dominus illorú: & ita debent per ipſius priuationé applicari fiſco Eccleſię, cú ſubijciatur iuriſdictióni eccleſiaſticę.

6 Septimo, quod præfata vxor poteſt quęrere ſibi dimidium illorum bonorum mobilium, ſi voluerit deferre, ſiue denunciare hoc delictum fiſco, & fuerit prima in deferendo, & denunciando, iuxta l. *Senatum.*[o] & tradita ibi per Bartholum reſolutè.

7 Octauo, quod hæc res erat ſecretè tractanda, &

a Nu. 18. 14. q. 1.
b e. q. 3.
c ff. de iure fiſci.
d ff. de leg. 1.
e In d. l.
f De his, quib. vt indig. n. 3.
g In le. 1. nu. 52. C. de ſum. Trin.
h ff. de iure fiſci.
i §. fin. & l. hæredem. de hæred. inſti.
k In d. leg. [illegible] C. de epiſ. cler.
l In c. [illegible]
m In cap. quiſſi[illegible] accuſ.
n ff. de iure fiſci.
o In d. [illegible] C. de epiſ. & cler.

A ſatus presbyter non deboiſſet pandere illam hęredi teſtamentario. Tum quia præfata mobilia relicta vxori non redeunt ad illum, ſed pertinét ad præfatum presbyterum, donec puniatur pœna priuationis eorum, vt prædictum eſt. Tum quia ſi potuiſſet res manere ſecreta, potuiſſet inuenire modos, quo ſine offenſa Dei potuiſſent illa venire ad vxorem. Tum quia intereſt plurimum vxoris præfatæ, vt ſi res deferenda eſt ad fiſcum, ipſamet prima omnino deſerat, vt lucretur dimidium eorum, fiſco lucrante alterum dimidium, iuxta 7. dictum: nam & presbyter, ſi fuerit primus delator, lucrabitur tertiam partem, iuxta l. *cum tacitum.* [a] quam poterit poſtea tamquam ſuam reſtituere vxori, ſuæ cognatæ: ſed & ſi heres, vel alius extraneus fuerit delator primus, lucrabitur tertiam, nihil lucrãte vxore, nec presbytero prædictis, iuxta l. 1.[b] & l. *edicto.* [c] Salua, &c. B

a ff. de iure fiſci.

b C. de his qui ſe deferunt.

c §. extat. ff. de iure fiſci.

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum alicuius rei alicui datum cum onere, ut dicta res dentur Minoribus de obſeruantia pro tot dicendis Miſſis, non poteſt eis perſolui, nec ipſi accipere, num. 3. & 4. & ſeq. immo nec eis dictarum rerum pretium tamquam debitum debetur. nu. 8 ſed dictum legatum remanebit penes illum. qui fratribus tenebatur dare, ita tamen vt ipſe ex eo dici faciat tot Miſſas, ad quot obligabantur fratres, num 9. & in eadem Eccleſia, in qua à prædictis fratribus fuiſſent dicendæ, nu 10. & ſi quid ex re legata ſupererit vltra eleemoſynam, quæ dabitur celebrantibus, non poteſt talis ſibi retinere. num. 11.* C

2 *Minores de obſeruantia ſunt incapaces hæreditatis in totum, vel in parte eis directè, vel per fideicommiſſum data capiunt tamen legatum etiam abſolute res particulares etiam immobilis vendenda, vt ſic in ſuas conuertant neceſsitates eis relictum: dummodo nec ſit talis, quæ hæreditatem fraudulenter re ipſa repræſentet, nec ſit adiectus modus alius ab illis, ſecundum quos eis eſt permiſſum res accipere, nu. 2. qui ſunt vt eis ſolummodo liceat aliquid pro præteritis & præſentibus neceſsitatibus etiam aliquam tractum temporis habentibus, & hoc non tamquam debitum ex obligatione procedens, accipere. num. 7. & 8. & etiam nu. 3 & 4.*

3 *Minoribus de obſeruantia non poteſt legari vinea colenda, nec domus locãda, vt ſic ex locatione, vel cultura, quid annuum percipiant, ſed nec poteſt eis quid annuum legari. nu. 6.* D

4 *Mendicantium ordinum vt ſit aliqua religio, neceſſarium eſt, vt nequaquam tot habeant bona, ex quibus ſine incerta mendicitate poſſint viuere.*

5 *Incapaci relictum legatum efficitur caducum, ita tamen, vt ſi ſine culpa ſua ſit factus talis, detur æſtimatio: aliàs remanet apud illum, qui iuſſus erat dare: ea tamen lege, vt teneatur adimplere onus legato adiunctum, nu. 9 & 10 in fin. immo ſi ſit talis, mens legantis, penes hunc nihil debet remanere ex iis, quæ adimpleto onere ſuperſunt. num. 11.*

CONSILIVM VIII.

E 1 QVÆDAM teſtatrices reliquerunt collegio cuidam Monialium reditus annuos 18. aureorum, & octo cados vini, ad hoc, vt teneantur illa dare fratribus S. Franciſci de obſeruantia pro ſtipendio celebrationis Miſſarum, & diuinorum officiorum eis iniunctorũ. Quęritur, an præfatum legatum præfatis fratribus relictum valeat.

Ad hanc quæſtionem occurrit conſiderandum primò, quòd pro parte quidem affirmante facit, quod fratres Minores de obſeruantia licet non poſsint inſtitui hæredes, vt expreſsè declarat Concilium Viennenſe [d] nec etiam poſsit eis relinqui hęreditas per fideicommiſſum vniuerſale, vt declarat Bartholus [e] quamuis item non liceat legare ipſis adiecto modo per quem non licet eis accipere, F vt ſi legaretur eis vinea ad colendum, vel domus ad locandum, vt habetur in capit. *exijt.* [f] nec licet legare ipſis tantam partem hæreditatis, vel tantam quantitatem pretij eius, vt videatur legatum fieri in fraudem inſtitutionis, ita quod verba ſonarent legatum, & res denotaret ſublictam inſtitutionem.

d ... clemen. ... verbo

2 Licet tamen legare eis moderatè pecuniam, & quodlibet aliud etiam immobile, per modum, quo licet eis accipere, puta, vt pecunia impendatur in neceſsitatibus eorum, & vinea, vel domus vendatur, & pretium eius impendatur in neceſsitatibus eorum, vt habetur in præfato *§. ad hæc.* adeo quod in verſ. *ſi vero.* habetur, valere legatum generaliter relictum eis, non exprimendo modum, per quem non licet eis accipere illud, ea ratione, quòd qui generaliter legat non exprimendo modum illicitum accipiendi, præſumitur legare ipſis per modum, quo liceat eis iuſtè accipere, argumento l. *plenum.* [a] & l. *ſi procurator.* [b] At in caſu propoſito præfati fratres non fuerunt inſtituti hęredes, neque fideicommiſſarij vniuerſales, nec legatum fuit tantum, vt crederetur factum in fraudem inſtitutionis, nec ſub modo, per quem non liceat fratribus accipere: ergo legatum hoc debet cenſeri validum. quod ſentit Bartholus [c] & clarè exprimit alibi, [d] & Cardinalis in d. §. proinde. Secundò, quòd promiſsio vel oblatio pecuniæ etiam numeratæ facta præfatis fratribus expreſsè pro neceſsitatibus ſuis præteritis vel pręſentibus, etiam tractum futurum breuem vel longum habentibus, valet, vt habetur in d. cap. *exijt.* [e] immo & facta generaliter, non exprimendo pro neceſsitatibus, per præfatum verſ. *ſi vero.*

a §. æquum ff. de vſu & habita.

b ff. de condi. indebit.

c In d. lib. 1. diſt. 2. c. 2.

d L. 2. diſt. 1. ca. 1.

e §. cæterum.

3 Quibus tamen non obſtantibus, videtur verius præfata legata non valere. Ad quod facit in primis d. ca. *exijt.* [f] quatenus determinat præfatos fratres Minores non poſſe habere vlla bona pecuniaria, nec in communi, neque in ſpeciali, neque conſequenter ius exigẽdi aliquid tale, nec conſequenter ius capiendi pręfata 18. ſcuta, & 8. cados vini ſibi legatos: quia hæc omnia ſunt bona pecuniaria, argumento l. *bonorum.* [g] Secundò, quod per præfatum cap. *exijt.* [h] declaratur præfatos fratres non poſſe capere pecunias, neque ipſis quæri vllam obligationem, neque actionem contra offerentem, aut dantem illas. Tertio, quod in dicta clem. *exiui.* [i] additur clarius id, quod in dicto *§. cæterum.* ſatis clarè ponitur, ſcilicet quod nullis alijs modis ab expreſsis in d. *§. cæterum.* præfati fratres recurrant ad aliquem pro pecunijs, vel alijs rebus habendis.

f §. porro.

g ff. de verbor ſignif.

h In §. cæterum.

i §. porro.

4 Præfato autem *§. cæterum.* ſolùm permittitur præfatis fratribus recurſus pro neceſsitatibus præteritis, vel præſentibus ingruentibus, vt patet in eo: & fratres, quibus legata fuerunt præfata in caſu noſtro, recurrunt ad pręfatum collegium Monialium ad accipiendas pecunias præfatas, & cados vini, tamquam ad obligatum ad ea danda, etiam ſi nulla neceſsitas præterita, nec præſens ea requirat: ergo præfatum legatum eſt factum præfatis fratribus alio modo, quam liceat eis accipere; ergo non valet: nec enim præfatus finis celebrandi Miſſas, nec modi quibus relinquuntur præfata ſcuta ſunt expreſsi, nec videntur exprimi alia eis ſimilia in præfato *§. cæterum.* quia in illo ſolùm fit facultas recurrendi pro pecunijs ad prouidendum neceſsitatibus præteritis, vel præſentibus, de quibus non eſt celebratio Miſſarum, vel diuinorum officiorum, ad quæ relinquuntur præfata ſcuta, & cadi vini: nec præfati fratres recurrunt ad præfatarum monacharum collegium tamquam ad perſonam nihil debẽtem eis, ſed tamquam ad perſonã fictam obligatã ad ſoluenda illa onera.

5 Quarto, quod legatum factum præfatis fratribus de vinea, vt eam colant, & fructus percipiant, vel de domo, vt eam locent, & penſionem accipiant, non valet, vt ſupra dictum eſt per præfatum cap. *exijt.* [k] ergo à fortiori non valebit legatum, quo grauatur hæres, vt det eis quotannis, vel quolibet menſe certam pecuniam, vel certos cados vini, cùm certior reditus ſit huius legati, quàm illius. nam hoc nullam fere curam, laborem, aut impenſam requirit illud autem ſic.

k §. ad hæc.

6 Quintò, quòd eum qui concederet hoc legatum valere, oporteret concedere valere legata, quibus diaria, mẽſtrua, vel annua pecunia legaretur præfatis fratribus. [l] Tum quia legatum annuum relinquitur præfatis fratribus illo modo, per quem non licet illis accipere, cùm vt prædictum eſt, magis repugnet ſuæ regulæ accipere pecuniam annuam, quàm vineam colẽdam: cùm ſecurius, certius, & minore labore capiatur annuum, vel mẽſtruum legatum, quàm fructus vineę legatę. Sextò, quòd per contrariam opinionem daretur facilis & clarus modus fraudandi paupertatem illam ſummam, & arctiſsimam regulæ ſancti Franciſci: quoniam parentes & cognati fratrũ prædicti ordinis poſſent grauare ſuos hæredes ad dandum aliquas quantitates annuas, vel menſtruas conuentibus fratrum Minorum, quæ poſsint ſufficere ad viuendum ſine vlla mendicitate incerta, quæ requiritur etiam ad hoc,

l D. clem. exiui. §. cùmque annui reditus.

vt aliquis ordo dicatur mendicantium,[a] quanto magis ad hoc, vt ſit ordo Franciſcanus, cuius paupertas eſt arctiſſima, & maxima, vt præfatum cap. *exyt.* & præfata clem. *exun.* affirmant.

a C. a 1.6.1. *de vel g. domib. li. 6.*

7 Non obſtant allegata pro parte affirmante. Non primum, quod eſt adeo maximum, vt mea ſententia multos etiam eruditos in partem affirmantem traxerit: non inquam obſtat: quia concedendo fere omnia, quæ in eo adducuntur, negamus illam particulam, quæ habet legata præfata non concedi adiuncto modo, per quem non licet præfatis fratribus accipere illa: quoniam non licet fratribus accipere aliqua, niſi pro neceſsitate præterita vel præſenti, neque ab aliquo tamquam ad dandum illis obligato, per prædicta: & in noſtro caſu præfati fratres accipiunt prædicta legata ſibi à præfato collegio debita, & non pro neceſsitate præterita, neque præſenti, ſed pro dicendis certis diuinis officijs, ſine alio ad neceſsitates reſpectu. item recipiunt illa vti quoſdam reditus annuos ad finem dicendi certa diuina officia, quod ſibi non licere declarat præfata clem. *exun.*[b] Ad ſecundum etiã reſpondetur concedendo, quòd legatum, & promiſsio, & oblatio, & donatio pecuniæ, & cuiuſlibet alius rei temporariæ fratribus Minoribus facta regulariter valet, ſi modo fiat per modum, per quem liceat eis illa capere, negando tamẽ, quod in caſu noſtro ſic relinquatur, vt proximè probatum eſt.

b §. *cumque annuos redit*.

8 Secundo principaliter, præſuppoſito quòd legatum hoc non valeat, conſiderandum eſt, an præfatum collegium, à quo id relinquitur, teneatur in foro conſcientiæ æſtimationem illius præfatis fratribus ſoluere, ſuper quo magna & ſubtilis diſputatio haberi poſſet: ſed prolixitatis vitandæ gratia, breuiter reſpondetur quod non. Tum quia relictum incapaci à teſtatore pro non ſcripto habetur.[c] Tum quia non obſtat lex idem *Iulianus.*[d] quæ habet, *legatario, qui ſine ſuo delicto eſt rei legatæ incapax deberi æſtimationem*: & quod præfati fratres abſque ſuo delicto ſunt incapaces præfati legati, non inquam hoc obſtat, quia illud eſt verum, quando ſimpliciter fit capax, & non cum adiectione, quod nullo alio niſi certo expreſſo modo capere poſsit: vt fratres Minores ſiũt incapaces ad accipiendum res temporarias per præfatum §. *cæterum.* niſi modis, quibus in eo permittitur, ſcilicet à ſolis non obligatis, & pro neceſsitatibus præteritis, vel præſentibus, per prædicta: quod ſatis clare affirmat Bartholus vbi ſupra.[e]

c L. *ſi in metallum. ff. de his quæ pro nõ ſcriptis habentur. & l. 1. C. de hæred. inſtit.*
d §. *fin. cum l. ſeq. ff. de lega. 1.*
e Li. 2 *diſt. 2. cap. 2.*

9 Tertio, conſiderandum occurrit, an præfatum collegium obligetur ad faciendum celebrare officia diuina, ad quæ teſtator intendebat præfatos fratres obligare. Ad quod videtur breuiter reſpondendum, quod ſic. argumento l. 1.[f] quæ habet, legatum relictum alicui, qui tempore teſtamenti in rerum natura erat, & poſtea priuſquam illud quæreret aliqua ratione deficit, debere remanere penes eum, à quo relinquitur: ita tamen, vt impleat onus, quod ei adijciebatur, ea ratione adiecta, quod non eſt ferendus, qui lucrũ amplectitur, & onus ei adiectum contẽnit.

f §. *pro ſecundo C. de cadu. tollen.*

Quarto conſiderandum occurrit, an præfatæ moniales ſatisfaciant faciendo celebrare partem diuinorum officiorum iniunctorũ præfatis legatis per fratres vnius monaſterij eiuſdem ordinis, & partem per fratres alius monaſterij etiam eiuſdem ordinis. Ad quod reſpondendum eſt, quod non, ſi illud faciant obligando ſe ad faciendum ſic celebrare perpetuò, ſicut teſtatores intendebant obligare fratres illos, quibus legabant, ad facienda illa. Tum quia fratres ij, per quos collegium præfatum vult celebrare illa, ſunt eiuſdem ordinis Franciſcani, & ita ſunt incapaces huius obligationis, & non poſſent ſalua ſua regula accipere illa illo modo, per quem non licet eis quidquam accipere.

10 Quinto conſiderandum venit, per quem igitur modum poſsint licitè præfatę monachę illa diuina officia facere celebrare. Ad quod reſpondendum videtur primò, quòd tenentur, ſi fieri poteſt, facere celebrare illa in illis Eccleſijs & altaribus, in quibus præfatæ teſtatrices iuſſerunt vt celebrarentur: quia diuina officia debẽt celebrari in illa Eccleſia, vel loco, in quo iuſſa ſunt celebrari, vt nos poſt alios tradimus in enchir. de oratio.[g] allegando in id multa in quibus eſt cap. *nos quidem.*[h] vbi per illum textum hoc adnotarunt Petrus, Ioannes Imola & Barbatius ibidem allegati. Secundò, quòd poterunt pro ſuo libito eligere ſacerdotes ſæculares, & regulares eiuſdem, vel alterius ordinis, de conſenſu Guardiani, cõuentus, & fratrum Eccleſiæ præfatæ S. Franciſci, ſi fuerit ad id neceſſarium, cum tanta libertate, cum quanta poſſent ſua ſponte facere in ea celebrare alia ſimilia diuina officia, quæ vellent pro aliqua ſancta & pia cauſa: non quidem animo ſoluendi legata illa prædictis fratribus, ſed animo exonerandi ſe onere, quod ipſis euenit ex eo, quòd illa legata vti facta incapacibus non fuerunt valida, & debent remanere apud eos, à quibus legata fuerunt, cum onere tamen ſubeundi onera illis adiecta, argumento præfatæ legis 1.[a] & aliorum.

g C. 1 *nu. 3*
h *De conſecr.*

a §. *pro ſecundo C. de caducis tol.*

11 Sexto, conſiderandum occurrit primò, quòd hęc omnia præfata ſine vlla diſpenſatione S.D.N. iure communi fieri poſſunt: Sua vero ſanctitas poteſt, quicquid ſibi placuerit, eis addere, & detrahere, argumento cap. *cuncta per mundum.*[b] obſeruata tamen lege naturali, & diuina.[c] Secundo, quod conſequenter poſſet confirmare prædicta legata, & diſpenſare cum præfatis fratribus, vt acciperent ea pro neceſsitatibus præteritis, vel præſentibus, & etiam pro futuris: quia præfatus S. Franciſcus ſuam regulam auctoritati ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, à quo confirmata fuit, ſuppoſuit. Tertio, quod fortaſsis hoc non expediret regulæ illi mirabili S. Franciſci, & puritati eius, & honori ordinis eius Illuſtriſsimi, eo quòd præberetur occaſio petendi alias mille diſpenſationes ſimiles fratribus eiuſdẽ ordinis volentibus ſeſe propriè ſuſtentare. Quartò, quòd poſſet piè declarari, quòd ſi quid de præfatis ſcutis & cadis ſupereſſet ſoluto iuſto ſtipendio celebrantibus præfatas Miſſas, illud impenderetur monaſterijs pauperibus, quæ ipſæ eligerent. Tum quia teſtatrices videntur voluiſſe, ne quicquam de illis apud præfatas monachas remaneret. Tũ quia ipſis aperiretur via, per quã poſſent iuſtè id erogare præfato monaſterio S. Franciſci, quando neceſsitas præterita vel præſens illud permitteret. Salua, &c.

b 9. q. 3. & *propoſuit de conceſſ. præb.*
c *Capit. nos quidem.* 11. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Minoribus de obſeruantia, qui tenentur ex incerta mendicitate viuere, nu. 4. non poteſt aliquid annuè præſtandum legari, etiam addito modo, vt illud vẽdatur, & ſic annuatim in fratrum vſum conuertatur: ſicut nec poteſt legari prædium, vt penſiones omni anno in eorum neceſsitates conuertantur, licet eis poſsit legari prædium hoc ita vendendum, vt ex pretio præſenti eorum ſubueniatur neceſsitate, nu. 2. at eorum Eccleſiæ & conuentui poteſt quis annuum neceſſarium pro fabrica, vino, hoſtijs, cera, oleo, veſtimentis ad ſacrificium & diuina neceſſarijs legari nu. 3. quod ſi legatum excedat dictas neceſsitates, vide remiſsiue nu. 5.*

CONSILIVM IX.

VTRVM annuus reditus promiſſus, vel legatus monaſterio fratrum Minorum de obſeruantia, pro fabrica, vino, hoſtijs, cera, oleo, & veſtimentis ad celebrationem Miſſarum, ſit validus, nec ne?

1 Pro parte negatiua facit primò, quòd legatũ annuum factum fratribus Minoribus non valet, etiam ad hoc, vt vendatur, & æſtimatio in neceſsitatibus imminentibus impendatur, vt determinat Bartholus,[d] pro quo videtur caſus in cap. *exyt.*[e] qui habet, relictum fratribus Minoribus expreſſo modo, ſecundum quem non licet eis accipere, non eſſe ab eis acceptandum: conſtat autem non licere eis habere annuos reditus,[f] & conſequenter apparet non licere fratribus huiuſmodi habere legatum, de quo eſt quæſtio, per modum annui reditus, cum per talem modum habendi relinquatur eis illud modo expreſſo, quo tenere poſſunt.

d *In tract. Minorit. li. 2. ca. 1. diſt.*
e §. *ad hoc verb. ſig.*
f *Clem. exiui.* § *cumque annuos redit. de verb. ſig.*

2 Secundo, quòd quamuis liceat huiuſmodi fratribus accipere domum, vel prędium ſimpliciter legatum, ad hoc vt vendatur, & pretium in neceſsitatibus cõuertatur: non tamen licet eis accipere domum, vel prædium legatum, adiecto modo expreſſo, vt locẽt, vel colant, vt eſt caſus in eodem §. *ad hoc.* & in caſu noſtro videtur relictum ſub modo expreſſo habendi illud per modum annui reditus. Tertio, quod multa ſcripſit Cardinalis[g] quæ videntur hanc partem negatiuam confirmare.

g *In d. clem. exiui* § *propter quod. & § ſequen.*

3 Sed his nõ obſtantibus contrarium videtur verius pro validitate legati: & primo ea firma ratione, quòd aliud

... & fabrica eius, & aliud collegium, conuen- ... Capitulum, quod eam tenet, gubernat, & regit ... per exemptionem.[a] & argument. capit. ſi cum m.[b] & notatur in cap. requiſiſti.[c] Huic autem teſtator non reliquit fratribus Minoribus, nec eorum collegio, nec vlli ſingulari eorum, ſed Eccleſiæ, quæ non prohibetur taliter accipere, nam nec d. cap. exijt.[d] nec d. clem. exiui.[e] nec vlla particula regulæ S. Franciſci prohibet relinqui aliquid annuum eorum Eccleſijs, vt aduertit Bartolus.[f]

4 Secundo, quia ratio, quare S. Franciſcus voluit fratres eſſe Mendicantes, & in arctiſsima paupertate, eſt, vt totum viderent à Deo, & ſolis illis, quæ amore Dei ſibi traderentur per incertam mendicitatem viuerent, vt colligitur ex eius regula, & ex declarationibus eius, quæ habentur in d. ca. exijt. & in d. clem. exiui. & conſtat eorum mendicitatem non tolli ex eo, quod aliquem certum habeat eorum Eccleſia pro cera, candelis, & vino ad ſacrificandum, & alijs huiuſmodi, quæ ad victum & veſtitum fratrum non pertinent, quale eſt legatum, de quo agitur: & cùm ceſſet ratio prohibitionis, conſequenter ceſſare videtur ipſa prohibitio.[g]

Contra hoc tamen facit, quod Bartholus[h] determinat, licet illud ſuperfluum, quod relinquitur Eccleſiæ, vel fabricæ, pro aliqua neceſſitate, poſſe à fratribus conuerti in aliam neceſſitatem, & ita etiam relictum vltra neceſſitatem valet: ideo cogitentur ea, quę addit Cardinalis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum ante ingreſſum religionis factum à cogitante de dicto ingreſſu, ſtatim ita profeſſione facta confirmatur, vt hæres poſſit capere poſſeſſionem bonorum, & hoc etiamſi illud ſine licentia Epiſcopi & conuentus fecerit. num. 2. nec poſtea poteſt amplius ipſe teſtator etiam ex licentia Epiſcopi, vel conuentus, de dictis bonis diſponere. nu. 3. at ſi quando fecit dictum teſtamentum, non cogitauit de dicto ingreſſu, & profeſſionem fecit apud non mendicantes, ex æquitate videtur renocaſſe dictum teſtamentum. nu. 1.*

CONSILIVM X.

AN Petrus hæres inſtitutus à volente ingredi monaſterium, & cogitante de ingreſſu, adeo quod conuenit cum Abbatiſſa, & conuentu, quantum dotis erat datura ei, & quod de reliquis poſſet teſtari, vel aliàs liberè diſponere, & ita fecit teſtamentū inſtituendo ipſum Petrum hæredem in dictis bonis, poſsit capere poſſeſsionem bonorum quo ad ea, ad quæ fuit inſtitutus, ſtatim poſt profeſsionem conſequutam, non expectata morte naturali teſtantis: vel requiratur auctoritas Epiſcopi, & conſenſus conuentus: attento, quod poſt profeſsionem de illorum licentia, & conſenſu reuocauit prædictum teſtamentum.

Reſpondeo, quòd prædictus Petrus inſtitutus hæres à prædicta volente ingredi religionem, & non ſolùm cogitante de ingreſſu, ſed etiam paciſcente, quantùm dotis erat datura, & quantam partem reſeruatura ſuæ liberæ diſpoſitioni, poteſt capere poſſeſsionem ſtatim poſt profeſsionem, & vti & frui bonis illius hæreditatis.

1 Primò quidem, quòd teſtamentum factum ab ingreſſuro religionem intendente ingredi eá confirmatur morte ciuili profeſsionis, non expectata morte naturali profitentis, quæ eſt determinatio Ioannis Imolæ,[k] quem ſequitur Francus.[l] Couarruuias cap. 2. de teſta. num. 8. Dixi, *cogitante*, &c. Quia, ſi abſque cogitatione ingreſſus teſtamentum factum fuiſſet, iudicari poſſet ex quadam æquitate, quod poſtea ingreſſus illud, & profitens videretur noua voluntate recedere à priore, fauore monaſterij: quo caſu poteſt procedere opinio Bartholi frequentius recepta, quæ tenet teſtamentum ingredientis monaſteriū non mendicantium morte ciuili profeſsionis non confirmari.

2 Secundo reſpondeo, quod licentia & auctoritas Epiſcopi, & conſenſus conuentus non ſunt neceſſaria ad hoc, vt præfatum teſtamentum valeat: quia iure communi licet volenti ingredi religionem, immo & ingreſſo ante profeſsionem liberè teſtari, vt nos reſoluimus in Cnm. 2. de reg.[m] & fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur.[n]

3 Tertio, quod neque Epiſcopus, neque monaſterium Monialium, neque ambo coniecta potuerunt facere facultatem diſponendi de bonis ſuis poſt profeſsionem: quia id eſt contra authent. *ingreſſi*.[a] & cap. 2.[b] & cap. *in præſentia*.[c] contra quæ nullo iure poteſt diſpenſare Epiſcopus, neque alius inferior à Papa, quandoquidem, an id etiam poſsit facere Papa, multi dubitarunt; vt poſt Francum[d] diximus etiam nos.[e] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, quo mandatur hæredi, vt det omni anno aliquid, cenſetur perpetuum, præſertim ſi ſiat loco pio. num. 2. item ſi mandentur fieri etiam tacitè in memoriam & honorem familia aliqua, quæ non poſſent aſſequi, niſi legatum eſſet perpetuum. num. 1.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM teſtator reliquit legatum, quo onerauit N. hæredem, vt ſingulis annis ſolueret cuidam loco pio aliquot libras & ſolidos, ex quibus emerentur cerei, & ponerentur in dicto loco pio cum armis & inſignibus ſuæ familiæ. Dubitatum eſt, an ex verbis teſtatoris poſsit colligi legatum hoc eſſe perpetuum: & cum res delata eſſet in iudicium, iudicatum eſt eſſe perpetuum. Quæritur modo à Dominatione veſtra, quid hac in re ſit tenendum.

1 Sententia præfata eruditiſsimi Domini mei videtur eſſe iuridica, tum per ea, quæ S. D. adducit. Tum præterea, quia legatum etiam ſi non fuiſſet pium, erat cenſendum perpetuum, quod planè ſonant illa verba, *omni anno*. & illa quibus onerantur ... ſolue ... & ſolidos ... in tribus cereis cum armis, & inſignibus familiæ teſtatoris, quæ palam ſignificant teſtatorem voluiſſe ... nomen familiæ conſeruandum, quod per vnum actum fieri non poterat. Tum quia ſententiæ à duobus ... poſterioribus iudicibus latæ expreſſe habent præfatum legatum fuiſſe ſoluendum non ſolùm ab N. hærede, dum viueret, ſed etiam à filijs ſuis, dum viuerent, quod nulla ratione poteſt defendi, niſi legatum eſſet perpetuum. nam filij, vt ibi habetur, non fuerunt inſtituti, neque grauati, niſi caſu, quo pater eorum decederet priuſquam teſtator, qui cum deceſsiſſet poſt mortem teſtatoris, defecit ſubſtitutio illa conditionalis defectu conditionis, & conſequenter grauamen impoſitum eis: & ita filij dicti N. nihil penitus debuerunt, nec debent ex ſuis perſonis tamquam ſubſtituti, ſed tantùm ex perſona patris, cuius ſunt hæredes, & ratione oneris adiecti ſuo patri N. vt hæredi ſuo, & conſequenter nihil debuiſſent, niſi legatum fuiſſet perpetuum transiens ab hærede in omnes hæredes eius, ſiue eſſent filij, ſiue extranei: quia filij non fuerunt inſtituti, nec ſubſtitutio eorum valuit deficiente conditione ſub qua fuerant ſubſtituti, vt dictum eſt, pluſquam extranei, ſi fuiſſent eius hæredes. ita quod præfati iudices videntur ſecum pugnaſſe, dicentes ab vna parte filios teneri, dum viuerent, ad ſoluendum illud legatum, & ab alia parte legatum patri ſuo relictum non fuiſſe perpetuum, ſi res ſatis perpendatur.

2 Tum quia iugulum huius quæſtionis non tam eſt, an legatum ſit pium aut profanum, quàm an ex verbis teſtatoris colligatur eſſe perpetuum, vel temporale, & an legatum annuum ab hærede ſoluēdum alicui collegio perpetuò maximè pio cenſeatur perpetuum. Cùm ergo ex verbis teſtatoris colligatur hoc legatum, cùm ſit annuum legatum abſolutè ab hærede alicui collegio perpetuò factum, præſertim pio, eſſe perpetuum iuxta l. antepenult.[f] quæ habet legatum vt die natalis ſui darentur aliqua diuidenda decurionibus cenſeri perpetuum, & per l. *annua*.[g] quatenus habet annuum legatum relictum templo cenſeri perpetuum, & per alia, quæ nunc non vacat nec videtur neceſſe ſcribere, conſequens eſt reſponſionem præfatam præfati domini mei eſſe iuridicam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Exequutoribus teſtamentarijs non poteſt de iure teſtator dare facultatem faciendi inſtitutiones, vel ſubſtitutiones, nec etiam ſecundum ius Caſtellæ, niſi exprimat nomen inſtituendorum, vel ſubſtituendorum. Vnde licet intra annum à die indicialis mouitionis aliqua poſsint, non tamen poterunt prædicta. num. 1.*

3 *Prohibitio de non alienando facta à teſtatore, niſi addatur cauſa, aut perſona, ob quam ſit, non tenet: ſufficit tamen cauſa tacita, puta ad conſeruandum honorem in familia, etiam*

ex alijs

a De priuil. ...
b De verbor. ſignif. ...
Cardinal. ...
k ... 1. col. 9. num. 14. ff. de ...
l In rub. de ... num. 12.
m Super ... Leg. ... ff. ad ... & glo. ...
a C. de ſacroſanct. ...
b De teſtam. ...
c ... ſtatu de probat.
d D. rub.
e Vbi ſup.
f ff. de annuis legat.
g Eodem. tit. ſub finem.

ex actu nullo coniectur at a. num. 4.

4 *Intenſio & mens alicuius ex actu & confeſſione eius, etiam nulliter facta, immo & ex facto etiam nullo exequutorum ſui teſtamenti poteſt colligi.*

5 *Alienare extra familiam prohibito; poteſt remotior, ſed non extraneus ex teſtamento, ſed ſic ab inteſtato ſuccedere.*

6 *Bona vinculata eunt ad proximiorem vinculantis, & non vltimi poſſeſſoris tranſeunt, quando teſtator dixit vt bona tranſirent ad proximiorem, alias ſecus.*

CONSILIVM XII.

A CIRCA teſtamentum Vincentij de Salcedo portionar, Primo videtur dicendum, quòd ſubſtitutiones & vocationes factæ à teſtamentarijs, vel commiſſarijs ab eo inſtitutis nil valent. Tum quia poteſtas eis conceſſa non videtur extendi ad illas.[a] Tum quia non ſunt vſi ſua poteſtate intra quatuor vel ſex menſes, intra quos vti debebant.[b]

B

a Per leg. 31. Tauri.
b Per l. 33. & duas ſequentes.

2 Non obſtat, quod prædicti, quibus data fuit à teſtatore poteſtas, erant exequutores teſtamentarij, quorum poteſtas durat vno anno poſt monitionem eis factam à iudice, vt exequantur,[c] non inquam hoc obſtat. Tum quia illud ius commune reſtrictum eſt in regnis Caſtellæ per leges Tauri ad quatuor vel ſex menſes. Tum quia nec intra annum, nec intra quatuor vel ſex menſes poſſunt facere exequutores id, eo quòd eis teſtator non poteſt committere poteſtatem inſtituendi vel ſubſtituendi hæredem, ſecundum ius commune,[d] neque ſecundum ius Caſtellæ, niſi expreſſo nomine eius qui eſt inſtituendus, vel ſubſtituendus, vt habet prædicta l. 31. & ita in caſu propoſito nō potuerunt prædicti exequutores, vel commiſſarij facere prædictas ſubſtitutiones ob defectum poteſtatis, licet aliqua alia potuiſſent facere intra annum à tempore monitionis iudicis. C

c Ca. nos quidem de teſta. & Auth. hoc amplius. de fideicommiſ.
d L. captatorias & l. illa ff. de hæred. inſtit.

3 Secundò, quòd prohibitio alienationis à prædicto Vincentio teſtatore facta poteſt videri alicui non valuiſſe: quia videtur nuda à cauſa & perſona, & talis prohibitio à teſtatore facta non valet.[e] Sed videtur quod teſtator voluit tacite ſuum nomen & familiam honorare, eo quòd poſt prohibitionē alienationis adiecit, vt omnia ſua bona vinculata manerent, & non poſſent diuidi: per quod tacitè videtur voluiſſe prouidere ſuo nomini, & familiæ, & ſufficit, vt prohibitio alienationis videatur veſtita tacita cauſa, vel perſona, vt poſt alios tradit Ripa,[f] ponens exemplum de prohibente alienare turrim, vel pulchrum palatium, nulla expreſſa cauſa, vel perſona. D

e L. filiusfamilias § diui. ff. de leg. 1.
f In d. § diui num. 4.

4 Facit ad hoc, quod commiſſarij, vel exequutores prædicti, declarando intentionem Vincentij teſtatoris, ſtatuerunt, vt omnis, ad quem illa bona vinculata peruenirent, cognominaretur de Salcedo, alioquin caderet illa: quæ pœna eſt conueniens præſumendi voluiſſe illum per illud vinculum conſulere honori ſuæ familiæ: niſi enim id voluiſſet, non impoſuiſſent tam graue onus ſucceſſoribus. Non obſtat, quod actus ille fuit nullus: quoniam ex actu nullo colligitur intentio & mens teſtatoris, inſtar confeſsionis, quæ in actu nullo facta præiudicat, ſecundum Innocentium[g] receptum vt monſtrat Decius.[h] E

g Ins qualiter & quando 2. de accuſat.
h In cap. at ſi clerici. nu. 3. de iudic.

Tertiò, quòd qui teneret prohibitionem alienationis non valere, deberet dicere, quod hæres inſtitutus à prædicto Vincentio potuit ex teſtamento, vel ab inteſtato in alium tranſmittere illa, & conſequenter inſtituendo vxorem ſuam in ſois bonis, videtur tranſtuliſſe illa in eam. Tum quia inſtitutus in parte bonorum, non dato ſibi cohærede, videtur inſtitutus in omnia bona per teſtamentum tranſmiſsibilia.[i] Tum quia non poteſt quis, niſi ſit miles, decedere pro parte teſtat°, & pro parte inteſtatus.[k] F

5 Quartò, quòd ſi tenuerimus, vt videtur tenendū, prohibitionem prædictam valuiſſe ob adiectionem tacitam prædictæ cauſæ honoris ſui & ſuæ familiæ, D. conſulens, ſi, vt dicitur in facto, eſt proximus hæres ab inteſtato primi hæredis, debet habere illa bona vinculata. Tum quia de illis non fuit teſtatus primus hæres, nec potuit teſtari inſtituendo hæredem in eis ſuam vxorem, quæ non erat de familia, nec cognomine Vincentij vinculatoris illorū bonorum per l. *peto.*[l] & notata ibi per Bartholum ab alijs receptum, dicentem, quod prohibitos alienare aliquam rem extra familiam, non poteſt eam alienare in aliquem

i L. 1 § ſi ex fundo. ff. de hæred. inſtit. ca. ſi pater. cū gl. in verb. in re certa. de teſtam. lib. 6.
k L. ius. ff. de milita. teſta. l. cohærede §. ſi. ff. de lega. 1.
l § fratre. ff. de leg. 2.

A extraneū per hæredis inſtitutionē licet poſſet per ſucceſſionem ab inteſtato per l. *cum pater.*[a] vbi idē Bartholus & alij. Tū quia cōſulens eſt, vt in facto proponitur, propinquiſſimus omnium, qui ei ab inteſtato ſuccedere poſſunt.

a § cū f. ſed.

6 Quinto, quod videtur huic dicto obſtare illa opinio, quæ habet, bona vinculata tranſire ad propinquiorem vinculantis, & non ad propinquiorem vltimi poſsidentis, quæque multorum auctoritate confirmatur in informatione Hiſpana, quoniam contraria, pro qua etiam multi citantur in d. informatione, videtur tenenda in hoc caſu, in quo teſtator nihil dixit de ſucceſsione propinquorum, ſed ſimpliciter inſtituit quemdam nepotem hæredem, nullo ſibi dato ſubſtituto, nec vlla facta mentione, nec ordinatione, quod ſuccederet propinquior: & quod ipſemet teſtator non reliquit illa bona vinculata fratri, qui erat ſibi propinquiſſimus, ſed nepoti ex ſorore, eſto quod alia opinio procedere poſſet, ſi teſtator dixiſſet vt ſuccederet in eis propinquior, non declarando an deberet eſſe propinquior teſtatoris, vel poſſeſſoris. Salua, &c. B

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutus hæredi decedenti ſine liberis excluditur à monaſterio, in quo hæres profeſsionem emiſit, niſi aliter de mente teſtatoris expreſſè vel tacitè conſtet.*

CONSILIVM XIII.

C ANTONIVS carens liberis inſtituit nepotem ex fratre, & ſubſtituit ei ſuos filios maſculos legitimos, ſi haberet, alias neptes ex ſorore. Is nepos inſtitutus intrauit in monaſterium, & donauit illi omnia bona ſua, & ita non potuit habere filios maſculos legitimos. Quæritur an filiæ ſubſtitutæ excludant monaſterium, an contra monaſterium excludat eas.

1 Reſpondetur primò, quæſtionis huius deciſionē pendere à deciſione illius generalioris, an ſubſtitutus, ſi abſque liberis deceſſerit inſtitutus, excludat monaſterium, quod inſtitutus intrauit, an contra monaſterium excludat ſubſtitutum? quam conſtat eſſe valde controuerſam, quamque nos olim latè tractauimus in cap. *in præſentia.*[b] vbi etiam ſatis tractant Panormitanus, Felinus, Decius, & alii, qui referunt plurimos diuerſa de illa ſentientes, quibus addit alios Couarruuias.[c] D

b De probationum.
c Las varia.

Secundò, quòd ego in ea fui & ſum opinione, quod ſi teſtator, qui inſtituit & ſubſtituit, expreſsè excludit monaſterium, aut tacite talibus verbis, per quę appareat eum cogitaſſe de monaſterio, vel noluiſſe, vt monaſterium ſuccederet in illis bonis, ſubſtitutus excludet monaſterium: alioquin monaſterium excludet ſubſtitutum.

Tertiò, quòd cùm in caſu propoſito inſtituens non excluſerit expreſſè monaſterium, nec tacitè talibus verbis ex quibus colligeretur noluiſſe, vt monaſterium ſuccederet, cenſendum eſt, quòd monaſterium excludit præfatas filias ſubſtitutas, per alia multa, quæ colligi poſſunt ex locis ſupra citatis, quod valetudo infirma non ſinit facere non permittit. Salua, &c. E

SVMMARIVM.

1 *Incerto perſonæ de certis per tertium eligenda relictum non dicitur captatorium, ſed tenet. eſt tamen conditionale: ita vt non facta electione, omnibus debeatur, ea autem facta, ſoli electo totum, alijs penitus excluſis, acquiritur.*

2 *Captatoria diſpoſitio, per quam inſtitutio, legatum, & fideicommiſſum in voluntate alterius tertij relinquitur, non tenet: talis tamen non eſt, immo tenet, quando tertio ſ lùm eſt data facultas ex certis incertum eligendi, puta vnum de tali familia. num. 3 & num. 1.*

F

3 *Eligere quis ex certis vnum quem malit poteſt qui legatum, vel hæreditatem dandam, vel reſtituendam capiat, taliter nominato, non poteſt onus aliquod imponere, num. 4. niſi ſic nominatum grauet, vt alteri ex dictis certis, puta alteri pauperi, vel alteri de familia vocatis reſtituat num. 5.*

4 *Vtile per inutile, ſi ſint ſeparabilia, non vitiatur. vnde qui tenetur aliquem ad legatum ſimpliciter nominare, licet non poſſit nominato, num. 2. nec cui tenetur reſtituere, num. 4. onus imponere, ſi tamen imponat, tenet nominatio, & reſtitutio reiecto onere. num.*

6 *Grauatus poſt mortem alteri nominato reſtituere, ſi ſuperuiuat nominato, liber à dicto onere remanet, nec hæredibus nominati ad aliquid tenetur.*

CONSILIVM XIIII

PRæſupponitur in facto, quod teſtator habens filiam, & ex ea inter alios tres nepotes, Ferdinandum, Petrum, & Franciſcum, & quādam capellam dotatā cum onere vnius Miſſæ ſingulis annis, ordinauit, quód eius gener & filia, quicumque ex eis vltimus deceſsiſſet, nominare deberet vnum ex dictis tribus nepotibus, qui ſibi magis placuiſſet, qui haberet dictā capellam, & eius bona, & alij nō nominati illā non poſſent habere: & defuncto genero, ſuperſtite filia, illa nominauit ad dictā capellam Franciſcum vnū ex dictis tribus, & caſu quo ipſe deceſſeret ſine liberis, quod dicta capella perueniret ad Ferdinandum ſimiliter vnum ex dictis tribus filiis, nulla facta mentione de Petro tertio filio. Defunctus eſt Ferdinandus, relicto Ludouico eius filio: & deinde defunctus eſt Franciſcus ſine filiis, qui in testamento inſtituit hæredem Ludouicum filium Ferdinandi, & iuxta formā teſtamenti patris ſui, & aui nominabat ad dictam capellam prædictum Ludouicum, quatenus haberet facultatem nominandi. Nunc Petrus ſuperſtes ex dictis tribus nepotibus prætendit dictam capellam ad ſe pertinere, & nominationem factam de dicto Ludouico filio Ferdinandi non valere. Quare dubitatur, quis eorum, ſcilicet, Ludouici, & Petri, teneat ius.

1 Et breuiter omiſsis ſuperfluis more Romano concludendum eſt, Ludouicū debere obtinere. Et pro fundamēto inprimis præmittenda eſt communis concluſio omnium, iſtam diſpoſitionem factam per dictum teſtatorem, in qua fuit data facultas genero & filiæ nominādi vnum ex tribus filiis, eſſe validā & non captatoriā: quia data fuit electio incertæ perſonæ de certis, quo caſu valet: quia non facta electione omnes eſſent vocati, iuxta text. in *l. cum quidam*, & *l. vnū ex familia*,[a] vbi Barbo. & omnes ſcribentes *l. verū* §. cum quidam. ff. de reb. dub. vbi omnes tradit, Pariſinus,[b] vbi latiſsime multos congerit. & talis diſpoſitio dicitur conditionalis antequam ſit facta electio, & nominatio: & facta electione expirat conditio, & cæteræ cōditiones deficiunt. quia eſt adimpleta voluntas teſtatoris: ita inquit textus in d. *l. vnum ex familia*,[c] & ibi Paul. de Caſtro & Bal. & Pariſ.[d] Vnde cum in caſu noſtro filia ſecundum facultatem ſibi conceſſam nominauerit Franciſcum, ſtatim facta nominatione, & ſecuta morte filiæ, dicitur adimpleta & purificata conditio, & ius fuit acquiſitū ipſi nominato, & alij duo, ſcilicet Ferdinandus, & Petrus, remanſerunt excluſi.

Super hoc facto, & reſponſo cuiuſdam excellentiſsimi V.I.D. quæritur à Dominatione tua quid ſentiat?

2 RESPONDEO, quod concluſio conſulentis eruditiſsimi proculdubio videtur eſſe iuridica, & ſolidè fundata rationibus ei ſubiectis: & ad maiorem redundātiam, & explicationem, conſiderari poteſt, quod ea quæ propono, nihil ei proſunt. Pro illo enim ſolum poſſunt facere duo: Primo quidē, quod tam legatum, vel fideicōmiſſum captatorium, quam inſtitutio captatoria, ſiue relicta in voluntate alterius, ſunt inualida,[e] & quòd facultas illa data filiæ & genero nominandi vnū de filiis ſuis videtur fuiſſe captatoria, quia fuit collata in voluntatem alterius.

Secundò, quòd nec filia, nec gener habuerunt facultatē nominandi vllum ex filiis cum grauamine nominandi aliquē, ſed ſolùm ſimpliciter nominandi, & quod conſequēter filia nominans Franciſcum cum onere nominādi Ferdinandum, ſi decederet ſine liberis, exceſsit facultatem ſibi datam, & ita non valuit quod egit,[f] & qui non vult facere quod poteſt, & vult facere quod non poteſt, nil videtur facere.[g]

3 Sed ad primum horum reſpondetur, quod licet ſubſtātia inſtitutionis legati vel fideicommiſsi non poſsit in arbitrium alterius conferri, vt iura prædicta declarant, electio tamen incertæ perſonæ de certis, vel de certo genere perſonarum, vel familiæ, poteſt in arbitrium & voluntatē alterius cōferri,[h] adeo quod Bart. cōmuniter receptus in theoria & praxi determinat,[i] valere inſtitutionē pauperū, quos elegerit Titius: & certum eſt valere legatum relictū alicui de familia, cui vel quibus hæres volet.[k]

4 Ad ſecundum autem reſpondetur primo, cōcedendo, quod qui grauatur reſtituere ſimpliciter aliquid alicui, nō poteſt illum grauare regulariter, vt reſtituat illud alij, nec aliquid eiuſmodi imponere: ſed negando, quod reſtitutio facta cum onere non valeat quo ad ſatisfaciendum facultati de reſtituendo, licet oneris additio non valeat: quia hæres vel grauatus reſtituere aliquid ſimpliciter, ſi reſtituerit fideicommiſſario onere aliquo adiecto, ſatisfacit obligationi reſtituendi, licet onus adiectum non valeat, nec fideicommiſſarius teneatur illud acceptare, nec adimplere, vt eſt caſus in d. §. *ſed & ſi fundum*, vbi hoc clarè ſentit Bart. & latius expreſsit Paulus Caſtrenſis. Vnde & praxis totius orbis habet, quòd qui habet primogenium, vel maioratū reſtituēdum alteri, ſi reſtituit illum adiecto onere aliquo, ſatisfacit obligationi ſuæ, licet ille non teneatur acceptare onus, nec acceptet: cuius ratio radicalis eſt illa regula,[a] *vtile per inutile non vitiari*, quod eſt verum, quando alterum ab altero eſt ſeparabile, vt in caſu noſtro, in quo onus adiectum eſt ſeparabile à reſtitutione, cui adijcitur, vt palam eſt.

5 Secundo reſpondi poteſt, quod licet regulariter grauatus de reſtituendo aliquid alicui de familia non poſsit grauare illū de reſtituendo alteri: fallit tamen, quādo grauatus reſtituere vni de familia, vult grauare illū de reſtituendo alteri eiuſdē familiæ, vt colligit ſingulariter Bar.[b] inferens ex hoc, quod exequutor, qui deputatur ad eligendos pauperes, poteſt eligere vnum cum onere reſtituēdi alteri pauperi: & in caſu noſtro filia teſtatoris, quæ nominauit Franciſcum vnum de filiis ſuis, grauauit eū de reſtituendo Ferdinādo alteri filio ſuo, qui erat vnus de tribus, quorum vnus erat nominandus.

6 Tertio etiam poteſt reſponderi, quod onus adiectum Franciſco extinctum fuit per mortē Ferdinandi & ſic nominatio remanſit pura, & capella ſine aliquo onere apud Franciſcum grauatum reſtituere Ferdinādo, iuxta textum in *l. qui liberis*,[c] & in terminis Fabianus de Monte,[d] vbi mater, quæ fuit grauata reſtituere filio poſt mortem, ſi filius prædecedat, hæreditas remanet penes matrē, ac ſi purè & ſine aliquo onere fuiſſet relicta, quia deficit conditio, & fideicommiſſum conditionale non tranſmittitur ad hæredes, nec etiam ad liberos, iuxta glo.[e] vbi Bart. & alij omnes & gloſſ.[f] vbi Alex. dicit quod omnes ſequuntur illam gloſſ. Socinus.[g] Fabia. de Monte.[h] Cald.[i] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Rei ſue quilibet eſt moderator.

1 Rei ſuæ traditioni poteſt quis legem, & modum, qui nec turpis, nec impoſsibilis ſit, adijcere.

2 Vxor inbenda nobilis ſit nobilis.

3 Filius quo ad honores & nobilitatem non ſequitur conditionem matris, ſed patris.

4 Nobilis eſt ex patre nobili natus, etiam ſi ignobili matre.

4 Definitio debet conuenire definito, ita vt de quocumque dicitur definitum, dicatur definitio.

5 Genus propriè dicitur de omni ſua ſpecie.

6 Natus ex patre tantùm nobili ſecundum l. regiam, eſt quidem nobilis, non tamen ita, ac ſi eſſet etiam ex matre nobili natus.

6 Iura iuribus conciliari expedit, & ita vnam legem intelligere, vt ſibi non contradicat.

7 Natus ex vtroque parente nobili, ſecundum ſtylum curiæ, & communem vſum, maioris ſit cæteris paribus, & magis dignus gratiis, quam natus ex altero tantùm nobili.

7 Duo vincula fortiora ſunt vno.

CONSILIVM XV.

MAioratum, ſeu primogenitū vir & vxor inſtituunt, & filios filiáſque ordine nominant, tali ſcilicet vinculo, ac conditione. *Nemo, autem, ex noſtris filiis, ac filiabus, ſeu quiuis alius ſucceſſor ad dictum maioratum nominandus poſsit ducere vxorem, quæ non ſit ſuo qualitatis nobilis, ac generoſa, quales vos eſtis, nec quæ ſcit deſcendens ex nouis Chriſtianis: ſed qui contra fecerit, excluſus ſit à dicto maioratu.*

Dubitatur nunc primo, an ſi vnus ex iſtis, nominatis ducit vxorem talem, erit excluſus ab iſto maioratu.

Secundo, ſi vnus ex nominatis ducit vxorem mulierem, cuius pater fuit nobilis, & fidalgus ex primariis, ſed mater non ita nobilis, vtrum iſte ſatisfecerit ſupradictæ clauſulæ, vt poſsit ſuccedere.

Tertio, ſi de iſto nominato, qui ita nupſit, probaretur patrem ſuæ matris fuiſſe fidalgum, & matrem illius igno-

a Cū trib. ... ff. de ...
b ... D. ... l. cum quidam ff. de legat. 2.
c L. illa inſtitutio cum gloſ. & l. captatorias ff. de hæred. inſtit. & l. captatorias C. de teſtament.
f Arg. l. ſi ... ff. de ... & c. 2. de conſt. lib. 6.
g C. cum ſuper de offic. deleg.
h L. ſi quis Titium §. 1. & l. cum quidā. 2. & l. vnum ex familia ff. de leg. 2.
i In d. l. legalia ...
k D. l. vnum ex familia §. ſed & ſi fundum ff. de le. 2.

a De reg. iur. in 6.
b In d. l. vnū §. ſed & ſi fundum, num. 8.
c § hoc verbo & l. ſi ſed & ſi pueros. ff. de vulg. & pup. l. quibus diebus §. quidā. ff. de cōd. & demonſtr.
d In conſil. 140. num. 18 item 19 inter conſilia vlt. volunta.
e In l. 3. C. de ſil. qui ante aper. tab.
f In l. ſeudū mes §. cū ita ff. ad Trebell.
g Conſil. 17. nu. 30. vol. 1.
h D. conſil. 140. num. 16.
i Conſil. 81. de teſtamen.

bilem, an ſufficeret ad ſuccedendum iuxta præfatam clauſulam.

Quarto dubitatur, ſi id non haberet locum, vtrum ſi filius nominatus, qui ita nupſit, filios procrearet, poterunt ſuccedere, cum ipſe natus ſit ex patre fidalgo, & matre fidalga: & ſi hoc locum habet, vtrum filius poterit petere ſucceſsionem viuente patre.

Cuperem mihi declarari intellectum l.3.tit.21. parte ſecunda, quæ hoc loquitur.

1 AD PRIMAM IGITVR QVÆSTIONEM reſpondeo, quòd pro parte negante, nempe quòd nō excluderetur, faciunt illa multa, quæ à quibuſdam traduntur contra ſtatutum Eccleſiæ Toletanæ, & alia ſimilia multarum Eccleſiarum, multorúmque collegiorum, quibus à beneficiis, & locis, & receptionibus eorum excluduntur trahentes originem à gente Iudæorum, & Sarracenorum. Illa enim ſicut applicantur ad impugnandum præfata ſtatuta, ita etiam poſſent applicari ad impugnandam huiuſmodi primogenij ordinationem.

Pro parte vero affirmáre poſſent adduci omnia, quibus præfata ſtatuta defenduntur, & quod quilibet eſt rei ſuæ moderator, iuxta l. *ſed & ſi*, [a] & quod traditioni rei ſuæ poteſt quis legem & modum, qui nec turpis, nec impoſsibilis ſit, adiicere, & quod hæc adiectio non eſt turpis, nec impoſsibilis magis quàm præfata ſtatuta, immo nec tantùm, per ea, quæ pro illis adducuntur, per quæ & alia videtur tenenda pars affirmatiua huius primæ quæſtionis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod videtur ſatisfacere: quia vxor nubendo nobili fit nobilis. l. *mulieres maritorum honore corruſcant, & genere nobilitantur, & forum ex perſona eorum ſtatuuntur*, [b] quę ad literam repetitur l. vltim. [c] cum aliis multis vſque ad nauſeam citatis per Tiraquel. [d]

3 AD TERTIAM reſpondeo, quòd videtur impertinens ad clauſulam ſupra in quæſtione propoſita inſertā: quia clauſula ſolùm tractat de his, cum quibus debent cōtrahere matrimonium illi, qui ad præfatum primogenium vocantur, & nihil diſponit de his, qui ſunt ad præfatū maioratum vocandi: quæſtio verò agit de vocandis ad illum, quod decidendum eſt per alias clauſulas maioratus de his, qui ſunt vocandi, quas ego minimè vidi, neque in ſupraſcripto facto narrantur. Certum autem eſt, quod ſi cū hoc, de quo quæritur, contraheret matrimonium illa, quæ eſſet vocata ad præfatum maioratum, perderet illum: quia is nō eſt nobilis, eo quod pater matris eius eſſet nobilis etiā valde, niſi pater quoque talis eſſet: quia filius quo ad honores & nobilitatem non ſequitur conditionem matris, ſed patris, argum. l. *exēplo*, [e] vbi Bart. & Angel. notant, & Felin. [f] & Benedict. Raynuntius, [g] & multi alij, quos vſq; ad nauſeam refert Tiraquellus. [h]

4 AD QVARTAM reſpondeo idem, quod ad tertiam, nempe quod eſt impertinens ad clauſulam in narratione facti propoſitam, quoniam illa diſponit ſolū de perſonis, cum quibus tenentur contrahere matrimonium illi, qui vocantur ad præfatum maioratū, & quæſtio hæc quarta quærit de quibuſdam perſonis, an debeant ſuccedere in maioratu. Et præterea hęc quæſtio videtur loqui de illa eadem perſona, de qua loquitur quæſtio tertia, & videtur ſecum pugnare: quoniam quæſtio tertia loquitur de illo, cuius mater erat nobilis, ſignificando quod pater non erat talis, hæc autem quæſtio loquitur de perſona, cuius pater & mater erant nobiles. Verumtamē pro comperto habeo, quod ſi pater non poſſet ſuccedere, nec filij eius poſſent, [i] niſi ex clauſulis primogenij aliud colligeretur.

5 AD DESIDERIVM autem noſcendi verum intellectum l.3. [k] reſpondeo primò non abs re id deſiderari quo ad illam partem, quæ habet, natum ex fidalgo, & villana, eſſe quidem fidalgum, non tamen nobilē: & quod gloſ. ex illis verbis ibi colligit non dici nobilē, niſi qui ex vtroque parente eſt nobilis, cuius tamen contrarium eſt verū, vt ſupra in ſecunda quæſtione diximus, nempe quod natus ex nobili patre, & ignobili matre, eſt nobilis. Tū quia eſt concluſio à pleriſque omnibus recepta. Tum quia etiā probatur per principium eiuſdem l.3. quatenus definit fidalguiā eſſe *noblez a, que viene por linaſo*. Cū ergo omnis definitio debeat conuenire definito, ita quod de quocūq; dicitur definitum, debeat dici definitio, ſecundum omnes, & per ipſam l.3. natus ex patre nobili, & matre ignobili, ſit fidalgus, & habeat fidalguiam, neceſſario cōſequitur quod eſt nobilis, & habet nobilitatem. Tum quia id ipſum probatur per l.2. [a] quatenus habet, quod omnis *fidalguia eſt gētilez a*, & præſupponit quod omnis *gentilez a eſt noblez a*. Cum ergo natus ex patre nobili, & matre ignobili, ſit gētilis, erit quoque nobilis. Tum quia præfata l.3. non ſolùm probat huiuſmodi fidalgum eſſe nobilem, ſed etiam eſſe propriè nobilem: quia in vna parte probat quod fidalguia rectè definitur eſſe *nobilitas ex genere proueniens*, & in altera parte probat, quod genitus ex patre nobili, & matre ignobili eſt fidalgus, & habet fidalguiam. Cum ergo prædicta definitio conſtet ex illo verbo, *noblez a*, quod ponitur pro genere, & ex aliis, quæ ponuntur pro differentia, ex quibus duobus debet conſtare bona definitio, iuxta l.1. [b] & notata vtrobique per Bartholum communiter receptum conſequitur quod verbum, *noblez a*, eſt genus ad fidalguiam. cui conſequens eſt, quod omnis fidalguia eſt propriè *noblez a*, & omnis fidalgus propriè nobilis: & conſequenter cū per dictam l.3. fidalgus, de quo loquimur, ſit ſpecies nobilis, propriè dicitur talis, quoniā genus propriè dicitur de omni ſua ſpecie, ſecundum Bald. communiter receptum. [c]

6 Reſpondeo ſecundo, ex prædictis inferri, quod illa l.3. non ſatis rectè intelligitur à ſua gloſſa quatenus ait ſolum dici nobilem illum, qui ex vtroque parente eſt talis, neque ita intelligendum eſſe, vt velit dicere natum ex patre tantùm nobili, non dici propriè nobilem, quoniam per prędicta concluditur quod ipſamet l.3. probat cōtrarium. Quare dicendum eſt verum intellectum illius legis eſſe, quod natus ex patre tantùm nobili eſt quidem nobilis, ſed cæteris paribus non adeo, ac ſi eſſet etiam ex matre nobili natus. Pro quo modo intelligendi facit, quod expedit iura iuribus conciliari, [d] & ita intelligere vnam legem, vt ſibi ipſi non contradicat, nec ſecum pugnet. Et prædicta l.3. ſibi contradiceret, ſecúmque pugnaret, niſi ſic intelligatur.

7 Tum denique quod ſtylus Curiæ, & communis vſus totius orbis habet, quod maioris habeatur, cęteris paribus, natus ex vtroque parente nobili, quam natus ex altero tātùm tali. Et ita ad mouendum Papam ad concedendū gratiam, dicitur in libellis ſupplicibus, quod orator eſt nobilis ex vtroque parente. Et facit, & merito, quod duo vincula fortiora ſunt vno. [e]

a § conſuluit. ff. de pet. hæred. & l. in re mandata. C. mand.

b C. de dign. li. 12.

c C. de incol. li. 10.

d De nobilitate cap. 6. in princip.

e C de decurio. li. 10.

f Cap. nemt. num. 2. de iudic.

g De teſtam. in princ.

h De nobilit. ca. 18. nu. 12.

i Arg. l. 2. fin. C. de natur. liber.

k Tit. 21. par. 2.

a Eiuſdem tit. 21.

b ff. de teſta. l. 1. § de ... ff. de dolo

c ... ...

d Ca. ... pedias de ... li. 6.

e Capit. 1. de treug. & pac. Authent. ita que commune de ... ab inteſt.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, cui teſtator, etiam pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, mandauit, vt faceret, quòd confeſſarius vel alter diceret, non tenetur credere tali petenti ſibi aliquid clam reſtituendum dari, niſi aliunde præſumatur de eo quod petitur teſtatorem ſenſiſſe. nu. 4. Sed nec confeſſarius poteſt cogi, vt ſecreta reuelet. nu. 3.*

2 *Captatoria voluntas non tenet: fallit in pia cauſa.*

3 *Vnius dicto vt credatur, ſi poteſt mandare, cum ſolius dicto ſtare cogimur.*

4 *Legatarij perſona cùm non eſt omnino expreſſa, vel certa, illi debet ſolui, de qua verisimilius eſt teſtatorem ſenſiſſe.*

CONSILIVM XVI.

CLericus quidam, poſteaquam in ſuo teſtamento grauauit hæredem ad inſtituenda vel facienda certa anniuerſaria, reuocauit illud onus, & adiecit aliud, ſcilicet vt faceret illa, quæ confeſſarius eius ei diceret pro ſatisfactione obligationum, quibus tenebatur. Quo mortuo hæres volens adimplere voluntatem defuncti, petiit à cōfeſſario, vt diceret ei, quæ pia opera iuſſerat facere teſtator & ille reſpondit, vt traderet ei 400. ſcuta, vt ipſe faceret ex illis, quæ ſibi ſecreto commiſerat teſtator.

1 Quæritur, an hæres teneatur ei credere, & tradere prædicta 400. Et pro parte negāte facit primò, quod voluntas captatoria non valet, [f] & prædicta voluntas teſtatoris videtur eſſe captatoria, quia pendet à voluntate tertij, iuxta l. *illa inſtitutio.* [g] Secundò, quòd non videtur hæres teneri ad credendum confeſſario: vnde Bartholus, [h] dixit hæredem non teneri ad ſoluendum legatum inuentum ſcriptum in manu guardiani, ad quod ſe remittebat teſtator, niſi conſtaret illam ſchedulam eſſe teſtatoris: ergo nec conſulens tenebitur ſoluere, quod dicit confeſſa-

f L. ... ff. ... g ff. de hæred. inſtit.

h In leg. ... ſeruis ... communi dem...

tius,

rius,niſi teſtator id ei dixiſſet. Tertiò, quod teſtator, qui A
relinquit aliquid dandum illi,cui voluerit dare Titius,videtur tacitum fideicommiſſum in fraudem legis relinquere.[a]

2 Pro parte autem affirmante facit primo l. *Theopompus*,[b] quatenus habet ſtandum eſſe dicto illius,cui ſtari voluit is, cuius ſolius dicto & diſpoſitioni ſtandum eſſet. Secundo, quod l. *quem hæredis*,[c] probat hæredem,cui dixit teſtator,*dato aliquid ei, cui dixero tibi*,teneri ad dandum ei, de quo teſtatorem intellexiſſe aliqua coniectura conſtiterit: vbi dicit Bartholus,quòd ſi teſtator reliquerit mille alicui,vt dētur ab illo illi,quem dixerit,legatario & hæredi,ſi eo mortuo diſſenſerit hæres, & legatarius, danda eſſe illa vni ex nominatis,qui veriſimilius creditur fuiſſe nominatus à teſtatore, & ita creditur vni, etiam contradicente altero, B
propter veriſimilitudinem. & in caſu propoſito diſponētis dicto ſtandum erat,qui iuſsit, vt ſtaretur dicto alterius, qui dicit 400. ſcuta eſſe danda ſibi ad quædam opera pia ſecreta. ergo ſtandum eſt dicto eius, cum nemo poſsit dicere contrarium.

a l. Lucius. § final ff de legat. 1.
b ff. de doto prel.
c ff de rebus dub.

3 Tertio,quod diſpoſitio captatoria ad pias cauſas valet iuxta cap. *cum tibi* & ei adnota.[d] vt Bartholus in hac ipſa ſpecie dicit,[e] & in hoc caſu agitur de relictis ad pias cauſas. Quartò,quòd confeſſarius non poteſt cogi ad dicendū cauſas & perſonas,ob quas,& quibus danda ſunt illa 400.[f]

4 His pro vtraque parte adductis arbitror hæredē prædictum non teneri ad credendum dictis confeſſarij, niſi C
quo ad ea,quæ per aliquas coniecturas ſunt veriſimilia intentioni teſtatoris,per determinationem Bartholi,[g] quem ſequitur Couarruuias.[h] Tum quia non conſtat,quòd prædicta diſpoſitio fuit facta ad pias cauſas, nec confeſſarius illas exprimit,& quia videtur diſpoſitio in alterius voluntate collata,etiam quo ad ſubſtantiam eius,& habet qualē qualem præſumptionem fideicommiſsi taciti in fraudem legis,iuxta d. l. *Lucius*,[i] & quod confeſſarius velit illa, vel aliquot illorum ſibi retinere,& denique quod non eſt ſtādum eius dicto,nec aliis ſimilibus,niſi quando per aliquas coniecturas dictum eius fieret veriſimile,iuxta prædictam D
l. *quem hæredi*.[k] Salua,&c.

d De teſtam.
e In d. Theopompus
f Arg. c. omnis. de pœnit. & remiſſ. & cap. ſacerdos de pœnit. diſt. 6.
g In d. l. Theopompus
h In dicto ca. cum tibi. ſub finem.
i §. fin.
k ff de rebus dub.

SVMMARIVM.

1 Debitor occultus teſtatoris,qui animo compenſandi fecit, vt teſtator horum ignarus minus quam decreuerat,legaret, ab obligatione reſtituendi non liberatur.
1 Teſtari,& teſtari velle,diuerſa.
2 Propoſitum in mente retentum parit abortum.

CONSILIVM XVII.

DElibetauit quidam reliquere 200. in ſuo teſtamento E
cuidam famulo ſuo debenti ei 50. clam minutatim ſublata,& antequam relinqueret,dixit eidem ſe id deliberaſſe,qui reſpondit ſe tibi id gratias agere,ſufficere tamen, vt ſibi ſolū relinqueret 150. idque fecit animo cōpenſandi prędicta 50. ſublata, quæ ex 200. ſibi legandis remittebat. Teſtatore mortuo,& ſolū 150. legatis,quęſitum fuit an 50. quę debebat famulus,poſsit retinere vltra 150. legata loco aliorum 50. quæ legaſſet defunctus,ſi ipſe non impediſſet.

1 Reſpondetur,teneri famulum ad ſoluenda hæredi 50. quæ clam ſubtraxit,ſi receperit 150. ſibi legata. Tum quia velle teſtari,vel legare,non eſt teſtari,neque legare, argumento textus cum gloſſa,[l] & ita non fuerūt ei legata 200. Tum quia licet mutare vltimam voluntatem vſque ad ex- F
tremum vitæ exitum,[m] & ita quamuis legaſſet,potuit mutare illam voluntatem vſque ad mortem,quod & fecit. Tū quod conſtat teſtatorem noluiſſe relinquere pluſquam 150. tempore quo legauit: & ſi prædictus famulus acciperet 150. & retineret ea cum aliis 50. ſubtractis,retineret 50. vltra contenta in legato, quod non licet. Tum quia ſi famulus poſſet retinere illa 50. cum 150. legatis, cenſeretur teſtator reliquiſſe 200. legando 150. & remittendo 50. cum remittere ſit dare,[n] quod eſt abſurdum dicere.

2 Nec prodeſt quidquam illud bonū propoſitum, quod habuit famulus, quia fuit occultum vel mentale ipſi teſtatori, & propoſitum in mente retentum parit abortum

l In [illegible] C de [illegible] [illegible] Mar[illegible] de celebr. Miſſa & ca. vltima voluntas [illegible] q. 2.
n Ca. vrum & 2. de teſtib.

iuxta l. *ſi repetendi*,[a] cum multis allegatis. Salua,&c.

a C. de condict. ob cauſam.

DE SVCCESSIONIBVS AB INTESTATO.

SVMMARIVM.

1 Statutum, quod vxore mortua ſine liberis, vir lucretur partem dotis,non habet locum, ſi moriatur matrimonio non conſummato.
1 Maritus pauper partem dotis lucratur,ſi vxor diues ante copulam obiit.

CONSILIVM I.

QVæritur, an quando coniux diues ante copulam carnalem, & poſt matrimonium per verba de præſenti contractum moritur, maritus lucretur partem dotis.[b]

1 Reſpōdeo,plurima poſſe adduci pro vtraq; parte quęſtionis,quæ cōgerit Felinus,[c] ſuper ſtatuto, vt vxore mortua ſine liberis maritus lucretur certam partem dotis, an habeat locum in vxore mortua ante matrimonium conſummatum.

b Per authe. præterea C vnde vir & vxor.
c In rubr de ſponſalib.

Licet autem Felinus ibi teneat communiorem & veriorem eſſe partem negatiuam, & multis videri poterit idem dicendum eſſe de negatiua huius quæſtionis, quod de negatiua illius: ego verò in præſentia magis inclino in partē affirmatiuam huius, ea ratione, quòd præcipua ratio, qua Panormitanus ibidem citatus ſequitur negatiuam illius, ceſſat in negatiua huius, & quod agatur hic de fauore pauperis ſucceſſuri pro parte in hæreditate vxoris diuitis, & prouiſione legali pietatem magis præferente. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Spuriis natis ex damnata copula, puta ex ſacerdote ab inteſtato non ſuccedunt nec parentes nec econtra, nec etiam fratres. nu. 2 itemque nec ex teſtamento. nu. 3. & 4 niſi fuiſſent legitimati: quia tunc iuxta modum legitimationis ſucceſſio attenditur. nu. 4. in ſpuriis autem non ex damnata copula ſed vulgo quæſitis conceditur ſucceſſio. nu. 2.

CONSILIVM II.

AD ſequentes quæſtiones reſpondeo: Ad primam, pręſupponendo, quòd quando filius ſacerdotis fuit in ſacerdotio, vel in ſacro ordine genitus,& conſequenter ex damnato coitu natus, pater nihil de bonis filij habere poteſt: quia filiis ſpuriis ex damnato coitu natis non ſuccedunt parentes, nec econtra parentibus ipſi ſpurij, iuxta authentica *quibus modis nat. eff. ſui*,[d] tradit Panormitanus,[e] Nicolaus Vbaldus.[f]

2 Qui expreſſè definiuit etiam fratres nō ſuccedere fratribus ſpuriis ex damnato coitu natis,licet ſecus in ſpuriis vulgo quæſitis,vt definiuit gloſſa recepta.[g]

3 AD SECVNDAM reſpondeo,quod ſicut,vt prędictum eſt, ſpurij ex damnato coitu nati non ſuccedunt ſuis parentibus, nec ecōtra ab inteſtato, ita nec ex teſtamento,dicente Baldo,[h] quòd ſicut non poteſt pater filium ſuum ſpurium inſtituere,ita nec filius parentem: & conſequenter prædictus filius non potuit tertiam partem relinquere matri, nec filia eius debet habere aliquid ex ea, ratione huiuſmodi ordinationis.

4 AD TERTIAM,quod ex prædictis infertur, nihil de bonis prædicti filij deberi ſuo patri, nec ſuis fratribus,nec ſororibus,& quod tertia, quam reliquit matri, eſt impendenda operibus piis, ſcilicet monaſterio S. Franciſci. Quæ tria reſponſa intelligenda ſunt præſupponendo, quòd prædictus filius,de quo loquimur,non fuit legitimatus eo modo, quo communiter legitimantur filij præſertim ſpurij ex damnato coitu nati,quorum legitimationes ſunt in effectu quædam diſpenſationes, per quas habilitantur ad ſuccedendum parentibus, vel ad capiendum inter viuos ab eis aliqua interdum ex teſtamento tantùm, interdum etiam ab inteſtato: nam ſi eſſet ita legitimatus vt eſſet reſtitutus natalibus, & factus omnino legitimus, paulo aliter eſſet reſpondendum,iuxta §. fin. authent. *quibus*

d §. illud vero ſiculo, vltima ſiquidem, col. 1 [illegible]
e In c. tanta. nu. 13. qui filij ſint legitimi.
f In tract. de ſucceſſiō. ab inteſt. 1. part. nu. 41.
g In auth. ſi qua illuſtris. C. ad Orſicianum, & in §. nouiſsime. inſtit. eod. & in d. §. illud d. auth. quib. modis nat. effic. ſui.
h In authent. licet C de naturalibus lib.

a ff. de natal restitut.

A *modu nat. eff. ſui*, & iuxta legē 2.3. & 4.[a] ſed difficile & rarò fit hoc, vt in ſimili io d. l. 2. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 Clerico Romæ ab inteſtato morienti nec in fructibus ex beneficio receptis ſuccedit Cameræ: vnde non illi, ſed proximioribus ſi reperiri poſſunt, alioquin pauperibus ſunt reſtituendi. nu. 2.

2 Aliena etiam alienigenæ & ignoti defuncti qui habet, prius inquirat de defuncti patria & propinquis, quibus non repertis, deducto eo quod ſic inquirendo expendit, reliquum pauperibus, & non prius diſtribuat.

CONSILIVM III.

B QVidā clericus obiit in Curia ab inteſtato, datis mutuo cuidam ſuo amico nonnullis pecuniis de redditibus ſuorum beneficiorum. Quæritur, cui teneatur is mutuatarius illas reſtituere.

1 Reſpondeo, quod præfatus D. conſulens non debet reſtituere illas Cameræ Apoſtolicæ per partem bullæ Iulij III. à nobis translatam io tractato de ſpoliis.[b]

b Super c. vñ licent Papa. 12. q. 2 §. 6. in principio.

2 Secundò, quod tenetur reſtituere hæredibus eius: illis enim debentur bona clerici morientis ab inteſtato Romę per dictam bullam Iulij III. quæ in hoc conſonat iuri cōmuni.[c] Tertiò, quòd ſi ignorat hæredē eius, debet inquirere cuius eſſet patriæ, & ſi erat ei pater, vel mater, frater, vel ſoror, & his deficientibus alius proximior gradu, & C reſtituere illa huiuſmodi proximiori, deductis impenſis, ſi caſu oportuerit facere in inquiſitione huiuſmodi. Quartò, quòd non ſufficit reſtituere illa pauperibus, vel piis locis, niſi caſu quo non inueniretur aliquis hæres, quod non eſt credibile: ſi autem per debitam diligentiam adhibitā nullus inueniretur hæres, tunc deberet reſtituere illa pauperibus, vel aliis operibus piis.[d]

c Authen. de hæred. ab inteſt. collat. 9. & inſtit. de hæred. ab inteſt. ven

d Ca. cum tu. ad dicta gloſſ. de vſur.

S V M M A R I V M.

1 Extrauagans Iulij III. qua ſtatutum eſt, ne debita nec legata pia facta à beneficiario tempore infirmitatis ſoluantur ex fructibus nondum exactis, ſubdura viſa fuit, nec habet locum, vbi ſemel tantùm collector ſpoliorum fuit deputatus. nu. 3. D

2 Fauorabilis cenſetur illa lex & diſpoſitio, per quam res reducitur ad priſtinam ſuam naturam.

3 Conſuetum ad hoc vt quid dici poſſit, neceſſario requiritur, quod ſaltem bis fuerit factum: idem de ſolito contra Bartholum probat Decius. fallit in illo vnico actu, qui ſortitus effectum cauſam habens ſucceſſiuam, multo tempore continuauit.

CONSILIVM IIII.

BEneficiarius quidam in terris, vbi tantùm ſemel collector Apoſtolicus poſitus fuit, obiens mortem, reliquit multa debita, & multos fructus ſui beneficij inexactos. Quærit ur an ex eis poſsit creditoribus ſatisfieri. E

1 Extrauagās ſe. re. Iulij III. publicata anno 1550. mēſe Iunio perdura viſa fuit multis iam inde à principio promulgationis eius, vt dixi in tractatu de redit. eccleſ.[e] ita quod arbitror nō fuiſſe receptam in Galliis, nec etiam in Hiſpaniis, & minus extenſionem eius, quā publicauit anno 1551. menſe Auguſto, qua ſtatuit ne ſoluerentur debita beneficiarij contracta, neque legata pia tempore infirmitatis facta ex redditibus nondum exactis.

e qu. 2. mon. 26. nu 4.

2 Ex hoc ſequitur, conſtitutionem, quæ illas tolleret, vel limitaret, dignam fore fauore, quia per eam fieret reuerſio rei ſaltem ex parte ad ſuam priſtinam naturā, quod eſt fauorabile,[f] & conſequenter tertiam præſati Iulij extrauag. publicatam anno 1551. mēſe Iunio, quæ limitat illas ne habeant locum terris, vbi non cōſueuerunt à S. Sede Apoſtolica poni collectores, videtur eſſe fauorabiliter interpretandam. F

f Cap. ab exordio. 11 diſt. le. ſi vnus. §. pactum ne peteret. ff. de pact.

Quò fit, vt videatur reſoluendum, quod in caſu præſeori non habeant locum præfatæ duæ conſtitutiones. Tum quia tamquam exorbitātes à iure communi debēt reſtringi.[g] Tum quia per hoc res in ſua priſtina natura conſeruatur, quod eſt fauore dignum, vt prædictum eſt.

g Reg. quæ à iure. lib. 6.

3 Tum quia non fuit in loco præfato niſi ſemel poſitus collector: & ita non poteſt dici, quod ibi conſueuerunt poni collectores: quia ad hoc, vt aliquid dicatur conſuetū, eſt neceſſarium quòd ſaltem bis ſit factum, ſecūdum om- A nes per L. 3.[a] immo etiam ad hoc, vt dicatur ſolitum, vt efficaciter probat Philippus Decius,[b] contra Bartholum.[c] Tum quia verba præfatæ tertiæ extrauagantis concipiuntur in numero plurali ibi, *In quibus collectores præfati deputari, ſeu eſſe non conſueuerant.* & pluralis locutio ſaltem duo requirit.[d] Tum denique quod licet vnus actus ſortitus effectum habens cauſam ſucceſsiuam, multo tempore continuatus faciat dici rem conſuetam, iuxta textum ſingularē in cap. *cum de beneficio,*[e] cōſtitutio tamē collectoris, de qua in caſu propoſito, non fuit ſortita effectum, neque continuata, vt in facto proponitur, &c.

a C. de epiſc. audien.
b In rubr. de con, not.
c In l. ſi vero mala. ff. de ſolut. & ob. & leg.
d C. e pluralis de reg. in li. 6. cum concordant.
e De preb. li. 6.

B *S V M M A R I V M.*

1 Clericatus ad hoc vt dicto vnius probetur, requiritur vt deponat ſe vidiſſe illum ab Epiſcopo ordinari, ſed nec ſufficit, ſi agatur de tertij præiudicio: ſed & coniectura procedens ex eo. quòd pileum clericorum geſtaret. & cantaret in choro, eſt debilis. cùm multi laici id faciant. nu. 4.

2 Clericus in minoribus non beneficiatus licitè poteſt exercere ea omnia, quæ licēt laicis immo & in ſacris cōſtitutus, ad ſe & ſuos honeſtè ſuſtentandum, poteſt aliquam honeſtam exercere negotiationem. Vnde nec bona quæ ſic quæſita morientes relinquūt, ſunt ſpolium Cameræ Apoſtolicæ reſeruatum. nu. 3.

CONSILIVM V.

C N. Prætenſus clericus negotiationem ad ſe ſuóſque ſuſtentandum exercendo aliqua bona mobilia & immobilia ſua induſtria ſibi comparauit: poſt cuius mortem ſpoliorum commiſſarius prætendit illa eſſe ſpolia, & conſequenter ad Cameram pertinere, probando per vnum teſtem, qui erat prædicti N. inimicus, ipſum fuiſſe clericū, & per alios multos, quod geſtare ſolebat pileum rotundum, & canebat in choro Eccleſiæ. Quæritur, quid iuris.

1 Quod bona præfati prætenſi clerici non ſint ſpolia, neque ex eis debeant illa colligi, facit primò, & quidem, peremptoriè, quòd non probatur fuiſſe clericus, vt in facto proponitur: quandoquidem nullæ literæ ſuæ ordinationis D oſtenduntur, nec ex confeſsione ipſius, qui iam mortuus eſt, poteſt id conſtare: & quòd ſolus vnus teſtis dicitur id affirmare, quod nihil prodeſt. Tum quod oportet vt dicat ſe vidiſſe illum ordinari ab Epiſcopo, quod raro contingit in ordinatione primæ tonſuræ. Tum quod dicitur eſſe inimicus, & ita non eſt ei credendū.[f] Tum quod teſtimonium vnius, quantæcūque ſit dignitatis, in præiudicium tertij nō creditur.[g]

f Ca. cum P. de ætat. et ... de ... primon.
g Cap. cum à ... bus de teſt.
h In cap. ... & ... de ... ſid.
i ... cap. 21. nu. 210.

2 Secundo, quod omnis clericus nondum ordine ſacro initiatus, & carēs beneficio, poteſt ſine vllo peccato exercere omnia illa, quæ poteſt laicus, vt tradit Panormitan.[h] & nos latius declaramus in Manu. confeſſ.[i] at præfatus aſſertus clericus nullo ſacro ordine erat initiatus, neque be- E neficiatus: ergo potuit negotiari, mercari, ferre arma, & facere alia, quæ alius laicus, & conſequenter nō poſſunt eius bona capi ratione negotiationis: & certè in Hiſpania & Gallia Reges defenderent illum, ne vocaretur ſuper hoc ab vllo iudice Eccleſiaſtico.

3 Tertiò quòd etiam clericus in ſacris conſtitutus poteſt exercere negotiationem aliàs honeſtam, ad ſe & ſuos honeſtè ſuſtentandum, iuſta gloſſam,[k] quam etiam nos ad hoc citamus, & ſequimur vbi ſupra: & in facto præſupponitur eum vſum fuiſſe aliqua viuendi arte honeſta ad ſe ſuoſque ſuſtentandos, ergo, &c.

k In ... nu. 21. diſ.

4 Quartò, quòd debilis coniectura eſt geſtatio pilei rotundi ad probandum clericatum: cùm plurimi laici etiam F coniugati illum vbique gentium deferant, præſertim ij, qui ſunt curſores, & in choris Eccleſiarum ſolent officia diuina cantare, quod feciſſe, dum viueret, præfatum clericum in facto proponitur. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 Fiſcus nec etiam in vita delinquentis aliquid conſequi poteſt, ſi vltra fideicommiſſum concurrat alienandi prohibitio.

CONSILIVM VI.

AN ſuccedat fiſcus in bonis prohibitis alienari, ſi vſufructuarius damnatur propter maleficium patratum, & facinus commiſſum?

1 Reſpondeo, quod non, etiam quo ad vitam prohibiti iuxta l. *Statim*:[a] quia paſſim admittunt Doctores, quod vbicumque vltra fideicõmiſſum concurrit alienandi prohibitio, fiſcus nec in vita delinquentis aliquid conſequi poſſit, vt poſt Bartholum, Paulum, Alexandrum & Angelũ tradit Crotus,[b] Ripelũ,[c] Curtius Iunius.[d] Roland. conſ. 98. nu.[e] Perontus,[f] Boſsius,[g] Iulius Clarus reſtans de cõmuni,[h] Alexander,[i] Ruinertus.[k]

SVMMARIVM.

1 Fructus beneficiorum inter ſucceſſorem & prædeceſſorem debent ſecundum communem diuidi, prout inter proprietarium & vſufructuarium finito vſufructu ſit, ſeu inter fideicommiſſarium, & eum cuius hæreditas cedente die fideicommiſſi reſtituitur. nu. 5. & ſic præceſſor debet habere fructus, qui reperiuntur collecti, vel cœperunt deberi ante eius obitum, reliqui ſpectant ad ſucceſſorem. num. 7. & hoc dummodo in loco non adſit alia particularis conſuetudo, vel ſtatutum. num. 1. quia hæc ſunt primo loco attendenda. nu. 4.

2 Anni initium varie ſecundum diuerſas materias, regiones, & prouincias computatur. & nu. 6.

CONSILIVM VII.

ANno Domini 1571. de conſenſu bon. mem. Card. Vuarmienſis fuit deputatus in epiſcopatu Vuarmienſi auctoritate Apoſtolica cum futura ſucceſsione coadiutor N. cui fuerunt reſeruata omnia incerta iura, & emolumenta dicti epiſcopatus. Reliqui reditus certi, qui in cenſibus annuis à colonis dicti epiſcopatus certis anni feſtiuitatibus perſolui ſoliti conſiſtunt, per eumdem Cardinalẽ, ſeu eius œconomum exigebantur, vt priùs, & fuerunt exacti vſque per totum annũ 78. Demum, ſicut Domino placuit, quinta Auguſti anno 79. Cardinalis deceſsit.

Quæritur, num cenſus anni 79. qui proximè menſibus Septembris, Octobris, Nouembris, & Decembris exacti ſunt, vſque ad diem obitus pro rata parte Cardinali, vel eius hæredibus debeantur.

1 Pro huius deciſione præſupponendum primò, quòd circa diuiſionem fructuum beneficiariorũ faciendã inter prædeceſſorem & ſucceſſorem tres opiniones ſunt. Prima communis, quã tenet gloſſa,[l] prout habet Couarruuias,[m] qui citat multos, qui apud eum videri poſſunt, quam etiã nos ſequimur in tractatu de red. eccleſ.[n] quæ habet diuiſionem eorum eſſe ita faciendam inter eos, ac inter vſufructuarium & proprietarium finito vſufructu, de qua in l. *ſi vſufructuarius*.[o] Secunda eſt, quæ habet eſſe faciendam, ita vt debet fieri fructuum rerum dotalium inter maritum & vxorem facto diuortio, vel inter hæredes eorum, de qua traditur in l. *de diuiſione*.[p] Tertia, quã nos inſinuauimus vbi ſupra, quod eſt facienda ſecundum ſtatuta & conſuetudines prouinciæ, & epiſcopatus.

2 Secundò, quòd annus fructuum, de quorum diuiſione dubitatur, in varis regionibus vel prouinciis varium principium habet: nam alicubi incipit à die Circũciſionis, alicubi à feſto Diui Martini, & quod aliter incipit annus fructuum diuidendorum quo ad diuiſionem faciendam inter virũ & vxorem, vel hæredes eorũ, facto diuortio, & aliter quo ad diuiſionem fructuum diuidendorum inter præceſſorem & ſucceſſorem beneficij.

3 Quo ad hanc enim incipit à die præſtituto à lege, ſtatuto, vel cõſuetudine, licet varia variarum regionum, quo ad illam autem incipit à die traditionis fundi, vel prædij dotalis, vt patet ex l. prædicta *de diuiſione*. ff. ſol. matrim.

4 His præſuppoſitis, reſpondeo primò, quod conſtitutiones, ſiue ſtatuta, & conſuetudines prouinciæ, vel epiſcopatus Vuarmien. ſi quæ ſunt, debent ſeruari, argumento,[q] & l. 2.[r] & notatorum in cap. *cum omnes*,[s] & in l. *omnes populi*.[t]

5 Secundò, quòd ceſſante iure particulari, mihi videtur ſeruanda prima opinio, ſcilicet, quod debeat fieri diuiſio fructuum inter præceſſorem & ſucceſſorem beneficij eo modo, quo eſt facienda inter vſufructuarium & proprietarium finito vſufructu,[v] amit, vel etiam inter fideicommiſſarium, & eum qui reſtituit fideicommiſſum, cedente die reſtitutionis faciendæ,[x] & conſequenter præfatus Illuſtriſsimus attento ſolo iure cõmuni deberet habere omnes fructus collectos, vel debitos ante ſuam mortem, & reliquos omnes ſucceſſor eius, non habita ratione partis anni, quo vixit. Tum quia hæc eſt, vt dixi, communis ferè omnium opinio. Tum quia, vt nos diximus vbi ſupra, nullus textus, nec vlla ratio cogit, vt diſcedamus ab ea. Tum quia rationi omnium fortiſsimæ, quæ pro ſecunda opinione fieri poteſt, nos ibi reſpondemus, & ob id diſceſsimus ab opinione præfati Couarruuias & aliorũ paucorum, qui dixerunt diuiſionem præfatam eſſe faciendam inſtar diuiſionis faciendæ inter virum & vxorem, vel hæredes eorũ, facto diuortio.

6 Tertiò, quòd annus vario modo circa varias materias & varia propoſita incipitur: nam annus, quem aliqui appellant legalem, & apponitur inſtrumentis notariorum, ſecundum vſum Romanum, & Hiſpaniæ, incipit à Natiuitate Domini, & in Gallia, & Anglia à die Annunciationis, vt tradit Speculator,[a] & Rota.[b] Cùm autẽ ſtatuitur annus ad aliquid faciendum, cõputatur à die, quo poteſt, vel debet incipere illud, vt eſt in cap. *cum ſit Romana*,[c] & aliis ſimilibus & quo ad diuiſionem fructuum inter virum & vxorem, facto diuortio, incipitur à die traditionis fundi dotalis,[d] & quo ad diuiſionem fructuum inter Epiſcopum vel alium habentem priuilegium accipiendi fructus primi anni beneficij vacãtis incipit à die vacatiõis, vt dicit glo.[e]

7 Quo ad diuiſionem autem faciendã inter præceſſorẽ & ſucceſſorem beneficij non videtur iure communi cautum, à quo tempore incipere deberet, annus nec videtur neceſſarium id inquirere, vel ſcire, ſecundum opinionem, quam ſequimur, ſcilicet, quòd diuiſio debeat fieri inter eos, ac inter vſufructuarium & proprietarium: quia ſecundum illam præceſſor debet habere fructus, qui fuerunt collecti, vel cœperunt deberi intra tempus, quo ipſe habuit beneficium, & reliquos ſucceſſor. Secundum autem alteram opinionem, quæ tenet illam faciendam, vt debet fieri inter virum & vxorem facto diuortio, debet incipere à die acquiſitionis beneficij, vel vacationis eius, aut à die ſtatuta per conſtitutionem, vel conſuetudinem particularem, ſecundum quam, vt prædiximus, alicubi incipitur à Kal. Ianuarij, alicubi à die omnium Sanctorum, vel Beati Martini: ſed, vt prædixi, hæc inquiſitio non eſt neceſſaria iure communi, ſecundum communem opinionem, quam ſequimur, quam etiã in monit. 13. fuimus ſequuti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Fructus beneficiorum ſeparati à ſolo, etiam non exacti de iure ſpectant ad beneficiarium Romæ defunctum, & eius legitimos hæredes, quales in foro conſcientiæ non ſunt diuites, nec in vtroque foro illegitimi: nec Epiſcopus de eis poteſt diſponere: licet morientium extra Vrbem ſint iure communi reſeruati Cameræ Apoſtolicæ per bullam de ſpoliis. nu. 2.

CONSILIVM VIII.

AD quæſtionem reſpondetur primò, quod iure cõmuni fructus beneficij collecti, vel à ſolo ſeparati nondum exacti pertinent ad beneficiariũ, vel ad iuſtos hæredes eius, & non ad diſpoſitionem ordinarij, qui nihil poteſt diſponere de illis vltra id, quod ei iure reſeruatur. Dixi, *iuſtos hæredes*, quales non eſſent illegitimi, vt ſtatuit Pius V. in extrauagante *quę ordini*. relata à nobis in comment. de ſpoliis,[f] neq; alij homines profani diuites quo ad forũ conſcientiæ, vt diximus vbi ſupra, ſuper bulla Iulij III.[g]

2 Et ita nihil poteſt de illis diſponere ordinarius, neque Papa diſponit: quia licet ſpolia pertineant ad eum iure cõmuni, per bullam tamen prædicti Iulij III. ſpolia morientium in Romana Curia pertinent ad hæredes prædictos.

SVMMARIVM.

1 Intellectus cap. 16 ſeſſ. 25 de regularibus, Concilij Tridentini.

2 Religionem ingreſſo, & ante profeſſionem exeunti, vel morienti donata reſtituuntur ex decreto Concilij Tridentini.

3 Monaſterij non ſiunt bona morientis ante profeſſionem.

CONSILIVM IX.

AN decretum Concilij Tridentini,[h] dum diſponit, quod monialibus abeuntibus ante profeſsionem omnia reſtituantur, procedat etiam in morientibus ante eam

a 35. Cornelio. ff. de iur. fiſc.
b In l. filiusfa mil. §. diui. nu. 10.
c Nu. 47. verſic. non expreſſa de leg. 1.
d In conſil. 280. num. 11.
e 19. li. 2.
f Quæſt. 42. nu. 1.
g De bonis publ. nu. 14. in præd. crimina.
h In l. 1, nu præ. crimen. in §. fin. li. q. 98. verſ. ſed quæro numquid in conſiſcatione.
i In conſ. 25. nu 3. li. 1.
k Conſ. 124. nu. 3. li. 2.
l Cap. ſi propter de reſcript. li. 6.
m L. 1 c. 13 var. reſol.
n qu. 2 mon. 13.
o ff. quibus mod. vſuſfructus amittitur. Et diuor. ff. ſoluto. matrim.
q Cap. ſin. de conſuet.
r C. quæ ſit longa conſuet.
s [illegible] de conſtit.
t [illegible] de quibus ff. de legibus.
v Pro l. ſi vſufructuar. ff. quib. mod. vſusfruct. amit.
x l. 2 Hereditatem ff. de v. ſignif.

a In titul. de inſtrum. edit. §. conn. nu. 1.
b Deciſione 3 & 4 de reſcrip. in nou. & 19. eodem in antiq. & 2. de verbor. ſignif. in antiq.
c De appell. [illegible]
d L. de diuiſione ff. ſolu. matrim.
e In ca. ſi [illegible] de præb. anno de [illegible]
f §. 19. nu. 1.
g §. 4 nu. 3.
h Seſſ. 25. ca. 16 de regul.

ſam profeſsionem, an verò, quæ data ſunt, remaneant monaſterio?

1 Reſpondeo affirmatiuè, quod illud decretum perinde habet locum in monachis morientibus ante profeſsioné, ac in abeuntibus ante illam. Tum quia etiam morientes dicuntur abeuntes, iuxta illud Terentij in Phormione, *ea mortem obijt, & de medio abijt*. Tum quia eadem ratio eſt de abeunte per mortem, & de abeunte per exitum: ratio enim, quare abiens per exitum debet habere ea, quæ dedit ante profeſsionem, eſt, quod ante illam non erant facta monaſterij, ſecundum omnes: & conſtat ſecundum pleroſque omnes, quod ea quæ morientis erant ante profeſsionem, non fiunt monaſterij, vt latius tradimus nos poſt alios in commen. 2. de reg.[a] vbi ſcribuntur alia neceſſaria quo ad confirmandum hoc reſpõſum, quæ quia ibi videri poſſunt, fruſtra hic infererentur. Salua, &c.

a Super cap. non dicatis. 12. q. 2. num. 40. & ſeq.

DE SEPVLTVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura eccleſiaſtica locus poteſt ab eo, cui cõpetit libera facultas ad ſepulturam in ſua Eccleſia admittendi, concedi alicui, ad effectum, vt ei liceat mortuos ſuos ibi ſepelire. Quod ſi velit ita concedere, vt alij non poſsint ibi ſepeliri, requiritur eadem ſolemnitas, quæ in alienatione rei Eccleſiæ. loci autem dominium, cùm ſit ſacer, nullo modo poteſt in alterum trãſferri. idem etiã dicitur de conſtructione ſepulchrorum. nu. 3.*

2 *Exempti regulares, eorumve loca non comprehenduntur conſtitutione Epiſcopi, etiam facta in Concilio prouinciali.*

CONSILIVM I.

QVæritur, an conſtitutio Concilij prouincialis, ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquã detur, neve ſepulchra fiant in vlla quauis Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu, valeat, nec ſit hoc decretum contra regulares mendicãtes exemptos, & alios qui habent priuilegia ſepeliendi in Eccleſijs ſuis.

1 Ad has quæſtiones videtur dicendum in primis, quod locus ſepulturæ dari poteſt tribus modis. Primò, vt is, cui datur, fiat dominus eius. Secundo, vt habeat ius ſepeliendi in eo mortuos ſuos, & impediendi, ne alij ſepeliant in eo. Tertio, vt poſsit ſepelire aliquem in eo, vt ſatis videtur colligi ex textu in cap. *abolenda*,[b] & notatis per Innocentium, Panormitanum & alios ibi, & ex clem. *dudum*,[c] cum ei annotatis per Card. & alios.[d] Secundo, dicendum, quod primo modo nulli poteſt dari locus ſepulturæ etiam cum auctoritate Epiſcopi: quia rei ſacræ dominium nullus poteſt habere,[e] & quod ſecundo modo non poteſt dari ſine auctoritate Epiſcopi, neque cũ illa ſine iuſta, cauſa & ſeruata forma in alienandis rebus Eccleſiæ ſeruanda: quia licet per illum modum non transferatur rei dominium, non transfertur tamen vſus eius, & quoddam ius ſepeliendi: quod fieri nequit, niſi ſeruatis canonibus de non alienandis rebus Eccleſiæ, de quibus capit. *ſine exceptione.*[f] Tertio verò modo poteſt dari à quolibet habente liberam ſepulturam, vel ius admittendi ad ſepulturam in ſua Eccleſia, per prædictam Clementinam & ei adnotata, ſine auctoritate ſpeciali Epiſcopi per auctoritaté quam habet à iure cõmuni, vel priuilegio aliquo legitimo.

b De ſepult.
c § hominibus.
d De ſepult.
e L. inter ſtipulantem §. ſacram ff. de verbor. oblig. & §. ſacra. Inſtit. de rerum diui.
f 12. qu. 2. & capi. nulli. de reb. eccle. non alien.

2 Tertio dicendum, quod prædicta cõſtitutio nihil præiudicat exemptis, cùm Prouincialis non ſit ſuperior eis, & extra ſuum territorium ſua lex non ligat.[g]

3 Quarto, quod idem videtur dicendum de conceſsione facultatis faciendi, vel conſtruendi ſepulchrum, quod dictum eſt de ſeruando modo dandi alicui locum ſepulturæ, cum de ſimilibus idem debeat eſſe iudicium.[h] Salua, &c.

g Ca. 2. de cõ. u. lib. 6. & l. fin. ff de iuriſdict. omnium iudic.
h L. illud ff ad l. Aquil. c. dudum. 2. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturam filio impuberi nec viuo, nec mortuo eligere poteſt pater, niſi conſuetudo aliter ſe habeat, & nu. 4. licet ipſe teneatur ad funeris expenſas, poſsitq́; pro eo inſtitutiones & ſubſtitutiones facere. nu. 2.*

3 *Sepulturæ electio eſt quid ſpirituale: ad quam in filium non ſe extẽdit patria poteſtas, eſtq́; actus vltimæ voluntatis, vnde vſque ad mortem poteſt mutari. nu. 5.*

CONSILIVM II.

QVæſitum eſt, an valeat electio ſepulturæ facta à patre ſibi, & familiæ ſuæ, omnibus viuentibus, in Eccleſia fratrum Prædicatorum, omiſſa Eccleſia, in qua alias de iure erat ſepeliendus, ita vt eius filius impubes, qui poſtea mortuus eſt, ſit ſepeliendus in ea.

1 Reſpondetur, quòd non, ſi conſuetudo terræ non habet vt pater poſsit eligere ſepulturam filio impuberi, per capitulo *licet*. de ſepult. libr. 6. vbi eſt caſus de hoc expreſſus.

Contra quam tamen reſponſionem videntur facere quatuor. Primum opinio Vincentij, Lapi, Goffredi, & Hoſtienſis, quos ait Dominicus,[a] contrarium tenuiſſe, ſcilicet quod pater poteſt impuberi filio eligere ſepulturam, etiam ſi conſuetudo id non haberet.

a In d. c. licet.

2 Secundò argumenta, quibus illi Domini mouebantur, ſcilicet, quòd pater poteſt facere filio impuberi teſtamentum,[b] & ſubſtituere illi etiam in bonis maternis,[c] & tenetur facere impenſas eius funerales.[d] Tertiò, quod eadem vel maiore ratione videtur poſſe illi eligere ſepulturam, quam facere prædicta tria, cùm videatur minus præiudicialis. Quartò, quòd prædictum capit. *licet* ſolum videtur loqui de patre eligente ſepulturam filio impuberi mortuo: & in caſu propoſito videtur agi de patre eligente ſepulturam filio impuberi viuo.

b Ca. ſi pater de teſta. lib. 6.
c Leg. 1. ff de vulg.
d L. ſi. in f. ff de mort. inf.

Sed ad horum primum reſpondetur, quod prædictorum Doctorum citatorum opinio fuit correcta in prædicto capit. *licet*. quod ipſi non viderunt: quia fuit compoſitum à Bonifacio VIII. ante quem ipſi ſcripſerunt, vt videre eſt in nomenclatura ſcriptorum eccleſiaſticorum.

3 Ad ſecundum autem reſpondetur, quod, licet laborauerint Doctores in reddenda ratione, cur pater poſsit facere filio impuberi tria prædicta, & non eligere ſepulturam, niſi conſuetudo terræ id habeat, vſque ad Ioannem Immolenſem, poſt eum tamen facilè reddiderũt eam Dominicus & Francus, ſcilicet, quod prædicta tria, quæ poteſt facere pater filio impuberi, ſunt temporalia: eligere autem ſepulturam eſt quiddam ſpirituale, & conſtat patriam poteſtatem non extendi ad ſpiritualia filij, ſicut ad temporalia eiuſdem, per cap. *ſi annum*.[e] Per quod ſoluitur etiam tertium, quod fundatur in rationis identitate, cùm per hoc appareat eſſe longè diuerſum.

e De iudic. li. 6.

4 Ad quartum autem reſpondetur negando, quod prædictum cap. *licet*. debeat reſtringi ad patrem eligentem ſepulturam filio impuberi mortuo, & non extendi ad patrem eligentem illam filio impuberi viuo. Tum quia generaliter loquitur de patre eligente ſepulturam filio impuberi, non ſe reſtringendo ad mortuũ, neque viuum, & ita eſt intelligendum generaliter de viuo, & mortuo.[f] Tũ quia non poteſt dari ratio, cur pater poteſt eligere plus viuo, quam mortuo: immo in vtroque caſu vt plurimum eligitur ſepultura morituro, antequam moriatur. Tum quia magis prohibetur electio ſepulturæ viuo, quàm mortuo, argumento cap. 1.[g] quatenus grauiſsimè prohibet, ne quis viuus inducatur ad eligendum ſepulturam ſub voto, vel iuramento, vel promiſsione de non mutãdo illam electionem.

f Arg. l. de pretio ff de public. in rem act. ca. ſolitæ. de maior. & obed.
g De ſepult. in 6.

5 Tum quod electio ſepulturæ eſt actus pertinens ad vltimam voluntatem, vt aiunt Doctores, præſertim Dominicus, & Francus,[h] & poteſt vſque ad finem vitæ reuocari, ſicut vltima voluntas, iuxta cap. *vltima voluntas*,[i] & ita qui eligit ſepulturam viuo, eligit in effectu mortuo, cùm non ſit ante mortem ſepeliendus, cúmque poſsit illa electio ante mortem reuocari: quandoquidem teſtamenta, & vltimæ voluntates morte confirmantur.[k]

h In d. c. licet.
i 13. q. 2.
k Cap. ex ... Mart. ... terum. de celebra. Miſſ.

SVMMARIVM.

1 *Sepeliri debet in loco ſacro extractus de ventre matris, ſi ſit, licet non ſolemniter baptizatus, perinde ac quilibet alius ſolemniter baptizatus, cùm æquè & tantùm ſacramentum recipiat vnus, ac alter.*

2 *Sacramentalia vt Catechiſmus, Exorciſmus non conferunt gratiã ex opere operato.*

CONSILIVM III.

AN infans baptizatus rectè intra vel extra eccleſiam ſine ſolẽnitate ſolita, moriẽs antequã illa ſuppleatur,

poſsit iuſtè in Eccleſia vel cœmeterio ſepeliri cum cruce & aliis ſolitis adhiberi ſepulturæ infantis ſolemniter baptizati?

1 Reſpondeo, quòd ſic. Tum quia id colligitur ex Hoſtienſi in ſumma, [a] quatenus habet, puerum ex ventre matris mortuæ extractum ſepeliẽdum eſſe in loco ſacro, ſi extractus fuerit baptizatus; & certum eſt eum intellexiſſe de baptizato in neceſsitate ſine ſolita ſolemnitate, nec eſt qui contradicat ei. Tum ob illam firmiſsimam rationem, quod ſtandũ eſt regulæ, niſi probetur contrariũ.[b] At regula eſt, quod omnis Chriſtianus debet in loco ſacro ſepeliri, [c] & cõſtat præfatum puerũ eſſe Chriſtianũ, & charactere Chriſtian. inſignitũ per c. *quẽadmodũ*.[d] & nullo iure ſpeciali prohibetur, quòd nõ poſsit & debeat ſepeliri cum ſolemnitate crucis & luminaris, inſtar aliorũ infantium baptizatorum ſolemniter. & probatur ea ratione inſolubili, quod is tam Chriſtianus eſt, quàm ille, & quòd tantam gratiam ſacramentalem habet, ſicut ille.

2 Nam ſacramentalia non conferunt gratiam ex opere operato, quia id ſola ſacramenta efficiunt, ſecundum omnes [e] & puer ſine ſolemnitate baptizatus tantùm ſacramentum percipit, quantùm ſolemniter baptizatus: quia exorciſmus, & alia quæ fiunt in baptiſmo ſolemni, non ſunt ſacramenta, ſed ſolùm ſacramentalia, quæ Eccleſia fieri præcipit, ſecundum S. Thomam & alios; [f] eſt etiam tanto Chriſtianiſmi charactere inſignitus hic, ac ille. ergo non eſt cur non debeat ſepeliri, vt Chriſtianus, quemadmodum ille. Salua, &c.

a De conſecr. eccl. §. & an ſit.
b l. 1 ff. de prog. mor. gloſſ. in leg. omnis definitio cod. tit. & in reb. eodem tit. lib. 6.
c Arg. ca. et eccleſiam. de cõſecr. diſt. 1 & tota tit. de ſepult.
d & c. eum. d. 27 q. 2
e In 4. diſt.
f In 4. diſt. 2.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob debitum ſi moritur contritus coram Deo eſt abſolutus; ſecus coram Eccleſia: quia ante abſolutionem non eſt ſepeliendus in ſacro: abſolutus autem etiam à parocho, & ſepultus, non eſt exhumandus, ſed hæredes cogendi vt ſatiſfaciant num. 1.*

2 *Abſolutio ab excommunicatione, quam morituro dat parochꝰ prodeſt etiam quo ad forum exterius.*

CONSILIVM IV.

AN excommunicatus propter debitum deſcendens ex delicto, vel contractu, mortuus ante ſolutionem, debeat ſepeliri in ſacro, vel ſepultus debeat exhumari, cũ ante mortem oſtenderit ſigna contritionis.

1 Reſpondeo, quod etiam ſi huiuſmodi excommunicatus ante mortem oſtendiſſet ſigna cõtritionis, & non fuiſſet abſolutus à parocho, non erat ſepeliendus in loco ſacro, donec obtineretur abſolutio ab eo, à quo ſanus debebat abſolui: abſoluendus enim erat ab eo, qui eum ſanũ poſſet abſoluere, vt eſt caſus in c. à nobis 2. de ſent. excõ. per quem textum à contrario ſenſu, & in c. fi.[g] in ſenſu directo probatur, quod, qui non ſolùm monſtrauit ſigna cõtritionis, ſed etiam fuit abſolutus à parocho, potuit in ſacro ſepeliri, & aliis ſuffragiis Eccleſiæ iuuari. vnde in caſu præſenti poſſunt hæredes mortui cogi ad ſatisfaciendum eis, quibus ille debitor erat ex maleficio, vel contractu, per præfata duo iura.

g De ſepult.

2 Scio tamen poſſe aliquibus moueri ſcrupulum ſuper probatione huiuſmodi abſolutionis, quòd illa ſolum forũ conſcientiæ ſpectare videatur: cum dictum c. fi. loquatur de abſolutione in forma Eccleſiæ. Item quod per aliquot bullas Apoſtolicas & iobelæa datur poteſtas abſoluendi, quæ tamen non prodeſt, niſi quo ad forum conſcientiæ, ſi aliud in eis non exprimitur: ex quo clarè ſignificãt, abſolutionem per contritionem contingentem ſufficere quo ad Deum, abſolutionem autem, quæ fit per presbyterũ, ſufficere etiã quo ad forũ externum: quod & nos diximus in Ma.[h] Hi tamẽ ſcrupuli ſatis tolluntur ex eo, quod præfata duo cap. ponunt differentiã inter abſolutionem quo ad Deum per ſolam veram contritionem, & eam quę fit per ſacerdotem poſt contritionem. Itaque concludo, non eſſe exhumãdum iſtum mortuum, ſed hęredes eius compellendos ad ſatisfaciendum.

h Ca. 27 nu. 11

SVMMARIVM.

1 *Immunis à peccato eſt, qui poſt Concilium Tridentinum ſepelit excommunicatum, & interdictum abſolutum tamen in articulo mortis à ſimplici ſacerdote: Item & excuſandus eſt qui ante Concilium Tridentinum bona fide idem feciſſet n. 3. quod ſi non erat adhuc denunciatus, poterat etiam non abſolutus ſepeliri ex beneficio extrauagantis ad euitanda. n. 2.*

CONSILIVM V.

AN qui ſepelierunt mortuum excommunicatũ, vel interdictum, abſolutum in articulo mortis à ſimplici ſacerdote, peccauerint?

1 Reſpondeo primò quòd non, ſecundum ſententiam quam aliàs tenendam diximus poſt Concilium Tridentinum.[a] Præterea quia; vt in c. fi.[b] probatur, qui non ſolũ monſtrauit ſigna contritionis, ſed etiam fuit abſolutus à parocho, poteſt in ſacro ſepeliri, & aliis ſuffragiis Eccleſiæ iuuari.

a Seſſ. 14. c. 7.
b De ſepult.

2 Secundò, quòd idem eſt dicendum ſecundum antiquiora iura, ſi mortuus excommunicatus, vel interdictus, nondum erat denunciatus: quoniam communicans excõmunicato, vel interdicto viuo, vel mortuo, nondum denũciato non peccat, per extrauagantem Martini V. relatam à nobis fideliter in noſtro Man. confeſſ.[c]

c Ca. 27 nu. 14. & ſequen.

3 Tertio, idem eſſe dicendum, ſi erat denunciatus abſolutus in articulo mortis ab aliquo ſacerdote ſimplici etiã ſecũdũ antiquiora iura, ſi bona fide id fecerunt: quia probabiliter credere potuerunt ſuffeciſſe abſolutionem ſimplicis ſacerdotis, cùm iura ipſa dicãt eam ſufficere ſine limitatione. Fundamentis alterius opinionis ſatis reſponſum eſt ibi, ad effectum probabiliter credendi illum fuiſſe bene abſolutum, quod ſufficit ad excuſandum à peccato tranſgreſsionis legis humanæ malè: ſed bona fide intellectæ, per dictum ſingulare Innocentij,[d] & allegata per Felinum.[e]

d In cap. per tuas. & in c. 2 de ſimonia
e In c. 2. fall. 7. de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Contritus mori in dubio non præſumitur, qui moritur in actu peccati: vnde nec debet Eccleſiaſticæ ſepulturę tradi. num. 4.*

2 *Sepeliri regulariter debet omnis, qui in Quadrageſima confeſſus eſt, & in Paſchate communicauit, niſi conſtet eum in peccato mortali mortuum fuiſſe.*

2 *Meretrix olim quę fuit, ſi in Paſchate communicauit, reperta in domo olim amaſij nolle ab amaſio occiſa, in dubio debet præſumi mortua non in actu peccati, ſed cõtrita: vnde & ſepelienda.*

3 *Occiduntur cùm aliqui, vt mulieres ob incontinentiam à propinquis, vel etiam aliter, in dubio pręſumuntur inuocato nomine Ieſu, & ſic contriti mortui; vnde & ſepeliendi.*

CONSILIVM VI.

AN priuari debeat ſepultura eccleſiaſtica meretrix, quæ in Paſchate confeſſa eſt, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus cõfoſſa, & mortua in domo cuiuſdam ſui amici; nullóque pacto conſtare poteſt, quod mortua fuerit contrita, vel cõtritionis ſigna dederit, cùm id nocte acciderit, & clauſo oſtio: certum tamen eſt illam ab illo amico iugulatam fuiſſe.

1 Reſpondetur neruoſè vrgere pro parte affirmatiua c. *fures*,[f] quatenus probat, furem, qui furando occiditur, & latronem, qui prædando occiditur, nõ eſſe ſepeliendos in ſacro. ex quo Ioannes Andreas & Ioannes ab Anannia, referunt, eum, qui veriſimiliter moritur in peccato mortali, non eſſe ſepeliendũ in loco ſacro: & pręfata meretrix videtur mortua meretricando: quia fuit mortua in domo amici ſui carnalis delata ad eam ab illo; vt meretricaretur cum illo, & poſtea fuit ab eodem occiſa; & vt aiunt Panormitanus & Anannia,[g] non præſumitur in dubio mori contritus, qui moritur in crimine: & præfata miſera fuit in crimine occiſa.

f De furtis.
g In d. capit. fures.

2 Pro parte autem negãte facit primò, quod omnis, qui confeſſus eſt in Quadrageſima, & communicauit in Paſchate, ſepeliendus eſt in ſacro; niſi certis caſibus, & niſi conſtet eum in peccato mortali mortuum fuiſſe, per reſolutionem communiter receptam poſt gloſſam,[h] & præſupponitur præfatam meretricem fuiſſe confeſſam, & cõmunicatam in Paſchate, & non eſt mortua in præfatis exceptis caſibus, nec conſtat eam mortuam fuiſſe in peccato mortali. Tum quia non conſtat de mente, qua illam amicꝰ eius duxit in ſuã domũ: quoniã licet veriſimiliter crederetur illã duxiſſe ad meretricãdũ, ſi nõ occidiſſet eã; quia tamem occidit, veriſimilius credi poteſt deduxiſſe illã ad

h Ca. ex parte. 2. de ſepul.

A ſumendũ vindictam de aliqua iniuria, quam putabat iuſtè vel iniuſtè ſibi fuiſſe factam. Tum quia veriſimile eſt ipſum occiſorem, cum Chriſtianus eſſet, & ei communicaret Eccleſia, præmonuiſſe illam, vt ſe commendaret Deo, & doleret de peccatis ſuis: quoniam communiter id faciunt occiſores vxorum ſuarum, & aliarum cognatarum, quas occidunt ferro clam propter earum delicta, & validum eſt argumentum à communiter accidentibus, ſi non conſtat de contrario.[a]

3 Tum quod veriſimile eſt eam, quæ, vt prædictum eſt, confeſſa & communicata fuit, & non fuit mortua meretricando, ſiue meretricis officio fungendo, pronunciaſſe Ieſum vel alia ſigna contritionis dediſſe, dum ferro appeteretur, quæ ſufficiunt ad exhibẽdam præfatam ſepulturam, dum non conſtat de contrario, vt habetur in ca. *à nobis*.[b] & tradimus nos latius in c. fin.[c]

B

4 Secundo facit, quod non obſtat præfatum ca. *fures*. cũ adiectis ei à Panormitano & Anánia: quia illa loquuntur de illis, qui furando, rapiendo, vel alias mortaliter delinquendo occiduntur: nos autem agimus de illa, quæ non præſumitur occiſa meretricando, ſeu meretricis officio fungendo; ſed quia fecit prius aliquam aliam iniuriam amico ſuo, & forte denegando ei ad ſe ingreſſum, ita quod non fuit mortua in crimine, quod patrabat. ſed pro aliquo alio, quod iam patrauerat, & cuius forte iam illam pœnituit: & ita non poteſt dici mortua delinquendo delictum quod patrabat tempore mortis; de quo loquitur gloſſa,[d] & omnes qui eam ſequuntur. Per quas duas rationes tumultuariè libratas videtur nobis hæc pars negatiua verior. Salua, &c.

C

a Leg. neque natales C. de probatio. & ea in præſen. tia. eodẽ titu. cũ ea adno. t.

b 2. de ſen ex commun.

c De pœnitẽt. diſt. 7.

d Super d. ca. ex parte el. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Occidiſſe, etiam ſi reperiatur clauſo oſtio ſuſpenſus, nemo eſt in dubio præſumendus, vnde ei non debet eccleſiaſtica ſepultura denegari, niſi ſciatur quod ſeipſum occiderit.*

2 *Præſumptiones præſumptionibus eliduntur.*

CONSILIVM VII.

QVidam monachus mane cõfeſſus, & abſolutus à cõfeſſario, qui tota die, & veſpera ſtetit lætus. fuit inuentus mane mortuus intra ſuam cellam, oſtio clauſo, habens laqueum pendentem ex collo, ipſe autem non pendebat, nec omnino iacebat, ſed quaſi genuflexus extabat. Quæritur an poſsit, & debeat in loco ſacro ſepeliri. D

1 Perpenſis quæ narrantur in facto, & viſo reſponſo cuiuſdã viri eruditiſsimi, iuſti, ac religioſiſsimi ſuper hoc prudenter & eruditè reddito, reſpondeo eiuſdem opinionis eſſe me, cuius eſt ille, nempe, quod cadauer prædicti monachi potuit & debuit in loco ſacro ſepeliri, & quod malè fuit ſepultum in loco profano; & conſequenter poteſt & debet transferri ex loco illo profano, in quo fuit ſepultus, & inferri in locum ſacrum, propter ea quæ præfatus vir eruditiſsimus citat in ſuo reſponſo partim accepta à viro eruditiſsimo Couuarruuia auditore olim noſtro in Academia Salmanticenſi feruentiſsimo,[e] & alia; quæ de ſuo addit, quæ confirmari poſſunt illa firmiſsima ratione, quod regulariter omnis Chriſtianus debet, ſi fieri poteſt, in loco ſacro ſepeliri, iuxta textũ & gloſſam,[f] niſi in caſibus exceptis. Nec obſtat capi. *placuit*.[g] quatenus habet, ſeipſum occidentem carere debere ſepultura: quia intelligendum eſt de illo, qui ſcitur eſſe occiſus à ſeipſo. at prædictus monachus non ſcitur eſſe occiſus à ſeipſo, nec præſumitur. Tum quia de nemine præſumendum eſt quod deliquerit,[h] præſertim tam grande delictum, & tã abominabile conditioni & inclinationi humanæ, & maximè de confeſſo, abſoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadẽs de cimba in fluuium iubetur ſepeliri in loco ſacro, etiam ſi fugiendo cecidiſſet; quia non præſumitur voluntariè ad ſe occidendam deiecisse.[i] Tũ quia indicia, quæ in contraria inducuntur, ſunt exilia, & multis modis frangibilia. Ita intrepidè pars hæc tenenda eſt. E F

e In 2. to. reſol. li. 2. cap. 1. num. 11.

f Ca. ex par. te, 2. de ſepulturis.

g 23. q. 5.

h Lo. merito. ff pro ſocio. & c. 2. de regul. iur.

i Dicto ca. ex parte. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Cadauer trãsferens an teneatur gabellam pro illo ſoluere, poſſit ve illam fraudare, non eſt ita clarum: poſſet tamen Pontifex id ſolo verbo concedere, & ſic transferens eſſet tutus in conſcientia.*

2 *Debens aliquid conuenta mercede minori aliàs debita, animo* A *fraudandi gabellam, ſciente domino rerum, ſi adhibita in id ne detegatur mediocri prudentia, inopinato caſu incidat in pœnas, non cogitur de ſuo ſoluere.*

CONSILIVM VIII.

QVoniam cadauer, habita licentia, vt ſolet, ſuperiorũ, Roma Mediolanum ſine pompa transferendum eſt, quæritur, an ſi ſub ſpecie mercium deferatur, & gabellæ vel in ſtatu Eccleſiæ, vel etiam extra eiuſdem ſtatum defraudẽtur, peccatum ſit, & præterea maneat obligatio ad reſtitutionem, non obſtantibus aut immemoriata conſuetudine, aut forte alicubi ſtatutis de ſolutione in tranſuectione cadauerum.

B 1 An is, qui quoquo modo procurat, aut cooperatur in cadauere clam tranſuehendo, ſciens certò fore, vt vector defraudet gabellas, acceptis ſolum 40. aureis; cùm alicubi, ſi non merces, ſed cadauer deportari intelligeretur, vix centum aureis ſatisfieret, licet in ſcriptis Romæ conceſſa licentia transferendi oſtenderetur, peccet, & reſtituere teneatur: & quid de curatore, vel exequutore teſtamẽtario, eo quod dederit 40. aureos ad cadauer clam deferendum, & præterea arcam ad fallendum aptiſsimam coëmerit, qua oſſa ad patrium tumulum deportentur. Quid demum fieri poſsit commodè, & tuta conſcientia, ſine ſolutione gabellarum, aut portuum, cùm non videatur cadauer ſubiici his ſolutionibus.

C 1 Non miror, quòd vir vndequaque doctiſsimus dignetur ſuper iis quæſtionibus interrogare hominem vulgarẽ & à ſua eruditione longè alienum: arbitratus fieri, vt quãdoque abſcondantur ſapientibus, quæ reuelantur paruulis. Quod hac in re non contigit; cùm, vt in cæteris, ita in ea nihil certi habeam, quod reſpondeam, præterquã quod didicerim à Iuriſconſulto eſſe inciuile iudicare de lege, niſi tota ea perſpecta: & quod non proponuntur videnda ſtatuta terrarum, per quas præfatum corpus eſt transferẽdum, & an ſint Papalia, an Ordinariorum, & an approbata à Papa, vel ſimplicia, & an contineant excommunicationem ipſo iure latam; & an Superiores, quorum licentia deferendum eſt, poſsint ea tollere, & an ſuſtulerint.

D Secundo, quod in iure Pontificio nihil habemus ſuper huiuſmodi quæſtionibus præter extrauagantem primam de ſepulturis inter communes, quę tamẽ de ſola exenteratione, & non de tranſlatione cadaueris loquitur: neque gloſſa eruditiſsimi Ioannis Monachi quidquam huc pertinens habet.

Tertiò, quòd cùm ſimus Romæ, & S.D.N. facilè poſsit conſuli, & peti ab eius Sanctitate, vt vel ſolo verbo, & ſecreto deroget omnibus ſtatutis, ſi qua ſunt, quæ hãc trãſlationem impedire poſsint, petendum eſt ab ea. Quo habito, certum eſt præfatum cadauer poſſe transferri licitè coram Deo; & conſequẽter coram ipſo quo ad forum interius ceſſaturum omne peccatum transferentium, conſulentium, & iuuantium. E

2 Quarto, ſi præfato remedio petito, ij, quibus eſt onus transferendi illud, aliquo caſu probabiliter ignorato, & non præuiſo, inciderint in aliquas pœnas, non cogentur de ſuo ſoluere illas, tamquam qui prudenter negotia ipſi[a] egerunt; licet caſu qui prudentiam mediocrem exceſſerit, improuiſo non ceſſerit eis res ex ſentẽtia, quæ apud prudentes erat probabilis, per multa, quæ in hoc adduci poſſunt. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Reliquiæ & corpora Sanctorum, quæ tradita ſunt perpetuæ ſepulturæ, vt etiam ſunt reliquiæ incluſa in altaribus cõſecratis, non poſſunt de vno altari ſeu loco transferri ad aliud etiam eiuſdem eccleſiæ: quod ſi non ſunt tradita perpetuæ ſepulturæ, vt ſunt quæ aſſeruantur in capſulis, & portantur in proceſsionibus, poſſunt etiã extra eccleſiã ad alia loca trãsferri, nec ſubiacent diſpoſitioni c. corpora de conſecrat. d. 1.* F

CONSILIVM IX.

AN illa verba,[a] *Corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locũ ſine licentia Principis*, cóprehendãt tranſlationẽ de vno loco Eccleſiæ ad aliũ locũ eiuſdẽ Eccleſiæ.

1 Reſpondeo primò, multa poſſe adduci pro vtraque parte quęſtionis, quod noſtræ occupationes non patiuntur. Secundo, quod verba prædicta non includunt tranſ-

a Cap. corpora de conſe. diſt. 1.

lationem

lationem corporum nondum perpetuæ ſepulturæ traditorũ de vno loco Eccleſiæ ad alium eiuſdẽ eccleſię: quoniam non includunt etiam tranſlationem de vna eccleſia ad alteram, per gloſſam tam per praxim, quàm per theoricam receptam,[a] quæ fundat ſe in l. *nec dum*.[b] Ergo à fortiori non includunt tranſlationem de vno loco vnius eccleſiæ ad alium eiuſdem; & conſequenter non includent reliquias corporum Sanctorum, quæ manent extra ſepulturam perpetuam in ſacrario, vel alijs locis, vnde accipiuntur, & efferuntur frequenter ad proceſsiones, ſiue ſupplicationes publicas, vel priuatas Miſſas, vel alias deuotiones. Tertio, quòd verba prædicta includent corpora Sanctorum, & partes eorum, quæ deputatæ ſunt perpetuæ ſepulturæ, de vno loco eccleſiæ ad alium eiuſdẽ; quia non videtur negari poſſe ea non transferri de vno loco ad alium locum: quia non omnia loca eiuſdem eccleſiæ ſunt eadem loca, neque æquè honorabilia; immo ſunt maximę contentiones inter ſimates, & mediocres, immo & infimates, alijs contendentibus ſua ſepulchra debere eſſe ſita propius altaribus maioribus, vel aliquorũ Sanctorum, quam alia aliorum, & alijs contradicentibus eis: cui conſequens videtur, reliquias vel partes illas Sanctorum, quæ ſunt incluſæ legitimè altaribus ad illorum conſecrationem, non poſſe mutari de illis ad alia ſine auctoritate legitima; quia videntur mutari de loco, cui iã ſunt illę perpetuę ſepulturæ deputatæ. Salua, &c.

a In d. ca. corpora.
c De relig. & ſumpt. funer.

SVMMARIVM.

1 *Conſentiens peccato alterius peccat mortaliter, vel venialiter, ſicut eſt peccatum cui conſentit, ſed non ſtatim ſequitur, vt debeat eadẽ pœna puniri. n. 5. niſi cõſentiat cooperãdo, vel nõ corrigendo. cùm ad id ex officio teneretur, vel auctorizando. nu. 2 & num. 5 ad 7.*

5 *Excommunicatio lata in facientem aliquid non ligat conſentientem, nec deſiderantem ſolum, nec mandantem, conſulentem, approbantemve. nu. 5. niſi aliud exprimat num 3.*

3 *Religioſi non tenentur ſcire leges extrarias ab eorũ inſtituto.*

3 *Cadauera lauare, vel exenterare præſumentẽ, vt de loco Chriſtianorum ad alium locum ſepeliẽdum portet, excõmunicat extrauagans 1. de ſepultur. cum mandatoribus, non tamen ligat ſuperiorem monaſterij aſsignantem defuncti propinquis locum, vbi hæc etiam eo præſente exequantur, ignorantem dictam pœnam, ac bona fide id præſtantem, num. 4. & 5. qui potuit iuſtè illam ignorare, & credere hoc licere. num. 6. & ſeq.*

4 *Ignorantia legis, vel ſtatuti excuſat ab excommunicatione, & ab alia pœna non ſolita pro ſimilibus imponi, etiam ſi ſit lata contra aliquod prohibitum lege diuina & naturali, & nu. 5. maximè ſi ſit poſita intra corpus iuris inter extrauagantes communes. num. 6 immo & ignorantia iuris non clari, etiam naturalis & diuini, excuſare poteſt à peccato mortali num. 7.*

CONSILIVM X.

QVidã nobilis Hiſpanus mortuus eſt, cuius corpus à ſuis conſanguineis poſitum eſt in Eccleſia cuiuſdam monaſterij ſub nomine depoſiti, quo tempore congruo in Hiſpaniam transferre poſſent: cumque hoc facere voluiſſent, compertum eſt corpus non eſſe bene conſumptum, ſed male olere, quoniam adhuc caro oſsibus hærebat. Verum conſanguinei, volentes oſſa commodè transferre, decreuerunt carnẽ ab oſsibus ſeparare, & petierunt locum à Priore conuentus, vbi hoc commodè facere poſſent. Tandem Prior, ipſis morem gerere volens, extra clauſtra conuentus præbuit illis ſtabulum, in quo in feruenti aqua, igne ſuppoſito, fuit corpus poſitum: & caro (aliquantulum temporis Priore præſente, qui ob fœtorem poſtmodum receſsit) fuit conſumpta, & ab oſsibus ſeparata. Modo dubitatur, an Prior ſit excommunicatus, cùm ex dictis videatur operibus illorum conſenſiſse.

Reſpondeo: quoniã extra narrata in caſu propoſito relatum eſt nobis aliquos viros eruditiſsimos, & gymnaſtas in Academiis exercitatos reſpondiſſe, prætatum Priorem non incurriſſe excommunicationem, petij eorum reſpõſa, quæ profectò magnopere voluiſſem legere, vt eorumdem ſententiam lętiſsimè ſequerer; ſed reſponſum eſt nõ haberi copiam eorum.

1 Quare reſpondeo primò, quòd contra Priorem facit primo illud Pauli, *Facientes & conſentientes digni ſunt morte.*[a] & quod Prior prædictus conſenſit illi maleficio. Nam ex narratione caſus colligitur ipſum fuiſſe ſuperiorem ſtabuli, in quo delictum factum fuit, & aſsignaſſe illud ad opportunè illud faciendũ: & quod præſens fuit actui; etſi non toti, ſaltẽ parti eius: & quod, ſi voluiſſet poterat illum impedire, & prohibere, vtì Superior monaſterij.

2 Secundo, quòd delinquenti videtur conſentire quis tribus modis, ad hoc vt puniatur ſicut delinquens, vt ait gloſſa prędicti ca. *notum*.[b] Primò, cooperando.[c] Secundo, non corrigendo, cum ex officio tenetur, & poteſt iuxta cap. *error*.[d] ibi, *Error, cui non reſiſtitur, approbatur. Negligere quippe cum poſsis peruerſos, nihil eſt aliud quàm fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.* Tertiò, cùm fit eius auctoritate,[e] & prædictus Prior videtur cooperatus fuiſſe, aſsignando locum, & ſtabulum, & non corrigendo & impediendo delinquẽtes; cùm poſſet, immo & auctoritatem delinquenti præſtando.

3 Tertio facit, quod extrauagans Bonifacij I.[f] non ſolũ excommunicat facientem prædictum delictum, ſed etiã attentantem, & pertractantem corpora humana tam inhumaniter, & facientem pertractare, & conſequenter cõſentiendo per cooperationem vel auctorizationẽ, & difficilè iuſtè negari poteſt quòd prædictus D. Prior non attentauerit, vel non fecerit aliquid ad pertractandum ſic inhumaniter corpus humanum, vel quod non auctorizauerit, ſeu poteſtatem præſtiterit illi actui.

Pro Priore tamen facit primò, quod lex excommunicãs facientem aliquòd delictum, non videtur includere ſolũ conſentientem in illo & deſiderantem vt fiat, ſi aliud nõ concurrat, vt colligitur ex capit. *cum quis*[g] adiuncto capit. *ſi quis ſuadente*.[h] & clem. 1.[i] cum gloſſa.

Secundò, quòd lex excommunicans facientẽ aliquod, non includit conſulentem, nec mandantem; niſi eadem lex, vel alia ſimilis, cuius auctor id facere poſsit, illud exprimat, vt nos tradidimus in Manua. confeſſ.[k] poſt Caietanum & alios.

Tertiò, quòd non probatur ipſum ſciuiſſe tam exorbitantem pœnam eſſe à iure impoſitam faciẽti huiuſmodi delictum: & præſumitur ignorantia, vbi non probatur ſcientia,[l] & ignorantia legis excommunicantis videtur excuſare ab excommunicatione,[m] & quod religioſi non tenentur ſcire huiuſmodi leges de rebus ordini ſuo adeo extrariis diſponentes.[n]

4 Quartò, quòd lex puniens pręſumentem aliquid facere; non videtur includere facientem illud ſimplici animo & bona fide abſque dolo malo, iuxta doctrinam ſingularem Cardinalis,[o] quam poſt alios nos quoque applicauimus defenſioni eorum, qui ordinantur bona fide ſimplici animo ante legitimã ætatem ordine ſacro, in repetitione ca. *accepta*.[p] Et prædictus Prior non conſenſit prædicto delicto dolo malo, ſed bona fide, putans id eſſe licitum.

Quintò, quòd excuſat ab excommunicatione ignorãtia ſtatuti imponentis pœnam illius, etiam pro facto de ſe illicito, per c. 2.[q] & quod idem dicendum eſt de excommunicatione impoſita per legem Papæ; præſertim quo ad forum conſcientiæ, vt nos diximus in d. Manual.[r]

Sextò quòd licet ignorantia communiter nequeat eſſe iuſta circa legem naturalem, vel diuinam, quo ad eius diſpoſitionem; & quatenus eſt talis; poteſt tamen eſſe iuſta quo ad pœnam humanitus ſtatutam, ſi illa eſt excommunicationis, ſecundum Antonium,[s] pro quo eſt caſus in ca. 2.[t] immò etiam ſi ſit alia quælibet communiter non ſtatuta, eadem ratione, vt efficaciter defendimus in ca. 2.[v] poſt S. Antoninum,[x] ſub finem, cui cõſenſit Angelus,[y] & Silueſter,[z] & Caietanus,[a] quod maximè procedit in foro conſcientiæ.

5 Septimo facit ratio noua, per quam proximũ pręcedẽs fundamentum defendimus neruoſiſsimè in d. Man.[b] ſcilicet, quod excuſatur quis per ignorantiam iuris ab omni pœna valde extraordinaria, & exorbitante. & præſertim ab excommunicatione per ſtatutum & legem generalem Papę lata, etiam pro facto de ſe illicito, quod ſcit eſſe illicitũ, ſed ignorat illã pœnam extraordinariam &

a Ad Rom. 1. & c. notum. 2. q. 1. ca. 1. de off. deleg.
b Verbo conſentientem
c Cap. ſi quis Epiſcopus. 2. q. 1.
d 83. diſt.
e Ca. qui aliorum. 24. q. 1.
f De ſepult. inter commu.
g De ſentent. excomm. li. 6.
h 17 q. 4.
i De cõſang. & affin.
k Ca. 27. nu. 51.
l Ca. præſumitur. de regul. iuris. li. 6.
m Cap. 2. de conſtitut. l. 6.
n Ca. non magno. ne cler. vel monachi. & e 2 admonitia gloſſa de poſtula.
o In clem. 1. de priuil. qu. 19.
p De reſtitu. ſpoli. oppoſ. 6.
q De conſtit. li. 6.
r Cap. 27. nu. 16.
s In ca. duobus. 1. de ſent. excom.
t De conſtit. li. 6.
v De conſtit.
x 3. par. titu. 24. ca. 11.
y Verbo ignorantia. § 4.
z Verb. ignorantia. q. 6.
a 2. 2. qu. 76. art. 3. col. 2.
b Ca. 27. nu. 274.

exorbitantem

exorbitantem eſſe impoſitam, vt ibidem videri poteſt A ad multorum ſeruorum Domini conſolationem.

Octauo facit, quod ad oppoſita reſponderi poteſt. Ad primum quidem concedendo, omnes, qui cõſentiunt alieni facto, quod eſt peccatum, & ſciunt illud eſſe tale, peccare venialiter quidem, ſi eſt veniale, & mortaliter, ſi eſt mortale; & conſequẽter prædictũ Priorẽ, ſi ſciebat præfatum factum eſſe peccatum mortale, mortaliter peccaſſe: negando tamen ex hoc inferri, omnes, qui conſentiunt peccato mortali, quod ſciunt eſſe mortale, incurrere excommunicationem pro tali mortali latam, vt eſt caſus adiuncta doctrina Doctorum cõmuni. in ca. *cum quis*.[a] quod habet, eum, cui placet percuſſio clerici, peccare quidem B mortaliter, ſicut & percuſſorem, ſed non incurrere excõmunicationem, niſi percuſſio fuerit facta eius mandato, vel eius nomine, ſecuta ratificatione ipſius: & eſt exemplum clarius in d. Clementina 1.[b] adiũcta gloſſa, quæ habet, contrahentes matrimonium intra gradum conſanguinitatis prohibitum, vel contra votum ſolemne ordinis, vel religionis, peccare mortaliter, incurrereque excõmunicationem, ſed nõ eos, quibus placent illa matrimonia, immo neque conſulentes illa, & approbantes. Exemplum eſt etiam quotidianius in c. *ſi vero*.[c] cum ſuis ſimilibus, quæ habent, percutiẽtem iniuſtè clericum, quem iuſtè putabat eſſe laicum, peccare quidem mortaliter, ſed non incurrere excommunicationem propter ignorantiã, C quæ excuſat ab illa pœna, ſed non à peccato.

a De ſent. excomm. li. 6.

b De conſanguin.

c De ſentent. excommun.

Ad ſecundum reſpondetur eodem modo, quo ad primum; nempe concedendo tribus modis poſſe quem conſentire peccato, vt puniatur ſicut faciens; negando tamẽ, quod quoties conſentiat peccato, toties incurrat pœnam impoſitam pro illo, vt per exempla prædicta patet: & cõſequenter negando, quod prædictus Prior, eo ſolo quòd conſenſiſſet ad effectum incurrendi peccatum, cenſendus ſit excommunicatus, per reſponſionem ad primum, & alias rationes ſupradictas, per quas, etiamſi nõ excuſaretur à peccato: excuſatus tamen à ſententia excommunicationis, quæ eſt omnium pœnarum ſpiritualium maxima.[d]

d Cap. corripiatur. 24. q. 3.

Ad tertium autem reſpondetur primò, non probari, D quod prædictus Prior ſciebat illud factum fuiſſe peccatũ mortale. Nec obſtat, quod extrauagans prædicta ſignificat, illud eſſe peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, argumento §. *notandum*[e] cum ei adnotatis: & quod ignorantia iuris non excuſat.[f] Non inquam hoc obſtat: quia multa concurrebant, propter quæ prædictus Prior probabiliter potuiſſet illud ignorare.

e 1. q. 7.

f Ca. ignorantia. de regul. iur. lib. 6.

6 Tum quia prædicta extrauagans non eſt poſita intra corpus iuris communis, & multis etiam doctoribus vtriuſque iuris eſt incognita. Tum quia non eſt directè contra illud præceptum Decalogi quoniam non fuit occiſio, neque mutilatio: neque percuſſio hominis, quæ directè ve- E tantur per quintum præceptum Decalogi, ſed quædam diuiſio, & partitio cadaueris, quod palam eſt non eſſe hominem. Tum quia quotidie videmus cadauera mortuorũ iudice mandante diuidi in quatuor, & multo plures partes, non ſolùm ad ſepeliendum, quod eſt actus religionis, ſed etiam ad ſuſpendendum in compitis, & quadriuiis, & ad comburendum, & ad faciendum anatomias, & aliquot medicamenta, quæ medici & pharmacopolæ frequenter componunt, & de licentia ſaltem Papæ miniſtrant. Immo & chirurgi frequẽter abſcindunt membra hominum viuentium vt viuant vitam corporalem. & poterat homini adeo ſpirituali videri quod iuſtius poterant mem- F bra mortui diuidi quo ad ſuam vitam ſpiritualem melius in alio loco conſequendam. Tum quia prædicta extrauagans inuit illud factum per ſe, & intrinſecè nõ eſſe malum, & quod fieri poteſt licitè ſine vlla licentia in terris, in quibus non ſunt ſepulturæ Chriſtianæ ſacræ: quoniam, vt & nos poſt alios adnotauimus in extrauagãte prædicta relata in dict. Manu. confeſſ.[g] non habet illa locum in terris infidelium, vbi non ſunt ſacræ ſepulturæ neque in eo, qui facit illud alio fine, præſertim bono, neque ſi faceret de licẽtia Papæ; immo fortè ſi id fieret de licentia Regis ſæcularis quo ad alium finem, quàm ad ſepeliendum in alio loco: & quod miniſtri illius facti erant Catholici timentes Deum: & quòd vt fertur, Prouincialis religionis id ſciuit, & ordinauit; cuius ordinationi, vti A Superioris, parere tenebatur Prior in dubio;[a] & quod factum fuit publicè, & quod iudices neque ſæculares neque Eccleſiaſtici punierunt eos ob illud factũ: & quod Prior erat vir religioſiſſimus, & intentũ principale ipſius fuit facere, quod in decreto depoſitionis iubebatur, & facere voluntatẽ expreſſam, vel tacitam Prouincialis, & ſui conuentus: & quod etiam alij monachi dici poterant communicaſſe, vel conſenſiſſe illi facto.

g Ca. 27. nu. 105.

a Capi. quod culpatur. 23. q. 5.

7 Per quæ omnia, immo & maiorem partem eorũ, profecto prædicto Priori iuranti ſe putaſſe id fuiſſe licitum, credendum videtur: & palam eſt apud omnes iuriſcõſul- B tos, quos breuitatis gratia non citamus, ignorantiam non ſolum facti excuſare, vt habet prædicta regula *ignorantia*. ſed etiã ignorãtiã iuris dubij, etiã naturalis, & diuini; quales ſunt multæ leges naturales, & diuinæ, quæ nõ ſũt principia illorũ, neque cõcluſiones proximè ex illis deductæ, quales ſũt leges Decalogi, ſed lõgè remotiores per Doctorum diſcurſus deriuatæ, qualis eſt prædicta extrauagãs vetans prędictam exenterationem. Secũdo reſpondemus ad prædictum argumentum tertium, quod præſuppoſito id, quod non putamus, eſſe verum, ſcilicet præfatum Priorem peccaſſe, vt ſupra dictum eſt, conſentiendo: negandũ tamen eſt, eum incurriſſe prædictam excommunicationẽ, neque ob eius incurſionem vnquam punitum iri à D. N. C Ieſu Chriſto, qui nos omnes ſaluet, Amen.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS PAROCHIANIS.

SVMMARIVM.

1 *Habitatio, quam quis in noua parochia, retento primo domicilio, puta ex cauſa ruſticandi, vel fugiendi periculum peſtis, vel inimicorum, ad tempus elegit, licet operetur, vt non ſit viator, nec peregrinus; non tamẽ operatur, vt à nouo parocho poſſit ſacramenta voluntaria, vt eſt matrimonium accipere; niſi fortè tantùm diſtet à primo domicilio, quod ad illud nõ poſſit cõmodè pro illo accedere: quia tunc, modo abſit fraus, ſufficeret. nu 3. mutatione autem domicilij verus efficitur ſecunda parochia parochianus. num. 2.* D

CONSILIVM I.

QVID requiratur, vt quis ratione habitationis efficiatur parochianus alicuius parochię, & pręſertim in ſacramentis voluntariis, vt in matrimonio?

1 Reſpondeo primò, quòd ſufficit, quod habeat domicilium habitationis, etiã per tranſlationẽ alterius domicilij habitationis, quod alibi habebat, per c. vl.[b]

Secundo, quod non ſufficit habitatio, quam quis habet vt peregrinus, & viator.[c]

b De paroch.

c L. hæres abſens §. proinde ff. de iudi.

E Tertiò, quod nõ requiritur, vt ibi habeat, vel nouè cõtrahat domicilium habitationis; per gloſſam,[d] quę habet Scholaſticorum parochum eſſe illum, in cuius parochia habitant; quos tamen conſtat non habere domicilium habitationis ibidem, cum habeant animum reuertendi ad ſuas patrias in quibus habent domicilia habitationis ſecundum omnes.

d Clem. 1. de priuileg. verbo parochialis.

2 Quartò, quòd non ſufficit quęlibet habitatio efficiẽs, ne quis dicatur peregrin⁹, vel viator iuxta. c. *ut qui*.[e] quod probat, eum, qui de oppido aliquo vadit ad villam alteri⁹ parochię, cauſa recreationis, vel agriculturæ, nõ effici parochianũ illius parochię, ſed permanere parochianũ Eccleſię oppidi, cuius erat antequam illuc iret, licet aliquo F tempore ibi habitet; quod ipſum eſt dicendum de illo, qui cauſa peſtis, ſeditionis, vel belli fugit à ſua parochia, primo quoque tẽpore, quo potuerit, reuerſurus per allegata à Panormitano.[f]

e De ſepult. li. 6.

3 Quintò, quòd videtur ſufficere habitatio bona fide & ſine fraude ſuſcepta in aliquo loco, vnde nõ poteſt cõmodè reuerti ad ſumenda ſacramenta in loco parochię, vbi habebat domicilium. Tum per pręfatam gloſſam ſingularem.[g] Tum quod alioquin mercatores & ſtipendiarij degentes in longinquis à ſuis patriis regionibus carerent proprio parocho; quod videtur contra mentem, ca. omnis,[h] & Innocentij & aliorum ſcribentium & rationẽ naturalem.

f Capit. quod clericus 4. de foro compet. & c. in matrimon. de ſepult.

g D. clem. 1 de priuil.

h De pœnit. & remiſſ.

Sexto, quòd habitatio fraudulenter in præiudicium parochi proprij, vel alteri[*] parochi, habita in aliquo loco ad affectum acquirendi nouum parochum, nõ ſufficeret, Tum quia fraus & dolus nemini debent patrocinari.[a] Tum quia malitiis hominum obuiandum eſt.[b] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Natus matre extra proprium domicilium ad tempus merãte, in domicilio matris cenſetur natus, cenſetúrq; originarius illius, & non loci, vbi naturaliter natus fuit.*

2 *Legis mens magis attendenda, quàm verba.*

3 *Parochianus cenſetur mori intra eccleſiam ſuam, licet alibi manendo cum animo reuertendi ibidem moriatur.*

4 *Poſſeſſor bonæ fidei triennalis: ſi nõ adſit ſimonia, nec violentia facit ſuum beneficium.*

CONSILIVM II.

MVLIER habens domicilium in vna parochia, peperit in alia, vbi cauſa recreationis, peſtis, vel alterius[*] impedimenti habitabat ad aliquod tempus, animo reuertendi ad ſuum domicilium ceſſante impedimento.

Quæritur primo, in vtra illarum parochiarum filius eius dicetur natus, ad obtinendum beneficium debitum filio nato in illa parochia.

Secundo, quid ſi prædictus filius obtinuerit ſimile beneficium in parochia, in qua habebat mater domicilium, & illud vltra tres annos poſſederit.

1 AD PRIMAM reſpõdeo diuerſas videri opiniones in iſta materia, vt refert Alexander Imola ad Bartholum,[c] qui per verbum *forte*, inclinat in opinionem, quæ habet dicẽdum eſſe quem natum eſſe in loco, in quo verè natus eſt, & ibi habere domicilium. Bartholus autem,[d] quem ſequitur Abbas,[e] & idem Bartholus,[f] inclinat in contrarium, vbi Baldus idem videtur tenere, licet Iaſon,[g] videatur tenere priorem, ea ratione quod aliud eſt dicendum de his; quæ à deſtinatione animi pendent, & aliud de his quæ pendent, à legis diſpoſitione. Tum quod veriorem puto opinionem Cin, Baldi, & Bartholi. argumẽto præfati § *legatum*. qui habet, ancillam quæ mortis teſtatoris tempore erat in fuga, & peperit in ea, cenſendam eſſe, peperiſſe in fundo, in quo conſueuerant eſſe, ad hoc, vt ipſa & partus includerentur in legato ſeruorum, qui eſſent in illo fundo tempore mortis teſtatoris.

2 Tum denique quod mens legis eſt magis attendenda, quàm verba eius,[h] & quod id eſt habendum pro lege, quod legiſlator interrogatus, cùm eam ferebat, reſpõdiſſet, iuxta gloſſam ſingularem,[i] & quod de mente ſtatuentium, vt beneficium aliquod debeatur nato in aliquo loco, non videtur eſſe excludere illum; qui fuerit natus extra illum locum, eo quod mater eius peperiſſet eum alibi, quo iuiſſet cauſa recreationis, peſtis, belli, vel alius impedimenti, cum animo reuertendi ceſſante impedimento vt contigit in caſu propoſito.

3 Tum quia parochianus alicuius Eccleſię videtur mori intra parochiam ſuam, licet moriatur extra illam, vbi aliqua de cauſa prædictarum manebat cum animo reuertendi ad illam ſine voluntate mutandi domicilium.[k]

4 AD SECVNDAM, quod mea ſententia præfatus filius iuſtè tenuit præfatum beneficium, ſi bona fide credidit titulum ſibi datum fuiſſe canonicum. Tum quod in ea ſum opinione, vt credam beneficiarium, qui triennio bona fide poſſedit beneficium ſine ſimonia & violẽtia acceptum, facere illud ſuum, cum gloſſa antiqua regulæ de triennali poſſeſſore per rationes ipſius, quas deducit neruoſas, & per alias, quas addit Petrus Rebuffus,[l] atteſtans illam teneri à prætoriis Gallicanis, quæ parlamenta vocantur, prout in conſil. 30.[m] diximus.

SVMMARIVM.

1 *Pœna parochi, cuius culpa parochianus ſine pœnitentia moritur, eſt arbitraria, cum nulla reperiatur in iure decreta.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR quę pœna ſit ſacerdotis, cuius culpa effectum eſt, vt parochianus deceſſerit ſine ſacramentis.

1 Reſpondeo primo, quòd pro tali culpa generaliter eſt nulla, quod meminerim, ipſo iure, niſi amiſsionis gratiæ gratum facientis Dei, ſi culpa peruenit ad gradũ, quo

a Cap. is ſedes Apoſtolica. de reſcrip.
b L. in fundo. ff. de rei vend.
c In l. aſſumptio ff. ad municipal.
d In l. filios. C. de munic. & orig. lib. 10.
e In c. Rodulphus nu. 9. de reſcript.
f In l. hanc ſi modo. § legatum ff. de leg. 1.
g In d. § legatum.
h Cap. Marcellum q. 1. & cap. fin. de reg. iuris. in 6. & l. cum pater § dulciſsimis ff. de leg. 2.
i In l. talem [illegible] ff. de [illegible]
k Cap. is qui de [illegible] li. 6.
l [illegible] de pacif. poſſeſſ.
m De prob.

A eſſet mortalis: per ſententiam autẽ imponitur arbitraria iuxta culpæ quantitatem, ſecundum illud, *iuxta menſurã delicti ſit & plagarum modus.*[a] & cap. *non afferamus.*[b] & iuxta iura, quæ ad negligentiam puniendam citat gloſſa celebris.[c]

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Decimis in ſoluendis conſuetudo in primis eſt ſeruanda. cùm autem nihil ſolui debeat illis parochialibus, per quas oues trãſeunt num. 2. & 3. & decima ouium ſit mixta, n. 8. quæ pro parte debetur Eccleſiæ domicilij domini, & pro parte parochiæ, in qua oues paſcuntur, num. 9. ſequitur vt vna pars debeatur illi Eccleſiæ, quæ pro ſe habet conſuetudinem, nu. 1. altera verò pars pro vna dimidia detur Eccleſiæ domicilij, & pro altera dimidia detur illi, vel illis Eccleſiis proportionabiliter, in quarum territorio paſcua accipiunt. numero 10.*

5 *Parochianus tenetur decimas perſonales ſoluere parocho ſui domicilij, qui ex obligatione offert pro ipſo ſacrificia & orationes, ac tenetur ſacramenta miniſtrare, & non parocho illius parochiæ, in qua etiam per annum moram trahit, qui ei de facto, ſed non ex obligatione ſacramenta miniſtrat.*

7 *Decima perſonalis debetur iure communi Eccleſiæ parochiali. prædialis autem Eccleſiæ, in qua ſunt prædia, pro quibus ſoluitur; mixta autem, pro parte pro qua eſt perſonalis, ſequitur naturam perſonalium; & pro parte pro qua eſt realis, ſequitur naturam realium. numero 9.*

8 *Decima ouium licet ab aliquibus dicatur prædialis; attamen verior eſt, quòd ſit mixta propter multam induſtriam hominum, quæ in hoc requiritur: vnde lac, lana, fœtus earũ dicuntur fructus induſtriales ſicut & oliua.*

CONSILIVM I.

AD Quæſtionem Illuſtris Comitis, qua quærit, cui debeat ſoluere dimidium decimæ ouium ſuarum, quas mittit quotannis paſcendas in monte Stellæ.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, quòd in hoc ſeruanda eſt conſuetudo diu obtenta, vt ait S. Thomas,[d] & ante illũ gloſſa,[e] quod dictum corroborari, ampliari, & declarari poteſt per illa multa, quæ adducunt Panormitan[*] & alij,[f] & Felinus,[g] & alij multi alibi, quos allegat Franciſcus Baldus,[h] & eruditiſsimus Didacus.[i]

Secũdò, quòd ex hoc ſequitur, non eſſe dubium de dimidio prædictæ decimæ, quod ſit ſoluendũ propter paſcua montis Stellæ; quia in caſu præſupponitur, quod conſuetudo habet, vt dimidium decimæ ouium, quæ transferuntur paſcendæ ad dictum montem tempore æſtiuo, debeat ibi ſolui; cùm per primum dictum conſuetudo illa ſeruanda ſit.

E 2 Tertiò, quòd nihil de præfata decima debet ſolui Eccleſiis illarum regionum, per quas tranſeunt oues prædictæ ad præfatum montem Stellæ, & redeunt ab illo in alia paſcua hiberna. Tum quod licet in partibus innumeris Hiſpaniæ, cuius pars eſt Portugallia, in qua mons Stellæ ſitus eſt, oues mutent paſcua, & in hyeme morentur in aliis, & æſtate in aliis longe ſepoſitis, & neceſſario eundo & redeundo paſcant in paſcuis variorum locorum, & pagorum, nullibi tamen ſoluitur quidquam de decimis Eccleſiis parochialibus eorum.

3 Quod iuſtificatur ex eo, quod de minimis non eſt de præcepto decimandum, ſecundum S. Thomam, communiter receptum,[k] & paſtio illa tranſitoria eſt parua, & nõ

F tanti momenti, vt ob eam debeat ſolui vlla decima. Tum quod eſſet moraliter impoſsibile iudicare rectè, quæ particula deberetur eis ſolui, & computatio tanti, vel paulò minoris conſtaret, quàm particula ſoluenda valeret: & non eſt maior impenſa facienda, vel maior labor aſſumẽdus, quàm res ipſa valeat.[l]

4 Quartò, quòd illo anno, quo toto reſiduo tẽpore, excepto tẽpore, quo paſcuntur oues in mõte Stellæ, & quo eunt ad illũ, & redeunt ab illo, paſcuntur in paſcuis parochiæ ſuæ, alterũ dimidiũ decimæ proculdubio debetur ei; quia, cũ illud debeatur alicui Eccleſiæ, & nõ debeatur alicui eccleſiæ mõtis, nec alicui locorũ, per quæ trãſeunt eundo & redeundo, nec mutentur in aliarum Eccleſiarũ

a Deuter. 25.
b 24. q. 1.
c In capit. ex qua. de offic. archid.
d 2. 2. qu. 87. art. 3. ad ſecundum.
e In cap. cum contingat. de decim. verb. de iure communi.
f In ca. in aliquibus. § fin. de decimis.
g In c. cauſam quæ de præſc.
h In 1. quinta partis princ. qua. 9. de pra. crp.
i Libr. 1. var. reſol. cap. 17. num. 6.
k 2. 2. qu. 87. art. 2. ad 3.
l L. mediterranea. C. de anno & trib. li. 10.

pafcuis,

paſcuis,conſequitur neceſſario illud illi deberi, argumẽto à ſufficiente partium enumeratione,quod eſt validũ.[a]

a Inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contract. naſ. in princ. & ca. ſi eum. de pœnit. d. 5. c. 4.

5 Quintò,quòd Eccleſia parochialis præfati Diuus,Comitis non deſinit eſſe Eccleſia parochialis ipſius, eo quòd eius excellentia cauſa comitandi Regem, vel fugiendi peſtem, vel recreandi animum, vel agendi alia negotia, vel cauſa belli manſerit aliqua parte anni, vel etiam toto anno extra illam; niſi manſerit ibi animo transferendi domicilium ſuum illuc in perpetuum,[b] & ideo ceſſat exorbitantia, quam videtur concipere, eo quòd aliquot annis præteritis multis partibus eorum vixit extra ciuitatem,in qua habet domicilium. Nec obſtat, quod poteſt quis habere domicilium in duobus locis,ſi æquè vtrobique ſe collocauerit,[c] non inquam hoc obſtat quia qui in vno loco habitat animo conſtituendi,vel conſeruandi domicilium, & in alio loco habitat ſine animo id faciendi, ſed propter aliquam cauſam prædictam accidentalem,non ſe collocat tantùm in hoc,quantùm in illo etiam ſi maiore tempore habitet in hoc,quàm in illo. Nõ etiam obſtat,quod, vt prædictum eſt,decima perſonalis debetur Eccleſiæ,eo quod in ea percipiat ſacramenta, & audiat diuina: & quod eius excellentia, cùm abeſt à domicilio ob aliquam prædictarum cauſarum, in aliis Eccleſiis percipit & audit illa:quia non percipit ex obligatione,qua Eccleſiæ illæ tenentur ei miniſtrare, ſicut Eccleſia domicilij,quæ etiam pro ipſo abſẽte tenetur offerre,& offert ſacrificia,& facere, vt facit,alia diuina pro aliis præſentibus,& ob hanc obligationem,qua illa Eccleſia tenetur ei ad hæc, ipſe quoque tenetur ad ſoluendas decimas perſonales,& non aliis,quæ non tenentur ea illi facere,vt colligitur ex mente ca. *ad Apoſtolica.* & aliorum iurium de hac re ſtatuentium, & ſubtiliter explicatur ab vtroque Thoma,[d] quicquid murmuret Dominicus Sot.[e]

b Ca. 3. de ſepult. li. 6.

c L. aſſumptio § verus prudentib. ff. ad municipa. & d. ca. 3. de ſepult.

d 2. 2. qu. 87. art. 3. ad 2.

e Lib. 9. q. 4. de iuſt. & iure.

6 Augetur tamen quæſtio ex eo,quòd in hoc caſu videtur decima diuidenda in tres partes, & ſoluenda tribus Eccleſiis,videlicet Eccleſiæ mõtis,& Eccleſiæ,in qua habet D.Comes domicilium, & percipit ſacramenta, & in qua oues in hyeme paſcua paſcunt.

Ad quam quæſtionem applicari poſſunt ea, quæ Cardinalis adducit,[f] & Ioãnes Imola,[g] poſt alios à ſe relatos; qui ambo faciunt mentionem de decima ouium diuidẽda in tres partes;ſed nec apud eos,nec apud Ioannem Andreã:[h] nec apud Innocentium Cardinalem Panormitanum nec citatos ab eis,nec apud aliquem alium Theologum aut Canoniſtam puto inueniri deciſionem huius quæſtionis:licet enim inueniatur apud eos deciſũ, quod decima ouium debeatur multis Eccleſiis, quando multarum Eccleſiarum prædia paſcuntur,non tamen attingũt, quid ſit agendum,quando oues paſcunt prædia diuerſarũ Eccleſiarum,& dominus earum habet domicilium in alia diuerſa Eccleſia; cuius prædia non paſcuntur: & pauciſſimi eorum explicant qualis ſit decima, quæ debetur de agnis,lana,& lacte,ſiue caſeo:nam Goffredus,[i] poſt gloſſam,[k] & fere omnes dicunt eam prędialẽ.& Dominicus Sotus,[l] in duobus vel tribus locis parui facit differẽtiam decimę prędialis,& perſonalis,contra ferè omnes alios;cuius dictum licet quo ad quid defendi poſſet, ſimpliciter tamẽ non eſt verum,nec ipſe, nec alij communiter faciunt mentionem de tertia ſpecie decimæ, quæ dicitur mixta,de qua tamen neceſſariò facienda videtur,vt fecit præ omnibus aliis Hoſtienſis,[m] cuius dictum eo non citato ſequitur Angelus à Clauaſio breuiloquus auctor,[n] quod nos quoque poſuimus in Man.cõfeſſ.[o] ſed nec Hoſtienſis nec alius,nec nos tangimus,an decimæ mixtę debeãt ſolui aliter,vel aliis,eo quòd ſint mixtæ, quã prędiales:ex cuius declaratione pẽdet huius quæſtionis deciſio.

f In clem. 1. q. 10. de decimis.

g Ibid. nu. 10.

h In merc. reg. qui prior. de regu. iuris li. 6.

i In ſumma.

k In c. ad Apoſtolica. de decimis.

l Li. 6. de iuſt. & iur. q. 4.

m In ſumma de decim. §. quot ſunt ſpecies.

n In ſumma ver. decima, in princ.

o Ca. 21. nu. 29.

7 Septimò,dico,quòd videtur ſententiam receptã habere,quod decima perſonalis ſoluenda eſt iure communi Eccleſiæ parochiali,in cuius parochia domicilium habet is,qui eam debet propter ſacramenta, & diuina, quæ ibi percipit,& audit;& quod prædialis debet ſolui Eccleſię, in cuius parochia ſitũ eſt prædium, ratione cuius illa debetur,iuxta gloſſam cõmuniter receptã.[p] vbi eſt expreſſa de hoc Papalis deciſio.

p In d. ca. ad Apoſtolica. de decim.

8 Octauo,quod pręfata gloſſa tenet decimam animalium eſſe tantùm prædialem,& deberi Eccleſię,cuius parochię paſcua paſcũtur,& pluribus Eccleſiis, ſi plurium parochiarum paſcua paſcerentur: quæ gloſſa communiter approbatur ab iis,qui non meminerunt, quod decima animalium dicatur mixta à multis, in quibus ſunt Hoſtienſis & Angelus,[a] pro quibus facit, quod induſtria domini & cuſtodis multum operatur circa fœtum,lac, & lanam earum, propter quod fœtus dicitur fructus induſtrialis,& non naturalis;ſecundum Baldum,[b] & oliua dicitur fructus induſtrialis,[c] & lana,& lac,iuxta gloſſã,[d] quam ſequitur Bartholus,[e] & Panormitanus.[f]

a Vbi ſupra.

b L. ancilla C. de furt.

c L. ſi etiam ff. de rei vend.

d § ſi quis à non domino verbo cura inſtitu. de rerum diuiſ.

e L. ex diuerſo nu. 1. ff. de rei vend.

f Cap. grauis de reſt. ſpol.

9 Quorum qui opinionem tenuerit,dicere debet,decimas mixtas diuidendas eſſe inter Eccleſiam, cuius parochianus eſt qui eam debet, & inter Eccleſiam vel Eccleſias,cuius,vel quarum parochiarum paſcua paſcuntur animalia:eo,quòd qua parte ſunt perſonales,debent ſequi naturam perſonalium, quæ debentur Eccleſię domicilij: & qua parte ſunt prędiales, debẽt ſequi naturam prædialium,quæ debentur Eccleſię,vel Eccleſiis prædiorum depaſtorum:ita vt in ſimili triplex cùm ſit actio, perſonalis, realis,& mixta;illa quæ eſt mixta,qua parte eſt realis, ſequitur naturam realis;& qua parte eſt perſonalis, ſequitur naturam perſonalis, vt colligitur ex §. *omnium.* adiecto §. *quadam.*[g] cum eis adnotatis.& ſicut cum triplex ſit actio rei,perſecutoria,pœnalis,& mixta,illa quæ eſt mixta,quatenus eſt rei perſecutoria,ſequitur naturam perſecutoriæ;& quatenus pœnalis, naturam pœnalis, vt colligitur ex §. *ex maleficijs.*[h] & ſicut ſtipulatio mixta de dando & faciendo ſequitur partim naturam eius,quæ eſt de dando tantum,& partim naturam eius,quę eſt de faciendo tantùm.Facit etiam quod dicitur de illo,qui eſt Epiſcopus & Canonicus eiuſdẽ Eccleſiæ[i] & de eo qui eſt iudex ſimul,& arbiter, & arbitrator,[k] & deruque de quolibet qui habet duo officia diuerſa iuxta l.a.[l] & ca. *cum olim.*[m] adiuncta gloſſa cum ei per omnes adiectis.

g Inſtitu. de act.

h Inſtitut. de act.

i ... ca. ... de ... & ca. ... de appell. li. ...

k Cap. ... de praben.

l ff. de officio procõſ. quando de appellat.

m De re iudic. ... probat.

10 Nono, quod in caſu quæſtionis propoſitæ in ſexto dicto D.Comes videtur teneri ſoluere dimidium totius decimæ prædictarum ouium Eccleſiæ montis Stellæ, & dimidium alterius dimidij,hoc eſt quartam partem totius decimæ Eccleſiæ ſuæ parochiali,& alterum dimidium dimedij prędictę decimę;hoc eſt quartam partem ei Eccleſiæ, cuius prata in hyeme pręfatę oues paſcuntur.

Horum trium dictorum primum ea firma ratione nititur, quod cõſuetudo antiqua illius regionis habet, quòd nutritores ouium,quas paſcendas traducunt ad prædictum montem,ſoluant dimidium decimę ibi;& illa conſuetudo non habet in noſtra quęſtione contrarium: immo indubitatè ſignificatur, quòd Eccleſię parochiali debeatur aliqua pars. Nec obſtat, quod etiam in eadem quęſtione ſignificatur, quòd dimidium totius decimę debetur: tamen hoc dictum habet,quòd non debet ſolui ei niſi dimidium dimidij. Non inquam hoc obſtat;quia id intelligitur;quando oues paſcuntur ſola paſcua parochiæ domicilij tota hyeme. At in quęſtione in ſexto dicto propoſita ponitur,quòd oues paſcuntur tota hyeme paſcua alius Eccleſiæ. Tertium autem probatur ex eo, quòd ſecũdum omnes debet habere ſuam partem Eccleſia, cuius paſcua paſcũtur oues morando & manendo in eius parochia: & cùm per conſuetudinem dimidiũ totius decimæ debeat habere Eccleſia montis Stellæ,& tam iure quàm cõſuetudine illius regionis Eccleſia parochialis debeat habere ſuam partem;neceſſarium videtur,vt alterum dimidiũ diuidatur inter Eccleſiam parochialem,& illã cuius paſcua oues paſcuntur & ſi oues paſcerentur in hyeme paſcua duarum, vel plurium Eccleſiarum illa quarta pars eſſet diuidenda inter illas Eccleſias pro rata temporis, quo paſcerẽtur oues in earum parochia,ex mente Cardinalis & Imolenſis,[n] Salua,&c.

n In d. clem. 1. de decim.

SVMMARIVM.

1 *Decimas,præſertim prædiales,ſoluere iure diuino tenentur omnes:quota autem,quæ ſecundum veriorem contra communem nunc debetur,eſt de iure poſitiuo,num. 3. immo & quo ad aliquot prædiũ vel prædia,modo parocho remaneat ſufficiens ſuſtentatio in totum,ne debeantur per laicos poſſeſſores prædiorũ,eſt præſcriptibilis.n. 5. at ob peccatum non ſoluendi debitas decimas,niſi ſit notorium,non poteſt parochus propria auctoritate non ſoluẽtibus ſacramẽta denegare n. 2.*

CONSILIVM II.

AN parochus, qui eſt in poſſeſsione exigendi decimas intra certos limites, poſsit repellere à ſacramentorũ perceptione quoſdam particulares recuſantes ſoluere decimas, ſub prætextu, quod numquam eas ſoluerint, ſtante maximè quadam declaratione Senatus Veneti, quæ ſic habet, *Cum hac declaratione, quod illæ terræ, ſeu poſſeſsiones, quæ ſoluerunt quartaſium, debeant continuare in ſolutionibus conſuetis.* Arguendo à contrario ſenſu: Ergo qui non ſunt ſoliti, non debent ſoluere. An inquam poſsit eos repellere tamquam pertinaciter in peccato perſiſtentes.

1 Ad hanc quæſtionem reſpõdeo primò, illos parochianos, de quibus in ea quæritur, peccare mortiferè nolendo ſoluere decimas. Tum quia iure communi, ſine diuino, ſiue humano, omnes tenentur ſoluere decimas, præſertim prædiales, ſecundum omnes, & prædicti parochiani nullũ [...]um iuſtum allegant, per quem eximantur à ſolutione [...]m, cùm præſupponatur in facto, eorum auctores, & à quibus præfata prædia ipſi habuerunt, ſoluiſſe decimas, & ipſoſmet fuiſſe miniſtros recipiendi eas, & conſequenter non poſſederunt libertatem non ſoluendi eas bona fide, [...]ut conſequens eſt eos non vſucepiſſe, nec præſcripſiſſe [...]am, cum poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcri[...]at.[a]

2 An autem ſint repellendi à ſacramentorum frequentia per parochum auctoritate propria, dicitur quòd non. Tum quia nemo poteſt ſine cauſæ cognitione alium iuris ſui vſu priuare: quia illud eſſet auctoritate priuata priuare, quod non eſt licitum,[b] etiamſi eſſet iudex.[c] Tum quia nemo debet eſſe iudex in cauſa propria,[d] etiam ſi alias ſit iudex.[e] Tum quia rector, ſeu parochus, qui priuat parochianos vſu ſacramentorum, videtur ſpoliare eos, vt tradit Lapus,[f] quod vt dictum eſt, non licet facere.

3 Non obſtant allegationes doctiſsimorum virorũ mihi præſentatæ, quibus concludunt prædictos parochianos teneri ad ſoluendas decimas. Tum quia præſupponunt vnã conclusionem, quæ licet à noſtris communiter teneatur poſt Innocentium,[g] & aliàs,[h] falſa tamen eſt, vt nos breuiter retulimus in Man. confeſſ.[i] ſcilicet quod decimæ debeantur quo ad quotam iure diuino poſt paſſum Chriſtũ, & obliteratam legem veterem quo ad præcepta iudicialia, & cæremonialia: non enim debentur iure naturali, nec diuino poſitiuo, niſi quo ad ſuſtentationem neceſſariam, ſiue competentem miniſtrorum, ſeu parochorum. Tũ quia prædictorum Doctorum reſponſa non ſufficiunt ad priuãdum eos iure ſuo, donec feratur à competenti iudice ſententia, vt palam eſt. Non enim faciunt peccatum adeo notorium, vt poſsint repelli à ſacramentis, iuxta ea, quæ tradimus in d. Man.[k] cùm non ſint conſtituti in peccato cõfeſſo per eos in iure, quod ſit mortiferum, neque quod rei euidentia ſit tale, neque per ſententiam iudicis, quæ tranſierit in rem iudicatam: quibus tribus modis fit peccatum notorium, iuxta tradita, per Antoninum, Panormitanum, & alios.[l]

4 Et quo ad fundamentum eorum, qui ſe defendunt per cõſtitutionem Sereniſsimi Venetorum Senatus, nihil poteſt eis prodeſſe, vt præfati eruditiſsimi conſulentes reſpondent. Tum quia, vt eruditè illi dicunt, argumentum à contrario ſenſu nihil valet ad probandum contrarium eius, quod alio iure ſtatuitur, vt glo. putata ſingularis quaſi in iſtis terminis dicit.[m] Tum quia nulla ſæcularis poteſtas, quamuis ſuprema, poteſt ſuper hoc ſpirituali, ſaltem quatenus eſt tale, diſponere, ſaltem contra ius Pontificiũ.[n]

5 Sed grande fundamentum habent in poſſeſsione immemoriali, quam videntur allegare. quoniam quicquid dicãt plurimi, qui in hoc poſſunt allegari, & parum de iure, quo decimæ debentur, nouerunt, veritas eſt, quod etiam laici poſſunt vſucapere, & præſcribere libertatem ab obligatione ſoluẽdi decimas quo ad quotam, & ab obligatione ſoluendi de illo vel illo prædio, dummodo parochus, ſeu rector habeat ex aliis Eccleſiæ iuribus congruam ſuſtentationem. Quod quia eſt contra deſiderium conſulentium, non confirmo pluribus, quæ irrefragabilia ſunt argumenta: ſolùm addo, quòd laici propter incapacitatem non poſſunt quidem ius ſpirituale percipiendi decimas præſcribere, immo nec poſsidere, vt Felinus & alij multi dicunt: ſed bene poſſunt præſcribere libertatem ſoluendi decimas, quatenus ſunt iure ſolo humano debitæ: quia non ſunt incapaces huius libertatis.

Left margin notes: [a] Cap. poſſe[...] [...]. de regul. [...]r 1[...] — [b] Cas. [...] cum ſibi [...] de re[...] [...] — [c] [...] cunque [...] eodem — [d] [...] extat. [...] quod metuo [...] & le ſi [...] in tãta. — [e] [...] qui iuriſ[...] dicti. ni ſ. de [...] d eſt om[...] mi. iud. — [f] Allegat 67 — [g] In rub. de decim. — [h] In c. fin. de [...] — [i] [...]ap. 21 nu. [...] & 29. — [k] Ca. 27. nu. — [l] In c. [...] ([...]ſtra. [...] habet. [...] & omni[...] — [m] In clem. 1 [...] face[...] ru[...] [...]eſia [...] Ma[...] [...]de conſti[...] tute.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium non poteſt contra ſolitum patronus onerare, vt de terris vicariæ ſoluat parochia primitias.*

2 *Laicis nulla eſt ſuper bonis Eccleſiæ diſponendi facultas.*

CONSILIVM III.

N. FVIT per patronos ad vicariam quamdam præſentatus hac conditione, vt ex terris annexis d. vicariæ (quæ ſunt pro ſuſtentatione Vicarij) licet per præfatũ N. adminiſtrarentur, ſolueret primitias parochiæ. Fuit N. ante ordinariũ citatus, vt ſolueret primitias parochiæ, iuxta conditionem appoſitam tempore præſentationis; qui reſpondit d. conditionem ſe non acceptaſſe, nec potuiſſe acceptare, cùm ſit ſuper re ſpirituali, in qua non poteſt apponi conditio, nec modus, nec pactum, ſed debet purè & liberè tradi, quia aliter eſt ſimonia. Vt tamen lites euitaret, & ne contenderet cum laicis, eas ſua ſponte ſoluit, & non virtute conditionis prætenſæ. Dubitatur nunc, an iſti patroni potuerint imponere iſtam conditionem, anterò quod ſi dictus N. præfatas terras ſuis impenſis colit, ac ſerit, non tenetur ſoluere primitias, ſed tantum ſi alij eas colerent, ac ſererent.

1 Reſpondeo, quòd proculdubio præfati patroni non potuerunt illam conditionem imponere ſuæ præſentationi, nec illud onus adiicere terris illis contra conſuetudinem antiquam. Tum quia illud fuit contra c. 1.[a] adiuncta ſaltem conſuetudine non ſoluãdi primitias, cũ per Vicarium ipſum colerentur.

2 Tum quia laicis nulla eſt ſuper rebus Eccleſiæ diſponendi facultas: textus eſt in c. *bene quidem*.[b] Et præfatus Vicarius non debet pati, vt cum onere illo maneãt terræ illæ contra conſuetudinem antiquam grauatæ. Vide etiam cap. nouum genus,[c] & ibi bonam gloſſam & Panormitanum, & Felinum, c. quæ in eccleſiarum. de conſti.

Right margin notes: [a] De cẽſibus — [b] 96 d. ſi & ca. eccleſia S. Mariæ de cõſtitut. — [c] Quod eſt 2. de decim.

DE REGVLARIBVS, ET TRANSEVNTIBVS AD RELIGIONEM.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiam regularem fundare, melius eſt, quam ſæcularem. ſi cætera ſint æqualia. nam inæqualitas expenſæ faciendæ poſſet aliud ſuadere. n. 2.*

1 *Perfectioris ſtatus perſonarum orationes ſunt Deo gratiores.*

1 *Melius quò eſt opus, quod quis adiuuat, tantò plus ex eo & ipſe iuuatur.*

2 *Voto obſtricti opus Deo magis gratum, quàm quod fit ab alio, qui ſe non obſtrinxit.*

CONSILIVM I.

AN ſit melius, & Deo acceptius, fundare Eccleſiã collegiatam regularem Mendicantium, quam collegiatam ſæcularem, cæteris paribus?

1 Pro parte regularium facit primò, quòd ſtatus religionis eſt melius, quam ſtatus ſæcularis; quia eſt in via perfectionis, vt dicitur à D. Thoma,[d] cuius orationes, cùm ſint meliores, ſunt Deo magis acceptæ: ergo, &c. Secũdo quia ordo Mendicantium non tantum orationibus, ſed confeſsionibus, prædicationibus, lectionibus, bonis exemplis magis ædificant, & proſunt Eccleſiæ: quæ plura bona magis adiuuant illorum fundationem, quia ipſorum eſt cauſa bonorum. Tertiò, quia votũ & ſtatus paupertatis magis Deo placent, quẽ ipſe Chriſtus in ſe ſuſcepit prædicauit, & Apoſtoli eum ſequuti ſunt. *Ecce*, inquiunt, *nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te: &c., omnis qui reliquerit domũ, vel agrum, &c.*

2 Quartò magis Deo placet, qui voto ſe obligat, quàm alij, qui ſine voto idem faciunt, cæteris paribus, iuxta D. Thomam.[e] Hæc argumenta efficaciter quidem probant, melius eſſe, cæteris paribus, fundare, ædificare, & dotare Eccleſiam collegiatam regularem, præſertim Mendicantium, quàm collegiatam ſæcularẽ. Sed in quæſtione propoſita non ſunt cætera paria: quoniam multò maiorẽ impenſam requirit fundatio & ædificatio Eccleſiæ collegiatæ ſæcularis cum aſsignatione redituum ſufficientium canonicis ſæcularibus eam culturis, quàm fundatio & ædi-

Right margin notes: [d] 2. 2. q. 184 art. 5. — [e] 2. 2. qu. 88 art. 6.

ficatio Eccleſiæ regularis mendicantium ſine aſsignatione reddituum ſufficientium monachis alendis. ſi tamen, vti verbo propoſuit, is Dominus vult tantùm impendere in fundatione regularis Eccleſiæ, quantùm impenderet in fundatione Eccleſiæ collegiatæ ſæcularis, opus proculdubio Deo gratioſius faciet, fundando regularem, quàm fundando ſæcularem, per argumenta præmiſſa, & tradita per D. Thomā, [a] & alia, quę adijci poſſent, ſi eſſet neceſſarium. Salua, &c.

a D.qu.104. ar.6.

SVMMARIVM.

1 *Religionem ingreſſurus debet conſiderare, an habeat habilitates & inter primas numeratur ſanitas, eruditio, & habilitas ad concionandum pronitas autem ad libidinem, etſi proprius ſuadeat matrimonium, attamē & ingreſſum ſuadere poteſt vt perfugam tentationum ab ea liberetur. at ſororu neceſſitas poſſet eſſe talis, quæ impediret, niſi aliunde poſſet prouideri.*

CONSILIVM II.

1 AD quæſita reſpondeo primò, D. conſulentem poſſe iuuari ex iis, quæ nos ſcripſimus in comment. de regul. [b] vbi de diſpoſitione requiſita ad ingreſſum religionis tradidimus aliqua in eius principio, & alijs numeris ſequentibus.

b Super c.cui porrò

Secundo, quod neceſsitas matris ſupraſcripta nō videtur ſufficiens impedimentum ingrediendi religionē, neq; (vt mihi videtur) neceſsitas aliarum ſororū, pręter quintā.

Tertio, quod pronitas in libidinem magis eſt cauſa ducendi vxorem, quàm ingrediendi religionem, quamuis & aliquo reſpectu etiam proſit quo ad ingreſſum, per quem tollitur occaſio conuerſandi cum mulieribus: & quod corporis ſanitas, habilitas, & eruditio ad prædicandum, multū prodeſt ad prædictum ingreſſum.

Quartò, quòd præfata 380. ſcuta etiam multùm proſunt ad remedia quintæ ſororis, & aliarum neceſsitatū matris, & aliarum ſororum, prudenti iudicio inter eas diuiſa.

Quintò, quòd omnibus prædictis circumſpectis, arbitror præfatum D. conſulentem poſſe tuta cōſcientia ingredi religionem, prouidendo de illis ſcutis iudicio viri prudentis quintæ ſorori, & aliarum neceſsitatibus, optimo modo quo fieri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio filij tenet, licet ipſe ob parentum penuriam profitendo peccet.*

1 *Profeſsio excommunicati, vel ad ratiocinia obligati valet, licet vterque peccet.*

2 *Filium religionem profeſſum tunc demum ob parentum paupertatē exire tenetur, ſi tempore ingreſſus illis non valentibus aliter ſe ſuſtentare arbitrio boni viri poterat, & nunc poteſt ſubuenire: neceſsitate autem ceſſante tenetur reuerti.*

CONSILIVM III.

AN parentibus tanta paupertate laborātibus, vt filius non poſsit intrare monaſterium, nec profeſsionem facere abſque peccato, ſi ingrediatur illud, & fecerit eam, valeat profeſsio, & an teneatur exire ad eis ſubueniendū?

1 Reſpondeo, quòd valet profeſsio, quamuis profitendo peccet, & quamuis poſsit & teneatur exire ad ſubueniendum eis, ſi poteſt, & conſequenter profeſsio illa non poteſt declarari eſſe nulla. Tum quia profeſsio religionis, etiam ab excommunicato facta, valet, licet profitēdo peccet. [c] Tum quia licet debitor magnæ quantitatis, & obligatus ad ratiocinium, non debeat intrare religionem, ſi tamen intrauerit, & profeſſus fuerit, valét ingreſſus & profeſsio, ſecundum notata, [d] & ratio, quare is peccat profitendo, eſt, quod erat debitor prædictæ ſubuentionis: & ita, licet iuſtè poſsit exire ad ſubueniendum tantæ neceſsitati, tenetur tamen ceſſante illa reuerti ad ſuum monaſterium, ſecundum mentem omnium: & animaduertat, quod, ſi abſque licentia Superioris exibit, inquietabitur, vt ſuſpicor, à ſui ordinis fratribus.

c Ca. cum il. lorū de ſent excommu.
d In rub. & ca. 1. de obl. ad ratiocin

2 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM, reſpōdeo, quòd ad hoc vt profeſſus teneatur exire ad ſubueniendum parenti pauperi non potenti ſe alio modo ſuſtentare, oporteret, quod tempore ingreſſus habuiſſet potentiam ſubueniēdi, & viri prudentis arbitrio vtroque tempore potuiſſet & poſſet ſubuenire, per multa, quæ in hoc adduci poſsent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, quod emittunt alumni Collegij Anglicani Romani, impedit ne ante illud impletum ſine diſpenſatione religionem ingredi valeant, num. 5. & obligat ad ſeruandum contractum, quod cum Collegio inierunt; maximè cum per illud obligari videantur ad martyrium, quod ingreſſu religionis melius eſt. num. 11.*

2 *Votum & iuramentum licet ſit actus religionis obligantis ad ſui obſeruationem, votum tamen maius vinculum inducit, & hoc reſpectu principalis obiecti, quod eſt ipſe Deus, cui fit: iuramentum tamen firmius obligat, Deo inquam, & homini; vnde & difficilius à Papa remittitur, nu. 10. & 31. & diſſoluitur. num. 11. & 12.*

2 *Vota omnia in votum religionis etiam propria auctoritate cōmutabilia ſunt: quia profeſsio transfert omnia profitentis in Dei obſequium. item de obligatione iurata, qua quis alteri tenetur. num. 11.*

3 *Iuramentū contra Dei conſilium, & maioris boni impeditiuū, eſt illicitum; & hoc quando directè contra illud fieret; at ſi fiat de re bona, licet indirectè ſequatur impedimentum aliquod maioris boni, non inde ſequitur vt ſit illicitum. nu. 13.*

4 *Lex priuata Spiritus ſancti inſpirantis ad ingreſſum religionis legi publicæ eſt præferenda: & hoc ſi conſtet, vel iuſte præſumatur inſpirationem talem eſſe à Spiritu ſancto, & non alias num. 13.*

5 *Religionis ingreſſum impedit ſeruitus. item & iuramentū de ducendo aliquam in vxorem nu. 6 obligatio item, qua tenetur quis alteri de geſtis reddere rationem, nu. 7. item & debitum quod poteſt ſolui. num. 8. & 9.*

14 *Religionem non ingredi vouere, illicitū quidē eſt, niſi fiat ad tēpus pro obſeruatione obligationis iuſte ingreſſū impedientis.*

CONSILIVM IIII.

ROmæ in collegio Anglorum eſt ſtatutum, & conſtitutio Papalis, vt quicumque illud ingredi voluerit, teneatur iurare ſe poſt tot annos pro defēſione fidei Catholicæ in Angliam profecturum; illamque ibi publicè & priuatim prædicaturum.

Quæritur, an qui huiuſmodi iuramentum emiſerit, antequam illud adimpleat, poſsit religionem intrare.

Secundò, an aliquo modo poſsit fieri licitum votū de non intranda religione.

1 Ad priorem quæſtionem reſpondeo, pro parte illius affirmante facere primo cap. *ſcriptura.* [a] in illis verbis; *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur religionis obſeruantiam commutare.* Cuius ſumma communis eſt, *Omne votum eſt mutabile in votū religionis etiam auctoritate propria*, vt ait Panormitanus ibi cōmuniter receptus. At S. Thomas in 2. 2. q. 89. articul. 8. ait votum eſſe maius vinculum, quam iuramentum: ergo à fortiori omne iuramētum eſt mutabile in votum religionis etiam auctoritate propria.

a De voto.

2 Secundo, quod ſicut omne votum licitum obligat ad ſui obſeruantiam, ſecundum eumdem S. Thomam communiter receptum, [b] & eſt actus latriæ, ſiue religionis, ſecundum eumdē, [c] ita etiā omne iuramentum licitum obligat ad ſui obſeruantiam, & eſt actus eiuſdem virtutis latriæ, & religionis, ſecundum eumdem S. Thomam communiter receptum, [d] ergo eadem ratione, qua vota omnia licita ſunt commutabilia in votum religionis auctoritate propria, eadem etiam omnia iuramenta licita erūt mutabilia propria auctoritate in votum religionis.

b In 2. 2. qu. 88. art. 5.
c Ibidē art. 5.
d In eadē 2. 2. q. 89. art. 4. & 7.

Tertio, quod ratio quare in votum religionis omnia alia vota ſunt tranſmutabilia, eſt, quia votum religionis executum excedit aliud votum; quia per illud transferūtur omnia, quæ habet in obſequium Dei, iuxta cap. fi. [e] At iuramentum in hac quæſtione propoſitum eſt temporale & non perpetuum, vt eſt omnis religio approbata: ergo poteſt tranſmutari in votum religionis approbatæ.

e De ſtatu monach.

3 Quarto, quod iuramentum contra conſilia Domini, & maioris boni impeditiuum, eſt illicitum, & nō obligat, vt tradit S. Thomas, ab omnibus receptus. [f] At iuramentū præfatum ſi extenderetur ad impediendum religionis in-

f In d. qu. 88. art 7. in corpore qu

greſsum

greſſum, eſſet contra conſilium Domini, & impeditiuum maioris boni: ergo non poteſt eſſe validum, neque obligare, ſicut neque alia vota de non ingrediendo religionem poſſunt valere, vt idẽ S. Tho. cõmuniter recept. affirmat.[a]

a In prædicta qu. 88. art. 3. & 8.
b 19. q. 2.

4 Quinto facit cap. *duæ ſunt*,[b] quatenus habet legem priuatam Spiritus ſancti, qua quis mouetur ad intrandam religionem, eſſe præferendam legi publicæ, qua quis tenetur ad ſeruiendum alicui dignitati, vel beneficio eccleſiaſtico præhabito, cui obligatur ſeruire. Ergo etiam, qui iurat ſeruire animabus Angliæ, poterit intrare religionem, non præſtito illo. Ad idem facit cap. *licet*,[c] quod habet, eũ qui eſt profeſſus aliquam regulam religionis approbatam, poſſe tranſire ad aliam arctiorem & duriorem. At arctior & durior eſt perpetua religio approbata, quàm viſitatio animarum Angliæ temporalis: ergo hoc poteſt transferri in illam.

c De reg.

5 Pro contraria tamen parte, nempe quòd qui fecit prędictum iuramentum non poſsit intrare religionẽ ſine diſpenſatione, antequam illud compleat, facit primò, quòd ſeruus non poteſt licitè intrare religionem ſine conſenſu Domini,[d] eo quod non poteſt diſponere de ſe, quatenus eſt res aliena, ſine domini conſenſu. At qui iurauit prædictum iuramentum, videtur ſe cauiſſe, & à ſe alienaſſe poteſtatẽ diſponendi de ſe ad intrãdam religionem, antequam impleat iuramentum: ergo non poteſt intrare illã, donec impleat illud.

d Cap. ſi ſeruus. 54. diſt.

6 Secundò facit, quòd qui iurauit ducere aliquã in vxorem, non poteſt iuſtè intrare religionem, antequam ducat illam.[e] Ergo qui iurauit antea ire in Angliam cauſa fidei Catholicæ iuuandæ, non poterit iuſtè religionem intrare, antequam illam adeat, cũm poſteaquam illã fuerit ingreſſus, non poſsit eam adire.[f]

e Ca. commiſſum de ſponſal.
f Arg. c. quorumdam & ca. religioſus de elect. li. 6.

7 Tertio, quod procuratores, actores, executores, ſeu curatores pupillorum non poſſunt fieri clerici, nec cõſequẽter monachi, donec reddant rationem de procurationibus, executionibus, & adminiſtrationibus ſuis, vt habet c. 1.[g] Nec eadem ratione alij obligati ad reddendum rationem de ſuis adminiſtrationibus, vt communis opinio ibi cõcludit, & non alia ratione, quàm quòd qui obligatur eſt ad aliquid faciẽdum, prius debet illud facere, quàm ingrediatur religionem. Ergo qui iurauit adire Angliam cauſa iuuandi animas fideles, non poterit intrare religionem, donec adeat illam, & adiuuet.

g De obligatis ad ratiocinia.

8 Quarto, quod multis & irrefragabilibus rationibus probauimus nos in comment. 1. de reg.[h] & affirmauimus, quod debitor non debet intrare religionem, donec ſoluat debitũ, ſi ſoluere poteſt. At qui præfato modo iurauit adire Angliam, debitor eſt animarum fidelium Angliæ ad adiuuandum eas, & poteſt prius adire illam: ergo prius debet ſoluere illud debitum, quàm ingrediatur religionem.

h Super c. cui portio. nu. 8.

9 Quintò, quòd S. Tho.[i] quem ibi commendat Caieta. determinat debita certa ſoluenda eſſe ante ingreſſum religionis.

i 2. 2. q. 88. ar. 6.

Sextò, quòd debitor lege naturali & diuina tenetur ſoluere debitum, iuxta ſeptimum præceptum Decalogi,[k] relati in glo.[l] quo non ſolum vetatur acceptio iniuſta alieni, ſed etiam retentio,[m] à qua obligatione nõ videtur abſoluere ingreſſus religionis, pluſquam à iuramento ducẽdi vxorem, à quo non abſolui talem per ingreſſum religionis probat prædictum c. *commiſſum*. At debitum eius, qui iurauit prædicto modo, eſt debitum certũ, & debitũ iure, naturæ, diuino, & humano contractum: ergo debet prius illud ſoluere, quàm accipiat ſtatum, per quem amittat potentiam ſoluendi.

k Exod. 20.
l C. quod in omnibus. 32. q. 7.
m Cap. ſæpe. de reſtit. ſpol.

10 Septimò, quòd licet votum inducat valentiorẽ obligationem, quàm iuramentum, eo reſpectu, quod obiectũ principale illius eſt ipſemet Deus: alia tamen ratione iuramentum, quod fit homini, eſt fortius & firmius. Tũ quia non ſolum, ſicut votum, obligat per illud diuinum Pſal. relatum in ca. 1.[n] *Redde vota tua*, ſic iuramentum obligat per illud diuinum, *Redde iuramenta tua Deo*, & per illud præceptũ, *Non aſſumas nomen Dei in vanum.*[o] ſed propter hoc, quòd iuramentum obligat non ſolũm Deo, ſed etiam proximo: adeo quod licet Pontifices paſsim abſoluant iuſta de cauſa à voto, à iuramento tamen, quo iurans obligatur proximo, regulariter non abſoluunt, niſi de conſenſu partis.

n De voto.
o Exod. 20.

A 11 Tum quia licet votũ metu emiſſum ſit ipſo iure nullum per cap. 1.[a] iuramentum tamen metu contractum eſt validum, iuxta cap. *verum*.[b] vbi gloſſa ſolemnis. Et ad hãc concluſionem, ſcilicet quod iuramentum promiſſorium inducat fortiorem & firmiorem obligationem, quàm votum, latiſsimè probauit Frater Michael à Medina Frãciſcanus eruditiſsimus,[c] per multa, in quibus ſunt, quòd omnem obligationem, quam parit votum, parit & iuramentum, & aliam ampliorẽ; quia votum ſolum obligat Deo, iuramẽtum autem etiã homini: & quòd obligationẽ ſoli Deo quæſitã, faciliùs ſoluit Pontifex, quàm quæſitam homini: immo vt ille ait, nõ poteſt ſoluere illam quo ad tẽporalia auctoritate Pontificia, vel ſaltem non ſolet abſoluere, vt palã eſt; & quod ipſemet Chriſtus multò plùs commendauit ſolutionem debiti proximo, quàm debiti ſibi, & cæteris quæ ibi videri poſſunt. & quia præfatus, qui modo prædicto iurat, videtur contrahere cum præfato collegio, & contractum iuramento confirmauit, & contractus liciti iure naturæ, diuino, & humano obligant etiam Reges, & Principes, vt annotatur in c. 1.[d] Per quæ omnia hæc pars negatiua videtur eſſe verior.

a De his quæ vi.
b De iureiur. c. ad audientiam. & cap. abbas de his quæ vi.
c In libr. 5 de ſacrorum hominum continentia cap. 45.
d De probat.

B

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo, omne votum regulariter eſſe tranſmutabile in votũ religionis; negando autem cõſequentiam, quod ex hoc inferatur idem eſſe de iuramẽto, quo quis obligatur proximo; ea ratione, quod quamuis votũ aliquo reſpectu ſit maius & excelſius, quàm iuramentum, hoc tamen eſt firmius, & indiſſolubilius per adducta in tribus vltimis argumentis pro hac parte formatis.

C

Ad ſecundum oppoſitum reſpondetur, concedendo, votum & iuramentum ambo eſſe actus latriæ; & obligare: ſed negãdo, quòd tam firmum & indiſſolubile ſit vinculum voti, ac iuramenti, per prædicta.

Ad tertium reſpondetur primò negando, quòd votum religionis excedat omne aliud bonum: quia martyrium eſt eo maius, vt tradit S. Thomas,[e] & iuramentum præfatum videtur ſatis obligare ad martyrium, ſi res penſetur.

e 2. 2. q. 84 art. 3.

D 12 Secundò, reſpondetur, quòd licet religio eſſet omnium actuum maximus, & optimus; tamen non ſequitur ex hoc, quod obligatio ad illũ nata ſit omni alia indiſſolubilior, vt eſt exẽplum in d. c. *commiſſum*. de obligatione iuramẽti ad ducendam vxorem, quæ iuſtè non poteſt ſolui per ingreſſum religionis, antequam vxor ducatur. eſt exemplum etiam in quocunque debitore ex contractu præſertim iurato, per adducta pro hac parte in tertio argumento.

13 Ad quartum conceditur, iuramentum maioris boni impeditiuum non valere quidem, ſi directè ad id fieret: negãdo tamen de illo, quod directè fieret ad aliquod bonum, ex quo indirectè impediretur maius bonũ, quale eſt

E

omnis cõtractus, per quẽ quis obligatur ad ſoluendũ proximo aliquod magnum debitum, etiam ſine iuramento, vel tenuit reddere rationem de adminiſtratione, quæ impediunt clericatum; & monachatum ante illius ſolutionẽ vt prædictum eſt.

Ad quintum conceditur, priuatam legem Spiritus ſancti præferẽdam eſſe legi publicæ, ſi conſtat, vel iuſtè præſumitur eſſe legẽ Spiritus ſancti, ſed negando, quòd omnis inſpiratio intrandi religionem, vel tranſeundi ad aliã ſtrictiorem, ſit à Spiritu ſancto: quoniam quandoque eſt à ſpiritu maligno, vt ſatis probatur in prædicto ca. *licet*. & etiam quando ineſt aliquod legitimum impedimentum,

F

qualis eſt ſeruitus perſonalis, & inhabilitas perſonæ per defectum ſanitatis mentis, vel corporis, vel alius libertatis requiſitæ ad id, quod Spiritus inſpirat, vt noſtra ætate inſpirauit cuidam Reginæ, & multis nobilibus fœminis conſecrationem ſacramenti Euchariſtiæ, contra cap. *noua*.[f]

14 AD ALTERAM QVÆSTIONEM reſpondetur, quòd ex prædictis reſultat ſua ſolutio: ſcilicet quod quamuis non liceat vouere non intrare, vel promittere ſimpliciter, quòd non ingredietur religionem approbatam; poteſt tamen contrahere cum aliquo contractum licitum, ex quo oriatur impedimentum ad intrandam religionem, donec im-

f De pœnit. & remiſ.

pleat ex parte ſua illum contractum, & conſequenter iurare, quod non intrabit eam, donec id faciat: quia nō licet ei vſque ad illud tempus eam intrare, & ſic poteſt iurare, quòd non intrabit eam vſque ad illud tempus: quia id non eſt contra conſilium Domini iurare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cogiſſe mulierem monaſterium ingredi non dicitur quis, ſi illa non ſit ingreſſa: unde nec ipſe, nec ei id conſulens ligantur excōmunicatione ſacri Concilij cap. 18 ſeſſ. 25. de regularibus.*

2 *Conſulentes, auxiliantes, & ſimiles cùm excommunicātur, in dubio acceſſoriè cenſentur excommunicari: vnde nō ſequuto effectu, non ligantur.*

3 *Conſulentes appellari ad futurum Concilium videntur non ligari excommunicatione bulla Cœnæ lata à Gregorio XIII. licet ligentur per excommunicationem Iulij II.*

CONSILIVM V.

a Ca. 18 ſeſſ. 25. de regula.

CVm ſacrum Concil. Trid. [a] anathematizet cogentes mulierem ad ingrediendum monaſterium, atque præſtantes conſilium, auxilium, &c. Dubitatur, an cogens, & conſilians ſit excommunicatus, effectu non ſubſecuto.

1 Reſpondeo primò, quòd quæſtio, quo ad cogentē, nullum videtur habere dubium: quia nemo poteſt dici cogēs ingredi, ſiue quod coegerit ingredi, niſi ſecuto ingreſſu. Aliud enim eſt conari cogere ingredi, & aliud cogere ingredi, quòd non poteſt cōſtare ſine ingreſſu, vt palam eſt. & ita certum eſt, conantem cogere ingredi non excōmunicari, eo quòd coëgerit ingredi. Secundò, quod neq; etiā conſulens videtur excommunicari, niſi ſubſecuto effectu, & ingreſſu.

2 Tum quia conſulens, fauens, & auxilians videntur acceſſoriè in d. canone excommunicari. Tum per regulam, *In pœnis benignior interpretatio eſt facienda*, [b] & cum ille canon 18. non exprimat expreſsè, nec tacitè, an acceſſoriè, an æque principaliter excommunicet conſulentem, interpretandū eſt, quòd excommunicet acceſſoriè, quia illud eſt mitius, per reſolut. poſitam in noſtro Man. [c] per quam acceſſoriè excommunicatus non incurrit excommunicationem, niſi conſecuto effectu principalis excommunicationis. Tum quia Caiet. [d] dixit, quod per conſt. Pij II. qua excommunicauit appellantes ad futurum Concilium à Papa, eum cōſulentibus, auxiliantibus, &c. non fuit viſus excōmunicare conſulentes, & auxiliantes, niſi appellatione ſubſecuta. Tū etiā dicitur in Man. [e] quòd per bullam Cœnæ, qua S.D.N. excommunicauit appellantes huiuſmodi, & cōſulentes, ij non videntur excommunicari, niſi ſecuta appellatione: quamuis nec nos, ibi nec alius aliquis alibi redderent rationem fundamentalem, quam nos ſupra in prædicto fundamento reddimus. Tum quia Iulius Secundus extendit prædictā excommunicationem Pij Secundi ad eos, qui decreuerint eſſe appellādum, vel cōſuluerint licitè poſſe appellari à Papa ad Concilium, vel conſuluerint appellare, etiā non ſecuta appellatione, & ita clarè ſignificauit non cōprehendi eos, niſi eam extenſionē ipſe feciſſet. Tū quia S.D.N. iuris callentiſsimus, excōmunicans appellantes, & conſulentes, vt excommunicauit Pius Secundus, non addidit ſe excommunicare decernentes, & conſulentes licere appellare, &c. vt Iulius, ſignificans ſe pro ſua benignitate velle ab excommunicatione bullæ Cœnæ eximere cōſulentes, & auxiliantes, non ſecuta appellatione, licet includantur in extrauagante Iulij II. ſed non quo ad hoc, vt cenſeantur excommunicati bulla Cœnæ. Salua, &c.

b De reg. iur. li. 6. cum ſuis concord.

c Ca. 27. nu. 21.

d In ſum. verbo excom. ca. 25.

e Ca. 27 nu. 10.

SVMMARIVM.

1 *Cogens puellam ingredi monaſterium, etiam vt ibi in habitu ſæculari vſque ad ætatem nubendi educetur, comprehēditur ſub decreto ſacri Concilij ſeſſ. 25. de reg. cap. 18 & nu. 3.*

1 *Ingreſſus monaſterij dictio, etſi de aſſūptione habitus probationis, ac de profeſſionis emiſſione ſoleat intelligi, attamen quando lex disiunctiue loquitur de aſſumptione habitus, vel de ingreſſu, tūc latius patet.*

2 *Repetitio eiuſdem dictionis in eadem diſpoſitione denotat id cum myſterio factum.*

CONSILIVM VI.

AN cogens aliquam puellam minorem ea. ingredi monaſterium, non cauſa accipiendi habitum, nec faciendi profeſsionem, ſed vt maneret ibi honeſtè vſque ad ætatem nubendi, incidat in excommunicationem [a] Concilij Tridentini.

a Cap. 18. de reg. ſeſſ. 25.

1 Reſpōdeo, quòd pro parte negatiua facit primò, quòd in hac materia iuxta authent. *ingreſſi*, & ei annotata, [b] appellatione ingreſſus venit tantum ingreſſus ad ſuſcipiendum habitum, quem appellant primum ingreſſum, & ad faciendam profeſsionem, quem appellant ſecundum ingreſſum, ad quorum nullum prædicta puella eſt coacta in caſu propoſito. Secundò, quòd ſi de quolibet ingreſſu eſſet intelligendum illud cap. Concilij, ſequeretur quod etiam haberet locum in cogente ingredi ad audiendam Miſſam, vel ad viſendam quampiam cognatam, quod non eſt dicendum, quia abſurdum. [c]

b C. de ſacroſanctis eccleſ.

Pro parte affirmatiua vrget primò, quod verba propriè ſunt intelligenda, niſi de contraria mente loquentis appareat, [d] & verba illa disiunctim poſita, *ad ingrediendum, vel ad habitum ſuſcipiendum &c.* propriè intellecta comprehendunt cogentem tantùm ad ingrediendum, cum in alternatiuis ſufficiat vnam partem earum eſſe veram. [e]

c L. nō quod abſurdum ff. de bonis lib.

d L. nō aliter. ff. de legat. 3.

2 Secundò, quod bis repetit illa tria verba, *ad ingrediendum, vel ad habitum ſuſcipiendum, vel ad profeſsionem faciendam.* & repetitio dictionis in eadem diſpoſitione facta ſignificat id eſſe cū myſterio factū, iuxta gloſſam memorabilē. [f]

e Cap. in alternatiuis de reg. iur. lib. 6.

f In clem. de iure iurando [illegible]

3 Tertiò, quod Concilium non abs re potuit conſiderare, quòd qui cogit intrare aliquam in aliquod monaſterium, vt ibi educetur, indirectè videtur cogere, vt cùm temp⁹ fuerit, accipiat habitum, & faciat profeſsionē precibus, aut blanditiis monialium, aut minis eiuſdem, qui coëgit intrare, aut verecundia, & timore maledicorum, & ideo voluerit hanc viam indirectam cogendi præcludere, & legiſlatorum eſt, non ſolùm vias directas, ſed etiam indirectas prohibere, iuxta ca. *cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi*, de reg. iur. lib. 6.

Per quæ videtur hæc pars literæ & menti illius cap. & vſui intromittēdi puellas ad educandum eas in monaſterio germanior, & tutior, atque ideo tenenda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Errans circa intelligentiā legis difficilis, qualis eſt, cap. 18. ſeſſ. 25. de regularibus excuſatur a peccato mortali, & ſucceſsiuè ab excommunicatione ob illud inflicta.*

CONSILIVM VII.

REligioſus quidam, habens neptem, ac timens, ne in aliquem errorem incideret (patre enim carebat) procurauit, vt monaſterium ingrederetur, donec ad nubendi ætatem perueniret: quod totum effectum eſt, etiam ipſa & matre nolentibus. Quæritur, an ſit excommunicatus vigore Concilij Tridentini, [g] vbi ait, *Anathemati ſubijcit prædicta Synodus, &c.* Deinde quæritur, an ſi incidit in excommunicationem, id ignorans, celebrando inciderit in irregularitatem.

g Seſſ. 25. ca. 18.

1 Reſpondeo, quòd D. conſulens in foro exteriori iudicabitur excommunicatus, & ſi celebrauerit, irregularis, quamuis nos credimus eum non eſſe iudicandum irregularem in foro conſcientiæ: quia, quia errat ob legem difficilem intellectu malè intellectam, non peccat mortiferè, ſecundum Innocentium, [h] de ſimon. probatum, & roboratum à Felino. [i] Et nemo cadit in excōmunicationem legis, vel canonis generaliter latam per actum, qui verè non eſt peccatum mortale, [k] quod in multis locis nos aſſeruimus, & nuper in manu. [l] & negari non poteſt prædictum ca. 18. quin ad hoc eſſe difficilē intellectu. Salua, &c.

h In cap. per tuas num. 2. col. 2.

i In c. 1. de re iudicat col. 3.

k Ca. nemo & ca. audiui. 11. q. 3.

l Cap. 27. nu. 137. & 241.

SVMMARIVM.

1 *Congregatio Hoſpitalarium Ioannis de Deo an ex bulla Pij V. ſit cenſenda approbata vt religio, ex coniecturis, & in dubio pro negatiua eſt iudicandum. num. 3.*

2 *Regulares non ſunt omnes, quibus Papa conceſſit, vt viuant ſub regula ſeu ſecundum regulam S. Auguſtini. & num. 2.*

3 *Inſtitutio noua religionis præcipuè mendicantium, & maximè illorum quorum profeſſores vt plurimum lautius in ſanitate & ægritudine gubernantur & tractantur, quam ſibi pares ſæculares in ſuis domibus priuatis degentes, non facilè eſt admittenda.*

CONSILIVM VIII.

VIſa bulla fœl. recor. Pij V. conceſſa fratribus, qui dicuntur confratres hoſpitalis Ioannis Dei, videtur primò eſſe quæſtionis magnæ, an ipſi cōfratres hoſpitalis

prædictis,

prædicti, & aliorum ſimilium debeant eſſe fratres profeſſi.

1 Quoniam pro parte affirmante facit, quod debent viuere ſub regula ſancti Auguſtini. Pars vero negãs videtur verior. Tum quia præfatus Pius nõ videtur velle cõſtituere nouam religionem, nec efficere nouam regulam. Tum quia regula ſancti Auguſtini appellat Prælatos ſuos præpoſitos, & presbyteros, qualiter non appellat Pius, neque illi habent eos. Tum quia nullibi iubet, vt faciant profeſſionem ſolemnem. Tum quia non videtur ipſi eſſe inhabiles ad cõtrahendum matrimonium, cùm ſola profeſſio facta in religione approbata inducat inhabilitatem ad illud contrahendum. Tum quia expreſsè habet, quod de cõſenſu cõfratrum hoſpitalis, in quo viuunt, poſſint dimittere habitum, & aſſumere aliud. Tum quia nullam mentionem nec differentiam facit inter nouitium & profeſſũ, ſed ſolùm inter deferentem ſcapularium, & non deferentem illud. Et primo die quo illud accipiunt poſſunt petere eleemoſynas, & ſeruire hoſpitali perinde poſt duos & tres menſes, & poſt annum. Tum quia nouitius regularis ſi ſit clericus, quales non oportet ipſos eſſe ſecundum S. Tho.[a] ad ſecundum, ſi ſimpliciter profitetur regulam S. Aug. diceretur canonicus regularis. At nemo, vt puto, dixerit ꝙ intentio præfati Pij V. fuerit facere eos canonicos regulares, quorum magna eſt in Eccleſia Dei auctoritas.

2 Tum quod poteſt quis viuere ſecundum regulam ſancti Auguſtini, licèt non ſit profeſſus illam: canonici enim nouitij viuunt ſecundum regulam S. Auguſtini, & tamen non ſunt profeſſi illam. Nec præfati confratres tenentur, vt puto, recitare horas canonicas, quas tenerentur dicere, ſi eſſent canonici, vel profiterentur regulam S. Auguſtini. Itaque non debent ipſi meo iudicio facere profeſſionem in forma prædicta, antequam habeatur notitia authentica de forma qua fit profeſſio in hoſpitali Granatenſi.

3 Immo neque poſtea, niſi conſulto S.D.N. & facta per eum declaratione quòd hic modus viuendi erigitur in veram & approbatam religionem, & impedientem matrimonij contractum, & requirentem annum nouitiatus, & officij diuini, vel aliarum precum eis ſubrogandarum recitationem: quod neſcio an facilè faciet, attenta multitudine religionum, maximè mendicantium, contra cap. fi.[b] & quod populus magna paupertate opprimitur, & eorũ aliqui opiparius viuunt, & propinant ægrotis, quàm alij ſuæ conditionis homines in domibus ſuis tractantur. Et multi adeunt huiuſmodi hoſpitalia, vt melius tractentur in eis, & hinc non parum creſcit impenſa populi, à quo illa mendicatur.

a 2.2. q. 189. art. 8.
b De religioſ. domib.

SVMMARIVM.

1 *Bullarum plumbatores, quibus Pontifices in collatione officij dant habitum ordinis Ciſtercienſium, & vocant Ciſtercienſes conuerſos, ob hoc, cùm aliud non promittant, vel faciant, verè non efficiuntur religioſi, nu. 3. nec alicui ſubduntur, immo remanent laici liberi etiam ad effectum matrimonium contrahendi, vt prim. nu. 5.*

2 *Religioſus verus poſt Concilium nemo effici poteſt, niſi poſt probationis annum ſine interruptione in monaſterio exactum, & poſt emiſſa tria ſubſtantialia vota. nu. 4.*

3 *Papa ſola nominatio non facit quem religioſum.*

CONSILIVM IX.

IN curia eſt officium, quod vocant plumbatoris bullarũ, cuius officialis vocatur vulgo frater plumbi, & defert habitum, ſiue ſcapulare certi coloris, quod in collatione eiuſdẽ à Papa accipit, & nominatur ab eo ordinis Ciſtercienſis conuerſus: nullam tamen profeſſionem emittit, nec viuit ſub vllius regula, vel obedientia. Quæritur, an præfatus officialis ſit religioſus, ita vt poſſit in aliquo à Ciſtercienſibus, vel aliis moleſtari ſuper perſona, & bonis, quæ in dies ſibi acquirit.

1 Ad hanc quæſtionem reſponſurus præmitto primo illud Iuriſconſulti, *inciuile eſt iudicare de lege, niſi tota ea perſpecta*,[c] & non poſſum credere non eſſe aliqua ſtatuta, vel leges, ſecundum quas debeãt prædicti plumbatores viuere, præſertim cùm à Papa vocentur conuerſi Ciſtercienſes, & accipiant habitum ab eo, & cùm portent ſcapulare certi coloris: & non poſſunt illa fieri, & dici commodè, niſi aliqua alia referantur & addantur: & ideo tenor illorum ſtatutorum & legum proponendus eſſet Iuriſconſultis huic quæſtioni reſponſuris.

c L. inciuile. ff. de legibus.

Secundo, quod præſuppoſito, quòd nulla talia ſtatuta habeãt prædicti plumbatores, & quòd Papa, cum confert illa officia, vel tollit, vel mutat ea, nec facit, nec dicit alia, quam quæ referuntur in quæſtione propoſita, dicenda videntur ſequentia.

2 Primùm, quòd ipſi non ſunt verè religioſi. Tum quia poſt Concilium Tridentinum,[a] nemo poteſt eſſe verè religioſus, niſi poſt annum probationis perfectum: & prædicti plumbatores nec faciunt, nec incipiunt, nec mediãt annum præfatum. Tum quia non ſolùm requiritur annus præfatus perfectus, ſed etiam quod ſit continuatus in monaſterio, & non quomodocumque, ſed continuè ſine interruptione, vt videtur caſus in cap. 1.[b] vbi poſt Lapum & Dominicum tradit Philippus Frãcus, & firmis rationibus probari poteſt. Tum quia præſupponitur nullam profeſſionem eos facere, neque expreſſam, neque tacitam, & quod illa nihil poteſt operari, etiã ſi fieret, cùm fieret ante anni præfati perfectionem, quem numquã ipſi incipiunt.

a Cap. 11. ſeſſ. 25. de reg.
b De reg. l. 6.

3 Tum quia prædicta nominatio, qua Papa nominat eos Ciſtercienſes, non ſufficit ad faciendos eos religioſos veros, per Clementinam vltimam,[c] quæ habet non cenſeri Papam abſoluere excommunicatum, eo quod verbo vel facto communicet illi, neque tribuere dignitatem, vel beneficium, ſeu honorem, eo quòd appellet eum nomine ſignificante eum eſſe poſitum in illa dignitate, beneficio, vel honore.

c De ſent. ex-communic.

4 Tum quia non ſunt ipſi iure cenſendi conuerſi Ciſtercienſes, cum iure communi ad id requiratur vt faciant tria ſubſtantialia vota, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, iuxta ea quæ tradũtur in cap. *ex eo*,[d] & in c. *vt lex cõtinentiæ*. 27. q. 1. & traditur per Panormitanum, Felinum, & Decium, & eos, quos ipſi citant,[e] quæ ipſi non faciunt, vt latè monſtrari poteſt per ea, quæ nos adduximus in commen. 2. de reg.[f] referendo latè ea, quæ ſunt neceſſaria ad hoc, vt quis dicatur emiſiſſe illa.

d ſ. 1 de elect. l. 6.
e In c. in præſent. de prob.
f Super c. cum pertio. à nu. 14.

5 Secundò, quòd prædictis eſt conſequens prædictos plumbatores nullatenus eſſe religioſos: & conſequenter neque à Ciſtercienſibus, nec ab aliis religioſis poſſe moleſtari tamquam à ſuperioribus, & poſſe vti proprio, & bonis aliàs iuſtè quæſitis, immo & contrahere matrimonium, & renunciare officiis ſuis, reſeruatis ſibi fructibus de conſenſu Papæ, vel non reſeruatis, & denique omnia alia, quæ licita ſunt clericis, vel laicis, iuxta ſtatum, quem legitimè habent, vel habuerint, ſi, vt præmittitur, ſtatuta, leges, vel conſuetudines præſcriptæ, vel aliæ conuentiones inter Papam & ipſos, vel iuramenta iuſtè præſtita, non fuerint eis contraria. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Milites regulares ſancti Stephani, cùm ſint vere religioſi, ſunt incapaces parochialis ſæcularis. num. 11.*

2 *Religio ſancti Stephani à magno Duce Hetruriæ ex conceſſione Pij IIII. num. 4. ad inſtar Calatrauæ & Alcantaræ, nu. 3. ad militandum pro defenſione fidei, ita vt non requirat clericatum, num. 2. inſtituta, & etiam ab eodem Pontifice confirmata. eſt verè & propriè religio, nu. 1. habitum habens regularem militans ſub regula ſancti Auguſtini. nu. 4. cuius profeſſores votum paupertatis emittunt. num. 5. & 9. & morientium ſpolia ſpectant ad ærarium religionis. nu. 5. poſſunt tamen ex priuilegio Apoſtolico relicta quinta parte dicto ærario teſtari. num. 5. & num. 9. & 10. Itemque emittunt votum caſtitatis, mitigatum tamen à ſede Apoſtolica ad coniugalem. nu. 6. & 11 ſuntque etiam ſi beneficia poſſiderent à iuriſdictione ordinaria exempti. nu. 7. ex earum autem ſtatutis poſt ſacrum Concilium editis & confirmatis non tenẽtur facere annũ probationis. n. 8. & 10.*

9 *Votum obedientiæ regularis includit in ſe votum caſtitatis & paupertatis in regula præcepta.*

CONSILIVM X.

CVm Vincentius Guidius presbyter Lucanus V. I. D. & ordinis ſeu militiæ ſancti Stephani Papiæ profeſſus, in concuſſu parochialem eccleſiam ſanctæ Mariæ de Brancalo Lucanæ diœceſis obtinuerit, ſtante Lateranenſi Concilio,[g] ac ſacro Concilio Tridentino,[h] dubitatur, an per aſſumptum habitum, & emiſſam profeſſionem in dic.

g In c. monachi. de ſtatu monac. & canon. regul.
h In c. 10. ſeſſ. 14. & toto 11. de regularib. & monialib. ſeſſ. 25.

A militia,ita ſit regularis effectus, vt incapax ſit ſæcularium beneficiorum, & ita à dicta parochiali reiiciendus.

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmatiua propoſiti dubij facit primo, quòd omnis, qui emittit profeſſionẽ, qua in religione probata voueat tria vota ſubſtantialia, eſt religioſus, ſiue regularis, accipiendo propriè & ſtrictè illa verba, *religioſus, & regularis*, vt accipiuntur in titul. de regul. [a] ſecundum omnes, [b] & communem, [c] & alibi ſæpe. & prædictus conſulens emiſit profeſſionem etiam expreſſam huiuſmodi: quia emiſit illam in prædicta religione S. Stephani, quæ eſt approbata, vt conſtat per confirmationem eiuſdem a Pio IIII. factam, & vouit tria vota, ſcilicet chaſtitatis, pudicitiæ, & obedientiæ, vt ex forma vouendi in prędicta religione palam colligitur. Ergo eſt verè, propriè, B & ſtrictè religioſus, & regularis.

a Tam in lib. 6 Clem. quã in antiquis.
b In d. rubri. de regul.
c In c. ordo ſiu ſancta Maria de conſti.

2 Secundò facit, quòd duo ſola ſunt genera hominum, alterum clericorum, & Deo deuotorum, ſiue religioſorũ, & alterum laicorum, [d] & ſodales ſancti Stephani nõ ſunt laici, quia geſtant habitum cruce inſignitum, & diſtinctum ab habitu Chriſtianorum laicorum, vt palam eſt, & ita nõ ſunt laici. Non etiã ſunt clerici: quia licet clerici poſsint eſſe ſodales illius ordinis, de ſubſtantia tamen & eſſentia illius non eſt aliquis ordo, vt colligitur ex regula, quę non requirit vllum ordinem etiam clericatus, quo ad eos, qui ſunt arma ſæculana exerciturì, ſicuti neque eſt de ſubſtantia & eſſentia monachorum, & religioſorum aliorum or- C dinum, quàm canonicorũ & regularium, vt definit ſanctus Thomas. [e] Ergo ſunt Deo deuoti, ſiue religioſi.

d Capit. duo ſunt genera. 12. q. 1.
e 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.

Tertio facit, quòd religio vera & propria poteſt inſtitui ad militandum pro defenſione fidei, vel reipubl. Chriſtianæ, vt pulchrè probat S. Thomas, [f] & prædicta religio ſancti Stephani eſt inſtituta ad defenſionem fidei Chriſtianæ, & ad impugnationem infidelitatis illi contrariæ: ergo meritò dici poteſt vera & propria religio, & ſodales eius verè & propriè religioſi.

f 2. 2. q. 188. art. 3.

Quarto facit, quòd omnes communiter putant prædictam religionem ſancti Stephani eſſe quiddam longè maius, & altius, quàm fratrias, ſiue confraternitates, ſiue ſocietates, quas vocant glorioſiſsimæ Trinitatis, Sacramen- D ti, S. Crucis, Roſarij, Miſericordię, & id genus alias: & ſi nõ eſſet vera & propria religio, non eſſet res altior illis: ergo eſt vera religio.

3 Quinto, quod religio ſancti Stephani videtur inſtituta inſtar religionum ſancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quæ inueniuntur in Hiſpania ad militandum inſtitutæ, vt expreſsè colligitur tam ex primis, quàm ex ſecundis literis Pij IIII. quibus dedit facultatem inſtituendi prædictam militiam. At illæ ſunt veræ & propriæ religiones, vt apertè probauimus in tract. de reditibus eccleſiaſt. [g] Ergo etiam prædicta religio ſancti Stephani cenſenda eſt vera religio, & ſodales eius verè religioſi, & verè regulares. E

g Qu. 1. mon. 11. & 10.

4 Sexto, quod prædicta militia S. Stephani eſt inſtituta iuxta formam & facultatem inſtituẽdi, quam dederat Duci inſtitutori Pius IIII. qui ſolùm dedit ei facultatem inſtituendi vnam militiam ſub regula ſancti Auguſtini, aut ſancti Benedicti, vel Ciſtercienſis aut alterius approbati ordinis, vt habetur expreſsè in primis literis Pij IIII. & etiam in ſecundis, ibi, *Sub certum approbatum ordinem per eũ eligendum*: & ibi, *Sub regula ſancti Benedicti, vel alterius approbati ordinis*: & ibi, *Habitu regulari huiuſmodi ordinis*. Per quæ verba clarè ſignificatur, habitum prædictæ militiæ debere eſſe regularem, & non qualem qualem, ſed ordinis huiuſmodi, nempe probati: quia hæc dictio, *huiuſmodi*, eſt reſtrictiua, [h] & clarius ibi, *Sub regula ſancti Benedicti erexerit*. F Per quæ apparet, quod prædicta militia erecta ſunt ſub regula ſancti Benedicti: & conſequenter ſunt religioſi, & regulares ordinis ſancti Benedicti, quos conſtat verè & propriè eſſe religioſos.

h L. huiuſmodi. de leg. 1.

5 Septimò, quòd ex variis locis regulæ, & ſtatutorum præfatæ militiæ colligitur, præfatos milites expreſsè vel tacitè emittere votũ paupertatis: nã in c. 3. *dell'habito del Caualiero*, habetur, quod aliqui prędictę militiæ ſunt conuerſi: at cõuerſus in religione eſt, qui tria ſubſtantialia vouit, [i] & in c. 4. habetur, religioſos aliorũ ordinũ huic militiæ partiũ poſſe tranſita ad illam de Superiorum conſenſu, & ex ca. 17. & ibi, *Quello che s'e detto delle ſpoglie*, &c. per quæ verba

i Cap. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6.

A ſignificatur, eos non habere liberam teſtandi facultatem: & ex cap. 26. quo iubentur milites ægroti facere inuentarium ſuorum bonorum mobilium, ad hoc, vt eo mortuo perueniant ad ſuum ordinem: & in ca. 2. *delle alloggiationi*, ibi, *che li beni delle ſpoglie ſi vendano all'incanto*, &c. & in cap. 1. *delle prohibitioni, & pene*. ex quo patet, non habere illos liberam facultatem teſtãdi, ſed limitatam, & id virtute illius ſtatuti auctoritate Papæ confirmati: & in cap. 26. *delle prohibitioni, & pene*, ibi, *I beni delle ſpoglie de i noſtri Caualieri s'appartengono di buona ragione al noſtro theſoro commune*, &c. Et in additione reformationis, & in priuilegiis à Pio IV. cõceſsis expreſsè dicitur, quod prædicta militia eſt inſtituta ſub regula B. Benedicti, & paulò inferius facit eis priuile- B gium teſtandi, quinta parte relicta ordini prædicto, præſupponendo, quod non poſsint teſtari liberè. Tum quod in eiſdem literis pro priuilegio cõceditur eis, quod quædam beneficia ſæcularia eis conferri poſsint, ſi aliàs canonicè conferantur.

6 Pro contraria parte multa poſſunt allegari: quorum primũ eſt, quòd non poteſt cõſiſtere religio abſque voto ſolemni paupertatis, caſtitatis, & obediẽtiæ, [a] & latè probat S. Thomas, [b] & quòd prædicti milites non voueant caſtitatem ſimpliciter, ſed tantùm caſtitatem coniugalem, nec voueant paupertatem, ſed loco eius caritatem: quod palam eſt non tollere dominium, neque poſſeſsionem C bonorum, vt tollit votum ſolemne paupertatis. [c]

a Ca. cum ad monaſterium. de ſtatu monach.
b 2. 2. q. 186. art. 6. & 7.
c Ca. non dicatis. 12. qu. 1.

7 Secundo, quòd in priuilegiis conceſsis à Pio IV. eſt vnum, quo exemit ab omni iuriſdictione ordinaria quoſcumque milites prædictæ militiæ, etiam quotcumque & qualiacumque beneficia habentes: per quod præſupponere videtur, poſſe prædictos milites recipere & obtinere beneficia etiam ſæcularia curata, & ſimplicia: quia, qui totum dicit, nihil excludit. [d]

d Cap. ſolitæ. § fin. de maior. & obed. c. ſi Romanorum. 19. diſt.

8 Tertio, quod videtur in prętorio Rotæ deciſum, prædictam militiam ſancti Stephani non eſſe propriè & verè religionem, & in ea poſſunt facere profeſsionem, & in ea poſſunt facere profeſsionem ante finitum probationis annum, quæ tamen non poteſt fieri in religione, quæ verè D & propriè ſit religio, poſt Concilium Tridentinum. [e]

e Per cap. 15. ſeſſ. 25. de regularibus.

Quarto, quod licet eis teſtari de omnibus ſuis bonis, relicta quinta parte ordini, vt patet per priuilegium Pij V. ſub fin. ſuæ regulæ, & ſtatutorum impreſſum.

9 Quinto, quod votum caſtitatis coniugalis non ſufficit ad veram religionem, vt probat S. Thomas. [f]

f 2. 2. qu. 186. art. 4. ad 3. & art. 6.

Sed hæc non obſtant. Ad primum enim reſpondetur, negãdo, quòd prædicti milites non emittant votum paupertatis ſolemnis, Tum quia contrariũ colligitur ex multis locis ſupra citatis, in quibus probatur non eſſe prædictis militibus teſtandi liberam facultatem. Tum quia, qui profeſsionem facit ſecũdum aliquam regulam monachalem à Sede Apoſtolica approbatam, videtur vouere caſti- E tatem, & paupertatẽ, quas regula illa iubet ſeruari, etiam ſi nullam aliã expreſsionem faciat, quod confirmatur per illud ſingulare dictum S. Thomæ, [g] ſcilicet quod votum obedientiæ continet alia duo vota, ſcilicet caſtitatis, & paupertatis, quæ præcipit regula.

g 2. 2. q. 186. art. 8.

Ad ſecundum concedo illud habere colorem, ſed non concludere. Tum quia non habet bulla Pij IV. quòd prædicti milites poſsũt habere quodcũque, & qualiacumque beneficia, ſed quòd quodcumque & qualiacũque habeãt, ſunt exempti, quod longè aliud eſt, & verificari poteſt in beneficiis regularibus, & ſæcularibus cõmendatis, vel per diſpenſationẽ retentis, vel dependentibus ab ordine ſuo.

10 Ad tertiam concedimus, in prætorio Rotæ deciſum F eſſe, poſſe prædictos milites vouere intra annum probationis, ſed non ea ratione, quòd prædicta militia non ſit vera religio, ſed aliis rationibus, quæ in deciſione redduntur, & optima videtur eſſe, quod per ſtatuta à Sede Apoſtolica confirmata poſt Concilium Tridentinum in prædicta militia non requiritur annus probationis, ſed ſimul in aſſumptione habitus ſit profeſsio, vt patet ex ca. 3. continente modum aſſumendi habitum, & profitendi.

Ad quartã reſponderut, negando quòd liceat eis teſtari libere, ſed cum limitatione, & id nõ iure cõmuni, ſed priuilegio expreſſo Pij IV. & ſtatutis à Sede Apoſt. cõfirmatis: per quod argumentũ retorqueri poteſt facile in arguentẽ.

11 Ad quintum concedimus, votum caſtitatis coniugalis non ſufficere iure communi ad conſtituendum votum ſolemne caſtitatis: ſed negando id non poſſe fieri priuilegio: cùm enim ſolemnitas voti ſit iure humano inducta, poteſt illa minui, vel augeri rationabili cauſa ſubſiſtente: & ita, ſicut Papa poteſt facere religioſis facultatem aliquo modo teſtandi, moderando ſolemnitatem voti paupertatis: ita etiam facere facultatem vtendi coniugio legitimo, minuendo ſolemnitatem voti caſtitatis, vt etiam dixi in prædicto tractatu de redit. eccleſ.[a]

[a] Q.3.nu.12.

Per hæc tumultuario ſtudio ſcripta, hanc partem credimus veriorem, licet contraria ab initio ante lectum librum regulæ me ei accedere coëgiſſet, eamque affirmare etiam nunc voluiſſem in gratiam D. conſulentis, quem profectò ex animo amo, & ſuſpicio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Miles ordinis Chriſti in Italia de licentia Superioris, manēs gaudet canonis & fori priuilegio, eſtq; verè religioſus. nu. 2. & ſeq.*
2. *Matrimonium etſi iure communi ſit incompatibile cum religione, ſecus tamen eſt ſi accedat diſpenſatio Apoſtolica, qua potuit ex iuſta cauſa caſtitatis votum eſſentiale religionis in religionibus militaribus mitigare, & reducere ad votum coniugalis caſtitatis. num. 4.*
3. *Voti obligatio iuris naturæ & diuini eſt, ſolemnitas humani, & ita, vt plus, vel minus in ea requiratur, ſtatui poteſt.*
4. *Pontifices Maximi ſicut Petrus eamdem poteſtatem à Deo accipiunt immediatè.*

CONSILIVM XI.

1 QVIDAM eruditiſsimus patronus per multa cōcluſit, quemdam militem ordinis Chriſti Luſitaniæ manentem in Italia de licentia Magiſtri illius militiæ, qui eſt Rex à Sede Apoſtolica deputatus, debere gaudere priuilegio canonis & fori, & accuſatum de crimine remitti ad ſuum iudicem eccleſiaſticum. Rogatus vt meam, de concluſione præmiſſa ſubſcriberem ſimpliciter ſine allegationibus ſententiam, dico primò, illam eſſe veram, eruditè, neruoſè, copioſè, & piè fundatam.

2 Dico ſecundò, quòd nullus alius contra eam videtur relictus ſcrupulus, prætérquam quod quibuſdam recentioribus viſum eſt, coniugium incompatibile eſſe religioni, & per conſequens non eſſe poſsibile, quòd aliquis ſit legitimè coniugatus, & religioſus, cùm contraria non ſe compatiantur. qui tamen ſcrupulus duplici conſideratione conteritur. Altera eſt, quod licet in corpore iuris clauſo iure communi, cui nititur doctrina D. Thomæ recepta[b] aſſumptum ſit verū, per diſpenſationē tamen ſedis Apoſtolicæ id fieri poteſt, ſecundum communem ſententiam Innocentij gloſſæ & aliorum,[c] quam etiam Caietanus ſequutus eſt contra ſuum D. Thomam,[d] quam nos etiā ſequuti ſumus in Manu.[e] & paulo latius in com. 2. de reg.[f]

[b] 2.2.q. 188. art. 1. & quæ ſequentibus art.
[c] In cap. cum ad monaſterium de ſtatu mona.
[d] 2.2.qu. 88. art. 11.
[e] Cap. 12. nu. 71.
[f] Nu. 27.

3 Altera, quod licet voti obligatio ſit iure naturali & diuino inducta, ſolemnitas tamen voti iuris humani Pontificij inuentum eſt, Pontifices enim Maximi induxerunt, vt ad faciendum ſolemne votum requiratur primò, quod conſtet ex tribus votis, ſcilicet, caſtitatis integræ, paupertatis, & obedientiæ: ſecundò, quòd hæc tria fiant in religione approbata: tertiò, quòd fiant in manibus eius, qui poteſt vouentem incorporare religioni, & quod alioquin non ſit ſolemne ſecundum omnes. & ideo ſicut Papa ſtatuit, & induxit, vt omnia prædicta requiranius ad hoc, vt aliquod votū dicatur ſolemne, & ſufficiens ad faciēdum quam verum religioſum, & ad alios certos effectus, & ita poteſt ſtatuere, vt aliquid amplius requiratur, vel aliquid minus ſufficiat, & conſequenter poteſt efficere, quod non ſolùm votum caſtitatis integræ, ſed etiam votum caſtitatis coniugalis ſufficiat.

4 Cum omnes Pontifices Maximi æqualem, immo eamdem poteſtatem eccleſiaſticā immediatè à Deo, ſicut ipſe Petrus, accepit, habeant, & accipiant, arg. cap. *in nouo.*[g] & alia multa, quæ nos citauimus in repet. cap. *nouit.*[h] Quò fit, quòd licet omnes religioſi emittant votum paupertatis, non tamen omnes pari modo ad eam ſeruandam obligantur: Franciſcani enim de obſeruantia, & Capuccini tenentur eam ſeruare in particulari, & in communi, at religioſi non mendicantes tantùm in particulari, nō in communi. Quin & Mendicantes ante Concilium Tridentinū

[g] 21. diſt. cap. in &c. 1. 19. diſt. 0. qu. 1. & c. 1. de hæ. Mend. m 6.
[h] De iudicio. not. 3.

A non poterant habere in communi, niſi cum certa limitatione, nunc autem poſt Concilium Tridentinum poſſunt habere ſine illa, per cap. 2.[a] quin & alicui religioſi, etiam quibus non licet habere proprium, poſſunt ex priuilegio certo modo teſtari per limitationem voti paupertatis: & ita non eſt, cur quis miretur Pontifices Maximos ſtatuiſſe, vt aliquot religioſi religionum ad militiam armatam conſtitutarum propter maximam difficultatem ſeruandi votum caſtitatis integræ, conuerſando ſere ſemper cum ſæcularibus maribus & feminis, ſatisfacerent voto caſtitatis religioni neceſſariæ ſeruando coniugalem.

[a] Seſſ. 25.

5 Cuius rationis, quam ante nos neminem putamus ita expreſſe tradidiſſe, incōſideratio, in cauſa fuit, noſtra ſententia, B vt prædictis recentioribus viſum fuerit huiuſmodi religioſos milites coniugatos non eſſe religioſos, contra multa diplomata à Sede Apoſtolica religionibus militaribus conceſſa. & ita non ſolùm primo modo dicto, ſed etiam hoc ſecundo conteritur prædictus ſcrupulus.

Dico tertiò, accepiſſe me à viro fide digno, quòd in curia Regis Catholici quidam miles ordinis ſancti Iacobi coniectus in carcerem ob crimē morte naturali dignum, qua Rex cupiebat eum puniri, fuit liberatus ab ea à iudicibus, à Rege, quatenus eſt magiſter militiæ, datis, per ſcripta noſtra per prædictum dominum conſulentem citata, & in Africam ad pugnandum contra Sarracenos ad certum C tempus relegatus, eo quòd gaudere deberet priuilegio canonis, & fori, tamquam religioſus religionis approbatæ, ſed & in Luſitania, in qua quindecim annis cathedram primæ functionis inſignis Academiæ Conimbricenſis rexi, ſemper tamquam rem notoriam intellexi, prædictos milites Chriſti prædicto priuilegio tamquam religioſos gaudere. Quare prædicti Domini conſulentis concluſio mihi proculdubio vera eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Cap. 3. ſeſſ. 6. Concilij Tridentini an in milite ſancti Ioannis locum habeat, à Pontifice petendum. num. 6.*
1. D *Milites ſancti Ioannis, & alij tria vota ſolemniter in approbata religione emittentes ſunt veri religioſi.*
2. *Verbum nemo regularis, omnes etiam milites ex propria ſignificatione comprehendit, niſi ſpeciali ratione excludantur.*
3. *Diſpoſitio exorbitans ad omnia extenditur, quæ eius verba propriè ſignant.*
4. *Delegatus Papæ procedens in exemptos non dicitur eorum priuilegio exemptionis contrauenire.*
5. *Priuilegijs per clauſulam generalem in lege poſitam derogatur.*
6. *Conſuetudo etiam nondum legitimè præſcripta, ſeu vſus ſecundum quem lex fuit recepta, ſunt optimi legum interpretes.*

CONSILIVM XII.

E AN MILITES ſancti Ioannis Hieroſolymitani comprehendantur ſub diſpoſitione Concilij Tridentini[b] quatenus habet, ordinarium tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatum poſſe viſitare, punire, & corrigere quemcumque clericum cuiuſuis ordinis perſonalis, & regularis, extra monaſterium degentem, & delinquentem, non obſtantibus priuilegijs, &c.

[b] Ca. 6. de reform. ſeſſ. 6.

Huius quæſtionis deciſio, meo iudicio, ex paucis pendet. Primum, quod deſiderari poteſt vera litera præfati[c] Concilij Tridentini: quia hæc, quā habemus, vix eſt intelligibilis quo ad illa verba, *cuiuſuis ordinis perſonalis, vel, &c.*

[c] Ca. 3 de reform. ſeſſ. 6.

Secundò, quòd vtcumque intelligatur, in effectu ſonat, F quòd nullus clericus ſæcularis, vel regularis, &c. & ita ponderationes verbi *clericus*, quas aliqui faciūt ad inferendum, quod loquitur de præfatis militibus, leues videntur.

1 Tertiò, quòd negari non poteſt, præfatos milites S. Ioannis eſſe verè & propriè regulares: quia, quicquid aliqui dicant, non ſatis agnoſcentes, & venerantes naturam religionis à S. Sede Apoſtolica approbatæ, omnes illi & ſoli dicuntur verè & propriè religioſi, ſiue regulares, qui emittunt legitimè tria vota ſubſtantialia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, in manibus ſuperioris, vel locum eius tenentis, & ſub aliqua regula à Sede Apoſtolica approbata, iuxta ſententiam Canoniſtarum receptam[d] & Theologorum,[e] quod etiam nos grauiſsimis fundamentis comprobamus in tractatu de redit. eccleſ.[f] & conſtat præfatos milites emittere præfata tria ſubſtantialia vota

[d] In rubrica de regul.
[e] In 4. ſententiarum diſt. 38.
[f] Quæ. 1. nu. 11. & q. 3. nu. 21. & 29.

in manibus ſui Superioris ſub regula à Sede Apoſtolica approbata, laudata,& ad ſidera priuilegijs meritò exaltata.

a Præfato c.3.

2 Quartò, quòd ponderatio, qua ponderatur verbum *nemo*,& verbum *regularis*, [a] ad hoc,quod verba illius cap. ex propria ſignificatione comprehendunt regulares,& in his etiam præfatos milites, iuxta gloſſam 2. ab omnibus receptam & laudatam [b] irrefragabilis eſt: & ita, niſi aliquo reſpectu particulari eximantur præfati DD. milites, continentur in eo.

b In clem. 1. de decim.

3 Quintò,quòd ad hoc,vt excludantur ab eo, non ſufficeret,quod illud eſſet contrarium iuri, communi, vel exorbitans ab eo: quoniam etiam talia omnia extenduntur ad omnia contenta ſub propria ſignificatione verborum illorum, iuxta textum ſolemnem adiuncta gloſſa & doctrinam Franciſci Aretini,[c] quam Decius Alciarus & omnis turba recentiorum expendentium ſuo iudicio leges ſequuntur vbique.

c In l.cum lege. ff. de teſtam.

Sextò, quòd potiſsima huius dubij reſoluendi ratio pendet à duobus illis dubijs. Alterum eſt,an præfatum capi.3. ſit contrarium priuilegio præfatorum militum. Alterum, an, eſto ſit contrarium cenſeatur derogare illi,non ſacta mẽtione de priuilegijs ordinis eorum in ſpecie, vel ſaltem in genere de priuilegijs ordinum militantium.

4 Et quidem pro parte negatiua prioris dubij facit, quod mandatum Papæ,factum alicui, vt procedat auctoritate delegata contra aliquem exemptum, non videtur contrarium priuilegio exemptionis,quia nemo eſt exemptus à iuriſdictione Papæ: & ita delegatus, procedens vt delegatus Papæ contra exemptum,cùm non procedat vt ordinarius,à cuius iuriſdictione ille eſt exemptus,non videtur facere contra exemptionem, vt ſenſit gloſſa quam in hoc commendat Panormitanus [d] concludens, quòd delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata poteſt procedere contra exemptos.

d Ca. graue, de offic.ord.

Sed pro contraria parte videtur facere primo, quod opinio communis tenet contra Panormitanum vt ait Felinus [e] per rationes,quę apud eum videri poſſunt. Secundò,quòd forte præfatus ordo militum habet priuilegium ſimile priuilegio ordinis Ciſtercienſium, ne per reſcripta Papæ poſsint conueniri, niſi facta mentione ſui ordinis, quale tamen an habeant,ignoro.

e In d.ca.graue.

5 Pro vtraque parte poſterioris dubij poſſent multa citari ex his, quæ Felinus congerit,[f] & ex citatis ab eo [g] copioſiſsime;qui tamẽ tenet,ſufficere clauſulam generalem tollentem priuilegia, cum reuocatio eorum fit per viam legis,iuxta clem. *dudum*. [h] & derogatio priuilegiorum, de qua loquimur,fit per viam legis,& non qualis qualis, ſed Conciliaris. Dicit etiam ſufficere clauſulam conſuetam de ſtylo curiæ poni, *quorum tenores habẽtur pro expreſſis*.&c. & facile quis poſſet defendere, quod clauſula derogatoria priuilegiorum poſita in lege communi æquiualeat clauſulę derogatorię pręfatæ ſolitæ apponi de ſtylo curię.

f In ca. accedentes nu.4. de præſcript.
g ibidem.
h §. fin. de ſepult.

6 Quoniam autem interdum in præfato Concilio Tridentino fit mentio in ſpecie de ordinibus, & interdum non,inſurgit magna dubitatio, an intenderit Concilium derogare priuilegijs militaribus, niſi facta expreſſa mentione de illis: & ſic videtur neceſſaria declaratio Papalis. quia item conſuetudo eſt legum optima interpres, [i] quámuis non fuerit legitimè pręſcripta,ſecundum communem videretur habenda conſideratio vſus, quo receptum eſt præfatum cap. 3. quæ quia factum aliqua ex parte reſpiciunt,non dico plura, ſubmittens hæc pauca tumultuario ſtudio ſcripta Illuſtriſsimi Domini mei cenſuræ.

i Ca. cum dilectus. de conſue. & l. mi nimè ff. de legib.

Reſponſum hoc videtur datum fatis diu.cum referatur hanc religionem ſuper hoc à Pio V.priuilegium impetraſſe, de quo hic nulla fit mentio.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit à die ſuſcepti habitus regularis, qui debet intra clauſtra,vel alibi de licentia ſaltem tacita Superioris deferri.nu. 8. & licet ex Concilio Tridentino profeſſio non poſſit fieri ante annum probationis, de iure tamen ex conſenſu partium poteſt antea fieri: videtur tamen quod requiratur conſenſus Papæ in hoc num.6.*

3 *Profeſſio tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indiſtincti annalem geſtationem: ſed & conſuetudine induci poteſt, vt per perſeuerantiam vnius hebdomadæ, vel ſolam adeptionem poſſeſſionis canonicatus regularis cenſeatur facta profeſſio.nu 6.*

4 *Habitus canonicorum regularium nihil fere diſtat ab habitu honeſto clericorum ſæcularium,vnde & paruo roqueto albo, quo alicubi vtuntur,ſatis à ſæculari diſtinguitur.*

5 *Regulare beneficium 40. annis per ſæculares poſſeſſum ſæculari conferri poteſt.*

5 *Regularis Eccleſia cõuentualis nõ deſinit eſſe regularis,licet in ea tota regularis obſeruãtia non ſeruetur.immo debet reformari.*

7 *Conſuetudine præſcripta induci,quicquid à lege ſtatuitur,poteſt.*

7 *Habitum regularem,hoc eſt roquetum, vt extra ciuitatẽ propriam non portet canonicus regularis, conſuetudine ſaltem immemorabili induci poteſt.& num. 11. conſulendum tamen talibus,vt ſaltem occultè illum deferant.nu.12.*

8 *Clauſtrum inhabitare cenſetur regularis, qui ex iuſta cauſa de licentia ſui Superioris ſtat extra.*

9 *Peculium regulares habere poſſunt nedum de expreſſa, ſed & de tacita Superioris licentia.*

10 *Profeſſionem inductam fuiſſe in foro exteriori iudicandum potius eſt, quàm contrarium, cùm in dubio pro religione ſit pronunciandum.*

11 *Profeſſio tacitè emiſſa per canonicũ regularem,quando accepit canonicatum,ex eo quod beneficium renunciet,nõ euaneſcit, immo adhuc tenetur habitum regularem portare, vt prius.*

CONSILIVM XIII.

TITIO à ſummo Pontifice collatus fuit canonicatus cuiuſdam Eccleſię cathedralis ſub regula S.Auguſtini,cuius Eccleſiæ canonici licet regulares dicantur, nullam tamen emittunt profeſsionem: qui canonici in ciuitate,in qua canonicatum obtinent, aſsiduè gerunt quoddam ſcapularium,quod dicitur roquetus,latitudinis duorum digitorum,quem tamen extra ciuitatem minimè geſtant, neque apud dictos canonicos aliqua regularis obſeruantia viget, quinimmo complures ex dictis canonicis, qui ſacris ordinibus initiati non ſunt, vxores abſque diſpenſatione apoſtolica, dimiſſo canonicatu, & dicto ſcapulario,duxerunt.

Ex hac facti ſpecie de tribus hæſitatur. Quorum primũ eſt,an dictus Titius qui dimiſit ſuum canonicatum reſeruata ſibi quadam penſione ſuper eodem canonicatu, ſit capax officiorũ vrbis Romę,& illa per ſe exercere poſsit.

Secundo quæritur, an cùm apud dictos canonicos vrgeat conſuetudo immemorabilis,quę ab eis etiam in pręſentiarum obſeruatur,non deferendi dictum ſcapularium extra ciuitatem,ſed tantùm in ea, an peccent, ſi illud minimè geſtent, prout geſtant in ciuitate in qua canonicatum obtinent.

Tertium dubium eſt,an iſte Titius,qui fuit canonicus, teneatur illud ſcapularium geſtare in dicta ciuitate,prout & cæteri canonici geſtant, attento quod ille dimiſerit ſuum canonicatum,& amplius canonicus non ſit.

1 Reſpondetur primò,quod harum quæſtionum reſpõſio præſupponit deciſionem alius quæſtionis, ſcilicet an præfatus Titius ſit profeſſus regulam canonicorum regularium S. Auguſtini. Pro cuius parte negante facit primo Concilium Tridentinum,[a] quatenus habet nullam profeſsionem religionis ante annum probationis valere, & quod prædictus Titius nullum annum probationis videtur egiſſe. Tum quia videtur nullum habitum religionis aſſumpſiſſe, & annus probationis incipit à tempore ſuſceptionis habitus,vt exprimitur in eodem Concilio.[b]

a Seſſ. 25. de reg. c.15.
b In d.

2 Secundo,quod roquetum,qui poſſet alicui videri ſeruire pro habitu, non detulit intra clauſtrum monaſterij, quod communiter tenetur eſſe neceſſarium ad anni probationis perfectionem,iuxta cap.1.[c] & clem. *eos*.[d]

c De reg.l.6.
d Ead.tit.

3 Pro parte tamen affirmatiua facit, quod licet prædictus Titius non fecerit profeſsionem expreſſam, videtur tamen feciſſe tacitam,quæ fit per geſtationem habitus indiſtincti annalem,per prædictum cap.1.[e] & de clem. *eos*.[f]

e De reg.l.6.
f Ead.tit.

4 Secundo,quod non obſtat, quod ipſe non geſtauerit habitum canonicorum regularium.Tum quia habitus canonicorum regularium nihil fere diſtat ab habitu honeſto clericorum ſæculariũ,vt ſatis notat gloſſa recepta in [g] & prædictus Titius geſtauit habitum honeſtum clericorum ſæcularium, & præterea etiam roquetũ, quo videtur

g Clemen. 2. verb. habitus. de elect.

distingui

diſtingui habitus canonicorum Eccleſiæ prædictæ cathedralis ab habitu clericorum ſæcularium, præſertim eo quòd eſt albi coloris, cuius eſt etiam roquetus magnus Epiſcoporum, quo vt plurimum vti ſolent canonici regulares per ciuitates incedentes.

5 Tertiò, quòd prędicta Eccleſia cathedralis videtur eſſe regularis, quales fuerunt olim fere omnes Eccleſiæ cathedrales Galliarum, vt colligitur ex Volaterrano, & etiã nunc appellatur regularis, & canonici eius canonici regulares, qui etiam nunc deferunt roquetos illos paruos, & ſedes ipſa Apoſtolica in literis prouiſionis appellat eos regulares S. Auguſtini: & Eccleſia vel religio regularis non deſinit eſſe talis, propterea quod tota obſeruantia regularis non ſeruetur in eis, quamuis beneficium regulare poſſeſſum 40. annis per ſæculares poſsit conferri ſæculari, iuxta cap. *cum de beneficio.* [a] quoniam fractio regulæ non annihilat religionem, ſed inducit reformationis neceſsitatem, iuxta ea quæ habentur in cap. *ad noſtram.* [b]

a De præb. li. 6.
b De appell.

6 Quarto, quod licet in prædicta Eccleſia non fiat expreſſa profeſsio, poteſt tamen dici, quod fiat tacita, immo quod conſuetudine induci poteſt, vt de conſenſu partium fiat ante annum probationis, vel quod ſaltem facta obliget profitentem ad religionem, [c] immo quod cenſeatur eſſe facta per perſeuerantiam vnius menſis, vel hebdomadæ, vt audiui adhuc ſeruari in aliquibus Eccleſijs Gallicanis: immo etiam dici poſſet introduci poſſe conſuetudine legitimè pręſcripta, vt per poſſeſsionem pacificè acceptam loci canonicalis cenſeatur profeſsio facta: quoniam quicquid poteſt induci lege, poteſt induci conſuetudine, [d] & hæc poſſent induci per legem Papæ: quia non ſunt contra ius naturale, neque diuinum, ſed ſolum contra humanum, vt palam eſt. [e]

c Ca. ad Apoſtolicam. de regularib.
d Arg. c. vlt. de conſuet. & l. 2. ff. quæ ſit longa conſuet.
e Arg. ca. vt dua. vnio ei adnot. de reg. [illegible]

7 Quinto, quod non obſtat dicere, quod prædicti canonici non portant roquetum prædictum extra ciuitatem. Tum quia etiam hoc induci poſſet conſuetudine ſaltem immemoriali, quia non eſt contra legem naturalem, neque diuinam. Tum quia poſſet dici eos malè facere.

8 Sexto, quod non obſtat etiam dicere, quod non detulit Titius habitum intra monaſterium. Tum quia ſatis eſt, vt geſſer illum extra illud de licentia Superioris ex aliqua honeſta cauſa conceſſa, per illud dictum Abbatis antiqui [f] recepti à Panormitano, [g] ſcilicet quod monachus manens extra monaſterium de licentia Abbatis, videtur manere intra illud: & quamuis prædicti canonici accepta poſſeſsione, & roqueto, non abiint à monaſterio de licentia expreſſa Superioris, abeſſe tamen poſſunt dici de licentia tacita, quæ in hoc propoſito tantùm valet, quantùm expreſſa, vt colligitur ex deciſione vtriuſque Cardinalis, [h] quam nos ſequuti ſumus, & latè probauimus in comment. t. de reg. [i]

f In cap. cum dilecti. de consuet. [illegible]
g Ibi, et re ſeq. de [illegible]
h In cap. non dicatis. 12. q. 1.
i Super d. ca. nu. [illegible]

9 Septimo, quod non obſtat etiam dicere, quod non ſeruatur in pręd[i]cta Eccleſia votum ſolemne paupertatis, eo quod vnuſquiſque canonicorum diſponit de rebus ſuis, vti ſibi libet. Tum quia reſponderi poteſt, vt in proximo argumento, quòd id faciunt de licentia tacita, de qua licentia vtendi proprio loquuntur prædicti Cardinales. Tum quia negari poteſt eos vti rebus ſuis, vt ſibi libet, quamuis ſic, vt honeſtè licet, vt latè probauimus in pleriſque locis commun. de reg.

10 Per quæ omnia videtur periculoſum conſulere partem contrariam negatiuam abſque ſedis Apoſtolicæ licentia: quia ſaltem de rigore iuris hæc pars affirmatiua defendi poſſe videtur, & in dubiis pro religione eſt iudicandum & conſulendum, iuxta l. *ſunt perſonæ.* [k] *ſumma eſt ratio quæ pro religione facit.*

k ff. de relig. & ſumpt. fun. [illegible]

AD PRIMAM igitur quęſtionem colligitur ex deciſione prædicta pars negatiua.

11 AD SECVNDAM reſpondetur, quod per dicta ad præſuppoſitam non peccant: quia conſuetudo immemorialis in his, quæ ſunt contra legem humanam habet vim legis. [l]

12 AD TERTIAM colligitur reſponſio per dicta ad primam præſuppoſitam, eum teneri: quia profeſsio quamlibet tacita non tollitur per renunciationem beneficij, etiam ſi tranſiret ad aliud, iuxta cap. *cum olim.* [m] & alia multa ibi citata, & iuxta cap. *cum ad monaſterium.* [n] Vnde

l Capu ſuper quibuſdã. de verb. ſignif. & l. hoc iure. §. ductus a quæ. ff. de aqua quot. & æſtiua.
m 3. de pr[æ]b[end].
n §. vlt. de ſta. monach.

A conſulo vt ſaltem occultè habitum ſuæ religionis in ciuitate deferat, prout antea, dum erat canonicus, palam deferebat, cùm regularis ſemper remaneat etiam dimiſſo canonicatu, & malè fecerint qui vxores duxerunt dimiſſo canonicatu, cum regulares canonici remanſiſſent. &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis qui non eſt, habitum regularem non deferat.*
2 *Profeſsio tacita fieri cenſetur, vbi regularis habitus ſemper defertur, licet expreſſa numquam emittatur.*
3 *Papa ex cauſa licentiam dimittendi habitum dare poteſt, alius autem eo inferior non.*
3 *Regularis ſubiectus Epiſcopo eius Vicarius & cubicularius fieri poteſt, ſi tamen ſit exemptus, requiritur licentia Superioris.*
B 4 *Habitum occulte ferendi diſpenſatio fere tam difficilis, ac dimittendi, minus tamen ab inſtituto regularis recedit primus, quàm ſecundus. num. 5. Item & facilius excuſatur a pœna ſed non à peccato num 4.*
5 *Diſpenſandi iuſta cauſa dimittendi habitum regularem arbitraria.*

CONSILIVM XIIII.

DE QVODAM, qui dicit ſe eſſe monachum S. Benedicti cuiuſdam monaſterij, in quo poſt memoriam ſiue à tempore, cuius initij non eſt memoria, non fit, vt fertur, profeſsio expreſſa, nec viget obſeruantia regularis pluſquam in Eccleſia collegiata ſæculari, &c. & quærit, an C adſit iuſta cauſa diſpenſandi cum eo, vt ſibi liceat deferre habitum ſubtus veſtem, & occultè, & ita famulari aliquibus prælatis, eo quod monaſterium denegauit ſibi alimenta ſtudiorum, & quod propterea conſumpſit ſubſtantiam paternam, & æs alienum contraxit, & quod ob reuerentiam & verecundiam non audet prædicta alimenta à monaſterio repetere.

1 Reſpondeo primò, quòd D. conſulens præſupponit ſe eſſe verum monachum, & religioſum: quia, ſi verus monachus non eſſet, ſine vlla diſpenſatione Papæ poſſet patientiam, ſiue habitum regularem, quam ſupra veſtem defert, deferre intus illam: quia etiam poſſet, immo deberet illam omnino dimittere, vt palam eſt.

D Secundò, quòd eius præſuppoſita opinio videtur eſſe iure verior, per multa, quæ in ſimili quæſtione adduximus pro hac parte in quadam conſultatione cuiuſdam canonici eccleſiæ cathedralis regularis, in qua nulla dicitur fieri profeſsio expreſſa, attamen ſemper defertur roquetus albus ad formam cuiuſdam patiennæ, & ita videtur fieri tacita profeſsio per illa, quæ ibi adduximus.

2 Tertiò, quòd certum eſt poſſe S. D. N. pro ſua ſumma in leges humanas poteſtate facere prędictam facultatem, quam Dominus conſulens deſiderat, [a] poſſe inquam iuſtè & ſanctè facere illam facultatem, ſi iuſta cauſa id faciendi adeſſet, argumento eorum, quæ Innocentius cum omnibus aſsecl[i]s eius tradit. [b]

E 3 Quarto, quod etiam eſt certum, monachum iuſtè poſſe fieri cubicularium, & Vicarium alicuius Epiſcopi, iuxta gloſſam adiuncto textu [c] quam citat Romanus, [d] vbi citat Innocentium [e] receptum ab omnibus, præſertim à Felino [f] citante vitioſè Romanum: quod eſt verum, ſi eſt ſibi ſubiectus, & etiam de licentia Superioris, ſi eſt exemptus, ſecundum omnes: quod tamen eſt intelligendum habitu retento: quia ſolius Papæ eſt facere facultatem manendi extra monaſterium ſine habitu, ſecundum omnes. [g]

4 Quintò, quòd fere tam difficile eſt diſpenſare vt monachus deferat ſubtus veſtem habitum, ac diſpenſare ne deferat illum, per gloſſam memorabilem. [h] Dixi, *fere*, F propter ea, quæ de pœna addit Panormitanus, [i] cuius determinatio licet poſſet procedere quo ad hoc, vt pœna non ita incurratur per occultationem, ſicut per dimiſsionem, non tamen videtur procedere quo ad culpam: quoniam quo ad illam incurrendam videtur paria eſſe, deferre occultum, & dimittere, per prædictam gloſſam communiter receptam.

5 Sextò, quòd tãtum & tale poteſt eſſe æs alienum contractum à Domino conſulente, & tanta & talis poteſt eſſe ſubſtantia paterna, quam ipſe impendit in literarum ſtudiis, & tam indecora & moleſta petitio, lis, & actio, quam moueret Dominus conſulens cõtra monaſterium, quod prætendit iniuſtè per inuidiam, vel alium affectum

a Arg. c. propoſuit. de conce. præb. & ca. cum illa per mundum. 9. q. 1.
b In c. quæ in eccleſiarum. de conſtit.
c In cap. cum poſteris. 2. q. 7.
d Singu. 306. & ſing. 278.
e In c. cum l. & A. de re iudic.
f Ibid. nu. 35
g Per ca. 2. ne cleric. vel monach. li. 6. & c. cler. de vita & honeſt.
h Clemen. 2. verb. extrinſeca, de vita & honeſt. cleric.
i In ca. Dei qui. de vita & honeſtat. cleric.

inuiſtum

iniuſtum, negaſſe ſibi alimenta ſtudiorum debita, & tanta, & talis verecundia relinquendi ſtudia iam cœpta, iuxta qualitatem perſonæ ipſius, quæ ea cœpit, quod boni viri arbitrio poſſet videri iuſta cauſa diſpenſandi, & faciendi facultatem, quam petit, per ea, quę nos ſcripſimus in com. de regul.[a] cum tractamus de ingreſſu debentium & obligatorum in monaſteria, &[b] de obligatione ingreſſorum, & profeſſorum illa, quam habent ad laborandum, & lucrandum, quæ ſufficiant ad ſoluenda debita, quæ non eſt neceſſarium hic repetere, cùm ibi facile videri poſsint. Adiungendo eis, quod minus recedit ab inſtitutione regulari deſerens habitum occultum, quàm omnino illum dimittens, per prædicta, quæ Panormitanus adiecit,[c] vt prædictum eſt.

a Super c. cum porrio. 12. q. 1. à nu. 8. & ſuper c. non dicatis. nu. 42.
b In comm. ſuper ca. non dicatis. num. 42.
c In d. c. Deus qui.

SVMMARIVM.

1 *Exemplari ſublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius ſimilitudinem: ſicut & ſublato fundamento, cætera ſuperædificata corruunt.*

2 *Religio illa, quæ ab immemorabili tempore deſijt ob tam intrantibus expreſſam exigere profeſſionem; etſi videri poſſit, quod nec tacitam exigat, attamen probabiliter credi poteſt priuilegio, quod ex ſola allegatione hoc caſu probatur conceſſum vt tacita ſufficeret. nu. 3. 4. & 6. vnde eam ingredientes elapſo anno à die habitus ſuſcepti de manu Superioris ſuæ cenſendi profeſſe. nu. 5.*

2 *Profeſſio coram Deo ibi eſt nulla, vbi non fuit animus profitendi: quamuis qui regularem habitum in religione, etiamſi in ea non ſoleat emitti expreſſa profeſſio, ſuſcipit, & per annum geſtat, præſumitur profeſſus, cùm ſciat, vel ſcire debeat ex hoc illam induci. num. 5.*

3 *Conſuetudine immemorabili induci poteſt, quidquid lege humana ſtatui, & priuilegio concedi, immo & ea ſtante illud ſola allegatione probatur, & nu. 4.*

6 *Commendatarij monaſteriorũ æquiparantur habentibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad adminiſtrationem, etiamque quo ad effectum recipiendi religioſos ad habitum. num. 5.*

7 *Religionis eſſentia non eſt, vt generalem habeat præſidentem omnibus illius religioſis.*

CONSILIVM XV.

IN religione S. Baſilij approbata in ſui initio fiebat expreſſa profeſſio, à tempore autem, de cuius initio non eſt memoria, regulari obſeruantia in ea collabente, eius monaſteria commendata fuerunt, deſijtque emitti conſueta profeſſio. Dubitatur, an ille qui huiuſmodi religionis habitum de manu commendatarij, vel Prioris non expreſsè profeſsi ſuſceptum per aliquot annos geſtarunt, tacitè profeſsi intelligantur religionem S. Baſilij.

1 Pro parte negante huius quæſtionis facit primò, quòd ſublato fundamento ædificij tollitur ędificium,[d] & ablato priori & principali tollitur poſterius pendens ab illo,[e] & ſublato exemplari videtur tolli obligatio faciendi aliquid inſtar illius.[f] Cùm ergo obligatio profitendi expreſsè, & profeſsio expreſſa ſint quoddam fundamentum, & quoddam prius, & exemplar obligationis profitendi tacitè, non exiſtente obligatione profitendi expreſsè, videtur non exiſtere obligatio profitendi tacitè.

2 Secundò, quòd nulla profeſsio poteſt eſſe vera ſine animo profitendi coram Deo, ſecundum omnes.[g] Vnde neque expreſſa valet coram eo ſine animo profitendi facta,[h] & tacita ideo iudicatur valida, quia deferens habitum tanto tempore videtur habuiſſe animum faciendi profeſsionem fieri ſolitam in illo monaſterio. At intrans monaſterium, vbi nulla fit profeſsio expreſſa, neque eſt qui recipiat, non videtur habere animum faciendi profeſsionem, quam non nouit, quia nihil volitum, quod non ſit prius cognitum, ſecundum Auguſtinum.

3 Pro parte verò affirmante facit, quòd poſſet Papa conſtituere nouam religionem, in qua nulla profeſsio fieret expreſſa, ſed ſolùm tacita per ſolam delationem habitus certo tempore continuatã,[i] & conſequenter poſſet etiam per conſuetudinem temporis immemorialis, vel quæ ad id eſſet legitima, id ipſum induci: quoniam quod poteſt fieri lege humana, poteſt etiam fieri conſuetudine.[k] & quicquid poteſt induci priuilegio, poteſt induci conſuetudine immemoriali.[l] Immo etiam conſuetudine minore induci poſſet, vt quis inuitus cogatur rem ſuam vendere iuxta l. *venditor.*[a] quam ad hoc commendatunt pro ſingulari Felinus[b] & aliquot alij[c] & alij alibi.

d Ca. cũ Paulus. 1 q. 1.
e Ca. tranſlato. de conſtit.
f L. cum teſtamento. ff. de condit. & demonſt.
g Ca. humanæ. 22. q. 5.
h Arg. c. cum. & cap. ſi qui. & cũ adnotatu de ſponſal.
i Arg. ca. cum ſtu per mundum. 9. quæ. 3. & ca. propoſuit de conceſſ. preben.
k L. de quibus. ff. de legib. & ca. fin. de conſuetu.
l L. hoc iure. §. ductus aquæ ff. de aqua quot. & æſti. ca. ſuper quibuſdã. §. præterea de verb. ſignif.

4 Cum igitur poſſeſsio, & conſuetudo immemorialis habeat vim priuilegij: ita quod qui allegaret aliquid ſibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum literas Apoſtolicas non haberet, probando conſuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegium à ſe allegatum, ſecundum omnes, per prædictam l. *hoc iure.*[d] & ca. *ſuper quibuſdam.*[e] Cumque certum ſit poſſe Papam concedere priuilegium alicui religioni, immo etiam omnibus, vt illarum profeſſores non teneantur ad profeſsionem expreſſam, ſed quod ſufficeret tacita, & quod illa eſſet tanti valoris, quanti expreſſa: cumque hic allegati poſsit huiuſmodi priuilegium, immo & probabiliter credi propter commendationes in quæſtione tactas, quæ bonam partem religionum labefactarunt: vtique videtur quod illud probari poſsit præſumptiuè per prædictam conſuetudinem immemorialem.

a §. ſi conſtat ff. commun. præd.
b Nu. 27.
c In c. quæ in eccleſiarum de conſtitu.
d §. duct. aquæ ff de aqua quot. & æſt.
e §. præterea. ff. de verb. ſignif.

5 Cumque iure communi profeſsio tacita ſuppleat expreſſam, proculdubio nouitij, qui ſuſceperunt habitum de manibus commendatariorum, & geſtarunt tempore & modo iuridico ſufficienter ad inducendam tacitã profeſsionem, cenſendi ſunt profeſsi tacitè: quia ſciebant, vel ſcire debebant regulam ſancti Baſilij eſſe approbatam, & ſub ea victuros teneri ad profitendum ſolemniter tria ſubſtantialia vota, iuxta formam regulę illius: & ſciebant, vel ſcire debeant iura omnia nota, quod per delationem legitimam ſuſcepti habitus tempore vnius anni ſine proteſtatione contrariæ voluntatis nouitij, vel monaſterij, cenſetur ipſo iure facta profeſsio.

6 Non obſtat, Prælatos fuiſſe commendatarios, & non proprietarios, iuxta cap. *nullus*. cap. *quorumdam.*[f] & cap. *cum ſingula.*[g] Quia commendatarij Prælati æquiparantur proprietarijs quo ad omnia iura pertinentia ad adminiſtrationem, vt tradit Panormitanus[h] quem ſequitur Decius, & à ſe citati,[i] & multis probari poſſet. Non etiam obſtãt argumenta in contrarium adducta: quoniam in hoc caſu non deeſt fundamentum, nec prius, nec exemplar profeſsionis tacitæ: quia expreſſa cõtinetur in ipſa regula, & ſolita fuit aliquando fieri interdum expreſsè, & interdum tacitè, & poſtea priuilegio, vel conſenſu Papę, qui hoc poterat inducere, præſumitur inductum per conſuetudinem immemorialem, qui ſola tacita emitti ſolita fuit: & ita non eſt curandum de expreſſa, ſed de ſola tacita, quæ eſt inſtar expreſſæ antiquitus inſtitutæ, & ſolitæ fieri. & ſic patet reſponſio ad ſecundum oppoſitum.

f Ca. ſi religioſus de elect. li. 6.
g §. prohibemus de præb. eod. li.
h In c. quorumdam de elect. [illegible] ſub tit. de reſcript.

7 Non obſtat etiam, quod religio prędicta S. Baſilij nullum caput, ſiue generalem Prælatum habet: quia de religionis eſſentia non eſt, vt habeat generalem omnibus religioſis illius religionis pręſidentem. Tum quia nullo iure naturali, diuino, nec humano id cauetur. Tum quod canonici regulares, quorum monaſteriorum olim maxima copia fuit, ſecundum Volaterranum, qui de numero eorum erat, nullum generalem habuerunt, poſtquam cœperunt multiplicari. Tum quia antequam Papæ priuilegio eximerentur Abbates, & monachi, ſuberat vnumquodque eorum monaſterium Epiſcopo, in cuius diœceſi erat ſitum.[k] Salua, &c.

k Ca. Abbates 18. qu. 2. cum multis alijs.

SVMMARIVM.

1 *Monachum eſſe, & profeſsionem nec tacitam, nec expreſſam feciſſe, pugnat.*

3 *Religionem ita ſupprimere poteſt Pontifex, vt remaneat ſolummodo quo ad apparentiam in delatione habitus, & aliquorum aliorum externorum: quam ſuppreſsionem ſola allegatione probabit n, qui immemorabilem probabit conſuetudinem. nu. 2. Item & à principio talis poteſt inſtitui, quã qui ingrediuntur non ſiunt verè religioſi, nu. 4. nec à Pontifice poſſunt cogi, vt religionem approbatam ingrediantur. nu. 5. nec vt efficiantur verè religioſi. nu 6.*

6 *Regularis vt aliam, quam non vouit, ingrediatur religionem etiam laxiorem, nec arctiorem, nec per ſupremum Prælatum cogi poteſt. nu. 7.*

CONSILIVM XVI.

PRÆSVPPOSITO, quod in monaſterio montis Auellanæ monachi à tempore immemoriali nullam

emittere

emittere ſolent profeſsionem expreſſam, nec tacitam, & quod deferre conſueuerint religionis habitum, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia illius religionis, cuius erat illud monaſterium, & quod poſſunt conuiuere ſimul, non tamen ad id compelli.

Quæritur, an Papa potuerit cogere præfatos monachos ad intrandam aliam religionem veram, & approbatam, & ad eam profitendam.

1 Ad hanc quæſtionem reſponſurus, dico primò, videri poſſe alicui pugnare ſecum præſuppoſita. Primò quidem, quatenus habent, in monaſterio Montis Auellanæ fuiſſe monachos, qui non emitterent profeſsionem expreſſam, nec tacitam, cùm nemo poſsit eſſe monachus, niſi faciat profeſsionem validam, [a] Monachum enim non facit habitus, ſed profeſsio. [b]

Secundò, quatenus habēt monachos præfatos conſueuiſſe deferre habitum religionis, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia religionis, cuius erat illud monaſterium, & quod non erant verè regulares religioſi: quoniam nulla alia ratione videbantur eſſe inhabiles ad illa beneficia, qui habitum non deferebant, quàm quia erant regularia, [c] & illa non poterant eſſe regularia, niſi religio Montis Auellanæ fuiſſet vera religio, & eius monachi eſſent verè religioſi expreſsè vel tacitè profeſsi.

Tertiò, quatenus ab vna parte habent illos monachos ſolitos fuiſſe ſuſcipere habitum, & deferre illum, & tacitè ſignificant, eos qui vellent, potuiſſe conuiuere ſimul, & ab alia parte ſignificant non potuiſſe compelli ad conuiuendum ſimul.

2 Sed hæc repugnantia tolli poteſt, eo quòd extra hæc propoſita in aliis mihi oblatis aſſerunt eſſe clariſsimum, & probari poſſe, quod prædicta religio Montis Auellanæ tempore immemoriali fuit collapſa, tam quo ad regulam, quàm quo ad habitum: quod non potuit fieri, niſi eo quod ibi deſiuerit fieri profeſsio regularis, licèt ſoleret deferri habitus regulę approbatę conueniens. & conſtat conſuetudinem immemorialem haberi pro titulo, vel pro probatione tituli, quem allegare voluerat is, pro quo illa facit, [d] & ideo poſſet quis allegare præfatos monachos dictos fuiſſe quidem monachos, quia modum quemdam viuendi ſeparatum à communi vita, & accedentem ad monachalem viuebant: ſicut ſolebant olim habere fratres Tertiarij ordinis S. Franciſci viuentes congregati, iuxta gloſſam ſolemnem. [e]

3 Allegando item, quod priuilegio, vel ſententia, vel reformatione aliqua S. Sedis Apoſtolicæ fuit ſtatutum, vt illa religio extingueretur quo ad veram eſſentiā religionis, & maneret quo ad apparentiam, & quo ad modum viuendi prædictum, ſeparatum quidem à communi vita, & accedentem ad monachalem: ita quod veræ religioni extinctæ ſuccederet noua apparens, in qua poſt mortem antea profeſſorum non fieret vltra profeſsio regularis expreſſa, nec tacita: quod vidimus eſſe factum in multis monaſterijs, & Eccleſijs, etiam cathedralibus canonicorum regularium in Hiſpanijs & Gallijs.

4 Et etiam allegari poſſet, quod nulla vnquam ibi fuiſſet religio vera, ſed ſolū apparens, & quod ex aliqua fundatione antiqua ſtatutum fuit, vt certa beneficia nullis alijs conferrentur, quam geſtantibus habitum præfatorum monachorum, & ſeruantibus illum modum viuendi: & pro omnium horum probatione allegare poſſumus præfatam conſuetudinem immemorialem, qua probata, probarentur tituli allegati.

Secundò dico, his conſequens eſſe, præfatos monachos non fuiſſe religioſos, ſed ſolum conuixiſſe quamdam vitam & modum viuendi differentem à communi, & accedentem monachali, qui defendi poteſt fuiſſe iuſtus, & licitus, licet nullam profeſsionem regularem religionis approbatæ facerent expreſſam, nec tacitam, per d. gloſſam [f] ab omnibus receptam.

5 Tertio dico, his præſuppoſitis, & prædicta defenſione munitis, ad punctū quęſtionis reſponderi poſſe, mea ſententia, non potuiſſe Papam compellere præfatos monachos, ſeu vitam quadamtenus monachalem degentes, ad ingrediendam, & profitendam aliam religionem veram & probatam.

6 Tum quia nemo cogitur eligere. [a] Tum quia nemo cogitur vouere, & virginitas ſuaderi poteſt, non pręcipi. [b] Tum quia licet ſint variæ opiniones circa aliam quæſtionem, An religioſi poſsint compelli ad obſeruantiam ſuæ regulæ duriorem illa, quàm inuenerunt tempore ſuę profeſsionis, quam meo iudicio tertius & attentius tractat Decius, quàm alij [c] omnes tamen conſentiunt in hoc, quod non poſſunt cogi ad profitendam nouam regulam, quam antea non vouerunt. Cum ergo D. conſulens numquam vouiſſet illam religionem, quam Papa pręcepit ei profiteri, nulla ratione potuit eum ad id compellere.

7 Tum quia nos pridem reſpondimus id quod poſtea typis excudi fecimus in com. 4. de reg. [d] nullum Prelatum nec inferiorem, nec ſupremum poſſe cogere vllum religioſum ad tranſeundum ad aliam regulam ſtrictiorem, nec laxiorem, ratione ibi ſubiecta: in quod faciunt ſcripta ſuper eod. cap. *ſtatuimus.* [e] Ex quibus colligitur, fratres Minores Conuentuales, quorum regulam Pius V. extinxit in Hiſpania, non potuiſse compelli ad profitendam regulam fratrum Minorum Obſeruantiæ, quia regula eorum eſt longè durior, & alia, quam regula Conuentualium: quia hi profitentur regulam D. Franciſci temperatam priuilegiis Apoſtolicis. illi vero profitentur eam nullo tali temperamento laxatam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Probationis annum, qui neceſſario profeſsionem precedit, debet eſſe adeo continuum, vt menſes quibus ſtetit in primo monaſterio, à quo ſine licentia ad aliud tranſiuit, etiam de voluntate ſecundi monaſterij non poſsint coniungi.

2 Tempus à iure ſtatutum in dubio debet eſſe continuum.

3 Profeſsio nulliter facta ſine ſcientia nullitatis non ratificatur.

CONSILIVM XVII.

M. INGRESSVS quoddam monaſterium, poſt decem menſes ſine licentia illud egreſsus eſt, & ſe ad aliud eiuſdem ordinis contulit, in quo receptus de conſenſu fratrum poſt duos menſes emiſit profeſsionem, & multos annos poſtea perſeuerauit.

Quæritur, an huiuſmodi profeſsio N. valeat, vel poſsit ad aliam religionem ſe transferre.

1 Reſpondeo, quod profeſsio Domini conſulentis expreſsè facta non valuit, quia fuit ante vnum annum continuum completum, & poſt Concilium Tridentinum [f] profeſsio facta ante finē anni nouitiatus eſt ipſo iure nulla quo ad omnes effectus. Nec obſtat, quod nouem, vel decem menſes manſit in vno monaſterio, & reliquum tempus adimpleuit in alio, & conſenſerunt monachi vt haberetur annus pro completo.

2 Tum quia annus debet eſſe continuus [g] vt probat Lapus Abbas, [h] & probat text. in cap. 1. [i] ibi, *per totam annum:* per quem hoc tenuit ibi Dominicus & Francus ea ratione, quam Lapus allegat, nempe, quòd omne tempus ſtatutum à iure ad aliquem effectum debet eſſe in dubio continuum, iuxta gloſſam celebrem & receptam. [k]

3 Tum quia ſic vidimus in ſacro Pœnitentiariæ prætorio iudicari: & quamuis aliquot annis poſtea manſerit in monaſterijs, reputando ſe profeſſum, non tamen ideo eſt tacitè profeſſus, quia qui poſt profeſsionem inualidè ſiue nulliter factam, neſciens illius nullitatem in monaſterio perſeuerat, non cenſetur ſatis ratificare illam, vt determinat Caietanus. [l] Quare arbitror hunc D. conſulentem non eſſe religioſum verè profeſſum alicuius ordinis, & ita poſſe tranſire ad quamlibet aliam religionem, vel potius intrare quamlibet aliam de nouo ſine vlla alia diſpenſatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Profeſsio apud mendicantes ante Concilium Tridentinum anno probationis non completo emiſſa non faciebat aliquem religioſum verum in ſpecie, ſed ſolùm in genere, id eſt obligatam ad intrandam aliquam religionem: qua non dirimit matrimonium poſtea contractum, ſed impedit, nu. 2. imme nec impedit, ſi per profeſsionem intendebat ſe ſolùm obligare dicto ordini, quem profitebatur nu. 3.

CONSILIVM XVIII.

QVIDAM ante Concilium Tridentinum ingreſſus religionem Carmelitarum ante finem anni nouitiatus fecit profeſsionem, & poſt multos annos miles factus

eum

[a] Ca. 1. de regu. lib. 6.
[b] Ca. porrectum. de reg. & gloſſ. in ca. vidua. eodem titulo
[c] Arg. c. ponenes de rebus eccle. non alien. & cap. ... de praeb.
[d] Cap. ſuper quibus dd. §. praterea. de verb. ſignific. & l. hoc iure §. ductus a qua. ff. de aqua quot. & aeſtiua
[e] Clem. cum ex eo. verbo tertio de ſent. excommu.
[f] Profeſsus ill. cum ex eo.
[a] Cap. ſeſta. 74. diſt.
[b] Ca. integritas. 32. qu. 1.
[c] In c. ad noſtram nu. 6. de appell. notab. 4.
[d] Super ſtatuimus. 14. q. 2. nu. 21.
[e] à nu. 13. vſque ad 20.
[f] C. 15. de regu. ſeſſ. 25.
[g] Per ca. 1.
[h] In allegat. 47.
[i] De reg. li. 6.
[k] In rub. de diuerſ. & temp. praeſcript. adde l. 1. ff. de diuerſ.
[l] 2. 2. q. 189. art. 5.

A

cum tribus ſucceſsiuè contraxit matrimonium, cum qua-tum tertia filijs ex ea ſuſceptis viuit. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, præfatum oratorem non fuiſſe verum religioſum ordinis Carmelitarum: quia, licet per profeſsionem etiam intra annum nouitiatus emiſſam in ordine non Mendicantium fieret quis verus religioſus ordinis, quem profiteretur ante Cõcilium Tridentinum:[a] profitens tamen ordinem Mendicantium ante finem anni nouitiatus non fiebat verus religioſus illius ordinis, quem profiteretur, per cap. *non ſolum.*[b] quod de ordine Prædicatorum & Franciſcanorum ſtatuit, & per cap. *conſtitutionem.*[c] quod præfatum cap. *non ſolum.* extendit ad omnes ordines mendicantes, qualis eſt ordo Carmelitarum,[d] ſed tantùm fiebat religioſus in genere, ideſt

B

obligatus religioni in genere, vt dixit gloſſa dicti cap. *non ſolum.*[e] & ante Archidiaconus receptus ab omnibus.[f]

2 Secundũ, quod matrimonia contracta ab oratore poſt præfatam profeſsionem valuerunt: quia profeſſus religionem in genere non eſt verè religioſus, ſed ad ſummum obligatus ad ſe faciendum religioſum, ſi inueniat recepturos, vt tradunt in ſpecie Angelus[g] & Silueſter,[h] quod & nos, ipſis non relatis, tenuimus in Com. 2. de reg.[i] poſt Calderinum.[k] Et tam ipſi, quam nos dicimus in ſpecie, quod profitens in ordine Mendicantium etiam ante Concilium Tridentinum fiebat profeſſus in genere tantùm, & matrimonium ab eo contractum valuiſſet.

C

3 Tertium, quod ſi orator habuit animum obligandi ſe ſolùm ordini Carmelitarum, & non religioni in genere, potuit licitè contrahere matrimonium: quia tali animo profitens ordinem Mendicantium, nec in ſpecie, nec in genere obligatur religioni, vt Dominicus poſt & ante alios tenet.[l] Si autem habuit animũ obligandi ſe religioni in genere, peccauit quidem, quoties poſtea contraxit matrimonium, ſed matrimonia valuerunt, & peccabit, ſi mortua vxore, quam nunc habet, quarta vice contrahat: quia ea mortua tenebitur intrare religionem. Salua, &c.

a Ca. ad Apoſtol. de reg.
b De reg. lib. 6.
c Eod. tit. & lib.
d Ca. 1. §. penult. de religio. dom. lib. 6.
e In verbo veſtro ordini.
f Ibidem in eod. verb.
g In ſum verbo religioſus. § 14.
h Verbo religio 9. q. 1.
i Super c. non dicatis. 12. q. 1. nu. 1
k Conſil. 25. & 27. de reg.
l In d. ca. non ſolum.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus debet adeo eſſe continuus, vt menſes in quibus habitum in vno monaſterio geſtauit non coniungantur cum menſibus quibus ſtetit in alio: itemque dictus annus, ſeu habitus, ea intentione fuerit datus, & aſſumptus, vt ſic tamquam nouitius probaret, & probaretur, nu. 2. & 4. & in ætate legitima continuatus, num. 1. & hæc etiam procedunt quo ad forum exterius, num. 4.*

D

2 *Tacita profeſsio non inducitur dato errore Prælati recipientis aliquem ad habitandum, & ad alios actus tamquam prius profeſſum, nec item per licentiam datam ad ſuſcipiendos ordines, illorumve ſuſceptionem. num. 3 ſed nec poſt Concilium Tridentinum poteſt eſſe tacita profeſſio, vbi non præceſsit completus annus probationis aſſumptus intentione probationem faciendi. num. 4.*

CONSILIVM XIX.

E

QVIDAM in 12. ætatis ſuæ anno ſuſcepit habitum Minorum de Obſeruantia, & in diuerſis monaſterijs vitam ſuam tranſegit, donec legitimam ætatem ad profitendum attingens ad monaſterium Aracæli de Vrbe ſe contulit: vbi, narrato Superiori, quod ipſe tot annis geſtauit habitum religionis, fuit ab eo admiſſus, & nulla expreſſa facta profeſsione ad ordines ſuſcipiendos miſſus, prout ſucceſsiuè etiam ſacris inſignitus fuit, actibúſque profeſſorum ſe immiſcuit.

Quæritur, an ſaltem tacitè profeſſus intelligatur.

Reſpondetur primò, hanc cauſam Domini conſulentis eſſe ſatis implicitam, & eius deciſionem pendere ab aliquot iuris modorum, & articulorum explicatione, quæ

F

pro rei dignitate facere non vacat: neque quod facio feciſſem ob alias grauiſsimas occupationes, niſi me iubentium auctoritas in id adegiſſet.

1 Secundò, quòd Dominus conſulens nõ poteſt cenſeri fuiſſe profeſſus, donec in monaſterio de Aracæli reciperetur. Tum quia non potuit eſſe profeſſus tacitè, nec expreſsè ante annum 16. ætatis ſuæ completum, ante quem longè prius ſuſcepit habitum. Tum quia non poterat expreſsè, nec tacitè profiteri ante annum nouitiatus completum, quem ipſe non compleuerat: quia licet vno anno & amplius geſtaſſet habitum, coniungendo menſes, quibus manſit in vno monaſterio, cum alijs, quibus manſit in alijs monaſterijs, hoc tamen non ſufficit ſecundum veriorem & receptiorem ſententiam, ſecundum quam annus probationis & nouitiatus debet eſſe continuus, & in legitima ætate continuatus, prout ſæpe reſpondimus, qualem Dominus conſulens non fecit.

2 Tertio, quod non poteſt etiã cenſeri profeſſus in præfato monaſterio de Aracæli. Tum quia nullam expreſſam profeſsionem ibi fecit. Tum quia nullã expreſſam, neque tacitam facere potuit in eo, antequam compleret annum nouitiatus, quem tamen non compleuit. quod colligitur ex eo, quòd actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, & non fuit intentio Miniſtri, qui eum ſuſcepit, ſuſcipere tamquam laicũ & nouitium ad faciẽdum annum probationis, nec intentio Domini conſulenti ſuſcepti fuit intrare illud monaſterium tamquam ſæcularis, & qui nouè habitum ſuſcipit ad faciendum præfatum annum probationis. quod colligitur ex eo, quod Miniſter non interrogauit eum, an eſſet nouitius, nec profeſſus, nec conſulens quidquam dixit ei de hoc: & quod ſimpliciter fuit tractatus, vt alij profeſsi, & quod nũquam fuit iuſſus vel rogatus facere profeſsionem, pluſquam alij profeſsi, eo quod Miniſter habuit magnam credendi cauſam, quod erat profeſſus, eo quòd Dominus conſulẽs narrauit ei ſolum, ſe pridem accepiſſe habitum, & multis annis geſtaſſe illum in multis monaſterijs ante legitimam ætatem, & etiam in ea, & ita magnam cauſam habuit credendi, quod erat profeſſus, & quòd iuſſit ei ordines etiam ſacros ſuſcipere, & facere alia, quæ ipſi profeſsi faciebant, exeundo foras extra monaſterium, & extra Vrbem. Tum quia non obſtat, quòd de iuſſu prælati ordinis ſuſcepit ordines ſacros, & quòd per talem ſuſceptionem videtur facere profeſsionem, nec quod nouitius immiſcendo ſe actibus profeſſorũ videtur aliquibus profiteri. Nõ inquã hæc obſtãt.

Ad prius enim reſpondetur, falſum eſſe, per talem ordinationem fieri profeſsionem, immo nec ratificationem iam factæ, vt nos probamus in Comment. 4. de reg.[a]

D

Ad poſterius reſpondetur primo, quod etiam iure antiquiori Concilio Tridentino non cenſetur quis tacitè profiteri, eo ſolo, quod ſe miſcet actui proprio profeſſorum: ſed requiruntur aliquot aliæ conditiones, vt tradit diligenter Panormitanus:[b] quarum vna eſt, quod cognoſcat, & ſciat per talem actum fieri profeſsionem, quod tamen neſciebat Dominus conſulens, & ignorant multi etiam eruditi.

4 Secundo reſpondetur efficacius, quàm forte alius hactenus reſponderit, quod poſt Concilium Tridentinum hoc nullatenus habet locum ante annum nouitiatus completum, per cap. 15.[c] quod habet, nõ poſſe vllo modo profeſsionem fieri validam ante complementum anni probationis, & in caſu propoſito numquam compleuit an-

E

num probationis, qui debet eſſe continuus, & cum intentione probationis faciendæ, qualem non compleuit ipſe, vt prædictum eſt.

Per quæ omnia concluditur primò, certum eſſe, præfatum Dominum conſulentem non eſſe verè profeſſum expreſsè, nec tacitè quo ad forum conſcientiæ. Secundò, quòd etiam videtur verius non eſſe ipſum præſumendum profeſſum etiam quo ad forum exterius. Tertiò, quòd Illuſtriſsimus Reuerendiſsimuſque Protector, & Generalis præfati ordinis, licet poſſent eum fatigare in foro exteriori, ſi eſſẽt quærentes magis ſua, quàm quę ſunt Chriſti, rem tamen ſuo ſuperilluſtri genere, ſuaque maxima reli-

F

gione, & humanitate dignam faciẽt, ſi eum declarauerint non eſſe cenſendum profeſſum, & permiſerint ei viuere honeſtè in habitu, quem gerit, presbyterali. Salua, &c.

a Super c. ſtatuimus. 19. q. 3. num 71 & ſeq.
b In cap. vidua. de regu. num. 9.
c De reg. ſeſſ. 25.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſus tacitus eſt cenſendus is, qui vltra annum habitum nouitijs & profeſsis communem geſtauit, non obſtante quod ad profeſsionem expreſſe faciendam ſæpius petitam numquam fuerit admiſſus, nec aſsignati tres dies profeſſuris aſsignari ad deliberandum conſueti per conuentum, qui etiam ſolet nouitios poſt quodcumque tempus eijcere.*

2 *Probationis annus poteſt incipi & compleri, etiam antequam quis compleat ſuæ ætatis annum 16. & virtute illius poſtea emitti profeſſio.*

2 Ignoran

2 *Ignorantia iuris non ſuffragatur in foro exteriori, quò minùs quis per annalem delationem habitus communis cenſeatur tacitè profeſſus. ſufficit tamen coram Deo. nu. 4.*

3 *Tacita profeſſio non cenſetur inducta in illis monaſteriis, in quibus ex ſtatuto, vel præſcripta conſuetudine licet nouitios quandocumque ante expreſſam profeſſionem eiicere. item & quando aliunde conſtat intentionem vel nouitij, vel conuentus eſſe, vt per tales actus tacita profeſſio non inducatur: & coram Deo nunquam inducitur profeſſio, niſi concurrat intentio volentis profiteri.*

CONSILIVM XX.

DE eo, qui manſit in quodam monaſterio ordinis S. Auguſtini decem menſibus, & deinde ingreſſus ordinem Minorum Conuentualium per duos annos continuè detulit habitum profeſſis & non profeſſis communem, ignorans, an ante profeſſionem expreſſam obligaretur religioni, an cenſeatur religioſus, attento quòd ſæpius petiit profiteri, & nõ fuit per fratres admiſſus, & quod dicti Conuentuales habent libertatem eiiciendi nouitios, quantocumque tempore in monaſterio mãſerint, & quod, quando volunt aliquem ad profeſſionem admittere, aſſignant illi tres dies ad deliberandum.

Reſpondeo primò, certum eſſe, oratorem non eſſe profeſſum ratione manſionis apud fratres ſancti Auguſtini, neque expreſsè profeſſum fuiſſe ordinẽ & regulam Conuentualium.

1 Secundo, quod ego non auſim dicere ipſum non eſſe cenſendum iure communi tacitè profeſſum in ordine Cõuentualium. Tum quia detulit habitum indiſtinctum & profeſſis & non profeſſis communem per biennium: & ſufficit ad talem profeſſionem detuliſſe illum per annum integrum.[a] Tum quia non obſtat dicere, quod habitũ ſuſcepit ante decem & ſex annos completos, ante quos vetat Concilium Tridentinum profeſſionem fieri:[b] quia nõ vetat habitum poſſe ſuſcipi ante illos completos, neque diſponit annum probationis impleri non poſſe ante illos completos. & ita etiam hodie annus probationis incipere poteſt, immo & perfici ante decimumſextum completum, & virtute illius probationis fieri profeſſio expleto decimoſexto, iuxta d. clem. *eos* quæ quo ad hoc nullatenus eſt correcta.

2 Tum quia etiam non obſtat dicere, quod ipſe petebat admitti ad profeſſionem, & quod fratres nolebant eum admittere ad illam: quia non repugnat, quem eſſe profeſſum tacitè, & petere ſe admitti ad profeſſionem expreſſam: neque quod conuentus nolit eum ad eam admittere: quia non deſinit ipſe eſſe profeſſus tacitè, licet conuentus nolit eum ad expreſſam admittere quia non eſt eius poteſtatis facere de tacitè, profeſſo non profeſſum, niſi proteſtatus fuiſſet ſe nolle eſſe profeſſum, & conſtaret de tali eius animo, vel de ſimili eius proteſtatione, & animo Cõuentus, quibus caſibus videtur intelligendum[c] Conciliũ Tridentinũ ibi, *finito tempore nouitiatus, Superiores aut admittant nouitios ad profeſſionem, aut eiiciant.* Tum quia non iuuat illum, ſaltem quo ad forum exterius, ignorantia iuris, quod ante profeſſionem expreſſam non obligaretur ei.[d] Tum quia non obſtat, quod dicitur de libertate prædictorum Conuentualium eiiciendi nouitios, quantocumque tempore in monaſterio manſerint: quia id falſum eſt iure cõmuni per ſupradicta. Tum quia licet ſola ordinis ſuſceptio non videatur inducere profeſſionem tacitam, multùm tamen adiuuat ad eam præſumendã. Non etiam obſtat, quod non fuerit facta ei aſſignatio illa trina trium dierũ ad deliberandum ſuper profeſſione expreſsè facienda, quia eſt contra ius commune.

3 Tertio principaliter reſpondeo, quod ſi ſtatutum, vel conſuetudo præſcripta ordinis Conuentualiũ haberet, vt liberum ſit conuentui expellere nouitios ante profeſſionem expreſſam, non eſſet orator cenſendus tacitè profeſſus, argum. cap. 1. & cap. *non ſolum*,[e] & eorum, quæ nos diximus in Com. de reg. in cap. *ſtatuimus*.[f] Ex quibus colligitur, tanta libertate vti poſſe nouitium ad exeundum, quãta Conuentus ad eiiciendum: & facit, quod ſtatutũ in vno correlatiuorum habet locum in alio, ſi modo eadem ratio idem dictet in eo, l. 1.[g] & latè tradita per Felinum.[a] Idem dico, etiam ſi conſtaret Conuentus prædicti ordinis animo & proteſtatione expreſſa, vel tacita ſuſcipere nouitios, vt nolint eos habere pro profeſſis ante profeſſionem expreſſam, pro quo plurimum facit.[b] Concilium Tridentinum cum proximè adductis.

4 Quarto igitur principaliter reſoluto, prædictum oratorem ſolo iure communi attento cenſendum eſſe tacitè profeſſum quo ad forum exterius: attento autem præfato ſtatuto, vel conſuetudine, vel proteſtatione tacita, vel expreſſa, non eſſe talẽ cenſendum: & quod præſuppoſitis his, quæ de ignorantia, & animo oratoris proponuntur in facto, non eſſe illum etiam iure communi ſolo attento tacitè profeſſum quo ad forum interius, per ea, quæ de tacita profeſſione diximus vbi ſupra. Salua, &c.

a Ca. 1. de regula. in 6 & clem. eos. eod. tit.
b Seſſ. 25. ca. 15.
c Co. 16. ſeſſ. 25.
d Ca. quorundam. de regul. iur. lib. 6.
e De reg. l. c. ad Apoſtolicam. eod. cũ ei adnota.
f Sic q. 3. nu. 74.
g C. de conteſſ. l. 11.
a In proœmio Greg.
b Cap. 16.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſionem tacitam emittere videtur, qui profeſſus in laxiori, poſtea habitum indiſtinctum per annum continuum in religione defert ſtrictiori: vnde nec poteſt ad primam reuerti.*

2 *Iniuriarum etiam iniuſta irrogatio, non eſt cauſa ſufficiens, vt religioſo, cui proprium eſt has pati, detur licentia tranſeundi ad laxiorem.*

CONSILIVM XXI.

REligionem S. Franciſci de Obſeruantia quidã ingreſſus fuit, deinde Conuentualium, & legitimè profeſſus ad priorem de Obſeruantia rediit, & per annum integrum, & amplius in ea permanſit: & cùm ſine iuſta cauſa verbis & factis à nonnullis fratribus iniurias accepiſſet, exiit. Dubitauit, an eſſet verus religioſus, & an haberet ſatis cauſæ, propter quod S.D.N. cum eo diſpẽſet, vt ad Cõuentuales redeat.

1 Reſpondeo primò, quod D. cõſulens fuit verus frater, & religioſus ordinis Minorum Conuentualium, quia profeſſionem fecit in eo expreſſam. Secundò, quòd videtur nunc eſſe religioſus etiam verus ordinis Minorum Obſeruantiæ: quia, redeundo ad monaſterium ordinis Minorum Obſeruantiæ, videtur tacitè feciſſe profeſſionem in in eo, manendo pluſquam per annum, ſi veſtis nouitiorum non eſſet diſtincta, iuxta ca. 1.[c]

2 Tertio, quod vix dabit S.D.N. licentiam, quam petit, immo negabit eam; quia cauſæ non videntur ſufficientes, cùm religioſorũ debeat eſſe magis proprium, quàm aliorum, iniurias ferre: quod Chriſtus ſatis ſuo exẽplo docuit, & verbo.[d] *Benedicite maledicentibus vos.* Quartò, quòd certò dabit facultatem tranſeundi ad alium ſtrictiorem, vel æquiualentem, & fortè ad laxiorem. Salua, &c.

c §. 1. de reg. li. 6.
d Matth. 5.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſionem ſaltem tacitam apud Minores de obſeruantia cenſetur feciſſe, qui à Conuentualibus ad illos tranſeundo, per annos ſeptem commoratus eſt, & ordines ſacros ſuſcepit.*

2 *Matris neceſſitas corporalis etſi præbeat iuſtam cauſam vt profeſſo detur licentia retento habitu ſtandi extra clauſtrum, non tamen præbet vt detur licentia dimittendi habitum, & accipiẽdi beneficia in titulum, nu. 4. quod ſi licentia non obtenta exeat, peccat, num. 1. & ſi dimiſſo habitu celebret, efficitur irregularis. numero 3.*

CONSILIVM XXII.

QVidam monachus profeſſus ordinis Conuentualium S. Franciſci tranſiuit à dicto ordine ad ordinem Minorum de Obſeruãtia, in quo nullam emittens profeſſionem expreſſam manſit ſeptem annos continuos, & ad ſacros ordines eſt promotus: poſtea, vrgente neceſſitate matris ſenis, pauperis, ac nobilis, exiuit ſine facultate Superioris è monaſterio, dimiſſo habitu, vt illi ſubueniret. Quæritur nunc quid iuris, & an propter prædictam neceſſitatẽ matris poſſit dictus monachus accipere hoſpitale in titulũ beneficialem.

1 Reſpondeo primo, præfatum D. conſulentem mihi videri eſſe ſaltem tacitè profeſſum religionem Franciſcanorum de Obſeruantia: quia ſponte intrauit eam, poſteaquã exiuit à conuentu Conuentualium, & in eo manſit circiter ſeptem annis, & ordines omnes etiam presbyteratus ſuſcepit, & ſeruiuit vt frater Obſeruantiæ.

2 Secundò, quòd licet iuſtam cauſam habuerit exeundi à monaſterio Obſeruantium, vt ſubueniret matri pauperi, ſeni,& nobili, non tamen licitè potuit id facere ſine licentia Superioris,& conſequenter, quòd in malo ſtatu vixit ſine habitu, toto tempore quo manſit Neapoli, & in via eundi ad eam,& nunc veniens ad Vrbem,& nunc manens in ea ſine habitu.

3 Tertiò, quòd mea ſententia contraxit irregularitatem ſic manendo,& celebrando,& quod in maiori neceſsitate ſuæ animæ ſalutis eſt conſtitutus ipſe, quàm mater eius in neceſsitate corporis.

4 Quartò, quòd, vt opinor, nec congregatio Cardinaliũ, nec ipſe Papa faciet ei facultatem obtinendi præfatũ hoſpitale in titulum beneficialem; quamuis arbitrer facturũ ei Papam facultatem maoendi cum matre, habitu retento, dum mater vixerit,& fortè vt ea mortua tranſeat ad alium ordinem Mendicantium: licet magis expediret ei, vt poſt mortem matris rediret ad ſuum ordinem Minorum Obſeruantiæ, qui eſt optimus & altiſsimus viuendi modus,& gratiſsimus ſanctiſsimæ & glorioſiſsimæ Trinitati, quæ nos omnes ſua infinita bonitate ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 Profeſſio emiſſa ante annum 16. expletũ eſt nulla, nec coram Deo ratificatur ex eo, quòd per quatuor annos in religione permanſerit, niſi ſciens nullam, animo illam ratificandi, id fecerit. nu. 2. vnde matrimonium à tali contractum tenet. nu. 5. In foro autẽ exteriori iudicabitur valide profeſſus, nec audietur, ſi petat illã declarari nullam, niſi id coram ſuo ſuperiore & Epiſcopo intra quinquennium petat, nu. 3. contra tamen huius quinquennij lapſum reſtituitur ex eo, quòd iuris ignorantia ductus id ſolùm coram ſuo Superiore, qui illius petitionem reiecit, ac teſtimonium minoris ætatis lacerauit, petiit. nu. 4.

CONSILIVM XXIII.

PEtrutius ante completum 16. annum profeſſus fuit regulam S. Auguſtini,& poſtea manſit in eodem monaſterio circiter quatuor annis: & deinde propoſita cauſa nullitatis ſuæ profeſsionis coram Generali, qui probationes lacerauit, exiuit ad militiam armatam, & cõtraxit matrimonium, & poſtea denunciatum fuit eum fuiſſe religioſum. Quæritur ad quid teneatur,& remedium.

1 Ad quæſtiones ex facto propoſito inſurgentes reſpondetur primo, profeſsionem factam à D. cõſulente ante annum 16. expletum in religione S. Auguſt. non fuiſſe validã, per textum nouum & clarum Concilij Tridentini.[a]

a Seſſ. 25. cap. 15. de reg.

2 Secundo, profeſsionem illam, quæ ipſo iure nulla fuit, & inutilis, non fuiſſe factam validam ex eo ſolo, quòd poſt eam factam remãſit in monaſterio tribus vel quatuor annis: quia per illam ſolam remanſionem in ea non eſt iudicanda ratificata, vt ſingulariter determinauit Cardinalis Caietanus,[b] quem nos tertio ſequuti fuimus, & commendauimus in Man. noſtro confeſ.[c] & aliquot rationibus cõfirmauimus, ſcilicet quòd ad ratificationem voti ſolemnis in religione inualidè ſiue nulliter facti nõ ſufficit, vt poſt illud factum maneat in religione aliquo tempore, eo quòd credit votum valuiſſe, ſed oportet vt ſciat illud non valere,& animo validandi illud in illa remaneat.

b In 2. 2. qu. 100. art. 1.
c Ca. 12. nu. 71.

Tertiò, quòd hoc ſecundum certum eſſe videtur quo ad forum conſcientiæ,& coram Deo, qui omnia nouit,& nihil ignorat,[d] ſed quo ad forum exterius neceſſaria videtur ad declarationem petendam auctoritas ſuperioris,& probatio, quę ſine cauſæ cognitione fieri non poteſt,& illa nõ conceditur niſi intra quinquẽnium à tempore profeſsionis factæ, & niſi inualidè profeſſus petat eam veſtitus habitu religionis: & in caſu propoſito lapſum eſt iam quinquennium,& D. conſulens gerit habitum militarem,& nõ religioſum.

d Cap. nouit. de iud.

3 Quartò, quòd nobis ſcribentibus Com. 4. de reg.[e] viſum fuit, quod huiuſmodi profeſſus ſi probauerit iuſto impedimento fuiſſe impeditum, quo minus potuerit declarationem nullitatis ſuæ profeſsionis petere, poſſet iuſtè ac ſanctè reſtitui in integrum ad tempus, in quo fuit impeditus. Sed non videtur omnino iuſtum impedimentum, quod tangitur in narratione facti, ſcilicet, quòd cauſa nullitatis fuit propoſita coram Superiore intra quinquenniũ cum probatione ætatis D. conſulentis per notariũ publicum facta, & quod eam rupit Superior, & noluit eam audire: quia Concilium Tridentinum,[a] requirit, vt intra quinquennium cauſa nullitatis profeſsionis deducatur coram Superiore, & ordinario: & ita de rigore iuris non videtur omnino ſatisfeciſſe.

e Super c. ſtatuimus. à nu. 72. & ſeq.

a Ca. 19. ſeſſ. 25.

4 Quintò, quòd ad concedendam præfatam reſtitutionem ex bono & æquo, vt loquuntur antiquiores Iuriſcõſulti, adiuncta interpretatione Budæi,& aliorum nouiſsimorum,[b] ſiue de æquitate, aut epiikeia, vt loquuntur S. Tho.[c] & alij Theologi,& communiter Iuriſperiti, facit multum, quod religioſi non ſunt, nec debent eſſe valde curioſi cauſarum forenſium, immo id eſt, eis opprobrium, vt ait l. *repetita*,[d] & tradit glo. recepta,[e] & ita cõſulens iuuenis & nobilis facilè potuit ignorare, quòd tenebatur cauſam nullitatis non ſolùm proponere coram ſuo Superiore, ſed etiam coram ordinario Epiſcopo: & ita maior culpa, vel dolus fuit in ſuperiore reiiciente,& lacerãte inſtrumentum humiliter præſentatum, quàm in conſulente nobili, & iuuene Aragonio ſuo genio ad arma inclinato procedente ad armatam militiam, eo quòd putaret profeſsionem eſſe nullam, quod impediuit eum à proſecutione cauſæ. Immo Superior, vt videtur, dedit cauſam impedimenti, vt non proſequeretur cauſam nullitatis, lacerando iniuſtè inſtrumentũ, quo probabatur nullitas,& non conſulendo ei, vt tenebatur, quod debebat eam proponere nõ ſolùm coram ipſo, ſed etiam coram ordinario.

b In l. 1. ff. de iuſt. & iu.
c In 2. 2. quæ. 120. art. 1.
d C. de epiſ. & cler.
e In cap. 2. poſtulando.

5 Sexto, quod præfatus D. conſulens eſt conſtitutus in ſumma miſeria, niſi concedatur præfata reſtitutio, & audiatur ſuper cauſa nullitatis profeſsionis,& voluerit Sanctiſsimus miſericorditer ſubuenire miſeriæ, in qua eſt cõſtitutus: quia coram Deo, & in foro conſcientiæ non fuit factus religioſus, ſi non ratificauit profeſsionem ſuam eo modo, quo dictum eſt in ſecundo dicto: & conſequenter matrimonium coram Deo, & quo ad forum conſcientiæ eſt validum,& cùm ſit conſummatum, nõ poteſt Summus Pont. diſſoluere illud ſecundum omnes tam Canoniſtas, quam Theologos: & ſi nõ admittatur ad cauſam nullitatis probandam, cogetur eſſe religioſus, cùm non ſit. & cùm tam ipſe, quàm illa quæ ipſi nupſit, ſint nobiliſsimi, probabiliter timentur magna ſcandala, & homicidia, vrgente conſcientia ab vna parte ad ſeruandum matrimonium, attento, quod numquam fuit religioſus,& ex altera parte vrgente foro exteriore ad ſeruandam religionem. Nam iam cœperunt inſinuari minæ, ac ſigna inimicitiæ inter ipſas partes,& cognatos earum, quibus qua parte iuſtè poteſt, obuiandum eſſe, iura naturæ, diuina, & humana vbique clamant.

SVMMARIVM.

1 Profeſſio emiſſa à maiore 16. anni etiam ſi ſit minor 18. iure communi tenet, modo probationis annus etiam ante annum 15. inceptus ſit completus: an autem teneat in monaſterio, in quo adeſt ſtatutũ ne ante 18 quis admittatur, ſine lectione totius ſtatuti diiudicari non poteſt nu. 2.

2 Profeſſio nulla non validatur per ſacrorum ordinum clam Superiore, immo nec illo conſcio, ſi ſine Conuentu (prout eſt de iure) quem ad profeſſionem recipere non poteſt, aſſumptionem, nu. 3. immo nec per quoſcumque alios actus, alia intentione quam profeſſionem ſciuam nullam ratificandi, num. 4. item nec per cõſuetudinem religionis hos tolerandi, niſi ea mente tolerentur, vt ſic profeſſio, quæ ſcitur nulla, ratificetur. nu. 5.

CONSILIVM XXIIII.

QVinque quęſtiones à dominatione tua quęrũtur. Prima, an profeſsio à maiore 16. annis ante 18. peracto probationis anno emiſſa in religione, ex cuius regula prohibetur quis recipi, niſi 18. annum ad minus attigerit, obliget, maximè ſi talis profeſſus ad actus profeſſorum fuit poſtea admiſſus, vel ſacros ordines in religione ſuſcipit: ſtãte etiam eiuſdem religionis conſuetudine, qua ante pręfinitum tempus recepti,& ante 18. annum expletum profeſſi tolerati ſunt.

1 HÆC QVÆSTIO ſatis eſt difficilis, & multiplex: & prima, quam implicat, eſt, an ſolo iure communi attẽto profeſsio præſata valeat. Et certum eſt, quod ſic: quia poteſt ingreſſus ante, vel poſt 15. annos cõpletos implere

annum

annum probationis, & facere profeſsionem poſt 16. impletum per [a] Concilium Tridentinum.

a Capi. 15. de reg. ſeſſ. 25.

2 SECVNDA, quam implicat, eſt, an impediatur profeſsio prædicta per ſtatutum religionis, in qua prohibetur fieri profeſsio ante annum 18. inceptum. Et quia hæc quæſtio eſt legitima, pendens ex intellectu illius legis, non videtur ſatis tutè poſſe reſolui, niſi lecta illa, & rectè intellecta, quia inciuile, eſt, niſi tota lege perſpecta, vna aliqua eius parte propoſita, de lege iudicare, vel reſpondere. *l. inciuile. ff. de legibus.* fieri enim poteſt, vt fieri prohibeat profeſsionem, tamen factam non irritet: & quòd prohibeat, & irritet: quod etiam perſpecta tota lege non erit omnino facile iudicare, ob multa, quæ in vtramque partem afferri poſſunt.

3 TERTIA, an profeſsio inualida efficiatur valida eo quòd ordines ſacros in religione ſuſcipiat: & mihi certum eſt, quòd non, ſi accipiat eos abſque Superioris licentia, vt multi ſuſcipiunt cum falſis literis dimiſſoriis: quia ex illo actu non arguitur ratificatio monaſterij, in quo inualidè profeſſus fuit. Quod ipſum dici poſſe videtur, ſi ſuſcepit eos cum literis dimiſſoriis ſuperioris Prælati, à quo ſoli ſolent dari: quia ipſe ſolus ſine ſui Conuentus conſenſu non poteſt profeſsionem accipere iure communi, iuxta glo. 1.[b] quam etiam praxis omnium ferè religionum approbat.

b Ca. vlt. de reg. l. 6.

4 QVARTA, an profeſsio inualida ratificetur, & fiat valida, ex eo ſolo, quòd admittatur à Conuentu ad actus ſolis profeſsis conuenientes. Et memini me aliàs reſpondere negatiuè. Tum quia nullo iure, nec efficaci ratione mihi videtur probari ſufficientia illius ratificationis, cùm admiſsio ad illos actus poſsit fieri alia ratione, quam animo ratificandi, puta per reuerentiam, & verecundiam, inaduertentiam, & incogitantiam, & per ignorantiam iuris, & per falſam credulitatem, qua profeſsio facta credebatur valida. Tum per ea, quæ ſingulariter notauit Caieta. ad S. Thom.[c] dum amplius, quàm hoc, requirit ad ratificationē, quem etiam nos ſequuti fuimus in Manu. confeſ.[d]

c 2. 2. q. 189. art. 5. d Ca. 22. nu. 72.

5 QVINTA, an profeſsio inualida reficiatur & ratificetur per conſuetudinem religionis, in qua ſic malè profeſsi tolerari ſolent. Ad quam reſpondeo primò, certum eſſe quòd non, propter ſolam conſuetudinem tolerandi, niſi tolerantia conſequatur, neque ſi ea conſequatur, niſi ratificatio fiat eo modo, quo Caiet. & nos, [e] diximus: quia multa per patientiam tolerantur, quæ ſi in iudicium deducerentur, exigente iuſtitia, non deberent tolerari, [f] Salua, &c.

e Vbi ſupra.

f Ca. cum illorum de præben. & c. denique. 4. diſt. circa.

SVMMARIVM.

1 *Actus factus contra legem prohibentem non valet: vnde profeſsio emiſſa ante 18. annum in religione quæ habet ſtatutum ne quis ante dictam ætatem admittatur ad profeſsionem, videtur non valere. & nu. 2. & 4.*

2 *Profeſsio apud quatuor ordines mendicantium emiſſa ante completum probationis annum iure communi habebat vim voti ſimpliciter obligantis ad religionem in genere, ſed non facit verè religioſum. nu. 4. in fin.*

3 *Probationis annus requiſitus reſpicit fauorem priuatum, cui iure communi ſtienter poterat renunciari: at certa ætas requiſita reſpicit fauorem publicum. & nu. 1.*

CONSILIVM XXV.

IN ordine Minimorum ſtatuto cauetur, ne quis ante 18. ætatis ſuæ annum ad profeſsionem admittatur. Quæritur, an N. qui ante dictam ætatem profeſſus eſt, ſit verè religioſus.

1 Quod N. non ſit verus religioſus ordinis Minimorum, facit primò, quod actus factus contra legem prohibentem illum fieri, non valet, [g] & in regula illius ordinis cauetur, ne quiſquam profeſsionem faciat in illa, antequam attingat 18. annum.

g L. non dubium. C. de Legib.

Secundo, quod lex prohibens ne fiat profeſsio ante talem ætatem, videtur plus reſpicere vtilitatem publicam, quàm partium: & ita, licet anno probationis potuiſſet ante Concilium Tridētinum, renūciari à partibus, quia videbatur ante illud principalius introductus in fauorem priuatum, quam publicum. nunc verò non videtur poſſe renunciari legi prohibenti, ne fiat profeſsio ante certam ætatem.

Tertio, quod per Concilium Tridentinum, [a] annihilatur profeſsio facta ante legitimam ætatem.

a Capi. 15. de regul. ſeſſ. 25.

2 Quarto, quod Hoſtienſis & communis opinio tenere videntur, [b] quod profeſsio facta ante 18. annum in monaſteriis, in quibus prohibetur illa fieri ante illum, nō valet, & quod etiam facta in ordine Mendicantium ante finem anni nouitiatus non obligat ad religionem, quam profeſſus eſt in ſpecie, ſed tantùm in genere, ita quod vim ſimplicis voti habeat, vt in cap. *non ſolum.* & ca. *conſtitutionem*, [c] ſtatutum eſt.

b In ca. quam in inſulis. de regul.

c De reg. l. 6.

3 Pro parte autem contraria, quod valeat, videtur caſus in cap. *ad Apoſtolicam*, [d] vbi expreſsè declaratum eſt, quod, licet profeſsio non debeat fieri ante finem anni probationis, ſi tamen fiat vtraque parte, ſcilicet nouitio, & monaſterio volente, valet.

d De regul.

Secundo facit ratio, qua fundatur illa declaratio in illo cap. nempe quod ille annus nouitiatus ſtatuitur in vtriuſque partis fauorem, & ita vtraque pars poteſt renunciare illi fauori, vt cuilibet alij iuri ſuum fauorem concernēti.[e]

Tertio, quod conſuetudo eſt optima legum interpres,[f] & conſuetudo generalis habebat ante Concilium Trid. vt profeſsio facta ante finem anni probationis valeret extra religionem quatuor Mendicantium, de quibus in d. cap. *non ſolum.*[g]

e Ca. quod ob gratiā. de reg. iur. l. 6. & l. quod fauore. C. de legi.
f Ca. cum dilectus. de cōſ.
g Et d. c. conſtitutionem.

4 Per hæc præmiſſa hæc quæſtio videtur valde dubia: in cuius ego partem priorem multum inclino ob argumēta pro ea ſupra formata, & quia reſponderi poteſt ad præfatum cap. *ad Apoſtolicam.* per tacta in argumento 2. pro priore parte adducto, ſcilicet, quod aliud eſt dicendum de prohibitione profeſsionis, ne fiat intra annum probationis, quæ videtur potius facta in fauorem priuatum, quàm publicum, & aliud de prohibitione, ne fiat ante certam ætatem, quæ videtur potius reſpicere publicam vtilitatem, quàm priuatam. Dixi ſupra *inclinare multum in priorem partem*, & non aſſerere illam, propter dicta Panormitani, [h] qui videtur tenere contrarium contra communem: quamuis etiam ipſe ſub finem ſentiat, quòd non obligat in ſpecie, licet obligaret in genere ad religionem, & non perpēdit differentiam, quam nos aduertimus inter prohibitionem, ne fiat ante certam ætatem, & inter prohibitionem, ne fiat ante annum probationis. Et ita deſiderarem vt S. D. N. declararet pro N. conſulente, qui ſalutem quærit æternam, quòd nullatenus valuit eius profeſsio, vel quòd ſolùm vim habuit voti ſimplicis obligantis ad religionem in genere, & non facientis eum verum religioſum. Salua. &c.

h In d. c. quam in inſulis.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio cum ſit reciprocus contractus, quo monachus monaſterio, & è contra obligatur, ſi alterius deficiat conſenſus, erit nulla, & nu. 10. quod ſi adſit conſenſus, tenebit, licet profeſſus occultet illā qualitatem, quam habentes ex ſtatuto prohibentur admitti. nu. 2. & nu. 11. niſi ſtatutum ab habente poteſtatem factum haberet clauſulam profeſsionis annullatiuam. nu. 12.*

2 *Inhabilitates plures reperiuntur iure communi ad ordines & beneficia, & per extrauagantes ad religionem: immo & per ſtatuta particularia inferiorum Papa ad beneficia regularia & ſæcularia aliquarum Eccleſiarum & Capitulorum. nu. 3. & hoc, modo ſtatuta ſint à Sede Apoſtolica ſufficienter approbata, & confirmata. numero 10. aliàs inferior Papa non poteſt ſuo ſtatuto aliquem inhabilitare ad id, ad quod iure communi eſt habilis. nu. 3. & 4. & ſeq. & nu. 6. nec ſtatuere quod profeſsio hoc vel illo modo facta teneat, vel non. num. 7. Fundator autem beneficiorum conſentiente Epiſcopo poteſt ſtatuere, vt tales & tales non ſint habiles ad dicta beneficia obtinenda. nu. 10.*

4 *Statuere contra ius commune canonicum nullus poteſt inferior Papa. nu. 9.*

4 *Originem trahens ab infidelibus de iure nequaquam eſt inhabilis ad religionem: immo nec propria infidelitas præcedens baptiſmū obeſt promotioni. numer. 5. nec ad obtinendum canonicatum. nu. 4. ſecus eſt de hæreſi, quia iure Pontificio nedum propria nocet, ſed etiam paterna. & nu. 5.*

13 *Profeſſus nulliter in religione, ſiue ob ſtatutum profeſſionem irritans, ſiue ob defectum conſenſus recipientis, non poteſt tuta conſcientia in ipſa retineri, poſſuntq; tales coram Deo liberè exire, immo & tenentur quærere, vt dimittantur à Superiore, præcedente iuridica ſententia. nu.13.*

14 *Taciti & expreſſi regulariter par eſt virtus, niſi adducatur ratio diuerſitatis nu.15. vnde ſicut defectus conſenſus vitiat expreſſam profeſſionem & ita & tacitam nu.14.*

16 *Profeſſio nulla ob defectum conſenſus recipientis, perſeuerãte eodem defectu, non poteſt per quoſuis actus ſubſequutos dici ratificata: immo ſi adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admiſſio ad habitum ſit nulla, poſt Concilium etiam accedente conſenſu expreſſo non poſſet ratificari, ſed annus probationis eſſet legitimè à capite inchoandus. nu.17.18.& 19.*

17 *Probationis annus vt incipiat, requirit etiam conſenſum recipiẽtis, qui ſi abfuit, poſtea ſuperueniens non reualidat tempus elapſum ſed debet de nouo inchoari. & nu.19.*

18 *Ratificatio profeſſionis nulliter emiſſa per nullos actus ratificatur niſi ſciatur nullitas, & accedat nouus cõſenſus approbationis: nẽ etiam requiritur, vt ceſſent impedimenta, nu.15 conſenſusq; liberè præſtetur, nu.16. in ſi adimpleanturq; à Concilio Tridentis. requiſita, nu.18. & 19. vel ſuper ea à Pontifice diſpenſetur 20.*

CONSILIVM XXVI.

ORta ſunt grauia dubia inter Patres ordinis Minimorum, quæ deſiderantur per excellentiam veſtram declarari.

Primum, an Capitulum generale ordinis Minimorum auctoritate ordinaria potuerit, vel poſsit ſtatuere, ne recipiantur ad ſuum ordinem, qui fuerunt infideles, vel deſcẽdunt ex eis.

Secundum, an recepti contra præfatum ſtatutum à prędicto Capitulo factum, debeant exire, vel teneri, ſi non fuerint ipſi infideles, neque deſcendunt ex hæreticis, qui impœnitentes deceſſerunt, vel eorum ſtatuæ combuſtę ſunt.

Tertium, poſito quod Capitulum potuerit ſtatuere, vt tales nõ reciperentur, & quod, ſi recepti fuiſſent, receptio & profeſsio eſſent nullæ, poſsint dicti fratres, qui ex tali genere deſcendunt, in foro conſcientiæ à religione exire abſque Romani Pontificis diſpenſatione.

Quartum, poſito quod in foro interiori & conſcientiæ poſſent exire, & prælati noluerint in foro exteriori eiſdẽ licentiam concedere, quid remedij eis relictum ſit.

Quintum, an profeſsiones præfatorum fratrum, licet nõ valeant vt expreſſæ, valeant tamen vt tacitæ.

Sextum, an licet præfatæ profeſsiones non valeant neq; vt expreſſæ neque vt tacitæ, à tempore quo fuerunt factæ, ſint tamen validæ per geſtationes habitus per annum & amplius factas.

Septimum, an poſito quòd nõ ſint factæ validæ, poſsint aliquo modo fieri tales.

1 ANTEQVAM his reſpondeã, admoneo Dominos conſulentes ſubintellexiſſe me, quibuſdam eruditis viſum fuiſſe, quòd reſponderim contrarium duobus reſponſis in hac materia redditis: in quorum altero reſpondi de quodã N. qui receptus & profeſſus fuit contra prędictum ſtatutũ, non eſſe religioſum, & de quibuſdam alijs, qui fuerunt recepti & profeſsi contra idem ſtatutũ, eſſe religioſos. Sed licet occaſionem aliquam id dicendi habuerint, non tamẽ iuſtam cauſam: quoniam ſi ſatis perpendant, non ſunt cõtraria, ſed diuerſa: quia ratio principalis, ob quam reſpondi præfatum N. non eſſe religioſum, non eſt, quia fuit receptus contra præfatum ſtatutum, licet etiam illam vnico verbo inſinuauerim, ſed illa firmior, quam tradidi in hæc verba, *Quia profeſsio eſt in effectu quidam contractus reciprocus vltro citroq; obligatorius, quo profitens ſe obligat monaſterio, vel ordini ad ſeruiendum ei ſecundum regulam eius, & è contra monaſterium ad alendum & tractandum eum ſecundum eandem regulã: & ita eſt neceſſarius conſenſus vtriuſq; partis tam Prælati, & monaſterij profeſſionem recipientium, quam ipſius profitentis: & in caſu propoſito defuit conſenſus Prælati, & monaſterij: quia fuit præſtitus ſub conditione, ſi non eſſet de tali genere, & ita defuit cõditio, ſub qua fuit admiſſus, & cõſequẽter ipſa admiſſio, quia diſpoſitio cõditionalis nulla eſt deficiẽte conditione, & quia deficiente cauſa regulariter deficit effectus.* De alijs autem reſpondi, quòd erant religioſi: quia nihil aliud obſtabat eis, ne eſſent, niſi quod A præfatum ſtatutum id prohibebat, quod ſolùm non erat iuſtum impedimentum ad annullandum valorem profeſſionis: in caſu enim præfati N. non valuiſſet profeſsio, etiã ſi cõtra nullum tale ſtatutum fuiſſet facta: quia deficiebat conſenſus recipientium: in alijs autem fuit valida: quia nõ deficiebat præfatus conſenſus, quamuis eſſet contra præfatum ſtatutum.

AD PRIMAM igitur quęſtionem reſponſurus dico, quòd pro illius parte affirmatiua, ſcilicet quod Capitulum præfatum potuerit huiuſmodi ſtatutum facere, facit primò, quod plura quam decem Capitula præfati ordinis Illuſtriſsimi varijs modis ſuper contentis in eo conſtituerunt: & non videtur credendum tot eruditiſsimos, ſanctiſ-B ſimóſque viros toties id facturos fuiſſe, ſi non licuiſſet eis facere.

2 Secundò facit, quòd multa iura communia multos arcent ab ordine, & religione clericali, & beneficijs eccleſiaſticis, vt habetur in c. 2. & c. *ſtatutum*,[a] & etiam fel. recor. Pius V. in quadam extrauag. arcet à religione aliquos ab hæreticis deſcendẽtes, quin & Apoſtolus,[b] arcet neophytos ab epiſcopatu, quod latius tractat Gratia.[c]

3 Tertiò, quòd multæ ſunt eccleſiæ, in quibus non recipiuntur vllæ neophyti, nec deſcendentes ab infidelibus. Multa etiam collegia ſæcularia & regularia habent ſtatuta, etiam à ſancta Sede Apoſtolica confirmata, de non re-C cipiendis ad ea eis, qui ab infidelibus deſcendũt. Ergo etiã Capitula prædicti ordinis Minimorum potuerunt ſtatuere contenta in præfato ſtatuto: attento quod minores debeor imitari maiores, iuxta illud, *A boue maiore diſcat arare minor.*[d]

Quarto, quod ſtatutum præfati ordinis cõfirmauit Sedes Apoſtolica, quæ non ſolet confirmare illicita.[e]

4 Pro contraria autem parte negante facit primo, quod nullus inferior Papa poteſt contra ius commune canonicũ ſtatuere,[f] & præfatũ ſtatutũ videtur eſſe cõtra cõmune ius canonicum. Tũ quia iure cõmuni canonico omnes Chriſtiani regulariter ſunt apti ad intrandam & profitendam religionem à ſancta Sede Apoſtolica approbatam, ſi non D obeſt eis aliquod impedimentum canonicum, adeo quod etiam pueri poſſunt ad eam recipi ſecundum S. Thom. receptum,[g] & etiam presbyteri curati & archidiaconi ſecũdũ eundem.[h] At deſcenſio, & generatio, qua quis deſcendit ex infidelibus, non eſt impedimentum canonicum ad intrandam & profitendam religionem, nullo enim iure id cauetur, immo iure ipſo diuino, vnde hauritur canonicũ, *cap. qualiter & quando. 2. de accuſat.* expreſsè id conceditur: Apoſtoli enim, cum eſſent Iudæi, fuerũt facti Chriſtiani.[i] Tum quia Paulus ex Iudaiſmo conuerſus ſolos neophytos prohibet ab ordinibus.[k] Tum quia Alexander III. declarauit,[l] non debuiſſe quem à canonicatu repelli, eo quod E ante fuiſſet Iudæus, immo vt ibi gloſſ. & Doctores addũt, commendari debuit potius, & laudari. Tum per illud S. Auguſt.[m] *Vndecumque homines ſi parentum vitia non ſectantur, honeſti, & ſalui erunt*: & per illud Ioan. Chryſoſto.[n] *Numquã de vitijs erubeſcamus parentum: ſed illud vnum quæramus, & ſemper amplectamur, virtutem videlicet.* Tum quia non videretur inconueniens, vt etiam quorumlibet hæreticorum filij admitterentur ad religionem, vt colligitur ex cap. *recurrat*,[o] niſi exciperentur, & fierent inhabiles per conſtitutionem Papæ,[p] & præfatam extrauagantem Pij V.

5 Tum quia argumentum à ſpeciali valet in hac forma: Hoc eſt ſpeciale iure particulari, ergo contrarium eſt dicendum iure communi.[q] At ſpeciale eſt, ne quis deſcendens ex infideli hęretico aſſumatur ad ordines per iura ſu-F pradicta: ergo contrarium eſt dicendum in deſcendentibus ex alijs infidelibus. Tum quia Felin.[r] receptus ab alijs ponit regulam pro lege generali, quod infidelitas præcedens etiam propria non obeſt alicui quo ad ordines, & beneficia, niſi ſit hæreſis: ergo à fortiori non nocebit aliena: & ita iure communi canonico non debet nocere cuipiam infidelitas etiam propria, quanto minus aliena quo ad intrandam religionem? Cum ergo iure communi canonico liceat deſcendenti ex alio infideli, quàm hæretico, intrare & profiteri religionem à ſancta ſede Apoſtolica approbatam, ſtatutum contra hoc factum debet dici ſtatutum factum contra ius commune. Tum quia præfatus Pius V.

a De baru. lib. 6.
b 1. ad Timoth.
c Diſt. 48.
d Ca. ea quæ de re iudic.
e Arg. extrauag. vnd. ſtam de maiorit. & obed.
f Cap. ſuper ijs. de maior. & obedie. cum ſi adnotatis.
g 2. 2. q. 189. art. 5
h Ibid. art. 7.
i Ca. in nomine. 23. diſt.
k Ad Timot. 3.
l In cap. ex tu. de reſcrip.
m Ca. vndecumque. 56. diſtinct.
n In ead. diſt.
o 32. q. 4.
p Ca. ſtatutum de hæret. lib. 6.
q Ca. quia. 23. diſt. & ca. præſentium, de præb. li. 6.
r In præſenti lo ca. cum in colum. 8.

A in prædicta extrauagante videtur hoc approbare, dum reſpondendo fratribus Minoribus de obſeruantia ſic ait, *Iu qui ex Mahumetanorum, vel Iudæorum genere deſcendunt, cùm poſt ſuſceptum ab eis baptiſma Græci & Iudæi diſtinctio eſſe nõ debeat, nullatenus defectus generis huiuſmodi, quo minus in ordinem prædictum recipiãtur, & ad cõſequẽdas in dicto ordine dignitates, gradus, & officia religionis, vel cuipiam alteri nocere poſſit, vel debeat.* Per hæc enim verba pientiſsimus Pius clarè vult, quòd iure communi canonico, immo & quaſi diuino, recipi debeant, non obſtante præfati generis impedimento, perſonæ aliàs idoneæ ad religionem Franciſcanorum de obſeruantia, & conſequenter ad religionem Minimorum: cui conſequens eſt eſſe iuri communi canonico contrarium.

B 7 Secundo principaliter pro hac parte negatiua facit, quod circa ea, quæ pertinent ad eſſentiam trium votorum ſolemnium religionis, diſpoſitio videtur pertinere ad ſolũ Papam, argumento cap. *cum ad monaſterium*,[a] vbi gloſſa & Innocentius communiter recepti ab alijs tenent ſolũ Papam poſſe diſpenſare in tribus præfatis votis, immo quod neque ipſe Papa poſſit diſpenſare ſuper voto ſolemni cõtinentiæ, affirmat S. Tho.[b] licet communis contra teneat, quam nos etiam ſequimur poſt alios in Man. confeſſ.[c] Ergo diſpoſitio, qua diſponendum eſt, vt profeſsio huius vel illius hoc vel illo modo facta valeat, vel nõ valeat ad ſummam Papæ poteſtatem pertinet.

a § fi. de ſtat. monach.

b 2.2. qu. 88. art. 11

c Ca. 12.

C 8 Cum igitur omnia Capitula quamlibet generalia præfati ordinis ſint Papa inferiora, nõ pertinebit ad illa poteſtas faciendi hunc vel illum ineptum ad faciendam profeſsionem in religione per Sedem Apoſtolicam approbata, quam omnes Chriſtiani cõmuni iure canonico poſſunt vouere, intrare, ac ſolẽniter profiteri, præter illos, qui ſpeciatim ab eodem iure prohibentur.

Per quas rationes nunc firmiter credo, quod antehac quaſi dubitabam, nempe nulla Capitula quamlibet generalia præfati ordinis, nec alicuius alius poſſe ſtatuere, vt profeſsio trium votorum ſubſtantialium facta nõ valeat, ſi communi iure canonico (ſublato de medio illo ſtatuto) eſſet valitura: ſicut nec valeret ſtatutum alicuius Synodi, D vel Concilij prouincialis, vel nationalis, etiam omniũ eccleſiaſticorum illius epiſcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo abſque auctoritate Papæ ſtatueretur, vt certi generis perſonæ eſſent inhabiles ad matrimonium contrahẽdum, ſi iure communi canonico eſſent habiles: adeo quidem, quod matrimonium inter eos contractum valeret, nõ obſtante talis Synodi, vel Concilij ſtatuto.

9 Ad oppoſita reſpondemus. Ad primum quidem, concedendo interfuiſſe præfatis Capitulis, quæ prædictũ ſtatutum fecerunt, viros ſanctiſsimos, & eruditiſsimos: negando tamen nõ potuiſſe eos, vel maiorem partem eorum errare circa illud ſtatutum, etiam abſq; vllo peccato, quia E errare circa ius dubium humanum nõ eſt peccatum, iuxta gloſſam[d] receptam ibi & vbique per omnes.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo multos quidẽ factos eſſe inhabiles ad ordines, & ad beneficia, & etiã ad religionem, negando tamen eſſe factos inhabiles ab inferioribus Papa, de quibus agimus, cũ Capitula omnia quãlibet generalia ſint Papa inferiora, quæ negamus poſſe facere contra ius canonicum ipſiuſmet Papæ.

d Ca. 1. de poſtu. at prælato verbo de notoro.

10 Ad tertium concedimus multas eccleſias, & collegia ſecularia, & regularia habere huiuſmodi ſtatuta, negando tamen quòd valeant, ſi non fuerunt confirmata, vel facta auctoritate Papæ, vel niſi ſint collegia fundata à patronis ſub hac conditione: quia licet eis enim epiſcoporum aucto- F ritate ponere ſuæ donationi & fundationi conditionẽ iuri communi contrariam, argumẽto cap. *cum dilectus*,[e] vbi hoc notatur: nos autem loquimur de profeſsione regulæ Minimorum, cuius auctor nullam talem conditionem adiecit cum auctoritate Epiſcopi, neque Papæ, neque ſine illis.

e De conſue.

Ad quartum concedimus ſtatuta prædicta Minimorum fuiſſe quidem confirmata à Papa, quatenus ſunt licita, & honeſta, & non ſint contra ius commune, nec contra ſacros canones, negando tamẽ, quod hoc, de quo loquimur, non ſit contra ius commune, & ſacros canones, ſiquidem eſt tale per prædicta.

11 AD SECVNDVM principale dubium reſpondetur primò, nullos, qui hactenus recepti ſunt contra prædictum ſtatutum, eſſe eiiciendos ob id ſolùm, quod contra prædictum ſtatutum fuerunt recepti & profeſsi: quoniam *ex nihilo nihil fit*, vt ait Philoſophus, & vt Perſius adiicit *in nihilum nihil poſſe reuerti*, & quòd, vt Iuriſconſulti aiunt,[a] quod nullum eſt, rumpi non poteſt: nec ſpõſalia nulla poſſe diſſolui: quia priuatio præſupponit habitum,[b] & conſequenter, quod eſt nullum, nullum effectum poteſt producere. Cui conſequens eſt, ſtatutum prefatum, cùm ſit nullũ, nullum poſſe gignere fructum, nec conſequenter reſcindere, vel annullare profeſsionẽ alioqui legitimã. Secundò, quamuis nulli poſſunt eiici propterea ſolùm, quòd ſint profeſsi contra præfatum ſtatutum, poſſunt tamẽ eiici ali- B quot eorum, propterea quod non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, vt tetigi in admonitione, quam dubiorum deciſioni præpoſui. Illi namque ad profeſsionem hos admiſerunt, præmiſſa proteſtatione tacita, vel expreſſa, quòd eos nõ haberent pro profeſsis, ſi deſcẽdebant ex infidelibus, & quod poſſent eiici, ſi inuenirẽtur ab eis deſcendere, huiuſmodi enim fratrum profeſsio eſt omnino nulla, non quia eſt facta contra ſtatutum, quod eſt omnino nullum, ſed quia eſt facta ſine conſenſu legitimo, cùm ſit facta per conſenſum conditionale, ſi non deſcendiſſent ex infidelibus: quia propter falſitatem conditionis illa profeſsionis acceptatio ſit nulla, cum diſpoſitio conditionalis non exiſtente conditione nihil operetur.[c]

a In rub. de manſ. emp. inter. fact. teſtamen.

b Le decem. ff de verb. oblig.

C 12 AD TERTIVM principale dubium reſpõdeo primò, quòd quia mihi certum eſt ſtatutum præfatum eſſe nullum, non poſſum reſpõdere eſſe quidquam inualidum, eo quòd ſit illi contrarium. Secundò, quòd is, qui teneret illud eſſe validum, non poſſet dicere eſſe veros religioſos fratres, qui cõtra illud eſſent profeſsi, nec poſſe tractari, nec teneri pro talibus, niſi prius per diſpenſationem legitimam, & nouam, eamdémque legitimam profeſſionem, fierent tales. Tertiò, quòd ſiue valeat ſtatutum, ſiue nõ, non poſſunt iuſtè prædicti teneri nec haberi pro legitimis patribus, etiam quo ad forum cõſcientiæ, ſi, vt prędictum eſt, conſenſus nõ fuerit legitimus in parte recipiẽtium, eo quòd fuerit præſtitus ſub cõditione falſa, vt D prædictum eſt: & ita liceret eis quo ad forum cõſcientiæ tantùm exire ab ordine ſine diſpẽſatione: quia quo ad illud forum non ſint legati.[d]

c Capi. ſi pro te de reſcrip. li. 6 & c. præterea. 2. de appellat.

13 AD TERTIVM dubium reſpõdeo, quòd remedium eſt ei, cuius profeſsio non eſt valida, ob prædicta, ſupplicare Prælato ordinis ſui, qui ſit iudex competens eius, humiliter, vt declaret profeſsionem eius non valere: & ita non debere manere in monaſterio agendo actus, quos non licet ei agere, nec impenſis aliquibus comedẽdo, bibendo, & veſtiendo conuentum grauare, & requirere vt id faciat vocato prius ſyndico, & eo audito, & vt ferat ſententiam in ſcriptis præſente notario monaſterij præ- E fati, & toto cõuentu, vel aliquibus teſtibus, in quibus cõtineatur quod ipſe ob tales & tales cauſas non eſt verè profeſſus, & ideo declaret eum non eſſe verum religioſum monaſterij præfati, & dimittat eum exutum veſte in nomine Domini, cõcedendo illi patentes literas ſentẽtiæ, & dimiſsionis, vt poſsit facere fidem ſuæ dimiſsionis ad viuendum inter alios ad gloriam Dei, & ſalutem ſuarum animarum. Amen.

d Arg ca. humana aures. 22. q. 5.

14 AD QVINTVM dubium reſpõdeo negatiuè. Tum quia in cõtractibus par virtus eſt expreſsi, & taciti,[e] Tum quia qua ratione defectus cõſenſus annullat profeſsionem expreſſam, debet etiam annullare tacitam, immo quadamtenus magis:[f] quia qui tacitè cõſentit, potius fictè, F quàm verè cõſentire cenſetur, vt rectè poſt alios probat Decius.[g]

15 Tum quia licet aliqua tacitè facta valeant, & facta expreſsè nõ, & econtrariò aliqua expreſsè facta valeãt, & tacitè non, regulariter tamen ſi alterum valet, vtrumque valet, niſi aliqua ratio particularis inueniatur, cur alterum valeat, alterum non, vt communiter videtur reſolui per Doctores.[h] At in propoſito caſu nulla ratio poteſt reddi, cur tacita profeſsio plus valeat, quàm expreſſa, ſi in vtraque deeſt conſenſus ex parte recipientium. Ergo non eſt dicendum. Tum quia cæteris paribus difficilius colligitur conſenſus tacitus, quàm expreſſus: ergo facilius colligitur actum non valere ex defectu cõſenſus taciti, quàm

e Le. cũ quid. ff ſi certum petat. gloſſ in l. expreſſa. ff. de regul. iur.

f Arg le. 1. §. fin. vnde à le. Labeo. ff. de paſtu.

g In d. l. cum quid.

h In d. le. expreſſa.

ex defectu conſenſus expreſsi: quia quicquid habet propoſitum in propoſito, habet oppoſitum in oppoſito.[a]

Neque obſtat primo, quod prędicti male profeſsi interuenerunt actibus profeſſorum: quia durante impedimento, ſeu ignorantia, tales actus non faciunt profeſſum, per ſingulare dictum Caietani,[b] & tradimus nos in Man. cōfeſſ.[c] & in comment. 4. de reg.[d] Non obſtat ſecūdo, quod acceperunt literas dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos: quia non ſufficit, vt diximus.[e]

a Cap ſecundum. & qu. 1. & l. & ſi con tra tabulas ſ. de vulg & pupill.
b 2. 2. q 189 art. 1.
c Cap 12. nu. 31.
d Super 1. ſtatuimus. num 71 & 72.
e In dicto comen. nu. 71.

16 AD SEXTVM dubium reſpondeo, quòd hoc dubium eſt longè grauius. Sed videtur reſpondendum primò, quod ſi idem defectus conſenſus interuenit poſt profeſsiones factas, qui interueniebat ante, tempore, quo illæ fuerunt factæ, non ſunt factæ per geſtationem habitus poſtea validæ: quia, quicquid aliqui dicant, concluſio certa eſt, quòd inter profitentem & profeſsionem admittentem cōtrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad præſtanda quæ promittit ſecundum regulam, & religio ad præſtandum ei quæ debet, & ita requiritur vtriuſque partis conſenſus, vt nos poſt Innocentium & Panormitanum,[f] tradimus in dicto com. ca. *ſtatuimus*.[g] Adeo vt nemo, niſi volens, & conſentiens, poſsit fieri religioſus, cap. *integritas*,[h] ibi, *Res magis voti, quam præcepti eſt, quia ſuaderi poteſt, imperari non poteſt.* Immo nec ſufficit qualis qualis voluntas, & conſenſus, ſed requiritur liber à metu,[i] etiā reuerentiali, iuxta cap. *præſens*,[k] adiuncta gloſſa & tradimus nos poſt alios vbi ſuprà.[l]

f In c porrectum. de reg.
g Num. 74.
h 32. q. 1.
i Cap. 1. de iis qui vi.
k 20. q. 3.
l d nu. 71.
m Cap. 15. de regul. ſeſſ. 25.

17 Secundo, quod non ſufficit hodie poſt Concilium Tridentinum,[m] conſenſus religionis, & conſenſus profitentis etiam liber, niſi ſit completus totus annus nouitiatus: & quod mea ſententia non videtur etiam initiatus, niſi vterque, tam ingrediens religionem, quàm ipſa religio, conſentiant in habitus nouitiatus ſuſceptione: & cùm ſecundum idem Concilium non valeat profeſsio eius, qui facit eam ante completum annum nouitiatus, conſequens videtur nō poſſe prædictas profeſsiones ratificari per præfatam religionem contra decretum Concilij, cui ſuus conſenſus derogare non poteſt, vt ſatis colligitur ex eodem Concilio.[n]

n Cap. 15. & ſeq. 12.

18 Tertio, quod, vt ſupra diximus, profeſsio nulliter facta non cenſetur ratificari per conſenſum profitentis, neque per admiſsionem ad actus ſolis profeſsis conuenientes, niſi approbent illam ſcientes non valere, & ad hoc, vt de non valida faciant validam, iuxta Cardinalem ſupra citatum,[o] quem ſequuti ſumus in Manual. confeſ.[p] & multis rationibus probari poteſt, quas tetigimus in dicto cap. *ſtatuimus*. Quartò, quòd ante prædictum Concilium Tridētinum poterat colligi conſenſus religionis, & profitentis ad ratificandum profeſsionem nulliter factam ex eo ſolùm, quòd admiſit eū, qui nulliter profeſſus fuit, ad actus ſolis profeſsis conuenietes, per prædicta. Itaque licet ante Concilium Tridentinum potuiſſet huiuſmodi ratificatio fieri per religionem, & eam profitentem nulliter, poſt illud tamen non video rationem iuſtam, qua id fieri poſsit.

o 2. 2. q. 189. art. 5.
p Cap. 12. nu. 31.

19 AD SEPTIMVM dubium reſpondetur, quod poſſunt fieri tam tacitè, quàm expreſsè profeſsi, poſſunt enim eos nouè ſuſcipere, vt faciant annum nouitiatus, & finito anno faciant nouè profeſsionem expreſſam, quo caſu erunt expreſsè profeſsi, vel permaneant poſt annum de conſenſu recipientium, & receptorum aliquantulum, quo caſu erunt tacitè profeſsi, non quidem vt cenſeantur profeſsi à tempore, quo fecerunt profeſsionem primam, ſed à tempore, quo fecerunt nouam profeſsionem. Cùm enim ſuſceptio prima ad probationem, & profeſsio eam conſequuta non valuerint, non compleuerunt legitimè annum nouitiatus, nec profeſsionē legitimam nec validam facere potuerunt propter defectum conſenſus recipientium. & cum ad præteritum non ſit potentia, vt ait Philoſophus non poſſunt præfati recipiētes, & recepti facere, quòd annus nouitiatus fuerit legitimè completus, neque quod profeſsio facta antea fuiſſet valida.

20 Poſſet tamen S. D. N. ſi ſuæ Sanctitati placeret, de conſenſu recipientium, & receptorum, annum nouitiatus habere pro legitimè completo contra Concilium Tridētinum & etiam profeſsiones eorum de vtriuſque partis conſenſu habere pro ratis, ad hoc vt ipſi poſthac gaudeāt honoribus, & præeminentiis, quibus gaudere deberent à tēpore, quo fuerū primo profeſsi. Tū quia ſciēti & cōſentiēti nō fit iniuria, neq; dolus. Tū quia videtur iuſta cauſa, ob quā ſua Sanctitas id ſanctè facere poteſt ad tollendum ſcandalum, & inquietudinem, quæ orirentur ex magna mutatione, quæ contrarium conſequeretur, per multa, quę in hoc citari poſſunt, ſed non expedit ob canam & reconditam S. D. N. iuris quadruplicis, naturalis, diuiniq., Canonici, & Cæſarei peritiam. Hæc occurrunt reſpondenda in præſentia prædictis dubiis.

Aduertendum, licet nu. 13. dicat Prælatum ordinis adeundam pro obtinenda declaratoria nullitatis profeſsionis, non tamen excludit, quin cum ipſo etiam debeat interuenire ordinarius, iuxta decretum ſacri Concilij cap. 19. ſeſſ. 25. de regul. Supra Conſil. 23.

SVMMARIVM.

1 Profeſsio ante annum 16. completum poſt Concilium emiſſa eſt nulla, per perſeuerantiam autem non ratificatur. niſi ſciens tā nullam perſeuerante monaſterio in eadem voluntate, ſaltem interiùs ſecreto ratificet. nu. 2. & ex tunc incipit eſſe profeſſus, & non prius. nu. 3. locum autem prius ſibi aſsignatum, tunc iuſtè retinere poterit, ſi bona fide credebat eius primam profeſsionem validam. nu. 4.

CONSILIVM XXVII.

VTrum profeſsio N. ante annum decimumſextum cōpletum ſtante Concilio Tridentino valeat, licet poſt illum annum manſerit in monaſterio: & an iterum profiteri oporteat, & quando incipiat eſſe valida profeſsio, & an locum antea quæſitum ſibi retinere poſsit?

1 Reſpondetur primò, quòd iſte talis non eſt cenſendus profeſſus quo ad forum Dei, etiam ſi poſt illum annum manſerit in religione, niſi profeſsionem inualidè factam ratificauerit,[a] & quod non cenſetur ratificare illam manendo in monaſterio, eo quòd credebat, profeſsionem, quam fecerat, valere: quia oportet, vt ſciens eam non valere ratificet, & pro valida eam habeat, vt tradit bene Caietanus.[b]

a Arg. c non ponatur de reg. iur. in 6.
b 2. 2. q. 189. art. 2.

2 Secundò, quòd non oportet eū publicè de nouo profiteri, ſed ſatis videtur, vt ipſemet eam ratificet, & monaſterium permanſerit in illo conſenſu, quo eius profeſsioni conſenſit, & eam recepit, argumēto cap. *ad id*,[c] vbi matrimonium metu contractum fit validum, ſi ceſſante metu, pars quæ metu conſenſit, ratum habeat illud ſaltem tacitè.

c De ſponſal.

3 Tertio, quod eius profeſsio incipit eſſe valida à tempore ratificationis, & non antea, coram Deo, argumento cap. *veniens*. iuncta gloſſa.[d]

d De eo qui duxit in matrimonium.

4 Quartò, quòd, ſi bona fide putauit ſe benè profeſſum, & ſuperueniente mala fide ratificauit ſuam profeſsionē, meritò debet gaudere loco, quem ab initio conſenſu Cōuentus accepit, argumento multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione ſcandali, & de modicitate rei adduci poſſent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Probationis ann⁹ incipit à die ingreſſus, daturq́; hinc inde ad probandum & monaſterium, & nouitium.

2 Profeſsio emiſſa anno probationis nondum exacto, etiam apud Minimos, qui licet non admittant ad illam niſi exiſtentes in 18. anno. num 5. tamen integrum annum probationis non exigebāt, eſt nulla, ſicut & illius qui apud illos in ætatis ſuæ anno 17. illam emiſit nullumq́; producit effectum. nu. 2. adeo vt ſicut non prodeſt, ita non noceat, quo minus continuando ſeceptum probationis annum, ſuo tempore ſecūdam, quæ valida erit, emittat profeſsionem. nu. 3.

3 Profeſsio nulliter emiſſa non vitiat legitimam receptionem ad annum probationis: vnde poteſt continuari, & eo ſine alia interruptione in monaſterio vel alibi de licentia Superioris manendo completo denuo profiteri.

3 Profeſsio apud Minimos emiſſa ab exiſtente in ætatis ſuæ anno 17. non tenet: vnde poteſt exire, & ſi ſit in ſacris, ſubiicietur Epiſcopo, aliàs non immo, vt ſæcularis laici, poterit ducere vxorem. numero 4.

5 Profeſsio tacita non eſt ſublata per Concilium Tridētinum, immo

valebit

valebit vt prius, modo annus integer continuatus probationis ſit completus, & adſit ætas requiſita, quæ apud Minimos eſt annorum 18. inceptorum.

6 *Profeſſionem expreſſam qui nulliter emittit, per continuationem & alios actus non cenſetur ratificaſſe, ſicut ſi nullam emiſiſſet.*

7 *Profeſſionis ſuæ nullitatē ignorans, eam ratificare non cēſetur.*

CONSILIVM XXVIII.

AD multas quæſtiones concatenatas nobis propoſitas reſpōdemus ſic ad primam, quòd profeſsio illius, qui ingreditur ordinem religionis Minimorum, facta antequam expleatur annus integer nouitiatus, qui incipit à die ingreſſus dati ei ad probandam illam, & monaſterio ad cognoſcendum illum, eſt ipſo iure nulla, ſiue ingrediatur in principio anni decimi octaui ſiue in medio, ſiue in fine, & ſiue cōſueuerit in illa religione fieri profeſsio intra decimum octauum & intra annū nouitiatus, ſiue non. Tum quia hoc expreſsè habet [a] Concilium Tridentinū. Tum quia, licet ante præfatum Concilium profeſsio ante finem anni probationis (quamuis non debuiſſet fieri ante completum annum) in omnibus religionibus, exceptis mendicantium, facta valeret, vt probatur in cap. *ad Apoſtolicam.* [b] adiuncto cap. *non ſolum.* [c] & quāuis id frequentiſſimè fieret, tamen poſt illud non licet facere, nec recipere talem profeſsionem: & ſi fiat, & recipiatur, iudicatur ipſo iure nulla: & nulla eſt ratio, quare facta in præfato Minimorum ordine debeat plus valere, quàm facta in aliis: immo tantò minus debet valere facta in illo, quantò arctior & durior eſt illa, quàm pleræque aliæ, argumento cap. *quia in inſulis.* [d]

a Capit. 15. de regul. ſeſſ. 25.

b De regul.
c Et c. conſtitutionē eod. tit. lib. 6.

d De reg. & d. c. non ſolū. & ca. conſtitutionē eod. tit. lib. 6.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod profeſſio facta in dict. ordine Minimorum in decimo ſeptimo ætatis profitentis anno, vel ante illum expletum, proculdubio ipſo iure eſt nulla, & nullum producit effectum, per præfatū cap. 15. de reg. Concilium Tridentinū ſeſſ. 25.

AD TERTIAM, reſpondetur, quod nullus ſcrupulus eſt habēdus de valore profeſsionis factæ intra præfatum decimum ſeptimum annum, antequam ille ſit expletus: quia proculdubio, & abſque vllo ſcrupulo eſt ipſo iure nulla, & nullius effectus, & ita non obligat magis, quàm ſi non eſſet facta: & conſequenter neceſſarium eſt facere nouam profeſsionem poſt illum expletum, ad hoc vt ſit profeſſus.

3 AD QVARTAM, quòd non eſt neceſſaria noua receptio capitularis, ſed ſufficit, quod receptio prima cōtinuetur per totum annū abſque interruptione, ita quod abſq; licentia Prælati non exeat, neque maneat extra monaſterium, & perfecto anno faciat profeſsionem validam ſiue ante finē anni decimi ſeptimi fecerit illam, ſiue non, quia illa prius facta nulli [e] penitus eſt effectus. [e] Ergo nec prodeſt, nec nocet, quò minus valeat, vel non valeat illa, quæ fuerit facta poſt annum expletum, cùm non præſtet impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum. [f]

e Per d. ca. 15.

f Canon præſtat de regu. in 6. lib. 6.

AD QVINTAM, quòd proculdubio, qui in veſtro ordine Minimorum fecit profeſsionem ante decimum ſeptimum annum completum, perinde poteſt tranſire ad aliam religionem laxiorem, vel arctiorem, ac ſi non feciſſet, eadem ſupradicta ratione.

4 AD SEXTAM, quòd laici, & clerici minoribus tantùm ordinibus initiati, qui ante decimum ſeptimum ætatis ſuæ annum fecerunt profeſsionem, perinde poſſunt ducere vxores, ac alij nouitij, qui non fecerunt illam, non obſtante illa profeſsione, quia, vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit. [g]

g Lo. omn qui in promemoria. ff. de reb. credi. & leg. ſi ſeruum § 1. ff. actio. emp.

AD SEPTIMAM, quòd, qui ſacris ordinibus initiati fecerunt profeſsionem ante decimum ſeptimum annum completum, & noluerunt manere in monaſterio, perinde ſubiicientur ordinario, ſimul ac exierint, ac alij nouitij, qui nullam profeſsionem emiſerunt, eadem penitus ratione.

5 AD OCTAVAM reſpōdetur primò, quod Concilium Tridētinum nō tollit profeſsiones tacitas, & ideo poſt illud perinde ſunt habēdi pro tacitè profeſsis illi, qui per annum totum nullatenus interruptum tulerunt, ſiue geſtarūt habitum indiſtinctum ab habitu profeſſorum, ac ante illud: & conſequenter qui acceperunt illum in decimo ſeptimo anno, vel prius, ſi geſtarunt illum toto vno anno, donec ingrederentur decimum octauum annum, cenſendi erunt tacitè profeſsi. [a]

a Arg. c. 1 §. 1. de reg. li. 6. & clem. eo. eod. tit.

6 Secundò, quod vna ſubtilis differentia poteſt eſſe quo ad hanc expreſſam profeſsionem inter illos, qui emiſerūt profeſsionem ante decimum ſeptimum annum completum, & alios, qui eam non emiſerunt: nam hi, qui nō emiſerunt, proculdubio cenſendi ſunt profeſsi, ſi per vnum annum totum geſtarunt habitum, donec ingrederentur decimum octauum annum, niſi reclamauerint, vel proteſtati fuerint, nullatenus eſſe ſibi animum profitendi, donec expreſsè profiterentur.

B 7 Alij verò, qui profeſsionē expreſsè fecerunt ante decimum ſeptimum annum impletum, non cenſebuntur tacitè profeſsi, ſi ideo manſerunt in monaſterio poſt inceptum decimum octauum, quia putabāt profeſsionem ſuam valere, in quo nō manſiſſent, ſi putaſſent eam nō valuiſſe: quia, vt ſingulariter decidit Caietanus, [b] quem ſequimur nos in Man. confeſſ. [c] non ſufficit ad ratificationem profeſsionis inualidè factæ, quod maneat in monaſterio poſt illam factam aliquo ſpatio temporis, etiam magno, ſi māſerit, eo quod putabat profeſsionem valuiſſe, & per illam obligari ad manendum: ſed oportet, quod nouerit illam non valuiſſe, neque per eam obligari ad manendum, & non obſtante hac ſcientia voluerit habere eam pro bona,

b In 2. 2. quæ. 189. art. 5.
c Ca. 12. nu. 71.

C & ſe ad ſeruandum eam obligatum: pro quo facit l. *ſi per errorem,* [d] cum aliis multis, quæ probant, errantem & ignorantem non cenſeri conſentire. Salua, &c.

d ff. de iuriſd. om. iud.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio in vno monaſterio poſt ſex menſes emiſſa nō tenet, non obſtāte, quod in alio, à quo ſine licentia receſſerat, per alios ſex ſteiſſet, quia probationis annus debet eſſe continuus, & completus, abſque eo quod quis ſine licentia de monaſterio exeat.*

2 *Profeſſus non cenſetur, nec probatur eſſe quis alienus religionis, eo ſolo, quod à Sede Apoſtolica obtinuerit licentiam inde ad aliam tranſeundi.*

CONSILIVM XXIX.

D N. Ingreſſus religionem S. Mariæ redemptionis captiuorum in Hiſpania, poſt ſex mēſes ſine vlla licentia ſe contulit ad Indias in ciuitatem S. Dominici, vbi monaſterium eiuſdem religionis iterum ingreſſus, poſt alios ſex menſes profeſsionem emiſit. Deinde per breue S. D. N. ad quoddam monaſterium ordinis Ciſtercienſis tranſlatus, poſt decem menſes profeſſus eſt, & actus profeſſorum exercuit. Dubitatur, an impetratio dicti breuis ita noceat ei, vt quocumque defectu non obſtante cenſeatur profeſſus ordinem Ciſtercienſem: adeo quod non poſsit clericaliter in ſæculo viuere.

1 Ad quæſtiones reſultantes ex facto præmiſſo reſpon-

E deo primò, quod profeſsio, quam præfatus orator emiſit in monaſterio Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ciuitatis Sancti Dominici partiū Indiæ Occidentalis, non valuit, quia poſt Concilium Tridentinum nulla profeſsio facta ante cōpletum annum nouitiatus, ſeu probationis, valet, vt habetur in præfato Concilio, [e] & quod præfatus orator emiſit præfatam profeſsionem ante completum annum nouitiatus, ſeu probationis. Nam ſententia communis & receptior, quam etiam videmus in prætorio ſacræ Pœnitentiariæ ſeruari, habet, quod, ad hoc vt annus probationis & nouitiatus cenſeatur legitimè completus, debet eſſe continuus, ita quod nouitius continuè per totum vnum annum māſerit in monaſterio ſub obedientia

e Seſſ. 25 cap. 15. de reg.

F prælati, nec exierit ab illo, ſaltem ſine ipſius licentia, per textum in cap. 1. [f] per quem illud ibi tenent Dominicus & Philippus Francus poſt Lapum Abbatem, & ob alias rationes nos quoque idem reſpondimus frequenter tam in præfato prætorio, quàm extra illud: in qua ſententia etiam nunc ſumus.

f De reg. l. 6.

2 Secundò, quòd nec profeſsio facta per eumdem oratorem in prædicto monaſterio Ciſtercienſi valuit eadem ratione, quia facta fuit ante annum nouitiatus cōpletum.

Tertiò, quòd non præſumitur quis tacitè profeſſus ex eo ſolo, quod interſit actibus ſolis profeſsis conuenientibus, per rationes, quas in id adducimus in comment. 4. de reg. [g]

g Super c. ſtatutum 20. q. 3. nu. 71.

Quartò, quòd per impetrationem breuis tranſeundi de religione Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ad aliam religionem nõ eſt cenſendus orator profiteri præfatam religionem Sãctæ Mariæ, neque probari ſufficienter eum illam profeſſum eſſe. Tum quia talis impetratio, & talis profeſsio ſunt diuerſa, & à diuerſis non fit illatio.[a] Tum quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.[b] Tum quia, vt prædictum eſt, profeſsio legitima fieri non poteſt ante completum annum probationis.

Quintò, quòd præfatus orator nulla diſpenſatione indiget quo ad forum conſcientiæ ad manendum & viuendum extra monaſterium in habitu clericali: quãuis multum conueniat ei, vt S.D.N. iubeat hoc declarari, & corrigi, ſi quid in hoc iuris ignorantia peccatũ eſt. Salua, &c.

a L. Papinianus ff. de minoribus.
b In l. ad probationem. C. de probatio. ea in præſentia. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, & conuentus, finito nouitiatu, ex cauſa differre poſſunt profeſſionem nouitij iudicati idonei.*

c *Intellectus cap. 16. de regul. ſeſ. 25. Conc. Trid.*

2 *Præſentationem admittere, & inſtitutionem facere, diuerſa.*

2 *Inſtitutio poſt præſentationem diutius differri poteſt quam collatio libera, quæ non poteſt fieri poſt ſex menſes à die vacationis, inſtitutio autem poteſt.*

CONSILIVM XXX.

QVæritur, an liceat Superiori alicuius monaſterij, & ſuo Conuentui, vel Capitulo, concedere dilationem ad profitẽdum nouitio poſt annum nouitiatus probato à ſe pro idoneo ad profitendum, aliqua iuſta de cauſa, non obſtante.[c] Concilio Tridentino.

1 Reſpondeo, quòd ſic. Tum quia à iure antiquo non videtur receſſum, niſi quatenus per nouum expreſsè receditur,[d] & ante præfatum Concilium Tridentinum hoc licebat, & erat in vſu, & cõſuetudine: ergo & nunc licet, quia per illud non videtur ſtatutũ contrarium. Tum quia illud cap. non diſponit, quod Superiores ſtatim finito anno nouitiatus cogãt nouitios habitos pro idoneis ad profitendum, ſed ſolùm quod admittant eos, aut reiiciant, & cogere ad profitẽdum, eſt aliud, quàm admittere ad profeſsionem, vel reiicere, & à diuerſis non fit illatio.[e]

2 Sicut & aliud eſt admittere præſentationem, & aliud inſtituere præſentatum: adeo quidem, vt Superior, cui fit præſentatio, poſt eam factam & admiſſam, poteſt differre inſtitutionem, etiam maiori tempore, quàm collationem liberam, quoniam hanc non poteſt facere poſt ſex menſes à vacatione,[f] illam autem poteſt etiam poſt ſex menſes, niſi præfigatur ei terminus breuior à Superiore ſuo, ſecundum Panormitanum communiter receptum.[g] Superior item, in cuius manibus renunciatur beneficium, poteſt renunciationem admittere, & collationem differre. Tum denique quod annus nouitiatus, & admiſsio & reiectio ſunt in fauorem recipientium & recepti ſtatuta, & ideo non ſunt cõtra conſenſum vtriuſque retorquẽda,[h] & ita videmus in aliquot religionibus id ſeruari. Salua, &c.

c Cap. 16. de reg. ſeſſ. 25.
d L. præcipimus. C. de appellat.
e L. Papinianus ff. de minoribus. c. ad audientiam. de decimis.
f Ca. 2. de concess. præb.
g In eodem c. nu. 12.
h Arg. c. quod ob gratiã. de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio ante annum probationis emiſſa anno 1564. 1. Aprilis, non obſtante declaratoria Pij IV. poſtea facta, quod decreta Concilij non ligarent niſi poſt primam Maij 1564. non tenet num. 2. & 5. & per totum: maximè quia declaratoria prædicta alio tendere videtur. num. 7.*

2 *Lex ligat poſt duos menſes à die publicationis, niſi aliud præfigatur tempus: quia poſt dictum tempus ignorantia non eſt iuſta. num. 7.*

3 *Lex facta & promulgata in Concilio præſente Papa per ſe, vel ſuos legatos, ad ſui firmitatem non eget alia Papæ confirmatione: vnde ligat poſt duos menſes vel tempus ab eodem ſtatutum, etiam antequam confirmetur: licet Papa poſſit illam tollere.*

4 *Lex, quæ etiam virtualiter mandat, vt ex nunc executioni mandetur, ligat ignorantes non quidem quo ad pœnas, ſed quo ad nullitatem actus, quæ non eſt pœna.*

5 *Lex illa cenſetur fauorabilis, quæ principaliter eſt lata in fauorem alicuius, licet in conſequentiam alteri noceat.*

5 *Profeſsio, ſicut & matrimonium, ordo, vel baptiſmus, non poteſt eſſe in ſuſpenſo, ſed ſtatim valet, vel non: vnde eamdem, ſi non tenuit, Papa non poteſt ſine partis conſenſu reualidare: at ſi tenuit, non poteſt ſine maxima cauſa inualidare, num. 6.*

A

CONSILIVM XXXI.

1 AN Profeſsio regularis emiſſa anno 1564. die prima Aprilis, ante annum probationis expletum, ab eo, qui tunc ignorabat decretum Concilij Tridentini.[a] & in monaſterio, quod habebat priuilegia à Sede Apoſtolica admittendi ad profeſsionem volentes ante annum profiteri, iudicanda ſit nulla, non obſtante conſtitutione Pij IV. ſuper declaratione temporis ad obſeruanda decreta Concilij Tridentini.[b]

Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quod pro eius parte affirmante ſcilicet, quod valeat profeſsio, facit primò, quòd iure antiquo attento valet profeſsio facta ante annum probationis,[c] exceptis ordinibus mendicantibus,[d]

B

& etiam in illis, ſi haberent ad id iuſtum priuilegium, quale in quæſtione proponitur habuiſſe monaſterium.

Secundò, quod iura noua non ligant, ea ſaltem iuſtè ignorantes,[e] qualis fuit prædictus profeſſus, quale item monaſterium, in quo profeſsio facta fuit, reſpectu Concilij Tridentini.

Tertio, quod Pius IV. in pũcto citato declarauit, ne conſtitutiones ab eo factæ obligare cẽſerẽtur ante Kal. Maias anni 1564. ante quas tamen prædicta profeſsio facta fuit.

2 His tamen non obſtantibus, videtur prædicta profeſsio fuiſſe nulla. Primo, quia omnis lex iuſtè cõdita & promulgata ligat,[f] poſt duos menſes à tempore promulgationis illius, ſi longius tempus ad ligandum ei non præfigatur.[g] At lex prædicta Concilij Tridentini qua annullantur profeſsiones factæ intra annum probationis, condita, & promulgata fuit anno 1563. Tridenti,[h] & profeſsio prædicta emiſſa fuit Kal. April. anni ſequentis.

C

3 Nec obſtat reſpondere, quod Cõcilium non fuit confirmatum vſque ad 14. Kal. Febr. anno 1564. Nam replicari poteſt primò, quòd leges Conciliares latæ à Concilio vniuerſali legitimè congregato, præſente Papa per ſe, vel per legatos ſuos, ſtatim, vel ſaltem poſt duos mẽſes à promulgatione facta in Concilio ligant, quod ſatis ſentit gloſſa,[i] loquens de legibus in Concilio Viennenſi latis: quippe quæ ad ſuam firmitatem ſubſtantialem non egent noua cõfirmatione Papæ: alioquin enim non eſſent Conciliares, ſed Papales: licet confirmatio Papæ eo nomine ſit vtiliſsima, ne ipſe ſua, quæ ſumma eſt, poteſtate, eas annihilet, iuxta cap. *cuncta per mundum*. 9. q. 3. & ita vidimus à Luſitaniæ regnis aliquot leges à prædicto Concilium latas ſeruatas fuiſſe multo tempore ante finem & confirmationem illius, iuſſu Epiſcoporum, & Regum.

D

4 Tertio, quia prædictum Concilium,[k] declarauit, velle ſe, vt ſtatim leges factæ in illa ſeſsione,[l] executioni mandarentur: quod perinde fuit, ac dicere, ex nunc, ſiue ex hoc tempore ligent, & executioni mandent illas Epiſcopi, & alij ordinum prælati, & cum lex hoc mandat, ligat etiam ignorantes, quo ad actus nullitatem, licet non quo ad alias pœnas, iuxta gloſſam ſingularem communiter receptam,[m] per quã & alia eruditè reſoluit Decius,[n] quòd lex ob hoc ſolùm, quod annullat actum in fauorem alicuius, non cenſetur pœnalis, nec inducere pœnam. At lex prædicta,[o] lata eſt principaliter in fauorem fragilitatis profitentium, vt ipſemet ait, & antea fuit aſſertum in cap. *ad Apoſtolicam*,[p] conſequens eſt, eam comprehendiſſe profitentes ante annum probationis ſtatim, vel certè poſt lapſum legitimi temporis.

E

5 Nec obſtat dicere, quòd lex prædicta affert etiam præiudicium monaſterio, quia, vt lex cenſeatur facta in fauorem alicuius, ſufficit, quòd principaliter intendat illum, licet minus principaliter, & per quãdam conſequentiam vergat in præiudicium alterius, iuxta cap. *non dubiũ*,[q] & alia tradita ibi late per Felinum ex gloſſa putata ſingularis.[r] Quarto, quod ſi prædictus Pius IIII. prædictam declarationem non feciſſet, & omnia iure communi decidenda reliquiſſet, omnes dicerent profeſsionem prædictam non valere, quia poſt prædictam legem factam, promulgatam, immo & poſt confirmatam, & duos menſes, & amplius lapſos, facta fuit intra probationis annum: at prædicta declaratio nihil profuit, nec nocuit prędictę profeſsioni, quæ longo tempore præceſsit illam: ergo illa nõ eſt valida. Quod autem nihil profuerit, vel nocuerit, probatur efficaciter, eo quòd illa eo momento, quo ante

F

a Seſſ. 25. cap. 15.
b Sub Dat. 13. Kal. Aug. 1564.
c Ca. ad Apoſtolicam. de reg.
d Ca. non ſolum. & c. ad Apoſtolicam. de reg. lib. 6.
e Ca. 2. de conſtitut. iun. antiquus. quod in 6.
f 4. diſt. in iſtis. § leges
g Authen. vt facta noua conſtit. coll. 5.
c. quod dilectio. 24. diſt. & c. 1. de poſtul. prælat.
h 4. Decemb.
i Procem. vers. de caetero.
k In cap. 5. de reg. prædicto ſeſſ. 25.
l De reg.
m Clem. 2. de baret. verbo ex nunc.
n Vbi ſupra.
o Ca. 15.
p De regul.
q De ſententia excomm.
r In ea. non conſtit. de o. lect.

prædictam

prædictam declarationẽ facta fuit, extitit valida, vel nulla; quia profeſsio facta purè eo momẽto, quo fit, valet, aut non valet: non enim poteſt eſſe in ſuſpẽſo, ſicut nec baptiſmus, ordo, vel matrimonium, per iura vulgata: & ſi nõ valuit, non potuit validari per illam declarationem.

6 Tum quia nihil tale facit. Tum quia quæſtionis eſt inter S. Thomam 2.2.qu.88.art.12. & ſuos ſequaces ex vna parte, & Innocentium communiter receptum,[a] ex altera, an Papa poſsit annihilare profeſsionem ſemel factam: & quãuis communis teneat quod ſic ex maxima cauſa; tamẽ nemo tenet, quod poſsit ſine tali, qualis in caſu iſto non occurrit. ſi autem non valuit, non potuit eã validare prædicta declaratio, quia non poteſt Papa ſupplere cõſenſum iure naturali requiſitũ in matrimonio ſpirituali, nec carnali, ſecundum fere omnes; & ita non potuit prodeſſe, nec nocere: & conſequenter perinde iudicãdum eſt de illa, ac ſi talis declaratio nõ fuiſſet facta: ſed tunc iudicanda fuiſſet nulla; ergo, &c.

a In cap. cum ad monaſterium. §. fin. de ſtat. monach.

7 Ad primum ergo pro contraria parte cõcedo, quod prædicta profeſsio non annihilatur iure antiquo, ſed nouo Tridentino.

Ad ſecundum concedo quidem, quod lex non ligat iuſtè ignorantẽ illam, at nõ ignoratur iuſtè lex facta, & promulgata poſt tempus legitimum in id conſtitutum.

Ad tertium reſpondeo primò, quòd illa declaratio nihil iuuat ad iudicandum de valore prædictæ profeſsionis per quartum argumentum pro parte noſtra formatum. Deinde, quòd declaratio illa, vt ex illius tenore colligitur facta fuit ſolùm ad excuſandos multos à pœnis extrinſecis, quas ſtricto iure incurriſſent, vel poſt illam declarationem, ſi tempus præfixum ad parendum ante illas currere cœpiſſet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio eius qui poſt ſuſceptũ habitũ nõ ſtetit per annum non interruptum in monaſterio, non tenet, nu. 2. in quo tamẽ ſtare cenſetur, qui alibi de licentia ſuperioris ſub eius obedientia viuendo num. 3. iuſta de cauſa moratur. num. 4.*

3 *Nouitiatus per exitum nouitij per tres dies ſine licentia interrumpitur.*

5 *Nouitius auſteritates religionis experiẽdo in genere ſatisfacit.*

CONSILIVM XXXII.

N. FVIT electus in canonicum nouitium à Priore, canonicis, & Capitulo Eccleſiæ Pampiloſienſis ordinis S. Auguſtini, & fere ſexquimenſe anni nouitiatus intra ſepta prædictæ Eccleſiæ tantum reſedit; & reſiduo tempore illius anni, de licentia, & mãdato prædictorum, ac ſub eorum obedientia manſit in quadam curia, agendo negotia dicti Capituli magnæ importantiæ; & in fine anni fecit profeſsionem per procuratorem ad id ſpecialiter deputatum. Dubitant nunc Prior & canonici prædictæ Eccleſiæ, an eius profeſsio valeat: & à ſacra Concilij Tridentini Congregatione huius dubij declarationem humiliter petunt. *Congregatio remiſit ad auctorem, qui reſpondit hoc, qui ſequitur, modo.*

1 Pro parte negatiua facit primò,[b] Concilium Tridentinum quatenus habet, quod profeſsio eius, qui poſt ſuſceptum habitum non ſteterit in probatione per annum, non valet; & is, de quo eſt quæſtio, non videtur ſtetiſſe in probatione, niſi ſeſquimenſem.

b Cap. 15. ſeſſ. 25.

Secundo, quod ceſſante cauſa ceſſat effectus,[c] & cauſa faciendi validam profeſsionem eſt probatio, qua nouitius probat rigorem regulæ, & monaſterium probat mores nouitij, an conueniant ei.[d] Et in caſu propoſito nec præfatus nouitius probauit rigorem regulæ, nec monaſterium eius mores: ergo non interuenit probatio, quæ iuſtificaret profeſsionem.

c Ca. cum ceſſante. cum ſimil. de appel. d Ca. ad Apoſtolicam. de regula.

Tertio, quod illa verba cap. 1.[e] *Quod ſi per totum ſequentem annum in monaſterio permanſerit*, ſignificant nouitium debere per totum annum in monaſterio manere, ad hoc, vt cenſeatur detuliſſe habitum per vnum annum. Adeo quidem, quod ſi aliqua parte anni manſerit foris, interrumpitur annus probationis, & non coniunguntur illæ partes interruptæ, ſed debet incipere ex integro à principio poſterioris partis, ſecundum Ancharanum, Panormitanum & cõmunem,[f] etiã ſi per ſolos tres dies foris maneret, ſecundum Lapum,[g] cõmuniter receptum vt videre eſt apud Francum & citatos ab eo, c. 1. de reg. lib. 6. nu. 3.

e De reg. l. 6. f In d. cap. ad Apoſtolicã. de reg. g All. g 40.

A Quibus tamen non obſtantibus, tenenda eſt pars affirmatiua. Tum quia prædictus nouitius detulit habitũ ſuſceptum per totum vnum annum, partim intra monaſterium, partim extra illud, manens ſemper ſub obediẽtia ſui Superioris, & cum eius licentia iuſta de cauſa data, & faciens eius præcepta, & mãdata: quod videtur ſufficere ad implendũ annũ ſuæ probationis nouitiatus. Tũ quia nullo iure cauetur, quod nouitius debeat manere ſemper, & continuè totum annum intra monaſterium, & quod Patrum ſanctionibus non eſt ſtatutum, ſuperſtitioſa inuentione non eſt præſumendum.[a]

a Cap. cum iniunctis. 2. q. 4.

B 3 Tum quia Abbas antiquus dixit,[b] quem refert Abbas iunior ſiue Panormitanus,[c] quod religioſus manens extra monaſterium ſub obedientia Superioris, & cum eius licentia, videtur reſidere intra illud: quos omnes retulimus & ſequimus in Comm. 4. de regu.[d] allegando etiam Sılueſtrum idem tenentem.[e] Tum quia, etiã ſi prædictus Abbas, nec aliquis alius id dixiſſet, ita tamen dicendum erat, alioquin ſequeretur, quòd omnes nouitij, qui intra annum exeunt monaſteria de licentia ſuorum Superiorum, in quibus ceperunt habitum, vt peregrinarentur in ſtationes, vel alia loca pia, vel viſerent ſuos parentes, aut cognatos ægrotantes, vel vt mendicarentur, vel vt teſtificarentur, vel recrearẽtur, vel alia iuſta de cauſa, nõ cõplerent annos ſuorum nouitiatuum: quoniam, vt prædictum eſt, ann⁹ nouitiatus interrũpitur per exitũ nouitij à clauſtro per tres, vel quatuor dies ſine licentia ſui Superioris. Tum quod aliàs ſequeretur, quod errãt Reges & Principes omnes, qui ſunt Generales religionũ militarium, qui frequenter poſt datum habitum ſuarum religionum ſuis militibus nouitiis, eos ſtatim, aut certè poſt duos, vel tres mẽſes mittunt ad defendenda aliquot oppida munita, vel ad ipſamet bella, vt in eis compleant nouitiatuum annos.

b In ca. cum dilectũ. de ſent. excomm. c Ca. ex reſcripto. col. 2. de iureiur. d Super c. ſtatutum. 19. q. 3. nu. 7. e In verbo religio. 5. qu. 19. ver. ſ. e.

4 Tum quia cap. *inſinuante*,[f] cum ei adnotatis ſatis ſuperque probat, quod ann⁹ nouitiatus extra monaſterium de licentia Superioris iuſta de cauſa data agi & compleri poteſt. Tum quia conſuetudo eſt optima legum interpres,[g] ac illa habet, quod prælati religionum etiam non militarium, cùm datur habitus ſuorum ordinum aliquib⁹ viris inſigniter eruditis, vel in exercendis artibus mechanicis, aut aliis valdè expertis, mittũt eos intra annũ nouitiatus ad diſputationes, & alia negotia peragenda, & ad inſtruendos alios ignorantiores, qui operantur in villis monaſteriorum, ad aliquot dies, hebdomadas, vel menſes, nec propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum. Tum quia frequenter longe aſperiorem & duriorem vitam ducunt extra monaſterium, quàm ducerent intra illud, & probant magis duritiem obedientiæ in eundo, & redeundo, & laborando, & malè edendo, quàm hi, qui intra monaſterium ſub vmbra obediunt bene edendo.

f Qui cleric. vel vo. g Ca. cum dilectus. de conſuet. l. minime ff. de legi.

5 Tum quia nullo iure eſt neceſſarium, vt nouitius probet & experiatur omnes auſteritates monaſterij in indiuiduo, ſiue in ſpecie, ſed ſufficit, vt experiatur auſteritatẽ eius in genere per totum vnum annum degẽdo ſub obedientia Prælati. Si enim nouitius ſtatim poſt ſuſceptum habitum inciperet ægrotare, & maneret æger quatuor, ſex, vel decem menſes intra monaſterium ſub obedientia, poſſet in fine anni profiteri ſecundum mentem omnium Doctorum, quorum nemo dicit, nec, vt puto, auderet dicere contrarium: ergo non eſt abſque vlla lege dicẽdum, quòd teneatur experiri omnes auſteritates in ſpecie.[h]

h Arg. § conſideremus. in auth. de triẽ. & ſemiſ. col. 5.

F Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, concedendo, quòd profeſsio facta, antequam ſteterit in probatione per annum, non valet: negando tamen, quod is, de quo quæritur, non ſteterit in probatione per annum: quia imò ſtetit in ea partim in monaſterio, partim foris in negotiis eius de licentia ſuperioris iuſta de cauſa data. Et paria ſunt conſiſtere in monaſterio, vel foris cum tali licentia, per prædicta.

Ad ſecundum reſpondetur, negando, quòd in caſu propoſito non præceſſerit probatio ſufficiens, per prædicta.

Ad tertium reſpondetur, quod ſatis manet in monaſterio, qui de licentia iuſta prælati eius manet extra illud ſub obedientia ſua. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

Congregatio

Congregatio cenſuit valere profeſsionem, vt à nobis ſuperius adducta probant.

SVMMARIVM.

1 *Nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea, & non conſiderabilis in monaſterio animo fugiendi facta.*

2 *Intellectus cap. quia in inſulis de regul. & an ſit in vſu.*

CONSILIVM XXXIII.

PVER quidam 14. annorum, deſperatione quadam, & paupertate motus, & à quibuſdam conſanguineis ſuis compulſus, confugit à ſuis parentibus ad monaſteriũ ſancti Franciſci ordinis Minorum; & ibi cũ permãſiſſet quatuor, aut quinque dies, repertus fuit ab eius patre, qui ob eius minorem ætatem, & quia agnouerat potius deſperatione, quam amore ad monaſterium acceſſiſſe, domũ reducere conatus eſt. Puer reſpõdit, vt ſineret eũ in dictum monaſterium introire, aliàs ipſe aliquem, vel aliquis ipſũ occideret, vnde pater tanti mali metu illum dimiſit: poſt nõnullos verò dies, cùm dictus puer eſſet annorum quatuordecim, & menſium trium, vel circa, monachi induerunt ipſum veſtibus monachalibus, & in alium locum ipſum tranſmiſerunt; ſed antequam perueniſſet ad annum, & tempus faciendi profeſsionem, vt ille, qui potius deſperatus, & ſeductus, quam ſpontanea voluntate monaſterium introierat, animo aufugiendi ſe in camera quadam abſcondit, vbi repertus à Superiore, & blanditiis illectus permanſit in monaſterio, & cum perueniſſet ad tempus faciendi profeſsionem, profeſſus fuit, vt moris eſt. Sed nec ante, nec poſt dictam profeſsionẽ aliquos ſacros ordines aſſumpſit, ſed tantum primam tõſuram, & quatuor ordines minores. Poſt dictam autem profeſsionem eodẽ anno, quo profeſſus fuit, aufugit, & à monachis repertus fuit incarceratus, & ſic bis aut ter aufugit. Dubitatur, an teneatur reuerti ad religionem, cùm modo extra illam ſe reperiat.

1 Reſpondeo, videri poſſe alicui prædictum conſulentẽ non eſſe verè & propriè religioſum, & vlli ordini certo ordinatum, ſed eſſe obligatum religioni in genere: ita quod tenetur ad profitendum aliquam religionem approbatam, per cap. *non ſolum.* [a] adiuncto intellectu, quem Panormitanus ibi ſequitur. Sed contrarium eſt dicendum quia prædictus conſulens non fecit profeſsionem ante annum probationis, immo fecit longè poſt illum; quia remanſit circiter ſeptemdecim menſes in monaſterio, priuſquam profiteretur: nam illa latitatio, qua latuit in illa camera, nihil interrupit; quia fuit momentanea, & non conſiderabilis. Tum quia fortaſsis à latitatione in profeſsionẽ fluxit annus integer, licet ex facto id neceſſario non colligatur, & cõſequenter nihil obſtant prædicta c. *non ſolum.* & cap. *conſtitutionem.* quæ de vouente ante annum probationis in ordine mendicantium diſponunt.

a De reg. l. 6. & c. conſtitutionẽ. & per c. quia in inſulis de regu.

2 Non obſtat etiam dictum c. *in inſulis.* iuncto intellectu Panormitani, quia Ioannes Andreas ibi teſtatur ſe numquam vidiſſe illud cap. vſitari extra inſulas aliquas ſolitarias, & in ordinibus ſtrictioribus, & experientia omnium religionum mendicantiũ docuit vſque ad Conciliũ Tridentinum, quòd profeſsio facta in illis poſt annũ probationis, & ante decimum octauum de quo loquitur d. capi. *quia in inſulis.* valeat: quod etiam teſtatur Silueſter poſt Antonium. [b] & facit Concilium Tridentinũ quatenus [c] ordinat, in quocumque ordine fieri profeſsionem poſt decimum ſextum annum completum, & ita ante decimum octauum. Quare niſi ex aliqua iuſta cauſa Papa diſpenſauerit, tenetur conſulens redire ad monaſterium, & in eo Altiſsimo, vt ei promiſit, ſeruire. Salua, &c.

b Verbo religio. 3. q. 2.
c In ſeſſ. 25. c. 16. de reg.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio ante iuſtam ætatem, vel nouitiatum completum, eſt nulla.*

2 *Profeſſus non eſt qui habitum in monaſterio, vel extra de ſuperiorũ licẽtia manẽs nõ geſtauit per annum continuum. n. 2.*

3 *Proteſtatio actus dubios inde ſequutos declarat.*

4 *Profeſsionem ratificare non videtur, qui eam nullitatẽ ignorat.*

CONSILIVM XXXIV.

N. Ante decimum ſextum ætatis annum ſuſcepit habitũ religionis, & ſine probationis anno publicè profeſsionem fecit in illa religione approbata, ſicuti prælati eiuſdem conſueuerãt: quia ipſi de vna ex illius prælaturis

A à Sede Apoſtolica prouiſum fuerat ad eius vitam, licet effectus in annum vigeſimum differretur. Poſt paucos menſes Summus Pontifex eadem religione reformata, inter reliqua, Prælatos ex perpetuis triennales eſſe voluit, & ſub grauibus pœnis & cenſuris mandauit reformationẽ obſeruari. Tunc N. ex loco diſcedens, in quo profeſſus fuerat, coram notario, teſtibus, & egregiis viris, proteſtatus eſt ſe nolle obligari prædictæ religionis, neq; per profeſsionem emiſſam, neque per habitus geſtationẽ, neque per quemcumque actum ſe factum vel faciendum; hoc etiam ſemel expreſſo, quòd metu cenſurarum in reformatione latarum prædicta fecerat. Interim aliquãto tempore latitauit. B cùm verò palam verſatus eſt, habitum Prælato conuenientem geſtauit: & forte pluries Superioribus dictæ religionis, ei tamquam Prælato etiam ſub cenſuris præcipientibus, obtemperauit. Quæritur, an de iure ſit profeſſus, nec ne, & an aliquo modo ſit religioni obligatus.

1 Hoc dubium reſoluturus, dico primum, præfatam profeſsionem à præfato N. factam fuiſſe ipſo iure nullam, tam propter defectum ætatis, quàm probationis annalis, per Conc. Trid. cap. 15. de regul. ſeſſ. 25.

Secundo dico præfatum N. non eſſe dicendum tacitam profeſsionem feciſſe propter ſuſceptionem habitus, & geſtationem eius. Tum quia non geſtauit eum per totum C annum intra monaſterium, neque extra in alio loco, in quo de licentia Superioris maneret: quod requiritur ad hoc, vt dicatur tacitè profeſsus per habitus geſtationem, per cap. 1. [a] ibi: *per totum ſequentem annum.*

2 Quem debere eſſe ad hoc continuatum, & non ſufficere interruptum; determinant Petrus ab Aochárano & Philippus Francus, [b] & Panormitanus, [c] & Bartholus per illum textum in *l. iterdum.* [d] licet aliqui ſine iuſta ratione contradicant.

a De reg. l. 6.
b Ibidem.
c In c. ad Apoſtolicam de reg.
d §. quoties. ff de publicã.

Tertiò dico; nihil videri colligi ex argumento propoſito; per quod iudicari debeat prædictus N. ita legitimè ratificaſſe profeſsionem præfatam, quam nulliter fecit, vt D debeat iudicari profeſsus. Tum quia non colligitur eum expreſsè ratificaſse.

3 Tum quia proteſtatio animi declaratiua operatur, vt actus dubij eam ſequẽtes intelligantur ſecundum illam, iuxta communem omniũ, qui de hoc tractant, ſententiã. [e] At omnes actus, qui narrantur hîc, ad hoc vt ex eis præſumatur tacitè profeſsionem approbaſse, ſunt dubij: ergo debent intelligi ſecundum prædictam proteſtationem.

e In cap. omnis. M. de conſti. & in l non ſolum §. morte. de oper. noui nunc.

4 Quartò, dico, quòd licet prædictus N. portaſset habitum etiam indiſtinctum ab habitu profeſsorum, etiam intra monaſterium, etiam poſt annum decimum ſextum, completum, etiam per alium annum integrum, putans ſe eſse profeſſum; eo quòd putaret prædictam profeſsionẽ E à ſe factam fuiſse validam; non eſt iudicandus eam validaſse, niſi ſciens & prudens illam fuiſse nullam, voluiſset de nulla facere validam: ita vt ab eo tempore inciperet eſse profeſs⁹, vt eleganter & ſubtiliter de more determinauit Cardinalis Caietanus, [f] quẽ nos retulimus, & probauimus in Man. confeſ. [g] quod non probatur interueniſſe in hoc caſu.

f In 2. 2. quæ. 189. art. 1.
g Ca. 12. nu. 71.

Quinto dico, eſse conſequens prædictis, iudicandum eſse prædictum N. nõ eſse profeſsum expreſsè, nec tacitè, nec eſse ob præfata vlli religioni obligatũ in ſpecie, nec in genere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

F 1 *Tertia regula S. Franciſci à ſui initio fuit approbata, nõ vt religio, ſed vt bonus modus viuendi: & ſic niſi aliud appareat, qui eam profitetur etiam omittendo tria vota, non eſt verus religioſus; tenetur tamẽ eam ſeruare, poterit autem de licẽtia ſui Superioris viuere in eremo. num. 2.*

2 *Probationis annus factus in monaſterio, ad finem, vt profiteretur primam regulam S. Franciſci, non ſuffragatur, vt poſſit etiam in eodem monaſterio recipi ad profeſsionem in tertia regula eiuſdem S. Franciſci: vnde profeſsio non tenet, poteſtq; ſine alia licentia aſſumere ſibi vitam eremiticam.*

CONSILIVM XXXV.

QVidam deſiderans ingredi religionẽ primi ordinis S. Franciſci, in monaſterio quodam prædicti primi

ordinis

ordinis habitum ſuſcepit, animo profitẽdi prædictam regulam primam, & cum eſſet in fine anni nouitiatus emiſit profeſsionem tertij ordinis ſancti Franciſci, & nõ primæ: quia dixerũt illi; quòd non habebant facultatem illi dandi, ſeu concedendi aliam, niſi tertiæ regulæ profeſsionem; & ita ipſe exponens, ne remaneret ſine habitu, illam acceptauit. Poſtremò cùm videret ſe non eſſe eiuſdẽ ordinis, cuius erant reliqui fratres dicti monaſterij, qui omnes, dempto cuſtode, Conuentuales fuerunt, ad ſæculum rediit, & cupit in aliquo eremitorio cũ dicto habitu, vel ſine eo, dum vixerit, permanere. Quæritur, an id ſibi liceat.

1 Perlecta tota regula tertij ordinis S. Franciſci approbata per Nicolaum IV. reſpondeo primò, quod Domin[9] conſulens non eſt religioſus propriè dictus, vt colligitur ex c. *cum ad monaſterium*.[a] & tradimus nos latius commẽt. 1. de reg.[b] quia licet illa tria vota emiſiſſet, non tamen emiſit in religione approbata pro religione, licet ſit approbata pro bono modo viuendi, iuxta gloſsã ſingularẽ,[c] & de eſſentia religionis propriè eſt, vt ea emittantur & fiãt in religione approbata pro religione, vt probauimus nos vbi ſupra, & eſt gloſſ.[d] approbata per omnes, & fundata in cap. 1.[e]

a De ſtat. reg. b Super 1. comporto 12. qu 1. nu 10. c In clem. eo de ſemon. d In clem. 1. de regu. ver. religione e De reg. l. 6.

Secundò, quòd tenetur ſeruare prædictam tertiam regulam ordinis ſancti Franciſci; quia obligauit ſe ad illam voto licito, & vota licita ſunt ſeruanda.[f]

f Ca magna. de voto.

Tertiò, quòd prædicta duo dicta ſunt certa, præſuppoſito quod nũ fuerit facta per Sedem Apoſtolicam aliqua reformatio viuentium in communi ſuper prædicta regula; per quam de modo viuendi approbato fuerit facta regula approbata, quod mihi modo non conſtat.

2 Quartò, quòd ſatis magnæ quæſtionis eſſet, an conſulens eſſet verè religioſus, ſi talis reformatio fuiſſet facta; quamuis dici poſſet, reſponderi poſſe, quòd non; quia nõ egit per annum nouitiatum in illa regula, quamuis peregerit in alia: & hodie poſt Concilium Tridentinum,[g] nulla profeſsio religionis propriè dictæ valet, ſi non fuerit facta poſt peractum nouitiatus annum.

g Ca. 15. ſeſſ. 25.

Quintò; quòd his eſt conſequẽs poſſe conſulentem ſine alicuius Superioris licẽtia facere id, ad quod optat ſibi fieri licentiam à Papa.

Sextò, quòd vix faciet illam Sanctiſsimus D. N. ob aliqua, quæ ſuam Sanctitatem mouent ad difficile concedẽdum licẽtias aliquas religioſis, quas alias habent iure cõmuni, vel poſſunt habere à ſuis Prælatis.

Septimò, quòd in omnem euentum tenebitur ſeruare prædictam tertiam regulam, ſi non profiteatur aliam Frãciſcanam, vel alterius ordinis approbatam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Profeſsionis nouitiorum cathedralis regularis admiſsio diuerſi modo poteſt ad Epiſcopum & Capitulum ſpectare: & quidem ſi ſpectet ad Epiſcopum, prout de iure communi videtur ſpectare, illius negligentiam Capitulum ſupplere nõ poteſt. num 3. Idem dicitur, quando ex æquo communiter ſpectat ad vtrumque, num. 2 ſicut obſeruatur in collatione præbendarum, quam tamen in ſecundo caſu confert Capitulum, ſi ſedes vacat.

CONSILIVM XXXVI.

PRæſuppoſito: quòd regularis profeſsio debeat fieri in manibus Capituli Eccleſiæ cathedralis regularis & ipſiuſmet Epiſcopi, an valeat facta in manibus Capituli, Epiſcopo nolente illam recipere?

1 Reſpondeo primò, quòd ad reſpondẽdum rectè huic quæſtioni, eſt neceſſe præſcire quomodo hęc profeſsionis ſuſceptio pertineat ad Epiſcopum, & Capitulum, an ſcilicet ex æquo & immediatè, an ad Epiſcopum cum conſilio vel conſenſu Capituli, an contrà Capitulo cũ cõſilio vel conſenſu Epiſcopi, an ad Capitulum immediatè, & ad Epiſcopum mediatè, nolente vel negligẽte Capitulo eam ſuſcipere: quia diuerſè reſpondendum eſt in huiuſmodi diuerſis caſibus, iuxta cap. 1.[h]

h Ne ſede vac. l. 6.

2 Secundo, quod ſi hęc poteſtas recipiendi profeſſionẽ ex æquo & immediatè ſpectat ad Epiſcopũ & Capitulũ, videtur quod non poteſt ſolum Capitulum illam ſuſcipere. Tum quia cùm collatio beneficij ſpectat ad Epiſcopũ & Capitulum ex æquo, non poteſt ſolum Capitulum ſine Epiſcopo, nec ſolus Epiſcopus ſine Capitulo conferre, iuxta doctrinam Hoſtienſis communiter quo ad hoc receptam,[a] quæ probatur per principium dicti c. 1.[b] per locum ab ſpeciali, quatenus pro caſu ſpeciali ponit, quòd Capitulum poteſt conferre beneficia communiter ſpectantia ad illud & Epiſcopum, vt Prælatum, mortuo Epiſcopo: & ita præſupponit, quod non regulariter.

a In c. poſtulaſt. de conceſ. preben. b Ne ſede vac. l. 6.

3 Facit etiam, quod iura tractantia de perſona, quæ poteſt recipere profeſsionem, communiter loquuntur magis de Abbate, quàm de Conuentu, vt videre eſt in ca. *porrectum*.[c] ibi, *Abbate*. & cap. *ad Apoſtolicam*.[d] in quo bis fit mentio de Abbate, de conuentu autem nec ſemel. Ad idẽ faciunt cap. *Ioannes*. & c. *ſane*.[e] facit item, quod Superior, qui tenetur aliquid facere, & non vult facere, compellendus eſt ad id per Superiorem regulariter: ita quod nec ipſe, nec alius poteſt illud facere, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt latius probat textus cap. *nullus*.[f] vbi ſic reſoluit Panormitanus & Felinus referẽs alios.[g] Ergo licet Epiſcopus potuiſſet compelli ad ſuſcipiendam profeſsionem nouitij tam ad ipſum, quàm ad Capitulum pertinentem; non potuit tamen à Capitulo, quod non erat Superior eius, fieri id, quod ipſe facere tenebatur. Salua, &c.

c De regul. d Eod. tit. e Eod. tit. f De iure pat. g Cap. paſtoralis de officio ord.

SVMMARIVM.

1 Eiectus, & priuatus legitime habitu & ordine poteſt quamcunque aliam religionem ingredi & profiteri, nec prædicta electione taciturnitem vitiat ſecundum ingreſſum.

3 Generalis ordinis nõ poteſt ſine cõſenſu Capituli monaſterij, ad quod admiſsio ad profeſsionẽ ſpectat, aliquẽ illum profeſſum facere: iubere tamen poteſt, vt tacitũ profeſſum tractet pro profeſſo; immo, niſi adducatur cauſa excuſans, & mandare vt expreſſa fiat profeſsio. num 5.

4 Profeſsionis admiſsio de iure non ad mediatum Superiorem, puta Generalem ordinis ſed ad immediatum prælatum, & monaſterij conuentum ſpectat; & tunc etiam nec ſolus prælatus nec ſolus conuentus admittit. num. 2. immo nec ſufficit dimidia, ſed maior pars votorum requiritur. num. 1.

CONSILIVM XXXVII.

B. Profeſſus in ordine Prędicatorũ, & expulſus propter delicta, & priuatus legitimè à ſuperiore, habitu & ordine: & poſtea ingreſſus ordinem Carmelitarum, tacita profeſsione apud Prędicatores, & in fine anni nouitiatus, antequam profiteretur, venit Romam cũ teſtimonio dimidiæ partis eorum, qui debebãt eum admittere, & petit à Generali ordinis, vt faciat eum profeſſum.

Occupatiſsimus ſimul & importunatiſsimus, vt reſpõdeam ſtatim, dico primò prætatum conſulẽtem iuſtè potuiſſe ingredi ordinem Carmelitarũ, & poſt annum nouitiatus iuſtè profiteri, ſi alias legitimè fuiſſet approbatus.

Secundò; quod prædictus Dominus conſulens nõ poteſt dici profeſsus expreſsè propter teſtimonium prædictorum quatuor, qui conſtituebant dimidiam partem eorum, qui debebant eum approbare, vel recipere eius profeſsionẽ: quia requirebatur maior pars eorũ, argumẽto l. *quod maior*.[h] & iuxta gloſ. iũcto textu,[i] vbi poſt alios tradit Philippus Francus.[k]

h ff. ad municip. i Cap. fin. de reg. l. 6. k Num. 2.

2 Tertio, quod in monaſterijs, in quibus receptio ſpectat ad Abbatem & monachos, non poteſt ſolus Abbas, nec ſolus Conuẽtus recipere monachum, nec conſequẽter facere profeſsum; eo quod vt diximus in Com. 4. de reg.[l] valor profeſsionis requirit duas perſonas, alteram quæ ſe obliget religioni, & alteram quę religionem obliget illi.

l Super c. ſtatutum. num. 74.

3 Quartò, quòd ex hoc videtur inferri, quod Reuerendiſsimus Generalis non poteſt ſine prædicto Conuentu, vbi perfecit annum nouitiatus, facere prædictum conſulentem monachum prædicti monaſterij Carmelitarum, ſaltẽ ſine cõſenſu maioris partis illius, cui cõſequẽs eſt nõ poſſe illũ facere profeſsum propter ſolã approbationem prædictorũ quatuor ſuffragium ad id habẽtiũ: quia nõ faciunt illi conuentũ, nec maiorem partẽ illius. Tũ quia aliud eſt approbare annũ probationis: & aliud profeſsionẽ

approbati

approbari recipere,& à ſeparatis non ſit illatio.[a]

4 Quinto, quod etiam alia ratione videtur prædictum Generalem non poſſe facere prædictum conſulentē profeſſum ſolo iure communi attento; quia ſecundum illud receptio monachorum pertinet ad Conuentum, & Prælatum immediatum eius,& non ad Superiorē mediatū.[b]

Sextò,quòd bis eſt conſequens, non poſſe etiam congregationem Illuſtriſsimorum DD.Cardinaliū facere illum profeſſum, niſi maior & ſpecialior poteſtas fieret eis à S.D.N.de poteſtate abſoluta,qua derogaret iuri communi.

5 Septimò, quòd prædictus conſulens licet non poſsit dici expreſſè profeſſus,vt prædictum eſt,poſſet tamen dici tacitè profeſſus per delationē habitus annalis, ſi habitus profeſſorum non eſt diſtinctus ab habitu nouitiorū; per c.1.[c] & alia,quæ illi adiecimus in d.comment.[d]

Octauò,quòd prædictus cōſulens poſſet petere à prędicto Generali,vt iuberet prædicto Conuentui, in quo nouitiatus annum impleuit laudabiliter, vt haberent eū pro tacitè profeſſo,ſi vera ſunt quæ ipſe proponit,& non eſt ibi diſtinctus habitus profeſſorum ab habitu nouitiorum,vt prædictum eſt:poſſet etiam iubere, vt acciperent profeſsionem illius expreſſam, ſi facere vellet: immo & compellere ipſum ad faciendum eam; niſi iuſtam aliquā cauſam ab eo illum excuſantem allegaret. Salua,&c.

a l. Papinianus ff. de min.

b Arg. ea ad Apoſtolicam. de regul. cum ei annotatis.

c In fin. princ. de reg. lib. 6.

d Vbi ſupra

SVMMARIVM.

1 *Religioſus non efficitur quis emittendo tria vota in religione approbata, niſi illa emittat in manibus potentis illum illi incorporare, qualis non cenſetur nouitius.*

2 *Collegium,omnibus, vno dempto, ſublatis, in dicto vno conſeruatur, iſque ſolus poteſt collegij iura exercere.*

CONSILIVM XXXVIII.

C

1 RESPONDEO præfatos viros eruditos hac de re conſultos rectè reſpondiſſe, quatenus dixerunt præfatum Ioannem non eſſe verum religioſum: quia id quod datur ab eo,qui dare non poteſt, habetur pro non dato. Tum quia profeſsio trium votorum, quæ ſunt religionis ſubſtantialia,non efficit ea profitentem verè religioſum, niſi ea emiſerit ſecundum regulam à ſancta ſede Apoſtolica approbatam in manibus eius qui poteſt incorporare profitentem tali religioni approbatæ, vt etiam nos poſt alios tradimus in com. 4. de re.[e] & præfatus Ioannes nō emiſit profeſsionem in manibus eius qui poterat eum incorporare vlli religioni à ſede Apoſtolica approbatæ; quia non erat Prælatus canonicè inſtitutus, immo neque religioſus verus; quia erat nouitius nullam poteſtatem canonicam habens ad ſuſcipiendos vllos religioſos etiā ad veſtiendos habitu religioſo, & ad faciendum etiā nouitios, quantò minus ad faciendum profeſſos, & veros religioſos. Tum quia licet religio, vniuerſitas, vel collegium non pereat,quamuis redigatur ad vnum, omnibus aliis mortuis; quia poteſt conſeruari & conſiſtere in vno iuxta l.*ſicut municipiū.*[f] & tradunt Panormitanus & citati per eum,[g] non tamen defertur poteſtas eligendi Prælatum vel alios religioſos ad alios, quam ad illum vnum, in quo reſidet ſeu cōſeruatur collegium:& ita eùm in caſu propoſito religio vel congregatio redacta fuerit ad vnum,qui potuiſſet exercere iura collegij; non tamen potuit exercere illa præfatus Ioannes Baptiſta, qui nondum erat profeſſus,nec religioni incorporatus per profeſsionē præſertim renuente ac cōtradicente præfato vno, in quē ius collegij fuit redactum.

e Super cap. ſtatuimus 10 qu.3. nu. 78. & ſeq.

f ff. quod cu uſque vniuerſ.

g In cap. 1 de elect. à nu. 1.

SVMMARIVM.

1 *Eremita vt eſſet,qui in manibus ſuperioris eremitarum profeſsionem faciens vouit obedientiam,paupertatem, & caſtitatem, non efficitur religioſus,cum illa congregatio non ſit religio,nec profeſsionem recipiens poſsit profitentem religioni incorporare;nec poteſt ab aliquo cogi vt fiat religioſus. nu.2.peccatq; qui talem ad id inuitum cogit: tenebitur tamen tria vota vt ſimplicia ſeruare.num.3.*

2 *Regularis ſemel iuſtè à religione eiectus non poteſt inuitus cogi,vt ad eamdem reuertatur.*

CONSILIVM XXXIX.

QVIDĀ Ludouicus volens eſſe eremita acceſsit ad quēdam montem, vbi multi ſub quodā Matthæo agebāt vitam eremiticam,& fecit profeſsionem, vouendo caſti-

A

tatem, paupertatem, & obedientiam præfato Matthæo, qui nullum titulum canonicum id faciendi habebat; quo mortuo rogatus Papa fecit facultatem eius Abbati accipiendi profeſsionem illorum ſecundum regulam B.Baſilij. Quæritur,quid iuris?

1 Reſpondeo primò,quòd numquam fuit verè religioſus:quia profeſsio,quam fecit in manibus prædicti Matthęi,non fuit profeſsio religionis veræ & approbatæ à S. Sede Apoſtolica,nec fuit accepta ab eo, qui poſſet illum obligare alicui regulæ approbatæ:& iure optimo reſpōdit Papa nullas & inualidas fuiſſe profeſsiones factas in manibus d.Matthæi.

B

2 Secundò, quòd vellem vidiſſe bullam Papæ, in qua declarauit d.profeſſiones fuiſſe nullas:credo tamē, quod per illam bullam non cogebat ad faciendum nouas profeſsiones in regula poſtea approbata ab eo, nolentes profiteri;quia non poterat iuſtè tam grandia præcipere.[a]

Tertio, quod licet profeſsio dicti Ludouici valuiſſet, non potuit tamen compelli ad redeundum ad religionē, ſi iuſtè fuit eiectus à ſuo Superiori, vt probamus in com. 2.de reg.[b]

3 Quartò, quòd peccabunt mortaliter, qui compellent illum ad profitendum nouè religionem approbatam,cōtra dictum c.geſtas,& illius gloſſam receptam.

Quinto,quod eſt obligatus,vbicumque fuerit,ad ſeruanda tria vota,caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, tāquam vota ſimplicia,& non ſolemnia, quæ quātùm & ad quid obligent,dicimus in com.1.de reg.[c]

a Arg. ea. interpretat. 19 q. 1 & ea ſtu. 74 adiecta gloſ. in verbo ſtare

b Super c. ad dictum 2 in num. 18

c Num. 18.

C

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio emiſſa in manibus Epiſcopi tenet,dummodo emittatur in monaſterio Epiſcopo ſubiecto, prout erant antiquitus de iure.num.4.& qui poſsit ordini incorporare.num.5.*

2 *Profeſſus ad hoc,vt quis ſit,requiritur,quod tria vota ſubſtantialia in aliqua approbata religione ſeruare promittat in manibus Superioris habentis adminiſtrationem.nu.5.& potentis illum religioni incorporare.n.2.Vnde profeſsio emiſſa in manibus alicuius monachi etiā (ſed falſò) dicentis, num.1. ſe habere hanc poteſtatem,non tenet,nu. 4. ſicut nec emiſſa in manibus Epiſcopi quo ad religiones & monaſteria exempta ab eius iuriſdictione,nu. 2. 3. 4. & 5.niſi tales recepiſſent profeſsionem nomine Superioris:quia tunc ſi Superior ratificaret,inciperet profeſsio à die ratificationis valere; & hoc. dummodo etiam extrema adhuc ſint habilia:nam ſi profeſſus eſſet mortuus,non poſſet ratificari.num.7 & 8.*

5 *Abbas electus ante confirmationem non eſt Abbas, nec habet adminiſtrationem. vnde nec poteſt admittere aliquē ad profeſsionem,& num.6. & admiſsio, etiamſi plures admiſiſſet, non tenet.& num.1.& 8.*

CONSILIVM XL.

1 MATTHÆVS profeſſus fuit religionem S.Baſilij primum in manibus Epiſcopi Cordubenſis deinde

E

in manibus cuiuſdam Didaci,falſò dicētis ſe ad id habere à Superioribus poteſtatem. Tandē d.Matthæus in Abbatem electus,antequam confirmaretur, & benediceretur,multorum profeſsiones tamquam Abbas admiſit, & mortuus eſt.

His ſtantibus,quęritur primò,an dictus Matthęus cenſendus eſſet verus religioſus.

Secundo,an profeſsiones per alios fratres in manibus eius emiſſę valeant.

Ad primam quæſtionem reſpondeo,quod pro parte affirmante facit primò,quòd Innocentius expreſſè tenet,[d] quod poteſt quis fieri monachus faciendo profeſsionem

F

alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi,[e] & prędictus Matthæus fecit profeſsionem in manibus Epiſcopi Cordubenſis antequam literæ Pij V.ei notificarentur.

Secūdò,quod prædictus fe.re.Pius V.poſuit neceſsitatem,& fecit expreſſè facultatem omnibus,quibus ſcribebat,habitum à clericali differentem geſtantibus, & volētibus illum geſtare,deligendi vnam de regulis approbatis & eligendi Superiorem ſuæ congregationis, & faciendi profeſsionem intra menſem;& conſequenter videtur dediſſe poteſtatem accipiendi profeſsiones ipſis Prælatis electis,& quod ipſi prælati poſsēt eligere perſonas,in quarum manibus profiterentur: quia conceſſo vno, omnino conceduntur ea, ſine quibus id expediri nequit,[f] immo

d In c. porrectum. de reg.

e Argu. ea. ſi vir. 17. qu. 2.

f Leg. 2 ff de iuriſd. omn. iud. & ea præterea. de offic. deleg.

& ea

& ea [illegible] expediti nequit, iuxta leges,[a] per quas in [illegible] Aret.[b] & Decius,[c] licet gloſſa[d] contra ſenſerit.

2 Pro parte vero negante, quæ vera eſt, facit irrefragabiliter primo id, quod ſcripſi in com. 1. de reg.[e] ſcilicet, quod ad hoc, vt quis dicatur verè & propriè religioſus profeſſus, non ſufficit, quòd voueat quomodocumque tria ſubſtantialia vota, ſed requiritur, quod voueat ea ſolemniter, ille autem dicitur vouere illa ſolemniter, qui vouet ſeruare in religione approbata à Sede Apoſtolica.[f]

Secundò, non ſufficit hoc, ſed oportet, quòd voueat illa in manibus eius, qui eum poteſt incorporare illi religioni, ſiue quod eius profeſſio recipiatur ab eo, qui poteſt eum incorporare religioni, per cap. *ad apoſtolicam*,[g] ibi, *Abbate per ſe, vel per alium recipiente*. vbi hoc notat Card. & Pan.[h] ibi, *Recipitur ab Abbate*. vt ibi notat Innoc. quem Panormit.[i] & [illegible] equuntur: & prædictus Matthæus non fecit vllá profeſſionem in manibus alicuius, qui poſſet eum incorporare religioni S. Baſilij, quandoquidem prima profeſſio, quá [illegible] feciſſe menſe Iunij anni 1569. in manibus Epiſcopi [illegible] dub. non fuit facta in manibus eius, qui poſſet eum incorporare religioni S. Baſilij, cùm illa religio ſit, vt præ[illegible]nitur, à iuriſdictione ordinaria exempta, & ita Epi[illegible]us Cordub. nullam in ea, præſertim ad hoc, habebat p[illegible]eſtatem: quia receptio profeſſionis à ſuperioritate ſuá accipit virtutem, vt ſentit Innocentius in d. c. a. porrectum. & clarius tradit Geminianus.[k]

3 Secunda vero profeſſio, quam fecit in manibus fratris D[illegible], manifeſtius fuit nulla. Tum quia prædictus Didacus nulla ratione erat ſuperior eius: non enim habebat vllam aliam poteſtatem, quám datam ſibi à prædicto Matthæo: & cum nemo ſit ſibi ſuperior,[l] immo nec ſuo ſucceſ[illegible]ri,[m] non potuit dare alij ſuper ſe ſuperioritatem, cum nemo [illegible]det, quod non habet.[n]

4 Secundò facit, quod nec ſufficit profiteri in manibus alicuius monachi, vel fratris regulæ, quam profitetur, nec quod ab eo recipiatur profeſſio, niſi haberet poteſtatem eam recipiendi ab eo, qui poteſt eum incorporare religioni, vt idem Panorm. determinat,[o] declarando ſic illud,[p] quamuis non requiratur, vt profeſſio fiat intra monaſterium eiuſdem regulæ, vt ibidem probatur, & in d. cap. *porrectum*. Tertiò, quòd non ſufficit facere profeſſionem religionis approbatæ in manibus Epiſcopi, qui recipiat illam, vt tradit Antonius,[q] quem ſequitur ibi Panormita. nu. 12. [illegible]ertio, non obſtat cap. [illegible],[r] quod mouit Innoc. ad dicendum contrarium. Tum quia illud cap. nil de profeſſione ſtatuit: quia immo, vt ait gloſſa loquitur de ſeparatione viri & vxoris à iudice facienda. Tum quia illud cap. ſi intelligeretur de profeſſione, intelligẽdum eſſet de Epiſcopo ordinis & monaſterij ſibi ſubiecti, vt iure cõmuni omnia ſubijciuntur Epiſcopis,[s] & in caſu propoſito Epiſcopus Cordubenſis nullam habebat ſuperioritatem in religione S. Baſilij prædicta.

5 Quartò, quod ipſemet Innocentius,[t] ait, quod profeſſio valida non poteſt fieri ſiue auctoritate ſuperioris potentis incorporare profitentem religioni: & Epiſcopus nullatenus poteſt incorporare quemquam religioni à ſua iuriſdictione exemptæ, vt palam eſt: quia extra territorium ſuum ius diceret, contra l. fi.[v] & cap. 2.[x]

Quinto, quod electus in Abbatem ante confirmationẽ non eſt Abbas,[y] neque quicquam vt Abbas facere poteſt,[z] immo nec omnia ante benedictionem.[a]

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, quod dictũ Innocentij in eo citatum non poteſt habere locum, niſi ad ſummum in profeſſione facta in manibus Epiſcopi habẽtis iuriſdictionem & ſuperioritatem in religionem, quam profitetur profitens in manibus ſuis, quod non contingit in noſtro caſu.

6 Ad ſecundũ reſpondetur, negando, quod ex literis Pij V. ſatis efficaciter colligi poſsit, q̃ electi à congregationibus prædictis poſſent adminiſtratione ſua vti, antequam cõfirmarentur, per vltimũ argumentum pro parte negãte formatũ: non enim præſumendum eſt, Romanũ Principẽ, qui iura tuetur, vnico verbo voluiſſe tot iura de electione, & profeſſione, & religione confirmanda tollere,[b] niſi exprimeret id, aut aliud, ex quo id ſequeretur, quod in noſtro caſu non fecit.

7 Addo tamen, quod licet nulla priorum profeſſionum Matthæi valuiſſet, potuit tamen ſecunda validari in vita eius per ratificationem ſuperioris prædicti ordinis S. Baſilij, quia fecit illam in manibus prædicti Didaci nomine Superiorum prædicti ordinis, vt ex tenore ſuæ profeſſionis cõſtat: & receptio profeſſionis facta in manu alicuius, qui non poteſt incorporare religioni, ſi tamen recipiat eã nomine eius, qui poteſt incorporare, ratificante eo illãm, fit valida, vt dicit Innocentius receptus,[a] ſed quia ratificatio non fuit facta in vita eius, non poteſt nunc fieri poſt mortem. Tum quia extrema nõ ſunt habilia, iuxta l. pen.[b] Tum quia talis ratificatio facit profeſſionẽ validã à tempore ratificationis, & nõ ante, vt ibidẽ Innocentius dicit.

8 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod nulla aliarum profeſſionum ſupradictarum in manibus Matthæi factarum valuit: quia nulla fuit facta in manibus eius, qui poſſet profitentem incorporare religioni: nam per rationem ad primam conſtat, prædictum Matthæum non fuiſſe verè religioſum, nec verum Abbatem, ſed ſolùm electum, & non cõfirmatum, & minus benedictum, & conſequenter non habuiſſe poteſtatem incorporandi religioni profitentes in manibus eius: immo nec ratificari poſſunt prædictæ profeſſiones à Superiore ordinis, quia non fuerunt receptæ à prædicto Matthæo ipſius nomine, ſed tantum proprio, vt ea earum tenore conſtat: & non poteſt quis ratum habere, quod non eſt geſtum ſuo nomine.[c] Salua, &c.

a In d. c. porrectum.
b ff. rem ratam hab.
c Ca. ratam. de reg. iur. [illegible] de ſenten. ex[illegible] [illegible] alias ſimilib.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio tacita tunc demum ex geſtatione habitus inducitur, ſi ſit legitimè à Superiore eo animo traditus, & à nouitio acceptus, nõ honoris cauſa, ſed vt ad profeſſionem prodeſſet, num. 3. & ſit indiſtinctus ab habitu profeſſorum, in religioneque immo & in monaſterio, num. 1. vel alibi de licentia Superioris geſtatus num. 2. per annum continuum, adeo vt menſes interrupti non poſſint coniungi, num. 1.*

2 *Regularis vbicumque ſub obedientia manet, cenſetur in monaſterio manere.*

3 *Habitus delatio, deuotionis, ſeu honoris cauſa permiſſa, non facit quem religioſum.*

CONSILIVM XLI.

1 PEr delationem habitus religionis non fit tacita profeſſio, niſi tria concurrant. Primum, quòd ſit indiſtinctus ab habitu profeſſorum.[d]

Secundum, quòd deferat eum in monaſterio, & congregatione, per textum in clem. *eos*,[e] adiuncta gloſſa,[f] recepta ibi per Doctores & Panormitanum cum communi ſequente Hoſtienſem,[g] & Francum in dicto cap. 1.[h] vbi bonus textus in principio, ibi, *In monaſterio*.

Tertium, quod deferat illum intra monaſterium per annum cõtinuum: adeo quod, licet deferat quatuor menſes continuos, ſi poſtea exiret, & iterum reuerteretur, & deferret octo vel plures menſes, & exiret iterum ante annum continuum completum, nõ cenſeretur profeſſus, per cap. 1.[i] ibi, *Per totum annum*. vbi hoc tenet Archidiaconus & Franeus & latius Lapus.[k]

2 Is autem, qui deferret habitum extra monaſterium de licentia, obedientia, vel mandato Superioris, cenſetur deferre illum intra monaſterium, ſecundum Abbatem antiquum,[l] & ſequitur Abbas iunior, qui poſtea fuit Panormitanus Archidiaconus.[m]

3 Ex quo infertur, milites Hieroſolymitanos & alios Cruciferos, qui, vt armatam militiam exerceant, ſuſcipiũt habitũ ſuæ religionis legitimè intra monaſterium, & poſtea (quod ſæpe fit de mandato magnorum Magiſtrorum) deferunt eum extra monaſterium bellãdo, vel aliqua negotia ſuorum ordinum, vel monaſteriorum faciẽdo, poſt finitum annum probationis extra monaſterium: quia monachus, vbicũque maneat ſub Superioris obedientia, cenſetur manere in clauſtro, vt vbi ſupra prædicti Abbates aſſeruerunt, niſi forte Superior concederet licentiam deferẽdi habitum ſui ordinis cauſa deuotionis, vel honoris, ea mente tamen, quòd geſtatio illius nõ prodeſſet ei ad profeſſionem tacitã, vel expreſſam: quod nuper ſcim[o] factum fuiſſe, & ſæpe ſolitum fieri accepimus à magno Magiſtro Hieroſolymitanorũ ſiue S. Ioannis. Tunc enim non cenſetur

d Ca. 1. §. quo vero. de reg. li. 6.
e De reg.
f Verbo aliqua.
g In c. at clerum. de reg.
h §. fin. de reg. lib. 6.
i De reg. l. 6. in princip.
k Allegat. 40. num. 2. in Dei nomine.
l In c. cum illorũ. de ſent. excomm.
m In c. ex reſcripto. de iureiuran. n. 5.

ſerut profiteri, nec annum nouitiatus implere: quia actus agentiũ non operantur vltra intentionẽ eorũ.[a] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Votum ſimplex religionis eſt promiſſio facta Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel ſpecie.

1 Votum ſimplex cùm annexã habeat promiſſionem, & conſequenter factum, non eſt præſumendum. & nu. 9.

2 Oblata à parentibus in pupillari ætate liberè ad ſeculũ redire põt.

3 Habitum nouitiorum patenter diſtinctum deferens, nec votum, nec voti ratificationem emittere cenſetur. nu. 4. nec eidem aliquod votum eſt annexum, nec impedit reditum ad ſeculum, nec matrimonium. nu 3. 11.

5 Offerens ſe & ſua monaſterio cenſetur habere voluntatem mutãdi vitam ſecularem in regularem, ſed non ſic in oblata à parentibus. nu. 4. & 11.

5 Profeſſionem tacitam non cenſetur facere, qua in choro canit, & alios actus facit, qui per nouitios fieri ſolent.

6 Laici ad cantandum in choro cum profeſſis admitti poſſunt.

6 Præſumptio per contrarios actus tolli poteſt.

7 Iuramento ſtandum eſt in iis, quæ ad propriã ſpectant conſcientiã.

7 Diſpenſare ſuper voto caſtitatis ex cauſa poteſt ordinarius.

8 Votum requirit propoſitum, & poſtea promiſſionem.

10 Habitum nouitiorum diſtinctum etiam per decem annos deferẽs profiteri non præſumitur.

CONSILIVM XLII.

POrtia quædam impubes, à matre, quæ ad ſecunda vota aſpirabat, monaſterio vna cum dote tradita fuit poſt 12. verò annum iuſſit ſuſcipere habitum nouitiarum, tondere capillos fecit, lacrymans tamen, & deinceps ſemper dimiſit tonſuram, & in ſermone quotidiano dicebat Abbatiſſę, & monialibus, ſe velle exire à monaſterio, & nubere: & quamuis poſt annum probationis per multùm temporis geſtauerit habitum, & interfuerit Horis canonicis, & inſeruierit monialibus profeſsis, habitus tamen erat manifeſtè diſtinctus ab habitu profeſſarum, & actus illi erant cõmunes profeſsis, & nouitiis, & interim permittebat nouitias poſteriores ſe ad profeſſionem admitti: quia nunquã habuit animum ſe obligandi religioni, neque vllum votũ fecit: tandem de licentia Vicarij Epiſcopi exiuit, & poſtea nupſit. Quæritur, an tuta conſcientia id facere potuerit, & an liceat ei permanere in matrimonio contracto.

1 Reuerend. Pater votum ſimplex in terminis noſtris nihil aliud eſt, quàm promiſſio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in ſpecie, iuxta c. *qui poſt votũ*, vbi Gem.[b] & Franc.[c] Arch.[d] Ioan. And. & alij notant,[e] vnde cùm votum ſimplex habeat annexam promiſſionem, & ſic factum nullo modo venit præſumendum in caſu noſtro.[f]

2 Et licet D. Portia in pupillari ætate tradita fuiſſet monaſterio à D. Antonina eius matre, tamen ex hoc non fit præiudicium D. Portiæ, quòd maior facta non poſsit liberè redire ad ſeculum.[g]

Neque dicendum eſt, quòd ſaltem per aſſumptionẽ habitus in pupillari ætate cũ geſtatione illius per plures annos poſt annũ probationis poſsit dici inducta ratificatio, ſeu mutatio voluntatis, ad effectum, vt D. Portia dicatur emiſiſſe aliquod votũ ſimplex. Nam reſpondendo dicitur, quod ex geſtatione habitus patenter diſtincti ab habitu profeſſarum, prout erat in caſu noſtro, non poteſt dici inducta aliqua ratificatio, ex traditis per Abbatem.[h]

3 Abſque eo, quod mutatio voluntatis non præſumitur, vt ait Abbas,[i] & quãtocũque tempore quis geſtauerit habitum probationis patenter diſtinctum, nõ cenſetur emittere profeſſionem, nec obligatur religioni in genere, neq; in ſpecie, & poteſt redire ad ſeculum iuxta Innoc.[k] quem ſequuntur ibi Ioan. And.[l] & Anch.[m] Abbas,[n] Abbas antiquus,[o] & notat. ſecũdũ Inno.[p] Fran.[q] & Gem. ibi,[r] Card.[s] Præpoſitus,[t] & cum Abb.[v] qui refert & ſequitur Inno. ibi tenet ſumma Ang.[x] & ſumma Tabiennæ.[y]

Et per conſequens, licet D. Portia geſtauerit habitum probationis patẽter diſtinctũ per plures annos poſt annũ duodecimũ ætatis ſuæ, tamen ex hoc non poteſt dici emiſiſſe aliquod votum ſimplex: cùm ſit, quod potuerit redire ad ſeculum, nec remanſerit obligata alicui religioni in genere, neq; in ſpecie, & votum ſimplex nihil aliud ſit, quam eſſe obligatum religioni in genere, vel in ſpecie, vt dixi.

Et hoc etiam clarius demonſtratur, quia Innocentius,[a] quem omnes alij cõmuniter ſequuntur, dicit, quod ſi quis geſtauerit habitum probationis quantocumque tempore non obligatur religioni in ſpecie, neque in genere, & ſic appellat habitum probationis, etiam quod ſit delatus poſt annum probationis: & Cardinalis,[b] dicit, quod quis dicitur nouitius etiam elapſo anno probationis. Si igitur D. Portia remanſit ſemper cum habitu probationis, non poteſt dici, quod emiſerit aliquod votum ſimplex, cùm ſit, quod huiuſmodi habitus probationis non habet annexum aliquod votum ſimplex, vt ait Innocentius,[c] & Ioannes Andreas.[d]

Prout etiam in terminis, quod huiuſmodi habitus probationis non impediat matrimonium cõtrahendum, tradit Abbas,[e] ibi, *prima ſolutio.*[f] vbi etiam Hoſtienſis,[g] & Ioannes Andreas,[h] ibi, *de habitu probationis.* & Antonius de Butrio,[i] quod quando quis geſtauit habitum probationis diſtinctum etiam elapſo anno probationis poſsit contrahere matrimonium, tradit Ancharanus in cap. meminimus, num. 1. qui cle. vel vouent.

4 Non obſtat, quod D. Portia fuerit tradita monaſterio cum eleemoſyna ducẽtorum ducatorum. Quia primo loco dicitur, quod D. Portia ignorauit factum matris ſuæ, prout etiam ita præſumendum eſt,[k] neque ſufficeret præſumpta ſcientia, cum agatur de amiſſione libertatis, & ſic iuris D. Portiæ, ex traditis per Sarnenſem,[l] Puteum.[m] Stante igitur ignorantia D. Portiæ, non poteſt dici, quòd ipſa ratificauerit factum matris ſuæ, cum ignorans non dicatur remittere, neque conſentire.[n]

Vlterius dicitur, quòd ſi quid traditum fuerit monialibus, & monaſterio, id non tradidit D. Portia, ſed D. Antonina eius mater, ideo ex facto matris nõ poteſt fieri præiudicium filiæ, & maxime quando filia permanſit cum habitu probationis diſtincto, ex traditis per Abbatem,[o] cum concordantibus ſupra adductis.

5 Accedit, quod id, quod dicitur ex traditione rei facta monaſterio cenſeatur quis mutare voluntatem, intelligitur, quando quis obtulit ſe, & omnia bona ſua vel maiorem partem monaſterio: de quo non conſtat in caſu noſtro, vt per Francum,[p] ibi, *Tertio quando tempore.*[q]

Non obſtat, quod D. Portia interuenerit in Horis canonicis, & inſeruierit monialib9 profeſsis: quia hoc licet fecerit, id fecit tanquam nouitia, & prout aliæ nouitiæ ſolebant interuenire, & inſeruire, neque poteſt inferri, quòd vltra actum fieri ſolitum per nouitias voluerit ex hoc D. Portia in aliqua religione ſe obligare, cum actus voluntatij non extendantur vltra quam geruntur.[t]

6 Et eo magis, quia omnia iſta poſſunt fieri per merè laicas perſonas, quæ poſſunt admitti ad canendum à perſonis religioſis, & inſeruiendum diuinis, iuxta doctrinam Abbatis,[s] cum traditis per Decium,[t] & per conſequens cum non ſit probatio concludens, non poteſt colligi huiuſmodi præſumptio.[v]

Abſque eo quod generaliter dici poteſt, quod omnia prædicta tolli poſſunt per contrarias præſumptiones, & probationes,[x] conſtat enim, quòd D. Portia in ſuſceptione habitus & eius tonſura capillorum plangebat, & abinde poſtea ſemper dimiſit tonſuram, & permiſit, quod nouitiæ ſibi poſteriores in ordine aſſumerentur ad profeſſionem, quòd ſi habuiſſet animum mutandi vitam vtique prædicta non feciſſet, cùm nemo præſumatur immemor ſalutis æternæ, neque veriſimile ſit, quod D. Portia voluerit ſibi fieri præiudicium in antelatione, & per conſequens dicendum eſt, quod talis præſumatur voluntas D. Portiæ, qualis ex actibus colligi poteſt.[y]

Et maxime quia ſumus in claris: ex quo conſtat quod D. Portia, dum permanſit in monaſterio, expreſsè declarauit, quod ideo permittebat nouitias poſteriores ad profeſſionem admitti, quia dicebat id facere, ex quo valebat exire de monaſterio, & nubere: & id etiam ſępe ſæpius dicebat in ſermone quotidiano Abbatiſſæ, & monialibus, prout etiam exiuit poſtea de licentia Vicarij pro tempore, & nupſit, vnde in claris non opus eſſet coniecturis.[z]

7 Vltimo dicitur, etiam quod eſſemus in dubio, ex quo D. Portia in examine ſuo mediante iuramẽto declarauit ſe nũquam votum aliquod emiſiſſe, ſed ſemper habuiſſe

animum exeundi à monaſterio, & nubendi, ſtandum eſſet eius aſſertioni iuratæ, ex traditis per Abbatem,[a] prout etiã potius pro matrimonio carnali, quam ſpirituali præſumẽdum eſſet, vt per Ioan. And. Butrionem Abbatem Hoſtienſem & alios.[b]

Et in omnem euentũ non obſtaret, quod ex geſtatione habitus aliquod votum ſimplex eſſet emiſſum: quia ſuper hoc habemus ordinarij diſpenſationem, quæ quidem ſaltẽ ex cauſa potuit fieri, & cauſæ legitimæ ſunt tales, qualis metus etiam non iuſtus, prout erat in caſu noſtro, ſi non metus reuerentialis matris, ſaltem Abbatiſſæ, & monialiũ, à quibus fuit coacta habitum ſuſcipere: alia verò cauſa eſt propter veriſimilem impotentiam continendi, cùm palam in monaſterio D. Portia expreſsè diceret velle exire de monaſterio & nubere, cùm eſſet iuuenis: vnde ordinarius potuit, ſtantibus prædictis cauſis, diſpenſare, vt ait Abb.[c] ... eleganter allegat aduocatus D. Portiæ. Sequitur tertius.

DOCTOR IS DOCTISSIMVS doctiſsimè & completiſsiméque reſoluit dubium propoſitum in fauorem utriuſque conſulentis, ad quod etiam hæc pauca infrascripta adiicere cenſui. Primum, quod ad hoc, vt aliquid dicatur votum, requiritur propoſitum aliquid faciendi, & non ſufficit illud, niſi conſequatur promiſſio id faciendi cum animo ſe ad id obligandi, iuxta doctrinam S. Thomę,[e] & aliorum & communiter omnium,[f] & noſtrorum.[g]

Secundum, quod certum eſt non eſſe iudicandum aliquem feciſſe votum, niſi probetur. Tum quia ei, qui dicit, incumbit onus probandi,[h] & facta non præſumuntur, niſi probentur.

Tertium, quod ex præmiſſa facti narratione non colligitur vlla probatio voti facti vera, vel præſumpta: nam per ea, quæ narrantur, non probatur præfatã Portiam habuiſſe propoſitum faciendi ſe religioſam, & minus habuiſſe animum obligandi ſe ad illam, & minus quod id promiſiſſet Deo, & ſe ad id obligaſſet.

Quartum, quod certiſsimum eſt, eum, vel eã, qui, vel quæ geſtat habitum nouitiorũ diſtinctum ab habitu profeſſorum, vel profeſſarum, non præſumi profiteri, nec vllatenus vouere religionem, etiam ſi decem annis & eo amplius illum geſtaret.[k]

Quintum, quod ea, quæ ſunt animi alicuius, probantur per iuramentum eius, iuxta illas duas gloſ. ſolemnes,[l] cõmuniter recept. & quod prædicta Portia præſtito iuramẽto depoſuit, nullum vmquam votum de ingrediendo religionem, vel in ea perſeuerando feciſſe, immo nec propoſitum id faciendi habuiſſe.

11 Sextum, quod aſſumptio habitus nouitiorum diſtincti ab habitu profeſſorum, & eius delatio nullam inducit præſumptionem voti emiſsi, etiam ſi deferatur per duos annos, & vltra, immo poteſt liberè exire à monaſterio.[m]

Septimum, quod nulla lege, neque ratione inferri poteſt, impuberem emiſiſſe votum intrandi, vel permanendi in religione, ex eo quod parentes eius inducant eam in cõſortium monialium, & pro alimentis eius, vel quo libẽtius eam recipiant, vel quia ſit pro dote, vel parte dotis ſolitæ dari monaſterio, caſu quo voluerit fieri monacha, nonnullam pecuniæ ſummam dederint, vel mutuauerint. Tũ quia à diuerſis non fit illatio,[n] & vouere filiam impuberem de permanendo in religione, & parentes eius illam ſummam dare, ſunt longè ſeparata, cùm alterum ſit factum parentũ, alterum factum filiæ. Tum quod illa traditio ſummæ propter alias multas cauſas fieri poteſt, & quotidie fieri videmus à parentibus, qui filias impuberes educandas intra monaſteria monialium includunt, quo pientiùs educẽtur, & quo, ſi fortè Deus inſpirauerit, fiant ſanctimoniales. Tũ per illam regulam tritam, *ſi quod magis videtur ineſſe non ineſt, neque id quod minus.*[o] At ſuſcipere quem habitum religionis nouitiorum diſtinctum ab habitu profeſſorum, & geſtare illum etiam per multos annos, nõ inducit præſumptionem voti eiuſmodi facti, vt ſupra probatum eſt: ergo minus inducet traditio pecuniæ ab alio facta monaſterio, quo gratius illa ad educandum ibi aſſumatur. Tum denique, quòd nemo vmquam ſcriptorum huiuſmodi præſumptionis meminit, nec vlla lege fundari poteſt, & ita ſuccedit illud cap. *conſuluiſti.*[p] *Quod ſanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum.*[a]

Cùm igitur non probetur prædictam Portiam vllum votum de intranda, vel retinenda religione expreſsè feciſſe, neque vmquam ſuſcepiſſe ſe, vel portaſſe habitum profeſſarum monialium, ſed tantum nouitiarum, neque aliud admiſiſſe, per quod præſumatur in ea votũ, immo expreſſe contrariũ propoſitum ſe habuiſſe dictis & factis oſtenderit, cúmque iuramento à iudice interrogata id firmauerit, proculdubio iudicandum eſt eam à nubendo nullo voti vinculo excludi, & quod piè ac eruditè clariſsimus Doctor Aduocatus D. Portiæ per multò plura probat.

a Ex cap. 2 de cedit. prælat.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio, anno probationis non completo, ante Concilium Tridentinum apud non mendicantes emiſſa valida eſt.*

2 *Religionem relaxatam profeſſus poteſt cogi, vt ſeruet etiam illas auſteritates regulæ, quæ tempore profeſsionis non ſeruabantur, niſi tunc tacite, quando profeſsionem emiſit, expreſſe fuiſſet proteſtatus ſe nolle obligari ad alias, quam ad tunc vigẽtes, vel ageretur de illis auſteritatibus, quæ ab immemorabili tempore probarentur non obſeruatæ. & nu. 3.*

3 *Proteſtatio tollitur contrario facto ſubſequuto: vnde qui ante profeſsionis tempus dixit ſe ita religionem profeſſurum, vt ad auſteriora non obligetur, ſi tempore profeſsionis hanc non repetijt proteſtationem, ab ea, mutata voluntate, cenſetur receſſiſſe.*

CONSILIVM XLIII.

QVidam ingreſſus eſt religionem S. Baſilij multùm relaxatam, præcipuè in voto paupertatis: & intra probationis, ſiue nouitiatus annum profeſsionem emiſit: & poſt viginti annos fuit reformata, & inducta durities quædam, quæ vix ferri poteſt.

Quæritur primò, an illius profeſsio fuerit valida.

Secundò, an teneatur ad præfatam duritiem ſeruandam.

Tertiò, an teneatur, & quomodo ſubuenire matri extremè patienti.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondetur, quod præfata profeſsio fuit valida: quia fuit facta ante confirmationem Concilij, ante quod valebat profeſsio facta intra annum nouitiatus in ordinibus non Mendicantibus, iuxta cap. *ad Apoſtolicam.*[b] in ſenſu directo, & argumento à contrario vel à ſpeciali probatur in capit. *non ſolum.* & capit. *conſtitutionem.*[c] vbi hoc expreſsit Philippus Francus.[d]

2 AD SECVNDAM reſpondetur primò, quòd ſi durities per præfatam reformationem inducta eſt de natura regulæ, & relaxatio eſſet adeo antiqua, vt non eſſet memoria initij eius, nõ poſſet præfatus D. conſulens cogi ad ſeruandam eam, vt probat Philippus Decius,[e] poſt Panormitanum in cap.[f] quod etiam nos tangimus in Man. confeſſ.[g] Et idem videtur dicendum de duritie nouè inducta, ſi cùm profeſſus fuit, proteſtatus fuit ſe nolle obligari ad alias duritias, & auſteritates, quæ, quãdo profeſſus fuit, non ſeruabantur, vt idem Decius poſt eumdẽ Panormitanum aſſerit.[h] Idem videtur etiam dicendum, ſi do. conſulens eſt adeo corpore debilis, vt præfatam nouam duritiem & auſteritatem pati non poſsit, ſecundum Innocentium,[i] quem videtur ſatis ſequi Panormitanus,[k] & Decius.[l] Secundo, quòd, ſi durities eſt de natura regulæ, & relaxatio eius fuit noua, & à tempore cuius initij eſt memoria, poterit cogi ad ſeruãdam illam, ſi cùm fuit profeſſus, non limitauit ſuam profeſsionem & obligationem ad illum ſtatum viuendi, qui tunc ſeruabatur.

3 Nec ſufficeret ſaltem in foro exteriori, quòd ipſe aliquanto ante profeſsionem dixiſſet ſe cum hac limitatione præfatam regulam profeſſurum: quia proteſtatio facto contrario tollitur, iuxta gloſſam ſolemnem quæ hoc in matrimo. cam aſſeuerat,[m] & tradunt omnes,[n] poſt Bartholum,[o] quia vt præfata gloſſa dicit, potuit mutare voluntatem, & præſumitur mutaſſe profitendo abſolutè.

AD TERTIAM reſpondeo primo, me in eadem opinione nunc eſſe, in qua fueram, in Manuali ſcilicet

b De regula.
c De reg. li. 6.
d Nu. 2.
e In c. 1 & 2 nu. 6 de appella.
f Super eo. de reg.
g Ca. 12. nu. 50.
h Vbi ſupra nu. 8.
i In d. ca. ſuper eo
k Ibidem.
l Vbi ſup. a nu. 7.
m In ca. tua. de ſpõſ. verb. mulierem.
n In ca. cum M. de conſtit.
o In l. non ſolum §. morte. ff de operis noui nũc.

a Cap. 14. [illegible] 14. b Sumer cap. [illegible] nudam. [illegible] q. [illegible] nu. 48

[illegible] t. a & poſtea in com. 3. de reg. b circa exitum religioſi à [illegible] naſt [illegible] propt [illegible] atem parentu. Secundò, quod [illegible] poteſt ea prædictis colligere, quòd oporteat [illegible] ace [illegible], vt animam [illegible] ſaluet ſecundum rigorem [illegible] viam [illegible], & per viam gratiæ, & diſpenſationis. [illegible] ute [illegible] mihi, eum non obtenturum nullitatem [illegible] neque [illegible] exteriori libertatem, ne [illegible] reformati [illegible] nouam, niſi probet relaxationem [illegible] temp [illegible] immemorabili. Tertiò, quòd [illegible] nſationis & gratiæ ſatis piè eam poſſet pe[illegible] quod profeſſio facta fuit tota nouitiatus annum: [illegible] ipſe inuenit regulam quo ad votū paupertatis [illegible] omnino relaxatam: & quòd non habuit animum [illegible] niſi in ſtatu, quo illam inuenit. & quod reliquit matrem multùm indigentem ope ſua: & quod viginti quinque annos inſeruiuit regulæ relaxatæ: & quod nunc tam grandioris ætatis vix poterit paupertatem illam ſummam nouè indictam ſeruare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Profeſſionem intra annum, & poſt cœnam faciens mortaliter peccat.

2 Profeſſio legendo ſchedulam abſque intentione profitendi non eſt valida.

3 Profeſſionem nulliter emiſſam videtur approbaſſe, qui ad titulum religionis ordines ſuſcepit, & per multos annos mãſit, & fuit in ea Prælatus.

3 Profeſſus nulliter, poſtea ordines ſuſcipiendo ad titulum religionis, ſuſpenſionis pœnam non incurrit, modo illos nec extra tempora, nec ſine dimiſſorijs ſui prælati acceperit.

CONSILIVM XLIIII.

M. Religionis habitu ſuſcepto poſt cœnam à prælato ſchedulam formam profeſſionis continentem accepit, & legit, ac eodem anno ad titulū religionis ad omnes ſacros ordines fuit promotus, & per multos annos in monaſterio manſit, & Prælatus in religione fuit. Quæritur, an dicta profeſſio ſit iuſta & valida, ſeu per prædicta ratificata.

1 Reſpondeo primò, peccatum fuiſſe tam à conſulente, quàm à Prælato eius profeſſionem accipiente intra annū probationis, & poſt cœnam, & ſine alia ſolemnitate, & nō conſiderando, quòd profeſſio religionis eſt tam heroicus actus, vt per eum lucretur quis indulgentiam plenariam ſecundum S. Thomam. c

c 2. 2. q. vlt. art. 3. ad 3.

2 Secundò, quòd ſi legendo illam ſchedulam continentem verba ſolita proferri à profitente non habuit intentionem faciendi profeſſionem, & legit ea quaſi iocans, & aliud agens, non valuit profeſſio.

3 Tertiò, quòd ſi, vt ipſe conſulens ait, non ſolum ſuſcepit omnes ordines ad titulū religionis, ſed etiā māſit in eo plurimis annis voluntariè, & fuit Prælatus per aliquot annos, videtur approbaſſe profeſſionem illam, & conſequēter quòd eſt profeſſus, & quòd non incurrit ſuſpēſionem, nec irregularitatem per ordinationes illas: quia nō fuerūt factæ ante ætatem, neque extra tempora, nec ſine literis dimiſſorijs, cùm eas habuerit à Prælato ſuo.

SVMMARIVM.

1 Propoſitum etiam firmum de intranda religione non eſt votum.

1 Votum de intranda religione per introitum completur, etiam ſi poſtea non profeſſus exeat.

2 Profeſſus non eſt, qui ſictè religionem ingreſſus poſt 13. menſem aufugit, nec cenſendus, ſi inuentus à Superiore, habitu ſpoliatus, ab ea ſit dimiſſus.

CONSILIVM XLV.

DE eo, qui poſtquam firmè propoſuerat intrare S. Frāciſci religionem, eam intrauit, ſed poſt vndecim mēſes eam egreſſus eſt, & fictè animo non faciendi profeſſionem intrauit quoddam monaſterium Conuentualium, in quo licet tredecim menſes manſiſſet nulla expreſſa facta profeſſione, poſtea egreſſus ſine licentia fuit à Superiore captus, & habitu ſpoliatus. Quæritur, an teneatur aliam intrare.

1 Mea opinio circa factum propoſitum, & ius in eo reſultans, eſt primò, quod Dominus conſulens non fecit votum obligatorium intrandi religionem [illegible] quia propoſitum [illegible] religion [illegible] enim conceptum [illegible] votum obligat [illegible] literaturam a vbi [illegible] de hoc [illegible] & p[illegible] irrefragabil [illegible] Thoma communiter recep[illegible] b [illegible] aratam [illegible] confeſſ. c & [illegible] poſuit firmiter [illegible].

a De voto.
b In 2. 2. q. 88. art.
c Cap. 12. [illegible] 24.

Secundò, q[illegible] votum fuit, iam tamen impleuit votum intrado [illegible], & manens in ea vndecim menſes, lic[illegible] poſt e[illegible] ante fi[illegible] anni exierit, quia votum de intr[illegible] religione impletur per introitum, [illegible] non faciat prof[illegible] hom[illegible] ecep[illegible] d

d 2. 2. [illegible] art. 4.

B 2 Tertiò, quod non obſtet ei profeſſio tacita, quæ poſſet obijci ei, eo quod fuerit ingreſſus in religionem fratrum Conuentualium, & in ea tredecim mē[illegible] manſiſſet. Tum quia intrauit eam fictè, ſine animo illam profitendi. Tum quia captus poſt exitum fuit à Superiore ſpoliatus habitu, & dimiſſus ab illa religione: ita quòd nec in foro interiori, nec exteriori cenſendus eſt profeſſus, argumento cap. *humanæ aures*. e & eorum quæ de matrimonio ficte contracto leguntur in cap. *tua*. f

Quarto, quod ex præfatis ſequitur debere me [illegible] pinari præfatum conſulentem non eſſe religioſum, nec teneri ad intrandam vllam religionem, ſi noluerit. Salua, &c.

C SVMMARIVM.

1 Profeſſio intra nouitiatum in non Mendicantibus, vbi Concilium non viget, valet.

2 Profeſſio metu nō adipiſcendi aliquod beneficium & cum perturbatione emiſſa valet, & tenet, quia voluntariè facta dicitur, obligatque, etiamſi non intenderet obſeruare ipſam regulam: & hoc, modo haberet intentionem profitendi: nam ſi illam ſimulatè animo non profitendi emiſiſſet, non ligaretur coram Deo. num. 3.

2 Dolo inductus profeſſionem emittens obligatur: & hoc, dummodo aliqualiter in illam conſenſerit. num. 6. ſecus ſi dolus omnem ſubſtuliſſet conſenſum. num. 4.

5 Simonia eſt, quando famulus hero promiſit ſe illi in omnibus obedire ſi ille ei beneficium conferri curauerit.

D

CONSILIVM XLVI.

HErus, & famulus pacti ſunt, vt, ſi herus procuraret ei conferri aliquod beneficium, ipſe illi in omnibus obſequeretur: herus curauit illi conferri beneficium regulare ſui fratris, quod tamen renūciare nolebat, niſi conferretur in titulum: & cùm dictus famulus illud obtinere non poſſet, niſi emitteret profeſſionem illius religionis, cuius erat beneficium, licet non haberet animum profitendi, & ſe obligandi religioni, his tamen habitum illius ſuſcepit, & tandem eo indutus iuit ad Capitulum, & ibi exhibita ſibi quadam ſcheda, in qua verba profeſſionis E continebantur, in cuius lectione conturbatus fuit, emiſit profeſſionem, & poſtea beneficium obtinuit.

Quæritur primò, an profeſſio huiuſmodi illū obliget.

Secundò, an excuſetur ob dolum, & fraudē ſibi factam.

Tertiò, an in prædicta collatione interuenerit confidentia.

Quarto, ſtante quod nolebat profiteri, nec habuit animum ſe religioni obligandi, an relinquendo habitum fiat apoſtata.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primò, difficile poſſe D. conſulentem excuſari ab obligatione profeſſionis. Tum quia in terris, vbi præfata fuerunt facta, non eſt receptum Cōcilium Tridentinum, F & ita profeſſio facta ante finem anni nouitiatus in religione non Mendicātium valet ſecundum Panormitanum & communem. g Tum quia præfatus Dominus conſulens non fecit eam metu, ſed voluntariè, ad acquirendū vnum beneficium, quod concupiſcebat habere: & vota voluntaria valent, licet metu facta ſint inualida. h

2 Tum quia profeſſio facta per dolum valet in vtroque foro quo ad profitentem, & quo ad monaſterium, i quāuis bona eius non quærantur monaſterio, neque Abbati, neque monachis eius. Tum quia nō videtur obſtare id quod ait, nempe quòd non habuit animū profitendi, & ſe obligādi religioni, cùm aſſeueret accepiſſe his habitum, iuiſſe ad Capitulū cum veſte religioſorū, & accepi[illegible]e, & legiſſe

g Inn. ad Apoſtolicam. de regular.
h C. 1. de his qua vi. cum [illegible] adnotatu.
i Cap. conſtitutis. 20. qu. 3.

quamdam

quamdam ſchedam, in qua continebantur verba profeſſionis,& eorum lectionic fuiſſe conturbatum, quod eſt ſignum intellexiſſe contenta in eis, quæ ſibi parum placebant: quæ tamen legit, eo quòd magis placebat beneficiũ, quod cupiebat,& non poterat habere, niſi profiteretur.

Tum quia non poteſt allegari probabilis ignorantia, cùm dictum fuiſſet ei fuiſſe neceſſarium monachatum, ſiue ſtatum religioſum ad habendum illum prioratum in titulum, & quod frater ſui heri nullatenus volebat illum renunciare, niſi ad effectum, vt conferretur in titulum: & ignorantia iuris eſt improbabilis, nec excuſat, [a] & qui voluit aliquam religionem ſine intentione ſeruandi obſeruã tiam regularem eius, obligatur ad eam ſeruandam, vt tradimus in Manu.[b] Verum tamen eſt, quod ſi conſulens habuiſſet animum non profitendi, neque vllatenus obligandi ſe religioni, ſed ſolum ſimulandi, non valeret votum, quia ſine vero conſenſu, & vllo animo obligandi religioni non poſſet coram Deo, & in foro conſcientiæ conſtare profeſſio, cap. *tua*,[c] & l. 1. C. *plus valet quod agitur, quam quod ſimul concipitur*,[d] & eorum quæ Panormitanus adnotauit.[e]

AD SECVNDAM reſponſum eſt in reſponſio ad primam per d. c. *conſtitutus* vbi eſt caſus expreſſus quòd ſic, cum limitatione ibi ſubiecta, ſcilicet, quod ſi dolus eſſet talis, qui tolleret omnem conſenſum, non obligaret ad perpetuam ſeruandam religionem, neque ad aliquanto tempus ſeruandam illam, vt Panormit. prænotatus limitauit.

AD TERTIAM reſpondetur, quod in prædictis non interuenit confidentia damnata à Pio IIII. & Pio V. ſed interuenit ſimonia, eo quod conuenit inter cõſulentẽ, & fratrem, quòd frater curaret ei conferri beneficium ſpirituale, & quod conſulens ei pateret in omnibus, quæ præciperet, & cùm illud ab vtraq; parte fuerit eñpletũ, eſt incurſa ſimonia realis, per ea quę ſuprà latius diximus in Man.[f]

6 AD QVARTAM colligenda eſt reſponſio ex reſponſis datis ad primam, & ſecundam: ſcilicet, quod ſi nullatenus conſenſit, neque voluit profiteri religionem, neq; ſe obligare ad illam, non eſt apoſtata in foro conſcientiæ, ſed, ſi voluit, aliquatenus etiam dolo ad id inductus, erit apoſtata, & indiget abſolutione, non obſtante quòd non geſtauerit habitum, niſi per paruum tempus: quia ſatis eſt quod profeſſio eius valuerit etiam ſolùm per vnum temporis momentum, vt prædictum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Hermaphroditus iudicãdus vir, vel mulier prout præualet in ſexu: & inde ſequitur, vt ſi præualet in ſexu virili, poſſit profeſſionem emittere in monaſterio virorum, ſed non mulierum, & e cõtra, nu. 2. quod ſi neutra magis præualet, in nullo poterit profiteri. n. 3. medici autem in dubio ex iis quæ ab ipſo audiunt iudicabũt in quo præualeat. nu. 4. & conſtito quod profeſſio ſit nulla poteſt etiam inuitus eiici. nu. 5.

CONSILIVM XLVII.

QVidam hermaphroditus ingreſſus & profeſſus eſt religionem virorum approbatam, nulla facta mẽtione de huiuſmodi defectu, quo poſtea cognito, & publicato quæruntur ſequentia.

Primo, an profeſſio valuerit.

Secũdo, an poſſit eiici à religione cũ diſpẽſatione Papę.

Tertio, an poſſit eiici à monaſterio abſque diſpenſatione Papæ, ſi noluerit exire, licet profeſſio teneat.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpõdetur non valuiſſe profeſſionem, ſi potentia virilis eius non erat maior, quando profeſſus fuit, quàm potẽtia muliebris, quia hermaphroditus eſt iudicandus vir, vel mulier iuxta magnitudinem potentiæ virilis, vel muliebris, [g] ita quod eſt iudicandus vir, & dignus officio virili, ſi potentia virilis fuit maior: & contra iudicandus eſt mulier, ſi potentia muliebris erat maior. & vt profeſſio viri facta in monaſterio mulierum, vt eis conuiuat, non valet, ita & profeſſio hermaphroditi in monaſterio virorum eſt nulla, ſi potẽtia virilis non fuit maior, quàm muliebris.

2 Secũdò, profeſſionem eius valuiſſe, ſi potẽtia eius virilis prædominabatur potentiæ mulieri, quando fuit profeſſus: quia iudicandus erat vir, & dignus officio virili, per prædicta.

3 Tertiò, quòd ſi vtraque potentia erat par, videtur iudicanda profeſſio eius nulla. Tum quod communiter tenetur, hermaphroditum, cuius vtraque potentia eſt par, nõ poſſe ordinari, nec ordinationem factam tenere, vt annotauit Siluester.[a] Tum quia data paritate, æquè iudicãdus eſt mulier, ac vir, & cum mulier non poſſit profiteri religionem ad cõuiuendum viris, non poterit etiam profiteri hermaphroditus, cuius vtraque potẽtia eſt par: ſicut nec profeſſio eius facta in monaſterio monialium ad viuendum cùm eis eſſet valida, ſi non haberet potentiã muliebrem, quæ prædominaretur potentiæ virili. Tum quia valde indecora, & ſcandaloſa, & inductoria ſociorum ad libidinem eſſet profeſſio illa: & huiuſmodi ſcandaloſa non ſunt admittenda.[b]

4 Si autem dubitetur an vtraque potentiarum ſit par, an altera maior, ſtandum eſt eius dicto, ſecundum communem opinionem, vel iudicio medicorum, qui videtur recidere in eamdem, cùm oporteat iudicare medicos ſecundum ea, quæ ipſe de ſe aſſeruerit.[c]

AD SECVNDAM reſpondetur quod ſic, quia iuſta videtur cauſa diſpenſandi ſcandalum, & occaſio, quæ præbetur aliis fratribus monaſterij ad peccatum, inducendo ad cogitandum de illo hermaphrodito, & appetendum illa, quæ cogitationes illæ præſentant, quæ ſunt valde vitanda per d. cap. *nihil*,[d] & alia iura.

5 AD TERTIAM reſpondetur primo quod ſic, ſi conſtet potentiam virilem eius non prædominari potentiæ muliebri. Tum quia per prædicta cõſtat profeſſionem eius nõ valuiſſe, nec potuiſſe valere: & monaſterium non tenetur retinere illum, qui non poteſt ſuam religionem profiteri, iuxta Concilium Tridentinum.[e] Tum quia voluntas eius exeundi, vel nõ exeundi nihil ad rem pertinet: quia non eſt in eius poteſtate ſitus exitus, vel manſio, ſed in virtute & validitate profeſſionis,[f] quia ipſe tenebatur confiteri ante profeſſionem talem defectum monſtruoſum, quod impediebat profeſſionem, quam nõ accepiſſet à monaſterio, ſi ſciuiſſet eum pati illum defectum. argumento cap. fin.[g] & cap. *illiteratos*.[h] & cap. 1. & vir.[i] per quæ prohibentur ordinari huiuſmodi viri monſtruoſi, & eadem vel maiori ratione non debent admitti ad profeſſionem, per quam conuicturus ſit in eadem domo cum caſtitatem ſolemnem profeſſis.

SVMMARIVM.

1 Criminoſo regulariter valet facta collatio.

2 Profeſſio emiſſa ab infecto morbo contagioſo illud negante valet, & tenet, etiam quod ſi recipiens ſciuiſſet, non admiſiſſet. num. 1. niſi adſit ſtatutum a Pontifice approbatũ talem annullans profeſſionẽ. poteſt tamen a Superiore iudicialiter puniri, & in pœnam ſpoliatus habitu eyce ab ordine nu. 3

4 Honoris amiſſio, quæ ſequitur ex pœna iuſte imponenda, non excuſat, quo minus teneatur eam reus ſubire, quia animæ ſalus honori præponenda.

CONSILIVM XLVIII.

PRimò quæritur, an profeſſio facta à laborante morbo Gallico, vel alio contagioſo, tacito illo, ſit nulla.

Secundo, an Superior poſſit caſtigare huiuſmodi profeſſum.

Tertio, an ipſe poſſit exire ſine licentia.

1 Pro parte negante facit, quod collatio facta criminoſo valet regulariter per ſcripta Felini.[k]

Pro parte autem affirmante facit, quod profeſſio facta ſine conſenſu conuenientie Conuentus non valet,[l] & Cõuentus ſi ſciuiſſet profitentẽ illo morbo laborare, non conſenſiſſet profeſſioni. His pro vtraque parte præmiſsis.

2 AD QVÆSTIONEM PRIMAM reſpondeo primò negatiuè, ſcilicet profeſſionem prædictam nõ valuiſſe, ſi religio habet ſtatutum Papæ, vel ſuum à Papa confirmatum, quod annihilet profeſſionem factam negato morbo. Secundò, quòd ſi non habet tale ſtatutum, ſolo iure communi attento, non videtur nulla: quia ægritudo etiam mortifera non videtur annullare profeſſionem.

3 AD SECVNDAM, quod probabiliter dici poſſet, quod Superior poſſit iudicialiter procedere contra profeſſum ad caſtigandum eum ob peccatum mortale, quod commiſit negando defectum, quem ſub pœna talis peccati tenebatur in ingreſſu confiteri, & in pœnam peccati expellere eum à religione, & priuare habitu, ac poſſet pro alio peccato mortali talem pœnam mereri.

a Ver. herma phroditus

b C. nihil. de præ[...] ex cap. 16. Matthæi.

c Arg. l. 2. ff. de iure delib. & c. de cau[...] de off. del. deleg.

d De præſcri.

e Cap. 10. de reg. ſeſſ. 25.

f Arg. ex c. in præſentia de probat. & in [...] ingreſ[...] C. de [...] ecclesi[...]

g De etat. & qualit.

h 19. diſt.

i 40. diſt.

k In ca. poſtulaſti de reſcr.

l Ca. cũ ad. monaſt. gloſſ. de reg. lib. 6.

A 4 AD TERTIAM reſpondetur, quòd ſi profeſsio non valuit, tenetur ipſe exire religionem etiam non petita exeundi licentia à Papa: ſi verò tenuit profeſsio, non videtur teneri ad petendam huiuſmodi licentiã à Papa, nec ab alio, quia videtur ſatisfacere ſuæ conſcientiæ pœnitẽdo ſuis peccatis, & ſubmittendo ſe pœnæ, quam Superior iudicialiter procedendo per ſuam ſententiam definitiuam impoſuerit ei: neque curare debet de ſui honoris amiſsione, quando iuſtè meretur, quæ iuris ordine ſeruato imponitur ei, & quando oportet perdere animam, vel honorem, perdendus eſt honor, qui minoris, quàm anima, valet, vt palam eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

B

1 *Oblatus plenè is eſt, qui nihilo ſibi retento, ſe & ſua monaſterio donat, licet habitum regularem vt cõuerſus non aſſumat. nu. 3.*

2 *Profeſſus religioſus is eſt, qui in manibus potentis religioni incorporare, tria ſubſtantialia emittit vota, dummodo hæc eo emittat animo, vt fiat religioſus: aliàs non. nu. 4. Vnde qui in manibus Abbatis habitu regulari non aſſumpto ea emittit cum proteſtatione, quòd non intendit profiteri regulam, nec teneri ad eius obſeruantias, non eſt profeſſus. nu. 3.*

3 *Oblatus cùm non mutat habitum, eſt quid minus quam Conuerſus, qui illum mutat, & adhuc minus quam religioſus, quia non facit profeſsionem.*

4 *Societatis Ieſu profeſſores, qui poſt biennium in eadẽ tria etſi ſimplicia vota emittunt, ſunt vere & proprie religioſi.*

C

CONSILIVM XLIX.

AN ſit verè religioſus profeſſus, qui ſe donauit & obtulit monaſterio in manibus Abbatis ſacti Benedicti per hæc verba: *Ego N. me dono & offero in Oblatum monaſterio S. Benedicti, vouendo obedientiam, paupertatem, & caſtitatem tibi cum Abbati, non autem profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad cæremonias, & obſeruantias eius.* Idque fecit non mutato habitu, nec accepto habitu regulari, excepto ſcapulari paruo in ſignum oblationis.

1 Reſpondeo primò, quæſtionem eſſe ſatis nouam in iure: quia non memini vllum textum, nec gloſſ. nec aliquem claſsicum auctorem, qui de oblato monacho tria eſſentialia vota emittente verba faciat: quamuis Silueſter,[a] ſignificet Pan. talem appellare plenè oblatum: quod tamẽ profectò non facit: quia,[b] vbi hoc dicturus erat, dixit eum eſſe plenè oblatum, qui ſe & ſua donat, nihilo ſibi reſeruato, quod longè diuerſum eſt: quamuis gloſ.[c] quamdam quæſtionem huic propinquam moueat, ſed non omnino talẽ.

D

a Verb. oblatus.

b In c. vt priuilegia, de priuileg.

c Ca. vt lex. 17. q. 2.

2 Secundo, quod pro parte affirmante faciat concluſio illa Panormit. & communis,[d] quem ſequitur ibi Felinus & Decius, quòd vouens tria ſubſtantialia vota religionis in manu potentis eum aggregare religioni approbatæ à S. Sede Apoſtolica videtur eſſe verè religioſus profeſſus.[e]

d In rub. de regul. & in c. eccleſia, ſanctæ Mariæ de conſtit.

e Arg. c. duo ſunt genera. 12. q. 1. & ca. cum ad monaſterium de ſtatu monachorum.

E

3 Sed contrarium eſt verius. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionẽ eorum,[f] & ex verbis prædictis videtur colligi, eum, qui dixit illa verba, nõ habuiſſe animum ſe faciendi monachum, nec profitendi regulã, nec cæremonias eius. Tũ quia monachus & Oblatus monaſterio longè differunt iuxta cap. *ex eo*,[g] & præfatum cap. *vt priuilegia*, & vtrobiq; Doctores: immo minus eſſe Oblatum, quàm eſſe Conuerſum: quia hic mutat habitum, ille verò non, ſecundum Panormitanum,[h] communiter receptum: & conſulens non mutauit habitum, & conſequenter non eſt Conuerſus, & minus monachus. Tum qui in præfato monaſterio forma profitendi, qua fit quis monachus, longè alia eſt à prædicta faciendi ſe Oblatũ, immo cõtraria: quia ſecundum hanc non ſe obligat ad ſeruandam regulam, nec cæremonias eius, ſecundum illam verò ſic, & forma dat eſſe rei.[i]

f L. non omnium. ff. de reb. cred. c. fin. de præben.

g S. 3. de elect. li. 6.

h In d. ca. vt priuilegia.

F

4 Nec obſtat oppoſitum: quia illud procedit in eo, qui vouit tria prædicta vota animo ſe faciendi monachum, & religioſum, & non in illo, qui facit illa animo, vt ſe faciat Oblatum, vel vt magis placeat Deo ſtrictius viuendo. Lõgè tamẽ alia ratio eſt eorum, qui in Societate IESV poſt biennalem probationem tria ſimplicia vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ emittunt. hi namque cùm ita voueant, vero certoque propoſito, vt religioſi fiant, cùmque eadem mente, ac ratione ab eiuſdem Societatis Superioribus admittantur, & cùm verè ſe obligent ad obſeruãtiam

i Cap. in cunctate tuncta gloſſ. de vſu rio.

A regularem conſtitutionum ipſius Societatis, eiuſque inſtituti ab Apoſtolica Sede ſæpiùs approbati, vere propriéque religioſi ſunt, vt ſapientiſsime declarauit Gregorius XIII. in quadam bulla edita anno 1582. quæ incipit. *Quanta*, & in conſtitutione edita anno 1584. quæ incipit. *Aſcendente Domino*, vt diximus in comment. 1. de regul.[a]

a Super c. cum portio 12. q. 1. num. 19.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio defectu conſenſus nulla, eo ſuperueniente, ratificatur: quia conſenſus ex parte recipientis ab initio præſtitus cenſetur perſeuerare.*

2 *Error fortunæ, quo pauper creditur diues, eſt error qualitatis, qui matrimonium non vitiat. ſecus quando cõtrahitur cum abſente, qui putatur primogenitus, & ſic diues, cùm non ſit.*

B

3 *Dolus profitentis, dicentis ſe diuitem, cùm nihil habeat, facit, ne monaſterium eam alere teneatur: ſicut dolus recipientium diuitem, ne monaſterium habeat illius bona: ſed non annullat profeſsionem. & num. 2.*

3 *Maritus, cui non ſoluitur dos promiſſa, poteſt expellere vxorem, & non alere.*

4 *Infirmitas, & paupertas iuſtam cauſam ſaltem diſpenſandi, vt monialis extra monaſterium maneat, præbet.*

CONSILIVM L.

C BErnardina, cùm malè tractaretur à matre, ingreſſa monaſterium, conuenit cum illo, quòd loco dotis haberet hæreditatem, quæ ei contingebat poſt mortem matris, quam tamen ante ingreſſum matre petente occultè renũciauerat. Finito itaque probationis anno profeſſa eſt verbo tantùm, & non corde, immo cum propoſito quamprimum poſſet exeundi à monaſterio. Huius tamẽ poſtea illam pœnituit, & octodecim vel viginti abhinc annis ratificauit in corde ſuo profeſsionem. Cum autẽ pluſquam per octo annos in monaſterio ſemper fuerit infirma, cum licentia totius ordinis & monaſterij quindecim abhinc annis egreſſa eſt cauſa prędictæ infirmitatis. Quæritur, an adſit iuſta cauſa, vt de licentia Superioris, aut ex diſpenſatione Papæ, poſsit extra monaſterium manere.

D 1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primò, quòd prædicta oratrix eſt vera religioſa, & profeſſa, per cap. *ad id*,[b] quatenus habet, matrimonium iuſto metu contractum, licet à principio ſit nullum, adueniente conſenſu libero fieri validum. Ergo etiam profeſsio prædicta, quæ à principio erat nulla ob defectum conſenſus, ſuperueniente illo cenſenda videtur valida. Nec poteſt dici, conſenſum illius, & Conuentus non concurriſſe eodem tempore: quia id negari poteſt, cùm Conuentus perſeueraſſet in conſenſu recipiendi, & retinendi eam, donec ipſa ſua vota ratificaſſet: ſicut & matrimonium metu contractum ſine noua diſpenſatione fit validum ſuperueniente conſenſu libero partis coactæ, & perſeuerante in ſuo conſenſu altera parte: quia concurrunt eodem tempore, vt probatur in dicto cap. *ad id*, & ei annotatis.

b De ſponſalib.

E

2 Secundò dico, quòd non videtur obſtare huic concluſioni, quòd Cõuentus deceptus ab ipſa, & matre eius, promittentibus ipſam ſucceſſuram matri in bonis, admiſit eius profeſsionem, & quòd errans & deceptus non videtur conſentire,[c] quia deceptio & dolus non reddunt profeſsionem nullam. Tum quia valida eſt profeſsio eius, qui circumuentus ab Abbate, vt bona eius quærerentur monaſterio, profeſſus fuit in illo, licet bona eius nõ debeantur monaſterio.[d] Tum quia matrimonium cõtractum per errorem fortunæ, vel qualitatis perſonæ valet, ſi non erratur in perſona, iuxta cap. 1.[e] per quod & alia id affirmat communis,[f] quam nos quoque poſt alios referimus in Man.[g] Tum quia nõ obſtat deciſio illa Calderini,[h] nempe quod error, quo putatur aliquis primogenitus ſuccedens in primogenio, vitiat matrimonium: quem ſequitur Angelus,[i] quia illa procedit, quando conſentitur in abſentem ratione illius qualitatis. In noſtro autem caſu agitur de conſentiente in præſentem pauperem, putatum diuitem, qui eſt error fortunæ, ex mente S. Thomæ & aliorum,[k] ſecundum quod limitabamus Calderinum.[l]

c L. ſi per errorem. ff. de iuriſd. omn. iud.

d Ca. conſtitutus. 20. q. 1.

F

e § ſicut ergo. 29. q. 1.

f In c. ſancti. diſt. 50.

g Ca. 22. nu. 42.

h In ca. 2. de tranſg. ſeruit.

i In verb. matrimonij impedi. 4. § 1.

k Vbi ſupra.

l In d. nu. 32.

3 Tertiò dico, probabiliter poſſe dici, quòd, licet profeſsio prædictæ oratricis tenuerit, Cõuentus tamẽ poſſet denegare illi alimẽta, donec traderẽtur illi bona in dotẽ, ſeu

alimenta

a g. cap. conſimu.

alimenta promiſſa. Tum argumento à ſimili [a] videlicet, quod ſicut ibi dicitur, quod dolus ex parte Prælati vel Conuentus efficit, ne monaſterium debeat habere bona ingreſſi, licet ipſius profeſſio valeat, ita econtrariò dolus ingredientis dicitur efficere, ne monaſterium teneatur dimittere, licèt profeſſio teneat. Tum quia maritus, cui promiſſa eſt dos, non tenetur vxorem accipere, & alere, donec illa ei ſoluatur, immo & acceptam poteſt expellere, vt Panormitanus poſt alios adnotauit per illũ textum in cap. *per veſtras.* [b] & eſt ſimilis textus in l.nn. [c] & gloſſa iuncto textu 10 auth. [d] & copioſiſsimè tradit Ioannes Lupus. [e] Non obſtat dicere, quod promiſſio prædicta videtur fuiſſe ſimoniaca, & conſequenter nulla, per capit. *quoniam.* [f] & extrauagantem *ſane.* [g] quoniam per ea quæ nos latius retulimus in Man. [h] permiſſum eſt monialibus pauperibus pacisci cum ingreſſura ſuper dote honeſta.

b Num. 4. de donat. inter virum & vxorem.
c C. ad Vellea.
d De nb. g ſecundo vnd. § ſi. ed.
e In repetitione d. cap. per veſtras 133 à vſ. ex lus.
f De ſimo. inter com
h C.a. 27 nu. 115
i De ſtatu mona. li 6
k Seſ. 25. cap. 5. de regu.
l 19 quæ 3. à nu. 11

4 Quarto, quod ſola infirmitas ab oratrice allegata, licet iuſta cauſa videatur manendi extra monaſterium de licentia Prælati, attento ſolo iure naturali, & diuino, immo & humano, de quo in cap. 1. [i] & etiam in innouatione illius facta per Concilium Tridentinum: [k] non tamen videtur talis, attentis extrauagantibus felicis recordationis Pij V. quarum vna incipit *Circa.* & altera, *Decori,* & extrauagante feli. recor. Gregorij XIII. quæ incipit, *Deo ſacris.* etiam ſecundum reſtrictiones, quas nos illis adiecimus in comment. cap. *ſtatuimus.* [l]

Quintò, quod ſatis æquum videtur dicere, quòd infirmitas prædicta, adiuncta paupertate monaſterij, & quòd conuentus fuit deceptus per promiſsionem matris eius, in petitione relata ſufficiat ad manendum extra monaſterium de licentia Prælati, aut certe ſit iuſtiſsima cauſa, ob quam S.D.N. faciet ei facultatem ſic manendi ob amorem Chriſti, qui nos omnes ſeruet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Religio Minimorum arctior alijs mendicantibus nu. 3 & 4.*
2. *Carthuſiana religio ſtrictior cæteris omnibus, etiam Minimorũ.*
3. *Carthuſianorum clauſura carcer quidam perpetuus.*
3. *Generali in ſermone non veniunt quæ alia notabiliter excedũt.*
5. *Regula quæ ad duriora ligat, ſiue ex voto ſpeciali, ſiue generali obſeruandi regulam, ſiue ex conſtitutionibus eſt alijs arctior.*
6. *Statuta Minimorum, quæ ad tria vota non tangentia, ad ſolam pœnam ligant.*

CONSILIVM LI.

CARTHVSIANORVM religio an ſit ſtrictior, & arctior religione Minimorum?

1 Pro parte negante huius quæſtionis facit primò, quòd Iulius II. in quadam bulla aſſerere videtur religionem Minimorum eſſe arctiorem alijs omnibus religionibus. Secundò, quòd religio Minimorum vltra ſua vota ſubſtantialia requirit quartum de non vtendo vnquam alijs cibis, quam quadrageſimalibus, excepto ſtatu ægritudinis, cùm tamen Carthuſiana permittat edere, oua, & lacticinia tam in ſtatu ſanitatis, quam ægritudinis.

2 Pro parte verò affirmante facit primò, quòd Carthuſiana nullo caſu permittit vſum vllarum carnium, etiam in tempore grauiſsimarum ægritudinum. Secundò, quod ſilentium religionis Carthuſianæ eſt maximum onus, & fere intolerabile: quia religioſi eius inter ſe numquam loquuntur: ideoque cum ſibi obuiant, ſola inclinatione capitis ſe ſalutant: & numquam ſimul comedunt, præterquam dominicis & ferijs V. & cum ſimul comedunt, intendunt lectioni, & non collocutioni, & ita nec in choro, nec in dormitorio, nec in refectorio, neque in alio vllo loco colloquuntur, niſi cum ægrotant: neque extraneus vllus admittitur ad loquendum cum eis ſine licentia Superioris, quę non datur niſi iuſta de cauſa: ob quod Baptiſta Mantuanus ſilentia illorum vocauit *æterna ſilentia:* nam nec alloquuntur miniſtros, qui eis miniſtrant. Et quidam eruditus notauit eos, quòd ob tanta ſilentia incurrebant nonnullam vertiginem capitis. Tertiò, quòd, cùm homo ſit animal ſociabile, ipſi contra naturam & conditionem humanam fiunt inter ſe quodammodo inſociabiles.

m Nu. 12.

3 Quarto, quod clauſura eorum eſt quidam carcer perpetuus, vt etiam nos poſt alios diximus in commentatio 4. de regula, [m] narratis paucis earum, quas habent ad e-

A xeundum, licentijs. Quinto, quod non obſtat primum argumentũ pro parte negante formatum, nempe quod Iulius II. appellauit regulam Minimorum arctiorem omnibus. Tum quia videtur ſe referre ad omnes Mendicantes, non autem ad Carthuſiam, eo quod ſatis id videntur ſonare eius verba: & quod non expreſſit Carthuſianos, qui notabiliter Mendicantes omnes præcedunt vitæ auſteritate: & ea, quæ notabiliter excedunt alia, non videntur generali ſermone notata, niſi ſpecialiter notentur. [a]

a L. ne quid § ne præ. ff de insur.

4 Ad ſecundum reſpondetur, concedendo, quòd religio Minimorum excedit arctitudine omnes alias religiones, eo quòd vltra tria ſubſtantialia vota, vouent vitam

B quadrageſimalem, excepto ægritudinis tempore, quod Carthuſiani non faciunt: quoniam etiam Carthuſiani excedunt Minimos, eo quod non licet eis, vnquam, etiam cùm ægrotant, veſci carnibus: & noſtro iudicio tam graue, immo grauius eſt, abſtinere ſemper à carnibus, etiam in ægritudinis mortiferę ſtatu, quam abſtinere à non quadrageſimalibus, cum facultate veſcendi carnibus in ægritudinibus.

5 Nec obſtat huic rationi, quod Minimi vouent illam abſtinentiam quadrageſimalem ſpecialiter & expreſsè, & Carthuſiani ſolum obligantur ex conſtitutionibus. Tum quia incertum eſt mihi hoc. Tum quia parum refert quoad propoſitum, an teneantur ex voto ſpeciali

C expreſſo, an ex generali tacito, quo vouent regulam id continentem, non admittendo vllam diſpenſationem.

Tum quia regula Dominicanorum eſt arctior regula canonicorum regularium, [b] licet vtrique voueant eamdem regulam Sancti Auguſtini, eo quòd conſtitutionibus ſuis à Sanctiſsimo Pontifice approbatis ſuam vitam notabiliter arctauerunt.

b Capi. quod Dei timorẽ. de ſtatu mona.

6 Sexto, quod, vt audio, ſtatuta Minimorum, quæ non tangunt tria vota ſubſtantialia, non obligant contrauenientes eis ad peccatum mortale, neque veniale, ſed ſolùm ad ſubeundum pœnam temporalem à ſtatuto impoſitam: cùm tamen ſtatuta Carthuſiana multa, & pręſertim

D illud, quod iubet abſtinere à carnibus, obligent ad mortale, nec vllus Superior poteſt diſpenſare: adeo, quòd etiam diſpenſatio Papæ non admittatur.

SVMMARIVM.

1. *Priuilegium conceſſum Caſinenſibus ab Eugenio IV. prohibens ſuis ne ſine obtenta licentia etiam ad arctiorem tranſeant religionem, excommunicanſque receptatores, qui requiſiti eos non eijciunt, ex limitatione Innocentij III. non comprehendit caſum, in quo quis ad arctiorem tranſit, & hoc, modo licentiam petierit, aliàs comprehendit num. 3.*
2. *Tranſiens ad arctiorem licentia non petita, repeti poteſt, & repetitus tenetur reuerti, & pœnitentiam ſecundum regularem diſciplinam imponendam ſubire. num. 4.*

E

CONSILIVM LII.

MONACHVS Caſsinenſis tranſiuit ad Carthuſianos non petita licentia à ſuperioribus ſuis: at Caſſinenſes habent priuilegium ab Eugenio IV. per quod prohibetur, ne monachi præfati abſtrahantur à ſua religione, neque ſponte venientes recipiantur, etiam occaſione arctioris vitæ ordinis, & religionis, abſque conſenſu Capituli generalis, ſeu Præſidentis, & maioris partis viſitatorum dictæ congregationis, etiam auctoritate literarum Apoſtolicarum, in quibus de huiuſmodi perſona ac religione mentio facta non fuerit, ſub pœna excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, qui, facta eis notitia

F de huiuſmodi priuilegio, monachum dictæ congregationis intra triduum non relaxauerint, vel à ſe abiecerint: non obſtantibus etiam, quod priuilegium Caſsinenſes oſtenderunt Carthuſianis coram iudice ſuper illius obſeruantiam proteſtantes.

Quęritur primò, vtrum huiuſmodi priuilegium teneat, ſitque in vſu poſt Concilium.

Secundo, an monachus præfatus teneatur redire ad priorẽ religionem, vel à Superioribus ſuis licentiam petere permanendi in Carthuſiana, ad quam veluti ad arctiorem tranſuolauit, quæ dicitur vocatio à Spiritu ſancto.

Tertio, an qui retinuerunt præfatum monachum, ſcilicet Carthuſiani, excommunicationem incurrerint.

Quarto, quid agendum in huiuſmodi controuerſia, A
cum monacho valde ſit periculoſus reditus ad primam religionem multis de cauſis.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondetur, quod præfatum priuilegium non reuocatur per Concilium Tridentinum: ſed reuocatum, vel certe limitatum fuit per Innocentium III. in cap. *licet.*[a] per quod ſtatuit, vt, non obſtante tali priuilegio, poſsit regularis tranſire ad ſtrictiorem regulam, petita licentia, licet non obtenta.

a De regula.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quòd Præfatus monachus poteſt reuocari à Prælato prioris monaſterij, iuxta gloſſam in cap. *mandamus.*[b] & in capit. *intelleximus.*[c] per illum textum & hoc affirmat Panormitanus[d] & Cardinalis[e] & communis opinio eſt iſta. B

b Verbo lapſus 19. qu. 1.
c De ætat. & qualit.
d In d. ca. licet nu. 12.
e ibidem q. 3.

3 AD TERTIAM reſpódeo, videri excommunicationem incurriſſe eos, qui præfatum monachum receperunt, ſcientes, vel ſcire debentes, quod non petita licentia ſe tranſtulit ad illos, & intra triduum poſt intimationem priuilegij non reſtituerunt eum, vel non abiecerunt: quia priuilegium præfatum licet non proſit Caſsinenſi monaſterio contra tranſeuntem ad Carthuſianos, petita humiliter, licet non obtenta licentia, prodeſt tamen contra tranſeuntem leuiter non petita licentia, quia, vt notabiliter Cardinalis & Panormitanus vbi ſupra dicunt, temere per contemptum, & contra obedientiam videtur tranſire, qui tranſit non petita humiliter licentia, cui ſic tranſeunti temerariè non fauet prædictum cap. *licet.* C

4 AD QVARTAM reſpóderi poteſt, quod præfatus monachus debet & tenetur redire, & ſubire pœnitētiam ſibi per regularem diſciplinam iniungendam, quia grauiter peccauit exeundo à monaſterio ſine debita licentia, contra omnia iura antiqua, & nouum Concilij Tridentini ſtatutum,[f] niſi ſummus Pōtifex de ſua poteſtatis plenitudine alia ei contra prædicta indulſerit ex aliqua magna cauſa, quæ ſuæ Sanctitatis iuris naturalis, diuini, & humani prudentiæ cana videbitur iuſta.

f In ſeſſ. 25. c. 4. de reg.

SVMMARIVM.

1 *Tranſitus de religione ad religionem vt ſit licitus quo ad forum internum, plura quàm quo ad forum exterius, requirit.* D

2 *Carthuſiam omnes Mendicantes, etiamque & Minores poſſunt de iure ingredi: at quod Carthuſianus tranſeat ad Mendicantes, nullibi quidem in iure legitur: ſi tamen id fiat zelo melius Deo ſeruiendi, indéque priori ordini infamia non inferatur: ceſſétque ſcandalum & timor ne per lites repetatur, videtur licere. num. 3.*

CONSILIVM LIII.

VTRVM frater Minor poſsit tranſire ad Carthuſiam, & contra Carthuſianus ad fratres Minores?

1 Reſpondeo primò, quòd ad hoc, vt tranſitus de vna religione ad aliam ſit licitus quo ad forum conſcientiæ, plura requiruntur, quàm quo ad hoc, vt ſit licitus quo ad forum exterius, per ea, quæ rectè tradit Silueſter.[g] E

g In ver. religio 4. qu. 2.

2 Secundò, quod eſt conſtitutio expreſſa in extrauagante *viam.*[h] quę probat, Minoritas, & omnes alios religioſos Mendicantes poſſe tranſire ad Carthuſianos. Quod autem Carthuſianus poſsit tranſire ad Minores, vel alios Mendicantes, non memini legere textum, qui hoc in ſpecie declaret, quamuis Silueſter[i] referat fuiſſe determinatum Pariſijs poſſe Carthuſianum tranſire ad Prædicatores ſeruantes ad vnguem regulam ſuam.

h De regula. inter comm.
i Vbi ſupra q. 9.

3 Tertio, quod ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa melius ſeruiendi Deo interuenirer, & ſine ſcandalo & infamia prioris religionis poſſet tranſire ad poſteriorem, & non timeretur lis ſuper eiuſmodi tranſitum inter præfatas religiones, poſſet rectè fieri præfatus tranſitus quo ad forū conſciētiæ, & manere bona fide in ſecūda. Salua, &c. F

SVMMARIVM

1 *Tertia regula ſancti Franciſci, illorum qui extra congregationem viuunt, non eſt religio. ſecus, ſi in congregatione viuunt: quia talium congregatio, in qua tria vota emittuntur, ſuit approbata.*

2 *Regula religionum quæ ſit ſtrictior, etiam ex vtriuſque ſtatutis, & modo viuendi quo nunc viuunt, dijudicanda: vnde religio ſancti Benedicti ſtrictior reputari debet religione tertia regula ſancti Franciſci in congregatione viuentium.*

3 *Tranſire volens ad arctiorem religionem petat licentiam, & de petitione ac reſponſione fieri faciat inſtrumentum. num. 3. non tamen eſt neceſſe vt illam obtineat. nu. 2.*

3 *Tranſeundi ad aliam quamuis laxiorem religionem iuſta cauſa eſt, quod ſua ſit finienda.*

CONSILIVM LIIII.

AN religioſus Tertiæ regulæ S. Franciſci poſsit tranſire ad ordinem S. Benedicti abſque vlla Superioris licentia?

1 Reſpondeo primò, quòd præfatus conſulens verus religioſus eſt, quia licet gloſſa ſingularis[a] dicat, tertiam regulam S. Franciſci non eſſe veram regulam, quæ facit veros religioſos, tamen illa eſt intelligenda de viuentibus extra congregationem, non autem de viuentibus intra eam, in qua ſit vera profeſsio trium votorum eſſentialium, vt habetur in ſtatutis eorum à Papa confirmatis.

a Clem. 1. ad ea ve. de ſent. excom. verb tertio.

2 Secundò, quòd non poteſt tranſire ad aliam religionem etiam Mendicantium, niſi petita licentia, vt conſtituit Iulius II. in ſua bulla relata cap. 9. præfatorum ſtatutorū, & inſeritur pro quinto priuilegio prædicti ordinis.

Tertiò, quòd præfatus Iulius non requirit, vt à Superiore obtineat licentiam petitam, ſed tantùm quod petat & ideo credo, quod ſufficiat ei petere illam, licet non obtineatur, iuxta ca. *licet.* de regular. quia iudicio regulam S. Benedicti ſtrictiorem, quàm ſit prædicta tertia regula S. Franciſci, etiam viuentium in congregatione, attentis vtriuſque ſtatutis, & maximè modo viuendi præſenti in vtraque, qui attendendus eſt iuxta notata in capit. *ad noſtram.*[b] præſertim per Philippum Decium.

b De appella.

3 Quartò, quod iuſta cauſa tranſeundi ad aliam regulam etiam æqualem, vel laxiorem, videtur eſſe, quod præfata tertia regula eſt ita inſtituta, vt debeat conſumi non recipiendo nouitios: nam eam in ſimili caſu reputauit iuſtam Gregorius X.[c]

c Ca. 1. ꝫ ad hoc de relig. dom. li. 6.

Quinto, quod D. conſulens debet petere licentiam tranſeundi ad ordinem B. Benedicti, eo quod ſit arctior, & antiquior, quàm regula prædicta tertia S. Franciſci, & quia præfata regula tertia non eſt perpetua, ſed finienda, & conſumenda, cum nequeat reſtaurari per nouē recipiendos, vt prædictum eſt, & faciat fieri inſtrumentum de petita licentia, & reſponſo ei reddito, quia ſiue concedatur, ſiue negetur, poteſt tranſire.

Sextò, quòd non debet ante petitam licentiam trāſire, & quod præfatam licentiam etiam poteſt petere à Papa.

SVMMARIVM.

1 *Votum non tranſeundi ad arctiorem, ſeu non intrandi religionem, non tenet.*

2 *Argumentum de toto ad partem valet, cùm eadem ratio idem ibi ſuadet.*

2 *Votum maioris boni impeditiuū nō obligat, licèt poſsit ſeruari.*

3 *Tranſitus à iure ad aliam religionem conceſſus præſupponit illam perfectiorem. & nu. 2.*

4 *Tranſit ſecurus ad aliam religionem aliàs ſibi à iure conceſſam, qui credit ad illam ſe aptiorem.*

4 *Transferens ſe ad ſtrictiorem religionem ſibi iure conceſſam, licentiam petere tenetur, niſi aliud ex conceſsione Apoſtolica, vel conſtitutionibus regulæ colligatur.*

5 *Regularis verus nihil ſibi, ſeu nomine ſuo acquirere poteſt.*

6 *Regularis quidquid acquirit, Deo, Eccleſiæ, & ſuo quærit monaſterio*

7 *Regularis profitendo, omnia ſua transfert in ſuum monaſteriū.*

8 *Translatus, nihil eorum, quæ in priori monaſterio habebat, transfert ad ſecundum, niſi ſolas veſtes, & hoc ex tacita permiſsione, nu. 9 ſicut & ſcripta ſua prima religioni inutilia. num. 10.*

CONSILIVM LV.

RELIGIOSVS vouit non tranſire ad regulam arctiorem: nunc autem cuperet tranſire ad religionem N. quæ & ex conſtitutione ſuæ religionis, & conceſsione Apoſtolica, eſt ſtrictior, eo quòd tranſitus de ſua ad illam N. eſt licitus etiam ſine Superioris licentia, quamque credit ſuæ naturæ, conditioni, & animi propenſioni eſſe aptiorē, & cōmodiorē, & [illegible] ſeruiēdi Deo opportuniorē.

Quæritur primò, an poſsit, & [illegible] modo ad illā trāſire.

Secundo, an poſsit trans[illegible] re omnia, qu[illegible] detulit in ſuam religionem, vel ſaltem aliqua ſcripta, q[illegible] quam prædicator in [illegible] es ſibi dictau[illegible], &

[illegible] QVÆSTIONEM videtur [illegible] præt[illegible] in nihil obeſt [illegible] con[illegible] N [illegible] quidem a[illegible] ad [illegible] eſt [illegible] [illegible] que. [a] At votum [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] re[illegible] de non intrando arctiorib[illegible] [illegible]. Facit enim tanto [illegible] [illegible] enim, quia votum de [illegible] [illegible] eſt, quia [illegible] ipſa inuenitur etiam de [illegible].

[illegible] Secundò, quod [illegible] regulæ, & conceſsio Apo[illegible] prædicta præ[illegible] ponunt tra[illegible] de religione [illegible] ad religionem N. eſſe licitum etiam [illegible] Superiorum. Ergo præſuppo[illegible]nunt, illam eſſe [illegible] maius bonum: & conſequenter videntur præ[illegible] ponere votum de non tranſeundo ad illam, eſſe ma[illegible] [illegible] impedimentum. Et [illegible] non obligat ad ſui obſeruan[illegible] quia votum etiam [illegible] bonæ, ſi eſt maioris boni im[illegible] [illegible] ſeruari poſsit, non tamen obligat ad ſui [illegible] [illegible] Sexto cap. fin. [b] & tradit S. Thomas rece[illegible] [illegible] ne, quam tradit idem S. Thomas [d] [illegible] licet, [illegible] votum de re illicita, vel inutili, vel maioris boni im[illegible] [illegible], non eſt De[illegible] [illegible].

[illegible] Tertiò, quod non oportet, vt Dominus conſulens im[illegible] [illegible] [illegible]tudinem & [illegible] ad iudicandum vtra [illegible] [illegible] religionum ſit melior, vel arctior, quia ſuffi[illegible] [illegible] quòd conſtitutio [illegible] [illegible], & Apoſtolica conceſsio [illegible] nat generaliter quod tran[illegible] de ſuo religione [illegible] ſt prohi[illegible] [illegible] quentes quod p[illegible] [illegible] [illegible]tudinem, vel perfectionem, vel vtramque, eſt [illegible] ſua religione. & ſtandum eſt regulæ confirmatæ [illegible], & ipſius declarationi [illegible] [illegible] implicitè factę. [e]

4 [illegible] to, quod D[illegible] [illegible] conſulens [illegible], & quidem firmiter, quod præfata religio N. eſt ſuæ naturæ, ſuæque [illegible] inclinationi [illegible] propenſioni aptior, [illegible], & ad obſequendum Deo vtilior, & illa religio non ſolum ſuo genere, & generali determinatione ſuæ regulæ, Papæque conceſsione eſt melior, ſed etiam ex ſua perſona: & quamuis ſola commoditas ſuæ perſonæ non ſufficeret ſine diſpenſatione ad tranſitum, auget tamen firmitatem, & ſecuritatem tranſeundi, quam faciunt prædicta regula, & conceſsio Apoſtolica.

Solum dubitari poteſt, an teneatur, priuſquam trãſeat, petere licentiam: & quod non teneatur obtinerẽ illam, certum puto per præfatum cap. *licet*. [f] Quod item non teneatur petere, ſatis certum putarem, ſi præfata conſtitutio regulę, & Apoſtolica conceſsio continerent id, quod Dominus conſulens præſupponit eas continere.

5 AD POSTERIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo primò, quod vera & ſolida doctrina canonica habet, quod nihil penitus poteſt ſibi, nec ſuo nomine quærere vllus verus monachus: quia eſt omnino incapax dominij, & poſſeſsionis ciuilis, ſiue iuris etiam ſui breuiarij: quamuis habere poſsit quendam naturalem vſum, & quandam detentionem, ſiue, vt aliqui vocant, tenutam, ſeu vt alij, aſinariam, & quam etiam ipſa pecora habent, & ſerui, qui ſibi & ſuo nomine nullum dominium, nec vllam poſſeſsionem iuris habere poſſunt, etiam eorum quæ manducant & veſtiunt, vt alibi monſtramus, reiecta quorundam aberrantium phantaſia.

6 Secundò, quòd quidquid acquirit monachus quomodocumque, ſiue per contractum, ſiue per vltimam voluntatem, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue iuſſu, ſiue iniuſſu prælati, acquirit primum Deo, cui ſe & omnia ſua dicauit, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ, vti ſummo, & vnico omnium bonorum temporalium Eccleſiaſticorum Dei in terris adminiſtratori, & per eius ordinationem religioni, quam eſt profeſſus, vel monaſterio, vbi eſt profeſſus, ſiue quod acquirit ſit ſtabile, ſiue mobile, ſiue immobile.

Tertiò, quod huiuſmodi monachus, quæſita iam verè per eum ante profeſsionem, & nondum in alium legitimè tranſlata, transfert per ſacram profeſsionem in religionem, vel monaſterium, quibus ſe dicat, ordinante id per ſuos ſacros canones ſancta Sede Apoſtolica, vt ſatis

[illegible] colligitur ex [illegible] *ingreſsi*. [a] & [illegible] *in præſentia*. [b] & [illegible] *dicatis*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod huiuſmodi [illegible] [illegible] tranſea[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] expreſſe vel tacite [illegible] S[illegible] ordin[illegible] [illegible] [illegible] & ſtatutum hab[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eorum canonum, & le[illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] intelligenda [illegible] ab[illegible] [illegible] non expreſſe in beneficio, per re[illegible] [illegible] probatas, & receptas in cap. *ſuper eod.* [d] & l. 3. [e] & [illegible] [illegible].

[illegible] Quinto, quod ex his infertur Dominum conſulentem nihil poſſe transferre ſecum in religionem N. de [illegible] antea quæſitis, quocumque modo [illegible] quæ ſierit [illegible] per induſtriam ſuam, [illegible] [illegible] [illegible] quemcumque contractum, ſeu [illegible] volunt[illegible] [illegible] eleemoſynas, abſque [illegible] vel tacito [illegible] religionis ſuæ, vel Papa. Nam & [illegible] ratione [illegible] veſte non poteſt de[illegible] [illegible] de Apoſtolica faciendo facultatem tranſeundi per [illegible], vel per ſuos [illegible] canones, vel legitimam [illegible] Superiorum, tacitè videtur concedere, vt [illegible] deferri [illegible] concedantur omni[illegible] quibus [illegible] fieri nequit, l. pe[illegible] [illegible] & [illegible] *quæcumque*. [f] [illegible] quod tenet Aretinus, [h] [illegible] locis a Decio & Alciato probatus: & non poteſt commodè, nec tran[illegible] re [illegible].

[illegible] Sexto, quòd hæc conſequitur, poſſe [illegible] ipſum D. [illegible] deferre ſcripta, quæ [illegible] religioni priori, & alia, quorum [illegible] probabiliter crederet Prælato ſuo non fore ingratam, reliqua verò minimè niſi relictis originalibus, [illegible] eorum [illegible], [illegible] et quas fieret, ne delatio eorũ eſſet religioni damnoſa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tranſeundi ad laxiorem religionem, cauſa cognita & probata, licentiam concedit etiam Generalis ordinis, non obſtante decreto ſacri Concilij & non aliàs. nu. 3. & de hoc debet publica ſcriptura conſtare, vt ſic non moleſtetur in foro exteriori num. 1.*

2 *Creditur nequaquam Superiori, etiamſi non recognoſcat alium ſuperiorem, ſubeſſe cauſam, in qua quis ſine cauſa concedere non poteſt.*

3 *Tranſeundi ad laxiorem religionem ſine cauſa licentiam non poteſt concedere Generalis: ſed nec Pontifex id poteſt ſine peccato.*

3 *Intellectus cap. 19 ſeſſ. 25. de regular. ſacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM LVI.

AN GENERALIS ordinis S. Auguſtini poſsit facere facultatem tranſeundi ad religionem laxiorem cum iuſta cauſa?

1 Reſpondeo quod ſic, vt poſt Innocentium, Hoſtienſem, Panormitanum [i] ſcripſimus in cõmentario de regu. [k]

Admoneo tamen, neceſſarium eſſe ſic tranſlatum (vt in foro exteriori defendatur à fratribus ordinis ſui, repetentibus eum poſt mortem Generalis) habere aliam ſcripturam authenticam, per quam fides fieri poſsit, Generalem dediſſe facultatem illam tranſeundi cum cauſæ cognitione, accepta iuſta informatione de cauſa iuſta tranſeundi ad laxiorem.

2 Quoniam Superiori etiam non recognoſcenti alium Superiorem, dicenti ſe facere aliquid ex iuſta cauſa, non creditur, niſi conſtet de illa, ſi id non poteſt facere ſine cauſa, ſecundum veriorem opinionem, quam efficaciter probauimus in comment. de ſpol. [l] & Reuerendiſsimus Generalis non poteſt facere præfatam facultatem ſine iuſta cauſa quo ad laxiorem, ſecundum omnes, immo neque Papa quo ad forum interius ſine peccato, vt nos probauimus in d. comment. de regularibus [m] poſt alios relatos.

3 Non obſtant illa verba [n] Concilij Tridentini. *Nemo regularis cuiuſcumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem.* Tum quia fuit mens tollendi facultates iuridicas, quę ſufficerent ad huiuſmodi tranſmiſsionem, ſed non iuridicas quales ſunt, quæ ſine iuſta cauſa, & ſine conſenſu conuentus, & ſine ipſius cauſæ pręmiſſa cognitione fiebant ab aliquot pręlatis. Tum quia nullo iure id prohibetur, immo probatur, argumento à contrario ſenſu in d. ca. *ſtatuimus* [o] in cuius commentario [p] id diximus. Salua, &c.

Aduerte ad id, quod dicit infra Conſil. 63. & 65.

b C. de fa[illegible] [illegible]
c [illegible] ad [illegible]
d De officio [illegible]
f [illegible]
h In cod. [illegible] de teſtib.
i In c. non eſt. nu. 6. & ſi. [illegible] 6 de reg.
k Super e ſta[illegible] 4. 19. q. 3.
l Super ca. [illegible] a. §. 1. nu. 8.
m Vbi ſupra.
n Cap. 19 de regul. ſeſſ. 25.
o 19 q. [illegible]
p Notab. [illegible]

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Licentia & priuilegium ita debent vltra ius commune aliquid concedere, vt tamen ad alia, in quibus non videtur eadem ratio, non extendantur.*

2 *Licentia abſolute a Prælato conceſſa religioſo tranſeundi ad aliam religionem, eſt reſtringenda vt ad parem vel ſtrictiorem tranſeat, non autem ad laxiorem: quam tamen Prælatus ordinis generalis etiam poteſt ex cauſa concedere. nu. 2.*

CONSILIVM LVII.

VTRVM licentia Prælati ad tranſeundum ad alium ordinem, ex cauſa iuſta, non facta mētione de laxiore, ſufficiat ad tranſeundum ad laxiorem, an debeat tantùm intelligi de ſtrictiore, vel æquali?

1 Reſpondeo, verius videri quòd non: quia priuilegium debet quidem operari aliquid vltra ius commune, [a] ſed dato aliquo effectu, quem operetur, non debet extendi ad alium in quo non inuenitur eadem ratio, argumento cap. *cum dilectus.* [b] & tradit Decius [c] poſt alios. & ita cum licentia præfata operetur effectum tranſeundi ad ſtrictiorem, vel parem, non videtur extendenda quo ad tranſitum ad laxiorem, per ea quæ ſcribit S. Thomas [d] & alia quæ nos et addimus in tractatu de regul. com. 4.

2 Quamuis pro certo habeam, quod præfatus reuerendiſsimus Generalis, & Prior potuit dare hanc licentiam ex cauſis in ea inſertis, ſi eſſent veræ, ad tranſeundum in ordinem laxiorem, per doctrinam Innocentij, Hoſtienſis, & Panormitani. [f] Quare cum is, cui datur licentia, proponat tranſire ad ordinem canonicorum regularium, quem conſtat eſſe laxiorem [g], ſatis piè fecerit præfatus reuerendiſsimus Generalis, ſi ſuæ licentię addiderit expreſſam licentiam tranſeundi ad laxiorem, modo ſit ſatis informatus de cauſarum veritate.

a Cap. in his. de priuil.
b De conſuet. & l. ſi quando. C. de inoff. teſt.
c Ca. 1. de reſcrip. num. 13.
d 2.2. qu. ſin. 189. art. 8.
e Super c. ſtatuimus. num. 10. & eq.
f Ca. non eſt. & ca. peruenit. extra. de reg.
g Per c. quod Dei timorē. de ſtatu mo.

SVMMARIVM.

1 *Regularis ordinis Mendicantis, diſpenſatus vt poſsit ad quamcumque etiam laxiorem atque etiam non Mendicantem, poteſt ad militarem tranſire, ſed non poteſt habere vocem, nec beneficium. nu. 2. at extra clauſtrum poterit de licentia Prælati ex iuſta cauſa ſtare, vt alij non tranſlati. nu. 2.*

CONSILIVM LVIII.

QVIDAM regularis profeſſus ex ordine Mendicantium habuit diſpenſationem à Papa ingrediendi quamlibet religionem, etiam non Mendicantem, ſiue arctiorem, ſiue laxiorem.

Quæritur primo, an poſsit ingredi ordinem militarem.

Secundo, ſuppoſito quòd ingreſſus eſt ordinem militarem, an poſsit manere perpetuo extra clauſtrum.

Tertiò, an poſsit eſſe Prælatus, habere vocem in Capitulo, & habere beneficia in dicta religione.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondemus affirmatiuè, poſſe. Tum quia religio militaris à ſede Apoſtolica pro religione approbata, vera & propria religio eſt, vt probamus in com. ſuper cap. *quoniam quicquid.* [h] & in comment. 1. de reg. [i] Tum quia nil poteſt in contrarium afferri, quod facile non poſsit dilui.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quòd non videtur ſatis aptè propoſita, ſed quicquid propoſitio prætendat, eſſe verum, quòd tenebitur perpetuo in clauſtro manere, niſi quoties & quo tempore de iuſta licentia Superioris abeſſe ab illo ei licebit: hoc enim ſonant verba, quibus promiſsionem per profeſsionem facturus eſt. argumento capit. *non dicatis* [k] & in comment. 4. de regul. [l] vt ibi late ſcripſimus. [m]

3 AD TERTIAM reſpōdeo negatiuè: quia intentio Papæ eſt, eum adunare, & æquare tranſeuntibus auctoritate Apoſtolica à Mendicantibus ad non Mendicantes, de quibus hoc ſtatuit clem. de regularib. & nos diximus in d. 4. com. [n]

h 16. qu. 1. de redd. eccleſ.
i qu. 1. num. 33. & q. 5. num. 17. & 20.
l Nu. 18.
k 12. q. 1.
l In c. Hatnimus. 16. q. 1.
m à num. 11. & 38.
n De reg. nu. 24.

Aduertendum, per tales licentias, quæ conceduntur clauſtralibus non licere eis tranſire ad non clauſtrales, vt ſunt militares & hoſpitalaria, & ita refertur reſolutum à ſacra Congregatione ſuper negotijs regularium.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. reuocans facultates conceſſas recipiendi alienos religioſos, & iubens ſic receptos ad ſuos redire, non ligat ſic receptum, ſi poſtea delegati Apoſtolici ex cauſa cenſuerunt vt in ſecunda maneat, quia non dicitur iam receptus ſeu retentus vigore priuilegiorum, ſed ex ſpeciali delegatione Apoſtolica.*

CONSILIVM LIX.

QVIDAM tranſlatus de ordine Pr[illegible] ad ordinem S. Spiritus de Saxia, ei [illegible] electi [illegible] virtute bullæ Pij IIII. per quam bulla P[illegible] contra Apoſtatas edita reducta ſunt ad viam iuris, [illegible] redire ad priſtinum ordinem, cuius prælatus [illegible] tempore, quia morbo podagræ comitialique lab[illegible] quo viſo, præfati iudices virtute clauſulæ præfatæ bullæ Pij IV. qua poterant arbitrari remedium opportunum aliquod, aliu quo non poſſent commodè reduci ad priſtinos ordines, arbitrati fuerunt conuenire, vt remaneret in ordine præfato S. Spiritus de Saxia, in quo nunc remanet: & quæritur, an iuſtè remanere poſsit, non obſtante extrauagante Pij V. qua reuocantur priuilegia, & facultates recipiendi monachos aliorum ordinum, & iubet iam receptos redire ad priſtinos.

1 Reſpondeo, præfatum D. conſulentem iuſtè manere poſſe in præfato ſancti Spiritus ordine, non obſtante præfata extrauagante Pij V. quia illa licet reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religioſos præter ordinem iuris: non tamen iubet omnes, qui iam erant tranſlati, redire poſt priſtinos ordines, ſed tantum illos, qui erant tranſlati tantùm virtute præfatorum priuilegiorum. At Dominus conſulens non eſt tranſlatus tantùm virtute præfatorum priuilegiorum: quia etiam eſt tranſlatus virtute bullæ Pij IV. quoniam iudices electi illius arbitrati fuerunt, vt remaneret in præfato ſancti Spiritus ordine, virtute clauſulæ, quæ dabat eis poteſtatem arbitrandi aliquod remedium commodum his, qui commodè non poſſent reduci ad ſuas priores religiones, & conſtat præfatum Dominum conſulentem non potuiſſe reduci commodè ad priorem religionem: quia eum iuſſum ab eis redire, & volentem id facere, noluerunt recipere Prælati, allegando ad id cauſas graues, propter quas præfati iudices prudenter arbitrati fuerunt vt maneret in eadem, ad quam tranſlatus fuerat virtute priuilegij conceſsi ordini præfato ſancti Spiritus, & ita non manet in ordine illo tantùm virtute priuilegij de recipiendo monachos alienos, ſed etiam, immo magis virtute prædictæ bullæ Pij IV. & ſententiæ iudicum, qui cauſa cognita arbitrati fuerunt iuxta facultatem eis datam, vt maneret in ea religione, in qua inoenitebatur, vt ſeruiret altiſsimo in ea vocatione qua vocatus erat. [a] Salua, &c.

a 1. ad Corin. 7.

SVMMARIVM.

1 *Regularis perpetuo ad aliud monaſterium tranſlatus, ſiue vt præſit, ſiue vt ſubſit, debet iterum profiteri, ſaltem obſeruantiam illam, quæ vltra tria vota in ſecunda eſt obſeruanda.*

2 *Abbas tranſlatus, dum confirmatur, vel aliàs promouetur in Prælatum ſecundæ religionis, illius obſeruantias tacitè profiteri videtur.*

CONSILIVM LX.

AN MONACHVS, ſeu regularis vnam religionem approbatam legitimè profeſſus, tranſiens legitimè ad aliam approbatam, teneatur de nouo profiteri in ſecunda religione?

1 Hæc eſt quotidiana qoęſtio, & parum tractata. Et quidem pars negatiua videri poſſet ei, qui legerit conſilium 5. Federici quatenus videtur aſſirmare, quòd monachus vnius religionis electus in Prælatum alterius, non tenetur ad profitendam ſecundam. Pro quo facit primò, quòd in omni religione vouentur tria vota ſubſtantialia, ſcilicet caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, [b] & ita qui profitetur vnam religionem approbatam, videtur profiteri omnia ſubſtantialia omnium religionum: & cum nihil ſit faciendum fruſtra, iuxta cap. *ſi Papa.* [c] non videtur repetenda profeſsio à tranſlato in ſecundum monaſterium. Secundò facit, qoòd in tranſitione cuiuſdam monachi ad abbatiam alterius monaſterij nulla fit mentio de repetitione profeſsionis in ſecundo monaſterio ſecundum iura [d] vbi agitur de confirmandis omnibus electis, & non fit vlla mentio de huiuſmodi profeſsionis refectione à promoto ad ſecundam Eccleſiam facienda, nec in capit. *quorumdam.* & cap. *religioſum.* [e] in quibus agitur de tranſlatione religioſi ad aliud monaſterium.

b Cap. ſtatuimus. de ſtatu monac.
c De priuileg. li. 6.
d Capi. ſinitimus. de ſimonia. & c. non vt. de venerabilis. de conſuet. & in cap. nihil. de elect.
e Et c. nullus. de e.

[illegible] videtur dicendum. Tum quia ſic [illegible] ſecundum eſt arctioris obſeruan[illegible] quæ profe[illegible] pri[illegible] monaſterij non extenditur, & [illegible] eretur nouè in ſecunda, nullo iure ad illam [illegible] bligaretur. & ita omnes religioſi eius nõ obl[illegible] m[illegible] ij lima contra [illegible] recolentes.[a] N[illegible] [illegible] . Federici, quia [illegible] de religioſo [tr]anslato ad abbatiam, vel aliam præfecturam, quæſtio [illegible] noſtr[illegible] de religioſo ſimplici trãslato ad aliam religione[m], vt in ea ſit ſimplex monachus. & ratio diuerſita[tis] [illegible] ſtet aſſignari, quòd tranſlatus ad hoc vt ſit Abbas, [vel P]ræfectus, videri poteſt ſatis profiteri, eo quod tene[tur] [illegible] curandum vt obſeruãtia eius monaſterij à ſuis ſub[ditis] [illegible] ruetur. & melius [illegible] ſententia reſponderi poteſt [illegible] ndo determin[illegible] nem illam Federici [illegible] um quia ta[illegible] [illegible] transfertur ad hoc vt ſit Ab[illegible] [illegible] quia proximè, nullo iure [illegible]. Tum qui [illegible] pro[illegible] per quem probe[illegible] motum in Prælatum non teneri profiteri obſer[uantias] [illegible] in illam, quæ vltra tria vota ſubſtantialia ſeruanda [illegible] ſi ſit arctior, quam obſeruantia prioris. Tum [illegible] per iteratam profeſsionem ſoluuntur facilius alia [du]bia, quæ mouet ibidem Federicus. Quare concluden[dum] eſt, religioſum vel monachum tranſeuntem legiti[mè ad] aliam religionem teneri tacitè, vel expreſsè ad pro[fitendum] illam, ſaltem quoad obſeruantiam illorum, quæ [ſerv]ari debent in illa vltra ſubſtantialia vota, ſiue tranſ[fer]atur vt fiat in illa Prælatus, ſiue vt maneat ibi vt ſub[ditus] & filius monaſterij.

a De [illegible] monach. & [illegible] q. 1.

2 Dico autem, *Vt ſubditus & filius monaſterij*. quia ſi ſolùm [tra]nsfertur, vt ſit temporarius, nõ tenebitur ad nouè pro[fit]endum, quod quotidie ſeruat praxis. Dico etiam, *Tacitè vel expreſſè* propter eos, qui transferuntur, vt ſint Prælati: quia poteſt dici eos tacitè profiteri illas obſeruantias, [qui] in conſ[illegible]nantur, vel aliàs promouentur in Prælatos, qui obligantur præcepto & exemplo ſeruare illas, quo [c]aſu tener[illegible] poteſt conſilium 5. Federici. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis vnius religionis non eſt capax beneficiorum alterius religionis, vnde præſentatio ad illa facta non tenet, niſi ſit epiſcopatus.*

5 *Translatio ad ſtrictiorem, petita, vel ſi ad laxiorem, obtenta licentia, facta, ad hoc vt ſit canonica, requirit, vt in ſecunda emittatur profeſſio, num. 2 & hoc præcedente anno probationis, niſi Papa diſpenſet. nu. 4. deſinitque eſſe primi monaſterij monachus, & efficitur ſecundi, ita vt etiam breuiario ſecundi monaſterij vti debeat. num. 5.*

CONSILIVM LXI.

QVIDAM Abbas ordinis Præmonſtratenſis in quo celebratur officium diuinum iuxta Breuiarium Romanum nouum, eſt præſentatus à Rege Catholico Papæ ad alteram abbatiam ordinis Ciſterctienſis.

Quæritur primò, an valeat præſentatio, præſuppoſito quòd ius præſentandi pertineat ad Regiam maieſtatem.

Secundò, an oporteat eum nouè profiteri in ſecundo monaſterio.

Tertiò, an liceat ei tranſire ad ſecundum ſine licentia Papæ.

Quartò, an oporteat eum agere nouitium per integrum vnum annum, ad hoc vt profeſsio valeat, iuxta [b] Concilium Tridentinum.

Quintò, an poſtquam tranſierit, oportebit eum dicere officium diuinum iuxta Breuiarium prædictum Ciſterctienſe, an iuxta præfatum Breuiarium Romanum.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondetur primò, quod non: quia quamuis priuilegio Papæ liceat laico habere ius præſentandi ad abbatiam, & ad aliud quodcumque beneficium, iuxta gloſſam in ſumma [c] & gloſſam capit. *imperium*. [d] debent tamen præſentare idoneos, alioquin non valet præſentatio. [e] At nullus etiam religioſus vnius ordinis eſt idoneus ad obtinẽdum beneficium alterius ordinis, [f] niſi ſit epiſcopatus. [g] Secundò, quòd præſentatio huiuſmodi facta Papæ à Regibus, ſolet tolerari, vt valeat ſaltem in vim ſimplicis nominationis, & ita etiam hæc tolerabitur. [h]

b Cap. 15 de reg. ſeſſ. 25. 1. 16. q. 7 10. diſt. Ca. mona[illegible] [illegible] de offic. [illegible] f Ca. cum ſingula [illegible] de praeb. lib. 6. Clem. 1. de [illegible] h Arg. ca. pro[illegible] de con[illegible] & ca. cum da per mundum 9. q. 1.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quòd ſic: quia, vt religioſus vnius ordinis fiat religioſus alterius, requiritur vt canonicè transferatur ad illum, iuxta præfatum capit. *cum ſingula*. Tranſlatio autem canonica de vno ordine ad alium non fit ſine noua profeſsione illius ordinis, vt colligitur ex notatis in eodem cap. [a] & in alijs locis ibi citatis per doctores.

a Cum ſingula

3 AD TERTIAM reſpondetur primò affirmatiuè, quòd ſic, ſi ordo Ciſtercienſis eſt arctior & ſtrictior ordine Præmonſtratenſi, quia ſufficeret petitio licentiæ, licet non obtineretur. [b] Secundò, quòd, quia præſentatio in caſu propoſito eſt facta Papæ, ipſe pro ſua ſumma poteſtate poteſt ſupplere alius Superioris licentiam, præſertim ſi prior abbatia eſt exempta, & nulli alij Superiori ſubiecta: immo & credo quod expreſsè vel tacitè ſupplebit eam (præſertim ſi petatur) quod ex literis Apoſtolicis conſtare poterit: ſi autem ordo Ciſterctienſis eſt laxior Præmonſtratenſi neceſſaria erit licentia Papæ obtenta, vt communis opinio colligit ex gloſſa præfati cap. [c]

b Ca. licet de regul.

4 AD QVARTAM reſpondeo primò, eam eſſe ſatis nouam, & quod mea ſententia pars eius affirmatiua videtur verior, quia, licet præfatus D. Abbas ſit iam religioſus profeſſus, & quamuis non poſsit eſſe nouitius, ſiue nouus religioſus, quia eſt antiquus, poteſt tamen eſſe nouus huius, vel alius religionis, & ita poteſt eſſe nouitius illius, licet ſit antiquus alterius, & conſequenter comprehenditur in [d] Concilio Tridentino ſeſſ. [illegible]. vt antea in ſimili caſu reſpondimus. Secundo, quod Papa, ſi petatur ab eo, vt puto, diſpenſabit ſuper obligatione continuandi nouitiatum per vnum annum ob regiam præſentationem, & ob antiquam in alia religione profeſsionem, ſi hoc ab ipſo nomine Regio petatur.

c Cum ſingula in verbo canonice.
d D. ca. 15. de reg.

5 AD QVINTAM reſpondetur, quod poſteaquam præfatus conſulens fuerit translatus canonicè ad præfatum ordinem Ciſterctienſem, tenebitur dicere officium diuinum iuxta eius Breuiarium, etiam ſi non efficeretur Abbas, quia per illam translationem deſinit eſſe monachus Præmonſtratenſis, & incipit eſſe Ciſterctienſis, & alius nouus homo, vt in ſimili habetur capit. *ferrum*. [e] Salua, &c.

e 50. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Probationis anno introducto in priuatam vtilitatem profeſſionem emittentis, & monaſterij, iure communi poterant partes renunciare: & hoc, modo non eſſent de quatuor Mendicantium religionibus nu. 7. nunc autem dicta renunciatio videtur per Concilium prohibita. vti reſpiciens ius publicum. nu. 10. adeo vt illi in nulla religione poſsit amplius renunciari. nu. 9 & in hoc æquiparatæ ſunt religiones Mendicantes non Mendicantibus. num. 7. etiam quod ſimus in tranſeunte de vna religione ad aliam etiam laxiorem. nu. 2. & num. 5.*

3 *Lex generalis etiam poſterior limitatur per ſpecialem priorem.*

4 *Legi prohibenti ne perſona contrahat, renunciari nequit, licet poſsit, quando prohibitio non eſt directa in perſonas.*

6 *Legis verba etiam in materia ſtricta & odioſa ita interpretanda, ne ipſa fruſtretur.*

7 *Profeſsio apud Mendicantes ante annum probationis emiſſa etſi iure communi ante Concilium Tridentinum non teneret, operabatur tamen, vt taliter profeſſus teneretur aliquam ingredi religionem, nunc verò ex illa, apud quaſcumque emittatur, nulla talis oritur obligatio.*

8 *Bonorum renunciatio à nouitio vt facienda intra vltimos duos menſes nouitiatus.*

CONSILIVM LXII.

AN FRANCISCANVS, ſi transferatur ad ordinem canonicorum regulariũ S. Auguſtini, poſsit renunciare anno probationis conceſſo per Concilium Tridentinum [f] eaque renunciatione per Superiorem admiſſa an ad profeſsionem poſsit recipi intra annum.

1 Pro parte affirmante facit primò regula illa famoſa iuris, quod iuri in fauorem ſuum introducto quilibet renunciare poteſt. [g]

2 Secundo, quod introductum in fauorem alicuius, in odium eius retorqueri non debet. [h]

Tertiò, quòd eſt caſus expreſſus in cap. *ad Apoſtolicam*. [i] quod expreſsè habet, annum probationis inductum eſſe in fauorem tam monaſterij, quàm illud intraturi, &

f Seſſ. 25. cap. 15 de reg.
g L. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. & cap. gratum. de off. deleg.
h Ca. quod ob gratiam. de regu. in 6. & l. quod fauore. C. de legib.
i De regul

quod de conſenſu vtriuſque, actis illi auoti renunciare potuit.

Tertio, quod licet communiter teneatur malè fieri regulariter pro ante finem anni non natus: fallit tamen, cum id fiet cum aliqua cauſa iuſta, vt propter merita, vel vtilitate & decus religionis, ſecundam mentem omnium in d. cap. *ad Apoſtolicam.* quod efficaciter videtur id probare [a] ponderato illud, vt ponderat Panormitanus communiter receptus. At in caſu propoſito videtur interuenire cauſa huiuſmodi, cùm nouitius ſit Franciſcanus, & expertus arctiorem regulam, quàm ſit canonicorum regularium. [b]

3 Quintò, quòd nihil videtur obſtare prædictum Concilium. [c] Tum quia non derogatur per illud prædicto ca. *ad Apoſtolicam.* Tum quia leges generales etiam poſteriores limitantur per leges ſpeciales etiam priores, [d] cuius exemplum quotidianum eſt in l. *ſciendum.* [e] & auth. *offeratur.* [f] quarum ambarum gloſſa communiter receptæ allegant, authenticam illam generaliter loquentem, licet poſterior ſit, limitari per prædictam legem *ſciendum.* licet prior ſit: & in neutra earum de altera ſit mentio. At prædictum Concilium [g] eſt lex generalis dictans generaliter profeſſionem factam ante annum probationis expletum non valere, cap. autem *ad Apoſtolicam.* eſt lex ſpecialis, habens valere illam factam de conſenſu vtriuſque partis. Ergo illud debet per hoc limitari.

4 Sexto, quod iurium correctio eſt vitanda, & concordia quærenda, [h] & tenendo partem hanc affirmatiuam vitatur correctio prædicti cap. *ad Apoſtolicam.*

Septimo, quod licet legi prohibenti, ne perſona contrahat, non poſſit renunciari, poteſt tamen lege prohibente contrahi, non referendo verba ad perſonas contrahentium, vt docuit Barthol. [i] & per nullum verbum prædicti Concilij [k] prohibetur directè vllus profiteri, licet prohibeatur profeſſio, & declaretur nulla, ſi fiat.

5 Quibus tamen non obſtantibus contrarium videtur tenendū conſulendo, & iudicando, licet forte diſputando pars affirmans per fundamenta ſupradicta defendi poſſet. Primò quidem, quòd ibi parificantur profeſſio ante decimum ſextum annum facta, & facta ante finem anni probationis. At nemo audebit dicere, profeſſionem ante decimum ſextum annum de conſenſu nouitij factam valere. Ergo nec debemus dicere, profeſſionem factam ante finem anni probationis de conſenſu nouitij valere: quoniam de parificatis idem debet iudicari. [l]

Secundò, quòd mens & ratio ſunt anima legis iuxta ca. fin. [m] adiuncto dicto Diu: recepto per omnes [n] & vbique c. *Nec debemus putare,* vt ait Hieronymus [o] *Euangelium eſſe in verbis ſcripturarum, &c.* Quibus concordat Imperator in l. *non dubium.* [p] At mens & ratio, quæ mouerunt ſacrum Concilium ad conſtituendum illud [q] videtur eſſe, ne illi anno renunciare poſſent nouitij.

6 Tertio, quod verba legis ita interpretāda ſunt, vt ipſa non fruſtretur, & otioſa reddatur, etiam in materia ſtricta, odioſa, & correctoria, iuxta cap. *in his.* [r] cap. *ſi ciuitas.* [s] quod habet interdictum latum contra ciuitatem, quod eſt odioſum & reſtringendum, ita eſſe interpretandum, vt includat eius ſuburbia, ne ſuo fruſtretur effectu, quæ conſtat non eſſe partem ciuitatis. [t] Et gloſſa in capit. *quamquam.* [v] recepta per omnes, illum textum exorbitantem, & corrigentem ius antiquum, loquentem de teſtamento, extendit ad codicillos, qui ſunt aliud, quam teſtamentum, [x] ne ſuo effectu fruſtretur. At interpretari prędictum Concilium [y] ſic, vt limitetur per prædictum cap. *ad Apoſtolicam.* eſt illud fruſtrare: quia nihil, aut certè parum induceret noui: nam etiam ante illud profeſſio facta ſine vtriuſque partis conſenſu, ſcilicet monaſterij, & nouitij, erat nulla.

7 Quarto, quòd prædictum Concilium [z] exæquat in hoc religiones Mendicantes, & non Mendicantes, vt palam colligitur ex eius contextu. At profeſſio facta apud Mendicantes de conſenſu vtriuſque partis ante finem anni probationis eſt nulla, vel certè non facit verè religioſum: quia non ſpeciali religioni obligat, ſed tantùm in genere religionis, per quam non fit verè religioſus, ſed obnoxius, vt fiat religioſus, iuxta textum, gloſſam & communem, & veram opinionem. [a]

Quinto, quod ex contextu [illegible] [b] cil uiſſe amplia illud cap. habebat locum in Prædicatoribus, & tamen poſtea fuit extenſum per cap. *conſtitutionem.* quod poſt illud immediate ſequitur, ad Auguſtinianos, & Carmelitas, quod colligitur ex illa ampliatione iſtis, *ad nullum effectum:* quaſi diceret, eſto quòd profeſſio antea facta intra probationis annum de conſenſu vtriuſque partis aliquando eſſet nulla quo ad faciendum profitentem religioſum: habebat tamē aliquem effectum, ſcilicet quod faciebat profitentem religioſum in genere, id eſt obligatum ad intrandum religionem. Et clarum eſt, quòd non poterat hoc verificari, niſi in religionibus Mendicantium, de quibus agunt prædicta duo capit. [c] Ergo mens Concilij fuit, æquare profeſſiones omnes de conſenſu partium factas, profeſſionibus factis in Mendicantium religionibus, cum hoc additio, quòd eſſent nullæ quo ad omnes effectus, etiam ad effectum obligandi religioni profitentem in genere.

8 Sexto, quod Concilium [d] expreſſe ſtatuit, vt nulla renunciatio, aut obligatio nouitij, etiam cum iuramento facta, ante finem anni valeat, niſi cum Epiſcopi auctoritate, & intra duos menſes poſtremos fiat: renunciatio, & obligatio iurata de conſenſu nouitij facienda nulla eſt: ergo à fortiori profeſſio, per quam alienatur perſona, quę domina bonorum erat, de conſenſu nouitij, & etiam monaſterij facta erit nulla, argumento cap. *cum in cunctis,* adiuncta gloſſa. [e]

9 Septimo, quod licet prædictum Concilium [f] non dicat expreſsè, non poſſe nouitium & monaſterium renunciare prędicto anno ſibi conceſſo, tacitè tamen id videtur facere geminando vniuerſaliter toties prohibitionem, dum dicit, *in quacumque religione.* & iterum, *Tam virorum, quàm mulierum* & ruſus, *Non fiat.* & iterū, *Non admittatur.* & ruſus, *ſit nulla.* & tandem, *Nullum effectum operetur.* Quam geminationem habere in ſe quoddam myſterium, & vim ſpecialem, dicit gloſſa putata ſingularis & recepta [g] pro qua eſt lex *baliſta.* [h] & congeſta per Felinū [i] & quod præter hęc omnia idem Concilium [k] expreſsè ſtatuit non valere renunciationem bonorum: quod conſtat eſſe minus, quàm renunciationem perſonæ, vt dictum eſt.

Octauo, quod prędictum ſacroſanctum Concilium videtur voluiſſe principaliter obſtare abuſui, quo in grande præiudicium cùm animarum nouitiorū, & monaſteriorū, tum totius Reipu. Chriſtianæ iam ferè vbique & omnes priuatis affectibus abutebantur illo ca. *ad Apoſtolicam.* admittentes ad profeſſionem viros, & fœminas, notos, & ignotos, ſapientes, & ignaros, bene, & male moratos, ad importunas preces parentum, amicorum, heroum, regulorum, & nonnunquam Regum ipſorum. quæ obuiatio ſufficiens non poterat fieri, niſi prohiberetur renunciatio legis tam ſalubris.

10 Nono denique, quod nemo iuri publico renunciare poteſt [l] & experientia, quæ rerum eſt magiſtra, [m] docuit, ſanctos Patres præfati Concilij, renunciationem prædicti anni, quæ tempore quo factum fuit dictum cap. *ad Apoſtolicam.* ſolùm videbatur præiudicare iuri priuato, tempore tamen Concilij & noſtro clarè cœpiſſe præiudicare tantùm vel plus iuri publico, quàm priuato: nam iam paſsim in aliquibus religionibus, intra vnam, vel alteram hebdomadam cœperunt fieri profeſsiones, ad hoc vt profeſſi ad dignitates & beneficia promouerentur, & ſic fierēt prius magiſtri, quàm diſcipuli, contra cap. *cum in magiſtrum aſſumi non debeat, qui non nouit eſſe diſcipulus.* [n] cum magno damno & dedecore publico ipſarum religionū, quæ ſunt magna pars Reſpubl. Chriſtianæ, in qua ius publicum conſiſtit, [o] & conſequenter dici poſt Cōcilium vetuiſſe huiuſmodi profeſſiones in vtilitatem publicam, cui nemo poteſt renunciare ſine ſummi Principis auctoritate, quæ niſi ob magnam publicam vtilitatem non eſſet impertienda. Per quæ fundamenta procul dubio hæc pars negatiua detur eſſe gratiſsima Chriſto D. N. qui nos omnes in ſua prædicta religione ſeruet. Amen. Et quia per tacta in prædictis fundamentis facile reſponderi poſſit obiectis, id gratia prolixitatis euitandæ non facimus. Salua, &c.

a In verbo quotiibet.
b Arg. clem. exiui. ... & ca. quod Dei timorem de ſtatu monach.
c Ca. 15.
d L. & poſteriores. ff. de legib.
e ff. qui ſatiſdare cog.
f C. de bon. confiſca.
g Ca. 15.
h Cap. cū expediat. de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoff. dotib.
i In l. ſi quis pro eo. nu. 9. ff. de fideiuſ.
k Ca. 15.
l L. ... ff. ad ...
r De priuileg.
s De ſenten. excom. lib. 6.
t Ca. Rodulphus. ... de reſcript.
v De vſuris ... in verb. teſtamen.
x L. ſi dom. C. de codicil.
y Ca. 11.
z Ca. 15.
a Ca. ... lum de reg.
b Ca. 11.
c Non ſolum & ca. ... ſtitutionem.
f De elect. & elect. ...
g In clem. ... in verbis ...
i Ca. ... de de re ... gemi... natio ...
l Cap. ſi diligenti. de foro competen. ... ius publicum. ff. de pactis ...
n De electio. ... ff. de teſt. & cura.

SVMMARIVM.

1 *Ordo Minorum Conuentualium laxior quidem eſt omnibus ordinibus Mendicantibus, ſed non alijs non Mendicantibus nu. 1.*

2 *Religioſus profeſſus de licentia ſui Superioris tranſit ad ſtrictiorē, immo & ſine illa modo ſit petita, nec aliquo priuilegio prohibeatur [illegible] licentia ad parem. num 2. ad laxiorem non niſi de licentia Papæ, vel licentia Generalis, aut Cardinalis Protectoris ordinis ſuffi[illegible] nu. 3.*

4 *Papa regularem petentem ſibi concedi licentiam tranſeundi ad certum ordinem, remittendo ad Protectorem, ei non facit aliam facultatem, niſi reſtrictam ad petitum ordinem.*

CONSILIVM LXIII.

REgularis ordinis Minorum Conuentualium petiit a [illegible] licentiam tranſeundi ad quemdam alium [illegible] eum reciperet, P[illegible] remiſit negotium ad [illegible] Protectorem, Protector ad Generalem Minorum [illegible] ndum.

[illegible] primo, præfatum Illuſtriſsimum Cardinalē [illegible] de more rem hanc cum Generali præfato [illegible] communicaſſe, quo res prentius & ſalu[illegible] tur, & iure me deſiderare, vt præfatus Reuerē[illegible] expreſsiſſet, cuius ordinis ſit profeſſus, & quem [illegible] nem, qui vult eum recipere, inuenerit.

[illegible] quod quia veriſimile eſt eum eſſe fratrem ordinis [illegible] Franciſci Conuentualium, eo quod Illuſtriſsimus Cardinalis ſancti Sixti, ad quem remiſſus eſt à S.D.N. Protectorem eius, deſideratur expreſsio ordinis alius, [illegible] inuenit volentem eum recipere. Nam ſi eſt aliquis de Mendicantibus, certum eſt præfatum Reuerendiſsimū Generalem poſſe facere illi facultatem tranſeundi ad illū: quia iure communi laxior eſt ordo Minorum Conuentualium, quàm ordines aliorum Mendicantium: & præfatus Generalis poteſt facere ei facultatem tranſeundi ad ſtrictiorem, immo etiam eodem iure communi ipſemet frater poteſt tranſire ad illum, petita, licet non obtenta licentia,[a] niſi particulari iure ſit ei prohibitum.

2 Tertio, quòd ſi ordo, qui vult eum recipere, non eſt aliquis ordo de Mendicantibus, oportet ſcire an ſit æquè ſtrictus, ac eſt ordo præfatorum Conuentualium. Si enim eſt æquè ſtrictus, poterit ei facere facultatem ſecundum gloſſam communiter receptam,[b] quam etiam nos in hoc ſequimur in com. 4. de reg.[c] quæ habet prælatum inferiorē Papa poſſe facere facultatem trāſeundi ad ordinē parem.

3 Quartò, quòd ſi ordo, quem inuenit volentem eum recipere, eſt laxior eo, quem profeſſus eſt, non poterit præfatus dominus Generalis facere illi facultatem tranſeundi ad illū auctoritate ſua: quia id ſoli Papę reſeruatur per prę fatam gloſſam communiter receptam, ſed neque Illuſtriſſ. Cardinalis: quia vt Protector ordinarius, non poteſt, quia eſt inferior Papa, neque vt delegatus, quia Papa non delegat ei expreſsè facultatem præbendi licentiam tranſeundi ad laxiorem: ſoluit enim, vt in narratione caſus proponitur, remittit eum ad eius Dominationem Illuſtriſsimā vti Protectorem, qui vt talis eſt ordinarius inferior Papa, qualis non poteſt facere tranſeundi facultatem ad laxiorem per prædicta.

4 Quinto, quod S.D.N. non videtur quidquam delegare præfato domino Cardinali Illuſtriſsimo, niſi quo ad facultatem tranſeundi ad ordinem iam inuētum: & ideo nō poteſt eius Dominatio illuſtriſsima nec Reuerendiſsimus Generalis quidquam facere auctoritate ſuæ Sanctitatis, niſi quo ad illum ordinem: quia delegatio Papæ eſt ſtricti iuris.[d]

Aduerte, quia quæ dicit auctor hic num. 3. videntur limitanda in caſu de quo ſupra conſilio 56 & 57.

SVMMARIVM.

1 *Tranſlatus ad aliam religionem, etiam vt in ea præſit, in ſecunda emittit profeſſionem, ſicq; deſinit eſſe monachus primæ, & efficitur monachus ſecundæ, in qua etiam dimiſſa prælatura remanet monachus.*

CONSILIVM LXIIII.

AN regularis trāſlatus ad aliam religionem, vt ſit in ea prælatus, & renuncians præfecturam ſuam, remaneat regularis poſterioris, vel prioris religionis.

1 Reſpondeo, quod remanet mona[illegible] poſterioris. Tū quia tranſlatus legitime [illegible] ori.[a] Tum quia omnis Abbas eſt monachus illius [illegible] Abbas.[b] Tum quia, [illegible] omnis monachus tranſlatus ad aliam religionem, vel monaſterium, ita [illegible] vel expreſsè eam profit[illegible] quia beneficia illius monaſterij vel ordinis non poſſunt conferri niſi monachis eius,[c] quò fit, vt nuper conſultum fuerit, Franciſcanos Conuentuales, quos fe. re. Pius V. ſuis monaſterijs priuauit in Hiſpania, quoque tranſierunt ad Franciſcanos Obſeruantes, & apud eos regulam noue S. Franci[illegible] fuerunt ſponte, non potuiſſe [illegible] pristinam, ſicut poterant alij, qui [illegible] fuerunt profeſsi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mendicantium ordo ille eſt, cui vel ab eius fundatione, vel per cōſtitutiones Apoſtolicas, vel à ſede Apoſtolica confirmatas non licet nec in particulari, nec in communi habere proprium: à quo ſi quis ad non Mendicantes tranſeat, efficitur inhabilis ad beneficia & officia religionis.*

2 *Tranſlatio ad laxiorem cùm ſit contra ſacrum Concilium Tridētinum vt ſit legitima, videtur egere Pontificia derogatione.*

CONSILIVM LXV.

AN N. tranſlatus ab ordine de Mercede in non Mendicantem incidat in Clementinam 1.[d]

1 Reſpondeo, quæſtionem hanc eſſe ſatis grandem. Sed ſequutus Cardinalē, & mentem eius,[e] reſpondeo quod non, ſi à principio fundationis ordinis n[illegible] vt eſſet vnus de Mendicantibus: ita quod non [illegible] fratres illius ordinis in communi, nec in particulari pro[illegible] habere: vel niſi per conſtitutiones Papales, vel Papa [illegible] firmatas aſtrictus fuerit prædictus [illegible] de Mercede ad prædictam paupertatem: in quibus duobus caſibus diceretur eſſe ordinis Mendicantis, & religioſus prædicto modo tranſlatus incurreret inhabilitatem Clemētinę prędictæ.[f] Cui conſequens eſt poſſe prædictum tranſlatū tenere beneficia ordinis, ad quem tranſiuit, niſi in prædictis duobus caſibus: quia prædicta Clementina nō infligit pœnam, niſi Mendicantibus tranſlatis. Sed, vt tranſlatio cenſeatur legitima, videtur neceſſarium vt Papa deroget Conc. Trid. prohibenti tranſlationem ad regulam laxiorem.[g] Salua, &c.

Aduerte, quia hoc dictum videtur limitandum, ex mēte auctoris, in caſu de quo ſup. Conſil. 56 & 57.

SVMMARIVM.

1 *Licentia tranſeundi ad laxiorem eſt contra ius commune, & ſacrum Concilium ſecus ad ſtrictiorem.*

2 *Tranſlatus iuſte ab vna religione, modo non ſit quatuor Mendicantibus, non efficitur inhabilis ad beneficia religionis, ad quam transfertur.*

CONSILIVM LXVI.

AN religioſus B. Mariæ de Mercede, obtinens facultatem à Papa tranſeundi ad alteram religionem, poſſet obtinere beneficia religionis, ad quam tranſierit, & an ſit contra ius commune, vel Concilium Tridentinum.

1 Reſpondeo primò, non eſſe oſtenſam nobis facultatē ipſam tranſeundi, & ita non poſſe nos de illa non perſpecta ſatis rectè reſpondere.[h]

Secundo, quod ſi facultas fuit facta ad tranſeundum ad ſtrictiorem, non eſt contra ius, per cap. *licet*,[i] ſi autem facta eſt ad tranſeundum ad laxiorem, eſt contra ius commune, & contra Concilium Tridentinum.[k]

2 Tertiò, quod Dominus conſulens non incurret inhabilitatem obtinendi beneficia religionis, ad quam tranſierit, poſitam in Clementina,[l] ſi facultas ſe extendit ad trāſeundum ad religionem non Mendicantiū, quia ordo prædictus S. Mariæ de Mercede non eſt de quatuor Mendicantibus, de quibus loquitur prædicta Clementina 1. vt præ alijs rectè definit Ioannes Imolenſis,[m] & ſentiunt alij, & ea ratione firma probatur, quod Clementina illa eſt pœnalis, & loquitur de Mendicante tranſeunte: &

a Cap. licet de reg.

b In cap. [illegible] §. [illegible] de prob.

c Super 2. gloſ. [illegible] 19. q. [illegible]

d Cap. P[illegible] de off. de leg.

a Cap. ſi quis [illegible] 21. qu. 1 & c. [illegible] 18. q.

b Cap. ſin. de [illegible]

c Ca. cum ſingula § pr. de præbend. 6

d De reg.

e In d. clem. 1. 3.

f De regul.

g Cap. 10 de regul. ſeſſ. 25.

h L. incivile. ff. de legibus.

i De regula.

k Seſſ. 25. ca. 19. de regula.

l 1. de regu.

m Ibidem.

ideo n[illegible] bet extendi ad [illegible] non Mendicantem.[a] Salua,&c.

a Cap. pœna. de pœnis dist. 1. & eis nobis lata admonitio.

SVMMARIVM.

1 Pœnitentis relationi circa ea quæ dependent ex iuris prudentia, vel intelligentia reſcriptorum non eſt facile credendum, nec reſponſio[illegible] eius interrogationi nu. 3.

2 Translatus a Mendicantibus ad canonicos regulares non Mendicantes, ſi ſit clericus, poteſt tam in Eccleſia numerata, quam nõ numerata a dicto ordine eligi in canonicum.

4 Regularis in Mendicanti[illegible], cui cõceſſa eſt facultas vt trãſeat ad non Mendicantes, non poteſt apud canonicos regulares admitti ad habitum, vel profeſſionem, niſi peracto anno probationis.

CONSILIVM LXVII.

N. Olim ordinis fratrum Minorum de Obſeruãtia fuit diſpenſatus vt poſsit transferri ad ordinem canonicorum regularium S. Auguſtini: & ſupponitur in breui nõ eſſe [illegible]lam clauſulam in ſimilibus breuibus ſolitam apponi, *Sine ſpe tamen beneficiorum*, & derogatum fuiſſe Clem. *vt profeſſores*[b] & fingimus etiam in breui eſſe illas clauſulas ſolitas, ſcilicet, *Vt poſſit gaudere omnibus priuilegiis, indultis, immunitatibus, quibus alij non tranſlati gaudent.*

b De regul.

Quæritur, an iſte talis poſsit recipi in canonicum tam in Eccleſia numerata, quam non numerata canonicorum regularium, & poſsit prouideri de canonicatu & præbenda & dignitate ordinis canonicorum regularium ſine alia diſpenſatione, & ſi poſsit admitti ad ſuſceptionem habitus, & ad emi[illegible]ionem profeſsionis, abſque eo quod eligatur in canonicum, ſeu conferatur ei canonicatus. Quæritur etiam, an talis poſsit renũciare anno probationis inducto per Concilium Tridentinum pro quo eſt conſiderandum quod d. N. eam fecit probationem in dicto primo ordine, & dictum Concilium videtur loqui in ſæculari, qui numquam fecit profeſsionem in aliquo ordine.

1 Ad has quæſtiones reſponſurus dico primo, quòd non poteſt ſatis categoricè reſponderi non viſo prædictæ diſpenſationis tenore: quia iuriſperitus multo plura poteſt ex eo toto perpenſo elicere, & colligere, quam conſulẽs, vel alius iurium ignarus: & ita non poteſt eſſe certa relatio facta ab huiuſmodi conſulente, nec conſequenter certum reſponſum dari à conſulto.[c]

c L. vt reſponſum, C. de tranſact. & l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſtitu.

Secundo, quod non video qua ratione derogetur Clementinæ 1.[d] niſi apponatur clauſula, *Quod habere poſsit beneficia, vel officia ordinis, ad quem transfertur*: per cuius appoſitionem & tenorem daretur magna lux ad reſpondendũ quæſitis. & in hoc argumento videtur inſinuari, quòd non ſit poſita: ex quo videtur reſultare contradictio aliqua tacita.

d De reg.

2 Tertio, quod ad primam quæſtionem reſponderi poſſe videtur affirmatiuè, præſuppoſito quod prædictus N. eſſet iam clericus: quia canonicatus regularis præſupponit clericatum, vt colligitur ex D. Thoma.[e]

e 2. 2. q. 189. art. 0. ad 2.

3 Quarto, quod ad ſecundam, & tertiam quæſtionem nõ audeo reſpondere non viſo tenore diſpenſationis.

4 Sexto ad quartam reſpõdeo, quod multa poſſent afferri pro parte affirmatiua etiam vltra rationem coloratam, quæ aſſertur in propoſitione ipſius: ſed veriorem arbitror partem negatiuam. Tum quia textus Concilij,[f] generaliter nullo excepto decernit, ne profeſsio fiat ante annũ probationis completũ: & vbi lex non diſtinguit, nec nos ipſius diſtinguere debemus textus.[g] Tum quia annus probationis non ſolùm datur in fauorem profeſſuri, vt experiatur id, quod profeſſurus eſt, ſed etiam in fauorem eorum qui profeſsionem ſuſcipere debent, vt experiantur mores ſuſcepti, an conueniant ſuæ congregationi.[h] Et ita licet frater Minor, qui expertus eſt regulam Minorum, & eam eſt profeſſus, ſatis videri poſsit expertus regulam canonicorũ regularium, & ſic ex parte illius ceſſare videatur neceſsitas eam probandi, non tamen ob hoc tollitur monaſterio & congregationi neceſsitas probandi mores illius, qui longè melius cognoſcuntur tractu annali, quàm menſtruo, vel ſemeſtri, aut alio minori, vt palam eſt.

f Cap. 15 de regul. ſeſſ. 25.

g Cap. ſi Romanorum. 19. diſt. & l. de pretio. ff. de publ. in rem act.

h Cap. ad Apoſtolicam. de reg.

SVMMARIVM.

1 Tranſlato poteſt non dum Pontifex, ſed & ſuus ſuperior [illegible] concedere licentiam, vt ſtet extra monaſterium, modò ſub[illegible] iuſta cauſa, aliàs non.

2 Cauſa quæ ſit iuſta, vt ſuperior regularis faciat [illegible] ſtandi extra clauſtrum eſt arbitraria & multiple[illegible] vtilitas directa vel indirecta proueniens proprio mon[illegible], vel ordini docendi, vel diſcendi literas conuenientes monacho, vtilitas vniuerſalis Eccleſiæ, vel corp. ex quibus poteſt diiudicari, an idem ſit de illo, qui alieno inſeruit parochiali, nu. 2. & 3. ac ſi dubium ſit, an ſit iuſta, proderit Papa declaratoria, vel lic[illegible] nu. 3.

3 Extra monaſterium de licentia Superioris manens non poteſt citra mendacium dicere ſe degere in monaſterio.

CONSILIVM LXVIII.

N. Tranſlatus iuſtè ex ordine ſtrictiore ad laxiorem, de licentia Superioris monaſterij, ad quod fuit trãſlatus, ſeruiuit benefi[illegible]o curato ſito in loco diſtan[illegible] a monaſterio per 100. milliaria. Quæritur primo, an id ei liceat.

Secundo, an indigeat licentia Papæ, ſitque immunis à peccato, ei dicendo ſe manere in monaſterio.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo primo, monachum non poſſe manere extra monaſterium, niſi de licẽtia Superioris iuſta de cauſa facta, vt nos clarius alijs tradimus in comm. 2. de regu.[a] per cap. *monachi*,[b] & quod iuſta cauſa eſt vtilitas directa, vel indirecta proueniens monaſterio ex illa abſentia, vt probant prædicta cap. ſtudium item diſcendi vel docendi literas conuenientes monacho, & alia ſimiles, quæ arbitrio boni & prudentis viri [illegible]tur iuſtæ, vt nos ibidem extendimus, vbi etiam d[illegible] etiam Papam non poſſe dare hanc licẽtiam ſine iuſta cauſa, & cùm ea ſic etiam inferiorem.

a 2 de reg. nu. 4.

b C. 18. q. 2.

2 Secundo, quòd punctus quæſtionis huius conſiſtit in decernendo, an Dominus conſulens iuſta de cauſa abſit monaſterio, vt præfato beneficio curato deſeruiat: quo conijciendum eſt ex vtilitate, quæ directè, vel indirectè prouenit monaſterio, & ordini, cuius eſt ipſe, vel etiam e vtilitate, quæ proueniret Eccleſiæ vniuerſali, vel [illegible] cæ, quod ex ſolis contentis in caſu propoſito non poteſt conijci.

Tertiò, quòd tutus eſt, ſi ea iuſta cauſa abſit de licentia Superioris, alioquin nunimè, etiam de licentia Papæ.

3 AD SECVNDAM reſpondetur primò, quòd D. conſulens, vt inſinuatum eſt, non indiget licentia Papæ, ſi iuſta de cauſa abeſt, nec ſufficit illa ei, ſi huiuſmodi cauſa deeſt, nec licet ei narrare Papæ ſe manere in monaſterio, ſi extra illud manet: quia nemini licet dicere falſum, etiam ſi aliquando liceat tacere verum,[c] & mẽdax precator debet carere impetratis.[d]

c C. ne quis 22. q. 2.

d L. 1. C. de precib. Imperat. offer. lib. de ſerip.

Secundò, quòd vtilius eſſet D. conſulenti petere à ſua Sanctitate, vt declaret, quòd prædictum ſeruitium, quod facit beneficio curato, eſt iuſta cauſa, vt inferior faciat ei facultatem manendi extra monaſterium, aut certè petat à ſua Sanctitate, vt ei faciat, ſi & quatenus opus eſt, facultatem ſeruiendi beneficio præfato de licentia ſui ſuperioris, cum qua iam illi ſeruit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

3 Licentia conceſſa monacho ſtandi extra clauſtrum non iuſtificatur ex eo, quod Superiori ita videatur, niſi ſubſit iuſta cauſa ſe extendens ad totum tempus pro quo conceditur, num. 2. Nec in hoc differt an is cui conceditur ſit translatus, vel proprius illius monaſterij ſilium profeſſum. nu. 1. & 2.

CONSILIVM LXIX.

AN ſuperior ordinis, ad quem cum iuſta licentia tranſit regularis alius ordinis, poteſt & qualem licentiã dare illi ad manendum extra monaſterium?

Reſpõdeo, quòd nemo, quod ſciam, tractauit hãc quæſtionem ita vtiliter & clarè, ac nos in com. 4. de reg.[e]

e Super c. Statuimus. 19. q. 3. qu. 6. & 1. num. 12.

1 Secundò, quòd ex reſolutione illarum colligitur eiuſmodi ſuperiorem tantam & eadẽ de cauſa poſſe dare huiuſmodi tranſlato licentiam manendi extra monaſterium, quantam & qua de cauſa poteſt dare regulari originario ſuo, & vernaculo, & è contrario.

2 Tertiò, quòd nec tranſlato, nec originario vernaculo

poteſt

[illegible] licentiam manendi extra monaſterium ſine iu- [illegible] cum [illegible] ſic vtrique, & conſequenter quòd neu- [illegible] ſtatem manendi extra monaſterium, [illegible] quantum iuſta cauſa requirit & ſuadet, & ad [illegible] est conſequens, quod neutri poteſt dari ad [illegible] & eo quòd ſibi abſque iuſta ratione benè [illegible] per quod categorice ac formaliter propoſitę [illegible] reſpondetur.

SVMMARIVM.

1 [illegible] claustrum ſtando regularis peccat, & nu. 9. niſi adſit licen- [illegible] à Superiore ſine mediato ſiue immediato, ſaltem tacita & generalis, nu. 4. iuſta de cauſa cum arbitrio conceſſa. nu. 8.
2 Habitum regularem dimittere ſine peccato non poteſt monachus, nec etiam occultare fallit, ſi ſubſit cauſa, præſertim de licentia Superioris. nu. 5. & 10.
3 Licentiam dimittendi habitum vel ſtandi extra clauſtrum concedens Superior peccat ſicut exiens, & dimittens. & 3.
Clericum ex cauſa poteſt tonſuram dimittere, & habitum tranſformare.
4 Sanitatis recuperandæ cauſa poteſt nedum monachis etiam Carthuſianis, ſed & monialibus concedere Superior, vt ad tempus ſtent extra monaſterium, immo peccaret id non concedendo ei, qui in clauſtro non poſſet ſeruari. nu. 7. & 8.
Iurans non exire certum locum, non tenetur illud in præiudicium ſalutis corporalis, vel ſpiritualis ſeruare.

CONSILIVM LXX.

PRæfectus cuiuſdam monaſterij, expertus quòd quidam ſuus monachus contagioſo morbo laborans no poterat ſatis commodè medicari intra monaſterium, conſulente, monente, promittenteq; medico eruditiſsimo valdeq; pio, quòd ope diuina ſanaret eum intra paucos dies, ſi mitteretur ad domum ſuam, in qua poſſet manere ſecretò, decreuit cum ſuis tribus conſiliarijs mittere illum in prædictam domum noctu ſecreto mutata veſte, velataque facie, ita quod à nemine poſſet in via cognoſci, ea lege, vt maneret in domo incluſus durante medicatione, & mox rediret eo modo, quo abiit in monaſterium, vbi more ſolito inſeruiret: qui gratia Deo, intra paucisſimos dies ſanatus redijt, & vt antea ſolebat ſeruit.

Quæritur, an præfatus præfectus, & conſiliarij eius, dãdo præfatam licentiã prædicto modo, peccauerint, necne, & puniri debeant, necne.

1 Pro parte affirmatiua, nempe quod peccauerint, facit primò, quod monachus peccat exeũdo è clauſtro,[a] & etiã relinquendo habitum,[b] & conſequenter in caſu propoſito bis peccauit præfatus monachus, ſcilicet exeundo, & relinquendo habitum. At qui cõſentit in peccatum peccat,[c] ergo præfatus præfectus, & ſui conſiliarij non ſolum ſemel, ſed etiam bis peccaſſe videntur, cum duplici peccato conſenſerint, & conſequenter puniri debent.[d]

2 Secundo facit[e] Conc. Trid. quatenus ſignificat religioſum nulla de cauſa debere relinquere habitum, immò nec occultare.

Tertiò, quòd in regula ordinis, cuius eſt præfatum monaſterium, expreſsè habetur non licere fratribus dimittere habitum, niſi cauſa mutationis, mundationis, reparationis, vel alicuius euidentis infirmitatis, ſuper hoc tamen primitus onerata medici conſcientia.

His tamen non obſtantibus, videtur cõtrarium eſſe tenendũ, nẽpe quod prædictus pręfect⁹ & cõſiliarij eius nec peccauerũt, nec puniri debẽt, immo benè meriti ſunt cotã Deo & hominibus. Tum quia licitum eſt monacho exire de clauſtro de licentia ſui prælati iuſta de cauſa data, vt probamus in com. 4. de reg.[f] in hæc verba, *Omnis regularis quamlibet ſimplex poteſt iuſtè exire de licentia ſuperioris non ſolùm Generalis & Prouincialis, ſed etiam inferioris immediati, non tantũ expreſſa, ſed etiã tacita, & non tantùm ſpecialiter & in indiuiduo, ſed etiam generaliter data, modò ea detur iuſta de cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis.* hæc ibi, quæ latè probo & declaro ibidẽ: & non ſolùm poteſt exire, ſed etiam manere aliquo tempore, vt probo & declaro in eodem tractatu de reg.[g] per cap. *monachi,*[h] & quædam alia.

5 Tum quia monachus iuſtè poteſt [illegible] inquere habitum iuſta de cauſa, præſertim de licentia ſu[illegible]oris,[a] vt & clericus ſuum habitum & tonſuram cl[illegible], vt [illegible] gloſſa notabilis & recepta, [illegible] in hæc verba. *Habitum ſemel ſuſceptum non debet dimittere niſi ex iuſta cauſa. infra eodem cap. clerici. vnde cum quidam reprehenderetur à Papa, reſpondit: Feci, vt poterem latere ſub imagine Romam. Fac ſuit, vt ſinerem luxuriare comam.* & tex. expreſſus [illegible] pen.[c] habet [illegible], quem cauſa timoris transformare habitum ex quo [illegible] colligit eum qui iuſta de cauſa dimittit habitum non [illegible] apoſtatam.

6 Tum quia infirmitas, præſertim contagioſa, eſt iuſta cauſa dandi licentiam monacho vt e[illegible] monaſterium & maneat extra illud in loco conu[illegible] ad ſanandum, vt probatur c. 1.[e] quatenus eti[illegible]bus facit facultatẽ exeundi monaſterium ob infirmitatem [illegible]. & Concil. Tridentinum,[f] facit facultatem ex[illegible] monialibus ex quacumque cauſa, quæ videbitur iuſta Epiſcopo: & receptum eſt non poſſe moniales exire [illegible] de iam leui cauſa, ac monachi etiam Carthuſiani.

7 Tum quia etiã qui iurauit manere in aliquo loco, poteſt iuſtè ab illo exire, ſi ſalus corporal[illegible] exigat, iuxta gloſſam memorabilem, & receptam. Tum quia di[illegible] præfectus & conciliarij peccaſſent, ſi præfata de cauſa non feciſſent præfato monacho facultatem exeundi & manendi ſecreto ad ſanitatem recuperandam, [illegible] mente [illegible]ni,[h] aſſerentis prohiberi quem ſeruare iuramentum [illegible] obſeruantia ſpiritualis vel corporalis ſalutis recuperationem impediret: quæ videtur eſſe [illegible] ſpecifica præ[illegible] noſtro, in quo experientia monſtrabat [illegible] præfati monachi non poſſe reparari iudicio medici intra monaſterium, quod non poterat adhiberi præſentia medici, & neceſſaria viſitatio, & medicatio tanti morbi.

8 Tum quia [illegible] non eſt determinatum, quæ cauſa ſit iuſta ad exeundum & manendum extra monaſterium, vel relinquendum habitum, & ita relinquitur arbitrio boni viri determinandum,[i] & in ſpecie de cauſa iuſta exeundi tradidimus nos in d. cap. *non dicatis,* & [illegible] in dicto c. *Monachum.*[l] At in caſu noſtro medicatio præfati morbi contagioſi, & ferè incurabilis viſa fuit non ſolùm arbitrio boni viri, ſed etiam ſuorum Superiorum iuſta, & adeo quòd rectè & piè mea ſententia, v[illegible] debuiſſent iudicari mali & prudentes viri, ſi contra iudicaſſent, ob multa, quæ gratia breuitatis non explico.

9 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo non licere monacho exire [illegible] monaſterium, nec relinquere habitum temerè, & ſine cauſa, & ſine licentia prælati: negando tamen, quòd in noſtro caſu ita factũ fuerit, cum interceſſerit non ſolùm licentia prælati ſolius, ſed etiam conſiliariorum, & interuenerit iuſtiſsima cauſa, vt ſupra probatum eſt.

10 Ad ſecundum reſpondetur, quod illud cap. agit de dimiſsione habitus facta ſine licentia Prælati, & ad finem nunquam reſumendi illum cum propoſito procurandi, vt profeſsio declaretur nulla. Nos autem agimus de exitu & dimiſsione habitus ad modicum tempus de licentia Superioris iuſta de cauſa data.

Ad tertium reſpondetur primo, quod loquitur de dimiſſione habitus auctoritate propria facta, quæ nõ poteſt fieri extra caſus expreſſos in illa clauſula. Nos autem loquimur de dimiſsione Superioris auctoritate cum cauſa facta. Secundò reſpondetur, quod in illa clauſula videtur eſſe caſus pro noſtra parte, quatenus habet poſſe dimitti habitum cauſa infirmitatis de conſilio medici: nam in caſu noſtro medicus valdè eruditus & pius conſuluit, vt exiret eo modo quo exiuit, monendo, quod ſi non exiret, nõ ſanaretur, & ſi exiret, ſic intra paucos dies: quod & factũ fuit.

Aduertendum, pro eo quòd de monialibus dicitur nu. 6. vltra ſacrum Concilium adeſſe bullam Pij V. qua cauſas exeundi ad certas illis expreſſas reſtrinxit. fertur q; ſacram Congregationem conſuluiſſe vltra illas cauſas non dari extenſionem. ſed recurrendum pro licentia ad Sedem Apoſtolicam. Vide item infra de ſtatu monach. conſilio 5.

SVMMARIVM.

1 Religioſo, vt ob neceſſitatem parentum ſtet extra monaſteriũ, dat licentiam Papa, immo & Generalis, & Prouincialis, nu. 2. vt autem

a Ca. placuit & 1. & ca. monachi. 16 q. 1.
b Cap. prohibemus 2. q. 1 & 1. ne clerici vel mon. li. 6.
c Ca. cum Romana cap. 1. de off. deleg. d L. [illegible] C. de pœn. & [illegible] de his quæ fiunt à maiore
e Cap. 19. de regul. ſeſſ. 25
f Inter [illegible] 1.4 num. 14.
g Com. 2 [illegible] num. 60.
h & 2. 10.
a Capi. Denique. de vita & honeſt.
b Cap. ſi quis ex clericis de vita & hon.
c Eodem tit. 1 Verbo. timoris.
e De ſtatu regul. 6.
f In præfato titulo de reg. ca 1
g Ca. ſi vero. de iureiuran.
h [illegible] ſin ver. [illegible] 22 [illegible]
i L. 1 ff. de in re dubitata. de compuſ. de off. deleg.
k Nu. 60.
l Nu. 54.

etiam dimittat habitum non debet concedi, niſi quando eo retento non poteſt dicta neceſsitati ſubueniri nu. 3. An autem ad hanc reducatur, quando Superiores nolunt conſentire, vt ſtet extra clauſtrum, niſi dimiſſo habitu, non eſt ita certum.

4 *Regulari ſi etiam ſine iuſta cauſa Pontifex beneficium ſæculare confert ex certa ſcientia, tenet collatio, iuſtius autem illud in commendam concederet ei, cui ob iuſtam cauſam feciſſet facultatem in habitu ſæculari ad tempus extra monaſterium manendi.*

CONSILIVM LXXI.

A · B

QVidam religioſus prædicator, & doctus, quadraginta annorum, matrem habens, quæ quondam fuit ditiſsima, nunc pauperrima cum aliis multis, abſque verbo Dei, & miſſa, non poteſt eam ſuſtentare, nec eſt qui calleat linguam eius regionis ad prædicandum. Quæritur, an bona conſcientia poſsit petere diſpenſationem, vt ibi maneat, & doceat in habitu tantùm clericali: nam id ſi fiat, non deerit quidam Epiſcopus, qui motus miſericordia ei promittit quædam beneficia.

1 Reſpondeo primò, quod prædictus Dominus conſulẽs iuſtam habet cauſam, ob quam Papa poſsit facere ipſi facultatem manendi extra monaſterium in d. regione. Primo, ob neceſsitatem, quam mater ſua olim multum diues, & nunc valde pauper patitur, argumento ca. *conſideranda*,[a] vbi Ambroſius plurimum commẽdat opitulationem, quæ fit nobili, & ſeni, præſertim ei, qui diuitias ſine culpa perdidit, qualis eſt mater eius prædicta. Secundo ob vtilitatẽ magnã, quam faceret vita, & verbo, prędicando illis lingua ſibi nota: ob quam ſecundam cauſam non ſolùm eſt ipſe licentia donandus, ſed etiam rogandus, vt velit id facere, argumento c. *inter cætera*,[b] ibi, *Pabulũ verbi Dei, populo Chriſtiano quam maximè neceſſarium. quia ſicut corpus materiali cibo, ita anima ſpirituali moritur.*

C

a 200 diſt.

b De officio ordinar.

Secundò, quòd ſentẽtia eſt D. Thomę communiter recepta,[c] quòd religioſus ob neceſsitatem patris, vel matris iuſtè poteſt exire monaſterium de licẽtia Superiorum, ad ſubueniendum ei, ſi poteſt id facere: quam licentiam non ſolùm Papam, ſed etiam Generalem, vel Prouincialem ſuũ dare poſſe, etiam nos nuper ſcripſimus in com. 3. de reg. declarando cap. *nullam*,[d] & antea in Man. conf.[e]

D

c In 2. 2. qu. 101. art. 4.

d 10. q. 2. nu. 40.

e Ca. 14. nu. 14.

f In d. num. 40.

3 Tertiò, quòd, vt,[f] diximus, præfata licentia non eſt dãda depoſcenti ad manendum relicto habitu, ſed tãtùm eo retento, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento. An autem iuſtè dici poſſet non poſſe fieri ſubuentionem ſine dimiſsione habitus, eo quòd prælati ordinis nolunt conſentire, vt illa fiat retento habitu, quæſtio noua videtur, & digna deciſione.

4 Quartò, quòd, vt certum eſt, Papam poſſe iuſtè cõferre beneficium ſimplex religioſo iuſta de cauſa, immo quòd collatio facta ſine illa, licet eſſet iniuſta, teneret,[g] eũm id iure humano, cui Papa nõ ſub eſt, ſaltem quo ad vim coactiuam, ſit prohibitum, ita non eſt etiam incertum, S. D. N. difficilè id facturum, niſi S. Sanctitas ſibi perſuaſerit, iuſtũ eſſe facere conſulenti facultatem manendi, & prædicandi in locis prædictis prædicatoribus ſuæ linguæ deſtitutis, relicto habitu ordinis cum habitu clericali. Si enim hoc ſibi perſuaſerit, ſatis poterit flectere animum ad conferendum beneficium clericale clericaliter viuenti, ſaltem in commendam, donec neceſsitas ſubueniendi duraret.

E

g Arg. c. cum ſtu per mun ait 9. qu. 3. c. propoſuit. de conceſſ. preb.

SVMMARIVM.

1 *Regulari, vt ſtet extra monaſterium retento habitu, ad ſubueniẽdum matri & ſorori grandi neceſsitati, etiam ſi non ſit extrema, & ſuperueniret poſt profeſsionẽ, licẽtiam dat Generalis, & Prouincialis: at vt dimittat habitum, ſolus Pontifex concedere poteſt, nu. 2 & hoc ex iuſta cauſa, qua iudicis arbitrio relinquitur, poteſtq; ex multis ſimul collectis deduci nu. 3.*

F

4 *Congregatio Concilij Tridentini non habet facultatem dandi licentiam manendi extra monaſterium, & quatenus haberet, nõ tamen cenſeretur poſſe concedere, vt maneat dimiſſo habitu.*

CONSILIVM LXXII.

N. Regularis habens matrem & ſororẽ nubilem pauperrimas, impetrauit à ſuo Prouinciali licentiam manendi extra monaſterium habitu relicto, vt eiſdem opitulari poſſet, & ſic in habitu clericali aliquot annos tranſegit: nunc ad obtinendum confirmationem, vel nouã prouiſionem prædictæ gratiæ venit ad Vrbem, ſu et qua in ſacra Concilij Tridentini Congregatione ſupplicationẽ porrexit. Quæritur quid iuris.

A

1 Reſpondetur primò, præfatum Dominum conſulentẽ iuſtam habuiſſe cauſam, ob quã ſuus Prouincialis potuiſſet ei dare licẽtiam manendi extra clauſtrum ad ſubueniẽdum matri & ſorori pauperibus. quia, vt poſt vtrumque Thomam,[a] diximus in noſtro Man. confeſſ.[b] & in com. 3. de reg.[c] & ſequenti, neceſsitas nõ ſolùm extrema, ſed grãdis, non ſolùm præcedens, ſed etiam ſuperueniens parẽtibus filiorum religioſorum, etiam poſt profeſsionem eorũ, eſt iuſta cauſa, vt ſuperiores poſsint dare ipſis licentiam manendi extra monaſterium cauſa eis ſubueniendi.

B

a In 2. 2. qu. 101. art. 4.

b Ca. 14. nu. 14.

c Super eodem. in qua num. 40

2 Secundo, quod præfatus Prouincialis peccauit, faciendo præfato conſulenti facultatem manendi extra monaſterium abſque habitu regulari: quia ſolus Papa poteſt illam facere, vt diximus in præfato cap. *nullam*,[d] & probatur in cap. 2.[e] & ſatis in cap. *ſanctimonialis*,[f] & cap. *clerici*,[g] quatenus habet, religioſum etiam factum Epiſcopum debere ſui ordinis habitum geſtare.

d Nu. 40.

e ... clerici vel monachi.

f ... 41 diſt.

g ... de ...

Tertiò, quòd, quia ægrè ad difficulter diſpenſat Papa, vt religioſus maneat ob hanc cauſam foris abſque habitu regulari, & Prælati inferiores ægrè ſuſtinent, & patiuntur, vt huiuſmodi religioſi remaneant foris habitu retento, frequenter aliqui religioſi non fruuntur præfata facultate, qua vt frui poſſint, quid facere debeant, admonuimus vbi ſupra.[h]

C

h Nu. 40.

3 Quartò, quòd omnes cauſæ, quas Dominus conſulens allegat pro iuſta cauſa faciendi ſibi facultatem manendi extra monaſterium, videntur efficere vnam ſufficiẽtem ad illam concedendam. Tum quia prædicta vtriuſque Tho. opinio videtur communiter recepta. Tum quia, quando aliquid in genere determinatur, eius ſpecificatio relinquitur arbitrio iudicis,[i] & prædictæ omnes cauſæ videntur arbitrio boni & prudentis iudicis efficere vnam iuſtã cauſam præfatæ facultatis conſequendæ.

D

i L. 1. ff. de iure delib. c. de cauſis de off. dele. cũ vtrobiq; not.

4 Quintò, quòd Illuſtriſsima Illuſtriſsimorũ Cõgregatio declarationi dubiorum Concilij Tridentini deputata habeat facultatem diſpenſandi in hoc caſu, nullo iure cõmuni probari videtur, nec iure particulari, quòd ego ſciã, cùm aliud ſit dubia Cõcilij declarare, aliud cõtra Concilia & canones diſpenſare, & à ſeparatis nõ fit illatio.[k] Quin etiam arbitror præfatam Excellentiſsimam Congregationem non poſſe ob prædictam cauſam concedere facultatem manendi foris abſque habitu regulari, etiamſi haberet poteſtatem faciendi facultatem ob prædictam cauſam manendi foris, vt habent Generales, & Prouinciales ordinum ſuorum. Salua, &c.

E

k Ca. ad audientiam. de decim.

SVMMARIVM.

1 *Regularem etſi Prælatus poſsit ob delicta per ſuam diffinitiuam ſententiam habitu ſpoliatum ita ab ordine eiicere, vt poſsit ſub Epiſcopo in habitu clericali viuere, hoc tamen per ſuam diſpenſationem, etiam ob infirmitatis, vel parentum paupertatis cauſam, concedere non poteſt.*

2 *Regulari, vt propter infirmitatem, vel parentum paupertatem extra clauſtrum, retento tamen habitu, & obedientia regulari, ſtet, concedere poteſt eius Prælatus.*

CONSILIVM LXXIII.

F

QVæritur, vtrum qui propter ægritudinem impetrauit licentiam à Priore Generali ordinis ſancti Auguſtini manendi extra clauſtra vnà cùm abſolutione à voto, poſſit in habitu clericali decenti ſub obediẽtia ordinarij Miſſas, & alia diuina celebrare, & de bonis licitè acquirendis diſponere.

1 Reſpondeo quòd non. Tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt dimittat ſuum habitum, & dimiſſo illo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia ordinarij. Tum quia nullus Prælatus inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam eum nõ eſſe

profeſſum, vel priuādo per eam propter ſua delicta, & eiiciendo eum ab ordine.

2 Tum quia propter ægritudinem quamlibet incurabilem ſuperuenientem monacho poſt profeſsionem nō debet eiici monachus ab ordine, & obedientia eius, ſed debet eum curare ſuis impenſis, & quàm optimo modo diſpenſare poſſet cum eo id volente, vt retento habitu maneret in aliquo loco honeſto, ſub obedientia tamen ordinis, vt ſuccurreretur ei impenſis cognatorum ſuorum, vel aliorum, qui vellent eius curationi ſubuenire, & eius infirmitati opem ferre. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clauſura regularibus indicta eſt ſolo iure humano, poteſtq́; Prælatus facere licentiam ſuo ſubdito, vt retento habitu extra monaſterium, ſub obedientia tamen regulari moretur, & hoc nedum ex cauſa ſubueniendi parentibus. nu. 2. ſed vt ſiet obſes pro monaſterio, vel inſeruiat Epiſcopo pro Vicario & cubiculario. nu. 3. & pro quacumque alia legitima cauſa, donec ea ſubeſt. nume. 4. & 5.*

3 *Regularis poteſt dari obſes pro monaſterio.*

CONSILIVM LXXIIII.

FRater quidam S. Franciſci regularis Obſeruantiæ profeſſus, cum eſſet inquietus, & inſolens, faceretque aliqua crimina, & delicta, propter quę fuit à Superiorib⁹ ſuis incarceratus, & detentus, qui cum de ipſo carcere euaſiſſet, & ita apoſtata per aliquod tempus extitiſſet, Romā venit, ac per S. Inquiſitionis officium incarceratus propter aliqua delicta, & tandem conuictus, fuit ad triremes cōdemnatus: & cum in ipſis exiſteret, à Turcis captiuus ductus fuit, vbi peſsimam captiuitatē per annos nouem ſuſtinuit: de qua exiens, cùm nollet ad religionem redire, iterū per dictum officium S. Inquiſitionis in ciuitate Valentina fuit incarceratus, & poſtremo ad triremes per aliquot annos condemnatus. quibus tranſactis, pœnitentiáque completa, in libertatem deuenit: conſuléntque ſibi quo modo magis Deo placere poſſet, timenſque fratrum conſortium, & cōmunicationem, ne aliquando aliquis ob prędictas incarcerationes & condemnationes ipſum improperaret, aut cōtumeliis afficeret, cùm ſit nobilis genere, cupit vitam & ſtatum ſibi aſsignari, vt melius ſecuriúſque ſublata occaſione Deo inſeruire poſsit. Quapropter deſiderat ſibi licentiam & facultatem impartiri, vt eodem habitu retento poſsit vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia, præſtita per eum obediētia loci, vbi fuerit, ordinario, ſiue Reuerendiſſ. ſuo tantummodo Generali. Quæritur, vtrum attentis ſupradictis poſsit in conſcientia prædictus Reuerendiſsimus Generalis prædictam licentiam & facultatem concedere. Additur præterea in facto, prædictum conſulentem eſſe genere valdè illuſtriſſimo, & ingenio valdè iracundo, & ad retaleandum propenſo, manúque promptum: & quia veriſimile eſt, multos fratres in multis locis multorum conuentuum, eidem, ſi moretur in eis, frequenter apoſtaſiam prædictam cum damnationis remigio, & infamia ſeruituris prædictæ exprobraturos, & quod ipſe eiuſmodi opprobria non æquo animo laturus, ſed per ſe, aut per cognatos & amicos retalcaturus, & excitaturus noua ſcandala, & tumultus, ob quæ denuo opportebit eum damnari, & cum opprobrio ſuæ generis & ordinis ad eaſdem triremes remitti. Additur item, quamdam affinem eius valdè illuſtriſsimam ædificaſſe monaſterium diſcalceatarum, cui gratiſsimum eſſet, vt prædictus conſulens ſeruiret eis pro ſua eruditione, facundia, & arte dicendi, concionando tam eis, quàm aliis, cum decore generis ſui, & decore ac commodo ordinis ſui. Additus & tertio, multos proceres cognatos, & affines conſulentis eſſe valde addictos & deuotos ordini ſuo prædicto Minorum, & probabiliter animos ſuos ab eo aliqua ex parte alienaturos, ſi viderint Prælatos eius nolle miſereri conſulentis tamdiu & diuersè afflicti, ſed velle ipſum duplici contritione conterere, contra [a] Naum Prophetam, & cap. *quid ergo*. [b]

1 Pro parte negante huius quæſtionis faciunt primò illa tria argumenta, quæ formauimus nos in noſtro com. 4. de reg. [c] ad probandum clauſuram religioſorum eſſe iure naturali vel diuino iuſſam: & conſequenter à nullo humano ſuperiore poſſe illam vlli religioſo relaxari.

Secundò, quòd nullus Prælatus inferior Papa poteſt contra legem Eccleſiæ, etiam humanam, diſpenſare, niſi in caſibus expreſsis, eo quod inferior non poteſt legem ſuperioris tollere, vel arctare, [a] & ita communiter reſoluitur in cap. *at ſi clerici*, & obed. [b] at conſtat clauſuram prædictā, etſi non lege Dei lege tamen vniuerſalis Eccleſiæ eſſe inductam, [c] & nullo iure videtur caueri, vt Prælatus ordinis Minorum poſsit diſpenſare circa prædictam clauſurā tam latè, ac in quæſtione proponitur: ergo, &c.

Non obſtantibus tamen prædictis pars affirmatiua videtur verior: Primò quidem per omnia illa, quibus in prędicto cap. *ſtatuimus*, [d] ſatis perſpicuè probauimus iure humano, & non naturali, vel diuino clauſuram religioſis eſſe indictam.

2 Secundo, quod S. Thomas, [e] communiter receptus, & à nobis relatus in cap. *nullam*, [f] definit, quod Prælatus poteſt diſpenſare cum monacho, vt maneat extra clauſtrum, habitu ſuo retento, ad ſubueniendum parentibus, qui in illius ſubuentionis neceſsitatem etiam poſt profeſsionem inciderunt.

3 Tertio, quod etiam pro debito monaſterij monachi poſſunt in obſides dari. [g]

Quartò, quòd religioſus poteſt eſſe vicarius Epiſcopi de conſenſu Prælati ſecundum Cardinalem receptum, [h] & Rota, quam nos citauimus in cap. *non dicatis*, [i] poteſt itē eſſe cubicularius Epiſcopi, vt diximus in cap. *ſtatuimus*, [k] iuxta Panormitanum, [l] per cap. *cum paſtoris*. [m] Procurator item patroni, amici, vel principis, vnde vtilitas ſaltem latens redundaret in monaſterium, ſecundum Innocentium receptum. [n]

4 Quintò, quòd Prælati ordinum poſſunt ex iuſta cauſa eiicere ab ordine ſuo religioſos ſuos, etiam priuando eos habitu, vt in regulis B. Auguſtini, & B. Benedicti exprimitur, & probauimus nos in commentario cap. *non dicatis*, [o] contra Cardinalem. [p]

5 Sextò, quòd eadem ratione, qua poteſt hæc facere, poterit etiam alia de iuſta cauſa dare religioſo ſuo facultatē manendi extra monaſterium, illa cauſa durāte: ratio enim, cur in præcedentibus caſibus poteſt Prælatus concedere facultatem manendi foris, eſt, quod iuſta id cauſa expoſcit in illis.

Septimo faciunt illa verba Auguſtini relata in cap. *prodeſt.* [q] *ſiue plectendo, ſiue ignoſcendo, hoc ſolùm benè agitur, vt vita hominum corrigatur.* & candido animo perpenſis omnibus, quæ in hoc argumento deducuntur, optimus modus corrigendi vitam prædicti conſulentis videtur eſſe is, qui in ſua petitione continetur. Tum quia per illum ouis errans ad ſuas caulas reducitur. Tum quia ordinis Minorum decori conſulitur. Tum quia ſplendor generis conſulentis non contemnitur, & commoda, quæ à ſuæ gentis proceribus in ipſum ordinem manare ſolent, conſeruantur, & augentur. Tum quia generoſum ingenium, quod ægrè terroribus & pœnis flectitur, ſæpè caritate atque beneficentia ad virtutem trahitur, & in officio ſancto continetur.

Non obſtant pro parte negante citata. Non primum: quia in primo argumento pro parte affirmante adducto, citatus locus, vbi perſpicuè probatur clauſuram monachalem non eſſe iure naturæ, neque diuino inductam.

Non etiam obſtat ſecundum: quia in aliis argumentis probatur, poſſe Prælatum iuſta de cauſa facere religioſo facultatem manendi extra clauſtra: & in caſu propoſito, ſi omnes circumſtantiæ in eo tactæ ſatis perpendantur, non tantùm vna, ſed multæ apparebunt cauſæ concedendi facultatem manendi honeſtè in locis honeſtis, meditando, & faciēdo honeſta extra monaſteria aliquo modo in quęſtione propoſita, Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatis à religione quomodo conſulendum, & numero 2. & quid ipſi facere debeant, ad hoc vt obediant mandato eis facto, vt prius requirant, an poſsint beneuolos receptores reperire. nu. 3.*

4 *Receptores beneuoli intelliguntur ij, qui poſſunt recipere & incorporare religioni.*

Marginal notes (left column):
- a Cap. 1.
- b 25. qu. 5 & ca. ea vindicta ead. cau. & q. 4.
- c Supra e. ſta... nu. 19. q. 4 num. 29.

Marginal notes (right column):
- a Arg. ca. inferior. 21. diſt. & c. cū inferior. de maior. & obedi.
- b §. de adult. de iudic.
- c Ca. placuit ca. monachi. 2. 10. q. 1.
- d Et prædicto nu. 19.
- e In 2. 2. qu. 101. art. 4.
- f 10. q. 2. nu. 40.
- g Ca. ex reſcript. de iureiur.
- h In clem. 2. de reſcrip. q. 10.
- i Nu. vlt. 12. q. 2.
- k 19. q. 3. nu. 13.
- l In ca. quanto de offic. ordin. nu. 2.
- m 2. q. 7.
- n In cap. cum I. & A. de rendit.
- o 12. q. 1. nu. 64.
- p In clem. ne agro. §. quia vero de ſtat. monach.
- q 23. q. 5.

CONSILIVM LXXV.

1 NEmo negare poteſt, apoſtatas, qui ſut ſacri ordinis habitu reiecto vagantur, dignos eſſe regulariter vituperio, indignóſque auxilio. Tum quia manum ad aratrú miſſam contra conſilium euangelicum, [a] retrahunt. Tum quia multa addunt, & omittunt digna, quæ durè caſtigarentur, cùm cæteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquantò maiora, etiamſi ob ſolam circumſtantiam religionis non fiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolum ſunt venialia, ſecundum S. Thomam receptum, [b] ob quæ & alia multi nullo eos alio remedio iuuandos putent, quàm vt redeant in monaſteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri: & quòd, ſi redire noluerint, vel redeuntes non recipiãtur ab eis, nulla prætetea de illis cura habeatur, immo tamquam perditę & derelictæ oues relinquantur à dæmonibus vt plurimũ deuorandi.

a Luca 9.

b In 2. 2. qu. 186. art. 9.

2 Nos autem illis aſſentimur, qui putant, primum, eos qua parte fieri poteſt, tum blandiendo, tum terrendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant, & ita pareant, vt contumacia & inobediẽtia, quibus vſi ſunt, in duplicatam obedientiam & reuerentiam commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impediuntur, & iuxta illarum varietatem eis prouideatur: aliis quidem facta facultate trãſeundi ad alia eiuſdem ordinis monaſteria, aliis ad alias eiuſdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines ęquales, aliis etiam ad laxiores, cum clauſula tamen, vt in clauſtro more aliorum indigenarum perpetuo viuant: aliis, vt præſtito obedientiæ voto aliquibus alicuius ordinis Prælatis etiam non mendicantis, & Superioribus eorum, qui recipiant onus reddendi de illis rationem Deo, poſſint manere extra clauſtrum ſub cura & regimine ipſorum, & Superiorum eorum, quibus, ſublatis primis, exhibebunt & indicabunt ſe eſſe obedientiarios ipſorum, reſideréque in tali oppido, vel loco, parati ſibi in omnibus licitis & honeſtis, de more probatorum religioſorum, parere. Poſtea vero ſi non inuenerint prælatum, qui ſui ordinis habitum eis tradere, & onus prædictum reddendi de illis rationem ſuſcipere velit, deligant epiſcopatum aliquem, cuius Epiſcopo præſtita obedientia in ſuo epiſcopatu ſub eius cura, vota paupertatis, & caſtitatis ſolemnia in habitu clericali honeſto, de more aliorum eiuſdem ordinis probatorum obſeruent, impenſis Epiſcopi, vel de quæſitis per ſe honeſtè, facta eis facultate, vt ea in ſuos honeſtos vſus cõuertere poſſint. Hæc omnia fundantur in eis, quæ ſcripſimus in com. 4. de reg. [c] vbi poſtquam conati ſumus probare ob multas cauſas eſſe miſerendum fratrum Conuentualium nuper à ſuis ſedibus in Hiſpaniis deiectorum, laudando remedium præſtitutum ab Illuſtriſsimis Cardinalibus in id deputatis, monſtrauimus nõ eſſe illud ſufficiens, nu. 16. in hęc verba.

c Super c. ſtatuimus. à nu. 15.

3 *Quæritur, an prædictum remedium prædictis fratribus Minoribus Conuentualibus à S.D.N. & ab Illuſtriſſimis, ac pientiſſimis Cardinalibus in id deputatis tanta multitudini plenè ſatisfaciat.*

Ad quod reſpondeo primò, illud eſſe quidem prouidum, iuri conſonum, & magnum magnæ religionis decernentium argumentum, non tamen plene videri eis ſatisfacere. Tum per proximè dicta. Tum quia nulli, vel certe pauciſſimi ſatis æquo animo tranſeunt ad alios ordines, alios habitus religioſos induturi: partim quòd parũ vnquã fuerunt eis bene affecti: partim quod credũt multa opprobria & cõuitia in illis ſe paſſuros: & vt Nicolaus Papa loquens de monaſtica vita ait, [d] quod quis non eligit, nec optat, profectò non diligit, quod autem non diligit, facilè contemnit. Tum quia feruntur plures quã mille: & palam eſt non poſſe omnes illos inuenire tot beneuolos receptores ad alendos eos perpetuo in clauſtra, neque apud Mendicãtes, neque apud non Mendicantes. Adeo quidem, vt acceperim à fide dignis, & prudentibus, vix inuenturos quadraginta huiuſmodi beneuolos receptores in Hiſpania cum onere perpetuo tenendi & alẽdi eos in clauſtro. Tum quia pauciſſimi, aut nulli eorum quærunt apud omnes non Mendicantes, ſed ſolum apud tres ordines iure communi prædicto expreſſos. Tum quia etiam apud illos tres pauci exacta diligentia, qua eis præcipitur, quærunt, nec adeo candido & vero animo, ac opus eſſe, & requiri ſupra dicitur: & ita accipiunt anſam, vt ante exactam diligentiam quærendi eos apud Mendicantes, quærant apud non Mendicantes, contra verba & mentem S. D. N. & ſic de remedio & medicina faciunt venenum & exitium. Tum quia vix vlli beneuoli receptores non Mendicantes retinebunt eos perpetuo in clauſtro, vt vernaculos, eo quòd quærent, & vtinam no fingant cauſas, & occaſiones emittendi eos extra clauſtra. Tum quia vix poterunt ipſi æquo & placido animo in eorum clauſtris perpetuo manere, priuati contentis in Clementina 1. [a] qua priuat eos voce actiua, & paſſiua, & capacitate beneficij, & officij cuiuslibet, etiã Vicarij, & Viceſgerentis adeo quod ibi ait gloſſa, [b] quod non poſſunt eſſe Sacriſtæ, Camerarij, Caſtaldi, & Occonomi, & cætera, nec prædicare. Quis autem eruditus, & benè moratus, quales ſunt plurimi eorum (feruntur enim eſſe circiter centum in ſacra Theologia Doctores, & egregij prædicatores) ferre poſſit perpetuò conuiuere multis iuuenibus indoctis, & fortaſſis parum bene moratis præeuntibus eum voce, officiis beneficiis prædicatione, & aliis præeminentiis? iudicet is, qui ex ſe cognoſcit, qua ſit proximi ſui, [c] & illud adagium gloſ. [d] Etiam aſinus intumeſcit, cùm per comparem apprehenditur. Hæc ibi, & paulo prius num. 14. monuimus vſuris remedio prędicto Illuſtriſsimo Cardinalium, in hæc verba.

d In ca. præſens. 20. qu. 3.

a De regula.

b In verbo ſictum.

c Eccleſiaſt.

d In l. ... ſ. de acquiren. poſſeſ.

4 *Quod prælati ordinum, ad quos tranſeunt, non poſſint eos recipere ſine ſuorum Conuentuum conſenſu, pluſquam alios nouitios, quos ſecundum communem rationem & conſuetudinem receptam de conſenſu Cõuentuum ſuorum recipiunt, vt dixi in cap. nullam. [e] Quia verba illa, Beneuolos receptores, referuntur ad potentes recipere, & incorporare ordini. Vnde nõ ſufficit præſtare obediẽtiam ſoli Prælato, vt ante Concilium prædictum ſolebat fieri, ſed oportet, vt de cõſenſu totius conuentus, vel maioris partis, recipiantur, vbi nouitij ſic ſolent recipi, cùm ad valorem actus nõ ſufficiat voluntas ſine poteſtate, ſicut nec poteſtas abſque voluntate.* [f]

e 11 q. 2.

f Co. tã. conſa. cum gloſ. & ei annota. de eſſ. deleg.

SVMMARIVM.

Habitum religionis eiectus taliter quod ius repetẽdi monaſterium illi nõ competat, geſtare nõ tenetur, immo nõ poteſt: at qui exiuit, & cui ius illud repetẽdi competit, licet nõ recipiatur, etiamque quod monaſterium eſſet deſtructum, nõ poteſt etiam de licẽtia ſui Superioris nõ portare & hoc, etiam dato, quod ex nõ geſtatione nullum, & ex geſtatione aliquod naſceretur ſcãdalum nu. 3. & ſi quis ob dictas cauſas bona fide crederet id ſibi licere, poſſet, à peccato mortali excuſari: qui tamẽ Romæ moratur, deberet ad plenam tranquillitatem animi ſui à Papa petere verbalem ſaltem licentiam. nu. 3 & 4.

2 Habitum nõ alienæ, ſed propriæ religionis palam deferre tenetur profeſſus, niſi eum iuſta excuſet cauſa.

CONSILIVM LXXVI.

VOlens Pontifex, vt monaſteriũ S. Mariæ deſolatum per moniales inhabitaretur, ad illud tranſtulit Abbatiſſam eum D. C. & nonnullis aliis monialibus cum poteſtate accipiendi nouitias: ſed intra biẽnium omnibus aliis ob aëris intemperiem mortuis, dicta C. ad mortem ægrota, recepta à primo monaſterio parte ſuæ dotis, ad propinquos ſe recepit, & recuperata ſanitate, iuſſu ordinarij tamquam gubernatrix acceſſit ad duo alia monaſteria: quibus deſtructis, cum ad primum omnino derelictum & peſtilẽs redire non auderet, petiit ſe in primo recipi, & reiecta à Vicario Vrbis hoc ore tenus accepit reſponſum, vt ſtaret extra eũ meliori modo, quo poſſet, vnde ipſa ad euitandũ ſcandalum, à ſe ipſa dimiſſo habitu proprij ordinis, accepit habitum religioſum in genere. Dubitatũ fuit, an eſſet tuta in conſcientia.

1 Pro parte affirmante facit, quòd eiectus ab ordine non videtur teneri ad deferendum illum.

Pro parte verò negante facit, quòd alia ratio videtur de eiecto, qui non habet ius petẽdi, vt recipiatur in monaſterium, alia de exeunte cum licentia, & habente ius petendi, vt recipiatur: & præfata conſulens non eſt eiecta, ſed honeſta de cauſa, & de iuſta Superioris licentia in alium locum ad pium opus miſſa.

Secũdo, quod præfatus D. conſulens eruditè allegat omnia ſubſtantialia, quę pro pręfata domina allegari poſſe videntur meritò, licet pro ſua modeſtia noluit aſſerere omnino partem, quam fulſit, eſſe veram. Tum quia regula generalis habet religioſum habitũ ſuum relinquentem eſſe ipſo iure excommunicatum. [g] Tum quia licet eiectus

g Cap. 2. ne cler. vel monach. li. 6.

... tenetur deferre habitum illius, immo iuſtè ... poſſit, non tamen vſpiam reperio ſcriptum, quòd deſerto monaſterio, vel nolente monachum ſuum recipere, ipſe poſſit ſuum habitum relinquere auctoritate propria, neque vt puto auctoritate Superioris ſui, inferioris tamen Papa.

3 Tertio, quod non videtur excuſanda ſaltem in foro exteriori à geſtatione habitus ordinis S. Benedicti, eo quòd deſerat alium, per quem ſignificatur, quòd ſit religioſa, quia religioſus tenetur deferre ſpecialem habitum ſuæ religionis, & patentem, niſi iuſta quæpiam cauſa eum excuſet, per ea quæ dominus Conſultor citat.

Quarto, quod dubitari poſſet, an iuſta cauſa id faciendi conſtari poſſit, partim eo quòd noluerit recipere illam præfatum monaſterium D. Ambroſij, partim quod Illuſtriſsimus Vicarius ſuper hoc ei nō prouidit, partim quòd tanto tempore ita inceſsit, partim quòd nullum ex hoc ... ortum ſcandalum, & ex contrario aliquod naſceretur: quidem certum eſt ex his conſtare iuſtam cauſam diſpēſandi, & forte etiam quo ad hoc vt ipſa non peccet, ſaltem mortiferè, bona fide geſtando illum, per illud Innocentij, [a] quòd tranſgrediens ius humanum bona fide per errorem eius non bene intellecti non peccat mortiferè, quod commendauit Baldus. [b] & Felinus, [c] quibus ſoleo addere D. Thomam & expreſsius Caietanum, [d] vt eſt videre in Manuali confeſſ. [e]

4 Quinto, quod cum ipſa degat Romæ, vbi eſt præſentia ſummi Chriſti Vicarij, deberet ad plenam ſui animi tranquillitatem impetrare à Papa, vel verbalem diſpenſationem, quam S. Sanctitas facile concedet, &c.

a In cap. per tuas 2. de ſimo. b In l. 2. ab ex. C. quomodo & quando iud. c In ca. 1. ſal. de re iud. d In 2.2. qu. 97. art. 9. e Præludio 9. nu. 5. & melius capit. 23. num. 42.

SVMMARIVM.

1 *Habitu & ordine ſuum ſubditum regularem ob delicta & incorrigibilitatem priuare poteſt Prælatus, eiecto autem, vt aliam ingrediatur religionem, iubere non poteſt. num. 2.*

2 *Iudex nec extra locum ſui territorij iudicare, nec in loco exempto præcipere quid poteſt, nec aliquid iubere pro tempore, quo non erit iudex.*

2 *Inhabilis tempore aliquid diſponere, vel illud conferre in tempus quo erit inhabilis, pariæ.*

2 *Clericus à iudice laico citatus, comparere non tenetur, niſi dubium ſit, an ſit clericus.*

3 *Eiectus ab ordine regulari tenetur ſe præſentare ordinario, ſed Prælatus eijciens, id ei præcipere non poteſt.*

CONSILIVM LXXVII.

QVæritur primo, an Prouincialis fratrum Auguſtinianorum poſſit regularem ſuum ſubditum, propter delicta, etiam incorrigibilitatem, priuare habitu, & ordine.

Secundò, an poſſit abijcere ab eis perpetuò.

Tertiò, an poſſit iubere illi, vt ingrediatur aliam religionem ſtrictiorem intra ſex menſes.

Quarto, an poſſit iubere, quòd, ſi non inuenerit receptores, præſentet ſe coram ordinario, ſub quo victurus eſt.

1 AD PRIMAM præfatarum quæſtionum reſpondetur breuiter, quod ſic, per ea quæ ſcribimus in comm. 2. de regul. [f] & in comment. 3. ſuper cap. nullam. [g]

AD SECVNDAM reſpondetur etiam quod ſic.

2 AD TERTIAM, quod non: quia regulariter iudici extra territorium iudicanti non eſt parendum. [h] Vnde clericus citatus à iudice laico non tenetur coram eo comparere, niſi ſit dubium, an ſit clericus, iuxta gloſſam receptam, [i] & iudici ordinario non paretur in loco exempto, vt tradit Decius cum citatis ab eo, [k] & quod, ſicut iudex nō poteſt iudicare extra territorium & locum, vbi habet iuriſdictionem, ita nō poteſt extra tempus, intra quod habet illam, quia valet argumentum de loco ad tempus. [l] Cum ergo Prouincialis habeat iuriſdictionem in ſuum religioſum, quāto tempore ſibi ſubditur, & non vltra, iuſſum eius obligat illum, quanto tempore ſubditur illi. At, ſimul ac priuatur habitu, deſinit eſſe ei ſubditus: ergo non poteſt illo tempore illum obligare. Tum quia pares ſunt, facere aliquid tempore prohibito, vel in tempus prohibitum: nam, ſicut donatio coniugis facta coniugi tempore, quo eſt coniux, non valet, ita donatio ſponſi, pro tempore, quo eſt futura coniux, non valet, [m] & vt inſtitutio, qua incapax hæres inſtituitur, non valet, ita nec inſtitutio alicuius capacis, pro tempore quo erit incapax, non valet. [n]

f Super c. non dicatis. 12. q. 1. nu. 10. g In q. 2. nu. 12. h L. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & ca. 2. de conſti. l. 6. i In cap. contingat verb. impugnaret. 24. q. 2. k In d. c. fin. nu. 1. l L. 1. in ff. ſi cert. pet. m L. ſponſus ſponſa ff. de donat. inter virum & vx.

3 AD QVARTAM reſpondetur, quòd illud præceptum valebit, quatenus eſt præceptum canonis, & Papæ, iubentium, vt regularis eiectus ab habitu & ordine regulari, ſubiaceat Epiſcopo ſuo in habitu ſeculari, per notata in cap. fin. [b] non tamen valeret, quatenus eſt præceptum Prouincialis, & Superioris, ferentis ſententiam depoſitionis ab habitu regulari, & ordine, per prædicta, & ea, quæ poſuimus in comment. 2. de regul. [c] Salua, &c.

Pro his quæ tradit auctor hoc cōſilio 77. & 78. 79. ac 80. Aduertit prudēs confeſsionū auditor, ne hæc indulgentior Nauarri doctrina, quæ ex compaſsione, quā infirmioribus pœnitentibus aſſiciebatur, proceſſiſſe videtur, alicui in occaſionē ſibi nimiū blandiēdi exiſtat. Nam cum, vt ipſemet in vtroque Thoma ait, [d] regularis ille ſit in ſtatu peccati mortalis, qui animum tendendi ad perfectionem ſecundum regulam non habet, vtique probabilior circa prædicta videtur doctrina Soti, qui, [e] concludit, enim, qui cum incorrigibilis a monaſterio expellitur, tunc demum tuto in ſæculo morari, ſi poſtquam ſeipſum (vt tenetur) correxerit, ad monaſterium rediens, per ipſum non ſteterit, quo minus recipiatur. Sed & alia auctorum concluſio, quæ aſſerit, per ſententiam, quæ incorrigibiles iuſte & diffinitiuè eijciuntur, adeo omnem obligationem, qua profeſſus religioni tenebatur, extinguere, vt non poſſit reuiuiſcere, taleque concluſionem non eſſe contrariam cap. fin. [f] quòd ſolùm quo ad iniuſte vel per interlocutoriā eiectos procedit, periculoſa pariter exiſtit, quandoquidem dicta decretalis expreſſe loquitur etiam de illis eiectis, qui ſecundum ordinem regularem non poſſunt amplius recipi: qui non poſſunt eſſe alij, quàm iuſte & diffinitiuè eiecti. Videtur propterea hæc auctoris reſtrictio ſingularis: ſed & Federicus de Senis, [g] ita habet: Ad hoc vt monachus poſſit à clauſtro plenè abſolui, neceſſe eſt, vt ad aliud monaſterium, vel ad curam animarum transferatur. Vnde verior videtur ſententia Vberti ſuper regulam S. Auguſtini, [h] quam ſequuta eſt illuſtriſsima, & doctiſsimorum religioſorum abundantiſsima religio Prædicatorum, quæ in ſuis conſtitutionibus, [i] in Capitulo generaliter habito Pariſijs, [k] ita habet: Ille autem, qui propter culpam ſuam eijcitur à Prælato, adhuc eſt ſubditus, ſicut ouis morbida, quæ licet expulſa à grege, adhuc eſt paſtoris: vnde talis expulſus non eſt abſolutus ab obedientia Prælati, quouſque tranſierit ad aliquam religionem, & in ea profeſſus fuerit, ſicut ponit Magiſter Vbertus ſuper regulā. Sanctus item Bonauētura ſuper regulam S. Benedicti, [l] agens de illo, qui ſi tertiò receptus, iterum eijcitur, non poteſt amplius recipi, ait: Aduerte quia hæc clauſula refertur ad eiectum, cui adimitur ius implorandi officium iudicis, vt recipiatur, non autem ad Prælatum, cui facultas non tollitur, ſcilicet repetendi. Federicus item, [m] interrogatus quomodo prouidendum eſſet illi, qui ex eo, quòd eiectus ab ordine cum prohibitione delationis habitus, cùm nō poſſet impetrare, vt cum ordinis diſciplinæ reciperetur, nec aliam religionem volentem eum recipere poſſet inuenire, in habitu ſacerdotali, non tamē omnino religioſo, viuebat in ſæculo, reſpondit, Epiſcopum debere curare, vt in aliqua religione recipiatur, & ſi id non poſſit, vt ipſe eumdem ad profeſsionem in genere recipiat, & ei deputet habitum non clerici ſæcularis, ſed potius religioſum ſeu regularem & det ei aliquē modum viuendi, ita vt tria ſeruet vota. Ex quibus (licet id quod ait Federicus de profeſsione emittenda in manibus Epiſcopi non habentis monaſterium, cui incorporetur, non ſit modo admodum certum) colligitur fore forte magis tutum, vt confeſſarij moneant ſic eiectos, ne prædictis aſſertionibus ita ſuperficialiter adhæreant, de illiſque ſibi blandiantur: ſed ipſis magis proſpiciant, maxime ſtante quodam priuilegio aliàs Minoribus, vt patet in eorum monumentis, [n] conceſſo, quo alia religiones ſaltem per viam communicationis gaudent, inhibente ipſis eiectis officium docendi & prædicandi: & quod ipſi ex dicta cauſa eiecti videntur effecti infames, vt notat Lapus, [o] ſciantque quod ſicut tranſlatus nō deſinit eſſe monachus primi monaſterij, niſi poſtquam factus fuerit monachus alterius, vt ſupra, [p] ita nec ipſi donec aliam profiteantur religionem, vel ad parochialem obtinendam ſe transferri, deſinunt eſſe monachi primi monaſterij. & forte etiam alicui nouum videbitur, quod iuſte eiectus, ſecundum auctorem, [q] qui tamen alibi videtur variare, retineat ius contra monaſterium, & quod monaſterio in eiectum nulla reſeruetur poteſtas. Multa alia poſſent ad hæc adduci, quæ omitto, cùm & hæc admonitionis metas iam excedant.

o L. in tempus cū et ad vit. ff. de hæred. inſtit. b De regula. c Super c. nō dicatis. 12. q. 1. nu. 33. d In comment. 1. de regu. nu. 10. e L. 7. de iuſt. q. 2. art. 1. ad finem. f De regula. g Conſ. 134. h Cap. 00. i Diſt. 7. c. 19. k 1270. l Ca. 29. m Conſ. 38. n Conceſsione 201. o Ad dictum conſil. Federici 30. p Conſ. 61. & 64. q Conſ. 70.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus per diffinitiuam ab ordine deſinit eſſe ſub poteſtate ordinis. num. 2 vnde licentia Prælati ordinis ei non prodeſt, nec nocet quo minus poſſit aliam quancumque religionem*

intrare, vel ſub Epiſcopo in ſæculo viuere, nu 1. ſecus ſi iniuſte vel non diffinitiue eiectus fuiſſet: & hi ſunt quos Prælati tenentur requirere, & reducere ad monaſteria. nu 3.

3 *Eiectum iuſte & diffinitiue, volentem reuerti, tenetur Prælatus ad formam cap. fin. de regular. recipere, licet ſi eiectus nolit, non poſſit cogi, cum obligatio, qua tenebatur religioni, ſit extincta. num. 2.*

CONSILIVM LXXVIII.

GEneralis N. ſeruatis ſeruandis tulit ſententiam diffinitiuam priuationis habitus, & expulſionis ab ordine contra B. fratrem ſuum propter demerita. Quæritur, an d. B. omnino remaneat exemptus à iuriſdictione prædicti Generalis, ita vt ſine illius licentia poſſit, vel in ſæculo viuere, vel ad aliam tranſire religionem.

1 Reſpondetur, quod prædictus Reuerendiſſimus Generalis nullam iuriſdictionem habet ſuper conſulentem, quia per ſententiam prædictam eſt exemptus à ſua iuriſdictione, argumento l. *iudex poſteaquam.*[a] & cap. *in literis,*[b] cum adnotatis eis ab aliis ibid. & à nobis in com. 2. ſuper capit. *non dicatis,*[c] & conſequenter eius licentia nec prodeſt, nec obeſt ei.

a ff. de re iudic.
b De offic. deleg. & ca. fin. de reg. c 12. q. 1. nu. 33.

2 Secundo, quod prædictus Dominus conſulens ſine vllius licentia poteſt & debet manere in habitu clericali ſubiectus Epiſcopo ſuo, per ea, quæ nos ſcribimus in dict. comment.[d]

d D. nu. 33.

Tertio, quod æquè benè poteſt ſine vllius licẽtia tranſire ad quamcumque regulam, ſiue ſtrictiorem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem, quam poſſet intrare, ſi numquam intraſſet illam, à qua eſt iam ſolutus per præfatam ſententiam, per quam extincta eſt obligatio, qua tenebatur illi regulæ: cum obligatio extincta non poſſit reuiuiſcere, neque impedimentum tollere, vel afferre.[e]

e L. qui res §. aream. ff. de ſolut.
f De regula.

3 Quarto, quod non obſtat prædictum cap. vlt.[f] quatenus habet, Prælatos ſuperiores ordinum teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monaſteria ad recipiendum illos, quia loquitur de fugitiuis, & eiectis iniuſtè, vel inordinatè per ſententias interlocutorias, vel ſine cauſæ cognitione latas, vel etiam de iuſtè & ordinatè eiectis, ſed volentibus ad monaſteria redire, vt latè reſpondemus in dict. comment.[g] Salua, &c.

g Nu. 10.

SVMMARIVM.

1 *Regularis eiectus de monaſterio licitè poteſt in habitu clericali viuere ſub obedientia Epiſcopi ſuæ originis, cui tenetur ſe præſentare, & cui exceptis neceſſariis acquirit, quicquid acquirit, num. 4. eſtque abſolutus à religione, adeo vt non poſſit ab ea reuocari. num. 2. & hæc ſunt vera, modo fuerit non per colluſionem, ſed iuſtè vtriſque ordine ſeruato per diffinitiuam expulſus num. 1.*

2 *Monachus tranſlatus legitime ad Eccleſiam parochialem ſæcularem liberatur à ſua religione, nec etiam ſi poſtea illam dimittat, vel ea priuetur, vel deponatur, nu. 1. poteſt reuocari ad clauſtrum, ſed remanebit ſub Epiſcopo. num. 2 & num. 1.*

CONSILIVM LXXIX.

AN expulſus à monaſterio monachus, qui rogãs ſuam receptionem non recipitur, poſſit manere in habitu ſæculari clericali ſub Epiſcopi obedientia?

1 Reſpondetur, quòd ſic, vt recte conſuluit Federicus,[h] addendo idem eſſe dicendum de monacho tranſlato ad Eccleſiam parochialem, quales ſunt multi canonici regulares monaſterij ſancti Iſidori, cuius corpus glorioſum honorificè ibi ſeruatur, & colitur, qua poſtea priuatur, vel deponitur.

h Conſ. 38.

Cui addo, primum eius dictum intelligendum eſſe de monacho expulſo iuridicè, cauſa cognita, per ſententiam diffinitiuam, vel habentẽ vim eius, non autem de expulſo per iracundiam, vel per colluſionem Prælati, & monachi aliqua de cauſa exitum eius optantis, quod aliquãdo fieri audiuimus: quoniam eiuſmodi expulſio non valet. Tum quia facta per iracundiam nõ debent durare.[i] Tum quia fraus & dolus nemini debent prodeſſe.[k] Tum quia ſententia iuris ordine non ſeruato non valet.[l]

i Cap. diuortium de pœnitentia. diſt. 1. ca. ſi quis iratus. 2. q. 3.
k Cap. ſedes Apoſt. de reſcrip. capi. 1. de colluſione detegenda.
l Cap. ad noſtram. el 1 de ſententiis. Vide Cap. ſedes Apoſt. de reſcrip. capi. 1. de colluſione detegenda. l Cap. ad noſtram. el. de ſententiis. Vide dam. l. prolatam C. de ſententiis & interlocut. omnium iud.

Secundò addo, quòd monachus eiectus iuridicè, non ſolùm quãdo rogat, vt recipiatur in monaſterium, & non recipitur, vt ait Federicus: ſed etiam antequam roget, poteſt remanere in habitu clericali ſæculari ſub obedientia Epiſcopi: quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud,

A vt nos latè probamus in comment. 2. de regular.[a]

a Super c. non dicatis. 12. q. 1. nu. 30

Tertio addo, quòd non ſolum monachus priuatus, ſed depoſitus Eccleſia parochiali, ad quã fuit canonice tranſlatus, ratione cuius ſuberat Epiſcopo, poteſt, & debet remanere ſub obedientia Epiſcopi, ſed etiam ſi ſponte legitimè renunciauit Eccleſiam. Tum quia in vtroque caſu eadem ratio idem ius ſuadet. quia in vtroque caſu eſt abſolutus à ſua religione, & in neutro poteſt reuocari ad clauſtrum, iuxta gloſſam ſingularem,[b] & probatur in cap. *ſi quis iam tranſlatus.*[c]

b In clem. 1. §. ad hæc. de ſtatu monachorum in verb. clauſtrum.
c 21 qu. 2 & cap. quidam 16. qu. 1

3 Quartò addo, quòd nullo iure videtur probari id quod ait Federicus vbi ſupra, ſcilicet teneri Epiſcopum ad aſſi- B gnandum aliquem locum huiuſmodi monacho, in quo ſeruet ſubſtantialia ſuæ regulæ, ad quæ ſeruanda tenetur, licet ab aliis abſoluatur, ſecundum omnes, ſufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honeſto inter ſuos cognatos, vel amicos, vel ſolitarius.

4 Quintò, quòd huiuſmodi monachus tenetur adire Epiſcopum, & illi ſignificare ſe eſſe monachum, & obediẽtiæ ſuæ ſubiectum, & paratum iuſſis ipſius iuſtis obedire, vt poſſit Epiſcopus curam eius, & vitæ ſuæ ſuſcipere, & bona, quæ quæſiuit, exceptis neceſſariis ad viuendum, recipere, vt tradimus in dicto cap. *non dicatis*[d] & rurſus in cap. *nullam.*[e]

d Nu. 35.
e Nu. 40. 18. q. 2.

Sextò addo, quòd huiuſmodi monachus remanebit C ſubiectus Epiſcopo originario, cui ratione natiuitatis ſubijcitur, vt latè probamus in dict. cap. *non dicatis,*[f] quidquid Federicus vbi ſupra aliter dicat. Salua, &c.

f Nu. 34.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus iuſtè tamquam incorrigibilis per diffinitiuam ab ordine, non poteſt cogi, vt ad ordinem redeat, nec vt ad alium tranſeat: & ſi id petijt, ſed eius petitio non fuit admiſſa, ei non nocet. num. 2.*

2 *Eiectus diffinitiuè, etiam de voluntate ſuperiorum rediens, forte non poteſt ſine noua profeſſione recipi, ſaltem ad effectum, vt ſic recuperet priſtinum locum & gradum.*

D CONSILIVM LXXX.

N. Profeſſus ordinis S. Dominici fuit expulſus & abiectus à prædicto ordine per Superiores ordinis per ſententiam propter incorrigibilitatem, & poſtea adhibuit diligentias, vt reciperetur à Prædictis Superioribus, & ipſi illum admittere recuſarunt.

Quæritur primo, an prædictus N. tutus remanere poſſit in ſæculo ſub ordinarij loci obedientia, adeo vt nec poſſit cogi, vt ad ordinem redeat, nec ad alium ſe transferre teneatur.

Et licet, vt ſuprà dictum eſt, prædictus N. debitas adhibuerit diligentias, vt reciperetur: nihilominus tamen vlterius ſciendi gratia? E Quæritur ſecundo, an tenebatur diligentias prædictas facere: quia videtur, quòd per ſolam expulſionem abſque prædictis diligentiis poteſt tutus in ſæculo remanere, cùm per expulſionem prælatus ſuus illum abſoluerit à religione.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo, quòd poteſt prædictus N. remanere tutus extra ſuum ordinem & monaſterium: ita quòd ſi nolit redire, non poſſit cogi ad redeundum à confeſſario in foro interiori, nec ab vllo iudice in foro exteriori, vt nos latius quam alij determinauimus diſputando quæſtionem pro vtraque parte in com. de reg. ſuper cap. *non dicatis.*[g] Quod F autem minus poſſit cogi ad ſe trãsferendum ad aliam religionem, ea ratione irrefragabili probatur, quod nemo poteſt cogi ad creſcendum per aſcenſum ad religionem, quã non eſt profeſſus, textus cum gloſſa, vt eſt in ca. *geſta,*[h] & quod nemo poteſt cogi ad virginitatem & caſtitatem, quam non vouit, ſeruandam, cap. *integritas.*[i] & tranſlatio ad alium ordinem, vel religionem, non poteſt fieri ſine noua profeſſione ſecundum omnes.

g 12. quæ. 1 nu. 33.
h 74. diſt.
i 32. q. 1
k Cap. legatur. 24. qu. 2. & §. conſiderandum in verbo de trien. & quinq. ſolus 3.
l Auth. hodie. C. de appel. & c. cum ſit Romana. cod. tit. cum eis adnotatis

2 AD POSTERIOREM QVÆSTIOMEM reſpondetur, quòd eiectus ab ordine per ſententiam cum cauſæ cognitione latam non tenetur requirere, neque rogare Superiores, vt eam velint recipere. Tum quia id nullo iure cauetur, & ita non eſt aſſerẽdum.[k] Tum quia ſententia per lapſum decendij tranſit in rem iudicatam,[l] &

... veritate habetur, [a] & contra rem iudicatam ... auditur per viam iuſtitiæ. [b] Tum quia, vt ad ... iorem quæſtionem reſpondi, nullatenus ipſe compelli poteſt redire ad ordinem, ſi non vult: quamuis illa ... & requiſitio nihil nocet ei, ſi non fuit acceptata à Superioribus, licet proſit ad augenda bonam opinionem de animo eius erga religionem. Quin etiam forte addi ... non poſſe ipſum redire ad ſuum ordinem ita, vt ſine noua profeſsione, etiam de conſenſu Superiorum, recipiatur talis ad eum locum, & gradum, in quo ante ſententiã erat: quod tamen, quia nouè occurrit in Pœnitẽtiaria, neque approbo, neque reprobo. Salua ſaniori ſententia.

a ... ver. nulli ... ff de re... qui ... b Ca.iò. Berroldus. de iu... eo ... iud.

SVMMARIVM.

- *Donatio facta ab ingreſſura monaſterium, etſi poſſit defendi quod non comprehendatur ſub verbis decretorum cap. 15. & 16. ſeſſ. 25. de reg. attamen ſub eorum mente comprehendi videtur.*
- *Lex exorbitans & pœnalis extenditur, vbi ſi non extenderetur fruſtraretur.*
- *Intellectus cap. 15. & 16. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reg.*

CONSILIVM LXXXI.

NObilis tredecim annorum ingreſſura monaſterium, antequam fieret nouitia, donauit bonam partem bonorum ſuorum ſuo patruo, eo quòd decreuit intrare monaſterium. Quæritur an valeat donatio, non obſtante. [c] Concilio Tridentino.

1 Reſpondetur multa poſſe adduci pro vtraque parte quæſtionis: nobis autem occurrunt duo breuiter reſpondenda. Alterum eſt, poſſe defendi propoſitum caſum non includi ſub verbis præfatorum duorum capitulorum. Alterum, conſulendum & iudicandum eſſe præfatam donationẽ minimè valere, ratione illa neruoſa, quòd lex etiam exorbitans & pœnalis extenditur ad aliũ caſum, ad quem ſi non extenderetur, fruſtraretur iuxta cap. *ſi ciuitas*, [d] & cap. 2. [e] adiuncta gloſſa, [f] quæ cõmunis & recepta ſententia eſt à Dominico & Franco, [g] & à citatis per eos: & ſi præfata capp. non extenderentur ad hunc caſum, paſſim fruſtrarentur: maximè autem extendenda videntur: quia donatrix hæc nobilis eſt, & paruula, & donauit parẽtibus, vel cognatis, quorum auctoritas eſt apud eam magna, & donauit facta expreſſa mentione de ingreſſu monaſterij: & quòd ille ingreſſus præcõceptus monet eam ad faciendam illam: quia huiuſmodi puellæ facilius perſuaderi poſſent ad donanda ſua bona ſuis parentibus, cognatis, vel amicis, antequam ingrederentur, quàm poſt ingreſſum. Quare arbitror futuram litem, ſi præfata donatio non muniatur aliquo firmo munimine, quia tamen vereor, ne præfata puella magis moueatur ſuaſu hominum quærentium magis, quæ ſua ſunt, quàm quæ Chriſti, non audeo conſulere quod munimen fuerit firmum quo ad homines, cùm nullum mihi videatur ſatis firmũ quo ad Deum, & D. N. Ieſum Chriſtum, qui nos docuit nihil prodeſſe homini totum mundum lucrari, animæ ſuæ detrimentum patiendo. [h] Salua, &c.

c Cap. 15. & 16. de regul. ſeſſ. 25.
d De ſenten. excom. l. 6. ... e ... f Verb. aliter ... g ... temp. ord. l. 6.
h Cap. Monitum. de ſimonia.

Aduertendum referri ſacram Congregationem cenſuiſſe, cap. 16. ſeſſ. 25. de regul. ſibi locum non vendicare in donationibus factis ante ſuſceptum habitum probationis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ab ingreſſuro religionem, antequam ingrediatur, & habitum probationis aſſumat, facta cum pacto, vt eo non profitente eſſet inualida, cenſetur nulla ob non ſeruatam formam ſacri Concilij Tridentini. nu. 2. cui ea quæ in hac donatione ſeruata fuerunt nec æquipollent, nec æque vtilia ſunt donanti, nec religioni. num. 5.*

2 *Solemnitas requiſita ad actum omiſſa, ſi ſit leuis, non vitiat actum, ſecus ſi ſit de forma ſubſtantiali actus, qualis eſt omnis à lege cum clauſola irritante requiſita. num. 3. vel ſub conditione, vel pro actu certo & determinato tempore agendo requiſito. num. 4.*

3 *Intellectus cap. 16. ſeſſ. 25. Concil. Trident. de reg.*

CONSILIVM LXXXII.

1 AN donatio, ſeu renunciatio bonorum ſuorum facta occaſione futuri ingreſſus in religionem ab eo, qui religionem nondum ingreſſus eſt, neque habitum ſuſcepit, cum pacto, quòd in omnem euentum, in quem dictus donator ante profeſsionem à monaſterio exiret, dicta donatio eſſet nullius momenti, ſit valida, non ſeruata forma præſcripta in [a] Concilio Tridentino.

Pro parte affirmatiua facit primò, quod non refert quod de æquipollentibus fiat, [b] & videntur æquipollentia donare intra duos menſes ante profeſsionem cum licentia Epiſcopi, ſiue vicarij, & donare ante ingreſſum monaſterij, cum pacto, vt non valeat donatio in illo caſu, quo ingreſſus, vel ingreſſa exierit de monaſterio, quod intrauit. Secundò, quod regula iuris, [c] eſt, *Plus continet in ſe minus*. & plus videtur prodeſſe ingreſſuro monaſterium, quod donatio non valeat in aliquo caſu, quo ipſe egrediatur de monaſterio, quam quòd non valeat, niſi quando fuerit facta intra duos menſes ante profeſsionem de licentia vicarij, quia facta poſteriore modo nullo caſu videtur reuocari poſſe: in priore verò ſic, quando exiret, ... diſpenſationem. Tertiò, quòd omiſsio leuis ſolemnitatis non vitiat actum, [d] vt ibidem Baldus, [e] quem & alios in hoc citat Felinus. [f]

2 Non obſtantibus tamen ... negatiua videtur tenenda. Primo quidem, quod à verborum propria ſignificatione non eſt diſcedendum. [g] At verba præfati Concilij, [h] accepta propriè ſignificant, donationem huiuſmodi, aliter quàm in eo dicitur factam, non valere: ergo iudicanda eſt inualida.

3 Secundò, quod actus factus contra formam ſubſtantialem à lege præſtitutã non valet, [i] immo nec factus præter formam, cap. *prudentiam*, [k] at donatio facta priore modo videtur facta contra formam ſubſtantialem præſtitutam in præfato Concilio: [l] ergo non eſt iudicanda valida. Quod autem præfata forma ſit ſubſtantialis, & non leuis, probatur ea ratione, quod forma præſtituta per legem habentem clauſulam irritantem, eſt forma ſubſtantialis, & non leuis, argumento l. *non dubium*, [m] & tradunt Felinus & quos ille citat, [n] & præfatum Concilium, [o] continet clauſulam irritantem, ſcilicet quod donatio aliter facta ſit irrita & nullius effectus: & idem eſt, ſi forma daretur ſub conditione, iuxta l. *prætor*, [p] & tradunt Felinus & citati ab eo, [q] & forma præfata Concilij ſatis videtur conditionalis, quatenus in effectu ſtatuit, vt donatio ſi facta fuerit ſecundum illam formam, valeat.

4 Tertiò, quòd ſolemnitas requiſita ad agendum actum certo tempore, cenſetur inducere ſolemnitatem ſubſtantialem, iuxta l. *ſiue oportet*. [r] per quam hoc dicit Baldus, [s] & præfatum Concilium, [t] præfigit tempus præfatæ donationi faciendæ: ergo illa ſolemnitas eſt ſubſtantialis.

5 Quartò, quod præfati duo modi donandi non æquipolẽt ſibi: nec forma, de qua quæritur, eſt tam fauorabilis ingreſſuris, quàm forma ſtatuta per Conciliũ. [v] Tum quia forma præſtituta à Concilio eſt fauorabilior profeſſuro, vel profeſſuræ, quã alia forma propter præſentiam Epiſcopi, ſiue Vicarij, quam requirit, quæ eſt magni momenti, vt renuncians renunciet ſapienter, & non ſtultè. [x] Tum quia grauius eſt ingreſſuro monaſterium facere donationem ante ingreſſum, & ſuſceptum habitum, quàm poſtea: partim quia perdit facultatem donandi alij poſtquam ſuſcepit habitum: partim quia parentes, vel cognati volẽtes quærere bona ingreſſuri, vel ingreſſuræ monaſterium, facilius poſſunt conſequi ſuum propoſitum, perſuadendo pueris, & puellis ante ingreſſum, vt donent ſua bona ſibi, vel alijs, quibus volent, quam poſtquam ingreſsi fuerint monaſterium, vel ſuſceperint habitũ: eo quod ſunt iuniores, & minus ſapiunt, & plus ſubijciuntur parentibus, vel tutoribus, & plus habent timoris reuerentialis, vt palàm eſt, è contra poſt ſuſceptum habitum ſunt liberiores, ſapientiores, & eſt eis minus timoris reuerẽtialis, & habent plures conſultores religioſos, vel religioſas, quæ vt perſonæ ſpirituales, & à mundanis ſeparatæ, præſumuntur rectius eis conſulturæ. Tum quia plurimùm refert, an donationem faciant ante ſuſceptionem habitus cum clauſula, *vt nihil valeat caſu, quo vellent exire*, an verò non valeat, niſi facta ſecundum formam Concilij, nam difficilius eſt donationes iam factas reuocare, & in ſtatum priſtinum redigere, quàm eas nõ facere, & in ſtatu priſtino retinere,

a Ca. 16. ſeſſ. 25. de reg. b Leg. fin. ff. mand. & ca. licet ex quadam de teſtib. cum piis.
c Lib. 6.
d L. 1. § fin. ff. de vent. inſpic. e In l. 1. ff de liber. & poſt. hum. f In c. cum dilecta. nu. 10. de reſcrip.
g L. non aliter. ff de leg. 3. cap. cum de ſponſ. h Ca. 16. i Ca. cum dilecta de reſc. k De eſſ. de leg. l Cap. 16. m Et l. fin. C. de legib. n In d. c. cum dilecta. nu. 6. & 10. o Cap. 16. p ff de condit. ... q In d. c. cum dilecta. num. 6.
r § conſequit. ff de excuſ. tutor. s In authen. que ſupplicatio. ſub fin. C. de precib. imp. offeren. t Cap. 16. v In d. ca. 16.
x Arg. le. non eſt verſimil. ff de eo quod metus cauſa, & ca. ... de prob.

iuxta illud, *Turpius eijcitur, quàm non admittitur hoſpes.* [a] & illud, *Melius eſt cauſam intactam ſeruare, quàm poſt vulneratam remedium quærere.* [b] præſertim quod vt plurimùm in huiuſmodi donationibus addunt notarij clauſulam conſtituti, per quam donatarij fiunt poſſeſſores, [c] & poſſeſſores multis modis ſuas poſſeſſiones defendere ſolent, iuxta illud, *Magnum eſt commodum poſſeſſionis.* [d] Tum quod etiā ſit quale quale præiudicium monaſterijs, quæ intrant: quoniam per tales donationes priuant monaſteria omni ſpe ſuccedēdi in bonis eorum per donationes, vel vltimas voluntates. Tum ob alia, quæ conſultiſſimè videtur ſacroſanctū Concilium circumſpexiſſe. Per quæ palam eſt præfatos duos modos donandi longè differre, & non æquipollere: & ſic ceſſant argumenta pro parte contraria formata.

a C. quemadmodum. de iureiur.
b L. fin. C. in quibus cauſ.
c Leg. quod meo ff de acqu. poſſ.
d §. commoda. verſ. & quia. Inſtit. de interdictis.

Aduerte quia refertur reſolutum à ſacra Cōgregatione dictum cap. 16. Concilij non habere locum in donatione facta ante ſuſceptum habitum.

S V M M A R I V M.

1 *Liberatio tutoris facta ab ingreſſuro religionē ſi ſit inter viuos, etiam ſi ſit ſcripta in teſtamento, ſubiacet irritationi ſacri Concilij Tridentini, ſecus ſi ſit pars teſtamenti non habens effectum niſi ſequuta morte teſtatoris: quia ſacrum Concilium irritat quidem vſque ab initio obligationes, & renunciationes inter viuos, num. 2. ſed non vltimas voluntates num. 3. An autem etiam irritet renunciationem factam inter viuos ſub conditione quod non valeat niſi ſequuta profeſſione alia eſt quæſtio. num. 4.*

CONSILIVM LXXXIII.

AN liberatio tutoris ab adminiſtratione, facta in teſtamento ab ingreſſuro religionem, ſit valida?

1 Ad quæſtionem hanc reſpondetur, quòd liberatio tutoris ab obligatione de reddēda ratione adminiſtrationis bonorum ingreſſuri monaſterium in teſtamēto facta fieri poteſt dupliciter, vno modo per viam cōtractus, ſiue diſpoſitionis inter viuos, eo modo, quo contractus, & donatio irreuocabilis fieri poteſt in teſtamento, ita vt incipiat eſſe valida irreuocabilis, & efficax à teſtamenti facti tempore, iuxta gloſſam finalem & Bartholum, [e] vbi latè tractat Aretinus & huiuſmodi liberatio non valet, quia eſt quædam renunciatio, vel quædam obligatio ad non petendam rationem, quæ fieri nequit ab ingreſſuro. Alio modo fieri poteſt liberatio præfata in teſtamento non alterando naturam teſtamenti, & tanquam acceſſorium ipſius, ita quod maneat reuocabilis, ſicut ipſum teſtamentum eſt reuocabile, & quod reuocato teſtamento cenſeatur reuocata eiuſmodi liberatio, quo modo videtur fieri poſſe: ſed tunc non remanet tutor liberatus ab obligatione reddendi rationem, niſi poſt mortem ingreſſuri, per quam teſtamentum firmatur. [f]

e In le. haeredes palam. §. fin. ff de teſtamen.
f C. a. eſt Mar tha. de celeb. miſſ.

2 Nec obſtat dicere quod huiuſmodi liberatio, & donatio, vel obligatio in effectu eſt renunciatio, vel obligatio facta adiecto modo, vt non valeat in omnē euentum, quo ingreſſurus exierit monaſterium ante profeſſionem, vt alias diximus non valere: quia reſponderi poteſt præfatam liberationem ſecundo modo factam non valere à principio pluſquam ipſum teſtamētum, neque eſſe plus irreuocabilem, quàm ipſum teſtamentum, immo eſſe quoddam acceſſorium eius, ſine quo nullam vim habet, & in effectu eſſe vltimam voluntatem, qualis non eſt donatio, vel obligatio, de qua loquitur Concilium Tridentinum, [g] & quod Concilium non loquitur de vltimis voluntatibus, neque conſequenter de acceſſorijs earum, quæ ſine illis conſiſtere nequeunt.

g Seſſ. 25. de reg. cap. 16.

3 Non obſtat etiam dicere, quòd ratio, quæ iam mouit Cōcilium ad annihilandas renunciationem & obligationem inter viuos, ſuadere videtur annullandas etiam eſſe vltimas voluntates: quia in effectu ſunt donationes, vel renunciationes bonorum ſub conditione, *in euentum ſi non exierit monaſterium.* Quia reſponderi poteſt negādo illud: quoniam renunciatio, & obligatio inter viuos valet, & eſt efficax à principio: vltima verò voluntas nequaquam. Et ſi roges an renunciatio, vel obligatio conditionalis ſi profeſſionem fecerit, valeat, cùm ſit inefficax vſque ad profeſſionem factam: Reſpondetur hanc eſſe aliam quæſtionem differentem à propoſita, cui, cum vacauerit, Deo annuente reſpondebitur.

S V M M A R I V M.

1 *Irregularitatum diſpenſationes Papæ regulariter reſeruatæ.*
1 *Religioſis fere omnibus priuilegium conceſſum eſt diſpenſandi cum ſubditis circa irregularitates, excepto bigamia, & mutilatione, ac homicidio voluntario.*
2 *Epiſcopus originis regularem eiectum promouere poteſt.*
2 *Eiectus poſt profeſſionem retinet diſpenſationem obtentam in religione.*

CONSILIVM LXXXIV.

QVidam N. frater profeſſus ordinis M. promotus iam ad ordinem diaconatus eiectus fuit ob ſua delicta ab ordine, & exutus ordinis habitu. Quæritur, de cuius Epiſcopi vel prælati licentia ordinari poſſit.

1 Reſpondetur primò, quòd ſi prælatus Dominus conſulēs fuit eiectus ab ordine præfato ob aliquod delictum inducēs irregularitatem, à qua non poſſet Epiſcopus abſoluere, oporteret pro diſpēſatione recurrere ad Papam, ſi antequam eiiceretur, non fuiſſet diſpenſatum cum eo ſuper ea per ordinis ſui priuilegia, quia regulariter omnis irregularitatis diſpenſatio eſt Papæ reſeruata, [a] licet ferè omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ ſuperiores earum poſſint diſpēſare cum ſubditis ſuis ſuper omnibus irregularibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilatione, ac bigamia.

a ... lib. ... eodem.

2 Secundò, quòd ſi delicta, ob quæ fuit eiectus ab ordine, non inducebant irregularitatem, neque aliam inhabilitatem, ſuper quæ non poſſet Epiſcopus diſpenſare, poterit eius diœceſanus originarius recipere illum, & ſi habet beneficium ſufficiens ad honeſtè viuēdum, & eſt idoneus ætate, literatura, & moribus ad ſacerdotium, ordinare ipſum presbyterio, facta ei fide prius de alijs ordinibus rite in religione ſuſceptis, & facta diſpenſatione, ſi qua fuerit neceſſaria, ſuper inhabilitate, quam ipſe ſua poteſtate ordinaria poterit tollere. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Regularis quicquid acquirit, ſiue ſuo, ſiue monaſterij nomine, ſiue impersonaliter contrahendo, ſuo acquirit monaſterio: fallit in Minoribus de Obſeruantia, qui acquirunt Sedi Apoſtolicæ, num. 2. quæ illis in actionibus actiue ſuccedit: paſſiuas autem non tenetur niſi de æquitate ſubire. num. 3. at quæ ad tales per vltimas voluntates deuenerunt, priorum dominorum remanſerunt. num. 2.*
4 *Regularis ordinis Minorum de Obſeruantia, omnia, quæ per contractum acquiſiuit, tenetur Sedi Apoſtolicæ, cui hæc acquiruntur, ita indicare, vt poſſit ea recuperare & habere.*

CONSILIVM LXXXV.

QVidam frater Minor de obſeruantia apoſtata in ſæculari habitu contrahendo quæſiuit aliqua iura, & obligationes paſſiuas & actiuas: ita quod fuit factus multorum creditor, & multorum debitor, & reuerſus ad ſuam religionem, & ab omni apoſtaſia liberatus.

Quæris primò, quid fiet de huiuſmodi creditis & debitis.

Secundo, an præfatus frater poſſit facere de omnibus obligationibus præfatis vnum memoriale, & inſtruere Prælatum ſuum ſuper eis.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondetur primò, quod præfatus Dominus cōſulens nihil ſibi quæſiuit ſingulariter, nec monaſterio, nec alicui ſuo: quia licet regulariter religioſi aliorum ordinum contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio vel ordini, iuxta doctrinam Innocentij, [b] ſiue contrahant nomine ſuo, ſiue nomine ſui monaſterij, vel ordinis, ſiue impersonaliter, vt diximus in comment. 2. de regulae. [c] poſt Baldum. [d] Franciſcanus tamen non poteſt id facere: quia monaſteria & ordo Sancti Franciſci ſunt incapacia dominij, & poſſeſſionis omnium bonorum pecuniariorum. [e]

2 Secūdo, quod omnes obligationes actiuæ, aliàque iura vtilia quæſita per præfatum Dominum conſulentē videtur pertinere ad Sedem Apoſtolicam, quia omnia quæ quærerentur ſaltem per contractus monaſterijs & ordini S. Franciſci, ſi eſſent illorum capacia, videntur quæri Sedi Apoſtolicæ, per præfatos §§. *ad hæc, & proinde.* Dixi, *contractum,* quia relicta eis per vltimas volūtates, & ſucceſſiones ſaltē vniuerſales ex teſtamēto, vel ab inteſtato, vidētur remanere caduca, per eoſdē §§. & ea quæ adnotauit Cardinalis, [f] & præfatus Domin. cōſulēs præfatas actiones quæ-

b In c. cum olim. 2. de priuil.
c Super c. ... ducatu 12. ... 1. nu. 12.
d In l. ſeruus. C. de poſtu.
e C. exijt §. ad hæc de verb. ſign. & clemen. exiui. §. proinde. eod. tit.
f In d. ... unde ...

[illegible] poſt[illegible] [illegible] Sedis Apoſtolicæ, [illegible] ſubiectis, [illegible] [illegible] [illegible] obli[illegible] rigore iuris [illegible] non vacat ſcribere, con[illegible]ndum, quod de æquitate [illegible], *Commoda qui ſentit, tun*[illegible] quædam alia, quæ nun vacat [illegible]

[illegible], qu[illegible] pro [illegible] conſulentis prouidè [illegible] S. D. N. [illegible] factum, & [illegible] fuerit S. Sa[illegible], pro ſua maxima beni[illegible] [illegible] omnes [illegible] ſuæ [illegible] recuperet [illegible] & [illegible] datur eis, quæ [illegible]

[illegible]NDAM re[illegible] debere[illegible] conſulentem [illegible] memoriale [illegible] orum, & ſcripturas ad teſtium, qu[illegible] oport[illegible], probentur, & tradere illu[illegible] ſuæ San[illegible] ve[illegible] perſonæ ab ea deputatæ, & poſtea, quoties o[illegible]portuerit, informare præfatam perſonam deputatam de [illegible] ſui Prælati, & ſeruatis eis, quæ ſeruanda forent per fratres ſui ordinis, ſi vocarentur ad ferendum teſtimonium in cauſis alienis, abſtinendo tamen ab eis, quæ ſibi per præf. §§. *ad hæc, & proinde*, vetantur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona donata tam à laicis, quàm clericis Minoribus de obſeruantia, Sedi Apoſtolicæ, ſi ſint iuſtè donata, acquiruntur, aliàs non.*

CONSILIVM LXXXVI.

AN minores fratres de obſeruantia rerum oblatarum à rectoribus Eccleſiarum dominium, proprietatem, ſeu poſſeſſionem acquirant.

1 Pro reſolutione quæſtionis ſupponenda ſunt nonnulla, & primò quòd ex cap. *exiit*,[b] & Clemẽtina, *exiui*,[c] non colligitur aliqua differentia inter dominium, proprietatem, & poſſeſſionem rerum oblatarum, vel donatarum iuſtè à perſonis priuatis, & inter dominium, proprietatem, & poſſeſſionem oblatarum & datarum à rectoribus Eccleſiarum, & aliis clericis, ſi ab omnibus eodem modo, & æquè iuſtè ab liberè offerantur, vel dentur.

Secundò, quòd ſicut dominium, proprietas, & poſſeſſio rerum oblatarum, vel donatarum à laicis Minoribus de obſeruantia quæritur Eccleſiæ Romanæ: ita dominium, proprietas, & poſſeſſio rerum oblatarum, vel donatarũ à rectoribus Eccleſiarum, & aliis clericis, acquiretur Eccleſiæ Romanæ, vel Papæ, modò æquè iuſtè ac liberaliter offerantur, vel dentur ab vnis, ſicut ab aliis.

Tertiò, quòd ſicut multa ſunt bona, quæ non poſſunt iuſtè offerri, vel donari præfatis fratribus Minoribus à laicis ſine licentia Papæ, ita multa bona ſunt, quæ non poſſunt à clericis donari Minoribus ſine licentia eiuſdem, & cum illa ſic, & illa quæ iuſtè non donantur Minoribus, non quæruntur Papæ, ſiue donentur à laicis, ſiue à clericis, & ea quæ iuſtè offeruntur, vel donantur ab vtriſque, quæruntur quo ad dominium, proprietatem, & poſſeſſionem ipſi Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio contra legem decretum irritans habentem eſt nulla.*
1 *Profeſſio eſt ex vtraque parte obligatoria.*
2 *Profeſſio nulla in foro poli eget declaratione in foro fori.*
3 *Prælatus, quẽ ſcit nulliter profeſſum, ex officio expellere poteſt.*
3 *Prælatus nulliter profeſſum ſeruatis ſeruandis expellat, num. 4. expulſus autem in vtroque foro eſt liber. num. 5.*

CONSILIVM LXXXVII.

AN qui de genere Iudæorum deſcendit, & contra ſtatutum religionis ei notum factum, eum proteſtatione, vt nulla eſſet profeſſio, ſi de tali genere deſcenderet, interrogatus negauit ſe de tali genere deſcendere, ob quam negationem fuit admiſſus ad profitendum, ad quod non fuiſſet admiſſus, ſi fuiſſet confeſſus veritatem, ſit verus religioſus?

1 Reſpondetur primò videri præfatum [illegible] conſulentem [illegible] non eſſe verè [illegible] religioſum. Tum quia pr[illegible] nulla, [illegible] contra legem [illegible] decretum irritans [illegible] quia profeſſio eſt in effectu vltro citroque [illegible] quia profitens ſe obligat monaſterio, vel ordini ad ſeruiendum ei ſecundum regulam eius, & contra monaſterium ad alendum, & [illegible] ſecundum [illegible] regulam, & ita eſt nec[illegible] conſenſus vtri[illegible] præfati profeſſionem acceptantis, quàm [illegible] & in caſu propoſito de[illegible] conſ[illegible] Prælat[illegible] fuit præfatus ſub [illegible] non eſt de [illegible] genere [illegible] conditi[illegible] ſub qua fuit admiſſ[illegible], & [illegible] ipſa [illegible], quia diſpoſitio cõditionalis nulla eſt deficiente conditione. Tum quia deficiente [illegible] deficit [illegible] effectus.

2 Secundò reſpondetur, quod D[illegible] quod ad præfatũ ſtatum conſcientiæ cum lice[illegible] licentia prælati poſſet exire à monaſterio & ordine, ſed caſtigaretur in foro exteriori, ſi abſque [illegible] exiret [illegible] omnino qualis[illegible] licentia, [illegible] iudi[illegible] aliis dat[illegible] cum [illegible] legitimatio[illegible], & [illegible], quæ probanda, & ſeruanda ſunt in ta[illegible] & cauſæ cognitione, cum ſententia iudicis [illegible] ſecundum allegata & probata.

3 Tertiò, quòd Prælatus in foro exteriori [illegible] ad inſtãtiam partis legitimæ, ſcilicet accuſatoris, vel denunciatoris, allegatis & probatis neceſſariis [illegible] præfatam licentiam, immo & iudicare illum eiiciendum [illegible] monaſterio, & ordine, & eiicere illum per ſuam ſententiam.

4 Quartò, quòd præfatus Prælatus, qui p[illegible] credit eum eſſe de tali genere, ex officio ſu[illegible] accuſatore, vel denunciatore poteſt, & debet, præmiſſa legitima cauſæ cognitione per viam inquiſitionis, expellere illum à monaſterio & ordine.

5 Quintò, quòd ſi Prælatus ad inſtantiam legitimæ partis, ſcilicet accuſatoris, vel denũciatoris, vel ex officio per viam inquiſitionis expulerit ipſum per ſuam ſententiam legitimã ab ordine ſuo & monaſterio, poterit ipſe viuere vitam quam iuſtè viuere poſſet, ſi præfatam profeſſionem non feciſſet, per iura, & rationes in his dictis inſinuatas, & quæ extendi poſſent ab eo, cui per valetudinem & otium magis quàm nobis id facere liceret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. contra tranſlatos intelligitur de tranſlatis virtute priuilegiorum contra ius commune.*
1 *Religioſi de iure communi poſſunt tranſire ad arctiorem cum licentia ſuorum ſuperiorum.*
2 *Tranſeundi ad religionem laxiorem ſolus Papa poteſt facere facultatem.*
2 *Facultas tranſeundi ad laxiorem à Papa concedi debet ex iuſta cauſa.*

CONSILIVM LXXXVIII.

AN frater Carmelitanus tranſlatus ſine facultate Papæ ad ordinem fratrum Minimorum, cum licentia tamen ſui Superioris, quia eum nolebat amplius religio retinere, teneatur redire ad ſuum priſtinum ordinem propter extrauagantem Pij V. 91. *Quæcumque*, quæ ſtatuit non poſſe recipi, nec retineri ab vlla religione fratres alterius ordinis, ſed debere remitti ad proprios ordines?

1 Reſpondetur quòd non, quia Pius V. non iubet per ſuã conſtitutionem, tranſlatos ab vna religione in aliam, redire ad priorem religionem, ſed tantùm tranſlatos virtute facultatum & priuilegiorum particularium conceſſorum à Sede Apoſtolica ſpeciatim contra ius commune aliquibus monaſteriis, vel religionibus, vt poſſent accipere apoſtatas, vel aliquos alios aliarum religionum. Et frater Carmelita, de quo quæritur, non tranſiuit ad fratres Minimos virtute huiuſmodi facultatis & priuilegij ſpecialis, ſed virtute iuris canonici, quo licet omnibus de religione laxiori ad arctiorem tranſire, iuxta cap. *licet*,[a] iuxta quod poſſunt hanc facultatem ſuperiores dare.

2 Quod autem diximus in com. 4. de reg.[b] eſſe neceſſarium licentiam Papæ, ibi id aſſerimus de facultate tranſeundi ad laxiorem: & intelligendum eſt de potentia id faciendi cum cauſa: alioquin etiam facultas conceſſa à

[b] De verb. [illegible] [c] Eod. [illegible]

[a] De regula [illegible]
[b] Super c. [illegible] num. 10.

A Papa tranſeundi ad laxiorem ſine iuſta cauſa, non [illegible]ret, & præfatum cap. *ſtatuimus*,[a] de proprio ſignificatu verborum æquè comprehendit eas, ad alias à ſuis Generalibus conceſſas.

a 19. q. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Profeſsio ante 16. annum completum in quauis religione eſt ipſo iure nulla.*

1 *Profeſsio ſi fiat ante finem anni nouitiatus à ſuſcepto habitu, eſt ipſo iure nulla.*

1 *Annus nouitiatus non cenſetur eſſe completus, niſi ſit cõtinuus.*

1 *Tempus omne à iure ſtatutũ in dubio cenſetur eſſe continuum.*

2 *Profeſsio metu facta eſt ipſo iure nulla.*

2 *Votum metu factum eſt ipſo iure nullum.*

2 *Profeſsionem religionis annullare ſufficit (etiam quo ad forum exterius) metus reuerentialis minor iuſto timore, modo ſit talis, ſine quo profeſsio non fuiſſet facta.*

2 *Actus metu factus non ligat agentem quo ad forum conſciẽtiæ.*

3 *Profeſsio ipſo iure nulla non ratificatur ex longa mora in religione, niſi ſciat eſſe nullam, & perſiſtat animo ratificandi.*

4 *Profeſsionem tacitam non inducit geſtatio habitus indiſtincti per annum, & vltra, niſi fiat ante profeſsionem expreſſam.*

4 *Actum vnum ſemel faciens expreſſe, fruſtra facit iterum illum expreſſe, & multò magis tacite, vt ſtipulans, locans, mandans, & appellans & num. 5.*

5 *Profeſsio tacita non inducitur ſolum faciendo actum ad profeſſum tantum pertinentem, quando illum fecit poſt profeſsionem expreſſam nullam, niſi alia concurrant, & ſciat eſſe inualidam tam factam, & per talem actum induci profeſsionem, & perſiſtat in animo approbandi.*

5 *Sciens profeſsionem prius expreſſè emiſſam fore nullam, ſi à die ſcientiæ per annum continuum in religione perſeuerat animo illam ratificandi re vera, tacite profitetur.*

6 *Profeſsionem inualidam emittens, licet diu perſeuerauet per errorem, ſi poſt cognoſcens eſſe nullam exeat, & vxorem ducat, tutus eſt in conſcientia.*

7 *Profeſsio inualida nullam obligationem inducit profeſſum obligantem ad intrandum aliquam religionem in genere.*

7 *Scandalum etiam puſillorum poteſt facile deſinere eſſe ſcandalum, reddendo iuſtam rationem, & monendo eos falli.*

7 *Ob ſcandalum proximi rationabile nemo tenetur relinquere bona ſpiritualia, nec temporalia.*

8 *Ob ſcandalum etiam puſillorum vitandum relinquenda illa, quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt.*

8 *Intellectus verus cap. 2. de non. oper. nunc.*

8 *Creditores à debitoribus & iniuſtis detentoribus ſua repetere Eccleſia ſanctè permittit.*

CONSILIVM LXXXIX.

CVm de iure ſtatutum ſit, quòd duplex ſit profeſsio, tacita, & expreſſa, & Dominatio tua doctiſsimè in ſuis commentariis de regular. præſertim ſuper ca. *cui porrecto*,[b] & ſuper ca. *ſtatuimus*,[c] idem affirmet: & cùm ad profeſsionem expreſſam quatuor requirãtur: Primum, vt fiat in manibus Abbatis, aut habẽtis facultatem incorporandi in monaſterio iuxta capit. *porrectum*, de regularibus vbi Innocentius & Panormitanus dicunt, quòd ſi quis profeſsionem fecerit coram, & in manibus alterius monachi, non eſſet profeſſus. Secundum ex Concilio Tridentino,[d] qui facit profeſsionẽ, opus eſt vt adimpleuerit decimum ſextum annum, ſiue ſit vir, ſiue fœmina, aliàs nullius efficaciæ erit profeſsio illa: olim ius cõmune aliter habebat, nam in viro exigebatur decimus quartus annus, in fœmina duodecimus cap. *ſignificatum*, & ca. *cum virum*. de regul. Tertium ex eodem Concilio vt ſit poſt annum probationis, vnde ante id tempus nulla eſt profeſsio, & eſt etiam contra ius antiquum: nam in cap. *conſtitutionem*,[e] habetur, quod in ſolis Mendicantibus debet eſſe annus elapſus, in aliis poteſt fieri ante annum. Quartũ debet eſſe cum habitu, ita vt per annum integrum geſtet habitum, aliàs nõ: & hoc eſt contra ius antiquũ, vt habetur in cap. *porrectum*, de regu. Et cum tacita profeſsio quatuor modis fieri poſſit: Primò, quando quis immiſcet ſe in actibus profeſſorum, dummodo deferat habitum, vt habetur in ca. *vidua*.[f] Secundo, quando elapſo anno geſtat habitum differẽtem nouitiis & profeſsis: ſi tamẽ eſſet habitus diſtinctus, etiãſi maneat viginti annos, non eſt profeſſus. Tertio, quando eſt diſtinctus habitus, & induit habitum profeſſorum, &

b No. 18.
c Nu. 75. & ſeqq.
d Seſſ. 25. cap. 15.
e De regu. in 6.
f De regula.

geſtat per tres die[illegible] [illegible]oſſus. Quart[illegible] [illegible] habitum [illegible] cum propoſit[illegible] mutãd[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenuinte [illegible] valet nam [illegible] habe[illegible] [illegible] ſi centum a[illegible] [illegible] tenetur [illegible] autem in foro exteri[illegible] [illegible] Concilium [illegible]entinum ceſſant: nam p[illegible] [illegible] debet præcedere [illegible] pro bationis [illegible] [illegible], & poſt [illegible] eſt [illegible] in tacita profeſsio.

1 Quæritur, q[illegible] ſit valida, vel inualida profeſsio.

Reſpondeo, quod profeſsio in quauis religione tam virorum, quam [illegible] eſt ipſo iure nulla, ſi fiat ante decimum ſextum annum completum, per Cõcilium Tridentinum. Secũdo eſt ipſo iure nulla, ſi fiat ante finem anni nouitiatus à ſuſcepto habitu currentis per d. Cõcilium. Tertio annus nouitiatus no cenſetur eſſe completus, niſi ſit cõtinuus, vt probat Lapus Abbas,[e] & probat textus in ca. 1.[f] ibi, *Per totum annum*. & ibi Dominicus & Francus. & ratio, quam affert Lapus, eſt, quia omne tempus à iure ſtatutum in dubio cenſetur eſſe continuum.[g] Idem probat Siluester,[h] & citat alios in ſuam ſententiam.

2 Quarto profeſsio metu facta eſt ipſo iure nulla,[i] ſicut & votum metu factum eſt ipſo iure nullum, iuxta gloſſam receptam,[k] vt diximus in Man. confeſſ.[l] & quamuis quo ad forum exteri⁹ oporteat metum eſſe iuſtum, & talẽ, qui etiam in conſtantem virum cadat, iuxta l. *metum*.[m] tamen quo ad annullandam profeſsionem religionis etiam quo ad forum exterius ſufficit metus etiã reuerentialis minor iuſto timore, iuxta gloſſam,[n] vt diximus in Man. confeſſ.[o] intelligendo de metu minore, tali tamen, ſine quo nõ fieret profeſsio, vt diximus in d. Man.[p] Præterea nullus actus metu factus ligat agentem, quo ad forum conſcientiæ, ex mente Hoſtienſis & Ioannis Andreæ,[q] & Adrianum,[r] vt diximus in dicto Manuali.[s]

3 Quinto profeſsio ipſo iure nulla non ratificatur ex eo, quod ſic profeſſus perſiſtat longo tempore in religione, quam profeſſus eſt, ſed oportet, vt ſciat illam eſſe nullam, & animo approbandi & ratificandi eam perſiſtat, vt ait Caietanus,[t] quem nos ſequimur in dicto Manuali.[v]

4 Sexto geſtatio habitus indiſtincti ab habitu nouitiorum per annũ & vltra non inducit profeſsionem tacitam, niſi geſtatio illa fiat ante profeſsionem expreſſam: quia ratio, quare per geſtationem habitus annalem præſumitur tacitè fieri profeſsio, eſt, quia geſtãs habitum, præſumitur habere animum profitendi tempore debito, ſcilicet finito toto anno nouitiatus: at qui geſtat habitũ poſt profeſsionem expreſſam factam, non præſumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, quia iam expreſsè fecit eam, & geſtat habitum tamquam profeſſus, & nõ tãquam profeſſurus: & cõfirmatur, quia qui facit vnum actum expreſsè, fruſtra facit iterũ illum expreſsè, ergo quanto magis ſi faceret illũ tacitè, vnde qui aliquid ſtipulatur ſemel, fruſtra iterum idem ſtipulatur,[x] etiam ſi ex interuallo ſecunda vice ſtipuletur, vt communis ibi cõcludit: & qui ſemel legat aliquid, fruſtra iterũ idem legat,[y] & qui ſemel mandat aliquid, fruſtra iterum idem mãdat, iuxta l. *licet*,[z] adiuncta gloſſa faciunt etiam alia quæ Iaſon & alij cõgerunt,[a] & ita qui dicit, *appello, appello*, ſemel tãtum appellat vt ait gloſſa,[b] à Panormitano & ab aliis recepta.

5 Septimo, profeſsio nõ inducitur ex eo, quod nouitius facit actum aliquem ad profeſſum tantùm pertinẽtem, vt dicere in Capitulo ſuam ſententiam, accipere ſacros ordines, &c. ſed oportet, vt talis nouitius non ſit prius expreſsè profeſſus, vt de geſtatione habitus dictum eſt: & ſic intelligẽdum eſt ca. *vidua*.[c] Oportet præterea vt talis nouitius acceperit habitum profeſſorum diſtinctum ab habitu nouitiorũ, vt declarat Panormitanus,[d] & nos in noſtro conſ. ſuper cap. *ſtatuimus*,[e] diximus. Oportet præterea vt talis nouitius ſciat per huiuſmodi exercitiũ actus profeſsionem induci, vt Innocẽtius receptus dicit.[f] Oportet denium vt talis abſoluerit finẽ anni nouitiatus poſt Concilium Tridentinum. Quare qui profeſsionẽ emiſit inualidam, vel qui ante ætatem, vel quia ante finẽ anni nouitiatus, vel quia metu emiſit, non cenſetur tacitè profiteri, vel quia longo tẽpore manet in religione, vel [illegible] geſtat habitum indiſtinctũ ab habitu nouitiorum, vel quia [illegible]

e Seſſ. 25. c. de reg.
f Vbi ſupra.
Allega. ſ
f De reg. li. 6.
g Leg. 1. ff. de ar. & iſſ. precep.
h Verbo religio 4. q. 4.
i Ca. de his quæ vi.
k In ca. Abbas eod. tit.
l Cap. 22. nu. 51.
m 1. & 2. ff quod met. cauſ.
n Cap. preſens. 20. q. 3.
o Ca. 22. nu. 50.
p Cap. 17. nu. 29. & ſeqq.
q In c. verb. de maior.
r In 4. ſent. de reſtitutione ca. aggre dior.
s Cap. 17. nu. 29. & 30.
t 2. 2. q. 189. art. 1.
v Ca. 22. nu. 71.
x Leg. qui bis idem. ff. de verb. obliga.
y L. cum qu. §. ſi. C. de legat.
z §. ea obligatio ff. de procur.
a In d. leg. qui bis idem.
b In c. Lubarium, 31. q. 2. & in cap. [illegible] nobis. de appellat.
c De regula
d In dicto ca. vidua.
e Nu. 75. & ſeq.
f In d. ca. vidua.

ſtatum profeſſorum proprium, quamdiu putat profeſſionem, quæ re vera eſt ipſo iure inualida, eſſe validã, & manet, & geſtat habitum, & facit actum ad ratificandum, quã putat validam eſſe: & ignorans non cenſetur conſentire,[a] ſed tunc tacitè cenſeretur profiteri, & re vera profiteretur, quando ſciens factam iam profeſſionem eſſe inualidam ob aliquam prætenſarum cauſarum, & ad ratificandã & approbandam eam perſiſtit in religione integrum annum[e] tempore, quo ſciuit eam eſſe nullam, annum inquã continuum, & non interpolatũ, ſcilicet, vt ſemper habeat intentionem illam ratificandi. Idem dicitur de geſtatione habitus, & de actu.

6 Sed quæris, an qui inualidam emiſit profeſſionem, & manſit in religione multis annis, putans eam eſſe validam, poſtea verò cognoſcens eam eſſe inualidam, & nullam, nõ ſolùm nõ approbat, ſed redit ad ſęculum, & ducit vxorem, tutus in conſcientia, cùm nullũ habeat aliud canonicum impedimentum.

7 Iam reſpondimus ad caſum cuiuſdam Germani, eſſe tutum in conſcientia. Tum quia profeſſio inualida nullũ parit effectum, neque vllam obligationẽ, vt habet Cõc. Trid.[b] adeo quod neque profeſſum facit religioſum in genere, ſcilicet obligatum ad intrandum aliquam religionẽ, ſicut ante præfatum Conc. Trid. obligabat, iuxta c. *non ſolũ.*[c]

8 Tum quia ſcandalum quod daretur per huiuſmodi cõiugium, vel eſſet Phariſæorum, & non cauendum, vel ſi puſillorum, & cauendum, eò quod bona fide crederẽt aliquẽ eſſe verè profeſſum, poteſt tamen facilè fieri, vt deſinat eſſe ſcandalum puſillorum, monendo illos falli, reddendo rationem veram, & iuſtam: quòd ſi poſt huiuſmodi rationem noluerint acquieſcere, ſcandalum patientur non puſillorum, ſed Phariſæorum, vt D. Tho. ab omnibus receptus definit,[d] concludens neminem teneri ad relinquenda bona ſpiritualia, neque temporalia propter ſcandalũ proximi, quod patitur, eo quod non acquieſcit rationi, & monitioni probabili ſibi redditæ: pro quo eſt illud venerabilis Bedæ, *Vtilius eſt ſcandalum naſci, quam quod veritas relinquatur,*[e] cuius glo. & comment. Panor. & aliorum ſunt in præfata reſolutione. Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. a.[f] quatenus habet pro vitando ſcandalo relinquẽda eſſe illa, quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt: intelligendum enim eſt de ſcandalo puſillorum, non autẽ Phariſæorum, & malignorum: non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, retentionem iniuſtam ſuorum bonorum, eo quòd raptor, fur, & vſurpator ſcandalizetur per repetitionem à ſe coram iudice competente petitam, & vſque ad ſententiam exercitam: quia id eſſet præbere occaſionẽ rapinis, furtis, & vſurpationibus, vt ex D. Greg. allegato à S. Thom.[g] colligitur, & ex praxi totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ ſanctè permittit dominos & creditores ſua bona & debita à ſuis debitoribus & detentoribus repetere. Et licet ſic profeſſus poſſet abſque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter ſcandalum eorũ, qui, probabili ratione ſibi reddita, in ſua pertinacia perſiſtũt, vt diximus in noſtro Man. confeſſ.[h] & in noſtro com. 4. de reg. ſuper cap. *nullum.*[i]

SVMMARIVM.

1 *Monachi ex antiquis originariis regulis nullum ſuffragium vel vocem habebant in Capitulo.*

2 *Prælati ſecundum recentiores regulas tenentur regere cum conſenſu vel conſilio ſui conuentus, vel conſiliariorum.*

CONSILIVM XC.

DVbitatur circa cap. nullam,[k] quatenus probat, quòd totum regimen monaſterij pertinet ad Abbatem, ſiue prælatum, & non ad monachos.

1 Reſpondeo id procedere ſecundum illas regulas originarias & antiquas, ſecundum quas monachi nullum ſuffragium, vel vocem habebant in Capitulo.

2 Verum hoc non habet locum ſecundum regulas recẽtiores ſecundum quas prælati tenentur regere cum conſenſu, vel conſilio ſui Conuentus, vel conſiliariorum. Et de hac materia vide quæ ſcripſimus ſuper cap. *non dicatis,*[l] & cap. *nullam,*[m] & cap. *ſtatuimus,*[n] vbi profundiſſimè tractatur de ea.

[Left margin notes, partly legible:] a L. per er-rorem ff. de iuriſdict. om-nium iud. b Seſſ. 25. ca. 15. c De reg. ... g Ubi ... k Ca. 14. no ... l ... m 18. q. 2. n 18. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Conſecrari non poteſt conſecratione virginum monialis, ſi conſtat eſſe corruptam.*

2 *Vidua poteſt vouere ſolemniter expreſſè & tacitè caſtitatem, & velum profeſſionis ſuſcipere.*

2 *Viduæ poſſunt benedici benedictione viduali etiã inter virgines.*

3 *Nouitia ſiue virgo, ſiue vidua, vt poteſt exire de monaſterio, ſi ei non placet, ita monaſterium poteſt eam excludere.*

CONSILIVM XCI.

AN Monialis, de qua iudicialiter conſtat eſſe corruptã, nec ipſa id negat, immo fatetur, poſsit conſecrari.

1 Reſpondeo primò, quòd non conſecratione virginum, per textum cap. *ante tem.*[a] etiam ad euitandum ſcandalum vt ait S. Thomas.[b]

2 Secundo, quòd vidua licet non debeat cõſecrari conſecratione virginum, poteſt tamen vouere ſolenniter etiam tacitè ipſo facto caſtitatem, & velum profeſſionis ſuſcipere & portare per textum cap. *vidua,*[c] & benedici benedictione viduali etiam inter virgines, vt in Ration. diuin. offic.[d]

3 Tertiò, quòd monialis, de qua eſt quæſtio, poteſt benedici benedictione viduali, de qua in Pontificali, mutando verba viduitatem ſonantia in alia honeſta, ſcilicet, innupta, deuota, ſerua Chriſti, Deicola, iuxta S. Thomã.[e] Et ſicut nouitia intra annum probationis poteſt exire de monaſterio, ſi ei non placet, ita monaſterium poteſt eam excludere.[f]

a 20 diſt. cap. ... & in... 20. q. 1.
b L. 4. ſent. diſt. 30 qu. 1. art. 1 & li. 3. diſt. 33 qu. 3.
c De regula.
d Lib. 2. ca. 1. nu. 48 & ca. ſicut bonum c. viduam. 27 q. 1.
e 2. 2. qu. 111.
f Ca. ad Apoſtolicam. de reg. & cap. 1 c. non ſolum. eod. tit. lib. 6.

DE CONVERSIONE

CONIVGATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Sponſa ſponſum ingreſſum religionem ipſa renuente iure per tempus duorum menſium tantum, vel arbitrio iudicis ſtatuendum, expectare tenetur, at poſt ſacrum Concilium tenetur expectare per integrum annum num. 4.*

2 *Leges generales, ſiue ſint priores, ſiue poſteriores, limitantur per ſpeciales, & per rationem alterius legis.*

3 *Lex generalis præſertim vniuerſalis, & negatiua, vniuerſaliter intelligẽda, licet maior ratio in vno caſu militet, quã in alio.*

4 *Legum nouatio, limitatio, & extenſio citra vel vltra verba ipſarum non videtur vtilis, cum ſit quædam legum mutatio, quæ non ob quamlibet maiorem vtilitatem, niſi ſit maxima, eſt facienda.*

CONSILIVM I.

AN Sponſa de præſenti, cuius ſponſus, ipſa renuente, ingreſſus eſt religionem, habitumque ſuſcepit, tamdiu expectare teneatur, donec elapſo probationis anno profeſſionem emittat, iuxta decretum[g] Concilij Tridentini,[h] vel præfigi poſsit ſponſo aliquis terminus, iuxta quem vel profiteatur expreſsè, vel ad ſponſam redeat, iuxta cap. *ex publico,* de conuerſ. coniug.

1 Reſpondetur, quòd pro parte negante facit primò, quòd à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus per ius nouum receditur.[i] At expreſſè lege antiqua,[k] cauetur, ne huiuſmodi ſponſus, vel ſponſa teneatur expectare vltra duos menſes, vel extra tempus arbitrarium, iuxta cap. *commiſſum.*[l]

2 Secundò, quòd ſicut leges priores generales limitantur per leges poſteriores ſpeciales, ita & leges poſteriores generales limitãtur per leges priores ſpeciales iuxta l. *ſed & poſteriores,*[m] & l. *in toto,*[n] vbi late Decius,[o] & probant, & amplificatur per duas gloſſas ſolẽnes.[p] Cùm ergo prædictum ca. *ex publico,* ſit lex determinans ſpecialem caſum de ſponſo, vel ſponſa de præſenti volente intrare religionem, cenſendum eſt limitare legem generalem[q] Concilij Tridentini ne habeat locum in illo caſu ſpeciali.

Tertio, quod longè maior ratio limitandi tempus inuenitur in hoc caſu ſpeciali, quàm in aliis: quia in eo tractatur de grandi præiudicio tertij, de quo non agitur communiter in aliis nouitiis: & lex generaliter loquens non ſolum limitatur per legem ſpecialem, ſed etiam per rationem alterius legis, ſecundum Baldum.[s]

3 Pro parte autem affirmante facit primò prædictum Concilium,[s] quod generaliter, immo & vniuerſaliter, & negatiuè prohibet fieri profeſſionem ante finem anni nouitiatus: & lex generalis, præſertim vniuerſalis, & negatiua, vniuerſaliter eſt intelligenda.[t]

g Cap. 15.
h Seſſ. 25. de reg.
i Le. præcipimus. C. de appell.
k Ca. ex publico. de conuerſ. coniug.
l De ſponſal.
m ff. de legib. & c. generali per ſpeciem. de reg. iur. li. 6.
n ff. de regul. iur.
o Num. 7.
p In le. ſecundum ff. qui ſatiſd. cogãt. & auth. offeratur. C. de litis conteſt.
q Cap. 15. de regul. ſeſſ. 25.
r In l. de pretio ff. de publ. in rem actio.
s Cap. 15. de reg.
t Cũ ſolito. §. fin. de maior. & obedi. & d. l. de pretio. de public. in rem actio.

Secũdò, quòd negatio quidquid poſt ſe inuenit deſtruit, & contrarium eius ponit, iuxta gloſſam celebrem & receptam,[a] & prædictum Concilium,[b] per negationem prohibet, ne intra prædictum annum fiat profeſsio.

Tertiò, quòd regula prędicta de lege generali generaliter intelligenda procedit etiam quando maior ratio inuenitur, quare non debeat includere vnam ſpeciem, ac aliam, vt ait Decius poſt alios,[c] per textum in hoc memorabilem,[d] qui tamen communiter eſt vitiatus, quatenus habet affirmatiuè, *puto verum* pro *non puto verum*, vt ratio ſequens neceſſario concludit eſſe emendandum, vt aduertit Antonius Auguſtinus.[e] Cùm ergo lex Concilij prohibeat generaliter, immo vniuerſaliter, & negatiuè, ne quis profeſsionem faciat ante finem anni nouitiatus, habebit etiam locum in caſu propoſito, eſto maior ratio limitandi eam inueniatur in eo vt plurimùm, quàm in alijs.

Quarto, quod ad ſolum principem videtur pertinere temperare legis rigorem per iuris æquitatem non ſcriptam.[f]

4 Quintò, quòd licet vno reſpectu æquius videatur, vt ſeruetur ius antiquum, de quo in d. cap. *ex publico*, alio tamen videtur æquius, vt nouum ſeruetur potius in hoc caſu, quàm in alijs. Tum quia frequenter contrahentes matrimonium pœnitet ſtatim contraxiſſe, & turbati illa pœnitentia refugiunt ad remedium religionis, quam facilè profitentur, quod poſtea dolent feciſſe. Tum quod maior eſt neceſsitas probandi religionis auſteritatem ei, qui tam alienus fuit à religione, vt perueniret ad cõtrahendum matrimonium, quàm alijs, qui non tantùm ſe elongarunt. Tũ quod vtilius videtur relicto, vel relictæ in ſæculo, vt relinquens probet integrè auſteritatem religionis, quàm partem eius: quoniam magis poteſt ſperare, quòd probata integrè auſteritate illius pœnitebit ingreſſus, & redibit ad ipſam, quàm ſi ſolum ex parte probaſſet. Sextò, quòd nouatio & limitatio, vel extenſio legum citra vel vltra verba ipſarum, niſi efficaciſsima ratione vrgente, nõ videtur vtilis: quoniam eſt quædam mutatio legis, quam non expedit fieri, etiam ob maiorem vtilitatem, niſi fuerit maxima, iuxta l. 2. ff de conſti. princ. & tradit S. Thomas.[h] His raptim conſideratis, definitionem ad maius & maturius iudicium refero.

a In cap. cum dilecta de elect.
b Cap. 15.
c In conſil. 889. num. 5.
d In leg. 1 §. quod autem. ff de ale. lu. & aleato.
e 2 emend. lib. 4. c. 17.
f Leg. 1. C. de legib.
g ff de conſti. princ.
h 1. 2. qu. 97. art. 2.

SVMMARIVM.

1 Religio S. Ioannis eſt vera religio, in qua tam profitentes ad chorum, quàm ad militandum, ſimilem emittunt profeſsionem. nu. 3. per cuius ingreſſum diſſoluitur matrimonium non cõſummatum, nedum ſecundum eorum ſtatuta, num. 3. ſed etiam iure communi, & diſpoſitione Concilij Tridentini. nu. 1.

CONSILIVM II.

QVidam nobilis contraxit matrimonium per verba de præſenti, & vellet illud diſſoluere per ingreſſum & profeſsionem religionis hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani. Quæritur an poſsit illud facere.

1 Reſpondetur quòd ſic, Tum quia gloſſa celebris, & recepta ab omnibus iuris Canoniſtis & Theologis mixtis, qui canonicæ prudentiæ theologicam, vel theologicæ canonici iuris prudentiam adiunxerunt, hoc tenuit in ca. *ex publico*.[i] Tum quia illa gloſſa redacta fuit per Concilium Tridentinum in canonem neceſſario ſeruandum,[k] definiendo generaliter abſque vlla exceptione, matrimonium ratum non conſummatum dirimi poſſe per ſolemnem religionis profeſsionem: & conſtat religionem prædictam S. Ioannis eſſe veram religionem, vt colligitur ex fundatione, & ſtatutis eius approbatis à Summis Pontificibus.

2 Tum quia omnes ingredientes prędictam religionem, & eam profitentes emittunt tria vota ſubſtãtialia religionis approbatæ à Sede Apoſtolicæ ſcilicet caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ qui in manibus potentis illum aggregare religioni facit, fit verè ac propriè religioſus, ſecũdum Panormitanum communiter receptum,[l] & S. Tho. & alios,[m] & nos poſt alios tradimus in commen. c. de reg.[n] Tum quia licet Domin. Sotus videatur negare religiones militares eſſe veras religiones,[o] religionem tamen prædictam S. Ioannis excipit.

3 Tum quia licet Papa diſpenſare poſsit circa votum caſtitatis religioſi ex iuſta & magna cauſa, ſecundum gloſſam communiter receptam à Theologis & Canoniſtis,[a] contra S. Thomam,[b] tamen non ſolet diſpenſare plus circa caſtitatem religioſorum militum prædictæ religionis, quàm ſuper caſtitate aliorum monachorum non militantiũ. Tum quod expreſsè in ſtatutis & cæremonijs profitẽdi prædictorum religioſorũ militum habetur vna forma & vnus modus profitendi, & cõſtat per profeſsionem religioſorum, qui profitẽtur quo ad chorum, diſſolui matrimoniũ ratum non conſummatum, ergo etiam per profeſsionem eorum, qui eam profitẽtur quo ad militiam armatã. Tum quia ſpecialiter in ſtatutis & cæremonijs prædictæ religionis cauetur expreſsè, eos qui contraxerunt matrimoniũ, & non conſummauerunt illud, poſſe intrare & profiteri prædictam religionem. Tum denique quod etiam nos poſt alios efficaciter probauimus in tractatu de redit. eccleſ.[c] eos qui profitentur religiones militares, etiam quo ad exercitium armorum, eſſe veros religioſos.

i De conuerſ. coniug.
k Seſſ. 24. can. 6.
l In rub. de reg.
m in 4 ſent. diſt. 38 & 2. 2. q. 188. art. 8.
n Super c. cum porro, nu. 16.
o Lib. 7 qu. 1. art. 3 de iuſt. & iure.
a In ca. cum ad monaſterium § fin. de ſtatu monach.
b In 2. 2. qu. 88. art. 11.
c Quæ. 3. nu. 27. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 Matrimonia clandeſtina ante Concilium Tridentinũ valebant.

2 Matrimonium ratum non conſummatum profeſsio religionis ſoluit.

2 Profeſsio ante nouitiatum, ſeu metu facta, eſt nulla.

3 Annus nouitiatus ab vltima receptione habitus continuus requiritur.

4 Metu reuerentiali facta profeſsio eſt nulla.

4 Metus minor iuſto, ſi eſt cauſa actus ſaltem ſine qua non, in foro poli excuſat.

5 Pœnitens pro ſe & contra ſe creditur.

6 Scandalum vt vitetur, diſsimulandum cum ijs, qui in matrimonio putatiuo bona fide viuunt.

CONSILIVM III.

COntraxerunt duo ante Cõcilium Tridentinum matrimonium de præſenti clandeſtinè, ante quod conſummatum fœmina poſt Conciliũ aui ſui timore intrauit monaſterium, vbi intra triduum habitum ſumpſit, & profeſsionem fecit: & poſt ſex menſes, mortuo auo, reliquit habitum, & perſuaſione ſuæ matris reſumpſit illum, & in fine anni accepit velum, nulla profeſsione nouè facta: & poſt ſex menſes caſu exiuit cum Abbatiſſa è monaſterio, & confugit ad ſuum ſponſum, & conſummauit matrimonium: & coram iudice litis iurauerunt falſo ſe conſummaſſe matrimonium ante religionis ingreſſum: & manſerunt ſine ſcrupulo in eo decem & ſeptẽ annos, & habuerunt filios. Quæritur quid iuris quo ad forum conſciẽtiæ.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe, quod matrimonium valuit, iuxta cap. 1.[d] & [e] Concilium Tridentinum.

Secundo, certum eſſe item, quòd matrimonium illud fuit diſſolutum per profeſsionem præfatam, ſi fuit valida,[f] quia matrimonium ratum non conſummatum ſoluitur per profeſsionem legitimam regularem.[g]

2 Tertiò, quòd profeſsio illa prima nõ valuit, quia profeſsio ante finẽ anni nouitiatus facta non valet, per Conciliũ Tridentinũ,[h] & quia metu & terrore aui facta fuit.[i]

Quarto, quod illa veli aſſumptio non habuit vim profeſsionis validę. Tum quia nulla profeſsio tunc facta fuit, & quæ prius facta fuerat palam fuit nulla: & fundamento nullo exiſtente, vel omnino corruente, corruit etiam fundatum.[k]

3 Tum quia annus nouitiatus debet eſſe continuus, ſecundum communem ſententiam per ca. t.[l] quod latè tenet Lapus Abbas,[m] quem refert Francus,[n] referens alios ei concordantes,[o] & ita non potuit in fine præfati anni fieri profeſsio, quia computandus erat annus incipiendo illum à ſecunda receptione habitus. Tum quia receptio illa ſecunda videtur fuiſſe facta ob metum reuerentialem matris, eo quod fuit facta perſuaſione ipſius, vt narratur in caſu: & quòd veriſimile eſt matrem allegaſſe illi voluntatem illam terribilem aui, qua nullatenus voluit reſtituere illam marito ſuo, etiam poſt excõmunicationem, & anathematizationem, immo detruſit eam in monaſterium: & eſt etiam veriſimile, quòd propoſuit ei futuras ſibi multas moleſtias: & ex eo quòd ante annum finitum poſt ſecundam receptionem confugit ad maritum, opportunitate oblata: & ex eo quòd veriſimile eſt confugituram fuiſſe, ſi antea ſe obtuliſſet opportunitas: & ex eo quod ſtatim vt confugit, conſummauit matrimonium.

d De ſponſ. duorum.
e Ca. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24.
f Ca. commiſſum. de ſponſalib.
g Ca. ex publico de conuerſ. coniug.
h Capi. 15 de reg. ſeſſ. 25.
i Ca. 1. de his quæ vi.
k Ca. cũ Paulus. 1. q. 1.
l De reg. & in Indiget. 47
m In cap. 1. de regul. lib. 6. in princ.
n In d. cap. 1.

4 Et conſtat profeſsionem factam ob metum reuerentiam parentum non valere, vt tenet gloſſa,[a] quam etiam [illegible] in Manu. conſ.[b] poſt Adrianum, & alios. Item a[illegible]us in d. Man.[c] quod omnis metus, etiam minor iuſto, [illegible] in foro conſcientiæ tantum, quantùm iuſtus, ſi metus ille fuit cauſa ſaltem ſine qua non, ſi abſque illo non fuiſſet factus actus. & quęſtio propoſita tangit forum conſcientiæ tantùm: ergo quo ad illud forum iudicandus eſt actus irritus per metum reuerentialem.

Quinto, quod partibus tam pro ſe, quàm contra ſe creditur quo ad forum conſcientiæ ſecundum omnes, & quod quæſtionis huius deciſio petitur quo ad forum conſcientiæ tantùm, & partes adeo putauerunt matrimonium præfatum eſſe validum, & profeſsionem, quæ conſecuta eſt illud, adeo nullam, quòd decem & ſeptem annos perſeuerauerunt in illo, ſuſcipiẽdo liberos ſine ſcrupulo conſciẽtiæ.

Sexto, quod tractata lite in foro exteriori, iudicati fuerunt veri coniuges, & non fuerunt iudicandi tales ob id quod iurauerunt ſe conſummaſſe matrimonium ante profeſsionem ſolemnem, argumẽto eorũ quæ habentur 10 c. *ſuper eo*,[d] & eorum quæ Panormitanus notat,[e] ab aliis receptus. Ergo præſumendum eſt, iudicem, qui iudicauit eos eſſe veros coniuges, inueniſſe per proceſſum, quem fecit, profeſsionem præfatam per veli ſuſceptionem non fuiſſe firmatam, & ambas fuiſſe ipſo iure nullas aliqua ratione ſupradictarum.

6 Septimò, quod diſsimulari poſſet cum his, qui bona fide putant legitimum eſſe inter ſe matrimonium, ſi ex ſeparatione graue timeretur ſcandalum, per textum in cap. *quia circa*,[f] & intellectum pulchrum eius Goffredi, quem rationibus irrefragabilibus defendimus,[g] contra Hoſtienſem & alios, qui illum per errorem ſecuti fuerunt, quos nos[h] referimus.

Octauo, quod per prædicta poteſt reſponderi prædictis oratoribus, vt remaneant in ſua bona fide, in qua per tot annos remanſerunt. Immo etiam poteſt declarari matrimonium valere quo ad forum conſcientiæ tantùm, ſicut tã pridem declaratum fuit in foro exteriori. Salua, &c.

a Ca. præſent. [illegible]
b [illegible] a. 22. [illegible]
c Cap. 1°. nu. & 3°.
d De eo qui cognouit conſang. [illegible] ſ. ca. [illegible] de proba[illegible]
f De conſang. & affin.
g In c. ſi quis [illegible] de pœ[illegible] diſtin. 7 à nu. 67. vſque [illegible]
h In d. c. ſi [illegible]

S V M M A R I V M.

1 *Papa diſpenſare nequit quo ad vinculum ſuper matrimonio rato, & conſummato.*

2 *Vxor, ſi nupſit alij bona fide, maritum mortuum probabiliter credens, monenda non eſt, de vita mariti, aliàs ſecus, quia non eſſet in bono ſtatu.*

2 *Religionem intrare, & profiteri poteſt publica adultera maritus, etiam ſine alio iudicio Eccleſiæ.*

3 *Maritus diu abſens ab vxore etiam ſine iuſta cauſa, licet eam de eius vita non moneat, non dat cauſam proximam adulterandi, & ideo eam adulterantem dimittere, & religionem ingredi, & in ea manere poteſt.*

CONSILIVM IIII.

ANte Concilium Tridentinum quidam nepos cuiuſdam canonici potentis, & diuitis contra illius voluntatem contraxit clam matrimonium & conſummauit cum quadam nobili paupere, conſentientibus tamen tacitè parẽtib. puellæ. quòd cũ reſciſſet auunculus iuuenis, curauit eum abſentare à ciuitate ad loca remota, quæ puella ignorabat, & ibi ingreſſus fuit, & profeſſus religionem quamdam illuſtriſsimam, cuius eſt confeſſarius, & prædicator in prætio babitus. Idque fecit conſulto confeſſario, qui dixit ei licere prædictum ingreſſum. Puella item neſciens vbi ille habitaret, & putans eſſe mortuum, nupſit alteri nobili & potenti viro, qui ex ea multos filios ſuſcepit, & habuit.

Quæritur quo remedio ſuccurri poſſit eis, ne damnentur à Deo, neque ab hominibus.

1 Reſpondeo primum, non poſſe illis prodeſſe diſpenſationem Papæ: quia matrimonium prædictum fuit cõſummatum: & omnium tam Canoniſtarum, quàm Theologorum vna eſt conformis ſententia, non poſſe Papam vlla de mundi cauſa diſſoluere tale matrimonium quo ad vinculum, iuxta illud Euang.[i] *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.*[k]

2 Secundò, quòd fœmina non poteſt eſſe in bono ſtatu, neq; abſolui per vllum remediũ, niſi non exigendo, & non reddendo debitũ marito, vel niſi cõtraxiſſet bona fide probabiliter credens, quòd maritus eius obierat, nec poſtea ſciuit, nec credidit, nec credit contrarium: quo caſu nullatenus eſſet ipſa monenda de vita mariti viuentis.

Tertiò, quòd prædictus maritus religioſus poteſt perſeuerare iuſtè in ſua religione, per capit. *Agathoſa*,[a] quod clarè habet, maritum vxoris, quæ fornicata eſt publicè, vt ibi addit gloſſa poſſe intrare religionem, & perſeuerare in ea etiam non facta ſeparatione iudicio Eccleſiæ: & in caſu propoſito notorium eſt adulterium prædictæ vxoris.

3 Non obſtat, quod maritus, qui cauſam dedit adulterio vxoris, non poteſt illam dimittere,[b] & quòd prædictus religioſus dedit cauſam adulterij prædictæ puellæ vxori ſuæ abſentando ſe ad remota loca, & non ſcribendo illi, nec alias admonendo vitam ſuam: non inquam hoc obſtat: quoniam non fuit cauſa propinqua, vel immediata adulterij: quia non tradidit illam adulterandam, nec rogauit, nec cõſuluit ei, vt id faceret: quo caſu loquitur prædictum cap. *diſcretionem*, ſed tantùm fuit cauſa remota, de qua loquitur d. cap. *ſi tu abſtines*. quia renuit commiſceri illi, vel reddere debitum, quo caſu non eſt cauſa, ſed tantùm occaſio, cuius traditio non ſufficit ad hoc, vt nõ poſſit eam relinquere, ſecundum gloſſam,[c] quam pulchrè tractando ſic declarauit Panormitanus & Præpoſitus.[d]

i Matth. 19
k Cap. quod Deus 33. qu. 2 & ca. inter corporal. de translat. E[illegible]

a 27. q. 2.
b Ca. diſcretionem de eo qui cogn. conſang. vxor. ſuæ & c. ſi tu abſtines. 27. q. 2.
c In d. c. ſi tu abſtines
d In d. ca. diſcretionem.

S V M M A R I V M.

1 *Vxoratus inuita vxore profeſſus, ſi ab ea, vt poteſt, num. 4. in fine repetatur, remanet obligatus voto ſimplici caſtitatis, nu. 2. 3. & 4. Vnde ſi ſuperſtes aliam ducat, peccat, num. 2. tenet tamen matrimonium, num. 4. non tamen tenetur ad religionem redire, num. 1. quod ſi non repetatur, remanet obligatus voto ſolemni: adeo vt ſi aliam duceret, non teneret matrimonium num. 1. & 4. in fin.*

2 *Vxoratus ſi conſentiente vxore profeſsionem emittat, tenet & valet. & num. 4.*

3 *Votum emiſſum a filiofamilias in præiudicium patriæ poteſtatis vſque a principio eſt nullum: vnde nec mortuo patre ſecundum Panormitanum contra Innocentium obligarunt.*

5 *Profeſsio emiſſa ab vxorato inuita vxore, quæ eum repetijt, reſoluitur in ſimplex votum. Vnde Pontifex cum hoc, ſi ſuperuiuat vxori, poteſt diſpenſare, ſeu illud, vt poteſt in ſimplici voto caſtitatis, commutare, etſi cauſa aliquanto maior in vno, quàm in altero requiratur.*

6 *Caſtitatis votum à nouitio poſt habitam nouitiatum emiſſum ad ſui commutationem requirit cauſam aliquanto maiorem, quàm emiſſum in ſæculo.*

CONSILIVM V.

QVidam inuita vxore intrauit & profeſſus eſt religionem aliquam approbatam, & poſtea fuit repetitus ab vxore, & cum ea vixit aliquo tempore matrimonialiter. Quæritur an mortua illa poſſit aliam ducere.

1 Reſpondeo, quòd pro parte negante facit primò cap. *quidam intrauit*,[e] quatenus habet, quod huiuſmodi coniugatus mortua vxore non poteſt aliam ducere.

Secundo, & fortius facit cap. *conſuluit*,[f] quatenus probat, quòd coniugatus manens in religione per annum & vltra, non repetente illum vxore ſua, mortua illa antequam repeteret, non poteſt aliam ducere, & ſi ducat, non tenet matrimonium.

Tertio facit cap. *ex parte*,[g] quatenus habet, coniugatum, qui conſentiente vxore profeſſus eſt religionem, ea mortua non poſſe ducere aliam, nec ſi duxerit, valere matrimonium.

Quarto facit capit. *placet*,[h] quatenus habet ingreſſum & profeſsionem vxoris credentis maritum eſſe mortuum valere, quatenus ſibi & non marito præiudicauit.

Pro parte autem affirmante facit primo dictum capit. *quidam intrauit*. quatenus habet huiuſmodi coniugati votum non valere, & conſtat non præſtare impedimentum id quod de iure non ſortitur effectum.[i]

Secundo facit idem cap. quatenus habet, quòd mortua coniuge non poteſt cogi redire ad monaſterium: ex quo conſequens eſt non valuiſſe votum antea præſtitum.

Tertio facit dicto cap. *ex parte*, quatenus habet à contrario ſenſu votum huiuſmodi coniugati vxore conſentiente factum valere, quaſi diceret factum ipſa inuita non valere.

e De cõuerſ. coniug.
f Eod. tit.
g Eod. tit.
h Eodem tit.
i Capit. non præſtat. de reg. iur. lib. 6.

A 2 Pro reſolutione dicendum primò, quòd præfatus coniugatus non poteſt abſque peccato citra diſpenſationem aliam ducere, per fundamenta pro parte negante adducta, & ratione illa firma, quòd votum illud profeſsionis licet non valuiſſet vt ſolemne quo ad præiudicium vxoris ſuæ, quæ habebat poteſtatem in maritum, neque quo ad obligandum eum religioni, vt pulchre tenuit Panorm. contra Ant.[a] valuit tamen tamquam votum ſimplex, id eſt, habuit vim voti ſimplicis continentiæ, vt affirmat Panorm.[b] & clare tenuit Goffred.[c] & Silueſter poſt Paludanũ,[d] cui in ſententia concordat Sotus,[e] & qui tale votum ſimplex vouit, non poteſt contrahere matrimonium ſine peccato abſque iuſta diſpenſatione.[f]

a In d. ca. quidam.
b Ibidem.
c In ſumma eiuſdem tit. ver. ſi vero.
d Ver. diuortium q. 16.
e In 4. diſtin. 27. q. 1. art. 4. col. penult.
f Ca. rurſus. qui clerici vel vouent.

B 3 Non obſtat, quod Innoc.[g] tenenti, quod licet votum filiifamilias factum in præiudicium patriæ poteſtatis non obliget eum durante illa, obligat tamen ea ceſſante, contradicat Pan.[h] per præfatum c. *quidã.* quatenus ait ex illo colligi vnum dictũ mirabile, ſcilicet, quòd votũ inualidum ex impedimento intrinſeco nõ obligat etiã pro tempore, quo illud impedimẽtum ceſſauit: quia caſus ſunt diuerſi. Ratio diuerſitatis, quare in caſu Pan. non obligatur minor ad implendũ votũ ceſſante patria poteſtate, & huiuſmodi noſter cõiugatus ſic, ceſſante vita vxoris (licet neque à Panormitano neque ab alio, quod ſciam, reddatur) poteſt eſſe, quòd votum de quo loquimur, à principio valuit quo ad præiudicium vouentis, & ita à principio fuit C obligatus ſeruare illud in præiudicium ſuum, ita quod nõ poterat exigere ab vxore debitum, licet ei petenti negare non poſſet: minor autem à principio non fuit obligatus ſeruare votum in præiudiciũ patriæ poteſtatis, immo nec potuit ſeruare illud iuſtè.

g In c. ſcripturæ 31. de voto.
h Nu. 7.

4 Secundò dicendum, quòd licet huiuſmodi cõiugatus peccet ducendo aliam, ductio tamen ſiue contractus matrimonij valet, per adducta pro parte affirmante, per illam rationem firmam, quòd qui vouit caſtitatem, vel religionẽ voto ſimplici, licet contrahendo matrimonium peccet, contractum tamen tenet.[i]

i Ca. rurſus. qui cler. vel vou.

At profeſsio huiuſmodi coniugati facta inuita vxore eſt votum ſimplex, vel tantùm habet vim eius, vt Pan. poſt alios dixit,[k] & colligitur irrefragabiliter ex eo, quatenus habet ab vna parte votum illud non valere, & ab altera, quod videtur promiſiſſe, & ſe obligare non exigere debitum, & quo ad hoc votum valere: quæ duo ſibi repugnãt, niſi alterũ intelligatur de defectu voti ſolemnis, & alterũ de virtute voti ſimplicis, quod in effectu eſt dicere, non valet vt ſolemne, ſed valet vt ſimplex. Nõ obſtat huic cõcluſioni c. *ex parte:*[l] quia loquitur de eo, qui fecit profeſsionem conſentiente vxore: in noſtro autem caſu fecit inuita ea. Nõ etiã obſtat d. c. *cõſuluit:* quia diſponit de cõiugato, qui emiſit profeſsionem ſciente vxore, & diſsimulante, & ita non contradicente, nec expreſsè conſentiente, dum viueret. per illam enim diſsimulationem & taciturnitatem vſque ad mortem, illa conſecuta, videtur conſenſiſſe, vt poſt Ioan. And. & Cald. diligenter, & rectè intelligit illud Pan.[m]

k In d. c. quidam.
l Eodem titu.

Non obſtat, quod Pan.[n] ait poſt Cald. quod in omnibus caſibus, in quibus coniugatus poſt profeſsionẽ poteſt repeti ab vxore, ſi nõ repetatur in vita vxoris, debet remanere in monaſterio, & ſi illa mortua contrahat cum alia, non valet matrimonium: non inquam hoc obſtat: quia in caſu propoſito agitur de illo profeſſo, qui intrauit inuita vxore, & fuit reuocatus à monaſterio in vita eius.

m Ibid.
n In ca. 1. nu. 7. de conuerſ. coniug. aut.

Tertiò dicendum, quòd ex his duobus infertur, S.D.N. iuſta de cauſa ſancteque poſſe diſpenſare, vt conſulens contrahat, ſicut poſſet, ſi votum caſtitatis & religionis ſimpliciter ſine forma ſolemnis voti emiſiſſet: ſed quòd aliquanto maior cauſa requiritur ad diſpenſandum ſecum, eo quod diu detulit habitum non ſolum nouitiorum, ſed etiam profeſſorum, & quod in forma ſolemnis voti vouit, quam ad diſpenſandum cum eodem, ſi ſimpliciter nullo habitu ſuſcepto, vel etiam ſuſcepto ſine forma ſolemnis voti vouiſſet.

6 Sicut & aliquanto maior cauſa requirẽda eſſet ſi votum ſimplex caſtitatis vouiſſet poſt habitum nouitiorum aliquanto tempore delatum, quàm ſi vouiſſet ante illum ſuſceptum. quæ tamen magnitudo cùm non ſit iure definita, arbitrio ſuæ Sanctitatis definienda eſt.[o] Salua, &c.

o Leg. 1. ff. de iure delib. ca. de cauſis. de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Falſa cauſa, ſeu falſa perſuaſio & dolus vitiant quidem hæredis inſtitutionem, non autem votum nec ſimplex, nec ſolemne, cum non vitient in ſpiritualibus num. 2. & 4.*

2 *Coniugata ſine conſenſu coniugis profeſsionem emittens, ab eo (vt poteſt) de monaſterio educta, mortuo viro non cogitur ad monaſterium redire: quod ſi non repetatur, non poteſt exire, immo cogitur in ſua profeſsione perſeuerare, num. 2. 4. niſi Epiſcopus ob incontinentiam viri in ſæculo incontinenter viuentis educat, vt viro cohabitet num. 3.*

3 *Dolus & fraus prodeſſe non debent immediatè, ſed mediatè prodeſſe poſſunt num. 4.*

4 *Coniugatam profeſſam de conſenſu viri viuentis in ſæculo incontinenter, vel iuuenis, & de incontinentia ſuſpecti, poteſt Epiſcopus ex officio educere de monaſterio, vt cohabitet cum viro.*

5 *Votum continentiæ coniugis ſine alterius conſenſu valet quo ad ſolum vouentis præiudicium, vt non exigat.*

CONSILIVM VI.

PAmphilius coniugatus abiit in regionem longinquam, in qua facto teſtamento, finxit ſe mortuum: ſua coniunx intrauit monaſterium, & profeſſa eſt ſolemniter, credens illum eſſe mortuum, quod nullatenus feciſſet, niſi id crediddiſſet: vir autem certus de vxoris profeſsione volt intrare monaſterium, & profiteri.

C Quæritur, an vxor poſsit exire de monaſterio, & compellere maritum ad cohabitandum ſecum.

1 Pro parte affirmante facit primò, quod falſa cauſa vitiat inſtitutionem hæredis.[a]

a Le. fin. ff. de hæred. inſtit.

Secundò, quia vxor ingreſſa monaſterium, ob id quod probabiliter credidit maritum mortuum, poteſt educi à marito, quo mortuo non poteſt cogi redire ad monaſterium,[b] ergo.

b Ca. plerum. de conuerſ. coniug.

Tertio, quia nemini ſuus dolus & fraus debet prodeſſe,[c] & præfatus maritus dolo finxit ſe mortuum, vt ſua vxor fieret monacha. ergo.

c Leg. itaque fullo. ff. de furt. c. bona. de poſtulat. præl.

D Quarto, quia coniunx profitens, etiam de conſenſu alterius, poteſt exire iubente Epiſcopo ex officio, ſi manens in ſæculo viuat incontinenter, vel eſt iuuenis.[d]

d Ca. cum ſi. c. vxoratus ad iuncta gl. ſingul. verbo nullatenus de conuerſ. coniugato.

2 Pro parte autem negante facit primò, quòd vota iuſtè emiſſa ſeruanda ſunt,[e] ſed illa vxor iuſtè vouit, & ſanctè profeſſa eſt, quia iuſtè credidit maritum mortuum. ergo.

e Ca. magnæ. de voto.

Secundo facit cap. *conſuluit*,[f] quatenus probat, quod coniunx ingreſſus monaſterium abſque conſenſu alterius debet in ſua profeſsione permanere, niſi à coniuge dum viuit reuocetur. & Panormitanus relatis multis modis intelligendi illud cap. concludit, quòd coniunx profeſſus, ſiue ignorante, ſiue ſciente, & diſsimulante, ſiue inuita ſua coniuge, non poteſt redire ad ſæculum, niſi in vita E coniugis, ſine cuius conſenſu intrauit, repetatur ab ea.

f Eod. tit.

5 Tertiò, quia coniunx poteſt vouere continentiam ſine conſenſu viri, & valet quo ad vouentis præiudicium, licet non ad præiudicium coniugis, ſecundum gloſſam memorabilẽ,[g] & ita non poteſt exigere debitum, licet teneatur reddere,[h] ergo etiam profeſsio facta ſine licentia alterius coniugis valebit quo ad ſuum præiudicium: & ideo ſi non quæratur ab altera parte, non poteſt exire. Per quæ omnia videtur, quòd prædicta vxor non poteſt ſua ſponte redire ad ſæculum, nec repetere maritum approbantem ſuam profeſsionem, niſi viueret incontinenter, & Epiſcopus ex officio ſuo iuberet, vt cohabitarent F ſimul.

g D. ca. rurſus.
h D. c. plerum.

4 Ad primum reſpondeo, diſtinguendo videlicet, quod in ſpiritualibus nec dolus nec falſa perſuaſio vitiat, iuxta cap. *conſtituit*,[i] vbi gloſſa memorabilis, licet ſic in temporalibus, quando dat cauſam contractui.

i 20. q. 3.

Ad ſecundum concedo, quod illa vxor poteſt reduci à marito repetente, ſed non poteſt ſponte ſua exire, nec maritum repetere, vt dicit gloſſa, quam mente tenet dict. cap. *vxoratus*.

Ad tertium concedo, quod fraus & dolus immediatè non prodeſt doloſo, ſed mediatè ſic.[k]

k Cap. diuerſit. de conc.

Ad quartum concedo, quòd poſſet vxor eduxi repetente marito, & Epiſcopo iubente ob cauſam in argumento

contentam,

conventiam, ſed non ſponte ſua, vt dictum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Profeſſio à coniugato, cuius vxor publicè adulterata eſt, etiam tacito matrimonio emiſſa, tenet.

CONSILIVM VII.

AN valeat profeſſio viri coniugati, cuius vxor publicè adulterata eſt, facta in religione, tacito matrimonio, cum litigioſum erat?

1 Reſpondeo quod ſic, per cap. *Agathoſa*,[a] quatenus habet virum poſſe profiteri religionem nolente vxore, quæ fornicata eſt, præſertim publicè, vt gloſſa ibi annotauit: quia talis vxor nec poſſeſſorio, nec petitorio pót agere ad reſtitutionem ſic profeſſi,[b] & ita profeſſus vir perinde quo ad hoc eſt cenſendus, ac ſi morte ſuæ vxoris eſſet ab ea ſolutus. Salua, &c.

a 27. q. 2.

b Ca. ſignificaſti. de diuortijs.

SVMMARIVM.

1 Adulterium committit vxor, quæ viuente primo viro, qui eamdem etiam recedendo reliquit nu. 3. cum altero ſecundum contrahit & conſummat matrimonium. adeo vt ſi eius primus vir ingrediatur, vt poteſt, religionem, vel in eſpecatur religioſus, nec poſſit repeti nu. 2.

2 Bigamus relicta vxore adultera poteſt vt laicus religionem ingredi, ſed non vt clericus, niſi ſecum Papa diſpenſet, cum ad hanc irregularitatem non ſe extendant, vt creaunt, regularium priuilegia, nu. 4.

CONSILIVM VIII.

QVæſitum eſt de quodam, qui contraxit matrimonium clam ante Concilium Tridentinum cum corrupta, & conſummauit illud, & abiit in aliam regionem longinquã, vbi poſt duos annos confeſſarius iuſſit ei, vt rediret ad ſuã vxorem, quam inuenit publicè nuptam: & conſiderans nõ poſſe probare matrimonium ſuum clandeſtinum, hócque poſt Concilium Tridentinum in facie Eccleſiæ contractũ fuiſſe, ingreſſus & profeſſus fuit religionem quamdam approbatam, & presbyter factus quatuordecim annis vſus eſt ſacris ordinibus, an debeat cenſeri eſſe in bono ſtatu.

1 Reſponſum eſt primò, matrimonium eius fuiſſe validũ: quoniã Concilium Tridentinũ non annihilauit, immo cõfirmauit matrimonia clandeſtina ante illud contracta.[c]

Secundò, quòd vxor eius peccauit contrahendo publicè cum ſecundo, ſi habuit verum animum matrimonium contrahendi cum Domino conſulente, & admiſit adulterium, quod eſt grande peccatum,[d] & quia contraxit, antequam notitiam certam haberet de morte mariti.[e]

2 Tertiò, quòd Dominus conſulens peccauit ordines ſacros aſſumendo: quia erat bigamus, eo quod cõtraxit cum corrupta,[f] & bigamia impedit omnem ordinem.[g]

Quartò, quòd licitè potuit ingredi religionem, ad hoc vt eſſet in ea Conuerſus laicus: quia bigamus poteſt eſſe talis monachus ſecundum omnes.

Quintò, quòd ipſe per ſuam profeſſionem factus fuit verus religioſus, ita quod repeti non poſſet à ſua vxore: quia per adulterium, quod admiſit conſummando ſecũdũ matrimonium, perdidit ipſo iure ius petendi debitum, & retinendi & repetendi illum,[h] vt poſt Caiet.[i] tradimus nos in noſtro Man. conſ.[k]

3 Nec obſtat, quòd videtur ipſe dediſſe occaſionem adulterandi per ſuam abſentiam: quia non dedit occaſionem propinquam, ſed tantùm remotam, quæ non ſufficit ad hoc, vt excuſet vxorem à perditione iuris petendi debitum, vt in his ferè terminis determinant Panormitanus & Præpoſitus,[l] & eſt gloſſa ſatis apta,[m] etiamſi per ſuã confeſſionem vel aliàs probare poſſit prædictum matrimonium.

4 Sextò, Dominũ cõſulentẽ debere petere diſpenſationẽ à Sede Apoſtolica ſuper irregularitate bigamię, ſuper qua, vt puto, diſpenſare nequeunt Superiores eius per priuilegia ſua: quoniam per Apoſtolica priuilegia, quæ mihi licuit videre, licet eis detur facultas diſpenſandi ſuper irregularitatibus cum fratribus ſuis, ante vel poſt ingreſſũ monaſterij contractis, excipitur irregularitas, quæ naſcitur ex homicidio voluntario, & bigamia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Creditur nequaquam in foro exteriori viro & mulieri aſſerentibus in præiudicium ordinum ſacrorum publicè aſſumptorum, ſe prius contraxiſſe matrimonium, & conſummaſſe.

2 Adulteram non poteſt relinquere vir, qui & ipſe, licet clam adulterauit, & multo minus ſacris initiari, etiamſi illa alteri nupſiſſet, immo diſſoluto ſecundo matrimonio illam volentem redire cogitur recipere.

3 Diſpenſare poteſt Papa, vt qui adulteram clandeſtinè ductam, & poſtea alteri nuptam reliquit, & ordines ſuſcepit, durante dicto publico matrimonio, in ſuſceptis miniſtret ordinibus.

CONSILIVM IX.

CVm certum ſit coniugem adulterantem ipſo iure perdere ius petendi debitum à coniuge innocente, cui etiam ipſo iure quæritur ius negandi illud delinquenti, vt tradit Dominatio veſtra in ſuo Manuali confeſſ.[a] Cúmque item certum ſit, coniugem innocentem, qui, vel quæ quæſiuit ius negandi debitum coniugi adulteranti, perdere illud adulterando, iuxta cap. *intelleximus*.[b] Cúmque verum ſit, eum qui clandeſtinè contraxit, & conſummauit matrimonium cum aliqua, quæ poſtea publicè contraxit cum alio, ex quo ſuſcepit filios, & negante illa non poteſt probari matrimonium, poſſe ordines etiam ſacros ſuſcipere, iuxta cap. *Agathoſa*. 27. quæſt. 2.

a Ca. 22. nu. 25.

b De adult.

Quæritur de marito adulteræ prius innocente, qui poſt matrimonium clandeſtinè contractum cum ea ante Concilium Tridentinum, poſtquam ipſa alteri publicè nupſit, & adulterium commiſit, & ipſe clam adulteratus eſt, & poſtea ordines ſacros ſuſcepit, an rectè fecerit, vel teneatur redire ad eam repetentem.

1 Reſpondeo primò, multa poſſe pro vtraque parte adduci per eum, cui vacaret id facere.

Secundò, quòd in foro exteriori cenſendus erit rectè feciſſe, nec poſſe redire ad illam, quia non poteſt probare matrimonium, nec credi debet eis confitentibus illud, quia id credi non poteſt in præiudicium ſacri ordinis publicè accepti, iuxta capit. *ſuper eo*,[c] & ei per gloſſam & alios adnotatis.

c De cond. appoſit.

2 Tertiò, quòd videtur male feciſſe. Tum quia per illud adulterium perdidit ius diſcedendi ab ea in foro cõſcientiæ, per cap. *intelleximus*.[d]

d De adult.

Quartò, quòd teneretur in foro conſcientiæ accipere illam, ſi mortuo marito vellet redire ad eum.

Quintò, quòd non videtur poſſe iuſtè vti ſacerdotio ſine Papæ diſpenſatione, quam opinor poſſe ſuam Sanctitatem facere pro tempore, quo illa viueret nupta: attento quod illa non petit eum, nec eum vendicaret, etiam ſi peteret, propter probationis defectum. & quod non videtur contra ius naturale, neque diuinum, quod in huiuſmodi caſu occultiſſimo ordine ſuo vtatur ſacerdos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Coniugatus, cuius vxor notoriè adulterium commiſit, ſicut ſine alia diuortij ſententia poteſt religionem ingredi, ita & ſacris ordinibus initiari.

2 Ordines ſacros coniugatus poſt conſummatum matrimonium aſſumere poteſt in omnibus caſibus, in quibus inuita vxore poteſt religionem ingredi.

CONSILIVM X.

VTrum vxoratus propter notorium vxoris adulterium potuerit ſacris ordinibus initiari, relicta vxore in ſæculo, & ingredi religionem?

1 Reſpondeo poſſe. Tum quia per adulterium notorium ipſo iure abſque ſententia ſeparationis ſoluitur matrimonium quo ad thorum & cohabitationem, adeo quod ipſa adultera non poteſt petere reſtitutionem iuxta cap. *ſignificaſti*,[e] vbi hoc tenent omnes, & in l. *naturaliter*,[f] vbi Iaſon. 2 Tum quod hac ratione gloſſa recepta,[h] per illum textum dixit poſſe coniugatum ingredi religionem inuita vxore, quæ publicè fornicata eſt. Tum quia quo ad hunc effectum parificantur ordo ſacer, &

e De diuor.

f §. nihil commune

g Col. 10. ff. de acq. poſſeſſ.

h In cap. Agatho. a. 27. q. 2. in verbo conuerſionis.

monachatus, iuxta cap. *coniugatus*, [a] & Siluester post Petrũ Paludanum, [b] ponit pro regula, quod in omni caſu, quo poſt matrimonium conſummatum licitum eſt religionem intrare, licitum eſt etiam ad ſacros ordines promoueri.

a De conuerſ. coniugat. ad ſumm. ca. cum ſit. vel. tu.
b In verbo di mortu. §. 17.

S V M M A R I V M.

1 *Profeſſio bigami coniugati, cuius vxor adultera eſt, etiam hoc tacito emiſſa valet, niſi intentio recipientium ſit, vel eſſe debeat eũ recipiendi tales & nu. 5. in fi.*

2 *Maritus adultera ſaltus religioſus ad eam redire non tenetur.*

2 *Adulterium opponi poteſt agenti rei vendicatione, ſpoliato autem non, niſi ſit notorium.*

3 *Bigamus eſt corruptam ducens, & ſine Papa diſpenſatione nequit ordinari, nec ordinatus ſine ea licitè miniſtrare. nu. 5.*

4 *Irregularis celebrando peccat, ſed irregularitatem nouam non contrahit.*

5 *Scandalum actiuum & non paſſiuum attendendum.*

CONSILIVM XL

FRanciſcus duxit in vxorem quandam concubinam alterius publicam, quæ biduo poſt conſummatum matrimonium rediit ad ſuum concubinarium, & ipſe tanti dedecore commotus abiit in longinquam regionem, & ibi tacito matrimonio intrauit, & profeſſus fuit ordinem Frãciſcanum, & ad titulum religionis initiatus fuit omnibus ordinibus, etiam ſacris, etiam presbyteratus, & pluribus annis miſſauit, & pœnitentes ſibi confeſſos abſoluit.

Quæritur primò, an profeſsio eius valuerit.

Secundò, an teneatur redire ad ſuam præſumptam vxorem in foro conſcientiæ, & an cogi poſsit in foro exteriori, præſuppoſito, quòd illa palam & notoriè perſeuerauit, & perſeuerat diutiſsimè in illo adulterino concubinatu.

Tertiò, an potuit rectè ordinari.

Quartò, an per executionem ordinum incurrerit irregularitatem.

Quintò, an poſsit celebrare licitè, non obſtante quod aliqui ob id ſcandalizarentur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondetur, quòd deciſio eius pendet ex facto animorum recipientium: nam ſi ea mente fuerunt, quod recepiſſent eum, ſi confeſſus fuiſſet ſe cõiugatum cum ea, quam iuſtè dimiſerat, & qua volente nolente poterat fieri religioſus, valuit profeſsio: ſi autem erant contraria mente, non valuiſſet: in dubio autem præſumi poſſet eos fuiſſe priori mẽte, niſi particulari aliquo ſtatuto contrarium haberent: quia quo ad intrandam religionem pares ſunt iure communi quem non eſſe coniugatum, vel talem coniugatum, qui perinde poteſt intrare illam, ac ſi non eſſet coniugatus: & de æquipollentibus idem eſt iudicandum. [c] Et ſuppoſito quod profeſsio valuit.

2 AD SECVNDAM reſpondetur negatiuè. Tum quia eſt caſus pro hac parte negatiua in capit. *Agathoſa.* [d] Tum quia licet coniugi coniugem relinquere quo ad thorum propter fornicationem, auctoritate euangelica, [e] tranſlata in capit. *Dominus.* [f] Tum quia adultera ipſo iure ante omnem iudicis ſententiam priuatur iure petendi debitum in foro conſcientiæ, vt rectè reſoluit Card. Caiet. [g] & probatur ipſa auctoritate euãgelica. Tũ quia in foro exteriori competit innocenti coniugi exceptio adulterij aduerſus coniugem adulterantem, ſi agat via rei vendicationis, etiã ſi adulterium ſit occultum: & competit eadem exceptio, etiã ſi agat via ſpolij, & reſtitutionis ante omnia faciendæ, ſi adulterium eſt publicum, quale eſt in hoc caſu, per text. ſingularem, [h] quamuis exceptio cognationis notoriæ non poſſet opponi petenti reſtitutionem, [i] cuius diuerſitatis ratio à multis reddita ibi, & in l. *naturaliter* [k], fuit à nobis quidem, [l] paulo altius declarata.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quòd non fuit ritè ordinatus: quia bigamus non poteſt ordinari abſque diſpenſatione Papæ, [m] & caret omni priuilegio clericali, [n] & prædictus conſulens erat & eſt bigamus: quia omnis qui cõtrahit matrimonium cum corrupta, vel vidua, fit talis, [o] & conſulens contraxit cum corrupta.

4 AD QVARTAM, quod per executionem ordinis nõ contraxit nouam irregularitatem, irregularis enim licet peccet celebrando, non tamen nouam irregularitatẽ contrahit, ſecundum Innoc. [p] recept. ibi per alios, & notius per nos confirmatum in Manuali confeſſar. [a]

c Leg. fin. ff. mand. & ca. licet ex quadam. de teſtibus.
d 27. q. 2.
e Matth. 19.
f 32. q. 7. cap. fin. de conuerſ. coniug. lo prof.
g Tomo 1. o. puſc. tract. 31. reſp. 4.
h In ca. ſignificaſti. de diuort.
i Cap. porro. eod. tit.
k Nihil tam naturale. ff. de acquir. poſſ.
l In d. ca. ſignificaſti.
m Cap. acutius. & c. de vide. 26. diſt. ca. 1. de bigamis.
n Cap 1. eod. tit. lib. 6.
o Cap ſi quis viduam 1. & 2. & c. ſi cuius. 34. diſt.
p In c. ſi celebrat. de cler. excommun.

5 AD QVINTAM, quod licitè poteſt celebrare poſt iuſtam habilitationem, non obſtante quod aliquis ob id ſcandalizaretur. Tum quia illud ſcandalum non eſt actiuum, ſed paſsiuum, de quo, ſi prouenit ex malitia, non eſt curandum, vt docuit Dominus, [b] & probatur in ca. *qui ſcandalizauerit*, [c] & ſi ſcandalum proceſſerit ex ignorantia, vel infirmitate, poteſt doceri ratio, cur celebrat viuente vxore dimiſſa, qua non obſtante, qui ſcandalizaretur, ex malitia videtur ſcandalizari: & ideo de tali non eſſet curandum, iuxta doctrinam S. Thomæ receptam. [d]

Ex quibus infertur, quod prædictus Franciſcus eget diſpenſatione ſuper irregularitate bigamiæ, ſuper executione ordinum, & presbyteratus malè aſſumptorum: & videtur iuſta cauſa diſpenſandi, attento quod eſt religioſus tam ſtricti ordinis, & quod fuit illi tanta cauſa vxorem adeo impudicam dimittendi: indiget etiam profeſſionis noua emiſsione, vel prioris ratificatione facienda à S. D. N. vel à prioribus receptoribus, ſi mens recipientium non fuit, nec debuit eſſe recipiendi eum, ſi veritatem patefeciſſet. Salua, &c.

a C. 27. nu. 194.
b Matth. 15.
c De reg. iur.
d 2. 2. qu. 43. art. 7. & 8.

S V M M A R I V M.

1 *Vxor, viuente primo marito, alteri nubendo, & conſummando committit adulterium, ob quod ius petendi debitum, retinendique, ac repetendi virum ſaltum religioſum perdit.*

2 *Adultera ſi detur occaſio remota adulterandi, non excuſatur à perditione iuris petendi debitum.*

3 *Bigamiam contrahit matrimonium contrahens, & conſummans cum corrupta, & ſi ordinetur, eſt male ordinatus.*

4 *Coniugatus fieri poteſt religioſus de iuſta licentia vxoris, vel ea adulterante, & hoc caſu poteſt ordinari.*

CONSILIVM XLI.

SOcrates contraxit clam matrimonium cum corrupta, quam putabat virginem, & conſummauit illud, cohabitauitque cum ea quaſi duobus menſibus, poſtea ex Hiſpania traiecit in Flandriam, vbi manſit duobus annis, & iuſſus à confeſſario redire ad vxorem, inuenit eam nuptam alteri publicè in facie Eccleſiæ. Quare ingreſſus, & profeſſus fuit quamdam religionem approbatam, in qua etiam ad omnes ordines etiam presbyteratus promotus fuit, quibus vſus eſt quatuor annis circiter. Quæritur an iſte ſit in bono ſtatu, & an teneatur requirere vxorem.

1 Reſpondendum eſt illum eſſe verum religioſum, nec poſſe repeti ab vxore: quia per adulterium, quod admiſit, conſummando ſecundum matrimonium, perdidit mulier ipſo iure ius petendi debitum, & repetendi, & retinendi virum, [e] vt poſt Caietanum, [f] tradidimus nos in Manuali confeſſar. [g]

2 Nec obſtat, quòd videtur, quòd ipſe maritus tradiderit occaſionem adulterandi per ſuam abſentiam, & quod talem occaſionem præbens non poteſt de adulterio vxoris ſe iuuare, [h] quia non dedit occaſionem propinquam, ſed remotam, quæ non ſufficit ad hoc, vt excuſet vxorem à perditione iuris petendi debitum, vt in his fere terminis determinat Abbas & Præpoſitus, [i] & eſt gloſſa ſatis apta. [k]

3 Nihilominus maritus fuit malè ordinatus, quia contraxit bigamiam contrahendo, & conſummando matrimonium cum corrupta, [l] quæ bigamia impedit omnem legitimam ordinationem. [m] Quò fit, vt ſi illa tempore contracti matrimonij fuiſſet virgo, etiam ille fuiſſet ritè ordinatus, quia id quod dicitur, non eſſe ordinandum coniugatum, [n] intelligendum videtur de illo, cuius vxor non perdidit ius petendi debitum ab eo, [o] & ſicut coniugatus de licentia iuſta vxoris poteſt fieri religioſus, [p] ſic etiam vxore adulterante, [q] ita videtur quod coniugatus de licentia vxoris, vel ea adulterante, poſsit ad ſacros ordines promoueri. Salua, &c.

e Cap. Agathoſa. 27. qu. 2.
f In opuſc.
g Ca. 22. nu. 31.
h Ca. diſcretionem. de eo qui cogn. conſanguin. vxor. ſuæ.
i In d. ca. diſcretionem.
k In cap. ſint abſque. 27. q. 2.
l Cap. ſi quis viduam 10 d. & ca. ſi cuius. 34. diſt.
m Per totum titulum de bigamis.
n Per totum 31. diſt. & ca. 1. 28. diſt.
o Arg. ca. Agath. 27. q.
p Cap. ſi quis coniugatus 27. q. 2.
q D. ca. Agathoſa.

S V M M A R I V M.

1 *Coniugatum ſi ordinet Epiſcopus, punitur, niſi accedat conſenſus vxoris. nu. 3. At ea conſentiente poteſt, num. 2. etiamſi matrimonium ſit cõſummatum. nu. 4. licet vxor non ingrediatur monaſterium, modo voueat continentiam: etſi in hoc Panormitanum diſſentiat. num. 5. immo ſi ſit non ſuſpecta de incontinentia, dictum votum non eſt neceſſarium. nu. 4. & 6.*

1 *Ordinus ſacri etiã de voluntate vxoris ſuſceptio matrimonium*

etiam non conſummatum non ſoluit quo ad vinculum, ſoluit tamen quo ad thorum, num. 3. religionis autem profeſſio tollit vinculum matrimonij non conſummati. nu 5.

3 *Coniugatus, qui de licentia vxoris cognita religionem ingreditur, ab ea educitur, & vxori reſtituitur & hoc, quando vxor erat ſuſpecta de incontinentia. num. 4. qua ſuſpicione exiſtente non ſufficeret licentia etiam cum voto continentiæ, niſi & ipſa ingrederetur. num. 2.*

4 *Voti ſolemnitas cauſata ab aſſumptione ordinum differt à cauſata per profeſſionem in religione emiſſam. quo ad effectum, vt quis poſsit ordinari: nec ab vno ad aliud bene infertur. num. 5.*

CONSILIVM XIII.

1 AN CONIVGATVS de vxoris conſenſu quondam carnaliter cognitæ iuſtè poſsit ordinari? & videtur quod non. Primò, quia punitur Epiſcopus ordinans coniugatum. [a]

Secundò, quia per ſuſceptionem ordinis etiam ſacri non ſoluitur matrimonium etiam non conſummatum. [b]

B Tertio, quod cap. *coniugatus*. [c] ſic habet, *Nullus coniugatorum ad ſacros ordines promouendus, niſi ab vxore continentiam profitente fuerit abſolutus.* & ita non ſufficit conſenſus vxoris, niſi illa continentiam voueat. Et ponderat quod non diſtinguit inter coniugatum, qui conſummauit matrimonium, & eum qui non conſummauit.

C Quarto, quod gloſſa [d] valde dubitauit an ſufficeret conſenſus vxoris etiam cum voto continentiæ ſine ingreſſu religionis, & Panormitanus poſt Antoninum ſuper ea tenet quòd non.

2 Quinto, quod cap. 1. [e] habet quod maritus ingrediens monaſterium de licentia vxoris debet redire ad eam poſt profeſsionem, ſi illa non ingrediatur religionem, nec voueat continentiam.

Sextò, quòd in capit. *cum ſis.* [f] definitur non ſufficere conſenſum vxoris etiam votum continentiæ emittentis ſine ingreſſu religionis, vt maritus fiat monachus.

D Sed contrarium affirmat S. Thomas [g] dicens quod coniugatus accipiens ordines de voluntate vxoris non ſolum accipit verum ordinem, ſed etiam executionem.

3 Ad primum oppoſitorum reſpondeo quod cap. vlt. [h] in eo citatum loquitur de ordinante coniugem ſine vxoris licentia.

Ad ſecundum concedendo, quòd, per ordinem etiam presbyterij ſuſceptum poſt contractum matrimonium etiam non conſummatum, etiam de licentia vxoris, non ſoluitur illud quo ad vinculum, ſed negando quod non ſoluatur quo ad thorum.

4 Ad tertium, & quartum, quod procedunt quando vxor eſt ſuſpecta: quia tunc requiritur, quòd illa voueat continentiam.

E Ad quintum, quod procedit in ſuſpecta de incontinentia.

Ad ſextum, quod loquitur de intrante monaſterium, & prædicta concluſio de ſuſcipiente ordinem ſacrum, quæ quo ad hoc videntur differre.

Sit ergo concluſio, quòd maritus de licentia vxoris iuſtè poteſt ordinari. Quod ampliatur primo, etiam ſi matrimonium ſit conſummatum, [i] quod eſt de ſententia & mente prædicti S. Thomæ communiter recepti.

5 Secundo ampliatur, vt procedat, etiam ſi vxor non ingrediatur monaſterium, modò voueat continentiam, per d. capi. *coniugatus.* iuncta gloſſa quæ communiter recepta videtur hanc opinionem approbare, ponendo illam pro vltima, argumento gloſſę ſingularis [k] licet Panormitanus

F in contrarium inclinet, argumento cap. *præcedentis, cum ſit.* quod probare videtur oportere vxorem ingredi religionem, quo maritus de licentia eius illam profiteatur. ſed non concludit. Tum quia arguit à ſeparatis, à quibus non fit illatio, [l] Tum quia illa non æquiparantur, quia monachiſmus plus ſeparat, quàm ſacerdotium: vnde etiam quo ad vinculum tollit matrimonium ratum non conſummatum, quod non facit ſacerdotium, iuxta capit. *ex publico.* [m] & extrauagantem 1. [n] Nec eſt eadem ratio: quia ſacerdos melius poteſt prouidere vxori remanenti in ſæculo, ne fornicetur, quàm monachus incluſus.

6 Ampliatur tertiò: vt procedat, etiam ſi vxor non vo-

A ueat continentiam, modo ſit ſenex, vel aliàs extra ſuſpicionem incontinentiæ. Tum quia id quod excuſat ab intranda religione vxorem intrantis eam, videtur excuſare poſſe à voto continentiæ vxorem ordinandi. Sicut enim ſe habet introitus vxoris ad introitum mariti religionem intrantis, ita ſe habet votum continentiæ vxoris ad ſacerdotium mariti ordinandi, per præcedentem ampliationem.

Aduerte, quia quintum dictum, & illius reſponſio videntur intelligenda vt ſupra conſil. 6

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus poſt conſummatum matrimonium de ſolo conſenſu vxoris iuſte religionem ingredi non poteſt, niſi etiam vxor ingrediatur, num. 3. vel tum ſit ab omni ſuſpicione incontinentia aliena, continentiam promittat, alias ſi ſit ſuſpecta, ſolus conſenſus cum voto de ingrediendo non ſufficeret, nume. 2. profeſſio tamen facta teneret, nec poſſet reuocari. num 3.*

3 *Coniugatus, conſentiente vxore, & continentiam promittente, ordines ſacros poteſt aſſumere, & hoc, ſi ab ea ceſſet omnis incontinentia ſuſpicio. nu. 2. nã ſi eſſet ſuſpecta, non ſufficeret, etiam ſi promitteret, religionem ingredi, nu. 2 ordinatio tamen facta teneret, & poſſet eu vir iuſte vti, vxorque eſſet cogenda votum adimplere. nu. 3. ad fin. & 4. Item & viro poſſunt conferri beneficia, vt patet ex caſu propoſito.*

C 4 *Vxor, quæ conſentiendo viro promiſit continentiã, ſi eam non ſeruet, eſt cogenda, vt maneat recluſa in aliquo monaſterio, vel alio loco ſimili, vt Tertiariarũ, quæ non ſunt propriè moniales, quòd ſi etiam vouit ingredi religionem, debet ad id cogi.*

5 *Adultera vir innocens poteſt etiam contradicente vxore religionem præcedente iudicis ſententia, & ſi ſit notorium, etiam propria auctoritate ingredi, immo & ordinari: immo & ſi antea ordinatus fuiſſet, poſſet ſuperueniente adulterio ordinibus vti.*

CONSILIVM XIIII.

D QVIDAM coniugatus de licentiæ ſuæ coniugis promittentis & iurantis ſe ſeruaturam caſtitatem perpetuam, & intraturam religionem per inſtrumentum publicum, ordinatus fuit presbyterio à ſuo Epiſcopo, & beneficio curato donatus, quod multis annis rexit. Coniux vero eius cõmorata diu inter Tertiarias ordinis Dominicani, deſerto ſuo monaſterio, vitam inhoneſtam agit.

Quæritur, an præfatus ſuus coniux poſsit cogi ab Epiſcopo denuo redire ad eam, vel ſuſpendi ab officio ſuo.

1 Reſpondeo, quæſtionem hanc difficilem videri, eo quod ſolæ duæ viæ occurrunt, quibus Dominus conſulens defendi poſſe videtur, & neutra eſt nimis clara. Altera eſt, quod ſuſcepit ordinem ſacrum de licentia ſuę vxo-

E ris promittentis ſeruare perpetuam caſtitatem, & intrare religionem. Altera, quod ſua vxor admiſit adulterium, & vitam ducit inhoneſtam. Quod autem prior via non ſit nimis clara, facit primò, quod coniugatus poſt conſummatum matrimonium non poteſt ingredi religionem de ſolo conſenſu vxoris remanentis in ſæculo. [a]

Secundò, quòd non videtur ſufficere, quòd vxor promittat ſeruare continentiam, niſi eſſet tanta ætate, & ita bene morata, vt tolleret omnem ſuſpicionem fornicationis, vt expreſsè probat præfatum cap. *cum ſis.* [b] & in caſu propoſito vxor non erat talis, vt euentus probauit.

2 Tertiò, quòd ad hoc, vt vir tranſeat ad religionem,

F non videtur ſufficere conſenſus vxoris etiam vouentis ingredi religionem, ſi eſt iuuenis, & ſuſpecta de fornicatione, vt expreſsè tenet Panormitanus communiter receptus [c] & probatur clarè per cap. *ad Apoſtolicam.* & cap. *ſignificauit.* à contrario ſenſu [d] & in caſu propoſito mulier erat iuuenis, & ideo ſuſpecta de fornicatione: ergo non debuit maritus ordinari, antequam illa mutaret vitam, & profiteretur religionem.

Quartò, quòd nihil prodeſſe videtur Domino conſulenti, quòd vxor intrauit ordinem Tertiariarum S. Dominici, quia ille non erat vera religio, argumenta gloſſæ ſingularis. [e]

3 Pro contraria verò parte facit primò, quòd coniugatus licet non poſsit regulariter promoueri ad ſacros

a Cap. fin. de temp. ordin. lib. 6.
b Extrauag. 1. de voto ſ[illegible] xxij.
c De conuerſ. coniugat.
d In d. c. coniugatus.
e De conuerſ. coniug.
f Eod. tit.
g In 4. ſent. diſt. qu. [illegible] art. 2.
h De tempo. ordin. li. 6.
i Arg. in. quæſtionem 33. [illegible] & ca. ſicut [illegible] 32. di.
k In l. quæ ſi. bona ſ. ſi ab [illegible] ff. ad Treb.
l l. Papinianus ff. de mino.
m De conuerſ. coniug.
n De voto [illegible] xxij.

a Ca. cum ſis. & c. coniugatus de cõuerſ. coniugatorũ.
b Et ca. vxoratus. eod. tit. de conuerſ. coniug.
c In ca. 1. nu. 0 de conuerſ. coniug.
d Eod. tit.
e In clem. 1. [illegible] de ſent. excomm.

ordines, fallit, ſi vxor cõſentiat, & continentiam promittat, vt eſt caſus in capit. *coniugatus.* [a] & hoc in noſtro caſu contigit, quia maritus fuit ordinatus de conſenſu vxoris promittentis, & iurantis ſeruare continentiam, immo & intrare religionem.

a De conuerſ. coniug.

Secundo, quòd coniux poteſt ingredi religionem, ſi ſua quoque coniux ingrediatur, [b] & in caſu propoſito vir aſſumpſit ordines ſacros, & fœmina promiſit & iurauit ſeruare continentiam, & intrare religionem, immo & intrauit Tertiariam Dominicanorum.

b Ca. cum ſis. & c. vxoratus eod. tit.

Tertiò, quòd licet conſenſus vxoris etiam vouentis continentiam, ſi eſt iuuenis, & ſuſpecta de fornicatione, non ſufficiat vt maritus iuſtè ingrediatur religionem, antequam vxor ingrediatur eam, ſi tamen recipiatur, & profiteatur, valet profeſſio, & non debet extrahi à religione, ſed vxor, quę conſenſit, & vouit continentiam, & religionem, debet cogi ad complendum votum, vt Panormitanus [c] concludit, & probatur in d. cap. *ſignificauit.* & in d. cap. *ad Apoſtolicam.* & confirmatur ea ratione, quòd de ſubſtantia profeſſionis mariti non eſt profeſſio vxoris, ſed conſenſus ipſius cum voto continentiæ, ſi non eſt ſuſpecta de fornicatione, & cum voto religionis, ſi eſt ſuſpecta, vt Panormitanus [d] dixit, & clarus Federicus [e] & efficaciter probant quatuor præfata capp. ſcilicet cap. *cum ſis.* & c. *vxoratus.* & ca. *ad Apoſtolicam* & cap. *ſignificauit.* in ſenſu directo, vel à contrario ſenſu. Per quæ verior & canonibus conſonantior eſt pars hæc poſterior.

c Vbi ſupra.

d Vbi ſupra.
e Conſ. 17.

Non obſtant oppoſita. Ad primum enim & ſecundum reſpondetur concedendo aſſumpta in eis, negando tamen, quòd in caſu propoſito non inueniantur omnia illa, quoniam interuenit conſenſus vxoris, & votum & iuramentum de ſeruanda perpetua caſtitate, & intranda religione.

Ad tertium reſpondet argumentum tertium pro noſtra parte formatum, ſcilicet, quòd in caſu propoſito non debebat ordinari ordine ſacro Dominus conſulens, antequam illa intraret religionem, ordinatio tamen facta tenuit, & iuſtè poteſt ordine accepto vti, & vxor præfata debet compelli a Reuerendiſsimo Epiſcopo, vt adimpleat ea quæ vouit, iuxta præfatum cap. *ſignificauit.*

4 Ad quartum reſpondetur primò, negando quòd non proſit ingreſſus vxoris in præfatum ordinem Tertiariarium, tenendo opinionem Innocentij & d. cap. *ſignificauit.* ſcilicet, quòd huiuſmodi vxor tenetur quidem intrare religionem, non tamen profiteri, ſed manere ibi recluſa, quod videtur verum, ſi non promiſit pluſquam continentiam perpetuam, ſecundum Calderinum approbatum per Panormitanum. [f] Secundò, concedendo quòd non proſit, tenendo opinionem Hoſtienſis [g] quòd tenetur profiteri: quæ videtur verior, ſi vouit intrare religionem, ſicut in præſenti caſu vouit: ſed negamus, quòd ex hoc ſequatur non profuiſſe votum de intranda religione: quia poteſt compelli ad intrandam aliam. & ſatis eſt Domino conſulenti, quòd illa conſenſit cum voto & iuramento de ſeruanda continentia, & intranda religione, ad hoc vt ſua ordinatio valeat, & non poſsit ab vſu eius arceri, & illa compellatur adimplere ſua vota.

f Vbi ſupra.
g In d. cap. ſignificauit.

5 Altera vero defenſio Domini conſulentis eſt, quod præfata vxor fornicata & adulterata eſt. Tum quia coniuge adulterante, coniux innocens poteſt abſque illius licentia intrare monaſterium, & profiteri, vt eſt caſus in ca. *Agathoſa.* [h] & ratio firma eſt, quia per adulterium coniugis liberatur coniux ab omni ſeruitute, quam illi debet ratione coniugij, auctoritate Euangelij [i] relata in cap. *dixit Dominus.* [k] & alibi ſæpe etiam ipſo iure ſine vlla iudicis ſententia ſaltem quo ad forum conſcientiæ, & etiam quo ad forum exterius, ſi adulterium eſt manifeſtum, [l] vt nos latius tradimus in Manual. confeſſ. [m] Tum quia præfatus Dominus conſulens non expoliauit eam, immo de conſenſu eius ordinatus fuit, & diu ordines ſuos exercuit: & ita licet occultum eſſet adulterium, vel fornicatio, ob quã potuit dimitti, debet audiri exceptio eius de adulterio, antequam cogeretur ad eam redire, & probato eo eſſet abſoluendus per prædicta. Tum quia, etiamſi non fuiſſet ordinatus de illius conſenſu, & licentia, poſſet nunc ordinari ſine illa, & à fortiori vti ordine iam ſuſcepto, argumento *quemadmodum:* [a] & per ea quæ colligi poſſunt ex prædicto num. 21. & duobus ſeqq. Salua, &c.

h 27. q. 2.
i Matth. 5. & Luc. 16.
k 32. q. 1.
l Cap. ſignificaſti. de diuor.
m Ca. 22. nu. 21. & duobus ſequentibus.
a De iureiurando ſimiliter.

SVMMARIVM.

1 *Dubio in caſu tutius eſt pro matrimonij validitate præſumere.*
2 *Sponſus credere debet ſponſam ſe paſſam cognoſci maritali affectu, & hoc magis ſi ipſa id fatetur, num. 3. contrarium autem, etiam ipſa id aſſerente, niſi aliæ adſint coniecturæ, credere non poteſt nu. 2.*
3 *Præſumere in dubio debemus id quod lex communis præſumit.*
4 *Monitio non eſt adhibenda, quando non eſt profutura, ſed quando creditur profutura. & num. 7.*
5 *Adultera vir poteſt ſe ab ea ſeparare, idemque & religionem ingredi, immo & ordines ſacros ſuſcipere, num. 6. & ex vti ſine Papæ diſpenſatione. num. 7.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM cõtraxit cum quadam ſponſalia de futuro, & cognouit eam carnaliter ante Concilium Tridentinum & poſtea illa nupſit alteri publicè, & ipſe aſſumpſit ordines etiam publicè: & nunc poſt multos annos dubitat primum, an præſuppoſito, quod ipſe cognouit eam vxorio affectu, ſed dubitat an illa eodem effectu paſſa eſt cognoſci, poſsit deponere ſcrupulum incitantem eum ad credendum valorem matrimonij.

1 Ad primum dubium reſpondetur quòd non, ſi alia coniectura non concurrit. Tum quia tutius eſt in dubio credere valorẽ matrimonij. [b] Tum quia ſcit ſe cognouiſſe vxorio affectu, & idem debet credere de illa, cùm tota Eccleſia id credat, nec habeat coniecturam ſufficientem ad non credendum. [c] Tum quia habens poteſtatem arbitrandi, debet ad arbitrandum lege communi duci, vt dicit Panormitanus [d] & tradit Sotus. [e]

b Arg. c. iuuenis. de ſponſa.
c Cap. is qui de ſponſ.
d In cap. cum Ioannes. nu. 13. & in fine de fid. inſtr. arg. cap. 1. de dilat.
e In 4. diſtin. 27. q. 1. art. 1 concl. 4.

2 Secundo dubitat, an teneatur interrogare illam, vtrum in copulam carnalem conſenſiſſet vxorio affectu. Reſpondetur quòd non, ad effectum credendi ei, ſi reſponderet non conſenſiſſe, non adductis alijs coniecturis, quæ ad credendum ſufficerent, ſed ſic ad effectum ſciendi, an eſſent aliæ coniecturæ ad id credendum, per dicta Soti [f] & nos in Manua. confeſſ. cap. 22. nu. 76.

f In 4. diſtin. 27. q. 1. art. 7. col. 8.

3 Tertio dubitat, an ipſe teneatur credere ſponſæ, quæ interrogata diceret ſe paſſam fuiſſe cognoſci vxorio affectu. Ad quod reſpondetur, quod ſic indubie. Tum quia tota Eccleſia tenetur id credere, & non eſt vlla ratio, quæ contrarium ſuadeat.

4 Quartò dubitat, an teneatur monere illam, vt ſuę conſcientiæ medeatur. Et videtur reſpondendum, quod ſi probabiliter credit nihil profuturam monitionem, & multum officere poſſe, omittat illam, iuxta ea quæ habentur in Manu. confeſſ. [g]

g Ca. 24. nu. 12.

5 Quintò dubitat, quo remedio poteſt ſibi mederi quo ad forum conſcientiæ. Ad quod reſpondeo primò, quòd conſulens non poteſt ſibi mederi ſolutione matrimonij quo ad vinculum, quia cum credere debeat verum fuiſſe matrimonium, & conſummatum, illud non poteſt ſolui quo ad vinculum ſecundum omnes, etiam Papæ auctoritate. Secundo, quòd non poteſt etiam mederi depoſitione conſcientię, iuxta reſponſum ad primum dubium. Tertio, quòd potuit ſeparare ſe, & manere ſeparatus etiam ſine auctoritate Papæ, eo quòd adulterata fuit ipſa, & manet in adulterio, iuxta capit. *Agathoſa.* & c. *admonere.* [h] nec tenetur redire ad eam, quæ fuit adulterata.

h 27. q. 2.

6 Quarto, quod potuit iuſtè religionem intrare, & eam profiteri eadem ratione, qua potuit ſe ſeparare, & manere ſeparatus. Quinto, quod licitè potuit ordinari. Tum quia, licet nec per ordinem ſacrum, neque per ſacram profeſſionem diuidatur quo ad vinculum matrimonium conſummatum, diuidi tamen poteſt quo ad thorum, & cohabitationem, præſertim quo ad forum conſcientiæ. Tum quia nullam irregolaritatem, neque ſuſpenſionem incurrit per illam ordinationem, quæ, vt dictum eſt, iuſtè potuit ſuſcipi à iuſtè ſeparato, etiam quo ad thorum, & cohabitationem.

7 Sexto, quod conſulens videtur poſſe tutè ordinibus ſuis vti abſque alia Papæ diſpenſatione, & ſatisfacere ſuæ conſcientiæ, dummodo occurrente aliqua occaſione, in qua monitio prodeſſe poſsit: vt ſi maritus eius moreretur,

adulteraretur, ita vt ſe poſſet ab illo ſeparare, vel alia ſimilis, ob quam poſſet illa manere ſeparata, & abſtinere à nouo matrimonio contrahendo moneat illam, vt ſe ſe[…] vel maneat innupta caſtitatem ſeruando.

DE CONVERSIONE INFIDELIVM.

SVMMARIVM.

1 *Statuitur cùm quid, & omnia illa ſtatuta cenſentur, ſine quibus illud vel nullo modo, vel non commodè fieri poteſt.*

4 *Conuerſus ad fidem coniugatus antequam cum altera contrahat tenetur per monitionem, vel aliter cognoſcere obſtinationem infidelis coniugis nolentis nec conuerti, nec ſine contumelia Creatoris cohabitare: licetque iudicialis interpellatio, & ſeparatio ſit vtilis, neceſſaria tamen non eſt, & nu. 2. & ſicut non poteſt prius nubere, ita nec caſtitatis votum emittere. num. 2. nec religionem ingredi. num. 3.*

5 *Matrimonium contractum inter infideles non diſſoluitur ex eo ſolo, quod vno conuerſo alter interpellatus duret in ſua obſtinatione ſed per matrimonium cum infideli legitime contractum: vnde ſi qua prius erat obſtinata conuertatur, tenetur primò conuerſus, ſi nondum cum alia contraxit, nec profeſſionem emiſit, illam recipere.*

6 *Conuerſus, qui in infidelitate plures habuit vxores, ſi velit cum prima permanere, non eget vt denuo contrahat ſecum ſiue ſit cum ſecundo loco, & ſic minus legitime ducta, & ad fidem reuerſa, remanere.*

CONSILIVM I.

AN INFIDELIS coniugatus, & ad fidem conuerſus baptizatus poſſit ducere aliam fidelem vxorem, antequam interroget priorem infidelem, an velit conuerti, vel manere cum ſuo marito ſine contumelia Creatoris?

Pro parte negante facit, quòd nullo iure videtur monitio requiri. Apoſtolus enim Paulus [a] cuius auctoritate innitur facultas contrahendi cum fideli, ſi vxor prima non conuertatur, non inducit obligationem monendi primam: ſolum enim ait, *Si infidelis diſcedit, diſcedat: non enim ſeruituti ſubiectus frater, aut ſoror in huiuſmodi eſt* nec Innocentius III.[b] nec cap. *gaudemus.* [c] in quibus præcitatum dictum Pauli commentatur, nec Ambroſius,[d] nec alia citata per Gratianum [e] videntur requirere aliquam monitionem, vel interrogationem: & quod Sanctorum decretis non eſt ſancitum, non eſt ſuperſtitioſa adinuentione præſumendũ.[f] Addo, quod nec Magiſter [g] nec S. Thomas, nec Scotus, nec communiter alij in eum commiſcentes claram aliquam de huiuſmodi monitione, vel interrogatione ad hoc propoſitum mentionem fecerunt, nec D. Antoninus [h] nec Angelus à Clauaſio.[i]

1 Pro parte vero affirmante facit primò, quòd, qui ſtatuit aliquid, videtur ſtatuere illa, ſine quibus id fieri nequit,[k] immo & illa, ſine quibus id commodè fieri nequit, iuxta l. penult.[l] & l. *quicumque.*[m] per quas id affirmat Aretinus communiter receptus.[n] At non videtur poſſe ſatis commodè ſciri voluntas non conuerſæ, niſi interrogetur, vel moneatur, an velit ſe conuertere, vel ſine contumelia Creatoris conuiuere conuerſo.

Secundo, quòd gloſſa [o] habet, fidem conuerſum volentem ducere nouam vxorem fidelem, debere habere teſtes, quibus probet nolle priorem vxorem infidelem conuertere ſe ad fidem: quamuis non requiratur ſeparatio per iudicis ſententiam: & Hoſtienſis dicit tutum eſſe, vt iudex præfigat terminum, intra quem conuertatur, licet id non eſſe neceſſe dicat Panormitanus in capit. ſeq. quo ſe remittit.

Tertio, quod Innocentius III.[p] requirit quod prius infidelis tenuat cohabitare coniugi conuerſo ſine contumelia Creatoris, ad hoc vt poſſit aliam ducere. At tenuitus ille non videtur ſatis innoteſcere, donec monita, vel interrogata reſpondeat nolle.

2 Quarto, quod nullo prædictorum citato, nec alio auctore, ſcripſit S. Thomas,[q] quòd conuerſus non poteſt votum continentiæ emittere, nec ad aliud matrimonium tranſire, niſi requiſita vxore, vt conuertatur: quod eu non relato tenuit Dominicus Sotus [r] dicit, quod vt conuerſus licitè cũ alia fideli contrahat, nõ conuerſa eſt prius admonenda, & requirenda Eccleſiaſtico more; quod etiam ante ipſum, quem ipſe non refert, tenuit Silueſter.[a]

3 Angelus item [b] licet non dicat requirendam eſſe antequam contrahat cum fideli, ait tamen requirendam eſſe antequam fiat religioſus: ex quo ex rationis identitate argui poteſt idem fieri debere, antequam contrahat.

Quinto denique allegatur textus à nemine, quod ſciam, ponderatus,[c] qui ſic habet, *Iudæi admoneantur vt fiant Chriſtiani ſi cum vxoribus ſuis conuerſis habitare voluerint.*

4 Per quæ omnia pro hac parte adducta tenendum videtur firmiter primò, quòd neceſſaria eſt monitio, rogatio, vel interrogatio aliqua honeſta, vel alia probatio ſufficiens, per quam ſciatur, vel cognoſcatur obſtinatio eius in ſua ſecta, ad hoc, vt conuerſus poſſit contrahere nunc cum alia fideli.

5 Secundo, quod tuta & vtilis eſſet monitio, & ſeparatio iudicialis, ſed non neceſſaria. Tum quia non requirit hoc Apoſtolus, nec aliquis canon, nec vlla ratio hoc efficaciter cõuincit. Tũ quia prædicta monitio & ſeparatio iudicialis non inducit diſſolutionem primi matrimonij, ſed obſtinatio infidelis nolentis ſe conuertere, neque cohabitare ſine contumelia Creatoris ſuo coniugi conuerſo, & contractus matrimonij conſequutus cum ſecunda: quoniam ſententia verior S. Thomæ eſt, vt præ alijs probat Silueſter vbi ſupra ſexto dicto in fine, quod primum matrimonium non diſſoluitur per prædictam illius obſtinationem ante contractum ſecundum matrimonium, ea ratione firma, quòd non obſtante quacumque reſponſione ipſius, ſi verè conuerteretur ante contractum matrimonij ſecundi, & ante religionis profeſſionem, teneretur eam accipere.

Ad appoſita reſpondetur, quod licet Apoſtolus expreſsè non requirat prædictam monitionem, tacitè tamen requirit, vt ſciatur, quod non vult ſe conuertere, nec commanere cum conuerſa ſine contumelia Creatoris, quæ ſcientia non poteſt commodè haberi ſine illius monitione, rogatione, interrogatione, vel alia probatione, quæ arbitrio boni viri videretur ſufficiens, & ideo viſus fuit tacitè voluiſſe illam, non tamen iudicialem ſeparationem, ſine qua commodè illa poteſt haberi.

6 Idem iudicandum de conuerſo, qui habuit plures vxores nulla repudiata, vel repudiata aliqua. Nam talis ſiue Hebræus, ſiue quilibet alius infidelis conuerſus debet requirere, & monere illam, cum qua primò licitè contraxit, & non alias, cum quibus non poterat contrahere, & quæ non fuerunt veræ vxores eius, vt elatè colligitur ex d. ca. *gaudemus.* Quod ſi prima, quæ erat vera vxor, ſiue repudiata, ſiue non repudiata, monita, & ſupradicto modo requiſita, permanſerit obſtinata, nolens ſe conuertere, nec conuiuere illi ſine contumelia Creatoris, poterit accipere vnam ex alijs, quę ſe conuertere voluerit, perinde ac aliam fidelem, ſi nullum impedimentum legitimum obſit: aliter tamen poteſt accipere primam, & aliter aliam: nam primam accipiet tamquam vxorem veram, cum qua verum matrimonium contraxit in infidelitate, & numquam fuit diſſolutum, iuxta illud, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Neque indiget nouè contrahere cum illa: aliam autem accipere debet contrahendo cum illa nouè matrimonium, perinde ac ſi numquam in infidelitate contraxiſſet: quia ille primus contractus nihil valuit, & ita nec iuuat, nec nocet ad eſſentiam matrimonij, iuxta illud Perſij, *Ex nihilo nihil in nihilum nil poſſe reuerti.* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium apud Iudæos & alios infideles verum inueniri.*

2 *Baptiſmus coniugia legitima non diſſoluit: vnde conuerſi coniuges iterum contrahere nequaquam tenentur. & nu. 6.*

1 *Infidelium coniugum alter conuerſus aliam ducere poteſt, ſeruatis tamen requiſitis.*

2 *Leges veteris teſtamenti pertinentes ad nuptias, vt iudiciales vel cæremoniales, expirauerunt per paſſionem Chriſti, adeo vt nec ipſos Iudæos ligent. & num. 4.*

3 *Matrimonia Iudæorum nullam aliam præter liberum conſenſum videntur requirere ſubſtantialem ſolemnitatem. nu. 6.*

4 *Matrimonia ante Concilium ſolo mutuo conſenſu per ſe, vel per literas, ſeu procuratorem & nuncium, modo perſonæ eſſent legitimæ ad contrahendum dato, perficiebantur.*

a Corinth. 7.
b In c. quanto. c De diuort.
d In c. ſi infidelis 28. q. 1.
e Cap. conſtituit 28. q. 1.
g In 4. diſt. 39.
h 3. p. tit. 1.
i In verb. matrimon. 3. § 8.
k L. 2. ff. de iuriſdict. omn. iud.
l ...
o Cap. quanto de diuort. verb. vni relinquatur.
p In ca. gaudemus de diuort.
q In 4. diſt. 39. q. 1. art. 1. ad 4.
r In 4. diſt. art. 4. col. 8. & in art. 5. ...

a Verb. matrimonium 8. q. 10 nu. 8.
b Vbi ſupra.
c In c. Iudæi. 28. q. 1.

5 Impedimenta dirimentia matrimonia ſecundum auctorem poteſt infidelis Princeps inducere.

5 Meſsia ab aduentu ſceptrum à Iuda ablatum fuit: vnde nec quid valide ſtatuere potuerunt Iudæi.

CONSILIVM II.

IVDÆVS & Iudæa contractis ſponſalibus per verba de præſenti, non ſeruatis alijs cæremonijs ſecundum viſum Iudæorum ſeruandis, conſummauerunt matrimonium, poſtea conuerſi ſunt ad fidem Catholicam. Quæritur an debeant contrahere matrimonium ſeruatis ſolemnitatibus Concilij Tridentini.

Reſpondeo ſequentia. Primû, quòd hęc quęſtio poteſt habere duplicem ſenſum. Alter eſt, an coniuges infideles, qui in infidelitate validè matrimonium contraxerunt, conuerſi ad fidem debeant iterum contrahere cum ſolemnitate Eccleſiæ. Alter eſt, an infideles, qui contraxerunt matrimonium omiſſa aliqua ſolemnitate ſecundum ſuam legem, vel ſectam, conuerſi ad fidem debeant contrahere cum ſolemnitate requiſita Eccleſiæ.

1 Secundum, quòd prædicta quæſtio eſt reſoluenda negatiuè, ſcilicet quod non tenentur contrahere cum ſolemnitate Eccleſiæ. Tum quia matrimonium verum inuenitur apud Iudęos, & alios infideles,[a] & indiſſolubile.[b] Tum quia baptiſmus nullatenus ſoluit coniugia, ſi ambo coniuges conuertantur, licet altero in infidelitate manente, ei qui conuertitur fiat certo modo facultas contrahendi cum alia, iuxta ſententiam Pauli[c] relatam & declaratam à Gratiano[d] & à Magiſtro, & à ſuis commentatoribus.[e] Tum quia nullo iure naturali, diuino, neque humano cauetur, vt coniuges infideles conuerſi ad fidem iterum teneantur contrahere matrimonium: ergo non eſt dicendum.[f]

a Ca. gaudemus. de diuort.
b L. 1 ff de rit. nupt. & meliu loſtu. de patria poteſtate. §. nu ptia. ca. ſuſſi ciat. 27. q. 2. & l. nuptias. ff de reg. iur.
c 1. ad Corin. 7.
d 28. q. 2. cap. iam nunc & in multis alijs capp.
e Lib. 4. ſent. diſt. 30.

2 Tum quod leges pertinentes ad nuptias abrogatæ ſunt, quippe quæ erant iudiciales vel cæremoniales.[g] & tradit S. Thomas receptus[h] & in ſpecie de legibus Iudiciorum pertinentibus ad nuptias, quod omnes præter naturales expirauerint per paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ita quod non ligantur eis hodie Iudæi, tradit Dominicus Sotus.[i]

f Cap. conſuluiſti 2. q. 4. & §. conſiderenter in auth. de trienni & ſemiſſ. col. 8.
g 0. diſt. § fin. & c. 1. de purificat. poſt partum.
h 1. 2. qu. 103. art. 3. & qu. 104. art. 3.
i In d. diſtin. 30.

3 Tertium, quòd hæc quæſtio ſecundum alterum ſenſum eſt difficilior, & pendet ab illa, an prædictum matrimonium fuiſſet verum & validum iudicandum apud Iudęos, antequam obſeruaretur ſolemnitas, quę eſſet ſuperaddenda conſenſui de præſenti: nam ſi illud fuiſſet iudicandum validum non obſtante talis ſolemnitatis defectu, non tenerentur prædicti coniuges ad contrahendum iterum poſt conuerſionem, per ſuperius citata. ſi autem prædictum matrimonium fuiſſet iudicandum inualidum ob defectum talis ſolemnitatis, tenerentur iterum contrahere cum Eccleſiæ ſolemnitate:[k] quia regulariter quod nihil eſt, nihil operatur, iuxta capit. *ex tenore.* cum gloſſa de reſcript. vbi late Felinus. Nam ſi matrimonium præfatum ante conuerſionem erat nullum, vtique per conuerſionem non fuit factum validum, cùm aliud ſit conuertere ſe ad fidem Catholicam, & aliud contrahere matrimonium, & à ſeparatis non fit illatio.[l]

k Ca. nõ praſtat. de regu. iur. lib. 6.
l L. Papinianus ff. de minorib.

4 Quartum, quòd nec ex ſacris literis, nec ex vllis Eccleſiæ canonibus videtur colligi, quod apud Iudæos eſſet ante aduentum Chriſti ſeruanda aliqua ſolemnitas vltra mutuum & liberum conſenſum perſonarum ad contrahendum legitimatum, ob cuius defectum matrimonium diceretur ipſo iure nullum: neque aliquis comminiſcentium in 4. lib. ſent. vel aliquo ſacrorum canonum videtur id perpendiſſe, cùm omnes vno ore dixerint ſufficere vſque ad prædictum Concilium Tridentinum ad ſubſtantiam & eſſentiam matrimonij conſenſum perſonarum ad contrahendum legitimatum mutuum & liberum expreſſum ſiue per ſe, ſiue per literas, ſiue per nuncium, ſiue per procuratorem, iuxta prædictum cap. *ſufficiat.*[m] & multas leges.[n] Quin & Dominicus Sotus[o] ſignificat omnes leges veteris teſtamenti pertinentes ad nuptias præter naturales, vti leges iudiciales, expiraſſe ab orbe redempto, nec eas hodie ligare Iudæos: & quidem rectè: quia omnes leges cæremoniales & iudiciales expirauerunt à paſſo D. N. Ieſu Chriſto,[p] & tradit S. Thomas receptus.[q]

m 27. q. 2. & d. l. nuptias ff. de regul. iur. 2. ff de ritu nup.
n In d. diſtin. 30. art. 1. q. 1. col. 0.
o §. fin. d. diſt & c. 1. de purifi. poſt part. cum ei adnotatis.
q 1. 2. q. 103. art. 3. & 104. art 3.

5 Quintum, quod dubitari poteſt, an reſpublica Iudæo-

A rum poſt orbem redemptum ſtatuerit aliquam ſolemnitatem extrinſecam, cuius defectu matrimonium redderetur nullum: & mihi videtur quòd non. Tum quia non habuerunt rempublicam liberam, nec Principem, nec Regem, qui id ſtatuerit. Tum quia res controuerſa eſt, an vllus infidelium Princeps poſſet id ſtatuere, & addere legi naturali, ſicut prædictum Concilium addit præſentiam parochi & teſtium[a] quamuis ipſe magis propendeam in partem affirmatiuam, quam tenet Sotus. ſed vt prædixi, ablatum fuit ſceptrum à Iuda, & regia poteſtas ab aduentu Meſsię, vt Iacob[b] ſignificauit. Tum denique quod nullus claſsicus auctor, quod ſciam, id meminit.

a In cap. 1. de reſor. matrimo. ſeſſ. 24.
b Geneſ. cap. penult.

B 6 Sextum, quod attentis ſupradictis, credendû eſt, quòd licet Iudæi ſeruent aliquas cæremonias de conſilio, vel præcepto in conſummandis ſuis matrimonijs, præter conſenſum liberum & legitimum requiſitum ad ſubſtantiam & eſſentiam eius, ſicut & Sacroſancta mater Eccleſia ſeruat in conſummatione matrimoniorum ſuorum Chriſtianorum: non tamen eſt credendum, quod ſeruant aliquam ſolemnitatem tantæ virtutis & efficaciæ, vt matrimonium iure naturali validum, & indiſſolubile, reddatur nullum propter defectum eius: & conſequenter præfati coniuges ad fidem conuerſi non debent contrahere denuo matrimonium cum ſolemnitate Eccleſiæ, neque abſque illa. Salua, &c.

C

SVMMARIVM.

2 Matrimonium inter infideles contractum eſt verum & inſeparabile, non tamen ratum eſt, nec ſacramentum, licétque non diſſoluatur per baptiſmum ab altero aſſumptum, num. 7. 14. etiam ſi relictus in infidelitate nolit ſine contumelia Creatoris cohabitare, & maxime proteſtetur ſe nolle conuertere, nu. 6. & 9. etiam quod alteram infidelem ducat, nu. 2. & nu. 8. adeo quod ſi infidelis, etiam ſi ſecundam duxiſſet, conuertatur antequam conuerſa cum altero fideli contraxerit, teneatur adhærere primæ, & dimittere ſecundam, etiamſi & ipſa ſecunda baptiſmum ſuſcepiſſet, quia non potuit eſſe eius vxor, nu. 5. & 8. & primæ ei adhærere tenetur, nu. 6. diſſoluitur autem eo ipſo, quod conuerſa, ipſo infideli in ſua obſtinatione permanente, alteri, prout poteſt, nu. 11. nubit, nu. 4. quia enim hoc ſecundum matrimonium inter fideles contractum ſit ſacramentum, deſtruit primum matrimonium, quod non erat nec ratum, nec ſacramentum, nu. 9. 11. & tunc fit facultas infideli aliam valide ducendi, adeo quod ſi poſtea conuertatur cum hac ſecunda, poſſunt, nu. 3. immo tenentur ſimul cohabitare, quia fuerunt veri coniuges, eorumque matrimonium per ſuperueniens baptiſmum fuit factum ratum.

D

3 Sacramenta per eaſdem cauſas, quibus fiunt nõ ſoluûtur. & 11.

4 Corporalia facilius deſtruuntur, quàm conſtruantur, at ſpiritualia contra.

E *7 Matrimonium infidelium inſeparabile eſt de lege naturæ, nec tollitur per baptiſmum. immo ſi ambo conuertuntur, efficitur per conuerſionem ratum. nu. 14.*

12 Matrimonium fidelium ratum nedum profeſſio in religione emiſſa, ſed & Papa diſpenſatio, licet ſit verum ſacramentum, num. 13. diſſoluit, ſecus ſi fuerit conſummatum ſacramenta, quod ſignificat Chriſti cum Eccleſia inſeparabilem coniunctionem, nu. 14. & 17. at infidelium etiam, & catechumenorum poteſt, nu. 13. non obſtante quod per baptiſmum fiat ratum, nu. 10. & quod ante baptiſmum fuerit conſummatum: quia per illam præcedentem conſummationem non dicitur conſummatum ſacramento prædicto, quod ſignificat prædictam Chriſti cum Eccleſia coniunctionem. nu. 14. & 17.

F *15 Papa, aliusve Princeps contractus ſubditorum ſine cauſa ſoluere poteſt.*

16 Papa de conſenſu conuerſæ facere poteſt, vt vir eius, qui adhuc infidelis cum alia contraxit, conuerſus cum eadem valide contrahat.

18 Repudium vel nunquam licuit, vel non poſt Euangelium.

CONSILIVM III.

1 LAZARVS Hebræus habens vxorem, eaque ad fidem conuerſa, & antequam alij nupſiſſet, ſecundam duxit, ex qua liberis ſuſceptis cum ea ipſe quoque conuerſus eſt, viuente adhuc priore innupta.

Dubitatum eſt primo, an d. Lazarus iure communi abſque vlla Papæ diſpenſatione poſsit iuſtè cum ſecunda remanere.

Secundo, an ſaltem cum diſpenſatione Papæ iuſta de cauſa facta id facere poſsit.

Tertio, an ſubſit in caſu propoſito iuſta cauſa id faciẽdi.

Ad hæc dubia reſponſurus, præmitto, quod illa videntur eſſe noua: quoniam non videntur determinari per Gratianum, nec vlla capp. illorum plurimorum, quæ citantur ab eo [a] neque per cap. *quanto*. & cap. *gaudemus*. [b] nec per Magiſtrum, nec S. Thomam & alios, qui commentantur ſuꝑ et dictis eius. [c] Licet enim in prædictis locis proponantur dubia de libello repudij olim in teſtamento veteri permiſſo dari, & de matrimonio infidelium, an reperiatur inter infideles, & an infidelis coniugatus ad fidem conuerſus, vel conuerſa poſsit contrahere cum fideli, & an debeat expectari conuerſio infidelis, & alia multa his acceſſoria: non tamen videtur tractari hæc tria dubia.

a 28. qu. 1. & 2.
b De diuor. c. In 4. ſen. diſt. 33 & 39.

2 AD PRIMVM ergo eorum, videlicet an ſolo iure communi attento liceat præfato Lazaro remanere cum ſecunda ſine diſpenſatione Papæ, reſpondeo facere pro parte eius affirmante, primò, quod matrimonium per verba de præſenti contractum diſſoluitur per profeſsionem in religione approbata factam, eo quod licet ſit ratum, non eſt tamen conſummatum, per cap. *ex publico*. [d] at matrimonium contractum inter infideles licet ſit verum, & & inſeparabile, vt probat S. Thomas receptus, [e] non tamen eſt ratum, neque verum ſacramentum, vt ipſemet tradit: [f] ergo per profeſsionem fidei Catholicæ, quæ eſt maior, quam profeſsio religionis, cenſendum eſt ſolutum: & ita potuit Lazarus contrahere cum ſecunda, antequam conuerteretur.

d De conuerſ. coniug.
e In d. diſtin. 39. q. 1. art. 1.
f In d. diſt. 39. q. 1. art. 2.

3 Secundo facit, quod Dominicus Sotus eumdem S. Thomam [g] ſequutus dicit, quod ſi infidelis, qui remanſit in infidelitate poſt conuerſionem prioris coniugis, ducat aliam infidelem, & poſtea conuertantur ambo ad fidem, poterit iuſtè continuare matrimonium cum ſecunda contractum, & non redire ad priorem conuerſam, quæ deciſio videtur ſpecialis pro caſu propoſito.

g In eod. art. 3. ad 1.

Tertio, quod omnis res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, iuxta cap. 1. [h] At prius matrimonium Lazari ex conſenſu prioris vxoris conſtabat, & firmitatem recipiebat: ergo etiam ex conſenſu ipſius ſolui poteſt, & ita ipſe Lazarus ex ipſius conſenſu manere cum ſecunda.

h De reg. iur.

4 Quarto, quod non videtur obſtare gloſſa [i] quæ habet illam regulam fallere in matrimonio, quod ſolo conſenſu contrahitur, [k] ſed ſolo contrario conſenſu non diſſoluitur, [l] & idem eſſe de alijs ſacramentis baptiſmi & ordinis: pro qua eſt textus, quem illa non citat, in capit. *inter corporalia*. [m] quatenus habet inter corporalia & ſpiritualia hoc diſtare, quod corporalia facilius deſtruuntur, quàm conſtruuntur: ſpiritualia vero facilius conſtruuntur, quam deſtruuntur. Non inquam hoc videtur obſtare: quia replicari poſſe videtur in caſu propoſito prius matrimonium Lazari per conſenſum vxoris potuiſſe deſtrui, & fuiſſet deſtructum, ſi iam ipſa nupſiſſet alteri, immo & ſi nunc ante conuerſionem eius nuberet: quia Lazarus contrahendo cum altera verbo & facto ſignificauit ſe obſtinatum eſſe in perfidia, quod ſufficere videtur ad hoc, vt ipſa contrahat cum alio fideli, per cap. *ſi infidelis*. [n] & ſentit gloſſa. [o]

i In d. ca. 1. de reg. iur.
k Ca. poſſint. 27. q. 2.
l Cap. licet 32. q. 1.
m De tranſl. præl.
n 28. q. 2.
o In c. ſi infidelis. eadem cauſa, q. 2.

5 Pro parte verò negante facit primò, quod ratio maxima, ob quam videtur id poſſe facere, eſt illa, quod hæc ſecunda fuit vxor eius antequam conuerterentur: ſed hoc non videtur verum: quoniam licet infidelis coniux conuerſa ad fidem Catholicam poſsit contrahere cum alio fideli, ſi vir eius infidelis nolit ſe conuertere ad eamdem, neque cohabitare illi abſque Creatoris contumelia, per cap. *ſi infidelis*. [p] infidelis tamen, qui ſe non vult conuertere, non poteſt licitè contrahere cum alia etiam infideli ſuæ ſectæ, antequam coniux conuerſa contrahat matrimonium cum aliquo fideli, per quod ſoluatur matrimonium prius, quod cum infideli contraxerat, vt ſentit gloſſa [q] & tradit S. Thomas communiter receptus [r] cui concordant idem Sotus, & Ioannes Maior. [s]

p Cũ aliquibus alijs 28. q. 1. & c. ſi infidelis 28. q. 2. & prædict. capp. quanto & gaudemus de diuort.
q In d. c. gaudemus de diuort.
r In d. diſt. 39. q. 1. art. 1. ad 3.
s Per prædictum c. gaudemus

6 Secundò facit, quòd per ſolam conuerſionem alterius coniugis ad fidem Catholicam non ſoluitur matrimonium contractum inter illam, & alterum coniugem in infidelitate, immo neque per pertinaciam infidelis coniugis manendi in infidelitate, & nolendi ſe conuertere, neque per monitionem factam ei, vt ſe conuertat, cum proteſtatione, quod alioquin nubet alteri fideli, immo neque per reſponſionem eius declarantis ſe nolle conuertere: quia etiam ſi poſt talem reſponſionem ſe conuerterit, antequam prius conuerſa nupſerit, tenebitur ipſa recipere illum, & non poterit alteri nubere, vt ſentit gloſſa [a] & exprimit S. Thomas communiter receptus [b] & ex textus ſatis ad hoc efficax. [c]

a De c. ſi infidelis.
b In præſ. diſt. 39. q. 1. art. 3. ad 2.
c In d. c. gaudemus.

7 Tertiò, quòd inſeparabilitas matrimonij eſt de lege naturæ, vt probat S. Thomas communiter receptus [d] & facit definitio matrimonij poſita in princ. Inſtit. [e] ibi, *indiuiduam vitæ conſuetudinem continens*. & quos Deus coniunxit, homo non ſeparat, iuxta illud. [f] *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*. tranſlatum in cap. *quos Deus*. [g] Ergo prædictus Lazarus non fuit ſeparatus à ſua priore vxore, propterea quòd ipſa ſe conuerterit ad fidem Catholicam: quia conuerſio & baptiſmus non tollunt legem naturæ, ſed perficiunt, vt idem S. Thomas ab omnibus receptus in hac ipſa ſpecie dicit. [h]

d In 4. diſt. 33. q. 2. art. 1.
e De patria poteſt.
f Matth. 19.
g 33. q. 2.
h In d. diſtin. 39. q. 1. art. 4. in c. ſi.

8 Quartò, quòd contra legem eamdem naturæ eſt, vt quis habeat eodem tempore duas vxores, vt probat d. ca. *gaudemus*. [i] & docet idem S. Thomas cum communi [k] & ita viuente prima vxore Lazari, antequam illa nupſerit alteri fideli, non potuit Lazarus ducere ſecundam, & contractus cum illa non valuit, nec per eum facta fuit vxor eius: & conſequenter non videtur poſſe redire ad eam, neque commiſcere ei, eo quod fuit eius vxor.

i De diuor.
k In d. diſtin. 33. q. 1. art. 1.

Quintò, quòd non poteſt etiam prædictus Lazarus accipere illam tamquam aliam fidelem, ſi conuertatur & baptizetur, quia iure naturali & diuino tenetur accipere priorem, iuxta dictum Apoſtol. [l] & tradit S. Thomas communiter receptus [m] & antea declarauit ſatis Innocẽtius. [n]

l 1. ad Corint. 7.
m In diſt. 39. q. 1. art. 4.
n In d. c. gaudemus.

9 Sextò denique, quòd licet coniux conuerſa nolente coniuge marito ſe conuertere, poſt pertinaciam eius poſsit licitè nubere alij fideli: non tamen ſoluitur matrimonium prius, donec nubat alteri: quoniam matrimonium non ſoluitur, vt dictum eſt, per conuerſionem & baptiſmum, neque per pertinaciam coniugis infidelis, neque per reſponſionem, quòd non vult conuerti, ſed per matrimonium ſequutum realiter, iuxta S. Thomæ opinionem magis receptam: [o] quod quia verum ſacramentum eſt diſſoluit prius matrimonium, quod non erat ſacramentum propriè, licet eſſet contractus indiſſolubilis, ſed nondum ratus, vt idem S. Thomas tradit. [p] Per quæ omnia videtur hæc pars verior, & religioni Chriſtianæ conuenientior.

o In d. diſtin. 39. q. 1. art. 5. ad 2.
p In eod. art. 5. & in ſed contra.

10 Ad primum oppoſitum reſpondetur, concedendo aſſumptum, negando tamen conſequentiam: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano cauetur, quod per conuerſionem ad fidem Catholicam diſſoluatur matrimonium legitimum præcedens, immo ex ratione probatur contrarium, quod fides perficit matrimonium præcedens, & facit de non rato ratum, vt tangitur in 3. & vlt. argumento pro hac parte factis.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo, quòd Dominicus Sotus ſcripſit verba poſita in argumento, ſed non ſola: nam adiecit id eſſe verum, ſi iam conuerſa contraxit tempore, quo infidelis contraxit cum ſecunda, ſignificans, quod ſi conuerſa non contraxiſſet antequam vir non conuerſus contraheret cum ſecunda, non valuiſſet matrimonium cum ſecunda.

11 Ad tertium & quartum reſpondetur, quòd illa regula prima [q] non habet locum in ſacramento matrimonij, neque in alijs. Nec obſtat replicatio, ſcilicet, quòd vxor Lazari conuerſa nubere poterat, attenta illius perfidia, qua duxit ſecundam, antequam ſe vellet conuertere: quia ad reſcindendum matrimonium ante in infidelitate contractum non ſufficit conuerſum poſſe licitè cum alia fideli contrahere, ſed oportet, vt actu & facto contrahat, quoniam prius durat vſque ad ſecundum contractum, cuius virtute, quæ maior eſt virtute prioris matrimonij, diſſoluitur prius, vt probatur per argumenta pro hac parte facta.

q De reg. iur.

12 AD DVBIVM SECVNDVM reſpondetur, quod pro parte negante facit primò, quod licet Papa,

idem

idemque Maximus & optimus Pontifex poſsit diſpenſare in matrimonio per verba de præſenti contracto, & nondum conſummato ex cauſa iuſta, vt hi qui contraxerunt poſsint cum alijs contrahere, iuxta gloſſam illam ſolemnem [a] quam nos præ alijs confirmauimus in Manu.conſ. [b] non tamen poteſt diſpenſare in conſummato, vt omnes tam Canoniſtæ, quàm Theologi tenent: ſicut nec profeſſio religionis approbatæ id facere poteſt, licet diſſoluere poſsit matrimonium non conſummatum iuxta præſ. cap. *ex publico* At matrimonium Lazari contractum cum prius conuerſa fuit conſummatum: ergo non poterit Papa in eo diſpenſare, vt viuente priore poſsit contrahere cum ſecunda. A

a Ca. ex publico de conuer.coniug.
b Ca.22.nu. 21.

13 Secundo, quod Papa non debet velle præiudicare tertio. [c] At vxor prior Lazari habet ius quæſitum per contractum matrimonium in ipſum Lazarum, per quod tenetur, ſi conuertatur, ad illam redire, per cap. *gaudemus.* [d] ergo non debet velle diſpenſare vt ipſe contrahat cum ſecunda, quamuis ambo conuertantur. B

c Leg. 2 §. ſi quis à princip ff. ne quid in loco publico fiat. ca. ſuper eo. de off. deleg. & reg. Cancella. de non tollendo iure quaſito.
d De diuor.

Pro parte verò affirmante facit primò, quòd quamuis matrimonium contractum inter infideles ſit legitimum, non eſt tamen ratum, ſecundum omnes, quia non eſt ſacramentum, cùm nullum verum ſacramentum ſit apud infideles, neque fideles catechumenos nondum baptizatos: baptiſmus enim eſt ianua ſacramentorum. [e] At matrimonium contractum inter fideles licet non ſit conſummatum, eſt tamen ratum, & verum ſacramentum ſecundum omnes. Cùm ergo omnes puri Canoniſtæ, & Theologi qui canones calluerunt, immo & Caietanus & Michael à Medina, qui fuerunt ſatis puri Theologi, affirment poſſe Papam ex iuſta cauſa diſpenſare ſuper matrimonio à fidelibus contracto nondum conſummato: à fortiori poterit diſpenſare ſuper matrimonio contracto inter infideles, cùm non ſit ratum. C

e Ca. veniēs. de presby. no baptiza.

14 Secundo, quod nuptias facit conſenſus, & non concubitus. [f] At copulatos ſolo conſenſu poteſt diſſoluere Papa iuſta de cauſa, ergo à fortiori coniunctos ſolo concubitu, niſi impediat ſacramentum, quod ſignificat coniunctionem D. N. Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ, quæ eſt inſeparabilis, iuxta capit. *debitum.* de bigamis. At licet inter Lazarum & eius vxorem priorem fuerit matrimonium concubitu confirmatum, non tamen fuit conſummatum ſacramento, quod ſignificat prædictam mirabilem coniunctionem: ergo poterit iuſta de cauſa ſoluere illud Papa. D

f Lo. nuptias. ff. de reg. iur.

15 Tertio, quòd licet nec Papa nec alius princeps poſsit regulariter diſſoluere contractus ſuorum ſubditorum inter ſe, neque cum ipſomet factos, iuxta regulam *id quod noſtrum.* [g] & iuxta capit. *conuenior.* [h] & alia multa, quæ citat Felinus [i] poteſt tamē iuſta de cauſa id facere, iuxta ea quę adducit ibidē Felinus & omnes. [k] At inter Lazarū & ſuā priorem vxorem ſolum interuenit contractus lege naturæ quidem validus, ſed tamen legis ſupernaturalis vinculo & ſpirituali ſignificatione ſacramentali nudus: ergo poterit Papa illum diſſoluere iuſta de cauſa. E

g ff. de regul. iur.
h 25. qu. 2. & ca. 1. de probatio.
i In ca. nouit. num. 8. de iudic.
k In c. quā in eccleſiarū de conſt. & alibi ſæpe

16 Quartò, quòd licet Papa, & alius princeps non recognoſcens ſuperiorem non debeat velle præiudicare tertio ſine ipſius conſenſu, iuxta prædictam regulam, *id quod noſtrum eſt,* poteſt tamen id facere conſentiente parte, iuxta eamdem regulam, quæ habet, *Id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt.* vbi per factum intelligitur conſenſus expreſſus, vel tacitus, vel aliquid aliud ei æquipollens. At in caſu propoſito prior vxor Lazari conuerſa vult conſentire, vt Papa diſpenſet, & det facultatem prædicto Lazaro, vt contrahat cum ſecunda. ergo ſanctè poterit id facere Papa. F

17 Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo quod Papa non poteſt diſpenſare ſuper matrimonio rato & conſummato propter ſignificationem illam mirabilem ſacramentalem, quam lege ſupernaturali & ſpirituali, de qua in d. cap. *debitum,* habet, negādo tamen quod primum matrimonium prædicti Lazari fuit conſummatum, quia non ſuit etiam ratum, ſed ſolum contractus purus habens inſeparabilitatem naturalem ſola lege naturæ inductam, & nudam à ſacramentali ſignificatione, vt probatum eſt ſupra in deciſione primi dubij, & per fundamenta pro parte ſecunda ſecundi dubij adducta. A

Ad ſecundum reſpondetur primò, concedendo Papam non debere præiudicare tertio ſine iuſta cauſa, ſed cum illa poteſt, & frequenter debet præiudicare per latiſsimè notata in d. cap. *quā in eccleſiarum* Secundo, quòd non petitur in hoc caſu diſpenſatio cum præiudicio tertij, quia, vt prædictum eſt, prior vxor, quæ poterat prætendere præiudicium, conſentit, vt Papa id faciat.

18 AD DVBIVM TERTIVM reſpondetur, quòd iuſta, pia, & ſancta cauſa videtur eſſe in propoſito caſu faciendi diſpenſationem, quæ petitur, quia ex narratione mihi facta vna cum conſenſu prioris vxoris videtur conſtari iuſta cauſa arbitrio boni & prudentis viri, cui remittitur hoc iudicium, ſicut & omnium aliorum, quæ nō ſunt determinata à iure. [a] quod quia ſatis manifeſtum videtur, non eſt neceſſe, nec expedit ſuperuacuam prolixitatem texere: quamuis id quod tangitur de repudio Moſaico non ſit attendendum, quia vel numquam licuit, vel non ſaltem poſt Euangeliū, vt recepta ſententia tenet [b] quamuis item quod tangitur de rato non ſit etiam verum, quia ſecundum receptam ſententiam matrimonium inter infideles contractum, licet ſit legitimum lege naturali, non tamen eſt ratum lege ſupernaturali Euāgelica, per quam, & poſt quam eſt verum ſacramentum, ſecundum omnes. [c] Et quidem incautè fuit poſitum verbum *ratum* inter cauſas faciendi diſpenſationem, quia magis prodeſt quod prius matrimonium non ſit ratum, quam quod ſit ratum, vt per fundamenta ſupra poſita conſtat. Salua, &c. B C

a Leg. 1. ff de iure delib. & c. de cauſis de off. deleg. cum ſi adnot.
b In 4. lib ſent. diſt. 33.
c In 4. diſt. 10.

SVMMARIVM.

1 *Patriam poteſtatem non perdit Iudæus, qui ad fidem conuertitur, eaque iure ciuili Romanorum introducta nu 19. & communicata Iudæis, nu 25. 26. quæ non eſt apud Francigenas nu. 19. nec apud Græcos, Perſas, Indos, Nauarroſque, nu. 30. nec ſe extendit ad ſpiritualia eſſentialiter, conſequenter, & dependenter, ſeu beneficialia nu 27. tollitur autem iure communi præſcriptione viginti annorum, nu 13. & ſtatutario Vrbis annis quindecim, nu. 14. ac etiam præſumitur facta emancipatio eodem numero viginti annorum, nu. 12. eaque nihil operatur quo ad effectum dignoſcendi cuius voluntas & contradictio ſit attendenda in baptizandis paruulis. nu. 24. 27. vnde filij Iudæorum, ipſis inuitis, vel mortuo patre, inuita matre non poſſunt baptizari, etiam ſi auus paternus eos habens in poteſtate id velit. num. 29.* D

2 *Educari debent pueri apud illum ex coniugibus, qui vel quæ ad fidem fuerit conuerſus, non obſtante quod alteri competat ius patriæ poteſtatis in illos: quia quo ad parentes ipſos inter ſe præferendos nihil operatur, num. 5. & 24. licet operetur multum reſpectu aui paterni. qui cum ex patria poteſtate impediat ne nepoti detur tutor, illū apud ſe retinebit, nu. 9. excluſa matre, nu. 10 à qua aliàs excluderetur. nu. 11.*

2 *Iuſtitia originalis, ſi non peccaſſet Adam, non fuiſſet extincta ob peccatum Euæ.* E

3 *Gratia gratum faciens, & iuſtitia originalis, diuerſa, & diuerſo modo ſe habent in ſui acquiſitione, vel amiſsione. & 3.*

4 *Prolis in generatione magis attenditur vir, quam fœmina.*

5 *Iudæorum infantes apud parentes educari debent, ad quos iure naturali & diuino regimen eorum circa ſpiritualia ſpectat. nu. 19. 20. 21. 22. 31. 32. 36. 37. patre autem mortuo, apud matrem, auo paterno etiam Chriſtiano excluſo, eique tutela dari, nu 6. 10. 11. non obſtante quod ſubſit timor quod puerum ad infidelitatem trahet num. 14. quia plus fauendum eſt determinationi Eccleſiæ nu. 37. & magis timendum ne poſtea inducatur à matre ad apoſtatandum num. 3. 8. 14. 15. fallit, ſi auus haberet nepotem in poteſtate, quia tunc poſſet nepotem vendicare. nu. 11. nec tali eſſet dandus tutor, num. 6. & 9. ſed apud ipſum auum eſſet educandus. nu. 10.* F

7 *Fidem Chriſti vt recipiat, nemo cogendus eſt. & hoc non ſolùm ob ſcandalum, vt putauit Biel. in quo reprehenditur à Soto, ſed etiam quia eſt de ſe illicitum. nu. 23.*

8 *Baptizandi non ſunt Iudæorum infantes pueri, id eſt, qui nondum ad duodecimum ætatis annum peruenerunt, nu 17. parentibus vtriuſque inuitis, & nu. 14. nec mortuo patre, inuita matre. & hoc, etiam ſi auus paternus, etiam Chriſtianus, etiam habens nepotem in poteſtate, & apud ipſum nutriendum, ac etiam princeps loci id vellet, immo requiritur alterius ſaltem parentis expreſſus conſenſus, num. 16. 17. 20. 21. 22. 25. 28.*

22.25.28.ca.31.34.nec parentibus mortuis, inuita tutoribus,ſecundum Paludanum & Sotum, nu.17.18. ancillarum item filij ſpurij ipſis inuita,non ſunt baptizandi.num 18. ſed tales pueri relinquendi ſunt prouidentiæ diuinæ, nu 15.cùm puerorum regimen eodem iure,& iure naturali quo ad prædicta eiſdem parentibus ſpectet.nu 19. & 20.21 adeo vt lex de non baptizandis pueris inuitis parentibus,ſit lex naturalis à Deo ab exordio creaturæ data.nu.33.& nu.31 32. & licet Sotus putauerit,ceſſante ſcandalo, infantem infidelium iamiam moriturum poſſe inuitis parentibus baptizari,ſedes tamen Apoſtolica aliter ſentit. nu.23.& 33.

13 *Libertatis ius contra dominum, & contra patriam poteſtatem præſcribitur ſpatio viginti annorum de iure.*

21 *Baptizandi præceptum Domini non tollit legem naturalem,qua idem Dominus ſtatuit,infantes vſum rationis non habentes eſſe ſub poteſtate parentum quo ad ea quæ ad ſalutem animarū ſpectant.& nu.20.*

CONSILIVM IIII.

QVidam Hebræus,nomine Emanuel ſunt anni viginti duo quod ad fidem Chriſtianam conuerſus, & per baptiſmum renouatus, Bernardinus nuncupatus eſt, relicta vxore,& filiis ipſius adultis, qui religionem Chriſtianam ſequi noluerunt. Sed omnia bona ſecū tulit Bernardinus præfatus, relictis filiis ſcorſum à ſe tamquam à religione alienis,ſine bonis aliquibus. At illi ſeorſum à patre viuentes ſua induſtria alia bona quæſiuerunt. Et vnus eorum,nomine Benedictus,per annos 18. poſt patris conuerſionem vxorem duxit Hebræam nomine Bonam,ex qua filium ſuſcepit,quem vocauit Heliam, & deceſsit in Iudaiſmo, præfato filio penes matrem Hebræam relicto ætatis vnius anni,cui mater præfata Curiæ decreto tutrix decreta fuit. Nunc autem, quando dictus infans triennium exceſsit,quarto anno incepto, eum tamquam eius nepotem Bernardinus præfatus à dicta matre auferre,& penes ſe retinere,& baptizare contendit etiā inuita matre, quæ præfatis repugnat.

Quæritur,an auus,an mater obtinere debeat.

Ex animo deſideraui, vt hæc lis ſine opinionis meæ notitia finiretur. At quando iubeor illam dicere, faciam id breuiter & humiliter,ſeparata prius ope D. N. Ieſu Chriſti, per eius Apoſtolam glorioſam Mariam Magdalenam, quam tota hodie celebrat Eccleſia,nouo reſpondendi ordine. Primo enim expendam ſingulatim valorem quorūdam argumentorum,quæ ab vtraque parte ſtant. Deinde oſtendam in quo conſiſtit iugulum huius dubitationis, & ſubiiciam argumenta, que videhuntur firma pro parte, quam elegero.

Pro primi articuli expeditione viſis vtriuſque partis informationibus,vnum eorum,quæ pro auo allegantur, eſt, quòd pater, vel auus ad fidem conuerſus nō perdit patriā poteſtatem,cap.*Iudæi*,[a] quatenus habet,conuerſum ad fidē non debere eſſe peioris conditionis, quàm nō conuerſum: & conſtat Iudæos antequam conuertantur habere filios in poteſtate, vt probat c. fi.[b] & notant ibi Panormitanus & alij.Mater autem non habet filios in poteſtate.[c] Sed hoc argumentum nihil videtur concludere,quoniā matri conuerſæ tradendi ſunt filij,ſi pater nō conuertatur, & ita patria poteſtas nihil operatur in hoc.Vnde Hoſtienſis,quem ſequuntur omnes,dixit ibidem,breuius potuiſſe Gregoriū IX.deciſionem illius caſus expedire,dicendo,quòd coniugi,qui vel quæ conuertitur, eſt faciēda pueri traditio,nulla conſideratione ad patriam poteſtatem habita, cùm mater,vt prædictum eſt,non habeat filium in poteſtate.

2 Secundum,quod pro auo allegatur, eſt, quod id quod operatur oppoſitum in oppoſito, operatur propoſitum in propoſito.[d] At in perdenda iuſtitia originali magis fuit perpenſa conditio viri, quam fœminæ: quia ſi Adam non peccaſſet:propter peccatum Euæ poſteri iuſtitiā non amiſiſſent, ſecundum D. Thomam communiter receptum[e] Sed hoc argumentum nihil cōcludit. Tum quia eſt e longinquo petitum,& non agitur in hoc caſu de quęrēda gratia,ſed de educatione infantis, an debeat educari à matre, an ab auo, quod eſt diuerſum, & à diuerſis non fit illatio.[f]

a ... in ... conuerſ ... ... art. In ... hæred. & deſ. & § ma... in ... glo. ... de exhæredat. liberorum.

b Cap. fina. ... q. 1 & ſi contra tabulas ff. de vulgar.

c In 1.2.q.81 art 1.& in 2. ſententiarum diſt. 31. quæ 1. ar.2.ad 4.& alijs locis.

f L. Papinianus ff. de inoff. teſt. cap. ad audientiam. de decimis.

Tum quia licet amiſsio iuſtitiæ originalis, & acquiſitio eius diceſentur contraria apta ad formandum argumētum à contrario,non tamen dicerētur talis acquiſitio gratiæ,& amiſsio iuſtitiæ originalis,cum longiſsimè ſit diuerſa gratia gratum faciens,& iuſtitia originalis,vt per earum definitiones patet,ex traditis in 2.lib.ſententiarum,[a] vbi poſt & ante alios irrefragabiliter hoc probat Ioā.Maior.[b]

3 Tum quia modus,& ratio,quam habent iuſtitia originalis,& gratia gratum faciens in modo quærēdi, vel amittendi multum differunt, præſertim ſub lege Euangelica: quia licet vtraq; ex Deo immediatè ſit, vel fuerit ex creatione,& infuſione,illa tamen fuit indita ſine vllo ſacramēto,& ſine vlla contritione,& ſine vllo actu ad eam præparatiuo,& ad alium effectum, quàm gratia gratum faciens. & ſemel perdita non fuit amplius quæſita. Hæc autē ſi eſt prima, ſiue operans, quæritur nunc medio ſacramento, nunc vera contritione,nūc aliquo actu liberi arbitrij prçuio:& ſi eſt alia,ſiue cooperans,per meritum de condigno per tradita à S.Thoma,[c] & iuxta ſacros canones Concilij Tridentini ſeſſ.6.

a Diſt.30.
b In q.1. concluſ. .
c 1.2.q.11.ar.2. & 114.art.4.

4 Tertium argumentum eſt, quod in generatione prolis magis conſideratur vir tamquam principium actiuum, quàm fœmina,[d] quæ eſt ratio, qua S. Thomas,[e] firmat ex Adæ peccato deſcenſurum fuiſſe in nos originale, etiam Eua non peccante. Sed hæc ratio non concludit propoſitum:quia ſi id concluderet, etiam concluderet,quòd cùm conuertitur vxor,& non maritus,filij eſſent tradendi marito,quod tamen eſt falſum,iuxta cap.*Iudæorum*,[f] per quod hoc tenet Panormitanus & communis.[g]

d 1 & 2 Phyſicorum.
e Vbi ſupra.

5 Quartum argumentum eſt,quod omnes rationes, quibus,[h] filij traduntur patri, militant in auo, de quo hic agitur,puta,patria poteſtas, ſuſpicio, quod ſaluti & vitæ pueri fiant inſidiæ,& quod mater pueri, ſi contingeret eū remanere apud eam,poſsit illum adducere ad infidelitatis errorem,& fauor fidei Chriſtianæ. Sed neq; hoc argumentum efficaciter concludit. Tum quia patria poteſtas nihil operatur in d.cap.fin.[i] vt ſupra dictum eſt. Tum quia ſi ſolæ illæ rationes ſufficerent ad tradendum hunc puerum, mortuo patre,auo,vt perſuaderet ei Chriſtianiſmum, etiā probarent,quòd ſufficeret, vt mortua matre, & viuo patre,immo & viuo vtroque ei traderetur, quia eſſet in poteſtate aui,& non patris,quod nemo concedet. Tum quia præter rationes præfatas erat alia, quæ longè magis vrgebat,videlicet quod is, cui tradendus erat puer, erat verus pater eius,ſicut pars aduerſa vera mater,quod non contingit hoc caſu.

f 28. q. 1.
g In d. ca. fin. de conuer. infidelium
h In d. ca. fin. de conuer. infide.
i De conuerſ. infid.

6 Quintum eſt,quod Salicetus determinat,[k] quod matri non competit tutela filij viuēte auo, in cuius poteſtate eſt ille. Sed neque hoc concludit intentionem aui. Tum quia pars aduerſa negat,puerum , de quo agitur, eſſe ſub poteſtate aui:& ipſemet Salicetus determinat,[l] quòd mater in tutela filij præfertur auo,qui non habet illum in poteſtate. Tum quia,vt ſupra dictum eſt,patria poteſtas parū prodeſt quo ad propoſitum baptizandi hunc puerum, quamuis quo ad aliud prodeſſe poſsit,vt mox dicam. Tum quia viuente patre nepos eſt in poteſtate aui:& ita ſi ſufficeret conſenſus eius, qui haberet filium infidelem in poteſtate,ſequeretur,quod etiam patre viuente & renitente poſſet nepos baptizari, quod nec ipſa pars aui dicere audebit.

k In authen. mater & auiæ C.quando mulier tut. officio fungi poteſt. col.2.nu. 5.
l Ibidem.

7 Primum autem eorum,quæ pro matre allegantur, eſt, quod nemini eſt vis ad credendum inferenda.[m] Nam à Chriſtiana religione alieni ad fidem non aſperitate, ſed manſuetudine, & blandimentis alliciendi ſunt.[n] Sed hoc non concludit,nec ſatis aptum argumentum eſt,quoniam dubium propoſitum non habet, an puer hic baptizandus ſit inuita matre,nec ne,ſed an tradendus ſit matri, vel auo ad educandum,quod aliud eſt,vt palam eſt.

m Ca. de Iudæis 45. diſt. & cap. ad fidem 23.q.5.
n Ca qui ſinceritate 45. diſt.

8 Secundum pro parte matris eſt, quòd filij Iudæorum non ſunt inuitis parentibus baptizandi, iuxta gloſſam communiter receptam,[o] & iuxta ſanctū Thomam communiter receptum.[p] Sed & hoc non concludit,immo videtur eſſe ineptum: quia alia quæſtio eſt,an is puer ſit baptizandus inuita matre, antequam diſcretionem quærat, & doli prudentiæque capax ſit, in quam tendit hoc argumentum:alia, an debeat tradi matri,vel auo

o In c. Iudæorum 28. q.1.
p In 2 2. quæ. 10.art.10.

A ad educandum.

9 Tertium eſt, quod patria poteſtas nihil in hoc propoſito operatur, vt ſupra dictum eſt. Ergo præfatus auus eſto habeat patriam poteſtatem in puerum, non poſſet illum ſibi vendicare. Sed nec hoc argumentum concludere videtur: quia negari non poteſt patriam poteſtatem operari multum quo ad propoſitam quæſtionem: cum puero exiſtenti ſub poteſtate aui non ſit dandus tutor: quia ille datur ſolùm in defectum habentis in eum patriam poteſtatem, argumento definitionis tutelæ, quæ ponitur in l.1.[a] & eſt ſatis expreſſum in *§.permiſſum,*[b] quatenus probat, nō poſſe patrem dare filio tutorem, ſi erat in aui poteſtate: & B ita plurimum facit patria poteſtas, ſi eam habeat auus, ad hoc, vt ei traderetur puer: quoniam non deberet habere alium tutorem, nec tutricem. Hactenus de primo.

Pro ſecundi expeditione videtur dicēdum primò, quod hoc dubium continet duas quæſtiones. Altera eſt, an is infans ſit tradendus educandus matri, an auo? Altera, an poſſit iuſtè baptizari inuita matre, de conſenſu aui, ſiue tradatur huic educandus, ſiue illi?

10 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondetur, quod eſt tradendus auo, ſi habeat in eum patriam poteſtatem. quod illa firma ratione probatur, quod ſi eſt in poteſtate aui, nullus eſt ei alius tutor dandus, per d.l.1.[c] & melius per principium & per d. *§.permiſſum*,[d] quia, vt C ſupra dictum eſt, non eſt dandus aliquis tutor pupillo, qui mortuo ſuo patre recidit, vel remanet in poteſtate alterius cùm ille debeat eum defendere, regere, & gubernare: & illo caſu non habet locū præfata authen. *matri & auia*, vt[e] dixit Salicetus,[f] declarans, quod gloſſa illius, & Bartholus dicentes quod mater præfertur in tutela auo paterno, ſunt intelligendi de auo, in cuius poteſtate non remanet nepos mortuo patre: quia fruſtra, inquit, quæritur de tutela eius, qui eſt in alterius patria poteſtate.

11 Cuius ratio, licet ipſe illam non reddat, eſt, quod ex octo, quæ operatur patria poteſtas ſecundum gloſſam celebrem,[g] eſt, eum in quem illam habet, petere, & vendicare in ſuam poteſtatem, ſiue à nemine teneatur, ſiue teneatur D ab alio volens, vel inuitus. Si autē auus, de quo loquimur, non habeat infantem prædictum in ſua poteſtate, ſed eſt ſui iuris, debet manere in poteſtate matris, cui decreta eſt tutela, vt in facto proponitur: quia mater in tutela filij ſui præfertur omnibus legitimis, & datiuis tutoribus, licet non teſtamentariis, per d.authent. *matri & auia*, etiam auo paterno, qui non habet patriam poteſtatem in illum, vt tenent ibi gloſſa Odofredus, Bartholus, & Salicetus & Andreas Siculus.[h]

Quare tota deciſio huius prioris quæſtionis pendet ex illa, an præfatus auus habeat in præfatum nepotem patriā poteſtatem? Ad quam reſpondetur quòd non: & probatur.

12 E Primo, illa firma ratione, quod filius præſumitur emācipatus, ſi per viginti annos in quaſi poſſeſſione ſui iuris ſeorſum à patre vixerit, per textum ſingularem,[i] & in facto proponitur, quod ante viginti duos annos præfatus auus (quæ fuit eius fœlicitas) fuit conuerſus ad fidem Catholicam, & ſeparauit ſe cum bonis ſuis à conuerſatione ſuæ vxoris, & filiorū ſuorum, qui tamquam liberi, & ſui iuris, quæſiuerunt ſibi bona, quibus viuerent, & ditarentur: & quod tali caſu filius præſumatur emancipatus, & liberatus à patria poteſtate, affirmant,[k] glo. Barth. Bald. Salicetus, Fulgoſius, Baldus,[l] Barbatius,[m] Iaſon,[n] Alciatus,[o] & alij multi.

13 Secundo probatur etiam ea ratione firma, quod ius F libertatis contra dominum præſcribitur ſpatio viginti annorum per l.2.[p] & ibi notant gloſſa & Doctores, maximè Baldus & Salicetus. Tum quod etiam libertas contra patriam poteſtatem præſcribitur viginti annis, vt rectè probat Franciſcus Baldus,[q] dicens quod filiusfamilias poteſt præſcribere viginti annis exiſtentiam ſui iuris cōtra patriam poteſtatem, ſicut ſeruus libertatem contra ſeruitutem dominicam per dict. l.2.[r] vbi id tenet gloſſa recepta per omnes, & gloſſa finalis.[s]

14 Tertio, quod dicitur Romæ extare ſtatutum, quo omnes præſcriptiones perficiuntur ſexdecim annis: & præſcriptio ſtatuti minuens tempus præſtitutum à iure communi ſortitur naturam præſcriptionis à iure communi

a ff. de tut. & Inſtitut. de tutel. in princip.
b Eodē titul.
c De tutel.
d Inſtitut. de tutel.
e Ibidem.
f Nu. 1.
g In § ius autem. Inſtit. de patria poteſt.
h In conſil. 11. 3. part. in 9. dubio.
i In le 1. ff de patria poteſtate.
k In d. l. 1.
l In l. poſt mortem. in prin. ff. de adopt.
m In c. peruenit. num. 9. de empt. & vend. & conſil 155. nu. 12. l. 4. inter conſilia Alexandri.
n In l ſi emācipati. nu. 2. C. de collat. & le. ſi certum annum. nu. 12. C. de pact.
o In regul. 2. præſumptionum. de præſumptionib.
p C. de præſcriptio. longi temporis, quæ pro libertate.
q In q. vlt. 3 par 4. part. princip. tractat. de præſc.
r C. de patria poteſtate.
s In l. 2. in fine C. de præſcrip. longi temporis, quæ pro libertate.

A ſtatutæ, ſecundum Baldum,[a] per illum textum,[b] quem ſequitur Iaſon,[c] & habet vim præſcriptionis iuris communis,[d] & notatur in capit. *cum omnes*,[e] & tradit Iaſon.[f]

Non obſtat, quod eſt veriſimilè eam procuraturam, vt Iudaiſmum imbibat. Tum quia iam ipſe circumciſus eſt, quod ſolùm plus ſatis incitabit ad illum, penes quēcumque maneat. Tum quia etiam periculum eſt, quod ſi matre inuita baptizetur, eius amore, vel ſuaſione clādeſtina, vel manifeſta, cū ad diſcretionis annos peruenerit, & ſciuerit, quòd ea renitente fuerit baptizatus, à Catholica fide deficiat, & apoſtaret, ſecundum mentem D. Thomæ & omnium, qui tenēt filios Iudæorum non poſſe iu- B ſtè baptizari inuitis parentibus eorum: quod peius eſſet illi, quàm ſi numquam eſſet baptizatus, ſecundum omnes. Tum quia nō ſunt facienda mala & iniuſta propter bonum ea iis conſequens.[g]

15 Tum quia non eſt facienda iniuſtitia, quo pietati, vel vidnis faueatur.[h] Tum quia ratio quare Iudæorum filij non ſunt inuitis parentibus baptizandi, poſita in cap. *quia ſincera*,[i] eſt, quod hoc eſt relinquendum prouidentiæ Dei, qui quorum vult miſeretur, & quos vult indurat, & non vult cuiquam vim inferri, vt quiſquam fidem Catholicam ſuſcipiat. Ex quibus palam colligitur, quod non vult Deus vt matri prædicti pueri denegetur ipſius educatio C iure ſibi debita, ex eo, quòd ſit veriſimile eam procuraturam, vt imbibat Iudaiſmum: nec propter bonum conuerſionis, quod ex illa denegatione conſequi poſſet, deberet ei fieri iniuſtitia.

16 AD ALTERAM QVAESTIONEM, ſcilicet an prædictus infans poſſit baptizari inuitata matre de conſenſu aui ſui, ſiue tradatur educandus matri, ſiue auo. Reſpondeo, quòd affirmatiuè reſpondere deberet is, qui teneret opinionem Scoti,[k] videlicet quod Princeps bene poteſt pueros infidelium ſuæ ditionis inuitis Parentibus facere baptizari, immo etiam, qui teneret opinionem Durādi,[l] adiūcta opinione Paludani.[m] Nā Durādus tenet, D filios infideliū, qui ſunt ſerui Chriſtianorum, poſſe inuitis parētibus baptizari, & Palud. opinatur, quod Iudæi ſunt ſerui Chriſtianorum, quod tamen falſum eſſe rectè putat Domin. Sotus.[n] Sed prædictæ opiniones nō ſunt tenēdę, & communiter reiiciuntur non ſolùm per S. Thomam,[o] & alios,[p] & alios etiam,[q] & alios adhuc,[r] quorum nomenclaturam ſuperfluum eſt referre: quia pro illis eſt textus in dict. capit. *de Iudæis*, & capit. *qui ſincera*,[s] & expreſſa bulla Martini V. per quam firmiter eſt tenendum, filios Iudæorum, antequam ad diſcretionem peruenerint, non eſſe baptizandos ſine expreſſo conſenſu parentum, vel alterius eorum: qua concluſione præſuppoſita videtur iuri cōſentaneum reſpondere ad quæſtionem negatiuè.

17 E Primo quidem, quia ſi tradatur educandus matri, tāquam tutrici, nullatenus poteſt ea inuita baptizari: quia tam iuri naturali, quam ciuili, tota cura ipſius ad eam ſpectat, præſertim tenendo opinionem Paludani,[t] nempe, quod inuitis tutoribus eiuſmodi pueri non debent baptizari, quem ſatis ſequitur prædictus Dominicus,[v] quod ipſum videtur dicendum, ſi tradatur educandus auo. Secundo, quod mater non deſinit eſſe parēs & mater huius pueri, eo quòd in eū habeat patriam poteſtatem auus, argum. l. *iura ſanguinis iure ciuili dirimi nō poſſunt*.[x] At tam Toletana Synodus,[y] quam opinio prædicta S. Tho. & aliorū communiter recepta tenent, quod huiuſmodi infans non debet baptizari inuitis parentibus, & mater hæc eſt parēs F huius infantis, ergo nec inuita illa.

Tum quia bulla prædicta Martini V. habet expreſsè, quod pueri Iudæorum ante duodecim, annos, aut antequam vſum rationis conſequantur, non ſunt baptizandi ſine expreſſo conſenſu parentum, vel alterius eorum.

Cùm ergo alter parens, ſcilicet pater iam ſit mortuus, requiritur expreſſus conſenſus matris viuentis, quæ eſt altera parens. Tum quia expreſsè ſentiunt Paludanus & Dominicus vbi ſupra, dicentes, quod huiuſmodi infans, qui vtroque parente orbatus eſt, ſub tutoribus non debet baptizari ſine illorum conſenſu.

18 Per quæ verba clarè ſentiunt, quod ſi non eſt orbatus

a In l. ex contractib.
b C. de nō nu. pecun.
c In le. nemo poteſt. n. 117. ff de leg. 1.
d Arg. l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur.
e De conſtit.
f Vbi ſupra.
g Ca. non eſt putanda 1. q. 1. & c. ſorte 14. q. 5.
h Ca. ex tenore. de for. compet.
i Et in d. ca. de Iudæis. 45. diſt.
k In 4. l. ſententia. diſt. 4. q. 9.
l in d. diſt. 4. q. n.
m In eadem diſt. q. 4.
n In d. lib. 4. diſt. 3. q. 1. art. 10.
o 2. 2. qu. 10. art 8. & 12.
p In d. diſt. 4.
q In diſt 3.
r In diſt. 6.
s 45. diſt.
t Vbi ſupra.
v In d. diſt. q. 1. ar. 11. vers. adde- tur ibidem.
x ff. de regulis iuris. & l. iam nunc agnationum. ff. de pact.
y In d cap. de Iudæis.

vtroque parente, magis requiritur conſenſus parentis viuentis, quàm tutorum: & cùm tutores nõ dentur, niſi mortuo patre, conſequenter ſentiunt, quòd conſenſus matris viuentis eſt magis requirendus, quàm conſenſus tutorum, & aliorum, qui haberent aliquam poteſtatem ciuilem in illum.

Tum quia omnes ad vnum hanc opinionem tenentes ſentiunt requiri conſenſum amborum parentum, vel alterius tantùm, & ita conſequenter voluit, vt ſi alter tantùm eſt ſuperſtes, illius conſenſus requiratur. Tum quia Capreolus, & Dominicus, qui eum [a] citat, dicunt conſenſum ancillæ requiri ad baptizandum filium eius, & communiter ancillarum filij ſunt ſpurij, qui patrem ignotum habent: ergo matris ſuperuiuentis conſenſus patre mortuo requiritur.

19 Tum quia lex ciuilis debet cedere legi & iuri naturali, & diuino.[b] At iure & lege naturali ac diuina filij vſque ad annos diſcretionis ſunt dirigendi per parentes ſuos, quo ad ea quæ pertinent ad ſalutem ſpiritualem eorum, vt ſanctus Thomas & omnes alij ſupra fatẽtur, allegantes quod ſub lege naturali filij olim ſaluabantur in fide parentum, non diſtinguendo inter patrem & matrem. Poteſtas autem patria non eſt poteſtas inducta iure naturali, neque diuino, immo neque iure gentium, ſed humano ciuili, & particulari Romano, quod affirmat ſanctus Thomas & communis Theologorum opinio, & noſtrorum, [c] & eſt textus expreſſus Inſtitu. *de patria poteſtate*, [d] adeo quod glo. ſing. & recepta ibidem, verbo *Romanorum*, habet Francigenas non habere filios in poteſtate. Ergo non obſtante quòd auus haberet patriam poteſtatem, & diſpoſitionem quo ad ea, quæ ſunt iuris ciuilis, non tamen haberet quo ad ea, quæ iure naturali & diuino pertinent ad matrem, vel patrem.

Tum quia ſi patria poteſtas, quam habet auus, ſufficeret ad hoc, vt in ſua poteſtate conſtitutus poſſet iuſtè baptizari, ſequeretur, quod omnes nepotes, & pronepotes eius, viuentibus omnibus eorum parentibus, poſſent baptizari eis inuitis de ipſius aui conſenſu: quia omnes illi ſunt ſub illius poteſtate per ſupra dicta: quod tamen eſt abſurdum, & ita non dicendum, l. nam quod abſurdũ. ff. de bonis [e] neque vllo vnquam vſu receptum, & contra præfatam bullam Martini V. quæ requirit expreſſum conſenſum alterius parentis.

20 Tum quia hoc concludit ſolutio illa ſolida & ſubtilis, qua Caietanus, [f] quem ſequitur Sotus, [g] defendit ſanctũ Thomam, & communem ab argumento Scoti neruoſo, quo concludebat pueros infidelium poſſe à Principe inuitis eorum parentibus iuſtè baptizari. Argumentum enim eius eſt, quod duobus contraria præcipientibus, maiori eſt obediendum, ſecundum Auguſtinum, [h] cuius dictum nos habemus tranſlatum in cap. *qui reſiſtit*, [i] quatenus habet, quod ſi Curator iubet aliquid, & Conſul contrarium, huic eſt parendum, & ſi Conſul iubeat aliquid, & Imperator contrarium, Imperatori, & ſi Deus contrarium, Deo. At Deus per legem Euangelicã iubet omnes baptizari, ergo illi eſt parendum, licet parentes contradicant: quia ſunt Deo minores. At prædictus Caietanus pro ſancto Thoma communiter approbato & vſu recepto reſpondet, quòd aſſumptum huius argumenti procedit, quando duo diuerſi duo contraria præcipiunt: ſed in propoſito loquimur, quando idem præcipit illa duo. Deus enim, qui per legem Euangelicam iuſſit omnes baptizari idem ipſe per legem naturalem toti generi humano indidit, ne inuitis parentibus quidquam, quod pertinet ad ſalutem animarum filiorum nondum habentium vſum rationis, diſponatur: & quia ſicut gratia non perimit, ſed perficit naturam, ita diuina lex Euangelica non tollit, ſed perficit diuinam naturalem: & ideo Dominus, qui Euangelicam tulit de baptizandis omnibus, noluit tollere ſuam legem naturalem, qua parentibus tradidit poteſtatem in huiuſmodi filios quo ad ea, quæ ad ſuarum animarum ſalutem pertinent. Per quam ſolutionem ſatis expenſam colligitur, ius parentum in filios vſum rationis nondum aſſequutos, quo ad ea quæ pertinent ad ſuam ſalutem ſpiritualem, non eſſe quale, neque ab humana poteſtate, vel conſuetudine inductum, ſed ab ipſo omnipotente Deo naturaliter ante legem Euangelicam de baptizando toti generi humano inditum, & ita non poſſe illi per patriam poteſtatem, nec alia iure ciuili introducta derogari. & conſequenter ius, quod habet mater prædicta in præfatum filium lege naturali ſibi inditum, etiam ſi non eſſet tutrix, non poteſt tolli per præfatam patriam poteſtatem, quam haberet auus, quam tamen ſupra eum non habere validè concluſimus.

21 Tũ quia ſuper hac ratione, & iure naturali fundata videtur bulla Martini V. per Eugenium IIII. confirmata, quatenus prohibet huiuſmodi Iudæorum filios baptizari ſine expreſſo conſenſu parentum, vel alterius eorum: ſignificando per illa verba, quod S. Thomas & alij Doctores aſſerentes huiuſmodi filios non eſſe baptizandos inuitis parentibus, per verbum, *parentes*, intelligunt patrem, & matrem tantùm, & non alios: licet aliàs per illud ſignificari auos, proauos, abauos, & tritauos, dixit Iuriſconſultus Paulus.[a] Declarando enim directè non debere illos baptizari ſine conſenſu alterius parentis, & indirectè quòd debent baptizari de conſenſu expreſſo alterius, per illud verbum, *alterius*, quod dicitur de duobus tantùm, clare ſignificat ſolos duos hac in re appellari parentes, nempe patrem, & matrem, cum aui, proaui, abaui, vel tritaui poſſint eſſe plures, quàm quinquaginta. Tum denique quod ex dictis colligitur, quod priuilegium hoc iure naturali patri, vel matri conceſſum dirigendi filios ſuos rationis vſus expertes in ſpiritualia, eſt perſonale, & conſequenter non extẽditur ad tritauos, neque abauos, neque proauos, nec conſequenter auos: quia priuilegium perſonale ſequitur perſonam, & extinguitur cum ea.[b]

22 Per quæ omnia videtur concludendũ, prædictũ puerum ſub tutela matris educandum eſſe, & nullatenus ea inuita baptizandum eſſe, etiam ſi in patriam aui poteſtatem venire deberet. Salua non ſolum ſacroſanctæ matris Eccleſiæ, ſed etiam cuiuſlibet, & quamlibet humilis diuini iuris & humani conſulti ſaniore ſententia.

CVM IN HAC cauſa ab vtraque parte rogatus renuiſſem reſpondere, iuſſus ab habente in id poteſtatem, reſpondi ferè inuitus, & meam de illa opinionem clauſam eidem miſi, nec vlli parti roganti & flagitanti exemplum eius tradere volui. Nunc autem quia allatum eſt mihi quoddam ſcriptum auctoris incerti, quo meam refellit ſententiam, non poſſum non tangere quædam, quæ magis obſtare videri poſſunt. Gratia tamen in primis dominationi eius (quiſquis ille ſit) habita, quòd me titulis, meis meritis ſuperioribus, honorat: ſimul laudato Deo, quod ipſum (vt eius reſponſum indicat) præcellente intellectus acrimonia cum pari eruditione & facundia coniuncta donauerit.

23 Primum, quòd non ſatis aptè ſignificat, quod Gabriel reprehenditur à Dominico Soto, eo quòd dicat, filios paruulos Iudæorum propter ſolum ſcandalum nõ debere baptizari ſine conſenſu parentum: Sotus enim ibi, vbi hoc dicit, [c] non agit de baptizandis, vel non baptizandis paruulis inuitis parentibus, de quo poſtea tractat, ſed de baptizandis, vel non baptizandis adultis ipſiſmet inuitis. Arguit enim ibi contra concluſionem receptam, quã poſuit ſuper eodem ar. [d] in hęc verba: ***Neutiquam licet quemquam vel ad fidem, vel ad baptiſmum cogere.*** Reprehendit autem Gabrielem, eo quòd putauit Concilium Toletanum ab vtroque citatum, cuius pars habetur in cap. *de Iudæis*, [e] non vetare coactionem infidelium ad fidem, tamquam rem de ſe illicitam, ſed ob ſcandalum, quod inde ſequitur, & merito eum reprehendit, quia ſuapte natura eſt illicita, eo quòd ſit contra naturam fidei, quæ eſt, vt per ſpontaneam voluntatem ſuſcipiatur.

Secundo, quòd non ſatis aptè ſignificat, Sotum paruifacere ſcandalum, quod datus parentibus per baptiſmum filiorum ſuorum paruulorum eis inuitis, miniſtratum.

Tum quia nihil ibi de hoc agit. Tum quia, [f] dicit licere paruulum iam iã moriturũ baptizare inuitis parentibus, ſi ceſſaret ſcandalum, quod certè ego nullatenus dixiſſem, nec auderem dicere pro reuerentia, & fide, qua debeo eſſe in S. Sedem Apoſtolicam, & in eius declarationes, quibus declarauit abſolutè, non licere paruulos Iudæorũ ſine alterius parentis conſenſu expreſſo baptizare

Left margin notes:
a Vbi ſupra.
b Ca. quæ contra. 8. diſt.
c In l. ſi eman cipati. C. de collat. & alijs ſæpe.
d §. 1.
e L. nã quod abſurdum ff. de bonis libe.
f In d. art. 12.
g In d. ar. 10.
h Serm. 6. de verbis Domini ... 141.

Right margin notes:
a In le. iuriſconſultus. ff. de gradibus affinitatis.
b Ca. priuilegium de reg. iur. in 6. & l. maritum cum lege ſequẽti ff. ſolut. matrim.
c Scilicet in 4. lib. d. 5. art. 10. col. 9. arg. 12.
d Col. 4. verſ. 3. concluſio.
e 45. diſt.
f In eod. art. col. vltima, verſ. reſp.

vt inferius fuſius dicam.

24 Tertiò, quòd etiam non ſatis cantè ait me dixiſſe patriam poteſtatem nullius eſſe in hac re momenti. Nam ſi mea dicta, fideliter tranſcripta, fuiſſent ab eo integrè perpenſa, inueniſſt me in duobus vel tribus locis dicere, quod patria poteſtas in hac re plurimum importat quo ad traditionem paruulorum ad effectum educandi, licet nihil quo ad traditionem ad baptiſmum.

Quartò, quod nimis confidenter ait, quòd ratio, & cauſa præcipua, qua determinauit Gregorius IX.[a] quod patre ad fidem conuerſo conſentiente, filius (nolente matre) poteſt iuſtè baptizari, fuit patria poteſtas, quam pater in illum habebat, & quod ego dicens contrarium, fui falſus, cùm profecto non fuerim. Tum quia non poteſt eſſe ratio, & cauſa præcipua determinationis alicuius quæſtionis illa, qua ceſſante nõ ceſſaſſet determinatio, & quæ poſita non ſufficeret ad illam faciendam, argumento eorum omnium, quæ notantur in cap. *cum ceſſante*,[b] & eorum, quę nos latius & reſolutius alius tradidimus in capit. *cum magiſter*,[c] definiendo cauſam principalem, & minus principalem, & ponendo inter eas differentiam.

a In ca. fin. de conuerſ. infid.
b De appell.
c 22. quæ. 5. & nu. 56.

25 At patria poteſtate ceſſante, immo & repugnante, nõ ceſſaſſet illa determinatio Gregorij. Nam matre conuerſa volente, & patre non conuerſo nolente, filius paruulus eſt baptizandus,[d] quod omnes fatentur.[e] Attamen patria poteſtas ceſſat in matre, immo poſita in patre repugnat. Ergo cauſa & ratio præcipua & principalis, qua cenſetur decidere & determinare Gregorius,[f] tradendum eſſe ad baptiſmum paruulum patris conuerſi, nolente matre non conuerſa, non fuit patria poteſtas.

d Ca. Iudæorum. 28. q. 1.
e In d. ca. fin.
f In d. ca. fin.

Tum quia patria poteſtas etiam cum fauore religionis coniuncta non ſufficit ad baptizandos huiuſmodi paruulos. Nemo enim pro reuerentia & fide, qua debemus eſſe omnes in ſanctam Sedem Apoſtolicam, & eius definitiones, auderet dicere, quod patria poteſtas poſita in atauo, vel tritauo Chriſtiano ſufficeret, vt paruulus, qui eſset filius, nepos, & pronepos parentum, auorum, & proauorum Iudæorum & Iudæarum viuentium, & repugnantium, iuſtè poſsit baptizari: quia illud eſset negare determinationem S. Sedis Apoſtolicę per Martinum V. factam, & per Eugenium IIII. confirmatam, qua definitur nõ licere baptizare paruulos Iudæorum ſine alterius parentum conſenſu expreſſo: per quam (vt mox adduciam) non liceret baptizare etiam paruulum patris & matris Iudæorum viuentium & repugnantium, ex conſenſu etiam aui pateroi Chriſtiani patriam poteſtatem habentis. Cùm ergo nec ceſsatio patriæ poteſtatis ceſsare fecisſet prædictam Gregorij deciſionem, nec contra poſitio illius ſuffeciſset ad illam faciendam, conſequitur profecto non fuiſse me falſum, dicendo patriam poteſtatem non fuiſse rationem & cauſam præcipuam & principalem illius deciſionis. Tum quia patria poteſtas (vt in meo reſponſo probaui) non fuit inducta iure naturali, nec iure gentium, neque diuino poſitiuo, ſed humano Romano,[g] quam (vt contradictor ait) Marcus Antonius Imperat. videtur dediſse omnibus orbi Romano ſubditis, & conſequenter Iudæis eis ſubiectis, vt teſtatur Vlpianus.[h] At ſi quæſtio, quã determinauit Gregorius IX. incidiſset in terris, vbi non eſt locus patriæ poteſtati, de qua loquimur, vel in tempore, in quo nondum illam Iudæi habebant, eodem modo deciſa fuiſset. Ergo patria poteſtas non fuit cauſa & ratio præcipua & principalis eam decidendi.

g Inſtitut. de patria poteſtate. §. 1.
h In l. in orbe Romano (quæ alias incipit, in vrbe Roma) ff. de ſtatu hominum.

26 Tum quia deciſio illa præcipuè facta fuit ad declarãdum ius naturale, quod cœpit ab exordio rationalis creaturæ, iuxta principium 5. diſt.[i] & adnotata per gloſsas & Doctores ibi eis, & per S. Thomam receptum,[k] per totã, & ad declarationem iuris diuini Euangelici de baptizando, quod incepit ab Orbe redempto, vt probat S. Thomas receptus vbi ſupra.[l] Patria vero poteſtas, quæ eſt proprium ius & inuentum Romanum, vt habet textus Inſtitut.[m] lõgè poſtea fuit communicata Iudæis, iuxta prædictam legem *in orbe Romano*. Non debuit ergo Gregorius ſummus legiſlator, idẽmque eruditiſsimus fundare principaliter ſuam declarationem iuris naturalis, & diuini Euangelici, quæ ſunt antiquiora, & digniora, & vniuerſos obligantia, in iure humano ciuili poſteriori, & minus digno, & ſolam gentem Romanam & eis ſubditam obligante.

i Et §. fin. 6. diſt.
k 1. 2. qu. 94.
l Qu. 100. art. 3.
m De patria poteſtate, in principio.

27 Quia, vt ait Philoſophus,[a] demonſtratio & declaratio priorum concluſionum fit per cauſas & principia earum. Pro quo facit cap. illud Gregorij *intelligentia verborum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi*.[b] cum citatis ibi à gloſ.[c]

a In libris Poſteriorum.
b De verborum ſignific.
c In verbo cauſis.

Tum quod patria poteſtas etiam in patre exiſtens non extenditur ad vlla ſpiritualia,[d] adeo quod pater virtute illius neque agere, neque conueniri poteſt pro filio, neque dare illi vllam auctoritatem agendi, vel conueniendi circa illa: immo nulla ratione de patria poteſtate habita debet dari filio tutor vel curator ab Epiſcopo, vel alio Eccleſiaſtico iudice ad agendum, vel conueniendum circa illa, ſed ipſemet, ſi eſt infante maior, conſtituet procuratorem cum auctoritate non patris, quatenus pater eſt, ſed tutoris, vel curatoris dati ab Eccleſiaſtico iudice, etiam circa beneficia, quæ non eſſentialiter ſunt ſpiritualia, ſed annexa illis conſequenter, ſiue à parte poſteriori, ſecundum S. Thomam receptum.[e]

d Cu. ſi annũ. de iudicis l. 6.
e 2. 2. qu. 100. art. 4.

Quanto minus prædicta patria poteſtas extendetur ad ſpiritualia eſſentialiter, qualia ſunt ſacramenta, è quibus eſt baptiſmus, iuxta gloſſam ſolemnem.[f]

f In c. venit de tranſactionibus.

Tum denique quod auctoritas tutoris, vel curatoris alias legitimè dati, longè præſtantior eſt quo ad ſpiritualia, quàm patria poteſtas, vt ex præfato cap. fin. & proximè dictis irrefragabiliter colligitur, & adeo quidem præſtantior, quòd patria poteſtas nihil eſt, tutoris autem & curatoris huiuſmodi poteſtas manet firma.

Per quæ omnia palam eſt, me non fuiſſe falſum, dicendo patriam poteſtatem non fuiſſe cauſam præcipuam & principalem præfatæ deciſionis Gregorianæ, quatenus probat filium paruulum Iudæi poſſe iuſtè baptizari inuita matre, conuerſo patre volente, licet ſic, quatenus probat huiuſmodi paruulum eſſe tradẽdum patri quo ad educandum. Ego enim in meo reſponſo dixi duas in hac re quęſtiones eſſe.

Altera, an puer eſſet tradendus matri, an auo ad educandum.

Altera, an inuita matre poſsit iuſtè baptizari, etiam ſi traderetur auo, & in duobus, vel tribus locis dixi patriam poteſtatem multùm facere quo ad priorem quæſtionem pro auo, quo autem ad poſteriorem nihil.

28 Non obſtat quidquam §. fin.[g] immo facit pro nobis. Tum quia probat, libertatem datam ſeruo communi ab altero dominorum, inuito altero, valere ſolo fauore libertatis non habito alio reſpectu: ergo eadem ratione, tradito puero ad baptiſmum, altero parentum volente, inuito altero, valebit ſola ratione liberationis à ſeruitute diaboli, nullo habito ad patriam poteſtatem reſpectu, quod nos affirmamus. Tũ quia ratio decidendi illius §. probat idem eſſe dicendũ in terris, in quibus eſt nulla talis patria poteſtas, & etiam idem fuiſſe dicendum ante tempus, in quo fuit hæc poteſtas communicata Iudæis, & conſequenter, quòd patria poteſtas nihili habenda eſt ad hoc propoſitũ.

g Inſtitu. de donat. ſupra citatum.

29 Quinto, quod prædictus D. cõtradictor videtur velle tenere, quod filius paruulus Iudæorum poſsit iuſtè baptizari de conſenſu aui Chriſtiani tenentis eum in ſua poteſtate, inuitis eorum parentibus, etiam viuentibus. Nec miror: quia eum, qui dicit patriam poteſtatem cum fauore religionis coniunctam eſſe præcipuam cauſam & rationem, cur paruulus Iudæorum poſsit baptizari patre volente, & matre inuita, oportet conſequenter aſserere hoc de nepote, qui eſt in poteſtate aui, etiam viuentibus parẽtibus nepotis, cùm ille habeat patriam poteſtatem cum fauore religionis coniunctam. ſed hoc nullatenus eſt dicendum. Tum quia eſt nouum, à nullo eorum, qui tenent opinionẽ D. Thomæ, & communem à ſancta Sede Apoſtolica receptam, affirmatum, cuiuſmodi nouitates vitandæ ſunt.[h]

h Ca. cũ conſuetudinis, de conſuetud. c. quæ noſcunt. 12. diſt.

Tum quia vnum præcipuum fundamentum, per quod S. Thomas tenuit paruulos infidelium non eſſe baptizandos inuitis parentibus, eſt, quòd Eccleſia non conſueuit id facere. At nullum exemplum videtur, auditur, nec legitur baptiſmi collati de conſenſu aui, inuitis parentibus, qui ſine illo non debuiſset illi conferri: ergo nullatenus eſt affirmandum.

Tum quia eum, qui tenuerit id quod contradictor non veretur tenere, conſequenter oportebit tenere, quod tri-

tatus Chriſtianus, qui haberet in poteſtate ſua centum paruulos [illegible]os, nepotes, pronepotes, vel abnepotes parentum inuitorum viuentium, & repugnantium, poſſet illos omnes inuitis eis omnibus ad baptiſmum tradere, quod abſurdiſsimum eſt, & alienum à mente prædicti S. Thomæ & aliorum, qui determinationem prædictam ſanctæ Sedis Apoſtolicæ ſequuntur, & ſuſcipiunt.

30 Tum quia [illegible] hoc poſſet fortè accipi occaſio, vt Academiæ ſaltem extra Italiam inſtitutæ, & earum gymnaſtæ, minori quam par eſt, haberent determinationes Romanas [illegible] naturalis & ciuilis, cõſiderando Romæ determinari, quod per patriam poteſtatem (quæ eſt inuentum ciuile, & ſæculare à paruo tempore quibuſdam datam, vel communicatam, extendatur priuilegium iuris naturalis & diuini parentibus tantùm conceſſum ad omnes perſonas, in quibus inuenitur patria poteſtas, ad quas non extenderetur ſi illa patria poteſtas nõ fuiſſet eis nouè communicata, & conſequenter quod alio iure naturali vtimur apud Perſas, Indos, Nauarros, Francigènas, & alios, quibus eſſet huiuſmodi patria poteſtas, & alio iure naturali apud Romanos, & alios, quibus eſt illa, cõtra capit. *ius naturale*,[a] & tradita per S. Thom. receptum.[b]

31 Declaratio enim Martini V. non eſt quo ad hoc noui iuris humani introductoria, ſed antiqui naturalis declaratoria: quod colligitur ex eadem, & ex eo, quòd niſi id teneamus, eſt inſolubile illud argumentum, quod cõtra illam & communem format Scotus,[c] ad probandum, quòd Reges, & Principes terræ non ſolum iuſtè poſſint cogere paruulos Iudæorum ſibi ſubditorum ad baptiſmum inuitis parentibus, ſed etiam tenentur, vt in meo reſponſo latius explicaui. Arguit enim in ſumma ſic, Quoties duo, quorum vnus eſt ſuperior, & alter inferior, cõtraria præcipiunt, ſuperiori parendum eſt.[d]

At Chriſtus Deus, & ſuperiorum ſupremus ſua lege diuina præcipit, vt omnes baptizentur: & parentes Iudæi, qui ſunt puri homines, & infirmi, voluntate ſua humana & peruerſa præcipiunt contrarium. Ergo Rex debet facere, quod præcipit Chriſtus, non obſtante voluntate cõtraria parentum.

Cui argumẽto, nemo, credo, ante Caietanum ſatis clare & exactè ſatisfecit: quam etiam Sotus,[a] ab eo mutuatus fuit ſuam ſolutionem: reſpõdet autem ſic, quod non duo diuerſi præceperunt illa duo prædicta, quæ apparent eſſe cõtraria, ſed vnus tantùm, nempe Deus, qui per legem diuinam naturalem, indendo parentibus poteſtatem, ius, & munus dirigendi paruulos ſuos circa ſpiritualia, donec ſapere incipiant, cõſequenter præcipit, ne prædicti paruuli inuitis eis baptizentur, & per legem diuinam ſupernaturalem præcipit vt omnes baptizentur. Et quia gratia non deſtruit naturam, ſed perficit, ita lex præfata ſupernaturalis de baptizandis omnibus non deſtruit legem naturalem de nõ baptizandis paruulis infidelium ſine conſenſu parentum, vel alterius eorum, ſed potius modificatur ab illa.

32 Nec obſtat quod S. Thomas & eius ſequaces ſuam aſſertionem fundant in conſuetudine Eccleſiæ, quæ non ſueuit baptizare paruulos infidelium inuitis parentibus: & quod Eccleſiæ conſuetudo non inducit ius naturale, neque diuinum, ſed tantum humanum non ſcriptum.[f] Non inquam hoc obſtat: quia S. Thom. non allegat illam conſuetudinem vt inductricem, ſiue auctricem iuris noui, ſed vt coniecturam, & traditionem Eccleſiæ grandem, ad conuincendum, quòd illa poteſtas, & ius parentum ad dirigendos paruulos ad ſpiritualia, eſt naturale, & diuinum, vt ex dictis ipſiuſmet,[g] colligitur, cùm ſic ait: *Baptizatio huiuſmodi paruulorum inuitis parentibus repugnat iuſtitiæ naturali. Filius enim naturaliter eſt aliquid patris. Et primò quidem à parentibus non diſtinguitur ſecundum corpus, quamdiu in matris vtero continetur. Poſtmodum verò, poſtquam ab vtero egreditur, antequam vſum liberi arbitrij habeat, continetur ſub parentum cura ſicut ſub ſpirituali vtero. quamdiu enim vſum rationis non habet puer, non differt ab animali irrationabili. Vnde ſicut bos, vel equus eſt alicuius, vt vtatur eo cum voluerit, ſecundum ius ciuile, ſicut proprio inſtrumento, ita de iure naturali eſt, quod filius, antequam habeat vſum rationis, ſit ſub cura parentum. Vnde contra iuſtitiam naturalem eſſet, ſi puer antequam haberet vſum rationis, à cura parentum, ſubtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur inuitis parentibus.* Hæc ille.

33 Per quod argumentum, & eius ſolutionem, & mentis S. Thomæ & ſequacium eius expreſsionem palam colligitur prædictam legem de non baptizandis paruulis eſſe ius naturale, & ita omni loco & tempore vno modo ſeruandum: & conſequenter non dicendum, quod conſenſus aui ſufficit vno tempore, & apud vnam gentem, & non alio tempore, & apud aliam gentem. Cui conſequens eſt, conſenſum aui numquam ſuffeciſſe, nec ſufficere ratione patriæ poteſtatis vllo loco, neque apud vllam gentem.

Ad argumenta verò, & ſolutiones contra hæc ſupra adducta, reſpondetur, quod fundantur in illa falſa imaginatione, qua putarunt patria poteſtas extendi ad ſpiritualia, ſicut ad temporalia, & qua putatur eodem iure inducta, quo inducta eſt parentum poteſtas, & ius ad dirigendum filios in ſpiritualibus, & à tanto tempore, quanto illa: Cùm tamen per prædicta palam ſit patriam poteſtatem extendi ad temporalia tantùm, & non ad omnia, & eſſe inductam iure ciuili Romano, nec à principio fore inuentionis fuiſſe apud Iudæos, ſed longè poſtea communicatam eis, non quidem omnibus, ſed orbem Romanum incolentibus, illam autem poteſtatem, & ius quod habent parentes ad dirigendos filios paruulos in ſpiritualibus, eſſe inditum iure naturali totius generis humani parentibus tantùm à Deo ipſo in exordio rationalis creaturæ, ideóque eſſe longè diuerſum à patria poteſtate, etiam ſi concurrant in eadem perſona, vt concurrunt in patre habente poteſtatem in ſuum filium paruulum.

34 Fundantur etiam in falſa imaginatione, qua creditur Gregorius IX.[a] intendiſſe principaliter decidere hanc, de qua loquimur, quæſtionem de baptizando filium de conſenſu patris conuerſi, inuita matre non conuerſa: cum palam colligatur ex eo, præſertim ex allegationibus matris, eum principaliter intendiſſe decidere quæſtionem, qua quærebatur, an paruulus, de quo erat quæſtio eſſet tradendus ad educandum patri conuerſo, an matri non conuerſæ.

Ad quam quæſtionem decidendam plurimum erat attendenda patria poteſtas Romana Iudæis communicata: cum tamen ad decidendam aliam, non eſſet attenuenda illa, ſed alia poteſtas iure naturali diuino indita parentibus tantùm, ad dirigendos paruulos ſuos in ſpiritualibus: & conſequenter non indigent alia ſolutione, neque explicatione. Ex quibus infertur, non me, vt aduerſarij parum cautè dicunt, ſed illos in hac re paralogizari.

Sexto, quod nimis videtur extollere illud dictum Sot.[b] ſcilicet, iniuriam, quæ fit parentibus in baptizandis filiis ſuis ſine ſuo conſenſu, non eſſe ſuperſtitioſe, ſed ſecundù prudentium iudicium intelligendam.

Tum quia ſecundum ſenſum directum eſt concluſio triuialis, & omnibus etiam lippis & tonſoribus nota, cum quaſi, per ſe notum ſit, omnem ſuperſtitionem eſſe vitioſam, vt tradit S. Thomas receptus,[c] & latè probat Gratianus.[d]

35 In ſenſu autem indirecto, ſecundum quem laudari videtur ab eo, eſt talis, ex qua infert vnum, quod ego pro obſeruantia & fide, qua eſſe debeo in S. Sedem Apoſtolicã & eius declarationes, non auderem dicere, neque credo ipſe dixiſſet, ſi legiſſet prædictam Martini V. extrauagantem. Infert enim, quod iuſtè poteſt baptizari filius (inuitis parentibus infidelibus) iamiam moriturus, ſi non timeretur ſcandalum: quod nullatenus videtur dicendum. Tum quia prædicta extrauagans exactè & vniuerſaliter declarat, non licere baptizare paruulos Iudæorum ſine expreſſo alterius parentis conſenſu. Tum quia illa extrauagans nõ eſt iuris noui inductoria, ſed declaratoria naturalis diuini, quod non recipit facilè limitationes priuatas, iuxta notata per omnes.[e]

Tum quia frequentiſsimè decipiuntur homines credentes aliquos ægrotos ſtatim morituros, vt docet experientia rerum magiſtra.[f]

Septimo, quod parum cautè ait, me, cùm non potuiſſem tergiuerſari patriam poteſtatem magni eſſe in hac re momenti, confugiſſe ad intercedendum probare, auum, de quo loquimur, patria poteſtate carere.

a Inſtitutis de iure naturali gen. & ciuil. [illegible] 1. 1. quo [illegible]

b [illegible]

c In 4. ſent. diſt. 4. q. 9.

d Ca. qui reſiſtit [illegible] q. 3. cum et ſimilibus.

a Vbi ſupra.

f [illegible] In ſtitut. de iure naturali gen. & ciu. [illegible] & ra. [illegible] conſuetudo. [illegible] diſt.

g In ar. 12 q. 10. a. 2.

a In dicto ca. finali de conuerſ. infidel.

b In fine præ. dictorum [illegible]

c 2.2 qu. 92. per totum

d Cauſa 26. præſertim q. 2. & 5.

e In c. quæ in eccleſiarum. de conſt. & in l. 1. C. de legi. l. Co. quã ſit. de elect. lib. 6

Tum quia ſi meum reſponſum ſeriò legiſſet, in duobus vel tribus locis inueniſſet me expreſsè dicere vt prædixi patriam poteſtatem multum importare quo ad quæſtionem, de qua principaliter fuit conſultus Gregorius,ª ſcilicet, an patri, an matri eſſet tradendus paruulus ad educandum. non autem ad hanc, de qua nunc loquimur, an conſenſus prædicti aui, renitente matre, ſufficiat ad iuſtè baptizandum hunc puerum.

a in d. ca. ſin.

Tum quia ego prius tractaui, an patriam poteſtatem haberet auus in hunc puerum, quàm, an haberet poteſtatem ad conſentiendum in baptiſmum. Et ideo palam eſt, me non confugiſſe ab huius quæſtionis deciſione ad tractandam [illegible] poſt tractatam illam deſcendiſſem ad tractandam [illegible]dam.

Octauò, ne nimium moroſus videar, remitto reſponſione, & replicationes, quæ fieri poſſunt aduerſus ea, quæ ipſe adducit ad probandum auum prædictum non perdidiſſe patriam poteſtatem, aliis eruditiſsimis dominis meis, qui pro matre reſponderunt, præmonens eorum dominationes, non parui ad hæc videri momenti, quod legitimè decreta fuit tutela matri in Vrbe, & filius ei traditus educandus, eodem auo præſente, ſciente, & ſi verum coram Deo vt bonus Chriſtianus voluerit fateri, conſentiente, & quod auus cùm fuit conuerſus, ex mente diſceſſit ab vxore, & filiis ſuis, vt nullum magis commercium haberet cũ iis, quàm cum aliis Iudæis, & quod non habuit mentem vtẽdi poteſtate patria in filios ſuos, neque in filios filiorũ eorũ: & quod forſitan numquã huiuſmodi filius viuẽtibus parentibus, eis inuitis, fuiſſet traditus auo poteſtatem patriam non cohabenti.

36 Nono præmoneo eoſdem dominos meos, probabile videri, quod patria poteſtas iure humano Romano inducta non extendatur ad hoc, vt paruulus filius parentum vnius religionis tradatur educandus auo alterius religionis ſine conſenſu illorum, vel alterius eorum.

Tum quia patria poteſtas non extenditur ad ſpiritualia, vt prædictum eſt: & quod directio in ſpiritualia plurimum pendet ab educatione paruuli: & quod curæ omniũ pertinentium ad huiuſmodi paruulum maxima eſt directio eius ad ſpiritualia.

Tum quia concurrentibus duobus poteſtatibus, quę in aliquo maior & dignior eſt, præferenda eſt in eo minori, & indigniori: & quòd poteſtas dirigendi paruulum ad ſpiritualia, quam habent parentes, multò maior & dignior eſt per prædicta, quàm patris poteſtas, & ideo illa videtur huic præferenda in tempore, quo vtraque concurrit, & conſequenter quo ad educationem vſque ad tempus diſcretionis, quo ad quod illa durat, cum (vt dictum eſt) illa directio præcipuè ab educatione pendeat.

Tum quia, ſi, cum Imperatores Ethnici regnabant, contigiſſet caſus, in quo auus fuiſſet infidelis, & pater & mater Chriſtiani, & mortuo patre manſiſſet filius paruulus, Iuriſconſulti Chriſtiani conſuluiſſent patriam poteſtatem illius aui non eſſe extendendam ad hoc, vt traderetur ei educandus nepos renitente matre, & quod pari ratione Iuriſconſulti Ethnici reſpondiſſent paruulum filium infidelium parentum non fuiſſe tradendum ad educandum auo Chriſtiano habenti eum in poteſtate: & dixiſſent noſtris Iuriſconſultis, *Quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ipſe eodem iure vti debebit.* Vnde licet priore reſponſo, habẽs pro comperto auo non eſſe patriam poteſtatem, dixerim perfunctoriè ſatis teneri poſſe tradendum eſſe illi hunc nepotem ad educandum licet non ad baptizandũ: nunc autem altius perpenſis iis, quæ præmonui de tutela legitimè decreta, & ratione, & æquitate non tradendi paruulos filios parentum vnius religionis, ad educandum hominibus alterius religionis, adeo ſubſiſto, vt nolim ſecundum illud dictum meum ante maturiorem deliberationem iudicari.

37 Decimò præmoneo, quòd licet magni fiat ex aduerſo fauor ſalutis huius pueri, qui fit per contrariam opinionẽ de baptizando illum inuita matre, egó verò maioris facio fauorẽ, qui fit ſacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritati, & declarationi eius, & iuri naturali diuino, quo ſolis parentibus datur ius & poteſtas dirigendi huiuſmodi paruulos in ſpiritualia, & quòd contrarium conſulentes debent cauere ne incurrant in Scyllam cupientes vitare Charybdim, dum volentes conſulere ſaluti huius [illegible] fauent iis, qui parui faciunt declarationes iuris naturalis & diuini Maximorum Pontificum extra Concilia generalia editas, qualis eſt prædicta Martini V. vt ſupra probatum eſt.

38 Vnde immò, ſequutus aduerſarii [illegible]dinem, [illegible], quòd non eſt tam parui faciendum periculum apoſtaſiæ, in quam is puer iam circumciſus, baptizatus matre renitente recidere poſſet, quam contradicit [illegible], dicens hoc eſſe contra cap. fin.ᵃ & quod non eſt certum perdendum propter dubium an perdetur, non inquam eſt tam parui faciẽdum. Tum quia S. Thomas receptus ab aliis ait,ᵇ quòd vna potiſsimarum rationum, ob quas paruuli infidelium non debent inuitis parentibus baptizari, eſt illa, quã reddit in hæc verba: *Vna ratio eſt propter periculum fidei, ſi enim pueri nondum rationis vſum habentes baptiſmum ſuſciperẽt, poſtmodum cùm ad perfectam ætatem peruenirent, de facili poſſent à parentibus induci, vt relinquerent, quod ignoranter ſuſceperunt, quod vergeret in fidei detrimentum.* Hæc ille. Per quæ apparet, quam parum ſolida eſt ratio, quæ ex aduerſo inſinuatur, videlicet non eſſe certum perdendum propter dubium an perderetur.

a De iudæ. ſ. infidel.
b In 4. diſt. 4. art. 12.

Tum quia etiã Sotus, qui adeo ex aduerſo meritò magnificatur, ſic ait.ᶜ *Tertium autem, & efficaciſsimum eſt argumentũ, quod ex fidei natura ſumitur: dictum enim eſt, ſic eſſe adminiſtrandum baptiſma, vt nulla fidei irrogetur iniuria: ex baptizatione autem huiuſmodi magna ei irrogatur: nam creat manifeſtum periculum, vt ad ætatem adultam pertingentes à parentibus inducantur, vt ad ſuam redeant priſtinam legem. Quare quod ignorantes acceperunt, facile relinquent.* Hæc ille. Non parui ergo, ſed maximi æſtimandum eſt in hac re periculum apoſtaſiæ. Tum quia paulò põſt grauiſsimè idem Sotus reprehendit eos, qui plurimos huiuſmodi paruulos apud Indos baptizarũt, ea intentione, vt ſaluarentur, ſi antequam ad vſum rationis peruenirent morerentur. Quæ omnia & ſingula non ſolùm ſacroſanctæ Sedi Apoſt. ſed etiam cuiuſlibet alius rectius ſentientis cenſuræ ſubeorer ſubucio.

c In d. diſt. 5. art. 10. col. 28.

Aduertendum autem, contra hanc opinionem latam ſententiã, infantemq; traditum fuiſſe auo Chriſtiano. & demum baptizatum, perſeuerareq; adhuc in fide. Vide etiam infra de baptiſmo Conſil. 1.

DE VOTO ET VOTI REDEMPT.

SVMMARIVM.

1 Vota cum animi perturbatione ob inſtantis mortis periculum, vel ob iram præcedentem emiſſa obligant, nu. 3. modo perturbatio non abſtulerit iudicium penitus, nec induxerit inſaniam, num. 2 præbet tamen hæc perturbatio, ſicut & modica deliberatio, & pueritia, cauſam commutandi, & diſpenſandi. nu. 3.

2 Iudicium quod obligat diabolo, ſufficit ad obligandum Deo.

CONSILIVM I.

QVia, vt Plin.ᵈ ait, *Votorum tunc maxime locus, cum ſpei vita nullus eſt:* Multi ob magna pericula mortis, quæ occurrunt ægrotis, & valentibus in præliis, & nauigantibus, & ob iram, & alias paſsiones ſiue perturbationes animi vouent, & frequenter religionis ingreſſum, & poſtea pœnitentes ea feciſſe, quærunt an ſit eis neceſſaria diſpenſatio aliqua.

d Naturalis hiſtoriæ lib. 8. c. 16.

1 Et quidem pro parte negante faciunt illa iura: quę allegat gloſſa in ca. *ſunt qui opes*,ᵉ & gloſſa in cap. *dudum*,ᶠ & gloſſa in cap. *ex literis*,ᵍ quæ concludunt, acta calore iracũdiæ, vel alia perturbatione animi non valere, vel eſſe reuocanda: quæ gloſſæ aliæ ab aliis appellantur ſingulares, & commendantur, & per earum aliqua notabilia firmantur. & in ſpecie quo ad votum dixit Romanus,ʰ votum per calorem iracundiæ & turbationem animi factum eſſe nullum, & non obligare, & idẽ dixit Iaſon,ⁱ & alibi alij: quod tamẽ falſũ eſt. Pro parte verò affirmãte facit pręfatũ c. *ſunt qui opes.* quatenus habet, eum, qui donauit aliquid Eccleſiæ tumultuario animo, & poſtea reuocauit donationem, ſacrilegium commiſiſſe reuocando, quod non poterat dici,

e 17. q. 4.
f De conuerſ. coniug.
g De diuort.
h Sing. 508.
i In l. ſi filiaſ. C. de inoffic. teſtam.

niſi donatio facta Eccleſiæ animo tumultuante & turbato valuiſſet.

2 Tum quia gloſſa ſolemnis & recepta, [a] habet, iudicium, quod ſufficit ad obligandum quem diabolo, ſufficere ad obligandum quem Deo: & conſtat, eum, qui occidit, & mutilat, vel ferit proximum per calorem iracundiæ, mortaliter peccare, & obligare ſe diabolo, quia violat præceptum quintum Decalogi, immo & qui per iram inordinatam dicit fratri racha, vel fatue per Chriſti dictum,[b] relatum in cap. *quid in omnibus.* [c] Tum quia iura & gloſſæ illorum citata in contrarium ſunt neganda, aut intelligenda de iracundia, vel alia turbatione animi, quę reponit turbatum extra ſenſum, & iudicium requiſitum ad bene vel male merendum, vt declarant Ioannes Andreas, & Panormitanus & alij.[d] & Archidiaconus & Turrecremata,[e] quoniam furioſi, & amentes nec bene nec male mereri poſſunt. [f] Tum quia illa capp. regulariter probant perturbationem animi, quæ non aufert penitus iudicium, nec inducit inſaniam, non excuſare quem à peccato toto, licet ſic à tanto, vt communiter Theologi loquuntur; quò fit, vt vota peregrinandi, & alia ſimilia facta per iracundiam, vel aliam perturbationem, valeant & obligent, vt autor Archidiaconus & Turrecremata,[g] & eſt de communi mente Theologorum,[h] & nos aſſerumus in noſtro Manuali confeſſar.[i]

3 Ex quibus colligitur, præfatos, qui ex metu, calore iracundiæ, vel turbatione animi, quæ non reddit inſanum, vel furioſum, vouent, obligari quidem ex voto, ſed habere iuſtam cauſam diſpenſandi, vel commutandi, & poſſe iuſtè prælatos eorum diſpenſare, vel commutare vota eorum, ſecũdum rationes, pro quibus faciunt cap. 1. & 2.[k] quæ probant etiam ob pueritiam, & parum deliberatam mentem, vel propoſitum vouendi, poſſe diſpenſari, vel commutari votum, vbi hoc notat Panormitanus communiter receptus, quem ſequuti fuimus cum communi in d. Man.[l] adiunctis his, quæ diximus alibi.[m] Salua, &c.

a In c. mulier. 32 q. 2.
b Matth. 5.
c Lucæ 10. c 32. q. 7.
d In d. c. dudum.
e In d. c. ſunt qui oper.
f C. merito. & c. illud. 15. q. 1.
g Vbi ſupra.
h In 4. diſt. 38.
i Cap. 12. nu. 24.
k De voto.
l In d. cap. 12. nu. 77.
m In dicto num. 24.

SVMMARIVM.

1 *Voti obligationem non vitiat iracundia, qua vſum rationis non ſuſtulit, nec defectus maturæ & iuſtæ deliberationis, nec magna perturbatio, etiam ex iniuſto amore vel timore progrediens, num. 2. licet præbeant iuſtam cauſam diſpenſationi, vel commutationi.*

CONSILIVM II.

VOtum factum per iracundiam an teneat, & an ſit iuſta cauſa diſpenſandi?

1 Ad has quæſtiones reſpondeo primò tenuiſſe me in Man. confeſſ.[n] valere, & ad ſui complementum obligare vouentem, vota facta per iracundiam, modo illa non eſſet tanta, quæ alienaret à iudicio rationis, iuxta Ioannem Andream & communem in cap. *dudum*, per illum textum,[o] quę eſt cõmunis opinio, & probatur per ea quę ibi adiicio contra Ludouicum Romanum & Iaſonem, qui parum re perpenſa contrarium tenuerunt in locis ibi citatis. Quibus conſequens eſt, Dominum conſulentem proculdubio eſſe obligatum ad complendum prædicta vota.

2 Secundo, poſſe tamen petere diſpenſationem, vel commutationem in prætorio ſacræ Pœnitentiariæ, propterea quod fuerint emiſſa vota ſine iuſta & matura deliberatione, & cum magna turbatione timoris, & amoris parum honeſti, per textum vbi hoc notat Panormitanus communiter receptus,[p] quem ſequuti fuimus cum communi in dict. Manual.[q] adiunctis his quæ diximus alibi in dict. num. 24.

n Ca. 12. nu. 24.
o De conuerſ. coniug.
p In cap. 1. de vot.
q In d. ca. 12. nu 77.

SVMMARIVM.

1 *Propoſitum etiam diu continuatum voto non æquipollet.*
1 *Magis & minus non faciunt differre ſpecie, ſed numero.*
2 *Pœnitentia à confeſſario impoſita, & acceptata implenda, niſi ex iuſta cauſa mutetur.*
2 *Facultas commutandi vota per Iobeleum non extenditur ad commutandam pœnitentiam iniunctam.*
3 *Sponſalia per ingreſſum religionis diſſoluuntur: ſed cauendum valde eſt ne qua infamia inde contra ſponſam oriatur.*

CONSILIVM III.

PRimo quæritur, vtrum propoſitum mutandi vitam, & ingrediendi religionem multo tempore conceptum & continuatum æquipolleat voto, & habeat vim obligandi proponentem.

Secundo, an teneatur adimplere pœnitentiam iniunctam à confeſſario, & a ſe acceptatam.

Tertio, & quid ſi poſt præfatum propoſitum contraxit ſponſalia cum quadam virgine, licet ſine præſentia parochi, & an teneatur contrahere matrimonium.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quòd propoſita præfata quamlibet frequenter iterata, & quantolibet tempore continuata non æquipollent voto, nec inducunt obligationem neceſſariam ad intrandam religionem, per cap. *literaturam*,[a] vbi Panormitanus cum communi tenuit non ſufficere propoſitum ad conſtituendum votum, quem & S. Thomam & Archidiaconum ante eum illam tenentes & alios ſequimur in Manu. confeſſ.[b] quibus addo rationem, quòd plus & minus non faciunt differre genere ſecundum Iuriſtas, neque ſpecie ſecundum Dialecticos, ſed numero.[c]

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod præfata pœnitentia iniuncta & acceptata ſeruanda eſt,[d] quamuis ex iuſta cauſa mutari poſſit, vt nos tradimus latius in præfato Manual.[e] non autem mihi compertum eſt per Iobelæa poſſe commutari: quia per ea conceditur quidem, vt plurimum poteſtas commutandi vota, non autem poteſtas commutandi pœnitentias iniunctas, quæ ſunt aliæ à votis, & à diuerſis non fit illatio,[f] ſed quilibet cõfeſſarius legitimus videtur habere poteſtatem commutandi pœnitentiam iniunctam, etiam à ſuperiore, iuxta gloſſam.[g]

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod Dominus conſulens tenetur ad contrahendum matrimonium cum præfata virgine, ſi promiſit contrahere cum illa, quia Concilium Tridentinum non annihilauit ſponſalia de futuro contracta ſine præſentia parochi, ſed tantùm ſponſalia per verba de præſenti, vt annotauimus in d. Manual.[h] verum tamen eſt, quod per ingreſſum religionis diſſoluuntur,[i] ſed cauendum valde eſt, ne qua infamia contra ſponſam inde naſcatur, iuxta notata.[k] Salua, &c.

a De voto.
b Ca. 12. nu. 24.
c L. ſi. ff. de fund. inſtr.
d Ca. omnis. de pœnit. & remiſſ.
e Ca. 10. nu. 22.
f L. Papinianus ff. de minor.
g Cap. tempora. 20. q. 7.
h Cap. 22. nu. 144.
i Ca. 1. de conuer. coniug.
k In ca. commiſſum. de ſponſ.

SVMMARIVM.

1 *Votum non inducunt hæc verba,* Deo ſanitatem concedente, religionem ingrediar, *ſi non ſit facta promiſſio.*
1 *Propoſitum, & deliberatio quantumuis firma non obligat.*
2 *Velle facere, & obligare ſe ad faciendum, diuerſa.*
3 *Votum perturbatione animi iudicium non tollente non irritatur ſed ſit diſpenſabile.*
3 *Diſpenſandi cauſam dant leuitas vouendi, perturbatio animi, grauis ætas, periculum cum dedecore retrocedendi, & auerſio à religione, credulitas extra illam melius proficiendi. num. 4.*

CONSILIVM IV.

DOctor quidam & presbyter quinquaginta annorum, eccleſiaſtica dignitate præditus, morbo grauiſſimo ad mortem vexatus propoſuit multa pia facere, & inter alia deliberauit, dixitque, atque diſpoſuit religionem ingredi, Deo ſibi ſanitatem concedente. Quæritur an ſit religioni obligatus.

1 Interrogatus de caſu propoſito, reſpõdeo primò principaliter præfatum D. conſulentem nullatenus eſſe obligatum de præcepto, & neceſſitate adimplendi quidquam eorum, quæ propoſuit, dixit, diſpoſuit & deliberauit facere. Primò quidem, quia nullum propoſitum quamlibet firmum, nec vlla deliberatio quamlibet reſoluta & firma efficit votum, neque promiſſioné obligantem de præcepto adimplendi propoſita deliberata, & dicta, niſi promiſeris vel vouerit facere illa, vt tradunt omnes,[l] poſt S. Thomam,[m] & Archidiaconum,[n] & alios, quos ſequimur in Manuali confeſſ.[o]

Secundo, quod caſus præfati cap. *literaturam*, fuit fere idem qui ſupra poſitus. In hoc enim Dominus conſulens eſt doctor egregius, & in illo magiſter, quem Alexander III. laudat de literatura. Et vt hic Dominus conſulens valde ægrotabat, ita ille minutione quadam nimia erat mortis pauore perterritus: & ſicut hic propoſuit habitum religionis ſuſcipere, ita & ille: & ſicut hic dicit de hoc aliqua verba, ita & ille: dixit enim, *Diu hic non morabor*, proponens in animo quòd religionis habitum eſſet aliquando ſuſcepturus. Cum ergo caſus hic ſit illi ſimillimus, reſponderi debet ſimiliter, vt Alexander ibi reſpondit, nem-

l In c. literaturã de vot.
m In 2. 2. qu. 88. ar. 1. & 2.
n In cap. quis bona. 17. q. 1.
o Capit. 12. num. 24.

pe: *Tibi igitur reſpondemus, quòd ſi plus non eſt in voto proceſſum, non es tranſgreſſor iudicandus, ſi non imples quod dixiſti.* A

Tertiò facit, quòd alioquin oporteret dicere, quod quicumque vellet, proponeret, vel deliberaret adire templum, audire Miſſam, aut concionem, ieiunare, eleemoſynam dare, viſitare infirmos, vel ſanos, vel quodpiam aliud honeſtum facere, teneretur ad id exequendum ſub pœnâ peccati mortiferi, quod nemo vnquam dixit, & eſt abſurdum, & ideo non dicendum.[a]

a *L. nā quod abſurdum ff. de bonis libert.*
b *L. Papinianus ff. de mino.*

2 Quarto, quod ratio reſponſionis Alexandri ſuit, à diuerſis non fieri illationem,[b] & aliud eſſe velle aliquid facere, & aliud obligare ſe ad id faciendum, cum quotidie multa velimus, ad quæ tamen non nos obligamus, nec nos volumus obligare. Cùm ergo Dominus conſulens ſolum voluerit, propoſuerit, dixerit, vel deliberauerit ingredi religionem, non ſequitur, quòd ſe obligauerit ad illud, vel voluerit ſe obligare. B

3 Secundo principaliter reſpōdeo, quòd S.D.N. ſanctè poſſet relaxare obligationem intrandi religionem, etiam ſi ſe obligaſſet ad intrandum illam. Tum quod, ſicut leuitas vouendi dat cauſam diſpenſandi, vt notat Panormitanus per illum textum,[c] ita magna perturbatio animi, quæ mouet ad vouendum, idem facit,[d] adeo quòd fuerunt aliqui, de quibus eſt Ludouicus Romanus,[e] qui dixerunt, quod votum perturbatione iræ factum non valet: quod tamen non eſt verum, niſi quando perturbatio eſt adeo magna, vt vouentem ponat extra iudicium, vt Ioannes Andreas, Panormitanus & alij adnotant,[f] alia autem perturbatio non reddit quidem votum nullum, ſed dat cauſam diſpenſandi ſecundum omnes. C

c *In cap. 1. de voto.*
d *Cap. dudū. de conuerſi. coniug.*
e *In ſing. 508.*
f *In d. ca. dudum.*

4 Tum quia cum præfata perturbatione concurrit ætas quinquaginta annorum, dignitas in Eccleſia cathedrali, auctoritas expediendi negotia Eccleſiaſtica, & auſteritas religionis inexperta, & quod periculum eſt, vt ingreſſus religionē exeat illam, cum id liberè poſſit facere, quod non decet virum doctrina, gradu, dignitate, & longa ætate ornatum. Tum denique quod non vult eam ingredi, & putat fructuoſiorem ſe fore ſeruiēdo ſuæ dignitati, quàm religioni quaſi coactè ſuſceptæ. Itaque mea ſentētia, nulla Dominus conſulens indiget diſpenſatione. Salua, &c. D

S V M M A R I V M.

1 *Votum non inducitur per ſolum propoſitum, & deliberationem, nec etiam per illius enunciationem, vel denunciationem futuri euentus, num. 3. ſed requiritur animo ſe obligandi facta promiſſio, num. 1. mentaliter ſaltem, num. 4. per verba denotantia promiſſionem vel in actu ſignato, vt promitto, vel per actum exercitum puta faciam hoc. num. 2.*

3 *Votum & promiſſio in dubio, niſi vouens magis inclinet in contrarium, cenſendum eſt factum per illa verba conditionalia:* Domine faciam hoc, ſi feceris illud: Da mihi ſalutem, & faciam hoc. *num. 2. & 4.* E

3 *Correſpectiuitatem ad gratiam obtinendam cum habent verba enunciatiue prolata, puta.* Faciam hoc, ſi feceris illud, *in dubio reſoluuntur in promiſſionem. num. 4.*

CONSILIVM V.

QVæritur, an, qui dicit Deo, *Da mihi Domine ſalutem, & ego ſeruiam tibi.* intelligendo mente de ſeruitio in ſtatu caſtitatis & continentiæ, obligetur ille ad ſeruandam caſtitatem.

1 Reſpondeo, quòd pro parte negante facit, quòd ad votum non ſufficit propoſitum etiam deliberatiuo faciendi aliquid, ſed requiritur promiſſio, & animus ſe obligandi, iuxta cap. *literaturam.*[g] quod habet, eum, qui dixit, *Si conualuero, non diu morabor hic*, intendens adire religionem, non cenſeri vouere: vbi Ioannes Andreas, Panormitanus, & communis id tenent, & idem tenet vterque Thomas,[h] quod non videtur in hoc caſu interuenire. F

g *De voto.*
h *2. 2. qu. 88. art. 1.*

2 Pro affirmante verò facit, quòd conſulens non ſolum videtur habuiſſe propoſitum deliberatiuum, ſed etiam promiſiſſe, dicendo cùm ægrotaret: *Da mihi Domine ſalutem, & ego ſeruiam tibi*, intelligens mente de ſeruitio in ſtatu continentiæ. Tum quia, vt quis obligetur, nō requiritur quod dicat, *obligo me.* nec ad hoc quod promittat, oportet dicere promitto, ſed ſatis eſt dicere, *dabo vel faciam.* Tum quia ita obligatur, qui dicit alteri, *tibi dabo centum, ſi hoc feceris*, ac qui dicit, *promitto dare centum, ſi feceris hoc*, vt colligitur ex

A l. 1.[a] & l. *naturalis.*[b] Tum quia vt ait Caietanus,[c] non ſolum fit promiſſio per actum ſignatum & exercitum, dicendo, *promitto quod faciam hoc*, ſed etiam per ſolum actum exercitum, dicendo, *faciam hoc.*

a *ff. de pact.*
b *ff. de praſcript. verb. & in ... mentis. ... 5.*
c *In d. art. 2.*
d *Vbi ſupra.*

3 Per quæ concludi videtur, quod tota difficultas conſiſtit in ſignificatione illius verbi verbalis, vel mentalis, *faciam, vel ſeruiam*: vt enim ait Caietanus,[d] & in eodem propoſito de verbo, *faciam*, quod poteſt triplicitèr accipi illud verbum, *ſeruiam*: Primo pro denunciatione propoſiti, hoc eſt, intendo ſeruire. Secundo pro euento quodam, ſcilicet, fiet ſeruitium. Tertio pro promiſſione ſeruitij: & quia per adducta pro parte affirmante proprior ſignificatio verbi, *faciam, ſeruiam, vel dabo*, poſita in conditionali, B *faciam, ſeruiam vel dabo tibi hoc, ſi feceris illud*, eſt promiſſio, quam denunciatio propoſiti vel euentus, arbitror iudicandum eſſe, quod eſt votum, niſi conſulens incliuaret magis non habuiſſe tunc animum promittendi.

4 Non obſtant in contrarium adducta pro parte negante: quia licet concludant neceſſariam eſſe promiſſionem verbalem vel mentalem ad votum, non tamen probant quòd ſit neceſſarium mente vel verbo dicere, promitto, vel voueo: ſed ſufficit dicere mente, vel verbo id quod ſignificat promiſſionem, quam facit, qui dicit, *faciam, ſeruiam, vel dabo tibi hoc, ſi feceris illud*, ſecundum propriorem verborum ſignificationem. Salua, &c.

C S V M M A R I V M.

1 *Votum in rigore ſermonis non eſt. Prometto Deo volle in ſeculo mori, intendens aliquo tempore velle ingredi religionem.*

2 *Promittere religionem intrare, & promittere me velle intrare, diuerſa.*

2 *Volo vendere, vel contrahere tecum matrimonium, differt à vendo, & à contraho.*

CONSILIVM VI.

SCrupolis quidam diuerſis è rebus ſæcularibus natis agitatus propoſuit intrare certam religionem, aut dixit hæc verba, *Prometto à Dio de non voler mai morir nel ſecolo, intendendo in qualche tempo di voler entrare vna determinata religione.* Et poſtea obtenta quadam cura animarum, elapſis D duobus annis, promiſit cuidam fratri religionis prædictæ ſe ante duos annos elapſos velle intrare ſuam religionem non tamen intrauit adhoc, licet ſint elapſi circiter decem anni. Nunc autem pœnitet illa dixiſſe, nec vellet intrare illam religionem: quia putat ſe plus Deo ſeruiturum extra, quàm intra illam.

Quæritur primò, an votum vouerit, & teneatur illo.

Secundo, an iuſtè poſſit ei à Papa illud relaxari.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod de rigore ſermonis, & verborum, quæ dixit, non vouit, nec tenetur voto. Tum quia per illa verba, *Non morabor hic diu, intendens intrare religionem*, non inducitur votum.[e] Tum quia proponere etiam firmiſſimè in- E trare certam religionem, non eſt vouere, ſecundum S. Thomam communiter receptum,[f] quem ſecuti ſumus in Manual. confeſſ.[g] Tum quia verba prima vice pronunciata de rigore ſermonis non ſignificant quod promiſit intrare, ſed quod promiſit non velle mori in ſæculo, aut ad ſummum velle intrare illam religionem.

e *Ca. literaturam. de voto.*
f *2. 2. qu. 88. art. 1 & 1*
g *Ca. 12. nu. 4.*

2 At aliud eſt promitto intrare religionem, & aliud promitto velle intrare, ſicut aliud eſt aſcendere arborem, & aliud velle aſcendere, vt ait gloſſa,[h] & vendam, imo & volo vendere, & vendo, ſecūdum communem ibidem, quicquid gloſſa ſubdubitet: & aliud contraho matrimonium, & aliud volo contrahere, iuxta notata.[i] Tum quia etiam F verba ſecunda vice poſt duos annos prolata non concludunt votum de intrandi religione: quia aliud eſt dicere, *promitto intrare religionem intra duos annos*, & aliud, *promitto me velle intrare intra duos annos*, per rationes ſupradictas.

h *In l. in vendentis de contrah. emp.*
i *In c. ex parte. de ſponſal.*

AD ALTERAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quòd videtur ſubeſſe iuſta cauſa relaxandi votum, eſto quod eſſet tale: & quod credo ſummū Illuſtriſſimum Pœnitentiarium maiorem relaxaturum, vel certè acturum, vt Papa relaxet, ſi offeratur ei petitio. Salua, &c.

Aduertendum, hoc reſponſum cautè legendum: nam etſi qui verbis ſuam profert voluntatem, quam gerit ingrediendi religionem, affirmatque ſe talem habere voluntatem & animum, non obligetur voto, rarò tamen verba, de quibus in caſu, ſub prædicto ſenſu

proferuntur,

proferuntur, immo qui ea profert, communiter profert per modum ſaltem tacitæ promiſsionis inducentis votum. A

S V M M A R I V M.

1 *Vouens in genere mori in religione, implicitè vouet ingredi, & perſeuerare, immo & profiteri, num. 3. poteſt tamen quam malit eligere, num. 2. ſed exire ſine cauſa & diſpenſatione non poteſt. num. 3.*

CONSILIVM VII.

DE eo, qui poſtquam tractauit de ingreſſu in quadam certa religione, & de exitu ab ea, & de pœnitentia exitus à prima, & de intranda alia, tandem protulit hæc verba, *Promitto Deo mori in religione.*

Quæritur primò, an videatur vouiſſe religionem. B

Secundò, eſto illam vouerit, an poſsit eligere, quam maluerit.

Tertiò, an ingrediendo poſsit exire.

1 AD PRIMAM reſpondeo, procul dubio D. conſulentē cenſendū eſſe vouiſſe religionem. Tum quia negari non poteſt ipſum vouiſſe: quia illis verbis conuenit definitio voti, quam poſt alios dedimus nos in Man. confeſſ.[a] *a Cap. 12. nu. 24.* ſcilicet, quòd *eſt promiſsio deliberatè facta de aliquo bono maiore*: & conſtat, mori in religione eſſe ſuo genere maius bonum, quam mori extra illam. Tum quia poſito & cōceſſo quòd ſit votum, & non poteſt dici eſſe votum de alia re, quam de religione intranda, & in ea perſeuerando vſque ad mortem, ergo dicendum eſt eſſe votum de religione intranda. C Tum quia non obſtat, quòd non vouit ſpecialiter intrare religionem: quia vouit aliquid, quod continet ingreſſum, & aliquid eo maius: & plus cōtinet minus per reg. *plus*,[b] & totum continet ſuam partem,[c] & ex narratis in caſu propoſito, quibus exprimitur quod conſulens tractabat de vno ingreſſu religionis, & de exitu ab ea, & de ingrediendo aliam, & de quadam pœnitentia exitus à prima, & voluntate permanendi in aliqua religione, dicendo, *Promitto mori in religione*, tacitè videtur dixiſſe, *Promitto intrare religionem, & in ea mori.* Non etiam obſtat dicere, quòd non expreſsit religionem: quia votum generale de intranda religione valet.[d]

b De regulis iur. lib. 6.
c Cap. cum Ii-cet. and tot. & ca. paſtoralis. §. non cum verum. de officio dele.
d Ca. conſi-tuito. eo. de reg. lib. 6.

D 2 AD SECVNDAM reſpondetur, poſſe ipſum ingredi religionem quam voluerit, quia indefinitæ & generali promiſsioni per vnum ſuppoſitum ſatisfit, iuxta gloſſam celebrem,[e] qui enim promittit indefinitè hominem, vel ſeruum, per præſtationem vnius liberatur. *e In c. ex ore. in. de aliena. lib. 6.*

3 AD TERTIAM reſpondetur, quod conſulens, ſi intrauerit aliquam religionem, non poterit exire liber pro libito ſuo ſine iuſta cauſa, & ſuperaddita diſpenſatione: eo quòd videtur feciſſe duo vota, alterum de intranda religione, & alterum de perſeuerando in ea, quorum prius completur intrando tantùm, poſterius autem non niſi profitendo, per ea quæ nos tradimus contra Sotum.[f] *f In d. nu. 13. num. 47.*

S V M M A R I V M.

1 *Voti de eſſentia eſt quod promiſsio fiat Deo, vel ſanctis non quidem tamquam quibuſdam hominibus, ſed vti quibuſdam Dijs per participationem. num. 2. & 3. Vnde facta homini etiam de bono ad ipſum non reſpiciente, puta de ingrediendo religionem, num. 4. de non ludendo, num. 2. non eſt votum, ſed potius quædam actio facta ad certiorem faciendum illum, cui promittitur, dubitantem, quod ita erit, nu. 3. & hoc etiam ſi promiſsio hæc fiat prælato. num. 2.*

2 *Votum etiam eſt, cùm quis Deo promittit obſeruare id quod homini prius promiſerat.*

CONSILIVM VIII.

F PVella, quæ deliberatè promiſit in manibus viſitatoris Epiſcopi, ſe futuram monacham, an cenſeatur feciſſe votum ſimplex de intranda religione, & ita quod ſponſalia de futuro poſtea contracta non valeant?

1 Pro parte affirmante faciunt verba ipſa, quibus promiſit ſe facere religioſam: & quod promiſsio facta B. Mariæ, B. Petro, aut alijs ſanctis, cenſetur votum, vt expreſsè dicit vterque Thomas.[g] *g 2. 2. qu. 88. art. 5.*

Pro parte verò negante facit primò, quòd de voti eſſentia eſt, vt promiſsio fiat Deo, iuxta ea quæ habentur in Manual.[h] vbi per hoc determinatur, quòd promiſsio, qua quis promittit alteri ſe amplius non luſurum, non eſt vo- *h Capit. 12. à num. 23.*

A tum, & colligitur ex vtroque Thoma.[a] *a In 2. 2. qu. 88. artic. 5. & S. Tho. art. 4.*

2 Secundò facit, quòd vterque Thomas præcitatus dicit promiſsionem factam Sanctis dicendam votum, eo quod videatur facta Deo, cùm ſit facta quadamtenus deificatis, & participatione indiſſolubili factis dijs, & ideo promiſsio facta alijs hominibus viuis nondum beatificatis non poteſt dici votum.

Tertiò, quòd S. Thomas dicit promiſsionem alicuius boni factam homini poſſe cadere materialiter ſub voto, vt cùm quis vouet Deo facere id bonum, quod promiſit Prælato ſe facturum: per quod ſignificatur, quòd promiſſio alicuius boni facta Prælato non eſt votum, ſed tantùm materia voti: ſic qui vouerit Deo facere id bonum, quod promiſit homini, cenſetur votum, & non aliàs. B

3 Quartò, quòd Caietanus per hoc definit, quòd qui promitteret Sancto aliquid boni tamquam homini rationali, non habito reſpectu quod eſt deificatus, non cenſeretur vouere, quo ſaluat S. Thomam dicentem, quod promiſsio facta Sancto de aliquo bono non eſt votum, ſed tantùm materia voti: quod intelligendum ait de promittente Sancto, quatenus eſt quidam homo, & non de promittente Sancto, quatenus quidam Deus per participationem deificatus.

Quintò facit, quòd promiſsio facta ad faciendum certiorem futuræ rei illum, cui fit, non eſt votum: quod colligitur ex S. Thoma,[b] & promiſsio facta per præfatam C mulierem prædicto viſitatori fuit facta ad faciendum certiorem ipſum dubitantem de voluntate eius, an vellet mutare ſtatum, & aſſumere religionem: ergo non fuit votum Deo factum, ſed certificatio viſitatoris, qui dubitatione ſublata crederet illam velle mutare ſtatum. *b In d. art. 4.*

4 Sextò, quòd longe diuerſa ſunt promittere Deo in manibus alicuius hominis, quod faciet aliquid boni, & promittere alicui homini, quòd faciet idem bonum, immo & promittere Sanctis, vt quibuſdam factis per participationem Dijs, & promittere eiſdem vt hominibus, vt colligitur ex vtroque Thoma,[c] dicente, quòd poſterior promiſsio non eſt votum, & prior ſic. *c Vbi ſupra.*

D Septimò, quòd è contraria parte ſequeretur, quòd omnis promiſsio facta alteri de faciendo aliquod opus virtuoſum, ſaltem quod non eſſet vtile illi cui promittitur, eſſet votum: quod nemo dicat, & eſt abſurdum, & ideo non dicendum.[d] Per quæ omnia dicendum videtur, prædictam profeſsionem non fuiſſe promiſsionem Deo factam de ſe faciendo religioſam, ſed promiſsionem factam homini ad certificandum illum de voluntate faciendi ſe religioſam, & conſequenter non fuiſſe votum, cum prædicta puella non promiſerit Deo, ſed homini viſitatori dubitāti de ſua voluntate, ſe futurā religioſam. Salua, &c. *d L. nil quod ff. de bonis libert.*

S V M M A R I V M.

E 1 *Vota tria in manibus religioſi non valentis religioni incorporare emittens, vt ſuffragijs gaudeat religionis, non eſt religioſus, nec eam intrare tenetur, num. 2. ſed tamen caſtitatem & paupertatem vt ſimplicia vota ſeruare tenetur, num 3. ita vt licet non admittat ſua nec poteſtatem acquirendi, num. 4. peccat tamen acquirendo. & volendo acquirere, niſi ſaltem ab Epiſcopo impetret diſpenſationem, num. 5. voto autem obedientiæ non videtur aſtrictus, cùm non fuerit legitime à religione acceptatum. num. 3.*

3 *Sacerdos ſi voueat caſtitatem, duplici tenetur vinculo.*

CONSILIVM IX.

F VIrgilius in articulo mortis vouit caſtitatem, paupertatem, & obedientiam in manibus cuiuſdam Prioris, & in præſentia ſui Confeſſarij, animo participandi ſuffragia ordinis prædictorum Prioris, & confeſſarij, cùm iam eſſet Prælatus, canonicus, & ſacerdos. Quæritur, an ſit religioſus, vel obligatus ad intrandam religionem.

1 Reſpondeo primò, prædictum Dominum conſulentem non fuiſſe per prædicta vota factum religioſum prædicti ordinis. Tum quia prædictus Prior, & Confeſſarius non habebant poteſtatem incorporandi illum ſuæ religioni, quod requiritur, vt colligitur ex capit. *ad Apoſtolicam*,[e] & tradimus nos poſt alios in comment. 1. de reg.[f] *e De regula.*

2 Secundò, quòd prędictus Dominus conſulens non eſt *f Super c. cum perono. 12. qu. 8. nu. 18.*

obligatus

obligatus ad intrandam religionem, quia non promiſit intrare, ſed ſolum vouit tria ſubſtantialia vota ſimplicia, quæ non fuerunt facta ſolemnia per vllam profeſsionem, quæ nec tacitè nec expreſsè fieri poteſt, donec impleatur annus nouitialis, iuxta [a] Concilium Tridentinum.

a Cap 15. & ſeq. de regul. ſeſſ. 25.

3 Tertio, teneri Dominum conſulentem ad ſeruanda vota prædicta tamquam ſimplicia, ita quòd tenetur ſeruare caſtitatem duplici vinculo, ſcilicet ſacerdotali, & voti caſtitatis: votum autem paupertatis vno tantùm, quia vouit illam, quamuis arbitrer eum non teneri ad aliquid ratione voti obedientiæ, quia illud non fuit acceptatum ſaltem legitimè à prædicto ordine, nec ab eius conuentu, & ipſe non habuit animum obligandi ſe Epiſcopo, vel alij Prælato pluſquam erat ante votum.

4 Quartò, quòd non perdidit canonicatum, nec præbendam, neque aliquod aliud ipſo iure propter illa vota ex iis, quæ antea ſibi competebant, quia vota ſimplicia non habent vim tollendi vouenti præter libertatem vtendi matrimonio, & libertatem quærendi per emptionem, & alios contractus, & alios modos, per ea quæ tradimus in prædicto comment.[b]

b Super cap. cui portio. nu. 19.

5 Quinto, videri conſulendum prædicto D. conſulenti vt impetraret diſpenſationem ſaltem ab Epiſcopo ſuo, vt poſſet licitè quærere per contractus, & quaſi contractus, vltimas voluntates, iudicia, & alia iuris miniſteria, ſicut poterat antequam voueret, ne peccaret, quærendo & volendo quærere prædictis modis contra prædictum votum ſimplex paupertatis, per ea quæ diximus in dicto cap. *cui portio.* nempe, quod licet, qui vouit votum paupertatis, non poſsit ſibi licitè quærere, nec velle quærere, poteſt tamen ſaltem illicitè quærere: ſicut qui iurauit non emere, nec alio modo quærere, peccat quidem emendo, vel quærendo, ſed quod emerit, vel quæſierit, ſuum proprium fit: ſicut & meretrix, quæ quidem peccat meretricando, ſed quod ſic quæſierit proprium eius fit.[c] Salua, &c.

c L. 4. §. ſed & quod me retrix datur. ff de condict. ob turpem cauſam.

SVMMARIVM.

1 *Vouens, vel iurans, etiam per iram, ſine actuali intentione non intrandi, & ſine actuali intrandi religionem, debet intrare: quia non debet præſumere ſe voluiſſe tunc tam graue peccatum committere, vt eſſet ſic iurare, & vouere animo id non faciendi.*

2 *Tacens tunc videtur conſentire, quando non datur medium inter conſenſum, & diſſenſum.*

CONSILIVM X.

1 IVrans vel vouens intrare religionem cum intentione actuali non intrandi eam, dici poteſt non obligatus ad intrandum, ſed ſi non habuit intentionem contrariam, neque intentionem actualem intrandi, videtur obligatus ad intrandum: quia non debet præſumere de ſe, quod voluit tam grauiter peierare, vt nolendo intrare, iuraret ſe intraturum, ſed quod ſaltem per iram voluit intrare, argumento cap. *qui tacet, conſentire videtur,*[d] quando, vt dicitur in regula ſequenti, non eſt medium inter conſenſum, & diſſenſum. &c.

d De reg. iur. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Vouens caſtitatem ſalua facultate ducendi vxorem, quæ continere velit, tenetur ſeruare caſtitatem, & non ducere vxorem.*

2 *Matrimonium cum pacto, quod ſeruetur caſtitas, contrahi nequit, ſed & nec cum pacto vt non petatur debitum. & nu. 3.*

4 *Cauſa iuſta ad diſpenſandum ſuper continentia voto non eſt commoditas regendi domum.*

CONSILIVM XI.

CAto, qui aliquod annis vixit cum vxore ſua in caſtitate, ad quam vterque voto ſe aſtrinxerat, vouit ſe perpetuo caſtitatem ſeruaturum, etiam ſi vxor præmoreretur: cum hoc tamen moderamine, vt poſſet ducere vxorem aliquam, quæ vellet continere ſicut ipſe, qualem non inuenit, & vellet ducere vxorem ad adminiſtrandam domum.

Quæritur primò, an ſit obligatus ad ſeruandam caſtitatem.

Secundò, an ſit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper huiuſmodi voto.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quòd eſt obligatus ad ſeruandam caſtitatem, & non ad ducendam vxorem. Tum quia non inuenit aliquam, quæ velit contrahere, cum illo, & continere, ſicut prior ſe continebat: & conditionalis, non impleta conditione, non habet effectum.[a]

a §. ex conditionali. Inſti. de verb. obligat.

2 Tum quia conditio illa fuit impoſsibilis: quia non poterat occurrere caſus, in quo ille poſſet iuſte contrahere cum aliqua, ea lege vt cõtineret, & non peteret debitum: quoniam eſt pactum contrarium fini, & fidei matrimonij: fini quidem, quia virtualiter eſt pactum de vitanda prole: fidei autem, quia eſt pactum de non reddendo debitum, & de non tradenda poteſtate ſui corporis: & proles & fides ſunt duo de principalibus bonis matrimonij,[b] & conditio contra illa eſt contra ſubſtantiam matrimonij, quæ illud inualidat.[c]

b Cap. omne ſuppiarii bonum. 27. q. 2.
c Cap. fin. de cõdit. appoſit.

3 Nec obſtat, quod Paludanus,[d] tenet valere matrimonium cõtractum cum conditione, ne petatur debitum, vel vt ſeruetur continentia: eo quod non eſt turpis, ſed honeſta. Tum quia contrarium tenet S. Thomas.[e] & Adrianus,[f] quæ communis eſt opinio ſecundum Sotum.[g] Tum quia prædictum cap. vltim.[h] non ſolùm habet conditionem turpem contrariam ſubſtantiæ matrimonij reddere illud nullum, ſed abſolutè omnem conditionem, quæ eſt contra ſubſtantiam matrimonij, & conſequenter etiam illam, quæ de ſe honeſta eſſet.

d In 4. diſt. 29. art. 2.
e Diſt. 28. ar. 4. ad 1.
f De ſponſal. q. 8.
g In ead. 4. diſt. 29. qu. 2. art. 1.
h De condit. appoſ.

4 AD SECVNDAM reſpondeo, quòd ex petitione oratoris non colligitur vlla iuſta cauſa diſpenſandi ſuper tam graui voto. Tum quia cum difficilius ſit ſeruare continentiam conuerſando die ac nocte ſecreto, & coram aliis cum vxore, quam amat, quam viuendo ſine tali conuerſatione,[i] & quia orator videtur ſe poſſe caſtitatem ſeruare conuerſando die ac nocte cum vxore amata, pro cauſa non poteſt allegari timor incontinentiæ. Tum quia ſi commoditatem regendi domum, quæ prouenit ex vxoris conſortio (quod orator fortè prætendit) dicat eſſe cauſam iuſtã diſpẽſandi, omnes fere haberent iuſtam cauſam relaxationis voti: quod eſt abſurdum dicere, & ideo non eſt dicendum.[k] Quamuis dici poſſet, aliquam partem cauſæ colligi ex eo, quòd non omnino abſolutè vouit caſtitatem, ſed cum quadam exceptione, quæ licet à communi opinione, & mea ſententia vera reputetur impoſsibilis, Paludano tamen viro ſacrarum & canonicarum literarum callentiſsimo viſa eſt poſsibilis. Salua, &c.

i Arg. c. non omnibus. & c. clericum & ca. volumus. & c. legimus. 81. diſt.
k L. nil quod ab. ut dum de bonis libert.

SVMMARIVM.

1 *Vouens non commiſceri mulieri, quam falſò ſuam cognatam eſſe putabat, non ligatur ſi tunc ea erat mente, quod ſi veritatem ſciuiſſet, non vouiſſet.*

2 *Ignorantia qualitatis, quæ eſt cauſa peccati, excuſat à peccato qualificato.*

CONSILIVM XII.

AN putans aliquam eſſe ſuam ſororem, vel cognatam ſpiritualem, vel carnalem, & vouit non habere rem cum illa, obligetur ſeruare votum, etiam ſi verè non ſit ſoror, nec cognata?

1 Et videtur quod non quo ad forum conſcientiæ, ſi prædictus vouens cum vouit, erat ea mente, quod non vouiſſet, ſi ſciuiſſet eam non eſſe ſibi cognatam, ſed ſic, ſi ea mente tunc erat, quod vouiſſet, etiam ſi ſciuiſſet eam non eſſe ſibi cognatam: quia ignorantia qualitatis excuſat à peccato qualificato, ſi eſt cauſa peccati, aliàs non, iuxta doctrinam S. Thomæ receptam: ſicut qui percutit laicum putans eum eſſe clericum non eſt excommunicatus, ſi verè non eſt clericus.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ſimul ſeruare caſtitatem, & ingredi religionem, tunc demum liberatus à religione liberatur à caſtitate, quando caſtitatem vouit non vt principale, ſed vt acceſſorium ad religionem: & in hoc ſequatur illam partem, quam magis probabiliter credit, an in dubio ſequatur tutiorem, reputando ſe obligatum ad caſtitatem. num. 2.*

CONSILIVM XIII.

FRanciſcus literarum ignarus caſtitatem vouit, ſimúlque religionem quamdam intrare, non tamen recordatur, an tunc intenderet obligare ſe ad caſtitatem ſeruandam, licet ad dictam religionem non admitteretur: &

cùm

cùm non fuerit admiſſus, dubitat, an teneatur ad caſtitatem ſeruandam.

Pro parte negatiua, videlicet, quòd non teneatur extra religionem caſtitatem ſeruare, facit primò, quia quando non conſtat de actuali intentione vouentis, quæ dat regulam & vim ipſi voto, intentio potius virtualis attendenda eſt: ſed intentio virtualis videtur fuiſſe caſtitatem in religione ſeruare, ergo extra eam non tenetur. Probatur minor: quia prædictus Ioannes modo interrogatus, quid reſpondiſſet, ſi in inſtanti, quo votum emiſit interrogatus ab altero fuiſſet, *Si in religione admiſſus non fueris, ſeruare extra illam caſtitatem intendis?* reſpondit ſe credere ſine dubio quod reſpondiſſet, nequaquam: ergo.

Nec obſtat, quòd ſi ipſe fornicationis peccatum committeret, crederet ſe prædictum caſtitatis votum violare, non enim inde iudicandum eſt, eum extra religionem ad dictam caſtitatem teneri? quia cum eſſet illiteratus, cogitabat ſe, ex quo prædictum votum fecit, ad caſtitatem teneri ſtatim, cogitare autem eſſe obligationem, vbi non eſt, non inducit obligationem: ſicut non facit religioſum, cogitare ſe eſſe profeſſum, ſaltem ſi eius profeſsio à principio ipſo ignorante inualida fuit.

1 ROGATVS quid ſentiam, reſpondeo, quod, vt ſubtiliter & eruditè ſupra inſinuatur, deciſio huius quæſtionis videtur pendere ab intentione vouentis expreſſa, vel tacita: ſi enim principaliter voluit vouere caſtitatem, & acceſſoriè religionem, vt facilius eam in illa ſeruaret, tenebitur eam ſeruare, etiamſi excuſetur ab intranda religione, ſi autem cótra principaliter voluit vouere religionem, & veluti acceſſoriè caſtitatem, quã facilius in ea ſeruare poſſet, liberatus à voto religionis, erit etiam liber à voto caſtitatis. Tum per regulam cap. *acceſſorium ſequitur naturã ſui principalis.*[a] Tum per l. *in conditionibus primum habet locum mẽs teſtatoris.*[b] Tum quia, vt D. Hieronymus ait,[c] *Euangelium non tantum eſt in verbis quantùm in ſenſu, nec tantum in folijs, quantum in radice rationis*, & vt ait Hilarius.[d] *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi: quia non res ſermoni, ſed rei ſermo debet eſſe ſubiectus.*

a De reg. iur. li. 6.
b ff. de condit. & demonſt.
c In ca. Marcion 1. q. 1.
d In ca. intelligentia. de verb. ſignific.

In ſupradicto caſu deſideratur ſciri, quid dicendum, quando de prædicti vouentis non conſtat intentione?

2 Reſpondeo, quòd, ſi conſulens neſcit qualem intentionem habuit, vel non credit probabiliter qualem habuit, ſed dubitat, tenetur in dubio eligere tutiorem partem, iuxta cap. *iuuenis*,[e] & conſequenter reputare ſe obligatum ad ſeruandam caſtitatem extra religionem, quamuis ob eiuſmodi dubitationem, & aliquam aliam cauſam, diſpenſationem, vel commutationem concedet, vt puto, Papa per ſacram Pœnitentiariam. Salua, &c.

e De ſponſal. & ca. ad audientiam. de homicid.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, qui poſtea contra facit non cadit in pœnam: ſecus ſi ſolùm ſit commutata obligatio adimplendi pœnam (puta, intrandi religionem) iam incurſam.*

CONSILIVM XIV.

AN qui vouit, vel iurauit ſe non peccaturum certum peccatum ſub pœna intrandi religionem, & poſtea peccat illud, & conſequenter obligatur ad intrandum religionem, & impetrata diſpenſatione ſuper voto religionis, peccat iterum, teneatur intrare illam?

1 Reſpondetur, diſtinguendum videri, an diſpenſatum fuerit cum illo ſuper obligatione, qua ſe obligauit ad non peccandum ſub pœna intrandæ religionis, & non tenetur intrare, quia ſublato principali, tollitur acceſſorium.[f] An verò ſolùm fuit diſpenſatum ſuper pœna intrandæ religionis, quàm incurrit ob primam fractionem voti, & videtur teneri: quia non fuit diſpenſatum ſuper voto non peccandi ſub pœna intrandæ religionis, ſed ſolùm ſuper obligatione intrandæ religionis iam incurſa, & à diuerſis non fit illatio,[g] & obligatio intrandi religionem iam incurſam propter primam tráſgreſsionem voti de non peccando ſub pœna intrandæ religionis, eſt res diuerſa ab illo voto, de non peccando ſub pœna, vt in ſimili dixi in Manuali confeſſ.[h] ſcilicet, quòd abſolutio fractionis voti differt ab abſolutione voti, ita quod votum perpetuum ſemper obligat, licet vouens à peccato fractionis voti abſoluatur, vt ait S. Antoninus.[i] Salua, &c.

f L. cum principalis. ff. de reg. iur. & c. acceſſorium. de reg. iur. lib. 6. cum ex ad motatis.
g L. Papinianus ff. de minorib. cap. ad audientiã. de decim.
h Ca. 12. nu. 79.
i 2 par. tit. 11. § 2. n. 2.

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda religione ſub conditione factum, ſi frater Romam venerit, non deſinit obligare, licet ſint lapſi 10. annis, donec maior probatio mortis accedat.*

2 *Diſpenſatio voti religionis conditionalis etiam ante adimpletam conditionem eſt Papæ reſeruata.*

CONSILIVM XV.

QVidam N. vouit ingreſſum religionis, ſi frater eius Romam veniret, elapſi ſunt decem anni, & frater Romam non venit. Quæritur, an poſsit vxorem ducere, vel ſaltem poſsit diſpenſari ab eo, qui ad reſeruata vota facultatem non habet, vel ſaltem commutari.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondetur primò, quod non licet ei vxorem ducere, donec maior probatio mortis fratris accedat, argumen. cap. *in præſentia*,[a] & eorum quæ notantur in cap. *cum in tua.*[b] Secundo, quod non poteſt ordinarius diſpenſare in eo, nec commutare illud, quia votum religionis eſt etiam vnum de quinque reſeruatis Papæ, vt diximus in noſtro Manuali confeſſ.[c] nec deſinit eſſe de numero eorum, eo quod ſit conditionale, vt tangimus in eodem Manuali.[d] Salua, &c.

a De ſponſal.
b Eodem tit.
c Cap. 12. nu. 95.
d In eodem cap. num. 42.

SVMMARIVM.

1 *Filij viuentibus parentibus habent ſolam ſpem, eis morientibus, in legitima ſuccedendi, ſed ante eorum mortem nihil iuris habent, & præmorientes nihil iuris alijs relinquunt, nec per eorum renunciationem aliquid parentibus acquiritur, niſi ſola libertas de bonis ſuis inter reliquos teſtandi. num. 2.*

2 *Votum, quod fecit mater ædificandi monaſterium de legitima renunciata à filia, non tenet reſpectu legitimæ paternæ, quæ ad ipſam non potuit peruenire, nec reſpectu legitimæ maternæ: quia cum ſecundum leges patriæ per dictam renunciationem filiæ matris in nulla quantitate augeatur poteſtas de ſuis bonis diſponendi, in effectu vouit ædificare de illis bonis, quorum diſpoſitio eidem non acquirebatur. num. 3.*

4 *Vouens materfamilias aliquid facere de bonis ſuis, quæ deductis debitis ſupereſſent ei facta vidua, tenetur, nec de illis poteſt deduci legitima debita filijs. deducit tamen ſibi ad victum neceſſaria. num. 7. peccátque ſi ex illis dotet filias. num. 5. vel in alia opera pia conuertat, num. 6. niſi accedat Papæ diſpenſatio. num. 7.*

7 *Votum ædificandi ex ſuis bonis monaſterium non ideo deſinit eſſe validum, quòd non ſufficiant, ſed debent conuerti in aliud pium opus, & conſulendum vouenti, vt à Papa petat commutari in alia opera pia, inter quæ etiam connumerarentur remunerationes ex gratitudine debita.*

CONSILIVM XVI.

QVædam Illuſtris Comitiſſa, cùm quædam filia ſua monaſterium ingreſſa renunciaſſet legitimas eius, & patris, quas in bonis eorum habere ſperabat, vouit de legitimis illis ædificare nouum monaſterium alterius ordinis, addendo de ſuis bonis quod eſſet neceſſarium ad illud ædificium, quin & poſt iterum vouit, quod ſi ſuperuiueret Comiti marito ſuo, ædificaret illud de ſuis bonis, quæ haberet aliunde, quàm ex prædictis legitimis, ſolutis prius alijs debitis omnibus ſuis. Poſtea tradidit nuptui alias filias, quas dotauit ex prædictis legitimis, & quia illæ non ſufficiebant, obligauit tertiam partem ſuorum bonorum, de qua diſponere poterat, ad ſoluendum reſiduum. Mortuo deinde Comite, pars bonorum quæ ipſi obuenit, fuit longè minor, quàm ipſa putauerat, ita quod nullatenus ſufficiat ad ædificandum prædictum monaſterium: debet præterea multa ſalaria multis perſonis, quæ inſeruierunt ei, quibus vellet etiam vltra eis debita gratia gratitudinis aliquid dare, habet etiam nepotes, & neptes pro ſua qualitate pauperes, quos vellet iuuare.

Quæritur nunc, quid eam oporteat facere, quo animæ ſuæ, & ſuis bonis deſiderijs ſatisfaciat.

1 Reſpondeo primo, quòd conſulens videtur errare, putans, quod renunciatio legitimæ ingredientis monaſterium, vel nubentis, ſit quædam donatio alicuius rei præſentis, cùm tamen res aliter ſe habeat. Tũ quia filij viuentibus parentibus habent quidem ſpem ſuccedendi in legitimis, ſi quæ poſt mortem eorum inueniantur, ſed antea

nihil ... habent ... a & ... ſſam not. [b] receptam ibi communiter, & ab Antonio Cutleto.[c] Tum quia, ſi prædicta filia obijſſet ante mortem parentum, inutilis fuiſſet illa renunciatio, nihil enim iuris cuiquam reliquiſſet per prædicta.

a l. 1. § ſi impuberi. ff. de collat. bon.
b In c. Romanum, verbo legitimam, de teſtam.
c In ſing. verbo legitima.

2 Secũdo, quòd ex hinc videtur ſequi, quòd votum prædictæ Comitiſſæ de ædificando monaſterio ex legitimis prædictis erat inane quo ad legitimam patris, de qua pater, & non ipſa debebat diſponere, fuit etiam inane quo ad legitimam matris, quam ex ſuis bonis filia expectabat. Tum quia illa nõ poterat euenire vſque ad mortem prædictæ ſuæ matris comitiſſæ. Tum quia per renunciationem illam nihil quæſitum fuit patri, nec matri, niſi ſola libertas teſtandi de bonis ſuis inter reliquos filios, perinde ac ſi ipſa non eſſet filia eius, vt poſt alios teſtatur Couarruuias.[d] Tum quia prædicta Comitiſſa non poterat diſponere de legitima, quam in bonis patris erat habitura ſua filia.

d In c. quamuis pactũ. de pactis, 3. par. in initio relect. n. 6.

3 Tum quia ſecundũ leges Luſitaniæ de ſola tertia parte ſuorum bonorum poſſunt diſponere habentes filios, & per prædictam renunciationem filiæ nihil fuit aucta illa tertia: & ita vouere ædificare monaſterium de legitimis, quas renunciauit filia, eſt vouere ædificare de nihilo, & quod eſt vix intelligibile id, quod ponitur in caſu, videlicet, quod prædicta Comitiſſa dotauit alias filias de legitimis monialis.

4 Tertio, quod ſecundum votum, quo vouit facere prædictum monaſterium de ſuis bonis, ſolutis tamen debitis, non habito reſpectu ad prædictas legitimas, fuit validum, & potuit implere illud, etiam ſi per illius implementum minuerentur legitimæ, in quas reliqui filij ſuccedere ſperant: quoniam in pauperes, & opera pia, & ſalutem animarum ſuarum poſſunt parẽtes impendere de bonis ſuis, non computando ſumptus illos pios in tertiam, de qua libere poſſunt teſtari, vt tradimus in Manuali.[e]

e Ca. 24. nu. 10.

5 Quartò, quòd prędicta Comitiſſa potuit peccaſſe non implendo ſecundum votum, tardando implementũ eius, & dotando filias ſuas de ſuis bonis, quo ſe faciebat impotentem ad ſoluendũ votum. Peccat enim, qui poſt votum legitimè factum, voluntariè ſe facit impotentem ad implendum illud, vt diximus in Manu.[f] nec credo eam excuſatã à peccato, eo quod teneretur dotare filias, ſaltem pro medietate, ſi contraxit matrimonium cum Comite iuxta conſuetudinem Luſitaniæ, ſecũdum quam non ſolùm lucra, ſed etiam alia omnia bona communicantur inter maritum, & vxorem, cùm etiam quãdo ſola lucra ſunt communia, videatur teneri ad illud, iuxta tradita per Ioannem Lupum,[g] etiam ſi filiæ pro ſua qualitate eſſent pauperes.

f Cap. 12. nu. 41. & 42.
g In rubr. de don. inter virum & vxorem. §. ...

6 Tum quia debita in vſum vnum pium, non poſſunt conuerti in alium ſine Papæ auctoritate,[h] nec relicta in vnum vſum profanũ poſſunt conuerti in alium ſine principis auctoritate.[i] Tum quia votum præceſsit dotationem, & forte obligationem: quia forſan tunc non erant nubiles: & qui prior eſt tempore, prior eſt iure.[k]

h Clem. quia contingit. de relig. domi.
i L. 1. & l. legata. ff. de administ. rerum ad ciuit. pertin.
k Capit. qui prior. de reg. iuris, li. 6.

7 Quinto, quod hoc quod dictum eſt de peccato, intelligo, ſi mortuo marito, & facta diuiſione, & ſolutis omnibus debitis legalibus, poterat ædificare prædictum monaſterium, quia votum ita fuit limitatum, & actus agentium non operantur extra intentionem eorum.[l] Sed quia non narratur in caſu quãta pecuniarum ſumma, plus, minúsve erat neceſſaria ad prædictam ædificationem, neque quanta ad ſoluenda debita, neque quantum valeat pars bonorum, quæ ſibi per diuiſionem obtigerant, neque an debita præceſsiſſent, an ſequuta fuiſſent prædictam diuiſionem, ideo difficile eſt certam in re incerta ferre ſententiam.[m]

l L. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de prob.
m Cap. indicante. 3. q. 2.

Sextò, quòd ex his ita expenſis infertur, conſulendum eſſe prædictæ Comitiſſæ, primò, vt pœniteat peccati admiſſi non adimplendo tempore opportuno votum, & obligando ſe ad alia, per quæ facta fuit impotens ad votum implendum, ſecũdo, vt porrigat vnam petitionem aptam S.D.N. in hanc quæ ſequitur formam: *Sanctitati veſtræ oratrix vouit, &c. Debet multa ſalaria. quibus ſolutis, & reſeruato ſibi victu neceſſario, & honeſto, reliqua, ſiue reſidua bona, nullatenus ſufficiunt ad ædificãdum prædictum monaſterium. Quare ſupplicat humiliter Sanctitati veſtræ, vt attento quòd prius dictorum votorum fuit inane, quia eſt, &c. attento item quod ſecundum votum fuit de ædificando monaſterio ſolutis omnibus debitis, &c. attento denique, quod reliquum bonorum ſuorum ſolutis debitis legalibus eſt adeo paruum, vt nullatenus ſufficiat ad ædificãdum prædictum monaſterium, ſupplicat igitur Sanctitati veſtræ humiliter prædicta oratrix, vt attentis prædictis, liceat ſibi id, quod inuentum fuerit reſiduum bonorum, ſolutis debitis legalibus, impendere in opera alia pia, & iuſta remunerationis intuitu paupertatis, & gratitudinis, ita vt non teneatur ædificare prædictum monaſterium ſitque à voto, & neceſſitate illud ædificandi abſoluta.* Hæc eſt mea ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Facere poſſe videtur is, qui impedimenta poteſt ſaltem facilè tollere, immo & tenetur tollere, num. 1. niſi inde amittat aliquod ius quæſitum.*

3 *Votum ingrediendi religionem ante conſummatum matrimonium ſi mulier emiſit, mortua viro adimplere tenetur, at eo viuo, etiamſi conſentiat, & offerat ad id neceſſaria præſtare, probabile eſt eam inuitam ad id non cogendam num. 12. quia durante matrimonio votum eſt extinctum, num. 8. & ei iura matrimonialia acquiſita, quibus non tenetur renunciare. num. 7. nec reperitur canon eam ad id cogens, num. 6. immo lex diuina de indiuiſibilitate matrimonij ei fauet. num 4. vel certe eidem iam ſeni potius conſulendum, vt petat diſpenſationem. num. 10. cum ad religionis ſtatum vix poſsit ſe nunc bene diſponere. num 9. & 11.*

4 *Coniux à marito, cui matrimonio iure diuino indiſſolubili coniungitur, inuita ſeparari non poteſt, niſi in caſibus iure diuino vel naturali ſtatutis, videlicet ob fornicationem commiſſam, vel quia vita viri corporali ſeu ſpirituali inſidiatur num. 5.*

6 *Voto ſeu iuramento caſtitatis, ſeu religionis ingrediendæ aſtricta. ſi poſtea nupſit. & conſummauit, non tenetur petere à viro, vt ei liceat dicta vota adimplere.*

9 *Voto religionis iuranda aſtrictus non debet illud adimplere, niſi prius ſe bene diſpoſuerit, ſed ſi propter ætatem, conſuetudinem, vel aliam cauſam hoc ei difficile eſt debet petere relaxationem ſeu commutationem num. 10. & 11.*

CONSILIVM XVII.

MAria vouit religionem, poſtea nupſit, & conſummauit matrimonium, habuitque in eo plures filios, qui omnes, vno dempto, mortui ſunt. Quapropter, & quia ei multæ tribulationes & calamitates aliæ euenerunt, cœpit cogitare, & dubitare intra ſe, an eſſet in ſtatu ſalutis, & an omnes illæ calamitates ſibi ob id euenerint, quod primam fidem violaſſet, rem viro aperuit, ille reſpondit, ſi ipſa vellet religionem intrare, libentiſsimè id permiſſurum: denique non ſolum offert, ſed rogat vt religionem intret, nec eſt aliud, quòd ipſam rationabiliter poſsit impedire. Dubitatur, an in iſto caſu iſta mulier teneatur religionem intrare, vt adimpleat votum, ſiquidem obligatio manet, & mortuo viro teneretur intrare, & modo eſt in eius poteſtate vt faciat abſque alicuius præiudicio.

Ad quæſtionem reſpondeo, quod pro parte affirmante facit primò, quòd ceſſante cauſa ceſſat effectus,[a] ergo & ceſſante impedimento ceſſabit impeditio.

a Ca. cum ceſſante. de appellat.

1 Secundo, quòd omnis qui tenetur ad aliquid faciendum, & excuſatur ob aliquod impedimentum, ceſſante illo tenetur facere illud,[b] immo etiam tenetur ad tollendum impedimentum, ſi poteſt.[c]

b Ca. quod ſi. & c. cum ... eo. & ... de ... dic. ...
c Cap. fin. de electio. & ta. quia diuerſitatem. de conceſſ. præbend.

2 Tertio, quod qui poteſt facere vt poſsit, videtur facere poſſe,[d] adeo quod non excuſatur impotentia, qui poteſt illam ſaltem facile tollere, vt poſt alios aſſerit Decius,[e] & prædicta conſulens non ſolum poteſt tollere impedimentum, quod ex matrimonio ſibi euenit, immo eſt ſublatum, quia maritus conſentit, immo & rogat, vt ingrediatur religionem, paratus facere quicquid fuerit neceſſarium ad hoc, vt conſenſus eius valeat: ergo non poteſt illa excuſari à neceſsitate implendi votum religionis.

d Reg. qui poteſt. ff. de reg. iur. cum concord. adductis ibi per gloſſ.
e In d. le. qui poteſt.

3 Quarto, quod de æquipollentibus idem eſt iudicandum.[f] At paria & æquipollentia ſunt quo ad hoc, quod maritus ſit mortuus, vel conſentiat implemento voti vxoris de ingrediendo religionem, faciendo quicquid eſt

f L. fin. ff. mand. cap. licet ex quadam de teſtib.

neceſſarium,

neceſſarium, vt valeat tantum eius conſenſus, quantũ mors ipſius: ſed mortuo marito teneretur illa implere votum,[a] immo & manere omnino religioſa, ſi emiſit votum ſolemne, etiam marito viuente, & non contradicente, ſed ſciẽte, & diſsimulante.[b] Ergo à fortiori tenebitur hæc de qua loquimur implere ſuum votum.

4 Pro parte autem negante facit primò, quòd lex diuina non poteſt tolli, nec limitari niſi alia diuina,[c] quia inferior non poteſt tollere nec limitare legem ſuperioris.[d] At lex diuina,[e] eſt, vt *quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, relata, cap. *quos Deus*.[f] ita quod per illam legem non poteſt coniux à coniuge ſaltem poſt conſummationem matrimonij contra ſuam voluntatem ſeparari, niſi propter fornicationem,[g] ergo non poteſt illa lex limitari, niſi per aliam diuinam naturalem, vel poſitiuam, qualis nulla inuenitur, quæ in caſu propoſito concedat ſeparationem à coniuge inuita ea.

5 Secundò, quòd non prodeſt dicere quod in ea. *literas*,[h] ſingulariter probatur poſſe fieri ſeparationem inuito vel inuita coniuge, quando probabiliter ex cohabitatione timetur mors corporalis, & non poteſt ſufficienter caueri de ſecuritate vitæ: quia illa limitatio fit per aliam legem diuinam naturalem, qua nobis licet defendere vitam,[i] immo & tenemur eam conſeruare,[k] qua eadem ratione poteſt etiam fieri ſeparatio inuito coniuge procurante inducere ad infidelitatem, vel aliam animæ perditionẽ, & nolente deſiſtere à tali procuratione, iuxta doctrinam cõmuniter receptam,[l] quia cum anima ſit pretioſior corpore,[m] lex naturalis quæ permittit ſeparationem ob defenſionem neceſſariam vitæ corporalis: à fortiori permittet ſeparationem ob defenſionem neceſſariam vitæ animæ: quæ eſt ratio ſingularis decidendi illius §. finalis prædicti cap. *literas*, parum ab aliis perpenſa. Cum ergo in caſu propoſito non immineat periculum vitæ corporis, vel animæ, non habet locum in eo prædicta limitatio.

6 Tertiò, quòd ex parte & concluſione cõtraria ſequeretur, quòd omnis coniux, quæ fecit iuramentum, vel votum de caſtitate ſeruanda, vel de religione intranda, & poſtea contraxit matrimonium, teneretur ſub pœna peccati mortalis ad ſe ſeparandum, & ad implẽdum votum, & ad caſtitatem ſeruandam, vel intrandam religionem, ſi coniux conſentiret, & faceret ea, quæ requiruntur ad hoc, vt ingreſſus religionis cõiugis valeret, quod nemo hactenus, quod ego ſciam, dixit. immo & ſequeretur, quod teneretur ſub pœna peccati mortalis ad procurandum conſenſum, & ſublationem huiuſmodi impedimenti, ſaltem ſi probabiliter ſperaret poſſe illud obtinere, argumento prædictæ regulæ *qui poteſt*, & eorum quæ ſupra citata ſunt ad probandum teneri quem ad procurandum ſublationem impedimenti, quo impeditur à faciendo eo, ad quod obligatur.

[E] Quartò, quòd licet multa reſponſa ſummorum Pontificum probent eum, qui poſt votum caſtitatis contrahit matrimonium, non poſſe exigere debitum, quamuis reddere poſſet, nullum tamen habet, eum teneri ad quætẽdam huiuſmodi ſeparationem, neque conſenſum & licentiam intrandi religionem: quod tamen probabile eſt, aliquem eorum hoc inſinuaturum fuiſſe, ſi neceſſarium eſſet.

7 Quintò, quòd per matrimonium non ſolum quæritur vxori ius petendi vel reddendi copulam carnalem, ſed etiam ius alimentorum, & multarum aliarum conſolationum, quas accipit ex cohabitatione mariti ſui: & nullo iure diuino nec humano videtur eſſe priuanda eis ſine ſuo conſenſu, argumento l. *id quod noſtrum eſt*,[n] & late notatotũ in cap. quæ in eccleſiarum. de conſtit.

[F] 8 Sextò, quòd votum de intranda religione videtur extingui omnino per matrimonium conſecutum, quoad illud durauerit: quoniam non ſolùm poteſt reddere debitum, ſed etiam exigere. Votum enim de intranda religione non obligat plus ad ſeruandam caſtitatem, quàm ad ſeruandam paupertatem, & obedientiam, & ieiunia, & recitandas preces horarias, & ad faciendum alia, quæ præcipiuntur in regula religionis, quam voluit intrare, donec fiat profeſsio, vt poſt alios tradimus in Manual. confeſſ.[o] At non tenetur ad hæc, donec profeſſus fuerit, ergo nec ad caſtitatem, nec conſequenter ad non exigendum debitum: & ita nec ad intrandam religionem, quantumcumq;

[A] conſentiat maritus.

9 Septimò, quòd non debet quis intrare religionem, ſi non eſt ſatis ad id diſpoſitus ea diſpoſitione, quam nos poſt Caietanum & alios tradimus in com. cap. *cui portio*,[a] at prædicta vxor nõ eſt ita diſpoſita, ergo non ſolum non obligatur ad intrandum, ſed tenetur non intrare, donec diſpoſitionem illam impetret à Deo: & quòd non erit facile id etiam quinquagenariæ, & tam frequenter conſuetæ parere, iam ſeni, & fere inhabili ad agenda ſine opprobrio cum virginibus officia diuina & alia in choro, & aliis locis monaſterij.

10 Octauò, quòd non videtur conſulendum ei, vt mu[B]tet ſtatum approbatum in ſenectute: quia ſecundum Senecam, *non debet officium mutare ſenex*. Tum quia ſecundum Hieronymum, *difficile eſt mutare linguam ſenis*. Tum quia difficilis eſt mutatio vitæ præſertim in ſenectute, ſecundum Imperatorem,[b] & potius eſſet conſulendum ei vt impetraret relaxationem & commutationem voti à S. Sede Apoſtolica ne teneretur etiam mortuo marito intrare, quam facile concedet.

11 Nono denique, quod videtur eſſe res noua, & in Eccleſia Chriſtiana inuſitata, quòd coniux legitimè coniuncta viro, ita quod legitimè poteſt ei conuiuere, cogatur ſeparare ſe, & includere ſe intra ſepta monaſterij, cum perpetua clauſura, contra ſuam voluntatem ſine ſuo de[C]licto, & ſine voluntate delinquendi, eo quòd vouiſſet ingredi religionem ante contractum matrimonium: & meritò eſt res inuſitata. Tum quia licet peccaſſet contrahendo, eſt tamen abſoluta ab illo peccato. Tum quia votum eſt extinctum quoad matrimonium durauerit. Tum quod per vſum matrimonij & ingraueſcentem ętatem, & ignorantiam rei monaſticæ, eſt facta fere inhabilis ad officia monialium, ad quæ, maximè noſtra ætate, monachæ tenentur. Tum quia res nouæ frequenter noua inconuenientia adducunt, & ideo ſunt cauendæ, iuxta illud Hippocratis? *Mutatio vitæ pericoloſa.* quod cum aliis ad hoc propoſitum adducit Ioannes Andreas, in cap. *cum conſuetudinis*.[c] quod ad hoc multum facit, ibi, *Nouitates diſcordiam pa*[D]*riũt. &c.* cui addit gloſſa ideo illas eſſe cauendas. Tum denique, quòd lege diuina vetatur ſeparatio coniugis à coniuge nolente ſeparari, præſertim poſt conſummatum matrimonium, & nulla lege alia diuina quo ad hunc caſum inuenitur limitata: & quod continentia res conſilij & voluntatis ſit, & non præcepti.[d]

12 Quare, ſaluo ſaniori iudicio, hæc pars videtur nobis in hoc caſu tenenda, & conſulenda: quamuis forte diſputando defendi poſſet contrarium, per ea quæ ſupra ſunt adducta, quorum tamen ſolutio ex citatis pro noſtra parte colligi poteſt, quòd breuitatis gratia & copia occupationis facere omitto.

[E] *Aduerte, quod cum Caietanus 2.2. quæſt. 189. art. 8. ad fin. teneat contrarium eius quod Auctor num. 8. habet. & doctrina eiuſdem Caietanus d. quæſt. 189. art. 3. in reſp. ad 2. dub. videatur ſubuertere concluſionem Auctoris, tutior videtur via commutationis.*

SVMMARIVM.

2 *Presbyter effici qui vouit, non cenſetur emiſiſſe caſtitatis votum ei annexum, ſicut etiam dicitur de vouente ingredi religionem: vnde primum voti non reſeruatum diſpenſat Epiſcopus, & commutat in melius, vel æquè bonum, num. 1. Pauca tamen, excepta religione, ſtatu ſacerdotali meliora ſunt. num. 2.*

2 *Vota in aliud opus æquale ſine cauſa commutari non poſſunt, in melius autem accedente auctoritate ſuperioris ſine alia cauſa poſſunt, immo & in totum tolli, vel in parte tolli, & in parte commutari, prout cauſa, quæ ſubeſt, ad id ſuadet.*

3 *Cauſam vallè diſpenſandi ſeu commutandi ſacerdotij votum non præbet ſola propinquorum diſplicentia, præbet autem quantitas, vel qualitas familiæ conſeruandæ.*

3 *Voti commutandi & diſpenſandi facultas ad vouentis inſtantiam, vel etiam alterius poteſt concedi, modo vouens gratiam libenter acceptet: at vouentis, ne votum adimpleat, non poteſt vllo præcipi, niſi ex voti adimplemento violaretur aliud præceptum, vel impediretur aliqua magna Regni vel Reipublicæ vtilitas.*

a Ca. ex parte de conuerſ. coniugat.
b Ca. conſuluit. de conuerſ. coniugat.
c Ca. ſunt quidam 25. q. 1.
d Capit. inferior 21. diſt. & clemen. ne Romani. de elect.
e Matth. cap. 19.
f 31. qu. 2. & in c. 2. de rel. & eleb. prælat.
g Luc. 16 & 1. deinde Domini 32. q. 1. ea quotiens de coniug. leproſ.
h §. fin. de reſtit. ſpoliat.
i L. vt vim & de iuſt. & iure
k Ca. ipſa pietas 23. qu. 4. & c. ſi non licet 23. q. 5.
l In 4. ſent. diſt. 36 & 10.
m Ca. prætermittenda 12. qu. 1.
n § de regul. iur.
o Ca. 12. nu. 41.

a 12. qu. 1. nu. 9.
b In authen. de monach. §. 1. coll. 1.
c De conſuet.
d Ca. integritatem 32. q. 1.

4 *Differre voti adimplementum poteſt vouens, vt interim reddat ſe ad illud magis idoneum: ex alia autem cauſa erit petẽdo dilatio à potente diſpenſare & cõmutare. qui poterit ſuper eo ad tẽpus diſpẽſare, vel in aliud pro dicto tẽpore cõmutare.*

CONSILIVM XVIII.

A Brunellus vouit ſtatim aſſumere habitum presbyteralem, & poſtea ſuo tempore fieri presbyterum.

Quæritur primo, an teneatur adimplere votum.

Secundo, an poſsit commutari, & per quem: atteta ſcilicet diſplicentia patrui vouentis, qui ad conſeruandã familiam cuperet vt ipſe vouens duceret vxorem, quod non faciet, niſi à ſuperiore id ei imperetur.

B Tertio, cum ſit ætatis legitimæ, licet non adeo ſufficiẽtis literaturæ, an propter ſtudium literarum poſsit differre aſſumptionem ordinis presbyterij.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod votum presbyterij proculdubio fuit licitum, honeſtũ, & ſanctum, & obligauit eũ ad ſui implementum, etiam ſub pœna peccati mortiferi, iuxta illud,[a] *Si quid vouiſti, ne moreris reddere*, confirmatum per c. *licet*,[b] & D. Thom. receptum,[c] & eumdem & omnes alios.[d] Hoc quo ad primam quæſtionem breuiter ſufficiat.

a Eccleſ. 5.
b Ex ea magna. de voto.
c 2.2. qu. 88. art. 3.
d In 4. ſẽt. diſt. 38.

2 AD SECVNDAM reſpondetur quòd prædictũ votum commutari poteſt in aliud æquè vel magis bonum, etiam auctoritate ordinarij, quia non eſt de numero quinque votorum reſeruatorum diſpenſationi Papæ, ſcilicet, C perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem, vel Romam, vel S. Iacobum Compoſtellæ, de quibus in extrauag. Sixti IIII.[e] & in noſtro Man. conſ.[f]

e Etſi dominici. de pœnit. & remiſ.
f Cap. 12. nu. 75.
g 17. & 19. diſt. per totam.

2 Nec obſtat, quod votum presbyterij videtur ſub ſe includere votum perpetuæ continentiæ, quod eſt illi annexum,[g] quia etiam votum religionis ad ſui complementum propterea includit perpetuam continentiam, non tamen propter hoc vouens religionem cẽſetur vouere illam, per ea quæ nos in d. Man.[h] poſt alios ſcripſimus.

h Ca. 12. nu. 47.

Sunt tamen aduertenda quædam. Primũ eſt, quod pauca ſunt meliora presbyterio, vel æquè bona, excepta religione. Secundum, quòd ad faciendam commutationem in D æquè bonum requiritur aliqua cauſa, licèt commutatio in melius fieri poſsit ſine illa cum auctoritate legitimi ſuperioris, vt poſt Caiet.[i] tradimus in d. Man.[k] Tertium, quod prædictum votum non ſolùm poſſet commutari, ſed etiam per diſpenſationem ex iuſta cauſa ſine cõmutatione omnino tolli, immo & ex cauſa non omnino ſufficiente, ſed tãtùm notabili poſſet tolli partim diſpẽſando, & partim in aliud bonũ inæquale cõmutando, vt traditur in prędicto.[l]

i In 2.2. quæ. 88. art. 12.
k Ca. 12. nu. 63.
l Nu. 63.

3 Quartum, quod licet ex caſu propoſito non colligatur aliqua iuſta cauſa diſpenſandi, neque commutãdi, præterquam quædam diſplicentia patruorum vouentis, quæ ad hoc parum proficit, ex diſplicentia tamen patrui vouentis E videtur colligi quædam, quæ in ſacro Pœnitentiariæ prætorio ſolet ponderari, nempe conſeruatio familiæ. Et ita quantitas, vel qualitas familiæ, & neceſsitas illius conſeruandæ poſſent eſſe tales, quod facerent iuſtam cauſam tollendi votum prædictum, partim diſpẽſando, & partim cõmutando, vt prædictum eſt, ad effectum, quòd liceret illi contrahere matrimonium, ſi ipſe id peteret, aut talem licentiam & facultatem ſibi factam libenter acceptaret, non tamen eſſet, vt arbitror, iuſta cauſa, vt ſuperior præciperet ei ſub pœna obedientiæ, ne votum ſuum exequeretur, cùm non impediatur per illud implementum alicuius præcepti voto contrarij, neque aliqua maxima alicuius Regni vel Reip. vtilitas, argumento eorum quę no- F tantur in[m] & in c. *ſi diligenti*.[n] Quare non video vllam iuſtam rationem, qua Epiſcopus prædicti vouentis, nec etiã ipſemet Papa poſsit iuſtè pręcipere illi, vt à voti executione deſiſtat. Et quia ipſe aſſerit ſe non ceſſaturum ab ea, niſi id ei præcipiatur, non videtur iuſtè poſſe impleri deſideriũ patrui ſui, viri mea ſentẽtia egregię pietatis, & prudentiæ.

m l. 9. §. hoc autem. ff. de damn. inf. &.
n De foro cõpe. in ca. magna. de voto.

4 AD TERTIAM reſpondetur, quòd conſulens vouit plura diſtincta, ſcilicet aſſumere ſtatim habitum presbyteralem, & poſtea ordinẽ presbyteralem: & certum eſt poſſe differre aſſumptionem ordinis presbyteralis cauſa ſtudendi, & ſe ad illum idoneum faciendi, arg. c. *cum ex*.[o] Sed tenetur ſtatim aſſumere habitum, niſi iuſta de cauſa

o De elect. li. 6.

A Epiſcopus dilationem conceſſerit, ſiue diſpenſauerit: quæ tamen eo difficilius occurret, quod non videtur facilè occurſuram iuſtam cauſam id faciendi, cùm delatio habitus presbyteralis magis adiuuet, quam impediat ſtudia diſcendi ea, quæ presbyterio ſunt neceſſaria: ea tamẽ occurrente, poterit dari dilatio, & etiam fieri diſpenſatio in tempus ad id opportunum, immo & commutari in aliud æquale, vel magis bonum ab habente auctoritatem diſpenſandi, & commutandi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Commutatio voti, ad hoc, vt ſublato voto obliget ad illius obſeruantiam, debet fieri in melius, vel æquè bonum, alioquin* B *non tollet voti obligationem: & ſi dubitetur, an ſit æquipollens, ex hac cauſa, & ob tranquillitatem vouentis poteſt ab habente poteſtatem commutandi reduci in priſtinum ſtatum, num. 2. ita vt ſolùm ſit obligatus ſuo tempore primum votum adimplere. num. 3.*

2 *Sacerdotij votum ſimplex videtur præponderare menſtruæ confeſsioni, & communioni: vnde in illa ſola opera non videtur commutandum.*

3 *Presbyterũ eſſe qui vouit, poteſt differre accipere ordines, quando peruenerit ad ætatem ſuæ annũ XXV. nec ei imputabitur, ſi Epiſcopus, vt poteſt, cum eo nolit ſuper interſtitijs diſpenſare.*

CONSILIVM XIX.

Qvidam vouit presbyter fieri, & poſt aliquot dies C non alia de cauſa, quàm pœnitentia ductus, obtinuit commutationem, vt quolibet menſe in vita ſua frequentaret confeſsionem, & communionem. Item ſecundo loco habuit aliam commutationem dicendi ſeptem pſalmos pœnitentiales ſepties tantùm. Nunc autem, cùm nondum attigerit vigeſimum ſuæ ætatis annum.

Quærit primò, vtrum, dato quod primus confeſſor habuerit facultatem commutandi, & quod ſecunda commutatio non teneat, an prima commutatio ſit ſufficiens, ita vt æquipolleat, prout debet, voto presbyteratus.

Secundo, dato quod prima cõmutatio teneat, & æquipolleat, quæritur an poſsit ad inſtantiam vouentis iterum commutari ab habente ſimplicem & generalem facultaD tem commutandi vota omnia, exceptis reſeruatis ſolitis.

Tertio, an nõ obſtantibus prædictis commutationibus poſsit vouens, ſaltem auctoritate habentis facultatem commutandi vt ſupra, reducta re in priſtinum ſtatum, expectare tempus presbyterandi per ſacros canones præfinitum, puta vigeſimumquintum annum, vel ad implendum votum, vel ad vtendum remedio commutationis.

1 RESPONDEO AD PRIMAM, primò præſuppoſitum in ea videri iuſtum, cum cõmutatio voti debeat fieri in aliud opus melius, aut ſaltem æquè bonum, iuxta dicta in Manual.[a] & conſtat recitationem ſeptem pſalmorum ſepties faciendam nõ eſſe opus adeo bonum, E ac confeſsionem & communionem mẽſtruam. Secundò, quòd ſi prima commutatio fuit iuſta, illa eſt ſeruãda, non obſtante ſecũda, argumento regulæ, *non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum*.[b] Tertiò, quòd ſi etiam prima non fuit iuſta, obligatio primi voti adhuc perſtaret & duraret, quia per commutationes inualidas & nullas non potuit illa tolli.[c]

a Ca. 12. nu. 63.
b De reg. iur. li. 6.
c Arg. eiuſdẽ regulæ.

2 AD SECVNDAM reſpondeo affirmatiuè, aſſumendo pro cauſa commutandi partim dubietatem an illa confeſsio & communio mẽſtrua ſit bonum æquipollens presbyteratui, partim bonum tranquillitatis conſcientiæ, quod ex reductione rei ad primũ ſtatũ reſultaret, partim quod ipſe magis inclino ad credẽdum quòd illa menſtrua F cõfeſsio & cõmunio nõ fuit opus æquipollẽs aſſumptioni presbyteratus, propter multa quæ poſſent ad hoc adduci.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quòd reducta re per præfatam commutationem in primum ſtatum, poteſt expectare tempus ætatis vigintiquinque annorum, attento quod interſtitia temporum poteſt Epiſcopus tollere, & quod ipſe nõ ponit impedimẽtũ, & quod nõ tenetur eſſe presbyter ante vigeſimumquintum annum, & intra illum poteſt fieri volente Epiſcopo, & ſi noluerit Epiſcopus, excuſabitur impedimento iuris ab aſſumẽdo presbyterio intra illum fide bona, debitam adhibendo diligentiam.[d]

Aduertendum, Epiſcopum non poſſe, ex ſola ſua libera voluntate tollere interſtitia, ſed requiri cauſã ex ſacro Cõc. ſeſſ. 23. c. 11. & 14.

d Arg. c. quia diuerſitatem. de conceſſ. præbẽ. c. commiſſ. ſa. de elect. & l. 1. C. de anal. excep. ca. fin. de appel.

SVMMARIVM.

1 Religionem qui ex voto pœnali intrare debet, prius debita ſoluat. nu. 3.

2 Votorum adimplendi tempus ex mente vouentis eſt conijciẽdum.

CONSILIVM XX.

SEmpronius tenetur intrare religionem cauſa certorũ votorum pœnalium, quæ fregit, cum animo tamen adimplendi, poſtquam debita quædam perſoluerit. Dubitatur, an attento, quod excedunt ſummam mille ſcutorum, quorum ſolutioni, quando vouit, nullum certum tempus præfiniuit, immò putat, quòd, ſi ad hoc animaduertiſſet, nõ ſe obligaſſet, niſi poſt eorum ſatisfactionem, & quoniam ſpem habet viuendo aliquod tempus in ſæculo ſoluendi ea, an inquam poſsit tuta conſcientia differre ingreſſum, quoad ſuis creditoribus ſatisfecerit, vel an poſsit in fraudẽ ipſorum ingredi religionem.

Reſpondeo primo, iure mihi videri deſiderare, vt Dominus conſulẽs expoſuiſſet clarius & ſpecialius vota præfata pœnalia, & trãſgreſsiones eorum, ad hoc, vt certius reſponſum reddere poſſem quæſitis.

1 Secundò, videri multum expedire, vt conſulens ante alia omnia peteret in ſacra Pœnitentiaria relaxationem, & moderationem aliquam, modeſtam præfatarum pœnarum incurſarum ob fractiones præfatorum votorum, fundãdo ſe in debitis, quæ debet, & in facilitate, qua ſolet trahi ad eiuſmodi vota, & quòd aliqua dilatio ei concederetur ad ſoluendas pœnas illas moderatas, quæ omnia iuſtè poteſt & ſolet concedere præfata Pœnitentiaria.

2 Tertiò, quòd vota præfata non obligant conſulentem ad ſoluendas pœnas incurſas, niſi à tempore, quo mens & intentio eius expreſſa, vel tacita fuerit ſoluendi eas: & cõſequenter ſi eius intentio fuit ſoluendi prius alia debita, quæ naturalius & efficacius debebat, quàm illa, nõ tenebitur ſoluere tales pœnas, donec alia debita ſoluat, dummodo mediocrem curam & diligentiam in eis ſoluendis adhibeat.

3 Quarto, quod prius debet ſoluere debita, quam ingrediatur religionem, & cauere ne fraudẽtur creditores, quibus iuſta & æqua ratione illa debentur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Vouens ingredi certum monaſterium, vel certum ordinem, ſi in eo non recipitur, liber remanet: at ſi vouit ingredi religionem in genere, repulſus ab aliquibus, nõ eſt liber, ſed tenetur tentare, vt in aliqua ex alijs recipiatur. nu. 3. admiſſus autem ad habitum in aliqua, ſi poſtea eijciatur, vel ipſe exeat, voto ſatisfeciſſe dicitur. num. 5. 8 ſicut & is, qui cùm certum ingredi monaſterium vouiſſet poſt habitum in eo aſſumptum exit, vel eijcitur. nu. 4. & 10. nec tenetur aliud ingredi, immo poteſt nubere. num 4. ſicut nec is, qui cùm vouiſſet ingredi quod elegiſſet monaſterium, ſi ab electo exeat, vel eijciatur, tenetur aliud ingredi monaſterium. nu. 6. licetq. videatur, eum qui vouit in genere, ſi poſt ingreſſum exeat, vel eijciatur ab vno monaſterio, obligatum eſſe petere, vt recipiatur in alio ſicut teneretur, ſi ab aliquo, vel aliquibus fuiſſet non admiſſus. num 3. attamen contrarium verius eſt nu. 8. at ſi in genere vouiſſet profiteri, vel perſeuerare in religione per ſolam habitus ſuſceptionem non liberatur, ſed exiens, vel eiectus, teneretur tentare, vt in alia ad habitum & profeſsionem recipiatur. num 7. & 10. Vouens autem fieri religioſus, in dubio cenſetur vouiſſe ingredi ad probandum, non autem vouiſſe profiteri, ſeu perſeuerare num. 11.

2 Debitor generis rerum inanimatarum, tum ſpecierum indiuidua ſunt vel ab homine vel à natura certis determinata finibus, eligit, & ſoluendo quam elegerit, liberatur. aliàs videtur, quod electio ſpectet ad creditorem, nu. 2. & 9. vel quod obligatio ſit nulla. num. 8.

CONSILIVM XXI.

1 PRæſuppoſito ex Manu.[a] quòd vouens ingredi religionem certam, non tenetur ingredi aliam, ſi non recipiatur ab illa, nec vouens ingredi religionem in certo monaſterio, tenetur ingredi aliud eiuſdem religionis, licet non recipiatur in illo, & quod vouens ingredi religionem in genere, tenetur ſolum ingredi aliquam ex his, ad quas tacitè ſe aſtrinxit, & ſi ad nullas tacitè ſe aſtrinxit, tenetur ingredi aliquam ex omnibus, ita quod alijs nolentibus recipere illum, tenetur tentare alias.

[a] Cap. 12. nu. 98.

His igitur præſuppoſitis, quæritur, an vouens ingredi religionem in genere, & receptus ab vna, teneatur ingredi religionem, & tentare aliam, ſi egrediatur ab illa ſua ſponte, vel eijciatur ab illa poſt habitum ſuſceptum.

2 Et pro parte quidem affirmatiue facit primò, quod in debito generaliter, electio eſt creditoris:[a] at hoc debitum eſt generale ingrediendi aliquam religionem: ergo creditor, qui eſt Deus, vel Eccleſia, debet eligere, & non debitor, qui eſt vouens.

[a] § ſi generaliter. inſtit. de legat. & l. legato generaliter. ff. de legat. 1.

3 Secundo, quòd vouens ingredi religionem in genere idem videtur debere ante ingreſſum, & poſt ingreſſum, ſed ante ingreſſum, ſi non recipiatur in vna, tenetur intrare aliam, & ſi alia, vel aliæ nolint recipere, tenetur quærere & tentare alias, ergo etiam poſt ingreſſum ſi fuerit excluſus ab vna, vel à multis, vel diſplicuerit ei vna, vel multæ, tenebitur tentare & quærere alias, quæ fortè non diſplicebunt ei, vel non expellent eum: quia parium eadem eſt ratio.[b]

[b] Lo. illud ff. ad l. Aquil. c. dudum 2. de elect.

4 Quibus tamen non obſtantibus pars negatiua videtur verior, & probatur primò: nam ſicut promittens ingredi certam religionem ſe habet ad illam, ita vouens religionem in genere. Vnde ſicut vouens certam religionem, ſi ab ea non recipiatur, liber eſt à voto, & poteſt contrahere matrimonium, ita vouens ingredi religionem in genere, ſi à nulla recipiatur, liber eſt à voto, & poteſt contrahere matrimonium, vt vna ratione cõtra Innoc.[c] concludunt Angelus,[d] & Caietan.[e] At qui vouit ingredi vnam religionem, & ingreſſus illam exit, cenſetur impleſſe votum ſecundum omnes, ergo & qui vouit religionem in genere, ingrediens vnam, quæ probata diſpliceat, vel à qua expellatur, ſatisfacit voto.

[c] In c. porrectum de reg.
[d] In verbo voti. 3 § 11.
[e] 2. 2. q. 189. art. 3.

5 Secundò, quòd promiſsio generis aut non valet, aut ſi valet eò valet, quòd ſit de genere continente res vtiles & habentes fines à natura, vel homine deſtinatos, & præſtat electiones promittenti,[f] & eſt reſolutio gloſ.[g] ergo qui promiſit generaliter ingredi religionem, ingrediendo vnam ſatisfacit, quia religio eſt res habens fines deſignatos à natura, vel facto hominis.

[f] Le. ſi vnus à ſtic § ſi quis eorum l. ſi domus ff. de legat 1. & le 4. & 4. ff. de tritic. vin. & ol. legat.
[g] In d. l. legato generaliter. & d. § ſi generaliter.

6 Tertiò, quòd paria & æquipollentia ſunt promittere generaliter ingredi religionem, & promittere ingredi religionem quam volet, vel eliget, per adducta in præſenti argumento: at qui vouit ingredi religionem, quam vellet, ingrediendo illam quam vult, ſatisfacit ſuæ promiſsioni, ergo & qui vouit ingredi religionem in genere, ingrediendo vnam, ſatisfacit illi: quia de paribus & æquipollentibus idem iudicabitur.[h]

[h] Leg. fin. ff. mand. c. licet ex quadã de teſt.

7 Quarto, quod ingreſſus religionis eſt aliud ſeparatum ab eiuſdem profeſsione, & permanſione in ea: & ita poteſt compleri, non ſequuta profeſsione: & conſequenter, qui tenetur ad ingreſſum tantùm, poteſt ſatisfacere non profitendo, nec permanendo, quia ſeparatorum ſeparata eſt ratio,[i] at in caſu propoſito tantum tenebatur ad ingreſſum, & non ad profeſsionem, neque permanſionem: ergo præſtando ingreſſum ſatisfecit voto, licet non præſtiterit profeſsionem, vel permanſionem.

[i] L. Papinianus ff. de minor. c. ad audientiam. de decim.

8 Quintò, quòd non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur quòd aſſumptum in eo non eſt verum de debito generali rerum inanimatarum habẽtium fines ad ſe circumſcribendum deſtinatos, qualis eſt debitor ingreſſus religionis in genere. Ad ſecundum reſpondetur negando, quòd promittens ingreſſum religionis in genere ad idem teneatur poſt ingreſſum vnius religionis, ad quod tenebatur ante illum, quia immo ad nihil tenetur poſt illum: quippe qui præſtando illum ſoluit ſuum debitum genericum, præſtando ſpeciem, quam ad ſoluendum delegit, cum ad eum ſpectaret electio, eo quod erat debitum generale rei habentis fines de ſe deſtinatos à natura, vel hominis facto, per prædicta.

9 Quæ omnia confirmantur ex irrefragabili conſideratione, quòd nemo vnquam dixit, neque vt arbitror dicet, quòd promittens ſimpliciter & generaliter ingredi aliquam religionem, non habeat facultatem eligendi eam, quam voluerit de approbatis, ſed quod tenetur ingredi quam religiones vel religioſi volent.

10 Ex hoc reſponſo videtur ſequi, quòd qui vouit profiteri religionem in genere, nõ ſatisfacit voto ingrediendo vnam, in qua non admittitur ad profeſsionem, vel ipſe

DD a eam

eam intra annum nouitiatus exit. Tum quia hoc reſpõſum habet aliud eſſe ingredi religionem, & aliud illam profiteri, & conſequenter licet vouens ingreſſum ſatisfaciat voto ſuo ingrediendo, quamuis poſt egrediatur, vel expellatur, vouens tamen profiteri non ſatisfacit ingrediendo, niſi profiteatur: quia a d. iectis non fit illatio, iuxta d. l. *Papia*. Tum quia debitor in genere etiam rei habentis fines deſignatos à natura, vel facto hominis, licet electionem habeat ſoluendi ſpeciem, quam volet, tenetur tamen ſoluere aliquam: ſic & qui vouit profiteri aliquam, tenetur, licet habeat electionem profitendi eam, quam volet.

11 At quia orator non vouit expreſsè ingreſſum, ſed quòd fieret religioſus, ſuboritur quæſtio, an ſit iudicandum de illo, tamquam de eo, qui vouit ingreſſum, an tamquam de eo, qui vouit profiteri? Et verius videtur, quòd ſit iudicandum tamquam de eo qui vouit tantùm ingreſſum: quia paria ſũt vouere ingreſſum religionis, & vouere, quòd fiet religioſus, vt ſingulariter determinauit Caietan.[a] pro quo ſumitur firma ratio ex eo quod S. Thom. ibi ait, nempe quod nemo tenetur ad manendum perpetuo in religione, niſi expreſsè id intendat vouere, & votum religionis interpretandum eſt in dubio ſecundum ius commune, quod facit facultatem egrediendi intra annum nouitiatus. Salua, &c.

a In 2. 2. qu. 189. art. 4.

SVMMARIVM.

1 Vouens religionem ingredi, & perſeuerare, ac in ea mori, cenſetur voniſſe profiteri: vnde ingrediendo, & etiam ex cauſa exeundo non ſatisfecit, ſed eget diſpenſatione Apoſtolica.

2 Voti ſimplicis religionis commutandi cauſæ aliquot numerantur.

CONSILIVM XXII.

LVcius ſacerdos, & parochus in infirmitate votum religionis emiſit in vna trium religionum, aut Sancti Franciſci, aut Sancti Dominici, aut S. Auguſtini, & perſeuerare ac mori in ipſa religione. Poſtea animo ſatisfaciẽdi voto ingreſſus eſt religionem S. Frãciſci, & in ea per quatuor, vel quinque menſes perſeuerauit, poſt quos ratione cuiuſdam infirmitatis egreſſus eſt. Dubitatur, an ſatisfecerit voto.

1 Reſpondeo, quòd huius quæſtionis deciſio clarè colligitur ex iis, quæ ſcripſim' in Man.[b] videlicet, quòd quamuis per prædictum ingreſſum ſatisfecit cõſulens voto ſuo, quatenus erat votum de ingrediendo, non tamen ſatisfecit, quatenus erat votum de profitendo: quia non fuit profeſſus, & ideo indiget diſpenſatione, vel commutatione. Quare porrigenda eſt petitio, in qua explicentur cauſę, videlicet, quòd ob infirmitatem fecit, quòd eſt grandis natu, quòd iam probauit religionem, quòd illius viuendi ratio non ſatis placuit, quòd putat ſe melius inſeruiturũ ſoris Deo, quòd laborat infirmitate, & ſi habet patrẽ, matrẽ, aut neptes pauperes ad ſuſtentandum, & denique, quòd nõ eſt benè affectus modo viuendi in religione. Salua, &c.

b Cap. 12. nu. 40.

SVMMARIVM.

1 Vouens ingredi religionem in genere, accipiendo etiam bona fide, nu. 3. in ſi. habitum apud Carthuſianos ante ætatem per eorum decreta requiſitam, & ob id eiectus voto non ſatisfecit, cùm teneretur inquirere, & intrare aliquam ſibi aptam. nu. 4.

1 Nullum, & inutile ſeu inualidum facere teſtamentum & ſimilia paria ſunt.

2 Votum non obligat vouentem ad plura, quàm ſua verba, & intentio ſe extendunt, eſtq́; hæc obligatio reſtringenda.

3 Religionem ingredi vouens non obligatur, niſi vt aſſumat religionis habitum, tenetur tamen bona fide religionem ingredi cũ intentione probandi, & ſi inuenerit illam ſibi gratiam, profitendi. nu. 3. illamq́; intrare, quam iuſtè credere poſſit ſibi aptam nu. 4.

4 Sciens, & ſcire debens paria: ſcire autem debet quis requiſita ad actum, quem vult facere, & ſtatuta religionis, quam vult ingredi.

4 Religionis intrandæ voto obſtrictus, qui poſt probationis habitum aſſumptum recedit, tunc demum in conſcientia ſatisfecit, ſi ideo exiuit, quia religio ei ingrata, vel importabilis videtur.

CONSILIVM XXIII.

AN qui tenetur ad intrandam aliquam religionem in genere, intrando Carthuſiam ante ætatem, quam eius ſtatuta requirunt, & ob id eiicitur poſt ſex menſes nouitiatus, ſatisfaciat ſuo voto: ita quod non teneatur ingredi aliam vel ipſam poſt legitimam ætatem?

1 Hæc quæſtio eſt adeo difficilis, quòd primum viſa eſt reſoluenda negatiuè. Primò quidem, quòd nullum, & inutile exæquantur,[a] vnde paria ſunt nõ adire hæreditatem, & non adire modo debito,[b] & nullum facere teſtamentum, vel facere illud inualidum: ergo paria erunt non intrare religionem, & intrare illam, cuius non eſt capax. Secũdò, quòd alioquin ſequeretur, quòd huiuſmodi vouens ſatisfaceret voto intrando religionem, quam ſciret non admiſſuram eum ad profeſsionem ob aliquos ſuos defectus, quod non videbitur dicendum, quia daretur occaſio fraudibus contra textum in cap. *ex parte.*[c]

a Capit. 1. de transla. pra lat. ca. Nonnullos de appel.
b L. 1. C. de successo. edict.
c De consue. & l. cum ... ff. de pact. dotal.

2 Secundo viſa eſt pars cõtraria verior. Primò quidem, quod vouens non obligatur ad plura, quàm ſua verba & intentio ſe extendunt, vt colligitur ex S. Thoma in hoc recepto,[d] & probatur ea ratione, quod obligatio eſt reſtringenda,[e] & quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum,[f] at nec verba, nec intentio conſulentis extendebantur ad aliud, quàm ad ingreſſum religionis, hoc eſt ad aſſumptionem habitus approbatæ religionis, eum intentione probandi eam, & conſulens fecit hoc, & manſit in religione ſex menſes, & manſiſſet perpetuo, ſi ea ſibi grata fuiſſet iſto anno probationis, & ſuperiores admiſiſſent: ergo ſatisfecit voto quatenus illum tangebat, & non fuit in voluntate, vel poteſtate eius, ne obſtarent et ſtatuta, vel placita religionis, vel Superioris. Secundò, quòd ingreſſus quo ad ipſum vouentem fuit validus, & habitus rite ſuſceptus, & datus, ita quod cœpit per eum gaudere priuilegio can. *ſi quis ſuadente.*[g]

d In 2. 2. qu. 18. artic. 3. & 4.
e L. quidquid astringenda. ff. de verbo. obliga. & ca. cum nona ... de reg. iur. lib. 6.
f L. ... ff. de reb. cred. c. fin. de prob.
g 17. q. 4. ca. religio. & ... de sententia excom. lib. 6.

Tertiò, quòd alioquin ſequeretur, quòd vouens non ſatisfaceret ingrediendo religionem requirentem aliquam qualitatem, quam non habet vouens, puta quòd ſit de tali regno, inſula, genere.

3 Non videntur obſtare oppoſita: non primum. Tum quia negari poteſt, quod ingreſſus præfatus fuit omnino inutilis, vt probat argumentum ſecundum pro noſtra parte factum. Tum quia multa inualida operãtur aliquos effectus, vt tangit gloſſa,[h] & latè tradit Felinus.[i]

Ad ſecundum reſpondere poteſt, negando quòd ex hoc ſequatur occaſio fraudis, & quod intrãs religionem, cuius ſe ſciret incapacem, ſatisfaceret. Nam vt quis ſatisfaciat voto intrandi religionem, nõ ſufficit, quòd quoquo modo intret, ſed oportet, vt intret bona fide, cum propoſito probandi eam, & ſi inuenerit eam ſibi gratam, profitendi, vt pulchrè declarat Caietan',[k] & probatur ea ratione, quod qui tenetur ad faciẽdum aliquid, non ſatisfacit, niſi faciat illud legitimè,[l] & ita concedo quod ſi conſulens intraſſet præfatam religionem ſciens ſe non admittendum ad profeſsionem in ea, non ſatisfeciſſet voto: at præſupponitur, quod ipſe bona fide, & bono propoſito intrauit eam.

h Ca. non pro ſtat. de regu. ... li. 6
i Ca. ex tenore. de reg.
k In d. q. 189. art. 4.
l D. ca. Nonnullos. de appel.

4 Cùm autem his me ſubſcribere vellem, occurrerunt duo. Alterum, quòd paria ſunt ſcire, vel ſcire debere,[m] & quod quis debet ſcire, vel debet quęrere ſcire ea, quæ pertinent ad id, quod debet facere.[n] Alterum, quòd vouens intrare religionem, & intrans eam, tum demum videtur ſatisfacere voto quo ad forum conſcientiæ ad effectum exeundi, ſi ab ea vult exire, quia ingrata eſt ei, vel videtur ſibi importabilis, vt colligitur ex vtroque Thoma:[o] conſulens autem præfatus non exiuit, quia ingrata fuit ei religio, neque quia viſa fuit ei importabilis, ſed quia ſtatuta ordinis repugnabant: & eum non vouerit ipſe ſpeciatim religionem Carthuſianam, videtur teneri ad intrandam aliam, niſi iuſta de cauſa Papa relaxauerit, vel cõmutauerit ſuum votum in aliud. Videtur enim affirmãdum, quòd ad hoc, vt vouens intrare religionem in genere, ſatisfaciat ad effectum exeundi, tenetur ad intrãdam aliquam nõ ſolùm approbatã, ſed etiã quã ſciat, vel credat iuſtè ſibi eſſe aptã, ita quod non patiatur, vel iuſtè credat non ſe pati defectũ, ob quẽ per eius ſtatuta reiiciatur, & quòd eam profiteretur, ſi ei eſſet grata, ita quòd ob id ſolùm principaliter exeat, quod non eſt ei grata, vel videatur importabilis.

m L. quod te ff. de rebus cred.
n § fin. 17. d. & cap. ... glo. verb. ignorantia de elect.
o In d. art. 2.

Gregorius XIII. oratori coram factum narranti & petenti vel mandari Carthuſianis, vt ipſum reciperent, vel declarari voto ſatisfactum, verbo reſpondit. Ingrediatur aliam religionem.

SVMMARIVM.

1 Voto de intranda religione ſatisfacit, qui poſt ingreſſum, non quia religio ei ſit ingrata, ſed ob morbum exiuit.

CONSILIVM XXIIII.

VOuens ingredi religioné ſimpliciter, ſine expreſsione permanendi in ea perpetuò, nec exeundi, an ſi eã non inuenerit ſibi gratam, ſatisfaciat voto ingrediendo, licet ſuperueniente infirmitate egrediatur, an verò ceſſante infirmitate teneatur redire?

1 Reſpondendum videtur, ingrediendo ſatisfeciſſe. Tũ quia, vt ait S. Thomas,[a] is qui ſic vouet cẽſetur vouere ſecundum formam iuris, quæ habet, vt intra annum probationis ingrediens religionem poſsit liberè exire.[b] Nõ obſtat quòd is non exiuit, eo quòd eſſet ſibi ingrata religio, ſed eo quòd infirmitas ei ſuperuenit, adiuncto quod ait Caietanus ad S. Thomam,[c] talem vouentem in foro conſcientiæ teneri perſeuerare, ſi in religione inueniat omnia ſibi grata: quia reſpõderi poteſt, quod iſte nõ inuenit omnia ſibi grata, videlicet infirmitatem non gratam. Præterea ipſe S. Thom. expreſsè ait, huiuſmodi vouentem poſſe egredi propter infirmitatem, non diſtinguendo inter reſpectum hunc, vel illum. Salua, &c.

a 2. 2. q. 189. art. 4.
b Ca. ad Apoſtol. de reg. & 1. & 2. eodem ti. li. 6.
c Vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 Votum intrandi religionem, & ſe fratrem faciendi, paria. Vnde qui ingreditur poteſt ante profeſſionem liberè, ac ſi non vouiſſet exire, vxoremq; ducere, ſecus ſi vouiſſet intrare, & profiteri.

CONSILIVM XXV.

SAluſtius vouit, quòd fieret frater certi monaſterij, quod poſtea fuit ingreſſus, & manſit in eo circiter nouẽ mẽſes, & cùm non placuiſſet illi modus ille viuendi, exiuit ab eo ante finem nouitiatus, nulla profeſsione facta expreſſa vel tacita. Quæritur, an licitè poſsit contrahere matrimonium.

1 Reſpondeo quod ſic. Tum quia vouens ingredi religionem, poteſt liberè ab ea exire, antequam profiteatur expreſsè, vel tacitè, iuxta ca. 1.[d] Nec obſtat, quod cap. illud, loquitur de intrante religionem non præmiſſo voto: quia idem eſt dicendum, voto de intrando præmiſſo, vt tradit & probat S. Thom. receptus.[e] Non obſtat etiam dicere, quod S. Thomas loquitur de vouente intrare ſolùm, & nõ de vouente intrare, ita quod fieret frater. Tum quia ſecundum opinionem Dominici Soti,[f] paria ſunt votum de intrando religionem tantum, & de intrando & profitendo. Nec obſtat, quòd nos tenuimus in Manual. confeſſ.[g] contrarium eius, quod tenuit Sotus: quia Dominus conſulens non vouit intrare & profiteri, ſed ſolùm vouit, quòd fieret frater, & votum de intrando ſolùm, vel quòd fieret frater, ſunt eiuſdẽ virtutis, & paria quo ad hoc, vt ſingulariter aſſeruit Caietanus,[h] quem merito ac iure ſecuti ſumus nos,[i] quod nos ſine vllo ſcrupulo affirmamus etiã in præſentia. Salua, &c.

d De reg. l. 6.
e In 2. 2. quæ. 189. art. 4.
f Lib. 7. q. 2. ar. 2. de iuſtitia & iure.
g Ca. 12. nu. 47.
h In dicto art. 4.
i In eo capite ... nu. 47.

SVMMARIVM.

1 Vouens vnam religionem ingredi, aliã profitens non tenetur primam ingredi, ſecus ſi ante profeſſionem exeat: etiam ſi ſecunda habeat priuilegium vt illam intrantes ſatisfaciant voto de intrando aliam.

2 Votum qui dubitat, an emiſerit, tutiorem partem eligat: videtur tamen, quòd poſsit in negatiuam inclinare, cùm facta non præſumantur, & hoc etiam ſi pro affirmatiua adſit aliqua coniectura, ſed reſpiciens extrinſecum finem voti, nu. 3.

CONSILIVM XXVI.

N. Deſiderio diſcendi, & magiſterium ſumendi, vouit ingredi religionem Dominicanorum: dubitat tamen, vtrum etiam vouerit profiteri. Deinde perſuaſus à quodã religioſo, dicente, quod ſua religio habebat priuilegium, vt non obſtante voto de intranda alia religione, illam intrãdo ſatisfaceret, eam ingreſſus eſt: ſed cùm non placeret modus viuendi, poſt quatuor menſes, relicto habitu, ad ſæculum rediit. Quæritur, an ad aliud teneatur.

1 Reſpondeo, quòd præfatus D. conſulẽs nõ adimpleuit votum præfatum duplici capite, ſi vouit ingredi & profiteri. Primò quidem, quod in neutro ordine fuit profeſſus.

A Secundò, quòd qui vouit ingredi certam religionem, licèt non teneatur illam ingredi, ſi poſt illud votum fuerit ingreſſus & profeſſus aliam religionem, iuxta cap. *qui poſt votum*,[a] tenetur tamen, ſi non profiteatur ſecundam, vt Archidiaconus & Francus ibi rectè adnotarunt: nec crederem huic deciſioni derogari à priuilegio dato religioni ſecundæ, donec videro tenorem illius.

a De reg. l. 6.

2 Tertio, quod ſi Dominus conſulens dubitat, an vouiſſet etiam profiteri, debet quærere ſibi idem remedium, quod quæreret, ſi ſciret: quia in dubio certiorem partem tenetur deligere, ſaltem quo ad forum conſcientiæ.[b]

b Ca. iuuenis. de ſponſal.

Quartò, quòd conſultè facit, ſi ſupplicauerit Papæ in

B prætorio ſacræ Pœnitentiariæ, vt diſpenſet cum eo modus autem petendi conueniens eſt ei, vt narrato caſu petat diſpenſationem, ne teneatur profiteri, neque ingredi præfatum ordinem Dominicanorum: allegando in hoc primum quod dubitat, an vouiſſet profiteri, & quod multùm inclinat in partem negatiuam, & quod viſum fuit ſibi adimplere votum ingrediendi religionem Dominicanorum, ingrediendo aliam, propter præfatum priuilegium: alleget item alias cauſas, propter quas videtur ei meliùs ſeruire Deo in presbyterio ſæculari.

3 Quod autem magis debeat inclinare in partem negatiuam, quòd non vouerit profiteri, facit quòd ipſe non meminit factum, & facta non præſumuntur: & quod ſicut

C aliud eſt præceptum, & aliud finis præcepti, ita aliud eſt votum, & aliud finis extrinſecus, in quem vouetur: & quòd ille finis diſcendi & magiſterium ſumendi eſt extrinſecus voto: quia per profeſsionem conſequutam non fuiſſet obligatus ad illa, ſi noluiſſet, nec religio fuiſſet obligata ad faciendam ei facultatem intendendi eis pluſquam aliis profeſsis, cæteris paribus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Vouens alternatiuè duo, alterum implere tenetur.

1 Soluens vni quod alteri debet, peccat, ſi per hoc redditur impotens ſoluere primo.

2 Abbas ſine conſenſu, vel ſaltem ſine conſilio Conuentus nec oblatos, nec monachos recipere poteſt.

D *2 Vouens ſeruire certo hoſpitali poteſt ab eodem compelli, vt ſeruiat.*

3 Profeſsio laxioris religionis eius, qui ſtrictiorem vouerat, liberat à prima obligatione, ſed non oblatio, quæ non facit religioſum.

CONSILIVM XXVII.

HOratius vouit ingredi religionem Capucinorum, vel ſeruire cuidam hoſpitali celeberrimo: qui cum non reciperetur à Capucinis, obtulit ſe & ſua alterius religionis Prælato abſenti à ſuo monaſterio, & perſuadenti ſibi ſe id iuſtè poſſe facere ſine conſenſu ſui Conuentus confirmando oblationem iuramento: quem noluit recipere Conuentus in Oblatum, dicens quod non poterat Prælatus ſine ipſius conſenſu illum recipere. Quæruntur circa hoc tria.

Primò, quid tenebatur hic facere, cùm fuit repulſus à Capucinis.

Secũdò, an is peccauerit offerẽdo ſe alteri monaſterio.

Tertiò, an oblatio fuerit valida.

1 AD PRIMVM reſpondeo, quòd ipſe tenebatur ire ad ſeruiẽdum hoſpitali præfato, quia qui promittit duo alternatiuè, tenetur alterum eorum adimplere, iuxta notata in cap. *in alternatiuis*,[c] & aliis iuribus per illius gloſſam citatis: & Dominus conſulens vouit duo alternatiuè, ſcilicet ingreſſum religionis, vel ſeruitium hoſpitalis, & non potuit implere prius, ergo tenetur implere poſterius.

c De reg. iur. li. 6.

AD SECVNDVM reſpõdetur affirmatiuè, quòd peccauit, quia quod debebat vni, ſcilicet hoſpitali, ita videtur ſoluiſſe alteri, vt fieret inhabilis ad ſoluendum, quod debebat alteri, quod eſt peccatum, iuxta notata in cap. *ex te*, de iureiur.

2 AD TERTIVM videtur, quòd non valuit oblatio, quia non videtur poſſe Abbas obligare monaſterium ad alendum Oblatum ſine conſenſu, vel ſaltem conſilio ſui Conuentus, ſicut nec recipere monachos, iuxta gloſſam,[d] & ea quæ nos latius tradimus in cõment. 3. de reg.[e] Tum quia præfatum hoſpitale poteſt cõpellere conſulentem ad implendum ſuum votum, quo tenetur ſeruire illi.

d Cap. fin. de reg. li. 6.
e Super c. nullam 12. qu. 2. nu. 3.

A 3 Neque obſtare videtur, quod profeſsio facta in religione etiam laxiore, ab eo qui vouit ſtrictiorem, valet,[a] quia nos loquimur de oblatione, quæ non eſt tantæ virtutis, nec facit religioſum, iuxta contextum cap. *vt priuilegia*, & quæ ibi notat Panormitanus & alij.[b] Nec etiã videtur obſtare l. *quoties*,[c] quatenus habet quòd res vendita duobus ſit poſterioris emptoris, ſi prius tradatur ei, quàm priori, & quod conſulens tradidit ſe prius præfato monaſterio, cui ſe obtulit. Tum quia non valuit oblatio, vt dictum eſt. Tum quia licet res vendita duobus fiat poſterioris, ſi prius ei tradatur, vendens tamen obligatus manet ad ſoluẽdum priori, quod ſua intereſt: & ita hoſpitale præfatum habebit ius ad cogendum B conſulentem ad ſeruiendum ſibi. Tum quia Prælatus, cui ſe dedit, decepit ipſum, dicens quod iuſtè poterat omittere ſeruitium prædicti hoſpitalis, & quod poterat eũ ipſe abſoluere ab obligatione, qua tenebatur hoſpitali, & ita non debet ex ſuo dolo reportare commodum, contra l. *itaque fullo*,[d] nam & qui dolo inducit aliquem ad profitendũ religionem, licèt profeſsio teneat, bona tamen non debet habere.[e]

a Ca. qui poſt votum de regul. lib. 6.
b De priuileg.
c C. de rei vend.
d ff. de furtis. c. 1. de poſtu. la præl.
e Cap. conſtitut. 20. q. 3.

SVMMARIVM.

1 Vouens ingredi vnum certum monaſterium, ſi in eo non recipitur, liber eſt: at qui ſine ſaltem virtuali reſtrictione vouit ingredi aliquam religionem, tenetur de rigore omnia monaſteria dictæ C *religionis. & qui vouit ingredi religionem in genere tenetur omnes religiones tentare, etiam extra regnum exiſtentia. nu. 3. quamquam de æquitate qui ex cauſa refutatur a maiori parte monaſteriorum vel religionum prouinciæ, poßit iudicari abſolutus. nu. 4. refutatio autem ab eo debet fieri, qui poteſt admittere & refutare. nu. 3.*

3 Generalis & etiam Prouincialis, cauſa cognita poßet ſuis monaſteriis præcipere, ne talem recipiant: at ex eo quòd Generalis aliquem vouentem refutauerit, non inde ſequitur, quòd talis ſit liber, nu. 1. & 2 cùm receptio & refutatio non ad ipſos, ſed ad prælatos & ſuos Conuentus ſimul ſpectet. nu. 3.

CONSILIVM XXVIII.

QVidam ægrotus vouit ingredi religionem Minimorũ, D & factus ſanus adiit Generalem, qui noluit eum recipere. Quæritur an ſatisfecerit voto, ita quod poſsit declarari abſolutus ab eo ſine alia cauſa id accedente.

1 Reſpondetur quòd non. Tum quia licet vouens ingredi religionem in certo monaſterio, quod non vult eũ recipere, poſsit declarari abſolutus à voto ſecundum cõmunem ſententiam, quam nos quoque ſequuti ſumus in Manu. confeſſ.[f] qui tamen vouit religionem in genere, vel in ſpecie, non ſe reſtringendo ad aliquod monaſteriũ certum eſt teneri quærere alias religiones, vel alia monaſteria eiuſdem religionis, licet ab aliqua, vel ab aliquibus repudietur, vt præter alios notabiliter ait Caiet.[g]

f Cap. 12. nu. 48.

E 2 Tum quia nemo, quem meminerim, dicit ſufficere refutationem ſolius Generalis, non reddita ſaltẽ cauſa ſufficiente, quare omnia monaſteria ſuæ religionis debeant eũ refutare.

g In 2. 2. qu. 88. art. 3. col. 3. verſ. in eadem reſponſione.

Tum quia, ſicut acceptatio & admiſsio volentis ingredi religionem pertinet ad prælatum, & conuentum, ſecũdum gloſſam communiter receptam,[h] ita etiam refutatio volentis ingredi pertinet ad eoſdem, & non ad ſolum prælatum, nec ad ſolum conuentum: contrariorum enim eadẽ eſt diſciplina: & ita refutatio Generalis non videtur ſufficere.

h In c. fin. de reg. lib. 6.

3 Tum quia vbi ſupra Caietanus quem nos quoque,[i] ſequimur, ſatis in terminis videtur decidere hoc, quatenus F ait ex natura voti (niſi reſtringatur ſaltem tacitè ab intentione vouentis) obligari eum, qui vouit in genere religionem, ad requirendas omnes religiones, & omnia monaſteria eorum etiam extra, & aliorum regnorum: per quod præſupponit non ſufficere refutationem etiam Prouincialis, nec omnium Prouincialiũ vnius vel alterius regni, & conſequenter nec refutationem prælatorum ordinis. Tum denique, quòd Generalis poſſet eum refutare odio, amore, precibus, vel ſordibus ad id motus, ad quod non mouerentur Conuentus, & prælati minores, ad quos ſpectat admiſsio, vel refutatio volentium ingredi.

i Vbi ſupra.

4 Quamquam fateor, Generalem, immo & Prouincialẽ, cauſa cognita, & partibus auditis, poſſe ſuis ſubditis iubere, ne reciperent talem, vel talem ad ſua monaſteria, eo quòd ob talem cauſam iudicauit eum eſſe indignum, qui reciperetur: quamquam item credam, eum qui refutatus eſt à maiori parte Prælatorum, & Conuentuum ſui regni, vel magnæ prouinciæ, ex æquitate iudicari poſſe abſolutum, ſi ob aliquam rationem probabilem fuiſſet repulſus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Conditionale votum obligare videtur, quando per vouentem ſtetit, quo minus conditio adimpleretur: fallit, quando conditio non pendet à ſola voluntate vouentis. num. 2. item & quando vouens voluit conditionem verè & non per fictionem adimpleri, licèt non ſit impleta. num. 3.

4 Religionem ingredi intra certum tempus vouens per illum lapſum non liberatur.

CONSILIVM XXIX.

PAſchaſius, qui vouit infra triennium ingredi religionem, ſi interim fieret grammaticus ſufficiens ad ordines ſuſcipiendos, an teneatur ingredi lapſo triennio, ſi non didicit grammaticam, eſto quòd non deſierit eam diſcere eo fine, vt non intraret religionem?

1 Pro parte affirmante facit l. *iure ciuili*,[a] quæ habet conditionẽ cenſendam eſſe impletam, cùm per eum, ad quem pertinet impleri, ſtat quo minus impleatur: & ad præfatum vouentem pertinebat implere præfatam conditionem, & per eum ſtetit quo minus impleretur, quia non ſtuduit grammaticæ diſcendæ. Facit etiam regula *cum non ſtat*,[b] argumento à contrario ſenſu.

a ff. de condit. & demõſtra.

2 Pro parte verò negante facit, quòd regula illa in præfata l. *iure ciuili*, poſita, non habet locum, quando promittens voluit conditionem verè & non per fictionem adimpleri, vt determinat Baldus,[c] & Bartholus,[d] & conſulens videtur habuiſſe voluntatem, vt conditio impleretur verè, & non per fictionem, etiam ſi caſu euenerit, vt non fuerit impleta.

b De reg. iur. lib. 6.
c In l. ſi pater q. 3. C. de condit. inſer.
d In l. cum quæ. ſub fi. ff. de condit. inſtitut.

3 Secundò facit, quòd illa regula præfata l. *iure ciuili*, limitatur, quando conditio pendet à libera voluntate promittentis, per l. *centeſimis*,[e] vbi Iaſon,[f] poſt Alexandrum eam limitauit: & conditio illa diſcendi grammaticam videri poteſt non pendere à ſola & libera voluntate huius vouentis, & conſulentis.

e § ſi ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig.
f Notab. 3.

4 Sed quòd facit hac in re difficultatẽ, eſt, quod vouens ingredi religionem intra triennium, non videtur liberandus ab ea intranda per lapſum triennium: quia terminus ille non videtur poſitus cauſa finiendæ obligationis, ſed potius cauſa incipiendæ executionis. Qui enim promiſit dare ante Kalend. Iulias, non liberatur lapſu illarum Kalendarum, immò tunc incipit neceſsitas exequendi promiſſum. Vnde videtur adhuc teneri.

Vide etiam ſequens Conſilium.

SVMMARIVM.

1 Religio S. Ioannis laxior eſt religione Prædicatorum mendicante: ideo qui hanc ingredi vouit, illam ingrediendo, voto non ſatisfacit.

2 Vouens ſcholaſticus ingredi religionem, ſi peruenerit ad ſcientiam ingreſſui neceſſariam, ſi ob ægritudinem vel aliam iuſtam cauſam ad illam non potuit peruenire, liber eſt à voto, ſecus ſi per ipſum ſtetit.

CONSILIVM XXX.

AN ſcholaſticus ſexdecim annorum vouens ingreſſum ordinis Dominicani, ſi perueniret ad ſcientiam neceſſariam ingreſſui illius ordinis, & reiectus ob inſufficientiam, & relinquens ſtudium teneatur ad ingrediendum eum, & an poſsit ingredi religionem S. Ioannis?

1 Ad hanc quæſtionem præmiſſam, & ad aliquot alias ſolo verbo propoſitas, reſpondeo primò, certum eſſe votum valere.

Secundò, quòd non impletur illud per ingreſſum religionis S. Ioannis, quæ videtur laxior regula Dominicanorum, quæ eſt mendicans & ſtrictior, ad quam votum obligaint.

Tertiò, quòd votum fuit conditionale, ſi perueniret ad ſcientiam neceſſariam ingreſſui ordinis Dominicani.

Quartò, quòd non videtur ſatisfeciſſe voto, eo ſolo quòd ab vno ſolo monaſterio fuit repulſus.

A

2 Quintò, quòd deciſio huius quæſtionis, quæ mihi difficilis eſt, videtur pendere ab alia, ſcilicet an conditio præfata cenſeatur impleta, eo quòd per eum ſtetit, quo minus adimpleretur, iuxta *l. iure ciuili.* [a]

Sextò, quòd ſi per præfatum Dominum cõſulentẽ non ſtetit quo minus adimpleretur conditio, eo quod ob ægritudinem, vel aliquam aliam iuſtam cauſam non potuit continuare ſtudium grammaticæ, quod cœperat, non tenetur adimplere votum, quia non adimpletur conditio, ſub qua vouit, & diſpoſitio conditionalis non obligat, donec conditio adimpleatur. [b]

a ff. de cond. i. & demonſt. & e.im puta. n & ca. cum nam Hat. de reg. iur. lib. 6.

b Cap. ſi pro te. cum ſimilibus de reſc.

Septimò, quod ſi conſulens noluit ſtudere, cum poſſet, & procurauit neſcire, vel oblitus eſt quæ ſciebat, ne ingrederetur religionem, vel ſi contigerit eum ſcire & diſcere neceſſaria ingreſſui, tenebitur ingredi ad gloriam Dei, qui nos, &c.

B

SVMMARIVM.

1 *Votum qui commutare valet: pœnam ob illius fractionem iam incurſam remittere nequit.*

CONSILIVM XXXI.

VTRVM habens poteſtatem cõmutandi certa vota, queat diſpẽſare ſuper voto pœnali quo ad pœnam?

1 Reſpondetur quòd non, quia aliud eſt commutare, aliud remittere pœnam ob fractionem voti, & à diuerſis & ſeparatis non fit illatio, nec bona argumentatio. [c] Verum tamen eſt, quod ſi ante pœnam incurſam fieret commutatio, non incurreretur pœna: quia non frangitur votum iam per commutationem ſublatum, quod enim non eſt, non poteſt frangi, nec diſſolui, [d] & priuatio præſupponit habitum. [e]

C

c L. Papin. ff. de inofficioſ. teſt. ad audientiam de decim.

d Ca. ad diſſolutionem. de deſponſ. impub.

e L. decem. de verb. obligat.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, non cenſentur commutata pœna prius incurſa, quas nec condonare poteſt, qui etiam ex iobelæo poteſt vota commutare.*

2 *Acceſſorium ſuum naturam ſequitur principalis, cùm eadem ratio militat.*

3 *Principali ſublato, & acceſſorium illud cenſetur ſublatum, quod ſine eo conſiſtere nequit.*

CONSILIVM XXXII.

ANNIBAL vouit ſe facturum quaſdam eleemoſynas, ſi amplius cum certa muliere rem haberet, & quia poſtea habuit frequenter, petijt à Papa commutationem illius voti, & cõdonationem pœnarum: qui commutationem pœnarum incurſarum fecit, cũ clauſula, *Firmo manente voto quo ad futura*, qua gratia non fuit vſus, immo iterum & ſæpius contrauenit voto: ſed poſtea alius confeſſarius, virtute Iobelæi ab alio Papa conceſſi, commutauit ei prædictum votum in dotationem cuiuſdam virginis pauperis, nulla facta mentione de firmitate voti quo ad futura, neque de condonatione pœnarum antiquarum incurſarum. Quæritur, an videantur condonatæ pœnæ antea incurſæ.

Videtur quod non. Tum quia aliud eſt obligatio ſoluendi pœnam iam incurſam ratione violati voti, & aliud votum ipſum. & in Iobelæo prædicto Papa conceſſit confeſſarijs facultatem commutandi vota, nulla facta mentione de condonatione obligationis ad ſoluendas pœnas iam incurſas. ergo non poterant confeſſarij condonare obligationem ſoluendi eas: quia à diuerſis non fit illatio. [f]

2 Nec obſtat dicere, quod acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, iuxta regulam *acceſſorium.* [g] & ibi per gloſſam citatam: cum, vt ait [h] Ioannes Andreas receptus intelligitur illa de acceſſorio producente, & producto, de deriuante, & deriuato, qualis videtur prædicta obligatio: & quod ſublato, vel confirmato principali cenſetur ſublatum vel confirmatum acceſſorium, iuxta doctrinam Lapi, relati per Ioannem Andream & Francum. [i] pro quibus eſt aptus contextus in l. r. [k] & quod obligatio prædicta pœnam ſoluendi videtur eſſe acceſſorium ad vxorem ſeruandum: non, inquam, hæc obſtant. Tum quia ea intelliguntur de acceſſorio, quod non poteſt conſiſtere ſine principali: at obligatio ad pœnam ſoluendam conſiſtere poteſt ſine voto, & poſt votum ſolutum, vel diſpenſatione ſublatum, vt palam eſt. Tum quia votum non producit illam pœnam, ſed fractio voti, quæ eſt res contraria voto. Tum quia, quidquid inuoluant gloſſa & Doctores [a] vario modo illam limitando, & extendendo, verus intellectus eius videtur eſſe, quod tum demum acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, cum eadem ratio militat in vtroque, & non quando eſt diuerſa. quod ſatis colligitur ex cap. *debitores.* [b] Salua, &c.

f L. Papinianus ff. de minor. & ca. ad audientiam de decim.

g De reg. iur. lib. 6.

h In d. reg. accessorium.

i In d. reg. acceſſorium.

k De peculio leg.

a In d. regul. acceſſorium.

b Et ca. cum contingat. de iureiurando & authen. ſacramenta puber. C. ſi aduerſ. venditio & l. 1. & 2. ff. de pecul. leg.

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda vna religione commutat, & non relaxat Papa, ſi petenti diſpenſationem reſpondet, vt aliam intret.*

CONSILIVM XXXIII.

AN PAPA, qui rogatus ſuper diſpenſatione voti de intranda religione Capucinorum, reſpondit vt ingrederetur aliam religionem, videatur diſpenſaſſe ſuper voto, ne teneretur illo, vel commutaſſe illud in aliud?

1 Reſpondeo, quòd Papa non videtur diſpenſaſſe, ſed tantùm commutaſſe: quia non eſt præſumendum Papam fruſtratoriè reſpondiſſe, [c] & ſi reſponſio prædicta intelligeretur de diſpenſatione, & non commutatione, fruſtranea fuiſſet, & nullius effectus adiectio illa de intranda alia religione, cum nihil aliud operaretur, quàm, quod, ſi vellet, ingrederetur aliam religionem, quod poterat facere ſine vlla Papæ conceſſione: & fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur, [d] ex quo conſequens eſt præfatum conſulentem teneri ad intrandam aliquam religionem in genere. Salua, &c.

c Arg. ca. cum miſſa. §. fin. de elect. li. 6.

d Leg. 1. ff. ad municip. & ff. ſolemn. ca. 1. de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Votum dandi pecuniam Eccleſiæ alicuius certi Sancti iuſtè poteſt Pontifex concedere, vt conuertatur per volentem in alios pios vſus.*

2 *Donatio facta alicui cum adiectione, vt eam alicui tertio det volente donatore, & donatario principali, reuocari poteſt.*

CONSILIVM XXXIIII.

QVIDAM nobilis iuuenis habens coniugem iuuenem infirmam, & morti proximam turbatus dolore vouit cuidam Sancto mille ſcuta, ſi vxor conualeſceret, quæ conualuit. Deinde ſuperuenit mors patris eiuſdem iuuenis, qui reliquit multa debita, & filiam virginem indotatam, & natæ ſunt eidem iuueni duæ filiæ. Quæritur, an Papa iuſtè poſſit commutare illa mille ſcuta in dotem ſororis pauperis, & filiarum ſuarum, attento quod bona vouentis vix valebant quatuor millia ſcuta.

D

Pro parte negatiua facit, quòd Eccleſiæ quæſitum fuit ius ad illa mille, per l. *qui Roma.* [e] & id quod noſtrum eſt, ſine conſenſu noſtro auferri non poteſt, [f] & ita videbatur neceſſarius conſenſus Eccleſiæ.

1 Pro parte verò affirmatiua facit primò, quòd Papa poteſt relicta in aliquos vſus pios conuertere in alios. [g]

Secundo, quod votum principaliter fit Deo, etiamſi fiat ſanctis, quia eſt actus latriæ, iuxta S. Thomam, [h] & eſt promiſſio facta principaliter Deo ſecundum eumdem. [i]

E

3 Tertiò, quòd donatio alicuius rei facta principaliter alicui cum adiectione, vt eam det alteri tertio, poteſt reuocari quo ad illum tertium volente donatore, & donatario principali, vt eſt caſus ſingularis in d. l. *qui Roma.* [k] & ibi tenet expreſsè Bartholus fere ab omnibus receptus, & latius confirmat Iaſon, & nos tenuimus in tract. de reditibus eccleſiaſt. [l] atqui donatarius principalis Deus eſt, vt ſupra dixi, qui videtur velle, volente iuſta de cauſa Papa eius Vicario, & ita teneo.

e §. Flauius Hermes ff. de verb. obliga.

& l. quoties C. de donat. quæ ſub mo.

f L. id quod noſtrum ff. de reg. iur.

g Clem. quia contingit. de relig. domi.

h 2. 2. qu. 88. art. 5.

i In 4. diſ. 38. q. 1. art. 1. ad 5.

k §. Flauius.

l Qu. 1. mon. 71.

SVMMARIVM.

F

1 *Scrupulis variè agitatus quid ſecum perpendere debeat. & ſeq.*

2 *Vota licita omnino implenda, niſi iuſtè relaxentur.*

3 *Votum religionis ſanctum, & melius eſt ingredi illam ob votum, quàm ſine.*

3 *Votum perſeuerandi in religione obligat magis, quàm intrandi.*

4 *Religionem qui vouit, cogitatus, qui eum ad intrandum terrent, abijciat.*

4 *Vita religioſa humiliter ducta ſuauior ſeculari.*

5 *Status nullus in hac vita beatus.*

5 *Religionem qui ſæpius ingreſſus in nulla perſeuerauit, ſtatum clericalem eligat.*

CONSILIVM XXXV.

VIR quidam egregiè doctus narrat ſe vouiſſe frequenter ingreſſum religionis, & intraſſe illam ſexies, & ante finitos annos nouitiatus & profeſsionem exiiſſe, & nihilominus impugnari cogitatibus auertentibus eum à religione, eo maximè quòd abeſt ab eo alacritas, & deuotio proſequendi eam & perſeuerandi, licet etiam putet ſe vouiſſe perſeuerantiam in aliqua religione faciendam, & propendeat in perſuaſionem quod non ſaluabitur, ſi in ſtatu ſæculari moriatur: & quærit quid ei ſit faciendum.

1 Reſpondeo primò, opus eſſe illi commendare ſe humillimè & ſubmiſsiſsimè Deo optimo Maximo, implorata in id ope Virginis Matris, & Angeli ſui cuſtodis, vt cõferatur ei donum conſtantiæ ad perſtandum in rectè cogitatis, & ſibi rectè conſultis, mediante totius Eccleſiæ Chriſtianæ precatione Dominicæ 8. poſt Pentecoſten: *Largire quæſumus Domine famulo tuo ſpiritum cogitandi quæ recta ſunt, propitius & agendi: vt qui ſine te eſſe non poteſt, ſecundum te viuere valeat.*

2 Secundo, perſuadere ſibi id, quod tota Eccleſia Chriſtiana Catholica Romana firmiſsimè perſuaſum habet, vota licita & honeſta eſſe omnino implenda, vel certè auctoritate legitima iuſta de cauſa relaxanda eſſe, vel commutanda, iuxta illud, *Vouete, & reddite Domino.* pſal. 75. quorum prius, ſcilicet, *Vouete*, conſilij eſt, ſecundum præcepti, vt declarat Innocentius III. [a] cuius rationem reddit S. Thomas ab omnibus receptus, [b] ſcilicet, quia *diſplicet Deo infidelis promiſsio.* [c]

a In cap. magno. de voto. b 2.2. qu. 88. art 3. c Eccleſ. 5. d Per totum tit. de regula. e 2. 2. q. 189. art. 2.

3 Tertio, quod votum intrandi religionem à Sede Apoſtolica approbatam eſt licitum, & ſanctum: [d] immo melius eſt mediante voto ingredi, quàm ſine illo, vt probat S. Thomas receptus. [e]

Quartò, quòd magis obligat votum de perſeuerando in religione ſuſcepta, quam de intrãdo eam, vt nos probamus contra Dominicum Sotum in Man. confeſſ. [f] & conſequenter Dominus Conſulens non ſolũ eſt obligatus ad intrandam religionem, quia vouit eam intrare, ſed etiam perſeuerare in illa, & facere profeſsionem, niſi Papa relaxet ei illam obligationem diſpenſando iuſta de cauſa, vel commutando iuſtè. [g]

f Cap. 12. nu. 47.

g Ca. non eſt. cum ſua gloſſa de voto.

4 Quintò, quòd ſatagat vitare & abijcere à mente ſua cogitatus illos, qui terrent eum proponendo grandia onera & labores, quæ oportet ſubire in ſeruanda religione: quoniam ſi rectè res perpendatur, maiora oportet ſufferre extra illam decenter viuendo, quàm intra illam humiliter ſeſe Chriſto, & ob eum alijs Prochriſtis & Prælatis ſubdendo: quia compertum eſt ſuauiorem eſſe religioſis vitam religionis humiliter abſque ambitione ſeruiendo, & obediendo, quàm ſæcularibus ſuam ſæcularem decenter & caſtè viuendo: & ſi placeat Domino conſulenti, videat ea quæ nos ſcribimus in comment. de regula. [h] in principio de diſpoſitione, quam debet habere religionem intraturus, & perſuadeatur quòd religioſorum vitam non tantum facit horrendam arctio eius, & paupertas, quantùm ambitio, & cupiditas in ea dominandi, & habendi, quibus impetret & gratificet.

h Super c. cum portio. 18. q. 1.

5 Sextò, quòd reputet, & conferat ſe cum curas, labores, & onera, quæ patiuntur Papa, Cardinales, & alij Eccleſiaſtici Prælati, & Reges, Principes, ac alij diuerſi ſæculares, cum curis religioſorum, præſertim ſimplicium, & carentium dominatu, & regimine, & certè inueniet longè placidiorem & ſuauiorem eſſe vitam horum, quàm illorum: modo ſit eis victus ad ſuſtentandam vitam ſufficiens. Reputet item ſecum illos ſenarios, quibus apud Baptiſtam Mantuanum in Parthenice Mariana lib. 2. poſt principium vtitur illa glorioſiſsima, ſed tunc mœſtiſsima B. mater Reginæ cælorum Anna, per quæ reducat in memoriam nullum eſſe in hac vita ſtatum fœlicem, & quod cuilibet imminẽt multæ infelicitates: &, cum hoc legerit, ne grauetur legere totam orationem præcedentem, & aliam, quam ipſa eadem Anna egit apud eumdẽ Baptiſtã [i] dum ſic prope finem cõcludit, *& certè breuis eſt felicior ætas.*

i In L. 2. eiuſd. Parthenices.

Septimò, quòd licet quatuor hæc ſupradicta ſint certiſsima, arbitror tamen prædicto D. conſulenti cõuenientiorem futuram eſſe vitam clericalem ſæcularem ob experientiam, quam habet ſuæ in permanendo in religione inconſtantiæ, & adiuto ope diuina abigere illam ſatanicã tentationem, qua Satã ipſe mittit perſuadere ipſi contra omnem veritatem, non poſſe vitam æternam conſequi ſinendo temporalem in ſtatu ſæculari, cùm in introitu Miſſæ huius Dominicæ poſt Pentecoſten in. habeatur illud, *Iacta cogitatum, &c. & non dabit in æternum fluctuationem iuſto*, præſertim adeo erudito, & maximo timore filiali timenti Deũ, qui nos omnes ſua miſericordia ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Ludus triplex, honeſtus virtutis, venialiter malus, & malus mortaliter.*

2 *Votum non ludendi ludo honeſto, ſeu virtutis, non obligat, quia vltra bonos mores.*

2 *Votum non peccãdi venialiter obligat, ſed iuſtè poteſt relaxari.*

3 *Votum de non ludendo ludo mortali non videtur relaxandum: ſed ex cauſa, vt minus peccet, in melius, vel æque bonum, arbitrio præſidentis commutari, immo & diſpenſari poteſt. num. 4 & ſeq.*

3 *Diſpenſatio fieri debet ad Dei honorem augendum in perſona vouentis, vel vtilitatem Eccleſiæ.*

4 *Peccaturo ſuaderi poteſt, vt minus peccatum peccet. & num. 2.*

6 *Cauſa iuſta diſpenſandi ſuper voto continentiæ eſt tanta propenſio vouentis in luxuriam, quod æquè peccabit, ac ſi non vouiſſet. & nu. 5.*

CONSILIVM XXXVI.

VOVENS non ludere, an iuſtè poſsit à Papa abſolui ab obligatione voti, ea de cauſa, quòd eſt nobilis, & veretur ſe non ſeruaturũ votum in exercitu, vel curia, vbi magna eſt ludendi conſuetudo inter homines ſui ordinis?

1 Reſpondeo primò, triplicem eſſe ludum primum honeſtum, ſeu virtuoſum, ſiue actum virtutis eutrapeliæ, & recreationis honeſtæ, ſecundum malum venialiter tantùm, tertium malum mortaliter, vt tradimus in noſtro Manu. confeſſ. [a] ſequuti S. Thomam. [b]

a Ca. 20. poſt principium. b 2.2. q. 168. art. 3. & 9. c Argu. ca. in malis. 22. q. 4. & cap. non eſt obligatorium de reg. iur. lib 6. d Cap. ſi aliquid 22. q. 4. addita gloſſa. e Cap. quorumdam 8. q. 1. & l. & ſi contra tabulas ff. de vulgari. f Ca. ſi quod verum. 32. q. 2. g 1. Corinth. 6.

2 Secundo reſpondeo, quòd votum de non ludendo, quatenus includit primam ſpeciem ludi, non obligat, quia eſt contra bonos mores, [c] quatenus autem includit ſecundam ſpeciem ludi, obligat, quia eſt votum honeſtum, ſicut enim omne votum peccandi venialiter eſt malum, [d] ita omne votum non peccandi venialiter eſt bonum: quia quod operatur propoſitum in propoſito operatur oppoſitum in oppoſito, [e] & ita iuſtè videtur poſſe relaxari ob prædictam cauſam: quia videtur licitum eſſe conſulere minus peccatum volenti peccare maius, ne illud peccet, [f] & Papa tollendo votum de non ludendo venialiter videtur conſulere, ne peccet mortaliter, quia tollit occaſionem peccandi mortaliter contrauenjendo voto: quia prudentis eſt occaſionem probabilem peccandi mortaliter fugere, iuxta illud Apoſt. [g] *Fugite fornicationem.*

3 Tertio, quòd maius dubium eſt de præfato voto, quatenus tertiam ſpeciem ludi attingit: quia pro parte negante facit, quòd per abſolutionem à tali voto non videtur tolli occaſio peccandi mortaliter: quia etiam ſublato per diſpenſationem voto remanet peccatum mortale, quod vouit non facere. Tum quia datur occaſio liberius peccandi, quæ non eſt danda. [h] Tum quod non videtur eſſe iuſta cauſa relaxandi votum de non fornicando, propenſio vouentis ad fornicandum, & timor, quod non ſeruabit illud: quia, vt ait S. Thomas, [i] omnis diſpenſatio petita à prælato debet fieri ad honorem Dei & D. N. Ieſu Chriſti augendum in perſona vouentis, vel ad vtilitatem Eccleſiæ, quæ eſt ipſius corpus, quorum neutrum videtur inueniri in huiuſmodi diſpenſatione. Tum quia eadem cauſa non operatur contraria, contra l. *vbi repugnãtia.* [k] ergo cauſa, quæ operatur obligationem voti, non operabitur ſolutionem eiuſdem: quod in ſpecie dixit Sotus. [l]

h L. commodari. ff. de peri. & commod. rei vend. & parte de conſuet. i 2.2. q. 88. art. 12. in corpore quæſtionis. k ff. de regul. iuris & l. cum legatum ff. de adimen. leg. & cap. ſuborta. de appell. l Lib. 7. q. vlt. de iuſt. & iure. m Vbi ſupra. n L. 2. 7. qu. 4. art. 3. o D. c. ſi quod verum. 32. q. 2.

Pro parte vero affirmante facit, quod abſolutio præfati voti poſsit fieri per commutationem in maius, vel æquè bonum arbitrio præſidentis: quia per dicta vtriuſque Thomæ [m] & Soti [n] commutatio voti nõ requirit cauſam obſtantem executioni eius, ſed ſufficit quod ſit melius id, in quod commutatur. Tum quia rectè ac bene facit, qui commiſſuro alterum de duobus peccatis cõſulit, vt committat id, quod eſt minus, [o] quæ videtur recepta ſententia: & nos loquimur de commiſſuro aliquid, quod non

ſolùm eſt peccatum per ſe, ſed etiam quia eſt contra votum: ergo rectè faciet, qui per ſuam diſpenſationem efficit, vt paratus committere duplex peccatum, vel vnum cum circumſtantia fractionis voti, peccet vnum, quod careat tali circumſtantia voti.

5 Tum quia proximè dictum eſt poſſe Prælatum diſpenſare ſuper voto non peccandi certum peccatum veniale, ea de cauſa quod minus peccabit peccãdo illud ſine violatione voti, quam cum illa: ergo eadem ratione poterit bene diſpenſare ſuper voto non peccãdi quodpiam mortale, vt minus peccet peccando illud ſine fractione voti. Tum quia ſacra Pœnitentiaria frequenter ſolet admittere pro cauſa, vel parte cauſæ diſpenſandi ſuper voto caſtitatis, quòd qui vel quæ vouet, valde vrgetur grauibus ſtimulis carnis ad fornicandum, eo quòd reputet eſſe bonum ei liberari à peccatis venereis cum fractione voti per ſanctum matrimonium, iuxta illud Pauli 1. [a] *Melius eſt nubere quam vri.* Per quæ poſteriora argumenta videtur tenenda hæc pars poſterior.

a Ad Corint. 7.

Non obſtant in oppoſitum citata, non quidem primum: quia reſpondetur concedendo quòd per illam diſpenſationem non excuſatur vouens omnino à peccato mortali: ſed negando quod non excuſatur à maiori mortali, quæ excuſatio eſt ſancta, cùm, vt prædictum eſt, ſancta ſit illa exhortatio facta ei, qui paratus eſt peccare alterum de duobus, vt peccet eorum minus, per præfatum cap. *ſi quod verius.* & receptam ſententiam, pro qua facit & illud præfati Pauli, *Melius eſt nubere, quam vri.*

Ad ſecundum reſpondetur negando quod detur occaſio inordinata liberius peccandi, eo quòd aliqua occaſio detur minus peccandi: quia immo ſatis ordinata, eo quòd vitatur maius peccatum.

6 Ad tertium etiam negando quòd non ſit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper voto ad non fornicandum, quando perinde vouens fornicatur, ac ſi non vouiſſet: quia, vt dictum eſt, illa diſpenſatio retrahit à maiori peccato ad minus: quod videtur ſufficere ad diſpẽſandum, per prædicta.

Ad quartum reſpondetur concedendo quòd vna & eadem cauſa non operatur contraria vno & eodem reſpectu conſiderata, ſed ſic conſiderata diuerſo reſpectu: vt paſſio D. N. Ieſu Chriſti, quam hoc tempore maioris hebdomadæ ope diuina nitimur venerari, lætificat, quatenus eam ſponte paſſus eſt, & nos cõtriſtat, quatenus eam infideles inflixerunt, iuxta illud, *Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.* quod poſt alios retulit gloſſa, [b] & multæ medicinæ proſunt vno reſpectu, & nocent alio. Salua, &c.

b Capit. 7. de conſec. dist. 5. [illegible]

S V M M A R I V M.

2 *Subdiaconatum eſſe ordinem non quidem participatiuè, vt putauit Durandus, ſed integre & iure diuino, vt cætera ſacramenta, ſecũdum communem, à Chriſto Domino inſtitutum, verum eſt. nu. 1. & 7. licèt que ei ſit annexum votum caſtitatis, quod eſt iuris diuini, quod ad ſui obſeruantiam eodem obligat iure, num. 3. & 5. ſitque ſolemne, quod matrimonium poſtea contractum irritet, nec Papa poſſit ius diuinum tollere, nu. 6. & 13. attamen inde non ſequitur, quin Papa, qui ſuper omni iure humano diſpenſat, nu. 8. poſſit ſecundum communem ex cauſa cum tali, vt ducat vxorem, diſpenſare. nu. 3. cui etiam concordat S. Thomas nu. 10. prout de facto ſæpe diſpenſauit. nu. 12. quandoquidem ſolemnitas voti, ex qua oritur dictum impedimentum, non iure diuino, ſed humano probatur inducta. nu. 7. & 11. nec Papa diſpenſando facit vt manente voto & obligatione voti non teneatur vouens illud obſeruare: ſed ex cauſa, vt poteſt, facit vt hoc non ſit materia voti, vt fit etiam, quando relaxantur iuramenta. nu. 13.*

3 *Diſpenſatio voti, etiam ſimplicis, etiam à Papa ſine cauſa facta, ipſo iure nulla eſt, ſicut & relaxatio iuramenti. nu. 4.*

9 *Diſpenſare poteſt ex cauſa Papa cum profeſſo, vt ducat vxorem, ſecundum communem Canoniſtarum & nonnullorum Theologorum, licet S. Thomas & alij Theologi contrarium ſenſerint. num. 10. & 11.*

CONSILIVM XXXVII.

PETO primo, an ordo ſubdiaconatus ſit inſtitutus à Chriſto Domino, an verò ſit iure tantùm humano introductus.

Secundo, an ſummus Pontifex poſsit diſpenſare, exiſtente cauſa iuſta, vt ſubdiaconus ducat vxorem.

A 1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo primò, certam & indubitatam eſſe mihi communem ſententiam Catholicorum Eccleſiam Sãctam Romanam venerãtem, tam Theologorum, quàm Iuris vtriuſque peritorum, ordinem ſubdiaconatus eſſe iuris diuini, hoc eſt ab ipſo Deo & homine Domino noſtro Ieſu Chriſto inſtitutum: ea ratione firma, quòd omne ſacramentum nouę legis eſt inſtitutum ab ipſomet Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto, vt nouiſsimum Concilium Tridentinum definiuit: [a] quod etiam ante illud communis omnium ferè Catholicorum affirmauit, [b] quia nemo præter Deum poteſt dare virtutem producendi gratiam gratum facientẽ, cùm ſolus ipſe illã creare poſsit: & de fide Catholica eſt, quod B ordo ſit vnum de ſeptẽ ſacramentis conferentibus gratiã.

a Seſſ. 7. can. 1.
b In 4. libr. ſent. diſt. 2.

2 Non obſtat dicere, id ſolùm eſſe verum de ordine presbyterij, ſed nõ de ordine ſubdiaconatus, eo quod aliqui, de quibus etiam videtur eſſe Durandus, tenuerunt, diaconatum, & ſubdiaconatum eſſe quidem ordinea participatiuè, ſed non integrè, vt ſacerdotium: quos latè refert Dominicus Sotus, [c] quia illud eſt contra communem Catholicorum opinionem, à qua (vt ait idem Sotus temerarium eſſet in hac materia perículoſa diſcedere: & reſpondet eius argumentis, & præfatam communem & fere omnium ſententiam multis antiquioribus teſtimonijs confirmat Thomas Vualdenſis. [d]

c Lib. 4. ſent. diſt. 24. qu. 1. art. 4.
d Tomo 2. de ſacramen. ca. 118.

C 3 Secundo reſpondeo, quòd ex prædicta reſponſione & concluſione non infertur, ſanctiſsimum Dominum noſtrum Papam non poſſe diſpenſare vt ſubdiaconus ducat vxorem ex iuſta cauſa: quia etiam omnia vota licita, etiam ſimplicia, ſunt iuris diuini, nam ius diuinum obligat vouentes ad implenda ea, iuxta illud [e] relatum in ca. *magna.* [f] *Vouete, & reddite Domino:* quorum prius, ſcilicet *Vouere*, eſt conſilij, poſterius vero, *reddere*, vel *implere vota*, eſt præcepti diuini, adeo quod diſpenſatio voti ſine iuſta cauſa facta eſt ipſo iure nulla, iuxta gloſſam ab omnibus receptam: [g] attamen conſtat, Papam relaxare poſſe omne votum ſimplex ex iuſta cauſa, immo eſſet error dicere contrarium. [h]

e Pſal. 75.
f De voto.
g In cap. non eſt de voto.
h Ca. 1. & c. non eſt. & c. magna. & per totum titul. de voto.

D 4 Iuramenta item ſunt iuris diuini, & non qualis qualis: ſed ſecundo præcepto Decalogi ſeruanda, & adeo quidem, quod relaxatio eius ſine iuſta cauſa facta eſt ipſo iure nulla, iuxta gloſſam ab omnibus receptam: [i] attamen quotidie ex iuſta cauſa relaxantur per Superiorem, adeo quod error eſſet dicere id fieri non poſſe. [k]

i In ca. quanto. de iureiuran.
k Ca. ſi Chriſtus cum ei adnotatis. de iureiuran.

5 Tertiò, quòd non ſolùm non ſufficit aliquid eſſe iuris diuini, ad hoc vt non poſsit Papa diſpenſare, ſed etiam non ſufficit obligationem adimplendi, vel non implendi eſſe iure diuino inductam. Nam vota & iuramenta licita non ſolùm ſunt iuris diuini, vel approbata iure diuino, ſed etiam obligatio adimplendi ea eſt inducta & præcepta iure diuino, per ſupradicta.

E 6 AD POSTERIOREM quæſtionem. Pro parte negante facit primo, quia Papa non poteſt tollere ius diuinum, immo vſque ad animam & ſanguinem tueri debet ea, quę in Euãgelio & Prophetis continentur, [l] at ſubdiaconatus iure diuino habet annexũ caſtitatis votũ, ergo Papa nõ poteſt cũ ſubdiacono diſpenſare vt ducat vxorẽ.

l Ca. ſunt quidam. 25. q. 1.

Secundo, votum contentum in ſubdiaconatu non ſolùm impedit matrimonium, ita vt peccet mortaliter, qui contrahit illud poſt ſuſceptum ſubdiaconatum, ſed etiam impedit valorem eius, ita quod ipſo iure eſt nullum, [m] & vt videtur, non alia ratione, niſi qua eſt inducta caſtitas in tali ordine iure diuino, cõtra quod nihil poteſt ſtatuere Papa.

m Cap. 1. qui cler. vel vouen.

7 Sed contrarium eſt tenendum. Primò quidem, quòd F ſolemnitas voti caſtitatis non eſt inducta iure naturali, nec diuino, ſed humano Eccleſiaſtico, vt eſt textus expreſſus in d. cap. 1. [n] tum in illis verbis, *Voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inuenta*, id eſt, quamuis omnia vota obligent iure diuino, nullum tamen votum eſt ſolemne caſtitatis, niſi ſolùm illud, quod eccleſiaſtica conſtitutione, & iure humano Eccleſiaſtico eſt tale. Tum quare non habet matrimonium fuiſſe inſtitutum ab ipſo Deo in Paradiſo, & in ſtatu innocentię, ſignificando ſolemnitatem voti caſtitatis ab Eccleſia poſt aduentum Chriſti fuiſſe inductã. Tum alijs verbis, quibus expreſsè dicit, ſolo voto caſtitatis ſolemnizato per religionis profeſſionem, & ordinis ſacri aſſumptionem annullari matrimonium poſt votum

n De voto li. 6.

A caſtitatis contractum, non quidem eo ſolo, quòd votum caſtitatis impediat iure diuino contrahere matrimonium, ſed quia iure humano eſt addita ei virtus ſolemnitatis, per quam id poteſt facere: & ita ille textus irrefragabiliter probat, quòd licet omne votum caſtitatis perpetuę licitum iure diuino prohibeat contrahere matrimonium, ſicut omne aliud votum licitum obligat iure diuino vouentem adimplendum, quod vouit, tamen illa vis, quam habet votum caſtitatis ſolemne factum per ordinem ſacrum, vel ſacram profeſſionem, non ineſt ei iure naturali, neque diuino, ſed iure humano Eccleſiaſtico.

8 Secundò, quòd eſt concluſio certa, & de fide Catholica, quod Papa poteſt diſpenſare circa omne ius humanū, iuxta cap. *cuncta per mundū.*[a] & tradunt omnes[b] & ſunt B multi canones de hac re,[c] adeo q; iudicaretur hæreticus, qui contrariū teneret. At conſtat ſolennitatē voti caſtitatis in ſubdiaconatu tacitè contentā eſſe iure humano inductā, ergo poterit ſuper ea iuſta de cauſa Papa diſpēſare.

9 Tertio, quod gloſſa & Innocentius recepti ab omnibus canonum peritis[d] tenent poſſe Papam diſpenſare iuſta de cauſa, vt monachus legitimè & ſanctè profeſſus regulam monachalem ducat vxorē, vt etiam nos poſt alios tradimus in Manu. confeſſ.[e] licet S. Thomas contrarium teneat[f] vt pleriq; ſentiunt, quamuis ibidem Caietanus eum aliquo modo conciliet cum communi, & multo nerC uoſius doctiſsimus Michael Medina Franciſcanus.[g] Ergo eadem, immo maiori ratione poterit Papa diſpenſare ſuper voto continentiæ contento in ſubdiaconatu.

a 9. q. 3. c. propoſuit. de conceſſ. prab.
b In c. qua in eccleſiarū de conſt.
c 25. qu. 1. & 2.
d In cap. cum ad monaſteriū. § fin. de ſtatu mon.
e Ca. 12. nu. 71.
f In 2. 2. quæ. 88. art. 11.
g In l. de continen. ſacre.

10 Quartò, quòd non ſolùm omnes Canoniſtæ, & etiā omnes qui Canonicam ſcientiam cum ſapientia Theologica coniunxerunt, ſed & prædicti magni Theologi, Caietanus quidem ordinis Prędicatorum, & Medina ordinis ſeraphici Franciſcani, affirmant poſſe Papam diſpenſare ſuper voto ſolemni religionis, immo omnes Theologi, & Canoniſtæ, & Iuriſtæ aſſerunt cum ipſomet S. Thoma,[h] quòd Papa poteſt diſpenſare in voto facto ſolemni per ſuſceptionem ſacri ordinis, etiam ſacerdotij, ergo à fortiori ſuper voto contento in ſubdiaconatu.

h In d. art. 11.

11 Quintò, quòd ipſemet S. Thomas[i] reddendo ratioD nem quare poteſt diſpenſare Papa ſuper voto ſacri ordinis ſuſceptione ſolennizato, & non ſuper voto monachali, ait votum ordini ſacro annexum eſſe annexum ei accidentaliter ſtatuto Eccleſiæ, & iure humano: quem quo ad hoc omnes tam Theologi, quam Canoniſtæ ſequuntur. Cum ergo votum ſubdiaconatus ſolemnizetur per ſuſceptionem ſacri ordinis, palam eſt S. Thomam & omnes Theologos, & Canoniſtas affirmare, poſſe Papam ſuper voto caſtitatis ſubdiaconatus diſpenſare.

i Vbi ſupra.

12 Sextò, quòd frequentiſsimè ſummi Pontifices diſpenſauerunt ſuper voto ſolemnizato per ſuſceptionem ſubdiaconatus, & diaconatus, in Hiſpania præſertim, vbi E etiam nos cognouimus diſpēſatos, & in Italia, vt frequenter audiuimus: & me ſupplicante fel. recor. Gregorius XIII. diſpenſauit cum quodam nobili viro ex cauſis iuſtis, vt non obſtante ſubdiaconatu poſſet ducere vxorem, & duxit. Quibus rationibus concluditur non eſſe dubitandū S.D.N. habere poteſtatē diſpenſandi iuſta de cauſa ſuper voto ſolemni caſtitatis in ſubdiaconatu incluſo.

13 Non obſtant in contrarium adducta. Non quidē primum: ad quod concedimus primò non poſſe quidem Papam tollere ius diuinum, ſed negamus non poſſe iuſta de cauſa diſpenſare, vt quotidie diſpenſat, in votis & iuramentis, quę ſunt iuſſa etiam præceptis decalogi, vt omnes tradunt poſt Innocentium[k] & in reſponſo ad priorem F quæſtionem latius eſt dictum. Papa enim non facit, vt manente obligatione & voto iſte non teneatur ſoluere votum, aut iuramentum adimplere, ſed facit, vt in hoc caſu hæc nō ſit materia voti, quod poteſt facere: & hoc non eſt tollere ius diuinum. Secundo reſpondemus, verum quidem eſſe, ſubdiaconatui annexum eſſe votum caſtitatis ſolemne, ſed nego, quòd illa ſolemnitas ſit inducta iure diuino, vt expreſsè habetur cap. 1.[l]

k In c. qua in eccleſiarū. de conſtit. & in 3. ſenten. diſt. 37.
l De voto, li. 6.

Ad ſecundum reſpondetur negando, quòd ratio, quare votum caſtitatis ſolemne impediat & dirimat matrimonium contractum, ſit, quod iure diuino prohibeatur, ſed quod ſolemnitas voti caſtitatis eſt inducta iure humano,

A vt eſt textus expreſſus in d. cap. 1.[a] Salua, &c.

a De voto, li. 6.

S V M M A R I V M.

1 Papa (contra ſententiam, quæ attribuitur S. Thomæ) ex cauſa diſpenſat, vt monachus matrimoniū cōtrahere poſſit & n. 9.
2 Matrimonium ſtatui ſacerdotali repugnare videtur. & nu. 2.
2 Repugnantia vt ſimul ſtent, efficere nequit Papa.
2 Sacrorum miniſteriorum ſummam munditiem & attentionem requirit, quas tamen coniugati habere etiā poſſunt. & nu. 13.
3 Sacerdotiū noui teſtamenti mundius, quā veteris, miniſtrandū.
4 Papa nequit ſuper lege diuina ſed ſic ſuper humana diſpenſare. num. 6.
4 Traditio illa habetur pro lege diuina, quam Apoſtoli verbo vel facto, vt à Chriſto, non autem tanquam à ſe ipſis latam proB mulgauerunt: prima indiſpenſabilis, ſecunda non. & nu. 14.
4 Traditio Apoſtolica ſacerdoti matrimonium contrahere vetare videtur.
5 Ordinatus ſacris, ſi matrimonium contrahat, eſt deponendus.
6 Deo res ſemel dicata ad humanos vſus non poteſt transferri, ex grauis tamen cauſa ab habente poteſtatem poteſt. nu. 16. non tamen in illum qui ſit contrarius ſui natura vſui diuino, in quem ſuit dicata. num. 18.
6 Lex clericis matrimonium prohibens cum ſit humana, eſt diſpenſabilis. num. 15.
7 Sacerdotibus veteris legis matrimonium contrahere licebat.
8 Sacerdotiū & coniugiū concurrere in vno homine poſt EuangeC liū potuerūt, & nūc poſſūt, vt eſt apud Orientales. & n. 10. 12.
9 Monachus ex diſpenſatione Papæ poteſt definere eſſe monachus, ita vt exuto monachatu poſſit contrahere matrimonium.
9 Papa ſecundū omnes ex cauſa diſpenſare poteſt cū presbytero, vt vxorem ducat. & etiā cum Epiſcopo. & Archiepiſcopo. n. 18.
10 Continentia ordinis ſacri non eſt de eſſentia, nec tam ei annexa, vt ſeparari nequeat.
11 Diſpenſauit ſæpius Eccleſia, vt liceret ſubdiaconibus, diaconibus, at etiā monacho, qui ſimul erat & archipresbyter, vxorē duceret.
12 Papa ex plenitudine poteſtatis diſpenſare poteſt ex cauſa cum presbytero, vt matrimonio contracto, ac etiam ſacerdotio, diuerſis tamen temporibus, vtatur.
16 Calice, & alio vaſe conſecrato in neceſſitate ad bibendum vti D poſſumus.
16 Sacram rem aſſumere, vt medium neceſſarium ad componendam confirmandamque pacem vel fidem alicuius magni populi, non eſt eam aſſumere in profanos vſus, ſed ſanctos.
17 Papa diſpenſare poteſt, vt ſacerdos, & monachus citra irregularitatem præbeantur, & cauſas criminales exerceant.
19 Ordinibus ſacris conſecrati omnes, ſiue ſint ſubdiaconi, ſiue quiuis alij Superiores, eadem lege ad continentiam obligantur, eademque ſpecie peccati peccant omnes, nec ordinum diuerſitas addit qualitatem neceſſario confitendam: licet qui in ſuperiori ſunt ordine, grauius peccent.
20 Continentia perpetua bono etſi nihil videatur melius, tamen meliora reperiuntur, maximè ſi bonum publicum conceE rnant. & num. 21. 22.
20 Bona certa ſunt incertis meliora, ſed hoc, ſi cætera ſint paria. & num 22.
21 Voluntaria Deo inuoluntarijs gratiora, cùm cætera ſunt paria. & num. 22.
21 Diſpenſandi iuſta cauſa adeſt, cū votum maius bonū impedit.
22 Obedientia voluntas propria, victimis aliena caro mactatur.

CONSILIVM XXXVIII.

QVÆRITVR primo, an Papa iuſta de cauſa poſsit diſpenſare, vt presbyter ritè ordinatus ducat vxorē.

Secundo, an etiam poſsit facere, vt id liceat Epiſcopo, vel Archiepiſcopo.

F Tertio, an in caſu occurrenti ſit iuſta cauſa id faciendi.

1 AD PRIMAM RESPONDEO, partem eius negatiuam tenere Iodocum Clichthoueum[b] & Ioannem Maiorem[c] & Michaelem à Medina.[d] Pro quibus facit primo opinio, quæ adſcribitur S. Thomę[e] nempe, quòd nulla ex cauſa poteſt Papa diſpenſare, vt monachus contrahat matrimonium, per cap. *cum ad monaſterium.*[f]

Secundò, quòd ſtatus coniugalis videtur repugnare ſtatui ſacerdotij, & ſacri ordinis, vt ſignificat Innocentius III.[g] dum conſultus de quibuſdam clericis coniugatis volentibus beneficia eccleſiaſtica retinere, ſic ait: *In horum conuerſatione cithara cum pſalterio malè concordat. Cùm ergo vir cogitet quomodo placere poſſit vxori, & ideo minus quæ Dei ſunt*

b De continentia ſacerdotū cap. 14.
c In 4. ſi. ſent. diſt 38. qu. 1. col. 4. & ſeq.
d Lib. 1 ca. 1. de ſacror. hom. contin.
e In 2. 2. quæ. 88. art. 11.
f § fin. de ſta. mon.
g In c. diuerſis fallacijs. de cleric. coniug.

valeat

valeat cogitare, cùm quaſi diuiſus in duo plenam ſui non habeat poteſtatem, vt ei, a quo ſtipendium recipit, plenius famuletur. At Papa non poteſt efficere, vt repugnantia & contraria ſimul ſe compatiantur. [a]

2 Tertiò, quòd miniſterium ſacrorũ ordinum ſummam requirit munditiam, iuxta illud, [b] *Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum.* per quod Innocentius reſcribendo ſancto Exuperio ait, [c] *Seruientes ſacris obligationibus puros, & ab omni labe purgatos ſibi vindicare diuina miniſteria. neque eos ad ſacra officia ſas ſit admitti, qui exercent etiam cum vxore carnale conſortium: quia ſcriptum eſt, Sancti eſtote, &c.*

Quarto, quod ſacrum myſterium non ſolum munditiam ſummam, ſed etiam ſummam in miniſtrando animi attentionem requirit, vt prædicti Innocentius [d] & Cyprianus, [e] ſignificant. At ſcitum eſt illud (quod non latuit Cl. ſſani prædictam. [f]) *Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus.* & illud, *Qui binos lepores vna ſectabitur hora, Vno quandoque quandoque carebit vtroque.* iux. l. *nemo* [g]

Quinto vrget argumentum prædicti Innocentij tactum in d. cap. *propoſuiſti.* & dilatatum per Gregorium [h] quòd ſacerdotium noui teſtamenti mundius, reuerentius, & attentius debet adminiſtrari, quàm miniſterium veteris teſtamenti: & quod etiam in veteri teſtamento ſacerdotes, quo tempore miniſtrabant, à coniugibus abſtinebant. Cum ergo ſacerdotium noui teſtamenti ſit iugiter adminiſtrandum, ſacerdos eius iugiter debet à coniugio abſtinere.

4 Sexto, quod Papa non poteſt diſpenſare in lege diuina, [i] at lex ne ſacerdos contrahat matrimonium, videtur eſſe diuina D.N. Ieſu Chriſti, licet non ſit ſcripta in Euangelijs, ſed tradita ab Apoſtolis, qualis traditio pro lege habetur diuina, vt videtur aſſerere Auguſtinus [k] & probatur, quia multa fecit Ieſus, quæ non ſunt ſcripta, [l] quæ Apoſtoli promulgarunt verbo, & facto, non vt legislatores, ſed vt legis à Chriſto latæ promulgatores, vt omnes fatentur: & conſuetudo ac traditio Eccleſiaſtica videtur habere, quòd numquam licuit cuiquam ſacerdoti coniugium contrahere, & eo, ac ſacerdotio ſimul vti. Igitur non poterit circa eam diſpenſare Papa.

5 Septimò, quòd omnis ordine ſacro initiatus eſt inhabilis ad contrahendum matrimonium: adeo quod ob tale contractum deponi poteſt. [m]

Octauo, quod tenere contrariam partem videtur eſſe in fauorem hæreticorum execrantium legem inhibentem matrimonium ſacris initiatis, & Catholicorum malè & importunè petentium, vt præfata lex abrogetur: cùm qua ratione dici poteſt poſſe Papã diſpenſare circa eã, eadem concludi poſſit poſſe illũ eam abrogare, & per abrogationẽ eius innumeris fornicationibus & adulterijs obuiare.

6 Nono, quòd id quod ſemel dicatum Deo eſt, non poteſt in vſus humanos transferri. [n] neque conſecratum poteſt, dum durat, deſinere eſſe conſecratum. [o]

His tamen non obſtantibus, quæ verè non obſtant, contrarium eſt tenendum. Primò quidem, quòd Papa poteſt diſpenſare circa omnem legem humanitus in ſcriptis, vel ſine illis latam, aut inductam. [p] At omnis lex, quæ prohibet, ne ſacerdos contrahat matrimonium, eſt humanitus in ſcriptis data, vel conſuetudine Eccleſiaſtica inducta: ergo circa eam poteſt Papa diſpenſare eximendo illum, aut illum ab eius obligatione iuſta de cauſa.

7 Secundò, quòd in veteri teſtamento licebat ſacerdotibus ducere vxores, vt palam eſt ex mille locis teſtamenti veteris, [q] & Chriſtus non inuenitur ſtatuiſſe contrarium, immo ipſemet elegit in Apoſtolos aliquos viros coniugatos, ſecundum omnes.

Tertiò, quòd nec vlla lege naturali eſt id prohibitum. Tum quòd ante omnem legem diuinam ſupernaturaliter in veteri teſtamento datam coniugati erant ſacerdotes, vt probatur cap. *quam periculoſum.* [r] adiuncta gloſſa, quæ habet, quòd primogeniti (non diſtinguendo inter non coniugatos, ſiue coniugatos, qualis erat Eſau, cum vendidit primogenita ſua Iacob, [s]) offerebant ſacrificia: & ſucceſsiuè probat quòd ſacerdotes erant coniugati. Tum quia ius naturale definitur eſſe, quod eſt per ſe notum, aut ex eo in bonam conſequentiam infertur, iuxta *ius naturale* [t] & traditur communiter à Doctoribus [v] & à S. Thoma. [x] At nõ eſt per ſe notũ, neq; deducitur ex per ſe notis in bonã conſequentiã, quòd ſacerdos nõ poſsit eſſe coniugatus: ergo nõ eſt dicendũ id iure naturæ eſſe prohibitũ.

8 Quartò, quòd ex ſacra Euangelij hiſtoria habetur, poſſe coniugium, & ſacerdotium in eodem homine concurrere, vt concurrit in B. Petro omnium Apoſtolorum Principe, de cuius ſocru fit mentio in Euangelio [b] & in Eccleſia Orientali etiam hodie concurrunt, & quidem iuſtè ſecundum omnes in eis, qui primò contraxerunt matrimonium, & poſtea efficiuntur ſacerdotes: quod colligitur ex epiſtola Pauli, [c] & tradunt communiter omnes [d] & probant multa capp. quæ adducit Gratianus. [e]

9 Quintò, quòd communis opinio, in qua ſunt Ricardus Palud. Ioannes Maior in lib. 4. ſent. diſt. 38. & gloſſa Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Panormitanus, & communiter omnes [f] immo & Caietanus alioquin defenſor acerrimus S. Thomæ [g] tenet, Papam poſſe diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt contrahat matrimoniũ. Quin & Sotus [h] etiam ſi defendat S. Thomam qui videtur dicere contrarium, tenet tamen communem ad hunc ſenſum, quòd poteſt facere Papa vt monachus deſinat eſſe monachus, & exuto monachatu contrahat matrimonium. At omnes reputant difficilius defendere, quòd Papa poſsit diſpenſare cum monacho, quàm cum ordine ſacro inſignito: ergo à fortiori poterit diſpenſare cum eo.

Sextò, quòd etiam S. Thomas qui communiter dicitur tenere [i] quòd non poteſt Papa diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, expreſsè affirmat ibidem Papam poſſe diſpenſare cum presbytero iuſta de cauſa, vt contrahat matrimonium: quod ipſum affirmat Caietanus & Sotus [k] addentes, quod diſpenſatio ſuæ Sanctitatis valeret, etiam ſi abſque iuſta cauſa id faceret, niſi eſſet iniuſta.

10 Septimò, quòd continentia non eſt de ſubſtantia & eſſentia ſacri ordinis, nec ſuapte natura illi adeo annexa eſt, quòd ſeparari nequeat. Tum quòd nullo iure id cauetur. Tum quod per ſacras literas conſtet eſſe inuenta, & adhuc inueniri ſeparata aliquando iuſtè, aliquando iniuſtè. Iuſte quidem in Petro, & alijs, qui ſimul fuerũt ſacrati, & coniugati, & in Orientali Eccleſia omnes, qui poſt coniugium contractum ordine ſacro initiantur, vt prædictum eſt. Iniuſtè verò omnes coniugati, qui in Eccleſia Latina, poſt coniugium legitimè contractum, ſine vlla diſpenſatione, & ſine legitimo vxorum conſenſu ſacris initiantur, hi enim verum ordinem, & eius characterem indelebilem ſuſcipiunt, & fiunt ſacrati, [l] & nihilominus ſunt veri mariti ſuarum vxorum: ergo non ſunt inſeparabiliter coniuncta, & conſequenter legitima poteſtate poſſunt ſeparari. Per quam rationem S. Thomas poſuit inter monachatum & presbyteriũ præfatã differentiã, nẽpe quòd poſsit diſpenſare cũ presbytero, non autẽ cum monacho.

11 Octauo, quod Sacroſancta Sedes Apoſtolica frequenter diſpenſauit cum ſubdiaconibus, & aliquando cum diaconibus, vt contraherent matrimonium, vt multi teſtantur, præſertim præfatus à Medina, qui [m] ait, ſe vidiſſe multas ſubdiaconorum diſpenſationes, & non paucas diaconorum. Ramirus delato ſibi regno Aragoniæ, item Ramianus, qui monachus & archipresbyter erat, matrimonium ex diſpenſatione S. Sedis Apoſtolicæ contraxit, vt teſtantur Paludanus, Caietanus & alij graues hiſtorici, quos nouè citauit prædictus à Medina [n] & latè confutat id negantes, [o] & videtur quod Papa id fecit tamquam Vicarius Chriſti, aſsiſtente ſibi diuina prouidentia, & habito grauiſsimorum virorum conſilio, quod grauiſsima res exigebat, & ita piè credi poteſt non potuiſſe errare, iuxta doctrinam S. Thomæ [p] communiter receptam. Cùm ergo nullo iure diuino naturaliter indito, neque ſupernaturaliter tradito vetentur ſacerdotibus matrimonia: cumque cõtinentia, & ſacerdotium nõ ſint inſeparabiliter annexa, immo ipſiuſmet D.N. Ieſu Chriſti electione ſacerdotia & coniugia in eiſdem hominibus ſimul cõcurrant: cùmque Sacroſancta Sedes Apoſtolica nõ ſolùm cum ſacris ordinibus initiatis, ſed etiam cum monachis diſpenſauerit frequenter: cum denique S. Thomas & alij, qui mordicus tenent non poſſe Papam diſpenſare cum monacho, vt matrimonium contrahat, ingenuè & expreſsè affirment poſſe diſpenſare cum preſ-

a L. vbi repugnantia ff. de reg. iur. ca. ſolitudinem. de appell.
b Leuit. cap. 19. & 20.
c Ca. propoſuiſti. 82. diſt.
d Vbi ſupra.
e Ca. quãdo. de conſec. diſt. 5.
f Ca. diuerſis
g C. de oſſeſſo.
h Capit. ante triẽnium. 31. diſt.
i Capit. ſunt quidam. 25. q. 1.
k Cap. eccleſiaſticarum 11. diſt.
l Ioan. v. lt.
m Cap. ante triẽnium cum multis ſeqq. 32. diſt.
n Cap. quod ſemel id. iun. concord. de reg. iur. lib. 6
o Ca. tempore. 14. q. 6
p Ca. vnde per modum 9. q. 3. ca. propoſuit. de conceſ. prabẽ.
q Et Luc. ca. 1. quid ea pro poſuit in ca. licet Heli. de ſimon.
r 7. q. 1.
s Geneſ. 25.
t 1. diſt.
v In 3. lib. ſententiarum. diſt. 37.
x 1. 2. qu. 94. art. 2.
b Mat. 8. & Luca 4.
c 1. ad Timo. 3. & ad Titum 1.
d In 4. ſent. diſt. 38.
e In diſt. 27. 28. & 31. & 32.
f Ca. cum ad monaſterium. de ſtat. mona.
g In opuſcul. ſuis tomo 1. tracta. 27.
h In lib. 7. de iuſt. & iur. art. 3.
i In 2. 2. quæ. 88. art. 11.
k Vbi ſupra.
l Capit. quod quidam. 1. q. 1.
m In diſt. lib. 5. c. 100.
n Diſt. lib. 5. ca. 20.
o In diſt. lib. ca. 32.
p In quolibet. 9. art. 16.

byteto iuſta de cauſa, vt id ei liceat: intrepidè tenendum eſt poſſe Papam de plenitudine ſuæ poteſtatis diſpenſare cum quolibet ſacro ordine initiato, tam presbytero, quàm ſubdiacono, & diacono, iuſta de cauſa, vt id ei liceat.

12 Ad ea, quæ in oppoſitum adducta ſunt, reſpondetur, concedendo præfatos Ioãnem Clicthoneũ, & IoannẽMaloré, & aliquos alios id tenuiſſe, quos Michael à Medina videtur ſequutus [a] ſed hunc [b] declaraſſe ſuam ſententiam intelligendam eſſe in hoc ſenſu, quòd nõ poteſt Papa diſpenſare cum presbytero, vt ita contrahat matrimonium, quòd ſimul vtatur eius, & ſacrorum ordinũ exercitio, nõ autẽ quòd nõ poſsit diſpenſare, vt relicto ſacrorũ ordinũ exercitio poſsit vti coniugio, & actibus cõiugalibus. Quę declaratio honeſtiſsima quidem reſtrictio eſt, & digna, quæ in caſu præſenti ſuſcipiatur, & ſeruetur. Quamquam profecto rationes pro noſtra parte adductę probant, quòd ſtricto iure Papa de plenitudine poteſtatis, ſi iuſta cauſa occurreret, poſſet diſpenſare, vt etiam aliqua temporis parte vteretur exercitio ſacerdoris, non vtendo eodem tempore exercitio coniugij more antiquo ſacerdotum veteris Teſtamenti, & nouo ſacerdotum Orientalis Eccleſiæ. Quamuis arbitrer vix poſſe occurrere vllam iuſtam cauſam, quæ ad tam amplam relaxationem faciendam ſufficeret: vix enim poteſt occurrere caſus, in quo non ſufficiat diſpenſatio ad contrahendum coniugium, & vtendum eo, abſtinendo à ſacrorum ordinum, exercitio.

a In præd. lib. 5. ca. 7.
b Eod. li. cap. 100.

Ad primum ergo argumentum oppoſitorum reſpondetur, negando aſſumptum in eo nempe quòd Papa non poſsit diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt matrimonium contrahat, per adducta in argumento quinto pro noſtra parte formato.

13 Ad ſecundum autem reſpondetur, concedendo quidem honeſtum & decorum eſſe, vt miniſtri ſacrorum à coniugiis abſtineant: & ideo latam eſſe legem, qua ſacris initiati fiunt inhabiles ad coniugia. [c] Negando tamen, quod ſuapte natura ita ſibi repugnent ſacerdotium, & coniugium, vt nulla potentia in eodem concurrere poſſint, per adducta in primis quatuor argumentis, [d] pro noſtra parte formatis.

c Capit. ante triduanum. 31. diſt. & clem. 1. de conſang. & affin.
d Nu. 7.

Ad tertium, quartum, & quintum, reſpondetur primò, concedendo quidem miniſterium ſacrorum magnã munditiam & attentionem requirere, negando tamen, quod ſufficientem non poſsint habere, ſeparando ſe ad tempus ab exercitio coniugali, vt eſt credendum habuiſſe ſe Aaronem, Samuelem, Zachariam, & alios ſimiles. Secundò reſpondeo, quòd in propoſito caſu non quęrimus diſpenſationem, qua liceat viro ſacro contrahere matrimonium, ita quod poſsit vti eo ſimul & ordinum exercitio, ſed vt relicto alijs ſacerdotibus ſacerdotali miniſterio ipſe ob magnam neceſsitatem occurrentem coniugio contrahendo vtatur. cui rei nihil obſtãt illa duo argumenta.

14 Ad ſextum reſpondeo, quòd duplicis generis ſunt traditiones Apoſtol. vt colligitur ex S. Thoma recepto [e] præſertim in reſponſione ad primum. Aliæ quidem, quas ipſemet Chriſtus tradidit, quales ſunt traditiones ſacramentorum, & fidei Catholicæ, quarum non fuerunt latores, ſed promulgatores Apoſtoli. Aliæ verò, quas ipſi ſua poteſtate tanquam Prælati Eccleſiæ tradiderunt, qualis eſt de non comedendo ſuffocatum lata in ſuo Concilio omnium primo, [f] qualis item eſt de non ordinando bigamo, [g] & priores quidem eſſe diuinas leges, & indiſpenſabiles, poſteriores autem humanas, & diſpenſabiles, vt ibidem ait S. Thomas receptus & quòd lex ne viri ſacrati ducant vxores non eſt traditio prioris ordinis, ſeu ſpeciei, ſed poſterioris: & ita poteſt circa eam diſpenſare Papa, qui eamdem poteſtatem habet, quàm ipſi Apoſtoli à Chriſto ſuſceperunt. [h]

e Quolib. 4. art. 13.
f Actuum c. 15.
g 1. ad Timo. 3. ad Tit. 1. & 26. diſtin. per totam.

15 Ad ſeptimum concedimus omnem virum ordine ſacro inſignitum eſſe inhabilem ad matrimonium contrahendum iure humano Apoſtolico: negamus tamen eſſe inhabilem iure naturali, vel diuino ſupernaturaliter dato, vt ſupra probatum eſt: & conſequenter poteſt Papa circa illud diſpenſare, cum ſit ſupra omne ius humanum. [i]

g Cap. in nouo. 21. diſt. c. 1. de homic. li. 6.
i Le. princeps. de legib. cap. edita per mũ dum. 9. qu. 3.

Ad octauum negamus vllam ex hoc fauorem præſtari hæreticis, neque Catholicis improbè petentibus relaxationem legis de continentia viris ſacris impoſita: non enim ex eo, quòd Princeps poſsit abrogare aliquam legẽ, & illum aut illum eximere ab ea, conſequitur conuenire reipubl. vt eam abroget: & ita licet ex noſtra concluſione inferatur, poſſe Papam de plenitudine poteſtatis pręfatam legem abrogare, vti humanitus latam, non tamen ex eo infertur conuenire reipub. vt ea tollatur, cùm plurimis rationibus conuincatur illam legem eſſe conuenientem, decoram, & valde vtilem reipub. Chriſtianæ, & ſtatui clericali, & Deo deuoto quarum multas colligunt præfatus Sotus & Medina vbi ſupra.

16 Ad nonum reſpondet Caietanus [a] & præfatus à Medina [b] ex quorum & aliorum mente, præſertim Ioannes Andreas [c] reſpondetur primò, quod illa regula, *ſemel*, procedit in tranſlatione rei Deo dicatæ, ad humanos vſus, facta ſine cauſa, & per non habentem ad id poteſtatem: non autem de tranſlatione facta iuſta de cauſa per habentem poteſtatem, qualis eſt Papa, qui licet mea ſententia non poſsit de plenitudine ſuæ poteſtatis paſsim & quomodolibet transferre ad humanos vſus, neque per quamcumque auctoritatem, & propter quamlibet cauſam, negandum tamen quod non poſsit aliquo caſu transferre per auctoritatem Vicarij ſummi adminiſtratoris omnium Dei aliquid Deo dicatorum, occurrente grandi neceſsitate illius caſus: vt ſacerdos Achimelech panes propoſitionis Deo ſanctificatos tradidit Dauid, & pueris eius laicis ob neceſsitatem famis, qua premebãtur [d] per quod & illud. [e] *Miſericordiam volo non ſacrificium*, probauit Dominus [f] licere ſabbato diſcipulis ſuis eſurientibus vellere ſpicas, &c. & conſequenter tempus ſabbatorum Deo dicatorum & ſanctificatorum poſſe propter neceſsitatem & caritatem in vſus hominum impendi: vnde D. Ambroſius [g] definit, vaſa aurea & argentea Deo ſacrata poſſe in redemptionem captiuorum, & in ſuſtentationem pauperum impendi, non ſolum fracta, vel alio modo profanata, ſed etiam durante ſanctificatione, per illa verba. *Quod ſi deſunt noua, & quæ nequaquã initiata id eſt. ſacrata videantur, & in huiuſmodi, quos ſupra diximus vſus omnia arbitror piè poſſe cõuerti.* Vnde neceſsitate, inſtante vt recte Caieta. ait, liceret in calice, vel alio ſacrato vaſe bibere. Secundo reſponderi poteſt, quòd aſſumere rem ſacratam in vſum & medium neceſſarium ad componendam vel conſeruandam alicuius magni populi Chriſtiani pacem, vel fidem Catholicam, & caritatem, & gratiam Dei, qua in ęternam gloriam peruenIatur, non eſt rem ſacratam aſſumere in vſus profanos, ſed pios, & ſanctos: pro valde enim ſacra & pia re commendauit D.N. ſuis Diſcipulis pacem & caritatem, per illud, *Pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis* & illud, *Hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos.* & alia plurima, quibus apte reſpondet illud Concilij Vienneſis. [h] *Niſi tempore pacis non colitur pacis auctor.*

a In d. tract. 27. tomo 1.
b Præfato li. 5. ca. 40.
c In Mercuria. præfat. regular. ſemel Deo & ind. ca. cũ ad mo. naſterium de ſta. monach.
d 1. Reg. c. 21.
e Oſee 6.
f Matt. 12. & Luc. 6.
g Cap. aurũ. 12. q. 2.
h In princip. clem. dudum. de ſepult.

17 Tertiò, quòd licet Deo dicata non poſſent transferri ad vſus humanos, qui ſuapte natura, & iure naturæ eſſent contrarij vſui diuino, ad quem ſunt dicata, poſſent tamen transferri ad vſus humanos, qui ſolùm iure humano ſunt illis cõtrarij. Poteſt enim Papa facere facultatẽ, vt presbyteri & monachi arma capiant in infideles, & alios iniuſtè bellantes, ob magnam neceſsitatem, licet iure humano ſint eis vetita, iuxta cap. *clerici*. cum ei concordantibus [i] & quòd iudicarent in cauſis criminalibus ſine vllo metu irregularitatis, licet iure humano id eis vetetur, [k] & ita licet iure humano ſit vetitum coniugium ordine ſacro inſignito, quia tamen non eſt ſuapte natura & iure naturali ei contrarium, poteſt per auctorem eiuſdem iuris humani ob iuſtã cauſam ad id habilis fieri.

i De vita & honeſt. cleric.
k Ca. ſententiam ſanguinis. ne cleri. vel monachi.

18 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM reſpondeo breuiter, quòd ſicut Papa iuſta de cauſa poteſt facere facultatem ducendi vxorem presbytero, ita poteſt facere etiam Epiſcopo, Archiepiſcopo, & cuilibet ſuperiori. Tum quia eadem lege continentię obligantur preſbyter, diaconus, & ſubdiaconus, qua Epiſcopus, & Archiepiſcopus, & alij ſuperiores. iuxta ca. *lex.* [l] cuius verba ſunt hæc, *Lex continentiæ eadem eſt altaris miniſtris, quæ Epiſcopis, aut presbyteris.* Ad idem facit cap. *Epiſcopus.* [m] & ita vna & eadem lege, ſiue vno & eodẽ voto ſolemni tenetur quis, &

l 31. diſt.
m Eo. ca... no. eadẽ diſt.

eadem obligatione ad continentiam, ſuſcepto ſolo ſubdiaconatu, quod tenetur poſtea ſuſcepto diaconatu, preſbyteratu, & epiſcopatu, & adeo quidem, quòd licet magis peccet fornicando, qui eſt omnibus ſacris ordinibus inſignitus, quàm qui ſolùm ſubdiaconatu, eadem tamen ſpecie peccati peccat, & non interuenit circumſtantia, quæ mutat ſpeciem peccati, neceſſariò confitenda: ſicut nec religioſus, qui eſt prælatus alicuius ordinis, fornicando peccat alia ſpecie peccati, quã ſi eſſet religioſus ſimplex profeſſus, cum vno & eodem voto ſolemni caſtitatis omnes obligentur, per ea quæ poſt alios diximus in Manual. confeſſ. [a]

19 Tum quia in aſſumptione ſubdiaconatus omnes incipiunt obligari ad continentiam, & fieri inhabiles ad cõiugium ſiue voto expreſſo, ſiue tacito, ſiue inuiolabili ſtatuto Eccleſiæ. [b] Tum quia epiſcopatus non eſt ordo, ſecũdum communem Theologorum ſententiam, [c] eſto quòd opinio Canoniſtarum contraria magis conſona videtur iuri communi, & Concilio Tridentino per ea quæ diximus in Man. confeſſariorum, [d] & ita certius eſt Epiſcopũ obligari ad continẽtiam ratione ordinum ſubdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, qui ſecundum omnes & ipsã fidem Catholicam ſunt veri ordines, quàm ratione Epiſcopatus, qui non eſt verus ordo ſecundum communem Theologorum.

20 AD TERTIAM QVAESTIONEM reſpondetur, quòd pro parte negatiua, nempe, quod non occurrat iuſta cauſa diſpẽſandi in caſu præſẽti, facit primo illud. [e] *Non eſt æqua ponderatio cõtinentis animi*, quod ſecundum aliquos ſonat nullum eſſe bonum melius continentia perpetua.

Secũdo, quod bona certa meliora ſunt incertis, [f] & præſentia futuris, iuxta illud Claudiani citatum à gloſſa. [g] *Omne futurum Deſpicitur ſuadentq; viru præſentia fructũ*. At in propoſito caſu bona, ob quæ petitur hæc diſpenſatio, ſunt, quod niſi certus ſucceſſor præſentis Regis declaretur, multis rationibus timetur maximus tumultus vnius magni Regni, magnæq; ſeditiones inter magnates eiuſdem Regni prætendentes illud ſibi competere, maxima item bella inter ipſum Regnum, & eius regnicolas ab vna parte, & quoſdam alios Reges, & principes exteros, qui iure cognationis, vel alio illud ſibi obuenire videntur putaturi, & quies futura & prouentura ex matrimonio per diſpenſationem contrahendo. at ea ob quæ Innocentius & omnes alij, [h] & Ioannes Andreas, [i] & D. Thomas, [k] & reliqui omnes tenent Papam poſſe diſpenſare cum presbytero, debẽt eſſe certa: hæc autem ſunt incerta & futura, ergo non ſunt æquè bona, ac bonum continentiæ præſens, & certũ, quod amittitur, & conſequenter nec iuſta cauſa diſpenſandi ſuper illo.

21 Tertio facit, quod cum voluntaria gratiora ſint Deo, quàm inuoluntaria, [l] & coniugium ſit futurum inuoluntarium huic, pro quo petitur diſpenſatio, qui eſt perſona præcellenti virtute continentiæ prædita, cuiq; illius, quàm in ætatem ſenectuti proximam inuiolabiliter obſeruauit, violatio ſit futura moleſtiſſima, ſequitur, vt futurum inuoluntarium matrimonium non ſit adeo gratum Deo futurum, ac continentiæ præſentis obſeruatio, & conſequẽter vt non ſit locus diſpenſationi faciendæ.

His tamen non obſtantibus tenenda eſt pars affirmatiua. Primò quidem præſuppoſita illa vera ſententia S. Tho. communiter recepti (quicquid Altiſiodoreo. & aliquot alij Theologi relati à Caietano & Medina tenuerint, cõtra quos eſt caſus in cap. 1. [m] nempe quòd votum ex iuſta cauſa relaxari poteſt, dicendum eſt autem iuſtam cauſam diſpenſandi adeſſe, cùm votum eſt maioris boni impedimentum, ſiue impeditiuum, vt docet S. Thom. communiter receptus. [n] At in caſu propoſito votum cõtinentiæ eſt impedimentum maioris boni, nempe certi ſucceſſoris in Regno. ergo, &c. Secundo, quia omne votum cõuerti põt in melius: at bonum commune eſt melius & dignius bono priuato. [o] Ergo votũ continentię, quod cõtinet bonum priuatum, poteſt auctoritate legitima conuerti in ſacramentum matrimonij, per quod certus Regni ſucceſſor, & conſequenter pax, & Chriſtianiſmus eius conſeruetur. Multa præterea Indiarum, & noui orbis Regna, quæ Chriſtianiſmum ſuſceperunt, & conſeruant auctoritate, prudentia, potentia, & virtute militari Regni, cuius ſucceſſor certus quæritur, deficerent à fœdere Regni, immo & à fide Chriſti, quam ſuſceperunt, & in dies ſuſcipiunt, ſi orbata prędicti Regni pace impediretur opportunitas mittendi ad ea Proreges militib. & armis de iure munitos. quin & merito timeri poteſt, quod exorto bello, & tumultu ob defectum certi ſucceſſoris, aliis aliunde ſubſidia petentibus, aliquot hæreticorum cohortes in illud euocarentur, qui Chriſtianiſmum illius regni limpidiſſimũ cõmacularẽt in maximam Ieſu Chriſti irreuerentiam, & ſacroſanctę Sedis Apoſt. iacturã, cũ Regnũ illud cũ primis omniũ ſit ei obedientiſſimum. Ergo non ſolùm iuſta, ſed etiam iuſtiſſima cauſa eſt in caſu propoſito diſpẽſandi, immo & compellẽdi diſpenſatum ad matrimonium contrahendum, vt quidam Ramirus monachus & presbyter fuiſſe coactus refertur à Paludano & Caietano. [a]

22 Ad primum oppoſitum reſpondetur negando, quòd non occurrant multa bona maiora, quam cõtinentia: omnes enim virtutes Theologicæ, & actus earum, religio virtæ, & actus eiuſdem, puta deuotio, ſacrificium, & oratio, ſunt potiora bona, quàm continentia, & actus eius, vt colligitur ex S. Thoma communiter recepto, [b] dum virginitati, & actibus eius, ſcilicet caſtitatis, præfert dictas virtutes, & actus earum.

Ad ſecundum, admittendo quod bona certa cæteris paribus ſunt in certis meliora, dico quòd in hoc caſu cætera non ſunt paria: quia bonum conſeruandi pacem & Chriſtianiſmum vnius Regni, & multorum pendentium ab eo, longè maius eſt, quàm bonum continentiæ priuatũ vt prędictum eſt: & præſentia licet cæteris paribus ſint meliora futuris, non tamen cùm cætera non ſunt paria: maius enim bonum eſt magni reditus alicuius fundi, oppidi, vel beneficij futuri anni ſequentis, quàm decem ſcuta præſentia. quod ſatis probat dicta *L. cum y*, [c] ff. de tranſact. & nos reſoluimus d. c. *ſi quis autem*.

Ad tertium concedimus etiam quòd cæteris paribus meliora ſunt, quæ grata voluntate fiunt, iuxta illud Apoſtoli, *Hilarem datorem diligit Deus*. non autem cũ cætera ſunt imparia. Cùm enim iubemur accipere læta & grata, minuitur meritum accipiendo ea promptè & lætè, & augetur, cùm ingrata & non placẽtia accipiuntur propter ſolã obedientiam, iuxta Gregorium in c. *ſciendum*, [d] cuius finis ſic habet, *Obedientia victimis iure præponitur: quia per victimam aliena caro per obedientiam verò propria voluntas mactatur*. Et ita in caſu propoſito quanto magis maieſtas perſonæ, cui diſpenſatio quæritur, eſt ſuorum omnium æqualium pręcellentiſſima, & virtute continentiæ reſplendentiſſima, & ab actibus coniugalibus etiam ſanctis abhorrentiſſima, ita nolens volendo coniugium ob amorem Dei, & caritatem ſuæ Reip. Chriſtianæ, quæ eſt omnium proximorum maximè proxima, præcellentem ſibi gratiam apud homines, & præcellentiſſimum meritum merebitur apud Deũ, qui Regiam eius maieſtatem, quam diutiſſimè ſeruet, & eidem abituro in gloriam ſeraphicam prouideat filium ſucceſſorem ſui patris in regnando conſimillimum. Quæ tumultuario quaſi ſtudio ſcripta cuiuſcumque melius ſentientis cenſuræ ſubiicimus.

SVMMARIVM.

1 Subdiacono, qui publicè ordinem ſuſcepit, vt ducat vxorem, non eſt concedendum ex ea ſolùm cauſa, quòd ordinem, cùm eſſet diues, dolo conſanguineorum putans ſe pauperem, inductus ſuſcepit.

CONSILIVM XXXIX.

AN adoleſcens circiter viginti annorum in Hiſpania natus, & Romam delatus, initiatus ordine ſubdiaconatus, illectus importunis precibus parentum, & aliorum cognatorum, & doloſis circumuentionibus eorumdem, & aliorum, occultatione dolo adhibita donationis, & inſtitutionis vltimæ voluntatis, quibus reliquit ei longiſſime abſenti auus eius prædiues magna bona temporalia, quę ſuffeciſſent ei ad viuendum nobiliter Romæ in ſtatu cõiugali, quod ſi nouiſſet, numquam fuiſſet ordine præfato inſignitus: quas preces, dolos, & fraudes parentes eius & cognati adhibuerunt, & adhiberi fecerunt, ne ipſe ab eis

a Cap. 7.
b Ca. à multis de ætat. & qualitat. & d. c. ante trid. ... & alijs ſimilibus 31 diſt.
c In 4. diſtin. 24.
d Ca. 22. nu. 18.
e Eccleſiaſtici 26.
f Cap. ſi quis autem de pœnit. diſt. 7
g L. cum y ff. de tranſact.
h In dicto c. rerum ad monaſterium.
i In poſtilla ... Metitum ...
k 2. 2. q. 88. art. 11.
l Ca. merito. ...
m Et im non ... de voto.
n In d. q. 88 art. 10 in corpore q.
o Ca. ſcripturæ ... de voto.
p Ca. licet de regul.
a In d. tract. 29 in d. col. vltima.
b In 2. 2. qu. 152. art. 5.
c Vt dicit notatur.
d 8. q. 1.

vẽdicaret vel repeteret bona ſibi donata,& relicta. Quæſtio inquam reſultans eſt, an præfato N. volenti ducere vxorem debeatur diſpenſatio de iuſtitia temperata gratia quadam,& æquitate.

1 Reſpondeo primò,præfatum Dominum conſulentem non poſſe de pura iuſtitia retrocedere nec in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Secundo,adeſſe quidem etiam notabilem cauſam diſpenſandi, non tamen tantam, quanta meo iudicio requiritur, vt diſpenſatio ſit omnino iuſta, cùm ordinatio præfata ſit manifeſta, niſi aliquid aliud,quod iuſtitiam illius compleat,accedat. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Votum tranſeundi ad arctiorem obligat,& Prælatus illud irritare nequit.& 2.*
2 *Regularis ſubeſt Prælato quo ad contenta in regula,& opportuna ad eam ſeruandam.& nu.4.*
3 *Prælatus regularis diſpenſare.& commutare valet votum tranſeundi ad arctiorem ſuo ſubdito.*
3 *Reſeruatio commutationis & diſpenſationis votorum Papæ eſt lex exorbitans,& ita non extendenda.*

CONSILIVM XL.

QVæritur ex facto, primò an votum religioſi de aſcendendo ad arctiorem religionem factum ſine auctoritate Superioris obliget eum.

Secundò,an ſuperior poſsit illud irritare.

Tertiò,an poſsit diſpenſare iuxta illud.

Quartò,an poſsit commutare illud.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondetur affirmatiuè, quod obligat votum: quia quo ad hoc non ſubiicitur religioſus Superiori,vt colligitur ex vtroq; Thoma,[a] & in ſpecie determinant Caietanus,[b] & Sotus,[c] & quidem ſatis vtiliter,ac nonè,quoniam monachus nullã videtur habere propriam voluntatem,ſed à voluntate Superioris pendet,iuxta c. *non dicatis*,[d] in cuius commentario latius diximus.[e]

2 Adeo quod ſubiiciatur Superiori, & hoc quo ad omnia cõtenta in regula,& etiam quo ad non contenta,ſi quę tamen ſunt, vel eſſe poſſunt opportuna regulæ ſeruandæ, exitus tamen & tranſitus ad aliam religionem non eſt de contentis in regula,nec de opportunis ad eam ſeruandam, immo potius de contrariis,iuxta cap. *licet*. & ei adnotata,[f] per quod limitatur illud Baſilij relatum in cap. *monacho* [g] *Monacho non licet vota vouere ſine conſenſu Abbatis ſui,& ſi vouerit,frangendum eſt*: ne procedat in his quæ ad exitum monaſterij pertinent.

AD SECVNDAM quæſtionem, quod eadem ratione, qua votum illud obligat ſine Superioris conſenſu, colligitur quòd non poteſt illud irritare. Tum quòd quo ad illud, non ſubiicitur ei, & poteſtas irritandi votũ naſcitur ex ſubiectione,per prefatum cap. *monacho*. & latè adducta per vtrumque Thomam,[h] cõmuniter receptos.

3 AD TERTIAM reſpondetur affirmatiuè, ſcilicet poſſe prælatum,cui ſubiicitur præfatus religioſus, diſpenſare ſuper præfato voto: quia non eſt votum religionis,ſed de tranſitu ab vna ad aliam religionem: & longè aliud, & minus eſt,quàm votum de intranda noua religione,vt palam eſt,& ideo reſeruatio, qua votum religionis reſeruatur Papæ,quæ eſt exorbitans à communi regula iuris (quæ concedit Epiſcopis diſpenſationem, & commutationem votorum) non extendenda ad hoc,quod eſt minus, cum à ſeparatis non fiat illatio,[i] nec iura exorbitantia ſint extendenda ad alium caſum,[k] quæ potuit eſſe radicalis ratio, cur Caietanus,[l] & Sotus etiam,[m] idem determinarent.

EX QVO infertur reſponſio affirmatiua ad quartam quæſtionem,ſcilicet,quòd eadẽ ratione, immo & maiore, poteſt commutare,cùm longè magis ſit diſpenſare, & cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus.[n] Salua, &c.

a In 2. 2. qu. 88. art. 8.
b Ibidem col. vlt. in verſ. ex quibus non videtur.
c Li. 7. de iuſt. & iure qu. 3. art. 2. col. 3.
d 12. q. 1.
e Et ca. quorũdã. & c. religioſus. de electi. li. 6.
f De regula.
g 20. q. 4.
h Vbi ſupra.
i L. Papinianus ff. de minoribus.
k Ca. ea quæ. & c. odia de reg. iur. lib. 6.
l Vbi ſupra.
m Vbi ſupra q. 4. ar. 3. col. 4.
n Cap. cui licet. de regul. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Religionis voti commutatio Papæ quidem reſeruata eſt: at vt loco vnius vota alteram etiam laxiorem ingrediatur,ſicut & votum tranſeundi ad arctiorem,etiam inferior Papa commutat & diſpenſat.*
2 *Religionis intrandæ votum,vt non intret,ſolus diſpenſat Papa: at vt alteram etiam laxiorem ingrediatur,vel ad ſtrictiorem votũ non tranſeat vouens,inferior Papa diſpenſat,ſeu commutat.*

CONSILIVM XLI.

AN cum vouente intrare certã religionem poſsit diſpenſare alius,quàm Papa, vt liceat ei intrare æqualẽ, vel laxiorem.

1 Ad quod reſpondeo, quæſtionẽ videri nouam, ſed reſoluendam affirmatiuè. Tum quia aliud eſt diſpenſare, ne qui vouet religionem in genere,vel in ſpecie,teneatur ad intrandam vnam,quod reſeruatur Papæ; aliud, quòd vouens vnam religionem intret aliam,quod nullibi reſeruatur Papæ: ſicut aliud eſt diſpenſare ſuper voto religionis, quod eſt reſeruatum Papæ,aliud diſpenſare ſuper voto de tranſeundo ad religionem ſtrictiorem, quod non reſeruatur illi,ſecundum Caietanum,[a] quem nos ſequuti ſumus in com. 4. de reg.[b]

2 Tũ quia votũ de intranda certa religione videtur duo vota cõtinere, alterum de intranda religione,cuius diſpẽſatio ſoli Papæ reſeruatur, alterum de intranda hac religione, cuius diſpenſatio nullibi videtur Papæ reſeruata, ſicut profeſsio certæ religionis videtur continere duo, alterum,quòd per eam ſit religioſus, ſuper quo ſolus Papa diſpẽſat; alterum,quòd ſit religioſus illius ordinis, ſuper quo diſpenſant etiam alij Prælati,vt poſsit tranſire ad ſtrictiorem,vel æqualem. Salua,&c.

a In 2. 2. q. 88. art. 8.
b In c. ſtatuimus 19. q. 3. n. 10 & ſeqq.

SVMMARIVM.

1 *Votum de non tangendo mulierem libidinosè non eſt caſtitatis, ſicut nec votum non nubendi, nec ſunt reſeruata Papæ, ſed Epiſcopus diſpenſat ſuper illis.*

CONSILIVM XLII.

AN votum de non tangendo mulierem libidinosè ſit votum caſtitatis?

1 Videtur quòd non. Tum quod votum de non nubendo,vel de non ducendo vxorem non eſt votum caſtitatis, vt dixi in Man.[c]

Tum quod votum caſtitatis longè plura includit,quàm hoc votum: cum includat omnia quæ ſexto præcepto Decalogi prohibentur,quæ ſunt longè plura, iuxta ea quæ in declaratione illius diximus in d. Man.[d] immo & matrimonium & copulam eius,[e] quibus eſt conſequens,huius voti diſpenſationem non eſſe reſeruatam: ideo licere eam Epiſcopo,per ea quæ diximus in d. Man.[f] Salua,&c.

c Ca. 12. nu. 43.
d Cap. 16. à num. 1.
e Ca. rursus 27. q. 1.
f Nu. 12.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ordines ſacros accipere licet ſit ignarus, nec habeat titulũ,ad quod ordinetur, non tamen poteſt coniugium contrahere: niſi ſit factus incapax doctrinæ, vel niſi poſtquam arbitrio boni viri iudicabitur ei impoſsibile eſſe,vt acquirat titulum.*

CONSILIVM XLIII.

BVrleus vouit ſuſcipere ordines ſacros,& nõ habet beneficium,neque patrimonium, ad cuius titulum ordinetur, neque ſcientiam ſufficientem. Quæritur an poſsit ducere vxorem,ſicut qui vouit monachatum,& non inuenit recipientem.

1 Reſpondeo,credo quòd non,niſi iam ſit factus doctrinæ ad id ſufficientis incapax,aut prudentis arbitrio videatur impoſsibilis moraliter acquiſitio beneficij, vel patrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Votum ingrediendæ religionis non annullat collationem beneficij poſtea factam,ſicut nec matrimonium poſtea contractum.*

CONSILIVM XLIIII.

COllatio beneficij facta ei,qui vouit religionis ingreſſum,an valeat,antequam eam profiteatur?

1 Reſpondeo quòd ſic. Tum quia nullo iure cauetur cõtrarium.

Tum quia valet argumentum à matrimonio carnali ad

ſpiri

ſpirituale regulariter, iuxta gloſſam memorabilẽ, [a] & matrimonium poſt votum religionis contractũ valet, [b] quod mihi eſt indubitatum. Salua, &c.

a In ca. bona. e. verbo me. tuebant de elect.
b Ca. nos nomumus. 17. q. 2.

DE STATV MONACH. ET CANONICORVM REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

1 Monachatus non eſt nec dignitas, nec officium honorificum: vnde nec infamis, nec irregularis, nec excommunicatus ſunt illius incapaces.

2 Abbas monachorum laicorum ſi non ſit clericus, honore inferior eſt omni clerico etiam minorum ordinum.

CONSILIVM I.

AN excommunicatus, infamis, irregularis, coniugatus, vel alij ad beneficia Eccleſiaſtica inhabiles, ſint habiles ad monachatum?

1 Reſpondetur ꝙ ſic: quia ſecundũ Federicum, [c] monachatus non eſt honor, non dignitas, nõ officiũ honorificũ: quò fit, ꝙ etiã Abbates monachorum, qui non ſunt clerici, ſed tantùm laici, vt olim eſſe ſolebant, & aliquot fuerũt in Luſitania in monte & deſerto, quod Oſſam appellant, eſt inferior honore quolibet clerico, etiam in minoribus conſtituto. [d]

c In conſ. 1. nu. 1.
d Ca. de ſubdecono. 93. diſt.

SVMMARIVM.

1 Abbatiſſa niſi intra annum poſt confirmationem benedicatur, perdit abbatiam, & hoc quo ad illa monaſteria, in quibus benedici ſolent. nu. 2. ſemel autem benedicta iterum non benedicitur, nu. 2. etiam ſi transferatur ad aliud monaſterium, nu. 4. niſi probetur Curiam ſeruare contrarium. nu. 3. triennalis autem non videtur benedicenda. nu. 2 & 3.

5 Corrupta virginum conſecratione conſecrari non poteſt: ſed quo ad occultè tales, loco illius dictionis, Virginitatis, poteſt aſſumi dictio, Caſtitatis, vel & melius, ne delictum manifeſtetur, poteſt Epiſcopus vti verbo Virginitatis, accipiendo illam in mente ſua pro verbo Caſtitatis. nu. 6. benediceturq́; hæc non vt mera virgo, ſed quaſi virgo. nu. 7. palam autem corrupta ſi volent benedici, poterunt mutato nomine Virginitatis in Caſtitatis nomen: quod ſi recuſent, cùm non ſint adhuc profeſſæ poterunt de monaſterio liberè dimitti. nu. 7.

CONSILIVM II.

AN abbatiſſa triennalis poſsit, vel debeat benedici? Secundo, an monialis, de qua iudicialiter conſtat eſſe corruptam, nec ipſa id negat, immo fatetur, poſsit cõſecrari?

1 Reſpondeo, quòd pro parte affirmante facit primò ca. *indemnitatibus*, [e] quatenus habet, Abbatiſſam electam & cõfirmatam perdere abbatiam, ſi intra annum non benedicatur, & Clem. *attendentes*, [f] quatenus idem ſtatuit.

e §. verum de elect. li. 6.
f §. ſtatuimus. de ſtatu monach.

Secundò quòd gloſſa & omnes fere Doctores quęrunt, an benedictio Abbatiſſæ ſit iterabilis: quę quæſtio videtur ſuperflua eſſe, niſi Abbatiſſa poſſet iterato eligi, & non videtur poſſe iterato eligi, niſi eſſet temporalis.

2 Pro parte verò negante facit primò, quòd Abbatiſſa monaſterij, in quo non eſt ſolita benedici Abbatiſſa, non eſt benedicenda, vt à contrario ſenſu probant præallegata, & adnot. per gloſſ. quam ſequuntur ibi Cardin. Imol. & Bonif. [g] &, vt arbitror, in nullis monaſterijs ſolitæ ſunt benedici Abbatiſſæ triennales: quoniam à pauco tẽpore cœperunt Abbatiſſæ eſſe triennales: quãuis, vt ipſe puto, melius fuiſſet ſeruare antiquum morem, ſecundum quem Abbatiſſæ erant perpetuæ, vt videor mihi ſatis probaſſe in commen. cap. *nullam*, [h] & ideo ex eo, quod Abbatiſſæ perpetuæ conſueuiſſent benedici, non ſequitur conſueuiſſe benedici triennales.

g In d. §. ſtatuimus.
h 18. q. 2.

Secundo, quod benedictio Abbatiſſæ non eſt iterabilis, vt tenuit prædicta glo. communiter recep. [i] & ſi Abbatiſſa triennalis eſſet benedicenda, ſequeretur, quòd cum ſæpe poſſet vna eligi in Abbatiſſam, ſæpe deberet rebenedici.

i In d. §. ſtatuimus.

Tertiò ſequeretur, quòd multæ moniales manerent ſimul in monaſterio in Abbatiſſas pluries benedictæ, quod non videtur decere.

3 Per quæ vltima fundamenta videtur tenenda pars hæc poſterior negans, niſi probaretur Curiam ſeruare contrarium, propter gloſſam prædicti §. *ſtatuimus*, [a] quatenus innuit benedictionem Abbatiſſæ non eſſe iterandam, niſi Curia Romana ſeruaret contrarium: qua de re nil teſtatur ibi Bonifacius, licet fuerit Auditor Rotæ. & Stephanus, quem citant Card. & Imolenſis ait audiſſe, quòd aliquando fuit iterata, & ita videtur ſentire, quòd raro vel nũquã id fuit factũ, licet per poteſtatem Papæ poſsit illud induci.

a In verbo benedictio.

Non obſtant pro parte affirmante adducta. Ad primum enim reſpondetur, quòd illa iura nõ probant omnem Abbatiſſam debere benedici, ſed ſolùm illam, quæ ſolita eſt benedici: at neſcimus Abbatiſſam triẽnalem, vel alias tẽporalem ſolere benedici, vt ſupra dictum eſt.

4 Ad ſecundum autem reſpondetur, negãdo, quod quęſtio de benedictione Abbatiſſæ, an ſit iterabilis, non poſsit vendicare ſibi locum, niſi in Abbatiſsis temporarijs: quia etiam poteſt in Abbatiſsis perpetuis, quando Abbatiſſa perpetua vnius monaſterij eligitur in Abbatiſſam perpetuam alterius. Itaque videtur reſoluendum Abbatiſſam temporariam non eſſe iure benedicendam, niſi Sacroſancta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſſè, vel ſeruet cõtrarium.

5 AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd nulla corrupta, etiam occulta, vllatenus poteſt conſecrari conſecratione virginum, [b] etiam ad euitandum, ſecundum S. Thomam receptum. [c]

b Cap. ac ſi tam. 26. diſt. c. denotu. & c. inuenculas. 20. q. 1.
c Li. 4. ſentẽ diſt. 34. qu. 1. art. 2. & ſentit in eod. lib. diſt. 33. qu. 3. art. 2.

Secundò, quòd vidua licet non debeat conſecrari conſecratione virginum, poteſt tamen vouere ſolemniter & tacitè ipſo facto caſtitatem, & velum profeſsionis ſuſcipere, & portare, [d] & benedici benedictione viduali, quod teſtatur Gulielmus, [e] dicens ſe vidiſſe in Vrbe Epiſcopum Oſtienſem benedicere duas viduas inter alias virgines, quod difficile factu fuit, cum in pluribus locis fiat mentio virginum, & virginitatis in officio conſecrationis virginum: niſi fortè addendo verbo *virgines* illa verba, *& viduas*, verbo *virginitatem*, illa verba, *& caſtitatem*, prout caſus & numerus, in quibus fit mentio de virginibus, vel virginitate, requirunt.

d Ca. vidua. de regul.
e In ratio. diui. off. li. 2. c. 2. nu. 48.

6 Tertiò, quòd monialis occultè corrupta poteſt ſimulatè conſecrari conſecratione virginum, mutatis verbis virginitatem ſonantibus in verba caſtitatem ſignificantia, ad euitandum ſcandalum & infamiam, ſecundum eundem S. Thomam, [f] quod etſi videatur receptum ab omnibus, non tamen videtur tutum, nec vſitandum: quoniam id eſſet infamare conſecrandam, vel benedicendam, cùm ſemper aliquot periti, præſertim miniſtri Epiſcopi, ſoleant intereſſe huiuſmodi cõſecrationi, & audiẽtes loco nominis ſonantis *virginem* vel *virginitatẽ*, poni nomẽ *caſtitatis*, intelligerent eam eſſe corruptam. Quare ſatius putarem, vt Epiſcopus pronunciaret verba ipſa conſecrationis, quæ virginem & virginitatem ſonant, accipiendo illa intra mentem pro verbis caſtitas, & caſtitatem ſignificãtibus: per quod excuſaretur mendacium ſimul, & ſcandalum, per ea quæ nos inſimul poſt alios tradimus in Man. conſ. [g] & in cap. *humanæ aures*. [h]

f In d. art. 5.
g Ca. 25. nu. 42. & ca. 10. nu. 61.
h 22. q. 5.

7 Quarto, quod monialis, de qua eſt quæſtio, & quæ palam ſcitur eſſe corrupta, poteſt benedici benedictione, qua moniales viduæ benedici debent, de qua tamen non videtur haberi rubrica ſpecialis in Põtificali: licet illa, qua benedicuntur virgines, adaptari poſſet, mutatis nominibus ſignificantibus *virgines, & virginitatem*, in nomina ſignificantia *viduitatem, & caſtitatem*, vt S. Tho. ſupra citatus ſignificauit, [i] in conſecratione virginis occultè corruptæ fieri poſſe. Quia per hoc reſponderi poteſt ad argumentũ propoſitioni quæſtionis inſertum, videlicet quod non benediceretur vt vera virgo, neque, vt vera vidua, ſed benediceretur, vt quaſi vidua, ſicut & virgo occultè corrupta benedicitur vt quaſi virgo, & ita non eſt neceſſarium eijcere illam ad alia loca, modo Abbatiſſa & moniales velint eam retinere ſecum, & vt faciat profeſsionem quaſi vidua: ſi enim noluerit id pati, oporteret eã adire aliud monaſterium conuertitarum, vel aliarum monialium, vbi beneuolas inuenit et receptrices, vel rediret ad ſuos cognatos, aut nubere alicui: quoniam moniales primi monaſterij, licet recepiſſent eam ad velum conuerſionis, & probationis, non tamen tenentur, ſi nolint, admittere illam ad

i D. art. 5.

profeſsionem, neque ad velum conſecrationis: cum ſicut nouitia intra annum profeſsionis poteſt libere exire de monaſterio, ſi ei non placet, ita monaſterium poſsit, antequam profiteatur, eam eiicere.ᵃ

Quinto addo, quod benedictio velis monialium, quod etiam viduæ aptatur, ponitur in dicto Pontificali: & quod fortè benedictio, qua benedicitur electus laicus in monachum, conueniret tam viduæ, quam huic palam corruptæ, mutato verbo *monachus* in *monacha*, & verbũ *ſeruum* in verbum *ancilla*. Salua, &c.

ᵃ *Ca. ad apoſtolicam. de reg. c. a. 1. eod. & ca. non ſolum eod. tit. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 Confiteri iterum ſemel legitimè confeſſa peccata obligari nemo poteſt ſine eius conſenſu. nu. 3. & 50.

1 Reſtituere temporalia cum fama iactura nemo cogitur, ſi iactura ſit notabilis. nu. 6.

1 Excommunicatio ſine monitione ferri non debet niſi pro futuris culpis. nu. 9.

2 Statutum Carthuſianum de reuelando Superiori ſibi appropriata intra tempus præfixum, validum, & vtile nu. 3.

4 Cõfeſſor erga confeſſum, propter peccata audita, aliter circa multa, quæ extra confeſſionem tractantur, ſe habere poteſt, & ob peccata ſibi confeſſa poteſt talem non eligere ad aliquod munus.

5 Religioſus damna, quæ ordini intulit, reſtituat parcius viuendo.

6 Carthuſiani debent ſuperflua communitati reſtituere.

7 Confeſſio ſacramentalis etiamſi fiat Prælato, notabilem famæ læſionem non inducit.

8 Detractio propria famæ vt plurimum venialis.

10 Furtum, & appropriatio parua etiam in Carthuſiano nõ eſt mortale. nu. 14.

11 Peccatum veniale placendo fit mortale, ſi adſit legis præcipientis contemptus. nu. 16.

11 Furans minimum animo domino notabiliter nocendi mortaliter peccat. nu. 17.

12 Mendacium non omne etiam ſoemale eſt mortale, contra quoſdã. numero 17.

12 Proprietas, & voluntas appropriandi, monachis eſt peccatum, ſed non mortale, ſi ſit res modica. nu. 17.

13 Statuto Carthuſiano proprietarius 12. denariorũ caret ſepultura.

13 Sepultura carent tantùm qui in mortali mortui eſſe noſcuntur, non veniali.

14 Paruitas rei, ſubreptio, & iudicij defectus paſſim excuſãt à mortali, etiamſi ſit tranſgreſſio voti rei modicæ facta. nu. 17.

15 Peccata omnia eſſe mortalia dicere hæreticum.

18 Proprietatis peccatum mortale eadem quantitas in religioſo, quæ in laico furtum mortale facit.

18 Furtum mortale non videtur, quod non excedit vnum regale. n. 19.

19 Proprietas vltra tres ſolidos ſtatuto Carthuſiano excõmunicatur.

20 Capitulum Carthuſianum generale, & Priores excommunicare poſſunt.

21 Priores Carthuſiani non excommunicant, ſed denunciant proprietarios excommunicatos.

21 Suſpenſionem non incurrit verbo denuncians aliquem excommunicatũ, quã incurrit ſic excõmunicando: ſunt enim diuerſa & n. 61.

22 Statutum Carthuſianum omnes ſubditos proprietarios excommunicans comprehendit etiam plenè donatos, qui ſubditi ſunt, licet votum paupertatis non emittant. nu. 23.

22 Donati plene ſunt ſubditi ordini.

23 Diſpoſitio aliqua ex parte odioſa, ob rationis identitatem extenditur ad latam ſignificationem, ſaltem cum talis conſtat, poteſt intentio ſtatuentis.

24 Pluribus vicibus minuta, quæ ſimul iuncta facerent notabilem quantitatem ſubtrahens numquam peccat mortaliter, dummodo numquam habuerit voluntatem capiendi notabilem quãtitatẽ & licet Sotus teneat hunc mortaliter peccare vltima vice, per quam deuenitur ad notabilem ſummam, nu. 25. hæcque ſit communis, nu. 27. & 45. attamen in foro conſcientiæ poteſt teneri illã procedere, quando committendo vltima furta recordatur prætoritorum, alias non peccaret, nec conſequenter teneretur reſtituere, cùm minus peccet, qui non reſtituit, quam qui furatur. num. 24. & 27.

28 Euenius, cuius nullus ſperatur fructus, fruſtra expectatur.

28 Impotens ad reſtituendum, ſed non ad reuelandum, licet excuſetur à reſtitutione, non tamen excuſatur à debita & præcepta reuelatione. nu. 29.

29 Denunciandus non eſt correctus ad futurum lapſum cauendum, niſi ad id quis ſpeciali iure teneatur.

A *30 Reſtituens ante tempus ad reſtituẽdum præfixum pœnam euadit, & obligationem manifeſtandi.*

31 Priuatio præſupponit habitum.

32 Donare quæ quis iuſte poteſt, poteſt & ſimiliter donantis conſentire. & 64.

32 Reſtitutio, & debiti remiſſio exæquantur.

32 Carthuſiani à reuelandis appropriatis non excuſantur ob remiſſionem factam à Prælatis.

33 Prior impenſa à monachis ratificare nequit, niſi ſint impenſa in vtilitatem monaſterij, vel pios vſus, iuſtamve remunerationem.

33 Prior remittens generaliter appropriata male facit, operatur autem eius remiſſio facta ante incurſam excommunicationem, vt

B *qui in licitos vſus expenderunt, non teneantur reſtituere, & ſucceſſiuè nec manifeſtare. aliis autem non prodeſt.*

34 Abſoluendi facultas priuilegio perpetuo dignitati competens eſt delegabilis, ſicut & competens virtute alterius ordinariæ poteſtatis.

35 Carthuſianus proprietarius per Cruciatam abſolutus à peccato, remanet tamẽ obligatus reuelare prælato hanc ipſius appropriationem.

36 Excommunicatus, niſi præuia ſatisfactione per Cruciatam abſolui nequit.

36 Acta à delegato poſtpoſita forma ſibi præſcripta, ſunt nulla.

37 Abſolutio à Papa delegata cum clauſula, Secundum iuris for*mam, ea non ſeruata valet: quia tantum importat monitionem,*

C *& non formam, niſi aliter conſtet de mente Papæ.*

37 Priuilegium principis citra tertij præiudicium interpretandum.

38 Iudici quo ad pœnam nondum impoſitam non eſt ſatisfaciendũ.

39 Abſolutus ante ſatisfactionem ad effectum quærendi Iubelæum, ſtatim in vtroque foro reincidit ſecundum clauſulam in Iubelæo Greg. XIII. inſertam.

40 Regularis furans, vt quærat monaſterio, peccat ſemel, ſibi autem appropriando bis, vel ſemel cum circumſtantia confitenda.

41 Excommunicationes pro re leui ab homine ferendas, non à iure latas vetat Concilium.

42 Abbas vel Prior in odioſis appellatione monachi non venit regulariter præſertim vbi eſt probabile diſponentem de ipſis non ſenſiſſe.

D *42 Excommunicatio Papalis, eum qui eam denunciat, æquè ac alios comprehendit, ſi ſit in eadem culpa.*

43 Regularis literas dans, vel accipiens proprietarius dici tunc debet, quando literæ ipſa data recepta reputari ſolent vt bonum aliquod pecuniarium, ſecus ſi reputentur res nihili. & nume. 44. & ſeq.

46 Regulari non licet reliquata diſtribuere in pios vſus, niſi cum certa portio pro victu & veſtitu aſſignatur, quia tunc in dubio videtur ita data, vt reliquata poſſit in pios vſus diſtribuere, & 48. niſi aliunde conſtet de contraria Superioris intentione: quia tunc non poterit diſtribuere. nu. 47. 48.

48 Licentia dandi ſuperflua pauperibus regulari, virtutis magis, quàm vitij occaſio eſt.

E *49 Legatum monacho, donec prælati eo ad ſuos vſus vti eũ permiſerint, valet: an autem expediat ordini illud repudiare, vel non, ex diuerſitate circumſtantiarum per prudentiæ regulas diffiniendũ. num. 52.*

49 Proprietarius eſt, qui occultè vel contra voluntatem prælati aliquid tenet.

50 Regulari bona temporalia vt ita aſſignẽtur, vt ſine Superioris ſui regularis vel Papæ licentia de illis in ſuos, vel alienos etiam pios vſus, modò nõ agatur de extrema neceſſitate, diſponere licitè poſſit, nulla cautela, vel via fieri poteſt & 51.

51 Papa omnium monachorum ſuperior, immo & omnium Chriſtianorum, concurrit q; cum omni Prælato in iuriſdictione.

F *53 Intellectus ſtatuti Carthuſiani de nouitiorum donationibus.*

54 Regularis de licentia Prælati pro Miſſis dicendis quid capere poteſt ad vſus licitos præſertim certos impendendum.

55 Prælati ad arbitrium impendi cenſetur, quod de illius licẽtia impenditur.

56 Peccatum omne mortale ante communionem confitendum.

57 Intellectus Carthuſiani ſtatuti de reuelando proprietatis peccato.

58 Confeſſionem iteret, qui peccatum mortale non fuit confeſſus, niſi obliuione vel ignorantia excuſetur probabili.

59 Confeſſori eidem confitenda reſeruata & non reſeruata, niſi in in certis caſibus.

60 Abſolutus legitimè à reſeruatis cum iuſta obligatione illa iterum Superiori confitendi, tenetur ſecunda vice illa cum cæteris poſtea

commiſ

cõmiſſa,vel prius oblitus,integrè confiteri ſacramentaliter.nu.61.

62 *Vicarij aliorum factum.in iis,ad quæ ſua poteſtas ſe extendit, cẽſetur vt factum ab illo,cuius eſt vicarius.& 63.*

63 *Commendatarius abbatiæ, ſeu cui libera Eccleſiæ adminiſtratio eſt conceſſa,poteſt omnia quæ titularis , immo & poteſt eſſe delegatus,ſed non poteſt alienare immobilia.*

64 *Conſenſus tacitus prælati ex communi vſu ab eo ſcito , & non contradicto colligitur.*

CONSILIVM III.

ILLVSTRIS ADMODVMQVE REVERENDE IN CHRISTO PATER, ET *Domine mi per quam colende.*

AGnoſco in primis,vir multis nominibus ſuſpiciende, culpam in reſpondendo ad te adeo tardè admiſſam: tametſi excuſari poſſem ob frequentiſſimas à multis orbis partibus quæſtiones,vt decidam,miſſas, & multitudinem, grauitatémque dubiorum, quæ tua hæc epiſtola in librum iuſtum aucta continet,ſuper omnia verò phraſim elegantiſsimam,verborum & rerum ſelectarum copia,& apta œconomia redundantem:cui parem referre nequirem, etiá nactus tempus ad id iuſtum,opportunum,& vacuum,quale vix mihi viuenti continget. Et quidem iam putare cœperam,quòd tanta tarditate ſtomachatus,non ſemel dixiſſes:nolo reſponſum tantæ tarditatis felle amareſcens. At C quando tua iſta ænea in Chriſto patientia perſeueras etiamnum idem,qui cum ſcripſiſti fueras, & deſideras noſtrum quamlibet aridum de terra ſitienti promanans reſponſum , accipe id quod cum hoc epiſtolio ad te damus, implorata ope ſancti Spiritus ſummi,& æterni Dei noſtri, cui dies hic Pentecoſtes ſacer eſt, in quo & ipſe profuſis gaudiis totus in orbe terrarum mundus exultat:damus inquam,non quidem quale tu ſperas largiſsimè de illius largiſsimis fontibus hauſtum, ſed quale per quampiam ſtillā de ſua immenſa bonitate mihi non maiora merenti dignatus fuerit ſtillare benignus.

Ad epiſtolam tuam elegantiſsimam ineleganter reſpõſurus,admoneo te primum,vir candidiſsimè,non iuſtè mihi tribui titulum Doctoris V.I. quoniam etſi prius & D maiore tempore incubuerim iuri Cæſareo diſcendo,quàm iuri Pontificio : quamuis item vtrumque docuerim in Galliis,munus tamen Mineruale , quod vocant Doctoratum, iuris tantum Canonici petere auſus fui,id autem bis,ſemel in Galliis,& iterum Salmāticę illius legibus ad id coactus, eo quòd Decretorum cathedra fui donatus. Deinde gratias ago tibi maximas,quod memineris illius perſancti viri,Domini Franciſci à Nauarra Archiepiſcopi olim Valentini,& quod me quoque illius memorem feceris,ne ſuus è noſtro vnquā labatur pectore vultus. Simul doleo, quòd literæ,quas admones ad me datas , in quibus me aliqua in E Enchiridio meo confeſſariorum expedientia monebas,ad me non peruenerant , quod meminerim. Voluptati enim non mediocri fuiſſet eas legiſſe,eiſque reſpondiſſe,tuáque memoria magis fruitum fuiſſe. Gratias item , quam maximas poſſum,ago eidem æterno Deo,Spiritui Sācto , quod dignatus fuerit inſpirare tibi tantæ religionis & eruditionis viro,vt mea ſcripta tam vulgari ſermone,quàm Latino edita legere digneris, & te legiſſe ingenuè profitearis: ſed candor caritatis (quæ non æmulatur) id tibi (gratia eidem Spiritui ſancto) præſtitit. Omiſsis igitur multorū ſtatutorum tenoribus ſuper proprietate Illuſtriſsimi veſtri ordinis damnata dictatorum,quæ ad me mittis (ſuper qui- F bus multa eleganter pro tua eruditione, quaſi aliud agens, tangis,& ſine vlla hæſitatione decidis) reliqua proponam breuiter , & ſingulatim , vt breuior & clarior reſponſio ſubiiciatur.

PRIMVM igitur dubium , an iuſtitia illius ſtatuti Illuſtriſsimi ordinis Carthuſiani , quod obligat proprietarios ſummæ excedentis ſummam trium ſolidorum ad confitendum,vel reuelandum illud Priori intra certa tempora ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ , & quod ab ea iam incurſa non poſsit abſolui niſi à Priore iterata confeſsione,defendi poſsit?

1 Ad quod reſpondeo primò , quòd pro parte negāte facit,quòd nemo humana lege obligari poteſt ad confiten- A dum iterum peccatum ſemel legitimè confeſſum,vt & nos poſt alios ibi citatos diximus in Man.conſ. [a]

Secundò,quòd nemo tenetur ad reſtituēdum bona pecuniaria cum iactura ſuæ famæ,arg.c.a.*officij*, [b] & tradimus nos poſt alios in repet.c.*inter verba*, [c] & tāgimus in d.Man. [d]

Tertio,quod excommunicatio nō eſt ferenda ſine præuia monitione,iuxta cap.*ſacro*, [e] & ca.*conſtitutionem*, [f] cum ſuis concordantiis.

a Capit. 9. in principio.
b De remi. & remiſ.
c In 1. edel. a corolla 70. nu. 803 & ſeq.
d Ca. 16. nu. 41. & ſeq.
e De ſententia excom.
f Eod. tit. l. 6.

2 Quibus tamen non obſtantibus,tenenda eſt pars affirmatiua,quam tu vir eruditiſsime tenes. Tum quia præfatū ſtatutum dicitur eſſe factum ante circiter quingentos annos,& à nullo ſanctiſsimorum, eruditiſsimorumque virorum B eiuſdem ordinis (quales multi fuerūt in veſtra omniū religionum optima) vſque ad hæc tempora iniuſtitiæ dānatum fuit , & ita obſeruandum , [g] donec contrarium eſſe iuſtitiæ,auctoritate authentica,vel efficaci ratione probetur. [h] Tum quia non obligat peccantem ad confitendū bis idem peccatum in ſacra confeſsione , cùm faciat proprietario facultatem ſatisfaciendi ei etiam per reuelationem externam , ſaltem antequam in excōmunicationem incidat.

g Arg. ca. de libellis 2. diſtin.
h Arg. c. conſuluiſti 2. qu. 4. & l. illud. ff. de petit. hæredit.

3 Tum quia poteſt quis de ſuo conſenſu obligari ad cōfitendum iterum peccatum ſemel legitimè cōfeſſum, vt tu eruditiſsimè diligentiſsimeq; probas, allegādo etiam nos in hoc poſt alios in ca.*fratres*, [i] per text.ſatis in hoc aptum, C in extrauag.*inter cunctas*, [k] & in Man. [l] & cōſtat monachū qui conſentit ſeruare Carthuſiana ſtatuta, conſentire etiā obligationi , ſi quam illa imponunt, ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia non eſt inutilis,ſed valdè vtilis, vt illa confeſsio fiat intra , vel extra ſacram confeſsionem Priori ob pulchras conſiderationes tuas.

i Num. 90. de pœnit. diſt. 5.
k De priuilegi. & ca. vltimo de pœn. diſt. 6. nu. 111.
l Cap. 9. in princip.

4 Nec obſtat dicere contra eas , quod confeſſarius perinde debet tractare confitentem , ac ſi nihil per ſuam confeſsionem nouiſſet,& conſequenter non eſſe vtile monaſterio,vt ſciat Prior illum , aut illum fuiſſe proprietarium per cōfeſsionem ſacram,ad hoc, vt poſſet illi denegare officia,vel munera , quæ præbent occaſionem peccandi peccatū proprietatis. Reſpondetenim poteſt,negando,quòd D eodē omnino modo teneatur ſe habere:quia quo ad multa poteſt habere aliter propter illam ſcientiam,quam ſine illa,vt nos latius probamus in cap.*ſacerdos*. [m] Non enim eſt verum,quòd aliqui dicunt,confeſſarium ſcire vt Deū tantùm,& non vt hominem : quia verè ſcit vt homo, per noſtra ſcripta d.cap.*ſacerdos*, [n] vbi ſpeciatim diximus, poſſe confeſſarium iuſtè non eligere aliquem in prælatum , vel aliud munus propter ſcientiam priuatā alicuius criminis, vel defectus quam haberet per ſolam ſacram cōfeſsionem.

m Nu. 146. de pœnit. diſt. 6.
n Nu. 143. & ſeq.

5 Tum quia etiam religioſus poteſt reſtituere ordini ſuo damna , quæ per proprietatis peccatum intulit ei,per illos modos,quos nos ſcripſimus in tracta. de redditibus eccleſ. [o] E & tetigimus. [p] Ex quibus vnus & facilis eſt per reliquationes aliquas honeſtas de iis , quæ honeſtè impendere poſſunt,quas facilè facere poſſunt qui mittūtur ad aliqua negotia longè peragenda , & etiam alij manentes in monaſteriis,licet non tam facilè,procurādo,vt aliqua pars opſonij,& vini,quæ ipſis vt aliis ſunt propinanda,non propinētur eis,neque educantur ex communi cellario,ſed maneāt ibi,licet ea ipſi honeſtè comedere,& bibere poſſent.

o Q. 2. mon. 20.
p Qu. 3. mon. 34.

6 Nec obſtat,quod , vt infra dicetur,cauerit per ſtatuta illius ordinis,quod monachi tenentur reddere communitati omnia,quæ in veſtibus,cibis, & aliis rebus neceſſariis eis datis ſuperfuerint:quia illa intelligi poſſent quo ad effectum non diſtribuendi ea in alios vſus:nec nos dicimus, F quod ipſi poſſent ea dare aliis , ſed tantùm communitati: nec mens ſtatutorum videtur fuiſſe tollere ipſis facultatē reliquandi pro ſuarum animarum exoneratione in vtilitatem monaſterij,cùm ex eo nullum penitus præiudicium ei eueniat. Et ſi hoc fuiſſet ab ſtatuentibus petitum reſpōdiſſent idem , & conſequenter habendum eſt pro ſtatuto, argumento gloſſæ ſingularis & receptæ. [q] Tum denique quod ad oppoſita facilè reſponderi poteſt.

q L. ſale pactum. §. qui pronectant ff. de pactis.

Ad primum quidem reſpondent 2. & 6. fundamenta propoſiti noſtri.

Ad ſecundum autem reſpondetur dupliciter : Primò quidem concedendo,quod non eſt facienda reſtitutio boni pecuniarij cum notabili iactura famæ,negando tamen,

A quòd in præſenti dubio agatur de reſtitutione. Non enim quæritur, an monachus proprietarius teneatur reſtituere, ſed ſolum an teneatur iterum confiteri id, quod ſemel legitimè tenebatur confiteri, & eſt iam legitimè forte confeſſus: & a diuerſis non fit illatio.[a] Et ita non eſt bona illatio, ſiue conſequentia: Tenetur confiteri peccatum, ergo tenetur reſtituere, nec è contrario, Non tenetur reſtituere, ergo non tenetur confiteri, cùm in peccatis tantùm mentalibus, & aliis impotentium reſtituere facilè dentur antecedentia vera, & conſequentia falſa.

7 Secundò reſpondere poteſt, concedendo reſtitutionẽ pecuniæ non eſſe faciendam cum iactura notabili famæ, ſed negando, quod confeſſio ſacra peccati, quod quis tenetur confiteri, inducat notabilem famæ iacturam: immo inducit reparationem & reſartionem ipſius, iuxta illud, *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata.* Quamuis enim illud in ſenſu proprio forum Dei

B tangat, bonitate tamen ipſius infinita fit, vt frequenter coram eo tecta etiam quo ad externum forum tegantur. & præterea ſecretum inuiolabilis ſigilli confeſſionis efficit, vt nulla, vel certè minima dicatur infamia legitimè confitentis etiam grauiſſimum peccatum occultum.

8 Facit ad hoc, quod detractio, qua quis ſuum verũ peccatum prodit, etiam extra ſacram confeſſionem, vt plurimum non eſt pluſquam venialis, vt poſt alios tradimus in præfato cap. *inter verba.*[b] & in Man.[c] ſacta autem in ſacra

C confeſſione vt nullatenus eſt peccatum, ita certè nullam, vel minimam infamiam parit.

9 Ad tertium reſpondetur concedendo quidem, quod propter culpas præteritas, quatenus ſolum ſunt præteritę, non eſt ferenda excommunicatio ſine præmonitione, vt probant iura in eo citata, negando tamen quod pro futuris culpis non detur ſine monitione, vel pro præteritis in hac forma, *Si non reſtitueris furtum intra tale tempus, &c.* cum contrarium probet cap. *à nobis,*[d] cum ſufficiat vt præcedat culpa, mora, vel offenſa, vt eſt caſus expreſſus, ca. *Romana.*[e] Et in caſu noſtro præcedunt omnia tria, quamuis vnũ eorum ſufficeret, nam proprietarius offendit, rem ſibi appro-

D priando,[f] & committit moram in nõ reſtituendo, cum fur ſemper ſit in mora,[g] & in culpa, quia non eſt confeſſus intra terminum ſibi à ſtatuto præſtitutum: & ita potuit optimè ſtatutum excommunicare proprietarium, ſi intra tale tempus nõ manifeſtaret, eo modo quo tenebatur, per præfatum §. *caueat.*

SECVNDVM DVBIVM eſt, quantæ quãtitatis appropriatio ſufficiat ad hoc, vt monachus Carthuſianus iure dicatur mortiferum peccatũ proprietatis admittere.

10 Ad quod reſpondeo primùm, eſſe quoſdam (vt tu inter cæteros eruditiſſime Michaël verè eruditiſſimè refers) qui aiunt ſufficere quamlibet minimam, modo ea mente

E accipiatur, vel retineatur, vt velit eam ſibi appropriare: ita quod occultans vnum denarium, ſiue quatrinum, vel volens habere illum clam, nolente Superiore, peccat mortaliter. Pro quibus facit cap. fin.[h] vbi Hieronymus ſic ait, *Fur autem non ſolùm in maioribus ſed in minoribus etiam iudicatur, non enim quod furto ablatum eſt, ſed mens furantis attẽditur.* & iterum in fine ſic, *In furto quantumcumque quis abſtulerit, furti crimen incurrit.*

11 Secundò illud Auguſtini.[i] *Nullum peccatum adeo veniale eſt quod non fiat criminale dum placet* & Beda relatus in prefato §. *criminis.* videtur definire mortale eſſe, quod peccatur ea deliberatione: cui fauet illud Ciceronis Paradoxon, ὅτι ἴσα τὰ ἁμαρτήματα, quod æqualia ſunt peccata.

F Tertiò, quod S. Thomas expreſſè videtur dicere,[k] quod furans aliquod minimum mente nocendi domino eius peccat mortaliter.

12 Quartò, quòd omne mendacium formale, ſiue dictum intentione mentiendi videtur aliquibus eſſe mortiferum, ergo & omnis appropriatio formalis, ſiue cum intentione appropriandi erit mortalis.

Quintò, quòd omnis proprietas, ſiue voluntas appropriandi in vniuerſum eſt vetita monachis,[l] & voluntas appropriandi vnum denarium eſt proprietas, & voluntas appropriandi: ergo eſt etiam illa vetita, & contra legem vetantem proprietatem, & conſequenter videtur mortifera, & quod votum de non biben-

a L. Papinia. nus ff. de mino.
b Concluſ. 6. nu. 375.
c Cap. 18. nu. 29.
d 1. eod. tit.
e § caueat de ſententia excommun. li. 3.
f Ca. cum ad monaſteriũ de ſtat. mon.
g L. in re furtiua ff. de condictio. furti.
h 14. q. 6.
i 25 diſt. § criminis.
k In 2. 2. qu. 66. art. 6. ad 3.
l Ca. 1. & 2. ſuper quodã & ca. cum ad monaſteriũ. § fin. de ſtat. monach.

A do vinum per quamcumque ipſius potationem violatur: votum item faciendi aliquid quamlibet minimum violatur non faciendo illud, ſecundum omnes. At violatio voti mortifera eſt, iuxta cap. *vouentibus,*[a] & colligitur ex S. Thoma.[b]

13 Sexto vrget grauiter ſtatutum eiuſdem ordinis poſitum in 2. parte ſtatutorum antiquorum,[c] diſponens, quod monachi defuncti in proprietate duodecim denariorum & infra non ſepeliantur in cœmeterio, aut ſepulti exhumentur. Ex quo palam colligitur, eum, qui admittit proproprietatem ſummæ minoris ſumma duodecim denariorum, debere carere ſepultura Eccleſiaſtica, qua tamen non

B debet carere quis ob peccatum veniale, ca. *pro obeuntibus,*[d] & gloſſam,[e] quatenus ſignificant, eos ſolos, qui noſcuntur in mortali peccato mori, eſſe priuandos ſepultura Eccleſiaſtica, & meritò, quia peccatum veniale non excludit gratiam Dei, & caritatem eius, qua ſaluamur, iuxta S. Tho. receptum,[f] pro quo nouus textus.[g] Conc. Trid. & qua ratione carere debet ſepultura proprietarius ſummæ vndecim, vel decem denariorum minoris ſumma duodecim denariorum, eadem debet carere proprietarius vnius denarij, cum nullæ illarum quantitatum efficiant quantitatem notabilem, cuius furtum dicatur mortiferum, per ea quæ infra dicemus.

14 His tamen non obſtantibus, quæ verè nõ obſtant, cõ-

C trarium eſt tenendum, ſcilicet quod appropriatio vnius denarij, vel plurium non facientium quantitatem notabilem non facit monachum Carthuſianum peccati mortiferi reum. Tum ob illam rationem firmã, quòd licet omnis transgreſſio præcepti obligantis ſub pœna peccati mortiferi ſit mortifera regulariter, fallit tamen, quoties vnum de tribus concurrit, ſcilicet rei paruitas, ſubreptio, vel defectus iudicij ad id ſufficientis, vt poſt S. Thom. in diuerſis locis poſt alios tradidimus in Man. cont.[h] At in tranſgreſſione præcepti de nihilo ſibi appropriando per appropriationem vnius denarij occurrit paruitas rei, vt palam eſt: ergo illa non eſt mortifera. Tũ quia lex monachorum de nihil appropriando ſibi non eſt fortior, quã

D lex Dei de nihil furando, nec adeo fortis: quia hæc eſt lex naturalis, & diuina ſine vllo facto humano mediante obligans, illa verò eſt humana, aut certè diuina, mediante facto humano, ſcilicet voto obligans, vt palam eſt. At tranſgreſſio legis de non furando excuſatur à culpa mortali propter rei exiguitatem, iuxta S. Thomam ab omnibus receptũ.[i] Tum quia tranſgreſſio legis temperantiæ exigua nõ eſt mortalis, ebrietas enim vna vel altera, licet ſit tranſgreſſio legis ſobrietatis, quæ temperantiæ ſpecies eſt, non eſt mortalis, iuxta cap. *vinum,*[k] à contrario ſenſu. Tum quia inter minuta & venialia peccata numerat Auguſtinus,[l] comedere, aut bibere pluſquam oportet. Tum

E quia etiam tranſgreſſio parua legum caritatis, affabilitatis, & manſuetudinis inter eadem minuta & venialia numerat ibidem idem Auguſtinus in illis verbis, *Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit, quam neceſſe eſt.* Tum quia etiam inter minuta & venialia ponit idem Auguſtinus,[m] tranſgreſſiones paruas legum benè loquendi, & tacendi, immo caritatis, & affabilitatis, per illa verba: *Quoties plus loquitur quam oportet, plus tacet, quam expedit, quoties pauperes petentes exaſperat.* Tum quia qui cantat, vel recitat Horas canonicas, non peccat mortiferè propter omiſſionem vnius vel alterius verbi, nec vnius vel alterius verſiculi, ſine contemptu, ſecundum omnes, & tradimus nos in Euchi. de oratione.[n]

F 15 Tum denique quia contraria opinio nimis accedere videtur ad hereſim Lutheranorũ, aſſerentiũ omnia peccata eſſe mortalia, & nulla venialia. Equidem arbitror actũ fore de omnibus nobis, ſi per exiguitatẽ & paruitatẽ non excuſaremur à culpa mortifera: cũ palam ſit in bona parte noſtrarum actionũ inueniri aliquos defectus paruos circa ſubſtantiam, earum vel ſuarum circumſtantiarum, iuxta illud,[o] *Et quaſi pannum menſtruatæ vniuerſa iuſtitia noſtra.* & illud.[p] *Si dixerimus, quod peccatũ nõ habemus ipſi nos ſeducimus.* Quis enim noſtrũ omnia & ſingula errata parua cõfiteretur ſpeciatim, & numeratim, vt mortifera, ſcilicet proponendo expreſſè, vel virtualiter, potius mortem ſubire, quam eorum aliquod iterare? quod tamen teneremur

a 17. q. 2.
b 2. 2. qu. 88. art. 3.
c Ca. 31. § 9.
d Ex cap. in aſtimem 13. q. 2.
e Ca. ex parte 10. 2. de ſepultu.
f 2. 2. qu. 24. art. vlt.
g In ca. 5. ſeſſ. 14.
h Cap. 11. nu. 4.
i 2. 2. qu. 22. art. 1. & 2. & 2. 2. q. 52. ar. 4.
k § criminis. 25. diſt.
l In d. ca. vnum §. quæ autem ſunt minuta.
m In eod. §.
n Super cap. quando de cõſecr. diſt. 1. ca. 10.
o Eſaia c. 64.
p 1. Ioan. 1.

facere,

facere, iuxta ea quæ latius tradimus.[a]

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo cum D. Hieronymo, furtum rei etiam paruæ eſſe furtum, vt Hieronymus ait: negando tamé eſſe mortiferum, quod ille non ait: concedendo item quod non eſt attendenda tantùm quantitas rei furto ſubtractæ, quantùm mens ſubtrahentis, vt dicit Hieronymus, quia frequenter quis capit rem notabilem alienam, & non committit furtum, propter mẽtem, qua capit, putans probabiliter illam ſubtractionem domino placituram,[b] frequenter item quis capit rem paruam, propter quam non peccat mortiferè, ſed ſic propter mentem, qua eam capit, volens capere eam, etiam ſi eſſet notabilis quantitatis: declarando item illud Hieronymi in fine argumenti citatum intelligendum eſſe de furto notabilis quantitatis, aut facto cum mente notabilem quantitatem furandi.

16 Ad ſecundum reſpondeo, quod illud dictum Auguſtini, *Nullum peccatum eſt adeo veniale, quod non fiat mortale, dum placet*, non poteſt intelligi ſine aliqua reſtrictione: alioquin enim probaret, quòd omne peccatum ex deliberatione procedens eſſet mortale, quod eſt contra omnes Catholicos, & in iis contra S. Thomam,[c] per cuius dicta eſt reſtringendum, vt ſolùm procedat in eo, cui placet peccatum veniale cum contemptu legis, contra quam eſt illud veniale: nos autem loquimur de trãſgreſsione parua legis ſine contemptu eius. Ad dictum Bedæ reſpondetur reſtringendum eſſe, ſicut præfatum dictum Auguſtini, vt etiam reſtringit ipſemet magiſter Gratianus,[d] vbi ea citat: alioqui enim probaret omne peccatum veniale deliberatè admiſſum eſſe mortiferum, quod eſt contra omnes Catholicos, vt prædictum eſt.

17 Ad tertium reſpondetur, quod Caietanus animaduertit difficultatem dicti S. Thomæ & ait eſſe intelligendum de illo, qui furatur minimum non ſolùm ſimpliciter animo nocendi domino illius, ſed etiam notabiliter: qui quidem intellectus, licet ipſe non dicat, ſatis clarè colligitur ex ſolutione ipſiuſmet S. Thomæ, qui niſi ſic exponeretur, ſecum pugnaret, contra l. *vbi repugnantia*.[e]

Ad quartum reſpondetur, negando quod omne mendacium formale ſit mortiferum: nemo enim Catholicorum id vſquam dixit, vt ſatis colligitur ex vtroque Thoma. 2. 2. quæſt. 110. art. 2.

Ad quintum conceditur omnem voluntatem appropriandi eſſe monacho peccatum, ſed negamus omne tale peccatum eſſe mortiferum, vt & omne animal eſt animal, ſed non rationale. Eodem modo reſpondetur ad voti violationem, ſcilicet, quod eius violatio eſt peccatum, ſed nõ mortiferum: quia ob exiguitatem deſinit eſſe mortifera, ſicut furtũ, & quælibet alia tranſgreſsio præcepti minima.

Ad ſextum vario eruditóque modo reſpondes tu Michael, & negari non poteſt vrgere multum, niſi dicamus literam incuria librariorum vitiatam habere, *infra*, pro *vltra*. quod grauiter conijcis, ex eo quod ſtatuta nouiſsima nondum typis excuſa ſic habent: *Quamquam dici poteſt, ſed non ita germanè, quod eſt intelligendum de illo monacho proprietario rei minimæ, qui ex aliquot coniecturis præſumitur per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriaſſe.*

TERTIVM DVBIVM, quantæ quantitatis appropriatio requiratur, vt ob eam monachus Carthuſianus cenſeatur mortiferè peccare?

18 Ad quod reſpondeo primò, quod ſufficit & requiritur tanta quantitas, quanta ſufficit & requiritur, vt aliquod furtum laici ſit mortiferum: vtrumque enim eſt furtum, quia vtrumque eſt contrectatio rei alienę inuito domino: quæ eſt definitio furti,[f] & vtrumque eſt illicita vſurpatio rei alienæ.[g] Et conſequenter ratio, quare vtrumque aliquando cenſeri debeat eſſe mortale, eſt, quod vtrumque ſit contrectatio illicita rei notabilis.

Secundò reſpondetur, quod magna cum deliberatione reſpondimus ante circiter 50. annos, id quod poſtea ſcripſimus ſuper hoc in commentario ca. fin.[h] quorum ſummam inſerimus.[i] Manu. confeſſ. vbi tenuimus quantitatem minorem quarta parte vnius iulij, vel regalis Hiſpani non conſtituere notabilem quãtitatem, ſed ſic dimidium iulij, vel regalis, & quod non damnarem eum, qui teneret mediam inter quartam & dimidiam non eſſe notabilem.

a In c. 1. Man. confeſſ.
b L. inter omnes. §. recte ff. de furt.
c 1. 2. qu. 74. art. 9.
d In d. §. criminis.
e ff. de regul. iuris.
f Leg. 1. ff. de furt.
g Capmale 14. q. 5.
h 14. q. 6.
i Ca. 17. à nu. 8.

A Pro qua mea opinione multùm facit quoddam ſtatutum Carthuſianum citatum à te vir diligentiſsime, quo probatur appropriationem vnius ſolidi Gallici (quod non excedit, nec hodie omnino attingit quartam partem regalis Hiſpani, ſiue iulij) eſſe ſufficientem ad priuandum ſepultura monachum id ſibi appropriantem, & conſequenter eſſe mortiferum: cum propter veniale non priuetur quis ſepultura.[a]

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc vſque multùm abundauit pecunia numerata in bona Europæ parte, facile conſentirem opinioni, in qua tu quoque vir doctiſsime inclinas, nempe, nec furtum, nec appropriationem minoris quantitatis, quam trium ſolidorum, ſiue quartarum regalis, vel iulij, eſſe mortiferum.

B 19 Quin & augerem vſque ad vnum iulium, vel regale, niſi quoddam ſtatutum veſtrum expreſsè haberet appropriationem vltra valorem trium ſolidorum eſſe dignam excõmunicatione, & conſequenter mortiferam.[b] Quãuis reſponderi poſſet, tam illud ſtatutũ, quàm aliud præfatum de priuante ſepultura ob appropriationem valoris vnius ſolidi, fuiſſe quidem iuſta tempore quo facta fuerunt, non autẽ adeo hoc noſtro, quo multũ viluit pecunia numerata: & forte iuſtè mutari poſſet: quãquam credo non facile perſuaſũ iri ordini veſtro, paupertatis voti quã obſeruãtiſsimo.

QVARTVM DVBIVM continet aliquot ſcrupulos circa ſtatuta,[c] quorum tenor eſt, qui ſequitur,[d] *Statuto irrefragabili duximus ordinandum, vt quicumque ſubditus, monachus, redditus, & cõuerſus crimen furti, vel alienationis commiſerit, ſeu proprietarium extiterit vltra valorem trium ſolidorum Turonenſium, & illud ſuo Priori ſaltem temporibus contentis in ſtatutis confiteri, vel reuelare ſcienter neglexerit: hoc eſt, præſens vſque ad diem Cœnæ incluſiue, & abſens vſque ad diem octauam reuerſionis ad domum ſuam poſt prædictum terminum, ſimiliter incluſiue: ipſo facto, hoc eſt elapſis dictis terminis, excommunicationis ſententia, quam in his ſcriptis ferimus, ſit ligatus, à qua nõ poſſit abſolui, niſi per proprium Priorem, vel eo abſente, per Vicarium, vſque ad dicti Prioris aduentum, cui neceſſariò erit confeſsio iteranda, & ab eo abſolutio exigenda.* Et aliud,[e] omiſſo principio ſic habet: *Ego F. N. Prior. aut Vicarius, ſiue Rector huius, vel illius domus, vigore & virtute ſententiæ latæ, vt præmittitur, à dicto Capitulo generali, excommunicatos denuncio omnes tam monachos, quam conuerſos, quam etiam redditos, profeſſos huius domus, ac de mandato ordinis ibidem hoſpitantes, qui occultandi animo, vel celandi vltra valorem trium ſolidorum prædictorum retinuerint, donauerint, accommodauerint, vel modo quolibet alienauerint, donec mihi illa reuelauerint, & a me beneficium abſolutionis meruerint obtinere.*

20 Pro quorum complanatione dico primo, Capitulum generale, & Priores ordinis Carthuſiani procuIdubio habere poteſtatem excommunicandi ſubditos ſuos, quia habent iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori ſuper eos, qualem qui habet, omnis poteſt excommunicare, vt diximus in Manual. confeſſar.[f] per notata in cap. *cum ab eccleſiarum*,[g] & in clementina 1. iuncta gloſſa ſua ſingulari,[h] & alia ibi citata.

21 Secundò, quòd Capitulum generale non ſtatuit, quòd Priores excommunicent proprietarios, ſed tantùm vt denuncient eos excommunicatos virtute ſui ſtatuti, vt palam exprimitur vbi ſupra.[i] Et quod certum eſt longe differre denunciationem ab excommunicatione.[k]

Tertiò, quòd ſicut non iubentur Priores excommunicare proprietarios, ita non excommunicant eos, ſed ſolum denunciant, vt palam continetur conſequenter.[l]

Quartò, quòd hæc conſequitur, præfatos Priores denunciando verbo tantùm proprietarios eſſe excommunicatos, non incidere in pœnam ſuſpenſionis, quæ contra excommunicãtes verbo tantùm ſine ſcriptis profertur.[m]

22 Quintò, quòd Capitulum generale videtur excõmunicare non ſolùm monachos, & conuerſos, ſed etiam donatos plenè, qui deferunt habitum aliquem differentem à ſeculari, licet non deferant tam diuerſum, ac cõuerſi. Tum quia ſtatutũ excõmunicat ſubditos, & huiuſmodi donati ſunt ſubditi, ſecundum cõmunem doctrinam.[n] Tum quia eadem vel maior ratio ſuadet excommunicare hos, qui diuinis parum ſeruiunt, quàm monachos, qui multùm.

Sextò, quod etiam Priores videntur denunciare huiuſ-

a Arg. ca. pro obeuntibus. & c. non aſtimemus. 13. q. 2. & gloſſ. notandis cap. ex parte. 2. de ſepult.
b Arg. ca. nemo & c. nullus. 11. q. 3.
c Cap. 5. ſta 2. 13. & 14. in 2 par. ſtatutorum nouorum.
d §. 12.
e §. 14.
f Cap. 27. nu. 5.
g Et c. quanto. de offic. ordin.
h De reb. eccleſ. nõ alien.
i §. 13.
k Ca. paſtoralis. §. verum. de appella. ſcilicet palam. §. 1. ff. de teſtam.
l In §. 14.
m In ca. 1 de ſentẽ. excom. li. 6.
n In c. vt priuilegia de priuilegiis. & c. non dubium. de ſenten. excom. & ca. 2. de foro compet.

modi plenè donatos,& aliquem habitum deferẽtes. Tum quia non ſolùm denunciant monachos, & conuerſos, ſed etiam redditos. Tum quia redditorum appellatione non video,qui alij poſsint in illa denunciatione cõtineri. Non enim memini canonem, qui hac voce in hoc propoſitum vtatur. Tum quia Capitulum generale videtur excõmunicare illos, vt ꝓdixi, quia excõmunicat ſubditos,& redditos: & ipſummet Capitulum iubet Prioribus,[a] vt ſuam ſententiam denuncient in præfata Dominica Palmarum.

a In §.15.

23 Nec obſtat, quòd illi donati non poſſint dici proprietarij,cum non emiſerint votũ paupertatis. Tum quia licet ſtrictè ſumpto vocabulo non debeant dici proprietarij, largè tamen ſumpto poſſunt dici tales: & diſpoſitio etiam aliqua ex parte odioſa ob identitatem, vt ita dixerim, vel maioritatem rationis extenditur ad contenta ſub verbis eius largè acceptis, iuxta doctrinam Dominici, & Franci,[b] ſaltem cùm probabiliter conijcitur id voluiſſe diſponens, vt in caſu propoſito conijcitur Priori eſſe animum denunciandi omnes, quos Cap. excommunicat, & illud, vt diximus, videtur excommunicare illos, cùm excommunicet omnes ſubditos,quorum de numero ſunt hi.

b In cap. 1. de tempor. ord. li. 6.

QVINTVM DVBIVM,an monachus Carthuſianus occultans, furans, vel impendens ſine ſufficienti licentia vltra ſummam trium ſolidorum,incidat in excommunicationem,ſiue illam occultet,furetur, vel impendat vna ſola vice,ſiue duabus,ſiue decem,vel viginti,aut pluribus vicibus?

24 Pro parte negante facit primò,quòd qui minutatim multis vicibus capit,aut furatur aliquod minima,quorum nullum ſeparatim efficit quantitatem notabilem, licet coniuncta efficerent talem, nulla vice peccat pluſquam venialiter,vt poſt alios diximus in Manual.confeſſ.[c] quod ipſum tenuit Sotus,[d] dummodo nulla vice iam inde à principio, vel poſtea habuerit animum capiendi notabilem quantitatem, vt etiam ibi tradimus. At ob peccatum veniale nemo debet excommunicari.[e]

c Cap.17.nu.140.
d Li.4.qu.7.art.5. de iuſt. & iur. & lib.5.qu.1.art.3. ad tertium.
e Cap nemo. & nullus. 11. q.3.

Secundò, quòd nullum furtorum prædictorum minutorum obligat furantem ad reſtitutionem ſub pœna peccati letalis, quia exiguitas rei non ſolùm excuſat à culpa mortali, ſed etiam ab obligatione reſtituendi rem acceptam, ſecundum mentem omnium: pro qua videtur eſſe ratio hæc irrefragabilis, ſcilicet quod licet ſecundum Innocentium III.[f] non multùm interſit inter inuadentem rem alienam,& inter detinentem illam,intereſt tamen aliquid,vt idem ipſe ſignificat: ita quod aliquantò grauius peccat inuadendo,& capiẽdo,quàm qui retinet inuaſum, cęteris paribus,quia ſi quis furando aliquid nõ peccat niſi veniale,à fortiori non reſtituendo non peccabit mortale.

f Ca. ſæpe de reſti. ſpol.

Tertiò, quòd nos ipſi videmur dixiſſe in cap. *inter verba*,[g] quòd nemo tenetur reſpondere ad excommunicationem latam contra eos, qui furati ſunt, niſi furtum ſit mortale.

g Conclu. 6. nu. 470.

25 Pro parte affirmante facit primo, quod in præfato ſtatuto,[h] exæquat capere vna vice vltra ſummam trium ſolidorum,& capere ea pluribus vicibus: verba enim eorum ſunt hæc: *ſi vltra valorem trium ſolidorum Turonenſium ſimul,vel per partes alienauerint, vel retinuerint,&c.*

h Ca.5.§.12.

Secundo, quod licet qui fecit multa furta minuta ſingulatim ſine animo nocendi notabiliter, non teneatur reſtituere illa, donec omnia coniuncta faciant notabilem quantitatem, poſtquam tamen peruenerint ad illam, ſic, vt & nos poſt alios diximus in Manual.[i] & tradit Sotus.[k] Ergo, licet non poſſet excommunicari, quia furatus eſt, poteſt tamen excommunicari, quia non reſtituit, cùm id non faciendo mortiferè peccet.

i Diſt.ca.17. nu.140.
k Vbi ſupra.

Tertiò,quòd licet is,qui fecit multa furta minuta,non peccet pluſquam venialiter, donec faciat illud, per quod additum efficiunt illa furta notabilem quantitatem, peccat tamen mortaliter faciendo illud, vt exprimit Sotus,[l] & ita poteſt excommunicari,niſi omnia illa reſtituat. Per quæ tria fundamenta videtur præfatum dubium reſoluendum eſſe in partem affirmatiuam, iuxta communem opinionem,quam ſequuti fuimus in præfato Manual.

l In diſt. art. 3. ad tertiũ.

26 Ad duo prima oppoſita reſponderi poteſt primò per fundamẽta pro parte affirmatiua formata. Secundò,quòd monach⁹ Carthuſian⁹ ſponte ſua ſe obligauit ad ſeruãda ſua ſtatuta, & ideo licet iure communi non teneretur ad reſtituenda furta minima multis vicibus ſurrepta,iure tamen ſpeciali ad id teneretur, vt ſupra in primo dubio diximus teneri eum ad confitendum aliquando bis idem peccatum iure ſuo ſpeciali propter ſuum conſenſum.

Ad tertium reſpondetur,quòd ego[a] loquor de illo,qui non peccauit mortaliter furando,etiam ſi furatus eſſet vſque ad notabilem quantitatem, eo fortè quòd probabiliter credebat eius ſubtractionem placituram domino,iuxta l. *inter omnes*,[b] non autem de illo, qui poſt multa furta minima, quæ non pertingunt ad notabilem, facit aliud, per quod pertingat ad illam: quia is faciendo illud peccat mortifere.

a In d.c. inter verba. num. 480.
b §.qui rem. ff de furt.

27 Quamuis autem hæc opinio probabilis ſit, & communiter recepta, ideo & à nobis,[c] probata: verior tamen videtur profectò ſequẽs, quam fundant quinque ſequentia. Primùm, quod nemo peccet mortiferè coram Deo propter furtum rei minimæ, niſi expreſsè, vel virtualiter intenderit inferre damnũ notabile, etiam ſi per vltimum, penultimum, vel aliud additum omnia coniuncta perueniant ad notabilem quantitatem: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano efficaciter probari poteſt, quòd furtum ſecundum, quartum, decimum, vel vlterius, quod de ſe propter exilitatem rei non eſt pluſquam veniale, fiat mortale propter furta præcedentia venialia, ſi nec expreſsè, nec virtualiter, ſeu tacitè habuerit animum nocendi in pluri,quàm furabatur, cum veniale additum veniali etiam in maximo numero non faciat mortale,ſecundum S.Thomam,[d] communiter receptum.

c In d. ca.17.
d 2. 2. qu.88. art. 4.

Secundùm,quòd nemo, qui non peccat pluſquam venialiter furando, tenetur reſtituere aliquid illorum, quæ ſolùm venialiter peccando furatus fuit, quia magis peccat quis furando, quam retinendo furtum, cæteris paribus,& ideo qui non peccat pluſquam venialiter furando, non peccabit pluſquam venialiter non reſtituendo illud, cæteris paribus.[e]

e Arg.in ſæpe.de reſtit. ſpol.

Tertium, contingere poſſe, quòd vnus tribus vel quatuor vicibus furando notabilem quantitatem intra viginti dies non peccet mortiferè, nec ad reſtituendum obligetur: & quod alius eandem quantitatem furans in tribus annis peccet mortiferè,& teneatur reſtituere: quia fieri poteſt,vt quis intra viginti dies furetur aliqua minuta, quæ coniuncta facerent notabilem quantitatem, cum minori memoria aliarum vicium, quibus furaretur,quàm alius,qui totidem vicibus intra tres annos furaretur notabilem quãtitatem:& quòd memoria furti prioris,vel poſterioris faciat multum ad hoc, quod fur habeat expreſsè, vel virtualiter animũ nocẽdi in pluri,quàm tunc furatur.

Quartum,quod pręfata ſtatuta Carthuſiana poſſent reſtringi ad illos tantùm,qui multis vicibus vltra ſummam trium ſolidorum ſic acceperũt, quod expreſsè,vel virtualiter illud nocumentum aliqua illarum vicium inferre intenderunt, vel præſumuntur intendiſſe: quia fieri poteſt, quòd monachus Carthuſianus aliquo tempore aliqua minima capiat ſine vlla memoria poſtea capiendorum, & immemor eorum, quæ cœpit, vel capturus eſt, capiat alia minima ſine vlla mente nocendi monaſterio in pluri,quàm tunc capit.

Quintum, quòd licet hæc ſint vera in foro interiori,tamen in foro exteriori præſumetur huiuſmodi monachus, vel alius homo, qui fecit huiuſmodi minima furta multis vicibus vſque ad quantitatem notabilem, quod in aliqua earum habuit animum expreſſum virtualem, vel tacitum nocendi notabiliter ei, cui talia furaretur: & quòd per hoc conciliari poſſunt opiniones contrariæ,ſcilicet,quod hæc poſterior noſtra ſit vera in foro Dei, quod ſola nititur veritate,[f] & prior communis in hominum foro,quòd multum inuatur præſumptione.[g]

f Cap. mulri. 2. q.1.
g Ca. inter ce. ra. qui. de ſpon ſal.

SEXTVM DVBIVM,an monachus Carthuſianus, qui cepit aliquã rem ſine ſufficienti ad id licẽtia de bonis monaſterij,quã nõ poteſt reſtituere,quia omnino perempta eſt,vel donatarius,cui data fuit, abiit numquam rediturus, vel in extremam & perpetuã incidit paupertatem, aut ob aliquã aliam rationem incidat in excõmunicationem præfati ſtatuti, ſi iuxta formã illius id nõ manifeſtet?

28 Pro parte negãte facit primo, quod fruſtra expectatur

euentus, cuius nullus ſequutus effectus,[a] de manifeſtatione peccati nullus ſperari poſſe videtur effectus in caſu propoſito, cùm in eo nulla ſperetur reſtitutio. Secundo, quod acceſſorium ſequitur principale,[b] & excommunicatio lata contra non reſtituentem videtur acceſſorium ad reſtitutionem: cùm ergo impotentia & inopia excuſent à peccato non reſtituendi,[c] excuſabit quoque ab excommunicatione ob omiſſam reſtitutionem: cùm adeo ſit eius acceſſorium, vt iuſſus reſtituere ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, non incidat in illam, ſi reſtituere nequit, per ea quæ latius tradimus in dicto Manuali.[d]

29 Non obſtantibus his, contrarium eſt tenendum, vt tu ipſe neruosè comprobas. Tum quia non quæritur in dubio propoſito de excommunicatione lata contra non reſtituentem, in qua procedunt argumenta præmiſſa, ſed de lata contra non manifeſtantem, qui ſe ſua ſponte ſaltem tacitè obligauit ad manifeſtandum. Tum quia monachus Carthuſianus, & quilibet alius religioſus multis modis poteſt reſtituere monaſterio, quod læſit, vt ſupra diximus citando dicta noſtra in tractat. de redditib.[e] Tum quia monachus per ſuum conſenſum potuit obligari ad obſeruanda ſtatuta ſui ordinis, ad quæ ſeruāda iure communi non eſſet obligatus, vt in primo dubio diximus de obligatione ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia manifeſtatio præfati peccati proprietatis non eſt inutilis, & ſuperuacanea, etiam ſi per illam nulla ſperaretur reſtitutio. Poteſt enim prodeſſe, vt ſupra dictum eſt, ad hoc, vt cautius committantur munia, quæ præſtant occaſionem appropriandi, & vt magis timeat appropriare, ne ſubeat onus ſe prodendi Priori. Nec obſtat, quòd nos alibi diximus non eſſe prodendum peccatorem iam correctum Superiori, ad cauendum futurum lapſum, quia illud eſt verum, attento ſolo iure communi, hoc autem, quod dicimus, procedit attento iure ſpeciali præfati ſtatuti Carthuſiani.

SEPTIMVM DVBIVM, an monachus Carthuſianus, qui appropriauit vltra ſummam trium ſolidorum, & poſtea fecit reſtitutionem ſufficientem ante lapſum termini ad manifeſtandum Priori præfixum, incidat in excommunicationem propter omiſſam manifeſtationem intra terminum ad id præfixum.

30 Et quidem pro parte affirmante facit primò, quod paria videntur eſſe non poſſe reſtituere, & reſtitutionem eſſe factam, quo ad hoc, vt non teneatur quis furtum à ſe, vel ab alio factum manifeſtare, per ea quæ nos latius diximus in cap. *inter verba*,[f] vbi definite videmus non teneri quem ad manifeſtandum furem, qui iam reſtituit, vel non poteſt reſtituere, propter monitoria de manifeſtando à Superiore propoſita, & in proximo dubio diximus teneri monachum Carthuſianum ad manifeſtandum appropriationem malè à ſe factam intra terminum ad id præfixum, etiam ſi res appropriata nullatenus poſſet reſtitui: ergo tenebitur, licet iam reſtituerit.

Secundo, quod ſtatutum præfatum excommunicat omnem proprietarium, ſiue qui proprietatis peccatum admiſit vltra valorem trium ſolidorum. At qui illud admittit, licet rem appropriatam reſtituat, non poteſt dici non fuiſſe proprietarius: ergo videtur comprehendi in eo.

His tamen non obſtantibus, cōtrarium videtur tenendum. Tum quia monitorio Epiſcopi de manifeſtando furto non ligatur, qui reſtituit illud, neque qui nouit ipſum iam eſſe reſtitutum, per ea quæ diximus in capit. *inter verba*.[g] Tum quia diuerſa ſunt appropriare, & appropriatum non manifeſtare Priori, & ſtatutum præfatum non excommunicat appropriantem ſolùm, ſed appropriantem, & non manifeſtantem id, quod deberet manifeſtare: & qui reſtituit rem appropriatam ante manifeſtandi terminum, deſinit habere rem appropriatam cum obligatione manifeſtandi eam, & conſequenter deſinit eſſe obligatus ad reſcindendam proprietatem per manifeſtationem, quia priuatio præſupponit habitum,[h] & quod non eſt, diſſolui non poteſt.[i]

31 Tum quia legis, quæ dupliciter aptè intelligi poteſt, benignior intellectus eſt accipiendus.[k] Et ideo licet prædictum ſtatutum aptè poſſet quo ad verba forſitan intelligi de illo, qui eſt, aut fuit tantùm proprietarius, benignius tamen intelligitur de illo tantùm, qui fuit, & eſt proprietarius tempore manifeſtationis, vt palam eſt: ergo tantùm debet intelligi de illo. Tum quia vtilior eſt is intellectus monaſterio, & animæ proprietarij, quoniam eſt incitamentum ad hoc, vt proprietarius per ſe, vel per amicos ante tempus manifeſtandi reſtituat rem appropriatam aliquo illorum modorum, quibus diximus monachum reſtituere poſſe,[a] quoniam item eſt conſolatio monacho ad excuſandum pudorem, quem cum nulla, vel parua vtilitate monaſterij aliàs eſt paſſurus. Tum quod eſt lex pœnalis, & ideo reſtringenda.[b] Tum denique quod non eſt credendum Patres illos pientiſsimos, qui ſtatutum illud compoſuerunt, fuiſſe adeo tetricos, & ſaxeos, vt non poſſet eos mollire, & contentos facere iuſta reſtitutio, quæ etiam crudeles quoſque, ac militares homines mollit, & reddit contentos.

Ad prius oppoſitorum reſpondetur, negando quod paria ſint reſtituere, & non poſſe reſtituere, per ea ipſa, quæ ipſe dico in dicto cap. *inter verba*.[c]

Ad poſterius reſpondetur, negando quod ſtatutum præfatum debeat intelligi de quolibet, qui eſt, vel fuit proprietarius: ſed tantùm de eo, qui fuit, & non deſiuit eſſe proprietarius per iuſtam reſtitutionem tempore manifeſtationis, per rationes ſupradictas.

OCTAVVM DVBIVM, an Priores præfati ordinis Carthuſiani poſſint remittere ſuis monachis obligationem manifeſtandi ſibi appropriata, ita quod propter omiſſam manifeſtationem non incidant in excommunicationem, & ſufficiat eis confiteri ſua peccata proprietatis confeſſarijs electis per bullam Cruciatæ, vel alijs habentibus poteſtatem abſoluendi à reſeruatis Prioribus.

32 Et quidem pro parte affirmatiua facit, quod Priores videntur poſſe dare ſuis monachis facultatem donādi ea, quæ ipſi poſſent iuſtè donare, & impendere, vt nos tradimus in comment. 2.[d] & conſequenter habere pro rectè impenſis ea, quæ ſui monachi impenderunt, vel donarunt, quo facto videtur facta reſtitutio, quia reſtitutio, & remiſsio, ſiue condonatio debiti exæquantur, iuxta cap. *peccatum*,[e] adiuncta gloſſa,[f] cum ſimilibus.

Sed videtur reſpondendum primo, quod præfati Priores per nullam remiſsionem ſuam excuſantur ab obligatione faciendi denunciationem, quam debent facere in Dominica Palmarum. Tum quia iubentur id facere per præfatum ſtatutum. Tum quia, etiam ſi nullus fuerit proprietarius toto illo anno, tenentur tamen ipſi facere illam denunciationem, cùm neſciant nullum talem eſſe: & præfata remiſsio ad ſummum non poteſt efficere, niſi quod ſui monachi deſinant eſſe coram Deo proprietarij, quod non poteſt Prior certò ſcire, niſi per manifeſtationem.

33 Secundò videtur reſpondendum, quòd Prior non poteſt ratam habere diſpenſationem ſuorum monachorum, niſi fuerit facta in vtilitatem monaſterij, & vſus pios, vel iuſtā remunerationem, quia (vt dixi in prædicto Comment. [g]) non habet ipſe Prior facultatem diſpenſandi in alia: & nemo dat quod non habet.[h]

Tertiò, quòd Priores non viderentur rectè facere, ſi monachis ſuis generaliter remitterent appropriata & impenſa ſine ſua licentia, quia darent occaſionem delinquendi, contra cap. *ex parte*,[i] & contra l. *conuenire*.[k]

Quartò, quòd ſi Prior remitteret eis appropriata, & impenſa, vel occultata ſine ipſius ſufficienti licentia, valeret remiſsio quo ad impenſa in vtilitatem monaſterij, vel in pios, aut iuſtos remuneratorios vſus, non autem quo ad impenſa, vel occultata in alios: & ita non tenerentur manifeſtare ſuas appropriationes magis, quàm ſi reſtituiſſent: quia per reſponſum ad ſeptimum dubium, qui reſtituit ante terminum manifeſtandi, non tenetur manifeſtare, alij autem, qui in alia impendiſſent, tenerentur manifeſtare, vel reſtituere ante terminum, aliàs inciderent in excommunicationem per ſupradicta.

Quintò, quòd vero propius videtur non poſſe Priores remittere ſuis monachis obligationem manifeſtandi eis ſuam appropriationem. Tum quia intereſt ordinis, vt illa fiat eis ob reſpectus ſupra tactos. Tum quod totus ordo videtur reſeruare illam Prioribus ratione induſtriæ illorum, quòd videtur facere illam indelegabilem.[l]

[a] Ca. cùm contingat de offic. deleg. l. ad probationem C. de probat.
[b] Ca. acceſſorium. de reg. iur. li. 6. cum ſuis concordantijs.
[c] L. nam & ſi ff. de dolo, & C. de diuerſis. de ſolutio.
[d] Ca. 17. nu. 44.
[e] Qu. 1. mon. 20. & quæ. 1. mon. 10.
[f] Comel. 6. coroll. 63. aliàs. 64.
[g] Coroll. 6. corolla. 63. & aliàs 66. 12. q. 2.
[h] L. decem. ff. de verb. oblig.
[i] Ca. ad diſſoluendum. de deſponſa. impube.
[k] L. benignius. ff. de legib.
[a] Vbi ſupra.
[b] Cap. pœnæ. de pœnit. diſt. 1.
[c] Corolla. 63. vel 66.
[d] De reg. ſuper c. non dicatur. 12. q. 2. nu. 23. & ſeq.
[e] De reg. iur. li. 6.
[f] Verbo reſtituatur.
[g] Nu. 33. & ſeq.
[h] Cap. quod autem. de iure pat. l. ſi vniuerſa. C. de legat.
[i] De conſuet.
[k] ff. de pact. dota.
[l] Capi. fin. §. eaterum. de offi. deleg.

NONVM DVBIVM, an Priores Carthuſiani poſſint aliis confeſſariis ſubdelegare poteſtatem abſoluendi monachos proprietarios à peccatis proprietatis, & ab excommunicatione incurſa ob omiſsionem non reuelationis eorum iuxta ſtatuta ordinis faciendæ?

34 Ad hoc reſpondeo affirmatiuè, quod ſic, atento iure communi. Tum quia iure Põtificio omnia, quæ pertinent ad iuriſdictionem, ſunt delegabilia, iuxta gloſſam memorabilem & receptam. ª Tum quia quædam alia ſolemnis gloſſa etiam recepta, ᵇ tenet, quòd omnes, qui poſſunt abſoluere ab excommunicatione virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut conceſſæ in priuilegium perpetuum ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poſſunt committere aliis. Et conſtat huiuſmodi Priores habere iuriſdictioné ordinariá in ſuos monachos, & poteſtatem abſoluendi ratione ſuarum dignitatum, ᶜ & per ſtatuta ordinis, quæ etiam ſunt leges particulares, ᵈ neſcio autem an aliquo ſtatuto particulari ordinis à Sede Apoſtolica probato id eis vetetur.

35 DECIMVM DVBIVM, an monachus Carthuſianus abſolutus à peccato proprietatis per bullam Cruciatæ, teneatur ad reuelandum illud Priori.

Reſpondeo, quòd ſic: quia abſolutio à peccato proprietatis non tollit obligationem ad manifeſtandum illud Priori, per reſponſum ad primum dubium.

VNDECIMVM DVBIVM, an abſolutus per bullam Cruciatæ ab excommunicatione incurſa, eo quòd non denunciauit intra certum terminum id, quod iubebatur denũciare per edictum Superioris, incurrat nouam excommunicationem, ſi non denunciauerit poſt termini lapſum, quam cito commodè poterit, quod eum facere debere diximus in Manuali confeſſar. ᵉ

36 Reſpondeo primò, quòd quæſtio videtur præſupponere falſum, ſcilicet, quòd excõmunicatus poteſt abſolui per bullam Cruciatæ ſine præuia ſatisfactione: contrarium enim videtur verum, quod affirmat Sotus, ᶠ pro quo facit gloſſa ſingularis ſolemnis, & alia quam ipſe non citat, ᵍ communiter recepta, præſertim à Felino, ʰ quæ habet non valere actum ab eo, cui data eſt poteſtas faciendi illum, adiecta certa forma, ſi non ſeruat eam, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat. Et confeſſarius electus per Cruciatam accipit poteſtatem abſoluendi, adiecta forma præuiæ ſatisfactionis, & non habet communiter aliunde facultatem abſoluendi: vnde hinc ipſe Sotus infert, quod non poteſt quis abſolui ab excommunicatione per Cruciatam ante ſatisfactionem, etiamſi omnino impotens ſit ad ſatisfaciendum.

Secundo reſponden, quòd, etiam ſi confeſſarius per bullam Cruciatæ electus haberet poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione non potentem ſatisfacere, non tamen poſſet abſoluere monachum Carthuſianum ab excommunicatione incurſa propter omiſſam manifeſtationem, antequam eam faceret. Quia licet non habeat potentiam reſtituendi appropriatum, & malè diſperſum, habet tamen potentiam manifeſtandi appropriationem: & ita non poſſet illum abſoluere non faciẽdo illud, propter cuius omiſsionem excommunicatur.

37 Nec obſtat, quòd abſolutio facta mandato Papæ, cùm mandat aliquem abſolui ſecundum formam iuris, non ſeruata illa, valet, vt etiam nos diximus in præfato Manu. ⁱ etiam ſi fiat ab eo, qui aliunde nõ haberet poteſtatem abſoluendi, licet contrarium ſit regulariter verum per præfatam gloſſam ſingularem & cõmuniter receptam, ᵏ quia illud intelligitur, quãdo Papa facit mentionem de forma iuris, non animo inducendi nouam formam, ſed monendi formã inductam, argumento dictorum Innocentij, ˡ quem probat gloſſa magna communiter recepta, ᵐ at Papa per bullam Cruciatæ facit mentionem de præmittenda ſatisfactione animo inducendi nouam formam: quod colligitur ex eo, quod priuilegium Principis intelligendum eſt ſine præiudicio tertij, ª & ſi priuilegium præfatum Cruciatæ aliter intelligeretur, præiudicaret innumeris, & grauiſsimè.

38 Non obſtat etiam, quòd non eſt facienda ſatisfactio iudici, vt Sotus ibi dicit. Tum quod non poteſt ſuum probari dictum, niſi quo ad pœnam nondum impoſitam, iuxta gloſſam ſingularem, ª quam didicimus ab Aretino. ᵇ Tum quod in noſtro caſu Prior eſt vt pars. Tum quod ipſemet ait id eſſe verum quando non poteſt ſatisfieri mandato, non autem quando poteſt, & perfidia durat, & poteſt ab ea recedi, vt in caſu noſtro, in quo monachus licet nõ poſſet ſatisfacere ſtatuto reſtituendo appropriatum, poteſt tamen ſatisfacere illi manifeſtando, vt prædictum eſt.

DVODECIMVM, quid dicendum ſit ſuper diuerſitate Iobelæorum, quæ emanarunt à fœl. recor. Pio V. & à S.D.N. quo ad abſolutionem à cenſuris, cum priora ſignificent poſſe quem abſolui per illa quo ad forum cõſcientiæ tantùm ante ſatisfactionem, & non quo ad forum exterius, per poſteriora verò non, etiam quo ad forum conſcientiæ, niſi quo ad effectum indulgentiæ quærendæ.

39 Reſpondeo, quòd memini ſacere quędam verba cum fœl. record. Pio V. ſuper diuitia formæ abſoluendi à cenſuris Iobelæis ſuis inſertæ: quod forte fuit in cauſa mutandi in alias formas, & tandem viſum eſt & quidem rectè S.D.N. Gregorio XIII. quod abſoluantur quidem omnino quo ad momentum, quo quæritur indulgentia, ſic tamen vt ſtatim reincidant etiam omnino, etiam quo ad vtrumque forum in eaſdem cenſuras, vt euitetur grauiſsimum præiudicium, quod fieret his, in quorum fauorem eſſent illæ latæ, etiam per abſolutionem quo ad forum conſcientiæ tantùm, cum per eam debitores longè negligentiores fierent ad ſoluendum, videntes ſe quo ad Deum abſolutos.

DECIMVMTERTIVM, an monachus Carthuſianus furans aliquid ab exteris ad vtilitatem monaſterij peccet bis, aut ſemel cum circumſtantia neceſſario confitenda ob tranſgreſsionem legis de non furando, & voti paupertatis.

40 Reſpondeo quòd non, quia non frangit votum paupertatis: quoniam per illud ſolum vouit nil ſibi quæſiturum, immo nec appropriaturum ſine licentia ſuperioris, per ea quæ nos latius ſcribimus in comm. c. de reg. ᶜ & is, de quo quæritur, nihil ſibi vult quærere, nec appropriare: ſi autem furaretur animo quærendi, vel appropriandi ſibi, bis peccaret, vel ſaltem ſemel cum circumſtantia neceſſario confitenda, per ea quæ diximus in Manuali. ᵈ

DECIMVMQVARTVM, an ſtatuto Carthuſiano excommunicanti monachum appropriãtem vltra valorem trium ſolidorum, & non reuelantem id intra tempus in eo præfixum, aduerſetur Cõcilium Tridentinum. ᵉ

41 Reſpondeo, quod facile cuipiam videri poteſt vera pars eius affirmatiua. Tum quia procemium illius capit. probat excommunicationem non eſſe pro re leui ferendam: ergo nec pro omni re valorem trium ſolidorum non excedente: cùm is valor, qui non pertingit ad valorem vnius iulij Itali, vel regalis Hiſpani, ſatis leuis cenſeatur. Tum quod diſpoſitio illius cap. expreſsè prohibet, ne pro leui furto manifeſtando feratur excommunicatio, & præſatum ſtatutum profert illam pro re trium ſolidorum manifeſtanda.

Sed contrarium eſt dicendum. Tum quia cap. illud inducit ius nouum, quod colligitur ex illo verbo *ſtatuimus*, quod eſt ſignum iuris noui, iuxta gloſſam, ᶠ quã cum aliis citat Felinus. ᵍ Et ita non extenditur ad præterita. ʰ Statutum autem præſatum ante multa ſæcula fuit editum. Tum quia cap. illud loquitur de excommunicationibus ferendis ab homine, & non de latis à iure, quarum de numero eſt illa, quæ à ſtatuto præfato fertur. Tum denique quod ex verbis ipſius planè colligitur Concilium noluiſſe per illud alterare excommunicationes à iure ante illud latas: & in diſpoſitionibus maximè attendenda eſt mens diſponentis, ˡ per quas conſiderationes in oppoſitum adducta ſoluuntur.

DECIMVMQVINTVM, an Prior Carthuſianus, qui malè appropriat, vel impendit vltra valorem trium ſolidorum, & non manifeſtat intra terminum, quem Capitulum præfato ſtatuto præfixit, incidat in excommunicationem?

42 Reſpondeo, quòd facile cuipiam videri poteſt vera pars affirmatiua. Tum quod Abbates & Priores ſunt monachi, ᵏ vt tradit Panormitanus communiter receptus. ˡ Tum quod Abbas, vel Prior malè diſpendens, vel occul-

a *In c. pernitiemn. 95. diſt.*
b *In ca. fin. de offi. iud. deleg.*
c *Ca. cum ab eccleſiarum. prælatis. & c. quanto de offic. ordin.*
d *L. omnes populi ff. de iuſt. & iure. & ca. cũ omnes. de cõſtitutio.*
e *Ca. 27. nu. 49.*
f *In 4. diſtin. 20. q. 2. art 3. concl. 2.*
g *In clem. 1. verb. inhibentes. de iure patro.*
h *In c. ex parte. col. 4. de conſti.*
i *Cap. 27. nu. 57.*
k *In clem. 1. verbo inhibentes de iur. pa.*
l *Capi. fin. de præſumptio.*
m *In cle. 1. de offic. deleg.*
a *Leg. 2. § ſi quis à principe ff. ne quid in loco publi. fiat & cap. ſi pro te de offic. deleg.*

a *Clem. 1. § e. verbo officij. de hæret.*
b *L. 4. § Cato in princ. de verb. oblig.*
c *Super c. cum perito. 12. q. 1. num. 25.*
d *Ca. 6. nu. 3.*
e *Seſſ. 21. c. 3. de reform.*
f *In clem. fin. verb. decernimus de reſcrip.*
g *In c. cum dominus de re iud.*
h *Ca. vlt. de conſtitut.*
l *L. in conditionibus ff. de condi. & demonſtra. c. fi. de præbend.*
k *Cap. fin. de ſimo.*
l *Cap quoniam Abbas de offic. deleg.*

tans

tans res monaſterij, peccat contra votum paupertatis, & fit proprietari⁷ æquè, vel plus quàm monachus, argumento exp *cum ad monaſterium*,[a] & tradit Ioannes Maior,[b] ergo æquè, vel magis debet eſſe excõmunicatus. Tum quia excommunicationem præfatam non ferunt Priores, ſed Capitulum generale, quod edidit ſtatutum, quodque tantam & maiorem iuriſdictionem habet in Priores, quàm ipſi in monachos. Tum quod excommunicatio Papalis denunciata per Epiſcopum merum denunciatorem ita ligat ipſum, ac alios Epiſcopos, vt & nos diximus in Manu. confeſſ.[c] ergo cum Prior ſit merus denunciator excõmunicationis præfatę, æquè ligabit ipſum, ac alios monachos.

a 4. in de ſtatu mon. b In 4. diſtin. 38. q. 9. c c. 27. nu. 8.

Sed contra eſt tenendum. Tum quia Capitulum generale per præfatum ſtatutum ſolos monachos ſubditos videtur excõmunicare, quod colligitur ex illo verbo ipſius, *ſubditos*. Tum quod ſolum illum monachũ proprietarium excommunicat, qui ſuam appropriationem nõ manifeſtat ſuo Priori: & Prior non habet Priorem, cui ſubſit, vt monachus ſimplex illi. Tum quod omnes, quos ſtatutum excommunicat, Prior denunciat, & tamen ipſe non denunciat niſi ſibi ſubditos. Ergo Capitulum generale ſolos monachos, qui nõ ſunt Priores, excommunicat. Tum quia peccatum proprietatis vt plurimum fit occultando, quo modo Prior rarò peccat, vt palam eſt. Tum quia, licet appellatione monachi veniat Abbas in fauorabilibus, non tamen regulariter in odioſis, vt ibi communis concludit, præſertim cum eſt probabila, quod diſponens noluit eos comprehendere, vt poſt alios tradimus nos alibi.[d]

d In d. ſu. fin.

43 DECIMVMSEXTVM, an monachus Carthuſianus dans, vel recipiens literas ſine Prioris licentia, peccet peccatum proprietatis?

Et quidem pro parte affirmante facit primo cap. *non dicatis*,[e] quatenus habet, eſſe grande peccatum accipere, vel dare literas ſine licentia Prælati: cuius vnam rationem diximus ibidem videri eſſe, quod frangit votum paupertatis, in quantum diſpendit papyrum monaſterij dando literas, & appropriat papyrum literarum ad ſe ſcriptarum recipiendo illas occultas.

e 12. q. 1.

Secundo faciunt illa verba[f] Auguſtini. *Si quis rem ſibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur.* & nemo negare poteſt literas rem aliquam eſſe, licet paruam: & quamuis paruitas rei ſurreptæ excuſet à culpa mortifera, iuxta S. Thomam,[g] non tamen excuſat à furto veniali, vt & ſupra dictum eſt in, reſponſo ad dubium ſecundum.

f Ca. 9. eiuſdem regulæ. g 2. 2. q. 66. art. 9.

44 Tertio, quòd licet alia ratione: nempe inobediẽtiæ, datio, & receptio literarum poſſet dici eſſe peccatum, non ideo deſinit eſſe tale ob iſtam, cùm idem peccatum multis rationibus poſſit eſſe tale: furtum enim, quo ſibi monachus quærit aliquid, maximè de rebus monaſterij, non ſolùm eſt peccatum, quia vetatur lege naturali & diuina Decalogi,[h] ſed etiam quia per illud frangitur votum de non volendo aliquid ſibi appropriare, contra dict. cap. *non dicatis*,[i] per quam rationem diximus in dicto comment.[k] quod licet nuncia, & literæ vt plurimum æquentur, iuxta cap. *vbi periculum*,[l] hac tamẽ ratione differunt, quòd literæ poſſunt eſſe res in ſe pecuniariæ, quales non ſunt nuncia.

h Exod. 20. i 12. q. 1. k In d. nu. 17. l §. nulli, de elect. lib. 6.

Quartò, quòd per hanc eandẽ rationem poſſunt ſolui omnia illa argumenta, quibus neruoſè hanc cõcluſionem tu erudiriſsimè oppugnas: illa enim probant hanc literarũ dationẽ & receptionẽ poſſe dici peccatũ inobediẽtiæ, ſed ex eo nõ infertur non poſſe dici peccatũ proprietatis.

45 Quare videtur reſoluẽdum, quod ſi charta literarum data, vel recepta, adeo eſt inutilis, vt nil penitus valeat cõmuni æſtimatione, eius datio, vel receptio non eſt peccatum proprietatis, cùm non ſit appropriatio, vel diſpenſatio boni pecuniarij, per ea quæ diximus in d. comm. 1.[m] ſi autem valet notabili pretio, æſtimatis ſaltem characteribus auratis, aut alijs imaginibus affabrè depictis, & illuſtratis, eius dario vel receptio erit peccatum proprietatis, etiam mortiferum: ſi autẽ charta cum ſcriptis & depictis in ea fuerit parui valoris, erit quidem peccatum proprietatis, ſicut & furtum pecuniæ ſimilis valoris, ſed non mortiferum, per reſponſa dubio tertio. Ex quo inferri poteſt primò, quod huiuſmodi datio & receptio non ſit vllum peccatum, vel tantùm veniale proprietatis, etſi magnum inobedientiæ.

m De reg. nu. 11. & ſeq.

Secundo, quod aliqua datio, vel receptio literarum occulta non erit tamquam peccatum proprietatis manifeſtandum ſuperiori, & tamen toties multiplicata, vt excedat valorem trium ſolidorum, eſſet manifeſtanda, ſecundum communem opinionem, quam tamen in reſponſione ad dubium ſecundum diximus eſſe multùm quo ad forum conſcientiæ limitandam.

46 DECIMVMSEPTIMVM, an monacho Carthuſiano liceat ea, quæ ſibi ſuperſunt de iis, quæ ad ſe alendũ tribuuntur, in opera pia pro ſuo arbitrio diſpẽdere.

Circa quod tu eruditè, eleganter, & coprosè ſpatiaris quædam dicta noſtra probando, & in dubium reuocando quoddam, quod nos dixiſſe aliqui arbitrantur in tract. de redi. eccleſ.[a] & tu addis temperatum fuiſſe idem à nobis in Apologia illius libri.[b]

a Nu. 2. b Quæ. 2. nu. 30. & ca non dicatis. 12. q. 1. num. 2.

Secundo, quod ego numquam dixi, nec ſomniaui vlli monacho ſimplici licere præfata ſuperflua in eleemoſynam, vel alia pia ſine licentia prælati expreſſa vel tacita conuertere, vt latiſsimè declaro in dicto comment.[c] ſed quod illud licet ei, quãdo dantur ei aliqua pro ſua ſuſtentatione ad aliquod negotium peragendum, ea lege, vt nihil amplius petere poſsit à monaſterio, nec illud monaſterium ab eo, ſiue plus, ſiue minus impendat: & quod data regulari in ſuum victum, & veſtitum, videntur in dubio ita data, vt honeſtè reliquata poſsit in vſus pios impendere, eo quod tacitè videtur dari ſibi ea facultas.

c In d. nu. 48.

47 Tertiò, quòd monacho Carthuſiano ſimplici nullam habenti adminiſtrationem, & intra ſuum monaſterium degenti, non licet vlla talia reliquata in eleemoſynam, vel in alia pia opera ſine licentia impendere, quoniã ordo iſte veſter huius voti paupertatis obſeruantiſsimus habet multas conſtitutiones, quas ipſe citas, per quas expreſsè prohibetur eis illa facultas, & expreſsim præcipitur, vt omnia quæ illis ſuperfuerint ex cibo, & veſtitu, reddant communitati: & conſequenter nullam habent ad id licentiam expreſſam, nec tacitam, nec vllum eſt eis ad hoc dubium, immo præceptum expreſſum illi contrarium, quod etiam nititur iure communi, vt nos vbi ſupra diximus.[d]

d Nu. 8.

48 Quarto, quod in alijs regularibus, quibus non eſt tale præceptum contrarium, & datur ſingulis certa quantitas pecuniæ, panis, vini, & opſonij, ita quod non dabitur eis plùs, licet plùs impendant, nec minùs, licet minùs impendant: videntur eis ita in dubio dari, vt poſsint impendere reliquata in illas eleemoſynas, & in illa pia, in quæ ipſe Prælatus iuſtè potuiſſet, quia videtur illa facultas tacitè eis data, ſi tamen per ſua ſtatuta, vel alia iuſta Prælatorum præcepta reſtringeretur eis expreſsè (vt ſcio in quodam illuſtri monaſterio expreſſum fuiſſe) ne vltra certam ſummam etiam de reliquatis poſſent in pia impendere ſine licentia Superioris, non liceret eis vltra illam ſummam eleemoſynam facere, quia ſunt extra caſum dubium, cùm expreſsè ſit eis id vetitum.

Quarto, quod negari nõ poteſt facultatem tacitam vel expreſſam impendendi honeſtè reliquata in opera pia, eſſe magnam occaſionem abſtinentiæ, ſobrietatis, parſimoniæ, & continentiæ, modeſtiæ, humilitatis, immo & caritatis, quæ perfectionis vinculum eſt, quamuis etiam confitendum ſit eamdem eſſe quibuſdam incitamentum aliquod cupiditatis, & terrenæ cogitationis, ſed illa facilè ſopit pietas, & amor Dei, & proximi pauperis, propter quem ſubtrahit ſuæ carni, & voluptati aliqua, quæ ſeruiẽt alterius conſolationi, fami, & paupertati, quamuis item palàm ſit, conuenientius eſſe per ſe religionis perfectioni, vt tota in pauperes, & in opera pia diſtributio ſit penes ipſos Priores, & ſimplices monachi reliquationi honeſtæ per abſtinentiam, ſobrietatem, & alias virtutes præfatas, amore boni communis augendi, & diſtribuendi ad pia per Prælatos, tantopere ſtuderent, ac ſi reliquata per ipſoſmet eſſent in eadem pia diſtribuenda.

DECIMVMOCTAVVM, an ſit vera communis illa reſolutio Bartholi & aliorum,[e] ſcilicet, quod legatum factum monacho, donec Superior permiſerit ei vti in ſuos priuatos vſus, & non vltra, valeat.

e In l. Lucius. §. tres heredes. ff. ad Trebellia.

49 Reſpondetur quòd ſic. Tum quia id nulla lege naturali vel diuina vetatur, cùm talis vſus non ſit voto vlli ſolemni, nec ſimplici contrarius, vt palam eſt. Tum quia

nulla

nulla etiam lege humana id vetatur, cùm ille ſolus monachus à Ioáne Andrea communiter recepto,[a] dicatur proprietarius, qui tenet occultè, vel contra voluntatem Superioris aliquid, & præfatus monachus per diſpenſationem huiuſmodi legati nil tenet occultè, neque contra voluntatem Superioris, quippe qui ſciens & prudens vſum illius ei permittit.

a In cap. cum ad monaſterium. de ſtatu regul.

50 An autem aliqua, quæ iuſta fuerit, cautela poſsit inueniri, per quam tribuatur alicui monacho aut monachæ facultas aliquid in vſus ſuos, vel alienos pios, quos ipſi volent, abſque licentia Superioris expreſſa, vel tacita licitè impendendi? Et pro affirmante facit primo prædicta reſolutio communis ſuper gloſſam.[b]

b L. Lucius. § tres here. des. ff. ad Trebell.

Secundò, quòd contra nullam legem naturalem, diuinam, nec humanam videtur eſſe donatio inter viuos, vel vltima voluntas, qua quis donat alicui monacho vel monachæ aliquam quantitatem diurnam, menſtruam, vel annuam, donec permittitur illi à Superioribus ſuis vſus eius in ſuas neceſsitates, vel alia pia.

Tertiò, quòd Papa frequenter concedit monachis penſiones ſuper beneficiis ſui ordinis, & etiam aliorum cum facultate diſpendendi eas in ſuos, vel alios pios honeſtos vſus, & quidem iuſtè, per cap. *niſi eſſent*, & adnotat ibi Panormitanus de præbend.

His tamen non obſtantibus, contrarium eſt tenendum. Tum quia id vetatur in cap. *non dicatis*.[c] & in aliis locis multis in com. eius à nobis citatis. Tum quia non poſſunt duo contraria ſimul inueniri vera,[d] at contraria & repugnantia ſunt, quòd monachus per eumdem actum contrauenìat voto ſuo, & non contraueniat illi, vt palam eſt. Et monachum vti aliquibus bonis abſque licentia Superioris extra neceſsitatem extremam, & non tranſgredi votum ſuum ſolemne, ſunt contraria, vt patet: ergo pars affirmatiua quæſtionis eſt falſa.

c 12. q. 1.

d L. vbi repugnantia ff. de regu. iur. cap. ſolicitudinē. de appell.

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo quidem illam reſolutionem communem in eo citatam, negando tamen quod ex ea inferatur monachum poſſe vti aliqua re ſibi relicta ſine conſenſu expreſſo, vel tacito Superioris, cùm potius perdatur, & deſinat eidem legatum, ſimul ac Superior noluerit, vt eo vtatur.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo aſſumptum in eo, ſed negando, vt dictum eſt ad primum, quòd ex eo ſequatur pars affirmatiua quæſtionis propoſitæ.

51 Ad tertium, concedendo etiam id, quod in eo aſſumitur, ſed negando, quòd qui monachus vtitur aliqua re de conſenſu vel licentia Papæ, vtatur ea abſque ſuperioris licētia: cùm ipſe ſit ſuperior omnium monachorum, immo & omnium Chriſtianorum prælatus primus, & maximus cōcurrens in iuriſdictione cum omni prælato, vt S. Thomas in opuſc. cōtra errores Græcorum.[e] & Innocentius, quem ſequuntur omnes, præſertim Felinus.[f]

e Cap. 66. & præcedēti, & ſequenti.

f Nu. 2. in ca. 1. de conſtitu.

52 DECIMVMNONVM, an expediat ordini Carthuſiano, vt Prælati eius repudient legata, quæ parentes, vel alij cognati, aut amici fecerint monachis Carthuſianis, vt eis vtantur, donec Prælati permiſerint ipſis vti eis ad vſus ſuos, vel pios, quos ipſi volent, & non vltra.

Ad quod (quia de illo eruditè, religioſè, ac elegāter diſputas) nihil aliud reſpondeo, quàm quòd Prælati debent prudenter & ſerio penſare, an monaſteriū egeat, an abundet, & an per repudiationem exaſperentur legātium filij, vel cognati, adeo vt auerterent animos ab amore ordinis, an item monachi legatarij ob morbos, vel complexionis debilitatem egeant alimentis, vel medicinis extraordinariis, an item ſint tales, qui valdè, & ad multum temporis ſcandalizarentur, eo quòd non conceditur eis id quod licitè ſine ordinis damno concedi poteſt: an item ſint ad prudenter diſpendendum propenſi, an ad effundendum vanè inclinati, & alias rerum legatarum, quantitatis, vtilitatis, finis, & modi appoſiti circumſtantias, & ſecundum illas acceptet illa, vel repudiet, vt Deo, proximis, & ordini videbitur conuenientius. Tum quia non fuerit caritatis & prudentiæ illa ex abrupto repudiare.[g] Tum quia fieri poteſt, vt ſint aliqua monaſteria Carthuſiana ſimilia quibuſdam aliorum ordinum, in quibus vix panis, vinum, & veſtitus de cellario communi exhiberi poteſt.

g Arg. titulo rum de iure deliberan. ff. & C.

53 Non obſtat ius ſtatutum,[h] quod à te proponitur conceptum in hæc verba. *Si nouitij, tempore quo profeſsionem facturi ſunt, liberè aliquid, & ſine omni pacto, nulla præcedente petitione, dare voluerint, liberè accipi poterit, & iuxta dantis voluntatem expendi, dum tamen talis voluntas non deuiet à rigore ſtatuti, nec per eam lapſus aliquis in ordine fiat. Vnde ſi vellent, quòd ex re donata aliqua pitantia pro tempore, vel in perpetuum danda conuentui, diebus quibus ex ordine pitantia nō datur, vel quod aliquid alicui, vel aliquibus particulariter, & non ad communem vſum & commune commodum daretur, aut quid ſimile, nullo modo debent audiri.* Hactenus ſtatutum, cui dicitur concordare aliud.[a] Non inquam præfatum ſtatutum obſtat prædictis. Tum quia loquitur de ſolis nouitiis, exorbitatque ab illo iure communi, quod continet præfata reſolutio communis, de qua in decimoſeptimo dubio, & ideo non debet extendi ad alios, in quibus ſaltē eadem ratio non idem ſuaderet.[b] Tum quia loquitur in caſu, quo ex obſeruantia modi donationi appoſiti lapſus regulæ timeretur, & prædicta intelliguntur extra illum caſum. Tum quia ſtatutum videtur loqui de modo & onere tendente ad delitias, vel ſuperflua, vel ſaltem non neceſſaria, vt eius exempla confirmant: prædicta verò de iis, quæ tendunt ad neceſſaria, & vtilia monaſterio, ſaltem per quamdam conſequentiam, quia releuant illud à dando illi monacho aliqua neceſſaria, in quæ ipſe impenderet legatum.

h Co. 6. § 4. 3. cōpilat ſtatutorum einſdem ordinis.

a In ca. 5. § 8. ſecunda partis nouorum.

b Arg. c. quā iur. de reg. iur. lib. 6.

54 VIGESIMVMDVBIVM, an monachus Carthuſianus de licentia & conſenſu Prioris poſsit accipere aliquas pitantias Miſſarum, impendendas in aliqua pia, puta in libros, aut veſtes ſibi conuenientes, aut in illas, aut illas pauperum eleemoſynas, &c.

Reſpondeo quòd ſic, dummodo non impendat eas in alia, quia, vt nos diximus in commēt. 2. de reg.[c] monachus de licentia prælati poteſt iuſtè impēdere de bonis monaſterij in illos vſus, in quos iuſtè poſſet ipſemet Prælatus. Nec obſtat ſtatutum,[d] quod à te proponitur conceptū in hæc verba: *Nulla etiā perſona ordinis per ſe, aut quāuis aliam interpoſitam perſonā pro Miſſis & alijs prædictis officijs, & beneficijs pecunias, etiā gratis oblatas, vel aliquid aliud ad ſuos vſus cōuertendū ſub pœna diſciplinæ generalis, recipiat: ſed ſi quid pro fideliū deuotione offeratur, illud cū gratiarū actione, ceſſante omni pactione, recipiatur, & ad vſum, & cōmodum, non illius, cui offertur, ſed totius cōmunitatis cōuertatur ad Prioris arbitrium.* Hactenus ſtatutū.

c Super c. ad monaſ. 12. q. 1. nu. 25.

d De quo ca. 1 § 20. 3. compila.

55 Non inquam id obſtat. Tum quia loquitur ſimpliciter de accipiente pitantiam, vel eleemoſynam in vſum ſuum: quæſtio autem quærit de accipiēte eam de licentia Prælati. Tum quia ſtatutum ipſum cōtinet, vt illa impendantur arbitrio Prioris, & conſtat eius arbitrio impendi, quod de ipſius licētia impēditur, præſertim cùm vſus certus, in quem ſunt impendenda, exprimitur ab ipſo. Tum denique quòd in vſum communem videtur impēdi, quod de prælati conſenſu in aliquem decentem vſum monachi impēditur, quia cum monachi ſint potiſsima pars monaſterij, cū perſonæ præſtent rebus,[e] ſequitur quod dictū eſt.

e Leg. 2. ff. de ſtatu homi. l. ſi quis ab. ff. de teſtam.

56 VIGESIMVMPRIMVM, an monachus Carthuſianus qui peccatum mortiferum proprietatis admiſit alienando, vel occultando rem monaſterij, teneatur illud confiteri, an æquè miſſet, vel cōmunicet: an ita vt nō ſufficiat, quod cōfiteatur illud Priori ante diē Cœnæ Domini?

Reſpōdeo quòd ſic. Tum quia opinio vera & communis etiam ante Cōcilium Tridentinū tenebat omne peccatum mortiferum eſſe confitendum ante ſumptionē Euchariſtiæ, iuxta gloſſam ſingularem,[f] quam nos late probauimus in ſumma,[g] & ante præfatum Concilium quod eam in canonem redegit, addens eſſe errorem contrarium eius.[h] Tum quia nihil obſtat ſtatutum eiuſdem ordinis in primo dubio relatum, quatenus ſignificat ſufficere monachis præfati ordinis confiteri peccata proprietatis Priori ante diem Cœnæ Domini, quoniam nō ſtatuit, nec potuit ſtatuere contra ius diuinum, quod non teneretur confiteri illud ante ſumptionem Euchariſtiæ,[i] ſed ſolùm ſtatuit, quod ſit excommunicatus, ſi non confiteatur, vel non reuelauerit illud Priori ante diem Cœnæ Domini: quod tam longè aliud eſt à præcedenti, quantùm excommunicatio differt à peccato, pro quo illa fertur, & quantùm neceſsitas confitendi ſacramentaliter peccatum mortiferum, à neceſsitate confitendi ſacramentaliter, vel reuelandi extra ſacramentum Priori.

f Ca. ſunt de celebra. miſſ.

g De pœni. diſt. 1.

h Cap. 7 & can. 11. ſeſſ. 13.

i Ca. ſunt quidam. 25. q. 1. & arg. ca. inferior. 21. diſt.

57 Tum quia vetus intellectus eius eſt, quòd qui monachus peccauit peccatum mortiferum proprietatis ante diem Cœnæ, & non confitetur illud ſacramentaliter ante communicationem corporis Domini, peccat quidē mortiferè communicando ante confeſsionem, propter tranſgreſsionem legis diuinæ de confitendo ante communicationem, ſed non eſt ob id excommunicatus ante diem Cœnæ, ſed ſi ante illum non confiteatur, vel nō reuelet illud Priori, erit excommunicatus, non quidem per legem diuinam, vel canonicam omnibus Chriſtianis cōmunem, ſed per illud veſtrum ſtatutū ordini veſtro particulare. Tum quia, vbi lege Synodali cauetur, vt ſit excommunicatus, qui decimas occultatas nō manifeſtauerit parocho ante diem Aſſumptionis, ille qui occultaſſet illas menſe Iulio, peccaſſet mortiferè, cùm occultauit, & etiam ſi communicat ante confeſsionem ſacramentalē, li[illegible] non incidat in excommunicationem ante diem Aſſu[illegible]nis.

58 V[illegible]ESIMVMSECVNDVM, an præfatus mona[illegible]hus, qui omiſit confiteri ſacramentaliter peccatū proprietatis mortiferum admiſſum ante aliquot menſes, vel circiter vnum annum ante diem Cœnæ, & intra illud tempus confeſſus eſt frequenter, & miſſauit, cōmunicauit, tacito illo peccato, quod proponebat confiteri Priori ante diem Cœnæ, an inquam is monachus teneatur omnes illas confeſsiones tamquam non integras iterare, iuxta notata per omnes,[a] quos nus quoque retulimus in Man. confeſſ.[b]

Reſpondetur quòd ſic. Tum quia cōfeſsio, quæ nō eſt integra omnium peccatorum mortiferorum, quorū memoriam cōfitens habet nihil valet, vt habetur in c. *omnis*,[c] & in decreto Eugenij Concilij Florentini & ca. 5. ſeſſ. 14. Conc. Trid. Tum quia peccatum mortiferum proprietatis non excipitur à lege illa generali diuina, qua iubemur pœnitentes confiteri omnia peccata mortifera, quę admiſimus, quorumq; memores ſumus, quando cōfitemur, iuxta præfata iura, & S. Thom. ab omnibus Catholicis receptum.[d] Sicut autem obliuio aliorum mortiferorū facta iuſta diligentia reminiſcendi excuſaret ab iteratione, ita & obliuio peccati proprietatis excuſaret. quin & ſi aliquis adeo ſimplex & ignorans eſſet, vt bona fide probabiliter ſecundum conditionem ſuam putaret auctoritate fortè, vel exemplo peritorum, quod per præfatum ſtatutum leuabatur onere illud confitendi vſq; ad diem Cœnæ, non peccaret tacendo illud, nec teneretur iterare cōfeſsionem tacito illo factam, argumento eorum, quæ de monacho ſimplici bona fide cōtrauenientę dicit Card.[e] arg. item eorum, quæ nos diximus,[f] de illo, qui tacet in confeſsione aliquod mortiferum, quia nō putat eſſe tale.

59 VIGESIMVMTERTIVM eſt circa ſtatutū,[g] quo dicitur, in ordine Carthuſiano cōfeſſarius expoſitos in abſentia Prioris à reſeruatis cōfitentes abſoluere poſſe, ita tamen, vt iterum eidem Priori reſeruata crimina, quam primum eius habuerint copiam, confiteantur. dubium inquam eſt, an monachus, qui admiſit peccata mortifera, tam reſeruata, quàm non reſeruata, teneatur confiteri omnia, etiam reſeruata præfato confeſſario expoſito, an ſufficiat confiteri ei non reſeruata, & poſtea cum venerit prælatus, confiteri ei ſola reſeruata.

Reſpondeo, quòd tenetur confiteri omnia pręfato cōfeſſario, & poſtea iterum reſeruata Prælato, cùm venerit: quia integritas confeſsionis requirit, vt quorum memoriam habet vni & eidem confeſſario, niſi aliquot caſibus, quorum de numero non eſt hic, cōfiteatur, iuxta S. Tho.[h] & quòd confeſſario reſeruatorum, & non reſeruatorum fiat confeſsio, tenet idem S. Thom.[i] & Sotus,[k] quorum dictum communiter receptum probat cap. *omnis*,[l] licet Sotus in aliquot locis,[m] videri poſſet alicui contrarium tenere, niſi in dictis duobus locis,[n] apertè communem teneret, & ſatis ſentit Conc. Trid.[o]

60 VIGESIMVMQVARTVM, circa idem ſtatutum, an confeſsio monachi, quæ in caſu præfati ſtatuti iterata fit Prælato, debeat eſſe ſacramentalis?

Reſpondetur primò, quòd poteſt eſſe ſacramentalis, & ſi [illegible] talis, oporteret Prælatum abſoluere ipſum ſacramentaliter, per quam abſolutionē conferretur noua gratia ſacramentalis, vt tradit Sotus,[a] quia licèt ille non dicat, poteſt dici nouum ſacramētum propter nouam confeſsionem peccatorum reſeruatorum, cum etiam peccata ſemel confeſſa, & legitimè, ac penitus abſoluta poſſint eſſe iuſta materia ſacramenti pœnitentiæ, ſicut & venialia ſecundum omnes Catholicos.

Secundò, quòd poſſet excuſari hæc noua ſacramentalis confeſsio, ſi à prælato reuertente impetraret pœnitens commiſsionem abſoluendi ad priorem confeſſarium, vel alium, cui tamen videtur facienda ſacramentalis confeſſio, quam deberet ſubſequi abſolutio ſacramentalis: quia huiuſmodi commiſſarius ſubrogatur in locum prælati, & ſubrogatum debet ſapere naturam eius cui ſubrogatur.[b]

61 VIGESIMVMQVINTVM, circa idem ſtatutum, an in caſu præfati ſtatuti teneatur monachus Prælato reuertenti, vel commiſſario eius confiteri omnia peccata, quæ confeſſus fuit priori confeſſario, an ſufficiat confiteri ſola reſeruata?

Reſpondetur, quod ſufficit confiteri ſola reſeruata, ſi poſt poſteriorem omnium confeſsionem non admiſit alia confitēda, neque nouè venit in memoriam aliquod prius commiſſum nondum legitimè confeſſum, quia reliqua iā ſunt penitus abſoluta. Si autem admiſiſſet alia noua, vel vetera non confeſſa in memoriam venerint, oporteret etiam illa, quamuis non eſſent reſeruata, confiteri cum reſeruatis. quod quamuis non videam ab aliquo tactum, probatur illa firma ratione, quòd confeſsio ſacramentalis debet eſſe integra omnium peccatorum nondum confeſſorum, quorum habetur memoria: & per prædicta confeſſio reſeruatorum debet eſſe ſacramentalis, quando fit ad habendam abſolutionem ſacramētalem ab eo, cui fit illa.

62 VIGESIMVMSEXTVM eſt circa intellectū ſtatuti,[c] quod habet, vt Vicarius apud vos in ordine veſtro Priore depoſito eamdem in ſpiritualibus poteſtatem habeat, quam Prior ipſe, eamque libere exerceat. Dubium inquam eſt, an monachus, qui peccatum proprietatis fuit legitimè confeſſus, vel reuelauit Vicario huiuſmodi, vel obtinuit abſolutionem excommunicationis ab eo, teneatur iterum confiteri, vel reuelare illud nouo Priori, vel nouam ab eo impetrare abſolutionem.

Reſpondetur quòd non: quia idem tribunal, & eadem poteſtas & auctoritas fuit penes Vicarium, quæ fuerunt penes Priorem depoſitum, & quæ ſunt penes Priorem nouum, & ita facta à Vicario cenſentur facta à Priore. Tū quia facta per Vicarium Epiſcopi, quo ad ea in quæ ſua poteſtas vicaria extenditur, cenſentur facta ab ipſo Epiſcopo.[d] Tum quod facta per Capitulum ſede vacante, in eis in quibus ſuccedit Epiſcopo, videntur facta ab ipſo Epiſcopo.[e] Tum quia facta per eum, cui adminiſtratio libera Eccleſiæ conceditur, perinde valēt, ac facta per eum, cui eſſet illa collata, præterquam in alienatione immobilium,[f] vnde is, cui commendatur abbatia, poteſt eſſe iudex delegatus, & vti omnibus, quibus poteſt is, cui ea confertur in titulum, vt poſt alios reſoluit Decius.[g]

VIGESIMVMSEPTIMVM, an alienatio & diſpēſatio facta à monacho de licētia Vicarij, poſito loco prioris officio depoſiti, debeat manifeſtari Priori nouo, vel ab eo ratificari, vt monachi cōſcientia ſit à proprietate tuta.

Reſpondetur quòd non argumento iurium in proximo dubio citatorum.

63 VIGESIMVMOCTAVVM, an manifeſtatio proprietatis facta viſitatori tenenti locum Prioris, & Vicarij, eis deficientibus, debeat fieri denuo Priori nouo.

Reſpondetur quod non, per præfata iura, & eis adnotata, præſertim.[h]

64 VIGESIMVMNONVM, an monachus Carthuſianus poſsit petita à prælato licentia, de illius conſenſu expreſſo, vel tacito fructus arborum, vt ſunt poma granata, &c. in hortulo cellæ inſertarum excultarum in vſus ſuos ſeruare, aut mittere amicis ſuis, & fautoribus monaſterij in xeniola abſque peccato proprietatis.

Reſpondeo quòd ſic. Tum quòd proponitur vſum cōmunem id habere, ex quo ſcito per Prælatum, & non contradicto colligitur tacitus conſenſus, qui ad hoc ſufficit, vt poſt vtrumque Cardinalem diximus nos in cap. *non dicatis*.[i] Tum quod ad redundantiam interuenit expreſſa

a Ca. *omnis*. *de pœnit.* & *remiſ.* & in 4. ſent. diſt 17.
b Ca. 9. num. 11.
c De pœnit. & remiſ. ca. §. *omnis* de pœnit. diſt. 5.
d In 4. diſt. 17. q. 3. art. 4.
e Cle. 1. q. 10. de proœmio.
f In d. Man. cap 9. num. 12.
g De quo ca. 6 §. 11. eorum compila.
h In 4. diſt 16. [illegible] art. 4.
i In [illegible] diſtin. [illegible] art. 4. [illegible] ad 4.
k Diſt. 8. q. 4. art. [illegible] ol 33 verſic. quar[illegible] & [illegible] col. 10. verſ. [illegible]
l De pœnit. & remiſ. & c. conſiderent. §. omnium de pœnit. diſt 1.
m Prædictis ar[illegible]
n Præſertim col. 10.
o Capit. 5. & can. 7. ſeſſ. 14.

a D. artic. 3. col. 17.
b L. cum quis §. ſummarum. ff. [illegible] quis cautio. & c. eccleſia S. Mariæ. ne lite pendente.
c De quo ca. 6 § 23. 3. compila.
d Ca. non putamus de cōſue. li. 6. & c. Romana. 3. de appel. eod. lib.
e Ca. cum olim & cap. ut qui. de maio. & obed. & c. 3. de inſti. l. 6.
f Capit. ut cum promiſſo, de e-lect. li. 6. & c. cū nobis. eod. titul. in antiquis, & c. relatio & c ſequenti. 21. q. 1.
g Ca. edoceri. col vlt. de reſcrip.
h Ca. relatio. & c illud 21. q. 1 & c. cum nobis. de ele. & cap. in cui prouiſio. eod. tit. lib. 6.
i 15. qu. 1. nu. 40. & ſeq.

petitio licentiæ, & conſenſus Prælati. Tum deniq; quod prælatus poſſet illa ſeruare, & in xenia modo ſupra dicto mittere: & quidquid Prælatus poteſt per ſe cuſtodire, aut diſpendere in aliquos vſus, poteſt etiam monachus eius facere de conſenſu, vel licentia expreſſa, vel tacita ipſius, vt ſupra diximus ad dubium vigeſimum, per ea quæ ſcripſimus in com. cap. *non dicatis*.[a]

a 12. q. 1. nu. 43.

65 TRIGESIMVM eſt circa ſtatutum.[b] An præſupponat ſacerdotes ſimplices poſſe excommunicare. Et videtur quod ſic, habet enim hæc verba, *Singulis annis excommunicentur à Priore, & à ſingulis ſacerdotibus omnes tam præſentes, quam abſentes, qui occultandi animo, &c.* Sed contrarium tenet communis cum Collectario, Card. & Panor. in cap. *ſacerdos*,[c] & Panorm. cap. *cum contingat*.[d]

b In ca. 22. §. 19. ſecunda partis antiquorum.
c De off. ordin.
d De foro compet. nu. 30.

Ad hoc dubium dico, quòd non expedit ei reſpõdere, Tum quia non eſt neceſſarium, & non vacat etiam neceſſarius reſpondere. Tum quod illud ſtatutum mutatũ videtur per ca. 5.[e] quatenus habet quod Prior debet denunciare, eſſe excommunicatos proprietarios, niſi, &c. & ita loco excommunicare ponit denunciare: & cõſtat denunciationem differre ab excommunicatione,[f] & fieri poteſt, & quotidie fit à parochis in Eccleſiis. Tum quod Iuris canonici prudentia, qua nunc vtitur Eccleſia Romana, parum curat de illis modis intelligendi excommunicationem D. Pauli,[g] neque alios, niſi ad effectũ, de quo in cap. *cum ſit Romana*.[h] Quæ omnia ſubmitto tuæ, & cuiuſuis alius ſanius ſentientis cenſuræ, ad gloriam Dei, qui te Illuſtrem admodumque Reuerendum in Chriſto Patrem quam diutiſsimè ſeruet incolumem. Amen.

e §. 13. ex 2. parti ſtatutorum nouorũ
f Ca. paſtoralis. §. verum. de appell.
g 1. ad Corin. 7.
h § fin. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Monachus, qui in vno monaſterio vouet ſtabilitatem, non poteſt de iure inuitus ad aliud mutari.*

2 *Regulari debet nedum a Pontifice, ſed etiam à ſuo Generali concedi licentia, vt retento habitu ſtet extra clauſtrum, vt ſubueniat neceſſitati, quæ matri ſuperuenit: nam ſi præceſſiſſet profeſſionẽ, nec iuſte poſſet in clauſtro manere, ſed teneretur exire, vt ſubueniat. nu. 3.*

CONSILIVM IIII.

BEatiſſime Pater, deuotus Sanctitatis veſtræ orator monachus ſancti Bernardi proponit eidem humiliter quòd cùm puer eſſet nondum quindecim annos natus, emiſit profeſſionem in monaſterio ſanctæ Mariæ eiuſdem ordinis, in quo honeſte manſit vſque ad præſens tempus, velletque in eo perſeuerare donec vixerit. ſed habet in prædicta prouincia prope dictum monaſterium matrem valde ſenem, pedibus impeditam, fere cæcam, & paralyticam, & quæ cùm ſit alienigena, nullos habet ibidem propinquos, & neceſſarios, præter oratorem prædictum, quem ſolum genuit, & à quo vitæ ſuſtentationem expectat: quapropter ſupplicat Sanctitati veſtræ, vt dignetur ei cõcedere alterum de duobus, puta, vt iubeat, quòd non poſſit de monaſterio mutari, niſi ſua culpa id exegerit dum mater ipſa (quæ iam parum duratura eſt) vixerit, aut tribuat illi facultatem manendi extra monaſterium, habitu regulari retento, vt matrem modo honeſto alere poſſit, dum ipſa vixerit.

1 Rogatus, an Sanctiſsimus D. N. iuſtè, & quo ad forum conſcientiæ prædictas facultates facere poſsit, reſpondeo primò proculdubio poſſe priorem, ſcilicet, quod nõ mutetur abſque ſua culpa: quia iure communi attento monachus de ordine non Mendicantium, qui vouit ſtabilitatem in vno monaſterio, non poteſt abſque iuſta cauſa mutari ad aliud, nec ſolebant olim mutari: licet nouiores nouitatum ſtudioſiores, quàm antiqui, multa in hoc & aliis innouarint, vt quod prælati eſſent triennales, de quo late diximus in cap. *nullam*.[i]

i 27. q. 2.

2 Secundò, quod etiam poteſt facere ſecundam: quia ſecundum D. Thomam,[k] quem poſt alios ſecuti fuimus in Manual.[l] neceſsitas parentum religioſi ſuperueniens eis poſt profeſsionem eſt iuſta cauſa vt exeat monaſterium ad ſuccurrẽdum eis, ſi aliàs non poteſt. Dixi, *ſuperueniens*: quia præueniens efficit, vt non poſsit iuſtè intrare monaſterium, nec ingreſſus iuſtè profiteri, nec profeſſus iuſtè manere: quia obligatio iuris naturalis & diuini ſeruiendi parentibus efficit, vt nullatenus poſsit filius eis derelictis intrare monaſterium, vt prædictus D. Thomas receptus affirmauit.

k 2. 2. q. 101. art. 4.
l Cap. 14. nu. 14. & in com. 4. de reg. ſuper ca. nullã. 18. q. 2. num. 48.

3 Tertiò, quòd non ſolùm S. D. N. ſed etiam Generalis ordinis vtramque earum poteſt facere, ſed nõ faciet: quia adeo refrigeſcit caritas, & quòd pauci Superiores volunt concedere inferioribus libertatem, quam nõ habent ipſi, vel ſui cognati, & addicti erga multos religioſos: & multi volunt videri nimium iuſti erga extraneos, etiam ſi Deus ſua lege naturali, vel diuina poſitiua eam concedi iubeat: & vtinam multi, qui valde rigidi & ſancti videri volunt, non perſuadeant multis Prælatis, quo nimis ſummo iure vtantur, ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dum leges humanas & rigidas non patiuntur æquitate naturali ſiue epikeia molliri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Lex generaliter loquens, generaliter intelligenda: cui ſi addatur dictio vniuerſalis, plura comprehendet, quàm ſola indefinita: & ſi dictio vniuerſalis præcedens ſit negatiua, omnia ſequentia deſtruit, & contrarium ponit. ſi tamen à lege negatiue concepta reperiatur aliquis caſus alia lege exceptus, poterit, ſic docente nos legiſlatore, à paritate rationis ad alios ſimiles extendi num. 4 & 5.*

2 *Impetratio eius, quod iure conceditur, non inutilis: nam dubia & ſcrupulos tollit num. 5.*

3 *Monialis ex cauſa correctionis, & vt alteri præficiatur, de monaſterio ad monaſterium de iure, & ex Concilio Tridentino à ſuo Superiore, ſaltem cui non obſtet extrauagans Pij V. num. 6. & 7. transferri poteſt*

6 *Intellectus cap. 5. ſeſſ. 25. de regularibus eſt, vt moniales, quæ ex cauſa volunt de monaſterio egredi, habeant licentiam ab Epiſcopo, ſi ei, vel nulli, niſi Pontifici immediatè ſint ſubiectæ, vel ab earũ Superiore regulari, ſi ſint exemptæ, & illi ſubiectæ.*

CONSILIVM V.

AN Generalis ordinis Minorum de obſeruantia poſſit transferre moniales ſibi ſubditas de vno ad aliud monaſterium cauſa correctionis, vel nouæ fundationis: Præſuppoſita confirmatione priuilegiorum eiuſdem ordinis a Gregorio XIII. niſi ſint contraria Concilio Tridentino, quibus id expreſsè eidem conceditur. Et an dictæ facultati obſtet Bulla Pij V.

QVÆSTIONES hæ longè difficiliores ſunt, quàm à principio putaui, & ad earum integram reſponſionem addenda videtur alia, quæ præcedat illas, nempe, an ſolo iure communi ſcripto attento circumſcripta præfata extrauagante Pij V. & præfatis ſacris Sedis Apoſtolicæ priuilegiis poſsit præfatus Illuſtriſsimus idemque Reuerendiſsimus Generalis transferre moniales ſibi ſubditas de vno monaſterio ad aliud ex prædictis duabus cauſis, ſcilicet correctionis, & nouæ fundationis, ita quod erunt tres quæſtiones, quarum prima ſit hæc, & prior aliarum propoſitarum ſecunda, & poſterior tertia.

1 AD HANC IGITVR PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quòd pro eius parte negatiua vrget primo cap. vnic.[a] ibi. *nulli monialium religionem tacite vel expreſſe profeſſæ valeat, quacumque ratione vel cauſa, niſi forte tanta & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque graui periculo ſeu ſcandalo commorari, monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas, &c.* Quæ verba conſtituunt legem non ſolùm generalem, ſed etiam vniuerſalẽ, ſigno vniuerſali munitã, quæ in ſumma habet, nulli monachæ profeſſæ patere facultatẽ exeundi monaſterium, niſi vno caſu, ſub quo neutra duarum nobis propoſitarum includitur. At lex generalis generaliter intelligenda eſt,[b] etiamſi in vna ſpecie maior inueniatur ratio includendi eam, quàm in aliis vt habet, l. 1.[c] & tradit Decius,[d] quem ſæpe nos alibi ſequimur: & ſignum vniuerſale adiectum verbo generali efficit, vt extendatur etiam ad alia, ad quæ non extenderetur indefinita generalis, iuxta gloſſam ſolemnem in clemẽtina 1.[e] & gloſſ. ſolemnem cap. *circa*,[f] quæ per iura expreſſa probat longè amplius legatum relinqui per illa verba, *Lego omne marmor, vel omnem lanam*, quam per illa, *Lego marmor*, vel *lego lanam*. præſertim autem ſi eſt ſignum vniuerſale negatiuum, quod omnia ſequentia deſtruit, & contrarium eorum ponit, vt dicit gloſſa ſingularis & recepta,[g] quale eſt illud, *Nulli*, quod poſitum eſt in dicto cap. 1.

a Poſt unic. de ſtat. regu. li. 6.
b L. de pretio ff. de publ. in rem actio. cum multis ſimilibus.
c §. quod autem de aleaſ. & alea.
d In conſ. 003.
e Verſ. quãdo. de rerum. dōc.
f De elect. li. 6.
g In cap. cum dilectus. de conſuet.

2 Secundo vrget, quod fruſtra impetratur, & pro priui-

legio

a ff. ad muni-cip. b In cap. 1. de re, iudic.

legio datur, quod iure communi conceditur, iuxta l. 1.[a] A
& tradit gloſſa recepta.[b] At impetratum fuit ab ordine præfato, & ei priuilegio datum, vt Generalis eius poſſit tranſferre moniales præfatas in prædictis duobus caſib. ergo iure communi non licebat eis illud.

3 Sed his non obſtantibus, contrarium videtur verius. Primò quidem quod intentio Pij V. non fuit laxãdi clauſuram monacharum, ſed reſtringendi, vt ex eius verbis colligitur: attamen excipit à ſua prouiſione tres caſus, cũ tamen Bonif. VIII. nõ expreſsiſſet niſi vnũ,[c] ergo efficax argumentum eſt, quod nõ obſtante ſua extrauag. licebat monialibus exitus in illis tribus caſibus iure communi, non obſtãte dicto cap. 1. quod fuit Bonifacij VIII. quod innouauit Conc. Trid.[d] ſeſſ. 25. & definiuit licere monialibus exitum à monaſterio, ſufficiente cauſa legitima ab Epiſcopo probata, clarè ſignificando, quod præfatum ca. 1. non ſolum erat iure communi limitãdum in vnico caſu ibi expreſſo, ſed etiam in omni eo, qui eſſet cauſa legitima exeundi. B

c In d. cap. 1.

d In cap. 5. de reg. ſeſſ. 25.

Secundò, quod nos pridem reſpõdimus potuiſſe monacham vnius monaſterij electam legitimè in Abbatiſſã alterius, tranſire ad illud de licentia ſui Superioris legitima: quod poſtea ſcripſimus in com. 4. de reg.[e]

e Super c. ſta tuimus. 24. q. 3. nu. 48. ibi, Nota quarto.

f De conſtr. vtili.

g In d. cap. 1.

4 Tertiò, quod eſt textus iuris optimus per multa ibi à Decio tradita in cap. dilecta,[f] quatenus habet caſum exceptum à regula ob aliquam æquitatem, extendi poſſe, debereque ad alios caſus ob ſimilem æquitatem. Cùm igitur caſus ille vnicus exceptus à Bonifacio,[g] excipiatur à regula illa negatiua, ne qua monacha exeat clauſuram, extendi poteſt & debet ad caſus alios, in quibus ſimilis æquitas id ſuadet: quod certè fuit in cauſa, vt Concilium Tridentinum extenderit illum caſum ad omnes alios, in quibus inueniretur cauſa, quam legitimam arbitraretur Superior legitimus. C

5 Non obſtant ſupra in contrariũ citata. Ad prius enim illorum reſpondetur, concedendo quidem, generalem legem generaliter eſſe intelligendam regulariter, & legẽ vniuerſalem vniuerſaliter, ſed fallere illud, quando inuenitur alia lex, quæ limitet illam generaliter, vel vniuerſaliter loquentem, quod in propoſito caſu contingit. Nam inuenitur lex, quæ habet, caſum exceptum à regula generali extendi poſſe, debereque ad ſimilem caſum. D

Ad poſterius reſpondetur, concedendo non eſſe neceſſarium impetrare in priuilegium ſpeciale, quod iure communi conceditur: quod probant iura in eo citata, ſed frequentiſsimè id impetrari concedique ſolere à S.R.E. idque eſſe vtile ad tollenda dubia & ſcrupulos: quorum vnum exemplum quotidianum eſt impetratio, & conceſſio pronunciandi officium matutinum ſequentis diei veſpere præcedentis, quod iure communi licere ait S. Thomas receptus ab omnibus,[h] & etiam à nobis citatus in Enchir. de oratio,[i] vbi latius hoc tradimus. & ita impetratio & conceſsio priuilegij facta præfatis Generalibus nõ fuit facta vti iure neceſſaria, iuxta veram & legitimam iuris Canonici impetrationẽ, licet fuerit vtilis ad quãdam maiorem declarationem, & ſcrupulorum euitationem. E

h Quo. 1. art. 28

i Ca. 3. num. 57.

6 AD SECVNDAM reſpondeo, quod extrauag. prædicta nihil obſtat: quia, vt prædiximus, tam illa, quàm cap. 1.[k] & quàm Concil. Trid. ſunt limitãda, ne procedat prohibitio exitus monacharum, cùm occurrit cauſa legitima: & ita non vidẽtur prohibere exitum monacharum per viam iuſtæ correctionis, vel nouæ fundationis, quæ ſunt cauſæ legitimæ ad exeundum. Secundò, quòd magis videtur obſtare Concilium Tridentinum quod videtur exigere, vt cauſa legitima exeundi approbetur per Epiſcopum, & conſequenter, quod non ſufficiat licentia Generalium, & quod confirmatio priuilegiorum præfati ordinis prædicta non extenditur ad contraria Concilij Tridentini. Sed reſpondetur, illa verba præfati Concilij intelligenda eſſe, vt nos intelleximus alia ſimilia eiuſdẽ in d. cap. ſuper,[l] ſcilicet, quod approbatio illa Epiſcopalis requiritur quo ad exitum monialium eiſdem ſubiectarum, vel ita exemptarum, quòd ſoli Papæ immediatè ſubſunt: non autem de alijs exemptis, quæ ſubſunt alijs Prælatis aliorum ordinum, de quibus hic agimus: quoniam quæſtiones mouentur de monachis ſubiectis Gene- F

k De ſtat. regula. li. 6.

l Cap. ſtatuimus nu. 40.

ralibus ordinis Minorum de Obſeruantia.

7 AD TERTIAM reſpondetur affirmatiuè, quòd præfatus Reuerendiſsimus D. Generalis poteſt, ea quæ in quæſtione continentur, facere, non obſtante præfata extrauagante Pij V. Tum quia S.D.N. in ſua confirmatione derogat generaliter illis, & alijs, quæ poſſent eſſe ſuę confirmationi contraria, modo fuiſſent in vſu, & non eſſent contraria Concilio Tridentino. Nec poteſt obſtare reſeruatio Pij V. quia non potuit ille tollere S.D.N. eius ſucceſſori poteſtatem concedendi, vel innouandi priuilegia conceſſa ordini præfato, cum par in parem non habeat imperium,[a] & quoniam res clara videtur, etiam videbor nimis prolixus, & ideo facio finem, ſubmittendo ea, quæ dicta ſunt, ei, cuius iuſtior fuerit ſententia.

a Cap. innotuit. de elect.

Vide ad hoc reſponſum, quod poſitum eſt ſupra de regu. conſil. 70.

SVMMARIVM.

1 *Oblata Turris ſpeculorum Vrbis, quia non ſunt veræ monachæ, ad clauſuram non obligantur. num. 9.*

2 *Diſpoſitio eum non comprehendit, cui diſpoſitionis verba non adaptantur.*

3 *Creſcere nemo inuitus cogatur, nec vitã, quã non vouit, ſeruare.*

5 *Iura pœnalia, vltra quam verborum proprietas patiatur, etiam ex identitate rationis, niſi aliud concurrat, non extendenda.*

6 *Moniales, ſponſæ Chriſti, nubẽdo bigamiam quãdam cõtrahunt.*

7 *Regularibus limitatã vitam profeſſis auſterior imponi nequit.*

8 *Regularibus etſi quandoque auſterior vita præcipi poteſt, ſæcularibus autem non.*

8 *Diſpoſitio odioſa de regularibus loquens, ad eos qui tria vota non emittunt, non extendenda.*

9 *Oblatæ Turris ſpeculorum Vrbis etiamſi collegialiter more religioſarum in vna domo viuant, donatæque ſint ordini S. Benedicti cum aliqua mutatione habitus promittentes ſtabilitatem & obedientiam Præfectæ, itemque etſi voueant paupertatem, & caſtitatem perpetuam, num. 21. tamen verè non ſunt moniales profeſſæ, nec eſſe poſſunt, cùm in nulla à Sede Apoſtolica approbata religione tria vota ſeu profeſſionem, nec tacitam, nec expreſſam emittant, num. 10. & 11. earumque congregatio non ſit vt religio, ſed vt bonus viuendi modus approbatus, num. 12. 13. 17. obedientiáque promiſſa non ſit monachalis facta in manibus, vt requiritur, potentis alicui religioni incorporare. num. 20. 22.*

9 *Obedientiam perpetuam promittens cenſetur tria ſubſtantialia religionis vota promittere. & ſic profeſſionem emittere & hoc quando non quamcumque, ſed monachalem obediẽtiam ſecundum aliquam regulam approbatam nu. 16. 17. in manibus potentis illi religioni incorporare promittit. num. 20. 22.*

16 *Oblatæ, ſeu donatæ, à monialibus, quæ ſuſcipiunt habitum religionis. & profitentur regulam vt ſeruiant in choro, & à conuerſis, quæ accipiunt habitum religionis, & profitentur regulam vt ſeruiant extra chorum, differunt, cùm ipſæ nec profiteantur regulam, nec aſſumant habitum regularem, licet ſe & ſua perpetuo donent, per quem actum efficiuntur plenè oblatæ, non tamen religioſæ, num. 15. & 16. ſed eis ſimiles, num. 9. non abſolutè, ſed quo ad quædam priuilegia, num. 19. & ſi contrahant matrimonium, teneat. num. 15.*

18 *Beatæ in Hiſpanijs & Canoniſſæ in Germania, quæ collegialiter viuunt facientes vnum collegiũ, non tamen ob id efficiuntur moniales propriè, immo niſi aliud obſtet, poſſunt teſtari, & hoc etiamſi habeant habitum ſpecialem, & domos ſimiles monaſterijs cum oratorio, promittántque obedientiam ſuæ Præfectæ, & perpetuam ſtabilitatem viuendi ſecundum earum viuendi modum. num. 9.*

22 *Vota tria ſubſtantialia aliter quàm in manibus potentis approbatæ religioni incorporare etiam ſæpius emiſſa non faciunt quem religioſum, ſeu monachum.*

CONSILIVM VI.

DVbitatum fuit primò an monachæ, ſiue oblatæ Turris nouæ ſpeculorum Vrbis teneantur ad clauſuram, ſicut cæteræ moniales.

1 Reſpondeo ad hanc quæſtionem, quod eius deciſio videtur pendere à deciſione alterius quæſtionis, ſcilicet an prædictæ oblatæ ſint verè monachæ, ſiue moniales tacitè vel expreſſè profeſſæ: nam ſi ſunt profeſſæ, proculdubio tenentur ad obſeruantiam prædictæ clauſuræ: quoniam tam mens, quàm verba capit. periculoſo.[b] Concilij Tridentini,[c] & bulla fel. reco. Pij V. ſuper hoc lata compre-

b De ſtatu regula. lib. 6. & ca. 1.

c Seſſ. 25. de regul.

hendunt eas:quia lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda,[a] etiam ſi ſit odioſa & pœnalis quo ad ea, ad quæ verba eius ex propria ſignificatione extenduntur, iuxta,l.*cum lex*,iuncta gloſſ.[b] quod ibi notat Aretinus & Decius & cap.*quia in tantum*,[c] ſi autem non ſint verè monachæ,contra dicendum videtur.

2 Primo quidem,quod nec lex,nec aliqua diſpoſitio cõprehendit eum,cui verba eius aptari nequeunt, iuxta ca.*indemnitatibus*,[d] & l.4.[e] vbi hoc Bart.& Paul.& alij adnotarunt,& præ alijs commendat Fel.[f] at verba prædicti c.*periculoſo*.& Conc.Trid.& conſtitutionis prædicti Pij nõ aptãtur mulieribus monaſterijs oblatis ſolùm,ſed tantũ profeſsis: ergo illa non comprehendunt prædictas oblatas,ſi non ſunt profeſſæ.

3 Secundo,quod nemo cogi poteſt creſcere, nec inuitus obligari ad auſteriorem vitam,quã non vouit,c.*geſta*,[g] cum glo.recepta,quæ habet, quod monachis, & canonicis inuitis diſtrictior vita non poteſt imponi,vbi Archid. quem ſequitur Card. à Turrecremata, allegat illud S.B. ad Abbatem in perſona cuiuſlibet monachi, *Vota mea non augeas ſine mea voluntate, ſicut nec minuas ſine certa neceſsitate.* & prædictę oblatę nõ vouerũt ſub tanta clauſura viuere: ergo nequeũt ad illã ſeruãdã cogi,ſi verè nõ ſũt monachę.

4 Tertiò, quòd nemini ſua bonitas debet nocere, nec malitia prodeſſe.[h] At prędictę oblatæ collegialiter viuẽtes longè melius faciunt,quàm aliæ oblatæ, quæ ſingulæ, binæ,aut ternæ viuunt cum omni libertate, quoquo velint ſine vllius licentia exeuntes. At illas, quæ maiori cuſtodia indigent, nõ comprehendunt prędicta iura libertatem exeundi tollentia:ergo à fortiori non comprehendũt has oblatas,quæ longè honeſtius viuũt,& minori cuſtodia indigẽt,ſi hę nõ ſunt magis verè monachę,quã illę.

5 Quartò,quod iura pœnalia,qualia ſunt prędicta,vt ex eorum tenore patet,non ſunt extendenda, etiã ex ſimilitudine rationis, vltra quàm propria verborũ eorũ ſignificatio permittit.[i] Nec obſtat dicere,quod eadẽ omnino ratio permittit extenſionẽ legũ pœnalium,iux.glo.ſing.[k] Tum quia id ſolùm non ſufficit,niſi aliquid aliud cũ idẽtitate rationis concurrat,vt concurrit in caſu d.c.1.vt reſoluunt Dominicus & Francus.[l]

6 Tum quia non eſt eadem omnino ratio. ratio enim, vel ſaltem magna pars eius, quare clauſura indicitur monialibus,eſt,quia illæ per profeſsionem regularem renũciarunt voluntati ſuæ.[m] At hæ non fecerunt idem,ſi non ſunt monachæ profeſſæ. Prætereà moniales peculiarius dicuntur ſponſæ Chriſti, adeo quod per nuptias dicãtur incurrere quandam bigamiam,[n] & ita iuſtum eſt,vt maior cuſtodia circa earum continentiam & pudicitiã ponat Papa eis tamquam ſpõſis Chriſti, cuius eſt ipſe Vicarius,quàm circa aliarum, quæ cùm nondum ſint voto ſolemni deſponſatæ Chriſto,tam liberam habent voluntatẽ ad ea,quibus non ſe aſtrinxerũt,quã alij Chriſt.liberi.[o]

7 Quintò,quòd communis concluſio habet, quod etiã religioſis profeſsis non poteſt imponi auſterior vita, ſi vouerunt limitatam ſeruare regulam, ſecundũ quod obſeruatur tempore profeſsionis,quam tenet Hoſt.[p] & Panorm.[q] & Dec.[r] & Fel.[s] cum citatis ab eo:& quod limitata cauſa limitatũ producit effectũ.[t] At prædictæ oblatæ limitatè promiſerunt viuere ſecundum cõſuetum viuendi modum congregationis:ergo non tenentur ad auſteriorem vitam,nec illa poteſt eis tenuentibus imponi.

8 Sextò,quòd licet regularibus poſsit aliquando præcipi auſterior vita, ſecularibus tamen non poteſt, vt diſtinguit gloſſ.[v] quam Panor.Felin.& Dec.approbant,[x] & prædictę oblatæ ſi non ſunt profeſſę,ſunt ſęculares,& nõ regulares:quia ſolùm duo ſunt genera hominum,ſecularium,& regularium.[y]

Septimo,quod in ſpecie Panormitanus communiter receptus ait,[a] conſtitutiones odioſas de regularibus diſponentes non extendi ad eos, qui non profitentur tria vota ſubſtantialia, etiamſi ſeruent aliquem modum viuendi à Sede Apoſtolica approbatum. Cùm ergo certum videatur, prędictas, de quibus agimus, oblatas non teneri ad clauſuram ob prædicta iura, ſi verè non ſunt monachę,id eſt expreſsè vel tacitè profeſſæ, & teneri ad eam ſi verè ſunt monachæ, oportet reſoluere alteram

a Ca. ſi Romanorum. 19. diſt.& leg.de poen. ff. de publ.in rem act.
b ff. de teſta.
c De preben.
d §.penal. de eleæ.li.6.
e §.toties ff. de dam.infec.
f In ca. ea nullis.colu.31. de reſcript.
g 74.diſtin.
h Ca.1.de poſtulat.prælat. l.itaque ful. lo.ff.de fur.
i Cap.pœnæ. de pœnit.diſt.1.& l.interpretatione ff.de pœnis.
k In c.1.verbo Italia. de tempor.ordi.li.6.
l Ibidem.
m Ca.quorũdam.& ca.ſi religioſum de elect.li.6.
n Cap.quot-quot.27.q.1.
o Arg.ca.integritas.32.q.1.
p In ſumma de voto.§.vtrum.
q In ca.ſuper eo.de reg.
r In c.ad noſtram.de appell.
s In cap.nam de conſtit.
t L.non omnis.ff.de reb.cred.ca.ſi.de verb.ſignific.
v Cap.quod omnes.de regul.inſ.lib.6.
x In d.cap.ad noſtram. de appell.
y Capit.duo ſunt.12.qu.1.
z In rub.de reg.

A quæſtionem, à cuius reſolutione diximus pendere hanc, quæ nobis eſt propoſita.

9 AD ALTERAM QVÆSTIONEM reſoluendam conſiderandum eſt,quod ad dicendum prædictas oblatas eſſe verè moniales,facit primò,quòd viuunt conuentualiter intra vnam domũ habentes vnum oratorium, vnum refectorium,vnum veſtiẽdi modum,& vnam Prælatam,quæ ſunt ſigna verè profitentium.[a]

Secundo, quod ſe ſuaque viderunt perpetuò donare monaſterio ordinis S.Benedicti: & ita ſunt plenè oblatæ: & plena oblatio æquipollet profeſsioni, vt ſignificat Panormitanus,[b] cui etiam æquipollet humilis, deuota, & iurata oblatio,vt ait Felinus.[c]

B Tertiò,quòd ingrediens ordinem volendo mutare vitam videtur profiteri, capit.*conſuluit*, vbi videtur id dicere Innocentius iuxta,[d] & facit cap.*non ſolum*,[e] quatenus ſignificat, quod aſſumptio habitus religionis cum euidenti propoſito mutandi vitam, inducit profeſsionem ſaltem in genere. At prædictæ, de quibus agimus, oblatæ volunt mutare vitam:ergo videntur tacitè profiteri.

Quartò, quòd promittunt ſtabilitatem perpetuam in prædicto modo viuendi,& obedientiam Præfectæ ſuæ,vt conſtat ex modo,quo ſeſe offerunt: & qui promittit obedientiam perpetuam, videtur promittere tria vota ſubſtantialia religionis, vt ſignificat contextus dicto capit. *conſuluit*. vbi videtur id adnotare Innocentius: ergo vi-

C dentur etiam monachæ ſaltem tacitè profeſſæ.

10 His tamen non obſtantibus, dicendum eſt, eas non eſſe veras monachas & religioſas,neq; tacitè vel expreſsè profeſſas,& ligatas voto ſolẽni.Primò quidem,quòd notorium facti & iuris eſt, alias eſſe mulieres monaſterijs oblatas,& alias in monaſterijs profeſſas:facti quidem,quod paſsim in monaſterijs etiam virorum, præſertim habentiũ hoſpitalia annexa,inuenies mulieres oblatas,quæ nullatenus ſunt moniales, neque profeſſæ, immo pleræque nuptæ, quæ vna cum ſuis viris ſe, ſuaque illis obtulerunt. Iuris autem,quod nulla eſt,nec poteſt eſſe vera monacha, & ſanctimonialis, niſi quæ tria ſubſtantialia vota in reli-

D gione aliqua à ſancta Sede Apoſtolica approbata in manibus Superioris ad id poteſtatem habentis emiſerit,[f] vt ait Panormitanus communiter receptus,[g] quem ibi Felinus, Decius, & alij ſequuntur. At multæ ſunt oblatæ monaſterijs, quæ prædicta tria vota non emittunt: & conſequenter aliæ mulieres ſunt oblatæ,aliæ monachæ.

11 Secundò, quòd oblatæ,de quibus agimus,numquam faciunt profeſsionem monachalem trium votorum prædictorũ expreſſam, vel tacitam: de expreſſa ſupponitur in facto: de tacita conſtat,eo quòd nullũ actum faciunt,quo tacita profeſsio fieri cenſeatur. Tres enim ſunt actus,quibus cenſetur profeſsio tacitè fieri,quos poſt alios colligit

E Silueſter.[h] Primus,immiſcere ſe actib' profeſſorum,puta interueniente cum habitu illius religionis alicui actui ſolis profeſsis conuenienti cum perſeuerantia tridui. Secũdus, delatio habitus profeſſorum patenter diſtincti ab habitu nouitiorum. Tertius annalis delatio habitus nouitiorum non diſtincti diſtinctione patenti. At oblatæ,de quibus agimus, nullum horum actuum faciunt. Tum quia nullus eſt eis habitus aliis à ſeculari indictus. Tum quia nulla eſt diuerſitas habitus inter eas. Tum quia nulli ſunt actus reſeruati profeſsis. Tum quia nullæ ſunt nouitię diſtinctę à profeſsis,immo nulla eſt inter eas mentio de profeſsione,neque de nouitiatu,ſed ſolũ de oblatione facta,vel faciendo ſecundum modum ab omni profeſsione omnium

F regularum approbatarũ aliena,vt patet ex modo quo illæ ſe offerunt, per quem ad nullam approbatæ religionis regulam ſe obligant,ſed ſolùm ad modũ conſuetum viuendi in illa cõgregatione, qui licet ſit approbatus pro licito modo viuendi, nõ tamen pro regula religionis approbatæ,cùm hoc longè diſtet ab illo, iuxta gloſſam receptam.[i]

12 Tertio,quod magis & minus non mutant ſpeciem,[k] ergo omnes oblatæ,quatenus tales, ſunt eiuſdem ſpeciei, licet aliæ aliis religioſius viuant, & conſequenter, aut omnes ſunt profeſſæ,aut nullæ:at conſtat non eſſe omnes profeſſas, quia conſtat non eſſe tales illas, quæ ſingulæ, binæ, vel ternæ viuunt: ergo nullæ ſunt profeſſæ.

Quarto,quòd in ipſomet Benedictinorum ordine ſunt

a Arg.c.cum ad monaſterium.de ſtatu monac.& ca.in nona actione.20.q.1.& clem.1.de elect.
b In c.1.de profeſ.allegat.de profeſ.
c In c.1.in præſentia.de probat.colum.3.
d Cum clerici vel conuerſi.
e De reg.li.6.
f C.a.ad Apoſtol.de regu.& ca.cum ad monaſterium.de ſtatu monach.
g In rubr.de de regula in ecclesia ſancta Maria de conſtit.
h Verbo religio 3.qua.19.
i In clem.1.ex eo.de ſent.excom.& in clem.1.de relig.domib.
k L.ſi.ff.ſi in fundo inſtru.

moniales,& oblatæ: moniales quidem, quæ profeſsionē ſecundum regulam B.Benedicti faciunt: oblatę verò, quæ ſe & ſua monaſterijs eiuſdem ordinis, tum virorum, tum mulierum offerunt ergo ſolum oblatæ non ſunt monachæ, cum diuerſitas nominum diuerſitatem denotet rerum.[a]

13 Quintò, quòd ſi prædictæ oblatæ eſſent monachæ, maxime eſſent monachę S.Benedicti, cùm ſint monaſterio eius oblatę. At ex ipſo inſtrumento confeſſus, quem præſtitit Abbas generalis monaſterij Sanctæ Mariæ Nouæ, colligitur clarè eas non eſſe monachas S. Benedicti: ergo nullius ordinis monachæ ſunt.

14 Sexto, quod neque Eugenius in commiſsione, quam dedit ad probandum modum viuendi earum, ſi eſſet talis, qualis ei referebatur, nec executor illius commiſsionis, nec Abbas prædictus, cuius conſenſus requirebatur, vocant eas monachas, nec ſanctimoniales, nec religioſas, ſed tantum oblatas, & id quidem non ſemel, ſed frequentiſsimè: & idem verbum ſępius in eadem diſpoſitione repetitum myſterium iuris denotat, ſecundum glo. receptas,[b] cum traditis à Decio,[c] & nullum aliud myſterium iuris ſignificare poteſt, quàm quod illæ ita ſunt oblatę, vt non ſint monachæ. ergo, &c.

15 Septimò, quòd eſt caſus expreſſus in clem.[d] in qua cum glo. cōmuniter recepta probatur primò, quòd oblatus & donatus non ſunt monachi. Secundò, quòd conſtitutio pœnalis ſuſpendens, vel excommunicās monachos & religioſos, non comprehendit oblatos & donatos eorum. Tertiò, quòd oblatus & donatus, qui ſe & ſua donauit monaſterio, eſt verè & plenè oblatus. Quartò, quòd eiuſmodi plenè donatus propter hoc ſolùm non eſt religioſus. Quintò, quòd, ſi eiuſmodi plenè donatus contraheret matrimonium, valeret: gloſſ. enim in verbo *oblatos.* refert ſe ad glo. c. *vt lex continentia,*[e] receptam communiter, quę habet tale matrimonium valere. Pro quibus omnibus facit c. *in præſentia.*[f] per quod ibi Pan.[g] ait, quòd eo quòd quis donet ſe & ſua monaſterio, non efficitur monachus, quod ipſum ait in c. vlt.[h] & quod Ioan. Andr. relatus ibi à Dominico,[i] ait eum propriè dici religioſum, qui habitum accepit in religione.

16 Octauò, quòd monachus conuerſus, & oblatus, etiam plenè & perpetuò valde differunt, vt colligitur ex prędicta cle. t. adiunct. glo. c. *vt lex continentię,* & glo.[k] Domin. & Frāc.[l] li. 6 & c. *per exemptionē.*[m] Colligitur enim, quod monachus vel monacha dicitur, qui, vel quę ſuſcipit habitum religionis, & profitetur regulam, vt ſeruiat in choro: conuerſus verò, qui ſuſcipit habitum, & profitetur regulā, vt ſeruiat extra chorū: oblatus autem, qui ſe & ſua perpetuo donat, ſed non profitetur, nec ſuſcipit habitum ordinis: quod ſatis exprimit Panor.[n] quem ſequitur Deci[o],[o] & paulo clarius Fel.[p] in dictis quæ ait Cald. ab eodē relatus,[q] quatenus relatis multis modis ſeſe offerendi monaſterio, concludit, quod ex nulla oblatione efficitur quis monach. profeſſus, niſi pręſtet obedientiā monachalem, quod antea dixerat Innoc.[r] à quo nemo recedit, quē probat Arch.[s] At oblatę, de quibus loquimur, nec ſuſcipiunt habitum monialium ordinis S.Benedicti, nec profitentur regulā earū, quę eſt S. Benedicti, nec promittūt obedientiam monachalem ſecundum regulam prędictā, immo nec ſaltem expreſsè omnia ſua donant, vt patet ex modo, quo ſeſe offerunt: ergo non ſunt monachæ, immo nec conuerſæ, ſed ſolùm oblatę, quo nomine appellat eas Eugenius Papa, & Commiſſarius eius, & Abbas S.Marię Nouę, qui earum viuendi modo conſenſit, & quo etiam ipſęmet ſeſe nominant expreſsè etiam in ipſo modo ſeſe offerēdi, cum vnaquęque illarum dicat ſeſe offerre, & recipi pro commiſſa & oblata.

17 Nono tandem hoc concluditur eo, quod ſi prędictæ oblatę eſſent vere monachę ordinis S. Benedicti, fruſtra petitum fuiſſet ab Eugenio, vt earum modum viuendi approbaret, & fruſtra commiſiſſet Archiepiſcopo Commiſſario, vt de tali viuendi modo ſe informaret, & fruſtra requiſitus fuiſſet Abbas monaſterij, cui ſe offerunt, vt illi conſentiret: quandoquidem regula monachorum ſancti Benedicti, & regula ipſorum Benedictinorum eſt approbatiſsima à ſancta Sede Apoſtolica: & à toto orbe Chriſtiano ſine vlla noua approbatione eiuſdem Sedis, vel alicuius Abbatis particularis: & ita, ne ſequantur hæc abſurda, quæ vitanda ſunt,[a] proculdubio affirmandum eſt eas non eſſe verè monachas, immò neque conuerſas, ſed tantum oblatas particulari modo ſtrictiori aliis modis, quibus communiter aliæ oblatæ ſeſe offerunt.

18 Ad oppoſita reſponderi poteſt, & quidem ad primum, negando, quod ſigna in eo collecta ſufficiant ad concludendum eſſe eas regulares, & religioſas, licet ſufficiant ad concludendum illas facere collegium: nam multi canonici, immo & canonicæ ſæculares in Germania, & multæ, quas appellant Beatas in Hiſpania, & alibi viuunt collegialiter ſiue conuentualiter ſub vno viuēdi modo, & ſub vno habitu, & ſub vno Prælato, vel Prælata, habentes vnum oratorium, & refectorium, qui tamen non faciunt profeſsionem, vt efficaciter probat capit. *indemnitatibus,*[b] & cap. vlt. cum Archidiacono, & Cardinali Alexandrino,[c] quatenus per illum textum dicunt aliquas ſanctimoniales poſſe teſtari: quod eſt verum de monialibus ſæcularibus, ſiue collegialiter, ſiue conuentualiter viuentibus.

19 Ad ſecundum reſpondeo, negando, quòd ſola donatio, qua quis ſe & ſua donat, inducat profeſsionem, vt ſupra probatum eſt in argumento ſeptimo & octauo pro noſtra parte formatis. Et id quod aiunt Panormitanus, & Felinus, quòd æquipollet profeſsioni, intelligendum eſt non abſolutè, ſed ſecundum quid, & quo ad aliqua, puta quo ad gaudendum priuilegio dato monachis ad audienda diuina tempore interdicti, de quo loquitur prædictum cap. *vt priuilegia,* vel vt animalia eorum congaudeant priuilegio animalium monaſterij, vt in dicta clementina t. non autem ad hoc, vt videantur ſolemniter vouiſſe tria ſubſtantialia vota, vt ait prædicta gloſſa recepta.[d]

Ad tertium reſpondetur, quòd præfatæ oblatæ nullum ordinem ingrediuntur, nullum habitum regularem ſuſcipiunt, & non intendunt mutare vitam ſæcularem in regularem, ſed in ſæculari ſtatu & modo viuendi ſeruire Deo: & ita aſſumpta in argumento: quod fundatur in ingreſſu & ſuſceptione habitus, & voluntate mutandi vitam ſæcularem in regularem, nihil obſtant.

20 Ad quartum reſpondetur, quòd prædictum cap. *conſtituit,* in eo citatum non intendit, quod per omnem obedientiam quis efficiatur regularis: quia etiam canonici ſæculares pręſtant obedientiam,[e] & omnes etiam principes debent Epiſcopis obedientiam,[f] & etiam regna omnia ſæcularia ſuis Regibus pręſtant obedientiam, iuxta B. Petrum,[g] & Paulum[h] & Imperator Papæ,[i] nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi: & ita dixit Innocentius ibi receptus ab omnibus, quòd non fit quis religioſus per omnem obedientiam, ſed per monachalem tantùm, hoc eſt illā, quę fit alicui potenti recipere profeſsionem regularem ſeruādi regulam aliquā alicuius religionis approbatæ à Sede Apoſtolica, qualem obedientiam monachalem non pręſtant prædictæ oblatæ: quia non pręſtant obedientiam ſecundum regulam Sancti Benedicti, nec obedientiam abſolutè, ſed limitatè ſecundum modum viuendi earum congregationum: quam palam eſt non eſſe regulam de approbatis à Sede Apoſtolica quę non ſunt niſi quatuor, vel quinque, vt inter cæteros teſtatur religioſiſsimus, idemque præſertim circa huiuſmodi eruditiſsimus D. Antoninus,[k] de quibus non eſt hic modus viuendi.

21 His conſequens eſt, prædictas oblatas conſulentes ob clauſuram non obſeruatam nullas incurriſſe cenſuras, nec vllum peccatum propter violationem iurium prædictorum, quæ quia non comprehendebant eas, non potuerunt ab eis violari, nec ſubinde ob id peccare.[l]

SECVNDA DVBITATIO fuit, an præmiſſa procedant, etiam ſi mulieres ipſæ ab aliquot annis retro lapſis in ſua oblatione etiam caſtitatem & paupertatem vouerint, non quidem eo quod ſuus viuendi modus id requirat, ſed ob deuotionem propriam.

22 Reſpondeo affirmatiuè: quia ratio primaria, quare præmiſſa non habent locum in præfatis oblatis, ea eſt, quòd non ſunt verè monachæ, eo quòd non emiſerunt tria vota ſubſtantialia in aliqua religione per Sedem

Marginal notes (left): a Ca ſi idem. C. de codicill. — b In clem. 1. de iure patro. verb. Aut conſanguineis, & c. 1. de clerie. coniug. li. 6. — c In cap. cum accol. 23. de conſtit. — d 1. de decim. — e 27. q. 1. — f De probationib. — g In 4. nota. bil. — h De ſucceſſ. ab inteſt. — i In c. vt officium. §. verb. de haeret. li. 6. — k 27. q. 1. — l In ca. ex eo. §. 1 de elect. — m De priuil. eodem lib. — n In cap. non eſt de regul. & in ca. tuae. de teſtib. — o In d. c. accedē. — p In dicto ca. ... de probation. nu. 4. — q In conſilio. vlt. de regul. — r In c. conſultat. qui cleri. vel vouen. — s In d. cap. vt lex.

Marginal notes (right): a L. vel quod ab initio ff de bonis liber. — b § penult. de elect. lib. 6. & clem. 1 de relig. dom. — c 12. q. vlt. — d In d. ca. vt lex continentia. — e Ca. his quę de maiorita. & obed. — f Ca. omnes. eodem tit. — g In ... primo canon. c. 2. — h Ad Rom. 13. — i Clem. 1. de iureiur. — k In 3. parte cap. 1. §. 3. in. 16. — l Ca. qui peccat. 20. q. 4. & 15. q. 11. §. 1. in fine.

A

Apoſt.approbata, neque obedientiam monachalem, id eſt, obedientiam factam potenti aggregare monaſterio, vel ordini approbato ſecundum aliquam regulam à Sede Apoſt.approbatam: & hæc eadem ratio militat in iis, de quibus quæritur, quæ in aliis: quoniam monachæ, quæ prædicto modo prædicta vota emiſerunt, non emiſerunt illa in manibus potentis aggregare monaſterio ordinis pro religione approbati, nec emiſerunt illa in regula per Sedem Apoſt.approbata pro religione. Ergo idē ius militat in eis, quod in aliis: nam emiſsio trium ſubſtantialiū votorum etiam bis, ter, & ſæpius repetita alibi, quam in manibus potentis aggregare ordini per Sedem Apoſto. approbato, & ſecundū regulam à Sede Apoſt.approbatā,

B

non efficit quem, vel quam monachum vel monacham, ſecundum omnes: & ita in multis religionibus & monaſteriis inueniuntur multi, qui emiſerunt tria vota ſubſtātialia, ante quam ſolemniter profiteantur regulam & tamen non ſunt verè religioſi, nec monachi, donec illam profiteantur. Salua, &c.

Aduertendum circa ea quæ dicuntur nu.8. referri ſacram Cōgregationem cenſuiſſe ſuperiores religionum poſſe ſolum ſua monaſteria obligare, vt obſeruent eorum inſtituta, à quibus fortè receſſerunt, Pontificem autem poſſe religioſis indicere ſtrictiorem vitam quam ſit illa, quam requirebat eorum regula.

SVMMARIVM.

1 Oblatæ Turris ſpeculorum cùm non ſint propriè religioſæ, non includantur ſub conſtitutionibus iubentibus monialibus clauſuram, vtq; eligant triennalem Abbatiſſam. nu.2.

C

3 Conſtitutio nulla iis aptatur, quibus verba non aptantur.

4 Verba canonum & legum propriè in dubio ſunt accipienda.

5 Clauſula generalis in bulla poſita, maiora expreſſa non includit.

6 Conſtitutio noua canonica, & exorbitans, de regularibus diſponens, non extenditur ad illas, quæ non ſunt verè religioſæ, quāuis collegialiter & religioſè viuant.

7 Abbatiſſa habet dignitatem, & lex de ea loquens non extenditur ad impropriè tales.

8 Prælati perpetui vtilius in religionibus eliguntur, quam triennales.

D

CONSILIVM VII.

EXcellentiſsimè Domine, Mulieres oblatæ Turris nouæ ſpeculorum cùm conſueuerint eligere ſuam Abbatiſſam, ſiue Prioriſſam (quam vocant Præſidentē) perpetuam, & non ad tempus, expertè enim ſunt hoc regimē melius eis ſuccedere, quam cum eliguntur ad triennium, dubitant modo, cum ſint fortè nouam electuræ (nam, quā nunc habent, grauiter ægrotat) an earum tam laudabili conſuetudini obſtet bulla fe.re.Greg. XIII. qua præcipitur, vt deinceps Abbatiſſæ, ſiue Prioriſſæ eligantur triennales, & non perpetuæ.

1 Ad hanc quæſtionem dico, quod memini me reſpondiſſe olim, veſtras dominationes non fuiſſe incluſas, nec includi ſub conſtitutione Bonifacij VIII.[a] nec ſub illo

E

Conc. Trid.[b] neque aliis conſtitutionibus fe. rec. Pij V. & Greg. XIII. ſtatuentibus vt moniales, cuiuſcumq; ordinis & religionis ſint, perpetuo ſeruent clauſuram: multis rationibus id pro tenuitate mea confirmando, & latiſsimè ac neruoſiſsimè probando veſtrum ſanctum viuendi modum non eſſe vllā de religionibus à Sancta Sede Apoſt.pro vera religione approbatis, neq; vllam perſonam veſtri collegij eſſe verè ac propriè regularem monachā, ſiue religioſam, ſed tantùm oblatam religioni S. Benedicti, tali oblatione, quæ non facit eas monachas S. Benedicti, ſed tantùm oblatas illius religioni: quod longè differt ab eius veræ regulæ profeſsione: & ita tantùm obligatas

F

eſſe ad ſeruandum obedientiā, & ſuū peculiarem viuendi modum, iuxta formam ſtatutorum ſuorum, approbatā quidem à Sede Apoſt. pro bono & ſancto viuendi modo, ſed non pro vera illa, & alia religione, quæ facit profitentes eſſe veras monachas.

Nunc autem reſponſurus ad quæſtionem in hac epiſtola propoſitam, dico, poſſe, ac debere inſinuare S.D.N. prædictam meam priorem reſponſionem datam ſuper prædicta clauſura cū ſuis fundamētis, & rationib. ob quas fœl.re.Greg.XIII. excuſauit vos ab obligatione ſeruandi clauſuram perpetuam, eo quòd illa reſponſio multum facit ad excuſandas eaſdem à non mutanda conſuetudine

A

eligendi Præſidentem perpetuam, ſicut profuit ad excuſandas eas à non mutanda conſuetudine ſuper clauſura ad illud vſque tempus ſeruata: & poſſe iuſtè ſeruare conſuetudinem hactenus ſeruatam in eligendo Præſidentem nouam perpetuam, quando placuerit D. N. Ieſu Chriſto extrahere, quam nunc habetis, ex hac terrena & miſera vita in cæleſtem & fœlicem, quæ ſibi fiat cohæres & commenſalis. Primò quidem, quòd communitas veſtra nec verè, nec realiter eſt monachalis, neque nomine ipſo appellatur talis: quandoquidem etiam vulgo non appellamini monachæ, ſed ſolum oblatæ, quas plurimum differre iure latè probatur in reſponſione prædicta prioris quæſtionis, quam mihi olim propoſuiſtis.

B

2 Secundo quidem rationibus, quibus olim excuſatæ fuiſtis à clauſura perpetua, & iudicatæ non includi ſub vlla multarum conſtitutionum, quibus illa iniungebatur omnibus cuiuſcumque ordinis & religionis monialibus, ita nunc deberis iudicari non eſſe includendæ ſub conſtitutione Gregorij quæ ſtatuit, vt omnes ſanctimoniales eligant Abbatiſſam triennalem, & non perpetuam, cum de ſimilibus idem ſit iudicium.[a]

3 Tertio, quod nulla conſtitutio aptatur illis, quibus illius verba non aptantur, vt eſt textus iuris optimus in ca. *indemnitatibus*,[b] & l. 4[c] & ibidem Bartholus & Paulus notant, & Felinus latè,[d] & verba prædictæ conſtitu-

C

tionis Gregorianæ ſolùm aptantur ſanctimonialibus normam & regularem diſciplinam ſeruantibus, quales non eſtis vos, vt in dicta reſponſione efficaciſsimè probatur.

4 Quarto, quòd verba canonum & legum in dubio propriè ſunt accipienda,[e] at numquam vel rariſsimè inuenietur, & quidem mihi in præſentia non occurrit locus ex iure Pontificio vbi Præſidens, vel Præpoſita fœminis, quæ non ſunt verè religioſæ, licet viuant communiter religioſè, vocetur Abbatiſſa, neque Præfecta normam & diſciplinam regularem ſeruantibus: ergo conſtitutio Gregoriana, quæ loquitur de electione Abbatiſſæ, vel Præfectæ monialibus normam & diſciplinam regularem ſeruantibus, non comprehendet Præſidentem, & Præpo-

D

ſitam ſæcularibus, quæ neque eſt verè religioſa, nec præeſt verè religioſis.

5 Quinto, quod Gregorius vti vir canonum peritiſsimus, licet in ſua conſtitutione multas moniales multorum ordinum expreſsiſſet, nullam tamen expreſsit earum, quæ dicuntur vulgò religioſæ, quæ verè non ſunt tales: ſolum enim expreſsit moniales ordinis S. Benedicti, Ciſtercienſis Carthuſiani, addita clauſula generali, & aliorum quorumcūque ordinum, non comprehendēre maiora expreſsis: & ita credendum eſt certè prædictum Gregorium noluiſſe includere Præpoſitas tertij ordinis S. Dominici, & S. Franciſci, nec alias ſimiles, ſi verè non

E

ſunt profeſſæ regulam à S. Sede Apoſtolica pro vera regula approbatam, nec conſequenter veſtras Dominationes, quarum nec Præſidens eſt verè religioſa, nec præeſt verè religioſis.

6 Sexto, quod conſtitutio Canonica ſtatuens aliqua noua, & à iure communi exorbitantia de ſanctimonialibus & fœminis religioſis, ſolum eſt intelligenda de verè religioſis, & regulam per ſanctam Sedem Apoſtolicam pro vera regula approbatā profeſsas, & non de aliis quantumuis religioſè & collegialiter viuentibus, niſi expreſsè ſuam legem ad illas extendat, vt eſt caſus notabilis & memorabilis in d.cap. *indemnitatibus*.[f] At Gregorius prædictus tulit legem de electione Abbatiſſarum, & Præfe-

F

ctarum normam & diſciplinam regularem ſeruantium, & non extendit ad alias expreſsè: ergo non eſt intelligenda de aliis.

7 Septimò, quòd Abbatiſſa habet dignitatem, vt probat prædictum cap. *indemnitatibus*,[g] & de talibus videtur loqui prædicta conſtitutio Gregoriana, & non de aliis, quæ impropriè vulgo dicuntur tales.

8 Octauo, quod multis efficacibus modis probanimus,[h] quòd ſanctius & conuenientius eſt, vt prælati & prælatæ ſint perpetui, & quod triennalis hæc mutatio eſt nouum inuentum eorum, qui per ambitionem & ſuperbiā volunt dominari, & non obedire, & quòd licet aliquo reſpectu ſit vtilis ad ſeruāda temporalia, alio tamen eſt ad

a In c.periculoſo. de ſtatu regularium li.6.
b Seſſ.25.cap. 5.de reg.

a L.c. illud ff. ad l. Aquil. & c.Audientia. de deciſio.
b §.penult. de oleo
c §. talis ff. de dam. infect.
d In c.nonnulli. col. 31. de reſcript.
e L.non aliter. ff. de lega. 3. & ca.ex litteris. de ſponſalibus.
f §. ſuperdicto.
g §. primo. verſiculo verum.
h In com. 3. de regu. ſuper c.nullam. 18. q.2.

A id damnoſa,& quoad ſpiritualia bona perniciofiſsima:nã per eam minuitur auctoritas & reuerentia Superiorum ad præcipienda bona, & caſtiganda mala,minuitur etiam caritas, obedientia, humilitas,& concordia ſubditorum ad ſubeunda præcepta Superiorum, & augentur factiones,rixæ,diſcordiæ, & murmurationes: adeo quòd nihil magis & ardentius tractatur in illis monaſterijs, quàm quomodo per fas aut nefas ille aut ille illo vltimo anno fiat Prælatus,qui faueat ſuis fautoribus,& obſit contradictoribus.quas rationes,quia in prædicto comment. facile B videri poſſunt,hic nõ repeto:ſed teſtor, vt annoſus teſtis, & conſultor,ad quem innumerorum peccatorum tam ſimoniæ,quàm ambitionis,ſuperbiæ,factionum, diſcordiarum,& murmurationum cognitio frequẽtiſsimè, tum per confeſſarios, tum per ipſoſmet Prælatos & ſubditos pro medicina contra ſcrupulos quærenda,peruenit, teſtor inquam,quod,ſi abſque ſcãdalo poſſem, reſtituerem ſtatum antiquum perpetuorum Prælatorum,quẽ S.Baſilius, Auguſtinus,Bernardus,Bernardinus,& etiam Dominicus,& Sanctus ipſe Franciſcus inſtituerunt, ſeruatis ad vnguem canonibus, quibus Prælati ſuo munere abutentes eijcerentur, & ſine vlla negligentia caſtigarentur. & conſequenter non ſolùm videtur non extendenda hæc triennalis mutatio, ſed valde vitanda, vt caritas,& humilitas, vnitas,& manſuetudo ſeruetur,vt dicitur ſeruata fuiſſe in C prædicto cœnobio, in quo abſque ſcrupulo credo non ſeruatum iri,ſi triennalis præfata mutatio introduceretur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Explanatio doctrinæ Auctoris poſita cap. ſtatuimus.19.q.3.nu.44.& 55.& nu.2.*

1 *Tertiariæ in cõgregatione viuentes ſi volunt profiteri,coguntur omnino clauſuram ſeruare, & ſic poterunt alias in earum congregatione recipere: aliter non permittitur eis, vt alias de nouo recipiant, debéntque ſeuerè ab ordinario puniri, ſi ſcandaloſe viuant.*

2 *Dimidium omnium eleemoſynarum, quæ ex obligatione debent diſtribui in victum, vel in quoſuis alios incertos tamen* D *vſus incertorum pauperum, à Gregorio applicatum fuit in ſubſidium pauperum monaſteriorum monialium.*

CONSILIVM VIII.

1 AD PRIMVM dubium tranſmiſſum Mediolano ſuper com.cap.*ſtatuimus.*[a] reſpondeo notabile noſtrũ eſſe conforme textui extrauagantis Pij V.ibi tranſcriptæ:quòd illa habet locum nõ ſolum in Tertiarijs,ſed etiam in alijs: ponderando quòd tria ſtatuuntur in textu: duo quidẽ de tertiarijs viuentibus in congregatione non profeſsis: alterum, vt volentes profiteri ſeruent clauſuram,& multiplicentur,vt aliæ monachæ: alterum, quòd nolentes vouere, viuant quidem ſine clauſura, ſed quod E ab ordinarijs ſeueriſsimè puniantur, ſi viuant ſcandalosè: tertium de cæteris omnibus ſine profeſsione & clauſura viuere volentibus, vt permittantur quidem viuere ſic illæ,quæ hactenus ſunt receptæ, non tamen habeant facultatem aliquam vlterius recipiendi.& extrauagans prædicta ſecundum hunc modum intelligendi ſeruatur Romæ in congregatione nobilium Turris Speculi, nec arbitror poſſe Mediolani iuſtè ſeruari contrarium,niſi per diſpenſationem, vel quia conſtitutio non ſit recepta: quia lex etiam iuſta non recepta non ligat.§.leges.[b]& adducta per nos in Manual.[c]

2 Ad ſecundum dubium[d] reſpondeo,quòd ſenſus commentarij ſummarie collectus conſonat textui: quia verbum,*præterquam*, non excludit à verbo principali *diſtribui*, F ſed à verbo *incertos*:ita quod eſt ſenſus,dimidium eleemoſynarum faciendarum pauperibus incertis ad incertum vſum ſpecialem, niſi vſus ille eſſet ad victum diſtribuere, ita quod ſignificet, quod etiã relictũ in certos vſus victus & alimenti debetur. Verum eſt,quod ſubobſcurè ponitur, nec mirum: quia eſt ſumma textus,quæ debet breuis eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Monialium monaſteria nulli,qui non ſit ſuperior, ingredi licet ſine cauſa vrgenti. & talla licentia à Superiore obtenta:ſuperior autem monaſterij ſiue ſit earum Prælatus regularis, ſiue Epiſcopus ſiue Epiſcopi Vicarius generalis, vel Viſitator, licet non egeat licentia,eget tamen quod ſubſit cauſa ſufficiens.num.2.& 3.*

a 19.q.3.nu.44.

b 4.diſt.

c Prælud. 9. nu.8.& in cap.21 à num.4?

d Super eodẽ com.num.33.

CONSILIVM IX.

AN EPISCOPIS liceat intrare monialium monaſteria cauſa viſitationis,vel aliàs?

1 Pro parte negante videtur eſſe textus expreſſus,[a] qui ſic habet:*Nulliqque aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ, niſi rationabilis & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit ſpecialiter licentia, ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem,&c.* quod fœl. record. Pius V. innouauit in extrauagante.*Circa.*

a In cap.1. de ſtatu reg.lib.6.

Secundo, quòd Concilium Tridentinum[b] ſic habet: *Ingredi autem intra ſepta monaſterij nemini liceat. cuiuſcumque generis,aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint,ſine Epiſcopi, vel* B *Superioris licentia in ſcriptis obtẽta,ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.*quod etiã Pius V. vbi ſupra innouauit.

b Seſſ.24. de reg.ca.5.

Tertiò,quòd extrauagãs Gregorij XIII. quæ incipit,*Vbi gratiæ.* reuocauit omnes & quaſcumque licentias ingrediendi monaſteria monialium à S. Sede Apoſtolica vel eius Legatis datas,& addit hæc verba.[c] *Quin etiam ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus & quibuſque perſonis eccleſiaſticis,& ſæcularibus, ac etiam ordinum quorumcumque,etiam mendicantiũ regularibus, ne prætextu licentiarum ab Epiſcopis,vel Superioribus &c. ne monaſteria ipſa pro libito,ſed neceſsitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant.*

c In conſtitu.36.

C Quartò,quòd verba prædictarum conſtitutionum generaliter & vniuerſaliter ſtatuunt, vt nulli liceat ingredi prædicta monaſteria,niſi de licentia Superiorum: immo poſtrema Gregorij expreſsiùs alijs habet, vt nulla perſona etiam eccleſiaſtica, cuiuſcumque gradus & conditionis ſit ingrediatur etiam de licentia Superiorum,niſi pro vrgenti neceſsitate. At palam eſt, Epiſcopum eſſe aliquem, & eſſe Eccleſiaſticum, & talem quem illa verba, *Cuiuſcumque conditionis*,excludunt. Ergo etiam ipſe prohibetur ingredi.

Quintò,quòd,vbi eſt eadem ratio,idem ius eſt cenſendum,[d] & argumentum à ſimili valet,[e] at eadem,vel ſimi- D lis quo ad hoc ratio dictat, ne Prælati ſuperiores monialium ingrediantur earum monaſteria. ergo etiam ipſi ſupradictis conſtitutionibus includuntur.

d L. illud ff. ad l. Aquil. cum ſimilib.

e L. non poſſunt. ff. de legib.

2 Pro parte tamen affirmante videtur vrgere,quòd nullo expreſſo iure videtur prohiberi ſuperioribus monialium,ne monaſteria earum ingrediantur.

Secundò,quòd,cui conceditur quod eſt plus, conceditur vtique,quod eſt minus,[f] & Prælati ſuperiores poſſunt ex cauſa iuſta dare licentiam ingrediendi alijs, vt prædictum Concilium Tridentinum & prædictæ extrauagantes præſupponunt,ergo etiam ipſimet.

f Cap. cui licet. de regul. iur.li.6. cum ſuis concordantiis.

His præmiſsis,videtur dicendum primò,prædictam ex- E trauagantem Gregorij XIII. nihil noui inducere, quod obſtet,quin Epiſcopi poſsint monaſteria ſibi ſubiecta intrare, quandoquidem ſolùm duo noua videtur inducere, ſcilicet reuocationem facultatum ingrediendi ea conceſſarum à S.Sede Apoſtolica & à Legatis eius, & quòd licentia Superiorum ad ingredienda monaſteria non ſufficiat,niſi vrgentiſsima de cauſa.

Secundò, quòd iure communi non videtur expreſsum & ſpeciatim cautum, ne ſuperiores monialium ſine licentia ſuperiorum ingrediantur monaſteria ſubiecta.

Tertiò,quòd verba generalia & vniuerſalia iuris communis prædicti[g] de vigore verborum videntur eos includere, quia includunt omnes perſonas cuiuſcumque F generis,conditionis,ſexus,vel ætatis fuerint.

g Capit. 1. de ſtatu regul.

Quartò, quòd his videtur conſequens, vllum Epiſcopum non poſſe intrare monaſteria ſibi ſubiecta ſine vrgenti cauſa. Tum per omnia argumenta pro parte negante adducta. Tum ne cogamur dicere,quòd etiam Vicarius generalis & Prouiſor poſsit id facere,quia vnam & eamdem iuriſdictionem habet,quam ipſe, & ita ſunt ei ſubiecta,ſicut Epiſcopo,cum ſit vnum & idem tribunal vtriuſque,[h] & etiam Viſitatores eius, & Vicarij Viſitatoris,[i] quod menti prędictarũ conſtitutionũ videtur repugnare.

h Ca. 5. de off. ſucc. h.6.

i Ca. 1. ne ſede vacante.

3 Quintò, quòd probabiliter dici poteſt, poſſe Epiſcopum intrare monaſteria ſibi ſubiecta ſine licentia Superioris, dummodo intret pro tam vrgenti neceſsitate, pro quanta poteſt dare alteri ad intranda ea. Tum per duo

argumenta ſupra pro parte affirmante inſinuata. Tum quia ſicut [a] ſtatutum fuit, vt Epiſcopi, & Superiores, & alij Prælati exempti poſſent eligere confeſſorem pro uidum abſque licentia ſuperioris, ne præ nimia dilatione ſalus animę differretur, ſic etiã videtur poſſe Epiſcopum intrare monaſteria ſibi ſubiecta, ne præ nimia dilatione deficiat ſuæ neceſsitati prouiſio. Tum quod iure naturali & diuino tantùm attẽto id ei licet, quia neutrum illorum id prohibet expreſsè, immo nec tacitè, quia ex neutro illorum poteſt per bonam conſequentiam inferri non licere id ei: & quod licet vtroque illo iure, non eſt dicendum non licere, niſi per regulas Sanctorum id vetetur, [b] & non videtur id prohibitum per prædictum [c] Concilium Tridentinum quatenus requirit Superioris licentiam, non ſolùm qualem qualem, ſed ſcriptam, quia videtur loqui de licentia Epiſcopi vel Superioris monialium alijs concedenda, non autem de ingreſſu ipſorum ſuperiorum, pro quo ſtandum eſt iuri antiquo communi.

a In ca. fin. de pæn. & remiſſ.

b Ca. conſul. uiſti. 2. qu. 4. & c. 2. § fin. de translat. præl.

c Ca. 5. de regul. ſeſſ. 25.

Sextò, quòd caſus omiſſus habetur pro omiſſo, & prouiſio ſpecialis in vno non extenditur regulariter ad aliũ, immo ſtatur prouiſioni communi, [d] & cum per proximè dicta Concilium ſpecialiter non prouiderit de ingreſſu ipſorummet Superiorum immediatorum, videtur omiſſum, & non prouiſum, de quorum licentia illi ingredi debeant, & ita ſtandum eſt prouiſioni communi per quam Superiores ipſi poterant ingredi iuſta de cauſa ſine alterius licentia. Tum quia pro lege habendum eſt id, quod legiſlator ſtatuiſſet, ſi eum legem faceret, id ei propoſitum fuiſſet, iuxta gloſſam ſingularem & receptam. [e] At ſi Concilium interrogatum fuiſſet, de cuius licentia ingreſſuri eſſent, cùm oporteret, Epiſcopi, & alij Prælati, qui debent dare licentiã alijs ingreſſuris, profectò reſpondiſſet, quod ipſi acciperent eam ſibi pro tam iuſta cauſa, pro quanta eſſent daturi alijs, & non reſpondiſſet, vt quærerent eam à Papa, vel ab Archiepiſcopo, quos non poterant faciliter, nec decenter adire pro cauſis, quæ poſſent quotidie occurrere. Per quæ omnia & alia, quæ, ſi vacaret, adduci poſſent, videtur reſoluendum, Epiſcopos, & alios Prælatos non debere intrare monaſteria ſine iuſta cauſa, cùm ea verò ſic, non petita ab alio licentia.

d L. commodiſsime. ff. de li. & poſth. & cap. ſuſcepta. de reſcrip. li. 6.

e In l. ſi alo pactum § fin. ff. de pactis.

Omnia ſupradicta confirmantur per conſtitutionẽ 75. fel. record. Gregorij XIII. quæ incipit. *Dubijs quæ emergunt, &c.* vbi habet hæc verba: *Quocirca vniuerſos, & ſingulos Epiſcopali, ſeu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non quorumuis ordinum Abbates, Priores, Miniſtros, & alios quoſcumque Superiores regulares monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præter quam in caſibus, vt præfertur, neceſſarijs nunquam vtantur. quod ſi, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Canonicus regularis, ſicut nec monachus, nequit eſſe patrinus.*

2 *Leges fundatæ in religione diſponentes de monachis canonicos regulares concludunt, niſi earum verba illos excludant, vel ratio diuerſitatis poſsit adduci.*

CONSILIVM X.

AN CANONICVS Regularis poſsit eſſe patrinus?

1 Reſpondetur, idem videri dicendum quo ad hoc de canonicis regularibus quod eſt dicendum de monachis, iuxta cap. *non liceat.* [f] & notata ibi per Panormitanũ communiter receptum, quatenus dicit leges diſponentes de monachis hãbere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus ſignificent nolle includere canonicos, & non poteſt reddi ratio diuerſitatis. ob quam opinionem ego his quinquaginta annis nolui eſſe patrinus & leuare baptizatum de fonte, quamuis fuerim ad id inuitatus etiam in Vrbe: licet quæſtio hæc ſubtiliter ſit mota, & multa poſsint pro contraria parte adduci, quę tamen per ea quæ Panormitanus ait [g] poſſunt diſſolui.

f De conſecr. diſt. 4. c. 2. de poſtulan.

g In d. cap. o.

SVMMARIVM.

1 *Canonico regulari ſine diſpenſatione Apoſtolica conferri non poteſt beneficium ſæculare non curatum, item nec regulare alterius ordinis, & nu. 5. ſæculare autem curatum poteſt nu. 2. & hoc etiam ſi ſit annexum alicui monaſterio & num. 5.*

3 *Vicariatus perpetuus parochialis Eccleſiæ vnitæ dignitati vel monaſterio eſt beneficium curatum, præſentatióque ſpectat ad obtinentem dignitatem, ſeu ad monaſterium.*

4 *Beneficium eo ſolo quod monaſterio vnitũ ſit, regulare non eſt.*

6 *Regularis iure communi per patronum laicum ſine diſpenſatione ad curatam ſæcularem præſentari non poteſt ſecundum illam ſententiam, quam auctor, Rota controuertente, putat veriorẽ: niſi adſit conſuetudo in contrariũ præſcripta.*

7 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. cap. 7. non tollit poteſtatem præſentandi vicarios temporales ad curata cathedralibus, collegiatis, & monaſterijs vnita: licet concedat ordinarijs, ſi videbitur, loco temporalium decernere, vt deputentur perpetui: a quo tamen decreto, ſi grauet, datur appellatio deuolutiua.*

CONSILIVM XI.

QVÆRITVR primò, an beneficia curata ſine diſpenſatione Papæ poſsint conferri canonicis regularibus.

Secundo, an patronus laicus poſsit præſentare religioſum profeſſum ad Eccleſiam parochialem ſæcularem.

Tertio, an per decretum Concilij Tridentini [a] intelligatur ablata poteſtas præſentandi vicarios temporales ad Eccleſias curatas, quæ vnitæ ſunt cathedralibus, collegiatis, monaſterijs, & c. ijs, quibus aliàs competebat.

a Ca. 7. de reform. ſeſſ. 7.

1 Ad prædictas quæſtiones breuiter ob penuriam temporis reſpõſurus præſuppono primò, certum eſſe nullum canonicum regularem iure communi poſſe abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ obtinere beneficium ſæculare non curatum. Tum per regulam illam generalem, *Regularia regularibus, ſæcularia ſæcularibus.* quæ colligitur ex ca. *vt poſſeſsiones.* [b] & ſignificat Concilium Tridentinum. [c] Tum quod ita Calderinus & Panormitanus communiter recepti determinant. [d]

2 Secundò, quòd communis ſententia, vt ait Panormitanus [e] habet, quod canonicus regularis poteſt habere beneficium ſæculare curatum ſine diſpenſatione ſpeciali, cum illa generali, quæ conceditur per illud ca. & alia quę ipſe ibi citat, & traditur [f] Rota, [g] licet omnes dicant cautius eſſe, vt id cum Epiſcopi diſpenſatione fiat.

3 Tertio, quod vicaria ſiue vicariatus perpetuus, qui debet inſtitui in Eccleſia parochiali vnita alicui dignitati, vel monaſterijs, eſt beneficium curatum, & habent in eo locum iura ſtatuentia de Eccleſijs parochialibus, [h] & huiuſmodi vicarius debet inſtitui ad præſentationem eius, cuius dignitati Eccleſia parochialis eſt annexa, vt ſatis probat textus in d. ca. *exſtirpandæ.* [i] & ibi ſentit Panormit. [k]

4 Quarto, quod prædicta vicaria, ſiue vicariatus perpetuus non eſt beneficium regulare eo ſolo, quòd ſit vicariatus Eccleſiæ parochialis vnitæ dignitati, vel monaſterio regulari. Tum quia id nullo iure cauetur. Tum quia contrarium ſignificare videtur prædictus §. *qui vero.* cum ei adnotatis per Panormitanum & alios, niſi per literas vnionis, vel conſuetudinem præſcriptam factus fuerit regularis, vt fieri poteſt, per d. cap. *cum de beneficio.*

b De reb. eccle. non alien. & ca. cl. de benefici. de præbend. 6.

c In ca. 10. de reform. ſeſſ. 14.

d In ca. quod Dei. de ſtatu mon.

e In d. c. quod Dei timorẽ.

f In deciſ. 1.

g De iur. patron. in nou.

h Clem. 1 de offic. vicarij

i § qui vero. de præben.

k Nu. 9.

5 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primò per primum præſuppoſitum, quod beneficia curata ſæcularia non conſueta regi per regulares, de quibus in eo citati loquuntur, poſſunt conferri canonicis regularibus.

Secundò, quòd beneficia curata regularia, ſiue conſueta regi per canonicos regulares, poſſunt conferri canonicis illius monaſterij, cui ſunt annexa, ſine vlla diſpenſatione. [l] quia illa ſunt regularia, & poſſunt regularibus in titulum conferri.

6 AD SECVNDAM reſpondeo varios fuiſſe Doctores Prætorij Rotæ, [m] vt eius collector refert ſuper hac quæſtione: & quòd arbitror etiam nunc varios fore, ſi eis occurreret: tametſi iure communi verior mihi videatur ſententia negatiua Panormitani niſi contrarium præſcriptum eſſe legitimè probaretur.

7 AD TERTIAM reſpondeo primo, quod per illud [n] Concilium Tridentinum non videtur tolli ius præſentandi vicarios ad Eccleſias prædictas pertinens iure communi ad dignitates, vel Eccleſias, quibus ſunt vnitæ: quia id ex illius verbis non colligitur neceſſario: & à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus expreſsè recedi iubetur. [o]

Secũdò, quòd arbitrio ordinariorum videtur relictum,

l Arg. c. cum ſinguli de præbend. li. 6 & clem. 2 de ſuppl. neg. præl. & d. cap. cum de beneficio.

m In deciſ 3. de iur. patro. in nouis.

n Capit. 7 de reform. ſeſſ. 7.

o L. 2 præcipimus. C. de appell.

an oporteat ponere vicarios perpetuos, non obſtante priuilegio ponendi temporales: quia id ſonant illa verba Concilij, *Per vicarios perpetuos, ſi pro bono regimine id videbitur.* Nec quo ad hoc ordinarijs obſtant priuilegia literarũ vnionum, quia expreſsè derogatur contrarios priuilegijs. A

Tertiò, quod ſi prædicti ordinarij malè ſine iuſta cauſa ſe id arbitrarentur, & vicarios temporales in perpetuos commutarent, poteſt appellari ab eis. Tum quia verbum, *videbitur*, arbitrium boni viri regulatum denotat, iuxta doctrinam Bartholi receptam.[a] Tum quia iuſtè poteſt appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, ſi malè arbitretur, vt tenet gloſſa cõmuniter recepta[b] & quamuis appellatio eiuſmodi non ſuſpenderet eorum ſententiam, quominus executioni mandaretur, deuolueret tamen iuriſdictionem ad Superiorem, qui cognita cauſa illam reuocaret, per cap. *paſtoralis* cũ ei adnota.[c] Salua, &c. B

Aduertendum, referri a tempore Greg. XIII. & citra obſeruari, ne canonicis regularibus dentur beneficia curata ſecularia.

a In extrauag. ad reprimendum. in verb. videbitur.
b In c. ſuper his. in verb. arbitrio. de accuſat.
c De appell.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares poſſunt ſuſcipere beneficia curata extra ordinem ſuum cum licentia Generalis.*

CONSILIVM XII.

PETITVR, an canonici regulares congregationis Lateranenſis, ordinis ſancti Auguſtini, poſſint ſuſcipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem ſuum cum licentia ſui Generalis abſque vlla alia diſpenſatione. C

1 Reſpondetur quòd ſic, per cap. *quod Dei timorem.*[d] & Panormitanum communiter receptum poſt gloſſam, Hoſtienſem, & Ioannem Andream & argumento à fortiori per cap. *in parochia.* cum gloſſa 16. quæſt. 1. & latiſſimè probat Lambertus[e] & ante illum Rocchus[f] pro quo etiam eſt gloſſa.[g]

d De ſtatu monach.
e De iure patro. l. 2. 1. par. q. 7 prin. art. 10.
f De iure patrona. verbo honorificum q. 4.
g In clem. 1. verb. religio. ſus de elect.

SVMMARIVM.

1 *Regulares ſimplices, vt ſunt religioſi ſancti Spiritus, nihil proprij poſſunt habere: quibus ſi aliquid conceditur, non poſſunt illud impendere niſi in eorum victum, & veſtitum, & quod ſupereſt tenentur conſignare Prælato: nam ei cui conceditur aliquid in certam peculium, non poteſt impendere in aliam cauſam, quam in conceſſam, nu. 9. niſi amplior ei fiat à prælato licentia. num. 8.*

4 *Commendatarij ſancti Spiritus, ſicut & alij regulares habentes beneficia, etiam quod ſint ad nutum amouibilia, nu. 5. 6. 7. & 10. poſſunt de fructibus ſuarum commendarum, num. 2. immo & aliunde quæſitis, nu. 5. diſponere in ſuos neceſſarios & alienos pios vſus. nu. 2. perinde ac ſi eſſent beneficiati ſeculares. nu. 4. & 10. & quicquid acquirunt, dictis beneficijs & commendis acquirunt. num. 3. & 7. non autem ſuperiori, qui illa ipſis contulit, nec monaſterio in quo profeſsionem emiſerunt. num. 5. 6. & 7.*

5 *Prælatus beneficia regularia ſuæ religionis etiam manualia tenetur infra ſex menſes conferre, alioquin deuoluuntur ad ſuperiores, nec poſſunt nouas imponere penſiones, vel antiquas augere, nec fructus illorum dum vacant, qui ad ſucceſſorem in beneficio debent reſeruari, ſibi applicare.*

10 *Regularis etiam de licentia Papæ, immo nec ſi ipſe efficiatur Papa, poteſt habere dominium, ſeu proprium, licet poſſit habere adminiſtrationem rerum, ac regnorum. nu. 11.*

CONSILIVM XIII.

QVÆSITVM eſt, an commendatarij ſancti Spiritus in Saxia poſſint quidquam diſponere vltra victum & veſtitum de fructibus ſuarum commendarum, an vero teneantur, quod ſupereſt, reddere Reuerendiſsimo Præceptori hoſpitalis. F

Quæſtio hæc magna eſt, & magis quotidiana, quàm bene adamuſsim communiter tractata. ob quod nos vt ſatisfaceremus plurimorum interrogatis, latiſsimè commentati fuimus ſuper ea, & articulis ad eam in com. 2. de reg.[h] præſertim notabili primo, & ſecundo, & aliquot præambulis eius. Cui ob maximas occupationes, quibus premor, non reſpondiſſem, niſi tam ipſius Illuſtriſsimi hoſpitalis, quam Illuſtris admodum ac Reuerendiſsimi eius prælati, & admodum Reuerendiſsimorum fratrum, & commendatariorum eius flexiſſet auctoritas.

h Super cap. non dicatis.

1 Reſponſurus autem vtcumque, quatenus per impedimenta licet, dico primò, quod pro parte negante, ſcilicet quod prædicti fratres non poſſint quidquam diſponere, niſi pro victu & veſtitu de fructibus prædictarum ſuarum commendarum, & quod teneantur, quod ſupereſt reddere prælato Præceptori hoſpitalis, faciunt tota regula S. Auguſtini, ſub qua viuunt, & d. cap. *non dicatis.*[a] cum multis alijs ſimilibus, quæ habẽt, canonicos regulares, & omnes alios verè religioſos vouere votum ſolemne paupertatis, quo fiunt incapaces omnium bonorum, tam quo ad poſſeſsionem, quam quo ad proprietatem, ſiue dominium in particulari: adeo quod peccat religioſus dicens aliquid eſſe ſuum proprium, vt habet præfatum cap. *non dicatis.* in eius 1. notabili nos illud confirmamus: &[b] affirmamus, magis peccare religioſum, qui habet, vel vult habere proprium, cũ continentiæ, vel velit contrauenire voto, quod eſſe peccatum conſtat ex capit. *non eſt.*[c] & ex alijs multis, quam qui dicit ſe habere proprium. Adeo quidem, quod ibi dicimus maximopere cauere debere religioſos etiam canonicos regulares, tam habentes, quàm non habentes beneficia, vel officia, ratione quorum habent facultatem emendi boues, vaccas, veruces, & alia mobilia, ſeu ſe mouentia, ſiue immobilia, ne comparent illa intendentes actu, ſeu actualiter, virtute, ſeu virtualiter quærere illa ſibi: quia hoc eſt peccatum mortale.

a 12. q. 1. & c. 2. & ca. ſuper quodam. & c cum ad monaſterii. de ſtatu monach.
b In 2. notabili.
c De voto. & ca. votum. 17. q. 1.

2 Pro parte vero affirmante, ſcilicet quod præſati fratres, ſiue commendatarij poſſint de fructibus ſuarũ commendarum diſponere non ſolum ad ea quæ pertinent ad victum ſuum, ſed etiam in alia opera pia, & remuneratoria, & quòd non teneantur, quod ſupereſt reddere præfato Magiſtro Præceptori, facit primò, quod in tota Eccleſia Chriſtiana id ſeruant omnes religioſi habentes beneficia regularia ſiue in titulum: ſiue in commendam, vt vidimus in Caſtella in Eccleſia cathedrali Oxonienſi, antequam fieret ſæcularis, in Eccleſia S. Iſidori Legionenſi & in Aragonia in canonicis regularibus Eccleſiæ archiepiſcopalis Cæſarauguſtanæ & in monaſterio & hoſpitali B. Mariæ del Pilar eiuſdem ciuitatis, & in Nauarra in canonicis eccleſiæ cathedralis Pampilonenſis & in monaſterio B. Mariæ Roncequallis, & in Cathalonia in Eccleſia cathedrali Dertuſenſis & in Gallijs in archiepiſcopatu Toloſano, antequam fieret ſæcularis, & etiam nunc in celeberrima eccleſia S. Saturnini eiuſdem ciuitatis, & in omnibus cõmendis, & prioratibus ordinis hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani per totum orbem diſperſis, & in omnibus commendis ordinis S. Iacobi de la Spata fundati ſuper regula S. Auguſtini, & ordinis de Alcantara, & Calatraua degentium ſub regula B. Benedicti: & in omnibus alijs monaſterijs, in quibus ſunt huiuſmodi prioratus & commendæ.

3 Secundo facit cap. *cum olim.*[d] quatenus habet, canonicum regularem aſſumptum ad epiſcopatum non quærere bona quæſita poſt eum habitum eccleſiæ priori, nec prælato, ſed epiſcopatui. quod clarius probat ca. *ſtatuimus.*[e] & cap. *ſi quis iam translatus.*[f] quæ omnia probant, religioſum, qui ab vno beneficio transfertur ad aliud, non quærere poſtea quæſita priori beneficio, nec priori Eccleſiæ, ſed poſteriori, quã regit & gubernat. Cùm ergo præfati fratres commendatarij de ſtatu ſimplici religioſorum, quem acquirunt per profeſsionem ſolemnem, aſcẽdant per acquiſitionem commendarum ſibi collatarum ad noua iura, & noua beneficia, & nouum ſtatum commendatariorum, non dicentur acquirere monaſterio principali, vbi profeſsi ſunt, ſed hoſpitali, vel præceptorijs, vel commendis, ad quarum gubernationem aſſumpti ſunt.

d De priuileg.
e 18. q. 1.
f 21. q. 2.

4 Tertio facit Clementina 2.[g] quæ faciendo differentiam inter ſimplicem religioſum, & eum, qui habet beneficium, vel adminiſtrationem regularem, ſtatuit, vt ſimplex religioſus, qui epitogium, ſiue veſtem breuem contrariam religioni detulerit, tradat illam ſuperiori, vt ille in pios vſus eam conuertat: ſi autem fuerit beneficiatus, vel adminiſtrationem habẽs, eroget eam pauperibus. per quem textum ſingularem ſingulariter ibi dixit Cardinalis, quòd religioſus beneficiarius poteſt de fructibus ſui beneficij diſponere, perinde ac clericus ſæcularis de fructibus ſui beneficij ſæcularis. Cuius dicto nemo contradicit, & nos illo vſi ſumus in tractatu de reditib. eccleſiaſti. ad quædam alia propoſita. Cũ ergo fratres religioſi,

g Verſ. ſed & tales. de vita & honeſt. clericor.

de quibus

de quibus loquimur, ſiot beneficiarij, habeantque adminiſtrationem fructuum ſuarum commendarum per collationem canonicam Superioris ſibi factam, poſſunt de fructibus illorum diſponere, perinde ac clerici ſeculares de fructibus ſuorum beneficiorum, & conſequenter de illis ſe decenter ſuſtentare, & in opera pia conſumere. A

5 Quarto eſt textus ſingularis, quem vt credo, Bartholus non vidit, vel non ponderauit, vt nos in dicto cap. *non dicatis*. dicebamus in Clementina 1.[a] quatenus habet, primum huiuſmodi præceptorias, & commendas, etiam manuales, & ad nutum prælati remouibiles, eſſe beneficia talia, quod in eis habet locum diſpoſitio cap. 2.[b] ſcilicet, quod debent conferri intra ſex menſes ab earum vacatione, ita quod, ſi non conferantur intra illos, earum collatio deuoluitur ad Superiores eorum, qui eas conferre debēt. B Secundum, quod earum ſuperiores collatores nō poſſunt augere penſiones iā impoſitas, nec nouas imponere. Tertiū, quod ineſtagabiliter hāc noſtrā partē confirmat, ſcilicet, quod nō poſſunt Prælati ſuperiores, qui eas cōferunt, quidquā de fructibus earum, qui proueniūt durante illarū vacatione, accipere, ſed debēt reſeruari futuro ſucceſſori.

a De ſuppl. neg. prælat.
b De conceſſ. præbend.

6 Quintò, quòd ſicut religioſus prouiſus à Papa de beneficio manuali, & ad nutum amouibili, non quęrit Papę, ſed ipſi, & ſuo beneficio, vel Eccleſiæ ſuæ, ſiue conferatur ei à Papa cum clauſula, vt teneat ad vitam, ſiue ſine illa, ita quod maneat manuale, [c] ita eadem vel maiori ratione religioſus prouiſus à Superiore, qui eſt inferior Papa, nō quærit conferenti, ſed ſibi, & beneficio, & Eccleſiæ ſuæ. C

c Cap. ad noſtram. & ca. porrecta. de confir. vtil. vel inutil.

7 Sextò faciunt multa, quę nos in dicto cap. *non dicatis*.[d] ſcripſimus. Primum, quod religioſus, pręſertim canonicus regularis non ſimplex, ſed beneficiarius quærit ſuę Eccleſiæ, vel beneficio, non ordini, quem profeſſus eſt.[e] Secundum, quod religioſus tranſlatus ad aliam eccleſiā, vel beneficium, quærit illi Eccleſię, vel beneficio.[f] Tertiū, quod regularis habens beneficium manuale, tam amplè poteſt diſponere de fructibus ſui beneficij manualis, quàm amplè poteſt diſponere de quæſitis opera ſua, vel aliàs vndecumque: quia vt nihil eorum eſt ſuum quo ad dominium, ita illa omnia ſunt eius quo ad ius adminiſtrandi, & diſpenſandi. D Quartum, quòd hæc non ſolùm procedunt in fructibus beneficij regularis, ſed etiam in quæſitis aliūde, quidquid, aliqui dicant, vt affirmat Panormitanus [g] ſequutus Federicum.[h] Tum per rationes prædictas. Tum per deciſionem præfati Federici determinantis, quod pœna ſtatuti poſita contra occidentem aliquem debet applicari prioratui manuali, occiſo Priore, & non monaſterio, cuius erat monachus, etiam ſi eſſet Prior ad nutum reuocabilis, motus ad id firmis rationibus, quem Decius latè ſequitur [i] cum alijs citatis ab eo.[k]

d Nu. 6.
e Cu. cum olim. de priuil. & c. ſtatutū. 10. q. 3.
f Cap. ſi quis iam tranſlatus. 21. q. 2. & c. ne pro cuiuſlibet. 10. qu. 1.
g In c. monachi. de ſtatu monach.
h Conſ. 35.
i In c. in præſentia. nu. 17. poſt medium.
k De probation.

8 Septimò facit, quod omnia argumenta, quę ſupra ſunt pro contraria parte inſinuata, ſoluuntur per ea, quæ nos diximus in d. com. 2. de reg.[l] vbi licet concedamus, quòd nullus religioſus ſimplex carens beneficio, officio, & adminiſtratione, poteſt quidquā ſine licentia ſuperioris impendere: negamus tamen, quòd id procedat in religioſo habēte beneficium, officium, vel aliam adminiſtrationem collatam ſibi in titulum, vel commendam, etiam manualem, & ad nutum Superioris reuocabilem. Alioqui nullus religioſus, qui eſſet Abbas, Epiſcopus, Archiepiſcopus, vel etiam Papa, vt fuit Pius V. quidquam poſſet impendere, niſi tantùm in iis, quæ pertinent ad ſuas dignitates. E

l Super c. non dicatis. nu. 6.

9 Et in caſu propoſito non agimus de religioſo ſimplici, ſed de beneficiario, & habente adminiſtrationē datam ſibi in beneficium, & commendam, ſaltem manualem, & ad nutum reuocabilem. F Ibidem etiam ſecundo ponimus differentiam inter religioſum habentem peculium, & habentem beneficium: quoniam ille non poteſt impendere, præterquam in ea, quæ pertinent ad bonam adminiſtrationem eius: hic autem, ſcilicet beneficiarius, poteſt impendere etiam in illa, in quæ poſſunt alij beneficiarij ſiue religioſi, ſiue ſeculares. & in commēt. c.[m] etiam dicimus, quod propriū accipitur propriè pro dominio rei, & quod monachus, ſiue religioſus non poteſt habere proprium huiuſmodi vllius rei pecuniariæ, neque poſſeſſionē eius, nomine ſuo. Et de huiuſmodi proprio intelligenda ſunt vota ſolemnia paupertatis omnium religionum.

m Nu 15.

10 Adeo quod nec Papa poteſt diſpēſare cum religioſo ad habendum huiuſmodi proprium, iuxta cap. *cum ad monaſterium*.[a] Immo, ſententia mea, non habet illud religioſus, etiam ſi ſit Papa, imo, vt alibi dicimus, licet ſua Sanctitas poſſit ex maxima & iuſta cauſa diſpēſare ſuper voto ſolēni caſtitatis, nō tamē poteſt ſuper voto ſolēni proprietatis, accipiēdo propriū hoc modo pro dominio vero rei. A

a §. fin. de ſtatu monach.

11 Sed optimè poteſt diſpenſare cum eo ad habendum adminiſtrationem etiā regni, & Imperij: quia habere adminiſtrationem non eſt habere dominium.[b] Itaque concedimus, quod præfati religioſi, & commendatarij non habent, nec poſſunt habere proprium huiuſmodi, ſed ſic adminiſtrationem beneficialem, vel peculiarem, vel aliam titularem perpetuam, vel ad nutum reuocabilem, qualem habent præfati religioſi, de quibus agitur, vt nos [c] latius probamus. B Et qui contrarium dicunt, non aduertunt hæc, quæ toto iure Canonico probantur.

b Toto titulo de adminiſtr. rerū ad eccl. per. & de adminiſt. tuto. & curat. & ca. grandi de ſupplen. neg. prælat. 6.
c Vbi ſupra.

12 Addimus, quòd quamuis radicalis ratio horum à nemine, quòd ſciam, tradatur: illa tamen videtur eſſe, quòd omnium eſt vna opinio, quòd de licentia prælati, præſertim expreſſa, religioſus poteſt habere proprium huiuſmodi improprium. Et religioſus, qui habet beneficium ſiue perpetuum, ſiue amouibile, aut manuale, vel aliam adminiſtrationem à ſuo Superiore collatam per titulum perpetuum, vel manualem, habet licentiam tacitam incluſam in illo titulo ad adminiſtrandum eius bona, ſicut & alij beneficiarij ſeculares, iuxtā textū & ibi Card.[d] Salua &c. C

d In clem. 1. §. ſed & tales de vita & honeſt. cleric.

SVMMARIVM.

1 *Regularibus ſtabilia nec ad vſum concedi poſſunt, & hoc niſi ſubſit iuſta cauſa, vt ſi fiat ob vtilitatem monaſterij ad augenda & melioranda bona & huiuſmodi. num. 6.*

2 *Regularis etſi nihil habere, poſſidere, dare, vel recipere ſine Superioris licentia poſſit, cum illa tamen pro ſibi iniuncta adminiſtratione habere poteſt. itemque & poteſt habere aliquid annuum pro veſtiario & ſimilibus, num. 4. immo & in ſua profeſſione etſi non conditionem ſuſpenſiuam, modum tamen adducere poteſt. vt ad ſui ſuſtentationem etiā extra conuentum manendo poſſit olim ſua ſibi retinere, nu. 3. & 4. hoc tamen vt propria habere non poteſt. num. 1. ſed ſolum vt peculium ſuis neceſſitatibus deputatum. num. 6.* D

3 *Fœmina vouendo religionem in monaſterio virorum, manendo extra illud, efficitur religioſa, debetque ei permitti peculium habere, vnde poſſit ſe ſuſtentare. num. 4.*

8 *Regulari per Superiorem ex iuſta cauſa & iuſto contractu alicuius rei facta conceſſio non obligat Superiorem plus quam obligetur dominus ſuo ſeruo, cui monachus aquiparatur in actionibus actiuè & paſſiuè vnde poteſt reuocare: & hoc procedit quò ad obligationē ciuilē, non autē quò ad naturalem deſcendentē ex cōtractu vel pacto, qua adeo obligatur, vt ſine peccato nō poſſit ſine iuſta cauſa non ſeruare n. 12. 13. & 14.*

E 9 *Prælatus etiam cū conuentu non poteſt ſtatutū facere aliquod, quod ſucceſſorem, immo quod nec ipſum ſtatuentem, etiamſi iuraſſet, ita obliget, vt nō teneat illum, ſicut & cuiuslibet alterius obligationis ſui ſubditi facta reuocatio, abſq; eo quòd ſubdito contra Superiorē reuocantē aliqua cōpetat actio. nu. 10. ſi tamē ſine cauſa fiat, etſi reuocatio mero iure teneat, tamen peccabit reuocans. nu. 12. & 13. at ſi faceret malo animo, tunc poſſet aduerſus hanc iniurioſam actionem per viam querelæ habere recurſum ad mediatum Superiorem. nu. 15.*

11 *Seruitus regularium ſpiritualis quidem eſt, ſed ſtrictior cēſetur, quàm qua ſerui obſtringuntur ſuis dominis carnalibus.*

13 *Obligatur Prælatus ſuo ſubdito naturali obligatione deſcendente ex contractu vel pacto, nec ſine peccato, niſi ſubſit iuſta cauſa, poteſt eam non obſeruare, & nu. 14. licet pro eis non detur obligatio ciuilis. nu. 8. & ſi Superior reuocet contractum, tenet. nu. 11. 12. 13.* F

15 *Regularis adeūdo Superiorem per viā querelæ opponere poteſt Prælato quod malo animo et ſine cauſa beneficium aufert, & ſic impedire, ſed de ſpolio agere non poteſt nu. 12 in fin.*

16 *Collatio manualis à Papa ad vitam confirmata non poteſt per inferiorem auferri ab ipſo regulari.*

CONSILIVM XIV.

GENERALIS Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, de conſenſu Prioris, & Conuentus S. Auguſtini Vrbis, conceſſit Eccleſiam ſibi vnitam, cum quodam horto, & aliis ad eam pertinentibus, cuidam monacho ſui

ordin s, ad vitam eius, ea lege, vt ſolueret certos cenſus annuos debitos,& regeret,gubernaret,& melioraret, ſiue ædderet meliora omnia ad Eccleſiam pertinentia, & celebraret quaſdam Miſſas,& faceret quędam alia pia. Quęritur, quid iuris.

Duo in hac conſultatione quæruntur. Alterum eſt, an conceſsio præfata licita ſit.

Alterum, an eſto ſit licita, reuocari poſsit per concedentes,vel ſucceſſores eorum.

Pro parte negante prioris dubij,facit cap. *non dicatis.* [a] cum multis quæ in com. 2.de reg. illi adiecimus:[b] per quę, & per ipſam regulam Patriarchæ noſtri Auguſtini conſtat,monachos nihil proprij poſſe,nec debere habere.
a 12 q. 1
b Notabil. 5. nu. 14. & ca. vlt. de ſtat. monach. cum ei adnot.

Secundò facit [c] Concilium Tridentinum cuius verba ſunt,*Nemini regularium,tam virorum,quam mulierum liceat bona immobilia,vel mobilia,cuiuſcumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam Conuentus nomine poſsidere,aut tenere.*
c Ca. 2. de regul. ſeſſ. 25.

Tertio fortiſsime facit idem Concilium [d] in illis verbis, *Nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam.*
d Cap. 2.

2 Pro parte tamen affirmante facit primo præfatum ca. *non dicatis.* quod eſt pars regulę S. Auguſtini,quatenus habet monachum nihil debere habere,poſsidere, dare, vel accipere ſine Superioris licentia, ſignificans clare à contrario ſenſu poſſe accipere de licētia Superioris.& in caſu propoſito præfatus Dominus conſulens habet Eccleſiā prædictam cum pertinentibus ad eam de licētia tam Generalis ſui,quam Prioris, & Conuentus præfati monaſterij,vt patet per tenorem,conceſsionis.

Secūdo facit tenor,[e] prefatę regulę,relatus in ſentētia,[f] de ſtatu monach.quatenus religioſo permittit habere peculiū de Prioris licentia pro ſibi iniūcta adminiſtratione.
e Cap. 9.
f In c. 2.

3 Tertio facit ca. *de viduis.* [g] quod habet,& viduas,& virgines poſſe fieri regulares,& manere in domibus ſuis, ſecundum intellectum gloſſæ,& certū eſt eas in eis nō poſſe abſque proprio peculio viuere. Et quamuis poſſet reſponderi aliqualiter illi textui,eſt tamen textus ſingularis & irrefragabilis in cap. *inſinuante.* [h] Primum quidem,quatenus habet,fœminam poſſe fieri verè religioſam vouendo regulam in monaſterio victurum,non intrādo illud, & manendo in domo, quæ ſua erat ante profeſsionem. quo caſu neceſſarium eſt eam habere aliquod peculium proprium,quo ſe ſuſtentet. Secundo fortius facit quatenus probat, valere profeſsionem factam cum pacto, vt viuat extra monaſterium cum bonis, quæ ante profeſsionem erant ſua,ſuſtentando ſe de illis: vbi & in ca. *monachm.* [i] Panormitanus receptus ſequitur Bartholus etiam communiter receptus, [k] dicētem,valere profeſsionem, qua quis profitetur,adiecto ſaltem per viam modi,& nō per viam conditionis actū ſuſpendentis,vt relinquatur ei adminiſtratio bonorum ſuorum ad ſe ſuſtentandum.
g 27. q. 2.
h Qui cleric. vel vouen.
i Et cap. cum ad monaſterium de ſtatu monach.
k In auth. ingreſsi. C. de ſacroſ. eccleſ.

5 Quarto facit deciſio illa Ioannis Andreæ, [l] quod valet ſtatutum iuſta ſaltem de cauſa factum, vt monaſteriū ſolum det victum monialibus,& pro veſtitu habeāt quæ labore manuum ſuarum lucrantur. per quod Panormitanus,[m] ait, ſatis licitam eſſe conſtitutionem, vel conſuetudinem, qua religioſis certum quid annuum pro annuo veſtitu traditur: quod etiam dicit in alijs locis citatis per Decium,[n] referentem alios id tenentes.
l In Mercu. regula nō eſt obligatoriam, de reg. iur. lib. 6.
m In d. ca. cū ad monaſterium.
n In c. edoceri. de reſcr.

6 Ad oppoſita reſpondetur:ad primum quidem,concedendo, quod non licet monacho habere vllum propriū ſine licentia Prælati,vt habet præfatum ca. *non dicatis.* neque de licentia vt rem propriam, cuius habeat dominiū, & poſſeſsionem nomine ſuo, vt habet ca. vlt. [o] negando tamen, quod nō poſsit habere aliquid de licentia ſui Superioris, tamquam peculium deputatum ſuis vſibus, & neceſsitatibus, vti præfatus Dominus conſulens habet præfatam Eccleſiam,& domum cum pertinentibus ad eā.
o In prim. & fin. de ſtatu mon.

Ad ſecundum reſpondetur, quod illud cap.[p] nihil noui iuris inducit;ſed tantùm declarat antiquum cōtentum in d. c. *non dicatis.* [q] & ita ſolui poteſt,ſicut illa.
p In prin.
q 12. qu. 1 & c. vlt. de ſtatu monach.

Ad tertium reſpondetur, quòd illud cap. eſt intelligēdum de conceſsione ſine iuſta cauſa facta: quæſtio verò propoſita loquitur de conceſsione facta iuſta de cauſa,nō

A vna tantùm,ſed etiam multiplici:facta eſt enim primo ad exonerandum præfatum monaſterium impenſa ſuſtentādi aliquos monachos in ea,& impenſa celebrandi feſtum vſitatū in die ſancti Matthęi,quod conſtat pluribus,quàm duodecim ſcutis,impenſa item conſeruandi, & reficiēdi, & meliorandi Eccleſiam, domum,& hortum,& ſoluendi cenſum decem ſcutorū, & celebrādi Miſſas diebus feſtis: maximè verò exonerauit illud ęre alieno,& debito ducētorum ſcutorū,quæ monaſteriū debebat pro pretio emptionis prædicti horti,quæ pręfatus Dominus conſulēs habuit ab amicis ſuis mēdicādo,mutuādo, vel alia obſequia pro induſtria ſua exhibendo:quibus ad gratias referendas
B iure naturali tenetur, licet monaſterium ad eas obligare non potuerit,vt nos ſatis probamus in comment. d. ca. *nō dicatis.* [a] Quod autem liceat huiuſmodi conceſsionem iuſta de cauſa facere etiam poſt Concilium Tridentinum, efficaciter probamus in præfa. cap. *non dicatis.* [b] & per tertium argumentum pro hac parte factum.
a Nu. 42.
b Nu. 14.

7 AD ALTERVM DVBIVM principale,ſcilicet,an eſto ſit licita conceſsio præfata,reuocari poſsit per concedentes? Reſpondeo,hoc eſſe pulchrum dubium. Nā pro parte negante facit primò regula, *Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt.* cum regul. *mutare.* [c] cum multis in earum gloſſis allegatis.
c De reg. iur. in 6.

Secundo,quòd cōtractus,licet à principio ſint volūtarij,
C poſtea tamē ſunt neceſſarij,[d] eo quod, quo quiſque eſt iuſtior,eo grauius eſt ei fidē fallere,[e] & quòd viri religioſi ſunt,vel certè præſumūtur,& debēt eſſe iuſtiores alijs.[f]
d L. c. ſicut ab initio. C. de actio. & oblig.
e Arg. cap. ex tenore. adui. gloſſ. de foro comp.
f Arg. in. homo Chriſtianus. 40. diſt. & cap. præcipue 11. q. 3.

Tertiò,quòd præfatum monaſterium teneretur ſeruare conceſsionem præfatam, ſi eam feciſſet alicui laico agricolæ per viam emphyteuſis, vel aliam donationem modalem,ſiue modis & cōditionibus prætactis vniuſtam.

8 Pro parte autem affirmante facit primò, quod monachus ad ſuum Prælatum ita ſe habet, vt ſeruus ad dominum ſuum, ſecundum Innocentium receptum [g] Federicum [h] & Bartholum [i] & Panormitanū [k] & tradimus nos in com. 2. de reg.[l] concludentes monachum actiuè & paſ-
D ſiuè ſeruo comparari. At ſeruus non poteſt obligare ſibi dominum ſuum per vllum contractum,etiam tranſactionis, [m] ergo neque monachus poteſt obligare ſibi ſuum prælatum,& monaſterium. & ita Bartholus,[n] quem Iaſon cum communi ſequitur, dicit, illam legem, quæ habet, dominum non poſſe obligari ſeruo,habere locum in pręlato,& monacho ſuo,vt non poſsit ei obligari.
g In ca. cum o.m. de proba.
h In cōſ. 240. cuius caſu eſt.
i In le. r. ff. de ſtipul. ſeruorum.
k In conſ. 88. videtur volum. 1. & in ca. edoceri. de reſcr. & monachum in c. cum ad monaſterium, de ſtatu mona.
l Super c. non dicatis. 12. q. 1. num. 9.
m L. interpoſitas in fin. de tranſact.
n In d. le. interpoſitas.

9 Secundo eſt caſus in cap. *cum ad monaſterium.* [o] ibi, *nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſsidenda, tamquam in ſua ſibi vita locetur,ſed, cùm oportuerit, a Superiore ſine contradictione aliqua reuocetur.* Per quod ibi determinat Panormitanus communiter receptus quòd Abbas, & con-
E uentus non poſſunt facere ſtatutum, per quod ligetur ſucceſſor,& quod Abbas non ligatur ex ſuo ſtatuto, licet eum conuentu illud fecerit, quo minus poſsit contrauenire:nam monachi non poſſunt reſiſtere ſibi, cum habeant obedire,& totum velle dependeat à voluntate Abbatis,vt habetur in cap. *ſi religioſus.* [p]
o §. tales de ſtatu monac.
p De elect. li. 6. & ca. 1. de teſta. eodem lib.

Tertiò,quòd licet prælatus & conuentus poſſint facere diuiſionem inter ſe bonorum monaſterij,iuxta cap. *edoceri.* [q] & ibi Panormitanus, Felinus & Decius, & communiter omnes tenent,etiam ſine conſenſu Epiſcopi,& alius Superioris, non tamen irreuocabilem:quia poterit illam reuocare Abbas,cum ei libuerit, ſecundum omnes. Ergo à fortiori poterit Abbas,vel alius Superior ſimilis ei reuo-
F care diuiſionē bonorū factā cū vno, vel altero monacho.
q De reſcrip.

10 Quarto facit, quod Ioannes Andreas [r] ſentit, quod etiamſi Abbas iurauerit ſeruare ſtatutum, nihilominus reuocatio tenet,licet incidat in periurium:per quod Panormitanus [s] infert,ſi Abbas concedat Priori obedientiario, ſeu mandatario,vt ad vitam teneat prioratum, ſeu adminiſtrationem ſibi conceſſam, poteſt nihilominus reuocare:quia non poteſt Abbas ſibi imponere legem, nec venire contra diſpoſitionem illius §. *tales.* quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod eſt vnum de tribus ſubſtantialibus regulæ.
r Iur. non eſt obligatoriū. de reg. iur. li. 6.
s In d. c. cum ad nu. 11.

11 Quinto, quòd Panormitanus conſultus [t] an quidam Ioannes monachus poſſet agere contra Prælatum ſuum ad cogendum eum ſeruare promiſſa quædam ſibi ratione
t In conſ. 88. vol. 1.

ſtudiorum

ſtudiorum facta, reſpondit, contra eum facere, quod ſicut A ſeruo aduerſus dominum agere taliter non permittitur,[a] ita nec monacho aduerſus Prælatum ſuum: cenſetur enim monaſterij ſeruus: & quamuis hæc ſit ſpiritualis ſeruitus, ſtrictior tamen cenſetur, quàm ſæcularis, vt probatur in cap. *multos*.[b] & mundo mortuus cenſetur, & Deo viuere.[c] Hinc dicitur, quod monachus non habet nolle, nec velle, ſed totus dependet à Superioris arbitrio, quod vice Dei ſuper caput poſuit,[d] hæc ibi Panormitanus qui licet poſtea concludat, potuiſſe præfatum Ioannem agere contra Epiſcopum, qui erat ei loco Abbatis, vt alimenta temporis in ſtudijs conſumpti ſolueret, & conſequenter ſeruat promiſſa illa fuiſſe licita, non tamen ait non potuiſſe reuocare illa. Et ita, licet in caſu noſtro dicendum B ſit conceſſionem præfatam licitam fuiſſe, non tamen ex eo infertur non poſſe concedentes illam reuocare.

12 His pro vtraque parte conſideratis, videtur dicendũ primò, partem hanc poſteriorem affirmantem reuocationem præfatæ conceſſionis poſſe per concedentes fieri eſſe de rigore iuris veriorem, per fundamenta proximè tacta, in hunc ſenſum, quòd talis reuocatio cenſebitur valida in foro exteriori, etiã ſi fiat abſq; alia iuſta cauſa, quàm quod concedentes volunt illam facere, eo quod præfatus Dominus conſulens eſt eis per votum obedientię ſolemne ita ſubditus, vt nihil temporale poſsit obtinere quo ad dominium, neque quo ad poſſeſsionem, etiam nomine C monaſterij vlla de cauſa ſine licentia & voluntate Superioris: quia quo ad huiuſmodi obtentionem nullam habet voluntatem, ſed tota eius voluntas pendet ab arbitrio & voluntate Superiorum, quos loco Dei voluntariè & ſponte ſibi præpoſuit, iuxta præfatum cap. *non dicatis*.[e] Vt in ſimili Superior regularis, qui plenè contulit beneficium regulare ſubdito regulari, poteſt illud pro libito ſuæ voluntatis auferre illi ſine alia iuſta cauſa, quàm quia vult,[f] adeo quod non poſſet agere etiam de ſpolio contra prælatum ſpoliantem, modo id bono animo faceret, iuxta Innocentium quem poſt Rotam ſequimur in præfat cap. *non dicatis*.[g]

13 Secundò, quod huiuſmodi reuocatio, licet de rigore D iuris facta valeret, non tamen deberet fieri ſine iuſta cauſa: & concedentes, vel ſucceſſores eorum, qui eam facerent, grauiter peccarent, ea ratione firma, quòd, ſicut dominus obligari poteſt ſeruo naturali obligatione deſcendente à pacto, vel contractu,[h] ita etiam Prælatus poteſt obligari monacho, vt in præfatis legibus tradunt ſcribentes, & Panormitanus,[i] quem cum alijs nos retulimus, & ſequuti ſumus in præfato comment. ſuper ca. *non dicatis*.[k]

14 Et contrauenien s naturali obligationi ex pacto vel contractu licito deſcendenti peccat, etiam mortaliter, vt ex Innocentio[l] rectè colligit Bartholus[m] & Felinus[n] & nos inſinuauimus in Manu. confeſſ.[o] E

15 Confirmatur etiam illa conſideratione, quod, licet prælatus regularis pro voluntate ſua ſine alia iuſta cauſa poſsit auferre monacho ſuo beneficium regulare, quod ei contulit, vt proximè dictum eſt, tamen is, cui ſic auferretur, poſſet opponere malo animo id eũ facere, & per hoc impedire effectum huiuſmodi ablationis, iuxta doctrinã Innocentij,[p] quem ſequitur Coſmas,[q] quos in praxi ſequuntur parlamenta Gallicana, vt diximus in d. ca. *non dicatis*.[r] & tanto maiore cum ratione poſſet Dominus conſulens querelam ſuper hoc ad Papam deferre, ſi abſque iuſta cauſa ea ſpoliaretur, quo hęc conceſsio propior eſt locationi, quàm beneficij ſpiritualis collationi, cũ etiam conuerſo laico fieri poſſet, vt aliàs facta eſt, & quanto maior pecunia pro ea ſoluta eſt, quàm beneficiarius pro col- F latione ſoluere ſolet, cum nihil ſoluere citra ſimoniam poſsit, iuxta cap. *quam pio*.[s]

16 Tertiò principaliter dico, prouide acturum Dominum conſulentem, ſi curauerit habere à Papa confirmationem huius conceſsionis ad vitam ſuam. Tum quia id ſolent curare habentes beneficia manualia, iuxta cap. *ad audientiam*.[t] Tum quia habita præfata confirmatione nihil eſſet ei timendum, & ea non habita poteſt timere fore aliquos æmulos, qui concedentes, vel ſucceſſores eorum aliquo colore moueant ad reuocandum illam, licet abſque peccato id facere nequeant: præſuppnnendo,

a Vt l. vt cer tum ex conſtit. ff de iud.
b 14. diſt.
c 16. q. 1. cap. placuit.
d 18. q. 2. cap. nole & c. non dicatis. & c. ſi religioſus. de elect. lib. 6. & in ca. 2 de teſta. eod. lib.
e 12. q. 1 & c. ſi religioſus de elect. li. 6. & c. 2. de teſta. eod. lib.
f Cap porrecta. ca. ad audientiam. de confirmat. vtili. & ca. cum ad monaſt. §. tales. de ſtatu mona. & cle. 2. §. penult. de ſupplen. negligen. prælat.
g Nu. 9.
h L. naturaliter & l. ſi id quod ff de cõdi. indeb.
i In conſ. 104. primi volum.
k Nu. 42.
l In ca. nouit. de iud. nu. 4.
m In lo extrauag. ad reprimendũ. verb. denunciationem.
n In proœmio Greg. nu. 25. & in ca. quæ in eccleſiarũ de conſtit. nu. 19
o Ca. 12. nu. 6.
p In cap. inſinuante. qui cler. vel vouen.
q In pragm. tit. de collat. §. ita quod parochiali. verbo perpetuus.
r Nu. 60.
s 1. q. 2 & ca. cum pridem. & vlt. de pactis.
t Et c. porrecta. de confir. vtil.

quid licet ei fieri non deberet, facta tamen teneret. Tum quia, licet contra reuocantes ſine iuſta cauſa poſſet vti remedio ſupra inſinuato, quo religioſi Gallicani vti ſolent aduerſus auferentes ſibi beneficia manualia, tamen id non poſſet fieri ſine ſumptu, & lite, & periculo eam perdendi, eo quod eſt exterus, & monaſterium & Superiores eius indigenæ & potentes. Salua, &c.

Aduertendum diſpoſite eſſe ſuſtinere dictam conceſſionem non eſſe contra diſpoſitionem dicti capit. 2. ſeſſ. 25. de regularib. expreſſe decernentis administrationem immobilium non alijs quàm officialibus, qui ob vtilitatem monaſterij eligi ſoleant, concedendam eſſe: qualis non eſt hic conductor, qui vt priuatus religioſus, & ad ſuam vtilitatem & damnum hanc obtinuit administrationem.

SVMMARIVM.

1 *Abbas legem ſibi ponere non poteſt, à qua recedere nequeat.*
2 *Papa & non alius poteſt regulari concedere licentiam ab alio, quam ab ipſo non reuocabilem, vt quid ad vſus pios & honeſtos ſine alterius licentia impendere & habere poſſit. & n. 2.*

CONSILIVM XV.

N. NOBILIS vellet dare 500. aureos fratri ſuo regulari, hac tamen conditione, quod ipſe ſolus ſuo arbitrio eos impenderet, ita vt à quoquam Superiorum prohiberi non poſsit. Quæritur, quid iuris.

Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo primò, omnia fere, quæ poſsent adduci pro vtraque illius parte, tacta C eſſe à nobis ante circiter ſex annos in comment. 2. de regul.[a] præſertim notab. 5.[b]

1 Secundo, quod nullus prælatus, etiam Generalis, inferior Papa poteſt concedere firmiter præfato Domino conſulenti id quod frater eius deſiderat, quod ipſe ſolus pro ſuo arbitrio impẽdat illos 500. aureos, & vt nec Prior, nec Prouincialis, nec alius Superior poſsit prohibere id ei, neque auferre illi eos, vel aliquam partem eorum ad impendendos eos in alios vſus, quàm ipſe vellet: quia poteſt Abbas ponere ſibi legem, à qua recedere nequeat, nec directè, nec indirectè facere ſuum monachum proprietarium, vt probat ca. *cum ad monaſterium*.[c] vbi hoc adnotauit Panormitanus,[d] & nos in caſu fere huic ſimili in- D ſinuauimus poſt Panormitanum & Decium vbi ſupra.[e]

2 Tertio, quod S. D. N. vel alius Superior eius, cum auctoritate Sanctitatis ſuæ, poteſt præfatam licentiam concedere, ita quod nullus prælatus inferior alius à ſe, vel eius ſucceſſor poſsit illam tollere, vel diminuere, argumento generali cap. *cuncta per mundum*.[f] & argumento ſpeciali cap. *ad noſtram*. & cap. *porrecta*. & eis adnotatis,[g] vt [illegible] vſus pios & honeſtos ſine alia vlla licentia ſuorum Prælatorum impendere poſsit: & quod illi non poſsint ei illum vſum impedire, vt colligitur ex cap. *niſi eſſent viri prouidi*. & ibi notat Panormitanus communiter receptus.[h]

3 Quarto, quod ſimilem fere facultatem conceſsit cuidam nobiliſsimę virgini volenti religionem ingredi ſœl. E rec. Pius V. quam nos retulimus,[i] & ita credimus, Sanctiſsimum D. N. præfatam facultatem pro ſua inſigni benignitate, & in pia opera facienda propenſione, libentiſſimè conceſſurum, vel ab alio Prælato conceſſam confirmaturum, cum clauſula, *ne quis alius Prælatus eam tollat, vel minuat*. Tum ob prædicta. Tum quia ſolita eſt Sancta Sedes Apoſtolica concedere aliquot religioſis penſiones ſuper fructibus aliquorum beneficiorum, ea lege, vt ipſa ſoli impendant.

Quare ſupplicandum eſt ſuæ Sanctitati, vt dignetur id facere in conſolationem Domini conſulentis genere nobiliſsimi, & totius ſui Conuentus, & in gloriam Dei opti- F mi maximi, qui ſuam Sanctitatem quam diutiſsimè ſeruet incolumem, noſomneſque ſaluet in æternum.

SVMMARIVM.

1 *Monachum ſeu canonicum regularem ſine licentia de monaſterio recedentem, etiam ad curiam Romanam accedentem Superior vbicumque capi, & incarcerari facere, item & literas, quas ſecum defert, aliorum monachorum etiam Pontifici directas capere, & aperire impune poteſt num. 2.*
2 *Literas ad Pontificem etiam legitime ſcriptas aperiens, cenſuram aliquam incurrere, nequaquam iure cauetur.*
3 *Literas, quas priuati monachi ſine Superioris licentia, etiam ad Pontificem ſcribant, vel minus legitime ſcriptas, poteſt Superior impune aperire, ſecus ſi ſint à Conuentu inuiſæ,*

a Super c. non dicatis 12. q. 1.
b Nu. 14.
c §. tales. & §. fin. de ſtatu monachor.
d Nu. 9.
e Nu. 16.
f 9. q. 3. & c. propoſuit de concess. præben.
g De confirma. vtili vel inuti.
h De probat. nu. 15.
i Vbi ſupra.

hoc eſt, pro rebus pro quibus poteſt quis ſine Superioris conſenſu agere, conſcripta. A

CONSILIVM XVI.

CAnonicus regularis ſine licentia Prælati ad curiam quamdam ſecularem proficiſcens literas ſcriptas ab alijs canonicis ad Papam ſecum deferebat, Prælatus autẽ eum capere, & carceribus mãcipare fecit, literasque præfatas acceptas aperuit, & legit.

Quæritur primò an incarcerando, & ad præfatam curiam ire impediendo, aliquam cenſuram, vel pœnam incurrerit.

Secundo, quid dicendum ſit, eo quòd aperuit, & legit literas miſſas ad Papam.

1 AD HORVM dubiorũ primum reſpondeo, quod nullam Eccleſiaſticam cenſuram, nec vllam pœnam temporalem incurrit. Primò quidem, quia quod legitimè factum eſt, pœnam non meretur. [a] At prædicta captura iuſtè fieri potuit, quoniam Prælatus & Superior religioſi poteſt ipſum fugientem, vel ſine licentia eius & obediẽtia recedentem capere vbicumque, etiã extra territoriũ eius, & reducere ad monaſterium, cui ſubiectus eſt, arg. l. 1. [b] quatenus habet, curialem, vel cohortalẽ, hoc eſt, curiæ, vel cohorti obligatum, fugientem capi poſſe auctoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius eſt. argu. item l. 1. [c] quatenus habet, ancillam fugientem, & inuentam etiam extra prouinciam capi poſſe à domino, vel eius auctoritate. B C

a L. Gracch⁹. C. ad legem Iul. de adult. l. ſæcimus. C. de pæn. ca. 1. de conſtit.
b C. vbi curia lis, vel cohortalis.
c C. vbi cauſa ſtatus.

Secundo, has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho, & canonico regulari fugiẽte Prælatum, & monaſterium, affirmant ibi Bart. Bald. Salicet. & communis, & præſertim Bald. qui ſingulariter ad propoſitum noſtrum, [d] determinat de quodam canonico regulari fugiente, quem ait potuiſſe capi à Prælato, etiam antequam monuiſſet eum redire ſub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicaſſet, & antequam brachium ſeculare implorasset.

d In d. l. 1. C. vbi cau. ſtatus.

Tertio, quod Clem. [e] excommunicat monachũ, & canonicum regularem, qui ad curias principum accedit animo nocendi monaſterio. & Concil. Tridentinum, [f] ſtatuit ne quis regularis ex ſuis Conuentibus recedat, etiam ſub prætexto accedẽdi ad ſuperiores, niſi ab eiſdem miſſi aut vocati fuerint. Cùm igitur is canonicus, de quo loquimur, ſine licentia Superioris portaret ad curiam literas ab alijs ſimplicibus canonicis temerariè conſcriptas, iuſtè poterat eum capere, tamquam fugiẽtem, delinquẽtem, & magis delinquere volentem, & adeuntem ad curiã principis in damnũ, dedecus, & diſcordiã monaſterij. D

e 1. §. quia vero. de ſtatu. monach.
f In cap. 4. de regul. ſeſſ. 25.

2 AD DVBIVM poſterius reſpõdeo idem, quod reſponſum eſt ad prius. Tum quia nullo iure Pontificio cẽſura vlla innodatur ipſo iure aperiens literas, etiam legitimè ſcriptas ad Papam, arg. *cum olim*, [g] & eorum, quæ ibi gloſſa & alij, quos Felin. refert, ſcribunt. Tum quia prædictæ literæ non fuerunt legitimè ad Papam ſcriptæ, nec ab eo qui poterat eas dare, quia fuerunt confectæ à canonico regulari ſimplici, qui non poteſt accipere, nec dare literas ſine conſenſu Prælati, vt habetur in regula eorũ, & tranſumptiuè in cap. *non dicatis*, [h] vbi nos latè id, [i] tractamus. Tũ quia literæ prædictæ erant ſui monaſterij, & ſuæ: quoniam omnia, quæ habent & faciunt canonici regulares ſimplices, pertinent ad monaſterium, [k] & ad adminiſtrationem prælati, [l] vt in commentarijs vtriuſque cap. latè diximus. Nec obſtat, quod canonici, & monachi poſſunt agere, petere, & ſcribere, & dare, & accipere literas ſuper accuſatione Superioris, & alijs, ſuper quibus poſſunt agere, & defendere ſine ſuperioris conſenſu, cap. *ex parte*, [m] & tradita per Innocentium & alios, [n] quod & nos defendimus. [n] Nõ inquam hoc obſtat, quia hæc procedunt in his, quæ iuridicè fiunt in neceſsitatem & vtilitatem monaſterij, non autem in alijs, quales fuerunt præfatæ literæ confectæ, datæ, & acceptæ contra ius, & eius ordinẽ, & contra vtilitatẽ & auctoritatẽ monaſterij, &c. E F

g 2. de offic. deleg.
h 12. q. 1.
i In 4. notab.
k Ca. non dicatis. 12. q. 1. & c. cum ad. de ſtat. monach.
l Ca. nullam. 18. q. 2.
m De accuſat. cap. cum ad. dilecta. de reſcript.
n In c. cum te A de re. iudic.
o In d. not. 4.

SVMMARIVM.

1 Bona quæſita ab Apoſtata Cameræ Apoſtolicæ debentur.

CONSILIVM XVII.

REgularis apoſtata tranſiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo iterum rediit ad ſtatum ſecularem, & quæſiuit manens extra ſtatũ regularẽ multa bona, & deceſsit. Quæritur, vtri monaſterio debeant adiudicari. A

1 Reſpondetur, neutri præfatorum monaſteriorũ præfata bona deberi, ſed in ea ſuccedere, vt veram & legitimam hæredem, Cameram Apoſtolicam per extrauagantem Gregorij XIII. quæ incipit, *Officij noſtri.* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Cap. 8. ſeſſ. 25. de regular. Concilij Tridentini an ſit per deſuetudinem ſublatum. nu. 3.

2 Lex non recepta non ligat. & ſi à principio non fuit recepta, per non vſum decem annorum amittit vim ſuam, nu. 2. & hoc dũmodo non vſui ſimplicem contrarium vſum diſpoſitionis legis. nu. 3. quod ſi à principio fuit recepta, requiritur lapſus 40. annorũ. numero 2. B

3 Conuocatio monaſteriorum ad triennale Conciliũ ex ſtatuto ſacri Concilij ſeſſ. 25. de regul. cap. 8. ad Prælatos & non ſubditos monaſteriorum ſpectat. nu. 3. & in horum negligentiam ſuccedit Metropolitanus nu. 4. & ſi in eius prouincia nõ ſint tot monaſteria, quæ ſufficiant ad vnum Concilium triennale, ſeu vnã iuſtam congregationem faciendam, num. 7. tunc deuoluitur ad plures Metropolitas ſimul. nu. 5. cuius ſeu quorum Metropolitarum præcepto ſi non paruerint monaſteria, tunc ſubduntur Epiſcopis ſuis reſpectiuè tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis. nu. 6

5 Diſpoſitio in ſingulari, eadem ſuadente ratione, in pluribus militat. C

6 Appellatur ad Papam ab ordinario tamquam delegato procedente.

CONSILIVM XXVIII.

COnuocatio Canonicorum regularium immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectorum ad Concilium triennale faciendum iuxta [a] Concilium Tridentinum, ad quẽ ſpectat, an ad Prælatos monaſteriorum, an ad Capitula eorum?

a Capit. 8. de Regu. ſeſſ. 25.

1 Reſpondeo primo, arbitrari me futuros eſſe aliquos Prælatos, vel aliquot Capitula eorum, qui dicant ſtatutũ Concilij præfati amiſiſſe vires ſuas, eo quòd nunquam fuerit receptum in ſuis regionibus: & quod lex nõ recepta non ligat, nec habet vires, iuxta cap. *in iſtis*, [b] in hac verba: *Leges inſtituuntur, cùm promulgantur, firmantur, cũ moribus vtentium approbantur: ſicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt, &c.* per quem textum gloſſa ſolemnis & reputata ſingularis, [c] dixit tranſgreſſorem legis vel canonis non recepti minime peccare, nec puniendum eſſe. cuius rei exemplum eſt in d. c. 1. quo ſtatutum fuit, ne bellum etiam iuſtum fieret in Aduentu vſque ad octauam Epiphaniæ, nec à Septuageſima vſque ad octauam Paſchæ: quod tamen non ligat, quia nõ fuit receptum. & duo ſimilia exempla ponit Gratianus in cap. *ſtatuimus.* & cap. *denique*, [d] & eſt concluſio recepta per omnes communiter, vt copioſiſsimè tradit Felinus poſt alios, [e] Cardinalis Alexandrinus, [f] & alij multi citati per eoſdem, & confirmatur per cap. fin. [g] & nos etiam poſt alios tradimus in Manual. confeſſ. [h] D E

b §. leges diſt. 4.
c In cap. 1. de treug. & pace.
d 4. diſt.
e In d. cap. 1. de treug. & pace nu. 8. & in alijs ſeqq.
f In d. §. leges.
g De conſuet. h Ca. 23. nu. 40. & 42.

2 Et quamuis ſit controuerſia, tamen verior reſolutio videtur quod ſufficiat tempus decem annorum ad tollẽdum vires legis humanæ nondum receptæ, quamuis ad tollendas vires legis canonicæ iam receptæ requiratur tempus quadraginta annorum, vt tradunt Calderinus, & Imolenſis, [i] relati & approbati à Felino. [k] Et in caſu propoſito fluxerunt viginti anni & amplius, quod præfati canonici regulares non ſint vſi præfato cap. 8. occurrẽte quolibet anno, vel ſaltem triennio opportunitate, aut obligatione vſus eius ſecundum ſtatutum Concilij. F

i In d. ca. 1. de treug. & pace
k Ibid. nu. 13.

3 Secundò reſpondeo, quòd non deerũt etiam aliquot Prælati, vel canonici, quibus videbitur contrarium, ſcilicet ſtatutum Concilij non eſſe per deſuetudinem ſublatũ: vel quia videbitur deſuetudinẽ præfatam fuiſſe merũ non vſum præfati cap. & non contrarium: vel quia iã fuit facta vna vocatio ad faciendum Concilium prædictum triennale, quæ tamen fuit contradicta à præfatis dicentibus ius vocandi ad illud non pertinuiſſe ad canonicos, ſed ad Prælatos, quorum contradictio videtur fuiſſe iuri propior.

4 Tertiò reſpondetur, quod qui tenuerit præfatũ ſtatutũ adhuc vigere, & nondũ deſiiſſe habere vires propter

non vſum, oportebit eum dicere iura vocandi ad illa Capitula,& iura alijs pertinere ad Metropolitanum illius regionis, vbi ſunt illa Capitula congreganda: quia per prædictum c.8.id exprimitur:& vbi eſt caſus legis,nõ eſt locus dubitandi.[a]

a L. ancilla. C. de furtis.

5 Quarto, quod in regnis, in quibus quæſtio vertitur, ſcilicet Caſtella, Aragonia, & Nauarra, non videntur in vna prouincia eſſe tot monaſteria, quot videntur eſſe neceſſaria ad facienda illa Concilia triennalia. Nam quędã illorũ ſubſunt Metropolitano Cæſaranguſtæ,& alia Burgẽſi,& alia Compoſtellano. Quare videtur reſpondẽdũ prædictum ius vocandi pertinere ad duos, vel tres Metropolitanos, ſub quibus degũt prædicta monaſteria, & prædicta Capitula canonicorũ regularium. Pro qua conſideratione facit, quia diſpoſitio, quæ loquitur de vno in numero ſingulari, habet locum in pluribus, vbi eadẽ ratio id ſuadet, per cap. *ſi compromiſſarium*.iuncta gloſſ.& notata in eo per Dominic.& Philip. Franc.[b] & alios alibi.

b De electio. li.6.

6 Quinto, quod qui tenuerint diſpoſitionem prædicti c.8.non eſſe ſublatam per nõ vſum, oportebit etiam eos dicere, quod ſi Metropolitano inſtante prædicti canonici non ſe redegerũt in congregationem,& non fecerint prædicta Capitula triẽnalia, ſuberunt Epiſcopis ordinarijs tãquam à Sede Apoſt.in id delegatis,& hoc per negligentiam Prælatorum & Capitulorum prædicti ordinis, per quod bona ex parte perderent ſuam exemptionẽ. Dixi, *bona ex parte*: quia non omnino, quoniã non iudicarẽtur auctoritate ordinaria, ſed delegata Sedis Apoſt. & non poſſent ipſi, nec fiſcus, nec aduerſarij appellare ad Metropolitanum, ſed ſolùm ad Sedem Apoſt. quoniam ab ordinario procedente virtute iuriſdictionis delegatæ à Sede Apoſt.debet appellari ad eãdẽ,& nõ ad Metrop.[c]

c Cap. licet de off. ord.

7 Sexto, quod vtilius eſſet exẽptioni prædictorum canonicorum regularium, quorum nomine conſulimur, vt diſpoſitio prædicti c.8.eſſet per non vſum ſublata. Tum quia ſi contrarium teneatur, vix poterunt effugere iudicium ordinariorum volentium procedere contra eos auctoritate delegata: quia vix vnus Metropolitanus habebit poteſtatem ad compellendum prædictos canonicos, vt faciant prædicta Concilia: quia nullus illorum in ſuo archiepiſcopatu habet tot monaſteria, quæ ſufficiant ad iuſtam cõgregationem,& difficile eſt duos vel tres Metropolitanos ad hoc cõiungere:& ſic, diſpoſitio illa eſſet ſublata, eorum exemptio remaneret intemerata.

Septimo, quod vtilius eſſet animabus,& regulari obſeruantiæ prædictorum canonicorum, vt diſpoſitio prædicti c.8.per non vſum non eſſet ſublata, vt vtilius eſſe viſum fuit prædicto Concilio:& quod conſulendum eſſet, vt recurrerent ad S. D. N. qui ſua ſuprema poteſtate poteſt prædictum cap.Conc.etiam ſi eſſet ſublatum, reſtituere,& addere illi, quę viderentur opportuna ad hoc, vt Reuerendis eorum prælatis delegaretur in Hiſpania ius & poteſtas vocandi tam Prælatos, quã canonicos prędictorum monaſteriorum ad iuſtam congregationem faciendam de trienio in triennium, vt exequerẽtur pręd. c.*in ſingulis*,[d] ad cuius executionem faciendam prædictũ Concilium ſtatuit prædictum c.8.

d De ſtatu monach.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalis rector tenetur recitare Horas canonicas, & ad habitum clericalem, quando hoſpitale eſt beneficium, aliàs non.*
2 *Hoſpitale iudicatur beneficium, quãdo ex fundatione id ſtatuitur, vel per electionem & confirmationem ſuperioris datur.*
3 *Hoſpitale eſſe,& non eſſe beneficium, ex multis conijcitur.*
4 *Hoſpitale, quod clericis & laicis ſolet commendari, non eſt beneficium.*

CONSILIVM I.

1 AN rector hoſpitalis N. teneatur dicere Horas canonicas,& geſtare habitum clericalem, nec ne? pendet ex illa, an præfatum hoſpitale ſit beneficium Eccleſiaſticum, nec ne? quia ſi eſt beneficium, tenetur: ſi non eſt, non tenetur, argumẽto traditorũ per omnes in c. 2.[e] & latiùs per nos in enchirid. de orario.[a] Cõſtat enim, duplex genus eſſe hoſpitalium: alterum, quod datur in titulum beneficij: alterum, quod ſolùm datur in adminiſtrationem, vt probat clem.1.iuncta gloſſa,[b] & eſt textus in clem. *quia contingit*.[c]

e De celebr. miſſa.

a Super cap. quando. de conſecra.diſt. 1.cap 7.
b De religioſ. dom.
c §. vt autem. de religio. dom.

2 Secundò, quòd hoſpitale dicitur eſſe beneficiũ duobus caſibus, puta, quando in fundatione ipſius ſtatutum fuit ab ordinario, vel à Papa, quod eſſet beneficium,& quando datur per electionem,& confirmationem Superioris, vt eſt text. in d. §. *vt autem* quod omnes ibi adnotãt. quibus addo, quod etiam eſt cenſendum beneficiũ, quando per quadraginta annos fuiſſet poſſeſſum vt beneficiũ, argumento cap. *cum de beneficio*,[d] & aliorum multorum, quæ ad hoc adduci poſſunt.

d De preben. li.6.

Tertio, quod mihi non conſtat, quòd in fundatione præfati hoſpitalis fuerit adiectum, vt eſſet beneficiũ, nec ne: neque conſtat mihi, quod ſecundum fundationem ſuã debuiſſet prouideri ei per electionem,& confirmationẽ: quia nihil tale mihi monſtratum eſt.

3 Quarto, quod vidi copiam prouiſionis Pij V. qua pręfato N. contulit illud ante ætatem ſexdecim annorum, ex qua colliguntur aliqua ſigna conijciendi quod eſt beneficium: Primum per illa verba, quod quidam Cæſar ceſſit illi in manibus Pij, & quod Pius ceſſionem admiſit. Secundò, quòd conceſſit. Tertiò, quòd conceſſit Philippo clerico. Quartò, quòd præfatus Philippus ceſſit in manibus Papæ. Quintò, quod ipſe Papa admiſit. Sextò, quòd conceſſit Maximo clerico. Septimò, quòd valor præfati hoſpitalis exprimitur. Octauò, quòd præſupponi poteſt illud vacaſſe alijs modis, quam per illam ceſſionem. Nono, quod præſupponitur potuiſſe eſſe reſeruata Papę. Decimò, per illa verba, *Non ſit alicui alij canonicè commiſſum*. Vndecimo, per illa, *Aliud canonicum non obſtat*. Duodecimò per illa, *Inducere in poſſeſſionem, & defendere*.

4 Quintò, quòd ex eadem copia colliguntur etiam aliquot coniecturæ, quòd non ſit beneficium, ſcilicet quòd in nulla eius parte appellatur beneficium:& quòd, ſi quibus conceſſum fuiſſe dicitur, quòd appellãtur Rectores, & Gubernatores, & quod eius fructus ſunt diſtribuendi pauperibus, & quod ſecundum communem opinionem hoſpitalia, quæ non ſunt beneficia eccleſiaſtica, poſſunt commendari,& tradi regenda,& gubernanda clericis, ſicut laicis:& quod reſponderi poteſt coniecturis ſuperioribus, quod non concludunt neceſſario quod ſit beneficium:& quod regulariter hoſpitalia non ſunt beneficia: & à regula non eſt recedendum, niſi per textum expreſſum, vel rationem neceſſario concludentem, iuxta gloſſ. celebrem in l. *omnis definitio*,[e] quæ habet ſimilem in rubrica.[f]

e ff de regul. iur.
f Eodem tit. li.6.

Sexto, quod ad iudicandum certo & ſine errore, oporteret videre fundationẽ præfati hoſpitalis, & inquirere modos, quibus his quadraginta annis proximis fuit collatum, ſeu conceſſum,& quales perſonæ fuerũt illæ, quibus fuit conceſſum, ſeu à quibus fuit rectum, & gubernatum,&, ſi fieri poſſet, qua mente illud fuit gubernatũ, an ſcilicet tamquam beneficium, an tamquam hoſpitale, cuius eſt capax laicus. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Pacta confirmata per ſententias non tolluntur ſublatis pactis per legem.*
2 *Papa non poteſt eximere aliquem à iuriſdictione Papali in ſpiritualibus.*
3 *Lites & cauſæ eccleſiaſticæ agi & finiri debent in prima inſtantia in partibus per Concilium Tridentinum.*
4 *Probatio ſine aliqua tela iudiciali iuſte fieri non poteſt.*
4 *Congregatio Concilij non habet poteſtatem ad definiendas contentiones facti, ſed tantùm ad decidendas quæſtiones iuris, quæ ſuper intellectu Concilij emerſerint: vnde non cognoſcit de validitate ſententiæ illius, ac intelligentia, & ſimilibus. numero 3.*

CONSILIVM II.

AN hoſpitale ſancti Sebaſtiani oppidi Palmæ poſſit viſitari ab Epiſcopo Cordubenſi ſaltem vti dele-

gato Sedis Apoſtolicæ?

1 Contra Epiſcopum facit, quòd allegatur ſententia lata contra eum, quæ tranſiuit in rem iudicatam, & conſuetudo immemorialis, & ſtatutũ in fundatione, & quod pacta confirmata per ſententias non tolluntur ſublatis pactis per legẽ, iuxta gloſſam ſingularem,[a] & quod Concilium Tridentinum non obſtat, & quod Iulius II. declarauit illud hoſpitale non ſubijci ordinario, neque alteri.

a In clem. dudum. §. nos vero. verbo pacta. de ſepult.

2 Pro Epiſcopo autem facit ius commune, clementina *quia contingit.*[b] innouatum per Concilium Tridentin.[c] & quod Papa non poteſt eximere quem à iuriſdictione Papali in ſpiritualibus, & ita poteſt mandare, vt ordinarius tamquam delegatus poſsit viſitare hoſpitalia, quæ quia ſunt pia loca, videntur ſubijci Papæ.

b De religio. dom.
c Cap. 15. ſeſſ. 7. & c. 8. ſeſſ. 22. & c. 8. §. illa. ſeſſ. 25.

3 Videtur quod determinatio huius contentionis non pertineat ad Illuſtriſsimam eamdemque Reuerendiſsimam Dominorum meorum Cardinalium congregationem. Tum quia non habent iuriſdictionem ordinariam, nec delegatam, ad cognoſcendum & definiendum an ſententia, quæ contra Epiſcopum allegatur, ſit vera, quis eius tenor, & an tranſierit in rem iudicatam, vel fuerit nulla, quæ non indiguit reſciſsione, & an de nullitate poſsit poſt tantum tempus agi, & renouari ſine vlla appellatione, cùm in prima inſtãtia in partibus debeat agi & finiri per Concilium Tridentinum lis. Tum quia etiam allegatur immemorialis poſſeſsio contra Epiſcopum, quod negatur à ſua parte.

4 Tum quia allegatur contra Epiſcopum ordinatio facta in fundatione hoſpitalis, quæ negatur à ſua parte. quorum trium determinatio requirit cognitionẽ & definitionem iudicialem: quia cõſiſtunt in facto à partibus controuerſo: & ita eſt neceſſaria probatio, quæ ſine aliqua tela iudiciali iuſtè fieri non poteſt. Et vt audio, poteſtas præfatorum Dominorum meorum non extenditur ad definiendas huiuſmodi contentiones facti, ſed tantùm ad decidendas quæſtiones iuris, quę ſuper intellectu Cõcilij emerſerint. Salua tamen in omnibus eorum ſententia, & ampliore poteſtatis ſibi commiſſæ notitia.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitale erectum de bonis laici, in quo non adeſt nec altare, nec capella, nec campanile, non præſumitur auctoritate Epiſcopi erectum: illud tamen, mortuo fundatore, viſitabit Epiſcopus, etiam ex decreto Concilij tollentis omnia priuilegia, & conſuetudines etiam immemorabiles contrarias. nu. 2. rationeſq; deputatis reddi quidem debent, ſed Epiſcopo, ſi voluerit, præſente. nu 3.*

2 *Epiſcopus, vt bona in pios deputatos vſus per defunctos relicta conuertantur, curare poteſt, etiamſi teſtator id prohibuiſſet.*

CONSILIVM III.

QVidam N. laicus ſuo teſtamento reliquit multa bona pauperibus, ita vt fieret xenodochium ad excipiendos pauperes, & quod regimen eius ſpectaret ad vniuerſitatem vrbis N. quæ poneret in eo Rectores, qui certo anni tempore mutarentur, & redderent rationem iuxta dictæ vniuerſitatis ordinationem. Poſtquam fuit fabricatum xenodochium, fuit ducẽtis annis & amplius gubernatum per dictam vniuerſitatem, & rectores ab ea conſtitutos, nulla vmquã viſitatione facta, nec attentata per Epiſcnpum. Nunc autem poſt Concilium Tridentinum prædictus Epiſcopus ordinarius vult viſitare illud, & exigere rationẽ à Rectoribus eius: nec in eo eſt aliquod altare, capella, nec campana, neque campanile, nec ſcitur fuiſſe conſtructum auctoritate Epiſcopi, ſed ſolùm laica, & executoria executorum teſtatoris laici.

Quæritur primò, an debeat præſumi conſtructum auctoritate Epiſcopi.

Secundo, an eſto non præſumatur, liceat illi viſitare illud.

Tertio, an liceat ei rationes exigere.

1 AD PRIMAM reſpondeo negatiuè, per illa quæ adducunt Panormitanus,[d] & Ludouicus Romanus.[e]

AD SECVNDAM, pro parte negãte facit, quòd hoſpitale conſtructum à laico ſine auctoritate Epiſcnpi, & bona eius illi collata per eum, ſunt bona laica, quæ nullatenus ſubſunt Epiſcopo, argumento à cõtrario ſenſu cap. *de xenodochiis.*[a] Conſequenter non poſſunt viſitari ab eo, quia viſitatio arguit ſuperioritatem, & iuriſdictionem.[b]

d In disputat. Sempronius q. 3.
e Conſ. 477.

2 Pro affirmatiua eſt, quod Epiſcopus eſt pater pauperum, & curator bonorum eorum, ne pereant eis,[c] & habet poteſtatem à canone curãdi, vt omnia relicta in pios vſus, impendantur in eos, etiamſi teſtator prohibuerit ne ſe Epiſcopus eis intromitteret,[d] & hic agitur de bonis relictis pauperibus. Secundo, quod Concilium Tridentinum,[e] expreſsè diſponit, quòd non obſtante quocumque priuilegio, & quacumque cõſuetudine, etiam immemorabili, Epiſcopus poſsit & debeat omnia loca pia viſitare. Tertiò, quod oppoſita pro parte negãte procedunt in locis & rebus nondum donatis, vel relictis piis operibus, quorum domini viuunt, & habent poteſtatem plenã de illis diſponendi. In caſu verò noſtro agitur de relictis operi pio, quorum dominium non eſt penes laicos, ſed penes Eccleſiam: quia per ſuam conſtitutionem vniuerſalem cura illa rectè gerendi, & impendendi applicata eſt Epiſcopis, per prædictos canones, & leges, vt ſentit Panor.[f] & latius expreſsit in prædicta diſput. *Sempronius*, q. 3.

a Et cap. ad hæc. de relig. dom.
b Ca. audito. & ca. ex officij. de præſcri. & ca. Romana. de cenſib. lib. 6.
c L. ſi quis ad declarãdam. & l. id quod pauperibus. C. de Epiſco. & cler.
d Ca. tua. de teſtam. & §. ſi quis pro redemptione in Auth. de eccleſ. tit. coll. 9.
e Seſſ. 22. c. 8.
f In d. cap. ad hæc.

3 AD TERTIAM videtur dicendum, quòd prędicti Rectores ſatisfacient reddendo ſuas rationes vniuerſitati prædictæ, tempore à teſtatore præfixo, & notificando ordinario diẽ, quo reddituri ſunt rationem, vt ſi placuerit ei, adſit, & videat redditionem eius. Tum quia non tenẽtur illi bis reddere rationem, & tenẽtur reddere die præſtituto eis, quos prædicta vniuerſitas ad id nominauerit. Tũ quia prædictum Concilium,[g] expreſsè hoc ſentit, dũ ait, *quod quando rectores hoſpitalium. vel aliorum piorum locorum tenentur reddere rationem alio quam Epiſcopo, ſufficit tunc quod ipſe adhibeatur præſens eis reddendis.*

g Ca. 9. eiuſdem ſeſſ.

DE IVRE PATRONATVS.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio facta ab excommunicato declarato non valet.*

2 *Excommunicatus declaratus non facit fructus ſuos, niſi quo ad ſuſtentationem.*

CONSILIVM I.

1 AN præſentatio ad beneficiũ facta à patrono declarato excommunicato valeat?

Reſpondeo quòd non, iuxta Ioannem Andream, Antonium, & Panormitanum,[h] & poſt multas diſputationes concludit Lambert.[i] Nec inſtitutio facta virtute talis præſentationis valet, vt etiam concludit idem Lambertus.[k]

2 Et nota, quod excommunicatus declaratus non facit fructus ſuos niſi quo ad ſuſtẽtationem, per gloſſam,[l] adiuncta declaratione Panormitani & Decij.[m]

h In c. nobis. de iure patron.
i In tractatu de iure patron. lib. 2. 1. parte. 2. quæ. princ. art. 2.
k Eod. li. 2. 1. par. q. 5. princ. art. 4.
l In verb. ſubtrahantur.
m Ca. paſtoralis. §. verũ. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Præſentare validè poteſt is, qui bona fide poſſidet ius patronatus, vel beneficium cui ius præſentandi eſt annexum. ſecus ſi ſit malæ fidei.*

2 *Malæ fidei poſſeſſor non præſumitur quis ex eo ſolo, quòd contra ipſum pendeat lis mota. Talis autè præſumitur, qui de beneficio in menſe Papæ vacante fuit ab ordinario prouiſus.*

CONSILIVM II.

AN beneficiarius poſſeſſor beneficij vacantis in menſe reſeruato Papæ, & accepti per titulum ordinarij, qui litigat cum prouiſo Papę, poſsit præſentare ad beneficia pertinentia ad præſentationẽ illius beneficij ſic poſſeſsi?

1 Ad quod reſpondetur primò, certum eſſe, poſſeſſorẽ bonæ fidei iuris patronatus, vel beneficij, ſiue dignitatis, ad quam pertinet præſentatio, poſſe præſentare, non obſtante quòd litiget ſuper iure patronatus vel ſuper beneficio, ad quod pertinet præſentatio, per cap. *conſultationibus.*[n] & alia quæ adducit Lambertus.[o]

Secundò, communiter etiam teneri, poſſeſſorem malę fidei non poſſe id facere: & ſi faciat, & poſtea declaretur ius patronatus nõ pertinere ad eum, & mala fide poſſediſſe illud, inſtitutus ad præſentationem eius eijcietur, iuxta gloſſam,[p] & Innoc.[q] communiter receptus & alia, quæ idem Lambertus tradit.[r]

n De iure patro.
o In tract. de iure pat. 1. p. lib. 2. quæſt. 5. princ. art. 1.
p Pen.
q In d. c. conſultationib.
r Vbi ſupra art. 2.

2 Tertio, quod poſſeſſor iuris patronatus vel dignitatis, ad quam pertinet præſentatio, non præſumetur malæ fidei quo ad hunc effectum, eo ſolo quòd litigat ſuper illo iure patronatus, argumento cap. prædicti *conſultationibus*, & aliorum quæ prædictus Lambertus adducit.[a]

a *Vbi ſupra num. 4.*

Quartò, quòd dubium huius quæſtionis videtur reduci ad illud punctum, vtrum poſſeſſor huiuſmodi beneficij reſeruati præſumatur malæ fidei, an bonæ? Et in præſentia, ſaluo maturiori ſtudio, ipſe inclino in partem, quæ diceret eum præſumẽdum fuiſſe malæ fidei poſſeſſorem, poſteaquam fuerit expulſus à prædicto beneficio ob reſeruationem, per ea quæ prędictus Lambertus tangit,[b] & nos tradimus in repetitio. cap. *accepta.*[c] Salua, &c.

b *Vbi ſupra.*
c *De reſtitu. ſpoliat. oppoſi. 3. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 Vendens vniuerſitatem bonorum, cui annexũ eſt ius patronatus, ſi nullam de eo fecit mentionem, illud transfert in emptorem: item ſi vendat per has verba, Vendo vniuerſitatem hanc cum iure patronatus. Quod ſi illud expreſſè excipiat, non tranſit: at ſi ita copulatiue dicat, Vendo hanc vniuerſitatem bonorum, & ius patronatus, res dubia eſt.

2 Decimas in eccleſia percipiendi ius, quod alicui competit, non poteſt, etiamſi accedat ordinarij conſenſus, cum bonis temporalib. permutari, ſed requiritur Sedis Apoſtolicæ auctoritas.

CONSILIVM III.

N. Habens multa bona, & ius patronatus, necnon ius percipiendi decimas in quadam Eccleſia, prædicta bona & ius patronatus vendidit, ius autem percipiendi decimas permutauit ordinarij auctoritate pro quibuſdã bonis temporalibus. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe ius patronatus conſiſtens in vniuerſitate bonorum tranſire in alienum per vniuerſitatis dictorum bonorum emptionem, & permutationem, nulla mentione facta iuris patronatus cap. *ex literis.*[d] & ibi adnotat gloſſa communiter recepta: quamuis controuertatur, an idem ſit, ſi de iure patronatus mẽtio fiat, & certum eſt non eſſe idem, ſi fiat mentio ad excipiendum illud à contractu & tranſlatione prædicta, vt habetur in dicto capit. *ex literis.* ſi autem fiat mentio ad transferendum per præpoſitionem, *cum*, dicendo *quod vẽdit vel permutat bona cum iure patronatus*, valet tranſlatio: ſi autem expreſſio fiat per copulationem, *&*, dicendo, *vendo vel permuto bona, & ius patronatus*, ſicut videtur factum in caſu præſenti, dubium eſt, vt tradit latè Decius.[e]

d *Et ca. cum ſaculũ. de iure pat.*

Secundò, quòd decimarum permutatio pro aliis rebus temporalibus non videtur poſſe fieri cũ auctoritate ordinarij: quia videtur admitti ſimonia, vt tradit Panormitanus,[f] & alij alibi: & in propoſito caſu videtur fieri permutatio quarumdam decimarum pro bonis temporalibus. quare videtur conſulendum, vt præfata permutatio auctoritate Apoſtolica confirmetur, ad tollendas lites, & dubia, quæ poſſent ex prædictis ſuboriri. Salua, &c.

e *In c. quanto. de iud. nu. 4.*
f *In cap. 2. de tranſact.*

SVMMARIVM.

1 Filius legitimus ex ſpuria clerici natus non prohibetur vllo iure præſentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici.

2 Filij etiam baſtardi & ſpurij dicuntur de parentela & familia defuncti: inſpecto iure naturæ, cùm in eis naturalis affectus cadat.

CONSILIVM IIII.

QVidam clericus habens vnicam filiam legitimauit eam per reſcriptum Principis, vt ſuccederet in omnibus eius bonis, cùm plura ex patrimonio ſuo haberet, viroque nobili eam locauit in facie Eccleſiæ: & ex dicto legitimo matrimonio ita contracto prædicta filia plures filios reliquit maſculos. Rebus ſic ſtantibus, prędictus clericus vigore prædictæ legitimationis in ſua vltima voluntate reliquit pro hærede eius vniuerſali prædictam eius filiam. Item in ipſamet eius vltima voluntate reliquit inſtitutam quamdam capellaniam pro anima ſua, cum clauſula, vt in ea ſuccederet clericus magis proximus, & conſanguineus eius, bonæ vitæ & famæ. Et ad præſentationem prouiſionemque dictæ capellaniæ reliquit pro patronis eius Principem ſuæ ciuitatis in perpetuum, qui dictam legitimationem conceſſit. Dubitatur nunc, an quidam clericus filius legitimus prædictæ filiæ, nepóſque clerici fundatoris præfatæ capellaniæ poſſit & debeat admitti ad præſentationẽ dictæ capellaniæ, A & præferri aliis in paribus terminis exiſtentibus, an verò indigeat diſpenſatione à ſũmo Põtifice ad omnia ſupradicta.

1 Reſpondetur in hoc caſu nulla diſpenſatione indigere, ideo ſi bonæ famæ & vitæ ſit, debere non ſolum admitti, ſed in paribus terminis aliis præferri, cùm nullum impedimentum patiatur, iuxta gloſſam,[a] quam ibi ſequitur communis opinio, ſecundum Abbatem ibi, & Rochum,[b] & Lambertum.[c]

a *In ca. quia clerici. in ver. filij. de iure patron.*
b *De iure patron. verb. honorificum. q. 4.*
c *1. par. lib. 2. 12. art. 4. q.*

2 Item cùm ſit conſanguineus, & de parentela defuncti præcipuè in hoc caſu attenta voluntate teſtatoris, inſpectiſque verbis teſtamenti, cùm naturaliter inſpecto B iure naturæ etiam filij baſtardi & ſpurij dicantur procedere ex ſanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cũ in eis naturalis affectus cadat, vt notat Bartholus iuxta textum in l. *pronunciatio*,[d] ibi, *Cum ex eodem ſanguine proficiſcuntur.* idem Bartholus,[e] idem Bart. in l. fi. C. de verb. ſignific. ita tenet Abbas,[f] latius per Decium.[g]

d *§ familiæ in fi.*
e *In le. nulla ff. de cap. diminu.*
f *In c. vlt. de reſcript.*
g *Conſ. 165. & conſ. 370. num. 1. cum ſeqq. & conſ. 481. num. 1.*

SVMMARIVM.

1 Epiſcopus ex præſentatis æquè idoneis vnum eligere poteſt, quem inſtituat.

2 Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præſentat, at ex æquè dignis vni gratificari poteſt illum præſentando. & nu. 3. & 5.

3 Iure ab antiquo non receditur, niſi quantùm à nouo cauetur.

C *4 Lex Principis quo ad expreſſa præiudicat alteri, & non vltrà.*

CONSILIVM V.

AN concurrentibus duobus presbyteris ad beneficium curatum de iure patronatus clericorum, ſi ambo reperiantur idonei, ius gratificandi ſpectet ad Epiſcopum vel ad patronos, ſtante Concilio Tridentino.[h]

h *Cap. 10 de reform. ſeſſ. 24.*

1 Reſpondetur, quòd pro Epiſcopo facit ca. *cum autem*,[i] quod habet, Epiſcopum, cui duo æquè idonei præſentãtur, habere ius gratificandi, & poſſe inſtituere vtrum illorum voluerit, quod ibi tenet Panormit. & communis, & Lambertus lib. 2. 3. par. princ. q. 4. art. 11.

i *De iurepatro.*

Pro patrono eccleſiaſtico verò facit primò, quòd præfatum cap. *cum* autem. loquitur de iam præſentatis Epiſ- D copo, & caſus propoſitus agit de nondum, ſed tantùm examinatis & approbatis.

2 Secundò, quòd licet examinatio & approbatio competitorum, & concurrentium ad Eccleſiam parochialem iuris patronatus eccleſiaſtici pertineat ad Epiſcopum, & examinatores, præſentatio tamen debet fieri per ipſum patronum eccleſiaſticum,[k] Concilio Tridentino. Nec obſtat, quod ipſe teneatur præſentare digniorem. Tum quia nõ poteſt inſtitui ſine ſua præſentatione. Tum quia non tollitur ei ius, & poteſtas præſentandi, ſed tãtùm reſtringitur ad præſentandum digniorem. quod etiam corã Deo tenebatur facere etiam iure communi antiquo, vt E nos probamus in Miſcel.[l] de oratione.

k *Ex d. c. 18.*
l *30. & 42.*

Tertio, quod ſi gratificatio pertineret ad Epiſcopum, vana eſſet poteſtas præſentandi, quæ per prędicta pertinet ad patronum Eccleſiaſticum, quod non intendit prędictum Concilium.

3 Quarto, quod à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus iure nouo receditur.[m] At iure antiquo poterat patronus Eccleſiaſticus digniorem, vel æque dignũ ſanctè pręſentare, ſecundum omnes, & iure nouo Concilij Tridentini non tollitur ei huiuſmodi poteſtas, vt patet ſatis perpendenti illud,[n] immo cõfirmatur, quatenus reſeruat ei poteſtatem præſentandi. Ergo ipſe poteſt præſentare, quando duo examinati ſunt iudicati æquè ido- F nei: & nullo iure neque antiquo, neq; nouo tenetur pręſentare illum, quem elegerit Epiſcopus: ergo ad ipſum pertinet electio & gratificatio.

m *L. præcipimus C. de appel.*
n *Cap. præſ. 18.*

4 Quintò, quòd lex Principis non præiudicat alicui, niſi quo ad ſummum in eo, quod exprimit,[o] vbi rectè reſoluit Decius. At Concilium Tridentinum,[p] non exprimit vt fiat in hoc pręiudiciũ patrono eccleſiaſtico. ergo non eſt dicendum in dubio id facere voluiſſe.

5 Sexto, quod ceſſante cauſa ceſſare debet effectus.[q] At cauſa præfata noui iuris indicti per præfatum Cõciliũ,[r] fuit, vt poteſtas patronorum Eccleſiaſticorum tantùm reſtringeretur, quantùm erat neceſſe ad bene prouidendum Eccleſiis parochialibus, & non plus. Et in caſu pro-

o *Le. 2. ſi quis à Principe ſi ne quid in loco publ. fiat. & c. ſuper eo. de off. deleg.*
p *Vbi ſupra.*
q *Ca. cum ceſſante. de appell. cum concordan.*
r *Ca. 18.*

poſi

poſito non eſt neceſſe ad illam bonam prouiſionem, vt eligat Epiſcopus, quem volet ex æquè idoneis, ſed ſatis eſt, quod patronus Eccleſiaſticus id faciat, cùm vterque eorum ſit iudicatus ab Epiſcopo ęquè dignus & idoneus. Ergo ſeruandum eſt in hoc caſu patrono Eccleſiaſtico ſuũ ius præſentandi vtrũ ex duobus voluerit, Salua, &c.

Aduertendum referri reſolutum fuiſſe ad examinatores non ſpectare iudicare quis ſit magis idoneus. vnde patronus eccleſiaſticus ex approbatis pro idoneis eliget eũ qui ſibi magis videtur idoneus, quem præſentabit Epiſcopo, ad quem ſpectat ius inſtituendi. At ſi inſtitutio ad alterum pertineret, Epiſcopus ipſe ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus præſentabit ei, qui debet inſtituere.

SVMMARIVM.

2 Conſentire præſentationi, ſeu electioni, vel inſtitutioni, differt à præſentare, eligere, vel inſtituere: vnde cui conceditur primum, non cenſetur conceſſum ſecundum.

3 Collegiatę tam ſæcularis, quàm regularis, patronatum poteſt habere laicus, cui iure communi competit, vt poſsit beneficiandos, & monachandos præſentare Superiori, qui habentes qualitates requiſitas tenetur eos admittere. num. 5. nec præſentatam, vt ſit monialis, poteſt eo ſolo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quàm Superior offert. nume. 6. Prælati autem præſentatio ad ipſum, niſi ex priuilegio Apoſtolico, non ſpectat. nume. 1. & 3. quæ facultas non cenſetur conceſſa, eo ſolo quòd Pontifex conceſſerit aliquem in Prælatum, ipſo non conſentiente, eligi non poſſe. nu. 2.

3 Conuentualis Eccleſia appellatio tam regularibus, quàm ſæcularibus eccleſiis congruit.

4 Patrono conuentualis Eccleſię concedens Papa, vt nec moniales in monaſterium, nec in Prælatam ſine ipſius conſenſu recipiantur, non ob id cenſetur priuaſſe eundem patronum facultate præſentandi moniales ſibi de iure competenti, ne inducta ad augmentum operentur diminutionem.

CONSILIVM VI.

QVæſtio prima, an laicus ex priuilegio Papæ in monaſterio ius præſentandi Abbatiſſam, ſeu Prælatum habere poſsit.

1 Reſpõdeo, clarum eſſe, quòd ad laicum patronum & nominatos ab eo pertinet præſentatio Abbatiſſæ: quia licet Cardinalis, Panormitanus, Ioãnes Andreas & alij diſcordent, vel dubitent de aliquot aliis articulis, [a] omnes tamen conueniunt in hoc, quod laicus poteſt habere nõ ſolum ius patronatus in Eccleſia collegiata, ſed etiam ius præſentandi Prælatum ex priuilegio Papę: & cõſtat prædictum Doctorem, & nominatos ab eo habuiſſe & habere ex priuilegio Papæ ius patronatus, & ius pręſentandi Abbatiſſam in prædicto monaſterio, vt in caſus propoſitione exprimitur: ad quod alia multa poſſent adduci ex Rocho, [b] & aliis citatis ab eo, & ex Lamberto, [c] quæ vt nullatenus neceſſaria omitto.

a In c. nobis. de iur. patrõ.
b In tract. de iure patro.
c In tract. de iure patro. 3. quæſt. part. 1. princ. 2. lib.

2 QVAESTIO SECVNDA: Patrono cùm ſit à Papa conceſſum, ne quæ monialis in monaſterio recipi, aut eligi poſsit ſine eius conſenſu, an virtute talis clauſulę cenſeatur habere ius pręſentandi moniales?

Reſpondeo primò, quod eſt clarum non poſſe aliquã in prædictum monaſterium intrare, vel eligi ſine conſenſu prædicti Doctoris, & nominatorum ab eo: quia Papa hoc expreſsè conceſsit, vt in caſu proponitur: & quod principi placuit, legis habet vigorem. [d]

Secundò, quòd dubitari poteſt, an præſentatio monacharum, ſiue monialium pertineat ad prædictum Doctorem, & nominatos ab eo ex priuilegio Papę. & videri poteſt alicui quòd ſic, eo quod videntur paria eſſe, quod Petrus debeat facere illud, aut illud non poſsit fieri ſine ipſius conſenſu, argumento *decreuimus*, [e] qua parte ſignificat idem eſſe dicere, quod patronus poteſt præſentare rectorem, & quod Epiſcopus ſpreto illo non poteſt pręſentare. Contrarium tamen arbitror, ſcilicet, quod ex priuilegio verborum Papæ in caſu relatorum non poterit præſentare: quoniam aliud eſt, quod aliquid non poſſit fieri ſine conſenſu alicuius, & aliud, quòd ille, cuius conſenſus requiritur, poſsit illud facere, vt irrefragabiliter probatur in cap. 1. [f] quatenus habet, mortuo Epiſcopo poſſe Capitulum conferre beneficium pertinens ad collationem Epiſcopi, & Capituli, nõ autem ſi pertineat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli. Probatur etiam per l. *aliud eſt vendere, aliud eſt vendenti cõſentire*, [a] & quia licet in promotione Epiſcopi requiratur conſenſus Regis, vt in caſu cap. *cum terra*, [b] nõ poteſt tamen Rex eligere, ſecundum omnes.

d §. ſed & quod princip. inſtit. de iure naturali gẽt. & ciuili, & c. propoſuit. de conceſſ. præb.
e 16. q. 7.
f Ne ſede vacante lib. 6.
a ff. de regulis iuris
b De elect.

3 Tertiò, quòd præſentatio monialium prædicti monaſterij iure communi pertinet ad prædictum Doctorem, & nominatos ab eo: quia patronus alicuius Eccleſiæ collegiatę, quam conſtruxit, & dotauit, licet iure communi nõ habeat præſentationem Pręlati, [c] habet tamen pręſentationem canonicorum, & beneficiatorum illius collegij, vt ſatis probat ca. fin. [d] & tradit Panormitanus ibi, & poſt Ioannes Andreas, [e] & Felinus poſt alios, [f] & latiſsimè Lambertus, [g] & quod idem dicendum ſit de patrono Eccleſiarum regularium collegiatarum, & monaſteriorum, quod in eccleſiis collegiatis ſæcularibus, idem Lambertus concluſit, [h] & probatur ea ratione firma, quòd iura generaliter & indiſtinctè loquuntur de patronis Eccleſiarum ſęcularium & regularium, & dictum cap. *nobis* loquitur de eccleſia conuentuali, quæ vtriſque aptatur, vt ibi tradit Panormitanus communiter receptus: & conſtat ius patronatus quęri poſſe in monaſteriis, vt latè tradit Rochus, [i] & citati per eum, & poſt illum prædictus Lambertus 1. parte lib. 1. q. 2.

c Ca. nobis de iure patron.
d De conceſſ. præb.
e In dicto ca nobis. col. 5. verſic. circa 1. & cap. cum eccleſia Vulterana. de electi. nu. 6. & in ca. poſtulaſti. de iure patron.
f In ca. cum venerabilis. de except. nu. 12. vel 17.
g Tract. de iure patron. vbi ſupra arti. 1. qu. 5. princ. 2. parte 2. lib.
h In d. qu. 5. princ. art. 4.
i De iure patro. verbo in eccleſijs.

4 Non obſtat, quod in bulla Papa, vt prędictum eſt, nõ pręſtat, nec reſeruat eis facultatem pręſentãdi moniales, ſed ſolùm quod non poſsint illę recipi abſque illorum conſenſu. Tum quia ſicut eam non reſeruat expreſsè, ita etiam eam non tollit, & relinquit illam iuri communi, argumẽto, l. *commodiſsimè*, [k] quatenus probat caſum omiſſum haberi pro omiſſo, & relinqui iuri communi, quod multis confirmat ibi Iaſon, & probat ca. *præſcriptum*. [l] Tũ quia poſita ad augmentum non operantur diminutionẽ, neque è contrario, [m] at illa clauſula, ne ſine conſenſu prędictorum patronorum poſsint moniales recipi, fuit poſita ad augendam poteſtatem eorum, vt palam eſt: ergo non induxit diminutionem poteſtatis iure communi eis competentis.

k ff. de liberis & poſthum.
l De translat. li. 6.
m Cap. fin. de verb. ſignific. l. l. gata inutiliter ff. de adimend. legat.

5 Quarto, quod forma propoſitionis caſus præſupponit, quòd prędicti patroni pręſentãt moniales Epiſcopo, quatenus habet, quòd Epiſcopus confirmat electionem Abbatiſſę, & monialium: quod ſatis eſt conſonum iuri communi, quòd habet patronum debere pręſentandos præſentare Superiori, [n] & Epiſcopus eſt Superior quo ad conferendum beneficia, & inſtituendum in eis. [o] Quo pręſuppoſito, concedendum eſt Epiſcopũ habere in hoc caſu poteſtatem cognoſcendi de perſona pręſentata, & qualitatibus eius, an videlicet ſit conueniens, & an concurrãt in ea qualitates iure communi, vel ſpeciali requiſitę, argumento cap. fin. [p] & ei concordantibus, ſeruando tamen ſua iura ſalua patronis.

n Cap. nobis. & ca. nullus. & tot. tit. de iure patro.
o Cap. omnes baſilicæ 16. q. 7. & arg. ca. cum ex iniũcto de hæreticis.
p De elect. li. 6.

Sexto, quod eadem forma caſus propoſitionis videtur continere illam quęſtionem particularem.

QVAESTIO TERTIA, An pręſentata à patrono cũ dote centũ ducatorum, aut pręſentata ab Epiſcopo cum dote ducentorum ſit inſtituenda?

6 Ad quam dicendum eſt primò, iure communi audiendum eſſe patronum: quia ſecundum illud gratis, & non pretio ſunt recipiendæ monachę, iuxta cap. *quoniam*. cum communi multa citante. [q] Secũdo, quòd cùm Epiſcopus hoc caſu non habeat poteſtatem cõferendi monachatus, nec pręſentandi, nec nominãdi monachas, ſed ſolum inſtituendi, vel admittendi præſentatas, non poteſt Epiſcopus ponere in prædicto monaſterio vllas magis, vel minus dotatas, quia id eſſet facere extra ſuam poteſtatem, & ita quodammodo extra ſuum territorium ius dicere. cõtra l. fi. [r] & cap. 2. [s] Niſi deuolutio huiuſmodi poteſtatis fieret ad eum per negligentiam patroni, vel aliàs legitimè, de quo non nobis proponitur. Salua, &c.

q De ſimonia.
r ff. de iuriſd. omnium iudicum
s De conſtitu. li. 6.

SVMMARIVM.

1 Fundum donans Eccleſiæ nihil iuris poſtea in eo poteſt prætendere, niſi donet ad fundandam Eccleſiam: quia tum acquirere po-

teſt in ea ius patronatus.n.6 14.& hæc dũmodo accedat conſenſus Superiorũ qui poteſt etiam ex poſt facto accedere.num. 10.& 18.ſemelq; datus non poteſt reuocari, nu 19.etiamſi fundus ſit modici valoris, ſufficiens tamen ad ædificandam Eccleſiam num. 15. & hoc etiamſi ſit Eccleſia collegiata & regularis licet non acquirat ob id ius præſentandi, nec eligendi Prælatum.nu.16.

2 *Mores diuerſi non debent eſſe in eadem religione ſeu congregatione.& hoc quando ſunt adeo diuerſi, vt ſint aduerſi, & contrarij.nu.17.*

3 *Regulares: ſiue religioſi omnes ſuo quidem Generali propoſito obedire debent, ſed non ſi præcipiat aliquid contra præceptum maioris Prælati.nu.18.*

4 *Poſterior regula, ſeu regula conſtitutio derogat actibus præcedentibus.*

4 *Subreptitium eſt, qui petit confirmationem actus, tacens quod ille prius fuiſſet ſublatus: aliud fortè eſt, quando ſolùm tacetur an valeat, vel non.nu.20.*

5 *Intellectus Concilij Tridentini ſeſſ.25.de regul.cap.2.& nu.21.*

6 *Patronatus eccleſiæ acquiritur tribus modis, traditione fundi ad illam ædificandam, conſtructione, nec non & dotatione, immo & poteſt ab ordine ſtatui vt patronatum acquirat, qui maiorem partem monaſterij conſtruit, vel grandi dotat quantitate. & nu 7.*

8 *Fundatoris in honorem & commoditatem poteſt Prælatus & Superior, vt eſt Generalis, in fundatione apponere aliquas cõditiones puta, vt ei detur annuum cenſus, vt non eligantur Superiores niſi de ſua natione.& num.9.& ſi poſtea tale onus vel conditio eſſet mutanda, etiã ipſe fundator eſſet vocandus.n.13.*

11 *Monaſterium S.Trinitatis Minimorum ſoli Generali ſubeſt, & à Gallis gubernari toti ordini vtile.num.12.*

20 *Præſcriptio quadraginta annorum ſufficit ad præſcribendum vel Eccleſia: qua tamen non eget, qui ius quæſitum per iuſtum ſtatutum habet.*

CONSILIVM VII.

SAnctus Frãciſcus à Paula inſtitutor ordinis Minimorum, procurante in Ludouico XI. Galliarum Rege Chriſtianiſsimo ab Italia tranſiuit in Galliam, vbi à Rege & proceribus regni maximo in honore habitus fuit, & adeo gratus, & ſanctus, vt adhuc viuens vocaretur, *Le bon & ſainct hõme.*& tanta deuotione fuerunt in eum adhuc viuenté præfatus Ludouicus, & eius filius Carolus VIII. quòd ad amplificandum ſuum ordiné vltra multa magnifica monaſteria, quæ in Gallia ordini eius fundarunt, & conſtruxerunt, prædictus Carolus, cum Roma in regnũ Neapolitanum tranſiret, magno exercitu inſtructus, ad preces prædicti S.Franciſci, iuſsit emi fundum ampliſsimum in monte Pincio ad fundandum vnum monaſteriũ ſui ordinis in Vrbe, quod nunc appellatur Sanctiſsimæ Trinitatis, ad gloriam Dei, & in monumentum pietatis, qua ipſi, & alij Reges Francorum ſemper erga Romanã & S.Sedem Apoſt.fuerunt, & ope diuina erunt: & cõtra ipſemet S. Franciſcus fuit in hoc gratiſsimus, teſte fel. recor.Iulio III. per hæc verba in literis ſuis Apoſtolicis ſcripta. *In memoriam tanti beneficij. & ad hoc, vt fratres dicti ordinis in eadem domo pro tempore reſidentes pro ſalute animæ dicti benefactoris magis memores redderentur, inter alia, quod ex tunc in poſterum dicta domus per fratres Gallicæ nationis, quamdiu inuenirentur qui inibi reſiderent, ſin autem per alios regi, & gubernari, & inhabitari deberet, per publicum inſtrumentum deſuper confectum, & manu notarij publici ſubſcriptum, voluit, & ordinauit.* Hæc ille, qui mox ſubdit hæc alia, *Volentes voluntati, & ordinationi tam pij Patris annuere, & illis ſatisfacere, nec non pium, & caritatiuum, ac liberale donum dicti Regis in illius memoriam (prout par eſt) recognoſcere, eiuſdem Henrici Regis Chriſtianiſſimi ſupplicationibus in hac parte inclinati, voluntatem, & ordinationem S.Franciſci, & deſuper confectum publicum inſtrumentum, nec non prout illa concernunt omnia, & ſingula in eis contenta.ac inde ſecuta quæcumque, ex certa ſcientia noſtra, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus & confirmamus: diſtrictius inhibentes omnibus & ſingulis Prælatis prædicti ordinis, & ſub cẽſuris, priuatiõis, & inhabilitatis pœnis, ne de cætero, quãdiu fratres prædicti ordinis præfatæ nationis Gallicæ idonei reperirentur, alium quam eiuſdem nationis Gallicæ in Correctorem dictæ domus eligere, ſeu admittere, aut electũ confirmare quoque modo audeãt vel præſumant: decernentes ex nunc irritũ, &c.* Vnde ab initio, ſuæ fundationis ad hoc vſque tẽpus nemo fuit Corrector, nec Prælatus illius monaſterij alius nationis, quã Gallicæ, præter vnũ, contra quem reclamatum fuit, & obtentum, ne vmquam vltra alius alterius nationis eligeretur, & qd prædictarũ literarũ S. Frãciſci cõfirmatio à S. Sede Apoſt.obtineretur, quæ mox à præfato Iulio III. fuit obtẽta.

Quæritur, an Regibus Franc.Chriſt.& nationi Gallicæ, & conuentui prædicti monaſterij non ſolùm debeatur hoc ius præeminentiæ honorificum ſeruari de honeſtate & decẽtia, ſed etiam de iuſtitia ipſa legali, & neceſſaria.

1 Huic quæſtioni ſatisfacturus, diuina ope per præfatũ S. Frãciſcũ optata, & ſperata, primo adducã in aciem copias, quibus pars negans vincere tentat, deinde illas, quib. pars affirmans vincat, tertio loco ſubſidia, quibus diſsipentur cohortes partem negantem ſuſtentare conantes.

Pro parte negante adduco primò Conc. Tolet. relatũ à Gratiano,[a] in hæc verba. *Nouerint conditores baſilicarum, in rebus, quas eiſdem Eccleſiis conferunt, nullam poteſtatẽ habere.* Rex ergo Carolus nihil iuris prætendere poteſt in fundo, quem dedit prædicto monaſterio conſtruendo.

Secundò, quòd fundus, quem Carolus dedit, fuit minoris valoris, quàm vt ob eũ tãti monaſterij fieret patronus.

2 Tertiò, quòd fundans, vel conſtruens Eccleſiam collegiatam, non videtur quærere ius patronatus in ea, iuxta c.*nobis*.cum ei adnotatis per omnes.[b] At eccleſia, de qua loquimur, collegiata, & regularis eſt: ergo nihil habuit in ea Rex Carolus.

Quarto, quod in eadem congregatione non debent eſſe diuerſi mores,[c] iuxta illud.[d] *Non arabis cum boue ſimul, & aſino.* id eſt, homines diuerſæ profeſsionis non iungas in eodem officio, vt ibidem eadem actio exprimit. ergo nec cõuentus Romanus alio iure, quàm alij ordinis eiuſdem vti debet.

Quintò, quòd non probatur, S. Franciſcum ſuis literis cõceſsiſſe huiuſmodi ius particulare prædicto monaſterio in gratiam Regum Francorum, & nationis Gallicæ.

Sexto, quod omnes ſupradicti ordinis profeſſores debent obedire Generali ſuo, & eius præcepta implere,[e] & in cunctis, quæ ſuæ animæ & regulæ non cõtrariantur, Superioribus parere,[f] ergo & conuentus parere debet Generali ſuo præcipienti, vt cuiuſque nationis monachus habeat vocem paſsiuam in electione Correctoris eius.

Septimo, quòd aſſertores huius partis contendunt, literas S. Franciſci, & inſtrumentum ſuper eis confectum præceſsiſſe regulam prædictam, & ideo illam tanquã poſteriorem, cùm ſit contraria ipſi, derogaſſe, iuxta cap.1.[g]

4 Octauo, quod poſſeſsio eligendi Correctoré nationis Gallicæ fuit interrupta, & ita non prodeſt Regi, nec nationi, nec cõuẽtui, iuxta c. *ſanctorũ*.cũ gl.& aliis multis.

Nono, quòd Pont.Max.Iulio III. non fuit dictum, quòd per regulam erat derogatum literis prædicti S.Franciſci, & ita eius confirmatio fuit ſubreptitia, & *Mendax precator debet carere impetratis.*[i]

5 Decimo, quod huius partis aſſertores contendunt Conc.Trid.[k] ſtatuiſſe, vt adminiſtratio monaſteriorum ad ſolos officiales ad Superiorum nutũ amouibiles pertineat, per quod videtur tolli prædictũ ius particulare.[l]

Vndecimo, quòd iidem contendunt obliuioſum iudicandum eſſe S.Franciſcum, ſi, cum in ſua regula iuſſiſſet communitatem, induxiſſet hanc particularitatem.

Duodecimò, quod iidem tentant arguere falſi literas prædictas Iulij III.eo quod confirmatio literarũ S.Frãciſci datarũ anno 1501. fuit facta per eas anno 1553. & ita poſt 52.annos à data literarum: dicunt enim, quod, ſi vera eſſet, longè prius facta fuiſſet.

Decimotertio denique iidẽ contendunt arguere falſi prædictas literas Apoſt. eo quod emptio fundi fuit facta anno 1549.& literæ S.Franciſci 1501.Turonis, & quod in literis Apoſtolicis dicitur: *Nos pie conſiderantes Regiã Maieſtatẽ Franciæ cõparaſſe locum Sanctiſſimæ Trinitatis Romæ, &c.*

6 Hactenus de copiis, quibus pars negans vincere tentat, nunc adducamus illas, quibus pars affirmans vincat. Et primo quidem, quòd negari non poteſt, quòd prædictus Carolus fuit effectus patronus prædicti monaſterij: ſiquidẽ ipſe emit, & tradidit fũdũ totũ, in quo eſt illud cõ-

a In ca.2.10. q.1.

b De iure patro.

c Ca.in nono actione 10.q 7.

d Deuter.22.

e Per cap. 1. ſuæ regulæ.

f Per c.3.eiuſdem regulæ.

g De conſtit. lib 6.& l.poſtea nonn[illegible] C.de pact.

h De præſcri.

i Ca. ſuper literis.de re[illegible] l.& ſi legũ C ſi contra ius vel vtile. publ.

k Seſſ 25 c.2. de regul.

l Arg. c.1 de conſt lib 6.

ſtructum, ad hoc, vt in eo fundaretur illud, rogatu & precibus Iulij ſiuſmet S. Franciſci, & ſuorum, cùm tranſiret Roma in Regnum Neapolitanum magno exercitu inſtructus, vt in facto proponitur: & ad hoc, vt aliquis fiat patron⁹ eccleſiæ, ſufficit vt det fundū, in quo illa ædificetur.

7 Tria enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quærendum ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio, iuxta illum ſenatum gloſſ.[a] & ab omnibus receptæ: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus* & de traditione fundi eſt caſus in cap. *Abbatem.*[b] ibi, *poſſeſſionis dominus.* & in cap. *nobis,*[c] ibi, *pro fundatione.* & tradunt Panormitanus & omnes.[d] & Panormitanus,[e] & latius Rocchus,[f] alios referens,[g] ſufficit enim, quòd alius vel alij conſtruāt, & dotem Eccleſiam, ad hoc, vt tradens fundum efficiatur patronus, vt poſt alios probat prædictus Rocchus.[h] Quin & per Capitula generalia ordinis declaratum eſt, vt ille habeatur in ordine ſuo pro fundatore, qui dedit fundum ad ædificandum monaſterium, vel maiorem partem conuentus ædificat, vel qui in grandi quantitate dotat, vt videre eſt in Cap. 2. habito Toloſæ.[i]

a Ca. pia mēt. 16. q. 7.
b 16. q. 2.
c De iure patro.
d In rubr. de iur. patr.
e In cap. cum eccleſia Vulterana col. 4. de elect.
f In tract. de iure patr.
g In verbo fundari q. 8.
h Vbi ſupra q. 2.
i Anno 1524. 25. May. & anno 1534.

8 Secundò, quòd fundante Eccleſiam Prælatus, & eius Superior poteſt apponere aliquas conditiones honeſtas in fauorem & gratitudinem & vtilitatē fundatoris, adeo quod poteſt imponere annuum cēſum ei ſoluendum, iuxta cap. *Eleutherius,*[k] vbi & alibi Archidiaconus communiter receptus hoc adnotauit, & ch. *præterea,*[l] vt poſt Panormitanū & communem ibi & alibi aſſerit Rocchus, Paulus de Cita. & Lamberus,[m] declarando verbum, *honorificum,* & verbū, *vtile,* poſita in definitione iuris patronatus, quam Ioannes Andreas, & poſteriores tradunt.[n] At ſuperior nō qualis qualis, ſed Generalis totius ordinis, ac non qualis qualis Generalis, ſed inſtitutor & auctor ipſiuſmet ordinis, & non quali quali tempore, ſed circa exordia ipſius, & non in gratiam & fauorem qualis qualis hominis, ſed potentiſſimi & Chriſtianiſſimi Regis Francorum, à quo, & precibus eius, multa beneficia ſibi, & ordini ſuo, & ſpeciatim fundationem prædicti monaſterij ſuſcepit, ſtatuit, vt prædictum monaſterium gubernaretur per monachos nationis Gallicanæ, qui iudicarētur ad id idonei: ergo ſeruandum eſt illud, & adeò quidem, vt procuratio contrarij ab vllo ſui ordinis facta videatur inſigne ingrati animi ſignum erga Regem, & nationem Gallicanam, & magna irreuerentia erga ſuum tam ſanctum Patriarcham, & auctorem, cùm non ſolùm nolunt eſſe tanto Regi grati, ſed piget eos ſuum ipſum auctorem gratum fuiſſe, & quidem malè, & quod probatiſſimum ſit illud, Baptiſtæ Mantuani.

k 16. q. 2.
l De iure patro.
m In ſuis tractat. de iure patro.
n In rubr. de iur. pat.

Nil magis auertit cælum à tellure amore,
Quam ſcelus ingratæ mentis, quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.

Pro quo eſt textus iuncta gloſſa ſingulari in l. *ſi nō ſortem.*[o]

o § libertus. ff. de condict. indeb.

9 Tertio, quod palam eſt, ſtatuto in fundatione appoſito poſſe fieri, quod Abbas, vel Prior monaſterij eligatur de monachis alterius tertij monaſterij, vt eſt textus ſingularis in cap. *cum dilectus,*[p] vt ibidem Antonius & Panormitanus id adnotarunt: à fortiori ergo potuit ſtatui, quod deberent eligi de tali vel tali natione, cùm minus tollatur libertas eligendi per hoc, quàm per illud, vt palam eſt.

p De conſuetud.

10 Quintò, quod ad hoc, vt conditio poſita in fundatione valeat, ſufficit, quod conſenſus ſuperioris accedat poſt illam poſitam etiam ex interuallo, per textum memorabilem in cap. *cura,*[q] ibi, *Aut diœceſam Epiſcopi habuerit poſtea conſenſum.* vbi Panormitanus hoc adnotauit, & late confirmat Rocchus,[r] & confirmatur ea regula receptiſſima, quod conſenſus requiſitus ad aliquem actum poteſt interuenire poſt illum: & idem licèt fortè non fuiſſet adhibitus conſenſus Superioris in cōditione prædicta, vt præfatus cōuentus regimini nationis Gallicanæ ſubijceretur tempore traditionis fundi, fuit tamē adhibitus poſtea per literas S. Frāciſci Superioris, & Generalis ordinis, & quod maius eſt, acceſſit conſenſus prædicti Pontificis Maximi Iulij III. qui laudauit, & cōfirmauit prædictum S. Franciſci ſtatutum gratiſſimum, & non vtcunque, ſed eius tenore narrato, & non ex ignorantia, & poteſtate ordinaria, ſed ex certa ſcientia, & abſoluta plenitudine poteſtatis Sedis Apoſtolicæ & non vane, ſed in honorem & reuerentiam S. Franciſci, & in gratiam Regis Henrici II. cum primis Regum omnium Francorum glorioſiſſimi: à qua confirmatione nemo ſupplicauit, imò ab eo tempore nemo, qui non eſſet nationis Gallicanæ, Corrector præfati monaſterij extitit. Quin & Capitulum generale ſecundo Ianuæ celebratum ordinauit, vt prædictarum literarum S. Franciſci confirmatio à S. Sede Apoſtolica, cùm primum commodè poſſet, impetraretur, vt mox impetrata fuit.

q De iure patr.
r In d. tract. ſuper verbo. pro eo quod de conſenſu. à nu. 7.

11 Quinto facit, quod Capitulum generale ſecūdo Romæ celebratum, cui præfuit Epiſcopus Teudonenſis nomine S. Sedis Apoſtolicæ ſtatuit in hæc verba: *Quod deinceps Conuentus ipſe nullius alterius ſubiaceat ditioni, niſi Reuerendi Patris Generalis pro tēpore exiſtentis, vel eius Vicarij viſitatoris.* Hæc ibi. Per quod ſignificatur totum ipſum ordinem Patriarcham ſuum imitantem noluiſſe auferre ſpecialem honorem prædicto monaſterio, ſicut & Patriarcha ſuus Sanctus Franciſcus voluit illo inſigni ſpeciali illud decorare. Quare nullus prædicti religioſiſſimi ordinis profectò deberet contrarium procurare, cùm oporteat partem ſuo toti vniuerſo conuenire.[a]

a Ca. quæ cōtra mores. 8. diſt.

12 Sextò, quòd honorificum & vtile fuit toti ordini, & præfato monaſterio, fuiſſe reſeruatā eius gubernationem viris nationis Gallicanæ: quia fuit in cauſa, non ſolùm vt tantus Rex, & Legati eius, & omnes ad vnum Galli habeāt ſpecialem de illo curam, & piā ad illud deuotionem, ſed etiam vt ædificia eius magnificè amplificarentur: nam Illuſtriſſimus Cardinalis Maclonienſis Gallus apportatis ex Narbona lapidibus chorum Eccleſiæ conſtruxit, & feneſtris vitreis ornauit, & à conſtruenda miro artificio Eccleſia ſuis ſumptibus ſola mors impediuit. Deinde Rex Henricus, & aliquot Cardinales Galli clauſtrū conuentus extruxerunt. Illuſtriſſimus autem Cardinalis Armeniacus ſuis eleemoſynis alteram partem clauſtri cum refectorio ædificauit, ſed Illuſtriſſimus Cardinalis Lotharingius nuper fratrum chorū magnificè conſtrui & pingi fecit. Nec obeſt, quod populus Roman⁹, cui præfatum monaſterium plurimū debet, multa beneficia in illud per ſe, & per ſuos ciues Romanos ei contuleſit, & numquam non confert, & Pontifices Maximi, idemque ſanctiſſimi cum toto ſacroſancto Collegio ſemper protegunt illud, & fouent. non enim id faciunt, vt Chriſtianiſſimo Regi nationis Gallicę quidquam detrahant, ſed potius, vt exordium, & illuſtre, quod ab initio dedit, exemplum, & crementum, quod ſucceſſores eius, & Cardinales gentis Gallicanæ addiderant, collaudent, & magnificēt in gloriam ſanctiſſimæ & adorandiſſimæ Trinitatis, quæ omnes proſperet æternum.

Septimo, quod ipſemet Generalis, qui hanc controuerſiam mouere dicitur, in duabus epiſtolis ſuis ad duos celebres eiuſdem ordinis viros hoc ipſo anno 1576. datis, ore pleno fatetur contrarium eius, quod nunc proponit, in altera quidem per hæc verba, *Il Conuento di Roma è della natione di Francia,* & in altera per illa, *Il Conuento di Roma è di voſtra natione.* erat enim Gallus ad quem ſcribebat: & non eſt ferendus, qui quod voce ſua dilucidè teſtatus eſt, in eumdem caſum proprio teſtimonio infirmat.[b]

b L. generaliter. C. de nō num. pecu. cap. tuæ. de prob.

13 Octauò denique, quòd hæc res longè plus pertinet ad Regem Francorum Chriſtianiſſimum, & nationem Gallicanā, quàm ad Cōuentum prædicti monaſterij, vt palam eſt: & ita cùm non ſolùm Cōuentus, ſed & eius patronus Rex Francorum, & natio Gallicana fuerit in poſſeſſione, vt prædicti monaſterij Corrector ex ea eligatur: non poteſt quidquam, quod huic poſſeſſioni præiudicet, decerni, niſi vocatis, & plenè auditis eis, vt Gregorius agēs de cauſa poſſeſſorij determinauit,[c] in hæc verba, *Nec nos contra mandatam partem aliquid poſſumus definire.* Et concluſio iuriſperitorum in l. *duo,*[d] & alibi ſæpe recepta habet, omnes, quorum intereſt, eſſe vocandos, quò eis ferenda ſententia noceat. Quare qui voluit de prædicta poſſeſſione deturbare Regem Chriſtianiſſimum, & nationem Gallicanam ampliſſimam, & conuentum re & fama cum totius ſui ordinis primis Populo Romano Vrbi, & orbi religionis & regulæ ſuæ obſeruantia, modeſtia, humanitate, & cōtinuo Dei obſequio gratiſſimū, debet eos aperto marte vocare in iudiciū, in quod veniſſe, vt certo credo, eum pudebit, & pœnitebit: quod facile ex oppoſitorum dilutione apparebit.

c In cap. 1 de cauſa poſſ. & propr.
d ff. de re iud.

14 Primum oppoſitorum diluitur, eo quod Concilium

Toletanum in eo citatum intelligendum eſt de dominio, & aliis iuribus nō reſeruatis iure cōmuni, vel particulari, donatoribus, & benefactoribus Eccleſiarum, iuxta reſolutionem omnium in multis capp. ſupra citatis: ita quod donator, legator, fundator, & cōſtructor Eccleſiæ, nullum dominium, neque vllum aliud ius poteſt ſibi vendicare in rebus à ſe donatis Eccleſiæ, quàm ius patronatus, vel aliquid aliud, quod iure communi, priuilegio Papali, vel particulari ſtatuto legitimè concedatur: & prædictus Rex, natio, & Conuentus nihil aliud prætendunt.

15 Secundum, negando, quod fundus à Chriſtianiſsimo Rege Galliæ emptus, & traditus, fuit paruus, & parui pretij. Tum quia fuit tantus, quantus vt eſſet voluit ipſemet B S. Franciſcus, qui petiit, immo idem, quē petiit. Tum quia Rex iuſsit, vt emeretur ei fundus, quem petebat, nulla de pretio facta mētione, eo certè animo regio, vt quodcumque pretium, quo valeret, pro eo daretur. Tum quia fuit emptus mille quingentis florenis & octoginta aureis in auro de Camera. Tum denique quod canonum grauiſsimi latores, idemque auaritia vacui, & caritate pleni, quibus placuit concedere ius patronatus tradentibus fundum, non tantùm pretium fundi, quantùm purum animum illum offerentis penſarunt: & ideo per traditionem fundi etiam viginti aureorum, modo ſit capax Eccleſiæ conſtruendæ, quæritur ius patronatus, ſecundum eorum mentem, quam ſequuta Capitula generalia eiuſdem ordinis C Toloſæ & Genuæ celebrata meritò declararunt illum pro fundatore habendum, qui fundum dedit, nulla de valore magno vel paruo facta mentione.

16 Tertium verò refellitur, negando, quod fundans Eccleſiam collegiatam non fiat patronus eius, quamuis non quærat ius præſentandi Prælatum ipſius: multa enim alia iura poteſt habere patronus in Eccleſia tam collegiata, quàm ſimplici, vltra ius præſentandi Rectorem, vel beneficiarios eius, vt probatur in cap. *pie mentis*,[a] & in ca. *nobis*, in argumento citato,[b] & latè poſt & ante alios tradunt Rocchus, & Lambertus,[c] declarando verba illa, *honorificum. & vtile*, poſita in definitione iuris patronatus: & præfatus Rex & natio non prætendunt habere ius præſen- D tandi Correctorem prædicti conuentus, ſed quod Conuentus ipſe debet eligere Correctorem ex natione Gallicana, ſi quis inueniatur idoneus, quod longè aliud eſt: & à ſeparatis non fit illatio.[d]

a Et c. frigentius. 16. qu. 7.
b Et in c. præterea. 2. de iure patro.
c In ſuis tractat. de iure patron.
d L. Papinianus. ff. de minorib.

17 Quartum autem ſoluitur, primò quidem concedendo, quòd in eadem congregatione non debent eſſe homines profeſsionis ita diuerſæ, vt ſint aduerſæ, & contrariæ, vt habetur in d. cap. *in noſtra*, in argumento citato, quales ſunt profeſsio laici, & clerici in adminiſtrando vicariatu Epiſcopali, de qua ibi dicitur, negando tamen quod non poſsint eſſe in eadem cōgregatione homines diuerſarum profeſsionum ſibi mutuo non repugnantium, quales ſunt E in monaſteriis ipſis Itali, Galli, & Hiſpani, quales ſacerdotes, & primæ tonſuræ tantùm clerici, quales profeſsi, & nouitij, conuerſi laici, & monachi ad chorum profeſsi, & religioſus in Epiſcopum promotus, & canonici ſeculares, qui poſſunt eſſe in eadem eccleſia.[e] Et ita non repugnat quod vnum monaſterium de multis alicuius ordinis teneatur eligere Prælatum de natione Gallicana, & nō alia, quàm illa, aut de aliis nationibus. Secundò, quod aſſumptum in argumento procedit ſolo iure communi attento, ſecus autem attento priuilegio Apoſtolico, vel ſtatuto Eccleſiæ particularis. Vnde videmus Regem Francorum priuilegio Apoſtolico eſſe canonicum in aliquot eccleſiis F Franciæ, & Marchionem Aſturitem in eccleſia Aſturienſi & vidim⁹ nuper Romæ Dominicanum Fratrem in eccleſia S. Petri canonicū: & in ſpecie habemus caſum clarum in di. cap. *cum dilectus*.[f] quod habet, valere ſtatutum etiam ſola ordinaria auctoritate confirmatum, quod vnum monaſterium de multis eiuſdem ordinis teneatur eligere Prælatum de monachis alterius certi monaſterij, quod longè grauius eſt: & præfati Rex, Conuentus, & natio non prætendunt habere hoc ius iure communi tantùm attento, ſed iure particulari, videlicet ſtatuto ipſiuſmet S. Franciſci, & priuilegio S. Sedis Apoſtolicæ benigniſsimè indulto, ordine toto id volente & procurante.

e Clem. 1. de elect.
f De conſuet.

18 Quintum reiicitur, eo quòd, quidquid ſenſerit Ioan- A nes Andreas in eo citatus, monſtratum eſt ſupra in argumento quarto, cōſenſum Superioris ordinarij requiſitum ad quærendum ius patronatus, poſſe ſuperuenire poſt fundationem, conſtructionem, & donationem: & in caſu propoſito non ſolum ſuperuenit conſenſus ordinarij, ſed etiam ipſiuſmet Papæ, de quo nemo vmquam dubitauit poſſe longè poſt factum conſentire, præſertim cum id facit cum clauſula, *ex certa ſcientia. & de plenitudine poteſtatis*, quod in noſtro caſu effecit, & per quod ceſſant omnia, quæ contra partem hanc adduci poſſunt contraria.

Sextum autem tollitur, concedendo quidem, omnes monachos debere Superioribus ſuis obedire, & parere B omnibus honeſtis, iuxta moderationem, quam tradit S. Thomas,[a] negando tamen, quod ſit honeſtum, vt in hoc prædictus Conuentus obediat Generali contra præceptum Papæ, qui ſub grauiſsimis cēſuris priuationis, & aliis pœnis interdixit, ne id fieret: & non eſt obediendum vni Superiori, quando ſuperior illius contrarium præcipit.[b]

a 2. 2. q. 104. art. 5.
b Cap. ſolitæ. cap non ſemper. 11. q. 3.

19 Ad ſeptimum, dicitur primò, negando, quòd regula S. Franciſci fuerit facta poſt gratiam, quam ipſe fecit Carolo Regi, & nationi Gallicanæ: quandoquidem gratia illa facta fuit anno 1501. & longè antea viuo adhuc Ludonico Beatus præfatus vir tranſiuit in Gallias, vbi erexit aliquot monaſteria, & deinde anno 1484. rogauit Carolum, vt prædictum fundum emeret, & ita longe ante gra- C tiam factam habuit monachos non ſolùm in Calabria, ſed etiā in Gallia, adeo quod poſtea in Capitulo generali primo celebrato Romæ anno 1532. conſtitutum fuit, vt inter prouincias ordinis multas prouincia Turonica eſſet ſecunda poſt Calabriæ, & ante ſuum prædictum ſtatutum fecit emi prædictū fundum Romæ pro monachis ibi conſtituendis: & quod non eſt veriſimile, tunc toto illo tempore abſque regula vixiſſe. Secundò diluitur, negādo per prædictam regulam, etiam ſi poſterior fuiſſet, derogaſſe gratiæ iam factæ. Tum quia non potuit honeſtè velle tollere id, quod tam honeſtè cōceſſerat in gratiam tanti Regis, & tantæ nationis, à quibus tanta beneficia ſuſceperat, D ingratitudinem incurrendo, contra l. *ſi non ſortem*,[c] adiuncta gloſſa. Tum quia, etſi maximè voluiſſet, non potuiſſet: nullus enim vmquam iuriſperitus, qui mediocriter ſaperet, dixit, Epiſcopum, qui conſenſit fundationi Eccleſiæ, poſſe in præiudicium iuris patrono quæſiti diſſentire, contra regulam, *Quod ſemel placuit. diſplicere non poteſt*,[d] & ei adnotata. Tertio, quod poſtea prædicta gratia fuit ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis confirmata à prædicto Iulio III. quod omnia complanat, & contradicenti ruborem non vulgarem iniicit.

c §. libertus. ff. de cond. indeb.
d De reg. iur. li. 6.

20 Octauum autem refellitur primò, eo quòd ab anno emptionis fundi vſque ad interruptionem prædictā lapſi fuerunt plures quàm quadraginta octo anni, & à tempo- E re literarum S. Franciſci plures quam quadraginta, qui ſufficiunt ad præſcriptionem etiam rerum Eccleſiarum.[e] Secundo, quod non eſt neceſſaria præſcriptio ei, qui habet ius quæſitum per iuſtum ſtatutum confirmatum per Generalem, & maximè iterum reconfirmatum per S. Sedem Apoſtolicam: & maximè in gratiam tanti Regis, cùm iuribus regiis Papa raro deroget, iuxta regulam 40. Cancellariæ, & multa, quæ congerit ibi Gomezius in prooemio regularum eius, quale hoc, de quo loquimus, fuit, argumento cap. *cuncta per mundum*.[f]

e C. a. de quarta. & c. illud. de præſcrip.
f 9. q. 3. & c. propoſuit de conceſ. preb.

Nouum reiicitur primo, quod falſo præſumunt regulam derogaſſe prædicto ſtatuto, vt ſuprà monſtratum eſt. F Secundò, quòd non fuit dictum quod ſtatutum valeret, ſed ſolùm quod fuit factum, & id eſt verum. Tertiò, quòd, an valeret de iure illud, eſt quæſtio iuris, cuius deciſio non eſt neceſſario innoteſcenda Papæ.[g]

g Arg. c. 1. de conſt. li. 6.

21 Decimum tollitur, negando, quod Concilium Tridētinum in illo citatum ſtatuerit, vt adminiſtratio monaſteriorum fiat per officiarios ad nutum reuocabiles, vt ipſi dicunt, ſed quod adminiſtratio bonorū monaſteriorum per tales officiales fiat, quod longè diuerſum eſt: cùm adminiſtratio monaſteriorum fiat per Prælatos electos, & confirmatos, qui non ſunt ad nutum amouibiles.[h] Et ita in ordine præfato Correctores non amouentur, nec amoueri poſſunt ad nutum ſine cauſæ cognitione tempore ſuæ correctionis durante, nec vmquam Concilium tale

h Capit. 2 §. priores. de ſtatu monach.

A quid ſomniauit, ſed volentes aſtruere falſum in ipſam dilucidam veritatem impingunt.

Vndecimum tollitur admirando, quod putent communitatem bonorum, quam inducit S. Franciſcus in ſua regula, eſſe contrariam particularitati, de qua loquimur, de eligendo prædicti conuentus Correctore de natione Gallicana. Tum quia hæc particularitas tangit ſolam perſonam Correctoris monaſterij, illa verò bona monaſterij. Tum quia alioqui diceretur in quolibet monaſterio ſimilem induxiſſe particularitatem contrariam ſuæ communitati: in nullo enim voluit, vt officium Correctoris eſſet commune, ſed quod ad vnam ſolam perſonam pertineret.

B Duodecimum, negatur, quod confirmatio præſumatur eſſe falſa, eo quod fuerit facta de actu longè antea facto, quaſi non poſsit confirmare Papa ea, quæ ante quinquaginta & centum annos fuerunt facta, tum in forma communi, tum ex certa ſcientia, contra notata in titul. de confirm. vtili, & contra omnia iura.

Decimumtertium per ſe corruit, cùm per ea, quæ aſſumit, in nulla bona cõſequentia inferri poſsit vera, vel præſumpta vlla falſitas, vel ſubreptio in literis in eo allegatis, vt palàm eſt: quòd autẽ prætendunt literas & inſtrumentum S. Franciſci, de quibus teſtatur Iulius III. non fuiſſe verè facta, duplici ratione exploditur: nempe, quòd cõtra Capitula ſui ordinis generalia, quæ de illis teſtantur, parum reuerenter loquantur: & quod irreuerentius aſtruere C videntur, non eſſe credendum Papæ in his, quæ teſtatur facta, ſuam diſpoſitionem ſuper eis fundando, contra clementinam 1. [a] præſertim in bis, quæ ſuæ abſolutæ voluntati, & plenitudini poteſtatis ſubiacent: quale eſt hoc, de quo agimus, ſtatutũ, per notata, [b] maximè per Felinum & Decium. Adde, quod allegatur hoc poſt circiter triginta annos, & diuturnam poſſeſsionem, & obſeruantiam hac prædicta confirmatione facta ſeruata, contra gloſſam ſingularem & notata ibi & alibi ſæpe ab omnibus. [c]

a De prob.

b In dicta cle. & in ca. quæ in eccleſiaru. de conſtit.

c Ca. peruenit. de empt. & vend.

D Per quæ omnia videtur proculdubio dicẽdum, non ſolum hoc ius præeminentiæ honorificum eſſe conſeruandum Regibus Francorum Chriſtianiſsimis, Gallicanæ nationi, & Cõuentui prædicto Romæ, ſed etiam pudere debere quemlibet prædicti ordinis Minimorum religioſum contra ſtatutum ſui S. Patriarchæ gratificum Pontificis Maximi decreto tam benignè confirmatum, & tanto tempora vſu receptum, quidquam attentare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Perſonale beneficium ſeu perſonatum inſtituens, vel habens, ſi ad illud aliquem beneficiatum nominet cum pacto etiam tacite inito, vt nominatus in fauorem nominantis ſuum reſignet beneficium, ſimonia committitur.*

2 *Inſtituens perſonatum eo fine, vt per illud via commutationis aliquod obtineat beneficium, videtur ſimoniacus, nu. 2. attamẽ verè non eſt, nu. 19. niſi interueniat conuentio, nu. 20. & 21. purum tamen ſine dicta ſpe & intentione inſtitueretur, num. 19.*

E

3 *Immemorialis conſuetudo vim priuilegij habet, ita vt per illam inducatur quicquid priuilegio etiam Papa induci poteſt: nec deſinit eſſe talis ex eo, quòd in aliquo reperiatur mutata, ſeu non omnino formaliter ſemper ſeruata, modo æquipollenter & in effectu ſemper fuerit obſeruata. num. 17. & 18.*

3 *Approbans actionem aliquam, cenſetur etiam approbare conditiones, cum quibus ſcit illam exerceri.*

4 *Bona propria alicui vinculo, vel oneri perpetuo, vel temporali, etiamque ſpirituali, vel pio, ſine tamẽ alterius præiudicio ſubijcere quilibet poteſt, tam per contractum inter viuos, quam in vltima voluntate, nu. 5 & hoc etiam ſine Epiſcopi auctoritate, num. 4. non tamen erit beneficium Eccleſiaſticum, etiamſi ſit cum onere, vt ſolis aſsignetur clericis miſſantibus, num. 6. & 7. vel cum onere dicendi Miſſas aliquas. num. 13.*

F

6 *Beneficium eccleſiaſticum non poteſt erigi ſine auctoritate Eccleſiaſtica, ſine qua nihil, quod ſit ſacrum aut religioſum, effici poteſt: vnde opera erecta priuata auctoritate etiamſi appellentur capellaniæ, & ad illa ſoli ſacrifici poſſint deputari, non ſunt beneficia, nu. 7. & hoc etiamſi ſit impoſitum onus dicendi certas Miſſas. num. 13.*

8 *Beneficium eccleſiaſticum, attento ſolo iure communi, non poteſt etiam accedente Epiſcopi auctoritate inſtitui, niſi ſit perpetuum, & à ſolo Superiore Eccleſiaſtico conferendum, & talis conditionis, quod ab habente non poſsit ſine Epiſcopi licentia renunciari, & num. 16. at priuilegio Papæ, qui ſuper humanum ius eſt, immo & immemoriali conſuetudine, quæ vim priuilegij Pontificij habet, poteſt. num 10. 11. & 17.*

9 *Penſionem alicui ſuper beneficio ad vitam illius reſeruationi conſentientis duraturam dumtaxat reſeruat Epiſcopus: at quæ reſeruatur à Papa durat ad vitam penſionarij.*

10 *Laicis poteſt priuilegio Papæ competere facultas beneficia conferendi, vt pluribus conceſſum legitur: immo & conſuetudine immemoriali, quæ vim habet priuilegij, ſeu priuilegio Papæ comparatur. num. 17.*

14 *Beneficia ſine dote conſiſtere nequeunt: vnde beneficia, quæ vocari ſolebant de pertica, nullos habentia redditus, nulliuſque valoris, non ſunt propriè beneficia, cùm eis non competat deſcriptio beneficij, quæ habet quod ſit ius percipiendi aliquos redditus eccleſiaſticos. num 17. & 18.*

17 *Permutatio etſi iure communi non poſsit ſic fieri, videlicet, vt tu reſignes tuum beneficium in manibus ordinarij mihi conferendum, & ego tibi auctoritate priuata dem meum beneficium perſonale, conſuetudine tamen immemoriali potuit hoc, ſicut & priuilegio, cuius vim obtinet, præſcribi.*

17 *Interrupta etſi cenſeatur immemorialis conſuetudo, ſi in aliquo reperiatur quandoque mutata, hoc tamen fallit, quando eadem ſaltem æquipollenter & in effectu, licet non omnino formaliter, ſemper fuit continuata. num. 18.*

20 *Beneficium fundari non poteſt cum pacto, vt alter ſuum beneficium permutet cum iſto, poſtquam fuerit erectum, & ſibi collatum: at ſub hac ſpe, modo ceſſet pactum, poteſt. num. 20. & 21.*

CONSILIVM VIII.

IN Prouincia Tarraconenſi reperiuntur quædam beneficia à iure communi, & ab alijs beneficiis, quæ in reliquis mundi prouinciis inſtituuntur, omnino diſcrepãtia, & aliena, quæ beneficia, perſonatus, ſeu beneficia perſonalia vulgò appellantur, & à Concilio prouinciali Tarraconenſi, [a] fuerunt approbata. Verum quia in dicto c. nulla fit mẽtio ſpecialis de vſu ipſorum, ſed tãtùm quòd poſſint reſignari, & permutari, operæpretiũ viſum eſt referre, qualiter ipſorum vſus ſe habuerit, & ad præſens ſe habeat.

a De inſtitutionib. cap. 6.

D Sciendum igitur eſt, quòd vbi verbi gratia N. clericus deſiderabat obtinere beneficium Eccleſiaſticum, quod B. poſsidebat, ſub pacto expreſſo de dando ipſi B. vnum perſonale beneficium valoris annui decem ducatorum, vel vltra, illud inſtituebat, decreto ordinarij interueniẽte, ſed in inſtitutione nullum verbum fiebat de intẽtione, propter quam fundabatur perſonatus, ſed tantùm dicebatur, quod attendens quod erat melius commutare mundana cũ cæleſtibus, N. inſtituebat illud perſonale beneficium: cuius quidem redditus à principio iam applicabãtur alicui cauſæ piæ, & ſæpenumero propter pactũ expreſſum alicui beneficio, etiam patronatus laicorum, ſeu ad certam piam cauſam, de quo pacto nulla mentio in applicatione fiebat. E Quo perſonali beneficio fundato ad vnam ſeu plures vitas, N. qui fundauerat nominabat ad illud B. clericũ ſimpliciter, & abſque eo, quòd exprimeretur, quòd nominabat in recompenſam: qui quidem B. ante Concilium Tridentinum ex cauſa permutationis cum beneficio vulgariter dicto de pertica reſignabat in fauorem N. beneficium Eccleſiaſticum, quod poſsidebat: ſed poſt Cõcilium Tridentinum B. ſimpliciter beneficium illud Eccleſiaſticum reſignabat in manibus ordinarij, & ordinarius illud conferebat N. quæ quidem prout fiebant non narrabantur ordinariis: ſed certiſsimum eſt, quòd ordinarij, & reliqui omnes clerici, & laici ſciebant hæc ita fieri, prout narrata ſunt, & ita quotidie fit, & obſeruatur paſsim.

F Super quibus omnibus eſt in primis aduertendum, quod huiuſmodi perſonalia beneficia ſeu perſonatus non poterant, nec poſſunt obtineri, niſi per clericos ſæculares, vel regulares, intelligendo per regulares monachos clauſtrales ordinis ſancti Benedicti, & canonicos regulares ſancti Auguſtini, qui officia diſtincta & proprium ſaltem de facto habent: per horum enim profeſsionem, & ſtatus mutationem non vacant huiuſmodi perſonatus: non poſſunt tamen obtineri per regulares mendicantes, ſed vacant per huiuſmodi ſtatus aſſumptionem. Secundò, quòd per pactum expreſſum, fere ſemper qui nominat ad perſonatũ, promittit, quod nominatus poterit nominare alium ad illud perſonale beneficium, & aliquãdo quod ſecundo

nominatus

A nominatus poterit tertiũ nominare, prout ſibi reſeruauit in fundatione inſtitutor tres, vel quatuor vitas, per quod tempus vult, quod duret perſonale beneficium. Tertiò, quòd quamplures perſonatus ex pacto expreſſo applicantur alicui piæ cauſæ, nimirum vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui monaſterio, ſeu beneficio Eccleſiaſtico in augmentum redituũ eius ad voluntatem alterius, qui beneficium Eccleſiaſticum dat in recompẽſam illius perſonalis beneficij, ſeu alicui alteri piæ cauſæ, decreto ordinarij ad hoc interueniente. Quartò, quòd numquam permutantur, nec reſignãtur, niſi per ſimplicem nominationem, quæ fieri poteſt etiam aliquando in mortis articulo, quæ nominatio nullam requirit poſtmodum colla- B tionem, nec inſtitutionem ordinarij, ſed ſolùm fit coram notario, & teſtibus. Ex quibus poſſet inferri, quòd Concilium prouinciale vbi approbauit, quòd poſſent reſignari, & permutari, intellexit, prout ipſa reſignantur, vel permutantur per ſimplicem nominationem, non quod intellexerit, quod permutentur prout ſolent reliqua beneficia eccleſiaſtica: nam hoc eſſet directè contra mentem inſtitutoris illorum: quia ſemper, ſi fundator hoc vult, reſeruat ſibi, quod ad ſimplicem nominationem ſuam, vel alterius nominati, detur illud beneficiũ perſonale. Quinto, quod nulli perſonatus ſunt perpetui, quia à principio applicari debent certæ piæ cauſæ poſt illud tempus, ad quod ſunt inſtituti. Sextò, quòd vacant per contractum matrimonij, C quia nõ poſſunt obtineri niſi per perſonas eccleſiaſticas, vt habetur in [a] Concilio prouinciali. Septimò, aliquando ſunt perſonatus annui valoris ſex ducatorum, aliquando 100.200. & etiam 400. Octauo, beneficium de pertica appellatur beneficium eccleſiaſticum perpetuum nullius valoris, quod ſemper vacat in manib⁹ ordinarij. Nono, inſtituenti perſonatum in recompẽſam nominationis conferebatur beneficium nominati ad perſonatum, etiam aliquando aſſignato eidem nominatu commodo nonnullorum redituum annualium addictorum ad aliquod beneficium perpetuum, reſeruato tamẽ nominanti iure inſtituẽdi ex dictis reditibus quoddã perſonale beneficium.

a D. ca. 6.

D Quæ omnia ea maxime de cauſa ſunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini: nam à principio illi redditus, qui ad tempus inſtituũtur pro perſonali beneficio, applicantur alicui piæ cauſæ, ſeu beneficio Eccleſiaſtico, ita quod efficiũtur reditus Eccleſiaſtici, vel pij.

Et eſt maximi momenti immemorabilis cõſuetudo, de qua teſtimoniũ reddit Concilium prouinciale, quod confirmat huiuſmodi perſonalia beneficia, veriſimile eſt enim, quod illa immemorabilis cõſuetudo ita militat circa vſum perſonaliũ beneficiorũ, ſeu perſonatuũ, atque circa ipſa perſonalia beneficia, ſeu fundationes eorũ: & qui ſint cõſuetudinis immemorabilis effect⁹, nemo eſt qui neſciat.

E Sed pro maiori omnium elucidatione ponitur hic tenor conſtitutionis prouincialis, quæ habetur lib. 3. [b]

b Tit. 5. ca. 7. de inſtitutio.

Licet perſonatus, ſiue perſonalia beneficia ideo nuncupata ſint, quòd non vt in perpetuum beneficia remanerent, ſed ad vitam aliquarum perſonarum eccleſiaſticarum dumtaxat inſtituerentur, & poſtea eorũ reditus in alios pios vſus applicarentur: & ab immemorabili tempore in hac noſtra Tarraconenſi prouincia erigi & inſtitui conſueuerint, cùm ea in diuini cultus augmentum tendant, & Chriſti fidelium pias voluntates ampliari, nõ autem reſtringi conueniat: inſtitutiones eorumdem adiuuari oportere cẽſuimus. Verùm cum nonnumquam in dictorum perſonatuum, ſeu perſonalium beneficiorum fundatione plurimæ fraudes, & ſæpe non ſine ſimoniaca labe (quod vehementer dolemus) commiſſa fuerint: vt huiuſmodi F *fraudibus, quãtum à nobis fieri poſſit, occurratur, ſacri approbatione Cõcilij ſtatuimus, vt nullus perſonatus, ſeu perſonale beneficium, ſine auctoritate, & decreto Epiſcopi ſeu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum & auctoritatem ſuam in fundatione interponere non poſſint, niſi dos aſſignata in cenſualibus, vel alijs reditibus perpetuis conſiſtat. Ea verò dos, ſiue ij reditus non ſuper bonis dotantis, vel eius qui patronus efficitur ex cenſuali, vel alio nouo contractu fundentur, ſed ſint alij veri reditus in locis tutis & firmis conſiſtentes ab eiſdem ordinarijs cunctis approbãdi, ita vt prius pecunia rectè collata ſint, quàm decretũ interponatur, nec dos in ſola pecunia numerata conſiſtat, aut in prædijs, vel domibus inutilibus, aliiſve rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, niſi ea perpetuò fructuoſa eſſe veriſimiliter poſſint. Quod ſi permittatur in fundatione,*

A *vt in alia opera pia reditus ſupradicti collocentur poſt primam, vel ſecũdam, vel vlteriorem perſonæ obitum, quæ beneficium obtinebit (nolumus enim vt poſt earumdẽ reſignationem, aut aliam vacationem id fieri permittatur) in ipſa erectione, ſeu fundatione declarentur ſpecies piorum operum, & cum caſus euenerit in ea pia opera illi reditus diſtribuantur, & vt horum omnium & ſingulorum nihil vmquam poſſit celari in libro ſpeciali, tam perſonatuum erectiones, & dotationes, quàm collationes, & inſtitutiones, necnon in libro piarum cauſarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus inſtituta d[illegible] rebãtur. Maximam quoque curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut aliqua ſimoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut inſtitutione, aut etiã* B *in permutatione dictorum perſonatuum, ſiue perſonalium beneficiorum interueniat, eáque prohibere, ac punire ſeueritate canonica procurent: quod non ſolùm in futura, ſed etiam in præterita crimina iure communi prohibita locum habere declaramus.*

1 VISIS omnibus ſupradictis dubijs ad me tranſmiſſis, dico quod contra prædictum vſum videtur facere primò, quòd eſt ſimoniacus, argumento cap. *quam pio*, [a] & ca. fin. [b] quatenus conueniunt expreſsè vel tacitè inſtituens perſonatum, & habens beneficium, vt hic relinquat beneficium, quo nominetur ab illo ad perſonatum: & quatenus habens beneficium renunciat illud in manibus ordinarij cum pacto tacito vel expreſſo, vt conferat illud nominanti: & quatenus ordinarius confert illud nomi- C nanti virtute duarum præcedentium pactionum: immo quatenus nominaturus inſtituit perſonatum eo fine, vt verè, vel æquipollenter commutet illud pro beneficio nominati: & conſuetudo mala & ſimoniaca, quæ eſt contra legem diuinam, eſt inualida, & nullius effectus. [c]

a 1. q. 2.
b De pact.

2 Secundo facit prædicta conſtitutio prouincialis. Primo quidem, quatenus ægrè probat inſtitutionem prædictorum perſonatuum: adeo quidem, quòd multis cõditionibus reſtringit modũ, quo illa fieri debeant. Deinde, quia dixit multas fraudes ſolere in huiuſmodi inſtitutionibus interuenire, immo & multas ſimonias, quas non ſolum non laudat, ſed reprobat. Tertiò, quia grauiſſimè hortatur D ordinarios, vt curent, ne quis dolus, aut fraus, vel aliqua ſimoniaca pactio in erectione, aut fundatione, vel in collatione, aut inſtitutione, aut permutatione dictorum perſonatuum interueniat. Quartò, quatenus etiam iniũgit eiſdem, vt prohibeant, & ſeuerè puniant prædictas fraudes, & ſimoniacas pactiones. Quintò, quatenus iubet vt non ſolùm futura, ſed etiam præterita, circa hoc peccata puniãtur, nõ obſcurè ſignificans illa eſſe adeo intolerabilia, vt nullo vſu, neque conſuetudine iuſtificari potuerint.

c Cap. mala & c. quæ contra mores. 8. diſt. & ſpecialiter in ca. non ſatis ca. fin. 5. & ca. latores. de ſimon.

3 Pro vſu verò prædicto facit primò, quòd conſuetudo immemorialis videtur hoc approbare, & quod illa habet vim priuilegij, [d] ita quod quicquid induci poteſt priuilegio, induci poſſit tali conſuetudine, per ea quæ tradunt E Panormitanus & Felinus, [e] & iterum Felinus, [f] & Decius in conſ. 171. poſt Panormitanum, [g] & alij alibi. At priuilegio Papæ poſſet induci talis vſus: ergo etiam prædicta conſuetudine poteſt ille iuſtificari.

d Cap. ſuper quibuſdam §. præterea. de verb. ſign. leg. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſti.
e Nu. 6. & 9. in c. cum contingat. de foro compet. & in ca. accedentes. ... de præſcrip.
f In eadẽ rubr. nu. 8. & in capit. conſtitutus. ... & in c. de hoc. de ſimo.

Secundò facit conſtitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationẽ prædictorũ perſonatuum, & beneficiorũ perſonalium, quæ quia facta eſt à ſciẽtibus prædictum vſum, videtur intelligenda de permutatione illa tacita, qua inſtituens perſonatum tacitè commutat illum cum beneficio eius, quem ad perſonatum nominat.

Tertiò, quòd huiuſmodi perſonatus inſtituuntur & eriguntur auctoritate Epiſcopi, & ita dicuntur fieri religioſa, & ſpiritualia, argument. cap. ad hæc. de relig. dom. F & ita beneficia eccleſiaſtica.

4 Pro reſolutione huius difficultatis, quæ profectò maxima eſt, dico ſequentia. Primò, quòd deputatio, vinctio, ſeu vinculatio bonorum aliquorũ immobilium, ſiue mobilium, vt maneant vincta, & perueniant ad nominandum per deputationem, & nominandus per nominatum ab eo poſt vnã vel plures vitas, & poſtea cedant alicui operi pio in ſe, eſt iuſta & ſancta, etiã ſine auctoritate Epiſcopi facta & prædictus perſonatus ante prædictam conſtitutionem erat talis. Tum quia quilibet poteſt ad ſuũ libitum re ſua vti. [h] Tum quia in traditione ſuæ rei quilibet poteſt modũ à legibus non improbatum apponere. [i] At deputare & vincire, vt prædictũ eſt, aliqua bona, nulla lege naturali,

h L. in re mandata. C. mandati & in l. ſed & ſi § 3. ſi ſalua. ff. de petit. hæred.
i Ca. verum cum gloſ. de ſandi. appoſ. in traditione ... C. At poſt

neque

A neque diuina neque humana, modo ſine alterius iuris præiudicio fiat, improbatur.

5 Secundò, ex hoc ſequi, quòd prædicta deputatio, ſiue vinctio, & vinculatio non incipit eſſe iuſta ob conſtitutionem prædictam Prouincialem, nec ob vllam conſuetudinem memorialem vel immemorialem: quia ſine vllo tali munimine ipſa per ſe erat iuſta, & laudabilis. Tũ per prædictam irrefragabilem rationem. Tum quia vbique gentium relinqui poſſunt, & frequenter relinquuntur in Regnis Caſtellæ & Nauarræ fideicommiſſa aliquorũ bonorum aliquibus, ita vt poſt vitam eorum cedãt quibuſdam aliis, & poſt eorum vitam cedant pauperibus, vel fabricæ alicuius Eccleſiæ: & non eſt dubium, quod teſtatores B poſſent dare prioribus fideicommiſſariis facultatẽ nominandi ſecundos. Nec eſt dubium, quod qua ratione poteſt hoc facere teſtator in vltima voluntate, poteſt etiam donator facere inter viuos: quin & quotidie fit in Luſitania in cõtractibus emphyteuticis, quibus datur ab Eccleſiis emphyteuſis ad tres vitas, quarum prima poſsit nominare ſecundam, & ſecunda tertiam, quibus finitis redit ipſa emphyteuſis cum melioramentis ad Eccleſiã, vnde manarat.

6 Tertiò huiuſmodi deputatio, & vinctio, ſeu vinculatio ſi fiat ſine Epiſcopi auctoritate, non eſt beneficiũ eccleſiaſticum, ſed temporale quoddam bonum piis operibus ſub aliqua conditione vel modo dicatum, vinctum, C ſiue (vt vulgus ait) vinculatum, etiam ſi adderetur in deputatione, quod non poſſent nominari niſi Eccleſiaſticæ perſonæ, nec poſſent teneri à coniugatis.

7 Tum quia beneficium Eccleſiaſticum ſpirituale non poteſt conſtitui ſine auctoritate Eccleſiaſtica, ſine qua nihil poteſt dici ſacrum, ſiue religioſum iure canonico, d. ca. ad hæc. de relig. domib. & beneficium eſt ius ſpirituale,[a] ſiue ſpiritualibus annexũ conſequenter ſecundũ S. Thomam receptum,[b] etiam ſi deputator vocaret illa bona ſic deputata & iniuncta perſonatum, vel beneficium perſonale, immo nec ſi appellaret clericatum, vel beneficium perſonale clericale, eo quòd non poſſint ad illa nominari niſi clerici, neque poſſint teneri niſi ab Eccleſiaſticis, ne- D que ſi eiuſmodi deputationem appellaret inſtitutionem: quia huiuſmodi nominatio ſine auctoritate Epiſcopi facta nihil prodeſt, quò verè ſit ſpirituale beneficium, vt palam eſt. Tum quia multa ſunt munera & ſtipẽdia clericalia temporalia, quæ nõ poſſunt teneri niſi à clericis, immo & multæ capellaniæ, quæ non poſſunt teneri niſi à ſacrificis, quæ tamen non ſunt beneficia ſpiritualia, quia non ſunt perpetua, qualia ſunt omnia beneficia Eccleſiaſtica.[c]

8 Quartò, quod huiuſmodi inſtitutio, etiam decreto & auctoritate Epiſcopi accedente facta, non poteſt dici beneficium Eccleſiaſticum ſolo iure communi attẽto. Tum quia nõ eſt perpetuum, ita quod illud debeat teneri à no- E minato eius vita durante, & quod nõ poſsit renunciari ſine auctoritate Superioris, quod requiritur ad hoc, vt ſit beneficium Eccleſiaſticum.[d] Tũ quia multa ſtipendia inſtituuntur in Eccleſiis auctoritate Epiſcoporũ ad docendum, canendum, vel ad alia miniſteria exercenda per ſolos clericos, quę ob hoc nõ ſunt beneficia, licet ſint miniſteria clericalia, quæ conferuntur ad tempus, & relinquuntur ſine Superioris auctoritate, quę palã eſt nõ eſſe beneficia.

9 Tum quod penſio, quæ ſuper fructibus beneficiorum de more conſtituitur renunciantibus, vel aliis, tum ab ordinariis ad vitam illius impoſitioni conſentientis, tum etiam à Papa ad vitam eius, cui conſtituitur, etiam cũ clauſula transferendi, non eſt vere beneficium eccleſiaſticum, F vt tenent omnes contra Andream Siculũ[e] per illius contextum & per cap. *quamuis*.[f] vbi idem annotauit Dominicus receptus & late tradimus poſt alios in rub.[g] & certum eſt quod huiuſmodi penſio magis approximat ad naturam beneficii ſpiritualis, quàm prædicti perſonatus, & beneficia perſonalia.

10 Quintò, quod ſi præfata cõſuetudo immemorialis, de qua teſtatur conſtitutio prouincialis, expreſsè determinaret, aut neceſſario tacitè pręſupponeret, quod pręfati perſonatus ſint beneficia ſpiritualia, eſſent talia, quia ſi Papa id expreſsè ordinaret, vel neceſſariò tacitè id in ſua ordinatione præſupponeret, eſſent beneficia ſpiritualia: quia cum iure humano tantùm beneficia ſpiritualia debeant eſſe perpetua, & teneri perpetuo à collatario, ita quod nõ poſsint renunciari niſi de Superioris licentia, neque conferri niſi à Superiore Eccleſiaſtico, poſſet Papa id mutare. Tum per prædictã gloſſam adiuncto dicto cap. *ſi gratioſè*.[a] Tum quod eſt ſupra omne ius humanum.[b] Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præſentandi ad beneficia, quæ fundarent,[c] & poteſt concedere gratioſè contra ius commune, vt ea conferant, immo & alia quæ non fundarent, vt conceſsit Regi Apuliæ, iuxta gloſſam,[d] Regi Galliæ,[e] & aliis Regibus, iuxta aliam gloſſam,[f] & id quod Papa poteſt ſtatuere, poteſt etiam induci conſuetudine immemoriali, quæ habet, vt ſupra dictum eſt, vim priuilegii.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta conſuetudo & præfata conſtitutio etſi expreſsè non dicant illos perſonatus eſſe beneficia ſpiritualia, tacitè tamẽ videntur præſupponere illud, facit primo, quod Concilium Prouinciale ſignificant conſuetudinem immemorialem operatam fuiſſe, induxiſſe, vel effeciſſe aliquid in hoc vltra ius commune: at non videtur dari poſſe aliud, quòd operata fuerit, quàm hoc: nam iure communi præfati perſonatus, & eorum inſtitutio in ſe erant licita, & iuridica quo ad alia, puta quòd eſſent opera valida iuſtè inſtituta, & non indigebant quo ad hoc alio munimine, quàm iure communi, vt probatum eſt ſupra: ergo prędicta conſuetudo & conſtitutio ſignificant, quòd conſuetudine immemoriali introductum & effectum ſit, vt ii perſonatus eſſent beneficia ſpiritualia ad tempus aliquod tantùm duratura, & quæ conferri poſsint ab inſtitutoribus etiam priuatis, & à collatariis, & nominatis etiam priuatis, etiam ſolo verbo, vel inſtrumento notarii, modo auctoritas Epiſcopi in id accederet, cui acceſſuræ dedit nouam formam præfata conſtitutio.

12 Secundo, quod conſtitutio & conſuetudo præfatæ, quæ appellant illos perſonatus beneficia perſonalia, & quod eo dicuntur perſonalia, quod non ſunt perpetua, ſed finiuntur finitis aliquot perſonis Eccleſiaſticis, ſignificãt, quod hi perſonatus ita ſunt beneficia, ac alia Eccleſiaſtica, niſi qua parte hæc ſunt temporalia, & alia perpetua. Tertiò, quòd prædicta conſtitutio habet præfatos perſonatus particulariter ſolere inſtitui in prouincia Tarraconenſi & quod in aliis, vbi non eſt talis conſuetudo, nec ſolẽt, nec poſſent inſtitui. At certum eſt quod etiam in aliis locis per viam fideicommiſsi, vel capellaniæ, vel donationis certis vinculis aſtrictæ, poſſunt & ſolent fieri ſimiles fundationes à teſtatoribus, & donatoribus, ita quod poſsint appellari beneficia in genere, prout beneficium definitur ab Huberto,[g] dicente, quod eſt beneuola actio, ſiue beneuolum datum gaudium tribuens accipienti: ergo in prouincia Tarraconenſi ſpecialiter habet conſuetudo, vt præfati perſonatus dicantur & ſint beneficia ſpiritualia ad tempus duratura.

Quarto, quod Concilium vetat, ne poſsint inſtitui, niſi auctoritate Epiſcopi, quã tamen ſupra probatum eſt non eſſe neceſſariam ad hoc, vt illa inſtitutio valeat in ſe, ſicut valeret quoddam fideicommiſſum, vel quoddam donatum, vel quoddam ſtipendium temporale, vel quædam capellania dicendi aliquas Miſſas: ergo ſenſit Epiſcopi auctoritatem requiri ad hoc, vt dicatur beneficium ſpirituale.

14 Quinto, quod Concilium appellat dotem bona, in quibus fundantur: per quod ſignificat eſſe ſpiritualia beneficia, quæ ſine dotibus conſiſtere nequeunt,[b] & quod præcipit dotem conſtitui non in quibuſcumque bonis, ſed in à ſe nominatis: cùm tamen ad hoc quod ſint beneficia, ſeu bona bene data non ſpiritualia, in quibuſcumque poſsint conſtitui, vt palam eſt.

15 Sexto, quod Concilium præſupponit in huiuſmodi perſonatuum inſtitutione ſolere interuenire ſimoniam, quæ tamen non poteſt interuenire, niſi eſſent ſpiritualia: nõ enim eſſet ſimonia alicui dare pecuniam, vt relinqueret aliquod fideicommiſſum, vel donaret aliquod donatium grande illi, vel illi, etiam cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam dicendi aliquas Miſſas: quia nõ datur aliquid temporale pro ſpirituali, nec contra: ergo ſignificat hos perſonatus eſſe ſpiritualia beneficia, in quibus com-

mitteretur

a Ca. dilecto. de prebend.
b 1. 2. q. 100. art. 4.
c Ca præcepta 25. diſt. & cap. ſanctorũ. 70 di. & gloſ. recep. in ca. ſi gratioſe. de reſcrip. lib. 6.
d Ca. admonet & capit quod in dubiis de renũ.
e In c. ad audientiam. 2. de reſcrip.
f 1. de preb. li. 6.
g De preb.

a De reſcr. li. 6.
b Ca. cuncta per mũdum. 9. q. 3 & ca. propoſuit. de conceſ. preb.
c Toto tit. de iure patr.
d 16. qu. 7. in ſum.
e Ca. dilecti. 3. de preb. ca. generale. de elect. li. 6. gloſ. c. ſuperorum. diſt. 10.
f In §. hinc ol. tiam. 17. diſt.
g In tit. quæ fit prima cauſa benefic. amitt. in vſib. feud.
a
b Cap. nemo. de conſec. diſ. 1. cap. ſi quis obiecerit. 1. q. 3.

mitteretur ſimonia, ſi daretur aliqua pecunia inſtitutori, vt eum perſonatus fuerit inſtitutus, conferatur ei, vel nominetur ad illum, vt habetur in ca. *tua.*[a] vbi probatur, eum qui dat bona ſua Eccleſiæ eo pacto, vt præbenda ex eis erepta præbeatur ſibi, admittere ſimoniam. Septimo prædictum Concilium ſignificat poſſe huiuſmodi perſonatus vacare per reſignationẽ, & alio modo, ita vt ad nulla opera pia obligarentur hi, qui eos poſtea acciperent: puta ſi à principio ita inſtituerentur, vt vnus, alter, vel tertius eos tenere poſſint, nulla à principio facta ſpecificatione alicuius operis pij, cui applicarẽtur bona poſt ſintras perſonas nominatas; quo caſu videtur Concilium ſignificare, quòd poſſet ordinarius illos ita vacantes cõferre cui vellet, vt manerent beneficia ſpiritualia perpetua, & conſequenter à principio erant ſpiritualia, cum temporale non poſſit fieri ſpirituale, niſi ſpirituali auctoritate accedente, iuxta dictum cap. *ad hæc*,[b] qualis in hoc caſu non accedit poſt vacationẽ: quæ maxima & profunda declaratio præfatę conſtitutionis eſt. Octauo, quod prædictũ Concilium ſeriò præſupponit poſſe prædictos perſonatus permutari, ſiue commutari, quod nullius momenti eſſet, ſi non eſſent ſpiritualia beneficia, cùm palam ſit tẽporaria commutari poſſe: & ideo vt id aliquid operetur, intelligendum eſt, quòd ſunt beneficia ſpiritualia. Nonò, quòd vacant per contractum matrimonium, vt in informatione facti præſupponitur, & non vacarent, niſi eſſent ſpiritualia beneficia, c. *quod a te.*[c] quatenus habet beneficiarium in minoribus cõſtitutum cõtrahendo matrimoniũ perdere quidem beneficium, ſed nõ alia bona, quæ dederat Eccleſiæ. Decimo, quod non poſſunt nominari ad illos niſi clerici: quod eſt magnũ ſignũ præſumendi eſſe beneficia Eccleſiaſtica.

16 Septimo principaliter dico, quod pro cõtraria parte quod prædicti perſonatus nõ ſint nec debeant dici beneficia ſpiritualia, facit primò, quod nõ ſunt perpetui, qualia eſſe & dici debere beneficia Eccleſiaſtica ſupra probatũ eſt. Secundo, quod non cõferuntur à ſuperioribus Eccleſiaſticis, vt deberent conferri, ſi eſſent ſpiritualia beneficia, ſupra probatum eſt. Tertio, quod omne beneficium ſpirituale eſt ſæculare, aut regulare, iuxta notata in ca. *poſſeſſores*,[d] & prædicti perſonatus non videntur eſſe ſæculares: quia ſi eos tenentes fiant canonici regulares non mendicantes, nõ videntur vacare, vt in informatione facti ſignificatur: nec ſunt regulares, quia conferuntur ſæcularibus. ergo non ſunt beneficia Eccleſiaſtica. Quartò, quòd non permutantur cum beneficiis Eccleſiaſticis, cum tamen poſſent permutari, ſi eſſent talia.[e] Quintò, quòd ſi eſſent beneficia, tenerentur recitare Horas canonicas qui eos haberent: quia omnes beneficiati tenentur ad eas.[f]

17 Octauò principaliter dico, quòd ad hæc argumenta reſponderi poteſt. Ad primum quidem cõcedendo, quòd omnia beneficia ſpiritualia iure communi attento debent eſſe perpetua, ſed quòd priuilegio Papæ fieri poteſt, vt aliqua ſint temporaria,[g] & cõſequenter conſuetudine immemoriali, quæ habet vim priuilegij, vt ſupra dictũ eſt, id induci poteſt, quod in noſtro caſu facit. Ad ſecundũ idem reſpõdetur, quod ad primum, nempe priuilegio Papę ceſſante conferenda eſſe beneficia à Superiori ſpirituali, per illud tamen fieri poſſe, vt à priuato etiam laico per ſupradicta conferantur. Ad tertium cõcedo quidem iure communi omnia beneficia eſſe regularia ad hunc effectum, vt ſæcularia ſæcularibus, regularia regularibus conferantur: ſed priuilegio Papæ fieri poſſe, vt vnum & idem beneficium ſit regulare, & ſęculare, ad hunc effectum, quod conferri poſſit tam ſæculari, quàm regulari, & contra: quia illud eſt iure humano inductum, & ideo etiam cõſuetudine immemoriali, quæ priuilegio Papæ comparatur, vt prędictum eſt, tolli poteſt. Ad quartum concedo, quòd nõ permutẽtur cum beneficiis eo modo, quo iure communi alia beneficia permutantur, puta renunciando illa in manibus Superiorum, & accipiendo eadem per nouam eorum collationem, iuxta notata in d. c. *cum olim*,[h] nego tamen, quod non permutentur modo ſpeciali inducto per prædictam conſuetudinem immemorialem, videlicet, quod habens beneficium reſignet illud in manibus ordinarij, qui conferat illud habenti perſonatum per poteſtatem nominãdi ad eum, & quod ille nominet ad perſonatũ illum, qui reſignauit beneficium, vt ſibi conferretur. Nec obſtat, quod non poteſt fieri pactũ inter duos, quo alter renunciet beneficio ſuo, vt alteri conferatur, & quòd alter conferat ei aliquid auctoritate ſua: quamuis poſſet renunciari alteri beneficium in manibus Superioris, quo illud per eũ conferatur alteri, qui renunciauit ſuo, vt ſibi conferretur: non inquam hoc obſtat: quia concedimus id ita eſſe in permutatione beneficiorum iure cõmuni & regulari modo erectorum: ſed nos loquimur de permutatione beneficij iure cõmuni & regulariter creati cum beneficio anomalo, & irregulari, & diuerſæ naturæ per priuilegiũ, vel conſuetudinem habentem vim priuilegij creato. Obſtat autẽ grauiſsimè, quod ante Concilium Tridentinum permutatio fiebat cum beneficio perpetuo de per ſe, & ita modo regulari erecto, non autem eo modo, quo nunc fit proximè relato: & conſequenter modus hic permutandi non eſt inductus conſuetudine prædicta immemoriali, & ita non licebit, cum ſit contra ius commune.[a]

18 Sed reſponderi poteſt, quod illa beneficia de natura ſua non erant verè beneficia ſpiritualia, quippe quibus nõ conueniebat definitio beneficij ſpiritualis, videlicet, *Ius percipiendi aliquos fructus, ſiue reditus eccleſiaſticos*: quę colligũtur ex Ancharano[b] & Calderino & Felino[c] quos & alios late referimus in rub.[d] non inquã conuenit eis, cùm nullos reditus haberẽt, & nullius eſſent valoris, vt ponitur in facto: atque ideo ſublata fuerunt per Concilium: & conſequenter in effectu permutatio fiebat, ſicut hodie fit: & ita cõſuetudo hęc, etſi non omnino formaliter ſeruata ſit, tamen æquiualenter, & in effectu ſeruata eſt à tẽpore immemoriali, quod ſufficit, cum de æquipollentibus idẽ iudicetur.[e] Ad quintũ concedo, eos qui tenuerunt illos perſonatus, teneri ad recitãdas Horas canonicas: & quamuis forte probari poſſit aliquos eas non recitaſſe, arbitror tamen etiã probari poſſe, quod omnes cõmuniter recitauerunt: quia nemo poteſt nominari, niſi ſit clericus: & communiter nominãtur, qui ratione beneficij, vel ordinis ſuſcepti, vel mox ſuſcipiẽdi tenentur ad recitationẽ illarum.

19 Ex quibus infertur primò, prædictos perſonatus non ſolum poſſe inſtitui in finem quærendi aliquod beneficiũ alterius per viam renunciationis eius ob ſpem habendi in recompenſationem illum perſonatum, ſed etiã & melius, & purius in finem, vt teneantur ab ipſo inſtitutore, vel à nominãdo ab eo primo loco, vel alio vlteriori. Tũ quòd, vt in facto proponitur, in inſtitutione & creatione illorũ ſolùm dicitur, quod inſtituit illos inſtitutor, vt mundana cum cæleſtibus commutet. Tum quod licet illa intentio intra ſolam mentem retenta non inficiat actum, vt mox dicam: purior tamen erit, ſi abſque illa fiat: quia finis eſt purior & cæleſtior, & quo melior eſt finis cæteris paribus, melior eſt actus, ex doctrina S. Thomæ.[f]

20 Secundo infertur, quòd licet inſtitutio talis perſonatus facta intentione ſola mentali quęrendi aliquod beneficium per permutationem ſupradicto modo ſpeciali faciendam non reddatur ſimoniaca, immo nec aliàs illicita, argumento cap. *tua.*[g] & gloſſæ cap. *ordinationum.*[h] & clarius D. Antoninus[i] quem refero refellẽdo Panormitanum, & Decium in Manu. confeſſ.[k] inſtitutio tamẽ perſonatus facta præmiſſo pacto cum aliquo beneficiario, quod ille renũciabit beneficio ſuo, vt detur inſtitutori perſonatus, & quod inſtitutor poſtea nominabit eum ad perſonatum, eſt ſimoniaca, quia eſt pactio & conuentio ſuper beneficiis nec iure cõmuni, nec ſpeciali probata. Quod enim ſit cõuentio ſuper beneficiis ſpiritualibus, patet: quia tam perſonatus, quam aliud beneficium pro eo habendũ ſunt beneficia ſpiritualia per ſextum dictum. Quod autẽ illa conuentio non probetur iure cõmuni, palàm eſt: quod autem non probetur etiã iure ſpeciali prouinciæ Tarraconenſis probatur. Tum quod cõſtitutio eius reprobat ſimoniacas fraudes & pactiones, quæ in inſtitutionibus perſonatuum fiunt. Tum quod licet conſuetudo immemorialis habeat, vt talis perſonatus inſtitui poſſit, & quod inſtituẽs illum poſſit quærere aliud beneficium Eccleſiaſticum per permutationem ſpeciali & priuilegiato modo factã: non tamen habet, quòd poſſit paciſci cũ alio beneficiario, vt renunciet ei ſuum beneficiũ pro perſonatu ab ipſo fundando, vel inſtituendo: & ita non licet, ſicut nec liceret alicui

paciſci,

a De ſim.
b De religio. domib.
c De cleric. coniug.
d De reb. eccle. non alien. c. cum ſingula. de preb. li. 6.
e Ca. cũ olim. de rer. permut. & ca. 1. eod. tit. lib. 6.
f Cap. fin. 91. diſt.
g D. c. ſi gratioſe vel ſig. de reſcri. li. 6.
h Ex ca. cum vniuerſorũ. de rer. permut. & ca. 1. eod. tit. lib. 6.

a L. quod autem ff. de legib.
b In cap. 1. de reg. iur. lib. 6.
c In ca. poſtulaſti de reſcr.
d De pręb.
e L. fin. ff. mãdat. & c. licet ex quadam. de teſtib.
f 1. 2. q. 7. art. fin. & q. 18. art. 4. & 7.
g De ſimo.
h 1 q. 2.
i 2 par. tit. 1. ca. 5. § 11.
k Cap. 23. d. nu. 101.

pacisci cũ habente aliquod beneficium, quòd ipſe fundabit vnum beneficium perpetuum auctoritate Epiſcopi tanti reditus, & quod poſt fundatum illud, & legitimè erectum permutabit cum ad illud, per d.c. *tua*,[a] & per d.c. *quam pro*,[b] immo neque quod poſtquam fundauerit, & ei collatum fuerit, permutabit cum illo, per eadem.

a De ſimon. b 1.q.2. & c. fin. de pact.

21 Tertio, quod ad damnandas ſimoniæ conuentiones circa permutationes prædictorum perſonatuum cum alijs beneficiis faciendas, ſeruari debent regulæ, quas ſeruamus ad damnandas ſimoniachas conuentiones ſuper permutatione aliorum beneficiorũ iure cõmuni conſtitutas, exceptis his, quę cõſuetudo illa immemorialis permittit, videlicet, quod perſonatus dabuntur renunciantibus beneficia auctoritate priuata per ſolam nominationem ſine alia ſuperioris auctoritate: quia de ſimilibus idem eſt iudicandum.[c]

c L. a. illud ff ad l. Aquil. c. dudum. 2. de elect.

Quarto, quod narratio facti nihil obſtat proximo corollario præcedenti: quia licet habeat inſtitutorem huiuſmodi perſonatus ea intentione ſolitum illum inſtituere, vt quæreret aliquod beneficiũ, non tamen habet eum ſolitũ prius paciſci cũ alio beneficiario, quòd renũciaret illi ſuũ beneficiũ, & in recõpenſam acciperet perſonatũ tanti valoris, ſi illud nouè inſtitueret: immo habet, quod nil tale in inſtitutione & decreti Epiſcopi appoſitione exprimebatur: & conſuetudo adeo exorbitans à iure cõmuni non eſt extendenda,[d] ſed quatenus fieri poteſt ad concordiam iuris communis reducenda.[e] Et quamuis, vt prædictum eſt,[f] liceat beneficium ſpirituale perpetuum fundare ea intentione intra ſolam mentẽ retenta, vt poſt illud fundatum Epiſcopi auctoritate, & ſibi collatũ permutaret cum beneficio alterius, non tamen liceret illud antea paciſci, per prædicta.

d Cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6 e Arg. c. cum dilectus. de cõſue. & c. cauſam quæ. de reſcrip. f ... eod. ſecundo.

Aduertendum circa prædictos perſonatus eſt, in prouincia Tarraconenſi varia eſſe perſonatuũ genera, pro varietate diœceſum, & ordinariorũ ſivum decretum interpõnentium, tabellionumq́; inſtitutiones ſtipulantiũ. Quidam enim perſonatus nullo modo beneficia ſpiritualia ſunt, ſed pia inſtitutiones ab initio ſuo omnino temporales: alij ſecundum nomen tantùm perſonalia beneficia appellãtur, re vera tamen beneficia perpetua ſunt, & eiuſdem naturę cum alijs perpetuis beneficia: alij continent in ſuis inſtitutionibus, aliquas diſpoſitiones, & conditiones à iure communi, & à cõſtitutionibus prouincialibus, vſuq́; immemoriali prouinciæ Tarraconenſis omnino alienas: alij conferuntur per verã collationem ab ordinario ad præſentationem inſtituentis, ſeu patroni perſonatus, dũ vacant per reſignationem etiam ex cauſa permutationis cũ alijs verè beneficijs perpetuis fienda: alij verò ab ipſiſmet inſtitutoribus, ſeu etiam à poſſidentibus, prout dictum eſt ſupra, conferuntur, dantur, ſeu aſſignantur: & alij tandem ſunt alterius generis. Auctori autẽ nõ fuerunt narrata omnia genera perſonatuum, neque ſuper omnibus fuit conſultus, & idcirco neque eius reſponſio ad omnes perſonatus prouinciæ Tarraconenſis ſe extendere poteſt, ſed ad eos tantum, ſuper quibus informatio fuit ſibi exhibita.

Et quoniam ex prædictis fundamẽtis & radicibus poterit quiuis ingenioſus elicere reſolutionem dubiorum, quæ circa prędictos perſonatus occurrent, finem facio. Salua, &c.

DE CENSIB. EXACTIONIB. ET PROC.

SVMMARIVM.

1 Notarius poteſt accipere iuſtum ſalarium pro decretis & ordinationibus à viſitata, niſi ſit de familia viſitatoris, vel habeat illud ex publico, vel ſtatutum ſeu conſuetudo habeat, vt gratis hoc præſtet.

CONSILIVM I.

AN notarius, ſeu cancellarius Epiſcopi poſſit quidquã accipere ab his, qui viſitantur occaſione decretorũ, & ordinationum in viſitatione factarum?

1 Multa poſſunt adduci pro & cõtra in hac quæſtione: nam c. 1. § & c. *exigit*,[h] prohibent ne viſitator aliquid pręter procurationem accipiat: & Conc. Trid.[i] habet quod viſitatores gratis omnia faciant, & prohibet ne quidquã ipſe vel ſui, vt habet Conc. vel aliquis de familia ſua, vt habet prędictus §. *procurationes*. pręter procurationes accipiant: & gloſſ.[k] habet, quod nec ſcriptor, nec ſigillator, nec alij ſimiles officiales.

Sed pro contraria parte facit, quod lex naturę habet.[l] *Mercenarium dignum eſſe mercede ſua*: & quod licet delegatus Sedis Apoſtolicæ nihil debeat percipere à partibus, notarius tamen recipit iuſtum ſalarium,[a] & licet ordines gratis debeant dari, notario tamen ſoluitur pro ſcriptura, quæ fidẽ facit de collatis ordinibus, ſi non habet ſalarium de publico, ſecũdum Panormitanum, communiter receptum,[b] vel niſi conſuetudo laudabilis habeat, ne quidquam recipiatur, iuxta Conciliũ Tridentinum,[c] & notarij nõ ſolent eſſe de familia viſitatoris, nec famuli eorum, & non tenentur ſeruire gratis viſitatis, nec viſitatoribus.[d] Quare videtur, notarium poſſe accipere iuſtũ ſalarium, ſi nõ eſt de familia viſitatoris, nec habet ſalariũ ex publico, nec cõſuetudo, vel ſtatutũ rationabile prohibet illud ſibi.

g § procurationes. de cenſib. h Eodem tit. lib. 6. i Ca. 3. de reform. ſeſſ. 24. k In verbo officij. l Lucæ 10.

a Cap. ſtatutum § notarium. de reſcr. li. 6. b In c. 1. de ſimon. nu. 5. c Ca. 1. de reform. ſeſſ. 21. d 13. q. 1. ca. 1.

SVMMARIVM.

1 Intellectus cap. exigit. de cenſib. in 6.

1 Viſitatoribus etſi imponatur pœna ſuſpenſionis ipſo iure incurrenda, niſi duplum intra menſem reſtituant, attamen reſtituendo ſimplum illam euitant. immo & ſi poſtquã incurrit, ſimplum reſtituat, poteſt adhuc à ſuſpenſione abſolui. num. 3.

2 Pœnam concuſſionis, quæ vtroque iure eſt quadrupli, minuit cap. exigit. de cenſib. lib. 6. quo ad viſitatores.

4 Remiſſio & ſolutio quo ad ſatisfactionem exæquantur regulariter.

5 Pœna temporaria cap. exigit. de cenſ. de reſtituendo duplum, non reſpicit forum conſcientiæ tantùm, item & debetur parti: vnde eam non poteſt remittere ſacra Pœnitentiaria officium, cui conceditur, vt remittat pœnas Eccleſiaſticas.

CONSILIVM II.

VTrum pœna ſtatuta in cap. *exigit*,[e] renouata in Concilio Tridentino,[f] qua viſitatores ipſo iure ſuſpenduntur, ſi non reſtituant intra menſem duplum eius, quod acceperunt, debeatur in foro conſcientiæ, ita quod nõ ſufficiat eis reſtituere acceptum, ad euitãdam pœnam?

e De cenſib. lib. 6. f Seſſ. 24. ca. 3. de reform.

1 Pro parte affirmatiua facit, quòd qui reſtituit tantum ſimplum, non reſtituit duplum, & ita non videtur adimpleta conditio, qua deficiente pœna imponitur, etiam ſi reſtituatur ſimplum.

Pro negatiua facit, quòd pœna illa reſtituendi duplum non videtur poſita ipſo iure pluſquam pœna cõcuſſionis, de qua,[g] in *cap. concuſſionem*,[h] & pœna non debetur in foro conſcientiæ, iuxta gloſſam receptam,[i] & Panormitanum & communem.[k]

2 Circa hoc dico ſequentia. Primum, cap. illud, quatenus punit pœna dupli, potius diminuere pœnam iuris, quàm inducere pœnam: nam pœna concuſſionis eſt quadruplum, tam iure canonico, iuxta cap. *quoniam*,[l] quàm Cæſareo, per l. *fancimus*,[m] tranſcriptam à Gratiano,[n] & præfatum cap. *exigit*, loquitur de concuſſionis crimine, quod committitur, quoties quis ratione officij publici capit male aliquid,[o] & imponit pœnam dupli.

g 1. q. 1. h Et cap. ſeq. i Ca. fraternitatis. 12. q. 2. k In cap. 1. de conſtit. l 18. diſt. m C. ad l. Iuliam repetũ. n In c. ſancimus 1. q. 7. o Le. 1. ff de concuſſione.

Secundum, quòd præfatum cap. inducit pœnam etiam ipſo iure incurrendam, quatenus ſuſpendit ipſo iure viſitatorem concuſſorem.

3 Tertium, quòd huiuſmodi viſitator concuſſor poſſet abſolui à peccato, reſtituto tantum ſimplo, per clementinam,[p] in illis verbis, *A qua, ſcilicet excommunicatione, non poſſint abſolui, donec plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta.* per quæ clarè ſignificatur ſufficere reſtitutionem ſimpli.

p 2. § 1 de hæreti.

Quartum, viſitatorem, qui intra menſem reſtitueret ſimplum, ſiue tantùm, quantùm accepit via concuſſionis, non incurſum iri ſuſpenſionem pœnam, *Turpius eiicitur, quam nõ admittitur hoſpes*.[q] vt difficilius tollitur quæſitum, quàm impediatur quærendum.[r] At abſolui poſſet à ſuſpenſione incurſa, ſi ſolueret ſimplum, vt mox dicam: ergo à fortiori tolleret incurrendam.

q Ca. quemadmodum de iureiuran. r Le. ſeruus. C. de pact.

Quintum, quod à præfata ſuſpenſione incurſa poſſet abſolui, reſtituto ſimplo, argumento præfatæ clementinæ,[s] iuxta gloſſam,[t] quatenus habet, officialem Inquiſitionis aliquid per concuſſionem quærentem incurrere quidem pœnam quadrupli præter excommunicationem, ſed abſolui poſſe ab ea reſtituto ſimplo, & ita pœna non ſoluta. per quem textum & gloſſam probatur, non ſolùm quem poſſe abſolui à peccato non ſoluta pœna, ſed etiam ab excommunicatione, quam haberet annexam: quam ponderationem primum didicimus à Franciſco Aretino,[v] vt diximus in Manuali confeſſar.[x]

s 2. § 1. prædicto. t In verbo officij. v In l. 4. § Cato. ff de verb. oblig. x Ca. 25. nu. 60.

4 Sextum, quod præfatum c. videtur eſſe pœnale, quatenus iubet remiſſionem in eius caſu non æquipollere ſolutioni, cùm remiſſio & ſolutio exæquentur quo ad ſatiſfactionem.[a]

5 Septimum, quòd ſacra Pœnitentiaria non poteſt tollere illam pœnam, nec oportet illam tolli, vt ipſa ſua poteſtate vtatur: quia nihil poteſt niſi quo ad forum conſcientiæ tantùm, & pœna illa non pertinet ad illud.

Octauum, quod nullam pœnam temporariam, quæ in foro conſcientiæ deberetur alicui parti, poſſet remittere præfata Pœnitentiaria. Tum quia ſolùm habet facultatẽ remittendi pœnas eccleſiaſticas, vel abſoluendi ab eis, vt exprimitur in facultatibus eius. Tũ quia in proœmio earũ dicitur dari ei facultas ad pœnitentiam neceſſariã, & ita non videtur extendendum ad alias temporarias, præſertim pertinentes ad tertium, etiam in foro conſcientiæ: quia non fit illatio à ſeparatis & diuerſis,[b] Salua, &c.

a L. ſi rem. §. omnis. ff. de pign. act. & l. 1. ff. qui ſatiſd. cogan.

b L. Papinianus. ff. de inoff. teſt. & ca. ad audientiam. de decimis.

SVMMARIVM.

1 Clerici non tenentur iure communi ſuo Prælato tributum capitis ſoluere: ab eis tamen exigente neceſſitate petit caritatiuum ſubſidium nu. 2.

2 Conſuetudine immemoriali probatur præſumptiuè quilibet titulus, qui allegatur.

3 Conſuetudo irrationalis illa ſolùm eſt, quæ iuri naturæ, vel diuino aduerſatur directè vel indirectè, licet ex circumſtãtiis poſſit extra hos caſus etiam aliqua talis reputari, ad effectum vt tollatur. nu. 4.

CONSILIVM III.

1 PRo Presbyteris Neapolitanis, ne teneãtur ſinguli ſingulos aureos ducatos ſoluere Archiep. facit tota cauſa 3. q. 10. quatenus,[c] ſtatuitur, ne liceat Epiſc. ab Eccleſia quidquam vltra duos ſolidos exigere: ſed quia illa capitula diſponunt de Eccleſiis, & in caſu propoſito agitur de ſolis presbyteris, magis pro eis facit cap. *cauendi*,[d] quatenus habet Epiſcopum non debere tyrannidem in ſocios exercere, nec ſubditis eſſe ſcandalo, & quatenus proponit exemplũ Apoſtoli, qui, vt eius prædicatio ſuauius audiretur, manu propria & arte viuebat. Neruoſius tamen facit c. *cum Apoſtolus*,[e] quatenus prohibet Epiſcopos imponere tallias ſuis clericis. ex quo Pan. colligit ſolum Papam poſſe imponere clericis collectas. Sed quia hæc, & alia multa, quæ in hanc ſententiam congeri poſſunt, ſolùm probant præfatos clericos non poſſe compelli ad ſoluendum hos ducatos, quorum ſoluendorum onus tributum capitis aptius appellatur à Iuriſconſulto,[f] quã ab Imperatore capitatio,[g] non tamen probant non poſſe id conſuetudine induci, niſi ratione aliqua neceſſariò cõcluderetur illud eſſe onus iuri naturali & diuino contrarium, quæ non erit facilis inuentu, cùm vtroque illorum, & etiam canonico liceat Epiſcopo, quoties id exegerit neceſſitas, caritatiuum ſubſidium à ſuis clericis petere, iuxta finem præfati § *prohibemus*.

c In c. 1. ca. illud. cu. ſeq.

d Eadẽ cauſa. q. 4.

e §. 1. de cenſibus.

f In l. ſi. ff. de cenſib.

g In rubr. C. de annon. & capita.

2 Quare videtur diſtinguenda quæſtio: ita quod, ſi intelligatur de conſuetudine immemoriali, reſpondeatur pro Archiep. per theoriam, quæ deſumitur ex c. *ſuper quibuſdam*,[h] & ex l. *hoc iure*,[i] ſcilicet, quod cõſuetudo immemorialis habet vim conſtituti, & priuilegij: & quod per illam probatur præſumptiuè quilibet titulus allegatus pro illa: & certum videtur prælato Archiep. poſſe competere illud ius priuilegio Papæ. quod ſi alleget, probatur præſumptiuè, nullis aliis literis probatis. Si autẽ quæſtio intelligatur de alia cõſuetudine, ſi nõ eſt bona fide ac legitime præſcripta, reſpondeatur pro præfatis presbyteris, pro quibus eſt ius cõmune, quod non tollitur per conſuetudinem, quæ legitimè non fuerit præſcripta.[k]

h §. præterea. de verb. ſignif.

i §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſt.

k Ca. fin. cum ei adnota. de conſuet.

3 Si vero bona fide ac legitimo tempore fuerit præſcripta, reſpondendum erit pro Archiep. niſi iudicata fuerit irrationabilis, qualis tamen quæ conſuetudo videatur iudicãda, difficilis quæſtionis eſt tractatæ per Pan. Rocchũ, & omnes,[l] poſt gloſ.[m] Equidem aliquando prælegendo illud c. vlt.[n] & ca. 1.[o] declarando prædictã glo. mihi perſuaſi, illam ſolam eſſe irrationabilem, quæ; præſcribi nõ poſſit, quę directè, vel indirectè iuri naturali, vel diuino eſt contraria: & quod illa, quę continet id quod ſolũ priuilegio Papę cõcedi poteſt, non eſt illis iuribus cõtraria, cùm Papa vſque ad ſanguinem teneatur illa defendere.[p]

l In d. ca. fin. de conſuet.

m Cap. fin. ſtra. 8 diſt. & in c. 1. de conſtit. li. 6 verbo rationabilis

n De conſuet.

o De conſtit. li. 6.

p Capit. ſunt quidam. 25. q. 1.

4 Quamuis tot & tales circumſtantiæ rerum, perſonarum, redituum, ſcandali, & aliquorum aliorum poſſent afferri, quod poſſet S. D. N. cenſere huiuſmodi conſuetudinem ſatis eſſe à iure improbatam ad hoc, vt iudicaretur irrationabilis, ſaltem ad effectum, vt poſt tempore Archiepiſcopi præſentis huiuſmodi ceſſaret exactio, niſi per viam caritatiui ſubſidij. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Conſuetudo poteſt inducere obligationem præſtandi aliqua aliquibus, puta Prælatis pro iucundo aduentu. Eccleſiaſticiſque pro adminiſtratione ſacramentorum. num. 2.

4 Munera quæ olim fuerunt, potuerunt conſuetudine tranſire in debita: vnde qui à muneribus abſtinere iubentur, hæc vt debita poſſunt accipere: vt quæ Epiſcopis offerunt in ſuo iucundo aduentu, num. 1. clericis miniſtrantibus ſacramenta, num. 2. immo & tenentur recipere, ne ſucceſſoribus præiudicent. num. 3.

CONSILIVM IIII.

AN liceat Archiepiſcopo accipere à ciuitate ſua, vel ab Eccleſiis, & monaſteriis eius, aliqua munera conſueta dari Archiepiſcopis in primo ſui aduentu, cùm primum venit ad illa?

1 Reſpõdeo, proculdubio poſſe, & debere accipere illa. Tum quia Proconſul & Præſes poſſunt accipere aliqua munera.[a] Tum quod conſuetudo non ſolum dat iuriſdictionem,[b] ſed etiam inducit obligationem præſtandi aliqua annua, iuxta textum iuncta gloſſa cap. *ſeruitiam*.[c]

2 Tum quod conſuetudo dandi aliqua Eccleſiaſticis, etiam pro ſacramentorum exercitio, valet, & ſeruanda eſt.[d] Tum quod multa de conſuetudine debentur Regibus, & Prælatis in ſuo iucundo aduentu.

3 Tum quod Prælati tenentur ad conſeruandum iura ſuis dignitatibus debita, argumento cap. *ea quæ*.[e] & gloſſæ,[f] & argumento cap. *ſine exceptione*.[g] Non obſtat illud.[h] *Non accipies munera*. & illud.[i] *Munera excæcant oculos*. quia hæc non ſunt verè munera: ſed quæ olim fuerunt quidem munera, per conſuetudinem facta ſunt iura debita, iuxta notata in l. *ſi certis annis*.[k] & alibi ſæpe.

Aduerte ne ex iis quæ dicuntur nu. 2. inferas conſuetudine poſſe induci, vt pro ſacramentorum collatione clerici à clericis aliquid poſſint exigere, contra Panormitanum cap. Iacobus. num. 2. de ſimon.

a L. ſolent. ff. de off. Procon. & Leg.

b Ca. conqueſtus. 9. q. 3.

c 18. q. 2.

d Ca. ad Apoſtolicam. de ſimon.

e De off. ordin.

f In c. 1. in ver. de pign.

g 12. q. 1.

h Exod. 23.

i Deut. 16.

k C. de pact. & in dicto l. ſeruitium.

SVMMARIVM.

1 Subſidium caritatiuum peti poteſt ratione beneficiorum: an autem à diuitibus ordinatis ad titulum patrimonij, non eſt ita certum: an autem bulla Pij agens de ſubſidio reſpiciat hanc materiam, vide num. 1.

CONSILIVM V.

QVæritur, an in bulla S.D.N. Sixti V. caueatur, vt clerici tam beneficiati, quàm non beneficiati teneantur ad ſubſidium locale, & perſonale.

1 Reſpondeo primò, quòd bulla S.D.N. Sixti V. intelligi poteſt de ſubſidio tam locali, quam perſonali.

Secundò, quòd iure non eſt definitum, quantum debeat clericus ſoluere pro perſonali ſubſidio: neque bulla hæc id definit, neque extrauagans, *vas electionis*. Benedicti XII. relata in ea id terminat. Tum quod tota illa agit de viſitatione & procuratione propter illam præſtanda vſque ad verſ. *præmiſſis*. & in illo agit, ſed parum de ſubſidio caritatiuo, & ſolùm definit, non debere illud excedere procurationem, quæ debetur pro viſitatione, quam ſupra definit, & ſupra nihil definit de viſitatione perſonali, vt palam eſt eam legenti.

2 Tertiò, quòd poteſt peti prædictum ſubſidium à perſonis clericorum ratione beneficiorum ſuorum, iuxta cap. *conquerente*,[l] & iuxta capit. *cum Apoſtolus*,[m] ſed non definitur quantitas ſoluenda de beneficiis ſimplicibus, neque de curatis, quæ non habent Capitula, vel collegia parua vel magna.

Quartò, quòd vidẽdus eſt Bartholomæus Belléſinus,[n] vbi determinat clericũ pauperem nõ teneri ad hoc ſubſidium, neque diuitem, ſi non habet beneficium, nec ſi fuerit ordinatus ad titulum patrimonij, quamuis contrarium poſſit teneri, cùm patrimonium eſt amplum, &c. quæ apud eum videri poſſunt. Salua, &c.

l De off. ordin.

m In lo. princ. §. prohibemus. de cenſib.

n In lib. de obſeruatione ſubſid. qu. 15 vſque ad 21.

SVMMARIVM.

1 Gabellam, cùm ſit de regalibus principi reſeruatis, non poteſt ciuitas Regi ſubiecta, nec ſuis ſubditis imponere, poterit autem, ſi licentiam à Rege prius, vt debet, obtineat, vel ſaltem illam ea imponat mente, vt nolit eam niſi illa obtenta exigere, nume. 3. ſubſitq́; cauſa, ſine qua licet euitetur pœna excommunicationis bullæ Cœnæ, non tamen euitatur peccatum. nu. 2 & 3.

3 Intentio inferioris principe imponentis gabellam, nolentis illam exigere, niſi prius principis obtenta licentia, præſeruat imponẽtes à peccato, vt & clauſula illa, Saluo Sedis Apoſtolicæ beneplacito, quæ in pactis beneficialibus apponitur.

4 Conſenſus auctoritatem præbens præcedere debet, ſimplex autẽ poteſt ſequi.

7 Gabellam iuſta auctoritate impoſitam qui ab exemptis exigit, non ligatur per bullam Cœnæ Domini, ſi tamen exigat ab Eccleſiaſticis, incidet in excommunicationem iuris, Papæ tamen non reſeruatam. num. 8.

8 Gabellam minimam iniuſtè exigens ab Eccleſiaſticis, tunc demũ incidit in excommunicationem & obligationem reſtituendi, ſi animo ſaltem virtuali per minima intendebat deuenire & deuenit ad quantitatem notabilem, vnius videlicet iulij. & numero 6.

9 Difficultas exigendi minutam gabellam à laicis, niſi etiam ab exemptis exigatur, non excuſat ſic exigentes à culpa & pœna, ſed debent modum talem reperire, vt ita a laicis eam exigant, ne exemptos ſua fraudent libertate.

CONSILIVM VI.

PRimo quæritur, an gabella poſſit imponi à ciuitate regia cum ſolo conſenſu regio, vt certum quid de certa menſura vini, & de certo pondere piſcis ſalſi ſoluatur, exceptis Eccleſiaſticis, & aduenis.

Secundò, an exigentes dictas gabellas ab Eccleſiaſticis, & aduenis, inciderint in excommunicationem bullæ Cœnæ, vel in aliam excommunicationem.

C Tertio, an item cum prædicta venduntur abſque pondere, vel abſque vlla menſura, debeat remitti perſonis exceptis illa parua pars gabellæ, quæ pro rata contingeret ementem?

D Quarto, quid remedij ſit adhibendum ad hoc, vt non fiat contra libertatem iſtorum exemptorum?

AD PRIMAM quæſtionem reſpódeo primò, quod iure communi ciuitas non poteſt gabellam imponere ciuibus: quia gabellam imponere eſt iur reſeruatum principi pertinens ad regalias.[a]

Secundò, quòd non poteſt eam imponere, quãuis poſſit Regi eam imponenti conſentire: quia aliud eſt imponere, aliud imponenti conſentire: ſicut aliud eſt vendere, & aliud vendenti conſentire.[b] Vnde qui prohibetur manumittere, non prohibetur manumittenti conſentire.[c]

2 Tertiò, quòd nulla gabella etiam à principe poteſt iuſtè imponi ſine iuſta cauſa: quia nec princeps, nec Rex poteſt quemquam etiam ſubditum priuare inuitum bonis ſuis ſine culpa ſua, vel iuſta cauſa,[d] vt latè notãt omnes poſt Innoc.[e] & probatur per factum Nabuthæ,[f] relatum in capit. *conuenior.*[g] At qui imponit gabellam, tollit aliquid alicui eo inuito: ergo non poteſt illam imponere nolenti ſine culpa, vel iuſta cauſa.

3 Quartò, quòd ciuitas, quæ vult imponendo gabellã vitare peccatum, deberet prius facultatem, vel licentiam id faciendi obtinere à Rege: alioqui merito poſſet dici peccatum præſumptionis, & etiam comprehenſum in bulla Cœnæ, niſi imponeret animo non vtendi ea impoſitione, donec confirmatio Regis accederet. argumẽto eorum quæ de pacto iure humano ſimoniaco facto ſaluo beneplacito Papæ diximus in Manual. confeſſ.[h] Nam conſenſus auctoritatem inducens præcedere debet, licet ſimplex conſenſus conſequi poſſit. argumento §. *tutor*,[i] & *ſi quis mihi*,[k] cum eis & alibi ſæpè annotatis.

Quintò, quòd ciuitas, quæ auctoritate Regis præcedente, & ipſemet Rex imponerent gabellam ſine iuſta cauſa, licet peccarent imponendo illam, non tamen inciderent in cenſurã bullæ Cœnæ latam contra imponẽtes nouas gabellas: quia non fertur contra omnes imponentes, ſed ſolùm contra imponentes, & ad id poteſtatem nõ habẽtes, vt patet in prædicta bulla relata à nobis in Man. conf.[l] quia & Rex habet ordinariam ad id poteſtatem, &

a Cap. 1. quæ ſunt regal. in vſib. feud.
b L. aliud. ff. de reg. iur.
c L. 2. § ſi pater ff. de manumiſſ. vind.
d Ca. ſine culpa. de reg. iur. in 6.
e In c. quæ in eccleſiarũ. de conſtit.
f Li. 3. Regũ. c. 21.
g 23. q. 8.
h Ca. 23. n. 1.
i Inſt. de aut. tutor.
k § ſi mihi ff. de acquir. hæred. & no. ff. de iur. patr.
l Cap. 27. nu.

A ciuitas delegaram.

Sextò, quòd iuſtè credi poteſt, gabellam præfatam adeo antiquam, & tamdiu Regio conſenſu ſolutam, iuſta de cauſa fuiſſe impoſitam, & ſufficienti auctoritate munitam.[a]

6 AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd pro parte affirmante facit, quod valet argumentum de toto ad partem, ſaltem quando eadem ratio idem iuris in ea dictat,[b] & quod videtur prædictos exactores incurſuros præfatam excommunicationem, ſi exigerent à clericis & aduenis emptoribus præfati piſcis ſalſi duos carlenos pro barilo, vel vnum granum pro rotulo. Secundo, quod licet
B furari minimum ſine intentione furandi vſque ad quantitatem notabilem, non ſit peccatum mortiferum, furari tamen cum ea, eſt tale, iuxta cap. fin.[c] cum latius ibi per nos adnotatis, & breuius poſtea tactis in Manual. confeſſar.[d]

Pro parte verò negante facit primò, quod furari minimum ſine intentione actuali, vel virtuali furandi vſque ad quantitatem notabilem, non eſt mortiferum, niſi illud minimum toties repetitum conſtituat quantitatem notabilem, ſecundum communem ſententiam à nobis,[e] relatam.

7 Secundo, quod Caietanus,[f] quem ſequuti fuimus,[g] tenuit quod exigentes gabellas à perſonis exemptis ab
C eis tunc demum incidunt in cenſuram præfatæ bullæ, cum exigunt gabellas à nullis debitas, & non cum exigunt gabellas debitas ab aliquibus, licet non debeantur ab exemptis: alioqui enim exigentes eas à militibus, & alijs perſonis exemptis, licet non eſſent clerici, inciderent in eam: quod non eſſe verum, videtur manifeſtiſſimum, vt ille ait. Et gabella præfata non eſt gabella ſimpliciter prohibita, ſed tantùm prohibita exigi à clericis & aduenis.

Quibus pro vtraque parte conſideratis, dici poteſt primò, præfatos exactores non incidiſſe in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quòd præfatam gabellam ab aduenis & clericis exegerunt, quia exactio præfatæ gabellæ
D non eſt ſimpliciter & in vniuerſum prohibita, ſed tantùm quo ad aduenas, & eccleſiaſticos.

8 Secundò, quòd illi exactores, qui minutatim multis vicibus voluerunt exigere ab Eccleſiaſticis vſque ad notabilem quantitatem, & de facto exegerunt vſque ad illam, inciderunt in excommunicationem cap. *quamquam*, de cenſib. lib. 6. per quod excommunicantur exigentes ab Eccleſiaſticis gabellas indebitas ab eis, quamuis non inciderint in cenſuram bullæ Cœnæ, inter quas eſt illa magna differẽtia, quod hæc eſt reſeruata Papæ, illa verò non.

AD TERTIAM reſponderim, quod omnes illi exactores, qui exegerunt ab aduenis vel Eccleſiaſticis vſque ad notabilem quantitatem, tenentur reſtituere: &
E quod notabilem quantitatem facit, erat olim dimidium iulij, vt diximus vbi ſupra,[h] nunc autem vnus iulius integer, per ea quæ nuper ad aliud propoſitum monachis Carthuſienſibus reſpondimus, & quod facienda eſt reſtitutio eiſdem perſonis, à quibus exacta eſt, vel hæredibus earum, ſi per iuſtam diligentiam ſciri poſſint, alioquin pauperibus, vel pijs locis, argumento capit. cum M. iuncta gloſſa.[i]

9 AD QVARTAM reſpondeo, quod quatenus illa eſt facti, & non iuris, melius ſatiſfacient ei domini conſulentes, qui melius nouerunt quæ in præfata ciuitate fiunt, & fieri poſſunt, quam nos informando ſe præſertim de iis
F quæ prudenter & exactè ſeruantur in principatu Cataloniæ, & in regnis Aragoniæ, & Valentiæ. Ad eam tamen, quatenus eſt iuris, reſpondemus, quod debent inuenire talem modum, per quem exactores ita recipiant quod iuſtum eſt, quòd exempti non fraudentur libertate, qua frui debent. Salua, &c.

a Arg. eo ſu. per quibus dd. de verb. ſign.
b L. 1. quæ de tota ff. de rei vend. §. poſtea quam § item ſi totum. de offic. deleg.
c 14. q. 7.
d Cap. 17. nu. 1. & ſeq.
e Vbi ſupra.
f In ſum. ver. excomm. caſu 71.
g In d. ca. 17. nu. 06.
h Nu. 6 b
i De vſur.

SVMMARIVM.

1 Gabellas imponendi poteſtatem habet Princeps, qui habet regalia, qualia is habet à cuius ſententia non appellatur, num. 2. quas ſi iniuſtè imponat, peccat, ſed non incurrit excommunicationem bullæ. num. 3.

CONSILIVM VII.

INterrogatus primò, an Illuſtres Domini de Gonzaga vigore inueſtituræ licitè poſſint imponere noua datia

in caſtris S. Martini inſulæ Douarienſium, & aliis in inueſtitura citatis locis.

Secundo, dato quòd impoſuerint, an inciderint in cẽſuras bullæ in Cœna Domini.

1 Reſpondeo ad primum, quòd poſſunt. Tum quia expreſsis verbis conceditur eis poteſtas ea imponendi in inueſtitura Federici, [a] & in inueſtitura Maximiliani I. [b] Tum quia per multa verba generalia ſe referentia ad inueſtituram Maximiliani I. id ipſum concedit Carolus V. in ſua inueſtitura, [c] ibi, *Necnon omnes & ſingulas gratias, libertates, indulta, facultates, conceſsiones, & alia quæcumque in ſupradicto priuilegio Auun. expreſſa & contenta.* etiã Maxim. II. id concedit in ſua inueſtitura, [d] ibi, *Necnon omnes & ſingulas gratias, libertates, indulta, facultates, conceſsiones, & alia quæcumque in ſupradicto priuilegio expreſſa & contenta.* Tũ quia extra ſcripturam quæſtionis verbo proponitur à prędictis Marchionibus non appellari ad alium Superiorem, quod etiam prædictæ inueſtituræ ſatis ſignificant per illa quidem Sigiſmundi, [e] ibi, *Quod tu, & heredes, & ſucceſſores tui legitimi Marchiones Mantuæ perpetuis in antea temporibus omni dignitate, præeminentia, nobilitate, poteſtate, iure, libertate, honore, & conſuetudine gaudere ac frui continuo debeatis, quibus alij noſtri, & Sacri Romani Imperij Principes, & nominatim Marchiones illuſtres fruiti ſunt hactenus, & quotidie potiuntur.*

a Fol. 4.
b Fol. 2.
c Fol. 2.
d Fol. 3.
e Fol. 1.

2 Aliæ verò, quatenus omne merum & mixtum imperium, & quatenus liberam poteſtatem, & quatenus omnimodam iuriſdictionem expreſsè concedunt, aliæ quatenus idem concedunt per relationem ad alias. At illi, à quibus non appellatur, habent iura regalia, & non prohibentur per bullam Cœnæ imponere noua datia, & vectigalia, vt etiam nos poſt alios notauimus in Manual. conf. [f] & probatur per cap. *innouamus.* ibi, *Regum, & Principum,* [g] quatenus probat, eum qui habet regalia, poſſe etiã noua vectigalia imponere: & per inueſtituram Sigiſmũdi conſtat prædictos Marchiones habere regalia.

f Cap. 17. nu. 61.
g De cenſib.

3 AD SECVNDVM reſpondeo, conſequens eſſe eius, quod dictum eſt ad primum, eos non incidiſſe in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quod prędicta datia impoſuerint, vt palam eſt, quãuis potuiſſent peccare ſecundum Alexandrum III. [h] Sed eſto peccaſſent iniuſtè imponendo, non tamen incurriſſent prædictam cenſurã, quæ contra ſolos non habentes ius ea imponendi fertur vt litera prædictæ bullæ habet. Salua, &c.

h D. ca. innouamus.

SVMMARIVM.

1 *Gabellas nouas per bullam Cœnæ imponi prohibitas videtur imponere Superior vetans extrahi triticum non molitum.*

CONSILIVM VIII.

AN qui dominus terræ ordinat, vt ſubditi ſui nõ poſſint vendere triticum extra territorium eius integrum non molitum, contraueniat bullæ Cœnæ Domini, veranti, ne quis noua pedagia & gabellas imponat?

1 Si duceret affectu ingenti, quo ſum in prudentem Principem, qui dignatus eſt iubere mihi, vt reſpondeam, abſque vlla mora & ſtudio reſponderem licere, quod in hac re deſiderat ſua Excellentia: quia verò affectus eſt lege naturali, diuina, & humana dirigendus, non audeo dicere id eſſe licitum. Tum quia omni iure præfato prohibetur, ne quis ſupergrediatur, neq; circumueniat in negotio fratrem ſuum, [i] & ne id qđ noſtrũ eſt à nobis abſq; noſtro cõſenſu auferatur per l. *id quod noſtrũ,* [k] & ſcribunt Innocent. & omnes, [l] & negari non poteſt, quòd libertas exportandi triticum vendibile non molitum extra territorium ſit quoddam bonum & pecunia ęſtimabile ſubditorum ſuæ Excellentiæ, & conſequenter, quòd abſque illorum conſenſu non eſt eis auferendum. Tum quia difficile poteſt dici, quòd illud non vetatur in d. bulla Cœnę Domini, cum ſecundum receptam ſententiam per verba illa, *pedagia noua & gabellas,* intelligatur etiam incrementum eorum, vt ſuper ea nos in Manual. confeſſ. [m] diximus, & ſecundum mentem illam Pontificis comprehendunt omne onus & grauamen nouum pecuniæ æſtimabile, quale videtur onus non exportandi triticum vẽdibile ſanum & integrum extra territorium, propter multa, quæ in hoc adduci poſſent. Quare oranda videtur ſua Excellentia, & Celſitudo, ne id tentet facere, niſi de conſenſu eorum, quos res tangit, quò ſit gratior ſuis ſubditis, & D. N. Ieſu Chriſto, qui ſuam Excellentiam ſemper & vbique conſeruet ſibi gratioſam.

i 1. ad Theſſ. ca 4.
k ff. de regul. iur.
l Cap. quæ in eccleſiarum. de conſt.
m Ca. 27. nu. 81.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalitas laudatur, & eam negantes Dominus arguit.*
2 *Hoſpitibus, quàm indigenis, carius vendere, vetitum.*
2 *Conſuetudo hoſpitandi gratis vbi aliquando fuit.*
3 *Venditio iurium hoſpitandi iuri naturæ aduerſatur.*
3 *Peccanti qui conſentit, præſertim cooperando peccat.*
4 *Conſuetudo vendendi ius hoſpitandi, cum priuilegio vendendi vinum carius hoſpitibus, iniqua, itemque & libera conceſsio hoſpites recipiendi omnibus facta cum onere ſoluendi aliquid pro qualibet menſura vini vendendi.*

CONSILIVM IX.

AN Communitas Tiburtina ſolita vendere, ſiue locare ius hoſpitandi hoſpites certo pretio, cum priuilegio, vt poſſet vendere foglietram vini vno quatrino pluſquam venditur in ciuitate, poſsit nunc ſtatuere, vt ius hoſpitandi ſit liberum cuiuis, modo ſoluat duo ſcuta pro ſingula quaque cupa vini, quam vendiderit.

1 Attento primo, quod hoſpitalitas in ſacris literis laudatur, adeo quod ob eam meruit Abraham habere Angelos in hoſpites, [a] & quod Dominus apud Matth. [b] arguit eam non exhibentes, per illa verba, *Hoſpes fui & non recepiſtis me.* & Apoſtolus eius, [c] omnes Chriſtianos hortatur, vt ſint hoſpitales, adeo vt nollet fieri quemquam Epiſcopum, niſi eſſet hoſpitalis, [d] quem citat Gratianus in ſumma, [e] corroborando id poſtea per multa capp. quæ in eadem ſubiicit.

a Gen. 18.
b
e ...
f De empt.

2 Attento item, quod Concilium relatum in cap. 1. [f] ſtatuit, ne quidquam carius vendatur hoſpitibus & peregrinis, quam indigenis: Attento item, quod in multis partibus Hiſpaniæ ante ſeptuaginta annos gratis hoſpitio ſuſcipiebantur, & alebantur hoſpites, immo & nunc in hanc diem id fieri audimus in Hibernia, & Noruegia: Attento etiam, quòd rationali naturali obuiare videtur, quòd hoſpitantes accipiant aliquid vltra iuſtam mercedem ab hoſpitibus, quos ſuſcipiunt, & multo magis, quod vendantur iura recipiendi hoſpites cum priuilegio, ne qui alij recipiant eos.

3 Attento præterea, quòd non ſolùm facientes, ſed etiam conſentientes peccato damnabuntur, [g] præſertim cum conſentit cooperando, & participando de lucro, vt poſt Caietanum ſcripſimus in Manual. confeſſ. [h] & quod peccatum eſt carius vendere hoſpitibus, quàm indigenis, vt probat capit. 1. [i] & quod vendendo ius hoſpitandi cum priuilegio vendendi carius vno denario foglietram vini, vel cum onere ſoluendi duo ſcuta pro qualibet cupa vini, eſt conſentire, dareque cauſam & occaſionem pluris vendendi peregrinis, quàm indigenis, participando de lucro: Attento etiam, quòd in multis regionibus dant communitates aliqua priuilegia hoſpitantibus cum onere ipſarum ſine vllo grauamine hoſpitum, quò benignius eos ſuſcipiant: Attento denique, quod huiuſmodi ius hoſpitandi non venditur in Vrbe, nec quod ſciam, in vlla ciuitate, vel oppido Hiſpaniæ, vel Galliæ.

g Ca. 1. ad Roman. & ca. de offi. deleg.
h Ca. 17. nu. 105.
i De empt.

4 Attentis inquam his omnibus, neſcirem defendere prædictum antiquum morem vendendi ius hoſpitandi prædictæ communitatis cum priuilegio vendendi carius vno denario foglietram vini: nec auderem laudare prædictum nouum modum vendendi ius hoſpitandi eiuſdem communitatis, cum onere ſoluendi duo ſcuta pro qualibet cupa vini, etiam ſi nulla bulla Cœnæ id prohiberet: quoniam iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa, videtur eſſe prohibitum, per ſuperius dicta: quamuis fatear modum nouum non eſſe tam illaudabilem, quàm antiquum. Salua, &c.

DE CONSECRATIONE ECCLESIÆ, VEL ALTARIS.

SVMMARIVM.

1 *Cœmeteria polluta iiſdem caſibus & modo reconcilianda, quibus Eccleſia, & ſi ſint conſecrata ad ſepeliendum, vt dicitur de Eccleſia, quæ conſecratur ad celebrandum, num. 3. debent ab Epiſcopo reconciliari, num. 2. & 3. niſi ex priuilegio hæc facultas ſacerdoti competat, nu. 5. at ſi ſolùm ſint auctoritate*

Epiſcopi ædificata, vel benedicta, tunc à ſacerdote cum aqua ab ipſo exorcizata poterunt reconciliari. nu 2. 3. & 4.

5 Conſuetudo non videtur ſufficere ſacerdotibus, vt Eccleſias, vel cœmeteria conſecrata, ſi polluantur, reconcilient, niſi muniatur priuilegio aliquo.

CONSILIVM I.

AN reconciliatio violati cœmeterij à ſimplici ſacerdote fieri poſſit?

1 Reſpondeo primò, quòd cùm reconciliatio cœmeterij eiſdem caſibus ſit facienda, quibus reconciliatio Eccleſiæ, vt dicit Gulielmus Durandus, [a] eodem etiam modo videtur facienda: quod ſatis ſignificat cap. *conſuluiſti*, [b] ibi, *fiunt in dedicationibus*. quod gloſſa exponit per, *reconciliationibus*.

a In rational. diuin. off. c. 6. nu. 41.
b De cõſecr. eccleſ. vel alt.

2 Secundò, quòd Eccleſia polluta, ſi eſt conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum, & non per presbyterũ, [c] ſi autem non eſt conſecrata, ſed ſolùm benedicta, ſeu auctoritate Epiſcopi in Eccleſiã conſecrandã ædificata, poteſt fieri per presbyterum per aquam exorcizatam à ſemetipſo, iuxta cap. fin. iuncta gloſſa recepta per Cardin. Panorm & communem. [d]

c Cap. aquam. de conſec. eccleſ.
d Eod. tit.

3 Tertio, quod ex his duobus videtur inferri, quòd cœmeterium non ſolemniter conſecratum, ſed ſimpliciter auctoritate Epiſcopi deputatum ad ſepeliẽdum, ſicut Eccleſia non conſecrata ad celebrandum, poterit reconciliari, ſi polluatur, per presbyterum cum aqua per ſe exorcizata: quia maius quiddam & principalius eſt Eccleſia, quàm cœmeterium eius, vt habet cap. 1. [e] & conſequenter non eſt neceſſaria reconciliatio ſolemnior cœmeterij, quàm Eccleſiæ.

e De conſecr. eccle. vel alt. lib. 6.

4 Quartò, quòd cœmeterium ſolemniter conſecratum per Epiſcopum, ſi polluatur, debet etiam reconciliari ſolemniter per Epiſcopum, aqua ſolemniter cũ vino & cinere per Epiſcopum benedicta, vt habet præfatum cap. *conſuluiſti*.

5 Quintò, quòd non obſtat conſuetudo in quæſtione propoſita: quia videtur ea niti priuilegio ſimili ei de recõciliãda Eccleſia cõſecrata, cuius meminit Innocẽtius III. [f] quem ſequuntur Card. & Panormitanus, [g] & in effectu præfatus Gulielmus vbi ſupra, [h] *niſi fortè hoc ex priuilegio ſibi competat ſpeciali*.

f In d. cap. aquam.
g Ibidem.
h Nu. 30. ibi.

SVMMARIVM.

2 Parochis omnia quæ ſunt ordinis, exceptis iis quæ ſunt ordinis epiſcopalis, licent, vnde aquam luſtralem benedicunt, eccleſiam nondum conſecratam, ſi polluatur, aqua a ſe exorcizata expiant integumenta, & alia ornamenta altarium benedicunt. nu. 3. fallit in iis quæ ſunt eis interdicta ſpecialiter, vel iure cõmuni, vt eſt conſecratio corporalium, nu. 1. vel conſuetudine, vt ſunt veſtes, & alia indumenta ſacerdotalia, num. 3. qua ceſſante, mero iure poſſent etiam dicta indumenta benedicere. numo 2 & 3.

CONSILIVM II.

AN veſtium ſacerdotalium benedictio ſacerdoti ſimplici competat? An & integumentorum altarium?

1 Reſpondeo, quod hæc quæſtio perfunctoriè perpenſa facilis videtur, ſeriò tamen, & cum iudicio liberata ſatis difficilis eſt. Nam frequentior opinio eſt pro parte negante in clem. *attendentes*, [i] vbi Cardinalis ait hoc cõmuniter teneri, & ei concordat Philippus Francus, [k] & Silueſter, [l] pro quibus facit cap. *conſulto*. [m] quatenus habet corporalia benedicenda eſſe ab Epiſcopo, & cap. *quãuis*, [n] quatenus multa prohibet presbyteris, & in iis altarium conſecrationem.

i §. ſtatuimus. de ſtatu monach.
k In c. abbates de priuil. li. 6.
l In ſumma. verb. benedictio §. 2.
m De conſec. diſt. 1.
n eo. diſt.
o Capi. oecor. os diſt.

2 Pro parte vero affirmante facit, quod omnia quę ſunt ordinis, exceptis quę ſunt propria ordini epiſcopali, & quæ ſunt expreſsè prohibita parochis ſimplicibus, poſſũt parochi facere, [o] at communis opinio habet, quòd Abbates poſſunt ea benedicere, & conſequenter non ſunt ordinis epiſcopalis, nec reperitur iure aliquo ſpeciali id eis prohibitũ, exceptis corporalibus, ergo, exceptis illis, poſſunt alia omnia indumenta benedicere. Qua ratione hãc partem tenet Angelus. [p] Facit etiam præfatum c. *quamuis*. quatenus inter multa prohibita presbyteris nullã de benedictione ſacrarum veſtiũ mẽtionẽ facit, licet illud cõmunis pro ſe ſatis incautè alleget. Facit & cap. *aquam*, [q]

p In ſumma. verb. benedictio. poſt princip.
q De conſecr. diſt. 1.

A quæ parte habet, omnes ſacerdotes poſſe benedicere aquam luſtralem, quæ maioris effectus videtur, quam benedictio amictus, vel cinguli, ſeu zonæ ſacerdotalis. Facit & cap. fin. [a] quatenus habet, presbyterum poſſe expiare eccleſiam pollutam, ſi nondum eſt conſecrata, per aquam à ſemetipſo exorcizatam: quod maius quiddam videtur, quam benedicere zonam, ſeu cingulum ſacerdotale. Facit denique, quod communis opinio nullum pro ſe canonem, neque firmam rationem habet.

a De conſecr. eccleſ.

3 Itaque nobis propius vero videtur, primum, quod ſolo iure ſcripto attento poſſet parochus veſtes ſacras, ſeu indumenta ſacerdotis benedicere.

B Secundo, quod conſuetudo vniuerſalis videtur contrarium induxiſſe: & conſtat eam poſſe legem inducere, & legem inductam abrogare. [b]

b Cap. fin. de conſuet. l. 2. C. quæ ſit lon. conſuet.

Tertio, quod conſuetudo præfata religioſa potius videtur mouiſſe Doctores ad dicendum id eſſe iuris, quàm iura ſcripta.

Quartò, quòd conſuetudinem, quæ in aliquibus terris ſeruaretur, dicerem iuri conſonantiorem.

Quintò, quòd iure & conſuetudine arbitror licere parochis integumenta altarium, & alia ornamenta, exceptis veſtibus neceſſariis ſacerdoti ad dicendam Miſſam, benedicere: quia ſola benedictio illarum videtur ab eorum poteſtate conſuetudine ſubtracta.

C
DE CELEBRATIONE MISSARVM, ET SACRAMENTO EVCHARISTIÆ & diuinis officiis.

SVMMARIVM.

1 Die Natiuitatis Domini iure communi nemo tenetur audire tres Miſſas, nec ſacerdotes celebrare, num. 2. licet poſſit: ſiue dicat omnes tres poſt auroram. ſiue primam antea, & alias poſt: ſecundam autem & tertiam ante auroram dicere non poteſt: & ſatisfacit, ſi vnam tantum dicat, ſecundam inquam, vel tertiam.

CONSILIVM I.

D QVæſitum eſt primo, an omnis ſacerdos in die Natiuitatis Domini teneatur ſub præcepto celebrare tres Miſſas.

Secundò, qua hora illas dicere conueniat.

Tertiò, vbi ſunt plures ſacerdotes, an omnes debeant dicere primam vel omnes ante auroram, vel ſi non teneantur omnes dicere, quam, vel quas omittere poſſint.

Ex eis quæ latius commenti fuimus in cap. *nocte ſancta*, [c] & breuius in Manu. confeſſar. [d] & aptius quo ad propoſitum in cap. 21. [e] colligi poteſt breuis reſponſio ad quæſtiones ſupradictas.

c De conſecr. diſt. 5.
d Ca. 25 nu. 87.
e Nu. 2.

1 AD PRIMAM quidem, quod iure tantùm communi attento, & ſecluſo voto, iuramento, promiſsione, & E ſtatuto particulari, vel alia obligatione ſpeciali, nullus ſacerdos tenetur dicere tres Miſſas in nocte & die ſancta Natiuitatis Domini. Tũ quia in nulla illius parte id præcipitur, quod ſenſit gloſſa præfati cap. dum pro verbo *celebrent*, ponit verbum *celebrantur*, ſignificando quòd verbum *celebrent*, non eſt verbum præceptiuum imperatiui modi, ſed verbum narratiuum, & permiſsiuum optatiui, vel ſubiunctiui modi. Tum quia S. Thomas, [f] communiter receptus ſentit præfatum cap. quo ad ſingulos Chriſtianos continere conſilium, quo ad effectum celebrandi, & audiendi celebrantem, quod nos magis expreſsimus. [g]

f In 3. par. q. 80. art. 10. & in 4. diſt. 12. q. 3. art. 1.
g In dict. cap. 21.

2 AD SECVNDAM, quod ſacerdos illo die poteſt F ſolo iure communi attẽto dicere omnes tres, vnam noctu, & duas poſt auroram, & omnes tres poſt eam, & primam tantùm earum ante auroram, & alias duas ſolas, vel cum prima poſt auroram, & ſecũdam, & tertiam, vel vnam tantùm earum poſt auroram, & neutram illarum ante illam.

AD TERTIAM, quod in Eccleſia, in qua ſunt plures ſacerdotes, vnus ſolus, & omnes poſſunt dicere ante & poſt auroram primam illarum, & ſecundam, & tertiã poſt eam, & neutram ante illam, & poſſunt alteram illarum, quam volent omittere, vel dicere, attento, vt diximus, ſolo iure communi, & nihilo alio, quod minuat vel augeat facultatem à iure communi conceſſam, accedente. Salua, &c.

Sed quod qui audit Miſſam noctu Natalis ſatisfaciat præcepto, notat Silueſter verb. Miſſa 2. poſt num. 1. verſ. dicitur ſecundo: vnde

idem videtur poſſe dici de celebratione: licet D. Nauarrus hic vtatur illa dictione, alteram, quæ dicitur de duobus: ſed quia alterum etiã poteſt dici de tribus, ideo poſſet dici D. Nauarrum non diſſentire à Siluestro.

SVMMARIVM.

1 Miſſas duas in die celebrare licet ob neceſſitatem, ſeu vtilitatem non dicentis, ſed audientis: & quæ ſit ſufficiens, arbitrio boni viri relinquitur. nu. 2.

CONSILIVM II.

AN liceat ſacerdoti in magna ſacerdotum penuria bis in die Miſſam celebrare: quia eſt nũc in Anglia ſacerdotum inopia, vt in itinere centum milliarium vix tres Catholicos ſacerdotes reperias, qui Miſsã celebrẽt, & ſacramenta miniſtrent.

a De celebra. Miſſ.

1 Reſpondeo, licere. Tum quia cap. *conſuluiſti*, [a] habet expreſsè, poſſe quem bis celebrare propter neceſsitatem: & in hoc caſu occurrit illa. Tum quia ex illo cap. colligũt Cardinalis Panormitanus, & alij, quod regula de nõ dicenda Miſſa ab vno eodem die bis, fallit in caſu neceſſitatis, qualis eſt hic. Tum quod gloſſa eiuſdem ca. habet poſſe quem dicere duas Miſſas, cauſa vtilitatis non quidẽ dicentis, ſed audientis, vt ibi Cardinalis egregiè adnotauit: & in caſu propoſito occurrit neceſsitas audientis, vel audientium.

b Leg. 1. ff. de ver. oblib. ca. de cauſis. de off. deleg.
c Ca. 21. nu. 36.
d In d. cap. § 3.

2 Tum quia, quæ neceſsitas ad hoc ſufficiat, relinquitur arbitrio viri prudentis, vt adnotauit Panormitanus ibidem, & probatur ea efficaci ratione, quòd cum aliquid indeterminatũ iure ſtatuitur, determinatio arbitrio boni viri eſt facienda. [b] At quilibet vir prouidus, & bonus iudex, qui legerit & perpenderit caſus, in quibus licet bis in vno die celebrare propter neceſsitatem, vel vtilitatẽ, quos ſummatim nos colligimus in Manual. confeſ. [c] facilè iudicabit in caſu propoſito iuſtam occurrere neceſſitatem, ob quam id fieri, poſsit denique quod Cardina. [d] expreſsè habet id poſſe fieri propter raritatẽ ſacerdotũ, quæ in hoc caſu maxima eſſe proponitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Miſſas ſecundum ritum & cæremonias Miſſalis ſub ipſo recognitis dici cum præcipiat Pius V. ſua bulla, ſequitur vt etiam debeant dici orationes aſsignatæ, dicendæ dum ſacerdos veſtibus ſe ſacris induit, & nu. 2. illarúmque omiſsio eſſet mortalis, ſi ex contemptu fieret, vel etiam ſi omnes ſine cauſa reputata legitima omitteret, ſecus ſi vnam aut alteram, modo ceſſet contemptus. nu. 4.

2 Presbyter ſine ſacris veſtibus etiã metu mortis miſſando peccat.

3 Gerundium adiectiuum, vel participium paſsiuum neceſsitatem ſignant.

CONSILIVM III.

AN orationes, quas dicunt ſacerdotes, cùm veſtiuntur veſtibus ſacris, ſint præceptę?

e Ca. conſuetudo. 1. diſt. & cap. fin. de conſuetud.
f Cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſign. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſt.
g ff. de legib. & l. 2. C. quæ ſit long. cõſu.
h Cap. 25. nu. 83.
i 1. 2. quæ. 96. art. 4.

1 Iuſſus reſpondere huic quæſtioni ab eo, cuius ego reſponſum libentiſsimè audirem, & ei parerem, ſub eius emunctiſsima cenſura, reſpondeo, pro indubitato me habere obligari presbyteros ad dicendas preces ordinatas in Miſſali, vt eas dicant, cũ veſtiuntur ſacris veſtibus. Tũ quia fœl. re. Pius V. iuſsit, vt Miſſæ dicantur ſecũdum ritũ & cęremonias in ſuo Miſſali inſtitutas, vt habet bulla eiuſdem: & in Miſſali poſtea recognito ſub rub. ritus ſeruandus in celebra. Miſſæ, habet ſingulas orationes pro ſingulis veſtibus inſtitutas eſſe dicendas à ſacerdote, cũ ſe illis veſtit. Tum quia conſuetudo antiquiſsima totius Eccleſiæ ſaltem Latinæ ſeruat illud à tempore immemoriali: & conſtat conſuetudinem rationabilem eſſe ſeruãdã, cũ deficit lex, [e] præſertim cum eſt immemorialis, quæ habet vim conſtitutionis, [f] & conſequenter licet nulla eſſet lex, quæ presbyteros ad hoc obligaret, eſt tamen conſuetudo notoria, quæ ad id obligat, iuxta l. *de quibus*. [g]

2 Tum quia certum eſt presbyteros peccare miſſando ſine ſacris veſtibus: adeo quidem, vt nos ſcripſerimus in Manual. confeſſ. [h] ſequuti Caietanum, [i] non poſſe licitè Miſſam celebrari ſine veſtibus ſacris, etiam ob metũ iuſti timoris, etiam mortis: & conſtat prædictas orationes eſſe quædam acceſſoria prædictis veſtibus, & acceſſorium debere ſequi naturam principalis, iuxta ca. *acceſſorium*, [a] cum iis quæ ibi gloſſa citat. Tum quia nihil cum ſcandalo eſt agendum, [b] & grande ſcandalum eſſet toti clero, quod presbyteri orationibus omiſsis ſeſe induerent, & ad miſſandum pararent. Tum quia non obſtat, quod prædictus Pius V. non poſuit præfatas orationes in prima ſui Miſſalis editione: quia etiam nihil meminit de veſtibus ipſis, quæ erant principaliora precibus. Immo argumentum retorqueri poteſt in arguentem ſic, Non meminit ille piiſsimus Papa in prima editione Miſſalis, & poſtea addidit in eius recognitione, ergo ſenſit defectum fuiſſe notabilem, & memorandum, atque ſupplendum.

a De reg. iur. li. 6.
b Matth. 18. & c. nemo de pœ. 1.

3 Tum quia non obſtat etiam dicere, quòd in præfata recognitione non eſt verbum præceptiuum: partim quia, licet non ſit expreſſum, eſt tamen tacitum, dum rubrica, cui debet conuenire nigrum, habet *Ritus ſeruandus in celebrat. Miſſæ*, ſiue verbum *ſeruandus* ſit gerũdium adiectiuum, quod ſignificat neceſsitatem, iuxta gloſſam, [c] & clarius, ſi eſt participium, quia participia paſsiua reſoluuntur regulariter in verbum *debet* adiunctum infinitiuo paſsiuo, ita verbum *ordo ſeruandus*, reſoluetur in illa verba, *Ordo qui ſeruari debet*.

c In rub. ff. de adimẽ.

4 Maioris autem quæſtionis eſt, an illarum omiſsio eſſet peccatum mortiferum: & quidem putarem eſſe tale, ſi per contemptum fieret, quia etiam omiſsio conſiliorum talis eſt, ſi fiat ex contemptu, iuxta gloſſam ſingularem & receptam, [d] immo etiam ſi omitterentur omnes abſque contemptu ſcienter, deliberatè, ſine cauſa, aduertendo ſe illa omittere: quia eſſet notabilis defectus eorum, quæ in veſtiendis ſacris veſtibus requiruntur, qualem eſſe mortiferum nos probamus in Enchir. de orat. [e] non autem ſi eas omitteret per incogitantiam, vel obliuionem, & aliam cauſam, quam reputaret ad id iuſtam, etiam ſi non omnino talis eſſet, per ea quæ ſcripſimus in Manual. confeſſ. [f] neque ſi vnam, vel alteram illarum omitteret ſcienter, & ſine vlla cauſa, abſque tamen contemptu, quia in omni materia paruitas & ſubreptio tranſgreſsionis legis, vel conſuetudinis excuſat à mortali, per ea quæ aiunt S. Thomas & alij citati à nobis. [g] Per quæ omnia explodi poſſunt ſcrupuli omnes, qui ex antinomia præfata circa hoc cuipiam inſurgerent. Salua, &c.

d In cap. omnis. 1. diſt.
e Super cap. quando de conſec. diſt. 1. cap. 20. nu. 9.
f Præln. 9. & nu. 10. præſertim nu. 16.
g Vbi ſupra nu. 12.

SVMMARIVM.

1 Miſſam celebrans addere clauſulam, Et Regem noſtrum, *vbi adeſt conſuetudo, &c.*

1 Lex pro parte vſu non eſt recepta, non obligat, & pro lege habetur, quod legiſlator interrogatus reſponderet.

2 Feſtum Præſentationis B. Mariæ, & aliquot alia celebrari poſſunt in quibuſdam regnis.

2 Legem Superioris inferior ex magna tranſgredi poteſt, & in ea contra canones ſtatuere poteſt Epiſcopus.

CONSILIVM IIII.

VTrum in vltima oratione, quæ in Miſſa poſt communionem pro Papa dicitur, addere liceat iuxta antiquum vſum, *Regem noſtrum cum prole regia, & Epiſcopum noſtrum, &c.* non obſtante bulla Pij V. in nouo Romano Miſſali, qua Pius V. in Miſſarum celebratione, decernẽdo, nihil vnquam addendum, detrahendum, aut mutandum eſſe præcipit, ne ſacerdotes alias cæremonias, vel preces, quam quæ in dicto Miſſali continentur, addere, vel recitare præſumant.

Secundo, vtrum feſtum Præſentationis B. Mariæ, Sancti Herminigildi, Coronæ Domini, & Angeli cuſtodis in Archiepiſcopatu Cæſarauguſtano celebrari poſsint, iuxta declarationem, quam Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus fecit.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo affirmatiuè, quod poſſunt addi. Tum quia lex, quæ non eſt recepta, non obligat. iuxta §. *leges*. [h] & gloſſam ſolemnem in c. 1. [i] vbi latè Felinus: ad nihil quidẽ, ſi in nihilo recipiatur, neque ad partem, quo ad quã non eſt recepta, etiamſi quo ad alias omnes recipiatur, per ea quę nos tradim⁹ in Man. conf. [k] & conſt. præfatam legem quo ad prædictam particulam non eſſe receptam in Hiſpania. Tum quia lex, quæ

h 4. diſt.
i De treuga. & pace.
k Ca. 23. nu. 62.

uetat fieri aliquid, non includit facientem illud per ſimplicitatem,& bonum finem, ſine contemptu, dolo, ſuperbia,& temeritate, iuxta doctrinam Cardinalis[a] & ſacerdotes celebrantes non faciunt præfatam commemorationem per ſuperbiam, & contemptum, ſed per bonum reſpectum,& obſeruantiam, ſiue pietatem, quæ ſunt, & debent eſſe in ſuos Reges,& ne ipſi & populus ſtomachentur propter omiſsionem tam piæ conſuetudinis fundatæ in præcepto Pauli 1.[b] iubentis fieri obſecrationes pro Regibus,& ijs qui in ſublimitate conſtituti ſunt. Tum quia etiam ipſo Pio viuente, & poſtea in hunc diem omnes Hiſpani ſeruant illam conſuetudinem, & addunt illam particulam in hac ipſa Vrbe in tribus Eccleſijs, S. Iacobi, B. Mariæ de Monſerrat, quæ eſt Aragonum,& S. Antonij, quæ eſt Luſitanorum:&, ſi rogatus fuiſſet ipſemet, an eſſet contentus, vt conſuetudo illa ſeruaretur vniformiter ab omnibus ferè Hiſpanis recepta, veriſimile eſt reſponſum iri quòd ſic: & habendum eſt pro lege id, quod reſpondiſſet legiſlator, ſi fuiſſet interrogatus, cum legem conderet, iuxta gloſſam ſingularem & receptam.[c]

a In clem. 1. q. 39. de pro. ...
b Ad Timot. 2.
c In l. ... ſ. ... de pa ...

AD SECVNDAM reſpondeo primo, quòd in eius propoſitione non narratur declaratio, quam fecit Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiſcopus Cæſaraugustanus prædeceſſor Illuſtriſsimi, qui de hoc dicitur dubitare, ſuper indulgentia & conceſsione facta Regnis Hiſpaniarum, addendi aliqua feſta, quæ non ſunt in Breuiario & Miſſali Romanis, per quam declarauit celebrari poſſe in prædicto Archiepiſcopatu feſtum Præſentationis B. Mariæ, S. Herminigildi, & Coronæ, & Angeli cuſtodis, de quibus quæritur.

2 Secũdo, omiſsis quæ poſſunt adduci pro vtraque parte, videtur reſpondendum, quod declaratio præfata Illuſtriſsimi Archiepiſcopi abſque vllo reatu ſeruari poteſt, donec S.D.N. conſultus contrarium reſponderet. Tum quia facta fuit, antequam Sanctitas eius interpretaretur conceſsionem illam Pij V. de qua meminit, quam ſi forte vidiſſet, eam probaſſet. Tum quia innititur maxima deuotione populi Chriſtiani ſui Archipræſulatus:& ex magna cauſa poteſt iudex inferior tranſgredi canonem & legem ſuperioris, vt ſentit Innocentius receptus,[d] cuius dictum dilatat ibi Felinus,[e] confirmando illud per l. *ſi homine.*[f] & quod per illam dixit Baldus,[g] quod ex magna & euidenti cauſa poteſt Epiſcopus ſtatuere cõtra ius canonicũ: per quæ omnia probatur fortiori ratione poſſe defendi præfatam declarationem Don Ferdinandi. Tum quia maius ſcandalum oriretur nunc illi declarationi iam ſemel ſuſceptæ contrauenitendo, quàm à principio, cum ſola prohibitio Pij V. id vetaret: & ſcandalum, qua parte poteſt, vitari debet.[h] Tum quia officia in prædicta declaratione expreſſa ſunt illi regioni valde celebria,& ſatis pauca, cũ in varios menſes ſint digeſta. Tum quia, etſi reliquiæ illius glorioſiſsimi principis Herminigildi non ſint adeo nobiles in ſuæ ſpecie conſideratæ, ſunt tamen maximæ, penſata ea, qua ſunt magnitudine celebratæ in illo celeberrimo cap. *Herminigildus.* 24. quæſt. 1. Salus,&c.

d In cap. 2. de conſt.
e d. num. 48.
f ff. mand.
g In l. omnes popul. ff de iuſt. & iur.
h Ca. nihil cũ ſcandalo. de præſcript.

S V M M A R I V M.

1 *Miſſæ diebus feſtis audiendæ præceptum eſt iuris humani, cui iuſta præſcriptione poteſt derogari. Illam item, quam Græci ritu ſuo præſcripto dicunt, poteſt Catholicus audire, modo in ea non fiat, vel omittatur aliquod iuri diuino contrarium.*

2 *Horas canonicas obligatus recitare ſecundum aliquod Breuiarium ante 200. annos ab editione Romani editum, non poteſt priuata auctoritate illas dicere ſecundum Breuiarium Romanum, niſi prius Epiſcopus cum Capitulo, ſeu Prælatus cum conuentu communiter Romanum receperit.*

CONSILIVM V.

AN Italus habitans in terris Græcorum in die feſto Miſſam ritu Græcorum audire poſsit, an verò excuſetur à præcepto Eccleſiæ audiendi ſacrum, quando ritu tantùm Græcorum audire poteſt?

Secundo, an Breuiarium priuatum ante 200. annos habens, Romano Breuiario horas recitare valeat.

1 AD QVÆSTIONEM primam reſpondeo primo, illam eſſe maximam,& dignam Sophocleo cothurno, quali non licet in præſentia mihi vacare. Secundo, quod reſponſurus ad illam informandos eſſet prius de modo celebrandi Miſſas illarum terrarum, an ſit contrarius ritui Catholicorum neceſſario iure diuino in eis celebrandis ſeruando, an non, licet ſit contrarius in aliquo iuri canonico conſuetudine antiqua abrogabili. Nam ſi priore modo eſſet contrarius, non liceret Catholico eam audire, quia iure diuino eius auditio videretur prohibita, ſicut & ipſa celebratio, cum eſſet conſenſus in peccatũ iure diuino prohibitum,& ita dãnabile, iuxta illud Pauli *ad Rom.* 1. & cap. 1.[a] cum ei ſimilibus. Si autem poſteriore modo eſſet contrarius, ceſſaret hæc obiectio: quia Græci non obligantur in terris ſuis celebrare ſecundum modum Catholicorum abrogabilem, ſi iam eſt abrogatus.[b] Informandus etiam eſſet de conſuetudine, quam obſeruant, vel obſeruarunt præfati Catholici circa eam audiendam: quoniam ſi eſſet legitimè præſcripta, poſſet excuſare ab audienda illa, quia præceptum de audienda illa feſtis diebus humanum eſt, vt colligitur ex ca. *miſſas.*[c] & alijs multis locis. Informandus eſſet etiam de aliquibus alijs, de quibus nulla informatio datur,& ita nulla reſponſio certa reddi poteſt.

a De offic. deleg.
b Arg. c. fin. de conſuet.
c De conſecr. diſt. 1.

AD SECVNDAM quæſtionem reſpondetur, videri eam duplicẽ ſenſum habere. Alter eſt, an clerico habenti aliquod Breuiarium priuatum ante ducentos annos ſcriptum, liceat vti nouo Romano? Ad quam in hoc ſenſu acceptam reſpondendum videtur affirmatiuè, quia Breuiarium illud priuatum, ſiue auctoritate priuata ſcriptum non excipitur à generali præcepto dicendi Horas iuxta formulam huius noui Romani.

2 Alter ſenſus eſt, an clericus habens Breuiarium publicum auctoritate publica Epiſcopi, vel alia legitima compoſitum ante ducentos annos, priuſquã inſtitueretur hoc nouum Romanum, per cuius formã obligatur dicere horas, poſsit dicere illas ſecundum formam huius noui? Et ad hanc quæſtionem in hunc ſenſum acceptam reſpõdendum videtur negatiuè, quod nõ, niſi de cõmuni conſenſu Epiſcopi & Capituli ſuſciperetur pro Breuiario, per cuius formulam omnes recitarent, argumento à contrario ſenſu præfatæ bullæ, quæ habet, quod obligatus ad pronunciandas horas ſecundum formulam breuiarij ante præfatos ducentos annos compoſiti poſsit relinquere illam, & dicere ſecundum hanc nouam, conſentiente prælato & maiori parte prædicti Capituli, vel conuentus, ſignificans à contrario ſenſu, quod non poteſt id facere ſuo ſolo conſenſu priuato: quod argumentum à contrario ſenſu eſt firmum in iure.[d]

d L. o. 1. ff. de officio eius cui mand. & ca. à nobis. 2. de ſententia excommunicationis. &c.

Pro hac 2. quæſtione vide Conſilium 15. & 16. & quæ ibi notãtur.

S V M M A R I V M.

1 *Defunctorum Miſſa,& officium vt pro me adhuc viuente dicatur, curare poſſum: caueat tamen ſacerdos, ne orationes, in quibus enunciat aliquem mortuum, mihi applicet.*

CONSILIVM VI.

VIVENTI an liceat facere celebrare officium, vel Miſſas defunctorum pro ſe, antequam moriatur?

1 Reſpondeo, quòd licet viuo procurare, vt fiant, vel dicantur Miſſæ, vel officium defunctorum pro ſe, antequam moriatur, modo caueat ſacerdos; ne orationes, per quas pronunciat aliquem, vel aliquos eſſe mortuos, applicet illi viuo, qualis eſt illa, quæ incipit, *Inclina*, quæ habet illa verba, *animam famuli tui quam de hoc ſæculo migrare iuſsiſti*,& aliæ ſimiles: quia id eſſet mentiri, quod numquam licet etiam in loco profano & ſermonibus profanis.[e]

e Ca. 1. & c. cum humilitatis. 22. q. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Miſſa ne tecto capite dicatur, nullo iure ſpeciali, ſed ſolùm generali, & num. 5. ſpeciali tamen conſuetudine inhibitum videtur. nu. 6. in fin.*

2 *Miſſans etſi ex conſuetudine amictum ſuper humeros retorqueat, non tamen prohibetur eo in capite retento,& num. 4. & 5. & id modo ceſſet ſcandalum, nu. 5. etiam ſine alia cauſa infirmitatis celebrare, num. 6. alio autem pileo vti tunc licebit. præſertim vſque ad conſecrationem, ſi adſit manifeſta cauſa alijs nota: quod ſi ſit dubia, Epiſcopi, ſi poteſt commodo, obtinenda erit diſpenſatio. num. 6.*

3 *Amictus oratio potius reſpicit caput, quàm humeros.*

4 *Miſſa Sabbati ſancti in primitiua Eccleſia ſub nocte celebrabatur.*

5 *Miſſa vrgente neceſsitate dici poteſt in loco non ſacro.*

CONSILIVM VII.

N. SACERDOS laborat debilitate, & frigiditate capitis, adeo vt nullo pacto eo detecto ſtare poſsit. Quæritur, an celebrare poſsit Miſſam tecto capite.

1 Reſpondeo primò, vidiſſe me quinquaginta abhinc annis in diœceſi Legionẽſi terra Hiſpaniæ frigida quemdam presbyterum ſenem hyeme valdè frigida celebrantem Miſſam capite pileolo tecto, quod tunc aliquãtulum me offendit. Tum quod non meminetam vidiſſe aliquem ita celebrantem: & quod ea quæ contra mores fiunt, videntur eſſe vitanda.[a] Tum quia cùm tunc eſſem ætate iunior, arbitrabar poſſe illum præſtare, quod ego præſtabã: ſed poſtea cùm longe ſenior veniſſem ad Vrbem, vidi quemdam facultatem habentem intra domum celebrandi celebrantem panniculo lineo ſupra caput ob frigiditatem & dolorem capitis ſuperpoſito abſque vlla diſpenſatione. Tum quia ſolis familiaribus præſentibus, & in loco priuato ſine vllius ſcãdalo id aliquot vicibus faciebat. Tum quia nullo iure id videtur ſpecialiter prohibitum. Tum quia vidi aliquos ſeniores, & ægrotos canere in choris eccleſiarum, & officium præſertim nocturnum facere capitibus ad obuiandum frigori bene tectis.

a Ca. quæ contra mores. 8. diſtin. & cap. quiſquis. 42. diſt.

2 Secundo reſpondeo, videri mihi licere dicere totam Miſſam capite amictu ſacro tecto. Tum quia totius Eccleſiæ inſtituto ad faciendum Miſſam vtimur ſacro amictu, quo caput operimus: & non memini vllum canonem, quo iubeatur illum in collum retorquere, licet conſuetudo generalis id habeat. Tum quia videtur nobis in primitiua Eccleſia ſolitos fuiſſe presbyteros miſſare capite amictu tecto. Tum quia licet aliquot, in quibus eſt etiam S. Thomas[b] ſignificent amictum eſſe veſtem ſuperhumeralem, indutam ad ſignificandam fortitudinem neceſſariam ad celebrandum diuina, quia fortitudo præcipue in humeris viget: nobis tamen aptius & rationabilius videtur eſſe tectorium capitis, illo irrefragabili totius Eccleſię inſtituto, quo iubemur dicere, quando eo amicimur, illa verba, *Impone Domine capiti meo galeam ſalutis ad expugnandos diabolicos incurſus* in quibus illud verbum, *galea*, palam ſignificat armaturam capitis, & expreſsius verbum, *capiti meo*, nulla de humeris facta mentione.

b In 4. libr. ſent. diſt. 24. q. 3.

3 Omnia item alia verba, quæ ſignificãt finem, in quem amicimus, ſcilicet vitatio fraudum diaboli, & ſuperatio verſutiarum eiuſdem, potius reſpiciunt caput, quàm humeros: quia magis fiunt per prudentiam, & ſapientiam, quæ habent ſedem in capite, quàm per vires corporis, quę collocantur in humeris. Tum quia doctiſsimus ille Epiſcopus Miniatenſis auctor Rationalis diuinorum officiorum[c] ſic ait. *Ideo amictu caput operimus, ne circumquaque liberè proſpiciendo illicita cogitemus.*

c Lib. 2. ca. 8.

4 Quibus verbis videtur ſentire amictum magis eſſe tectorium capitis, & ſenſuum in eo conſtitutorum, ne ad extranea vagentur, quàm tectorium humerorum, ſine quo illi tegantur. Tum quia veriſimile eſt, ſacerdotes potius induxiſſe conſuetudinem eum ad collum demittendi, ad leuandum ſe faſtidio tenendi eum in capite, & velandi ferè oculos, aures, & alios ſenſus, quàm ad ſignificanda alia myſteria, quæ ſine aliqua violentia ſignificare nequeunt. Tum quia non obſtat dicere, quod per conſuetudinem generalem liceat celebrare illo ad collum retorto: quia non ſequitur ex hoc, quod non liceat celebrare illo in capite retento. Nam vt in Enchir. de oratio.[d] diximus conſuetudinem quidem induxiſſe, vt liceat hodie Miſſam Sabbati ſancti, quę in primitiua Eccleſia celebrabatur ſub noctem longe poſt meridiem, celebrare ſub meridiem, vel paulo ante, non tamen induxit, vt non liceat celebrare poſt meridiẽ, immo hoc videtur religioſius: ſicut item adhuc tempore S. Thomæ non licebat cœnare die ieiunij, niſi peruentum eſſet vſque ad horam nonam, id eſt vſque ad 2. vel 3. poſt meridiẽ, vt colligitur ex eodem[e] & quamuis conſuetudo induxerit, vt liceat cœnare in meridie vel circa, non tamen induxit, vt non liceat differre cœnam in horam nonam & tardiorem: Ita videtur, quòd etiam hodie liceret celebrare Miſſam tecto capite amictu, quamuis liceat per conſuetudinem generalem celebrare etiam eo ad collum retorto, ceſſante ſcandalo, cum quo nihil licet.[f]

d Cap. 3. nu. 43.

e 2. 2. q. 147. art. 2.

f Ca. nihil eſt ſcandalo. de præſcrip.

5 Tertio, quod ex hoc ſolo non ſequitur ſatis licere celebrare tecto capite pileolo, vel alio amictu non ſacro: quia à ſeparatis non fit illatio.[a] Facit ad id tamen multùm, quod in primitiua Eccleſia celebraretur capite tecto amictu, & quod etiam nunc liceret id facere, ſi non eſſet audientibus ſcandalum. Faciunt etiam ſupra inſinuata, nempe quod nullo iure id ſpecialiter prohibeatur, ſed generaliter tantùm, nempe, vt diuina ſacramenta reuerenter tractentur, & non deſinunt illa ita tractari, eo quod ex iuſta cauſa, & neceſsitate vitandi frigoris, vel doloris capitis, pileolo aliquo honeſto caput tegatur. Nam & neceſsitate grandi vrgente poteſt quis dicere Miſſam in loco non ſacro,[b] quod longè magis abhorret à ſacris canonibus citatis ibi per gloſſam quam celebrare partem Miſſæ tecto capite aliquo honeſto pileolo.

a l. Papin. ff. de minor.

b Cap. final. de conſecrat. diſt. 1.

6 Quare reſoluendo reſpondeo primò, quòd non ſolum debili, vel ægroto, ſed etiam ſano, & forte liceat celebrare etiam hodie capite amictu ſacro tecto, ad honeſtius, attentius, & religioſius celebrandum, ceſſante ſcandalo, quod facilè ceſſabit publicata cauſa qua id facit.

Secundo, etiam licere ex iuſta cauſa aliis nota & manifeſta celebrare, præſertim vſque ad conſecrationem, capite velato aliquo velamento honeſto ad reſiſtendum frigori, vel dolori capitis inſtanti, etiam ſine diſpenſatione argumento illius dicti S. Thomæ[c] quod habens iuſtam cauſam manifeſtam non ieiunandi licitè poteſt frangere ieiunium.

c 2. 2. q. 147. art. 4.

Tertiò, quòd minor cauſa ſufficeret ad celebrandũ capite tecto aliquo panniculo albo, quàm alio pileolo: quia propius ille ad amictum ſacrum accedit, quàm hic.

Quartò, quòd ſi cauſa non eſſet manifeſtè iuſta, ſed dubia, & poſſet commodè adiri Epiſcopus, deberet impetrari diſpenſatio ab eo: quia etiam habens cauſam non ieiunandi dubiam, debet eiuſmodi diſpenſationem impetrare ab Epiſcopo, vt ait præfatus S. Thomas receptus, & negari non poteſt præcepto generali de reuerenter tractandis ſacramentis, & ſpeciali conſuetudine inductum eſſe, ne quis velato capite, alio, quàm ſacro amictu celebret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Miſſa pro vna ſacerdos a pluribus in id non conſentientibus pitantias accipiens etiam de ſuperioris licentia non ſatisfacit, niſi pitantia ſint adeo tenues, vt iuſte praſumi poſſit dantes non intendere, vt tota Miſſa ipſis applicetur. num. 3.*

2 *Miſſam pro vno, & pro alio collectam dicens non ſatisfacit.*

3 *Miſſa valoris infiniti, ſed non infinitè applicatur ſatisfactione.*

CONSILIVM VIII.

SACERDOS regularis an à pluribus pitantias pro vna Miſſa accipiendo peccet, & an excuſetur, ſi de licentia ſeu ordine ſui Superioris illas accipiat, vel ſi ſatisfaciat pro vno dicendo ſacrum, pro alio in eo orando, & collectam dicendo, vel applicando partem Miſſæ ſibi debitam pro intentione aliorum.

1 Reſpondeo, quòd non, vt reſpondimus in Manu.[d] niſi expreſſe, vel tacitè conſentiant illi, pro quibus dicenda, vel quibus ipſa Miſſa eſt promiſſa, vt dicitur ibidem, & paulo ante[e] per rationes, quæ tanguntur in eiſdem numeris, nec ſcientia, nec licentia Superioris in hoc quicquam prodeſt, quia non habet ipſe poteſtatem remittendi obligationem ſoluendi debitum, quæ iure naturali, diuino, & humano contrahitur, iuxta cap. *ſi res aliena.*[f] & ca. *peccatum.*[g] nec poteſt quis dare alteri facultatem, quam ipſe non habet,[h] & ipſemet Prælatus nulla ratione habet facultatem ſatisfaciendi per vnam Miſſam duobus, quibus ſingulæ debentur, cùm omni iure ſtatuatur neminem liberari ab obligatione ſoluendi aliquid vni, eo quòd debitum illud ſoluatur alteri.[i]

d Ca. 25. nu. 111.

e In eod. nu. 93.

f 14. q. 6.

g De reg. iur. lib. 6.

h Cap. quod autem. de iure patron.

i Ca. ea quæ. de iureiuran.

2 Quod autem prædictarum collectarum adiectio non ſufficiat ad id, colligitur ex eo, quòd per illas collectas nõ poteſt ſacrificus tollere partẽ valoris Miſſæ debitę vni, vt applicet alteri, per ea quę dicimus in d. Man.[k] Nec obſtat opinio S. Thomæ[l] & Caietani & aliquorum ſequacium Thomæ dicentium, quod vna Miſſa dicta pro pluribus tantùm prodeſt ſingulis eorum, ac ſi ſingulæ dicerentur pro ſingulis: quia Thomas non recipitur communiter in hoc, & vſus Eccleſiæ habet contrarium.

k Nu. 93.

l 3. par. q. 79. art. 5.

3 Tum quia licet Chriſtus in Miſſa oblatus ſit, & valores eius ſint illimitati & infiniti, non tamen infinitè & illimitatè applicantur ſatiſfactioni, ſed limitatè, vt in dicto Manu. tangitur. Quod autem nec paruitas pitantiæ in id prodeſſe poſſit,[a] etiam monſtratur, niſi tanta eſſet paruitas, vt iuſtè præſumi poſſet, quod is qui dat pitantiam, non dat illam, vt tota vna Miſſa ei applicetur, ſed tantum aliqua pars eius, quæ ſacrificio videbitur.

a Eod. num.

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ ſuffragium mortuis applicari poteſt intentione, memoria in canone, item per collectas, ſed plenum per applicationem totius Miſſæ de requiem.*

2 *Miſſa pro pluribus dicta, ſingulis nõ ita prodeſt, ac dicta pro vno.*

3 *Suffragandi defunctis modus aptior per collectas, quam per ſolam intentionis applicationem, vel memoriam in memento.*

4 *Suffragium pinguius erit, ſi intentione ante Miſſam, memoria in canone, & in collecta, mortuis ſuffragemur, quàm vno tantùm vel duobus modis.*

Miſſa & collecta de defunctis ſunt aptiores illa, quàm de viuis.

6 *Commemoratio de mortuis non vetatur fieri in Miſſa priuata de feſto: immo in die feſto poteſt dici Miſſa de defunctis.*

6 *Specialis precatio pro mortuis fit in omni Miſſa quamlibet ſolemni.*

6 *Collegiata in Eccleſia duæ Miſſæ quotidie collegialiter dicendæ, vna de defunctis, altera de tempore vel feſto.*

7 *Miſſam peculiarem non eſſe in ſolemnibus feſtis dicendam, vt intelligitur.*

7 *Auditione cuiuslibet Miſſæ, etiam priuatæ, etiam peculiaris, ſatisfit præcepto de ſacro audiendo.*

8 *Miſſam de S. Maria quotidie dici, per ſtatutum poteſt ordinari, modo id onus vni ſoli non imponatur.*

9 *Prælati facultate diminuendi obligationes iam inductas dicendi Miſſas ſibi data parcè vtantur, & non ſine iuſta cauſa.*

10 *Miſſas diminuentes imponant eas dicturis, vt tuentur mortuos intentione ante Miſſam applicando eius valorem, & in Miſſæ canone, & per collectas, & quod hæc fieri poſſint vtita aliter.*

10 *Collecta de defunctis poteſt dici etiam in feſtis ſolemnibus.*

CONSILIVM IX.

EX CONCILII Tridentini præſcripto[b] tributa eſt facultas Epiſcopis, vt in Synodo diœceſana circa Miſſarum reductionem ſtatuere poſſint, quidquid ipſi expedire cenſuerint: ita tamen, vt eorum defunctorum ſemper commemoratio fiat.

b In c. 4. ſeſſ. 25. de refor.

Dubitatur, an commemorationi prædictæ ſatisfieri poſſit ſola intentione, Miſſarum applicatione, aut ſola, ac ſimplici commemoratione in *memento*, aut potius certis collectis, & quibus, & ſi pro defunctis, quid faciendum feſtis diebus, quibus collecta defunctorum ex rubricarum regulis haud fit.

1 Reſpondeo primò quæſtioné hanc circunſpectiſsimè propoſitam videri, quatenus triplicem modum applicandi mortuis Miſſarum ſuffragia præſupponit, ſcilicet per intentionem animi, & per memoriam, quæ fit in decima parte canonis Miſſæ, quæ incipit, *Memento etiam*, &c. & per collectas expreſſas in ipſa Miſſa, vt colligitur ex cap. *cum grauia*. & cap. *non æſtimemus*. & cap. *anima*. & aliis multis[c] adiuncto cap. *viſum*.[d] & nihilominus maior & melior eſſet per totam ipſam Miſſam de defunctis, vt probat Panormitanus.[e]

c c. 9. 2.
d Ex c. de nominibus de conſecra. diſt. 1. & cum creatura. de celebr. Miſſ.
e In conſ. 90. vol. 2. nu. 4.

2 Secundò, quòd piè, certè, ac veriſsimè præſupponit vnam Miſſam dictam pro pluribus non prodeſſe ſingulis eorum tantùm, quantùm prodeſſet vni eorum, ſi pro eo ſingulariter diceretur, vt poſt alios dicimus etiam nos in Manu. confe.[f] quidquid Ludouicus Romanus male conſuluerit,[g] & aliquot alij, quos non expedit referre, non rectè intelligentes D. Hieronymum.[h]

f Cap. 25. nu. 14.
g Conſ. 150.
h In cap. non mediocriter. de conſecrat. diſt. 1.

3 Tertiò, quòd prædictorum trium modorum ſuffragandi per Miſſas optimus videtur eſſe per collectas, cæteris paribus: quia triplex bonum, cæteris paribus, melius & maius eſt vno.[i] At ſuffragatio per collectas includit alias duas, aliæ verò non illam: qui enim debito modo per collectam ſuffragatur, intendit applicare ſuffragium defunctis, pro quibus pronunciat collectam, & facit memoriam eorum, & præterea precatur pro eis verbis appoſitis, & ab Eccleſia conſuetis.

i Cap. 1. de treu. & pace. cum ſimiliaque. C communia. de ſucceſſ.

4 Quartò, quod cæteris paribus pinguius ſuffragium eſ-

A ſet ſuffragari primum intentione ante Miſſam, & memoria debitè habita in prædicta decima parte canonis & in tribus collectis, quæ de more adduntur, eadem ratione: quia hæc trina applicatio continet applicationem collectarum, & multiplicat intentionem, & memoriam debitam: per intentionem enim habitam ante Miſſam, & memoriam debitè habitam in ſecundo *memento*, non tollitur, neque excuſatur intentio, & memoria actualis, vel virtualis, quæ habendæ ſunt à pronunciante rectè collectas prædictas.

5 Quintò, quod cæteris paribus collectæ Miſſarum de defunctis ſunt in hoc aptiores, & fructuoſiores, quam collectæ Miſſarum de viuis. Tum quod ſpecialia præferuntur generalibus.[a] Vnde & quod ſingulariter promittitur, magis obligare dicitur,[b] & quod ſpecialis prouiſio melior eſt generali,[c] & per collectas Miſſæ defunctorum ſingulariter, ſpecialiter, expreſsè, ac directè oratur pro illis, per collectas autem aliarum Miſſarum non ita. Tum quia, vt ſupradictum eſt poſt Panormitanum,[d] Miſſa pro defunctis cæteris paribus magis prodeſt defunctis, quàm Miſſa de ſanctis, vel feria. ergo etiam collecta Miſſæ de defunctis magis proderit, quàm collecta Miſſæ de viuis: quia quod iuris eſt de toto ad totũ, idẽ eſt de parte ad partẽ.[e]

B

a Ca. generi. de reg. iur. li. 6. & l. in toto ff. eod.
b Ca. quam quam. 23. diſ.
c Cap. ſi ad uerſus de ka. vet.
d In d. conſ. 90.
e L. quæ de tota ff. de rei vendicat. & ea poſtrali, q. non ſolo ium. de off. deleg.

6 Sextò, quod nullo iure vetatur fieri commemoratio de defunctis in Miſſa de feſto ſaltem priuata, immo expreſsè permittitur, & interdum præcipitur. Tum quia in qualibet Miſſa quamlibet ſolemni debet fieri, & ſemper fit precatio ſpecialis pro mortuis.[f] Tum quia iure communi in Eccleſiis collegiatis quolibet die ſunt dicendæ duæ Miſſæ, altera de defunctis, altera de feſto, vel feria occurrente, iuxta ca. *cum creatura*.[g] quod Panormitanus elatius aliis ſic ſummat. *In eccleſiis collegiata debent celebrari duæ Miſſæ collegialiter, vna pro defunctis, & alia ſecundum exigentiam diei, vt pro feſto, ſi feſtum occurrat, vel pro feria, ſi feria.* & Archidiaconus,[h] reprehendit eos qui dicunt in Miſſa de Dominica non eſſe orandum pro defunctis, & Panormitanus eleganter & eruditè conſuluit,[i] dicendas fuiſſe quolibet die etiam feſto 30. Miſſas de defunctis, quas quidam teſtator ordinauit dicendas pro anima ſua.

C

D

f D. c. 2. nu. de conſecrat. diſt. 1. & cap. ſeq.
g De celebr. miſſ.
h In d. ca. viſum.
i In d. conſ. 90.

7 Septimò, non obſtat prædictis ca. *& hoc attendendum*.[k] quod videtur probare, non eſſe faciendas Miſſas peculiares in feſtis ſolemnibus: & conſtat bonam partem Miſſarum de defunctis eſſe peculiarem: non inquam hoc obſtat. Tum quia non loquitur ſpecialiter de Miſſis, de defunctis, ſed generaliter de peculiaribus, quales ſunt omnes priuatæ, ſiue ſint Miſſæ de defunctis, ſiue de viuis, & conſtat licere diebus quamlibet ſolemnibus dicere peculiares de viuis, vt videmus in tota Chriſtiana Eccleſia ſeruari. Tum quia ſolùm probat peculiares non ita eſſe faciendas, vt impediant acceſſum ad ſolemnem Miſſam, quod non fit magis per Miſſas peculiares de defunctis, quàm per peculiares de viuis, immo minus: quandoquidem multò plures omittunt audire ſolemnem publicam propter auditionem Miſſarum priuatarũ, & peculiarium de viuis, quàm propter auditionem peculiarium de defunctis. Tum quia illi cap. ferè vbique derogari cœptum fuit, poſtquam communiter cœpit opinari non teneri nos de præcepto ad audiẽdum Miſſã de die, & minus publicam die feſto, quod maximè in Vrbe receptũ videmus.

E

k De conſec. diſt. 2.

8 Octauò quod non obſtat etiam cap. *ſignificauit*.[l] quatenus probat, non valere ſtatutum, vt habens certum beneficium teneatur dicere quotidie Miſſam de ſancta Maria, quia non probat non licere quotidie dicere officium de ſancta Maria, ſed per nullam ordinationem quemquã cogi poſſe ad dicendam quotidie Miſſam de illa, vel aliquam aliam de alio feſto, vel de alio officio, quod eſt longè diuerſum. vnde licet ordinari non poſsit, vt vnus & idem ſacerdos dicat quotidie eandem Miſſam eiuſdem officij, poteſt tamen ordinari, vt Miſſa vnius & eiuſdem officij quolibet die dicatur ab vno, vel pluribus, qui repeciuntur ad id idonei & diſpoſiti, vt pulchrè Panormitanus cui nemo contradicit[m] reſpondit.

F

l De preben.
m In d. conſ. 90.

9 Nonò, quod Prælati, quibus data eſt facultas moderandi obligationes iam inductas ad dicendas Miſſas in quibuſdam Eccleſijs, & monaſterijs, diligenter debent, & cum timore lædendi ſuas conſcientias, vt ait ipſummet

A Concilium quod hanc facultatem dedit, prędictam reductionem, & diminutionem Miſſarum facere. Tum quia agitur de mutanda, vel de diminuenda voluntate & diſpoſitione, quam dominus rei habet in ea, iuxta l. *in re mandato.* [a] quæ eſt contra ius illud naturale, id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad aliũ transferri non poteſt. [b] Tum quia commutatio vltimarum voluntatum defunctorum ob magnam rei difficultatem ſoli principi non recognoſcenti ſuperiorem conceditur, [c] & in relictis vel donatis ad pias cauſas ſoli Papæ, [d] idque iuſta cauſa interueniente ſecundum Innocentium, Panormitanum, & communem, [e] quæ definit eſſe contra ius naturale contentum ſub ſeptimo præcepto Decalogi, ne quis ſua re priuetur,
B & conſequenter, ne cuiuſpiam diſpoſitio iuſta de re ſua facta impediatur, tollatur, minuatur, vel mutetur ab alio: quia illud effectu eſt alium re ſua, vel iure diſponendi de illa priuare. Tum quia multi prælati, & multa Capitula, & conuentus facilè ſe obligant ad dicendas Miſſas, & alia diuina officia, cùm auaritia, cum cognatione, amicitia, & precibus, & facilius poſtea pœnitet eos oneris ſuſcepti, & deſiderant & procurant ſe illo exonerare, vel diminuere, ſine tamen acceptorum reſtitutione, cum magno relinquentiũ, vel donantium ſcandalo, quod eſt vitandũ. [f]

a C. mandato. l. ſed etſi. §. conſuluit. ff. de petitione hæred.
b L. id quod. ff. de reg. iur.
c L. 1. & l. legatum ff. de adminiſt. rerum ad ciuitat pertine.
d Clem. quia contingit. de religio. domibus.
e Cap. quia in eccleſiarũ. de conſtitutio.
f Matt. 10. & cap. nihil. de præſcriptio.

10 Decimo, quod ex his ſequitur, prædictos Prælatos, quibus facta eſt noua hæc facultas contra canones anti-
C quos, iuſtè poſſe ac debere onerare illos, qui dicturi ſunt Miſſas diminutas, & in numerum minorem redactas, vt animas defunctorum iuuent tripliciter applicãdo eis valorem eius intentione ante Miſſam, memoria in Miſſæ *memento*, & ſpeciali collecta conueniente. Tum quia hoc ſine iactura temporis & alterius operis fieri poteſt. Tum quia refectio illarum Miſſarum debet fieri quàm conuenientiſſimo modo poteſt. Tũ quia ſanctè addi poteſt collecta de defunctis etiam in feſtis ſolemnibus, vt prædictũ eſt: quamuis etiam permitti poſsit, vt in maximè ſolemnibus omittatur, ad gloriam eorum referendo illam omiſſionem, & gloriam in præfatorum defunctorum opem & auxilium. Prudentiæ tamen fuerit, eo animo hanc tripli-
D cem applicationem iniungere, vt Miſſaturus ſatisfaciat per intentionem & memoriam virtualem, quando per inaduertentiam, vel obliuionem interdum expreſsè illam non faceret, argumento eorum, quæ nos de propoſito actuali, vel virtuali attendendi ad preces horarias & alia diuina officia poſt alios diximus in Enchirid. de orat. [g]

g Ca. 3. à nu. 19.

SVMMARIVM.

1 *Miſſarum reductioni facienda nec multùm prodeſt, nec obeſt, quòd eleemoſyna pro eis dicendis ſit magna, vel parua.*

2 *Eleemoſyna, quæ offertur à petente fieri ſacrum, non datur vt illius pretium, ſed ſponte & liberaliter offertur.*

2 *Poteſtas conceſſa à Pontificibus Generali alicuius religionis diſpenſandi, vt multitudini Miſſarum, quas viſitando reperiet*
E *à monaſterijs receptas, poſsit minori numero, cum aliqua alicuius boni operis adiunctione ſatisfieri, competit nedum illi qui erat Generalis die data poteſtatis, ſed etiã ſucceſſoribus: item & extenditur ad Miſſas, quæ poſt dictam diem, antequam fiat viſitatio, ſucceſsiuè reperiuntur acceptæ: & nõ poteſt dicta poteſtate vti quo ad Miſſas poſt viſitationem à monaſterijs recipiendas, num. 2. niſi poteſtas prædicto Miſſarum multitudini ſic ſatisfaciendi expreſſè ad ſucceſsiuè recipiendas extenderetur, nu. 3. immo nec tunc, cùm quandam deceptionem petentiũ Miſſas cõtineat, poteſt ſaltẽ ſine peccato veniali exerceri, niſi magna id faciẽdi ſubſit cauſa. n. 3. & 6.*

3 *Miſſarum multarum dicendarum onus ab offerentibus eleemo-*
F *ſynas ſuſcipere cum intentione dicto obligationi ex facultate antea conceſſa aliter ſatisfaciendi, indecens valde videtur: immo nec ſine peccato ſaltem veniali id poteſt fieri, niſi ex magna cauſa. nu 6.*

4 *Delegabilis minus videtur poteſtas faciendi, quàm dandi, item & illius facti, quod æquè bene non poteſt per quemuis explicari, quodve reſpicit publicam vtilitatem, requiritve magnã animi conſtantiam, vel reſpicit principaliter conceſsionem non iuriſdictionis, ſed arbitrij, auctoritatis, motuſve animi, qui per alium concedi non poteſt.*

4 *Diſpenſandi poteſtas ſecundum gloſ. & multos alios non poteſt ſubdelegari.*

5 *Cauſa cognita, cũ quid faciendũ eſt, debent omnia authẽticè geri, ita vt poſsit probari cognitionẽ illã adhibitã, etiã ſi ſint religioſi.*

CONSILIVM X.

AD SEPTEM quęſtiones fratrũ Minorũ ſuper quadã bulla Iulij II. & alia Leonis X. per quas fit facultas Generali eorũ ordinis, vt poſsit diſpenſare ſuper multitudine Miſſarũ, ad quas monaſteria eorũ ſunt obligata.

1 AD PRIMAM quidem reſpondeo, quòd nõ ſolum Generali, qui tunc fuit, ſed etiam alijs, qui ei ſucceſſerunt, & poſthac ſuccedent, eſt data præfata facultas: quia id ſatis inouit bulla Iulij, & clarè exprimit bulla Leonis. Nec videtur quo ad propoſitũ referre, an eleemoſyna, quæ data fuit, vel dabitur ſecundũ conſuetudinẽ patrię, ſit parua,
B vel magna, & maior, vel minor. Tum quia non datur, nec dabitur pro pretio eius, & ſponte ac liberaliter offertur, iuxta ea quę poſt alios nos diximus in Man. noſtro cõfeſſ. [a]

a Ca. 21. nu. 102. & 104.

2 AD SECVNDAM, quòd poteſt diſpenſare non ſolum ſuper Miſsis receptis tempore Generaliũ, qui præerant tempore datarum bullarum prędictarum, ſed etiam pro poſtea receptis ante ſuam viſitationem, & tempus, in quo petitur diſpenſatio: ſed non poteſt facere facultatem recipiendi Miſſas, ſeu eleemoſynas ad dicendas eas, ita quod fratres ſuſcipientes eas poſsint ſatisfacere ſine diſpenſatione ſubſecuta.

3 Tũ quia diſpenſatio, & abſolutio peccati non debent dari antequã fiat, ne videatur dari occaſio nimis propin-
C qua peccandi, contra cap. *ex parte.* [b] Tum quia non decet fratres, dolo, & fraude, ac deceptione rogantium Miſſas, accipere onus dicendi eas cum propoſito illud tollendi. Tum quia Leo X. licet faciat facultatem recipiendi Miſſas cum facultate redimendi onus eis impoſitũ modo poſito in ſua bulla in Alemania, & Boemia, nõ tamen facit illam omnibus monaſterijs ordinis: licet Generalibus faciat facultatem diſpenſandi ſuper eis, quas inuenerint receptas: per quam diuerſitatem videtur ſentire id, quod dicimus. Tum quia negari non poteſt, valde indecens eſſe viris adeo perfectis accipere doloſè Miſſas onuſtas cum propoſito tollendi onera, neſcientibus id ijs, qui rogarunt il-
D las: ſaltem ſine cauſa iuſta, quæ fortè inueniebatur in Alemania, & Boemia propter paruitatẽ eleemoſynæ, quæ dabatur pro eis dicendis. Tum quia negari non poteſt propinquiorẽ cauſam peccandi dari concedendo, vel diſpenſando pro Miſsis committẽdis, & accipiẽdis, quã pro iam acceptis. & hanc partem cõſulerem, licet vtraque pars de rigore iuris poſſet defendi per ea, quæ addidi in com. indulg. [c] & tetigi in Manu. confeſs. [d] ſuper illo dubio ſolemni, an conceſsio indulgentiæ, vel poteſtas diſpenſandi ſuper voto, & alijs huiuſmodi, includat ea, quę poſt illã contingunt: vbi tamen tenui partẽ affirmatiuã, eo quòd licet per ea detur occaſio aliqua peccandi, nõ tamen adeo propinqua, nec adeo indecens, ac daretur in caſu præſenti.

b De conſue.
c Super §. in Leone de pœnit. diſt. 1. not. 34. nu. 4.
d Ca. 10. nu. 80.

E AD TERTIAM reſpondetur, quòd illa continet duas. Altera eſt, an præfatus Generalis poſsit etiam extra tempus viſitationis diſpenſationem præfatam facere? & huic reſpondetur, quòd hoc innouit bulla Iulij, & ſatis clare exprimit bulla Leonis.

4 Altera eſt, an præfatus Generalis poſsit diſpẽſare per alium, delegando ipſi poteſtatem ſuam? & reſpõdetur æquius videri quòd non. Tũ quia eſt poteſtas de faciendo, & non de dando, inter quæ eſt differentia. [e] Tum quia eſt factum, quod communiter non poteſt fieri æquè benè per quamlibet. Tum quia in vtraque loquitur de ſolo Generali. Tum quòd poteſtas hæc eſt magna, & videtur requirere conſtantiam magnam, & concernit vtilitatem publi-
F cam animarum. Tum quia conceſsio huius poteſtatis non eſt principaliter cõceſsio tam iuriſdictionis, quàm cuiuſdam arbitrij, & auctoritatis, & motus animi, qui nõ poteſt per alium concedi, iuxta gloſſam [f] & ex ſimili poteſtate tutoris, curatoris, & arbitratoris, quæ non exercetur per alium, vt ait Bartholus in *l. cum magiſtratus.* per illũ textum & alia. [g] Tũ per ea quæ colligi poſſunt ex Innocentio Panormitano & Felino [h] & per Cardinalem [i] & Rotã [k] tenuit poteſtatem diſpenſandi non poſſè ſubdelegari: per quæ omnia pars hæc videtur verior, quamuis etiam pro contraria facit principium præfati cap. vlt. & primi notabilis Cardinalis, [l] & alia multa, quibus videtur reſponderi poſſe per ſuperius inſinuata.

e Leg. 1 §. ſi autem C. de cad. toll.
f In l. ſi cum. ff. de arb.
g C. quand. prouoc. non eſt neceſ.
h In ca. fin. §. ſi autem & § cæterum. de off. deleg.
i Ibidem q. 9.
k Deciſ. vlt. de officio vicarij in antiquis.
l Ibidem.

A 5 AD QVARTAM, ſcilicet quomodo & quando fieri debeat huiuſmodi diſpenſatio, reſpundetur, quòd debet probari primò præfatas Miſſas fuiſſe receptas cum onere dicendi eas propter neceſsitatem fabricæ, & fratrum Secundò, cognoſcere quàm grandis ſit multitudo earum, & iubere, vt celebrentur eę, quę commodè poſsint celebrari, & ſuper alijs diſpenſare. Tertiò, quòd omnia hæc fiant authenticè coram ſecretario, vel notario monaſterij, coram quo ſolent fieri acta publica, & cum oportuerit, fiat fides de cognitione præmiſſa de contentis in bullis, & quod Generalis communicet, & applicet ijs, qui Miſſas inſtituerunt, omnia bona, quæ fient in ordine, vſque ad quantitatem, quæ attingat valorem, quem ha- B berent ipſæ Miſſæ, ſi ſingulariter & integrè dicerentur pro eis, vel ad intentionem eorum.

AD QVINTAM reſpondetur, quòd dicendæ ſunt omnes collectæ, quæ iubentur dici per præfatos Romanos Pontifices, quia ſeruanda eſt forma commiſsionis.[a]

AD SEXTAM reſpondetur, quòd non poteſt Generalis facere id per Vicarium, per reſponſum ad tertiam.

6 AD VLTIMAM ſatis reſponſum eſt in reſponſione ad ſecundam, ſcilicet quod ſine magna cauſa non debent fratres recipere, & minus quærere præfatas Miſſas ſine magna cauſa neceſsitatis fabricæ, vel fratrum, cum propoſito decipiendi eos, qui eas rogarent, vel rogati da- C rent. Tum quia fraus & dolus ſunt peccata ſaltem venialia, iuxta l. 1.[b] & tradit S. Thomas.[c] Tum quia fraus & dolus nemini debent prodeſſe,[d] quamuis propter magnam cauſam id citra culpam fieri poſſe videtur aſſerere finis bullæ Leonis, vt tactum eſt in reſponſione ad ſecundã, ſcilicet propter vrgentem neceſsitatẽ, iuxta gloſſam.[e]

SVMMARIVM.

1 *Miſſa vna votiua non ſatiſfacit pluribus, qui data eleemoſyna rogant vt ad eorum intentionem ſacrum faciam. niſi adſit eorum tacitus conſenſus, qui tamen numquam accedere ſolet: nec ob paucitatem ſacerdotum, nec ob caritatem annonæ, vt id liceat, petendum eſt. num. 3.*

D 2 *Miſſarum numerus in fundationibus appoſitus vt minuatur, cauſam præſtat diminutio redituum, & augmentum pretij eorum ad victum neceſſariorum, prout ſecundum diuerſitatem temporum pinguiores, vel minus pingues aſsignabuntur dotes. num. 3.*

CONSILIVM XI.

IN QVADAM Eccleſia, vbi ſunt ſacerdotes beneficiarij, reſtrictus eſt numerus beneficiariorum, & diminuti ſunt etiam reditus, & victus & veſtitus pluris conſtant nunc, quàm antea. Quæritur quid iuris tam circa Miſſas, quas de nouo ſuſcipiunt dicendas, quàm circa obligationem antiquam, qua ex fundatione ſuorum beneficiorum tenentur facere ſacra.

E 1 Videtur primò cauſas prædictas nõ eſſe iuſtas, ad hoc, vt Miſſæ votiuæ, quas petunt deuotæ perſonæ, vt ad intentionem ſuam dicantur ſingulæ pro ſingulis pitantiis, ita diminuantur, vt per vnam ſatisfiat illis, qui petierunt tacitè vel expreſsè ſingulas pro ſingulis pitantiis, niſi conſenſus eorum, quibus illæ promittuntur, accederet, quod rarò vel numquam accidere ſolet: in quod confirmandum multa induci poſſunt, quæ doctiſsimus, idemque piiſsimus conſulens perpendere poteſt.

Secundo videtur prædictas cauſas eſſe iuſtas ad diminuendum Miſſas quotidianas, ad quas pręfati beneficiarij ex fundatione beneficiorum ſuorum tenentur: quod facile confirmari poteſt ex iis, quæ leguntur & notantur in F cap. *cum acceſſiſſent.* & cap. ex parte. de conſt.

2 Tertio videtur prædictas cauſas eſſe iuſtas ad diminuendas aliquot Miſſas fundatas in aliquot capellis, pręſertim illis temporibus, quibus longè paucioribus pecuniis viuebatur, quàm nunc, & ita longè minoris dotabantur capellæ, quam nunc, quando maiore pecunia victus & veſtitus emuntur.

3 Quartò, videtur hæc conſequi, non eſſe petendum, vt perſonis deuotis petentibus ſingulas Miſſas pro ſuis ſingulis pitantiis ſatisfiat per pauciores abſque ſuo conſenſu: & quod maior diminutio debet peti circa Miſſas quotidianas olim in fundatione iniunctas, quàm circa alias poſtea in capellis fundatas, & minor circa fundatas à A pauco tempore, quàm circa fundatas ante plurimos annos, præſertim certum.

SVMMARIVM.

1 *Horas priuatim poteſt quis quouis, vel partim vno, partim altero idiomate ex cauſa recitare.*

2 *Officium paruum Beatæ Mariæ, quod in choro recitari iubetur, non obligatur recitare canonicus, qui choro intereſſe non tenetur.*

CONSILIVM XII.

QVÆRITVR primò, an liceat ei, qui callet plures linguas, dicere priuatim ſuas horas canonicas idiomate, quod ſibi magis arriſerit, & partim earum vno, & B partim altero.

1 Reſpondeo, quòd ſic, modò id faciat ſine contemptu, & aliquo bono reſpectu, per ea quæ adduco in Enchir. de oratione.[a]

QVÆRITVR ſecundo, an canonicus, qui non intereſt choro, teneatur extra illum recitare officium B. Virginis.

2 Reſpondeo negatiuè, ſcilicet quòd canonicus, cùm non tenetur intereſſe choro, non tenetur ad officium paruum B. Mariæ, quod iubetur dici in eo à canonicis, nõ tamen iubetur dici à recitantibus extra chorum: de quo etiam in prædicto Enchirid. memini. Salua, &c.

SVMMARIVM.

C 1 *Canonici horas extra chorum recitantes non ſatiſfaciunt, niſi adſit cauſa excuſans. nu. 4.*

1 *Obligatus ad aliquid certo loco faciendum, extra illum faciens non ſatiſfacit. & ſeq.*

2 *Canonici tenentur collegialiter in choro pſallere, & recitare.*

3 *Obligatio ad quid aliqua qualitate qualificatum faciendum, ſine ea non ſoluitur.*

CONSILIVM XIII.

AN CANONICIS Eccleſiarum præſertim cathedralium, qui nolunt adire choros ſuarum Eccleſiarum ad canendas, pſallendas, vel pronunciandas collegialiter in eis horas canonicas horis ad id ſtatutis, peccent mortaliter, & non ſint abſoluendi?

D 1 Reſpondeo primò, quod peccant mortiferè ſecundum legem regularem, niſi habeant aliquam cauſam ſpecialem iuſtã, quæ à culpa mortali eos excuſet. Quod probatur primum ea firma ratione, quòd qui tenetur de præcepto facere aliquid in aliquo loco, vel erga aliquod genus perſonarum, ſi non facit illud in eo, vel erga illas perſonas, non ſatisfacit ſuæ obligationi, etiam ſi faciat illud in alio loco, vel erga alias perſonas, vt probat cap. *nos quidem.* & cap. *Ioannes.*[b] & l. *ſi quis ad declinandam.*[c] & per notata in eis, & per gloſsã celebrẽ[d] & Stephanũ Auſredũ.[e]

2 At canonici omnes iure communi & regulari tenentur canere, pſallere, & pronunciare collegialiter cum aliis E in choro ex mente ſacrorum canonum, quæ colligitur ex cap. 1.[f] & melius ex cap. *dolentes.*[g] & magis exprimunt ſtatuta Eccleſiæ Gallicanæ,[h] & Concilium Colonienſe[i] & exprimitur in Concilio Tridẽtino.[k] Ergo tranſgrediuntur legem præceptiuam, ſi eas non dicũt in choro, etiamſi alibi dicant. Secundo probatur etiam ea quoque firma ratione, quòd omnes, qui tenentur ad orandum aliquo genere precum in horis ſtatutis, & deſignatis, peccant, ſi abſque cauſa deſinunt id in eis facere, vt nos efficaciter probamus. Tum per Concilium Viennenſe clementina 1.[l] in illis verbis, *debitis horis.* Tum per alios canones, & per alias rationes, quæ ibi poſſunt videri in Enchir. de orat.[m] Ergo ſimili & pari ratione peccãt, qui eas in locis debitis, & cõ- F ſequenter in choro non dicũt, licet eas alibi pronũcient.

3 Tertiò, quòd qui tenetur ad faciendum aliquid qualitate aliqua qualificatum, non ſatisfacit ſuæ obligationi faciendo illud ſimpliciter ſine illa qualitate, iuxta cap. *ab eo*[n] quatenus probat, eum qui obijcit electo aliquem manifeſtum defectum, non ſatisfacere probando illum ineſſe illi, niſi probet id eſſe manifeſtum. & qui accuſat alium percuſsionis factæ cum ſanguinis effuſione, non vincet probando percuſsionem, niſi probet etiam effuſionis ſanguinis qualitatem, ſecundum Panormitanum communiter receptum in capit. *licet cauſa.*[n] cuius contextus etiam probat, eum qui tenetur ad probandum teſtes corruptos falſa dixiſſe, non ſatisfacere probando eos falſa dixiſſe, niſi

corruptio

Margin notes (left column):

a Ca. proinde tam de offic. deleg. & ca. Primus de reſt. ſpoliator.

b ff. de dolo.

c 2. 2. quæ. 55. art. 4.

d Cap. ſedes Apoſtolica. de reſcrip. & l. neque fallacia. ff. de furtis.

e In ca. ſicut. de conſecrat. diſt. 1.

Margin notes (right column):

a Cap. 13. nu. 7.

b De teſtam.

c C. de epiſc. & cler. & lo. qua conditio. §. cum ita ff. de condit. & demonſtr.

d In ca. ſi pater. in verb. pauperibus. de teſt. lib. 6.

e In deciſ. capella Toloſana. q. 128.

f De celebr. miſſ.

g In ver. choro. eodem tit. & in Clem. 1. ver. chori. eodem tit.

h In rub. & nigro. tit. quo tempore quiſque debet eſſe in choro. & tit. qualiter hora dicenda ſint extra chorum.

i Ti. de moribus eccleſ. c. 7.

k In decr. de refor. ſeſſ. 24. ca. 12.

l De celebra. Miſſ.

m Cap. 5. nu. 22.

n De elect. li. 6.

o De probationibus.

corruptionem quoque ac ſubornationem probet: quod etiam per alia confirmat Felinus.[a]

4 Secundo reſpondeo, quod præfata lex generalis fallit in aliquot caſibus de more aliarum regularum, & legum humanarum, quarum nulla eſt, quę aliquam exceptionem non patiatur, excepta illa, quę habet, Epiſcopum non poſſe ſuo Epiſcopatui renunciare, niſi de ſummi & maximi Pontificis conſenſu, vt ait Innocentius III.[b] & ita canonicus infirmus, captus, & violenter detentus, & aliquot alij excuſantur à canendis & pronunciandis horis in choro.[c] Salua, &c.

a Vbi de nu. 40.

b Ca. licet de regular.

b Ca. 1 de cler. non reſid. li. 6 cap. cum dilectus & c ad noſtram. eodem tit. in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus, qui horas dicere non valet, nulla ad hoc eget diſpenſatione.*

CONSILIVM XIV.

QVIDAM clericus, qui à duobus annis Miſſam cantauit, excæcatus fuit ob nimiam ſanguinis emiſſionem: hucuſque dixit officium in antiquo Breuiario, partim adiutus ab alio, partim memoria tenens: nunc iubetur dicere nouum officium, quod neſcit mente, & caret adiutorio. ſupplicauit Papæ Gregorio XIII. pro remedio.

1 Reſponſum fuit, quòd ſi poteſt, dicat nouum officium, ſi non poteſt, excuſatus eſt etiam ſine Papæ diſpenſatione. pro qua reſolutione faciunt ea, quæ ſcripſimus in Enchir. de orat.[d]

d Super cap. quando de cõſecr. diſt. 1. ca. 13. nu. 14.

SVMMARIVM.

1 *Horas extra chorum ex Breuiario Romano poteſt collegiatæ clericus recitare, etiam ſi in choro recitentur ſecundum Breuiarium vltra 200. annos receptum.*

1 *Chorus quidem non poteſt, omiſſo Breuiario ante 200. annos admiſſo, vti Breuiario nouo Romano, niſi accedat conſenſus Epiſcopi, ſeu Prælati, & Capituli: at dictus conſenſus non eſt neceſſarius ijs qui volunt eo extra chorum vti.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM Abbas ordinis Ciſtercienſis, in cuius monaſterio nondum eſt acceptum Breuiarium nouum Pij V. recitauit, & recitat ſuas Horas canonicas extra chorum iuxta formam præfati Breuiarij.

D

Quæritur, an ſatisfaciat præcepto Eccleſię de dicendis horis canonicis.

1 Pro parte negante facit primò, quòd forma recitandi horas canonicas ordinis Ciſtercienſis non eſt ſublata per Pium V. vt patet ex bulla eius præfato Breuiario præpoſita, præſuppoſito, quòd illa fuit ante 200. annos inducta, & præfata bulla ſignificat, quòd ad hoc vt liceat dicere officium hoc nouum in Eccleſia cathedrali, in qua iam inde à 200. annis aliud dicitur, requiritur conſenſus Epiſcopi, & Capituli: ergo eadem ratione requiritur conſenſus Abbatis, & conuentus, ad hoc, vt liceat in illa Eccleſia dicere hoc officium nouum.

E

Pro parte autem affirmante facit præfata bulla, quatenus in ea præcipitur, vt omnes tam regulares, quàm ſęculares vtantur hoc officio nouo, exceptis his, qui aſtringuntur antiquo modo ante 200. annos recepto. Et quod non obſtat exceptio præfata Abbati, quia non præcipit bulla, vt aſtricti antiquo modo ſeruent illum antiquum modum, ſed quod non teneantur ſeruare nouum modum, ſi noluerint, immo facit facultatem ſeruandi nouum, ſi voluerint, etiam in choro, ſi Prælatus & Capitulum voluerint: ita quod conſenſus Epiſcopi & Capituli non requiritur ad ſeruandum nouum extra chorum, ſed ſolùm ad ſeruandum in choro. qui ſenſus & intelligendi modus videtur irrefragabiliter colligi ex bulla, quatenus reſeruat officia ante 200. annos inſtituta, per hæc verba ibi, *Inueteratum illud officium non adimimus: ſic hoc noſtrum, ſi magis placeat, dummodo Epiſcopus & vniuerſum Capitulum in eo conſentiant, vt id in choro dicere, & pſallere poſſint, permittimus.* aut

F

enim ex verbo illo, *in choro*, colligitur quiddam abſurdum, vel debet ſubintelligi verbum *etiam* ante illud: &, ſi ſubintelligatur verbum *etiam*, ſonat quod diximus. Quod autem abſurdum ſequatur, niſi illud ſubintelligatur, ex eo patet, quod illa clauſula ſonaret poſſe quidẽ hoc officium nouum dici in choro eccleſiæ, cui reſeruatur antiquum de conſenſu Epiſcopi & Capituli, non autem extra chorum, quod manifeſtè abſurdum eſſet: cùm ſi liceret dicere il-

A

lud in choro interueniente tali conſenſu, à fortiori liceret extra illum interueniente eodem: & ita, ne hoc abſurdum ſequatur, neceſſariò eſt ita intelligenda illa clauſula, vt ſignificet officium hoc nouum non poſſe dici in choro, niſi de conſenſu Epiſcopi & Capituli, extra verò illum ſic: & theorica iuris habet ceſſare argumentum à contrario ſenſu, cùm ex eo ſequitur abſurdum, ſeu contrarium iuri, per Felinum qui refert alios[a] Confirmatur, eo quòd præfata bulla obligat primum omnes ad dicendum nouum, & ab hac obligatione excipit habentes antiquum 200. annorũ, & ab hac exceptione excipit eoſdem quo ad chorum, quando Epiſcopus & Capitulum conſentiunt, & non excipit dicentes extra chorum, etiam cum poſſunt dicere

B

intra chorum cum conſenſu Epiſcopi & Capituli, quod eſt abſurdum: aut fatendum poſſe dicere extra chorum, per regulam generalem, qua conceditur omnibus facultas dicendi hoc officium ſine conſenſu illo Epiſcopi & Capituli, argumento eorum, quæ notantur de regulis, & de exceptione regularum per Felinum & citatos ab eo,[b] & Decium & citatos ab eo.[c] Salua, &c.

a In c ſiquiſ. caſu, num. 10 & ſeq de foro compet.

Aduertendum, Nauarrum hoc loco videri recedere ab opinione negatiua, cui videtur adhærere ſupra hoc eodem titulo conſilio 5. ad 2. quæſt. & quod refertur ſacram Congregationem etiam adhæſiſſe negatiuæ. vide etiam conſilium ſequens.

b Cap. quam frequenter. vt lite non conteſt.

c in rub. ff. de regu. iur.

C

SVMMARIVM.

1 *Breuiario nouo extra chorum vti non poſſe clericum illius eccleſiæ, in cuius choro vetus licite adhuc retinetur, tutius & pientius videtur, licet etiam contrarium poſſit teneri.*

CONSILIVM XVI.

AN QVI non tenentur Breuiario Romano nouo vti, poſſint, ſi velint, vti eo extra chorum.

Quæſtio hæc longè maior eſt, quam appareat, mihi autem videtur vtraque pars eius probabilis.

1 Pro cuius parte affirmante facit, quòd Pius in ſua bulla non vetat eis vſum eius, ſed ſolum permittit vſum antiquum: & quòd permittit eis vti nouo, ſi voluerint, & Epiſcopus & Capitulum conſenſerint: & quod permittit præ-

D

fatum vſum nouum in choro, & nihil de vſu extra chorũ dicit: & certum videtur, quod ſi eis liceret in choro, liceret extra chorum, & non alia ratione, quàm quia non vetuit vlli vti nouo extra chorum: quod generaliter præcepit omnibus vti nouo, & permittit veteri in choro.

Pro parte verò negante facit, quod non videtur voluiſſe diuerſitatem ponere in his, qui ſunt vnius ordinis, & habitus, & Capituli: & ſi eis, quibus permittitur vti veteri Breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum, poneretur magna diuerſitas, & difformitas: quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetus, contra cap. *in noua actione.*[d] & clementinã 1.[e] & quod indecens videtur

d 16. q. 7.

e De celebr.

E

in eodem monaſterio vſus diuerſorum Breuiariorum: & videtur quòd diminueretur concordia & deuotio, & augeretur diſcordia & diſſenſio. Itaque ego conſulerem partem negatiuam tamquam pientiorem, ſed non damnarem vtentem parte affirmatiua. & ad vtriuſque partis argumenta facile reſpondere poſſet is, cui otium & valetudo ſuppeterent. Salua, &c.

Vide ſupra Conſil. XV.

SVMMARIVM.

1 *Horas recitare non tenetur, qui adhuc ius in re in beneficio non habet: vnde is, cui debet conferri beneficium, etiam ſi ſententias pro ſe obtinuerit, & beneficium ſit ſub ſequeſtro, immo & is cui fuit collatum, ſi adhuc collationi conſenſum non præbuit, non tenetur ad Horas, num. 2. at qui habet ius in re, etiam ſi non habeat poſſeſſionem, num. 3. ſitque litigioſum, tenetur: quia ſufficit quod in caſu victoriæ poterit fructus habere, num. 1.*

F

CONSILIVM XVII.

N. PETIIT ab ordinario, vt priuaret B. beneficio, quod poſsidebat, ob aliquot cauſas priuandi iuſtas, & poſtea propoſito edicto citatorio eorum, qui poterant prętendere ius ad illud, cõferret illud ei, tamquã digniori. qui ordinarius priuauit eũ, & poſuit edictum citatoriũ, & præfatus N. inuentus fuit dignior, & pridie quã illud conferret N. iudex appellationis inhibuit ordinario, ne vltra

procederet, & ita non proceſſit, & iudex appellationis confirmauit ſententiam ordinarij, & condemnauit appellantem in impenſis, à qua ſententia appellauit B. Romam. Quæritur an præfatus N. obligetur ad pronunciãdas horas canonicas.

1 Pro parte affirmante huius quæſtionis facit primò, quod beneficiatus, qui non pronunciat eas poſt ſex mẽſes ab habito beneficio, perdit fructus eius per §. *ſtatuimus*,[a] & per extrauag. Pij V. *ex proximo.* relatam à nobis in Enchir. de oratio.[b] & in Man. conſ.[c]

a Seſſ. 9 Cõc. Lateranen. poſtremi.
b Cap. 7. nu. 98.
c Cap. 21. nu. 112
d Vbi ſupra nu. 28.

Secundo, quod non excuſatur ab eis pronunciandis, eo quod nondum eſt adeptus poſſeſſionẽ, neque eo quod litigat ſuper illo ab alio poſſeſſo, vt nos probamus in dicto Enchir.[d] quia ſufficit quod poterit in caſu victoriæ eos percipere, vt ibidem traditur.

2 Pro parte verò negante contraria & vera facit primò irrefragabile illud fundamentũ, ſcilicet, quod nemo beneficiarius tenetur recitare Horas canonicas ratione beneficij, donec illud obtinuerit: iura enim omnia quę imponunt onus dicendi eas, loquuntur de beneficiario habente ius in re quæſitum in eo, vt videre eſt per allegata in d. Enchir.[e] & præfatus N. nondum habet ius quæſitũ in prædicto beneficio, quia nondum ſibi eſt collatum.

e Cap. 7

Secundò, quòd nemo tenetur ob expectatiuã, de qua in clementina 2.[f] vel aliam ſimilem ad recitandas Horas. argumento eorum quæ in d. clem. notantur, neque vllus vnquam dixit teneri quem ad hoc vnus, propterea quod ſit præſentatus, vel nominatus ad aliquod beneficiũ, nec propterea quod ſit electus, ſi nondum eſt confirmatus, iuxta notata in cap. *tranſmiſſam.*[g] adeo quidem, quòd neq; prouiſus, neque is cui collatio eſt facta tenetur ad illud, niſi conſenſerit prouiſioni ſibi factæ: quia vſque ad illum præſtitum non eſt ſuum beneficium, vt habet ca. *ſi tibi abſenti.*[h] per quod hoc in ſpecie diximus vbi ſupra.[i]

f De reſcrip.
g Ext. nihil. de elect.
h De praben. li. 6.
i Ca. 7. num. 25.

3 Quæ concluſio procedit etiam in eo, qui obtinuit vnam, vel duas ſententias, quibus declaratum eſt beneficiũ vacare, & eſſe debitum obtinenti eas, etiamſi iudex proceſſerit ad ponendum ſequeſtrum ſuper fructibus eius in fauorem obtinentis eas. Tum quia propter huiuſmodi ſequeſtrum non quæritur ius in beneficio. vnde, ſi moreretur antequam ei conferretur, non conferetur vacare per mortem illius, ſed eo modo quo ante vacabat. Tum quia eadẽ ratio cõcludit hãc ampliationem, quæ cõcludit cõcluſionẽ, ſcilicet quod nondum eſt ius quæſitum in re, pluſquam per præſentationem, vel nominationem, vel etiam collationem abſenti factam, vel præſenti, qui nondum conſenſit, ita quod nihil fructuum ſequeſtratorum ei deberetur, ſi ante collationem, inſtitutionem, & confirmationẽ moreretur: quæ omnia ſunt memoranda. Per quæ reſponſum eſt ad oppoſita, quæ procedunt, quando eſt quæſitum ius ad beneficium, licet nõdum adepta fuerit poſſeſſio.

SVMMARIVM.

1 Horas non recitans beneficiarius fructus pro rata reſtituere tenetur, non quidẽ Eccleſię præciſe, ſed ſatisfacit altere operi pio, vel, ſi eſt pauper, ſibi tamquam pauperi erogando.

CONSILIVM XVIII.

AN beneficiarius, qui omiſit recitationem Horarum per aliquod tẽpus, teneatur reſtituere fructus perceptos, & cui?

Reſpondeo primò, certum eſſe quod D. conſulens tenetur reſtituere fructus perceptos pro rata temporum & officiorum, in quibus recitare omiſit, per extrauag. Pij V. quam edidit poſtquam nos venimus Romam, quamque nos tranſcripſimus ad verbum in Enchir. de orat.[k] quamque declaramus ibidem, & numeris ſequentibus.

k Cap. 7. nu. 34.

1 Secundo, quod non tenetur reſtituere ipſimet Eccleſiæ, cuius eſt beneficium, ſed ſatisfaciet reſtituendo pauperibus, & aliis operibus piis, immo etiam reſtituendo ſibimet, ſi eſt pauper, tamquam vni ex pauperibus, accipiẽdo ea in eleemoſynam, ſicut pauper Chriſti, per rationẽ efficacem, quæ videri poteſt vbi ſupra,[l] per quam additionẽ conſolatos fuiſſe nõnullos ibidẽ referimus: & quod etiã poteſt ſe cõponere cũ Camera Papę, ſed quod prior modus reſtituendi videtur nobis futurus gratior Chriſto, qui nos omnes ſaluet. Amen.

l Nu. 34.

SVMMARIVM.

1 Horas non recitans beneficiarius pro primis ſex menſibus peccat pro reliquo tempore tenetur etiam reſtituere fructus, quos propria auctoritate debet Eccleſiæ, vel pauperibus etiam propinquis non habentibus neceſſaria ad decentiam victus, vel filias maritandi, immo ſi ſit pauper, ſibimet ſaltem de conſilio Epiſcopi, vel confeſſarij, omnes vel partem erogare.

CONSILIVM XIX.

DE beneficiario, qui omiſit recitationem Horarum canonicarum aliquot annis, cõdemnatus, cuius auctoritate, & cui reſtituere debeat.

1 Reſpondeo primò, ad huius quæſtionis claram & integram reſolutionem legenda eſſe illa, quæ nos clarius & vtilius, quàm alij prędeceſſores noſtri, ſcripſimus in Enchir. de orat.[a] vbi referuntur ad verbum iura noua, quę induxerunt perditionem præfatam ipſo iure incurrẽdam per omiſſionem Horarum canonicarum, cum additionibus non contemnendis.

a Nerab. 7. à nu 3.

Secundo, ex illis colligitur, quòd præfatus Dominus conſulens non eget auctoritate Papæ, vel Epiſcopi ad faciendam reſtitutionem præfatam fructuum amiſſorum: quia ipſe poteſt auctoritate propria id facere: & verbum *condemnatus* in quæſtione poſitum intelligit ipſe de condemnatione iuris, quod ipſum ipſo iure ſine alia ſententia imponenda condemnat ad eam.

Tertiò, quòd nihil tenetur reſtituere de fructibus intra primos ſex menſes receptis, licet grauiter peccaſſet omittẽdo horas in eis, vt præfata extrau. Pij V. declarat.

Quarto, quod D. cõſulens adeo fortè eſt pauper, quod ſaltem cõſilio Epiſcopi, vel cõfeſſarij poſſet illos, vel partem eorum ſibi applicare, tamquã vni de pauperibus, vt ipſe vbi ſupra probo. Quare conueniens, & Deo gratum forè arbitror, vt D. conſulens, oſtenſis Epiſcopo illis, quæ vbi ſupra ſcribo, aliquam partem fructuum reſtituendorum de conſilio eius accipiat ſibi, tãquam vni pauperum ad leuandam inopiam, & partem det, vel promittat aliquibus cognatis fœminis pauperibus in dotem, & aliquã Eccleſiæ, in qua eſt ſitum beneficium: & omnes eleemoſynas, quas poſthac facturus eſt, deputet in hanc reſtitutionem pro exoneratione, qua tenetur illam facere: quãdoquidem extrauag. prędicta, & §. *ſtatuimus*,[b] obligat eu ad reſtituendũ Eccleſię, vel pauperibus. & per pauperes intelligo ego, vt ibi dixi ſatis, & latius in tract. de reditib.[c] non ſolùm mendicantes, ſed etiam alios, qui non habent ad ſe decenter ſuſtentandum, & collocandum ſe, vel filios, vel filias ſuas in honeſto matrimonio. Salua, &c.

b Conc. Later.
c Qu. 1. mo. nu. 17.

SVMMARIVM.

1 Fructus, quos ob Horas non recitatas ſuos non fecit beneficiarius, qui non eſt canonicus reſtituat ipſi Eccleſiæ, vel pauperibus, niſi ſe cum Camera Apoſtolica componat: ſi ſit canonicus, diſtributiones reſtituat illis canonicis, qui horis interfuerunt illius diei, in quo ipſe non recitauit, quo ad groſſam, & alias obuentiones, ſimiliter reſtituat illis, quibus beneficio vacante acquiſita fuiſſent. nu. 2. & 3.

3 Canonicus in canonicatu non habet propriè ſucceſſorem, vnde quæ vacationis tempore obueniunt, diuiduntur inter ſuperſtites, nec pars, quæ obueniſſet defuncto, reſeruatur ſucceſſori.

4 Fructus quos parochus ob abſentiam ſuos non fecit, conuertat in fabricam Eccleſiæ, vel det pauperibus loci, etſi eos qui ſibi ſuperſunt, poſſit etiam exteris dare pauperibus.

CONSILIVM XX.

CAnonicus cathedralis per multos annos abſuit, & licet fructus continuè perciperet, numquam tamen Horas canonicas recitauit. vnde cũ illos nõ fecerit ſuos, dubitat.

Primo, cui reſtituere teneatur.

Secũdo, quid de fructibus parochialis propter abſentiam malè perceptis dicendum ſit.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM, qua quęritur quibus debeat conſulens reſtituere, reſpondeo primò, quòd ſi beneficium, de quo agitur, non eſſet canonicatus, ſed aliud ſeparatum à canonijs, & præbẽdis Eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ, ſufficeret reſtituere fruct' ita malè perceptos ipſi Eccleſiæ, cuius eſſet beneficium, vel pauperibus, vel componere ſecum Camera Sedis Apoſt. per dicta in commentario de ſpolijs.[d]

d Super cap. non liceat Papa. 12. q. 2. §. 12. per tot. praſertim nu. 4.

A

2 Secundo, quod quia beneficium, de quo agitur, eſt canonicatus, cuius, vt par eſt credere, licet in quæſtione non exponatur, fructus conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, & in eo quod groſſam vocant, dicendū primo, quod quæſita ex diſtributionibus quotidianis non ſūt reſtituēda pauperibus, neq; Eccleſię, quia illa debentur illis, qui Horis, illis diebus, in quibus illi non recitarunt, interfuerunt, quibus accreſcunt, per cap. 1.[a] cum ei adnotatis, & non ſufficit dare pauperibus, quod debetur alteri,[b] niſi quando ignoratur quis ſit, iuxta cap. *cum tu*,[c] vbi gloſſ. cum communi.

a De cleri. nō reſiden. lib. 6.
b Cap. cum te. de ſententiis.
c De vſuris.

B

3 Quod idem eadem ratione dicēdum videtur de fructibus Eccleſiarum, vbi eſt ſtatutum, vt fructus malè percepti reſtituantur certis operibus piis: quia illis deberet fieri prædicta reſtitutio. quod ipſum videtur de parte, quam corpus, ſeu groſſam vocant, canonicatus, quam canonici ita lucrantur ratione ſuorum canonicatuū, vt pars nō lucrifacta ab vno accreſcat aliis, & obueniens tēpore vacationis non reſeruatur ſucceſſori, qualem regulariter non habet canonicus, ſecundum gloſſ. ſingularem,[d] ſed diuiditur inter ſuperſtites, iuxta notata in cap. *relatū*, 2.[e] vt latius diximus in Enchir. de orat.[f] & poſtea breuius in Manual.[g]

d In ca. quod ſicut. de elect. verbo conſentire.
e De teſtam.
f Ca. 7. num. 92.
g Capit. 25. à nu. 125.

C

4 AD SECVNDAM reſpondeo, quod qui ob abſentiam ab Eccleſia parochiali perdit fructus per nouum canonem.[h] Concil. Tridentini tenetur reſtituere illos fabricæ illius Eccleſiæ parochialis, aut pauperibus loci, oppidi, vel pagi, vbi ſita eſt. Tum quia contextus prædicti canonis id expreſsè ſtatuit. Tum quia aliqui tenuerunt, quod beneficiarius, qui tenetur ſuperflua erogare pauperibus ſecundum communem, quam latiſsimè nos fundamus in tract. de redditibus eccleſ.[i] ſit obligatus erogare pauperibus loci, vbi ſitum eſt beneficium: & quamuis nos contrarium eſſe verius probauimus ibi,[k] ea potiſsimum ratione id aſſeruimus, quia nullo canone id exprimitur: quæ ratio ceſſat in propoſito caſu, in quo canon exprimit, vt erogatio fiat fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus loci, vbi ſita eſt illa. Salua, &c.

h Qui eſt primum de refor. ſeſſ. 23.
i Q. 1. monit. 2. & 24.
k Qu. 1 monito 27. nu. 2.

D

SVMMARIVM.

1 Diſpenſatio eſt odioſa & reſtringenda: vnde data monacho ad beneficium ſæculare curatum, non extenditur ad ſimplex. itē nec extēditur ad acceſſoria, nō neceſſaria. n. 2. itē Minor diſpēſat⁹ ad dignitatē, vel canonicatū in cathedrali, nō erit delegatus Papæ, niſi habeat annos viginti. nec reſtitutus aduerſus contractum, cenſetur reſtitutus aduerſus vſuras ex eo ſolutas nu. 3. item nec minor diſpenſatus vt accipiat ſacros ordines, cenſetur diſpenſatus vt habeat vocem in Capitulo. nec diſpenſatus vt fiat ante ætatem ſacerdos, cenſetur diſpenſatus, vt accipiat parochialem. nec factus capax ad vnum actum, cenſetur habilitatus ad alium ſeparatum. numer. 4. attamen diſpenſatus ad duos canonicatus debet vocari in vtroque ad actus canonicis competentes. num 5. & diſpenſatus ad duo incompatibilia, cenſetur diſpenſatus à reſidentia in vtraque facienda. Vnde, quia congruit acceſſorium ſequi naturam ſui principalis, num. 4. dubitatur, an ſubdiaconus, qui ex diſpenſatione Apoſtolica duxit vxorem, teneatur ad horas canonicas. nu. 1. & 2.

CONSILIVM XXI.

1 AN ſubdiaconus diſpēſatus vt ducat vxorem, per hęc verba, *Teque ſpecialibus fauoribus proſequi volentes, &c. tecum, vt ſacro ſubdiaconatus ordine huiuſmodi non obſtante, &c. matrimonium cum aliqua muliere tibi bene viſa contrahere, & in eo poſtmodum remanere, &c.* teneatur, ducta illa, dicere Horas?

Ad quæſtionem reſpondeo, pro parte illius affirmante facere, quod diſpenſatio eſt odioſa, & reſtringenda ſecundum omnes, per c. 1.[l] & per reg. *quæ à iure*,[m] per quam ibi Ioan. And. ait[n] diſpenſationem factā monacho ad beneficium curatum, non extendi ad beneficium ſimplex.

2 Secundo, quod Dom. recep.[o] quem ſequitur Fel.[p] ait diſpenſationem ſuper vno actu factam non extendi ad alium actum acceſſorium, ſine quo poteſt cōſiſtere & eſſe vtilis actus ille, ſuper quo facta eſt diſpenſatio. at liberatio ab obligatione dicendi Horas non eſt actus neceſſarius ad coniugium, quoniam coniugatus poteſt recitare horas canonicas, & multi recitant. ergo diſpēſatus ad cōiugia non videtur liberatus ab obligatione dicēdi eas.

l Et c. de fil. presby. li. 6.
m Lib. 6.
n In Mercuriali.
o In cap. 1. in prin. nu. 12. de fil. presby. in 6.
p In ca. poſtulaſti de reſcr. nu. 10.

A

Tertio, quod gloſſ. ſing.[a] definit, diſpenſatum ad obtinendum canonicatum, vel dignitatem in Eccleſia cathedrali, non eſſe diſpenſatum ad hoc, vt poſsit eſſe delegatus Papæ ante vigeſimum annum.

3 Et reſtitutus contra aliquem contractum, non cenſetur reſtitutus ad vſuras, quas ratione illius ſoluit.[b] Et diſpenſatus ad ſacrum ordinem, non cenſetur diſpenſatus ad habendam vocem in Capitulo, ſecundum glo.[c] Et diſpenſatus ad presbyteratum, & dicendam Miſſam ante iuſtam ætatem, non cenſetur diſpenſatus ad obtinendum beneficium curatum, iuxta gloſſ.[d] ibi, *& ætate legitima*.[e]

a In c. ſtatutum. in pr. de reſcri. in 6.
b L. ſi. § Item ſi quis. ff. de in integ. reſtit.
c In verbo annexis in ſa clem. 2. de ætat. & qual.
d In clem. in ver. ſtatutum.
e De ætate & qual.

B

4 Quartò, quòd factus capax per diſpēſationem alicuius actus non cenſetur factus capax alterius ſeparati ab ipſo, ſecundum gloſſam.[f]

Pro parte verò negante, quod non teneatur ad dicendas Horas canonicas primò facit, quia congruit acceſſorium ſequi naturam ſui principalis, iuxta ca. *acceſſorium*.[g] deſumptum ex L. *cum principalis*.[h]

5 Secundo, quod gloſſ. ſolemnis cōmuniter recepta dixit,[i] quod diſpenſatus ad duos canonicatus debet vocari ad actus competentes ei ratione illorum, puta ad dādum vocem in Capitulo, & ad electionem faciendam de Prælato, ſi eſt in loco vnde debeat vocari. & glo. ſing.[k] determinat, quod diſpenſatus ad duo beneficia incōpatibilia,

f Ca. ex ratione in ver. congruum de ætat. & qualit.
g De reg. iur. li. 6.
h ff. eod.
i In d. c. quod in tantum de præben.
k In ca. ſi quis in clero 7. q. 1.

C

eſt diſpenſatus à reſidentia in vtroque facienda, & maior viginti annis diſpenſatus ad dignitatem poteſt eſſe iudex delegatus, ſi habet viginti annos, licet ſpecialiter non ſit diſpenſatus ad illud ſecundum Dominicum.[l]

l In cap. non conuenit. 11. diſt.

SVMMARIVM.

1 Lex etiam in odioſis extenditur, quantum eius verba ſecundum proprietatem patiuntur.

2 Lex extēditur & limitatur ex legiſlatoris mēte & ratione legis.

3 Penſionarius clericus, ſi efficiatur miles militaris religionis cum indulto retinendi penſionem, non tenetur ad horas B. V. ſed ſufficit quòd recitet orationes Dominicas & Angelicas à religione præſcriptas, quæ ſunt loca horarum: ſicut nec ſacerdos regularis, ſiue ſæcularis, habens penſionem ad dictas B. V. horas teneretur.

D

CONSILIVM XXII.

1 IVlius ab Apoſtolica Sede habet indultum, vt eū habitu D. Iacobi de Spata, cuius miles & profeſſor exiſtit, certā annuam Eccleſiaſticā penſionē retinere poſsit. Dubitatur, an præter horarias preces centum viginti Pater noſter, cum totidem Aue Maria, ex ordinis inſtitutione à militibus quotidie perſoluendas, teneatur etiam ad officium Beatiſsimæ Virginis ex Pij V. conſti. dicendum.

E

Pro parte affirmatiua facit, quòd verba legis ſecundum propriam ſignificationem comprehendunt eū, & lex extenditur etiam in odioſis, & pœnalibus, & aliis obligatoriis, quatenus verba eius in proprio ſignificatu ſe extendant, iuxta l. *cum lege*. innēt. gloſſ.[m] cōmendatā in hoc per Aret.[n] quem Dec. ſequitur,[o] & continentur in aliis ſeptē vel octo locis.

2 Pro parte negatiua facit, quòd lex extenditur & reſtringitur ſecundum mentem legiſlatoris, & rationem legis, iuxta l. *cum pater*,[p] cap. *ſuggeſtum*,[q] vbi pulchrè Pan. communiter receptus: & mens auctoris, & ratio prædictę legis videtur fuiſſe, ne fruentes fructibus beneficiorum Eccleſiaſt. omnino eſſent immunes ab onere dicendarū precum, ad quas beneficiarij tenētur, quæ non habet locum in conſulēte, qui tenetur ad multas preces, immo & ad maiorem quantitatē, quàm ſint preces officij B. V.

m ff. de teſta. n In c. de reſtitu. ſpol. & de teſtib.
o In l. ſubd. § in penultimo ff. de reg. iur.
p § dulciſſimis ff. de leg. 2.
q Ex commiſſionis de appell.

F

Facit etiam, quod non obſtat dicere, quòd alia ratione tenetur ad prędicta Pater noſter, & Aue Maria, quam ratione penſionis: quia etiam religioſus eiuſdem ordinis presbyter, qui haberet penſionem, alia ratione quam penſionis, teneretur ad Horas canonicas, qui tamen nō obligaretur ratione penſionis ad officiū paruū B. Virg. pluſquā alius presbyter. Facit etiam, quod ſubrogatum ſapit naturā eius, cui ſubrogatur,[r] & illa 120. Pater noſter, & Aue Maria, ſuccedunt loco Horarum canonicarū, ad quas tenentur clerici eiuſdē ordinis, & conſequenter videntur quodāmodo Horæ canonicæ, & qui tenetur ad illa, tenetur ad quaſdam Horas canonicas: at qui alia ratione tenetur ad horas canonicas, non tenetur ratione pēſionis, virtute

r L. eū quis § quæ tamen ff. ſi quis cautio. & c. eccleſia. vt lite pend.

prędictæ legis ad prædictum officium paruum, ergo nec religioſi milites tenebuntur. Et quoniam poſteriores rationes videntur firmiores, & per eas poteſt reſponderi illis, quæ in oppoſitum adducitur, reſoluo dubium in partem negantem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Indultũ, ſeu diſpenſatio, niſi fiat id ob quod conceditur, nõ prodeſt.
2 Diſpenſatio eius, qui ob febrem, vel alium dolorem, non valet recitare Horas, ad cæcum, niſi forte ex identitate rationis extẽdi non videtur.
3 Diſpenſatio non valenti recitare officium, vt non teneatur, parũ prodeſt.
3 Indultum conceſſum alicui, vt loco Horarum recitet aliquot orationes, non prodeſt ad acquirendum meritum quod acquiritur recitando Horas.

CONSILIVM XXIII.

B AN indulgentia, vel diſpenſatio, quòd obligatus ad dicendas Horas canonicas ſatisfaciat dicendo quinquies Pater noſter, & quinquies Aue Maria, ſi tenetur febre, vel tanto alio dolore, quòd eas recitare non poſsit, extẽdatur ad eum, qui eſt cæcus, vel dolore oculorum ita laborat, vt non poſsit recitare ſine periculo perdendi viſum, licet non teneatur febre?

1 Reſpondeo primò, quòd indulgentia, vel diſpenſatio non prodeſt ei, qui non facit illud, propter quod illa fit, C vt colligitur ex his, quæ nos tradimus in cõment. de Iob.[a]

a Super 5. in Leuitico. de pœnit. diſt. 1. notab. 11. & 10.

2 Secundo, quòd prædicta diſpenſatio non extenditur ad cæcum, qui non laborat præfato dolore: quia ſola cæcitas non inducit febrem, nec dolorem impedientem recitationem.

Tertiò, quòd probabiliter dici poteſt, quod extẽditur ad dolorem oculorum, quo impeditur potentia recitãdi.

3 Quarto, quod præfata indulgentia parũ videtur prodeſſe: nam ſola febris, vel ſolus dolor impediens potentiam recitandi, ſufficit, vt excuſetur à recitando ſine præfata indulgentia: quãuis quis diceret, quòd licet prædicta indulgentia non proſit ad excuſandum à peccato D omittendi recitationem, poteſt tamen prodeſſe ad quærendum meritum recitationis, quod in præſentia nõ approbo multum. Tum quia id non quæritur. Tum quia nõ pertinet ad Papam poteſtas augendi meritum gratiæ & gloriæ ſine opere meritorio: quia gratiam & gloriam ſolus Deus conferre poteſt.[b]

b In enarr. pſal. 103.

DE BAPTISMO ET EIVS EFFECTV.

SVMMARIVM.

1 Catechizari qui petunt, non coguntur obligare ſe ad ſuſcipiendũ baptiſmum, nec etiam relicta vxore & filiis infidelibus ſe includere in aliqua domo. nu. 2. ſed nec minores regulariter poſſunt ab iis, in quorum ſunt tutela, abſtrahi, vt catechizentur, & baptizentur. nu. 5.
E *3 Catechiſmus, ſicut & exorciſmus, ſi fuit ante baptiſmũ omiſſus, debet poſt illum ſuppleri, & nu. 4. durareq; tanto tempore, quouſque baptizandi ſint ſufficienter inſtructi & perſuaſi de veritate fidei. nu. 3.*
6 Infans mortuo patre penes matrem infidelem eſt educandus.
6 Catechizari & baptizari contra infidelium parentum voluntatem petentibus debet quidem de alimentis prouideri. & nu. 4. ad id tamen omnes parochi non videntur obligati. nu. 3.

CONSILIVM I.

VTrum catechizandus ad baptiſmum ſe offerens debeat coram notario & teſtibus obligare ſe ad baptiſmum ſuſcipiendum? Et an Epiſcopus, ſeu parochus F teneatur catechumenos, dum in fide inſtruuntur, alere?

1 Reſponſurus fidelis quidem fideliſsimo, parum eruditus erudiriſsimo, minus expertus expertiſsimo, circa contenta in his quæſitis, proteſtor me ſolum dicturum ea, ſuper quibus hæſito, & cupio informari.

Dico primo, me non ſatis meminiſſe legere legem, qua catechizandus debeat ſe obligare coram notario & teſtibus ad ſuſcipiendum baptiſmum.

2 Secundo, nec meminiſſe legem, qua cogantur catechizandi vxor, & liberi eius, & qui tutelæ, vel curæ ipſius ſunt commiſsi, conſentire ſeparationi ab infidelibus, & ſubmittere ſe diſciplinæ certorum magiſtrorũ, & includere ſe intra vnam domum, antequam baptizentur, & A fiant ſubditi Eccleſiæ, neque legem quæ cogat parochos ad alendos & docendos eos intra illam.

3 Tertio, quod, vt puto, in Indiis, & in aliquot regnis Hiſpaniæ, & aliorum regnorum Saracenorum, Lutheraniſmo, & aliis infidelitatibus infectorum, pauci parochi ſunt collatione aliorum, qui poſsint id præſtare, etiamſi velint, cùm etiam baptizatorum tot millia ſint egentium catechiſmo: præſertim tenendo, quod, ſicut exorciſmus eſt ſupplendus poſt baptiſmum, vt tradit S. Tho. recept.[a] ita etiam catechiſmus ſit ſupplendus, ſi fuit ante baptiſmum omiſſus, arg. eorum, quæ dicit idem S. Thom.[b] & præſuppoſito eo, quod experientia compertum eſt, ſcilicet ferè omnes paruulos, qui baptizantur, & relinquũtur B in poteſtate parentum, numquam callere catechiſmum, & indigere illo, poſtquam adoleſcunt, & in terris Chriſtianorũ vix etiam ſuſcipitur id onus ab omnibus Epiſcopis.

a 3. par. q. 71. art. 3. ad 3.
b Ibidem art. 3.

Quarto, prouida admonitio & prouiſio videtur, ne catechizationi finem præſtituat certus dies, ſed potius certa ſcientia & ſufficiens perſuaſio.

4 Quinto, quod quia numquam fere præfati paruuli catechizantur, oporteret eos denuo catechizare. quod vtinam aliquo modo introduceretur, quod ego aliquando ſperaui, ſed nunc deſpero: quia malunt aliqui Epiſcopi augere ſuos reditus, quàm impẽdere illos in magiſtros C huiuſmodi catechizandorum. quod non video etiam aliquam legem canonicam, quæ obliget ipſo iure patres & conſanguineos catechizandorum, antequam illi ſe ad id obligauerint ſponte ſua, ad relinquendum filios pupillos & minores ſuos ſub poteſtate aliena, qui ante vſum rationis inuitis parentibus ducerentur ad baptiſmũ, vt perſuadeantur ad conuerſionẽ, niſi in caſibus, in quibus velint nolint, debeant obedire catechizatoribus, per ea quę docet S. Thom. communiter receptus.[c]

5 Sexto, quod licet prouiſio hæc ſancta Illuſtriſſ. D. Cardinalis de adminiſtranda catechumenis largiter ſuſtentatione, & de tractandis eis humaniter, ſeruari poſsit Romæ, & aliquibus aliis in locis, vbi ad id ſunt deputati reD ditus publici, in aliis tamen nõ videtur poſſe ſatis ſeruari.

c In 2. 2. quæ. 10. art. 8. 9. & 12.

6 Septimo, meminiſſe me in hac ipſa Vrbe interrogatũ ab vtraq; parte litigantium, an infantes nondum vſum rationis habentes ſint relinquendi apud matrem infidelem, donec eo incipiant vti, ſi pater eorum mortuus fuerit, tenuiſſe partem affirmantem, & poſtea replicaſſe cõtra quemdam virum doctiſsimum, ſed incertum, qui putauit me fuiſſe deceptum: & meo iudicio, in quo etiam nunc ſum, irrefragabiliter probaſſe meam priorẽ ſententiam. Quare admoneo Dominum meũ Illuſtriſſ. id, quod circa hoc tunc dixi, & tradidi, ſi non fallor, Illuſtriſſ. D. Card. Sirleto, apud quem fortè illa inueniri poſſent.

E Octauò, quòd videtur prouidendum de alimentis eis, qui contra voluntatem patrum & cognatorum ſuorum volunt catechizari, & baptizari. Salua, &c.

Aduertendum, hoc reſponſum, ad quod ſe remittit, eſſe illud de quo ſupra ſit De conuerſione infidelium conſil. 4.

SVMMARIVM.

1 Baptiſmus verè confertur, ſi pueri intra ventrem matris exiſtẽtis manus vel aliud membrum extra corpus matris apparens abluitur: cauſaturq; ex eo, & non ex ſequenti, qui datur ad cautelam, cognatio ſpiritualis, quæ impediat & dirimat.

CONSILIVM II.

DE quodam N. qui tenuit infantem ad baptiſmum, F datum ei, antequam naſceretur integrè in aliqua ſui corporis parte, etiam alia quàm capite, nempe brachio, vel pede, an fiat compater, ita vt non poſsit contrahere matrimonium cum matre ſic baptizati.

1 Reſpondeo primò, in ea me ſemper fuiſſe ſententia, quæ habet, puerum ſeu infantem nondum integrè natũ, & propter timorem mortis baptizatum per ablutionem capitis, vel alius cuiuſque partis iam natæ, vel apparentis extra corpus matris, eſſe verè baptizatum, vt diximus in cap. vulgaris,[d] & quod licet ad cautelam ſub conditione, *Si non eſt baptizatus, &c.* poſsit licitè baptizari, ſecundus tamẽ ille baptiſmus non eſt verè baptiſmus, ſi prior verè fuit miniſtratus in illa parte apparente: & quod ex ſecundo baptiſmo ad cautelã miniſtrato cum catechiſmo

d Num. 3. de pœnit. diſt. 1.

A & exorciſmo non naſcitur compaternitas, nec cognatio ſpiritualis, quæ impediat, & dirimat matrimonis, ſed ex priori baptiſmo miniſtrato ſine, catechiſmo & exorciſmo.

Secundo, quod ex prædicta reſolutione ſequitur dicẽdum, præfatum N. fuiſſe, & eſſe verum compatrem prædictæ matris, & non poſſe cõtrahere cum illa ſine diſpẽſatione Papæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monſtrum illud non eſt baptizandum, quod caret anima rationali, ſine qua non conſtat homo, qui ſolus baptiſmi eſt capax: an autem ſit talis natum cum capite ferino, & reliquis mẽbra humanis, iudicio peritorum relinquitur. nu. 1.*

B

CONSILIVM III.

AN monſtrum natum cum vno ſolo capite, eodemq; ferino, debeat baptizari?

1 Reſpondeo primò, quòd ſi eſt certum eum non habere animam rationalem, non eſt baptizandus. Tum quia ſolus homo eſt baptizandus ſecundum omnes, & quod caret anima rationali non eſt homo.[a] Tum quod hoc in ſpecie aſſeuerant Card. & And. Sicul.[b] & ſatis colligitur ex Soto,[c] & ſumma Angelica,[d] & Silueſtro.[e]

2 Secundo, quod præfatus Cardinalis & Andreas Siculus videntur ſignificare quod monſtrum habens caput ferinum non cenſetur homo rationalis: ſed quia mõ- C ſtrum, de quo quæritur, habet omnia membra humana præter caput, ego nihil de hoc iudico, nec eſt facultatis meæ iudicare de illo. itaque remitto hanc partem ei, ad quem ſpectat de illa ferre iudicium, & declarare ſi eſt cẽſendus homo rationalis, an verò brutum irrationale. Salua, &c.

a *Ca. in quadam de celeb. Miſſ.*
b *In clem. 5. §. ad hoc. de ſumma Trinit.*
c *In li. 4. ſententiarũ diſt. 6. q. 4.*
d *Verbo monſtrum.*
e *Verbo baptiſmum 3. qu. 50.*

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmatis collatio facta ſecundum ritum Græcorum tenet, & nu. 4. ſed nec vitiatur ex eo quod ſit collatum ab hæretico, Iudæo, vel Pagano, numer. 3 modo adhibita fuerint neceſſaria cũ intentione faciendi, quod facit Eccleſia. nu. 7.*

2 *Baptiſmum non vitiat diuerſitas verborum, modo actum baptizandi, & cauſam principalem baptiſmi, ſanctiſſimam ſcilicet & glorioſiſſimam Trinitatem, ſufficienter exprimant, ſecus ſi* D *aliquod neceſſarium omittatur, vel corrumperetur ſubſtantialis ſenſus verborum, vt faciunt Boſnenſes, qui loco illius vnica dictionis Spiritusſancti, ponunt hanc* Spiritus, *omiſſa altera particula* Sancti, *nu. 4. 5. & 6. vel mutatio eſſet facta ad fouendum errorem intolerabilẽ, aut omitteretur vna ex tribus perſonis adorandiſſimæ Trinitatis. nu. 6.*

CONSILIVM IIII.

CVm Græci & ſchiſmatici, præſertim Seruiani, hoc eſt, Græci ſacerdotes defecerint à Sancta Romana Eccleſia, & perdiderint ritum Catholicum, & ſacramentum: dubitatur, ſi contingat aliquem ex his conuerti ad E fidem Catholicam, num is baptizari debeat abſque conditione in forma baptiſmi, *Si non eſt baptizatus.* Et ratio dubitandi eſt, quia forma baptiſmi eorum eſt hæc, *Baptizatur ſeruus Chriſti in nomine Patris, & Filij, & Spiritus:* & nõ exprimunt verbum *Sancti*, & *amen.* & propterea non intendunt ipſi facere, quod facit Eccleſia Romana.

1 Ad hanc quæſtionem dico, quod facilè cuique videri poteſt vera pars negatiua. Primo, quia forma baptiſmi Græcorum, licet quo ad verba differat à forma Eccleſiæ Romanæ, ſufficiens tamen eſt ad conficiendum verum baptiſmum, vt præſupponit Innocentius iij. in Concilio generali, de quo in cap. *licet*,[f] quod longè expreſſius de- F finiuit Concilium Florentinum,[g] & affirmat D. Thomas communiter receptus.[h] At in prædicta prouincia Boſnæ Græci baptizant ſecundum formam Eccleſiæ Græcorum: ergo.

2 Secundo, quod diuerſitas verborum formæ baptizãdi non reddit baptiſmum nullum, modo actum baptizandi, & cauſam principalem baptiſmi, ſanctiſſimam ſcilicet & altiſſimam Trinitatem ſufficienter exprimát,[i] at verba formæ, qua baptizantur, & de qua quæritur, videntur eam ſufficienter exprimere: ergo.

3 Tertiò, quòd nihil obſtat, quod ij, de quibus quæritur, fuerint baptizati ab hæreticis, & ſchiſmaticis, quoniam licet S. Cyprianus cum multis aliis Epiſcopis opi-

f *De baptiſ.*
g *In ſuo decreto de ſacramentis.*
h *In 4. diſt. 3. & in 3. part. q. 67. art. 6.*
i *Cap. ſi non ſanctificatur. & ca. retulerunt. de conſecr. diſt. 4.*

A natus fuerit, hæreticos non poſſe ſacramenta vera & valida alicui dare, & refertur in dict. cap. *ſi non ſanctificatur*,[a] contrarium tamen eſt verum, vt prædicti canones probant, & nouus canon 4.[b] Concilij Tridentini,[c] & facit etiam canon 12. de ſacramentis eiuſdem ſeſsionis, præſertim autem ſacramentum baptiſmi, quod conferri etiam poteſt à Iudæo, & Pagano.[d]

4 Non obſtantibus tamen his, pars verior videtur affirmatiua, ſcilicet, quod ſint iterum baptizandi, ſaltem ſub conditione, *ſi non es rite, &c.* iuxta cap. 2.[e] immo & meo iudicio purè. Tum quia forma, qua baptizant in prædicta prouincia hæretici, & ſchiſmatici, non eſt conſona B formæ baptizandi Eccleſiæ Romanæ, neque Eccleſiæ Græcorum, quam prædicti canones & doctores probant: in illa enim ponuntur iſta verba: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti. Amen.* In hac autem noſtri caſus, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus*, tacentes illud verbum, *ſancti*, & *Amen.* Tum quia diuerſitas verborum formæ ſacramenti, per quam corrumpitur legitimus & ſubſtantialis ſenſus verborum, quæ ſunt de ſubſtantia & eſſentia ſacramenti facit inualidum ſacramentum, iuxta cap. *malti.* adiuncta gloſſa,[f] & tradunt D. Thomas & alij,[g] vbi nouiſsimè latè declarat Sotus,[h] ponendo regulã, quod mutatio formæ verborum baptiſmi, ſiue ſubtrahendo, ſiue addendo, ſiue tranſponendo, ſiue corrumpendo, per quam quid- C piam neceſſarium omittitur, efficit baptiſmum nullum.

5 At in forma prædicta baptizandi Boſnæ ſubtrahitur verbum, *Sancti*, quod eſt neceſſarium ad ſignificandum Spiritumſanctum, tertiam perſonam beatiſsimæ Trinitatis: ſolum enim verbum, *Spiritus*, ſine adiectione verbi, *ſanctus*, non eſt nomen proprium Spiritusſancti, nec appropriatũ Spiritusſancto, vt docet D. Thomas receptus,[i] vbi ait, quod nomen *Spiritusſanctus* captum in vim duorum nominum omnibus perſonis competit: quia etiam Pater, & Filius eſt ſpiritus, & ſanctus, ſed captum in vim vnius nominis eſt nomen proprium Spiritusſancto ex ſacræ Scripturæ accommodatione. At in prædicta forma D Boſnæ ponitur verbum *Spiritus* ſine *Sancti*: ergo non ponitur ibi nomen Spiritusſancti, & ita non ponuntur nomina trium perſonarum, quæ neceſſariò debent poni in forma baptiſmi, iuxta cap. vltim. Matthæi: & cõſequenter per illam non conficitur baptiſmus.

6 Tum quia verba ſacramenti, mutata ad fouendum errorem intolerabilem, deſtruunt ſacramentum, vt latè poſt alios tradit prædictus Sotus vbi ſupra. At baptizatores Boſnæ mutant verba ad fouendum hæreſim ſuam de Spiritusſancto, quod non eſt Deus, & creator, ſed creatura: ergo. Tum quod Zacharias Papa in duabus vel tribus partibus cap. *in Synodo*,[k] dixit expreſsè, quod baptiſma, in cuius collatione defuit vnum nomen trium perſo- E narum ſanctiſsimæ, excellentiſsimæq; Trinitatis, nihil valet, & idem ait Didymus in libro de Spiritusſancto, quem citauit Sotus,[l] dicẽs, Si quis baptizare conetur, vt vnum ex prædictis nominibus omittat, ſcilicet, Patris, & Filij, & Spiritusſancti, ſine perfectione baptizabit.

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo quod forma baptizandi Eccleſiæ Græcorum, de qua Innocentius iij. & Concilium Tridentinum & alij Doctores in eo citati loquuntur, eſt ſufficiens ad conficiendum verbum baptiſmum: negando tamen, quod forma prædicta Boſnæ ſit illa, de qua loquuntur illi, cum deſit nomen proprium Spiritusſancti, quod habetur in alia.

F Ad ſecundum reſpondetur concedendo in eo aſſumptum, negando tamen quod prædicta forma Boſnæ contineat verba ſufficientia ad exprimendum legitimum & neceſſarium ſenſum: quia deeſt nomen *Spiritusſancti*, ſine quo non ſatis ſufficienter exprimitur ſacroſancta & venerandiſsima Trinitas, cuius expreſsio vti cauſa principalis baptiſmi eſt legitima & neceſſaria per ſuperius dicta.

7 Ad tertium reſpondetur, concedendo, quòd baptiſma collatum ab hæretico, ſchiſmatico, & etiam Pagano valet, modo ea ſint illi mente, vt velint facere id, quod Eccleſia intendit, & exprimant ſanctiſsimam & ſublimiſſimam Trinitatem, vti cauſam principalem eius ſufficiẽter, & non addant, vel tollant verba, quibus ſuum errorẽ

a *Et in c. quomodo de conſecr. diſt. 4.*
b *De baptiſ.*
c *Seſ. 7.*
d *Ca. à quodam. de conſecr. diſt. 4.*
e *De baptiſ.*
f *De conſecr. diſt. 4.*
g *In 4. diſt.*
h *Artic. 1. & eodem art. 2. & diſt. 3. qu. 1. art. 5. col. 4.*
i *1. p. q. 36. ar. 1.*
k *De conſecr. diſt. 4.*
l *In 4. diſt. 3. art. 4. col. 4.*

rem intolerabilem apertè foueant:negando tamen,quod talis ſit forma Bolnæ,per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Baptizandus non eſt rationis capax, qui vult in peccato vel infidelitate perſeuerare:ſi tamen baptizatur,habeatq́; intentionem illud recipiendi, verum recipit baptiſma. Ac infidelium filij vſu rationis carentes,quos parentes,penes quos ſunt remanſuri,ob id petunt baptizari, vt ſic ab infirmitate liberentur,baptizandi ſunt,ſicut & maiores,qui ideo exeitantur vt baptizentur,quia ſperant ſanitatem corporis recipere.*

CONSILIVM V.

B QVia interdum reperiuntur Turcæ, & eorum filij grauiſſimis morbis arrepti, qui in hoc tantùm caſu baptiſmum requirant,quòd ſæpe viderint, aut audierint talibus collatum ſanitatem reſtituiſſe: quæritur,an baptiſmus iis tali intentione petentibus ſit concedendus: vbi ſciendum eſt fratres de Obſeruantia periculum vitæ incurrere, ſi negent, cum negari ſibi hac de cauſa putent, ne corporis ſanitatem conſequantur: eóque magis, quia ſuperioribus temporibus multi hoc tantùm nomine fuerunt baptizati, & poſt Concilium Tridentinum fratres prædicti abſtinuerunt, quod id illis non licere dicerent ex decretis Franciſcanæ religionis, non autem Concilij,& de ritu Sanctæ Romanæ Eccleſiæ,quia hac ratione mortem ſubiiſſent.

C 1 Reſpōdeo primò,quod nulli peccatori peccato mortifero infecto volenti perſeuerare in eo eſt dandum baptiſma,per ea,quæ ad hoc citat D. Thomas, [a] nec conſequenter infideli volenti perſeuerare in infidelitate, vt ipſemet affirmat. [b]

Secundo, quod ſi huiuſmodi ægroti eſſent infantes, vel paruuli,qui nondum ſunt iudicium rationis aſſequuti,poſſunt de conſenſu parētum baptizari, vt ipſemet receptus, [c] definit. Si autem ſunt adulti, & iudicium rationis aſſequuti, non ſunt baptizandi, ſi non volunt ab infidelitate recedere,& catechizati credere fidei neceſſaria:

D quamuis vèrum baptiſma ſuſciperent,ſi veram haberent intentionem illud ſuſcipiendi,vt ex prędicto D.Thom. [d] colligitur. Si autem velint ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei neceſſaria, poſſunt, & debent baptizari,etiam ſi ad id morbus, vel amor ſalutis incitauerit,cùm omnes etiam infideles præceptum de baptiſmo ſuſcipiendo obliget,ſecundùm eundem D.Thomā, [e] & [illegible] ius Sotus, [f] licet D. Thomas ibi non rectè citetur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Martyrium à prægnante pro Christo aſſumptum valet fœtui animato pro baptiſmo, & prodeſt ad ſalutem: immo & ei,ſicut ſancti Innocentes,dicitur pro Chriſto occiſus.*

E

1 *Innocentes pro Chriſto occiſi, non quidem proprio merito, cùm vſu rationis carerent, ſed per gratiam Chriſti, ſalui facti fuerunt,& martyrij laureolam adepti.*

CONSILIVM VI.

VTrum,ſicut mulier grauida pro Chriſto mortem ſubiens eſt martyr, ita etiam filius in vtero eius exiſtens,ſi moriatur cum illa,ſit etiam martyr,& ſaluetur,an verò in limbum cum aliis pueris non baptizatis deſcendat?

Reſpondetur, quod paruulus ille probabiliter ſaluabitur cum matre. Tum quia baptiſmi vicem & effectum

F habet mors pro Chriſto illata,cap. *baptiſmi vicem.* cum ei annotatis, [g] & præfatus puer in vtero matris morientis pro Chriſto moritur pro eodem. Tum quia Innocentes, qui nondum adepti fuerant iudicium rationis,antequam occiderentur iuſſu Regis Herodis crudeliſſimi tyranni, ſalui facti fuerunt,immo & martyrij laureolam ſeu coronam obtinuerunt,adeo quod feſtum martyrij eorum celebrat vniuerſa Eccleſia intra octauam Natalis Domini, vt eſt notorium. Tum quia eadem ratio concludit præfatum puerum ſaluatum iri, quæ concludit præfatos Innocentes ſaluatos fuiſſe. Ratio enim, qua præfati Innocentes ſaluati fuerunt,& martyres effecti, non eſt quod ipſi ſuis actibus ſaluationem illam meruerunt: quia ſine

A iudicio & libero arbitrio, cuius vſum nondum fuerunt aſſequuti,non potuerūt mereri ſuam ſaluationem. argumento §.1.& cap.*illud*, [a] & S.Thomas receptus ab aliis, [b] reiicit opinionem illorum,qui ſine iuſta & ſufficienti auctoritate dixerunt datum fuiſſe Innocentibus vſum rationis,& liberum arbitrium ad merendam gratiam & ſaluationem. Et ita,ſicut Innocentibus ſine ſuo merito dedit Chriſtus gratiam, ita eadem ratione & miſericordia dabit prędicto puero illam ſine baptiſmo,& ſine vllo merito proprio. Vnde in ſpecie Caietanus, [c] dixit, quod effuſio ſanguinis pueri, facta etiā intra vterum matris pro Chriſto, prodeſt ipſi puero nondum nato, ſicut profuit

B effuſio ſanguinis Innocentium ipſis nondum vſum liberi arbitrij & iudicium adeptis. Salua,&c.

Aduerte,quia ex rationibus adductis, ac ex citata auctoritate Caietan.elicitur D.Nauarrum loqui in caſu, in quo intentio occidentis matrem pro Chriſto fertur etiam ſaltem virtualiter in occiſionem filij nondum nati.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE SANCTORVM.

SVMMARIVM.

C 1 *Reliquias Sanctorum in oratorio in capſulis honeſtè aſſeruari,ac in collo deuote portare licet, dummodo ceſſet omnis ſuperſtitio, & agatur de corporibus nequaquam perpetua ſepultura traditis,niſi iam inde licitè extractis.nu.3 & 4.iiſque ſuffragatur conſuetudo.*

1 *Corpora Sanctorum ſi nondum ſint perpetua ſepultura tradita, ſine alicuius licentia poſſunt de loco ad locū transferri: quod ſi ſint ei tradita, tunc principis requiritur,vel accedente iuſta cauſa præſidis ſufficit licentia.nu.3.& 4.*

a *Conceſſa omnia videntur,quæ cum de ſe mala non ſint, non leguntur prohibita.*

CONSILIVM I.

D AN liceat tenere reliquias corporum Sanctorum in oratorio ſuo,& portare in collo,vel aliqua alia parte ſui corporis,vel ſuarum veſtium?

1 Reſpondeo, quod S. Thomas videtur tenere quod ſic, [d] quatenus ait licere illas portare in collo ad honorem Sancti,cuius illæ ſunt,ob fiduciam & ſpem interceſſionis eius ad diuinam maieſtatem, modo id fiat ſine aliqua vanitate,& ſuperſtitione:qualis eſt,quod vas ſit triāgulare,aut de illa vel illa materia.& a fortiori licebit eas tenere in aliquo oratorio honeſto, vel ſeruare in aliqua honeſta arca.

Pro cuius ſententia facit primò l.*ſi necdum*, [e] quatenus habet, poſſe quem corpus nondum perpetuæ ſepulturæ

E traditum ſine alius licentia in alium locum mutare.

2 Secundò, quòd ea quæ per ſe non ſunt mala, videntur conceſſa,ſi non ſunt prohibita,argumento l.1. [f] & l.*ſi quæramus*.adiuncta gloſſa, [g] at nullo iure naturali,diuino, vel humano authentico quis prohibetur tenere, vel deferre honeſtè reliquias Sanctorum:ergo,&c.

Tertiò,quòd legitur,Conſtantinum, & Helenam matrem eius,& alios multos reliquias habuiſſe, & portaſſe, immò & cōſuetudo ferè omnium deuotiorum totius orbis Chriſtiani habet,procurare ſibi reliquias aliquorum Sanctorum,quas vel portent ſecum, præſertim ad prælia,& loca periculoſa,vel teneant eas domi in aliquo ho-

F neſto loco ad excitandam deuotionem in eos, & fiduciā ſperandæ pietatis à Deo per eorum interceſſionem.

3 Non obſtat,quod Angelus in ſumma, [h] dicat tenendum eſſe contra Sanct.Thomam, quia non probat id efficaciter:l.enim 1.& vltim. [i] & rationes,quibus mouetur, ſolùm habent,corpus perpetuæ ſepulturæ datum nō eſſe ſine principis licentia transferendum abſque cauſa, neque cū illa abſque licentia præſidis;quia Sanct. Thomas non loquitur de tranſlatione corporis Sancti ſepulti,ſed de aliqua particula,vel mutatione eius,vel aliquarum rerum ad illum pertinentium, quæ vel numquam fuerunt perpetuæ ſepulturæ traditæ, vel iam iuſta cum facultate fuerunt tranſlatæ,vel mutatæ.

4 Quare meritò etiam Sylueſter, [k] contradicit Angeli

a 1 p. qu. 68. art. 4.
b In eod qu. ar. 6.ad quartum.
c 2. 2. qu.10. art. 12.
d Art. 4. & addıtıs in eo.
e In d.qu.68. art. 1. & qu. 70.artic. 2.ad 4. & in 4. d. 5 q.1. arti. 2. qua ſtione 3.
f In ead. 4. diſ.3.artic.1.
g De conſecr. diſt.4.
a 15 q. 2.
b In 3. qu. 124.art.1.
c Super dict. art.1.
d In 2.2. qu. 96. art.4.ad 3.
e C. de religio.& ſumpt. fune.
f ff de teſtib.
g ff de teſta.
h Verbo reliquiæ.§ fin.
i C. de religio. & ſump. fun.
k In ſumma verbo reliquia,q 3.

conſentiendo aliis à ſe citatis. Non obſtat etiam ca. *Corpora Sanctorum de loco ad locum non ſunt transferenda ſine licētia principis, &c.* [a] quod magis facit pro Angelo, quàm illa quæ ipſe citat: quia eodem modo reſponderi poteſt illi, vt reſponſum eſt prædictis legibus. & ita gloſſa expreſsè limitat illud non procedere in corporibus Sanctorū non traditis perpetuæ ſepulturæ, per d.l. *ſi necdum.* Salua, &c. *Vide conſil. 9. de ſepul.*

a De conſecr. diſt. 1.

SVMMARIVM.

1 Reliquia ſanctorum nec venales exponi, nec extra capſam oſtēdendæ: minus tamen peccat qui eas vendit, quàm qui terrā cœmeteriorum, in quibus corpora ſanctorum ſepulta fuerunt, per campos diſpergunt cum periculo etiam diſpergendi reliquias eidem permixtas.

2 Dubitans probabiliter, an quid liceat, ſi illud facit, peccat, ſicut & qui contrauenit conſcientia probabiliter dubia.

B

CONSILIVM. II.

ABbas ex cœmeterio Sancti N. vbi legitur tot Sanctos martyres ſepultos fuiſſe, extraxit puteolanam ad ædificandum, diſperſitque terram per campos. Quæritur, quam pœnam incurrerit.

1 Reſpondeo, prædictum D. Abbatem videri grauiter deliquiſſe. Tum quia prohibitum eſt l. Cæſarea 3. [b] vt *nemo martyres diſtrahat, neque mercetur.* Tū quia reliquiæ Sāctorum non debent exponi venales, neque oſtendi extra

C capſam, vbi ſunt repoſitæ, [c] propter reuerentiam, quę debetur eis: & prædictus Abbas licet non videatur vendidiſſe reliquias martyrum eccleſiæ S. N. videtur tamē eis irreuerentiam feciſſe extrahendo prædictam terram puteolanam, intra quam eſt veriſimile multas reliquias cōminutas ex oſſibus & corporibus Sanctorum in terram conuerſas commixtas inueniri potuiſſe, quandoquidem maior irreuerentia videtur eis facta, quàm ſi vendidiſſet eas, vel expoſuiſſet vendendas aliquibus in finem reuerenter colendi eas.

b C. de ſacroſ. eccleſ.

c Ca. 2. de reliq. & vener. Sanct.

2 Tum quia non videtur excuſari poſſe prædictus Abbas ob ignorātiam: quia veriſimile videtur eum ſciuiſſe,

D in cœmeterio tot millium martyrum, & tot Pontificum à tanto tempore ibi ſepultorum, multas reliquias tā oſſium, quàm corporum eſſe permixtas terræ prædictæ, quā extraxit, & diſperſit: & cū id ſit veriſimile omnibus, maximè erit prædicto Abbati, qui credere debuit id quod adeo veriſimile eſt, iuxta l. *quia veriſimilè.* cum ei adnota. [d] nam & non ſolùm peccat qui contrauenit ei, quod certū eſt non debere fieri, ſed etiam qui probabiliter dubitat an debeat fieri, & facit, iuxta c. *dubius in fide infidelis eſt.* [e] & non ſolùm delinquit qui contra conſcientiam certā facit, ſed etiam qui cōtra probabiliter dubiam, vt latè nos tradimus in cap. *qualitas,* [f] poſt S. Thom. [g] quandoquidē (vt

E ibi probatur) qui dubio probabili peccandi mortaliter ſe exponit, mortaliter peccat, iuxta illud. [h] *Qui amat periculum, peribit in illo.*

d De præſum. & le. non eſt veriſimile. ff. quod metus cauſa.

e De hæret.

f Num. 10. de pœnit. diſt. 5.

g Quodlibet. 4 art. 13.

h Eccleſ. 3.

SVMMARIVM.

1 Crucis ſignum ne ſculpatur in pauimentis ſtatuere poteſt Synodus diœceſana & prouincialis.

2 Statuere contra ius cōmune etſi non poſſit Synodus prouincialis, vel Epiſcopalis ſeu Epiſcopus, hoc tamen ſecundū aliquos non procedit, quando per hoc ſtatutum reduceretur res ad ius antiquum, nec quando derogatur conſuetudini, quæ eſt præter ius, vel ſolum permiſſa, non autem approbatiua.

F

CONSILIVM III.

VTrum Synodus Prouincialis, vel Epiſcopalis poſsit ſtatuere, ne ſignum crucis pingatur, vel ſculpatur in aliqua re humi iacente?

1 Reſpondeo, videri probabile, poſſe Concilium Prouinciale ſtatuere id, quod ſtatuit Imperator in l. 1. [i] Tum quia eſt conſtitutio iuri communi conſona. Tum quia Epiſcopus poteſt ſtatuere contra ius commune nouum redeundo ad ius commune antiquum, ſecundum Panorm. & quoſdam alios, quos citat Felinus. [k]

i C. nemini licere ſignum. Salu. &c.

k Capi. quod ſuper his. de maior. & obed.

Tum quia licet hoc diſplicear Felino, tamen non eſt hoc ſtatuere contra ius commune, ſed ſolùm contra conſuetudinem generalem, vt videtur probare cap. *in his.* &

A cap. *Catholica,* [a] & nos tradimus in Manual. confeſſ. [b] ad propoſitum ſatis huic ſimile, poſt alios ibi citatos, negari tamen poſſet, quod ſit generalis conſuetudo, cùm in pleriſque partibus abſtineatur ab huiuſmodi ſculptura, & pictura. Tum quia dici poſſet, quod conſuetudo contraria prædictæ legi Cæſareę videtur potius permiſsiua, quā approbatiua, inter quas magna differentia eſt ſecundum gloſſam, [c] & tradita per Ioannem Andream. [d] Tum deniq; quòd propter hæc omnia ſatis iuſtè poteſt dici prædictam conſtitutionem eſſe potius præter ius quàm cōtra illud. Salua, &c.

a 11. d. 1.

b Cap. 11. nu. 5.

c Cap. denique 4. diſt.

d In Mercu. ca. peccatum. de reg. iur. in 6.

B

DE OBSERVAT. IEIVNIORVM.

SVMMARIVM.

1 Vigilia Pentecoſtes eſt ieiunanda, & ita ſe habet generalis Eccleſiæ conſuetudo.

CONSILIVM I.

REſpōdeo, quòd vigilia Pentecoſtes eſt ieiunāda, per ca. *noſſe.* [e] vnde gloſſa. §. *neceſſario* poſita ſub ca. *ſtire.* [f] reprehendit Gratianum, qui viſus eſt contrarium tenere per d. cap. *ſtire.* & ſubdit quod Eccleſiæ conſuetudo

C generalis habet, quòd debeat ieiunari vigilia Pentec. quod addo ipſe, quod in omnibus regnis, in quibus moratus ſum, tam Galliæ, & Luſitaniæ, quàm Caſtellæ, Nauarræ, & Romæ, vbi nunc moror, conſuetudo habet ieiunandi prædictam vigiliam, quamque vbique ieiunaui, & ieiuno, gratia Deo, qui nos omnes ieiuniorum amatores faciat. Amen.

e Et per c. de ieiunio 76.

f 76. diſt.

SVMMARIVM.

1 Ieiunium Quadrageſimæ duo præcipit. primum, vt totam, ſecundum, vt ſingulos dies eius ieiunemus: & qui fregit primum, tenetur adhuc ſeruare ſecundum.

CONSILIVM II.

D AN qui fregit ieiuniū quadrageſimale, teneatur ieiunare reliquos dies Quadrageſimæ, qui ſuperſunt?

1 Reſpondeo quòd ſic: quia præceptum de ieiunanda Quadrageſima duo præcipit, alterum, vt ieiunemus totā, alterum, vt ieiunemus ſingulos quoſq; dies eius: ita quod, licet fracto priori pręcepto nō ieiunando vno vel altero die, tenetur quis reliquos ſingulos quoſq, dies ieiunare, vt colligitur ex his quæ determinat S. Thomas, [g] & ibi Caietanus, [h] & ex his quæ nos tradimus in Man. conſ. [i]

g 2. 2. q. 147.

h Artic. 6. & 7.

i Cap. 21. nu. 20. & 27.

SVMMARIVM.

1 Ieiunare valentibus famulis, & cœnam petentibus debet dominus denegare, etiamſi inde debeat reputari auarus.

E

CONSILIVM III.

DOMINVS timoratæ conſcientiæ, animaduertens pueros ſuos, cùm poſſent, non ieiunare, eoſdem admonuit, vt ſi poſſent, ieiunent: ſed quia credit eos clam comedere, non curat amplius rem indagare, ne habeatur pro auaro. Dubitatur, an teneatur ad aliquam maiorem diligentiam, & ad quam, maximè cum credat eos ſine aliqua cauſa iuſta ieiunium frangere.

1 Reſpondetur, quòd præfatus dominus debet denegare cœnam famulis potentibus ieiunare, non curando de opprobrio auaritiæ, immo gaudendo, cum maledicant ei propter Deum, iuxta illud, *Beati eritis, cum maledixerint.* Salua, &c.

F

SVMMARIVM.

1 Diſpenſatus vt ſecretè & ſine ſcandalo diebus piſculentis carnibus veſci poſſit, non coram ſociis, ſed ſeparatim eas ita comedere poteſt, vt alij videant, quod in quo poteſt Eccleſiæ obedit.

CONSILIVM IIII.

AN DISPENSATVS, vt poſsit comedere carnes diebus piſculentis ſecretè, & ſine ſcandalo, poſsit eas edere coram ſociis, quibuſcum ordinariè comedit?

1 Quæſtio hæc ſatis magna eſt: & pro parte quidem affirmante faciunt illa, quæ nos ſcripſimus de publico, &

occulto

occulto & pene occulto, in Manuali confeſſar.[a]

Pro parte verò negante facit, quod in omnibus diſpoſitionibus mens & intentio diſponentis eſt ſeruanda,[b] & quod mens & intentio Papæ diſpenſantis cum hac clauſula videtur eſſe, ne ſolito modo cum aliis ſocus domeſticis, & exteris aduenientibus, comedat, ſed quòd ita comedat, vt ſcieotes eum comedete intelligant eum recognoſcere, quòd Eccleſia ſancta ſanctè inſtituit dies ieiuniorum, & alios piſculentos, in quibus abſtinendum ſit à carnibus, & quod præſtat ei obedientiam, quam poteſt præſtare, licet non poſsit eam, quam omnino deberet. Et ita ſeparatim eas comedat.

a Co.ay. nu. 812.
b L. in omnibus ff. de cōd. & demonſtr. & cap. fin. de proben.

Et ad oppoſita, quæ ex loco ſupra citato addoci poſſent, reſponderi poteſt, procedere in aliis materiis, io quibus alia mens & intentio ſtatuentis Eccleſiæ conſideratur: quamuis in præſentia non liceat per occupationes id ſpeciatim & ſiogulatim monſtrare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dictiones, huiuſmodi, præfata, dicta, faciunt relationem reſtrictiuam ad præcedentia.*
2 *Priuilegia, dato aliquo quod operentur, reſtringenda.*
3 *Diſpenſationes exorbitantes odioſa ſunt, & reſtringenda.*
4 *Ieiunium eccleſiaſticum differt à ieiunio per Iobelæum, vel confeſſarium, vel voto, vel alia cauſa particulari indicto: vnde diſpenſatus per Cruciatam, vt comedendo oua ſatisfaciat ieiunio eccleſiaſtico, non tamen comedendo illa ſatisfacit aliis prædictis ieiuniis. num. 1. & ſeq.*

CONSILIVM V.

GRegorius XIII. conceſsit Cruciatam, cum clauſula, *vt qui acciperent illam, poſſent comedere oua & lacticinia diebus, quibus eſt indictum ieiunium eccleſiaſticum, & ſatisfacere huiuſmodi ieiunio, ſeruando alia, quæ requirit ieiunium*: poſtea Sixtus V. conceſsit Iobelæum cum ieiunio feriæ quartæ, ſextæ, & ſabbati. Quæritur, an gaudentes clauſula Cruciatæ, & ieiunantes ſecundum formam eius, ſatisfaciant ieiuniis indictis à Sixto in bulla ſui Iobelæi?

1 Reſpondeo, quòd non. Tum quod diſpenſatio, ſiue priuilegium prædictæ clauſulæ Cruciatæ ſolùm concedit facultatem comedendi oua & lacticinia in diebus ieiuniorum Eccleſiaſticorum: cōcedit etiam facultatem gaudentibus illa, vt poſsint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij Eccleſiaſtici, & quòd ſeruando alia, quæ requirit ieiunium, cenſeatur ſatisfacere huiuſmodi ſiue præfato ieiunio: quod eſt reſtringendum ad eccleſiaſticum: verbum enim *præfatum*, vel *huiuſmodi*, ſunt reſtrictiua ad illud, qood refertur iuxta l. *huiuſmodi*, cùm ei adnotatis,[c] & ſic habent verba Hiſpana Cruciatæ, *Guardando enlo demas la forma del ayuno eccleſiaſtico Ioan viſtos hauer complido y ſatisfecho al dicho ayuno.*

c ff. de leg. 1.

2 Tum quia priuilegia, licet ita ſint interpretanda, vt aliquid operentur vltra ius commune, cap. in his. de priuileg. non ſunt tamen extendenda ad alios effectus, dato aliquo, quem operentur, & ad qoem ſint vtilia, vt tradit Panormitanus,[d] quem copioſè eum multis aliis citat & ſequitur Decius,[e] & conſequenter præfatum priuilegium non debet extendi ad alios effectus, dato aliquo, quem operetur: & interpretando, quod præfatum priuilegium operatur quo ad ieiunia eccleſiaſtica, ſiue ab Eccleſia iure communi inſtitota, noo eſt extendendum ad ieiunia per præfatum Iobelæum inducta.

d In c. confeſſori. de ſepul.
e In ca. 1. nu. 16. de reſcrip.

3 Tum quod diſpenſationes, quæ exorbitant à iure communi, quale eſt prædictum priuilegium, ſunt odioſæ, & reſtringendæ.[f]

4 Tum quod à ſeparatis non fit illatio,[g] & ſecundum proprium & vulgarem modum loquendi aliud eſt ieiunium Eccleſiaſticum à communi iure inductum, & aliud ieiunium, quod quis vouet, & aliud ieiunium à confeſſore in pœnitentiá impoſitum, & aliud ieiunium alio reſpectu particulari impoſitum: & conſequenter priuilegium datum ad moderandum ieiunium Eccleſiaſticum inſtitutum à iure communi, non eſt extendendum ad ieiunium votum, vel à confeſſore iniunctum, vel à ſummo Pontifice, vel ab aliquo alio Superiore ad aliquem particularem reſpectum impoſitum alicui particulari homini vel perſonæ: quale fuit ieiunium iniunctum à S. D. N. ad quæten-

f Ca. ex quo. & c. odia de regulis iuris lib. 6.
g L. Papinianus ff. de inoff. teſt.

A dam Iobelæi indulgentiam propter grandem & particularem reſpectum. Tum quod generi per ſpeciem derogatur,[a] & cooſequenter præceptum ſpeciale factum de ieiunando à ſummo Pontifice, quod præſumitur factum de modo ieiunādi ſecundum ius commune, derogat priuilegio generali ſatisfaciendi ieiunio Eccleſiaſtico. Salua, &c.

Vide conſilium ſequens, quod licet alieni videri poſſit, non tamen eſt huic contrarium.

a Ca. generi. de regu. iuris lib. 6. & in regul. in toto ff. eodem.

SVMMARIVM.

2 *Priuilegium præſertim perſonale non extenditur vltra proprietatem verborum.*
3 *Ieiunare dicitur, qui neceſſitate ductus aliud non habens, edit quidem carnes, ſed in reliquis ieiunium obſeruat: quia neceſſitas facit, vt carnes ſint cibi ieiunij: quod & dici probabiliter poteſt de eo, cui Papa conceſſit, vt diebus ieiuniorum poſſit veſci carnibus, & ouis. num. 2. verba tamen conceſſionis in primis erunt ponderanda. num. 1.*

B

CONSILIVM VI.

PApa fecit facultatem N. comedendi carnes & oua diebus ieiuniorum. Quæritur, an ipſe N. lucretur meritum ieiunij ſeruando alia, quæ requirunt ieiunia.

1 Reſpondeo primò, quod cùm non viderim breue, non poſſum eum certitudine integra reſpondere.[b]

Secundo, quod priuilegium præſertim perſonale non C debet extendi vltra id quod verba propriè ſignificant.[c]

b L. incinile. ff. de legib.
c Cap. porro. de priuileg.

Tertio, quod poteſt dubitari, an facultas veſcendi carnibus & ouis in die ieiunij includat facultatem, vt ille, qui eam habet, cenſeatur ieiunare ſeruando reliqua, & an ſit maior facultas, quæ datur comedendi vetita, cum facultate, vt ſeruando alia cenſeatur ieiunare, quàm ſimplex facultas comedendi vetita in die ieiunij, ſuper quam quæſtionem multa poſſent dici.

2 Ego verò nunc (ſalua mente Papæ) inclino in partem affirmatiuam: quia videtur ſua Sanctitas, concedendo huiuſmodi facultatem, virtualiter concedere, vt carnes & oua ſint priuilegiato cibi quadrageſimales, vel cōuenientes diebus ieiunij, & conſequenter, quòd talibus veſcens D non cenſeatur veſci niſi cibis cōuenientibus diebus ieiunij: ex quo ſequitur, quod comedendo tales cibos non frangit ieiunium, & quod verè ieiunat, & conſequentur conſequetur meritum ieiunij.

3 Sicut credo qood conſequeretur illud, qui, quia non poteſt habere panē & cibos quadrageſimales, comederet ſemel tantùm in die carnes, aut oua, aut lacticinia: quia neceſsitas facit hos cibos quadrageſimales, quales etiam facit priuilegium Papæ, quia in vtroque videtur eſſe eadem ratio.

Vide conſilium præcedens.

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS, VEL REPARANDIS.

E

SVMMARIVM.

1 *Penſionem habens ſuper beneficio tenetur pro rata ad reparationem illius Eccleſia, niſi penſio ab omni onere ſit libera.*

CONSILIVM I.

QVæritur an penſionatius clericus habens penſionem impoſitam ſuper aliquo beneficio Eccleſiaſtico, & fructibus eius, teneatur pro rata ſoluere impenſas faciendas in refectione tecti & parietum Eccleſiæ.

1 AD HANC QVÆSTIONEM reſpondetur primo, quòd eam tractat Gigas doctor egregius in tract. F reſponſorum ad quaſdam quæſtiones ei propoſitas ſuper penſionibus,[d] & reſpondet affirmatiuè, quod ſic, ſi non fuit impoſita ita, vt eſſet libera ab omni onere, &c. vt frequentiſsimè imponi ſolet à ſancta Sede Apoſtolica.

d Quæ. 8.

Secundò, quòd ſi penſio prædicta non fuit impoſita ita, vt ſolueretur libera ab omni onere, Dominus conſulens tenetur ad ſoluendos ſumptus in prædicta refectione factos pro rata redituum prædicti beneficij. Et quia fundamenta, quibus prædictus Gigas innititur, apud eum, & apud allegatos ab eo videri poſſunt, & quia etiam non vacat ob alias occupationes, remitto conſulentem ad ea.

Aliqua ad acceſſoria huius quæſtionis pertinentia videri poſſunt per Felinum,[e] & per Caccialupum,[f] & gloſſam celebrem.[g] Salua, &c.

e In c. ad audientiam. 2. de reſcrip.
f In tract. de penſion. q. 10. & 14.
g In clem. 1. de decim. in gloſſ. 1.

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM, A CORMATARII, AT RERVM ad eas pertinentium.

SVMMARIVM.

1 *Iudex extrahens ab Eccleſia exempta hominem, & iuſſus ab eiuſdem Eccleſiæ Prælato vt captum reſtituat, non ſatiſfacit, ſi captum liberum abire permittat, vel ſe ſubiiciat obedientiæ Epiſcopi non habentis in illa Eccleſia iuriſdictionem.*

CONSILIVM I.

EX Eccleſia exempta prætor hominem malefactorem extraxit, & poſtea Epiſcopo ordinario ſe ſubmiſit, & incarcerato fugiendi facultatem fecit, & Eccleſiæ exemptæ conſeruator mandauit dictum carceratum reſtituere. Dubitatur, an prætor pœnam per monitorium conſeruatoris poſitam incurrerit.

1 Reſpondetur primò, deſiderare me videre copiam mandati conſeruatoris, vt certius reſpondere poſſim, iuxta l. *vt reſponſum*.[a]

Secundo, inclinare me multum ad dicendum Dominum prætorem de rigore iuris incurriſſe pœnam, quia non reſtituit captum illi Eccleſiæ, de qua cepit eum: quia non excuſat ab inobedientia illa ſubmiſsio, quam fecit Epiſcopo, qui non habebat iuriſdictionem in illa Eccleſia exempta.

Tertio, putare me facile conſequuturum eum gratiam cum Prælato, eo quod permiſerit fugere, & ita facere libertatem, vt poſſet, ſi vellet, redire ad Eccleſiam prædictam regularem, in cuius porta fuit captus: niſi aliquid aliud, quod tamen non proponitur in caſu, pacem inter eos impediat. Salua, &c.

a C. de tranſact.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionem etiam ſæcularem ad perſonas eccleſiaſticas ſpectantem ſibi vſurpans laicus incidit in excommunicationem bullæ: & hoc modo dicta iuriſdictio ad dictos eccleſiaſticos ratione dignitatis Eccleſiaſticæ ſpectet, alias non. num. 2.*

3 *Patronus laicus, cui competunt menſes quatuor tantummodo ad præſentandum, is dicitur, cui, etiamſi ſit clericus, competit idem ius præſentandi ratione bonorum laicalium: Eccleſiaſticus autem, cui dantur menſes ſex, eſt, cui dictum ius ratione tituli Eccleſiaſtici competit.*

4 *Eccleſiaſticis, inter quos etiam ſunt monachi, etiamſi non ſint clerici, inſolita etiam mediatè vel indirectè imponens onera incidat in bullam Cœnæ.*

5 *Eccleſiaſticis onus illud cenſetur impoſitum, quod ita eorum ſubditis imponitur, vt ipſi cogantur illud in effectu ſubire.*

CONSILIVM II.

PRætor & magiſtratus ciuitatis N. incolas caſtri Turris S. Seuerini ad ſuum tribunal traxerunt, & eis impoſuerunt onus ſoluendi ſingulis annis certum in recognitionem dominij. Et cum iuriſdictio dicti caſtri pertineat ratione abbatiæ ad Abbatem monaſterij ſancti Seuerini, & cum indirectè onus Abbas, & monaſterium ſoluere cogatur, quæritur, an prætor, & homines de magiſtratu in bullam Cœnæ inciderint.

Dubium prædictum videtur reſoluendum affirmatiuè, videlicet prædictum prætorem, & prædictum magiſtratum incurriſſe excommunicationem bullæ Cœnæ Domini duplici capite. Vnum eſt, quòd qui vſurpat iuriſdictionem pertinentem ad perſonas Eccleſiaſticas, incidit in illam, & prædicti, vt præſupponitur in dubio, vſurparunt iuriſdictionem pertinentem ad Abbatem ſancti Seuerini, qui eſt perſona eccleſiaſtica: nam decreuerunt, & relaxarunt mandatum executorium contra ſubditos prædicti Abbatis, quos ſciebant illi eſſe ſubiectos, & à iuriſdictione ſua exemptos: nec prodeſt illis dicere, quòd non vſurparunt iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed ſæcularem tantum: quia ad incurrendam illam, ſufficit vſurpare iuriſdictionem pertinentem ad perſonam Eccleſiaſticam, modo pertineat ratione dignitatis Eccleſiaſticæ, vt nos declaramus in ſeptima declaratione decimæquartæ excommunicationis in Manuali.[b]

2 Vbi dicimus dictum Caietani ibi citatum intelligendum de vſurpante iuriſdictionem ſæcularem pertinentem ad perſonam eccleſiaſticam ratione ſui patrimonij ſeparati à bonis Eccleſiaſticis [...] & non [...] ad perſonam Eccleſiaſticam ratione dignitatis [...] m, quæ antea erant ſæcularia, & per donationem [...] ſunt Eccleſiæ, quibus eſt [...] temporalis, vt in caſu noſtro.

b Ca. 27 nu. 69.

3 Sicut in ſimili patronus clericus habet ſemeſtre ad præſentandum,[a] & laicus quadrimeſtre,[b] [...] et clericus, qui eſt patronus ratione patrimonij ſui ſeparati à bonis Eccleſiaſticis, cenſeatur patronus laicus, iuxta cap. *cum dilectus* adiuncta gloſſa & doctrina communi:[c] qui tamen habet præſentationem ratione dignitatis ſuæ, cenſetur Eccleſiaſticus, etiam ſi eam habeat ratione bonorum ſæcularium donatorum Eccleſiæ ſuæ, vel beneficio.[d]

a Ca. cum autem. de iur. patr.
b Ca. ex præter. eod.
c De iure patr.
d Arg. c. 1. §. verum. de iur. patr. in 6.

4 Alterum caput eſt, quòd qui imponunt onus inſolitũ Eccleſiaſticis perſonis, incidunt in excommunicationem decimamquartam prædictæ bullæ, vt ex ea patet: & licet prædicti prætor & magiſtratus ſolis laicis directè & immediatè impoſuerint onus inſolitum recognoſcendi in ſuperiorem caſtri Turris ſancti Seuerini ciuitatẽ N. mediatè tamen, & indirectè impoſuerunt illud Abbati monaſterio, & monachis, qui ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, etiam ſi non eſſent clerici.[e] Cum ſi prædictum caſtrum deberet ſubire onus ſoluendi prædictum certum in recognitionem dominij, Abbas & monachi prædicti deberent recognoſcere prædictam ſuperioritatem quo ad prædictum caſtrum: & qui vult antecedens, vult etiam conſequens, quod illud neceſſariò conſequitur, iuxta l. *illud*.[f] cum allatis ibi per Iaſonem, & cap. *præterea*,[g] cum citatis ibi per Decium, & qui vaſallo & domeſtico facit iniuriam, videtur eam domino facere.[h] Salua, &c.

e Canon de bonis cap. de monachis de ſententia excommunicationis.
f ff. de acqui. hered. l. 1. §. de iure delib.
g De officio deleg.
h Clem. 1. de exceſſ. prælat. in princ. cum Card. not. 4.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, vt tales, ſubiacere poteſtati & diſpoſitioni laicorum, aſſerere, impietatem ſapit quandam: illorúmque adminiſtratio ita Papæ eſt reſeruata, vt de illis laicus princeps non poſſit ſe intromittere. num. 3. attamen poſtquam à clerico in alios fuerunt tranſlati, tunc effecti profani laicæ ſubiacere poterunt poteſtati. num. 3.*

1 *Beneficium ius ſpirituale eſt dependenter, & ſpirituale quid in recipiente requirit, vt eius ſit capax.*

2 *Beneficium non ſolùm prout eſt ius percipiendi fructus eccleſiaſticos, ſed & eius prædia ſunt quid ſacrum: quique ea vſurpat, eſt ſacrilegus.*

3 *Chriſtus eſt verus dominus bonorum eccleſiaſticorum, Papa ſummus adminiſtrator.*

4 *Iudices laici ſi non præcipiendo, ſed rogando petunt ab Epiſcopis monitoria, Concilio non contraueniunt Tridentino.*

CONSILIVM III.

QVæſitum fuit primò, an fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum ſubiaceant poteſtati, & diſpoſitioni laicorum.

Secundo, an particula illa decreti Concilij Tridentini,[i] ibi, *Nec ad eas concedendas cuiuſuis ſæcularis, etiã magiſtratus, auctoritate adducatur*, aduertetur ſtylo parlamentorum Galliarum præcipientium Epiſcopis, vt dent literas monitoriales ad effectum reuelandi.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo, quòd impietatem quandam ſapere videtur, aſſerere fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum, quatenus ſunt tales, ſubiacere poteſtati laicorũ. Tum quia beneficia ſunt iura ſpiritualia,[k] vel certe illis annexa, non quidem antecedenter, vt eſt ius patronatus, ſed dependenter, quod eſt plus, ita quod ad capacitatem illorum requiritur vt præcedat quiddam ſpirituale, quo quis fiat capax eorum, iuxta capit. *cum adeo*.[l] & tradit S. Thomas receptus ab omnibus.[m]

i Ca. 3. dec. ſeſſ. 25.
k Ca. dilecto. de præben.
l De reſcript. ex litteris. de tranſact.
m In 2. 2. q. 100. art. 4
n Q. 99. art. 3.

2 Tum quia ipſemet paulò prius,[n] dicit, non ſolùm beneficia, quæ ſunt iura percipiendi reditus eccleſiaſticos, vt definiũt Petrus ab Ancharano,[o] Caldeeinus,[p] & ibi reſolutè Felinus,[q] ſed etiam prædia ipſa Eccleſiarum, quatenus ſunt talia, eſſe ſacra, & qui diripit ea, vel abſque ſolemnitate Eccleſiaſtica vſurpat, eſt ſacrilegus.[r]

3 Tum quia per plura irrefragabiliter probauimus in tractatu de reditibus eccleſiaſticis.[s] D. N. Ieſum Chriſtum eſſe verum & plenariè Dominum omnium bonorum Eccleſiaſticorum, non ſolùm iure illo generali, quod,

o In cap. 1. de reg. iur. lib. 6.
p In ca. nonnulla. qu. 1. de reſcrip.
q Nu. 6.
r Ca. ſunt qui opes & cap. quiſquis 12. q. 2.
s Q. 1. nu. 21.

Domin

a Pſal. 23.

Domini eſt terra & plenitudo eius,[a] ſed etiam ſpeciali, quaſi quilibet homo eſt dominus rei ſibi donatæ, vel aliàs legitimè quæſitæ: adeo quidem, quòd poſt Concilium Tridentinum, quod ibi citauimus, non liceat opinari contrarium. Tum quia Concilium Lateranenſe ſub Leone X. habitum,[b] in indiuiduo declarauit Papam eſſe ſummum adminiſtratorem & diſpẽſatorem omnium fructuum beneficiorum, & Reges & principes nullam ſuper hoc habere poteſtatem: quem §. etiam nos allegauimus in tractatu de Iobelæo.[c] Dixi ſupra, *quatenus ſunt tales*, id eſt fructus & reditus beneficiorum: nam quatenus ſunt res vendibiles, & emibiles, & tranſlatæ à beneficiariis in aliquem per aliquam diſpoſitionem licitam ab Eccleſia probatam, quia per illam facta ſunt profana, poſſunt dici ſubiecta Regum & principum poteſtati.

b Seſſ. 9. §. & cum fructus.

c Notab. 29. num. 2.

4 AD SECVNDAM reſpondetur, particulam illam præfati Concilij non eſſe contrariam praxi celeberrimorum & omnigena eruditione præſtatorum parlamentorum. Quandoquidem non eſt credibile parlamenta illa Chriſtianiſſimi Regis auctoritate collecta, vti ſtylo præceptiuo in rogando Epiſcopos, vt dent literas monitorias in quæſtione contentas: quia id eſſet contra omnia iura naturalia, diuina, & humana, vt palam eſt: ſed ſtylo præcatorio, vt in omnibus terris, quas ipſe incolui, fieri intelleximus: quod non eſt contrarium præfato Concilio quod vetat, ne Epiſcopi auctoritate laica eas dent. quia id intelligendum eſt eo modo, quo cap. 2.[d] decernit, ne iudices eccleſiaſtici ſpiritualia negotia iudicio laicorum expediant: per quod non prohibet expedire aliqua ad preces & literas precatorias Regum, principum, & aliorum iudicum laicorum. Quod ſi replicetur præfata parlamenta vti ſtylo præceptorio, & quaſi ſuperiores iubentes aliqua ſuis inferioribus, emendandus eſt vti contrarius iuri diuino, & ſacris canonibus irrefragabilibus qualia, ſunt cap. *quoniam*. 10. diſt. cap. *cum ad verum ventum eſt*,[e] & alia multa, per quæ, vt arbitror, Rex Chriſtianiſſimus id admonitus facile iubebit emendare. Salua, &c.

d De iudic.

e 96. diſt. & cap. nouit de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Gabella nedum perſonalis, ſed nec pro rebus proprijs poteſt imponi clericis, etiam quando eas vendunt in territorio, vel extra illud, etiam vt alteri donent, modo non cauſa negotiationis, ſeu non gratuiti cõtractum expreſſè vel tacitè mitti tranſmittant. num. 1. 3. & 4. & cùm dubitatur an cauſa negotiationis tranſmittant, eorum ſtatur iuramento. num. 4.*

CONSILIVM IIII.

RESpublica N. impoſuit nouum pedagium, ſiue portorium, ita vt etiam Eccleſiaſticus dono mittens aliquos fructus, etiam ad Eccleſiaſticos, teneatur portorium ſoluere. Quæritur, an incurrerit aliquam cenſuram.

1 Reſpondeo primò, ad hanc quæſtionem reſponſuro conuenire multum legere ſtatutum, vel declarationem, qua præfata Reſpon. impoſuit, vel declarauit impoſitam præfatam gabellam, ſeu portorium ex his, quæ dono mittunt ſubiecti eius exiſtentibus extra territorium eius, contra omnia iura, quæ vetant imponi, & exigi à clericis gabellam perſonalem, vel de rebus proprijs eorum, quæ nos tetigimus in Manuali noſtro confeſſar.[f] & copioſius citant Decius,[g] & citati ab eo: vt melius intelligeret cauſam, finem, & intentionem huiuſmodi impoſitionis & exactionis.

f Cap. 17. num. 101.

g Conſ. 496.

2 Secundò, quòd iuxta iura communia canonica non poteſt prædicta gabella, ſeu portorium exigi licitè à clericis mittentibus dono pro xenio aliquos fructus de ſuis hortis & arboribus collectos alicui amico, vel domino, etiam extra territorium exiſtenti: quia ſecundum illa non poſſunt cogi ad ſoluendum portoria, vel gabellas de rebus proprijs, vel de fructibus eorum, niſi cauſa negotiationis ea tranſmitterent, iuxta clementinam vltim.[h] cùm donatio non ſit genus negotiandi, cùm ſit contractus gratuitus, & negotiatio fiat per contractus non gratuitos, vt colligitur ex l. 1. & 2.[i] iuncto capit. *negotiatorem*, & capit. *eijciens*.[k]

h De cenſib.

i Et ini. ff & C. de donat.

k Et inst. diſt. 88. & ex toto titulo ne cle- rici vel mo- nachi.

3 Tertiò, quòd clerici per iura communia ſupra dicta non debent vllam gabellam impoſitam à poteſtate ſeculari de fructibus propriarum rerum, quos vendunt intra territorium ſuum: ergo neque portorium ab eadem impoſitum pro tranſmiſſione ad aliud territorium per viam donationis, argumento à fortiori: quia magis debetur de rebus venditis, quàm de rebus donatis, vt colligitur ex prædictis iuribus, &[a] Panormitano & ex præfato conſilio Decij, qui citat multos aſſerentes Eccleſiam non debere gabellam de quæſitis ex titulo lucratiuo.

a Conſ. 6. lib. 2.

4 Quartò, quòd gloſſa notabilis,[b] communiter recepta habet, quòd ſi inter clericum, & publicanum, ſeu eius exactorem fuerit controuerſia, an res, pro qua petitur gabella, deferatur cauſa negotiandi, vel alia, & non poſſit alio modo probari, deferetur iuramentum clerico deferenti: cui ſequens eſt non deberi portorium à clerico, niſi ſciatur eum deferre cauſa negotiandi.

b In clemen. vlt. de cenſib.

Per quæ omnia, & alia, quæ adduci poſſent, reſpondendum videtur, non eſſe ſoluendam prædictam gabellam, ſeu portorium à clerico mittente dono aliquid, etiam extra territorium, niſi dolo, vel fraude excuſandi portorium mitteret illud nomine doni, facto fortè prius expreſsè vel tacitè pacto, vt is, cui mittitur, tantumdem vel plus remittat nomine doni. quod eſt in cauſa, vt ſuſpicer prædictam Remp. motam fuiſſe ad iubendum ſolui prædictum portorium ex fraudibus clericorum, quæ præfato modo & alijs conſueuerant fieri publicanis ſuis: cum fraus & dolus nemini patrocinari debeant.[c] Ob quod conueniret, vt dixi, noſſe finem, & cauſam, quæ mouit prædictam Remp. ad imponendam, vel declarandam prædictam exactionem. Salua, &c.

c Cap. Sedes Apoſt. de reſcript.

SVMMARIVM.

1 *Bona clerici patrimonialia non gaudent priuilegio bonorũ Eccleſiæ. niſi in caſibus in iure expreſſis, vel ad illorum titulum loco beneficij ſit ordinatus.*

2 *Clericus ſoluens ſponte collectas peccat, ſed non excommunicatur, exigens autem ſic.*

CONSILIVM V.

N. Sacerdos habet patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus.

Quæritur primò, an teneatur ad collectas publicas laicorum, quæ in dies imponuntur.

Secundo, an ſi eas ſoluerit, incurrat aliquam cenſuram.

1 Reſpondetur primò, quòd quamuis inter doctores res controuertatur, communis tamen concluſio habet, quòd bona patrimonialia non gaudent regulariter priuilegio bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt tradit Panormitanus,[d] & alij multi, quos citat & ſequitur Felinus.[e]

Secundò, quòd hæc concluſio fallit in bonis patrimonialibus, quæ habet clericus ordinatus ad illa data ei pro titulo ordinationis loco beneficij: quia pro huiuſmodi bonis gaudet priuilegijs bonorum Eccleſiæ, etiam in caſibus non expreſſis à iure, per gloſſam,[f] quam citat & ſequitur Felinus,[g] & Decius,[h] qui omnes firmius tenuiſſent, ſi tempore ſuo Concilium Tridentinum ſtatuiſſet de huiuſmodi patrimonio illa, quæ ſtatuit,[i] vbi prohibetur tale patrimonium alienari, niſi de licentia Epiſcopi, &c.

d In c. fin. de vita & honeſtate cler. & in c. ſi diligenti. de foro compet.

e In ca. eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtit. nu. 8. ſub finem.

f In c. Epiſcopus. de præb.

g Vbi ſupra nu. 10.

h In d. c. Epiſcopus nu. 11.

i Ca. 2. de reform. ſeſſ. 21.

Tertiò, quòd ex his ſequitur deciſio quæſtionis, ſcilicet quòd huiuſmodi clericus non tenetur ad ſoluendas collectas impoſitas, vel imponendas de huiuſmodi patrimonio, pluſquam de alijs bonis Eccleſiæ.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd ob ſolam ſolutionem collectæ, quam non debet ex illo patrimonio, non incurrit vllam cenſuram. Tum quia cap. *clericis*,[k] per quod Bonifacius VIII. ſtatuit, vt incurreretur excommunicatio ab eis, qui ſoluerent huiuſmodi indebita ſine licentia, vel auctoritate Papæ, fuit correctum & ſublatum à Concilio Viennenſi.[l] Tum quia licet dici poſſet huiuſmodi ſolutionem vetari per Innocentium III.[m] non tamen excommunicauit ſoluentem, & ita remanſit ſola excommunicatio Concilij Lateranenſis poſiti in cap. *non minus*,[n] in quo tamen nihil ſtatuitur contra ſoluentem, ſed contra exigentem tantùm.

k De immunit. eccleſ. lib. 6.

l In clem. ſin. eod. tit.

m In c. aduerſus de immunit. eccleſiarum

n Eodem tit.

Secundò, quòd probabiliter dici poteſt eum peccaturum grauiter, ſi ſciens & credens non teneri ad ſoluendam illam ſoluerit ſponte ſine timore iuſto incurrendi aliquod maius malum, quia videtur tranſgredi præfatum celebre cap. *aduerſus*.[o] Salua, &c.

o De im- mu- ...

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Statutum vt confrater ſine conſenſu Prioris non poßit confratrem in ius vocare Eccleſiaſtico vel ſæculari iudice vocato, ſub pœna expulſionis à confratria, non eſt contra libertatem Eccleſiæ.*

2 *Libertatem Eccleſiaſticam non lædit ſtatutum continens conſilium ſancti Pauli de non litigando.*

3 *Statutum bona fide ſeruans nullam incurrit cenſuram, etiamſi ceuera eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam.*

4 *Tempus immemoriale habet vim priuilegij ſi allegetur, etiamſi per illud derogetur Eccleſiaſtica libertati.*

CONSILIVM VI.

QVædam confratria diſciplinatorum ante centum annos inter alia ſtatuit, vt nullus confratrum poſſet alterum confratrem conuenire coram iudice Eccleſiaſtico, vel ſæculari, ſuper ſpiritualibus, vel temporalibus, niſi de conſenſu Prioris præfatæ confratriæ, ſub pœna expulſionis à confratria. Quæritur, an huiuſmodi ſtatutum ſit contra libertatem Eccleſiæ.

1 Reſpondeo, quòd non. Primò quidem, quia, ſi vlla ratione præfatum ſtatutum eſſet contra libertatem Eccleſiæ, maximè foret, eo quod tollit confratribus libertatem conueniendi confratres ſuper ſpiritualibus coram Epiſcopis: qua tamen ratione non poteſt dici contra libertatem Eccleſiæ. Tum quia præfatum ſtatutum nihil in effectu continet aliud à conſilio B. Pauli Apoſtoli,[a] ibi, *Sic non eſt inter vos ſapiens quiſquam, qui poßit iudicare inter fratrem ſuum, ſed frater cum fratre iudicio contendit.* Tum quia illud ſtatutum non aſtringit niſi volentem illud ſeruare: partim, quòd non cogit niſi volentem intrare confratriam, quam nemo cogitur intrare: partim, quòd confratrem nulla alia pœna punit, quàm quod deſinat eſſe frater confratrum: partim, quòd alioquin etiam votum virginitatis eſſet contra libertatem eccleſiaſticam, per quam clerici minorum ordinum poſſunt ducere vxores.

a 1. Corinth. 6.

2 Secundò, quod præfatum ſtatutum in effectu ſolum ſtatuit, vt qui nõ vult ſeruare conſiliũ Pauli, nõ ſit confrater illius confraternitatis: & abſurdum eſſet dicere, quod facere obſeruare conſilium Pauli apud aliquam confratriam, eſſet contra libertatem Eccleſiæ, apud quam totam Paulus volebat illud ſeruari: & ita non dicendum.[b]

3 Tertiò, quòd præfati confratres bona fide, ſinceróque corde à maximo tempore tenent illud ſtatutum in ſua confraternitate: quod ſufficit ad hoc, vt non incidant ob id in aliquam cenſuram, ſecundum Innocentium,[c] quem communiter receptum retulimus in Manual. confeſſar.[d]

4 Quartò, quòd tempus immemoriale habet vim priuilegij,[e] & ita præfata confraternitas poteſt ſe tueri allegando priuilegium habuiſſe faciendi & retinendi tale ſtatutum, ſecundum mentem omnium ferè ſcribentium. Salua, &c.

b L. nã quod abſurdum ff. de bonis libert. l. ad audientiam de decim.
c In ca. nouerit. in fin. de ſent. excommun.
d Ca. 27 nu. 510.
e Cap. ſuper quibuſdã §. præterea. de verb. ſignif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua quot. & æſtiua.

NE CLERICI VEL MONACHI SÆCVLARIBVS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

SVMMARIVM.

1 *Tutelam & curam minorum ſuſcipere nec Epiſcopus, nec ſacerdos ſæcularis coguntur, etiamſi ſint miſerabilium perſonarum, licet Silueſter & alij contrarium ſenſerint. num. 3. poſſunt tamen & hoc, modo non accipiant illas turpis lucri gratia, vel ob alium malum finem, num. 2. quia tunc etſi non incurrant ſuſpenſionem, poſſunt tamen puniri. num. 5.*

3 *Exequutor teſtamenti, tutorque, & curator eſſe poteſt nedum presbyter ſæcularis, ſed etiam religioſus, modo obtineat à ſuo ſuperiore licentiam.*

4 *Miſerabiles perſonæ reputantur omnes curatore, vel tutore egentes.*

CONSILIVM I.

AN Presbyter poſſit licitè ſuſcipere tutelam, vel curam minoris?

Reſpondeo primò, quòd de tutela & cura minoris idem videtur quo ad hoc propoſitum iudicandum, per textum in hoc mihi notandum in cap. *peruenit.*[f]

1 Secundo, quod generaliter omnes clerici, & monachi ſunt exempti à qualibet tutela & cura, per l. *generaliter*,[g] ſiue tutela ſit legitima, quæ lege defertur, ſiue datiua, quæ à iudice datur, ſiue teſtamentaria, quæ à teſtatore defertur, iuxta illos titulos de legitimis tutoribus & curatoribus datis ab his.[a]

f 86. diſt.
g C. de Epiſcopis & clericis. ca. generaliter. 16 q. 1.
a ff. C. & [illegible]

2 Tertiò, quòd presbyteri, & etiam Epiſcopi poſſunt ſuſcipere illas, ſi volunt, ſine vllius alterius licentia, modò non ſuſcipiant illas gratia turpis lucri, vel auaritiæ, vel ad alium finem malum, quoniam omne, id cuius finis malus eſt, ipſum quoque malum eſt.[b]

3 Quartò, quod etiam religioſus poteſt eſſe exequutor teſtamenti, petita tamen & obtenta Superioris licentia,[c] & eadem ratione tutor, vel curator, vt rectè ait Silueſter,[d] addens, quod tutelam miſerabilium perſonarum tenentur ſuſcipere: quod ante ipſum dixerunt & alij, vt in his Cardinalis Turrecremata.[e]

b Ca. cum miniſter. 3 [illegible]
c Ca. 2. de teſtam. li. 6.
d In verbo tutela. qu.
e In d. ca. peruenit. num. 3.

4 Quod tamen nulla ratione probatur, & videtur reprobari, eo quod indigentes tutoribus & curatoribus cenſentur miſerabiles perſonæ, vt ſatis probat præfatum cap. *peruenit*, & tota diſt. 87. & 88.

5 Quintò, quod presbyter, & alij prædicti, qui malè ſuſcipiunt tutelas vel curas, non incurrunt iuris communis ſuſpenſionem ipſo iure, per præfatum cap. *peruenit*, quod ſolum dictat eſſe ſubijciendos correctioni, quam dictionem gloſſa malè videtur exponere per ſuſpenſionem, vt colligitur. Tũ quia ex Hugone Archidiaconus & Turrecremata ſanius intelligunt de correctione arbitrio maiorum facienda, & ſic de pœna imponenda à iudice, & non ipſo iure. Tum quia nullibi probatur, quod verba illa, *ſubiaceant correctioni, vel caſtigationi*, debeant intelligi de pœna ipſo iure, cùm alienum ſit à ſua ſignificatione, cùmque mitior intelligenda ſit alia, & in dubio intelligenda eſt lex de mitiori pœna.[f]

f Cap. in pœnis. de regul. iur. li. 6. cum ei annotatis.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter doctoratum in iure ciuili etiam ſine licentia Epiſcopi aſſumens nullam pœnam incurrit, peccat tamen capiens ſine ſufficienti ſcientia.*

CONSILIVM II.

QVæſtio eſt, an presbyter beneficiatus poſſit ſine licentia ſui ordinarij doctoratus gradum in iure ciuili aſſumere ſine incurſu alicuius cenſuræ, irregularitatis, & ſine amiſſione beneficij.

1 Reſpondetur, quod ſi presbyter, de quo loquitur quæſtio, callet ſufficienter leges ciuiles, poterit aſſumere doctoratus gradum in iure ciuili ſine incurſione irregularitatis & cenſuræ, & ſine periculo perdendi beneficium, licet non habeat licentiam ſui ordinarij, ſecundum opinionem, quæ nobis magis placet, Panormitani.[g] Si autem non callet ſatis leges ad ſumendum gradum doctoratus in eis, peccabit eum aſſumendo, iuxta gloſſam,[h] ſed non incurret vllam cenſuram: ſicut etiam, ſi ignoraret canones, & aſſumeret gradum in eis, peccaret quidem, iuxta prædictam gloſſam ſed non incurreret cenſuram. Et addo nihil prodeſſe ipſi licentiam ordinarij: quia non poteſt eam dare ordinarius, iuxta notata in dicto cap. *ſuper ſpecula.* & alibi communiter. Salua, &c.

g In ca. ſuper ſpecula. à nu. 10. ne cleric. vel monach.
h 2. clem. 2. de magiſ.

SVMMARIVM.

1 *Medicinæ exercitium prohibetur clerico exiſtenti in ſacris, aliàs non, niſi habeat beneficium etiam non ſufficiens ad ſui ſuſtentationem: non tamen ob id incurrit cenſuram, vel irregularitatem: peccaret tamen id faciens, num. 2. ſine diſpenſatione Papæ, nu. 4. immo nec peccaret, ſi cauſa pietatis, vel etiam cauſa cognationis, vel inſtantis neceßitatis infirmi, vel ſua, vt ſic ſibi, cùm aliunde non habeat, victum lucretur. n. 3.*

CONSILIVM III.

DE Medico clerico ſæculari prima tonſura vel minoribus tantùm ordinibus inſignito, & habente duas capellanias non reddentes victum ei ſufficientem, an medendo peccet?

Reſpondeo primo, præfatum Dominum conſulentem debere cauere, ne committendo, vel omittendo peccet aliquod ſeptem generum peccatorum, quæ prohibentur, & eſſe peccata diximus in Manuali confeſſar.[i] de peccatis medici, & chirurgi, cum declarationibus eiſdem ibidem habitis.

i Cap. 25. nu. 60.

1 Secundo, debere item cauere, ne vtatur officio, & arte medica: quia licet clericus ſimplex ordine ſacro & beneficio eccleſiaſtico carens non peccet officio & arte

medica

medica vtens, pluſquam laicus medicus: ordine tamen ſacro inſignitus, vel habẽs beneficium Eccleſiaſticum peccat vtẽdo eis, ea ratione, quod eſt officium ſæculare, cuius exercitium prohibetur clericis, & monachis, per rubric. *ne clerici vel monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant*, & [a] Concilium Tridentinum: per quod innouantur canones, & ſtatuta vetantia clericis negotia ſæcularia: in quod facit etiam capit. 6. [b] eiuſdem Concil. licet non æquè clarè, quæ duo capp. etiam nos citamus in Manual. confeſſ. [c] Nec obſtat, quòd beneficia Domini conſulentis ſint parui prouentus, & ad victum eius honeſtum non ſufficientia: quia in ea ſumus opinione, quæ tenet beneficium etiam non ſufficiens victui honeſto obligare ad recitandas Horas canonicas: quam noſtram ſententiam efficaciter probamus contra Dominicum Sotum in Enchirid. de oratio. [d] & qua ratione obligat ad Horas canonicas, debet etiam obligare ad vitanda officia ſecularia. [e]

a Et ca. 1. de refor. ſeſſ. 22.
b De refor. ſeſſ. 24.
c Cap. 25. nu. 112.
d Ca. 20. nu. 11.
e Arg. l. illud. ff. ad le. Aquil.

2 Tertio reſpondetur, quòd præfatus D. conſulens ſolo iure communi attento non incurreret excommunicationem, nec vllam aliam cenſuram, nec irregularitatem propter exercitium artis prædictæ medicinæ, licet peccaret per prædicta: quia nulla talis pœna incurritur ipſo iure, niſi alicubi exprimatur. [f]

f Cap. is qui de, ſen. excommu. li. 6.

3 Quartò, quòd poſſet etiam licitè ſine vlla diſpenſatione curare cauſa pietatis infirmos miſerabiles, & pauperes, & mea ſententia etiam cauſa cognationis, & inſtantis neceſsitatis ægroti, & etiam ipſiuſmet conſulentis, ſi eguerit, argumento capit. 2. [g] quia neceſsitatis propriæ cauſa poſſet etiam negotiari, & aliquo honeſto officio vel arte victum honeſtum ſibi quærere, per ea quæ citamus in dicto Manuali. [h]

g Et 2. de poſtulan.
h Ca. 25. nu. 112.

4 Quinto, quod indiget diſpenſatione Papæ ad curandum per prædictam artem generaliter quoſcumque infirmos diuites, & pauperes, propinquos, & extraneos ſine peccato, vt prædictum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Generalia verba mãdati & præcepti ad licita reſtringẽda ſunt.*
2 *Conſtitutio Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum lata ligat etiam clericos eis fauentes extra caſum confeſsionis, & alios in quibus iure naturali vel diuino eos iuuare tenentur: eosdem autem præcipit, vt bannitos denunciet. num. 2.*
3 *Tolerare bannitos qui prohibentur, non ideo cẽſentur obligati ad eos denunciandos.*
4 *Denunciatio bannitorum quando non poteſt niſi cum propria mortis periculo fieri, in dubio non eſt cenſenda per legiſlatorem præcepta.*

CONSILIVM IIII.

SVper contentis in bulla Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum, &c. dubitatur primò, an omnes teneantur accuſare, propalare, vel denunciare bannitos. Secundo, an eſto laici teneantur ad accuſandum, denunciandum, & propalandum, etiã clerici teneantur ad idem.

1 Reſpondeo primò, quòd alicui videri poſſet nõ includi clericos, vel monachos in prædicta bulla. Tum quia nullam de illis ſpecialem mentionem facere videtur: & quòd nullam mẽtionẽ facit de Cardinalibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Decanis, Canonicis, &c. Tum quod meminit in ſpecie Duces, Marchiones, Comites, & alios ſæculares, ſiue laicos. Tum quod verba illa, *Eccleſiaſtica dignitate præditus, &c. Beneficio eccleſiaſtico priuati*, poſſent intelligi de dignitate, & beneficio temporali, quam, vel quod quis teneret ab Eccleſia. Tum quod clerici vel monachi non poſſunt licitè facere multa, quæ in ea iubentur, & verba generalia reſtringenda ſunt ad licita. [i]

i L. ſi procuratorem. ff. de cõdictione indeb. c. 1. de ſacramen. li. 6.

2 Tum denique quòd non eſt tanta ratio includendi eos, cũ rari videantur clerici, vel monachi fauentes huiuſmodi ſanguinariis, & graſſatoribus: & quod conſtitutio eſt valde exorbitãs à iure communi, & pœnaliſsima, ideoque reſtringẽda. Sed quia vtitur illo verbo generali, *Quicumque*, & illis verbis, *Etiam eccleſiaſtica dignitate præditus*, & illis, *Eccleſiaſtico dignitatis, vel mandatus cuiuſcumque conditionis, & ordinis*, & illis, *Eccleſiaſtico beneficio*: & quia conditor eius, ad quem pertinet interpretari, [k] eſt præſens: & quòd etiam Eccleſiaſtici ſolent aliquibus eorum malè fauere: non auderem excludere illos, qui eis fauerent extra caſus ſacræ confeſsionis, & alios, in quibus iure naturali vel diuino tenerentur eis fauere.

k l. fin. C. de legib.

2 Secundo, quod non videtur quẽquam per eam teneri ad accuſandum, vel denunciandum, quoniam nulla eius parte id cauetur: licet in verſiculo *communitates &c.* iubetur, vt vniuerſitates, quæ nouerint acceſſum, ſtationem, vel tranſitum aliquorum illorum, debeant pulſu campanæ conuocare populum armatum, illoſque capere, ſi poſſunt, & ſi nõ poſſunt, commonefacere finitimas quaſque communitates, vniuerſitates, vel dominos, non tamen iubet id ſingularibus perſonis, quas mox obligat ad alia diuerſa, in quibus non includitur accuſatio, nec denunciatio, quãuis includatur receptatio, & largitio, & opitulatio per cibum & commeatum & aliud ad euadendum: & iuſſus non tolerare, non videtur iuſſus accuſare, vel denunciare.

3 Tum quod apud emendatè loquentes, *tolerare*, ſignificat ſufferre, vel ſuſtinere, vel tenuiter alere: & ita poteſt quis non tolerare contradicendo, vel nolendo cõuerſari, vel cohabitare, licet non accuſet, neque denunciet. Tum quod aliud eſt non tolerare iniuriam, & aliud deferre illam iudici: paſsim enim videmus nobiles non tolerantes iniuriam, neque deferentes eam in iudicium, & multi non tolerant excommunicatos, nec deferunt eos in iudicium, vt colligitur ex toto tit. de ſentent. excommunicat.

4 Tum quod ſi S. D. N. voluiſſet obligare omnes ad accuſandum, vel denunciandum, id expreſsiſſet, vt ait cap. *ad audientiam*, [a] ſicut expreſsit in ſua extrauag. *ab ipſo*. Tum quod periculoſiſsima & morti vicina eſt huiuſmodi denunciatio: & legiſlator præſertim iuris callẽtiſsimus, qualis eſt S. D. N. nouit non debere legem ligare aliquem ad huiuſmodi periculoſiſsima, iuxta cap. *erit autem lex*, [b] declaratum per S. Thomam. [c] Tum denique quod ipſemet S. D. N. nouit, quòd leges huiuſmodi denunciationes præcipientes malè recipiuntur à populo: nouit enim quòd extrauagans 2. [d] quæ hoc præcipit, numquam fuit recepta, vt tradimus in Manual. confeſſar. [e] neque extrauagans prædicta, *ab ipſo*, quantum ad hoc eſt recepta. Salua, &c.

a De decim.
b 4. diſt.
c 1. 2. qu. 95. art. 3.
d De ſimo.
e Ca. 27. nu. 100.

SVMMARIVM.

1 *Ius ciuile etiam reſpiciens materiam criminalem prælegere, & ſuper eo commentarios ſcribere nequaquam clerico beneficiato etiam in dignitate conſtituto prohibetur, nec ob id incurritur aliqua irregularitas. num. 2. auditio autem iuris ſolùm prohibetur. qui ſunt ſacerdotes, vel habeant dignitates, ſeu perſonatus. vel ſunt monachi. num. 1.*
3 *Abſolutio & diſpẽſatio petita ab eo, qui ea non eget, ei nõ nocet.*

CONSILIVM V.

N. Lector materiarum criminalium in Academia Romana aliquot beneficia à Papa obtinuit, propter quod prima tonſura inſignitus fuit: & cùm ipſe Papa illi propitius eſſet, ad maiorem cautelam abſolutionem cum noua prouiſione petiit, vt & lectionem criminalem, & dicta beneficia retinere poſſet: ſupplicationeque ſignata, & ad regiſtrum miſſa, Papa vita functus eſt: vnde in expeditione literarum orta fuit difficultas.

Quæritur primò, an diſpenſatio ſit neceſſaria.

Secundo, ſi nocet pro illa fuiſſe ſupplicatum.

AD PRIMAM reſpondetur, quod ſi antequã conferrentur D. conſulenti prædicta beneficia, aſſumpſit primam tonſuram, de qua loquitur, vt par eſt credere, non indiget noua collatione, nec noua expeditione bullarũ, nec vlla diſpenſatione ad prælegendum ius ciuile: quia non habet dignitatẽ, neque eſt presbyter, nec monachus: nec etiam indigeret diſpenſatione ad prælegendum iura ciuilia propter beneficia præfata, quæ nõ ſunt dignitates, nec perſonatus, neque officia, de quibus loquitur cap. *de multa*, [f] neque per conſequutionem ad prælegendum partem iuris ciuilis, quæ materiam criminalem continet.

f De preben. & cap. ſuper ſpecula. ne clerici vel monach.

2 Tum per rationem prædictam. Tum quia non vetatur prælectio legum ciuilium etiam conſtitutis in dignitate, ſed tantùm auditio, vt poſt Innocentium tradimus nos in Manual. noſtro confeſſ. [g] neque debet timere incurſionem irregularitatis, eo quod prælegit materiam criminalem, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, neque propter commentarios ſuper illis compoſitos, ſed tantùm propter homicidium, vel mutilationem factam, ope, conſilio, vel auxilio ad id præſtito, & ob eam præſtationem conſequuto.

g Ca. 27. nu. 10.

3 AD SECVNDAM reſponderet, quòd nihil nocet ei petitio diſpenſationis prædicta. Tum quia non eſt neceſſaria per prædicta: quia petitio etiam abſolutionis ab excommunicatione nō inducit neceſſitatem eius, licet petatur, vt ſatis ſentit gloſſa ſingularis,[a] quatenus loquitur de petitione ad cautelam, & allegat capit. *ad eam.*[b] & Panormitanus communiter receptus poſt multos à ſe citatos tenet: & citius ipſe conſulerem D. conſulenti, vt eiiceret eam à domo, ſi haberet in arca, quàm quæreret, vt eam mitteret in illam: quia ad nihilum prodeſſet, & veniens in manus alicuius parum eruditi poſſet nocumentum facti afferre, licet non iuris, quo ipſe defenderetur, & ideo relinquat dormire. Salua, &c.

a In c. venerabilem. de electio. verbo poſtulauit.
b 5. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus conſtitutus, beneficio carens poteſt ſine peccato etiam in criminalibus patrocinari, nec eget ad id indulto: quod ſi eidem ſe talem narrāti concedatur, non tamen ei aſcendenti ad ſacros, vel poſtea obtinenti beneficium proderit. ſed peccabit patrocinando, non tamen incurrit irregularitatem, ſi ex ſuo patrocinio mors non ſequatur.*

CONSILIVM VI.

CLericus in quatuor minoribus conſtitutus, cupiens promoueri ad ſacros, fecit ſe abſolui, eo quod patrocinatus fuiſſet in cauſis ciuilibus & criminalibus: & poſt huiuſmodi abſolutionem patrocinatus eſt in cauſis ciuilibus ſæcularibus. Quæritur, an indigeat de nouo abſolui, ſi ad ſacros ordines promoueri voluerit, & an idem ſit, ſi in cauſis ciuilibus Eccleſiaſticis ſit patrocinatus, & quid dicendum, ſi in indulti patrocinandi ſupplicatione narretur, quod in quatuor minoribus ordinibus conſtitutus exiſtat, nullumque habens beneficium: Vtrum ſi ad aliquem ſacrorum ordinum promoueatur, vel beneficium ſine cura obtinuerit, indultum ipſo iure fiat nullum?

A

1 Reſpondeo primò, quòd nullus clericus, ſiue tantum quatuor minoribus, ſiue etiam ſacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam cenſuram patrocinando in cauſis, ſiue ſint eccleſiaſticæ, ſiue ſæculares, & ſiue criminales, ſiue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortiferè id faciendo, ſi haberet beneficium Eccleſiaſticum, vel ſi conſtitutus eſſet in ſacris, licet non haberet beneficium,[a] incurreret tamen irregularitatem, ſi ex ſuo patrocinio ſequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in cap. *ſententiam ſanguinis.*[b]

a Ca. 1. de poſtul.
b Ne cle. vel monach.

B

Secundo, non poſſe ſatis facilè intelligi, à quibus fuit abſolutus Dominus conſulens, eo quod in quatuor minoribus conſtitutus patrocinatus fuerit, cùm non dicat ſe tunc habuiſſe beneficium, nec proponat ſe incurriſſe irregularitatem, nec petiiſſe diſpenſationem ſuper illa.

Tertio, quod etiam ex primo dicto ſequitur, non indigere ipſum abſolutione aliqua noua, nec diſpenſatione, ſi non fuit patrocinatus in cauſis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors, vel mutilatio ſequuta fuerit.

Quarto, quod indultum præfatum, vt poſſet patrocinari in ſtatu quatuor minorum, & carens beneficio, non fuit indultum, nec priuilegium, ſed ius commune, quandoquidem conſtitutus in quatuor minoribus tantùm, & omni beneficio carens, nullo iure prohibetur patrocinari, per præfatum c. 1.[c] & reſolutionem Panormitani communiter recepti: & perindè debet iudicari de ipſo, ac ſi non habuiſſet illud indultum, quia fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur.[d]

C

Quintò, quod poſteaquam fuerit aliquo ſacro ordine inſignitus, vel aliquod beneficium etiam ſimplex adeptus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, niſi in caſibus permiſſis in dicto capit.[e] Salua, &c.

c De poſtul.
d L. 1. ſ. ad municip. & gloſſ. cap. 1. de reſcrip.
e De poſtul.

FINIS TERTII LIBRI, QVO PRIMA PARS ABSOLVITVR.

Deo Ieſu Chriſto æterni Dei æterno filio, qui noſter Aduocatus & Iudex eſt, ſit gloria & honor in perpetuum.